Prologus in librū machabeorum.

Incipit prologus beati Hieronimi pres biteri in libros machabeorum.

MAchabeorum libri
Quo prenotāt, prelia inter hebreorum duces gentēq; persarum pugnā quoq; sabbatoꝝ: et nobiles machabei ducis triūphos. per cuius noie et libri ijdem sunt nuncupati Nec quoq; historia continet etiā inclita illa gesta machabeoꝝ fratrum: qui sub anthiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt. Quos mr pia dū diuersis supplicijs vrgerent: non solum nō fleuit. sed et gaudens hortabat ad gloriā passionis.

Item alius prologus.

MAchabeorum libri
licet non habeant in canone hebreoꝝ. tñ ab ecclesia inter diuinorū voluminū annotant historias. Prenotant aūt prelia iter hebreorū duces. gentesq; persarū. pugnam quoq; sabbatoꝝ et nobiles machabei triūphos. fedus quoq; amiciciarū cū romanorū ducibus atq; legationū. Machabei septem frēs ab vna matre machabea nomine geniti. custodientes legē. pris traditionem. nō manducantes carnē porcinā: ob hoc ab anthiocho rege seuissimo i anthiochia martirii gloria coronati sūt cū matre sua atq; sepulti cū magna veneratione ibi quiescunt.

Epistola Rabbani

DOmino excellētissimo et in cultu christiane religionis strenuissimo Lodouico regi. Rabbanus uilissimus seruoꝝ dei in domino dominoꝝ perpetuā optat salutem. Cum sim promptus animo ad parēdū atq; buiendū uīe uolūtati. quotidie cogito. quid honorificentie vestre gratum exhibeā ut mei memoria sedulo apud uos mācat. et deuotio mētis mee erga obsequium vestrum appareat. Unde grādis mihi qōnis angustia in aīo versat cogitādi quid potissimum reuerentie vīe offeram. qñ alii iuxta id qd sibi condecet et opulentia rerū uires illis ministrat. multiplicia mūera vob deferūt. Ego aūt ita p me hoc nō efficere posse sentio. Sed tamen uacuus a munere penitus non ero. quia iuxta paupertatem uirium mearū et ingenij tenuitatem ea que in meditatione sanctarum scripturaꝝ elaboraui offerre decerno. que licz nō sūt digna prudētie vestre tñ credo non sunt ubiq; spernenda. Preterito siquidem anno trāsmisi uob tractatum in danielem. pphetam. quē nō solum ex dictis maioꝝ. quin etiā ex mee paruitatis sensu confeceram. Nunc vro quia tēpus est illud quo romana ecclesia constituit libros legi machabeoꝝ in ecclesia. eorundem librorū expositionem. quā ante annos aliquot rogantibus amicis sensu hystorico simul et allegorico dictauerā: excellētie vestre defero. ut si aliqñ sensum misticum in eis uos dinoscere delectet. habeatis in promptu quo illū explicitū inuenire ualeatis. non dico ualde diserte et oratione rhetorica. sed luculento sermone et catholica fide. Uos quoq; si quid in predicto opere reperiatis vobis gratū et rite prolatū: eius gratie hoc reputetis. a quo est omne bonum. Si quid aūt minus recte: vel inconuenienter positum uobis ibidem uidet: imperitie mee magis deputetis q̄ malicie. q̄ q̄diu in hoc corpusculo uixero in christi seruicio prout possibilitas fuerit laborare pte do. Ipsius enī est miricordie ut qui mihi in animo hoc dedit. velle ipsum me bono opere faciat cōsūmare. De quo pphta ait. Prope est dñs omibus inuocantibus se in veritate. et non derelinquet omnes qui sperant in se. Diuinitas dñi nostri iesu christi diu vos hic incolumes. et legis dei veritatem amantes ad multoꝝ salutem custodiat. et post huius vite cursum ad veram et eternam beatitudinem peruenire concedat.

Item alia epistola rabbani.

SEuerentissimo et
omni caritatis officio dignissimo geroldo sacri palatij archidiacono: Rabbanus uilis seruorum dei suus in christo salutem Memini mei palatō vangion. ciuitatis constitutum. tecum habere sermonem de eminentia scripturarū sanctarum: et de difficultate diuinarum hystoriarū. in quibus non solū per aliquāta loca. propter uarietatem rerum et situm prouintiarum obscurus est sensus. quetiā per tropos figuraruꝝ occultus est intellectus. Et quia eodem tempe cōmentarios in libros regum nuper a nobis editos venerabili abbati Hudonino tradideram. tu quidem paruitatem meam exhortatus es. quatenus in libros paralip. atq; machabeorum cōmētarios iuxta vestigia maioꝝ pari studio conderē. feci quantuꝝ potui: et prioris libri expositionem Lodouico regi editā dedi. sequentis vro tue sanctitati tradendam reseraui. ut petitō tua nō essꝫ vana. neq; haberes me suggillādum: q̄si tibi roganti nollem conferre. qd alius gratis cōtulerim. proinde qa iam confectū opus habes. vtere cōsilio. sicut decet seruū christi cuꝫ cōmunione multoꝝ. et quod solus impetraueras ad plurimorum utilitatem peruenire facias. Decetero quoq; volo sanctitatem tuam scire. qm ipsum opus ideo partim de diuina hystoria: partim vro de iosephi iudeoꝝ hystorici traditione: partim vro de aliarum gentium hystoriis contexui. ut quia nō tantuꝫ gentis iudee ac principū eius. sed et aliarū gentium simul liter in ipso libro mentō fit: ex multoꝝ librorꝝ collatione veritas sacre hystorie pateat. et sensus narrationis eius lectori lucidior fiat. Tu vro si quid in memorato opere tibi gratum atq; utile īueneris. largitori omniū bonoꝝ inde gratias referas. Si quid aūt reprehensibile in eo esse prospexeris nostre infirmitati et imperitie deputes: et apud clementē iudicē venā impetrare nobis per sacras oīones festines. Sicq; optimo largitori dignum honorem: et fragili opifici oportunum conferes solatiū. Fraternitatem tuā diuina maiestas prosperis successibus pollētem: et eterne beatitudinis gaudia promerentem. omni tempe nri memorem conseruare dignetur.

Ca. I.

ET factum est postq̄. Initiū libri machabeorū sic est principio libri ezechielis pphete. vbi scriptū est Et factū est in tricesimo anno. in qrto mense ꝛc. Vñ primū nobis qstio oritur: cur is qui adhuc nihil dixerat: ita exordius est dicēs: Et factū est postq̄ percussit alexander ꝛc. Et nanq; primo cōiunctōnis est. et scimus quia non coniungit sermo subsequēs nisi sermoni precedēti. Qui igit nihil dixerat: cur dicit: Et factum est. cum nō sit sermo cui hoc qd incipit subiungat. Qua in re intuendum est. quia sicut nos corporalia: sic pphete et scriptores diuinoꝝ librorꝝ sensu spiritualia aspiciūt. eisq; visilla sūt presentia que nostre ignorātie absentia videntur. Unde fit ut in mente pphetarum ita coniuncta sint exteriora interioribus. qtenus simul utraq; uideant. simulq; in eis fiat: et intus verbum qd audiunt: et foris quod dicunt. Patet igit cā cur q̄ nihil dixerat inchoauit dicens: Et factum est. Deinde subiungit. Postq̄ percussit alexāder

philippi rex macedo· q̄ primus regnauit in grecia· egressus de terra cethim dariū plarū regem 7 medoꝝ· Itaq; alexandrū philippi 7 olimpiadis filiuꝫ dariū regeꝫ persarū atq; medoꝝ occidisse oībus manifestū est· Ds 7 dani el in uisione sua qua byrcū caprarum arietem ventilantē cornibus ꝓtriuisse describit: euidenter expressit· Sed queri quomodo dicat alexander primus regnasse in grecia cum multi ibidem in diuersis locis ante regnasse reperiant· Multo enim ante argiuis: atheniensibus: lacedemoniis: corinthiis: 7 liddis· reges ꝓfuerūt. nec nō in macedonia· nō primus rex alexander esse inuenitur ⁊ uicesimus sq̄rtus· Primus enim rex macedonū caranus erat: eo tēpore q̄ hebreoruꝫ iuda azarias q̄ et ozias rex fuit· 7 hebreoruꝫ israel rex ieroboā· latinoruꝫ quoq; procax siluius· 7 lacedemonioꝝ calcamenes· chorinthioꝝq; alexander 7 atheniensium thespic· Sz ideo primus regnasse dicitur in grecia alexāder q̄a ceteris regib⁹ in singulis partibus antea regnantibus: primus ipse 7 solus ī tota grecia regnauit· Naz subuersis thebis· ī persas arma corripiens· apd̄ gāgicā fluuiū inito certamine darij duces superauit· 7 ad extremum ipsum percussit arietē· 7 duo eius cornua confregit· medos atq; persas· militeq; eum sub pedibus suis· 7 utrūq; cornu suo subiugauit imperio· Quod autez dicitur· egressus de cethim· de ipsa grecia ītelligat. Cethim enim fuit de posteris noe· hoc est de filiis iauan: filij iaphet filij noe· Et scitimā insulam habuit· que nunc dicitur cyprus· ut iosephus testis est· 7 ab ea ōmnes insule 7 maritima loca cethim hebraice nominantur· Legam⁹ varronis de antiquitatibus libros: 7 sisinnij capitonis 7 grece cum flegonta· ceteroscq; eruditissimos viros· 7 uidebimus omnes pene insulas· 7 totius orbis litora· 7 terras mari vicinas· a grecis accol' occupatas· qui ab amano 7 tauro montibus omia maritima loca usq; ad occeanū possidere britānicā· Constituit inquit prelia multa: 7 oīm obtinuit munitiones· 7 interfecit reges terre· 7 accepit spolia multitudinis gentiū· 7 siluit terra in ꝓspectu eius. Igit' alexander magnus sicut tradunt hystorie post darij mortem byrcanos ac girodomānos subegit· Post hec parthoꝝ pugnam aggressus est· quos diu renitentes deleuit· ppe modū anteq; uicit. Inde traces euertit: aspera pamenos ac sopios· ceteroscq; ppos. qui in cassi radice morabant' subegit· usq; ibi alexandria sup amnem tanaim constituta· Sed humani sanguinis insaturabilis· siue hostiū siue etiā sociorum recentem tī semp sitiebat cruorem. Itaq; ptinaci impetu in bella pcurrēs. chorasmos 7 aciatas· indomitā gentē in deditōem accepit· Callisten philosophū sibiq; apud aristotelem condiscipulū cū plurimis aliis ꝓcipibus cū eū deposito salutandi more· ut deū non adoraret occidit· Post hec indigniam petit ut occeano ultimoq; oriente finiret imperiū. Nisan urbem adiit· dedalos montes regnaq; throphil' regine expugnauit· Que cū se dedisset cōcubitui regio regnū redemit· Peragrata pdomitaq; alexand' india cū ad saxū mire asperitatis 7 altitudinis in quo multi populi loci eo confugerant peruenisset· cognouit herculem ab impugnatōe eiusdem saxi terre motu prohibitū. Emulatione pmotus ut herculis acta superaret cū summo labore ac periculo saxo potitus· omēs loci eius gentes in deditionē accepit· Cū poro fortissimo indoꝝ rege cruentissimū bellū gessit· Postea cū orientales populos singularū puintiaꝝ nō sine cruenta victoria cepisset cōscensis nauibus· cū occeani litora pagraret ad urbem quandā cui ambira rex herat peruenit· Sed in expugnatione ciuitatis magnā partez exercitus sagittis hostiū veneno illitis amisit· Sic post herba que per somnū sibi ostensa est in potū saucijs data cū reliqs subnēiret' urbē expugnauit 7 cepit· Post quā circūactam ad occeanū 7 indum flumē ingressus babiloniā celeriter rediit· vbi cū cū exterritarū totius orbis puintiarū legati expectarent· hoc est caplurimeq; pterea partes italie. tantus timor in summo oriēte ꝓstituti ducis

I. pa

Et factū est postq; percussit alexander philippi rex macedo q̄ primus regnauit i grecia: egressus de terra cethim: dariū regē persaꝝ et medoꝝ: constituit plia multa· et omniū obtinuit munitiones: et interfecit reges terre· et pertransijt usq; ad fines terre: et accepit spolia multitudinis gentium: et siluit terra in cōspectu eius· Et congregauit uirtutē et exercitū fortē nimis: et exaltatū est et eleuatū cor eius· et obtinuit regiones gentiū et tirannos. et facti sunt illi in tributū· Et post hec decidit in lectū. et cognouit q̄a moreretur· Et vocauit pueros suos nobiles qui secū erant nutriti a iuuentute sua· et diuisit illis regnū suū cū adhuc viueret· Et regnauit alexander annis duodecim et mor

populos ultimi occidentis inualerat· ut inde peregrinā cerneres toto urbe legationem quo vix crederes peruenisse rumorē· Vñ bene scriptum est. Et siluit terra in conspectu eius· quia nullus ei rebellare audebat.

Et post hec decidit ꝛc· Deuictis vbiq; gentib⁹ undiq; thesauros et opes eaꝝ alexāder abstulit. Vnde eo mortuo satellites atq; milites eius 7 opes eaꝝ alexāder abstulit. Vnde eo mortuo satellites atq; milites eius 7 opes eaꝝ alexāder abstulit. Vnde eo mortuo satellites atq; milites eius ꝓpter opum magnitudinē quas cōgregatas habebat ac potentiā regni· ab inuicem dissentiebant sicut pompeius trogus eiusq; breui atoꝝ iustinus in libris hystoriaruꝫ suarum ostendūt· scribentes q̄ defuncto alexandro· in thesauris eius q̄nquaginta milia talenta auri reperta sūt· 7 in annuo vectigalis tributo tricena milia. Deniq; alexāder iter periculaꝫ ꝓuidi nutu fuatus ad extremū cū in babilōe urbe moraret' ꝓ insidias suoꝝ interfectus est· 7 marie factōne antipatris ducis eius qui p cassandruꝫ filiū suū cū veneno extinxit· sicut ꝓdictus pompeius trog' narrat dicens. Quia cū babylonem reuertens: multis diebus ocio datis inter missū olim cōuiuiū solerter alexāder institueret· totusq; in letitiaꝫ effusus· cū diei noctez pigilez iunxisset· recedentem iam a conuiuio medicus thessalus instaurata cōmessatione 7 ipsū ac sodales eius inuitauit· vbi accepto poculo: media potōe repente veneno ꝓfixus ingemuit· elatusq; a cōuiuio semianimis ita cruciatus est ut ferrū in remedia posceret· tactūq; hominū velut vulnera indolesceret. Reuera autem insidie fuerunt. Nā memoratus antipater cū carissimos amicos suos interfectos videret ab alexandro· seq; magnis rebus in grecia gestis non tam gratū apud regē q̄ inuidiosū esse· a mre quoq; ei⁹ olimpiade varijs se criminationibus veratū· ad occupandū regē cassandrū filium dato veneno suborat· qui cū fratrib⁹ philippo 7 iolla ministrare regi solebat· cuius veneni tanta uis fuit: ut nō cre· nō ferro· non testa cōtineret· nec aliter ferri nisi in vngula equi potuerit· ꝓmonito filio ne alij q̄ thessalo 7 fratribus crederet. Hac igit' causa apud thessalū paratū repetitūq; conuiuium est. Philippus 7 iollas pregustare ac temptare potū regis soliti: in aq̄ frigida venenū habuerunt. quā pregustate iam potioni supmiserunt. Quarta die alexander indubitatā morte sentēs agnoscere se fatū domus maioruꝫ suoꝝ ait· Nā plerosq; eaꝫ cidarū intra tricesimū annū defunctos. Tumultuātes deinde milites insidijsq; perire regem suspicātes ipse sedauit· eosq; omnes cū prolatus in editissimū locū vbis esset ad conspectū suū admisit osculandāq; dexterā suā flentibus porexit. Cū lacrimarent' omēs· ipse vero sine lacrimis tm· nec sine ullo tristioris mentis argumento fuit· ut q̄sdā impatientius dolentes consolatus sit· quibus mandata ad parentes coꝝ dedit· adeo sicuti in hoste· ita 7 in morte inuictus ei animus fuit. Cū defice re eū amici viderent· q̄rūt quē imperij faciāt heredem: Rndit· Dignissimū Tanta illi magnitudo animi fuit· ut cū herculē filiū cū fratrē arideum cum roxanem uxorē pregnantē relinqueret. oblitus necessitudinū dignissimuꝫ nuncupauit heredem· prorsus quasi nephas esset viro forti· aliū q̄z uiz fortem succedere· aut tanti regni opes aliis q̄z probatis relinq̄· hac voce veluti bellicū inter amicos cecinisset· aut malum discordie misisset· ita omnes in emulationem cōsurgunt· 7 ambitione vulgi tacitū sermonē 7 fauoreꝫ militū quesūt. Sexta die pdusa voce exemptū digito anulū perdice tradidit. Quez res glisscentē amicoꝝ dissensionē sedauit. Nam 7 si nō voce nūcupatus est heres indicio tn electus videbat'. Decessit alexāder mense vno 7 annos tres· 7 tricesimo natus. Hec autē· q̄a in hystoria machabeorum regni alexandri mentio est facta· ideo ex libris gentiliū interposui· ut lector agnosceret nō frustra virtutē alexandri enarrari· ꝑ magnanimitate atq; actōne ipsam esse precipuū. Ds aūt alexander dicit' diuisisse regnū suū cū adhuc viueret pueris suis qui secū erant a iuuentute nutriti· non tam ipse hoc diuisit· q̄z illis diuidendā reliquit· Igit' alexāder per duodecim annos tremē tem sub se orbez oppressit· principes vero eius quattuordecim annis dñati

sunt. & velut opimã prędam a magno leone prostratã auidi discerpe catuli: seqz ipos in rixaz irritatos prędę emulatõe fregerũt. Itaqz ptholomęo prima egyptus et affricę arabięqz pars sorte peruenit. Confinẽ huic puntię syriã lalomeno. thelenus ciliciã philotas illiricos accipiũt. medie maiori acropatus miori sother perdice pręponiť. Susamana gens scano. frigia maior antigono philippi filio assignať. Litiam & pamphiliã nearchus. cariam cassand. lidiam nenand sortiũtur. leonãtius minorez frigiam accipit.

Tracię regiones ponti ci maris lisimaco. cappadocia cum paflagema eumeni data. sũma castroz seleuco antiochi filio cessit. Stipatoribus regis satellitibusqz cassander filius antipatri prefičit. In bactana vlteriore et indię regiõibus prefecti priores q̃ sub alexãdro esse ceperunt pmã serũt. Seres inter duos amnes ydaspem et indum cõstitutos thariles habuit incolonias in indis conditas. Eycon abagenoris filiꝰ mittiť papamenos fines caucasi mõtis oriarches accipit. aracusi cedrosiqz fibunti decernunť. arãceos & arneos scantano. bactrianos amiota sortitur Scisdianos. sycheus. sticanoz. parcos. philippꝰ byzcanos. fracta fernes. armenos. thiepomus persas. pensceses babylõios. archoz palasgos. archilaꝰ mesopitamiã aggressi sũt Sed tñ inter cętera hꝰ regna quattuor tantũ eminebant. hoc est ęgipti qđ tenebat ptholomęus lagi filius. macedonũ qđ philippus q̃ & aridęus frater alexandri possedit. syrię & babylonis qđ seleucbus nichanor sibi vendicauit. asyę qđ tenuit antigonus. sicut in visione danielis prędmonstratum est. q fracto vno cornu maiore in capite hyrci illius insignis. orta sint p eo quattuor cornua minora. Unde sequitur.

¶ Et obtinuerunt ꝛc. Decedente igiť alexandro magno totũ corpus regni macedonũ qđ ipse non sine grandi labore coadunauerat. pueri eius per tyrannidem diripuerũt. & multis atqz grauibus prędis dilanianerũt. sic in hystoriis gẽtiũ copiosissime scriptũ inuenit. Sz ex his plũmis omissis scriptor presentis hystorie ad antiochũ epiphanẽ pucnit. qui plũma in iudeos pmisit mala. & locũ sanctũ polluit. ac legem ꝓphanauit. De q̃ sequit. Primus itaqz post alexandrũ magnũ regnauit in syria seleucbus cognomento nichanor annis triginta duobus. Secundus antiochus qui vocabať sother annis decẽ & nonẽ. Tercius antiochus qui vocabať theos. annis quindecim. Quartus seleucbus qui cognomiatus est gallericus filius antiochi. annis viginti. Quintus seleucbus cerannus filius seleuci gallinici. annis tribus. Sextus antiochus magnus. quẽ scriptura antiochi illustris hic dicit prẽm esse qui frater erat seleuci ceranni. & filius seleuci gallinici. regnauit annis triginta sex. Septimus seleucbus qui & philopatoz nominatus est annis duodecim. Post quẽ antiochus epiphanes qui & preclarus siue nobilis dicit. frater seleuci philopatoris. & filius antiochi magni. annis vndecim. De quo modo scriptura narrat q ex eis exierit radix peccatrix. antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obses. Qui merito radix peccatrix dicit. qui stirps inutilis ad peccata prodiuit & ad impietatem erat promptissimus. sub q̃ legis dei persecutio. & machabeoz bella narrant. Colligit enim omne tempus regni grecoz a pmo ãno seleuci nichanoris usqz ad initium regni antiochi epiphanis anni centum triginta septem.

¶ In diebus illis ꝛc. Greca ac romana narrat hystoria. q ãtiochꝰ epiphanes contra ptholomęũ philometorẽ: cleopatre sororis sue filiũ. cuius ipse auunculus erat. dolos construxit. ut eũ regno egipti priuaret. Et cũ post mortẽ cleopatre alanius eunuchus nutritus philometoris et leneꝰ egiptũ regeret: & repeterent syriã quã antiochus fraude occupauerat. ortum est inter auũculũ & pucrũ ptolomęũ prędictis hystoriis narrať q postqz reuersus est expulsus ab egypti. is venisse eũ in iudeaz. hoc est aduersus testamentũ sanctuz. & spoliasse templũ & auruz tulisse quã plũmum posito qz in arce ꝓsidio macedonũ reuersuz in terram suam: & post biennũ rursum contra ptholomęũ exercitũ congregasse ad austrũ. cũqz duo frẽs ptholomęi deopatre filij. quoz auunculus erat antiochus. obsiderent alexandrie. legatos venisse romanos. quoz vnus marcus publius lecias cũ eum stantẽ inuenisset in litore. & senatusconsultũ dedisset quo videbať ab amicis ꝓpũ romani recedere. & suo impio contentum esse. & ille responsũ ad amicoz consiliũ detulisset. orbez dicť fecisse marchus in arenis baculo quez tenebat manu. & circũscripsisse regẽ atqz dixisse. Senatus & populus romanus prędicit ut in isto loco nõ deas: qđ consilii gerąs. Quibus dictis ille perterritus ait. Si hoc placet senatui & populo romano recedendũ est hinc: atqz ita statim mouit exercitũ. His cõsentanea iosephus scripsit. q reuersus ꝓpter romanoz timorẽ ab egypto rex antiochus ad hierosolimã durerit exercitũ. quo perueniens anno centesimoquadragesimotercio. post regnũ primi seleuci: centesimaquinquagesima tercia olimpiade die vicesimo & quarto mensis casleu: quẽ macedones appellcon nominant. ceperit eã sine conflictione cuiusplã aperientibus ei portas his qui voluntati eius consentiebant. ingressusqz ciuitatem hierosolimoz multos interemit sibi contraria sapientes. necnõ etiã eos qui portã aperientes ciuitatez ei tradiderũt ꝓpter tẽpli diuitias interfecerit. multaqz auferens ab eo pecunias ad antiochiã reuersus sit. Postqz autẽ spoliauit templũ ita ut vasa dei & lucernas aureas asportaret. & aram aurcã. & mensam & sacrariũ. neqz de velis abstinuerit. quę ex bisso & cocco erant. exhauriens autem & thesauros nihil penitus derelinquẽs: ad maximuz iudeos luctũ propter hec usqz perdurerit. naz & quotidianas immolatõnes quas deo ẽm leges offerebant celebrare prohibuit. Deprędans autem totã ciuitatem quosdam interfecit: alios captiuos cũ vxoribus & filijs deduxit. ita

ficauerunt ginasiũ in hierosolimis
secũm leges nationũ. et fecerũt sibi
prępucia et recesserũt a testamento
sancto. et iuncti sunt nationibus et
venũdati sunt ut facerent malum.
Et paratum est regnũ in conspectu
antiochi. et cepit regnare in tra egi
pti. ut regnaret sup duo regna. Et
intrauit egyptũ in multitudine gra
ui in curribus et elefãtis et eqtib⁹.
et copiosa nauiũ mltitudine. Et cõ
stituit bellũ aduersus ptholomęum
regẽ egypti. et veritus ẽ ptholomę
us a facie ei⁹. et fugit: et ceciderunt
vulnerati multi. Et cõprehendit ci
uitates munitas in terra egypti. et
accepit spolia trę egypti. Et cõuer-
tit antiochus postqz percussit egy
ptũ in centesimo et quadragesimo
et tertio ãno. et ascẽdit in hieroso

vt numerus multitudinis captiuoꝝ: usq; decẽ milia existere videret. Mistice aũt antiochus hic qui intrauit in terram sanctã cũ superbia: et usurpauit templũ. et locũ sanctũ polluit suppstitione gentili. typũ tenet antichristi. qui contra ecclesiã christi crudeliter bellũ gerit. et animas credentiũ quę vere tẽplũ dei sũt. errore suo polluere ꝓtendit. De q̃ in daniel ꝓphetia sub figura istius antiochi ita scriptũ est. Coꝛ eius aduersus testamentũ sanctum et faciet ac reuertet. et indignabit cõtra testamentũ sanctuarij. et faciet ac reuertet. et cogitabit aduersus eos q̃ de reliquerũt testamentũ et brachia ex eo stabũt et polluent sanctuariũ fortitudinis. et auferẽt iuge sacrificium. et dabunt dominationẽ in desolationem. et impij in testamento simulabunt fraudulenter. populus aũt sciens deus suũ: obtinebit et faciet et reliqua. Nulli dubium est quin hęc q̃ sub ãtiocho epifane i ymagine pręcesserũt. hocẽ ut rex sceleratissim⁹ persecutus sit pplm dei. seuicią prefigurent antichristi: qui christi populũ persequet. qui indignabit contra testamentũ dei. et cogitabit adũsus illos q̃s vult legem dei relinq̃re. polluetq; sanctuariũ dei. homines videlicet ad ymaginem dei creatos diuersis vicijs coꝛrumpendo. auferet iuge sacrificiuꝫ q̃n hostiã laudis christo dei filio offerre ecclia prohibebit abomiatõnez desolatõis i loco scõ statuet. q̃n diuinũ cultũ a christianis sibi extoꝛq̃bit exhiberi. ita ut i tẽplo dei sedens ostendat se tãq; ipse sit deus. Ñ multi nioꝛ putant obseuicię et turpitudinis magnitudinẽ. domicianũ siue neronem antichristũ fore. Sed licet ipsi antichristi fuerĩt quãtum ad eius corpus ptinent. et mẽbra ipsius sũt tn ipse omniũ iniquoꝝ caput iuxta finẽ mundi venturus est. q̃n iuxt veritatis sententiã erit tribulatio talis qualis nõ fuit ab initio mũdi usq; mõ nec fiet postea. Verũ iuxta iohannis vocẽ antichristi iam multi sũt. quia per mẽbra sua idem malignus hostis iam mysteriũ opat iniquitatis p hereticos videlicet scismaticos. atq; paganos. et seducit multos. tunc etiam si fieri põt ipse scandalizat electos. quia soluit sathanas de carcere suo: et totũ furorẽ suũ quãtũ permittit in christicolas pfundit. Tollit ergo antiochus de hierusalem altare aureũ: q̃n eos qui perfectiores esse videbãtur. et p populi statu nõ mediocriter dominũ exoꝛare: suasu maligno euellit de ecclesia. Tollit et candelabrũ luminis. et vniuersa vasa eius q̃n eos qui prędicationis officio fungebant: et veluti luminaria p diuersas spẽs dogmatũ in pplo dei lucere debuerũt. siue per metũ siue per cupiditatẽ terrenã de ordine suo pręcipitauit. Tollit ergo mensam ꝓpositionis ac uasa eius. q̃n scripturas sacras cũ iniqua interpretatõne confundere per hereticos satagit. et eos qui in meditatione legis dei velut vasa mensę dei: ac panes ꝓpositionis cõmanere videbant. astutia nequicię sue coꝛrũpe. atq; in errorem seducere cõtendit. Uelũ quoq; et coꝛonas et ornamentũ aureũ qđ in facie templi erat. idem antiquus hostis tollit et cõminuit omia. q̃n lrãz legis dei in qua sapiẽtia diuina ac mysteria celestia latẽt. et vbi coꝛona ꝓpetuę meredis et bene laborantibus. et pręcepta dei seruãtibus in regno celesti accipienda promittit: contritis sententijs ac sensu de uerate perpetua percipienda promittit: contritis sententijs ac sensu de uato in alienũ intellectũ conuertit. animasq; sibi obedientes hoc modo deducit. Nã aurũ argentũ q̃s et thesauros occultos nihil aliud intelligo q̃s eloquij venustatem. ac sensuũ puritatem cũ thesauro virtutũ quę in occultis coꝛdis apud fideles collocant. Hęc oĩa dyabolus de regno christi auferre molit. cũ possessoꝛes coꝛ bis bonis spoliatos in baratrũ siue perditionis semolit. cũ possessoꝛes coꝛ bis bonis spoliatos in baratrũ siue perditionis semolit. cũ trahere conat. hinc quotidie plancꝰ et gemitus in ecclesia nascitur. cũ de cãu proximorũ per cõpassionẽ ecclę fideliũ nõ mediocriter contristat. Vñ seqt.

¶ Et fecit cedẽ ꝛc. Omis dignitas et omnis etas atq; oĩs sexus dolet tumultuãte persecutoꝛe. quia nulla psona imunis est a persecutõne. gemit quisq; tam pro sue trãquillitatis detrimẽto q̃s etiam de fide cadentium dãno. Quia sic̃ paul⁹ ait. Solicita sũt i christi coꝛpe pro seinuicez mẽbra. et si patit vnuz mẽbrũ: cõpatiunt oĩa mẽbra. Ñ et idez apls cõtra eos scribẽs qui vanã gloriã amabãt. enumeratis laboribus suis q̃s ipse coꝛporaliter sufferrebat. subiũxit dicẽs. Preter illa q̃ intrinsecus sunt instãtia mea q̃tidiana: solicitudo omniũ ecclesiarũ. Quis ĩfirmatur et ego nõ ĩfirmoꝛ? Quis scandalizat et ego non vroꝛ? si gloriari oportz q̃ infirmitatis meę sũt gl'iabo. Et alibi. gaudete ait cũ gaudẽtibus: flete cũ flentibus. id ipsũ inuicẽ sentientes nõ alta sapientes. sed humilibus consentientes.

¶ Et post duos annos ꝛc. Diximus superi⁹ q̃ ãtiochus teneret typũ antichristi. similiter idez perditionis filius hoc in loco princeps tributoꝝ accipi põt. quẽ pnceps huius mũdi et rectoꝛ tenebraꝝ barã dyabolus ad hoc incitat ut ciuitatibus iudę. hoc est in ecclesijs christi tributũ peccatoꝝ sibi soluere exigat. tñ hoc nõ vbiq; vim agendo persecutionũ expostulat. s aliq̃ tormentis. aliq̃ blandimentis. aliq̃ minis et apta seuicia. aliq̃ aũt fraude et dolo. Ñ scriptũ est. Locutus est ad eos verba pacifica in dolo. Sed qui crediderit ei sibimet ipsi perditionez pręparat. Agit enĩ hoc idem hostis nephandissimus suasu maligno. et signis atq; pdigijs mẽdacibus ut eũ homines deũ esse credant. et diuinũ cultũ illi exhibeant. Qui ergo sibi credunt hos in anima spiritualit occidit. Qui aũt resistũt coꝛpali cruciatu eos affligit. Vñ euenit q̃ cũ magno dolore mẽtis legendus est ut perdat populũ multũ ex israel. cũ plurimos de christiana religione i apostasiam conuertit. Accipit spolia ciuitatis cũ ornamenta ecclesię tollit. Succẽditq; eã igne cũ persecutione deuastat. destruit domos eius et muroꝝ in circuitu cũ plebes credẽtiũ dissipat. ac defensoꝛes eoꝝ hoc est doctoꝛes enecat captiuasq; ducit mulieres et natos et pecoꝛa. ꝗa illi qui mollicie animi hñt et pueri sunt sensibus: ac carnalibus desiderijs seruiẽtes more brutoꝝ animaliũ vinũt. captiuitati ac laqueo antiqui hostis maxie patent. Deuastatis ecclesijs christi et dispersis ꝓpter persecutionem ministris ipsius hostis malignus i loco eoꝝ arcẽ ipietatis erigere. et blasphemos cultoꝛes substituere

limã in multitudine graui. Et intrauit in sanctificatõnem cũ superbia et accepit altare aureum. et cãdelabrũ luminis. et vniuersa vasa eius et mensam ꝓpositõnis: et libatoꝛia et fialas et mortariola aurea. et velũ et coꝛonas. et oꝛnamentũ aureũ q̃d in facie templi erat. et cõminuit omnia. Et accepit argentũ et aurũ: et vasa cõcupiscibilia et accepit thesauros occultos quos inuenit: et sublatis omibus abijt in terrã suã Et fecit cędẽ magnam hoim. et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel et in omni loco eoꝝ. Et ingemuerũt principes et seniores: iuuenes et virgines infirmati sũt. et speciositas muliez imutata est. Omis maritus sũpsit lamentũ: quę sedebant in thoꝛo maritali lugebant. et cõmota est terra super habitantes in ea. et vniuersa domus iacob induit confusionem. Et post duos ãnos dierum misit rex pręcipẽ tributoꝝ in ciuitates iuda et venit hierusalẽ cum turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica i dolo: et crediderunt ei. Et irruit super ciuitatem repente: et percussit eam plaga et pdidit populũ multum ex israel. Et accepit spolia ciuitatis: et succẽdit eã igni. et destruxit domos eiꝰ. et muros eius in circuitu: et captiuas duxerũt mulieres et natos. et pecoꝛa possederũt. Et ędificauerũt ciuitatez dauid muro magno et firmo. et turribus firmis. et facta est illis in arcẽ. Et posuerunt illic gentem peccatoꝝ viros iniquos. et conualuerunt in ea. Et posuerunt arma et escas: et congregauerunt spolia hierusalem. et reposuerũt illic. et facti sunt in laqueum magnũ Et factum est hoc ad insidias sãctificatõi: et in damnũ malũ in israel.

molit. q̄tenus si possibile sit per prauos homines nomē christianū q̄ solū in orbe prevaluit funditus deleat. z dyaboli voluntas in pollutione ydolorū z multiplicitate peccatorū expleat. Unde sequitur.

¶ Et effuderunt ꝛc. Igit habitatores hierusalez fugiunt q̄ persecutione ferente. alij corporaliter fugiūt: ut non scandalizent. alij mente fugiunt z scandalū gratię in animabus suis patiunt. alij usq; ad mortē in confessione christi perseverant. z liberi a persecutorū manibus in celos effugiūt ut remunerentur. fitq; terra sancta habitatō exterorum. qñ membris christi per martiriū coronandis in toto mūdo multiplicat numerus persecutorū. dies festi eius conuertūtur in luctus. qñ ritus celeberrim⁹ religiōis christianę nō p̄mittit hīe sui fulgoris ornatus. z sabbata eius ī opprobriū. cū spes quaz hnt in futura aīaꝝ requie abolet. vel ab hoste elidit fideliū. Scōm gloriam eius mltiplicata est ignominia eius. Fedat ei gla ecce infidelium ignominia. qñ inimico dominante: glia celestiū sacrorū z honestas diuinorū officiorū impijs blasphemantibus maximus sustinet opprobrium.

¶ Et scripsit ꝛc. Scriptura et epistola spūalis antiochi philosophi sunt gentiliū z hęretici atq; scismatici christianorū qui veritatez legis christi atq; statum catholicę fidei subuertere cupiūt. q̄b dolor ē cultus diuinus z religio christiana. ꝫ quo magis per errorē studeant sibi hoīes adunare. eo magis faciunt illos abinuicē discordare. q̄a nec ipsi inter se inuicē cōcordāt. ꝫ varijs sectis dissentientes discrepāt. et idō minus se obsequētes: z in vnitate cōsociare p̄valent. Inter superbos enim scriptura teste semp iurgia sūt. Et iuxta veritatis sniam omne regnū in seipsuz diuisum desolabit: z domus sup domū cadet. Mandant libri z ple antiochi in hierusalem z in ciuitatibus iudę ut sequant leges gentiū terrę. z desinant holocausta z sacrificia. z placationes facere in templo dei. quia maxima cura: maximūq; studiū est hęreticis atq; paganis. ut in eccłia christi cultū diuinū seu confundant: seu penitus extinguant. ne sinceritas recte fidei quę per dilectionem operat in ara cordis credentis gratū holocaustum deo offerat. nec sacrificia ritstica corpis z sanguinis domini cū sacra fideliū oratione atq; placatione bonorum actuum in vero templo dei omniū creatori: z bonorū largitori digne exhibeant. prohibēt celebrare sabbatum. quia negant in celesti regno sanctarū requiem futuram esse animarū Jubent edificari aras. z templa z ydola: quia mentes fideliū malignorum spirituū cupiūt efficere vasa. īmolari carnes suillas. z pecora cōmunia. ꝫ est īmundam ducere vitam. z brutorū animaliū more in luxuria. atq; concupiscentijs carnis. cōuersari: relinquere filios suos incircūcisos. hoc est nulla custodia. nulla continentia nullaq; discretōne. cogitationes. sermones atq; opa tempare. ita ut obliuiscant legem diuinā. z īmutent iustificatōes dei in diuersorū sceleruz facturam. Et hęc omīa non solū sermonū suasu. ꝫ etiā diuersarum pœnarū fieri cogunt tormento. Unde sequitur.

¶ Et quicūq; ꝛc. Incā desit crudelitas q̄ feruet impietas. seuit immanitas qñ estuat cupiditas. omni regno suo antbiochus per scripturas indicit tormēta z mortem ingerere cultoribꝰ dei. Sic z antichristus per ministros suos scelestissimos varia exq̄rit penarū genera. quatenꝰ christicolas a statu religiōis sāctissimę euellat p̄teratq; disperdat.

Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitū sanctificatōnis. et cōtaminauerūt sanctificationē. Et fugerunt habitatores hierusalem ppter eos. et facta est habitatio exterorū. et facta ē extera semini suo: et nati eius reliq̄runt eā. Sanctificatio eius desolata ēst sicut solitudo. dies festi eius cōuersi sunt in luctū. Sabbata eius in opprobriuz honores eius in nihilum. Scōm gloriam eius multiplicata est ignominia eius. et sublimitas eius conuersa est in luctū. Et scripsit rex antiochus oīi regno suo: ut essz omnis populus vnus. Et reliquerunt vnusquisq; legē suaz: et cōsenserūt omnes gentes scōm verbum regis antiochi. Et multi ex israel cōsenserūt ei. et sacrificauerūt ydolis: z coinquinauerūt sabbatū. Et misit rex antiochus libros p manus nūciorū in hierusalem. et in oēs ciuitates iudę ut sequerent leges gentiū terrę. et prohiberent holocausta z sacrificia et placatōnes fieri in templo dei: et prohiberēt celebrari sabbatū. et dies solēnes. Et iussit coinq̄nari sancta et sanctuz populū israel. Et iussit ędificari aras. et templa et ydola. et īmolari carnes suillas. et pecora cōmunia: et relinquere filios suos incircūcisos. et coinq̄nari aias eorū in omībus īmundicijs et abominationibus: ita ut obliuiscerent legē: et īmutarent oēs iustificatōes dei. Et quicūq; nō fecissent scōm uerbū regis ātiochi: morerēt. Scōm omīa verba hęc scripsit omi regno suo et p̄posuit p̄incipes populo q̄ hęc fieri cogerent. Et iussērūt ciuitatibus iudę facrificare. et cōgregati sunt multi de populo ad eos qui dereliquerūt legē dñi. z fecerūt mala sup terram. z effugauerūt populum israel in abditis z in abscōditis fugitiuorum locis. Die quitadecima mensis casleu q̄nto z quadragesimo z centesimo ānō ędificauit rex antbiochus abominandū ydolū desolationis sup altare dei. z per vniuersas ciuitates iudę in circuitu ędificauerūt aras z ante ianuas domorū z i platęis

Die quinta ꝛc. Mensis casleu idē est apud grecos q̄ apud latinos dicit decēber. In huius mensis die quītadecima anno centesimoquadragesimo quinto regni grecorum qđ a p̄mo anno seleuci cōputare incipiunt. antiochus epiphanes abominandū ydolum desolatōis in templo statuit dei. ꝫ est symulacum iouis olimpij. p̄ncipatus aūt sui anno octauo. quo uidelicet ānno in samaria super verticē mōtis garizim. iouis pegrini siue hospitalis delubrū ędificauit. ipsis samaritanis ut idē faceret. p epistolaz p̄ecantibꝰ licut iosephus testis ē. Sz legim⁹ in euāgelio sm matthēum: saluatorē discipulis interrogātibꝰ de signo aduentus sui z cōsūmatōe sęculi inter alia respōdisse. Cuz ꝫ videritis desolatōnis abominatōem que dicta est a daniele p̄pha stantez in loco sancto qui legit intelligat. qñ ad intelligentiam prouocamur. misticū mōstrat esse qđ dictū est. Scriptum est aūtē in daniele hoc mō. Et in medio ebdomadis auferet sacrificium meum z libamina. z in templo desolationū abominatio erit usq; ad cōsūmatōez tempis. z cōsūmatio dabit sup solitudinem. De hoc aplus loquit. Q̄ homo iniquitatis aduersarius eleuandus sit cōtra omne qđ dicit deus z colitur. ita ut audeat stare in templo dei: z ostendere q̄ ipse dñs sit. cuius aduentus sm operationem satbane destruet eos. z ad solitudinem rediget qui se susceperint. Pōt aūt simpliciter aut de antichristo accipi. aut de ymagine cesaris quā pilatus posuit in tēplo. aut de adriani equestri statua. quę in ipso sancto sanctorū loco usq; in p̄sentem diez stetit. Abominatō quoq; sm veritatem scripturarū ydolū nuncupat. z idcirco addit desolatio q̄ in desolato tēplo atq; deserto ydolū positū sit. Statuto aūt ydolo zelotes in tēplo dei. per vniuersas ciuitates iudę ministri regis nequissimi ędificant aras in circuitu z ante ianuas domorū z in platęis incendūt thura z sacrificant. quia regnante immundo antichristo. astipulatores eius. z omnes iniq̄re

iecto vero vnius dei cultu. z ipreta dei domo. que est sancta ecclesia. cōfula mente: turbato q ordine: in diuersis locis varioz erroz z multipliciū sce lerū demonijs funesta deferent sacrificia. Et bene dicit q in circuitu edifi cauerūt aras. q simplicitate veritatis relicta erroneas impietatis sequūt sectas. In circuitu enim ut psalmista testat. omēs impij ābulant. z añ ianu as ediculoz: atq in platęis incendunt thura z sacrificant qui introire ad altare dei. ibidemq incensū pure orōnis deo inferre nō merent. sed in la

ta ac spacōsa via quę ducit ad mortē actus suos ac verba secū ho sti deferunt maligno. Et libros inquit legis dei pbusserūt igni. scī dentes eos: libros dei scindūt pburūtq igni q p cupiditatis ignez legis dei sinceritatem. hęretica puitate a re ctitudis suę statu dis scindere cupiūt. scōsq prędicatores: quibus thesaurus testamētoz rum dei cōmendatus est. malicię suę mucro ne trucidare gestiunt. Quid per vicenariuz numerum z quintum nisi illi designantur q quinq sensibus corpo ris carnalibus desideriis implicati. legi dei que in duobus testa mentis z in duob pręceptis dilectione vide licet dei z proximi con stat cōtraria faciūt ac sapiunt. Viginti g et quiq quinario nume ro in semetipso multi plicato cōficiunt. Me ritoq hic numer⁹ de sertoribus legis dei cō parat. qui per vnum quēq sensū corpis. h est per visū. auditum. gustū. odoratum. z tac tū preceptis diuinis que in pentateuco cō scripta sunt. aduersan tur. z ideo dicit q sa crificauerūt sup aram que erat cōtra altare. quia in altare impie tatis qd supbia erexe

incendebant thura z sacrificabāt. Et libros legis dei cōbusserūt igni scindentes eos. z apud quemcūq inueniebant libri testamenti domi ni. z quicunq obseruabat legē do mini scdm edictū regis trucidabāt eū. In virtute sua faciebāt hęc po pulo israel. qui inueniebant i oīmi mense in ciuitatibus. Et quīta z vi cesima die mensis sacrificabant su per aram qui erat contra altare. Et mulieres que circūcidebant filios suos trucidabant scdm iussū regis antiochi. et suspendebāt pueros a ceruicibus per vniuersas domos eoruz: et eos qui circūciderūt eos trucidabaut. Et multi de pplo isra el diffinierūt apud se: ut nō māducarent imunda. z elegerunt magis mori q cibis coinquinari imūdis. Et noluerūt infringere legē dei san ctam z trucidati sūt. Et facta est ira magna super populū valde.

erat contra altare fidei catholice. omnes iniqui actuū ac verboz suorum dya bolo infausta immolant sacrificia.

¶ Et mulieres ꝛc. Patet hystorię sensus qui exponit tormēta q per secutores nefandi. z tunc in veteri testamento: z nunc similiter in nouo cul toribus dei ingerunt. nec facile est cuiq enumerare omnia supplicioz gene ra que tortores nequissimi martyribus christi infligebant. Sed inx allego riam quid per mulieres que circūcidebant filios suos. nisi honeste fidelū persone monstrant: que actus suos z sermōes atq cogitatus sūma discre tione circūspicientes. quidquid in eis superfluū reperiūt. gladio spiritus am putare festinant. Has spiritalis antiochus trucidare desiderat. quia aut corporaliter eas per tormenta ferire: aut spiritualiter per abnegationem in anima necare decertat. Interpretat aūt antiochus pauptatis silentium. z merito hoc nomine censet. qui expers spiritalis scientię inops sacrarū vir tutū est. h q ipe minime in se habet. per inuidentiā in alijs persequit. Ad hene subiungit. Et suspendebant inquit pueros suos a ceruicibus per do mos eoz. Quia illos qui non sensu sed malicia sūt paruuli. z humiles spi ritu. propter confessionem fidei interimē nō tardant. Similiter z illos qui circūciderūt eos: trucidabant. quia prędicatores sanctos qui cultro pieta tis ac verbo euāgelicę doctrinę subditos suos coercētes castigant maxime

perlecutionum molestijs infestantur.

¶ Et multi ꝛc. Nulla persecutio nullaq tribulatio sanctos dei quis destinati sunt. z vocati scom prescientiā dei prīis a fide christi vnq euelle re potuit. sed in veritate persistentes. nec ydolatica manducabant. nec im mūdicia peccatoz coinquinari consentiebant. nec etiā legem dei sanctā hę retica puitate infringere atq corrūpe patiebant. ß magis eligebāt p noie christi mori q consentire impietati. Unde quidā illoz hac confidētia fre tus ad discipulos scri bens ita testat⁹ est di cēs. Certissime enī da neq mors. neq vita. neq angelus. neq pn cipatus. neq instātia neq futura. neq vir t⁹. neq altitudo. neq profundū. neq creatu ra alia poterit nos se parare a caritate dei. q est in christo iesu dño nostro. Sed que cōso latio labrantibus ser uis dei missa sit videa mus.

¶ Ca. II.

¶ In diebus illis

¶ In libro danielis vbi huius loci mentō sub enigmate facta est ita scriptū repitur. Et impij in testamentum simulabūt fraudulen ter. populus aūt scięs deū suum obtinebit z faciet. z docti in popu lo docebūt plurimos. z ruent in gladio et in flama. et ī captiuitate z in rapina diez. cūq corruerint subleuabūt auxilio paulo. z applicabunt eis plīmi frau dulēter. z de eruditis ruent. ut conflent z eligā tur z dealbent usq ad tēpus prefinitum quia ad hucalud tps erit. Quanta iudei ab an tiocho passi sunt ps̄ent hystoria machabeoz refert. z triūphi eoz te stimonio sūt: qui p cu stodia legis dei flamas z gladios. z seruitutez ac rapinas z penas ul

¶ Ca. II.

¶ In diebus illis surrexit mathathias filiꝰ iohannis filij symeōis sacerdos ex filijs ioarim ab hierusalem. z cōse dit in mōte modin. z habebat filios quinq iohannan qui cognomina batꝰ gaddis. z symeonē qui cogno minabatꝰ thasi. z iudā qui vocaba turꝰ machabeus. z eleazarū qui co gnominabatꝰ abaron. z ionathan: qui cognominabatꝰ aphus. Vi derunt mala quę fiebāt in populo iuda et hierusalem. Et dixit matha thias Uę mihi. Ut quid natus sū videre cōtritionem populi mei: et cōtritionē ciuitatis sancte. et sede re illic cum datꝰ in manibus inimi coz. Sancta in manu extraneoz facta sūt. templū eius sicut homo ignobilis. Uasa glorię eius capti ua adducta sūt. trucidati sūt senes eius in platęis. z iuuenes eius ce

timas sustinuerunt. quę futura sub ātichristo nemo est q dubitet. multis resistentibus potentię eius. z in diuersa fugientibus. quę hebrei in vltima euersione templi. quę sub vespasiano z tyto accidit. interpretaut fuisse de populo plurimos qui scirent deū suum. z pro custodia legis interfecti sunt Cūq corruerint inquit subleuabunt auxilio paulo. z applicabunt eis plu rimi fraudulenter. z de eruditis ruent ut pflent. z eligant. z dealbent usq ad prefinitū tempus. quia adhuc aliud tempus erit. Paruuz auxiliū ma thathiam hystorialiter signat. de vico modni. qui aduersū duces ātiochi rebellauit. z cultū veri dei seruare conatus est. Paruum aūt consiliū inde vocat. quia non longo tempe post inchoatā defensionem vixit. h vno eo luto anno defunctus est. Et postea iudas filius eius qui vocabat machabeus pugnans cecidit. z ceteri frēs eius. aduersarioz fraude decepti sunt. Mistice aūt mathathias dominū saluatorē significat. qui princeps est po puli dei: z defensor electoz suoz cuius filij pugnant pro domo israel. defē dunt sanctuariū dei ac legem diuinā. Interpretat aūt mathathias donū dei. cuius nominis archanū ipsius incarnatōnis nobis patefecit sacramē tum. Unde z ipse ait in euangelio. Sic enī deus dilexit mundū ut filiū su um vnigenitū daret ut omnis qui credit in eū nō pereat: sed habeat vitaz eternā. Qui enī datus a deo est: pfecto dei donū est. Sed hęc de incarna

tione ipſius tantū dicta ſunt·cęterū de diuinitate eius·qua ęqualis eſt patri ⁊ ſpirituſancto: ſimul cū patre ⁊ ſpirituſancto ipſam diſpenſationem facere credi oportet·Sicut ⁊ ſpūsſanctus donū dei legit·Sed tñ cum pie ⁊ filio vnus deus credit·atq; adorat·Vnde in euangelio·⁊ miſſus legitur ⁊ ſponte venſſe·ut eſt illud dñicuz·Rogabo pr̄em ⁊ aliū paraditū dabit vobis·Et item·Cū autem venerit inquit paraditus quē ego mittam vobis a patre ſpiritum veritatis·qui a patre procedit·ille teſtimoniū perbibebit de me·Et alibi·ipſa ꝟitas ad nichodemum ait·Spiritus ubi uult ſpirat·⁊ uocem eius audis et neſcis vnde veniat·aut quo vadat·Hic ergo mathathias narrat filius eſſe iohannis filij ſymeonis ſacerdos ex filijs ioarim·Johānes interpretat gratia dei, ſymeon: audiens.ioarim:dñs exaltāſ·Recte ergo hę interpretatōes huic myſterio cōperūt·quia mediator dei ⁊ hominuz gr̄a dei dici poteſt. Et eſt illud apoſtoli·Hīa dei pro omībus guſtauit mortē·Et audiēs.qa ipſe in euangelio ait·Quę audiui a p̄re hęc loquor in mundo·Et dñs exaltans: de quo ꝓpha ait·exaltaē dñe in ꝟtute tua·Ipſe enī merito ſacerdos noīat·de q̄ ſcriptū eſt. Jurauit dominō pe·cū tu es ſa.inet·ſe·oz·mel·Huius mathathię filij ſunt oēs ſancti q̄ ⁊ corpus eius ⁊ mēbra dicunt·Sed quomodo quinario numero aſignari poſſint·non incōuenienter queritur. Tot enim legunt filij mathathię hyſtorice fuiſſe·hoc eſt iohannan:qui cognominabat gaddis·⁊ ſymeon:q̄ cognominabat thaſi·⁊ iudas qui cognominabat machabęus·⁊ eleazar: qui cognominabat abaron·⁊ ionathas:qui cognominabat aphus·Videamus ergo ſi alicubi iſte numer⁹ in nouo teſtamento eandem rem exprimere inueniat·Legimus quoq; paulum aplm ad ephęſeos de chriſto ita dicentem·Qui deſcendit ipſe eſt ⁊ qui aſcendit ſup omnes cęlos ut impleret omnia·⁊ ipſe dedit quoſdam quidem aplos·quoſdaz aūt prophetas alios vero euāgeliſtas .alios aūt paſtores ⁊ doctores.ad conſūmationem ſanctoz in opus miniſterij ad ędificationem corpis chriſti . Ecce hic q̄nq; ſpecies denotant in illis p̄ſonis quas diuina vocatio ad magiſterium ordinauit eccleſię. Sed conſideremus quomō ipſi filij mathathię cū interpretatōnibus nominū ſuoz his ſpeciebus poſſint aptari. Primus ergo filioz illius nuncupat iohannan:qui cognominabat gaddis. iohānā q̄q; dom⁹ gratia eius. Gaddis aūt bedus ſiue temptatio mea . Bene ergo hęc noīa ordini aploz niſi falleꝛ:cōueniūt.qui per dñi gratiaz ad culmen bonoris huius electi ſunt.ſed tñ a peccatoribus multas ꝓpeſſi ſunt tentationes atq; iniurias.qđ idem ſaluator prędicere eis videt cū in euangelio ait.Ego vos elegi de mundo ut eatis ⁊ fructū plurimū afferatis· ⁊ fru. ve. maneat.Et itē.Ecce ego mitto vos ſicut o.in me.lupoz. Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes·⁊ ſimplices ſicut colūbę.⁊ reliqua.Ecce qui gr̄a dñi ſunt repleti maloz omniū demonſtrant cōtumelijs non mediocriter afflicti·Secundus aūt filioz mathathię fuit ſymeon qui cognominabat thaſi.qui in ſequentibus pleriſq; locis ſymon nominat.Symon ergo ſiue ſymeon interpretat:audiens.ſiue audiuit triſticiā. thaſi exploratio gaudij. Nec incōuenienter hęc ꝓpheterū ordini cōueniunt·qui ſpūsſancti gratia illuminati ⁊ futuras penas maloz prędident·⁊ ventura premia ſanctoz cōſolatione interna guſtando prędnoſcūt.aliſq; futura mala prędecauere·⁊ futura bona appetere perſuadent. Tercius in ordine filius:iudas machabęus fuit·iudas enim confitens vel glorificans interpretat·⁊ machabęus bellator. Satiſq; bene hęc denominatio cōuenit euāgeliſtis·qui euāgeliū pacis ⁊ gloriē chriſti prędicāt toto orbe terrarū expugnātq; errores nefandos paganoz atq; hęreticoz. Quart⁹ aūt filius h̄ eſt eleazar qui cognominabat abaron·⁊ in priore noīe dei adiutoriū·in ſequēti vero generationem excelſā ſonat·nō imerito paſtoribꝰ p figurā aſſimilat·qui adiutorio dei ſatis roborati excelliq; fide ac virtutibus p̄poſiti in eccliā conſtituūt.

ciderūt gladio inimicorum·Quę gens non hęreditauit regnū eius· ⁊ non obtinuit ſpolia eius: Omis cōpoſitō eius ablata eſt·Quę erat libera facta eſt ancilla·Et ecce ſancta noſtra.⁊ pulcritudo nr̄a ⁊ claritas noſtra deſolata eſt· ⁊ coinquinauerūt eā gentes: nobis ergo q̄d adhuc viuere· Et ſcidit mathathias ⁊ filij eius veſtimēta ſua·⁊ operuerūt ſe cilicio·⁊ planxerūt valdę·

ſ Et venerunt illuc qui miſſi erant a rege anthiocho ut cogerēt eos qui confugerant in ciuitatem modin· imolare et accendere thura·⁊ a lege dei diſcedere·Et multi de populo iſrael conſentientes acceſſerunt ad eos·Sz mathathias et filij ei⁹ conſtanter ſteterunt ſ Et reſpondētes qui miſſi erant ab antiocho dixerūt mathathię.Princeps ⁊ clariſſimus et magnus es in hac ciuitate:et ornatus filijs et fratribus· Ergo accede prior et fac iuſſum regis

vt oues dei ſana fide bonisq; exēplis ad virditatē cęleſtis p̄ſ̄ rite paſcēdo perducāt.Nouiſſimus aūt filioz vocatus eſt ionathas·cognomē bens aphus·optime ſanctis doctoribꝰ iuxta interp̄tationē noīm ſuorum conueniens.Interp̄tat enī ionathas colūbę donum·ſiue dñi ſpontaneus· aphus aūt fugitinus: ſiue milleſimus.Et bene his nomībꝰ doctores chriſti exp̄imunt·qui ſpūsſancti gratia repleti:mente ſpōtanea dño ſe ſubjicunt,ut eius vice legatione functi:legem dei p̄dicent in mūdo.⁊ homies terrena deſideria fugere. atq; ſempiterna gaudia q̄rere doceant·q̄tinus ibi iuxta millenarij numeri ſignantiam deo retribuente ⁊ plenitudinē mercedis accipiant·⁊ uerā beatitudinez cū chriſto ⁊ āgelis ei⁹ ſine fine poſſideat. Qđ aūt hic ſequitur. Vididerūt mala quę fiebant in pl̄o iuda ⁊ hieruſalem ꝛc. Quia iſti utiq; ſcandala diuerſa quę ab iniq̄s in eccliā dei ꝑpetrantur cōdolendo agnoſcunt ac mucrōe ſpiritali vindicare geſtiūt.ſemetipſos hoſtiaz ponere:ac pro ſuoz ſalute morti tradere non metuunt. Unde ſequitur.

¶ Et ſcidit mathathias ꝛc·Quid eſt ergo veſtimēta ſcindere niſi corpa ſupplicijs tradere.Et quid operiri cilicio·niſi iuſtos quaſi peccatores punire tormento· Ciliciū quoq; fit ex hedis a pterū ſeuigeri q̄ regumentū.Nam hedi ad delicta iure referunt,q̄n ⁊ in iudicio dñi in peccorū partes ſunt poſiti·Ergo dñs quia carnē peccati aſſumpſit:cilicio ſe induiſſe cōmemorat·Nā li hyſtorice accipimus nuſq; eū legimus vſum fuiſſe cilicio.Ergo dū iudęi per cōtumelias ⁊ inſidias eſſent moleſti·ille diuinitatem ſuā carnis velamine tenebroſis mentibus occulebat·quia nō merebātur agnoſcere·quē tali impietate tractabāt occidere.ꝓpter enī peccata populoz redemptor humani generis carnē ſuā tradidit ad mortē.⁊ p̄doluit nīe infirmitati·De quo ipſe dns per yſaiā ait·Propter ſcelus ꝓpli mei p̄cuſſi eū.⁊ iniquitates coz ipſe portabit·ideo dispartiā ei plurimos· ⁊ fortiū dividet ſpolia,peo q̄ tradidit ī morte aiaz ſuā·⁊ cū ſceleratis deputatus eſt.⁊ ipſe pcā mltoz tulit·⁊ p trāſgreſſoribꝰ rogauit . Similiter ⁊ filij ei⁹ hoc eſt apli ⁊ martyres:ipſius exemplo edocti non dubitabant pro legitimis dei ⁊ ſalute fratrū ſuoz temp̄aliter mori·quatinus regni cęleſtis gaudia cū ſanctis angelis p hoc poſſent mereri. Unde iohānes apls ait· In hoc cognoſcimus caritatem dei·q̄m ille p nobis animā ſuā poſuit:⁊ nos debemus pro fratribus animam ponere.

¶ Et venerunt ꝛc. Mittit nāq; antiochus ſpiritalis in ciuitatem modin·quę interp̄tat iudiciū·in eccleſiā videlicet ſanctā vbi iudicia legis dei diligentiſſime cuſtodiunt·ut eos qui cōfugerant illuc remediū aiarū ſuaz q̄rentes a lege dei diſcedere cogāt·peccatoz q̄q; victimā ⁊ cultū impietatis dyabolo exoluant.Sed hoc q̄d ſubiūgit·nō ſine gemitu legere poſſumus quia multi de ꝓpło iſrael conſentientes acceſſerūt ad eos·cuz alios videm⁹ tormentis coactos a religione pietatis apoſtatare·alios cupiditate iſtius mundi illectos retroſū relabi·alios hęreticoz aſſutia ſeductos decipi.alios etiā luxuria atq; libidine ꝓpria ad p̄ſtinas vitioz ſordes reuerti· Attñ illud valde lętificat qđ ſequit:quia mathathias ⁊ filij eius conſtanter ſteterūt:cū ſine dubio illi in veritate atq; iuſticia p̄ſiſtūt·q̄ veri mathathię·boc eſt ieſu chriſti filij eſſe meruerūt.cuiuſq; fidem atq; mandata ſeruantes ęterne vitę premia conſtanti animo per eius grām adipiſci cōcupiſcunt.

¶ Et reſpondentes ꝛc·Sine per doluz ſiue p vim ſemp machinat antiquus hoſtis quomodo euertat cultū pietatis in eccliā chriſti·Ipſe enī qui ad temptandū redemptorē noſtrū in deſerto acceſſit dicens:Si filius dei es:dic ut lapides iſti panes fiāt . Et poſtq̄ eū ſup pinnaculū tēp'i in ſancta ciuitate conſtituit dixit:Si filius dei es mitte te deorſū. Scriptum eſt enī quia angelis ſuis mandauit de te·⁊ in manibus tollēt te,ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. Indeq; eū tranſferens in montē excelſū:oſtendit ei omnia regna mūdi.⁊ gloriā eoz ⁊ dixit ei·hęc oīa tibi dabo ſi p̄cadēs adoraueris

me. Idem quotidie mẽbris ei⁹ per ministros suos dolose suggerit. q̃tinus pro ambitione seculari deserant viã iusticie: z faciãt iussum regis nequissimi. qui regnat super vniuersos filios superbie.

¶ Et respondit ꝛc. Constantia mathathie cõfortabat aios filioꝝ suoꝝ. sic et patiẽtia et lõganimitas dñi nr̃i iesu christi omniũ credentium corroborat fidem. Añ discipul' suis ait. Nolite mirari si odit vos mũdus. Sãtote qa me porẽ vob odio habuit. neq; timeatis eos qui occidũt corp⁹ animã autez occidere non possunt. Sed pẽtius eũ qui põt z aiaz z corpus perdere in gehennã. In patiẽtia vestra possidebitis aias vãs. z erit merces vãa multa in celo. Qui autem pseuerauerit nsq; in finem. hic salu⁹ erit.

¶ Et ut cessauit. Judeus hic qui sacrificauit corã oculis oĩm ydol. significat malos catholicos qui prauis operibus z peccatoriũ nota scandalizant. primos suos. In eo enim ydolis sacrificare. pbãtur: quo pncipalib⁹ vitijs captiuati esse manifestant. Añ auaricia am paulus apls ydoloꝝ seruitutẽ appellat. Sed hos gladius mathathie trucidat super aram. quia vltio eqssimi indicis iustam in talib⁹ exercet vindictã. Necnõ z virũ quẽ miserat ãtiochus q̃ cogebat ĩmolare in ipso tẽpore occidit. quia ĩ die extremi examinis non solũ peccatores hoies. sed pcoꝝ instigatores. maligni videlicet spũs eterne damnatõis meritam recipient penã. Simul z ara impietatis destruet. qa post peractũ iudiciũ ulteri⁹ peccandi facultas nulla nõ tribuet' iniquis. Qz añt sequit': zelatus ẽ lege sicut fecit phinees zambri filio salomi ostẽdit q̃ fortia facta sanctoriã patrũ p̃figurabant redẽptoris nr̃i in nouissimis tempib⁹ nobilissimum actum.

¶ Et exclamauit. Hec verba mathathie p̃figurabant dñi nostri iesu christi doctrinã. qua exhortat' nos quotidie relinquere vanitatem huius mũdi et querere gaudia celestis regni. Dicit enim ipse in euangelio: Qui non renunciauerit omnib⁹ que possidet nõ potest esse meus discipulus. Qui amat patrem suum aut matrem suam plus q̃ me non est me dignus. z qui non baiulat crucẽ suã quotidie: z sequitur me non est me dignus. Qui enim voluerit aiam suam saluam facere: perdet eam. Qui aũt perdiderit aiam suam ꝓpter me inueniet eam. Quid enim prodest homini si vniuersum mũdum lucretur. anime vero sue detrimẽtum patiat' aut quã cõmutationem dabit homo pro anima sua: filius dei statuens testamentũ ereat post me. Et fugit ipse z filij eius in montes. z reliquerunt que cunq; habebant in ciuitate. b Tunc descẽderũt multi querentes iudiciũ et iusticiã in desertũ ut sederent ibi ipsi z filij eoꝝ et mulieres eoꝝ. et pecora eorum. qm̃ indurauerãt sup eos mala. Et renunciatũ est viris regis et exercitui qui erat in hierusalem ciuitate dauid. qm̃ discessissent viri quidã qui dissipauerũt mandatuz regis in locã occulta in deserto. et abissent post illos multi. Et statim perrexerũt aduersus eos. z constituerũt ad ersus eos pliũ i die sabbatoꝝ. z dixerũt ad eos. Resistitis et nũc adhuc. Exite et facite scõm verbũ regis ãtiochi et viuetis. Et dixerunt: Nõ exibimus neq; faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatoꝝ. Et cõcitauerũt aduersus eos preliũ. z non responderunt eis. nec lapidem miserunt in eos. nec oppilauerũt loca occulta dicẽtes. Moriamur omes in simplicitate nostra: et testes erunt sup nos celũ et terra qm̃ iniuste perditis nos. Et iutulerunt illis bellum sabbatis: et mortui sunt ipsi et vxores eoꝝ. et filij eoꝝ et pecora eorũ usq; ad mille animas hominũ.

gis sicut fecerunt omes gentes: z viri iuda. et qui remanserãt in hierusalẽ. et eris tu et filij tui iter amicos regis. et amplificatus auro et argento et muneribus multis. Et respondit mathathias et dixit magna voce. Et si omnes gentes regi anthiocho obediunt ut discedant vnusquisq; a seruitute legis patrũ suoꝝ: et consentiant mãdatis eius ego z filij mei z frẽs mei obediem⁹ legi patrũ nostroꝝ. Propicius sit nobis deus. non est nobis utile relinquere legẽ z iusticias dei. Non audiemus verba regis ãtiochi. nec sacrificabimus trãsgredientes legis nr̃e mandata: ut eamus altera uia. Et ut cessauit loq; verba hec: accessit quidã iudeus in omniuz oculis sacrificare ydolis: sup aram in ciuitate modin. scõm iussũ regis. Et vidit mathathias et doluit. et contremuerũt renes eius. Et accẽsus est furor eius scõm iudiciũ legis. z insiliens: trucidauit eũ sup arã. Sed et virũ quem miserat rex antioch⁹ qui cogebat ĩmolare occidit in ipso tempe. et aram destruxit. z zelatus est legẽ sicut fecit phinees zambri filio salomi. Et exclamauit mathathias voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelũ habet legis

Et cognouit mathathias et amici eius. et luctū habuerūt super eos valde. Et dixit vir primo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerūt. ⁊ non pugnauerimus aduersus gentes pro animab⁹ nostris. ⁊ iustificationibus nostris. citius disperdēt nos a terra. Et cogitauerūt die illo: dicētes. Omnis homo quicūq; venerit ad nos in bello die sabbatoꝝ: pugnemus aduersus eū. ⁊ non moriemur omēs sicut mortui sunt frēs nostri in occultis. Tunc cōgregata est ad eos synagoga iudeoꝝ fortis viri⁹ ex israel. omis volūtarius in lege: et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos. ⁊ facti sūt illis ad firmamentū. Et collegerunt exercitū: ⁊ percusserūt peccatores in ira sua. ⁊ viros iniquos in indignatōne sua. ⁊ ceteri fugerūt ad natōes ut euaderent. Et circūiuit mathathias ⁊ amici eius. ⁊ destruxerunt aras. ⁊ circūciderunt pueros incircūcisos quotquot inuenerunt in finibus israel: in fortitudine. Et persecuti sūt filios superbie. ⁊ prospe ratum est opus in manibus eorū. Et obtinuerūt legē de manibus gētium: ⁊ de manibus regū. ⁊ nō dederunt cornu peccatori. Et appropinquauerunt dies mathathie moriendi: ⁊ dixit filijs suis. Nūc confortata est superbia ⁊ castigatio et tēpus euersionis: ⁊ ira indignatōis.

Nūc ergo o filij emulatores estote legis. ⁊ date aias vestras pro testamento patrū. ⁊ mementote operuꝫ patrū quę fecerūt in generationib⁹ suis. ⁊ accipietis gliam magnam ⁊ nomē eternū. Abraā nōne in temptatōne inuentus est fidelis. ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Joseph in tēpore angustię suę custodiuit māda tū: ⁊ factus est dōs egypti. Phinees pater noster zelando zelū dei accepit testamentū sacerdotij eterni. Jesus dū impleuit verbum factus est dux israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia cōsecutus est sedem regni in scla. Helyas dū zelat zelum legis recept⁹ est in celum. Ananias azarias et misael credētes liberati sūt de flama. Daniel i sua simplicitate liberatus est de ore leonū. Et ita cogitate per generationē ⁊ generationē. quia omnes qui sperant in eū non infirmātur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria ei⁹ stercus ⁊ vermis est. Hodie extollit ⁊ cras non inuenietur. quia conuersus ē in terram suaꝫ. ⁊ cogitatio eius perijt. Vos ergo filij confortamini et viriliter agite in lege. quia cū feceritis quę vobis precepta sunt a domino deo vestro in ipsa glorioſi eritis. Et ecce symeō frater vr̄ scio q⁹ vir cōsilij est. ipsū audite semper. et ipse erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis virtutis ab adolescentia sua. ipse sit vobis princeps exercitus. et hoc gerat bellum populi. Et omnes factores legis assumite vobiscum. et vindicate iniquitatem populi vestri. Reddite retributionem gentibus. et intendite in mandata legis. Et benedixit eis. et appositus est ad patres suos. Mortuus est autem anno centesimo quadragesimo nono. Et nouerunt eum filij eius omnes. quia vir sapiens erat. et ab adolescentia sua non recessit a mandatis eius. Et fuit pugna gentium aduersus israel. Et congregauit mathathias filius iohannis filij symeonis sacerdos de filijs ioarib⁹ de hierusalem. et habitauit in modin. Et habebat filios quinque. Et vidit abominationes quę fiebant in iuda et in hierusalem. Et dixit. Heu me. ut quid natus sum videre contritionem populi mei. et contritionem ciuitatis sanctę. et habitare ibi. cum tradita sit in manu inimicorum. sanctificatio eius in manu hostium. Templum eius factum est quasi homo ignobilis. Vasa gloriæ eius in captiuitatem ducta sunt. Occisi sunt infantes eius in plateis. Et iuuenes eius a gladio inimici. Quae gens non hereditauit regnum eius. et non obtinuit de spoliis eius. Omnia vasa eius ablata sunt. Quae liberata erat effecta est tributaria. Et ecce nostra sancta. et decor. et gloria nostra desolata est. et adducta sunt nobis gentes. Ut quid ergo nobis adhuc vita. Et scidit mathathias vestimenta sua. et induit se sacco. et luxit amarissime. Et fecerunt similiter filij eius. Et reliquerunt omnia quę habebant in domo. et abierunt. Et congregauerunt se ad eos multi de israel. Et congregauit mathathias et filij eius. et tulerunt gladios suos. et exierunt. Et ecce duces exercitus persequebantur iudeos in modin. et non inuenerunt. Iterum cū septem spiritib⁹ nequioribus se pristinaꝫ domū vacantē ac scopis mūdatā ⁊ ornatā repetisse. Tales q̄pe ab hostibus spiritalibus facile obrunt. q̄ scuto fidei. galea salutis. loricā iusticię. ⁊ gladio spūs. cū quib⁹ inimicis resistere debuerant. armari non curabant. Unde subiūgit q⁹ mathathias ⁊ amici eius luctū habuerūt sup hoꝫ interituꝫ. q̄ grādi dolore afficit ecclesia. q̄ aliq̄s de numero suoꝫ per insidias atq; pſecutōꝫ maligno⁹ hostiū in peccatoꝫ p̄cipitiū agnoscit cōmisse.

Et dixit vir ⁊c. Valde igit̄ detestant boni ociositatem quę inimica est animę. ⁊ iō potius eligunt contra inimicos spiritales q̄tidie virtutibus cōfligere q̄ desidia inerti ocioſe torpere. maxīe cū spes victorię non a se: sed p auxiliū p̄sumant habere diuinū. nec sibi securitatem in p̄senti. sed in futuro promittunt. q̄ destructis cunctis aduersitatib⁹ nouissime ipsa destruet mors. nec erit ultra luctus neq; clamor neq; dolor. q̄ prima abierūt. q̄ letificabūtur sācti ī gaudio vultus dei. ⁊ delectatōne saluberrima fruent in dextera eius usq; in finem.

Tūc cōgregata est ⁊c. Narrante scriptura manifestū est q⁹ saluatore ⁊ aplis eius predicante euāgelium multi de indeoꝝ pplo veniebāt ad fidem credentes legi ⁊ pphetis de aduentu christi testantibus. necnō de p̄selitis atq; de aduēis plūmi relinquētes ydola sua ac superstitionē gentilitatis cōfluebāt vndiq; ad audiendū verbū dei. ⁊ additi sūt ad numeꝝ credentiū. pcusserūtq; pcōres ī ira sua: ⁊ viros iniq̄s in indignatōe sua. cū zelo fidei instigati maligños spūs ab obsessis p errorem hoīb⁹ ejciētes expulerūt. ⁊ fraudis suę venena ipsis patefecerūt. Unde q̄q; cōpulsi fugerūt ad natōes iux illud euāgelij. q̄ sanatis hominibus demones p̄missi sunt a saluatore ire in porcos. ut īmundi possessores vasa immundicię possiderent.

Et obtinuerunt ⁊c. Obtinebāt milites christi legem de manibus regum. q̄ in veritate euangelij persistentes nullo cedebant errori. quin potius errātes p̄ dicatione sua subijciebant veritati. Unde factū est q⁹ plūmi cor̄ū q̄ p fastū mundanū elati pſecutores ante fuerant christianę religionis. ijdem postmodum querli essent assertores firmissimi veritatis. et nō dederūt cornu peccatori. quia nō consentiebant iniquitati. Juxta illud heliter q̄ī oratione sua dixit. ne tradas dne sceptrū tuum bis qui non sunt.

Et appropinquauerunt ⁊c. Exhortatio ⁊ mathathię q̄ exhortabat filios suos ut emulatores esset legis dei. ⁊ darent animas suas pro testamēto patrū. benecōuenit euangelicę doctrinę q̄ ipsa veritas discipulos suos verbis ⁊ exēplis instruebat. quomodo resisterēt vniuersis errorib⁹ iudeoꝝ. paganoꝝ. atq; hereticoꝝ. ⁊ mundū predicatōnib⁹ suis ad fidem converterent. Ipsamq; doctrinam suaꝫ attestatione legis ⁊ pphaꝝ affirmabat ostendens eundem esse auctorem noui qui ⁊ veteris testamenti.

Nos ergo ⁊c. Legimus in euāgelio iobis q⁹ saluator ad passionem properans eadem nocte q̄ traditus est post cenā misticam ⁊ lauatōem pedū quā discipulis suis p̄cepit lintheo exhibuit plurima exhortatōnis sue p̄buerit documēta. int̄ quę ⁊ passionem q̄ eis in mūdo erat futura p̄dixit. ⁊ gloriā futuri regni ac gaudiū celestis patrię promisit. Sed quia mors mathathię passionem p̄figurat redemptoris. quo ecōtra magisteriū ordinauerit p omne tp̄s p̄sentis vitę audiamus.

Et ecce symeō. Supra diximus q⁹ symeon audiens interpretat. ⁊ bene dixit symeonem virum esse cōsilij. quia qui spūsancti gratia docente auditu instruunt interno. vtiles per omnia atq; habiles sunt consilio. Unde psalmista ait: Audiā quid loquat dns in me: qm̄ lo. p. in ple. s. ⁊c. Et in apocalipsi. Qui audit inquit dicat veni. Hortat nos magister celestis quatinus illos audiamus quos ipse interius vocēs salubres nob esse fecit magistros. Et iudas inqt

machabeus fortis viribus sit vobis princeps militie·ipse aget bellū ppli. Quid per iudam machabeū: nisi primi predicatores designant euāgelij qui ab ipso saluatore eruditi y donei fuerūt ad agendū bellū christiani po puli. Sed quia iudas confessio interpretat: ꝛ plerisq; in locis typu tenet ipsius saluatoris. si amus tunc ordinaliter agi belluꝫ nostrum qñ ipse di gnatur dirigere cōsiliū: ꝛ actū nostrū. Vñ ipa veritas discipulis ait. Ma nete in me ꝛ ego in vobis. Sicut palmes nō pōt ferre fructum a semetipo nisi mānserit in vite: sic nec vos: nisi in me mā seritis. qz sine me nihil potestis facere. Et ecce ego sū vobiscū omīby diebus usq; ad consū mationem seculi.

¶Et bñdixit ⁊c. Scriptū inuenitur in euangelio qūo saluato; postq; finiuit cenā quā cum discipulis su is añ passionē suā ha buit. vltimaꝫ predica tōem qua instruebat ipsa nocte discipulos ad extremū oratioꝛ ad patrē directā finie rit. suosq; discipulos ipsi seruandos cōmen dauerit dicēs. Pater sancte serua eos in no mīe tuo. quos dedisti mihi ut sint vnū sicut ꝛnos. Et paulopost. Sanctifica inq̄t eos in veritate. sermo tuꝰ veritas est. sic me misi sti in mundū: ꝛ ego mi si eos in mundū. ꝛ pro eis sanctifico meipsuꝫ ut sint ꝛ ipsi sanctifica ti in veritate. ꝛ reliq̄. Talibus enim locutio nib; mathathias no ster suos alumnos in struxꝝ. ac bñdixit. Sic q; positus est ad pīes suos. quia per omnia sicut de eo scriptū erat sanctoꝝ patruꝫ dicta passione sua ac resur rectione atq; ascensio ne implendo cōfirma uit.

chabeus fortis viribus a iuuentu te sua sit vobis princeps militie·ꝛ ipse aget bellū populi. Et adduce tis ad vos omnes factores legis: ꝛ vindicate vindictā populi vīi. Re tribuite retributōnem gentibus. ꝛ intendite in preceptū legis. Et be nedixit eos: ꝛ appositus est ad pa tres suos. Et defunctus est cente simo ꝛ quadragesimosexto anno. ꝛ sepultus est a filijs suis in sepul cris patrū suoꝝ in modin. ꝛ plāxe rūt eū omis israel planctu magno

¶Ca. III.

ET surrexit iudas qui vocaba tur machabeus fi lius eius pro eo ꝛ adiuuabant eū omnes frēs eius. ꝛ vniuersi qui se cōiunxerant pri eius. ꝛ prelia bant prelium israel cū letitia. Et dilatauit gloriam populo suo. ꝛ induit se lo

ricam sicut gigas. ꝛ succinxit se ar ma bellica sua in prelijs. ꝛ protege bat castra gladio suo. Similis fa ctus est leoni in operibus suis. et sicut catulus leonis rugiens in ve natione. Et persecutus est iniquos perscrutans eos: ꝛ qui conturba bant populū suū: eos succēdit fla mis. Et repulsi sūt inimici eius ꝑ timore eius. Et omēs operarij ini quitatis conturbati sunt. ꝛ directa est salus in manu eiꝰ. Et exacerba bat reges multos. ꝛ letificaba t ia cob in operibus suis. ꝛ in seculuꝫ memoria eius in benedictione. Et perambulabat ciuitates iuda. ꝛ p didit impios ex eis. ꝛ auertit irā ab israel. Et nomiatus est usq; ad no uissimum terre. et congreganit pe reuntes. Et cōgreganit appolloniꝰ gentes. ꝛ a samaria virtutem mul tam et magnam ad bellandū cōtra

¶Et defunctus. Supradictum est q; mathathias in centesimoquadragesimoquinto āno gentibus templū dei ꝓphanantibus surrexerit ꝛ filij eius clare legem dei ꝛ vindicare facta. Nunc quoq; scriptura refert eundem mathathiam cen tesimoquadragesimosexto anno defunctum esse. Vñ apparet q; nō āpliꝰ q; vno anno cū filijs suis post inceptā vltionem pariter vixerit. sicq; de functus est. Iste enim numerus annoꝝ. bene cōuenit per mysteriū do minice passioni. quia post plenitudinem tpis qua deus filiū mittere dere uit. ꝟm attestationem legis ꝛ euangelij sexta etate seculi. hominē qui sexto die creatus est: sexta die passus sanguinis sui precio perfecte redemit ac re parauit. Qz aūt sepultus dicit a filijs suis in sepulcro patrum suoꝝ signifi cat passionis sue memoriā quotidie a fidelib; in sancta ecclesia: vbi iudicij ꝛ equitatis locus est congrue re.erari. planctū q; salubrem ibidez celebra ri. quia eterne vite desiderio sancti viri accensi pro eius adeptu in cordiū suoꝝ cubiculis studeāt salutiferis laci imis cōpūgi.

¶Ca. III.

ET surrexit ⁊c. Mathathia decedente: iudas machabeus filius eius successit in locū ipsius quē adiuuabant omnes frēs eius et vni uersi qui se iunxerant pīi eius. Quid ergo in hoc facto nobis īuit: nisi q redemptoꝝ noster postq; passione ac resurrectione sua cōpleta ascendit in celos. successores sibi in euangelica predicatione misso de celo spiritu sancto apl̄os primū ordinauit. qui merito iude nomine: hoc est confitentes cē

sentur. quia de ipsis lucas in euangelio ait. Erant semp in templo laudā tes ꝛ benedicentes deū. Nos ergo omnes frēs sui: ꝛ vniuersi qui se ꝓiunxe rant patri eius adiuuabant: quia minoris ordinis viri. ꝛ omnes credētes qui dogmate christi ad fidem eius conuenerūt. in attestatione euangelij ꝑ viribus choro apl̄oꝝ collaborabant. Et preliabantur prelium israel cuꝫ le ticia: ꝛ dilatauit gloriā populo suo. qz ipe aplicus cetus: spūssancti gratia repletus instanter vbiq; verbū dei predicabat gaudentes in tribulationi bus in necessitatib; ꝛ i ꝑssuris augendo ꝛ mul tiplicando vbiq; nu merū in dño credētiū. Induit se loricā sic gi gas q̄a fortitudine fi dei vndiq; se munie bat. Succīxit se arma bellica. iuxta illd pauli apostoli q̄ docuit di cens. State ergo succī cti lūbos vestros ī ve ritate ꝛ iduti loricā iu stitie. et calciati pedes in prparatione euan gelij pacis. in omībus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. ꝛ galeaꝫ sa lutis assumite. ꝛ gladi um spūs qd̄ est verbū dei. Sicq; contra ho stes pugnabat. et pro tegebat castra eccleſie Et similis factus est le oni in operibus suis ꝛ sicut catulus leonis ru giens in venatōe. Illi videlicet leoni ad mo dū similis. de quo scri ptum est. Vicit leo de tribu iuda radix dauid Et d̄ quo iacob patri archa per figurā in be nedictione mystica fili orum suoꝝ iter cetera ait. Catul⁹ leonis iu da ad p̄dā fili mi ascē disti requiescens accu buisti ut leo. ꝛ quasi le ena. Quis suscitabit eū? Venatō itaq; illa spiritalis fuit qñ spiri tales venatores retib; euangelij homines ad fidem rapiebant. Taliter ergo iudas mysticus persecutus est iniquos ꝛ q̄ conturbabant populū suū: succendit flamis. quia siue persecutores hoīes siue etiam malignos spiritus tali studio taliq; actu persequendo contur bationem non minimā flamis inuidie succensis ingerebat.

¶Et repulsi sunt ⁊c. Et exacerbabat reges multos. illos videlicet q̄ resistere euangelio christi moliebantur. ꝛ letificabat iacob in operibus su is qñ credentium ꝓplm confortauit verbo ꝛ exemplis. ꝛ in seculū misericor dia eius in benedictione. ꝟm illud sapiēn. Sapientiam inquit sanctorum narrabunt omnes populi: ꝛ laudem eoꝝ pronunciabit omnis ecclesia scō rum. Et perambulabat ciuitates iude. ꝛ perdidit impios ex eis. qz explo rando ecclesiarum fidem hereticos qui cōtraria recte fidei sapiebant ana themate perculerat. ꝛ nominatus est usq; ad nouissimū terre. quia in oēz terram exiuit sonus eoꝝ: ꝛ in fi ter. ver. eorum.

¶Et congreganit ⁊c. Quid per appolloniū: nisi iudeoꝝ scuicia exp̄ mit̄ qui ex samaria virtutem multam contra israel congregauerant. qz per obseruantiam littere legalis fidem christi quasi cōtrariā ꝓcept̄s dei debel lare certabant. Sed obuiam appollonio iudas exijt. percussitq; ꝛ occidit eum. quia christus in apl̄is suis iudeoꝝ errorem attestatione ipsius legis ꝛ pphārū debellans contriuit ostendendo q; vmbra legis ꝛ prophetaruꝫ prefigurabat veritatem euangelij. Ceciderūtq; ex eis vulnerati multi. q̄

per inuidiam sanciati multi ex iudeis conuerunt. Reliqui vero fugerũt. ꝫ est salutem sibi ab ecclesiastico dogmate requisierũt. Quoꝝ spolia accepit iudas. cum omnes ceremonias legis quas illi carnaliter habuerant discipuli christi ad spiritalem usum cõuertebãt.

Et gladiuꝫ appollonij abstulit iudas. et erat pugnans in eo omĩb dieb. Gladiũ appollonij nõ aliũ itelligim? qꝫ sermonẽ legis ꝛ prophetarũ quẽ prędicatores sãcti tollẽtes omnibus dieb in eo pugnant. cũ a carnali populo hystoriam diuiꝫ legis spiritali sensu apostolica traditõe inꝛpretatã auferẽtes oĩm gentiũ debellant errores oĩbusqꝫ dieb seculi huius gaudij virtus sanctę ecclesię glorioſissimã parit victoriam.

¶ Et audiuit ꝛc. Per seron principem exercitus syrię: significatur potentatus isti? mundi qui bene syrię nomine censet. Syria enĩ inꝛpretat sublimis siue humectans. quia mundus iste superbia extollit. luxuriaqꝫ grauat. disponit itaqꝫ seron debellare iudam. ꝛ eos qui cũ ipso sunt. cũ fastus mundanus doctoribus sanctis et fidelium ꝓpło insidias molit. castraqꝫ impiorum ad hoc cõgregat: ut ꝑ plurimoꝝ solatiũ opprimat innocentes. confidens magis ĩ potentia regni qꝫ in virtute dei. Sed ꝫ opinionẽ suaꝫ illi cuenit. qꝛ lapis abscisus de mõte sine manibus conteret statuã superbã cõminuetqꝫ aurũ argẽtũ es ꝛ ferrũ dabit regnũ ꝓpło scõꝝ. Vicit leo de tribu iuda radix david. cui omĩs potestas in cęlo data est ꝛ ĩ terra. Et appropĩquauerunt usqꝫ bethoron. et exiuit iudas obuiã illi cũ paucis. Bene dicit qꝫ exercit? seron appropĩquaret bethoron: qꝛ vniuersum suũ actum ꝓfert cũ tumultu. Bethoron enĩ inꝛpꝛtat domꝰ irę. Cui iudas obuiauit cũ paucis. quia cętus sanctoꝝ non peram: sed ꝑ patientiaꝫ atqꝫ humilitatem respondet inimicis: cui ꝓcęptũ est a dño dicente. Esto consentiens aduersario tuo cito cũ ieris in via cum eo. Ego aũt dico vob non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam: ꝓbe ei ꝛ alteram. ꝛ ei qui vult tecũ contendere in iudicio ꝛ tunicam tuã tollere: dimitte ei ꝛ pallium.

¶ Ut viderunt ꝛc. Verba timentiũ fragilitatem exprimunt quoꝝdã subditoꝝ qui magis imbecillitatem suã cõsiderantes pertimescũt casuꝫ qꝫ ꝑ robur fidei fiducią bñt in deũ. Sꝫ taliũ formidinẽ doctorũ solertia pijs exhortatiõnibus cõpescens de futo dei adiutorio certam illis tribuit spem qui ꝓtector est omniũ fideliter in se sperãtiũ.

¶ Et cõtritus est. Quia sepe patientia sanctoꝝ furorem mitigat psequentiũ. ꝛ mãsuetudo humiliũ ꝓsternit audaciam supboꝝ. Inde est qꝫ paul? docet dicẽs. Si esurierit inimicus tuus ciba illũ. si sitit: potũ da illi. hec eniꝫ faciens carbones ignis congeres sup caput eius. Noli vinci a malo: sed vince in bono malum.

¶ Et ceciderunt. Bene ꝑ octonariũ numerũ sũma cõcluditur salubriter cadentiũ. qꝛ illi qui voluntarie cedunt veritati ꝛ circũcisione spirituali oĩs a se abscidunt spiritaliter voluptates. ꝛ octo beatitudinũ studẽt in se recolligere virtutes. cęteri aũt q̃ fugerunt venerũt ĩ terrã philistijm qꝛ cũ quidã psecutoꝝ licet resistere nullo mõ veritati possint. tñ magis eligũt ꝓfugere ad latibla erroꝝ suoꝝ qꝫ cedẽ atqꝫ obedire utili ꝓsilio spiritaliũ ĩmgõrũ. ꝛ bñ dictũ ẽ fugisse eos ĩ trã philistijm. philistijm enĩ inꝛpꝛtat ruina deplex. duplicẽ enĩ hꝫ ruinã is q̃ ꝑmũ cõcidit pcõ. ꝛ deide ꝑ semetipsũ desperãs perseuerat in malo.

¶ Et cecidit timor. Timor iudę ꝛ fratruꝫ eius sup cẽs gẽtes cecidit cũ potẽtia dñi nri ꝑ ꝛtutes atqꝫ miracula in mẽbris eius emicuit ꝛ puẽit ad regẽ nomẽ eius. qꝛ potẽtatui hui? mũdi ĩnotuit predicatio euãgelij eius. ꝛ de ꝑ lijs iudę narrabãt omnes gẽtes cũ victoriaꝫ redẽptoris nri de morte ac mortis auctore totius orbis ꝑdicant nationes.

¶ Ut autem audiuit ꝛc. Antiochi huius hystorici affectus quib immediocriter estuabat. hoc est ira. cupiditas. superbia. E ñ exꝑmũt ãtio. bi

israel. Et ꝛgnouit iudas. ꝛ exiit obuiã illi. ꝛ ꝑcussit ꝛ occidit eũ. ꝛ ceciderunt vulnerati multi. ꝛ reliqui fugerũt. ꝛ accepit spolia eoꝝ. Et gladiũ appollonij abstulit iudas. ꝛ erat pugnãs in eo omĩbus dieb. Et audiuit seron ꝓnceps exercit? syrię ꝙ ꝛgregauit iudas ꝛgregatõnẽ ꝛ ecciaꝫ fideliũ secũ. ꝛ ait. Faciã mihi nomẽ: ꝛ glificaboꝝ ĩ regno: ꝛ debellabo iudam. ꝛ eos qui cuꝫ ipso sunt. qui spernebant verbum regis. Et ꝓparauit se et ascenderũt cũ eo castra impioꝝ fortes auxilia rij: ut facerent vindictam in filios israel. Et appropinquauerũt usqꝫ bethoron: ꝛ exiuit iudas obuiam illi cum paucis. ¶ Ut viderunt autez exercitũ venientem sibi obuiaꝫ dixerũt iudę. Quomodo poterim? pauci pugnare cõtra multitudineꝫ hanc tantam et tam fortem? Et nos fatigati sum? ieiunio hodie. Et ait iudas. Facile est concludi multos in manu paucoꝝ. ꝛ non est differẽtia in conspectu dei cęli liberare in multis. ꝛ in paucis. qm̃ nõ in multitudine exercitus victoria belli: sꝫ de cęlo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumacię ꝛ supbia ut dispdãt nos ꝛ vxores nrãs ꝛ filios nr̃os. ꝛ ut spoliẽt nos. Nos vo pugnabim?, ꝓ aiabus nostris et legibus nostris. ꝛ ipse dñs conteret eos ante faciem nostram vos autem ne timueritis eos. Ut cessauit autem loqui: insiluit in eos subito. Et contritus est seron et exercitus eius in conspectu ipsius. ꝛ persecutus est eũ in descensu bethoron usqꝫ in campuꝫ. Et ceciderunt ex eis octingenti viri. reliqui autem fugerũt in terram philistijm. Et cecidit timoꝝ iudę ac fratruꝫ eius ꝛ formido super omnes gentes in circuitu eoꝝ. ꝛ peruenit ad regem nomen eius. ꝛ de ꝓlijs iudę narrabant omnes gentes. ¶ Ut audiuit aũt antiochus rex sermones istos iratus est animo. ꝛ misit ꝛ congregauit exercituꝫ vniuersi regni sui. castra fortia valde. Et aperuit erariũ suũ. ꝛ dedit stipendia exercitui in annũ. ꝛ mandauit illis ut essent parati ad omia. Et vidit ꝙ defecit pecunia de thesauris suis. ꝛ tributa regionis modica ꝓpter dissensionem ꝛ plagã quã fecit in terra. ut tolleret legitima quę erant a ꝓximis diebus. Et timuit ne nõ haberet ꝛ semel ꝛ bis in sumptus ꝛ donaria quę dederat ante larga mãu ꝛ abũdauerat super reges qui añ eum fuerant. Et cõsternatus erat animo valde. ꝛ cogitauit ire in persidem ut accipet tributa regionuꝫ ꝛ congregaret argentũ multuꝫ. Et reliquit lisiam hoiem nobilẽ de ge

spiritalis mores· quibus validissime totū infestat mundū. sed nūc per mē/
bra sua· Juxta autem finē mūdi per se metipsū· qñ tribulatō talis erit: qlis
non fuit antea nec post futura erit. Israēl aūt qñ audit gloriā sanctor et
virtutem atq; constantiā eor· congregat exercitum· dans illi stipendia in
annū cū per presentis vite cōmoda z bonores ambitiosos quosq; incitat
ad persecutionem fideliū. intentusq; fastu mūdano ac cupiditate optima/
tes suos eligit· ut pronideant regni negocia· qñ ministros suos atq; sequa
ces ad hoc ordinat. ut
p̄sentiū rerū illecebras
suggerant ac prouocā
do ad voluptates ter
renas· consentiētes si/
bi pertrabant. filiorū
enim noīe illi censent̄ q̄
imitatores sunt anti/
christi· hos enī p opti/
mates suos nutrit· cū
per scelestissimos q̄sq;
varijs vicijs corrūpen
do pabulū ignis ętni
efficit. Hoc p̄cipue su/
is magistratib⁹ preci/
pit: ut extirpent virtu
tem israel· z reliquias
hierusalem· z constitu
ant alienigenas p eis
qr nulla intentio nul/
lūq; studiū magis diya/
boli est q̄ ut eūtat ec/
clesiaz christi· et robur
fidei in electis mollifi/
cet· atq; in loco virtu/
tū vicia subītroducat

¶ Et elegit lisias

Quid per liliā nisi fa/
stus mundanus desi/
gnat· qui p tres viros
hoc est p tres ordines
psecutor bellū christi
ecclesię ingerit· hoc est
per paganos· p hęre/
ticos· z p falsos christi
anos· quib⁹ subrogāt̄
q̄draginta milia viro
rū· z septez milia equi
tū· ut dispdant iudaz
s̄m ꝟbū regis· Quid
p quadragenariū nu/
merū nisi vniuersitas
temporis designat̄· q̄
psecutōez in mūdo to
lerat eccīa. Quattuor
enī p̄ncipales ptes sūt
orbis· h̄ est orīes· occa
sus· septētrio· et meri/
dies· i q̄b⁹ dilatata cō
sistit ecclesia· quam ut
congregaret filius dei
descēdit in mūdū· vbi
aū passionē suā q̄dra/
ginta diebz z q̄dragin
ta noctibus ieiunauit
ut ostenderet temptationem nostram in carne sua quā de nostra mortali/
tate dignatus est p̄ticipare voluisse· Unde ab hora mortis ei⁹ usq; ad di
luculū resurrectionis ꝓstāt horę q̄draginta· si ipsa nona cōnumeret̄· Post
resurrectionem quoq; nō amplius q̄ dies q̄draginta cū discipulis in hac
terra esse voluit· huic eor vitę adhuc humana cōuersatione cōmixtus z cū
illis alimenta mortaliū q̄uis iam non moriturus accipiēs· ut p ipsos qua
draginta dies significaret se occulta p̄ntia q⁹ p̄misit impleturū qñ ait. Ec
ce ego vobiscū sū omib⁹ diebz usq; ad cōsūmationem sęculi. Per septena/
riū vero numerū quo equitū milia describunt· nō aliud q̄ plenitudo per/
secutionū demonstrat̄· quia sicut per septenariū numerū septiformis grā
spūs sancti ostendit̄· sic z ecōtrario legit̄ in euāgelio q spūs nequā in hoīez
secū introduxerat septē spūs nequiores se· Et alibi: a muliere peccatrice le/
gitur dās septē demonia eiecisse· Omēs ergo psecutores recte diyabolo in/
stigante ad hoc coadunant̄· ut ecclesiā christi destruant· z confessores omī
potētis dei blasphemare ꝓpellant· z ꝟ nō segniter ꝟ tota virtute pficiunt.

¶ Et processerunt ꝛc· Quid p ammaum nisi amatores mundi expa
munt̄ q p cupiditatem sęculi negligūt hāc amiciciam dei. Un̄ scriptum est
Qui vult amicus esse huius sęculi: inimicus dei constituit̄. Et iobs inquit
Qui diligit mundum
non est caritas dei in
eo· Et merito ꝟ noīe
tales nūcupāt̄· Inter/
p̄tat̄ enī ammaus p̄ls
abiectus· Abiectione
quippe digni sunt qui
amorē p̄ntis sęculi prę
ferūt dilectōi dei. Un̄
ipsa veritas in euāge/
lio ait. Qui amat pa/
trē suū aut matrē suaz
plus q̄ me: non est me
digⁿ· Nec incongrue
ām aus in terra campe
stri esse dicit̄· qr lata ac
spaciosa est via q̄ du/
cit ad mortē z multi in
trant p eā.

¶ Et audierunt.

Mercatores istos qui
ambiūt seruitiū hebrę
orū non alios meli⁹ si/
gnificare arbitror q̄
mālignos spūs qui de
siderant interitū fideli
um· z hoc gestiūt: ut p
cupiditatem terrenaz
cęlestē nobis auferant
gloriā· z libertatē quā
habemus ī glīa christi
in cultū ac seruitutem
quertāt diyaboli· Un̄
in euāgelio legit̄ q ipe
diyabol⁹ caput nostrū
mediatorem videlicet
dei z hominū ducens
in montē excelsū osten
derit ei oīa regna mū/
di ac gloriaz eor atq;
tēptādo dixerit. Hęc
omnia tibi dabo: si p
cidēs adoraueris me.
Et bñ dicit̄ q additi
sunt ad eos exercit⁹ sy/
rię· z terrę alienigena/
rū· quia luxuriosi q̄q;
z alieni a vero dei cul/
tu iūgunt̄ inimicis no/
stris· z moliendo inte/
ritū nostrum coopato
res sunt īmundoꝝ spi
rituum.

¶ Et vidit iudas

Estuantibus psecuto
rib⁹ z pugnā contra fideles disponentib⁹ ipsi magis ad exemplū iudę ac
fratrū eius incitant̄ ad augmentū fidei· z pfectū virtutū· iux illud psalmi/
stę qui ait. Dū superbit impius: incendit̄ pauꝑ. Talis ḡ intentio debet esse
seruoꝝ dei· ut pugnent p pplo z sanctis suis· qr p statu fidei christianę reli
gionis· atq; p fraterna salute debent cōtra spiritales neq̄cias z cōtra pra/
uos hoīes instanter dimicare: adiutoriūq; dei assidua orōe implorare· qr
ipse est de quo scriptū est. Adiutor in opportunitatib⁹ in tribulatōne cui so
li derelictus est pauper: z pupillo tu eris adiutor· qr p̄na pietate laborez
z dolorē considerat suor· cōterit brachiū peccatoris z maligni· iudicat pu
pillo z humili· ut nō apponat ultra magnificare se homo super terram.

¶ Et congregati sunt ꝛc· Illi qui ad dimicandū contra hostes con/

nere regali sup negocia regia a flu/
mīe eufraten usq; ad flumē ęgypti.
z ut nutriret antiochum filiū suuz
donec rediret· Et tradidit ei medi/
um exercitū. z elephantos· z māda
uit ei de omnibus quę volebat· et
de inhabitantibus iudęā z hieru/
salē· z ut mitteret ad eos exercituz.
ad conterendā z extirpandā virtu
tem israel· z reliquias hierusalem.
z auferēdā memoriā eor de loco·
z ut cōstituęret habitatores filios
alienigenas in omibus finibus eo
rū· z sorte distribueret terrā eorū·
Et rex assumpsit partē exercitus re
sidui: z exiuit ab anthiochia ciuita
te· regni sui ānō cētesimo z quadra
gesimoseptio· z transfretauit eufra
ten fluuiū· z pambulabat superio
res regiones. Et elegit lisias ptho
lomęuz filiū dorminj· z nichano/
rē z gorgiā viros potentes ex ami
cis regis· z misit cū eis quadragin
ta milia viror· z septē milia equi/
tū ut venirent in terram iuda z dis
pderent eā scōm verbū regis. Et p
cesserūt ut irent cū vniuersa virtu/

te sua· z venerūt z applicuerūt am
maū in terra cāpestri· Et audierūt
mercatores regionū nomē eorū· et
acceperūt argentū z aurū multum
valde· z mltos pueros· z venerūt
in castra ut acciperēt filios israel in
seruos· z additi sūt ad eos exercit⁹
syrię· z terrę alienigenarz. Et vidit
iudas z frēs eius: qr multiplicata
sūt mala· et exercit⁹ applicabat ad
fines eor· z cognouerūt ꝟba regis
q̄ mādauit populo facere in īnitiuz
z cōsūmatōz· Et dixerūt vnusq̄sq;
ad p̄rimū suū· Erigamus deiectio
nē populi nr̄i· z pugnem⁹ p popu
lo nr̄o· et scis nr̄is· Et cōgregatus
est cōuentus ut essent pati in p̄liū·
et ut orarent et peterent miserior
diā et miserationes· Et hierusalem
nō habitabat̄: sed erat sic desertuz·
Nō erat q̄ ingrederet̄ et egrederet̄ d
natis eius· et sanctū cōculcabat̄· Et
filij alienigenarū erant in arce· ibi
erat habitatō gētiū. Et ablata ē vo
luptas a iacob· et defecit ibi tibia
et cythara· Et cōgregati sunt et ve
nerūt in maspha cōtra hierusalē.

gregati fuerant. venerũt in maſpbat contra hieruſalem. ⁊ q̃d̃ p maſpbat qui iudicium interpretat̃ niſi vetus teſtamentum ſignificat̃ locus orõnis erat in maſpbat. qđ ꝓſpicit ſemp ad nouũ teſtamentũ. ⁊ teſtimoniũ p̃bet euãgelio chriſti. Illuc enĩ neceſſe eſt ut ſpiritales milites dei cordis intẽtoꝝ vertant. quatinus ex lectione diuina inſtruant̃. qualiter cõtra hoſtes ſpiritales p̃eliari debent. locus enĩ orõnis erat in maſpbat. ante in iſrael. q̃a oracula diuina p libros legis ⁊ ꝓphetarũ primũ nobis innotuerũt. deĩde p euãgeliũ. Jeiunauerunt illa die q̃ cõtinẽtię opam dabant. Induerũt ſe cilicijs ⁊ cinere in capite ſuo. q̃ penitentiã p peccatis ſuis. q̃ per carnis fragilitatem cõtraxerũt agere deo digne decernũt Et ſciderũt veſtimenta ſua: cũ corpus caſtigãt. ⁊ carnalia ĩ ſe deſideria mortificãt. Qđ aũt ſequit̃ q̃ expanderũt libros legiſ. de q̃bus ſcrutabant̃ gẽtes ſimilitudinẽ ſimulacroꝝ ſuoꝝ. ostẽdit q̃ memoriã diuinoꝝ p̃ceptorũ bonis actibus demõſtrẽt. qui digne militare probant̃. lex enĩ domini irreprehenſibilis cõuertens aĩas electoruꝫ. exprobat malefcã perfidoꝝ. ⁊ detestatur ydoloꝝ culturã. et oẽꝫ cõtradicit impietatis facturã. Attollũt ſacerdotalia ornamẽta qui ſacerdotij eccl'iaſtici digne faciũt officia. p̃mitias ⁊ decimas donãt qui initiũ ⁊ pfectionẽꝫ boni opis deo deputãt. ſuſcitãt nazareos qui impleuerũt dieſ. q̃ p caſtitatis mundiciã gratã vitã omni tẽpore deo exhibere ſtudẽt Et damant voce magna in cęlũ. qui diuinitatẽ pijs precibꝫ ac bonis actibꝫ p miſericordiã p̃uocant. Sic enĩ clamor impioꝝ quem blaſphemia et pranis opibꝫ pferũt deuꝫ irritat. Sic pfeſſio ⁊ fides ſanctoꝝ quę p dilectõnem opat̃: maieſtatẽꝫ diuinam in omni tempore placat.

quia locus orõis erat in maſpbat. ante in iſrl'. Et ieiunauerũt illa die ⁊ induerũt ſe cilicijs. ⁊ cinerem imposuerũt capiti ſuo. ⁊ ſciderunt veſtimẽta ſua. Et expanderũt libros legis de quibus ſcrutabant̃ gẽtes ſimilitudinem ſimulacroꝝ ſuoꝝ. ⁊ attulerũt ornamenta ſacerdotalia. ⁊ primitias et decimas. ⁊ ſuſcitauerunt nazareos qui ipleuerant dies Et clamauerũt voce magna i cęlũ dicentes. Quid faciemus iſtis et quo eos ducemus? Et ſancta tua cõculcata ſunt. ⁊ cõtaminata ſunt. ⁊ ſacerdotes tui facti ſunt in luctũ ⁊ in humilitatẽ. Et ecce natiões cõuenerũt aduerſũ nos vt nos diſpdant. tu ſcis quid cogitant in noſ. Quõ poterimus ſubſiſtere ante faciẽ illoꝝ niſi tu deus adiuues nos. Et tubis exclamauerunt voce magna. Et poſt hęc ꝓſtituit iudas duces populi: tribunos ⁊ cẽturiones et pentacontarchos ⁊ decuriones Et dixit his qui ędificabãt domos

¶ Et poſt hec ⁊c̃. Tribunos appellat eos qui militibꝫ mille p̃erant. q̃s greci chiliarchos vocãt. Centuriones qui centũ. pentacõtarchos qui quinquaginta. ⁊ decuriones qui decẽ. Ordinãt enĩ p̃dicatores ſancti ſubiectos ſuos quatinus nil in eis inordinatũ repiat̃ ſed militia chriſti rõnabiliter p̃ fungat̃. Vñ paul' auditoribꝫ ſuis ait. Omĩa vĩa honeſte ⁊ ẽm ordinẽꝫ fiãt Et iterũ Nemo inquit coronabit̃ niſi qui legitime certauerit.

¶ Et dixit his ⁊c̃. Scriptũ eſt eĩ in deuteronomio. Homo formidoloſus ⁊ corde pauido nõ egrediat̃ ad bellũ. vadat ⁊ reuertat̃ in domũ ſuã ne pauere faciat corda fratꝝ ſuoꝝ. ſicut ⁊ ipſe timore pterritus eſt. Quibꝫ verbis edocet non poſſe quemq̃ profeſſionem contemplatõis. vel ſpiritalis militię arripere exercitũ. qui adhuc nudarĩ terrenis opibꝫ ptimeſcit. ne rurſus infirmitate mentis ad priſtinas ſordes reuertat̃. ſuoq̃ exẽplo alios ab euangelica pfectõe reuocet. ⁊ fideliũ vigorẽ infirmet. Jubent̃ ita q̃ tales ut diſcedentes a pugna reuertant̃ in domũ ſuã. q̃ non pñt duplici corde bella domini p̃eliari. Vir enĩ duplex animo incõſtans eſt in omnibꝫ vijs ſuis Tales quippe oportet ut nec initiũ renouationis arripiãt: quibꝫ melius eſt ut in actiua vita cõſiſtant. q̃ tepide cõtemplationẽ exequentes maiori diſcrimine ſeipſos inuoluant. Melius eſt enĩ q̃ nõ vouere q̃ vouere ⁊ non reddere. Similiter ⁊ ille a tali militia ſuſpendit̃ qui vxorẽ duxerit. q̃ plantauerit vineã velut ꝓpagines filioꝝ. Nõ enĩ põt ſeruire diuinę militię ſeruus vxoris. nec põt aſſequi ſtudiũ cõtemplatõis. qui adhuc in delectatõne carnis cõfigit̃. Nemo inq̃t ap'ls militãs deo implicat ſe negocijs ſecularibus ut ei placeat cui ſe probauit.

¶ Et mouerũt caſtra ⁊c̃. Recte exercit' inde ad auſtrũ ammaum caſtra collocare dicunt̃. quia milites chriſti cũ contra hoſtes ſuos p̃eliari diſponunt caloꝛe fidei magis ſe aĩare q̃ frigoꝛe infidelitatis horrere eligunt.

¶ Et ait iudas accingimini ⁊c̃. Talis debet eſſe doctrina ſcoꝝ predicatoꝝ. taliſq̃ exhortatio ut incitẽt animos auditoꝝ ſuoꝝ. roborentq̃ corda illorũ ad reſiſtenduꝫ dyabolo et exercitui eius. ſpeꝫ quoq̃ victorię ſoli deo cõmittant.

¶ Et aſſumpſit gorgias ⁊c̃. Gorgias quinq̃ milia virorũ et mille equites elegit ex omni exercitu ſuo. cũ dyabol' carnales quinq̃ ſẽſibꝫ corporis deditos illecebris voluptatũ ſibi adunare cõtendit. Mille equites ſecũ tollit. cum omne bellũ ſuum in ſuperbia ⁊ cõtẽptu mandatoꝝ dei agere diſponit quatinus ꝓtrarie ptis in hoc agmina ſuper. cũ eos p̃uaricare p̃cepta dei ſuadet. Jnitiũ enĩ omnis peccati ſuperbia eſt. vbi auctor mortis ſibi ⁊ ſe q̃dã ſuis inuenit ruinã. Et bene dicitur q̃ nocte mouerit caſtra. q̃ totam nequiciã ſuã p cecitatem mentis in ſibi ſubiectis explere cõcupiſcit ut nullo modo p̃ſentiant. qualis ſibi ruina ex conſenſu peccati immineat.

¶ Et aſſumpſit gorgias quinq̃ milia viroꝝ et mille eq̃tes elẽgit. Et mouerũt caſtra nocte ut applicarẽt ad caſtra iudęoꝝ ⁊ ꝑcuterent eos ſubito. Et filij qui erant ex arce erãt illis duces. Et audiuit iudas ⁊ ſurrexit ipſe ⁊ potẽtes ei. ꝑcutere uirtutẽ exercituum regis q̃ erat in ammaũ. Adhuc enĩ diſpſus erat exercitus a caſtris. Et vẽit gorgias ĩ caſtra iudę noctu. et neminẽ

¶ Et filij ⁊c̃. Arx hic nõ altitudinẽ virtutũ: ſed extollentiã vanę glorię ſignificat. Jlli enĩ peccatoribꝫ ducatũ p̃ębẽt qui in ſuperbiã ſe erigere audẽt Poſſunt ⁊ maligni ſpũs in his ducibus aduerti. qui ad eius ptem ptinẽt q̃ dixit. Jn cęlũ aſcendã. ⁊ ponã ſoliũ meũ ad aquilonẽ. ⁊ ero ſimilis altiſſimo. Jſti enim duces iniquitatis in foueã ⁊ voraginẽ ſcelerũ cõſentientes ſibi nunq̃ trahere deſiſtunt.

¶ Et audiuit iudas ⁊c̃. Nota lector q̃ ps aduerſa q̃ iuncta fuit gorgię totã diſpoſitionem ſui belli in nocte facit. et iudas atq̃ ſui ſequaces in die quia operatores ſcelerũ ⁊ executores erroꝝ comitant̃ ſemp rectores tenebrarũ. lucẽ odiendo diuinoꝝ p̃ceptoꝝ. ⁊ obſcuritatem diligendo ſecularĩ voluptatũ. Unde p paulũ dicit̃. Qui dormiũt nocte dormiũt. ⁊ q̃ ebrij ſunt nocte ebrij ſũt. Nos aũt q̃ diei ſumus: nõ ſumus noctis filij neq̃ tenebrarũ. Verũ iudas hoc eſt confeſſor dei. omnem apparatũ belli in luce

fidei atq; meditatione legis dei ordinat. Vnde cū trib⁹ milib⁹ viroꝝ tm̄ in cāpo apparet cū illis videlicet qui nō i mundana potētia: sed in fide patris ⁊ filij ⁊ spūssancti fiducialiter agentes cū simplicitate mentis vitā honestam in hoc mundo ducere student.

Et leuauerunt ꝛc. Venientib⁹ ex aduerso hostib⁹ in ꝓliū socij iude tuba canunt. ⁊ cōterūtur gētes qz p tubę sonitū vox prędicatōis exprimit. Milites iude tuba canunt cū prędicatores christi euangelium in toto mundo annūciant. Vnde ꝓterūt hostes qz huic fidei christi sb̄jciūt gētes necnō et spiritales inimici ꝛtute ꝓterunt christi atq; gladio spiritussācti trucidati mergunt in profundū abyssi.

Et persecuti sūt eos ꝛc. Nomia locoꝝ usq;quo ꝓsecutus est iudas hostes suos demonstrāt virtutis sue efficatiā. Gazeron enī int̄pretat iuxta lumen meū. ydumea ruffa siue terena. azotus ignis patruelis. yānia mare siue dextera eo⁹. Et q̄d p gaçeron nisi lumē fidei? ⁊ quid p ydumeā nisi gentilitas? Quid aūt p ignem patruelē nisi ardor caritatis? et quid p iannīā nisi p̄funditas sāp̄. ⁊ effcūs boni opis demonstratur? Tam diu ergo p̄sequit chorus scōꝝ doctoꝝ gentilem populū donec illū ab erroꝛe gētilitatis ad lumē fidei ꝓducat. ⁊ ignez caritatis in eo accendat. ꝓuocetq; eū ad meditatōez diuine legis atq; studium boni operis. Hec enim ꝓsecutio salutifera est ⁊ interfectō salubris. Vñ subiūgit Et ceciderunt ex ill' ad tria milia viroꝝ. Sic enī tria milia fuerunt socioꝝ iude q̄ ꝓsequebant. sic ⁊ ceciderunt ex hostiū parte tria milia. Ceciderāt enī non ut funditus interirent ſ ut p⁹ casū erecti melius starent. qz ibuti scē trinitatis fide ad eoꝝ societatē ꝓtingē studebāt. quos se pio animo persecutos esse agnoscebāt.

Et reuersus est iudas ꝛc. Milites quoq; christi neq; q̄ immineñ te bello cito debent esse securi de victoria. ſ tā diu debēt p̄liari: donec certi sint de p̄ſione hostiū spūaliū. Cū enī ꝓsequēdo hoīes pcōres seu infideles eos ꝓterint ad pnīaz pcōꝝ. ⁊ ad fidē christi q̄ ꝓ dilectōez opat bona opa. tūc optet ut eoꝝ colligāt spolia. ſ est eoꝝ vtant scīa. ac pij laboris cōmunicent industria. In auro enī possumus accipe sapīam. In argento eloquētiam. In iacīcto celestē ꝓuersatōem. In purpura ꝓ martyriū sāguinis effusiōez. Cū enī fructuose colligim⁹ has opes cū in fide rēa inuenim⁹ eas esse acceptabiles. Si aūt ad spiritales hostes hāc trāsferimus victoriā. tūc debem⁹ esse securi cū post finē p̄tis vitę nō est necē hostiū insidias vereri. Tūc enī salubriť colligim⁹ spolia. q̄n laboris nr̄i a christo cōdigna accipiemus p̄mia. Vñ bene dicit iudas suos exhortari ut nō ꝓcupiscerēt spolia cū inimicoꝝ seua imminebāt bella. cuz penit⁹ inimici supati erant. tūc cū suis reuīsus ē ad spolia castroꝝ colligenda qz necē est ut p̄dicator q̄sq; admoneat audit̄es suos ut inimicoꝝ p̄caueāt iacula q̄diu tp̄s est belli. cū aūt peruenerint tp̄s pacis ipsi⁹ videlicz pacis quā saluator discipl'is suis p̄misit dicēs. Pacē meam do vob. Tūc p̄lati sūt ⁊ sb̄diti gaudiū ęter nū habebūt de ꝓcepta remūeratōe. qz neq; q̄ timescēt. de sequēti labor ac lacrimarū dolore. qz tunc deo adiutori suo laudes canēdi tp̄s ē. Vñ scriptū ē

Et cōuersi hymnū ꝛc. Salus magna est in isr̄l q̄n numerus credētiū multiplicat'ť dño pplor: q̄ saluatorē agnoscūt fide. ꝓfitent' ore. atq; i bona gl̄ificāt opatōne. Sine alit. Tunc i isr̄l salus erit mag. q̄n in eccl'ia christi aduersitas erit nulla. Et signāter additū ē in illa die In die utiq; resurrectōis q̄n spōsa nobilissima i cęlesti regno superno iūget'ť spōso. q̄n oēs sā in ꝓspēu dei nō solū d aiaꝝ reqę suaꝝ: ſ etiaz de corporꝝ gaudebunt īmortalitate.

Quicunq; alienigenarū ꝛc. Veniq; alienigenę euadentes victoriā iude annunciant lisię. qz q̄ nō p sanctoꝝ doctorū misteria christi saluberrima capiūt'ť pręda pręceptoribus suis a quib⁹ nutriunt'ť ad mortē. licet inviti qui a veritate coacti gloriam ānūciant christi. Lysias enī qui interpretat'ť generans: significat mundi potentes. q̄ licet sint generati nō tamē baptismate christi meruerunt generari. Hi ergo militū christi audientes victoriā cōsternūtur animo deficiuntq; quia non qualia voluerūt talia cōtigerūt in isr̄ael. ⁊ qualia mandauit rex. coꝝ enī voluntas talis erat: ut nō ꝓualeret euāgelij p sanctos doctores p̄dicatio. neq; in dño credentiū augeret'ť institudo ⁊ talia etiam suis rectoribus. hoc est īmundis spiritibus placere sciebāt. qz in prophanis ydoloꝝ simulacris diuino cultu ab hominib⁹ venerati. hoc eis ꝓsuadebant. ut fidem christi non recipent. sed non ꝓualebant. qz pater gloriā filij sui in vnīūsis natōib⁹ longe lateq; manifestabat.

inuenit. Et quęrebant eos in montibus: qm̄ dixit. fugiūt hi a nobis. Et cū dies factus esſz: apparuit iudas in cāpo cū tribus milibus virorum tm̄. qz tegumenta ⁊ gladios non habebant. Et viderunt castra gentiuz valida. ⁊ loricatos ⁊ equitatus i circuitu eoꝝ. et hi docti ad pręliū. Et ait iudas viris qui secū erant. Ne timueritis multitudinē eoꝝ. ⁊ impetū eoꝝ ne formidetis. Memētote qualiter salui facti sūt pres nr̄i in mari rubro: cū sequeretur eos pharao cū exercitu multo. Et nūc clamemus in cęlū ⁊ miserebit'ť nostri dn̄s. ⁊ memor erit testamenti patrū nr̄oꝝ. ⁊ conteret exercitū istū ante faciē nostrā hodie: et scient omes gētes quia est deus q̄ redimat ⁊ liberat israel. Et leuauerunt alienigenę oculos suos. ⁊ viderūt eos venientes ex aduerso. Et exierūt de castris in pręliuz: ⁊ tuba cecinerūt hi qui fuerāt cū iuda. Et cōgressi sūt. ⁊ cōtritę sūt gentes. et fugerūt in campū. Nouissimi autē ceciderūt in gladio. Et ꝓsecuti sūt eos usq; gazeron. ⁊ usq; in cāpos ydumeę. et azoti. et iamnię. et ceciderūt ex illis ad tria milia virorū.

Et reuersus est iudas et exercitus eius sequēs eū. Et dixit ad populū Nō ꝓcupiscatis spolia q̄ bellū cōtra nos ē. ⁊ gorgias ē. ⁊ exercit⁹ ei⁹ in mōte prope nos. Sed state nūc cōtra inimicos nostros ⁊ expugnate eos. ⁊ post hęc sumetis spolia securi. Et adhuc loquente iuda hęc ecce apparuit pars quędā prospiciens de monte. Et vidit gorgias q̄ in fugam cōuersi sūt sui. et succēsa sunt castra. fumus enī qui videbat declarabat q̄d factū est. Quibus illi cōspectis timuerūt valde. aspicientes simul ⁊ iudā ⁊ exercitū in cāpo paratum ad pręliū. Et fugerunt omnes in cāpo alienigenarū. ⁊ iudas reuersus est ad spolia castroꝝ ⁊ acceperūt aurū multum ⁊ argentum. ⁊ iacinctū ⁊ purpurā marinā ⁊ opes magnas. Et ꝓuersi hymnū canebant: ⁊ benedicebant deuz in cęlum q̄n bonus est: q̄n in sęculū misericordia eius. Et fca est salus magna in isr̄l in die illa. Quicūq; autē alienigenarū euaserunt: venerūt ⁊ nunciauerunt lisię vniuersa q̄ acciderant. Quibus auditis illecōsternatus aio deficiebat q̄ non qualia voluit talia cōtigerūt in isr̄l

¶ Et sequenti anno ꝛc. Et elegit lisias seraginta milia viroꝝ ꝛ equitum quinqꝫ milia ad bellandū contra israel·cū omni tempe istius mundi qđ sex etatib⁹ distinguit̄:p quinqꝫ sensus corporeos pnceps huius seculi incitantib⁹ tenebraꝝ hoꝝ rectorib⁹ milites christi diuersis vicijs laniando supare contendit·ac p malos boies bonoꝝ meditat̄ necem· Sed occurrit illis iudas cū decē milib⁹ viris·q; regis nostri exercitus in boc est validior ceteris ·q; per omnia studet diuinis obtemperare pceptis. assiduasqꝫ precs ad dominū mittens eius cōfortat̄ manu· in cuius maxime confidit potētatu.ꝛ tamdiu insistit ꝓlio·donec inimici sui atqꝫ adūsaria turma spiritali ad pfectuꝫ iugulent̄ gladio· Vñ in prece iude subiungit̄.

¶ Deiece eos ꝛc Quinqꝫ sūt libri legis dei·ꝛ quinqꝫ sūt sēsus ut prędiximus corpei· qui enī ꝑm doctrinam legis restringit̄ pcupiscētiam carnis auert̄ do oculos suos ne videant vanitatē· obturando aures suas ne audiant linguā detractātē·ꝛ obscena carmina ad vsus mūdanos quibus frequent̄ audit̄is:īquinat̄ interiorē bō· q; odoratū atqꝫ gustū suū ꝓtinet ne illecebrat̄ voluptatū·q; coercet linguā suā a malo:ꝛ labia ſ. ne lo. w. Diuertit a malo ꝛ fac bonū·inquirit pacē et psequit̄ eā·iste inimicos suos superans victoriam capiet salubrimaꝝ ꝛ triumpho gaudebit largissimo. Sed lisias spiritalis licet sel· bis· teroqꝫ contritus fugaꝝ inierit. tū non desistit a cepta nequicia· ꝫ rediuiua iterū resuscitat prelia. Vñ scriptū est

¶ Clidens autē lisias ꝛc. Bene dicit̄ ꝙ iudas contritis hostibus:atqꝫ sopitis ad tēpus bellis·hortat̄ suos ꝙ mundarent sancta ac renouarēt·qꝫ maximū studiuꝫ hūt sancti doctores · ut in q̄buscunqꝫ lesa ab hostibus subiectoꝝ sibi fuerit ecclesia·ad pristinū statū iancte cōuersatōis iteruꝫ restaurēt· Jux̄ tropologiā aūt nēce est ut vnusq̄sqꝫ fidelis mēte suā quā bñ montis syon vocabulo designatam possumus accipe·quia syon speculū interpretat̄·ꝛ beati sunt mundo corde·qm̄ ipsi deum videbūt.si aliquid p fraudem hostis in ea pollutum est factū instanti nisu expurget donec ad integrū renouet̄· Jbi enim ꝛ desertam sanctificationeꝫ·ꝛ altare ꝓphanatū·ꝛ portas exustas intelligere possumus·qꝫ ibi laudis hostia in altare fidei deo immolabat̄. ꝛ ingressus celestis vitę meditabat̄. Jn atrijs vero virgulta nascunt̄, cū in cordibus humanis supfluarū cogitationū multitudo generat̄. Pastoforia inquit viderūt diruta· Pastoforia grece dicunt̄ thalami vel cubicula in quibus leuitę excubabant in atrijs domus dñi.quoꝝ cōmemoratio fit in ultima visione ezechielis prophetę· Pastoforia ergo diruūt̄ cū secreta mentis per desideria illicita dilaniant̄. Sed hec omnia maxime opus est ut per penitentiā peccatoꝝ:ꝛ emendationem morū ac pias precs ad dñm instātissime purificent̄ Und recte de exercitu iudę scriptū est ·Ω cū viderent sanctificatōꝫ desertā scidērūt vestimēta sua ·ꝛ planxerūt planctu magno ꝛc·

¶ Tunc ordiauit iudas viros ꝛc· Apte dictū est ꝙ ordiauerit iudas uiros ut pugnarent aduersus eos qui erāt īarce: donec emūdarent sancta qꝛ hō ordinat redēptor noster per ꝓdicatores suos·q̄ tinus milites ipius aduersus eos qui inhabitant in arce supbię. ꝫ est boies inflatōis spiritu elatos·vl etiā malignos spūs supbia tumētes·instant pugnēt donec corda electoruꝫ ab omni labe iniquitatis expurgēt. Et elegit sacerdotes sine macula voluntatē hōtes in lege dei·ꝛ mūdauerūt sancta·qꝛ electis bis de officio ecclesiastico qui erroris lepraꝫ· vel scelęꝝ maculā in se habebant · voluntarios atqꝫ moribꝰ probos in fide dei elegit̄ administratores verbi.ut sanctę ecclesię ꝙenticula ab omni erroris contagio efficiat aliena. Jō subiunctū est ꝙ tulerit lapides cōtaminatōis in locū īmundū·qꝛ hereticos qui noluerunt ꝙ cōuersationē rectę fidei·ꝛ sanę doctrinę lapides ꝓcioſi fieri:anathemate pcussos atqꝫ a cōtione ecclię electos omnib⁹ patefecit ꝙ essent reprobi·

¶ Et cogitauit ꝛc· Altare olocaustoꝝ est fides pura doctrina recta ꝛ conuersatio munda christi ministroruꝫ Sed hoc altare si prophanatū fuerit hereticā prauitate:vl scelerū īmanitate iam destruendum erit·hoc est a sacerdotij dignitate deponendus:ne forte opprobriū sit sanctę ecclesię ꝙ habent prauos ꝛ facinorosos doctores qui a dyaboli ca astutia seducti sunt. Vñ dñs in euāgelio discipulis suis ait. Vos estis sal terre·qđ si sal euanuerit:in quo salietur·ad nihilū valet ultra·nisi ut mittat̄ foras ꝛ cōculcet̄ ab hominibus. De quo ꝛ paulus scribens ad tytū ait Hereticū hominem post primam ꝛ secundā increpationem deuita.sciens qꝛ subuersus est qui hmoi est,ꝛ deliquit cū sit ꝓprio iudicio condemnatus,

et qualia mandauit rex· Et sequēti anno cōgregauit lysias electorum viroꝝ seraginta milia·ꝛ eq̄tū q̄nqꝫ milia ut debellaret eos . Et venerūt in iudeā·ꝛ castra posuerunt in bethoron·ꝛ occurrit ill̄ iudas cuꝫ decem milibus viris· Et viderunt exercitū fortez ꝛ orauit·ꝛ dixit·Benedictus es saluator israel qui cōtriuisti impetū potētis in manu serui tui dauid·ꝛ tradidisti castra alienigenarū in manꝰ ionathę filij saul ꝛ armigeri eius·Conclude exercitū istū in manu populi tui israel·et confundant̄ in exercitu suo ꝛ equitibus·Da illis formidinem:ꝛ tabefac audaciā virtutis eoꝝ·ꝛ cōmoueant̄ ꝓtritione sua.Deiice eos gladio diligentium te·ꝛ collaudent te omnes qui nouerūt nomen tuū in hymnis·ꝛ cōmiserunt ceciderunt de exercitu lisię quinqꝫ milia virorum· Clidens aūt lisias suoꝝ fugę ꝛ iudeoꝝ audaciā.ꝛ ꝙ parati sunt aut viuere aut mori fortit̄:abijt antiochiā·ꝛ elegit milites ut multiplicati rursus venirēt in iudeā· Dixit autem iudas ꝛ frēs eius·Ecce contriti sunt inimici nostri·ascendam⁹ nūc mūdare sancta ꝛ renouare· Et congregatus est omis exercitus et ascenderūt in mōtez syon· Et viderunt sanctificationem desertā ꝛ altare ꝓphanatū.ꝛ portas exustas ꝛ in atrijs virgulta nata sicut in saltu vel in mōtibus·ꝛ pastoforia diruta·Et sciderūt vestimenta sua·et planxerūt planctu magno· et imposuerūt cinerem sup caput suū·ꝛ ceciderunt in faciē sup terraꝫ·ꝛ exclamauerūt tubis signoꝝ· ꝛ clamauerunt in celum·Tunc ordinauit iudas viros ut pugnarent aduersus eos qui erant in arce· donec emundarent sancta·Et elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei:ꝛ mundauerunt sancta ꝛ tulerunt lapides cōtaminatōis in locū immūdum·Et cogitauit de altari olocaustoꝝ qđ prophanatū erat:quid de eo faceret . Et incidit illi consiliū bonū ut destrueret illđ ne forte esset illis in opprobrium. quia cōtaminauerūt illud gētes·ꝛ demoliti sunt illud·Et reposuerūt lapides in mōte domus in loco apto quo ad usqꝫ veniret prophetа ꝛ responderet de eis . Et acceperunt lapides integros scđm legē·ꝛ ędificauerūt altare nouum scđm illud

pologiā aūt nēce est ut vnusq̄sqꝫ fidelis mēte suā quā bñ montis syon vocabulo designatam possumus accipe·quia syon speculū interpretat̄·ꝛ beati sunt mundo corde·qm̄ ipsi deum videbūt.si aliquid p fraudem hostis in ea pollutum est factū instanti nisu expurget donec ad integrū renouet̄· Jbi enim ꝛ desertam sanctificationeꝫ·ꝛ altare ꝓphanatū·ꝛ portas exustas intelligere possumus·qꝛ ibi laudis hostia in altare fidei deo immolabat̄. ꝛ ingressus celestis vitę meditabat̄. Jn atrijs vero virgulta nascunt̄, cū in

Hinc ꝛ ad quo sc̃a relinquentes ait. Per vos nomen dei blasphemat' in ter gentes. Taliter ergo depositio altari mystico reponi debēt lapides isti in monte domus in loco apto quoa dusq; veniens prophęta respondeat dicens. qz peccantes red igi debent sub penitētia: donec p sanctos docto res diiudicet' p cōmisso crimīe cōueniens satiffactio ppetrata. ¶In loco au tem eoꝝ lapides integri ſm legem subſtitui debent. ut fiat altare nouū ſm illud qđ fuit prius. qz boīes fide catholica sani scīa sanctaꝝ scripturarum imbuti. bonis moribꝫ religiosi in locū regimi nis. vñ ceciderūt pꝛe uaricatores subroga ri debēt. ſm auctorita tes utiqz diuinę legis ut sine reprehensiōe in nouitate vitę: et nor ma iusticię exhibeatur ministerijs deo in sancta ecclesia. quā sibi ac quisiuit christus p̄cio sanguinis sui sponsaꝝ non hꝫtem maculam neqz rugam.

¶Et edificauerūt sancta ⁊c. Edificāt sā cti pꝛedicatores sācta intra domū intrinsec9 ⁊ edem qñ subiectam plebem ⁊ intrinsec9 ornant fidē sanę fidei. et forinsecus honesta cō uersatione. Atria sanctificāt qñ nouiter ve nientes ad fidē sacris diuinis imbuendo de dicāt. Faciūt vasa sā cta noua. qñ corda ho minū ad accipiendum verbū dei reddunt ha bilia. Inferūt candela brā ⁊ altare incensorū. ⁊ mensā in templū. qñ doctrinę spiritalis lu cē sanctę oratōnis pu ritatem. ⁊ scripturarū sanctarū meditationem in ecclesia dei exulcātant. In candelabro ergo in q̄ lucere debent lucernę recte sermonē euangelicę doctrinę possumus aduer tere. in quo sancti doctores igne sancti spūs accensi lucere debēt. ut q̄ ingre diunt lumen videant. Vñ veritas ipsa in euangelio ait. Nemo accēdit lu cernā ⁊ ponit eā sub modio. sed sup candelabrū ut luceat omnibus qui in domo sunt. Per altare incensoꝝ nihil melius q̄ps pfectā sanctoꝝ vitā acci pere possumus vñ quotidie fragrat odor virtutū ⁊ sacrę orōnis in conspe ctu altissimi. Mensā ergo dñi non aliā q̄s sacrā scripturā itelligimus. in q̄ refectio animarū consistit. Qđ aūt dicit' q appenderunt vela. ⁊ cōsūmaue runt omnia opa quę fecerant. In appensione veloꝝ exprimit' occultatō mi steriorꝝ. Non enī omnib9 omnia patefacienda sunt diuinę legis misteria. sed pro captu ingenij quorūlibet ⁊ pfectu sāctę atqz virtutū. Vñ dñs aplis ꝓpit dicens. Nolite sanctū dare canib9: neqz mittatis margaritas vrās ante porcos. Et paulus rudib9 discipulis ait. Lac vobis dedi potuꝫ non escam. Nondū enī poteratis. sed nec adhuc quidē potestis. De pfectorū ergo scientia alibi ait. Et nos reuelata facie gloriā dei cōtemplam̄ in ean dem ymaginem transformati. tanq̄s a dñi spiritu ⁊c. Cōsūmant ergo om nia opa que facienda sunt in domo dei. qui fide sermone ⁊ ope studēt ſm ordinem implere omia mandata domini. nec deest quicq̄s in pfectōe vbi humana voluntas diuinę p omnia obtemperat voluntati.

¶Et ante matutinū ⁊c. De hac aūt renouatōe iosephus ita narrat dicens. Quinta vero ⁊ vicesima mensis casleu quę macedones appellcon vocant. accenderūt lumina sup candelabrū. ⁊ adoleuerūt olocausta q̄ ob tulerunt in nouo altari. Hęc aūt facta sunt post tres annos codē die quo mutata est eoꝝ religio ad ꝑphanā ydoloꝝ consuetudinem. Nam templū destructū ab antiocho sic tribus annis pmansit. Quinto enī anno ⁊ qua dragesimo et centesimo in templo facta sūt. Quīta ⁊ vicesima die appellei mensis olimpiade cētesima quīquagesimatercia. Renouatū vero est codē die q̄nta ⁊ vicesima appellei mēsis octauo ⁊ quadragesimo ac cētesimo an no olimpia de cētesima ⁊ q̄nq̄gesima q̄rta. Desolationē vo tēpli ꝓtigit fieri ſm danielis ꝓfationē m quā ante quadringentesimo ⁊ octauo pꝛedixerat anno p quā ſignificauit ut macedones illud destruerent. Celebrauit autē iudas cū ciuib9 suis pro renouatone templi sacrificia p dies octo: nullum genus deliciarū relinquēs. ß ꝓciosissimis dapib9 eos pascens. Deū autem laudib9 ⁊ psalmis glorificabat. seqz mutuo cantib9 delectabat. Pro reno uatione vero solennium post multum tps inspirata religione receptores legis posuerunt ut po steri p octo dies banc renouationem templi celebrarēt. Vñ ⁊ ab il lo tpe hactenus banc festiuitatē celebramus vocantes eā lumīa. eo q ꝓter spem h̄ nobis splendidū lumen colē de religionis apparuit Mistice autē renoua tio templi cōuersio est hominū ad penitētiā peccatoꝝ qui aliquib9 erroꝛib9 atqz facinoꝛi bus cōtaminati erant Tūc enī cātandū gau dēdū lętādū atqz tubi landū atqz laudandū quibusq; fidelibus est qñ viderīt pꝛimos su os p correctionem mo rum atqz meditatōem legis dei in semetipsis inſtaurare. qđ añ iāp negligentiā acciderāt Vñ etiā sacrū euange liū narrat saluatorem dixisse in cęlis gaudiū nasci sup vno peccato re pnīam agēte. Si ⁊ vno quāto magis de mltis exultatio erit cō uersis. ad vrace cultū dei. qz sicut scriptū est In mltitudine plebis dignitas ē pncipis illi

Scđm tpus ⁊ scđm diē in qua cō taminauerūt illud gētes in ipsa re nouatū est in cāticis ⁊ cytharis et cynaris ⁊ cymbalis. Et cecidit oīs populus in faciem. ⁊ adorauerūt ⁊ benedixerūt in cęlū eū qui pspe rauit eis. Et fecerūt dedicationem altaris diebus octo. ⁊ obtulerunt olocausta cū lętitia ⁊ salutaria lau dis. Et ornauerunt faciē tēpli coro nis aureis. ⁊ scutulis. ⁊ dedicauer rūt portas ⁊ pastoforia. ⁊ imposue runt eis ianuas. Et facta est lętitia in populo magna valde. ⁊ auersuꝫ est opprobriū gentiū. Et statuit iu das ⁊ frēs eius ⁊ vniuersa ecclesia israel. ut agatur dies dedicationis

ns videlz pncipis q̄ vult oēs boīes saluos eē ⁊ ad agnitōꝫ veritatis pueīre. ¶Et statuit iudas ⁊c. Hanc quidem solennitatē ipse saluator in euā gelio pꝛedicatione sua legit' decorasse. vbi scriptū est. Facta sūt encenia in hierosolimis. ⁊ hyems erat. ⁊ ambulabat iesus in tēplo in porticu salomo nis ⁊c. Vñ sciendū est q̄ encenia hęc que lectione euāgelica facta cognoui mus. non ad primā templi dedicationem: ß ad vltimā ptinēt. qđ ex eo fa cile colligit'. qz hyeme facta referunt'. Prima siquidē eius dedicatio a salo mone tpe autūni. media: a zorobabel ⁊ iesu sacerdote tpe vesp. vltia a iuda machabeo tpe hyemis est facta. qñ specialit' ꝓstitutū esse legit'. ut eadē dedicatio p omēs annos in memoriā solennib9 renouaret' officijs. iuxt' qđ usq; adtempus dñice incarnationis obseruatū fuisse. supdicta sententia, euan gelij agnouimus. Hec aūt fuit cā secūdę ⁊ tertię dedicationis. qz salomon qdē tēpli opꝰ qđ dño pdidit: septē ānis pfecit. octauo aūt āno decā die septimi mēsis q̄ a nobis october appellat' in magna gloria dedicauit. Sz hoc templū post annos quadringentos triginta incenderūt chaldęi. ⁊ hie rosolimoꝝ vrbe destructa populū israel in babyloniā abduxere captiuū. qui post annos septuaginta regnantib9 persis in patriā est remissus. Rur sus q̄z edificatū est templū p annos q̄draginta sex. et tercia die mēsis duo decimi quē nos vocamus martiū. opus ad finē usq; pductū. cui videlicet tūc operi pꝛefuerūt duces plebis strenuissimi ut diximus zorobabel de re gio genere. ⁊ iesus sacerdos magnus. ß ⁊ phbe aggeus ⁊ zacharias adiuuā tes eos atqz aduersus insidias impedientiū opus bostiū cor populi robo rantes. Inde post annos ferme trecentos ⁊ quīquaginta ser rex nefandissi mus grecoꝝ antiochus fraude capta hierusalem templū idem sordib9 ydo loꝝ ꝑphanauit auferens inde ⁊ confringēs altare dñi aureū. mēsam ꝓpo sitionis. candelabrū luminis. ⁊ cętera que sup cōmemorata sunt. Sed ⁊ iu das machabeus cū esset de genere sacerdotali. collecto exercitu iustoꝝ ad uersus anthiochi duces arma corripiens. cosqz de iudea expellens. pfec tioni seuissime finem imposuit. ac templū ab ydoloꝝ ymaginib9 emūdauit

altaris in tpibus suis ab āno i annū p octo dies a quita et vicesima die mensis casleu cuz lętitia ꝛ gaudio. Et ędificauerūt in tpe illo mō tem syon. ꝛ p circuitū muros altos ꝛ turres firmas. nequādo venirēt gentes ꝛ cōculcarēt eū sicut antea fecerūt. Et collocauit illic exercitū ut seruarēt eū. ꝛ muniuit eū ad custodiēdam bethsurā ut brēt populus munitionē ꝓtra faciē ydumęę.

¶ Ca. V.

¶ Et factum est ut audierūt gentes in circuitu qꝛ ędificatū est altare ꝛ sanctuariū sicut prius. iratę sūt valde ꝛ cogitabant tollere genus iacob. qui erāt inter eos. ꝛ ceperunt occidere de populo ꝛ psequi. ꝛ debellauit iudas filios esau in ydumęa ꝛ eos qui erant in agrabathane qꝛ circūsedebāt israhelitas: et percussit eos plaga magna. Et recordat⁹ est malicię filioꝝ bean: qui erāt populo in laqueū. ꝛ in scandalū insidiantes ei in via. Et cōclusi sūt ab eo in turribus. ꝛ applicuit ad eos: ꝛ anathematisauit eos. ꝛ incendit turres eoꝝ igni cū omībus qui in eis erant. Et trāsiit ad filios āmon ꝛ inuenit manū fortē: ꝛ populū copiosū. ꝛ thimotheū ducē ipsoꝝ. Et cōmisit cū eis ꝓlia multa. ꝛ contriti sūt in cōspectu eoꝝ ꝛ pcussit eos ꝛ cępit iazer ciuitatem ꝛ filias eiꝰ. ꝛ reuersus ē in iudeā. Et congregatę sunt gentes quę sunt in galaad ad

ad seruandum eā locat⁹ cū ministroꝝ turba. ad seruāde legis dei ac sacramentoꝝ cęlestiū ritū in ecclesia subministrant⁹. Muniūt eā ad custodiendā bethsurā cū exhortationib⁹ validis incitant ecclīasticos ut regulariter culturā seruēt diuinā. Bethsura enī domus robusti interpretat⁹. ut habeat populus munitionē contra faciem ydumęę. hoc est ut fidei constantiā seruet aduersus hostes ꝛ ꝯ furentis mūdi ꝓtinaciā.

¶ Ca. V.

¶ Et factum est ꝛc. Irritant⁹ gentes cū vident culturę dei renouari facturā. qꝛ siue hostes inuisibiles seu etiā visibiles. q̄ iuidię est⁹ ꝯ fidei ac virtutū profectū anelant. irascunt⁹ cruciant⁹ ac psequūtur seruos dei. ad nihiluz eos redigere volentes qñ cōsiderant illos in altari rectę fidei bonorum operū restaurare velle obseruantiā. Jñ dī cogitabant tollere gen⁹ iacob qui erāt inter eos. ꝛ ceperūt eos occidere. qꝛ darescente in mūdo euāgelio christi ꝛ hominib⁹ fidē ꝛi recipiētib⁹. torquebāt⁹ psecutores. ꝛ pēis eos tractātes inde ꝛuerte re studebant. Similit ꝛ hostes spiritales cuz viderint aliq̄s ex desidia negligentię se restaurari velle in cultu pietatis moliunt⁹ eos gladio impietatis occidere. ac morte peccatoꝝ trucidare. Judas fortiter cuz scuto fidei hostib⁹ resistens debellat filios esau in ydumęa qꝛ choris sanctoꝝ doctorū ydolatras q̄ spinetis viciozuz sunt asprimi. ꝛ funestis sacrificijs atz luxuria mūdana fetidissimi: gladio spūs interimēs de ꝓrijs efficit subiectos. ac de hostibus facit amicos.

¶ Et eos qui erant ꝛc. Hi q̄ memoratis locis. hoc est agrabathane ꝛ bean habitabant ꝛ circūsedentes filios israel in laqueū ꝛ scandalū fiūt insidiantes eis. significant iudęos atq̄ hęreticos qui ꝓtra ecclesiā dei scandala ꝛ insidias semꝑ disponūt. Sed tales a iuda ꝛ socijs eius in turribus suis concludunt⁹ cū in supbię sue machinationib⁹ ꝑ doctoꝝ industriā capiunt⁹ ꝛ errores eoꝝ anathematisant⁹. quoꝝ turres incendunt⁹ igni cū omnib⁹ qui in eis sunt qñ auctores scelerū ꝛ inuentores erroꝝ ꝑ peccatis suis ꝛ nūc exurunt⁹ ardore diuini sermonis ꝛ in futuro examīe nisi condignam pnīaz ante egerint: igne concremabunt⁹ perpetuę vltionis.

¶ Et transiit ꝛc. Quid ꝓ filios ammon: qui interpretat⁹ filius ꝓpli mei nisi scismatici ꝛ hęretici exprimunt⁹. qui quondā filij sanctę ecclię esse videbāt⁹ sed inde recedentes. ꝛ in errorē se mittentes facti sunt filij dyaboli. Jñ iohannes apls ait. Ex nob exierūt. ꝑ nō erāt ex nob. Si ergo essent ex nobis pmansissent vtiq̄ nobiscū. hi hñt thimotheū ducez. hoc est hęresiarchas. q̄ iuxta noīs sui interꝓtationem apud eos laudant⁹. sed iuꝝ intelligentię veritatem apud nos neq̄ esse deprehendunt⁹. Thimotheus enī ꝛeneficus interpretat⁹. Sed hęc opinio de hęresiarchis apud deceptos est. apud nos aūt venefici melius q̄ ꝛenefici nuncupant⁹. qꝛ maleficijs suis venenū erroris auditoribus suis miscent. contra quos iudas consurgens ꝛ supior existēs victoriā capit. erroresq̄ eoꝝ destruendo in iudeā hoc est in ꝓfessionē laudis dei cū triūpho regreditur hostium.

¶ Et congregate ꝛc. Gentes que sunt in galaad adūsus israelitas cōgregant⁹ ut tollant eos. cū multitudo hęreticoꝝ atq̄ scismaticoꝝ ad ꝑ conuenit. ut scripturarū testimonijs. fm sensū suū depuatis expugnēt catholicā fidem: quę est in sancta ecclesia. Galaad enī interpretat⁹ acervus testimonij qđ nomē bñ convenit his qui scripturaruz meditationi insistunt. Sed

fugiũt ifraelite in munitionem cũ fideles quiqꝫ ad fidei confugiunt verita
tem.auxiliũqꝫ ſibi afferri poſcunt a iuda ⁊ fratrib⁹ eius.qꝫ euãgelio chriſti
ꝑ ſanctoꝝ ꝓdicatoꝝ miniſteria defendi geſtiũt cõtra timotheũ ſpiritalem
de quo ſupra dixim⁹ ⁊ ſocios eius. Qd autẽ conquerunt ifraelite de in
terfectione ſuoꝝ ⁊ captiuitate:oſtendit nõ modicũ apud fideles eſſe gemi
tum qñ viderint aliqs ſuoꝝ a veritate ſecedere ⁊ in errorẽ ꝑuoꝝ conuere.

¶ Et ecce alii ⁊c.

Illi q̃ de varijs locis
alienigeni cõuenerunt
ad conſumendũ popu
lũ dei manifeſte deſi
gnant gentiũ plebes q̃
in infidelitate adhuc
ſunt bella ac pſecutio
nes aduerſus chriſtia
nos cõmouere. Sz au
ditis ſermonib⁹ quos
diũſq; legatõnes ad iu
dam ⁊ ſocios eius de
tulerũt. cõuenit eccl̃ia
magna cogitare:quid
facerent de fratrib⁹ ſu
is qui in tribulatione
erant ⁊ expugnabant
ab inimicis.qꝫ totius
ſanctę eccleſię ſolicitu
do ac cura eſt maxima
qũo contra diũſos ho
ſtes.h̃ eſt iudeos.pa
ganos.hereticos atqꝫ
ſciſmaticos filios ſuos
defendat.hoc q̃qꝫ pru
denti conſilio ac toto
niſu cũ his qui eruditiores ac fortiores vi
dent eſſe in fide ac vir
tutũ ope agit q̃lit̃ ho
ſtibus reſiſtat. ⁊ ſuos
oportune defendat.

¶ Dixitqꝫ iudas

Sicut diuerſę ſũt im
pugnatõnes eccl̃ie ab
hoſtibus. ſic ⁊ diſtin
cta debent eſſe ꝓlia ſpi
ritualiũ bellatoꝝ. Di
rigit̃ ſymon in galileã
cũ tribus milib⁹ viris.
ſicut in ſequẽtib⁹ oſtẽ
dit̃. ut liberet frẽs ſu
os. Judas aũt ⁊ iona
thas eũt ī galadithim
cũ octo milib⁹. Et q̃d
p ſymonẽ qui in gali
leã hoc eſt rotã mittit̃
niſi predicatores ī gẽ
tes directi inſinuãtur
Qui cũ trib⁹ milib⁹ h̃
eſt cũ ſancte trinitatis
fide contra aduſarios
ire parantes. p euãge
licam predicatõem ho
ſtes deijcere: ⁊ creden
tes liberare decertant

uerſus iſrahelitaſ qui erant in fini
bus eoꝝ ut tollerẽt eos. ⁊ fugerũt
in datheman munitõez. ⁊ miſerũt
litteras ad iudã ⁊ frẽs eius dicen
tes. Congregate ſũt aduerſus nos
gentes p circuitũ ut auferant nos
⁊ parant venire ⁊ occupare muni
tionem in quã cõfugimus. ⁊ timo
theus eſt dux exercitus eoꝝ. Nũc
ergo veni ⁊ eripe nos de manibus
eoꝝ. quia cecidit multitudo de no
bis. Et omnes frẽs noſtri qui erãt
in locis tubin interfecti ſunt. ⁊ ca
ptiuas abduxerũt vxores eorũz et
natos ⁊ ſpolia. ⁊ peremerũt illic fe
re mille viros. Et adhuc eplę lege
bant̃. Et ecce alij nuncij venerunt
de galilea cõciſſis tunicis nuncia
tes ſcdm verba hec. dicentes con
ueniſſe aduerſũ ſe a ptholomaida
⁊ tyro ⁊ ſydone ⁊ repleta eſt omis
galilea alienigenis ut nos ꝯſumãt
Ut audiuit autẽ iudas ⁊ populus
ſermones iſtos. ꝯuenit eccleſia ma
gna cogitare quid facerẽt fratribus
ſuis qui in tribulatione erant: ⁊ ex
pugnabant̃ ab eis. Dixitqꝫ iudas
ſymoni fratri ſuo. Elige tibi viros
⁊ vade libera frẽs tuos in galilea.

catores ſancti p totũ mundũ ydolatriã ⁊ cõfuſos gentiũ debellare certant
errores.contrite ſunt gentes a facie eoꝝ. cũ ptinaciã reſiſtendi euãgelio dei
deponũt. Perſecutus eſt eos uſqꝫ ad portã ptholomaidis cũ in ſuis ad
inuentionibus quib⁹ p ſtudia vana machinabant̃ cõtradicere verbo dei
ipſa veritate ſupati:capiũtur. atqꝫ confeſſione recte fidei ſubijciunt. Und
apte ſubiungitur. Et ceciderũt de gentibus fere tria milia virorum qui de
ſuꝑbię neqſſimo ſta
tu in pccõꝝ penitẽtiaꝫ
decidentes melius per
fidem rectã reſurgẽdo
in bonoꝝ operũ ſtatu
erigi merent. Quoruꝫ
ſpolia accepit ſymõ cũ
quidquid in lrãrũ ſciẽ
tia. vel inueſtigatione
ꝟitatis elaborauerint
totũ in ſeruitiũ dei do
ctor catholicus cõuer
tere ſtudet. Unde plu
rimi eoꝝ q̃ liberalibuſ
artib⁹ ſub gentili con
uerſatione inſtituti fu
erũt: ad dogma catho
licũ cõuerſi glorioſiſſi
me effulſerũt. Illoſ au
tẽ qui erant in galilea
cum vxoribus ⁊ natis
⁊ omnibus quę erant
illis adduxit in iudeã
cũ lętitia magna. cum
catholicos q̃libet ſę
culi actib⁹ ꝟplicitos p
doctrinã euãgelij inde
ceuens ea quę ſũt dei
tota ſolicitudine to
toqꝫ niſu appetere do
cet.

¶ Et iudas machabęus ⁊c. Cõtra eos
qui captiuos iudeos
in galadithide tenue
runt. iudas macha
bęus ⁊ frater eius iona
thas cũ comitib⁹ ſuis
directi tranſierũt ior
danem. ⁊ abierũt viã
triũ dierũ p deſertum
Ita predicatores ſan
cti ad cõuocandos ho
mines ad fidez chriſti
⁊ ad expugnandos iu
daicos atz ſciſmaticoſ
errores in mũdaz dire
cti primũ tranſeũt ior
danẽ. cum p baptiſmi
ſacmentũ de tenebris
infidelitatis in gratiã
chriſti primũ tranſeun
dũ docent. atteſtante
ipſa veritate q̃ niſi q̃ſ
renatus fuerit ex aq̃ et
ſpiritu ſancto nõ poſ
ſit introire in regnum
dei. Deinde viam triũ dierũ p deſertũ abeunt. qꝫ ſancte trinitatis fidem
quã in baptiſmate fideles quiqꝫ profitent̃ toto tpe incolatus iſtius mũdi
cũ bonis opibus obſeruandã eſſe affirmant. Qꝫ aũt nabuthęi occurrerũt
ei pacifice. ⁊ narrauerũt quę acciderũt fratrib⁹ in galadithide. ſignificat q̃
dicta ſanctoꝝ ꝓphar̃ doctoribus ſanctis opportune ſolatiũ conferũt cũ om
nia quę credentes in chriſtũ paſſuri ſunt tormenta. atteſtatõne ſua manife
ſta faciũt. Nabuthęi enĩ ꝓphetantes interꝑtant̃. errores q̃s quos filij perdi
tionis contra veritatẽ euãgelij chriſti opponere machinant̃ vro vaticinio
predicũt. Vñ oſee. vaccas bethauen ⁊ habitatores ſamarię inſequitur. ⁊
amos ſacrificantes de fermentato laudẽ vituꝑat. necnon eos qui cõuer

ego autem ⁊ frater meus ionathaſ
ibimus in galadithim. Et reliquit
ioſephũ filiũ zacharię ⁊ azariã du
ces populi cũ reſiduo exercitu ad
cuſtodiã in iudęa. ⁊ ꝓcepit illis di
cẽs. Prędeſtote populo huic ⁊ no
lite bellũ cõmittere aduerſus gẽteſ
donec reuertamur. Et dati ſunt ſy
moni viri tria milia:ut iret in gali
leam. iudę aũt in galadithim octo
milia. Et abijt ſymon in galileã: et
cõmiſit ꝓliã multa cũ gentibus. et
cõtritę ſunt gentes a facie eius ⁊ p
ſecutus ẽ eos uſqꝫ ad portaz ptho
lomaidis. Et ceciderũ de gentib⁹
fere tria milia viroꝝ. ⁊ accepit ſpo
lia eoꝝ. Et aſſũpſit eos qui erãt in
galilea ⁊ in arbatis cũ vxoribus ⁊
natis ⁊ oĩbus quę erãt ill̃ ⁊ addu
xit in iudęam cũ lętitia magua. Et
iudas machabęus ⁊ ionathas fra
ter eius tranſierũt iordanẽ. ⁊ abie
runt viam triũ dierũ p deſertum. ⁊
occurrerũ eis nabuthęi: ⁊ ſuſcepe
runt eos pacifice. ⁊ narrauerũt eiſ
omnia q̃ acciderũ fratribus eoꝝ
in galadithide. ⁊ qꝫ multi ex eis cõ
prehenſi ſunt in baraſa ⁊ boſoꝝ. et
in alimis. ⁊ in caſſoꝝ. ⁊ mageth. et

tunt in absinthiū iudiciū ⁊ iustitiā ⁊ accipiūt munus. deprimuntq; pauperes in porta. detestat. Q; aūt cōprehensos esse quosdā ex iudeis in barasa ⁊ bosor. nabuthei indicāt. bñ nois eor iterpretatio effectū rei exprimit. Interpretat enī barasa ⁊ bosor: tribulationes l' angustia. q; omnes iuxta pauli vocem qui volūt pie viuere in christo psecutionē patiunt. nec effugiet hereticor iniuriā qui sanę fidei seruare contendit doctrinā. Quos iohs apls in apocalipsi sua cruciatum facere sicut cruciatus est scorpionis. cū pcutit hoīem: describit quia sicut scorpiones venenū in cauda portant. ita hereticī in cōsūmatōne fraudis malitiā occultant. q; magis incautos non aperta fronte: sed latentibus insidijs noceant.

¶ Et cōuertit iu. In supiorib; narrat ciuitates galadithidis: in quib; prehensi sūt iudei munitas fuisse ⁊ magnas. qs iudas statuit in vna die cōprehendere ⁊ tollere. q; p vnitatem ꝓdicatores sancti destruere disponunt oēs munitiones falsarū doctrinarū qs hereticī constituūt ad decipiēdas aias innocentū ⁊ captiuādas erroribus suis. Nūc autez dicit iudā ī deserto bosor occupasse bosor ciuitatē. ⁊ occidere oēm masculū in ore gladij. ⁊ auferre spolia eorum ⁊ succendere eam igni. q; hoc magnope studēt sancti doctores ut occupata munitōe hereticor omnē vigorez iniquarū sectar quas p mūdi philosophiaz ⁊ inanē fallaciā constituūt gladio spūssancti q; est ꝟbū dei destruant. quatinus id q; p ostentationem suā illi finxerūt esse ꝯcipuum. isti demōstrent nugas esse ⁊ friuolū. Accipiūt aūt spolia eor cū testimonia scripturar sanctarū quib; abusi sunt ab eis quasi ab iiustis possessoribus auferūt ipsamq; cōfectionē anathemate ꝓpetuo cōburunt. Q; aūt sequit' qa surrexerūt iñ nocte. demonstrat eos fuisse in tenebris erroris sui relictos.

carnaim. Nę oēs ciuitates mūitę ⁊ magnę. Sed ⁊ in cęreris ciuitatibus galadithidis tenent' ꝓprehensi. Et in crastinū cōstituerūt admonere exercitū ciuitatibus his. ⁊ cō prehēdere ⁊ tollere eos in vna die Et cōuertit iudas ⁊ exercitus eius viam in desertū bosor repente ⁊ occupauit ciuitatē: ⁊ occidit omnem masculum in ore gladij. et accepit omnia spolia eor ⁊ succendit eam igni. Et surrexerūt ide nocte ⁊ ibāt usq; ad munitionem. Et factus est diluculo cū eleuassent oculos suos ⁊ ecce populus multus cuius non erat numerus. portantes scalas et machinas ut cōprehenderent munitionē ⁊ expugnarēt eos. Et vidit iudas q; cępit bellū. ⁊ clamor belli ascendit ī cęlū: sicut tuba. ⁊ clamor magnus de ciuitate. Et dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et venit trib⁹ ordinibus post eos. ⁊ exclamauerunt tubis. ⁊ clamauerunt in oratione. Et cognouerūt castra timothei: q; machabeus est. ⁊ refugerūt a facie ei⁹ Et percusserūt eos plaga magna. ⁊ ceciderūt ex eis in illa die fere octo

¶ Et fcm est diluculo ꝛc. Quid per scalas atq; machinas gentiū. nisi exaltatio atq; contumacia supbor exprimit' p quā ecclesiaz christi expugnare ⁊ subuertere cupiūt. Sed iudas noster qui totū apparatū belli ī luce disponit. tribus ordinibus contra eos pugnat. hoc est sancte trinitatis fide. siue triplici dogmate. i. hystorico. allegorico. atq; tropologico. Et damat tubis in cęlū. q; forti ꝓdicatione exaltat vocē. ⁊ intimo cordis clamore deū auxiliatorem aduocat in oratione.

¶ Et cognouerūt ꝛc. Castra timothei cognito machabeo fugerunt a facie eius. q; hereticī agnita virtute ⁊ veritate dñi nostri iesu christi pterriti fugiūt. ⁊ pcutiunt' plaga magna. q; in eis fm iustitiā p doctores sanctos exercet' anathematis vindicta. cadunt q; ex illis fere octo milia virorū. cuj omīs cumulus errorz. quo contra veracē intellectū spiritalis circūcisionis. seu contra fidem resurrectionis dñi nostri iesu christi ⁊ mēbrorz eius cōtra ire moliebant' ipsa veritate vincente destruet'. Hinc est q; saluator in euāgelio solues typicum sabbatū. pma sabbati quę ⁊ octaua dies ē post septimam resurrectōnis sue nobis patefecit sacramentū. Hinc ⁊ paulus apls docet circūcisionez nō manufactā in expoliatōe corporis carnis: ꝟ spū dei viui ī cordib; credētiū agi debere. vñ ⁊ lex v' ꝯputiū cordis docuit esse circūcidendū.

milia virorum. Et diuertit iudas in maspha ⁊ expugnauit ⁊ cępit eam ⁊ occidit omnē masculū eius ⁊ sūpsit spolia eius. ⁊ succendit eā igni Inde perrexit ⁊ cępit casbon ⁊ maged. et bosor. et reliquas ciuitates galadithidis. Post hęc autē verba congregauit thimotheus exercitum aliū. ⁊ castra posuit contra raphon trans torrentē. Et misit iudas speculari exercitū. ⁊ renūtiauerunt ei dicentes. q; cōuenerūt ad cū omēs gentes quę in circuitu nostro sūt. Et exercitus mirus nimis Et arabas cōduxerūt in auxiliū sibi ⁊ castra posuerūt trans torrētez parati ad te venire in ꝓliū. Et abiit iudas obuiā illis. Et ait timotheus principibus exercitus sui. Cum appropinquauerit iudas ⁊ exercitus eius ad torrentē aquę. si transierit ad nos prior: non poterimus sustinere eū. q; potens poterit aduersū nos. Si vero timuerit trāsire ⁊ posuerit castra extra flumē: transfretemus ad eos. ⁊ poterim⁹ aduersus illū. Ut aūt appropinquauit iudas ad torrentem aquę statuit scribas populi secus torrentez. ⁊ mādauit

¶ Post hec autē Postq; aūt timothe⁹ semel atq; iterū victus est nō cessauit augere neq; multiplicauit malitiā. denuo instaurans exercitū cōtra iudā ⁊ socios eius. q; hereticis non satis est sel' atq; iterum in paruo numero contentiones agere. sed noua aduersus ecclesiaz semp excitāt bella. ac pfidię sue multiplicia effundunt venena. castra ponūt contra raphon transtorrētē q; sūmo nisu supbię sue excitāt furorē mouentq; bellorz tēpestatez. necnō ⁊ arabas qui interptat' campestres ducūt in auxiliū. q; voluptuosos q; luxuriaz b⁹ seculi sequūtur. in auxiliū erroris sui assumunt Vñ ⁊ iouinianistę non medio crē contra ecclesiā erroris sui extruxere nequitiā. Sed iudas horaz mittit speculari exercitum cū doctores sācti auditores suos āmonent pranor precarere tumultū. ne fraudis sue actū ad internicōz simplicū ꝓducāt aiaz Q; aūt timothe⁹ q̄si collecturam faciēs ait principib; exercitus sui. Cū appropīquauit iudas ⁊ exercitus ei⁹ ad torrentē aquę. si trāsierit ad nos por nō poterimus sustinere eū. q; potēs poterit adūsū nos. Si vero timuerit trāsire. ⁊ posuerit castra ex flumē. transfretemus ad eos. ⁊ poterim⁹ adūsus illū. oñdit q; oēs hereticī fiduciā atq; cōstantiā ptimescūt recte credentis populi. ⁊ eo se infirmiores agnoscāt. q; illos in vnitate fidei cōsiderant fortiores. Si aūt aliquos de catholicis prospexerint in cogitatione legis dei. atq; in exercitio boni opis fieri tardiores. horz sibi triūphū atq; captiuitatem pollicentur gratulantes.

¶ Ut aūt appropinquauit ꝛc. Transiens iudas torrētem aquę statuit scribas populi qui turbā post se exhortarent' ire ī prelium Cū redēptor

nr adiēs passionē crucis apostolos ordinauit qui credentes in se docerēt contemnere tormentus corporee mortis: z confidere de potentia supne vir tutis. Vñ est illud qđ in euāgelio discipulis precepit dicens. cū audieritis prelia z seditiones nolite terreri. Et itez. Nolite timere eos qui occidūt corpus animā aūt non possunt occidere. Sed potius eū timete: qui pōt aiaz z corpus pdere i gehennā. Et iterū. In patiētia inqt vra possidebitis aias vras. Qui aūt perseuerauerit usqz in finē: hic salu⁹ erit. Et alibi. Beati ait

qui persecutionem patiūt ꝓpter iusticiā: qm ipsoz est regnū celoz. Hinc bn subiungitur transfretauit ad illos poz z omis ppls post eū. qz oportebat ut mediator dei z hominuz pmū passionis sue expleret misterium. z sicut eius exemplo ꝓfortari iuste cū pro ipso patiēdo mortē contemnere discerent ex vniuersis gētibz fideles. Et contrite sunt aī faciē eoz omēs gentes. cū diuīsi boim potentia virtutis dei cōterūt errores. Proiecerūt arma sua z fugerūt ad phanum qđ est in carnaim. cuz desertis ꝓtentionū obstaculis. psecutores veritatis resistere nō audentes. in delubris errorū suoz se condēdo inde querunt tutelam vñ hūt ruinā. Carnaim aūt interpretat cornua. Cornua vero apte p regno atqz defensione accipi pnt. Sed nō adiuuit eos eorum opinio. imo fefellit. qz occupauit iudas ipsā ciuitatē. et phanū succendit igni. cū omnib⁹ q̄ erant in ipso. qñ nō solū oēz machinatōez erroz hereticoz atz p secutoz destruit. imo oēs qui in eo confidūt

eis dicēs. Neminē boim reliqueritis. sed veniāt oēs in pliū. Et transfretauit ad illos prioz. z ois populus post eū. Et cōtrite sūt omēs gētes ante faciē eoz z proiecerūt arma sua. z fugerūt ad phanū qđ est in carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem. z phanū succēdit igni cuz omnibus que erant in ipso. Et oppressa est carnaiz. z nō potuit sustinere contra faciē iudę. Et cōgregauit iudas vniuersos israelitas qui erāt in galadithide a minimo usqz ad maximū. z vxores eoz z natos. z exercitū magnum valde. ut venirēt in terrā iuda. Et venerūt usqz effron. z hec ciuitas magna in ingressu posita. munita valde. Et nō erat declinare ab ea dextera vel sinistra sed p mediū iter erat. Et incluserūt se qui erant in ciuitate. z obstruxe

rūt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas verbis pacificis dicens. Trāseamus p terrā vestrā ut eam⁹ in terrā nostraz. z nemo vobis nocebit. tantū pedibus transibimus Et nolebāt eis apire. Et ꝓcepit iudas ꝓdicare i castris. ut applicarēt vnusquisqz in quo erat loco. Et applicuerūt se viri virtutis. z oppugnauit ciuitatē illaz tota die z tota nocte. z tradita est ciuitas in mānu eius. Et peremerūt omnem masculū in ore gladij. z eradicauit eam z accepit spolia eius. z transijt per totam ciuitatē sup interfectos. Et trāsgressi sunt iordanē in cāpo magno contra faciē bethsan. Et erat iudas congregās extremos z exhortabatur populū p totā viā: donec venerūt in terrā iuda. Et ascenderūt in montē syon cū lętitia et gaudio. et

rica traditionem legis q̄ in lapidibz scripta est euāgelij ꝓdicatoribus opponunt. nec consentiūt ab ea vllo mō diuelli. nec alios rectioz sensū ꝓcedāt sequi. Vñ ipsa veritas ad tales in euangelio ait. Vę vobis legisperitis qui tulistis clauem scientię: ipsi nō introistis. z eos qui introibāt prohibuistis Sed mittit ad eos iudas verbis pacificis dicens. Transibimus p terram vestrā: ut eamus in terrā nostrā. z nemo vobis nocebit. Quia ꝓdicatores sancti iuxt mandatū dñi primū pacē offerūt aduersę pti ut fiat illud qđ scriptū ē. Si ibi fuerit filius pacis: requiescet sup illū pax vra. Sin aūt ad vos reuertetur Trāsiemus inquiūt p terrā vrām ut eam⁹ in terrā nrāz. Aesi dicāt Legamus librorz vro rū bystoriā: ut ibi allegorico sensu ꝓmissam in cęlis repiamus nobis patriaz. Et nemo vobis nocebit. qz noster trāsitus innoxius vobis erit. Tm pedibz trāsibimus qñ gressu bonorz operū regnum supnū adire cupimus Qui nolebāt apire cū in tradita sibi lege nolebant cū euāgelij ꝓdicatoribz cōmunicare.

Et ꝓcepit iudas. Quid est q̄ iudas ꝓdicare ꝓcepit in castris ut applicarent ad ciuitatē vnusq̄sqz in quo erat loco. nisi q̄ doctores sācti auditoribz suis liberā in scripturis sacris tribuūt itelligētiā. vt vnusq̄sqz qđ in lectione diuina siue p allegoriā siue p tropologiaz siue per anogogen iuxt votū desiderij sui sibi apiri q̄rit. sup na grā ānuēte intrādi accipiat facultatē. Et nō q̄ viri virtutis ibi applicare dicunt. z oppugnar. ciuitatē tota die z tota nocte. qz nisi q̄s vir virtutis sit. ut id ope ꝑplere desideret qđ didicerit mgroz ēditōe et istant. legē dei meditet tota die z tota nocte. hē ē omi tpe. victoz ꝓdictę ciuitatis nō erit. Vñ psalmista beatū virū ait. q̄ in lege dñi meditat die ac nocte. z nō abijt cū cōsilio ipioz z in via peccoz nō stetit. z in cathedra pestilentię nō sedit. Qđ aūt dic promisse eos oem masculū in ore gladij. z eradicasse ciuitatez. sicqz accepisse spolia ei⁹. cū trāsirēt p totā ciuitatē sup interfectos. z deinde trāsgredi iordanē ondit nob ut si legis dñi velim⁹ esse possessores z ei⁹ spolia. hoc est diuīos intellect⁹ sm fidē rectā ꝓpe. Studeamus pmū cōterere superficiē lrę. z ꝓdemnare oēs hereticoz errores. Sicqz transgrediam⁹ iordanē in cāpū magnū. hoc ē p baptismi mūdatōem. in libertatē glię trāseamus. vbi nob luceat sol iusticię. in cuius pēnis vera est sanitas. q̄ z illuminat abscōdita tenebrarū: z revelat occulta misterioz. his q̄ cū nō simulatōnis fictione: sz fidei reqrūt veritate. Tm sapia admonet dicēs Sentite de dño in bonitate z in simplicitate cordis q̄rite illū. qm̄ inuenit ab his q̄ nō tēptant illū. Apparet aūt eis q̄ fidē hnt in illū. pūse enī cogitatōnes separant a deo. pbata aūt virtus corripit insipientes. qm̄ in maliuolā aiam nō introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccis Spūs enī scs disciplinę effugiet fictū. z auferet se a cogitationibz que sunt inc intellectu.

Et erat iudas. Qđ iudas regrediens cū exercitu suo ī terra inda cōgregans extremos. exhortabat ꝓplm p totā viā donec venerūt in terraz iuda. doctores sancte ecclesie suo exemplo instruunt i. q̄z solicitud nē quā cunqz studiū debeāt habere erga subiectos. ut in via pfectus vitę verbū exhortationis illis impendere nō negligāt. sed docendo. admonendo. inue

pando atq; cõsolãdo semp eis pdesse studeant nullumq; relabi a suo comitatu atq; ꝛe perire. quãtuꝫ in ipsis est pmittãt. ℞ magis festinẽt ut cõseruato numero in suã curã suscep toꝛ sc̃ti in terrã iuda iuxta pauli sententiaꝫ ad montẽ syon z ciuitatẽ dei viuentis. hierusalem cẽlestẽ ac multoꝛ miliũ angeloꝛ frequentiã z eccl̃siã primitiuoꝛ qui cõscripti sunt in cẽlis. z iudicem omniũ dñm reuertantur. eiq; tunc dignis laudib⁹ grãs agant cuius dono ad sedẽ quietis ac pacis ꝛeuenire poterunt.

¶ Et in diebus q̃ bus ꝛc. Quid p hos duos principes ioseph bum. s. et açariam q̃ emulatione virtutum inde ꝓuocati p iactantiã sibi nomen in ꝓl̃is adquiri voluerũt nisi ypocritarũ pson̄a designat. Qui nõ simplici intentione. sed fastu arrogãtie virtutes sãctoꝛ imitari appetunt Sed sicut illis nõ proꝛ spere euenerũt ea que nõ bono animo gesserunt ita z istis de conatu suo nõ vera gloria; sed sempiterna sequit ignominia. qz de suorum nõ merent victoria gaudere. ℞ magis lugebunt de sua suoꝛq; damnatõne perpetua Unde recte subiungit.

¶ Et facta est ꝛc. Merito g̃ magne plage patit casũ. qui non inde spiritalis salubre audit consiliũ. z qz nõ erãt de numero electorum q̃ spũ dei instigati opa virtutũ gerũt p sua ĩpudenti audacia turpiter cõfusi in extremis cũ peccãtoꝛ gemũt

¶ Et viri iuda ꝛc Bene dicit q̃ viri iuda magnificati sũt valde in cõspectu oĩm gẽtiũ qz illi qui recte fidei verã ita tenent confessionez: vt id impleãt opa quod predicãt oꝛe. merito omniũ gentiuꝫ voce laudantur. z veniunt ad eos fausta acclamantes hoc est p custodiam mandatoꝛ eius beatificãtes laudes inde referũt regi celesti. iuxta illud psalmiste quo cõsideratis bonis ecclesie ait. Beatũ dixerũt populũ cui hec sunt: beatus populus cuius est dñs deus eoꝛ. Hinc etiã saluatoꝛ noster ĩ euãgelio suo ꝓcepit dicẽs. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videãt opa vr̃a bona. z glorificent pr̃em vestrũ qui in cẽlis est.

obtulerũt olocausta q̃ nemo ex eis cecidisset donec reuerterentur i pace Et in diebus quibus erat iudas z ionathas in terra galaad. z simõ frater eius in galilea contra faciem ptholomaidis. audiuit ioseph⁹ zacharie filius. z azarias p̃ceps virtutis res bene gestas et p̃lia que facta sunt z dixit. Faciamus z ipsi nobis nomen. z eamus pugnare aduersus gentes. que in circuitu nostro sũt. Et p̃cepit his qui erãt in exercitu suo. z abierũt iamniã. z exĩt gorgias de ciuitate z viri eius obuiã illis in pugnã. Et fugati sunt ioseph⁹ z azarias usq; in fines iudee. z ceciderunt illa die de populo israel ad duo milia viri. Et facta est plaga magna i populo qz non audierũt iudã z frẽs eius: existimãtes se fortit̃ facturos. Ipsi aũt nõ erant de semine viroꝝ illorũ. ꝑ quos salus facta est in israel. Et viri iuda magnificati sũt valde in conspectu omnis israel. z gẽtiuꝫ omniũ. vbi audiebat̃ nomen eorũ. Et cõuenerũt ad eos fausta acclamantes. Et exiuit iudas z frẽs eiꝰ z expugnabant filios esau in terra que ad austrũ est. z ꝑcussit chebrõ z filias eius. z muros eius et t̃res succẽdit igni in circuitu. Et mouit castra: ut iret in t̃rã alienigenarũ z pambulabat samariã. In illa die ceciderũt sacerdotes in bello. dũ volũt fortiter facere: duꝫ sine consilio exeũt in p̃liũ. Et declinauit iudas i azotũ in terra alienigenarũ. z diruit aras eoꝝ. z spolia deoꝝ ipsoruꝫ succẽdit igni. z cepit spolia ciuitatum. z reuersus est in terram iuda

¶ Ca. VI.

ET rex antiochus perambulabat superiores regiões Et audiuit ee ciuitatẽ elimaidẽ in p̃side nobilissimã z copiosam in argento z auro templũq; in ea locupl̃ valde. Et illic velamina aurea z loricę. z scuta que reliquit alexander philippi rex macedo qui regnauit p̃imꝰ in greçia. Et venit z quęrebat ciuitatem capere. z deꝑdari eam z non potuit. qm̃ innotuit sermo his q̃ erãt in ciuitate. Et surrexerũt in p̃liuꝫ z fugit inde z abĳt cũ tristicia magna. z reuersus est babyloniaꝫ. Et venit qui nũciaret ei in p̃side. quia fugata sũt castra que erant in terra iuda. z qz abĳt lisias cum virtute forti in p̃imis. z fugat⁹ est a facie iudeoꝝ. z inualuerũt armis et viribus z spolĳs multis. que ceperũt de castris que exciderũt. z qz diruerũt abominationem quã ędificauerũt sup altare q̃ erat in hiecusalem. z sanctificatõem sicut p̃iꝰ circumdederũt muris excelsis. sed et bethsurã ciuitatem suã. Et factum est ut audiuit rex sermões istos ex-

¶ Et exiuit iudas Quid p esau. qui per cupiditatem esce vendidit p̃mogenita sua minori fratri iacob. nisi prior populus q̃ppt cupiditatem t̃renaꝫ indignũ se p̃mogẽiti honore oñdit Et ob hoc dignitas tota ad gentiũ populũ trãslata ẽ. Et bene in terra q̃ ad austrũ est filĳ esau manere dicunt. qz iudaicus populus ꝓpter acceptã legeꝫ z scripta p̃phetaruꝫ q̃ illis t̃dita sunt appropiquare videbant lumini solis ẽterni. Sed qz mẽte excecati sũt. z iuxta luceꝫ positi illã videlicet lucem q̃ illuminat omnẽ hominẽ venientem in hũc mũdũ eã corã posita recipe noluerũt. Inde apte p iudam z frẽs eiꝰ expugnati memorãt. qz doctoꝛes sãcti erroꝛe illoꝝ eis imperantes p inobediẽtia iuste sprętis atq; dãnatis. ad gentiũ p̃dicationem cõuersi sunt erroręq; pfidoꝝ tã in ipsa synogoga q̃ etiã in singulis psonis mucrone verbi dei pcutientes turres supbię q̃s illi aduersus euangelium christi elata mente erexerunt. igne debite damnatõis exurebãt.

¶ Et mouit castra Nõ lector q̃ oẽs illas spẽs adũsarioꝝ quas ante cõmemoꝛauerat: nũc breuiter attingendo recapitulat. ℞ ẽ indeoꝝ gentiliũ atq; hereticoꝝ. Nã cum paulo añ expugnatos esse filios esau narrauit. mox castra alienigenarũ simul cũ aris z spolĳs deorũ ipsoꝝ succẽsa eẽ subiũxit. Deiñ p ambulatam nũc samariam commemoꝛat. qz nõ solũ iudaica superstitio. ℞ et gentiliuꝫ error atq; hęretica p̃uitas p̃dicãtibus apostolis p euangeliũ christi superat̃ ꝓfunditur destruit̃. atq; ad nihilũ redigit̃ p̃sertim cũ vicit leo de tribu iuda radix dauid. z quis resistet eiꝰ de cẽlo iudiciũ iaculatum est. terra tremuit z quieuit dñs, exurgeret in iudicio deus ut saluos faceret oẽs quietos terrę. Q̃ aũt inter alia dicit̃ cecidisse sacerdotes in bello dũ sine cõsilio exeũt in p̃liũ nimis formidanda sententia est ac ꝓuidẽduꝫ ne quis dũ attendit illoꝝ alioꝝ errores expugnare petulantia sua atq; ĩcautela morte sibi acquirat perpetuam.

¶ Ca. VI.

¶ Et rex antiochus. Post impietatis opa plurima que gessit an-

tiochus in loco sancto
& in populo dei diuĩo
iudicio iuste perempt⁹
est. sicut ipse in sequen
tibus testat dicens se
cognouisse q⁹ propterea
ũenissent se mala & ĩ
periret tristicia ĩ terra
aliena. licet polibius
megalopolita hystori
cus iosepho teste scri
bat ido eũ fusse q⁹ vo
luit tẽplũ diane in per
side deuastare. hoc est
in elimaide pslarũ auri
tate. Sed hec opinio
nullo modo a fidelib⁹
recipit. qui sciũt q⁹ oẽs
dij gentiũ demonia et
simulacra gentiũ argẽ
tũ & aurũ opa manuũ
hominũ sunt. Quãtẽ
contra deũ omnipotẽ
tẽ supbia intumuit cõ
dignã vltionẽ recepit.
Sic & oẽs ipij necnon
& ipse nouissime filius
pditõis. q⁹ extollit su
per omne qđ dicit de⁹
aut colit. cuius hic an
tiochus typus fuit. p
ter ipietatis opa que
fecit. supno vltatus
iudicio interiret. quez
dñs iesus iuxta pauli
vocẽ interficiet spiritu
oris sui & destruet illu
stratione aduent⁹ sui.

¶ Et mortuus ẽ. Vnde & typũ tenet p
secutor christi & ecclie. Non mirũ q⁹ ex crude
li pie truculẽtus filius
est genitus qui opa ne
fanda nequissimi pĩs
imitatus sit. De quo ĩ
euãgelio dñs ad iudeos
os seuos ac superbos
ait. Vos ex pie dyabolo
estis et desideria
patris vestri vultis fa
cere. Ille enĩ ab initio
homicida erat. Et rẽ
homicidę filius homi
cidiũ facere meditatur
non solũ corporale. sed
etiam spirituale. hoc ẽ
necẽ aiarũ. que in pec
cato & in ipietate mori
untur.

¶ Et bi qui erant
Qui aũt sunt illi qui
in arce ꝓdudebãt isra
el in circuitu scõr & q̃
rebant eis mala semp
ad firmamentũ gẽtiũ.
nisi bi qui in arce sup
bię se erigentes. veraz
religiõez in christicolis
psequũt̃ q̃tinus xp̃i uz
dei suffocẽt. & errorem
atq⁹ ydolatriã instau
rent. ꝓtra quos iudas

pauit & cõmotus est valde. & decidit in lectulũ. et incidit in langorẽ
pę tristicia: quia nõ est factũ sicut
cogitabat. Et erat illic p dies mul
tos: quia renouata est i eo tristicia
magna et arbitratus est se mori. Et
vocauit omnes amicos suos: & di
xit illis. Recessit somnus ab oculis
meis: et cõcidi et corrui corde; p̃ so
licitudine. Et dixi i corde meo. In
quãtam tribulatõnem deueni. & in
quos fluctus tristicię in qua nunc
sum: qui iocundus erã & dilectus
in potestate mea. Nũc vo reminis
cor malor⁹ quę feci in hierusalem
vnde & abstuli oia spolia argentea
& aurea quę erãt in ea. & misi auferri habitãtes iudęã. sine cã Cognoui ergo q⁹ propterea inuenerũt me
mala ista. & ecce pereo tristicia ma
gna in terra aliena. Et vocauit phi
lippũ vnũ de amicis suis. & ꝓposuit eũ sup vniuersũ regnũ suũ. & dedit ei diadema & stolã suã & anulũ
al's adduceret
ut educaret antiochũ filiũ suum & nutriret eu⁹ & regnaret. Et mortu⁹
est illic antiochus rex anno centesimoquadragesimonono. Et cognouit lysias q̃m mortuus est rex.
& constituit regnare antiochũ filiũ eius quẽ nutriuit adolescentem. et
vocauit nomẽ eius eupator. Et bi
qui erant in arce concluserant isra
el in circuitu scõr. Et quęrebãt eis
mala semp ad firmamentũ gentiũ.
Et cogitauit iudas disperdere eos
& conuocauit vniuersũ populũ ut
obsiderẽt eos. Et cõuenerũt sil' et
obsederũt eos ãno cẽtesimoq̃nquagesimo. & fecerũt balistas & machinas. Et exierũt quidã ex eis q̃ obsi

debant. & adiunrerũt se illis aliqui
ex impijs israel. & abierũt ad regez
& dixerũt. Quousq⁹ nõ facies iudi
ciũ: & vindicas frẽs nrõs. Nos de
creuimus seruire patri tuo. & ãbu
lare in pręceptis eius. & obsequi edi
ctis eius. & filij populi nri propter
hoc abalienabant se a nobis. Et q̃
cunq⁹ inueniebant ex nobis inter
ficiebant. & hereditates nr̃ę diripi
ebant. Et nõ ad nos tm̃ extẽderũt
manũ. sz & in oẽs fines nrõs. Et ec
ce applicuerũt hodie ad arcẽ i hie
rusalem occupare eã. & munitõem
in bethsura munierunt. & nisi p̃ue
neris eos velocius: maiora q̃z hęc
faciẽt. nec poteris obtinere cos. Et
iratus est rex ut hęc audiuit. & con
uocauit omẽs amicos suos. & pri
cipes exercitus sui & cos q̃ sup eq̃
tes erant. Sed & de regnis aliis &
de insulis & de maritimis venerũt
ad eũ exercitus conducticius. Et
erat numerus centũ milia peditũ.
& viginti milia equitũ. & elephãti
trigintaduo docti ad p̃liũ Et vene
runt p ydumeã. & applicuerũt ad
bethsurã. & pugnauerũt dies mul
tos. & fecerunt machinas. Et exie
erũt & succenderũt eas igni. & pu
gnauerũt virilit̃. Et recessit iudas
ab arcę. et mouit castra ad bethza
charan contra castra regis. Et sur
rexit rex ante lucem. & cõcitauit ex
ercitus ipetũ cõtra viã bethzacha
rã. & cõparauerũt se exercitus in p̃
lium. & tubis cecinerunt. Et elefã
tis ostenderunt sanguinem vuę. &
mori ad acuendos eos. in pręliuz
Et diuiserunt bestias p legiones.
& astiterũt singulis elephãtis mil-

p̃liari dispõit. q⁹ tõ
in tẽtio sanctor⁹ docto
rũ & disponere maũe
satagit. ut errores ex
pugnent. & errãtes ve
ritatis eminentia sup
rent. Sed & studio cõ
moti quidã de gentili
b⁹ ut sunt philosophi
quidã etiam ex impijs
israel qui sunt hęretici
pnuocãt pncipatũ isti⁹
mũdi in odiũ seruoz̃
dei. q̃tinus hoc solatõ
adiuti impietatẽ suaz
facilius explere possint
Vñ legit̃ q⁹ isti adeun
tes regem dixerunt ei.
Quousq⁹ nõ facies iu
diciũ. & vindicas frẽs
nrõs. Nos decreuim⁹
fuire p̃ tuo. & ambu
lare in pręceptis eius.
& obsequi edictis eius
& filij populi nri ꝓpter
hoc abalienabant se a
nob. Et quicunq⁹ inue
niebant ex nobis inter
ficebãt. & hereditates
nr̃e diripiebãt. Et nõ
ad nos tm̃ extenderũt
manũ. & in oẽs fines
nostros.

¶ Et iratus est &c
Cõgregat typicus an
tiochus exercitũ nõ so
lũ a pp̃ijs. & etiam de
exteneis. q⁹ seuicia perse
cutor⁹ non cõtenta est
seditione interna. sed
etiã forisecus suis ciui
tii inmania excitat bel
la. Instituũt pedites.
ordinant equites. pre
parãt elefantes. ut ni
hil desit eor⁹ crudelita
ti. sed quidquid excogitare potest impietas
totũ p̃parat atrocitas
Sz & figuraliter sicut
pedites & equites p̃fit
designare lictores et car
nifices. ita & elephanti
pter enormitatez cor
porum ac crudelitatez
aior⁹ possũt designare
fastũ pncipũ. Quib⁹
true cõuenit q⁹ bestijs
ad exacerbandã iram
ostenderũt sanguinez
vuę & mori. q⁹ in effusi
one sanguinis martyrũ excitata ẽ seuicia p
secutor⁹. Et bene dicit
q⁹ astiterũt singulis ele
fantis mille viri in lo
ricis pcatẽatis & galeę
in capitib⁹ eor⁹. & equi
tes ordinati vnicuiq⁹
bestię. q⁹ plures sũt q̃
fauent adulationi pn
cipũ quor⁹ lonce cõca
tenatę sunt. hoc ẽ voli

ꝓuoꝝ cōsilioꝝ inuicem ꝓpleti sunt·ꝛ galeā eneam habent in capitib⁹ suis cum iniquitatis duricia circūdant mentib⁹ suis·vbi etiā equites assunt or diuati·qꝛ supbię elatio ibi non deerit·vbi cōis naturę ꝑ misericordiā non considerat equalitas· ℔ mūdani fauoris appetit vanitas·Sed et turres ligneę quę ipsi tę bestijs viginti duos in se ꝓtinebant viros exprimunt fragilitatęꝫ potentię q̄ semp se ꝑsecutores ꝓualere martyrib⁹ confidūt·Et recte dicit intus erat magister bestię·ꝛ residuū equitū hinc ꝛ inde statuit in duas ꝑtes:tubis exercitum cōmouere·ꝛ purgere constipatos in legionib⁹ eius·Et ut refulsit sol in clipeos aureos ꝛ ęreos resplenduerūt montes ab eis·ꝛ resplēduerunt sicut lāpades ignis. Et distincta est pars exercitus regis ꝑ montes excelsos·ꝛ alia ꝑ loca humilia ꝛ ibant caute ꝛ ordinate·Et cōmouebant omnes inhabitantes terrā a voce mꝝtitudinis eoꝝ· ꝛ incessu turbę ꝛ collisione armoꝝ·Erat enī exercitus magnus valde ꝛ fortis·

Et appropinquauit iudas ꝛ exercitus eius in ꝓliū.Et ceciderūt de exercitu regis sexcēti viri·Et vidit eleazar filius saura vnā de bestijs loricatam loricis regis·ꝛ erat eminens sup ęteras bestias·Et visuꝫ est ei ꝙ in ea esset rex·ꝛ dedit se ut liberaret populū suū. ꝛ adq̄reret sibi nomē in ęternū·Et cucurrit ad eam audacter in medio legiōis inꝛ ficiens a dextris ꝛ a sinistris·ꝛ cadebāt ab eo huc ꝛ illuc·et iuit sub pedes elefantis·ꝛ suppositus se ei·ꝛ occidit eū·ꝛ cecidit in terraꝫ sup ipsum.ꝛ mortuus est illic·Et vidētes virtutem regis:ꝛ impetū exercitus eius.diuerterūt se ab eis·Castra aūt regis ascēderūt cōtra eos in hierusalem·Et applicuerunt castra regis ad iudęā ꝛ montem syō.

Et fecit pacem cū his qui erant in bethsura·ꝛ exierūt de ciuitate· qꝛ non erant eis ibi alimenta conclusis qꝛ sabbata erant terrę·Et comꝓhendit rex bethsurā: ꝛ cōstituit illic custodiam seruare eā· ꝛ cōuertit castra ad locū sanctificatōnis dies multos.Et statuit illic balistas ꝛ machinas·ꝛ ignis iacula ꝛ tormenta ad lapides iactandos: ꝛ spicula ꝛ scorpios ad mittēdas sagittas ꝛ fundibulas·Fecerūt autem ꝛ ipsi machinas aduersus machinas eoꝝ.ꝛ pugnauerūt dies multos.Escę aūt nō erāt in ciuitate eo ꝙ septimꝰ annꝰ essꝫ ꝛ q̄ remāserāt in iudęa de gētibꝰ cōsūpserāt reliq̄as eoꝝ q̄ repositę fuerāt.Et remāserāt in scis viri pauci·qm̄ obtinuerat eos fames·ꝛ dispsi sūt vnusq̄sq̄ in locū suū.Et audiuit lysias ꝙ

Et applicuerūt ꝛc·Promouet castra mystice antiochus ad iudeam ꝛ montē syon qꝛ totū apparatū belli vertit ad subuersionē ecclię christi ꝛ facit pacē cum his qui erant in bethsura.cū non veram pacem:sed falsaꝫ offert his q̄s vult decipe.ꝛ ꝑ simulationeꝫ fallere·Sed illi tantūmodo ad eū exeūt de ciuitate.quib⁹ nō erāt alimenta conclusis.qꝛ illi solūmodo de ecclesię munimīe seducti recedūt qui non habent pabulū sāę atq̄ caritatis q̄ in aīo pascant qui ꝛ male sabbatizāt cū non virtutū studiū sed segnitie ocium diligūt ipsiq̄ ab hoste captiuati in eius dñium redeunt.q̄ ꝑcauere ei⁹ insidias nolūt·Q̄ autem dicit ꝙ cōuerterit castra rex ad locū sanctificationis dies multos significat ꝑsecutores fideliū nō facile cessare a ꝑsecutionis crudelitate·℔ omnib⁹ diebus vsq̄ ad cōsūmationem seculi bella īgerere ad probationē q̄busdam credentibus. quibusdā vero ad ꝛceptionem·Q̄d qꝛ dū mistica mlier q̄ ꝑ figuram eaę expressa est caput conterit serpentis ipse anguis venenatꝰ nunq̄ cessabit insidiari calcaneo ei⁹.Q̄ aūt subiungit·Et remāserūt in sāctis viri pauci·qm̄ obtinuerat eos fames.ꝛ dispersi sunt vnusquisq̄ in locū suum.significat ꝙ ꝑsecutione infideliū feruēte plurimi eoꝝ qui facietenus in ecclesia ꝛ non fidei constantia ꝑseuerabant in illa· dispgūtur ꝓpter timorē penarum iuxta illud quod dñs in euāgelio prędixit nouissimis temporibus futuris.Erit enī tunc ꝑssura magna super terram.ꝛ ira ꝑfecto huic.ꝛ cadēt in ore gladij·ꝛ captiui ducentur in omnes gentes.ꝛ hierusalem calcabit a gētib⁹ donec impleātur tempora nationū·ꝛ nisi breuiati fuissēt dies illi.nō fieret salua oīs caro·℔ ꝓpt electos breuiabunt dies illi.

Et audiuit lysias ꝛc.Quid iosephus hinc refera non indignū videt huic operi inserere nec graue debet videri lectori·si diuersarū hystoriarū inuicē cōferunt narrationes·qꝛ alterutrū se iuuare vident ad explanandam rei certitudinem· hystorie referere veritatem·Narrat aūt iosephus hoc modo·Lisias ꝙdam dux ꝛ rex antiochus cū philippꝰ a ꝑside veniēs nūciatū est eis cōmendatū

Et vidit eleaçar ꝛc·Notandū aūt ꝙ hūc eleaçarum iosephus frem esse iudę affirmat.de q̄ supra narratū est·ꝙ esset vnꝰ de quīq̄ filijs matathię vocitatus hoc nomīe· Sed ḡri pōt qūo dicat esse filius saura·si fili⁹ fuit matathię:nisi forte matbathias ipse alio nomine saura vocatus sit. Et quid ꝑ eleaçarū qui elefantem interficiens occubuit·nisi ꝑsona arrogantiū designat·q̄ dū volūt fortiter aliq̄d gerere.ꝛ tñ nō simplici animo·℔ erecto in suis conatib⁹ victi prosternunt·Pōt ꝛ nō incōueniēter ℔ res ad ypocritarū significationeꝫ transferri·Dū enī ypocrite contra luxuriā·aut contra gulā aut contra corpalia delicta per abstinentiam confligunt·carnēq̄ ꝑ ieiuniū.seu ꝑ vigilias·ꝛ cętera abstinentię opa tomantes·non se a spiritalib⁹ nequicijs bene obseruant.ita ut aut ab elatione·aut ab inuidia.aut a cupiditate nō caueāt·quasi vincendo vīcūtur.qꝛ dū alia vicia superant in ipsa victoria incauti ab alijs cōterunt·

sibi ꝓsūpsisse impium
z rem publicā ātiochi
sibi velle defendere. ꝙ
termittentes obsidio
nē ire aduersū philip
pū decreuerūt. qđ cōsi
liū neq; manifestū ce
teris ducib⁹ facere vo
luerūt. Sed iussit rex
lisiā ducib⁹ dicere diu
turnam obsessionez ni
hil eis posse proficere.
qm̄ z locū adūsariorū
constaret esse munitū.
z sibi victualiū necessi
tas irroget z expedirz
pacem facere cū iudeis
eosq; relinquere ꝓpriis
vti cęremonijs. vn de
actenus a nob⁹ prohibi
ti existere vident adū
si. Hec dicens de phi
lippi tirannide tacēdū
esse decreuit. ne exerci
tus sui dubia corda p
cipet. Hęc lisia dicēte
exercitui z ducib⁹ sentē
tia placuit. Tunc mit
tens rex ad iudā pacē
ꝓmisit obsessis. z pīijs
legib⁹ eos viuere polli
cet. Hi vero suscipien
tes ꝓba z confirmatis
sacrīs z fide exierunt a
templo. Intrans vero
antiochus z inspiciēs
munitū locū. ipudent
sacrameorꝫ transgres
sus est. iussitq; omnez
exercitū in circuitu stā
tem deponere muros
usq; ad solū. Post h
reuersus est antiochiā
ducens secū oniam ꝓn
cipem sacerdotū qui z
menelaus dicębatur.
Nā lisias ꝓsuasit regē
menelaum occidere: si
vellet pacatos eē iudę
os dicēs hūc fuisse ini
tiū maloꝝ q̄ flexit prēz
suū cogere iudęos reli
gionem patriā relinq;
re. Mittēs ḡ rex mene
laū ad veriam syrię ci
uitatez interfecit eū post
decimū annuz ꝓncipa
tus sacerdotij ei⁹. z ut
ipse ꝓncipatū habuit
ipulit iudęos trāsgre
di leges. Ꝓceps ꝙo
ordinatus est post me
nelai interitum. alchi
m⁹ q̄ z ioachim voca
tus est. Rex aūt antio
chus inueniens rebus

philippus quē cōstituit rex antio
chus cū adhuc viueret ut nutriret
antiochū filiū suum ut regnaret re
uersus est a pside z media. z exer
citus qui abierat cū ipso. z qz que
rebat suscipe regni negocia. Et fe
stinauit ire. z dicere ad regez z du
ces exercit⁹. Deficim⁹ quotidie et
esca nobis modica est. z loc⁹ quez
obsidemus est munitus. z incūbit
nobis ordinare de regno. Nūc ita
q; demus dextras hominib⁹ istis.
z faciamus cū illis pacē: z cū oī
gente eoꝝ. z cōstituamus illis ut
ambulēt in legitimis suis. sicut pri
us. Propter eni legittima ipsoꝝz
que desperimus irati sūt. z fecerūt
omnia hęc. Et placuit sermo in cō
spectu regis z principū. z misit ad
eos pacez facere z receperūt illā. z
iurauit illis rex z principes. z exie
runt de munitōne. Et intrauit rex
montē syon: z vidit munitionez lo
ci. z rupit citius iuramentū qđ iu
rauit. z mandauit destruerę murū
in gyro. Et discessit festināter z re
uersus est antiochiā. z inuēit phi
lippum dominantem ciuitati z pu
gnauit aduersus eaz. z vi occupa
uit ciuitatem.

Ca. VII.

Anno cente
simoqnquagesimo
primo exijt demetrius seleuci filiꝰ
ab vrbe roma. z ascendit cum pau
cis viris in ciuitatem maritimā: et
regnauit illic. Et factū est ut ingres
sus est in domū regni patrū suoꝝ.
cōprehendit exercit⁹ antiochū z li
siam ut adduceret eos ad eū. z res
ei innotuit z ait. Nolite mihi ostē
dere faciē hoꝝ. Et occidit eos exer
citus. Et sedit demetrius sup sedē
regni sui. Et venerūt ad eū viri ini
qui z impij ex israel. z alchim⁹ dux
coꝝ qui volebat fieri sacerdos. Et
accusauerūt populū apud regē di
centes. Perdidit iudas z frēs ei⁹.
amicos tu os z nos dispsi sum⁹ de
terra nostra. Nūc ergo mitte virū
cui credis ut eat z videat exīmini
um oīe qđ fecit nobis in regioni
bus regis. z pūiat oēs amicos ei⁹
z adiutorez eoruz. Et elegit rex ex
amicis suis bachidem. qui dñaba
tur trans flumen magnū in regno
z fidelez regi. z misit eū ut videret
exterminiū qđ fecit iudas. Sed et
alchimū impiū cōstituit in sacerdo
tiū. z mandauit ei facere vltōnem
in filios israel. Et surrexerunt z ve
nerūt cū exercitu magno in terraz
iuda. z miserunt nuncios z locuti
sunt ad iudā z ad frēs eius verbis
pacificis in dolo. z nō intenderūt
sermonibus eoꝝ. Viderūt eni qz
venerūt cū exercitu magno. z con
uenerūt ad alchimū z bachidē cō
gregatio scribarū requirere q̄ iusta
sunt. Et primi assidei q̄ erāt in filijs

ficaret templū. Qđ aūt
antiochus fędus pepi
git cū israelitis. z iura
uit illis z principes eī
nec tñ iuramentū ſua
uit. sed rupit iusiuran
dū: z violauit pactuz.
significat ꝙ cum hęre
ticis z infidelibus nul
lomō firma erit pactō
fęderis. qz neq; ꝙ apd
eos fixa est obſuatio
iuris. Aīa nullo mō cū
vitijs z vitioꝝ auctō
re feriendū est fędus. li
cet pacē ꝓmittant. z ꝓ
speritatem simulent.
sed omni tempe instā
ter cōtra eos dimican
dum cuz scuto fidei et
armis iusticię. Tūc au
tez cessandū a ꝓlio qñ
hostis antiochus non
seuit ī mūdo. ꝙ demer
sus retrudit ī inferno.

Anno cetesimo
si. exiuit demetri⁹ seleu
ci filius ab vrbe roma
z ascēdit cū paucis vi
ris in ciuitatez maritī
mā. z regnauit illic ꝛc
De hoc aūt demetrio
pōpeius troguſ in ſua
hystoria ita narrat di
cens. Cū antioch⁹ re
cederet relicto puulo
admoduz filio. cui tu
torꝛs a populo dati es
sent. patruus eius de
metrius qui obsēs ro
mę erat. ꝓgnita morte
fratris antiochi se na
tū adijt obsidem se vi
uo venisse fratre. quo
mortuo: cū obsēs sit se
ignorare. Dimitti er
go se ad regnū petēdū
ꝙquū esse. qđ iure gen
tiuz maiori cesserit frī
ita nūc sibi qui pupil
lū nūc aīcedebat eta
te deberi. Cum se non
dimitti aīadūteret a
senatu tacito iudicio:
tutius apud pupillum
q̄ apud cū regnū futu
rū arbitrante specie ve
nandi ab vrbe pfcīs
tacitus cū fuge comiti
bus nanē escendit de
latus in syriā. scōo fa
uore omnium accipit
regnumq; ei occiso pu
pillo a tutoribꝰ rradit.

Et venerūt ꝛc.
Quid ꝓ demetriuz re
gem. nisi principes gentiū qui persecutionez mouent contra ecclesiā christi
designantur. Qđ bene nominis interpretatio ita explanat. Interpretatur
enim vehementer inuectens siue nimiū persequens. Ad hunc ergo ꝓncipē
veniunt viri iniqui z impij ex israel. z alchimus dux. eoꝝ cū illi qui post fi
dem christi ꝓceptam ad apostasiā redierūt religionem christianā blaspbe
mant. z ecclesiastico detrahunt cultui. quoꝝ duces sunt hęretici. qui p am
bitionem sublimitatis volūt ab omnib⁹ magni videri. Sed ꝓditōne bu

iuscemõi suscepta mittit demetrius typice bachidem qui dominabatur trãsflumẽ in regno ut alcimũ impiũ constituat in sacerdotiuz. z vltionem faciat in filios israel. cũ p paganos quoslibet apud seculũ potentes. q̃ nec dum meruerũt christi baptismate tingi z in numero fideliũ cõputari hereticis fast9 sui prebet ãminiculum. z veris confessoribꝫ christi tormentoꝝ ingerit cruciatũ. Sed licet tales psonę iudę z fribꝫ eius ꝓbis pacificis loquant in dolo non tñ intẽdũt sermonibꝫ eorum. qz nullomõ ꝓsentiũt perfidie eorum.

¶ Et vidit iudas

Quid est q̃ iudas vltionem in q̃uaricatoribus facit nisi q̃ redemptor nr̃ vindicat elcõs nos. nec quẽq̃ suoz̃ in vacuũ pire pmittit Sed duobꝫ mõis vindictã in his que merẽtur exercet. Alios enim̃ de fonte magnę pietatis suę. ad sui erroris penitentiã. puocãs. facit eos aduersus semet ipsos exurgere. ut puniant lamẽtis qd̃ prauis cõmissis egerunt. Alios verò iusto iudicio post ꝑpetrata scelera inconuectos in duricia sua perseuerare dimittit. ut eis post modũ dignis ꝑpendat penis. qd̃ operibꝫ meruerunt iniquis.

¶ Et misit rex ꝛc̃.

Per nichanorem istũ quem in alio loco ꝓpositũ elefantoꝝ fuisse legimus. falsos aplos siue pseudo ꝓphetas q̃ ex iudęis superbię suę functioni intendentes ad ecclesiã gentiũ veniebant. possumus intelligere. Hi p simulatõez in eccl̃ia christi errorez introducere molientes fingebant se esse pacificos. sed ut in fine apparebit hostes seuissimos De quibꝫ iohs aplus in apocalipsi sua scribens ait. Qui dicũt se iudęos esse z non sunt ꝫ sũt synagoga sathanę. Quos mgr gentiũ in epistola sua pseudo aplos noĩat. operarios subdolos. qui transfigurant in aplos christi. z non mirũ. cũ ipse sathanas transfiguret se q̃si angelũ lucis. vñ non magnũ est si ministri eius transfigurent velut ministri iusticię quoruz̃ finis erit scom opa ipoꝝ. Hi g̃ velut nichanor extendentes manũ contra templuz̃ dñi blasphemãt qz potentię christi qui est in ecclesia velut min9 valide derogant dicẽtes fratribꝫ. qz nisi circũcidamini fm morẽ moysi: nõ potestis saluari Sic enim̃ in actibꝫ aplorum eos docuisse legit Sed victoria p iudaz nr̃m z socios eius adepta caput blasphemũ huic erroi simul cũ nichanore z dextra prauę actõis abscidit. ne vltra maiestati diuinę iniuria talis blasphemię irroget. Dicit enim̃ nobis paulus apostolus. Gra estis saluati p fidem. z hoc non ex vobis. Donũ enim̃ dei nõ ex opibꝫ ut ne q̃s gloriet. Ipsius enim̃ sumus factura i christo iesu in opibꝫ bonis q̃ preparauit deus ut in illis ambulemus.

israel. z erquirebant ab eis pacez Dixerunt enim̃. Homo sacerdos de semine aarõ venit: nõ decipiet nos Et locutus est cũ eis verba pacifica. z iurauit illis dicens. Nõ inferem9 vobis malũ. neq̃ amicis vestris. Et crediderũt ei. z cõprehendit ex eis sexaginta viros. z occidit eos in vna die scom verbũ qd̃ scriptum est. Carnes scoꝝ tuoꝝ z sanguinẽ ipsoꝝ effuderũt in circuitu hierusalem. z nõ erat qui sepeliret Et incubuit timoz z tremoz in omnem populũ qz dixerunt. Non est in eis veritas z iudiciũ. Transgressi sũt enim̃ constitutũ z iusiuranduz̃ qd̃ iurauerũt. Et mouit bachides castra ab hierusalez̃. z applicuit in bethzecha. z misit z cõprehendit multos ex eis q̃ a se refugerãt. z quosdã de pplo mactauit. z i puteũ magnũ. piecit. Et ꝓmisit regionẽ alcimo z reliqt cũ eo auxiliũ i adiutoriũ ipsi. Et abiit bachides ad regẽ Et satis agebat alcimus pro principatu sacerdotij sui. Et cõuenerũt ad eũ omes qui turbabãt populuz̃ suũ. z obtinuerunt terrã iuda. z fecerũt plagã magnã in israel. Et vidit iudas omnia mala que fecit alcimus z qui cũ eo erãt filijs israel plus multo q̃z gẽtes. z exiuit in omes fines iudę in circuitu z fecit vindictã in viros desertores. z cessauerũt vltra exire in regionẽ. Vidit aũt alcimus q̃ ꝓualuit iudas z qui cũ eo erant. z cognouit quia non põt sustinere eos. z regressus est ad regẽ. z accusauit eos multis criminibs. Et misit rex nichanorez vnũ ex principibus suis nobiliori bus qui erat inimicicias exercens contra israel. z mandauit ei euerte re populũ. Et venit nichanor i hierusalẽ cuz̃ exercitu magno z misit ad iudã z frẽs eius cũ dolo verbis pacificis dicens. Nõ sit pugna inter me z vos. Veniã cũ viris paucis vt videã facies vias cum pace. Et venit ad iudam et salutauerunt se inuicẽ pacifice. z hostes pati erant rapę iudã. Et innotuit sermo iudę q̃m cũ dolo venerat ad eũ. z exterritus est ab eo. z amplius noluit videre faciẽ eius. Et cognouit nichanor q̃m denudatũ est consiliũ eius z exiuit obuiã iudę i pugnã. iuxta capharsalama. Et ceciderũt de nichanoris exercitu fere quinq̃ milia viri. z fugerunt in ciuitatẽ dauid. Et post hęc verba ascendit nichanor in montẽ syon. z exierũt de sacerdotibus populi salutare eũ i pace. z demonstrare ei olocaustomata quę offerebant pro rege. Et irridens sprezit eos: z polluit z locutus est superbę. et iurauit cum ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas z exercitus eius in manus meas. cõtinuo cũ regressus fuero i pace succẽdã domũ istã. Et exiit cũ ira magna Et intrauerunt sacerdotes z steterũt ante faciẽ altaris templi. z flentes dixerũt. Tu elegisti domuz̃ istã dñe ad inuocandũ nomẽ tuuz̃ in ea. ut esset domus orationis et obsecratõis populo tuo. Fac vindictam in hoĩe isto z exercitu eius z cadãt gladio. Memẽto blasphemias eoꝝ. z ne dederis eis vt pmaneãt Et exiit nichanor ab hierusalẽ. et castra applicuit ad betho

ron·⁊ occurrit illi eercitus ſyrię·
Et iudas applicuit in adraſa cū tri
bus milib⁹ viris · Et orauit iudas
⁊ dixit. Qui miſſi erāt a rege ſenna
cherib· dñe quia blaſphemauerūt
te·exīt angelus ⁊ pcuſſit ex eis cē
tum octogintaquīq̄ milia·ſic cōte
re exercitū iſtū in cōſpectu nr̄o ho
die ⁊ ſcient cęteri quia male locut⁹
eſt ſup̄ ſācta tua·⁊ iudica illū ſcd̄m
malicią illius· Et cōmiſerunt exer
citus p̄liū: terciadecima die mēſis
adar. ⁊ contrita ſūt caſtra nichano
ris. ⁊ cecidit ipſe primus in pr̄ęlio
Ut vidit aūt exercitus eius q̄ ceci
dit nichanor. proiecerūt arma ſua
⁊ fugerūt·⁊ perſecuti ſunt eos viā
vnius diei ab adaſer uſq̄quo ve
niat̄ gazara ⁊ tubis cecinerūt p oſt
eos cū ſignificationib⁹· Et exierūt
de oībus caſtellis iudę in circuitu
⁊ ventilabāt eos cornibus·⁊ con
uertebant̄ iterū ad eos· Et cecide
runt oēs gladio·⁊ non eſt relictus
ex eis nec vnus. Et acceperūt ſpo
lia eor̄ ī p̄dā ⁊ caput nichanor iſ
amputauerūt·⁊ dexterā eius quā
extenderat ſupbe·⁊ attulerūt ⁊ ſu
ſpenderūt cōtra hieruſalem· Et lę
tatus eſt populus valde · ⁊ ęgerūt
die illam in lętitia magna· Et cōſti
tuit agi omnibus annis diem iſtā
tertiadecīa die mēſis adar · ⁊ ſiluit
terra iuda dies paucos·

Ca. VIII.

Audiuit iu
das nomen romano
rum q̄ ſunt potētes viribus ⁊ ad
quieſcūt ad omnia que poſtulātur
ab eis: ⁊ quicūq̄ acceſſerūt ad eos
ſtatuerūt cū eis amicicią·⁊ q̄ ſunt
potentes viribus· Et audierūt p̄ę
lia eor̄ ⁊ virtutes bonas quas fe
cerūt in galacia·q̄ obtinuerūt eos
⁊ duxerūt ſub tributū· Et quāta fe
cerūt in regione hiſpanię·⁊ q̄ i po
teſtatem redegerūt metalla argenti
⁊ auri quę illic ſunt. ⁊ poſſederunt
omnē locū conſilio ſuo ⁊ ſapientia
locaq̄ quę valde longe erāt ab eis
⁊ reges qui ſupuenerāt illis ab ex
tremis terrę contriuerūt·⁊ pcuſſe
rūt eos plaga magna· Cęteri autē
dant eis tributū omibus ānis · Et
philippū pſencetheor̄ regem ⁊ cę
teros qui aduerſus eos arma tule
runt ꝓtriuerūt in bello·⁊ obtinue
rūt eos· Et antiochū magnū regē
azię·qui eis pugnā intulerat·hñs
centū viginti elephantos: ⁊ cq̄ta
tum ⁊ currus·⁊ exercitū magnum
valde: contritū abeis ·⁊ q̄ ceperūt
eū viuū·⁊ ſtatuerūt ei ut daret ipſe
⁊ qui regnauerūt poſt ipſū tributū
magnū·⁊ daret obſides·⁊ cōſtitu
tū· Et regionem indor̄·⁊ liddos ⁊
medos de optimis regionibus eo
rum·⁊ acceptas eas ab illis dede
rūt eumeni regi· Et q̄ q̄ erāt apud
helladā·voluerūt ire ⁊ tollere eos
⁊ innotuit ſermo his. ⁊ miſerūt ad
eos ducē vnū ⁊ pugnauerūt con
tra illos·⁊ ceciderunt ex eis multi
⁊ captiuas duxerūt vxores eor̄·⁊
filios ⁊ filias·⁊ diripuerunt eos ⁊
terram eor̄ poſſederūt·⁊ deſtruxe
runt muros eor̄·⁊ ī ſeruitutē illoſ
redegerūt uſq̄ in hunc diē· Et re
ſidua regna ⁊ inſulas que aliq̄n re
ſiterant illis exterminauerūt ⁊ in

Et elegit iudas Judas q̄ mittit legatos ad romanos cōstituere cū illis amiciciaz z societatez · significat redemptorē nostrū p predicatores scōs euāgeliū pacis gentiby offerre z quocare eas ad fidē suā · quibus illi rescripserunt in tabulis ereis qđ postulati fuerant · z miserunt in bierusalē · ut esset ibi apd eos memoriale pacis: z societatis . qz gentes ad credulitatez christi cōuerse firmū fidei sue statuūt pactū . qđ sigt longo tpe duraturū . z vere cōfessionis monimentū tradūt in eccliā catholicā · vt ibi sit memoriale societatis eoz imppetuū · Unde per prophetā dicit · Ecce dominus auditū fecit z legatos ad gētes misit · z angelus faciei eiꝰ saluabit eos ī dilectōe sua z indulgentia sua ipe redemit eos. Et itē Parū est iqt ut sis mihi seruꝰ ad suscitādas tribꝰ iacob · z feces israel cōuertēdas · dedi te ī lucē gentiū · ut sis salus mea usq ad extremū terre · Et itez · Dedi te in fedus ppli · ut suscitares traz . z possideres hereditates dissipatas. Et quid est q iudas duos legatos cōponēdę pacis gratia ad romanos misit · nisi q redemptor noster ad quocādas ad fidē z societatē pacis gētes duo testamta ī mūdū direxit. Siue alr · Binos nūcios mittit ppt sacramentū caritatis · qz duo sūt ꝓcepta caritatis · ſ̄ est dilectionis dei z proximi · z omnis caritas mimus q̄ ī ter duos haberi non pōt Nemo enī proprie ad seipsum hīe caritatem dicit · ſ̄ dilectione se in alterū tēdit · ut esse caritas possit . Binos ad predicandū in euangelio mittit dns discipulos quatinus hoc nobis tacitus innuat · qa qui caritatem erga alterū non habet predicationis officiū suscipere nullatenꝰ debz · Bene aūt dī qz misit eos ante faciem suā in omnem ciuitatem · et locum quo erat ipse venturus. Predicatores enī suos dns sequitur quia ꝓdicatio ꝓuenit z tunc ad mētis nostre habitaculū dns venit Verba exhortatōnis ꝓcurrūt atq per ſ̄ veritas in mente suscipit

potestatem redegerūt · Cum autez amicis suis z qui in ipsis requiem habebát conseruauerūt amiciciaz z obtinuerūt regna que erant pria z que longe · quia quicunq audiebant nomē eoz timebāt eos · Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent regnabāt. Quos aūt vellent regno deturbabant · z exaltati sūt valde · Et in omnibus istis nemo portabat diadema : nec induebaf purpura · ut magnificarec in ea Et qz curiā fecerūt sibi · z quotidie consulebant tricenti viginti cōsiliū agentes semp de multitudine ut q̄ digna sūt gerant · Et cōmittūt vni homini magistratū suū · p singulos annos dñari vniuerse terre suę · et omnes obediūt vni · z non est inuidia neq zelus inter eos (Et elegit iudas eupolemum filiū iohannis filij iacob · z iasonem filiū eleazari · z misit eos romā constituere cū illr amiciciā z societatem · z ut auserēt ab eis iugū greco · qz viderūt q in seruitutem ꝓmerēt regnū israel. Et abierunt romam viā multā valde · z introierūt curiam z dixerūt · Judas machabęus z frēs eius et populus iudęoz miserunt nos ad vos statuere vobiscū societatem z pacē · z ꝓscribere nos socios z amicos vestros · Et placuit sermo ī cōspectu eoz · Et hoc scriptuz est qđ rescripserunt in tabulis ereis z miserūt in bierusalē ut esset apud eos ibi memoriale pacis z salutis z societatis · Bene sit romanis z genti iudęorū in mari z in terra in ęt̄nū gladiusq z hostes ꝓcul sint ab eis

Q si insiterit bellū romanis priꝰ aūt omnibus socijs eorū in omni dñatione eoz · auxiliū feret gēs iudęoz put tēpus dictauerit corde pleno · Et ꝓliantibus non dabunt neq subministrabūt triticū · arma pecuniam · naues · sicut placuit romanis · z custodient mādata eoz · nihil ab eis accipientes. Similiter aūt z si genti iudęoz prius accidet bellū : adiuuabūt romani ex aio prout eis tempus ꝓmiserit · z adiuuantibus non dabit triticū · arma pecunia · naues. sicut placuit romanis · z custodient mandata eorum absq dolo · Secd̄m hęc verba ꝓsti tuerunt romani populo iudęorum Q si post hęc vba bi aut illi addere vel demere ad hęc aliquid volu erit : faciēt ex proposito suo · z quę cunq addiderint vel dēpserit rata erunt · Sed z de malis quę demetrius rex fecit in eos scripsimus ei dicentes · Quare grauasti iugū tuū sup amicos nrōs z socios nostros iudęos ? Si ergo iterū adierit nos aduersū te faciem illis iudicium : z pugnabim. tecū ꝑ ra mariq ·

Ca. IX.

Interea ubi audiuit demetrius qz cecidit nichanor z exercitus eius in ꝓlio · z apposuit bachidem z alchimū rursū mittere in iudęam · z dextrū cornu cū illis · Et abierūt viā quę ducit in galgala · z castra posuerunt in mesaloth quę est in arbelis · z occupauerūt eā z pemerunt aias hoim mltas · In mēse primo anni centesimi quinquagesimi z se-

Ca. IX.

Interea ubi ꝛc.

Instaurat rursū demetrius bellū p bachidem z alchimū contra iudam . qz p paganos atq hereticos de fide christi relapsos mūdi princeps cōtra ecclesiā quotidie nouis artibꝰ veteres īsidias ad nocendū īstaurat · cū q̄bꝰ z dextrum cornu misit cū ad tale nephas perpetrandū validā auxiliatoz manū tdit. contra quos iudas cū tribꝰ militb vadit · qz contra hostes oēs fidei cę tus doctoz cū fidelibꝰ prąliari disponit. ut ꝑ sancte trinitatis fidez hostiū cateruā sternat q̄ vana prąsumptōne supbiendo contra auctorē suū se erigere audet · Sed videam. q̄d hinc scriptum sequit.

Et viderũt multi ⁊c. Quia licet multi in cõfessione catholicę fidei videant manere. tñ persecutione exardescente apparebit qui fixi fuerint in fide. ⁊ qui facietenus in ea esse videbant. Vnde scriptũ est in euãgelica parabola. ꝙ exorto sole aruerũt segetes quę fuerant in petrosa. ⁊ terrã multã non habuerant. q⁹ qui firmas in corde credulitatis radices non tenent ad tempus credẽtes in tẽpore tẽptationis recedũt. De tribꝫ ḡ milibꝫ non remanserũt cũ iuda nisi tm̃mõ octingẽti viri q⁹ reprobis ab ecclesię societate defluentibꝫ soli electi qui ꝓdestinati sunt ad cm̃ beatitudinẽ ꝓpiẽdã ĩstabilitate sanę fidei permanebunt.

Et mouit exercitus ⁊c. Quid ẽ ꝙ ꝓmoto exercitu de castris eq̃tes in duas ptes diuisi narrant. nisi ꝙ intĕ superbos ⁊ arrogantes nũq̃ꝫ vnitas ⁊ firma concordia seruari põt. testante scriptura q̃ dicit. Inter superbos semp iurgia sunt. Et fundibularijꝫ iquit ⁊ sagittarijꝫ prębãt exercitũ. Quid ꝑ fundibularios ⁊ sagittarios nisi bi q̃ ad illiciẽdas hoĩm mentes ad ydolatriã siue apostasiam aut vanis ꝓsperitatũ ꝓmissionibꝫ blandiendo velut rotatu fũdę fideles pęruertere cupiunt. aut minis tormentoꝝ eos quasi sagittarum ictibꝫ terrendo decipe cõtẽdũt. Apteq⁹ hi prędire exercitum describunt. q⁹ mos semp fuit ꝑsecutoꝝ talibus studijs prędicere exactõem tormentorum.

Et cõmota ẽ ⁊c. Cõmota ẽ inq̃t terra a voce exercituũ. ℔ est carnaliũ corda ꝓcussa sunt panore persecutõnũ. ⁊ cõmissũ est prędiũ a mane usq⁹ ad vesperũ. cũ ab ortu lucescentis fidei usq⁹ ad finem mundi. castra dyaboli aduersus ecclesiã dei confligere nõ cessant. ⁊ aduersitates tribulationũ nũq̃ꝫ bonis mouere desistũt. q⁹ iuxta pauli sententiã. Oĩs qui pie vincere volunt in christo persecutionem paciũtur. Vidit iudas q⁹ firmior erat pars exercitus bachidis in dextris. ⁊ coadunatis secũ omnibꝫ qui fuerãt constantes corde. cõtriuit illam. dũ cõiunctis oportunis fideliũ solatijs doctores sãcti gentiliũ impetũ verbo fidei expugnare. ⁊ ad trãquillitatem fidei perducere satagũt. firmior cũ illoꝝ ꝑs esse videbat. q⁹ apte paganico errore ꝑ tormẽtoꝝ immanitatem contra ecclesiã seuiebant. q̃ illoꝝ qui fictis amicicijs dolose fratribꝫ insidias disponebãt. Sed bachidis exercitũ iudas usq⁹ ad finem azoti ꝑsequit. cũ gentiliũ furorẽ prędicatores euangelij ad incendium

cundi applicuerunt exercitum ad
hierusalem. ⁊ surrexerũt ⁊ abierũt
in berea vigiti milia viroꝝ. ⁊ duo
milia equitũ. Et iudas cõposuerat
castra ĩ laisa. ⁊ tria milia viri electi
cũ eo. Et viderũt multitudinem ex
ercitus. q⁹ multi sunt ⁊ timuerunt
valde. ⁊ multi subtraxerũt se de ca
stris. ⁊ non remanserunt ex eis nisi
octingẽti viri. Et vidit iudas ꝙ de
fluxit exercitus suus ⁊ bellũ perur
gebat eũ. ꝯfractus est corde q⁹ nõ
habebat tempus cõgregãdi eos: ⁊
dissolutus est. Et dixit his qui resi
dui erant. Surgamus ⁊ eam⁹ ad
aduersarios nrõs. si poterim⁹ pugnare aduersus eos. Et auertebãt
cũ dicẽtes. Non poterimus sed liberemus aias nras modo. ⁊ reuertamur ad frẽs nrõs. ⁊ tunc pugnabimus aduersus eos. Nos autem
pauci sumus. Et ait iudas. Absit
istam rem facere: ut fugiamus ab
eis. Et si appropiauerit tempus
nostrum moriamur in virtute ꝓpter frẽs nostros. ⁊ nõ inferamus
crimen glorię nrę. Et mouit exercitus de castris ⁊ steterũt illis obuiam. Et diuisi sunt equites in duas
partes. ⁊ fũdibularij ⁊ sagittarij ꝑ

ibãt exercitũ. ⁊ primi certamis om
nes potentes. Bachides aũt erat
in dextro cornu. ⁊ primauit legio
ex duabus partibus. ⁊ clamabant
tubis. Exclamauerũt aũt ⁊ q̃ erãt
ex parte iudę. ⁊ ipsi. Et cõmota est
terra a voce exercituũ. ⁊ cõmissum
est ꝓliũ a mane usq⁹ ad vespũ. Et
vidit iudas q⁹ firmior est ꝑs exercitus bachidis in dextris. ⁊ conuenerunt cũ ipso oẽs constantes corde. et contrita est dextera pars ab
eis. ⁊ ꝑsecutus est eos usq⁹ ad mõtem azoti. Et qui in sinistro cornu
erant viderũt ꝙ contritũ ẽ dextruꝫ
cornu. ⁊ secuti sũt post iudã ⁊ eos
qui cũ ipo erãt a tergo. Et ingrauatum est ꝓliũ: ⁊ ceciderũt vulnerati
multi ex his ⁊ illis. Et iudas cecidit ⁊ ceteri fugerũt. Et ionathas ⁊
simõ tulerũt iudã frẽm suũ. ⁊ sepelierũt eũ in sepulchro patrũ suoꝝ
in ciuitate modin. Et fleuerũt eum
oĩs populus israel plãctu magno
⁊ lugebãt dies multos. ⁊ dixerunt
Quomodo cecidit potens q̃ saluũ
faciebat israel? Et cętera verba bellorum iudę: ⁊ virtutum quas fecit ⁊ magnitudinis eius non sunt
scripta. multa enim erant valde.

ꝓĩ amoris ꝓducere ꝓtendũt. Interpꝛtat' cui ą̃otus: ignis patruelis. Amor ille qui in patriarcharũ cordibꝫ feruebat dici põt. quẽ in filioꝝ mentibꝫ strenuitas doctoꝝ formare desiderat. ut fiat illud q̃ de belia scriptum est. ut conuertat corda patꝝ in filios ⁊ incredulos ad prudentiã iustoꝝ ꝓparet q⁹ domino plebem perfectam.

Et q̃ in sinistro dextro cornu q⁹ validius fuit decidentie sinistrum cornu: a tergo iudã ꝑsequit. q⁹ sopita quodãmodo gentiliũ graui ꝑsecutõe hęretici sinistra intentõe sanctã ecclesiã dolose insidiando atq⁹ occulte qua si a tergo ledendo nequaq̃ ꝑsequi desinunt. Inde sequitur.

Et iudas cecidit ⁊c. Quia truncatis pastoribꝫ greges indisciplinata fugere cogũt. sic in çach arta ꝓphana in ꝓfagio passionis christi scriptum est. Percute inquit pastorẽ ⁊ dispergent oues gregis. Ds euãgelista in passione dñi. vbi ipso cõprehẽso a turbã discipli oĩs relicto eo fugerunt. ad testimoniũ introduxit q⁹ ꝙ prędixit in capite nęce est ut sequatur in corpe.

Et ionathas et Nõ põt transire sine discipuloꝝ tristicia bonorũ magistroꝝ ꝓ occasũ mortis temporal' ruina. Inde dicatur ꝙ fleuisset iudã oĩs ꝑs israel planctu magno Huic q̃q̃ simile ĩ passione stephani inuenit scriptũ. ꝙ curauerũt stephanuꝫ viri timorati ⁊ fecerũt sup eo planctũ magnuꝫ. Sz ly dolor de abscessu suoꝝ tã gat fideliũ mentes per ꝓpassionẽ tñ ñ uerit cis consolatio quã habent de futura aĩarũ requę ꝑ certã spem. tristant' enim sancti aliq̃ mõ in corpis sui dolore. ℔ nimiũ lętant' animo de consignata sibi ĩ cęlesti regno mercede Vñ saluator discipul' suis de magnitudine passiõis. ⁊ de triũphi sui certa remuneratõe in euãgelio prędicens ait. Beati estis cũ maledixerint vobis boĩes ⁊ persecuti vos fuerĩt ⁊ dixerint omne malũ aduersũ vos. mentientes ꝓpter nomen meũ. Gaudete in illa die. ⁊ exultate q̃m merces vra multa est in celo.

Et cetera verba. Multa sunt bella ⁊ virtutes q̃s faciũt sancti dñs in eis. quarũ omniũ notitiã nemo pcipe põt. sed in sola agnitione permanent auctoris. Vñ de ipsis dñs in euãgelio ait. Oues meę vocẽ meam audiũt. ⁊ ego dñs agnosco eas. Et itez. Gaudete inquit ⁊ exultate quoniã nomina vestra scripta sunt in cęlo. Et iterũ. Vestri ait capilli capitis oĩs

numerati sunt·z capillus de capite vestro non peribit. De quo z alibi scriptum est·Nouit dñs qui sunt eius. Et item. Ipse solus nouit corda oim filioz adam·Hinc in psalmo ppha ait·Qui numerat multitudinē stellarū z omnib eis noia vocat·Et itez·Mirabilis inquit deus in sanctis suis·ipse dabit virtutem z fortitudinem plebis suę·Vnde nccē est ut dicant singuli: dicant z omnes·Bñdictus dñs qui fecit mirabilia magna solus. z benedictū nomen maiestatis eius in ęternū. z in sęculum sęculi.

¶ Et factū ē post

In poub vbi de matathię morte cōmemoratum est scriptū reperit·q ipse centesimo et q̄dragesimo sexto ano defunctus sit. In cui⁹ locū surrexit iudas filius eius. z pęliabatur pęliū israel. Silr etiā in sequentib scriptuz inuenit·q ionathas p⁹ iudā frēm suum sūpserit principatum. post quē alchimus· ano cētesimo quīquagesimo tertio·pręcepit destrui muros domus sanctę z opa pphārum qui z mortuus est tēpe illo· Josephus aūt narrat q postq̄ alchimus: q̄ z ioachim tenens principatū sacerdotij quatuor annis. iteriert: sacerdotiū iudę pplis cōtradidit·ipsūq̄ dicit postq̄ p̄ncipatū sacerdotij tribus annis ministrauerit esse defunctū·In his oib conijcit⁹ q iudas p⁹ mortē matathię pūs sui ducatū populi gereret septem ānis·in quib⁹ p quadriennium ātiochi duces de iudea dimicando expellēs·z templū ab ydoloz ymaginibus emundans patrias leges post bęc suis ciuibus reddidit olimpiade centesima quinq̄gesima q̄rta· Sicq̄ accepit pūcipatū sacerdotij· z tres ānos in eo expleuit. Vnde z in cronicis inuenit⁹ ionathas sexto ano demetrij soteris iudęoz ducatū accepisse·quē tenuit decē z nouē ānis post mortem videlicet patris sui matathię. decē annis olimpiade centesima quinq̄gesimaquinta· Illa ergo prauoz infestatio quę post obitū iudę inquietauerat filios israel·mistice significat q ablatis bonis doctoribus dispendium non minimū fideles sentiāt auditores. cū occasiōe pcepta nō solū paganis: sed etiam hęretici grauibus pſecutionib fatigēt ecclesiā dei. Hinc paulus hierosolimā precturus conuocatis maioribus ephesioz inter alia dixit Nūc ecce ego scio. q amplius non videbitis faciē meā vos omnes per q̄s transiui predicans regnū dei·Qua ppter pteſtor vos hodierna die q mūdus sum a sanguine omniū·Non enī subterfugi quominus adnunciarem omne consiliū vobis·Attendite vobis z vniuerso gregi in quo vos spiritus sanct⁹ posuit episcopos regere ecclesiā dei. quā adquisiuit sanguīe suo. Ego scio q̄m intrabunt post discessionez meā lupi rapaces in vos nō parcentes gregi·sed ex vobis ipsis exurgent viri loquentes pūsa ut adducāt discipulos post se. ppter qđ vigilate: memoria retinentes·q p trienniū die z nocte non cessaui lacrimis. monens vnūquenq̄ vīm. z nunc cōmēdo vos deo z vbo grię ipsius·q potēs est edificare hęreditatē in sanctificatōib·

¶ In dieb⁹ illis·Fame oborta tradidit se bachidi omnis regio quia deficientib predicatoribus ppter famē verbi dei·vnde aīe sagiuari debuerunt·q̄ fm veritatis scientiā vel sententiam·nō in solo pane viuit hō. ſ in omni verbo qđ procedit de ore dei·quidaz tormentis coacti quidam vanis suasionib illecti de ecclesiasticorum numero tradunt se gentibus· qui amicos veri iudę quē testante scriptura laudant omnes frēs sui pscrutant·z cū inuenerīt: illudētes vindictā exercent in illos. Hanc ergo intei

Et factū est post obitū iudę emerserunt iniqui in omnibus finibus israel·z exorti sunt omēs qui operabantur iniquitatem ¶ In diebus illis facta est fames magna valde· z tradidit se bachidi eorum omis regio cuz ipsis·Et elegit bachides impios viros·z constituit eos dominos regionis·z exquirebāt z pscrutabant amicos iudę·z adducebant eos ad bachidem·z vindicabat ī illos z illudebat· Et facta est tribulatio magna in israel: qualis non fuit ex die qua non ē visus p̄pheta in israel·Et congregati sunt oēs amici iudę·z dixerūt ionathę· Exquo frater tuus iudas defūctus est·vir similis ei nō est qui exeat cōtra inimicos z bachidem· z eos q̄

rationem cognoscit cueniſſe primis temporib ecclesię cultoribus christi·oīs qui ecclesiasticā hystoriā legit·Sed z spiritales nequicię quę antiq̄ hostis deseruiūt volūtati. cū viderint aīas boīm panē vbi dei carere· studēt eos in errorem mittere·z ad vicia ptrahere. quatinus de amicis inde efficiant predam satbanę. z vasa dei pabulū ignis ętni.

¶ Et facta est zc· Postq̄z enim non est visus propheta in israel·facta est tribulatio magna. quia cessante doctrina in populo dei·peccatoz excrescit plaga·z inde ī eos verberū proceſſit vindictā· Vnde necesse ē ut doctores ecclię sint studiosi ad docendu⁹ subiectos. z auditores sint intenti ad audiendum verbū dei. Hinc quoq̄ p salomonē dī Doctrina bōa dabit grām·labia sapientiū custodiūt eos· vbi nō sunt boues: ꝓsepe vacuum est. vbi plurimę segetes ibi māifesta fortitudo bouis·in omni ope bono erit abūdātia·misericordia z veritas ꝓparant bona.

¶ Et cōgregati zc Quid ē q p⁹ obitū iudę legitur ionathas a pplo ī sacerdotiū eligi ut supleat locū fratris sui·nisi q obeuntibus per martyriū primum doctoribus ecclię successores eoz administrāte spūssancti gratia in locū ipsoz substituūt Cuius administratōnis efficaciā noīs iona thę interpretatio demonstrat·Interpretatur enī colūbę donū sicut supius demonstratum est·admonēs prędicatores vbis· q̄tin⁹ digne ducat⁹ sui officiū in plebe dei gerāt·z defensionē ꝓgruā ꝯ hostes subditis impēdāt· ſ sic ꝓoubrata et sequentib pplī dei doctoribus·ab īfidelib atq̄ hęreticis truculenta nascunt bella·z seua hostiū aduersat⁹ inimicicia· Vnde sequitur.

¶ Et suscepit ionathas· Fugit ionathas imminente bello cū suis in desertū thecue·q exardescente hostiū persecutione doctores sancti cū suis sequacibus celestis aułe pręcib penetrāt secretū·ut ibi inuocando omīpotentis dei inueniant auxiliū·Quē tota intentione cordis venire sibi postulanit in adiutoriū· Thecue enī interpretat⁹ tuba siue clangor·Q aūt subiūgit·Et consederūt ad aquā lacus asphar. sigt vacare ꝓpunctōis lacrimis quo facilus omīpotentis dei impetrare satagant solaciū·qñ nō alibi· sed cius pietatis solūmō expetūt refugiū. Vñ asphar interpretat⁹ fodit siue humus. q̄ qñ cor intus salubriter cōpungit⁹ humor lacrimarū ab oculis ad ꝓuocandū misericordiam dei largius foris effunditur.

¶ Et cognouit bachides. Quid est q bachides in die sabbatorū trans iordanem cū exercitu venit ꝯ iudęos· nisi q pſecutores christianorū paci z quieti ecclię inuidētes cū tumultu irrūpendo baptismi sacramētum ꝓturbare·z fidei statū subūtere studēt. z ad ħ nabutheos amicos suos in auxiliū ꝓuocāt q̄ hęreticos ad ꝓtritōem fideliū·atq̄ malinolos sibi associant. Nabuthei enī ut q̄dā affirmāt. pphantes interpretāt. z apte hęretica ħ ī loco pphantes dici pnt. nō ut sane fidei docēdo ꝓmēdēt vitatē. ſ erroris fm cordis sui neq̄ciā depromāt falsitatē· Vñ z ī lege: pphę q̄ vana somnia bāt z diuinabāt mēdacia·fm sententiā dñi morti diiudicabāt· Qđ certissimū est hęreticis euenire·qui se p scismata z sectas inutiles sepant a deo. z per errorem atq̄ blasphemiam coniūgunt dyabolo.

¶ Et exierunt filii zc. Quid p filios iambri: nisi voluptuosi ist⁹ mūdi exprimunt? Qui exire ex mandaba·hoc est ex natiuitate dicuntur· cum concupiscentiam carnalem quā originaliter ex parte carnis cōtraxerūt sine

permutatione vsitare contendũt. Hi ergo cõprehenderũt iohannẽ · z oĩa que habebat. z abierũt hñtes ea · cũ aliquẽ de filijs ecclesię iam baptisma tis vnda ablutũ · z gratia dei renatũ. p illicita desideria ad se rapiũt · z stu dia bona quib militabat deo puertentes ad illecebras voluptatũ peruer tunt. Sed ionathas z symon vlcisci ea cupiẽtes · spõsũ qui duxit filiã vni de magnis pncipibus chanaan in ambitõe magna · cũ oĩi suo ap paratu et amicis suis subuertit atq occidit quãdo doctores sãcti aliquos eoz quos to to nũu cõspiciũt volu ptatib mundi inhya re · z ad luxuriã procli nes esse · quã princeps huius seculi ad decipi endũ ardẽtes quosq in cõcupiscẽtia carnis ꝓponit · adsocietatẽ su am eos pertrahendo ab intentione ꝑua eri piũt · atq in eis ꝟ qđ nociuũ fuit z relictãs diuinis mãdatis: mu crone diuini verbi oc cidũt. Talis enĩ victo ria bene bis cõdecet q̃ ex magisterio cęlesti di dicerũt diligere inimi cos suos · z benefacere bis qui oderũt se · ora re pro psequẽtib z ca lũniantib sibi · benedi cere maledicẽtib · z nõ remaledicere. Qui ce soz spolia accipiũt qñ totos nisus eoz ĩ vsũ ecclesiasticũ cõuertunt Unde apte subungi tur. Et conũse sunt nu ptię ĩ luctũ · z vox mu sicoz ipsoz in lamẽtũ qz vanã lęticiã mũdi: in luctũ ꝑnitẽtię · z va nos iocos ac carmina ĩutilia: in psalmodiaz diuinã cũ cõpunctõne lacrimarum sancti prędicatores docent eos cõmutare. quos saluti fera pręda rapiũt · z a vita carnali ac veteris actib hoĩs fãditus oc cidunt · Sicqz reuertũ tur ad ripaz iordanis cũ eos ꝓducunt ad sta tum christianę religio nis · atq ad ꝓceptõez sacri baptismatis · ut ibi euãgelicus explea tur ritus · ꝑ quo labor exercebatur totus.

¶ Et audiuit ba chides ꝛc · Cũ persecu tores fideliũ sabbo spi ritali quo vacant ipsi cultores christi a terrenis cupiditatibus ad audien dum verbũ dei. z laudem domino concinendũ · per inuidiam concitati ꝑ turbare eos contendunt. z sacramentum baptismi per potentiam secular cõtaminare nituntꝫ. Jonathas misticus suos incitat ad pugnam spiritalẽ: hoc est ut per constantiam mentis z robur fidei pugnent exaduerso cõtra inimicos suos · non ꝑ dimicando aut feriendo eos ledant. sed ꝑ patientiã z mansuetudinem tolerando · ac beneficijs remunerando melius vincant. ſm illam sententiam saluatoris qua discipulis suis ait. Audistis qz dictuz est antiquis. oculum pro oculo. z dentem pro dente. Ego aũ dico vob nõ resistere malo · sed si quis te ꝑcusserit in dexterã maxillã: prębe ei z alteram. z ei qui vult tecũ in iudicio contendere · z tunicam tuam tollere: dimitte ei z paliũ Et item In pa tientia vĕa possidebi tis a. ẅ. Hinc z paul ait. Si esurierit inimi cus tuus. ciba illum. si sitit: potuz da illi · hoc enim faciens carbones ignis congeres sup ca put eius. Noli vinci a malo: sed vince in bo no malum. Talib enĩ hostijs promeretur de us · qui dat victoriam seruis suis. z psternit inimicos eoz sub pedi bus ipsorum. Vnd in posteriorubus scriptũ est ꝙ ionathas cũ ba chide composuerit pa cem. z ꝙ iurauerit ba chides · nihil se ei fa cturuz mali oĩb diebz vitę eius. reddiditqz ei captiuitatem quam prius erat predatus de terra iuda.

¶ Et anno cente simo ꝛc. Diximus su perius ꝙ alcimus cõ taminatoz legis z pro ditoz patrię significa ret hereticos qui testa mentum dei sectis ne phandis prophanare z ecclesiam domini per turbare non metuunt hic modo destruit mu ros sãctę domus inte rioris z opera prophę tarum demoliri cõme morat. Qđ cõuenient aptari põt ipsis here ticis qui non solũ ora cula prophetarum va rijs traditionibus de prauare · sed etiam mu nimentum fidei quod in cordibus credentiũ ad conuersationem iu sticię legis dei intenta mente custodit. quali cunqz mõ possunt vio lare · atq dissipare cõ tendunt. Sed videa mus quid sequitur.

¶ Interpoze illo. Quia licet nimio fa stu heretici superbiãt licet ad tempus prę ualere fidelibus per sub sidia potentum huius mundi videantur · tñ omnipotentis dei iudicio in fine subuertent. z dissol uetur vigor prauę voluntatis coz · qñ qđ volũt ad effectũ perducere non possunt. Nec etiam de domo sua. ꝟ est de subsequenti cõuersatõe sua im minente iã supni iudicis sentẽtia ordinare licet. ꝟ fiet illud qđ ꝑ psalmistã dicit. Dispdat dñs vniũsa labia dolosa: z linguã magniloquã. Qui dixe rũt linguã nrãm magnificabim. labia nra a nob sunt. quis noster dñs est.

Nũc ergo clamate in cęlũ: ut libe remini de manu inimicoz vrorũ. Et cõmissũ est bellũ. Et extendit io nathas mauũ suã · ꝑcutere bachi dẽ · z diuertit ab eo retro. Et desili it ionathas. z qui cũ eo erãt in ioz danẽ · z transnatauerũt ad eos ioz danem. Et ceciderũt de ꝑte bachi dis: die illa mille viri · z reuersi sũt i hierusalẽ. Et ędificauerũt ciuita tes munitas in iudea · munitionez quę erat in hiericho · z in ammaũ · z bethozõ z bethel · z thamnathã z fara · z topo muris excelsis · z por tis z seris. Et posuit custodiam in eis · ut inimicicias exercerẽt in isrl. Et muniuit ciuitatem bethsuram z gazaram z arcẽ · z posuit in eis au xilia z apparatũ escarũ · z accepit fi lios pncipũ regiõis obsides · z po suit eos ĩ arce in hierusalẽ in custo diã. ¶ Et anno centesimoquinquage simotertio · mense secũdo pręcepit alcimus destrui muros dom sãc tę interioris. z destrui opa pphe tarum. Et cępit destruere. In tem poze illo percussus est alcimus · z impedita sunt opera illius. z occlu sum est os eius · z dissolut est pa ralisi. nec vltra potuit loqui ver bum · et mandare de domo sua.

¶ Et mortuus est. Quia perdurantibꝫ hereticis in sua nequicia usqꝫ in finem presentis vitę: mors subsequet secunda. et mittent iuxta sententã apocalipsꝫ iohis in stagnũ ignis eterni. et cruciabunt igne et sulphure in cõspectu angelorꝫ sanctorꝫ. et in conspectu agni. et fumus tormentorꝫ eorꝫ ascẽdet in secula seculorꝫ. nec habebũt requiem die ac nocte qui adorauerũt bestiam et ymaginem eius. et cõmanducãt linguas suas pę dolore. et blasphemant deũ cęli pę doloribꝫ et vulneribus suis. et non egerunt fructuosam penitentiaꝫ ex operibꝫ suis. qui ante se purgare dũ licuit. noluerunt ab erroribus suis. Et vidit bachides quoniam mortuus ẽ alchimus. et reuersus est ad regem et siluit terra annis duobꝫ. Annis duobus siluit terra cuꝫ a persecutione infideliũ et hereticorꝫ infestatõe pacẽ habuit ad tps ecclesia. ꝓm illud quod ī actibꝫ apostolorꝫ legit. Ecclesia quidem per totam iudeã et galileam et samariã hẽbat pacẽ et ędificabat ambulãs in timore dñi et consolatione sanctispũs replebat. Sꝫ qꝝ diuturna et permansura non erit pax et securitas in ꝓsenti vita. mãifestat sequens sententia vbi ita scriptum est.

¶ Et cogitauerũt iniuidentes hostes vniuersi paci et ꝗeti ecclię dei. Ũñ extorti successu fęlici bonorꝫ ḡrunt ad nocendũ auxilia pũorũ. qꝺ designat epistola bachidis occulte missa sociꝫ suis ꝗ erãt iudea. ut cõprehenderent ionathan et eos ꝗ cũ eo erãt in iudea. qꝝ cũ psecutores seui extrinsecus nõ pręualẽt tormentis subuertere confessores christi. construunt dolos intrinsecus ꝑ falsos frẽs qui videntur in ecclesia cõmanere. ut quos illi non potuerũt gladio. hos illi decipiant dolo. Unde paulus apls sepe ī epistolis suis ꝓquerit falsorꝫ fratrũ fraudem. ꝗ subintroierũt vt pucrterent veritatem euangelij. Sed non potuerunt. quia innotuit eis eorꝫ cõsiliũ. Agit enim industria boni doctoris ut plebs sibi subiectorꝫ prouidere et cauere sciat astutiam peruersorꝫ. Et apprehendit inquit de viris regiõis qui puncipes erant militię quinquaginta viros et occidit eos. Qui sũt illi quinquaginta de viris regionis qui p̃ncipes erant militię. et occadebantur a bachide. nisi hi qui supficie lr̃e legalis contenti. pentbateucũ legis nõ spiritaliter. sed carnaliter in circũcisione et ceremoniꝫ supuacuis obſuare volunt. quos redarguit doctor gentiũ scribens ad galathas. vbi ait. O insensati galathe: quis vos fascinauit qũo cõuertimini iterꝫ ad inf.rma et egena elementa. quibus denuo seruire vultis. dies obseruatis et menses et tpa et annos. timeo ne forte sine causa laborauerim in vob. currebatis bene. qui vos impedũt v.ritati nõ obedire psuasio hꝫ nõ est: ex eo ꝗ vocat vos. modicũ enim fermenti totã massã corrũpit. Ego confido de vob in dño ꝙ nihil aliud sapiatis. Qui aũt ꝓturbat vos: portabit iudiciũ. ꝗcũqꝫ ẽ ille. Talibus aũt ꝑ fraudẽ hostis antiqui in aĩe morte pemptis. videam qꝺ sequit.

¶ Et secessit ionathas. Quid est ꝙ ionathas tumultuante bachide se recolligit cũ suis in bethesse que ẽ in deserto. et extruxit diruta eius. confirmans eam. nisi cũ prędicatores sancti cũ viderint psecutorꝫ ḡualere manũ. ita ut non possint cũ prędicationis v̄bo procedere in publicũ ad tẽpus secedũt ī loca secreta. ꝗtinꝰ ibi ieiuniꝫ et orationibꝫ operaꝫ dẽt. et ꝗꝺꝗꝺ ꝑ incuriã inter populares p̃sũdo de rectitudine vitę suę relabebat. hꝫ sepatim ꝑ instantiã boni studij iterũ ad integrũ reno uet Bethesse enī domus oris florentis interpretatur. floret enī os cuꝫ prędicabus atqꝫ psalmodijs. hymnisqꝫ in laudibꝫ dei consertis resonabit. Qꝺ videt etiaꝫ dñs in euãgelio discipulis mãdare. vbi ait Cũ psecuti vos fuerit in vna ciuitate: fugite in aliã. Vñ ipsa veritas cũ iudei cogitarẽt interficere eũ. iã nõ in palã ãbulabat apud iudeos. ꝗ abiit ī regionem iuxta desertũ ī ciuitatem ꝗ dr̃ effrẽ. vbi morabat cũ discipulis suis. Et alibi legit ipꝫ exisse in mõtem orare vbi erat pernoctãs in oratione dei. Sic et paulus et barnabas cuꝫ in yconio p̃dicarent verbũ dei. et factus eẽt impetus gentiliũ et iudeorũ. cũ p̃cipibus suis. et cõtumelijs et lapidibus afficerẽt. et lapidarent eos intelligentes ꝓfugerũt ad ciuitates lycaone et lystrã et therben. et vniuersã in circuitu regionẽ. et ibi euãgelisauerũt. Sed neqcia hostis antiq̃ nulluꝫ locũ in mũdo tutũ ab insidijs fieri ꝑmittit. hĩc et bachides sup bethel se ducit exercitũ: ut oppugnet eum et cultores dei quiete viuere non permittat.

Et reliquit ionathas. Quid ẽ ꝙ ionathas symonẽ frẽm suũ in ciuitate reliqt. ipse ꝙ exijt in regionem ut adũsarios psequeret. nisi ꝙ sancti doctores intus opam dãt virtutibꝫ: et tñ foris cum fidei scuto et gladio spiritus contra hostes dimicare nõ cessant. Sed ipsi hostes ecclię nõ sũt vniformes q̃n potiꝰ varijs psecutionũ generibꝫ mltiplices cũ iudei pagani hereti atꝫ scismatici. necnõ et falsi christiani ad nocẽdũ bonos ꝓstruũt calamitates. sicut supius demonstratũ ẽ. qꝺ et ipsa noĩa suis intpretatoribꝫ nõ incõuenienter exponũt. Odaren enī gnãtio eiꝰ. et phaseron concisio intpretat. Ũñ ꝑ odaren et frẽs eius illi denotari pũt. ꝗ ꝑ vnitatẽ catholicę pfessiõis eosdẽ se cũ bonis et simplicibꝫ fingũt eẽ gnãtõibꝫ. ꝫ alieos se ab ipõrꝫ societate oñdũt. fãs iniq̃s. De qbꝫ dicit apls. Cõfitẽt siq̃dẽ nosse deum. aũt neg. Pher phaseron aũt ceteri ꝗ ab ecclię vnitate nõ solũ religiõe ꝫ etiã pfessiõe fidei discrepãt designant. Tales scismata et lites atꝫ calamitates vris christianis parare nũqꝫ desistũt. Sꝫ eorꝫ machinamẽta et dolos duces spiritales in ipsos retorquent. nec eos milites christi fraudibus suis nocere permittunt.

¶ Et cõuersus est. Cessantibꝫ turbinibꝫ belli ionathas in machinas

Et mortuus est alchimus in tpe illo cũ tormẽto magno. Et vidit bachides qm̃ mortuus est alchimus et reuersus est ad regẽ. et siluit terra iuda ãnis duobꝰ. Et cogitauerunt oẽs iniq̃ dicẽtes. Ecce ionathas et ꝗ cũ eo sũt in silẽtio habitant cõfidẽter. Nunc ergo adducamus bachidem et cõprehendet eos omnes vna nocte. Et abierunt et consiliuꝫ ei dederunt. Et surrexit ut veniret cũ exercitu multo. Et misit epistolas sociꝫ suis occulte qui erant in iudea. ut cõprehenderent ionathã et eos qui cũ eo erãt. sed nõ potuerũt. qꝝ innotuit eis cõsiliũ eorꝫ. Et apprehendit de viris regionis qui p̃ncipes erant militię quiquaginta viros. et occidit eos. Et secessit ionathas et symõ et qui cũ eo erãt. in bethesse quę est in deserto. et extruxit diruta eius. et firmauerũt eã Et cognouit bachides. et cõgregauit vniuersam multitudinẽ suã. et his qui de iuda erant denũtiauit. Et venit et castra posuit desup bethesse. et oppugnauit eã dies multos. et fecit machinas. Et reliquit ionathas symonẽ frẽm suũ in ciuitate. et exijt in regionem et venit cũ numero. et pcussit odarẽ et frẽs eiꝰ. et filios phaseron. in tabernaculis ipsorꝫ. et cepit cedere et crescere in virtutibus: Symon vero et ꝗ cuꝫ ipso erant exierũt de ciuitate: et succenderũt machinas. et pugnauerũt contra bachidem. et cõtritus est abeis. Et afflixerũt eũ valde. qm̃ consiliũ eiꝰ et ꝓgressus eiꝰ erat inanis Et iratus cõtra viros iniquos ꝗa cõsiliũ dederãt vt veniret in regionẽ ipsorꝫ. mltos ex eis occidit. Ipse aũt cogitauit cũ reliquis abire ī regionẽ suaꝫ. Et cognouit ionathas et misit ad eũ legatos cõponere cũ ipso pacẽ. et reddere ei captiuitatẽ Et libenter accepit. et fecit scdm verba eius. et iurauit nihil se ei facturũ mali omnibus diebus vitę eiꝰ. Et reddidit ei captiuitatẽ quã prius erat prędatus de terra iuda. Et conuersus abijt in terrã suã et non

ingreditur·ibiq; inhabitans iudicat populū ⁊ exterminat impios ex isra/
el.qⁱ sopitis prauoꝝ bellis ꝓdicatores sancti hoc qđ prius de moralita/
te subditoꝝ ꝓpter imminentes tempestates ꝑlioꝝ minuebaⁿ restaurare cō
tendunt·⁊ iuste seruitutis pensū bonis moribꝫ creatori suo reddere oⁱmō
satagūt·Machmas enī hystorialiter vicus est grandis qui vsq; nunc in fi
nibus belyꝫ ostenditⁿ.antiquū nomen retinēs.nouēq; ab ea militū distās
iuxta villā rama·Interpretaⁿ enim machmas ville tributū vel decretuꝫ.q̄
videlicet sancta signifi
catur ecclesia.vbi istā/
ter deo quotidie deser
uiⁿ·⁊ vbi iuxta decre/
ta legis dei iusta iudi/
cia ꝑ doctos fideliū se
dulo exercentⁿ atq; pra/
uoꝝ negcia a ꝑo isrl
procul exterminatur.

Ca. X.

Et anno cente/
telimo sexa·ꝛc. Antio
chū nobilē ipsuꝫ dicit
quē greci appellāt epi/
phanē filiuꝫ antiochi
magni de quo supius
plura narrantⁿ.

Et audiuit de/
metrius ꝛc·De ꝫ aūt
bello demetrij atq; ale/
xandri·quid pompeⁱ⁹
trogus:eiusq; breuia/
toꝝ iustinus referāt nō
absurdū videⁿ cōside
rare·Sic enī in epitho
mia eiusdē pōpei tro/
gi libro tricesimoquin
to scriptū ē.Demetrⁱ⁹
occupato syrię regno·
nouitatis suę ociū pe
riculosū ratus ampliare
vires regni ⁊ opes au
geri finitimoꝝ bellⁱ sta
tuit·Itaq; ariarecti re
gi capadocię ꝓpter fa/
stiditas soroꝛis nupti/
as infestus.frēm eius
bolofernē per iniuriaꝫ
regno pulsū supplicem
recepit·datūq; sibi ho
nestā belli titulū gtula
tⁱ restituere eū ī regnū
statuit·Sed holofer/
nes ingrato aīo inita
cū antiocēsibꝫ pactōne
offensis tūc demetrio
pellere eū regno a quo
restituebaⁿ consiliū ce/
pit.Quo cogⁿto deme
trius vite q̄dē ne aria
rectes metu belli frⁿi
liberaretur ꝓcepit: ip/
sū aūt ꝓꝓhēsum seleucie custodire iubet·nec antiocēses indicio territi:a de
fectōe destiterunt·Itaq; adiuuāt ibꝫ ⁊ ptolomeo rege ęgipti.⁊ athalo rege
asię.⁊ariarecte rege capadocię.bello a demetrio lacessiti suborⁿant pro pa
lam quēdam sortis extreme iuuenem qui syrię regnū velut paternū armis
repeteret ⁊ ne quid cōtumelię deesset nomen ei alexandri indiciⁿ.genituſq;
ab antiocho rege dī.Tantum odium demetrij apud omnes erat·ut emu
lo eius non vires tm̄ regię:verū etiā generis nobilitas consensu oīm tribu
eretur·Igiⁿ alexander admirabili rerū varietate pristinarū sordiū oblitus
totius ferme orientis viribꝫ succinctus·bellū demetrio fert·victūq; vita pa
riter a regno spoliat.q̄q̄ nec demetrio animus in ꝓpulsando bello defu/
it·Nā ⁊ primo hostem fugauit.⁊ regibus bellū restituentibus multa milia
in acie cecidit·At postremū tamē inuicto animo inter fortissimos fortissime
dimicās cecidit·In inicio belli demetrius duos filios apud guidiū bospi
tem suū cū magno pondere auri cōmendauerat.ut belli periculis eximeren
tur·⁊ si ita sors tulisset paternę vltioni seruarentur·Ex hoc maioꝛ demetri

appoſuit amplius venire in fines
eius·Et ceſſauit gladius ex iſrael.
Et habitauit ionathas in machmas·
⁊ cepit ionathaſ ibi iudicare popu
lum·exterminauit impios ex iſrael

Ca. X.

Et anno cēteſi
mo ſexageſimo aſcen
dit alexander antiochi filius q̄ co/
gnominatus eſt nobilis ⁊ occupa
uit ptolomaidā.⁊ receperūt eum ⁊
regnauit illic.Et audiuit demetri
us rex·et congregauit exercitum
valde copioſū·⁊ exiuit obuiam illi
in ꝓlīū·Et miſit demetrius ad io
nathan epiſtolā verbis pacificis·
ut eū magnificaret.Dixit enī· Anti
cipemus pacem facere cū eo·ꝓiuſ
q̄ faciat cum alexandro aduerſus
nos.Recordabitur enī omniū ma
lorꝝ que fecimus in eū ⁊ in fratreꝫ
eius·⁊ in gentē eiuſ·Et dedit ei po
teſtatem congregādi exercitū ⁊ fa
bricare arma·⁊ eſſe ipſū ſociū eius
⁊ obſides qui erāt in arce iuſſit tra

di ei·Et venit ionathas in hieruſa
lem·⁊ legit epiſtolas in auditu om
nis populi·⁊ eoꝝ qui in arce erāt·
Et timuerūt timore magno:qm̄ au
dierunt q̄ dedit ei rex poteſtatē cō
gregandi exercitum. Et traditi ſūt
ionathę obſides·⁊ reddidit eos pa
rēt⁹ ſuis·Et habitauit ionathas
in hieruſalē·⁊ cepit ędificare ⁊ īno
uare ciuitatē.Et dixit faciēt⁹ opa
vt extruerēt muroſ·⁊ mōtē ſyon in
circuitu in lapidib⁹ quadratis·ad
munitionē·⁊ ita fecerūt.⁊ fugerūt
alienigenę qui erant in munitioni
bus quas ędificauerat bachides·
⁊ reliquit vnuſquiſq; locū ſuuꝫ·⁊
abīt in terram ſuā.tm̄ in bethſurā
remanſerant aliqui ex his qui reli/
querāt legē ⁊ precepta dei. Et enī
hec eis erat ad refugium.Et audi/
uit alexāder rex promiſſa quę pro/
miſit demetri⁹ ionathę ⁊ narraue/
runt ei prelia ⁊ virtutes·quas ipſe
fecit ⁊ frēs ei⁹ ⁊ labores quos la/
borauerūt·Et ait: Nūq̄d inuenie/

ꝰmo ꝑlio victus inter
ficiⁿ.deditq; penas de
merꝛo quē occiderat ⁊
antiocho cuius menti
tus originem fuerat.

Et venit iona.
Demetrio pacē ꝑ epi/
ſtolas deferenti iona/
thas bieruſalem inha
bitans cepit innouare
ciuitatem.qⁱ licet perſe
cutores aliqñ minis fi
deles terreāt·aliqñ ve
ro blandimentis foue
ant.doctores sancti tñ
aſſiduo inſiſtunt ſpiri
tali ędificationi·⁊ino
uant ciuitatē eccl̄ię·q̄/
tin⁹ eā hoſtes ſui neq;
vi irrūpe.neq; fraude
circūuenire poſſint.In
de eſt q̄ montem ſyon
ionathas iuſſit faciēt
b⁹ opa lapidib⁹ q̄dra/
tis.vndiq; munire.qⁱ
ꝓdicatores euāgelij
p̄cipue ſtudent caſtra
eccl̄ię ſās ac fortib⁹ vi/
ris circūdare.quos q̄/
drati lapides deſignt
ne facile hoſtib⁹ pate/
at locus ciuitatē ſām
inuadendi.Quadra/
tū nāq; omne q̄cunq;
vertⁱ fixū ſtare cōſue/
uit·Cui nimirū figurę
corda aſſimilāⁿ electo/
rum.qui ita in fidei fir
mitate conſiſtere vidi
cerūt·ut nulla occurrē
tiū rerū adūſitate·nec
ipſa etiā morte a ſui re
ctitudine ſtatus ꝺclina
ri poſſint.Per bethſu
rā q̄ domus robuſta/
rū intꝛetaⁿ.aliqñ ec/
deſia aliqñ vero ſcrip
tura ſacra deſignatur
in q̄ robuſti:b⁹ eſt do/
ctores ſancti ⁊ apoſto/
lici viri commanere vi

dentur. Sed ſicut in eccleſia preſenti boni ⁊ mali conſiſtunt.donec ſage/
na domini bonos ⁊ malos piſces trahens ad litus·hoc eſt ad finem mun
di·⁊ ad iudiciū extremę diſcretionis perducat·ita ſcriptura ſcā ⁊ lectores
b⁹ pios·qui eā catholico ſenſu rimanⁿ·⁊ ꝑuos q̄ eā ad ſenſū ſuū ꝑ vim tra
hendo deꝑuare conanⁿ·Vñ paulus apl̄s ſcribens ad timotheū ait. Omis
ſcriptura diuinitus īſtituta eſt vtilis ad docēdū ad arguendū ad corrigen
dū ad erudiendū ad audiendū in iuſticia ut pfc̄us ſit hō dei ad oīe opus
bonū īſtructus.Mali aūt boīes ⁊ ſeductores pficiūt in peius errātes ⁊ er/
rorē mittētes.Hinc ⁊ ꝓnceps apl̄oꝝ dicit·Indoctos ⁊ inſtabiles ſcripturas
ſacras deꝑuare ad ſuā ipſoꝝ pditōem.Deſinēti b⁹ g̃ gētiliū pſecutōib⁹ fo
rinſecus bacten⁹ hęretici atq; ſciſmatici moliūⁿ bonis catholicis bella īrro
ſecus q⁹ relig̃rūt legē dñi ⁊ viā ꝟitatis obſuare noluerūt·Idcirco dī tra/
tura.eis ad refugiū fieri.q⁹ q̄d̄q̄d ſenſu neq; excogitaueriⁿ aut ꝑuo eloq̄o
ſpſuleriⁿ.totū teſtimonijs ſcripturę ſcę nō recte ītellectis ꝓfirmare ſatagūt.

Et audiuit ꝛc·Q⁹ reges ſyrię atq; ęgipti ꝓtendētes de regno auxiliū

mus aliquem virum talez· Et nũc faciemus eũ amicũ ⁊ ſociũ noſtrũ. Et ſcripſit eplaz ⁊ miſit ei ſcdm hec verba dicens· Rex alexãder fratri ionathe ſalutem·Audiuim⁹ de te: ꝙ vir potẽs ſis viribus· ⁊ aptus es vt ſis amicus noſter· Et nũc cõ ſtituimus te hodie ſũmũ ſacerdo tem gentis tue:⁊ ut amicus yoce ris regis·Et miſit ei purpurã ⁊ co ronamaureã·vt que nra ſunt ſenti as nobiſcũ·⁊ conſerues amicicias ad nos. Et induit ſe ionathas ſto la ſancta·ſeptimo menſe anno cen teſimoſexageſimo in die ſolenni ſce nophegie. Et cõgregauit exercituz ⁊ fecit arma copioſa Et audiuit de metrius verba iſta· ⁊ contriſtatus eſt nimis ⁊ ait·Quid hoc fecimus ꝙ ꝓoccupauit nos alexander·apꝑ bendere amicicia iudeoz ad muni men ſui·Scriba ⁊ ego illis verba deprecatoria ⁊ dignitates ⁊ dona ut ſint mecum in adiutorio·Et ſcri pſit eis in hec verba·Rex demetri us gẽti iudeoz ſalutẽ·Quonia ſer uaſtis ad nos pactũ: ⁊ mãſiſtis in amicicia nra: ⁊ non acceſſiſtis ad inimicos nros.⁊ audiuimus ⁊ ga uiſi ſumus·Et nũc perſeuerate ad huc conſeruare ad nos fidem·⁊ re tribuemus vobis bona ꝓ his que feciſtis nobiſcum· ⁊ remittem⁹ vo bis preſtationes mltas· ⁊ dabim⁹ vobis donationes.Et nunc abſol uo vos ⁊ omẽs iudeos a tributis ⁊ ꝓcia ſalis idulgeo·⁊ coronas re mitto.⁊ tertias ſeminis.⁊ dimidiã ꝑtem fructus ligni. qd eſt portio nis mee·derelinquo vobis ex ho

diemo die:⁊ deinceps ne accipiaꝫ a terra iuda.⁊ a tribus ciuitatibuſ que addite ſunt illi ex ſamaria ⁊ ga lilea ex hodierna die ⁊ in totũ tem pus·Et hieruſalem ſit ſancta ⁊ libe ra cũ finib⁹ ſuis·⁊ decime ⁊ tribu ta ipſius ſint·Remitto etiã ptãez arcis que eſt i hieruſalem· ⁊ do eã ſũmo ſacerdoti·⁊ conſtituat i ea vi ros quoſcũq ipſe elegerit· q̃ cuſto diant eã. Et omnem animã iudeo rum que captiua eſt a terra iuda in omni regno meo relinquo liberaz gratis· ut oẽs a tributis ſoluãtur· etiã pecoꝝ ſuoꝝ. Et omẽs dies ſo lennes ⁊ ſabbata ⁊ neomenie·⁊ di es decreti·⁊ tres dies ãte diem ſo lennem.⁊ tres dies poſt diem ſolẽ nem· ſint iſti dies omnes imunita tis:⁊ remiſſionis iudeis omnibus qui ſũt in regno meo· Et nemo ha bebit poteſtatem agere aliq̃d ⁊ mo uere negocia aduerſus aliquẽ illo rum.in omni cauſa· Et ut aſcribãt ex iudeis in exercitu regis ad trigi ta milia viroꝝ· ⁊ dabunt illis co pie ut oportet omnibus exercitib⁹ regis.⁊ ex ipis ordinabuntur qui ſint in munitõnibus regis magni ⁊ ex his cõſtituent ſupra negocia· regni que aguntur ex fide.⁊ princi pes ſint ex eis.⁊ ambulent in legi bus ſuis.ſicut precepit rex i terra iuda·Et tres ciuitates que addite ſunt iudee ex regione ſamarie cuz iudea reputentur ut ſint ſub vno: ⁊ non obediant aliene poteſtati ni ſi ſũmi ſacerdotis·ptholomaida ⁊ confines eius·quas dedi donum ſanctis qui ſunt in hieruſalem·ad

⁊ amicicia ionathe ſin guli expetebãt.nõ ali ud ſigficari arbitror: niſi ꝙ carnales quiq̃ ſupbi ⁊ auari atq̃ vo luptuoſi·licet inter ſe ſp diſſentiant·⁊ vere pacis fedus neq̃q̃ fir miter ſeruare poſſint· nonnũq̃ tñ videntes vnanimitatẽ ⁊ cõcor diã ſacre ſcripture vl̃ ſancte eccleſie ipſi de ferũt honorem·qz do nũ qđ ſe habere nõ cõ ſpiciũt·in ipſa habitũ venerant· Nõnulliq̃ pro boc eius querunt opitulationem·eiuſq̃ optant habere amici ciã.ut inde oportunis ſolatiis adiuti: ꝑ imi tationem virtutum et ipſi meliorentur.

necessarios sumptus eorũ. Et ego singulis annis dabo q̃ndecim milia sycloꝝ argenti de ratõnibus regis quę me contingũt. ⁊ omne qđ reliquũ fuerit qđ nõ reddiderãt q̃ sup negocia erant annis prioribus ex hoc dabunt in opa domus. Et sup hęc quicq̃ milia sycloꝝ argẽti quę accipiebant de sanctorũ ratione p singulos annos. ⁊ hęc ad sacerdotes ptineant q̃ ministerio funguñ Et quicũq̃ fugerint in templũ qđ est hierosolimis: ⁊ in omnib⁹ finibus eius obnoxij regi in omi negotio: dimittañ. ⁊ vniuersa que sunt eis i regno meo libera habeãt. Et ad ędificanda opa scõꝝ: sũptus dabuñ de ratione regis ⁊ ad extruẽdos muros hierusalẽ. ⁊ cõmuniẽdos in circuitu sũptus dabuñ de regis ratione. ⁊ ad construendos muros in iudęa. Ut audiuit aũt ionathas ⁊ populus sermões istos: nõ crediderunt eis: nec receperunt eos. qz recordati sunt malicię magnę quã fecerat in israel. ⁊ tribulauerat eos valde. Et cõplacuit eis i alexandrũ. qz ipse fuerat eis princeps sermonũ pacis. ⁊ ipsi auxiliũ ferebant omnibus diebus. Et congregauit rex alexãder exercitũ magnum ⁊ admouit castra ꝓtra demetriũ. Et cõmiserunt pręliũ reges ⁊ fugit exercitus demetrij. ⁊ secutus est eũ alexander: ⁊ incubuit super eos. Et inualuit p̃liũ nimis donec occidit sol. Et cecidit demetri⁹ i illa die. Et misit alexander ad ptholomeũ regem ęgipti legatos sc̃dm hec verba dicens. Q̃m ingressus sũ in regnũ meũ. ⁊ sedi i sede patrũ meoꝝ ⁊ obtinui principatũ ⁊ contriui demetriũ. ⁊ possedi regiõs nostrã. et cõmisi cũ eo pugnã. ⁊ cõtristus est ipse ⁊ castra eius a nobis. ⁊ sedimus in sede regni eius. ⁊ nũc statuamus adinuicẽ amiciciam: et da mihi filiã tuam vxorẽ. ⁊ ero gener tu⁹. ⁊ dabo dona tibi ⁊ dignitatem. Et respõdit ptolomę⁹ rex dicens. Felix dies i qua reuersus es ad terram patrũ tuorũ. ⁊ sedisti in sede regni eoꝝ. Et nũc faciã tibi ꝙ scripsisti: Sed occurre mihi ptholomaidam: vt videamus nos inuicem. ⁊ spondeam tibi sicut diristi. Et exijt ptholomeus de ęgipto ipe ⁊ cleopatra filia eius. ⁊ vẽit ptholomaidã anno cẽtesimo septuagesimo secũdo. Et occurrit ei alexãder rex Et dedit ei cleopatrã filiã suã ⁊ fecit nuptias ei⁹ ptholomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex alexander ionathę: vt veniret obuiã sibi. Et abijt cũ gloria ptholomaidã. ⁊ occurrit ibi duobus regibus. ⁊ dedit illis argentũ multũ ⁊ aurũ ⁊ dona. ⁊ inuenit grãm in conspectu eoꝝ. Et cõuenerunt aduersus eũ viri pestilentes. ex israel viri iniqui interpellãtes aduersus eũ. ⁊ nõ intẽdit ad eos rex. Et iussit spoliari ionathan vestimẽtis suis ⁊ indui eũ purpura. Et ita fecerũt. Et collocauit eũ rex sedere secũ. dixitq̃ principibus suis. Exite cũ eo in medium ciuitatis. ⁊ p̃dicate ut nemo interpellet aduersus eũ de vllo negocio. nec quisq̃ ei molestus sit de vlla ratione Et factus

¶ In anno centesimo sexagesimo quinto venit demetrius ꝛc. Quid ꝙ apollonium prefectū celessyrie quē demetrius cū exercitu direxit in iudeam. nisi lictores ⁊ terrene potestatis ministri designant. quib⁹ cōmissū est a dñis suis ut fidē christi expugnent. atq; psessores eius blasphemare cōpellant. Hi in equitū suorum numero confidentes de aminiculo. s. superbie se extollentes. insultant ionathe. ꝙ potestatē exerceat in montib⁹ cū sanctis doctoribus de spe quā hñt de supno adiutorio. illudūt. prouocantq; eos in campū. hoc est ad terrena desideria. ⁊ delicias mūdi quo facili⁹ eos in imis ꝓfundantes obruere possint. lata est enī via q̄ ducit ad mortē: ⁊ multi sunt qui intrant per eam. Sed ionathas ⁊ symon. x. milib⁹ cōtra apollonium ⁊ castra ei⁹ confligūt. eūq; superātes prosternūt. cuius sancti predicatores christi associato sibi fideliū numero qui mandata decalogi rite custodiunt contra psecutores fidei constanter dimicant. ⁊ freti diuino adiutorio omēs inimicos suos qui cogitant eis mala. vincētes supāt. Joppe enī que interp̄tat pulchritudo apte mundū significat. cui⁹ species carnalib⁹ videtur esse pulchra. q⁹ carnis sue i eo explere cupiūt desideria. Ibi ꝙp̄e ionathas custodiā apollonij expugnat. cū vanā philosophiā mundi ⁊ sectatores ei⁹ ꝙ veritatem euangelij turba doctor⁹ rebellādo cōculcat. Pugnat ⁊ idem ętus sanctorū predicator⁹ cōtra açotum qui interpretatur ignis patruelis cū cupiditatē terrenarū rerū in hoīb⁹ extinguere cupit. Sed fugiūt exercitus apollonij i açotū ad dagon ydolum suū ut se liberent. cū infideles a demōijs que supstitiose colūt q̄rūt est vt viderūt qui iterpellabāt eius gloriam que p̄dicabat. ⁊ optum eū purpura: fugerūt omēs. Et magnificauit eū rex. ⁊ scripsit eū inter primos amicos. ⁊ posuit eū ducē ⁊ participem p̄cipatus. Et reuersus est ionathas in hierusalem cū pace ⁊ lętitia. ¶ In anno centesimo sexagesimoquinto venit demetri⁹ filius demetrij a creta in terrā patrū suor⁹. Et audiuit alexander rex ⁊ cōtristatus est valde. ⁊ reuersus est antiochiā. Et cōstituit demetri⁹ apollonij ducē q̄ p̄erat celessyrie ⁊ congregauit exercitū magnū. et accessit ad iamniā. ⁊ misit ad ionathan sūmū sacerdotē dicēs. Tu solus resistis nobis: Ego aūt factus sū in derisū ⁊ i opp̄obria. ꝓpterea q⁹ tu potestatez exerces aduersum nos in montibus. Nunc ergo si cōfidis in virtutib⁹ tuis descende ad nos in campū. ⁊ ꝓpemus illic inuicem. q⁹ mecum est virtus bellor⁹. Interroga ⁊ disce quis sum ego ⁊ cęteri qui auxilio sunt mihi. qui et dicūt q⁹ nō pōt stare pes vester ante faciē nostrā q⁹ bis in fugā cōuersi sunt p̄s tui in terra sua. Et nūc quomodo poteris sustinere eq̄tatum ⁊ exercitū tm̄ in cāpo vbi nō est lapis neq; sarum neq; locus fugiendi: Ut audiuit autē ionathas sermones appollonij motus ē aio Et elegit decez milia viror⁹. ⁊ exijt ab hierusalem. ⁊ cōcurrit ei symon frater eius in adiutoriū. Et applicuerūt castra in ioppen. Et exclusit eū a ciuitate. q⁹ custodia apollonij ioppe erat. ⁊ oppugnauit eā Et exterriti qui erāt intra ciuitatē aperuerūt ei. ⁊ obtinuit ionathas ioppen. Et audiuit appollonius ⁊ mouit tria milia equitū. ⁊ exercitū multū. Et abiit azotū tanq; iter faciens. ⁊ statim exiit in cāpū. eo ꝙ hr̄ēt multitudinem equitū ⁊ confideret in eis. Et insecutus est eum ionathas in azotū. ⁊ p̄liū cōmiserūt. Et reliquit appollonius i castris mille equites post eos occulte. Et cognouit ionathas q̄m sunt insidię post se. ⁊ circuierunt castra eius. ⁊ iecerūt iacula i ipsū a mane usq; ad vesp̄am. Populus autem stabat sicut p̄cepit ionathas ⁊ laborauerunt equi eor⁹. Et eiecit symon exercitum suū. ⁊ cōmisit contra legionem. Equites enī fatigati erant. Et contriti sunt ab eo ⁊ fugerūt. Et qui dispersi sūt per cāpū fugerūt in azotū. ⁊ intrauerūt i beth dagon ydolū suū ut se liberarent. Et succēdit ionathas azotū ⁊ ciuitates que erant in circuitu eius. ⁊ accepit spolia eor⁹. ⁊ tēplū dagon. ⁊ eos qui fugerūt in illud succēdit igni. Et fuerunt qui ceciderunt in gladio cum his qui succensi sūt fere octo milia viror⁹. Et mouit inde ionathas castra. ⁊ applicuit ascalon. ⁊ exierūt de ciuitate obuiā illi in magna gloria. Et reuersus est ionathas in hierusalem cum suis habentibus spolia multa. Et factum est ut audiuit alexander sermones istos: addidit adhuc glificare ionathan. Et misit ei fibulam aureā sicut est consuetudo dari cognatis regum. Et dedit ei accharon ⁊ oēs protectōnem. Dagon enīz interpretat piscis tristiciaz. significās diabolū qui in pelago istius seculi latitās quos valet decipere certat. Sed ionathas succendit açotū ⁊ tēplū dagon. ⁊ eos qui fugerūt in illud occidit gladio q⁹ doctores sancti incēdio districti anathematis diabolū simul cū cupiditate mūdi imp̄petuū damnāt. ydolatraq; gladio diuini verbi p̄cutiunt. q⁹ penā q̄ eos in gehennaz subsequet̄ p̄dicant.

¶ Et fuerūt ꝛc. Per octonariū numerū ⁊ circūcisio spirital⁹ ⁊ dies resurrectōis sic̄ sepe diximus ostendit⁹ vbi oēs qui h̄ nō circūcidunt⁹ spū dei viui in penā traduntur ignis perpetui.

¶ Et mouit inde Jonathas. p̄mouit castra ⁊ applicuit ascalonem. cū p̄dicatores sc̄i apparatū p̄j certamis ad debellandū gentiū errores. ⁊ ipas ad fidē christi cōuertēdas disponunt. q̄s ille cum deuotione suscipiunt q̄n eis obedientiā i euāgelio gratanter ipendūt Vñ recte subiungitur

¶ Et reuersus est ionathas in hierusalē cū suis habentib⁹ spolia multa. q⁹ cū doctores noui testamenti p̄dicantes gentib⁹ xp̄m dei se ditatos fide credentiū conspiciūt mox ad referēdas deo gratias in ecclesiaz christi redeunt. ut ei dignas laudes referant cuius gratia donū hoc acceperunt. de quo grādi tripudio exultant.

¶ Et factuz est ꝛc. Quid est ꝙ alexāder audiēs factū ionathę addidit glorificare eū dans ei regalē ornatū nisi ꝙ principes gētiū agnoscētes magnanimitatem ⁊ fortitudinē eccl̄ię: regię dignitatis ei referūt honorē. quia illā regis celestis ꝓgnoscūt veraciter esse spōsā. ⁊ tribuunt ei vrbes in possessiones. q̄m finiū suarū tradūt illi inhabitationem.

fines eius in possessionem.

¶Ca. XI.

ET rex egipti congregauit exercitum sicut arenam quę ē circa oras maris·ꝛ naues multas·ꝛ q̄rebat obtinere regnum alexādri dolo·ꝛ addere illud regno suo·Et exīit in syriā verbis pacificis·ꝛ apiebāt ei ciuitates·ꝛ occurrebant ei·qz mādauerat alexāder rex exire ei obuiā eo q̄ socer suus esset.Cū aūt introiret in ciuitatem ptolomęus ponebat custodias militū in singulis ciuitatib⁹·Et ut appropiauit azotū. ostenderūt ei templū dagon succēsū·ꝛ azotū ꝛ cętera eius demolita ꝛ corpa proiecta eoꝝ qui cesi erāt in bello.ꝛ tumulos quos fecerat secus viā·ꝛ narrauerunt regi qz hęc fecit ionathas:vt inuidiā facerent ei·Et tacuit rex.Et occurrit ionathas.regi in ioppen cū gloria·ꝛ inuicem se salutauerūt:ꝛ dormierūt illic·Et abiit ionathas cū rege usq̄ ad fluuiū qui vocaī eleutherus ꝛ reuersus est in hierusalē.Rex autem ptolomęus obtinuit dominiū ciuitatū vsq̄ seleuciā maritimā.et cogitabat in alexandrū cōsilia mala·Et misit legatos ad demetriū dicens·Veni cōponamus inter nos pactū.ꝛ dabo tibi filiā meā quam habet alexander·ꝛ regnabis in regno patris tui. Penituit enim me q̄ dederim ei filiā meā·Quesiuit enim me occidere·Et vituperauit eū ꝓpterea q̄ ꝛcupiuerat regnū ei⁹.Et abstulit filiā suā ꝛ dedit eā demetrio. ꝛ alienauit se ab alexādro. ꝛ manifeste facte sunt inimicicię eius·Et intrauit ptolomęus antiochiam ꝛ iposuit duo diademata capiti suo· ęgipti ꝛ asię·Alexāder aūt rex erat in cilicia illis tpib⁹·qz rebellabant qui erant in locis illis·Et audiuit alexander ꝛ venit ad eū i bello.Et pduxit ptholomęus rex exercitum ꝛ occurrit ei i manu valida.ꝛ fugauit eū·Et fugit alexāder in arabiā vt ibi protegereī.Rex aūt ptolomęus exaltatus est·ꝛ abstulit galdiel arabs caput alexādri·ꝛ misit ptholomeo·Et rex ptholomęus mortuus est in die tercia.ꝛ qui erāt i munitionibus pierūt ab his qui erāt intra castra·Et regnauit demetri⁹ anno centesimo sexagesimo septio

¶In diebus illis congregauit ionathas eos qui erant in iudea vt expugnarēt arcē quę est in hierusalē ꝛ fecerūt contra eā machinas multas·Et abierant quidam qui oderant gentem suā viri iniqui·ad regem·ꝛ renūciauerūt ei q̄ ionathas obsideret arcem.Et vt audiuit iratus est.ꝛ statim venit ad ptolomaidā ꝛ scripsit ionathę ne obsideret· sed occurreret sibi ad colloquium festinato· Vt audiuit aūt ionathas iussit obsidere.Et elegit de seniorib⁹ israel ꝛ de sacerdotibus:ꝛ dedit se periculo.Et accepit aurum ꝛ argentum et vestem ꝛ alia exenia multa.ꝛ abiit ad regē ptholomaidā ꝛ inuenit gratiam in conspectu ei⁹ Et inrerpellabāt aduersus eū quidam iniqui er gēte sua. Et fecit ei rex sicut fecerāt ei qui ante eū fuerant·Et exaltauit eū i ꝛspectu oīm

¶In dieb⁹. illis Quid est q̄ ionathas cos q̄ crāt i arce hierosolimitana expugnat p eos qui sūt in iudea nisi q̄ doctores sancti insectant eoꝝ cōtumacia qui exaltatione cordis atq̄ superbię inniti tentes diuinis ꝛceptis resistere parant.Contra quos facit machinas mltas, quia multiplici disciplina·ac diuersa scripturarū doctrina eos oppugnare ꝛ ad humilitatem prouocare studēt·Sed sicut tunc quidā de his qui oderant gentē suā viri iniqui adierūt regē accusātes ionathan sic ꝛ nunc hi qui disciplinam ecclīasticā recipere nolūt·abominantur eos qui sibi iniquitatē suā auferre conāt accusantes eos apud ꝛculi potestates quatinus eos in odiū illorum cōuertant.ꝛ persecutionem eis incitent sed nō ꝓualent·qm̄ dns adiutor et ꝓtector suoꝝ est·ꝛ ex oībus tribulationibus coꝝ liberauit eos.

¶Rex autē ptholomęus·Ptholomę⁹ euergetes q̄ post ptholomęū philometorem regnauit·in alexādria vt cronicoꝝ libri testātur·alexādro filioballo regi syrię filiā suam tradidit vxorē.quā postea inimicicia inter se ꝛ generū exorta abstulit et tradidit demetrio filio demetrij in vxorē cum regno qđ abstulerat ab alexandro qđ nūc scriptura cōmemorare videtur.

Et postulauit. Toparchias. ß ē villarū vel opidorū ꝓnc patum ealoca nuncupat quę demetrius ex regno samarię addidit ad iudęam. de quibus in sequentib⁹ narrat. ß est liddam ⁊ ramathā. Lidda eī ciuitas est palestinę ī litore maris magni sita. ⁊ ramatha vrbs ē samuelis. de q̄ in libro regū narrat. Jure ꝯ amicicię. rex demetri⁹ ionathę ꝓcedens immunitatez iudeę addidit ciuitates ꝓdcās: remittēs decimaꝝ ⁊ tributorū cēsū. ⁊ areas salinarū in qb⁹ salis cōfectō rei publicę debebat. necnō ⁊ alia debita q̄ illi regio fastu deferebant iuꝝ ꝓfessionē cū ionatha habitaz oīa condonauit.

Triphon autē. Qualit aūt demetrius ī odium exercitui suo venerit pompeius trogus ostēdit dicēs. Recupato pīno regno demetrius ⁊ ipse rerū successu corruptus ⁊ vitijs adolescētię in segnicię labit tantūq̄ cōtemptū apud omēs inertia quātū odiū ex supbia pī habuerat: ꝓtraxit. Itaq̄ cū ab impio ei⁹ passim ciuitates defecerent ad abolendam segnicię maculā: bellum pthis īferre statuit. cuius aduētū non inuiti oriētis populi videre ⁊ propter arsichidę regis pthorum crudelitatē. ⁊ qō veteri macedonū impio assueti noui plīi supbiā indigne ferebant. Itaq̄ cū psaꝝ ⁊ elimoꝝ baccilanorū q̄ auxilijs iuuaret. mltis p̄lijs pthos vastatos fudit q̄ ad postremū pacis simulatōe deceptus capit. traduct⁹ q̄ p oīa ciuitatū plīs q̄ defecerūt ī ludibriū fauoris ostēditur Missus deīde ī hyrcaniā benigne ⁊ iuꝝ cultū p̄stitę fortunę bēt.

Et misit ionathas ꝛc. Quid ē q̄ ionathas a rege demetrio petit vt eiceret eos q̄ erāt ī arce ī bierm ⁊ in p̄sidijs qui ⁊ īpugnabāt israel. a q̄ ecōtrario postulat demetrius auxilia aduersus inimicos nisi q̄ doctores sā expetūt a gētiū p̄ncipib⁹ ⁊ ab omī populo errois ⁊ supbię debellatōnem ⁊ ipsi sīmilit a sās doctoribus postulāt suffragiū doctrię ⁊ oratiōnis ad superādos spiritales īimicos. Neut ē ordo sine alteri⁹ opitulatōe effectū ministerij sui rite ꝓficere valet. q⁹ nec doctores sā meritū lucrificādi sine cōūsione et obediētia subditorū nec ipsi sb̄diti salutē ꝓmereri p̄nt sine doctrīnēto ⁊ instructōe magistroꝝ. Vtq̄ ē ordo vt p̄dictū ē ab alio fulciat. ⁊ ab alio adiuuat. Vñ paulus thessalonicensibus ait. Tūc vinimus. si vos statis in dño: q̄m gaudem⁹ ꝓpter vos ante deū nr̄m Et ad ephes. Bta inquit vīa sumus: sīc et vos nīa in die dñi nr̄i iesu christi.

Et viderūt ꝛc. Qz iudei victoriam capientes de hostib⁹ cogebant eos pacē postulare ⁊ dextras sibi dari signat q̄ robur sę ecclesię hostib⁹ p̄minet vniuersis. ⁊ siue eos p confessionem salubriter cedere facit. siue cōtemptores in sua ptinacia insistentes iuste punit quia ipsa a saluatore suo dño nīo iesu christo potestatem accepit calcandi super serpentes ⁊ scorpiones. ⁊ sup omnem virtutem inimici. De qua alibi in euangelio loquens ad apl̄m suū petꝝ ait Tu es petrus ⁊ sup hāc petrā ędificabo ecclesiā meā. ⁊ portę inferi non p̄ualebunt aduersus eam. Et nominati sūt īquit iudei in regno. q⁹ confessores christi glorioſi apparent in toto mundo. Sz hāc gloriā nō sibi ascribunt sā viri. sed regi suo omniū videlicet bonoꝝ largitori deo. Vnde ⁊ subditur. Regressi sunt ī hierusalem habentes spolia mlta. Huiuscemōi ḡtes ⁊ psalmista deo se referre testat dicens Bene nunciaui iusticiā tuā ī eccl̄ia magna ecce labia mea nō prohibebo. In eccl̄ia ergo

amicorū eius ⁊ statuit ei p̄incipatū sacerdotij. ⁊ quęcūq̄ alia habuit p̄ius p̄cioſa. ⁊ fecit eū p̄incipē amicoꝝ. Et postulauit ionathas a rege: vt immunem faceret iudeā ⁊ tres toparchias. ī. samariā ⁊ confines eius. ⁊ promisit ei talēta trecēta. Et ꝓsensit rex. ⁊ scripsit ionathę epistolas de his oībus hūc modū cōtinentes. Rex demetrius fratri ionathę salutē ⁊ genti iudeoꝝ. Ex emplū epl̄ę quā scripsimus lasteni parenti nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex demetrius lasteni parenti salutē. Genti iudeorū amicis nostris ⁊ conseruātibus sq̄ iusta sunt apud nos decreuimus benefacere ꝓpter benignitatem ipsoꝝ quam erga nos habēt. Statuimus ergo illis omnes fines iudęę. ⁊ tres ciuitates. afferidā liddam ⁊ ramathę quę additę sunt iudęę ex samaria. ⁊ oēs cōfines earū sequestrari omnibus sacrificātib⁹ in hierosolimis. ꝓ his quę ab eis p̄ius rex accipiebat p̄ singl̄os annos. ⁊ ꝓ fructibus terrę ⁊ pomorū. Et alia quę ad nos pertinebant decimarū ⁊ tributoꝝ ex hoc tpe remittimus eis. ⁊ areas salinarū: et coronas quę vobis deferebantur oīa ipsis cōcedimus. ⁊ nihil horū irritū erit ex hoc ⁊ in omne tem⁹. Nunc ergo curate facere hoc exēplum ⁊ detur ionathę. ⁊ ponat in monte sancto ⁊ in loco celebri. Et videns demetrius rex q̄ siluit ēra in ꝓspectu suo. ⁊ nihil ei resistit dimisit exercitū suū: vnūquēq̄ in locū suū excepto peregrino exercitu quem contraxit ab insulis gentiū. ⁊ inimici erant ei omnes exercitus patrū ei⁹. Triphon aūt erat q̄dam ptium alexandri p̄ius. ⁊ vidit q̄m omnis exercitus murmurat cōtra demetrium. ⁊ iuit ad emacuel arabem qui nutriebat antiochum filium alexandri. ⁊ assidebat ei vt traderet eū ipsi. ⁊ regnaret loco p̄is sui. Et enūciauit ei quāta fecit demetrius. ⁊ inimicicias exercituum eius aduersus illū. Et mansit illic diebus multis Et misit ionathas ad demetriū regem vt eijceret eos qui in arce erant in hierusalem. ⁊ qui in p̄sidijs erāt: quia impugnabant israel. Et misit demetrius ad ionathan dicens. Non hęc tantū faciam tibi ⁊ gēti tuę: sed gloria illustrabo te ⁊ gentem tuā cū fuerit opportunū. Nunc ergo recte feceris si miseris viros mihi in auxilium. quia discessit omis exercitus mei⁹. Et misit ionathas ei tria milia virorū fortiū antiochiā. Et venerūt ad regem. ⁊ delectatus est rex ī aduentu eoꝝ. Et cōuenerūt qui erāt de ciuitate centumviginti milia virorū ⁊ volebant interficere regem Et fugit rex in aulam. ⁊ occupauerunt qui erāt de ciuitate itin era ciuitatis. ⁊ ceperūt pugnare. Et vocauit rex iudęos in auxiliū. ⁊ cōuenerūt omnes simul ad eū. Et dispsi sunt omnes p̄ ciuitatem. ⁊ occiderūt in illa die centū milia hominū. Et succenderūt ciuitatem ⁊ ceperunt spolia multa in illa die. et liberauerūt regem. Et viderūt qui erant de ciuitate q̄ obtinuissent iudęi ciuitatem sicut volebant. ⁊ īfirmati sunt mente sua. ⁊ clamauerūt

fideles quiqꝫ habentes ſpolia virtutū: regrediunt vt laudes dicant deo. cū non ſuis viribus. ſed gratię diuine victoriā quā adepti ſunt deputant dicentes cū ꝓpha. Non nob̄ dñe non no. ſed nomini tuo da gloriam. Super miſericordia tua ⁊ veritate tua.

¶Et ſedit deme. Q demetrius ionathę pro beneficijs retribuit mala ſignificat carnales ſtultos. cū eis ꝓſulit ad ſalutem non reſpondere benefactoribus ſuis ꝑm debita beneficia. ꝗ ꝑm obtuſi cordis ſui ꝑua conſilia. Quidqd enī eis agit ad vtilitatem illi totū reputāt ad noxietatez ⁊ inuidię ſtimulo incitati nequiſſime ſuę eligūt debuire voluntati.

ad regem cum precibus dicentes. Da nobis dextras. ⁊ ceſſent iudei oppugnātes nos ⁊ ciuitatē. ⁊ pie cerūt arma ⁊ fecerūt pacē. Et gloꝛificati ſunt iudei in ꝓſpectu regis ⁊ in conſpectu omniū qui erant i regno eius. ⁊ nominati ſūt in regno Et regreſſi ſūt in hieruſalem habētes ſpolia multa. Et ſedit demetrius rex in ſede regni ſui. ⁊ ſiluit terra i conſpectu eius. Et mētitus eſt oīa quecūqꝫ dixit. Et alienauit ſe a ionatha ⁊ nō retribuit ei ſcōm beneficia q̄ ſibi retribuerat. ⁊ vexabat eū valde. Poſt hęc aūt reuerſus ē triphon ⁊ antiochus cum eo puer adoleſcēs ⁊ regnauit. ⁊ impoſuit ſibi diadema. Et congregati ſunt ad eū oēs exercitus quos diſperſerat demetrius. ⁊ pugnauerūt cōtra eū ⁊ fugit ⁊ terga vertit. Et accepit triphon beſtias. ⁊ obtinuit ātiochiā

¶Et ſcripſit antiochus adoleſcens ionathę dicēs. Cōſtituo tibi ſacerdotiū: ⁊ cōſtituo te ſup quatuoꝛ ciuitates. vt ſis de amicis regis. Et miſit illi vaſa aurea in miniſteriū. et dedit ei poteſtatem bibendi in auro ⁊ eſſe in purpura. ⁊ habere fibulam auream. Et ſymōem frēm eiꝰ cōſtituit ducē a terminis tyri uſqꝫ ad fines ęgipti. Et exīit ionathas: ⁊ pambulabat tranſflumen ciuitas tes. ⁊ cōgregatus eſt ad eū omnis exercitus ſyrię in auxiliū. Et venit aſcalonem. ⁊ occurrerūt ei de ciuitate honorifice. Et abīit ide gazā. ⁊ concluſerūt ſe qui erant gazę. ⁊ obſedit eam. ⁊ ſuccendit quę erāt in circuitu ciuitatis. et p̄datus eſt eam. Et rogauerūt gazenſes ionathan ⁊ dedit illis dextrā ⁊ accepit filios eoꝝ obſides: ⁊ miſit illos in hieruſalem. et pambulauit regionem vſqꝫ ad damaſcū. Et audiuit ionathas qꝛ pꝛeuaricati ſunt pꝛincipes demetrij in cades quę eſt in galilea cū exercitu multo. volētes eū remouere a negocio regni. ⁊ occurrit illis. fratrem aūt ſuū ſymonē reliquit intra pꝛouiciā. Et applicuit ſymon ad bethſurā. ⁊ expugnabat eā diebus multis. ⁊ concluſit eos. Et poſtulauerūt ab eo dextras accipe. ⁊ dedit illis. Et eiecit eos inde: ⁊ cepit ciuitatem. ⁊ poſuit in ea p̄ſidiū. Et ionathas ⁊ caſtra eiꝰ applicuerūt ad aquam genezar. ⁊ fugerunt in campestria. Et cum audiſſet reliqui gentium qui erant in finibus galilee nō incōgrue poteſtates ſeculares intelligi poſſunt. q̄ licet inter fideles ꝓpter catholicā ꝓfeſſionē annumerent. hoc em̄ cades q̄ interp̄tatur ſancta. vel mutata ⁊ galilea. hoc ē tranſmigratōfacta p figurā expꝛimunt ſepe tñ tles fraudē moliunt negocō regni celeſtis. Quib̄ occurrit ionathas qꝛ neceſſe eſt vt iſtis ſolertia ſanctoꝝ doctoꝝ occurrat. ne fraudē quā diſponunt aio. expleant facto. Simonē tamen fratrē ſuū reliqt intra pꝛouinciā ut tueret eā intrinſecus cōtra petulantiā inſolentiū. Sicuti ſancti pꝛedicatores licet aliqñ ad ſeculi actus moderandos ⁊ indiſciplinatoꝝ inſtationes tempandas ſe ponigāt. tñ nllomō ſui iuris miniſteriū ordinare infra eccleſiam ceſſant. ſed hūt ibidē ſemper q̄ regularem in omnib̄ ꝓſeruent diſciplinā. vt ſicut in exterioꝛib̄ vtiles. ſic in īterioꝛibus vbiqꝫ inueniantur ſalubꝛes.

¶Et applicuit ſymon. Quid p bethſuram niſi lectō ſanctaꝝ ſcripturarū denotat. qꝛ bethſura dom⁹ robuſtoꝝ interpꝛetat. et bñ ſcriptura ſacra domus robuſtoꝝ dicit teſt. qꝛ ibi quiqꝫ robuſti ⁊ fortes viri ſemper diſcēdo ⁊ bñ opando inhabitant. qꝛ cū pſalmiſta. i lege dñi meditant die ac nocte. In hac enim domo aliqñ hęrētici falſo ihabitare vident cum ſcripturas legere. ſed nō intelligere omnino pbant. Cū dī q̄ ſymon expugnauerit bethſurā diebus mltis. ⁊ cepit ciuitatē. ⁊ eiecerit pꝛauos habitatoꝛes inde. poſuerit q̄ ibi pꝛeſidium qꝛ doctoꝛes ſā hoc habent maxīe in conatu. hoc toto agāt niſu. vt hęreticos expugnent falſam coꝝ opinionē deſtruendo. ſcripturā q̄ legis dei ab eoꝝ manib̄ eruant. ponentes in ea preſidiū. hoc eſt pios ſcrutatoꝛes et meditatoꝛes ſapientię diuinę. qui ſtudeāt recte intelligere ⁊ rite pꝛoferre diuinum ſermonem.

¶Et audiuit ionathas ꝛc. Demetrij principes q̄ p̄uaricati ſūt in ca

¶Et ionathas et. Quid eſt q ionathas ad aquā geneſar caſtra applicuit. niſi q cętus ſanctoꝝ pꝛedicatorum ſpiritu dei accenſus mundanis fluctibus ⁊ infidelium p̄ſecutionib̄ obuiare parat. Stagnū geneſareth idē dicunt eſſe q mare galileę. vel mare tyberiadis ſed mare galileę ab adiacente pꝛouintia dictū. mare vero tyberiadis a pꝛoxima ciuitate quę olim cenereth vocata. ꝗ ab herode tetrarcha inſtaurata in honorem tyberij cęſaris. tyberias eſt appellata. Pꝛoꝛſo geneſar a laci ipſius natura q̄ criſpantibus aquis de ſe ſibi excitare aurā pꝛhibet greco vocabulo: quaſi generāt ſibi auram dī. Neqꝫ cuī in ſtagni moꝛē ſternit aq̄. ꝗ ſpirantib̄ frequentib̄

auris agitatur. haustu dulcis. z ad potandū habilis. sed hebreę linguę cō
suetudine omnis aquarū congregatio siue dulcis siue salsa: mare nūcupat'
Qui lacus influente iordane centū seraginta stadijs in longitudine. z lxa
ginta extendit' in latitudine. Quia ergo stagnū siue mare presens seculum
designat. ionathas noster cū suis seculari tumultu resistere properat. z añ
lucem vigilare certat in campo asor. hoc est contra insidias dyaboli vigi-
lantis studiose. obseruare curat. Asor enim interpretatur sagitta luminis.

Et apls de eodez apo
stata angelo scribens
ait. Ipse enim transfi-
gurat se in angeluz lu
cis. Vnde non mirū si
ministri eius trāsfigu-
rent' velut ministri iu-
sticię. Ibi alienigenę
occurrentes in cāpo tē
dunt insidias in mon
tibus. qz siue maligni
spiritus. seu etiā puer-
si homines in luxuria
siue supbia presentis
vitę. vel secularib9 de-
sideriis quoscūqz pos-
sunt seducere cōtēdūt.
Quibus necesse est vt
milites christi currant
ex aduerso. z confligāt
fortiter cū illis ne forte
consentiant psuasioni
bus eorū z voluptati
bus atqz illecebris dis
soluant'. Sed cōmisso
prelio fugerūt hi q̄ ex
parte fuerāt ionathę
omnes. z nemo relict9
ē ex eis nisi mathathi
as fili9 absalomi z iu-
das filius calphi. prin
ceps militię exercitus.
qz proh dolor mlti de
ecclesiasticis p ambitō
nem z voluptatē ipsi9
mundi subuertuntur.
Vnde in pabola euā
gelica dñs ait. Q̄ exor
te spine suffocauerunt
segetez. hoc est diuitie
z voluptuosę vitę suf
focāt verbū. ita ut nō
ferat fructū. Sed tam
mathathias qui inter
pretat' donū dei. z iu-
das hoc est confitens.
restāt cum ionatha. qz
illi q̄ dono dei illumi-
nati atqz cōfortati sūt
z rite credēdo atqz be
ne operādo veraciter
sunt dei cōfessores. hi
psteuerant in castris ec
clesię. z hostem fortiter
p̄mūt donec eū conte-
rant. z suos qui cedendo hostibus fugerant castris pristinis iterum restitu
ant. Sed videamus quid fecerit ionathas qñ milites sui versi sūt in fugā

ante lucem vigilauerūt in campo
asor. Et ecce castra alienigenarum
occurrebant ei in cāpo. z tēdebāt
ei insidias in montibus. Ipse aūt
occurrit ex aduerso. Et insidię ex-
urrexerūt de locis suis z ꝯmiserūt
prelium. Et fugerunt qui erant ex
parte ionathę omnes. z nemo reli
ctus est nisi mathathias filius ab-
salomi. z iudas filius calphi. prin
ceps militię exercitus. Et scidit io-
nathas vestimēta sua. z posuit ter
ram ī capite suo z orauit. Et reuer
sus est ad eos in p̄liū. z cōuertit il-
los in fugam z pugnauerūt. Et vi
derunt qui fugiebant partis illius
z reuersi sunt ad eū. z insequeban
tur cū eo usqz cades ad castra sua.
z peruenerūt usqz illuc. Et cecide-
runt de alienigenis in illa die tria
milia virorū. Et reuersus est iona-
thas in hierusalem.

Ca. XII.

Et vidit iona
thas qz tempus eum
iuuat. z elegit viros z misit eos ro
mam statuere z renouare cum eis

Et scidit iona. Sic enim prepositi z magistri ecclesię agere debent
qñ suos lacescere in prelio. ac terga hostibus vertere conspiciūt scindere ve
stimenta sua. hoc est corpus ieiunijs ac lacrimis affligere: z ponere terram
in capite suo. hoc est fragilitatem corpis reuoluere in mente sua z orare de
um pro delictis suis. vel populi. vt ipse qui omnipotens est: operet' salutē
erga infirmos z reducat eos ad pristinam sanitatem. Sicqz exhortari vnū
quēqz oportet. vt resipiscat a diaboli laqueis qui captiuus fuerat ad eius
voluntatem. z reuertatur ad dominū z miserebitur eius. z ad deū nostruz

quoniā multus est ad ignoscendum.

Et ceciderūt. Nota q̄ alienigene ternario numero prosternunt' qz p
sancte trinitatis fidem vniuersi hostes ecclesię conterunt' supant' atqz pro
sternuntur. Et turba credentium regreditur cum duce suo in hierusalē mi-
sticam quę est mater omnium nostrū. vt ibi gratias z laudes referant deo
nostro in eternum z in seculum seculi. Ca. XII.

Et vidit iona. Q̄ mittit ionathas epistolas ad romanos z ad spar
ciatas z ad alia loca.
vt renouet pactum et
amicitiā cuz eis quam
frater suus iudas pri-
or cuz illis sponte inīt
demonstrat q̄ magna
solicitudo sanctis de-
bet esse predicatoribus
vt pacem quā christus
in mundo obtulit ipsi
toto studio renouare
atqz cōseruare vbiqz
contendant. quia ipse
filius dei qui venit in
terram vt pacificaret
ī carne sua celestia atz
terrestria. statī in exor-
tu natiuitatis suę vo-
luit ab angelis decan-
tari. Gloria in excelsis
deo. Et in ter. pax ho-
bo. vo. Quam vtiqz
pacem idem mediator
dei z hominū iam ho
mo factus suis disci-
pulis cōmendauit di-
cens. Habete sal. z pa
cem habete inter vos
pacem meam do vob
pacem relinquo vo-
bis. Pacem etenim z
concordia vniersum
corpus christi adunat'
regit' ac stabilit'. Qui
autem cum proximis
suis non vult habere
pacem in corpore chri
sti nullam habet socie
tatem. nec iam ad eter
nam potest peruenire
requiem. Vnde se se-
parauit per contentio
nem. Et hoc est exēplū
ꝛc. Quomodo autem
sparciate fuerūt de ge-
nere abraam. facile nō
inuenit'. potuit tamen
fieri q̄ abraam plures
filios: excepto ysaac
quēpeperit ei sara. ha
buit de agar videlicet
z cethura sicut scriptu
ra māi festat ut ab ali-
quo eor̄ origo proces-
serit sparciatarum. Sed iosephus hui9 loci mentōnem faciens non videt'
tantū cognationem sparciatarum cum iudeis. verū etiam aliquam societa
tem velle exprimere. qui lacedemoniorum epistolaz scriptam taliter refert
Rex lacedemoniorum aruis onię salutem. Legentes scripturam aliquam
inuenimus ex vno genere iudeos z lacedemones extitisse. z familiaritatem
cum abraam socialiter habuisse. Justū ergo est dū fratres existatis z trans-
mittere ad nos z petere quę vobis necessaria indicatis. faciemus ꝛo z nos
idem. z vīa propria simul z nostra cōmunia reputamus. Portitor lrārz de-
motilis epl'as vobis defert quadrangulo scriptas. sigculuz hñtes aquilā
draconē vnguibus deportantē. Epl'a igit' a lacedemoniorz rege destinata

textum huius mõi cõ
tinebat.

Et audiuit iona
thas. Quid aũt signi
ficat q ionathas adũ
sus demetrij principes
qui aduersus eũ egres
si sũt pugnare exijt ab
hierusalem. z occurrit
eis ĩ amathite regione
nisi q sacer ordo do
ctorũ aduersus psecu
tores ecclesię. hoc ẽ iu
deos paganos z hęre
ticos semp paratus ẽ
pœliari z coꝝ perfidei
resistere. quib egredi
ens ab hierusalẽ occur
rit in amathite regiõe
q licet a quiete ĩterne
comtemplatõis q̃ ani
mi oculo intuent celsi
tudinẽ creatoris z su
pernoꝝ magnitudinẽ
premioꝝ ad tẽpus ere
ant vt confligant cum
hostib tñ a rectitudie
veritatis nullo mõ de
dinant. Nã amathite
veritas mea interp̃ta
tur. Sed siue in confli
ctu disputationum p̃
errores eoꝝ contẽdãt
siue flagella eoꝝ ac ce
des patienter tolerent
iusticię tñ veritatẽ nul
lo modo relinquunt
nec eis tribuũt faculta
tem vt p fraudez aliq̃
modo in regionẽ eccle
się ĩgrediant. summo
opemitunt ut statim ĩ
inicio doli prauitatez
eoꝝ conterant z castra
ecclesie illesa conseruẽt

Et misit iona
thas. Missis speculatorib
castra hostiũ iõathas
explorat. cũ prędicato
res sancti p viros ĩdu
strios fraudẽ inimicoꝝ
inuestigant. q̃tinus eo
rũ consilijs prauis cõ
pertis dolũ ipsoꝝ faci
lius p̃cauere possint.
Qui renũciauerũt eis
supuẽire ipsos ad eos
velle nocte. Illi enĩ no
cte parant venire q̃ ce
co corde opa meditan
tur tenebrarũ agere ac
contra ionathas suos
vigilare z esse in armis
paratos ad pugnam
inbet tota nocte. quia
proprium est electoꝝ ma
gistroꝝ vt puigiles at
cautos doceãt esse sub
ditos suos omni tẽpe
istius vitę quo in ĩcer
to degentes: ad certuꝫ
finẽ tendũt. Et audiẽ
tes aduersarij q̃ pra
tus est ionathas cũ su

amicicią ne forte alieni efficiamur
a vobis. Multa enĩ tpa trãsierunt
ex quo misistis ad nos. Nos ergo
in omni tempore sine intermissiõe
in diebus solennibus. z ceteris q̃
bus oportet memores sumus vĩ
in sacrificijs que offerim9 z obser
uatõibus sicut fas est. z decet me
minisse fratrum. Letamur itaq̃ de
gloria vĩa. Nos autem circũdede
runt multę tribulationes. z multa
pœlia. z impugnau erũt nos reges
qui sunt in circuitu nr̃o. Noluim9
ergo vobis molesti esse. neq̃ cete
ris socijs z amicis nr̃is ĩ his pœli
is. Habuimus enĩ de cœlo auxiliũ
z liberati sumus. z humiliati sunt
ĩimici nr̃i. Elegimus itaq̃ numeni
um antiochi filiũ. z antipatrũ iaso
nis filiũ. z misim9 ad romanos re
nouare cũ eis amicicią z societa
tem pristinã. Mandauimus itaq̃
eis vt veniant etiã ad vos. z salu
tent vos z reddãt vobis epl̃as no
stras de innouatione fraternita tis
nr̃e. Et nũc benefacietis respondẽ
tes nobis ad hęc. Et hoc rescriptũ
est epl̃arũ qđ miserat onias. Rex
sparciataruꝫ onias. ionathę sacer
doti magno salutem. Inuentũ est
in scriptura de sparciatis z iudęis
q̃m sunt frẽs. z qz sunt de genere
abraaꝫ. Et nũc ex quo hec cognoui
m9 bñfacitis scribẽtes nobis de pa
ce v estra. Sed z nos rescripsim9
vobis pecora nr̃a z possessiões no
stre vĩę sunt. z vĩę nr̃ę. Mandaui
mus itaq̃ hęc nunciari vobis. Et
audiuit ionathas q̃m egressi sunt
principes demetrij cũ exercitu ml̃
to. supra q̃s prius pugnare aduer

sus eũ. z exijt ab hierusalem. z oc
currit eis in amathite regiõe. Nõ
enim dederat eis spaciũ vt ingre
derent regionem eius. Et misit spe
culatores i castra eoꝝ. z reuersi re
nunciauerũt. quia cõstituũt super
uenire illuc nocte. Cum occidisset
autem sol: precepit ionathas suis
vigilare et esse in armis: paratos
ad pugnã tota nocte. Et posuit cu
stodes p circuitũ castroꝝ. Et audi
erunt aduersarij quia paratus ẽ io
nathas cũ suis ĩ bello. z timuerũt
z formidauerũt in corde suo. z ac
cenderunt focos i castris suis. Jo
nathas aũt z qui cũ eo erãt nõ co
gnouerunt vsq̃ mane. Videbant
autem luminaria ardentia: z secu
tus est ionathas z non cõprehen
dit eos. Transierunt enim flumen
eleutherum. Et diuertit ionathas
ad arabas qui vocãtur nabuthei.
z pcussit eos z accepit spolia eoꝝ.
Et iunxit z venit damascum. z per
ambulauit omnem regionem illaꝫ
Symon autẽ exijt z venit usq̃ ad
ascalonem. z ad proxima pręsidia
z declinauit in ioppem. z occupa
uit eam. Audiuit enim q̃ vellent p̃
sidium tradere partibus demetrij.
z posuit ibi custodes ut custodi
rẽt eam. Et reuersus est ionathas
z cõuocauit seniores populi z co
gitauit cum eis ędificare p̃sidia in
iudęa. et ędificare muros in hieru
salem. et exaltare altitudinem ma
gnã inter mediũ arcis et ciuitatis.
vt separaret eam a ciuitate. vt esset
ipsa singularie et neq̃ emant neq̃
vendant. Et conuenerunt vt ędifi
carent ciuitatem et cecidit murus

is in bello. timuerunt
valde. z accenderũt fo
cos ĩ castris. z medita
ti sunt fugam. Quos
secutus ẽ ionathas nõ
non cõprehẽdit quia
trans flumen iam pas
sos iuenit. Formidat
adũsarij q̃ se p̃parent
in spiritale pœliuꝫ ec
clesiastici. z accenderet
focos in castris suis &
est fingũt fortitudinez
belli in turmis suis. &
in mane lucescentis di
dei persequit spiritalit
ionathas hostes suos
q̃s tñ non comprehẽ
dit. i. ad credulitatem
non pduxit. qz ĩ amo
re fluctuantis sęculi
los estuantes conspici
ens irrenocabiles esse
iudicauit.

Et reuersus est.
Q ionathas reuersus
disposuit ędificare mu
ros hierusalẽ z cõsilio
ĩto cũ senioribus ppli p̃
sidia cõstruxit z altitu
dinẽ magnã iter medi
um arcis. z ciuitatẽ vt
separet eam a ciuitate
signat sanctos docto
res postq̃ forensibus
bellis ad tps occupati
fuerint intus de eccle
munitõe cum spiritali
bus viris tractare. ne
forte p hostes ĩternos
ledatur. Hi ergo qui
arce ciuitatis erant p
sidiabant ciuibus hie
rosolimitanis signant
hęreticos qui in arce
superbię sine collocatę
nunq̃ adũsus ecclesiã
dolos machinari de
sistunt. quos interdu
dit ionathas militibus
spiritali p̃sidio. ut sint
singulariter z nõ emãt
neq̃ vendant. qz excõ
municatione validissi
ma ab ecclesię vnitate
erecti sũt. nec eoꝝ secta
recipit nec ecclesiastica
doctrina illis tãq̃ spur
cissimis z omni fœdita
te fœtissimis porcis ad
ꝓtaminandũ vllo mõ
cõmittit cõtradicẽte b̃
ipsum z prohibẽte do
mino saluatore in euã
gelio vbi ait. Nolite
sanctũ dare canib. ne
q̃ mittatis margari
tas vĩas ante porcos.
ne forte conculcẽt eas.
z cõuersi dirũpãt nos.
Murus ergo qui eci
dit sup torrentẽ ab oc
tu solis quẽ z repauit
ionathas significat eos

qui videbantur in ecclesia aliquã custodiã gregis sibi cõmissi gere re. ẽ in rebus transitorijs innitentes atq; ambitioni seculi deseruiẽtes prolapsi sunt ĩ voluptatib⁹ isti⁹ vitę. ꝛ a ꝓpo statu ceciderũt. quos ueesse est vt sanctorum solertia restaurare cõtendat: ꝛ ad ꝑorem firmitatem ecclesiastico dogmate robborando reducere.

¶ Et cum cogitasset tripbon. Tripbon iste ypocritarum atq; hereticorũ figuram tenet. qui aliter agũt. aliterq; loquũt atq; aliud intentõe moliuntur. Cõtra quẽ ionathas cuꝫ quadraginta milibus occurrit. qꝛ cõtra tales euangelica doctrina. ꝛ custodia mandatoꝝ dei necessaria est. Qui enim ſm euangelij documẽta legis precepta seruauerit. hostium cuneos securus penetrabit. Sed q̃ tripbõ dolo psuasit ionathę vt remiserit a se exercituꝫ secũq; pacifice prexerit sicq; eũ delusum captiuauit. atq; secũ cõmeãtes occidit. signat eoꝝ ruinã q̃ legitime se nõ obseruant. neq; cautelam in circũspectõe cordis ꝛ conuersatõe corporis habent. Hos eni qꝛ euãgelij illã doctrinam nõ attendũt. vbi saluator discipulis suis precepit dicẽs. Vigilate ꝛ orate vt nõ intretis in temptationẽ. Et iterũ Attẽdite inq̃t vobis a falsis prophetis: qui veniũt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus sunt autẽ lupi rapaces. Merito hostiũ supat atq; interimit exercit⁹. qꝛ magistri celestis doctrina ab illis nou cõdigne ꝑuatur. ¶ Pomo loco ionathę symon frater eius sacerdotio fungitur. ꝛ populi ducatuꝫ gerit. cũ in pñti ecclesia alijs decedẽtib⁹. alij substituunt qui locũ regiminis teneant. ꝛ ĩ castris spiritalib⁹ milites christi sedulo exerceant. q̃tinus hostib⁹ vniuersis belligerando oportune resistere valeãt. Sꝫ qui erat super torrentẽ ab ortu solis. Et reparauit eũ qui vocatur caphedela. Et symõ ędificauit adiada ꝛ sephela. ꝛ muniuit eam. ꝛ imposuit portas ꝛ seras. Et cuꝫ cogitasset tripbon regnare asyę ꝛ assumere diadema. ꝛ extendere manũ in antiochũ regem. timens ne forte nõ permitteret eũ ionathas. sed pugnaret aduersus euꝫ. quęrebat comprehendere eũ et occidere. Et exurgens abiit i bethsan. ꝛ exiuit ionathas obuiam illi cũ quadragita milibus viroꝝ electorum in ꝑlium. et venit bethsan. Et vidit tripbõ quia venit ionathas cuꝫ exercitu multo. ut extenderet in eũ manus et timuit. Et excepit eũ cuꝫ honore. et cõmendauit eũ oibus amicis suis. ꝛ dedit ei munera. Et precepit exercitibus suis vt obedirent ei sic sibi. Et dixit ionathę: Ut quid vexasti vniuersũ populũ cuꝫ bellũ non sit nobis? Et nũc remitte eos in domos suas. Elige autẽ tibi viros paucos qui tecum sint. ꝛ veni mecũ ptholomaidam. ꝛ tradam eã tibi ꝛ reliqua presidia ꝛ exercitũ et vniuersos ꝑpositos negocii. et ꝙuersus abibo. Propterea enim veni: Et credidit ei. et fecit sicut dixit. et dimisit exercituꝫ ꝛ abierunt in terram iuda: Retinuit autẽ secũ tria milia viroꝝ ex quibus remisit in galileã duo milia. mille autem cũ eo venerunt. Intrauit aũt ionathas ptholomaidam. et clauserũt portas ptholomẽses, ꝛ cõprehenderũt eum ꝛ omnes qui cũ eo intrauerant: in gladio interfecerũt Et misit tripbon exercitum ꝛ equites in galileã ꝛ in campũ magnuꝫ vt perderet omnes socios ionathę At illi cũ cognouissent quia cõprehẽsus est ionathas et periit. ꝛ omnes qui cũ eo erãt. hortati sunt semetipsos. Et exierũt parati in prelium. Et videntes hi q̃ insecuti fuerant quia pro anima res ẽ illis reuersi sunt. Illi autem omẽs venerunt cũ pace in terrã iuda. Et planxerunt ionathan ꝛ eos qui cuꝫ eo erãt valde. Et luxit israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eoꝝ ꝑterere eos: Dixerunt enim: Non hñt principem ꝛ adiuuantem: Nunc ergo expugnemus illos: ꝛ tollamus de hominibus memoriam eorum.

¶ Ca. XIII.

Audiuit simon q̃ congregauit tripbon exercitum copiosum vt veniret in terrã iuda. ꝛ attereret eaꝫ. videns quia in tremore populus est ꝛ timore ascendit hierusalem. ꝛ cõgregauit populũ ꝛ adhortãs dixit Vos scitis quanta ego ꝛ frẽs mei ꝛ domus ꝑris mei fecimus ꝓ legibus ꝛ pro sanctis prelia: ꝛ angustias quales vidimus. horꝝ gratia perierunt frẽs mei oẽs propt̃ israel ꝛ relictus sũ ego solus. Et nũc nõ mihi cõtingat parcere animę meę in omni tempe tribulationis. Nõ enim melior sũ fratribus meis. Ui dicabo itaq; gentem meã ꝛ sanctuarium nostros quoq; nostros ꝛ vxores, qꝛ congregate sunt vniuersę gẽtes cõterere nos inimicicię gratia. Et accẽsus est spiritus populi simul vt

tripbon typicus similiter modo symonem fictionibus falsis vt fratreꝫ eius deluserat decipere conatur. qꝛ nũq̃ antiquus hostis per se sinoscq; ministros cultoribus christi insidias disponere cessat. Sed q̃ symonis hoc est obœdientis ꝛ diuĩs ꝑceptis r.te obtemperantis digne gerit officiũ. vniũ sorũ hostiũ supno adiut⁹ auxilio põt deuitare scandalum. Tripbon vero simul cum ionatha filios ipsius quos obsides accepit interfecit. licet eos promiserit simul cũ patre seruandos. qꝛ antiquus hostis quoscũq; seducendo in peccati mortẽ impellit. horꝝ profecto filios. hoc est opa licet antea pacẽ blandiẽdo simulauerit ĩ fine ꝙno cruciatui digna manifestabit. ¶ Põt ꝛ ionathas simpliciũ q̃ sunt in ecclesia typum gerere quos versutia callidoꝝ ad tempus captiuare videt. cũ corporalib⁹ dãnis eos affligit quoꝝ animę tñ ĩ fidei veritate persistentes libere post mortem carnis in lucẽ cuadẽt perpetuam. Unde ꝛ plurimi ipsorũ post obitum ꝓsentis vitę. victricia signa iuxta sua sepulcra habere meruerũt. sicut symon in sequentib⁹ legit̃ patri et matri et frib⁹ memoriale in sepulcris ipsorũ ꝓdidisse. ¶ Porro sancti q̃s saluatorĩ simplicitate ꝛ innocẽtia sua ꝑmanẽtes ꝓfortat dicens. Nolite eos q̃ corpus occidũt timere: et post hęc nõ habẽt q̃d faciant vobis. sed potius eũ timete: q̃ postq̃ occiderit habet potestatem mittere in gehennã ignis. Et itex. Beati estis ait cũ maledixerĩt vobis hoĩes et ꝑsecuti vos fuerint ꝛ dixerint omne malũ aduersus vos mentiẽtes ꝓpter me. Gaudete ĩ illa die: et exultate quoniã merces vestra multa est ĩ celo. Et itex. gaudete inquit et exultate quoniã nomĩa vestra scripta sunt in celo. de quib⁹ et psalmista ait

audiuit sermones istos. z respõde runt voce magna dicentes. Tu ès dux noster loco iudę z ionathę fratris tui. Pugnare pro eliũ nostrũ et omia quęcũq; dixeris nobis facie mus. Et congregans omnes viros bellatores accelerauit oẽs muros in hierusalem ꝓsũmare. z muniuit eã in gyro. Et misit ionathan filiũ absalomi. z cũ eo exercitũ nouũ in ioppen z eiectis his qui erant i ea mansit illic ipse. Et mouit triphon a ptholomaida cũ exercitu multo vt veniret ī terrã iuda. z ionathas cũ eo in custodia. Symon aũt ap plicuit in addus contra faciẽ cãpi Et vt cognouit triphon quia surre xit symon in loco fris sui ionathę. z quia cõmissurus esset aduersus eum proeliũ. misit ad eũ legatos di cens. Pro argẽto qđ debebat fra ter tuus ionathas in ratõne regis detinuimus eũ. Et nũc mitte argẽ ti talenta centũ. z duos filios eius obsides. vt non dimissus fugiat a nobis. z remittemus eũ. Et cogno uit symon quia cum dolo loquere tur secũ. Jussit tamen dari argẽtũ z pueros. ne inimiciciã magnã su meret ad populũ israel dicentẽ. qz non misit ei argentũ z pueros pro pterea perijt. Et mentitus est z nõ dimisit ionathan. Et post hęc vẽit triphon intra regionem vt cõtere ret eam. z girauerunt p viam q̃ du cit ador. Et symon z castra eius ãbu labant in oẽm locũ quocunq; ibãt

Qui autem in arce erant miserunt ad tripbonem legatos vt festiaret venire per desertũ. z mitteret illis alimonias. Et parauit triphon om nem equitatũ vt veniret illa nocte Erat eni nix valde multa. z non ve nit in galadithim. Et cũ appropin quasset baschama: occidit ionath z filios eius illic. Et ꝓuertit triphon z abijt in terrã suã. Et misit sym õ z accepit ossa fratris sui ionathę z sepeliuit ea in modin ciuitate pr̃m eius. Et planxerũt cũ omis israel. planctu magno. Et luxerũt eum di es multos. Et ędificauit symon su per sepulchrũ patris sui z fratrum suoꝝ ędificiũ altũ visu lapide poli to retro z ante. z statuit septem pi ramidas vnã contra vnam: pri et matri. z quatuor fratribus. Et bis circũposuit columnas magnas. et super colũnas arma. ad memoriaz ętернam. z iuxta arma naues scul ptas. quę viderent ab hoibus na uigantib⁹ mare. Hoc est sepulcrũ qđ fecit in modin vsq; in hunc diẽ Triphon aũt cũ iter faceret cũ anti ocho rege adolescẽte dolo occidit eũ z regnauit loco eius. Et imposu it sibi diadema aurę. z fecit plagaz magnã i terra. Et ędificauit symõ ꝓsidia iudęę. muniens ea turribus excelsis. z muris magnis. z portis z seris. z posuit alimenta in muni tionibus. Et elegit symon viros et misit ad demetriũ regem vt faceret remissionem regioni. qz actus oẽs

In memoria ętерna erit iust⁹: ab audi. mõ ti. Hi. s. post mor tem magis valere z fe licius viuere creditur cũ ipe rex z omin⁹ eo rũ ihesus videlicet chri stus triumphos eoruz signis ac miracl' chorus cantib⁹ ī toto orbe declarare cognoscitur ita vt iuxta memoriaz reliquiaꝝ ipsoꝝ ecclis tribuat' visus. surdis audit⁹. z claudis gres sus. z mutis loquela. ac varijs egritudinib⁹ cura salubris p eorum oões ꝓstetur Et ecõ trario ibidem piuri ac malicioſi a dęmonijs inuadantur: flagicioſi z increduli puniantur. ipsiq; dęmones vali dis tormẽtis iuxta id quod palam rugiẽdo ꝓfiteri coguntur: excru cientur

Et edificauit si: Symon pri z matri z fratribus ex lapide po lito memoriam sup se pulchra fabricat. cum sancti prędicatores fa cta precedentiũ patrũ ac finẽ glorioſũ ad exẽ plũ ꝓsentib⁹ cõmemo rando magna auctori tate oũdunt. ꝟ est enim ante z retro lapidẽ po litum ponere. ut q̃liter añ finem vitę pio dogmate z sancta puersa tõne vixerint. z quale exemplũ patiẽtię ac lõ ganimitatis sue post obitum posteris reliq̃ rint. manifeste audito ribus suis studeant fi da narratõne declara re. Qui aũt sãcti viri pa tris ac matris atq; fra trũ nomine nuncupen tur. ostẽdit saluator ī euangelio dicẽs. Qui cunq; fecerit voluntа tem patris mei qui in celis est: ipse meus fra ter soror z mr̃ ẽ. Hinc z apls paulus ad corin thios scribẽs ait. Nã si decem milia pedago gorũ habeatis in chri sto. sed non mltos pa tres. Nã ī christo iesu p euãgelium ego vos genui. Et ad timotheo ad philippẽses ait. Ex perimentũ aũt eius co gnoscite quoniã sicut patri filius mecum seruiuit in euangelio. Statuit z symon septem piramidas. vnam contra vnam: patri ac matri ac quatuor fratribus. cũ doctor q̃ formem spiritum fidelibus tribuitur collata sit: demonstrat. Et circũposu

it bis colũnas magnas z super colũnas arma ad memoriam ętернã. cũ firmitatem z rectitu dinem fidei eoruz z in ipa fide quomodo ar mis spiritalibus ꝓtra hostes pugnauerũt in sinuat. Et iuxta arma naues sculptas q̃ vide rentur ab homib⁹ na uigantibus mare. qz q̃ liter precedentes insti prȩsentis vitę pelag⁹ nauigio crucis christi transierint. omnib⁹ in mundi istius fluctib⁹ laborãtibus ad spem solatij ipsoꝝ docendo intimant. vt ꝓgnoscãt quoniã sicut illis ꝑdi ctuz nauigium salubri ter contulit litus quie tis. ita z sibi credulitas passionis christi et nostrę redemptõis in ipsa si condigna eidez credulitati opera bñ velint. portum salutis ętернę conferat.

Triphon autẽ De hoc pompeius ita refert. Dum hęc agun tur, interim in syrię pri bus triphon qui fe tu torem antiocho deme trij primigno substitui a populo laborauerat occiso pupillo regnuz syrię inuadit. quo din potitus tandem exole scente fauore recentis imperij ab ãtiocho pu cro ad modum deme trij fratre q̃ i asia ędu cabatur bello viatur. rursumq; regnũ syrię ad sobolem demetrij reuertitur.

Et elegit zc. Q symõ ad demetriũ regẽ viros misit vt faceret remissionem regioi. ꝟ ni fallor significat q̃ san cta ecclesia predicato res suos ad principes istius mũdi dirigit. q̃ tinus eos verbo fidei sibi cõciliet. z actus tri phonis figuralis. hoc est hereticorũ atq; fal matico rum in irritum ducat. corumq; super biam propter quã no luerunt mansuetudini ecclesiasticę cedere per rigorem exterarum po testatũ conterant. qb⁹ legati deferũt. z baen quod tradunt esse ornamentum colli ex annulis au reis confectum ſm morem prouintie. cũ eis pro bono certamiẽ ętернę vitę coronam z pro solatio opportuno quo ecclesiam suis edictis atq; defensio nibus adiuuent prȩmia cęlestia repromittunt.

¶In diebus illis. Quid est q symon oppugnare aggreditur gaçam nisi q prędicatores sancti mundi errores debellare conantur. Baça q̄ interpretat fortitudo eius. significat gentiū rigorem atq; duriciā. Construit ḡ machinas multas symon aduersus gaçam. cū doctores sancti diuſas spēs dogmatum ad capiendas gentiū munitiones construūt quatinus eas prę da salutifera in dominiū regis sui iesu videlicet christi redigant. in quo per cussit turrem vnā. z comprehendit. cū superbiam gentilium strauit. eorūq; corda in obedientiam euāgelij adduxit. Qui autem eruperant capiebantur intra machinam in ciuitate. quia insolentia barbarorū licet euadere euangelij rete quesierit. tñ veridicis testimonijs legis dei circūligata atz cōpressa est. Et factus ē motus magnus in ciuitate. cum totus mūdus concussus est euāgelica p̄dicatōe. Motus enim magnus fcūs est in ciuitate qñ gentium feritas excitata est ad persequēndū cōfessores christi. vt veri efficerentur martyres q̄ fidei ac dogmatis christi fidi erāt assertores.

triphonis p̄ direptōnē fuerāt gesti Et demetrius rex ad verba ista respondit. z scripsit ep̄lam talē. Rex demetrius symoni sūmo sacerdoti z amico regum. z senioribus z gē ti iudeoz salutem. Coronam aurea m z baen quā misistis suscepim⁹ z parati sumus facere vobiscū pacem magnam. z scribere prępositis regis remittere vobis quę indulsimus. Quęcunq; eni constituim⁹ vobis constant. Munitōes quas ędificastis vobis sint. Remittim⁹ quoq; ignorantias z peccata vsq; in hodiernū diem z coronam quā debebatis. Et si quid aliud erat tributarium in hierusalem: iam non sit tributariū. Et si q̄ ex vobis apti sunt conscribi inter nostros cōscribant. z sit inter nos pax. Anno centesimoseptuagesimo ablatū est iugum gētiū ab israel. Et cepit populus israel scribere in tabulis z gestis publicis. anno primo sub symōe sūmo sacerdote magno duce et principe iudeoz. In dieb⁹ illis symon applicuit ad gazam. et circūdedit eā castris. z fecē machias z applicuit ad ciuitatē. z pcussit turrē vnā z ꝯprehendit eā. Et q̄ eruperūt erāt intra machinā i ciuitate. z fcūs est motus magnus in ciuitate. Et ascenderunt qui erāt in ciuitate cū vxoribus z filijs supra murū tunicis scissis. z clamauerūt magna voce a symone postulātes dextras sibi dari. z dixerunt. Nō nobis reddas scd̄m malicias nostras sed scd̄m misericordias tuas. z seruiemus tibi. Et flexus symon non debellauit eos. eos tamē eiecit de ciuitate. z emundauit ędes in quibus fuerant simulacra. Et tunc intrauit in eā cū hymnis dominū benedicens Et eiecta ab ea omni immundicia collocauit in ea viros q̄ legem facerēt. z muniuit eam z fecit sibi habitatōem. Qui aūt erant in arce hierusalē, phibebant egredi z ingredi in regionem. et emere ac vendere. z esurierūt valde. z multi ex eis fame pierūt. Et clamauerūt ad symonez vt dextras accipent. z dedit eis. Et eiecit eos inde. z mūdauit arcē a cōtaminatōnibus. Et intrauerūt in eā tercia z vicesima ex eis fame perierūt. quia multi ex istis cum anathematizati extra cōmunionem ecclesię sequestrati fuerint fame verbi dei. z inedia spiritalis scientię dispereūt. Sed q̄ necessitate extrema compulsi huiuscemodi sibi dextras cōmunionis dari ab ecclesia postulauerūt. hoc eis ab ipsa indicit pactum vt relinquant errores suos z anathematizent sectas nepharias quibus antea adheserūt. et mūdent cōscientiam suā ab omni nequicia hęreseoz. z sic cōmunioni ecclesię restituant. vnde cōuenienter subiūgitur

¶Et intrauerūt ꝛc Numeri isti b̄ ē centesimus septuagesimus. z primus. z vicesimus tercius sacris pleni sūt misterijs. Nam centesimus in quo abraam ysaac promissionis filium genuit. vitę significat perfectōnem. Septuagesimus in quo captiuitas hierosolimitaz resoluta ē pcc̄orū sigficat remissionē. Sz q̄ b̄ nō nisi i ecclesię consistit vnitatę. pterea super septuagenariū numerū monas addita est. Ꝑnono vicesimus tercius numerus sanctę trinitatis fidem cū duobus p̄ceptis caritatis in quib⁹ tota legi plenitudo cōsistit. designat. Scdus aūt mēsis in q̄ pascha facere videbāt illi qui sup animā hoīs īmundi erant. temp⁹ gratię z vocationis gentium ostendit. Cū ḡ fm hāc distinctōez atz sigñtiā misticorum numeroz victoria a fidelibus capit. hoc est vt sāctę trinitatis fidem cū duobus p̄ceptis caritatis fm euangelicā doctrinam integram seruent z vitę perfectionem p modulo suo habētes in ecclesię vnitate. intellectu z fide permanendo ad plenitudinez remissionis perueniant. sic tunc rite cū cantico z palmarū ramis. hoc est cū laude vera z certa victoria celestē itrabunt hierusalem. vbi multiplices grās z laudes pro adepta salute et securitate creatori suo: perpetualiter referant. q̄ contritus ē inimicus magnus ex isrāel. z mors cum ipso mortis autore imperpetuum extat damnata. Nec refugit hanc expositionem sequentis sensus sententie vbi scriptum est. q̄ cōstituerit symon vt omnib⁹ annis diei huius lętitia ageretur. et q̄ munierit montē templi qui erat secus arcem z habitauerit ibi ipse: z qui cū eo erant q̄ omni tempoe isti⁹ vite: illi⁹ diei memoria in spe retinēda est. in qua triumphantes de morte p gratiā redemptoris nostri vite restituemur eterni. Ideo enim singulis annis resurrectionis dñice solennia celebram⁹. vt inde cemus nos p eius resurrectionē z victoriā de morte sperare et nostroz corpoz resurrectionē in fine seculi futurā: z vitam in celesti regno perpetuam. Propter q̄ montē templi: qui est secus arcem munire debem⁹. hoc est christi incarnationē: que omnē altitudinem pfectionis sanctoz pfectione sua

¶Et tunc intrauit Tūc etiam qñ errores eiecti fuerint gentiliuz cū laudib⁹ dei. doctores sancti in conuenticula intrabūt gentium. Tunc quoq; viros qui legem faciūt: ibidē ponūt: q̄ veros cultores christi pijs p̄dicationib⁹ ibi esse faciūt. z munīt eā facūit q; sibi ibidem habitationē: cū p euangeliū vndiq; fidei munimīe eccliam firmantes in eius domicilio ipsi magistri cōmorando pro labore pio. eterna p̄mia: quem p̄ professione ipsoz impenderant: a iudice viuorum ac mortuoz in fine sibi retribuenda expectant.

¶Qui aūt erāt. Hi qui erant in arce hierusalem z sepius infestabant iudeos significant hereticos z scismaticos qui in arce supbie sue se collocātes. lites z bella mouent p̄tra catholicos. Quos vetat symon egredi et ingredi in regionem. et emere et vendere. quia talib⁹ doctores sancti cum catholicis cōtradicūt omnē societatis habere cōmunionem. ꝓpter q̄ multi

transcendit:firma fide in corde tenere.et in hoc omni tẽpe vite nostre tam
p nos: qꝫ etiam p nobis commissos:siue per societatem cõiunctos pie labo
rare.quatinus eius corpori coniuncti atqꝫ coadunati simul cum ipso capi
te regni cẽlestis efficiamur hẽredes.Cuius videlicet diei lẽticiam atqꝫ me
moriam beatus petrus aplus in epla sua nobis cõmendat dicens. Vnuꝫ
vero hoc non lateat vos karissimi.qꝛ vnus dies apud deũ sicut mille ãni
& mille anni sicut vnus dies. Nõ tardat dñs promissionem suã:sed patiẽ
ter agit ꝓpter vos no
lens aliquem perire. ſ
omnes ad penitentiaꝫ
reuerti. Aduenietaũt
dies domini sicut fur
in quo cẽli magno im
petu transiẽt. elemẽta
vero caloꝛe soluentur.
Cum hẽc igit dissoluẽ
da sint omia qẽles opoꝛ
tet vos esse in sanctis
conuersationibꝫ et pie
tatibus expectantes &
properantes in aduẽ
tu diei domini. p quẽ
cẽli ardẽtes soluentur
& elementa ignis ardo
re tabescent.nouos ve
ro cẽlos & nouã terraꝫ
& promissa ipsius expe
ctamus.in quibꝫ iusti
cia habitat.ꝓpter qđ
karissimi hẽc expectan
tes satagite immacula
ti & inuiolati ei inueni
ri in pace.& dñi nr̃i lõ
ganimitatem salutem
arbitramini.

die secundi mensis anno cẽtesimo
septuagesimo primo cũ laude & ra
mis palmarum & cytharis & cyna
ris & cimbalis & nablis & himnis
& canticis quia contritus est inimi
cus magnus ex israel. Et consti
tuit vt omnibus annis agerentur
dies hi cũ lẽticia. Et muniuit mon
tem tẽpli qui erat secus arcẽ.& ha
bitauit ibi ipse & qui cũ eo erãt. Et
vidit simon iohannem filiũ suũ ꝙ
vir fortis essꝫ.& posuit eũ ducẽ vni
uersarũ virtutũ & habitauit i gaza
ris.

Et vidit symon. Symon iohanni filio suo cum videret ꝙ vir eẽt ducatũ ꝛtutũ vniũsaꝫ cõmisit vt oñderet ꝙ nullus magistro rum filio vel discipl̃o suo debꝫ cõmittere potestatem ac ordinẽz ecclesiastici regimĩs. nisi antea eũ videat eẽ virum.hoc est sensu probatum.& virtutũ operibus studiosũ. Sꝫ qꝛ in supioribus dixim̃ symonẽ sanctoꝝ gerere figurã doctoꝝ. põt in hoc loco p significationẽ exprimere principẽ pastoꝝ: qui ꝑ̃l̃o catholico sacri regiminis ministerium.& omniũ virtutum ꝺedit noticiã atqꝫ effectum.cui et optime cõuenit ꝙ in sequentibus scriptum est.

Ca. XIIII.

Et siluit omnis. Scriptũ est in ysaia ꝓphetaꝫ de ipo dño saluatore multiplicabit̃ ei⁹ imperiũ :& pacis ñ erit finis.sup soliũ dauid et sup regnũ ei⁹ sedebit vt ꝓfirm et & corroboret illud i iudicio.et iusticia amodo & vsqꝫ in sẽpiternũ. Principatus aũt illi⁹ & imperiũ erit sup solium et sup regnuꝫ dauid:qđ post captiuitatẽ babylonicam fuerat dissipatũ vt ꝓfirmet illud & corroboret.& doceat esse ꝑpetuũ:ne cassa ꝺei pmissio iudicet̃.& in psalmo ꝓphꝫ dicit. Orietur in diebꝫ eius iusticia & abũdantia pacis donec tollat̃ luna. Nemini eĩm alteri hec cõuenit,pmissio:nisi soli mediatori dei & hominũ christo iesu.qui p nobis incarnatus.p obedientiam crucis celi terreqꝫ possessor est factus. Cui pater in psalmo ꝑ ꝓphꝫ ait. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatẽ tuam & possessionẽ tuã terminos terre. Silet omis terra iude omnibꝫ diebus symonis. qꝛ terra ecclesie a tpe incarnationis christi vsqꝫ in sempiternũ:licet forinsecus psecutiones ab inimicis toleret.intus tamen pace fruit̃ vera. Cui idem saluator in euãgelio ait. pacẽ meã do vob. pa.meã re.vo. Ipse quesiuit bona gẽti sue. & placuit illis potestas eius.& gloria ei⁹ omnibus diebꝫ. Dia videlicet bona ab ipo collata sunt ecclesiẽ in remissione peccatorũ.& dominatione virtutum. Unde cõ placet illis potestas ei⁹. & gloria eius qꝛ illi soli huire omni tẽpore elegit. Ipse accepit ioppen in portũ.& fecit introituꝫ in ĩsulis maris.cũ ex gentium

Ca. XIIII.

Anno centesimo septuagesimo secundo:congregauit rex demetrius exercitum suũ.& abiit in mediã ad ꝓtrahenda sibi auxilia.vt expugnaret triphonem. Et audiuit arsaces rex persidis & medie quia intrauit demetri⁹ ꝓfines suos.& misit vnũ de principibus suis vt cõprehẽderet eum viuum . et adduceret eum ad se. Et abiit & percussit castra demetrij.& cõprehendit eũ & durit eum ad arsacem.et posuit eũ in custodiam. Et siluit omnis terra iuda omnibꝫ diebus simonis & ꝙsiuit bona gẽti sue.et placuit illis potestas ei⁹ et gloria eius omnibus diebus.et cum omni gl̃ia sua accepit ioppen in portũ.et fecit introitũ in insulis maris. Et dilatauit fines gẽtis sue & obtinuit regiõem . Et ꝙgregauit captiuitatẽ mlt̃ã.& dñat⁹ ẽ gazarę & bethsurę.& arci.& abstulit immũdicias ex ea.et nõ erat q̃ resisteret̃ ei. Et vnusquisqꝫ colebat terrã suã cũ populo sibi fundauit ecclesiã. vnde introtum fidei p euangeliũ panderet gentibus totius orbis. Joppe pulcritudo interpretatur.& que pulchrior est sancta ecclesia.cui spõsus in cantico canticoꝝ ait. Cõ pulchra es amica mea ꝙ pulcra es.oculi tui columbaꝝ: absqꝫ eo qđ intrinsecus latet. vnde dilatauit fines gentis sue ecclesię.s.et obtinuit regionẽ totiꝰ mũdi.& cõgregauit captiuitatẽ multam. De quo in psalmo scriptũ est. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem. dedit dona hoibꝫ:et dñatus est gazarez bethsure:et arci.quia mundã factam p euãgeliũ domãdo i ꝓpriũ redegit dñium & abstulit immũdicias peccatoꝝ atqꝫ vicioꝝ mũdans eam lauacro regenerationis.& nõ erat q̃ resisteret ei. De quo scriptũ est. In voluntate tua dñe vniuersa sũt posita.& nõ est q̃ possit resistere voluntati tue. Tu cẽ feciſti cẽlũ & terram: et vniuersa que cẽli ambitu ꝓtinẽtur. dñs vniuersoruꝫ tu es. & vnusquisqꝫ colebat terrã suã.cũ pace corpus suũ scilicet virtutibus exercens. vel terram ecclesie bonis opibꝫ singuli qui qꝫ sanctoꝝ ꝓ viribus colunt.et terra dabat fructus suos:caro videlicet nostra fructus bonoꝝ operum affert Simliter & ligna campoꝝ hoc est homines viriditate fidei semp florentes germina virtutuꝫ ꝓferunt. Seniores in platęis sedebãt omnes.& de bonis trę tractabant.& iuuenes se inducebant gloriã et stolas belli. In seniorib⁹ possumus accipe ꝓphetas aplos & doctoꝝ sanctę ecclesię q̃ auditoꝝ suos ꝓfectꝫ iuuant. & sermonibꝫ roborant. Juuenes aũt ętus fidei⁹ qꝛ gloria confessionis christi freti.iduũt se armis virtutũ q̃ facili⁹ possint ꝓterere hostiũ exercitũ. Ciuitatibꝫ tribucbat alimonias. & ẽ eccl̃ię ipẽdebat sermões doctrę q̃s ꝓstituit eẽ vasa munitõis vt.s. thesaurũ sapię spiritalꝫ seruarent in conscientia pura.& fide nõ ficta. Qđ tã diu fec̃ quoad usqꝫ nominatũ ẽ nomen gl̃ę ei⁹ usqꝫ ad extremũ terrę.qꝛ in omnẽ terrã exiuit son⁹ p̃dicatõis aplorũ et in fines orbis terrę verba eoꝝ. Unde per ysaiã dicit. Auditam faciet dominus gloriam vocis suę.et terrorem brachij ostendet. Fecit pacem sup terram.quia ipse est pax nostra.qui fecit vtraqꝫ vnũ. Et lętatus est israel lętitia magna.qꝛ lętabitur iustus in dño .et sperabit in eo.et laudabuntur oẽs recti corde. Et sedit vnusquisqꝫ sub vite sua.et sub ficulnea.nec erat q̃ eos terreret. Juxta illud qđ i michea dicit. Requiescet vnusquisqꝫ sub vinea sua.et sub ficulnea sua.et non erit qui exterreat. Hęc est vinea quę in euangelio loquebatur. Ego sum vitis et vos palmites.et pr̃ meus agricola. Omnis qui non facit fructum bonũ excidet̃.et in ignẽ mittet̃. Huius fructus bibunt̃ et comedunt̃ et letificant corda hominis.et inebriant amicos sponsę.et in regno dei noui bibunt̃ quotidie. Sub ficu autem requiescit et nullas insidias formidat.qui dulcedine sancti spiritus fruitur.et illius fructibus saturatur.caritate.gaudio.pace.continentia.patientia. De huiusmodi dicitur plantatore. Qui plantauerat ficum comedit fructus eius. Qui tales ędificauerat domos.et plantauerit vineas.de quibus aplꝰ loquit̃. Ego plantaui.apollo rigauit. deus incrementũ dedit. comedet labores manuũ suarũ.et seminans in spiritu. de spiritu metet vitã ęternã. nec dys

boli ⁊ satellitū ei⁹ fraudibus supplātabitur. Et confirmauit omēs humiles populi sui et legē exq̄siuit. humiles populi sunt sancti. q̄s in euāgelio pauperes spiritu appellat. opera quoq; populi dei nō veterascent. sed īnouabuntur ⁊ consūmabūtur vel confirmabunt quotidie. vt non ābulent in vetustate litere sed in nouitate spirit⁹. Talem legē exquisiuit symon noster ⁊ abstulit omnem iniquum et malum. cū modo p sāctos doctores excōmunicat hereticos atq; scismaticos ⁊ oēs impios ⁊ in fine mundi mittet ⁊ colligent omia scandala de regno ei⁹. Sācta glorificauit ⁊ multiplicauit vasa sanctoꝝ cū religionē noui testamenti ordinabiliter et rite in ecclesia sua fuare facit. ⁊ multiplicat numerum credentium ac bene operantiū. q; ipsi sunt vasa sāctorū apta in ministeriū dei ad accipiendum diuina carismata ⁊ dona sanctiſpiritus.

¶ Et auditum est. Q; symone sacerdotiū accipiente diuersę gentes ad eū legatos mittunt. rogantes ea quę pacis sunt. significat q; apostolis atq; doctoribus noui testamenti post passionem christi ⁊ resurrectionem atq; ascensionem ad celos. euangelū in mūdo p̄dicātibus. multitudo gentiū ad fidem cōfluxerit. ⁊ pacem magno opere cum ecclesia hīe postulauerit. mittentes epistolas hoc ē secreta cordis sui per cōfessionē illis patefaciētes: quatinus verbuꝝ veritatis accipiēdo regulā iusticię ab eis ediscerēt Tabi lę greę memoriale ppetuū. Scriptū est enī. In memoria ęterna erit iust⁹. ab au.m. ñ ti. Eris q̄ppe metallū diu durabile est atq; sonoꝝ. sic amicicia atq; societas scōꝝ firmissimū atq; clarissimum mansiōis suę habet statum:

pace. ⁊ terra iuda dabat fruct⁹ suos. ⁊ ligna campoꝝ fructus suos. Seniores in plateis sedebant omnes. ⁊ de bonis terrę tractabant ⁊ iuuenes induebant se gloriā ⁊ stolas belli. Et ciuitatibus tribuebat alimonias. ⁊ cōstituebat eas vt essent vasa munitionis quoadusq; nominatū est nomen glorię eius. vsq; ad extremū terrę. Fecit pacez super terram. ⁊ lętatus est israel lęticia magna. et sedit vnusq̄sq; sub vite sua. ⁊ sub ficulnea sua. nec erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos sup terram. reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmauit oēs humiles populi sui ⁊ legem exquisiuit ⁊ abstulit oēm malum et iniquū. Et sancta glorificauit ⁊ multiplicauit vasa sanctorū.

¶ Et auditū est romę quia defunct⁹ est ionathas ⁊ vsq; in sparciatas et contristati sunt valde. Ut audierunt autem q; symon frater ei⁹ factus esset summus sacerdos loco eius. ⁊ ipse obtineret regionem et ciuitates in ea. scripserūt ad euz tabulis ęreis vt renouarent amicicias et societatem quā fecerūt cum iuda et cū ionatha fratribus eius. Et lectę sunt in conspectu ecclesię i hierusalem. Et hoc exemplū epistolaꝝ quas miserūt sparciatę. Sparcianorum principes ⁊ ciuitates symoni sacerdoti magno. et seniorib⁹ ⁊ sacerdotibus et reliquo populo iudęorū fratribus salutē. Legati qui missi sunt ad populū nūm nunciauerūt nobis de vestra glia ⁊ honore ac lętitia. et gauisi sum⁹ in introitu eoꝝ. Et scripsimus quę ab eis erant dicta in cōsilijs populi sic. Numenius antiochi et antipater iasonis filius. legati iudęoꝝ venerunt ad nos. renouantes nobiscū amicitiam p̄ristinam. Et placuit populo. excipe viros glorioſe et ponere exemplū sermonum eoꝝ et in segregatis populi libris vt sit ad memoriam populo sparciataꝝ Exemplū autem horū scripsim⁹ symoni magno sacerdoti. Post hęc autē misit symon numeniū romaz habentem clipeū aureū magnum pondo mnarū mille. ad statuendā cum eis societatē. Cū audisset aūt populus romanus sermones istoꝝ dixerūt. Quā gratiarū actionē reddem⁹ symoni ⁊ filijs. Restituit enī ipse fratres suos et expugnauit inimicos israel ab eis. Et statuerunt ei libertatem. ⁊ descripserunt in tabulis ereis. et in titulis posuerunt in montē syon. Et hoc est exēpluz scripturę. Octaua decima die mēsis ebul. anno centesimo septuagesimosecūdo anno tercio. sub symone sacerdote magno i asaramel. in cōneutu magno sacerdotū populi et p̄rincipū gentis. ⁊ seniorꝝ regionis nota facta sunt hęc. Quoniaz frequenter facta sūt p̄ęlia in regione nostra. Symon aūt mathathię filius ex filijs iarib ⁊ fratres ei⁹ dederunt se periculo. et restiterūt aduersarijs gentis suę. ut starent scā ipsorum. et lex. et glorią magna. et glorificauerūt gentem suā. Et congregauit ionathas gentem suaz. ⁊ factus est illis sacerdos magnus. ⁊ appositus est ad populū suū. Et voluerūt iimici eoꝝ calcare sancta

¶ Post hec aūt. Symon romanis dipeum aureum habentem pondus mnarum mille ad statuendā cū eis societatē significat doctores sanctos in p̄dicatione euangelij gētibus p̄mittere regnū cęleste. ⁊ ęternam beatitudinē si fidē christi recipe voluerint euangelicāq; doctrinā usq; in finem vitę seruare. Clipei enī rotunditas ⁊ auri splendor. nec nō ⁊ millenarij numeri perfectio per figuram ęterne quietis coronam significāt.

¶ Et statuerūt ⁊c. Ebul mensis est sext⁹ apud hebreos. q̄ apd̄ grecos dr gorpieos: apud latinos vero september. sed dispersi ordini numeroꝝ p̄propter diuersas inchoationes annoꝝ q̄ apud singulas gētes existūt Nā hebrei qui p̄imū mēsem hñt nisan: h̄ est apilē i sexto loco hñt sup̄ memoratum ebul Greci aūt q̄ suū annū inchoant a p̄imo mē se eoꝝ apileos: hoc est a kalendis decembris decimum mensem hñt gorpeum. Latini aūt qui antiqui⁹ p̄imoꝝ diū anni sui a kalēdis martij habuere septē brem septimū mensez putauerūt.

Et suscepit sy. Peribolus grece dr murus atrij dom⁹ domini qui totū templuz p quadrū ambiebat i circuitu·sicut btūs hieronim⁹ in exposītione ęcechielis prophetę libro tercio decimo ostēdit. In loco ꝯ celebri atrij interioris domus domini ponebant tabulę greę. i quib⁹ ꝓfirmatum fuerat per scripturam sacerdotiū symonis z filioꝝ ei⁹. Mistice autez christi sacerdotiū z filioꝝ eius·ꝺ ē ppli christiani in atrio domus dñi·hoc est in presenti eccliā·scriptura testificante cōfirmatur·z in omnibus gentibus stabile z ꝑpetuū esse ꝺclaratur. Unde est illud qꝺ in psalmo scriptū est. Jurauit dominus z nō pe. eū tu es sa. inek. se. ord. mel·Et iterū Semel inquit in raui sancto meo·si dꝺ m·se. ei⁹ inek·ma. z sedes eius sicut sol in cōspectu meo. z sic̄ luna pfecta inęt. z te. in ce. f. Dominū consuetudo est frequēter iurare: vt eis posꝫ aliquis credere. Deꝰ enī semel iurat qm̄ nulla varietate temporis īmutat. Jurare aūt illius ꝺicimus esse vētura ꝓmittere. Naz eius se religioni ꝓstringit·qui non habet foztiozem. Dicit etiam in sancto suo·id ē·in christo qui dixit. Custodi animā meam qm̄ sanctus sū. Addit quoqꝫ si dauid mentiar. si negatiue positum est·qꝺ etiā cōmunis vsus habet. Semen christi sūt oēs qui ei fideli mente crediderint. qz in ipsis futurū regnum semina tum est qꝺ vētura messis ostēdit. Sicut z in vicesimo ꝓmo psalmo ipe dicit. Semen meū seruiet illi. Manebūt ergo sancti inęternum qui in excellenti ac beata cōuersatōne ꝺemorantur. Unde illos ꝓpie manere non ꝺicim⁹ q̄ a regno domini repellunt. Thronus aūt dei hic intelligēda est anima fidelis in qua reuera īsidet. qm̄ eā maiestatis suę illuminatione cōpleuerit. Sic enī scriptū est. Sedes sapię anima iusti. Addidit sicut sol in conspectu meo. Lucida quippe erat aīa illa iusti· quam sedē ꝺiximus saluatoris. Dicendo aūt sicut sol cōparationem rerū visibiliū facē Nam si magnum est de creatura clarescere. multo melius ꝺe creatoze lucere Luna perfecta significat transmutationem corꝑis de corruptione in incoz

z atterere regionem ipsoꝝ. z extendere manus in sancta eoꝝ. Tūc restitit symon· z pugnauit pro gente sua. z erogauit multas pecunias suas·et armauit viros virtutis gē tis suę·z dedit eis stipēdia·Et muniuit ciuitates iudę z bethsuram q̄ erat in finibus iudę. vbi erant arma hostiū antea·z posuit illic ꝓsidiū viros iudęos. z ioppen muniuit quę erat ad mare z gazaram que est in finibus azoti. in qua hostes antea habitabāt· z collocauit illic iudęos·z quecūqꝫ apta erant ad correctionem eoꝝ posuit in eis Et vidit populus actum symonis z gloriā quā cogitabat facere gēti suę·z posuerūt eū ducē suū z ꝓncipē sacerdotum eo qꝺ ipse fecerat hęc omia. z iusticiam z fidem quā conseruauit genti suę. z exquisiuit omi modo exaltare populū suū·Et in diebus eius ꝓsperatū est in manibus eius. vt tollerent gentes de regione ipsoꝝ z quę in ciuitate dauid in hierusalem erant in arce·de qua procedebant z cōtaminabāt omia que in circuitu sanctoꝝ sūt. z inferebant plagam magnā castitati·Et collocauit in ea viros iudę os ad tutamentum regionis z ciuitatis. z exaltauit muros hierusalem. Et rex demetrius statuit illi sū mū sacerdotiū·Scd̄m hęc fecit eū amicū suū. z glorificauit eū gloria magna. Audiuit enim qꝺ appellati sunt iudęi a romanis amici z socij z frēs. z quia suscepерunt legatos symōis glozi ose. z quia iudęi z sacerdotes eoꝝ cōsenserūt eum esse ducem suum z sūmum sacerdotem inęternum donec surgat prophetа fidelis·z vt sit super eos dux. z vt cura esset illi pro sanctis·z vt cōstitueret prępositos supra opera eoꝝ z super regionem. z sup arma z super ꝓsidia z cura sit illi de sāctis z vt audiat̄ ab hominibus. z scribāt̄ in nomine eius oēs conscriptōnes in regionez. z vt opiat̄ purpura z auro·z ne liceat vlli ex populo et ex sacerdotibus irritū facere aliqꝺ horꝝ z contradicere bis q̄ ab eo ꝺicuntur. aut cōuocare cōuentū i regione sine ipso·z vestiri purpura. z vti fibula aurea Qui aūt fecerit extra hęc. aut irritum fecerit aliqꝺ horꝝ: reus erit. Et cōplacuit omni pplo statuere symōz z facere scd̄m verba ista. Et suscepit symon z placuit ei vt sūmo sacerdotio fungeretur z esset dux z princeps gētis iudęoꝝ z sacerdotū z prępesset omnibus. Et scripturam istam ꝺixerunt ponere in tabulis ęreis· z ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri·Exemplū aūt ponere i ęrario vt habeat symon z filij ei⁹.

Ca. XV.

ET misit rex an

ruptionem. Tunc eū perfecta erit corporum nrōꝝ natura q̄n mortalitas vel corruptō ibi nō erit illa. Qz enī ipsa luna q̄ crescit z decrescit carnis humāę mutabilitatem significet. in multis scripturarum locis ꝺemōstrari pōt. Hęc testimōia ꝺ psalmis posuimus ad ostendendum veri symonis firmissimū z sempiternū esse sacerdotiū.

Ca. XV.

ET misit rex antiochus ꝛc. Antioch⁹ hic q̄ assidetes cognominatus est. filius fuit demetrij soteris. frater aūt demetrij minoris qui post alexandrū filobalē regē in syria regnauit. Demetrius aūt sother post antiochū eupatorē filiū ātiochi epyphis: vt cronicon eusebij z hieronimi testat̄·regnauit ānis xij. Post quoz alexander philopalus annos regnauit decem. Post hunc demetrius filius demetrij annos tres. qui captus a pthis in hyrcania ab arsacide rege retruditur. Post quem ātiochus assidetes frater eiusdē demetrij tenuit regnū annis quatuordecim. Post cuius interitū iterum restituitur demetrio. qꝺ postea tenuit annis q̄tuoz. Qualiter aūt demetrio z antiocho fratribꝰ regni successus peueniret· non grauc videri debet lector si aliqua hinc de hystoria pompeij trogi ꝛromittat·qui in libro tricesimo octauo. atqꝫ tricesimo nono priori narrationi suę ista subnectit. Nāqꝫ demetrius sicut supꝺictū est. cū bellū parthis intulisset· multisqꝫ cōgressionibꝰ victor fuisset·repente insidijs circūuentus amisso exercitu capitur. cui arsacidis in hyrcania non

cultū tīn regiū prestitit·sed ꝛ filiam in matrimoniū dedit.regnūqꝫ syrię qꝫ per eius absentiam tripbon occupauerat restitutum pmittit·Post huiꝰ mortem desperato reditu non ferens captiuitatem demetrius priuata ꝛ si opulenta vita percessus tacitus in regnū fugaz meditat·Hortatorilli ꝛ comes gallimander amicus erat qui post captiuitatem eius a syria p arabię deserta ducibus pecunia cōpatis partico habitu babylonem peruenerat Sed effugientem frabates qui arsacide successerat equitum sceleritate per compendiosos tramites occupatū retrabit vt est deductus ad regez gallimādro quidē non tantū venia.verū etiam prēmiū fidei datum·demetrium artē ꝛ grauiter castigatum ꝛ cōiugē in byrcaniā remittit·artioribusqꝫ custodijs obseruari iubet.Interiecto tempore cū fidē illi etiā suscepti liberi facerēt eodē amico comite repetita fuga est·Sed pari infelicitate ppe fines regni sui deprehenditur ac denuo perducꝰ ad regem vt inuisus a cōspectu submoueretur·Tūc quoqꝫ vxori ꝛ liberis donatus in byrcaniā penalē sibi ciuitatem remittit·taliqꝫ aureis ī exprobratōez pueril' leuitatis donatus Sed hanc pthoꝝ tam mitem in demetriū clementiā nō misericordia gētis faciebat nec respectus cognatōnis·ß p syrię regnū affectabant vsuri demetrio aduersus ātiochū frēm p ut res vel tpūs vel fortuna belli exegisset.His auditis antiochus occupandū bellū ratus exercitū quē mltis finitimoꝝ bellis indurauat adūsus parthos ducit. Sed per luxuriā non minor apparatus qꝫ militię fuit.q̄ppe octuaginta milia armatoꝝ secuta sūt trecēta lixarū·e quibꝫ cocoꝝ pistoꝝqꝫ maior numerus fuit· argenti certe auriqꝫ tantū.vt etiam congregarij milites auro caligas figerent·p cul carentqꝫ materiā cuius amore populi ferro dimicant·Culinarū quoqꝫ argentea instrumenta fuere prorsus·quasi ad epulas nō ad bellū pergerent. Aduenienti antiocho multi orientales reges occurrere tradētes se regnaqꝫ sua cū execratione superbię ptbicę·Nec mora congressioni fuit. antiochus tribus prelijs victor cū babyloniā occupasset magnus baberi cepit.Itaqꝫ ad eū omnibus populis defluentibus nibil parthis reliquū preter patriꝰ finis fuit·Cū phrabates demetriū in syriam ad occupandū regnū cū ptbi copsidio mittit·vt eo pacto antiochus ad sua tuenda ad patriā reuocaretur·interim quoniā viribꝫ non poterat insidijs antiochū vbiqꝫ tēptabat. ꝓpter multitudinem hominū exercitū suū antiochus p ciuitatem biberno diuisus erat·quę res exitij causa fuit· Naz cū grauari se copiarū plibatōe ꝛ iniurijs militū ciuitates viderent·ad ptbos deficiūt.ꝛ in die statuta oēs apud se diuisū exercitū p insidias neminem ferre auxilia posse aggrediunt· Quę cū nunciata antiocho essent auxiliū ꝓrimis laturus cū ea manu quę

tiochus filius demetrij epistolas ab insulis maris symoni sacerdoti ꝛ prīcipi gentis iudęoꝝ ꝛ vniuerse genti iudęoꝝ.ꝛ erant continentes hunc modū. Rex antiochus simoni sacerdoti magno et genti iudęorū salutem·Qm quidē pestilētes obtinuerūt regnū patrū nr̄orū volo aūt vēdicare regnū ꝛ restituere illud sicut erat antea.et electaz feci multitudinem exercitus ꝛ feci naues bellicas·Volo aūt procedere per regionem vt vlciscar in eos qui corruperūt regionem nostram ꝛ qui desolauerunt ciuitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges·ꝛ q̄ cunqꝫ alia dona remiserūt tibi.ꝛ p mitto tibi facere percussurā ꝓpr̄ij numismatis i regione tua. Hierusalem autez sanctam esse ꝛ liberam ꝛ omnia arma quę fabricata sunt. ꝛ prēsidia quę extruxisti quę tenes

secum biemabat progredit̄·In itinere obuiū regem parthoꝝ bāit·adūsus quem fortius q̄ exercitus eius dimicauit.Sed postrēmū tamen cū virtute hostes vincerent metu suoꝝ desertus occiditur. Cui phrabates exequias regio more fecit·filiāqꝫ demetrij quā secū antiochus adduxerat·captꝰ amore virginis vxorem duxit·Penitere deinde dimissi demetrij cepit.ad quē retrabendū cum turmas equitū festinato misisset demetriū hoc ipsū metu entem iam in regno missi inuenerūt.frustraqꝫ omnia conati ad regē suū reuersi sunt·Anthiocho in pthia cū exercitu deleto.frater eius demetrius obsidione pthorum liberatus ac restitutus in regnū·cū oīs syria in luctu ꝓpr̄ amissum exercituz esset·q̄si pr̄iarcha ipsius ac fratris bella q̄b alt̄ captꝰ alter occisus erat·pspere gessissent.ita egipto bellū inferre statuit.regnuz egipti cleopatra socru prēciū auxilij aduersus frēm suū pollicente. Sed dū aliena affectat vt adsolet fieri propria p defectōez syrię amisit·Siquidē antiochenses pmi duce tripbone execrantes supbiā regi q̄ pūsatōe crudelitas pthicę ītolerabilis fcā erat·mox apamenia.cęteręqꝫ ciuitates exēplū secutę p absentiā regis a demetrio defecere. Ptholomęus quoqꝫ rex egipti bello ab eodē petitus cū cognouissꝫ cleopatram sororem suaz opibus egipti nauib impositis ad filiā ꝛ demetriū genex suū in syriā ꝓfugisse·īmittit inuenem quēdā egiptiū ptarchi negociatoris filiū qui regnū syrię et armis peteret. ꝓpsita fabula quasi p adoptionem antiochi regis receptus in familiā regiā esset. nec syrijs quē libet regem aspernantibus ne demetrij supbiam paterent̄; nomē iuueni alexāder impo-

manebāt tibi.Et omne debitū regis erquę futura sunt regi ex hoc ꝛ in totū tempus remittunt̄ tibi·Cū autem obtinuerimus regnū nostrum glorificabimus te ꝛ gentem tuam· et templū gloria magna.ita vt manifestet̄ gloria vra in vniuersa tra.

Anno centesimoseptuagesimoquarto exiit antiochus in terraz patruz suoꝝ·ꝛ cōuenerūt ad eū omēs exercitus ita vt pauci relicti essent cū tripbone·Et insecutus est eum antiochus rex·ꝛ venit dorā fugiēs per maritimā·Sciebat enī q̄ congregata sūt in eū mala.ꝛ relinq̄t eū exercitus·Et applicuit antiochus super dorān cū centū viginti milibus virorꝫ belligeratorum·ꝛ octo milibus equitū·Et circuiuit ciuitatē ꝛ·naues a mari accesserūt·et vexabant ciuitatem a terra ꝛ mari·ꝛ neminem sinebāt ingredi vel egredi·Venit aūt numenius ꝛ qui cuz eo fuerant ab vrbe roma habente

nitur.auxiliaqꝫ ab egipto ingentia mittunt̄.Interea corpus antiochi interfecti a rege parthoꝝ in loculo argenteo ad sepulturam in syriā remissū peruenit·Qđ cū ingenti studio ciuitatum ꝛ regis alexandri ad confirmandaz fabulę fidem excipit̄.quę res illi magnū fauorē popularū conciliauit.oīb non fictas in eos effundi lacrimas existimantibus·Demetrius aūt victꝰ ab alexandro cū vndiqꝫ circūstantibus malis premeret̄.ad postremū etiā ab vxore filijsqꝫ deserit̄.Relictis igit̄ cū paucis fmulis cū tyrū religione se tēpli defensurus petisset.naui egrediens prefecti iussu interficitur q̄dictis autem causis ꝛc. Qꝛ antiochus possessas per plia ciuitates a symone repetit·significat antiquū hostem semp sanctoꝝ virtutib inuidere.ꝛ iniustoseruitio sibi eos subiugare velle·ß eas symon spiritalis sibi vendicādo sui iuris esse dixit·ac patrū suoꝝ hereditatem nec vllā ibi hostem hīe debere cōmunionem·q̄ possessio virtutū ꝓpr̄ie electoꝝ est non reproboꝝ·Unde terras chananeoꝝ in quas introducuntur filij israel filij sem fuerant quondam in orbis diuisione sortiti·quas deinceps per vim atqꝫ potentiā posteritas chā

persuasionis iniquitate possedit·in quo t dei iudicii rectissimus cõprobat·q̃ t illos de locis alienis q̃s male occupauerant expulit t istis sanctis tã q̃ patrũ possessionẽ q̃ prosapię eor in diuisionem orbis fuerat deputata restituit. Q̃s figura ĩ nobis quoq; stare certissima ratione cognoscitur·Nã volũtas domini possessionem cordis nostri non vitijs ꝫ virtutibus nãliter deputauit· que post prę naricatõnem ade insolescẽtibus vitijs·i. populi chananeis a ppria regione depulsis cum eis rursum per dei gratiam diligẽtia nostra ac labore fuerint restitutę·non tam alienas occupasse terras. q̃ ꝑ prias credende sunt recepisse.

epistolas regibus t regionib9 scriptas·in quibus continebañ hęc. Lucius consul romanor ptholomęo regi salutem. Legati iudęorũ venerũ t ad nos amici nostri renouantes pristinã amicicią t societatem. missi a symone principe sacerdotũ t populo iudęor· Attulerũt aũt et clipeũ aureum imarũ mille Placuit itaq̃ nobis scribere regibus t regionibus. vt non inferant illis mala·neq̃ impugnent eos et ciuitates eor t regiões eor· t vt non ferant auxiliũ pugnantib9 aduersus eos·Utilũ est aũt nobis ab eis accipe clipeũ. Si qui ergo pestilentes refugerit de regione ipsorũ ad vos tradite eos symõi principi sacerdotuz vt vindicet in eos scdm legem suã. Hęc eadẽ scripta sũt demetrio regi t attalo t arabę et arsaci et in loẽs regiones t samsamę t spartanis et delo t mido t sydoni et carię·et samũ t pamphilią et liciam et alacarnasiũ t rodũ t phaselida t coo t siden t arado et gortinã et gnidũ t cyprũ et cyrenẽ. Exemplũ aũt eor scripserũt symoni principi sacerdotũ t populo iudęor Antiochus aũt rex applicuit castra in doran scdo admouẽs ei semp man9 et machinas faciẽs: et cõclusit triphonem ne procederet. Et misit ei symon duo milia viror elector in auxiliũ et argentũ et aurũ t vasa copiosa·t noluit ea accipe. sed irrupit omia quę pact9 est cũ eo antea·t alienauit se ab eo Et misit ad eũ anthenobiũ vnũ de amicis suis vt tractaret cũ ipso dicens. Vos tenet is ioppen·et gazarã et arcẽ·quę est in hierusalem ciuitates regni mei·fines eor desolastis et fecistis plagã magnam in terra. et dominati estis p̃ loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite ciuitates quas occupastis·t tributa locor quibus dñati estis extra fines iudę·Sin autem: date ꝑ eis q̃ngenta talenta argenti et exterminij q9 exterminastis. t tributorum ciuitatũ alia talẽta quingẽta. Sin aũt veniemus et pugnabim9 ꝓtra vos·Et venit anthenobius amic9 regis in hierusalem·et vidit gloriã symonis et claritatem in auro t argẽto·et apparatũ copiosũ·et obstupuit·et retulit ei verba regis·Et respõdit symon t dixit ei· Neq̃ alienam terrã sumpsimus. neq̃ alienã detinemus. sed hęreditatem patr nostror quę iniuste ab ĩmicis nostris. aliquo tpe possessa est. Nos vero tempus hñtes vendicabim9 hęreditatem patrũ nrõr. Nam de ioppe t gazara que expostulas ip faciebant in populo plagã magnã et in regione nra·hor damus talẽta centũ. Et nõ respondit ei anthenobius verbũ·Reuersus aũt cum ira ad regẽ renũciauit ei verba ista et gloriã symonis t vniuersa quę vidit·et iratus est rex ira magna. Triphon aũt fugit naui in horthosaida·Et constituit rex cendebeum ducẽ maritimũ et exercitũ equituz et peditum dedit illi·Et mandauit illi castra mouere contra faciem iudęę·t mandauit ei ędificare cedronem. et obstruere portas ciuitatis et debellare populum·Rex autem

¶ Et cõstituit rex
Quid per cendebeum
ducem maritimũ q
antiochus ad rebell
dum iudęos mittit
si potentatus isti ne
di t persecutores reli
onis christianę de
gnãt·quos antioch
misticus antichrist
delicet in exterminiu
populi christiani co
exercitu lictor atq;
nificũ trãsmittit vi
culent verã iudęor
est ecclesiã·t capitu
per errorem·siue infi
ciant per blasphemi
fideliũ populũ. Iude
ꝓterea cendebeo v
ędificet cedronem. C
dron enim torres fu
vallis iuxta hierusal
est ad orientalem pa
gam. cuius t tobiam
euangelista in passio
dñi meminit. Ob hoc
autem ędificari iussi
est cedron·vt obstru
rentur portę ciuitatis
t coangustaretur ple
Interpretat aũt cedr
tristicia siue meror si
dolor·Et apte ille in
sus est cedronem ędi
care. cui cõmendatum
est christi confessio
penar voloẽ illegiti

¶Ca. XVI.

¶Et ascendit iohannes ꝛc. Diximus superius q symon sūm⁹ sacerdos significaret principem sacerdotum illū videlicet q̄ pro obedientiā crucis obtulit semetipsuꝫ patri pro nobis. cuius duo filij duo sūt populi credentiū ex iudeis ⁊ gentib⁹. his cōmendat virtutem belli contra hostes vniūsos ⁊ inimicos veritatis. hoc ē cōtra iudeos paganos et hereticos. necnon et cōtra malignos spūs. quatinus defendāt fidem christianam. et protegant veros confessores dei. Estote inquit loco meo ⁊ frēs mei. et egressi pugnate p gēte nostra. Auxiliū vo de celo vobiscuꝫ sit. Qui sunt fratres isti nisi illi de quib⁹ ipsa veritas resurgēs a mortuis ad mulieres ipsius sepulcrū visitantes in euangelio ait. Ite nunciate fratribus meis vt eāt in galileā ibi me videbunt. In loco ḡ christi et apl̄oꝝ sunt sācti qui facientes volūtatez celestis pīis ⁊ veritatis victoriā ⁊ animarū ḡ/runt salutē. Quib⁹ auxiliū de celo est ab ipo vtiq̄ de q̄ in psalmo scriptū est. Mirabilis deus in sāctis suis. de. is. ip. da. vir. ⁊ fo. pl̄. sue. Isti elegerūt viginti milia viroꝝ belligeratoꝝ. q̄ eos solēmō habiles ad spiritalem militiā deputant q̄ in duobus p̄ceptis caritatis mandatoꝝ dei executores atq̄ operatores fiunt.

¶Et admouit castra ꝛc. Q̄ dux ipse cū videret populū trepidantem ad transfretādum torrentem trāsfretauit primus. ostendit q̄ illi qui mgrōꝝ loco ⁊ doctoris officio in ecclesia fungunt timiditatem subiectoꝝ suę fidei atq̄ constantię exemplo p̄fortare debēt ac sacris tubis: hoc est dogmatibus diuinis in aciem contra hostes excitare. Sicq̄ cendebeus spiritaliter ⁊ castra eius fugantur ⁊ cadūt

persequebatur triphonem. Et peruenit cendebeus ī iamniam. ⁊ cepit irritare plebē ⁊ cōculcare iudeam. ⁊ captiuare populū. ⁊ interficere ⁊ edificare cedronem. Et collocauit illic equites ⁊ exercitum. vt egressi pambularent viam iudee sicut constituit ei rex.

¶Ca. XVI.

¶Ascendit iohannes de gazaris. ⁊ nūciauit p̄ri suo symoni q̄ fec̄ cēdebeus in populo ipsoꝝ. Et vocauit symon duos filios suos seniores iudā et iohannē. ⁊ ait illis. Ego ⁊ frēs mei ⁊ domus p̄ris mei expugnauimus hostes isrl̄ ab adolescētia vsq̄ ī hūc diē. Et prosperatum est in manibus nr̄is liberare israel aliquotiēs. Nūc aūt senui ꝫ estote loco meo et frēs mei egressi pugnate p̄ gente nostra. Auxiliū vo de celo vobiscū sit. Et elegit de regione viginti milia virorū belligeratorum et equites. et profecti sunt ad cendebeū. Et dormierūt in modin Et surrexerūt mane. et abierunt in cāpum. Et ecce exercitus copiosus in obuiā illis peditū et equitum ⁊ fluuius torrens erat inter mediuꝫ ipsoꝝ. Et admouit castra cōtra faciem eoꝝ ipe ⁊ populus eius. ⁊ vidit populū trepidantem ad trāsfretandum torrentem. ⁊ transfretauit primus. Et viderūt eū viri ⁊ trāsierunt post eū. Et diuisit populuꝫ ⁊ equites in medio peditū. Erat aūt equitatus aduersarioꝝ copiosus nimis. Et exclamauerunt sacris tubis. et in fugam conuersus est cendebeus et castra eius. ⁊ ceciderūt ex eis multi vulnerati. residui autē in munitionem fugerūt. Tūc vulneratus est iudas frater iohannis Johannes aūt insecut⁹ est eos donec venit cedronē quā edificauit. ⁊ fugerūt vsq̄ ad turres quę erant in agris azoti. et succēdit eas igni. Et ceciderūt ex illis duo milia virorū. ⁊ reuersus est in iudeā in pace. ¶Et ptholomeꝰ filius abobi constitut⁹ erat dux in cāpo hiericho. et habebat argentū et aurū multū Erat em̄ gener sūmi sacerdotis. Et exaltatū est cor eius. et volebat obtinere regionē. et cogitabat doluꝫ aduersus symonem et filios ei⁹ vt tolleret eos. Symon autē pambulans ciuitates quę erant in regiōe iudee. ⁊ solicitudinē gerens earū. descēdit hiericho ipse et mathathias filius eius ⁊ iudas. anno centesimoseptuagesimoseptīo mense vndecimo. Hic est mensis sabath. Et suscepit eū filius abobi in munic unculam quę vocat doch cū dolo quā edificauit. ⁊ fecit ei conuiuiū magnū. ⁊ abscondit illic viros. Et cū iebriatus esset symon ⁊ filij ei⁹ surrexit ptholomeus cū suis ⁊ sūpserūt arma sua. ⁊ intrauerūt in cōuiuiū et occiderūt eū. ⁊ duos filios eius. et quosdā pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in israel ⁊ reddidit mala p̄ro bonis. Et scripsit hec ptholomeus. ⁊ misit regi vt mitteret ei exercitū in auxilium traderet regionē ⁊ ciuitates eoꝝ ⁊ tributa. Et misit alios in gazaram tollere iohannez. ⁊ tribunis misit ex eis multi vulnerati. qz diuinę maiestatis virtutem tandem sentiunt timore concussi.

¶Tunc vulneratus ꝛc. Q̄ iudas vulneratus est in p̄lio ⁊ iohannes insecutus est hostes. illud nisi fallor significat quod paul⁹ ait. Ex parte cecitas contigit in israel donec plenitudo gētiū subintraret. ⁊ tunc omis israel saluus fieret. qz tardante ī fide christi plebe iudaica. gentiuꝫ ecclesia fortiter hostes p̄emit. donec eos aut salubri cōpūctione ad penitētiam conuertat aut perseuerantes ī nequicia minis futuram penam p̄dicādo puniat. Cū aūt temporagentiū cōplebunt. ⁊ ipsarum plenitudo ad fidem subītrauerat. tūc omnis israel ſ̄ est ois eccl̄ia ex vtroq̄ videlicet populo salubri cōfessione p̄ fidem spem ⁊ caritatem christi munere salua erit.

¶Et ptolomeꝰ. Quid p̄ ptholomeuꝫ nisi ypocrite atq̄ versuti homines figurantur. Hi ḡ ficto discipli natu bonis magistris adhērētes simulātesq̄ pietatē cuius virtutez penitus ignorant. plerūq̄ ad honorē ecclesiastice dignitatis ipsis magistris tribuentib⁹ perueniūt. hoc est enim sūmi sacerdotis genez esse illas vtiq̄ plonas q̄s boni magistri aq̄ ⁊ verbo regenerabāt in potestate regimis sui accipere. Sed cū acceptо gradu p̄prie potestatis esse cepint. singuli cupiditatibus seruientes ipsos sui auctoris honores doli circūuentionibus supplātare atq̄ subuertere studeant. occiduntq̄ filios eoꝝ ac pueros pariter cū nulli persone secum habitanti parcūt. Sz p̄ pecūias atq̄ adulationes sibi sec̄ares potestates ecclesiaz occultis insidijs seu manifestis persecutōnib⁹ infestant. Nec mirū talem nequicia aliqñ p̄uale re in ecclesia posse. cuz legimus ecclesię caput

per dolū iude proditoris iudeis traditum atq; captiuatum. Symon ma/
gus a philippo baptisatus est. sed nō a nedia mētis purgatus. Julianus
apostata a lectore ecclesie excitatus vsq; ad finē vitę hostis truculentus in
cepta malicia pseuerauit. Quales etiā istius tpis etas nōnullos habz. qui
licet magrōs suos nō occidūt gladio. tñ inuidia atq; odijs plequi nō cessāt.

Et precurrens ꝛc. Jobs quidem pie per dolū necato se cautius ab
hoste obseruat. ac viros qui cū venerant pdere occidit. cū quilibet ex fide
liū numero grā dei sal
uatus. puidus ac soli/
citus de sua salute ser/
uāda audita decepto
ne alioz: hostiū insidi
as pcauere ac machia
tiones eoz puersas cō
terere studet. Nō enim
sola simplicitas cuiq;
sufficit ad salutē huan
dam. ß cū simplicitate
pariter debet esse pru/
dētia Unde saluator
in euangelio ait disci/
pul suis. Estote ergo
prudentes sicut serpen
tes: et simplices sicut co
lūbe. Et apls ait. Nolite pueri effici sensib. ß malicia puuli estote. Debet
ergo simplicitas a nobis baberi vt neminē noceamus. debet et prudentia
ne despiciamur ab alijs. nec multū distat inter decipe quēlibet et ab alio de
cipi posse.

epistolas vt venirēt ad se. et daret
eis argētum et aurum et dona. Et
alios misit occupare hierusalem et
montem templi. Et pręcurrēs qui
dam nunciauit iohanni in gazara
quia perijt pater eius et frēs eius.

tur attingere. Igit antiochū adiutorē sibi aduocāt spondiū cognomiāt
qui cū pmpta eis voluntate paruisset ab aristobolo et antigono supant
et ille quidē ad cythopolim vsq; p sequentib cōmemoratis fratrib effugit
Hi vero in samariā reuersi. et multitudinē intra murū iterū ꝓpellūt. et expu
gnata ciuitate ipsāq; diruūt. et habitatores captos abducūt. Prospe aūt
gestis ita cedentibus alacritatē refrigescere nō sinebāt. sed cū exercitu ato
polim vsq; progessi et ipsam pcusserūt. et agros intra carmelū omēs inter fe
ptiti sunt. Sedarū re
rū iobis et filioz eius i
uidia seditionē gentiū
concitauit. multiq; ad
uersus eos collecti: nō
quiescebant. donec ap
to bello deuicti sūt. Re
liquū vo ips iobānis
cuz fortūatissime vixe
ret. et optime res pa
nos xxx. tres adminis
strasset. quiq; relictis
liberis morie vir. pla
ne beatissimus. et nul
lam dedisset occasiōz
cur ei cām de fortuna
quispiā quereret. De
niq; tria vel precipua maxime solus habebat. Nā et gentis princeps et pō
tifex erat. et ꝑterea ꝓpha cū q deus colloquebat. vt futurorū nihil penitus
ignoraret. qz etiā de duobus maioribz filijs suis qui rerū dñi permansuri
non essent añ vidit atq; ꝑdixit. Tenuit aūt ipsū pontificatū post pūs obi
tum fm cronicoz fidē annis xxvj. Pī aūt eius symon ante eū pontifex fu
it annis vij. Ante quē ionathas frater eius annis xviij. Judas q̄q; frater
ionathę et symonis trib tm annis pontificatū babuit. licet bella plura cū
ducibus regū syrię añ gesserit. Post iobannē q̄pe aristobolus filius eius
pontificatū apud iudeos accepit. qui et rex pariter fieri volēs diadema assu
sumpsit insigne. post q̄dringentosoctogintaquatuor annos babylonię ca
ptiuitatis. Hic antigonū frēm suū dolo interfecit. et vno anno in regno re
pleto miserabili morte fratricida vitā finiuit. Cui successit frater eius annē
qui et alexander in regnū. qd tenuit xxvj. annis tam crudeliter vt etiā inui
tata plebe sibi querenti ab bis q̄d nā faciens aīos sibi plebis reconciliaret.
Rōsū est si moreret. Uix em̄ forte cū mortuo tā grauia ꝓpessi in grām reuer
terent vt odia adūsus defunctū deponerēt. Quib exercitatus rebellādiq;
assuetudine multis necatis reliq̄s coegit in vrbē. cui nomē betelel cui expu
gnatio acerbiorē soluto pestē inuerit. tā seuo crudelitatis pcessu vtere eo nu
mero octingentos in medio ciuitatis crucifigeret. Quoz in cōspectu coniu
ges eoz filiosq; iugulari iussit. Hec spectabat accubās in medio cōbiba
rū lętus inter vina et pocula. ß magis sanguīe q̄ vino inebriatus. Hoc scē
lo facto ampli ꝓlīm q̄ bello terruit ita vt prima nocte iudeoz. viij. milia
vltra indeā descenderent. q̄bus fuge finis mors alexandri foret. Eo mortuo
alexandra uxor eius. q̄ et salina cognominata est regnauit bierosolimis an
nis nouē. De binc duob fratrib filijs alexandri hyrcano et aristobolo de
impio dimicātib occasionem babuere romani vt indeā inuaderēt. Itaq;
pōpeius hyrcano inuitante bierosolimā venit capta vrbe et tēplo referato
vsq; in sancta scōz accessit. aristobolū uniorē frēm suū secum ducit. ponti
ficatū vo cōfirmat hyrcano. atq; antipatrū herodis ascalonite ꝓcō procu
ratorem palestine facit. Sicq; hyrcanus animo deses adiuuāte antipatro
ꝑdicto procuratore tenuit pontificatum annis xxxiij. Post ea antipatro
p venenū in cōuiuio necato. herodes filius eius successit in regnū. qui etiaz
hyrcanū interfecit. Hinc etiā herodes predicti antipatri ascalonite et mūs
cypridis arabice filius a romanis iudeoz suscepit pncipatū. cuius tpe chri
sti natiuitate vicina regnū et sacerdotiū iudee q̄ diu p successiones mino
rū tenebat destructū est. cōpleta ꝓphia q̄ ita p moysen loquit. Nō deficiet
princeps ex iuda. neq; dux de femoribz eius donec veniat cui repositū e. et ipe
erit expectatio gētiū In ꝟ loco etiā christus quē danielis scriptura ꝑfat ac
cipit finem. Nā vsq; ad herodē christi. i. sacerdotes erant reges iudeoz q
impare ceperūt a lxv. olimpiade. et ab instauratōne tēpli ꝟ dario vsq; ad
hyrcanū. et cētesimā et octogesimā sextā olīpiadē. ānis q̄dringētis octogin
trib in medio trāsactis. q̄s daniel q̄q; sigt dicens. Et scies et intelliges ab
initio sermonis respondēdi et ędificādi bierusalem vsq; ad christi pncipa
tū ebdomades vij. et ebdomades lxij. Que lxix. ebdomede faciūt annos q̄
drīgentos octoginta tres. in quib christi. i. sacerdotes p vnctionē cōsecra
ti regnauerunt vsq; ad hircanū. quo extremo oīm a gthis capto: herodes
antipatri filius nibil ad se ptinentē indeā ab augusto et senatu accepit. filiq;
eius post eū regnauerūt vsq; ad nouissimā captiuitatem bierosolimoz
neq; q̄q; ex successiōe sacerdotal generis pōtificib ꝓstitutis. neq; ꝓpetuitate

vite ſm legē moyſi ſpiētiby deo. Ignobiles vero quidā ⁊ alio tpe alij ⁊ nō nulli vnius āni ſiue modico amplius a romanis ſacerdotiū emebāt. Quē oīa etiā daniel ꝓpha vaticinat' ita dicens. Et poſt ebdomadas ſeptē ⁊ ſexaginta duas intībit criſma. ⁊ iudiciū nō erit in eo. ⁊ tēplū ſanctū cōſūpet populus duce veniēte. ⁊ cedent' in catbacliſmo belli. Et in ſequētiby. Et ſu per templū inq̄t ⁊ abominatio deſolationū ⁊ vſq; ad ꝓſūmationem tpis ꝓſūmatō dabit' ſup deſolationē. Herodes ananelū quēdam de babylone accitū pontificē conſtituit iudeoꝝ. ⁊ poſt eriguū tpis ariſtobolum frēm vxoris ſue nepotem hyrcani ſucceſſorē ei dedit. Quo poſt annū iuſfecto rurſū ananelo reddidit ſacerdotiū. Nec iaz fuit ſucceſſio legalis ī ſacerdotiū ꝑ fine ipſius legis ⁊ ſacerdotij appinquāte ꝓfuſa erāt oīa. Hic aūt herodes ſtrenuus fuit in actibus belli. ⁊ in gubernatione regni. atz in reſtauratione ędificioꝝ. ꝑ infelicliſſimis ac crudeliſſimis moribꝫ. Apud hieroſolimā mltas ⁊ magnas ędes cōſtruxit. Samariā olim in cineribꝫ ſedētē a fūdamētis ſuſcitās ī honorē auguſti: auguſtā. i. ſebaſten appellauit. ⁊ in pamide id templū qđ pamon vocat' extruxit. cęſareā aūt ī noīe ceſaris ꝓdidit. q̄ ꝑpus turris ſtratonis vocabat'. Cōdidit ꝑterea antidanā. ⁊ antipatridā atq; berodianē in honorē pīs antipatri ⁊ ſuū extruxit. Innumerabilia quoq; opa in ſinglis vrbibꝫ quas regebat ſolertiſſime ędificauit. Sed inter hec hyrcanū qui olī ſacerdos iudeoꝝ fuerat de captiuitate ptbica regreſſū. ⁊ filiū eius qui ſacerdotio pīi ſucceſſerat: interfecit. Sororē quoq; eius vxorē ſuā cū duobꝫ filijs ꝑuulis iam adoleſcentibꝫ. ⁊ mrēm vxoris occiſę ſocrū ſuā crudeliſſime necauit. Si q̄dē ipſe herodes ne ignobilis forte ⁊ a iudeoꝝ ſemīe argueret' exneus. cōbuſſit libros oēs quibꝫ nobilitas gētis iudeę in tēplo ſuabat' adſcripta. vt deficientibꝫ ꝓbamentis ⁊ ipſe ad hanc ptinere putaret'. Inſup etiā vt ſuā ſobolē regio illoꝝ generi ꝓmiſceret. ꝑiecta de ſide femīa hieroſolmitana quam ꝑuatus accepat vxorē. ⁊ nato ex ea filio antipo. ſociat' ſibi mariannā filiā alexandri neptē ariſtoboli frīs hyrcani. q̄ aū eū rex erat gēti iudeoꝝ. Hec quīq; filios ei genuit. quoꝝ duos alexandrū ⁊ ariſtobolū ipſe necauit ī ſamaria. nec mora. poſt etiā mrēz illoꝝ q̄ nil carius nouerat. ſimili ſcelere peremit. E quibus ariſtobolus berodē ex beronicę ſuſcepat filiū quē in actibus apl'oꝝ ab angelo ꝓcuſſū legimus. Necnō ad ea q̄ ſuꝑ crudeliť geſſerat etiā ꝑ addidit vt virū ſororis ſuę ſalome interficeret. Et cū ea alij tradidiſſz vxorē: etiā hūc necauit. Scribas quoq; ⁊ interꝑtes diuine legis ſili ſcelere occidit. Cū aūt chriſti dñi nr̄i natiuitatē q̄ in anno triceſimoſecundo regni eius in bethleem natus ē. magoꝝ inditio cognouiſſet: vniuſos ꝓuulos iuſſit interfici. Sed poſtq̄ regni ſui triceſimūſeptimū annū expleuerat morbo intcutaneo ⁊ ſcaturiētibꝫ toto corꝑe vermibꝫ miſabiliť digne moriť. Qualiter aūt de fine herodis ioſephus narret nō incōgruū videt' huic opuſculo nr̄o inſerere. q̄ ꝑ mō refert. Nā febris q̄dē nō mediocris erat. prurigo intolerabilis habebat oēm corꝑis ſuꝑficiē. Aſſiduis aūt vexabat' coli tormētis ꝓdeſcę tanq̄ ex intcutis aq̄ vicio tumuerāt. q̄n etiā inflatio vētriculi putredoq; teſticuloꝝ vermiculos generās. ac ꝑterea creber anelitus ⁊ intrupta eū ſuſpiria mēbroꝝq; oīm ꝓtractio fatigabat. vt q̄ hec ad diuinitatem referrent penas eas eſſe diceret ſophiſtarū. Ille aūt quānis cū tot vicioꝝ cruciatibꝫ luctaret'. vite tñ cupidus erat. ⁊ remedijs excogitatis ſalutem ſperabat. Deniq; iordanē trāſgreſſus apud collirē aq̄s calidis vtebat'. q̄ ī lacū feracē bitumīs qui alphalditis vocat' effluētes ꝑ dulcedine potiti ſūt. Ibi aūt corꝑus eius qđ medicis oleo calidioꝛe foueri placuerat in archā plenā demerſū ita diſſolutū ē. vt etiā lumia q̄ſi mortuus reſoluta torq̄ret. Deinde ꝑturbatis q̄ eū curabāt ad clamorē quidē illoꝝ reſpicere viſus ē. deſperata vero ſalute ⁊ militibꝫ q̄nq̄genas dragmas multāq; pecuniā in rectoribꝫ atz amicis diuidi iuſſit. Cū aūt rediēs ad ibereconta veniſſēt atrabili correpť. ⁊ ipſe pene morti īmutabat' fcm̄ nefariū excogitauit. collectos em̄ cuiuſq; vici ex omni iudea nobiliores in locū cui nomē eſt ipodromo ꝓduci ꝓcepit. deinde ſorore ſalome. ⁊ alexādro marito eius ad ſe vocatis. ſcio inq̄t mortē meā feſtis gaudijs celebraturos eſſe iudeos. verū ꝑ alios lugeri potero. ⁊ dariſſimos honores aſſeq̄ ſepulturę. ſi q̄ ipē ꝓcipio feceritis. hos viros q̄ hñtur in cuſtodia cū aīam efflauero: ſtatī militibꝫ circūdatos occidite. vt etiā inuiſa mihi oīs iudea oīſq; domus illacrimet: ⁊ ſil'his mādatis. legatoꝝ q̄s romā miſerat epl'ę ſūt allatę. quibꝫ acinē ancillā iuſſu ceſaris interemptā. ⁊ antipatrū morte dānatū eſſe indicabat'. Quin ⁊ſi pī eū in exiliū dare mallet. atq; pmiſiſſe ceſarē ſcriptū erat. Herodes aūt paululuz hoc nūcio recreatus rurſūq; doloribꝫ victus. nā inedia tuſſiſq; piter violē

et bellorum eius ⁊ bonarum virtutum quibus fortiter geſſit. ⁊ ędificij murorum quos extruxit. et rerum geſtarum eius. ecce hec ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotij eius. exquo factus eſt ꝓnceps

tia diſtendebat'. ſtatū ꝓueniri conatus eſt. Sūptoq; malo etiā cultellū poposcit. ſectū enī comedere ꝓſueuerat. Deinde circūſpecto ne q̄s arbiter īpe diret. tanq̄ ſe peuſſurus dexterā ſuſtulit. Cū ꝟo adaby ꝓſobrinus eius accurriſſet ⁊ manū cōtinuiſſet. vllulatus maximus in regia ſtatim q̄ſi rex eſſz mortuus excitatus ē. Eoq; ꝓpere audito antipr̄ fiducia repetit. lętuſq; iaz cuſtodes ꝓmiſſa etiā pecunia rogabat vt ſe ſoluerēt atz dimitterēt. Q̄ eoꝝ ꝓnceps nō ſolū ne fieret obſtitit. ꝑ etiā regi velociter nūciauit. Ille aūt fortius exclamās q̄ꝫ vires egrotantis valebant. cōtinuo ſatellitibꝫ miſſis occidit antipatruz. mortuūq; ſepelire ꝓcepit in hyrcania. Deinde rurſū corrigit teſtamentū ⁊ ſucceſſorē qui dē archelaū natu maximū ātipr̄i frēz ſcribit tetrarchā vero antipā

Poſt interitū aūt filij v. diebꝫ exactis morit' annos q̄dē xxxiij. exq̄ interfecit antigonū regno potitus xxx. ꝟo ⁊ vij. poſtq̄ rex a romanis declaratus eſt. Anno itaq; impij auguſti q̄drageſimoſeptimo mortuus eſt: ꝑ q̄ ſubſtitutus ab auguſto filius eius archelaus. regnauit annis ix. vſq; ad ipſius auguſti finē. Tūc enī nō ferentibꝫ vlt'. ſed accuſantibꝫ apud auguſtū ferocitatē eius iudeis: in viennā vrbē galię relegat'. ⁊ ad minuendā iudaici regni potētiam inſolentiāq; domandā q̄tuoꝛ frēs ꝑ eo ſūt tetrarchę creati. herodes. antipr̄. lyſias. ⁊ philippus. Quoꝝ philippus ⁊ herodes q̄ antipas prius nūcupabat'. etiā viuēte archelao tetrarchę fuerāt ordinati. Poſt archelaū ꝟo herodes tetrarcha iudeę gētis tenuit ꝓncipatū annis xxiiij. cui tyberius impator hāc dederat ptātem. cui⁹ āno xij. pylatus iudeę ꝓcurator ab eodē dirigit'. atq; inibi p x. annos cōtinuos vſq; ad ipſū pene finē tyberij ꝑdurauit. Anno aūt xv. tyberij ceſaris ſimilit' ⁊ regni herodis xv. vt hyſtorię ꝑdūt. iohānes filius çacharię in deſto iux iordanē fluuiū ꝓdicans chriſtū filiū dei in medio eoꝝ adeſſe teſtat'. quē ꝑdcūs herodes herodia vxore philippi frīs ſui ſuadente in cōuiuio ob ſaltatricis puelle petitionē decollare iuſſit. ſicut ſacrū euāgeliū manifeſte demonſtrat. Ipſe q̄q; dñs ieſus chriſtus bīc in ꝓpło ſalutarē viā annūciat. ſignis atq; virtutibꝫ vera ꝓbās eſſe q̄ diceret. Sil'r octauo decimo anno vtriuſq; ꝓncipatus ieſus chriſtus ꝟm ꝓphias q̄ de eo fuerant ꝓlocutę ad paſſionē venit. Vbi buic herodi ꝑ pilati miſſos pñtatus nō fide receptus. ꝑ ꝑ faſtū mūdanū ſpretus īdutus veſte alba. iterū remiſſus ē ad pilatū. a q̄ ꝑ milituz officium crucifixus. tercia die reſurrexit a mortuis. Refert aūt duia ſcriptura initiū euāgelicę ꝓdicatōis anno xv. tyberij ceſaris inchoaſſe. ⁊ ipm ieſū omne doctrinę ſuę tps exegiſſe ſub pontificib'. anna ⁊ caypha. q̄. ſ. annę pōtificať tpe incipiente docere cepat. ⁊ vſq; ad initiū cayphę ptenderat. In quibꝫ ſpacijs virtoti q̄tuoꝛ cōdudū anni. Legalibꝫ porro ꝓceptis iā ꝑ illud tps ⁊ ambitōe ceſſantibꝫ. nulli q̄ppe pontificatus honoꝛ vitę vl'generis merito reddebat'. ꝑ romana ptāte alijs nūc. item alijs ſūma ſacerdotij pſtabat' ita vt annuis ſucceſſionibꝫ mutarent'. Deniq; iā idem ioſephus refert quatuoꝛ ꝑ ordinē vſq; ad caypha pōtificatus officio poſt annā eſſe pfunctos. bis ꝟbis ſcribens. Valerius ġcus anna ſacerdotio deturbato byſmabelē pōtificē deſignauit filiū baſſi. ꝑ ⁊ hūc nō multo poſt abyciēs eleaçarū annaniā pontificis filiū pontificatui ſubrogauit. Poſt annū ꝟo etiā hūc arcet officio ⁊ ſymoni cuidā caniſi filio pōtificatus tradidit miniſterium. Quo nō amplius ⁊ ipſe q̄ꝫ vnius anni ſpacio pfūctus. ioſephū al's ioſipū cui ⁊ caypbas nomē fuit accepit ſucceſſorē. ac ꝑ ꝑ omne tps qđ dñs ⁊ ſaluator nr̄ in terris docuiſſe deſcribit'. intra q̄drienn̄ tpis ſpacia coartat'. in q̄ q̄tuoꝛ iſte q̄s ioſeph⁹ memorat ſucceſſiones pōtificū deſcribunt' vir ꝑ annos ſingulos miſtrare. Qualiter aūt herodes tetrarcha regnū amiſerit ioſephus ꝓdit dicēs. Accuſator herodis tetrarchę agrippa filius ariſtoboli quē ꝑ herodis interfecit. ad tyberiū venit. Illo aūt nō ſuſcipiente accuſatōem reſidens romę. ad aliquoꝝ q̄dē potentiū noticiā ambiebat. Maximis autē colebat officijs germanici filiū gayū. cū adhuc eſſz ꝑuatus. ⁊ q̄dā die int' copioſū epulaꝝ apparatū q̄b apud eūdē edebat'. ad vltimū ettēſis manib⁹ apte cepit deū ꝓcari celerit'. illū mortuo tyberio dñm cūctoꝝ videre. Hec cū q̄dā de familiaribus eius tyberio nūciaſſet. ſtatim cōduci iuſſit agrippā. Qui ſub grādi erūna vſq; ad mortez tyberij ī carcere ꝑ menſes ſex tenebat'. Sed defuncto eo poſt regnū annoꝝ xxij. dierū triū ſuccedens in impiū gayus ceſar. abſoluit agrippā a vinculo ⁊ tetrarchiā philippi (iam em̄ iſte deceſſerat) ei tradidit. regē q̄ appellauit. Cūq; veniſſet in regnū agrippas herodis tetrarchę cupiditates ꝑ inuidiā ſuſcitauit. Irritabat aūt eū maxīe in ſpem regni herodias vxor exprobrās ei ꝓcordiā ⁊ dicēs. Quia ꝑ id qđ noluerat ad ceſarē nauigare careret pt ātē maiore. nā cū agrippā ex ꝑuato regē feciſſz: quo dubita

ret illū ex tetrarcha eodē honore donare. His adductus herodes vēit ad gayū·a q̄ ob auariciā vehemēter increpat⁹ ad hyspaniā fugit. Secut⁹ q̄p pe fuerat accusator agrippas. cui etiā tetrarchiā illius gaius adiecit. Atq; ita herode q̄pe ī hyspania pegrinante secū etiā vxore herodiade decessit. Pontius aūt pilatus pr̄ses eodē anno q̄ saluator passus ē secreto noctis ymagines cesaris in tēplo statuit: vt iosephus tradit. Et hęc p̄me seditōis z turbarū iudęis cā extitit. Postea vo sacrū thesauꝝ quē corbanan iudęi vocāt in aq̄ductū hierosolimoꝝ expendens sco'e seditōis p̄buit semina. Sed cū de christianoꝝ dogmate idē pilatus ad tyberiū referret. z de ipsius redē ptoris gestis passione ac resurrectōne aliqua memoraret. tyberius retulit ad senatum vt inter sacra cęra recipent· Uerū cum ex p̄sulto patrū christianos eliminari vrbe placuisset. tyberius per edictū·accusatoribꝫ christianoꝝ p̄minatus ē morte·Scribit terculianus in apologetico multos senatoꝝ z equitū romanoꝝ ab eodē interfectos. Igit' iudeos p̄ omisso scelere vltio diuīa dānabat. Sed z ipse pilatus q̄ in salua torē iniq̄ iudicis fāctus officio ē ijsdē tpibꝫ gaij tantis actalibꝫ malorꝝ dadibꝫ cruciatus ē· vt a p̄pria se manu trāsuerberasse·z nepbariā vitā vi abiecisse referat·Nec em̄ poterat tāti piaculi minister īpunitus euadere. sicut in hystorijs grecoꝝ īuenimus eoꝝ dūtaxat q̄ olimpiades scribunt. z ānua les rerū gestarū libros ad posteritatis memoriā p̄dūt. Agrippa aūt z q̄ herodes filius aristoboli post interfectionē iacobi filij ẓebedei. petrū ap̄lm mirum in carcerē·z p̄secutionē credentibꝫ in christū excitauit·ꝫ nō īpunitus euasit. sic lucas in actibꝫ ap̄lorꝝ manifestat. z iosephꝰ in octauodecio libro antiquitatū p̄memorat. q̄ de eodē refert hꝫ mō. Tercio inq̄t annō impij iudęe totius expleuerat·cū forte cesareā q̄ p̄us turris strat onis vocabat' aduenit Vbi cū in honorē cesaris spectacula ciuibꝫ erexit. votiuo vt videbat' salutis cesaris die·Cūq; illuc totius p̄uincię viri honore z facultatibꝫ p̄diti cōuenissēt. sco spectaculoꝝ die indutus veste fulgēti ex auro argētoq; mirabiliter cōtexta. incipiēte die p̄cedit ad theatrū. vbi cū p̄mo solis radios argenteę vestis gremio suscepisset·repcusso splendore duplicatā spectātibus lucē. fulgor metalli vibrātis effudit. vt intuētibꝫ pstringeret aciē terror aspectus·z p hꝫ plus aliq̄d de eo q̄ humanę nature est·artifex arrogantia mēti reꝛ· Ilico adulantis vulgi cōcrepāt voces honorē sonātes. ꝫ exitiū conferētes. z hīc atq; inde caueis cōclamātibꝫ deus appellaret. vtq; fieret p̄pic⁹ supplicīter exorat· dicentibꝫ p̄pīs q nūc vsq; vt hominē te tenuimus. ꝫ ex hoc iā sup̄ humanā te esse naturā fatem̄. Sed rex acclamationē cōtra fas babitam nō repressit. nec impietatē illicitę adulationis exhorruit·donec respiciens paulo post īminentē atq; insistētem capiti suo videret angelum· cūq; sensit cōtinuo exitij sui ministrum quem p̄ius non nouerat pulsorē bonorum. Et ecce repente cruciatus eum ex dolore incredibili ventris atq; inflatione corripuit. Respicienſq; ad amicos·en inquit ille ego deus vester. ecce p̄llor confestim z deturbor ex vita·q̄m quędā diuīa virtus nup collatas in me falsas arguit voces·z qui modo dicebar īmortalis a vobis p̄ceps iamq; rapior in mortem·Sed suscipienda est sententia quā deus statuit. z vixim⁹ aut cōtemnēdi z longeuitatē quę beata putabatur expleuimus. Et cū hęc dixisset vi doloris vehementius agitatus instanter ad palatiuꝫ reportatur·Cūq; diuulgatum esset eū prope diem moriturū ingens multitudo totius ętatis z sexus cōueniens more patrio supalia strati omīpotenti deo pro regis incolumitate supplicabāt. Omnis aūt domus regia planctibus z gemitibus personabat. Cū interim rex ipse in excelso solario recubans·z deorsum respiciens. ac pronos prostratosq; oēs cum fletibus p̄cipitantes·nec ipse quidem tempabat a lacrimis·verū continuis quīq; diebus ventris doloribus cruciatus vitam violenter abrupit· quīquagesimū ętatis z quartū agens annum·regni vero septimū·quatuor etem̄ sub gaio cesare annis regnauerat. philippi tetrarchiā tribus annis obtinens·quarto autem etiam herodis sibi adiungens·tribus aūt reliq̄s annis sub claudio cesare exactis· Post agrippam patrem regnum iudęe tenentem annis vij. filius eius agrippa a claudio substituitur in regnū quod tenuit annis vigintiseꝛ. hoc est vsq; ad secundū annum vespasiani quando vrbis excidiū factum est· Qualiter autem iosephus de hoc narret: hoc in loco ponendum esse censemus· Claudius inquit agrippam filium agrippe iudęorum regem constituit. felicem vero totius prouintię samarię quoq; z galileę·z regiōis

sacerdotum post patrem suum.

Explicit liber primus machabęo-

quę dicitur trans iordanez procuratorem misit. Et post pauca addidit etiam· Inflamatur autem. z seditio acerbissima a pontificibus aduersus sacerdotes z primos plebis hierosolimorum. quorum singuli cōqueren sibimet perditorum iuuenum z nouis rebus gaudentium manus·ducebat metipsos. p̄prie factionis instituebant· Qui confligentes ad inuicē p̄lia conuicijs lacescere tum deinde et saxis inuicem sternere· nec quisq; erat qui coherceret. sed agebantur omnia tāq; in vrbe non habente rectorem.

rum habens versus duo milia trecentos.

Igitur pontifices iudęi tam venere penurias vt seruis suis ad aream missis inuaderēt cimas que sacerdotibus debebantur et accidebat vt nonnulli ex nostris sacerdotibus alimōiq; direpte vi erāt inedia deperirent. ita seditionū violentia ius fasq; confuderat. Inter pauca subiungit etiam hęc. Non nunq̄ autem etiam in media ciuitate occurrentes sibi trucidabant p̄cipue in diebus festis sicarij plebibus admixti·occultatis pugionibus oberrantes. vt quisq; designatus eis ibi minus īcederet cū perimebant. z arte nepbaria cū cognouisset is quē occulto vulnere straucrant·tumide ipsi percussores velut indignari se simulabant aduersus eos qui hęc in media vrbe cōmitterent atq; hoc mō occulta corum facinora permanebant·z primum omnium ab his ionatbas pontifex interficitur· Post illū q̄plurimi iugulantur·ita vt iam ipsis mortibus essꝫ grauior metus mortis· dum vnusquisq; quasi in procinctu semp positus per momenta singula speraret interfici. Cum autem diutius annis q̄tuordecim in imperio expletis mensibus septem. diebus viginti octo defunctus est·nero accepit imperium quod tenuit annis quatuordecim mēsibꝫ septem z diebus viginti octo. Huius secundo anno festus iudęe procurator successit felici. a quo paulus romam vinctus mittitur. z biennio in libera manens custodia·post hoc ad predicandum dimittitur·nec dum neronē tanta erumpente scelera: quanta de eo narrant hystorię. Jacob frater domini cum triginta annis hierosolimorum rexisset ecclesiam·septio neronis anno lapidatur a iudęis vindicantibus in illo q̄ paulum interficere nequiuerunt. Festo magistratui iudęe successit albinus. albino florus· cuius luxuriam z auariciam. ceteraq; flagicia non ferentes iudęi contra romanos rebellauerunt. Aduersum quos vespasianus magister militię transmissus plurimas vrbes iudęe cepit. Primus nero super omnia scelera sua etiam christianos persequitur Quorum eximios rome petrum cruce. paulum ore cidit gladio. Nec iure militari nihil omnino ausus britaniam penetrauit· Nam duo sub eo nobilissima opida illic capta atq; euersa sūt. Denigz nero cum a senatu q̄reretur ad penam a palatio fugiens ad quartum vrbis miliarium in suburbano libertini sui inter salariam z numentanam viam semet interfecit. anno ętatis tricesimo secundo atq; in eo omnis augusti stirps milia consumpta est. Post neronē vero galba in hiberia. vitellius in germania·otho rome imperium arripuerunt. Galba septimo mense impij sui in medio romanę vrbis foro capite truncatur. Uespasianus duobꝫ p̄lijs superatos iudęos ad muros p̄pulit. Otho tercio regni sui mense apud victoriacū aliasq; venatium propria manu occubuit. Uitellius a vespasiani ducibus i tyberim proijcitur. Romanorum septimus regnauit vespasianus annis octo·mensibus vndecim. diebus viginti nouē. q̄ apud iudęos imperator ab exercitu appellatus z bellum nro filio cōmendans romam properauit. Cuius secundo anno titus iudęa capta z hierosolimis subuersis sexcenta milia virorum interfecit. Josephus xo facies affirmat sexcēta milia virorꝫ gladio z fame p̄isse·z alia centū milia captiuorū publice vnundata. At autem tanta multitudo hierosolimis reperiretur causam ęgimorum fuisse refert· Ob quę ex omni gente iudęi ad templū cōfluentes. vrbe quasi carcere sunt reclusi. Oportebat enim in ijsdem diebus pascbę eos interfici·in quibus saluatorem crucifixerant· Colligitur autem omne tempus in secundum annum vespasiani. z nouissimam hierosolimorum euersionem a quindecimo anno tyberij cesaris z ab exordio euangelicę p̄dicationis anni quadragintaduo. A captiuitate autem quam ab antiocho perpessi sunt·anni ducenti trigintaocto. Porro a darij secundo anno sub quo rursum templum ędificatum est·anni quingenti nonaginta· A p̄ma aūt ędificatōe templi sub salomone vsq; ad nouissimā eius ruinam quę sub vespasiano facta est anni mille centū duo. Explicit liber primus machabęorum.

Secundus liber hystorie machabeoꝝ licet breuior sit p ori eiusdem opis libro in hystorica narratõne antiquiora tñ q̃dã modo replicat tempa excepto q̃ ille alexandri magni macedonis in principio sui facit breuẽ cõmemorationem. Nã et seleuci regis cognomẽ

Conuocansq; amicos morbū suū eis atrocē esse indicauit· cōfessus hęcīō se pati q; iudęos gētē affligēs templū spoliasset·deūq; cōtēpsissē. q̄ dcō ilico expirauit. Vñ miror polibiū megalopolitam qđ vir bonus existens dicit ideo periisse antiochū·qz voluit templū diane in psida deuastare·Nā q̄ nliāten? egit peccatū·ß tñ cogitauit:nullo reatu tenetur·Si aūt polibio videtur ideo antiochus vitā finisse· mlto plus verisimile creditur ꝓpt templi hierosolimitani sacrilegiū regē pisse.

¶Facturi igitur

Hęc quippe que hierosolimtani iudei scribētes ad eos qui per egiptum fuerunt iudęos de igne reperto in puteo in similitudinē aq̄ crasse cōuerso. neq; in esdre neq; in neemię scriptis aut dictis alicubi reperire potuim? sicut nec illud qđ ī posterioribus de archę z tabernaculi abscōsiōe per hieremiā asserunt nullomō in ipsius hieremię libro scriptū inueniri pōt·Vnde cōstat hęc illos aut maiorū suorū traditione didicisse·aut i apocriphis coz libris exarata reperisse.Nos ḡ qđ icertū est relinquentes ad ea quę certa canonicorum librorz attestatōe esse manifestum est calamū puertamus·

impios.Facturi igitur quita z vicesima die mensis casleu. purificationem tēpli. necessariū duximus significare vobis.vt z vos quoq; agatis diem scenophegię.z diem ignis q̄ datus est qñ neemias ędificato templo z altari obtulit sacrificia·Nā cum in psidem ducerent pr̄es nostri sacerdotes qui tūc dei cultores erant.acceptū ignem de altari occulte abscondērūt in valle vbi erat puteus altus et siccus· z in eo ptutati sūt eū·ita vt omib? ignotus esset locus.Cū pterūssent autem anni mlti·z placuit deo vt mitterē neemias a rege psidis.ne potes sacerdotū illoz qui abscōderant mīsit ad requirendū ignez z sicut narrauerūt nobis non inuenerūt ignē sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi.et sacrificia quę imposita erant iussit neemias sacerdos aspgi aqua ipsa z ligna q̄ erāt supposita. Atq; hoc factū est·z tps affuit quo sol refulsit·qui prius erat in nubilo.z accēsus est ignis magnus ita vt omēs mirarent. Orationē aūt faciebant omnes sacerdotes dū ꝓsūmaretur sacrificiū ionatha inchoante.cęteris aūt rndētibus. Et neemię erat oratio hunc hīs modū. Dñe dñe deus oīm creator terribilis z fortis iustus z misericors.qui solus es bonus rex.solus pstans·solus iustus z omnipotēs z ęternus· q̄ liberas israel de oīni malo·qui fecisti pr̄es electos· z sanctificasti eos accipe sacrificiū pro omni populo tuo israel.z custodi ptem tuā z sanctifica·Congrega dispsionē nostrā libera eos qui seruiūt gētibus. cō temptos et abominatos respice: vt sciant gētes qm̄ tu es deus nr̄ Afflige oppr̄imentes nos·z cōtumeliam facientes in supbia.Cōsti tue populū tuū in loco sancto tuo sic̄ dixit moyses. Sacerdotes aūt psallebant hymnos. vsquequo cōsumptū esset sacrificiū·Cū autē cōsumptū esset sacrificiuz ex residua aqua neemias iussit lapides maiores perfūdi·Qđ vt factū est flama ex eis accensa est· sed ex lumie qđ refulsit ab altari cōsumpta est· Ut vero manifestata est res: renūciatum est regi psarū q̄ i loco in quo ignem abscondērāt hi q̄ trāslati fuerāt sacerdotes aqua apparuit·de qua neemias z qui cū eo erāt purificauerūt sacrificia.Considerans aūt rex z rem diligenter examinās fecit ei templū vt probaret qđ fm̄ erat·Et cū probasset:sacerdotibus donauit mlta bona.atq; alia munera accipiebat mānu sua z retribuebat eis·Appellauit aūt neemias hunc locū nepta:q̄ interpretatur purificatō· Vocatur aūt apud plures nephir.

¶Ca. II.

In descriptōnibus hic

Inuenit autē

remię pphetę q̄ iussit eos accipere ignem qui transmigrabant̄ ut significatū est.z vt mandauit transmigratis.Et dedit illis legē ne obliuiscerent̄ p̄cepta dñi· z vt non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea z argentea z ornamenta coz.Et alia huiusmodi dicens· hortabat̄ ne legē amouerent a corde suo . Erat aūt in ipsa scriptura: qūo tabernaculum z archaz iussit

ꝓpheta diuino ꝛñſo ad ſe facto co-
mitari ſecū vſquequo exīt in mō-
tem. in quo moyſes aſcēdit ⁊ vidit
dei hereditatē. Et veniēs ibi hiere
mias inuenit locū ſpeluncę. ⁊ taber
naculū ⁊ archā ⁊ altare incenſi itu
lit illuc. ⁊ hoſtiū obſtruxit. Et acceſ
ſerūt quidā ſimul q̄ ſequebañ vt
notarent locū ⁊ nō potuerūt inue
nire. Ut autē cognouit hieremias
culpans illos dixit q̄ ignotus erit
locus donec cōgreget deus cōgre
gationē populi. ⁊ ꝓpicius fiat. Et
tūc dñs oſtendet hęc. ⁊ apparebit
maieſtas dñi. ⁊ nubes erit ſicut et
moyſi manifeſtabaſ. ⁊ ſicut cū ſalo
mon petijt vt locus ſāctificaretur
magno deo māifeſtabat hęc. Ma-
gnifice etē ſapientiā tractabat. ⁊
vt ſapientiā hñs obtulit ſacrificiū
dedicatōis ⁊ conſūmationis tēpli.
Sicut ⁊ moyſes orabat ad dñz. ⁊
deſcendit ignis de cęlo. ⁊ conſum
pſit ſacrificiū. ſicut ⁊ ſalomon ora-
uit. ⁊ deſcendit ignis de cęlo ⁊ cō-
ſumpſit holocauſtū. Dixitq̄ moy-
ſes eo q̄ non ſit mūdatū q̄d erat ꝑ
pcēo conſūptū eſt. Similiter et ſa
lomon octo diebus celebrauit de-
dicationē. Inferebantur aūt in de
ſcriptōibus ⁊ cōmentarijs neemię
hęc eadē. ⁊ qualiter ꝓſtruēs biblio
thecā cōgregauit de regionibus li
bros. ⁊ ꝓphetaꝝ ⁊ dauid. ⁊ epł̄as
regū ⁊ de donarijs. Siliter aūt et
iudas ea quę didicerat ꝑ bellū q̄d
nobis acciderat cōgregauit omia.
⁊ ſunt apud noſ. Si ergo deſidera
tis hęc mittite qui ꝑferant vobis.
Acturi igit purificationem ſcripſi-
mus vobis. Bñ igit facietis: ſi ege
ritis hos dies. Deus autem q̄ libe
rauit populū ſuuz. ⁊ reddidit hęre
ditatem omnibus. ⁊ regnū ⁊ ſacer
dotiū ⁊ ſanctificationem ſicut ꝓ-
miſit in lege. ſperamus q̄ cito no-
ſtri miſerebit. ⁊ cōgregabit de ſub
cęlo in locū ſanctū. Eripuit em̄ nos
de magnis ꝑiculis. ⁊ locuz purga
uit. De iuda vero machabęo ⁊ fra
tribus eius. ⁊ de templi magni pu
rificatione. ⁊ de arche dedicatōne
ſed ⁊ de ꝑlijs quę ꝑtinent ad anti-
ochū nobilē. ⁊ filium eius cupato
rem. ⁊ de illuminatōnibus quę de
cęlo factę ſūt ad eos qui ꝓ iudęis
fortiter fecerūt. ita vt vniuerſaz re
gionē cū pauci eſſent vindicarent
⁊ barbaram multitudinē fugarent
⁊ famoſiſſimū toto orbe templum
recuperarent. ⁊ ciuitatē liberarent.
⁊ vt leges quę abolēdę erant reſti-
tuerent dño cū omni trāquillitate
ꝓpicio facto illis. Itēq̄ ab iaſone
cyreneo quinq̄ libris cōprehenſa
tēptauim⁹ nos vno volumie bre-
uiare. Conſiderantes em̄ multitu-
dinē librorz ⁊ difficultatem volen
tibus aggredi narrationes hyſto-
riazū ꝓpter multitudinem rerum
curauimus volētibus quidem le-
gere vt eſſet animi oblectatio. ſtu-
dioſis vero vt facilius poſſint me
morię cōmendare. omnibus autē
legentibus vtilitas conferatur. Et
nobis quidē ipſis q̄ opus hoc bre
uiandi cauſa ſuſcepi mus non faci
lem laborem. imo vero ne gocium
plenuz vigiliarū ⁊ ſudoris aſſūpſi
mus. Sicut hi qui ꝓparant cōui-
uiū. et ḡrūt alioꝝ volūtati parere.
ꝓpter multoꝝ grām libenter la-

¶ Ca. III.

¶ Igit cū sancta. Igit ur q; varij sub di uersis regib; erant pō/ tifices. necessariū iudi/ cauimus iux narratō; hystoriographo; no/ mina recitare illo; pō tificū. qui ponficatum regū tpib; habuerunt necnon 7 eo; qui post captiuitatem babylo nię in gente iudea fue/ rūt. vt eo dario; appa/ reat hystorię veritas. Primus siquidem sa/ doch pōtifex fuit tem pli qō salomon ędifi/ cauit. Post eu; xro achimaas filius ī eius bonore; succesſit. post hūc aūt ioīā 7 post eū auxidramus. Deinde nideas. post nideā ve ro sudeas. post hūc by lus. bylo xo succesſit ioathā. cui rursus vri as: vrię vero nerias. post neriā aūt odeas fuit. post hūc xo sellū. deciū elcbias. post hūc çara. 7 post hūc fuit io sedech. qui captiu; in babyloniā deductus est. Isti siquidem oēs in pontificatū filij pri bus p ordinem succeſ/ serūt. Post ioſedech aūt filius eius ieſus sa cerdotiū accepit. Sub quo templū reędificatum est. 7 post hūc io/ achim filius eius. De functo aūt 7 hoc iob; filius ei; bonorē ſuſce pit. finiente vero vitā iobe succedit pmatui sacerdotum filius eius iaddus. sub quo alex/ ander rex macedo hie roſolimā venit. Post quē onias filiuſ ei; da rus habetur. post hūc symon fili; eius cui co gnomentū iuſtus fuit. ppter ſolicitam in deū religionem. 7 in ciues ſuos pronā clemētiā. Deinde iudęo; ponti fex. eleaçarus frater sy monis ſuſcepit templi miniſterium filio symōiſ onia quo admodū de relicto. qui eleaçarus ptholomęo philadel/ pho petente. septuagī ta interpretes ad interpretandū legem diuinā transmiſit. Post eleaçarū aūt anūculus eius manaſſes accepit sacerdotiū. post manaſſen vero iudęo rū pontifex onias symonis iuſti filius darus habet. q; conſueta ptolomęo regi tributa nō reddens ad irā eū impulit. Verū ioſephus vir int' suos no bilis. legatus a iudęis ad ptholomęum miſſus. cū familiaritatem regis ob plurima meruiſſet in eū obſequia. dux iudęę 7 regionū finitimax cōſtituit. Post oniā aūt symon onię filius iudęo; pontifex darus habet. ſub quo

bozem ſuſtinemus veritatem q̄dē de ſingulis autozibus conceden/ tes ipi aūt ſcd̄m datā fozmā bzeui tati ſtudentes Sicut em̄ noue do mus architecto de vniuerſa ſtru/ ctura curandū est. ei vero qui pin gere curat quę apta sūt ad ornatū erquirenda sūt. ita estimādum est 7 ī nobis. Etem̄ intellectū collige re 7 ordinare ſermonē. 7 curioſius ptes ſingulas quaſq; īquirere hy/ ſtorię cōgruit autori. bzeuitatem vęro dictionis ſectari. 7 execūtōeſ rerū vitare bzeuitati concedendū est. Dic igit narrationē incipiem; de pfatione tantū dixiſſe ſufficiat. Stultū etem̄ est ante hyſtoriā ef/ fluere. in ipſa aūt hyſtoria ſuccigi.

¶ Ca. III.

Igitur cū ſan/ cta ciuitas habitaretur in oī pace. leges etiā adhuc opti me custodirent̄ ppter onię pontifi cis diſpoſitionē 7 pietatem 7 aios odio habentes mala. fiebat vt ipſi reges 7 pzincipes locū sūmo bono re dignū ducerent. 7 templū maxi mis muneribus illuſtrarēt. ita vt ſeleuchus aſyę rex de redditib; ſu is pſtaret. 7 omēs sūptus ad mini ſteriū ſacrificiox pertinentes. Sy mon aūt de tribu beniamin pzępo ſitus templi conſtitutus. cōtende bat obſiſtente ſibi pzicipe ſacerdo tum iniquū aliquid in ciuitate mo

liri. Sed cū vincere oniā nō poſſ venit ad appolloniū tharſe filium qui illo tempe erat dux cęleſſyzię 7 phęniciſ. 7 nunciauit ei pecunijſ innumeris plenū esſe erarium hie roſolimis. 7 cōmunes copias īmē ſas esſe. quę non ptinent ad ratōe; ſacrificiox. esſe autez poſſibile ſub ptāte regis cadere vniuerſa. Cūq; retuliſſet appollonius ad rege; de pecunijs q̄ delatę erant. ille acci/ tum elyodox qui erat ſuper nego/ cia eius: miſit cū mandatis vt pzę dictā pecuniā tranſportaret. Sta timq; helyodo; iter aggreſſus ē. ſpē quidē quaſi p cęleſſyziā 7 phę/ nicem ciuitates eſſet pagraturus. re aūt vera regis ppoſitū pfectur; Sed cū veniſſet hieroſolimā. 7 be nigne a sūmo ſacerdote in ciuitate eſſet receptus. narrauit de dato iu dicio pecuniax. 7 cuius rei gratia adeſſz adapuit. Interrogabat aūt ſi vere hęc ita eſſent. Tunc sūmus ſacerdos oſtendit depoſita eē hęc 7 victualia viduarū 7 pupillox. q̄ dā vero eſſe hyrcani tobię viri val de eminētis. in his quę detulerat impius ſimon. vniuerſa aūt argē/ ti talenta quadrigenta eſſe. 7 auri ducēta. decipi vero eos qui credi/ diſſent loco 7 templo qd̄ p vniuer sū mūdū honorat. pro ſui venera/ tione 7 ſanctitate impoſſibile om/ nino eſſe. At ille p his quę hēbat

ieſus filiꝰ syrach sapię libꝝ cōponens quem vocauit panareton. id est virtutū omniū capacē. 7 symonis ei/ ecit mentōnem. Post symonē aūt onias filius eiusdē symonis in/ signis habet. ad quę lacedemōioꝝ rex arui legatos mittit. q̄ ſacer dotiū habuit regnāte syrię 7 aſyę antiocho magno. 7 seleuco phi/ lopatore filio eiꝰ vsq; ad ātiochū epiphanē ſub quo pōtifice onia ꝫ quę de symone ꝓpo ſito templi narrant̄ fa cta sūt. regnāte syrię 7 aſię seleucho philopa tore. cui ſucceſſit in re/ gnū ātiochus epipha nes. Symon aūt ꝓpo ſitus templi hieroſoli moꝝ ad appollonium phęnicis ducē cōfugi ens. multis ei mune/ ribꝫ repromiſſis sacerdotiū ſibi vendicare cepit. q̄ seleuchus audito hely odorū mittit ad nego ciū prouidendū. q̄ cuꝫ in iudęā peruenisſet in ique diiudicans. 7 mul ta perperā gerens di/ uinis aduerſū se signis terreret. 7 ad seleuchū reuertit. Onias aūt sa cerdos curauerat vt si mon pfugus fieret ꝛc. Deniq; h̄ hyſtoria ſy tropologię regulā inſi nuat. qꝫ oēs qui ſuper bia auaricia inſtigati ſanctificatōnem domi ni cōtaminare. atq; pol lutis manib; indigne tractare ꝓſumpſerint. cęleſti iudicio sunt pu niēdi. qꝫ veritate atte ſtante. domus dei do mus oōnis est cūctis gentibus. nec licet eam cuiq; facere ſpelūcā la tronū. Hinc 7 pſalmi/ ſta ait. Domū tu. de/ ſan. do. in lon. di. Nec licet ibi aliquid gerere vel condere niſi solius dei laudibus 7 oōni/ bus vacare. Unde et ipſe dns in euangelio eliminauit de templo vendentes et ementes in illo. 7 numulariox effudit es. 7 catbedras vendentiū colūbas euertit. Hiſq; pactis erat quo tidie docens in templo. Jux allegoriā aūt onias sacerdos dei magnus. ſi guralis templi custos. ſignificat dnm saluatorē: qui a deo pie pontifex fa ctus in eternū fm ordinem melchiſedech. veri dei tēpli qd̄ est eccl̄ia custos 7 inhabitator est. qd̄ nomē onię satis exprimere videt. Interpretatur enim onias dolor dni. ſiue doloris dns. 7 quis dolens dns melius dici pōt qꝫ redemptor noſter. de quo p yſaiam dicit. Vidimus eū 7 non erat aſpec/

ꝛ deſideraui mus eum deſpectū ꝛ nouiſſimū viroꝝ ꝛ virū doloꝝ· ꝛ ſcientem infirmitatē Vere lāgores noſtros ipe tulit· ꝛ doloꝛes noſtros ipe portauit· Heliodorus aūt inuaſor aut ſpoliator ararij domini· paganos ſine ideos ſine etiam hereticos ſignificat. qui ſine reuerentia dei donis abuti ꝛ inefariū actuꝫ ea cōuertere volūt. Inuadūt em̄ pagani theſaurū templi dei cū fidem ac cultū chriſti deſtruere conant. Inuadunt ꝛ indei cū religionez chriſtianā veteris legis cerimoniis cōfundere cupiūt· Inuadūt etiā heretici qñ ritatem euangelij ꝛ ſinceritatem legis dei falſis dogmatib⁹ corrūpe geſtiūt. Sed onia oraīte deſcendit eques terribilis· arma bñs aurea Ille videlicet de quo ioh̄s in apocalipſi ſua ſcripſit dicēs· Vidi cē lū apertū. ꝛ ecce equus albus. ꝛ q̄ ſedebat ſup eū vocabat fidel ꝛ verax· ꝛ cum iuſticia iudicat· Oculi ei⁹ ſic flamma ignis in capite ei⁹ diademata mlta. bñs nomen ſcriptū qđ nemo nouit niſi ipſe. ꝛ veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine. ꝛ vocat nomē eius ꝟbū dei· oīātibus quidem mēbris chriſti ſuccurrit ipe eis in auxiliū. qui ē via veritas ꝛ vita. ꝛ ad debellandos inimicos. ꝛ terrendas prauoꝝ pe ſumptōes. cuius equ⁹ erat alb⁹. qz natiuitas eius erat incorrupta. ꝛ veſtis ſanguinolenta qz mors carnis ei⁹ erat innoxia. ipſeq; terribilis qz valde mirabil⁹ atq; iudex iuſtiſſimus eſt. Hic erat optimis operimētis adornat⁹. qz oīm virtutū decore ſplendet clariſſim⁹· cui arma erant aurea qz opa eius mirifica. Ipſius enim dono hab⁊ eccleſia ſua ſcutū fidei. ſpicā iuſticie. galeā ſalutis· gladiū ſpūs· qđ eſt verbū dei· quibus armis ipe quotidie in membris ſuis pugnat ꝓtra hoſtes ſuos. Hic

in mandatis a rege. dicebat omni genere regi ea eſſe deferenda· Conſtituta aūt die intrabat de his heliodorus ordinaturus· Nō modica vero ꝑ vniuerſam ciuitatē erat trepidatio. Sacerdotes autē ante altare cum ſtolis ſacerdotalib⁹ iacentes ſe· ꝛ inuocauerūt de cēlo eū q̄ de depoſitis legem poſuit· vt his qui depoſuerāt ea ſalua cuſtodiret. Jam vero q̄ videret ſūmi ſacerdotis vultū mente vulnerabat Facies em̄ ꝛ color imutat⁹ declarabat internū animi doloꝛē. Circūfuſa em̄ erat meſticia quedā viro· ꝛ horroꝛ corpis. ꝑ quē manifeſtus aſpiciētibus doloꝛ cordis eius efficiebat· Alij etiā cōgregati de domibus ſuis cōfluebāt publica ſupplicatione obſecrantes· ꝓ eo q̄ in cōtemptum locus eſſet venturus. Accinctēq; mulieres cilicijs pect⁹ ꝑ plateas confluebant· Sed ꝛ virgines que cōcluſe erāt· ꝓcurrebāt ad oniā· alie aūt ad muros· quedā ꝟo ꝑ feſtras aſpiciebāt. vniuerſe aūt ꝓtendentes manus in cēluꝫ deꝓcabant· Erat em̄ miſera cōmixte multitudinis· ꝛ magni ſacerdotis in agone conſtituti expectatio Et hi quidē inuocabāt deū oīpotentem. vt credita ſibi bis qui crediderant cū omni integritate cōſeruarent· Heliodorus autez qđ decreuerat perficiebat. eodē loco ipſe cū ſatellitib⁹ circa erarium p̄ſens. Sed ſpūs omnipotentis dei fecit magnā ſue oſtenſionis euidentiaꝫ ita vt oēs qui auſi fuerāt parere ei intuentes dei virtutem in diſſolutionem ꝛ formidinē cōuerterent·

Als ruentes dei virtute·

Apparuit em̄ illis quidā equ⁹ terribilem hñs ſeſſorem optimis operimentis adornatuſ· is q; cū impetu heliodoro prioꝛes calces eliſit Qui aūt ei ſedebat videbat arma hēe aurea· Alij etiaꝫ apparuerunt duo iuuenes virtute decori. optimi gloria· ſpecioſiq; amictu· q̄ circūſteterunt eū· ꝛ ex vtraq; ꝑte flagellabant eū ſine intermiſſione multis plagis verberātes. Subito autem heliodorus cōcidit in terram eūq; mlta caligine circūfuſū rapuerūt· atq; in ſella geſtatoria poſitū eiecerūt. Et is qui cū multis curſoribus ꝛ ſatellitibus ꝑdictū ingreſſus eſt erariuꝫ. portabat nullo ſibi auxiliū ferente. manifeſta dei ꝓgnita virtute. Et ille quidē ꝑ diuinaꝫ virtutem iacebat mutus. atq; oīmi ſpe ꝛ ſalute priuatus. Di autē dominū bñdicebāt· qz magnificabat locū ſuū· ꝛ templū qđ paulo añ timore ac tumultu erat plenū. apparente omipotente dño gaudio ꝛ leticia impletū eſt. Tūc vero ex amicis heliodori quidā rogabant cōfeſtim oniā vt inuocaret altiſſimū ꝛ vitā donaret ei qui in ſup̄mo ſpiritu erat conſtitutus· Conſiderans aūt ſūmus ſacerdos ne forte rex ſuſpicaret malicia aliquam ex iudeis circa heliodoꝛ cōſūmatā obtulit ꝑ ſalute viri hoſtiā ſalutarē· Cūq; ſūmus ſacerdos exoraret ijdem iuuenes eiſdē veſtibus amicti aſtantes heliodoro direrūt. Onie ſacerdoti gratias age. Nā ꝓpter eū tibi dñs vitā donauit. Tu autez ab eo flagellatus· nuncia oīb⁹ magnalia dei ꝛ poteſtatem· Et his dictis

Alias a deo·

videlicet eques cū impetu heliodoro ꝓres calces eliſit. qz incarnationis ſacramentuꝫ oēs ꝓſternit hoſtes· Ꝫ eſt paganos iudeos ꝛ hereticos· q̄tinus confuſi ab immanitate ſcelez aliq̄ reſiſtāt. Illi ergo duo iuuenes qui cū ipſo equite apparuerūt decori virtute. optimi gloria. ſpecioſiq; amictu· q̄ circūſteterūt oniaꝫ ex vtraq; ꝑte. ꝛ flagellabāt ſine intermiſſione heliodoꝝ mltis plagis verberantes· ſignificāt doctores vtriuſq; te· qui circūſtātes chriſti incarnationem virtute fidei ac bonorū operū decori. gloria miraculoruꝫ optimi. ꝛ amictu ſancte ſāē. ꝛ ſapiētie ſpecioſiſſimi. varijs tempib⁹ exiſtentes ꝑdicationibus ſuis ꝟberant prauoꝝ inſenſibilitatem. ꝛ ad terrā decidere compellunt· Sicq; fiet vt iſte q̄ añ templū aggreſſus eſt ſuꝑbus. ꝑ correctionē diſcipline ꝛ apparcat infirmus· qz nō eſt ſapientia· nō eſt prudētia nō eſt conſiliū ꝓtra dominū. qz omnia q̄cūq; voluit fecit in cēlo et i terra. ꝛ in mari. ꝛ i omnibus abyſſis· ꝛ non ē qui poſſit reſiſtere voluntati eius. dñs vniuerſoꝝ ipſe eſt· Qui aūt onias offerens hoſtiā ſalutarē ꝓ ſalute viri. ſaluauit ipſū heliodoꝝ multa caligine circūfuſū. ſignificat q; miſericordia redēptoris noſtri ſepe ingratis et imeritis cōfert beneficiū cōuerſionis: q̄tin⁹ ꝑ eius grām qui ſemet ipſū obtulit hoſtiā ſalutarē ꝑ mundi peccatis eruant ab erroribus ſuis. ꝛ liberent a poteſtate ſatbanę. cui⁹ neq; cia quondā captiuati erant ad ipſius volūtatem referant grās redemptori ſuo. ꝛ laudē eius ꝑdicent in vniuerſa terra.

non cõparuerũt. Helyodorus autem hostia deo oblata. & votis magnis pmissis ei qui viuere illi concessit & onię grãs agẽs. recepto exercitu repedabat ad regem. Testabãt aũt omnibus ea quę sub oculis suis viderat. opera magni dei. Cũ aũt rex interrogasset helyodorꝝ ꝗs esset aptus adhuc semel hierosolimã mitti. ait. Si quẽ habes hostẽ aut regni tui insidiatorem. mitte illuc. & flagellatũ eũ recipies. si tamen euaserit. eo q̃ in loco vere sit dei ꝗ dam virtus. Nã ipse qui habet in cęlis habitationẽ visitator & adiutor est loci illius. Et venientes ad malefaciendum pcutit ac dispdit. Jgit̃ de helyodoro & ęrarij custodia ita res se habet.

Ca. IIII.

Simon autem pdcũs pecuniarꝝ & pric̃ delator male logbat̃ de onia. tãq̃ ipse helyodorũ instigasset ad hęc. & ipse fuisset incentor malorꝝ. puisorẽq̃ ciuitatis ac defensorẽ gẽtis suę. & emulatorem legis dei audebat insidiatorẽ regni dicere. Sed cũ inimicicię intm̃ pcederẽt. vt etiam p quosdã symonis necessarios homicidia fierent. ꝓsiderãs onias periculũ cõtentionis & appollonium ifanire. vtpote ducẽ celessyrię & phęnicis. ad augendã maliciam symonis. ad regem se cõtulit. non vt ciuiũ accusator. sed cõem vtilitatẽ apud semetipsũ vniuersę multitudinis ꝓsiderans. Videbat em̃ sine regali prouidẽtia impossibile esse pacẽ rebus dari. nec symonem posse cessare a stulticia sua. Sed post seleuci vitę excessũ cũ suscepisset regnũ antioch⁹ qui nobilis appellabat̃. ambiebat iason frat̃ onię summũ sacerdotiũ. adito rege. promittens ei argẽti talenta trecenta & sexagita. & ex redditibus alijs talenta octoginta. Sup hęc pmittebat & alia centũ ꝗnquaginta. si potestati eius cõcederet̃ gimnasiũ et ephebiam sibi construere. & cos q̃ iu hierosolimis erãt antiochenos scribere. Qð cũ rex annuisset & obtinuisset principatũ. statim ad gentilem ritũ ꝓtribules suos transferre cepit. & amotis his ꝗ humanitatis causa iudęis a regibus fuerãt constituta. p iohannẽ filium eu (alias patrem) polemij qui apud romanos de amicicia & societate functus est legatõe legitima ciuiũ iura destituens prava instituta sanciebat. Etem̃ ausus est sub ipsa arce gimnasiũ cõstituere. & optimos quosq̃ epheborũ in lupanaribus ponere Erat aũt hoc nõ initiũ sed incrementũ quoddã. & profectus gentilis et alienigenę cõuersationis: ppter impij & nõ sacerdotis iasonis nephariũ & inauditũ sceluſ. ita vt sacerdotes iã nõ circa altaris officia dediti cẽnt. sꝫ contempto templo & sacrificijs neglectis festinarent participes fieri palestrę & prębitionis eius iniuste: & in exercitijs disci & patrios q̃dem honores nihil habentes grecas glias optimas arbitrabantur Quarũ gra periculosa cos contẽtio habebat. & cor istituta ęmulabantur. ac p omnia his cõsimiles esse cupiebãt quos hostes & pemerũt vt nõ apparerẽt in denudatõne gręcis esse dissimiles. cętęraq̃ omnia relinquentes q̃ illis mos patrius iponebat. aliarũ facta gẽtiũ ritusq̃ sectabãtur. Hęc iosephus. Sz miror qũo ipse onia desicto dicat antiochũ fratri iasonis sacerdotiũ cõtulisse. cũ hęc hystoria huic narratõni nõ concordet. sic in sequẽtibꝫ demõstrabit. Deniq̃ ãtiochus epiphanes ch de regione ptholomeorꝝ qũam subito inualerat senatus ꝓpto recessissꝫ. indeq̃ venit. ibiq̃ iesu qui & iason fratri onię põtificatũ tradidit. q̃ dãde expulso oniã ꝓgnomẽto menelaũ successorẽ dedit. Itaq̃ ob sacerdotij dignitatẽ orta seditione inter pnas ꝓs. ingentiũ miseriarꝝ semina pullulauerunt Hęc ꝗ factio supborꝝ atq̃ trãsgressorꝝ legis dei nõ allegoriam aliquã ad ędificationem vtilem nobis ingerit. sꝫ pdolor isto tẽpe iason imitatores facinoris sni plures inuenit. cũ hi qui in ecclesia populi dei & sanguĩe filij eius vnigeniti redemptoris ꝓponunt. deserta euãgelij doctrina et vera religione: a cultu vnius dei q̃ ibi cõmẽdatur. ac insinuat. ꝓpriis moribꝫ ad occultã cõuolãt ydolatriã. cũ p ambitionẽ pecuniarũ & diuitias pręsentis vitę luxuriosam vitaꝫ & deo detestabilẽ diligendo adulatorũ attẽdentes fauorẽ multos secũ trabũt ad pditorꝫ. Jsti ꝓfecto fm apostolũ: cõfitentur quide se noscę deum. factis aũt negant. Nã qz victu & vestitu moderato nõ sunt ꝓtenti. sed volentes diuites fieri: incidũt in tẽptationem & in laqueuꝫ dyaboli. & desideria multa & inutilia et nociua quę mergũt homines in interitum & perditõnem. Radix em̃ omniũ malorũ est auaricia. quã quidaꝫ appetẽtes errauerũt a fide & inseruerũt se doloribus multis.

Ca. IIII.

Sed post seleu
a ꝛc. De hocioseph⁹ ita narrat. Per idem tempus onia defũcto principe sacerdotũ. fratri eius antiochus sacerdotij contulit pncipatũ. Nã filius quem onias reliq̃rat adhuc ifans erat. Demõstrabimus aũt singula i loco. ꝓprio q̃ ad hũc puerũ ptinere videnť. iesu vero (nã h erat frater onię) principatũ sacerdotij rex abstulit irat⁹ & dedit eũ mĩou fratri eius noĩe onię Symoni nãq̃ tres filij bi fuerunt ad quos pncipatus sacerdotij sicut ꝓdiximus puenit. Et iesus quidẽ iasonem nominauit se. onias autẽ menelaus est noĩatus Seditionem itaq̃ prius princeps sacerdotũ iesus aduersus menelaũ concitauit. & diuisa in vtrũq̃ ppli multitudine ꝓ pte menelai filij tobię cõsistebant. ppli vero ꝓs plima iasonẽ adiuuabat. Vñ laborantes menelaus & filij thobię ad antiochũ discesserũt. ad noticiã eius ꝓducẽtes q̃ vellent patrias relinq̃re leges & cõuersatões & mores obſuare grecor. Rogauerũt ergo eũ vt pmitteret eis ędificare gimnasiũ hierosolimis. Cũq̃ ꝓcessissꝫ circũcisionem suã vela

Cum aũt quin quennalis ꝛc. Regnãte apud iudeã oĉia q̃ zaçariaſ. rege leproſo zapud iſrl̃ façea. apd̃ athenienſes q̃qꝫ eſchilo. z apd̃ latinos emulio. ſcdo ãno eſchili iudicis athenienſiũ. prima olꝑias acta ĩ qua choreb hæliẽſis victor extitit. belĳ aũt quinquẽnale certamẽ quattuor ãnis in medio expletis. ĩ quib̃ p̃cipes annui p̃ſtituunt̃ quattuor. quã olimpiadeꝫ ificus filiꝰ praxonidis ſiue aemonis p̃mus inſtituit. ab hoc tempore greca de tpib̃ hyſtoria vera credit̃ Nã aĩ hoc vt cuiqꝫ viſũ ẽ diuerſas ſententias protulerũt. Nũc eĩ quinquẽnalem agonẽ tunc antiochus apud tyrũ celebraſſe deſcribit̃. et ea q̃ deinde cõmemorant̃ de iaſone z menelao poſtea facta ſunt. Jaſon quidẽ qui prophriũ frẽm: hoc ẽ oniaꝫ ſenioꝛem ſymonis filium captiuauerat. ab menelao. hoc eſt minore onia qui binomius fuit. accuſatꝰ apud regem. atqꝫ deceptus. pfugus in ãmanitem expulſus ẽ regionẽ. Menelaus aũt p̃cipatũ quidẽ obtinuit. ſed de pecunĳs pro pontificatu regi promiſſis nihil agebat. ob quã cauſã ſimilit̃ z ipſe remotus eſt a ſacerdotio. ſuccedente ſibi liſimacho. q̃ tenente ſacerdotiũ menelaus ãtiocho abſente. ppter ſedãdos tharſenſes z malotas. ratꝰ ſe accepiſſe tempꝰ oportunũ. aurea q̃dã vaſa templo furatus donauit andronico comiti: quẽ rex reliq̃t ad tuendam regionẽ. Vñ cõmotꝰ onias ſenioꝛ fratri ei⁹ quẽ iaſon captiuauerat. arguebat menelaũ pro impietate ppetrata. ipſe in loco tuto ſe cõtinens antiochię ſecus dafnen. Vñ menelaus accedẽs ad andronicum rogauit vt oniã interficeret. Qui cũ veniſſet ad oniã. et datis dextris cũ iure iurando quãuis eſſet ei ſuſpectus. z ſuaſiſſet de aſilo procedere ſtatim eũ pemit non veritꝰ iuſticiã. Ob quã cãm nõ ſolum iudeĳ. ſed z alię quoqꝫ natões indignabant̃. z moleſte ferebãt de nece tanti viri iniuſta. Sed regreſſũ regem de cilicię locis adierũt iudeĳ apud antiochiã ſimul z greci conquerẽtes de iniqua nece onię. Cõtriſtatus itaqꝫ animo antiochꝰ propter oniã. z flexꝰ ad miſericordiam lacrimas fudit. recordatus defuncti ſobrietatem z modeſtiaꝫ. Accenſuſqꝫ animis andronicum

ptores habuerãt. Jn leges eĩm diuinas impie agere impune non cedit. z hęc ſequẽs tpũs declarauit. Cũ aũt quiquẽnalis agon tyro celebrareť. z rex p̃ſens eſſet miſit iaſon facinoroſus ab hieroſolimis viros pccõres portãtes argenti dragmas trecentas in ſacrificium herculis. quas poſtulauerũt hi q̃ aſportauerãt ne in ſacrificĳs erogareť. qꝛ nõ oporteret ſed in alios ſũptus eas deputari. Sed hęc oblata ſũt quidẽ ab eo q̃ miſerat ĩ ſacrificiũ herculis. ꝓpter p̃ntes aũt datę ſũt in fabricã nauiũ triremiũ. Miſſo aũt in ęgiptum appollonio ſ alias neſibei minithei filio, ppt̃ primates ptholomęi philometoris regis. Cũ cognouiſſet aũt antiochus alienũ ſe a negocĳs regni effectũ: propĳs vtilitatibus conſulens. profectus inde venit ioppen. z inde hieroſolimã. Et magnifice ab iaſone et ciuitate ſuſceptus. cum facularũ luminibus z laudibus ingreſſus eſt z inde in phęnicẽ exercitũ conuertit. Et poſt triẽnĳ tempus miſit iaſon menelaum ſupradicti ſymõis fratrẽ portantẽ pecunias regi. z de negocĳs neceſſariis reſponſa platurũ. At ille cõmendatus regi cuꝫ magnificaſſet faciẽ poteſtatis eiuſ in ſemetipſũ retoꝛſit ſummũ ſacerdotiũ. ſupponens iaſoni talẽta argẽti trecenta. Acceptiſqꝫ a regę mãdatis venit. nihil quidẽ dignũ habens ſacerdotõ. animos vero crudelis tyranni z ferę beluę iram gerens. Et iaſon quidem qui ꝓpriuꝫ frẽm captiuauerat. ipſe deceptus ꝓfugus in ammanitẽ expulſus eſt

tim eũ pemit. non veritus iuſticiã Ob quam cauſã nõ ſolũ iudęi. ſ z alię quoqꝫ nationes indignabant̃. z moleſte ferebãt de nece tãti viri iniuſta. Hĳc iudęi ſimł z greci regreſſũ regẽ de cilicię locis adierũt prodentes qđ factũ fuerat. Exĳ cõmotus ãtiochus vſqꝫ ad lacrimarũ effuſiõeꝫ recordatus defũcti ſobrietatẽ z modeſtiam, accenſuſqꝫ animo. andronicũ exutũ purpura circũduci p totaꝫ ciuitatẽ iubet. z in eodẽ loco quo in oniã impietatem ꝓmiſerat: ſacrilegũ vita priuari. dño illi dignam penã retribuente. Multis enim ſacrilegĳs in tẽplo a liſimacho cõmiſſis. menelai conſilio z diuulgata fama cõgregata eſt multitudo adũſuꝫ liſimachum. Alĳ lapides alĳ ꝙo fuſtes validos arripuere. q̃daꝫ vero cinerẽ in lyſimachũ iecere. z multi q̃dẽ vulnerati. quidaꝫ z ꝓſtrati. omnes vero in fugã conuerſi ſũt. ipſũ etiã ſacrilegũ ſecꝰ grariũ iterfecerũt. De his ergo cepit iudiciũ adũſus menelaum a gitari Et cũ veniſſet rex tyrũ ad ipſũ negociũ detulerant viri tres miſſi a ſenioribꝫ. Et cũ ſuperaretur menelaus ꝓmiſit ptholomęo mltas pecunias ad ſuadenduꝫ regi. Jtaqꝫ ptholomęus in quodã atrio poſitũ quaſi refrigerãdi gratia regem adĳt. z a ſentẽtia deduxit. z menelaũ quidẽ vniuerſę malicię reũ crimĩbꝫ abſoluit. miſeros autem (q̃ etiaꝫ ſi apud ſcitas cãm diriſſent innocentes iudicarent̃) morte dãnauit. Sed cũ falſus rumoꝛ exiſſet tãqꝫ a vita exceſſiſſet antiochꝰ. aſſũptis iaſon nõ minꝰ mille viris. repente aggreſſus eſt ciuitatem. z ciuibꝫ ad murũ cõuolãtibꝫ ad vltimũ comprehenſa ciuitate menelaꝰ fugit in arcẽ. Jaſon vero nõ parcebat in cede ciuibꝫ ſuis nec cogitabat pſperitatem aduerſũ ꝙgnatos malũ eſſe maximum.

arbitrans hostiū z nō ciuiū se tropheā captu rū. Et principatū q̄dē non obtinuit. finē vo insidiaꝝ suaꝝ p̄fusiōe cepit· z profugus iterū abiit in ām̄anitē· Ad vltimū in exitiū sui cō clusus ab aretha ara bū tyr̄āno: fugēs de ci uitate in ciuitatē oib⁹ odiosus· vt refuga le gū z execrabilis· vt pa trię z ciuium hostis: in ęgyptū extrusus est. z q̄ mlt⁹ de partria ex pulerat pegre p̄tulit: la cedemonas profectus Menelaus aut̄ cum apud antiochū cupa torē simili mō vt ātea dolos meditaret. rex regum suscitauit aīos antiochi in pcōrem· z suggerente lysia hunc esse causā oīm malor. uisset (vt eis est consue tudo) p̄hensū eodē loco necari· Erat aut̄ in ipso loco turris quī quaginta cubitor. ag gestū vndiq̄ habens cineris. hęc p̄spectum habebat in p̄ceps· ide in cinerē deīci iussit sa crilegū omnib⁹ eū pro pellentib⁹ ad interitū z tali lege p̄uaricatorē legis cōtigit mori. nec terrę dari menelaum· Nā q̄ mlta erga arā dei delicta cōmisit· cu ius ignis et cinis erat sanctus· ipse in cineris morte dānatus ē. Refert aut̄ ioseph⁹ sic in superiori libro ostēdim⁹ q̄ filius p̄ncipis sacer dotū onię cum adhuc puerulus defuncto pa tre relictus sit. videns q̄ auūculū suū menela um rex interfecisset. z p̄n cipatum sacerdotij al chimo dedisset. nō ex istenti de genere sacer dotū. sed a lysia flexus vt transponeret hono rem ab ea familia ad aliā domum. fugit ad ptholomeū regem ęgy pti. z honorem meruit ab ipso z vxore ei⁹ de opatra. locūq̄ petijt ī regione eliopolitana. vbi ciuitatē nomīs sui condidit· templo ad si militudinē templi pa tris constructo. Alchi mus vero aduersū iu dam machabeū inimi cicias gerens· post nō multū tempis ira dei p̄cussus interijt. ac sic

purpura exutū circūduci p totā ci uitatē iubet· z in eo loco in quo in oniam impietatē cōmiserat sacrile gū vita p̄uari· dño illi condignā penā tribuente. Multis aūt sacri legijs in templo a lisimacho cōmis sis menelai cōsilio· z diuulgata fa ma. congregata est multitudo aduer sus lisimachū· mlto iā auro expor tato. Turbis aūt insurgentibus. z animis ira repletis· lisimachus fe re armatis tribus milib⁹· iniquis manibus vti cepit. duce quodam tyranno ętate pariter z dementia pecto. Sed vt intellexerūt cona tū lisimachi. alij lapides alij fustes validos arripuere. quidā vero ci nerem in lisimachū iecere. Et mul ti q̄dē vulnerati. quidā aūt p̄stra ti. oēs vero in fugā conuersi sunt. Ipsū etiā sacrilegū secus ęrarium interfecerūt. De his ergo cepit iu diciū aduersus menelauz agitari. Et cū venisset rex tyrus ad ipsū ne gociū detulerūt. missi viri tres a se nioribus. Et cū supare menelaus p̄misit ptholomęo multas pecu nias dare ad suadēdū regi. Itaq̄ ptholomęus i quodā atrio positū quasi refrigerandi grā regem adijt z a sententia deduxit. z menelaū q̄ dem vniuersę malicię reū crimini bus absoluit. miseros aūt qui etiā si apud scitas cām dixissent innocē tes iudicarent: morte damnauit. Cito ergo iniustā pęnā dederunt q̄ pro ciuitate z populo z sacris va sis p̄secuti sūt causā. Quāobrez tyrij quoq̄ indignati erga sepultu rā eor liberalissimi extiterūt. Me nelaus aūt p̄pter eor qui in potē tia erant au aricią p̄manebat in po testate. crescens in malicia z ad in sidias ciuium.

¶Ca. V.

Eodem tępore antiochus secundā pro fectionem parauit in ęgiptū. Con tigit aūt p vniuersā hierosolimor ciuitatem videri diebus quadragi ta per aera equites discurrentes aureas stolas hītes· z hastas qua (alias auratas) si cohortes armatas· et cursus e quor p ordines digestos. z con gressiōes fieri cominus. z scutorū motus z galeator multitudinem gladijs strictis z telor iact⁹· z au reor armor sp lēdorē· omnisq̄ ge neris loricar· Quapropter omēs rogabāt in bonū monstra p̄uerti· sed cū falsus rumor exisset tāq̄ vi ta excessisset antiochus· assumptis iason non minus mille viris repē te aggressus est ciuitatem· z ciuib⁹ ad murū p̄olantibus: ad vltimū apprehensa ciuitate: menelaus fu git in arcē· Jason vero non pcebat in cede ciuib⁹ suis· nec cogitabat p̄speritatem aduersus cognatos malū esse maximū. arbitrans hosti um z nō ciuiū trophea se capturū Et principatum quidem non obti nuit. finē vero insidiarū suarū con fusione cepit. z profugus iterū abiit in ām̄anitem. ad vltimū in exitiuz sui conclusus ab aretha arabū ty ranno fugiens de ciuitate in ciui tatem omnibus odiosus. vt refu ga legū z execrabilis· vt patrię et ciuiū hostis. in ęgiptū extrusus est z qui multos de patria expulerat

cum omniū iudicior fa uore iudę machabęo sacerdotiū decernitur q̄ quidē omnia magis moralem q̄ allegoricū ędificare videnť intel lectū· cū manifeste osi gnet iustissimū iudicē. atq̄ ęquissimum retri butorē singulis prout debita eor postulaue rint mercedē condignaz restituere· hoc est pijs ac deū timentibus p̄ mia ęterna· impijs aūt z pcōribus z blasphe mis pena ignis p̄petui Nec vllus debet sibi blādiri pro terrena fe licitate. ac p̄sentis vitę p̄speritate si in pcca tis degere voluerit. q̄si impunis possit euade re· nec etiā ille qui bene agens validis tormen tis aut varijs tribula tionibus in p̄senti vi ta coāgustat. desperā re debet de futura salu te. si in iusticię pseuera uerit tramite. quia scri ptū ē. Multę tribula tiones iustor z de omnib⁹ his liberabit eos dñs. z multa flagella pcōris sperātes aūt in dño misericordia cir cūdabit· Ląetamini i do mino z exul· iu. z glori. omnes recti corde.

¶Ca. V.

Eodem tępore Portenta ergo aliq̄ portendūt p̄spera. ali q̄ vo p̄figurant adū sa. ꝑ semp iurta id q̄ sūmus arbiter singuli rebus ac temporibus conuenire diiudicat· Nec mirū q̄ in macha bęor tempib⁹ equites auratas stolas haben tes z hastis armate co hortes p aerem discur rere visi ac armor au reor splendor fulgens adūlitatez p̄nunciare futurā. z cladē indeis venturā. cū ante subū sionem hierosolimor sub vespasiano z tyto iosepho testāte didici mus q̄ stella p̄fulgens gladio p omia similis imincre desup ciuitati z cometes p̄terea exiti alib⁹ flamis ardere pr totū visus est annum. Sed ante excidij tpis ac bęlli cū ppli ad dies festū azimor p̄uenirēt octaua die mensis āni oci qui est ap̄lis nocti tpe hora nona· tātus

luminis fulgor arã tẽplumq; circũdedit vt putarẽt omẽs diem dariſſimũ factũ ꝛ pmãſit ſpacio horę dimidię. Ds impitis q̃dez ꝛ ignaris proſperuz videbat. Sed legiſperitos ꝛ probos quoſq; doctores non latuit exitiale portentum. In eadem quoq; feſtiuitate vitula ſacrificijs admota. ꝛ aris aſſiſtens. int ipſas miniſtroꝝ manus enixa eſt agnã. Sed et ianua interioris ędis. q̃ reſpiciebat orientez cũ eſſet ſolito ære inducta. ac pinde immẽſi põderis. q̃ vix viginti viris ſũmo conatu ipellẽtib clauderet. ferreis quoq; vectibus ꝛ ſeris munita. ac peſſulis in altum dimiſſis tenerẽt obſtricta. ꝛ repente hora noctis ſexta apparuit ſpõte patefacta. Sz ꝛ tranſacto die feſto. poſt aliquot dies prima ꝛ viceſima die mẽſis artemiſi: qui maiuſ apud nos vocat. pdigioſus apparuit viſus ꝛ fidem pene excedens quod vere falſum putaretur niſi occultoruz fidem cõfirmaſſet malorum eorum conſecuta pernicies. Etenim prope ſolis occaſũ viſi ſunt currus ꝛ quadrige in omnẽ regionez per aerem ferri. ꝛ armatorũ cobortes miſceri nubibz. ꝛ vibes circũdari agminibz improuiſis. In alio itidẽ feſto die qui pẽtbecoſtes appellatur noctu ſacerdoteſ ingreſſi tẽplũ ad miniſteria ex more cõplẽda pmo quidẽ motus q̃ſdam ſtrepituſq; ſenſerũt. deinde voces ſubditas audiũt dicẽtes. Migremus hinc. Additur ꝛ aliud terribilio. Etem q̃dẽ ananię filio. ieſus noĩe vir plebeius ꝛ ruſticus añ quartuz belli annũ. cũ ciuitas ĩ pace ꝛ abundantia perduraret. in die feſto tabernaculoꝝ repẽte damare cepit. Vox ab oriente. vox ab occidẽte. vox a quattuor ventis. vox ſup hieroſolimam ꝛ ſup tẽplũ. vox ſup ſponſos ꝛ ſup ſpõſas. vox ſup ppm. Et indeſinẽt die noctuq; per omẽs platęas circuiens hꝫ clamabat. vſquequo quidam primores ex populo viri velut infauſti pręſagij indignatione cõmoti conceptũ boiem multis ꝟberibz afficiũt. At ille neq; quã p ſe aliquid loquẽs. ꝫ nec eos quidẽ qui circumſteterãt deprecans eaſdem voces pari obſtinatione ꝛ clamore repetebat. Tũc principes intelligentes vt res erat inimicus eſſet motus in viro. pducũt cũ ad iudicẽ romanũ apud quẽ flagris ad oſſa vſq; laniatus neq; preces neq; lacrimas fudit. ꝫ eandem vocẽ miſerabiliter. ꝛ cum quodam vlulatu emittens per ſingula pene verba proferebat. Addens etiam hoc Vę vę hieroſolimis. Hec ergo oĩa pdigia miſera ciuitas perpeſſa iõ eſt. q; ſemp fm latoris legis teſtimoniũ ſeditionem egit ꝯ dñm. ꝛ ingrata beneficioꝝ ei? ſuos ſũmi patriſſamilias qui ad eã ab illo miſſi ſũt. cõuitioſe tractabant. atq; interimebãt. Nouiſſime vero ipſũ interficientes hęredez extra caſtra piecerũt. Vnde ipſe dns in euangelio increpãs incredulã ciuitatẽ ait. Hieruſalez hieruſalẽ q̃ occidis pphętas. ꝛ lapidas eos q̃ ad te miſſi ſũt. Quotiens volui cõgregare filios tuos. quẽadmodum gallina cõgregat pullos ſuos ſb alas ſuas: ꝛ noluiſti. ecce relinquet vob domus vra deſerta. ſb em pphagiebatur antiquit?. ſb poſterioribz pletũ ẽ tẽpib vt homicidę truculentiſſimi. pdignã reatus ſui pciperẽt mercedem ita vt ptim fame necarent. ptim peſtilentia pirẽt. ptim occiſi ꝛ captiui in toti? orb ptes ab hoſtibz ducerẽtur. Sicq; impletũ eſt illd hieremię qd de eadez gẽte ꝛ ciuitate ppheta uit dicens. Migrauit iuda ppt afflictionẽ et multitudinẽ futuris. habitauit inter gẽtes nec inuenit requiẽ. oms pſecutores ei? apprehẽderũt eã: int anguſtias Vię ſyon lugẽt. eo p nõ ſint q̃ veniãt ad ſolẽnitatẽ. Omẽs portę ei? deſtructę. ſacerdotes ei? gementes. virgines ei? ſqualidę. ꝛ ipa oppreſſa amaritudine

peregre perijt. lacedemonias. pfectus. quaſi pro ꝯgnatione ibi refugiũ habiturus. ꝛ q̃ inſepultos mlt̃os abiecerat. ipſe illamentatus ꝛ inſepultus abijcit̃. ſepultura neq; pegrina vſus neq; pzio ſepulchro pticipãs. Dis itaq; geſtis ſuſpicatus eſt rex ſocietatẽ deſerturos iudęos. et ob hoc pfectus ex ęgipto efferatis animis ciuitatem quidez armis cepit. Juſſit aũt militib? int̃ficere. nec pcere occurſantibus. et p domos aſcendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenũ ac ſenioꝝ mulierũ. ꝛ natoꝝ exterminia. virginũq; ꝛ puuoloꝝ neces. Erãt aũt toto triduo. octoginta milia interfecti. quadraginta milia vincti. nõ minus autẽ venundati. ſed nec iſta ſufficiũt. Auſus eſt em intrare templũ vniuerſa tra ſancti? menelao ductore. qui legũ ꝛ patrię fuit pditor. ꝛ ſceleſtis manib? ſumens ſancta vaſa. quę ab alijs regib? et ciuitatibus erãt poſita: ad ornatũ loci ꝛ gloriã: ꝯtractabat indigne ꝛ cõtaminabat. Jta alienatus mẽte antiochus. nõ cõſiderabat q̃ propter peccata habitantium ciuitati modicũ dns fuerat iratus. ppter qd̃ ꝛ accidit circa illum deſpectio. Alioquin niſi cõtigiſſet eos mlt̃is peccatis eſſe inuolutos. ſicut helyodorus qui miſſus ẽ a ſeleuco rege ad expoliandũ erariũ. etiam hic ſtatim adueniens flagellatus ꝛ repulſus vtiq; fuiſſz ab audacia. Verũ non propter locũ gentẽ. ſed propter gentem locũ dominus elegit. Jdeoq; ꝛ ipſe locus particeps factus eſt malorum populi. poſtea aũt fiet ſocius ꝛ bonorũ. ꝛ qui derelictus eſt in ira dei omnipotẽtis: iterũ in magni dei recõciliatione cuz ſũma gloria exaltabit̃. Jgitur antiochus mille octingẽtis ablatis de tẽplo talentis velociter antiochiã regreſſus ẽ. exiſtimãs ſe p ſuperbia terrã ad nauigandũ. pelagus vero ad iter agendũ ducturũ. ppter mẽtis elationem. Reliquit aũt prępoſitos ad affligendũ gentẽ: hieroſolimis quidẽ philippũ genere phrygem moribus crudeliorez. eo ipſo a quo eſt cõſtitutus. in gazarim autem andronicũ ꝛ menelaũ qui grauius q̃ cęteri imminebant ciuib? Lũq; appoſitus eſſet ꝯtra iudęos miſit odioſũ principem appolloniũ cũ exercitu viginti ꝛ duob? milibus p̃cipiens eis oẽs pfecte ętatis interficere. mlt̃eres ac iuuenes ac virgines vẽdere. Qui cũ veniſſet hieroſolimã: pacẽ ſimulãs quieuit vſq; ad diem ſanctũ ſabbati. et

¶Mis itaq; geſtis Poſtq; ſcriptor hyſtorię narrauit de liſimachi ꝛ iaſonis ĩpiorũ. ꝛ ſacrilegoꝝ ĩteritu cõmemorata. iſup ſignoꝝ. ꝛ pdigioꝝ viſiõe in aere. ad narratõnis ordinẽ redijt. hoc ẽ ad antiochi epiphanis pfectionẽ de ęgipto qui irritat? inde eo q̃ ſenatus p̃cepto de regione ptholomęoꝝ quã ĩuaſerat iuſſus ẽ recedere. efferatis animis iudęã venit. ſic in ſupiori libro demõſtratũ ẽ. ꝛ duitatem hiel̃m armis cepit. gẽtẽq; multauit. tẽplũ ſpolianit. ꝛ multa nepharia in ipſa tra cõmiſit. Q añt antiochus ipſe antichriſti figurã p̃ferat. ſcõz patz ẽditõe manifeſtiſſimum eſt. Quia ſic ſaluator habz ſalomonẽ ꝛ cętos ſcõs in typũ aduẽtus ſui. ſic antichriſtus peſſimũ regẽ antiochũ qui ſanctos pſecutus eſt. tẽplũq; violauit recte typũ ſui habuiſſe credendus eſt.

¶Cunq; appoſitus ꝛc. Huius loci ꝛ ſupioꝝ liber meminit vbi ꝛ iu

tunc feriatis iudęis arma capę ſu/
is p̃cepit. Oēſq; ſimul qui ad ſpe/
ctaculū ꝓceſſerant trucidauit. ⁊ ci
uitatē cū armatis diſcurrens ingē
tem multitudinem p̃emit. Judas
aũt machabęus qui decimus fue
rat ſeceſſerat in deſertū locū. ibiq;
inter feras vitā in mõtibus cū ſuis
agebat. ⁊ fęni cibo veſcētes demo/
rabañ ne ꝓticipes eſſent coinq̃na
tionis.

¶Ca. VI.

Ed non poſt
multū tēpus miſit rex
ſenem quēda antiochenū qui com
pelleret iudęos vt ſe tranſferrēt a
patrijs ⁊ dei legibus. cõtaminare
etiā q; in hieroſolimis erat tēplū.
⁊ cognomiaret iouis olimpij. ⁊ in
gazarim ꝓut erāt hi qui locū inha
bitabant iouis hoſpitalis. peſſima
autē ⁊ vniuerſis grauis malorum
erat incurſio. Nā templuꝫ luxuria
⁊ cõmeſationibus gentiū erat ple
nū. ⁊ ſcortanti ũ cū meretricib⁹ ſa/
cratiſq; ędibus mulieres ſe vltro
ingerebant. introferentes ea quę
non licebat. Altare etiā plenū erat
illicitis q̃ legibus ꝓhibebantur.
Neq; aũt ſabbata cuſtodiebantur
neq; dies ſolennes patrij ſeruabā
tur. nec ſimpliciter ſe quiſq; iudęũ
eſſe confitebaꝫ. Ducebanꝫ aũt cuꝫ
amara neceſſitate in die natalis re
gis ad ſacrificia. et cuꝫ liberi ſacra
celebrarenꝫ. cogebanꝫ hedera co/
ronati libero circũire. Decretū aũt
erijt in ꝓximas gētiliū ciuitates
ſuggerentibus ptholomęis. vt pa
ri mõ ⁊ ipſi aduerſus iudęos age/
rent. vt ſacrificarent. eos autē qui
nollent tranſire ad inſtituta gētiuꝫ
interficerent. Erat ergo hęc videre
miſeria. Duę em̃ mulieres delatę
ſunt natos ſuos circũcidiſſe. quaſ
infantibus ad vbera ſuſpenſis cū
publice p̃ ciuitateꝫ circũduxiſſent
p̃ muros p̃cipitauerunt. Alij vero
ad ꝓximas cocũtes ſpelũcas. et
latenter diem ſabbati celebrantes
cū indicati eſſent philippo. flamis
ſuccēſi ſunt. eo q; verebañ ꝑpter
religionem ⁊ obſeruātiā. manu ſi/
bimet auxiliū ferre. Obſecro autē
eos qui hũc libꝝ lecturi ſũt ne ab
horreſcant ꝑpter aduerſos caſus
Sed reputēt ea q̃ acciderũt nõ ad
interitū: ſed ad correctionem eſſe
generis noſtri. Etem̃ multo tēpore
non ſinere pccõribus ex ſententia
agere. ſed ſtatim vltiones adhibe/
re magni beneficij eſt indiciū. Nõ
em̃ ſicut alijs nationibus dñs pa
tienter expectat. vt cos cuꝫ iudicij
dies venerit in plenitudine pecca
toꝝ puniat. ita et nobis ſtatuit vt
peccatis nr̃is in finem deuolutis
ita demũ in nos vindicet. ꝑpter qd
quidē nũq; a nobis miſericordiaꝫ
ſuā ām̃ouet. correpies vero in ad/
uerſis populū ſuū non derelinq̃t.
Sed hęc nobis ad cõmonitõnem
legentiū dicta ſint paucis. iam au/
tem veniēdum eſt ad narrationē.

dęor in ſabbati quie
te infectio. ⁊ appollo/
nij nequicia ſimul et
interitus eius p̃ iudęã
narraꝫ. Qz autē antio/
ch⁹ p̃cepit appollonio
oēs pfectę ętatis inſti/
cere. mulieres ac iuue/
nes vendere: ſigt q; an
tiquus hoſtis eoꝝ ne/
cē maxime meditaꝫ. qſ
pfectos i religiõe chri/
ſtiana eſſe ꝓſpexit. eoſ
aũt qui molles atq; iſta
biles ſũt. de quib⁹ ſcri/
ptum eſt. Stultus vt
luna mutaꝫ. ipſos va/
rijs erroribus implici/
tos p̃ diuerſa vicia vē
tilando de terra eccl̃ię
ſepans in pfunduꝫ ſce
lerũ ꝓcul iactat.

¶Judas autem.
Quo aũt dicat iudaꝫ
machabęũ eſſe decimũ
non inuenio. niſi forte
p̃ enumerationem põ
tificũ qui fuerũt i gēte
iudęa tpib⁹ regni grę/
coꝝ. fuerat aũt tempo
ribus ſelenci nichano/
ris a q̃ regni grecorum
hyſtoria ꝓputat ānoſ
p̃mus pontifex onias
iaddi filius. ſecundus
ſymeon onię filius. ter
cius eleaçar fraꝫ ſymo
nis. quartus manaſſeſ
auũculus eleaçari. q̃n
tus onias ſymonis iu/
ſti filius. ſextus ſymon
onię fili⁹. ſeptim⁹ oni/
as ſymõis filius. octa/
uus alter onias qui ia
ſon ē nuncupatus fra/
ter onię ꝓximi. nonuſ
menelaus frater iaſo/
nis. decimus iudas q̃
alchimo tēptante pon
tificatū iudęoꝝ iuade
re. diuinoq; iudicō de
ſtructo mirabili cõſen
ſu omniū p̃mi ſacerdo
tij accepit dignitatem
Sp̃italiter aũt iudas
merito dicit̃ eſſe decī/
mus. qz decalogi p̃ce/
pta in fide ⁊ deuotõe
pfecte inuenit̃ ſeruaſſe
ipſamq; legē çelando
ab hoſtiū manib⁹ pri/
mus poſt p̃m armis
defendiſſe. Qui bñ in
ter feras ſcribit̃ cū ſuis
in mõtib⁹ vitā duxiſſe
⁊ fęni cib⁹ veſci. qz ſan
ctoꝝ exempla ſecutus.
(ip̃i em̃ ſũt mõtes dei)
veſtiales pſecutoꝝ mo
res contēnendo. vitā deo placitā elegit. ⁊ virtutū ſemper virēti pabulo ſe
pauiſſe optimū duxit. quatinus indeficienti animę victu nutritus famem
ſtantię eius ac ſobrietatis virtutes imitari voluerimus, nec p̃ponimus de

licias mũdi ac pomp̃
huius ſeculi: iuſticię et
veritati dei. memores
ſemp̃ illius ſentētię do
minicę quę ait. Quid
eiñ ꝓderit homini ſi
vniuerſũ mũdũ lucret
aię vero ſuę detrimen
tũ patiatur. Et iterum
Qui amat animā ſuā
perdet eaꝫ. Qui odit
aiaꝫ ſuā in hõ mũdo in
vitā ęternaꝫ cuſtodit
eam.

¶Ca. VI.

Sed non poſt.
Hęc eadē in libro ſu/
periori referũtur q; an
tiochus p̃ legatos ſu/
os cõtaminauerit tem
plũ. ędificando in illo
ydolũ deſolatõnis ſu
per altare dei. cuius lo
ci allegoriam ibidē po
ſuimus. nec ſimpliciter
iudęũ ſe eſſe quiſq; cõ/
fitebatur.

¶Ducebanꝫ aũt
Liberũ p̃m dei vini
gentiles eſſe dixerunt.
cuius ſacra antiochus
in natali ſuo marie ce/
lebrari iuſſit. eo q; illũ
natali ſuo fauere cre/
debat. Nã liberũ a li/
beramẽto appellari vo
luit. qđ quaſi maresi
cocũdo p̃ eius bñficiũ
emiſſis ſeminib⁹ liberẽ
tur. ꝑpter qđ ibidẽ lib
m̃liebri ⁊ delicato cor/
pore pingitur. Dicũt
em̃ mlieres ei attribu/
tas. ⁊ vinũ ꝑpter exci/
tandam libidinẽ. Vñ
⁊ frons eius paupino
cingitur. Sed ideo co
ronã viteã ⁊ comu ba
bet. qz cuꝫ gẽte ⁊ mode
rate vinũ bibit̃. lęticiã
p̃ęſtat. cũ vltra modũ
excitat liteſ. i. quaſi cor
rua dat. Idē aũt ⁊ lyc
us a potu lyei. q; multo
vino mẽbra ſolnãtur.
Iſte ⁊ grece niſi⁹ a mõ/
te indię niſo. vbi dici/
tur eſſe nutritus. ęterq;
eſt ⁊ niſa ciuitas i qua
colit̃ idē liber. Unde
niſeus dictus eſt. Sa/
cra liberi pũis primus
orphęus induxit̃ gre/
ciā. p̃muſq; celebrauit
in monte boetie acthe
bis vbi lib natus eſt
primo. qui cũ frequen
ter citbare cantu perſo
naret citheron appella
tus eſt. ⁊ ſacra etiā nũc
orfica nominantur. in quibus ipſe dilaceratus poſtea ⁊ captus eſt. ⁊ fuit
p̃ eadem fere tepa quib⁹ faunus. ꝑ qs ętate p̃ceſſit dubitari põt. Siquidē
p̃ eoſdem annos latinus pria muſq; regnauerũt. Item prēs coꝝ picus ⁊ la
omedon. Quo regnãte orphęus cũ argonautis ad athenięſiũ litus accęſſit

Igit eleazarus ꝛc. Eleaçarus hic quez antiochi crudelissimi regis ipietas porcanã carnem in senectute sua edere cogebat. sigt pplm christianũ quem antichristi seuicia iuxta finem mũdi ad ydolatriam atqꝫ spurciciam vitę cõuertere sataget Interpretat autẽ eleaçarus deus meꝰ adiutor. qꝰ nomen aptissime cõuenit fideliñ populo. Qui cuz psalmista dño dicere nouit. Adiutor meꝰ es tu deus. ne derelinquas me Et rursum. Liberator meus deus meus sperabo in eũ. Sed sicut neqssimi regis imanitas eleaçarũ ad esum porcine carnis cõpellere nequiuit. ita nec electoꝝ ętum antichristi crudelitas ptaminare aliqua immũdicia vllo modo poterit.

Ca. VII.

Cõtigit autem. Quid p hanc matrez septẽ filioꝝ nisi matris ecclesię fecũditas quę p septiformis spiritus grãm adoptiuos deo patri filios generat. designat. quos antiochi typici. hocẽ ãtichristi atrocitas. licet ptim p ministros suos partiz p semet ipsũ. simul cuz mĩe diuersis cruciatibus laniet. ad blasphemiã tñ eos nequaquã ptrahere valet. Quę aũt huic mulieri z filijs eius p labore quem in pñti pcepessi sunt. merces maneat in futuro. ysaias ostendit dicẽs Lauda sterilis q̃ non paris. decanta laudẽ z hymnũ quę non pariebas. qm̃ multi filij derelicte magis qꝫ eius q̃ habet virũ dicit dñs Dilata locum tentorij tui. z pelles tabernaculoruz tuoꝝ extende. ne parcas. longos fac funiculos tuos. z clauos tuos consolida. ad dexterã eñ z ad sinistraz penetrabis. z semẽ tuum gẽtes hereditabit Noli timere qꝝ nõ confunderis. neqꝫ erubescas. Non eñ te pudebit. qꝝ cõfusionis adolescentię tuę obliuiscaris. z opprobrij viduitatis tuę nõ recordaberis amplius. qꝝ dñabit tui qui fecit te. dñs exercituñ nomen eius. et redemptor tuus sanctus israel. dñs omñis terrę vocabit. qꝝ vt mulierẽ derelictam z merentem spiritu vocauit te dominus. z vxorem ab adolescentia abiectam dixit deus tuus. ad pũctũ in modico dereliqui te. z in miserationibus magnis congregabo te. in momento indignationis abscondi faciem meã parũper a te z in misericordia sempiterna miſtus sũ tui. dixit redemptor tuus dñs. paupcula tempestate cõnulsa. absqꝫ vlla consolatõne Ecce ego sternã per ordinez lapides tuos. z fundabo teĩ sapbiris z ponã iaspidem p pugnacula tua. z portas tuas lapides sculptos z omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. vniuersos filios tuos doctos a domino. z multitudinez pacis filijs tuis. z in iustitia fundaberis. recede pcul a calũnia. Qz aũt nouissime post filios z mater cõsumpta est. demonstrat qꝫ post triũphos singuloꝝ filioꝝ ecclesię quibus hostes vincentes liberis animabꝰ requiẽ intrabũt ęternã. nouissime ipa mater fideliũ oĩm in fine mũdi pstũmabitur. z tropheũ glię de omnibus inimicis suis capiens regnũ possidebit ppetuũ. Qualiter aũt beatissimꝰ martyr z suauissimus doctor cyprianus: de eisdẽ septem fratribꝰ scribens ad fortunatũ more rethoꝝ facundo sermõe dissereret. hoc loco inserendũ cẽsuimus. qui inter cętꝫ sic ait Quid vero in machabęis septẽ frẽs z nataliũ pariter virtutũ sorte consimiles significẽt. nisi septenariñ numerum sacramento pfectę consũmatõis impletũ. Sic eñ septẽ frẽs in martyrio coherentes. vt pmi fuerũt in dispositione diuina septẽ dies: annoꝝ septẽ miliũ continẽtes. vt septẽ spũs. vt ãgeli septẽ qui assistũt z cõuersant ante faciẽ dei. z lucerna septiformis in tabnaculo martyrij. z in apocalipsi septem cãdelabra aurea z apud salomẽ colũnę septẽ. sup quas ędificat domũ sapiẽtia. ita z iste septẽ fratrum numerꝰ. ecclias septẽ numeri sui q̃ntitate pplexus. ꝺm qꝫ ĩ pmo libro regnoꝝ legimꝰ sterilez septẽ pperisse. z apud ysaiã septem mulieres vnũ vĩem apprehendunt. cuius inuocari sup se nomen expostũt. Et aplꝰ paulus qui huiꝰ numeri legitimi z certi meminit ad septẽ ecclesias scribit. Et in apocalipsi dominus mandata sua diuina: z p̃cepta cęlestia ad septem ecclias z ad earũ

Jgitur eleazarus vnus de primoribus scribarũ vir ętate prouectus z vultu decorus. apto ore hyans cõpellebaꝫ carnẽ porcinã mãducare. at ille glorioſissimã mortem magis qꝫ odibilẽ vitã cõplectens. voluntarie p̃gibat ad supplicĩũ. Intuens aũt quomõ oporteat accedere patienter sustinens destinauit nõ admittere illicita propter vitę amorem. Hi aũt qui astabant miseratione cõmoti. propter antiquã viri amicitiã tollentes eũ secreto rogabant afferri carnes. quibꝰ vesci ei licebat. vt simularet manducasse sicut rex impauerat de sacrificij carnibꝰ. vt hoc ficto a morte liberaret z propter veterẽ viri amicitiã hãc in eo fecerũt humanitatem. Ät ille cogitare cepit ętatis ac senectutis sue eminentiã dignam. z ingenitę nobilitatis caniciem. atqꝫ a puero optimę cõuersatõis actus z scõm sanctę z a deo cõditę legis cõstitutã rñdit cito dicens. p̃mitti se velle in infernũ. Nõ eñ ętatẽ nostrã dignũ est inquit fingere vt multi adolescentiũ arbitrantes eleazarũ nonaginta annoꝝ transisse ad vitam alienigenaꝝ. z ipsi propter meam simulationẽ. z ꝓpter modicum corruptibilis vitę tpũs decipiant. z p hoc maculã atqꝫ exectionẽ meę senectuti cõquirã. Nã z si i pręsenti tempore supplicĩjs hominũ eripiar. sed manũ omnipotentis neqꝫ viuus neqꝫ defũcꝰ effugiã. Quã obrem vitã fortiter excedendo senectute quidem dignus apparebo adolescentibus aũt exemplũ forte relinquã. si ꝓmpto aio ac fortiter pro grauissimis ac sãctissimis legibus honesta morte pfungar. His dictis cõfestim ad supplicĩũ trahebaꝫ. Hi aũt qui eũ ducebãt. z paulo ante fuerãt mitiores: in irã versi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi p arrogantiã prolatos arbitrabantur. Sed cũ plagis perimeretur ingemuit. z dixit. Domine qui habes scãm scientiã. manifeste tu scis. qꝝ cũ a morte possez liberari. duros corpis sustineo dolores. Scõm animã vero. ppter timorẽ tuũ libẽter hęc patior. Et iste quidẽ hoc mõ vita decessit. nõ solũ iuuenibus sed z vniuersę gẽti memoriã mortis suę ad exemplũ virtutis z fortitudinis derelinquẽs.

Ca. VII.

Contigit autez z septem frẽs cũ matre sua apprehensos cõpelli a rege cõtra fas edere carnes porcinas flagris thaureis cruciatos. Unꝰ aũt ex illis q̃ erat primus sic ait. Quid queris z quid vis discere a nobis? Parati sumus magis mori qꝫ patrios

angelos dirigit. Qui nunc istic. nūc inuenit in fratrib. vt cōsūmatio legitima cōpleatur cū septez liberis plane copulat z mat' origo z radix ecclias septē post modū pepit ipsa prima z vna supra petram dñi voce fundata. Nec vacat p ī pasionib sola cū liberis mr est. Martyres eīm qui se dei filios in passione testant. iam non nisi deo patre censent sicut in euāgelio dominus docet dicens. Ne vocaueritis prēm sup terrā. vnus est eīm pat' vester qui est in celis. Qui vero ediderunt confessionē pconia qs pclara qs magna documenta fidei prębuerūt Rex antiochus infest' imo in antiocho antichristus expressus. ozat martyrū glioſa z spiritu confessionis inuicta cōtagio suillę grebat carnis maculare. z cuz flagellis graiter ꝛbe rasset. ac nihil pmouere potuisset. sartagines iussit igniri. Quibus ignitis z accēsis eū qui pmus locutus fuerat. z magis irā regis ꝛbutis ac fidei constantia puocauerat: admoueri pcepit. z frigi. pducta z extracta prius lingua q cōfessa dñm fuerat Quid martirij glorioſius cōtigit. lingua eīm confessa nomē dñi poz ipa ad dñm ꝛbum pficisci. Post in secūdo excogitatis acrioribus penis anteq̄ cętera mēbra torq̄ret cutem capitis cū capillis detraxit odio. s. ęrto. Mā cū viri caput christus est. z caput christi deus. qui caput laniabat ī martyre domini. z christū pſequebatur in capite. At ille ī martyrio suo z resurrectionis sibi pmiū ꝛ dei remuneratione pmittēs exclamauit z dixit Tu quidē impotēs ex hac pñti vita nos pdis. ꝫ mūdi rex defūctos nos pro suis legib in ętnę vitę resurrectōne suscitabit. Tercius linguā postulatus cito protulit. Mā cū penaz liguę execandę iā didicerat a fratre suo ptemnere trias dei leges puaricari. Iratus itaq̄ rex iussit sartagines et ollas eneas succēdi. quibus statī succensis iussit ei qui prior locut' fuerat amputari linguā. z cute capitis abstracta: sūmas quoq̄ manus z pedes pcidit. cętis ei' fratrib' z mre inspicientibus. Et cū iā p omia inutilis factus esset. iussit ei ignē admoueri. z adhuc spirantez torqueri in sartagine. in qua cū diu cruciaret. cęteri vna cū matre inuicem se hortabant' mori fortiter dicentes. Dñs deus aspiciat veritatem z cōsolabit' in nobis. quēadmodum in ptestatōne cantici declarauit moyses. Et in seruis suis consolabitur Mortuo itaq̄ illo primo: hoc mō sequentē deducebant ad illudē dū z cute capitis eius cuz capillis detracta. interrogabant si manducaret. priusq̄ toto corpe p mēbra singula puniret. At ille respondēs patria voce dixit. Nō faciā Propterq̄ z iste sequēti loco primi tormē ta suscepit. z in vltimo spiritu constitutus sic ait. Tu quidē scelestissime in pſenti vita nos pdis. Sed rex mūdi defunctos nos pro suis legibus in ętnę vitę resurrectōe suscitabit. Post hūc tercius illuditur. z linguā postulatus cito ptulit. z manus cōstanter extendit. et cū fiducia ait. E cęlo ista possideo. sed ppter dei leges hęc ipsa despicio. qm̄ ab ipso me ea recepturum spero. Ita vt rex z qui cū ipso erāt mirarent' adolescentis animum. q tanq̄ nihilū duceret cruciatus. et hoc itaq̄ defuncto. quartum vexabant: similiter torquentes. Et cuz iam esset ad mortē sic ait. Potius est ab hominib' morti datos spem expectare a deo iterū ab ipso resuscitandos. Tibi eīm resurrectio ad vitā nō erit z cū admouissent ignitum cū vexabant. At ille respiciēs in eū dixit. Potestatē inter homines habēs cū sis corruptibilis facis qđ vis. Noli aūt putare genus nostrū a deo esse derelictū. Patiēter sustine. z videbis magnā potestatem ipsius qualiter te z semē tuum torquebit. Quale illud vel amētū martyrij fuit. q̄ magnū. q̄ grande solatiū in cruciatibus suis. nō tormēta ppria cogitare. sed tortoris sui supplicia prędicare. Insexto vero nō virtus sola. sed z humilitas prędicanda est. nihil libi martyrē vēdicasse. sed confessionis suę honorem supbis voab vitilasse peccatis suis potius ascripsisse qđ persecutōnem a rege patere ret. Octo vero dedisse. qđ postmodū vindicare ret. Docuit esse martyres verecūdos ꝛ vitione fidere z nihilī pasſione iactare. Noli inqt frustra errare. nos eīm ppter nosmetipsos hęc patimur. peccātes in deū vestrū. tu autē ne te existimes impunitū futurū: aggressus pugnare cū deo. Admirabilis q̄q mater q̄ nec sexus ifirmitate fracta nec multiplici orbitate cōmota mouētes libros spectabat libēter nec penas illas pigorum sed gloriąs cōpa manus quoq̄ amputandas constāter ossē dit. Multū beatus genere isto supplicij. cui contigit extēsis ad penā manib' passiōis ꝛ minicę instar imitari. Nec nō et quartus pari virtute tormenta cōtemnens. ad retinendū regē cęlesti voce respōdens exclamauit z dixit. Potius est ab hominib' morti datos expectare spem a deo iterū ab eo resuscitandos tibi eīm resurrectio ad vitā nō erit. Quintus ppter carnificē rabiem duros varioſq̄ cruciatus fidei vigore calcabat. ad pſciētiam quoq̄ z notitiā futuroꝝ spiritu diuinitatis armatus vt aiatus ppbetauit regi indignationem dei et vltionem velociter secuturā. Potestatē inquit iter homies bñs. cū sis corruptibilis facis qđ vis. Noli ergo putare genus nostrū a deo derelictū esse. sustine z vide magnā potestatem eius qualiter te z semen tuū torq̄bit Quale illud velamētū martyrij fuit. q̄ magnū. q̄ grande solatiū in cruciatibus suis. nō tormēta ppria cogitare. sed tortoris sui supplicia prędicare. Insexto vero nō virtus sola. sed z humilitas prędicanda est. nihil libi martyrē vēdicasse. sed confessionis suę honorem supbis voab vitilasse peccatis suis potius ascripsisse qđ persecutōnem a rege patere ret. Octo vero dedisse. qđ postmodū vindicare ret. Docuit esse martyres verecūdos ꝛ vitione fidere z nihilī passione iactare. Noli inqt frustra errare. nos eīm ppter nosmetipsos hęc patimur. peccātes in deū vestrū. tu autē ne te existimes impunitū futurū: aggressus pugnare cū deo. Admirabilis q̄q mater q̄ nec sexus ifirmitate fracta nec multiplici orbitate cōmota mouētes libros spectabat libēter nec penas illas pigorum sed gloriąs cōpa

tauit tam grande mar
tyriū deo prebens vir
tute oculoꝝ suorūꝫ qꝫ
ꝑbuerunt filij eius tor
mentis ⁊ passione mē
broꝝ. Cū sex occisis et
punitis supesset vnus
ex fratribus.cui rex di
uitias ⁊ potentatus.⁊
mlta pollicebatur. vt
crudelitas eius ac feri
tas vel vnius subiecti
solatio foueret.⁊ pete
ret.vt ad filiū deijcien
dum secuꝫ deprecaret
⁊ mater.deprecata est
filium.sed vt decebat
martyrū mrēm.vt de
cebat legi ⁊ dei memo
rem.vt decebat filios
suos non delicate sed
fortiter diligētem.De
precata est ēm vt do
minū cōfiteret.deꝝca
ta est ne a fratribꝫ suis
frater in consortio lau
dis ⁊ glorie separetur
tūc se septē filioꝝ cōpu
tans matrē si sibi con
tingeret filios vij.deo
peperisse potius nō sę
culo.armans itaqꝫ eū
⁊ corroborās.⁊ fęlicio
ri partu filiū generās.
fili inquit miserere mei
quę in vtero te nouēꝫ
mensibꝫ portaui.⁊ lac
triēnio dedi.⁊ ad ętā
tem istā ꝓduxi.oro fili
vt aspicias in cęlum ⁊
terrā.⁊ omnibꝫ quę in
eis sunt aspectis intel
gas qꝫ ex nihilo fecit il
la deus.⁊ hominū ge
nus.⁊ ita fiat vt nō ti
meas carnificē istuꝫ.ꝟ
digꝝ fratribꝫ tuis effe
ctus suscipias mortem
vt in illa miserationē cū
fratribꝫ tuis te recipiā
Magna laus est mīis
in exhortatione virtu
tis.ꝟ maior ī dei timo
re ⁊ in fidei ꝟitate.qꝺ
nihil sibi aut filio de
ser martyrū honore p
misit.nec fratrū precęꝫ
profuturā credidit ab
neganti ad salutē.per
suasit potius passiōis
ticipē fieri.vt in iudi
cij die possit cū fratribꝫ
inueniri. Post hęc au
tem cū liberis suis cō
moritꝰ ⁊ mater.nec ali
ud iam licebat qꝫ vt
quę martyres ꝓperat
⁊ fecerat.in consortio
illis glorię iungeretur.
⁊ quos ad deū premi
serat:ipsa qꝫq sequere
tur.

voce despecta cū adhuc adolescē
tior supesset.non solū verbis hor
tabaꝰ.sed ⁊ iuramento affirmabat
diuitē se ⁊ beatū facturū ⁊ trāslatū
a patrijs legibus amicū habiturū
⁊ res necessarias ei prębituꝝ. Sꝫ
ad hęc cū adolescēs nequaqꝫ incli
nareꝰ.vocauit rex matrem ⁊ suade
bat vt adolescēti fieret in salutem.
Cū aūt multis eā verbis esset hor
tatus,pmisit se suasuram filio suo.
Itaqꝫ inclinata ad illū irridēs cru
delē tyrannū:ait patria voce. Fili
mi:miserere mei q̄ te in vtero nouē
menses portaui.⁊ lac triēnio dedi
⁊ alui.⁊ in ętatē istā ꝓduxi.Deto
nate vt aspicias in terrā ⁊ i cęlū.⁊
ad oīa quę in eis sūt.⁊ intelligas
qꝫ ex nihilo fecit illa deus.⁊ homi
nū genus.ita fiat vt nō timeas car
nificē istū.sed dignus fratribꝰ tuis
ꝑticeps effectus suscipe mortem.
vt in illa miseratione cū fratribus
tuis te recipiaꝫ. Cū hęc illa adhuc
diceret:ait adolescēs. Quē sustine
tis? Non obedio ꝓcepto regis:sed
ꝓcepto legis quę data est nobis ꝑ
moysen. Tu vero qui inuētor oīs
malicię factus es in hębreos; non
effugies manū dei. Nos ēm ꝓpec
catis nostris patimur hęc. Et si no
bis propter increpationē ⁊ correc
tionē dñs deus noster modicum
iratus est.sed iterū recōciliabitur
seruis suis Tu aūt o sceleste.⁊ om
niū hoīm flagitiosissime. noli fru
stra extolli vanis spebꝰ.in seruos
eius inflamatus. Nondū ēm om
nipotentis dei ⁊ omnia inspicien
tis iudiciū effugisti. Naꝫ frēs mei
modico nūc dolore sustentato sub
testamento ętern̄ę vitę effecti sunt
tu vo iudicō dei iustas supbię tuę
penas solues. Ego autē siē ⁊ frēs
mei animā ⁊ corpus meū trado,ꝑ
patrijs legibus inuocans deū ma
turius genti nostrę propiciū fieri.
⁊ te cū tormentis ⁊ verberibus cō
fiteri q̄ ipe est solus deus. In me
vero et in fratribus meis desinet
omnipotentis ira.q̄ sup omne ge
nus nostꝝ iuste supducta est. Tūc
rex accensus ira.in hūc sup omnes
crudelius deseuit.indigne ferens
derisū se Et hic itaqꝫ mūdus obijt
ꝑ omia in dño cōfidens. Nouissi
me aūt post filios ⁊ mater cōsum
pta est. Igit̄ de sacrificijs ⁊ de ni
mijs crudelitatibꝰ satis dictū est.

Ca. VIII.

Iudas vero ma
chabeus ⁊ qui cuꝫ
illo erāt intrabāt latenter in castel
la.⁊ cōuocantes cognatos ⁊ ami
cos ⁊ eos q̄ ꝑmanserant in iudais
mo assumentes.adduxerunt ad se
sex milia viros. Et inuocabant do
minū vt respiceret in populū q̄ ab
omnibus calcabaꝰ.⁊ misereretur tē
pli qꝺ ꝓfanabaꝰ ab impijs. Mi
sereretur etiā extermin̄ij ciuitatis quę
esset ilico cōplananda.⁊ vocē san
guinis ad se clamātis audiret.me
moraretur quoqꝫ iniq̄ssimas morteꝰ
innocentiū puuloꝝ. ⁊ blasphemi
as nomini suo illatas.⁊ indignaretur
sup his. Et machabeus cōgregata
multitudine intolerabilis gentibꝰ
efficiebaꝰ. Ira ēm dñi in misericor
diā cōuersa est. Et supueniens ca
stellis ⁊ ciuitatibus improuisus:

Ca. VIII.

Iudas vero ma
chabeus ⁊c. Quę de
matbathia patre ma
chabei ⁊ fratrū ei⁹ pri
oris libri narrat hysto
ria.scriptor p̄sentis li
bri breuitati studēs do
omittēs. ad inde fer̄
⁊ prelia narrāda se cō
tulit aliqua de eis nar
rans.ꝟ plurima more
suo omittens. Sed qꝫ
iam allegoriā ipius su
pra p̄lima ex pte expo
suimus.qꝺ semel dict̄
est. nō necesse credim⁹
iterari. Si quis autem
q̄sierit q̄d sex milia vi
roꝝ qui inde in princi
pio adsociati sūt.signi
ficent.agnoscat ꝑ sena
rij ⁊ millenarij numeri
ꝑfectōꝝ militū christi
in fide ⁊ sinceritate per
fectā designari deno
tionē. Unde in actib⁹
apl̄oꝝ de primitiua ec
clesia in iudęis scriptū
est. Multitudinis aūt
credentiū erat cor vnū
⁊ aīa vna. nec q̄sq̄ eo
rū q̄ possidebat aliq̄d
esse suū dicebat.ꝟ erāt
illis oīa coīa.⁊ virtute
magna reddebāt apli
testimoniū resurrectio
nis dñi nr̄i iesu christi
⁊ grā magna erat i om
nibus illis.

a ij

Uidēs autem philippus ꝛc. In pori libro scriptū est ꝙ antiochus pfecturus in pside reliquerit itra regnū lysiam hominē nobilem de genere regali sup negocia regia ꝛ vt nutriret ātiochuꝝ filiū suū. ꝛ ꝙ ipse lysias elegerit ptholomeū filiū dorimi ꝛ nichanorem ꝛ gorgiā viros potentes ex amicis regis ꝛ miserit eos cū q̄draginta milib⁹ viroꝝ vt dispderēt iudeos fm verbū regis. Nūc aūt hic referē ꝙ philippus scripserit ad ptholomeū ducē vt auxiliuꝝ ferret regijs negocijs. ipseꝙ miserit ad ꝫ nichanorem. datis ei viginti milib⁹ armatoꝝ adiūcto ei ꝛ gorgia viro militari. Hūc enim philippi memoratus rex antiochus reuertēs de pside in babylonē ꝓposuit sup vniuersū regnū suum. ꝛ dedit ei diadema. ꝛ stolā suā. ꝛ anulum vt educaret ātiochū filiū suū. ꝛ nutriret eū ꝛ regret. Quē ꝓdictus lysias simł cū ātiocho iuniore reuertens antiochiā ꝛ inueniēs dñantem ciuitati expugnauit. Unde q̄ rit quō dicat philip⁹ ordinare p ptholomeum trāsitū nichanoris ꝛ gorgię ad iudeā. cuꝝ prior hystoria narret morante antiocho senioꝛe in pside eundeꝝ gorgiā ducē simul ꝛ lysiam ordinatoꝛē suum a iudeis esse supatos. atqꝝ fugatos. ꝛ ꝫ inotuisse ātiocho reuertēti. ipsūqꝝ ob hoc ĩcidisse in langoꝛē pꝛ̄ tristicia. qꝛ nō ē factū de iudeis sic cogitabat. ꝫ ni fallor haud aliter sol-

uit nisi vt philip⁹ cōmendato sibi imperio hoc idē statutū rescripsit ducib⁹ syrię faciēdū qđ lysias antea iā facere moliendo suscipiebat. ꝫ num perficiebat. nec etiā ita vt disposuit ipse p suā missionē iudeis efficere valebat. vt sequēs hystoria demonstrat.

¶ Cōstituit autē Hoc in superioꝛi libꝛo breuiter cōmemoratū ē. tm ꝙ mercatoꝛes cōuenientiū aduersū se multitudinē hostiū. sed fortiter ꝓtēderent. ꝛ ante oculos haberent ꝓtumeliā q̄ in loco sancto ab his iniuste esset illata Jtēqꝝ ꝛ ludibꝛio habitę ciuitatis iniuriā. adhuc etiā veterū institutа ꝓuulsa. Nā illi quidē armis cōfidūt: ait simul ꝛ audacia. nos aūt in omnipotente deo q̄ pōt ꝛ venientes aduersū nos. ꝛ vniuersū mundū delere vno nutu ꝓfidimus. Admonuit aūt eos. ꝛ de auxilijs dei q̄ fcā sunt erga parentes. ꝛ ꝙ sub sennacherib centū octogintaquinq̄ milia perierūt. ꝛ de ꝑlio qđ eis aduersus galathas fuit in babylōia. vbi oēs vt ad rē ventū est macedonibus socijs hesitantib⁹. ipi sex milia soli pemerunt. centū vigiti milia ꝓpt auriliū illis datū de cęlo. ꝛ bñficia pro his plūma cōsecuti sūt. His vbis ꝓstantes effecti sunt. ꝛ pro legibus ꝛ patria mori parati. Cōstituit itaqꝝ fratres suos ducеs vtriqꝝ ordini. symonē ꝛ iosephum ꝛ ionathan. subiectis vnicuiqꝝ millenis ꝛ quigentenis. Ad hoc etiaꝫ ab esdra lecto illis sancto libro. et dato signo de adiutoꝛio dei in pꝛima acie ipse dux cōmisit cū nichanoꝛe. ꝛ facto sibi adiutoꝛe omīpotente. interfecerūt sup nouē milia hoim maioꝛē aūt ptē exercitus nichanoꝛis vulneribus debilē fcām fugere cōpulerūt. Decunijs vero coꝝ q̄ ad emptionē ipsoꝝ venerāt sublatis. ipsos vsquequaqꝝ pſecuti sūt. sed reuersi sūt boꝛa conclusi. nā erat añ sabbatū. quā ob causaꝫ nō perseuerauerunt insequentes.

succendebat eas. ꝛ opoꝛtuna loca occupās. nō paucas hostiū strages dabat. maxime aūt in noctibus ad huiuscemodi excursus ferebat. et fama virtutis eius vbiqꝝ diffūdebat. Uidens aūt philippus paulatim virū ad pfectum venire ac frequētius res ei pꝛospere cedere ad ptholomeū ducē celessyrię ꝛ phenicis scripsit. vt auxiliū ferret regis negocijs. At ille velociter misit nichanoꝛē patrocli de pꝛimoꝛibus
(alias amicū)
amicis datis ei de pmixtis gētib⁹ armatis nō minus viginti milib⁹ vt vniuersū genus iudeoꝝ deleret adiūcto ei ꝛ gorgia viro militari. ꝛ in bellicis rebus expientissimo. Constituit aūt nichanoꝛ regi vt tributū qđ romanis erat dandū duo milia talētoꝝ de captiuitate iudeoꝝ suppleret. Statimqꝝ ad maritimas ciuitates misit. cōuocans ad coēptionem iudaicoꝝ mancipioꝝ ꝓmittēs se nonagita mācipia talento distractuꝝ. nō respiciēs ad vindictā q̄ eū ab omnipotente esset cōsecutura. Judas aūt vbi cōperit. indicauit his q̄ secū erāt iudeis nichanoꝛis aduentū. Ex q̄bus q̄daꝫ foꝛmidātes ꝛ nō credētes dei iustitię. in fugā vertebant. Alij vero si q̄ de his superāt veniebāt simulqꝝ dñm deꝓcabant vt eripet eos ab impio nichanoꝛe q̄ eos pꝛiusqꝝ in cominus veniret vēdiderat. Et si nō ꝓpter eos: ꝓpter testamentū tamen qđ erat ad pꝛēs eoꝝ. ꝛ ꝓpter inuocatōem sancti ꝛ magnifici nominis eius sup ipsos Conuocatis aūt machabeus septē milibus quicū ipso erāt. rogabat ne hostib⁹ re-

nerunt cū auro ꝛ argẽto vt coemerent filios israel sibi in seruos. ꝫ aūt manifestius narratur. ꝙ ab nichanoꝛe q̄ regi ꝓmisit de mandatis pꝛ̄s iudeoꝝ suppleret tributū romanis dandū. inuitati sunt ipsi mercatoꝛes ad coēptionē iudaicoꝝ mācipiorum.

¶ Judas autem. De isto nichanoꝛis aduentu in iudeā quid antiocho fcūs est. ꝓlibꝛ manifeste non dicit. tm narrans p lysiā cū electū esse simul ad ptholomeo et gorgia viris potētibus adiū cta simł comitū turba vt inuaderēt ꝛ dispderent iudeā. Sub vespertino aūt eū esse illuc missū asserit. ꝛ per dolū velle capę iudā ad inuadere iudeā. ꝫ non ꝓualere. Qui aūt ipe nichanoꝛ ypocritaꝝ quia omīa ficte faciēbat: typū teneat. iā supius dictū est. Sed iudas cum septem milib⁹ contra nichanorem ꝛ socios eius cōfligit. ac vincit. qui septiformis grām spūs ꝑ populus ecclesię cū rectoꝛib⁹ suis vincit hostes vniuersos. nec de eo vnqꝝ victoriam capit iudeus. siue paganus. seu hęreticus. vel scismaticus. siue vllus ypocritaꝝ aut nequā imo ipse cū rege suo vincente tropheum gloꝛię possidebit in ęternū.

Arma aũt ipsoꝝ ꝛ spolia cõgregantes sabbatũ agebãt. bñdicẽtes dominũ q̃ liberauit eos ĩ isto die· misericordię ĩitium stillans in eos. Post sabbatũ ꝙo debilibus ꝛ orphanis ꝛ viduis diuiserũt spolia: ꝛ residua ipsi cum suis habuere.

His ita gestis ꝛ cõiter ab omnib⁹ facta obsecratione. misericordiaꝫ dñi postulabãt· vt in finẽ seruis suis recõciliaret· Et ex his q̃ cũ timotheo ꝛ bachide erãt cõtra se cõtendẽtes sup viginti milia intfecerũt ꝛ munitões excelsas obtinuerũt· ꝛ plures p̃das diuiserũt. equã porcionẽ debilibus pupillis ꝛ viduis sed ꝛ seniorib⁹ faciẽtes. Et cũ arma eoꝝ collegissent: diligenter oĩa cõposuerũt in locis optunis. Resi dua vero spolia hierosolimã detulerũt· ꝛ philarcen qui cũ timotheo erat interfecerũt virũ sceleſtũ q̃ in mltis iudeos afflixerat· Et cũ epinichia agerẽt in hierosolimis. eos qui sacras ianuas incẽderãt· i. chalistenen· cũ in quoddã domiciliuꝫ refugissent icẽderũt digna eis mercede p impietatibus suis reddita. Facinorosissimus aũt nichanor q̃ mille negociãtes ad iudeoꝝ venditionẽ adduxerat· humiliatus auxilio dñi ab his quos nullos estimauerat deposita veste glorię per meditranea fugiẽs· solus venit antiochiã· sũmam infelicitatẽ de interitu sui exercitus cõsecutus. Et q̃ ꝓmiserat romanis se tributũ restituere. de captiuitate hierosolimoꝝ p̃dicabat nũc protectorẽ dñm hze iudeos. ꝛ ob ipsuꝫ inuulnerabiles esse eo ꝙ sequerent leges ab eo cõstitutas.

Ca. IX.

Eodem tẽpore antiochus inhoneste reuertebat de pside· Intrauerat em in eã q̃ dr pslpolis ciuitatẽ· ꝛ tentauit spoliare tẽplũ· ꝛ ciuitatẽ oppzimere· sed mltitudine ad arma currente in fugã versi sũt. ꝛ ita contigit vt antiochus post fugam turpiter rediret. ꝛ cũ circa bathanam venisset· recognouit quę erga nichanorẽ ꝛ timotheũ gesta sũt. Elatus aũt in ira. arbitrabat se iniuriã illorũ q̃ se fugauerant posse in iudeos retorq̃re. Ideoꝙ iussit agitari currũ suũ sine intermissione agẽs iter· celesti eũ iudicio purgẽte· eo ꝙ ita supbe locutus est venturũ se hierosolimã· ꝛ cõgeriem sepulchri iudeoꝝ eã facturũ· Sed q̃ vniuersa cõspicit dñs deus israel pcussit eũ insanabili ꝛ iuisibili plaga. Ut em finiuit hũc ipsũ sermonẽ appẽdit eũ dolor dirus viscerũ ꝛ amara intinoꝝ tormenta· Et quidem satis iuste· q̃ppe qui mltis ꝛ nouis cruciatib⁹ alioꝝ torserat viscera· licet ille nullo modo a sua malicia cessaret· Sup hoc aũt repletus supbia ignẽ spirãs aio in iudeos· ꝛ ꝓcipiens accelerare negociũ. ꝓtigit illũ impetu euntem de curru cadere. ꝛ graui collisiõe corpis mẽbra vexari· Isq̃ qui sibi videbat etiã fluctibus maris imp̃are supra humanũ modũ supbia repletus. ꝛ montiũ altitudines in statera appendere· nũc humiliatus vsq̃ ad terram in gestatorio portabat· manifestã dei virtutem in sem etipso cõtestãs ita

Ca. IX.

Eodem tẽpore. Quę in supiori libro de fine antiochi breuiter adnotata sũt. in ꝫ plenius explicãt. Mistice aũt ostendit ꝙ p̃secutores christianorũ ꝓ malefactis suis atq̃ iniusticię opibus quę gesserant in futuro iustam a domino penarũ recepturos retributionem· ꝛ qui hic ꝓturbare fideliũ corda nõ metuebãt· in extrema vltione internis doloribꝫ sera cruciari penitentia. De q̃ in sapientie libro scriptũ ẽ· Tũc stabũt iusti in magna cõstantia adũsus eos qui se angustiauerunt ꝛ qui abstulerũt labores illoꝝ. videntes turbabunt timore horribili· ꝛ mirabũt in subitatione inspirate salutis gemẽtes pꝛę angustia spũs dicẽtes int̃ se penitentiã agentes· hi sũt q̃s aliqñ habuim⁹ in derisũ ꝛ in similitudinẽ improp crij Nos insensati vitã illorum estimabamus insaniã ꝛ finẽ illo ꝙ sine honore. Quomõ cõputati sunt inter filios dei. et inter sanctos sors illorũ est. Ergo errauim⁹ a via veritatis ꝛ iustię lumẽ nõ illuxit nobis. ꝛ sol intelligentię nõ est ortus nobis· lassati sumus in via iniq̃tatis ꝛ pditõnis. ꝛ ambulauimus vias difficiles· viã dñi ignorauimus. Quid nob superbia ꝓfuit. aut q̃d diuitiarũ iactantia cõtulit nobis. transierũt oĩa illa velut vmbra·

Et cũ epinichia Pro epinichijs legi in alia editõe dies victorię. Supatis ergo hostibus iudas festũ celebrat· qz cũ scũs q̃libet per gratiam christi de hoste antiq̃ triũphat. gaudio spirituali repletus laudes cõdignas canere: ac grates multiplices auctori suo debet referre. nec decet fieri ingratũ qui se meminit diuina ope esse adiutum.

vt de corpe impij vermes scaturi-
rent·ac viuētes in doloribus car-
nes eius effluerent.odore etiā illi
us ac fetore exercitus grauaretur
Et q̄ paulo ante sydera cęli contin
gere se arbitrabat̄·eum nemo pote
rat,ppter intolerantiā fetoris por
tare.Hic igit̄ cepit ex graui dedu-
ctus supbia ad agnitionē sui veni
re diuina admonitus plaga.p mo
menta singula doloribus suis au-
gmenta capiētibus Et cū ipse iam
fetorē suū ferre nō posset ita ait Ju
stū est subditū esse deo.z mortalez
nō paria deo sentire·Orabat autē
hic scelestus dñm·a quo non esset
misericordiā cōsecuturus·z ciuita
tem ad quā festinans veniebat.vt
eā ad solū deduceret.ac sepulchrū
cōgestorz faceret.nūc optat redde
re liberā.z iudęos quos nec sepul
tura quidem se dignos habiturū.
sed auibus ac feris diripiēdos tra
diturū z cū puulis exterminaturū
dixerat·ęquales nūc athenien sib⁹
factuz pollicet̄.templū etiā sanctū
q̄ priuś expoliauerat optimis do
nis ornaturū.z sancta vasa multi-
plicaturū·z ptinētes ad sacrificia
sumptus de redditibus suis p̄sta-
turū.sup hęc z iudęū se futuruz· z
omnē locū terrę pambulaturū.z p̄
dicaturū dei potestatē.Sed nō ces
santibus doloribꝰ·supuenerat em̄
in eū iustū iudiciū dei . desperans
scripsit ad iudęos in modū dep̄ca-
tōnis epistolam hęc continentem.
Optimis ciuibus iudęis:plurimā
salutē z bene valere·z esse fęlices.
rex z p̄inceps antiochus. Si bñ
valetis z filij vestri·z ex sententia
vobis cūcta sūt·maximas agimus
gratias.Et ego in infirmitate cōsti
tutus.vestri autē benigne memor
reuersus de p̄sidis locis· z infirmi
tate graui appręhēsus . necessariū
duxi pro cōmuni vtilitate curā ha
bere.nō desperans memetipsū·sed
spem multā bñs effugiēdi infirmi
tatem.Respiciēs aūt q̄ z pater me
us quibus tpibus in locis superi
oribus ducebat exercitū.ostēdit q̄
post se suscipet p̄incipatū·vt si q̄d
cōtrariū accideret.aut difficile nū-
ciaret̄.sciētes hi q̄ in regionibꝰ erāt
cui esset sūma rerū derelicta nō tur
barent̄·ad hęc cōsiderās de proxi-
mo potētesquosq̄ z vicinos tēpo
ribus insidiantes.z euētū expectā
tes.designaui antiochū filiū meuz
regem.quē sepe recurrens in supe
riora regna multis vestrū cōmen-
dabā.z scripsi ad eū q̄ subiecta sūt
Oro itaq̄ vos et peto memores
beneficiorz publice z priuatim. vt
vnusquisq̄ cōseruet fidem ad me.
z ad filiū meū.Confido em̄ mode-
ste eū z humane acturū. z sequētē
ppositū meū cōmunē vobis fore.
Igit̄ homicida z blasphemus pes
sime pcussus.z vt ipse alios tracta
uerat pegre in mōtibus miserabili
obitu vita fūctus est· Trāsferebat
aūt corpus philippus collactane-
neus eius·qui metuēs filium anti
ochi ad ptholomęum philometo-
rem in ęgyptū abijt.

Ca. X.

MAchabeus aūt
z qui cū illo erant: dño se
ptegēte.templū quidē z ciuitatē re
cepit.aras aūt quas alienigene p

¶Qua die autē. Hec festiuitas quę vi cesīma q̄nta die mēsis casleu·q̄ apud latinos vocat' occemb·legitur celebrata ſimili modo z in p̄ori libro p̄memorat'. Q̄ aūt tabernaculoz festiuitatē cos ante in montib z in ſpelūcis egisse narrat·pp̄ qđ tyrſos z ramos virides. z palmas p̄ferebant ei qui p̄ſperabat mūdare locū ſuū. oſtēdit nos in p̄ſenti vita. vbi tribulatōis z doloris locus eſt· peregrinos noſmetipſos agnoſcere debere · z vt ibi certemus floꝛes virtutū z ramos bonoꝛ opeꝛū ſemp virentes deo patre p̄ q̄ vitę adeptu·z cęleſti remuneratiōnis mercede offerre Tyrſus eñ gnāliter ē omniū herbarū vt' oleꝛū medius frutex deūs eo q̄ a terra ſurſū conſcendit·Sic z ex terra noſtra materia germē vtile debet aſcendere. vt cultoꝛi coꝛdis noſtri q̄ p̄ ſpūs ſui donū nos colit. acceptabilez fructū ſemp reddam⁹.

¶Et antiochi quidem ꝛc· P̄rioris libri hyſtoria narrat q̄ antiochus nobilis profecturus in perſidem cōſtituerit lyſiā ſuper negocia regia a flumine eufrate vſq̄ ad flumē egypti·z vt nutꝛiret antiochū filiū ſuū donec rediret. Nunc aūt naratur ipſū antiochū filiū antiochi nobilis·ſ̄ eſt cupatoꝛē cūdem lyſiā ſuper negocia regia conſtituere Sed quia dicit ſe breuiaſſe i narratione mala q̄ in bellis geſta ſūt·ea q̄ antiochus iunioꝛ bella per ſemetipſū geſſit cōtra iudęos q̄n cū elephantis z multitudine magna. tam de ſuis q̄ de alīs nationib congregata ibidē venit. z q̄n eleaçar filiꝰ ſaura maximū elephantoꝛ iterfecit. arbitratus in eo regē conſiſtere oſtēdit ſe in oꝛdine hyſtoꝛię p̄ teriſſe.

¶Horgias autē· Nunc gorgiā vt iā ſupra oſtendimus p̄ior liber narrat lyſiā ſimꝫ plateas ſtruxerāt·itēq̄ delubꝛa demolitus ē·Et purgato tēplo aliud altare fecerunt. z de ignitis lapidibus igne cōcepto obtulerūt ſacrificia poſt bienniū·z incenſū z lucernas·z panes p̄poſitōis poſuerūt Quibus geſtis rogabant dñm p̄ſtrati in terrā. ne amplius talibus malis inciderent· Sed z ſi q̄n peccaſſent·ab ipſo mitius coꝛꝛiperentur·z non barbaris. ac blaſphemiſ hoīb⁹ traderent'. Qua die aūt templū ab alienigenis pollutū fuerat. cōtigit eadem die purgationez fieri viceſima z quinta menſis qui fuit caſleu. Et cum leticia diebus octo egerūt in modū tabernaculoꝛū·recoꝛdantes q̄ ante modicū tē poꝛis diē ſolennē tabernaculoꝛuz in mōtibus z in ſpelūcis moꝛe beſtiarū agerent·propter qđ tirſos z ramos virides z palmas p̄ferebāt ei qui p̄oſperabat mūdare locum ſuū·z decreuerunt cōi p̄cepto z decreto vniuerſę gentis iudęoꝝ omnib⁹ ānis agere dies feſtos iſtos.

ſ alias egerant

Et antiochi quidē qui appellatus eſt nobilis. vitę exceſſus ita ſe habuit· Nunc aūt de eupatoꝛe antiochi filio impij quę ſūt geſta narrabimus. breuiātes mala q̄ in bellis geſta ſunt. Dic ſuſcepto regno cōſtituit ſup negocia regni lyſiā quē dā phęnicis z ſyrię p̄incipez militię. Nā ptholomęus q̄ dicebat' maceriuſti·tenax erga iudęos eſſe iſtituit. z p̄cipue p̄pter iniquitatem q̄ facta erat i eos·z pacifice agere cū eis·Sed ob hoc accuſat⁹ ab amicis apud eupatoꝛē·cū frequēter p̄ditoꝛ audiret·eo q̄ cypꝛū creditaz ſibi a philometoꝛe deſeruiſſet z ad antiochū nobilē tranſlatus·etiam ab eo receſſiſſet · veneno vitā finiuit. Horgias aūt cū eſſet duꝛ locoꝝ·aſſūptis aduenis frequēter iudęos debellabat·Judęi vero q̄ tenebant opoꝛtunas munitōnes fugatos ab hieroſolimis ſuſcipiebāt z bellare tentabāt·Hi vero q̄ erāt cū machabęo p̄ oꝛōes dñm rogantes vt eſſet ſibi adiutoꝛ. impetū fecerūt in munitōnes ydumearum. multaq̄ vi inſiſtētes loca obtinuerūt. z occurrentes interemerunt·z omnes ſimul nō minus a viginti quinq̄ milib⁹ trucidauerūt·Quidā aūt cū confugiſſent in duas turres valde munitas oēm apparatū ad repugnādū hñtes. machabęus ad eoꝝ expugnationem relicto ſymone z ioſepho. itemq̄ zacharęo. eiſq̄ qui cū ipſis erant ſatis miſſis ipſe ad eas q̄ amplius perurgebāt pugnas cōuerſus eſt Hi vero qui cū ſymone erāt cupiditate ducti·a quibuſdā q̄ in turribus erāt ſuaſi ſūt pecunia·z ſeptuaginta milib⁹ didragmis acceptiſ. dimiſerūt quoſdā effugere. Cū aūt machabęo nūciatū eſſet qđ factū eſt . cōgregatis p̄incipib⁹ populi. accuſauit q̄ pecunia frēs vendidiſſent aduerſariis eoꝝ dimiſſis·Hos igit' p̄dito res fcōs interfecit · z p̄feſti duas turres occupauit Armis aūt ac manibus omnia p̄ſpere agendo in duabus munitionibus pluſq̄ viginti milia peremit·At timotheus q̄ p̄ius fuerat a iudęis ſupatus conuocato exercitu pegrinę multitudis

ſ alias zacheo·

ptholomęo z nicbano reelegiſſe ad īpugnādam iudęā. cui⁹ ad impugnatōnem q̄liter fuerit in p̄rioꝛi z in p̄ſenti libro referet'. ß victoriam ad iudęos ceſſiſſe declarat'. Naz q̄ ipſe gorgias·q̄ gentes duꝛſas puocabat ad bellandum p̄ iudęos dyaboli typū teneat· ſuperius iā dictū eſt q̄ incitat infideles contra eccleſiaz chriſti·z mouet bellū fidelibus eius· ß q̄ ibi quinq̄ milia viroꝝ gorgiā elegiſſe in p̄liū ſcribit' et iaz ß ſm q̄narij numeri i ſemet ipſo multiplicatōnem viginti q̄nq̄ milia trucidata referunt'. ſignificat q̄ omēs qui q̄nq̄ ſenſib⁹ coꝛpis p̄ carnalia deſideria dyabolo militāt moꝛte cōdigna multentur.

¶Quida autem Machabęo ſpirituali dimicāte p̄pulſi hoſtes in duas turres cōfugiunt. cū hi q̄ fidē chriſti expugnare nitebāntur· licet nullo mō veritati euāgelij reſiſtere valētes. tñ ſalubꝛit' credentes neſciendo nec iudicū dñi futuꝝ p̄timeſcendo. magis eligunt in ſupbię atq̄ ydola. trię turres effugere; q̄ꝫ penitentię doloꝛibus cōpuncti errores ſuos relinquere. p̄tra quos iudas cū ſymone z ioſepho milites mittit. ß pecuniarū amoꝛe aliq̄ eoꝝ detēti. bellū cōmiſſū peragere neglexerūt q̄ ſepe contingit vt bi quib⁹ ſacerdotalis dignitas·ac ſpiritalis agonis militia cōmiſſa eſt p̄ cupiditatē terrenā decepti magi auaricię ſuę ſatiſſacere velint· q̄ꝫ cōtemptis terrenis cōmodis chriſti volūtatē legittīe pugnādo explere· Sed tales penas meritas ñ euadēt q̄n poti⁹ cū veri doctoꝛes ſpū dei p̄fortati hoſtes p̄liando ac ſuperādo extinxerint ipſi ab eis anathematis vltōne iuſte punientur.

¶At timotheus. Timotheus iſte tenet typuz hęreticoꝝ ſic in ſuperioꝛi libro demonſtraui⁹ qui tā p̄ ſe q̄ꝫ

p alioꝝ etiã suffragia fidẽ christi ac veritatẽ euãgelij destruere sem per nitũt. Sed ꝓ isto/ rũ neciã doctores scĩ a dño auxiliũ petunt· ipsiqꝫ spe certa de cele sti ꝓfidẽtes adiutorio ꝫ hostes fortit pugnãt Eqtes autẽ qnqꝫ q in eis apparuerũt cũ fre/ nis aureis decori ac iu deis ducatũ ꝓstabãt· qnqꝫ libros legi sign· qbꝫ ad spũalẽ sciam re dactis. ac de typico ve lamine litere ad sensũ euãgelij spirituali scien/ tia retractis. optunuꝫ solaciũ suis pbẽt execu toribꝫ ac veros cõfesso res christi p duo pcepta caritatis dei lꝫ na qꝫ tuẽtes. in adũsa/ rios ignita sniaꝝ tela iactãt. e quib cecitate mẽtis ꝓfusi· ꝛ repleti p turbatione sensus ca/ dũt· Ex his aũt vigiti milia ꝛ quingenti pro sternunt. cũ oẽs qui ca tholicę doctrinę q̃ in duob testamẽtis est. ꝛ spũssãcti gr̃ę ꝓtraria sapiũt· vitate vincẽte supant atqꝫ deijciunt Siliter ꝛ eqtes sexcen ti ꝓterunt. cũ superbia mentis eoꝝ q̃ se p̃ualere catholicis sperabãt superno nutu perfecte destruitur.

¶ Timothe⁹ aũt. Quid est ꝙ timothe⁹ a iuda supatus in ga/ ça re p̃sidiũ munitũ cuꝫ suis ꝓfugiẽs. inde ma/ ledictiones ꝓfusus loci firmitate iactabat ĩ po pulum. nisi ꝙ heretici ab vnitate rectę fidei dimissi ac sepati. errorũ suoꝝ latibulis se ꝓmit tentes ꝓfidendo vsu tię suę munimine ma/ ledictõnis ꝛba iactãt ꝓ catholicos. Int̃pre/ tat em̃ timothęus be/ neficus sine magis ve/ neficus. ꝛ gaçara divi sio siue p̃alio. Sed iu das cũ socijs quatuor diebꝫ p̃sidiũ obsidens tandẽ per viginti iuue nes animis accensis p pter blasphemiã mu/ nitionẽ irrupit· turres portasqꝫ succẽdit. atqꝫ ipos maledicos vivos ꝓcremauit· cũ doctores sancti q̃tuor euãgelij li bris hostes vndiqꝫ ob cludendo. p eos q̃ legi mãdata p duo pcepta caritatis custodi/ unt. illorꝫ machinas destruunt. atqꝫ ipsos igne doloris ac penie tię viuos ꝓburũt. sicqꝫ biduo duoꝝ testamẽ toꝝ p̃sidiũ cũctoꝝ eno rũ deuastantes verꝫ timothęũ. Bẽ dyabo/ lũ· caput omis erroris atqꝫ auctorẽ toꝝ ma li in sua nequicia lati tare volentẽ gladio ꝛ bi dei interficiũt.

¶ Ca. XI.

¶ Et paruo post tpe lysias ꝛc. In pri ore hꝰ hystorię libꝛ scriptũ est. q lysias cõ mendato sibi ab anti ocho qui cognomina est epiphanes siue no bilis negocio regni di micauerit ꝓtra iudęos vbi cõmisso p̃lio inter fecta sũt in exercitu ly/ się qnqꝫ milia virorũ. videlꝫ lysias suoꝝ fu gã· ꝛ iudęoꝝ audaciã abijt in antiochiã. vt iteꝝ ꝓgregaret copias exercit⁹ ꝓfecturus tur sũ in iudęã. nũc aũt q refert ꝙ iterũ sub anti ocho cupatore veiret in iudęam. ꝛ ibi bello infęliciter gesto fugies t̃pit euaserit. apparet ꝙ idẽ lysias sub vtro/ qꝫ rege antiocho. hoc est p̃ie ꝛ filio ꝫ iudęos pugnauerit· ꝛ in vtꝫ pugna a iudęis vic⁹ fuerit. & tandẽ sua con fusiõe coactus ac phi/ lippi irruptõe in regnũ pterritus sic̃ alibi de/ monstratũ est. psuasit regi pacẽ facere cuꝫ hę bręis quã tñ nõ cõser uauit.

¶ Et appropiãs. Bethsura ciuitas ĩ tri bu iudę siue ꝛ enianim fuit· ꝛ est vsqꝫ hodie bethsura vicus cũtis nobis ab ixelya dxbiõ vicesimo lapide iuxta quẽ fõs ad radicẽ mõ tis ebulliẽs ab eadẽ i qua gignit̃ sorbet̃ hu mo. ꝛ aplꝰ actus re/ ferũt eunuchũ canda/ cis regine i hꝰ esse a phi lippo baptisatum.

¶ Ut aũt macha bęus ꝛc. Quid lysias iudęoꝝ hostis seuissi mus· qui paganoꝝ te net p̃ncipatũ. qui eccle siã dei grauissimis infe stant psecutõibꝫ signi/ ficet. iã dictũ est. Is cũ cõfessores christi gũssi

maledicos vivos cõcremabant ꝓ ꝓtinuũ aũt biduũ p̃sidiũ vastãtes timothęũ occultãtẽ se in quodã re pertũ loco peremerũt. ꝛ fratrẽ eius cercã ꝛ appollophanẽ occiderunt Quibꝰ gestis in hymnis ꝛ cõfessi onibus hñdicebant dñm qui ma/ gna fecit in israel. ꝛ victoriã dedit illi.

¶ Ca. XI.

Et paruo post tempoꝛe lysias ꝓcuratoꝛ regis ac ꝓpinquus ꝛ negocioꝝ p̃positus grauit̃ ferẽs de his q̃ ac/ ciderant. cõgregatis octoginta mi libus ꝛ equitatu vniuerso venie/ bat aduersũ iudęos existimans se ciuitatem quidẽ captã gentibꝰ ha/ bitaculũ facturũ. tẽplũ ꝙo in pecu nię questũ sicut cętꝛa delubꝛa gẽtiũ habiturũ. ꝛ p singulos ãnos vena le sacerdotiuꝫ. nulq̃ recogitãs dei potestatẽ· sed mente effrenatus in multitudine peditũ· ꝛ in milibꝰ eq̃ tum· ꝛ in octoginta elefantis cõfi/ debat. Ingressus aũt iudęaꝫ· ꝛ ap ꝓpians bethsurę q̃ erat in angu sto loco. ab hierosolima intuallo quinqꝫ stadioꝝ illud p̃sidiũ expu/ gnabat· Ut aũt machabęus ꝛ qui cũ eo erãt cognouerũt expugnari p̃sidia cũ fletu ꝛ lacrimis rogabãt dñm. ꝛ eis turba simul vt bonum angelũ mitteret ad salutẽ israel. Et ipse ꝓmus machabęus sũptis ar mis cętꝛos adhoꝛtatus est simul se cũ piculũ subire: ꝛ ferre auxiliũ fra tribus suis. Cũqꝫ piter. pmpto ani mo ꝓcederẽt hierosolimis. appa ruit p̃cedẽs eos eques in veste cã dida· armis aureis hastã vibꝛans

mis scandalis psequit ac fastu supbie sue initens inani fauore sibi subsequētiū extollitur sanctuariū ꝓphanare. z legē dei ꝓcalcare corde molit. sed in actib suis fm dispositā fraudem nō prospat. quin potius a militib christi qui humillimis precib supnū querūt auxiliū. fugat atq; psternitur Quibus ductor eques in veste cādida z armis aureis mittit. qui ipsis mūdissima dei z hominuz incarnatio ad cōterendā vniuso rū hostiū contumaciā ꝓcedit. cuius arma aurea. hoc est dicta z exē pla clarissima atq; preciosa sunt. nec est potestas in celo neq; in terra. neq; subtus terraz que huic possit resistere. Sed sicut in daniele ꝓphetica visione ꝑsignatū est. lapis de mōte ꝑcisus sine manibus cōminuit aurū. argētū es. ferrū. z fcīs ē mons magnus. q̄ implet vniuersā terrā. cui⁹ regnū ineternū nō dissipabitur. z regnū eius popu lo alteri nō tradet. cōminuet z cōsumet vniuersa regna. z ipsū stabit ineternū. Suscipient aūt regnū sācti dei altissimi. z obtinebūt illud vsq; in seculū et in seculū seculoz.

tunc oēs simul bñdicebant misericordem dñm. z qualuerūt animis nō solū boies: sed z bestias ferocissimas. sed z muros ferreos parati penetrare. Jbāt ergo ꝓmpti de celo bñtes adiutorē z miserantē sup eos dñm Leonū aūt more z cū impetu irruētes in hostes prostraue rūt ex eis quadraginta milia pediti. z equitū mille sercētos. vniuersos aūt in fugā verterunt. plures vo ex eis vulnerati nudi euaserūt Sed z ipse lysias turpiter fugiens euasit. z qz nō insensatus erat secū ipse reputās, factā erga se diminutōem z intelligēs inuictos esse hebreos omipotentis dei auxilio nitentes. misit ad eos, ꝓmisitq; ꝓsensurū se oībus q̄ iusta sūt. z regez cōpulsurū amicū fieri. Annuit aūt machabeus ꝑcibus lysie in oibus vtilitati cōsulens. z quecūq; machabeus scripsit lysie de iudeis ea rex cōcessit. Nā erāt iudeis epistole scripte a lysia hūc quidē moduz cōtinentes. Lysias populo iudeorū salutē. Johānes z abessalon q̄ missi sūt a vobis tradentes scripta postulabāt. vt ea q̄ ꝑ illos significabant implerē. Quecūq; igit regi potuerunt ꝓferri exposui z q̄ res p
§ alias consensi
mittebat cōcessi. Si igit in negociis fidē seruaueritis. etiā deinceps bonoz vobis causa esse tēptabo. De cetis aūt p singula, verba mandaui z istis z his q̄ a me missi sunt colloqui vobiscū Bene valete. Anno centesimo quadragesimooctauo dioscori mensis die vicesima z quarta. regis epla ista continebat

Rex antiochus lysie fratri salutez Patre nro inter deos trāslato nos volentes eos q̄ sunt in regno nro sine tumultu agere. z reb⁹ suis adhibere diligentiā. audiuim⁹ iudeos nō assensisse pri. vt trāsferrētur ad ritū greco. sed tenere velle suum institutū. ac ꝓpterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Uolētes igit hāc quoq; gentē quietā esse. statuētes iudicauimus tēplū restitui illis. vt agerēt scdm suorū maiorū consuetudinē. Bñ ergo feceris si miseris ad eos. z dextraz dederis vt cognita nostra volūtate bono animo sint. z vtilitatib⁹ ꝓpriis deseruiāt. Ad iudeos aūtē regis epistola talis erat. Rex antiochus. senatui iudeorum z cetis iudeis salutē. Si valetis, sic estis vt volumus. sed z ipsi bñ valem⁹. Adijt nos menelaus dicens. velle vos descēdere ad vros q̄ sūt apd nos. Dis ergo q̄ cōmeant vsq; ad diē tricesimū mēsis xandici. dam⁹ manus dextras securitatis. vt iudaicis vtant cibis. z legibus suis. sicut z pri⁹. z nemo illoz vllo mō molestiā patiat de his q̄ p ignorātiā gesta sūt Misimus aūt z menelaū q̄ vos alloquat. Ualete. Anno autez cētesimo quadragesimooctauo xandici mensis quidecima die Miserūt etiā romani epl'am ita sebñtem. Quitus mēni⁹ z titus manilius legati romanoz. populo iudeoz salutē. De his q̄ lysias ꝓgnatus regis cōcessit vobis z nos cōcessim⁹. de q̄bus aūt ad regē iudicauit referendū. ꝓfestim aliquem mittite diligentius int vos cōferē

gemini. i. castor z pollux grece dioscori vocant. cui⁹ rei testis est vrbs colchoz quę ab amphio z circio gemino aurigis fcā ex eoz noīe dioscori ꝓgnominata est. Nā dioscori plerīq; aurige interpretant. Sūt aūt gemini vt diximus castores. Q̄ autez lysias timore iudeoz coactus antiocho psuasit cū iudeis pactū īire. demōstrat hostes ecclesie virtute diuina sepe superatos. z licet nō volūtate tamē necessitate illi cedere. cū id q̄d volunt ad effectū ꝓducere nō possunt.

Anno aūt cētesimo xxxiij. dioscori. Mēsis ille q̄ apud grecos dr dioscorus. idē est q̄ et apud latinos vocat iunius. huic ergo mensi signa gemino ascribunt. Ūn poeta ait. Junius equatos celo videt ire laconas. Nā

Anno aūt cētesimo xxxiij. Mēsis xandicus apud athenienses ipse est qui apud nos ap'lis nūcupat. z apd hebreos nisan. apud quos iuxta legis pceptum idē mēsis ꝓmus est, in mensib⁹ anni in quo etiam paschā celebrant.

Joppite vero ꝛc. Joppitę vero isti de quibus narrat scriptura. habitatores fuerunt opidi palestinę qđ dr ioppe. ꝛ est maritimū in tribu dan constitutū. ꝛ vt de gentiliū fabulis aliquid perstringā. ibi vsqꝫ hodie sara monstrant ꝓcelsa in litore maris sita. in quib⁹ andromeda relegata perse quondā viri sui fert liberata fuisse ꝓsidio. Scē'm aūt mysticū sensuꝫ ipsi ioppitę qui habitantes iuxta mare indęis scandalū fecerant. significāt hęreticos ꝑpe fluctus turbulenti sęculi habitantes. qui indęis. hoc est veris cōfessoribꝫ christi semper insidiant. ꝛ qscūqꝫ possūt de eoꝝ numero in erroꝛis sui foueā protrahere satagūt. quasi scaphas. q ioppitę constituāt. i quib⁹ indęos a litore abductos in pfūdū demergūt. cū hęretici dogmata iiqua cōdentes pulcro hmone ea adornāt. qđ bñ significare pōt ioppitarū nomē. Interpretatur em̄ pulcritudo. qtinus facili⁹ simplices qsqꝫ lingue volubilitate decipiant. quos cū a stabilitate rectę fidei abstrahentes sibi coadunant in qditōnis baratrū incautos ꝓcipitāt Sed iudas typicus hō inultum foꝛe non sinit qn potius homicidas in erroꝛis sui tenebꝛis latitantes repiens iuste vltōis excruciat vindicta. eorūqꝫ fraudes perpetuo igni debitas manifestans. cuꝫ ipsis auctoꝛibus sue pauitatis anathēatis gladio recte pcutit. nec eoꝝ malicię virus vlterius occultatū latere pmittit.

Sed cū cognouisset ꝛc. Per iamniā quę iterꝑtatur mare. scismaticoꝝ cōuiabulum qui semp in tēpestate sunt intelligi pōt Scisma ą vt quidam volūt ab scissura aīoꝝ est vocatū. Eodē enim cultu eodē ritu credit vt cęteri solo cōgregationis delectatur discidio. fit aūt scisma cum dicūt omnes nos sanctificamus īmūdos ꝛc similia. Cognoscit iudas iānitas pari mō facere vt ioppitę machinari īsidias iudęis secū habitātib⁹. cū doctoꝛes sci volū scismaticoꝝ fraudi hęreticoꝝ similē cōpientes decepcōꝝ abeis metuūt fideliū. contra quos bellū mouēt. ꝛ in tenebꝛis superstitionis eos inuenientes simul cū machinis eoꝝ ꝑ ignē excōicationis exurūt. ita vt incēdiū eoꝝ appareat hierosolimis. i. vt eoꝝ erroꝛis manifestaret' damnatio: omnibus cultoꝛib⁹ verę religiōis. Vnde ꝛ paulus scribit ad tymothęū. ac insipientiū errores manifestādo ait. Hoc aūt scitote qꝫ in nouissimis diebꝫ instabūt tempoꝛa ꝑiculosa. ꝛ erūt hoīes seipsos amātes. cupidi. ęlati. superbi. blasphemi. parentib⁹ inobediētes. ingrati. scelesti. sine affectōne. sine pace. criminatoꝛes. incōtinētes. īmites. sine benignitate. pditoꝛes. pterui. timidi. voluptatū amatoꝛes: magis qꝫ dei. hñtes quidē spēm pietatis, virtutē aūt eius abnegantes. ꝛ hos devita. Ex his em̄ sūt qui penetrant domos. ꝛ captiuas ducūt mulierculas. oneratas peccatis. q̄ ducunt varijs desideriꝫs semp discentes. ꝛ nūqꝫ ad scientiā veritatis pucientes. quēadmodū iamnes ꝛ mambres restiterūt moysi. ita ꝛ isti resistūt veritati. homines corrupti mente. reprobi circa fidē. ꝫ vltra nō pficiēt. Insipientia em̄ eoꝝ manifesta erit omnib⁹ sicut ꝛ illoꝝ fuit. Similiter ꝛ princeps apl̄oꝝ cōmonens do lū nefandoꝝ hoīm ꝓcauendū. ad fideles ait. Vos ergo frēs precauentes custodite vos. ne insipiētiā erroꝛe transductoꝝ cadatis a ꝓpria firmitate. Crescite vo in gratia ꝛ cognitione domini nr̄i. ihū xpi glorią. ꝛ nūc ꝛ in die ęternitatis Āmē.

Inde cū iam ꝛc. Arabes q̄ interpretatur būiles siue occidentales dr̄ qꝛ merito humilis ꝛ occidentalis dr̄. qꝛ re sapientiā q̄ de celestibus vēit. imitari nescit. Huic ergo intenti cōtra iudā ꝛ socios eꝰ cū quinqꝫ milib⁹ viroꝝ ꝛ equitib⁹ quingentis confligūt. qꝛ carnis sensibus ac studijs implicati. oīne qđ eis per doctoꝛes scōs spiritalis sensus ingerit. q̄si contrariū ac ꝓbanū esse videt. Vñ ꝛ rebellare eis contendūt. ꝫ dare scente veritate devicti ac cōstātia scoꝝ ꝓdictoꝝ supati sibi dr̄s dari petūt. ita vt erroꝛes suos derelinquentes catholicę fidei vnitatē appetāt. secqꝫ profitēdo christi associare desiderēt Quib⁹ spiritalis iudas vidēs eos īmitis vtiles fieri posse. pmittit pacē. dat ꝛ xtras. ꝛ illesos abire pmittit. qꝛ sepe tles qui philosophia mūdi bnti fuerāt. cū ad fidē christi puertūt. ad destruendā stultitiā atqꝫ erroꝛē gētiliū aptioꝛes atqꝫ habiliores fiūt. ꝛ cū eis verbuꝫ fidei plenius ꝓdicatum fuerit. vtraqꝫ armata instructi cōtra pfidiā formal pugnāt Hinc salomō in ędificationē templi byrā regis tyri ad cedenda ligna de libano auxiliū petit. qꝛ in hac arte doctioꝛes erant serui byram seruis suis. sed nō p se ipsi soli huic opi instabāt. q̄n etiā associati fuis salomonis. strenue ac decenter illud pficiebant. cuius rei figura in ꝓmptu est. qꝛ nimirū apl̄i certius verbū euāgelij qđ a dño audiere nouerunt Sed gentiles ab erroꝛe cōuersi. atqꝫ ad veritatē euāgelij ꝑ eosdē apl̄os transformati. melius ipsos gentiā erroꝛes nouerāt. ꝛ quo certius nouerūt. eo artius eosius eos expugnare atqꝫ euacuare didicerunt.

Aggressus est ꝛc. Ciuitas hęc sub cuius munitione plūmę turbę diuersarū gentiū cōuenientes habitauerūt. nihil melius q̄ mūdi istius potētatū significare arbitroꝛ. sub cuius dñatione diuersę gentes vt sub

Ca. XII.

Ijs factis pactōnibus lysias pgebat ad regē. iudęi aūt agriculturę operā dabāt. Sed hi q̄ resídui erāt tymotheus ꝛ appollonius gennei filius. sed ꝛ hieronimus ꝛ demofon supb⁹ ꝛ nichanoꝝ cypriarches nō sinebāt eos in silentio agere ꝛ quiete. Joppite vo tle quoddā flagitiū ꝓpetrauerūt. Rogauerūt iudęos cū quibus habitabant ascendere scaphas quas parauerāt cū vxoꝛibus ꝛ filijs quasi nullis inimicicijs inter eos subiacētibus. Secundū cōmune itaqꝫ decretū ciuitatis. ꝛ ipsis acquiescentibus. pacisqꝫ causa nihil suspectū hñtibus cū in altū ꝓcessissent submersērūt nō minus ducētos. Quā crudelitatē iudas in suę gētis hoies factā vt cognouit. ꝓcepit viris qui cum ipso erant. ꝛ inuocato iusto iudice deo venit aduersū iterfectoꝛes fratrū. ꝛ portū quidē nocte succendit scaphas exussit. eos aūt q̄ ab igne refugerāt gladio ꝑmit. Et cuꝫ hęc ita egisset discessit qu asi itęꝝ reuersurus. ꝛ vniuersos ioppitas eradicaturus. Sed cū cognouisset eos qui crāt iamnię velle pari mō facere cū inhabitātibus secū iudęis. iānitis quoqꝫ nocte supuenit. ꝛ portū cū nauibus succēdit. ita vt lumen ignis appareret hierosolimis a stadijs ducētis quadragita. Inde cū iā abissent nouē stadijs ꝛ iter facerent ad timothęū. cōmiserūt cū eo arabes quiqꝫ milia viri. ꝛ equites quingenti. Cūqꝫ pugna valida fieret. ꝛ auxilio dei prospere cessisset resídui victi arabes petebant a iuda dextras sibi dari ꝓmittentes se pascua daturos ꝛ in cęteris profuturos Judas aūt arbitratus vere in multis eos vtles. ꝓmisit pacem. dextrisqꝫ acceptis discessere ad tabernacula sua. Aggressus est autē ciuitatē quandā firmam. pōnbus dendā ligna de libano auxiliū petit. qꝛ in hac arte doctioꝛes erant seruis suis. sed nō p se ipsi soli huic opi instabāt. q̄n etiā associati fuis salomonis. strenue ac decenter illud pficiebant. cuius rei figura in ꝓmptu est. qꝛ nimirū apl̄i certius verbū euāgelij qđ a dño audiere nouerunt Sed gentiles ab erroꝛe cōuersi. atqꝫ ad veritatē euāgelij ꝑ eosdē apl̄os transformati. melius ipsos gentiā erroꝛes nouerāt. ꝛ quo certius nouerūt. eo artius eosius eos expugnare atqꝫ euacuare didicerunt.

Aggressus est ꝛc. Ciuitas hęc sub cuius munitione plūmę turbę diuersarū gentiū cōuenientes habitauerūt. nihil melius q̄ mūdi istius potētatū significare arbitroꝛ. sub cuius dñatione diuersę gentes vt sub

cor defensione corporaliter tuerent carnisq; suę libitu fruerent. huiusmodi ergo cōuentus pfisus in stabilitate muroꝝ maledictis lacesserūt iudam ac blasphemantes loquebant ea quę fas nō erat. cū diuersę psonę hominū fauētes adulationi pncipū eorꝝq; bñficijs gaudentes ꝓria fecere sāctis ꝯdicatoribꝫ atq; ydola laudātes xpa blasphemię ꝓra ipsā diuinitatē iactaucrūt. Judas ḡ inuocato mūdi principe p ipsius a diuorū cepit ciuitatez. q̄ sancti doctores ptim orationib. ptim dogmatib contra aduersarios suos cōflixerūt. donec ipsos dei xpo p dñi volūtatē captauerunt. principes sicq; ingenarrables cedes cōficiebant hominū. nō vt interitu ęterno fundit⁹ perirent. sed vt mūdo morientes christo fḡlic⁹ viuerēt. Hui⁹modi quoq; cedes petro in actib apl̄oꝝ iussū ē pficere q̄ vas illud mysticuz q̄ttuor initijs submitti de cęlo in terrā in extasi cōspexerat in q̄ erāt oīa quadrupedia et serpētia terrę. et volatilia cęli. et dictū est ei Surge petre. occide et manduca. Animalia ergo illa omnes gētes significabāt errorib⁹ imundas sed in noīe sanctę trinitatis sacro baptismate mūdandas. q̄ hominis ymaginē relinquētes p imitationē bestiarū et serpentiū sūpsere figuras. q̄s iubet vox illa cęlestis petro occidere et manducare q̄a illū occidere in gentib⁹ id qđ fuerant. et facere eos id qđ ipse erat ꝯpiebat. Qui eñ manducat cibuz foris positū in suū corp⁹ trāsit. Precepit ergo vt nationes p incredulitatē ante fores positę interfecta pręterita vita sociati ecclesię quā significat petrus inserātur. inq̄ qđ de seipso apl̄s paul⁹ ait. Ego enim per legem legi mortuus sum vt domino viuā christo Et itē. Viuo aūt iā nō ego. viuit vero in me christus. Nec illud etiam sine misterio est qđ adiacēs stagnū. propter cedes hominū cōfectū sanguine fluere videret. q̄ sanguis effusio cruente vitę amissionē significat. q̄si sanguie aq̄ infecta fluere videt. cū in baptismatis sacramēto vbi peccato fideles morimur. sanguinolenta opa et carnalie vitę sordes ablui cognoscunt. q̄ exuit vetus hō cū actib⁹ suis. et induit nouus qui fm dēū creatus est in iusticia et sanctitate veritatis.

¶ Et venerunt in caratha ꝛc. Audiui quendā hebręum disserentē tubianeos indęos illos nūcupari. qui ex alienigenis cōuocati in adiutoriū iude venerūt. et dcōs tubianeos quasi alienis tubis conductos.

¶ Dositheus autem. Isti duo duces. hoc est dositheus et sosipater. sanctos predicat xpc designāt. qui veri machabęi dispositione. hoc ē fortissimi pęliatoris. de quo in psalmo scriptū est. dñs fortis et potens in ꝓlio contra omnes errores pfidoꝝ belligerare destinant. q̄ apte binario numero notant. q̄ duoꝝ testamentoꝝ spirituali scientia satis instructi ꝓliū dñi rite pficere nosc̄ūt. Hi ḡ a timotheo relictos in ꝓsidio decēmilia viros interimūt. cū socios hęresi arcbarū ad tuendā nequiciā suā ab ipsis cōstitutos legi dei cōtraria sentientes p eiusdē legis auctoritatē atq; veritatem spirituali gladio iuste interficiunt.

¶ Judas autem vehementer ꝛc. Queri⁹ qūo timotheus h narret⁹ ob ꝓcū suarum humilitatē a iudę ducib⁹ viuus dimissus cū multoꝝ ex iudeis parentes habet ac frēs q̄s morte eius recipi ꝓtingeret. si ipe essz occisus et paulo ante narrat⁹ q̄ ipse fuisset in gaçare ꝓsidio a iudę militibus peremptus. Si eñ ibi tunc fuisz occisus. nullo mō tūc h viuus esz dimissus. Qđ haud aliter ni fallor: solui potest. nisi q̄ aut ibi per ānticipatōez dicat⁹ occisus. Aut ali⁹ ille timotheus itelligat⁹ q̄ in gaçare ꝓsidio est interfectus. et alius iste q̄ per dositheū et sosipatrem legit⁹ dimissus. Q̄ aūt iudę duces cōsiderantes fratrū vtilitatē. ac suoꝝ redemptōnem timotheo pepercerūt. ostēdit q̄ aliq̄n cū errātib⁹ mitius est agendū. nō dico vt eoꝝ cōsentiat⁹ iniq̄tati. h pietate paterna ꝓsulat⁹ eoꝝ infirmitati. et maxie in illis locis vbi frēs aliquis de errantiū ꝓuersione sperat⁹. q̄tinus mālsuetudie ecclīastica. ꝓuocētur a dyaboli laq̄is effugere. et ꝓuenire ad catholicā libertatē. Unde in affricano cōsilio de donasticis hęticis constitutum est vt leuius cū eis ageretur. vbi ita scriptum est. Per tractatis et cōsideratis oīb⁹ q̄ vtilitati ecclīe ꝓuenire videbāt. ānuēte atq; admonēte spū dei elegim⁹ cū memoratis hoīb⁹ q̄ꝫuis de dñici corpis vnitate inq̄eta dissensiōe pacis lenit⁹ et pacifice agere. vt quātū in nob ē oīb⁹ qui eoꝝ cōione et societate irretiti sunt. p vniūsas ꝓuintias affricanas penitus innotescat. q̄z miserabili errore deuicti sūt. ne forte sic dic⁹ apl̄s nob in mānsuetudine corripientib⁹ diūsa sentiētes. det illis deus penitentiā ad cognoscendā xpitatē et repiscant de dyaboli laq̄is captiuati ab ipso in ipsius voluntatem.

¶ Judas aūt regressus. Diximus in ꝓxis libri expositione vbi de timotheo tractatū est q̄ eius exercitus significaret turbā hęreticoꝝ. similit et de effron vbis habitatoribus q̄ illos figuraliter exprimerēt qui ritū iudaismi temporibus gratię sequi existimauerūt. vt fuerūt ipsi iudei et ebionitę hęretici et ceteri qui cū euāgelio legis ceremonias seruare volebāt. Sz

z muris circūseptam. quę a turbis habitabat gentiū ꝑmiscuarum. cui nomē saphin. Hi vero qui intus erant cōfidentes in stabilitate murorū et apparatu alimoniarū remissius agebāt maledictis lacessētes iudā. ac blasphemātes. et loquētes quę fas nō est. Machabeus autē inuocato magno mūdi principe q̄ sine arietibus et machinis tempori⁹ iesu ꝯcipitauit hiericho irruit ferociꝫ muris. et capta ciuitate per dñi volūtatē innumerabiles cedes fecit. ita vt adiacēs stagnū stadiorū duoꝝ latitudinis sanguine interfectoꝝ fluere videret. Inde discesserūt stadia septingēta q̄nquagīta Et venerūt in caratha ad eos q̄ dicunt⁹ tubianei iudei. et timotheū q̄ dem in illis locis nō cōprehenderūt nllo⁹ negocio pacto regressus est. relicto i quodā loco firmissimo ꝓsidio. Dositheus autē et sosipat⁹ q̄ erāt duces cū machabęo pemerūt a timotheo relictos in ꝓsidio decē milia viros. At machabęus ordiatis circū se sex milibus. et ꝓstitutis p coh̄ortes. aduersus timotheū p cessit. hñtem secū centū viginti milia peditū. eq̄tūq; duo milia quingētos. cognito aūt iudę aduētu timotheus ꝓmisit mlieres et filios et reliquū apparatū in ꝓsidium qđ carnion dr. Erat aūt inexpugnabile et accessu difficile. ppt̄ locoꝝ angustias. Cūq; cohors iudę prima apparuisset. timor hostibus incussus est. ex ꝓsentia dei qui vniuersa cōspicit. et in fugā versi sunt alius ab alio. ita vt magis a suis deūcerent⁹. et gladioruz suoꝝ ictibus debilitarent⁹. Judas aūt vehementer instabat punięs ꝓphanos. et ꝓstrauit ex eis trigīta milia viroꝝ. Ipse xpo timotheus incidit in ptes dosithei et sosipatris. et mltis ꝓcibus postulabat vt viuus dimitteret⁹. eo q̄ multoꝝ ex iudeis parētes haberet. ac frēs quos morte eius decipi cueniret Et cū fidē dedisset restituturū se eos scdm cōstitutū illesū eū dimiserūt. ppter fratū salutem. Judas aūt regressus est a carnion interfectis viginti quinq; milibus Post hoc fugā et necē mouit exercitū ad effron ciuitatem munitā in qua multitudo diuersarum gentium habitabat. et robusti iuuenes pro muris consistentes fortiter repugnabāt. In hac autez machinę multę. et teloꝝ erat apparat⁹. Sed cum omnipotentē inuocassent qui potestate vires hostiū cōfringit. ceperūt ciuitatē. et ex eis q̄ intus erāt

q; iſti carnaliter ſentientes ſpiritualē ſciam diſcere nolebāt. nec intelligere poterant· q̄ finis legis eſt chriſtus· ad iuſticiam omni credenti. iudeo ſcilicet atq; gentili· ideo quinq; milia proſtrati in bello ephronitico leguntur ſicut in illo bello q̄ in carmon cōfectū eſt. q; ſapientia huius mūdi ſtultitia eſt apud deū· z prudētia carnis mors eſt. littera em̄ occidit ſpiritus aūt viuificat. Vñ idem p̄ paulū dicitur. Stultam fecit deus ſapientiam huius mūdi. Et iterū. Animalis homo n̄ p̄cipit ea q̄ ſūt ſpūs dei Stultitia em̄ eſt illi z non pōt ea intelligere quę ſpiritaliter examinant. Hinc iacob ap̄lus ſcribens ad diſpſos ait· Si zelū amarū habetis z contentiones in cordibus veſtris: nolite gloriari z mēdaces eē aduerſus veritatē. nō eſt iſta ſapientia deſurſū deſcendens a patre luminū. ſed terrena animalis z dyabolica· Cuius ſectatores p̄nceps ꝓſoꝝ fōtes ſine aqua z nebulas turbinibus exagitatas appellat· q̄bus caligo tenebrarum reſeruat· Sunt em̄ vanitates loquentes. pollicentes in deſideriis carnis luxurię eos qui paululū effugiūt. q̄ in erroꝛe cōuerſant. libertatem illis promittētes cū ipſi ſerui ſint corruptionis. Judas em̄ cū ſuis vlq; q̄q; hoſtium turbas ſtrauit z victoriam habuit. q; doctores ſancti veritatis aſſertores z vniuſi erroris expugnatores diuina ope adiuti. vbiq; de hoſtibꝫ ſuis trophęum victorię capiunt. vnde dicere cū paulo poſſunt. Deo aūt gratias q̄ ſemp triūphat nos in chriſto ieſu z odoꝛē noticię ſuę manifeſtat per nos in oī loco.

¶ Inde ad ciuitatem ꝛc· Scitopolitę q̄ iudęos benigne tractātes pro beneficijs ſuis a iuda gratiā z laudem p̄mercuerūt. ſignificant eos qui doctoꝛes ſanctos z confeſſoꝛes rectę fidei recipiūt. z ſolatijs coꝛporalibus pro viribus adiuuant. quoꝝ merces inuacuū non peribit. maxime cū dōs in euāgelio de talibus ad ap̄los dicat· Qui recipit vos me recipit. z qui recipit p̄phetam in noīe p̄phetę mercedem p̄phetę accipiet. Et q̄cunq; recipit iuſtū in nomine iuſti: mercedem iuſti accipiet· z quicūq; potū dederit vni ex minimis iſtis calicē aquę frigidę tm̄ in nomine diſcipuli· amē dico vobis nō perdet mercedem ſuam· Unde z iobes ſcribēs ad gayū in epiſtola ſua ait· Cariſſime fideliter facis quidquid operaris in frēs· z hoc in peregrinos qui teſtimoniū reddiderint caritati tuę in cōſpectu eccleſię quos benefaciens deduces digne deo. qui p̄ noīe eius p̄fecti ſūt nihil accipiētes a gentiby. Nos ergo debemus ſuſcipe huiuſmodi vt cooperatoꝛes ſimus veritatis. Sic z paulus hmōi laudauit ſcribens ad coꝛinthios. Obſecro fratres noſtis domū ſtephane z' foꝛtunati q̄m ſūt p̄mitię achaie· z miſteriū ſanctoꝝ ordinauerunt ſeipſos. vt z vos ſubiecti ſitis hmōi· z omni cooperanti z laborāti. Gaudeo aūt in p̄ntia ſtephane· z foꝛtunati z achaici quoniā id quod nobis deerat ipſi ſuppleuerūt. refecerūt em̄ ſpiritū noſtrū z veſtrum. Cognoſcite ergo qui huiuſmodi ſunt.

¶ Et poſt pentecoſten ꝛc. Gorgias p̄poſitus ydumeę bene pōtyvigintiquinq; milia proſtrauerūt. Inde ad ciuitatem ſcitarum abierūt quę ab hieroſolimis ſexcentis ſtadijs aberat Conteſtantibus autem hiſ q̄ apud ſcitopolitas erant iudęis q̄ benigne ab eis haberentur· etiam temporibus infęlicitatis. q̄ modeſte ſecum egerint gratias agentes eis z exhoꝛtati etiam de cętero erga ḡenus ſuum benignos eſſe venerunt hieroſolimaz die ſolenni ſeptimanarum inſtante· Et poſt pentecoſten abierūt cōtra goꝛgiam p̄poſitum ydumeę· Exiuit autē cum peditibus tribus milibus z equitibus quadringentis. Quibus congreſſis: contigit paucos ruere iudęoꝝum. Doſitheus vero q̄dā de bachinoꝛis equeſ vir foꝛtis goꝛgiam tenebat· z cum illum vellet capere viuum eques quidam de tratibus irruit in eum. humerūq; eius amputauit· atz ita goꝛgias effugit in mariſan. At illiſ qui cum eſdrin erant diutius pugnātibus z fatigatis· inuocauit dominum iudas adiutoꝛem z ducez pū gerere dyaboli qui rubea atq; ſanguinolenta ſemp delectatus cōnuſatione. ſpēm tm̄ aliq̄ virtutū ſimulat· licet ipſe per vicia ſedulo p̄ꝛa virtutes pugnet. Unde ſimplices quoſlibet de fideliū numero aſtu deludēs interficit· ſed tamen victoria diuturna nō potiť quin potius p̄ ducatū ſuū ri iuſtę militibus ipſius dominū inuocantibus adiutoꝛem. ac ꝓcibus atq; hymnis inſiſtentibus· p̄s aduerſa timoꝛe cōfuſa in fugā vertiť. z totius triumphi honoꝛ veris dei cultoꝛibus tribuiť. Unde petrus ſcribens ad credentes in epiſtola ſua ait. Humiliamini igit̄ ſub potenti manu dei vt vos exaltet in tēpoꝛe viſitationis· omnem ſolicitudinē vrāz p̄jā centes i eū. q. i. c. ē d. v. Sobꝛij eſtote z vigilate. q; adūſarius vr dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit q̄ꝛēs quem deuoꝛet cui reſiſtite foꝛtes in fide· Hinc z p̄r paulū dr. Reſiſtite dyabolo z fugiet a vobis Quꝛo doſitheus goꝛgiam volebat capere viuum· ſed non poterat q; humero eius āputato boſtis dr manibꝫ eius euaſit· hoc p̄ figurā oſtendit· q; non humana foꝛtitudine: ſed ope diuina boſtis antiquus vincit Nā qui p̄pria virtute cū pelagianiſtis confidens victoriam adipiſci poſſe ſperat dr dyabolo. is p̄fecto non boſtem vincit· ſ nec ſanitatis ſuę ſtatū illeſum cuſtodit.

¶ Et ſequēti die· Di qui ab boſte p̄pter ydolatriā occultam p̄ſtrati ſunt. quos mal? ſignificāt q̄s eos q̄ſi ſecreto coꝛdis p̄cipiditatē atq; auaricia cōtaminant. quaſi de ydoloꝝ donarijs ſub tunica geſtant· qui vt tutū opa cauſa cupiditatis terrenę ſeu ambitionē humanę laudis foꝛis agitant. ſ ſub velamine pietatis doloz nequicię intus celant Tales merito ab boſtibꝫ proſternunť. q; virus voluptatis cōra aſpectu boīm latuit· interni iudicis intuitū nō fefellit· Quꝛo aūt cupiditas atq; auaricia ydolatria ſūt. oſtendit paulus dicens. Radix omniū malorū eſt cupiditas. quā quidā appetentes errauerūt a fide. z ipſi ſe doloꝛibus multis: Et iterū. Hoc aūt inquit ſcitote intelligentes q̄ omis fornicatoꝛ aut īmundus aut auarus. q; dē eſt ydoloꝝ ſuitus. non habz hereditatē in regno chriſti z dei: p̄pter hęc em̄ venit ira dei in filios diffidentię. Contra hoc vitū ſaluatoꝛ humanis mentibꝫ medicari volens in euāgelio docet dicens. Attendite ne iuſticiā veſtrā faciatis coꝛā hominibꝫ vt videamini ab eis. Alioquin mercedem nō habebitis apud p̄rem veſtrum qui in ęlis eſt. Et item. Videte inquit z cauete ab omni auaricia. q; non in abundātia cuiuſq; vita eius eſt ex bis quę poſſidet. Miſticus iudas militibus ſuis p̄pter ſimulationē caſū euenire cōſideras. nō vſcrit eos ſed paterna pietate conſulit tā p̄ſabꝫ p̄ peccatis coꝝ interueniendo q̄ etiā verbꝫ p̄dicationis atq; exhoꝛtationis erroꝛē illoꝝ coꝛrigēdo. q̄tinus pietatis cultui iterū reſtituti cautius deinceps ſe obſeruent. ne ſimili ruina iterū in vetera deꝛius cadāt· iuxta illud euangelicū. Ecce ſanus factus es noli vltra peccare ne deteriꝰ tibi aliquid contingat.

¶ At vero foꝛtiſſimus ꝛc. Quꝛo poſt exitū vitę p̄ſentis p̄ fidēliū

peccatis exorandū sit. z elemosinarū op⁹ agẽ dū q̄tinus hi p q̄z re medio res agit a pcīs soluant. z p̄lens locus ostendit. z in euāgelio dñs. vbi de spūssanc ti blasphemia disputauit. irremissibile pec catū illud esse ostẽdēs ait. Qui dixerit ꝟbuz ꝓtra spiritūsanctū nō remittet ei neq̄ in hoc sęculo neq̄ in futuro. Cū em̄ dixerit vnuz illud irremissibile eē pec catū. ostẽdit alia tā in presenti q̄z etiā in futura vita posse remitti. Qualiter aūt p defunctoz salute agendū sit ostendunt sancti pēs in scripturis suis. Aū placuit vnū capitulum de opusculis sancti augustini. huic opi inserendū. lectori mandātes his similia in aliorū patrū dictis requirēda. Refert ei memoratus pater in opę qđ ad laurentium de fide spe z caritate ꝓscripsit ita dicens. Tēpus aūt qđ inᵗ hominis mortē z vltimā resurrectōem interpositū est animas abditis receptacul' cōtinet. sicut vnaquęq̄ digna est. vel requę vel erūpna p eo q̄ fortiᵗ est in carne cū viueret. Neq̄ negandū ē defunctoz aīas pietate suorū viuētiū releuari. cū p ill' sacrificiū mediatoris offert'. vl' elemosinę quę in ecclesia fiūt. ꝟ p sunt eis qui cū viuerēt hęc sibi vt postea possint pdesse meruerunt Est em̄ quidā vitędi modus. nec tā bonus vt hęc nō requirat z est rursus tl'is in malis. vt nec his valeat cū ꝟ vita transierit adiuuari. q̄ circa hic omne meritū cōpat' q̄ possit post hanc vitā releuari quispiā vel ḡuari. Nemo aūt putet se q̄ hic neglexerit cum obierit a dño pmereri Nō igit' ista q̄ pro defunctis cōmendandis frequentat ecclesia. illi aplicę sūt aduersa sententię q̄ dictū est. Oēs

misit hierosolimā duodecim milia dragmas argēti offerri. p peccatis mortuoz sacrificiū. bñ z religiose de resurrectione cogitās. Nisi em̄ eos q̄ ceciderāt resurrecturos speraret supfluū videret' z vanū orare. p mortuis. Et q̄z cōsiderabat q̄ hi q̄ cū pietate dormitionē accepe rāt. optimam hēnt repositā grāz. Scā ergo z salubris est cogitatio p defunctis exorare. vt a pcīs soluantur.

¶Ca. XIII.

ANno cētesimo quadragesimonono ꝓgnouit iudas antiochū eupatorē venire cū multitudine aduersus iudeā z cū eo lysiā. p curatorē z p̄positus negocioz secū hñtem peditū cētū decē milia. z equitū quinq̄ milia. z elephātos vigitiduos. curr⁹ cū falcibus trecētos. Cōmiscuit autē se illis z menelaus. z cū multa fallacia depcabat' antiochū non p patrię salute. sed sperās se cōstitui in principatū. Sed rex regum suscitauit animos antiochi in pcōrem. z suggerente lysia hūc esse causam omniū maloz. iussit vt eis est consuetudo cōprehēsū i eodē loco necari: Erat aūt in eodem loco turris q̄nquaginta cubitoz aggestū vndiq̄ hñs cineris. Nęc prospectus hēbat in p̄ceps Inde in cinerē deici iussit sacrilegū omibus eū propellentibus ad interitū. z tali legis p̄uaricatorē legis ꝓtigit mori. nec terre dari menelaū. Et quidē satis iuste. Nā q̄z multa erga arā dei delicta commisit. cuius ignis z cinis erat scūs. ipse in cineris morte dānatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat nequiorē se pre suo iudeis oñsurū. Quibꝰ iudas ꝓgnitis p̄cepit pplo vt die ac nocte dominū inuocarēt. q̄ sic̄ semp z nūc adiuuaret eos. Quippe qui lege z patria scōq̄ tēplo priuari verentur. ac populū qui nup paululū respirasset. ne sineret rursus blasphemis nationibus subdi. Omnibus itaq̄ id simul facientibus z petentibus a dño misericordiā cū fletu et ieiunijs p triduū cōtinuū prostratis hortatus est eos iudas vt se p̄pararent. Ipse ꝟo cū seniorib⁹ cogitauit priusq̄ rex admoueret exercitū ad iudeā z obtineret ciuitatē exire. z dñi iudicio ꝓmittere exitū rei. Dās igit' ptātem omniū deo mūdi creatori. z hortatus suos vt fortiter dimicarēt. z vsq̄ ad mortē pro legibus. tēplo. ciuitate. patria z ciuibus. starent. circa modin exercitū cōstituit. Et dato signo suis dei victorię. iuuenibus fortissimis electis. nocte aggressus aulā regiā
ſ alias. xiiij. milia
in castris interfecit viros quattuor milia z maximū elephantoz cū his q̄ suppositi erāt Sūmoq̄ metu ac pturbatione hostiū repleuerūt castra. rebusq̄ ꝓspere gestis abierūt Hoc aūt factū est die illucescente adiuuante eū dñi protectione. Sed rex accepto gustu audacię iudeoz
ſ alias arte
machinis difficultates locoz temptabat. z bethsurę quę erat iudeorū p̄sidiū munitū castra admouebat. sed fugabat'. impingebat'. minuebat' His aūt qui intus erāt iudas necessaria ministrabat. Enun
alias rodo
ciabat aūt misteria hostibus rodubus.
tus quidā de iudaico exercitu qui re quisitus cōprehensus cōclusus est. Iterū rex sermonez habuit ad eos q̄ erāt in bethsuris. dexterā dedit. accepit. abūt. ꝓmisit cū iuda. superatus est. Ut autem ꝓgnouit rebellasse philippū antiochię q̄ relictus erat sup negocia. mēte cōsternatus iudeos deprecatus est. subditusq̄ eis. iurat de omibus q̄bus iustum est visum. z reconciliatus obtulit sacrificiū. honorificauit tē

em̄ stabimus ante tribunal christi. vt referat vnusquisq̄ sm ea que p corpus gessit. siue bonū siue malū. q̄a etiā sine meritū sibi q̄sq̄ cū in corpe viueret cō parauit vt ei possint ista pdesse Nō em̄ omnibus psunt. z q̄re nō omnib⁹ psūt. nisi ꝓpter differentiā vitę quam quisq̄ gessit in corpe. Cū ergo sacrificia siue altaris siue q̄rūcunq̄ elemosinaz p baptisatis defunctis offerunt' p valde bonis: gratiarū actōnes sūt. nō pro valde malis propiciationes sūt. p valde malis. etiā si nulla sūt adiumēta mortuoz. q̄les cunq̄ viuoz cōsolatōnes sūt. quib⁹ aūt psūt aut ad hoc prosunt vt plena fiat rmissio. aut certe vt tolerabilior fiat damnatio.

¶Sed rex mēte Hystoria quę bellum antiochi eupatoris et lysię procuratoris eius contra iudęos narrat in priori libro ꝓmemorata simul z iuxta allegoriā explicita est. Sz illud qđ consequenter narrat'. q̄ in castris regis nocte interfecta fuissent p iudęos q̄ttuor decim milia. z maxim⁹ elephantoz cuz his q̄ suppositi erāt. in hoc narratiōe manifestius exprimit'. vbi refertur q̄ eleazarus filius sanra iudęus videns vnuz de bestijs loricatā loricis regis eminentē sup ceteras bestias. cū estimaret q̄ in ea esset rex irrūpens in legionem: subtus pedes elephantis cōcurrerit: eūq̄ interfecerit. Qui cadēs sup ipsū pondere suo eum oppressit. z mortuus ē. Cuius significatō spiritalis ibi explanata ē cū iactantia superboz ꝓprio nisu cōtrita mōstrat'. dicēte scriptura: oīs arrogans abominatio ē apud deū. Et item. Ante ruinā exaltat' cor. z añ gloriā humiliat'. Et alibi super bis aūt resistit deus. z humilib⁹ dat grāz Et in euāgelio dñs dicit. Omnis qui se exaltat humiliabitur. z qui se

humi.eral. Post hec antē hystoria explicat qualiter demetrius filius seleuci iudeā veniens z regno potitus q alchimū incitaret adū sus indā z socios eius vbi ita scriptuz est. Alchimus autem zz.

plū.et munera posuit.machabeuz ampleratus ē.z fecit cū a ptholomaide vsq; ad gerrenos ducem z principem Ut autez venit ptholomaidā grauiter ferebāt ptholomē ses amicicię cōuentionē indignantes.ne forte fędus irrūpent.Tunc ascendit lisias tribunal z exposuit rationē z populuz sedauit.regressusq; antiochiam.Et hoc mō regis p profectio z reditus processit.

Ca. XIIII.

Ed post triēnū tēpus cognouit iudas z qui cū eo erāt.demetriū seleuci cū multitudine valida z nauibus p portuz tripolis ascendisse ad loca opportuna.z tenuisse regiones aduersus antiochū z eius ducē lysiā Alchimus aūt q̄dā qui sūmus sacerdos fuerat.sed volūtarie coinq̄natus est tpibus cōmixtōnis.considerans nullo mō sibi esse salutez neq; accessū ad altare.venit ad demetriū regē centesimo quinquagesimo anno offerens ei aureā coronā.z palmā sup hec z talos q̄ templi esse videbant.Et ipsa die q̄dez siluit Tēpus aūt opportunū demētię suę nactus conuocatus a demetrio ad ꝓsiliū.z interrogatus q̄busreb⁹ z cōsilijs iudei niterent rn̄dit Ipsi q̄ dicunt assidei iudeoz q̄bus preest iudas machabeus bella nutriūt.seditiones mouēt.nec patiūtur regnū esse quietum. Nā z ego defraudatus parentū gloria.dico aūt sūmo sacerdotio huc veni primo quidē vtilitatibus regis fidez seruans.secūdo aūt ciuibus etiaz cōsulens.Nā illoz prauitate vniuersū genus nostrū nō minime vexat Sed oro vos singulis o rex cognitis.z regiōi z generi scōm promulgatā oīmibus humanitatē tuā prospice Nā quādiu supest iudas impossibile est pacē esse negocijs.

Alchimus aūt Qui dz regi talos simul cū corona aurea z palmā alchim⁹ obtulisse. ostendit q̄ ei regni dignitatē z victoriā hostiū simul cū templi cultu p iudiciū munerum suoz portendēdo promisit. Talos enim dicūt vasa offertoria eē iuxta modū turriū fcā cū quibꝫ in p̄cipuis festiuitatibꝫ offerebant. quoz silitudo hactenus in quibusdā locis habet. Assidei aūt dicūt illi esse iudei q̄ semper cultui diuino insudabāt.ab assiduitate vocati.dictiq; assidei quasi assidui. q̄les iudas z sui auxiliatores in cultura dei z obseruatōe legis ipsius fuere Alij ꝙo assidęos ab mūdicia vocatos asserūt quasi mūdos iudęos.eo q̄ se ab ydolatria z a ritu gentilium sepabant Demetrius aūt audita relatōne alchimi.cui z ceteri q̄ inimici erāt iudę in accusatione fauebāt statiz nichanorē p̄posituz elephantoz ducē misit in iudęā.datis mādatis vt ipsum quidē iudaz caperet.z eos q̄ cū illo erāt dispgeret z vt constitueret alchimū maximi templi sūmū sacerdotem. Qui iudęā veniēs. primuz pacis se finxit fędus cū iudęis hīe wlle.postea

Talibus autē ab eo dictis z ceteri amici hostiliter se hn̄tes aduersus iudā demetriū iflamauerūt. Qui statim nichanorē p̄positū elephantoz ducē misit in iudęā.datis mādatis vt ipsū q̄dē iudā caperet viuum.eos vero q̄ cū illo erāt dispergeret.z cōstitueret alchimū maximi tēpli sūmum sacerdotem Tunc gētes quę de iudęa fugerant iudā segregatim se nichanori miscebāt miserias z clades iudęo p prosperitates rerum suarū existimantes Audito itaq; iudei nichanoris aduentu.z cōuentu nationū.cōspersi terra rogabant cū q̄ populū suū cōstituit inęternum.quiq; suā portionē signis euidentibus protegit Impāte aūt duce.statim inde mouerūt.cōuenerūtq; ad castellū desau.Symon vero frater iudę ꝓmi serat cū nichanore.sed ꝓtritus est repentino aduentu aduersarioz̄.

Nichanor tn̄ audiēs virtutem comitū iudę z animi magnitudinem quā p patrię certaminibus habebant.sanguine iudicium facere metuebat.Quāobrē p̄misit possidoniū z theodotiū z mathiā vt darēt dextras atq; acciperent.Et cū diu de his cōsiliū ageretur.z ipse dux ad multitudinē retulisset.omnium fuit vna sententia amicicijs annuere.Itaq; diē constituerunt qua secreto inter se agerēt.z singulis selę prolatę sunt z positę. Precepit aūt iudas armatos esse locis oportunis ne forte ab hostibus mali repente aliq̄d oriret.z cōgruū colloquiū fecerūt.Morabat aūt nichanor hierosolimis nihilq; iniq̄ agebat.gregesq; turbaz quę cōgregate fuerāt dimisit.Habebat autem iudā semp carum ex animo.z erat viro inclinatus.Rogauitq; eū ducere vroꝛē.filiosq; procreare.Nuptias fecit.quiete egit.cōmunitq;

manifestata inimicicia monstranit se esse bostem neq;ssimū magistū fidelē amicū.Sed diuina virtute ꝓtractę blasphemię cōtra dn̄i prolatę.z ptinacię suę penas luit.quę oia in ꝓxis libri hystoria cōtinent.licet aliq̄ q̄ ibi ꝓpter festinationē narrantis omissa sunt.in huius narratione lectā reperiāt. Allegoriq; aūt sensus iuxta modum ingenioli mei de hac eadem re ibi expositus ē.nec iterare mō necesse est.

viuebant. Alchimus autem vidēs caritatem illorū adinuicem. ⁊ conuentiones. venit ad demetrium. ⁊ dicebat nichanorez rebus alienis assentire. iudāq; regni insidiatorē successorem sibi destinasse. Itaq; rer exasperatus. ⁊ pessimis huius criminatōnibus irritatus. scripsit nichanori dicēs. grauiter se quidē ferre de amicicię conuentione iussitq; machabęū citius mittere vinctum antiochiā. Quibus cognitis nichanor cōsternabat. ⁊ grauiter ferebat si ea q̄ cōuenerant irrita faceret. nihil lesus a viro. sed qz regi resistere non poterat obseruabat oportunitatē qua pręceptum perficeret. Et machabęus videns austerius secū agere nichanorē ⁊ cōsuetū occursum ferocius exhibentem intelligens nō ex bono esse austeritatē istam. paucis suoz cōgregatis. occultauit se a nichanore. Qđ vt ille ꝓgnouit fortiter se a viro ꝓuentum venit ad maximum ⁊ sanctissimum templū. ⁊ sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit tradi sibi virū. Quibus cum iuramento dicentib⁹ nescire se vbi esset qui querebatur: extendēs manum ad templū iurauit Nisi mihi iudā vinctū tradideritis. istud dei fanum in planiciem deducam ⁊ altare effodiam. ⁊ templum hoc libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protēdētes manus in cęlum inuocabant ⁊ alias cum. deum qui ꝓpugnator semper esset gentis ipsorum. hęc dicentes. Tu domine vniuersitatis qui nullius indiges. voluisti templum habitationis tuę in nobis fieri. Et nunc sancte sanctoz omniū domine. cōserua ineternū domum istā impollutam quę nuper mūdata est. Razias autem quidam de seniorib⁹ ab hierosolimis delatus est nichanori. vir amator ciuitatis. ⁊ valde ⁊ alias audens. bene audiens qui pro affectu patrie iudęorum appellabatur. Dic multis temporibus cōtinentię propositū tenuit in iudaismo. corpusq; ⁊ alias contentus ⁊ animam cōtemptus tradere pro perseuerantia. Volens autem nichanor manifestare odiū quod habebat in iudęos. misit milites ꝙngentos vt eū cōprehenderēt. Putabat autez si illum decepisset. sese cladem maximā iudęis illaturum. turbis autem irruere in domū ei⁹. ⁊ ianuam disrumpere. atq; ignem admouere cupientibus. cū iam cōprehenderetur gladio se petijt. eligens nobiliter se potius mori: q̄ subditus esse peccatoribus. ⁊ contra natales suos indignis iniurijs agi. Sed cum per festinationē nō certo ictu plagam dedisset. ⁊ turbę intra hostia irrumperēt. audacter recurrens ad murum. precipitauit semetipsū viriliter in turbas. ꝙbus locum velociter dātibus casui ei⁹ venit per mediam ceruicem Et cū adhuc spiraret accēsus animo surrexit. ⁊ cum sanguis eius magno fluxu defluueret. ⁊ grauissimis vulneribus esset saucius. cursu turbā ptransijt. ⁊ stans supra petrā quandam preruptā. ⁊ iam exanguis effectus ꝓplex⁹ intestina sua vtrisq; manibus ꝓiecit supra turbas iuocans dñatorem vite ac spiritus. vt hęc illi iterū redderet. atq; ita vita defunctus est.

Ca. XV.

Nichanor aūt vt comperit iudam esse in locis samarię. cogitauit die sabbati cum omni impetu cōmittere bellum. iudęis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus. ne ita ferociter ⁊ barbare fece-

re. vnde lector sobrius quid sibi de talibus rebus agendū sit intelligeret. Refert autē memoratus pr̄ in primo suo libro de ciuitate dei. vbi vtrū alicui liceat seipsū interficere. copioso ꝯtatu disputauit ita dicēs. Fit em̄ multi se interemerunt ne in manus hostium puenirent. Nō modo querimus vtrū sit fem̄ sed vtrū fuerit faciēdū Sana q̄pe ratio etiā exemplis ante ponenda est. cui quidem exēpla concordant. ⁊ illa quę tāto digniora sūt imitatōe. quāto excellentiora pietate animi fecerūt patriarchę nō ꝓphetę. non apli. qz ⁊ ipse dominus christus qñ eos si ꝑsecutionem paterēt. fugere admonuit de ciuitate. potuit admonere vt sibi manus inferrent. ne i manus ꝑsequentiū pueniret. Porro si hoc ille non iussit aut monuit vt eo mō sui ex hac vita migrarent. quibus migrantibus se māsiones ęternas ꝓparaturum esse ꝓmisit. q̄libet exempla opponant gētes quę ignorant deū manifestū est hoc non licere colentibus vnuz verū deum. Restat vt de homīe intelligam⁹ qđ dictū est. Nō occides. neq; alterū. nec te. neq; eū qui se occidit aliud q̄ hominez occidit. Quasdā ꝛo exceptiones eadem ipa diuina fec autoritas. vt si liceat hominē occidi ⁊ bis exceptis quos deus occidi iubet siue data lege. siue ad ꝑsonam ꝓ tempore exꝑssa iussione. Nō aūt ipse occidit. qui ministeriū debet iubēti. sicut ad miniculū gladio vtēti ⁊ ideo nequaq; cōtra hoc ꝓceptum fecerunt qđ dictuz est. non occides q̄ deo auctore bella gesserūt. aut ꝑsonaz gerentes publicę potestatis. ꝯm diuinas leges. ꝫ est iustissimę rationis impiū sceleratos morte punierī. ⁊ abraam nō solū non est cul patus crudelitatis crimine. verū etiā laudatus nomīe pietatis. q̄

Razias autem quidam. ⁊c. Hoc quidam legentes ⁊ inuenientes ibi scriptū q̄ razias ꝓpria manu sibi inferens mortē. elegisset nobiliter mori potius q̄ subditus fieri peccatoribus. ⁊ contra natales suos indignis iniurijs agi. ne forte simpliciorꝭ animi credāt cum necessitas vrserit potius sibimet ipsis ꝓprio actu aliquo mō inferendam esse mortē q̄ incidendū vinū in manus peccatoz. vtile forte arbitratus sum ex dictis venerādi patris augustini huic operi nr̄o aliqua insere

volnit filiũ neq̃q̃ scele
lerate: sed obedienter
occidere. ꝛ merito que
ritur vtrũ pro dei iuſ
ſu ſit habendũ q̃ ieptę
filiã q̃ pii occurrit occi
dit. cum id ſe nouiſſet
immolaturũ deo qđ ei
redeunti de prælio vi
ctoꝛi primũ occurriſſet
nec ſamſon aliter excu
ſatur qui ſemetipſum
cũ hoſtibus ruina do
mus oppꝛeſſit. niſi quia
ſpiritus latenter ꝟ iuſ
ſerat. qui p illum mira
cula faciebat. Dis ꝯ
exceptis quos lex gene
ralit̃ inſta. vel ipſe fõs
iuſticię deus ſpecialit̃
occidi iubet. quiſquis
hominẽ vel ſeipſũ vel
quẽlibet occiderit ho
micidij crimine innecti
tur. ꝛ quicunq̃ hoc in
ſeipſis ꝓpetrauerunt.
animi magnitudĩe for
taſſe mirandi non ſa
pientię ſanitate laudã
di ſunt. quãq̃ ſi rõem
diligẽtius cõſulas nec
ipſa quidẽ animi ma
gnitudo recte nomina
tur niſi quiſq̃ non va
lendo tolerare. vl̃ quę
cunq̃ aſpera vel alie
na peccata. ſeipſũ inte
remerit. Magis enim
mens infirma deꝓben
ditur quę ferre nõ põt
vel durã ſui coꝛpoꝛis
ſeruitutẽ. vel ſtultam
vulgi opinionem. ma
ioꝛq̃ animus dicẽdus
eſt qui vitam erũnoſã
magis põt ferre q̃ fuge
re. ꝛ humanũ iudiciũ
maximeq̃ vulgare qđ
pleriũq̃ caligię errꝛis
inuoluuntur. p conſcien
tię luce ac puritate cõ
temnẽre.

Erat aũt hmõi
Si quis aũt queſierit
vtrũ hęc viſio ad mi
ſteriũ aliqđ referri poſ
ſit. ꝟ ni falloꝛ in ea ſen
tire põt q̃ onias ſacer
dos ſacerdotalẽ ſigni
ficaret oꝛdinem ꝛ hie
remias ꝓpꝛ̃a qui inter
pretatur excelſus dñs.
ipſũ dñm ꝛ caput exp̃
mat ꝓpꝛ̃ax. De q̃ mo
iſes dicit ꝓpꝛ̃am ſuſci
tabit vob dñs de fra
tribus vꝛ̃is. ipſũ tãq̃
me audietis Et yſaias
Quieſcite inq̃t ab bo
mine cuius ſpũs in na
ribus eius. qꝛ excelſus
reputatus eſt ipſe Sa
cerdotalis igitur oꝛdo
per bomines q̃ in tem

ris. ſed honoꝛem tribue diei ſancti
ficationis. ꝛ honoꝛa eum qui vni
uerſa conſpicit At ille infęlix inter
rogauit ſi eſt potẽs in cęlo qui im
perauit agi diem ſabbatoꝛum. Et
reſpondentibus illis. eſt dominus
viuus ipſe in cęlo potens. qui iuſ
ſit agi ſeptimam diem. At ille ait.
Et ego potẽs ſum ſuper terrã qui
impero ſumi arma. ꝛ negocia regis
impleri. Tamen nõ obtinuit vt cõ
ſilium perficeret. Et nichanoꝛ qui
dem cũ ſũma ſuperbia erectus co
gitauerat cõmune tropheum ſtatu
ere de iudęa Machabęus autem
confidebat ſemper cũ omni ſpe au
xilium ſibi a deo affuturum. ꝛ hoꝛ
tabatur ſuos ne foꝛmidarẽt ad ad
uentum nationum. ſed in mẽte ha
berent adiutoꝛia ſibi de cęlo facta
ꝛ nunc ſperarent ab omnipotente
adfuturam ſibi victoꝛiam. Et allo
cutus eſt eos de lege ꝛ pꝛophetis
admonẽs etiam certaminum quę
fecerant pꝛius. pꝛomptioꝛes eos
conſtituit. Et ita animis coꝛuꝫ erec
tis ſimul oſtendebat gentium fal
laciam. ꝛ iuramentoꝛum pꝛeuari
cationem. Singulos autem coꝛũ
armauit. non clipei ꝛ haſtę muni
tione. ſed ſermonibus optimis et
exhoꝛtationibus. expoſito digno
fide ſomnio per quod vniuerſos
lętificauit Erat autem huiuſmodi
viſus. Oniaꝫ qui fuerat ſummus
ſacerdos virum bonũ ꝛ benignuꝫ
verecundum viſu. modeſtum mo
ribus. ꝛ eloquio decoꝛum. ꝛ qui a
puero in virtutibus exercitat⁹ ſit
manus pꝛotendentem oꝛare ꝓ om
ni populo iudęoꝛuꝫ. Poſt hoc ap
paruiſſe ꝛ alium virum ętate ꝛ glo
ria mirabilẽ. ꝛ magni decoꝛis ha
bitudinem circa illum. Reſpondẽ
tem vero oniã dixiſſe. Dic fratruꝫ
eſt amatoꝛ. ꝛ populi iſrael. hic eſt
qui multũ oꝛat pꝛo populo. ꝛ vni
uerſa ſancta ciuitate hieremias ꝓ
pheta dei. Extendiſſe aũt hieremi
am dexteram. ꝛ dediſſe iudę gladi
um aureum dicentem. Accipe ſan
ctum gladiũ munus a deo. in quo
deĳcies aduerſarios ꝑpli mei iſrl̃.
Exhoꝛtati itaq̃ iudę ſermonibus
bonis valde. de quib⁹ extolli poſ
ſet impetus. ꝛ animi iuuenum cõ
foꝛtari. ſtatuerunt dimicare ꝛ con
fligere foꝛtiter. vt virtus de nego
cĳs iudicaret. eo ꝙ ciuitas ſancta
ꝛ templum periclitarent̃. Erat em̃
pꝛo vxoꝛibus ꝛ filĳs. item q̃ ꝓ fra
tribus ꝛ cognatis minoꝛ ſolicitu
do. maximus vero ꝛ pꝛimus pꝛo
ſanctitate timoꝛ erit templi Sed ꝛ
hi qui in ciuitate erant. non mini
mam ſolicitudinem habebant pro
his qui congreſſuri erãt. ꝛ cum iã
omnes ſperarent iudicium futuꝝ
hoſteſq̃ adeſſent ꝛ exercitus eſſet
oꝛdinatus. beſtię equiteſq̃ opoꝛ
tuno in loco cõpoſiti. conſideras
machabęus aduentum multitudi
nis ꝛ apparatum variumarmoꝝ.
ac ferocitatem beſtiarum. extendẽs
manus in cęlum. pꝛodigia facien
tem dominum inuocauit. qui non
ſecũm armoꝛum potẽtiam. ſed ꝓut
ipſi placet dat dignis victoꝛiã. Di
xit aũt inuocãs hoc modo. Tu do
mine qui miſiſti angelum tuũ ſub
ezechia rege iuda. ꝛ interfeciſti de
caſtris ſennacherib centum octo
gintaquinq̃ milia. ꝛ nunc domi
natoꝛ cęloꝛum mitte angelum tuum
bonũ ante nos: in timoꝛe ꝛ tremo
re magnitudinis bꝛachĳ tui vt mę
tuant qui cũ blaſphemia veniunt
aduerſus populum ſanctum tuũ.
Et hic q uidem ita peroꝛauit. Mi
chanoꝛ autem ꝛ qui cum eo erant
cum tubis ꝛ canticis admouebãt
Judas vero et qui cum eo erant

plo dei ſẽ veteri teſta
mento diuino officio
rite fungebant. nõ ſo
lum ꝓ populi delictis
exoꝛabat. ſed etiã ieꝛ
nationem mediatoꝛis
noſtri futuraꝫ demon
ſtrabat. cui⁹ ope mun
dus ſaluandus erat.
De quo iobes apl̃us
in epl̃a ſua ait. Aduo
catum habem⁹ apud
patrẽ ieſum chriſtũ iu
ſtum. et ipſe eſt ꝓpicia
tio ꝓ peccatis noſtris
ꝛ nõ tm̃ ꝓ peccatis no
ſtris ſed etiã ꝓ totius
mũdi. Hic ꝯ dedit gla
dium aureũ iude. cum
diuinã ſcripturam ſenſu
ſpiritali fulgentem ad
munimen totius eccle
defenſionẽq̃ ꝑpli ſui
ſanctis ꝓceſſit doctoꝛ
bus q̃tinus cõtra ho
ſtes vniuſos armatu
ra vterent cęleſti ꝛ ho
ſtium ꝓſterneret mlt̃i
tudinem.

inuocato deo p orationes cõgressi sunt.manu quidẽ pugnantes. sed et dominũ cordibus orantes pro strauerunt nõ minus .xxxv. milia p̃sentia dei magnifice delectati. Lunq; cessassent.et cuz gaudio redirent.cognouerunt nichanorem ruisse cũ armis suis. Facto itaq; clamore et perturbatione ercitata patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Pręcepit aũt iudas qui p oĩa corpore et animo mori p ciuibus paratus erat. caput nichanoris ꝛ manũ cũ humero abscisam hierosolimã perferri. Quo cũ pueniss et cõuocatis cõtribulibus ꝛ sacerdotibus ad altare. accessit ad eos qui in arce erant. ꝛ ostẽso capite nichanoris ꝛ manu nefaria quã extenderat contra domum sanctam omnipotentis dei. magnifice gloriatus est. Linguaz etiam impĩj nichanoris p̃cisam iussit pticulatim auibus dari. manum autẽ dementis contra tẽplu suspẽdi. Omnes igiť cęli dominũ benedixerunt dicẽtes. Benedict qui locũ suum incontaminatũ cõseruauit. Suspendit aũt nichanoris caput in summa arce vt euidẽs esset et manifestũ signũ auxilij dei. Igiť omnes cõmuni consilio decreuerunt nullo modo diem istum absq; cęlebritate p̃terire. habere autẽ cęlebritatez terciadecima die mensis adar. qui dicit voce syriacha p̃idie mardochei die. Igitur his erga nichanorẽ gestis ꝛ ex illis temporib9 ab hebręis ciuitate possessa .ego quoq; in his faciam finẽ sermonis. Et siquidem bene et vt hystorię cõpetit. hoc ꝛ ipse velim si autẽ minus digne. concedendũ est mihi Sicut em̃ vinũ semper bibere aut semper aquam contrariũ est. alteriusq; autẽ vti delectabile. ita legentibus si semper eact9 sit sermo.non erit gratus. hic ergo erit consummatus.

Explicit machabeoz liber secũd9 versus habẽs mille octingentos.

Igiť omẽs cõ. Narrat liber hester q aman agagite suadente. rex assuer9 iussit omnes iudęos in regno suo interfici. et ad hãc necem conficiendã decreta fuit dies .xxx. mẽsis duodecimi. qui vocat adar. bonaq; eoz diripi. ꝟ dñi nutu eadem sententia conuersa est in percussores eorum. ita vt memorat9 rex mediante mardocheo iudęo post veteres conscriptiones nouis eplis missis mãdaret vt iudęi ipso die q̃ sibi ab hostibus suis occisio parabat. illi hostes ac p̃secutores suos interficerent. Quod ꝛ fecerunt ĩ terciadecima et quartadecima eiusdem mensis die. de q̃ in eadem hystoria scriptum est ita. Dies terciusdecim9 mẽsis adar vnus apud omnes interfectõis fuit. ꝛ. xiij. die cedere desierunt. quẽ constituerunt esse solennẽ vt in eo deinceps omni tempore vacarent epulis. gaudio atq; cõiuĩjs. Ĩñ modo scriptũ est. q̃ ĩterfecto nichanore ꝛ manifeste auxilio dei ostenso oẽs iudęi cõmuni p̃silio decreuerũt terciãdecimã diẽ mẽsis adar qui voce syriacha p̃die mardochei dies dicit. omni tpe solennẽ habere. ꝛ ita hę duę solẽnitates inuicẽ sibi cõuenirebant. Hęc est ista quę in machabęorum. et illa quę in hester legit. vt ĩ terciadecima die ꝛĩ quartadecima mensis adar habitę pariter iungẽtur.

Prologi in euangelistas.

Incipit epistola beati Hieronimi ad Damasum papam in quattuor euangelistas.

Beatissimo pape Damaso · Hieronimus.

Nouum opus me facere cogis ex veteri: vt post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam & qr inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate: decernam. Dius labor sed periculosa p̄sumptio · iudicare de ceteris · ipsum ab omnibus iudicandum: senis mutare linguā et canescentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quis em̄ doctus pariter vel indoctus: cum in manus volumen assumpserit · & a saliua quam semel imbibit viderit discrepare quod lectitat · non statim erumpat in vocem me falsariū me clamans esse sacrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere · mutare · corrigere? Aduersus quā inuidiā duplex causa me consolat: q & tu qui summ⁹ sacerdos es · fieri iubes · et verum non esse qđ variat · etiam maledicorum testimonio comprobat. Si em̄ latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeāt quib⁹ tot sunt exēplaria pene quot codices Sin aūt veritas ē quer̄da de pluribus cur non ad grecam originē reuertētes · ea q̄ vel a viciosis interpretibus male edita. vel a p̄sumptoribus imperitis emendata peruersius · vel a librarijs dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Neq; vero ego de veteri disputo testamēto: qđ a septuaginta senioribus in grecam linguam versum · tercio gradu ad nos vsq; puenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiāt quāre theodocion int̄ nouos et veteres medi⁹ incedat. Sit illa vera interpretatio: quā apostoli probauerūt. De nouo nūc loquor testamento quod grecum esse non dubium est: excepto apostolo Matthaeo · qui primus in iudea euangeliū christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat: et diuersos riuulorum tramites ducit vno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a Luciano & Hesicio nūcupatos paucorum hominum asserit puersa cōtentio: quib⁹ vtiq; nec in veteri instrumēto post septuaginta interpretes emēdare q̄d licuit · nec in nouo profuit emēdasse: cū multa gentiū linguis scriptura ante translata doceat falsa esse q̄ addita sunt. Igitur hec p̄sens p̄fatiuncula pollicetur quattuor tm̄ euangelia: quorum ordo est iste · Matthaeus · Marcus · Lucas · Johannes · codicū greco emēdata collatōne sed veter: q̄ nec mūtum a lectionis latine consuetudine discreparent ita calamo imperauimus: vt his tm̄ que sensum videbantur mutare · correctis · reliqua manere pateremur vt fuerāt. Canones quoq; quos Eusebius cesariensis episcopus alexādrinū secutus ammoniū in decem numeros ordinauit: sicut in greco habentur exp̄ssimus. Qđ si quis de curiosis voluerit nosse que in euangelijs vel eadem vel vicina vel sola sint: eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inoleuit: dum qđ in eadem re alius euāgelista plus dixit · in alio qr minus putauerint · addiderunt: vel dum eundem sensum alius aliter exp̄ssit · ille qui vnū e quattuor primū legerat · ad eius exemplū ceteros quoq; estimauerit emēdādos. Un̄ accidit · vt apud nos mixta sint omnia · & in Marco plura Luce atq; matthei. Rursum in Matthaeo plura Johānis & Marci: & in ceteris reliquorum q̄ in alijs proprija sunt inueniantur. Cum itaq; canones legeris qui subiecti sunt confusionis errore sublato · & similia omniū scies · & singulis sua que q; restitues. In canone primo concordāt quattuor · Matthaeus · Marcus · Lucas · Johānes. In secundo tres · Matthaeus · Marc⁹ Lucas. In tercio tres · Matthaeus · Lucas Johannes. In quarto tres · Matthaeus · Marc⁹ · Johānes. In quinto duo · Matthaeus · Lucas. In sexto duo · Matthaeus · Marcus. In septimo duo · Matthe⁹ · Johannes. In octauo duo · Lucas · Marc⁹. In nono duo · Lucas · Johannes. In decimo · proprija vnusquisq; que non habent̄ in alijs ediderunt. Singulis vero euangelijs ab vno incipiēs vsq; ad finē librorum̄ dispar numerus accrescit. Nic nigro colore p̄scriptus sub se habet alium ex minio discolorē numerū: qui ad decem vsq; procedens indicat prior numer⁹ in quo sit canone requirendus. Cum ergo aperto codice: verbi gratia: illud siue illud capitulum scire volueris cui⁹ canonis sit: statim ex subiecto numero doceberis · & recurrens ad principia in quib⁹ canonum est distincta cōgeries: eodemq; statim canone ex titulo frontis inuento: illum quem quer̄bas numerū eiusdem euangelij qui et ipse ex inscriptōe signat̄ inuenies: atq; e vicino ceterorum̄ tramitib⁹ inspectis: quos numeros e regione habeant adnotabis: et cum scieris · recurres ad volumina singulorum & sine mora repertis nūeris quos aūt si gnaueras · reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerūt. Opto vt in christo valeas · & memineris mei papa beatissime.

Incipit prologus sancti Hieronimi.

Plures fuisse qui euangelia scripserūt Lucas euangelista testatur dicēs: Quōm quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis completę sunt · sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem · & ministrauerūt ei · & pseuerantia vsq; ad p̄sens tempus monimēta declarant: que a diuersis autoribus edita diuersarū hęresum fuere principia · vt est illud iuxta egiptios · & Thomā · & Matthiā et Bartholomeū · duodecim quoq; aplorū et basilidis atq; apollinis ac reliquorū quos

¶ Prologi in euangelistas.

enumerare longissimū est·cum hęc tm̄ im-
p̄sentiaꝝ necesse sit dicere·extitisse quosdā
qui sine spū ⁊ gratia dei conati sunt magis
ordinare narrationē·q̄ historię texere veri
tatem. Quibus iure pōt illud prophetic⁹
coaptari·Uę q̄ prophetāt ꝺ corde suo·qui
ambulant post spm̄ suum·qui dicunt·hęc
dicit dn̄s·⁊ dn̄s nō misit eos. De quib⁹ et
saluator in euangelio Johānis loquitur.
Omnes qui ante me venerūt: fures fuerūt
et latrones. Qui venerūt: nō qui missi sūt.
Ipse enī ait: Ueniebant·⁊ ego nō mittebā
eos. In venientibus p̄sumptio temerita-
tis·in missis obsequiū seruitutis est. Eccle
sia aūt q̄ dn̄i voce supra petrā fundata est·
quā introduxit rex in cubiculū suum·⁊ ad
quā per foramē descensionis occulte misit
manū suam similis damulę hinnuloq3 cer
uorū· quattuor flumia paradisi instar eructu
ans quattuor ⁊ angulos ⁊ annulos habet·
per quos quasi arca testamenti ⁊ custos le
gis dn̄i lignis mobilib⁹ vehitur. Primus
omniū Matthęus est publicanus cogno-
mento leui: qui euangeliū in iudęa hebraeo
sermone edidit ob eorū vel maxime causaꝫ
qui in ihesū crediderāt ex iudeis: et nequa
q̄ legis vmbra recedente euangelij verita
tem seruabant. Secūdus Marcus inter-
pres apostoli Petri·⁊ alexandrinę ecclesię
primus epūs: qui dn̄m quidem saluatoremꝫ
ipse nō vidit: sed ea quę audierat magistru
p̄dicantē·iuxta fidem magis gestoꝝ narra
uit q̄ ordinem. Tercius Lucas medicus
natione syrus antiocēsis·cui⁹ laus in euā-
gelio: qui ⁊ ipse discipul⁹ apostoli pauli in
achaię bythinięq3 partibus volumen cōdi
dit·q̄dam altius repetens·⁊ vt ipse in pro-
hęmio confitet audita magis q̄ visa descri
bens. Ultimus Johannes apls ⁊ euange
lista quem ihesus plurimū amauit·qui sup
pectus dn̄i recūbens purissima doctrinaꝝ
fluenta potauit·⁊ qui solus de cruce meru-
it audire. Ecce mater tua. Is cum esset in
asia·⁊ iam tūc hęreticoꝝ semina pullularēt
cherinthi·⁊ hebionis·⁊ cęteroꝝ qui negāt
christū in carne venisse: quos ⁊ ipse in epla
sua antichristos vocat·⁊ apls paulus fre-
quenter percutit: coactus est ab omnibus
pene tūc asię episcopis·⁊ multarū ecclesia-
rum legationibus de diuinitate saluatoris
altius scribere·⁊ ad ipsum: vt ita dicam: dei
verbū: non tam audaci q̄ felici temeritate
prorūpere·vt ecclesiastica narrat histori-
cum a fratribus cogeretur vt scriberet·ita
facturū se respondisse: si indicto ieiunio in
commune omnes deū deprecarētur. Quo
expleto·reuelatōne saturatus in illud pro-
hęmium cęlo veniens eructauit: In princi
pio erat verbū ⁊ verbum erat apud deum·
⁊ deus erat verbum·hoc erat in principio
apud deum. Hęc igitur quattuor euange
lia multo ante prędicta Ezechielis quoq3
volumen probat·in quo prima visio ita cō
texit. Et in medio similitudo quattuor ani-
malium ⁊ vultus eoꝝ·facies hominis ⁊ fa
cies leonis·⁊ facies vituli·⁊ facies aquilę
Prima hominis facies Matthęū signifi-
cat·qui quasi de homie exorsus ē scribere:
Liber generationis ihesu christi filij dauid
filij abraam. Secunda marcū·in quo vox
leonis in heremo rugientis auditur: Uox
clamantis in deserto·parate viam domini·
rectas facite semitas eius. Tercia vituli·q̄
euangelistā lucā a zacharia sacerdote sum-
psisse initium p̄figurat. Quarta iohannem
euangelistam·qui assumptis pennis aq̄lę
⁊ ad altiora festinans·de verbo dei disputat. Cętera quę sequuntur in eundem sen-
sum proficiunt. Crura eoꝝ recta ⁊ pennati
pedes·⁊ quocunq3 spūs ibat·ibant·⁊ non
reuertebant̄·⁊ dorsa eorum plena oculis·⁊
scintillę ac lampades in medio discurrētes·
⁊ rota in rota·⁊ in singulis quattuor faci-
es. Unde ⁊ apocalipsis iohannis·post ex-
positionem vigintiquattuor seniorꝝ qui te
nentes citharas ⁊ phialas adorātes agnū
dei·introducit fulgura atq3 tonitrua·⁊ sep
tem spiritus discurrentes·⁊ mare vitreuꝫ·
⁊ quattuor animalia plena oculis dicens:
Animal primum simile leoni·⁊ secundū si-
mile vitulo·⁊ terciū simile homini·⁊ quar-
tum simile aquilę volanti. Et post paululū
Plena inquit erant oculis·⁊ requiem nō
habebant die ac nocte·dicentia: Sanctus
sanctus sanctus dominus deus omnipo-
tens·qui erat·⁊ qui est·⁊ qui vēturus est.
Quibus cunctis perspicue ostendit·quat-
tuor debere tm̄ euangelia suscipi·⁊ omnes
apocryphorum nenias mortuis magis hę
reticis q̄ ecclesiasticis viuis canendas.

¶ Argumentū in euangelium scd̄m Mat-
thęum incipit.

Matheus ex iudęa sicut in ordine
prim⁹ ponitur: ita euā
gelium in iudęa primus scripsit:
cuius vocatio ad deum ex publi
canis actibus fuit: duoꝝ in gene
ratōne christi principia p̄sumēs:
vnius cui⁹ prima circumcisio in
carne: alterius cuius scd̄um cor
electio fuit. Ex vtriq3 em̄ p̄ribus
christ⁹. Sicq3 quaterdenario nu-
mero triformiter posito: principiuꝫ
a credendi fide in electionis tem-
pus porrigēs·⁊ ex electōe vsq3 in
transmigrationis diem dirigens:
atq3 a transmigrationis die vsq3

¶ Modus tractādi
talis est. Primus ge-
nealogiam christi de-
scribit·distinguēs eā
per tres thesserede-
cades·post ait de nu-
tritura saluatoris·et
de aduentu magorū
in bethleem·⁊ de occi
sione parulorū·tūn
de de baptismo chri-
sti ⁊ ieiunio xl·dierū·
⁊ de temptatōe tripli
ci. Postea ꝺ doct. ia
cius·s·de sermone ha
bito in mōte. deinde
gesta ⁊ miracula chri
sti exponit. Tandē ꝺ
passione·resurrectōe·
⁊ ascēsiōe agit. Hunc
autem librū Hiero-
nimus prologū p̄mit
tit in quo ostēdit vbi
euāgeliū scripserit et
de q̄simo statu ad q̄
dignū sit assūptus·⁊
de quib⁹ ⁊ quo ordi-
ne in hoc euangelio
tractet.

¶ Duorū in ge.
Id est·pretermittens

abrãham et dauid in generatione christi q̃ bus facta est· vel facte sunt promissiones.

Matthæus cũ primo p̃dicasset euangelium in iudea volens transire ad gẽtes· primus euangelium scripsit hebraice qđ fratribus a quibus ibat ad memoriam reliq̃t. Sicut enĩ necesse fuit ad confirmationẽ fidei euangelium p̃dicari: sic ꝛ contra hæreticos scribi. Cũ aũt plures euangeliũ scripserint: quattuor tm̃ autoritatis habẽt testimoniũ· q̃ p quattuor mundi partes fidem nũciant trinitatis· ꝛ sunt quasi quattuor rotæ in quadriga domini· quæ vehit eccl̃m per prædicationẽ euãgelij· ꝛ genus humanum quadrifida morte peremptum eo erat prædicatione vnificandũ. Vnde et alioꝝ euangelia decreuerũt nec recepta sũt q̃ dñs nolebat p̃finitum numerum cassari propter virtutẽ sacramenti. Designantur etiã euãgelistæ q̃tuor figuris quæ non sunt receptoriæ: sed iocundi misterij sibi cõscie. Matthæus ĩ homine intelligitur: q̃ circa hũanitatẽ christi pr̃cipaliter immoratur. Marcus in leone: q̃ agit de resurrectõne. Lucas in vitulo: agens de sacerdotio. Johannes in aquila: scribẽs sacramenta diuinitatis. Christus vero quem describunt· homo fuit de virgine natus· vitulus in immolatione· leo in resurrectione· aquila in ascensione. Vel in homine humanitas· in vitulo sacerdotium· in leone regnum· in aquila exprimit diuinitatis sacramentum.

sterminans.
in christus diffiniens: decursã ad ventus domini ostendit generationem: vt et numero satisfaciẽs et tempori· ꝛ se qđ esset ostenderet· ꝛ
smisericorditer actum.
dei in se opus monstrans· etiaꝫ in his quoꝝ genus posuit· christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarũ rerum omnium tempus· ordo· nũerus· dispositio vel ratio· q̃ fidei necessariuꝫ est· deus christꝰ ẽ· qui factus ẽ ex muliere· factus sub lege· natus ex virgine· passus in carne· omia in cruce fixit: vt triumphans ea in semetipso resurgẽs· in corpore· ꝛ patris nomen in patribus filio· ꝛ filij nomen patri restituens in filijs· sine principio sine fine· ostendens
srel vnum.
se vnum cum patre esse· q̃ vnus est. In quo euangelio vtile est desiderantibus deum· sic prima vel
shistorialia.
sallegorica. smoralia.
media vel perfecta cognoscere: vt et vocationem apostoli· ꝛ opus euangelij· ꝛ dilectionem dei in carne nascentis per vniuersa legẽtes intelligant· atq̃ id in eo in quo apprehensi sunt ꝛ apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enĩ hoc in studio argumenti fuit· ꝛ fidem factæ rei tradere· ꝛ operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem· quærentibus noꝝ tacere.

Liber generationis ꝛc. Hiero. Hebræi voluminib̃ suis a principijs nomen imponunt: vt liber geneseos ex suo principio nominat: vbi dicitur. Liber generationis adã· et hæ sunt generationes cæli ꝛ terræ. Qui liber principiũ est veteris testamẽti· sedꝫ qđ in principio noui dicit· Liber generationis ihesu christi· q̃uis in hoc sit parua pars libri: sed sic nouum testamentũ consonat veteri· Et sicut vetus carnali pponit israeli: ita nouum spũali· ꝛ vtriusq̃ vnus ꝛ idem autor ostenditur.

C I

Liber apotheca grẽ in

Iber gene

qua omis anima quod necesse hꝫ inueniat. † sBalustorꝫ non perditorꝫ.

ratõis † Ihesu christi filij Dauid: filij

sCui promissum est in semine tuo benedicẽtur omnes gentes· ꝛ christus est semẽ illud· in hoc gentes querunt benedici. † sfides.

Abrahã: † Abraham genuit Ysaac· Ysaac autem genuit Jacob·

sSpes.

Plenior sensus est. Hic ẽ liber generationis: sed hic mos est in multis· maxime in pphetis· vt visio ysaiæ· subaudis· hæc ẽ Hiero. Rab. In principio satis declarat se agere de humanitate christi: cuꝫ incipiat a carnali generatione.

Hiero. Generationis singlariter dicit· q̃uis multi p ordinem replicentur· q̃ vnius tm̃ christi generatio quærit̃ ppter quam cæteræ hic indu cunt· Non diuinam pponit narrare generatiõꝫ: qđ impossibile ẽ· vt ysaias ait. Generatiõꝫ eius quis enarrabit: humanam: q̃uis hæ ex magna parte sit inenarrabilis. Sed illa tota inenarrabilis est: q̃ ꝛ si dicit filius a patre genitus· tm̃ qualiter· nec apostol⁹· nec prophęta nouit· nec angelus.

Ihesu christi. Id est· saluatoris non pditoris· qđ fuit adam. Christus ipse est qui et messyas· Ideo hoc nomine retunditur iudæoꝝ infidelitas qui messiam· id est· regem suuꝫ nondum venisse aiolantur. Nunc vero esse christum consequenter sic probat euangelista: q̃m hic est qui de patriarcharum ꝛ regum stirpe progenitus· de virgine mirabiliter est editus· sicut eisdem fuerat ante promissus.

Ihesu christi· vt per regiam ꝛ sacerdotalem personam natura dei ꝛ hominis monstraretur. Olim ihesus rector typice: nunc essentialiter sẽm q̃ deus potẽs saluare. Christus nomen officij est: nõ naturæ· q̃ vnctus est in sacerdotem ad interpellandũ pro nobis· qui bene in terram p· inducit.

Ihesu fi· da· fi· a· Ordo præposterus: ne p̃misso abrahaꝫ generationis contextio interrumpetur. Hoꝝ duoꝝ spãliter dicit filius: q̃ vnus primꝰ inter patriarchas: alter inter reges ad q̃s facta est de christo promissio: vt iudeis christũ ex lege venturꝫ aperiret: in quo viderent vaticinia impleri.

Filij dauid fi· abra· Hos duos de omnib̃ elegit· quoꝝ filius dicitur christus: vt iudeis quib̃ scribit· scientib̃ ex lege christũ venturũ· apparerꝫ hic esse qui dia erat promissus: in quo viderent impleri omnia vaticinia· his enĩ solis in veteri testamẽto legitur facta promissio. Abrahæ· In semet· b· o· g· Cui consonat dauid· Benedicent in ipso omnes tribꝰ terræ. Vñ Zacharias. Hoc est. subaudis. iusiurandum quod iura· ad a· pa· n· dase no. Dauid autẽ· Iurauit dñs· da· veꝝ· ꝛ ñ· f· e· ꝛc. Itẽ semel iurauĩ in sancto meo· s· christo semen eiꝰ in æter· ma· ꝛ thro· e· si sol· in ps· meo ꝛc· Quæ nullatenꝰ de salone accipi possunt: sed de christo ex dauid orto. Item in libro verboꝝ dierũ. Cũ dormieris cuꝫ pribꝰ tuis dabo semen tuũ pꝰ te· qđ nullatenus de salomone dicit· qui vivo patre cœpit regnare· sed de christo Vnde Hiere· Suscitabo da· g· ius· ꝛc.

Abraham ꝛ dauid sunt duæ columnæ versantes in lege quasi in vestibulo añ hostiũ qđ ẽ christꝰ: quas ambit funiculꝰ· xij· cubitoꝝ· i· fides apostoloꝝ Amplectit̃ hos ĩ genealogia pries de q̃ꝝ medio hostiũ xps apit̃ credẽtib̃.

Abraham genuit. Ab eo congrue fit generatõnis exordiũ: cui promissus est primũ· in quo est benedictio omnium.

Matthæus generationẽ incipit ab exordio promissionis. Et etiã vsq̃ in finẽ libri hoc agit̃: vt qui ex hac generatõe natꝰ est· deꝰ ꝛ hõ intelligat̃.

Ab initio ab eo cui primũ facta est pmissio fidei incipit: vt in hoc patre discant cui primũ facta est pmissio: qui ꝛ quales esse debeant qui volunt in eius semine benedici.

Matthæus generationẽ descendendo incipit vel computat: q̃ humanitatẽ christi ostendit p quã deus ad hoies descendit. Lucas ascẽdendo referẽs: formã sacramẽti apit· a baptismo enĩ incipiẽs vsq̃ ad deũ ascẽdit ostendens baptisatos ascendere ad hoc vt sint filij dei.

Genuit. Matthæus ponit gennit: q̃ naturæ filios tm̃ nũerat. Lucas

Qui fuit: qui aliquos scōm legem vel per adoptionē filios interponit.
¶ Matthēus ponit genuit z nō generauit: fortitan vt ille cognosceretur in fine ostensus: de quo dicit: Ego hodie genui te.
¶ Judam et fratres. Ideo solus iudas nominatim exprimit: vt eū cognosceres qui ex eius stirpe fuerat promissus.
¶ Fratres iudę memorat prętermissis fratribꝫ ysaac z Jacob: qz illi a populo dei quasi alieni sunt repulsi: hi velut hęredes in libro vitę scripti et quasi patriarchę xij. in quibꝫ z numerꝰ apostolorꝫ signat. Sz nominatim nō exprimunt: ne vltra numerum sacramenti generatio extendat.
¶ In semine prędictorꝫ patruꝫ christus intrauit in ęgiptū qđ prędagiens inimicus plin premebat: z nō feminas sed mares interimebat: vt eū extingueret.
¶ De iuda christus quem omnes gentes susceperūt: quo veniente iam herodes alienigena principabat.
¶ Judas aūt ꝛc Judas genuit phares z zaram antequ in traret ęgiptū: in quā ambo postea cū patre transierunt.
¶ Zara cū de vtero ꝓmisit manū: obstetrix coccineo ligauit dicēs: hic poregredietur. illo manū retrahente alter exiuit. cui obstetrix: Quare ꝓpter te divisa est macera? vnde z phares: id est diuisio dictus est: significans illū q segregabit oues ab hędis: z statuet oues quidem a dextris hędos autem a sinistris.
¶ Phares autē genuit ꝛc. In ęgipto genuit phares esrom: z esrō aram: z aram aminadab: z aminadab naason: et tunc moyses eduxit eos de ęgipto. Naason fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum: in quo genuit salmon. Iste salmon fuit princeps in tribu iuda qui cū iosue in terram promissionis intrauit. Iste salmon ī terra ꝓ: geñ: booz de raab.
¶ Christus est phares: i: diuisio: qz separabit oues ab hędis. Ipse est esrom: i: sagitta vl atriū: qz penetrat corda auditorꝫ. Habet etiā latitudinē caritatis qua z inimicos dilexit.
¶ Aram aūt genuit. Aram: christus: electus vel excelsus interpretat Electus: de quo propheta. Ecce puer meus quē elegi. Et alibi. Excelsus sup oēs gentes dñs. Ipse est aminadab: i: voluntarius: qui dicit: Voluntarie sacri: tibi. Idem est z naason: i: auguriū: qui uouit preterita presentia z futura. Vel naason serpentinus: qz christus more serpentis omēs cauit insidias.
¶ Salmon aūt. Christus est salmon: i: sensibilis qz omnia sentit: ipse accipit raab: i: ecclesiam de gentibꝫ.
¶ Raab fames vel beatitudo vel impetus: qz ecclesia gentiū esurit et sitit iusticiam: z dilatata per orbem terrarꝫ impetu doctrinę philosophos z reges conuertit.
¶ Raab ostēdit coccinū in fenestra: i: in ore per confessionē christi passionem declarat.
¶ Raab meretrix quę nuncios iosue suscepit: quā salmon princeps tribꝫ iudę sibi copulauit: significat ecclesiam de gentibꝫ quę principi ex iuda: i: christo copulatur: z sola cum suis saluatur: dum yericho: i: presens seculū septem muris vicioꝝ vallatum: septem dierꝫ tempore tubis ꝓdicationū circumuallatur: donec in nouissima tuba omnes muri corruant z nouissima mors destruatur.
¶ Booz aūt ge: ꝛc. Booz christus de quo dicit. Dominus in fortitudine venit.
¶ Booz de raab. Nota nullā de sanctis feminis in genealogia christi assumi: sed quas scriptura reprehendit. Debuit enī de peccatoribꝫ nasci qui pro peccatoribꝫ venerat: vt discerent sui peccata patrum sibi non obesse. Vnde agnus in pasca immolandus iussus est assumi ex capris z ouibꝫ: i: ex iustis z peccatoribꝫ generandus.
¶ Mysti. Elymelech fuit de tribu booz: z uxor eius noemi: qui cū uxore sua iuit ad moabitas vbi filij sui duxerunt uxores: sed mortuo patre z filijs sine semine: ruth cum noemi socru sua venit in iudęam z genuit ex ea booz obeth.
¶ Ex ruth. Moabitide: vt ostendat impletū vaticinium ysaię. Emitte ag: do: do: i: Per hanc semen abrahę ad christum deducitur
¶ Ecclesia de gentibus per ruth significata: priusqꝫ ad booz: i: ad christū veniret et patre diabolo erat.
¶ Mysti. Ruth significat ecclesiam quę est de moab: i: de gentibꝫ: quę ex patre diabolo et petra deserti ꝓpter ydolatriā: de qua deus suscitauit filios abrahę. Oblita priorisꝫ gētis venit ad booz: q fortis dicit: i: ad christum qui sustitat semē fratris sui: i: moysi qui obijt sine liberis: qz nemunē ad perfectum duxit lex.
¶ Ruth vides vel festinans: qz ecclesia puro corde deum videt ꝙ festinat ad bravium supnę visionis et diffinit perseuerare in fide z dilectōe dei.
¶ Yesse autem. Pat̄ dauid sepe nominatur Ysai: sed bene nomiusf fuit. Hic autem ido dicitur Yesse vt scires eum venisse de quo Ysaias. Egredietur virga de radice Yesse ꝛc. Hic est flos quem odorat Ysaac dicens, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni qz spūs eum abundantissime repleuit.
¶ Regem. Non qz solus in hac genealogia rex: sed qz primus rex de iuda z regum principiū: ꝓpter quem z ceteri in solio regni seruātur z per illū ordo generatōnis decurrit ad christum qui habet regnū dauid.
¶ Dauid autem rex ꝛc. Mysto. Dauid in solario sedens vidit bersabee se lauantem: placuit ei z vocauit iacuitq; cum ea. qua grauida revocauit uriam de expeditione z sic intraret in domū vt hic partus ascriberetur ei. qui nolens intrare iacuit in vestibulo dicens qꝺ dum arca essꝫ in tabernaculis non intraret in domū suam. Acceptis igit̄ litteris mortis suę ad expeditionē reuersus est. z sicut dauid prececperat occisus est a ioab.
¶ Dauid in solario christus est: qui in sole posuit tabernaculū suū. Bersabee puteus satietatis septimus. scz lex per cuius cognitōnem spūalis gratia monstrat. Urias iudaicus populus: qui per legem de luce dei gloriat sed huic xps legem abstulit quā de se loqui docuit. Ille vero dum mandata legis iplere nititr: q̄si epl̄as fert vnde damnet. Urias etiā iudaicus ꝓpl̄s q̄ noluit ītrare in domū: i: in spūalē legis ītellectū: dicens qz arca dñi: i: ecclia ē in tabnacul̄: i: in figuris. Ido ñ ītrauit ī domū: i: ñ accipit alliū intellectū: scz accipit lr̄as suę mortis: i: intellectuz lr̄alē q̄ ducit eū ad mortē.
¶ Mysti. Dauid: i: christus qui golyam: i: diabolum superauit. Ipse est manu fortis vel visu desiderabilis. De eodem dicit: dñs fort: z pot: ꝛc. z iterꝝ. Spr: for: prę fi: bo.
¶ Bersabee puteus satietatis: i: abundantia gratię spūalis q̄ muneribus profluit est puteus satietatis in q̄ est fons aquę saliētis in vitā ęternam.
¶ Eres ꝓdictę sine pudore nominis ponunt: qz non solū culpam sed etiā laudari meruerūt Justus aūt noīe dignus est. Sz in hac qz loquēdo nequit: saltē silentio noīs qđ turpe est tegit. Nomē viri quasi iusti ponit: vt in loc immanitas scelerꝭ vrecūdi? mēoret dū eius cā est occasus. Uxor tū ꝓpt̄ sacrm̄ ecclesię dr̄ q̄ occaso diabolo ī cōiugiū veri regis assumit.
¶ Urię. Urias. lux mea. dei. s. id ē. diabol?: q dixit. similis ero altissimo cui eccl̄iam cōiugatā christ? de solario pr̄ę maiestatis adamauit. z pulcram factam sibi matrimonio copulauit.
¶ Urias q̄ est figura diaboli: lux mea deus interpretat qui adhuc transformat se in angelum lucis. z lucē dei se facit.
¶ Salomon autē. Christus est salomon: i: pacificus: qz ipse est pax nostra qui fecit vtraq; vnū. Ipse est roboam: i: impetus ꝓpl̄i q̄ velociter populos conuertit ad fidem.
¶ Roboam. De isto dicitur. Dabo roboam tribum iudam vt remaneat lucerna dauid cūctis diebꝫ in israel Qđ ad lr̄aꝝ ñ pōt accipi: qz nec isr̄l cūctis diebꝫ extitit: nec de dauid pꝰ xp̄m dux aliq̄s in isr̄l fuit. Sz xps lucerna ē ęterna in cęlesti isr̄l. Et ido seruat̄ sp. Sup soliū aūt dauid videre xp̄c: qz regnū dauid tpale figurauit ęternū christi regnum.
¶ Abya. Pater dñs. i. christus qui dicit. Ego ero illi in patrē: q̄ tanq̄

Latitudo. Raab hebraice rachab grece.
de raab. Booz autē genuit obeth
festinans i. christus seruies vel seruitus: qz non venit ministrari sed ministrare.
ex ruth. i. Obeth aūt genuit yesse
Incendium vel incensum christus est sacrificium vel incensum qui pro nobis hostia factus est.
Yesse autem genuit dauid regem
Manu fortis vel aspectū desiderabilis
Dauid autem rex genuit salomonē ex ea que fuit vrię. Salomon
Latitudo populi
autem genuit roboam. Roboam
pater dñs
autem genuit abiam. Abia autez
Attollens.
genuit asa. Asa autem genuit iosa

dominus omnia quęcunq; voluit fecit. Qui etiam est asa. i. attollens: qa ipse abstulit peccata mundi.

¶ Josaphat. Judicans vel iudicium dei. s. christus qui iudicat orbem terre in equitate.

¶ Joram autem. Christus est ioram. i. excelsus qui ait: Nemo ascendit in ce. nisi qui de ce. des.

¶ Nota q; ioram non genuit oziam: sed potius genuit ochoziam. Ochozias genuit ioas. et ioas amasiaz. z amasias oziã q; z azarias

¶ Joram duxit filiã iesabel z fornicatus ẽ et fratres suos occidit Vnde infirmat⁹ est dolore ueri ut uisceru egereret. quẽ secut⁹ ochozias ingressus est p; uias domus achab. Joas autem adorauit sculptilia. z zachariam filium iohiadę qui eum nutrierat z regem fecerat occidi p̃cepit: qz cuz de ydolatria increpauit Amasias quoq; colu it deos seyr. Jdeo hi tres de generatõe xp̃i sunt excusi. scõm illud. Visitabo pcã patrũ usq; ĩ terciã et quartam generationem. Sed hoc dictum est de illis qui peccata patrum sequũtur. nam z bonus de malo genitus misericordia est dignus. z malus de bono natus punitur. Alij qui ponũtur q̃uis mali fuerint: uel bonos generant: uel a bonis generantur. ut ioram filius iosaphat uiri iusti. Ozias pene in omnib; rectum fecit: nisi q; incensum adolere uoluit. uñ z in frõte lepra p̃cussus est.

¶ Hic tres reges sunt intermissi. uel ideo qz ꝓpositũ fuit euangelistę tres thesseredecades ponere. uel qz iozã miscuerat se genero iezabel. z dictuz est per ꝓphetam in throno regni quẽq; ñ esse sessurũ de domo achab. nisi in quarta generatione: ideo memoria eius a sancta generatione tollit⁹ usq; ad terciam generationẽ. purgata uero labe gentilis familię in quarta ori go christi numeratur.

¶ Ozias autem. Sub ozia ioathan achaz ezechia prophetauit ysaias de christo. Propter peccata principũ claudebantur ora prophetaruz

¶ Ezechias. Fortis dñs. ipse est qui dicit apostolis. Nolite timere

¶ Ezechię cum esset sine liberis dictum est. Dispone de. t. qz mo. Jdeo fleuit non propter longioꝛẽ uitam: cum sciret inde placuisse deo salomonem q; non petijsset ampliores annos. Sed quia dubitabat ne promissio dei impleretur cum se sciret esse de dauid per quem oportebat uenire christum. z ipse erat sine liberis. unde z dicebat: Non videbo deum: non aspiciam hominẽ: Ecõtra credebat: qz fidelis est qu promiserat. Deus aũt sententiam quam dederat ad probationẽ fidei immutat z spacium generandi dat.

¶ Manasses. Obliuiosus. Jpse est qui quasi cõuerso peccatori dixit Omnium iniquitatum eius non recordabor.

¶ Amon. Jd est. fidelis uel nutritius significans christũ de quo dicit. Fidelis dñs in oĩbus uijs suis. q̃ conuocat filios ut gallina pullos suos

¶ Josias. Jd est. salus dñi uel incensuz. Ille est qui dicit. Dirigatur oro. m. si. in. zc.

¶ Josias rex iustus. qđ non filij eius quos genuit. non in transmigratione. qz nunq; transmigranit: sed ꝑm predestinationẽ dei ad transmigrandum. Jechoniam z fratres eius simul ponit: ut quoz est communis inquitas similis sit et miseria. Jechonias preparatio domini: qz tam prẽm q̃ filium dominus ad transmigrandum preparauit.

¶ Legitur in libro regũ q; iosias genuit ioacath. z ioachim. z elyachim. z sedechiam. Joacath successit patri in regnum. quo capto a rege egipti substitutus est loco eius ioachim frater eius. Quo mortuo regnauit ioachim (qui z iechonias dictus est) filius eius pro eo. quo capto a rege babilonie. loco eius sedechias positus est.

¶ J. Veritas hystorię habet q; duo fuerunt iechonię. ut unus. scilicet pater sit in fine p̃cedentis thesseredecadis. alter in principio sequentis. Sed mistice ꝑm augi. unus z idem est in fine precedentis z in principio sequentis. Sed quare pretermissus est ioachim pater iechonię: forsitan ut typum christi faceret iechoniam bis numerauit. z ioachim ne numer⁹ augeretur pretermisit.

¶ Queritur quare iechonias dicitur filius iosię: cum iosias ioachim. z ioachim genuit iechoniam: Si autem iechoniam eundem bis numeremus in fine. s. precedentis thesseredecadis et in principio sequentis. ad hoc ut tres plene thesseredecades inueniantur: iam non erunt. xlij. patres. Diuersis modis soluitur hoc. Hiero. dicit. q; uterq; pater z filius ioachi et iechonias uocabatur. z ita unũ habemus in fine p̃cedentis thesseredecadis z alterum in principio sequentis. ut cũ dicit iosias genuit iechoniam: ioachim intelligamus. Cum uero dicit iechonias genuit salathiel: ioachi accipiamus. Augus. uero dicit q; un⁹ bis numeratur. s. iechonias qui z ioachim dictus est. a quo facta ẽ quędaz in exteras gẽtes deflexio quando in babiloniam transmigratuz est. Ubi ergo ordo a rectitudine deflectit z i diuersũ tẽdit angulũ facit: z id qđ in angulo est bis nũerat. Transmigratio in babiloniã significat trãsituz aplos ad gẽtes. In qua transmigratõe christus factus lapis angularis. utrunq; pplm complectitur quod ostendit per iechoniam bis positum.

migratione babilonis. Et post transmigrationem babilonis Jechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autez genuit abiud. Abiud autem genuit elyachim. Elyachim autem genuit Azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autẽ genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem

¶ Omnes qui a dauid usq; ad transmigrationem babilonis numerãtur reges fuerunt.

¶ Jechonias. Prior iechonias resurrectio domini. sequens iechonias preparatio dñi dicit. Utrũq; congruit christo qui est resurrectio z uita

¶ Salathiel. Petitõ mea de⁹. Christo cõuenit qui dicit: Pater sancte serua eos quos dedisti michi ut sint. u. si. z nos.

¶ Salathiel aũt genuit zoroba. Hoc in multis scripturis legit. sed ĩ paralipomenon filij iechonię assir. salathiel. melchiram z phadaia z ꝺ phadaia orti sũt zorobabel z semei. Sz tradũt hebrei trinomiũ fuisse assir. salathiel melchirã z phadaia. Vel salathiel et phadaia frẽs filios q̃s genuerũt uterq; suũ uocauit zorobabel. Cum de isto dicat euangelista abiud genitũ. paralip. dicit q; zorobabel mosollã genuit z reliq̃s int' q̃s abiud non numeratur. Sed multa uicio scriptoꝛ in paralip. depranata sunt. unde multę z interminatę genealogię inueniuntur quas iubet apostolus uitari.

¶ Zorobabel. Magister babylonis. i. confusionis. Illi conuenit qui mundum ab errore ydolatrię ad uiam ueritatis reuocauit.

¶ Fuerunt uiri studiosi ex iudeis dicti heriles propter propinquitatem generis christi erantq; nazarei. qui ordinem genealogię christi partim memoriter. partim ex libris dierum. partim ab auis et proauis retinentes ꝑm ordinem scripserunt.

¶ Abiud. Jd est. pater meus. Jste christo conuenit de quo dicit. Jpe inuocauit me pater meus es tu. zc.

¶ De abiud usq; ad iosep̃h nulla hystoria inuenitur in paralip. sed annales fuerunt apud hebreos de quibus herodes multos comburi fecit ut confunderetur ordo regię stirpis. z forsitan iosep̃h nomina patrum ibi legerat uel aliquo modo ibi retinuerat per quem euangelista seriem hanc generatõnis posuit. Sed siue hoc siue alio modo euangelistę fuit hęc certa generationis successio.

¶ Eliachim. Dominus resuscitans. Ille qui dicit omnis qui uidet filium z cre. in eũ ha. ui. ęter. z e. r. e. zc.

¶ Azor. Adiut⁹. Ille est qui dicit. Ecce deus adiuuit me do. s. ẽ. a. m.

¶ Sadoch. Justus. i. christus de quo dicitur. Justus dominus z iustitias dilexit.

¶ Achim. Jd est. frater meus iste: Quis alius q̃ ille qui homo fieri uoluit ut posset habere fratres: de quibus diceret: Nunciabo nomen tuum fratribꝰ meis.

¶ Eliud. Jd est. deus meus. Conuenit christo qui dicit: Deus meus

vt ad me dereliquisti?

¶ Eleazar. Id est deus meus adiutor. Ille est qui ex persona hominis dixit: Deus meus sperabo in eū.

¶ Mathan. Donans vel donatus. Ille est qui dedit dona hominib z de quo dicitur. Sic deus dilexit mundum vt filiū suū daret.

¶ Per hos patres christus venit in mundum z oim hoz in se gerebat of ficium. Et dignum est vt per eandem lineam sanctitatis ad eum ascenda mus per quā ad nos descendere est dignat?

¶ Joseph. Apponens .i. christus q iudeis gentes apposuit. qui z pater christi dicitur quem de sua cōiuge natuz adoptiue suscepit. Sed z putatiue pater dicitur.

¶ Joseph. Matthe us dicit ioseph filiuz iacob. z iacob filium mathan. Lucas: ioseph filium hely. z hely filiuz mathat. Sz mathan z mathat deeadez vxore hesta nomine singulos genuerunt. Mathan q̄ persalonem descēdit eā prius duxit. z relicto vno filio iacob obijt: postea mathat q̄ per mathan descēdit de dauid eandem duxit. z genuit hely. sic iacob et hely frēs sunt vterini. Jacob autem vxorem hely fratris sui sine liberis defuncti ad suscitandum semen eius accipiens genuit ioseph natura suum. sed sēm legem hely filium. Qđ dicit filius eius nomine vocari cui suscitatur non est verum: cum hoz eū quez genuit ex ruth non elymelech cui suscitatur: sed oēth vocant.

¶ Virum marie. Quid ad christum generatio ex dauid deducta ad ioseph cum christus non ex semine ioseph: Sed non est consuetudo scripturarum vt ordo mulierum in generationib texatur. et ideo non p mariam sed per ioseph inducit. cum de vna ioseph z maria tribu fuerint. Vñ et eam quasi ppinquā cogebatur accipere: ne triby in aliam se confunderez vnde etiam simul tanq̄ de vna stirpe profitentur in bethleem redire cum singulis in suam ciuitatem.

¶ Exemplo marie liquet fidelib coniugatis seruato pari consensu continentiā posse permanere coniugium q̄ vocari. non permixto corpore eo sexu sed custodito mentis affectu. Vnde z ioseph vir marie dicitur: q̄ coniugium vez est vbi conseruatur amoris affectus. z in maria fructus nuptiarum innenitur.

¶ Omnes itaq̄. Decurso ordine generationis: tandem in fine concludendo euangelista recapitulat sub mystico numero.

¶ Tres distinctiones in generatione christi mystice insinuant fidem sancte trinitatis quā concorditer astruit doctrina legalis z euangelice institutionis. Tres enim trinitatis fidem. quattuor doctrinam euangelicam. decem legis significat institutionem.

¶ In tres thesseredecades diuiditur hec generatio. Prima est ab abraham vsq̄ ad dauid. ita q̄ dauid includatur. Secunda a dauid .i. iuxta dauid a salomone incipit z in priorem iechoniam finitur. Tercia a secundo iechonia in christo terminatur. Ab abrahaz vsq̄ ad dauid z a dauid vsq̄ ad christum. tria in hac distinctione notantur tempora ad christum curzere. Ante legem in quo abraham naturale seruans mandatū. Post legem quam iudei q̄ uaricantes captiuantur. Post gratiam per quā omnes de captiuitate soluuntur. Et in his singulis bis. vij sunt: q̄ grā spūs sancti in homīe geminatur. vt cor z carnem in vnū iungens faciat virūq̄ exultare in deum. Q̄ aūt ter. xiiij. veram significat religionem. Quattuor enī et decez nouum z vetus testamenta indicant. q̄ via ad christum per decem verba legis z quattuor euangelia predicatur. ita tñ vt quicquid ascribitur trinitati quę deus est consecremus. q̄ nulla preceptio implet nisi hic numerus colendi deum teneatur. Vt z hanc viam esse perueniēdi ad christum (qui est nostra terza promissionis) scias: totum numez colligens summaz. z sunt. xlij. quo numero mansionum veri hebrei de egipto ad patriam veniunt. Et bene hoc numeri sacramēto venimus ad patriam: quo christus a patriarcha cui promissus est peruenit ad virginem quasi ad iordanem spūs sancti grā abundantē. Et ideo euangelista numerauit ab abraham quadragintaduas generationes; velut celestis patrie mānsiones

genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autē genuit iacob. Jacob autem genuit Joseph virum Marie de qua natus est Jhesus qui vocat̄ xp̄s.

§ Supplantator vel luctator.

§ Stella maris. § Non de quibus q̄ sine virili coitu de sola virgine nat?

Omnes itaq̄ generatōnes ab abraham vsq̄ ad dauid generationes .xiiij. z a dauid vsq̄ ad trās migrationem babilonis generationes .xiiij. z a transmigratione babilonis vsq̄ ad christuz: generatōes .xiiij. Christi aut̄ genera

† § Per quā dignatus est venire

† Non ait sic facta est q̄ semper apud patrem erat § vt per ioseph de dauid monstraretur.

tō† sic erat. Cum esset desponsata mater Jhesu Maria ioseph: antēq̄ conuenirent inuenta est

§ a ioseph.

§ Ecce illud nouum. Mulier concundabit virūm non aliunde q̄ ex se gignendo. † § de quo ē qui concipitur z generatur. § de potestate nō ex substantia me spiritus dicatur incarnatus.

in vtero habens de spiritu sancto

in fine christum supputans qui est consummatio vite z mansio vite. Ibrahā primū fides ad iusticiā reputatur: qđ est initiū vite ut vite ad requiē Ideo .xlij. q̄ hoc numero presens ecclesie tēpus ostenditur: quo dñs bonis operantib cooperatur. Septies enī seni .xlij. sunt. Sex ad opera. septē ad requiem pertinent. Vnde bene populus ille sub spe intrandi in requiē per septies sex mansiones castra metat̄ in quaz vltima ihesu duce patefacto iordane requiem intrat. Sic noster ihesus quadragesima secunda generatione ab abraham credente. lauacra baptismi et celi ianuas patefecit. Sub eiusd nūeri sacramēto nos cursu virtutuz ad patriam tendimus: duz quotidie prelibando gustu celestium fruimur. z patienter promissum expectamus.

¶ Matthēus in hac vita que quattuor tē poz cursu labit: in q̄ regi nos oportet a christo sēm laborio sam disciplinam qua filios flagellat: q̄ i. x. propter decalogi mā data signatur: p qua dragmarum numerum regem christum venisse testatur. addito binario ppter duo testamēta quib regi nos oportet. Vel duo p̄cepta caritatis in quib tota lex continetur. z complet̄ vetus scriptura. Quappter in generationib matthei que descendendo enumerantur nostro poz signatur susceptio peccatoz. In generationib autem luce que ascendendo vsq̄ ad deum perueniunt cui mundati reconciliant̄ per xpi sacerdotū: intelligit̄ nostro poz abolitio pcōz. Ideo in septuagesio septuno numero tota eius enumeratio completur in cuius mysterio salua tor remittendū esse peccanti dicat. Denarius enim iusticie est nūerus. vt denarius transgressio est denarij: qui septies ductus explicat. lxx vij. in q̄ numero tanq̄ vniuersalis peccati fit plena remissio peccatoz per christum ascēdentib ad deum. Nec est mirandū q̄ lucas plures successiones ponit a dauid vsq̄ ad christum: matthēus pauciores: cum ille ponat alias personas ille alias z ex his forsan alij minus alij pl? nūerāt. Nota nō esse cōsuetudinem scripturaz vt in generationib successionis ordo mulieribus tribuatur. ideo generatio ioseph ordinabiliter ponitur q̄ de eadem tribu de qua z beata maria fuisse cognoscatur.

¶ Christi autem ge. Sine additamento ihesu ponit: vt eum intelligas de quo ppheta: Unxit te deus t. Jhesus qđ substantialr illi conuēit anglo reseruat: vt qui post dicturus est conceptū de spiritusancto nomen ei ppriū ex salutationis officio sublimius declaret.

¶ Sic erat. Sicut dictū est: vt ex ioseph origo marie que est de dauid declareret: z christus non ex eius semine vt deus z homo. per genealogiā homo. per hoc q̄ de virgine. de spiritusancto deus ostenditur. Sic inq̄ erat vt prescripta est. z mox dicetur sicut postea signis et prodigijs manifestatur. vt totus liber deum z hominem natum demonstret qđ est credēdum vt possit intelligi. Sic enī sensus deficit humanus. vbi non est natura sed virtus. qui non credit: non intelligit q̄ virgo peperit: q̄ verbum caro factum est.

¶ Cum esset desponsata. Ox. Ideo desponsata: vt significare ecclesiam que virgo est z sponsa. z vt per ioseph origo marie ostenderet̄ vel vt ioseph esset testis castitatis defendens eam ab infamia suspitionis et ne vt adultera damnaretur. z vt virgo viri solatio sustentaret̄. z vt diabolo partus occultaretur: qui nequit latis dinoscere an ex semine natus sit. an de virgine. z ne virginib esset excusatio infamie q̄ mater christi infamata fuerit.

¶ Desponsatio fiebat per aliq̄t dies añ assiduam cohabitationē: z inter im erat vxor sub custodia viri.

¶ Antēq̄ conuenirent. Non q̄ postea conuenerūt. vt si dicerem? antēq̄ perueniret morte preuentus est.

¶ Non q̄ postea conuenerint: sed oñdit proximum tempus nuptiarum in quo nuptiarum solennia celebrantur.

¶ Inuenta est. Inuenit ioseph in vtero habere: sed non de spūsancto sciebat esse. cum postea vt dubius deliberaret dimittere eam. Apostolus autem hoc addit ne interim subrepat et suspitio lectori.

¶ Quomodo hoc factum sit et quo ordine vel in qua ciuitate christi conceptio sit celebrata hoc prætermissum: a luca exponitur.

¶ Iustus. ℙ Per fidē qua credebat xp̄m de v̄gine nasciturꝝ et voluit se humiliare ante tantam gratiam.

¶ Q̄ iustus erat hoc est testimonium castitatis mariæ: vt qui seruat innocentē iustus dicatur. Sꝫ et pius dum nollet ꝓpalare ex conscientia castitatis iustus ex timore pius. Sciebat illam esse inculpabilē: sed vnde vel quid esset ignorabat et ideo mediaꝫ elegit viam effugiendi: vt neqꝫ innocentē ꝓderet neqꝫ rei incognitę consentiendo se reum faceret coram deo

¶ Vera virtus est cuꝫ nec pietas sine iustitia: nec sine pietate iustitia: quę separatę abinuicem dilabunt

¶ Et nollet eam tra. Quam despon sauerat in coniugiuꝫ ducere: ne videret qđ ignorabat celare vel traducere ad pœnam in qua nouerat ñ esse infamiā qꝫ sciebat se eaꝫ virginē accepisse ꝛ intactam seruasse

¶ Hęc aūt eo cogor. Dic docemur diu deliberandum esse in incertis ne pecceꝫ temeritate leuitatis.

¶ Ecce angelus domini. Quia sic pie cogitat consolari meretur: ꝛ cōsiliū suū meliori cōsilio mutat

¶ Fili dauid. Recognosce quod promissuꝫ est domui dauid ꝺ qua tu es ꝛ maria ꝛ videlīpletū in ea

¶ Noli timere. Quis tm̄ sit ist̄um credis et ne timeas pro reatu: sed amplectere caritatis intuitu

¶ Cōiugem. Coniunx erat non concubitu sed affectu non coniunctione corporis sed copulatione animoꝝ.

¶ Nota coniugem dici a prima fide desponsationis. Igitur dispensationis est si quis permittitur aliam ducere post sacramentum sponsionis ꝛ nunqꝫ debitum soluere possit.

¶ Bene ioseph vir ꝛ maria coniunx dicitur: cum in eo seruatur affectus amoris quod est verum coniugium ꝛ in ea sine coitu est fructus nuptiaꝝ.

¶ In ea natum. De ea nasci est in lucem produci. In ea vero nasca ē cōcipi vel p̄ p̄scientiā angeli quā hꝫ ex deo cui futurū q̄si p̄teritū natū dī

¶ De spiritu sancto. Spiritus sanctus dicitur deus ꝛ donum dei et caritas ꝛ sola caritas cum incarnari fecit.

¶ Pariet. Ne videretur ioseph non esse necessarius ei subdit pariet ꝛ ita eris necessarius procurationi.

¶ Vocabis. Idem dicit isti quod prędixerat mariæ: vt promissum saluatorē iā venisse tā viris q̄ fēis repñtet ex voce. Ipse enī nomē interp̄tat

¶ Hoc autem totum. Q̄ ꝓpinquo est desponsata qꝫ inuenta est in vtero habēs qꝫ pepit virgo qꝫ ihesus vocatus est qꝫ saluat. Hoc enī ait euangelista quando iam omnia impleta erant.

¶ Vt adimpleretur. ℙ Prophetia signum est p̄scientię dei: qꝫ quod dicit certum est a deo p̄sciri ꝛ ideo ab homine debet timeri. Nullum autem signum quod designat efficit: sed tm̄ signat quod ostendit sic ꝓphetia non necessitatem coꝝ facit quę prędicit: sed signum est p̄scientię dei.

¶ Die. Non est necessitas rerum ex eloquio ꝓphetaꝝ sed sola exhibitio veritatis. ℙ Prophetia non facit necessitatem eoꝝ quę dicit: sed signum est p̄scientię dei. ℙ Prophetia alia est ex predestinatione dei quam necesse ē omnibus modis euenire vt sine nostro impleatur arbitrio vt hęc de qua hic agitur. Alia est ex p̄scientia dei cui nostrum admiscetur arbitrium. Alia est quę comminatio dicitur: quę fit ob signum animaduersionis diuinę vt fugiant a facie arcus electi ꝛ iuste pereant incauti ꝛ non ex p̄sciētia qꝫ longe aliter scitur q̄ futuraꝝ comminetur.

¶ Ecce virgo. Admiratur ꝓpheta ysaias ꝛ quasi omnes de somno suscitans ait Ecce virgo in vtero habebit spū̄ sancto p̄sens erat quod in tempore nondum erat.

¶ Ecce v̄go ⁊c. Dicūt iudei qꝫ ñ ē h̄ nomē integritatis sꝫ ętatis puella. Sꝫ qđ tē est signū: Sēd ysaię sequtur ñ v̄ba: p cōcipiet ponit in vō habebit ꝛ vocabūt ꝓvocabis vel vocabitur.

¶ Emanuel. ℙ Pro p̄ū est xp̄i vt ihesus: quia cum his q̄s saluat semper adiuuando perseuerat.

¶ Tribus de causis de veteri testamento astruit ea quę ponit ī euangelio. ℙ Pro testificatione: vt habeat testimonium a lege ꝛ ꝓphetis. ℙ Pro confirmatione fidei: qꝫ facilius credimus cū videmus impleta q̄ fūt prędicta. ℙ Pro coniunctione noui ꝛ veteris testamenti.

¶ Exurgens B. Mor. Quisquis a deo monetur: soluat moras. surgat a somno. faciat quod iubetur.

¶ Fecit sicut præcepit. ℙ Perfecta obediētia. Fecit non tantuꝫ qđ p̄cepit angelus: sed etiam sicut p̄cepit

¶ Exhibitione seruitutis ꝛ affectu amoris obediēs recte dicitur fecisse sicut p̄cepit ei angelus.

¶ Angelus do. Non relinquit mētiendi locus: vbi officium angeloꝝ celebratur.

¶ Et accepit coniugem suam. Ad vitandam virginis infamiam ad celandū saluatoris aduentum ad necessariū pueri nascentis obsequm

¶ Donec peperit. Non qꝫ post quod magis constat cum multis modis cognouit deum esse qui natus est.

¶ Non qꝫ postea cognouerit: sed ponitur donec ꝓ et vel ꝓ ętern̄o vt donec p uni tu sca pe tu

¶ Dicit qꝫ ioseph mariā facie ad faciē videre nō poterat quam spūs sanctus a cōceptōne implenerat penitus. Et ideo nō cognoscebat facie ad faciem quā desponsauerat: donec vterus euacuaret de quo h̄ non agitur

¶ Primogenitū. ℙ Primogenitū dī oē qđ aperit vuluā siue aliud sequtur siue ñ. Vl primogenit⁹ inter oēs electos p grām. ℙ Proprie aūt vnigenitus dei patris vel mariæ dicitur. C. .II.

¶ Cum ergo natus. Quamuis matthęus natiuitatem prętermittat tamen aduentum imagoꝝ referens breuiter eam commemorat sic dicens: Cum ergo ⁊c.

¶ Quattuor hic ponūtur a ꝓphis roborata natiuitas nomē locꝰ ꝛ tp̄s

¶ De natiuitate domini in bethleem matthęus et lucas consentiunt: sed quomodo et qua occasione ad eam venerint Joseph et maria lucas exponit: matthęus prętexit: sicut et cętera vsq; ad circumcisionem sicut ecōtra de aduentu magoꝝ lucas tacet: ꝛ matthęus exponit:

¶ Bethleem iudę. Ad differentiam illius quę est in galylea in tribu zabulon. Duę enim sunt bethleem

¶ Bethleem prius dicta est effrata. Bethleem domus panis: qꝫ ibi nasciturus erat panis viuus qui de cęlo descendit qui ponitur in præsepio

§ Sponsus.

Joseph autem vir eius cum esset

↑ § Pro traducere greci habent propalare.

iustus: et nollet eā ↑traducere: vo

† § Ne si palam esset vt adultera puniretur.

¦ § Ne si retineret nesciens euentum rei q cōscius esset peccati ↑ § vt occulte dimitteret.

luit †occulte ¦dimittere eaꝫ ↑. Hęc

§ Non deluſor

autem eo cogitante ecce angelus

† Non manifesta visione: quia dubietate animi premebatur velut somno infidelitatis

¦ § Ne vlterius premeret dubietas quę commendabat equitas.

domini ī ¦somnis ¦apparuit ei di

§ familiarem ꝛ notum ostendit: cuius nomen ꝛ genus dicit.

cens: Joseph fili dauid noli time

† § ℔m preceptum legis nominatam

re accipere mariam †coniugem tu

↑ § Et ne suspiceris q ꝺ alio sit: Q enī ex ea ē

¦ § Jam conceptum

am ↑. Quod enim in ea ¦natuꝫ est

de spiritu sancto ē. Pariet aūt filī

† § Non impones quod ab eterno impositū ē

§ Saluatorem.

um ꝛ †vocabis nomē eius ↑ihesū.

§ Subdit cām nominis ¦§ qđ solius dei est.

§ Quos predestinauit

Ipse enim ¦saluū faciet †populuꝫ

↑ Que ex eis sunt. ¦ § Hoc quod narrat testimonio prophetico certius facit.

suuꝫ a ↑peccatis eoꝝ ¦. Hoc autē

totum factum est vt adimpleret

† § ysaiam

quod dictū est a domino per ↑pro

¦ Quasi ex substantia sue carnis non aliunde tanq̄ per coitum viri.

phetā dicentē: Ecce virgo in ¦vte

¦ § vel vocabunt primo angeli psallentes in de apostoli predicantes vel alii credentes.

ro habebit: ꝛ pariet filiū. ꝛ ¦vocabitur nomē eius emanuel quod

† § verbum caro factum est et ha in no-

§ Nobiscum ī in homine deus.

est interpretatū †nobiscum deus.

§ dubietatis.

Exurgens autem ioseph a somno

§ Non malignus.

fecit sicut precepit ei angelus dñi

§ propter predictas causas † § ad opus coniugale. § propter secreta que didicerat.

Et accepit coniugem suaꝫ ↑. Et nō

cognoscebat eā donec peperit filī

¦ § ī substantie sue † § ante quem nullus nec post quem alius. ↑ § die octauo quo fiebat circūcisio et nomen imponebatur.

um ¦suuꝫ †primogenituꝫ et ↑voca

uit nomen eius Jhesum.

C. .II.

§ Ecce nativitas cum esset na.

Cum ergo na

§ Nomen § Locus.

tus esset ihesus ī bethleē

vt irrationabiles pastos faciat socios angelor. Significat autem ecclesi
am que est domus in qua panis vinus comeditur.

¶ In diebus herodis. Hoc non ponit tm pro tempore: sed vt vi
deatur impletum. Non deficiet princeps de iuda ꝛc.

¶ In diebus herodis regis. Finito scilicet regno iudeor. quando iam
herodes alienigena in gente iudeorum regnum sibi occupauerat: imple
ta prophetia que dicit: Cum venerit sanctus sanctorum cessabit vnctio
vestra.

¶ Ecce magi. Ma
gi n malefici: sed phy
losophi chaldeorum
qui de singulis phy
losophantur. Et fue
runt vt dicatur de ge
nere balaam. ꝛ succes
sores doctrinaꝫ eius
In illis fides gentiu
vt primitie deo cōse
cratur. Hi predicāt
natiuitatez locum ne
sciunt. Iudei locum
insinuant: tepus ad
uentus non cogno
scunt.

¶ Venerunt magi
non post annum: qz
tunc non inueniretur
in presepio: sed in e
gypto. sed. xiij. die.
Fuerunt autē de ter
ra persarum vbi ꝛ sa
ba fluuius a quo re
gio nominatur. iuxta
quam ꝛ arabia ē. vbi
magi fuerunt reges.
Qui ꝛsi tria mu
nera obtulisse di
cuntur: non ideo non
plures qz tres fuisse
probantur, sed vt per
eos gētes que ex tri
bꝰ filiis noe nati sunt
vēture ad fidem ꝓfigurent. vel tot fuerūt principes q̄ multos duxerunt in
suo comitatu

¶ Idem magi apud hierosolimam precipue natum regem quesierunt: quia
per balaam de israel nascitur audierunt. Noua enim stella nouum ho
minem indicabat. Stella christi quem sequi debemus: qui nisi in cordib
oriatur rex iudeor in oriente non queritur

¶ Vbi est qui natus ꝛc. Confusio iudeor est vbi christi natiuitatē
a gentib discunt. ꝛ si non credunt: inexcusabiles sunt

¶ Vidimus eni stellam. Je. Hec stella dūice natiuitatis nuncia
nunqz prius apparuit: sed eam tunc puer creauit. ꝛ magis pecuiam depu
tauit: que mox peracto officio esse desijt.

¶ Christum nōdū loquentem muta stella predicat. postea loquētem lo
quentes apostoli nunciauerunt.

¶ Judeis tanqz rōne vtentib substantia rōnalis. i. angelus ortum chri
sti nunciauit. Magos vero primitias gentiū nondum rōne vtentiuz irra
tionalis. i. stella perduxit.

¶ Pastoribz angeli. magi stella. vtrisqz tn loquitur lingz celoz: qz iā ces
sabat lingua prophetarum

¶ Vtrum stella orta sit in oriente. an ipsi ibi positi natam ad occidentem
viderint ambiguū est. Potuit enim nasci in oriente ꝛ eos in hierusalem
perducere. Sed dum humanum quasi ex lege quesierunt auxilium. diuino
deseruntur. Per stellam intellexerunt cum in iudea natum. ꝛ ideo hieru
salem veniunt. vbi locum discentes tunc aggressi iter primum hūt stellaz
pecuiam quā recognoscunt

¶ Alleg. Stella est illuminatio fidei que ad christum ducit. Dum di
cuntur ad iudeos eam amittunt: qz dū a malis consiliū quesierunt. veram
illuminationem perdunt.

¶ Audiens autem herodes. Rex dicitur: vt ex collatione eiꝰ qui
queritur hic intelligatur extraneus: qz iam defecerat proprius.

¶ Audiens aūt herodes aliuz regem iudeoz qz se queri. volebat enī cum
eet alienigena legiꝭ rex videri. ꝛ iō codicel qbz genealogia texit cremauit

¶ Turbatus. Vel qz exicium regni sui timet. vel propter iram roma
noz si hoc pateret: q̄ decreuerāt ne quis rex vel dns sine coz cōsilio diceret
¶ Nato rege celi rex terre turbatus est: qz nimirum terrena altitudo con
funditur cum celestis celsitudo predicatur.

¶ Cum illo. Propter fauorem: qz sepe populus plus eis iniuste faue
quos crudeles sustinet. Vnde salomon. Rex iniustus oēs ministros im
pios habet.

¶ Et congregās omnes principes sacer. Nota diligē
tiam inquirentis: vt
si inuenerit faciat qd
post se velle ostendit.
sin autē: excusatus sit
romanis. Explora
bat etiā si rex coz tri
stes vl lętos faciat in
deos.

¶ Vbi christus.
A iudeis querit locū
a magis tempus: vt
de vtroqz fiat certus

¶ In bethleem
iudę ꝛc. Locum na
tiuitatis exprimunt
quem testimonio scri
pturę didicerunt: vt
ipsa coz scientia illis
fieret ad testimoniuz
damnationis: nobis
ad adiutoziuz fidei.

¶ Et hoc patet qz n
ex ignorantia: sed ex
cordis duricia crede
re noluerunt.

¶ Et tu bethleem
Hoc sic ponit vt ab
eis dictum est. quia
ꝛsi non verba: verita
tem sensus quodam
modo ponunt.

† ¶ Ad tribum iude pertinebat.
et tu bethleē terra† iuda: nequaqz
† ¶ In hebreo in milibus. ¶ Arguuntur scri
be oblationis qz non ipsis verbis prophete vsi
sunt.
minima es in† principibus iuda.
ex te enim exiet dux qui regat po
pulum meum israel. Tunc hero
des clam vocatis magis: diligen
† ¶ qz locum didicerat: quando nasceretur ex
ploat.
ter didicit ab eis† tempus stelle
que apparuit eis. Et mittens eos
† ¶ Cognito loco et tempore restat cognitio
persone.
in bethleem dixit†. Jte et interro
gate diligēter de puero: ꝛ cū inue
neritis renunciate michi: vt ꝛ ego
¶ Hoc subiūgendo ad renūciandū inuitat.
¶ vt alacrius per eum redeāt. et ne iudei qz rex
eoz futurus erat occultent.
ueniens adorem eum. Qui cum
¶ Estimantes supple vera que dixerat.
audissent regez abierunt. Et ecce
stella quam viderant in oriente

Et tu bethleem effrata parua es in milib iuda. ex te michi egredietur qui
sit dominator in israel. ꝛ egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Et
est sensus. Etsi sis paruus viculus comparata ciuitatibus iude vbi tanta
milia. tamen non es minima: quia ex te egredietur magnus christus. qui
non tm de dauid: quia egressus eius ex mea constat substantia. natus
a diebus eternitatis: quia in principio erat verbum.

¶ Antiquitus effrata postea bethleem. Mistice est dicta effrata. furoz
vidit. quod premonstrat insaniam herodis qui ibi pueros occidit. Vel
effrata frugifera: que colit agrum vite. Merito in eo loco christus nasci
tur. qui totus ecclesie typum gerit. ꝛ ex nomine innuit christum pabu
lum vite cunctis.

¶ Ter. iu. In hebreo effrata. Bethleem ē domus panis. effrata speculū
Que sunt domus iste nisi fidelium mentes panē angelorum manducan
tes. ꝛ quantum in hac vita mortali conceditur gloriam domini specular
tes. In quibus christus iam per fidem natus. de gentilitate velut de lon
ginquo venientibus per falsorum doctorum demonstrationem aliquan
do queritur. ꝛ inuentus adoratur.

¶ Clam uocatis magis. Remotis sacerdotibus et scribis. Time
bat enim ne iudei quasi ex dei oraculo promissum occultarent: si se velle
eum perimere sentirent. Ideo etiam promisit se adorare: ne quis sentiret
dolum eius: sed sine suspitione ob gratiam fauoris ei renunciarent.

¶ Adorem eum. Herodes deuotionem promittit: sed gladium acu
it. maliciam cordis depingens colore humilitatis.

¶ Finxit se vultu et verbis adorare eum quem inuida mente cogitabat
occidere. Lupus personam representant ypocrite qui dum ficte deum que
runt. nunqz merentur inuenire

¶ Ecce stella. Ingressi iudeam deseruntur indicio stelle vt coguntur
ex lege inquirere. Vel diuino deseruntur auxilio qui quesierunt humanum
Nec debebat signum infidelibus datum apparere domesticis legis et pro
phetarum: quia si moysen et prophetas non audiunt. neqz si quis ex mor
¶ Non tenuit etbereas vias. Sed multum domui vicinus. aliter non

discernerent domum.

¶Mora. Stella est bona exhortatio ducens ad christum. Vel potius fides quę est mentis illuminatio per quam ingrediens christum videt qui est stella matutina ꝛ eo viso gaudet gaudio et adorare non desinit.

¶Gauisi sunt. Gaudio gaudet: qui propter deumqui (verū gaudium est) gaudet. Addit ꝛ magno: quo nichil ē maius. Et valde gauisi: qꝛ de magno potest alius plus alius minus gaudere.

¶Et intrantes. Tres magi vno itinere deum veniūt adorare: qꝛ in vno christo (q̄ est via) inseparabilis trinitas ab eis erat adoranda

¶Puerum cū maria. Sepe puer nominatur: vt cū agnoscant ō quo dictū est. Puer natus est nobis.

¶Cum non ꝛ ioseph cum maria inventus est a magis: Ne aliq̄ inde malę suspitionis occasio daretur gentibus: quę primitias suas statum nato saluatore ad eum adorandum miserunt.

¶Adorauerunt Sic confitentes deū quem factuꝫ eē hominem intelligūt ꝛ moriturum quod p mirrā ostendunt.

¶Et apertis the. Fidem suaꝫ mysticis protestantur muneribus: munera clausa fides est cordis. munera aperta confessio est oris. In thure cōfundit arrius: qui soli patri sacrificandum esse contendit. In mirra manichęus: qui christum mortuum non credit. In auro vterq; : quia et manichęus de semine dauid regem natum non credit ꝛ arrius solam ei seruitutem ascribit.

¶Mora. Et apertis. Magnuꝫ religionis sacramentum hic aperitur: vt fide previa thesauros nostros in via non pandamus: donec preteritis hostibus soli deo ex occultis cordium offeramus. Ezechias qꝛ thesauros alienigenis prodidit condemnatur in posteris.

¶Obtulerunt ei munera au. t. et m. Queritur an singuli singula: an vnusquisq; tria: quod magis fatendum est: qꝛ congruit misterio: qꝛ omnis vere christianus christum deum regem et passum confitetur.

¶Dicitur q̄ reges persaꝫ semper cum muneribꝰ solent adorare: quo more et isti munera obtulerunt. Sed magis diuina inspiratione est factum vt in hoc sit mysterium omniū. vnde et figuraliter tria dicuntur

¶Aurum ad tributum. thus ad sacrificium. mirra ad sepulturā pertinet mortuoꝝ. Vel per hęc tria in eodem christo intimātur. Regia potestas. Diuina maiestas. Humana mortalitas.

¶Mora. Nos ergo thus offerimus: si cogitationes carnis in corde p studium orationis incendimus. Aurum: dum superna sapientia resplēdemus. Mirram: si carnis vicia per abstinētiam mortificamus. Hęc munera ex thesauro animi condita proferuntur: cum corde creditur ad iusticiā: ore autem confessio fit ad salutem.

¶Aurum est perfecta sapientia. Thus oratio munda. Mirra operatio bona. Primū ergo fides christo offerenda. deinde oratio. tercio loco operatio. Infirma est oratio quam non munit elemosina.

¶Mysti. Tres magi significant gentilem populum de tribus filijs noe procreatum ad fidem xp̄i venientem. Stella ꝓpheticū sermonem ortum christi veraciter profitentē. Herodes dyabolū q̄ cognita diuinitate xp̄i psequit eum in membris suis: a quo magi pergunt dū ab ydolatria gentes recedunt. et ad domum in qua christus est. i. ad catholicā ecclesiā perueniunt. in quā intrantes per fidem inueniunt christū cū matre sua. i. ecclesia. Joseph semoto. i. iudęoꝝ populo ꝓpter perfidiā ꝛ apertis thesauris suis. i. litteraꝝ peritia obtulerunt ei munera. i. physicā. ethicam. logicam. Vel hystoriam. tropologiā. ꝛ allegoriā. Vel sanctę trinitatis fidem

¶Et responso accepto. Sicut moyses tacens clamabat: sic isti pio affectu interrogabant quid diuina iuberet voluntas. Hęc responsio nō fit per angelum sed per ipsum deum: qꝛ nullus alius viam reuersionis instituit nisi ille qui dicit. Ego sum via ꝛ. ꝛ vita.

¶Non loquit puer ad eos: ne diuinitas ante tempus reuelaretur: et vera humanitas hēatur. Vnde ꝛ mox in egiptū mittit quia ꝛ fides nutrienda erat ad premium et vita doctrinę preparanda est ad eundum.

¶Per aliā uiam In hoc forma datur credentibus vt deuoti ad deum veniant. et qō iubeat intēdātsez ne ad dyabolum redeant: sed per semitas virtutum ad patriam veniant. ꝛ qui ceciderunt contemnēdo: resurgant obediēdo

¶Fuge in egyptū Mira humilitas xp̄i fugit: qui refugiū est alioꝝ ꝛ virtus. fugiēdo instruit suos. Vñ Si vos persecuti fuerint in vnam ciuitatē fugite in aliam.

¶Qui consurgēs Joseph figura p̄dicatoꝝ qui christū cuz matre. i. fidem christi et ecclesię tulerunt ad gentes: relicto herode. i. iudęoꝝ infidelitate.

¶Nocte. Quia occulte per fugam ad illustrandā egiptū descendit. relicta nocte iudeis.

¶Nocte tulit ī egiptum: qꝛ noctem ignorantię bis a quibꝰ ipse recessit reliquit incredulis. Quando redit: noctis non fit mentio: qꝛ in fine mundi iudei fidem tanq̄ christum ab egipto reuertentem suscipientes illuminabuntur. Hic datur exemplum fidelibus vitandi rabiem persecutoꝝ vbi est oportunum. sicut ipse ait. Si vos perse. fu. in. u. ci. fu. in. a. Significat aūt hęc fuga dñi electos improbitate maloꝝ a sedibꝰ suis sępius esse pellendos. Fugit vt homo: quē paulo ante stella deuz monstrauit.

¶In egiptum. Omnigenū deum monstra venerantem: qꝛ christus a iudeis non receptus: per predicationem transit ad gentes.

¶Fugit in egyptū sicut natus est. vt corruptam repararet naturā. Sic fugit: vt fugaces reuocaret. Qꝛ fugit: sacramenti fuit non timoris: vt exemplum fugiendi daret suis. Non fugit mortem qui mori venerat. Nec insidias expauit: qui venerat aperire versutias dyaboli. De hac fuga p̄dixit ysaias: Ecce dominus ascendet super nu. le. i. carnem sine peccato. ingredieturq; egiptum. ꝛ con. s. eius Septē autem annis in egipto latuit.

¶Ex egypto ꝛc. In osee iuxta hebraicam veritatem hoc inuenitur. Vel in libro numerorum vt quidam asserunt: quia totum dispositione dei factum est.

¶Tunc herodes uidens. Verisimile est q̄ cum herodi nichil renūciatum esset a magis. credidit illos fallaci stella deceptos esse. ꝛ ideo ad se non esse reuersos. Vnde ꝛ tandiu quieuit a pueri inquisitione. Deinde vulgatis bis quę in templo facta dicta ue fuerant. se a magis sensit illusū et in mortem christi properans pueros occidit.

¶Verisimile est post annuz et quattuoꝝ dies a natiuitate christi herodē in pueros desęuisse. quod forsitan ideo distulit: quia romam profectus ē. vel ibi accusatus. vel vt romanos consuleret super his quę de christo docebantur.

¶Donec. antecedebat eos. vsq; dum veniens ¶Quasi diceret. hic est quem natum testabar. ens staret supra vbi erat puer. Ui ¶Inuento quod desiderauerant dentes autez stellam ¶ gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrātes ¶Diuersorium illud quod lucas cominem orat domum inuenerunt puerum cuz ¶Signum humilitatis sine qua nullus vere adorat. maria matre eius. et ¶procidētes ¶In carne verbum. ¶fidem suam mysticis profitentur muneribus adorauerūt ¶eū ¶. Et apertis the sauris suis obtulerūt ei munera ¶Quia intus querebāt quid vellet diuina voluntas de reuersione ad herodem: dei meruerunt responsionem. ¶Regi ¶deo. ¶Mortali. aurum thus ꝛ mirram ¶. Et respō ¶Cognita veritate non licet retrorire. so accepto in somnis ¶ne redirent ¶dyabolum ¶fidem. spem. caritatem ad herodem: per aliam viā reuer ¶paradisum vel celestem hierusalem ¶Impleto purgationis tempo ze prius: ꝛ eo oblato in hierusalem quod hic pretermittitur. si sunt in regionem suaz ¶. Qui cū

recessissent ecce angelus domini ¶Hic ioseph non quasi maritus sed nutricius ꝛ custos asciscitur. apparuit in sōnis ¶ ioseph dicēs: ¶glorioſam. Surge ꝛ accipe puerum ꝛ matrē eius ꝛ fuge in egiptum. ꝛ esto ibi ¶Ecce q̄ fraudes non latent deum vsq; dum dicam tibi ¶. Futurum est enim vt herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui cō surgēs accepit puerum et matrez ¶qꝛ fides christi mānt in gētibus do. pl. g. i. eius nocte. ꝛ secessit in ¶ egiptuz ꝛ ¶vsq; in finem infidelitatis: qꝛ iudea cotra ecclesiam seuit. erat ibi vsq; ad ¶ obitum herodis vt adimpleretur quod dictuz est a domino per prophetam dicen ¶Consubstantialem qꝛ verbū ca. fa. ē ꝛ ba. in nobis. tem: Ex egypto vocaui ¶filiū meū ¶Inde accumulatur ira iam turbato per natiuitatem. Tūc herodes vidēs qm ¶ illusus

Ideo forsitan tãdiu ab inquisitione pueri se continuit: vt sollicitius eũ
reprehenderet: neqz elabi aliquo modo posset.
Occidit omnes pueros. Recito christus apparuit mundo·incepit in eum persecutio·quę figurauit persecutionẽ sanctoꝝ·z dum infans
quęritur infantes occiduntur in quib⁹ forma martirij nascitur vbi infantia ecclesię dedicatur.
Figurat mors paruuloꝝ passionem omnium martirum qui parui·i·bumiles z innocẽtes occisi sunt·qui nõ in indea tm̃: sed vbiqz passi sunt ab impijs·qs significat herodes.
Qz bimi: qz doctrina et operatione perfecti. Illis occisis christus euasit: qz corpora possunt perimi diuinitas non cõtingi.
Et in omnibus finibus. Nõ est contentus vastatione bethleem: sz adiacẽtia loca vastauit nec vllam miserĩam ętatis habuit a filio vnius noctis vsqz ad filium duoꝝ annoꝝ quin omnes occiderz
A bimatu. Ideo a bimatu: vt sicut prę occupauerat herodes fines ciuitatis·ita z p̃ occuparet alium annum. Ideo etiã a bimatu: qz timebat ne puer cui famulabant sydera paulo supra ętatem vel infra speciem sibi conformarz
Tunc adimpletum. Adimpletũ dicitur: qz anteqz fieret legentibus erat semiplenum·qz quod in littera sonabat aliquid futurum occulte promittebat.
Jo·cri·in septima omelia dicit: qz stella per annum' apparuit·sicut in destructione romanorũ signa apparuerunt in ęlo: qñ vox angeloꝝ audita est·Transeamus ab his sedibus.
Vox in rama·Id est·in excelso longe lateqz diffusa. Alł·vel vox ecclesię de nece membroꝝ gementis vsqz ad solium superni ascendit iudicis
Vox in rama. Propter vroẽ lenitę fornicatione peremptam·fm numerum tribuum in duodecim partes diuisam·omnis israel tribum beniamin preter·ccc·viros deleuit·eoꝝ qui supfuerunt ploratus z vlulatus: auditus est vsqz rama qui est locus iuxta gabaa·xij·miliario a bethleẽ. Audita·exaggerat: vt yperbolice rachel iam mortua dolentis affectu filios iam fiere dicat. Vnde p hoc de chaldęis hystoria texit' qz simil' essz ab eis cladi priori populo iudęoꝝ futura vastatio. Sed verius reuelante p euã gelistam spiritu xpi hia de nece pueroꝝ accipitur. Dicit ergo qz tunc completum sit quod dictum est·qz vsi ad imminentem captiuitatẽ sermo prophetię respicit: tñ in eo sicut in vmbra futura veritas cedis infantium pronunciatur.
Rachel. Quia sepulta est iuxta bethleem. Et ex terreno corporis hospitio matris nomẽ accepit. Vel qz multi de beniamin z ioseph occisi sũt De rachel natus est beniamin ad cuius sortem non pertinet bethleem: sz ad tribum tm̃ iuda. Sed qz contigue trib⁹ sunt iuda z beniamin in finib⁹ bethleem: multi quoqz de tribu beniamin occisi sunt.
Nota qz melius per Rachel (qz si per bethleem plorasse diceretur) figura sacramenti inducatur: quia per eam in omnibus scema ecclesię commendatur·quę plorat non tam morte translatos qz supplicio peremptos.
Rachel·i·ecclesia suos teneros agnos plorat peremptos neqz vult cõsolari in presenti: qz non sunt: sed omnem spem z consolationẽ ad ęternã transmittit vitam. Vel plorat·et non recipit consolationẽ fm duplicẽ q̃
rundam intelligentiã·siue qz in ęternũ mortuos estimaret·siue qz ł nollet consolari in presenti de bis quos sciret in ęternum victuros. Hoc verius

ecclesię conuenit quę non tm̃ peremptos dolet: sed eos amplius quos priꝰ
us editos vult retinere·vel nondum genitos generare de quib⁹ nulla consolatio: qz eternaliter mortui sunt.
Allego. Bene autem rachel: quę ouis videns deum dñi eccliam figurat cuius tota intentio vt deum contẽpletur inuigilat·z ipsa est ouis centesima quã pastor humeris reportabat.
Rachel. id ẽ·ecclesia plorans pro suis occisis. Et ideo non modicum fuit xpi hę tantũ sacramentum licet obscure diligentius prefignare.
Herodes·philippus·archelaus·z lysamas fratres fuerunt.
Ploratet ecclesia z non vult consolarĩ b qz filij sui nõ sunt de hoc mũdo. Vel plorat: qz dum parit tristiciam habet·vñ dñi. Vos plorabitis &c. sz additur consolo·tristicia vestra vertetur in gaudium.
Defuncto aũt he·Quia sopita in dęoꝝ perfidia: helya et enoch p̃dicatib⁹ in dea xpo deũ recipiet.
Defuncto rege illi co complices eius pe reunt: sic cessante persecutione ecclesia ad celestia inuitatur.
In terram isra el. Non determinat in quam partẽ: vt dubitante ioseph angelus reuertatur· z frequenti eius allocutione ioseph certior reddatur.
Quia non distinxit in quam partem: ideo ioseph intellexit iudęam quę dignior pars regni erat.
Defuncti. Tradunt quidam qz fecit herodes super funus suum nobiliores iudęoꝝ occidere vt sic cogeret iudęos mortem suam flere.
Qui consurgens. Allegt. Joseph gerit figuram apostoloꝝ quoꝝ officio christ⁹ circũtert. Apli primũ venerũt in terrã israł: qz primñ predicauerunt iudęis. Sed p herode·i·manẽte hereditaria infidelitate metuũt et recedunt admonitu gratiã gẽtibus predicare z ad eas christũ transferre
Nominata terra israel: vilum est ioseph non alicubi talem puerũ vbi re habitare nisi in hierusalem vbi erat templum z celebratio xpi xtarum. Tamen angelus intelligi voluit galileam quam z iudęi incolebant·qđ ostendit sic fuisse p̃destinatum: qz nazaręus vocabitur.
Timuit illo ire·Si timuit iudęã pro archelao herede paterne crudelitatis: cur ñ z galyleã vbi herodes alius frater eius regnabat: Quia archelaus post patrem monarchiam totus regni obtinuit: sed insolescens a tiberio cesare reiectus est lugdunũ in exilium·z tunc diuisum est regnũ in quattuoꝝ tetrarchias·quarũ vnã·i·galyleã herodes frat eius obtinuit.
Quęritur quare non timuit ioseph ire in galyleam sicut in iudęã: cum z ibi regnaret archelaus: Sed melius potuit in nazaret quę remota erat latere qz in hierusalem vbi erat caput regni z assiduus archelaus.
Secessit in p·g·Qz christus illuc non transfertur vbi regnabat archelaus significat qz illis absondetur xp̃s in quib⁹ regnabit antichristus
Nazareth. Nazareth germẽ nonellum vel flos campi interpretat. de cuius radice germinis sanctus scõꝝ ad significandã ęternitatis suę substantiã ascendisse legitur. Sicut ergo elegit tp̃us q̃ nasceret z locũ: ita z ciuitatẽ in qua coalesceret·cui⁹ nomẽ indicio est qz ipse sanctitas in sanctitate nutritus sanctus sanctoꝝ recte dicatur. Vñ z discipuli eius prius nazarei dicti sunt: sed postea a christo christiani vocati sunt
Nazareth galyleę quo transfertur·partẽ eiusdẽ gentis quę fidẽ susceptura erat significat·Vñ flos interpretatur: qz ecclesia quo ardentius a terrenis ad celestia trãsmigrat: eo magis xpi tutũ floꝛe et germine abundat.
Per prophetas. xp̃as plr̃ dicit: qz ñ bẽm⁹ fixũ de scptura crẽplũ
ondit sensũ ñ xpa se sumpsisse. Vel eisdem xpis in ysaia iuxta hebraicã

† ſ non filium tuum ↑ ſ non conſugem.
et accipe † puerũ z ↑ matrẽ eius z
†† ſ Quia ſcribe et phariſei mortem chriſti meditabantur cum herode·
vade in terrã iſrael †. Defũcti ſunt
ſ vitam.
enim qui quęrebant animam pueri. Qui conſurgens accepit puerum z matrem eius: z venit in ter
†† ſ herodes·philippus·archelaus·z lyſamas fratres fuerunt.
ram iſrael. Audiens autem q̃ ar
↑ ſ de qua putabat ſe admonitum.
chelaus regnaret in ↑ indęa pro
herode patre ſuo timuit illo ire.
ſ Non mutat angelus preceptum ſed manifeſtius corrigit errorem pietatis.
Et ammonitus in ſomnis ſeceſſit
† ſ Que et ipſa terra eſt iſrael: qz et ipſam populus iſrael incolebat.
in partes † galileę·z veniẽs habi
ſ que eſt in galilea.
tauit i ciuitate q̃ vocat nazareth
vt adimpleret qđ dictum eſt per
† ſ Nazareus·i·ſcũs qđ conuenit chriſto.
prophetaſ; qm̃ † nazarę⁹ vocabit.

ꝑitatem. Exiet ꝟga de radice yesse: ⁊ nazaręus de radice eius ascendet.

¶ C. .III.

¶ In diebus autem. Prętermittit multa: et transit ad prędicationem Johannis.

¶ In di. Non solum pueritię annos: sed omnes vsq; ad prędicationē iohannis comprehendit. i. cum fere esset triginta annoꝝ. Lucas significātius tempora exprimit. Anno .xv. imperij tyberij cę.

¶ Prędicans. Manifestauit se qui prius siluerat baptizando ⁊ prędicando viam prępparans domino.

¶ In deserto iudęę. Quia iudei a deo deserti erant quibus necessaria ē pnia vt redeant.

¶ Pœnitentiam. Hoc pręco nunciat quod post per se ipsa veritas.

¶ Pœnitentia prędecedit sequitur ꝓmissio regni. qui vere pœnitet punit in se prętereritos errores: deinde erigit animū ad cęleste regnum.

¶ Si gratis in baptismo fit remissio: cur prędicat pœnitētia? Sed triplex est modus pœnitędi. Primus. errores ⁊ omnia mala ante baptismū abrenunciare ⁊ condemnare: quod necesse est ad christum vēturis. Secundus: ꝑ baptismū lapsos per pœnitentiā renouari. Tercius quo sancti quotidie a talibꝫ purgantur peccatis sine quibꝫ vita non agitur.

¶ Pœnitere est ante acta deflere et defenda non committere. Pœnitentibus regnum cęloꝝ adesse dicitur: non terrena vt in veteri lege. et ꝟ per obedientiam christi. Et hoc regnum cęloꝝ primus iohannes prędicauit.

¶ Pœnitētiā a. Prima virtus est per pœnitentiā perimere veterem hominem ⁊ vicia odire. qđ qui non facit: non modo virtutes non comprehēdit: sed nec etiaꝫ supplicia fugit. Pœnitentię virtus timore concipitur qui est initium sapientię. Pœnitentia a puniendo: qua quisq; punit quod illicite commisit.

¶ Pœnitentiam agere est dignos fructus pœnitentię facere. Regnum cęloꝝ. i. christus per quē sancti regnant in cęlestibꝫ. Vel euangeliū quo inuitat ad regnum.

¶ Appropinqua· enim. Nisi appropinquaret nemo redire posset: quia infirmi et cęci via quę est christus carebant. quam parans iohannes pniam anteponit.

¶ Vox clamātis. Iohannes vox. christus verbuꝫ: qui clamat in iohanne. Nullum ꝟbū sine voce auditur: nec vox sine intelligentia verbi valet.

¶ Vox viam verbo prępparat vt recipiatur. vnde. Parate lucernā christo meo.

¶ In deserto. Forma pœnitentibus. locus conuersationis. non frequētia hominum: sed desertum. vestitus non mollis ad fluxum: sed asper. victus tenuis ⁊ inusitatus.

¶ Typice desertū significat scōꝝ vitam a mūdi illecebris segregatam.

¶ Viam domini. Via domini ad cor dirigit cum sermo eius diligēter auditur.

¶ Ipse autem ꝛc. Qui pœnitentiam prędicat habitū pœnitencię prętēdit. In eo vilitas vestis et cibi laudatur. quoꝝ vsus in diuite arguitur.

¶ Ipse autem. Iohannes in semetipso erudit pœnitentes ⁊ formam vitę

¶ C. .III.

Cuꝫ adhuc habitaret in nazareth

IN diebus au

tem illis venit iohan

Ecce quid veniens fecit ſ Sic nostans desertum penitentibus conuenire

nes baptista prędicans in deser

† Punist quisq; mala priorꝭ vite: qꝫ appropinquabit salus quam perdidimus ⁊ facultas redeundi vnde cecidimus.

to iudęę ⁊ dicens †: Pœnitentiam

ſ Opere † hac promissiōe eriguntur animi. Regnum dei intra vos est.

agite †appropinquabit enī regnū

Sic prędicauit. sic enī prophęta de eo prędixit.

cęloꝝ. Hic ē enī de quo dictū est

per ysaiam prophetam dicentem

Preco verbi: verbū precedit ‡ Quia solacium redemptionis nunciat: iudee iam deserte.

† Prauia abicite opera recta facite ſ Non prauis seruientes.

Vox clamātis in ‡ deserto † parate

ſ fides est via qua verbum ad cor ascendit.

‡ Id est mores in melius mutate ⁊ sic fient semita recte. ſ Bene viuendo. † Strictas sed mundas.

viaꝫ domini: ‡ rectas facite † semitas eius. Ipse autem iohannes

Non de lana: quia hoc austeritatis indiciū est illud luxurie mollicies.

hēbat vestimentuꝫ de pilis camelorum. et zonam pelliceam circa

Zona est corporalis continentia.

lumbi: voluptas peccati: qꝫ peccatum in voluptate fit ſ vbi magis regnat luxuria.

† Non studio parata: sicut conuenit heremite

lumbos suos. † Esca autem eius

Minuta animalia ſ de trūcis vel de herbis

‡ Propter nouitatem prędicationis. ⁊ asperi

erat locustę ⁊ mel siluestre. † Tūc

tatem vestitus et cibi.

exibat ad eum hierosolima ⁊ omnis iudęa. ⁊ omis regio circa iordanem. ⁊ baptizabātur ab eo in

ſ Baptismo precurrente non peccata dimittēte

iordane confitentes peccata sua.

Videns autem multos pharizęorum ⁊ saducęorum venientes ad

Non confitentes pcā sua.

baptismum suum dixit eis. Progenies uiperarū ‡ quis demōstrabit vobis fugere a uentura ira?

‡ Nemo: qꝫ non penitetis sed sine penitentia iram non effugietis ſ Quasi nullus nisi filius dei quem vobis annuntio.

Id est vindicta.

ſ vt sic effugiatis. ‡ Carnis mortificationem. † Scōm quantitatem culpe quod fit ex oissercione que necessaria est penitenti.

Facite ergo ‡ fructuꝫ † dignum pœnitētię. Et ne velitis † dicere intra

† Cogitādo vel reputādo.

¶ Mora. Habitus ⁊ victus conuersationem indicant. Asperis vestitur: qꝫ vitia nō palpauit ſ aspera increpatōe redarguit sic: Genimina viperaꝝ ꝛc. Zona pellicea circa lumbos: qꝫ carnē suā crucifixit cum vicijs ⁊ cōcu. Mel ⁊ locustas edit: qꝫ prędicatio eius turbis dulcis sapuit dum christus putat. Sed cito decidit: qꝫ non christus sed eius pręco esse apparuit. In melle dulcedo. In locusta alacer volatus: sed cito deciduus.

¶ Tunc eri. Quia nisi quis a malis exeat non abluitur. Vñ apte sequitur. baptizabātur ab eo in iordane confitentes peccata sua. qui descensio interꝓtatur: qꝫ de superbia veteris hoīs ad hūilitatē confessionis et emendatōnis descēdebant. Jam tunc enī baptizandis exēplum dabatur confitendi peccata ⁊ promittēdi meliora.

¶ In iordane. Quia in eo figura baptismi ꝓcessit. et ex nomine descensum de superbia exigit. quod congruit baptisatis.

¶ Confitentes. Confessio peccatoꝝ conscientię est testimonium timētis deum. Qui enim timet iudicium dei: peccata non erubescit confiteri. Perfectus timor soluit omnem pudorem. Confessio peccati pudorem habet. et ipsa erubescentia est grauis pœna. Ideoq; iubemur confiteri peccata vt erubescentiam patiamur pro pœna. Nam hoc ipsum pars est diuini iudicij.

¶ Multos pharyseorum et sa. Hi sunt ex hereticis iudęorum: qꝫ pharysei obseruatōnuꝫ et traditionū prętulerūt iusticiaꝫ. Vnde ⁊ pharisei id est diuisi a populo per primatam iusticiam dicunt. Saducęi id est iusti. vendicant enim sibi qꝫ non sunt. hi negant resurrectionem: dicentes animam interire cum corpore. quinq; libros moysi recipiunt: prophetas respuunt. Hos venientes ad baptismū iohannes increpat: qꝫ maxime indigebant correctione et pœnitentia.

¶ Progenies uiperarum ꝛc. Id ē. venenati venenatorum filij: qꝫ bonis inuident eosq; persequuntur proximos ledunt vt patres eoꝝ.

¶ Vipera patrem suum occidit: sic iudei prophetas qui erant patres eoꝝ.

¶ Facite. B. Quasi di. Quare prius venena non deponitis. vt sic ad baptismum veniatis. Facite fructum: non qualemcunq; sed dignum. Nō enim par debet esse fructus boni operis eius qui nichil vel minus peccauit. et eius qui grauius cecidit. Sed iudei de abraham gloriantes nolūt se agnoscere peccatores. vnde subdit. Et ne velitis ꝛc. Ad hūilitatem prouocat. In superbia enim nulla est pœnitentia.

¶ Discretio est in pœnitentia quę timorem dei ⁊ metum pœnarum ante oculos ponit recolēs antiquę turpitudinis. Sic dolor cordis in fletus erumpit: qꝫ sine dolore nulla sunt vulnera si vitalia membroꝝ non fuerint circummortua. gratia est quę sentit. sentiens quęrit sanitatem.

¶ Dico enim nobis. A carne retrahit vt cogitent opera predestinationis dei. Prima sunt rudimēta fidei credere deum posse quicquid voluerit vt qui omnia de nichilo creauit possit de lapidibꝫ vel de puluere filios abrahe formare.

¶ De lapidibus istis. Demonstratiue ad illos lapides quos iosue de iordane transferre fecit: ad quos quasi digitum extendens ait.

¶ Josue duodecim lapides de medio iordanis in terram trāsportari fecit: z alios ex terra in eodem aluco restitui per quos exceccatio iudeoꝝ: z gentiū ad lucem trāsformatio pꝛe signatur.

¶ Vel gentiles lapides vocat: z ē sensus Ne gloziemini de semine carnis: qz hi tm̄ sunt filij dei qui per grām sunt illuminati et interius suscitati. Suscitare signanter dicit: qz christus sarā id est ecclesiam accepit z suscitat per gratiaz filios abrahe defuncto sine liberis: ne tātus patriarcha pꝛiuaretur ꝓmissis. In cuius rei pꝛesagium olim deus de sara genuit filium.

¶ Jam enim securi. Ne autem viderentur immunes si se a talibus sacramētis separarent commina tur.

¶ Securis christus qui ex manubrio constat z ferro: i. humanitate q̄ tenet z diuinitate q̄ incidit. Posita est: quia si per patientiam expectat: videt tamen quid est facturus. Ad radicem. i. finem indaici populi vt auferat de terra viuentium eos qui in christo non credūt. Vel securis sententia iudicij vel pꝛedicatio euangelij.

¶ Ad radicem. Nota n ad ramos: sed ad radicem. Cum enī filij malꝛ tolluntur quid aliud q̄z rami infructuosꝫ arboris abscinduntꝫ: Cum tota pꝛogenies simul cum parente tollitur: arbor radicitus abscinditur: ne quid remaneat vnde iterum aliquid germinis oriatur.

¶ Radices sunt cogitatōes: quibus plantati: vel ꝛursum cꝛlo sustollun tur vel ad ima inferni mittuntur.

¶ Arbor humanum genus: huius rami alij sunt aridi. i. pagani incēdio apti: alij virides: sed sine fructu vt hypocritꝫ qui speciem sanctitatis ꝓtendunt sed intus vacui. alij fructuosi: sed venenosi. i. hereticꝫ qui ꝓdicando fructum pariunt sed mortalez. Alij. i. catholici qui bonū fructū ferūt. Omnis ergo ar. quꝫ nō fa. fruc. bo. ex. et in ig. mit. vt gentiles. hypocritꝫ: q̄ nullum. z hereticꝫ: qui malum.

¶ Ego quidem ꝛc. Ne videatur sua auctoꝛitate minari: incipit aperire qnte sit dignitatis cui⁹ pꝛesentia cōminat vel cui⁹ beneficijs pꝛsuadet

¶ Ego quidem baptizo vos in aqua. i. Tantum coꝛpoꝛa lauo: qz peccata soluere nequeo. vt sicut nascendo pꝛecurꝛo: sic baptizando vt pnitentes quos ego hoc signaculo ab impnitētibꝫ discerno: ad baptismum christi diꝛigam.

¶ Post me uenturus. Et si moneo dignos fructus pnīe facere. supbiam abijcere: non tamen possum a peccatis soluere.

¶ Fortior me est. Quia ego baptizo in pnīam: ille in remissionem Ego spiritum habeo: ille dat. Ego regnum cꝛlozum pꝛedico: ille dat.

¶ Cuius non sum dig. c. p. Alij scribunt. Cuius non sum dig. coꝛ. cal. sol. Potuit autem iohānes vtrunqꝫ dicere. vel contextim vel diuerso tpe. vt alius euangelista hoc. alius illud assumeret. Omnes tamē veri narrauerunt. Intendit autem in hoc ostendere excellentiam christi z suā humilitatem. Vel scdm allegoꝛiam calciamentum est incarnationis mysterium. Corrigia mysterij ligatura. Non ergo valet iohannes corrigiaz soluere: qz incarnationis mysterium non sufficit inuestigare. Vel nō sum dig. sol. coꝛ. cal. eius. i. nomen sponsi michi non vsurpo: nec sponsus credi vel dici sed amicus sponsi volo. Mos enim erat vt si quis eam quꝫ sibi cō peteret accipere in vxoꝛez nollet: ille ei calciamentum solueret qui ad hāc sponsus iure propinquitatis accederet. Johannes ergo qui non sponsus ait: Non sum dignus coꝛ. cal. sol. ac si dicat. Ego redemptoꝛis vestigia non valeo denudare qz nomen sponsi non michi vsurpo.

¶ Vel simpliciter se humiliat. vel euangelij sacramēta non est dign⁹ circumferre ñ dicando qd̄ non sibi ꝛeputatum apostolis est commissum.

¶ Non sum dignus explicare naturaz diuinitatis ad humanitatem. Vel non sum dignus euangelij ñ dicatōem poꝛtare. vt nomen sponsi vsurpare.

¶ Johannes vt purus homo spiri ū dare non poterat quoꝛe mittitur culpa. Christus vero dat: qz de⁹ et baptizat in vero de quo dicitur. z vos mundi estis ꝓpter verbum quod locut⁹ sū vobis. et alibi. mundans cos lauacro aq̄ in verbo vite sanctificate.

¶ In spiritu sancto. Vel spiritu sanctificationis. z igne. i. ꝓbatione tribulationis. Vel spiritū pꝛesenti abluit. post si qua macula subꝛepit: igne purgatoꝛio ad puꝛ exuret qd̄ de leuioꝛibꝫ credendus est peccatis. Vnde in leuitico super altare semper ignis missus de cꝛlo ardebat. i. ignis diuini amoꝛis. qui omēs in christo. i. qui super altare offeruntꝫ quasi rebaptizat z exurit carnis eoꝝ vicia

¶ Cuius uentilabrū. Ventilabrum in manu est examen iudicij quo discernuntur leues z vacui a fructu boni operis.

¶ In manu: qz pater non iudicat quenq̄ sed omne iudicium dedit filio.

¶ Permundabit. id est. quotidie a varijs temptationibus mundat Vel permūdabit dū ab manifesta peccata peruersus de ecclesia ejꝛcitur vel post moꝛtem damnatur.

¶ Paleas autem. Palee de oꝛigine vnde z triticū oꝛiuntur. i. de semine. zizania vero de diuersa. Palee ergo sunt qui fidei sacramentis imbuūtur: sz solidi ū sūt. Zizania vo q̄ z ope z pfessiōe secernunt ab electis De his dī. qui n credit iam iudicatus est. z ido non fit hic mentio de illis

¶ Inextinguibili. Quia non extinguetur neqꝫ extinguet cruciatos: sed eternaliter puniet. dī aūt ad differētiā illius de q̄ dī: Ignem nos exami. ꝛc

¶ Tunc uenit. Quando iohannes ꝓdicabat et baptizabat. s. qñ ihesus triginta erat annoꝝ. ostendēs nullum debere sacerdotē vel ꝓdicatoꝛē fieri nisi virilis ętatis. Sicut ioseph tricenari⁹ regnum ęgipti suscepit. da uid regnum ea ętate inchoauit. Ezechiel pꝛophetiam pꝛomeruit.

¶ Veritās his de causis vt baptisma iohānis cōprobaz. z vt (qz hō erat) omnē implerz iustitiā z legis humilitatē. z vt aq̄s sanctificās ꝓ colūbaz in lauacro aduētū spūssancti oñderz. Venit enī non necessitate ablutōis: sed vt nemo quātumlibet sanctus baptismū grām superfluam iudicaret.

¶ A galylea ui. Galylea transmigratio. iordanis descensus. Qui ergo vult baptizari transmigret a vicijs: z descendens humilietur.

¶ Sine modo. Sine modo me a te baptizari: vt postea quod a me queris in spiritu baptizeris. Sic enim decet nos dare exemplu implendi omīs iustitię: vt discant omnes neminē sine vnda baptismi esse pfectū

¶ Sic enim de. Id est. per humilitatis exemplum reducere ad vitaz

¶ Et in semine abrahe ne cōfidatis quasi ex hoc solo sal⁹ sit.

vos: patrem habemus abraham

¶ Quia nō filii carnis hi sunt in semine: sz qui filii dei. vnde subdit. Potens est ē.

Dico enim vobis qz potens est

¶ gentibus quoꝝ coꝛda erant insensibilia.

deus de lapidibus istis suscitare

¶ Si autem vos christi ergo semen abrahe estis

filios abrahe. Jam enim securis

ad radicem arboꝝ posita est.

Omnis ergo arboꝛ quę nō facit

¶ Per securim † gehennę.

fructum bonū † excidetur. z in † ig

† Redit ad se modum sui baptismi determinans.

nem mittetur. † Ego quidem bap

† ¶ tantū non spiritu. ↑ ¶ docendo penitere.

tizo vos in † aqua in † pęnitentiam.

† Ad predicandum et ad baptizandum.

Qui autē post me † venturus est:

foꝛtioꝛ me est: cuius non sum dignus calciamenta poꝛtare. † ipse

¶ Quia sanctificat a peccatis. z accēdit amore dei.

vos baptizabit in spiritu sancto

¶ tribulatione vel purgatoꝛio igne.]

† ¶ Qui non credunt hoc vētulabro non removentur: qz iam iudicati sunt.

¶ Id est. discretō iudicii

et igni. † Cui⁹ ventilabꝛum in ma

¶ Potestate † A paleis † Presentē eccām

nu sua z † permundabit † aream su

↑ Immobiles a spe eternoꝝ.

am. z congregabit † triticum suum

¶ Celeste. ¶ Leues.

in hoꝛreum: † paleas autem com

buret igne inextinguibili. Tunc

¶ vt qui diu latuerat manifestaretur ↑ Quia in nazareth habitauerat † Quia in eo figura baptismi precessit z ex nomine descensum de superbia exigit. † Maioꝛ ad minoꝛem

venit ihesus a † galylea in † iꝛorda

nem ad † iohannem vt baptizaꝛe

† domin⁹ a seruo: nullus ergo dedignetur inferioꝛem † humilitatē regis imitatur miles.

tur ab † eo. † Johannes autem

↑ Qui eges

prohibebat eum dicens: † Ego a

¶ qui nō eges ¶ terren⁹ a celesti † ab oꝛigina pcō mūdari: qz tu es agn⁹ dei qui tol. pec. m.

¶ cui⁹ generatio nō est viciosa.

te debeo † baptizari. † z tu venis

ad me? Respondens aūt ihesus

↑ Impleri illud ad qd̄ veni. † Subdit quare veniat baptizari ¶ qz vita mea moꝛ ē discipli

¶ sic. i. dū ego supioꝛ z nō indigēs a te suscipio

dixit ei. † Sine modo. † Sic enim

et ostendere q nullus pfecte sit iustus sine baptismate. Si enim de spiritu sancto natus non dedignor: quanto magis necesse est alijs q̄uis iustis etiam a minoribus baptizari? Hinc decet impleri primū omnē iusticiam scz per quaz omnis iusticie summa ab omnib⁹ cęinceps impleatur vt nullus ex operib⁹ neqz ex arbitrio glorietur: sed sciens se reū iusticie dei sit subiectus. Ideo quisquis est renatus ex aqua z spiritu iustus dicitur: q hoc implet per quod omnis iusticia impletur ex gratia·quam primo decuit implere christum non ex indigentia sed ex mysterio: vt renatus filius dei omnes renatos filios dei fratres sibi faceret.

¶ Sic·i· subdendo seruo z inferiori. Omnem iusticiam·i· humilitatem que est omnis iusticia. Et perfecta humilitas habet tres gradus. Primus est subdere se maiori et se non preferre eqli hic vocatur sufficiens q sufficit aliquem sic humiliari·z iste gradus omni iusto est necessarius. Secundus gradus est subdere se equali: nec preferre se minori·hic dicit abūdans. Tercius est subesse minori in quo est omnis iusticia· Hūc christus impleuit·qui vnaz partē tm̄ habz q in vnitate cōsistit et perficitur. Alij duobz modis distinguuntur: q minus perfecti non sic in vnitate cumulantur.

¶ Tunc dimisit. Cum tali ordine cognouisset implendam iusticiam. Dimisit: q vera est humilitas quam non deserit comes obedientia.

¶ Spiritus in momento eum docuit quod prius nesciuit: z ideo qđ primo timuit humiliter·deuotus impleuit.

¶ Baptizatus autem ꝛc. Christus aquas baptismi sanctificauit: q cuius est creare eiusdem est z sanctificare.

¶ Sicut homo constat duobus·id est·corpore z anima: ita duobz renascitur·aqua q̄ purgat sordes z conseruit christo·z igne spiritus quo cōflagranti ad celum rapimur. Sic ecclesia post baptismum culmen virtutum quibusdam incrementis appetit. vt christus baptizatus de aqua ascēdit. Sui post baptismum ascendunt: q ad virtutes proficiunt·z qui primo carnales z filij ade: fiunt spūales z filij dei.

¶ Aperti sunt ce. Et hoc ad impletionē iusticie. Non enī tunc primū sibi patuere celestia vel spiritus sanctus est datus: sed nobis per acceptuz baptismum aditum celi patere z spirituz sanctum dari monstrauit. Q·n· celi aperti·q spiritus sanctus venit·q vox patris insonuit ꝛc. hec mystica sunt in nobis.

¶ Patet renatus aditus in celum per christum qui per adam clausus fuit.

¶ Sicut colūbam. Verum corpus formatum ad horam habuit in specie columbe q aliter spiritus ab hominibus videri non posset sicut columba: non quin vera columba esset: sed q spūs in corporali specie·non tamen ipse corpus. Ita de hac figura sentitur sicut de alijs in quibus dō apparuit que expleto officio resoluebantur.

¶ Bene spiritus in columba (que simplex z mansueta) descendit: vt z suę nature simplicitatem·z eum in quem descendebat mitem misericordię prę conem datorem q̄z indicaret. Similiter omnes baptismo renati·vij· virtutibus in columba significatis debent repleri. Columba a malicia fellis est aliena: in quo prohibemur ab ira. Nullum ore vel vnguib⁹ ledit: in quo notatur innocentia. Nec minimas auiculas inuadit in quibus alię aues se z pullos suos nutriunt·in quo prohibemur a rapina. Puro uescit grano: in quo notatur abstinentia. Alienos tanq̄z pullos suos fouet: ecce caritas. Gemitum dat pro cantu: ecce compunctio. Super aquas sedet vt ac capitrem prequisa in aquis vmbra declinet: ecce solicitudo.

† Docere consummationem iusticie·i· ad baptismum ūnitare: q baptismus est consummatio omnis iusticie. Me suscipiendo: te baptizando. † Id est·omne preceptū iustificans

decet nos † implere † omnē iusticiam. Tunc dimisit eum. Baptiza-

Consensit. † Sine mora. † Quia baptizati ad patriā per virtutes ascendere debent.

tus autē ihesus † confestim † ascendit de † aqua. Et ecce aperti sunt ei

† Quę est fundamentum ascensionis. † Ihesus vidit z baptista vt iohannes ait

celi. Et vidit spiritum dei descendentem † sicut columbam z venientem

† Spiritus in columba· filius in homine· pater in voce·ita trinitatis presentia baptismū consecrauit. † Ad quem illa vox fiebat

super † se. Et ecce † vox de cę-

† Ad quem illa vox fiebat † Hec vox nō vt ei indicet quod nesciat: sed q auditoribus, proficiat. † demonstratiue ad homines † Consubstantialis Sic qui baptizatur ostenditur filio

lo dicens: † Hic est † filius meus dilectus † in quo michi complacui.

¶ In columba super dominum spiritus apparuit: q venit nos per mansuetudinem colligere. Super discipulos in igne: quos ad consumendam rubiginem peccati contra seipsos veniebat accendere.

¶ Adam peccando celum amisit: christus a spiritu sancto per columbaz glorificatus apparuit·flammaz vibrantem que viam prohibuit aqua baptismi extinxit: q aqua est contraria igni.

¶ Complacui. Id est·bñplacitū meū constitui·vt tu in quo nichil nisi bonuz placeas·z per te alij non in se·sz in te·i·t· fide z caritate vniti: placeant.

C. IIII.

Tunc ihesus † ductus est in † desertum a spiritu vt tentaretur a dyabolo.

† Locum certaminis † Desertum a spiritu q ieiunat diuine est potentie. † Ecce aspernatus.

Et cum ieiunasset † quadraginta † dies et quadraginta † noctibus: postea esurijt·et accedens

† Hoc addit ne in nocte comedisse putetur. † Hoc explorat quod timet: nec ideo se ab ei⁹ tentatione abstinet.

tentator dixit ei: † Si filius dei es:

† Quia sciuit scriptum esse: dixit z facta sunt. † tentatio de gula † A gula incepit·sz quo ordine deiecit adam ab isto deuincitur † Lapis significat duriciam dyaboli.

dic vt † lapides isti panes fiant.

Qui respondens dixit.

C. IIII.

¶ Tunc ihe·duc. est ꝛc. Post baptismum: q nulla est mora a temptatōne. Vt mox doceat in deserto pugnare: docz baptizatos de mundo exire quiete deo vacare: sic filij israel p̄ transitum maris per desertum ascendunt et manna comedunt donec veniāt ad terram promissionis

¶ Tunc ihesus. Hic est ordo recte conuersationis vt post acceptam spiritus sancti gratiam contra dyabolum artius accingamur z mente seculum deserentes vite eterne gaudia q̄si mana esuriamus deserti Ibi fit tentatō: quia ñ ań hostis se erigit q̄z hō de mūdo exit· Tenet enī sub legibz suis eū. In deserto pugnat aspis: q adā ī padiso delicijs affluēs vict⁹ ē oblectamētis

¶ Hylto. In illo deserto qđ est inter hierusalē z yericho christus dyabolum vicit: vbi figuraliter dixerat adam incidisse in latrones z cum vicisse. Latrones aūt ibi habitasse probat locus qui dī domin·i·sanguis propter effusionem sanguinis que ibi fiebat. Ea via samaritanus descēdit: q carne indutus: easdem tentationes sustinuit.

¶ Spiritu. Sancto qui quos replet ad pugnam mittit fortes· Sine hoc spū qui ad pugnam vadit cito cadit.

¶ Vt tentaretur. Non tentatur a dyabolo: nisi qui ad desertū exierit id est·bono studere cęperit.

¶ Et cum ieunasset. Ieunat vt tentet·tentat q ieunat·z exēplū ieunandi nobis dat·z q ieunat diuine est potentie.

¶ Moyses z helyas ieunauerunt: ñ ex virtute vt xps: sed moyses sustenta t eloquio dei: helyas aūt fortitudine cibi. Nec dicunt illi duo esurijsse: sed christus vt hō esurit: vt celet deus·significat aūt desideriū nre salutis

¶ Ecce cōuenit legi: q̄ p moysen accipit·z pphis q̄ p helyā· Xl·diebz·iiij· partes sunt mūdi de quib⁹ xps suos congregat·z·x· pcepta legis quib⁹ suos cōtra mūdi oblectamēta armat. Ieunat·xl·diebz añ mortē cibo indigens·q·d·in tpe agonis abstinete a desideriis scli·comedit p⁹ resurrectōz xl·diebz cibo ñ indigēs·q·d· Ego sum vob⁹ consolo z cibo oīb⁹ diebz. Vñ Ecce ego vo·sū o·d· ꝛc. Silr enī dū via dñi carpimus: a vanitate seculi ieunamus·z futuri promissione reficimur.

¶ In pugna xp̄i prius agit cōtra gulā ieunādo p quā vict⁹ ē prim⁹ hō Gula libidines inflāmat·cōcupiscz carnis nutrit q̄ repugnat legi mētis. hec nisi prius refrenet: frustra cōtra alia laborat. Xl. diebz·hic nūer⁹ totū tpūs designat q̄ xps cū suis dimicat. In b̄ nūero duę leges p abstinētiaz cōplent: q ī·xl·decalog⁹ mādatoz z·iiij·euāgelia resonāt. Vñ institutū ē nos b̄ nūero acri⁹ dimicare ad diluenda pcā q̄ fiūt dū motu carnis violat caritas·z sic q̄diu b̄ sum⁹ sp pcā plorem⁹: q b̄ nūero pñs vita oñdit.

¶ Postea esurijt. Hoc ē vere hūanitatis·z p b̄ est occasio tētadi. Latet potestas·patet infirmitas.

¶ Et accedēs. Quia esuries ē signū īfirmitatis. Et sic nob ī abstinētia n dē tētatio. Per exteriorē infirmitatē xp̄m tētat in q̄ nullā legē peccati inueniebat.

Si fi·d·es. Aliud horz explorātis est: aliud tentantis·dū deū confiter

videtur. et homini illudere conatur. Sic enim tentat vt exploret qđ vere tur. Sic explorat vt tentando decipiat.

¶ Si filius dei es. Nouerat filium dei venisse in mundum seu per pro/phetas seu per angelos nunciantes. seu per iohannem demonstrantem: sed qz humilia in eo videbat: ꝙ de veritate suspicatus est. ex superbia ei in dubium venit. Unde z callide exquirit. Nec indignum fuit christū tentari qui venerat occidi: vt tentationes superando nobis potestatez daret superandi tentatio/nes: sicut sua morte tulit nostram morta/litatem.

¶ Christus non nisi post baptismū se tentari permisit: insinuans ad se euntes graviores passuros tentationes.

¶ Suadet esuriem pane de lapibus fcō releuare: non ꝙ eius curet salutem: sed ex mutatōne cognoscat virtutem. etsi purus homo esset: panis oblectamento illuderet esuriem patienti.

¶ Triby modis fit tentatio. Suggestione. delectatione. consensu. Christus vero sola suggestione tentatus fuit: qz delectatio peccati mentem eius non momordit.

¶ Scriptum est. Non vtitur potestate: sed scripturarū autoritate. docens nos magis doctrīa q̄ miraculis pugnare.

¶ Non in solo pane. Quasi diceret. Persuasio tua tentatio est: qz agis de cibo corporis z non de cibo mentis. Inferior pars hominis pane sustentat. alia ✠bo dei reficit: qz vero agis ð inferiori: patet ꝙ tentator sis

¶ Sed in omni uerbo. Omne verbum caritas: in qua complentur omnia quę procedunt de ore dei. qz cuiuscūqz ministerio dicantur: nō ei? sunt sed dei. Sed si aduersum quid inseritur hoc nō est dei. De vno verbo. i. sapientia dei procedit quicquid loquuntur sancti qui sunt os eius.

¶ Tunc assumpsit. Prima z vltima tentatio in deserto. media q̄z hystorialiter vltima fuit postq̄ regressus est hierusalem. Quia matthęus non scđm ordinem hystorię: sed scđm tentationem adę prosequitur. Lucas vt res gesta est.

¶ Quia ex responsione christi victus z incertus remansit: post primā ad secundam accessit tentationem.

¶ Qz permisit se assumi: nō infirmitas fuit sed patientia. In diabolo vero non virtus sed superbia.

¶ Nota hęc omnia corporeis sensibꝫ esse completa. nec mirum si se permisit circumferri: si sic accipitur assumptio: qui permisit se crucifigi.

¶ Supra pinaculū. In palestina desuper plana erant tecta. z ibi erat sedes doctoꝝ vnde populo loquerentur vbi multos cępit vana gloria honore magisterij inflatos.

¶ In eo igit̄ loco christuz tentat. in quo multos deceperat. Dum aūt nō consentit docet eos qui in sublimi sunt vana gloria non moueri.

¶ Diabol⁹ alta petit. ad alta sp̄ duc̄ eleuādo p̄ iactātiā: vt p̄cipitare possit

¶ In hoc ꝙ christus se in altum tolli permisit: sed monenti cadere nō obedivit: ostendit vt cuicūqz bona z alta imperanti obediamus: sed p̄cipitare volenti contraeamus.

¶ Si filius. In omnibꝫ tentationibꝫ hoc agit: vt intelligat si filius dei sit. Sed christus sic responsum temperat vt ambiguum relinquat.

¶ Quia ✠ba adinuicē cōferunt: in spē hois diabolū apparuisse verisimile ē infirmus ostenditur ꝙ nulli nocere possit. nisi prius ille se deorsum miserit

¶ Suggerebat enim vt aliquo signo exploraret quantum apud deū pol set. Sed nemo debet tentare deum qñ habet ex humana ratione quid fa/

ꝺ temperat responsum: ne cognoscat eum esse deum. † ꝺ Id est. sacramentali specie. sed verbo vite.

Scriptū est. Non in solo† pane

† ꝺ Sententiis vtitur: instruens nos vt vincamus non potentia sed humilitate.

† ꝺ verbū dei de ore procedit: qz voluntas dei referatur per scripturas.

viuit homo: †ꝫ in omi† verbo qđ

† ꝺ per quos deus loquitur.

† ꝺ Hec tentatio hystorialiter vltima fuit.

† ꝺ Ex permissione non imbecillitate. vnde inimicus superbit.

pcedit† de ore dei. †Tunc† assum

† ꝺ Hierusalem vbi templum fuit: z cultus dei fuit. ꝺ Ex vsu dicit.

psit eum diabolus in† sanctam ci

† ꝺ Summitatem templi.

uitatem: z statuit eum supra† pin/

† ꝺ Non locus deo dicatus cohibet euz.

† ꝺ tentatio de vana gloria. sicut adam cui dixit. eritis sicut dii.

naculum† templi z dixit ei: †Si fi

† ꝺ Scripturis vtitur: nō vt virtutes instituat: sed vt errores ingerat sicut z sui.

li⁹ dei es: mitte te deorsū. † Scri/

ꝺ Qui vadit contra fortiorem ei prouidet victorie occasionem.

ptū est enim. Quia angelis suis

mādauit de te. et in manibus tol/

† ꝺ Legem in lapideis tabulis scriptā in qua

lent te: ne forte offendas ad† lapi

omnes offendebant. † Mentis gressum.

dem† pedem tuum. Ait illi ihe/

† In deutera quo ideo testimonia profert: ut secunde legis sacramenta confirmaret.

sus rursum: † Scriptum est. Nō

tentabis dominum deum tuum.

ꝺ Etsi victus tamen non cessat.

Iterum assumpsit eum diabol⁹

ꝺ Super montem superbie ois auarus erigitur ꝺ Alta petit.

in montem excelsum valde: z ostē

† Quia omnia momentanea sunt. non ꝙ diabolus: sed virtus diuina hoc possit.

† ꝺ Quanta est ei gloria trahere ad vicia.

ꝺ tentatio de ambitione.

dit ei† oia regna mundi z† gloriaz

† ꝺ Non ꝙ hoc possit ꝺ Regem te faciam.

eorum et dixit ei: Hec† omnia ti/

† ꝺ tentatio de auaricia. † ꝺ Quod esset cadere. ꝺ vt superiorem

bi† dabo: si cadēs† adorauerisme

† ꝺ A potestate quam habebas retro ꝺ In ignem eternum † ꝺ Qui saluti aduersarius

Tūc dicit ei ihesus. †Vade† satha

ꝺ In pentateuco.

na. Scriptum est enim. Do minū

eiat. Unde q̄uis omia posset: ait tū suis: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Et ipse idem fugit z abijt z latuit. Nunc autem poterit aliter de tēplo descēdere q̄ per iactantiam se p̄cipitare. Postꝫ defecit humana ratio: commēdet se homo deo nō tentādo: sed deuote cō lendo.

¶ Quia angelis ꝛc. Beda. Quod bene dicitur de corpore diabo/lus male interpretatur de capite. ꝙ si hoc dicit de christo: cur non z hoc qđ ibi contra se dicitur. Super aspidem z ba/siliscum ambulabis. et conculcabis leonē et draconem: Sz de auxilio angelorum: quasi ad infirmum loquit̄: de sua cōtemplatione tacet.

¶ Iterum assum/psit ꝛc. Hęc tentatio ordine precessit: sed narratur p̄pos/tere secm ꝙ factū est ade.

¶ Montem excelsum. J. Mons iste superbiam signifi/cat per quam cecidit et alios ruere facit. Excelsum valde: qz cum ad summum superbię trahere volu/it.

¶ Tentatus de auaricia i montē du/xit: quia auaricia et ambitio semper alta petit.

¶ Ostendit ꝛc. Non ꝙ visum eius qui omnia videt am/pliauerit: sed vanitatem mundanę pompę quam amabat quasi speciosam ostendens facere amari volebat. Vel sciens diabolus ꝙ christus regnuz sibi tolleret: ostendit ei omia regna mundi: non persas vel medos: sed quomodo in hominibus regnaret mundanis. Vel per gulam. vel per auariciaz. vel per alia: vt suadēs qđ volebat eū sibi subijceꝛz. Lucas dicit in momento sibi omnia ostensa: in quo non tam celeritas conspectus q̄ ea ducę fragilitas potestatis exprimitur.

¶ Moysi ostendit deus in momento totam terram promis. virtute deitatis ita modo actum est.

¶ Ostendit ei omnia regna. Scilicet partes terrę in quibus vnumquod qđ regnum positum erat. Sicut si aliqui dicant super montes. Ecce ibi roma. non ipsam ostendendo: sed partem terrę in qua posita est.

¶ Omnia regna. Omnia concupiscibilia in mundo in quibus homines regnant. Vel simpliciter totus mundus illo suggerente ab eo in monte visus est.

¶ Et gloriam eorum. ℟. Non ꝙ eam cōcupię oculo intueretur sicut nos: sed sic hęc ostensio fuit in mente sicut medici vident morbos sine lesione.

¶ Hęc omnia tibi dabo. Hęc de arrogantia dicit: nō ꝙ tot⁹ mūdus suus sit.

¶ A principio quod dei erat vt sibi vsurparet diabolus laborauit. vt in eis colceretur. ydola inuenit.

¶ In his tribus notantur. gula. auaricia. superbia.

¶ Rab. Lucas auariciam mediam ponit. vltimam superbiam scđm morem presentis temporis. quia superbia post omnes virtutes sequit. In his tribus. Gula. auaricia. superbia. omnia vicia sibi fęderata sunt perempta. Victus de gula non tentat de libidine vel cęteris quę de gula nascuntur. Sic etiam in alijs omnibus quę in mundo sunt vtitur diabolus contra nos. Nam nichil in mundo est nisi concupiscentia carnis z concupiscentia oculoꝝ z superbia vitę. In his tribꝫ omia genera tentationum comprehenduntur.

¶ Scriptum est. Dauid goliam tribus lapidibus de torrente prostrauit. z christus diabolum tribus testimonijs de lege.

¶ Dominum deum tuum. Hoc vel ad diabolum dicitur: nō ꝙ

et deuotione sit impleturus: sed vt econtra q̄ ipse moliebatur scriptum ostendatur·q̄ nō ipse sed deus sit adorandus. Vel non dyabolo sed sibi scōm humanitatem ꝛ cuilibet homini hoc p̄ceptum esse insinuat·similiter ꝛ illud. Non tentabis dominum deum tuum.

¶Dominum deum·s·filium ꝛ patrem ꝛ spiritum sanctum: qui est vnus deus·deus adoratur ꝛ specialiter ei ꝓpter se seruitur.

¶Hic ostenditur q̄ homo christus: vt deus et dominus sit adorandus et debito.

¶Seruies. Grece latreosis·lat' fuit' dī Seruitus communis deo ꝛ homini ꝛ cuicū q̄ grece dulia dicit'. Illa ꝙo q̄ soli deo debetur: latria distincte· vñ ydolatria· q̄ quod soli deo debet ydolis dat.

† ſO homo ſNon ego te: sed tu debes me vt deum adorare. ſEx debito: cui soli hoc debetur. ¦ ſEtiam cum hominibus seruis.

deum tuum† adorabis: ꝛ ¦ illi soli

ſScōm grecam interpretationem. † ſAd tē pus: ut lucas ait per iudeos postea pugnatur? ſIam non inueniens quid ageret. ¦ ſvictus

seruies. Tunc† reliquit eum ¦ dya

† ſvt victous deitas comprobetur.

bolus† et ecce angeli accesserunt

ſnon adiuuabant

et ministrabant ei. Cum autē au-

disset ihesus q̄ iohannes tradi-

† ſA iudea post pasca.

tus esset† secessit in galyleam·ꝛ re

↑ ſ flos interpretatur.

licta ciuitate† nazareth venit ꝛ ha

ſvilla pulcerrima.

bitauit in capharnaum maritima

¦ ſzabulon que est in galylea iudeoꝝ sicut neptalim gentium.

in finibus ¦ zabulon ꝛ neptalim:

vt adimpleretur quod dictum est

ſdicentem. ¦ ſCircūcisio.

per ysaiam prophetaꝫ. Terra ¦ za

dat fidei portum.

¶In finibus zabulon. zabulon·habitaculum fortitudinis. Neptalim dilatatio.

¶In hijs tribubus fuere viculi de quib⁹ apostoli. Vñ principes zabulon ꝛ prin·nep·

¶Terra zabulon ꝛc. Rab· Quod primo positum est p̄termittit euangelista·s· Primo tempore alle·est terra zabulon et terra neptalim·sicut ꝛ quod in medio est salicz. Nouissimo aggrauata ē via maris. Quod ideo facit quia intendit ostendere initium p̄dicationis christi: ꝛ ideo quod mysticū est tangit.

ſPrepucium.

bulon et terra neptalim via ma-

↑ ſ Qui est iuxta mare: ꝛ est transiordanē galylee gentium: sc̄z populus qui ambulabat uel populus u dit lucē ꝛc

ris transiordanem galylee gen

† ſAd mysticum maxime est respiciendum

tium: † Populus qui ambulabat

¦ ſAudiuit christi predicationē ꝛ miracula.

in tenebris ¦ vidit lucem magnaꝫ

ſvel habitantibus.

et sedentibus in regione vmbre

↑ ſAgnitio veritatis vel predicatio christi.

¦ ſEuacuata voce ipsum verbum venit.

mortis ¦ lux orta est eis. ¦ Exinde

cepit ihesus predicare et dicere.

ſConsona predicatio discipuli et magistri.

ſPenitentia est correctio male mentis.

Penitentiam agite. appropin-

↑ ſId est christus qui dat·vel ecclesia cui promissum est ꝛ paratum.

quabit enim ↑ regnum celorum.

ſAnte hec predicta·ꝛ ideo non apponit tunc vel deinde· vel forsitan·post hec predicta.

† ſQuod idem dicitur stagnū genezareth·mare tyberiadis·lacus salinarum

Ambulās aūt ihesus iuxta† mare

¶Via maris ꝛc. Ecclesia que iuxta mare seculi ipsa est transiordanem·id ē· per baptismum de pristinis erroribꝰ erupta. Galylea· id est· transmigratio est facta·ꝛ que prius sub gentili ritu in vmbra mortis ꝛ carnis luxu est versata: christo ꝓ dicāte per fidem christi illuminata est.

¶Galylea gentium que est in tribu neptalum: vicina tyrijs: dicitur ad differentiam galylee illius que est in tribu zabulon q̄ ē iuxta tyberiadem·

In illa autem que dicitur gentium: salomon viginti ciuitates dedit yram regi tyri in sorte tribus neptalim. In vtrisq̄ immoratus est christus: Sz pro figura eorum qui vocandi sunt de gentibus ea que gentiuz est hic memoratur.

¶Populus. Augs·pl̄us iste qui prior ductus est in captiuitatē ꝛ in tenebris viciorum erat: prior lucem p̄dicationis christi vidit· Deinde in omnes gentes euangelium disseminatum est. Vnde sequitur·habitantibus in regione·ꝛc.

¶Umbre mortis. Mors est in inferno· vmbra huius mortis sunt peccata que nunq̄ sine morte. Qui ergo vult fugere mortem: vitet vmbram.

¶Ex inde ꝛc. Postq̄ baptizatus est. Baptismus ydoneos facit ad p̄dicandum.

¶Exinde·id est·tradito iohanne: quia lege desinente sequitur euangelium: vt aurorā sol. Humilis magister qui doctrinam discipuli non impedit: sed expectat donec consummet cursum suum. In quo docet ne quis ab inferiore persona sermonem contemnat. vnde apostolus. Si cui reuelatum fuerit: prior taceat.

¶Penitetiam agite. Eadem que p̄eco p̄dicat: vt ostendatur non alius q̄ qui in voce clamauerat. Christus enim verbum quod clamat in Johanne organo· et in omnibus qui ab initio aliquid diuinitus dixerunt· et tamen iste solus vox quia per eum p̄sens verbum ostenditur quod alij longe nunciauerunt. Inter enim vocem ꝛ verbum nichil est medium: sed vt vox sonuit mox verbum percipitur· sicut Johannes clausus destitit: christus virtutibus claruit. Vnde Johannes est figura prophetarum et legis· qui vere sunt vox clamantis sapientie dei· quoꝝ Johannes est finis· quibus cessantibus solum verbum quod in eis sonuerat per se ostenditur.

¶Rab. Hec p̄dicatio christi in capharnaum choruscantibus miraculis incepta· dicitur post annum a baptismo incepisse vel sēm alios incepit calis maij. vt in eodem anno fuerit baptizatus ꝛ ieiunauerit· ꝛ aliquātis diebus interpositis: quibus fecit que iohannes scripsit. Baptista incarcerato p̄dicare cepit.

¶ Qui uocatur petrus. Vel qñ primum andreas adduxit eum: boc nomen inditum est ei. dum dicitur: tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus. qđ hic videtur de futuro promittere. Vel qñ confessus est. Tu es christus filius dei viui: dictum est ei. Tu es petrus. & super hãc petram edificabo ecclesiam meam.

¶ Beda. Petrus agnoscens. Andreas virilis. quod doctoribus cõuenit: qr bi soli magisterio sunt apti; qui sapiẽtię luce illustrantur. & ꝓceptis dei obediunt. & alijs viriliter suggerunt.

¶ Bene primum petrum qui vocat obediens. & andreaz: qui vocatur fortis ponit: qr sine obedięntia nullus intrat. sine fortitudine nullus perseuerat. & bę germanę sunt virtutes. Quia vero primꝰ homo inobediens exiuit: secundus obediens ingressus est.

¶ Rab. Matheꝰ dicit post habitationem capharnaum discipulos vocasse. Johannes dicit qꝫ post aquam in vinum cõuersam venit ihesus capharnauz & mater eius & fratres & discipuli. Sed incertum ẽ vtrum illi iam adhę sissent vt hic recapitulando dicatur. q. priꝰ factum. an descendit se cum eo dicaꝫ discipuli: non qꝫ tũc discipuli: sed qr futuri. Ante autẽ qꝫ veniret ihesus in chana galylee andreas petrũ adduxit: sed nondũ discipuli.

† ¶ Quia vnitatem fraterne dilectionis probauit sine qua nullus in ordine predicatorum admittitur. † ¶ Qui interpretatur obediẽs. qui vocatus est quando andreas duxit eum ad ihesum.

galylee vidit duos † fratres † symonem qui vocatur petrum: et andrem † fratrem eius † mittẽtes rete in mare. † erãt enim piscatores. & ait illis. † Venite post me † faciã vos fieri piscatores hominum. † At illi continuo relictis retibus † secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedei & iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficiẽtes † retia sua & vocauit eos

¶ Agnoscens. ¶ virilẽ
† ¶ Intentos lucris vite presentis.
† ¶ Mundũ † ¶ Electi ad spiritualẽ piscationẽ scõm gratie electionem.
† ¶ Non tam pedibus qꝫ imitatione & affectu
† ¶ Aliter frustra laborat doctor nisi deus faciat vt proficiat.
† ¶ Ostendit personas non esse accipiendas ¶ repantes ad lucrum. † ¶ Concupiscentiaꝝ.

¶ Mittentes rete. Quia quos sepe terrenis lucris inhiare considerat. celestibus desideriꝫ aduocat. & per eos retiꝫ euangeliꝫ alios de profundo iniquitatis eripit. vñ subdit. Venite post me. f. u. f. p. ho. Matheus & marcus & lucas dicunt petrũ & andreã de piscatõne vocatos in galylea. Johannes iuxta iordanem ad testimoniũ iohannis baptistę primo andream secutum esse cũ alio cuiꝰ nomen tacetur. deinde petrũ. tercio philippum. Sed tunc iuxta iordanem viso dño: non ei inseparabiliter adhęserũt. Sed cognito quis esset: eũ mirati ad ꝓpria sunt reuersi.

¶ Piscatores. ¶ Piscaturus per piscatoria vadit loca. Mystice. Dñs incarnatus carnem suscepit: diuinitus vidit in mari mũdi spũales piscatores. & alijs quid essent ostendit quos ab eterno prẽuidit.

¶ Continuo. ¶ Perfecta obedientia est sua imperfecta relinquere. Relictis retibꝫ qr & si postea resumunt: non cupiditate & proprietatis amore. In his datur forma volentibus sequi.

¶ Mutatur intentio non piscatio. mutantur retia in doctrinam. cupiditas in amorem animaꝝ. fit mare sclm. nauis ecclesia. pisces boni & mali homines.

¶ Vidit alios duos. Ecce in his quattuor numerus euangelistaꝝ prefiguratur: qui animas a mũdo extrahunt de quattuor partibꝫ mundi. ¶ Bini & bini vocantur: qr caritas non nisi inter duos est. Vocatio dicitur vel scõm electionem gratię. vñ dicit. quos & vocauit ꝛc. Vel scõm illud. Multi sunt vocati.

¶ Queritur qñ matheus & marcus dicant binos vocasse ihesum. primo petrũ & andreã. postea iacobũ & iohannẽ: cũ lucas dicat in magna captura piscium petri & andreę socios iacobũ & iohannem fuisse vocatos: cuꝫ retia trahere non possent. & ihesum petro tandem dixisse: Noli timere: ex hoc enĩ iam boles eris. ca. sunt eos tñ subductis ad terram nauibꝫ secutos fuisse. Sed qđ lucas dicit prius factuꝫ est. nec tunc sunt a dño vocati: sed tm predictum est petro qꝫ homines caperet. non vt postea pisces non esset capturus. Vnde & dicit: subductis ad terrã nauibus. quasi redeundi cura. Postea vero (vt matheus & marcus dicunt) bini vocati sunt: & iussi sequi. Ideo autẽ piscatores illitteratos misit predicare: vt fides in virtute dei non eloquentia hominum putetur.

¶ Zebedei et. Zebedeus fugitiuus. i. dyabolus. Jacobꝰ supplantator qui adiuuatur a iohanne. i. a grã dei.

¶ Et vocauit eos. Vocauit & alios: sed sufficit nominare istos.

¶ Circuibat. Coadiutoribꝫ vocatis ꝓdicatõni insistit: docẽs impigꝝ esse debere doctorem.

¶ Docens in ſ. Docẽs de moribꝫ & actibꝫ subditos. Predicãs de futurę vitę contemplatiꝫ perfectis.

¶ Docẽs naturales iusticias castitatẽ. & humilitatẽ & similia: quę homo naturaliter habet. Predicans euãgelium regni. ad euangelium pertinet mysterium iustificationis hominum initium. beatitudinis promissio. peccatorꝫ remissio. adoptio. resurrectio. celestis hereditas. angelorum locietas.

¶ In synagogis Ne ociosus doctor in vacuum discurrat sed vbi sunt plures ꝓdicet.

¶ Euangelium regni. Quia iustificia est molesta viuẽti in carne. Labor iustificę non suscipitur. nisi merces operis expectetur. Ideo christus euangelizat beatitudinem: vt excitet ad

† perfecta est conuersio vbi cum cupiditate re
Illi autem statim relictis retibus
rum carnalis quoꝫ rumpitur dilectio.
et patre secuti sunt eum. Et circũ
† Ecclesiam.
ibat ihesus totam galyleam do
† Judeorum
cens in synagogis eorum et prę
† Non fabulas. sed que ad regnum eternum valent † ¶ Quo reges fiũt. quo datur regnũ
† ¶ Benignus sit doctor dare quecunꝫ beneficia potest.
dicans † euangelium † regni: & † sa
† Corpoꝝ. vel morbum inueteratum.
nans omnem † languorem & om
† ¶ aliam vt animarum. ¶ Non enim pauciores morbi animam vexant qꝫ corpus. ¶ Sic
nem † infirmitatem in populo. Et
† ¶ fama quam iudei obfuscant ¶ fama propter eos qui foris sunt q̃renda est: nõ tñ amanda
abijt † opinio eius in totam syriaz
& obtulerunt ei omẽs male habẽ
¶ grauib9. ¶ grauioribus et acutis
tes varijs languoribꝰ & tormẽtis
cõprehensos. & q̃ dęmonia hẽbãt
& lunaticos. & paliticos. & curauit
eos: & secutę sunt eũ turbę multę

¶ Docens in ſ. Docẽs de moribꝫ & actibꝫ subditos. Predicãs de futurę vitę contemplatiꝫ perfectis.

¶ Docẽs naturales iusticias castitatẽ. & humilitatẽ & similia: quę homo naturaliter habet. Predicans euãgelium regni. ad euangelium pertinet mysterium iustificationis hominum initium. beatitudinis promissio. peccatorꝫ remissio. adoptio. resurrectio. celestis hereditas. angelorum locietas.

¶ In synagogis Ne ociosus doctor in vacuum discurrat sed vbi sunt plures ꝓdicet.

¶ Euangelium regni. Quia iustificia est molesta viuẽti in carne. Labor iustificę non suscipitur. nisi merces operis expectetur. Ideo christus euangelizat beatitudinem: vt excitet ad bonī operis patientiam.

¶ Et sanans. Curare languorẽ et infirmitatẽ non fuit magnũ cũ postea morituri. Sed ideo factum: vt sic erigerentur ad regnũ. moraliter instruens predicatores etiã terrena subsidia subditis ministrare: & sic ad regnum trahere.

¶ Et abiit opinio. Opera salutis sine fama boni odoris non satis lucent auditoribus. nec fama sine opere proficit. sine quibꝰ forma veri sacerdotis non commendatur.

¶ Fama propter proximũ est necessaria. & maxime predicatoribꝰ. hęc predicta bona opera sequitur.

¶ Abijt opinio eius. i. fama eius in totã syriã. Syria est oĩs regio ab eufrate vsqꝫ ad mare magnum. a capadocia vsqꝫ in ęgyptũ in qua est. puincia palestina in qua iudei habitãt. Syria interpretat elata. Galylea volubilis vel rotata. i. mundus qui et superbus & ad ima semper rotatur. in quo fama christi innotuit per predicationeꝫ apłoꝝ. ꝑ quos saluati sunt. dęmoniaci. i. ydolatrę. lunatici. i. instabiles. paralitici. i. remissi & torpentes. paralisis grece: lat. dissolutio.

¶ In totam syriam. Vsqꝫ ad fastigium verę laudis per incrementa boni operis. Decebat magistrũ pontificũ testimoniũ laudis habere ab his qui foris sunt. vnde talibus infirmitates moꝝ liberius panduntur.

¶ Dęmonia habebãt. Allegoĩ. Dęmoniaci: ydolatrę. Lunatici instabiles. Paralitici: dissoluti & fluentes. Lunaticos dicit illos quorum morbus in ascensione crescit lunę: non qꝫ hęc insania sit per lunam: sed dyabolus qui insaniam facit lunaria tempora seruat: vt infamet & aturam in creatoris blasphemiam.

¶ Lunaticos et paraliticos. Inter hos fuerunt quidã de quibꝰ marcus & lucas plenius agunt.

¶ Curauit. Curat corpora: vt paratius audiant inuisibilia. Aliter parum erat moriturus curam impendere.

¶ Secutę sunt ꝛc. Quadripertitę turbę. s. alij propter celeste mysterium vt discipuli. Alij ob curationem infirmitatum. Alij sola fama & curiositate experiri volentes si verum esset quod dicebatur. Alij ꝑ inuidiam

volentes eum accusare et in aliquo capere. C. V.

¶ Uidens aũt ihe. Hnic rei consentit lucas dicens: Factũ est autem in illis diebus exĳt in montẽ orare·ꝛ erat pernoctans in oratione dei·ꝛ cum dies factus esset vocauit discipulos ꝛ elegit·xĳ·ex ipsis quos ꝛ apostolos nominauit. Sed lucas dicit post descensum de monte in loco campestri eundem sermonem turbis prędicasse stando·quem matthęus dicit habitum in monte discipulis sedendo. Potuit aũt esse vt in monte·xĳ·eligeret: qđ matthęus tacet: lucas dicit: ꝛ electis sermonem illum tũc haberet quẽ matthęus dicit lucas prętexerit. Et postĳ descẽdit: ꝛ alterũ sermonẽ similem turbis faceꝛ quẽ matthęus tacet: lucas dicit. Vel potuit dñs primo eẽ cũ solis discipulis in eminentia montis: qñ ex eis·xĳ·elegit· deinde cum eis descendisse in aliquã ęqlitateꝫ quę tñ esset in monte ꝛ multas turbas capere posset·ꝛ ibi stetisse donec turbę cõgregarentur·ꝛ post cũ sedisset ppi⁹ discipulos veniss·ꝛ ita illis ꝛ ęteris vnum sermonẽ habuisse: quem dicit matthęus ꝛ lucas diuerso narrandi ordine: sed eadem rerum veritate.

¶ Turba quę sequebatur: non ascendit. Vnde alius sermo eis fit in campestri. Non enim omnes omnia possunt qđ verius putatur q̃uis idem vtrisq; simul possit videri factus.

¶ Ascendit. Docens suos ascendere nec in turba rémanere: altiorem docturus iusticiam q̃ illam quę est scribaꝝ et pharisęoꝝ.

¶ Ascendit ipse mons in montẽ: vt altiora virtutũ culmina doceret·ꝛ ecclesiam supra quã sedet·ꝑdicans preceptũ dñi·sublimius erigendam ostenderet quã eadem doctrina vsq; ad finẽ scli plenius erudiret. Apostolos preeminentius abducit: vt a monte prius suscipiant montes pacem pplo.

¶ Sedisset. Sessio humanitatis per quã cognoscitur. Vñ. Et mundus eum non cognouit ante incarnationem.

¶ Accesserunt. Vt vicinius audiãt: qui ad implendũ animo ꝓperãt

¶ Et aperiens. Apertio oris profunditatẽ significat sacramẽti. Quasi abyssum·quasi thesauꝝ aperuit·quasi fluuiũ paradisi. Jn hoc mõte nouum testamentũ in cordibus filioꝝ scribit incipiens a beatitudine: qui in monte synai vetus testamentũ in lapidibꝫ seruis dedit incipiẽs a timore.

¶ Bti pau. Sniaꝝ nũerus diligẽter ẽ attendẽdus. Jncipit enĩ btitudo ab hũilitate. Btĩ pau·spũ·ꝛ in·vĳ· ẽ sapĩa·i·cõtẽplatio vitatis pacificąs totũ hoiez·suscipiẽs dei silitudinẽ. Btĩ paci·q·f·d v. Octaua ad caput redit: qr cõsũmatõz oñdit. Jn prima igit ꝛ·vĳ·regnũ ęloꝝ notat. Septẽ ģ sunt q̃ pficiũt·vĳ·clarificat·ꝛ qđ pfectũ ẽ demõstrat. His septẽ ģdibꝫ cõgruit septiformis opatio spũs sc̃i quã ysaias describit. Sz ille a sũmo hic ab imo: qr ibi docet filiꝰ dei descẽsur⁹ ad ima·hic hõ de imis ad silitudinẽ dei ascẽsur⁹. Jn bis primꝰ ẽ timor qui hic cõgruit hoĩbꝫ hũilibꝫ: de q̃ bus dr btĩ pau·i·ñ inflati·nõ alta sapientes: sed timẽtes. Secunda est pietas quę conuenit mitibꝫ. Qui enĩ pie quęrit honorat sancta·nõ reprehendit·non resistit quod est mitem fieri. Tercia: scientia quę conuenit lugẽtibus qui didicerunt quibus malis nunc vincti sunt·quę·q·bona petierũt. Quarta: fortitudo quę conuenit esurientibꝫ ꝛ sitientibus: qr desiderãtes gaudiũ laborãt de veris bonis·a trenis cupiẽtes auerti. Quinta ꝓsiliũ qđ ꝓuenit misericordibꝫ: qr vnũ remediũ ẽ de tãtis malꝰ erui·dimittere alĳs et ꝓmodare sic nobis volumꝰ fieri. Sexta intellectꝰ q̃ ꝓuenit mũdis corde q̃ purgato oculo pñt videre qđ oculus ñ videt. Septima: patiẽtia q̃ ꝓuenit pacificis in qbꝫ nullus motꝰ ẽ rebellis: sz oĩa obtẽpant spiritui. Vnũ premium diuerse nominatur pro competentia singulorꝫ. Pauperibꝫ regnum ęlorꝫ quod est perfectę sapientię·q·diceret. Jnitiuz sapientię timor domini. Mitibꝫ hereditas·q·testm̃ patris cum pietate quęrentibꝫ. Lugẽtibꝫ consolo·q·sciẽtibꝫ qbꝫ mersi sunt. Esuriẽtibꝫ ꝛ sitiẽtibꝫ saturitas·q·certãtibꝫ ꝛ laborãtibꝫ refectio. Misẽcordibꝫ misẽdia quã alĳs impendũt. Mũdis corde·q·purgato oculo visio dei. Pacificis: dei similitudo·q·formatis ad ymaginem dei.

¶ Hę single btĩtudines vt impleãt postulãt suffragiũ·vĳ·donoꝝ q̃ vna vt bẽantur in oratione dñica vĳ·pabꝫ oramꝰ. Ecce q̃lis sapĩa dei cũcta q̃nidit. Vt⁹ btũdis pcipit ex dono spũs sc̃i donũ pce orõnis quã xps cõposuit ipetrat.

¶ Septẽ quippe sunt dona: sed vn⁹ spũs. Septẽ petitiones: sz vna oratio. Vnam petĳ a domino banc requirã. Septẽ ẋtutũ btũdies vna caritas

¶ Je. Beati pauspũ. Quia non necessitas: sz fides ꝛ deuotio paupertatis beatos facit: vt contemptis omnibꝫ deo viuãt Hęc habet duas partes·rex abdicationẽ· et spũs contritionem vt etiam bonus se inutilem ꝛ ęteris reputet inferiorẽ. Btĩtudo iã in spe pueniẽdi

¶ Pauperes spũ hi sunt qui omĩa habẽt ꝛ nichil possident.

¶ Pauper spũ est hũilis corde paupertẽ spm̃ hñs: nutrit cuiꝰ est hũilitas.

Sicut initium sapientię timor dñi: sic pauptas est principiũ beatitudinis.

¶ Beati mi. Mites sũt q̃ malꝰ moribꝫ dñant. pfecta ẋtus ẽ moꝝ posse

¶ Mitis est quem mentis asperitas seu amaritudo non afficit: sed simplicitas fidei ad omnem iniuriam sustinendam instruit patienter.

¶ Mitis ẽ quẽ ñ rãcor ꝛ ira afficit: sz oĩa ęqnimiꝰ sustinet. Hui⁹ ẋtutis·q· magnę magr̃m se facẽ dñs: qđ ñ facez nisi via sũmę pfectõis ista ẋtⁱ⁹ eẽtvñ dñs. Discite a me: qr mi·s·et hu·c· Hęc possidet terrã viuentiũ ꝛ delectabiꝰ in multitudine pacis.

¶ Mansuetus non irritat vel irritaꝰ: non nocet vel nocere cogitat.

¶ Qui cedunt improbis ꝛ vincũt in bono malũ: hi possidebũt terrã viuentium. Immites de terrenis rixantur.

¶ Congrua ascensio. Prius est contemptus scli cui dant ęterna· inde mores tẽperat mansuetudo ꝛ lenitas·ꝛ ñ ẽ mitis q̃ prius paup non fuerat Jmpossibile est enĩ secundũ gradũ ascendere· nisi primũ apprehenderis: qr inter diuitias curas odia animus non est mitis. Sed hui⁹ incendĳ materia vix ad purũ delebitur·ꝛ ideo hęc lenitas sępe corrũpit vel extrahit. vñ subdit. Beati qui lugẽt·pro suis vel alioꝝ peccatis qui est ab iniquo inferiori: sed qui fit ab iniquo superiori est ex desiderio ęlestis patrię·ille lauat pñtes sordes·hic accendit acrius ęternoꝝ amatores·qui aũt peccata deposuit·mores mansuetudine correxit: fleuit etiã iam põt esurire ꝛ sitire iusticiã qđ prius nõ poterat·hęc virtus sine spũ fortitudinis ñ implet· qr per cũ esuriendo ad satietatẽ q̃ndoꝝ veniemus.

¶ Beati qui lugẽt. Restat post predicta ruinaꝝ colluuionẽ luctu purgare. Luctus pro pãs vel pro desiderio ęlesti consolonẽ meret·ꝛ ñ aliꝰ.

¶ Hi scientię spũ illustrãtur: vt sciãt quibꝫ malis inuoluantur.

¶ Beati qui esuriũt. Amatores veri boni qbꝫ ñ satis ẽ q̃ iusti sunt sed semp sitiunt opus iusticię.

¶ Justicia ẽ sua cuiq; tribuere. Sibi ꝛ pxĩs ꝛ deo. hęc iusticia ñ plene implebiꝰ donec dꝰ sit oĩa in oĩbꝫ. Jdeo ẽ possumus esurire ñ saturari.

¶ Justicię lumẽ ẽ misẽdia·misẽdię vtⁱ⁹ iusticia·ẽ misẽdia eget spũ ꝓsilĳ·si ne q̃ nẽo circũspecte miserer. Jnitiũ ẽ sui miberi·finis ẽ ꝑ alio mori. Ordo enĩ ẽ miserẽdi vt vnusq̃sq; incipiat a se·finẽ xps insinuat ꝑ pcõibꝫ mortuus et misericordia.

¶ Beati misericordes. Misẽdia nascit de ꝓcedẽtibꝫ. qr si ꝓcesserit

ꝟ Qui transmigrant ad virtutes ꝟ ꝟ Quedaz regio est·x·tribuum·qui·x·precepta seruant ↑ ꝟ Quos visio pacis ꝛ confessio illustrat.

de galylea et ↑ decapoli et de ↑ hie

↑ ꝟ Qui baptismo transposito terram promissionis intrant: gressu fidei christum sequẽtes.

rosolimis ꝛ de iudea·ꝛ de ↑ trans

iordanem.

C. V.

¶ Uidens autez

↑ ꝟ Quasi multitudinem vitans

ihesus turbas ↑ ascẽdit

vt solus discipulis loqueretur

ꝟ ꝟ dignitas magisterii notatur. ꝟ Sessio est incarnatio in qua docet. ↑ ꝟ vocati. ꝟ per

in montem· ↑ Et cum sedisset: ↑ ac

fidem interius.

cesserunt ad eum discipuli eius.

ꝟ Hec circũlocutio longiorem promittit sermonem. ꝟ Significat se multa ꝛ magna dicturũ. ꝟ thesaurũ sapientie aperit vt bona diuidat suis ꝟ Oris apertio mysterioꝝ que in prophetis est reseratio. ↑ ꝟ Non tantũ verbo: sz intus in corde scribendo vt deus·nunc verus homo qui prius aperuit oꝛa prophetarum.

Et aperiens os suum ↑ docebat

↑ ꝟ humiles deuz timentes. vnde bene incipit qr initiuz sapientie timor domini·ut superbia est initium peccati qua petitur regnum terre. hic regnum celorum.

eos dicens: Beati ↑ pauperes

ꝟ voluntate ꝟ ꝟ In spe: que beatos facit

spiritu: quoniam ipsorum est ↑ reg

ꝟ pauperibus cõuenienter in presenti promittũtur diuitie celestes. ↑ ꝟ Sine asperitate mẽtis et sine liuore.

num cęloꝝ. Beati ↑ mites: qm̃ ip

↑ ꝟ viuentium·pro stabilitate ꝛ soliditate.

si possidebunt ↑ terram. Beati qui

ꝟ pro peccatis suis ꝛ alioꝝ·spreto mundo mũdo desiderio celorũ ꝟ ꝟ Spiritu paraclito de eterna leticia. ꝟ propter consolationem beati.

lugent: ↑ qm̃ ipsi consolabuntur.

ꝟ ꝟ Esuries iusticie spiritu fortitudis sulcitur ↑ ne in via lassescant.

Beati qui ↑ esuriunt et ↑ sitiunt

↑ ꝟ Adepto quod desiderant.

iusticiam: quoniam ipsi ↑ satura

ꝟ Qui aliis in quibus libet assistunt·quibus hoc a deo rependitur vt liberentur a miseria. ꝟ Misericordia est dare ꝛ dimittere.

buntur. Beati ↑ misericordes quo

↑ ꝟ Judicium sine misericordia fiet ei qui noluit misereri.

niaz ipsi ↑ misericordia consequẽt

¶ Septẽ quippe sunt dona: sed vn⁹ spũs. Septẽ petitiones: sz vna oratio. Vnam petĳ a domino banc requirã. Septẽ ẋtutũ btũdies vna caritas

¶ Je. Beati pauspũ. Quia non necessitas: sz fides ꝛ deuotio paupertatis beatos facit: vt contemptis omnibꝫ deo viuãt Hęc habet duas partes·rex abdicationẽ· et spũs contritionem vt etiam bonus se inutilem ꝛ ęteris reputet inferiorẽ. Btĩtudo iã in spe pueniẽdi

¶ Pauperes spũ hi sunt qui omĩa habẽt ꝛ nichil possident.

¶ Pauper spũ est hũilis corde paupertẽ spm̃ hñs: nutrit cuiꝰ est hũilitas.

Sicut initium sapientię timor dñi: sic pauptas est principiũ beatitudinis.

¶ Beati mi. Mites sũt q̃ malꝰ moribꝫ dñant. pfecta ẋtus ẽ moꝝ posse

¶ Mitis est quem mentis asperitas seu amaritudo non afficit: sed simplicitas fidei ad omnem iniuriam sustinendam instruit patienter.

¶ Mitis ẽ quẽ ñ rãcor ꝛ ira afficit: sz oĩa ęqnimiꝰ sustinet. Hui⁹ ẋtutis·q· magnę magr̃m se facẽ dñs: qđ ñ facez nisi via sũmę pfectõis ista ẋtⁱ⁹ eẽtvñ dñs. Discite a me: qr mi·s·et hu·c· Hęc possidet terrã viuentiũ ꝛ delectabiꝰ in multitudine pacis.

¶ Mansuetus non irritat vel irritaꝰ: non nocet vel nocere cogitat.

¶ Qui cedunt improbis ꝛ vincũt in bono malũ: hi possidebũt terrã viuentium. Immites de terrenis rixantur.

¶ Congrua ascensio. Prius est contemptus scli cui dant ęterna· inde mores tẽperat mansuetudo ꝛ lenitas·ꝛ ñ ẽ mitis q̃ prius paup non fuerat Jmpossibile est enĩ secundũ gradũ ascendere· nisi primũ apprehenderis: qr inter diuitias curas odia animus non est mitis. Sed hui⁹ incendĳ materia vix ad purũ delebitur·ꝛ ideo hęc lenitas sępe corrũpit vel extrahit. vñ subdit. Beati qui lugẽt·pro suis vel alioꝝ peccatis qui est ab iniquo inferiori: sed qui fit ab iniquo superiori est ex desiderio ęlestis patrię·ille lauat pñtes sordes·hic accendit acrius ęternoꝝ amatores·qui aũt peccata deposuit·mores mansuetudine correxit: fleuit etiã iam põt esurire ꝛ sitire iusticiã qđ prius nõ poterat·hęc virtus sine spũ fortitudinis ñ implet· qr per cũ esuriendo ad satietatẽ q̃ndoꝝ veniemus.

¶ Beati qui lugẽt. Restat post predicta ruinaꝝ colluuionẽ luctu purgare. Luctus pro pãs vel pro desiderio ęlesti consolonẽ meret·ꝛ ñ aliꝰ.

¶ Hi scientię spũ illustrãtur: vt sciãt quibꝫ malis inuoluantur.

¶ Beati qui esuriũt. Amatores veri boni qbꝫ ñ satis ẽ q̃ iusti sunt sed semp sitiunt opus iusticię.

¶ Justicia ẽ sua cuiq; tribuere. Sibi ꝛ pxĩs ꝛ deo. hęc iusticia ñ plene implebiꝰ donec dꝰ sit oĩa in oĩbꝫ. Jdeo ẽ possumus esurire ñ saturari.

¶ Justicię lumẽ ẽ misẽdia·misẽdię vtⁱ⁹ iusticia·ẽ misẽdia eget spũ ꝓsilĳ·si ne q̃ nẽo circũspecte miserer. Jnitiũ ẽ sui miberi·finis ẽ ꝑ alio mori. Ordo enĩ ẽ miserẽdi vt vnusq̃sq; incipiat a se·finẽ xps insinuat ꝑ pcõibꝫ mortuus et misericordia.

¶ Beati misericordes. Misẽdia nascit de ꝓcedẽtibꝫ. qr si ꝓcesserit

vera humilitas·z animus mãsuescat·z suos et alioꝝ casus fleat·z iusticiã
esuriat: post nascatur vera misericordia. Tunc enim miserias alienas faci
et suas z pro viriby iuuabit·si iuuandi facultas deest: compassio non de
erit·de hac dicit·Estote misericordes·si·z pñ·uc·mi·ẽ·i·ad hoc misereami
ni ad qđ z deus vt bonitas redũdet in omniby.

¶Misericordia sine iusticia remissio z cupiditas. Justicia sine misericor
dia seueritas et austeritas dicitur.

Bti mũ·c: Mũdi
cia cordis·vi·loco po
nit: vt hõ secta die cõ
ditus per hanc resti
tuatur·z depulsis vi
cijs preceptũ dñi il
luminet oculos vt de
us possit videri. Pre
missis ergo quinq; ꝯ
dibus purgandus est
mentis oculus: ne in
vno mandatoꝝ offẽ
sus animus fiat om
nium reus. Jdeo ho
mo se a mũdo exuat:
eterna diligat: am
plectatur deum: quo
adusq; possit videre
eum quem tm̃ videt
quantũ seculo morit.
In futuro sic ẽ ocu
lo mentis videbitur.
Jdeo spũs intelligẽ
tie huic gradui adap
tatur: qz intellectus mentis oculus est·z expletio mandatoꝝ dei aperit in
tellectum.

Quos non arguit conscientia peccatoꝝ·tem
plum enim dei sanctum est. † Sic per spem: si
lic per rem..

Beati mundo corde: qm̃ ipsi † deũ

videbunt. Beati pacifici quoniã

filij dei vocabuntur. Beati qui p
† Non propter scelera·vbi non est fides·nec
secutionem patiuntur propter † iu
est iusticia: quia iustus ex fide viuit.
sticiam: quoniam ipsoꝝ est regnũ
† Ex odio in faciem contumelias dixerint.
celoꝝ. Beati estis cum † maledixe
† Persequi est vim inferre vel insidiis appe
tere.
rint vobis homines z † persecuti
† Cum absentium famam leserint. † Om
nia genera verboꝝ malignantium.
vos fuerint z † dixerint † oñe ma

¶Beati pacifici. Rab·Pacifici sunt qui oẽs motus animi componũt·
et rationi subijciunt·qz his nichil repugnat qui similes patri suo sunt qui
est summa quies. De hac pace electus est qui peruersis dominat·hac pa
ce intus firmata·quecunq; interius concitauerit qui electus est foras au
get gloriam·z cum deficit: innotescere facit quanta firmitas interius sit·
vnde sequitur, Beati qui per·pa· ꝛc.

¶Hec pax non nisi bona voluntate nutritur·vnde, Et in terra pax ho
minibꝫ bone voluntatis. Hanc mundus dare non potest: sed ihesus qui
ait: Pacem meam do vobis. Hec pax superat omnem sensuꝫ: sed fide ca
pitur·vnde z ea illustramur·z ei reconciliati ab omni qui ab ea dissentit:
nos abducimus. Cum autem deus erit omnia in omnibus: tunc beatitu
do adoptionis dabitur.

¶In presenti vero homo pacatus·si bellum gerat cum vicijs in nullo
pacem abrumpit quam deus dedit· Unde, Pax mul·di·le·t· ꝛc. Qui
autem ab ea diuiditur ire est filius. Per hanc filij efficimur quo nichil
amplius promittitur. In hac est sapientia donoꝝ maxima·scdm incremẽ
tum virtutum sunt z incrementa premioꝝ·qz z alia claritas sol·ꝛc.

¶Pax est vnigenitus dei filius: de quo dicitur, Qui ẽ pax nostra, Qui
pacem diligit filius est pacis.

¶Beati pacifici. Pax a nobis incipit: qz dum lex carnis repugnat legi
mentis: non modo alteri sed nec nobis possumus esse pacifici. Sꝫ postq;
intus spiritus imperat vt totus homo spũi seruiat: tunc pax ad alios de ri
uatur: vt pacem cum omnibus habeamus. Vera quidem pax est vbi ni
chil repugnat. Pax dei omnem sensum superat: quę si capi nõ potest vt
est: tamen pro capacitate nostra capi potest·non quanta est: sed quantuꝫ
ad reconciliationem adoptionis sufficit. Infinitas eterne pacis· si non
potest intelligi: z quõ filijs ire pax conueniat: z quõ deus pax seuere iudi
cat: z quanta z qualis sit pax totius trinitatis·vbi vna virtus·vna opera
tio·tm̃ q; est·z q; tanta z talis est quanta predicatur fide capim⁹. Ad gra
dum pacis qui purgatus est intendit z dirigitur.

¶Beati qui perse. In predictis septem est perfectio· In octaua per
fectionis ostensio et probatio. Qui predicta habent pati possunt persecu
tionem·z recte tenet predicta·quę accepit qui pro eis paratus est mori.

¶Qui vsq; ad sapientiam per predicta conscendunt perfecti z roborati
non cedunt persecutioni: qz nec mors nec vita potest separare a christo.

¶Quoꝝ mentes premissarum beatitudinũ illustrant exercitia: eaꝫ mun
dici i cor ad deum gubernat: vt reformetur ymago pro peccato delecta.

¶Octaua sententia quę ad caput redit·perfectumq; hominem declarat
z significat circũcisionem·octaua die·z resurrectionem domini post sab
batũ: qui est octau⁹·z primus dies·z octauas quas in nouo testamento

celebramus·z numerũ penthecostes. Nam in septenario numero septies
multiplicato: quo fiunt·xlix·quasi octauus additur vnus: vt·l·comple
antur·et tanq; redeatur ad caput·quo die missus est spiritus sanctus quo
in regnum celoꝝ ducimur·z hereditatem accipimus·cõ solamur·z pasci
mur·z misericordiam consequimur·z mundamur·z pacificamur·z ira per
secutiones exterius illatas·z molestias pro veritate z iusticia sustinemus.

¶Octaua vere circumcisionis beatitudo martirio terminatur: quę pro
batum reddit. z sup
pletur precedentibus
donis.

† Qui mendaciter blasphematur z propter
deum beatus est·sed si alter dicet: non merces ẽ
lum † aduersum vos mentientes
beatitudinis † Et qz pro iusticia: ergo.
¶Mente. ¶Corpore.
† propter me. Gaudete et exulta
† Hoc est quod supra regnum celoꝝ † qz
tanto vberior merces erit.
te: quoniam † merces vestra † copi
† Superioribus partibus mũdi. † Jd est·
maledictis z persecutione: nec tamẽ a veritate
defecerunt.
osa est † in celis. † Sic enim perse

† Noꝝ exempla nos inuitant. Quorum
prophetias in me completas esse videtis·cur er
go non potestis quod illi sine exemplo.
cuti sunt † prophetas qui fuerunt
† Dat causam quare non debent deficere.
† Scdm intellectum et scientiam.
ante vos. † Vos estis † sal terre

¶Octaua promissio
non est alia qꝫ prima
verbis iterata. My
sticum est in numero
quod iteratur in pro
missione. Infra. vij.
prius sonat·z postea
connumeratur extra:
vt gloria resurrectio
nis bis octo gradibꝫ
consecretur. Octaua
est dies resurrectõis
que z prima in qua et
lux creata.

¶Generaliter omni
um dicatur regnũ ce
loꝝ si spãlitas nũc
retur meritoꝝ· qz licz
illius iure possit dici
qui nouissimus erit:
tm̃ vniuersoꝝ digni
tas oibꝫ communis erit: dũ p caritatẽ qđ in alijs est ẽ etiã vltim⁹ possidebit.

¶Beatus dicitur qui nichil mali vult: z omnia habet q̃ vult. Et ideo om
nis ibi beatus: quia non vult amplius cuꝫ nichil iniuste vult.

¶Beati estis cum maledixerint. Ducaq; generaliter senten
tias posuit quasi ad ablentes: cum z ad presentes pertineret: nunc ad eos
verba conuertit (cuius z hoc alijs conueniat) predicens quanta pro nomi
ne eius essent passuri: qz dignitatem gradus eoꝝ eis intimare volebat di
cens: Vos estis sal terre·vos estis lux mundi: vt ex tristicia humilitatẽ et
letis acciperent consolationem.

¶Sicut moyses decem precepta ꝓponens postea per partes explicat: sic
christus quasi virtutum genera octo beatitudines ꝓponit·ex quibꝫ pen
dent omnia quę in monte dixit dominus. Sed qz obscure plura paucis
verbis conclauerat: exponit latius·vnde de octaua beatitudine latius p
sequit·ptes pfectionũ·spãliter aplos z eoꝝ sequaces pro iusticia passu
ros exprimens.

¶Maledixerint. Antiqua translatio habet: cũ oderint vos homi
es·et dixerint omne malum z expulerint. Jdem tm̃ sensus in nostra: cũ male
dicta ex odio cordis fiant.

¶Qui gloriã celi optat: non timet opprobriũ in terra. Detũ quisq; de lau
de hoim letat: tm̃ de opprobrio tristat. Quẽ laus extollit: vituperatio de
primit·vbi qs q̃rit laudari tm̃ apud deũ: ñ timet ꝓfundi in ꝓspectu hoim

¶Mentientes. Hoc addit ne gloriet de quo vere mala dicuntur.
Et ꝛ addit· Propter me: qz aliqñ falsa dicunt qđ accidit temeritate hu
manum: non tm̃ propter christum hoc patiũtur quẽ non sequuntur.

¶Quoniã merces ꝛc. Tanto merces vberior: quãto gaudio z exul
tatione in tribulatione fides erit deuotior.

¶Hec sententia videt ad hoc respicere qđ dictũ est ibi·docebat eos di
cens: Beati pau·spũ ꝛc. Necnõ z ad hoc, Vos estis sal terre·z vos estis
lux mundi,

¶In celis. Non in volubilibꝫ: cũ non in rebꝫ volubilibꝫ merces eter
na esse debeat: sed in spãlibꝫ firmamẽtis vbi habitat sempiterna iusticia.
Jam ergo sentiunt hanc mercedẽ qui spũalibꝫ bonis gaudent. Sed per
ficietur cum mortale hoc induet immortalitatem.

¶Sic eni persecuti. Temperat exemplo rigorẽ passionis.

¶Tribꝫ modis fit persecutio odio cordis· dictis· factis.

¶Vos estis sal. Hic iã oñdit aplicũ offiñ·s·q; sũt sal terre z lux mũdi
¶Hoc spãliter ad apostolos: qui predictis virtutibꝫ pauptate·f·z al ijs de
bent ornari·vt sint sal optimũ condiẽtes alios doctrina z vite sue exẽplo
Sal salus a corruptione. vñ ꝓpheta, Posui te in lucẽ gen·vt sis salus
mea vsq; ad extremum terre.

¶Vbi corruptio culpe desiccat sale sapie vermes ñ demoliuntur.

¶Vos estis ꝛc. Quia terra·i·humana natura per eos ꝓdiuit vbi sapia

Sal facit sterilem terram·vnde. Ira victor destructas vrbes sale semi
nabat ne qđ in eis germen oriretur. Ita apostoli destructo regno peccati:
germen vicior compescebãt. Sal cibos condit·carnes siccat· prędicatio
vero à ꝓmiby z a putredine vicior illesam seruat suo creatori humanam
naturam. Vt non est cibꝫ sapidus nisi sale conditus: ita sermo non ẽ vti
sine documento apostolicę doctrinę. Vnde in leuitico In omni sacrifitõ
sal offer. Id est·in omni quod dicis vel facis: apostolicam sapientiam ha
bę. Ex aqua et igne
sal conficitur: ita isti
et aqua spũs sancti·
et igne tribulationis.
Vel per aquam bap
tismi z ignem carita
tis in saporem sapien
tię sunt nati.

¶ **Quod si sal** ꝛc Id est·si vos p quos alij ꝓdiendi sunt: ad uersis vel prosperis cesseritis: per quos a vobis error auferetur cum vos deus tol
lere alijs elegerit: Ad nichilum valet·quia (vt alius euãgelista ait) nec terrę vtilis ẽ: quã suo iniectu ger
minare prohibet·nec sterquilinio quod nõ fecũdare sinit·Sic q retro vadit·nec ipse fructũ ferre·nec alios valet excolere: ſz ab ecclesia eijcitur·z in ꝟ verba ridetur. ¶ Hic homo cępit ędificare z non potuit consum mare.

† ſ Alioꝝ fortitudo. ſ Id est· si doctor erra uerit. † ſ In tribulatione defecerit. † ſ Id est· per quos infirmus populus confirmabitur

Quod si† sal †euanuerit: †in quo

† ſ Sal infatuatum·i· tribulationi cedentes.

salietur: †ad nichilum valet vl

† ſ Ab officio docendi· vel ecclesia. † ſ oum vita eius contemnitur que ad nichilum valet.

tra: nisi vt mittatur †foras et †con

ſ Irrideatur ab hominibus carnalibus.

† ſ Percipientes in christo lucem veritatis

culcetur ab hominibus. †Vos

† ſ per quos omnes illuminantur a tenebris ignorantie. † ſ noĩe mũdi uel vniuersi qui sunt de mundo electi accipiuntur. † ſ Qua si diceret· aspicite quo positi estis. † ſ Boli ditas apostolice doctrine.

estis† lux†mũdi. † Non potest†ci

† ſ Celari. ſ nõ licet clam esse bonos.

† ſ Christũ vel eccãm. ſ Ipse mons mani nifestat eam.

uitas† abscondi supra † montem

† ſ Alia similitudo.

posita. †Neqꝫ accendunt lucernã

† ſ timoris vel commodo vite presentis

et ponunt eam sub† modio: sed su

† ſ Id est· vite integritatem.

per† candelabrum: vt luceat om

† ſ Ecclesia vel mundo. † ſ vt dico: non sub modio posita: sed super candelabrum.

nibus qui in† domo sunt·† Sic

† ſ vere docet qui facit quod docet· aliter con

luceat lux vestra† coram homini

demnat seipsum.

bus vt videant opera vestra bo

ſ In vobis ſ Non vos ſ Cuius opus

na·z glorificent patrem vestrum

est quod celi faciunt ſ Qui vos faciet celestes

qui in† cęlis est. Nolite putare

† ſ Christus est legis et prophetarꝫ virtus per

quoniam veni soluere† legem aut

quem omnia implentur.

prophetas. Non veni soluere ſz

ſ Implet qui figuras cessare docet postꝫ res facta est ſ Implentur ne:

adimplere. Amẽ quippe dico vo

† ſ Anteꝫ. ſ Quia non omnia iamsed sen sim fiĕt ſ·i· donec elementa mutentur de hac mutabili forma in immutabilitatem.

bis† donec transeat cęlum z terra

ſ Non remanebit quin impleantur in capite vel in corpore.

iotha vnũ aut apex vnꝰ ñ ꝑteribit

ſ quin. † ſ Quia oia fient: ergo

a lege: donec oia fiãt. †Qui ergo

ſ vel nõ agendo uel nõ credendo ut pharizei.

† ſ Minima sunt que inchoant homines

soluerit vnũ de mãdatis ĩstis† mi

† ſ Id est·sicut soluit. † ſ despectissimus ẽ in ecclesia sanctorꝫ.

nimis z docuerit† sic hoies† mĩm⁹

¶ **Si sal euanuerit.** Id est· si timore vel cupidine doctor saporem sapientię obmiserit: per quem fatuitas eius emẽ dabitur. ¶ Hoc solis apostolis conuenit·quod sequit' omnib magistris. Ad nichilum ꝛc. In fine de omnib concludit sic. Nisi abundauerit iusti cia vestra ꝛc.

¶ **Et conculcetur.** Sanctus z verus minister christi z si a malis ride tur: conculcari non potest: quia mente fixus in cęlo manet.

¶ **Vos estis lux mundi.** Prius sal qꝫ lux: qr prius vita qꝫ doctri na· vita ducit ad scientiam veritatis· Qui dum timet scientia non caret

¶ **Lux mundi.** Alia causa est quare non debent deficere: quia illumina ti a christo ꝟbo z exemplo·quocunqꝫ illati mundanis lucem fidei z sciẽtię dñt ministrare. Et sicut (qr sunt) sal debent corruptionẽ pellere: sic z tene bras: qr lux sunt fugare.

¶ **Lux** tenebras soluit: z postea illustrat: sic apostoli depulsis vitijs de ducunt ad lumen fidei z cognitionis.

¶ **Lux mundi.** Hęc est eadem gratia qua mundi corde fiunt: quoꝝ cor da mũdantur fide z intellectu· Sic q sal vocantur pacificis congruit: qr sine sapientia non tenetur condimentum pacis. Hęc summa z prędpua specialiter apostolis deputantur: vt eos cętera assecutos plene cognoscat. Vnde sequitur. Non potest ciuitas ꝛc.

¶ **Non potest ciuitas.** Quia apostoli fundamenta sunt: apte ciui tas dicuntur. Supra montem·locus montem iustię innuit qui excelsus est·quo ꝓpalamini ne vos abscondatis. Non est enim facultas subterfu giendi vel dam aliquid faciendi: ideo subditos misericorditer intus con silio regite·z extra contra aduersarios pro iustitia pugnãdo defẽdite: qđ pertinet ad spiritum consilij z fortitudinis.

¶ **Neqꝫ accendunt lucernam.** Domesticis exemplis docet: ne ce lent lucem verbi sibi commissam. Non accendunt·i·non ideo data est do ctrina prędicationis vt celent eam z subijciant seruituti corporis dũ ali qua timent. Sed corpus suum ministerio dei subijciant: vt per vocem et cętera corporis officia lux excellentior cęteris appareat. Vnde dicitur. Ca stigo corpus meum ꝛc. Vel christus lucernam accendit: dum testam hu manę nature flãma sue diuinitatis impleuit: quam nec credentib absco dit·nec modio·i·mensura legis·vel terminis vnius gentis inclusit. Sed super candelabꝝ·i·ecclesiam fidem sue incarnationis affixit: vbi omnes possint intueri qui in domo·id est·ecclesia sunt·vel in mundo. Vnde sub dit. Sic luceat ꝛc.

¶ **Candelabrũ.** Sicut lucerna christus: candelabrum crux est: super quam erat leuandus.

¶ **Candelabrum** ecclesia quę verbum vitę presentis baiulat.

¶ **Sic luceat.** Et hęc omnia ita agite: vt non finem boni operis in la dibus hominum con stituatis.

¶ **Vt uideant o
pera** ꝛc. Opera re quiro vt videantur: et sic doctrina confir metur·z hoc non ad gloriam vestram.

¶ **Nolite putare.** Postꝫ horta tus est eos omnia pa ti pro veritate·z non cedere·z gloriam dei facere: incipit docere qđ docturi sint. Qua si diceret·quid est qđ vetas abscondi: pro quo iubes omnia pa ti: an est aliquid con tra legem? Inquit. Non veni soluere le gem: sed adimplere. vel faciendo quod di cit·vel suplendo qđ deerat z imperfectum erat.

¶ **Nolite putare** ꝛc Hactenus docuit vt sale cõdiant animas ad incorruptionis sa nitatem vt illuminẽt ad veritatis intelli gentiam· vt acquisitos ab hostibus defendant· defensos ad amorem diuinitatis accendant: nunc vt celestis orator (quia poterant estimare q vetera prędcepta vellet abolere) ante interrogata prescius occurrit dicens Nolite putare ꝛc. Soluit qui spiritualiter facere vetat. Adimplet christus: dum prędmissis ad inchoationem vitę agendę superaddit plura ad perfectionem moralium prędceptorũ ·z quę figuris tegebantur z futura si gnificabant: in se perficit z in ecclesia· sine quo figurę essent vacuę z si ne effectu. Quasi diceret. ideo non debetis percontari de veteribus prędce ptis et mirari de nouis·nec passionib terreni.

¶ **Christus** legem impleuit: quia exteriores legis figuras soluens imple uit veritatem interiorem.

¶ **Iotha.** Hic ostenditur q quę minima putantur in lege: sacramen tis spiritalib plena sunt·z omnia recapitulantur in euangelio. Iotha minor est cęteris litteris. Apex est littere aliqua summa particula· signifi cat minimum prędceptum·vel minimam prędcepti particulam. Apte autem ponit iotha grecum: non ioth hebręum: qr iotha decem significat·i·deca logum: cuius apex est euangelij perfectio.

¶ **Iotha** apud grecos decima littera decem significat·per quaꝫ decem prędcepta agendę vitę accipimus: quoꝝ christus nullum soluit: sed prędce pit plenius adimpleri·nec apicem·id est·nec minima significantium.

¶ **Omnia fiant.** Spiritualiter impleantur·vel imperfecta perfician tur et significantia impletione consummentur.

¶ **Qui ergo soluerit.** Minima sunt crux christi z passio: quam qui erubescit: minimus est·qui confitetur magnus. Vel phariseos notat qui mandata dei dimiserunt pro suis traditionibus quę nichil valent dum vel minimum quod in lege est prętereunt. Moraliter autem soluit qui nõ implet: sed tenet sicut infirmis data sunt. Vel qui non intelligit spiritua liter.

¶ **Soluere** est non agere quod recte intelligit·vel non intelligere quod deprauat·aut minuere integritatem superadditionis christi.

¶ **Minimus uocabitur in** ꝛc. In regno celorum mini mus vocabitur qui erit eo indignus·in quo nullus minimus: sed omnes magni.

¶ Qui autem fecerit. Qui non soluerit: et sic docet: non minimus nō tñ magnus. Sed si facit quod docet: soli enī factores legis iusti sunt a pud deum.

¶ Dico aūt uobis. Cum ait dico: magnam vim z profundam intelligentiam cogitandi incussit: ostendit qño superaddit z non quę prius mandauerat absoluit. Plus etiā est diligere inimicos q̄ non odisse: nō cupere: q̄ non adulterari: non irasci: q̄ non occidere.

¶ Nisi. Id est: nō solū minima legis p̄cepta impleueritis: sed et ea quę addo: quia dum fiunt addita ad perfectionē: etiā ꝑ plenius aguntur q̄ p̄missa sunt ad inchoationē: q̄ qui non videt mul' ad concu: e nec fornicar': nec occidit: qui non irascitur

¶ Iusticia uestra Iusticiam phariseorum vocat omnia illa ad cultum dei actu aliter p̄cepta: seu figuraꝝ mistica tm̄ ad litteram instituta.

¶ Iusticia illoꝝ mā data moysi: impletio illoꝝ iusticia christi. Illa a pena liberant ista saluant.

¶ Quidā in hac expositione laborāt: volentes notare supabundantiā esse in nouo: quę nō obseruare tur in veteri: cū z in illo mali actus z mala concupia prohibe rētur. Sed nō scōm hoc hic agit'. Immo in hoc abundantia maioꝝ q̄ scribarum z phariseoꝝ oñditur: q̄ illi scōm opera magis iusti appellari q̄ scōm voluntatē affectabant.

¶ Auditis. Exponit quę est iusticia phariseoꝝ quā qui adimplet nō statim magnus: sed aliquem gradum conscendit.

¶ Ego aūt. Perfectionem quam venit implere incipit explanare: et quo iusticia eoꝝ debeat superabundare.

¶ Omnis qui irascitur. Quia nesciebant homicidiū esse nisi peremptōem: aperit omnē motū animi ad nocendū in homicidium computari

¶ Mandatum christi non est contrariū legi: sed latius legem in se continens. Qui non irascitur non occidit. Sed non econtra: licentia irascēdi causa homicidij. Tolle iram et homicidiū non fit.

¶ Superadditio christi. non irasc': non concupiscere: a' quib' difficile est abstinere: et ideo magna sunt in remuneratione.

¶ Ira est omnis malus motus ad nocendum. Subitus autē motus cui non consentitur ꝑpassio est. Accedēte ꝓsensu: passio est: z mors in domo.

¶ Omnis qui irascitur. Gradus sunt in istis peccatis: primo est irasci et hunc motū animo retinere: plus est si vocem commotio ipsa extorsit qua feriatur ille cui irascitur: pl' etiā si certa vituperatio increpuit. Similiter gradus sunt in pena: nam minus est iudicium q̄ adhuc cum reo agitur: z est defensioni locus: plus est concilium: q̄ iudices inter se conferunt quo supplicio damnent quem constat esse damnandū: plus est etiā gehenna: vbi nulla spē dilatio. Et ita qđ ꝑfectis z certis modis exp̄mi ñ potuit q̄busdā similitudinib' distinctū ē. His. n. tribus iudicō: cōcilio: gehēna diuersę mansiones in eterna damnatione pro modo peccati signāter exp̄mūtur.

¶ Qui irascitur. Addunt quidam sine causa: sicut z ad dicere racha vel fatue: q̄ naturale est irasci: ita tm̄ ne sine causa fiat. Cui sensui videt' apta ri. Irascimini z nolite pec. Sed omnis occasio irę tollitur: dum inimicos diligere iubemur.

¶ Qui non irascitur non soluit legem: sed implet: vt intus sicut extra seruetur innocentia. Ira ꝑprie est commotio passionis. Ira quę ex cā z non ex passione est: iudicium est non commotio illicita.

¶ Omnis occō irę infirmis. s. auferetur vel tollitur. Si enī cū causa: ñ fratri irascitur sed vicio.

¶ Iusta ira mater est disciplinę. Et ira quę est cū causa: iudicium est nō ira.

¶ Racha. Vel racha verbum hebrēi: et interpretatur cenos id est: vacuus: qđ dicim⁹ sine cerebro: qđ est magna contumelia. Qui ergo hec dicit fratri qui spū sancto plenus est: luitur⁹ est contumeliam spiritus sancti iudicio sanctoꝝ iudicum.

¶ Non enim modicus furoꝝ est quem verus sale sapientię condiuit infatuatū dicere: z salienti: vro vero gare.

¶ Si ergo. Explanat ampliorē iusticiā ostendendo q̄ si nullus fratri irascitur: multominus in animo recipere qđ in odium queat conuerti.

¶ Si quicq̄ mali cōtra proximū in animo hēm⁹: vro placere offerre non possumus.

¶ Si g̃ ꝛc. Scōm trām h̄ absurdū est. Est g̃ in interioritēplo altare: i. fides: qui qđlibet munꝰ: i. psalmꝰ. hymnꝰ oro z bus insinodi: nisi sit innixū: ñ est vro placitum et ibi: i. cū i corde (qđ est tēplū interꝰ) tale munus oblaturus es: si in mentē venerit qđ frater tuus h̄z aliq̄d aduersū te quem tu lesisti. Si enī ipse te lesit: ñ ipse sed tu hēs aduersus eū: nec tūc oportet te veniā petere: sed dare: sicut vis tibi dimitti.

¶ Relinque. Non aut refert: q̄ qđ recte offertur immutari nō ꝓ. Sed relinque: do nec placabili⁹ offeras: non enī munus repellit: sed caritatem proximi quęrit: sine qua nemo ad caritatē dei peruenit. vnde. Prius caritatem proximo exsoluat: qui munus suū vro placere optat.

¶ Vade. Non pedib': sed animo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es. Vel pretendo veniam si p̄sens est.

¶ Offeres. Hoc ex spiritu pietatis quo mitis fit: z diuinum verbum pie intelligit: intelligendo obedit: z ad implendum coꝛrigit.

¶ Esto consentiens. Sicut iam p̄cepit fratri reconciliari: z post iubet inimicos diligi: ita hic dum currimus in via huius sęculi: ad pacem et concordiam hortatur: sicut dicitur si fieri potest qđ ex vobis est: cū o. h. pa. habentes. Et pro consentiens ex greco habetur benignꝰ vel benivolus. Cito: ne differas in crastinū. Dū es in via: dū adhuc ꝓperari.

¶ Si frēꝛ lesisti: reconciliare ei. si aduersariꝰ extiterit: esto benivolꝰ vt fiat aūc

¶ Aduersarius est aliquis homo: vel diuinus sermo. Esto benivolus et consentiens verbo euangelij: qđ mandat multa contraria carni: cum quo in via: i. christo recte gradimur dū ei obediendo ad vitā eternā ptingim⁹

¶ Aliter. Aduersariꝰ ē deus vel magis sermo diuinus: qui contradicit peccare volētib'. Qui ad hoc datus est: vt nobis cū sit in via: cui oportet nos consentire: ne oderimus q̄ deus nobis non parcit donec sanemur.

¶ In uia. Sermo dīnꝰ nobis cū ē in xpi via. Aduersariꝰ nobis cū i via scil

¶ Sermo diuinꝰ nob via ē qua currim⁹. vñ. Via mā. t. cu. cū di. cor me

¶ Ne forte tradat. Sic ꝑauit vt pnię locū ñ auferret. putaretur. nq̄ si obisset aduersarius: z nō posset ei in via cē benivolus: necessario indi

† ſ Qui vsq; ad conuicia processerit. ſ Eque in deum credenti quem deus salem vocat.

Qui autem † dixerit fatue: reus

† ſ Quia non licet irasci: ergo multominus odio habere.

erit gehennę ignis. † Si ergo of

† ſ Boni operis sacrificium † ſ In fide vel ad christum ad quem nisi per fidem attingat nemo digne offert.

fers † munus tuum ad † altare. et

† ſ Quem lesisti

ibi recordat⁹ fueris quia † frater

tuus habet aliquid aduersum te:

ſ Coram deo.

relinque ibi munus tuum ante

† ſ Quod nequit fieri nisi spū hūilitatis fundatus z tumens deuz. ſ Quantum in te est eme dando q̄ peccasti

altare z vade † prius reconciliari

† ſ Intentionem reuocans: ad id quod cepe ras. † ſ Hoc ex spū lenitatis quo mitis fit

fratri tuo: z tunc † veniens † offe

† ſ Hactenus de proximo: hic pacem iubet habere cum aduersario.

res munus tuum. † Esto con

† ſ Nemo enim nouit quando de hac vita exeat.

sentiens aduersario tuo † cito dū

es in via cum eo: ne forte tradat

te aduersarius iudici: z iudex tra

† ſ In tenebras exteriores.

dat te ministro † z in carcerem mit

taris. Amen dico tibi: non exies

munus oblaturus es: si in mentē venerit qđ frater tuus h̄z aliq̄d aduersū te quem tu lesisti. Si enī ipse te lesit: ñ ipse sed tu hēs aduersus eū: nec tūc oportet te veniā petere: sed dare: sicut vis tibi dimitti.

¶ Relinque. Non aut refert: q̄ qđ recte offertur immutari nō ꝓ. Sed relinque: do nec placabili⁹ offeras: non enī munus repellit: sed caritatem proximi quęrit: sine qua nemo ad caritatē dei peruenit. vnde. Prius caritatem proximo exsoluat: qui munus suū vro placere optat.

¶ Vade. Non pedib': sed animo humili te ei prosternas in conspectu illius cui oblaturus es. Vel pretendo veniam si p̄sens est.

¶ Offeres. Hoc ex spiritu pietatis quo mitis fit: z diuinum verbum pie intelligit: intelligendo obedit: z ad implendum coꝛrigit.

¶ Esto consentiens. Sicut iam p̄cepit fratri reconciliari: z post iubet inimicos diligi: ita hic dum currimus in via huius sęculi: ad pacem et concordiam hortatur: sicut dicitur si fieri potest qđ ex vobis est: cū o. h. pa. habentes. Et pro consentiens ex greco habetur benignꝰ vel benivolus. Cito: ne differas in crastinū. Dū es in via: dū adhuc ꝓperari.

¶ Si frēꝛ lesisti: reconciliare ei. si aduersariꝰ extiterit: esto benivolꝰ vt fiat aūc

¶ Aduersarius est aliquis homo: vel diuinus sermo. Esto benivolus et consentiens verbo euangelij: qđ mandat multa contraria carni: cum quo in via: i. christo recte gradimur dū ei obediendo ad vitā eternā ptingim⁹

¶ Aliter. Aduersariꝰ ē deus vel magis sermo diuinus: qui contradicit peccare volētib'. Qui ad hoc datus est: vt nobis cū sit in via: cui oportet nos consentire: ne oderimus q̄ deus nobis non parcit donec sanemur.

¶ In uia. Sermo dīnꝰ nobis cū ē in xpi via. Aduersariꝰ nobis cū i via scil

¶ Sermo diuinꝰ nob via ē qua currim⁹. vñ. Via mā. t. cu. cū di. cor me

¶ Ne forte tradat. Sic ꝑauit vt pnię locū ñ auferret. putaretur. nq̄ si obisset aduersariꝰ: z nō posset ei in via cē benivolus: necessario indi

tradercetur. Sed et locum pœnitentiæ reliquit·et impœnitentẽ iudici tradit dicens: iudex tradat te ministro.

¶ Tradat· Id est causa sit cur tradaris in manus christi: cui pater omne iudicium dedit. Christus ministro·i·angelo: qui colliget zizania.

¶ Nouissimum quadrantem. Id est·minuta pœcata: quia nichil erit impunitum·vel per quadrantem nouissimũ significantur terzena pœcata: qz prima pars mundi cœlum·secunda aer·tercia aqua·quarta nouissima terza·ergo donec reddas nouissimum quadrantem·i· donec luas pœccata q̃ de terza cõtraxisti.

¶ Prim⁹ quadrãs est ignis quo caritas significatur. Secundus aer quo spiratur quo significatur vita tercius aqua·qua renascimur·nouissimus terza per quã carnal⁹ vita. Vnde terra es et in terrã ibis·i·exolues quod esse voluisti.

¶ Quadrans gen⁹ nummi est qui habet duo minuta. Vnde alius euangelista dicit illam pauperculã misisse in corbonam quadrantẽ· ali⁹ duo minuta· qđ idem est.

† ¶ Id est·nunq̃ sicut ibi dicit·donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

inde †donec reddas nouissimum
¶ A moyse
quadrantez. Audistis quia dictũ est antiquis. Non mœchaberis:
ego autem dico vobis quia om⁓
† ¶ Et anima eius titillata fuerit quod propassio dicitur·que si culpam habet non tamen crimen. †¶ Concupiscentia est mater adulnis qui †viderit mulierem ad †cõ
terni.
cupiscendum eam iam mœchatus
est eam in corde suo. Quod si o⁓
culus tuus dexter scandalizat te:
¶ Ne noceat errore vel exẽplo †¶ Ne aspicias quo male pereas.
erue eum et †proijce abs te. Expe
† ¶ Ille quem habes vt vnum membrum.
dit enim tibi vt pereat †vnum mẽ
¶ tu et ipse.
brorum tuorum q̃q̃ totum corpus tuũ

¶ Audistis. Ad hunc qui dixit· non veni soluere legem sed adimplere: addit q̃ntum debeat abundare iusticia apostolorum plusq̃ pharisœorum. Minor iusticia est non mœchari corpore·maior iusticia est: non mœchari et corde. Non ait qui concupierit sed qui viderit ad concupiscendũ eam·i· hoc fine et animo attenderit: vt eam concupiscat·qđ iam non est titillari: sed plene cõsentire libidini: vt si facultas sit peragatur. Hic nomine mœchantiũ oẽm carnalem delectationem accipe·q̃ anima relicta superiori lege turpi voluntate inferiorum prostituta corrumpitur.

¶ Viderit mulierem. Beda. Magna superadditio. Visus ponit pro omni motu qui est ad delectationẽ·non solum corporalis sed interior qui est in concupiscentia in qua aperiuntur illi oculi qui pro pœna peccati primis parentibꝫ male aperti leguntur·tunc itur in affectum cordis: nec deest voluntas: sed occasio peccati. Sicut ergo bona voluntas cũ deest copia agendi remuneratur: sic deliberatio cum molimine vitiorum damnat quia non scđm q̃ quisq̃ potuit et non licuit: sed scđm q̃ voluit et apposuit ex conscientia accusatur vel defenditur.

¶ Ad concupiscendum. Vt transeat in affectum cordis: vt facere disponat·vbi non deest voluntas sed occasio qđ passio dicitur· quę est mors in domo. Propassio est animi subitus affectus vel irę vel amoris. Passio quędam animi forma vel deliberatio ex consensu·vñ dicatur alicuius iracundus vel amator.

¶ Propassio est subitus motus sine deliberatione boni vel mali operis. Passio est affectio deliberati animi si sit locus perficiendi.

¶ Si oculus. Oculus potest accipi dilect⁹ amicus consiliarius quasi iter demonstrans. dexter qui in diuinis. Qui vero in his quę ad corpus pertinent consulit: simil⁹ oculus. Scãdalizat·i·si in hęresim aliquã trahere vult. Similiter dextera manus dicitur amicus qui est amicus in diuinis. Sinistra: qui in huius vitę necessarijs. Sicut visus ocꝺo: ita manui conuenit actio. Vel in oculo et in manu dextera possunt accipi fratres·vxor·filij propinqui·si qui sunt impedimento debemus a nobis separe: ne dũ ipsos lucrari volumus nosipsi pereamus. Vnde in leuitico de magno sacerdote dicitur cui⁹ anima cultui dei mãcipata est·ne super patrẽ et matrẽ vel filias polluatur·id est·nullius affectum sciat nisi eius cuius cultui dedicatur.

¶ Vel oculus ẽ mentis visus·dexter dignior exteriori: qui purgandus est ne scandalizet. Quia si ille semper in ꝓpiciatorium respicit: exterior frenatur lege eius·hic scandalizat concupiscendo illicita: sed est eruendus ne p

cum in vicium labamur.

¶ Si·Si contemplatio vertitur in tedium vel in arrogantiam: dimitte eam·et transi ad actiuam: qz melius est per actiuam saluari q̃q̃ per contemplatiuam perire.

¶ Erue eum. Ad litteram nullum membrum erui precipitur: sed interior visus qui dexter·et exterior qui sinister dicitur: per studiũ pij laboris si nocet est renocandus·vel remouendus·et etiam longe faciendus: vt scz nec in memoria habeatur. Eruitur oculus cum frangitur malus visus·proijcitur: cũ ex toto adnichilat: necꝫ trahere permittitur.

¶ Dextera manus ꝛc. Prospera operatõ vel aliqs adiutor strenuus intra vitę negocia·qui si scandalus est in lege dei: melius est illo ꝓciso saluari q̃q̃ cum illo damnari.

¶ Dextera manus est actio·oculus contemplatio·in qua scãdalisamur: dum ex infirmitate ad purum contemplari non valemus. In hac prodesidia et torporis ocio·i alia pro seculi frequentia et occupationis tedio illaqueamur. Et nota si quis ñ põt frui ptẽplatiua ñ torpeat ocio ab actiua·l'ne dũ occupat actiꝭ: aresçat ab interna dulcedine: cũ melius ꝓtẽplatiua possit proficere.

¶ Si dextera tua·i·si dum exequeris opera misericordię in actiua cadis in alia vicia: dimitte eam actiuã et transi ad aliud.

¶ Abscide eam et proiice. Si quis hoc prędicat de membris: affectu pietatis non debet audiri. Sed vt improbitas mox et prauitas actionum inde resecetur: vt quicquid in oculo mentis de via iusticię et morum probitate nos subuertit·et quicquid contra operationẽ virtutũ extra pulsat: procul pellatur.

¶ In gehennam. Nomen gehennę in ueteribus libris non inuenit sed prius a dño ponitur. Cui⁹ nois occasio est. Idolum baal fuit iuxta hierusalem ad radicẽ montis moria vbi siloa fuit·hęc vallis irrigua fuit et nemorosa et plena delicijs·et lucus in ea· ydolis consecratus· populus autem israel adeo insaniuit vt relicto templo ibi immolarẽt et filios suos incenderent dęmonijs. Et dicebatur locus iste gehennon·i·vallis ennon. Cõminat⁹ aũt de⁹ se impleturũ locum illũ cadaueribꝫ: vt vocet polliãdrum·i·tumulus mortuorum·huius ergo loci noĩe futura supplicia designantur.

¶ Det illi li·Scripsit moyses in deuteronomio·q̃ si uxor non placz viro propter aliquam feditatẽ: dimittat eã·qđ christus exponit·ob duriciã maritorum dici: non vt concedatur discidiũ: sed vt tollatur homicidiũ. Melius est enĩ diuidi q̃q̃ per odium sanguinẽ fundi. Christus vero solam fornicationẽ excepit: ceteras molestias iubet pro fide coniugij et castitate sustineri. Non est dimittere contempta carnalitate cũ uxore spũaliter viuere. Hic iubet uxorem non dimitti: qui alibi dicit: Qui non oderit patrem et matrẽ et fi· ꝛc. non potest meus esse discipulus. Ideo dictum est: quia in regno dei nulla est condicio vitę pũtis: quã qui non oderit·et vt finiatur optauerit·nondũ diligit regnũ dei. Odit g̃ nõ hoies quos poti⁹ vult secũ permanere: sed corruptibilẽ ꝓiunctionẽ in uxore·legẽ miserã nascẽdi et moriẽdi in parẽtibꝫ. Amat vero ęternũ esse sibi et oĩbꝫ illis. Sicut diligit inimicũ non in hoc q̃ inimicus et malus: sed q̃ hõ vt secũ sit saluus.

¶ Mo. cri. Permisit moyses dari libellũ repudij: ne ꝓpter odiũ funderet⁹ sanguis. Permisit fieri mala: ne fierẽt peiora·et p̃mittẽdo ñ dei iusticiã demõstrauit: sz a pcõ abstulit culpã peccãdi· vt·q·p̃ legẽ agẽtibꝫ: pcm nõ vidat⁹ eẽ pcm. Si g̃ pmissũ ẽ repudiũ·malũ q̃dẽ tm̃ licitũ. Hac rõe apli ꝓceperũt scđas nuptias ꝓpt incõtinẽtiã hoĩm. Permisit·ñ ꝓcepit·qđ pmittim⁹ nolẽtes ꝓcipim⁹: qz malas hoĩm volũtates ad plenũ phibere ñ possũ⁹

¶ Causa fornicationis. Quia in hoc fides castitatis et connubij

rumpitur·et ille non facit eā mechari:sed ipsa cā est reatus sui. Si autez pro fornicatione dimittit:a fornicatione debet esse immunis·nec aliā ducere licet dum illa viuit.

¶ Fornicationis causa. Femineq̄ fornicata est·vel viri ne fornicetur. Secz si vroz cogat ad ydolatriam·vel ad auariciam·vel ad alias illicitas concupiscentias. Non enim fornicatio est tm̄ stupri:sed generaliter q̄ lege dei aberrare facit.

¶ Reddes autē si iurare contigerit per creatorē iurabis: non per creaturam. Hoc enī per qđ iurat quilibet venerat· hoc amat·hoc timet. ideo lex p̄cipit vt nō iuretur nisi per deum Judei enim per angelos z hierusalē z elementa iurantes·creaturas venerabant honore dei. Sicut q̄ victimas deo immolabant ne eas ydolis immolarent:sic puul concessum est iurare per deum·non q̄ recte hoc fiat:sed quia meliꝰ est hoc deo exhiberi q̄z creaturis. Christus vero oīno iurare p̄hibet·i·ne quis·q·bonum appetat iusiurandū·z assiduitate iurādi:labatur in periurium. Jurat enī paulus deū testem facit·nō q̄ bonū sit iurare:sed q̄ necessarium·dum nisi iuretur homines sunt pigri credere quod est eis vtile.

† ¶ Quia debet manere innupta vel viro reconciliari.

facit·z †qui dimissaz duxerit adul

† ¶ Item in hoc non soluo:sed suppleo legē.

terat. †Iterum audistis quia dictum est antiquis. Non periurabis:reddes autem domino iuramenta tua. †Ego autem dico vobis

† ¶ Longe facio a periurio dū iurare p̄hibeo

† ¶ Sermo fidelis p̄o iuramento debet haberi.

non †iurare omnino neq̄z per celum:†quia thron⁹ dei est·neq̄z per terram:quia scabellum pedū

† ¶ Quando iuras per eam non propter eam sed q̄ culture dei deputata est.

eius est·neq̄z per †hierosolimam:

q̄ ciuitas est regis magni. Neq̄z

¶ Quāuis ad te nichil magis videatur pertinere † ¶ Quasi diceret quomodo nostrū est qui potestatem faciendi vel commutandi non habemus.

per caput tuum iuraueris:†quia non potes vnum capillum albū facere aut nigrum. †Sit autem

† ¶ Qui iurare p̄hibuit loqui docet. ¶ Quā do necessitas non cogit. † ¶ de re que est.

† ¶ de re que non est.

sermo vester †est est †non non.

¶ Quia aliquando necesse est iurare·et paulus iurat licet a malo fiat.

Qđ autem his abundantius est a malo est. †Audistis quia dictuz

† ¶ Neq̄z hic legem soluo.

¶ Scilicet reddet. ¶ In lege retributio

est:oculum p̄o oculo·dentē p̄o dente. Ego autez dico vobis †nō

† ¶ gra in euāgelio

¶ Quod agitur spū mansuetudinis † ¶ Malo non peccatoꝛ:sed temporali de quo subdit. Si quis percus:te·

resistere †malo. Sed si quis te p̄

¶ disputando † ¶ Conscientiam que scom deum est culpando·quod in nobis p̄ceptuum est. ¶ tuam.

cusserit in †dexteram maxillam:

¶ non offerendo·sed non resistendo.

† ¶ totum corpus ad affligendum.

p̄ebe ei et †alterā: Et ei qui vult

¶ Audistis quia dictum ꝛc. Aug. Lex modum vitiis instituit: oculum p̄o oculo. Q̄ si dici p̄t iniustoꝛ iusticia est. non quia iniqua est vltio quam lex statuit:sed q̄ viciosa est libido vlciscendi·magis q̄ ad iudicem p̄tinet hoc inter homines discernere·q̄ bonum hominem sibi expetere·hic enim redderet malum p̄o malo. Judex non:sed p̄o dilectione iusticię iustū p̄o iniusto·quod est bonum p̄o malo:qđ etiam deus in deo facit.

¶ Q̄ dicit·oculum p̄o oculo:non alteꝛ vult tollere:sed vtrū q̄z conseruare·dum minatur talionem. Quā etiam cum modo facit:vt iniuriam vindicta non transeat·et hec est pacis inchoatio et quasi iusticię inceptio.

¶ Perfecta pax est nullam velle vindictam quam facit gratia euangelij·quę iubet non tm̄ nichil mali reddi:sed nec resisti:vt sustineat·bonūq̄z rependatur.

¶ Non resistere malo. Justicia legis rudes instruit in initio iusticię·id est·non plus q̄z est illatū reddere. Justicia euangelij quę ducit homines ad regnū est non resistere malo.

¶ Non resistere·vt ipse idem · Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et dauid·Si reddidi retri·mi·ma·Et hiere·z maxillā dedi·p·Ecce idem dominus legis et euangelij.

¶ Malū tpale dicit·qđ tribꝰ modis fit. Cruciatu corpoꝛ·de quo dicit. Si quis te percusserit. Damno rez. vñ ait. Et ei qui vult tecū ꝛc. Angariꝰ operꝰ·vñ ait. Et quicūq̄z angariauerit te ꝛc.

¶ Prębe ei et alteram. Non tm̄ non repcutias:sed si vult alterā ferre patienter feras·hoc de iniuria corporis. De necessarijs autem si perdideris vnū:sine tolli z reliquū. Quid ḡ de superfluis? Et quicūq̄z angariauerit te:vade cū eo·hoc non tam pedibꝰ q̄z parato animo. Hystorialiter enī hec nec in iheſu nec in sanctis inuenimus:sed si quis cogit te seruire et solatiū sibi impendere:ꝑ passionis affectu patus esto multoplus impēdere Ita docet verus medicus quos ad salutē egrotoꝛ dirigit· mālsuete tolerare qđ illi intulerint ex infirmitate. Et tria ponit. Quia in hoc nūero nota perfectio·vt q̄ lꝫ impleuerit pfectā iusticiā se habere nouerit. Nec ibis vindicta p̄hibet:q̄ fit ad correctionē·q̄ z ipsa ptinet ad miscōiam·nec impedit ꝓpositū mansuetudinis: Sed hoc non conceditur nisi ei cui potestas ordine data est·z sine ira·vt pater in filiū.

¶ Hęretici disputādo si dextrū dogma vulnerauerint: p̄ebei z alterā dextrā. Justus enī non hz sinistrā·i·oppone ei aliud de scripturis testimoniuz. Et tādiu dexteras para donec lassascat. Vel si quis contēnit in te nobilitatē dei q̄ xp̄ian⁹ es:quę est dextera; tolerabiliꝰ sit tibi cōtemni nobilitatē scī:quę est sinistra.

¶ Alterā dicit:n̄ sinistrā:sed alterā dexterā:q̄ iustus totꝰ dexter est. Sicut de oth legit·vtraq̄z manu p̄o dextera vsus est:dū interioꝛ z exterioꝛ virt⁹ deo offertur.

¶ Et ei qui vult. Consilium est anteq̄z contendas. Licet quidē infirmis sua repetere:sed non contendere.

¶ Lucas econuerso. Qui aufert veste etiã tunicã noli prohibere. Quod non de his solis: sed de omnibus temporalib faciendum est.

¶ Tunicam. Vel tunica est aīa quã si quis perdere noluerit: dimittat pallium .i. corpus ad martirium.

¶ Spūaliter doctor tunicã tollit: cũ interiora vicia facit confiteri. vt est inuidia. superbia. z huiusmodi. Ille addit. z pallium: qui z exteriora. vt furtum et fornicationem non erubescit confiteri.

¶ Mille passus Hoc est iter sabbati quo designat perfectio spūalis. qz non licet in sabbato seruile opus facere.

¶ Alia duo. Vadit et alia duo: qui duz corpore tm in seruitutẽ redigitur: spũ et aīa .i. rõne z voluntate redigi est parat?

¶ Da ei. Quę honeste z iuste pñt dari Si dẽ facultas. da ei affectum verbo vl obsequio.

¶ Da ei. Ita. s. vt nec tibi noceat nec alij. pensanda est enim iusticia. Ita enī omni petenti dabis. si ñ id quod petit: sed melius cum iuste petẽtem correxeris.

¶ Et uolenti mutuare. Duo genera pīandi complectitur. Vel enim benivole damus. vel reddituro ꝓmodamus. Et qñq; qui donat non vult cõmodare. q. nichil mercedis in eo sit cum rem acceptã debitor persoluit. Sed vere ille qui etiã hoc iubet retribuit. Dicit ergo ne auertaris .i. ne alienes voluntatẽ tuam. hylarem enī da. di. deus. Sic z spūalis doctor verbi diuini ꝛgnus auditoribus debet accomodare: vt boni operis retributionẽ ab illis possit accipere et a deo mercedem sperare.

¶ Audistis. Qui legem implere venit. in fine ad caritatẽ plenã pducit quę est impletio legis.

¶ Odio habebis inimicum tuum. Forsitan intelligendũ est iuxta hoc qđ supra. Oculũ pro oculo ꝛc. Vel subtrahendo officia humanitatis.

¶ Diligite inimicos. Contra ecclesiam pugnatur tribꝰ modis. odio verbis. cruciatu corporis. Ecclesia econtra diligit. benefacit. orat. Hoc est nouum mandatũ. hoc de filijs irę facit filios dei. vñ sequit. vt sitis filij Adoptio filioꝝ sola caritate acquiritur.

¶ Benefacite. Ministrando cibum mentis vel corporis. Quod facit etiam qui dicit. cum huiusmodi nec cibum sumere. Omnia enim eo spectant vt fratres fiant.

¶ Singulis singula opponunt vt omnes partes malicię bonitate vincantur.

¶ Videntur contraesse imprecatões ꝑbaꝝ: quę non dicunt voto optantium: sed spũ prędentium.

¶ Orate pro perse. ꝛc. Augustinus. Non ait hoc pro fratribꝰ in qbus sunt aliquando peccata persecutione inimicoꝝ graviora. Vnde cuz iohannes dixisset. Si quis scit fratrem suum peccare non ad mortẽ: oret et dabit deus illi vitam: subdit. Est autem peccatum ad mortem nõ pro illo dico vt roget quis. vbi aperte oñditur quosdã frẽs esse pro quibꝰ orare non iubemur. Peccatũ ad mortem est: cum post agnitõem dei p gratiam christi oppugnat aliquis fraternitatem. z aduersus ipsam gratiam qua

§ Altercationis
tecum in iudicio contendere et
§ vestem interiorem † § Spũ fortitudis.
§ Exterius
tunicam † tollere dimitte ei z pal-
† § non solum tua sine altercatõne: sed teipsum ei prębe.
lium. † Et quicunq; te angariaue
↑ § vt sis paratus non tam pede q̄ aīo.
rit mille passus: † vade cum illo z
† § Quia paz est oĩa tolare nisi des beneficiũ addit. † § Rem vel correptõem. § Quia iocundo. qui miseretur z compassionem. su. in iuq; interest. non commodo.
alia duo † Qui petit a te: † da ei. z
volẽti mutuare a te ne auertaris
† § Beneficum quod inchoantis iusticie est.
Audistis quia dictum est. † Dili-
ges proximum tuum. et odio ha
† § Voluntatem: quod est infirmis permissuz nõ preceptum.
bebis † inimicum tuum. Ego aũt
§ Quod perfectum est non impossibile.
† § Non soluz non odiatis § Hec est latitudo consummate caritatis § Non tamen vicia
dico vobis. † Diligite inimicos
† § vicia odio. natura dilectioni est habenda.
vestros benefacite his qui † ode
runt vos. et orate pro persequen
tibus et calumniantibus vos: vt
† § Non enim natura sumus sed gratia. § Re quod iam es in spe. § vt dignitatem suam bonitatis intelligant. † § Qui vltr facit ↑ § .i. in sanctis electis.
sitis † filij patris vestri † qui in ↑ cę

† § Hoc exemplum pietatis est q̄uis z spūaliter possit accipi. † § Iusticie vnde di. vobis datur id est iusticie. vel hunc visibilem.
lis est. † qui † solem suum oriri fa-
↑ § Benivolos. z malignos † § Symbolez
cit super ↑ bonos et malos z † plu
doctrine. vel pluuiã vt terra fructificet
† § Amare amantẽ nature est. inimicum cari
it super iustos z iniustos † Si enī
tatis.
diligitis eos qui vos diligunt
↑ § Ex dilectõne. in celo nullam. z si hic de his enī potest dici. recepistis mercedẽ vestrã § Nullam § Merces filioꝝ sola adoptõ est
quam † mercedẽ habebitis? Non
† § Qui publica vectigalia exigunt. vel publica negocia seculi z lucra sectantur.
ne z † publicani hoc faciunt. Et si
§ Salutatio est quedaz spẽs oĩonis.
salutaueritis fres vestros tm̃ qđ
† § In hoc non plus facitis q̄ gentiles ex humano affectu hoc facientes † § gentiles quales geniti sunt. ethnos grece. latine gens.
† ap̃li? facitis? Nonne z † ethnici
† § vt filii patris esse mereamini † § Ecce ad q culmẽ prebuit suos § Scõm modũ hoĩm vt queratis prodesse inimicis
hoc faciũt? Estote † ergo vos † per
↑ § Sicut. imitatõne non equalitate. † § tota trinitas hic intelligitur per prẽm. § Adoptiõnis § Per grãm.
fecti † sicut et † pater vester cęlestis
§ Scõm q deus per naturam.
perfectus est.

C. VI.

§ In his aũt omnibus finẽ iusticie ne ponatis i hoĩm laude

Attendite ne

de inuidię fastibus agitatur. quod fortasse est peccatuz in spiritum sanctum. Peccatũ non ad mortem est: si quis non amorem a fratre alienauerit: sed officia fraternitati debita per aliquam animi infirmitatem non exhibuit. vnde christus ait: Pater ignosce illis: non enim sciunt quid faciunt. Nondum enim gratię spūs sci participes societatem inierant fraternitatis. Hęc differentia a iuda petrum negantem diuidit. non quia non sit ignoscendum peccanti: sed quia tanta est labes illius peccati: vt deprecandi humilitatem subire non possit. etiã si peccatum suum mala cõscientia agnoscere, et enumerare cogatur. vt iudas cum dixit: peccaui. facili? despe rans cucurrit ad laqueum: cui humilitate veniaz petijt. quod propter magnitudinem peccati iam ex damnatione peccati tales habere credendum est. et huic pęnitentię non ignoscat deus. cum etsi peccasse fateantur. z fecisse mala vehemẽter eos pęniteat: tamen huiusmodi affectiones mentis habent vt se non humilient ad petendam veniã. Mouere autez potest qđ iohannes in epistola de dilectõne dei z proximi tm̃ monere videtur vt fratres diligamus: cum dominus dicat et pro inimicis orandũ. Sed fratres intelliguntur non solum qui iam credunt: sed qui credituri sunt. pro quibus orandum est: vt fraterno fędere nobis sociantur.

¶ Filii. Non degeneres. quasi diceret. Accepta potestate operibꝰ agite: vt sitis filij renascendo per caritatem.

¶ Patris. Jam dicitur pater. Videte vt sitis filij renati ex deo qui ē caritas.

¶ Qui solem ꝛc. Hunc visibilez. Nam inquiunt in libro salomonis Sol iusticię non illuxit nobis. Et de pluuia doctrinę ꝓpha dicit. Super vnam ciuitatem pluit: et non super alteram.

¶ Solem suum. Quasi diceret. Quem fecit. cuius proprie sunt omnia quę de nichilo creauit. Quid ergo nos faciemus de his quę de munere eius accepimus.

¶ Publicani hoc fa. Exactores romanorum quos iudei sic vocãt: quia de re publica curam gerebant. Dicuntur et nomen traxisse a publio romano rege qui prius eos ordinauit.

¶ Et si salutaueritis. Si pro his tm̃ orauerit is qui aliqua affinitate vobis sunt coniuncti: quid amplius habet bñficiũ vestr̃ q̄ infidelium?

¶ Oportet fratres diligere et humiliter salutare: sed paz est.

¶ Perfecti. In caritate dei et proximi. Cumulus perfectionis diligere etiam inimicos. z orare pro illis sicut z christus fecit. C. VI.

¶ Attendite ꝛc. Qui hucusq; precepit de misericordia: nunc precipit de cordis mundicia qua deus videtur. Si enim non simplici intentione sed pro hominũ laude non probantur a deo opera misericordię: laus hominum non debet appeti: sed subsequi vt exemplo alios inuitet.

¶ Hactenus de iusticia euangelij. quę est super iusticiam scribaz z phariseoz. Nunc qua mundicia cordis eadem iusticia debeat impleri: quod in elemosina seruatur et oratione. Non enim monet hic vel orare vel elemosinã facere: sed q̄ aīo debem? facere. Agit enī ꝺ de mũdando corde

¶ Ut videamini. Nō prohibet videri· vt deus laudetur: sed videri· vt ipsi laudentur.

¶ Apud patrem. Cui⁹ gloriā filij q̄rere debēt· z omnia bona ad hoc vt placeant ei referre.

¶ Cum ergo facis ꝛc. A toto in partes: vt exponat quę bona non sint pro hominū laude facienda.

¶ Tuba canere. Forsitan conuocandi grā hoc fecerunt: vt oēs ūent quasi ad spectaculuz

¶ Ante se. Ante se tuba canit qui ante alios vult laudari: vt appareat maioz illis.

¶ Receperunt mercedem ꝛc. A deo cordis inspectore fallacię supplicium. De quib⁹ dicit. Recedite a me operarij dolosi· nomen enī meum habuistis: sed opera mea non fecistis

¶ Nesciat sinistra. Sinistra: vicia dextera: virtutes. Nō ergo agit virtus: nesciat elatio· vl vana gloria. seu aliqd vicium: sed lux rectę operationis fuget tenebras peccati.

¶ Sinistra est delectatio laudis. Dextera intentio implendi precepta dei. Lux ergo conscientię facientis elemosinam pro precepto dei implendo miscet se laudis appetitio: Jam sinistra est conscia operis dextrę. Cum vero sola cupiditate alicuius terreni volunt aliqui misericordes videri: sola sinistra operatur quod prohibet dominus dum nec p̄miscerī permittit. In bona autem conscientia multi faciunt elemosinam: qui nō habent aliquid quod exterius dent.

¶ In abscondito. In abscondito elemosina fit: quę nullis miscetur tenebris. Lux intus est· tenebrę extra

¶ Videt in abscondito. Videre dei est approbare. Illa antē tm approbat quę sunt abscondita· quę extra sunt non placent ei neq̄ approbat.

¶ Et cum oratis. Ad superiora coniungitur hęc sentētia. Supra dixerat. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus· h̄ subdit. Et cum oratis.

¶ Non prohibet orare: sed in orando hypocritis similes esse.

¶ In angulis ꝛc. Quasi absconsores precum· z tamen in plateis vt videantur· z per hoc amplior gloria. Alle gl. In angulo orat qui in absco dito se orare simulat· z tn̄ in platea cum famam captat.

¶ Anguli platearum sunt· vbi via per transitum vię ducitur· z quadriuium reddit. Non enim nefas est videri: sed appetere videri.

¶ Receperunt mercedem. In his non solum vera merces prauę intentione euacuatur: sed vicium simulationis z irrisionis contra deum augetur.

¶ Tu autem ꝛc. Hoc simpliciter intellectum docet vanam gloriam mundi fugiendam. Sed magis videtur precipi vt inclusa pectoris cogitatione· labijsq̄ compressis· oret deum· Cubiculū autem est cordis secretum. Hostium carnalis sensus per quem hęc exteriora improbe seu gerunt· z turbę fantasmatum orantibus obstrepunt. Parum est ergo cubiculum intrare si importunis cogitationib⁹ hostium patet. Sed resistendum est carnali sensui: vt oratio spiritualis ex intimis cordis dirigatur ad deum.

¶ Cubiculum est secretius mentis arcanum. Ad hoc pulsat sapientia dicens. Sto ad hostium et pulso· fides aperit· spiritus intrat z exaudit.

¶ In fide interiori z dilectiōe oratur deus: non strepitu verboz: sed deuotōne virtutum.

¶ Intra: totuz hominem interiorem colligendo in se.

¶ Clauso hostio Sensib⁹ clausis: ne turbę fantasmatum exteriorum occurrant

¶ Vel hostium vocat amorem vel timorem huius seculi. Sicut enim omne bonū ex timore et amore est dei: sic omne malum ex amore z timore seculi. His clausis· id est· ablatis: ora.

¶ Patrem. Quē intus habes per fidē vnde. Apud me oratio· d· vi· m·

¶ Orates autem nolite ꝛc. Sicut hypocritarum est ostendi et placere hominibus: ita gentilium est multiloquium a quibus z cepit. Hi enim exercendę linguę magis operam dant q̄ mentem mundande: vt hoc nugatorij officij genere ad cum prece hectenūs tranlferant· putantes q̄ sicut oratori indicem· ita z ipsi deuz flectere queant.

¶ Gentibus erat necessaria verboz multiplicitas propter deos quos nescirent quid illi peterent nisi illorum verbis instructi. Damnat autem multiloquium de infiditate: sed non multas laudes· non multas obsecrationes in cordis puritate· quod sancti faciunt. Et ibesus legitur fecisse qui pernoctauit in oratione. Sed verbo tenus sine affectione vacuas aures dei implere malum est quasi in hoc audiamur.

¶ Putant enim. Putantes q̄ persuasibilibus verbis deus mulceatur· Vel si absens est vocetur· z qd̄ nescit verboz ambagib⁹ doceatur.

¶ Nolite. Non enim apud deum agēdum est verbis: sed rei· intentione cordis· affectu simplici· qnę cum dicamus: nō eū docem⁹: sed nos tēpore orandi recordamur.

¶ Scit enim. Cur ergo scienti loquimur? Nō vt nostrę faciamus indicium voluntatis: sed vt excitemus pię deuotionis obsequium·

¶ Ideo non est opus narrare sed obsecrare· quod est obsequium iusticię Vult enim deus rogari z venerari: vt bonitas eius deriuetur ad plurimos· z status iusticię seruetur apud subiectos.

¶ Pater noster. Beda. Inter cętera salutaria monita z diuina quibus consuluit credentibus: formam orandi ꝓposuit· disciplinam tradidit In hac oratione nō docetur quę nesciat deus: sed quę vult prestare suppliciter veneratus. Vnde z orationem composuit breuibus verbis: vt sit nobis fiducia cito annuēdi quod breuiter vult rogari· Quib⁹ nec opus esset ad eū qui omnia nouit: sed vt noster affectus qui eū deo agit discerres quas oraret n̄ verba quę diceret. Vnde nō his solum verbis oratur· sed et alijs contentis sub eodem et non alio sensu· quib⁹ etiam cor nostrum accenditur. Et hi sunt veri adoratores· qui filij per grām· adorāt patrem in spiritu et veritate.

ti⁹ sicut hypocritę· qui amant in

synagogis et in angulis platearū
ꝺ vt melius videri possint. ꝺ Non būliati.
† ꝺ hoc fine· q̄ in hac constituunt finem ora
stantes orare: † vt videant ab ho
tionis.
minibus. Amen dico vobis rece
† ꝺ Laudem hominum ꝺ Quam petierunt.
ꝺ Non dei.
perunt † mercedem suam. Tu au
† ꝺ Non extra querendo deū ꝺ quē diligis fide
teneas.
tem cum oraueris † intra in cubi
† Repullis omnibus que improbe se ingerūt
† ꝺ Sic ora vt filius· idem q̄ renatus· z ad q̄
culum tuum † et clauso hostio † ora
renatus ꝺ Qui adoratur in spū et veritate.
patrem tuum in abscondito· z pa
† ꝺ In cordis intimo ꝺ fructum oratōnis.
ter tuus qui videt † in abscondi
et mercedem fidei. † ꝺ vult deus vt oretur
to reddet tibi. † Orantes autem
nolite multum loqui sicut ethni
ideo vt desiderā det: et ne vilescat qd̄ dederit
ci faciunt· putant enim q̄ in mul
† ꝺ verbis cor accenditur z in precibus serena
tiloquio suo exaudiantur. † Noli
tur
te ergo assimilari eis. Scit enī pa

ter vester quid opus vobis sit an
† ꝺ Ergo docēdi estis quid petatis Etsi alis
verbis: tamen sic ꝺ vt doceo· z q̄o doceo· z
quid doceo.
teq̄ petatis eum. † Sic ergo vos
ꝺ de malis remouendis z bonis acquirendis
† ꝺ Breuis captō premittitur· p̄ nē qui ex ī cel
orabitis. † Pater noster qui es

ꝺ Id est· opera iusticie que abundat plus q̄ scribaz z phariseorum † ꝺ Appetendo laudem
iusticiam vestram faciatis † coram
eo z. ꝺ hoc fine
hominibus vt videamini ab eis
ꝺ hoc enim deputatur pro mercede cuius amore fit.
Alioquin mercedem non habebi
ꝺ Cuius amore non fecistis
tis apud patrē vīm qui in celis ē
† ꝺ Elemosina est pars iusticie † ꝺ noli vel le innotescere.
Cum ergo facis † elemosinam: † no
† ꝺ Ad gloriam tuam † ꝺ hypocrita est qui simulat quod nō est representator alterius per
li tuba canere † añ te: sicut † hypo
sone
critę faciunt in synagogis z in vi
ꝺ Eo fine.
cis vt honorificentur ab homini

bus. Amē dico vobis receperūt
ꝺ Merces sua laus humana quam acceperunt
† ꝺ Et non dei. † ꝺ Quia sunt aliqui qui fauorem querunt cum aliqua mercede eterna
mercedem † suam. † Te autem faci
† ꝺ non se misceat laudis appetitus vel vicium aliquod·
ente elemosinaz: † nesciat sinistra
† ꝺ dum precepta dei implere contendis
tua quid † faciat dextera tua· vt sit
† ꝺ Id est· in bona conscientia· vbi homo non videt ꝺ Nichil extra querat: sed abscondatur· sic q̄ vita tua cum christo sit abscondita.
† ꝺ Qui est discretor intentionum
elemosina tua † in abscōdito· z † pa

ter tuus qui videt in abscondito

reddet tibi. Et cum oratis non eri

¶ Nulla oratio magis spiritualis est q̄ illa quę ex ore filij qui est veritas processit.

¶ Pater noster. Cui non timore sed amore hereditatis seruimus. Duz pater dicitur: de adoptione cogitemus: vt patri pium affectū rependam⁹ Dum dī noster: fraternitatis admonemur: cum sit cōmunis adoptio omnib⁹. Nemo dicat meus·qđ proprie filio conuenit cui pater est per naturā vnde alibi. Vado ad patrem meum: spāliter per naturā·z vestrū: coniunctum per gratiam

¶ Pater noster dicitur·quod commune omnib⁹·nemo dicat meus·quod soli christo conuenit: qui filius est per naturaz alijs conceditur communis grā adoptōis

¶ Monetur nobilis et diues non superbire contra minores. Non enim vere pōt dicere·pater noster: nisi frēs sint. Cauendumq̄ etiaz est cuiqz a sordib⁹: ne tanto patre sit indignus. Antiquis vt seruis dicitur dn̄s·nunc per gratiaz pater·in quo fiducia. Quid negabit filijs qui iam dedit q̄ pater est?

¶ In cęlis. Spūalib⁹·vt ad spūalitatē in qua habitat festinare discamus·z cęlestia ab eo quęramus.

¶ Sanctificetur nomen tuum. Videnda est haz distinctio septē petitionum. Nam cum vita nostra temporaliter agitur speraturqz eterna priora sunt dignitate eterna: bis tū prius acceptis. In his septem petitionib⁹ omnia bona pn̄tis vitę vel futurę continent: in quib⁹ est ordo mirabilis·vt in ysaia legitur. Sicut septē dona sancti spūs a summis incipiunt: z vsqz ad infimū sapiētię decurrunt: ita ordo precū a summis vsqz ad finē vt a malis mundi liberemur: extenditur. Si autem in vtrisqz a fine incipimus ad perfectionem fit ordo ascensionis. Si autem a summis (q̄ hoc de supernis accipiū⁹) fit ordo descensionis. Sed q̄ per hęc nos ab imis ad summa consurgimus: septem beatitudines quę per eadem dona querunt de imis gradatim ad summa perueniunt. In precib⁹ ergo est vt impetremus dona. In donis: vt operemur mādata. De operatione beatitudies sequuntur. In eterna vita trium primaz petitionū impetrationes fiunt·licet hic incipiāt·nam z sanctificatio nominis ab ipso humili aduentu agi cepit·z aduentus regni in fine mundi manifestabitur·z perfectio voluntatis ipsa perfectione nostrę beatitudinis z seculi terminatōne complebitur Et hęc tria consummata in eternū manebūt. Reliqua quattuor ad istam vitam pertinent. Panis enim spūalis z si eternus tū pertinet ad hoc tempus inquantū quotidie ministrat animę. Et forsan ideo panis dī: q̄ laborando z disserēdo discit·. Tūc erit vt potus: qū sine labore hauriet Et nūc peccata nostra nobis dimittuntur z dimittimus. Et nunc tentationes vitam nostrā infestant. Et liberatio a malo ad hanc vitam pertinet: quam iustitia dei mortalem meruimus·vnde grā eius liberabimur.

¶ Videtur autē iste septenarius numerus illi congruere: ex quo totus iste sermo manauit. Si enī timor dei est quo beati sunt pauperes spū: qm̄ ip·est re·cę·petamus vt in nobis sanctificet nomen dn̄i timore casto pmanente in sclm scli. Si pietas est qua beati sunt mites·q·ip·p·t: petam⁹ vt veniat regnum·vel in nos: vt mitescamus nec ei resistamus·vel de cęlo in terras in claritate aduentus vbi lętabimur sicut dī: Venite be·pa·m·Si scientia est qua beati sunt qui lugent·q·i·cō: petamus vt fiat voluntas: vt consentiat caro spūi·q̄ non est luctus nisi q̄ ista contra se confligunt vt cogamur dīe. Infelix ego homo quis me lib·de c·mor·h⁹. Si fortitudo est qua btī sunt qui esuriunt z sitiunt iu·q·ip·sa: Dicemus vt detur nobis panis quotidianus quo fulciti: ad illā satietatem perueniamus. Si consilium est quo btī sunt misericordes qm̄ ip·mise·conse: dimittamus·z nob dimitti oremus. Si intellectus est quo beati sunt mun·cor·qm̄ ip·d·vi: orem⁹ non induci in tentationē per aspera vel blanda: ne non sit simplex cor·dum non simplr bonum petat in omnibus quę agit. Si sapia est qua beati sunt pacifici·q·fi·d·vo: oremus liberari a malo·liberatio enim facit liberos·i·filios: vt dicamus spū adoptōnis·abba pater·Amen: significat in omnibus his petitionib⁹ indubitanter a dn̄o tribui quod petitur: si vltimę condicionis pactum seruare non negligimus·vnde subdit· Si dimiseritis ꝛc.

¶ Sanctificetur. Hic spiritum sapientię oramus ne a sanctificatione nominis in aliq̄ discrepemus: sed pīis nomen in filijs moribus z vita oñdatur

¶ Nomen patris in nobis est·qui filij dicimur: quod petimus sanctificari. Nō vt ipe sanctior sit: sed vt in nobis operet augmentū suę sanctificationis·nam sanctificatio filioz nomini eius attribuitur. Ita dicit sanctificari sicut clarificari z magnificari in nobis. Sanctificet·i·ita sicut est sanctum habeatur hominibus·z ita innotescat illis deus: vt non putent aliquid sanctius.

¶ Adueniat regnum tuum. Hic spūs intelligentię petitur: quo mundatur cor: vt deus videatur. Duricia z potestas dyaboli excludit z in futuro perfectius·cū ei aduenerit omnē principatū z potestatem·z tra· regnū deo patri. Cōgrue sequitur: vt post adoptionē filioz·regnum petamus qđ filijs debetur.

¶ Regnū dei semp est: sed veniat·i·manifestetur hominibus quibus vt lux cęcis non videtur·qđ nullus ignorare poterit: cum filius iudicare venerit. In q̄ regnabūt z sancti·vt dicit·

Sanctis Sin secretis † tales fac in quibus sanctus appareas· donum est sapientia: virtus vero par. ↑ Nomen quo filii dicimur ; In nobis: vt qui in baptismo sanctificati sumus: in eo qđ cepimus perseuere mus.

in cęlis. †Sāctificet ↑nomē ; tuū
donū est intellect⁹: virt⁹ vero mūdicia cordis
↑ donum·consilium·virtus· misericordia.
Adueniat regnū tuum. ↑Fiat vo

luntas tua sicut in cęlo et in ter
donū fortitudo·virtus esuries et sitis iusticie
ra. Panem nostrum supersub
; Qui solus potes. dum dicitur hodie
↑ vt liberi redeamus ad patriam donum
scientia virtus luctus.
stantialem ; da nobis hodie. ↑ Et
; Conuersis. † Quib⁹ tenemur pcā
dimitte ; nobis † debita nr̄a sicut

¶ Regnū dei semp est: sed veniat·i·manifestetur hominibus quibus vt lux cęcis non videtur·qđ nullus ignorare poterit: cum filius iudicare venerit. In q̄ regnabūt z sancti·vt dicit·

¶ Spū intelligentię regnū futurū ingredientib⁹ declaratur·z mundicia cordis attribuit: per quā deus ibidē regnās sicut est videbitur vbi spūs sapientię complebitur. Septima sanctificatio nōis eius. In pfectōne senarij aduētus regni poscit vt curram⁹ omēs in vir pfectū: deinde in eo q̄ escētib⁹ sāficet ipse ī nobis: dū nos in illo sāficamur. Eius requiē iure posscimus in nobis sāficari: vt plenniter in eū sāficati requiescam⁹·in qua sāficatōe pax btūdīs firmat z plena sapīa donatur.

¶ Fiat uo·t. Hic petit spūs consilij·per quē volūtas dei inq̄rit vt a nobis impleatur.

¶ Voluntas dei in terris sicut in cęlo spū consilij regit. Nobis etiā op⁹ est spū cōsilij vt volūtas dei dirigat in nobis vt imitādes in re cē possimus

¶ Voluntas dei semper fit: sed oramus vt libertas nr̄i arbitrij societur per grām suę volūtati·quę est sāficatio nr̄a z vita eterna.

¶ Volūtas dei est preceptoz eius custodia.

¶ Sicut in cę·et in·ter·Sicut in angel⁹ ita in hoīb⁹. Vel sicut in iustis ita in pcōrib⁹ conuersis. Vel sicut in christo ita in ecclesia. Vel sicut mente seruio legi dei: ita et in carne.

¶ Scdm spm cęlū·scdm carnē terra sum⁹. Oramus ḡ vt sicut ī cęlo·i·in spū ita ī terra fiat volūtas·vt caro z spūs sit hō spūalis de q̄ dī. Cor meū z ca·m·ex·in d·vi. Nec tm̄ orat vt bona velim⁹: sz fiat volūtas in nob⁹ vt viuamus tibi·n̄ nobis·Hęc tria perfecti⁹ habent in futuro: sed hic iterim ex pte oramus vt postea pfectius habeātur. Quattuor sequētia pn̄tis vitę sunt presidia.

¶ Panē nostrū. Esuries iusticię vt ad saturitatē ptingat: fulcit spū fortitudīs. Ideo oramus panē no·q·d·no: sine q̄ fame moreremur.

¶ Panis corpus xp̄i ē·l'xp̄ū dei vl ipse deus q̄ q̄tidie egemus·vel qui est super omēs substātias.

¶ Hic est panis viuus qui de cę·des·cuius naturę sublimitas sup omēs substantias est.

¶ Nostrū. Quia xp̄s noster est factus·z deus p̄ eū xp̄o omīa nob⁹ donauit. Ideo oramus vt qđ nostrū est per donū: quotidie detur p effectū.

¶ Supersubstantialē·Vl q̄tidianū. Quia q̄ edūt me adhuc esu· Hic quotidian⁹: ī patria eter⁹. Hic panis assidue per fidē z caritatē interius reficere dz: q̄ sine eo nēo viuere pōt. Vel panis dicunt spūalia p̄cepta: quę semper sunt exercēda vel cōseruāda.

¶ Et dimitte. Post cibū petit veniā pcōz: vt qui a deo pascit ī deo viuat·z ad vitam eternam perueniat.

¶ Dū dicim⁹·dimit.no·de·no: spm̄ scię rogam⁹ q̄ delicta intelligim⁹ q̄ sine spū scię n̄ intelligūtur. Scia quippe ad vsū tpaliū ptinet q̄ xp̄us ē inuitādis mal⁹ z petēdis bonis vt nr̄a z aliorz ptagia plorem⁹·bona cupiamus. Magni tres gradus·nam qui liberat a malo iā heret summo bono Liberat⁹ petit liberatorē: ne itez ducat in tētationē. Sed q̄ in hac vita nec iustus sine pcō vivit: sic petit inde liberari: vt sciat q̄d ex caritate frib⁹ debeat. Sed q̄ nondū visiōe dei fruimur: cibū ī via ē necessari⁹: vt q̄mq̄z ad patriā veniamus. Vnde panē petimus·ad quē nēo peruenit sine spū fortitudinis vbi ergo fortitudo: ibi esuries iusticię. Eternus enim cibus plenitudo est iusticię. Quotidianus: dum quotidie illam esurientes implemus.

¶ Sicut. Ecce qua cautione constringimur. In qua etiam nos adinuicem ad misēdiam inflectit·z peccantib⁹ in se veniam promittit·z nobis et per nos alijs veniam promittit.

¶ Culpę ꝛ̄niaꝫ non debemus negare. vnde. Cum oratis remittite si qđ habetis aduersus aliquē. aliter enim pater ꝟester non dimittet vobis pec cata ꝟestra.

¶ Pecuniam alicui repetere conceditur: sed debita peccatoꝝ petenti re niam nunqꝫ iuste negamus.

¶ Et ne nos inducas. Sed spiritu scientię illustra: vt sciamus qui bus malis inuoluimur. ꝛ vt lacrimę prosint rogamus. Dimit. no. de. no.

¶ Et ne nos. Non ꝙ ipse inducat: sꝫ ꝙ ꝟelerit ꝛ ire permittit. Non ꝟero ꝑcatur nō temptari: sed nec ad modicū vīci. tentatio enim ē necessaria ad coꝛonam.

¶ Et ne nos ꝟeteres in temptatione sinas vinci. si sinas tenta ri: sine qua nullus ꝓ batus est.

¶ Sed libera nos. Hęc vna peti tio tantum continet quantū omēs superi ores.

¶ Vt spū timoris dei omnia noxia intꝰ et exterius pellantur: et sub paupertate bea te viuamus.

¶ Sed libera nos. In illam quę nondū est ne sinas induci. et ab ea in qua sumus ducti liba. Quo fcō nichil est metuenduꝫ nichil restat oꝛandū.

¶ A malo. Omni visibili et inuisibili. Hęc liberatio quoti die necessaria ē. dū si ne malo animę ꝛ coꝛporis n̄ viuitur. Sed in fine complebit. qn̄ immorta les et impassibiles erimus.

¶ De imis ad summa gradatim sic ascenditur. A malo per spiritū timo ris liberamur. Inde liberati paupꝛes spū ꝛ reb esse cupimus. duꝫ dicimꝰ ne nos inducas in tentationem. Spiritū pietatis rogamus: vt homo inte rioꝛ mansuescat et mitis fiat: ne tentatione moueatur.

¶ Precib laboꝛandū est vt dona ꝛcipiamꝰ ex grā. Donis agendum: vt ꝛeniamus ad merita. Pro meritis beatitudo sꝑanda. Alioquin nec sine pręcib fidei ad donum. nec sine meritis ad beatitudinē ꝑuenitur

¶ Nichil deest qđ his septem petitionib non contineat. siue ad pn̄tem siue ad futuram pertineat vitam.

¶ Satis compendiose tradidit christus. non modo disciplinā mandato rum: sed ꝛ precū ꝛ donoꝝ: vt paucis ꝟerbis mēoꝛię res multiplices ꝛ necessarias cōmendaret. ꝛ sic simplicitas fidei sufficientiā salutis sue cito addi sceret. ꝛ prudentia ingenioso ꝙ amplius profunditate mysterioꝝ stupesce ret. Hinc ysaias. Sermonē breuiatū faciet dns̄ super terrā. Qm̄ ita bre uiauit vt memoꝛiter capi possit. Ita reb impleuit vt nēo sine grā spūssan cti ꝑcipere possit.

¶ Si enim dimise. Formā imposuit qualiter velimꝰ iudicari. Vnde indulgentib coꝛam deo fiducia rn̄det impetrandi. exigētes ꝟero pęna re moꝛdet vltionis ꝟel damnationis.

¶ Deus mauult inuenire cui indulgeat qꝫ quē puniat. Ideo in nostra potestate posuit qua conscientia iudiciū dei quisq; ꝓuocet erga se: ꝛ qūo sententiā tanti discriminis possit temperare. Omēs debemꝰ: ꝛ indulgētia patris omnib est necessaria. Ideo ex animo alijs dimittamus: vt maioꝛa seu plura nobis relaxentur.

¶ Hoc in fine concluditur: vt certū sit nobis quid in oīonib ꝑmiserimꝰ neq; aliud exigit iudex quē rogamus: nisi vt tales simus fratrib qualem eum nobis poscimus. Et qui hoc n̄ facit duplicater reus est. primo qꝛ pecca uit ꝛ debet. deinde qꝛ ām̄onitus a iudice. fratri non indulget.

¶ Vnde. Cum oratis: remittite si quid habetis aduersus aliquem. aliter ei pater ꝟester non dimittet vobis.

¶ Si autē non. Nulla excusatō relinquitur qꝛ vnusquisq; scōm hāc sententiam in futuro iudicabit. Ex hoc patet ꝙ vnusquisq; in sua infideli tate condemnatur.

¶ Cum ieiunatis. Postq; docuit qūo oꝛandū sit: docet de ieiunio quod itez ꝑtinet ad mūdiciā coꝛdis: ne n̄ sit simplex ad deū. dum ad er terioꝛa rapitur.

¶ Nolite fieri. Non ꝓhibet virtutē: sed fictā virtutis sꝑeciem.

¶ Bonum est ieiu nio ꝓ ꝑcatis tri stes eē ad ꝑnitentiā et būiliare animā no strā. vn̄. Coꝛ cōtri tum ꝛ būiliatū deus non ꝟespiciet. Sꝫ mi sticiā quę ꝓ laude est. ꝓhibet. Vnde non ait simpliciter. Nolite ieiunare: sed addit. sicut hypocri tę tristes.

¶ Exterminant id est. extra termios humanę conditōnis obducunt. Sicut de nitoꝛe ꝟestium iactan cia est: sic; de nimio squaloꝛe ꝛ macie.

¶ Demolirī ē. q. dis sipare. ꝛ ꝟenustatem ꝟultus quasi ad ni chilum redigere.

¶ Facies suas. Luctuosis soꝛdibus in quib etiā iactan tia ē. ꝛ magis sub spe cie religionis ꝟecipi unt.

¶ Nota non debere oues ꝟelles suas de ponere sꝫ ꝟestiri: si ali qn̄ lupi eis se ꝓtegūt

¶ Vngę caput tuum. Spūali lętitia mētem refice diebꝰ abitinen tię: vt dilectionis odoꝛ flagret in operib misericordię. Conscientiā laua lacrimis: vt sit mūda coꝛaꝫ deo. Non enim sufficit opus miscdię sine mū da conscientia. nec hoc sine illo.

¶ Palestinis mos erat in festis caput ungere. ergo caput vnge. id est. fe stiuum et hylarem te exhibe. et mētem spūali oleo refice. et de ieunio non quęras laudem exterius. Sed qꝛ sic a sęculo auerteris coꝛam deo gaude as. ꝛ sic faciem. id est. coꝛ mūdabis a soꝛdib. quib remotis. deum ꝟidere licebit.

¶ Vnge caput tuum. Ecce nondum omnia in nouo testamēto ad litte ram. Ridiculi enim essent in ieiunio oleo delibuti: sed spiritu amoꝛis eius cuius passionib debemus participare nos macerando: mēs debet inungi et non oleo adulatōnis aliter vana sunt ieiunia.

¶ Christus factus est vngētum nobis. quod effusum per passionem mor tis. ecclesiam suam suo odoꝛe impleuit. Ideo non alterius causa ieiunare debemus: sed eius perfusi spū per abstinētiam macerātes carnē eius passi oni participemus. Illo ergo vngamur. vt opera misericordię cumulent. et caritas interius diffundat. qꝛ sine illo calix nostri ieiunij non inebꝛiat affectu pietatis.

¶ Deo ieiunat qui ꝓ amoꝛe eius se macerat. et quod sibi subtrahit al teri largitur.

¶ Et pater tuus. Pater per fidē intus est. et remunerat in abscōdito facta. Ibi ergo ieiunā duꝫ quo ipse videat. Et necesse est vt ieiunās sicie iunet: vt ei placeat quē in pectoꝛe poꝛtat.

¶ Nolite thesaurisare ⁊c. Ad mundiciam coꝛdis terrena ꝛogari ꝓcipit.

¶ Nolite thesaurisare. Qui ieiunat. vel seruando qđ non edit. vel glo riam quęrendo. in terra thesaurisat. Qui ꝓpter deū in cęlo. id est. in ęter nitate. et si specialiter de elemosina moneatur: tn̄ de omni opere virtutum accipitur. Quia quicquid ꝓ deo fit in eo ęternaliter recipiemus. Erugo metalla cōsumit. tinea ꝟestes. qđ ab his intactū est tollūt fures. His tri bus modis omnis auaricia condemnatur. ꝓtereunt enim omīa quę pos sidentur. Moraliꝫ. Si quid in carne gerimus thesauros in terra ꝓdimus

† Eo pacto. aliter nullus totius oꝛationis est fructus. † veniam petentibus.

et nos dimittimꝰ † debitoꝛib nr̄is

† donum pietas: virtus mansuetudo † In temptationē inducitur qui temptatione frangi tur.

Et ne nos inducas in † tēptationē

† donum timoꝛ. virtus paupertas.

Sed libera nos a malo. Amen.

† Cōmendat conditionē † vos qui estis qua si dii † Qui in hoc ꝙ peccant homines sunt

Si enī † dimiseritis † hominibus

† Ecce fiducia magna

peccata eoꝝ: dimittet et vobis

pater ꝟester cęlestis delicta vꝛa

† Iudicium sine misericordia fiet eis qui non faciunt misericordiam.

Si autez non dimiseritis homi nibus: nec pater ꝟester dimittet

vobis peccata ꝟestra. Cuꝫ autem

† † Id est. ipsa vultus tristicia ostentare ieiu nium † † Repꝛesentatoꝛes alterius persone. † Qui non virtutibus student: sed fauoꝛē vulgi excitant.

ieiunatis † nolite fieri sicut † hypo

† † Pro demoliuntur. hoc e im proprie de ex ulibus.

critę tristes. † Exterminant enim

† † finē intentionis vt supra repꝛehendit hic. † vt dissimules aliis ꝟideantur. ꝛ ipsa ꝟilitate vltra homines ꝓdicentur.

facies suas: † vt pareant hoibus

ieiunantes. Amen dico vobis re

† † Laudem quam ꝟoluerunt: non adoptionē filioꝝ † † Sic vni dicit quasi omnibus.

ceperunt † mercedem suam. † Tu

† † Caput vngit qui spiri tuali leticia interius pigꝛescit.

autem cum ieiunas † vnge caput

tuum et faciem tuam laua: ne vi

† † hominibus ieiunat qui fauoꝛē coꝝ captat † visibilibus.

dearis † hominibus ieiunans: sꝫ

† Celesti. † Qui est inuisibilis. † al. so. per fidem in coꝛde.

patri tuo qui est in abscondito.

† In conscientia vbi ipse est.

et pater tuus qui videt † in absco

† † pendet de hoc quod dictum est. ne videa ris ho. ie. † † diuitias reponendo. spē ꝟobis collocare in terrenis.

dito reddet tibi. † Nolite † thesau

† i. in transitoꝛiis

rizare vobis thesauros in terra

† i. superbia † Inuidia † dissipat ꝛ cōsu mit.

vbi erugo et tinea demolitur et

dum pciosos coꝛpis sensus in terrenis desideriis occupamus: quos erugo. i. libido consumit. Porro tinea. tamoꝛ ira ⁊ superbia ⁊ cetera vicia destruunt. quibꝫ si quid restat dęmones furantur.

¶Omne terrenū vel erugine consumitur. vt aurū ⁊ argentū. vel putredine ⁊ vermibꝫ soluitur vt vestis. vel qđ ab his immune est a furibꝫ tollitur. vt lapides pciosi. In his ergo omne genus auaricię reprehenditur.

¶Rab. Allegi. Erugo significat superbiā quę decoꝛē virtutū obfuscat

Tinea quę vestes latenter rodit. inuidia est quę ⁊ studiū lacerat bonū. ⁊ compactionem vnitatis dissipat. Fures sunt hęretici ⁊ dęmones qui sp ad hoc sunt intēti. vt spūalibꝫ spolient.

¶Thesaurisate autem. Quasi dicęret. Cū ieiunatis aut aliquid boni opeꝛis agitis: ibi recondite vbi coꝛruptō nō possit accedere.

¶In cęlo. Id ē. omnem spem in cęlestibꝫ ponite. fide gradientes. caritatē amplectentes.

¶In cęlo. i. in spūali firmamento. qđ nō transit. cęlum ⁊ terra transi. vꝛ. aūt mea nō transi. Si ergo coꝛ est in cęlo: mundū est: qꝛ munda sunt cęlestia. Si aūt in terra volutatur: qūo mundum est: id est. si quid agit vt terrena consequatur. qūo mundū est: Si etenim illa in genere suo munda. tamē foꝛdescit res dignioꝛ dum inferioꝛi miscet. vt aurū argento: argentum plumbo.

¶Ubi est enim thesaurus. Si in terra: coꝛ est deoꝛsum si in cęlestibus: coꝛ est in christo fixum.

¶Lucerna. Pꝛosequitur mundiciā coꝛdis. Sicut oculus mębra ad operandū dirigit: sic intentio ⁊ lux fidei omnes virtutes. Lucerna est lumen in testa: sic caritas in fide. Cum fides cessabit: sola caritas lux erit.

¶De exteriori docet officiū interioris hominis. intentione mentis ⁊ luce fidei omnes virtutes illustrātur. vt reddant lucidum coꝛpus.

¶Item. ad mundiciā coꝛdis ꝓpꝛie hoc capitulū est. vel grā pꝛioꝛ operū quę palam apparent.

¶Si fuerit oculus. Si pura intentione quę potes bona agis: opera sunt lucis. etiam si non ita hominibꝫ videaꝫ. Si peruersa intentio est: pꝛauum est quicquid agitur: ꝛsi videatur rectum.

¶Oculus vnus ⁊ simplex est. s. caritas quę modo lucet in fide sic in testa

¶Si aūt o. t. ne. Si intentio non est ex fide: totus homo interioꝛ tenebꝛosus est. Quia quod non est ex fide peccatum est.

¶Tenebrosum erit. Quando quidē intentio sequens opus informat. Ergo si bona quę agis qꝛ mala intentōne fiunt: tenebꝛę sunt: quid ea quę per se mala sunt. ⁊ mala intentione fiunt:

¶Si ergo lumen. Intentio qua facimus quodcūqꝫ quę in nob est nota: lumen dicit. Exitus vero rei incertus est. vt cum quid alicui do vel ago: nescio vtrum cedat ei bono an malo. ⁊ ideo tenebꝛas vocat. Dicit ergo. si intentio qua facis quę tibi nota est. appetitu temꝓoraliū sꝛdidatur: quātomagis ipsum factum cui⁹ dubius est exitus: qꝛ ꝛsi bene cedat alij qđ non bona intentione facis: nichil tibi pꝛoderit. Quia qūo feceris tibi imputatur. non qūo illi euenerit.

¶Nemo potest. Quasi non poteritis ad oculū hominū bona agere. et ex his deo placere. non simꝫ in cęlo ⁊ in terra thesaurisare. nec et vicijs et virtutibꝫ deseruire. Quicqđ facis vel ex amoꝛe dei. vel fuiture dyaboli.

¶Cū regnū dei et dyaboli dissideant inter se: in vtroqꝫ nēo potest simul militare. vnde. Qui baptisantur. dyabolo abrenunciant et operibꝫ eius.

¶Aut eni. u. o. Nichil ē mediū. Quicqđ enī facis aut ex amoꝛe dei: vel ex seruitute dyaboli.

¶Aug. Dyabol⁹ enī sp ē odio hūd⁹. deus ꝛo diligēd⁹. Nec enī apte aliqs vnqꝫ deū odio būit: ꝛ oēs se eū amare fatent. ⁊ dyaboli nomē execrā

† ¶Id est. in celo et in terra thesaurisare. ¶vi eius ⁊ virtutibus. ¶Inter se dissidētibus.

mo potest † duobus dominis ser
¶Id est. dyabolum
uire. Aut enim vnum odio habe
¶Id est. deuꝫ. ¶. i. dyabolū
bit et alterum diliget. aut vnum
† ¶deum postponit ꝛsi diligat eius mādata.
sustinebit: † et alterum contemnet

¶Exprimit qui sunt duo domini. ↑ ¶Bonus dispensatoꝛ non est seruus † ¶Id est. diuitus hīe quiō licet eas sed non seruire eis

Non potestis deo † seruire et † mā
† ¶Ne cura eoꝛ retrahamur ab eternis: qꝛ nichil sunt.
monę. † Ideo dico vobis: ne so
¶Quia hoc est diuitus seruire.
liciti sitis animę vestrę quid mā
ducetis. neq; coꝛpoꝛi vestro quid
¶. i. vita.
induamini. Nonne anima plus
est q̄ esca: et coꝛpus plusq̄ vesti
† ¶Que perpetuo non erunt
mentū: Respicite † volatilia cęli:
↑ ¶dei pꝛouidentia aluntur absq; cura
quoniam † non serunt nec metūt
† ¶tunc multomagis vos qui filii estis
neq; congregant in hoꝛrea. et † pr̄
↑ ¶tunc multomagis vos qui ratōnales estis quibus pꝛomittitur eternitas.
vester † cęlestis pascit illa. Nonne
† ¶Quia ratōnales ⁊ ī filios adoptati.
ergo † vos magis pluris estis illꝰ

et vtilibꝫ deseruire. Quicqđ facis vel ex amoꝛe dei. vel fuiture dyaboli.

¶Cū regnū dei et dyaboli dissideant inter se: in vtroqꝫ nēo potest simul militare. vnde. Qui baptisantur. dyabolo abrenunciant et operibꝫ eius.

¶Aut eni. u. o. Nichil ē mediū. Quicqđ enī facis aut ex amoꝛe dei: vel ex seruitute dyaboli.

¶Aug. Dyabol⁹ enī sp ē odio hūd⁹. deus ꝛo diligēd⁹. Nec enī apte aliqs vnqꝫ deū odio būit: ꝛ oēs se eū amare fatent. ⁊ dyaboli nomē execrātur. quis vicios eum quasi tyrannū sup se dōnantem sustineant deū vero odio ñ bōt sed cōtemnunt. victi concupīa sua. ⁊ psuasione dyabolica.

¶Aut. u. su. Aug. Nō q̄dē diligit. nēo enī dyabolū diligit. Sed sua cupiditate implicat⁹ patit eū. vt si qs ancillę alienę cōiūctus ꝓpter suā cupiditatē durā patitur fu tutē. ꝛsi ñ amet illum cui⁹ ancillam diligit Alterꝫ ꝓtenet. Nō q̄dē odio hēbit. nulli enī psōa deū pōt odisse. Idē in retracta tōe rei eiusdē. Nō video fuisse dicendum Multi enī sūt de q̄bꝫ scriptū est. Supbia coꝛ q̄ te oderūt ⁊c.

¶Et mammonę. Mām ō a syra lingua ditię. q̄bꝫ fuiꝰ deū negare ē. Nō dicit hīe. qđ fieri licꝫ vt bn̄ di spēset: ꝛ seruire qđ ē auari. Dr̄ b nomē eē dęmonis q̄ ꝓest diuitijs. ñ qꝛ in eꝰ ditōne sint: ꝛ qꝛ his vtiꝫ ad decipiendū. irretiēdo laqueis diuitiarum.

¶Ideo. Quia ñ potestis deo seruire ⁊ māmonę: Ne sitis solicati qđ ē seruire diuitijs. Contēptū scli. ⁊ fiduciā futuro ꝛ toto sermōe ꝓcepit: dū ⁊ mala sustinere ⁊ ñ vlcisci ⁊ inimicos diligere iussit. ⁊ bōnaꝫ glīaꝫ fugere. Nūc vult ꝓfirmare p fidē in spe eterno ꝛ: qꝛ ples sunt quos amoꝛ pnīū et desperatio futuroꝛ torpentes facit.

¶In sudoꝛe vult⁹ pat⁹ panis: ꝛ labor ē exercēd⁹ solicitudo tollēda ē q̄ mentem perturbat. dum timet ne aut possessa dispeāt. aut elaborata non ꝓtingant.

¶Anię uestrę. Id ē. aīalitati. cui b̄ necessaria sūt. Totā spē deo ꝓmittite: qꝛ nichil nisi qđ decreuerit ille potestis acq̄rere vel retinere.

¶Aīa b̄ ponit pro vita q̄ cibo sustētat. vt ibi. Qui amat aīam suam perdet eam.

¶Aīalitas cibo alit. ⁊ ponit b̄ ꝓ vita. viuit cū pecoꝛibꝫ quā qui perdit ꝓpter christum: inueniet eam spūalem in vitam ęternam.

¶Nōne ania. Non vita ꝓpter escā. nec coꝛpus ꝓpter vestimētū: sed ecc. Ideo ñ sit solicit⁹ anim⁹ vt percipiat qđ ꝓpter se creatū est.

¶Quasi q̄ dedit maioꝛa. i. vitā ⁊ coꝛp⁹: dabit ⁊ mīoꝛa. i. victū ⁊ vestes. In his ꝓmissis ꝛitatis nēo dubīet. Sit bō qđ eē dꝛ mox addunt ei oīa ꝓpter quem sunt facta.

¶Respicite. Hoc ad escā. scī merito ꝓpant aūb⁹: qꝛ cęlū petūt. ⁊ q̄dā ita remoti sunt a mundo. vt iam in terris nil agant: sed sola ꝓtemplatōe iam in cęlo degunt. de quibꝫ dicitur. Qui sunt hi qui vt nubes volāt ⁊c.

¶Hęc exempla non pꝛohibent pꝛouidentiam. non laborem: sed solicitudinem: vt tota fiducia vestra sit in deo: cum ⁊ aues sine cura viuant.

¶Et pater uester cę. Exaggerat fiduciam filiorum et confirmat: quia si bonitas patris etiam ad illa se extendit: quantomagis ad filios adoptionis:

¶ Quis autem ꝛc. Illi ergo curam regendi corporis relinquite: qui illud ad hanc mensuram fecit peruenire.

¶ Et de uestimento. Non q̄ laborare et prouidere hoc non deceat: sed omnis solicitudo abiicienda est·ꝛ spes in deo bñda est.

¶ Considerate. Exhortationem de indumento satis congruo confirmat exemplo.

¶ Quoniā nec salomon. Nec purpura regū·nec pictura textrinarū potest floribꝫ ꝓpari: Ipse color dicitur o/perimentū floꝛ·sicut dicimus·operuit istū rubor.

¶ Si enim fenū Si ista quę ad vsuꝫ sunt temporis tm̄·ꝛ cito decidua·igne crematuntur: deus tam venuste adornat.

¶ Cras pro futuro ponitur in scripturis: dicente iacob. Exaudiet me cras iusticia mea.

¶ In clibanum Alij libri bñt·in igne vel in acerum: q̄ habet spēm clibani.

¶ Quato magis Scilicet vestiet. Et ideo omīs fiducia in eo habēda. Qꝛ si nec de bis fidentes sum⁹ qño inuisibilia speramus? Permodica fides ē quę nec de minimis certa est. Ideo ꝛ de ęternis ingerit fiduciam·ꝛ condēnat infidelitatem.

¶ Modicę fidei Quicunq; in aliqua promissione dubitat modicus est fide. Et quantoplus dubitat tantominus inuenit ea pro quibus solicitus fuit.

† ¶ Sua solicitudine ꝛ sagacitate

Quis autem vestrum † cogitans

potest adijcere ad staturam suam

† ¶ Supra de esca·hic de vestimento

cubitum vnum? Et de † vestimēto

† ¶ hoc de indumento.

quid soliciti estis? † Considerate

¶ Non sunt hec allegoꝛica: sed vt de minoꝛibus persuadeantur maioꝛa.

¶ Coloꝛibus se ornando.

lilia agri quomodo crescunt·non

¶ vt indumēta sibi ꝓficiāt. ¶ tamen.

laborant neq; nent. Dico autem

¶ Qui pre alijs floruit.

vobis qm̄ nec salomon in omni

gloria sua coopertus est sicut vnū

ex istis. Si enim fenum agri qđ

hodie est·ꝛ cras in clibanum mit

† ¶ Procurabit in necessarijs.

¶ Ornat. ¶ s. vestiet.

titur deus sic vestit: † quantoma/

¶ Qui ad ymaginem dei estis ad eterna vocati. † ¶ Non aut·nolite querere

gis vos modicę fidei. † Nolite er

¶ i. talium cura nolite impediri quominꝰ ce

go soliciti esse dicentes: quid mā

festibus insudetis

ducabimus·aut quid bibemus·

aut quo operiemur? Hęc eni om

nia gentes inquirunt. Scit enim

¶ Regnum dei quęramus sectādo iusticiam eius. Justicia vero regni e/omnia quę christus docuit obseruare. Regnum quęrere est ipsam iusticiam operibus implere: ideo tm̄ vt deus glorificetur·ꝛ vt nos ei per omnia placeamus.

¶ Regnū dei summū bonū est·ꝛ ideo quęrendum. Queritur autem fide spe et caritate.

¶ Et hęc omnia. Quia omnia sunt filioꝝ·ꝛ ideo hęc omnia adijcientur·etiam non quęrentibꝫ· quibꝫ si subtrahuntur: ad probationem est·si dantur: ad grāꝝ actionem· quia omnia cooperantur in bonum.

¶ Soliciti. Timore· merore ꝛ anxietate curaꝝ: quę mentem perturbāt.

¶ In crastinum. Id est·in futurum· de p̄sentibꝫ concedit·vnde apostolus. Nocte ac die operabamur ne quem grauaremus. De futuris quę diuina prouidentia ꝛ ordinatio: non conuenit solicitari: sed p̄sentia grate suscipientes·curam futuroꝝ quę incerta est deo relinquamus cui de nob cura ē. Curā autem pñtium maliciam vocat: quia pęnalis est·pertinet enī ad hanc mortalitatē quam peccando meruim⁹·quę in se satis onerosa est·nec debemus superaddere malum nostrę solicitudinis. Nemo debet sēi dalizari si quez iustorum viderit necessaria sibi suisq; procurare·nec iudicet cum de crastino cogitare·qꝛ ille qui hoc pręcepit cui ministrabant angeli·propter hoc exemplū dandū loculos habuit·vnde necessaria vsibꝫ pręberet·quoꝝ custos erat iudas. Hinc sequit. Nolite iudi. ꝛc

¶ Dies. Non quem fecit dñs: sed cui maledixit iob ꝛ hieremias·s·quę diabolus inuenit.

¶ Sufficit. Et qꝛ cura pñti mens obruitur: non debet geminari malicia dici.

C. VII.

¶ Nolite iudicare. De dubijs: quia de manifestis iudicatur·ꝛ non de illis de quibꝫ incertū est quo animo fiant: de quibꝫ nemo sine periculo iudicat.

¶ Judicium temerariū est·qñ quibus commissum non est·iudicant·siue sit de manifestis siue de occultis. Committitur autem iudicium·vel magistris ecclesię vel principibꝫ terrę. Hi ergo si de manifestis iudicent·quę scz sunt conuicta vel confessa: non temere iudicant. Si aūt de incertis: temere iudicant·hęc iudicia prohibet.

¶ Nolite iudicare. Duo sunt in quibꝫ temerarium iudiciū cauendū est. Sunt enim quędam media ꝛ incerta quo animo fiant· quę ꝛ bene ꝛ male pñt fieri. Nescimus enim qualis futurus est qui nunc apparet malus·de cui⁹ correctione desperare eumq; abiectum reprehendere temerarium iudicium est.

¶ In quo enim. Quasi diceret. In qua volūtate bñfeceris: in ea liberaberis·ꝛ in qua male: in eadem punieris. De his enim agitur in quibꝫ vel temere iudicantes offendimus·vel recte agentes excusamur·ꝛ ideo addit. In qua mensura. Et iuste quoꝝ voluntas nō habuit finē peccandi: qꝫuis cum fine peccauerint: non bñt finē vltionis·ꝛ quibꝫ iudiciū fuit sine misericoꝛdia: sine misericoꝛdia iudicabuntur.

¶ In quo enī. Non q̄ deus temere iudicet nos·ꝛ iniq̄ mensura repēdat.

¶ Dum patrem audis ne dubites de voluntate.
¶ Qui bonus filius viscera sua non claudit.

pater vester quia his omnibus

¶ Et dat nisi infidelitas vestra auertat.

† ¶ Sūma hec uestra sit intentio. † ¶ Precipue

indigetis. † Querite ergo † pri/

¶ Omnia propter illud facite ¶ no q̄ p⁹ ista: sed quia summuz·qō propter se ꝛ extra qō nichil petitur. ¶ Quod ꝛ dat nisi infidelitas vestra auertat.

† ¶ vt per eum non per vos iusti sitis·per iusticiam venitur ad regnum. ¶ Justicia regni est quam supra docuit·nisi abundauerit iu. ꝛc.

mum regnum dei et iusticiam ei⁹

¶ tenda in via propter illud nō propter se.

† ¶ Quia intentionē eternoꝝ hec comutātur.

et hęc omnia † adijcientur vobis.

¶ Quia omnia adicientur † ¶ Non laboꝝ ꝛ pro uidentia damnatur sed solicitudo mentē suffocans.

Nolite ergo † soliciti esse in crasti

† ¶ i. futurus. ¶ tunc enim de ipso et non ante curabitis.

num † crastinus enim dies solici/

† ¶ Non eget alterius † ¶ dies malus nō est sed in eo fiunt mala.

tus erit sibijpsi. † Sufficit † diei

¶ Non peccatum: sed laboꝝ et angustia seculi

malicia sua.

C. VII.

Nolite iudica

† ¶ a deo. ¶ vel non iudicabimini.

re vt non † iudicemini.

¶ Id est·ipsum iudiciū est causa quare a deo iudicemini. ¶ Bono uel malo.

In quo enī † iudicio iudicaueritis

Sed ē acsi dicat·ipsa temeritas iudicandi·z iniqua mēsura tibi nocet·te punit·z sepe non illum de quo h agis·tale est Qui gladio percusserit:gladio i·peccato hui⁹ rei peribit.

¶In qua mensura. Potest in hac mensura in qua aliud mensurat̄ est·vt triticū:aliud mensurari·vt ordeum z alia quantitas: vt si vn⁹ modius de vno·centum de alio. Ita facit deus·et non inique vt illi in eternum.

¶Et ipsa infamia vl malū qđ intuleris:cā est cur penam debitā incurras.

¶Juste q̄ eternalr pcō pfrui volūt eternā penā inueniunt·et quoz volūtas n̄ būit finē peccādi·nec bē bit finē torquendi.

¶Quid aūt ui. Ecce moderamen iudicij: vt preuentus maioribz alium non iudicet de minoribz.

¶Quid aūt. Mul tī enim preuenti maioribz leniora in fratre magis volūt vitu perare z damnare q̄z emendare. Vt si pleni odio l' inuidia vel malicia:damnent in eo qđ delinquit ira q̄ est vt festuca·odium vt trabs Jrat⁹ alicui vult aliqñ eū corrigi qui odit:hoc velle nequit·z ideo impossibile dī: vt festucā fratri demat·qui trabē gestat. Prius ḡ trabs odij·inuidie·simulationis z totius malicie reijcienda ē: vt sic misericorditer respcū dei nō n̄ri·frēm possimus increpare: vt siue prosit illi correctio siue non:nos tñ de simplicitate nostri oculi simus securi.

¶Quid aūt. Oculus q̄ in paradiso post culpā est reseratus·aperte videt non vnde proficiat:sed vnde in deterius cadat. Vidit enim iactantiā vane laudis:dum sibi cecus alijs vult mederi.

¶Quid aūt. Apertus oculus male videt·s·iactantiā sui dum alij vult mederi. Sed cecus se non valet intueri dō in hoc deterius cadit.

¶Vix inuenitur aliquis ab hoc vicio alien⁹·qz vnusquisq̄ suis fauens·aliena facile reprehēdit·z aliena graui⁹ tolerādo q̄z sua:sumit autoritatē arguendi·sine exemplo suę emēdationis.

¶Saltem in eo q̄ temere iudicant in oculo habent trabem.

¶Aut quō dices ꝛc. Jd est·nō poteris minus·vt iram in fratre emē dare:donec maius·i·odium vel inuidiam peperis de corde tuo.

¶Hypocrita eice. Hi enim odio z liuore suscipiūt omīa accusare· et volunt videri consultores sine exēplo emendationis suę.

¶Non enim est ydoneus doctor alij mederi: q̄ nondū se sanauerit.

¶Aug. Nota si vis aliquem reprehendere:primū vide vtrū similis sis ei· q̄ si es:pariter ingemisce·z non eū tibi piter obtēperare:sed pariter conari mone·Qz si non es similis:tñ q̄ olim fuisti vel esse potuisti:condescende et non ex odio sed ex misericordia argue. Raro ergo et non sine magna necessitate obiurgationes sunt adhibende·z non nisi respectu dei·remota prius ab oculo trabe.

¶Nolite sanctum. Purgato oculo possunt dispensatores ecclesie alios castigare:sed non sanctum canibz dare. Quia sicut periculosum est abscondere:ita prodigum est canibz dare. Talibz mystica non sunt aperienda:sed velo tegenda sancta sanctoz. Aperiora vero z quasi viliora dici possunt.

¶Not. Eadem res dicitur sanctū et margarita·i· euangeliū z sacramenta ecclesiastica. Sanctū:qz natura inuiolabile·nec debet ab aliquo corrūpi. Margarita que in abscōdito latet z de figuris·q·apertis conchis eruitur:gemma est preciosa que non potest corrumpi. Canes vero sunt qui

Jd est·penis iudicii tui mali·punieris.
† Juxta mensuram culpe erit mensura pene z si eterne.

iudicabimini. Et in qua† mēsura mensi fueritis:remetietur vobis

† Leuius:quid quod conturbat oculum mētis:sed non obcecat.

Quid autem vides† festucam in

† grauius crimen † Interiori intentōne mentis.

oculo fratris tui:et† trabem in† oculo tuo non vides? Aut quomō

Consideras.

dicis fratri tuo:frater sine·eijciaz

trabes·al·lra.

festucā de oculo tuo:et ecce trabs

† Appetens videri quod non es † Redi ad cautelam tui primū te curans:deinde frēm.

est in oculo tuo? † hypocrita† eijce

† Antea cecus:quia caligine peccati pressus.

primum trabem de oculo tuo:† et

tunc videbis eijcere festucam de

† Monet dispensatores ecclesie ne dent sanctum canibus. † verbum predicationis qđ nō debet corrumpi.

oculo fratris tui. † Nolite† sanctū

† Non facile inuenies q̄ ei placeat qui margaritas calcat.

dare canibus† nec mittatis mar

† Quia non possunt resipiscere ab immundicia.

garitas vestras ante† porcos? ne

† Contemptores veritatis vilipendant.
Porci.

forte† conculcēt eas pedibus suis

Ad voluptates et vicia Canes impugnando veritatem. † fidei uestre simplicitatem fidem vestram·non archana dei que incorruptibilia sunt. † fide. vires

et conuersi dirūpant† vos. † De

Ita mundatis oculis ad deum z proximum petite. vitam Spe

tite et dabitur vobis· querite et

† Caritate. Ad ostium quod est christus·et inuenietis: instate.

inuenietis† pulsate et aperietur

† Non enim:diffidendum. † pie z perseueranter. Qui non accipit:constat eum nō bene petere.

vobis. † Omnis enim qui† petit

pie et perseueranter

accipit· et qui querit inuenit· et

pie et perseueranter. † Ostendit per similē quid sit petēdum.

pulsanti aperietur. † Aut quis est

ex vobis homo quem si filius su

† Caritatem·vel christum qui est panis qui de ce·des· Cordis duriciaz.

us petierit† panē? nūquid lapidē

oblatrant·z quod integrū est dilacerant. Porci qui vilipendunt et conculcant. Vel canes ad vomitū reuersi·porci nondum conuersi:sed in luto viciorum versati.

¶Nolite. Non sunt dispensatores:sed prodigi extirpatores qui tollunt panem filioz z mittunt canibz ignorantes q̄ res absconsa auidius q̄rit celata:venerabilius conspicit·diu quesita carius tenet·sine fastidio sit precepta cum mensura. Jdeo nec crudeles querentibz oportet esse dispensatores·nec incautos dilusoribus vel faciles.

¶Et conuersi ꝛc. Ne forte conuersi ad huc aliquid audire disrumpant·nō margaritas quas cōculcant:sed vos indignatione. Non enī facile potest inueniri qđ talibz gratum sit.

¶Petite. Dis gdi b⁹ via·veritas·z vita legitime certātibz prestatur. Christus est via qua ambulatur· veritas que inuenit· hostiū ad quod pulsatur: vt ad ipsuz per ipsum ingrediamur.

¶Aug. idem est pretendū quod z querēdum·et ad qđ vt ingrediamur ē pulsandum. Jd est·panis viuus z regnū celeste et iusticia eius. Docuit quid petamus· modo prebet cōfidētiam vt nichil hesitātes petamus.

¶Petimus fide: p eam ad christum euntes. Querimus spe: qua attingimus vsq̄ ad interiora. Pulsamus caritate: dum laboribz insudamus vt quod petimus z querim⁹ consequamur. Primū pete vt habeas·post quere vt inuenias·inuenta obserua vt introeas. A principio sermonis filios regni iusticiam docuit·z animos a solicitudine remouit. Regnū aūt primū q̄rere est ante omnia z super oīa deū diligere·z deinde opus dilectionis perficere.

¶Aug. Petite. Quasi conscius sue infirmitatis dicat·qđ sanctū iubes abscondere·quasue margaritas dare vetas·quas me habere non sentio? Contra hec subijcit·petite·q·infirmus prediby prius petat vt sanetur·post querat vt inueniat viam que ad propositum ducat· deinde cum illic venerit vt aperiatur pulset. Sic pri⁹ est petitio sanitatis vt vires dent' animo· quibz quod precipit implere possit. Viribz acceptis:secunda est inquisitō vie. Quid enī sunt vires per deuia euntes? Cum autem via ad destinatū perduxerit:tercia est pulsatio vt quod clausum est possit aperiri·z hoc bene congruit. Cum enim beata vita actione z cognitione compleat:actio desiderat facultatē virium·cognitio manifestationē rerum. Horū primū petitur·secundū quęritur·illud vt detur:hoc vt inueniatur. Sed in hoc secundo prius est cognitio vie q̄z possessionis. Et qui veram viam inuenerit perueniet ad possessionē que tm̄ pulsanti aperietur.

¶Augus. Operose quidem quid ista tria inter se differant exponendum putaui. Sed longe melius ad instantissimam petitionē omnia referuntur. Hoc quippe ostendit vbi eodē verbo omnia conclusit dicens:q̄n to magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibz se·non enim dixit petentibz z querentibz z pulsantibz.

¶Omnis enim qui petit. Vt prebeat constantiam perseuerandi· diligentiā querendi·fiduciam impetrandi:addit omnis ꝛc.

¶Supra docuit qđ petamus regnū·s·Hic dat confidentiā vt nichil hesitantes petamus.

¶Non denegat se petentibz qui sponte obtulit se non petentibz z querentes inuenient eū qui non querentibz dedit vt inuenirent· z pulsantibus aperiet:qui clamat:Ecce ego sto ad hostium z pulso.

¶Aut quis. Explanat qđ petēdū sit z ex hūana circa filios benivolētia

diligentiã patris circa nos commendat.
¶ Petẽtib⁹ christũ recta fide ñ dat lapis offensionis nec duricia cordis.
¶ Ita si petieritis patrem vestrum caritatẽ sine qua nil sunt cętera: vt si ne pane inops est mensa: cui contraria est cordis duricia.
¶ Si piscem. Per piscem fides quę sub fluentis spũssancti nutritur.
¶ Piscem dicit inuisibiliũ fidem. vel ꝓpter aquã baptismi. vel qr de inuisibilib⁹ locis capit. vel qr fluctibus hui⁹ mũdi nõ frãgit. In euangelio lucę sequitur ꝓpatio oui z scorpionis. In ouo spes accipit: qr in eo nondũ est fetus p fect⁹: sed fouẽdo speratur. In scorpione cui⁹ aculeus retro timẽdus est: accipit cõtrariũ spei. s. retro aspicere cũ spes sit debeat in anteriora extendere.
¶ Si ergo uos. Quidẽ prẽs bona tribuũt filijs. ꝑ multo magis pr noster q̃ bonus ẽ incõparabiliter bona dabit petentib⁹ se filijs.
¶ Nostis bona. Scõm sensum eorum bona qui ea pro bonis bñt q̃q̃ z in rep natura bona sunt. z ad vitã istã pertinẽtia. ꝑ malus nõ de luo dat Dñi enim est terra ꝛc. Vel apli mali dicuntur quãtũ ad se respectu dei q̃ solus bonus ex quo omnes boni.
¶ Constat q̃ a deo nõ nisi bona petimus qualiacũq; nob videant. Omnia enim electis in bonũ cooperant et omniũ bonorũ spũs aliũ distributor ẽ: vt opa caritatis impleãt.
¶ Dabit bona. Id est spiritũ sanctũ Vel bona. s. eterna quę non dantur nisi filijs.
¶ Petentibus se. Omniũ bonorũ spũa aliũ distributorẽ: vt opera caritatis impleantur. Vnde subdit. Omnia ergo ꝛc.
¶ Omnia ergo. Quia amare amantẽ natura est. non amantẽ deo cogi bñficijs ad amorẽ ꝓfectõis christi est. Cũ nos priores vt nobis fieri velimus alijs facere iuberet: mox eundẽ sensum astruit dicẽs: Omia ꝑ q̃ ꝛc.
¶ Id est bona quę vultis accipere ab alijs: eadẽ facite illis: vt caritas prim impleat quę sine dilectõe recte ñ potest perfici. Et ideo addit hęc ẽ lex et ꝓphę. qr nec deus sine prio. nec prim⁹ diligit sine deo.
¶ Quia non ex odio vel ex inuidia iudicandus est prim⁹: ꝑ qua caritate velletis moneri facite alijs.
¶ Ut fa uo. Quia addit hoĩes: dic tm de dilectõe prim. Vñ nec subdit. tota lex. relinquit deo de dilectõe dei. Q si dixisset: Omnia quęcunq; vultis fieri vobis facite alijs vtrũq; ꝓplexus esset. in quib⁹ tota lex. ꝓpter salutem hominũ scriptũ est in ꝓphetis et lege.
¶ Intrate. Etsi difficile sit vt alij facias quod tibi vis fieri: tm sic faciẽdum est vt intremus.
¶ Per angustã. Angusta quęrit: nec ab omnib⁹ invenit. Nec omẽs qui inueniunt per eam ingrediunt. qr capti sclo retrocunt.
¶ Quis caritas sit lata: tm per angusta z ardua abducit hominẽ a terra.
¶ Quid angustius illo foramine quod vnus ex militib⁹ in latere christi aperuit: per quas tm angustas portas iam pene totus mundus intrauit.
¶ Et spaciosa. Hãc si ñ quirãt. oẽs tm inveniũt: qr ĩ ea nati. Voluptas vt meretrix ĩportuna suis oblectamẽtis oẽs invitat: z iõ mlti intrãt p eã
¶ Angusta. Satis angustũ est omnia prętermittere. vnũ solũ dilige-

† ſ Inuiſibilium fidem inter aquas ſcripture latitantem.
portiget ei: Aut ſi † piſcez petierit
† ſ In infidelitatem ſ venenum perfidie.
nunquid † ſerpentem porriget ei:
ſ Amatores ſeculi.
Si ergo vos cum ſitis mali no
ſ vtilia. ſ Non veſtra.
ſtis bona data dare filijs veſtris
ſ Cuius eſt omne quod ẽ
quanto magis pater veſter qui in
ſ In ſanctis. † ſ Eterna que dantur filijs tm ſ Spiritũ ſanctum bonum.
celis eſt dabit † bona petentibus
ſ Quia regnum celoꝝ querendum eſt z iuſtitia eius ergo ꝛc. † ſ voluntas hic de bonis
ſe. Omnia ergo quęcunq; † vultis
tantũ dicitur. ſ dicente caritate.
vt faciant vobis homines. z vos
ſ Id eſt. diliges proximũ tuum ſicut teipſum. ‡ † ſ Quantum ad proximum diligendum ‡ ſ Id eſt. in hoc vno impletur † ſ Spiritu aliter intellecta.
facite illis. † Hec † eſt enim † lex
ſ Ad vitam † ſ Etſi hec dura labores ieiunia: tamen amantibus iugum ſuave eſt ſ Caritatem.
et prophetę. Intrate per † angu
† ſ Quam pauci inueniunt † ſ Secuti voluptas ſ ubi nulla corporis angustia.
ſtam † portam: quia † lata porta et
ſ Erantium via.
ſpaciosa via eſt quę ducit ad per
† ſ Non querunt eam: qr ſponte ſe offert
ditionem. z multi ſunt † qui intrãt
ſ Sed. ſ In ingreſſu.
per eam. Quã angusta porta et
ſ In progreſſu ſ Quia.
arta via quę ducit ad vitã. z pau

gere. vnum quęrere. ad vnum quotidie pulſare. proſperã non ambire. aduerſa non timere.
¶ Et pauci ſunt. Si pauci inueniũt: pauciores per eam intrare contendunt. Nemo intrat ſine labore z ſine animi puritate.
¶ Attendite. Cũ dixiſſet artã viã a paucis inueniri: ne forte ſui imprudentes erroribꝫ pſeudo ꝓphaꝝ: adiecit attendite.
¶ Attẽdite. Nõ ſupra latam portaz dixit falſos prophetas aptiꝰ dicit

† ſ Et qr pauci inueniunt. ergo ſ. i. diligenter cauete.
ci ſunt qui inueniunt eam. † Attẽ
† Quid ergo ab illis vbi nec ſpes: ſ Qui in humilitate ambulant z falſa religione
dite a falſis † prophetis. qui veni
ſ vt decipiant.
unt ad vos in veſtimentis ouiuz
ſ Et ideo cauete ne vos dilanient blandicus z ſimulationibus.
intrinſecus autem ſunt lupi rapa
ſ Quo illi dinoſcuntur
ces. A fructibus eoꝝ cognoſcetis
ſ Etſi ſuper eas pendeant vites non tamen de eis: qr non ſunt in uite.
eos. Nunquid colligunt de ſpi
ſ Non.
nis vuas. aut de tribulis ficus:
ſ vt de ſpinis non colliguntur vue ſ voluntas bona.
Sic omnis arbor bona fructus
ſ voluntas mala.
bonos facit. Mala autem arbor
ſ Non enim aliter.
fructus malos facit. Non poteſt
† ſ dum bona eſt ſ Quia a radice fructus arboris pullulat.
arbor † bona fructus malos face
ſ dum mala eſt.
re. nec arbor mala fructus bonos
† ſ Sed non impune ſ Anima
facere. † Omnis arbor que nõ fa
† ſ de numero fidelium separabitur.
cit fructum bonum † excidetur et
ſ Qui paratus eſt dyabolo et angelis eius.
† ſ Quia mala arbor non poteſt facere fructũ
in ignem mittetur. † Igitur ex fru
bonum.
ctibus eorum cognoſcetis eos.

¶ Attendite. Dicit hoc de omib⁹: qui alicui bũu z ſermõe. aliud opẽ oñdunt poſſit accipi: tñ ſpãliter de hęreticis. qui quadã pietatis veſte tecti venenato anio z intentione nocẽdi lupi ſũt rapaces. vel exterꝰ ſi copia dat ꝓſequẽdo vl interꝰ corrũpẽdo
¶ A duos in. In conſpectu hominũ ſimiles miſtris iuſticię dei iactant: orant: elemoſinas dãt: ſz ñ ſũt eoꝝ fructus. q.p vicio eis reputatur.
¶ A fructibus eorum. Hic. Nõ a veſte: ſed ab op⁹. qđ de manifeſtis accipit. Nõ ab eis: qr vt ſpina ñ facit vuã. ſic bona arbor bonũ fructũ mala malũ. z ñ epũ.
¶ A fruc. e. Quia fideles opꝝinãt. deuz ſi nõ ꝛbis: factis blaſphemãt. Marie aũt ꝓ impatientiã diſcerñũt in tpe aduerſitatis. Ieiunia enim z orõnes ſũt ſilatis ſic z bonis: ſz ñ dñt oues pelles ſi nas dꝛponẽ. ſi alicui qñ eis lupi ſe ꝛtegãt.
¶ Nũquid. Allegi Spine z tribuli ſũt hęretici. a quib⁹ nullꝰ ſapiens ſanctitatẽ vel veritatẽ poterit inuenire: ſz ꝓſcindũt z cruciant approximãtes. Vel ſpine et tribuli curę ſunt ſcli. punctionesq; viciorꝝ. Vua et ficus: dulcedo nouę ꝓuerſatõnis quã xps in nob eſurijt. z feruor dilectionis q̃ letificat coꝛ hoĩs. Nõ ꝑ de ſpinis z tribul vua z ficꝰ: qr mẽs adhuc vtus hoĩs ꝓfectudie pſſa. põt ſilarc: ñ ferre fructꝰ noui hoĩs. Q si aliqñ dã l fcã malorꝝ pſũt hoĩs. ñ ꝭ faciũt mali: ſz fit de ill⁹ pſilio dei. qr ñ coꝛ fructꝰ ẽ: ſz vitis q̃ ſup ſpinas aliqñ erubat. Sz carpẽdus ẽ botꝛ: ſpina cauẽda
¶ Vitis xps. Sui: palmites. q̃ ferũt vuas. i. opa ſpũs q̃ inebriãt mẽtem
¶ Sic. Id ẽ. ſcõz pdcãz impoſſibilitatẽ. qr de mala radice ñ põt fructꝰ ſuauitatis erũpe. Exꝑtãdi ſũt boni fructꝰ de bona arbore. Arbor bona vl mala: ñ natura. q̃ in omnib⁹ bona a deo ẽ creata: ſz voluntas bona l mala
Fructꝰ: opa q̃ nec bona male voluntatis pñt ee. nec mala bone voluntatis.
¶ Fructꝰ bone arboris: gaudiũ. pax. patia. lõganimitas ꝛc. Quos fructꝰ ñ niſi bona voluntas pturit. Sic ecõtrario malos mala intẽtio nutrit.
¶ Nõ po. ꝛc. Nõ ait. ñ põt mala arbor bona fieri. l bona mala. qr paulus de pſecutore factꝰ apls. z anĩa manẽte integ̃ natura. affectu voluntatis corrumpitur. vel in melius mutatur.
¶ Volũtas vniuſcuiuſq; arboris bona vel mala. Et ſicut arbor radicatur in terra. ſic voluntas in anima.
¶ Fructus male arboris ſũt opa carnis. s. fornicatio. immũdicia. luxuria
¶ Omis ar. Hac ſnĩa hypocritas z pſeudo. pphas dãnat. z qđ ſupra docuit de cordis mũdicia. hoc exẽplo ꝓfirmat. qr nẽo de mala intentione fructũ bonũ percipit. nec de bona niſi bonũ merit.
¶ Igitur ex fructu. Quaſi diceret. a falſis prophetis attendite. et ex fructib⁹ eos cognoſcite.

¶ Ex fructib⁹. Quia licet dicant dñe dñe non continuo sunt credendi. hoc aũt dicunt vt a vobis recipiantur. Vere dicere dominus ihesus: est in corde credere. ore confiteri. operib⁹ attestari. nam vnum sine altero negare est.

¶ Non omnis qui dicit. Sicut cauendi sunt qui habent speciem bonę vitę propter dogma nequicię: sic ⁊ bi econtrario qui cum integrę fidei ⁊ doctrinę sint. turpiter viuunt. Vtrunq; enim necesse est vt ⁊ opus sermone. ⁊ sermo operibus comprobetur. Qui dicit. dñe dñe. Iter regni dei est obedientia nõ nominis nũcupatio. Non est hoc illud vere ⁊ pprie dicere vbi prolatio discordat a voluntate. de quo apostolus ait. Nemo potest dicẽ dñs ihs nisi in s.s.

¶ Multi dicent. Maxime aũt cauendum est ab his qui propter nomen christi etiam miracula habẽt quę cum propter infideles dominus fecerit: monuit tamen ne a talib⁹ decipiamur. putãtes ibi esse inuisibilem sapientiaz vbi est visibile miraculũ. Vnde adiungit. Multi dicent ꝛc. Q̃ mundo ergo ⁊ simplici oculo opus est vt inueniatur via sapientię inter tot decep tiones?

¶ Non solum qui verbotenus nominãt non recipiuntur: sed etiam hi qui sine operibus prophetant ⁊ dęmonia ejciunt et virtutes faciunt.

¶ Sicut caueremonuit a falsis prophetis: ita ab his qui dęmonia ejciunt ⁊ virtutes faciunt.

¶ Prophetare. virtutes facere. dęmones ejicere. interdum non est meriti illius qui operatur: sed inuocatio nominis christi hoc agit ad damnationem inuocantis. vel ob vtilitatem eorum qui vident vel audiunt. Et licet despiciantur qui faciunt: deus tamẽ cuius inuocatio facit honorat.

¶ Nunq̃ noui uos. Non nouit lex tenebras. i. nõ aspicit. q; si aspiceret tenebrę non essent.

¶ Qui operamini iniquitatem. Non qui operati estis. ne tollat pœnitentiam: sed qui in iudicio licet non habeatis facultatem peccandi. tamen habetis affectum.

¶ Omnis ergo qui audit ꝛc. Quasi omia predicta bene tenenda sunt: quia qui tenet assimilabitur christo. qui non tenet: diabolo.

¶ Qui audit hęc quę in monte habita sunt. Quod dicit vt ostendat sermonem in monte habitum omnib⁹ preceptis quib⁹ christiana vita informatur esse perfectum.

¶ Assimilabitur. Quia sicut christus de personis varijs vnam ecclesiam construit. erudit. regit in vitam dedicaturus ęternam: sic iste varijs virtutib⁹ perpetuam mansionem sibi ędificat. ⁊ in futura dedicatione cũ christo lętabitur.

¶ Viro. Illi qui dicit: vt sapiens architectus fundamentum posui in christo.

¶ Qui ędificauit ꝛc. Ille ędificat in christo. qui quod audit ab illo facit.

¶ Super petram. A qua petrus nomen accepit pro firmitate fidei. id est. super seipsum ędificauit ecclesiam.

¶ Et descendit ꝛc. Tribus modis diabolus impugnat. carnis concupiscentia. exterioribus mundi oblectamentis. vel per se. cum vniuersos ventus impulsionum laxat.

¶ Pluuia. Concupiscentia: a q̃ quisq; tentatur. quę sensim rigorem fidei emollit quę si nõ proficit. maiora flumina eueniunt.

¶ Qui audit uerba mea ꝛc. Exterius. Et ideo non habet excusationem: sed est ruina eius magna quia monita salutis contempsit.

¶ Homini stulto ꝛc. De quo dicitur. Inimicus homo hoc fecit. cuius opera omnia instabilia sũt. et ruinę patent.

¶ Super harenã. Qualiacunq; sint q̃ super concupiscentiam vicioꝝ fundant non stabunt.

¶ Et cecidit ꝛc. Omnis conscientia quę fixa in deum spe non permanet: in tentationibus non valet subsistere. Et tanto amplius agitur. quantoplus in his q̃ mundi sunt a superioribus diiungitur. et vere omnes mali vel ficte boni ingruente qualibet tentatione peiores fiant.

¶ Turbę. Vel aliqui in turba. quia infideles. Vel potius omnes de excellentia sapientię.

¶ Cum autem descendisset. Post descensionem domini de monte quantum interuallum fuerit anteqũ capharnaum intraret non apparet. In ipso autem interuallo leprosus mundatus est. Quod matthęus suo loco dicit (Lucas vero alibi recordatus est) qui post verba illa dicit christum intrasse capharnaum. non tamen ostendit post quantum temporis interuallum.

¶ Cum descendisset. Scdm lucam: ⁊ in campestri loco sermonem quem iam forsitan supra habuerat eis fecisset.

¶ Secutę sunt eum turbę multę. Alij propter caritatem. Alij propter doctrinam. alij propter admirationem et curationem. Mystice autem. Cum descendisset. id est. cum se exinaniret: formam serui accipiens secutę sunt cum turbę multę. quia qui prius in iudea notus erat. Tunc in vniuersa terra mirabilis factus est. Q̃ autem post precepta manum extendens leprosum sanat: significat eos qui de illis preceptis implendis dubitant: suo auxilio ab huiusmodi varietate mundare. Non exprimitur certus curationis locus: vt ostendatur non vnum populum alicuius ciuitatis: sed omnes sanare.

¶ Adorabat. Priusq̃ peteret: cultum diuinitatis ostendit.

¶ Si uis potes. De voluntate non (quasi pietatis incredulus) dubito: sed quasi meę colluuionis conscius non presumo.

¶ Confitentur se nosse deum: factis aũt negant.
Non omnis qui dicit michi dñe

dñe intrabit in regnũ cęlor: sed

qui facit voluntatem patris mei
¶ Qui modo sanctos per fidem inhabitat per
qui in cęlis est ipse intrabit in re-
ducit eos ad visionem pacis.
gnum cęlor. Multi dicent michi

in illa die domine dñe nonne in
¶ vt balaam ⁊ cayphas † ¶ Quasi organo nostro tu prophetasti.
nomine tuo † prophetauim⁹. ⁊ in
† ¶ vt in actibus apostolor. filii sacerdotis exorciste.
nomine tuo † demonia eiecimus
† ¶ Ecce non magnum est virtutes operari.
et in tuo nomine † virtutes mul-
† ¶ Qui aliquando dicere dissimulauit.
tas fecimus: † et tunc confitebor
† ¶ vel non † ¶ In nullo approbaui sed re
illis qr̃ † nũq̃ † noui vos. Discedi
probaui.
te a me qui operamini iniquitatẽ
¶ Quia non hos: nouit igitur eos qui mandata eius custodiũt. et hoc est. ergo.
† Intelligit. ¶ Non sonum
Omis ergo qui † audit verba hęc
† ¶ In futurũ prouidenti
et faciet ea: assimilabit̃ viro † sapi
† ¶ Aurum. argentum vel lapides preciosos.
¶ vnam celestem.
pienti qui ędificauit † domum su-
¶ Christum.
am supra petram. et descendit
¶ Aerie potestatis impugnatio † ¶ Potentum persecutio † ¶ Mine. blandicie. vel maligni spiritus.
pluuia. ⁊ venerũt † flumina et † fla
† ¶ Hec omnia † ¶ Edificium virtutum.
uerunt venti. ⁊ † irruerunt in † do
† ¶ ruinã † ¶ qr̃ stat fũdata. ñ sibi ꝛ xpõ tribuitur
mum † illam et † nõ cecidit. Funda

† ¶ Que ergo cadit non edificatur in christo
ta enim erat † supra firmam petrã
Et ois qui audit verba mea hęc.
† ¶ gentili vel iudeo vel diabolo
et non facit ea. simil̃ est † viro stul
¶ Qui non prouidet
to qui ędificauit domum suã sup
¶ In spe terrenor̃. qui harene comparãtur propterea qz labiles ⁊ a uento sunt cito mutabiles
¶ Que est fluida.
harenam. et descendit pluuia et
¶ maligni spũs.
venerũt flumina ⁊ flauerunt vẽti
† ¶ perut
et irruerunt in domũ illam ⁊ † ce-
¶ Ite maledicti in ignem eternum.
¶ Quia eterna.
cidit. fuitq; ruina ei⁹ magna. Et
† ¶ Quia nichil imperfectionis habet hic factum est cum † consummasset ihe-
mo.
sus verba hęc: admirabãtur tur-

bę super doctrina eius. Erat enim
¶ ut dominus: moysi addebat qui minus erant uel commutabat figuras in lucem
docens sicut potestatem habens
† ¶ qui tantum ea que in lege data sunt infirmis docuerunt.
et non sicut † scribę et pharisęi.

¶ C. VIII.

Cum autem descendisset ihesus de
† ¶ que ad altiora ascendere non ualuerunt.
¶ alie a predictis
mõte secutę sunt eũ † turbę multę
† ¶ qui nec ipse cũ lepra tã alta audire poterat ꝛ sanatur ut possit iplere. † Cum humilitate postulat.
et ecce † leprosus veniens † adora
† ¶ In uolũtate potestatẽ tribut.
bat eum dicẽs: Dñe † si uis potes

¶ C. VIII

¶ Extendens. Post sermonē et miracula fac. quib⁹ ⁊mo apud audi
tores confirmatur.
¶ Tetigit. Non quin sine tactu sanare posset. Sed vt indicet se non
subiectum esse legi: sed dñm legis: qui non timet contagium.
¶ Tetigit. Propter humilitatē: vt nos doceret nullum spernere pro ali
qua corporis maculatione.
¶ Apparet supra legē (quę leprosum excludit) esse grām: quę sanat eum:
ut ait. Non veni sol-
le. sed adim. ꝛc.
¶ Uolo. Eo sana
uit genere quo fuerat
obsecratus. Deinde
imperat. Mundare.
ecce potestas.

¶ Uide ne. dix
Taceri iussit: nec tā
taceri potuit. Non q
aliquid voluit et nō
potuit: sed dat exem
plum vt sui in mag
nis quę faciunt late
re velint: sed vt pro
sint alijs: prodantur
inuiti.
¶ Ne dix. Hunc tā
marcus vbiq; hoc ꝑ
dicasse dicit. quasi e
uangelista fās sit.
¶ Vade. Mittit
ad sacerdotes prop
ter humilitatē: vt sa
cerdotib⁹ referat ho
norē. quib⁹ lex iubet
mundatos munera
offerre. ⁊ vt videntes
credant ei. vel si non
credunt: inexcusabi
les sint. ⁊ ne legē fran
gere videretur. Ostē
de te sacerdoti. vt sa
cerdos nō legis ordi
ne: sed grā dei supra
legem curatus esse in
telligat. Offer. quia
legem nō soluo quia
nondum cepit verus
sacrificium. In testi
moniū. id est. domi
credant si impietatis
lepra discedat.

† ¶ Qui misericordie prētdit affectum.
me mūdare. Et ‖ extēdens ihesus
† ¶ Contra legem quā superat grā. in quo hu
militas. † ¶ In hoc pietas.
manum ‖ tetigit eum dicens ‖ Uo
¶ In hoc maiestans potentia. † ¶ Quia dixit
⁊ facta sunt ¶ Nichil est mediū inter preceptū
⁊ opus.
lo: Mūdare. Et ‖ cōfestim mūda
ta est lepra eius. Et ait illi ihesus
¶ forma nostri ē ne nos iactemus de bonis ope
ribus † ¶ Non erat necesse ut sermone tacta
ret quod corpore preferebat † ¶ disciplina nō
stri est vt nos ostēdamus sacerdoti nostro.
vide ‖ nemini dixeris: sed ‖ vade
† ¶ Non debent auferri signa priusq; veniant
significata. al. ti
ostende te sacerdotibus. et ‖ offer
munus quod precepit moyses in
¶ Scz vt credant virtutē dei magnam esse.
‖ ¶ hoc miraculū factum est sanato leproso
continue.
testimonium illi. ‖ Cum aūt intro
¶ fide ⁊ desiderio. s.
isset capharnaum: accessit ad eum
¶ Alienigena † ¶ per internuncios ‖ ¶ nul
lus alius pro seruo.
centurio ‖ rogans eum et ‖ dicens
† ¶ Seruus † ¶ Non in vno tantū miserabi
lis q; iacet: sed q; est paraliticus. et q; torque
tur. hec enim omnia cum dolore nominauit
Domine ‖ puer meus ‖ iacet para
‖ ¶ Repentina dyaboli aggressione.
liticus in domo. Et male ‖ torque
¶ Scz virtute. virtus enim christi presens fu
it que suscitauit eum.
tur. Et ait illi ihesus. ‖ Ego veni
am. ⁊ curabo eum. Et respondēs
centurio ait: Domine. non sum

¶ Qui verbo curare potuit propter humilitatem visitare dignatur. Et
tamen in medio itinere verbo sanat. nē non propter humilitatē: sed ob im
potentiam virium corporaliter ire putaretur.
¶ Non sum dignus. Propter conscientiam vitę gentilis magis ti
met grauari pītia q; iuuari. Quia etsi erat fide p̄ditus: nondum tā
erat sacramentis imbutus. Sed quod nec infirmitas nostra p̄sumit gra
tia dare nouit.

¶ Nam et ego
ꝛc. Si ego homo sub
alio possum impe
rare minoribus: quā
tomagis tu qui su
per omnia. habens
famulantes angelos
potes per eos minis te
ria. sine corporis pre
sentia dicere infirmi
tati vt recedat: ⁊ rece
det. ⁊ sanitati vt ve
niat: ⁊ veniet. Mira
fides in gentili

¶ Mystice. Cen
turio significat electos
ex gentibus. q. cente
nario milite virtutu
stipatos: q̄ nichil ter
renum: sed sola eter
ne salutis gaudia si
bi suisq; quērūt. Ce
tenarius enim quia a
leua transit ad dexte
ram in celestis vite
significationem poni
cōsuevit. Talis ergo
meriti viri pro his ne
cesse est vt supplicēt:
qui adhuc seruitutis
spū tenent: vt perfecta
caritas foras mittat
timorē. Domus aūt
in quā non audet cū
inuitare. gentilitas ē
propter fetorem ydola
trie. Neq; enim gen
tib⁹ corporalis presen
tia christi exhibita ē:
sed verbum fidei mi
sit eis per apostolos:
et ab infidelitate sa
nauit.

¶ Ecce humilitas
dignus vt intres sub tectum me
¶ Magna fides. que deo dicere credit esse fa
cere.
um: Sz tm̄ dic verbo et sanabit
¶ Ecce prudentia
puer meus. Nam et ego homo
† ¶ Scz habens alium dominum.
sum sub ‖ potestate constitutus.
habens sub me milites: et dico
¶ Mira fides in gentili
huic. vade. ⁊ vadit. ⁊ alio veni et
¶ ita angeli tibi seruiunt
venit. ⁊ seruo meo fac hoc. ⁊ facit

¶ q; suam intellīgit maiestatem. † ¶ non ut
turbati animi: sed docentis nos: quos opus ē
moneri de huiusmodi ⁊ mirari.
Audiens autem ihesus ‖ miratus
est. ⁊ sequentibus se dixit: Amen
dico vobis. non inueni tantam
† ¶ Etsi a prophetis edocti. ¶ Presens. s tem
poris. inuenit enī in antiquis
† ¶ vnde predico vobis q; multi ad exemplum
istius in quo fides gētium prefiguratur
fidem in ‖ israel. ‖ Dico autem vo
¶ Ex omni gente.
bis. q; multi ab oriente ⁊ occidē
Ad fidem. ¶ Requiescēt feliciter epulaturi
te venient. et recumbent cum a
brahām et ysaac et iacob in reg
‖ ¶ Iudei. in quibus ante regnabat dominus.
† ¶ A facie domi
no celoꝝ. ‖ Filij autem regni ‖ ejici
entur in tenebras exteriores. ibi
erit fletus et stridor dentium. Et

¶ Apparet. s. quia ad tempus. Nam ad finem
uel milites ⁊ serui centurionis virtutes sunt naturales. quarum co
piam multi ad deum venientes secum referunt. vt cornelius dicatur vir
iustus ⁊ timens deum.
¶ A oriente et occidente venient et recum. Uel oriens qui
illuminati statim transeunt. Occidens qui passiones vsq; ad mortem to
lerant.
¶ Per istas duas partes omnes partes mundi et quib⁹ gentes vocan
de erant designantur.
¶ Filii autem ꝛc. Quia in hoc mundo fruuntur beneficijs dei. scdm
illud. Pluit super iustos ⁊ iniustos. Nunc videntur in facie domini: sed
tunc minime.
¶ In tenebras exteriores. Quia a domino foras expellentur. idē
in eternam noctem quia hic sponte ceciderūt in exteriores. id est. in cęca
tem mentis. Per fletum qui est oculorum ⁊ stridorem dentium nota ue
ram resurrectionem corporum. Dentes stridēt qui hic de edacitate gau
debant. Oculi flent: qui per concupiscētias vagabantur. Fletus de ardore
Stridor dentium de frigore solet excitari. quia ibi transibunt ab aquis
niuium ad calorem nimium. Uel stridor prodit indignantis affectum q
sero penitet. q; deliquit pertinaciter.
¶ Fletus et stridor dentium. Per hoc ostenditur magnitudo
tormentorum. Per fletum tormentum animę. per stridorem dentium
corporis.

¶ In testimoniū spūalis curationis: offerendum est munus spirituale.
homo ipse.
¶ Typice. Leprosus genus humanū significat plenum lepra. quod ex
tenta manu. id est. verbo dei humanā contingente naturam a prisci erro
ris varietate mundatur: vt diu abominabiles ⁊ sequestrati. iam queant
templo reddi. Templum dei sanctum est. quod estis vos. Et sacerdoti of
ferri. de quo dī. Lu es. sa. in eter. ꝑ or. mel. ⁊ offerant pro emundatōne cor
pora sua. hostiam viuentem scām deo placentem.
¶ Accessit ad eū cen. Lucas rem vt gesta est narrans. dicit eum mi
sisse seniores iudeorum. Sed matthęus causa breuitatis eum cui⁹ fides lau
datur: cui⁹ desiderū ⁊ voluntas defertur: maluit prudenter dicē accessisse
q̄s eos per quos mandabat. Vt mulier q̄ credidit: magis dicit tetigisse
christum q̄s turbę quę comprimebāt. Ita centurio quo magis credidit. eo
magis accessit. Ita dicit. iacet. paraliticus. torquetur: vt ⁊ animę sue an
gustias indicet. ⁊ dñm ad misericordiam commoueret. Et hęc ei gloria q̄
sic rogauit pro seruo. in quo discamus sic misereri conseruis.
¶ Ego ueniam. Magna humilitas q̄ seruum dignatur visitare: qđ
fides centurionis meruit: qui ex gentib⁹ credit. ⁊ humilitas. q̄ se indignū
iudicat: cuius tectum intret. ⁊ prudentia. q̄ vltra carnem diuitatem la
tentem videt. Ad filium reguli venire noluit: ne diuitias honorare vide
retur. hic seruilem condicionem ne spernere videatur: mox ire consen
sit.

¶ Et cum uenisset. Quando hoc sit factum non expressit matthæus Non enim necesse est vt post illud factū credatur post qđ narrat. Lucas et marcus prius de hoc narrant qđ de leproso: Sed nil obstat narrādi diuersitas: vbi eadē dicūt: maxime cū quisq; euāgelista eo ordine crediderit se debere ire: quo deus voluit narranda recordationi eius suggerere.

¶ Et febricitantē. Febris græce feruor latine dicitur. Si quando hæc passio faciat tremere naturę est humanę.

¶ Et te. Lucas dicit q; rogauerunt pro ea. Christus modo rogatus: modo vltro curat. Ostendens se contra vicioz q̄s passiones: et p̄ eis fidelius p̄ānere: et ea n̄ nunq̄ quę ipsi in se nō intelligunt: vel intelligenda dare vel petentibus etiā non intellecta dimittere: vt Delicta q̄s telligit: ab oc. m. me do.

¶ Et surrexit et mi. Naturale est febricitantibus incipiente sanitate lassescere: et molestiam egritudinis sentire. Sz sanitas quę a dño datur hęc tota simul redit: et etiam eo robore cō firmat: vt adiutoribus suis continuo mīstrare sufficiat.

¶ Domus petri circūcisio ē ei? apostola tui cōmissa. Socrus synagoga: quę quodammodo mater est ecclesię petro p̄missę. Hęc febricitabat: qz inuidię ęstibus laborabat: plequēs ecclesiam. Cui? manū tāgit dñs: qñ carnalia eius opa in spūalem vsum conuertit: et ita erecta mīstrat in spū.

¶ Moraliter. Quęq; anīa quę cōcupiscentię carnis seruit: q: febribus ęstuat: Sed manu misericordię tacta: per cōtinentiā lasciuiā refrenat: et sicut seruierat immūdicię: modo seruit iusticię.

¶ Uespere fa. Occasus sol: mors est christi: per quā plēs sanauit dęmoniacos q̄s ante viuens in carne egrotos.

¶ Uidens aūt ihesus. Manifestū est aliū esse diē quo iussit ire trās fretū: non eū qui sequit illum: in quo socrus petri sanata est: quo die marcus lucasq; eū in desertū exisse affirmāt. Jussit ire transfretū: significās vt amaros sęculi fluctus transeamus.

¶ Et accedens. Q matthęus dicit hoc factum qnādo iussit ire transfretū. Lucas vero ambulātibus illis in via: non est cōtrariū: qz via ambulabant vt venirent ad fretum.

¶ Magister. Quasi vnus sit de pluribus. Et ipse litterator erat: non spiritualis auditor.

¶ Magister. Non dixit dñe: sed magister vnum de pluribus magistris estimans.

¶ Uulpes fo. ha. Quasi: quid me ꝓpter lucra sęculi vis sequi: cū ita sim pauper: vt nec hospitiolum quod meū sit habeā: vel iste miraculis cōmot?, ꝓpter inānem iactantiā sequi voluit: quā significāt aues cęli finxit obsequium discipuli: in quo vulpes. Reclinatio capitis hūanitatē suam significat: quę in illo simulatore z superbo locum non habebat.

¶ Vel vulpes hæreticos significant qui non virtute dei confisi dolis seducere nituntur. Aues malignos spūs elatos: qui in cordibus iudaici pl̄i nidos: et foueas: i. domicilia hñt. In talibus diuinitati christi n̄ est locus.

¶ Filius aūt hois. Cū homines vocent eū filiū dei: ipse seipsum vocat filiū hoīs humilitatis causa.

¶ Alius aūt. Nota hunc vocatū esse a ihesu.

¶ Domine. Ille qui ingessit se: vocat eum magister: vt elatus pharisęus. Alter qui receptus est dñm vocat hūiliter sicut publicanus.

¶ Dimitte mor. Addit lucas. Tu autem vade z annūcia regnum dei. In quo notatur prętermittenda esse minora bona pro maioribus.

¶ Suos. Qui culpa exierūt: vt ipsi cū culpa viuunt.

¶ Mortuos sepelire ē peccatores in peccato fouere.

¶ Et ascēdente. Qui magna fecit in terra transit ad mare vt z ibi faciat: et dominus terrę z maris appareat.

¶ Ecce motus. Non ex se orta est tē pestas. Sed eius imperio: vt discipli magis timeant et rogēt et rogantibus ostēdat potentiam.

¶ Dormiebat. Dormit in nobis dom?: id est: fides domini: cum negligēti? agimus: et ideo tempestas. Si vero fides resurgit: imperat ventis et fluctibus.

¶ Suscitauerunt. Dum̄ est ihesus in tribulationibus oratōnibus excitandus: vt post increpationē surgens imperet ventis z mari: z sit trāquillitas magna.

¶ Modicę fidei. Si nouistis potentem in terra: cur non creditis etiā in mari? Qui parum credit: arguitur. Qui nichil: contemnitur.

¶ Imperauit. Cui imperatur: imperantem sentit. Nota q; omnis creatura creatorem sentit. Quę apud nos insensibilia: illi sunt sensibilia.

¶ Alle. Mysti. Mare ęstus sęculi. Nauicula crux christi cui? beneficio ad litus patrię cęlestis venimus: in qua vna christus cum suis passus est. Vnde post ait: Qui vult post me venire abne. semetip: et tol. cru. suā et sequatur me. Dormit dum illi nauigant: quia illis sęculum calcantibus et ad cęlum tendentibus: tempus subito dominicę passionis aduenit: quā marcus etiam per horam solis ad occasum euntis significat: dum dicit. hęc imminente nocte gesta fuisse. Suscitant eū: dū vita morte resurrectionem quęrunt: ne eo diutius sopito: mens eorum pereat. Suscitatus increpat de parua fide dicens: O stulti et tardi corde ad credendum. Nonne sic oportuit pati christum. Ventum: id est: dyaboli superbiam strauit. Aquaz sedat: i. rabiē iudaici pl̄i labefecit. Vel nauicula est pñs ecclesia: in

† Elatio nidum fecit coz tuum.

foueas habent: et † volucres cę li nidos: filius autē hominis nō
Jn te locum mea humilitas † humilitatē mortis.
habet vbi† caput suum reclinet.

Quē ad discipulatū vocabat: dignus in quo diuinitas quiescat Non de. rit.

Alius autem de discipulis eius.
† Non respuit esse discipulus: ed expleta pietate pīni funeris vult liberos sequi.
ait illi. †Domine permitte me pri mum ire: z sepelire patrez meum

Jhesus autem ait illi: Sequere
† Illi carne mortuos ꝯdant: tu autē mortuos, anima resuscita † Culpa vel non credētes.
me: z †dimitte †mortuos sepelire
Natura Carne
mortuos suos. Et ascendente eo
† Jnfirmi z spretores mundi.
in nauiculaz. †secuti sunt cum di
† vt magna virtus liberatoris videatur
scipuli eius. Et† ecce motus ma
† tantomagis conturbat timor discipulos
gnus factus ē† in mari: ita vt na
vel mergeretur † vir homo ostenditur.
nicula operiretur fluctibus. † Ip

† dormiebat: vt apostolos suscitare faceret Semper vult rogari † Adeo territi vt nō modeste irruerēt z suscitarēt
se vero †dormiebat. Et † accesse
runt ad eū discipuli eius. z susci
† Quasi adhuc paruuli z infirmi
tauerūt eū dñtes. Dñe †salua nos
pim?. Et dicit eis Jhesus: Quid
timidi estis modicę fidei? Tunc
Hic deus ostenditur.
surgens imperauit ventis z mari

qua christus cum suis mare seculi transit. ventos demonum. aquas persecutor compescit: vnde miremur z gras agamus.

¶ In regionem ge. Gerasa vbs est arabie iuxta montē galaad. nō longe a stagno tyberiadis. in quo porci precipitati sunt. Gerasa interpretatur colonum eijciens. vel aduena propinquās. Hęc est gentilitas quę dyabolum a se eiecit. z quę prius longe. modo facta est prope. post resurrectionem a christo visitata per predicatores.

¶ Duo. Marcus et lucas dicunt vnū: qz eoz vnus fuit clarior z famosior: propterq volebat maxīe illa regio. z quo sanato: fama erijt latior. Sicut per vnum ita per duos accipe gentes qui de duobus filijs noe exierunt. Monumenta animaz sunt corpora: per quę feditatē corpoz ostendebāt. Sęui Marc⁹ dicit q nullus iam demoniacum poterat ligare. Lucas. ruptis cathenis in deserto agi: qz gētes nullo vinculo legum poterant cohiberi. vnde veteres sęuiebant in se vel in alijs. Nec patuit in eis via prophetis et sanctis auctoribꝫ. vel per duos iudęos z gentes accipe qui ī hītabant in domo. i. in conscientia sua nō requiescebāt. ī monumentis manebant. i. in opibꝫ mortuis delectabātur. nec sinūt per viam fidei quam impugnant aliquem transire.

¶ Jhesu fili dei. Hylaz. Magis suspicati q̄ nosse credēdi sunt.

¶ Ambro. Jhesu fili dei. tātū eis ī notuit quantū voluit. tantū voluit quantū oportuit. Non sicut angelis per hoc q̄ est vita et lux: sed eis terrēdis per quędam virtutis effecta potentiā eius timēt ad pnā: sed ñ nouerūt diuini consilij dispensatōnē. Si enī ꝓgnouissent nūq̄ dominum glorię crucifixissent.

¶ Credebant dęmones aliqñ illum dei filiū esse videntes signa. Iterum propter nimiam infirmitatē quā videbant in eoz. non credebāt.

¶ Ante tem. Sciebāt enī sibi futurā in dei iudicio damnationē. Verba dęmonū diuerse relata nichil bñt scrupuli: cū ad vnā sententiā redigi vel omnia pñt dicta intelligi. Nec qđ hic pl'aliter apud alios singl'ariter qz z ibi dicit' q̄ legio nominat'. qz multa sunt dęmonia. Marcus dic' porcos ire circa montē. Lucas in monte fuisse: qz de tanto grege alij in mōte. alij circa montem erant. Fuerunt enim duo milia: vt marcus ait.

¶ Torquere nos. Pñtia xpi tortura ē eis. Vel torquent' dū de corporibꝫ eijciunt' in q̄z tortura delectabāt'. Sicut pñtia dei refectō angloz.

¶ Mitte nos. Nota multo minus eos sua potestate nocere hominibꝫ qui nec porcis possunt.

¶ Nisi quis more porci vixerit: dyabolus in eū pōtestatē non accipit. nō forte ad probandum

¶ Et ecce ꝛc. Dignior homo bestijs: cum propter salutem duoz hominum. duo milia porcoz pericrunt.

¶ Liberato populo gentiū: increduli agunt malos ritus in abditis. cęca et profunda curiositate submersi.

de his qui dęmonia habuerant. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam ihesu: et viso eo rogabant cuz vt transiret a finibus coz.

¶ C. IX.

ET ascendens ihesus in nauiculam. ¶ de terra gerasenoz. † ¶ non ait in nazareth sed galileam intellige. transfretauit: z venit in † ciuitatez † ¶ Animam illecebris carnis resolutam. suam. Et ecce offerebant ei † paraliticum iacentem ī † in lecto. Videns ¶ non vecordiam egri. autē ihesus † fidem illoz. dixit † paralitico. Confide fili. remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam ¶ In hoc innuit se deum. † ¶ Quia in prophetis dicit dominus. Ego suz qui deleo iniquitates ¶ Cum sit homo quod dei est arrogat sibi. de scribis dixerunt intra se. † Hic ¶ Sed deum se esse et occultoz cognitione z opez virtute indicat. blasphemat † Et cum vidisset ihesus † ¶ Qua potestate cogitationes vestras video z peccata possum dimittere. cogitationes eoz dixit: vt † qđ cogitatis mala in cordibus vris: † ¶ Quod solus deus nouit. Quid ē facilius dicere. † dimittūt tibi pcā tua: an dicere: † ¶ Quod ipsi viderent Surge † ¶ Quia idem est filius hominis et deus. z ambula: Ut autē sciatis † qm̄ filius ¶ non ad blasphemantes: sed ad discipulos z sunt verba matthei vel christi. hois bz potestatē dimittendi

¶ Pastores aūt. Quia etiā quidā principes impioz. assi fugiunt fidē xpi: tm̄ potentiā eius mirando nūciare non cessant.

¶ Exiit ob. Be. Prodeūtes signt qđ dā pluetudie ligatos mirari quidē z venerari legē xpi: sz nolle pati vt trāsire rogāt

¶ Et inuenerūt hoiem (vt lucas ait) vestitū et sana mente sedere ad pedes ihesu

¶ Rogabant eū. Rogāt eū nō de superbia: sz de hūilitate indicātes se indignos vt petr⁹ fecit. z vidua de helya

¶ Timebāt ne destrueret eos pñtia sanctitatis eius. z ꝓpter pcā sua. sicut destruxerat porcos.

¶ In ciuitate sua. Ne putes hāc esse nazareth: qz marc⁹ dic' B esse fm̄ in capharnaū Sz cū nazareth sit in galylea: in qua ꝙ opido galylee sit. dī esse in sua ciuitate Sicut regnū in totis ciuitatibꝫ ꝓstitutum dī rōana ciuitas: ita galylea dī ciuitas xpi in qua est capharnaum quasi metropolis.

¶ Offerebāt. Doctores sūt q̄ sublevāt z offerūt xpo monendo z intercedendo.

¶ Fidē illorū. Quantū valet apd̄ deū fides ꝓpria apd̄ quē sic valuit aliena vt intus z extra sanaret hominem.

¶ Con. fi. Lucas dicat bō. q. Qui precasti. Ego deus q̄ dimitto. Et vtrūq̄ dixit ihesus qđ vterq̄ euangelista testatur.

¶ Humilis dns filiū vocat. quē sacerdotes dedignarent' tangere. Vel modo dimissis peccatis suis filius.

¶ Prius sanatur anīa nec grās agit: q̄ plus desiderauit curā corporis.

¶ Ecce mod⁹ curatōis. pau⁹ dimittit pcā tollēs cām morbi p⁹ curat corp⁹

¶ Quid est facilius. Nota infirmitates aliqñ ꝓtingere ꝓpter pcā. z nō pr⁹ dimittunt': vt sal' restituat'. Quīq̄ mōis infirmitates ꝓtingūt: vel vt iustis merita p pacīaz augeant'. vt iob. vl' ad custodiā xpianū: ne superbia tentet. vt pauło. vl' ad corrigēda pcā. sic marię lepra. z huic paliticus. vl' ad gliam dei: vt de cęco nato. z de lazaro. vl' ad initiū pgnę: vt herodi. q̄tenꝰ hic videatur quid in inferno sequatur: vñ. Duplici ꝓtritōe ꝓteret e. co.

¶ Beda. Quid ē facili⁹. Sz qm̄ bs spūale ñ creditis: ꝓbet' signo visibili

qđ non minoris ꝓstet esse potentię: vt in filio hominis latentē ꝓgnoscatis potentiam maiestatis·quę potest dimittere pęccata vt deus.

Tũc ait para·ꝛc. Ecce p remissionē pęnę·dimissionē culpę intellige.

Surge. Surgere est animā a carnalibꝫ cōsiderijs abstrahere. Lectū tollere est carnē a terrenis cōsiderijs ad voluntatē spūs attollere. Domū ire est ad padisum redire vel ad internā sui custodiā ne itez pęccet.

Tolle. Vt quod fuit testimoniū infirmitatis: sit ꝓbatio sanitatis.

Et surrexit Magna ꝛt⁹ vbi sine mora imperiū salus commitat. Vnde merito qui aderāt relictis blasphęmijs stupentes: ad laudē conuertunt tātę maiestatis.

Vidit bo. Hic probabilius mōr ꝙ prętermissa memoret cū xij·elegit ante sermonem.

In theolonio Thelos grece·latine vectigal. Matthęus hebraice·latine donatus qui tm̄ mun⁹ grē accepit. Leui·addit⁹ vel assumptus qz diuina electio eū assumpsit·z numero apl̄oz addidit.

Matthęū. Ceteri euāgelistę ꝓpter verecūdiā n̄ appellāt eū vulgato noīe: sed lèui. Binomius enī fuit. Ipse aūt publicanū se nomiat: ne qs a salutē despez Vocationē suam p̄termissam hic videt recordari: qz lucas dic xij·apl̄os in mōte fuisse electos vbi sermo suprādictus fuit.

Surgens Belucas pleni⁹ dic·relictis oīb⁹ secut⁹ ē eum tā corpe qꝫ mēte Nō leuitate ductus: sz veritate operuz·z diuina potētia int⁹ opante tractus.

Perfecta obnīa z pfcā abrenūciatō: z lucra reliqt: nec piculū a prīcipib⁹ timuit qz rōnes vectigaliū imꝑfectas reliquit·cupidus sequēdi xp̄m

In domo. Non dicit cui⁹: sed lucas exprimit·qz fecit ei quiuiū magnum leui in domo sua. Quod ꝓgruit: Qui enī christū intus recipit·pascitur multis delectationib⁹. Itaqꝫ dn̄s ingredit z in ei⁹ recūbit affectu.

Ecce magna humilitas dn̄i eundo ad pcōres. Etiam potētia doctrinę in conuerlione pnitentium ostenditur.

Ecce mul·públi. Bonū prędagiū iam eius exēplo multi conuertūtur. Jam post se multos trahit apostolus z doctor gentium futurus.

Je. Pub·et pec·ve. Tertulian⁹ dicit hos fuisse ethnicos: dicēte scriptura. Non erit vectigal pendēs ex isrl·q·matthęus n̄ fuisset iudęus·z ille qui cū pharisęo tēplū ascendit: qđ n̄ faceret gentilis. Et lucas ait. Omis populus audiens z publicani iustificauerūt deū baptismo iobis baptisati. Dn̄s aūt qui venit ad oues dom⁹ isrl q̄ dixit: Non est bonū sumere panē fi·z mit·ca·nō quinat cū ethnicis: cū id maxīe caueret·ne legez soluere videret·qui et discipulis prędecepit. In viā gentiū ne abieritis.

Pcōres. Pnitētes: exēplo matthęi vniā sperantes. Vn̄ marc⁹ dicit hic: quia multi sequebantur eum.

Quare cū públi·et pec·Dis q̄o ex lege quę est iusticię tenax misericordiā nō hz. Dēs em̄ declinauerunt. Sed ei⁹ austeritatē missus filius euangelij grā tpauit. Pronocat q̄ ad pnīam pcōres cui⁹ exēplo·z pot⁹ z ambulatio·z omnia quę gessit: saluti seruiunt.

At ihesus ait. Et susceptos pnitētes amplius in fide confortat·et supbos ad hūilitatis z pietatis grām prouocat.

Nō est opus na·me. Medic⁹ est xp̄s. Valētes·qui ignorātes dei iusticiā suā volūt astruere. Male bīntes qui ꝓscia victi non ex lege sed ex grā querunt iustificari.

Per matthęi z publicanoz vocationē fides gentiū exprimit: qui prius lucris mundi inhiabāt: z nūc spūalr cuz dn̄o reficiūtur. Per supbiā pharęoz inuidia iudęoz de salute gētiū. Hi·n·de ieiunio gloriant dn̄ publicani cū dn̄o pmiāt qz q̄ legē sequūt' famē cordis patiūt' sz q̄ dei vbū recipiūt esurire non possunt.

vester: At Jhesus audiens ait. ſ·q· vos declino: qz non egere vos putatis. † Qui gratiam non querunt.

Non est opus ſ valentibus medi

ꝛ ſ Vos iuuo·qz penitendo dant locum grē: sed si sanari vultis e·ꝛc. † ſ A temeritate vituperationis

cus: ꝛ sed male habentibus. † Eū

† ſ Diligentius scripturas inquirite. ꝛ ſ Testimonium de propheta.

tes autez ſ discite quid est ꝛ miseri

· † ſ Sine misericordia ſ sine compassione delinquentiū. † ſ Misericordiam sequimini sicut ego.

cordiā volo z nō ſ sacrificiū. † Non

ꝛ ſ falso se iustificantes·dum in hoc sunt † ſ Peccata attendentes.

enim veni vocare ꝛ iustos: sz ſ pec

catores. Tunc accesserunt ad euz † ſ Superba interrogatio·z plena de supercilio phariseoz.

discipuli iohānis dn̄tes: † Quare

nos z pharisęi ieiunamus frequē

ter: discipuli aūt tui nō ieiunant: ꝛ ſ Aufert ieiunium tristicie a discipulis propter presentiam suam.

Et ait illis ihesus. ꝛ Nūquid pos

ſ·i·dn̄t. † ſ Apostoli· ſ Quos de ecclesia genuit † ſ Christi ꝛ ſ Jeiunio affligi: duz eos oportet de spōsi presentia gratulari·Spuri tuali enim ieiunio nondum sunt apti: donec me assumpto spū sancto sint confirmati

sunt † filij ſ sponsi ꝛ lugere qꝫdiu cū

illis est sponsus. Venient autem ſ tempore passionis.

dies cum auferet ab eis sponsus

Discipuli. Johānes·marc⁹·z lucas ita b̄ narrāt·q·alij aliq̄ de b̄ q̄sierint. Vn̄ sciendū b̄ a plib⁹ esse q̄sitū. Trib⁹ de causis repbēdēdi sunt discipuli iobis: qz de ieiunio se iactāt: z qz calūniant quē sciebāt a magro esse predicatū: z iūgunt pbęis·q̄s magr̄ eoz ꝓdānauerat. Spūalr discipuli iobis z pbęoz ieiunāt: qz q̄ opa legis. vel traditōz hoīm seq̄tur. vel q̄ etiā vocē xp̄i tm̄ aure pcipit·abstinēs a bonis·ieiuno corde tabescit. Sed qui xp̄o adhęz·reficit. Jobes vinū z sicerā n̄ bibit: qz abstinētia meritū augz cui nulla ē potētia naturę. Dn̄s aūt q̄ pcā pōt cōdonare: cur a pcōrib⁹ declinaret·q̄s abstinētib⁹ poterat facere iustiores. Jeiunauit z xp̄us: ne pręceptū declines. Manducat cū pcōrib⁹: vt grām z potestatē intelligas.

Nunquid pos. Quasi facturi estis: vt lugētes ieiunēt: qz estis spōsum occisuri.

Nunqd pos·De vtroq; luctu l' ieiunio·qđ ē in tribulatōe vel gaudio mōdet. Cū ablat⁹ erit sponsus: tūc erūt in merore z luctu donec p spm̄sctm̄ ꝓsolatō tribuat. Quo dono pcepto·ieiuniū qđ fit p lęticiā iam renouati in vitā spūalē celebrabūt·nec solū a cibis: sed ab omnib⁹ terrenis.

Lugere. Hoc vbo exprimit illud ieiuniū qđ ptinet ad hūilitatem tribulatōis. Illud altez qđ ptinet ad gaudiū mentis ad spūalia suspensę.

Et ideo a cibis corporeis alienate: sequentibus similitudinibus de panno nouo et
vino nouo significat. Ostendens q carnalibus et ob hoc veteré sensū adhuc
trahentibus hoc genus ieunij non ꝓgruat, Quia dum ita carnales sunt
perfectionem noue vite habere non possunt.

¶ Quib ait lugere nuptas et lucas dicūt ieiunare. Unde et ipse Postea
ieiunabunt: non lugebunt.

¶ Et tūc ieiu. ꝛc. Luctus de absentia sponsi nec ante incarnationem
defuit in patribus nec
post passionē: nisi qꝫ
diu in carne cū disci-
pulis ꝓuersatus est.
Allegi. Quādiu nobi-
scū est, lętamur: cum
ꝓpter peccata recedit
tunc indicendus ē ie
iunij luctus.

¶ Ieiunabunt.
A mundi amore: nō
solū a cibis. Spūale
enī ieiuniū cum sit ps
vitę nouę. nondum
eis conuenit qui per
alia ducti sunt vete-
ri vitę.

¶ Nemo autem
im. com. q. carna-
les nondū fide passio
nis et resurrectōnis so
lidati non possunt se
nerioza contin entię
pręcepta sustinere: ne
per austeritatē etiam
fidem perdant. Sūt
ergo discipuli quasi
vetus vestis: cui incō
uenienter nouus pā-
nus assuitur. id est. a
liqua pars doctrinę
quę ad nouę vitę tē-
perantiā pertinet. qz
si hoc fiat ipsa doctri
na quodammodo scīdi
tur. cui⁹ pars de ie
iunio ciboꝝ importu-
ne traditur: cum illa
doceat generale ieu-
niū ab omnib voluptatib: cui⁹ pannuz. id est. partem quę ad cibos per-
tinet. dic nō oportere hominib adhuc veteri vsui deditis impartiri. qz et il
lic videtur. q. concisio fieri. et ipsi vetustati non conuenit.

¶ Tollit enim. Id est. perfectio nouę vitę quę vna est dinidit. et vete
ri fides quā habet aufertur cui perfectio nouę debebatur.

¶ Neqꝫ mit. Eosdem discipulos veteribus vtribus comparat quos no-
uo vino. i. spūalib pręceptis facilius dili ūpi: qꝫ id posse continere dicit.
Sed post ascensionē accepto spiritu facti sunt vtres noui. Aliter. Vtres
veteres sunt scribę et phariseī. Pannus nouus et vinū nouum pręcepta
euangelij: quę non possunt sustinere iudei. ne maior fiat scissura. cum qui
bus galathę pręcepta legis miscebant. in vtres veteres vinum nouum
mittentes. Conueniunt autē hęc pręcepta euangelica apostolis. nō his q
traditionibus maioꝝ depranati sinceritatem pręceptoꝝ christi nequeunt
custodire.

¶ Differt inter nouum vinum et vestimentū. Vino intus reficimur: ve-
ste foris tegimur. Vestis ergo sunt bona opera quę foris agimus. quibus
coram hominib lucemus. Vinum. fenor fidei. spei et caritatis. quo in cō
spectu dei in nouitate sensus intus reformamur.

¶ Ecce princeps unus. Marcus et lucas dicunt archisinagogum
nomine iayrum. et filiam non mortuam: sed morti proximam. Sed mat-
theus causa brenitatis dicit rogasse. quod constat factum esse. nec atten-
dit verba patris: sed quod cogitauit et voluit. Ita enim desperabat vt
potius vellet reuiuiscere quā non putabat viuam inueniri posse. Utrūqꝫ
enim petitum est: vt vel morientem saluaret. vel mortuā suscitaret.

¶ Ecce princeps. Archisinagogus moysen significat. Dicitur iayrus.
id est. illuminans. vel illuminatus: quia accepit verba vitę dare nobis.

ſ non solum a cibis.
et tunc ieiunabunt. Nemo autez
ſ partem.
immittit ꝓ missuram panni rudis
† ſ Si autem hoc solum eis importune tradi
tur quibus prevalet vetus consuetudo: cito qō
in vestimentū vetus. † tollit enim
habent auferetur. ſ veteri. s.
plenitudinem eius a vestimento
et peioꝝ scissura fit. Neqꝫ mittunt
ſ Noue vite mysteria non sunt committenda
mentibus nondum innouatis.
vinum nouum in vtres veteres.
ſ Qui si fit. nec rudes mentes hoc pati possunt.
† ſ Ipsa doctrina nichil prodest
alioquin rūpunt vtres. et † vinuz
† ſ Ipse mentes pōdere preceptoꝝ suffocātur.
effundit. et † vtres pereunt. Sed
† ſ Noua mysteria mentibus innouatis com
mittuntur.
vinum † nouum in vtres nouos
† ſ doctrina memorie traditur. et mens non
mittunt. † et ambo conseruant.
est sine fructu.
Hęc illo loquente ad eos. Ecce
princeps vnus accessit et adora-
bat eū dicens: Domine filia mea
ſ Incarnatus.
modo defūcta est. Sed veni im-
ſ Misericordie vel potentie.
pone manum sup eam et viuet.
ſ Ad deuotionē pīm respiciens: iudeis prius
verbum vite per se et per apostolos predicauit
Et surgens ihesus sequebat eum

Videns dominum in carne venturum: cadit ad pedes eius dicens: Qd
infirmum est dei: fortius est hominib. Pro filia rogat. id est. pro synago
ga quę sola lege instructa vnica ei erat. Quę lege et prophetis educata
postęꝫ filios deo generare debuit spirituales: erroribus languens. in pecca-
tis moritur. Prius pro ea patres rogauerunt: tamē magna fides gentiū
prius impetrauit. Synagoga in ciuitate legis. et in domo in qua vnius
dei cultus est moritur. et suscitatur. Nec non in domo non in vite a qua
per legem excludebat.
Sed in itinere pgēte
domīo sanatur. Vn
et apostoli. Vobis
oportebat predicari
verbuz dei: Sed qm
iu. vos indig. e. con.
ad gētes. Sedzmar
cum et lucam. mulier
omnem substantiam
in medicos erogauit
nec curari potuit: q
quanto magis genti
litas vires natura-
lis industrię ad phi
losophos expendit:
qui recte viuendi pre
cepta hominibus se
dare promittebant:
tanto minus poterat
a sordibus liberari.
Sed vbi celestem
medicum cognouit
adesse: cepit remedi-
um sperare et quęrere

¶ Mulier quę.
Salutem iudęis pa
ratam spe certa pręgri
puit gentilitas.

¶ Duodecim an
nis. Duodecim an
nis fluxit. sicut et illa
filia creuerat duodē
nis: quia exquo sy-
nagoga cepit deo fa
mulari. cepit gentili
tas ydolatria et pe
cato pollui.

† ſ Ecclesia gentium
et discipuli eius. Et ecce † mulier
† ſ Carnalium delectationum
quę † sanguinis † luxum patiebat
† ſ fide. † ſ post accensionē ſ Quia eam
sequitur.
ſ Superabundans viciis.
duodecim annis † accessit † retro et
ſ Manu fidei.
tetigit fimbriam vestimenti eius
ſ Corde credebat ad iusticiam † ſ Si susscepe
ro fidem incarnationis eius.
Dicebat enim intra se. † Si tetige
† ſ Ab omni iniquitate mundabor.
ro tm vestimentū eius † salua ero
† ſ A iudicio ad miscōiā. † ſ Quia quos pre
scivit. et predestinauit hos et vocauit
At Ihesus † conuersus et † videns
† ſ Habe spem † ſ ihō filia qz fides tua.
eam dixit: † Confide † filia. fides
ſ Jam in eo qꝫ credidisti.
tua te saluam fecit. Et salua facta
† ſ Ex il. ho. domici aduentus cepit habere sa
lutem.
est mulier † ex illa hora. Et cum
ſ Assumptis electis gentium fides christi predi
veniſſet ihesus in domum pnci
catur in populo iudeoꝝ.
pis. et vidisset tybicines et turbaz
† ſ dimittite persuasiones. qz quicquid mētia
mini de christo electio salua erit.
tumultuantē: dicebat. † Recedite
† Non fornicata ē p⁹ deos alienos † ſ qz deo
nō est enī † mortua puella: sz dor
viuūt oia † ſ Quod faciūt iudei assensum da
mit. et † deridebat eū. Et cū eiecta
re nolentes veritati.
ēet turba. intrauit et tēuit manū ei⁹

¶ Accessit. Credidit. dixit. qz his tribz. fide. x. bo et opę oīs sal⁹ acqrit
¶ Si tetigero fimbriam. Fimbriam non vestem. Quia non vi
dit in carne dominum: Sed susscepit per apostolos incarnationis verbuz
Beatus qui vel extremam partem verbi fide tangit.
¶ Confide filia. Credidit vtiqꝫ quę petijt: sed inculcat robur et perse
uerantiam fidei.
¶ Vidisset tybicines. Tybicines sunt carmen lugubre cancntes.
Hi sunt magistri meroze suo subditos demulcentes. et tubam indoctum
aduersus doctrinam christi calcitrantium.
¶ Et turbam tumultuantem ꝛc. Quia synagoga lętitiam domi
nicę inhabitationis pro infidelitate amisit. q. inter flentes et cunctantes
mortua iacet.
¶ Solum iudicium patebat cum expulit gentes. dicens: Non sum
missus nisi ad oues quę perierunt. Non qꝫ sine misericordia esset deus.
vel eius iudicium: sed post patuit in susceptione.
¶ Non est enim mortua. Vobis mortua est. Deo autem qui su
scitare potest dormit. tam in anima qꝫ in corpore.
¶ Et cum eiecta esset. Id ē. cum reprobati essent irrisores. intra-
uit in electorum mentes. Nox. turba curarum eicienda est: vt anima re
surgat. Sedm Lucam eiecta turba nullus adhibetur nisi petrus. iacob
et iohannes. et pater et mater puelle. Quia blasphemis et irrisoribus non
sunt reuelanda mysteria: Sed fidelibus qui honorent. Unde alibi. Ju
stificata est sapientia a filijs suis.
¶ Et tenuit ma. e. Nisi prius manus iudeoꝝ quę sanguīe plenę sunt
mundatę sint a morte non resurgunt. Tenuit manum leprosam moysi ꝙ
quod carnalia opera spi: italiter intelligi fecit. Moraliter. Puella sig.

peccati delectationē adhuc corde tectā nondū ope ꝓpetratā. Cui facilē correctōꝫ dominus ostendit dicendo puellę. Surge. Nam in alijs duobus quos suscitauit aliquam videtur fecisse moram. Vel in dicendo vel in expectando vt Iuuenis tibi dico surge. Pro lazaro fremuit spiritu turbauit se fleuit clamauit. Pro quo sunt deuotę sorores id est solicitę cogitationes: puella iam in domo paucis arbitris surgit: ꝛ eis vt nemini manifestent ꝓcipit. Iuuenis extra portam multa turba comitante

Lazarus quoq; coram multis: quia publica nora publico eget remedio. leuis leniori et secreta potest deleri pnitentia

Transeūte in. Id est de domo principis in suam domū. Domus principis synagoga est sua domus cęlestis hierusalem.

Duo cęci ꝛc. Duo cęci duo populi inscij: donec christum cęperunt sequi.

Hęc de duobus cęcis et de muto demoniaco solus matheus ponit. Illi autem duo cęci de quibus alij narrant: non sunt isti: sed simile factū ē. Ita vt si matheus non illius etiā facti meminisset: posset putari quod nunc dicit dictuꝫ fuisse de illis. Sed scire debemus quędam facta esse similia: quod probatur cum idem euāgelista vtraq; commemorat vt si quando talia singula apō singulos inuenerimus atq; in eis contrarium quod solui non possit occurrat non esse hocidem factum: sed aliud simile.

Dominē mutum. Significat gētilem populum vel omne genus hominum quo ducto per ꝓdicationē ad christum ꝛ ablata ydolatria: confessus est christum.

Raboch grece: vsitatius surdus: sed tamen indifferenter ꝛ mutus et surdus dicūt.

Pharisei autem. In phariseis infidelitas iudeoꝝ signatur.

Misertus. Viam veritatis aperiendo ꝛ molestias corporales auferendo.

C. X.

Et conuocatis. A curatione socrus petri vsq; huc continuationē habuerunt relata miracula ꝛ fuerunt ante sermonem in monte habitum facta quod ex electione matthei quę inter ipsa refertur indubitanter habemus. Fuit enim vnus de duodecim electis in monte ad apostolatum. Hic autem redit ad ordinem rei sicut gesta est post curatum centurionis seruum.

Duodecim discipulis. Hi sunt operarij qui mittendi erant et quadrati orbis partes ad fidem trinitatis vocaturi. Quoꝝ ꝓdicatio vt pondus haberet autoritatis: datur eius potestas curandę omnis infirmitatis.

Duodecim autem. Catalogus apostoloꝝ ideo hic ponitur vt ꝓter hos qui pseudo futuri erant excludantur. Et vt tam nomina eoꝝ q̄s eis credentium in libro vitę ē scripta significentur.

Petrus et andreas. Apostoloꝝ paria iungaq; sociat petrum et andream fratres non tam carne q̄s spiritu.

Primus scribit simon cognomento petrus ad differentiam alterius simonis qui dicit chananeus a chana vico galileę vbi dominus aquas conuertit in vinum. Voluit dominus apostoloꝝ principem prius alio nomīe vocari vt ex ipsa commutatione nominis sacramenti viuacitas commēdaretur. Idē est latine petrus ꝛ grece quod syrice cephas nomen deriuatum a petra quod est christus in quem credebat.

Die Rabba. Simon id est obediens qui propter primatum apostolici ordinis vocatur petrus i firmus. Andreas grece virilis: quia viriliter christo adhęsit. Philippus os lampadis qui lumē inuentuꝫ ꝓdicauit nathanaeli. Bartholomeus filius suspendentis aquas i dei i quo mentes doctoꝝ sursū eleuat vnde inferius aquas distillat. Iacob supplātator. Johannes dei gratia i in quo est gratia qz ille carnis domino vocante supplāuit ꝛ ipsam carnez herode trucidante cōtempsit iste ob ꝓcipui amoris gratiam supra pectus domini recubuit. Iacob sane ꝛ iohannes ob eximiū virtutis et animi culmen filij tonitrui (vt in euangelio marci scriptum est) cognominati sunt. Quoꝝ vnus celestib intonat. In principio erat verbum. Et ābo sępe seorsum duci ꝛ aliquando sonū de nube terrificum audire meruerūt Hic est f m d Thomas et matthęus. Ceteri Matthęum prius ponunt et prudenter tacent publicanū. Iste ꝛ se postponit ꝛ publicanū dicit: vt vbi hab pecē superabūdet grā. Thomas abissus vel geminus. grece didimus: quia quo ceteris diutius dubitauit eo altius veritatē resurrectionis agnouit. Matthęus donatus. Jacobus alphei qui ꝛ frater domini quia filius materterę eius marię quę maria cleophę dicitur. Vel quia alphęus cleophas etiā dict̄ ē vel eo defuncto post natū iacobū cleophę nupsit. Thadęus corculus i cordis cultor. Alio nomine dī iudas fr iacobi

C. X.

fratris domini·vt in epistola sua dicit. Simon ad differentiam chananę
us·a chana vico quod interpretatur zelus. Unde et zelotes·i· emulator
Judas scariothis·a vico vbi ortus est·vel ex tribu isachar·presagiū sue
damnationis nomen accepit·qz isachar·qđ dicit merces perditionis pre
mium insinuat. Scarioth interpretat memoria mortis·qz non repente per
suasus: sed diutius meditatus pegit scelus·qui pronide inter apostolos e
ligit·qz quāta ē veritas quā nec aduersari⁹ minister infirmat·et ad indici
um hūanę infirmita
tis voluit deseri et pro
di·modestęqz tulit.
Duo et duo noīatim
exprimunt·vt ingal
societas approbetur.
Hi sūt·xij·filij iacob
xij·principes plebis
ist·xij·fontes repti ī
belim·xij·lapides in
veste sacerdotis·xij·
panes appositōnis·xij
explozatores a moyle
missi·xij·lapides alta
ris·xij·lapides a ior
dane eleuati·xij·bo
ues sub mari ęneo·xij
stellę in corona spon
sę·xij·fundamēta·xij
portę ciuitatis. Mul
tis aliis figuris pę
notati sunt apti ad
dispensanda diuina
mysteria.

¶ Thomas Ab
yssus: qz altitudinem
diuinę virtutis in re
surrectōne certa fide
penetrauit. Vel tho
mas geminus·qđ est
grece didim⁹·ppter
dubiū cor in creden
do.

¶ Et iudas scari.
Magnū in nobis ex
emplū doctrinę: cum
qui omnia nouerat
non dubitaret prodi
torem in discipulum
eligere·atqz aplm or
dinare. Habet enim
christus consciuz mū
dicię testē·cū suū nō
dubitet eligere prodi
torem.

¶ In uiā gen. ꝛc
Post resurrectionez
dicit: docete omnes
gentes·Sed hoc añ·
quia prius oportet in
deis ꝓdicari: ne cau
sam habeant non recipiendi·quia ad gētes apostolos misit. Allegꝫ. Ne
simus similes hęreticis.

¶ Appro·reg·cę· Per fidem prope est regnū·Sicut enim fit peccās
terra·ita iustus fit cęlum·in quo deus presidet. Unde dicitur, Regnum
dei intra vos est ꝛc.

¶ Ecce quid debeant ꝓdicare. Approp inquabit reg·cęloꝝ

¶ In fir·cu· Ecclia infirmos statu boni operis protrat·mortuos in pec
catis vel sine fide suscitat·leprosos errorib⁹ aspersos mundat dęmones p
exorcismos fugat.

¶ Gratis acce·gra·da· Ne iudas qui loculos habebat de predicta
potestate pecuniaz congregare vellet: nequicię eius suppsimit dns·dicēs:
gra·acce·gra·da· Damnat etiā hic perfidiā simoniacę hęreticos.

¶ Dona spiritualia precio vilescunt.

¶ Aurū neq arg· Qui ꝟ haberēt viderēt ñ cā salutis ꝓdicare ꝫ lucri

¶ Neq pecu·in zo· Duo sūt genera nectioꝝ·vnū quo emunt nece
saria· Aliud ipsa nectia· Per pecuniā in zonis illud vnde emuntur·p̄ce
ram qđ emitur quod ibi reponitur.

¶ De hoc in passione· Nū misi vos sine saculo et pera: numqđ defuit vo
bis aliquid? At illi dixerunt non.

¶ Neq calcia· Et plato dicit·duas corpoꝝ sūmitates nō ee velādas
nec assuetā fieri debe mollicię capitis et pedū. Cum aūt hęc būerint firmi
tatē: cętera robustiora sunt.

† Os lampadis·qz oris officio lumen quo in
tus illustratus est. mox inuento fratri propina
uit.

et andreas frater eius· † philipp⁹

Syrum nomen. † Ad differentiam·qz
sequitur iacobus alphei.

et bartholomęus·iacobus † zebe

dęi et iohannes frater ei⁹·thomas

donatus vel assumptus a massa perditorum.
† Justus in principio accusator fuit est.

et matthęus † publicanus·et iaco

Id est. docti.

bus alphęi·et thadęus·simon ca

Emulator.

nanęus·et iudas scariothis· qui

et tradidit eum. Nos duodecim

Princ. paliter.

misit ihesus precipiens eis et di
† Non prius ad extraneos: sed ad proprios.

cens: In viam † gentium ne abie

ritis·et in ciuitates samaritanoꝝ·
† vt ab eis repulsi ordine ad gentium vocati
onem transeatis.

ne intraueritis: † sed potius ite ad

oues quę perierunt domus isra

el. Euntes autem prędicate dicē

tes: quia approp inquabit regnū

vt magnitudinem promissoꝝ proba
ret magnitudo signoꝝ.

cęloꝝ. Infirmos curate. mortu
hereticos.

os suscitate·leprosos mūdate· dę
† Sicut ego sine precio do vobis talem pote
statem·et vos gratis date. ne euangelii gra cor
rumpatur venalitate

mones eijcite· † Gratis accepistis

† Qui alios ad contemptum diuitiaꝝ hor
tamur.

gratis date † Nolite possidere au

† Prope necessaria amputat: ne curent de cra
stino qui docent omnia regi a deo.

rum neq argentū· † neq pecuniā
† Ne cellariū secu vehāt Nec ipsa necessaria

in zonis vestris. Non † peram in

† Nil preter indumentum quo contentus
esse potes.

via: neq † duas tu nicas·neq cal

† Auxiliuz baculi. Nec minima. † Ecce
quare precipit nichil ferę·quia omnia deben
tur eis.

ciamenta·neq † virgam. † Dign⁹

† Quomodo accipiemus

est enim operarius cibo suo. † In

quācunq autem ciuitatē aut ca

stellum intraueritis: interzogate
† Non est cursitandum per domos.

quis in ea dignus sit·et † ibi mane

Ad aua migraturi.

te donec exeatis· Intrantes au

† Pacē hospiti precamini: vt sopiatur om is
repugnātia ꝓra veritatē.

tem in domū † salutate eam dicē

† Si fuerint ibi predestinati ad uitam·

tes: Pax huic domui. Et † siqui

dem fuerit domus illa digna·ve

Quā optatis.

niet pax vestra super eā. Si autē
† Predicationis merces a deo uobis recom
pensabitur.

non fuerit digna: † pax vestra ad

vos reuertetur. Et quicunq non

Obedierit.

receperit vos: neq audierit ser

mones vestros· exeuntes foras

† In signū tereni laboris inaniter expensi·
uel ut ostēdatis appetitum terzenoꝝ non esse
in affectibus uestris.

de domo ꝛ ciuitate· † excutite pul

uerem de pedibus vestris. Amē

† Quia cui plus commissum est ab eo plus
exigitur.

dico vobis † tolerabilius erit ter

Quibus lex nature tm·hi autē et legem ihē
spreuerunt·et dicta prophetaꝝ et apostoloꝝ·

rę sodomoꝝ et gomorreoꝝ i die

¶ Neq uir· Mat
theꝰ et lucas dicūt ne
q virgā· Marcus ñ
nisi virgā·q noīe sig
nificat ptās accipien
di nectia·de q et hic·
Dignus est·o·m·s·
Qua vti pñt·nec tñ
inobedietes sunt q de
suo iure cedūt. Mar
cꝰ dicit eos calciari sed
dalijs ꝛ soleis·vt neq
pes sit tectus·nec ad
terrā nudꝰ. Jd ē·nec
occulte euāgelium·
nec terzenis ꝓmodis in
biat·Nō indui duas
bas tūnicis: simplr ñ du
plr ābulare. Lu·dic
Neminē salutaueri
tis·vt sub q̄nta festi
natōe iter p̄dicatōis
pgere dēat oñdatur
Alt·Per aur oñdi
tur sapientia scla ris.
Per argētū facūdia
rhetorica·Per pecu
niam zonę sapia ab
scōdita·Per peram
onꝰ scli. Per calcia
mēta mortuoꝝ opez
exēpla·ne sua opa p
exēpla stultoꝝ tegāt
sz scāz terrā ingressu
rus sensus hēat nu
dos·et a maloꝝ exem
plis alienos. Nec dz
alicꝰ p̄fidio carnalis
inniti. Qui salutat
in via occōne itineris
facit: ñ studio salutis
Hic est qui non amo
re ętęrnę patrię: sed
premioꝝ ambitu sa
lutem prędicat.

¶ Dignus est.
Unde ergo necessa
ria? Tantum accipi
te quantum ad neces
sitatē sufficit: vt inde
securi·ęternis melius vacetis.

¶ Interrogate quis. Testimonio vicioꝝ eligendus est hospes: ne
eius infamia prędicatio ledatur.

¶ Dignus· Vt sciat se magis accipere grām q̄ dare.

¶ Ibi manete. Ambꝝ. Dat constantię generale mandatū: vt hospi
talis necessitudinis iura custodiant. Jdeo domus eligenda: vt mutandi
hospitij necessitudinisq violandę cā non suppetat.

¶ Excutite pul· Per excussionē pulueris·intelligitur amissio itineris
Excutite pulueē· ad contestationē terzeni laboris quē pro eis inaniter
susceperant·vel vt ab eis nec ad victum aliquid accipiant: nec terzenum
aliquid ab eis quęrere ostendant: vt et pulueē de terra coꝝ sibi non pati
antur adhęrere. Aliter. Pedes sunt opus et incessus p̄dicationis. Pul
uis terzenę leuitas cogitationis·a qua nec summi doctores possunt ee im
munes. dum intendunt curis subditoꝝ·et quasi in itinere mundi pulueē
legunt. Qui ergo recipiunt verbum·ipsi curam doctoꝝ in argumentum

vertunt humilitatis·qui spernunt:ad testimoniū ꝑamnationis ĩflectūt Et ipse ẽ pulvis q̄ in euāgelij ꝓtẽptores extergi·ꝛa q̄ ꝑ bonos auditores euāgelisantiū ꝓdes iubent ablui·imo ꝑ ipsum salvatorẽ narrātur abluti.

¶ Ecce ego. Ill' sua pena fruabit' in futur·vos aūt oēz exhibete patiaz

¶ Ecce e·Lōgruit illi qđ ſm iobez. Sic misit me pī ad passionē·s·ꝛ ego mitto vos·nō ad gaudia sz ad passiones·Ubi servate innocentiā:q̄ qui locū ꝓdicationis suscipit·mala inferre non debet:sed tolerare

¶ Sicut ser·Serpētis astutia est q̄ toto corpore caput in quo vita est occultat et protegit. Jta ꝛ nostri periculo corporis caput nostrum quod est christus custodiamus. Vel q̄ per angustias se coartans·veteri tunica exutus innovatur. Sic intrans per angustam portam: veterē exuit hominem.

¶ In testimoniū Ut inde perversi pereant sine excusatione: vnde electi exemplum capiunt vitę.

¶ In testimonium illis ꝛ gentibus. Lucas· Continget vobis in testimonium: quia persecutio nominis christi non solum iudeis ꝛ gentibus eorum malicię: sed etiam ipsis apostolis fit in testimonium ipsoꝝ innocentię

¶ Dabitur enim uobis. Voluntatem vestram pro christo offerte: christus vero loquetur pro se

¶ Tradet autez frater ꝛc. Minorē dolorez ingerunt mala quę ab extraneis. maiorem quę ab illis patimur de quorum mentibus presumebamus·quia cū damno corporis mala nos cruciant amissę caritatis.

¶ Qui autem perseveraverit. ꝛc. Docet virtutem longanimitatis ꝛ patientię. Non enim cę pisse·vel facere:sz pfi cere virtutis est. Unde cauda hostię iubetur offerri. Hocidem lucas exprimit. In patientia vestra possidebitis animas vestras·quia dum nobis dominari discimus hoc ipsum incipimus possidere quod sumus.

¶ Cum aūt. Hoc ad illud tempus pertinet quo dictum est: In viam gentium ne abieritis. Q̄ persecutiones non debeant timere:sed declinare vt tribulationis occasio sit evangelij seminarium.

¶ Mysti·Cum vos persequentur in vno testimonio fugite ad alia' volumina. Quia q̄uis sit contentiosus persecutor:ante p̄sidium salvatoris adveniet q̄ illi concedatur victoria.

¶ Non est discipulus. Nec indignemini tolerare quod tolero qui dñs sum:faciens quod volo:ꝛ magister docens quod utile scio

¶ Si patremfamilias. Ostendit calumnias suas: vt suo exemplo ferant iniurias. Unde dixit. Sufficit discipulo.

¶ Beelzebub. Beel ipse est bel·zebub musca·id est·deus muscę·pro spurcicia sanguinis immolati. Idolum est acaron·nomie cui? spurcissimi idoli principem dęmoniorum appellant·qui musca dicitur ꝓpter immunditiam.

¶ Beelzebub idolum apud diversas gentes·diversis nominibus nuncupatum. Ninus rex assiriorꝝ conditor ninive civitatis·post mortem patris sui beli composuit statuam in honore ipsius·eiq̄z divinos honores iussit persolui ab hominibus. Cuius simulacri similitudinem chaldei susципientes: vocabant bel·vt in daniele legitur. Inde palestini illud accipientes vocabant baal. Moabitę vero beelfegor·atq̄ ita per diversitatem gentium diversa ei dabantur nomina. At iudei vnius dei cultores vocabant beelzebub ob derisionem gentilium·baal vir·zebub musca·vir muscarum sive habens muscas.

¶ Ne ergo timueritis ꝛc. Eorꝝ sęvitiam vel blasphemias:quia veniet dies cum dē? iudicabit occulta hominum·vbi et nequitia disco operietur·ꝛ vestra intentio modo soli deo cognita ab omnibus scietur.

¶ Quod dico. Hoc est in quo volo vos constantes esse.

¶ Vel qđ dico in tenebris·id est·dum adhuc in timore estis dicite in lumine·id ē in fiducia veritatis·accepto spiritusancto Et quod ī aure auditis·id est·quod secreto auditis super tecta ·i·calcato carnis domicilio prędicate.

¶ Super tecta. Loquit' iuxta morē palestinę·vbi solent in tectis residere quę non sunt cacuminata:sed equalia. Unde lex precipit·vt qui novam domuz ędificat·murum tecti ponat in giro·ne fundatur sanguis ĩnoxius labente aliquo· Ergo in tectis prędicatur·quod cunctis audientiby palam dī·ꝛ est.qđ vos erudiui in paruo indęz loco·in toto mundo dicite.

¶ Nonne duo passeres. Lucas. Nonne quinq̄ passeres veneunt dipondio. Nec multum distat·vt duo asse·ꝛ quinq̄z dipondio. Dipondius enim est ex duobus assiby. Quod autem in numeris est vnus·hoc in pondere as·ꝛ quod duo·hoc dipondius.

¶ Et unus ex illis non cadet super ter. ꝛc Quomodo ergo apostolus· Nunquid de boby cura est deo? Sed aliud est cura·aliud scientia.

† ſ Qui elegi·qui docui.
iudicij q̄z illi' ciuitati. Ecce † ego
ſ Ex discipulus missos facio·ideo sitis mansueti ꝛ humiles innocentes·
mitto vos sicut oves in medio lu
ſ Scribaꝝ ꝛ pharisęoꝝ. † ſut vitetis insidias. ſut idē teruetis·
porum. Estote ergo † prudentes
ſut non faciatis mala
sicut serpentes. ꝛ simplices sicut
† ſ Hic aperit quos lupos dixerit· ¦· ſ Id est· a persuationibus hominum
colūbę. † Cauete aūt ¦ ab hoibus
ſ Premunit eos † ſ vbi potiori sententie dandus est locus.
Tradent enim vos † in conciliis·
¦· ſ Sub spē corrigendi·quia ille locus correctionis est
ꝛ in synagogis suis ¦ flagellabūt
ſ Quasi ad maiorem audientiam cum per se vobis inferre vim non poterunt
vos·ꝛ ad reges ꝛ ad p̄sides duce
mini propter me in testimonium
† ſ Contra terrores consolatio·quasi dicat.no lite turbari.
illis ꝛ gentibus. † Cum autem tra
¦· ſ De modo proferendi ornate· an inornate
dent vos· nolite cogitare ¦ quo
ſ De modo inveniendi
modo aut quid loquamini. Da
† ſ Materia dicendi.
bitur enim vobis in illa hora † qđ
¦· ſ Quia non ex ingenio vel arte vestra verba procedunt:sed ex spiritussancti grā
loquimani. ¦ Non enim vos estis
qui loquimini:sed spūs patris ve
† ſ velut organis. ↑ ſ Adeo crescet persecutorum rabies vt nullus sit inter eos affectus· quoꝝ diversa est fides
stri qui loquitur † in vobis. ↑ Tra
det autem frater fratrem in mor
tem·et pater filium· et insurgent
filij in parentes·ꝛ morte eos affi
ſ Non tantū amicis.
cient·ꝛ eritis odio omnibus ho
¦· ſ Quia amatores mundi sunt inimici dei.
minibus ¦ propter nomen meum

Qui autem perseveraverit vsq̄z
† ſ Non debetis desistere:sed ad tempus declinare·vt aliis possitis prodesse. ſ Non ante.
in finem hic salvus erit. † Cum au
tem persequentur vos in civita
¦· ſ Non mirum si a quibusdam fugitis: q̄ consummatio israel non fiet in fide:donec christe ista·fugite in aliam. ¦ Amen di
stus a mortuis resurgat.
co vobis· non consummabitis
civitates israel:donec veniat fili
us hominis. Non est discipulus
super magistrum·nec seruus su
† ſ Perfectio est discipuli non vlcisci iniurias sicut ego feci.
per dominum suum † Sufficit di
† ſ Prius faciens q̄ docens
scipulo vt sit sicut † magister eius
ſ Qui potui.
et seruus sicut dominus ei?. Si
ſ Cui famulantur celestia et terrestria.
patremfamilias beelzebub voca
ſ Quid mirum de famulis.
verunt·quātomagis domesticos
ei?: Ne ergo timueritis eos. Ni
ſ Hoc ad bonos. ſ Corde·
chil eni optū qđ ñ revelabit'·ꝛ oc
ſ Hoc ad malos ſ actu.
cultū qđ ñ sciet'. Qđ dico vobis
ſ In mysterio ſ predicate aperte † ſ spūscō.
in tenebris·dicite in † luie·ꝛ qđ in
ſ Privatim † ſ palā publice ſ Calcate carnaure auditis p̄dicate † super tecta
lia· ſ tantum·
ꝛ nolite timere eos q̄ occidūt corp?
ſ quin eam deus reddat corpori·
aniaz aūt ñ p̄nt occidere:sz potiꝰ
eū timete·q̄ pōt ꝛ aniaz ꝛ corpus
Mittēdo in eterna supplicia ¦· ſ Nolite timere
pdere i gehennā ¦ Nōne duo pas
re mortē corpis·qui mori nō potestis sine nutu dei qđ in minoribus liquet
seres asse veneūt·ꝛ vnus ex ill' ñ
ſ Non moritur sine providentia dei·quātomagis vos † ſ Sine nutu dei.
cadet super terrā † sine patre vr̄o

¶ Numerati sunt. Hoc est scientia dei nũerũ illoꝝ comprehendit.
¶ Numerati. Non actu computationis: sed facultate cognitionis. A si
multitudine pecunię: quę nũcratur vt seruetur. Vbi magna prouidentia
dei q̃ nec parua ociosaq̃ dicta eum lateant.
¶ Qui confitebitur. Vel confitetur quis Ihesum ea fide quę per
dilectionem operatur. Negat qui preceptis dei non obedit.
¶ Qui autem negauerit. Negatur a filio apud patrẽ: cui ñ mani
festatur in diuinita
tis potẽtia filius ꝛ pa
ter. Confitet a filio
apud patrem qui p
filiũ habet accessum
ad patrem.
¶ Pacem mitte
re. Missum est bellũ
bonũ vt rumperetur
pax mala.
¶ Veni enim ꝛc
Hic lucas ait. Erũt
quinq̃ in vna domo
diuisi tres in duo et
duo in tres dividen
Nũo ergo quinq̃?
cum sex personaꝝ no
mina subiicit patris
filij matrisq̃ filię soc?
et nurus. Sed mater
filij ipsa est socrus vx
oris ei?. ideoq̃ illa ip
sa ꝛ in filiã suã ꝛ in
nurum dicitur esse di
uisa.
¶ Possumus ꝛ pa
trem intelligere dya
bolum cui? eramus a
liqñ filij non natura
sed imitatione ut in
q̃is dictuꝝ est: Vos
ex pĩe dyabolo estis.
Sed postq̃ vocem
audiuimus monẽtis
obli. po. tu. ꝛ do. pa.
tui. Venit gladius
dei separe nos ab in
uicem ꝛ ostendere ali
um patrem cui dice
remus: Pater noster
qui es in cęlis. Ma
ter sinagoga filia p̃
mitiua ecclesia. So
crus eadem sinago
ga. Nurus primitiua
ecclesia de gentibus.
Sponsus ecclesię fili
us est dicente aposto
lo. Quoꝝ patres ex
quibus christus ℔
carnem. Socrus igi
tur id est mater spon
si ꝛ in nurum ꝛ in fili
um diuisa est sinago
ga carnalis quia ec
clesiam persequi non cessat: sꝫ ꝛ ipa in matrem ꝛ in socrum diuisa est vo
lens recipere circumcisionem cęteraq̃s carnales obseruantias.
¶ Separare. Id est priuatos carnis affectus extinguere. quib ita
inuicem diligũtur vt deo minus seruiant. Vel penitus auertantur. non
q̃ non sint honorandi pater ꝛ mater: sed p? deum. hic est ordo caritatis.
¶ Qui amat patrẽ. Post deum amandi sunt: sed si vtrũq̃ non po
test fugari: odium in suos pietas est in deũ.
¶ Et qui non accipit ꝛc. Crux duob modis portatur. cum vel per
abstinentiam corpus afficitur. vel cũ per ꝑpassionem proximi affligitur
animus.
¶ Peccata proximoꝝ fructuum sunt sanctoꝝ.

¶ Crux semper est portanda: vt amor christi ostendatur.
¶ Et sequitur me. Aliquis enim carnem macerat pro inani gloria.
Vel proximo carnaliter compatitur vt culpę faueat. hic crucem ferre vi
detur: sed dñm non sequitur.
¶ Qui inuenit. Nomine animę vita presens designatur.
¶ Qui recipit uos. Cum ad predicationem mittit. et zonę tollit pe
ricula non timenda dicit. affectuꝝ subiicit religioni. Vnde ℊ sumpsit au
steritatem mandato
rum. spe temperat p
missoꝝ. Qui recipit
inquit vos. Ad susce
ptionem magistroꝝ
prouocat discipulos
Dicit ergo aliquis.
ergo et pseudo ꝓphe
tas ꝛ iudam prodito
rem suscipiem? Hoc
dominus procurans
dicit: non personas
esse suscipiendas: sed
nomina. et mercede
non carere suscipien
tem. licet indignus
sit qui suscipit. Non
ait mercedem de pro
pheta vel iusto. sed
prophetę ꝛ iusti mer
cedem. quia dum cos
sustentat qui aliter ñ
possent quod eorum
est facere. ꝛ ipse est q̃
in hoc nomine facit:
non pro eis solum
sed eorundem merce
dem habebit. id est
talem qualem ꝛ ipsi.
¶ Quia christus in
apostolis deus autẽ
in christo. ergo qui a
postolos recipit: reci
pit deum. Hoc dicit
ne apostoloꝝ suscep
tio vilis habeatur
his a quib supradi
xit. debere stipendia
accipere.
¶ Et quicunq̃.
Qui periculum non
suscipientiuꝝ testimo
nio excussi pulueris
denunciauit: meritũ
recipientiũ vltra spe
ratum commendat.
¶ Nota deum ma
gis ad pium affectuꝝ
respicere q̃ ad quan
titatem rei exhibitę.
¶ Vni ex mini
mis. Minimi sunt
qui nichil penitus ha
bent in hoc mundo.
ꝛ iudices erunt cum
christo.

¶ C. XI.

¶ Johannes autem. Et du in christus predicaret ꝛ predicationem
suam varijs signis confirmaret: Johannes eius opera audiuit positus in
viculis ab herode. Sed cum audisset mittens du. de dis. s. ait illi. Tu es
qui venturus ꝛc.
¶ Johannes interficiẽdus ab herode interrogat. non q̃ dubitet. q̃ alijs
dixerat. Ecce agnus dei. qui ꝛ vocẽ patris audiuerat. Hic est filius meus
dilectus. Sed vt missi signa videntes crederent. ꝛ dictis eius opera chri
sti fidem facerẽt. ne alius christ? expectaret. Q̃ aũt discipuli iohis aduer
sus xp̃m superbirẽt. ꝛ aliquid liuoris hẽnt supra innotuit. ibi. Quare nos
et pharisei ieiunam? ꝛ vbi iohi dixerũt. Magister cui testimoniũ dedisti.

¶ vel carnem domando. vel proximo compa
tiendo. et hoc contutu eternoꝝ
Et qui non accipit crucem suam

et sequitur me non est me dign?.
Nec aduersa timenda sunt: q̃ qui querit in
uenire temporaliter vitam eternaliter perdet
eam.
Qui inuenit animã suaꝝ perdet
¶ Qui paratus est eam hic perdere. omnia
postponens amori meo.
illam. Et qui perdiderit animaꝝ
In futuro.
suam propter me inueniet eam.
Qui in vobis sum.
¶ Quia non aliud recipit in apostolis. q̃ qđ
in christo est.
Qui recipit vos: me recipit. ꝛ q̃
Qui in me est.
me recipit. recipit eum qui me mi
¶ Pro eo q̃ nominatur prophеta
sit. Qui recipit prophetaꝝ in no

mine prophetę. mercedẽ prophe
¶ Ne ꝛ pseudo timeant recipere.
tę accipiet. Et qui recipit iustum
Pro eo q̃ nominatur iustus.
in nomine iusti. mercedẽ iusti ac
¶ Ne quis se ab hospitalitate p pauptatẽ ex
cipiet. Et quicũq̃ potum dede
cusaret: hoc leui precepto diluit.
rit vni ex minimis istis calicem
¶ Ne dicas deesse vnde calefieret Pro eo
q̃ nominatur discipulus
aquę frigidę tantuꝝ in nomine

discipuli. amen dico vobis non
¶ quã ex bono affectu merut potius q̃ ex actu
perdet mercedem suam.

¶ C. XI.

¶ Et factum est
Sermones
cuꝝ consummasset hie
sus p̃cipiens duodeci
¶ Fecit quod docuit. predicans iudeis. non sa
maritanis. non gentibus: vt scõm promissa. pri
discipulis suis. transijt inde vt
us offeratur indeis salutis occasio.
doceret et predicaret i ciuitatib?
Iudeoꝝ.
eorũ. Johannes aũt cũ audisset

Ecce discipuli eius baptisant·et plures veniunt ad eum. Hec omnia eadem de iohanne lucas ponit:non ipso ordine. Sed quis ordinem rei geste teneat non apparet.

¶ Tu es qui uẽ· Non ait qui venisti, qsi cũ ad inferna descensurus sum· dcto te nũciare inferis·qui nũciauí supis. An cõueniat filio dei mori an aliũ ad hec sacra missurus es.

¶ Qui non fuescã Qui de dinitatis potẽtia non dubitauerit. Hoc non contra iohem quẽ mox a dño commendat

¶ De iohanne. Precursor xpi de xpo certificare discipulos voluit:qz sẽsit eos dubitare. De precursore xpus turbas dubitãtes ne dubitẽt. docuit mollẽ leuẽqz putãtes.

¶ Ecce qui. Qui ponũt pluuiaria sub cubito·q̃ vitaz peccãtiũ palpãt nõ pũgũt

¶ Nota· Rigida vita z predicatio dz decinare molliũ palatia·q̃ frequẽtant molliby induti adulãtes.

¶ Pluſqz prophetã. Be· Quia angelus:non natura sed officio.

¶ Maior iohan. In hñ ꝓferẽt pũiarchis·z cũctis hoiby:sed ꝙlis ceteris sanctis ostenditur.

¶ Qui aũt mi ꝛc Id est·ois scũs q̃ iaz est cũ deo·maior ẽ eo q̃ adhuc in mũdo·vt ego quẽ minorẽ facẽ multoz opio in eccia scõz illi prelatus suz

¶ Vel nouissimus angelus celi· melior est quonis homine.

¶ In regno ce. Regnũ celoz duoby modis accipit·aut supnũ in quo nondum sumus. Aut pns ecclesia in qua adhuc viuim? z iam quodã modo regnamus

¶ A diebus iohannis ꝛc. Aplos dns ad ones q̃ p·do·isrl·ire iusserat vt ad regnũ reducerẽt·Sz hꝫ ꝓdicatio ad pfectũ publicanoz z pcõz versa ẽ q̃ credide rũt. Cetez iobi a plebe ñ credit·xpi opa ñ autorisant·qz crux ẽ scãdalo. Jam ppbia cessat·iã lex explet·. Xps aliꝫ ꝓdicat·z ab aliꝫ recipit sui respnũt·inimici accipiũt. Itaqz regnũ celoz vim patit·qz gla isrl pribz debita·a ppbis nũciata·a xpo oblata·fide gentiũ occupat z rapit. Vel a diebꝫ iobis q̃ pnãm ꝓdicauit qua peccatoz reuiuiscit·z ñ añ·qz lex pnã intulit·z ñ p pnãm vinificauit·Patria celestis vim patit·dñi peccoz ad eã·quasi in alienũ locũ intrat p pnãm. Grandis violẽtia ẽ in terra nasci

sitos. † Lex ad grãm euangelii mittit. Sne aliũ a se predicatum putarent·

in vinculis opera christi †mittẽs
Sper illos.
duos de discipulis suis· ait illi.
Shoc dicite·
Tu ès qui vẽturꝰ es:an aliũ ex
† Snon ad interrogata:sed ad scandalum nũcioz.
pectamꝰ? †Et rñdens Jhesus ait
Snon respondit iohanni:qz nõ dubitabat:sed illis·
illis. Euntes renũciate iohanni
SCessent verba loquantur opera. Sper miracula.
que audistis z vidistis. Leci vi
Sper doctrinã euãgelii illuminãtur.
dent·claudi ambulãt·leprosi mũ
dant·surdi audiũt·mortui resur
Spauperes spũ·vel opibus ĩtus illumĩantur:vt in predicatõe nulla distãtia sit inter pauperes z diuites.
gũt:pauperes euãgelisant. Et bea
† SIn hoc nũcios percutit sicut post ostẽdit
tus ẽ qui ñ fuerit† scãdalisaꝰ i me
Sne turbe iohãnem liuore motum suspicẽtur· z vt sciant eum quesisse nõ sibi,sed discipulis·
Illis aũt abeũtibus cepit ihesus
SQue nesciebant mysteriũ interrogatõnis eius.
dze ad turbas de iohãne. Quid
SQui omni
existis i desertũ videre:harundi
vẽto agit:ut leuitate mẽtis de me ambigat quẽ ꝓdicauit. SNon. SAn vana glia ductus lucra querat pro dapibus vel vestibus qui loco stis viuit z pilis ca·induitur.
nẽ vẽto agitatã:Sz q̃d existis vi
dere:hoiez mollibus vestitũ:Ec
† Svbi aliquid uenẽtur
ce q̃ mollibus vestiunt in domi
bus regum sunt. Sed q̃d existis
† SQui me nõ tm vẽturꝫ prędixit: sed etiã digito demonstrauit Sponit qđ erat
videre:prophetã:† Etiã dico vo
big z plusqz ꝓphetã·hic est enim
SIn malachia· Sverba patris ad filium.
de quo scriptũ ẽ. Ecce ego mitto
Snunciũ ·i· SManifestationẽ tuam.
ãgelũ meũ ante† faciẽ tuã·qui p̃
Speruia reddet tibi corda auditoꝝ pnãm predicãdo·baptisando † Sut sũmam virtutum
parabit viam tuã ante te. †Amen
eius ꝓhendam
dico vobis:ñ surrexit inter natos
Snon virginis SEtsi equalis.
mulierum maior Johanne bap

tista. Qui aũt minor est in regno
apostoloz. Sdignitate Salia commendatio iohannis.
celoz:maioz est illo. A diebus au
† Quantũ dicetur nunc·i·semper.
tẽ iohãnis baptistę vsqz †nũc reg
SQuibus
num celoz vim patitur·z violen
non erat promissum.
ti rapiunt illud. Omnes enim
Sprecedẽtes. Sub i christi tempus ostenditur quẽ iohãnes ostendit
prophetę z lex vsqz ad iohannez
Suel predicauerunt.
prophetauerunt·z si vultis reci
† SHoc esse mysticum z indigere intelligẽtia ostẽdit cum subdit·qui habet.
pere ipse ẽ † helias q̃ venturꝰ est.
SCordis † SQuod dixi mistice intelligat·
Qui hz aures audiẽdi audiat.
·i· Stot monita salutis audientẽ·z nõ obedientem.
Cui aũt silem estimabo† generatione
† SJudaicam † Shuic toti negocio S Sicut
istam:† Simil est pueris
dauid z iheremie SQuãtum ad monitores † SHierusalem Subi lex et iura promũtur.
sedentibꝰ †in foro q̃ clamãtes co
SQuantũ ad monitos·
equalibus dicũt. Cecinimus vo
† SNon assurrexistis operando † Spnĩe lacrimas necessarias uobis prędixim·z nõ acquieuistis·nec adhuc acquiescitis·
bis·z† non saltastis:† lamentaui
Sper compassionem ·i· SExpoit predictam similitudinem.
mus z nõ planxistis. † Venit enim
† SExemplo abstinẽtie sue penitẽtiam nobis indicẽs·z noluistis hũiliari cum eo·
iohannes·neqz †manducãs neqz
bibẽs:z dicũt demoniũ hz. Veit
·i· SCibo z potu leticiã futuri regni prefignãs et noluistis cum illo gaudere:sed calumniati estis·
filius hois ·i· manducãs z bibens
et dicunt·ecce homo vorax z po
tatoz vini·publicanoz z peccato
† Squicquid me puteris:ego tamẽ dei virtus et dei sapiẽtia iuste facere intelligor ab apĩis
rũ amicꝰ. Et † iustificata ẽ sapia a
Squibus pr reuelauit·que prudẽtibꝰ abscõdit·
filiis suis. Tũc cepit exprobrare ci
uitatibꝰ in q̃bus facte sunt plurię
virtutes eius·quia non egissent

Ds enĩ ꝓphę. qz q̃d illi dixerũt· de vẽturo locuti sunt·hic vero venientẽ ondit.

¶ Et si uultis r· Vt min? excusabiles sitis:qz eũ ñ recepistis Ipse ẽ helias in xto ñ in psona· par in vite seueritate·mẽtis rigore·ꝓcedẽs xpi pmũ aduẽtũ·vt ille iũ·

¶ Cui aũt ꝛc. Laudato iohe transit ad increpãduz illos qui nec predicatõe iohis moti sunt· l' ipsi? xpi predicatoz despiciũt

¶ Johes tal' ac tãtus vt dixi·z adeo dignus vt ei dẽat credi· Sed vos cui estis assimilandi qui noluistis credere ei.

¶ Similis ẽ puPueri doctores sũt hũiles spũ. Foz synagoga·vt ipsa ihrlm· vbi iura preceptoz dei;recõdebant. Coequales·contribules q̃s solebãt exprobrare q̃ ad laudes dei ñ assurrexerũt corde deuoto· mẽbroz agilitate·qđ notat saltus Nec p lamẽta ppbe taz ꝓ excidijs iam factis vel faciendis·ad pnĩam quersi sunt.

¶ Cecinimus ꝛc Vt dauid· exultate deo ad·n·iu·deo Jacob·z cetera hmõi.

¶ Lamẽtauimus Vt quertimini in toto c·u·in ieiunio·z f· et p·z hmõi.

¶ Venit eni. Sicut tẽ·ita z nẽ·vtram q̃ viã salutis respuiũ Lamẽtauim? ad iohannẽ: cecinim? ad christum

¶ Hec ẽ sũma. Beneratio ista nec plorat cũ iohe plorãte· neqz gaudet cum christo gaudente.

¶ Nec mirũ si duplicẽ viã salutis ꝓtẽnunt·cũ z ieiuniũ et saturitatẽ pit spnũt. Si ieiuniũ placet cur iohes displicet? Si saturitas: cur filiꝰ hois?

¶ Justificata ẽ. Ondit filios sapię intelligere· necĩ abstinẽdo·nec in mãducãdo esse iusticiã:sed in q̃nimitate tolerãdi inopiã·z tpantiaz ñ se corrũpẽdi p abũdãtiã·Nõ ẽ regnũ dei esca z panis·q̃ ñ vsus:sz ꝓsapia repbẽdit. In q̃busdã libris hẽtur. Justificata est sapia ab operibꝰ suis: quia sapientia non quęrit vocis testimonium:sed operum.

¶ Tunc cepit. Qui hactenus indeos ꝓmuniter increpuit:nunc nomiatim ciuitates exprimit·quę frequenter audita doctria z visis tot signis

credere noluerunt·quib non optat mala:sed predicit ventura.

¶ Ue tibi co. Supra vbi legitur q circuibat Ihesus ciuitates·z oes vicos·curans omnẽ languorẽ:intelligendũ est inter alias etiã in corozaim z bethsaida dñm fecisse virtutes. Corozaim interpretat mysteriũ meũ Bethsaida domus fructuũ·vel venator. Si in tiro. Hoc impletum modo videmus q corozaim z bethsaida pñte dño credere noluerunt·tirus et sidon postea predicãtib apostolis crediderunt:adeo deuoti vt paulum tiro abeuntem· omnes cum vxorib et liberis vsq ad naues psequerent. Cur ergo non credituris predicauit·creditu/ros euitauit? Ipe scit cuius vie sunt mia z veritas·Proposuit tñ fines iudge nõ excedere:ne iustaz pharisei et sacerdotib persecutionis occasionem daret. Et erant tunc qui in corozaim essent vocãdi; nec tñ de contemptu grauẽ puniendi.

¶ Tirus angustia· sidon venatio·

¶ Et tu capharnaũ. Non solum corozaim et bethsaide ve erit:sed et tibi capharnauz·q nunqd in ex· vsq in ce·

¶ Nonne tu es que fama hospitij mei et signoz in te factoz famosa efficeris·vel contra predicationẽ meam superbissime restitisti.

¶ Capharnaum interpretatur villa pulcerrima·in qua cõdẽnatur perfida hierusalem. Cui dicitur Justificata est sodoma sozor tua ex te·i· ex tui comparatione cuz illa exemplo loth non est correcta·tu filij dei verbis et miraculis semper extitisti ingrata.

¶ Respondens Ihesus. Respondens tacite obiectioni quasi quereretur· que ratio q iudaicus populus dei cultor·dei filium in carne venientem tam obstinatus reiecit:quẽ gentilitas tam prona recepit.

¶ Domine cęli. Qui facis celos z relinquis in terrenitate quos vis vl ad litteram.

¶ Parulis. Sapientib z prudentib·non apponit insipientes z hebetes:sed parulos:vt probet se tumorem damnare non acumen.

¶ Ita pater. Blandientis affectu loquitur·vt inceptum in apostol' beneficium compleatur. Hic exemplum humilitatis accipimus:ne temere discutere presumamus superna consilia de vocatione hoz·z repulsione illorum. Cum enim vtrũq attulisset:non mox rationem reddidit:sed sic deo placitum dixit:ostendens·q iniustum esse non potest q iusto placet. In omnib ergo que exterius disponuntur:aperte causa rationis est·occulte iusticia voluntatis.

¶ Quoniam sic ꝛc. Ne quis iterum querat cur humiles eligat sapientes reprobet.

¶ Omnia michi tra. Tradentem patrem z accipientem filium mystice intellige. Alioquin si iuxta fragilitatem nostram accipis:cum ceperit habere qui accepit:incipiet nõ habere qui dedit. Per omnia;coopm no

† Que quondam mysterium dei tenuisti

pniaz. Ue tibi † corozaim·ve tibi

Que fructum gignere debuisti ad quam spũales venatores missi sunt † In ciuitatibus gentium.quas diabolus venator in angustia tentationum comprehendit.

bethsaida:q si in † tiro et sidone

facte essent virtutes que facte sũt

† Pro memoria pungentis peccati. Pro mortis consideratione.

in vobis † olim in cilicio z cinere

† Sed neq facte sunt in eis neq. penituerũt z tamen

re penitentiam † egissent. Uerum

tamen dico vobis· tiro et sidoni

Sicut minor fuit culpa eius·que nuncios veritatis nõ habuit q̃ eius que refutauit:sita minor pena.

remissius erit in die iudicij q̃ vobis. Et tu capharnaum· nunqd

† Ideo maioribus suppliciis puniens·q credere noluisti visis virtutibus

vsq in celuz exaltaberis? † Usq

in infernũ descendes. Quia si in

sodomis facte fuissent virtutes.

Certe. Non contigisset eis subuersio ubi fuisset correctio

que facte sunt in te·forte mansissent vsq in hunc diem. Uerumtamen dico vobis·quia terre sodo

Quia minor culpa.

morum remissius erit in die iudi

Cum exprobrasset iudeis.

cij q̃ tibi. In illo tempore respõ

Gras ago·in te exulto

dens Ihesus dixit. Confiteor ti

mi. Non pater.

bi pater domine cęli z terre:quia

† Sacramentum mei abscõdis. † Scribis et pharisei·qui sibi sapere videntur

abscondisti † hec a † sapientibus

Et hoc per me humilibus spiritu.

et prudẽtibus·z reuelasti ea par/

† Vt humilis redeat·qui superbiendo recessit

uulis·Ita pater quoniam † sic fu

Cooipotens.

it placitum ante te. Omia michi

consubstantialis patri.

tradita sunt a patre meo·z nemo

Hoc nature Non q̃ solus

nouit filium nisi pater·neq pa/

Nouit·hoc nature Hoc gre

trem quis nisi filius·z cui filius

† Et q per me habetis accessum ad patrem. credendo·obediendo.

voluerit reuelare † Uenite ad me

Quasi victi peccatis·uel iugo legis.

omnes qui laboratis·z onerati

Interius·non tantum exonerabo

estis·z ego reficiam vos. Tollite

In fide combinatos

iugum meum super vos·z disci/

† Quia nullum ledo Moribus. † Quia nullum despicio Mente

te a me·quia † mitis sum † z humi

Non ficte·s· † Uide spe·z postea re

lis corde·et inuenietis † requiem

Euangelium.

animabus vestris. Jugum enim

† Non detrectantibus:sed dilatato corde current̃ib. disciplina.

meum † suaue·z onus meũ leue.

C. XII.

In illo tempo

Iterum datur occasio contra dicendi iudeis.

re. Abijt Ihũs per sata

ta·per tradita:filium cui q̃ naturaz omnia vnius substantie iure sunt propria·non data per gratiam. Tradita autem omnia·non celum terra·z ce tera que fecit:sed hi qui per filium accessum habent ad patrem·z antebelles·dominum postea sentire cęperunt. Tradita autem non alia sunt q̃ que in filio soli nota sunt patri. Nota vero filio soli esse que patris sunt. Atq ita in hoc mutue cognitionis secreto intelligitur·nõ aliud in filio q̃ quod in patre agnoscibile sit extitisse.

¶ Et nemo nouit fi·ni·pa·et cui fil· u·seipsum reuelare. Et nemo nouit patrem nisi filius·z cui patrẽ voluit reuelare Ad vtrũq enim illud subditũ refert. Verbo enim suo pñ se declarat·Et verbũ seipsum declarat·q mentis nrẽ lumen est.

¶ Nisi filius et. Mutua cognitio q̃ est equalitate nature Illa autẽ tantilla q̃ in nob est:dignatõe reuelantis est.

¶ Tollite iugum meum super uos Jugũ xpi euangeliũ est q̃d iudeos et gentes in vna fide comũgit. Tollite sup vos i·i honore hẽte·ñ subtus vt ptenatis. Qui laboratis· difficultate legis·z onerati peccatis·s·reficiam si iugũ tollitis·i· ꝓcepta mea. Et q̃d iugo e? suaui? quid onerele ui? pbabilẽ fieri·abstinere a malo· bonñ velle·amare oẽs·eterna sequi· pñtib ñ capi·nolle alij facere q̃d pati non vis.

¶ Discite a me. Docẽte verbo z exẽplo: vt sitis bñiles mẽtibus·mites moribus. Bñiles·vt neminez ptenant·mites vt nullum ledãt. Corde·vt iõ extra in ope·sit et in corde·ne lateat ser

pens in specie columbe.

¶ Jugum enim. Quo euangeliũ lege leuius ẽ: cũ ibi opa·hic et pcupiscentia damnat? Sed in lege multa inuentur que apostolus impleri nõ posse dicit·hic voluntas queritur·que in arbitrio nostro est·z que sola sufficere potest·z premium habere. Item quo iugum christi suaue cum supra dicitur·arta via est que ducit ad vitã? Sed augusta:q non nisi angusto initio incipitur·processu vero temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur.

¶ Onus meum leue. Quia illud momentan·ñ nostre tribulatõis eternum pondus glorie operatur in celis.

C. XII.

¶ In illo tempore. Narrata predicatõe z miraculis vni? anni ante cõez iohannis factis:trãsit ad illa que facta sunt alio anno·s·post mortem iohannis·qñ iam in omnib christo contradicitur.

¶ Abiit Ihesus ꝛc. Allegs. Sata sunt auditores·per que discipuli transeunt cum solicite doctores inspiciunt·quo vnũquẽq attrahere possint·quoruz salutem eluriunt·Spicas vellunt:dum singulos homines a terrena intentione retrahunt. Fricant:dum exemplis virtutũ ctã a concupiscentia carnis mentes exuunt. Grana comedunt: dum emundatos in corpus ecclesie traiiciunt. Hñ hoc agunt discipuli ante dñm;q̃ necesse

est precedat sermo doctoris et sic gratia cor illustrabit auditoris. Sabbato. qz hoc agunt spe quietis eterne. ad quã z alios inuitant

¶ Mora. Item per sata cum dño ambulant. qui diuinis imperijs studentes. in scriptura z meditatione delectantur. Esuriunt: qui in eis panẽ vite. i. dei amorem inuenire desiderant. Sabbato: dum a turbidis cogitationib vacare. z videre cẽ suauis ẽ dñs gaudẽt. Vellũt spicas z terũt cum testimonia assumunt z discutiunt: donec in eis medullam dilectõnis inueniunt. quę latebat in littera. Sed qui solam superficiẽ litterę sequunt: neq; mentis refectionem norunt. neq; animaz requiem querunt. vñ confutatõ sequit. Et ille dixit eis.

¶ Esurientes ꝛc. Quia vt alius ait euangelista. nec locũ vescendi habebant pro turbis: propter niniam importunitatẽ eoz.

¶ Alij euangeliste adduxt. manib confricasse. Vnde z petro dicitur. macta et manduca.

¶ Non licet. Secundũ preceptũ legis Sed qz alia scriptura dicit. misericordiã malo cẽ sacrificiũ. melius fuit hominẽ de famis periculo liberare. cẽ sacrificium deo offerre. Quia hostia deo placens est salus hominum. De uastatione frugum non arguunt: qz licet per legem inde edere.

¶ At ille dixit ꝛc. In hoc facto nichil aliud instruimur. nisi vt sabbatum non ad litteraz sed spualiter intelligamus.

¶ Non legistis Si dauid z abimelech non reprehendit quoz vterq; mandatum legis probabili necessitate transgressus est. z hic simil cã famis est. cur nõ idẽ probatis in apostol:

¶ Pa. propo. comedit. Quod significauit sacerdotalem cibum transituz in vsum populoruz. Vel quia omnes sacerdotes debemus imitari. Vel qz oẽs sacerdotes sumus.

¶ Comedit in sabbato quando de mensa tollebantur alijs substitutis. Erat etiam tunc neomenię dies.

¶ Quia sabbatis sa. Hic sine necessitate oẽdit sabbatũ violari ab ipsis qui calumniantur.

¶ Vnum exemplum datum est regię potestatis. de dauid. alind sacerdotalis. de his qui per ministerium templi sabbatum violant: vt multo minus ad ipsuz pertineat crimen spicarũ sabbato vulsaz. qui verus rex z sacerdos est z dñs sabbati.

¶ Dico aũt uo. Quasi si figurale templum potuit defendere sacerdotes sibi seruientes: cur spirituale ñ potest defendere discipulos sibi credẽtes?

¶ Si aũt. Et vt ostenderet omia futuri temporis spẽz continere: adiecit. Si autem sciretis. id est. qz deus per gratiam dispsuit liberare populũ et ñ per exteriores observatias. ñ reprehenderetis meos si vtera omittũt

¶ Dominus est enim fi. h. Si dauid pastus et sacerdotes tẽpli misterio sabbatum violãtes sine crimine sunt: quãto magis filius hoĩs. q; vterus ẽ rex z sacerdos et dñs sabbati?

¶ Et ecce hõ. Iste hõ dicẽtari? fuisse. qz man? cui spũal' edificij cura ꝓmissa fuit: arida erat vsq; ad tps xpi.

¶ Ecce hõ m. h. Significat bũanũ gen? in fecũditate boni opis arefactũ. pro manu ad pomuz extẽsa quam sanauit manus innocẽs ĩ cruce extẽsa. Bñ manus in sinagoga erat arida: qz vbi mai? do ñ scię: ibi transgressor maiori subiacet culpe.

¶ Interrogabãt Quia discipulos ꝺ violatõe sabbi. pbabili exemplo excusauerat ipm volũt calũniari: ut si ñ curet crudelitatis. vl' imbecillitatis. vel curet transgressionis arguãt.

¶ Matheꝰ dic' interrogasse. marcꝰ z lucas interrogatos eẽ. Sz sciendũ qz illi pri? interrogauerit. Deinde intelligẽs cogitatões accusatõesq; ĝrẽtiũ: ꝓstituit ĩ medio sanãdũ. z interrogauit. qd marcꝰ z lucas ait. Et tũc illis tacẽtib ꝓposuit simile ꝺ oue. z cõclusit qz licet sabbo bñ facere. Postremo circũspectis eis. cũ ita dixit. exte..de.

¶ Sabbatis ꝛc. Sabbatis ĝcipue docet z opatibs. ñ solũ ꝓpter spãle sabbm sz z ꝓpter celebrẽ ppli ꝙuentũ. ĝrens salutẽ omnium

¶ Quis erit. Cõ petẽti exẽplo soluit ĝonez: ut eos oẽdat sabbm violare ĩ ope cupiditatis. q; cũ violare arguũt in opere caritatis.

¶ Arguit eos qui lege male interpretant qui dicit in sabbato a bonis operib feriandum. Sed a malis tm̃ feriandũ est. vnde dic. omne opus seruile non f. in eo. i. peccatũ. Sic z in ęterna requie a malis tm̃ feriabuntur: non a bonis.

¶ Extende. Quia nil plus valet curationi elemosinaz largitate. vñ dicitur. Non sit manus tua ad accipiendũ porrecta: sed ad dandum collecta. Quia frustra ꝓ peccatis rogaturus. manus ad deũ expandit: q; bas ad pauperes pro posse non extendit.

¶ Sicut altera. Homo ante aduentũ christi dexterã habuit languidam: qz ab elemosinis torquebat. sinistram sanam: quia suę vtilitati intendebat: sed veniente christo: dextra sanatur vt sinistra. qz qđ ꝓgregauerat aliide. modo distribuit caritate.

¶ Recessit inde. Nota exemplum. Si vos pse. fu. in v. c. f. in aliam.

¶ Secuti sunt. Docti visis virtutib ꝓsequũtur. ĩdocti opinõe eius ducti amãdo sequũtur. vñ z curari merentur.

¶ Et precepit. Non timore. ne proditus occideretur; sed parcendo

---

sabbato. discipuli autez eius esu
¶ Austera vita. nõ preparatos: sed simplices cibos querere. vel comedere.
rientes ceperunt vellere spicas.
† ¶ peccatoz conuersio stultis sabbati defensoribus displicz: sed a sabbati domino probatur.
et manducare. † Pharisei autem
† ¶ nota qz apostoli litteram sabbati destruũt
videntes dixerunt ei. † Ecce discí
† ¶ de vinea uel fruge vicini licet edere: sed nõ falcem mittere. vel foras eucere.
puli tui faciunt quod † non licet
eis facere sabbatis. At ille dixit
eis. Non legistis quid fecerit da
uid quando esurijt z qui cum eo
erant. quomõ intrauit domum
dei. z panes propositionis come
dit. quos non licebat ei edere. ne
qꝫ bis qui cum eo erant nisi solis
sacerdotibus? Aut non legistis
in lege. qz sabbatis sacerdotes in
templo sabbatum violant et sine
crimine sunt? Dico autem vobis
† ¶ Ipse ihesus dominus tẽpli. † ¶ In boc loco.
qz templo † maioz est † hic. Si au
† ¶ Quam z abimelech fecit dum e furientes pauit.
tem sciretis quid est † misericordi
am volo et non sacrificium: nũqꝫ
condemnassetis innocentes. Do
minus est enim filius hominis.

¶ Altero sabbato ut lucas ait.
set: venit in sinagogam eoz. z ec
ce homo manum habens aridaz
et interrogabant eum dicentes:
Si licet sabbatis curare? vt accu
sarent eum. Ipse autem dixit illi.
Quis erit ex vobis homo qui ha
bet vnam ouem. et si ceciderit
hec sabbatis in foueam: nonne
¶ non animali. sed sue auaricie consulens
tenebit et leuabit eam? Quanto
† ¶ Quia illa die licet sibi vtile facere.
magis melioz est hõ oue? † Itaqꝫ
¶ Alii.
licet sabbatis bene facere. Tunc
ait homini. Extende manum tuã
Et extendit. z restituta est sanita
¶ A lumine recedentes.
ti sicut altera. Exeuntes aũt pha
† ¶ Liuore permoti. non enim culpa fuit. uel hominem manum extendere. uel christum sanare.
risei consilium † faciebant aduer
sus eum quomodo perderent eũ
† ¶ Eoz insidias. vt homo fugit odientes.
Ihesus autem † sciens recessit in
¶ Accessit vbi inuenit sequentes.
de. et secuti sunt eum multi. z cu
rauit eos omnes. z precepit eis
ne manifestum eum facerent: vt
adimpleretur quod dictum ẽ per
† ¶ In persona patris de filio.
ysaiam prophetaz † dicentẽ. Ecce

iudeis: ne inuidia trucidarentur in eius innocentia et mansuetudine.
¶ Hic mystice nos instruit ne cum aliquid magni facimus laudem foris quęramus.

¶ Animę meę. Per animam omnis affectus demonstratur.

¶ Harundinem. Iudęos omni vento cedentes qui abinuicem discrepando dissipati sunt non mox damnabit: sed supportabit.

¶ Harundinē q. Qui peccanti non porrigit manum: nec portat onus fratris: quassatum calamum confrigit. Et q̄ fidei modicā scintillā contēnit in paruulis linū fumigans extinguit. Quod christus non facit. potius vult quęrere quod perierat. Patiam nanq̄ seruauit: donec iudicii quod in eo agebatur ad victoriam perueniret. z expulso mūdi principe. ad regnū rediret in dextera patris sedens: donec ponat inimicos sub pediby.

¶ Linum fu. ꝛc. Bētes quas naturalē legis ardore fere extincto. fumus erroris amarissimus. z odoris noxi⁹ inuoluit. quas non extinxit: sed de parua scintilla in magnum ardorez ignis dei suscitauit.

¶ Donec. Tādiu prędicatio eius nullis insidijs superata mūdo lucet: donec ponat in terra iudiciū. z impleatur. fiat u. t. si. in ce. z in ter.

¶ Et curauit ꝛc. Tria signa sil' fā sūt quę z quotidie in cōuersione hoīm fiunt: vt expulso dęmone. lumen fidei videāt. z deum laudent

¶ In beelzeb. Beel. i. baal. muscarū. ob sordes immolatiq̄ sanguinis. deus ecaccaron. quo nomine vocant principem dęmoniorz

¶ Omne regnum. Necessaria cōplexione eos arguit. vel enim christ⁹ virtute dei dęmōes ejcit. vel ī principe dęmoniorz. Si virtute dei: frustra calumniant. Si in principe dęmoniorz regnum ei⁹ diuisum est nec stabit. z ideo a regno eius recedant. quod innuit eos sibi elegisse: dum in se non credunt.

¶ Et omnis ciuitas. Eadem ratio est ciuitatis z domus. quę regni. Ciuitas hierusalem semper gloriosa. posteaq̄ in christum z in apostolos exarsit: facta diuisione excidio cecidit.

¶ Et si ego in beel. Si expulsio dęmonum in filijs vestris deo nō dęmonibus deputatur: quare in me idem opus eandē non habet causam?

¶ Ipsi. Contemptibilia mundi in quib⁹ sancta simplicitas meę virtutq̄ apparet.

¶ Vel ita potius. Filij. id est. apostoli qui bene sibi conscij erant: nichil male artis ab eo didicisse: ideo ipsi testes mei iudicij iudicātes. d. t. i.

¶ Si aūt ego. Illa pars. si ego in beelzebub ejcio dęmones ad plura inconuenientia perducta est: modo agitur de alia parte complexionis.

¶ Si autem ego in spiritu dei. Hic lucas ait. in digito. Digitus dicitur spiritussantus. pro partitione donorum. Regnum dei. vel seipsum dicit. Vnde alibi. Medius inter vos stetit quem vos nescitis. Vel regnum quod iohannes z ipse Ihesus prędicauit. Pęnitentiam agite approp̄inquabit enim regnum cęlorz. Est z tercium regnum scripturę sanctę. quod auferetur a iudęis. z datur genti facienti fructum eius.
¶ Vel regnum. id est. omnes mundi partes apostolis z successoribꝫ eorz ad conuertendum distribuit.

¶ Aut quomodo potest. q. in. Ostendit ergo dominus per manifestam parabolam. q̄ non concordat in fallaci operatione cum dęmonibus sicut calumniabantur: sed virtute diuinitatis homines a dęmonio liberaret. ideoq̄ grande scelus committunt. qui quod dei esse cognouerant dyaboli esse damabāt. Neq̄ enim possunt esse cōcordes. quorz opera diuersa sunt. Vnde addit. qui nō ē m. ꝛc

¶ Domum eius diripiet. Vel domum. id est. omnes mundi partes apostolis z eorum successoribus ad conuertendum distribuit.

¶ Qui nō est m. Id est. qui dissimilia meis facit opera: contrarius michi est. Ille trahit ad vicia ego ad virtutes.

¶ Omne peccatum. Quod humana fragilitate contrahitur. remissibile est. si congregatio nō deseratur. Si vero dyabolica obstinatōne de dispersione ad cōgregationem nunq̄ redtur: peccatum insolubile iudicatur.

¶ Hieronimus Omne peccatum ꝛc. Non omnia peccata omnibus remittūtur. sed bis qui in vita pęnitent. Refutatur hic nouaciamus: pęnitentibꝫ eis qui in martirio lapsi sunt. neniam negans. Et origenes: omnes veniā consecuturos post vniuersale iudicium. transactis licet multis seculis asserens.

¶ Spiritus autem blasphemia. Qui manifeste opera dei intelligit: cum de virtute negare non possit: si stimulatus inuidia calumniatur et dicit esse beelzebub: isti non dimittetur. Non q̄ z ei negetur remissio si pęniteret: sed quia hic blasphemus. exigentibus meritis suis malis. sicut nunq̄ ad remissionem ita nec ad pęnitentiam peruenturus sit. Sicut Iohannes euangelista de quibusdam blasphemię suę merito excęcatis ait. propterea non poterant credere. Quod iterum dixit ysaias. Excęcauit oculos eorz. z induranit cor eorz vt non videant oculis. z intelligant corde. z conuertantur z sanem eos. qui spiritu nsanctum non esse. vel minorem patre credunt. z dicunt. Quia non inuidia dyabolica: sed humana ignorantia hoc faciunt inremissibilt crimine non tenentur. Sed qui in

sciens cogitatōnes eorz. dixit eis
¶ vel contra.
Omne regnum in se diuisum desolabitur. z omnis ciuitas vl' domus diuisa contra se non stabit.
¶ Ideo ¶ Cuius intra se bellum pat est hoīm z si satanas satanan ejcit: aduersus se diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego
¶ Id est. non stabit: vt iam sit finis mundi
¶ Exorciste iudeorz. qui ad dei nominis inuocationem ejciebant dęmones
in beelzebub ejcio dęmones † filii vestri in quo ejiciunt: Ideo
¶ non potestate sed comparatione. q̄ deo tribuunt quod illi beelzebub. ‡ ¶ Iudicātes. xii tribus israel.
ipsi ‡ iudices vestri erunt. Si autem ego in spiritu dei ejcio dęmones. igitur peruenit in vos regnum dei. Aut quomodo ‡ potest
‡ Incipit destrui potestas dyaboli: ut regnet deus in nobis.
† ¶ Mundum qui in maligno est
↑ ¶ dyabolus a quo nemo poterat se eruere.
quisq̄ intrare in † domum ↑ fortis
† ¶ A seductōne electorz compescuerit potesta
¶ hoies decepti. tem ademerit.
z vasa eius diripere. † nisi prius al
† ¶ Ereptos dyabolo per diuersos gradus ecclesie ordinat.
ligauerit fortem? Et tunc † domuz
‡ ¶ dyabolus ¶ Opera mea nō possunt op
eius diripiet. ‡ Qui non est mecum contra me est. z qui non con
¶ Quia dyabolicū est congregata dispergere
gregat mecū spargit. Ideo dico
¶ facti ¶ dicti
vobis: Oē peccatū z blasphemia
† ¶ est spūs blasphemia contra veritatem cū eam cognoueris induratio.
remittet hominibus. † Spūs autem
¶ alias. mie.
tem blasphemia non remittetur.

similitudine dyaboli ꝓtra ꝓscientiam suam maiestatem dei oppugnant: non hñt remissionē in ęternū. Sicut marcus aperte declarat·qui posito hoc testimonio dñi: subiunxit. Qm̃ dicebāt spm̃ immundū habet.

¶ Et quicunq; . Amb. Etiam qui scandalisatus infirmitate carnis męę·purū hominē·vel oratorē suspicatus fuerit·remissibile erit.

¶ Qui aūt dix·Gratiā sanctispūs qua pęnitentia inspiratur·z ad cō gregationem reditur non cognoscens impęnitenti corde permanserit: cum hoc iam non sit humanū: sed dyabolicum irremissibile erit.

¶ Neq; in hoc sę. Quędam enim cuipę in hoc sęculo laxant·quędā vero parę sęz etiā in futuro Quę quidē post mortem grauāt: sed z demittunt·si homo bonis actibꝫ in uita vt ibi dimittātur promeruit.

¶ Neq; in futu· Quia sunt quędam leuia·quę si in hac vita nondum sunt remissa·post mortē grauant: sed z remittunt si digni sunt.

¶ Aut fa. Nichil enī mediū·quin boni auctoris bona tm̃ sint opera·z mali mala. Coartat eos hinc inde complexione·z vtroq; cornu premit. Si malus est dyabolus: non facit bona· si bona sunt: nō sunt dyaboli.

¶ Adhuc probat opus suum nō esse dyaboli: qz bonum·dyabolus vero malus·q̃ nequit facere bonum Quasi si dyabolus malus est; bona facere non potest·si bona sunt quę videtis: nō est dyabolus qui ea fecit·non enim potest ex malo bonum· vel ex bono maluz nasci.

¶ Aut facite arbo· Mystice Arbor bōa christus· fructus prędicatio euangelij· curationes· redemptio.

Et quicunq; dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei Qui autem dixerit verbum contra spiritum sanctum nō remitetur ei neq; in hoc sęculo neq; in futuro. Aut facite arborem bonam. z fructum eius bonum·aut facite arborem malam·z fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur. Progenies vipera·quomō potestis bona loqui: cum sitis mali? Ex abundātia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona Malus autem homo de malo thesauro profert mala. Dico autem vobis: quoniā omne ne verbum ociosum quod locuti fuerint homines: reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis·z ex verbis tuis condēnaberis. Tūc

Arbor mala dyabolus z sui·id est·scribę et pharisęi·z cęteri mali fructus invidia·detractio·blasphemia·hęresis·z hmōi. Unde sequitur·progenies.

¶ Progenies ui. Ostendit eos malaz arborem: z fructus afferre blasphemię.

¶ Ex abun·cor· Homo sępe fallitur·qui pensat cor et ore z ope. Sz deus opus z verba ex corde qđ nouit iudicat. Illi ḡ ex a·c·o·l·qui scit ex qua intentione exit.

¶ Bonus hō d· Thesaurus cordis intentio est· ex qua deus iudicat opera: vt z aliqñ minora maiorem·maiora minorē habeāt mercedē. Hoc in loco vel iudęos ostendit de quali thesauro pferant blasphemiā. Nec cum superioribꝫ hęret: q̃ sicut bonus homo non potest proferre mala: nel malus bona; sic nec christus mala·nec dyabolus bona opera pōt facere.

¶ Uerbū ociosum. Si de ocioso verbo reddet homo rationē in die iudicij: quanto magis vos qui opera sanctispiritus dicitis esse beelzebub.

¶ Ex uerbis tui. Mors z vita in manibꝫ linguę.

¶ Tūc respō. Cum scribę z pharisęi verba nullatenus possent improbare: in operibꝫ quęrunt tentare·quęrentes signa videre·quasi non fuerit signa quę viderant.

¶ Tunc responderunt. Quidam calumniabātur in beelzebub eijcere dęmonia quibꝫ bucusq; rndit. Alij tentantes signū de ęlo q̃rebant adhuc invidentes z locū calūnię inquirētes.

¶ Qui calumniaris ea quę vides·z vtilitatē sentis: quid facies de his quę de ęlo? Dices z magos in ęgipto signa fecisse de ęlo.

† Querentes adhuc calumniam. responderunt ei ſ quidam de scribis z pharisęis dicentes. Magister volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis. Be

ſ de celo vt alius euangelista ait.

ſ Malos fructus faciens
† ſ que dimisso viro multis amatoribus se copulauerat.

neratio mala z† adulterа signum

† ſ Potentie qua indigna est.

querit·z† signum non dabitur ei

ſ de profundo: non de sublimi· passionis non glorie † ſ Exponit signum ione.

nisi signum ionę prophetę. † Sicut enim fuit ionas in ventre ce

ſ vt ninuen a subuersione liberaret.

ti tribus diebus z tribus noctibus: sic erit filius hominis in

ſ mundā redempturus

ſ In sepulcro ſ Sinodoche

corde terrę tribus diebus z tribus noctibus † Uiri niniuitę surgent in iudicio cum generatione ista·z condemnabunt eam: qz pęnitentiam egerunt in prędicatōe ionę. Et ecce plusq̃ iona hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista·z condemnabit eam: qz venit a† finibꝰ terrę·audire sapientiam salomonis. Et ecce plusq̃ salomon hic.

† Qui sunt assirij·gens incredula

ſ In communi omnium resurrectione

ſ que est populus dei

ſ non potestate sed comparatione

ſ Non videntes signa ſ paucis diebꝰ scā

ſ minoris me ſ qz tanto tpe signa facio ſ In medio vestrum

ſ Non tantū gens ninuitaz condemnabit eā sed etiam regina.

ſ que dei sapientiam sibi loquentē non modo non audit: sed et blasphemat ſ Comparatione facti meliozis.

† Cum magna difficultate·imperio relicto·

ſ quē fama nouerat.

ſ Inter vos.

¶ Uiri niui· ꝛc· Et est sensus. Jonas paucis diebꝫ sine signis prędicauit genti incredule et pfecit·ego longo tpe z pplo dei z ꝓpluribꝫ signis nuanum prędico.

¶ Mystice. Tres dies· tria tempora ante legem·sub lege sub gratia. Tres noctes tres mortui quos suscitauit dñs Sic ergo sibi conueniunt: vt vnus dies sit ante legē·qñ peccatū latebat· Cui? nox est. cū puella in domo iacens tanq̃ peccatū in ꝓscia latebat. Secūdus sub lege·qui peccatū protulit in publicū. Nox adolescens filius viduę foris portā·tanq̃ peccatū anię manifestū. Tercius sub grā·qñ voluntatē dñi sciens plus peccat z peccatoz merito putet. Nox lazarus·i·aīa iam fetens. In his tribꝫ diebꝫ z noctibꝫ iacet fides xpi in cordibꝫ eoz qui habitāt in terra.

¶ Eo magis indigni sunt venia· q̄ ex lege sūt infideles: quo plus ẽ fidei in his· qui legem nescierunt.

¶ Niniue speciosa: signat gentilitatẽ quã xp̃s amauit fedam: vt faceret pulcram.

¶ In ninuitis z regina austri fides ecclesię signatur· quę non mín⁹ per pœnitentiam pactę in sipientię q̄s per industriã discendę sapientię teo cõciliatur. Duę enim partes sunt ecclesię· quę peccare nescit· z quę peccare desistit. Pœnitentia enim peccatuz abolet sapientia cauet.

¶ Cum autem im· zc· Quasi vos non estis similes ninuitis vel regię austri q̄ me p̄dicante pœnitentiam: non pœnituistis· me docente sapientiam non didicistis. Sed estis similes homini a quo dyabolus exclusus iterũ ingreditur.

¶ Distat inter operã mea q̄ polluta mũdo· z sathane q̄ mundata grauius contaminat.

¶ Ambulat per loo· Explorat corda fidelium a mollicie fluxę cogitatõnis purgata si quos gressus ibi figere possit: quod quia nequit ad humida redit.

¶ Reuertar in domum Sub vmbra dormit: in secreto calami· z locis humẽtibꝰ. Vmbra: tenebrosa conscięti a. Calamus foris nitidus intus vacuus: simulator. Locus humidus: lasciua mollis q̄ mens.

¶ Septem alios spiritus. Septem vicia· vij· virtutibꝰ spũalibꝰ ꝓtraria. Nequiores: quia ñ modo habet vicia: sed z bona simulat· Tanto nequiores: quãto callidiores. Septẽ: q̄ tot erant gẽtes cũ christo destinatę.

¶ Septem vicia: septem dęmonia septẽ spiritibus contraria· spũi sapientię et intellectus. zc.

¶ Sic erit et ge· Quod de vna sola re dixit· hoc in hac tota gente fit. Immundus spirtus a iudeis exiuit: qñ legem acceperũt. Ambulauit ad gentes· quę cum postea dño crederẽt: nõ inuento loco in eis dixit: Reuertar in iudęos vacantes p̄sidio dei z angelorꝫ increpationibꝰ z correctionibꝰ mundatos· ornatos superfluis obseruationibꝰ. Addunt septẽ: q̄ multo maiore numero dęmonum possidentur blasphęmãtes Ihesum: qs in egipto possessi fuerunt· Contra septẽ spũs virtutũ est nũerus viciorꝫ.

¶ Ecce mater eius zc. Mystice. Mater et fratres populus est iudęorum: qui ihesu intus docente non pñt intrare· q̄ spũaliter eius verba intelligere negligunt: sed turba gentilis confluens interna mysteria capit Foris stãtes nec ipsi agnoscũtur parẽtes. Qũo ꝑ agnoscemur si foris stamus? Foris stant cognati: cum iudei spũalem sensum ñ ꝑrentes· in littera se fixerũt· et xp̃m potius ad carnalia docẽda cogũt exire: q̄ ipi ad discẽda

Inter vos est maior iona vel salomone: z dyabolus ad nos reuersus dominatur.

Cum autem immundus spiritus
In baptismo Heretico z malo catholico
exierit ab homie ambulat per loca arida quęrens requiem z non inuenit· tunc dicit: Reuertar in
Que per incuriã vacat. Per virtutẽ sacri.
domum meam vnde exiui· et ve-
† Id est· a bonis per negligentiam
niens inuenit eam † vacantem:
† A viciis· per baptismum. Simulatis virtutibus.
scopis † mundatam z ornatam.
† Vniuersa vicia· quem enim· uel heresis· vel cupiditas arripit: an ima omnium vicioꝝ ꝓsternit.
Tunc vadit z assumit † septem alios spiritus secum nequiores se: et intrantes habitant ibi· z fiunt
Melius est viam ueritatis non cognoscere· q̄s post agnitionem retroire. † q̄ faciunt eos ad quos redeunt deteriores q̄s prius eẽnt.
nouissima hominis illius † peiora
† Quo tendat parabola exponit Iudee.
illa ꝓrioribꝰ. † Sic erit z generationi huic pessime. Adhuc eo lo-
videlicet
Dum occupatus est officio p̄dicandi.
quente ad turbas· ecce mater eius
Consobrini more ueteris scripture.
et fratres stabant foris: quęrentes loqui ei. Dixit aũt ei quidam Ecce mater tua z frẽs foris stant quęrentes te. At ipse respondens dicẽti sibi ait. Quę est mater mea z qui sunt frares mei? Et extendens manum in discipulos suos dicẽs: Ecce mater mea z frẽs mei

spũalia ꝓsentiã intrare. Sed ibꝰ eos nõ agnoscit: q̄ in carnalibꝰ eis nõ assensit. Frẽs dñi sunt ꝓsobrini eius· filij marię materterę ei⁹ q̄ dr mater iacobi minoris· z ioseph· z iudę· z symonis.

Dixit aũt ei quidã. Insidiose vtrũ spũali opi carnẽ ꝓferat· z ideo se nosse dissimulat matrẽ z proximos ꝓ ꝓgnationẽ. Sed ꝓ ꝓiunctionem spũs esse sibi proximos dicat.

¶ Quę est mater mea. Non recusat obsequia matris: sed ꝓfert ministeria patris. Frẽs non ꝓtẽpnit: sed op⁹ spũale ꝓfert ꝓgnatõi vt et nos carni spm ꝓferamus. Vñ qui amat pa·u·m· plus q̄s m· nõ est me dignus.

¶ Ecce mater m· Hi sunt mater mea· qui me in credentiuz cordibꝰ generãt. Hi sunt frẽs q̄ faciũt op⁹ patris mei.

¶ Frater z soror credendo. Mater ꝓdicando C. XIII.

¶ In illo die zc. Per hoc indicat h gestũ consequenter: nisi forte dies ponat ꝓ tpe more scripture Marc⁹ eundẽ tenet ordinẽ. Lucas in aliud transit: sed necrepugnat huic. Non solum facta z dicta dñi: sed z itinera z loca plena sunt sacramentis. Post sermonem in domo· vbi demonstrũ breuẽ dict⁹ est: exit ad mare· z docet q̄ relicta perfida iudęa· q̄ domus dñi fuit: ad gentes tumidis amarisq̄ fluctibꝰ similes colligendas ꝓ apostolos transit· et externis interna contulit· ad q̄ iudei non intrauerunt foris in littera fixi.

¶ Turba stabat in li· Hi sunt q̄ nup audire venerũt· q̄ et a fluctibꝰ maris secreti sunt· nec dñi celestibus mysterijs q̄ ꝑsiderãt imbuti· cũ xp̃o ascendant.

Quicunq; enim fecerit voluntatem patris mei· qui in cęlis est:
Pro vtroq; sexu.
ipse meus frater· z soror z mater est.

C. XIII.

In illo die exiens Ihesus de domo
Gentium.
sedebat secus mare· et
† Ad predicationem eius per apostolos fcãm
congregatę sunt ad eum † turbę mul
Ecclesiam in medio non credentium· et cõtradicentiuz edificandam· quã gratia sua illustrat· et in qua mansionem sibi conse crat.
tę· ita vt nauicula z ascendens se deret· z omnis turba stabat in li
In soli ditate fidei· nondum tamen per grãm baptismi recepti· † Non omnia· quedam eni aperte: vt per ea ad obscura prouocentur.
tore· z locutus est † multa in pa
Similitudinibus † De sinu patris in mundum· uel de domo iudeoꝝ parte assumpta ad gentes.
rabolis dicens: † Ecce exijt qui seminat seminare semen suum. Et
Semina
dum seminat: quędam ceciderũt
Hi sunt qui nec predicatione ꝓpungũtur: nec bene agere incipiunt·
secus viam· z venerunt volucres
Rapuerunt
cęli· z comederunt ea. Alia autez
In duritiam proteruę mentis
ceciderunt in petrosa vbi nõ ha-
Lenitatẽ animę obedictis· et proba te. † Quia dulcedine tantum auditi verbi et promissionis ad horam delectantur: sed radicem nõ figunt.
bebant terrã multam † z ꝓtinuo exorta sunt: quia non habebant

¶ Locutus eis in para· Quia turba ñ vni⁹ est snię: sed diuersaꝝ voluntatũ: loquit eis multis ꝓbol: vt iuxta varias voluptates· diuersas recipiant disciplinas.

¶ Qui seminat. Ipse christus qui verbum veritatis quod apud patrem vidit: hominibꝰ per se vel per suos seminauit.

¶ Qui discipulis sacramenta loquebatur: exijt seminare dei verbum in turbas.

¶ Secus uiam. Via est mens malaꝝ cogitationũ sedulo meatu trita z arefacta. Vbi dupliciter perit semen· q̄ z trãsitu ꝓgitationũ ꝓculcatur· vt lucas ait· z a volucribꝰ rapitur. Dęmones dicunt volucres· seu q̄ cęlestis spãlisq̄ nature· seu q̄ per aera volitant.

¶ Etuene· Scdm lucam ab hominibꝰ ꝓculcatũ est: q̄ prana persuasione impioꝝ sublatum est.

¶ Et comederunt. Quia a mentibꝰ hoim illud surripuerunt.

¶ In petrosa. Petrosa cito quę runt germinare: sed non figit radix

quia non est alta terra·i·qz pax inest desiderij salutaris. In hac expositione dñi discimus·qz res non semp in eadem significatõe ponũtur Nam petra hic pro duritia·terra pro leuitate mentis·sol pro feruore persecutionis. Cum sol alibi in bono. Fulgebunt iusti sicut·s·z petra in fundamento pro fortitudine fidei·z terra pro terrenis cogitationib9.

¶ Altitudinem terræ. Altitudo terræ est probitas animi disciplinis cęlestib9 eruditi·z in tentationib9 probati.

¶ Sexagesimũ Quia in numero senario mundi ornat9 expletus est·per hũc bona operatio signatur.

¶ Qui habet aures ꝛc. Quotiens hꝫ ammonitio in euangelio vel in apocalipsi Johannis interponitur: mysticum qđ dicatur insinuatur.

¶ Et accedentes. Quomodo accedunt discipuli cuꝫ dñs in naui sederet? Sed forte intelligendum qꝫ dudum cum ipso nauem ascenderint·z ibi stantes quęrunt.

¶ Vobis datũ est. Nota non solũ verba domini: sed et facta parabolas esse· id est·signa mystica rerum rerum quę non intelligebant multi. qui foris sunt·

¶ Qui enim habet. Id est· apostolis habentib9 fidem si quid minus virtutum habent: conceditur. Judęis qui non credunt in filium dei etiam si quid boni ꝑ naturam habent tollitur. Naꝫ nichil possunt sapienter intelligere: qui caput non habent sapientię.

¶ Auferetur abeo. Nulla verę sapientię dulcedine gaudebit.

¶ Ideo in para Dicitur qꝫ ideo excęcati sunt·et sententię domini per parabolas eis occultatę sũt: vt post salubrius conuerterentur. Naꝫ qz obscure dicta non intellexerunt: ideo non crediderunt in eum·z sic crucifixerunt·z sic post resurrectionem miraculis territi: maioris criminis reatu compuncti sunt. Unde accepta indulgentia·amplou flagrant dilectõe. Sed Johannes hũc locum ita dicit. ℣ Propterea non potérant credere·qz iterum dixit ysaias. Excęcauit oculos eoꝝ: vt non videant. Ubi aperte dicit·non ideo factã excęcationẽ vt ea commoniti·z volentes se non intelligere· conuerterent aliquando. Non enim hoc possent nisi crederent. Sed potius ideo excęcati vt non crederent quod alijs pęccatis meruerunt.

¶ Videntes nõ uident. Sic auarus multas habet opes·z nullas quia inutiles sunt ei.

¶ Auditu audietis ꝛc. Hęc de turbis prophetata sunt·quę stant in litore·et dñi non merentur audire sermonem.

¶ Oculos suos. Id est·ipsi sibi causa fuerunt·vt deus eis oculos clauderet. Alius enim euangelista dicit, Excęcauit oculos eoꝝ. Sed vtrum vt nunqꝫ videant·an ꝓo ne vel sic aliquando videant: cęcitate sua sibi displicentes·z ex hoc humiliati vt pie quęrant deuꝫ.

¶ Mens est oculus quia naturali vigore ad intelligendum aliquid dirigitur. Auris: quia alio docente discit.

¶ Ne quando. Id est·ideo: quia oculos z aures aperire noluerunt: non meruerunt aliquando conuerti·qꝫ tamen miseri corditer factuꝫ est eis

¶ Beati oculi. Vere beati: quia hoc etiam presentialiter videre z audire meruerunt: quod nullius priorum quantiuis meriti meruit·qꝫuis multum desideraverit

¶ Et iusti cupi· Lucas iustos reges dicit: qz motus suos bene regunt.

¶ Vos ergo ꝛc. Primam parabolã exponit vt idem attendant in ceteris.

¶ Exponit non sedm singula verba sed summam sententię.

¶ Augustinus super geneſim ad litteram libro octano· Proide qꝫ narrauit euangelista· etiam factum est dominum scilicet talia fuisse locutum. Ipsius autez domini narratio parabola fuit· de qua nunquam exigitur: vt etiam ad litteram facta monstrentur: quę sermone proferuntur. Christus est apis vnctus a Jacob·z lapis reprobatus ab ędificantib9: qui factus est ĩ caput anguli. Sed illud etiam in rebus gestis factum est. Hoc autem tantum in figuris prędictum. Illud quippe scripsit narrator rerum preteritarum: hoc prenunciator tantum modo futuroꝝ.

¶ Super petrosa. Super petram z in spinis seminantur: qui bene accipiunt: sed vel aduersa terendo·vel prospera blandiendo retardant eos ne perficiant.

ſferuore persecutionis.
altitudinẽ terrę. Sole autem oꝛ
ſper impatientiã ſQuia verbuꝫ non firmiter haserat menti.
to æstuauerunt·z qz nõ habebãt
ſuirorem fidei perdiderunt.
radicem aruerunt. Alia autem ce
ſIn corda diuitiaꝝ ambitione sollicita.
† ſMultiplicate sunt diuitie
ciderunt in spinas † z creuerũt spi
ſOccupauerunt mẽtem ut fructus spũalis in ea proficere non possit.
neę. z suffocauerunt ea. Alia vero
ſfidelem z deuotã ꝓscientiam.
cęciderunt in terram bonam·et
† ſCum omnia eternitatis intentione nos facere docet.
dabant fructus. † aliud centesi·
ſCum perfectionẽ bone operationis.
docet ſHec duo ad actiuam
mum·aliud sexagesimum·aliud
ſCum fidem sancte trinitatis insinuat.
† ſQuia hoc mysticum est. ſInteriores sensus audiendi·obediendi·faciendiqꝫ
tricesimum. † Qui habet aures
ſvel audientes
audiendi audiat. Et accedentes
discipuli dixerunt ei. Quare in
ſPer enigmata.
parabolis loqueris eis? Qui re
† ſSolis·et vestris sequacibus qui ad me introcunt: non his qui foris sunt
spondens ait illis: Quia † vobis
ſabdita scripturaꝝ.
datum est nosse mysteria regni
ſQui clausis sensibus non curant intrare.
cęloꝝ·illis autem non est datum

ſvos vero verbo intendite: qz qui habet verbi amorem·dabitur ei sensus intelligendi.
Qui enim habet dabitur ei z a·
ſIntelligentia † ſamorem verbi eterni
bundabit. Qui aũt † non habet
ſvel naturali ingenio·uel studio trãꝝ.
et quod habet auferetur ab eo.
ſNunc reddit causam apostolis· quare turbe loquitur in parabolis.
Ideo in parabolis loquor eis.
ſvidere se presumentes ingenio suo
† ſPriuantur spirituali intellectu
quia videntes non † vident·z au
ſforis. ſIntus
dientes non audiunt neqꝫ intel·
ſExpositionem littere ꝛsi exponatur eis
ſalias·et adimpletur.
ligunt·vt adimpleatur in eis pro·
phetia ysaię dicentis. Auditu
ſvel dicens ſExteriori.
audietis z non intelligetis·et vi
ſOculo corporis. ſOculo mẽtis.
dentes videbitis et non videbi·
ſabundantia malicie.
tis. Incrassatum est enim cor po
ſJudeoꝝ ſuel eius † ſQuia ingrate susceperũt verba dei.
puli huius·et auribus † graui·
† ſIntuitum mentis per inuidiam auerterũt
ter audierũt·z † oculos suos clau
ſNon ad horam·sed cum tanta mẽtis impenitudine ut nunqꝫ conuertantur ad fidez
serunt·ne quando oculis videãt
et auribus audiant·z corde intel
ſad penitentiam· ſReddam innocentes.
ligant·et conuertantur et sanem
ſNon scribarũ ſInteriores.
eos. Uestri autem beati oculi·qz
ſper fidem quod uisuri sunt quãdoqꝫ per speciem ſInteriores ſObediunt.
vident·et aures vestrę qz audiũt

Amen quippe dico vobis: quia
multi prophetę z iusti cupierunt
ſIn presentia.
videre quę videtis et non vide·

ſNisi a longe per aliquas species uisionum. uos autem in presentia conuescentes·z que uultis interrogares.
runt·z audire quę auditis·z nõ
ſQuia nobis datum est nosse mysterium regni dei.
audierunt. Uos ergo audite pa·
rabolam seminãtis. Omnis qui
ſper quod promittitur regnum
† ſId est·ad actum non perducit ſNulla fide·nulla saltem occasione utilitatis capit
audit verbum regni † z non intel
ſdyabolus
ligit·venit malus·et rapit quod
seminatum est in corde eius·hic
ſubi meatus cogitationum uerbum abolet· nec quicqꝫ boni incipit·
est qui secus viam seminatus est
† In duritiam proterue mentis·
Qui aũt super † petrosa seminat?
ſad tempus
est: hic est qui verbum audit·et

¶ Diuitijs iungitur sollicitudo custodię quę affligit·et voluptas quę effluere facit.

¶ Aliud centesimum. Tres differentię sunt in bona terra sicut fuere in mala. Triginta enim referť ad nuptias. Sexagita ad viduas. Centū qui numer⁹ iam est in dextera ad virginitatem. Vel centuz qđ transfertur ad dexteram significat ęternā beatitudinem. Siqdem triginta·z sexaginta ꝓtinentur in leua:sed centum continentur in dextera. Quamuis enim magna sit fides quę cognitionem dei renelat magna opera quibꝫ fides ne sit ociosa cōsummatur:tamē ambo in hac vita sūt necessaria·premium vero fidei z operationis in futuro speratur. Vel bona terza fert fructum centesimum martirū·propter sanctitatem vitę·vel contemptū mortis. Sexaginta virginū propter ocium interius: quia non impugnāt contra consuetudinē carnis. Solet enī concedi ocium sexagenarijs post militiā Tricesimum: coniugatoruz quia hęc est ętas preliantium·et his est maioz conflictꝰ ne libidine supent

¶ Aliam parabolam. Quasi dines paterfamilias inuitatos diuersis reficit cibis: vt vnusqs qꝫ scōm naturam stomachi sui varia alimēta susciperet. Vnde et dixit aliam parabolam et non alteram; vt plures sequi intelligantur. Hęc parabola proponitur dimissis turbis domi

rogantibus discipulis exponitur. Et dicet hic bonam voluntatem·et cautelam·et patientiam et discretionem·et longanimitatem·et iusticiam.

¶ Homines. Qui alijs ad tutelam z custodiam deputati sunt prę lati in ecclesia. Vel cum dormitionem mortis accipient apostoli.

¶ Cum autem creuisset. Quia cum spiritualis esse cęperit: tunc iudicat omnia·z tunc ei apparent errores. Sed donec maturescat qui herba est·potest eum monere quare sub nomine christi multę sunt hęreses. Vñ dicit. Nonne bonum semen seminasti?

¶ Dis imus ꝛc. Cum spiritualis homo audit hoc esse a diabolo·qui nichil valet contra voluntatem dei:potest ei voluntas subtrahi vt tales auferat de mundo si facultatem habeat. Sed consulit iusticiam dei an facere debeat·et an deus velit esse hoc officium hominuz. Sed veritas respondet non nosse hominē in hac vita qualis futurus sit·qui modo errat·z qđ bonis ꝓferat ei⁹ errorꝫ·z ideo eos nō eē tollēdos:ne forte interficiāt q̄ forte futuri sunt·vel ne bonis obsit·qbus prosunt ꝛc. Tunc vero oportune fieri:cum iam nō est commutandę vitę tempꝰ z proficiendi alijs. et tunc non ab hominibus sed ab angelis dicit fieri.

¶ Et ait non. ꝛc. Ecce patientia. Nō enim audito dolore exarsit in iram·nec mox vlcisci voluit. ita et nos lesi patienter feram⁹.

¶ Ne forte. Hic datur locus pęnitentię·z monemur nō ad to amputare·qr q̄ erat hodie cras forte defendet veritatem. Si ergo modo auferetur:triticuz qđ futurū erat eradicaret. Vel necesse ē vt mali permixti sint bonis per quos exerceantur Vel quoz comparatione nitantur ad melius·qbꝫ sublatis:altitudo caritatis marcescit·quod est eradicari.

¶ Ibi patienter tolerandi sunt mali:vbi aliqui inueniūtur quibꝫ adiuuent boni

¶ Aug. Multitudo non est excoicanda·nec princeps plis

¶ Sinite. Hoc videtur ꝓtrariū illi apostolico Auferte malū ex vobis. Sed sic intelligit loliū z triticū q̄dam herba est paꝫ distat ita monet dns ne de ambiguo iudicemus qđ dns in die iudicij non suspicioselz manifeste damnabit.

¶ In patiendo·iusticiā meditemur In iudicando·iusticiam non negligamus.

¶ Et in tempore Qui lōganimiter tulit p iusticiam digna retribuit·discretę enī sunt virtutes:sed nō

¶ Id est·latuit et occultissimus factus est proficeret.

abiit. Cum autez creuisset herba et fructum fecisset: tunc apparuerunt zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei: Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo habet zizania:et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Serui autez dixerunt ei. Uis imus z colligimus ea:z ait·non·Ne forte colligētes zizania·eradicetis simul cum eis z triticuz. Sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem·z in tempore messis dicam messoribus. Colligite primū zizania·z alligate fasciculos ad comburendū. Triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum cęloruz grano sinapis quod acceptum homo seminauit in agro suo. Quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cū autē creuerit:maiꝰ

¶ Id est·latuit et occultissimus factus est proficeret.

¶ Manifestat se hereticoꝝ dogmata.

¶ Custodes messis.

¶ Et bone spei opera monstraret.

† Iudicium

¶ Ecce discretio

¶ Sic ne tu reddas vicem malis·ut scandalizes bonos:sed patere.

¶ Longanimitas est que vsq̄ ad finem necessaria est.

¶ In ecclesia

Non vobis

Separate a bonis.

Hic magos

Non vnum fascem·qr pro modo peruersitatis sue vnusquisq̄ punietur

† Sut qui vnitatē amauerunt

In celestes mansiones

¶ Quanto plus teritur: tanto plus redolet acceptum habens.

¶ Deus in iusto·vel iustus vir in corde suo granum predicationis fouet.

† Hec predicatio primo humilima est omniū disciplinaꝝ pro scandalo crucis.

contrarie.

¶ Et alligā. In hac vita nō ē alligatio·aliquā non tot ab errore resipiscerēt.

¶ Si·ē reg·Regnū cęloꝝ p̄dicatio est euāgelij: de qua alibi. Auferet a vob regnū dei:z dabit gēti facienti fructū ei⁹. Vel noticia scripturaꝝ.

¶ Grano sinapis·Grano sinapis compatur pro feruore fidei·qr dicitur venena expellere·i·omnia dogmata pranitatis.

¶ Potest in grano sinapis būilitas dnīcę incarnatōis intelligi. Quo accepto:bō misit in ortū suū·qr corp⁹ crucifixi saluatoris accipies ioseph in orto sepelinit. Expādit ramos in qbꝫ volucres cęli requiescēt·qr p̄dicatores dispsit in mūduz in quoꝫ dictis z psoloniby fideles ab hui⁹ vitę fatigatione respirarent

¶ Cū aūt cre·Toto mūdo l in anio singlꝝ·qr nēo repēte pfcūs.

¶ Creuerit et factū est in arborē·qr surrexit z ascēdit in cęlū·Vel creuit

id est. mentibꝫ hoīm quãtę sit virtutis in notuerit. Cętera apparent olera quę cito crescũt z corruũt. nõ viuida: sed marcida illa non olus sed arbor fit. vbi folia cum fructu. z in eius diuersis sentẽtijs spũa les quiescũt.

¶ Oleribus. Id est. dogmatibꝫ pboꝝ quę cito crescũt z corruunt nil vitale promittentia.

¶ In farinę sa. Vt spũs. aniã. z corpus in vnũ redacta non discrepent inter se. Vel tres anię virtutes in vnũ redigũtur. vt in rõe possideamus prudentiaz. in ira odiũ viciorꝫ. in cupiditate desiderium virtutũ. Vel mulier ecclesia fidẽ hoīm farinę tribꝫ satis miscet credulitati patris. et filij. z spũssancti. Cũ qz in vnũ fuerit fermẽtatũ: non nos ad triplicẽ deũ. sed vnꝰ deitatis noticiã pducit qz ñ est diuersa natura in singulis.

¶ Satũ est genꝰ mẽsurę iuxta morẽ palestinorꝫ modiũ z dimidiũ capiens.

¶ Pñt in satis tribꝫ illi dñici seminis fructus intelligi: tricesimus. s. sexagesimꝰ et centesimus. i. cõiugatorꝫ. ꝓtinẽtiũ z virginũ. Vel sata tria genera hoīm. noe. daniel. z iob.

¶ Donec fer. ꝛc. Tandiu caritas in mente recondita crescere dz: donec mentẽ totã in sui perfectionẽ ꝓmutet: ut nichil pręter deũ diligat vl recolat. qđ ꝫ incipit: in alia vita perficiẽ.

¶ In parabolis Quia quicquid ibi dr̃ de exercitu israel z omnia signa: occulta sunt sacramenta.

¶ Thesauro ꝛc. Thesaurus potest accipi verbũ dei. qui in carne christi absconditur. Vel scriptura in qua reposita est noticia salutoris. Vel duo testamenta in ecclesia. pro quoꝝ intelligentia omnibus renunciatur: vt in ocio discantur.

¶ Terrenis regnum. c. similatur: vt per cognita surgat ad incognita animus. z diligat.

¶ Abscondit. Vt seruetur a malignis spiritibus z laudibꝫ hominum

est omnibus oleribus. Et fit arbor. ita vt volucres cęli veniant. ſ vt pro
et habitent in ramis eius. Aliaz uarietate morborꝫ uaria sit medicina
parabolã locutus ẽ eis. Simile ſ vita iustorꝫ † Caritas pro feruore uel scã doctrina.
est regnum cęlorũ † fermento: qđ
ſ a gratia dei ⁊ ſ mater ecclesia vel sapĩa dei † ſ cõmendat hominibus de tribus noe filiis
acceptum † mulier † abscõdit in farorigine ducentibus quos ecclesia ad fidei vnitatem colligit.
rinę satis tribus: donec fermen† ſ non qz nichil proprie. sed qz nichil vbi nõ sit aliquid parabole.
tatum est totum. † Hęc omnia
locutus est ihesus in parabolis ſ non ad discipulos: quibus volebat aperta loqui.
ad turbas. z sine parabolis non ſ et sic impletũ est.
loquebatur eis: vt adimpleretur
quod dictum est per prophetam ſ In psal. lxxvii. ex persona domini.
ſ qui priuſ aperui ora prophetarꝫ
dicentem. Aperiam in parabolis ſ de profundo eliciam
os meũ: eructuabo abscondita a ſ Mystice. A tu
constitutõe mundi. Tunc dimiſ multuantibꝰ secessit ad electorꝫ corda. qui dignis turbis venit in domũ. z accesserãt instrui. ſ familiares.
serunt ad eũ discipuli eius dicẽtes: Edissere nobis parabolã zizanioꝝ agri. Qui respõdens ait.
Qui seminat bonũ semen. est filius hominis. Ager autẽ est mundus. Bonũ vero semen: hi sunt
ſ Omnes iusti.
filii regni. Zizania aũt: hi sunt filii
ſ Omnia scandala.
lii nequam. Inimicus aũt qui seminauit ea: est dyabolus. Messis vero: consummatio sęculi est.
Messores autẽ angeli sunt. Si
ſ Omnis immundicia in segete. zizania dicitur.
cut ergo zizania colliguñ z igni
† ſ filius hominis consummabitur.
ꝓburuñ: sic † erit in ꝓsummatõe
⁊ Bonos quoꝝ officio vindicta implebitur.
sęculi. Mittet filius hoīs † angeli
† Prius: qz in tribulatione precedente sepabũt impii a pijs.
los suos. z † colligẽt de regno eiꝰ

Non qui fecerũt.
omnia scandala. z eos qui faciũt
iniquitatẽ. z mittent eos in cami
Nota duplicẽ penaz
num ignis. ibi erit fletꝰ z stridor
† Quoꝝ vita hic estimatur insania
dentium. † Tunc iusti fulgebunt
Sine defectu.
sicut sol in regno patris eorum.
Qui ia mystice omnia.
Qui habet aures audiendi audi
Conuersatio iustorꝫ.
at. Simile est regnum cęlorꝫ the
ſ thesaurus celeste desiderium est † Ager est celestis studii disciplina.
sauro abscondito † in agro. quem
Qui impetrat a grã dei ſ depredari desiderat qui thesaurũ publice portat in via.
qui inuenit hõ abscondit. z prę
† Incipit ire: cum inciput diligere. ſ Omnibus terrenis renunciat.
gaudio illi⁹ † vadit et vendit vniuersa quę habet. z † emit agrũ illũ
† Per contemptum terrenorꝫ venit ad studiuz eternorꝫ.
Iterũ simile est regnum cęlorum
† ſ qui cum sit pauper multis laboribus negociatur.
homini † negociatori quęrenti bo
Bonos homines cum quibus viuat. uel bona precepta. uel bonos intellectus.
nas margaritas. Inuenta autem
ſ Celestis vite dulcedo: pro qua omnia uilescunt.
vna preciosa margarita: abijt et
Renunciat omnibus suis z sibiipsi.
vendidit omnia quę habuit z e
ſ uel comparauit † ſ terret timore pene quos premii amore inuitauit.
mit eam. † Iterum simile est reg
ſ In mundum
num cęlorꝫ sagenę missę in mare
ſ Que ad ueniam uocat omnis generis boies.
z ex omni genere piscium ꝯgregã
ſ uniuersaliter.
ti. quã cum impleta esset educen
ſ In fine seculi ſ qz tunc uerꝫ iudiciũ discernendorꝫ patebit.
tes. z secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua. malos
ſ in eterna tabernacula
ſ in infernum.
autẽ foras miserũt Sic erit in cõ
ſ ad opus sibi iniunctũ.
summatõne sęli. Exibũt angeli. z
† ſ aperte dicit de tormentis malorꝫ: ne quis se excuset per ignorantiam
sepabũt † malos de medio iustorꝫ
z mittent eos in caminum ignis.
ibi erit fletus z stridor dentium.
ſ Hec ad aplos qui sunt futuri magistri: quos non nulli audire tñ ut populum.
Intellexistis hęc omnia? Dicunt
† ſ Intelligentibus dignũ testimoniũ reddit.
ei etiã. Ait illis. † Ideo omis scri
dicens eos similes esse sibi.
ba doctus in regno cęlorꝫ silis ẽ
homi pfamilias qui profert de

Sic sit opus in publico: vt intentio maneat occulta.

¶ Negociatori Beatitudinem qua exuti sumus culpa primi hominis: debem⁹ omnes intelligendo recte. z operando bene negociari.

¶ Bonas mar. Bonę margaritę lex z prophętę. Vna pciosa: scientia saluatoris. pro qua homo vt paulus omnibus mysterijs legis et observationibus renunciauit.

¶ Inuẽ. aũt una Id est. christo q̃ prę est omnibus hominibus. Vel spirituali precepto dilectionis Vel intellecto verbo quod erat apud deũ penetrata carnis testudine. Vel cęlestis vitę dulcedine pro q̃ omnia vilescunt.

¶ Sagenę mis. Impletur hieremię vaticinium. Ecce ego mitto ad vos piscatores multos. Postquã audierunt petrus z andreas. iacobus et iohannes. Sequimini me. faciam vos piscatores hominum: contexuerunt sibi sagenam ex veteri z nouo testamento. z in mare sęculi miserunt quę vsqz hodie trahitur. z in fluctibꝫ tundit: capiens quicquid incidit bonos z malos. quos ad litus trahit. i. ad finẽ mundi: vt tunc fiet diuisio. Vnde sequitur. Sic erit in consũmatione sęculi ꝛc.

¶ Sagenę compar ecclesia. vel predicatio euangelica. quę a fluctibꝫ sęculi ad cęlum trahit.

¶ Et secus litus Litus finis sęculi. in q̃ boni ad cęlũ. mali ad tenebras mittent. in pñti enĩ erant permixti.

¶ Ideo omnis. Quia intelligitis mysteria quę vobis reuelo: ideo faciã vos predicatores. Et eritis michi similes. qui de thesauro sciẽtię meę noua z vetera profero: vt vos similiter faciatis.

¶ Qui pro. de the. Vetus erat pro culpa ad infernũ descẽdere: nouũ est per aduentũ christi vt quersus in regno viuat hoc ergo in ꝯclusiõe ponit qđ premisit. Prius enĩ de regni similitudine thesaurꝫ et bonã margaritã

protulit: post de malor combustione narrauit. nunc ꝓcludens subiungit. Jō. o. s. Ac si aperte dicat. Ille in sancta ecclesia doctus est prędicator q̄ noua scit pferre de suauitate regni. z vetusta de terrore supplicij: vt pęnę terreant quos premia non inuitant.

¶ Apostoli sunt scribę z notarij christi. ꝓba eius signantes in tabulis cor dis. z pollent opib patrisfamilias. eicientes de thesauro doctrinę suę noua z vetera. qz quicquid in euāgelio prędicatur: legis z ꝓphetę vo cib comprobant.

¶ Ut mirarentur. Magna ęcitas quem verbis z factis christum cognoscunt ob generis noticiam contempnunt.

¶ Fabri filius. Non sine re voluit dici faber fabri filius non illius quē putāt sed fabricatoris oīm. Sz hui⁹ sacri iudei ignari. diuinę virtutis opera carnalis p̄ sapię ꝓtemplatione contempnunt.

¶ Non enī considerant pītia eius opa: sed fragilem recordā tur infantiam.

¶ Drophe. Christus dī ꝓpha. vnde moyses dicit. Prophetam suscitabit vobis dn̄s de semine vestro.

¶ In patria ꝛc. Id est. in populo iudęor. maiora aūt facit in gentib.

¶ Et non fecit. Fecit virtutes aliqs sed non multas: ne incredulos condēpnaret. Vel despectus pauca facit: ne penit⁹ excusabiles sint. maiora autez in gentib facit C. XIIII.

¶ Audiuit herodes. Lucas vero ita audiuit herodem. omnia quę fiebāt ab eo. z hęsitabat eo q̄ diceret a quibus dā q̄ Jobs resurrexit. a q̄busdaz vero q̄ helias apparuit. Q̄ dicit. hic ē iohānes: vel confirmatus quorūdam sentētia post hesitationem. dixit. vel adhuc dubius. hęc enim verba ad vtrūq; se habent

¶ Et ait. Nota inuidiam iudęor. Hic alienigena dicit resurrexisse iohannē qui nullū signum fecit. Illi Jhesum tot virtutib approbatū non resurrexisse contendunt.

¶ Et ideo ii. o. Senserunt enī q̄ maioris virtutis sunt futuri sancti a mortuis resurgentes: q̄ fragili carne grauati.

¶ Herodes enī. Quia dixit de opinione resurrectionis cū nichil de morte diuisset: reuertitur z narrat qualiter z cur obierit.

¶ Herodes iste z philippus fratres fuerunt filij herodis. sub q̄ dn̄s fugit in egiptum.

¶ Herodiadem. Herodias filia arethe regis. quam ipse pater tulit philippo. z in dolorem eius dedit herodi inimico illius.

¶ Non licet. Herodes forsitan legem iudęor teneb at: ideo iohannes eum ab adulterio prohibebat.

ſ nouum testamentū preponit dignitate.
thesauro suo† noua z vetera. Et
factum est cuz consummasset ihe
sus parabolas istas: transiit inde
ſ ut ibi doceat apertius ſ galileā uel spāliter
et veniens in patriam suam. do
nazareth ſ conuentibus
cebat eos in synagogis eorum: ita
vt mirarentur et dicerent: Unde
ſ greci sapientiā iudei signa petunt
ſ ad doctrinam ſ tanta. ſ ad miracla
huic sapientia hęc. et virtutes?
Nonne hic est fabri filius? Non
ne mater eius dicit maria. et fra
ſ cognati. more scripture ſ Justus.
tres eius iacobus. z ioseph. z sy
mon z iudas. z sorores eius nō
ne omēs apud nos sunt? Unde
† ſ quia huic magna. huic humilia.
ergo huic omnia ista? † Et scanda
lisabantur in eo. Jhesus autē di
ſ vel ego. vel quilibet alius
xit eis. Non ē prophęta sine ho
† ſ qz mos est ciuibus ciues inuidere. z recor
nore nisi in patria† sua. et in do
dari fragilitatem infantie.
mo sua. Et non fecit ibi virtutes
multas propter incredulitatez il
lorum.

C. XIIII.

In illo tēpo
re audiuit herodes
tetracha famam Jhe
su et ait pueris suis. Hic est Jo
hannes baptista. ipse surrexit a

¶ Timuit po. Populū timebat: sed amor superabat: pro quo z dēū postponebat.

¶ Timor dei corrigit. timor hominū differt: sed voluntatē non aufert vnde z auidiores reddit ad crimen quos aliqn̄ suspendit a crimine.

¶ Cum iura. Ad hoc forte iurauit: vt occasionē pararet. qua videret facere inuitus qđ faciebat spontaneus. Non enī hoc implesset de aliquo amato. qđ implcuit de ꝓpha. qđ z ante fecisset. si excusabiliter posset.

mortuis. z ideo virtutes operan
tur in eo. Herodes enim tenuit
Johannem z alligauit euz. z po
suit in carcerem propter herodia
ſ gentilis populi.
dem vxorem fratris sui. Dicebat
† ſ fratre adhuc viuente. mortuo. n. non prohi
enim illi Johannes. † Non li
bebat lex.
cet tibi habere eam. Et volens
† ſ facile a iusticia deuiat qui non habet deū
eum occidere† timuit populum
in causis † ſ Non tm̄ populus: sed et herodes
qz sicut prophetam eum† habe
bant. Die autez natalis herodis
ſ triclinio.
saltauit filia herodiadis i medio
z placuit herodi. Unde cuz iura
mento pollicitus est ei dare qđ
cunq; postulasset ab eo. At illa p̄
† ſ timente ne herodes aliquando cum fratre
monita† a matre sua. Da michi i
suo conueniret.
quit hic in disco caput Johānis
ſ vt simulator ostendit in quo se reū
innuit. ſ tristiciā preferebat in facie cum lę
taretur in mente.
baptistę. Et contristatus est rex
† ſ Sub occasione pietatis ipius fuit: dū iura
mento scelus excusat ſ alias iuramentum
propter† iusiurandum et propter
ſ ut omnes fierent psortes sceleris.
eos qui pariter recūbebant: iussit
ſ In paschalibus diebus.
dari. Missitq; et decollauit iobēz
in carcere. z allatū est caput iohā
nis in disco z datū ē puellę. z illa
ſ ut hēat in ptāte linguā que illicitas
attulit mri suę. Et accedētes disci
nuptias arguit.
puli ei⁹ tulerūt corp⁹ ei⁹ z sepelierūt

¶ Jsi. Non est conseruandū sacrm̄ quo malum incaute pro mittitur velut si quispiam adulterę perpetuā cū ea manendi fidem polliceatur. tolerabilius enī est non implere sacrm̄ q̄m nere in stupro.

¶ Contristatus. Vt discumbentibus videbatur.

¶ Talis quippe erat tristicia herodis qualem nūq; videz phonis.

¶ Et decollauit. Minutus est iohannes capite. exaltatus est in cruce christus. qz illius fama creuit. istius creuit. vt Illū oportet crescere aūt minui.

¶ In truncato capite Johannis ostendūtur iudei christum (qui est caput omnium ꝓphetaꝝ perdidisse.

¶ Mora. Mors iohannis finē significat legis. qua finita merito migrātur ad christum qui est finis legis ad iusticiam omni credenti.

¶ Et sepelierunt. Johannes apud sebasten occisus: apud macheron tā sepultus est.

¶ Narrat iosephus vinctū iohannē in castellū macherontā adductum ibiq; truncatū. Et ecclesiastica hystoria sepultū eum in sebaste vbe palestinę quę quondā samaria dicta fuerat. z a tpe Juliani principis pagani nos inuidentes christianis. qui sepulcrū eius pia solicitudine frequentabant: inuasisse monumentū. ossa dispsisse per campos. z rursum collecta igne cremasse ac denuo dispsisse. Affuerūt tunc temp̄is ibidē de hierosolimis monachi qui mixti paganis ossa legētes: maximā eoꝝ ptē congregauerunt. z ad p̄em suum hierosolimā detulerunt. at ille misit ea beato

Anastasio alexandrie episcopo ibiq; seruata vsq; ad tempa Theophili eiusdem vrbis episcopi.

¶ Johannes figuram legis tenet herodes significat populum iudaicum qui sibi velut vroꝛi gentilis populi de eodem parente progeniti sociauit infidelitatē. Ad q̄ vetat iohannes tanq; lex clausa tenetur et uocē dare non permittitur. Ad vltimū in natali herodis i in expletione naturalis voluptatis: saltat filia id est exultat prava voluntas ex infidelitate orta. Et postulat addi ad delicias suas caput iohannis id est auferri christū de intellectu legis et per filiam defert matri q̄ per pravaz voluntatem satis fit infidelitati. Quo facto discipuli iohannis id est auditores legis corpus Johannis sepeliunt i carnales in se obseruantias extinguunt et sic a lege ad euangelium venientes verbi dei auditores solliciti fiunt.

¶ Quod cū audiz. Postq; apud iudeos lex et prophēta caput perdit et vocē Jhesus transit ad desertum ecclesie locum que ante non habebat virum.

¶ Secessit. Non fugit timore: sed secessit parcens inimicis ne hominici diū homicidio iungerent: dans exemplum vitande temeritatis. Vel secessit vt probaret fidem credentium vñ Et cuz audissent turbe ẓc.

¶ Desertus de ciuitatibus. ẓc. Proprio labore vt ardorem mentis ostenderent. Relinquunt ciuitates id est pristinas conuersationes. Habent voluntatē: sed nō vires perueniendi ideo Jhesus obuiam exit et misertus curat vt plena fides statim premiū habeat. Ecce quantum delectatur deuotione credentium.

¶ Uespere aūt facto. Recedit Jhesus de iudea vadit in desertum turbe sequuntur quibus obuiat et curat. Hoc non mane vel meridie sed vespere: quia sol iusticie occubuit et finis mundi appropinquauit.

¶ Discipuli. Carnales et de futuro miraculo refectionis ignari quibus dictū erat. In viam gentiū ne abieritis.

¶ Mystice. Fastidiūt iudei gentes recipi et murmurant quoꝛ voce vtitur ysaias. Ecce gentes q stilla situle. Itez. Oēs gentes q non sunt sic sunt coram eo. Sed et ns per apostolos reficere decreuit vñ subdit. Jbs aūt ẓc.

¶ Dimitte turbas. Diu est q ydola sequitur: ideoq; nō est a nobis pascenda pane verbi dei.

¶ Dimitte tur. ẓc. Dis marcus et lucas psentiunt hoc pretermisso: non habent necesse re. Johannes ait prospectis turbis dñm quesiuisse a philippo tentando. Unde ememus pa vt manducent? Intelligit ergo discipulos prius rogasse: vt dimitteret turbas. Post hec vero verba dñm inspexisse multitudinē et dixisse philippo qđ Johannes memorat et isti pretermittunt. Deinde pđ philippus apud Johannē rndet hoc marcus a discipulis esse responsum pmemorat volens hoc intelligi ex ore ceteroꝛ philippum respondisse.

¶ Date illis. Prouocat ad dandum vt illis se non habere testantibus notioꝛ sit magnitudo signi. Ubi etiam innuit q per eos sunt pascenda iciuna corda.

¶ Quinq; panes et duos. Per quinq; panes et duos pisces totū vetus testm signatur. Per quinq; panes quinq; libri moysi qui bn ordei acci qui cibus est iumentoꝛum rudibus enim aspera et grossa danda. Animalis enī homo non percipit ea que sunt spūs dei intus tn latet medulla sua uissimi sensus. Per duos pisces ppbe et psalmi vñ et pꝰ resurrectōz ait

§ Legis intellectū ad me referte.

Qui ait illis. Afferte michi illos huc. Et cū iussisset turbā discūbere

§ Studio continentie calcata carne.

super fenū: acceptis quinq; panibꝰ et duobus piscibꝰ aspiciens in

§ ut nos sursum hīē corda doceret. † § Integri non in tot diuiderentur § qui prius

celuz benedixit † et fregit et dedit

apostolis dederat sensum ut intelligerent scripturas que per ministerū apostoloꝛ aliis exponuntur.

discipulis suis: discipuli autem

§ Intellexerūt § Edent

pauperes et satura.

dederunt turbis. Et manducauerunt omnes et saturati sunt et tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentoꝛum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinq; milia viroꝛ: exceptis mulieribus et paruulis. Et statim compulit Jhesus discipulos ascendere in nauiculam et precedere eum trans fretuz donec dimitteret turbas. Et dimissa turba

quę scripta sunt in lege et ppbetis et psalmis de me. Discubuere aūt alij quinquageni alij centeni. Diuersi discubitus: diuersi sunt ecclesiaruz conuentus qui vnaz faciūt catholicā. Jubilei requies quinquagenarij mysterio continentur. Quinquagenarius enim bis duct centū facit q pꝰ a malis actibus quiescitur vt post anima plenius quiescat in cogitatione. Quidaz igitur quinquagen: q quidā sunt qui a malis actibus hīnt requiē. Quidam centen: q sunt qui a malis actibꝰ et puis cogitatōibus hīnt requiem mētis.

¶ Acceptis quinq; ẓc. Accepit quinq; panes: nō nouos creauit q veniens in carne non alia q̄ pdicta erant pdicauit et opere impleuit.

¶ Benedixit ẓc. Cū aperiens sensum vt intelligerent scripturas dono internę suauitatis multiplicauit. Fregit cū mysteria legis in medium protulit.

¶ Reliquias ẓc. Secretioꝛa q̄ a rudibus capi nequeunt: non sunt negligenter habenda: sed a duodecim apostolis qui per cophinos xij significant et ab eoꝛ successoribus diligenter inquirēda. Cophinis seruilia opera gerunt et deus infirma mūdi elegit vt confundat fortia.

¶ Quinq; milia. Pro quinq; sensibus corpis hi sunt q̄ in sęculari hītu exterioribus recte vti nouerūt. Hi quinq; panibus i legalibus pceptis adhuc necesse ē vt instituant. Nam q̄ mūdo integre renūciant: q̄ttuoꝛ milia sūt et septē panibus i euāgelica pfectōe sublimes et spūali grā reficiūtur. Qđ alibi narrat hīc miraculū panū scriptuꝛ iobs pmisit q primū erat pascha dies festꝰ iudeoꝛum. Matheꝰ xvo et marcꝰ hīc mox occiso iohe pmeoꝛat fem. Un colligit iohem imminēte eadē festiuitate fuisse decollatū et anno sequente cum denuo pascha rediret: mysteriū dñice passionis esse ppletum.

¶ Exceptis mulie. Sexus fragil et minoꝛ etas sunt nūero indigni. Significat infirmos in fide nondum ydoneos pugne

¶ Et statim. Quia vt ait Jobs venturi erant vt facerent eum regem qui miraculū panū viderant quos fugit: docēs nos fugere de homis nris fauoꝛē. Crucifixoribus vero promptus occurrit: vt parati sim? ad aduersa cauti ad blanda pro quibus ne nos emolliant oremus.

¶ Precedere trans. Quo precederēt marcus ostendit ad bethsaidā que est in galylea ciuitas andree et petri et philippi ppe stagnū genesareth qđ dī et mare galylee. dicitur et tyberiadis a ciuitate tyberiade. Sed q̄uo dicit marcus peracto miraculo panū isse ad bethsaidā: cū lucas dicat hoc ipsum factū esse in locis bethsaide? Sed lucas ait in desertis loꝙ non vicinis ciuitati tn pertinentibus ad eam. Marcus de ipsis confinibus ciuitatis

Unde lucas non dicit in desertū locum qui est bethsaida: sed qui est beth saide. Johannes aūt dicit manducasse panem iuxta tyberiadem. z inde discipulos venisse transmare in capharnaū. que ambe sunt ciuitates in galylea.

¶ Ascendit. Pauit turbam vt deus ascendit orare vt homo. Non q̄ omnia nō habens in potestate: sed vt formā hominis impleret. In hoc officium pietatis est. sequit insigne potestatis miraculum.

¶ Uespere aūt. Merito dī hec tēpestas esse in vespere: q̄ dñi ecclesia in tribulatione est: dī esse quasi in nocte. z sol iusticie se abscondisse videt.

¶ Nauicula aūt Nauis in medio mari. solus Jhesus in terra. q̄ aliqñ ita est ecclesia non modo afflicta sed z fedata vt prorsus videat deserta a deo: sed deus eam non relinquit. vñ marcus ait. Uidit eos laborantes remigando. Etsi non pñs: z si differt: tñ videt z corroborat.

¶ Quarta autē. Tota nocte periclitātur: q̄ cū se hō p̄sidere rat nichil inuenit nisi tenebras angustiaq̄ z estus hostiū. Sed quarta vigilia dñs venit. i. iam diluculo cū mentē ad p̄sidium dei erigit. q. intenebras ortū lucifer videt qui diez nunciat. Lucifer ad plus tres horas noctis. i. totaz vigiliam matutinam illuminat. adest dñs qui sopitis periculis protegit.

¶ Uenit ad. ꝛc. Marcus ait volens p̄terire eos. pro quibus tñ liberandis venit. Quod fit vt ad horā turbati. sz mox liberati amplius stupeant z grās agant. quod idem sepe fit in passionib⁹ sanctoz.

¶ Et uidētes ꝛc. Quia sepe fit vt cuz aliqua subito diuine tribulationis orīe sedatio: non statim credatur vera liberatio. Jdeoq̄ permanēte priori formidine intensa ad liberationē dirigitur oratio.

¶ Ego sum. Non supponit quis: q̄ ex voce sibi nota poterant eum cognoscere. Uel q̄ ipse est qui dixit: Qui est misit me ad vos.

¶ Domine si tu es. Si tu es ille liberator: iube me venire ad tuā imitationem superando pressuras.

¶ Et descendens. De humano desperans adiutorio: mente calcat

§ Sic qui bene orat mentem sursum a terrenis eleuat. † § Non pro se sed pro nobis.
ascendit in montem solus † orare
§ Nocte tribulationis appropinquante dissimulat opem ferre.
Uespere autem facto solus erat
† § dum ihesus abierat § Significat laborez
ibi. Nauicula † autem in medio
ecclesie in hoc seculo dū tendit ad patriam
mari iactabatur fluctibus. Erat
¡ § Maloz spirituum status
enim contrarius † ventus. Quarta autem vigilia noctis venit ad
§ Et si pondus carnis habens § cōprimēs pressuras seculi.
eos ambulans supra mare. Et videntes eum supra mare ambulantem. turbati sunt dicentes: quia
† § Magni timoris indicium est confusus clamor et incerta vox
fantasma est. Et † pre timore clamauerunt.
¡ § Quia prope est omnibus timentibus eum.
statim ihesus locutus est eis dicens † Habete fiduciam. Ego sum: nolite timere. Respondens autem † petrus dixit.
§ Non fantasma.
† § qz vbiq̄ ardentissime fidei est § In persona presentis ecclesie et laborantis.
¡ § In tua iussione fiunt aque solide et corpus leue cōtra naturam.
Domine si tu es: iube me venire ad te super aquas. At ipse ait. Ueni. Et descendens petrus de nauicula ambulabat super aquā vt veniret ad Jhesum. Uidens
§ persecutionem vehementem
vero ventum validum timuit. et cum cepisset mergi: clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et
† § Impendens auxilium. q̄ non est. volentis neq̄ currentis: sed dei miserentis.
cōtinuo ihesus † extendens manum
§ Sic nullus predestinatus perit
apprehendit eum. z ait illi. Modice fidei. quare dubitasti? Et cum
§ qz uel parum timuit.
§ Ardebat fides: sed humana infirmitas in profundum trahit. et in hoc ei ostenditur q̄
non domino equalis sit.
ascendisset in nauiculam: cessauit

pressuras. vt Jhesu sit conformis.

¶ Ambulabat. Ecce homo super aquas ambulat. Ne ergo dubites christū verum corpus esse: quia sup̄ aquas ambulauit.

§ Mane et nectores
ventus. Qui autem in nauicula erant venerunt z adorauerūt eū dicētes. Uere filius dei es. Et cū transfretassent venerunt in terrā
§ Ita nominatam a vicinia loci § genesar generans auram ex crispantibus undis.
† § Al. i rumore. alii quoq̄ facie.
genesar. Et cum † cognouissent eū viri loci illius miserūt in vniuer
¡ § Magna fides q̄ non p̄tenti salute suoz: sed alioz querebant salutem.
sam regionem illam z † obtulerūt ei omnes male habentes. z rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerēt. Et quicunq̄ tetigerunt salui facti sunt.

¶ C. XV.

Tunc accesserunt ad eum ab hierosolimis scribe z pha
† § Mira stultitia: filius dei traditionibus hominum non est subiectus.
risei dicentes: Quare † discipuli tui transgrediuntur traditiones
§ non dei.
seniorū? Non enim lauant manus suas cum panem manducant. Ipse autem rñdens ait illis. Quare z vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram
§ Imbecillitati consulens † § dando necessaria.
Nam deus dixit. † honora patrē
§ debitis obsequiis parentes indignos iudicauerit.
z matrem. Et qui maledixerit patri vel matri: morte moriat. Uos
§ Eterna.

Super mare ambulare fecit: vt ostendat diuinam potestatem. Mergi facit: ne infirmitatem obliuiscatur: nec putet se eq̄lem deo: z ne superbiat.

¶ Et cum eq̄. ꝛc. Paululū relinquit tentationi vt augeatur fides. Ut enim credidit se eius imperio posse fluctibus superstetari: sic dū mergit posse eū vtute saluari.

Cessauit uētus. In quocunq̄ deus per gratiam adest: mox vniuersa bella quiescunt.

¶ Et adora. ꝛc. Uiso signo filium dei confitentur. cur ergo arrius creaturā esse predicat?

¶ In terrā gene. Allegorice. Genesar interpretatur ortus principium. per typum ergo apostolorum et nauis intelligendum est ecclesiam de persecutionibus liberatam a domino duci ad litus. id est. quietem. vbi paradisi restituetur hereditas. et primę stole iocunditas.

¶ Fimbriā ꝛc. id est. minimum mandatum. vel caro qua ad verbum dei venimus. quā qui credendo tangit ab oī morbo impietatis sanat.

¶ Ut ex veste fimbria: ita ex ipso virtus spiritus sancti: quę apostolis data salutē bis qui tangūt ministrat.

¶ C. XV

¶ Tunc accesserūt. Homines genesar mirabiliter credūt: sz q̄ sapientes videntur ad pugnam veniunt.

¶ Non enī iam intus nichil arguit qui intus liuore pollu ti sunt. Jnuanū quidē sua baptismata seruāt: q̄ suoz cordiū z corpoz sordes ablue re negligunt.

¶ Quare et uos. Si vos mādata dei p̄tēpnitis p̄pter traditōes hoīm quare arguitis discipulos q̄ mādata hoīm dimittūt: vt scita dei custodiāt.

¶ Uos aūt di. Ura aūt traditio p̄traria est. Hoc filios die parēnti p̄stitis. qd deo oblatum crā in tuos p̄sumo usos. tibi q̄ pdest o pi meat p̄secrata p̄medere. Uel qd deo offero tibi ipsi prodest.

¶ Impietatē sub noīe pietatis inducunt: qui docent q̄ oblatio dñi qui

autem dicitis. Quicunq; dixerit
patri vel matri mun⁹ quodcūq;
¶deo deuotum
est ex me· tibi p⁹oderit·⁊ non ho
nozificabit patrem suum·aut ma
¶Ita
trem suam:⁊ irzitum fecistis man
¶de sustentādis parentibus ¶que vestre seruit-
uaritie.
datum dei p⁹opter traditionem
¶simulatozes ¶q⁹ bene puenit moz
bus eoz
vestraz· Hypocrite bene p⁹ophe
¶in ꝑsona dñi
tauit de vobis ysaias dicens.
Populus hic labijs me honozat.
coz autem eozum longe est a me.
¶ideo ¶non habituri mercedem cum veris
cultozibus.
Sine causa autem colunt me do
¶contemptis diuinis
centes doctrinas ⁊ mandata ho
† ¶Que in dei mandatis sitiebant
minū. Et cōuocatis ad se† turbis
dixit eis. Audite et intelligite.
¶ aug⁹. Non timeo immundiciā obsoni:sz cu
piditatis
Non quod intrat in os coinqui
† ¶ verba maliciam cozdis exprimentia
nat hominez:sed† quod p⁹ocedit
ex oze hoc coinquinat hominem
Tunc accedentes discipuli eius
† ¶quoz religio est in cibis.
dixerunt ei. Scis quia† pharisei
audito verbo hoc scādalisati sūt:
¶doctozes cū
At ille respondens ait. Omnis
sequacibus suis qui non habent fundamentū
christum:coz figētes in terzenis. ¶carnalis cu
piditas cui consulunt.
plantatio quaz non plantauit pa
¶de terra viuentium.
ter meus celestis eradicabitur.
† ¶ceci traditionibus tenebrosis luce mādato
ruz dei priuati † ¶qi non solum sibi non p⁹o
Sinite illos† ceci sunt† ⁊ duces
spiciunt:sed etiam alios in precipitiū trahunt:
ceqoz. Lecus autē si ceco ducatū
p⁹estet:ambo in foueam cadunt
¶Ad predicta.
Respondens autem petrus dixit
¶Quasi mystica sit in hoc intelligentia.
ei: Edissere nobis parabolaz istā
¶Increpatiue· ¶putatis mysticum
quod est p⁹opzie dictum
At ille dixit. Adhuc⁊ vos sine in
tellectu estis. Non intelligitis·q⁹
omne q̄d in os intrat in ventrem
¶post digestiones
vadit·⁊ in secessuz emittit? Que
¶verba aūt turpia vel nociua ¶de cozdis
immundicia.
autem p⁹ocedunt de oze· de coz
¶Inquinatum cogitatōe magis
inquinat sozdida locutione
de exeunt·⁊ ea coinquinant ho
minem. De cozde enī exeunt co
gitationes malę·homicidia·adul
teria·foznicatōnes·furta·falsa te
¶Intus latentia
stimonia·blasphemię· Hęc sunt
que coinquinant hominem. Nō
¶exteriozā autem
lotis autem manibus manduca
re non coinquinat hominem. Et
egressus inde Jhesus secessit in
¶Que fuerunt ciuitates gentilium
partes tyri ⁊ sydonis. Et ecce mu
¶ecclesia de gentibus ¶a pristina conuersati
one.
lier chananea a finibus illis e
¶per fidem: vnde nouit clamare filium dauid.
gressa clamauit dicens ei. Mise
rere mei domine fili Dauid: filia
mea male a demonio vexatur.
¶vt probaret patientiā et longanimitatem.
Qui ñ respondit ei verbū. Et ac
¶Mysterii ignari uel miserioordia moti·vel im
pozmunitate eius carere cupientes
cedentes discipuli eius rogabāt
† ¶quam tenes non craudiendo.
eum dicentes: Dimitte† eaz quia
clamat post nos. Jpse autem re
† ¶corporali missione.
spondens ait. Non sum† missus
nisi ad oues que perierant dom⁹
¶que a longe clamabat consecuta est
eum. ¶ut deuz
israel. At illa venit⁊ adozauit eū
¶Sup̄·fili dauid.
dicens: Domie adiuua me. Qui
respondens ait· Non est bonum
sumere panem filiozuz⁊ mittere

¶Non lotis. Spiritualia dicta prophetaz de cozdis⁊ cozporis casti
gatōne: vt hec. Lauamī m·e·phīgi carnaliter de solo cozpoze accipiebant
quod vanum est fieri.

¶Et egressus in
de ꝛc. Relictis calū
niatoziby intrat fines
tyri⁊ sydonis vt fili
am liberaret· ⁊ per fi
dem gentilis femine
perfidiam scribaz ar
gueret.

¶Relictis calumni
atoziby significat q⁹
post resurzectionē re
licturus esset perfidiā
iudeoz: per predica
tionē iturus ad gen
tes.

¶Et ecce mulier
Idem marcus dicit
nisi q⁹ ait Jhesum fu
isse in domo cum mu
lier venit. Matthe⁹
per ista verba· dimit
te eam q⁹ cla·post nos
innuit q⁹ post ambu
lantem Jhesum pre
ces emisit. Venit er
go mulier in domum
vbi erat Jhesus; sed
q⁹ matthe⁹ ait·non
rndit ei verbum· de
dit intelligere q⁹ am
bo tacuerunt·⁊ in silē
tio egressum esse Jhe
sum·⁊ ita cetera con
texunt' que in nullo
discordant

¶Clamauit ꝛc,
Per fidem clamat,
vñ nouit vocare fili
um dauid· christi in
carnationē confitēs.
Rogat p⁹o filia·i·p
plo suo nondū cre
dēte vt ipsi a fraude
dyaboli absoluant'.
Vel filia est ania vl
pscia cuiuslibz intra
ecclesiā dyabolo mā
cipata·p q̄ mī eccia
rogat·vel ipse bō p
fedata ꝓsentia.

¶Qui nō respō
dit. Non de supbia
sed ne sit p⁹ari⁹ sīe
sue Jn viā gē·ne ab·
Vñ vitat calūniā iu
deoz·gentiū aūt sal⁹
passionis⁊ resurzecti
onis tp̄i seruatur

¶Mysti. Qui ñ
rndit·Si ad primaz
petitōez eccie dns sa
lutē aīmę differt da
re:ñ est despandū· vl
a petēdo cessandū:sz
magis pabv insisten
dū·⁊ ad deū·⁊ ad sā
ctos donec ozent p⁹o ecclesia·⁊ tunc perficietur oratio.

¶Non sum. Quasi diceret·prius opztet me sacm mei aduēt⁹ ꝓplere
in iudeis·⁊ sic adducere alias oues·⁊ b̄ designo petitōez hui⁹ differēdo.

¶Dane fi·Verbū salutis·q̄d prius debetur indeis·nō est bonū dare

¶Quicūq; dix. Scz vita eterna dig nus erit. Vel dixerit id est· dicere poterit.

¶Proderit: ꝛc. Quasi·ñ·imo sacrile gus esses si acciperes q⁹ deo deuoni. Vel tibi proderit: si deo dedero.

¶Bene prophe tauit Preuidit ysa ias in spiritu simula tionem iudeoz q⁹ in dolo repugnarent e uangelio.

¶Labiis me ho Magister. Scimus quia verax es. Vel exteriozem mundicia cōmendando: inte riōz⁊ que ꝛba est in eis non est.

¶Non quod in trat ꝛc. Nichil ē ex tra hominē quod in terius inquinet· nec ydoloticum in hoc q⁹ dei creatura est.

¶Uno sermōe om nis superstitio obser uationum eliditur: cum in discernendis cibis religio putetur.

¶Tunc acce dentes ꝛc· Phari seoz magna est reli gio in cibis·qui audi to verbo hoc scanda lisati sunt·id est·indi gnati sunt.

¶Scandalisati sunt. Scandalon vel scandalum gre ce nos offendiculum vel ruinam vel impa ctionem pedis possu mus dicere· Unde, Qui scādalisauerit aliq̄z·i·occasionē rui ne dederit.

¶Sinite. Per mittite suo arbitrio; quia irzenocabiles sunt·vnde paulus, Hereticum hominē post primam et secun dam correctōnem de uita.

¶Edissere. Qd aperte est dictum pu tant apostoli per pa rabolam dictum.

¶Uiciosus est au ditoz qui vel obscu ra manifeste·vel ma nifeste dicta obscure vult intelligere.

¶De corde eni· Non enim a dyabolo immittuntur: sed ex propria voluntate nascuntur. Dyabolus enīz incentoz est nō auctoz; q⁹ nec intelli oza nisi per habitus⁊ gestus nouit.

canibus vel gentibus canina rabie latrantibus semper.

¶ Etiam domine. Sub persona mulieris mira fides ecclesie et pa-
entia et humilitas prædicatur. Fides: qr credit posse sanari filiã. Patien
tia: qr totiens despecta in precib perstat. Humilitas: qr se nõ canib: sed
catellis comparat.

¶ Nam et catelli. Mensa est sacra scriptura micę pueroꝝ sunt inter
na mysteria quib humiles reficiunt: sub mensa: qr scripturę humilr sub-
diti catelli: gẽtes hu
miles. Paruuli edũt
non panes non cri-
stas si non litterę sup-
ficiẽ: sed medullam.

¶ Magna ẽ fi-
Sic superi? de cẽtu
rione nõ inueni tan
taꝫ fidẽ in israel qui
silr (vt ꝫ chananęa)
fidem gentiũ præsig
nabat.

¶ Magna est fides
gentium q̃ in auditu
auris obediunt. et iõ
salutẽ sibi suisq; im-
petrat. Qr puerũ cen
turionis et filiã cha-
nanęẽ ñ veniens ad
eos sanat: significat
gentes ad quas non
venit per pñtiam sal
uandas per verbum
suum.

¶ Et sa. est fi. ꝛc. Vbi datur exemplũ
cathezizandi et bap
tisandi infantes qui
nec sapere nec facere
aliquid pñt: sed per
fidem et pfessionẽ pa
rentum liberantur a
dyabolo.

¶ Et cũ transi. ꝛc Cũ in filia chanani
tidis salutẽ gentium
præsignasset: reuertit
in iudeã: qr cũ pleni-
tudo gentiũ intraue
rit tũc oĩs israĺ saluus
fiet.

¶ In mon. Dñs
in mõte ꝟbũ in alto
sedet: qr in sua maie-
state ñ possꝫ intelligi

¶ Cęcos. Cęci sũt
qui ñ intelligũt etiaꝫ
si obediant inuentib
Surdi qui non obe
diunt etiam si intelli
gant.

¶ Ihesus aũt.
Conuocat discipulos
vt doceat magistros
cũ minoribꝫ coĩcare
consilia sua. Vel vt
ex locutione intelli-
gant signi magnitudinem.

¶ Miserear tur. Turba triduo sustinet dñm: qr fideles pœnitẽtes se
ad dñm in opere et sermone et cogitatione quærunt q̃ in pñtis vitę via de
icerent: si in sua pscia sine doctrinę pabulo dimitterentur.

¶ In superiori signo propinqui mẽorant et vicini quinq; sensuũ et eorũ
non recordatur dñs: sed discipuli in vespa iaꝫ inclinato sole. Hic dñs se
misereri dicit et quarer: qr triduo iam p me. In toto sclo terciũ tpũs est q̃
grã dat primũ añ legẽ secũ sub legẽ terciũ sub grã quartũ est in futuro
vbi dies erit sine nocte ad qd tendens reficiatur in via.

canibus. At illa dixit. Etiam do
ſ non mereor panem vel sedere ad mensam: sꝫ contenta sum reliquiis ſ Quas iudei uilipendebant
mine. Nam et catelli edunt de mi
cis quę cadunt de† mensa domi-
ſ Iudeoꝝ: quibus scriptura primo loco appo sita est.
noꝝ suoꝝ. Tunc respondens ihe
sus ait illi. O mulier magna est
fides tua. fiat tibi sicut vis. Et sa
nata est filia eius ex illa hora. Et

cum transisset inde hiesus venit
† ſ Vt auditores erigat ad superna.
secus mare galyleę. Et† ascendens
† ſ qr requies non nisi in celestib? est querẽda
ſ Mente deuota.
in montem† sedebat ibi. Et acces
† ſ regnantẽ in celo ſ fideliũ ſ quos secum
serunt ad† eum turbę multę ha-
ducũt doctrina et exẽplo ſ a pfessione chusti
† ſ Claudos: per deuia praui operis non recte euntes
bentes secum mutos. † claudos
ſ a luĩe fidei. ſ Sarcina peccatoꝝ
cęcos. debiles et alios multos. et
ſ qr mediatoꝛ per humilem aduentũ curãdos subiiciunt sancti predicatores. † ſ quasi cõ fitendo humanitatẽ chusti.
proiecerunt eos† ad pedes eius
ſ qr fideles inestimabili gaudio ex ultant quando hec vident.
et curauit eos ita vt turbę mirarẽ
ſ ebrietum confitentes
tur videntes mutos loquentes.
ſ per bona opera.
claudos ambulantes. cęcos vi-
ſ credendo ſ dicunt. quis deus magnus sicut deus noster † ſ deum non recentem
dentes et magnificabant† deum
israel. Ihesus autem conuocatis
ſ Compatitur
discipulis suis dixit. Misereor
ut homo pascit vt deus † ſ In fide trinita tis lucidi? pro suis suoꝝq; peccatis instanter supplicant.
turbę qr† tri duo iam perseuerãt
ſ pro curatione suoꝝ ſ pabulum scripture
mecum. et non habent quod mã

¶ In deserto panes. Panes p̃dicatores. desertũ sese. i. infecũdos
dicunt. Quasi. vñ nobis tanta facũdia vt possimus tam quidis audito
ribus sufficere?

¶ Et accipiens. Vt oñdat se gaudere de salute hoĩm. et nos ad agẽ
das grãs informat etiã de temporalib.

¶ Septe pa. Septiformis spũ pascit adiũcta apostolica autoritate. q.
pauconꝝ pisciũ saporę quib nos reficiũt exẽplo. sue vitę vel mortis.

† ſ Paulus aufert debilitatem: post cibos offert sanis † ſ a sacra admonitione vacuos
ducẽt. et† dimittere eos ieiunos
ſ perit qui sine celesti pane ad patriã tendit ſ
nolo ne deficiãt in via. Et dicũt
ſ Rudes in fide: qui non recordantur quinq; panibus quinq; milia satiata fuisse
ei discipuli. Unde ergo nobis in
ſ Ipsi apostoli desertũ: qr adhuc infecundi.
deserto panes tantos vt sature-
ſ non ignarus
mus turbam tantam? Et ait illis
sed docẽdo respõsur?.
Ihesus. Quot panes habetis?
ſ Scriptura noui testi.
At illi dixerunt septem. et pau cos
ſ Sancti illi? tẽporis quo ea pdita ẽ. vel quoꝝ. fidem vitam et passiones continet.
pisciculos. et pręcepit turbę vt di
† ſ Super ipsi? montis soliditatem: nullo se no interposito. † ſ Primum complens in se precepta que dabat. et scoꝝ vitã ĩ se prefigurãs
scumberent super† terram. † Et ac
cipiens septem panes et pisces et
† ſ Sacramenta aperuit ſ qr ministeria apostoloꝝ voluit ecclesie distribui cibaria vite
gratias agens† fregit et dedit di-
scipulis. et discipuli dederunt po
ſ Audiendo et exempla intuẽdo
pulo et comederunt omnes et sa-
ſ Memorie recõdendo et† operando † ſ ut est si vis perfectus esse vende omnia ꝛc.
turati sunt. et† quod superfuit de
† ſ Spũaliũ summa perfectio
fragmentis tulerunt† septez spor
tas plenas. Erant autem qui mã
ſ Noui testi popul?. nõ qui q̃z sen sibus obnoxi?: sed quattuor a nimi virtutibus exornatus.
ducauerũt quattuor milia homi-
ſ Exceptis leuib? et infirmis qui in ui rum perfectum non creuerunt
num extra paruulos et mulieres.
Et dimissa turba ascendit in na-
uiculam. et venit in fines mage-
dan.

¶ Septẽ panes scri
ptura noui. et in quo
grã spũssancti et reue
lat et dat. Nec sũt or
deacei vt supra. q? ꝫ
ñ (vt in lege) vitalem
limentũ anię figuris
. q. tenacissima palea
tegit. Hic ñ duos pi
sces (vtĩ lege duo vn
gebãt: rex et sacdos)
ſ z pauci. i. sacĩ noui. t.
q̃ de fluctib scli sunt
erepti et sustinent tur
bulentũ mare. et exem
plo suo nos reficiũt.
ne in via deficiamus
Ibi supra signũ vt de
sideria carnis ꝓmã
tur: ꝫ sup terrã vbi et
ipse mũd? relinq; pci
pit. Vel mõs in quo
dñs reficit ẽ altitudo
xpi. Ibi g̃ signũ sup
terrã: qr ibi celsitudo
xpi ꝓpter carnales
carnali spe et deside
rio tegit. ꝫ remota oĩ
cupiditate carnali: cõ
uiuas no. t. spei pma
nẽtis soliditas ptinet
Ibi. v. m. qr carna
les. v. sensib sbdiũ:
ꝫ q̃ttuor ꝓpt q̃ttuor
virtutes q̃b spũalr ui
uit. prudẽtiã. tpãtiã
fortitudinẽ. iustitiã.
Qua? pma cognitio
ẽ rex appetẽda? et vi
tanda?. Scda refre
natio cupiditatis ab
his q̃ tpalr delectãt.
Tercia: firmitas con
tra molestias sęculi.
Quarta g̃ poẽs dif
fidit dilectõ dei et pri
mi. Et ibi et ꝫ mires
panũ excepti sũt. qr
in. x. et no. t. ñ mittit
ad nũcę q̃ ñ pdurãt
occurrere ĩ vię pfm
vl infirmitate virili vl
leuitate mẽtis. Vtra
q? refectio in mõte ce
lebrata ẽ: qr vtriusq;
t. scriptura altitudinẽ
ęclestiũ ꝛceptoꝝ mã
dat et ꝑmioꝝ. vtraq; altitudinẽ xpi prędicat.

¶ Et quod. Altiora mysteria q̃ nõ capit ꝓmuis turba apli sustollũt. et
implent. xij. sportas. i. pfectoꝝ corda septiformi spũs grã ad intelligendũ

¶ Septẽ s. Sportę iũco et palma? folijs solẽt ꝓteri. (illustrata
et significãt scos qui radicẽ cordis in ipso fonte vitę collocant: ne grescãt
vt iuncus in aq̃. et palmã ęternę retributionis in corde retinent.

¶ Et di. tur. Hic docet q̃ prędicatores ministrato turbę ꝟbo ipsi intra
cubiculũ cordis virtutũ dñt refici pomis.

¶ In fines mag. Magedan quę alio nomine dr dalmanuta quę est

regio circa geraſã·et interpretatur poma vel nuncia·z ſignificat ortum de quo dicitur. Ortus concluſus fons ſignatus·vbi creſcunt poma virtutuz et ibi nunciatur nomen domini.

C. XVI

¶ Ut ſignum de celo. Vt qui pauit multos paucis·mãna plueret quo omnes reficeret. Vnde iohannes poſt eduliũ panum·qđ ſignum facis vt videam9 z credamuſ tibi? quid operaris? patres noſtri man·m·in de.

¶ Petebant tentando: vt in morem helię ignem de ſublimi mitteret·vel in ſimilitudinẽ ſamuelis eſtiuo tẽpore mugire tonitrua faceret·quaſi non poſſent z illa calumniari·z dicere ex occultis z variis aeris paſſionib accidiſſe.

¶ Facto veſpere. Increpat eos q̃ ex ordine elementorum diſcernant dies ſed ſigna temporum ignorant·cum omnis lex z ꝓphetę aduent9 ſui indicia ex operuz quę gerez admirationẽ ſignificent.

¶ Cum qualitatem temporis venturi ex ſignis precedentibus cognoſcerent: rem tã neceſſariam ex ſignis ſuis intelligere negligebant.

¶ Rutilat enim Datiuntur apoſtoli poſt reſurrectionem per quos me iudicare i futuro ſcire poteſtis quia cum non parco meis bonis quin patiantur: non parcam alijs in futuro.

¶ Signa aũt ꝛc Ad tempus gratię pertinentia a prophetis predicta: non pñt vobis fidem facere de meo aduentu.

¶ Signa autem. Signa tempoz dixit de aduentu ſuo vel paſſione: cui ſimile ẽ roſeum celum veſpere. Et item de tribulatione ante aduentum futurum: cui ſimile eſt roſeum celũ cum triſticia.

¶ Non dabitur ei ꝛc. Sed datur fidelib de celo quando videntib apoſtolis in celum aſcendit et ſpiritum ſanctum miſit.

¶ Obliti ſunt panes. Quomodo panes non habent qui modo impletis ſportis nauem aſcenderunt·z nauigantes audiunt vt caueant a fermento phariſeoz? Sed tamen ait ſcriptura q̃ obliti ſunt tollere panes ſecum·vnius veri z interni panis qui cum eis erat dulcedine capti· parum ſe curare indicantes de cura corporis z neceſſarijs: cum z ipſa naturalis refectio a mente exceſſerat.

¶ Afermento. Fermentum eſt peruerſa doctrina·qđ vel modica totam maſſam corrumpit z in ſuum ſaporem trahit.

¶ Quid cogitatis. Quid cogitatis me diciſſe de terrenis panib de quib non eſt vobis dubitandum: cum de tam paucis tantas feci abũdare reliquias.

¶ Cauete a fermento. A ſuperſticioſa doctrina qđ more fermenti veri panis ſimulat ſe ſubſtantiam habere. Per hoc innuit quid ſignificant quĩq; panes·vel ſeptem. Si enim fermentum dicit hęretica dogmata: panes ſunt vera doctrina.

¶ In partes ceſaree phi. Iſte locus eſt vbi iordanis oritur ad radicem libani·ex ior z dan duobus fontib.

¶ Homines ꝛc Homines ſunt qui de filio hominis loquuntur: dij enim q̃ deitatem intelligunt

¶ Filium hominis. Dominus de ſe humilitatez humanitatis profitetur·diſcipuli deitatem intelligunt.

¶ Alii Johannem bap. Sic poterant errare in helia vel in ceteris alijſ ſicut herodes errauit in Johanne· cũ ait· Johannes quem ego decollaui ſurrexit a mortuis·z ideo virtutes operantur in eo.

¶ Ideo vult exponi errores eoz: vt eis repulſis diſcipuli veritatem proferant, nõ ex vulgi opinione: ſed ex domini reuelatione

¶ Respondens ſymõ. Ideo vnus respondens z vni respondetur pro omnibus vt vnitas in omnibus obſeruetur.

¶ Dei uiui ꝛc. Ad diſtinctõnem falſorum deorum·quos gentes vel de mortuis hominibus· vel de ĩſenſibili materia ſibi inſtituerunt.

¶ Bariona. Bene filius columbe: quia dominum pia ſimplicitate ſequebatur·vel quia plenus ſpirituali gratia erat. Filius ſpirituſſancti dicitur qui oſtenſus eſt in columba ab eo quem filium dei viui vocauerat· et filio columbe pater reuelat· quia vna eſt operatio patris et filij cum ſancto ſpiritu. Reuelat inq̃ myſterium fidei: quia caro z ſanguis non reuelare potuit·id eſt·homines carnali ſapientia inflati qui non columbe filij·et ideo a ſapientia ſpiritus alieni·de quibus ſupra·Alij Johannem alij belyam ꝛc.

Accesserunt † Legis fiducia inſolentes dignantes opera virtutũ. ad eum † phariſei et ſaduceі tẽptantes z rogauerunt eũ vt ſignum de celo oſtenderet eis † Sita in morte mea debetis reſurrectionẽ pcc At ille rñdens ait eiſ. † Facto vecatoz per meũ ſanguinẽ intelligere. ſpere dicitis ſerenũ erit· rubicun † Futurum iudiciũ preuidere per precedẽtes dum eſt enim celũ. Et † mane·hodie tempeſtas: rutilat enim triſte tribulationes ſanctoz. celuz. Faciem ergo celi diiudicare noſtis: ſigna autem temporuz † Nota eadem ſupius dicta Incredi non poteſtis. † Generatio mala la·pro ſpuali carnalem intellectum habens· et adultera ſignũ quęrit·z ſignuz † Niſi de inferion Hoc poteſtatis iue ſignum conſtitutum eſſe demonſtrat. non dabitur ei † niſi ſignum ionę Relictis ut infidelibus: nõ dimiſſis· Judeis Ad gentes. Et relictis illis abiit·z cum veniſſent diſcipuli eius tranſ fretum: obliti ſunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini·z cauete a Id eſt·a vanis traditionibuſ quibus videntur qđ non ſunt fermento phariſeoz z ſaduceoz At illi cogitabant inter ſe dicẽtes non vult ut de panibus eoz accipiamus. Cogitatio q̃ panes non accepimus. Sciens autem Jheſus dixit. Quid cogitatis inter vos modicę fidei q̃ nes eorum Neq; myſterium intelligitis neq; virtutẽ in memoria habetis. panes non habetis? Nonduz intelligitis neq; recordamini quiq; panum in quinq; milia hominuz Expenſoz. z quot cophinos ſũpſiſtis? neq; Expenſoz. ſeptem panum in quattuor milia hominum z quot ſportas ſumpſiſtis? Quare non intelligitis: q̃ corporali. non de pane dixi vobis cauete a fermento phariſeoz z ſaduceoz Tunc intellexerunt q̃ non dixerit cauendum a fermento panum ſed a doctrina phariſeoz z ſaduceoz. Venit autem Jheſus in Quã in honore tyberii ceſaris philippus frater herodis exſtruxit partes ceſareę philippi·z interro Vt vere confeſſionis mercedez reddat: non·q̃ neſciat. gabat diſcipulos ſuos dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? At illi dixerunt. non dicit me: ne inſolenter loqui videatur. Alij Johannem baptiſtam· alij autẽ helyam· Alii vero hieremiã aut vnum ex prophetis· Dicit illi Diſcreti ab aliis·nõ hoies ſed dii Jheſus. Vos autẽ quem me eſſe Sciunt z apoſtoli: ſed petrus reſpondet pro omnibus dicitis? Reſpondens ſymon petrus dixit. † Tu es chriſtus filius † Omnia complexus eſt·qui et naturaz et nomen exprimit. Verum hominem et vez deũ credit et confitetur· In petro omnibus reſpondit dei viui. Reſpondens autem ihe Tam alte fidei confeſſione ſus dixit ei. Beatus es ſymon fili? colũbe ſyriace carnalis quilibet bariona: quia caro et ſanguis nõ tantum archanuz qui illuſtrat mentes hominum. reuelauit tibi: ſed pater meus qui † Qui credis in me. in celis eſt. Et ego dico † tibi quia

¶ Tu es. Non dico vocaberis: sed tu es petrus: ob fortitudinẽ fidei et confessionis constantiam.

¶ Petrus. A me petra: ita tamen vt michi retineam dignitatẽ fundamenti: tu super me ordinabis lapides mundos: et abijcies leprosos.

¶ Sicut lumen et cetera nomina: vt vos ex his sal terre: a dño sortiti sunt apostoli: sic symoni a se nomen petri dedit.

¶ Et porte. Porte inferi sunt peccata: minę: blandimenta: hereses: quibꝰ infirmi ruunt in mortem: qui nõ vere supra petram: sed super harenaz tomũ professionis suę credendi sunt ędificauisse: id est: non simplici et vera intentõe xpm sequi: sed ob terrenã quãlibet causam habitũ prętẽdisse. Qui enĩ in intimo cordis amore fidẽ xpi percipit: quicquid ingruit extra facile vincit.

¶ Et tibi. Vt omnibus constaret quia absq; ea confessione ac fide nullus regnũ celoz posset intrare.

Qui prę ceteris cõfessus est: prę ceteris donat claues. Claues sunt discernendi scięntia et potẽtia qua dignos recipere: indignos excludere debet a regno. Vnde subdit: et quodcunq; ligaueris: i. quẽ in peccatis persistentẽ eternis pęnis adiudicaueris: vel quẽ humilẽ et vere pœnitentẽ absolueris: hic erit et in cęlꝭ.

¶ Et quodcũ: i. Je. Habẽt quidẽ eam dẽ iudiciaria potestatem alij apostoli quibus post resurrectõez ait. Accipite spiritum sanctum: quoz re. ꝛc. Habent etiam omnis ecclesia in presbiteris et episcopis: sed ideo prius specialiter ac

¶ Tu es petrus. et super hanc petram ędificabo ecclesiam meam. et porte inferi non prevalebũt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni celoz. Et quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum et in cęlis: et quodcũq; solueris super terrã: erit solutũ et in celꝭ

¶ Tunc precepit discipulis suis vt nemini dicerent qz ipse esset Jhesus christꝰ. Exinde cepit Jhesus oñdere discipulis suis qz oportere eum ire hierosolimã. et multa pati a senioribꝰ et scribis et principibus sacerdotum et occidi et tertia die resurgere. Et assumens eum petrus cepit increpare illum dicens: Absit a te dñe. non erit tibi hoc.

¶ Qui nõ sapis. Non placet tibi vt p mortẽ meã mundũ redimã que est voluntas patris: sed carnaliter hec sapis.

¶ Si quis vult. Predicta apostolis passione et resurrectõne: hortat ad sequendum tam eos q̃ turbam.

¶ Semetipsum. Qđ p vetustatẽ est: vt capiat qđ vltra se est. Rẽotis vicijs: vt sequatur tol. c. s. et se. me.

¶ Qđ erat per vetustatẽ. abnegauerat ille qui dicebat. Viuo autẽ ego iam non ego. Quod vero vltra se erat cęperat. viuit vero in me xps.

¶ Tollat c. s. Crux tollit vel cũ p abstinẽtiã corpꝰ vel cũ p ꝓpassionẽ primi animꝰ affligitur.

¶ Crucẽ abstinẽtię habuit paulus dñi dicebat: Castigo corpus meum et in seruitutẽ. Cõpassionis quoq; cũ ait. Quis infirmatur et ego non infirmor?

¶ Quid enim pro. Ecclesia hz tps persecutõis hz et tps pacis. Hec tpa desiderat in preceptis. Nã tpe persecutõis ponẽda est anima et tpe pacis frãgenda sunt terrena desideria. Nam quid pro. lx. ꝛc.

¶ Aut qua. Nec lucra nec timor nec aliqd aliud retrabat a salute. qz quã ꝓmu. da. hõ.

¶ Salicẽ sa. ac. et no. d. in. Vel nichil terrenũ p aĩa pdita potũt hõ dare

¶ Filius autem. Nec dux videat ꝛ̃ patri: qz ñ sũt ꝓdigne passiones hui⁹ tpis ad futurã glo. que re. in nobis.

quinq; hereses. Nec eos audiam⁹ qui negãt catholicã eccłiam nõ oia pcã posse dimittere. Illi enĩ in petro petrã non intelligũt. et non intelligentes eccłię datas esse claues regni celoz: ipsi eas de ꝓpria manu amiserunt. His opponit q̃ solus deus lazaz suscitauit apostolis soluendũ tradidit. Itẽ q̃ solius dei dimittere peccatum est. Ad hoc dicunt q̃ deus prius lazaz suscitauit. hẽ. ẽ. q̃ ipse a se ñ ab alio peccatũ dimittit. Qz discipuli resuscitatũ soluunt. hoc est q̃ nõ a se. sz a deo hñt q̃ peccata dimittũt. sic dicit⁹ de⁹ pcñ dimittit qz hẽ qđ p ipsum facimus ipse facit.

¶ Vt nemini di. Supra aduentũ suũ ꝓdicare precepit. hic ne dicãt eũ esse ibm. Sed aliud est predicare xpm qđ est cõe nomẽ dignitatis: aliud ibm. qđ est ꝓpriũ saluatoris. q. d. ñ p. dest publice prędicari maiestatẽ pplis. q̃ visuri sunt me multa pati. qđ tc demũ licebit cũ resurrectio potẽtiã deitatis oñderit

¶ Jhesus. Saluator. ne scãdalizaretur eo quẽ paulo p⁹ visuri sunt ꝓpui et crucifigi.

¶ Exinde. Ecce ca. pbitę ꝓdicatõis q. d. tũc me ꝓdicate cũ ista passus fuero: qz ñ ań pdest.

¶ Absit a te. Nõ vult petrꝰ destrui cõfessionẽ suã: nec putat filiũ dei posse occidi.

¶ Clade post me. Supra. oia illa gloriosa in futurꝫ promissa sũt: nõ in priti data. Edificabo eccłiaz meam et. d. cla. ꝛc. Que si statim dedisset nũq; postea locũ erroz inuenisset in eo.

¶ A laude ad vituperium bi hoc. Qui cõuersus dixit petro ¶ Sequere inimicz meã ¶ aduersarie mee voluntati. ¶ offendis me volendo preire vade post me sathana. scandalum es michi. qz nõ sapis ea que dei sunt: sed ea que sunt hominum.

Tunc Jhesus dixit discipulis suis ¶ quasi ego vere patiar: et si quis vult me imitari: renunciet voluptatibus suis Si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem ¶ faciendo hoc ex caritate suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam face ¶ hic. ¶ in futuro ¶ Quasi dicatur agricole. si frumentũ seruas: perdis. si seminas: renouas re perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam † ¶ non propter vanam gloriam vel aliud quodlibet propter me: † ¶ cum deest persecutio: custodiatur cor. quia pacis tempore licet viuere. licet et ambire inueniet eam. † Quid enim prodest homini si mundum vniuersum lucretur: anime vero sue detrimentũ patiatur. † Aut quã dabit homo † ¶ nichil dabit pro anima: qz filius hominis scdm opera dabit. commutationem pro ¶ quam ipse redemit. anima sua? Filius enim hominis ¶ qui primus venit humilis venturus est in gloria patris sui

¶ Sunt quidam ꝛc. Quia rudes erant apostoli: etiam in pñti vita promittitur eis aliqua psolatō: vt certius credant de futuro.

¶ In regno suo. In regno beatitudinis eterne. Vel oñendo suam potestatem in presenti ecclesia.

C. XVII.

¶ Et post dies sex. Idem marcus dicit: sed lucas octo. Hi ergo po nunt medios: lucas addit z primum quo promisit · z extremuz quo cōple uit. Et illi post sex mundi etates quiescendū ab omni labore · z hic octauo tempore designat eē resurgendum. Ires ducit: qz qui fidē tri nitatis firmiter seruauerīt: in eterna visione gaudebūt. In mō tem etiam scōm lucā oraturus: quia qui resurrectionē expectāt: mentes in excelsis habitare et preciby continuis debent insistere. Seorsum: qz iusti et nunc animo sunt ab impijs separati · z in futuro omī modo separabuntur: cū absconditō faciei suę a contuī · ho ·

¶ Petrum et iacobum. Nomina istorum conueniunt. Quisq; debet esse petrus · i · firmus · in fide Inde iacobus · i · supplantator viciorum · Inde iohannes · id ē omnia gratię diuine ascribēs contra supbiam vitę quę solet oriri ex fructiby.

¶ In montem. ꝛc. Facta sunt alba quod non ante: qz nondum apparuit qd erimus: sed cum apparuerit similes ei erim⁹ Marcus ait · qualia fullo sup ter · non pot · i · deus in hac vita tam claros nequit facere: qz null⁹ sine peccato. Nullus mundator sui in terra faci et quod deus in celo mundans vestem suam ab omni inquinamento. Fullo est doctor animaz vel mundator sui corporis.

¶ Transfiguratus est. Speciem quam habebat per naturam ostendit: non amittens carnem quam assumpserat voluntate. Illud autē corpus quod habuit per naturam dedit discipulis suis in cena non mortale non corruptibile.

¶ Resplenduit. In exemplum future beatitudinis z claritatis quā debunt iusti · prius sublatis impijs.

¶ Et ecce apparuerunt illis m · et he · Quales vel quid locuti lucas dicit. Visi in maiestate · z dicebant excessum eius quem completurus erat in hierusalem · id est · passionem z resurrectionē. Significant oracula legis z pphetię quę in domino completa · z nunc doctis · z in futuro omnibus electis patebunt. Et bene visi in maiestate: qz tunc apertius videbit quanta dignitate veritatis · omnis diuinoz non solum sensus sed etiam sermo fuerit prolatus. Vel moyses z helyas significant omnes cum christo regnaturos. Mortuus moyses: mortuos · helyas viuus: eos qui viui inuenientur. Quibz conuenit in maiestate videri pro gloria quam habebunt · z excessum memorare: qz vnica materia laudis sit fidelibus passio

cum angelis suis et tunc reddet
§ omni condicioni · omni sexui.
† § Stella · n · differt a stella i claritate · § quod quia incertum est.
vnicuiq; †scōm opera eius. Amē
† § a sanctis mors · q · libando · gustatur: vitā
dico vobis sunt quidam †de hic
uero possident in futuro.
stantibus qui non gustabūt mor
tem: donec videant filium homi
§ In ea claritate in qua erit peracto iudicio quod completum est in transfiguratōe · de qua statim agit euangelista.
nis venientem in regno suo.

C. XVII.

Et post dies
sex assumpsit Jhesus
petrum z iacobum et
† § Gloriam maiestatis ostensurus
iohannem fratem eius · z †duxit
§ ut discant gloriam non in profundo huiꝰ seculi: sed in regno superne beatitudinis esse querendā.
illos in montem excelsū seorsum
§ non substantiam carnis amisit. sed gloriaz future resurrectionis ostendit.
et transfigur atus est ante eos. Et
† § non habet clarius quid cui comparet
resplenduit facies eius sicut †sol
§ Sancti · quicunq; baptisati estis christum induistis.
vestimenta autez eius facta sunt
† § ut ostēdant eum esse quem lex z prophete promiserunt.
alba sicut nix. Et ecce† apparue
§ Legislator § Eximius prophetarum.
runt illis moyses z helyas cū eo
§ de passione eius z resurrectione
loquentes. Respondens autem
§ oblitus regnū non in terra sed in celis eē promissum nec mortali carne circūdatos posse intrare.
petrus dixit ad iesum. Domine

bonum est nos hic esse. Si vis
§ vis non respondet dominus: ostendens non improbum esse sed inordinatum qō cuperet
faciamus hic tria tabernacula · ti
bi vnum · moysi vnum · et helyę
vnū. Adhuc eo loquente ecce nu
bes lucida obumbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens: Hic ē
filius meus dilectus in quo mi
§ Qui prius dixi · penitet me fe · ho ·
chi bene complacui · ipsum audi
§ homo fragilis maiorem gloriam nō sustinet: sed cadit
te. Et audientes discipuli cecide
† § non solū de patris: sed z de filii maiestate.
runt in faciem suam z †timuerunt
§ qz per se surgere non poterant
† § ut metum fuget et membra solidet ·
valde. Et accessit ihesus z tetigit
† § Quos manu sanauit: sanat imperio
eos dixitq; eis. † Surgite · z noli
te timere · leuantes autem oculos
§ vbi cepit filius designari serui discesserit
suos neminem viderunt nisi solū
iesum. Et descendentibus illis
de monte precepit iesus dicens
Nemini dixeritis visionem do
nec filius hominis a mortuis re
surgat. Et interrogauerunt eum
† § Cum iam te in gloria videbimus.
discipuli dicentes: † Quid ergo
scribę dicunt q helyaz oporteat

rificatam humanitatem tanto afficiē gaudio vt nunq; velit ab eius intuitu secerni: quid putandum est de his qui diuinitatē videre meruerūt?

¶ Adhuc eo lo. Vt discat qui tabernaculum quęsiuit in resurrectione non tegmine domo mox: sed spiritussancti gatia protegendos esse.

¶ Ecce nu · lu · ꝛc · Sic baptisato dño sic z clarificato. mysterium sancte trinitatis ostēditur: quia gloriam eius. quam in baptismo confitemur credendo: in resurrectione laudabimus videndo. Spiritussanctus ibi in columba · hic in nube lucida. Quia q̄ modo simplici corde fidez seruat: tunc aperta visione quod crediderit contemplabitur · z ea gratia qua illustrabitur protegetur.

¶ Et ecce vox ꝛc Quia imprudenter quęsiuit: responsionem domini non meruit. Sed vox patris de filio testatur docetq; petrum · z in ceteros veritatem

¶ Hic est filius Moyses et helyas sunt serui et nobis cū debent in cordibus domino preparare tabernaculum

¶ Ipsum audite. Hoc iam pater ꝑcipit: quod moyses incarnationis testimonium dans predixit. Prophetam suscitabit ꝛc. Quasi diceret. Iste est quem moyses promisit.

¶ Et audientes · Altiore enim sensu vnam vtriusq; intellexerunt deitatem. Timuerunt · vel quia se erasse cognouerūt · vel quia nubes operuit eos · Vel quia vocem patris audierunt.

¶ Surgite. Pulso metu doctrina datur: quo manente non audiret ·

¶ Leuantes aūt oculos sur. Ablata nube vident Jhesum z moysen z helyam euanuisse · quia postquā legis z prophetarum vmbra discessit: quę velamento suo apostolos texerat: vez lumen in euangelio reperit.

¶ Nisi solum iesum ꝛc. Si enim Moyses z helyas cum Jhesu perseueraſſent: vox patris videretur incerta cui potius dediſſet testimonium.

¶ Nemini dixeritis ꝛc. Ne gloria futuri regni preostensa incredibilis esset · z apud rudes sequens crux scandalum faceret.

¶ Quod helyam opor · pri · Traditio phariseoz ē iuxta Malachiam prophetā q̄ helias veniat ante aduentum saluatoris · z reducat corda

patrum ad filios ⁊ filiorum ad patres·et restituet omnia in antiquum sta
tum. Estimant ergo apostoli transformationem glorie vltimaz banc esse
quam viderant ⁊ dicunt: Si iam veniſti in gloria quo precursor tu⁹ non
apparet·maxime qz
belyam viderant re
cessisse.

¶ Omnia. Vtiqz illa que propheta ꝑ dixit·id est·corda pa trum ad fidem filio rum ⁊ conuerso resti tuet·etiam hoc quod morti debet ⁊ soluet scilicet mortem: vt in marco apertius de monstratur.

¶ Tunc intellexerunt ꝛc. Ex indi cio passionis sue quã sepe dixerat·⁊ precur soris sui quam ꝑple tam videbant

¶ Et cum ue niſſet. Loca rebus congruunt. In mon te orat·transforma tur·arcana maiesta tis aperit·inferius tur ba occurrit·miseros audit·infirmos con fortat·docet·castigat

¶ Quia lunati cus est. Hunc mar cus surdum ⁊ mutuz dicit quem matheus lunaticum. Non ꝙ luna demonibus ser uiat: sed demon lu ne cursum obseruãs corripit homines vt per creaturam infa met creatorem. Ly pice lunaticus est qui per horaz momenta mutatur in vicia·nec perstat in incepto: sz crescit ⁊ decrescit·et nunc in ignem libidi nis vel ire fertur·nũc in aquas cupidita tis que nõ valent ex tinguere caritatem.

¶ Et obtuli ꝛc. Latenter accusat di scipulos cum sepe im possibilitas curandi non ex vicio curanti um: sed eorum qui cu randi sunt proueni at.

¶ Respondens Non tedio superatus qui miti⁹ est in verba erũpit: sed sicut medicus egro to cõtra sua precepta agenti.

¶ Et increpauit. Quia iratus est non homini sed vicio·⁊ per vnum hominem iudeos arguit infidelitatis·vnde addit. Afferte illum huc ad me.

¶ Et exiit ab eo demonium. Marcus dicit de isto· qz cũ vidisset dominum statim spiritus conturbauit eum·⁊ elisus in terra volutabatur spumans·⁊ domino iubente vt exeat clamans ⁊ discerpens exit. Quia se pe dum conuerti ad dominum post peccata volumus magis a dyabolo impugnamur· vt vel odium virtutis incutiat·vel expulsionis sue vindicz iniuriam. Exiturus discerpit ⁊ furenti clamore intuentes terruit·quia ple

rumqz dum de corde expellitur acriores tẽptationes excitat qz prius qui do possidebat quietus.

¶ Propter incre. Ecce quando non exaudimur non est im possibili tas promissionis: sed cul pa deprecantis.

¶ Nam ex oppositi fides vestra tam fer uens esset que tribu lata magis ⁊ magis caleſceret.

¶ Sicut granũ synapis ꝛc. Fidez perfectam grano sy napis comparat·que sit in facie humilis et in pectore feruens·vi lis videntibꝫ ⁊ nulla rum virium apparẽs sed pressuris trita: qd intus habet ostendit

¶ Hoc aũt ge nus ꝛc. Quomo do protervitas dya boli superetur·osten dit: vt grauiora q̃qz sciam⁹ ieiunijs ⁊ ora tionibus superanda et ira dei in nos hoc remedio posse placa ri.

¶ Nisi per orõ nem. Ista carnaliũ voluptatum mutabi litas non mutat vel vincitur: nisi spiritus oratione confirmet· et caro per ieiunium macceretur.

¶ Nisi per orationẽ ⁊ ieiunium. Ieiuniũ enim generale est·nõ modo ab escis sed ab omnibꝫ illecebris car nalibus ⁊ ab omnibꝫ vicijs abstinere·sicut oratio generalis non solum verbis sed etiã in omnibꝫ que in ob sequium dei ⁊ fidei de uotione gerimus. vñ de dicitur. Sine in termissione orate.

¶ Filius homis Semper letis miscet tristia: vt cum ve nerint quasi preuisa minus molestе feran tur.

¶ Et contristati Hoc non de infideli tate prouenit: sed de dilectõe·quia nichil

sum secreto ⁊ dixerunt. Quare nos non potuimus eiicere illum Dicit illis Jhesus. Propter in credulitatem vestram. Amen ꝙp pe dico vobis: Si habueritis fi

† ſ Ad minimũ cõtra montẽ ſ vnde alibi·que cunqz in no·m·pe·cre·qz ac·
dem sicut granum synapis: dice

ſ Superbo dyabolo. ſ Ab obsesso corpo re in altum maris·i·in profundum inferni.
tis monti huic transi hinc·⁊ trãsi
ſ Nulla incommoditas insanabilis.
bit·⁊ nichil impossibile erit vobis
Hoc autem genus non eiicitur nisi per orationem ⁊ ieiuniũ. Con uersantibus autem eis in galyle am dixit illis Jhesus. Filius ho minis tradendus est in manus

† ſ Si hoc contristat ſ hoc letificet
hominũ ⁊ occident eum·⁊ tercia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent ca
ſ Exactores tributi.
pharnaum accesserunt qui didra gma accipiebant ad petrum ⁊ di xerunt ei. Magister vester non
ſ vere non.
soluit didragma? Ait·Etiam. Et cum intrasset in domum ꝓcuenit eum Jhesus dicens: Quid tibi videtur symon? Reges terre a q̃
ſ de tertis.
bus accipiunt tributum vel cen
ſ de capitibus.
sum a filis suis an ab alienis? At ille dixit. Ab alienis. Dixit illi

humile de eo patiuntur audire.

¶ Et cum uenissent ca· Per augustũ cesarẽ iudea facta est tributa ria·⁊ omnes censi capite ferebant. Vn ⁊ ioseph cũ maria profectus est in bethleem. Rursus qz nutritus est in nazareth·qd est opidũ galyle vbi capharnaum subiacens·poscũtur tributa·⁊ pro signoz multitudine ñ au dent ipsũ aggredi: sz ꝓcuenit discipulũ siue malicioſe siue fideliter: vtrz reddat tributa·an contradicat cesari?

¶ Quid tibi uidetur sy· Anteqz petrus suggerat dñs interrogat ne scandalisentur discipuli ad postulationẽ tributi: cum videant eum nosse que eo absente gesta sunt.

¶ Reges terre. Dñs noster ⁊ scdm carnem filius regis erat ex dauid

natus et omnipotentis verbum ergo vt filius regũ tributa non debebat sed pro humilitate carnis decet eum implere omnem iusticiam.

¶ Ergo liberi. Liberi sunt filij regni in omni regno: tunc multomagis liberi sunt filij illius regni sub quo sunt omnia regna in quolibet terreno regno.

¶ Et eum piscem. Allegi. Christus est piscis in hoc mari moratus. qui primus morti pro redemptione se obtulit. vt id qđ in ore eius. i. in cõfessione fuerat inuentum: pro petro et dño daretur. Et bene id ipsum precium sed diuisum. qz p petro qsi p peccatore. dns aũt pcm̃ non fecit. Stater dicitur qui habet duo didragmata. vt vt ostenderetur similitudo carnis dñi eodem precio dominus et seruus liberantur. Sed etiam simpliciter intellectus ędificat: dum dominus tantę fuit paupertatis vt vnde daret tributa non haberet. Judas quidem communia in loculis habebat: sed res pauperũ in suos vsus conuertere nephas duxit: id ipsum dans exemplum nobis.

¶ Christ⁹ est piscis. mare mundus. Hamus mors. Christus gerebat precium nostrę redemptõnis. Qz aũt preciuz in ore piscis inuentum est. significat redemptionẽ nostram ore christi ꝓnunciatam esse.

¶ Ille censum soluit qui nil possidebat tu qui lucrum sęculi sequeris: cur scđ obsequiũ non agnoscis?

C. XVIII.

¶ Quisputas ꝛc. Ex ęqualitate precij qua in tributi redditione domino fuerat comparatus arbitrati sunt petrũ omnibꝫ apostolis prelatum.

¶ In regno celorũ. Vel regnum dei doctrina est euangelij cui obedire simpliciter et sine vlla retractatõe debemus. sicut puer non ꝓtradicit doctoribꝫ.

¶ Et aduocans. Scđm marcum puerum Jhesus ꝓplectit: significãs humiles dignos suo ꝓplexu et dilectione.

¶ Paruulum ꝛc. Paruulum ętate: vt similitudinẽ demonstraret. Vel se statuit in medio qui nõ venit ministrari sed ministrare. Vel paruulum. id est. spiritum sanctum posuit in cordibꝫ eoꝝ: vt humilitate superbiam vitarent.

¶ Quicunqꝫ ergo ꝛc. Inuitat discipulos suos et omnes alios dominus. vt q puer habet per naturam. id est. innocentiam et humilitatem. hoc habeant discipuli et omnes alij per virtutem.

¶ Sicut paruulus iste. Innocens erit sicut iste paruulus: qui non perseuerat in ira. Jesus non meminit vsqz mulierem non cupit.

¶ Qui aũt scandalisauerit ꝛc. Et si hoc generaliter dicitur contra omnes: tamen hic specialiter ꝓtra apostolos qui hic de dignitate vident

Quantomagis dominus regum
Jhesus. Ergo liberi sunt filii. Ut
Non timus eis causa offensionis
autem non scandalisemus eos:

Vade ad mare et mitte hamum et
Mira prescientia.
eum piscem qui primus ascende
rit tolle. et aperto ore eius inueni
Mira potentia qua hoc dicendo creauit sta
terem.
es stateręm. Illum sumens da eis
pro me et te.

C. XVIII.

In illa hora
accesserunt discipuli
ad Jhesum dicentes
† In collegio iustoꝝ.
Quisputas maiorẽ in † regno cę
Contra ambitionẽ glorie humilita
tem ꝓpomit.
lorum? Et aduocans Jhesus par
uulum: statuit eum in medio eoꝝ
et dixit. Amen dico vobis nisi
A vestra elatione Innocentes et humi
les per virtutes
conuersi fueritis et efficiamini sicut
non sensibus sed malicia.
paruuli non intrabitis in regnum
† Qui de se maiora nõ senserit: innocens erit.
† Quia aliter non intratur.
cęloꝝ. quicunqꝫ † ergo † humilia
talem per virtutẽ qualis iste per naturã.
† Quem prepono vel qui me imitatus fue
rit. qui me etiam foꝛe ser. ac.
uerit se sicut † paruulus iste: hic ẽ
maior in regno cęlorum. Et qui su
Humilem mee innocentie imitatorẽ
sceperit vnum paruulum talem

contendere. et in hoc poterant alios perdere. Mola asinaria scđm ritum dicitur prouincę vbi ista pena est maioꝝ criminum. Expedit ei. qz multo vtilius est innoxium grauissima pena vitam finire: qꝫ ledendo fratrem mereri mortem perpetuam. Vel per molam asinariam sęcularis vitę circuitus et labor exprimitur. per profundum maris extrema damnatio. Quicunqz ergo speciem sanctitatis habens verbo vel exemplo ceteros destruit: melius esset ei vt eum sub exteriori habitu ad mortem terrena acta ꝓstrigerẽt. qꝫ sac̃ officia ceteris in culpabilem oñderẽt. quia si solus caderet. tolerabilior cum pena cruciaret. Aliter. Asinus ad molam gentilis cęcus ad lapidem quem adorat hic cum persecutionem christiano intulerit: hac pena plectitur vt cum sui sacrilegij mola iudicandi sęculi fluctibus mergatur. Nota qđ inquantum potes sine peccato vitare scandalum proximi debes. Qz si de veritate est: pro scandalo veritas relinqui non debet.

¶ Quicunqz speciem sanctitatis habẽs verbo vel exemplo elationis vel alterius vicij. cã ruinę ifirmo fuerit cui maxime nos oportet consulere: expedit ꝛc.

¶ Expedit. Quia multo melius est pro culpa breuem suscipere pęnam: qꝫ eternis seruari cruciatibus. Non enim iudicabit deus bis in id ipsum.

¶ Vę homini. Quia nõ iudicatur scđm vtilitatem quę inde prouenit: sed scđm exitũ quẽ intendit.

¶ Si autem manus tua. Docuit supra ne scandalisemus credentes: nunc quantum cauere debemus eos qui scandalisare nos possunt. quia parum distat in vicio fallere vel falli. scandalisare vel scãdalisari: si ex negligentia. Si ex inuincibili ignorantia distat quia tunc falli peccatum non imputatur.

¶ Inemendabiles amici sunt a nobis alienandi: ne per immundiciam eoꝝ. et ipsi polluti pereamus. Omnis affectus omnis propinquitas amputetur: ne per occasionem pietatis pateas scandalis.

¶ Bonum tibi est. Melius est vitam solitariã ducere: qꝫ ob vitę ꝓfectis necessaria vitam eternã perdere.

¶ Videte ne ꝛc. Sic precipio vobis sęueritatem dimittendi omnes amicicias vt admisceam clementiam: vt queratis eoꝝ salutem. Sed si pręsistant in malis: melius est solum saluari qꝫ damnati cum pluribꝫ.

¶ Quamuis pro scandalis omnis rumpendus est affectus: querite tamen salutẽ infirmoꝝ quantũ potestis.

¶ Quia angeli eorũ. Cur non sunt contemnendi? qz pro eis quotidie mittuntur angeli.

¶ Magna dignitas animaꝝ: vt vnaquęqꝫ habeat ab ortu natiuitatis

Ne putent se honorari.
in nomine meo: me suscepit. Qui
autem scandalisauerit vnum de
Magnus enim non potest moueri.
pusillis his qui in me credunt ex
pedit ei vt suspendat̃ mola asina
ria in collo eius et demergatur in
Ergo.
profundum maris. Vę mundo
Que non cauet. Tm̃ Vtile Vt qui pro
ab scandalis. Necesse est enim
bati sunt meliores fiant.
vt veniat scandala. Veruntamẽ
vę homini illi per quem scanda
† Quantumcunqꝫ vtilis adiutor.
lum venit. Si autem manus tua
Discursor in tuos vsus Scandalisat qui di
cto vel facto min⁹ recto occasionem dat ruine.
Ledit te in causa anime.
vel pes tuus scandalizat te ab
Rupe affectũ deuita ejus societatẽ: quem
castigare nequis.
scide eum et proice abs te. Bonum
† Sine pernicioso adiutore vel discursore
est tibi ad vitam ingredi † debile
Cum his.
vel claudum qꝫ duas manus vel
duos pedes habentem mitti in
† prouisor in consilijs in errorem vult te in
ignem eternum. Et si oculus tuus
ducere.
scandalizat te: erue eum et proice abs
te. Bonum tibi est cum vno oculo in
vitã intrare qꝫ duos oculos hñtes
mitti i gehennã ignis. Videte ne
ꝓtemnatis vnum ex his pusillis. Di
deputat eis custodiã
co enim vobis qz angeli eorum

in custodiam sui angelum delegatum.
¶ Semper uident. Visione dei manifesta perfruuntur: ideo nō est spernendum ab homine quod apud deum tantę curę est. ergo vos nolite spernere quantū in vobis est.
¶ Etsi enim missi veniāt: sic exterius implent ministeriū vt nunq̄ intus desint per ꝓtemplationem. Mittunt ad hominuꝫ salutē: z tñ sp vi. fa. pa. qz quoli bet missi veniāt intra ipsum curunt
¶ Si fuerint centum. Dñs centum oues habuit: dum rationalis nature nūerus angeloꝝ z hominum integer. i. in sua perfectione mansit. Sed vna erauit: cū homo peccauit
¶ Quis pdita oēs peccatores qui per pniaꝫ reconciliantur deo. Nonaginta nouem sunt superbi: quos reliquit in montib⁹ qui tumorē vel solicitudinem gerūt in animo. qui solos se videri volunt. qui de se psumentes pnitentibus pponunt se. quibus ad perfectionem vnitas deest.
¶ Nonne relinquit. Greg. Quia seipsuꝫ extraniuit formā serui accipiens: angelica natura persistente in summa beatitudine. Alij in. xcix. iustorum nūeꝝ putant intelligi. in vno pcōꝝ. vñ alibi. Non veni vocare iustos sed pec. In luca scriptū est. Maior gau. est sup vno pec. pę. q. sup. xcix. iust. qui nō in. pę. Quia vt quotidie experimur: qui illicita non commiserunt. in rebus licitis sępe sibi pbēt vsum. ad celestia anxie non anelant. Et qz securi sunt: ad bona agenda pigri remanent. Econtra autem plusq̄ pcōr facit Maius ḡ gaudium de eo q̄ de stante in sto. vt duꝝ in prelio.

in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. Venit enim
§ Non debent curam hominū parui pendere pro quibus ego veni.
filius hominis saluare qđ perierat.
§ Ad clementiā prouocat qui premisit. vide te ne contemp. † § Aliud de eadem re subdit exemplum.
Quid vobis videt. Si† fuerint alicui centū oues z† erauerit vna ex eis: nonne† relinquet
† § Quia rationalis creature numerus pereūte homine fuit imminutus.
† § Alius euangelista dicit in montibus. id est excelsis § vel quit. † § In celo ab homine derelicto
nonaginta nouem in† deserto et vadet querere eam que erauit?
§ In terram. § hominem ut summa restituatur integretur.
Et si contigerit vt inueniat† eam:
† § Quia maior gloria reformātis est perdita restaurare: q̄ ea que sunt immota retinere.
Amen dico vobis qz† gaudebit super eam magis q̄ super nonagintanouem que non erauerūt.
§ Sicut non est volūtas patris vt vna de ouibus pereat § docet parabolā ideo propositā ut pusilli non contemnantur.
Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est vt† pereat
† § Si perit: non voluntate eius perit
vnus de pusillis istis. † Si autem
§ Iniuria. vel contumelia affecerit
peccauerit in te frater tuus: vade
§ ne publice correptus uerecundiā perdat: qua perdita in peccato permaneat.
z corripe eum inter te z ipsum solum. Si te audierit: † lucratus eris fratrē tuū. Si autē non te audierit:
§ Studio corrigendi vel conuincendi sub testibus. †
adhibe tecum vnū vel duos: vt in ore duoꝝ vel trium testium stet omne verbū. Qđ si nō

Hoc ordine scandala vitare debemus: ne quem ledamus. z peccantē zelo iustitię corripiam⁹. z pnitēti misericordię viscera pandamus.
¶ Corripe. Non passim iubet peccanti dimittere: sed pnitēti. Ita peccat qui videns frēm peccare tacet: sicut qui pnitenti non indulget. Nam qui dixit. si pnitet dimitte: premisit si peccauerit increpa. Nec difficile sit venia: nec remissa indulgentia.
¶ Dic ecclesię &c. Vt detestationi eius habeat. Et qui ñ potuit pudore saluari: saluetur obprobrijs. z vt rubore sequestrationis emendetur. sit tibi sicut eth. z publ. Sed ne quis superbe talem contemneret sequestrationē subdit. Amen dico vobis. Potestatē tribuit apostolis vt sciāt qui a talibus damnantur: bñanaꝫ sniam diuina suā corroborari.
¶ Sicut ethnici et pub. Detestabilior est q̄ sub noīe fidelis agit opera infidelitatis: q̄ apte gentil. Nec ideo sal⁹ ei⁹ negligēda ē. Nā z ethnicos. i. gētiles z publicanos in nūero qui dē fratrū ñ deputamus: sz tñ eo z salutē semp inquirimus.
¶ Typice. Publicani sunt q̄ luc̄ secū sectant z exigūt recti galia negociatōis p fraudes. p furta. z p periuria
¶ Amen dico &c. A deo vā sniā confirmatur diuina. vel ad recipiendū pnitentē. vel ad abijciendum contumacem.
¶ Si duo. Typice. Vbi spūs aīa z corp⁹ psenserint vt ñ sit inter eos bellū. caro ne cupiēte ꝓtra spm̄ z spūs ꝓtra carnē: qđ q̄d petunt fiet. Quia si corp⁹ vult q̄ spūs vult tm̄ bonaꝫ rez ē. petitio.
¶ Ibi sū in medio. Dis sermo supra ad pcordiā puocat z pace: quā adeo pmādat vt dicat deum in medio esse eoꝝ: qui pax z caritas sedē sibi in pacificis constituit. z vnitatis merito omnia petenda impetrāda esse confirmat.
¶ Tūc ac. Dixerat. videte ne ꝓtē. u. de pu. i. adiecerat. si peccat: corripe z pmiū premiserat. Si duo ex vob. Pronouca⁹ ḡ petr⁹ q̄rit q̄tiēs dimittat
¶ Septuagies septies. Diex. id ē. cccc. xc. viab. i. toties in die quotiens ille peccare potest.
¶ Aug. Typ. Xi. p se trāsgressionē sigt. qz iā est extra decalogū. Cum vo multiplicat p. vij. iā oīs intellr trāsgressio ppt. vij. vicia. Nota. Aliter dat venia pretēti frī vt nob. s. socia caritate coīcet. sic iosph fris. Aliter inimico plequenti: vt bonū ei velimus. si licet faciam⁹. vt dauid lugēs saul
¶ Ideo assimilatum. Vt sciatis dimittendū esse ꝓseruis: oīdam

huc incorrigibilis extiterit † § ut obiurgatio plurimoꝝ eū corrigat. § hic autoritas de manifesta vocatione.
audierit eos† dic ecclesię. Si aūt
§ gentilis. § Exactor publicoꝝ vectigaliū.
ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus z publicanus. Amē
§ vinclo anathematis
dico vobis quecunq̄ alligaueritis
§ diuino iudicio.
super terram: erunt ligata z in celo. z quecūq̄ solueritis sup terram: erunt soluta z in celo. Iterꝝ
dico vobis qz si ex vobis cōsenserint
§ quesita
super terrā de omni re quā
pro salute corrigendoꝝ.
cunq̄ petierint fiet illis a patre
§. i. sanctis § In omnib⁹ que iudicando aguntur in terra ad salutē hominū assum cooperatoꝝ.
meo qui in celis est. Vbi enī sunt
§ monuit ad concordiaꝫ: nūc premium pollicetur quod est in medio eorum.
duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum in medio eorum
Tunc accedens petrus ad eum dixit: Domine quotiēs peccabit
§ penitenti quidem
in me frater me⁹ z dimittā ei? vsq̄ septies? Dicit illi Ihesus. Non dico tibi vsq̄ septies: sz vsq̄ septuagies septies. Ideo assimilatū
§ vita iustoꝝ § huic toti negocio. § tipice xpō qui merita cuiusq̄ examinat
ē regnū celoꝝ homini regi q̄
voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cepisset rationē
† § Populus iudaicus qui decalogo constrict⁹ mult aꝫ transgressionū reus erat.
ponere oblatus est ei† vnus qui debebat ei decem milia talenta.

per similitudinem: q̄ si ille rex ꝛ dñs dimisit seruo: mltomagis homo conseruis suis

¶ Mos erat Syrioꝝ per parabolas loqui.

¶ Et uxorē eius: Cum non solum populum: sed etiā prelatos ꝛ subditos simul cum tota familia vel substantia eoꝝ pro magnitudine delicto rum tradidit exteris nationib⁹: vt qđ noluerūt voto soluant tormento.

¶ Jussit pro cupiditate ꝛ operib⁹ q⁹ uxore ꝛ filijs pḡnas solue re.

¶ Misertus autem. Misericors dominus non solum captiuitatem iudaicam absoluit: sed etiā peccatoꝝ omnium. veniam in aduentu christi se dare promisit: si persisterent in incepto.

¶ Dimisit ei ꝛc. Dimisit eum, id est pondere carnaliū obseruationum absoluit ꝛ debitum dimisit. id est priores trāsgressiones.

¶ Inuenit unū Gentilem populum quasi sibi debitorem fatigabat gratiam christi nō esse eis ad salutem dicens: carnales obseruantias ab eis non modo persuasionib⁹ sed etiam tormentis exigebat.

¶ Serue nequā Sepe debita dimisi tibi quando in angustijs rogasti: sed liberatus compassionem nō habuisti quin potius prophetas et apostolos persequeris et ingratus ꝛ de iusticia presumēs spnis gentes indignas tua societate in christo iudicans.

¶ Sic et pater meus. Si non dimiseritis ex corde qđ in vos delinquitur: ꝛ hoc quod per pnām dimissum erat a vobis exigitur.

¶ Repetet: vel de mala voluntate damnando a qua omne malum vel de inobedientia que est origo totius mali. Quotiens enim quis peccat: inobediens efficitur.

¶ Incipit narrare que dominus in iudea fecit ꝛ docuit ꝛ passus est. primo, transiordanē ad orientem post ꝛ citra iordanem: qñ venit a hiericho in hierusalem. C. XIX.

¶ Sermones ꝛc. Quos in galylea post tributum de humilitate ꝛ innocentia ꝛ correctione ꝛ venia habuit.

† Viribus suis hoc explere non posset.
Cum autem non † haberet vnde
† Permisit iusto iudicio malignoꝝ spūum seruum fieri.
redderet: † iussit eum dñs suus ve
nundari ꝛ uxorem eius ꝛ filios ꝛ
omnia que habebat ꝛ reddi. Pro
Cum sponte nollet malus. coactus populus ille peniret.
cidens autem seruus ille rogabat
Parce peccatis.
eum dicens: Patientiam habe
† Credendo in te qui es finis legis
in me ꝛ omnia † reddam tibi. Mi
sertus autem dñs serui illius di
misit eū ꝛ debitū dimisit ei. Egres
In libertatē fidei. vel de captiuitate liberat⁹.
sus aūt seruus ille inuenit vnum
† i. recognoscebat ab eo salutē prestitam sibi
de conseruis suis qui † debebat
ei centum denarios. Et tenens
Non sinebat eum reddere rationem.
† Obserua carnales obseruantias
suffocabat eum dicens: † Redde
quod debes. Et procidens con
seruus eius rogabat eum dicēs:
Parce peccatis.
Patientiam habe in me ꝛ om
Quidquid lex precipit spūaliter implebo.
nia reddam tibi. Ille autem no
Spūalia. A spūli intellectu recessit. ſar
luit: sed abiit ꝛ misit eum in car
tam tribulationē. Hoc intendens vt legem carnaliter impleret quod videbatur debere.
cerem donec redderet debitum.
† Angeli qui referunt deo gesta hominum uel predicatores euangelii.
Videntes aūtem † conserui eius
† Propter afflictionem christiani populi.
que fiebant: † contristati sunt val
† Pro salute credentium contra dolum persecutoꝝ dominum implorant.
de. Et venerunt † ꝛ narrauerunt
dño suo omnia que facta fuerāt.
Tunc vocauit illum dñs suus ꝛ
Oēs preuaricatōes
ait illi: Serue neqū omne debitū
dimisi tibi: quoniam rogasti me.
Dignas
Nonne ergo oportuit ꝛ te misere
mīa gentes reputare: quoniaꝝ omnes peccauerunt et egent gratia dei.
ri conserui tui: sicut ꝛ ego tui mi
Justa animaduersione
sertus sum? Et iratus dominus
† In manus romanoꝝ. vel tartareis mīnistris.
eius tradidit eum † tortoribus
In perpetuum.
quoadusq̄ redderet vniuersum
debitum. Sic ꝛ pater meus cele
Repetet a vobis dimissa.
stis vobis faciet si non remiseri
tis vnusquisq̄ fratri suo de cor
non ficta pace.
dibus vestris.

¶ C XIX.

Et factum est cum consummasset
hiesus sermōes istos
migrauit a galylea ꝛ venit in fines
De galylea Ex
iudee trans iordanē. ꝛ secute sūt
pietate vt doceantur ꝛ infirmi sanentur.
eum turbe multe. ꝛ curauit eos
In iudea.
ibi. Et accesserunt ad eum pha
Ex liuore ut decipiant.
risei temptantes eum ꝛ dicentes:
Si licet homini dimittere vxo
† Eaq̄ causaruꝝ que scribebantur in libro repudii.
rem suam † quacunq̄ ex causa?
Non sua respondit: sed hystorie veteris ꝛ mādatoꝝ dei recordatur.
Qui respondens ait illis: non le
gistis q⁹ qui fecit ab initō masculum ꝛ feminam fecit eos? Et dixit. Propter hoc dimittet homo
patrem ꝛ matrem ꝛ adherebit ux
Non vxoribus Snō tres In carnali copula
ori suę. ꝛ erūt duo in carne vna
q⁹ vnum facit carnalis coniunctio.
Itaq̄ iam nō sunt duo: sed vna
Faciēdo vnā carnē
caro. Quod ergo deus cōiunxit
Sed deus.
homo non separet. Dicunt illi.
Ecce aperiunt calumniam
Quando quidē deus sic ordinauit: quare modernos superordinauit.
Quid ergo moyses mādauit da
ri libellum repudii ꝛ dimittere?
Non deus
Et ait illis. Quoniam moyses ad

¶ Uenit in fines iudee. Omnis iudeoꝝ prouincia ad distinctionē aliarum gentium iudea dicitur. sed specialiē meridiana plaga ad differentiam samarie. galylee. decapolis ꝛ ceterarum regionum eiusdem pūincie.

¶ Et secute sunt Galyleos maluit curare in iudea: vt gētes in eam veniam que iudee parabatur admitteret.

¶ Si licet hominiꝛc. Quasi cōplexione capiatur. Si diceret. dimittenda est quacunq̄ ex causa ꝛ ducenda alia: pudicicie predicatoꝝ contra se facit. Si dicit non est dimittenda: cōtra doctrinam moysi et dei facit. Ideo rīsum tēperat naturalem legem. primāq̄ dei sententiam secundē opponens. que non voluntate dei sed peccantiuꝝ necessitate cōcessa est.

¶ Et feminam. ꝛc. Non ait femnas vt vnum coniugium sit non plura: quod ex repudio priorum querebatur.

¶ Adherebit uxori ꝛc. Si malis moribus. si luxuriosa. seu quidlibet huiusmodi sit uxor: velimus nolimus sustinenda est. Cum enim liberi esse mus nolentes nos subiecimus seruituti

¶ Si ancilla libero vel seruus libere ponitur: non reputatur coniugiū postē detectum fuerit. sic et de consanguineis.

¶ Et erunt duo in ꝛc. Premiuꝝ nuptiarum est ex duobus vna caro. Castitas cōiuncta spiritui vnus spiritus efficitur.

¶ Salubri consilio dei factū e: vt portionem sui corporis vir amplecteretur in femina: ne a se putaretur diuersum esse quod de se cognosceret fabricatum.

¶ Homo non separet. Homo separat: quando pro desiderio secundē primam dimittit. Deus separat qui ꝛ coniungit: quando ex consensu propter cultum dei eo q⁹ tempus in arto sit. sic habemus uxores. q⁹ non habentes.

¶ Quoniaꝝ moyses. Seruus constrictus infirmitate permisit: ego autem magister ꝛ dominus precipio.

¶ Moyses rudiby in quiby lex naturalis bebetata erat: indulget: Non eñ indulgeret nisi haberet postea perfectos quos argueret. de rudiby enī paulatim boni esse cperunt:

¶ Consilium fuit hominis non dei imperiū. qui maluit indulgere diuoꝛ cū. q̄ desidio scdaꝫ nuptiaꝫ fieri homicidiū. vel perdurare odium.

¶ Nisi ob forni. Augus. Vtoꝛ vt dimittat vna carnalis causa est fornicatio. vna spūal': timoꝛ domini. vt viua ea alia ducat' nulla cā in lege dr̄i est.

¶ Et aliā du. ꝛc. Quia poterat accidere vt aliquis calūniā faceret innocēti. z obscdam crimen impingeret primę vxoꝛi. Sic priorem dimittere iubet vt ea viuente scdam non habeat. Et ne vxoꝛ idez faciat viro: eadem cautela p̄cipitur ne scdz bēat viꝝ. Et q̄ adultera nō timet obprobriū: viro dī. q̄ si talem ducit sub adulterij crimine sit.

¶ Dicit scriptura. Qui ad adulterā tenet stultus z impius est.

¶ Non expedit nū. Videbāt graue pondus vxoꝛ. q̄ ira cundę. ebriole z huiusmodi. quę quidez sunt sustinēde: q̄ cū essemus liberi subiecimus nos seruituti.

¶ Non omnes. Quasi consentit q̄ non expedit. Sed infirmitatē videns: dicit. ñ oēs ca. Non dicit nō p̄nt capere: sed non omnes volūt capere.

¶ Non oēs ca. i. nō oēs implere p̄nt p̄ceptum p̄tinētię: q̄ non omiby datū est a deo nec etiā omniby prodest ad premiū p̄tinere. z hoc exponit.

¶ Sunt eni eu. Tria sunt genera eunuchoꝝ. duo carnalia. eoꝝ q̄ sic nascūt. et qui captiuitate et delicijs dñaꝝ abscisi sunt. Tertiū spūale qui cū possent esse viri propter christuꝫ continent.

¶ Qui facti sunt. Inter hos p̄putant' etiā hi q̄ spē religionis simulant castitatem.

¶ Qui pōt. Vox est hortantis non iubentis. q. vnusquisq; vires suas consideret an queat virginitatis z pudicicię implere p̄cepta.

¶ Sinite par. Si sancti sunt futuri cur ętatis venire ad p̄miū? Si mali: cur sententiā p̄fertis ante culpam.

Moyses rudiby in quiby lex naturalis bebetata erat: indulget: Non eñ indulgeret nisi haberet postea perfectos quos argueret. de rudiby enī paulatim boni esse cperunt:

¶ Consilium fuit hominis non dei imperiū. qui maluit indulgere diuoꝛ cū. q̄ desidio scdaꝫ nuptiaꝫ fieri homicidiū. vel perdurare odium.

¶ Nisi ob forni. Augus. Vtoꝛ vt dimittat vna carnalis causa est fornicatio. vna spūal': timoꝛ domini. vt viua ea alia ducat' nulla cā in lege dr̄i est.

¶ Et aliā du. ꝛc. Quia poterat accidere vt aliquis calūniā faceret innocēti. z obscdam crimen impingeret primę vxoꝛi. Sic priorem dimittere iubet vt ea viuente scdam non habeat. Et ne vxoꝛ idez faciat viro: eadem cautela p̄cipitur ne scdz bēat viꝝ. Et q̄ adultera nō timet obprobriū: viro dī. q̄ si talem ducit sub adulterij crimine sit.

¶ Dicit scriptura. Qui ad adulterā tenet stultus z impius est.

¶ Non expedit nū. Videbāt graue pondus vxoꝛ. q̄ ira cundę. ebriole z huiusmodi. quę quidez sunt sustinēde: q̄ cū essemus liberi subiecimus nos seruituti.

¶ Non omnes. Quasi consentit q̄ non expedit. Sed infirmitatē videns: dicit. ñ oēs ca. Non dicit nō p̄nt capere: sed non omnes volūt capere.

¶ Non oēs ca. i. nō oēs implere p̄nt p̄ceptum p̄tinētię: q̄ non omiby datū est a deo nec etiā omniby prodest ad premiū p̄tinere. z hoc exponit.

¶ Sunt eni eu. Tria sunt genera eunuchoꝝ. duo carnalia. eoꝝ q̄ sic nascūt. et qui captiuitate et delicijs dñaꝝ abscisi sunt. Tertiū spūale qui cū possent esse viri propter christuꝫ continent.

¶ Qui facti sunt. Inter hos p̄putant' etiā hi q̄ spē religionis simulant castitatem.

¶ Qui pōt. Vox est hortantis non iubentis. q. vnusquisq; vires suas consideret an queat virginitatis z pudicicię implere p̄cepta.

¶ Sinite par. Si sancti sunt futuri cur ętatis venire ad p̄miū? Si mali: cur sententiā p̄fertis ante culpam.

¶ Taliū. Nam quales sunt modo meū quidem est q̄ bonorate q̄les post futuri sunt ipsoꝝ est. quod miseremini.

¶ Non ait istoꝝ: sed talium. vt ostendat non ętatē regnare sed moꝛes: z his qui sīlem hñt innocentiam z simplicitatē p̄miū promittit.

¶ Et cū impo. Imponit manꝰ parvulis: q̄ humilibus auxiliuꝫ gr̄ę tribuit.

¶ Et ecce unus. Be. Audierat ille similes parvulo p̄dignos esse regno. vult q̄ certius non per parabolas sed aperte exponi. quibus meritis vitam possit p̄sequi.

¶ Die. Iste adolescens z diues z superbus erat. Et p̄ aliū enā gelistā eū non voto discentis sed tēptantis interꝛogat.

¶ Quid me in. d. b. Quia bonū dixit: magistꝝ z nō deuꝫ vel dei filiuꝫ p̄fessus est. discit quemlibet scm̄ hoīem p̄patōne dei non esse bonum. Christus aūt non renuit testimoniū bonitatis: sed magistri absq; deo excludit erꝛorem.

¶ Non se magistrū bonū esse negat: sed magistrū absq; deo nullū bonū esse dicit.

¶ Serua man. Iste quęrierat quid faciā? contra non ait. disce. q̄ deus eū vocauerat factoꝛ rōnalis creaturę. oīdens q̄ ille non est bonus q̄ quęrit de bono. sed q̄ facit q̄d bonū est.

¶ Beda. Ecce actiua vita q̄ ad legē p̄tinet. Nota. q̄ iustitia legis suo tpe obseruata non solū bona erę sz vitā eternā dabat.

¶ Dicit ei a. Be. Non ē putand' iste (vt quidā aiunt) vel dīm tētasse. l' de sua vita mētit' eē: sz simplr vt virit p̄fessus ē. alioquin (vt ali' euā gelista ait) ñ intuitus archana cordis eius diliger: cū diceretur Jhs. Diligit eñ eos qui mandata legis custodiunt: sed q̄d ibi min' est his q̄ p̄fecti volūt esse adiūgit. vñ sequit. Si vis perfectus esse.

¶ Omnia hęc. Hie. Mentit. Si eñ diligeret p̄ximū suū sic seipm: ope p̄plesset: non esset tristis cū sua pauperib dare iuberetur.

¶ Diues diffi. Diuites ñ manētes: sz q̄ eē desierunt intrabunt.

¶ De omnib tutius est nec hrē nec amare diuitias.

¶ Facilius est ca. Mysti. Facilius est christū p̄ dilectoꝛib sęculi pati: q̄ dilectoꝛes scī ad xp̄m p̄uerti. Camel' dī xp̄s: q̄ sponte hūiliatꝰ

ait illi. Magister bone: quid faciam vt habeam vitam ęternaꝫ:

† ¶ Quid me vocas bonum magistrum quasi aliquem hominem.

Qui dixit ei. †Quid me interꝛogas de bono: Unus est bonus deus. Si autem vis ad† vitam ingredi serua mandata. Dicit illi

† ¶ viam que ducit ad vitam.

¶ temptando

quasi non legerit. vel dominus posset iubere cōtraria deo.

Quę. Jhesus autem dixit. Non

¶ hec est puerilis innocentia et castitas.

homicidium facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honoꝛa patrem tuum z matrem. et

¶ Non quod facit sed quod factus est

¶ Non viciū tuū vel suū

diliges p̄ximum tuum sicut teipsum. Dicit ei adolescens. Omnia hęc custodiui a iuuētute mea Quid adhuc michi deest: Ait illi

¶ Quia ex voluntate est

¶ In dilectione dei.

li Jhesus. Si vis perfectus esse

¶ Non partem.

vade z vende omnia quę habes

¶ Sic dando fr̄i

z da pauperibus z habebis thesaurum in celo. z veni sequere me

butionem. ¶ Ecce cōtemplatiua que ad euāgelium pertinet ¶ nō sufficit relinquere mala nisi sequatur dominum. id est. imitetur

Cum audisset adolescens verbū

¶ Quare. ¶ cū amoꝛe

abiit tristis. erat enim habens

¶ Que semen dei suffocauerunt.

multas possessiones. Jhesus aūt dixit discipulis suis. Amen dico

† ¶ Amatoꝛ diuitiaꝝ ¶ Non impossibile est sed rarum z qz difficulter p̄tinuntur diuitie

vobis: q̄ † diues difficile intrabit in regnum cęloꝝ. Et iterum dico

† ¶ Ingentibus membus enormem

vobis: Facilius est † camelum per

¶ Et cū impo. Imponit manꝰ parvulis: q̄ humilibus auxiliuꝫ gr̄ę tribuit.

¶ Et ecce unus. Be. Audierat ille similes parvulo p̄dignos esse regno. vult q̄ certius non per parabolas sed aperte exponi. quibus meritis vitam possit p̄sequi.

¶ Die. Iste adolescens z diues z superbus erat. Et p̄ aliū enā gelistā eū non voto discentis sed tēptantis interꝛogat.

¶ Quid me in. d. b. Quia bonū dixit: magistꝝ z nō deuꝫ vel dei filiuꝫ p̄fessus est. discit quemlibet scm̄ hoīem p̄patōne dei non esse bonum. Christus aūt non renuit testimoniū bonitatis: sed magistri absq; deo excludit erꝛorem.

¶ Non se magistrū bonū esse negat: sed magistrū absq; deo nullū bonū esse dicit.

¶ Serua man. Iste quęrierat quid faciā? contra non ait. disce. q̄ deus eū vocauerat factoꝛ rōnalis creaturę. oīdens q̄ ille non est bonus q̄ quęrit de bono. sed q̄ facit q̄d bonū est.

¶ Beda. Ecce actiua vita q̄ ad legē p̄tinet. Nota. q̄ iustitia legis suo tpe obseruata non solū bona erę sz vitā eternā dabat.

¶ Dicit ei a. Be. Non ē putand' iste (vt quidā aiunt) vel dīm tētasse. l' de sua vita mētit' eē: sz simplr vt virit p̄fessus ē. alioquin (vt ali' euāgelista ait) ñ intuitus archana cordis eius diliger: cū diceretur Jhs. Diligit eñ eos qui mandata legis custodiunt: sed q̄d ibi min' est his q̄ p̄fecti volūt esse adiūgit. vñ sequit. Si vis perfectus esse.

¶ Omnia hęc. Hie. Mentit. Si eñ diligeret p̄ximū suū sic seipm: ope p̄plesset: non esset tristis cū sua pauperib dare iuberetur.

¶ Diues diffi. Diuites ñ manētes: sz q̄ eē desierunt intrabunt.

¶ De omnib tutius est nec hrē nec amare diuitias.

¶ Facilius est ca. Mysti. Facilius est christū p̄ dilectoꝛib sęculi pati: q̄ dilectoꝛes scī ad xp̄m p̄uerti. Camel' dī xp̄s: q̄ sponte hūiliatꝰ

¶ Et ecce vnus accedens

¶ non imperauit

duriciam cordis vī permisit vobis dimittere vxores vias. Ab

¶ non sic habuit lex naturalis. ¶ doctrina christi concordat legi naturali: qz iam est tempus perfectionis.

initio autē non fuit sic. Dico aūt vobis: q̄ quicunq; dimiserit vxo

† ¶ que vnam carnem diuidit in alteram z separat.

orem suam nisi ob† fornicationez

¶. i. mechiaꝫ facit.

z aliam duxerit męchatur. z qui dimissam duxerit męchatur. Di

† ¶ ut nullo modo sit dimittenda nisi pro fornicatione.

cunt ei discipuli eius. †Si ita est causa hominis cum vxore: non

¶ id est. bonum est continere.

expedit nubere. Qui dixit illis. Non omēs capiunt verbū istud

¶ q̄ non valemus nisi ex gratia dei.

sed quibus datum est. Sunt enī

¶ Continētes. ¶ sine instrumētis vel frigide nature.

eunuchi qui de matris vtero sic

† ¶ quoꝝ neuter premium habet: q̄ necessitate abstinet non voluntatē.

nati sunt. Et †sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eu

† ¶ qui voluntate se deuouerunt castitati.

nuchi qui seipsos † castrauerunt propter regnum cęloꝝ. Qui po

¶ cū de castitate esset

test capere capiat. Tūc oblati sūt sermo. † ¶ ut eis manu et voce benediceret ¶ quasi laudaret castos necessitate non virtute continentie.

ei paruuli † vt manus eis impo

† ¶ Infirmi fide ¶ timentes deum importunitate offerentium lassari.

neret z oraret. † Discipuli autem increpabant eos. Jhesus vero

¶ non enim personaꝝ acceptoꝛ ē deus

ait illis. Sinite paruulos z nolite eos prohibere ad me venire.

Talium est enim regnum cęloꝝ.

¶ vt humiles sua benedictione dignos significet.

Et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce vnus accedens

infirmitatis nostre onera sustulit. Acus est punctio per quam angustias passionis significat·qua passione velut acu nostre nature·quasi scissa vestimenta resartire dignatus est·i·reparare post lapsum. Aliter. Facilius est gentilem populum gibbo peccatoꝝ deformē p angustę vię vitā ingredi:qꝫ iudęum· de meritis suis gloriantez· et ad subeundū leue onus christi se humiliare nolentem

¶ Q̄ diuitem ꝛc. ℣. Nullus diues intrabit·i·cōfidens in diuitijs: vt Jhesus scōm marcū exponit

¶ Mirabantur Quia in numero diuitum deputabant omnes qui amant diuitias· ꝛsi non habeant. Aliter enim cuꝫ sit maior turba pauperum:non dicerent qs poterit saluus eē:

¶ Deum. Qui ab amore terreno ad caritatem eternorum cōuertit. Non q̄ cupidi ꝛ superbi intrēt.

¶ In regeneratione ꝛc. Duę sunt regenerationes· prima ex aqua ꝛ spiritu sancto·secunda in resurrectōe. Jta ꝛ duę adoptiones ꝛ duę resurrectiones.

¶ Filius hois ꝛc Jd ē·cū hui forma q̄ iudicata ē:iudiciariā exercuerit potestatem eritis et vos mecum iudices.

¶ Super sedes xii·ꝛc· Per duodę cim sedes vniuersitas iudicantiū·per duodecim tribus vniuersitas iudicandorū intelligitur. Qui reliquerunt omnia ꝛ secuti sunt dominum hi iudices erunt·qui licita habentes recte vsi sunt: iudicabuntur·quibus dicetur. Venite benedicti patris mei. Esurini enī ꝛ de·m·mā· Duo·n· sunt ordines bonoꝝ.

¶ Centuplum. Jd est·qui carnalia pro domino dimiserit; spiritualia accipiet quę comparatione ꝛ merito sui ita erunt quasi paruo numero centenarius comparetur. Marcus ait. Centies tantū·nunc in tempore hoc cum persecutionibus fratres ꝛ sorores·ꝛ in futuro vitam ęternā Jd est·in hac vita persecutionib plena gaudium regni degustant·ꝛ omnium electoꝝ sincera dilectione fruuntur.

¶ Sed quia multi tepescunt vel retrocedunt subdit. Multi autem erūt primi ꝛc.

C. XX.

¶ Simile est regnum cęlorum. Ostendit per parabolam·qz p; foramen acus transire q̄ diuitē intrare in regnū cęloꝝ. Auditis autez his discipuli mirabant valde dicētes:Quis ergo poterit saluus esse: ¶ Suo aspectu attentos facit ¶ Aspiciens aūt Jhesus dixit illi. Apud homines hoc im· ¶ ut per se a cupiditatibus suis puertantur possibile est: apud deū aūt omnia possibilia sunt. Tunc rndens petrus dixit ei:Ecce nos reliquim? ¶ id est· voluntatem habendi. ¶ i·etiā. ¶ qō est perfectio ¶ premii. omnia: ꝛ secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Jhesus autē dixit illis. Amē dico vobis:q̄ vos ¶ non qui reliquistis tantū quod et socrates fecit. † ¶ quādo mortui resurgent incorrupti. qui secuti estis me† in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis ꝛ vos super sedes duodecim·iudi ¶ qz vobis credentibus credere noluerunt cantes duodecim tribus israel. ¶ non tantū/vos· ¶ omnes affectus caritati nce suppoſuerit· Et omnis qui reliquerit domum vel frēs aut sorores aut patrē aut matrē aut vxorem:aut filios aut agros,ꝓpter nomē meū: cētuplū accipiet·ꝛ vitā ęternā possidebit.

¶ multi prius feruentes postea torpent. multi subito inardescunt. ¶ vt iudas Multi autē erunt primi nouissimi: ¶ vt latro· mi: ꝛ nouissimi primi.

C. XX.

¶ Exponit p simle. ¶ presens Simile est regnum cęlorum homini ecclesia ¶ vita iustoꝝ· patrifamilias conditori qui possidet electos in mundo vt dominus subditos in domo q̄ exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cuꝫ operarijs ex denario diurno ¶ prima hora ab adam vsqꝫ ad noe. misit eos in vineā suam. Et egressus circa horam terciam: vidit a ¶ A noe usqꝫ ad abraham· ¶ quasi uenales si quis digne emere uellet a bono tamen opere cessantes lios stantes in foro ociosos: ꝛ dixit illis. Jte ꝛ vos in vineaꝫ meā et quod iustū fuerit dabo vobis. Illi aūt abierunt. Iterꝫ aūt exiit

¶ ab abraham usqꝫ ad moysen· † ¶ A moyse usqꝫ ad aduentum domini. circa sextam ꝛ† nonam horam: ꝛ ¶ Ab aduentu dñi usqꝫ ad finē mūdi fecit sili. Circa vndecimam vero ¶ per seipsuꝫ apparuit qui prius per patres innotuit· † ¶ gentilē populū a bono opere torpentem horam exiit ꝛ inuenit† alios stantes ꝛ dicit illis. Quid hic statis ¶ omni tempore pro salute laborare negligitis tota die ociosi? Dicunt ei. Quia ¶ uias uite nemo nobis predicauit. nemo nos conduxit. Dicit illis. Jte ꝛ vos in vineam meam. Cū ¶ cum finis mundi uel cuiuslibet uenisset ¶ pater. sero aūt factum esset dicit dñs v ¶ filio cui oīa dedit in manū ¶ statue ante tribunal tuum· nec procuratori suo, Voca operarios ꝛ redde† illis mercedem: † ¶ unicuiqꝫ scōm opera sua prout gessit· incipiens a nouissimis vsqꝫ ad ¶ gentiles uel qui decrepiti sunt uocati primos. Cum venissent ergo qui circa vndecimaꝫ horam venerāt ¶ eandem eternitatem cū his qui ab initio mūdi uocati sunt acceperunt singulos denarios. ¶ id est. iudei Venientes aūt et primi arbitrati mi erunt nouissimi·et nouissimi primi. Pater iste familias conditor noster est·qui habet vineam vniuersalem ecclesiam· quę ab abel vsqꝫ ad vltimum electum·qui in fine nasciturus est:quotquot sanctos protulit:tot palmites misit. Hic pater exijt ad excolendam vineam mane hora tercia sexta·nona· vndecima·operarios conduxit a mūdi huius initio vsqꝫ ad finem·ad erudiendam fidelitū plebem predicatores mittere non desistit·

¶ Simile est regnū cę· Nō homini solū: sꝫ toti negotio ab homine gesto·ꝛ in similibꝫ similiter.

¶ Primo mane manifeste cępit a prio iusto eterna mercede predicatores ad plātandā ecclesiam inuitare.

¶ Conuentione aūt facta. Jd est· ꝓfirmata ꝓmissione q̄ ad ymaginez dei reformādi eēnt si ecclesiā ędificādo mādatis decalogi insisterent.

¶ Ex denario diurno. Denariꝰ hꝫ ymaginē regis q̄ olī pro·x·numis ꝓputabat. Quāto plus aliquis in cultu ecclę laborat decalogi mandatis insistēdo:tāto plꝰ informat in ymaginē regis dei. Predicatores sunt operarij·etiaꝫ vnusquisqꝫ dū fide recta in bono ope psistit. Mane hora tercia·sexta et nona antiquꝰ ꝛ hebraicꝰ ꝓpls q̄ fide recta deū coluit in electis: ad vndecimā gētiles vocant. Pnt etiā diuersitates horaꝝ in vnoquoqꝫ notari per momēta ętatum. Mane q̄ppe intellectus nostri puericia ē·hora tercia:adolescentia· qz iam sol in altū proficit·vi·iuuentus:cum plenitudo roborꝭ solidatur Nona senectus: qñ sol·i·calor ętatis descendit. Undecima decrepita ętas. In omnib his aliq̄ ad bonā vitā pducūtur. Qui sibi vivit vt ociosus:redarguitur. Qui ꝛ vsqꝫ ad vltimā ętatē differt:recte ei dicitur:Quid hic statis tota die ociosi? Jd est· vel in vltimis resipiscite.

¶ A nouissimis. Quia qui in aduētu dñi vocati sunt ad regnū:sine aliqua tarditate peruenitū ęquales bis qui ab initio mundi ceperunt·omnes quidē idem cęlum· sed stella differt a stella in claritate.

¶ A nouissimis incepit; dū prius latronē q̄ petrū in vadisuꝫ introduxit

¶ Quia prius aliqñ remunerantur sero venientes: quia prius de corpore exeunt: q̃ qui in puericia vocati sunt.

¶ Et accipientes. Quia antiqui patres in infernum descendentes a gloria dilati sunt quasi ergo post murmurationẽ denariũ accipiunt qui post longa inferni tempora ad gaudia peruenerunt.

¶ Et accipientes. Hi sunt qui in initio nascentis ecclesię vocatis ex gentibꝫ se pręponebant quasi populus dei ab initio mundi ꝛ illi canes qui pondus obseruationum portabant. Sꝫ qui non venit superbos vocare iustos: sꝫ humiles pęnitentes: cui magis placet humilis confessio maloꝝ quam superba gloriatio bonoꝝ: subdit Amice non facio tibi iniuriam. Non volent quasi fraudati sua mercede: sed (ritu inuidoꝝ) q̃ illi plus q̃ merentur accipiũt. et non tam ipsi plus accipere: q̃ alios nichil vel minus accipere desiderant quasi alterius ꝓsortio sibi p̃mium minuatur.

¶ Murmurabat aduersus patremfa ꝛc. Quęrit quomodo accipientes murmurasse dicãtur cuꝫ illa ĩ beatitudine omnis ĩuidia et murmuratio prorsus removenda sit? Sed hic est mos diuinę scripturę vt cuꝫ de multis in collectione agat q̃dam tm̃ quibusdã de illa collectione ꝛ nõ toti collectioni tribuat. Juxta illud propheteę. Eduxit eos cum a ꝛ a ꝛ inde. Et induxit eos in m cum tamen illi qui de ęgipto exierunt omnes p̃ter caleph ꝛ iosue propter incredulitatem suaꝫ in deserto perierunt quorum filij in montem sanctificationis inducti sunt. Ita ergo ꝛ de primis accipientibꝫ quidam ꝛ non omnes murmurant qui tamen post accipiunt. Sicut sępe cõtingit q̃ multi domino per longa tempora seruierunt alij autem mox in principio suę conuersionis martirio vel aliquo modo ad denarium recipiendum translati sunt. Quod audientes qui diu laborauerunt s q̃ alij statim ad premium transferuntur ipsi autem tanto tempore in labore detinentur: de dilatõne premij quasi murmurare videntur. Potest etiam dici de malis qui in principio quidem boni fuerunt: sed bonum quod inceperunt ad finem non perduxerunt. Unde non illi qui denarium acceperũt sed isti qui in bonitate ñ perstiterunt premio priuati murmurant quia denario carebant qui in principio boni pro quo etiam principio cum primis accipientibꝫ connumerantur se promeruisse crediderant.

¶ An non licet. Stulta quęstio contra bonitatem dei. Quęrendum

ſ dignorem locum in regno: qui prius in tabernaculo.

sunt q̃ plus essent accepturi ac

† ſ conformitatem claritatis corporis christi.

ceperunt autem ꝛ ipsi † singulos denarios. Et accipiẽtes murmurabant aduersus patrẽfamilias dicẽtes: Hi nouissimi vna hora fecerunt ꝛ pares illos nobis feci

ſ Id est qui diu sub onere legis sudauim? et longiora carnis temptamẽta sustinuim?.

sti qui portauimus pondus diei

ſ carnis ſ q̃ par erat omnibus murmurandi ratio. ſ prime hore operario.

ꝛ estus. At ille ñdens vni coꝛũ

ſ Reddo quod debeo.

dixit. Amice: non facio tibi iniu

ſ Non enim promisi tibi nisi conformitatem meam.

riam. Nonne ex denario conue

ſ Reddo tibi sc̃m opus tuum in te itaq̃ iustus sum.

nisti mecum? Tolle quod tuum

ſ gratia est ꝛ misericordia ut coequalis ꝛ concorporalis tibi fiat populus gentilis.

est ꝛ vade. Uolo autem ꝛ huic no

† ſ nonne est potestas iudicis: uel iusticiaꝫ sacerꝛ uel misericordiam cui uult impendere

uissimo dare sicut ꝛ tibi. † Aut nõ licet michi q̃ volo facere? An o

ſ Intentio qua ad primatum niteris.

† ſ Inuidia plenus cui mea non placet benignitas.

culus tuus † neq̃ est quia ego bo

† ſ Sicut ostensum est. ſ gentiles uel qui maioris videtur meriti: sunt minoris ꝛ econuerso.

nus sum? † Sic erunt nouissimi

† ſ Judei. ſ Qui confitentur se nosse deũ factis autem negant.

primi et † primi nouissimi Multi

ſ Ad fidem.

enim sunt vocati pauci vero elecꝛ

ſ Ad regnũ ſ Scõm situm loci.

cti. Et ascendens Jhesus hieroꝛ

esset non si daret quod non deberet: sed si non daret quod deberet.

¶ An oculus tuus nequa est. Vere iudei prauam intentionem habuerunt qui prohibuerunt apostolos gentibus loqui vt salui fierent.

¶ Sic erunt nouissimi pri. Aug. Id est iudei de capite vertentur in caudam ꝛ gentes de cauda in caput. Unde moyses in deutro. Aduena qui tecum morꝛatur ascendet super te ille erit in caput ꝛ tu eris in caudam.

¶ Sed tamen nec omẽs primi nec omnes nouissimi ad numerum electorum pertinent.

solimam assumpsit duodecim discipulos suos secreto ꝛ ait illis. Ecce ascendimus hierosolimam

ſ A iuda.

et filius hominis tradetur principibus sacerdotum ꝛ scribis ꝛ cõ

ſſ Judei.

demnabunt eũ morte. Et tradẽt

ſ Pilato ꝛ ministris romanoꝛ.

ſ Aue rex iudeoꝛ

eum gentibus ad deludendum ꝛ flagellandum et crucifigendum.

ſ ut tam cita resurrectio euacuet scandalum crucis.

et tercia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filioꝛ zebedei cum filiis suis adorans ꝛ petens

† ſ Non de ignorantia: sed vt illa palam proferat ꝛ ipsa sit occasio docendi.

aliq̃d ab eo. Qui dixit ei. † Quid vis? Ait illi. Dic vt sedeãt hi duo filii mei vnus ad dexteram et vn9 ad sinistraꝫ in regno tuo. Respõdens autem Jhesus dixit. Nescis

ſ Matre petente filiis respondet quoꝛ voluntate illa petierat.

† ſ Quid ante humilitatem passionis vultis exaltari.

tis quid petatis. † Potestis bibere calicem quem ego bibiturus

† ſ Inexpertis leuius videtur quod experti timuissent.

sum? Dicũt ei. † Possumus. Ait illis. Calicem quidem meũ bibetis: sedere autem ad dexterã meã

ſ nondum humiliatis

vel ad sinistram ñ est meum dare vobis: sed quibus paratum est

¶ Tunc accessit ꝛc. Audita resurrectione putauit eum illico (immemor secundi aduentus) regnaturum: ꝛ auiditate fęminea pręsentia cupit immemor futurorum.

¶ Dicut. Bonuꝫ desiderium: sed incõsiderata petitio. Et ideo non voluntas non propositum culpatur: sed ignoãtia etsi impetrare non debet simplicitas: non meretur cõfundi.

¶ Nescitis. Qui sedem glorię petitis vel quęritis quã nõdum meruistis delectat culmen honoris quos nondum exercuit via laboris.

¶ Potestis. Et hoc sciebat q̃ eius passionem poterant imitari. Sed hoc dicit vt eo interrogante ꝛ illis respondentibꝫ omnes audiamus q̃ nemo potest cum christo regnare nisi passionẽ eius sit imitatus.

¶ Calicem quidem. Ut iacobꝫ ab herode truncatus ꝛ iohannes in feruentis olei dolio missus ꝛ in pathmos relegatus anio ñ defuit martirio

¶ Non est me. Hoc est regnũ celoꝝ non est dantis sed accipientis. Non enim personaꝝ acceptio est apud deũ. Sed quicũq̃ dignus est accipit q̃ nõ paratũ ꝓsonę est sed vitę. Si itaq̃ tales estis qui ꝓsequamini quod victoribꝫ pater parauit: accipietis. Uel non est meũ dare superbis quod adhuc estis: sed alijs quibꝫ paratũ est. Ergo ꝛ vos nolite esse quod

estis: sed estote alij· id est· humiliamini qui iam vultis exaltari· z est paratum vobis.

¶ Et au. Vt illi carnaliter petierunt esse super omnes: sic z isti carnaliter contristati sunt esse aliquem ante se.

¶ Scitis. Acsi dicat. Vos more sclarium petitis· per prelationē venire vultq ad requiem vel regni possessionē.

¶ Scitis q2 prin· gētium. Humilis z mitis magister nec immodicę cupiditatis duos arguit· nec· x· indignationis z liuoris: sed conuenienti exēplo docet eos frustra īmoderata ḡsisse· ant istos super eorum desiderio dolusse· cum ad summa: non potentia sed humilitate veniatur.

¶ Egredientibus Mystice. Xp̄o de p̄ntis vitę defectu ad celos redeunte· et omnib electis iam cęlum cum eo ingrediētibus cępit uterq3 populus diu perfidia cęcus spem salutis z illuminationis habere visum· z desiderāter querere.

¶ Nisi ab hierusalem discēdisset ī hiericho: populus vsq3 hodie in tenebris sederet. Sed ideo descendit vt multos secum traheret.

¶ Ecce duo cęci De istis vnum commemorat marcus: q2 fuerat in illa ciuitate famosissimus qui ex magna felicitate eiectus notissimę erat misericę. Cęcus nempe z mendicus vnde z nomen eius memorat et nomen patris ei⁹ bar thimeus thymęi filij⁹ quod in alijs non facile occurrit· nisi ī yairo qui z in illo loco nobilis fuit. Famositas autem illuminati magnam famam miraculo comparauit.

¶ Veniēs hiericho vnū illuīat qđ lucas ait· q2 morti ꝓpinq̄ns lumē euāgelij p̄dicauit iudeis· exiēs duos q2 p⁹ resurrōz iudeis z gētib· de q̄b marcus vnū ponit qui gētib scribit

¶ Et ste. Jhe. Transiens audit: stans illuminat: quia per humanitatem misertus· per verbi eternitatem (quę non mouetur) lumen reddit.

¶ Quia cęci sequi non poterant: stat z iubet vocari· ne turba prohibeat

¶ Et cum appropiquasset Hic prętermittit matthęus ea quę facta sunt antęꝫ intraret hier· quę alij prolixius tractant.

¶ Et cum appropinquasset· Dns spualiter hierusalem appropinquauit quando incarnatus· ecclesiam in qua est visio pacis visitauit· quā per cōfessionem sibi reconciliauit. Bethphage enim domus buccę dicitur.

¶ Bethp. Bethphage erat vicus sacerdotū in monte o· ī c⁹ mōtis latere ē ciuitas bethania. Bethphage domus buccę bethania dom⁹ obedientię· has dns pergens hierlm sua presentia sublimat: quia multos ante passionem docendo donis pię professionis z obedientię impleuit. Sitę autem sunt illę ciuitates in monte oliuaruꝫ· i· in christo dño a quo unctio et lux oīb venit. Vñ non p̄ot ciuitas abscondi super montez posita.

¶ Ad mōtem ꝛc Ad sublimitatē misericordię respiciens. Oleos misericordia interpretatur.

¶ Olei natura lucis ministra est· z labor et dolor solamen· et excellit ceteris liquoribus.

¶ Misit. Quia lucernam quaz accepit non vult sub modio abscondi.

¶ Duos d· Duo propter sciam veritatis z mundiciam operis· z sacm geminę dilectōnis p̄dicaturi Quidā dicunt hos duos petrū z philippum· qui primū gentiles ad christū adduxerunt· philippus samariā quā asinā interpretātur· petr⁹ corneliū quasi samarię pullum.

¶ Et pullū· Pull⁹ est populus gentiū cui nullus doctorum frenum correctionis imposuit liber z lasciuus· qui z ipse vinculis peccatoꝝ irretitus erat· omnes enim peccauerunt et egerunt gratia dei. Alij de solo pullo· matthęus qui hebręis scribit· z de asina dicit· docēs non desperari salutē hebręis si pęniteant:

¶ Marcus dicit pullum ante ianuam in bivio inuentum. Janua christus extra qm populus gentium stabat ligatus· non in vna via fidei· sed in diuersis erroribus.

¶ Dicite fi· syō· Filia sy· est hierusalē sita in monte syon. Mystice:

a patre meo. Et audientes decez
† ſ Non matri quaz ipſi miserant ad grandia petenda· ignorantes mensuram suam immodica cupiditate exarserunt
indignati sunt † de duobus fratribus. Jhesus autez vocauit eos ad se: et ait. Scitis q2 principes gentium dominantur eoꝝ: z qui maiores sunt potestatē exercent in eos: Non ita erit inter vos.
ſ Cum econtra ad summā virtutum veniatur· non imperando sed ministrando
Sed quicūq3 voluerit inter vos
ſ Non primatū ambiēdo: sed humiliter deuitando
maior esse: sit vester minister. Et quicunq3 voluerit inter vos primus fieri: sit vester seruꝰ. Sicut
ſ Exēplū ponit ut si verbis non credunt erubescant ad opera·
filius hominis non venit ministrari ſz ministrare: z dare animā suam redemptionez pro † multis
ſ Non tm̄ predicando vel miraculis admonendo: sed animā quam pro nobis accepit impendendo.
† ſ Non omnibus sed predestinatis
ſ Post resurrectionem gentes credūt in eum
† ſ Luna· z significat defectum nostre mortalitatis.
Et egrediētibus illis ab † hiericho secutę sunt eum turbę multę. Et
† ſ vterq3 populus sine christo cecus·
† ſ Jam voto christum cognoscere cupientes aduentus ei⁹ preconia audierunt
ecce duo † cęci † sedentes secus viā audierunt q2 Jhesus transiret et
ſ Magno desiderio illuminari postulauerunt confessi dauid filium· † ſ Quem deum credimus filium hominis factum
clamauerunt dicentes: † Domine
† ſ Carnalia desideria vel persecutōnes obstabant·
miserere nostri fili dauid † Turba autem increpabat eos vt tacerēt
ſ Orando· pulsando insistebant: donec strepitū turbe vincerent.
At illi magis clamabant dicētes
ſ quia fides incarnationis temporalis ad eterna intelligenda nos preparat
Domie miserere nostri fili dauid

ſ transeunte Jhesu ceci admoniti sunt ut illuminentur· z a stante illuminati sunt
Et stetit Jhesus z vocauit eos.
ſ Non ignorat sed audire vult confessionem qui nouerat intentionem.
z ait. Quid vultis vt faciā vobis:
Dicunt illi· Domine: vt aperiantur oculi nostri. Misertus autem
ſ ſ Oculos tangit qui radijs sue lucis conscientiam illustrat.
ſ fide.
eoꝝ Jhesus † tetigit oculos eoꝝ· z confestim viderunt et
ſ Imitatione.
secuti sunt eum.

¶ C .XXI.

ſ Salute data credentibus ingredi cupit pacis vrbem z visionis dei.

Et cū appropinquasset hierosolimis· et venisset † bethphage ad
ſ Mons oliueti significat ecclesiam· vel celsitudinem dominice dilectionis
† ſ Quando misericordie recordatus est.
montem oliueti: † tunc Jhesus
ſ duos predicatoꝝ ordines· alter in gentes· alter in circuncisionem ſ q2 lucernā quam accendit non vult sub modio poni.
misit duos discipulos dicēs eis:
ſ Penetrate barbara z indocta mundi latera quasi cōtraposita castelli menia.
Ite in castellum qđ contra vos
† ſ Judeos legis iugo domitos sed tamē peccatis irretitos·
est· z statim inuenietis † asinam alligatam z pullum cum ea: † soluite
† ſ a peccatis ſ quecūq3 solueritis soluta erūt
z adducite michi. Et si q̄s vobis
ſ Obedientiam eoꝝ denegare voluerit.
† ſ Non desistatis predicando
ſ domi
aliquid dixerit: † dicite quia dns
nus simpliciter omnium rerum: cui seruire dz omnis creatura.
ſ vel do
his opus habet· z confestim dimini seruitio mācipandos
mittet eos. Hoc autem factū est vt adimpleretur quod dictuz est
ſ Zachariam. ſ predicatores.
p. pphetā dicentē: Dicite filię syō

hebręis si pęniteant:

¶ Et cum appropiquasset Hic prętermittit matthęus ea quę facta

Ecclesia ptinens ad supnã hierusalez quę est mater omniũ nrm cuius nõ minima pars tunc erat in populo israel.

¶ Rex. Ne dicatis·non habemus regem nisi cęsa·tibi:si credis· contra te:si non credis.

¶ Super asinam et pul. Non ad litterã super vtrũqꝫ sedit. Sed in precordijs vtriusqꝫ populi.

¶ Potuit dñs super vtrunqꝫ ascendere·descendens de vno z ascendẽs super alium.

¶ Et adduxerũt Sic z apostoli mundum virtute xpi a potestate dyaboli soluerunt·et imposuerunt vestimenta super eũ. Sed cętera turba·i· iudei vestimenta·id est·legis mãdata sternunt·quę a christianis erant pculcãda· in via·i· in christo.

¶ Super eos u. Vestes apostolorũ sunt pcepta diuina z grã spũalis quibus turpitudo carnis nostrę tegit. His prius nudi populi·sed modo per apostolos ornati christũ hñt sessorem. Minor turba ñ ponit vestes super asinã sed in via·nec vbi offendat·qz scit mrẽs carnez exuentes simplicioribꝫ viã per exẽplũ suo sanguine parant. Mox· Item Jhs asellũ insidens hierlm tendit:non solum qñ cuiusqꝫ fidel animã regẽs ad pacis intimę visionẽ ducit sed etiã cum scę eccle się vniuersaliter pręsidet·z eam in supnę pacis vsideriũ accẽdit. Multi sternũt vestimẽta sua in via qz corpora sua domant vt ei iter ad mentem parent· vel exempla bona sequentibꝫ pbeant.

¶ Ramos de ꝛc Ramos vel frondes cedunt·quia verba z sententias de libris patrum excerpunt vel exempla.

¶ Osanna. Hiez·Osy·i·salua·saluifica·anna interiectio depręcanti quasi salua obsecro.

¶ Osanna totum hebraicũ est:z significat q aduentus xpi salus mundi sit. Vnde sequitur. benedictus.

¶ Osanna;i·salua. In excelsis:quia aduentus christi·non tm hominuz sed totius mundi salus est·terrena coniungens cęlestibꝫ·vt in noie Jhu o·g·f·c·t·z inf·

¶ In excelsis:qz z angelorz salus quorz numerz implet.

¶ Cum intrasset. Frequenter ingressus est ciuitatem hierusalem·sed non cuz bis laudibꝫ·non rex vocatur·quod semper fugerat nisi modo cũ ascendit passurus. Quod ideo factum est vt amplius illorz aduersum se excitaret inuidiam:qz iam tempus passionis instabat.

¶ Intrauit ꝛc. Ingressus vrbem primo templum adijt·dans formaz religionis:vt quoquo imus primo domũ orationis(si ibi est) adeam9·et per orationes deo commendati·sic ad agenda negotia recedemus. Appropinquante passionis tempore appropinquauit Jhesus loco vbi posset inueniri ostendens se non inuitum pati. Hic introitus in hierusalem factus est ante dies paschę·in quo passio pclenda erat·dicit enim iohes q ante fer diem paschę venit bethaniã vbi cęna facta a sorore lazari oleo punctus est·z in crastino asino insidens·obuiante turba cũ palmis venit hierlm. Ecce quantũ pcenit veteri vmbrę. Ibi dñ·x·die mensis primi tollat vnus quisqꝫ agnũ·i·domi introducat·z seruet vsqꝫ ad·xiiij·diẽ qua immolabitur ad vesperã·z dñs x·die ei9 mensis·i·añ v·diem paschę·ciuitatẽ in q passurus erat intrauit·certã prestolãs horã immolationis·et·xiiij·die ad vesperã pbensus et ligatus sacra victimatoꝭ inchoauit.

¶ Et ecce rex tuus venit tibi mansue
¶ Ecce mãsuetudo ¶ Non in curru uel equo superbie uel belli:sed in asina pacis qz in bũilibus z quietis requiescit.
tus sedẽs super asinam z pullum
¶ qz exemplo iudeorz gentilis populus credidit † ¶ Christi virtus·qui cor illius domini ad dãdum animal parauit.
filiũ subiugalis. † Euntes aũt di
¶ Ministerium apostolorum.
scipuli fecerũt sicut pręcepit illis
Jhesus·z adduxerũt asinã z pullum·z imposuerũt super eos ve
¶ Nota fidem z mores. ¶ Non ad litteram sed per vtrumqꝫ sedit:sed in precordiis utriusqꝫ populi.
stimẽta sua·z euz desup sedere fe
¶ Id est.iudei.
cerunt. Plurima aũt turba stra
¶ Simplicibus in exemplum viuendi propo nunt. ¶ ut illeso pede pullus incederet
¶ Id est·legis mandata sternunt
¶ fidẽ z mores
uerunt vestimẽta sua in via. Alii
¶ uel frondes·
autez cedebant ramos de arbori
† ¶ primitiui patres·z eorz sequaces. cũ magno affectu·fatebantur· qz salus ascribenda est homini a verbo dei assumpto·
bus z sternebant in via. † Turbę
aũt quę pręcedebant z quę sequebantur clamabant dicentes: O
¶ vel scõm hieronimũ·osi interiectio.anna salua·i·o domine salua·
¶ salus·
† ¶ Et tu a peccato immunis·qui prius in forma serui tandem apparituras es in gloria dñi
sanna filio dauid † bñdictus qui
† ¶ vnde z ipse veni in nomine patris mei.
† ¶ qui prius redimes ab inferis
venit in † nomie domini † osanna
¶ alias in altissimis ¶ Cum tanta turba
in excellis. Et cum intrasset hie
† ¶ Mirans frequẽtiam nesciens veritatem·
rosolimam † commota est vniuer
sa ciuitas dicens: Quis est hic:
¶ A minoribus incipit confessio ut ad maiores perueniat † ¶ Sicut z moyses eum prophetã dixit.
Populi aũt dicebãt: † Hic ẽ ihe
sus propheta a nazareth galylee
Et intrauit Jhesus in templum
¶ Ardore spũs pcitatus.
dei: z eiiciebat omnes vendẽtes
† ¶ Altaria dei sic vocat propter auaritiam sacerdotum·
z ementes in templo·z † mensas
numulariorz·z cathedras vendẽ
¶ grãm sanctispũs ut ordines ꝛc.
tiũ columbas euertit·z dicit eis.
¶ vnde aug9. Nemo in oratorio aliquid agat nisi ad quod factuz est·vnde z nomen habet
Scriptũ est: Domus mea dom9
orationis vocabit·vos autẽ feci
stis illaz spelucã latronũ. Et ac
† ¶ Calumniatoribus uirtutis potẽtiam ostendit ut in his facta corporaliter·melius fiant in illis spũaliter † ¶ testes uocis puerorum
cesserunt † ad euz † cęci z claudi in
templo·z sanauit eos. Uidentes
aũt principes sacerdotũ z scribę
mirabilia quę fecit.et pueros in
templo clamantes z dicentes: O
† ¶ non ausi manummittere.opera calumniabantur z testimonium populi.
sanna filio dauid † indignati sunt
¶ Quasi ascribis tibi hec esse ictipta de te.
z dixerũt ei: Audis † qd isti dicũt:
† ¶ perfidis ptemptoribus
Jhesus autem dixit † eis. Utiqꝫ:
Nunqꝫ legistis qz ex ore infantiũ
† ¶ perfectio laudis ẽ fieri ab indoctis in quibus sola veritas operatur non ingeniũ hois.
et lactentium † perfecisti laudez:

¶ Et eiiciebat. Aug· Eiecerat z añ alia vice qñ iobs solus dicit. Sz de hac vltima electione dicũt z alij.

¶ Mensas nummulariorũ Quia de oibꝫ partibꝫ ad tẽplũ venebãt: vendebãt sacerdotes:nõ hñtibꝫ oia anialia·etiã colũbas quas pauperes offerunt: vt vendita postea reciperẽt oblatões. Sed quia aliq nichil hẽbãt vñ emerẽt:posuerũt nummularios qui mutuo darent·z qz lex vetat vsurã pro ea varias spes·id est·poma· vuas et huiuscemodi accipiebant·hos eiecit. Sic z mystice q̃tidie de ecclesia eiicit. Et habet vni9 criminis reos vendentes z ementes ecclesiastica officia.

¶ Et cathedras uen· Que mgrõrz sunt. Id est·sacerdotiũ eorz destruit q̃ de impositõe manus p quã spũssanctus datꝰ pręciũ accipiũt. Hic est q hęresis symõis damnatur. Ad litteram autẽ absurdum est dicere institores columbarz in cathedris sedere.

¶ Latronũ ꝛc. Latro est qui luc̃ sectatur qui z nõ dantes corporaliter persequitur·z dãtes necat spũaliter z dum lesionẽ proximi cogitat quasi latro sedet in spelũca.

¶ Et accesserũt. Mystice simplices peccatores ad se per penitentiaz accedentes·prius cęcos in cognitione z claudos in operatõne illuminando et in viam rectitudinis dirigendo quotidie sanat.

¶ Mirabilia quę fecit. Vt flagello vnius z vilis tot eiici·mensas subuerti·quo nichil mirabilius egit· Igneum et sidereum aliquid radiat ex eius oculis·lucet in facie maiestas deitatis.

¶ Dixit eis ꝛc. Non patet calumnię·non ait bene faciunt vel male vel ętati parcite:sed temperat·z se tacente verba puerorum testimonio scripturę confirmat.

¶ Infantium et lacten· Testes miraculorum christi infantes dicuntur·non ętate sed simplicitate. Lactentes quasi lacte·id est·miraculorum suauitate delectati·quę dicuntur lac·panis vero doctrina perfecta

¶ Abiit foras. Quia paup. nullicꝫ adulatus. nullum in tãta vꝛbe inuenit hospitem: sed apud lazarꝫ receptus est.

¶ Fici arborez. Sicut multa dixit ī parabolis: ita z fecit. Cur enim in ficu fructum quereret: cuius tempus nondum esse quilibet sciꝛz. z ob id ęternę sterilitati dãnaret nisi qꝛ plebem quam docebat ꝓbo terꝛuit ꝟ facto: ne. qs hñs folia. i. ꝓba iusticię sine fructu operum mereatur excidi

¶ Folia. Traditiones phariseoꝝ sine fructu veritatis. Vñ ali⁹ euãgelista. ñdũ erat tps saluatõnis isrł. eo q ꝑpls gẽtiũ nondũ subintrasset. vel qꝛ ꝑterijt tps fidei cũ spret⁹ ad gẽtes transijt.

¶ Nunqꝫ fruc. Non facit iniuriam creatoꝛ possidenti. si creatura sua ad arbitriũ suũ vtitur. z ad vtilitatẽ alioꝝ

¶ Et uidentes. Passurus dñs z scã dalũ crucis portatur⁹ discipl'oꝝ aníos debuit signi anticipatõne ligre. Vñ z mirabant q ficus aruit. Potuit eadẽ ꝓtute inimicos siccare. nisi ꝑ pacãz eoꝝ expectasset salutem.

¶ Fidem et nõ he. Perfectã fidem hz q̃ ꝑ dilectõnẽ operat. ꝟ põt mõtes trãsferre. Alij de pcõ veniã obtinẽt: si ipsi alijs dimittunt.

¶ Mysti. Per ꝓdicatõez apl'oꝝ dñs qui ẽ mõs. a iudeis ẽ ablat⁹ z in mare gentiũ missus.

¶ Exclusionẽ suam de electis: ãpli⁹ sequiẽdo vindicat in reprob

¶ Accipietis ꝛc. Etsi differat ad tps opportunũ. si ñ his q̃ bus petit. tñ q̃ digne petunt.

¶ Interrogo ꝛc Poterat aperte ꝓfitare eos: sz ideo interrogat vt suo vel silẽtio vel sñia dãnent. z in qua ptãte ꝟ facit

ſ Incredulis z contradicentibus.
Et relictis illis abiit foras extra
† ſ In domum obedientie vocationem gentiũ prefigurans. ‡ ſ vsq; ad consummationem seculi.
ciuitatem † in bethaniam ‡ ibiq;
manſit et docebat eos de regno
ſ More studiosi operatoris qui mane surgit.
dei. Mane autem reuertens in
† ſ pro veritate carnis. uel salutẽ credentium
ciuitatem † esuriit. z videns fici ar
ſ Synagogam ſ non in via spũs: sed lrẽ
borem vnam secus viam venit
ſ Immobilem sine pedibus euangelii
ad eam. z nichil inuenit in ea nisi
ſ Id ẽ. eloquia legis z prophetaꝝ.
folia tantũ. z ait illi: Nunquã ex
ſ tali. ſ damnanda.
te fructus nascatur in sempiternũ
ſ folia. z truncus aruit. sola radix viuit que in fine mundi pullulabit.
z arefacta est continuo ficulnea.
Et videntes discipuli mirati sunt
ſ Quãdo maledicta est.
dicentes: Quomodo continuo
aruit: Respondens autem Jhe
sus ait eis: Amẽ dico vobis si habueritis † fidem ‡ z non hesitaueri
† ſ que non frangatur aduersis. ‡ ſ ros accepturos quod petitis.
tis nõ solum de ficulnea facietis
ſ Et ad lrãm quando ratio exigit tam in multis factum est. uel superbo dyabolo.
sed z si monti huic dixeritis tol
ſ de predestinatis. ſ In turbulentos infideles † ſ que ad salutem perunent
lere z iactare in mare. fiet † Et om
nia quecunq; petieritis in oratio
ſ Non hesitantes.
ne credentes accipietis. Et cum
† ſ quasi si diceret se christum: arrogantem z superbum z sacrilegum inuaderent.
venisset in templum † accesserunt
ad eum docentem principes sacerdotum z seniores populi dicẽ
ſ Quasi non deus sed beelzebub ut supra
tes: In qua potestate hęc facis:
ſ filium dei negant quem non suis sed alienis viribus operari putant.
et quis tibi dedit hanc potestatẽ: Respondens autem Jhesus
dixit eis. Interrogo vos et ego
vnum sermonem. Quem si dixeritis michi: z ego dicaz vobis in
qua potestate hęc facio. Baptis
ſ dicite michi. ſ ex
mus Johannis vnde erat. e cęlo
ſ statuto dei.
ſ An fictione hominum.
an ex hominibus: Et illi cogitabãt
inter se dicentes: Si dixerimus
e cęlo: dicet nobis. Quare ergo

† ſ Qui dixit. ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. ſ Qui michi testimoniũ phi buit z in qua potestate hec facio demõstrauit.
non creditis † illi: Si autẽ dixe
† ſ ment lapidationem: sed magis veritatis confessionem.
rimus ex hominibus: † timemus
turbaz. Omnes enim hẽbant io
ſ Cuius baptisma susceperant.
hannem sicut prophetam. Et re
spondentes Jhesu dixerunt. ne
† ſ Non. ego dico vobis qꝛ non vultis fateri quod utiqz scitis.
scimus. Ait illis z ipse. † Nec ego
dicã vobis in qua potestate hęc
facio. Quid autem vobis videt.
ſ Deus qui paterne diligit omẽs quos creauit.
Homo quidam habebat duos
ſ populos. † ſ gentilẽ qui ab noe ſ qꝛ prius fuit gentilis q̃ iudeus ſ Non in
filios z accedens † ad primum di
auribus sed dans intellectum in sensibus.
† ſ In tpe huius seculi ‡ ſ Quod tibi nõ vis alii ne feceris
xit. Fili. vade † hodie ‡ operare in
† ſ Superbe cum bonum reliquit z malus elegit.
vineam meam. † Ille autez respõ
† ſ hic libez arbitrium ſ In aduentu christi.
dens ait: † Nolo. Postea autem
† ſ Sermonis cõtumaciam labore correxit
pęnitentia motus † abiit in vineã
ſ Iudeum qui ab abraham
z accedens ad alterum dixit simi
ſ Moysi ſ om
liter. At ille respõdens ait: eo do
nia quecunq; dixeris faciemus.
† ſ qꝛ filium extra vineam interfecit.
mine. z nõ † iuit. Quis ex duobus
† ſ ut suo iudicio damnentur
fecit voluntatem patris: † Dicũt
ei primus. Dicit illis Jhesus:
ſ ut mattheus
Amen dico vobis qꝛ publicani z
ſ ut maria. ſ In celo uel eccia
meretrices p̃cedũt vos in regno
ſ Quare
dei. Venit enim ad vos Johan
ſ predicata. i. christo vel preceptis dei.
nes in via iusticię. z non credidistis ei. Publicani autez z mere
trices crediderunt ei. Vos autez
ſ viam iusticie quam predicauit
videntes nec pęnitentiam habu
ſ Saltem post completam eius prophetiã.
istis postea vt crederetis ei. Aliã
ſ vbi mortem suam eis improperaut
ſ vel locutus est.
parabolam audite. Homo erat
ſ dominus sabbaoth.
paterfamilias qui plantauit vine
† ſ communitionem. sz terrã promissionis.
ſ Murum urbis. uel angeloꝝ custodiã. uel beliceoꝝ uiroꝝ ut dauid z machabeoꝝ
am z † sepem circundedit ei. et fo
ſ Imposuit ei tormenta legalia per que cogeretur ad bene uiuendum.
dit in ea torcular. z edificauit tur
ſ templz. ſ Qui supra operarii in uinea.
rim. z locauit eam agricolis. et

ꝑgnoscãt ꝑ se. scõm illud. Deus ꝑterz dẽtes eoꝝ in ore ipsoꝝ.

¶ Nec ego dico uobis. Duabꝫ de causis occultat veritas. vel qꝛ nõ sunt capaces auditores. vñ Habeo multa vobis dẽ: sz ñ potestis portare modo. Vel qa sunt ꝓtẽptores. Vñ Nolite scñ dare canibus.

¶ Homo quidam. Facta sacerdotibꝫ cauta mñsone: statiñ infert pabolã q̃ z illos impietatis arguat. z ad gẽtes regnũ dei trãsferendum doceat.

¶ Ut simplr ꝟ pabola est ñ de gẽtibꝫ z de iudeis: sz de peccatoribꝫ z iustis. vt p⁹ ea dñs disserit. Amẽ dico vobis qꝛ publicani z meretrices p̃cedũt vos in regno dei

¶ Uade hodie et o. Exquo hõ ꝓditus est legẽ habuit. Nõ tibi nõ vis fieri alij ne feceris.

¶ Dicunt ei primus. In quibusdã codicibꝫ bẽtur ꝑ pm⁹ nouissimus. Intelligunt enĩ veritatẽ: sed tergiuersando vl' subterfugiẽdo nolũt dicẽ qđ sẽtiũt. vt z de baptismo Johannis.

¶ Johannes in uia. Jobem iudei ꝓtẽentes: nec viã iusticię ꝑplxendẽt. nec de opibꝫ mal' pnĩam egerunt.

¶ Uos aũt. Bre. Quia apte nolebãt rñdere sapię: in parabolis capiuntur.

¶ Uineam. De qua ysaias. Vinea dñi sabaoth domus israel est

¶ Fodit. In fossione timoꝛ notatur. qꝛ pcepta illa legalia non amoꝛe sed timoꝛe seruabant.

¶ Tempus fruc. Bene tempus fructuum non fructus: quia nullus fuit in illo contumaci populo.

¶ Nouissime aũt. Vide patris familias patientiaz · qui expectat ad penitentiam.

¶ Verebuntur. Quasi faciaz quod meũ est: ipsi videant quod suuz est.

¶ Hic est heres Datet principes sacerdotum non per ignorantiam sed p inuidiam occidisse ihesum: cum scirent eum esse cui dicitur · Postula a me z d·t·g·h·t · Vnde z consulẽtes sibi aiebant · si dimittimus eum sic ꝛc.

¶ Et habebimus hę. Hereditas christi quã resurgens possedit: eccia ẽ quã moliebantur ꝓripere iudei · dum fide eius extincta iusticiam q̃ ex lege est · gẽtibꝫ persuadere conabantur.

¶ Et eiecerunt ex. Marcus mutat hunc ordinẽ dicens: Occiderunt z eiecerũt extra vineã · quasi vile cadauer. In quo notat pertinaciã · qz occiso domino z resuscitato: a suis finibꝫ eum excluserunt z gẽtibꝫ miserunt.

¶ Quid f. Hiez. Alij videtes ꝓtra se dictũ · dixerunt · f. hinc absit cũ etiã ꝑ marcũ dñs a se dixisset malos m·p·z u·s·l·a·a·q·r·e·f.t.s.

¶ Mysti. Cuiꝫ vinea locatur colenda: cum mysterium baptismi dat · quod operando exerceat. Mittitur seruꝰ vnus et alter · cum lex psalmus ꝓphęta legitur · quoruz monitu bene operetur. Sz missus ceditur · ejcit · cũ sermo ꝓtenitur · vel (qđ peius est) blasphematur. Hęredẽ quãtuz ad se occidit. qui filium dei ꝓculcauerit · et spiritui gratię contumeliã fecerit. Perdito malo: vinea alij dat · cum domum grẽ quod superbꝫ perdit humilis accipit.

¶ Lapidẽ quem. Qz vinea alijs locabitur: affirmat ꝓphętico exemplo. Lapidem · id est · christum cuiꝰ fidem z iusticiam contempserunt.

¶ Edificantes. Qui de subdita plebe quasi deo domum struere videbantur.

¶ Et qui ceciderit ꝛc. Qui credit: z tamẽ peccat · cadit super illum lapidem z non conteritur: sed constringitur · quia per patientiam ad salutem reseruatur. Sed cui lapis irruit · id est · qui negat · penitus conteritur: vt nec testa remaneat. Vel cadit super eum qui modo contemnit · z inimicis afficit: nec dum penitus interijt: sed quassatur vt non ambulet rectus. Cadit super illuz lapis: quãdo veniens in iudicio opprimit · cum dicit. Ite in ignem eternum.

¶ Et querentes eum ꝛc. Quasi mẽtientem interficere q̃runt: in quo vera probantur · quę dixerat. Ipse est enim hęres. illi praui coloni · qui solo humano terrore retardantur: donec veniret hora eius.

¶ Mysti. Principes z scribe querunt manuz mittere in ihesum · nec audent timore: cum quilibet solo nomine frater · fidei z pacis veritatẽ (quã non diligit) propter bonos cohabitantes vel erubescit · vel timet impugnare · qui tamẽ (sicut de stultissima auium strutione dominꝰ ait) cum tpus venerit in altum alas erigit · quia persequendo ecclesiam ꝙuasi deum cruci addicere · z ostũ tui gaudebit habere.

¶ Simile factũ est regnuz cęloz hoi deo pã. ꝑ incarnationis mysterũ ecclesiam filio copulauit.

¶ Congregatio iustorum.
¶ Presens ecclesia.

¶ Vbi de persecutõe apostolorum arguit.

Simile factũ est regnuz cęloz hoi

regi qui fecit nuptias filio suo et

ꝓ ꝑuꝰ prophetas prenũcios incarnatõis

misit seruos suos vocare † inuita

† ꝙ id est · credere

tos ad nuptias z nolebant veni

† ꝙ Apostolos qui asserũt factũ · vnde hic ꝛprandium paratu est · i · mysterũ incarnationis impletum.

re. Iterum misit † alios seruos di

† ꝙ doctrinã iusticie z mensam scripturaz ex omnibus prophetis ordinauit. ꝙ Introitus regni apertus in fide męe incarnationis qui ante fuerat clausus.

cẽs: dicite invitatis · ecce † prãdiũ

meũ paraui · tauri mei z altilia occi

† ꝙ fide ceteris concordando ·

sa · z omnia parata † venite ad nu

† ꝙ Salutis sue preconium

ptias. Illi autẽ † neglexerunt.

et abierunt alius in villam suam.

alius vero ad negociationẽ suã.

ꝙ a iudeis

eo vobis qz auferetur a vobis re

ꝙ sacra scriptura ꝙ ut non sitis quod esse prelumebatis. ꝙ gentilibus.

gnum dei: z dabit genti facienti

ꝙ opa.

fructus eius. Et qui ceciderit sup

lapidẽ istũ ꝛfringet. Sup quez

vero ceciderit ꝛteret eũ. Et cũ audissent ꝓncipes sacerdotũ z pharisei parabolas eius: ꝛgnouerũt

ꝙ Illas parabolas.

q̃ de ipsis diceret. Et querentes

eum tenere timuerũt turbas · qm̃

sicut prophetã euz hẽbant. Et respondens Ihesus dixit iteruz in

ꝙ Obuians coꝛ prane cogitatõi de morte sua.

parabolis eis dicens.

C. XXII.

Similę factũ est regnuz cęloz hoi deo pã. ꝙ per incarnationis mysterũ ecclesiam filio copulauit. regi qui fecit nuptias filio suo et misit seruos suos vocare † inuitatos ad nuptias z nolebant veni † ꝙ Judeos quibꝰ in ꝑarchis hoc promiserat

† ꝙ id est · credere

re. Iterum misit † alios seruos di

† ꝙ Apostolos qui asserũt factũ · vnde hic ꝛprandium paratu est · i · mysterũ incarnationis impletum.

cẽs: dicite invitatis · ecce † prãdiũ

meũ paraui · tauri mei z altilia occi

† ꝙ fide ceteris concordando ·

sa · z omnia parata † venite ad nu

† ꝙ Salutis sue preconium

ptias. Illi autẽ † neglexerunt.

et abierunt alius in villam suam.

alius vero ad negociationẽ suã.

¶ Thauri. Quia prius prophętę · z post apostoli ab infidelibꝫ passi sunt · qui vobis mõ sunt in exemplum quid sit vobis credendũ. Venite fide · ceteris ꝛcordãdo.

¶ Thauri sunt patres veteris testamenti quibꝫ indulta est licentia inimicos q̃si cornu ferendi. Altilia ab alendo · i · pinguia interna caritate · nouitestamenti pręcones · contemplationis penna superna petentes. Occisa vel ab eo qđ fuerãt vel p mortẽ carnis iam in requie positi.

¶ Alius in uil. In villam ire · est terreno laboꝛi immoderate incũbere

Negociari vero terrenis lucris inhiare.

¶ Rex. Supra homo dum inuitabat et opera clementię agebat: nūc in vltiōe rex tm̄.

¶ Et missis. Missis exercitib⁹ i. angelis per quos iudiciū exercebit persequentes perdit et ciuitatez id est carnem in qua habitauerunt cū anima in gehenna. cremabit.

¶ Nuptię. Omne sacramentum incarnationis peractū est natiuitas et passio ꝛc

¶ Ad exitus ꝛc Actōnes sunt vię exitus defectus actionum. q; plerunq; facile peruertuntur quos in terrenis actibus p spera nulla comitantur.

¶ Ut uideret ꝛc Id est vt videri faciat iudicando meritа et discernat.

¶ Non uestitum Confutatis autem phariseis supponit ñ omnes qui sunt in ecclesia esse dignos regno nec optant sui.

¶ Amice. Amicus quia ad nuptias inuitatus. Quomodo impudentię arguit.

¶ Ligatis p. et ma. Ligantur pena qui hic a malo noluerunt ligari. id est cohiberi.

¶ Manus quę nō extensę ad elemosinam. Pedes tardi ad bonum.

¶ Ibi singula membra pēnis subijcient. quę hic singulis vicijs seruierunt.

¶ Exteriores ꝛc Quia hic interiores habent tenebras cordis.

¶ Multi autē Repulso vno ī quo omne corpus malo exprimitur: generalis sententia infertur. Multi autē sunt vocati. Quasi. si de vno dixi: de multis est intelligendum

¶ Cum herodianis. Tanq; ignotis: vt facilius deciperent. Quia timebant turbas. q; per se non audent: pręsidis manibus attemptant.

¶ Cum herodianis. id est militib⁹ herodis. Sub cęsare augusto quādo

§ Alii non solum ptemnūt: sed et persequūtur.
† § de moribus discipuloꝝ dicit. qui supra in alia parabola de morte sua dixit.

Reliqui vero tenuerunt† seruos eius. et ptumelia affectos occiderūt

† § vocem sanguis † § tamē cum trāquillitate iudicans.

Rex aūt cū† audisset† iratus ē. Et § Romanis sub tyto et vespasiano.

missis exercitib⁹ suis perdidit homicidas illos et ciuitatem illoꝝ

† § Adhuc alios inuitat: q; sermo dei ꝛst alicui laborat: alibi requiescit.

§ Judeos interemit. § Hierusalem.

succendit. † Tunc ait seruis suis. Nuptię quidem paratę sunt: sed

§ iudei § per legez et prophetas.

qui inuitati erāt nō fuerāt digni.

† § vie sunt errores gentium. § Cuius

Ite ergo ad exit⁹† viarū. et quoscunq; condicionis § Ad

cunq; inueneritis vocate ad nuptias. Et egressi serui ei⁹ in† vias

fidem § doctrina † § Sectas gentium

§ Sicut ecclesia inter celum et infernum est. indiscrete malos et bonos colligit.

¶ congregauerunt oēs quos inuenerunt malos et bonos. et† impletę sunt nuptię discumbentium. In

† § Credidерunt quotquot preordinati erant ad uitam

§ Ad iudicium veniēs illuminabit pscientias

trauit autem rex vt videret discūbentes: et vidit ibi† hominem nō

§ In fide requiescētes.

† § Omēs qui in malo sunt vnum

§ Id est fidem habentem nō opera caritatis p quam dominꝰ ad sociande sibi ecclesie nuptias venit.

vestitum veste nuptiali. et ait illi: Amice. † quō huc intrasti nō hns

† § Impudētie arguit § per fidem nō per operationem.

§ noui hominis sed veteris § Quia non locꝰ negandi ibi est.

vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius et manibus

§ Liganē pena qui ligati fuerunt culpa a bonis operibus

† § Inferni: q; hic interiores hābēt tenebras

mittite eum in tenebras† exteriores. ibi erit† fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vocati

† § oculoꝝ in uanis uagoꝝ § Qui de eadem citate gauisi sunt.

§ Ad nuptias

§ Ad regnum.

pauci vero electi. Tunc abeūtes

§ ut aliquid quasi eo ignorāte extorquerent ab eo in quo argui posset.

pharisei consilium inierunt vt caperent eū i sermone. Et mittunt

§ Quasi minus notos a quibus minus caueret. et reprehensi minꝰ erubescerēt.

† § eo tempore herodes erat hierosolimis

ei discipulos suos cum† herodianis dicentes: † Magister scimus

§ Quasi laudatus mysterium sui cordis simpliciter eis aperiat eosq; uelit hē discipulos.

qꝫ verax es. et viam dei in veritate doces. et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis

§ Non times prelatam pdonam

§ Indiscrete dicis veritatem maioribus et minoribus.

quid tibi videtur: Licet censum dari cęsari an non? Cognita autē

§ dolositate § Non scōm verba eorum blande: sed scōm cōscientias eoꝝ aspere.

malitia eorū. ait. Quid me temptatis† hypocrite? Ostendite michi† numisma censūs. Et

† § Quia aliud ē in corde et aliud simulāt ore

† § denarium qui pro censu soluitur: qui et habet imaginez cesaris. qui pro decem numis computabatur.

† § genus numi quod pro decem numis computabatur.

illi obtulerunt ei† denarium. Et ait illis Jhesus. † Cuius est imago hęc et superscriptio? Dicūt ei.

† § Satis patet q; non de ignorātia interogat sed ut ad uerba eoꝝ competēter respōdeat

§ tyberii. prenigni augusti sub quo passus ē dominus:

cęsaris. Tunc ait illis. Reddite ergo quę sunt cęsaris cęsari. et quę sunt dei deo. Et audientes mirati sunt. et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad Jhesum sa

§ tributum. pecuniam

§ decimas. victimas § Qui credere debuerunt mirātur q; nō hēant temptādi locum.

§ infidelitatē reportātes

§ quo pharisei abierūt.

ducei qui dicunt non esse resurrectionem. et interrogauerunt eum dicentes. Magister: moyses dixit. si quis mortuus fuerit nō habens filium. vt ducat frater eius uxorem illius. et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septez fratres et primus uxore duxit. et defunctus est. et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. similiter secundus. et tercius usq; ad septimum. Nouissime autem omniū et mulier defuncta est. In resurrectione ergo† cuius

§ vel mortuus.

† § Opinabātur q; si resurgerēt q; ita tūc sicut nūc in hoc seculo viuerēt.

descriptio facta ē. iudea fcā ē tributaria Bis tributis ꝓpositꝰ est herodes antipatris filius alienigena et proselitus. rex iudeis ab augusto constitutus. Erat ergo sedition in populo alijs dicentib⁹ debere dari tributa pro securitate et quiete: cum romani pro omnibus militent. Phariseis contrarium nitentibus nō debere populum dei qui decimas soluit. et cętera. q; lex dicit humanis legib⁹ subiacere. Mittunt igitur phariseі si possent decipere.

¶ Non ē tibi cura ꝛc. Illuc prouocant vt deum magis timeat qꝫ cęsarem. Et ideo non debere solū tributa dicat: vt herodiani quasi autorem seditionis teneant.

¶ Hypocrite. Quia aliud sunt. et aliud simulāt.

¶ Reddite ergo ꝛc. Vel sicut cęsar exigit impressionem suę imaginis: sic et deus animaz suę sui vultus signatam.

¶ Saducei ꝛc. Due erant hereses in iudeis. Phariseorum: qui ꝓferebant iusticiā traditionū et obseruationū: et saducęoꝝ q; et ipsi vēdicabāt sibi quod nondū erāt. id est iusti. Saducei namq; iusti interꝓtantur qui resurrectionem corporum non credunt. et animas interire putāt cū corpore. Turpitudines fabulę fingunt q; deliramenti eos arguat qui resurrectiones asserunt. Potest autem fieri vt in gente eoꝝ hoc aliquando acciderit.

¶ Mystice. Hi omnes septem reprobi sunt. qui tota hac vita q; septem diebus est. steriles a bono opere sunt. quib⁹ misere mortuis. ad vltimum mūdana puer

satio q; sine fructu est. transibit.

¶ Erratis. Ideo q; nescitis scripturas. Vñ seq;. vt nesciāt virtutē dei

¶ In resurrectōe enim. Resurgēt quidē corpora q; possent nubere

et nubi·quod de his dicitur qui habent membra genitalia: sed alia ratione non nubent.

¶ De resurrecti one ꝛc. Hoc quidē de resurrectionis cō dicionib⁹ quęstioni propositę reddidit. De ipsa vero resurrectione contra infidelitatem eorum ita ait. De resurrectōne autez mortuoꝝ. Ita testimonium ponit· quod videtur ambiguum·vel non satis ad resurrectionis pertinet veritatem·quia illi prophetas (vbi aperta sunt testimonia) non recipiunt: sed tm̄ quinq; libros moysi. Et hic de resurrectōne·z alibi de diuinitate q̄dā cozā contemptoribꝫ inuenitur dominus dixisse:non vt daret sanctum canib⁹:z mitteret margaritas ante porcos:sed quia inter eos q̄ tēptabant erāt aliqui qui vtiliter audebant·quos pro alioꝝ immundicia negligi non oportebat.

¶ Non legistis. In moyse quē recipitis·alioquin posset apertiora de resurrectione testimonia prophetarum dare: sed prophetas saducęi ñ recipiunt.

¶ Deus abra·ꝛc Qui iaz mortui erāt quando hꝫ dicebat. ergo per hoc animas ꝓbat permanere p⁹ mortem·non enim diceretur deus non existentiuz. Et sic introducitur z corpoꝝ resurrectio q̄ cum animabus bona vel mala gesserunt.

¶ Deus abrabā. z ysaac·z iacob. Per hoc probat ęternitatem aiaꝝ·z statim infert non est deus mortuoꝝ sed viuentium. Vt cum probauerit aiaꝫ permanere post mortem: consequēter introduceret etiā corpoꝝ resurrectā q̄ cū animabus bona vel mala gesserunt.

¶ Silentiū. Nota venena inuidię supari posse: sz difficile ꝓḍescere.

¶ Conueneruut. Vt multitudine vincerent quē non poterāt ratōne

¶ In temptando ꝓueniunt qui in doctrina ꝓtrarij sunt.

¶ Jam confutati erāt in ostensione denarij·iam viderant etiā saducęos obmutescere: sz tam̄ maliuolentia z liuor nutrit impudentiam

¶ Temptans eum ꝛc. Marcus ait·q̄ ei sapiēter respōdēti dns dixerit·nō longe es a regno dei. Potuit enim fieri vt qui temptans venit

erit de septem vxoꝝ: Omnes enī habuerunt eā. Respondens aūt Jhesus ait illꝭ. Erratis·nescientes
§ Que resurrectionem asserunt † § Qua potest corpora suscitare.
scripturas neq; † virtutē dei. In
§ viri producēt
resurrectione enim neq; nubent
† § femine producentur. § Ecce ispūalis puer satio·i·sine labe corruptionis visione dei fruē tur qui ibi erunt.
neq; † nubentur: sed sunt sicut an
geli dei in cęlo. De resurrectione
† § In moyse quem recepistis
autem mortuoꝝ † non legistis qđ
dictum est a domino dicente vo·
bis. Ego sum deus abraham·et
deus ysaac·z deus iacob: Non
est deus mortuoꝝ sed viuentiū.
† § Simpliciter gradientes· miracula venerantes sequuntur doctrinam.
Et audientes † turbę mirabantur
in doctrina eius. Pharisęi autez
§ Sapienti responsione.
audientes q̄ silentium Jhesus
† § Non habentibus quid dicerent
imposuisset † saducęis· conuenerunt
† § Unus pro omnibus legis doctor. ut si uincat·omnes victores habeantur·uel si uīcitur solus erubescat.
in vnum· et interrogauit † vnus
§ non scire desiderās
ex eis legis doctor temptans eū
§ Cuius non vult esse discipulus
Magister quod est mandatum
§ Egregium.
magnum in lge: Ait illi Jhesus.
§ id est·diligere debes.
Diliges dominum deum tuū ex
§ Ex toto intellectu·ut nullum in confessiōe diuinitatis relinquas erroꝝ locum·
† § id est·voluntate ut nichil ei cōtrariū uelis.
toto corde tuo † z in tota aīa tua
§ i·in memoria nil remissēs quo minus de cō sentias.
z in tota mente tua· hoc est maxi
§ dignitate § Ordine·
mum z primum mandatum. Se
§ Etsi in executione sit primum. † § Non par.
§ Quia de dilectione.
cundum autem † simile est huic·
§ In proximo qō dei bonitate fcūs est
Diliges proximum tuum sicut te
§ Id est·tuam substātiam.
§ Id est·ad hec duo refertur totus decalogus·z monita prophetaꝝ ibi habēt finem.
ipsum. In his duobus manda
† § Pendet: qz illo fertur ubi habet finez
tis vniuersa lex † pēdet z prophe

§ Qui ad temptādum venerāt· occasionē dederunt sue confutationis
tę. Congregatis autem phariseis
interrogauit eos Jhesus dicēs:
Quid vobis videtur de christo:
§ scōm carnē § Non reprehēdunt q̄ danid filium dicūt: sed qz filiū dei esse non credunt.
cuius filius est: Dicūt ei· dauid
§ Si purus est homo.
Ait illꝭ. Quomodo ergo dauid
§ Non de corde suo sed in spiritu sancto·
§ Qui non ante eū scōm nos
in spiritu vocat euz dominum di
§ pater· § filio.
cens: Dixit dominus domino
§ nō ad horā
meo sede a dextris meis. Donec
§ Inobedientes § Subiciam ti
ponam inimicos tuos scabellum
bi volētes vel nolentes·
pedum tuoꝝ: Si ergo dauid vo
§ qō est scōm deitatem·
cat eum dominum: quomodo fi
§ Quod est scōm carnem.
lius eius est: Et nemo poterat ei
respondere verbum·neq; ausus
§ Quia confutati sunt verbis
§ Sed aperte comprehēsum
tradāt omane potestati·
fuit quisq; ex illa die eum amplius interrogare.

C. XXIII.

§ Ut confusio illoꝝ istis sit discipline·confutatur malus ut corrigatur bon⁹. quicquid facit malus propter bonos fit·

Hunc locut⁹ est Jhesus ad turbas z ad discipulos suos dicēs: Supra
§ doctrinā quā docuit moysen·
cathedram moysi sederunt scribę
† § propter cathedram: nō vitaz· § ad cathedram pertinētia·
z pharisęi. † Omia ergo quęcūq;
§ In corde· § In opere
dixerint vobis, seruate z facite.
§ doctrinam tenete nō mōtam.
Scōm opera vero eoꝝ nolite fa
§ Quia nō concordat uita cum doctrina
cere·Dicunt enī z non faciūt. Al
§ vndecunq; traditiones colligāt que conscientiam non leuāt: sed grauāt quas suis viribus implere non possunt·
ligāt enī onera grauia z importa
† § quasi ad hoc fortes sint·
bilia·z imponunt in † hūeros ho
† § Id est·nec in minimis perficiūt que sine gratia implenda docere presumunt·
minuz· † digito aūt suo nolunt ea

respōso dñico ꝓuersus sit. Vel tēptatio non est mala q̄si volētis dicere: sz cauta volētis ampli⁹ experiri ignotū.

¶ Diliges dominuz Ficta ꝓscīaz interrogātis dns prio responso percutit.

¶ Deus tuus vnus est. Non assumes nomē dei tui in uanum Obseruabis diē sabbi. Hęc tria ad dilectōnē dei ptinēt. Cuius cogites vnitatē·veritatem· voluntatem.

¶ Ex toto corde Integritas fidei et ꝑmix. In tota aīa pfcā obedientia exigit In tota mente: perseuerantia oñditur.

¶ In his duobus. Nā ideo due tabule leges date sunt in qbꝫ erāt x· ꝑcepta legi q̄ sunt decacordū psalteriū Tria in vna q̄ sūt ad deū·vi in altera q̄ sūt ad primū In pria ꝑmū est. Ego sū dns de⁹ tu⁹ q̄ eduxi te de terra egipti. Non bēbis de os alienos: qz xp̄s cū patre z filio z spū scō vn⁹ est de⁹. Scōm. ñ assumes nomē dei tui inuanū ·i·nomen xp̄i ñ dz inuanū accipi: vt putem⁹ eum facīp quē oīa fcā sūt Qz vo vn⁹ de⁹ ē p̄ z filiꝰ z spūsscūs: In spūscō·i·in dono dei reqes nob ꝑmittit vī terciū sequitur Memēto vt diē sabbi sanctifices·in eo ñ facies oē op⁹. In alia tabula Honora ꝑēm z matrē: z ñ occides: ñ mechaberis·ñ furaberis·ñ falsū testimoniū dices ñ ꝓcupisces uxorē ꝓximi tui·ñ ꝓcupisces rem ꝓximi tui.

De christo Sine venit siue vēturū credit quē puruz homine asseritis.

¶ Dixit. Istud dicere est ꝙualem sibi filium generare.

¶ Domino. Non scōm q̄ de eo natus: sed q̄ de patre semp fuit.

¶ Quomodo. Repugnātia sunt hꝫ scōm vestrum intellectum.

¶ Et nemo ꝛc. Nota venena inuidię superari posse: sed difficile conquiescere.

C. XXIII.

¶ Tunc locutus. Illis cōfutatis qui dolosi sunt: instruit eos q̄ ydonei sunt. Nichilominus hortans eos subijci illis ꝓpter sacerdotiū·z nois dignitatem. Non opera: sed doctrinam ꝓsiderantes.

¶ Onera grauia. Legi mandata permixtis suis traditionibꝫ scōm ea suadentes viuere,·z non venire ad facilem z delectabilem grām xp̄i.

vnde supra. Venite ad me qui laboratis z onerati estis.

¶ Omnia uero. Dixit tales doctores audiendos esse: non imitãdos nunc ostendit causam propter quid non pñt credere christo. i. qz omia faciunt vt videant ab hominiby. Nõ potest enim christo celestia ꝑdicãti credere. qui gloriam terzenaz cupit.

¶ Dilatant. Nõ vt faciendo sint iusti sed vt dicendo appareant iusti.

¶ Dilatant enĩ philacteria. Datis mandatis p moysen intulit dominus. ligabis ea in mañ tua z erũt immota ante oculos tuos. id est. sint tibi in opere z meditatõe Et pharisei male interpretantes scribebant decalogum in membranul' z ligabãt in fronte per qd religiosi viderentur populis. Jusserat etiaz moyses vt in quattuor angulis palliorum facerent fimbrias vt per hoc eẽnt discreti ifirmitici populi. Illi vero faciebãt grandes fimbrias. z in eis ligabãt acutas spinas vt eundo z sedẽdo interdum pungerentur. quasi sic commoniti retraherentur ad officia dei. Huiusmodi faciũt hodie zelo dei: sed nõ scõm sciam mulierculę in paruis euãgelijs z ligno crucis z in huiusmodi reby quod superstitio est

¶ Philacteria hebraicum nomen est. et sonat seruatoria. philac enim seruare latine lex interpretatur

¶ Uos autem. Duplici ratione ab his attendere iubet: ne eorum simulatione seducamur. vel ne emulatõe inflãemur.

¶ Unus. Qui illuminat hominem. quod non alius homo: sed tm exercet docendo. nõ intellectũ prestat.

¶ Et hoc per partes ostẽdit. dilatãt ꝛc.

mouere. Omnia vero opera sua
† Seo fine ut uenẽtur gloriam. z ideo nõ possunt credere christo celestia prædicãti
faciunt vt † videãtur ab hoibus.
Seper partes ostendit
Dilatãt enĩ philacteria sua. z ma
† Squasi mercedem sue religionis gulam sequũtur. z in publico gloriam querunt
gnificãt fimbrias. † Amant autez
primos recubitus in cenis. z pri
SMagistros primos sedere non uetat: sed eos arguit qui hec habita uel non habita. indebite appetunt.
mas cathedras in synagogis. et
salutationes in foro. z vocari ab
† S Id est. ne quod deo debeẽ uobis presumatis. nec alios rabbi uocetis. ne diuinuz hominibus honorem deferatis.
SMagistri.
hominibus rabbi. † Uos aũt nolite vocari rabbi. vnus est enĩ magister vester. Omnes autem vos
Sab uno facti unius nature.
fratres estis z patrem nolite vocare super terzam. vnus enim pa
SAuctor nature. qz ex ipso sunt omnia
ter vester qui in celis est. Nec vos
SNe appetatis uocari. † SRepetit propter filium per quẽ sunt omnia uel per quem reconciliati sumus.
cemini † magistri: qz magister ve
† S Cui quicquid scitis attribuendum est
† S de primatu non sit contentio inter uos.
ster vnus est † christus. † Qui ma
ior est vestrum erit minister vester.
† S Incaute eleuauerit SA domino. z si nõ
Qui autẽ se † exaltauerit humilia
coraz hominibus S de benefactis prouidebitur. z qui se humiliauerit exal
SA deo. † S Qui hẽns noticiam legis z prophetaz.
tabitur. Uę autem † vobis scri
† SQui aduentum christi doctrine simulati
bę z pharisei hypocritę † qui clau
one abiconditis. qui aperit regnum celoz
ditis regnum celoz ante homines
SNon creditis SCredere
Uos enĩ nõ intratis. nec introeũntes uolentes. SQui vestra superstitõe nichil intenditis nisi vt predaz de subiecta plebe faciatis.
tes sinitis intrare. Uę vobis scribę z pharisei hypocritę. qui comedítis domos viduaz. orões lon

minando. Bene agentibus per humilitatem sit socius. cõtra delinquentes zelo iusticie sit erectus. Nõ nũcꝑ gui? delinquit: si inter pueros plus eq̃litas qꝑ disciplina custodit. Rectorẽ z matrẽ exhibeat pietas. z pẽm disciplina. Cauẽdũ qꝑ ẽ ne aut districtio rigida. aut pietas sit remissa.

¶ Clauditis. Vel malo exẽplo. vel mysteria scriptura z tollendo. Exẽplo enĩ et doctrina eoz q̃ mgri sunt. alij q̃dẽ christũ non recipiunt.

¶ Circuitis. In toto orbe euangelio detrahitis. si qs vobis adherz: duplę pgne filij? est. qz neqz remissiõz pcõz accipit z in eoz societatẽ incidit q̃ xp̃m sunt pse cuti. qsqz ei? filij? dicui? opera agit.

¶ Proselitum. pseliti sunt d gẽtiby in synagogã recepti quoz raritas p vnũ significat. qz vix aliqs post christum.

¶ Quicunqꝫ iurauerit. Pharisei q̃ omnia fecerũt ppt lucz dicebãt eẽ etiaz sanctioza oblata. qꝫ tẽpluz vel altare: vt boĩes pmptiores eẽnt ad offerẽda dona qꝫ ad preces fundẽdas in tẽplo. vl' iusticias faciẽdas. In quo nõ dei timorẽ sz suã cupiditatẽ attẽdebãt. Ido arguit eos dns stulticię z fraudulentię.

¶ Templũ vel altare ad gloriã dei pertinet z ad hoĩs salutẽ Aurũ vel donũ altaris. z ipa ad gliã dei ptinẽt. z tñ magis ad delectatõez hoĩm. et vtilitatẽ sacerdotũ. Et iõ aux q̃ delectãtur z dona qby pascũtur sanctioza dicũt: vt hoĩes promptiores sint ad illa offerẽda.

¶ Typice. Templuz z altare est christ?. Aux z donũ laudes z sacrificia q̃ deo offeruntur. non enim ille per hęc: sed hęc p illuz sanctificantur.

† S quasi seruus domini voluntatem sciens z
gas orãtes. † Propter hoc ãpliusac
non faciens. vapulabit plagis multis.
cipietis iudicium. Uę vobis scri
bę z pharisei hypocritę qui circu
Stotum orbem.
itis mare z aridam vt faciatis v
SAd legem conuertatis vnũ aduenã de gẽtib?
num proselitum. et cum fuerit fa
Sdum videns vicia uestra reuertitur
gẽtilis factus. z pro prcuaricatõe maiori pena dignus.
ctus facitis eum filium gehennę
† SScribe z pharisei. SAlioqꝫ
duplo qꝫ vos. † Uę vobis duces
SStulti. † S Si convictus fuerit mendacii: non tenet criminis reus.
cęci qui dicitis: † Quicunqꝫ iura
† SReus periurii non tenetur.
uerit per tẽplum † nichil est. Qui
† S In pecuniaque sacerdotibus offertur. si cõuincitur stati ĩ quo iurauerit cogitur exsolucre
autem iurauerit † in auro templi:
Sproterui. SA vero lumine qui putatis maius sãctificatũ qꝫ sanctificãs.
debitor ẽ. Stulti z cęci: quid enĩ
maius est aurũ an templũ quod
sanctificat aurum? Et quicunqꝫ
SNon est reus periurii.
iurauerit in altari nichil est. Qui
† SIn oblationibus z victimis z ceteris que offeruntur. hec mox repetuntur.
cunqꝫ autem iurauerit † in dono
quod est super illud debet. Cęci:
SSanctificatum.
quid enim maius est donũ an altare quod sãctificat donũ? Qui
† S ex quo oblatoz sanctificatõ derivatur
ergo iurat in † altari: iurat in eo et
in omnibus quę super illud sunt
† SAstringitur sacramẽto ptinẽtis z ptenti. z scificãtis z sanctificati.
Et quicunqꝫ iurauerit in † templo
iurat in illo et in eo q̃ habitat in
ipso. Et qui iurat in celo: iurat in
throno dei et in eo qui sedet sup
SHic arguit eos auaricie qz nichil preter mittunt de his que ad commodum suũ sunt
eum. Uę vobis scribę z pharisei
† SQui queritis decimam. Soiligenter exigitis decias cũctaqꝫ rez † SId est. viliora olera
hypocritę qui † decimatis † mentã

¶ Pater uester qui in cęlis ꝛc. Deus dicitur pater et magister natura. homo indulgentia. Pater: vt honor ętati deferat. non vt auctor vitę habeat. Magister. ex consortio veri magistri tanqꝫ eius nuncius z p reuerentia eius a quo mittitur honoratur.

¶ Qui maior. Certãtiby de prioratu discipulis (vt lucas ait) xp̃s nõ eos initę contentõis arguit: sed formã humilitatis ondit. Qui maior est. i. maioris meriti. vel q̃ ꝑferat alijs debet eos ꝑsequi obsequẽdo ñ superbe do

illuz sanctificantur.

¶ In cęlo. Per creaturã: vbi non putatis periuriũ esse. iurat in cęlo id est. per subiectam creaturam iurat z per diuinitatẽ ꝑsidentẽ creaturę.

¶ Uę uobis ꝛc. Et hic arguit eos auaricię: qz nichil ꝑtermittunt de his que ad commodum suum sunt.

¶ Qui decimatis. Quia deus pręceperat omnium rerum decimas offerri ppter alimoniam sacerdotum.

¶ Nota qz p elẽosinã aliq̃ impunitas ñ emitur in iniquitate manẽtib

¶ Et hoc oportuit facere. Ne elemosinas fructuũ terę videretur respuere: hęc addidit.

¶ Duces cęci. Opinione religionis in minimis quę lucruz hñt diligẽtiaz oñditis: sed magna pręcepta de iudicio fide z miscdia denotatis z negligitis.

¶ Excolãtes. Mistice. Cuicis nomine ledicioslus homicida barzabas figur. qz bonial strepẽdo ingętat z sanguine delectat. Cameli nomie ꝓpter humilitatẽ ad subeũda onera: dñs intelligit. Colãt ğ in dęi cultũ. i. minima obtuãt: qz barzabã q nõ soluerat sabbata dimiserũt. z camelũ glutiunt. i. maiora ꝓtępnũt. qz xpm spũ alr sabbi inimuantem ꝓ iudiciũ z miaz z fidẽ (q̃ illi ꝓtẽnũt) occiderunt.

¶ Vę uobis. Diuersis similitudinibz simulatõis z mẽdacij arguit ꝓ bęos q aliud loibz oñdunt aliud domi agũt.

¶ Qui mũdatis flustra sanctitatem exteri⁹ ꝓtenditis: sic si qs calicẽ mũdz exterius. int⁹ aũt reinqt sordes. cũ ei⁹ usus sit interior. Lucas ita. Stulte. q fecit quod deforis est etiã id qđ intus ẽ fecit. i. q vtrã qz naturã loibs fecit vtrãqz mũdari voluit. Nẽo igit putet fornicatiões z hmõi corporalia vicia solũmodo ğuia esse: z auaricia. z supbia. z ira. z cętera spualia leuia eẽ

¶ Calicis. Per similitudinẽ qz in calice et parapside sit eoz superfluitio

¶ Qui ędifi. Exstruitis mẽoriã occisoz ꝓpter fauorẽ vulgi: vt iusti videamini arguitis etiã facinora patrũ vestroz.

¶ Itaqz. Quia scelera patrũ detestamini ꝓ spẽ quidẽ scitaq Dñi christũ psequendo z aplos eadẽ facitis: facto probatis vos esse filios. non solũ carne: sed imitatione iniqua. et patet eos scientes peccare.

¶ Id est. contra vos loq̃mini dum patres damnatis. similiter enĩ faciq

¶ Et uos. Probato qz filij sunt homicidarum: ponit id ad quod tendebat. z vos im. mẽ. scz qđ illis defuit implete. Illi prophetas: vos dñm

¶ Quo fu. Die. Sepulcra scoz ędificãdo. an potius corda a malicia mũdando? Liberabũt vos sancti. quoz sepulcra ornatis? nõ certe. Sancti nõ sunt amici inimicis dei. frustra sanctos honorant q̃ sanctitatẽ spnũt.

¶ Sapientes. Qui scit quem ꝓferant sermonẽ. Scribas: in lege peritos.

¶ Vt ue. s. u. Nõ hos tm pũtes dicit: sed omnẽ generationem malox pręcedẽtem z futurã: qz omnes vna ciuitas sunt. vnũ corpus dyaboli

¶ Abel iusti. zc. Justicia abel approbata est per munerũ acceptionem.

¶ Usqz ad sa. zc Cur vsqz ad bũciciũ multi post hunc occisi ante natalem christi. et xpo nato mox pueri ab hac generatione sunt perempti: Sed quia abel pastor omnium fuit. necatusqz in agro. Zacharias sacerdos necatus est in atrio templi. vt iusqz gradus martires z laicos et officio altaris manci patos. sub eoz vocabulis intimare vocabulis. Zacharias qui occisus est a rege Joas inter templum et altare. vt hystoriarẽ nazarei: pro filio barachię legitur filius ioiade. Sed vt iustida ioiadę sacerdotis prędicetur: ipse barachias vocatur. id est benedictus dñi.

¶ Iste Zacharias de duodecim prophetis vnus erat: sicut pater Johannis de prophetis vnus erat.

¶ Super generationem zc. Quę a primo parricida vsqz ad vltimum perditionis filium ꝓputatur. Quasi sites erunt in pena: sicut sunt z in culpa

¶ Hierusalẽ zc. Quasi rei estis sanguis z merito: qz inf totiens misi ad vos congregandos z noluistis.

¶ Quotiẽs. Acsi dicat. Ego volui z tu noluisti. z quotquot ꝓgregaui mea voluntate sp efficaciter nolente feci: qz sp ingrata fuisti.

¶ Gallina. Hoc ad magnũ affectũ hz in filios. ita vt eoz infirmitate affecta. infirmetur. z eos alis protegẽs ꝓtra miluũ pugnet. Sic dei sapia per carnem infirmata protegit nos z defendit a dyabolo.

¶ Relinquetur. Ciuitas auxilio dei nudata fidę ditioni relinquetur quę bene derelicta est cum a deo derelinquitur.

diebus patrũ nostroz non essemus socii eoz in sanguine pphetaz. Itaqz testimonio estis vobismetipsis qz filii estis eoz q̃ phetas occiderunt. z vos implete mensuram patrũ vestrozum'. Serpentes. genimina viperarũ qũo fugietis a iudicio gehennę? Ideo ecce ego mitto ad vos pphetas z sapientes. z scribas. et ex illis occidetis. z crucifigetis. et ex eis flagellabitis in synagogis vestris. z persequimini de ciuitate in ciuitatem. vt veniat supvos omnis sanguis iustus q̃ effusus est super terraz a sanguine abel iusti vsqz ad sanguinẽ zacharie filij barachię quem occidistis inter templũ z altare. Amẽ dico vobis venient hęc omnia super generationem istam. Hierusalem hierusalem qę occidis pphetas. et lapidas eos q̃ ad te missi sunt. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodũ gallina congregat pullos suos sub alas z noluisti. Ecce relinquet vobis dom⁹ vra deserta. Dico enĩ vobis nõ me videbitis amodo

¶ Effundendo. ¶ Si negligantur. ¶ Incorrecta ¶ Maiora. ¶ Suos uel populum. ¶ principaliter ¶ munera. i. decimas terre noz fructuũ exigere. vel illos dare. ¶ Aliquem liquorẽ magis puz facere vt lac omittere. ¶ Onera. ¶ Omnia fallaciter faciũt. ¶ Illud. ¶ vas quadratũ est. ¶ In pscia ¶ Auaricia. ¶ Sordibus vicioz ¶ qui intus non uides. ¶ Coz z conscientia a fraude z malis desideriis ¶ ut possis foris veraciter oñdere sanctitatez per opera ¶ non est mundũ qđ intus ẽ sordidũ. ¶ Item alia similitudine eos arguit. ¶ Id quod supra similitudo calicis ¶ Vos enim estis sepulcra quibus alios mortificatis. ¶ Sic peruersi magistri qui alia docent z alia faciunt. ¶ putredine z fetore. ¶ Oẽs superiores similitudines breuiter hic exponit ¶ habitu vestis. filateria longa oõne ¶ amore vane laudis ¶ Odio veritatis. ¶ hypocrite omnia fallaciter faciunt propter opinionem vulgi. ¶ Alioz Si non uerbis: opere. ambiciose oriãdo monumẽta iustoz quos a patribus non negant ociosos esse. ¶ In proximo. ¶ templum vel ciuitas romanis tolleutibus gentẽ z locũ. ¶ nisi pniaz egeritis z pfessi fuerit⁹ me filiũ oiptis pfisemcã faciẽ ñ uidebitis ¶ Post passionem

¶ Benedictus qui uenit ꝛc. Hoc turbę dixerunt dño uenienti bierlm·qđ aũt his transactis hic dñs dicit·cogit mystice intelligi de aduentu claritatis suę ubi ꝓfitebũtur filiuꝫ quẽ crucifixerũt. C. XXIIII

¶ Et egressus ihesus. Non relin·la·s·la· Mystice·recedente dño de templo omĩa legi edificia ꝛ ꝓpositõ mãdatoꝝ ita destructa est: ut nichil possit a iudeis impleri. Diuinitus aũt prouisum est ut crescente euangelij gratia·templuꝫ illud cuꝫ suis cerimonijs tolleretur· neqs infirmus in fide illis stantib iudaismi occasionem haberet

¶ Idem qui ꝓminatus est uerbo: ostendit signo·dum egreditur ab illis facta comminatione.

¶ Sedente aũt Ubi marcus ait contra templum. Sedet contra templum·cuꝫ de ruina eius ꝛ excidio gentis disputat· ut ꝛ corporis situs ꝝ bis suis congruat.

¶ Mysti· Sedet in monte oliueti·id ẽ in ecclesia ꝙuietꝰ manens·superboꝝ detestatur arrogantiam.

¶ Dic nobis ꝛc. Quia dixit omĩa destruenda tempus et signa destructionis quęrunt

¶ Tria quęrũt·quo tempore destruenda hierusalem sit: q̃ uenturus christus: q̃ cõsummatio sęculi uentura sit:

¶ Uidete ne· Lꝫ ꝫ fient ne putemus instare diem domini cuius signum perspicue ponitur in sequẽtib.

¶ Prœmũit ne turbentur· uel deficiant per deceptionem· ut per simonem magũ uel ꝑ tribulationẽ et persecutionem· ut p neronem. Nota hęc uenientia ante excidium hierusalem·similia sunt et eadẽ ꝛ bis que fient in consũmatõne sęculi·ꝛ loquitur ita de uno quasi de alio

¶ Multi·n·u· Imminente hierusalem excidio multi fuerunt principes qui se dicerent esse christos·ꝛ tempus libertatis prope esse. Multi in ecclesia temporib apostoloꝝ q̃ ꝑter alia falsa dicerent instare diem dñi.

¶ Audituri. Hęc in iudęa a passione domini abundauerunt·quibus ne territi apostoli hierusalem ꝛ iudęam deserant ammonentur·quia non statim finis: sed post·xlĳ·annos.

¶ Consurgꝫ g. ꝛc. Mystice. Regnum surget in regnum·ꝛ pestilentia eorum quoꝝ̃ serno ut cancer serpit. Et fames·uerbi dei· commotio terrę·ꝛ a fide separatio. Ultima enim tribulatio multis prœuenitur·et percrebra mala indicantur mala perpetua. Et ideo post bella ꝛ seditiones ñ statim finis: quia multa mala debent prœcurrere ut nuncient mala sine fine. Eorum autem alia e cęlo·alia e terra·alia ab elementis·alia ab hominibus. Surget gens. Ecce perturbatio hominum. Terremotus. Ecce respect? irę dei sup. Pestilentia. Ecce inęqlitas corpoꝝ. Fames. Ecce sterilitas terrę. Terrores ꝫ cęlo et tempestates· scđm lucam. Ecce inequalitas aeris. Omnia ergo consummãda conturbantur· ut qui in omnibus deliquimus in omnibus feriamur. Unde pugnabit pro eo orbis terrę contra insensatos.

¶ Hęc aũt. Hęc autem omĩa sunt initia nõ consummatio quasi ꝓconia ãtichristi·uel exactę uibis. Hęc partim ad euersionem iudęoꝝ· partim ad diem iudicij pertinent: quia ita apostoli interrogauerãt de utroq.

Tunc tradent

Quo merito ꝫ iudęis eueniant ꝙubdit: quia post occisionem christi nominis ꝛ fidei eius ꝓcones persecuti sunt.

¶ Et multi ꝛc. Quidã hoc ad euersionem iudęoꝝ refert Sed tunc inter eos q̃ nullus erat fidel: ad quem fieret exhortatio. melius hoc accipitur de hęreticis· quoꝝ primus simon magꝰ fuit. Extremus maior omnibus anti christus est. Diligenter intuendus est qđ signoꝝ ad excidium urbis quod ad diem domini referatur: Respondit enim dominus quę ex illo tẽpore erant secutura· siue de excidio hierusalem·siue de aduentu suo.

¶ Et predicabitur ꝛc. Quia nouerat dominꝰ corda discipuloꝝ de excidio ꝛ perditione suę ꝑgẽtis ꝫtristanda: ꝫ solatio relenat: ut scirẽt mltoplures socios gaudĳ ęterni de toto orbe colligendos.

¶ Adhuc tenete hoc signum q̃ non instet dies domini uel desolatio hierusalem antequã apostoli toto orbe dispersi sint prœter duos Jacobos· qui prius in iudęa interfecti sunt. Dispersi inquã ut si uolerent de perditione suę gentis: solacium habeant plures socios de omni gente collectos.

¶ Abominationem ꝛc. Uel si de excidio urbis: abominatio·id est ydolum. Pilatus enĩ posuit imaginem cęsaris in templo desolato. Uel hoc dicitur de statua adriani eq̃stris q̃ in ipso sanctoꝝ loco longo tẽpore stetit.

Benedictus qui uenit in nomine domini.

¶ Confitemi filium omni potentis quẽ benedictum·i·a pctõ immunẽ mi sit pater ad glorificandũ nomen suum.

¶ C. XXIIII.

Et egressus ihesus de tẽplo ibat. Et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei † edifi cationes templi. Ipse aũt respõdens ait illis † Uidetis hęc oia? Amen dico uobis non relinquet lapidem sup lapidem q̃ nõ destruatur. † Sedente aũt eo super montem oliueti accesserũt ad euꝫ discipuli eius secreto dicentes. Dic nobis qñ hęc erunt: ꝛ quod signum aduentus tui: ꝛ ꝓsummationis sęculi? Et respondens ihesus dixit eis. † Uidete ne q̃s uos seducat. † Multi enim uenięt in nomine meo dicentes. Ego sum christus·ꝛ multos seducent. Audituri enim estis prœlia·et opiniones prœliorum. Uidete ne † turbemini. Oportet enim hęc fieri: sꝫ

† ꝛ non ignotas sed tanq̃ admirandas: quia videbatur q̃ nunq̃ destrueretur tale opꝰ ꝛ frustra esset ꝓminatio christi.

† ꝛ uidetis tam firmã edificationem

† ꝛ Quasi contrarius cuitati. ꝛ id est· quod·xlui·anno post passionẽ domini factuꝫ

† ꝛ Marcus ait·petrus·ꝛ iacobus·ꝛ iohannes.

† ꝛ Judeam deseratis. ꝛ quantũ ad prœlia.

Constat hec omnia cõtigisse tempore iudaice seditionis·ante ultimã prouincie euersionem.

† ꝛ Audituri estis prę·ꝛ o·ꝛc· consurget·n·g· nondum est finis † Consurget enim gens in gentem ꝛ regnum in regnum·ꝛ erũt pestilentię ꝛ fames ꝛ terremotus per loca·hęc autem ꝛ futuroꝝ. ꝛ Ministris initia sunt dolorꝝ. Tunc tradent exercendos. uos in tribulationem ꝛ occident

ꝛ ꝑ apostolos omniũ credentium persona signatur.

uos·ꝛ eritis odio omnibus gen

ꝛ In fine mundi similes apostolis tribulatõnibus sunt probandi. † ꝛ Propter assertionem ueritatis. ꝛ discę tibus † propter nomen meum. Et dent a fide timore·uel portentis·uel immanitate tormentoꝝ. tunc scandalisabũtur multi·ꝛ in

ꝛ gladio domini ab inuicem separante eos·qđ in principio prędicatõis factũ ẽ·ma xie tempore antichristi est futuꝝ.

† ꝛ frater infidelis fratrẽ fidelem·

uicem tradent † ꝛ odio habebunt inuicem. Et multi pseudoꝓphe

ꝛ ut miraculis seducant ꝛ hoc tpĩe iudaice ualitatis·plene tempore antichristi.

tę surgent ꝛ seducent multos· et

ꝛ unde apostolus. Erunt homines amãtes se. ꝛ Infidelitas·

qm̃ abundabit iniquitas refri

ꝛ ꝓ tribulatione que ante tribulationẽ uidebatur calere· uel calebat utcunq̃ in pace

gescꝫ caritas multoꝝ. Qui autẽ

ꝛ In fide ꝛ caritate. ꝛ quocunq̃ tempore in tpiat ꝛ usq̃ in finẽ presentis uite perseuerauerit usq̃ in finem hic saluus erit. Et prędicabitur hoc

ꝛ Edificatorium ecclie ante finem mundi·sicut ante destructionem hierusalem per apostolos.

euãgeliũ regni in uniuerso orbe

ꝛ Sue damnationis· ꝛ nõ credẽtibus

in testimoniũ omnibus gentibus

ꝛ post hec omnia· ꝛ non statim: sed non puꝝ ꝛ tũc ueniet ꝓsummatio. Cum er

† ꝛ nominẽ peccati qui aduersatur·ꝛ e·s·o· quod dicitur deus·qui destruet ꝛ ad solitudinem redigetꝫ susceptuꝝ se.

go uideritis † abominationem de

ꝛ prędicta·

solatõnis quę dicta est a daniele

† ꝛ in templo dei· uel ubi ñ debet scđm marcuꝫ quod idem signat·

prophetą stantez † in loco sancto

¶ Tunc qui in iudęa. Hęc ad litterā facta sunt cū appropinquante exterminio iudęoꝝ oraculo moniti omnes christiani fugerunt in regnū agrippę qui parebat romanis.

¶ Mysti. Tūc. i. cū hereses ꝛ flagitia regnare cęperint inter scōs. ꝛ pacem eoꝝ distrahere. quanto plures vident sequi prava: tanto altius virtutes petant.

¶ Vę aūt pregnā. ꝛc. Quia sarcina grauatę fugere non poterunt. In isto qui in iudęa sunt fugiāt ad mōtes concordat lucas. cętera videtur aliter dicere. ita et qui in medio eius discedant. Sed quomodo cuꝝ prędixit euangelista circūdari hierusalem ab exercitu: qui ī medio sunt. id est. cū ita vrgebit periculuꝝ vt euadi non possit: discedant. id est. nō capiātur desiderio huius sęculi in aliam vitam migrare parati. Idem qđ alij dicēt in tecto est non descendat. t. a. d. d. s. hō est nullo affectu inclinentur ad carnē. Et hoc quod lucas ait. et qui in regionibus non intrent in eam. id est. qui iam bono ppositō cordis extra illam facti sunt: non eaꝝ rursus carnali cupiditate desiderent. Hoc alij. ꝛ qui in ag non r. t. t. s. hoc est iterum inuolui curis q̄bus exutus erat.

¶ Graues aūt pręcatis. ꝛ quę nutriūt. i. imperite antichristuꝝ effugere non poterūt Vel vę illis qui sua germina non produxerunt in virum perfectum.

¶ Orate aūt. Si de captiuitate: orent ne fuga eoꝝ sit hieme vel sabbo Qz in altero ꝓhibet duricia frigoꝝ ad solitudines fugere. ꝛ in desertis latitare. In altero transgressio legis est. si fugere volunt. vel moras. si remanent. Spūaliter autem pręcipitur vt non frigescat fides in deū ꝛ charitas. neq; ociosi in opere torpeamus virtutum sabbato. Hāc sententiam lucas illustrat. Dicit enim attendite vobis ne grauentur corda vestra in crapula ꝛ ebrietate ꝛ curis huius vitę. et superueniat in vos dies illa repentina. Vigilate itaq; omni tempore vt digni habeamini fugere ista omnia quę futura sunt. Ad biemem pertinent curę quę tristes sunt. vt hiems. crapula et ebrietas ad sabbatum. quia in eis delicijs affluere mos erat iudęis ignarj veri sabbati.

¶ Et nisi ꝛc. Quę ergo spes electis nisi gratia dei: quę dat patientiam pijs vt citius demat potentiam impijs. Quanto enim erit hęc tribulatio grauior: tanto erit breuitate moderatior. Vel dieruꝝ nomine: ipsa mala significantur.

¶ Breuiati. Non mensura: sed nūero. ne mora tēporū fides ꝓbetur credentium. Erunt enim hęc mala trib⁹ annis ꝛ dimidio tm̄.

¶ Ecce hic christus. Habet vna quęcunq; hęresis vel certas mundi partes. vnde dicitur: ecce hic. ecce illic. vel in occultis aut in obscuris conuenticulis. curiositatem hominum decipit. vnde dicitur. Ecce in cubilibꝫ ecce in deserto.

¶ Multi erunt qui non credunt christū esse communem salutem omniū sed quorundaꝝ. vnde dicitur. hic aut illic.

¶ Si fieri potest. Id est. si aliquo modo fieri posset. vt dei prędestinatio mutaretur. ꝛ ideo non de veris intelligi potest electis.

¶ Electi. Non qꝫ diuina electio frustretur: sꝫ qui iudicio humano videnť electi.

¶ Ecce in deserto ꝛc. Multi etiam credunt non de nube in publicum: sed in deserto. Multi credunt christum de secretioꝛa prędicta fidei alijs non omnibus. Vnde dicitur. in penetralibꝫ.

¶ Nolite credere qꝫ christ⁹ in deserto vel in penetralibus: sed qꝫ fides eius ab oriēte in occidentęꝫ in catholicis fulget clara ꝛ manifesta Ne ergo credatur scismaticis. Nomine orientis et occidentis totum orbem designat.

¶ Sicut fulgur Pro manifestatiōe ꝛ claritate inter nubila vel noctem huius sęculi. Stultum est ergo eum quęrere in paruo loco. vel ī abscondito qui totius mundi lumen est. Et ne loci in quo futur⁹ est essemus ignari ait Vbicunq; fuerit corpus. Id est. in cęluꝫ quo hinc leuauit corpus susceptum: quia rapiemur obuiā christo in aera. ꝛ sic semper cum domino erimus. De naturali exemplo christi astruit sacramentum. Aquilę et vultures dicunť transmarinā sentire cadauera ibiq; congregari. Nonne ergo nos rationales congregabimur ad euꝝ qui vt fulgur erit. Vel per corpus quod significantius dicatur cadauer qꝫ morte cadat: passionem christi intellige. Ad quam prouocamur vt vbicunq; legitur ꝯgregemur. ꝛ per illam venire possimus ad verbum dei.

¶ Vel sancti sunt aquilę qui innouātur ꝓsumpta vetustate ad petram qui est christus.

¶ Sol obscurabitur ꝛc. Mystice. Ecclesia speciosa vt luna electa vt sol. ꝛ quę noctem illuminat vt stellę: tunc non apparebit impijs vltra modum lęuientibus. Et cadent multi qui fulgere videbantur. ꝛ firmissimi turbabuntur.

¶ Vt sol ꝛ luna ꝛ stellę ad temp⁹ suo lumine priuabuntur: vt vicinuꝝ indicent aduentum domini. Sed peracto die iudicij mundo innouato maius lumen recipient.

¶ Vel superueniente claritate veri luminis. videbunť obscurari ꝛ nullius esse luminis. ꝛ angeli in tenebras reputabuntur.

¶ Job dixit, Columnę cęli contremiscunt. ꝛ pauent ad̄uentum eius.

† ¶ Aliquid magni significantia.

do prophetę. ꝛ dabūt † signa magna ꝛ prodigia ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiā electi. Ecce prędixi vobis. Si ergo dixerint vobis † ecce in deserto ē. dirrint vobis † ecce in penetrali nolite † exire. ecce in penetrali bus. nolite credere † Sicut enim fulgur erit ab † oriente et paret vsq; in occidentē: † ita erit aduent⁹ filii hois. † Vbicunq; fuerit corpus illuc congregabunť aquilę. pus illuc congregabunť aquilę. dieꝝ illoꝝ sol obscurabit. ꝛ luna non dabit lumen suū. ꝛ † stellę cadent de cęlo. ꝛ † virtutes cęlorum ꝯmouebunť. Et tunc parebit signum filii hominis in cęlo. ꝛ tunc plangēt oēs trib⁹ terrę. ꝛ videbūt

† ¶ Aliquid magni significantia: ut prescii vigiletis. ¶ qz primo niti estis † ¶ christ⁹ morator in dogmate gentilium philosophoꝝ. † ¶ A fide ad doctrinam eorum ¶ hereticoꝝ qui se iactant archana dei nosse. † ¶ Contra hoc quod dixit. Ecce in penetralibus. † ¶ Cunctis videntibus non in secreto. † ¶ Nec vno loco nec occultus erit aduentus christi: sed in toto orbe manifestabitur ¶ Fuerus christus nō est ficticius ¶ Eo festinat intentio scōꝝ qui in veri splēdore solis suos possunt figere intuitus. ¶ Non qꝫ tota transactā: sed qz precedet tribulatio vt sequatur quorundam defectio. ¶ Statim aūt post tribulationem ¶ Id est. lumine carebunt. ¶ timebunt angeli: quātomagis homines. ¶ thau impressum frontibus fidelium ¶ vel signum crucis vt videant. in quē trāsfixerunt. uel uexillum signum victorie triumphantis. ¶ Sero: accusante cōscienti a

¶ In nubibus. Vel in nubib⁹ i. in sanctis sicut quotidie facit dns p̃dicatores & angelos mittit.

¶ Cum uirtute. Secundus aduentus non in humilitate vt prior: sz in gloria demonstrabitur.

¶ A summis cęlorũ. Ne quis putaret a quattuor plagis terre & nõ a cunctis finib⁹ eius simul & mediterraneis regionib⁹ electos esse congregãdos subdit a summo terre vsq; ad summum cęli i. ab extremis terre finibus per directũ vsq; ad vltimos termios eius vbi longe aspicientib⁹ circulus cęli terre videtur insidere

¶ Ab arbore &c. Mystice. A populo isr̃l in quo cęcitas ex parte ꝓtigit & fuit ficus damnata. Sed cũ de arido ligno ramus fidei & caritatis in eo viruerit & folia id est verba p̃dicationis exorta fuerint. prope ẽ ęstas quę expectatur i. eterna serenitas & renascẽtiũ desiderata nouitas. Cum enim tandem ablata perfidia isr̃l omnis salu⁹ fiet: ꝓpe esse diem iudicij non dubitandũ est

¶ Cęlum et terra ꝛnouabunt̃ depositi prioꝛi foꝛma permanente autem substantia. Vnde dicit Terra in ęternum stabit.

¶ De die. Ne forte audutis signis quę rerent etiam illi⁹ diei certum terminũ: ait. de die nouissima p⁹ quot annos vel dies ventura sit: nolite eẽ soliciti.

¶ Nulli diffinitum est q; vel in die vel in nocte iudicium futurũm sit. Sed ꝓ manifestatione dicitur dies vel ꝓ occultatione nox.

¶ Nemo scit &c. In quibusdã codicibus additur neq; filius qui quidem omnia scit cum patre: sz nõ facit homines scire sicut apostolus ait in eo esse absc̃ditos thesauros sapiẽtię et scientię. Non facit scire: q̃ inutiliter sciret. Sed semp sim⁹ incerti de aduentu iudicis: vt sic quotidie viuamus quasi in alia die iudicandi simus. Neq; electi angeli quenq; scire fecerunt. Vel nulli sanctoꝝ angelorꝝ concessit deus noticiam diei huius neq; filio adoptiuo id est neq; vlli sanctorum hominum.

¶ Sicut aũt in diebus. Subitum aduentus sui diem plurimis affirmat exemplis nam & fulguri cito omnia transuolanti ꝓparauit & diebus noe vel loth scõm alium euangelistam equiparat. Mystice. Noe archam ędificauit: cum dominus ecclesiam construit quã consummatã ingreditur: cum eam in die iudicij p̃sentia visionis sue ęternus habitator illustrat. Sed cum ędificatur archa: iniqui luxuriantur cum intratur in-

§ Ad iudicandum:
filium hominis venientem in nu
† § Sic ueniet quẽadmodũ uidistis eum euntẽ in celum § Qui quasi humilis & infirmus iudicatus est.
bibus cęli cum † virtute multa et
maiestate & mittet angelos suos
§ de qua apostolus loquitur. † § tam aperta & tã intensa uoce que ubiq; a mortuis audiat.
cum tuba & † voce magna & ꝓgre-
§ ad iudicium § Id est a quattuor mũdi climatib⁹ oriẽte occidente aquilone austro
gabunt electos eius a quattuor
ventis a summis cęlorum vsq; ad
† § Sub exemplo arbous docet de aduentu cõ summationis.
terminos eoꝝ. † Ab arbore autẽ
fici discite parabolã. Cum iam ramus eius tener fuerit & folia na-
§ Intelligitis estatis aduentum.
ta: scitis q̃ ꝓpe est ęstas. Ita
† § Que scripta sunt que dixi supra.
& vos cum videritis † hęc omnia
§ Ne putetis iam esse consummatõz mundi: sz precursiones quasdã que ostendunt q; prope sit in ianuis.
scitote quia ꝓpe est in ianuis.
§ Credite que dixi † § de morte ad immortali
Amen dico vobis q̃ non † prę-
tatem: donec ueniat dies domini
§ uel omne genus hominum uel gens iudeoꝝ que non deficiet: donec ueniat dies domini.
ribit hęc generatio donec omnia
§ Aerum non etherũ § Innouabuntur
fiant. Cęlum & terra transibunt:
§ Sed sicut dicuntur sine ulla imminutiõe implebuntur.
verba aũt mea non prętęribunt.
§ Ne apostoli quererent certam horam aduentus christi qui intelligitur etiam in morte uni⁹ cuiusq;.
De die autem illa et hora nemo
† § In quo filius & spũssanctus intelligitur
scit neq; angeli cęlorꝝ nisi † pater
⁘ § Sic repentinus interitus incredulis super ueniet. Cum dixerit pax &c.
solus. † Sicut autem in diebus

tęrunt: quia qui hic sanctis certantib⁹ insultant: illis cõronatis puniẽtur

¶ Comedentes et bi. Non alimenta & nuptię: sed immoderatus libatorꝝ vsus arguitur. Post bella fames terremotus &c. tunc breuis sequetur pax: vt fidelis probetur an transactis malis speret iudicẽ venturꝝ vñ dicitur, Cum dixerint pax & securitas tunc repente interitus superueniet.

¶ Tunc erunt. Lucas in illa nocte id est illa in tribulatõne qua ꝓbantur in qua alij permanẽt alij cadunt.

noe ita erit & aduentus filii hois

Sicut enim erant in diebus an
§ gule dediti § Ebrieta
te diluuium ꝓmedentes & biben
ti dediti § Et his toti dediti & iudicia dei ꝓtẽ
tes nubentes & nuptum traden
nentes perstiterunt usq; in eum diem
tes vsq; ad eum diem quo intra
† § cognoscere noluerunt cuius noe predicẽte
uit in arcam noe & † non ꝓgnoue
runt donec venit diluuiuz & tulit
§ tanq; fur comprehẽdit filios noctis
omnes ita erit & aduẽtus filii ho
† § in illa cõsũmatõe § Predicatores § Inueni
minis. † Tunc duo erunt in agro
entur ut semente pares: sed non eque metentes fructus.
vnus assumet̃ & vnus relinquet̃.
§ Occupati secularibus. § Quiba
Due molentes in mola vna assu
buerunt tanq; non habentes † § Qui in incerto diuitiarum sperauerunt ↑ § Cõtmentes nõ occupati ecclesiasticis uel secularibus
met & † altera relinquet̃. ↑ Duo in
lecto vnus assumet̃ & alter relin
§ Ecce quo tendant que dixit § solliciti estote hec n causa cur nescire vult nos diẽ aduentus sui
quetur. Vigilate ergo q̃ nescitis
qua hora dominus vester ventu
§ Probat q; debent vigilare & sobrii eẽ.
rus sit. Illud autem scitote qum
§ Spiritus
si sciret paterfamilias qua hora
§ deus in morte § in illa hora que sibi esset suspecta
fur venturus eẽt vigilaret vtiq;
§ id ẽ corpus
et non sineret perfodi domũ suã
§ Sine macula & ruga.
Ideo & vos estote parati q̃ qua
nescitis hora filius homis ven
† § difficultatem ostendit per quis non impossibilitatem virtutis.
turus est. † Quisputas est fidelis

¶ Duo erunt in agro. Due differentię p̃dictorum sunt in ecclesia quasi in agro laborantium e oꝝ qui sincere christũ annũciant & eorum qui verbum dei adulterant.

¶ Due molẽtes Due differẽ sequẽtium orbem rerũ mobilium qui femininogenere designantur: q̃ maioꝝ ꝓlio regũtur femine a viris.

¶ Duo in lecto. Qui ocium eligunt & quietem que significantur nomie lecti nec secularib⁹ nec ecclesiasticis negocijs occupati. Vnus assumetur qui propter deum continere studet: vt sine solicitudine rerũ cogitet que dei sunt. Qui autem humana laude vel aliqua viciorum corruptione monasticã vitam elegerit: relinquetur a deo. Non sunt alia genera hominum q̃ hęc tria in ecclesia. Vnde Ezechiel tres viros liberatos vidit noe. daniel & iob. id est rectores vt noe continẽtes vt daniel. coniugatos vt iob Et scdz hęc tria genera hominum tres supponit parabolas. In pma agit de laborantibus in agro quod ẽ vbi dicit vigilate ergo. In secunda agit de existentibus in lecto. quod est vbi dicit si mile est regnum cęlorum decẽ virginibus

In tercia agit de molentibus in mola quod est vbi dicit. Sicut enim homo peregre proficẽ &c.

¶ Si sciret p. Nesciente patrefamilias fur domum perfodit: quia dum a sui custodia spiritus dormit improuisa mors carnis habitaculũ irrumpit & ad supplicium trahit. Fur autem resisteret: si vigilaret quia aduentum iudicis occulte venientem precauens occurreret penitendo.

¶ Quisputas est fidelis seruus. Tribus similitudinib⁹ fulguris & submersionis pentapolis terrorem iudicij introduxit communiter ad omnes vt vigilarent & parati essent. Nunc specialiter ad prelatos loquitur qui humiles prudentes non appetentes bonum propter lucrum temporale: sed verbo & exemplo & opere debent pascere oues.

¶ Quisputas est fi. &c. Quasi diceret. Admonendi estis nam q̃ rarus

est domino propter dominum seruiens·oues christi non ad lucrum:sed amore christi pascens·prudens·in futuro sibi prouidens.

¶ Quem constituit ꝛc. Q̃ rarus qui sit vocat̃ a deo tanq̃ aaron et non magis se ingessit·ꝛ qui non magis se pascat q̃ oues.

¶ Beatus ille ꝛc Eterna autem beatitudine glorificandus est qui domino veniente ad iudiciũ repertus fuerit fideliter annonam verbi ministrãs et in cura gregis vigilans.

¶ Rarus inuenitur fidelis vel prudens: sed qui talis inuenit beatus est.

¶ Super omia Id est· super omnia celestis regni gaudia ceteros·id est·bonos auditores faciet discumbere·ꝛ transiens ministrabit eis.

¶ Dercutere cõseruos Iniurijs afficere vel infirmoꝝ conscientias prauo verbo vel exemplo viciare. Vñ lucas ait. pueros vel ancillas· quoꝝ quanta infirmior est ętas vel sexus: tanto facilior est ruina.

¶ Cum hypocritis ꝛc. Cum illis scꝫ qui erant in agro·et qui molebant·ꝛ nichilominus derelicti sũt Qui dicuntur hypocritę ꝛ ĩ agro ꝛ in mola·id est·qui bona videbantur facere: sed exitus diuersę volũtatis apparuit.

¶ Fletus. Per similitudinem membroꝝ magnitudo oñ ditur tormentorum.

C. XXV.

¶ Decem uirginibus. Virgines sunt omnes qui se a luxu seculi continent Quinq;: quia quinq; pertita est continentia in carnalibus illecebris·videlicet vt in quinq; sensibus contineant se a voluptatibus.

¶ Et sponse ꝛc. Omnes simul sunt sponsa quę modo desponsata est virgo a corruptione seculi. Nubet: cũ mortalis immortali cõiungetur

¶ Moram aũt fa·spon·Quia nõ est parum temporis inter priorẽ et scõm aduentum christi· Dormitauerunt ꝛ dormierunt: quia postea insatiandi.

¶ Media aũt nocte. Id est·nullo sciẽte vel sperãte· Vnde dies domini sicut fur in nocte ita veniet.

¶ Date nobis de oleo ꝛc. Quoꝝ facta aliena fulciuntur laude· eadem subtracta deficiunt·ꝛ de consuetudine id semper inquirunt vnde gaudere animus solet. Itaq; hominum qui cordia non videt testimonium volunt habere apud deum· qui cordis inspector est.

¶ Extinguũtur. ꝛc. Id est. aduentu iudicis intus obscurantur·et a deo non habent mercedem: quia receperunt laudem.

¶ Ne forte non Quia quisq; pro se rationem reddet·nec alieno testimonio iuuatur quis apud deum·cui secreta patẽt et vir sibi quisq; sufficit vt ei perhibeat testimonium ꝓscientia sua.

¶ Ne forte. Vnus quisq; pro suis operibus mercedem suscipiet·nec possunt in die iudicij· aliorum virtutes alioꝝ vicia subleuare.

¶ Ad uendentes ꝛc. Vendentes sunt adulatores·qui dant laudem ꝛ accipiunt aliquam mercedem.

¶ Dum autem irent ꝛc. Inclinantibus se illis in ea q̃ foris sunt et solita gaudia requirentibus·cum interna nõ nouerunt: venit ille qui iudicat

¶ Et clausa est ianua ꝛc̃. Post iudicium magna est eius sęueritas cui· est ante ineffabilis misericordia

¶ Nouissime uero ꝛc̃. Per veram pnitentiã·per infructuosas lacrimas pulsãt foris relictę. Nõ dicitur q̃ emerunt oleum: quia nullo iaz remanente gaudio de alienis laudibus: in angustijs redeunt ad implorationẽ dei

¶ Uigilate: Videlicet vt testimoniũ bonę conscientię nobis pręparemus: ne cum fatuis virginibus foris remaneamus. Et quia paratos nos inuenire desiderat: subijcit aliam de eadem re parabolam. Peregre. Locus carnis terra est·ergo christus carnem nostram ad peregrina duxit quando celuz ascendit.

¶ Nescitis diem. Non solum diem iudicij: sed diem mortis cuiusq; vel horã in qua q̃ paratus inuenit̃· ꝛ tunc paratus inuenietur.

¶ Bene erogãdo pecuniam domini sui seruus et prudens quem constituit dñs suus super familiã suã. ¶ pro capacitate auditoꝝ. † ¶ Cibum sermonis diuini. uel exempli sui·

vt det illis cibum in tempore.

Beatus ille seruus quẽ cum venerit dñs eius inuenerit sic faciẽtem. Amen dico vobis quoniaz ¶ christus. ¶ Cibum ministrantem.

¶ pro tẽpore ꝛc. supra dicta ¶ Non ut solus·sed ut pre ceteris habeãt eterna premia·tum pro uita sua·tum pro gregis custodia.

super omnia bona sua constituet ¶ Econtra si dissimulauerit iudicium dei in proximo ventarũ·securitatẽ sibi ipsi faciens.

eũ. Si aũt dixerit malus seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus venire·ꝛ cęperit percutere conseruos suos: manducz ¶ Iniurias ac gule uel ebrietati· uel facinoribus ꝛ illecebris seculi plenus sit.

ficere ¶ Ipse aut sit dedit? aũt ꝛ bibat cum ebriosis: veniet dñs serui illius in die qua non sperat·ꝛ hora qua ignorat·ꝛ diuidet eum·partẽq; eius ponet cuz ¶ A portio fidei ¶ Sortẽ eius.

¶ Licet non fuisset hypocrita ¶ pro caloze. hypocritis·illic erit fletus ꝛ stridor dentium.

C. XXV.

¶ Hec parabola tam ad subiectos q̃ ad prelatos refertur· ¶ Aliud de eodem exemplum

Tunc simile ¶ ecclesia permixta omnib? tã erit regnuz celoꝝ decem virginibus: quę accipiẽtes ¶ religiose q̃ superstitiose continentibus

¶ Opera que scõm continentiam fiunt· † ¶ concordauerunt voluntati sponsi ꝛ mãis ecclesie.

lampades suas exierunt obuiaz sponso ꝛ sponsę. Quinq; autem ex eis erant fatuę et quinq; prudentes. ¶ Quia veritati seruiũt pro eternis·s· premiis·

¶ Accepta ostensione bonoꝝ opeꝝ. dentes. Sed quinq; fatuę acceptis lampadibus non sumpserũt

¶ gloriam in tra conscięntiam·vel oleum est letitia mentis quã habet qui intus deo placet.

oleum secum. Prudentes vero ¶ Nitorez glorie. ¶ Id est·in pściis suis acceperunt oleum in vasis suis ¶ ostensiõe bonoꝝ opeꝝ.

cum lampadibus. Moram au ¶ Iudicium differẽte extremũ ¶ Ante mortez languoribus

tem faciente sponso: dormitaue ¶ Electi ꝛ reprobi. ¶ Somno mortis runt omnes et dormierunt. Me ¶ tecuris oib? ¶ in inspirato ¶ In voce archangeli ꝛ in tuba de·

dia autem nocte clamor factus ẽ ¶ Ad sociandã sibi perpetuo virginẽ ¶ occur ecce sponsus venit· exite obuia rite ei ĩ aera ¶ A sõno mortis ¶ Boni ꝛ mali ei. Tunc surrexerunt omnes vir

¶ Continẽtes. ¶ Numerauerũt secum opera sua pro quibus remunerationem expectant. gines ille: et ornauerunt lampa

¶ sua fiducia decepte intus vacue dicũt proxis des suas. Fatuę autem sapien

¶ testimonium laudum: dicẽdo de operibus nostris qđ vidistis tibus dixerunt: Date nobis de

¶ Opera nra'que hominibus clara videbant. oleo vestro qz lampades nostrę

¶ non ꝺ auaricia ꝛ timore: qz in illo die testimonium cuiusq; vir sufficiet sibi: ne duz sibi ꝛ proximo· extinguunt. Responderunt pru

dentes dicentes: Ne forte ñ suf ¶ Increpãdo ¶ Ite·i· modo uideamus quid nos adiuuẽt qui vobis laudes vẽdere ꝓsueuerãt ficiat nobis ꝛ vobis: Ite potiꝰ

¶ renamini laudes vio more· ¶ Non dãt consilium: sed ex obliquo cõmemorant crimẽ eaz ad vẽdentes ꝛ emite vobis. Dũ autem irent emere· venit sponsus

¶ Quibus conscia dabat bonũ testimonium· et quę paratę erant intrauerunt

¶ vbi muda aĩma verbo dei copulat. cum eo ad nuptias·et clausa est ¶ aditus regni celestis: qz precibus postea nulli patebit aditus post iudicium·

ianua. Nouissime vero veniunt et reliquę virgines dicentes: Do ¶ dolore repulsionis compulse appellatõez in geminãt domiatõis·

mine domine aperi nobis. At ille

¶ Ideo vos desero qz per vite meritum non recognosco·

respõdens ait: Amen dico vobis nescio vos. Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horaz. Sicut enim homo peregre proficiscens

¶ Ecce quo parabola tendit·

¶ Et profectus. Non locum mutans: sed liberam eis potestatē operandi permittens.

¶ Operatus est ꝛc. A visibilibus se custodiendo: alios pro posse exhortando: vt de visibilibꝫ ad inuisibilia transeāt. Vel vtriqꝫ. serui ꝓdicando: ꝛ de bonis moribus informādo: geminauit accepta talenta.

¶ Posuit ra: cū cepit singulos ꝛ actꝰ discutere accusante ꝓscientia vnūquēqꝫ vel excusante.

¶ Ecce alia quinqꝫ. Quotquot ab errore ꝙuertit: totidē obtulit testimonium sibi dante ꝓsciētia qꝫ per grām sibi datam non tm̄ sibi profuit: sed etiā quos potuit lucrifecit.

¶ Super pauca. Pauca sunt bona presentis vitę qꝫ multa videant: qꝛ nō sine alicuius molestię admixtōe sunt. Multa autē bona ęterna quę sunt sine omni corruptōis molestia.

¶ Intra in gaudium ꝛc. Admixt' choris angelo ꝛ sic intus lętare de munere vt iam non sit qꝫ extrinsus doleas de corruptione.

¶ Qui duo talenta. Iste viribꝫ suis quicquid in lege dei didicerat in euāgelio duplicauit. Siue conscientiā ꝛ opera presentis vitę: futurę beatitudinis typos intellexit.

¶ Durus. Quia ardua est via quę ducit ad vitam: ꝛ qꝛ quanto gradus altior: tanto casus grauior.

¶ Et timens abii ꝛc. Et timens aggredi altioris vitę ḡdum: ne alterius salutem quęrēs ipse periclitarer: abscondi: non prędicaui quod te tonante intellexi. In terra: in carnali vita subsistens: sicut habui sic tenui non augens vel minuens. Nota qꝫ piger seruꝰ inertiam non excusat sed superbit calumniādo dñm: ꝛ dicit se prudenter fecisse: ne dum lucra quęrit periclitetur etiā ꝺ sorte: ꝛ vocat eū durum cui tū non seruit ad lucrum. Cui similes sunt in ecclesia qui melioris vitę vias aggredi metuunt: ꝛ iacere in ignauia non verentur: ꝛ cū se peccatores consideraut: sanctitatis viam arripere timent: ꝛ tū in iniquitatibꝫ remanere non timent. Quoꝛ petrus adhuc infirmus spēm tenuit: cum viso piscium miraculo: dixit: Exi a me dñe: qꝛ homo peccatoꝛ sum. Immo si peccatoꝛ es: deum a te non repellas: quod faciūt hi qui videntes se infirmos nolunt ad meliora p gredi: peccatores quidem se fatentur: ꝛ dominum repellunt: et velut in perturbatione consilium non habent. Dum moriunt et vitam timent: hac sibi blandientes perſuasitate: quasi dicerent. Sufficit michi de me rationem reddere quid opus est alijs mīstra re: vt ꝺ eis qꝫ cogar ratōnē reddere? Cum etiam hi inexcusabiles sint q̄ non audita lege vel euāgelio dormierūt: cū per creaturā deuꝫ cognoscere potuerūt. Vñ ꝺ. Meto vbi nō semino ꝛc.

¶ Sciebas qꝫ. Quare ista cogitatō non incussit tibi timorem: vt scires me meā diligenti? quęsturū? Quod dixit pro exclamatione ponitur in culpam.

¶ Numularius. Vel cęteris doctoribus vt apostolis ꝛ episcopis: vel cunctis credētibꝫ qui pñt pecuniā duplicare.

¶ Et date ei ꝛc. Hoc in ecclesia fieri plīmqꝫ videmus: qꝛ plerīqꝫ dum bene ministrant exteriora q̄ accipiunt per adiunctam gratiam ad intellectum quoqꝫ mysticum perducuntur.

¶ Omni enim. Multi enim natura licet sapientes et acuti si sint desides perdunt bonum naturę ꝛ premiuꝫ quod erat eis promissum videtur transire ad alios qui quod habent minus per naturam acquirunt per industriam: vel qui habet fidem ꝛ bonam voluntatem etiam si minus habet in opere dabitur ei a bono iudice. Sed qui fidem non habet etiam virtutes quas naturaliter habet perdit: sine qua nō sunt virtutes. Vel q̄ habet amorem verbi dat' ei sensus intelligendi. Qui vero nō hꝫ etiā si naturali studio callet deficit. Vel qui nō hꝫ caritatē amittit omne bonū qꝺ hꝫ. (tur de q̄ ē rōeꝫ redditur?

¶ Nota qꝫ hꝺ qꝺ cuiqꝫ dat' in rebꝫ mūdanis vel spūalibꝫ p talēto imputa

¶ Tū aūt. Tradendus in proximo cruci premisit gloriam triūphantis

† ſoedit dona hominiḃ naturalia ꝛ gratuita
vocauit seruos suos † et tradidit illis bona sua. Et vni dedit quinqꝫ
ſ Exteriorū scientiam quinqꝫ sentibus acquisitam. † ſ Intellectum ꝛ operationem.
talenta. alii aūt † duo. alii vero
ſ Intellectū. ſ Non pro largitate vel parcitate alu plus alii minus: sed pro viribus accipientium.
vnum. vnicuiqꝫ ſcḋm propriam virtutem. ꝛ profectus est statim.
ſ Promonit. ſ Sciam exterioꝛ ꝛ si mystica non penetret.
Abiit aūt q̄ quinqꝫ talēta accepe
ſ dum se a visibilium voluptate custodit ab his etiā alios amouendo compescit.
rat ꝛ operatus est in eis. ꝛ lucratus est alia quinqꝫ. Similiter q̄
ſ Intellectum ꝛ operatōnem. † ſ Prędicādo ꝛ mira operando tales instruit qui itidem florent scientia ꝛ opere.
duo accepit † lucratus ē alia duo
ſ Intellectum ſ Abiēs per se. sed nō rediēs per se.
Qui aūt vnuꝫ acceperat abiens
ſ terrenis actibus se applicauit nec lucrum spūale quesiuit.
fodit in terrā ꝛ abscondit pecuniā
† ſ Quod est ab ascēsione domini vsqꝫ ad seꝺm aduentum.
dni domini sui. † Post multum
ſ Ad iudicandum
vero temporis venit dñs seruorum illoꝛ ꝛ posuit rationeꝫ cum
ſ Preparans se ad reddendam rationē
eis. Et accedens qui quinqꝫ talē
ta acceperat: obtulit alia quinqꝫ talenta dicens: Domine quinqꝫ talenta tradidisti michi: ecce alia quinqꝫ superlucratus sum. Ait il
ſ Non tua querens sed que Ihesu christi.
li dñs eius. Euge serue bone ꝛ fidelis: qꝛ supra pauca fuisti fidel
† ſ gaudens domin? in gaudiū intrare iubet.
supra multa te ꝓstituam † intra in gaudium dñi tui. Accessit autem
ꝛ qui duo talenta acceperat ꝛ ait
Dñe. duo talenta michi tradidisti: ecce alia duo lucratus sum.
† ſ Non tua querens: sed que Ihesu christi
Ait illi dñs eius. † Euge serue bone ꝛ fidelis qꝛ supra pauca fuisti
fidelis supra multa te constituaꝫ
ſ Accipe quod oculus non vidit nec auris audiuit.
intra in gaudium domini tui. Ac
ſ Infelicissimum habēs a sua conscīētia testimonium.
cedens autē ꝛ qui vnuꝫ talentū acceperat et ait: Domine. scio qꝛ
† ſ Non parcis: sed precidis falce iudicii tui eos quibus legem non commisisti.
ſ uel austerus
homo † durus es: metis vbi non seminasti. † ꝛ congregas vbi nō sparsisti. ꝛ timens abii ꝛ abscondi talentum tuum in terra. ecce habes qꝺ tuum est. Respondens aūt ei
ſ Per liberum arbitrium.
dñs eius dixit ei. Serue male et
ſ Superbe qui calumniā facis domino
ſ Qui lucrum facere neglexisti.
piger sciebas qꝛ meto vbi non semino. ꝛ congrego vbi non sparsi
ſ Quia etiam ab his ego quibus non commisi ad erogandum. ſ diuinum sermonem.
Oportuit enim te pecuniā meaꝫ
† ſ Numularii sunt qui predicationē audiētiꝫ ualent uerbis ꝛ opere exercere.
† ſ id est. merita discutiens quod meū est cuꝫ usuris. ꝛ te per grām bene dispensatā ꝛ per te acquisitos.
ꝓmittere † numulariis ꝛ † veniens ego recepissem vtiqꝫ quod meuꝫ est cuꝫ vsura. Tollite ita qꝫ ab eo
ſ intellectū ſ Qui exteriora bene āministrauit sed intellectu ad huc vacuus fuit.
talentum ꝛ date ei qui habet de
† ſ Studiū uerbi erogandi dabitur grā ſ uper gratiam.
cem talenta. Omni enim † habēti dabitur et abundabit. Ei autem
ſ Hoc studium uel caritatē.
qui nō habet ꝛ quod videtur ha
ſ uel naturali ingenio uel litterali studio. quia nulla dulcedine interne sapientie gaudebit.
† ſ infructu: ofū qui spōte ꝛ negligentia sua corruit in interiores tenebras.
bere auferetur ab eo. ꝛ † inutileꝫ seruum eiicite in tenebras exteri
ſ non delectatio ut in istis fuit.
ores. ibi erit fletus et stridor dē
ſ in secundo aduentu ſ Qui est ꝛ filius dei
tium. Cum autem venerit filius

ut ſecutura ſcandala hac promiſſiõe compenſaret.

¶ Poſt parabolas de fine mundi: nunc exequit dominꝰ modum futuri iudicij.

¶ Omnes an. ꝛc. Qui teſtes ſunt hũa noctuꝝ ſub quorũ cuſtodia bene vel male egerint.

¶ Oues ab hedis. Duo ordines erunt in iudicio: electorꝝ. ſ. & reproborum Sed electorꝝ alij iudicabunt. quibꝰ dr: Sedebitis & vos ſuper ſedes xij. in xij. tribꝰ iſ. Alij iudicabunt. quibus dicit. Eſuriui et dediſtis michi manducare. Itẽ reproborꝝ alij q̃ extra eccleſiam ſunt non iudicabuntur. alij q̃ iudicabunt q̃ quibus dicit. Eſuriui et nõ dediſtis mihi. ꝛc.

¶ Hedos. Hedꝰ eſt animal peculeum et olidum. qui p peccatis offerebatur in lege. et ſignificat peccatores. nec dicit capras quę poſſunt habere fetus.

¶ Benedicti patris mei Bñficio patris mei promoti ad obtinendam gloriam in qua ſine corruptione regnetis. ad quã predeſtinati eſtis a conſtitutione mundi.

¶ Ad litteram: nota opera miſericordię. Myſtice: caritatis perfectionẽ. Qui eſurientem et ſitientẽ iuſticiam pane verbi reficit. vel potu ſapientię refrigerat: charitatis agit opera. et qui errantem in domum matris eccleſię revocat. et qui infirmum in fide aſſumit. & qui tribulatione aliqua ſeu carcere triſticię oppreſſo ſubvenit compatiendo vel conſolando: veram dilectionem adimplet.

¶ Tunc reſpon. Non diffidentes de verbis domini: ſed vel ſtupentes pro magnitudine maieſtatis regis. Vel qz parum videtur illis omne bonum quod fecerunt. Unde dicitur. Non ſunt condigne paſſiones huius t. ad fu. glo. ꝛc.

¶ Ex his fratribus. Fratres mei & mater ſunt. qui faciunt voluntatem patris mei.

¶ Non dediſtis ꝛc. Quid meretur qui aliena rapuit: ſi eternaliter damnatur qui de ſuo non dedit?

¶ Domine quando. Excuſare ſe ſatagunt quaſi deum fallere poſſint: qui homines fallebant. Sed non habent excuſationem qui puerti a malis & agere clemoſinas noluerunt. vñ ſubdit. Quãdiu nõ feciſtis vni ꝛc.

¶ In ſupplicium eternũ ꝛc. Fruſtra ergo Origenes ſpondet liberationem poſt multos annos malis hominibꝰ et ipſis demonibus.

C. XXVI.

¶ Et factum ꝛc. De conſummatione ſeculi & diſcretõne iudicij. vel ab initio euangelij uſq; ad paſſionem omnia faciendo et predicando cõpleverat. Poſt ſermonem quo ſe venturum in claritate predixit. paſſurũ ſe oſtendit. vt ſacramentum crucis admixtum eẽ glorię eternitatis admoneat.

¶ Scitis quia poſt bi. Sicut ex Johannis narratione colligitur. ante ſex dies paſche venit ihesus bethaniam. ibiq; factum eſt illud convivium in quo de vnguẽto precioſo fit cõmemoratio. Indevenit hieruſalem ſedẽs ſuper aſellum. poſtea geruntur ea que narrantur poſt hunc aduentum hieroſolimis acta vel geſta. Ex illo ergo die quo venit ihesus bethaniã uſq; ad diem quo omnia iſta geſta & dicta ſũt intelligimus eſſe conſummatum quatriduum: vt occurreret dies quẽ ante biduũ paſche matthęus et marcus diffinierunt. Myſtice. Poſt duos dies clari luminis veteris et noui teſtamenti verum paſcha per mundum celebratur. Paſcha quod hebraice dicit phaſe non a paſſione: ſed a tranſitu nominatur. Quia exterminator viſo ſanguine in foribꝰ iſrael tranſiuit eos & deus auxiliũz ꝓbens eis deſuper ambulauit. Myſtice. Quia in ea feſtinitate agnus dei de hoc mũdo erat tranſiturus. vel nos ſalubri tranſitu. q. de egipto huius mũdi educturus. Paſcha ꝓprie ſolus dies dicit. quo agnus ad veſperaz occidebat. id eſt. xiiij. luna primi menſis. Et v. luna qua egreſſi ſunt de egipto: erãt azima ſeptẽ dieb. Sz ĩdifferẽter & paſcha pro diebus azimoꝝ. & dies azimoꝝ pro paſcha ait marcus. Erat paſcha et azima poſt biduum. Lucas: dies feſtus azimoꝝ qui dicitur paſcha. Myſtice. Uno die agno immolato: ſeptem dies azimorum ſequuntur. qz chriſto ſemel paſſo per totum tempus ſeculi viuendum eſt in azimis ſinceritatis et veritatis.

ſ. In diuinitate qua iudicabit qui priꝰ venit in humilitate.

hominis in † maieſtate ſua. et omnes angeli eius cum eo: tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſue. & congregabuntur ante eum omnes gentes & ſeparabit eos ab invicem: ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et ſtatuet oues quidem a dextris ſuis. hedos autem a ſiniſtris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt † Uenite benedicti patris mei poſſidete paratum vobis regnũ a conſtitutione mũdi. Eſuriui enim & dediſtis michi manducare Sitiui: & dediſtis michi bibere. Hoſpes eram: & collegiſtis me. Nudus: & cooperuiſtis me. Infirmꝰ: & viſitaſtis me In carcere eram: & veniſtis ad me. Tunc reſpondebunt ei iuſti dicẽtes: Domine: quando vidimus te eſurientẽ & pauimus te: ſitientem & dedimus tibi potum? Quãdo autem te vidimus hoſpitem et collegimus te? Aut nudum & cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere & venimus ad te? Et reſpondens rex dicet illis: Amen dico vobis

† ſ. In diuinitate qua iudicabit qui priꝰ venit in humilitate.

† ſ. A ſiniſtris ſũt qui ſiniſtra. id eſt. preterita quãdiu vixerũt ardenter amauerũt.

† ſ. Ut tollatur impius ne ut. g. dei

†† ſ. Quia niſi ſũt eſſe cum eo dum permixti ſũt bonis mali.

† ſ. Inuitat ad regnum nõ expellit ad penam

† ſ. michi capiti in membris

† ſ. Iudicium fiet ei ſine miã qui nõ fecit miam.

† ſ. Bonos.

† ſ. Qui poſuit anima pro ouibus. † ſ. Malos.

† ſ. Confirmabit in beatitudine bonos.

† ſ. Prenouit & non declinauit. ſed etiam ceteris ire nolẽtibus pergit intrepidus.

† ſ. Innuit ſe nõ dixiſſe generaliter de omnibus pauperibus: ſed de his qui pauperes ſunt ſpiritu.

† ſ. Solacium caritatis.

† ſ. Humilibus ſpũ. † ſ. Nec michi capiti uos exhibuiſſe gaudeatis.

Quãdiu feciſtis vni de hiſ fratribus meis minimis michi feciſtis † Tunc dicet rex & his qui a ſiniſtris † Ut tollatur impius ne ut. g. dei †† Quia niſi ſũt eſſe cum eo dum permixti ſũt bonis mali. eius erunt. † Diſcedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt diabolo & angelis eius Eſuriui enim et non dediſtis michi manducare. ſitiui: et non dediſtis michi bibere. hoſpes eram: & non collegiſtis me. Nudus: et non cooperuiſtis me. Infirmus & in carcere: & non viſitaſtis me. Tunc reſpondebunt ei et ipſi dicentes: Domine quando te vidimus eſurientem. aut ſitientem. aut hoſpitem. aut nudum. aut infirmum. vel in carcere: & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis dicens: Amẽ dico vobis: quãdiu non feciſtis vni de minoribꝰ his nec michi feciſtis. Et ibunt hi in ſupplicium eternũ Juſti autem in vitam eternam.

C. XXVI.

Et factum eſt cũ conſummaſſet Ihesus ſermones hos omnes dixit diſcipulis ſuis: Scitis quia poſt biduum paſcha fiet. et filius hois tradetur ut crucifigat

¶ Cum aũt ꝛc. Habito cõsilio· ordo narrationis illuc transit. Tunc abiit vnus ex duodecim: vt factum inde coniũgatur ad consilium sacerdotum. Redit ad eum autẽ diem qui erat ante sex dies paschę dicens· Cum autem ꝛc.

¶ Symonis ꝛc. Permanet pristinũ nomen vt virtus curantis appareat· Per eã domuꝫ accipe illam partem populi quę credidit dño et curata est· Symon· id est· obediens.

¶ Accessit. Hiex· Diligẽter obserua· q̃ de duabꝫ super caput Siquidem peccatrix super pedes· et ea quę dicatur non fuisse peccatrix super caput.

¶ Mulier ꝛc. Maria magdalena sororꝫ lazari mõ iusta et familiaris· quę quondã peccatrix venit ꝛ pedes lacrimis lauit· nunc caput et pedes vnxit· pedes nunc: vt iohãnes dicit.

¶ Unguenti pretiosi. Marcus: nardi spicati· id est· de spicis ꝛ foliꝭ confecti qđ pretiosius est. Johannes nardi pistici· id ẽ· fidelis non adulterati aliꝭ herbis· pistis grece: fides latine. Mystice hęc devotio marię fidem significat ecclię quę dum veritatẽ christi predicat: caput vngit· dum humanitatẽ pedes.

¶ De hoc vnguẽto in domo symonis leprosi ī bethania dicũt ꝛ matthęus ꝛ marcus et iohannes. Lucas vero aliud dicit simile huic factuꝫ ante in domo alterius symonis pharisei non leprosi: neq; in bethania: sed de eadem muliere quę tunc accessit peccatrix.

¶ Discipuli indi· Johãnes dicit hęc indam locutũ· ꝛ hoc gratia cupiditatis· aliꝭ potuerunt verbis eiꝰ consentire: vel etiaꝫ idem dicere: sed propter curam pauperum.

¶ Opus eni bo· Sicut maria pię devotionis adepta ẽ gloriam: ita ecõtra iudas contradicens perfidię infamiam. Sed dñs qui bona laudat tacendo hęc prętermittit.

¶ Me aũt non semper ha· Corporali pñtia. Alioquin dicit alibi· omnibꝫ diebꝫ vitę vobiscum sum vsq; ad consummationẽ sęculi.

¶ Mittens enim. Officium est sepulturę quod vos perditionem esse putatis. Nec mirum si michi dat fidei odorem: pro qua mox fusurus sum sanguinem.

¶ Tũc abiit unus ꝛc. Premissa est causa quę compulit iudaꝫ ad vendendum dñm. Cum enim fur esset ꝛ loculos haberet ꝛ vidisset vnguentum super caput ꝛ pedes domini effusum quod putauerat esse vendenduꝫ et precium sibi esse tradendum vt aliquid inde furaretur: quod perdiderat in effusione vnguenti voluit recompensare in venditione magistri.

¶ Quando ꝯgregati sunt principes. Ubi patet ꝙ non iunitus neq; coactus: sed sponte iniit ꝯsilium scelerato ꝝ. Quarta feria ꝯgregati sunt principes sacerdotũ ꝛc. Judas accessit vt venderet magistrũ. Et hoc ostendit prophetia hieremię· quę legitur q̃rta feria· vbi dicit. Ecce mercesei⁹ cũ eo

¶ Quid vultis ꝛc. Quasi vile mancipium tradens· ponit in potestate ementium quantum velint dare.

¶ Et exinde quęrebat opor· Multi hodie sunt qui factũ iudę execrantur et idẽ faciũt. Nam cũ ꝙ munere falsum testimonium dicunt: qꝫ veritatẽ negant deum qui veritas est vendunt· dum caritatem violant: deum qui caritas est produnt· presertim cũ nõ ignorantia sed oportunitate faciẽdi quęsita hoc faciunt.

¶ Prima aũt die azi· ꝛc. Jd ẽ· quarta decima die primi mensis· qñ abiecto fermento agnum immolan ad vesperam· quod exponit apostolꝰ. Etenim pasca no· im· est xps· qui licet die sequẽti· i· xv· luna sit crucifixus tñ ea nocte passionis suę tentus a iudęis celebrauit exordium.

¶ Ubi uis ꝛc. Nõ erat eis certa domus: in quo improbat ędificatio superfluoꝫ.

¶ Ad quendam. Eundẽ significat quẽ marcus et lucas dicũt patremfamilias. Qui ergo ait ad quendam tanqꝫ ex persona sua (et nõ domini) studio brevitatis ũlum compendio insinuauit.

¶ Ad quendam. Nõ ad quemlibet: sed ad aliquem certum quem ex persona sua loquẽs recte posuisset. Modo autem cum verba domini posuit. ite in civitatem· interponit ipse ad quendam: non qꝫ dominus hoc dixerit: sed vt ipse nobis insinuaret tacito nomine proprio fuisse ibi quendam ad quem mittebantur.

¶ Et fecerunt discipuli sicut ꝛc. In alio euangelio scribit· Invenerunt cęnaculuꝫ ꝝ·stra· Cenaculum lex spũalis est· quę de angustijs litterę egrediens in sublimi loco recipit salvatorem. Nam q̃ litteram sequit in imo pasca facit. Sed qui aquę baiulũ· id est· prędicatorem gratię in domum ecclesię sequit: hic per spm̃ lrãꝫ trãscendẽs in alto mẽtis xpo refectoꝫ pat.

¶ Quia unus· Qui prędixit de passione· prędicit de proditore· vt videl se non latere pęniterꝫ facti.

¶ Mittit crimẽ in numero: vt agat ꝯscius pnam. Non tamen designat specialiter: ne impudentior fieret.

¶ Cęperunt singuli. Quia plus credũt magro q̃ sibi: ꝛ timẽtes etiam

† ¶ Nota noticiam futuroꝝ in christo

prędicatum fuerit † hoc euange·

¶ Jd ẽ· ecclesia

lium in toto mundo dicetur et ꝙ

† ¶. i· obsequiũ qđ michi pie exhibuit † ¶ Marie.

hęc fecit in memoriã † eius. Tunc

† ¶ damnum de effusione vnguẽti vult magr̃ pecio compensare.

abiit vnus † de duodecim qui dice

¶ Memoria mortis.

batur iudas scarioth ad principes

sacerdotũ· ꝛ ait illis: Quid vultis

michi dare et ego vobis eum tra

† ¶ Idem precium quo Joseph venditus est a fratribus.

dam? At illi constituerunt ei † trigi

ta argenteos. Et exinde quęrebat

¶ q̃ sine turbis eum tradere posset quod Lucas aperte ait.

oportunitatem vt eum traderet.

¶ Ecce oportunitas ¶ Paschę

Prima autem die azimoꝝ accesse

runt discipuli ad Jhesum dicẽtes

Ubi vis paremus tibi comedere

pascha? At Jhesus dixit: Jte in

civitatem ad quendaꝫ: ꝛ dicite ei:

Magister dicit. Tempus meũ pro

pe est· apud te facio pascha cuꝫ di

scipulis meis. Et fecerunt discipu

li sicut constituit illis Jhesus· et

† ¶ Quando verus sol ad occasum properabat·

parauerunt pascha. † Uespere aũt

¶ Quia eis eternam requiem preparabat ꝛ per eos aliis.

facto discumbebat cuꝫ duodecim

discipulis suis. Et edentibus illis

dixit: Amen dico vobis· qꝫ vnus

† ¶ Quia non erant sibi huiꝰ reatus conscii

vestrꝝ me traditurus est. Et † ꝙ trista

ti valde cęperunt singuli dicere:

fragilitatem suam querunt de peccato cuius non bñt conscientiam.

¶ Qui intingit. Alijs ꝓtristatis z a cibo manū retrahentib⁹ ea impudē tia qua tradidit manū cū magistro mittit: vt audacia bonā ꝓscientiā men tiretur. Ecce humilitas z patiētia qua proditorē ad mensam admittit.

¶ In para. ꝛc. Marcus in catino. Parapsis est vas escax quadrāgu lum a paribꝫ absidibꝫ i ab equis lateribꝫ dictū. Latinū vas fictile aptum ad admittendū liquorē z potuit fieri vt mensa fictile vas z quadrangulu3 contineret.

¶ Pgna prędicit: vt quem pudor non vicę rat corrigant denunci ata supplicia.

¶ Bonū erat ei ꝛc Multo meli⁹ esset om nino non esse. q̄ male esse. vsitate z simplici ter hoc dicit. Non pōt enī ei bene esse qui nō est. An dyabolo dicit non nasci ad peccatu3 an etiā bonu3 illi erat vt christo non nascere tur per vocationē: vt non esset apostata per proditionē. Vel sole mus dicere simpliciter melius esset nō esse q̄ male esse.

¶ Rabbi. Alij di cunt domie: iste rabbi Quasi min⁹ peccatu3 habens pro dere ma gi strum q̄ dominū. vel blandiendo.

¶ Tu dixisti. Nec hic aperte dicit an ipe esset. Potest enī intel ligi. q. d. non ego dixi

¶ Cenātibus aūt ꝛc. Finitis solennibus gaudijs veteris paschę quę in liberationis me moriā populi dei de ęgipto agebantur. trā sit ad nouu3 qđ in sui mēoriam eccliam fre quētare volebat. Vt videlicet pro carne a gni ac sāguine sui cor poris: ad sanguinis sa cramentū substitueret. ipsumq̄ esse monstraret. cui iurauit dñs et non pę eum tu es ꝛc.

Nunquid ego sum dñe? At ille re
† ſ Qui latenter notatus non respicit manifē stius arguitur non tamen ex nomine.
spondēs ait: † Qui intingit mecu3
manū in parapside hic me tradet.
Filius quidem hominis vadit: si
ſ homo pacis m ee qui e. p. m. mag. s. m. su.
cut scriptū est de eo. Uę aūt homi
ni illi per quē filius hominis tra
detur. Bonū erat ei si natus nō fu
† ſ Ne tacendo videretur se prodere aliis intenta gantibus.
isset homo ille † Rndēs aūt iudas
qui tradidit eum dixit: Nunquid
† ſ tu prodidisti non ego
ego su3 rabbi? Ait illi: † Tu dixisti
ſ finito veteri pascha transit ad nouum.
Cenantibus autē eis accepit Jhe
sus panez z benedixit ac fregit de
† ſ Quasi intelligite
ditq3 discipulis suis z ait. † Accipi
ſ Quod sub spē panis videtur
te z comedite. hoc est corpus meū
† ſ Ipse equalis deo patri: quid ergo subditus faciet ſ Inter aduersa.
Et accipiens calicē † gras egit z de
dit illis dicens: Bibite ex hoc om
ſ dedicator
nes. hic est enim sanguis me⁹ no
ſ Non veteris quod sanguine hircoꝝ dedicatū ē ꝛ. ſ Quia impossibile est sanguine hircoꝝ pecca ta auferri.
ui testamenti ꝛ qui pro multis effū

¶ Accepit. Hier. Postq̄ typicum pascha fuerat impletum z agni car nes cum apostolis comederat: assumit panem.

¶ Benedixit et fregit. Quia hominez assumptū ita morti subdidit: vt ei immortalitatis potentiā inesse z ideo cito resurrecturū esse monstraret

¶ Fregit: vt oñdat corporis sui fractionē non sine sua sponte fore. Bñdi xit prius: qz naturā quam assumpsit cū patre z spū sancto grā diuinę virtu tis implenit.

¶ Ideo post cenaz corpus suū dedit: qz necesse erat pascha typicum prius cōsummari z sic veri paschę sacramenta post substitui. Nos vero pro reue rentia tanti sacramēti prius reficimur dominicę passionis sacramentis q̄z corporalibus ęscis.

¶ Gratias egit. Ostēdit q̄ quisq̄ facere debet in flagello culpę ꝓximę cū ipse equanimiter tulit alienę: qz panis corpus ꝓfirmat. vnū sanguinem operat. Mystice. Hoc ad corpus illud ad sanguinē xp̄i refertur. Verum nec panis sine aqua conficitur. nec vinū sine aqua offertur. Per aquā ꝓplꝫ sigtur. qui nec sine xp̄i passione saluatur. nec sine eius amore xp̄s passus est Oportet ergo vt nos ei vniamur: vt ipse in nobis maneat z nos in ipso.

¶ Non bibam. Non delectabor cerimonijs hui⁹ populi. in quib⁹ sacra paschalis agni p̄cipua sunt.

¶ Post passionem non assumā carnem; donec assumam eam nouaz quę modo mortalis est.

¶ De hoc genimine uitis. Vitis est bōna natura. genimina eius mortalitas. z legis vetustas. Mortalitatem bibit christus z legis vetustatē dum ipsi placuit. z ipse obseruādo implenit. De genimine vitis eiusdem bi bit in resurrectione factus immortalis. qz immortalitas est genimen illius vitis quā in resurrectōe bibēt sui. Ideo dixit vobiscū: Immortalitate enī resurrectionis eadē remanebit substantia: z si qualitas sit mutata. Si aūt vitem de cui⁹ vetustate nunc passionis calicē bibit: iudęos accipis. sīgt etiā gentem ad corpus xp̄i per nouitatem vitę ac cessuram. cum post gē tes ingressas omis isr̄l saluus fiet.

¶ Vinea dñi saba oth dom⁹ israel est de qua semper bibit. qz ñ defuerunt aliq̄ quoꝝ pietate delectaret, sed passo dño tps erat vt illa legalis obseruātia cessaret z in spūm trāsi ret.

¶ Nouū in reg no pa. Dicens illud nouū hoc vetus: oñdit corp⁹. s. de veteri adā qđ immortalitate im mutabitur. Vobiscū: per hoc z suis immorta litas pmittit: si ñ eod tēpore De hoc genimi ne: qz eadem corpora resurrectura.

¶ Erit aūt dies meę resurrectionis cū in re gno dei. id ē. immorta litatis gloria sublima tus. de salute eiusdem populi spūali grā rege nerati. nouo vobiscuz gaudio perfundar.

¶ Et hymno ꝛc. Hoc est qđ psalmus dicit. Edent pauperes z saturabunt ꝛc. Vel hymnū p iob. pū grās agens cantabat. in q̄ pro se z discipul⁹ z re dituris precabat. Exi erunt in montez olive ti: vt per sacramentoꝝ

detur in remissionez peccatoꝝ. Di
ſ Mortalitatē bibit christus. z legis vetustatē dum ei placuit.
co aūt vobis ꝛ nō bibā amodo de
ſ qđ est mortalitas z passibilitas.
ſ Est humanitatis.
hoc genimine vitis vsq̄ in diem il
ſ genimen.
lum cum illud bibaz vobiscum no
ſ Immortalis z impassibilis.
uum in regno patris mei. Et hym
ſ Spūali cibo pastus debet conscendere ad mon tem virtutum quibus ungatur uel reficiatur.
no dicto exierūt in montem oliue
ti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes
vos scandaluz patiemini in me in
ſ Id est. in ista tribulatōne ſ nocti congruit scā dalum ſ in zacharia. percute pastorē. ex per sona prophete.
ista nocte. Scriptum est enī. Per
† ſ Ab vnitate fidei soluentur.
cutiam pastorem † et dispergentur
oues gregis. Postq̄ aūt surrexe
ro precedam vos in galyleaz. Re
spondens autē petrus ait illi: Etsi
omnes scandalisati fuerint in te:
ego nunq̄ scandalisabor. Ait illi
ſ Petrus ex ardore promittit. christus ut deus uentura prędicit.
Jhesus. Amen dico tibi qz in hac
† ſ Marcus dicit. anteqū gallus bis uocem dede rit. ceteri. anteqū gallus cantet. ſ timor erit causa ter me negandi.
nocte anteqū † gallus cantet: ter me

perceptionē z suam intercessionē ad altiora carismata quib⁹ corde perungā mur nos ascendere doceat. vbi laboris refectio doloris solatium.

¶ Omnes uos. Prędicit illis quid passuri sunt. vt post cuctum non desperent: sed penitentia liberentur.

¶ Postq̄ aūt. Sicut prędixit locū passionis: sic prędicit locū resurre ctionis: vt licut sunt tristes ex passione. sic lętentur glorificati resurrectione vel visione.

¶ Precedam uos ꝛc. Vt infirmitatem eorum sponsione reditus sui consolaretur.

¶ Etsi omnes. Non est mendaciū nec temeritas: sed fides z ardens di lectio. intantum vt imbecillitatē suam z fidem verboꝝ dei ñ ꝓtueretur.

¶ Anteqū gallus. Tres ita simpliciter. Solus marcus. anteqū gallus bis vocē dederit. Tercia negatio petri si tota post primū gallicantū incipe ret. mētiri viderētur tres qui dicūt. Anteqū g. c. Itē si tota añ. superflue dice ret marcus: añq̄ bis cantet. Sed qz añ primū cępta: attenderūt illi tres nō qñ ꝓpletur⁹ esset eam: sed quāta futura esset qñcunq̄ incepta. Vel tota in animo timentis petri peracta est añ primū cantū. cuius verbis añ primū ę pta. añ scōm peracta sit. Tant⁹ enī timor mentem eius inuaserat qui ter ne gare faceret. Matthęus z marcus negationē petri subnectunt. postq̄ Jhs egressus est de domo vbi mānducauit pascha. Lucas z iohānes añq̄ inde egressus esset Jhesus. Sed facile intelligim⁹ illos recapitulasse. vel istos prędoccupasse. nisi magis moueret q tā diue. ſa non modo verba ꝛ etiā fē tētias dñi premittunt. quib⁹ permotus petr⁹ illam presumptionē ꝓferret

moriendi·vt magis cogant intelligi ter illum expressisse presumptionē suā diuersis locis ad sermones christi·et ter illa a dño rñsum q̄ eum ante gallicantū esset negaturus·sicut post resurrectionē an se amaret ter interrogauit et ter de pascendis ouib⁹ precepit.

¶ Ante gallicantū·id est·crescētib⁹ tenebris negat·post gallicinīū·id ē·luce vicina culpam lacrimis lauat.

¶ In uillam que dicitur gessemani. Lucas in montē oliuaꝝ Johannes transtorrentē cedron qđ idem est·q̄ gessemani locus in q̄ orauit est ad radicem montis olineti vbi est ort⁹. Gessemani interpretatur vall' pinguiū et loca ꝛ tpa plena sūt figuris. Cū in monte orat: sursum nos hīe cor in orōne vocet. Cū in valle: et ꝟ in valle pinguiū: vocet in orōe humilitatez et interne pinguedinē dilectōis esse seruandam.

¶ Et orem. Prima morte apte orat in valle pinguedinis: q̄ p hūilitatē ꝛ caritatis pinguedinē p nob subīt mortem.

¶ Cepit contristari. Nō timore passionis qui ad hoc venerat: sed pro scādalo apostoloꝝ et perditione impiorum.

¶ Piero·Cepit cōtristari vt veritatē assumpti hom̄is p̄baret. Vere ꝓtristatus est: ſz non passio ei⁹ aīo dominat·vex ꝑpassio ē. vñ ait·cepit ꝓtristari. Contristatur aūt non timore patiēdi q̄ ad ꝟ venerat: sed ꝑpter infelicē indā ꝛ scādalū apostoloꝝ·ꝛ electionez iudeoꝝ·et euersionem hierusalem.

¶ Tristis. Aīa ē q̄ timet ꝛ tristat. Petrus inferior non timet dicens: aīam meā pona ꝓ te: q̄ vt hō vim mortis ignorat. Xp̄s timet: q̄ vt de⁹ in corpore ꝓstitut⁹ fragilitatem carnis exponit·q̄ corpus suscepit oīa debuit subire que corporis sunt.

¶ Usq; ad mortē. Hyl'. Nō ꝑpter mortē: ſz donec aplos sua liberet passione. Non mors sed tempus mortis in metu est·q̄ post virtutem resurrectionis fides est firmāda credentium.

¶ Si possibile est. Hoc non pro timore: ſz p misc̄dia ne iudei q̄ excusationē ignorātie non habent: me occidant·vñ ait: iste·id est·populi iudeorum·nō simpliciter calix.

¶ Si possibile ē·vt sine interitu iudeoꝝ credāt gentiles·passionē recuso. Sin aūt: illi excecādi sunt vt gētes intrēt: fiat ñ mea sed tua voluntas.

¶ Non sicut ego uolo. Aug'. Trāsfigurat in se suos·q̄ nichil aliud vult q̄s p̄·vt ibi·Esurini ꝛ de·m·m·Et q̄d me persequeris? Docet aūt eos

negabis. Ait illi petrus: Etiā si o-
ſ Intellexit enim q̄ timore mortis prediceret eum negaturum.
portuerit me mori tecū nō te nega
ſ Ex amore ꝛ ardore eodem.
bo. Similiter et omnes discipuli
dixerunt. Tunc venit Jhesus cuz
illis in villam que dicitur gesse-
mani·et dixit discipulis suis. Se
ſ non moueamini sicut nec loco ita nec mēte.
dete hic: donec vadam illuc et
ſ Cuius oratio omnium redemptio. ſ Progressus parū. ſ Quibus
orem. Et assumpto petro et duo-
secretiora manifestarat. ſ Ne putetur irrationalis anima christi: animalia merent sed nō norunt cur ꝛ quousq; tristentur.
bus filiis zebedei cepit contrista
ri ꝛ mestus esse. Tunc ait illis. Tri
ſ Pro iuda damnando.
stis est anima mea vsq; ad mortē.
ſ Pondus tribulationis. ſ A somno infidelitatis ꝛ torpore mētis: ne īgrauāte dyabol⁹ obrepat
Sustinete hic ꝛ vigilate mecum
† ſ rt humilitatē mētis habitu corporis oñdat·
Et progressus pusillum † procidit
in faciē suam orās et dicens: Pa
† ſ·s·ut me nō morīēte mors moriatur.
ter mi si † possibile est transeat a me
ſ Quasi in se reuersus hoc dicit ſ hu
calix iste. Ueruntamen non sicut
mano affectu ſ docet humane volūtati volūtatem dei preponi.
ego volo: sed sicut tu vis. Et venit
ad discipulos suos et inuenit eos
ſ Pre tristicia somnum vincere nō possūt.
† ſ Quia pre ceteris erat gloriatus pre ceteris
dormientes. Et † dicit petro. Sic
erat increpādus.
ñ potuistis vna hora vigilare me
† ſ Non: ne temptemūr: sed ne temptatione superemur.
mecū? Vigilate et orate † vt non in
ſ Ideo orādum.
tretis in temptationē. Spūs q̄dē
ſ Ad cōfitēdum· † ſ Ad tolerādum ſ Quia nōdum induti virtute ex alto··
promptus est caro autem † infirma
ſ Similiter
Iterū secūdo abiit ꝛ orauit dicēs

priuatam voluntatem corrigere ꝛ dirigere iuxta diuinam.

¶ Ambro·Dominē quē veritate corpis demonstrabat: q̄bat affectū· vt dicecet·Sed nō si·ego vo·sed si·t·Suscepit volūtatē meā suscepit tristiciam meam. Confidēter tristiciam nomino qui crucem predico.

¶ Caro aūt·Non de se vtiq; hoc dicit: sed de his qui dixerunt se nunq; negaturos.

¶ Iterū secundo ꝛc. Scdo orat·i·si ñ pōt ninive saluari alr· nisi aruerit cucurbita·i· pl⁹ iudeoꝝ q̄ pri⁹ fuit eius taberna culū: vt me occidat.

Pater mi si nō potest hic calix trā
sire nisi bibam illum: fiat volūtas
ſ vicina iam negatōe
tua. Et venit iterum ꝛ inuenit eos
† ſ Lāguescebāt enī eoꝝ oculi vicina negatōe·
dormientes. † Erant enī oculi eoꝝ
grauati. Et relictis illꝰ iteꝝ abiit ꝛ
orauit tercio eundē sermonē dicēs
Tūc venit ad discipulos suos dicēs
ſ Interposi
Dormite iam ꝛ requescite. Ecce ap
to aliquo silētio ait·
propinquabit hora et filius hois
tradetur ī manus peccatoꝝ. Sur
gite eam⁹. Ecce appropinquabit
q̄ me tradet. Adhuc eo loquēte ec
ce iudas vnus de duodeci venit
ꝛ cū eo turba mlta cū gladiis ꝛ fustibus missi a principibus sacerdotū ꝛ seniorib⁹ populi. Qui autē
tradidit eū dedit eis signū dicēs:
Quēcunq; oscul⁹ fuero: ipse ē
tenete eū. Et cōfestim acce dēs ad
† ſ Impudēs cōfidētia magistrū uocare ꝛ oscu
Jhesu dixit. † Aue rabbi. Et oscu
lum iūgere ei quē tradidit·
latus est eum. Dixit illi Jhesus.
ſ Ironice· ſ ut supra· Amice quō huc intrasti nō habēs uestem nuptialem·
Amice·ad q̄d venisti? Tūc accesse
runt ꝛ manus iniecerunt in Jhe-
ſ Petrus codē
sum ꝛ tenuerunt eū. Et ecce vnus
ardore mētis quo cetera·zelat⁹ sicut phynees·
ex his q̄ erāt cū Jhesu extendens
manū exemit gladiū suū ꝛ percutiēs
seruū principis sacerdotū āputauit

¶ Orauit tercio. Trib⁹ vicibus orauit: vt ꝛ nos a ꝑteritis peccatis veniā·ꝛ a p̄tibus mal' tutelā ꝛ a futuris periculi cautelā oremꝰ·et vt omnē orōez ad patrē ꝛ filiū ꝛ spūsc̄m dirigam⁹. Itē sic ē trina tēptatio cupiditatis: ita ꝛ timoris. Est enī ꝓcupiscētia carnis·ꝓcupīa oculoꝝ·ꝛ ābitō scli. Est ꝛ tīoꝝ mortis·ꝛ tīoꝝ vilitatis·ꝛ tīoꝝ doloris. Contra q̄ oīa docet nos de bere muniri orōe·Vñ ꝛ ꝑpter trinā tēptatōz passionis·pōt intelligi dñs ter orasse.

¶ Dormite. Prīo reuertens obiurgat·secūdo silet·ꝛ tercio q̄escere iubet·Quia prīo p⁹ resurrōnem diffidētes reprehēdit. Scdo misso spū ḡuatos ad ꝓtuēdā euāgelij libtatē oculos visitauit·tercio claritatis suę reditu securę q̄eti eos restituit. Dormite iā ꝛ requescite. Huic vidr repugnare qđ ꝓnectit. Ecce appropin·Sz sciēduz p⁹ illa ꝛba siluisse dominū vt fieret qđ ꝓmiserat. Et p⁹ scdm marcū intulit sufficit q̄ iā requieuistis·Addiditq; Ecce ap·Surgite eam⁹. Ultro nos offeram⁹·ñ timētes inueniāt vt ꝓfidētiā et gaudiū passuri videant.

¶ Postq; in ortū dominū cum discipul' ingressum dixit iobes: nō ꝓmemorat q̄d illic egerit donec traditor veīt

¶ Cum gla·et fus·
Fcm congruit mutatē mti. Jam enī venit cū
fustiby·qui q̄diu cū pace fuit trāquillius se egit.

¶ Dedit eis signū. Putabat signa que viderat non diuinitus sz magice facta·ꝛ quē in monte trāsformatū audierat·timebat ne tali modo nūc de manib⁹ eoꝝ laberetur·ꝛ ideo dabat signuz.

¶ Quēcunq; osculatus. Habebat adhuc aliq̄d de verecūdia discipuli cū non eū palam tradidit persecutoribus: ſz per signū osculi.

¶ Et osculatus est. Suscepit dñs osculum: non q̄ simulare nos doceat: sed ne ꝑditionem fugere videat·vñ·Cū his q̄ o·pa·e·pa·

¶ Seruū prin·sa·Mystice·Seruus est populus iudeoꝝ principibus

sacerdotū indebite mancipatus qui in dñi passione dexterā aurem id est spūalem intelligentiā perdidit. Sinistra id est vilitate litterę ꝓtentus nō pro tollente sed diuino iudicio ablatam pandente quę auris in his qui credere maluerūt pietate dei restituit. Vel auris amputata z sanata signi ficat auditū ablata vetustate innouatum; vt sit in nouitate spūs z non in vetustate litterę quod cui datur a christo: da tur et regnare cum eo. Vnde bene malc⁹ di citur quod est rex vel regnaturus. Q seruus inuentus est; pertinet ad vetustatem quę in seruitutē generat. Sz cum accessit sanitas fi gurata est libertas.

¶ Lucas addit q dominus tangens aurem sanauit: qui nec hosti b⁹ pietatis obliuiscitur

¶ Gladio peribūt Gladio illo quo igne us vertitur ante para disuz id ē diuinę vin dictę z gladio spiritus id est verbi dei.

¶ An putas Quasi diceret non indigeo auxilio apostoloz duodecī qui possum hē duodecī legiões angeloz in quib⁹ sunt lxxij milia quib⁹ omnium gentium lingua expri mitur. Innuit autem non esse verendum si contra ihesum omnes natōes insurgant: cū multofortiores ipe ha beat exercit⁹ angeloz Aliter. Hic numerus significat omne genus hominū cum romano imperio cōtra iudęos certaturū hi sunt āge li dei qui post resurrec tionem anno quadra gesimo secundo cū ty to z vespasiano perdi derunt homicidas il los et ciuitatem illoz succenderunt.

¶ Existis cū gla. Stultum est cum gla diis z fustib⁹ q̄rere eū qui vltro se tradit et in nocte per proditorē inuestigare quasi lati tantem qui quotidie in tēplo docebat. Sz in tenebris congrega mini: quia potestas ve stra in tenebris est.

auriculam eius. Tunc ait illi Ihe
ſ Cesset uindicta exhibeatur patīa ut patiaz nostros doceamus nō vindcām.
sus. Conuerte gladiū tuū in locuz
ſ Nam ecōtrario ſ Si omēs tūc z iudi.
† ſ Exercuerunt vindictā ipsa vidicta erit eis cā
suum. Omnes enim † qui accepe
perditionis.
rint gladium gladio peribunt.
An putas q2 non possum rogare
patrē meū et exhibebit michi mo
do plusq̄ duodecim legiones an
geloz? Quo ergo implebunt scri
ſ Quibus dictū est tanq̄ ouis ad occisionem du
ctus est ꝛc.
pturę quia sic oportet fieri. In illa
hora dixit Ihesus turbis. Tanq̄
ad latronē existis cū gladiis et fu
stibus ꝓhendere me quotidie
apud vos sedebā in tēplo docens
† ſ Promptum animū ostēdit ad patiēdum ut
z non me tenuistis. Hoc † aūt totū
sua passione asserat prophetarū dicta.
factum est vt adimplerent scriptu
ſ tanq̄ ouis ad oc duc est
ręprophetaz. Tunc discipuli oēs
ſ timorē mortis ostēdentes.
relicto eo fugerūt. At illi tenentes
† ſ Qui pontificatum illius anni precio sibi ac
quisierat ab herode romanoz pncipe prius ta
Ihesuz duxerunt illū † ad caypha
mē ad annam ut iohānes ait.
principem sacerdotū vbi scribę et
ſ In hoc diuersus a ceteris
pharisęi ꝓuenerant. Petrus aūt
ſ Hoc est deuotōis ſ Hoc timoris nature est q
negat obreptionis est q penitet fidei est
sequebat eū a longe vsq̄ ad atriū
† ſ Per discipulum notum pōtifici
principis sacerdotū. Et † ingressus
ſ Expectās vel amore discipuli uel huma
na curiositate.
intro sedebat cū ministris vt videret
ſ Quid iudicaret pontifex de Ihesu.
finē. Principes aūt sacerdotum z
omne cōcilium querebant falsum
testimoniū ꝓtra Ihesuz vt eū moz

¶ Tūc discipuli om re. ꝛc. Sicut petrus qui negationem lacrimis abluit z confessione dei funditus extirpauit recuperationem eoz significat qui in martirio labunt. Ita ceteri qui fugerunt cautelam fugiendi docent eos qui minus ydonei sunt ferendis aduersis quib⁹ tuti⁹ est latere q̄ se di scrimini ꝓmittere. Ita etiam adolescens qui scōm marcuz relicta syndone nudus profugit illoz opus z animū designat qui vt securiores sint omia quę in mundo habent abiciūt z deo potius famulari nudi q̄ hęrendo mū di reb⁹ materiam temptandi z a deo reuocādi dare didicerunt. Juxta exē plum ioseph qui relicto adultere pallio maluit nudus deo q̄ indutus me retricis cupiditatib⁹ seruire.

¶ Ad caypham. Conuenit nomen actioni. Cayphas id est inuestiga tor vel sagax ad implendā scz doli sui nequitiam. Vel nomens oze quia impudens ad proferendum mendacium z ad petendum homicidiū.

¶ A longe ꝛc. Merito a longe qui in proximo fuerat negaturus. Si gnificat ecclesiam imitaturam passionē christi longe differenter qz ecclesia patitur pro se sed chri stus pro ecclesia

† ſ Quia non erāt ut marcus ait cōueientia testi monia.
ti traderent. Et † nō inuenerunt cū
multi falsi testes accessissent. No
uissime aūt venerunt duo falsi te
stes z dixerūt Hic dixit. Possuz
destruere tēplum dei z post tridu
† ſ Motu corporis indicat insaniā mētis
um reędificare illud. † Et surgens
† ſ Iratus qz nō inueniebat calumnie locum
princeps † sacerdotū ait illi Nichil
rndes ad ea quę isti aduersum te
ſ Sciēs vt deus quicquid respōdisset torquē
testificātur. Ihesus aūt tacebat.
dum in calumniam
Et princeps sacerdotū ait illi. Ad
iuro te per deum viuū vt dicas no
bis si tu es christus filius dei. Di
ſ Didicisti in lege ſ quāuis
cit illi Ihesus. Tu dixisti. Verun
ut hominem cōdemnatis tamē dico
tamen dico vobis: Amodo vide
bitis filium hominis sedentem a
† ſ Ad iudicium in nube uel mirabiliter operā
tem in sanctis.
dextris virtutis dei: z † venientē in
nubib⁹ cęli. Tunc princeps sacer
dotū scidit vestimenta sua dicens
blasphēauit. Quid adhuc egem⁹
testib⁹? Ecce nunc audistis bla
sphemiā. Quid vobis videt? At
† ſ Quia eum blasphemum putauerūt ideo mor
ti addixerūt.
illi respondētes dixerunt: † Reus
† ſ Significat eos qui grē eius pītiam respuūt.
est mortis. † Tunc expuerunt in fa
† ſ Colaphis cedūt qui honores suos preferūt.
ciem eius z † colaphis eum cędide
ſ Significat eos qui cū venisse negāt tanq̄
presentiam eius a se repellentes
ſ vel alapas.
runt. Alii aūt palmas in faciē ei⁹
dederunt dicentes. Prophetiza

¶ Duo falsi te stes ꝛc. Quia non eo sensu quo dominus qui dixit d templo cor poris sui: sed in verbis quibusdaz additis vt mutatis quasi iniustā calumniā faciunt. Do minus dixerat. Solui te templum hoc, com mutant. Ego dissol uam templum hoc ma nufactum. Vos inqt soluite: non ego quia non est licitum vt no bis mortem inferamus Item dominus dixe rat. Et ego suscitabo. quod de animali tem plo dicitur. Illi inuer tunt. Aliud manufa ctum ędificabo: vt pro prie de templo iudai co dictum videatur.

¶ Tu dixisti ꝛc. Marcus ego sum qđ idem est et est similis contra pylatum z cay phan responsio: vt a propria sententia con demnentur.

¶ Filium homi nis ꝛc. Me in forma quam iudicatis exal tatum z habentem no mē quod est super om ne nomen.

¶ Scidit uesti menta sua ꝛc. Fu roz q̄ fecit de solio sur gere facit z vestem scin dere. Magno myste rio: cum vestis domi ni nec a militibus scin di potuit. Significat enim sacerdotium eo rum pro sceleribus pō tificum esse penitus sol uendum. Sed solidi tas ecclesię quę vestis dei dicitur vsq̄ in fi nem seculi indirupta manebit.

¶ Vos est iudgoz cum aliquid blasphe mię audiunt: scindūt vestimenta.

¶ Quod paulus et barnabas fecerunt in licaonia cum dicti sunt iupiter et apollo.

¶ Tunc expuerunt ꝛc. Sicut tunc consputus est saluis infidelium ita nunc obprobrijs exhonoratur falsoz fideliū z colaphis id est blasphe mijs eozundem ceditur.

¶ Prophetiza ꝛc. Dicunt contumeliam ei qui se prophetam haberi voluit a populis.

¶ Velauerunt enim faciem eius scōm marcum non vt eozum scelera nō videat: sed vt a seipsis gratiam cognitionis eius abscondant. Sicu

velum fuit super faciem moysi quod vsq; hodie manet.

¶ Una ancilla. Cur prima ancilla prodit cum viri magis poterant cognoscere. Nisi vt iste sexus ostendatur in necẽ dñi peccasse. z per passionẽ redempt⁹. Et ideo mulier prima resurrectionis misteriũ accepit. et mandata custodiuit. vt veterem prevaricationis aboleret errorem.

¶ Sicut per fęminã hostis antiqu⁹ primũ parẽtẽ seduxit: ita per mulierẽ ad magistrũ negandũ quẽ xp̃m filium dei pfessus fuerat principem ecclesię compellit.

¶ Exeunte autẽ. Hic marc⁹ adimplet qđ iste brevitatis causa omisit. Exĳt inquit foras ante atriũ. z gallus cãtauit. quo reuerso in atrio fit negatio

¶ Exeũte aũt. In hac secda negatione a duobus ppellitur. ab ancilla: vt ait matthęus. z marc⁹. et ab alio: vt ait lucas dicẽs: Et p⁹ pusillũ ait alius: Et tu de illis es. In hỏ pusillo exĳt. z reversus stans ad focũ. vt iobes ait. itez negat. Exũte ģ illo. i. cũ exiret. hỏ est cuz exurgez vt exiret: aĩ aduertit eũ ancilla. et dixit his q̃ circa ignẽ erant. Quibꝰ rediens iurat petrus. nõ noui hominẽ. i. nõ sum eius discipulus. in quo et ipsum xp̃m negauit. Nota. primũ ait. Nescio q̃d dicis. Secdo cũ iuramẽto negauit. Tercio cepit detestari et iurare. q̃ nõ nouissz hominem. Quia perseuerare in pcõ dat incrementũ scelez. z qui minima spernit cadit in maiora.

¶ Non noui ho. Quã noxia prauoz colloquia quę cogunt petrum negare xp̃m. vel hominẽ se nosse: quem pfessus est inter discipulos dei filiũ?

¶ Qui stabant. Iobes z lucas vnum dicunt cognatum malchi. Sed vel est plurale pro singlari. vel vnus erat qui eũ viderat. z precipue dicebat. quẽ secuti ceteri sil'arguebant.

¶ Et conti. gal. can. Post terciam negationẽ sequit' gallicant⁹. Sacramenta rerum per statũ temporz designant'. Media nocte negat: in gallicantu pnitet. Post resurrectionẽ sub luce quẽ ter negauerat ter se amare professus est. Quia q̃ in tenebris oblivionis erranit. sperate iaz lucis remoratione correxit. z eiusdem verę lucis pñtia plene quicquid mutauerat erexit. Mystice. Gallus aliquis doctor est qui somnolentos increpans ait: Euigilate iusti z nolite peccare. Q̃ petrus aũ primũ gallicantũ negat. eos significat qui christũ aũ resurrectionẽ deũ non putauerũt esse morte ei⁹ turbati. Q̃ bis ante secundũ gallicantũ negat: illos significat qui nunc in illo scdm hominẽ vel scdm deũ in vtraq; substantia erant. z ideo veritatez negant. Prim⁹ gallicantus est dñi resurrõ in seipso. Secundus est eiusdem in corpore ecclesię.

¶ Recor. est. In alio euangelio dicit' respexit dñs petrũ. z intuitu puocauit ad lacrimas. q. in mentẽ ei reducẽs quotiẽs negauerat z q̃ ei p̃dixerat Nec potuit in tenebris permanere. quem lux mundi respexit.

nobis christe: Quis est qui te per
† ſ Non appropinquabat Ihesu: ne ministris a
cussit: Petrus vero † sedebat foris
liqua suspitio oriretur.
in atrio. Et accessit ad eaz vna an
cilla dicens: Et tu cũ Ihesu galy-
† ſ Quia manifestare se erpauit qui adhuc no
leo eras. At ille† negauit coram om
lebat mori.
nibus dicens: Nescio quid dicis

Exeũte aũt illo ianuam vidit eum
Cum quibus calefaciebat se petrus.
alia ancilla. z ait his qui erant ibi

Et hic erat cum Ihesu nazareno.
† ſ Ab illis inquisitus quibus ancilla propala
uerat.
Et iterũ negauit† cũ iuramento q̃
† ſ Lucas ait. quasi facto interuallo vnius hore
non noui hominem. † Et post pusil
luz accesserunt qui stabant et dixe
runt petro: Vere et tu ex illis es.
ſ Hierosolomite z galylei eque sunt be
nam z loquela tua manifestũ te fa
brei vnius linguę: sed quęq; prouincia habet su
um sonum.
cit. Tunc cepit detestari et iurare.
q̃ non nouisset hominẽ. z ptinuo

gallus cantauit. Et recordatus est
ſ Respiciente se domino.
petrus verbi Ihesu quod dixerat

priusq; gall⁹ cãtet ter me negabis.
ſ vt haberet liberum locum flendi:
Et egressus foras: fleuit amare.

¶ C. XXVII.
ſ vide q̃ soliciti in malo. tota nocte uigilauerũt ut facerent homicidium.

Mane autem fa

¶ Et egres. Ab impioz pfilio seclusus culpam lauat. qđ non intus. Ob hoc hesitare permissus est. vt in ecclesię principe remediũ pñę pderet. z nemo auderet de sua virtute confidere. ¶ C. XXVII.

¶ Mane aũt fcõ. Matthęus z marcus pterierũt narrationẽ de his quę cũ dño acta sunt vsq; ad mane. sed postea redeũt vsq; ad negationem petri narzandam. qua terminata: redeũt iteruz ad mane vt inde ętera contexerent.

cto consilium inierunt omes prin
cipes sacerdotum et seniores po-
puli aduersus Ihesũ: vt eũ morti
† ſ Quem uinxerant in orto ut Iohannes ait.
traderent. Et† vinctũ adduxerunt
ſ Mos erat ut quẽ morti adiudicassent ligatum
iudici traderent.
eum z tradiderunt pontio pylato

presidi. Tũc videns iudas qui eũ
† ſ Magnitudinẽ auaricie impietatis pondus
excludit.
tradidit q̃ damnatus esset: pnia
ductus retulit triginta argenteos

principibus sacerdotuz et seniori
† ſ Quantomagis qui emerunt.
bus dicens: Peccaui† tradẽs san
guinem iustum. At illi dixerunt.
ſ Emisse se audiunt. z tamẽ extra reatũ se credũt
z in uendente scelus constituunt.
Quid ad nos? Tu videris. Et pro
iectis argenteis in templo recessit
ſ ut ostenderet se perosum celi z terre
et abiẽs laqueo se suspẽdit. Prin
cipes aũt sacerdotũ acceptis argẽ
† ſ Oblatio impioz abominabilis ẽ domino que
offertur ex scelere.
teis dixerũt. † Non licet eos mitte
ſ Corbanan interpretatur oblatio.
ſ In gazophilacium.
re in corbanan: q̃ precium sanguis
est. Consilio aũt inito emerũt ex ip
sis agrum figuli in sepulturam pe
ſ huius seculi.
grinoz propter hoc vocatus est a
ger ille a ligua eoz acheldemach.
Hoc est. ager sanguinis vsq; in

¶ Deceptio tra. zc. Quasi i potestate sua esset mutare p̃positoz sniaz: lz aũt mutauerit voluntatem: tñ primę volũtatis exitum non mutauit.

¶ Quid ad nos. Quid ad nos ptinet de hoc? tu videris. tu scias q̃d fecisti. vel q̃d videris pertinere ad nos?

¶ Quid ad nos ptinz precium acceptũ: tu illud probaueras: tu inde fac quod vis.

¶ Qui ad mortẽ pec cãt tantã habent ignorantiam et cecitatem. vt nec turbent' in scelerib⁹ suis. nec pnitẽtię doloze crucientur.

¶ Et proiectis zc. Sicut pnitentia eius fuit infructuosa: sic et hec oblatio in templo est execrabilis.

¶ Et abiens. Hie. Nichil profuit iudę egisse pnitentiam per quam scelus corrigere nõ potuit. Sed quando frater sic peccat in fratrem vt emendare valeat q̃ peccauit postea ei dimitti. Sin autem permanent opera frustra voce assumit' pnitentia. hoc est qđ de eo dicitur. Et oratio eius fiat in peccatũ vt non solum emendare nequiuerit proditionis nefas. sed ꝓpriũ homicidiũ scel⁹ addiderit

¶ Leo papa. Sceleratioz omiũ o iuda z infelicioz extitisti quẽ nõ pnitentia reuocauit ad dominũ: sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasses consolationem crimis tui. z donec sanguis christi pro omnib⁹ effunderet' infirmis leti suspendium distulisses.

¶ Non licet eos. Vere colantes culicẽ z camelũ glutientes. si enĩ idonon mittunt pecuniã in corbanã. id est. in gazophilatium. id est. inter dona dei: quia precium sanguinis est. cur ergo ipse sanguis effunditur? z q̃d premiũ eis si inde ager emitur in sepulturam pauperum.

¶ Emerũt agrum figuli zc. Alł. Magnũ mysterium est in factis iniquitatis. Figulus est deus in cuius manu est ex eodem luto facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam. Ager eius seculum quod vniuersum precio eius emitur vt ei commorti sepeliantur peregrini. non vtiq; israel: sed alieni. qui in precio sanguinis christi sepulti eternam requiem sortientur.

¶ Illi quidem fecerunt alia voluntate. vt eternum relinquerẽt suę nequicię monimẽtum. Sed nos qui peregrini eramus a lege z pphetis. prava eorum studia suscepimus in salutem. z in precio sanguis xp̃i requiescimus

¶ Per hieremiam. Hiez. Hoc non in hieremia: sed in zacharia legitur: tñ alijs ꝟbis. Legi nuper hieremię apocriphū in quo hęc ꝟba scripta reperi. Sed tñ magis michi videt hoc sumptū de zacharia more aplōꝝ q ꝟboꝝ ordine prętermisso: sensus tñ de veteri testamēto proferunt.

¶ Per hiere. pplē. Sed hoc in hiere. non inuenitur: sed in zacharia ferē scōm sensū. non scōm verba. Vñ quidā codices nō hñt per hieremiā sed tm p ppham Tñ secreto dei psilio fem est vt animo matthei p zacharia occurreret hieremias. qz oēs pphę vno spū sunt locuti. ita: vt singla sint oīa. ⁊ oīa singulorū. Quare ꝑ matthę⁹ ꝟ eēndaret qđ spū regēte fecerat: vt p ꝟ ām neremur tantā inter p phętas eē pcordiā: vt vni deputet ꝓgrue qđ ab alio dr. Vel apud hieremiam inuenit de empto agro: ſz ñ ſꝟ ꝟ noīe precij. Apd zachariā de. xxx. argenteis ⁊ nichil de emptione agri. Vtrūq; ꝑ interp tat euāgelista ad hoc qđ de dño ꝓpletū est. ⁊ pfert in vnū. xxx. argenteos. qđ ē in zacharia. ⁊ agrū ēptū qđ ē in hieremia. Qđ subdit quē appreciauerūt ⁊c: apud neutz inuenitur: sed ex persona euāgelistę accipiendū est: qz ꝟ ex reuelatōne dñi ꝓgnouit ad hanc rē ꝑ de precio xpi fcā ē huiusmodi ptinere ppheciā. Liber q̄pe empti agri apud hieremiam iubet mitti in vas ficti le. ⁊ ꝟ emit ager figuli de precio dñi in sepultura pegrinoꝝ. i. ad p mansionē q̄tis eoꝝ q̄ pegrinātur cū dño et ꝓsperent ei per baptismū. Nā et illā emptionē agri ꝟ significare hieremię dñs dicit: qz erit permāsio de captiuitate liberatoꝝ in illa terra.

¶ A filiis israel ⁊c. A quibꝫ min⁹ oportuerat: q̄ magnificare de buerant.

hodiernum diem. Tunc adimple-
tum est quod dictum est per hiere-
miam prophetam dicentem: Et ac-
ſ Quod in zacharia: appēderāt. i. alii rei compararuerut.
ceperunt triginta argenteos pre-
ſhoc. s. ſilij⁹ christi ſ. s. me. ſ. i. nō pluris
cium appreciati quez appreciaue
precii me faciētes q̄ vile mācipium.
runt a filiis israel: et dederunt eos
ſ cōstitutū michi reuelauit.
in agruz figuli sicut ꝓstituit michi
dñs. Ihesus aūt stetit añ presidē
⁊ interrogauit eum preses dicēs:
Tu es rex iudeoꝝ: Dicit illi Ihe
ſ Sic tpat ut sermo ei⁹ calumnie nō pateat: ⁊ tamē verum dicat.
sus. Tu dicis. Et cū accusaretur a
principibus sacerdotum ⁊ senioꝝ
ſ ut uez patiē det exēplum sicut flagellatus ante ita modo silet accusatus.
bus: nichil respondit. Tunc dicit
† ſ Ethnicus ē qui cōdemnat ihesum: sed cām refert in populum iudeoꝝ.
illi pilatus. † Non audis quanta
aduersum te dicunt testimonia:
ſ Ne crimē diluēs dimitteret a preside. ⁊ crucis utilitas differretur.
Et non respondit ei ad vllum ver
buz: ita vt mirarer preses vehemē
ter. Per diem aūt solennē consue
ſ Non imperiali sanctione: sed ducꝭ populi consuetudine cui placere volebat.
uerat preses dimittere populo vnū
vinctū quē voluissent. Habebat
† ſ Propter seditiōem ⁊ homicidium.
† ſ vulgatum in malicia.
aūt tunc vnū † vinctū † insignē qui
ſ Barzabas filius magistri. uel barzabas filius patris. quod rectius.
dicebatur barzabas. Congregatis
ergo illis dixit pilatus. Quē vul-
tis dimittaz vobis. barzaban an
Ihesum qui dicit xpūs: Sciebat

¶ Qui di. bār. Barrabas in euangelio scdz hebręos filius patris vel magister eoꝝ interpretat. Ipse est ātichristus. quē illi christo prętulerunt: qb dicitur. Vos ex patre dyabolo estis. Pylatus qui os malleatoris interpretatur. dyabolum significat. qui est malleus vniuersę terrę per quē dñs vasa sua permittit probari ⁊ ad vltimum ꝓterit qñ in extrema damnatiōe confringet.

¶ Quē vultis ⁊c. Populo volens satisfacere dat optionem: cuius nō dubitet christum eligenduz sciens per inuidiā traditum.

¶ Qui dicitur christus. Idem qđ marcus ait regem iudeoꝝ quorum rex christus vocabatur.

¶ Pro tribunali ⁊c. Tribunal sedes iudicū: vt solium regū cathedra doctorum.

¶ Uxor eius. Vt oꝝ viri gentilis hoc in visiōe intelligit: quod iudei vigilantes intelligere noluerunt.

¶ Nichil tibi ⁊c. Nunc demū dyabol⁹ intelligēs ꝑ xpm se spolia amisſuꝝ: sicut primum ꝑ mulierē mortē intulit: ita mō ꝑ mulierem vult christum de manibꝫ iudeoꝝ libera re: ne ꝑ mortē ei⁹ mortis amittat imperium.

¶ Barrabam ⁊c. Filium dyaboli elegerūt pro filio dei: vt saluatorem cum sua salute ꝑderent et proditorem liberarēt. quę sua petitio hodie etiam hęret eis amissa gente et loco et libertate. quia datorem libertatis perdere voluerunt.

¶ Quid faciā ⁊c. Multas querebat occasiones vt eū cū bona uolentia populi libera ret. Primo latronem iusto ꝓferēs. Deinde Quid ꝑ faciam de ihesu qui dicitur christus Et cū dicerent. crucifigat: non statim acquieuit: ſz iuxta suggestionem vxoris ait: quid enim mali fecit? Quo dicto pylatus absoluit christum.

ſtimētes: ne omēs crederēt in eum
eū q̄ per inuidiā tradidissent euz.
ſuel. in.
ſ In pylato ⁊ uxore ei⁹ christū iustū ꝓfitētib⁹
Sedente autem illo p tribunali:
gētilis populi testimoniū est.
misit ad eū vxor ei⁹ dicēs: Nichil
tibi ⁊ iusto illi. Multa enim passa
sum hodie p visuz ꝑpter eū. Prin
† ſ Egressa est iniquitas a senib⁹ ⁊ iudicibus
cipes aūt sacerdotū ⁊ ſ seniores per
suaserunt populis vt peterēt bar-
rabam. ihesū vero perderent. Rñ
dens aūt preses ait illis. Quē vul
tis vobis de duob⁹ dimitti: At il
li dixerūt. Barrabā. Dicit illi pyla
tus. Quid ergo faciā de Ihesu q̄
ſ qui rex uester est.
dicit christ⁹: Dicūt oēs crucifiga
† ſ ut uxor mādauerat. nichil tibi ⁊ iusto illi.
tur. Ait illi preses. † Quid enī ma
ſ Quāto pl⁹ audiebāt q̄ pylat⁹ uellz eū liberare
li fecit: At illi magis clamabant
dicentes. Crucifigat. Uidēs autē
† ſ Id est. rebellionis crimē ei ꝓtra cesarem impingeretur.
preses qz nichil ꝓficeret † ſz magis
† ſ Quodamodo cōtestans. ego innocētem uos liberare.
tumultus fieret: † accepta aqua la
uit manus coram populo dicēs: In
ſ Non in hoc deū fallit. particeps est: sed innocētiores illius qui dicūt. crucifige crucifige.
nocens ego sum a sanguine huius
† ſ Ego minister sum legum. uestra uox sanguinem fundit.
iusti: vos † videritis. Et respondēs
ſ Culpa ⁊ pena
vniuersus ppls dixit. Sanguis
ſ unde per ysaiam. Si leuaueritis manꝰ ad me. non exaudiam. manus enim uestre sanguine
ei⁹ super nos ⁊ super filios nros.
plene sunt.
Tūc dimisit illis barzabam: Ihe
ſ A pylato. ut iohannes ait. ſ Ideo flagellatum ut nos a flagellis liberemur.
suz vero flagellatū tradidit eis vt

¶ Lauit manus. Gentilem populum ab impietate iudeoꝝ alienum designans. qui clamauerunt. crucifige crucifige eum.

¶ Sanguis eius su. ⁊c. Perseuerat vsq; hodie imprecatio: ⁊ sanguis christi non auferetur ab eis.

¶ Tunc dimisit illis bar. Barzabas latro seditiosus ⁊ homicidioꝝ auctor dimissus est populo iudeoꝝ. i. dyabolus qui iam olim ob superbiaz a patria lucis expulsus. ⁊ in tenebraꝝ carcer fuerat missus. Et ideo iudei pacē hrē non pñt: qz seditionū principem eligere maluerūt. Vel barzabas typum gerebat antichristi.

¶ Ihesum uero fla. Ideo credendus est pylatus Ihesum flagellasse et militibꝫ ad illudēdū dedisse; vt saciati pęnis ei⁹ probrosis iudei mortē

eius vltra non sitirent.

¶Ibm xpo. Seruiens romanis legibꝫ q̄ crucifigēdos pri⁹ iubēt flagellari

¶Clamidem coccineam. Quęcūqꝫ fecerūt licet alia mente·tñ nob sacramenta dederunt. Clamidem: idem est quod marcus dicit purpuram in qua christi caro passionibꝫ obiecta insinuat. vñ ꝓpha. Quare ḡ rubꝫ ē indu·t· In spinea corona·nrōꝝ susceptio pcōꝝ·q̄ p spinas notant. In calamo·venenata occidit aīalia. Juxta lucā apud herodē alba veste induit in quo innocētia ⁊ castitas assumptę bīāntatis exprimit·⁊ gl̄a regni immortal' quā per passionē accepit. Vel induit' purpura·i·sanctis martiribꝫ·alba veste alijs scīs. Quia vero solet calamo scriptura fieri: caput christi percutiūt calamo q̄ divinitati illi⁹ ꝓtradicētes: errorē suū autoritate scripturę scē ꝓfirmare conant'. In faciem spuunt q̄ ibm in carnē venisse denegant. Vt illi falso adorabāt: ita hodie q̄ credūt· sed p uersis actibus verba eius ⁊ promissa regni despiciunt·q· fabulosa.

¶Hiero. In clamide coccinea opa gētiū cruenta sustentat. In corona spinea maledictū soluit antiquū In calāo: venēata occidit aīalia. Vel calamū tenꝫ in manu vt sacrilegiū scriberet iudęorum.

¶In suis vestibꝫ nō illudit': sed in his quę ꝓpter peccata nrā portauit. Cū crucifigeret' suū recepit ornamētū statī: qr elementa turbant' ⁊ creatori testimonium dat creatura

¶Exeuntes aūt. Primo dñs crucem suam portauit· quod iobs refert anteqꝫ iste veniret obui⁹ cui imposita est. Et h̄ ꝓgruo ordine mysterij: qr christus passus est ꝓ nobis no·re· exē· vt se·ve·e· Et qr symon de cyrenis est·quę est in lybia: per eū gentes signant' qui primo peregrini a testamēto dei·nūc obediēdo ciues sunt ⁊ domestici dei ⁊ hęredes. Symon enī obediens. cyrene hęres interpretat'. Qui bene de villa venit·i·de gentilitate. Villa grece pagus· vñ pagani qui a ciuitate dei sunt alieni·qui relictis paganis ritibus passionis vestigia imitant'. Vel in dño figurant'·qui sponte portant crucē dñi·in symone qui inuiti.

¶Cyreneū. Ecce non hębre⁹· sed alienigena opprobrio xpi subdit': vt plenitudo sacramētoꝝ transire a circūcisione ad prępuciū ostendat'.

¶Golgotha. Syr est·⁊ interpretat' caluarie·non ob caluiciū adę quē mentiunt' ibi sepultū: sed ob decollationē damnatoꝝ. Adam iuxta ebron in libro Jhesu legitur sepultus.

¶Loca sunt foris portaꝫ in quibꝫ capita truncabant' damnatoꝝ. Et caluarie·hoc est decollatoꝝ sumpsere nomen. Quasi ḡ noxi⁹ inter noxios.

¶Cū fel·mix· Alius euangelista dicit mirratū·i·amarissimū. Et potuit vtraqꝫ esse commixtō fellis ⁊ mirrę

¶Et cū gu·no·ꝛc· Hoc marcus tacet noluit bi·hoc est qđ marcus ait· non accepit·scꝫ vt biberet.

¶Diuiserūt. Hoc Jobannes distinct⁹· vestimēta in quattuor partes· vt ecclesia in quattuor partibꝫ mundi signet'. Tunica sortita: significat omniū partiū vnitatē vinclo caritatis quę sorte·id est·gratia dei prouenit nō humano arbitrio.

¶Causam. Pro qua eū iudęi pylato tradiderūt. Rex per crucē non p didit sed ꝓfirmauit imperium velint nolint iudęi.

erūt eū: diuiserūt vestimēta ei⁹ sortē mittētes· vt adimpleret' qđ dictū ē per prophetā. Diuiserūt sibi vestimenta mea·⁊ super vestē meā miserunt sortē. Et sedentes † seruabant eum. Et imposuerunt super caput ei⁹ cām ipsius scriptam. Hic ē ihesus rex iudęoꝝ. Tunc crucifixi sūt cū eo duo latrones· vnus a dextris † ⁊ vnus a sinistris. † Prętereuntes aūt blasphemabāt eū † mouentes capita ⁊ dicētes: Vach qui destruis templū dei ⁊ in triduo illud reędificas. Salua teipsum· Si filius dei es descende de cruce. Similiter ⁊ principes sacerdotū illudentes cū scribis ⁊ phariseis dicebāt Alios saluos fecit·seipsū non pōt set vtiqꝫ: sed minus volebat ut faceret maius saluū facere. Si rex israel ē descēdat nunc de cruce et credimus ei. Confidit in deū: liberet euꝫ nūc si vult. Dixit enim qr filius dei sum Jdipsum aūt ⁊ latrones q̄ crucifixi

§ tunicā inconsutilem.

† § diligentia hec nobis profecit ut apertior uirtus resurrectionis appareat.

§ pylatus ⁊ ministri·

§ non in via veritatis pedem ponentes

† § Sicut mobiles gressu corpoꝝ ita ⁊ mēte ita sermone.

† § fatuus populus concordat voci falsoꝝ testium.

§ plurale pro singulari·

¶Unus a dextris ꝛc. Vnus a dextris: per quē signatur mortificatio carnis ꝓ celesti gl̄a· vnus a sinistris: per quez itęr signific̄atur mortificatio carnis pro aliqua mūdi causa.

¶Blasphemabat eum Prędictū erat in libro sapientię Morte turpissima cōdemnem⁹ eū· Erit enī respectus in sermonibꝫ illius. Si enī vere filius dei est: suscipiet illū de manu ꝓtrariorꝝ suoꝝ liberabit illū. Qr ergo crucifigebatur: ⁊ nō liberabat': credebant illū nō esse dei filiū· ꝓpterea pendenti in ligno insultant ⁊ caput agitant.

¶Si filius dei es Si insultantibꝫ cedēs descēderet de cruce: ꝓtutē patię non demonstraret.

¶Et credimus ei Fraudulenta ꝓmissio Maius facit surgens de sepulcro et non creditis· si ḡ de cruce descenderet non credetis. Sed h̄ dęmones immiserūt· statim enī sensērūt ꝓtutē crucis· ⁊ suas vires fractas·⁊ hoc agunt vt de cruce descendat. Sed sciēs hoc dñs: permanet vt dyabolū destruat.

¶Jdipsum. Hiere. Pri⁹ vterqꝫ blasphęmauit· deinde visis signis vn⁹ credidit. Jta vterqꝫ pl̄s deū prius blasphęmauit· sed alter signis terrarum penituit· ⁊ nūc iudęos arguit.

¶Visitare dicit': ⁊ rustici insultant michi: si vn⁹ h̄ facit. Jta ⁊ hic. Lucas enī ait vnū fideliter dixisse. Memento mei do·dū ꝛc·

¶Moralem scē crucis figurā describit paulus vbi ait: In caritate radicati ⁊ fundati·vt possitis ꝓprehēdere cū omnibꝫ scīs·quę sit longitudo·latitudo·sublimitas ⁊ ꝓfundū. Cognoscere etiā supeminentē scīę charitatē xpi. In latitudine quippe opa charitatis significat. In longitudine pseverantiam conversationis sancte vsqꝫ in finē. In altitudine spē celestiū premioꝝ. In ꝓfundo inscrutabilia iudicia dei. Qñ ista gra inter hoīes venit·⁊ h̄ coaptant' sacro crucis·vt in latitudine accipiatur trāsuersum lignū quo extēdunt' man⁹ ꝓpter operę significationē. In longitudine ab ipso vsqꝫ in terrā vbi totū corp⁹ erat significat' psistere·i·lōganimiter pmanere. In altitudine ab ipso trāsuerso ligno surslū xpus vbi caput erat·ꝓpter spectationē supnoꝝ ne illa bona opera·et in eis pseverātia ꝓpter bñficia dei terrena ad tē poralia facienda credat'. sed ꝓpter illud sempiternū qđ desup sperat fides quę p dilectionē operat'. In profūdo aūt ps illa q̄ in terra abdita defossa

latet·sed inde cõsurgit omne illud quod eminet. Sicut ex occulta dei vo/
luntate vocatur homo ad participationẽ tante gratie alius sic·alius autẽ
sic·supereminentẽ vero scientie charitatẽ christi eam profecto vbi pat illa
est que precellit omnem intellectum.

¶A sexta aũt hora. Nota sole a centro mundi recessuro crucifigit̃ do
minus: quia ꝓpter peccata moritur·z adam post meridiẽ cum peccasset vo/
cem domini audiuit·z ordo est rationis·vt quo tempore prꝫuaricanti ad
clausit: eo tempore pꝫ/
nitenti latroni ianuaꝫ
reseret paradisi. Q mar
cus ait hora tercia cru
cifixisse dominũ: ideo
est vt iudeos qui se ex
cusant magis crucifix
isse ostendat linguis
cꝫ milites quoꝫ mani
bus factum est·qui ho
ra tercia vt crucifige/
retur inclamauerunt·
quando enim crucifix
us est·hora erat quasi
sexta. id est·nõ adhuc
plene sexta.

¶Circa horam no·ẽc. Luꝫ inclinata
est dies ad vesperam·z tepefactꝰ est sol a fer
uore·passionem ꝓsum
mat· ostendens se mo
ri propter peccata no
stra quiby a diuina lu
ce et dilectione in hãc
noctẽ cecidimus. Ma
ne surrexit dominꝰ do
cens resuscitatos in a
nima se esse perductu/
rum in lucem eternẽ fe
licitatis.

¶Heli heli la·ẽc Quoꝝ suscipit natu
ram eorundem ploraꝫ miseriaꝫ. In quo ostẽ
dit quantam ipsi flere debent qui peccãt Ne
mireris verborum hu
militatem·et querimo
nias derelicti: cum for
mam serui sciens scan
dalum crucis videas.

¶Quidã aũt ẽc. Non omnes·forsitan
romani hebrei sermo/
nis ignorantes ꝓprie
tatem. Vel aliqui iu
dei christum minorem
helya reputantes· vt
eius auxilium depre/
cetur.

¶Et continuo cur·ẽc·Quare acetũ sit ei datuꝫ iobs ostendit dicẽs.
Sciens Jhesus q omnia alia ꝓsummata sunt vt z hoc impleret. Et in siti
mea po·me aceto: dicit. Sitio· Judei erant acetũ degenerãtes a vino pa/
triarchaꝝ de pleno vase·de iniq̃tate hui⁹ scli impleti·cor hãtes vt spongiã
cauernosis z tortuosis latibulis fraudulentum vt spongia. Spongia her/
ba est vacua z cauernosa. Ysopus humilis herba z purgans pectus·humi
litatẽ xpi sigcat. Spongiã ỹ ysopo circũponunt: qr humilitatẽ xpi circũde/
derunt· z se circũuelle putauerũt. Harundo significat scripturã q̃ b̃ facto
implebatur. Imponunt ergo spongiam harundini·id est·euentum rei pꝫ/
misse prophetie adiungunt.

¶Sine: uideamus ẽc. Quia vocem dñi male intelligebant frustra
helyẽ expectabant aduentum.

¶Et ecce ue·tẽ·ẽc·Vt arca testamenti z oĩa sacra legi quẽ tegebãtur
appareãt·z ad gẽtes transeãt. Josephus ait virtutes angelicas ꝓsides quõ
dam templi tunc pariter ꝓclamasse. transeam⁹ de his sedibus.

¶Velum quod dicebatur exterius·qr nunc ex pte videmus. Luꝫ aũt ve/
nerit quod perfectum est tunc velum interius disrumpetur.

¶Terra mota est. Omnia elementa suum dñm crucifixũ demonstrãt
Terra mouetur dñm suum pendentem ferre non sustinens.

¶Petre. Jd ẽ· corda gentiliũ·vel vaticinia ꝓphaꝝ qui petre dicuntur
a petra christo vt quicquid in eis duro legis velamine clausum erat·scissuꝫ
pateret gentibus.

¶Mysti· Corda terrenoꝝ per passionẽ
christi commutantur.
Petre scisse sũt·quia
duricia iudaica ex pte
erat emolliẽda.

¶Et monumen
ta. Et tñ cum monu/
menta aperta sunt nõ
ante surrexerunt cꝫ do
minus resurgeret vt es
set primogenitus ex mꝰ
tis fratribus.

¶Corpora scõruꝫ
Hi credendi sunt cuꝫ
dño ascendente simul
ascendisse cum corpore

¶In scam ci·ẽc·
Hierusalem que san
cta dicitur ꝓpter tem/
pluꝫ z sancta sanctoꝝ
q nulla alia

¶Centurio aũt.
Hi in scandalo crucis
ꝓfitentur filiũ dei. Ar
rius in ecclesia p̃dicat
creaturam·quẽ ceci in
dei nec tot miraculis
credunt.

¶In centurione fi/
des ecclesie designatur
que velo celestinꝫ my
sterioꝝ p morte dñi re
serato·ihesum filiũ dei
ta cente synagoga con
firmat.

¶Mulieres m·
Matheus z lucas di
cũt mariã magdalenã
a longe stetisse. Jobs
vero iuxta crucem: qr
tãto interuallo aberat
vt z iuxta diceretur qr
ꝓsto erat in conspectu
ciusꝫ·et longe ꝓparatõ
ne tubeꝫ ꝓpriꝰ. Pos/
sumus etiã dicere q il
le que erãt cum matre
dñi postꝯ eã ꝓmenda
uit discipulo abire cepe
rant iam: vt a tenuita
te turbe errent se·z cetera que facta sunt longius intuerentur.

¶Ministrãtes ei. Consuetudis hebraice erat vt mlieres de substan
tia sua ꝓceptoribꝫ suis ministrarẽt· qđ z dñs accepit vt exẽplũ daret aplis

¶Jacobi· Jacobꝰ alphei minor dr ad differẽtiam iacobi qui inter pri
mos apostolos vocatus est z electꝰ a domino·

¶Dõ dives. Quia ad presidẽ nisi dives accedere ñ poterat: non q di
vitias ꝓmendet cuã geliste. Dictus est z decurio: qr fuit de ordine curie et
officiũ curie ministrabat·p hoc potuit hẽ facultatẽ·p b̃ q discipulus b̃ mini
sterio dignus fuit.

¶Discipulus. Etsi occultus: vitans prius inimicicias iudeoꝝ: in hoc
extremo officio nichil curat de illis·

¶In sin·mun·Mysti·Syndone munda ihesũ inuoluit qui pura mẽ
te eum suscipit· Hinc etiam mos ecclesie hꝫ vt sacrificiũ altaris nõ serico·
ñ pãno tincto: sed puro lineo celebretur.

¶In monu·ẽc·Quia si in monumẽto vbi alius positus erat poneret:

† ¶Compatiuntur elementa conditori suo·
erat cũ eo ipropabãt ei † A·vi· aũt
¶Ne sol pendentẽ dominũ videret·vel ne impii
sua fruerentur luce
hora tenebre facẽ sũt sup vniuersã
¶Ne puteꝫ ꝓsueta eclipsis per tres horas
tenebre facte sunt.
terrã vsq ad horaꝫ nonã. Et circa
horam nonam clamauit Jhesus
† ¶Suscepte nature in primis parentibus coru
pte deplorat miseriam.
voce magna: † hely hely lamaza/
batani·hoc est·Deus meus·deus
† ¶Humana natura erat derelicta: sed nõ dei filiꝰ.
meus vt qđ † dereliquisti me? Qui
dam aũt illic stantes z audientes
¶Ex eo q dixit hely·
dicebãt·helyam vocat iste. Et ꝓti
nuo curens vnus ex eis acceptã
spongiam impleuit aceto·et impo
suit harundini·z dabat ei bibere.
Ceteri vero dicebant· Sine: vide
amus an veniat helyas liberans
† ¶Quid dixerit lucas aperit. Pater in manus
tuas ꝓmẽ·spi·meum.
eum. Jhesus aũt iteruꝫ † clamans
¶Non alius extorsit.
voce magna emisit spm̃ Et ecce ve
† ¶In nouum z vetus testamẽtũ.
lum tẽpli scissum est † in duas ptes
¶Ab initio mũdi quãdo homo cõditus est vsq
ad cõsummatõeꝫ seculi.
a sũmo vsq deorsum. Et terra mo
ta est·et petre scisse sunt·et monu/
¶In typum future resurrectõis.
menta aperta sunt· Et multa cor/
pora scõꝝ qui dormierant surrex
¶Quo ordine hoc z quãdo cõsiderãdum
est. † ¶Ad testimonium dominice resurrõis
erunt. Et exeũtes de † monumẽtis

post resurrectionẽ eius venerũt in
¶Pro antiquo nomĩe ut matthe⁹ publicanus
sanctam ciuitatem z apparuerunt
¶Id est·ydoneis ¶nõ oĩbus qr nõ generalis re
surrectio·
multis. Centurio aũt z qui cuꝫ eo
¶Milites.
erant custodientes Jhesum viso
terremotu z his que fiebant timu
erunt valde dicentes. Vere filius
dei erat iste. Erant autẽ ibi mulie
res multe a longe que secute erant
Jhesum a galylea ministrãtes ei.
† ¶De qua dñs ieiecerat septem demonia.
Inter quas erat † maria magdale
¶Sozor matris domini·
¶minoris.
ne z maria iacobi z ioseph mater.
¶Que regnum suis postulauerat filiis·
et mater filioꝝ zebedei. Cum sero
autẽ factum esset venit quidã ho
† ¶Ipsa est ramatha·helchane·z samuelis ciui
mo dives ab † arimathia nomine
tas.
ioseph: qui et ipse discipulus erat
¶Ecce ioseph dignus apud scm.
ihesu· Hic accessit ad pylatum et
petiit corpus Jhesu. Tunc pyla/
tus iussit reddi corpus. Et accep
¶Maioris meriti apud deum.
to corpore ioseph inuolit illud in
¶In simplici se
sindone munda et posuit illud in
pultura domini condemnatur ambitio diuitum
qui nec mortui diuitiis carent.
monumẽto suo nouo qđ excciderat
† ¶ut non posset aperiri sepulcrũ sine auxilio
in petra. † Et aduoluit saxum mag
multoꝝ.
nũ ad hostiuꝫ monumẽti·z abiit.

alius fortasse resurrexisse fingeret. In petra: ne si et multis lapidibꝫ ędificatum esset: suffossis tumuli fundamentis ablatus futuro diceretur.

¶ Erant aũt ibi. Alijs notis ibꝫ ad sua redeuntibꝫ solę mulieres quę artius amabant obsequium funeris inspiciebãt· expectãtes qđ̃ pmiserat ihc̃ sus· z ideo primę resurrectionem vident.

¶ Post parasceuen. Parasceuę· i· preparatio. hoc noīe dicit' sexta sabbati· i· in qua preparabant necessaria sabbato· vt de manna dictũ est: sexta die colligetis duplum. qz sexta die hõ factus est· z in septima requieuit dñs. Ideo sexta die ihs pro hoīe mortē. vñ z dixit. Consummatum est· i· sexta die pro redẽptiõe mũdi opus expletũ est· et in sabbato quieuit in sepulcro. Ita z nos in hac sexta ętate pro domino pati debemus· z in septima (quę ẽ mortuoꝝ) in secreta pace quiescẽ· donec octaua resurrectionis veniat. In geñ· vij· dies vesperã hẽ non legit: qz in illo seculo requies aiaꝝ nullo meroꝛe ꝓsumitur· sed gaudio futurę resurrectionis augetur.

¶ Nostrũ pascha est immolatio christi· id ẽ parasceue· id est· preparatio eius ab hora captõnis.

¶ Post tres dies A parte totũ· pars sexti diei quo crucifix9 est cum sua nocte· p vno die. Sabbatũ integre Tercius dies a parte prima· id est· nocte totus cum suo diurno· z sic est triduum.

¶ Munierũt se· ꝛc̃ Diligẽtia eoꝝ nostrę ꝓfuit fidei. Naꝫ ꝙnto ampli9 seruabat· tãto magis virtus resurrectionis ostenditur.

¶ C. XXVIII.

¶ Uespere aũt ꝛc̃ Marcus ait. Valde mane in quo non discordat a Luca z Johanne. Matthеus a prima parte noctis· id est· a vespera noctẽ significat· cui9 fine venerunt ad monumentũ. Ideo aũt sic noīat: qz ab eo tempore licebat facere qđ̃ vellent transacto sabbato. Uespere aũt sabbati· id est· nocte diei sabbati· Uespere quidem ęperunt venire· id est· aromata prępărare: sed lucescente mane peruenerunt· qđ̃ matthеus causa breuitatis ponit obscurius· alij apertius. Uespere solet tenebrescere: sed mystice dicit lucere pro gloria resurrectionis. Hucusqꝫ diem nox precedere dicebatur· nunc ordo mutatur· z nox qua resurrexit: diei quo se oñdit adiuncta est. Congrue prius diem nox sequebat': qz homo a luce in tenebras ceciderat. Nunc dies sequit' noctem· quia post resurrectionẽ a peccatis ad vitã reducimur.

¶ Uespre· id est· nocte quę lucescit· id est· quę terminat' luce· qđ̃ non pria pars noctis est: sed extrema pars noctis est diluculuꝫ quo venerunt.

¶ Hiero· Qz diuersa tempora istaꝝ mulierꝫ in euangelijs describuntur· non mendacij signum est: sed sedulę visitationis officiũ· dum crebro abeũt z recurrunt· z non patiuntur a sepulcro dñi diu abesse vel longius.

¶ Sepulto dño ꝙdiu licuit eis operari· id est· vsqꝫ ad occasum solis vnguenta parabant· z quia prę angustia temporis opus explere non potuerũt transacto sabbato· id est occidente sole· vbi licentia operandi rediit· emerunt aromata. Et qz nocte preoccupante sepulcꝝ adire non potuerunt mane adeunt.

¶ Maria mag· ꝛc̃· Duę vnius nominis z deuotionis mulieres· duas significãt plebes pari deuotõe christi passionẽ z resurrectionẽ amplectẽtes.

¶ Terremotus. Sicut in passione· et in resurrectione fit motus terrę significat autẽ corda terrenoꝝ per fidem passionis et resurrectionis ad pẽnitentiam mouenda.

¶ Reuoluit lapidem. Clauso potuit exire sepulcro qui clauso natus est virginis vtero. Reuolutio lapidis significat reserationem sacramentoꝝ christi· quę velo lr̃e tegebantur· quo ablato resurrectio· mortis abolitio· vita ętęrna ępit toto orbe prędicari

¶ Sedebat. Regnantem indicans qui in natiuitate stando bellaturuꝫ significauerat. Super lapidem q̃ monumentum claudebat· vt claustra inferoꝝ superata doceret Marcus dicit. Introeuntes mulieres in monumentum inuenẽ vidisse in dextris cooperturꝫ stolą candida· qđ̃ potest mouere· nisi intelligam9 vel matthеũ tacuisse de illo angelo quẽ intrãtes viderant vel marcũ de illo quẽ foris super lapidem viderunt· vt duos videret· et vt a duobꝫ singulatim eadem audierint. Aut certe intrantes in monumentum· hoc̃ aliqua septa macerie debem9 accipere· qz locũ tũc fuisse munitum credibile est· s· in aliquo spacio ante petrã· qua excisa loc9 factus est sepulturę vt ipsum viderint in eodem spacio sedentem a dextris quẽ dicit matthеus sedentem super lapidem.

¶ Sicut fulgur. In candore vestis: significat blandũ iustis· in terrore fulguris significat terribilẽ futurꝫ reprobis.

¶ Nolite timere. Quę vestros ꝓciues videtis. Illi timeãt qui ad eorum societatem non pertinent.

¶ Et cito euntes. Nec ꝓcessuꝫ est nobis hoc gaudiũ occulto cordis tenere: sed silr̃ amãtibꝫ pandere.

¶ Et ecce prę· Quia iam a morte ad vitã trãsmigrauerat· cui9 resurrectõis glam p9 lęti videbimus· si mõ a vicijs ad ẋtutes transmigramus

¶ Exierũt cito curr̃entes nũciare. Lucas idẽ dicit. Regressę nũciauerũt oĩa illis· xi· z ęteris oĩbꝫ. Sed marcus ait· fugerũt exeũtes· Inuaserat enī eos timor· z nemini quicqꝫ dixerũt. Nemini· s· non apl̃oꝝ sꝫ angl̃oꝝ qbꝫ nõ fuerũt ausę aliq̃d rn̄dere. Uel certe ipsis custodibꝫ quos iacentes viderunt.

¶ Cum ti· et gau· Duplex est affectus in eis timoris z gaudij. Alter de magnitudine miraculi· alter ex desiderio resurgẽtis· z vterqꝫ gradum fęmineum concitabat.

¶ Ecce ihe· oc· Sic oĩbꝫ iter ẋtutũ inchoãtibꝫ adiuuãdo occurrit xp̃s

¶ Et tenuerũt. Superi9 dictũ est clauso exisse monumẽto: vt ĩmortale corpus intelligeres. Nic tenentur pedes: vt veram carnem ꝓbes. Etqz

tanta visione tremebant: primum pellitur timor. Nolite timere vt mẽte placida possint audire quę dicuntur.

¶Iste tenent pedes quę adorant resuscitatũ. sed illa quę nesciebat ad hęc resurrexisse filiũ dei audit merito: noli me tã. nondũ. n. as. ad. pa. me.

¶Nunciate. Vt mulier mortifera serpẽtis verba narrauit. Ita modo verba viuificatoris. vt a qua tunc mors modo ab ea vita.

¶Fratribus meis. Ante etiã seruos vocauit. modo frẽs: vt z post resurrectionẽ cãdẽ hũanitatẽ resumpsisse. z illos idẽ sperare doceat

¶Vt eant in ga. Non tñ ibi solũ neqꝫ ibi pmũ visus est a discipul. Lucas. n. z Johannes satis apte dicunt ipso die resurrectionis dñm visũ esse in hierusalez pmo marię magdalenę: quãdo dictũ ẽ ei. Noli me tan. Deinde eidẽz alijs marię curzẽtib9 nũciare apostolis qñ z pedes eius tenuerũ. Visus eẽ etiã ipso die duob9 discipulis in via. Visus est etiã z petro Quod quo fcm̃ sit euãgelista non declarat. Visus est etiã et discipulis sil' cũ loquerent' reuersis illis qui ꝯgnouerũt eũ in fractione panis. qñ stans in medio eor̃ dixit. Pax vob. Tñ specialr matthęꝰ z marcꝰ scribũt dixisse angelũ. vel ipsũ dñm qꝫ in galylea videꝺ eẽt. Mystice quidẽ: qz galylea dr̃ trãsmigtio. Przecedit ꝯ vos in galileaz id ẽ. grã dei trãsmigratura a iudeis ad gẽtes p̃cedet vos viã in cordib9 eor̃ przparãdo. z ibi videbitis eũ. id ẽ. membra eius z viuũ corpꝰ eius ibi inuenietis. Vel galylea dicit' reuelatio: non in forma seruꝰ: sed in ea in qua patri est ęqualis. Illic nos przcessit: cũ siles ei erimꝰ. ibi videbimus eũ sicut est. Et hęc est beata reuelatio vel transmigratio de isto sęculo ad eternitatem.

¶Pecuniã co. Hiez. Qui reb9 ecclesię abutunt' in alijs reb9 quib9 suam expleãt voluntatẽ: siles sunt scribaꝫ z physeoꝫ z sacerdotũ redimentiũ mendacium z sanguinem saluatoris.

¶Furati sunt eũ no. dor. Aug. Si dormierũt: qũo viderũt: Si nẽ viderũt: quomodo testes esse potuerunt?

¶Furacia quę captiuauit discipulum comitẽ dñi. decepit z milites custodes sepulcri. z sic iudeos seduxit. vñ subdit. Et diuulgatũ est ẽz.

¶Abierunt ẽz. A hierusalem in gal. In montem: qz corpus de ꝯmuni terra susceptũ iam super omnia terzena erat eleuatũ. Et monet nos vt si eũ videre volum9: ad superna de infimis eleuemur.

¶Przcessit christus primitię dormientiũ: sequũtur alij in suo ordine: z videntes eum adorant. id est. sine fine laudant.

¶Quidam aũt du. Dubitauerũt vt lucas ait existimãtes se spm̃ videre quẽ moriendo tradidit.

¶Et accedens ẽz. Et ideo pius magister z illos ad fidez ꝓfortat. z dubios ad fidem vocat. intimans ad quantã puenerit gloriam.

¶Data est ẽz. Hoc non de cęterna patris diuinitate: sed de assumpta dicit hũanitate. in qua minor angel'. in qua etiã glia z honore coronat9 est z omnib9 superpositus.

¶Euntes ẽz. Quia iaz in lucẽ venit qđ bacten9 quibusdã de causis dubium hominib9 fuerat.

¶Docete. Congruus ordo. Primo enĩ docend9 est auditor. Deinde fidei sacramentis imbuend9. tunc ad seruãda mãdata instruendus. Quia nisi pri9 aĩa fidẽ recipiat. non est dand9 baptism9. nec valet mũdari: si non insistat bonis opib9.

Jhesus. Nolite timere. Jte nũcia te fratrib9 meis vt eãt i galyleã. ibi ¶Non in iudea sed in gẽtibus.
me videbũt. Quę cũ abiissẽt: ecce quidaz de custodibus venerũt in ¶Indocta simplicitas fatetur veritatem.
ciuitatẽ z nũciauerũt przncipibus ¶Miracula que viderant.
sacerdotũ oia q̃ fca fuerãt. Et ꝯgre ¶Astuta duplicitas modum querit quomodo astruat falsitatem.
gati cuz seniorib9 ꝯsilio accepto ¶de templo acceptam. sicut prius. xxx. argẽteos
pecuniã copiosã dederũt militib9 dicẽtes: Dicite qz discipli eius nocte venerũt z furati sunt eũ nobis ¶furtim eũ sublatũ
dormiẽtibus. Et si hoc auditũ fuerit a przside nos suadebimus ei. z ¶ne quicqꝫ a uobis exigat
¶Absqꝫ periculo.
securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerũt sicut erãt doc ¶Error empti mendacii perseuerat ne in christum credant.
cti. Et diuulgatũ est verbum istud apud iudeos vsqꝫ in hodiernũ diẽ

Undecim aũt discipuli abierũt in galyleã in montẽ vbi ꝯstituerat illis Jhesus. Et videntes eũ adora ¶Credentes se ante eũ hũiliauerũt
uerũt. quidã aũt† dubitauerũt. Et ¶dubitatio eor̃ nostram auget fidem.
accedens Jhesus locutus est eis ¶ut qui ante regnabat in celo per fidem
regnet in terris.
dicẽs: Data est michi ois potestas ¶Id est primũ catheczizate qz sine fide impossibile est placere deo.
in cęlo z in terra† Eũtes ergo doce ¶Nisi quis renatus fuerit ex aqua z spũsctõ.
non potest intrare in regnum celor̃.
te oẽs gentes† baptisantes eos in ¶In inuocatõne nominis ¶in professione trinitatis.
nomine patris z filii z spũssancti: ¶qz fides sine operib9 mortua est ¶que quidẽ
non sunt pauca vel leuia
docentes eos seruare omnia quę cunqꝫ mãdaui vobis. Et ecce ego ¶diuinitate.
vobiscum sum omnibus diebus ¶Cum finitis laboribus mecum regnabitis.
vsqꝫ ad ꝯsummationem sęculi.

¶Et ecce ego ẽz. Quę autẽ merces pie ꝙuersationis. qđ ve pign9 futurę beatitudinis etiã in pñti sit fidelib9 subdit. Ecce ego vobiscũ sum. ẽz.

¶Quod apostolis: p successiones vniuersali ecclesię pmittit. Nota qꝫ vsqꝫ in fin̄ sęculi nõ sunt desituri qui diuina mansione sunt digni.

¶Aug. Prima sabbati diluculo (sicut oẽs euãgelistę ꝙsentiunt) ventũ est ad monumentuz. Jam factũ erat qđ solus matthęꝰ ait de terr̃emotu et reuoluto lapide. z terr̃itis custodib9. Venit aũt maria magđ. cęteris feruẽtior: Vñ iohes de ea ꝙmẽorat tacitq̃ alijs q̃ cũ ea fuerãt: vidensqꝫ lapidẽ sublatũ anteqꝫ diligẽti9 inspiceret credens sublatũ corpꝰ: cucurrit nũciãs petro z iohanni. q etiã cucurrerunt ad monumentũ. z ñ inuẽto corpe crediderunt qđ maria dixerat. ablatũ. abierũtqꝫ. Maria autez stetit foras ploraãs. in ortu. s. vbi ingressę fuerãt. Te videruñ angelũ sedentẽ sup lapidẽ reuolutũ. đ q̃ matthęꝰ z marcus ñ tacuit. Ad hꝫ vba Maria dũ fleret inclinauit se. et plsperit in monumẽto. z vidit duos angelos vnũ ad caput z vnũ ad pedes sedentes in albis. Dicunt illi. Mr̃. qd ploras? Qz tulerũt dñm meũ: z ne. vbi pon eum Hic intelligendus est anglos surrexisse. vt z stãtes viderẽt sic Luc. ait. q z eos dixisse refert. Quid q̃riti vinẽtẽ cũ mortuis ẽz. Post hęc ꝙuersa est maria retro. z vidit ihm stantem (vt iohs ait) z nesciebat qz ihs eẽt putans ortolanũ. vbi z noiata agnouit eum. cui z dcm̃ ẽ. No. me tan. Tũc egressa ẽ de monumẽto. i. de loco añ lapidẽ et fossum. z cũ ea alię q̃s (vt mar. ait) tũor inuaserat. z nemĩ q̃cq̃ dicebãt. Tũc iã p̃ matth. ecce ihe. oc. e. di. Auete. Illę aũt ac. z te. px. e. Sic colligim9 z anglor allocutoz bis eas hũisse veniẽtes ad monumẽtũ. z ipsi9 dñi seml: q̃ maria ortolanũ putauit. z nũc cũ eis itez occurrit: vt eas ipsa repetitio firmaret. Venit ꝯ maria magđ. nũcians discipul'. z alię quę cũ ea erãt quas lucas ꝙmẽorat. Plures quidẽ fuerũt apparitões qđ innuit paul9 dicens: Visus est iacobo. visus est plusq̃ q̃ngẽtis fratrib9 sil'. sed dcẽ legimus in euãgelijs. Quinq̃es in ipso resurr̃õnis die. Primo apparuit marię magđ flenti ad monumẽtũ. Postea eidẽ z alij marię egrediẽtib9 nũciare apl̃is. Tercio: symoni. Quarto: cleophę z socio ei9. Quinto: reuersis illis z narrantib9 qũo ꝯgnouerũt eũ in fractione panis: apparuit ianuis clausis vbi thomas aberat. Sexto: post dies octo qñ cũ eis erat thomas. Septimo: piscantib9 ad mare tiberiadis. Octauo in monte galylee qui nõ longe erat ab hierlm. Nono recumbẽtib9 illis vndecim: die quo ascẽdit. Decimo: viderũt eũ iam ñ in terra positũ: sed eleuatũ in aera. cęlos petentẽ. dicẽte eis angelo: Sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ euntem in cęlum.

Prologus

Hieronimus. Quattuor sunt qualitates de quibus sancta euangelia prexuntur. Precepta. mandata testimonia. exempla. In preceptis iusticia. in mandatis caritas. in testimonijs fides. in exemplis perfectō. Precepta hmōi. In via gentium ne abieritis. hoc est. diuertere a malo. Mandata vt hoc. Mandatū nouum do vobis vt diligatis inuicem. hoc ē facere bonum et caritatem implere. Testimonia que in ore duo vel trium testium: vt hoc. Johānes testimoniū perhibet de me: sed habeo testimonium maius iohanne. est enim pater. qui testimoniū phibet de me. Exempla vt hoc. Discite a me: q mitis sum et humil corde. et estote perfecti sicut et pater vester ꝛc. et alibi. Exemplum enī dedi vobis v. et v. i. f. De his enim dauid Preceptum dñi lucidum ill. Hystoriā maxime precepta ptinēt. Et alibi. latū mādatū tuū nimis. q q̄ diligit primū totā legē implebit. Item testimonia tua intellexi. et alibi. Testimoniū dñi fidele. q pl⁹ fide animi q̄ oculis carnis testimoniū indiget. Quarto. iudicia dñi v. i. i. s. i. Vt sic. s. sint iudicio nostro exemplaiustificata. sicut in iudicijs dei ꝓpata hēm⁹. Vñ idē alibi. A iudicijs. n. tuis timui. In quo enī iudicio iudicauerim⁹ iudicabitur de nobis. In his quattuor qualitatibus sunt. timor. fides. spes. caritas. Timore nanq incipim⁹. fide seruamus que incipimus. spe erigimur. caritate ꝓsummamur. Finis enim precepti est charitas. Hi sunt quattuor menses quos christus ante messem predixit dicens: Nonne quattuor menses sunt vsq ad messem: Vt et nos per precepta dñi atq mandata ac testimonia et exempla maturos post iudiciū metamus fructus cum gaudio. qui in lacrimis timoris semina pnitētie iactauim⁹ in terra nros portantes charitatis manipulos cū gaudio metamus in celo.

Hiero. Marcus euāgelista dei. petri discipulus. leuiticus genere. et sacerdos. in ytalia hoc scripsit euangeliū. primus alexandrie epūs. cui⁹ per singula op⁹ euangelij dicta scire. et in se disponere. et disciplinā in se legis agnoscere. et diuinā dñi in carne intelligere naturam. Qui seminat p⁹ matthēū qui fremit vt leo. qui volat vt aquila. qui discit vt homo. qui immolat vt sacerdos. qui irrigat vt flumen. qui florescit vt ager. qui feruet vt vinum

Incipit prologus beati Hieronimi in marcum euangelistam.

Marcus euāgelista dei electus. et petri in baptisma te filius atq in diuino sermone discipulus. sacerdoti um in israel agens. scdm carnem leuita. puersus ad fidem christi. euangeliū in ytalia scripsit. oñdens in eo quid et generi suo deberet et
§ Confirmationem.
christo. Nam initium principii in
§ Que est de iohanne baptista qui est de genere marci q̄ de tribu leuitica. et ita ostendit marcus quid debeat generi suo
voce prophetice exclamatōnis in
§ .i. dignitatis.
stituens. ordinem leuitice electio
§ Id est. sola
nis oñdit: vt predicans predesti
gratia dei creatum.
natum iohannē filium zacharie in
§ Id est. ad hoc emissum ut esset vox et angel⁹ annuncias que notātur in illis duabus autoritatibus. vox clamātis. et ecce ego mitto a.
voce angeli annunciātis emissum
non solum verbum carnem factū:
§ Ecclesiam.
sed et corpus domini in omnia p
§ Id est. predicationem filii dei
§ Quod ostendit ibi ante faciem tuam. et ante te. hominē. et hoc est quod christo debet.
§ Johānis § Id est. carisma tum impletum donis.
verbum diuine vocis animatum
§ hoc ibi qui preparabit viam tuam. et ibi. Parate viam domī rectas facite semitas. et hoc item debet christo.
initio euangelice predicatōnis o
§ vel legere.
stenderet. vt qui hec legens sciret
§ Scz iohanni cui principiū carnis in virtute domini et operatione.
cui initiū carnis in domino. et ihū
§ Se esse h.
aduenientis habitaculum caro de
† Sut in se inueniret illa caro § filium dei
beret agnoscere. †atq in se verbū
§ Johannis § id est. in adā et eua et dyabolo
vocis quod in consonantibus per
§ illa caro § id est. reciperet in christo.
diderat inueniret. Deniq et perfecti euangelii opus intrans. et a baptismo domini predicare deum in choans. non laborauit natiuita
† § id est. in matthco pluralis pro singulari. vel q̄ plures ante eum scripserūt.
tem carnis quam †in prioribus vi
derat dicere. Sed totius expri
† § non numerus ieiunii: sz i. n. quod quasi sub
mens expositionē deserti †ieiuniū
est numero pro mysterio numeri.
numeri. temptatōnē dyaboli. congregationem bestiarum. et ministerium protulit angelorū. et instituens nos ad intelligendum singu
† § id est. matthei dicta destituerz.
la in breui compingens. ne† auto
ritatem facte rei demeret. et perfi
§ id est pretermissum ab eo supplerz.
ciendi operis plenitudinem nō negaret. Deniq amputasse sibi post fidem pollicez dicitur: vt sacerdotio reprobus habereť. Sed tantū
§ fidelibus volētibus ipsum pastorem.
ꝓsentiens fidei predestinata potuit electio. vt nec sic in opere verbi perderet q̄d prius meruerat in genere. Nam alexandrie epūs fuit. Cuius per singula opus fuit scire euangelii in se dicta disponere. et disciplinā in se legis agnoscere. et diuinaz in carne domini intellige
† § ut prius faciamus opera bona p⁹ doceamus
re naturam. †Que in nos primuz oportet requiri: debinc inquisita volumus agnosci. hñtes mercedē
§ hñ exhortatōis. § tm.
exhortationis: quoniam qui plantat et qui rigat vnum sunt. qui aūt incrementum prestat deus est.

In marcum

Christus enī de quo loquitur. vt homo nascendo. vitulus morīendo. leo resurgendo. aquila ascendendo.

Hie. Marcū pene intactum. maiores nostri pretereūt. quia pene eadem que matheus narrat licet quibusdam distinctis testimonijs. vt alterius ala alam alterius tangat animalis. et rota rotam eadem via sequatur. et versis adinuicem vultibus se se animalia ptueantur. In primo canone marcus cum matthco lucaq comitatur et iohanne In scdo cuz matthco et luca. In quarto cuz matthco et iohanne. In sexto canone comitatur semper cum matheo. Vt duo anuli in vno vecte. id est. in quadragintanouem capitulis. In octauo canone cuz luca comitatur in tredecim capitulis. In pprijs vero que maxime vtcunq explanare dispono decem et octo incedit spaciatim capitulis. que simul omnia ducenta trigintatria sunt capitula.

Marcus: excelsus mandato. Lucas: iste consurgens vel ipse eleuās.

B. Marcus petri discipulus rogatu romanoz euangelium scripsit: vt quod petr⁹ verbo predicauerat. conseruaretur inperpetuum litterarum memoria.

Primo expulsio dēmonis in synagoga ab homīe. Scdo: liberatio socr⁹ symonis a febre. Tercō: leprosuz mūdauit Quarto: paraliticū curauit. Quinto: in synagoga manū aridam curauit. Sexto: dēmoniacum a legione possessum: liberauit. Septimo: fluxum sanguinis tactus a muliere restrinxit. Octauo: filiam yairi in domo suscitauit. Nono: quinq panibus quinq milia hominum satiauit. Decimo a filia syzophenisse dēmonium expulit. Undecimo: surdi et muti hōis aures et linguam aperuit. Duodecimo: cecū extra vicū bethsaide illuminauit. Tredecimo quattuor milia septē panib⁹ saturauit. Quartodecimo hōez a surdo et muto spū q̄d discipuli nequibant liberauit.

Initium euan·ꝛc J·Euangelum bona ānunciatio·quod ꝓprie ad regnū dei ⁊ remissionē peccatoꝝ ptinet. vñ. Pœnitemini ⁊ credite euāgelio. et appropinquabit regnum cęloꝝ.

Piero·Quattuor enangelia vnū sunt ⁊ vnū quattuor. Itaq; ⁊ marci dicitur liber euanglm·⁊ silr alioꝝ·qz vnum omnia·⁊ omnia vnum

Jhesu christi. Hiez. Jhesus hebraice·sother grece·saluator. latine· Xp̄s grece·messias hebraice·vnct⁹ latīe·i·rex sacerdos: dr de genere dauid regis·⁊ leuitico.

Filii dei ꝛc. B. Matthęus dicit·filij dauid f·a· Marc⁹ dicit·filij dei: vt paulatim a minoribꝫ ad maiora surgam⁹. Et matheꝰ qui humanā generationē scribit: conuenienter eum filium hominis dixit. Marcus aūt qui suū libꝝ ab initio euangelicę ꝓdicationis inchoat cōuenienter eum filium dei appellat. Euangelium enim solius dei ē Vbi notandum q; euāgelistę vno spiritu scripserunt·sed diuerſ sibi scribendi ⁊ initiuꝫ ⁊ finem statuerūt Matthęus a natiuitate incipit· in resurrectione finit·Marcus ab initio p̄dicationis xp̄i vsq; ad ascensionē et discipuloꝝ p̄dicatōeꝫ peruenit. Lucas a natiuitate iohis vsq; ad ascensionem dn̄i cum discipuli in hierlm expectāt aduentum·s·s· Johes ab ęternitate verbi dei inchoat in resurrē cōe dn̄i consummat.

C. I.

Initium
Salua
euangelii Jhe
toris vncti:
su xp̄i filii dei si
cut scriptum est
in ysaia prophe
Spūs ad prēm & filio per malachiā·vel uox
phis ad filiū de iohanne Angelus nūcius qui
nūciat de christo·post me venit qui a·m·f.
Johannem.
ta. Ecce mitto angelum meū ante
penitentiam
faciem tuā qui pręparabit viā tuā
Ante filiū. uel ante p̄ntiam. aut incarnationem
† Johānes de quo clamat dominꝰ ad iudeos
Inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne ꝛc
Ad surdos obturātes aures
uoci. Christi.
ante te. † Vox clamantis in de
Judea.
serto: parate viā dn̄i·rectas facite
Quas incuruastis declinando ad dexteraꝫ uel
ad sinistram.
semitas eiꝰ. Fuit iohannes in de

Sicut scriptū. ꝛc. Marcus prophetaꝝ testimonia pręmittit·quibus hęc vetera et nō noua: sed a pphetis pręscita et prędicta asserit. In quo et iudęos qui legē ⁊ pphas susceperāt ad euangeliū inuitat·⁊ gentiles q̄ euāgelium tenebant ad venerationē legis ⁊ pphaꝝ puocat·ne quis iuxta hęreticos alterum sine altero suscipiat.

Ecce mit·B·Angelꝰ dr iobs non societate naturę·vt mentit Origenes·sed officij dignitate. Sicut ⁊ sacerdotes· de quib⁹ dr. Labia sacerdotij custodiunt·s·⁊ legem exquirūt ex ore eius·qz angelꝰ dn̄i exercituū est.

B·Nota q; hoc testimoniū·Ecce ego mit·an·m·ꝛc· malachię ē· vtrūq; tn̄ dicit ysaię esse: qz si non verba: sensus tn̄ inuenit in ysaia·⁊ manifestius in hoc versu. Vox clamātis in deserto·Angelus enī qui mittit añ·f·d·est vox clamanti in deserto·pręparat aūt viā dicēs. Parate viam d·ꝛc· Potuit aūt p malachia ysaię nomē diuinitꝰ occurrere·nec voluit marcꝰ emendare: qz omēs pphę vno spū locuti sunt quasi vno ore.

Clamātis· J·Ad iudęos surdos ꝓpter pcā longe positos indignationis clamore dignos.

In deser·J·In deserto fit vox ⁊ clamor·qz deserta domus iudęa vacans scopata sine spū dei, pphęta·rege·sacerdote. Vñ ibs ⁊ iobs quęrunt quod in deserto amissum est. Vbi vicit dyabolus ibi vincit·vbi cecidit homo ibi resurgit.

Parate. J. Pœniam agite ⁊ prędicate. Vnde paraſceue añ sabbatū dicit·id est·pœnia añ requiē. Hinc ⁊ initium p̄dicationis iohis ⁊ xp̄i· pœniaꝫ a·a·e·r·c·qz in die septima requieuit deus ab omnib⁹ opib⁹ suis. Necesse ē enī nob⁹ septē vicia tanq; septē gētes delere per pœniam vt possideam⁹ quieti terram desiderabilem.

Viam domini·Hiez·Via dn̄i qua ad hoies ingredit pœnia est per quā ad nos deus descendit·⁊ nos ad illum ascendimus·Vnde angeli ascēdentes descēdentesq; memorantur super filium hominis.

Rectas fa·J·Pręcipit vt regia via euntes, primos diligamus vt nos·⁊ nos vt proximos. Qui se diligit ⁊ nō proximū: ad dexterā declinat. Qui primū nō se ad sinistrā. Multi bn̄ agunt·⁊ nō corrigunt vt beli. Alij corrigūt sed non bene agūt·vt scribę et phariſei qui sedebant super cathedram moysi. Hinc os turtur ſ ad ascellas in lege retorqueri iubet: vt non separetur os ab opere·nec opus ab ore.

Semitę post viam: qz mādata moralia post pnīaꝫ scdm marcū vel matheū explanātur·parat viā per fidem ⁊ baptismū ⁊ pnīam. Recte semitę p austera indicia vestis·zonę·cibi·potus·vocis hūilmę. Vñ·fuit io·ꝛc.

Johannes. J. Gratia dei·A gratia dei incipit·vñ sequit baptizās per baptismuꝫ pcā dimittūtur. Vñ·quod gratis accepistis gratis date. Et apostolus. Grā saluati estis.

† S. ut ita baptismum penitētie quo peccata soluūtur suo baptismate quo peccata soluti nō possent precurreret.

serto baptizans ⁊ † prędicans bap
tismum pœnitentię in remissionem
Et ideo.
peccatoꝝ. Et egrediebat ad illum
omnis iudęe regio et hierosolimi
tę vniuersi ⁊ baptizabātur ab illo
† Aliter non valet baptismus
in iordane fluie † confitentes pecca
Merito egrediebātur ⁊ baptizabātur a
Johāne qui obēs erat vestitus ꝛc. Vicieus ue
stis predicatori.
ta sua. Et erat iohannes vestitus
diuites gentiū pauperes.
pilis cameli·et zona pellicea circa
† Habitatores solitudis nō decet ciboꝝ delici
as querere: sed tm̄ necessitatem supplere.
Sapientes fideles.
lumbos eius·⁊ † locustas ⁊ mel sil
uestre edebat·⁊ prędicabat dicēs
Misericordia. gra per gram
Venit fortior me post me·cuiꝰ nō
remissionis Explicare
sum dignus procumbens soluere

Baptizans ꝛc. Baptismum pnię dedit·baptismū in remissionem peccatoꝝ p̄dicauit: tamē non dedit Sicut prędicatōe sua xp̄i prędicationē precucurrit: sic baptismo pnię baptismū remissionis.

Quod ꝓ summat per sponsum initiatur per paranimphū Vñ catheccumini·i· instructi incipiunt per sacerdotez· crismantur per episcopum. Nunc per amicum sponsi inducitur sponsa·vt rebecca ysaac: per puerum pallio albo velata·

Minor f· Hiez· Jordanis, alienatio, scēsio·vbi peccata absoluūtur. Archa enī per eum in terram alienaꝫ transiuit et media pte in mari fluente· altera ad montis formam erigitur. Sic nos olim alienati a deo per baptismū humiliati erigimur ad alta. Quia qui se hūiliat exaltabit. Pars quę fluit in mare amaricat·qz archa dei·i·corpus christi non mundatis non proficit: sed in deterius mutat.

Confitentes pcā sua·Hiez·Confessio ⁊ pulcritudo in pspe·e·id ē sponsi·Vñ desilit sponsa de camelo cū se hūiliat eccia xp̄o. Qui figurat ꝑ ysaac·in cuiꝰ natiuitate risuꝫ fecit de sarę. Sicut ad mariā dr·q̄ erit princeps cū deo. Bñdicta tu in mlieribꝫ·

B·Confitētes pcā sua baptizantur. Dñt enī melioris vitę nouitatē p mittere· qui baptismū desiderāt accipe· Vnde prędicāte paulo dr· Multi veniebant pfitētes ⁊ annūciātes actus suos. Et petro dr. Macta ⁊ manduca·quasi· occide mala quę in eis erant·⁊ sic mūdatos christianā religionez promittentes in ecclesię mēbra commuta.

Et erat iohā·Hie·Vestis pphętę ⁊ cibus ⁊ potus·totā austerā vitā prędicātium significāt·⁊ gentes ad gratiā dei quę est iohānes int⁹ ⁊ foris esse iūgendas. Pili cameli: diuites gentiuꝫ·Zona pellicea: pauperes mūdo mortui. Locustę: sapientes hui⁹ mūdi qui stipulas aridas relinquētes indęis· frumēta mystica trahunt·⁊ in caloꝛe fidei saltus inhabitāt. Melli silueſtri fideles de inculta silua prępărati ꝓparātur·qz omīa a grā euangelij dei· in qua non est distinctio iudęi·⁊ gręci.

B·Moraliter. Vestitus pi·ca·Quia peccata non fouit: sed aspere increpauit dicēs. Genimina viperaꝝ ꝛc. Zona pellicea. c. lumbos. qz carnes suam crucifixerunt cum vicijs ꝛc. Locustas ⁊ m·s·e·qz p̄dicatio eius adeo dulcis fuit vt etiā xp̄s putaret. Sed cito hęc opinio decidit·qz eū nō xp̄m sed christi p̄cursorem esse innotuit. In melle enī dulcedo·in locusta alacer volatus; sed cito deciduus.

Fortior me. Hiez·Quis fortior est grā qua abluuntur peccata: Ille qui septies ⁊ vsq; septuagiesseptiesꝫ pcā dimittit. Grā quidē prior est: sed semel remittit pcā ꝑ baptismū·miscdia vero in miseros ab adam vsq; ad christū·per septuagintaseptem generationes·⁊ vsq; ad centū quadragīta quattuor milia peruenit.

Sol·cor·cal·B. Modus fuit apud veteres vt si quis eam quę sibi

rompeteret accipere vxorem nollet: ille ei calciamenta solueret·qui ad hāc sponsus iure ꝓpinquitatis veniret. Christus aūt sponsus est ecclesię de quo dicit idem iohannes·qui habet sponsam sponsus est. Quia ergo homines iohannē christū esse putabant·recte se indignū soluere corrigiaz dicit·qua si·ego redemptoris vestigia nudare non valeo: qz sponsi nomen michi non vsurpo.

¶ Hiero·Corrigia calciamento⁊ mysteriū·s·incarnationis quo ✠bum caro factū est· vñ caro christi·vnde aīa·vñ spūs sumit exordium· vt verus homo fiat ꝑ omnia absq; peccato· vt verus deus in deo vero sine principio·id est·filius hoīs qui ē in cęlo·z qūo tāq; spōsus procedens de thalamo suo·i·de ✠gina li vtero clausum relinquens. Unde adueniente vero sponso·domus iohannis domus discalciati dicit. Vñ in specie columbę spūs sanctus descēdit. De spōsa dr Sponsa mea amica mea·prīa mea· dilecta mea·columba mea. Sponsa in patriarchis· amica in prophetis·proxima in maria z ioseph·dilecta in iohanne baptista· columba in christo z apostolis·quibus dicitur. Estote prudentes sicut serpentes ⁊c.

¶ Calx extrema pars corporis. In fine enī ad iusticiam est saluator incarnatus·vñ. In idumęā extendā calciamentū meū· qz nisi iungat scā spūs nēo per grām remissionis inuestigat incarnatōnis mysterium.

¶ Ego bap·u·aqua. B. Nondū iobs dicit deū aut dei filiū esse apte qz rudes erāt auditores: sed paulatim per humanitatē glorificatā ad fidez diuinitatį ducit dicēs. Ille vero baptizabit spūsctō. Sed postea vero cuz capaciores iā videret: dei filiū iam apte predicat dicēs. Testimoniū phibui: quia hic est dei filius.

¶ B·Ego b·v·a·ille s·Dei fluui⁹ sp plen⁹·sp equalis·de quo fluīs impetus·l·c·d·Multū distat inter spīm qui fert sup aquas non subter: z aquam quātum inter animā quę regit·z corp⁹ qđ regit. Sed mālit sup eum spūs. hęc est vnctio xpi scđm carnē: de qua vnxit te đ⁹ đ⁹ t·o·l·p·c·t·Oleū nō pōt esse sub aqua·nec creator sub creatura. Oleum de amaritudine radicis surgit in pabulum lumīs·medicinā vulneris·refectionē esurient. Vñ fit ꝙ vnctio christi de amaritudine passionis·puenit ad gliam resurrōnis. Vñ apostol⁹. Hoc sentite in vobis qđ z in christo ihesu ⁊c. vsq; ꝓpter quod z deus illum exaltauit.

¶ Et bap.e. Trib causis vt iusticiā z humilitatē impleret·vt baptismū iohannis ꝓbaret·vt iordanis aquas sāctificans per descensionē columbę spīnsanctū in baptismo adesse monstraret.

¶ Hiero. Marcus sicut ceru⁹ desiderans ad fontes aquarum salt⁹ dat culmina prato⁊ carpit·palmas in vertice portat·velut apis melliflua flores agri (cui odor veri ysaac similatur) summatim gustat. Unde a nazareth galylez venientem ihesum ad baptismū in iordane acceptum a iohanne enarrat·z statim de aqua ascendisse·apertos cęlos vidisse·spīm vt columbam descendisse in ipso mansisse·voce de cęlis facta patri in dilecto filio cōplacuisse·z spīm eum in desertum expulisse·temptatum a sathana quadraginta dieb·z quadraginta noctib·cum bestijs angelis ministrantib commoratum. Quem ordinem nobis sequendum ad consortia angelica festinantib prius opere cū voce ostendit christ⁹. Debem⁹ enim de volubilitate mundi penduli voluptatį odore floris mundicia tracti cum adolescentib post sponsum currere·z sic per baptismi sacramenta de duob fontib dilectionis dei z proxim gratia remissionis absoluimur·z ascendentes spe·cęlestia secreta mundis cordis oculis intuemur. Deinde spiritum sanctuz spiritu contrito z humiliato·cum simplici corde descendentem ad mansuetos z cum caritate nunq; cadente manentem suscipimus· et vox a deo ad nos dilectos dirigitur. Beati pa·q·f·d·v·Et tunc in nobis ꝓplacet patri cū filio z spūsancto·qñ efficiemur vn⁹ spūs cum deo. vñ. Ut sint vnum sicut z nos vnum sumus. Tūc spūs nos expellit in desertū quadraginta dieꝝ numero temptandos a sathana·vt patia ꝓbatōem·probatio spem·spes autē charitatem generet·cum nobis non sit colluctatio aduersus carnem z sanguinē: sed a·p·r·t·Et tunc bestię erunt pacatę nobis·cū in archa animę nostrę mūda cum immūdis māsuefacim⁹·z cum leonib sicut daniel cubamus cum spūs ñ sit aduersus carnem·nec caro aduersus spīm. Post hāc angeli ministri qui vident semper faciem patris in cęlis·mittuntur in solatium dicentes, Exaudita ē oro tua·z nolite timere ihesum quęrentes nazarenū·z ego quos amo arguo ⁊c z vincenti dabo edere de ligno vitę· quod ē in·p·d·m·

scendentem et manentē in ipso. Et

vox facta est de cęlis. Tu es filius
Non Johānes·
meus dilectus·in te complacui. Et
p⁹ baptismū sanctus.
statim spūs expulit eum in deser-
Tut z nos mundi illecebras fugiamus
tuz. Et erat in deserto quadragin
In prosperis· in aduersis
ta diebus z quadraginta noctib⁹.
ut nos p⁹ baptismū ñ solū ad bōa agēda sz etiā ad mala tolerāda accingamur ſut homo.
et temptabatur a sathana. Eratq;
ſut deo.
cū bestiis et angeli ministrabant illi.
ſlex
Postq; aūt traditus est iohēs venit
euāglm gētes qđ ducit ad regnū
ihūs in galyleā ꝓdicas euāgeliuz

¶ Uidit apertos B. Mysteriū trinitatis in baptismo demōstratur·filius baptizatur·spūs est in colūba pater in voce sonat·aperiuntur cęli ñ reseratione elementoruz: sed spūaliby ocul. Sedit columba super ihesuz ne putaret vox ad iohannem facta non ad eum. Pulcre aūt addidit·z manentē in ipso. Hoc enī ꝓpriū est christo: vt semel eum impleus spūs·semper in illo maneat. Fidelibus vero aliquando confertur ad miracula facienda·aliquando tollitur. Quibus tamen ad operationem iusticię ad amorem dei z proximi conseruandum nunquā abest. Unde apud nos manebit·z in nobis erit iuxta mensuram fidei spūs. De christo autem dicitur. Plenum gratię z veritatis.

¶ Manentē in ipso ⁊c. Manet in eo spūs non ex quo baptizat⁹: sed ex quo conceptus· Qz autem in baptismo descendit·significat nobis gratiam spūalem in baptismo dari·quib in remissionem peccatorum ex aqua z spū regeneratis solet amplior spūs grā per impositionem manus episcopi cęlitus dari.

¶ Tu es filius m·d·B·Nō quod nesciebat dicetur: sed nobis quod credere debeam⁹ ostenditur, ipsum scilicet qui quasi homo cum alijs ad baptizandum venit: verum esse dei filium·et ideo in spū baptizari posse·nos quoq; per aquam absolutōnis z spīm sanctificatōnis dei filios effici. Quot quot enim receperunt eū·d·e·p·f·d·fieri. Bene autez in specie columbę descēdit spūs: quę simplex animal z sine felle·qz simplices querit·nec habitat in mentibus impuris.

¶ Spiritus. Be. Ne dubium quis spiritus· lucas consulte premittit. Ihesus plenus spūsancto regressus est a iordane·deinde intulit·z agebat a spū in desertū ne putetur immundus spūs quicq; ꝓtra eū potuisse.

¶ Quadraginta di. B. Totum tempus significat quo membra eius diabolus temptat. Quadripertitus enim mundus per obseruātiam decez preceptoꝝ ꝓtra diabolum certādo dño famulat. Quater vero decem quadraginta faciunt·vbiq; z semper adest aduersarius·qui iter nostrę impedire non cessat.

¶ Eratq; cum. ⁊c. Nos quoq; si in heremo sanctę ꝓuersationis bestiales hoīm moresimpolluta mente toleram⁹: misterijū angelorum meremur·a q̄bus corpore absoluti in cęlum transferamur.

¶ Postq; aūt. J. Accepim⁹ grām ꝓ grā·carnalia decollantur·spūalia viuificātur. Cessante vmbra adest veritas. Johannes in carcere· lex in iudea·ihs in galylea·salus in gentibus.

¶ B. Nemo putet traditū iohannē statim post temptationē. xl. dieꝝ z ieiunū dñi. Inuenitur enī in euāgelio iobis dñm ante multa docuisse·z miracula fecisse·z hoc fecit initiū signoꝝ·i·i·c·g·Et iterꝝ. Necdum erat missus in carcerem iobs. Fertur aūt qz cū alioꝝ legisset iobes euāgelia z probasset eos vere hystoriā texuisse: sed vnius anni tm in quo z passus est p⁹ carcerē iohannis·pretermisso anno cuius acta a tribus exposita fuerant·superioris temporis antecq; traderetur iohannes gesta narrauit.

¶ Predicas euāgeliū·Die. Beati paupes spū·q·i·e·r·e· Regno terreno succedit paupertas·paupertati christianoꝝ regnū sempiternū. Uñ regnū meū non est de hoc mundo·omnis enī honor terren⁹·spuma·fumus· somnus.

Penitemini. Hie. Amaritudinē radicis dulcedo pomi compensat picula maris spes portus delectat. dolorem medicinę spes salutis; mitigat. Qui desiderat nucleum: nucē frangat. Pnitētiam agat: qui vult eterno adhęrere bono. Preconia xpi narrare possumt q̄ ad palmam indulgentię peruenire meruerunt. Unde post penitentiā p̄dicatores eliguntur.

Vidit symonem. Hiero. Symon obediens · andreas virilis · iaco. bus supplātator · iohes gratia. His nominib⁹ in | imaginē dei conuertimur Obediētia · vt obedia mus · virilitate vt pugnemus · supplantatione · vt pseueremus · grā vt p̄fuem⁹ · Nisi enim dominus ędificauerit domū · inuanū laborauerūt qui ędificant eā. Hę quattuor virtutes cardinales dicuntur. Per prudentiam obedimus · per iusticiam viriliter agim⁹ · per tē perantiam serpētes calcamus · p̄ fortitudinem dei grāz meremur.

Hiero · Quē nō inebriat eloquentia sęcularis? Difficile homines potentes · et nobiles · et diuites · et multo bis difficilius eloquentes credunt deo · Obcęcatur mens eoꝝ diuitijs et opibus atq̄ luxuria · et circūdati vicijs nō possūt videre virtutes · simplicitatēq̄ scripturę scē · nō ex maiestate sēsuū · sed ex verboꝝ iudicant vilitate.

Hiero. Vocātur quattuor piscatores · Symon · andreas · iacobus · et iohānes · Relictis omnibus sequuntur · hac quadriga vehimur ad ethera vt hexiaſ · bis quattuor āgulis constituitur p̄ma ecclesia · bis quattuor litteris hebraicis tetragramaton nomen dei cognoscitur a nobis. Quibus etiā similiter p̄capitur vt audiamus dīm vocātē · et obliui scamur p̄lm vicioꝝ · et domū paternę traditionis quę ē stulticia dei · et rete araneaꝝ · q̄ nos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis. Nauem p̄stinę p̄uersationis fugiam⁹. Pellib⁹ enī mortuis tegitur adam pater noster p̄m carnē · q̄ deposito cū actib⁹ suis nouuꝫ sequentes · pellibus salomonis tegimur. q̄b⁹ spōsa se gloriatur formosam.

B. Quęrit quomodo p̄mū petrum et andreā et post pusillum iacobum et iohannē vocauerit: sicut narrat matthęus et marcus · cum dicat lucas in magna captura pisciū socios petri fuisse iacobū et iohm · et ibm dixisse petro Ex hac ētate eris homines capiens · et simul cū secutos fuisse · subductis ad terraꝫ nauibus. Sed quod dicit lucas primo factuꝫ est et petro prędictū est q̄ homines esset capturus · nō q̄ extunc nō esset piscaturus. Ad capturam enī piscium redierūt · et postea sicut matthęus et marc⁹ narrāt · bini vocati sunt. Primo petrus et andreas · deinde et alij. Tunc enim non subductis ad terram nauibus tanq̄ cura redeundi · sed tanq̄ vocantē et iubentem secuti sunt.

Et ingrediuntur. ꝛc. Hiero · Marcus dicta euangelij in semetipso disponens · ordinē hystorię nō secutus · misterioꝝ ordinem seruat. Unde in sabbatis p̄mam virtutē narrat dicēs: et ingrediuntur ꝛc.

Capharnaum. Hiero. Capharnaum villa cōsolationis: sabbatum requies. Homo in spiritu immūdo genus humanum in quo immūdicia regnauit ab adam vsq̄ ad moysen. Nam qui sine lege peccauerunt: sine lege peribunt. Qui sciens sanctum dei obmutescere iubetur: Dum scientes quidem deum non sicut deum glorificauerūt aut gratias egerunt · sed euanuerunt in cogitatōib⁹ suis. Spūs discerpens hominē exijt ab eo: quia appropinquante salute · approprinquat temptatio. Pharao dimissus ab israel. persequit eum · diabolus p̄tempt⁹ surgit in scandala.

B. Q̄ sabbato maxime curat et docet: ostendit se non sub lege esse: sed supra · et docet nos verum sabbatum vt scilicet saluti animaꝝ studentes ab omni seruili opere · id est · ab omnibus illicitis abstineam⁹

Erat enim. Beda. Scribę dicebāt quę scripta erant in moyse et prophetis. Ihesus vt deus et dominus ipsius moysi libere quę decerant legi addebat. vel commutabat · vnde in matthęo. Audistis quia dictum est antiquis ꝛc. Ego autē dico vobis.

Quid nobis ꝛc. Beda. Nō est hic voluntatis confessio: sed necessitatis extorsio · sicut seruus fugitiu⁹ vidit dominum timet · et de verberib⁹ deprecat. Dęmones enim in terris dominum cernentes · se continuo iudicandos credebāt esse.

Obmutesce. B. Congruo ordine lingua serpentina quę p̄ma vir⁹ sparsit ne vltra spargat primo obcluditur · deinde fęmina quę prima seducta est a carnalis concupiscentię febre curatur. tercio vir qui male cōiungi obediuit: ab erroris lepra mundatur vt sit idez ordo restaurationis in domino · qui perditionis in protoplasto.

Discerpens. B. Vel conuexans sicut quidam codices habent. Lucas autem dicit quia nichil ei nocuit. Sed quod marc⁹ ait · discerpens idem est quod lucas cum proiecisset eum in medium. Quod vero addidit · nichilq̄ nocuit intelligendum est · quia illa iactatio non eum debilitauit sicut exeunt dęmones amputatis vel aunlsis aliquib⁹ membris.

Beda. Moraliter. Virum a dęmonio liberatum · animum ab immūda cogitatōne purgatum intelligimus. Fęminam vero a febrib⁹ consequēter curatam · carnem a concupiscentię feruore per continentię p̄cepta frenatam.

Quid nam est hoc ꝛc. Per ea quę vident ad inquisitionem eorū quę audierant excitantur. Ad hoc enim et ipse dominus signa facit et discipulis facere dedit · vt per hoc euangelio certus credatur · dum qui cęlestia promittunt terrenis · cęlestia et diuina opera operantur in terris.

Et statim dicunt ei. ꝛc. Beda. Lucas dicit q̄ rogauerunt pro illa Modo enim saluator rogatus · modo vltro curat: vt contra vicioꝝ quoq̄ passiones et se precibus fidelium semper adesse · et quę non intelliguntur · vel intelligenda dare · vel non intellecta dimittere pie petentibus ostendat. Unde. Delicta quis intelligit · ab occultis meis munda me.

§ Hoc.
† § B · de quo · ubi uenit plenitudo temporis · in regni dei et dicens: † Quoniam impletum est tempus et approprinqua
† § B · Renūciate operibus mortuis § Ergo bit regnum dei † Pœnitemini et crede
§ Aliter nō itelligeretis § nō fiāt opa ut sit fides sed fides ut sequātur opera: dite euangelio. Et prœteriens sec⁹
§ mūdum uolubilem.
§ Prius mittūt piscatores ad predicādū ut fides credentiuꝫ in uirtute dei putetur esse nō in eloquētia uel doctrina hominū § Obediens mare galyleę vidit symonem et an
§ uirilis † § mūdanis intētos lucris dream fratrem eius † mittentes retia in mare. Erant enī piscatores
† § cum retibus euāgelii.
Et dixit eis Ihesus. † Uenite post me et faciam vos fieri piscatores
§ uel protinus.
hominū. Et statim relictis retib⁹
§ Omnino. § post uocationē hoꝝ secuti sunt eum. Et prœgressus in
§ supplātatorē § fugituui de pusillum vidit iacobū zebedęi
§ grām et iohannem fratrem eius · et ipsos ꝓponentes in naui retia · et statim
† § Obliuiscere populū tuum et domuꝫ pris tui vocauit illos. † Et relicto patre suo zebedęo in naui cum mercenariis secuti sunt eum. Et ingrediunt ca
§ uilla psolationis § Requies. pharnaū: et statim sabbato ingressus in synagogam docebat eos · et
§ Ideo · stupebāt super doctrina ei⁹. Erat

§ Substātialē et propriā enim docens eos quasi potestatē habens · et non sicut scribę · Et erat
§ Cum doceret. in synagoga eoꝝ homo in spū im
§ Commune mūdo et clamauit dicens. quid no
† § Presentia ihesu · tormenta sunt demonum bis et tibi ihesu nazarene † venisti perdere nos? Scio q̄ sis sanctus dei. Et cōminatus est ei ihesus di
§ uel decens: Obmutesce et exi ab homie ·
§ uel puerans et discerpens eū spūs immundus et exclamans voce magna exiit ab
§ q̄ exiens ei non plus nocuisset. eo. Et mirati sunt omnes · ita vt conquirerent intra se dicentes: Quid naꝫ est hoc? Quę doctrina
§ propria · alii ī accepta hęc noua? Quia in potestate spi
§ etiam. § ut deus. ritibus immundis imperat et obediunt ei. Et processit rumor eius
§ Quia tanta faciebat statim in omnem regionem galyleę. Et protinus egredientes de
§ Ihesus et discipuli. † § Circumcisionem petro commissam synagoga venerunt in † domum symonis et andreę cum iacobo et io
† § Alleg · Synagoga quodāmodo matri ecclesie commisse petro hanne. Recumbebat autem † socr⁹
§ inuidie estib⁹ laborās et eccīam pscquēs symōis febricitās. Et statim dicūt

¶ Et apprehensa. Socrus petri febricitans apprehensa manu leuatur Febris intemperãtia est· de qua nos filij synagoge per manũ disciplinę ꝛ lenationẽ desiderij sanamur· ꝛ huius q̃ sanat nos ad vesperum declinantis a nobis ministramus voluntati.

¶ Ministrabat eis. B. Tropo· Id est· membra quę seruierant immundicię: seruiant iusticię.

¶ Vespere autem. Beda. Occasus solis mors christi· Afferebant ad eũ oẽs male habentes

Plures enĩ per aplos post mortẽ suam sanauit q̃ cum in carne viuens iudeis p̃dicauit.

¶ Ad ianuam ꝛc. Hiero. Janua regni moraliter pnitẽtia est cuꝫ fide q̃ opatur salutem languoribꝰ varijs Varia enĩ sunt vicia q̃bꝰ languescit ciuitas mundi.

¶ Quonia· sci·e· B. Lucas dicit apertius· eribant dęmonia a multis clamantia et dicentia· qz tu es filiꝰ dei· ꝛ increpãs nõ sinebat ea loqui: qz sciebant eũ esse christum· Dęmonia q̃ christum esse sciũt· ꝛ filiũ dei esse confitent'. Jn ieiunio enim fatigatum hominem dyabolus putauit nec temptando potuit eum experiri an esset filius dei Sed postea p signoꝝ potentiam· vel potius suspicatus est· vel intellexit. Non igitur eum quia ignoraret crucifigi persuasit: sed quia morte illiꝰ dãnandum se esse non p̃uidit. Vnde paulus. Nemo principum huius sęculi cognouit. Si enim p̃gnouissent nunq̃ dominum glorię crucifixissent

¶ Et diluculo ꝛc. Be· Sicut per occasũ solis mors: sic per diluculum resurrectio christi· cuius manifesta luce abijt in desertum gẽtium· et infidelibꝰ oraba t: qz eorum corda ad orationem excitabat.

† ſ Jn spũales usum erexit carnalia eius opera
ei de illa. Et accedens † eleuauit eã
† ſ non remanẽte molestia egritudis ut solet· sanitas q̃ datur impio domini tota simul redit
apprehensa manu eius· ꝛ † ꝙtinuo
dimisit eam febris· ꝛ ministrabat
eis. Vespere autem facto cum occi
ſ B· Morte ſ B· christi? qui dicit· quãdiu in mũdo sum lux sum mũdi.
disset sol afferebant ad eum oẽs
male habentes· ꝛ dęmonia habẽ-
tes. Et erat omnis ciuitas ꝙgrega
ſ Penitẽtiam.
ta ad ianuam· ꝛ curauit multos q̃
ſ vicis.
verabantur variis languoribus·
ſ B. pecca
ꝛ dęmonia multa eiiciebat. Et nõ
tos dixit· quare tu enarras· i· m· ꝛc·
ſ Ne quis dum audit p̃dicãtem· sequatur erãtem· ꝛ falsa ueris nutrimentem.
sinebat loqui ea: qm̃ sciebant eum
ſ A morte.
Et diluculo valde surgens· egressus
ſ gẽtes.
abiit in desertum locum· ibiq̃ ora
ſ B. Jn suis. ſ Obediẽs
bat. Et prosecutus est eum symon
ꝛ qui cũ eo erant· et cũ inuenissent
eũ dixerũt ei: qz omnes querũt te·
ſ iaz fcõ sermõe ſ nõ decet ociosum esse predica
et ait illis. Eamus in proximos vicos ꝛ ciuitates: vt ibi p̃dicẽ. Ad
hoc enim veni. Et erat p̃dicans
in synagogis eoꝝ: ꝛ oĩ galylea· et
dęmonia eiiciens. Et venit ad euꝫ

¶ Et erat predicãs in syna· Be· Jn hac p̃dicatõe intell'r etiaꝫ sermo ille habitus in monte quem refert matthęus. Nam marcus adiungit Et venit ad eum le· de quo talia dicit. Quiby intelligitur ille esse quẽ matthęus dicit sanatum postq̃ dominus descendit de monte. Sic enim matthęus ait. Cum autem descendisset Jhesus de monte· s· s· e· t· m· ꝛ ecce leprosus veniens adorabat euꝫ dicens: domine· si vis potes me mundare.

¶ Et genuflexo· B· Humilis pudibundus. Debet enim quisq̃ de maculis vitę suę erubescere: sed confessionẽ verecundia non reprimat· ostẽdat vulnus· remedium poscat.

¶ Hiero· Leprosus genuflexo domini voluntatẽ deprecans mundatur qui nõ vult mortem peccatoris: sed vt conuertatur ꝛ viuat. Lepra nostra qui nõ vult mortem peccatoris: sed vt conuertatur ꝛ viuat. Lepra nostra peccatum primi parentis: quę a capite incepit· quando regna mundi desiderauit radix omniũ malorꝝ cupiditas. Vñ gyezi auaricia secutus· lepra suffunditur. Hęc vero sacerdoti scdm ordinem melchisedech ostensa· oblatione mundatur· dicenti· date elemosinam· ꝛ ecce omnia munda sunt.

¶ B. Leprosus genus humanum significat: qui scdm lucam lepra plen' fuisse perhibetur. Omnes enim peccauerunt: ꝛ egent illa gloria dei· s· vt extenta manu saluatoris· id est· incarnato verbo humanamq̃ cõtingente naturam· a varietate prisci erroris mundentur· ꝛ qui diu a populo dei secreti erant templo dei reddantur· ꝛ vero sacerdoti offerre (qui est in eternũ scdm ordinẽ melchisedech) corpora sua hostiam viuentem· s· d· p· possint.

¶ Si uis. B· Jn voluntate tribuit potestatẽ· nec dubitat vt incredulus de voluntate domini: sed colluuionis suę conscius non presumit.

lepr̃osus deprecans eũ· ꝛ genuflexo dixit. Si vis potes me mũda-
ſ Ostẽdit vulnus: remedium postulat.
re. Jhesus ſaũt misertus eius extẽ
ſ Miserie affectum. ſ Jn hoc humilitas
ſ grã superat legem· nõ timet cõ amũri qui alios liberat ſ Nullum spernamus· si ꝓmaculosuꝫ videamus
dit manum suam ꝛ tangens eum·
ſ Jn hoc pietas ſ Jn hoc ptãs. ſ B. Nichil
ait illi: Volo: mundare. Et cum di
medium inter preceptum ꝛ opus
ſ volo ꝓmũdare illud·
xisset· statim discessit ab eo lepra ꝛ
mundatus est. Et comminatus ẽ
ei. Statimq̃ eiecit illum· ꝛ dixit ei
Vide nemini dixeris· sed vade ostende te principi sacerdotum ꝛ offer pro emundatione tua quę p̃cepit
ſ secũdum legẽ offerat ſ Si deo credãt· si impietatis lepra discedat. ſ salutis
moyses in testimonium illis
ſ Sed nec ad horam potuit abscõdi.
ſ Prohibitus est die· At ille egres-
At ille egressus cępit predicare et
diffamare sermonem: ita vt iam ñ
ſ tumultuosas carnalium mentes fugit.
ſ Secretos a mundanis curis visitat
posset manifeste in ciuitatem intro
ire· sed foris in desertis locis esse·
ſ Alleg· hi sunt quos nichil potest separare a caritate christi.
et conueniebant ad eum vndiq̃.

¶ B· Qui exclusus a lege domini se potestate curari postulat: supra legem iudicat gratiam eẽ. Vt enĩ in domino potestatis auctoritas: sic in illo fidei cõstantia.

¶ Extendit manum· B· Leprosum tangi lex prohibet: sed quia dominus legis ẽ non obsequitur legi: sed legem facit. Non ideo tangit: quia sine tactu curare non poterat: sed sic probat: qz legi subiectus nõ erat.

¶ Volo: munda re· ꝛc· B· Jlud mirabile· quo rogatur: eo· sanat genere

¶ Beda. Volo mũdare· ꝛ cuꝫ hęc dixisset s· d· l· Nichil medium inter opus ꝛ p̃ceptũ. Dixit et facta sunt. Vides quia voluntas potestas est. Jtaq̃ tanq̃ potestatem habens sanandi· ꝛ auctoritatem iubendi· non refugit testimonium operandi. Volo enim· dicit propter fotinum· imperat propter arrium: tangit propter manichęum.

¶ Vide nemini dix· ꝛc· Beda· Non quia voluit quod nõ potuit: quia omĩa quę cunq̃ volut fecit. Sꝫ docet nostra beneficia reprimi non tantum a mercede pecunię: sꝫ etiam gratię

¶ Ostende te p· s· B· Vt intelligat nõ legis ordine: sed gratia quę super legem est esse curatum. Offerre iubet: vt ostendat quia non legem soluit sed implet· dum scdm legem gradiens supra legem sanat quos remedia legis non sanabant. Nec ante sacrificium significans cessare debebat: cum nondum significatum confirmatum erat constitutione apostolorꝝ et fide credentium.

¶ At ille e· ꝛc· Beda· Vnus saluatio multos ad dominum cogit. Nõ potest tacere beneficium· etiam iussus ab eo qui dedit. Pręcepit dominus abscondi. Vult enim vt in bonis quę agimus latere velimus· quod est humilitatis· ꝛ inuiti prodamur vt alijs prosimus· quod magnę est sublimitatꝫ cum etiam si ipsi velimus: opera non possunt taceri.

¶ Jta ut iam non· ꝛc· Hieroñ· Non omnibus manifestatus est Jhesus· qui latis atq̃ plataneis seruiunt laudibus· ꝛ propꝛijs voluptatibꝰ: sed his qui foris cum petro exeunt· ꝛ in desertis locis sunt· quę elegit dominus ad orandum ꝛ reficiendum populum qui deserunt delectationes mundi ꝛ omnia quę possident· vt dicant: Portio mea dominus. Gloria vero domini manifestatur bis qui conueniunt vndiq̃· id est· per plana ꝛ ardua· quos nichil põt separare a charitate dei.

Ita ut non ꝛc. Beda. Prędicāte dño in domo non capiuntur ne qꝫ ad ianuam: qꝛ prędicante in iudea christo gentiles ad audiendum non dum intrare voluerunt. ad quos tñ ꝛ si foris posītos doctrinę suę verba direxit per prędicatores suos.

Paraliticum. Hiero. Paralisis typus est torporis quo piger iacet in mollicie carnis habens desiderium salutis. sed turbis ignauis ꝛ duplis cogitationib acsi eneruatis membris offendit. Quē portāt quattuor quas supradixim⁹ virtutes ad regulas diuinitat ꝛ sapiētię in domo carnis christi patefactas. Cui vice muneris dꝛ portare carnem quę se portabat: vt per aliam viam cum magis in suam regionem redeat.

Et iterum introiit capharnaum post dies octo et auditum est qꝓ in domo esset. et

Et iterum introiit capharnaum post dies octo
ſ B. post desertū ſ Sed quia nec carnales deserit. iterum intrauit in caph arnaum ſ B. Ciuitatem
ſ B. in iudea. ſ ideo.
† ſ. ſ. domus. uel caperēt

Quia quattuor. ꝛc. Beda. Quia quattuor virtutibus ad dñm fiducia mentis erigit. De quib dꝛ in libro sapientię. Sobrietatem ꝛ sapientiam ꝛ iustitiam docet ꝛ scientiam et ꝛtutem quas alīꝫ prudentiam fortitudinem. temperantiam. et iusticiam nuncupant.

Nudauerunt tectum domus in qꝫ christus docet: sublimitas est scripturę. in qua corrigit adolescentiorꝫ viam suā in ceteros tuos.

B. Domus Ihesu scdm alium euangelistaꝫ tegulis tecta dꝛ qꝛ vilitate litterę sensus spūalis tegit. Cuꝫ grabato ante ihesum deponitur: qꝛ cognoscere ihesum debet etiā in carne hac ꝓstitutus

Cum audisſ ꝛc. B. Multum valet apud deum fides propria: vbi tantum valuit aliena: vt homo interius ꝛ exterius sanatus repente exurgeret. Aliorumqꝫ meritis sua ei relaxarentur errata.

Fili. Mira humilitas despectuꝫ ab omnib. dissolutū totis artub. filiū vocat. Aut certe ideo: qꝛ dimittūtur ei peccata.

Dimittuntur. Oñdit propter pcā fuisse morbo pcussum. ꝛ ideo ñ posse sanari: nisi prius his dimissis. Sicut paralitico ad piscinā. Ecce sanus factus es. iam noli pec. ne de. t. con.

B. Quinqꝫ de causis afficiuntur homines molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augēda vt iob ꝛ martires. aut ꝓpter humilitatē ꝓseruandā vt paulus ab angelo sathanę. aut ob peccata intelligenda ꝛ corrigenda vt maria sorꝛ moysi ꝛ hic paraliticus. qui non nisi dimissis peccatis potuit curari. aut ad gloriam dei. sicut cęcus. de quo: neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes eiꝰ ꝛc. ꝛ lazarus cuiꝰ infirmitas non fuit ad mortem: sed pro gloria dei. aut ad initium ęternę damnationis vt herodes.

Quis potest dimit. Beda. Verum dicunt. solus deus hoc potest solus etiam per eos dimittit. quib potestatē dimittēdi pcā tribuit. ideo vere deꝰ. Verū testantur: sed personā christi negando falluntur. Errant igitur qꝛ vt deū esse. ꝛ pcā dimittere credunt: christū tñ esse eum non credunt. Sed dementius ariani. qui ꝛ christū esse ꝛ peccata dimittere negare non audent: deum esse. negare nō timent.

Quid ē f. B. Quasi qua potentia cordis occulta intueor eadē peccata dimitto. Quasi ex vobis intelligite. quid ꝓsequatur paraliticus.

Filius hois. B. Solus deus dimittit pcā. ꝛ filiꝰ hominis habet potestatē dimittendi peccata: ergo idem deus ꝛ filius hominis est. Ita homo christus per diuinitatē dimittit peccata: per humanitatē pro peccatoribꝫ potest mori.

Vade i domū. Beda. Qui lāguerat grabatuꝫ domū reportat cū anīa pcōꝝ remissione curata se ad diurnā sui custodiā cuꝫ ipso corpore refert: ne quid iteꝝ vnde feriat admittat.

Et egressus est B. Post curatōnem paralitici in caphar naū ad mare egreditur. qꝛ non solum cunes sed ꝛ maris habitatores instruit. et fluctiuagos mundi motus fidei firmitate ꝓtemnere docꝫ Ibi turbā multā emdit. ibi publicanū apostolum facit. ibi peccatores per pnīam correctos. suo dignos reddidit ꝓuinio ꝛ auditu suoꝝ arcbanoꝝ. et ab vadis cupiditatū separatos. ad solitudinem quietę ꝓuersatōnis q̄ est in spe cęlestiū ptrabit. Naꝫ sequit. Et cū ꝑteriret vidit leui. ꝛc.

Leui. Hiero. Leui additus: qꝛ a theloneo negociorꝫ sęcularium sequitur solū ꝛbū qđ dicit. qꝛ q̄ ñ renūciat omnib quę possidꝫ non pōt m. e. d.

B. Marcꝰ ꝛ lucas verecundię cā ꝛ honore euangelistę nomen vulgatū nō ponūt Ipse (scdm b qđ scriptuꝫ ē. iustꝰ in ꝓmis accusator est sui) matthęū se ꝛ publicanū noīat: vt oñdat nullū ꝓuersū dꝛ vere dꝛ salute diffidere

Et quattuor. ꝛc. Beda. Quia quattuor virtutibus ad dñm fiducia mentis erigit. De quib dꝛ in libro sapientię. Sobrietatem ꝛ sapientiam ꝛ iustitiam docet ꝛ scientiam et ꝛtutem quas alīꝫ prudentiam fortitudinem. temperantiam. et iusticiam nuncupant.

Nudauerunt tectum domus in qꝫ christus docet: sublimitas est scripturę. in qua corrigit adolescentiorꝫ viam suā in ceteros tuos.

B. Domus Ihesu scdm alium euangelistaꝫ tegulis tecta dꝛ qꝛ vilitate litterę sensus spūalis tegit. Cuꝫ grabato ante ihesum deponitur: qꝛ cognoscere ihesum debet etiā in carne hac ꝓstitutus

Cum audisſ ꝛc. B. Multum valet apud deum fides propria: vbi tantum valuit aliena: vt homo interius ꝛ exterius sanatus repente exurgeret. Aliorumqꝫ meritis sua ei relaxarentur errata.

Fili. Mira humilitas despectuꝫ ab omnib. dissolutū totis artub. filiū vocat. Aut certe ideo: qꝛ dimittūtur ei peccata.

Dimittuntur. Oñdit propter pcā fuisse morbo pcussum. ꝛ ideo ñ posse sanari: nisi prius his dimissis. Sicut paralitico ad piscinā. Ecce sanus factus es. iam noli pec. ne de. t. con.

B. Quinqꝫ de causis afficiuntur homines molestijs carnis. Aut ꝓpter merita augēda vt iob ꝛ martires. aut ꝓpter humilitatē ꝓseruandā vt paulus ab angelo sathanę. aut ob peccata intelligenda ꝛ corrigenda vt maria sorꝛ moysi ꝛ hic paraliticus. qui non nisi dimissis peccatis potuit curari. aut ad gloriam dei. sicut cęcus. de quo: neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes eiꝰ ꝛc. ꝛ lazarus cuiꝰ infirmitas non fuit ad mortem: sed pro gloria dei. aut ad initium ęternę damnationis vt herodes.

Quis potest dimit. Beda. Verum dicunt. solus deus hoc potest solus etiam per eos dimittit. quib potestatē dimittēdi pcā tribuit. ideo vere deꝰ. Verū testantur: sed personā christi negando falluntur. Errant igitur qꝛ vt deū esse. ꝛ pcā dimittere credunt: christū tñ esse eum non credunt. Sed dementius ariani. qui ꝛ christū esse ꝛ peccata dimittere negare non audent: deum esse. negare nō timent.

Quid ē f. B. Quasi qua potentia cordis occulta intueor eadē peccata dimitto. Quasi ex vobis intelligite. quid ꝓsequatur paraliticus.

Filius hois. B. Solus deus dimittit pcā. ꝛ filiꝰ hominis habet potestatē dimittendi peccata: ergo idem deus ꝛ filius hominis est. Ita homo christus per diuinitatē dimittit peccata: per humanitatē pro peccatoribꝫ potest mori.

Vade i domū. Beda. Qui lāguerat grabatuꝫ domū reportat cū anīa pcōꝝ remissione curata se ad diurnā sui custodiā cuꝫ ipso corpore refert: ne quid iteꝝ vnde feriat admittat.

Et egressus est B. Post curatōnem paralitici in caphar naū ad mare egreditur. qꝛ non solum cunes sed ꝛ maris habitatores instruit. et fluctiuagos mundi motus fidei firmitate ꝓtemnere docꝫ Ibi turbā multā emdit. ibi publicanū apostolum facit. ibi peccatores per pnīam correctos. suo dignos reddidit ꝓuinio ꝛ auditu suoꝝ arcbanoꝝ. et ab vadis cupiditatū separatos. ad solitudinem quietę ꝓuersatōnis q̄ est in spe cęlestiū ptrabit. Naꝫ sequit. Et cū ꝑteriret vidit leui. ꝛc.

Leui. Hiero. Leui additus: qꝛ a theloneo negociorꝫ sęcularium sequitur solū ꝛbū qđ dicit. qꝛ q̄ ñ renūciat omnib quę possidꝫ non pōt m. e. d.

B. Marcꝰ ꝛ lucas verecundię cā ꝛ honore euangelistę nomen vulgatū nō ponūt Ipse (scdm b qđ scriptuꝫ ē. iustꝰ in ꝓmis accusator est sui) matthęū se ꝛ publicanū noīat: vt oñdat nullū ꝓuersū dꝛ vere dꝛ salute diffidere cum apostolus ꝛ euangelista de publicano sit factus repente.

Secutus ē. ꝛc. Beda. Lucas pleni⁹. ꝛ relictis omib. s. ē e. Sequit qui vt pauperē christū nō tam corpis gressu qꝫ mentis affectu possit sequi: omia relinquit. sicut matthęꝰ q̄ ñ solum lucra vectigaliū: sed etiā periculum qđ ꝓpter imperfectas rōnes accidere poterat a prīcipib scli ꝓtēpnit cupidus sequendi. Qui enī exteriꝰ vocaut. vt mox sequeret: intus accēdit ꝛ modū docuit. Merito ergo qui obediendo hūana ꝓtempsit negocia: diuinoꝝ dispensatorꝫ factus est talentorꝫ.

Et factū. B. Lucas fecit eis ꝓuiniū magnū leui in domo s. Qui enī christū intus recipit: voluptatū delectat ubertate. ꝛ dñs libenter ingredit. et in eius recūbit affectu. Hoc est spūale ꝓuiniū bonoꝝ pauperꝫ. quo diues eget: pauper epulatur.

Publicani. Qui publica vectigalia exigūt. vel scli lucra sectātes. q̄ exemplo publicani ꝓuersi iam de salute pręsumūt. nec vt phygei calūniātur.

ſ hie. Quasi eiusdem potētie est animas sanare ꝛ corpa ſ Michi ſ dixit ꝛ fcā sūt
vestris? Quid est facilius dicere
† ſ quod spūale quod solus deus nouit qui facit
paralitico † dimittuntur tibi peccata an dicere † surge tolle grabatuꝫ
† ſ ut uisibile miraculum probet inuisibile
tuuꝫ ꝛ ambula? † Ut aūt sciatis qꝛ
potestatē habet filius hominis in terra dimittendi peccata. ait paralitico
† ſ B. A carnalibus desideriis ſ B. Carnē per cōtinētiam spe celestium a terrenis segrega
† Tibi dico † surge tolle grabatuꝫ
† ſ paradisum. que prima domus hominis fuit.
tuū tuū et vade in † domū tuam. Et
† ſ Mira dni uirtus sine mora salus in iussu ē.
statim ille surrexit. et † sublato grabato abiit coram omnibus. ita vt
† ſ damnata blasphemia ad laudem vertūtur
mirarentur omēs † et glorificarent deū dicentes: qꝛ nunqꝫ sic vidimus
ſ post curatum paraliticum
ſ Capharnaum ſ ut maritimos colligat.
Et egressus ē rursus ad mare. omnisqꝫ turba veniebat ad eū ꝛ docebat eos. Et cuꝫ ꝓteriret vidit le
ſ oculis mie
ſ addit? † ad curam vectigaliuꝫ. thelos enim grece. latīe vectigal.
ui alphei sedentē ad † theoloniū: ꝛ
ſ Imitare.
ait illi. Sequere me. Et surgēs se
ſ pauper pauperem ſ B. Et fecit ei conuiuium quod lucas dicit.
cutus est eū. Et factuꝫ est dum accūberet i domo: multi illi⁹ publicani et peccatores simꝫ discūbebant cum Ihesu ꝛ discipulis eius. Erāt enim multi qui sequebantur eum
ſ penitentes.

in vitijs permanentes sed pnitentes. Unde enim ꝛc.

¶B. Nox. Ad quiuium peccatoꝝ vadit: vt docendi occasionem habeat ꝛ spuales cibos impertiat. Eundo ad peccatores domini humilitas ostenditur in quersione pnitentiu patet doctrine eius potetia.

¶B. Per vocationem matthei fides gentium que relictis lucris seculi epulis charitatis ꝛ operum bonoꝝ cum domino quiuantur. Per phariseoꝝ supercilium de salute gentium indeoꝝ inuidia designatur quib dicit. Publicani ꝛ meretrices precedet vos in regno dei.

¶Non necesse h ꝛc. Beda. Se medicum dicit qui miro medicandi genere vulneratus est ꝓpter iniquitates nostras ꝛ liuore eius sanati sumus.

¶Et erant dis· ꝛc B. Alij euangeliste dicunt phariseos ꝛ discipulos iohannis hoc q̄siisse. hic videtur dicere q alij quesierunt qsi eiusdem rei cura motuisset. Unde colligit voca pluribus fuisse obiectu a phariseis. a discipulis iohannis. a cōiuiis vel quibuslibet aliis.

¶B. Mystice. Discipli iohannis et phariseoꝝ ieiunant: quia qui operib legis gloriantur. vel quod prius est traditiones sequuntur hominum. vel etiā christi preconium tantum aure non cordis amore percipiūt: a spū alib bonis ieiuni corde tabescunt. Discipuli christi non ieiunant quia qui fideliter membrum christi est. corpe ipsius epulatur ꝛ sanguine alitur. Dominꝰ cum peccatorib manducat ꝛ bibit: sed ideo quia illi abstinentia merituz auget: cui nulla potentia nature est: Dominus autem qui delicta naturaliter delere potest: manducantes ieiunantib potest facere puriores. Ieiunauit tamen christus vt ieiunares. manducauit cum peccatorib vt gratiam cernēs potestatem agnosceres.

Et scribe ꝛ pharisei videntes quia manducaret cū publicanis et peccatoribus: dicebant discipulis eiꝰ

Quare cū publicanis ꝛ peccatoribus manducat ꝛ bibit? ¶Doc audito Ihesus ait illis. Non necesse habent sani medico: sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos: sed ꝓpeccatores. Et erant discipuli iohannis et pharisei ieiunantes: ꝛ veniūt ꝛ dicūt illi. Quare discipuli iohannis ꝛ phariseoꝝ ieiunant. tui aūt discipuli nō ieiunant. Et ait illis Ihesus. Nunq̄d possunt filii nuptiaruz q̄diu sponsus est cum illis ieiunare? Quāto tempore habent sponsum secum: nō possunt ieiunare. Uenient autem dies cuz auferetur ab eis sponsus: ꝛ tunc ieiunabunt in illis die

¶Cum peccatoribus iustus
¶Magister pro discipulis respondit
¶Superbi. ¶hūles.
¶Ideo vos declino.
¶vos qui tanq̄ iusti fugitis peccatores qui viaz iustitiam statuentes. iustitie dei nō estis subiecti ꝛ ¶Qui se peccatores agnoscūt nō per legē iusti ficari se videntes christi grē colla submittunt
Ideo ad peccatores declino.
¶Causam questionis sequētis premittit.
¶id est. debēt ¶apostoli ¶Christi ꝛ ecclesie ¶christi
¶corporis presentia ¶Non ¶Quia
¶Cuiꝰ plus proficit presentia q̄ corporalis abstinētia.
¶Ascēsionis ¶passiōis ¶corporaliter
¶B. tam a cibis q̄ a mūdi amore.

¶Ideo nō ieiunāt: qz ¶Seueriora precepta noue nupte.

bus. Nemo assumentū panni rudis assuit vestimento veteri: alioquin aufert supplementū nouum ꝛ ¶Quia si quid boni inerat: nimio quasi pōdere pressum perit a veteri: ꝛ maioz scissura fit. Et nemo mittit vinū nouū i vtres vetes: alioquin disrūpit vinū vtres ꝛ vinum effundetur: ꝛ vtres pereunt. Sed vinū nouum in vtres nouos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet ꝑ sata ꝛ discipuli eius. cepерūt ꝑgredi ꝛ vellere spicas. Pharisei autē dicebant ei. Ecce quid faciūt discipuli tui sabbatis quod non licet. Et ait illis. Nunq̄d legistis q̄d fecerit dauid quando necessitatem habuit ꝛ esuriit ipse ꝛ q̄ cū eo erāt quomodo introiuit in domuz dei sub abyathar principe sacerdotū et panes propositōis māducauit quos non licebat manducare nisi

¶Si vetus nouo non coheret. vestimentum. ¶Spūalia precepta ¶Apostolos.
¶nō possūt pati. qz carnales adhuc.
¶doctria spūalis memorie nō ꝓmēdatur
¶ꝛ qui hūt pdūt.
¶Spūal doctria ¶Spūales
¶veterem hystoriā obiicit
¶In nobe ¶fugiens saulem

¶Ideo nō ieiunāt: qz ¶Seueriora precepta noue nupte.

¶Apostolis veteri cōsuetudī deditis

¶si assuit ¶Repugnat noua vita veteri

¶B. Nox. Per sata cum dño ambulant: qui eloquia sacra dño obtē perantes meditant. In satis esuriunt: cum in eis illa inuenire desiderant q̄ bus amplius accensi amore dei quasi pane pascātur ꝛ hoc sabbatis. Uñ. Uacate ꝛ vi. qño su. e. d. b. Uellunt spicas ꝛ ꝓterūt: qz testionia scꝑture assumūt ꝛ pscrutātur: donec medullā dilectōnis extrabāt. que sub vilitate lr̄e q̄si sub arista horroze velatur. Hoc dñs sabbati pbat. stulti defenso res sabbati improbāt: q̄ solā lr̄e superficiē diligūt. mētis refectionē nesciunt requiē animaꝝ non nouunt. Uñ ꝛ ait illis. Nunq̄ legistis ꝛc.

¶Sed vinū nouum in vtres nouos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet ꝑ sata ꝛ discipuli eius. cepерūt ꝑgredi ꝛ vellere spicas. Pharisei autē dicebant ei. Ecce quid faciūt discipuli tui sabbatis quod non licet. Et ait illis. Nunq̄d legistis q̄d fecerit dauid quando necessitatem habuit ꝛ esuriit ipse ꝛ q̄ cū eo erāt quomodo introiuit in domuz dei sub abyathar principe sacerdotū et panes propositōis māducauit quos non licebat manducare nisi gressores legis repudiant.

¶Et uel. spi. Esuriunt vt homines pretura manducandi spaciū nō habentes. Sed exemplum austeriozis vite prebent. non preparatas epulas: ꝛ simplices querunt.

¶Be. Mystice. Discipuli per sata transeunt: cum prelati subditos pia solicitudie circumspiciūt. et qualiter quenq̄ ad fidem trahāt sedule perpendūt quoꝝ salutem esuriūt Unde petro inter preces esurienti. oblatis quas esuriebat dapibus dictum est: Surge petre occide ꝛ manduca. Et mira sacrāmenti concordia. ibi. mactari ꝛ māducari iubētur animalia. hic spicas conuellūt discipuli. ꝛ scōm alios euāgelistas manibus confricantes manducanti. Unde. Mortificate membra vestra: et exuite veterem hominem. Aliter enim non transeunt in corpus christi Aliter doctorem sui profectus fructus non pascunt. Uellere itaq̄ spicas. est ab omni intentione terrena radicem mētis eruere. Fricare manib exemplis virtutum a cōcupiscētia carnis quasi aristarum folliculis mentez exuere. Grana mādu care est purgatū quēq̄ per predicatoꝝ ora ecclesie incorporare. Hoc discipuli ante dominū faciunt: qz precedit sermo doctoris: subsequitur gratia superne visitatōnis. Et bene sabbatis: qz predicatores pro spe quietis laborant. et auditores ammonent vt a curis seculi feriantes: pro eterna requie laborent.

¶B. Hora. Per sata cum dño ambulant: qui eloquia sacra dño obtē perantes meditant. In satis esuriunt: cum in eis illa inuenire desiderant q̄ bus amplius accensi amore dei quasi pane pascātur ꝛ hoc sabbatis. Uñ. Uacate ꝛ vi. qño su. e. d. b. Uellunt spicas ꝛ ꝓterūt: qz testionia scꝑture assumūt ꝛ pscrutātur: donec medullā dilectōnis extrabāt. que sub vilitate lr̄e q̄si sub arista horroze velatur. Hoc dñs sabbati pbat. stulti defenso res sabbati improbāt: q̄ solā lr̄e superficiē diligūt. mētis refectionē nesciunt requiē animaꝝ non nouunt. Uñ ꝛ ait illis. Nunq̄ legistis ꝛc.

¶Sz unum nouum in u. Erant autē noui cum post ascensionem desiderio ꝓsolationis eius sperando ꝛ orando innouabantur. tunc spiritū sanctum acceperunt. quo quasi nouo musto noui vtres repleti sunt.

¶Cum sabbatis. B. Nota primo apostolos litteram sabbati destruere ꝓtra hebionitas. qui cum alios discipulos recipiant. paulum quasi trāsgressoreꝝ legis repudiant.

¶Et uel. spi. Esuriunt vt homines pretura manducandi spaciū nō habentes. Sed exemplum austeriozis vite prebent. non preparatas epulas: ꝛ simplices querunt.

¶Be. Mystice. Discipuli per sata transeunt: cum prelati subditos pia solicitudie circumspiciūt. et qualiter quenq̄ ad fidem trahāt sedule perpendūt quoꝝ salutem esuriūt Unde petro inter preces esurienti. oblatis quas esuriebat dapibus dictum est: Surge petre occide ꝛ manduca. Et mira sacrāmenti concordia. ibi. mactari ꝛ māducari iubētur animalia. hic spicas conuellūt discipuli. ꝛ scōm alios euāgelistas manibus confricantes manducanti. Unde. Mortificate membra vestra: et exuite veterem hominem. Aliter enim non transeunt in corpus christi Aliter doctorem sui profectus fructus non pascunt. Uellere itaq̄ spicas. est ab omni intentione terrena radicem mētis eruere. Fricare manib exemplis virtutum a cōcupiscētia carnis quasi aristarum folliculis mentez exuere. Grana mādu care est purgatū quēq̄ per predicatoꝝ ora ecclesie incorporare. Hoc discipuli ante dominū faciunt: qz precedit sermo doctoris: subsequitur gratia superne visitatōnis. Et bene sabbatis: qz predicatores pro spe quietis laborant. et auditores ammonent vt a curis seculi feriantes: pro eterna requie laborent.

¶Nunquid possunt ꝛc. Matthēus ita. Nunquid possunt filij sponsi lugere q̄diu cum illis est sponsus? ꝛc. Sponsus christus. sponsa ecclesia. de quo spūali ꝓnubio apostoli creati sunt. qui lugere et ieiunare non pnt. quādiu sponsum cum sponsa vident. Nō transierint nuptie ac passionis ꝛ resurrectionis tempus aduenerit: tunc ieiunabūt.

¶B. Nox. Quādiu sponsus nobiscum est in letitia sumus. nec ieiunare possum⁹. nec lugere. cum vero pro peccato recedit ꝛ auolat: tunc ieiunio dicendum. tunc luctus multiplicandus.

¶Memo assu. ꝛc. B. Discipulos vestimenta vetera dicit. id est. adhuc carnales necdum innouatos fidei firmitate. Quib si nouus panns. id est. pars doctrine que ad nouam vitam pertinet assuatur: ꝛ ipsa quodammodo scinditur. cui⁹ pars importune traditur. que ad ieiunium valet ciborum. cum illa doceat generale. non a cibis tm̄: sed ab omni voluptate carnis.

¶Cauendum est doctori ne anime nondum innouate: sed in malicie vetustate perduranti nouoꝝ mysterioꝝ secreta ꝓmittat.

¶B. Allegi. Veste foris tegimur. vino intus reficimur. Uestis bona opera quib hominib foris lucemus. Uinū feruoz fidei. spei. ꝛ charitatis: q̄ in ꝓspectu dei intus sensus nouitate reformantur.

¶Danes propositionis. B. Quasi si dauid ꝛ abimelech a nobis

non reprehenduntur: sed pro fame excusantur: cur in his causam improbatis quã in ceteris probatis: quis sit magna distantia: hi spicas fricant illi panes leuiticos comedunt: et accedebat sabbato neomenia et dies: qñ in quinio requisitus: fugit ex aula regis.

¶Be. Figurate q̃ dauid et pueri eius panes sanctificatos ꝓmedunt: significat sacerdotalem cibum in usum transiturũ ꝓpl'or: qr omẽs sacerdotũ vitã debem⁹ imitari: et oẽs filij ecclesię sacerdotes sunt: iuncti in sacerdotiũ sãctũ offerẽtes seipsos spũales hostias deo.

¶Et dedit e. ꝛc. Hoc secut⁹: misericordiã uolo et non sacrificiũ melius iudicauit a famis periculo homines liberare q̃ sacrificium offerre. Hostia do placabilis hominũ salus.

¶Homo propter sab. B. Ita sabbatum custodiri pręceptum est: vt si necessitas fuerit non sit reus qui violauerit. Sabbato circũcidi nõ est ꝓhibitũ: qr necessarium Josue muros hiericho septẽ diebꝫ circuit: machabęi in sabbato pugnant: qđ nõ est licitũ in lege: necessitas licitũ facit. Sic et hodie in ieiunijs: si quis ieiuniũ fregerit egrotus: reus non tenetur.

¶Itaq̃ dominus. ꝛc. Quasi si dauid rex et sacerdotes (sed⁹ aliũ euãgelistã) ꝓpter tẽpli mĩsterium sabbatũ violantes crimine carẽt: quãto magis filius hominis verus rex et sacerdos. Et ideo dñs sabbati in sabbato vulsę spicarũ crimine nõ tenetur reus.

¶C .III.

¶Manum aridã B. Quę ad fructum vitiũ extẽsa est: a bono opere aruit: per manus xpi in cruce extensas bonorũ operũ fructis restituta est.

¶Hiero. Homo iste significat auaros: qui nolentes dare volunt accipere ꝓdari: et non largiri: quibꝫ dicatur vt extendant suas man⁹: i: qui furabat' iam nõ furet: magis aũt laboret operãs manibꝫ suis qđ bonũ est vt hẽat vñ tribuat' necessitatẽ patienti.

¶Et obseruabãt. B. Quia discipulos ꝓbabiliter excusauerat ipsũ obseruãt: vt si in sabbato curet trãsgressionis si non curet crudelitatis aut impietatis arguant.

¶Licet sab. ꝛc. B. Arguit q̃ legis pręcepta prava interpretatõe violãt estimantes in sabbato a bono feriandũ: cum lex dicat: Omne opus seruile non fa: in eo: i: peccatũ. Hoc pręcepto figuratur: qr qui per sex seculi ętates bona fecerint: in septima a malis tm̃ feriabũt. Nõ enĩ erit otiosus boni operis fructus in laude dei quiescere.

¶Matthęus dicit illos interrogasse: marcus et lucas interrogatos fuisse: Sed illi prius interrogauerũt: et ihesus cognita nequitia eorũ statuit in medio eorũ sanandũ: et interrogauit qđ marc⁹ et lucas dicũt: et tunc illis tacẽtibus sim̃ illirudinẽ pręposuit de one: et ꝓclusit q̃ licet sabbato benefacere. Et sic circũspiciens ꝛc.

¶Animam. B. Hominẽ totũ per partẽ signat Vel qr ꝓpter animã B

¶Et leuiticis. ¶Abimelech:
sacerdotibus et dedit eis qui cum
¶Aliter probat idẽ. ¶B. Ideo salus hoĩs: prima custodia sabbati: prout hominis utilitas exigit.
eo erant: Et dicebat eis: Sabbatum propter homines factum est: et non homo propter sabbatum. Itaq̃ dominus est filius hominis etiam sabbati.

¶C .III.

Et introiuit ¶ubi maius donum scientie ibi maius periculum culpe
iterum synagogam: et erat ibi ho¶genus humanum.
mo habens manum aridam: et obseruabant eum si sabbatis curaret vt accusarent illum. Et ait
¶calumniam preuenit.
homini habenti manum aridam.
¶ut ab omnibus videatur.
Surge in medium. Et dicit eis: Li
¶Volẽm curare an nõ.
cet sabbatis benefacere an male. animã saluam facere an perdere?
¶Non audẽtes respõdere
At illi tacebant. Et circũspiciens
¶Quasi incredulitati illorũ irascẽs.
eos cum ira: contristatus super cęcitatem cordis eorũ dicit homini:
¶Ilico.
Extende manum tuam. Et extẽdit et restituta est manus illi. Exeun¶

faciebat. Vel q̃ hęc manus sanatio animę salutem significat.

¶Perdere. Beda. Non q̃ summe pius quẽq̃ possit perdere: sed eius non saluare est perdere. Sicut dicitur induratse cor pharaonis: non q̃ obduruit: sed obduratum non emolliuit.

¶Extende m. B. Vox. Infructuosa debilitas animę non melio⁹ curat q̃ elemosinę largitione. Vñ: qui habet duas tunicas det vnam non hãti: et qui habet escas sibi faciat. Et in ecclesiastico. Fili nõ sit manus tua porrecta ad capiendũ et ad dandũ collecta: Frustra enĩ man⁹ in oratione ad dñm expandit: qui eas ad rogantẽ vidit am nõ extendit.

¶Et restituta ꝛc. Magnũ studium nequitię: in crimen reputant: q̃ ad verbũ illi⁹ sanata ẽ man⁹. Neq̃ in sabbato põt quin ci laborasse qui dixit et fcã sunt: cũ ipsi in sabbatis cibos portent: calices porrigant: et cętera victui necessaria

¶Exeuntes aũt Qui per se non põt locios iniquitatẽ quęrũt

¶Cum herodianis ꝛc. Ministri herodis ꝓpter inimicicias quas ipse aduersus iohannẽ exercebat: ibm insidijs et odijs pręquebant quem iohannes prędicabat.

¶Secessit. Fugit vt homo: qr nondum venerat hora eius: et passionis ei⁹ extra hierusalem non erat loc⁹.

¶B. Allegi. De synagoga secedit: a m: ꝛc. Iudęam relinquit ad gentes venit cũ discipulis: s. prędicatibꝫ apostolis corda gentium adijt: et sic multos ad se venientes suscepit: et desideratam salutẽ dedit. Vñ apte subdit, et dixit d: s:

¶Et multa turba. Beda. Magistri plebis et mĩstri regis odio persequuntur: vulgus indoctũ dilectõe sequitur: et plurimi sanari merentur.

¶Tes autem statim pharisęi cum he
¶Hie. Similis simulẽ querit ¶qr toli ñ possint
¶gens sine consilio. ¶Magna insania qui salute indigent de nece saluatoris ꝓsiliãtur.
rodianis ꝓsilium faciebant aduer
† ¶Quia ratoe vincũtur: mortem machinãtur
¶Ideo.
sus eũ † quo eũ perderẽt. Et ihesus
¶Medicus cedit insano populo.
† ¶Odictibus cedit: amãtibus accedit.
cum discipulis suis † secessit ad ma
¶Rota
re. Et multa turba a galylea et iu
¶Confessio. ¶Iussio pacis.
dea secuta est eum: et ab hierosoli
¶Sanguinea. ¶Aliena desectio.
mis et ab idumea et trans iordanẽ
¶Angustia ¶venatio piscis.
et q̃ circa tyrum et sydonem: multi
¶Quia ¶B. Opinionẽ virtutũ
tudo magna: audientes quę faci
¶Ideo
ebat venerunt ad eum. Et dixit di
¶Ecclesia de gentibus cõgregata
scipulis suis: vt nauicula sibi de
¶discordes
seruiret ꝓpter turbã ne ꝓprime
Ideo confluebant: quia
rent eum. Multos enim sanabat ita vt irruerent in eum: vt illum tã
¶fideles.
gerẽt quotquot habebant plagas Et spiritus immundi cum illum vi
¶demones
derent procidebant ei: et clamabãt dicentes: Tu es filius dei. Et ve

¶Peccatori dixit deus. Quare tu enarras iustitias meas, ꝛc. † ¶demonibus et curatis ¶deum esse: ne differretur passio.
hementer ꝓminabat' eis ne mani
festarẽt illũ. Et ascendens in mõtẽ

¶Nauicula. Ecclesia de gẽtibꝫ ꝓgregata fluct⁹ seculi mẽte transgressa ñ q̃nto sinũ cordis gr̃ę recipiẽdę dilatat: tanto fluct⁹ seculi securius calcat

¶Ne compri. Comprimũt qui ecclesię pacẽ turbãt. Tangũt qui fidẽ vero corde et dilectõe suscipiũt. Qui tetigere sanati esse prohibentẽ fugiens ꝓximẽtes nauiculam ascendit.

¶Et spũs immundi. B. Vteroq̃ et plagas hũtes et immũdi spũs: s̃ infirmi pia intentõe salutis. dęmoniaci. vel potius in eis dęmones nõ solũ timore coacti ad procidendũ: verũ etiã ad ꝓfitendũ maiestatẽ eius. Nõtia enĩ eius pteriti. quẽ filiũ dei esse iã iãq̃ nouerãt: celare ñ poterant. Sanior res arrianis qui etiã hodie negant filiũ dei esse.

¶Ne manifestarẽt. B. Non solũ dęmões qui inuiti. vel ab eo sanati qui sponte ꝓfitent: s̃ et aplī toto orbe post passionẽ ꝓdicaturi. añ passionẽ tacere iubent: ne diuina maiestate ꝓdicata passio differetur. et sic sal⁹ mũdi

¶Et ascendens. B. Postq̃ immũdos spũs se ꝓdicare ꝓhibuit: scõs elegit qui eũ prędicarẽt et nephandos spũs eijcerent.

Mõs iste signat altitudinẽ iustitię q̃ instruẽdi. et quã prędicaturi erant.

per locū admonet ad celestia erigi·sic z legem in monte dedit.

Hiero·Consuetudo diuine scripture est allegorice loqui: sed nos sic excelsa sensibꝫ nostris applicem⁹: vt hystorie veritatē cernam⁹. Christ⁹ enim solus spūaliter mons est celestiū rex qualitate copiosus·ex quo fluūt aque viue·z quicquid summe bonū credit in hoc fundat' qui est mons omnium montiū·z scūs scōz quos quotidie ad se inuitat. In monte vocantur excelsi z merito z verbo: vt locus ꝓgruat meritis altis.

Et cepit·xii·cū Speciē iacob dilexit deus: cū videret excelsus gentes·z separet filios adā: statuit terminos ꝓplox iuxta nūerū filiox israel: vt sint sup thronos·xij·iudicātes xij· tribꝫ israel. Quibus data est ptās quā filius accepit a patre ꝫ carnē: vt opa que ipse fecit z ipsi faciāt· z maiora hoz faciāt.

Be·Dedit etiam potestatē mortuos suscitandi: sicut matthe⁹ dicit: vt virt⁹ ostensa fidem xꝝ daret·z noua facerent: qui noua ꝓdicabāt. Nunc autem qz numerus fidelium crevit: multi vitaz ꝓtutū tenent· z signa ꝓtutū non habent·qz frustra foraſ miraculū ostēditur: si deest qui int⁹ operetur· quia lingue in signum sunt non fidelib⁹: sed infidelib⁹.

Gratia Non meriti: sed diuine gratie est. Nō vos me elegistis: sed e·e·v

vocauit ad se quos voluit ipse.

Libero arbitrio.

et venerunt ad eum. Et fecit vt

ut ter quaterni fidem charitatis p quatuor partes orbis predicarēt· unde ab oriēte porte tres·ab aquilone porte·iii·ab austro porte·iii·ab occasu porte tres

essent duodecim cum illo·z vt mit

teret eos prędicare. Et dedit illis

potestatē curandi infirmitates. et

eiiciendi demonia. Et imposuit sy

vocauit ad se Supplantatorē

moni nomen petrus† et iacobū ze

fugitiui.

bedęi z iohannē fratrem iacobi·et

imposuit eis nomina boanerges

† B·uirilis a greco aner·quod est vir qz viriliter domino adhesit.

quod est filii tonitrui. †Et andreaz

micos vestros: vt sitis filij dei.

Et matthęum. Qui est donat⁹·cui non solum remissio peccatoꝝ: sed etiā in apostoloꝝ numero esse datur: vt leo et bos simul comedant·z lupus cum agno.

Nota q alij euangeliste matthęum pręponunt·z publicanū non dicūt Ipse post thomam se ponit z publicanū se dicit.

Et thomam. Hiero· Qui est abyssus. Multi enim ꝓfunda sciunt: sed non proferūt. Vñ scio hominē in christo ⁊c·vsqꝫ·quę non licet homi loqui.

B·Thomas abyssus: quia altitudinē ꝫ tutis in resurrectione penetranit. Vel geminus grece quod dicit didim⁹·i·dubi⁹ ꝓpter dubium corꝝ resurrectionem vix credidit.

Os lampadis vel lampadaꝝ Filius suspendētis aquas predicatores ad celestia unde veri⁹ inebrient corda terreno ꝝ.

Syrum est

et philippum z bartholomeum et

donatus. Abissus vel geminus grece didim⁹

matthęum z thomam z iacobum

Ad differentiam iacobi zebedei.

docti vel millesimi † Corculus·i·cordis custos

alphęi et† thatheum et symonem

ad differētiam symonis petri.

† huius casus cōfirmat alios in humilitate.

Memoria mortis

chananęuz† z iudam scarioth qui

tradidit illū. Et veniunt ad domū

felix occupatio saluatoris: felix studium turbe confluētis. † Idiote minus eruditi

et conuenit iterum† turba ita vt

Etiam.

nō possent neqꝫ panem manduca

† Quem faciunt alii magnū sui despiciūt: qz non est prophetа sine honore nisi in patria sua.

discipuli.

re. Et cum audissent sui: †exierunt

Et iacobū al. Id ē·docti·vel millesimi·cui⁹ a latere cadēt mille·z decem milia a dextris tuis.

Hiero· Jacobū alphęi: cui nō est collu ctatio aduersus carnē z sanguinē: sed aduersus principes po·te·ⁿc

B· Jacobum alphęi qui z frater domini dicitur·quia maria alphęi fuit sorox mris domi·quaz iohannes mariam cleophę dicit

forte esse: quia idem alphęus z cleophas. Vel defūcto alphęo post natum iacobū cleophę nupsit: qui merito filius alphęi·id est docti. Inde enim post resurrectōz statī hierosolimoꝝ ordinat' epūs tanqꝫ doctus vel docti filius.

Thatheum: custos cordis· hunc lucas in enangelio z in actibꝫ apostoloꝝ iudam iacobi nominat: qz frater iacobi fratris dñi. Vnde dicitur filius marię matris iacobi z ioseph z iudę z symonis.

Hiero·Et thatheum: qui est corculus·id est·cordis cultor·qui seruat cor suū oī custodia·mundicia nanqꝫ cordis videt deus vt per vitę mundū

Et symonē. B. Symon chananę⁹ a chana vico galylee· q̄ z symon zelotes· id est·emulator. Chana zelus·chananęus zelotes.

Et symonem chananęū·qui z zelotes·Symon: ponens vel habens tristiciam. Beati nanqꝫ qui lugent qm̄·i·c·Trinum luctum implet qui ꝓsola tōem quęrit futuram deflet ꝓpria peccata cum dauid et maria·cum paulo flet cum flentibus·z flet multum cum iohanne qui dicebat. Et ego flebam multum quia nemo dignus inuentus est·q̄·a·l·z s·s·eius. Zelotes aūt dicitur quē comedit zelus domus dei vt phynees: z cessauit quassatio.

Et iudam sca·qui·Qui ñ delet peccatū suū per pnām·nec illud delet ꝓ mēoriā·Vñ z peccatū matris eius ñ deleatur·fiat contra·d·semp

Judas confitens vel gloriosus·scarioth memoria mortis·Confessores multi sunt in ecclesia superbi z glorioſi·quoꝝ prim⁹ symon mag⁹·z alij hęretici: quoꝝ mēoria mortal' in eccia celebratur vt deleatur

Hiero. Judas scarioth a vico in quo ort⁹·aut a tribu yssachar. Issachar merces·precium·s·perditōnis·scarioth memoria mortis: qz nō repente sz prędemeditat⁹ deū tradidit. Hic prouide inter apostolos eligitur: qz magis veritatis quam nec aduersari⁹ mīster infirmat. Voluit dñs ꝓdi a discipulo: vt tu a socio ꝓdit⁹ modeste feras tuū errasse iudiciū· tuū pisse bñficiū

Hiero·Hi enī apostoli circa tabernaculū dñi per quadrum terni excubant: z sancta dñi verba ꝓphetis operū humeris portant: vt tabernaculum vnū mansionibꝫ multis ad terram ꝓmissionis portent. Quos vni⁹ exēplū ad timorem humiliat: vt angelos luciferi casus: vt non glorietur sapiens in sapientia sua: sed qui gloriatur in dño glorietur.

Et venerunt. ⁊c. B. Qui alioꝝ curā susceperūt solicite custodire dñt ꝓsciē domū·vt se pri⁹·inde alios regāt·

Hiero· Domus in qua ꝓueniūt: ꝓmitiua ecclesia est. Turbę quę impediunt panem manducare· peccata z vicia sunt: qz q̄ māducat corp⁹ dñi indigne: iudiciū sibi manducat z b·n·d·c·d·Vñ dñs in furore vertit' cum dicit·Nisi manducaueritis carnē filij hois z bi·e·s·n·b·v.

Et cum audisset·Turba frequētat eum: sui tanqꝫ furiosū despiciūt

In quo salus gentiū notatur·z inuidia iudeoꝝ reprobatur. De quibus: In propria venit·z sui eum non receperunt.

¶ Et scribę. B. Si qui tarditate mentis non intelligunt verbum dei: remanet tñ spes salutis·si forte intelligant. Qui autē intelligere nolunt·z inuertunt qđ intelligūt: nulla spes est. Vñ sai be·i·sapiētes. ⁊c.

¶ Ab hierosoli· Quod significat eum a ciuib suis esse persequēdū vsqz ad mortē Legi? supꝰ·qz secuta est eū turba a galylea z iudea z hierosolimis z transiordanen et circa tyrū et sydonē quę sunt ciuitates gentiliū Et scribę ab hierosolimis blasphemabāt: qz turba ppli iudeoꝝ illū cū palmis z laudib ꝓ duxit·gentiles deside rabāt. Scribę z seniores populi đ nece eiꝰ tractabant.

¶ Beelzebub. Virmuscaꝝ siue hñs muscas·quo nomīe princi pē demonioꝝ cognominabāt ꝓpter sordes immolaticij cruoris.

¶ Qūo potest. Bligant quod volūt· Si sathanas sathanan non pōt eiscere: nichil ꝓtra dñm dicunt Si aūt pōt recedāt a regno eius·quod diuisum stare non potest.

¶ Et tūc domū. ⁊c̄ B. Domū diripuit: qz omēs mundi partes a dyabolo possessas a postolis z eoꝝ successoribꝫ quasi diuisas prouincias vt populos ad fidem conuerterent distribuit.

¶ Qui aūt blasphe. Hiero. Quia ñ meretur pēnitentiam agere vt recipiatur·q̄ christū intelligens p̄cipem demonioꝝ esse dicebat·qz nunqꝫ solꝫ nitur a carcere q̄ quadrantem verbi noussimū nō soluerit añ finē vitę. Quattuoꝝ nāqꝫ partib fundatur venari? eternę vitę vt qđ corde credis·ore confitearis·z qđ ꝓfiteri opere ꝓpleas·z qđ ꝓplaceris·docere non cessaueris. Qui enim fecerit z docuerit·hic magn? vocabitur in regno celoꝝ.

¶ Beda. Matthęus dicit, Qui blasphemauerit in spm̄scm̄: vel ꝟbum dixerit cōtra spm̄scm̄: non habebit remissionē neqꝫ in hoc sc̄lo neqꝫ in futuro. Vbi ostendit quędam relaxari in futuro·qđ de minimis intelligenduꝫ est: vt de sermōe ocioso·de risu nimio: quoꝝ etiam hęc vita veniā ꝓmeruit.

¶ In spiritū sanctū. B. Non qz spm̄ non esse·vel qz esse: sed non deū esse·vel deum esse: sed minorem patre z filio·qz hoc nō inuidia dyabolica: sed humana ignorantia·sed quoniam dicebant, ⁊c.

¶ In eternum. Hoc ꝓtra origenē qui oīb ꝓcōrib veniā ꝓmittit post iudiciū transactis innumeris seculis.

¶ Fratres. Hiero. Non filij marię semp ꝟgis: vt mētitur helindius. vel ioseph ex alia vxore sicut alij garriūt: ſꝫ cognati.

¶ Beda. Mystice. mater z fratres ꝓplus iudeoꝝ ex quib xp̄us ꝓ carnē: foris stant in ſrāli sensu. Tuba in domo: gētes in spūali mysterio. Foris volūt iudęi videre xp̄m: qz spūalē intelligentiam non quęrentes·potius ad carnalia vocenda· eū exire cogūt vel gr̄ūt

¶ Quę est mater m. B. Nō refutat obseq̄ matri q̄ dicit. Honora patrē z matrem. Sed oñdit se pl? debere paternis mysterijs. q̄ marternis affectib idem exēplo monstrauit quod verbo ait. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me non est me dign?. Nec fratres iniuriose ꝓtemnit sed op? spūale ꝓfecit ꝓgnatōni·vocēs meliorē esse copulā cordiū q̄ corporum.

¶ Ecce mater m. Hiex. Vt sciam? nos cē z frēs ei? z matrē si volūtatē p̄is ei? feceri m?. vt cohęredes sim? qz ñ in scriptis: sed in factis discernit.

¶ Soror z fr̄ credendo mater prędicando dum per p̄dicatōnem amoꝝ xp̄i q̄si ipse xp̄s in corde auditoris generatur. ¶ C. IIII.

¶ Cepit ihūs do. B. Exiens de domo vbi dęmoniū hēbat: docet ad mare: vt oñderet se ob ꝑfidię culpā iudeā relictuꝝ z ad gentes trāsiturū. Vñ apte p̄mittit qz p̄dicāte eo in domo· mater z frēs foris steterūt.

¶ Hiero. Cepit docere ad mare: vt locus ĩdicet auditores amaros z instabiles·z ido in paboł loqt̄: vt q̄ñ intelligerēt ab aplis q̄s ꝓtēnebāt inq̄rētes discerēt misteriū regni quo carebant. Mare mūd? ē·q̄ gustat? amarus est z vicioꝝ fluctib inquiet?. Sꝫ ab ipso dño eripiūtur p̄destinati qui amara dulcificat·tristia ꝙuertit in gaudiū: egritudinē in salutem.

¶ Nauim. B. Ecclesiā quę est in mari inter infideles·quā deus gratia sue visitatōis illustrat·z dilectā sibi mansionē ꝓsecrat.

¶ Et ois tur. Hie. Hi sunt qui nup ad audiendū ꝟbū venerūt·z iñ pietate animi ab amaritudine reprobꝝ tanqꝫ a mari secuti sunt: sed nondū cū dño in naui sūt: qz nōdū celestib mysterijs l̄ sacris q̄ desiderāt ibuti sūt.

¶ In parabolis. Parabola est rei natura discrepātiū sibi sub aliq

ſ Quia penitere digne non potest.
non habet remissionē in eternuꝫ:
ſ Quia similis dyabolo ꝓtra cōsciam suaꝫ matrem
statem dei oppugnat ſ qui ipse eterne delinquit
qui nunqꝫ pen.tet
sed reus erit eterni delicti· quoni

ſ Eo predicante ſ populus iudeoꝝ
am dicebant·spm̄ immundum ha
bet. Et veniunt mater eius z frēs
ſ In littera·
foris stantes miserunt ad eum vo
ſ foras † ſ B·in spūali intelligentia quiescebat
cantes eum. † z sedebat circa eum
ſ gentilium·
turba: z dicunt ei: Ecce mater tua

† ſ Nos quoqꝫ si foris stemus: nō cognoscemur
z fratres tui foris quęrunt te. Et re
spondens eis ait †: Quę est mater

ſ ut attentos faciat·
mea z qui sunt fratres mei? Et cir
cūspiciens eos qui in circūitu ei?
sedebāt ait. Ecce mater mea et fra
† ſ propter vtrūqꝫ sexum fidelium
tres mei. Qui enim fecerit volun
tatem dei: hic frater meus z † soror
mea z mater est.

¶ C. IIII.

ſ Eodem die·vnde matthęus
post superiorē sermonem con
tinuo subiūxit·in illo die exi

Iterum ce

ens de domo sedebat iuxta
mare ⁊c. ſ gentes tumidas z
amaras.

pit Ihesus docere ad mare·et cō
† ſ B. frequentia populoꝝ ad fidez confluentiū
gregata est ad eum † turba multa·
ſ infidelium·
ita vt in nauim ascendens sederet
in mari·Et omis turba circa mare
super terram erat·z docebat illos
† ſ de sinu patris in mūdum·vel de iudea ad gētes. unde abacuc. egressus es in salutem p.t. ⁊c
ſ Christus.
in doctria sua. Audite. Ecce † exiit
seminans ad seminandū. Et dum

similitudie facta ꝓpa
tione. More suę pru
dentię loquitur: vt q̄
celestia capere non po
terant·per similitudi
nem terrenam auditā
percipere potuissent.
Grece similitudo dici
tur·quando quod in
telligi volumus· per a
liquas comparationes
indicam⁹·vt ferrum a
liquem durum· velo
cem ventis compara
mus ꝛ auib⁹. Idem fit
in tricesimo sexagesi o
et centesimo fructu·id
est·lege· prophetia·et
euangelio·q̄ in ore tri
um testium mysteriu
regni in monte osten
sum·id est· moysi ꝛ he
lye ꝛ ihesu consistit

¶ Aliud cecidit
secus ꝛc. Lucas. Et
conculcatum est: ꝛ vo
lucres celi comederũt
Via: mens· meatu car
nalium cogitationu
trita. Unde semen
perit· nec fructum af
fert·ꝛ a volucribus ra
pitur·id est·a demoni
bus qui volucres celi
dicuntur·sine quia ce
lestis et spiritualis na
ture·vel quia in aere
habitant.

¶ Hi autem sũt.
Differentias ponit eo
rum qui audiunt ver
bum· Sunt autē qui
dam vt gentiles qui
nec audiunt.

¶ Reliquā con
cupiscentię. ꝛc.
Q̄ preceptum est pre
cipitur enim concu
pisces sapientiam· ser
ua mandata ꝛc· ꝛ ali
bi. Beatus vir qui ti
met dominum: in man
datis eius volet nimis
Hę concupiscētię bo
ne·qui reliqua concu
piscit: aberrat

¶ Lucerna ut sub
Hieron· Lucerna ver
bum dei. Modi⁹ aut
lectus· auditus inobe
dientiu. Candelabr
apostoli quos illumi
nauit verbu dei· Ab
sconditum ꝛ occultu
quod palam fit cum a
domino tractatur.

¶ B· Modius vita
nostra· diuina prescie
tia mensurata. Lectus
caro: in qua q̄escit ani
ma. Lucerna: verbu
quod illuminat. Qui

ſ uerbum per se uel per suos ſ Circa
seminat aliud cecidit secus viam
ꝛ venerunt volucres ꝛ comederũt
illud. Aliud vero cecidit super pe
ſ B· duritiam proterue mētis ſ B· lenitatē ani
mi obediētis·
trosa vbi non habuit terrā multā
ſ B· Quia audito verbo ad horam delectātur
ꝛ statim exortu est qm̄ nō habuit
ſ probitatem animi celesti disciplina exercitati·
ꝛ ad obediēdum regulariter instituti
altitudinē terrę. ꝛ qm̄ exortus est
ſ feruor persecutōnis
sol exestuauit: et eo q̄ non hēbat
ſ firmi desideriu: q̄ huiōi ad horam tm̄ audito
sermone delectātur.
radicem exaruit. Et aliud cecidit in
ſ Corda diuitiarū cura solicitata
ſ Multiplicate sunt diuitie.
spinas· ꝛ ascenderũt spinę· ꝛ suffo
ſ Nec pōt fructificare verbum.
ſ ideo.
cauerunt illud· et fructum non de
ſ fidelem mētem
dit· Et aliud cecidit in terrā bonā:
et dabat fructum ascendentē ꝛ cre
ſ fidē sce trinitatis
scentem· et afferebat vnum trigin
ſ In cōiugatis quod significat index ꝛ pollex ad
significādum tricenarium quasi blando osculo
iuncti. ſ In uiduis ſ in virgi
ta· ꝛ aliud sexaginta· et vnum cen
nibus. † ſ Significat se alta dixisse ſ cordis
tum. Et dicebat. † Qui habet au
ſ intelligat
res audiendi audiat. Et cum esset
ſ Secretus a turba.
singularis: interrogauerunt eum
ſ discipuli.
hi qui cum eo erant duodecim pa
rabolā exponere· et dicebat eis.
ſ Qui mecū non his qui foris sunt ſ Secreta
scripturarū
Vobis datum est nosse mysteriū
† ſ Qui nolunt accedere ſ Non in naui mecum
regni dei. Illis autem † qui foris
ſ non modo verba: sed ꝛ facta: q̄ nō po
terant capere spūalia que in eis tegebātur·
sunt omnia in parabolis fiunt· vt
ſ Exterius ſ Exteriora ſ Corde
videntes videant ꝛ non videant.
ſ Exterius ſ Corde
ꝛ audientes audiant ꝛ non intelli
ſ id est· vt non· ſ Quasi ideo non conuer
tuntur nec remittuntur eis peccata.
gant· ne quādo ꝯuertant̄ ꝛ dimit
tātur eis peccata. Et ait illis. Ne
ſ Excitat attentionem·
scitis parabolam hanc: Et quō oēs
pabolas ꝯgnoscetis: Qui seminat
verbū sciat. Hi aūt sũt q̄ circa viā
ſ in quibus·
vbi seminatur verbū· et cum audi
erint ꝯfestim venit sathanas· ꝛ au
ſ Quia nulla fide nullo intellectu· vel temptāde
vtilitatis occasione percipiunt·
fert verbum quod seminatū est in
ſ B· hi vtilitatē pro
cordibus eorū. Et hi sunt silr̄ q̄ su
bant· desiderium gustant: sed aduersa impediū
que formidant.
per petrosa seminant̄· qui cum au

dierint verbum statim cū gaudio
suscipiunt illud· ꝛ non habent ra
ſ fidem firmam. ſ ad tempus credunt
dicem in se: sed temporales sunt.
ſ Ergo. ſ intertori ſ de loco
Deinde orta tribulatōe et persecu
in locum·
tione propter verbum: confestim
scandalisantur. Et alii sunt qui in
ſ diuitiis que diuersis curis pungūt: q̄ permul
tis indigent qui permulta possident
spinis seminantur: hi sunt qui ver
ſ Curaꝝ
bum audiunt· et erumnę seculi· et
ſ appetitus deficiēs·
deceptio diuitiarū· ꝛ circa reliqua
ſ acquirendi ſ id est
concupiscentię introeuntes· suffo
strāgulant gutur mentis. nec bonum desideriu
ad cor transire sinunt
cant verbum et sine fructu effici
ſ fidelē cō
tur. Et hi sunt qui super terram
scientiam·
bonam seminati sunt· qui audiū
† ſ B· hi excipiunt· conseruāt ꝛ fructificāt
verbum † ꝛ suscipiūt· ꝛ fructificant
ſ fidem trinitatis in electoꝝ cordibus
† ſ perfectionē bone operationis: q̄ sex diebus
ornatus mundi expletus est.
vnum tringinta. vnum † sexaginta
† ſ B. perpetuam beatitudinē: q̄ centenarius
a leua transfertur in dexteram digitali compu
tatione
ꝛ vnum † centum. Et dicebat illis:
ſ Quasi vobis datu est· n· m· r. d: sed ceteris per
uos idem mysteriū reuelandū. ꝛ ideo carnali ti
more nō abscondatis ſ uerbi dei ſ uita ua
Nunquid venit lucerna vt sub mo
ſ Carne.
dio ponatur aut sub lecto: Non
ſ Corpus ſ ut dominetur
ne vt super candelabrū ponatur:
Non est enim aliquid absconditū
ſ uel reueletur
quod non manifestet̄: nec factum
est occultum: sed vt in palam veni
† ſ intelligendi uerbum dei
at· Si quis habet aures † audiēdi
ſ Memorie mandet ſ Non se subtrahat· non au
ditum ad fabulas conuertat
† ſ Quasi omnia que potestis solerter facite· q̄
in qua mensura mensi fueritis: remecietur uobis
audiat. Et dicebat illis: † Videte
quid audiatis. In qua mensura
† ſ in presenti sensus intelligendi· et effectus ope
randi. ꝛ in futuro dona eterne retributionis ad
icientur
mensi fueritis: † remetietur vobis
† ſ quasi uerbo quod audistis operam dare· qui
enim habet ꝛc.
et adiicietur vobis † Qui enim ha
ſ amorē uerbi ſ Sensus intelligendi quod a
mat. ſ amorem
bet dabitur illi· et qui non habet·
ſ naturali ingenio uel lr̄a exercicio.
† ſ B. id est· nulla uere sapientie dulcedine gau
debit·
etiam quod † habet † auferetur ab
ſ Ecclesia
eo. Et dicebat· Sic est regnū dei.
ſ filius hominis·
quemadmodum si homo iaciat se
ſ uerbum ſ Corda ſ moriatur·
mentem in terram et dormiat· et

ergo amore presentis
vitę ꝛ carnalis illece
brę occultat verbum
dei· quasi sub modio·
vel lecto lucernaꝝ ope
rit: q̄ ei carnis concu
piscentias prępont.

¶ Nonne ut su
per can. Beda Vt
domiet̄ p̄dicatō ꝓvita
tis· subsit seruitus cor
poris· per quam tamē
excelsior appareat do
ctrina tanq̄ per cāde
labꝝ lucerna.

¶ Non est enim.
Quasi nolite erube
scere euangeliu: quia
nichil occultu modo
quod non fiat palam
in iudicio· quando il
luminabit deus absco
dita tenebrarum· ꝛ ma
nifestabit consilia cor
diū· vbi vobis a deo
laus· illis autem pna
eterna.

¶ In qua men
Hiero. Etenim scom
mensuraꝝ fidei vnicui
q̄ diuiditur intelligē
tia mysterioꝝ· ꝛ adiici
etur nobis donum sci
entię· etiam adijcient̄
virtutes. Qui enī ha
bet dabitur ei: scilicet
qui fidem habet· habe
bit virtutem· ꝛ qui ha
bet opus verbi: habe
bit intelligentiam my
sterij. Et econtra qui
non habet fidem· defi
cit virtute· ꝛ qui nō ha
bet opus verbi· ei⁹ in
telligentia caret· ꝛ qui
non intelligit iam au
ditum perdit· acsi non
audisset·

¶ Sic est regnū.
Hieronimus. Scrip
tura diuina per terre
nas similitudines mō
strat celestia sacramē
ta: sicut totum euāge
lioꝝ corpus constat.
Regnum dei est eccle
sia quę regitur a deo·
ꝛ ipsa regit homines
ꝛ vicia calcat· vt cētu
plo habens sub se mili
tes. Homo iaciens se
mens filius homis est
Semen est verbum.
Terra corda hūana·
Dormitio hominis·
mors est saluatoris.
Exurget semē nocte ꝛ
die: post sōnu christi
numerus credentium
p prospera ꝛ aduersa
magis magisq̄ germi
nauit ꝛ creuit in opere

dum nescit. Tropica est ista locutio z in diuinis crebrissima·nescit· id ē·ne scire nos facit quis fructū in fine afferat·dum dicit: Qui perseuerauerit in finem: hic saluus erit. Vltro enim terra fructificat: dum voluntatez nrām deus expectat dicens: Si vis peruenire ad vitam serua mandata. ¶Primū herbam·id est·timorem. Initium sapientię timor dñi. Deinde spicam·id ē pnitentiā lacrimosā·deinde p·f·s·charitatē. ¶Plenitudo enim legis ē charitas·z cum pro·f·m·f· Falx est mors vel iudiciū quod secat omnia. Qñ adest· messis·i· pśmatio seculi· in qua iusti gaudebūt qui in lacrimis seminauerunt.

¶Sicut granum sy. Hiero. Hoc semē iterū pparat grano sy napis quod minimuz in timore est·magnum in charitate quę maior est omnib oleribz: qz deus charitas est·z oīs caro fenum·et q̄ infirm⁹ ē olera manducet. Et facit ramos misericordię·et compassionis: cui⁹ sub vmbra qui sunt cęli animalia delectantur habitare.

¶Seminatū ꝛc. A christo siue ab homine in terra vel in agro·id est·in corde suo Hic homo est sensus noster z animus qui fouens granū prędicatōnis humore fidei: facit pullulare in agro pectoris sui.

¶Minus est o. Quasi ptemptibilia prędicans·z primo nō creditur: qz prędicat deuz hominem mortuum crucifixum·hoc eloquētię z sapientię philosophoz pparatū minus inuenitur.

¶Ascendit in arborem. Quę altitudine·amplitudine·annositate trāscendit herbaz naturam. Alta ē quia ad cęlestia sustollit. Ampla: quia totū mundam occupauit. Annosa: quia non poterit finiri.

¶Oleribus. B. Philosophicis disciplinis·quę quanto aptius excrescunt: viliores fiunt·quia sicut olera herbaz cito decident.

¶Sine parabola. B. Non q̄ nullum sermonem turbis apertum faceret: sed qz nullus sermo eius inuenitur in quo aliquid parabolę non inueniatur.

¶Seorsum aūt disc:· Hiero: Illi enī digni erant audire mysteria in intimo penetrali sapientię: qui remotis cogitationū tumultib⁹ in solitudine virtutum permanebāt. Sapientia enī est in tempore ocij discenda

¶In naui. B. Allegoria. Mare: sęculi ęstus. Nauicula: crux qua mūdi fluctus ascendim⁹·z ad litus patrię cęlestis puenim⁹. Alię naues q̄ cum dño fuisse·nec in altum ductę·nec tempestatē ptulisse dicuntur: eos significant·qui ita fide dñicę crucis imbuuntur: vt tanq̄ rudes nondum tribulatione pulsati·susceptā fidei mysteria in pace pseruent. Vel eos qui p⁹ tribulationum crebras procellas ad tempus pacis serenitate vtuntur· erant enim forsitan illę naues nuper factę· z in portū tantum deductę· vel post maris pericula ad portum reductę.

¶In puppi. Hieron. Puppis mortuis pellib⁹ vinos ptinet·z fluctus arcet·z ligno solidatur·id est·cruce z morte dñi saluatur ecclesia.

¶Hiero. Puppis initiū est sanctę ecclesię in qua dñs dormit morte corpali qua nunq̄ dormiet·qui·c·is·Comminatur vento z mari·de quo dr. Tu dñaris potestati maris· Ventus z mare dęmones z persecutores sunt: quib⁹ dicit· tace: quando pcessit edicta iniquoz regum vt voluerit·qz nō est hoīs vt dirigat gressus suos. Tranquillitas magna: pax ecclesię post pressuras· siue theorica post actiuā vitam.

¶Dormiens. B Discipulis nauigantib⁹ christ⁹ obdormit: qz fidelib⁹ regni futuri quietem meditantib⁹. et spūssancti secundo flatu vel remigio ppij conatus· mūdi fluct⁹ post terga iactantibus subito xpi passio aduenit: q̄ ascendente pupim crucis vt somnuz mortis caperet: fluctus blasphęmantiū dęmoniaco excitati pcellis assurgunt·quib⁹ tū non turbatur eius patięntia sed discipuli turbātur trepidant: periclitātur

¶Mora. Cum signo crucis imbuti·mūdum relinquere disponimus·nauem cū Ihesu conscendimus·mare transire conamur. Sed qui non dormitabit neq̄ dormiet custodiens israel: nobis nauigātib⁹ dormit: qz inter medios virtutū nisus· Vel dęmonū vel hominum praua z cogitationuz impetu fidei splendor obtēbrascit·spei cęlitudo tabescat· amoris flāma refrigescit. Sz ad gubernatorem recurramus·illū sedulo excitemus·qui non seruit sed imperat vētis· qui omnia sedabit·q̄ portum salutis indulgebit.

¶Tace obmutesce. Nota: q̄ omnis creatura sentit imperiuz creatoris. Nō q̄ omnia animata·vt mentiuntur hęretici: sed maiestate conditoris quę nobis insensibilia: illi sunt sensibilia.

¶Quid timidi. B. Quasi quid me pręsente timetis. Cui sile est q̄ p⁹ resurrectionem exprobrauit incredulitatem illorum·z duriciam cordis·qz bis qui viderunt cum resurgere non crediderunt. Et item. O stulti z tardi corde ad credendum·in omnibus quę locuti sunt pphętę. Nonne oportuit sic pati christum·z intrare in gloriam suam?

¶Et timuerūt. Matthęus. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis est hic ꝛc. Non ergo discipuli: sed alij qui in naui erant mirabantur·de eo dubitantes·cui mare z ventus obedirēt. Vel etiam ipsi discipuli recte homines dicti; quia necdum noverant potentiam saluatoris.

C. V.

Aduersis Et prosperis
exurgat nocte et die et semen ger/
In opere Nescire facit
minet et increscat dum nescit ille.
Quia in arbitrio hoīs est· timorē
vltro enī fructificat·primū herbā
Penitētiam lacrimosam Ca
deinde spicā deinde plenū frumē
ritatem.
tum in spica. Et cū produxerit fru-
mortē uel iudiciū
ctus·statim mittit falcē qm̄ adest
finis seculi.
messis. Et dicebat. Cui assimilabi
B. predicatio euangelii·que ducit ad re
gnū dei·de qua dr· auferetur a uobis regnū ꝛc.
mus regnum dei· aut cui parabo
lę pparabim⁹ illud: Sicut granū
synapis quod cū seminatū fuerit
B. In corde credentis·uel in mundo
In timore.
in terra minus est oibus semibus
quę sunt in terra. Et cū natū fuerit
primo parua Charitate
ascēdit ni arborem z fit maius om
Omnis caro fenum.
nib⁹ oleribus·z facit magnos ra/
Predicatores ex ipsa predicatōe nescētes
Ramos misericordie z compassionis.
T Protectōne dei·de qua sub umbra illius quā
delideraueram sedi ꝛc.
mos·ita vt possint sub† vmbra eiꝰ
Sancti.
aues cęli habitare. Et talibus mītis
Lac potū dedi
vobis non escam.
parabolis loquebat eis verbū, prout
poterant audire. Sine parabola
A turba
autē non loquebat eis. Seorsum
Spūalibus spū
alia dignis intelligere Aperte.
autem discipulis suis disserebat
† Appropinquante occasu veri solis.
oia. Et ait illis in die illa† cuz sero

esset factum: transeamus contra.
Et dimittentes turbam assumunt
eū ita vt erat in naui·z alię naues
uel cum eo † Persecutoꝝ uel demoniorum.
erant cum illo. Et facta est† procel
la magna vēti·z fluctus mittebat
Ecclesiam.
in nauim: ita vt impleretur nauis
uel puppi. Corpus
cui diuinitas sicut caput inclinata recūbit·
Et erat ipse in naui super ceruical
Corporaliter ut homo B. Ne diutius resurrectione dilata perirent omnino discipuli
dormiens. Et excitant eū z dicūt
turbati precantes resurrectōnem·
Quasi non est tibi cure
illi. Magister non ad te pertinet
† A morte·per mortem destruxit eum qui habebat mortis imperium.
qz perimus? † Et exurgens ꝑmina
† B. Judeoꝝ rabiē per resurrectione repressit·
que caput quatiens clamauit·si filius dei ē descē
dat nunc de cruce. Impat ut deꝰ
dyabolo. Persecutoribus
tus est vēto·z dixit mari† Tace ob
mutesce. Et cessauit vētus·z facta
Pax in ecclesia post pressuras·uel theorica
post actiuam.
est tranquillitas magna: z ait illis
Ideo timidi:
Quid timidi estis? Necdū habe
quia necdum ꝛc.
tis fidem. Et timuerūt timore ma
gno·z dicebāt ad alterutrū. Quis
fuere mirabil.
putas est iste. quia z ventus z ma
re obediunt ei.

¶ Gerasenorum. B. Garasa vbs insignis arabie transiordanē iuxta mōti galaad in tribu manasse non longe a stagno tyberiadis in quo porci precipitati sūt: significat gentes quas p̄ resurrectionē suā dñs missis predicatoribꝫ visitare dignatus est. Vnde bene gerasa siue gergesi: colonū eiiciens siue aduena appropinquans interpretatur: qz gentiū populꝰ colonū .s. dyabolum a quo diu incolebat expulit. z qui erat longe factus est ꝑpe in sanguine christi.

¶ Homo in spū. J. Homo iste desperatissimus est populꝰ gentiū quē enumerat apostolus. Elatus. superbꝰ. immundus. sanguinariꝰ. ydolatra. ignominiosus. nec lege nature. nec dei. nec humano timore ligatus. cui legio nomen est. i. decez milia que cadūt a dextera patris que ē christus. huic grex porcoꝝ creditur. bi sine respectu misericordie sūt in inferno per imperiū immature mortis suffocantur. Ab his multi fugiūt qui pascebāt eos. flagellato enī stulto: sapiens sapientior fit vel prudentior.

¶ Et neqꝫ cathenis. B. Cathenis et cōpedibꝫ graues z dure leges gentium significantur: quibꝫ peccata in re eoꝝ publica cohibebantur. Ruptis cathenis (vt lucas scribit) subito agebatur a demonio in deserto: qz etiā transgressis illis legibꝫ ad ea scelera cupiditate raptabantur que iam vulgarem excederent consuetudinē

¶ Torqueas ꝛc. B. Magnum tormentum ei a lesiōe hominis cessare. z tanto dimittit grauiꝰ quanto posset diutius.

¶ Quod tibi nomē est: Bed. Non quasi nescius interrogat: sed vt confessa publica peste quam tolerauerat: virtus curantis gratior appareat.

Et venerunt trans fretum maris in regionem gerasenoꝝ. Et exeūte eo de naui statī occurrit ei de mo-
† ʃ B. gentes que demoniacis illuse doctrinis ydola colunt.
numentis † homo in spū immūdo
ʃ Quia gentes mortuis operibus. id est. peccatis delectantur.
qui domicilium habebat in monu
ʃ B. Perfidoꝝ corpora anime peccatis mortue sunt sepulcra. ʃ Legibus diuinis quia nō erat dignꝰ. ʃ uel deꝰ uel hō
mentis. z neqꝫ cathenis iam ꝗsqꝫ poterat eum ligare qm̄ sepe compedibus et cathenis vinctus dirupisset cathenas z compedes comminuisset. z nemo poterat eum do
ʃ aduersis ʃ prosperis ʃ In
mare. Et semp nocte ac die in mo
feditate opeꝝ ʃ In fastubus superbie ʃ B
numentis et in montibus erat cla
per verba durissime infidelitatis ʃ B. Idolis
† ʃ Quonia arreptisc̄tibus sci ꝑsos furibūdi cō
mans z concidens se † lapidibus.
cidebant.
Videns autem Jhesum a longe cucurrit z adorauit eū. Et clamās
† ʃ B. Quasi nichil commune nobis ʃ hoc contra iudeos qui dicūt. in beelzebub eicit demōia
voce magna dixit: † Quid michi z
† ʃ hoc contra arrium qui negat filium dei
ʃ Credunt z ꝑtremiscūt filiū dei. ʃ uel sumi.
tibi Jhesu † fili dei altissimi? Adiuro te per deum ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi spūs immū de ab homine. Et interrogabat eū Quod tibi nomen est? Et dicit ei. Legio michi nomen est: qz multi sumus. Et deprecabatur eum mul
ʃ Sed mitteret in gregem porcoꝝ z hoc est. Erat enī ꝛc.
tum ne se expelleret extra regionē

Erat autem ibi circa montem grex porcoꝝ magnus pascēs in agris Et deprecabantur eum spūs dicē
tes: Mitte nos in porcos. vt in
ʃ vt porcoꝝ perditio hoīb̄ eēt salutis occasio pastores enī videntes statim nunciauerūt ciuitati.
eos introeamus. Et concessit eis
† ʃ B. Accepta potestate a deo. aliter enī nec peccoribus nocerent.
statim Jhesus. † Et exeuntes spūs immundi introierunt in porcos. et magno impetu grex precipitatꝰ est in mare ad duo milia. z suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt z nunciauerūt in ciuitatem z in agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. Et veniunt ad Jhesum. z vident illum qui a demonio vexabatur sedentem vestitū z sanę mentis. z timuerunt. z narrauerūt illis quę viderant qualiter factum esset ei qui demoniuꝫ habuerat. et de porcis
ʃ Conscii fragilitatis sue adhuc infirmi pondus sapientie eius sustinere non poterant.
Et rogare cęperunt eum vt discederet de finibus eoꝝ. Cumqꝫ ascēderet nauim cępit illum deprecari qui a demonio vexatus fuerat vt
ʃ dissolui z esse cum christo multo melioꝝ ē
† ʃ Quia manere in carne propter alios necessarium est.
esset cum illo. † et non admisit eum sed ait illi: Vade in domū tuā ad tuos z nūcia illis quāta tibi fecerit

¶ Et timuerunt. Vidētes scilicet porcos. Timuerunt enī ꝓpter porcos. Non ꝓpter hominem

redemptioni accõmodatuz:

¶Hiero. Hõ sanat⁹ mittit in dom̃ suã·id ẽ·in spiritualẽ legis obser⁹ uantiã·z ꝓdicat in decapoli·i·obseruat decalogũ dñ a romano nũc regno ꝓuertunt iudei·id ẽ·sunt de ecclesia·q̃ etiã in lrã tantũ pendẽt decalogi·q; mozalia ad lrãm obseruanda sunt.

¶B. Matthẽ⁹ duos. Marcus z lucas vnum a dæmone curatum dicũt: q; vnus eoꝝ darioris nominis z famosioꝛ⁹·z ideo curatio ei⁹ est famosioꝛ

Allegi. Duo gentes significãt d duoby filijs noe. Cũ enim noe tres filios genuerit: vn⁹ assumptus est in possessionem dei: duo ydolis dediti.

¶Et uenit quidã Hiero. Ꝑ⁹ hẽ Jayrus archisynagog⁹ venit: q; cũ itrauerit ple·gẽtũc o·is·s·fi. Jayrus illuminãs vel illumĩat⁹ id ẽ·iudaicus popul⁹ vmbra lr̃e dꝛita spũ illustratus z illuĩatus· ꝓcidẽs ad pedes·i·ad incarnatõem ihesu se bũilians·rogat ꝓ filia qui sibi viuit alios viuere facit. Abraha3 z moyses et samuel rogãt ꝓ plebe mortua·z sequitur ihesus preces eoꝝ.

¶B. Jayrus illuminans vel illnminatus q; verbis vitę populũ illuĩauit·et vt hẽ posset a spiritusancto illuminatus est.

¶Quia filia. B. Lucas: q; filia vnica erat illi fere annoꝝ·xij z hec moriebat. Filia archisynagogi ẽ synagoga sola legali institutõe ꝓposita·q̃si vnica moysi nata. Hec xij·anno·id ẽ·tempoꝛe pubertatis appinquãte moriebat: q; nobiliter a ꝓphet̃ educata postq̃ ad intelligibiles ãnos puenit: z spũalẽ deo sobolem generare debuit: subito erroꝛũ languore cõsternata: spirituales vias despe rabiliꝛ obmisit.

¶Et comprimebant euz. Dum ad puellã sanandã vadit: a turba ꝓmittur·q; iudęis salutis monita ꝓbens·quibus egram coꝝ ꝓscientiam erigeret noxia carnalium populorum ꝓsuetudine grauatus est.

¶Et mulier. ꝛc. Pergente domino ad filiam archisynagogi: mozbosa mulier annis·xij·pręripit sanitatem·z post filia sanata est·z suscitata est: q; sic dispensata est salus humani generis: vt ꝓmo aliqui ex isrl̃·deinde plenitudo gentium·et sic omnis isrl̃ saluus fieret.

¶B. Notandum q; puella duodennis et mulier·xij·ãnis sanguĩe fluxit Id ẽ·quãdo hęc nata fuit illa infirmari cępit. Una enim pene eadẽq; scłi ętate·z synagoga in pr̃archis nasci z gentes cęperunt ydolatria fedari.

¶B. Mulier sanguinaria a domino curata ecclesia est d gentiby ingenti carnalium delectationũ fluxu polluta·z iam a ętu fideliũ segregata. Hec dum christus iudęam sanare discerneret: iam paratam aliꝝ q; ꝓmissam salutem spe certa pręuenit.

¶Medicis. B. Falsis theologis·phylosophis·legum secularium do-

doꝛibꝫ·qui se' vtilia viuẽdi ꝓcepta dare ꝓmittebant·dęmones quoꝝ quasi hominiby ꝓsulendo se ꝓ deo colendos ingerebant·quib⁹ audiendis quanto magis naturalis industrię vires expendebãt: tantominus sanari poterant Sed cum audissent populuz iudęoꝝ egrotasse·z verum medicũ de cęlo venisse: cęperũt languoris sui z sperare z inquirere remedium.

¶Uenit in turba retro. B. Si q̃s mihi mĩstrat me sequat. Et alib· Post dñm tuũ ambulabis. Vel q; deũ pręsentem in carne non videt·sed post ad fidei agnitõis gratiam peruenit·et tactu·id est·participationę sacramentoꝝ eius meruit sanari a pãis. Fons quippe sãguinis oꝛigo peccati·primoꝛdium immũdę cogitationis·ex quo omne peccatum oritur. Sed dominus non solũ opera sed z verba mala z cogitationũ radicẽ sacramentis euãgelicis q̃si suis vestimĩtis·fõtem ob sceni sanguis emũdat.

¶Tetigit. Beda. Sola fidelis mlr dñm tangit·quez passim comitans turba ꝓmit Quia qui diuersis inordinate glomerantiꝫ hęresibus·vel puersis moribus grauat: solo fideli ecclesię coꝛde tãgitur. vnde· Noli me tangere: nondum enĩ ascendi ad·pa·meum· Quia vere aĩter tangere est eum ę̃lez pĩi credere.

¶Hiero. Septima ꝛtute suscitat⁹ mortua sed inter viam tangit fimbriam mulier sanguinaria·quę cum salute substãtiã i medicos nichil ꝓficiẽtes ꝓdiderat·Septima die·reqęuit deus ab omni ope Mñ suscitat⁹ mortua i ꝛ⁹·z seruiuia forꝛ cũ turbis fluxꝰ sãguis sterilitatem facit. Vñ ad ecclesiam gentiũ. Lętare sterilis quę non paris. Retro accedit·i·post resurzectionẽ fimbriaz tangit·acsi cimbala et malapuĩca q̃ pẽdẽt in extremis oꝛis sũmi sacerdotis tunicę. Cimbalũ confessionẽ· malũpunicum martrij volũtatem significat z ꝛtutum candorem.

¶Mulier aũt. B. Ecce q̃ tendebat ĩterrogatio: vt mulier·s·ꝓfiteatur vꝛitatem diuturnę ĩfirmitatis·z subitę credulitatis z sanationis·z ita ipsa ꝓfirmaretur in fide·z alijs pręberet exemplum.

¶Adhuc eo lo. B. Muliere sanata statim nunciat puella mortua: q; ecclesia gentium a labe viciorũ curata·z ob fidei meritum filia nominata: ꝓtinuo synagoga perfidię leto resoluta est: q; in christum non credidit·et inuidię: q; ecciam credere voluit.

¶Quia filia tua. B. Multi enĩ hodie statũ synagogę videtes· restauari posse nõ credũt·z ꝓ restauratõne eius supplicandum esse non estimant. Sed quod hoibus est impossibile: deo est possibile. vñ sequit·ibe autẽ·ꝛc

¶Archisynagogo. Archisynagog⁹ cęt⁹ ẽ doctoꝛ legi·de qby·supramo·s·scri·z pba· Qui si credeꝛ nolueriꝫ·ecclesubiecta eis synagoga salua erit

¶Et non admisit. B. Blasphemis z irrisoꝛibus non sunt reuelanda

mysteria sed fidelib9 qui honorent. Vnde alibi iustificata est sa. fi. s.

Flentes et ululantes. B. Letent' omnes qui sperant in dño. et in eternũ exultabũt. et ba. in e. Hanc letitiã merito infidelitat' synagoga amisit. et ideo inter flentes et vlulantes mortua iacet. Sed ihesus eam funditus interire nõ patitur. vñ sequit'. Et ingressus ꝛc.

Non est mortua. Michi in cui9 dispositõe et anima recepta viuit. et caro suscitãda quiescit. Hinc mos est christianis vt mortui qui resurrectu ri nõ dubitant' dormientes vocentur. vnde. Nolumus vos ignorãs de dor.

B. Cum ania que peccauerit moriat': ea tm quã dns ad vitam eternam prequidet nob quidem mortua fuisse sed ei obdormisse non incongrue dici potest.

Eiectis omnibus. Beda. Mor. Turba eiicit' ut puella suscitetur. qr nisi secularium curarũ multitudo a corde eiiciat': aia que intus iacet mortua non suscitat'. Duz enim se per vniuersas cogitatones spargit: ad cõsideratõem sui sese nullatenus colligit.

Thabitacumi In syro sermone quez euangelista ponit. non plus est q3 puella surge. Sed forte ad vim dñice iussiõis exprimẽdam hoc addidit. tibi dico surge. et magi sensum loquentis q3 verba intimare curauit. Sic sepe apostoli et euãgeliste cum aliquod testimoniũ assumũt: magi sensum q3 verba ponũt.

Hiero. Ad puellam dicitur thabitacumi. i. puella surge. Archisynagogo dr. filia tua mortua est. Jhs: non est mortua: sz dormit. vt runq3 est. mortua vobis: sed michi dormit. Annorum. xij. erat puella. et ãnis. xij. mulier perpessa. peccata incredentiũ apparẽt in initio fidei credẽtiũ vñ dr. Credidit abra. deo et reputa. ẽ ei ad iu.

Beda. Moraliter. Qr xps tres mortuos suscitauit: tria genera aniarz significat. Puellam suscitat adhuc in domo clausam. i. animã psensum tm non actum delectationi male prebentẽ. Juuenem suscitat iam extra portã delatũ. i. peccatorẽ qui psensũ iam pduxit ad actũ. Suscitat lazarũ iam fetentẽ. et longa psuetudine peccandi animã male olentem. et alios fama corrumpentẽ. Puellã paucis alloquit': qr eam facile resuscitat quã et mortuã negat et animã similẽ cito resuscitari demonstrat. Juuenem pluribz corroborat: cũ dicit. tibi dico surge: qr tales animẽ aliqñ difficili9 reuiniscũt. Ad monumentũ lazari fremit. turbatur. lacrimatur. magna voce clamat. Lazare: veni foras. Similr longa psuetudĩe peccandi pressus: vix et quasi cum labore suscitatur. Notandum quoq3 q3 publica noxa publico eget remedio. leuia aũt et secreta possunt deleri pẽitentia sui et secreta. Puella in domo iacens paucis arbitris surgit. et eis ꝑcipitur vt nemini dicant. Juuenis extra portam turba multa comitante et vidente Lazarus de monumẽto vocatus intantũ innotuit: vt ꝓpter hoc turbe cuz palmis dño occurrerẽt. et multi abierunt ex iudeis. et crediderunt in ihesum. Quartum mortuuz annunciante discipulo audiuit: sed qr vini qui pro eo precarent' defuerũt: dimitte inquit mortuos sepelire mortuos suos.

Unde huic hec ꝛc. Mira cecitas. In factis et dictis christũ cognoscere possunt. ob solam generis noticiam contemnunt.

Faber. B. Qui operatur igni et spiritu Unde. ipse baptizabit vos ĩ igne et spiritu Faber ẽ qui fabricatus est aurorã et solem.

Hiero. Fili9 fabri vocatur. et hoc mysticum. s. fabri qui fabricatus est aurorã et solem. ecclesiam primam et sequentem. in quarum figura mulier et puella sanantur.

Non est propheta ꝛc. Prope naturale est ciues ciuib9 inuidere: qr non opera sed infantiaz quam videre recordantur.

C. Comitat' sepe vilitas origenem. Vt quis ẽ fili9 ysai: Sed humilia dns respicit. et alta a longe cognoscit.

Et non poterat Ne ciues incredulos peius ꝓdempnaret. faciens multas virtutes. Vel qr in patria sua despicitur; paucas ibi virtutes fecit et signa: ne penit9 excusabiles sint Maiora quotidie in gentibus signa facit; non tam in corpoz sanatione q3 animarum

Et mirabatur. B. Non quasi de improuiso; sed quasi mirandũ odit; qr nec ꝓphetis credũt. nec ipsi quẽ pñtem cernũt.

Et conuocauit xii. Hiero. Mittunt xij. apli. et datur eis potestas precepta docendi vt comitetur verbum simil et factũ. et cũ pmissis inuisibilib9 virtutes misceant'. et sic cum vngunt egros oleo infirmitatem fidei virtute corroborant.

Et dabat illis po. Benign9 dns et magister nõ inuidet discipul' et seruis potestatẽ suã. Sed ipse potestate sua agit. illi sua infirmitate si quid agunt et dñi virtutẽ ꝓfitent' dicẽtes: in ihesu nomine surge et ambula.

Ne quid tol. Tãta sit in dño fiducia. vt nichil deesse certissime sciãt ne dum sibi ꝓuident temporalia: min9 alijs ꝓuideãt eterna.

B. Matthẽus et lucas memorant dñm discipulis dixisse. vt nec virgã ferrent. marcus ne quid tollerent nisi virgã. Sz illi realiter virgã accipiũt marcus per virgã potestatẽ accipiẽdi necessaria a subditis intelligit.

Calciatos sandaliis. B. Vt pes neq3 tect9 sit neq3 nud9 ad terrã id est. nec euangelium occultetur. nec terrenis commodis inuitatur.

Ne induerentur duabus tunicis. B. Quod est vt simpliciter

et flentes et vlulantes multum. et
ingressus ait illis: Quid turbamini et ploratis? Puella non est mortua sed dormit. Et irridebant eum
ſ Irrisoribus
Ipse vero eiectis omnibus assumit
ſ qui miraculũ venerentur.
patrem et matrẽ puelle et qui secum erant et ingreditur vbi puella erat
ſ B. prius mundat manus iudeoz que sanguine plene sunt. aliter puella non resurgeret
iacens. et tenens manum puelle ait
ſ B. Id est. puella surge.
illi. Thabitacumi. quod est interpretatum. puella tibi dico surge.
ſ B. A uitiis.
Et ꝓtestim surrexit puella et ambu
ſ B. in bonis operibus
labat. Erat aũt annoz duodecim
Et obstupuerunt stupore magno.
Et precepit illis vehementer vt nemo id sciret. Et iussit dare illi manducare.

C. VI.

Egressus
†ſ Nazareth vbi natus fuit
inde abiit in †patriã
suam. Et sequebant' eum discipuli
ſ Male sabbatũ celebrat qui vacat a bonis operibus.
sui. Et facto sabbato cepit in synagoga docere. et multi audiẽtes ad
ſ ut pluribus proficiat.
mirabantur in doctrina eius dicẽtes: Unde huic hec omia? Et que
ſ id est. doctrina ſ vel illi.
est sapientia que data est huic. et
ſ B. sanitates ſ Miracula.
virtutes tales que per manus eius efficiunt? Nõne hic est faber filius
ſ cognatus.
marie. frater iacobi et ioseph et iude et symonis? Nonne et sorores eius hic nobiscuz sunt? Et scandalisabant' in illo. Et dicebat eis ihe
ſ Prophetã suscitabit uobis deus
sus: qr non est propheta sine honore nisi in patria sua et in ꝓgnatione sua. et in domo sua. et non poterat ibi virtutez vllam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curauit. et mirabat' propter incredulitatẽ illoz. Et circumibat castella in circũitu docens. et ꝓuocauit duodecim. et cepit eos mittere
ſ charitate concordes.
binos. et dabat illis potestatẽ spirituum immundoz. et precepit eis
†ſ Potestatem uiuendi de euãgelio
ne quid tollerent in via nisi †virgã
ſ onus seculi ſ delicias.
tm. non peram. non panẽ. neq3 in
ſ occultam sapientiam
zona ęs: sed calciatos sandaliis.
ſ Ne alia indutí aliam in futuro reseruent. nõ q3 una tunica in locis glatialib9 contẽti eẽ dẽamus
et ne induerent' duabus tunicis.
† ſ Alienum est a predicatore per domos cursitare. et hospitii iura mutare.
et dicebat eis: †Quacunq3 domuz introieritis. illic manete donec exeatis inde. Et quicunq3 ñ recepint nec audierint vos: exeuntes inde

ambulent non duplicíter.

¶ Excutite pul. B. Puluis excutitur de pedib⁹ in testimoniū labor sui q̄ ingressi sunt ciuitatē q̄ predicatis vsq̄ ad illos puenerit. Vel q̄ nichil ab eis acceperint ad victum necessariū qui euangeliū spreuerunt

¶ Et ungebāt. B. Jacob dicit. Infirmatur quis in vobis: indu. p. ec. z o. super e. vn. e. o. ꝛc. Vnde patet ab apostolis hunc morē esse traditū vt energumini z alij egroti vngātur oleo a pontifice p̄secrato.

¶ Et audiuit. B. Lucas. Audiuit he. te trarcha oīa que fiebāt ab eo. z hesitabat eo q̄ dicebat a quibusdā q̄ iohānes resurrexit a mortuis. a quibusdaz vero q̄ helyas apparuit. Vnde intelligēdū aut confirmatuz cum ex alioz verbis credēdo dixisse. aut adhuc hesitando. quem ego decollaui ꝛc.

¶ Quia iohēs bap. ꝛc. Beda. Mira contra dominū inuidia iudeoz iohannem de quo dictum ē: quia nullum signū fecit: potuisse resurgere nullo attestāte credūt. Jhesum signis z virtutib⁹ approbatum cui⁹ mortem elementa tremuerunt. z resurrectionem z ascensionem angeli z apostoli. viri z femine predicauerunt in resurrexisse: sed subleuatum esse furtim credere maluerūt.

¶ Philip. fris s. B. Vetus hystoria narrat philippum maioris herodis fuisse filium. et fratrem herodis sub quo passus est dominus. z duxisse herodiadem filiam arethe. z postea arethan ortis simultatib⁹ filiā suam tulisse. et herodi inimico philippi in dolorem ipsius nuptijs copulasse. Egisippus vel iosephus tamē longe aliter.

¶ Non licet t. ꝛc. Be. Qui venerat in spiritu z virtute helye herodem arguit z herodiadem: sicut helyas Achab z Jezabel malens apud regem periclitari q̄z immemoz eē precepti dei.

excutite puluerem de pedibus ve
† ſ Accepta potestate z auditis preceptis a domino.
stris in testionīū illis. † Et excūtes
ſ que est prima uia salutis
p̄dicabant vt pœnitentiā ageret
z dēmonia multa eiiciebant. z vn
ſ Sic
gebant oleo multos egros z sana
ſ Quia tot signa fiebant ſ pelliceus
bantur. Et audiuit rex herodes.
ſ hiero. Non est fas lucernā abscondi sub modio
manifestuz enim factum est nomē
ſ christi. † ſ B. hū sentit de resurrōne q̄ scz maiozis potentie sunt sancti futuri post resurrectōz
eius z dicebat: Quia † iohannes
baptista resurrexit a mortuis. z p
terea virtutes operātur in illo.
Alii autem dicebant: quia helyas
est. Alii vero dicebant: q2 prophe
ſ esset ſ nō dom⁹ prophetaz
ta est quasi vnus ex prophetis.
† ſ B. hec pronūciatio uel affirmatiua uel dubitatiua.
Quo audito herodes ait. † Quem
† ſ hiero. Non per ironiam: exp̄esse pronūciat
ego decollaui iohānem † hic a mortuis resurrexit. Ipse enī herodes
misit ac tenuit iohannem. z vinxit
eum in carcerem propter herodia
† ſ B. tetrarche yturee z traconitidis regionis.
dem vxorem philippi † fratris sui:
quia duxerat eam. Dicebat enī io
hannes herodi: Non licet tibi ha
ſ Adhuc uiuentis.
bere vxorē fratris tui. Herodias
autem insidiabat ei z volebat euz
ſ Ideo
occidere nec p̄ oterat. Herodes au
ſ uel enī.
tem metuebat iohānem sciens eū
virum iustū z sanctum z custodiebat eum. Et audito eo multa facie

¶ Beda. Soli herodes z pharao leguntur natalis sui diem celebrasse et vterq̄ solennitatem sanguine fedasse. Sed herodes tanto nequius. quanto sanctum z veritatis doctorem z regis celestis p̄conem occidit. z pro voto saltatricis caput occisi ante conuiuas inferre non puduit. Pharao peccantem eunuchum occidit. Vtriusq̄ tamē exemplo melius est z vtilius nobis die mortis semper commemorando timere: q̄z diem natiuitatis luxuriā dō celebrare. Homo enim ad laborem nascitur. z sancti per mortem transeūnt ad requiem.

¶ Et iurauit. B. Non excusatur a periurio p̄ iuramentū. Ideo enim forte iurauit: vt occasionē inueniret occidendi. Et si illa patris aut matris interitum postulasset: non vtiq̄ p̄cessisset herodes.

¶ Et contristatus. B. Consueto more scriptur⁹ contristatus. nō re sed multoz opinione. Sicut z ipse ioseph ab ipsa q̄z maria dicit pater ei⁹ su: sic p̄tristat⁹ herodes: q2 b̄ discūbentes putabant. Dissimulatoz mentis suę tristiciā p̄ferebat in facie. lęticiā celabat in mente. Scelus iuramento excusabat: vt sub occasione pietatis impius fieret.

bat. z libēter eum audiebat. Et cū
dies opportunus accidisset: hero
des in natali suo cenam fecit p̄in
cipibus z tribunis z primis galy
leę. Cūq̄ introisset filia ipsius he
rodiadis et saltasset et placuisset
herodi: simulq̄z recūbentibus rex
ait puellę. Pete a me quod vis. z
dabo tibi. Et iurauit illi quia quic
quid petieris dabo tibi: licet dimi
dium regni mei. Quę cum exisset
dixit matri suę. Quid petaz? At il
ſ B. timebat ne herodes aliquādo re
la dixit: Caput iohannis baptistę
sipiscceret uel fratri amicus fieret.
Cunq̄ introisset statim cuz festina
tione ad regem: petiuit dicēs: Vo
ſ In altari
lo vt protinus des michi in disco
ſ signū saltatōne sanguis premiū. ſ Opini
caput iohannis baptistę. Et ꝛtri
one non re. ſ B. vult omnes simul scēleris sui esse cōsortes ut in luxurioso. impio cruente epu
status est rex propter iusiurandū
le deferrentur.
z propter simul recumbentes: no
luit eam contristari: sed misso spi
culatore p̄cepit afferri caput ei⁹
ſ Altari.
in disco. et decollauit euz in carce
ſ xp̄m ſ Legis
re. et attulit caput eius in disco. et
ſ Ecclesia de gentibus
dedit illud puellę. et puella dedit
ſ Synagoge
matri suę. Quo audito discipli ei⁹
ſ lutteram.
venerūt z tulerūt corpus eius. et
posuerūt illud in monumentū. Et
ſ riui ad fontem.
conuenientes apostoli ad Jhesum

¶ Caput eius B hieron. Caput legis quod est christus. ab corpore abscinditur. p/prio. i. a iudaico populo z datur puellę de gentib⁹. id est. romanę ecclesię. z puella dat matri suę adulterę. id est. synagogę in fine credituręe. Corpus iohānis sepelit: caput in disco locatur. littera humo tegitur: spiritus in altari honoratur ac sumit.

¶ B. Johannes capite minoratur. id est. fama illius qua christ⁹ a populo credebatur minorari ostenditur. Christus in cruce exaltatur: quia qui prophetā tm̄ credebatur de⁹. z dominus p̄phetarum est cognitus. Vnde z ipse iohannes. Illuz oportet crescere me autem minui. Johannes autem quem oportebat minui cū die de crescere incipiunt nat⁹ ē. Christus autē qui ē lux mundi cum incipiunt crescere dies

¶ Et tulerunt corpus. B. Josephus narrat iohannem vinctum in castellū macheronta adductū. ibiq̄ truncatuz. Ecclesiastes narrat hystoria in sebaste vibe palestine quę dicta est quondā samaria. Tempore vero iuliani paganos inuidentes christianis q̄ sepulcrum eius solicitudine frequentabāt: monumentum inuasisse z ossa eius per campos dispersisse. z rursus collecta igni cremasse: ac denuo p agros sparsisse. Affirmasse tamē ibi de hierosolimis monachos qui immixti paganis ossa legentibus maximam eorum partem congregauerunt. z ad philippum hierosolimā detulerunt. z ille misit ea Athanasio alexādrię vrbis episcopo: z ibi postea seruata theophilus iubente theodosio omnibus gentiū phanis destructis. expurgato a sordibus templo serapis ossa eadem ibi posuit. z basilicam in honore sancti Johannis consecrauit.

¶ Et conuenientes ꝛc. Hieronimus. Ad locum vnde exeunt flumina redeunt. deo gratias semper referunt super his quę acceperunt.

¶ Omnia que. Non solum que ipsi egerant z docuerant apli dño re
nunciant: sed etiã que iohannes eis docentibꝫ passus sit. Vel sui vel eiusdẽ
Iohannis discipuli sicut matthẽus scribit. vñ sequit. Et ait illis.
¶ Uenite seorsum. B. Non solũ requietõis causa: sed mystice signi
ficat q relicta iudea que sibi prophetie caput abstulerat non credendo in
deserto ecclesie que virũ nõ habuerat: vbi cibaria. q. panẽ z pisciũ epulas
esset largiturꝰ. Ibi enĩ predicatores sancti qui apud iudeã nõ credentẽ sed
ptradicentẽ diu graui
tribulatõe premebant
requiẽ adepti sunt de
gentibꝫ grã fidi collata
¶ Uenite seor. Seor
sum ducit quos elegit
vt inter male viuẽtes
mala non attendant.
vt loth in sodomis. et
iob in terra hus. z ab
dias in domo achab.
Et ait illis: requiescite
pusillũ vt aues in ra
mis synapis. ℞ Pusilla
hic requies sanctis: lõ
gꝰ labor. sz pꝰ dr illi: vt
reqescãt a laboribꝫ suis

¶ Erant enim ꝛc.
Piero. In archa noe
anialia que intꝰ erant
foras mittebãt. z que
foris erãt intꝰ erumpe
bãt. Sic in ecclesia iu
das discessit. latro ac
cessit. Quãdiu recedit
a fide: nec eccie requies
est sine merore. Rach
el plorans filios suos
ꝛc. Non est hic quiqui
um in quo bibat vinũ
nouũ. cũ cantabit cãti
cũ nouũ in celo nouo.
et in terra noua ab ho
minibꝫ nouis: cuz qn
q panibꝫ z duobꝫ pi
scibꝫ quinqz milia ho
minũ vespere vite pa
scent. cũ. xij. cophini o
ctaua ꝛtute fragmentꝝ
pleni colligunt. cũ sũt
sup thronos. xij. in. xij
tri. is. que sunt fragmẽ
ta abrahã ysaac z ia
qñ relige isrl sal. fi. qñ
facie ad faciẽ deũ vi
debimꝰ. qđ in lege mo
ysi z ꝓphis z psalmis de christo legimus. ℣ñ post quartã vigiliã noctis
ꝓsecit christus ihesus tumorẽ maris ambulans sup illud. z dicit: Confidi
te ego sum: qz eũ videbimꝰ sicuti est. tũc cessabit ventus z pcella ihesu seden
te z regnãte in naui que ẽ vniuersal ecclesia.
¶ Abierunt in desertũ. B. Petendo solitudinẽ fidem turbaꝝ an se
quatur explorat. z explorata digna mercede remunerat. Turbe aũt non
iumentis nõ vehiculis: sed ppio labore pedũ iter deserti arripiũt. z saluꝝ de
sideriũ oñdũt. Rursus ipse excipiendo fatigatos. docẽdo inscios. sanando
egrotos. recreando ieiunos. quantũ deuotione credentiũ delectet insinuat
¶ Et pedestres. Nota qz nõ in aliam maris ripam sine iordanis naui
gio peruenerũt. Sed trãsito aliquo freto, vel stagno, primos eiusdẽ regiõis
locos adierunt. quo etiã pedestres indigene puenire potuerũt.
¶ Et miser. ꝛc. B. Quo miserꝰ sit matthẽꝰ pleniꝰ exponit hoc modo.
Et misertus est eis. z curauit languores eoꝝ. Hoc est enĩ pauperũ z nõ ha
bentiũ pastorẽ veraciter misereri. z viam veritaꝝ aperire. z languidos cura
re. z ieiunos reficiendo ad laudẽ superne largitatis animare. que sequentia
eum fecisse declarant.
¶ Et cũ iam hora. Die declinata saluator turbas reficit: qz vel fine sẽ
culi propinquante. vel cum sol iusticie pro nobis occubuit a diuina spiri
tali inedie sumus liberati fame.
¶ B. Allegi. Christũ deserta gentiũ petentẽ multe fideliũ caterue relictis
menibꝫ prisce puersatõnis. neglectoqꝫ variorꝫ dogmatũ presidio sequunt:
z (cũ primũ notꝰ in iudea deus) tunc exaltatꝰ ẽ sup celos z super o. ter. g. eꝰ
¶ Date illis. ℞ Prouocat apostolos ad fractoꝝ panis: vt illis se ñ habe
re testãtibꝫ. magnitudo signi notesceret. z insinuãs qz quotidie per eos ieiu
na corda sũt pascẽda cũ eorꝫ exẽpl vel ꝛbis ad amãda celestia suscitamur.

¶ Notandũ q b pa
nũ miracli iobs scrip
turus ꝓmisit q primũ
eẽt pascha. Matthẽꝰ
z mar. b interfecto io
hãne ptinuo eẽ fcm di
cũt. vñ colligit iobem
immunẽte pascha fuis
se decollatũ. z alio se
quente pascha crucifi
xum dominum.
¶ Quinqꝫ. B. Alt
Quinqꝫ panes quiqꝫ
mosayce legis libri: qbꝫ
diuine eternitatis ꝓgni
tio. mundi creatio. cur
sus labẽtis scli. z vra
deo fruiẽdi religio hu
mano generi innotuit
Duo pisces: psalmi et
ꝓphe: q eruditiũ i lege
dei ppin de pmissione
dñice incarnatõis no
ue gre dulcedie pasce
bãt qbꝫ tota veteris. t. se
ries ꝓphẽdit. Vñ op
tebat oĩa ipleri q scpta
sũt in lege moysi et
ꝓphis z psalmis de me
Et cũ apuisz ill sensũ
vt itelligerẽt scpturas
z intellectas fideli au
ditoribꝫ tradereẽt. q. bñ
dicẽs aplis panibꝫ z pi
scibꝫ. z eos interne sua
uitatis dono mltiplicãs
turbis disptiri ꝓcepit.
Et bñ b iobem panes
ordeacei dicũt. q cibꝫ ẽ
iumẽtoꝝ maxie. rustico
rũ qꝫ ac seruoꝝ: qz inci
pientibꝫ auditoribꝫ aspi
ora et. q. grossiora sũt,
ꝓmittẽda ꝓcepta. Ali
lis ꝛbo hõ ñ pcipit ea q
sunt spũs dei. z iõ dñs
cuiqꝫ ꝓ viribꝫ tribuẽs
dona. z sp ad pfectio
ra ꝓuocãs: ꝑmo. v. panibꝫ. v. mi. scdo. vij. pa. iiij. mi. reficit. tercio discipul
sue carnis z sanguis mysteria credidit. ad vltimũ ꝛbo magꝝ munere dat ele
ctis vt edant z bibant super mensam suam in regno suo.
¶ Secundũ contu. B. Diuersi discubitꝰ distincti ordies eccia ꝙ vnã
catholicã faciũt. ℞ Per qnqgenos z cẽtenos. p. l. iubilei reqes. qnqgẽari aũt
bis ductꝰ. c. fac. z. iõ vtriusqꝫ qetꝫ pfectõez sigt. s. corpis z mẽtis. Qui enĩ qe
scit ab actibꝫ puis: reqem hz corpis. Qui aũt a cogitatõibꝫ eẽ puerb: reqem
hz mẽtis. Bñ aũt sup viride fenũ discũbẽtes dei pascũt alimẽtꝫ: q p studiũ
abstinẽtie calcatꝫ illecebrꝫ carnis audiẽdis ipledisqꝫ verbis dei opã ipẽdũt
¶ Ideo alij quinquageni alij cẽteni: qz requiescit priꝰ a malo opere vt pꝰ
sit etiã requies in mente.
¶ Et acceptis quinqꝫ. Non noua cibaria creat: qz incarnatꝰ nõ alia
qꝫ que scripta erãt ꝓdicat: sed legẽ z ppbas mysterijs guida eẽ demõstrat.
¶ Fregit. Et añ turbas pouenda distribuit discipulis suis. qz sacra sãs
doctoribꝫ qui hec toto orbe predicent patefecit.
¶ Et sustulerunt reli. B. Secretiora mysteria q rudes capere nequnt
pfectiores diligẽter inqrũt. Nã per cophinos. xij. apli. z per aplos sequẽtes
doctoresꝫ figurãtur. foris despecti. intꝰ salutarꝫ cibi reliquijs ad alẽda hũiliũ
corda cumulati. In cophinis enĩ seruilia geruntur opera: sed ille cos panis

vicos emant sibi cibos quos
manducent'. Et respondens ait
ſ quasi uestrũ est officium
illis: Date illis manducare. Et
dixerunt ei: Euntes emamus du
centis denariis panes z dabimus
illis mãducare. Et dicit eis. Quot
panes habetis? Ite z videte. Et cũ
ſ libros moysi
cognouissent: dicunt quinqꝫ z du
ſ prophetas z psalmos
os pisces. z pcepit illis vt accũ
ſ diuersos ordines
bere facerent omnes scũm contu
ſ Continentem carnem
bernia super viride fenuz. z discu
ſ perfectam requiem
buerunt in partes per centenos z
ſ Requiem
quinquagenos. Et acceptis quin
qꝫ panibus z duobus piscibus in
ſ Sursum dirigendam actem mentis significat
ad lucem scientie querendam
tuens in celum benedixit z fregit
ſ Qui sunt dispensatores uerbi.
panes z dedit discipulis suis vt po
ſ Aperirent.
nerẽt ante eos. et duos pisces di
uisit omnibus. Et manducauerũt
omnes et saturati sunt. Et sustule
runt reliquias fragmẽtoꝝ. xii. co
phinos plenos et de piscibꝰ. Erãt

talis inedie sumus liberati fame.
¶ B. Allegi. Christũ deserta gentiũ petentẽ multe fideliũ caterue relictis
menibꝫ prisce puersatõnis. neglectoqꝫ variorꝫ dogmatũ presidio sequunt:
z (cũ primũ notꝰ in iudea deus) tunc exaltatꝰ ẽ sup celos z super o. ter. g. eꝰ
¶ Date illis. ℞ Prouocat apostolos ad fractoꝝ panis: vt illis se ñ habe
re testãtibꝫ. magnitudo signi notesceret. z insinuãs qz quotidie per eos ieiu
na corda sũt pascẽda cũ eorꝫ exẽpl vel ꝛbis ad amãda celestia suscitamur.

¶ Notandũ q b pa
nũ miracli iobs scrip
turus ꝓmisit q primũ
eẽt pascha. Matthẽꝰ
z mar. b interfecto io
hãne ptinuo eẽ fcm di
cũt. vñ colligit iobem
immunẽte pascha fuis
se decollatũ. z alio se
quente pascha crucifi
xum dominum.
¶ Quinqꝫ. B. Alt
Quinqꝫ panes quiqꝫ
mosayce legis libri: qbꝫ
diuine eternitatis ꝓgni
tio. mundi creatio. cur
sus labẽtis scli. z vra
deo fruiẽdi religio hu
mano generi innotuit
Duo pisces: psalmi et
ꝓphe: q eruditiũ i lege
dei ppin de pmissione
dñice incarnatõis no
ue gre dulcedie pasce
bãt qbꝫ tota veteris. t. se
ries ꝓphẽdit. Vñ op
tebat oĩa ipleri q scpta
sũt in lege moysi et
ꝓphis z psalmis de me
Et cũ apuisz ill sensũ
vt itelligerẽt scpturas
z intellectas fideli au
ditoribꝫ tradereẽt. q. bñ
dicẽs aplis panibꝫ z pi
scibꝫ. z eos interne sua
uitatis dono mltiplicãs
turbis disptiri ꝓcepit.
Et bñ b iobem panes
ordeacei dicũt. q cibꝫ ẽ
iumẽtoꝝ maxie. rustico
rũ qꝫ ac seruoꝝ: qz inci
pientibꝫ auditoribꝫ aspi
ora et. q. grossiora sũt,
ꝓmittẽda ꝓcepta. Ali
lis ꝛbo hõ ñ pcipit ea q
sunt spũs dei. z iõ dñs
cuiqꝫ ꝓ viribꝫ tribuẽs
dona. z sp ad pfectio
ra ꝓuocãs: ꝑmo. v. panibꝫ. v. mi. scdo. vij. pa. iiij. mi. reficit. tercio discipul
sue carnis z sanguis mysteria credidit. ad vltimũ ꝛbo magꝝ munere dat ele
ctis vt edant z bibant super mensam suam in regno suo.
¶ Secundũ contu. B. Diuersi discubitꝰ distincti ordies eccia ꝙ vnã
catholicã faciũt. ℞ Per qnqgenos z cẽtenos. p. l. iubilei reqes. qnqgẽari aũt
bis ductꝰ. c. fac. z. iõ vtriusqꝫ qetꝫ pfectõez sigt. s. corpis z mẽtis. Qui enĩ qe
scit ab actibꝫ puis: reqem hz corpis. Qui aũt a cogitatõibꝫ eẽ puerb: reqem
hz mẽtis. Bñ aũt sup viride fenũ discũbẽtes dei pascũt alimẽtꝫ: q p studiũ
abstinẽtie calcatꝫ illecebrꝫ carnis audiẽdis ipledisqꝫ verbis dei opã ipẽdũt
¶ Ideo alij quinquageni alij cẽteni: qz requiescit priꝰ a malo opere vt pꝰ
sit etiã requies in mente.
¶ Et acceptis quinqꝫ. Non noua cibaria creat: qz incarnatꝰ nõ alia
qꝫ que scripta erãt ꝓdicat: sed legẽ z ppbas mysterijs guida eẽ demõstrat.
¶ Fregit. Et añ turbas pouenda distribuit discipulis suis. qz sacra sãs
doctoribꝫ qui hec toto orbe predicent patefecit.
¶ Et sustulerunt reli. B. Secretiora mysteria q rudes capere nequnt
pfectiores diligẽter inqrũt. Nã per cophinos. xij. apli. z per aplos sequẽtes
doctoresꝫ figurãtur. foris despecti. intꝰ salutarꝫ cibi reliquijs ad alẽda hũiliũ
corda cumulati. In cophinis enĩ seruilia geruntur opera: sed ille cos panis

fragmẽtoꝝ impleuit: qui infirma mũdi vt fortia frãgat vel ꝓfundat elegit.

¶ Quinq; mi. B. Propter quinq; sensus corporis. Hi dñm secuti significant eos qui in seculari adhuc habitu positi· exterioribꝫ quę possident bene vti nouunt. Qui recte quinq; panibꝫ aluntur: qꝝ necesse est vt tales legalibꝫ adhuc ꝑceptis instruant. Qui aũt mũdo omnino renũciant·ꝛ q̃ttuor sunt milia ꝛ septẽ panibꝫ refecti·hoc est euangelica ꝑfectione sublimes·et spirituali gratia intus eruditi.

¶ Et sta·co· Exemplum dat nobis vt in omnibꝫ bonis q̃ agim humani fauoris retributõeꝫ vitem⁹·ne nos opatio ꝓtutũ ad concupiscẽtiã flectat tẽporaliũ. Quod ipse dñs nobis insinuans·cum bi qui ꝓtutes eius admirabant·regẽ eum facere vellẽt·fugit in mõtez orare· crucifixoribꝫ ꝑmpt⁹ occurrit: vt scꝫ parati sim⁹ ad aduersa toleranda·cauti ad blandimenta si arriserint·ꝛ ne nos si affluãt emolliendo decipiant crebris a dño precibꝫ implorem⁹.

¶ Ad bethsaidã. B. Bethsaida ciuitas est in galylea andreę ꝛ petri ꝛ philippi propꝫ stagnũ genezareth. Sed marcus dicit peracta refectione venisse transfretaꝫ ad bethsaidam. Lucas: qꝝ in locis bethsaidę factum fuerit miraculuꝫ Ait enim assumptis illi secessi·seor· in locum desertum qui est bethsaidę. Quod cum ꝓgnouisset turbę: secutę sũt illum·ꝛ excepit eos·ꝛc vsqꝫ ad refectionem illam. Sed forsitan lucas desertũ locum qui est bethsaidę non ipsi⁹ viciniam ciuitatis dixit: sed loca deserti ad eam pertinẽtis. Marcus enim dicit aperte qꝝ precederent eum ad bethsaidam·vbi ipsius fines ciuitatis notat. Lucas vero qui non dicit in desertum locũ qui est bethsaida: sed qui est bethsaidę: forte nõ ipsam ciuitatem sed locum desertum ad ipsam pertinentẽ intelligi voluit. Johannes dicit turbas manducasse panem iuxta tyberiadem ꝛ ascendentes nauim discipulos venisse in capharnaũ trans mare·quę ambę sunt ciuitates in galylea iuxta stagnũ genesareth·quod etiã tyberiadis a tyberia de ciuitate sic vocatur.

¶ Abiit in montẽ orare. B. Bene orat qui deum orando querit·a terrenis ad superiora progrediens: verticẽ curię sublimioris ascendit. Qui de diuitijs aut honore seculi aut de morte inimici orat: in imo iacens viles ad deum preces mittit·orat autem dominꝰ non pro se sed pro me·Nam et si omia posuerit pater in manu filij: filius tamẽ vt formam hominis impleret obsecrat patrem pro nobis·qui aduocatus est nobis. Vnde aduocatum habemus apud patrem ihesum christum. Si aduocatus est: debet pro nostris interuenire peccatis. Non ergo quasi infirmus obsecrat: sed quasi pi⁹ impetrat. Omnia quę vult potest: quia aduocatus ꝛ iudex noster est·alterꝫ pietatis officium: alterum potestatꝭ insigne.

¶ Et ipse solus. ꝛc. Qui aliquando omnino in periculis ecclesiam deseruisse videtur. vnde. Vt quid do·re·lon·ꝛc. Sed qꝝ differt auxilium: nõ aufert subsidiuꝫ. Vnde sequitur. Et circa quartam ꝛc.

¶ Et circa quartã·B. Stationes ꝛ vigilię militares horaꝝ spacio diuiduntur: patet ergo eos tota nocte laborasse·et diluculo appropinquante

autem qui manducauerũt quinq;
† Qꝝ sicut iohannes p⁹ hanc refectiõem statim continuat: uenturi erant ut caperent ꝛ facerent
milia viroꝝ† Et statim coegit discieum regem.
pulos suos ascendere nauim vt
precederent eum transfretum ad
bethsaidam: dũ ipse dimitteret po
pulum. Et cum ipse dimisisset eos
† B. Non pro se obsecrat: sed pro me impetrat
abiit in montem† orare. Et cũ sero
† Sic cecã in fluctibus seculi tendens ad litus patrie celestis.
esset: erat nauis in medio mari·et
† Pietatis aspectu·s. corroborat
ipse solus in terra. † Et videns eos
laborantes in remigando· erat enim
† Flatus demonum.
ventus ꝓtrari⁹ eis. Et circa quar
tam vigiliam noctis venit ad eos
† Comprimens omnia pericula mundi.
ambulans supra mare: ꝛ volebat
† Ad horam ut gratior esset liberatio.
preterire eos. At illi vt viderunt
eum ambulantẽ supra mare puta
† Non enim putabãt ꝙꝫ corpus super aquas incedere posse.
uerunt fantasma esse·ꝛ exclamauerunt·omnes enim viderunt eum
† I. videbim⁹ eũ sicuti est
ꝛ ꝓturbati sunt. Et statim locutus
est cum eis ꝛ dixit; Confidite·ego

auxilium habuisse: quia cum pressuris obsita humana fragilitas paruitatẽ virium suarum considerat: in se nichil nisi tenebras angustiarũ·ꝛ hostium insurgentium estus cernit. Cum vero mentem ad superni presidij lumen· et ad perpetuę retributõis dona erigit. Quasi inter vmbras noctis repente ortum luciferi conspicit·qui diem proximũ·id est. christũ nunciet. Lucifer nanq; tres horas noctis·id ẽ·totam vigiliam matutinam illuminare dꝛ.

¶ Et uolebat pręꝛc. B. Vt ad horam scꝫ ꝓturbati·sed continuo liberati plus liberatõis sunę miraculũ stupereꝫ·ꝛ ereptori suo maiores gratias referrent. Sic sępe diuina pietas in tribulatõne vidꝛ fideles deseruisse quasi laborantes in mari discipulos putetur Jhesus voluisse pręterire Vnde. Quare me·de·ꝛ q̃·tri·in·dum af·m·ini· Sed continuo dominus adest·quasi dicꝛ Cum transieris per aquas tecum ero·et flumina non operient te. cuꝝ ambulaueris in igne: non combureris·ꝛ flamma nõ ardebit in te. vnde seq̃tur. Et statim locutus est. ꝛc.

¶ Puta· san· B. Adhuc heretici putãt fantasma esse·nec verã carnem de virgine assumpsisse. Theodorus enim pharanitanus episcopus scripsit pond⁹ corporale secm̃ carnẽ non habuisse dominũ sꝫ absqꝫ pondere ꝛ carne supra mare ambulasse. Fides autem catholica ꝛ pondus eum ꝑ carnem habuisse predicat·ꝛ onus corporeũ ꝛ cum pondere ꝛ onere corporali incedere supra aquas non infuꝰ pedibus. Vnde dyonisius ī opusculꝰ de diuinis nominibꝫ ita ait Ignoramus qualiter de virgineis sanguinibꝫ alia lege preter naturalẽ formabatur·ꝛ qualr non infusis pedibꝫ corporale pondus habẽtibꝫ ꝛ materiale onus deambulabat in humidam ꝛ instabilem substantiam.

¶ Nolite timere. Prima subuẽtio est pellere timorem·secunda tempestatem pñtię suę virtute compescere. Nec mirum si dñio ascendente in nauim cessat ventus: quia in quocunq; corde per gratiam sui amoris adest mox vniuersa vicioꝝ et aduersãtis mũdi ꝛ malignoꝝ spũum bella quiescũt

¶ Non enim ꝛc. Be. Miraculo panum qꝝ esset rerum conditor ostendit. Ambulando super vndas: qꝝ totum corpus habebat liberum ab omni graudine peccati. Placando ventos ꝛ vndas: qꝝ elementis dominaretur ostendit. Sed carnales adhuc discipuli magnitudine quidem virtutũ stupebant: sed diuinę maiestatis veritatem non cognoscebant.

¶ Cognouerunt. Rumore non facie·vel magnitudine signoꝝ·etiam vultu plurimis notus erat.

¶ Fimbriam. Be· Minimũ mandatũ·quod qui transgressus fuerit: minimus vocabitur in regno cęloꝝ·vel assumptionẽ carnis per quam venimus ad verbum dei.

¶ C. VII.

¶ Et conueniunt. B. Patet q̃ꝫ vera sit confessio domini ad patrem qua dicitur: quia abscondisti hęc a sapientibꝫ ꝛ prudentibꝫ·ꝛ reuelasti ea paruulis. Indocti veniunt·infirmos adducunt: vt vel fimbriaꝫ eius ꝓtingant·ꝛ ideo cupita salute potiunt. Phariseι vero ꝛ scribę qui doctores populi esse debebãt: non ad verbũ audiendũ·non q̃si ad medicũ·sꝫ ad q̃o nũ pugnas cucurrunt.

¶ C. VII.

¶ Et conueniũt

¶ Cōmunibus. Hieron. Immundis vel ꝑmunib manib ꝑmunio nem gentium significat. Mundicia phariseoꝝ sterilis est. cōio apostoloꝝ non lota extendit palmites suos vsq ad mare.

¶ Non lotis. De non lotis coꝛporis manib vituperant: cum in eoꝛum operib nichil immūdi aḡ inueniatur. Ipsi a qua exterius loti ꝑsciēcie liuore intus sunt polluti

¶ Pharisei. n. ꝛc. B. Superstitiosa hominū traditio crebriꝰ lauari ob manducandum ꝛ hmōi. Sed necessaria doctrina veritatis eos iubet qui panem vite q̄ de celo descendit manducare desiderant: crebro elemosinaꝝ aliozumq iusticie fructuum lomento sua opera purgare.

¶ Baptismata calicum. Frustra vasoꝝ baptismata seruant: qui coꝛdium suoꝝ ꝛ coꝛpoꝛuꝫ soꝛdes negligunt. Non enim hoc de materialibus manib dictuꝫ est: sed ꝓ mentium emundatione ꝛ operuꝫ castigatione ꝛ animaꝝ sanctimonia ꝛ salute.

¶ Quare discipuli. Mira stulticia filium dei arguunt: qꝛ nō seruat pceptа hominū. Manus autem id est opera non coꝛporis sed animę lauāde sunt vt fiat in illis verbum dei.

¶ Bene prophetauit. Hiero. Latratum phariseoꝝ repꝛimit furca ratōnis. id ē moysi ꝛ ysaię increpatōe: vt ꝛ nos hereticos verbis scripturę vincere possimus.

¶ Bene irritum. Fallam caluniā vera ratōne confutat q̄si vos ꝓpter traditionem hominum pceptа dei contempnitis. ꝛ negligitis: quare ergo meos discipulos arguitis qui iussa senioꝝ paruipendūt vt custodiant māḋata dei?

¶ Vos aūt di. ꝛc. Be. Consulens dominus imbecillitati. vel statuꝫ vel penurię parentum. pceꝑit vt filij honoꝛarent patres

ad eum phariſei et quidam de ſcri
ſaperit
bis veniētes ab hieroſolimis. Et
quare uenissent.
cum vidiſſent quoſdam ex diſcipu
lis eius ꝑmunibus manib. id eſt.
non lotis manducare panem: vitu
ſIdeo.
perauerūt. Phariſei eni ꝛ oēs iu
dei niſi crebꝛo lauent manus non
ſPanem.
manducant tenentes traditiones
ſ non dei. ſ recdeuntes ¶ Lauentur ſ ſtra
ſtra baptisantur sicꝫ dum in nomine saluatoꝛis
ſenioꝝ. Et a foꝛo niſi baptiſentur
non abluuntur.
non comedunt. et alia multa ſunt
que tradita ſūt illis ſeruare bapti
ſinata calicum ꝛ vꝛceoꝛū. et ęraṁ
toꝛū ꝛ lectorū. Et interꝛogabāt eū
phariſei ꝛ ſcribę: Quare diſcipuli
tui non ambulant iuxta traditōeꝫ
ſ Immundis
ſenioꝛum: ſed ꝑmunib manibus
manducant panem? At ille reſpō
dens dixit eis. Bene pꝛophetauit
yſaias de vobis hypocritis ſicut
ſExtrinſecuſ
ſcriptum eſt. Populus hic labiis
ſ Et qꝛ lon
me honoꝛat: coꝛ aūt eoꝛum longe
ge est conuinuanum ꝛc.
eſt a me: Inuanum aūt me colunt
ſ Quia.
docētes doctrinas et pꝛecepta hō
ſ Non dei. ſ Necessaria.
minū derelinquētes mandata dei
ſuanas. ſ Non dei
tenentes traditiones hominū. ba
ſſcz. ſ Superſticioſa
ptiſmata vꝛceoꝛū ꝛ calicū. ꝛ alia ſi
ꝛ inutilia facitis ſuel. ebat.
milia hiſ facitiſ multa. ꝛ dicit illiſ
Bene irꝛitum facitis pꝛeceptū dei
vt traditionē veſtrā ſeruetiſ. Mo
† ſ non tm̄ salutatione ꝛ officio deferendo: sed
munere sicut illud est honoꝛa viduas. id est. trī
yſes enim dixit. † Honoꝛa patreꝫ

Vel interꝛogatiue. quasi pꝛoderit tibi? nō debet. hoc metuentes patres affligebantur inedia.

¶ Nichil est ex. B. Nec ydoloticum inquantum cibꝰ est. inquantum dei creatura est, sed dęmonioꝝ inuocatio hoc facit immundū. Vnde. Nō potestis bibere calicem domini ꝛ calicē dęmoniozum.

bue necessaria.
tuum ꝛ matrem tuaꝫ. Et qui male
dixerit patri vel matri moꝛte moꝛi
ſ. q. bene pōt dże
atur. Vos aut dicitis. Si dixerit
ſ filius.
homo patri vel matri coꝛban: qđ
ſ Quod deo voui
est donum quodcūq ex me: tibi, p
ſals pꝛofuerit ſ ꝛ sic.
derit. et vltra non dimittitis eum
ſ Boni ſ Qui debet sustentari necessariꝰ
huius vite.
quicq̄ facere patri suo aut matri.
ſ quasi in hoc rescinditis ſ de parentibus
rescindentes verbum dei per tra
ſ vestre auctrie ſ Non deus
ditionem veſtram quam tradidi
ſ Contra mandatum dei.
ſtis. ꝛ similia huiuſmodi multa fa
ſ Confutatis superbis. humiles aduocat
et docet.
citis. Et aduocās iterū turbas di
cebat illis: Audite me omnes ꝛ in
telligite. Nichil est extra hominez
introiens in eum quod possit eum
ſ de coade boīs
coinquinare: sed que de homine
† ſ uel communicant. cōe enim dicūt iudei im
pꝛocedunt illa sunt que † coinqui
mundum. ſ Attentos facit
uant hominē. Si quis habet au
res audiendi audiat. Et cuꝫ intro
ſ relicta,
isset in domum a turba: interꝛoga
ſ Exponere.
bant euꝫ discipuli eius parabolā.
Et ait illis: Sic ꝛ vos imprudentes estis? Non intelligitis: qꝛ omne extrinsecuſ introiens in hoiem
ſ vel coinquinare
non potest eum communicare: qꝛ
non introiuit in coꝛ eiꝰ: sed in ven
trem. ꝛ in secessuꝫ exit purgās oēs
ſ vel enim.
escas? Dicebat autem qm̄ que de
ſ vel communicant.
hoie exeūt illa coinquināt hoiem
ſ In quo est sedes anime.
Ab intꝰ eni de coꝛde hoim cogitationes male pꝛocedūt. Adulteria.

¶ Judęi se partē dei iactant ꝑmunes cibos vocāt quib omēs homines vtūt. vt ostrea lepoꝛes. ꝛ hmōi animalia quę vngulam non findunt nec ruminant nec squamosa in piscibus sunt.

¶ Et vos imprudentes. Coꝛripiuntur: qꝛ que per se patent. mystica putant. Exquo aduertimus viciosuꝫ esse auditoꝛem q̄ obscura manifeste. aut manifeste dicta obscure vult intelligere.

¶ Et in secessum. B. Hinc calumniantur quidam hęretici ꝙ dūs pbicę ignarus putet omnes cibos in vētrem ire et in secessū digeri: cum statim infulgescę per artus ꝛ venas ꝛ medullas neruos q̄ fundant. Vñ et multos q̄ vicio stomachi ꝓpetē vomitū sustinēt post cęnas et prandia statim euomere dicūt. ꝛ tm̄ coꝛpulentos esse: qꝛ ad primū tactum liquidioꝝ cibꝰ ꝛ potꝰ per membra funditur. Sed q̄uis tenuissimus humoꝛ ꝛ liquēs esca cum in venis ꝛ artubꝰ cocta fuerit ꝛ digesta. per occultos meatus (quos greci poꝛos vocant) ad inferioꝛa dilabit. et in secessum vadit.

¶ Aug. Quędaꝫ sic accedunt vt etiam mutent ꝛ mutētur. sicut et ipse cibꝰ amittēs spēm suam in coꝛpus nostrū vertitur ꝛ nos refecti ī robur mutamur.

¶ De corde hoim. B. Animę locus principalis non iuxta platonem in cerebꝛo: sed iuxta dꝛistum in coꝛde est. Arguuntur etiā ex hac sentētia q̄ cogitatōes a dyabolo immitti putant. non ex ꝓpria nasci voluntate.

etiam ī necessarijs huius vitę. Hanc aūt legem scribę ꝛ phariseі subuertentes vt impietatem sub nomīe pietatis inducerent docuerunt filios suos vt si quis ea que parentibus offerenda sunt deo vouere voluerit: qui verꝰ pater est. oblatio domini pꝛeponatur.

¶ Tibi proderit ꝛc. ℑ. in tuos vsus consumitur. quod sacrilegium est.

Dyabolus incentoꝛ ꝛ adiutoꝛ malaꝝ cogitationū esse potest: auctoꝛ eē nō potest. Si aūt in insidijs semꝑ positus leuem cogitationū nostraꝝ scintillā suis fomitibꝰ inflamauerit: ñ debemꝰ opinari eā quoq coꝛdis occulta rimari: sed ex coꝛporis habitu ꝛ gestibꝰ extimare q̄d ipsumꝰ intrinsecꝰ. vt si pulcrā mulierē nos crebꝛo viderit inspicere: intelligit nos amare.

¶ Et inde sur. ꝛc. Relictis scribis ꝛ phariseis calumniatoribꝫ: in ptes tyri ꝛ sydonis secessit: vt tyrios sydonios ꝙ curaret.

¶ Neminē uoluit scire: B. Quānuis latere nō potuerit nō tn̄ factuꝫ est qđ voluit: sed exemplū eis dabat quib⁹ sanandi infirmos grām ꝓferebat: vt in miracul' hūani fauor' gloriā quantū possent declinarēt nec tamē a pio opere ꝛ tutū cessarēt cū b̄ fieri vel fides bonoꝫ iuste expeteret vel incredulitas prauoꝫ necessario cogeret. Ob hāc enī cām tyri ꝛ sydonis fines intrabat vt filiā syro pb̄enisse a dēmonio liberaret et per fidē gentilis fēminę scribaꝫ et phariseoꝫ pfidiam argueret

¶ Mulier enim. Marc⁹ dicit dn̄m fuisse in domo cuꝫ venit ad eum mulier. Matheus dicit ꝙ clamat post nos. Per qđ innuit ꝙ post ambulantem p̄ces emiserit. Venit ḡ ad eum mulier in domū: sed qꝛ matthę⁹ ait non rn̄dit ei ꝛbuꝫ dedit intelligere ꝙ ambo tacuerūt ꝛ cū silentio ingressi sunt et ita cętera ꝓterūtur quę in nullo dissentiunt.

¶ Hiero. Allego. Mulier est mater nostra romana ecclesia. Nata dēmoniaca occidentalis barbaries. cui⁹ fides fecit de cane onem. Micas intellectus quęrit: nō panem infractuꝫ litterę cupit.

¶ B. Alleg. Mulier gentilis sed cū fide ad dn̄m veniēs. eccām significat de gentib⁹ collectā. quę pro filia dęmoniaca dn̄m rogat. id est: p suis popul' nō dū credentib⁹: vt ꝛ ipsa dyaboli fraudib⁹ absoluant'. Nę bene b̄ matthēū de finib⁹ suis egressa. scđm marcum ingressa ad dn̄m atꝙ ad pedes procidisse dicit: vt et vtroꝙ cōlligat: qꝛ illi soli fideliter ꝛ recte p errantib⁹ orant: qui priscas suę pfidię mansiones relinquūt atꝙ in domū dei. id est. eccām pia se devotōne transferunt.

¶ Sine prius. Quasi futurū est vt ꝛ vos gentes salutē ꝓseqūmini. sed prius optet iudęos q̄ antiq̄ electōe filij dei nomiant' pane cęlesti refici ꝛ sic tandem gentib⁹ vitę pabula ministrari.

¶ Filioꝫ ꝛ mit ca. B. Mira ꝙuersio. nā isti quondā fili⁹ nos canes ꝓ diuersitate fidei: ordo nominū mutat'. ō illi dr. Circūdederūt me canes multi. de nobis: alias oues habeo quę nō sunt ex hoc ouili.

¶ De micis. Non integros cibos digna sum recipere: reliquijs catelloꝫ ꝓtenta sum. vt sic veniā ad panem integrum.

¶ B. Alleg. De micis ꝛc. Mensa scriptura. vñ. Paraſti in ꝓ. m. m. ꝛc. Micę puerorꝫ interna mysteria q̄b⁹ hūiliū corda reficiunt'. b̄ illud. Ex adipe fru. sa. te. Cōuersi enī ad fidē catelli. i. q̄ ī gētib⁹ erāt despecti. ñ lrę supficiē. sed spūaliū sensuū inq̄runt medullā. Et hoc sub mēsa dn̄oꝫ suoꝫ. i. dn̄i verb⁹ dei bn̄iliter subditi. ad implēda q̄ scp̄ta sūt cūcta cordis ꝛ corpis officia supponūt: vt ad speranda superna q̄ a dn̄o promissa sunt premia in cęlo merito se humilitatis erigant.

¶ Propter hunc s. B. Hinc dat' exēpluꝫ cathęcizādi ꝛ baptisādi infantes: qꝛ p fidē ꝛ pfessionē parētū in bap̄mo libant' a dęmoio puuli q̄ nec dum per se sapere vel aliq̄d agere boni possunt aut mali.

¶ Tyri. Hiero. Tyrus angustia. sigcans iudeā. cui dns: coangustatum stratū. breue ē pallū tuū. vtrūq⁹ opire ñ pōt vt trāsferat se ad alias gētes.

fornicationes. homicidia. furta. auaricię. nequitię. dolus. impudicia. ſ Inuidia
cia. oculus malus. blasphemia. superbia. stultitia. Omnia mala hęc ab intus procedunt ꝛ ꝓmunicant hominē. Et inde surgens abiit in fines tyri ꝛ sydonis. Et ingressus domū neminē voluit scire. et non ſ Ideo ſ Id est. romana ecclesia
potuit latere. Mulier enim statim
ſ in auditu auris obe. michi ſ Occidētalis eccā
vt audiuit de eo cuius filia hēbat
ſ Causa cui⁹ venerat mater ad Ihesum.
spiritū immundū intrauit ꝛ procidit
ſ Ad humanitatem.
ad pedes eius. Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere
ſ hic fides: qua credit filiam posse saluari
Et rogabat eum vt dęmoniū eiiceret de filia eius. Qui dixit illi: Sine prius saturari filios: Non ē enī bonuꝫ sumere panem filioꝝ ꝛ mittere canibus. At illa respōdit et dixit ei: Utiq⁹ dne. Nam ꝛ catelli comedūt de micis sub mensa puerorum. Et ait illi: Propter hunc ser
ſ B. humilem. fidelem ſ hiero. prudens. humilis. meretur quod poscit.
monem vade. exiit dęmonium a filia tua. Et cum abiisset domū inuenit puellam iacentem supra lectuꝫ
ſ Ab ea.
ꝛ dęmonium exiisse. Et iterum exiens de finibus tyri venit per sydo
ſ Anguſtia. ſ venatio
ſ fluctuosam volubilitatem
ſ uel contra.
nē ad mare galylęe inter medios
ſ Mandata decalogi.
fines decapoleos. Et adducunt ei
ſ qꝛ audiuit ſ genus humanum.
ſ Quia locutum. ſ patriarche et prophete incarnationē domini desiderantes.
surdum et mutum et deprecabant eum vt imponat illi manū. Et ap
ſ Misericordie.
ſ vel illum ſ de strepitu mundi.
prehendens eum seorsum de turba. misit digitos suos in auriculas
ſ I. verba spūs.
ſ Sapientiam. ſ vt dicat. credo in deum patrem ꝛc.
eius. Et expuens tetigit linguam
ſ Quia homo. ſ Quia inde uerba mutis. auditus surdis. medela cūctis infirmis
ſ docens cor ad dominū dirigi
eius. Et suspiciens in cęlum ingemuit ꝛ ait illi. Effeta. quod est
ſ gemere nos docuit. uel pro nris uel pro nostrorum reatibus supplicātes ſ uno sermone curauit: quia deus.

¶ Sydonem. Hiero. Sydon venatio fera indomita: nostra regio vel natio est.

¶ Decapoleos. B. Regio decem vbiū transiordanē ad orientē. Qꝛ aūt dr. venit ad ma. ga. in me. fi. de. nō ipsos eū intrasse sigcat. neꝙ enī mare trāsnauigasse dicit: sed vsqꝙ ad mare venisse. atꝙ ad locū qui medios fines decapoleos longe trans mare positos respiciebat.

¶ Hiero. Salnator ad salnandas gentes ab apostolis deducitur. ꝛ docet qđ adolescenti interroganti rn̄dit. nosti mandata hęc fac ꝛ vives.

¶ Sur. ꝛ mu. B. Qui sc̄z nec aures verbis dei audiendis. nec os p loquēdis aperit. Quales necesse est vt bi q̄ audire ꝛ loq̄ ꝓbū dei longo vsu discerunt dn̄o sanādos offerāt: vt eos q̄s bn̄ana fragilitas neq̄t: gr̄ę de xtera salnet.

¶ Hiero. Ben⁹ bn̄manum tanꝙ vn⁹ homo varia peste absumptus in prothoplasto cęcatur dn̄i videt. surdus fit: dn̄i audit. muz odorat: emūgit. obmutescit: dn̄i loq̄tur. Mācus fit: dn̄i man⁹ erigit incurvatur: dn̄i erigit. ydropic⁹ fit: dn̄i ꝓcupiscit. claudus: dum progredit. lepra suffundit: dum mundat. dęmone implet: dum dinitatē appetit. Moritur morte: dum audacter excusat. Et deprecabantur eum ꝛc. Incarnationē dn̄i p plętę et patriarchę cupiebāt. Et appre. eum. ꝛc. Seorsū a turbulētis cogitatōnib⁹ ꝛ actibus inordinat' sermonib⁹ ꝙ incompositis educitur: q̄ sanari meretur. Digiti quii aures mittuntur: verba spūssancti de quo dicitur. Digitus dei est hic. ꝛ opera digitoꝫ tuoꝫ sunt cęli. Tetigit linguam ꝛc. Spuma de carne domini diuina sapientia. quę soluit ignorantiā humani generis. vt dicat. Credo in deum patrem omnipotentem ꝛc.

¶ Seorsum de tur. B. Prima salutis via est de turba educi. De turba educit dn̄s infirmū: cum mentē peccat' languidā visitando illustrat. ꝛ a consuetę conversatōnis moribꝫ aduocat. ꝛ ad sequēda p̄cepta sua ꝓuocat Digitos aūt in auriculas mittit: cum per dona spūssancti aures cordis ad intelligenda ꝛ suscipiēda ꝓba salut' aperit. Et qꝛ cognitōnem ꝓbitat' tetet sequi confessio: sequit'. Et expuens te. l. ei⁹. cū s. ad cōfessionē fidei ora catheczato ꝛ instruit. Sputum nanq̄ dn̄i est sapor sapię. q̄ dicit: Ego ex ore altissimi pdiꝝ ꝓmogenita. Dn̄. sputo ei⁹ terę cōmixto cęc⁹ illūinat'. Sputum enī qđ ex capite dn̄i descēdit. diuinā eius naturā exꝓmit: q̄ ex deo est. Portio terę cui sputū immixtū est. hūanā sigt naturā. Sic ḡ ex sputo ac terra compositio medicamēto oculos cęci nati aperuit: qꝛ gen⁹ hūanū p confessionē vtriusq̄ suę naturę ab ingētis erroꝝ tenebris eruit Expuens ergo linguā muti vt loqui valeat tangit: cum ora diu bruta ad verba sapię proferenda contactu suę pietatis informat.

¶ Et suspiciēs in cę. Hier. Ingemuit: gemere nos docuit. ꝛ in cęlū thesauꝛ nostri cordis erigere qđ p cōpunctionē cordis a friuola carnis lętitia purgatur. vt dr. Rugiebā a. ge. c. m. ꝛc. Dne añ te. o. de me. ꝛc. Et ait illi. Effeta. qđ est ad. Corde creditur ad iu. ꝛc. Et statim ap. sunt ꝛc. Aures apertę sunt ad hymnos ꝛ cantica ꝛ psalmos. Soluitur lingua: vt eructet

verbum bonum·quod non possunt hec minꝫ nec verba cohibere vel prohibere·vnde paulus. Ego vinctus sum:sed verbum dei nō est alligatum in me. Et prꝫcepit illis ne cui dicerent. Non in virtutib gloriandū esse docuit sed in cruce ⁊ in hūiliatione. Quāto enī eis preci·ꝛc. Ciuitas in monte posita vndiqꝫ circūspecta abscondi non pōt·hūilitas spꝫcedit gloriam.

¶ Adaperire. Ad aures ppie. Aures enim ad audiendū aperiēdꝫ lingua vt loqui possit erat soluenda·vnde sequitur·statim ꝛc.

¶ Et loquꝫbatur recte. B. Ille solus recte loquit vel dñm confitendo·vel alios ꝓdicando·cui⁹ auditū vt cęlestib possit ascultare ⁊ obsecundare mūdatis diuina grā resecrat cui⁹ linguā dns tactu sapiꝫ q̄ ipse est ad loquendū instruit·hic talis dꝛē potest. Dne labia mea aperies ꝛc.

¶ Quanto aūt ꝛc. Sciebat ille qui omnia nouit anteꝫs fiāt·q magis prędicarent et hoc prꝫcipiendo pigris voluit ostendere quanto studiosius q̄nto⁊ frequēti⁹ vel ferentius prędicare debeant quib iubet vt ꝓ dicerēt·qñ illi q̄ phibēbantur tacere non poterāt

C. VIII.

¶ Misereor super turbā. Quia verbō miserē ⁊ ꝑpatitur affectu hūanę fragilitatis. Q̄ de septē panibus ⁊ paucis piscib quattuor milia hoīm satiauit·diuinę potentię opus est ꝓtractatis erꝛorem.

¶ Triduo sustinent. Quare triduo sustinerent matthęus dicit sic. Et ascendens in montē sedebat ibi. et accesserunt ad eum turbę multę·babētes secū mutos·cęcos·claudos·debiles·⁊ alios multos·⁊ piecerūt eos ad pedes eius ⁊ curauit eos. Turba triduo dñm sustinet ꝓpter sanationē infirmoꝝ suoꝝ cum electi quiqꝫ fide sāctę trinitatꝭ lucidi·dño pro suis suoꝝqꝫ peccatꝭ animę peccātis ſꝛ languoribꝫ instanter supplicant.

¶ Item·turba multa tridno dñm sustinet·cū multitudo fideliū pcā sua ꝑ pęnitētiaꝫ declinās ad dñm se in opere·in locutōe ⁊ cogitatōne ꝓuertit.

¶ Beda. Mystice. Hoc miraculo designatur·q viam pñtis sęculi·aliter incolumes transire nequimus:nisi alimento verbi sui christus nos reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectionē ⁊ illam quinqꝫ panum ⁊ duoꝝ piscium distat:q ibi littera veteris testamenti spirituali gratia plene designatur:hic noui testamenti veritas ⁊ gratia ministranda monstratur. Vtraqꝫ autem refectio in monte celebrata est:vt alioꝝ euāgelistaꝝ narratio declarat·quia vtraqꝫ scriptura recte intellecta prędicat altitudinē cęlestiū prꝫceptoꝝ ⁊ premioꝝ·⁊ altitudinē christi·qui est mons in vertice montiū. Ipse enim ędificatam super se ciuitatem·id est·ecclesiam in alta bonoꝝ operꝫ extollit·⁊ cunctis manifestat. Ipse ab infimis delectationib abstractā pane cęli reficit·atqꝫ ad appetitum supernę suauitatis cibi spūalis dato pignore accendit.

¶ Si dimisero eos. Quia conuersi peccatores in prꝫsentis vitę via deficiunt:si in sua conscientia sine doctrinę pabulis dimittantur.

¶ Delonge. Moraliter qui nichil carnalis corruptōis expertus·ad seruitutem dei festinat de longinquo non uenit· qui etiam nulla impudicicia nullis flagicijs inquinatus·solum aūt coniugiū expertus·nec iste de longinquo. Alꝫ post multa flagicia veniūt: ⁊ ideo de longinquo.

¶ Septem. B. Mysteriū est noui testamenti· in quo septiformis spūs gratia pleni⁹ creditur ⁊ datur. Nec sunt panes ordeacei sicut illi quinqꝫ de quib quinqꝫ milia hoīm saciata sunt:ne sicut in lege vitalis animę alimentum corporalib sacris tegeret. Ordei enī medulla tenacissima tegitur palea.

¶ Hieronimus. Septem panes: septem dona spūssancti. Quattuor milia:annus·n·t·cuꝫ quattuor temporib. Septē sporte:septē primę ecclesię Fragmenta panū mystici intellectus primę septimanę sunt. Discipuli bñdicti:libri noui testamenti· quomodo piscis assi partem resurgens postulat: et piscem superpositū prunis discipulis in captura piscium porrigit.

¶ Super terram. B. In refectione q̄nqꝫ panū turba supra fęnū discubuit:q̄ septē panib reficiēda est·super terrā discūbere ꝓcipitur: q̄ per legē carnis desideriū calcare iubemur· quę est fęnum·omnis caro fęnū In nouo aūt testamēto ipsā quoqꝫ et facultates temporales relinquere iubemur. Vel quia mons in quo fit refectio:christi altitudinem significat:ibi supra fęnū:hic supra terram reficitur: quia xpi celsitudo ibi·ꝓpter carnales hoīes ⁊ hierusalez terrenā carnali spe ⁊ dsiderio regit. B aūt remota oī cupiditate carnali quinq̄ noui testamēti spei permanentis firmamētuꝫ tanqꝫ ipsius montis soliditas nullo fęno interposito ꝓtinet

¶ Discipulos. B. Sanctos illius tēporis per quos eadem condita est scriptura·vel quoꝝ ipsa scriptura·fidem·vitam·⁊ passiones continet·q̄ de fluctib sęculi erepti·⁊ diuina bñdictōne consecrati refectionē nobis·ne in hui⁹ mūdi ex cursu deficiam⁹: vitę suę ⁊ mortis suę exēplo prębuere.

¶ Manducauerunt. Be. Sunt multi qui cibꝫ omnia sua relinquere:⁊ altiora hui⁹ mundi nequeant implere:tñ esurientes ⁊ sitiētes iusticiam saturantur·cum audientes mandata dei ad vitā peruenīūt ęternam.

¶ Quod superauerat. B. Altiora prꝫcepta vel exhortamēta ⁊ consilia quę generalis fideliū multitudo nequit attingere·sicut hic· Si vis ꝑfectus esse: vade et vende omnia quę habes. ꝛc.

¶ Septem spor. Septem sportę:spūssancti grā septiformi repleti. Fiunt enī sportę de iunco ⁊ palmaꝝ foliis. Juncus nascitur super aquas:palma victorē coronat. Sancti quoqꝫ ne ab hōre ętternitatis arescant·in ipso vitę fonte se collocant·⁊ ętternę retributionis palmam expectant.

¶ Et statim. Pro hoc in matthęo hēm⁹. Ascēdit in nauiculā·⁊ vēit in fines magedan. Sed non est dubitandū eundē locū esse sub vtroqꝫ nomīe Nam pleriqꝫ codices hnt magedan·etiam scdm marcum.

¶ Quęrentes. Quasi ea quę viderant non fuissent signa: sed q̄d ꝗrāt

terit quis hic saturare panibus in solitudine ? Et interrogauit eos. Quot panes habetis ? Qui dixerunt septem. Et prꝫcepit turbę discūbere super terram. Et accipiens
ſ hiero. Septem dona spiritussancti † ſ Ostēdit quantum gaudeat de salute nostra· ⁊ nos docet gratias agere de carnali ⁊ spūali refectōe ſ sacra
septem panes ſ gratias agens fregit ⁊ dabat discipulis suis vt apponerent·⁊ apposuerunt turbę·et
ſ Libros noui testamēti·
habebant pisciculos paucos·⁊ ipſ Atten
sos bñdixit ⁊ iussit apponi. Et mā
te audiendo ſ Edēt pauperes ⁊ saturabūtur
ſ plene perficiendo.
ducauerunt et saturati sunt· et sustulerunt quod superauerat de fra
ſ mysticus intellectus.
gmentis septē sportas. Erant aūt
ſ Annus
qui manducauerant quasi quattuor milia: et dimisit eos. Et statim
noui t. ſ ut in ipso nūero se doceant pastos esse euangelii preceptis
ascendens nauim cum discipulis suis venit in partes dalmanuta. Et exierūt pharisęi et cęperunt cōquirere cum eo quęrentes ab illo signum de cęlo temptantes eum.

per hoc terminatur: de celo. vel in motem belye ignem de sublimi. vel ad similitudinē samuel estiuo tpe mugire tonitrua. vel fulgura vel imbres. qsi nō possent et hec calūniari qui ea calūniabant quę oculis viderant. manu tangebāt. vtilitate sentiebāt. Vel signa de celo māna: vt q paucis panib multa hoīm mlia satianit: nūc sicut moyses māna celitus misso populū oēz passim reficiat. Vnde iohannes post edulioz panum turbas quęsisse dicit Quid operaris: Patres nostri manducauerūt manna in deserto ꝛc.

¶ Si dabitur g. Aug⁹. de concordia euāgelioꝝ. In marco ita scriptū esse edicit. z signū non dabitur ei.

¶ Be. Generationi isti. id est. temptantiū deum z ptradicentiuz verbis eius. non dabitur signum de celo qđ temptantes quęrunt: quib tñ mlta celestia signa dabat in terra. Generationi aūt quę rentium dominum signum de celo ostēdit: quando cernentibus apostolis in celuz ascēdit. spm misit. ad impositionē manuum apostoloꝝ gratiam sancti spiritus de celo plurimis credentib infudit

¶ Ascendens naui. Beda. Septez sportis modo impletis statim ascenderunt in naviculam. et venerūt in fines magedan. et ibi nauigantib dictū est: q cauerent a fermēto phariseoꝝ et saducęoꝝ. Sed scriptura dicit: q obliti sunt panes tollere. in quo ostenditur qđ modicaz curam carnis haberēt intenti domini presentię.

¶ Quid cogitatis qz panes nō. Beda. Accepta occasione docet quid significent quinq panes. z septem. z pauci pisciculi. quinq milia hominum aut quattuor. Si enim fermentū phariseoruz z herodis traditiones peruersas et hetica significat dogmata: quare cibi quibus nutritus est populus dei non veram doctrinam integramq significat:

¶ Et expuens ꝛc. Beda. Sputum ab intus a capite domini procedit. Manus vero membra corporis exterius posita. Expuens ergo in oculos ceci. manus suas imponit vt videat: quia cecitatē hūani generis z per inuisibilia diuine pietatis dona. z per ostensa a foris sacra assumpte humanitatis abstersit.

¶ Quem vno verbo totum simul curare poterat. paulatim curat: vt magnitudinez humane cecitatis ostendat. z quę vix z quasi per gradus ad lucē redeat. z gratiam suam nobis indicat. per quam singula perfectionis incrementa adiuuat.

¶ Videō homines. Hiero. Omnes estimat sibi superiores se indignū indicans. vt quid se vocari hominem: sed canem mortuum z pulicē viuū

ꝑ ꝓpter infidelitate eoꝝ. ꝙ vt uerus homo.
et ingemiscēs spū ait. Quid gene-
ꝙ Incredula
ratio ista signum querit: Amen di
† ꝙ Id est. nō dabitur. Sicut illud ē si dauid mē
tiar. ꝙ Aposiopesis
co vobis: si† dabitur generationi
ꝙ ut infideles.
isti signum. Et dimittens eos ascē
dens iterum nauim abiit transfre
ꝙ discipuli.
tum: z obliti sunt sumere panes. z
ꝙ Mystice. Christum panem vite. cui⁹ qui refici
untur: amore minus curant de terreno pane.
nisi vnum panem non habebant
secum in naui. Et precipiebat eis.
† ꝙ Id est. legē dei traditionibus hominum post
ponere. verbis predicare. factis impugnare. do
manum temptare. doctrine eius vel operibus nō
credere.
dicens. Videte caueatis a† fermē
† ꝙ Quod est adulteriū. homicidiū. temeritas iu
randi. simulatio religionis.
to phariseoꝝ. z† fermēto herodis
Et cogitabant ad alterutrū dicen-
ꝙ Quasi hoc ideo dicit qz. p.
tes: qz panes nō habemus. Quo
ꝙ me ideo hoc di
cognito: ihesus ait illꝭ. Quid cogi
xisse qz. p.
tatis quia panes non habetis:
ꝙ spūalem sensū
Nondum cognoscitis nec intel-
ꝙ Post tot miracula.
ligitis: Adhuc cecatum habetis
cor vestrum. oculos habentes
ꝙ Interius.
non videtis. et aures habentes
non auditis. Nec recordamini.
quomodo quinq panes fregi in
quinq milia. z quot cophinos fra
gmentoꝝ plenos sustulistis: Di-
cunt ei. Duodecim. Quādo et sep

tem panes. in quattuor milia:
quot sportas fragmentoꝝ tuli
stis: Et dicunt ei. Septem. Et di
ꝙ Post tot miracula.
cebat eis. Quomodo nondum in
† ꝙ Hiero. domus vallis. id est. mundus. qui est
vallis lacrimaꝝ.
telligitis: Et veniunt† bethsaida.
ꝙ qui non videt. qđ fuit quod ē
et adducunt ei cecum z rogabant
quod erit ꝙ ut lamentationē de cecitate cordis
agat flens cum hieremia subuersionē ciuitatis
dei. id est. anime sue.
ꝙ tangitur qui compungitur
eum vt tangeret illum. Et appre-
ꝙ ut ad bonum opus confortet.
hensa manu cęci: eduxit euz extra
ꝙ Ciuitatē maloꝝ. Corrūpunt bonos mores c. m.
† ꝙ ut videant voluntatē domini per flatum spiri
tussancti.
vicum. z expuens† in oculos eius
ꝙ Miser i cordie
impositis manibus suis interro-
† ꝙ Maiestatez. a magnitu die enī creature cogno
gauit eum si aliquid† videret. Et a
scitur creator.
spiciens ait. Videō homies velut
arbores ambulantes. Deinde ite
rum imposuit manus super oclos
ꝙ Mundo corde
eius. z cepit videre z restitutus ē.
ita vt clare videret omia. Et misit
ꝙ Cor.
illum in domum suaz dicens: Va
de in domum tuam. z si in vicū in
ꝙ Hiero. id est. cecitatē tui cordis predica: nō vin
dictam. vnde paul⁹ blasphemus fui et persecut⁹
troieris nemi dixeris. Et egressus
sum ecclesiam dei.
est Ihesus et discipuli eius in ca
ꝙ Nec in eundo
stella cesaree philippi. et in via in
docere cessat.
terrogabat discipulos suos dicēs
eis: Quē me dicūt esse homines:

¶ Primō autem videt homines quasi arbores ambulantes. id est. formā corporis: ita vt non sit facile an homo sit an arbor discerni: quia primus profectus virtutis est ceteroꝝ vires vitam mores inspicere. bonum imitari. malum cauere. Sed quia longa obscuritate desipuit. z inter bonum z malum fidem z perfidiam. sinceritatem z simulationem adhuc discernere nescit: homines cernit ambulantes sicut arbores: qz facta eoꝝ absqꝫ luce discretionis videt. Huic dominus secunda impositione manuum lucem omnia clare videndi restituit. sez q̄d credenduz. quomodo viuendū. quę premia sint speranda.

¶ Deinde itez ꝛc. Hiero. Vt clare videret omnia. id est. per opera visibilia inuisibilia intelligeret. z quę oculus non vidit. et clarum animę sue statuz post rubiginem peccati mundi cordis oculo contempletur. Beati enim mundo corde q̄niam ipsi deum videbunt.

¶ Et misit illum. Hiez. Vt videret in se quod ante nō vidit non enim putat desperans homo de salute. omnino posse se. quod facere illuminatus per spē potest perficere.

¶ Mysti. Admonet dominus omnes q̄ agnitione veritatis illustrantur: vt ad cor redeant. z quantum sibi donatum fuerat solicita mente perpēdāt q beneficijs dei digna operatione respondeant.

¶ Nemini dixeris ꝛc. Beda. Qz a nationē silere iubet: et emplum est suis. ne si miranda faciant fauorem quęrant: sed diuinis aspectib sint placere contenti.

¶ B. Philippus frater herodis tetrarchaitureę. z tracōitidis regionis in honore tyberij cesaris. cesareā philippi (quę nunc paneas dicit) appellauit. imitatus herodem patrē suū q̄ in honore augusti cesareā: quę pri⁹ turris stratonis vocabatur. Cesarea philippi est. vbi iordanis oritur ad radices libani. z habet duos fontes. vnum ior. alterum dan. qui simul mixti iordanis nomen efficiunt.

¶ Quē me dicunt esse homines. ꝛc. Pulcre primo sententiam hominum interrogat: ne confessio eoꝝ vulgi opinione: sed veritatis agnitione videatur firmata. ne sicut herodes de auditis hesitare putētur. Vnde petro scdm matthęū dicit. Caro z sanguis non revelauit tibi. id est doctrina hominum.

¶ Homines. Pulchre qui hominum more diuersam de domino sententiam ferunt homines dicuntur. Nam qui veritatē potentię eius pia mente cognoscunt. non homines sed dij appellari merentur. vnde dicit illis. Vos vero ꝛc.

Quasi illi homines humana opinantes: sed vos dij quem me esse dicitis?
¶Tu es christus ⁊c. B. Omnia ꝓplectitur qui ⁊ naturā ⁊ nomen ex primit: in quo summa virtutū. ℙaulus dicit. Nichil iudicaui me scire inter vos. nisi Jhm christū ⁊ hunc crucifixū. ℙetrus nichil amplius ꝙ dei filium putauit ꝓfitendū. Nos ⁊ quando ⁊ qūo natus sit. ⁊ quantus sit. humanę infirmitatis ꝓtemplatione rimamur. Finis ergo fidei meę xp̄s est. finis fidei meę dei filij est. Nō licet michi scire generatōis seriē. Non licet tm nescire generationis fidem.

¶Et commina/tus est. Be. Noluit se ante passionem ⁊ resurrectionē prędicari. qꝝ completo sanguinis sacramento apostolis opportuni? dicit: Euntes docete gentes. baptisantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti: quia non prodesset eum publice prędicari quem flagellatum sunt visuri. ⁊ crucifixuꝝ multa pati.

¶Quonia oport/tet ⁊c. Hiero. Sicut gubernator peritus tēpestatem in tranquillitate precauens. nautas paratos vult esse suos. Sicut alibi. Si quis vult venire ē post me a. s. i.

¶Et apprehen. Beda. Amantis affectu dicens: Absit a te domine. Vel vt melius in greco habetur. Propicius esto domine. non erit istud. id ē. non potest fieri. nec recipiunt aures meę: vt dei filius occidendus sit.

¶Beda. Et apprehendens eum petrus. Quia nimis amat dominum. ⁊ quia confitē do dixit. Tu es christ? et premium suum audiuit scōm matthęum Beatus es symon b. ⁊c: non vult destrui cōfessionez suam. nec putat posse fieri. vt dei filius occidatur. apprehenditqꝫ eum in affectum suum. vel separatim ducit. ne presentibus ceteris magistruꝫ videatur arguere:

Qui responderunt illi dicentes.
Johannem baptistam. alii helyā.
ſ nō dominū prophetaꝝ opinātes.
alii vero q̄si vnū ex ꝓphetis. Tūc
ſ uos qui dii.
dicit illis. Vos vero quez me esse
ſ B. vnus pro omnibus: omnes enim idez sciebant.
dicitis? Respondens petrus ait.
Tu es christus. ⁊ comminatus est
† ſ Premunit ne passione deficiant ſ Causa quare non dicant.
ſ Eum filium dei esse.
eis: ne cui dicerēt de illo. † Et cępit
docere illos quoniam oportet filiū
ſ Nota q̄ eum quem tot pati oporteat filium hominis appellatiqꝫ passo in carne christo diuinitas impassibilis mansit.
hominis multa pati. ⁊ reprobari a senioribꝫ ⁊ a summis sacerdotibus ⁊ scribis. ⁊ occidi. ⁊ post
ſ Spe resurrectionis confortat.
tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehēdēs
ſ de morte. resurrectōe. ſ Seorsum.
eum petrus cępit increpare eum.
ſ Ad discipulos.
Qui ꝓuersus ⁊ videns discipulos
suos: ꝓminatus est petro dicens:
ſ Non contra ſ Aduersarius siue contrari? qꝝ contraria loqueris voluntati mee
Vade retro satbanas: quoniā nō
ſ ut pro salute hominū moriar.
sapis ea quę dei sunt. sed quę sunt
ſ Prius solis discipulis loquebatur altiora archana.
hominum. Et ꝓuocata turba cum
ſ siue discipul?
discipulis suis: dixit eis. Si quis
siue alius. ſ Alter factus ex altero
† ſ ueterem hominē exuat. nouū induat. vnde paulus. uiuo ego iam non ego. v. a. i. m. christus
vult me sequi deneget † semetipsuꝫ
mactare quod est.
¶Nisi ꝙs a semetipso deficiat: ad deū qui supra ipsum est nō appropinqt
¶Tollat crucē suam. Vel per abstinentiā macerando corpus. vel p compassionem animum. De corpore dicit paulus. Castigo corpus meū et in s. r. ⁊c. Idez de compassiōe animi. Quis infirmatur: ⁊ ego nō infirmor?
¶Qui enim uo. Beda. Duo tempora ecclesię significat. aliud persecutionis. quando ponenda est anima. aliud pacis qñ frangenda sunt desideria terrena. vnde sequitur. Quid enim ꝓderit homini ⁊c.

et tollat crucem suam et sequatur
ſ Acsi dicatur agricole: frumentū si seruas perdis
me. Qui enim voluerit animam
suam saluam facere: perdet eam.
ſ Si seminas renouas
Qui autem perdiderit animā suā
propter me ⁊ euangelium: saluam
† ſ Quasi in aduersitate perdenda est anīa. in pace? cōmuniendū omni custodia
‡ ſ tempore pacis. qꝝ licet viuere. licet ambire
eam faciet † Quid enim ‡ ꝓderit
homini si lucretur mundum totuꝫ
et detrimentum faciat anime suę?
Aut quid dabit homo ꝓmutatōis
pro anima sua. Qui enim me con
ſ Corde. ore. opere
fessus fuerit ⁊ verba mea in generatione ista adultera ⁊ peccatrice:
et filius hominis ꝓfitebitur eum
cum venerit in gloria patris sui
cum angelis sanctis.

¶C. IX.

Et dicebat il
ſ Consolatoria promissio
lis. Amen dico vobis
ſ discipulis
quia sunt quidam de hic stātibus
ſ ad horam habitaturi uitam eternam
ſ corporalem
qui nō gustabunt mortem: donec
ſ Ecclesiam ſ alias. uetentis uel uiuentis
videant regnū dei † veniens in virtute. Et post dies sex assūpsit ihūs

¶Qui enim me. Quia multi auaricia vincunt. labentia despiciunt: sed fidei rectitudinem quam habēt verecundia impediti: non exprimunt voce. addit qui enim me ⁊c

¶C. IX

¶Amen dico ⁊c. Beda. Cum de futura vita loqueretur iō necessarium fuit vt hꝫ promitteret de presenti vita: vt rudes adhuc discipuli hac consolatione confortarentur. sicut ꝺ iudaico populo dicitur. Dedit illis regiones gentium et l. p. p. vt custodiant iustificationes eius. et l. e. r.

¶Regnum dei ⁊c Id est. Ecclesiam contra mundi hui? gloriā erectam. Vel futuraꝫ ī cęlis beatitudinē: quā ī mōte viderunt. Ꝺ pia prouisione factuꝫ ē vt eternū gaudium tamsi ad breue momentum prelibatum. ad aduersa ferēda fortius animaret.

¶Et post dies sex ⁊c. Hiero. Post commination? crucis. resurrectionis gloria ostenditur. Vnde sequit. Et post ꝺi. vi. ⁊c. vt non timerent obprobria crucis: qui oculis suis viderāt gloriam future resurrectionis.

¶Beda. Et post dies sex. Lucas: Factū est autem post hęc verba fere dies octo ⁊c. Octauo die resurrectionis gloriā manifestat: vt ostensa cęlestis vitę dulcedine: cunctoꝝ corda quę hoc audire possunt refoueat. ⁊ octonario numero verū tempore resurrectionis gaudiū doceat esse venturum. Ipse enim post sextam sabbati qua crucem ascendit. ⁊ septimā qua in sepulcro quieuit a mortuis resurrexit. ⁊ nos post sex hui? ſculi ętates in q̄ bus pro domino pati gaudem?. ⁊ septimā animaꝝ quę interim in alia vita agit. octaua ętate resurgem?. Qꝝ autē matthęus ⁊ marcus dominū p? sex dies transfiguratū dicunt: nec tempore nec mysterio discrepant. Illi enim medios dies tantū ponunt. Vnde ⁊ absolute post sex dies dicūt factū. Hic ꝑmū quo hoc dñs promisit ⁊ vltimū; quo compleuit adiungit. ⁊ ideo temperantius ponit: fere dies octo. Et mystice. Illi post sex mundi ętates sanctis ab omni labore quiescendū. hic vero tēpore octauo significat esse resurgendū. Vnde sextus psalm? pro octaua inscribit. Dñe ne in furore tuo ⁊c. quia per sex ętates quibus operari licet: preciby est insistendū. ne in octauo

retributionis tempore ab irato iudice corripiamur.

¶ In montem excel·Be. In montē vt oraret·scōm lucam. In montem oraturus z sic transfigurandus ascendit·vocens eos qui fructū resurrectionis expectant·qui regem in decore suo videre desiderant·mentē in excelsis habere·z ptinuis preaby incūbere, Tres solummodo discipulos secū ducit·vel qz multi vocati pauci electi·vel qz qui fidem sanctę trinitatis incorrupta mente seruauerint: tunc ętema eius visione merebuntur lętari.

¶ Trāsfiguratus Beda Non verā substantiā carnis amisit: sz gloriam futurę suę vel nostrę resurrectionis ostendit. Talis p⁹ iudicium cunctis apparebit electis. In iudicio in forma serui z bonis et malis: vt impij quē sprenere· quem in dei negauere· milites quē crucifixere· pylat⁹ herodesqz quē iudicauere queant iudicem agnoscere.

¶ Et uestimenta Vestimenta domini sancti. Vnde qui in xpo b·e·r·in·Hęc domino in mundo manēte videbantur despecta: sed ipso montem petente nouo candore refulgent. Quia nunc quidem filij sum⁹ dei: sed nondum apparuit quod erimus. Cum ergo apparuerit similes ei erimus quia videbimus eum sicuti est·vñ subdit. Qualia fullo·

¶ Et apparuit illis ꝛc. Moyses sanctus mortu⁹·helias vivus in cęlum raptus· visi in maiestate cū domino (vt lucas dicit) futuram in illo omniū sanctorū gloriam significant·qui tempore iudicij vel viui in carne reperiētur vel mortui.

¶ Helyas cū mo Beda. Legislator z eximius pphetaꝝ apparent·loquūtur cuz dño in carne viuente ostendentes ipsum esse quem lex z prophetę promiserunt non in infimis sed in monte cum illo·quia qui terrena desideria mente transeūt solui maiestatē scripturę santę quę in dño impleta est perspiciunt.

¶ Rabbi ꝛc. Quānis stupefact⁹ insitū tñ affectū sibi indicat·oblit⁹ sanctis regnū promitti·nō in terris sed in cęlis·z se z coapostolos mortali carne indutos immortalis vitę statū subire nō posse·z domū manufactā necessariā nō esse. Legi quoqꝫ z prophetis z euāgelio tria tabernacula facere cupit: cum nō possint separari·vnū habentia tabernaculū·i· ecclesiam dei.

¶ Bonum est nos. Multo ergo melius choris sanctorū interesse·dei tatis perfrui visione: si sic delectat bīanitas christi transfigurata·z duoꝝ societas ad punctū ostensa.

¶ Nubes obumbrans. Vñ qz quesiuit materiale tabernaculū·nubis accepit vmbraculū·vt discat in resurrectōne nō tegmine domoꝝ: sz spiritussancti sanctos esse protegendos.

¶ Hic est filius meus·Quasi hic vere est ille quē moyses iste vob promisit·huic auscultate·et omnes auscultare iubete. Nota qꝫ sicut in baptismo·sic in mōte mysteriū trinitatis declaratur: qz gloriā ei⁹ quā in bapti smo credētes pfitemur: ī resurrōe vidētes collaudabim⁹. Hic spūs in nu be lucida: illic ī colūba·qz quā pcipit fidē qsqs simplici corde huat: tūc luce aptę visionis quā crediderat ptemplabit· ipaqꝫ illustrabit gratia z in perpetuū protegetur.

¶ Et statim circū spi·B·Cū fieret vox sup filiū hoīs inuent⁹ est ipse solus. Qz cuz manifestauerit seipsuz electis: erit de⁹ oīa in oīb·imo ipse cū suis vn⁹ p oīa xp̄s·i·caput cū corpe splēdebit, vñ Nēo ascē·in·cę·nisi q descē·d·c·f·h·q·e·i·c·

¶ Precepit illis Nō vult gloriā regni futuri z triūphi quā in mōte oīderat publice ꝓdicari: ne z incredibile eēt pro magnitudīe z p⁹ tātā gloriā apud rudes aīos sequēs crux scādalū faceret.

¶ Verbū cō. Hiez id ē·cū absorpta mors fuerit in victoria: non erūt ī mēoria pora·cū abstulerit dns lorde filię syō· auferēs omnē lacrimā ab oculis eoꝝ.

¶ Quid ergo di· Tradūt scribę ꝑ malachiā qꝫ helias vēiat añ aduētū saluatoris z reducat corda patrū ad filios·z filioꝝ ad prēs eoꝝ· z restituat oīa in antiquū statuz. Existimāt ḡ discipli hāc aduentus glīaz esse. quā viderāt in monte. z dicūt: Si iā veisti in gla quare ꝓcursor tuus nō apparet: maxime qz vident recessisse helyam.

¶ Restituet omnia. ꝛc. Scilicet quer tet coꝝ patrum ad filios· et coꝝ filioꝝ ad prēs. Restituet enim morti qđ dz z diu viuendo sustulit· vnde addit. Et quomodo scriptum est. Quasi sicut de xpi passione ꝓphę multipharie scripserūt: sic z helyas multa passur⁹ est. Restituet ḡ oīa·primo corda hoīm illi⁹ tpis ad credendū in christo·resistendū antichristo. deinde ponet aīam pro xpo.

¶ Turbam magnam Hiero·Non est requies sub sole·semp occidit paulos inuidia·magnos petiūt fulgura·montes·alij discētes cū fide· alij inuidentes cum fastu ad ecclesiam veniunt.

¶ Conquirentes. B. Quid ꝙrerēt euāgelista ñ dic. Sz pōt intelligi de ḃ qōnē motā fuisse q̄re discipli dęmoīacū q̄ in medio erat ñ possent liberare: Hoc enī ex sequētibꝫ ꝓcipi pōt. Et interrogauit eos ꝛc.

¶ Be. Nō ꝙ loca rebꝫ ꝓgruūt. In mōte orat·trāsformat· discipul' archana suę maiestat⁹ apit·imo a turba excipit· misoꝝ fletu pulsat. Sursū discipul' mysteria regni rebat·deorsū tur bā pcā ifidelitat⁹ exprobrat. Sursū vocē pīs bis q audire poterāt pādit·deorsū malos spūs expellit. Nūcꝙ meritoꝝ qualitate alijs ascendere·alijs non desistit descendere.

¶ Et interrogauit. Hiez. Scit z interrogat: vt pfessio pariat salutē z murmur cordis nostri sermonibꝫ soluat' prius·vt est. Dic iniq̄tates tuas

prius vt iustificeris.

Et dixi discipulis tuis. Latenter culpam obliquat in discipulos: cum sepe curatio non curantium sed curando impediatur vicio.

O generatio incredula. Non homini irascitur sed vicio. Non tedio affectus hoc dicit: sed vt medicus egro cõtra precepta agenti. Et arguit per vnum indos incredulitatis

Statim spũs contur. Quia dum post peccatum ad dominum conuerti volumus: magis a dyabolo impugnamur vt ut excutiat virtutem vel vindicet suam expulsionem.

Ab infantia ꝛc. Hiero. Sigcat gẽtilẽ populũ cui a natiuitate increuit cultus y dolox: vt stulte immolaret filios suos demonijs. Vnde sequitur. Et frequenter eum et in.i.ꝛ.i.a.m. Alij enim ignem: alij aquam venerabantur.

Adiuua icre. ꝛc Hiex. Credulitas nostra ut rostrata lingua infirma est nisi innixa adiutorio dei. Fides cum lacrimis optata vota capit: vt est. Fiat tibi scõm fidem tuam.

Surde ꝛ mute spũs. Spiritui imputat quod homini ꝓ stat. dum ille audiret neqꝫ loqueretur quod peccator pnitens audit ꝛ loquitur. Exi ab eo ꝛ amplius ne introeas in eum. Exiens ab homine nunqꝫ reuertitur: si cor suum seruauerit clauis bumanitatis. ꝛ hostium obtinuerit homo munitatis. vnde. Esto michi in deum protectorem. ꝛ in locum mu. vt salme facias.

Discerpens. ꝛc Hieron⁹. Discerpit dyabolus appropinquantes ad salutem. quod est ei esca dilecta. quos in ventrẽ suum trahere desiderat per terrores ꝛ damna vt Job.

Factus ẽ sicut mor. Ihc ꝛc. Sanatis enim dicitur. Mortui enim estis. ꝛ vita vestra a. est cũ xpo i. d. Vnde infirmitas christianorum ñ est mors: sed mortis similitudo.

† ſ De precãdo per conquestionẽ exponit incõmoda filii.

de turba dixit. †Magister attuli filiũ meũ ad te hñtẽ ſpm̃ mutũ qui vbicunqꝫ eum apprehenderit alli

ſ Hiero. Allego. Peccatorꝫ spũat stultícia ſ Iracundia.

dit eũ. ꝛ spumat ꝛ stridet dentibus ſ Ignauia.

ꝛ arescit. Et dixi discipulis tuis vt eicerent illum: ꝛ non potuerunt.

Qui respondens eis dixit. O ge/

ſ Quasi incredulitas ũra ipedit salutem.

neratio incredula. quandiu apud vos ero? Quãdiu vos patiar? Af

ſ Puerum non demonez. vt ostendat illũ demonio traditum propter peccatum suum uel parentum.

ferte illum ad me. ꝛ attulerunt eũ Et cum vidisset illum: statim spiritus conturbauit eum. ꝛ elisus in terra volutabatur spumans. Et in

ſ Non quasi ignorãs interrogauit: sed ut diutur nitas infirmitatis ostensa curationẽ gratiorem faciat.

terrogauit patrem eius. Quantũ temporis ẽ ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia. Et frequẽ

ſ Moraliter. ire uel libidis. ſ Cupiditatis

ter eum ꝛ in ignem ꝛ in aquas mittit vt eũ perderet. Sed si quid potes adiuua nos misertus nostri.

ſ Libertatẽ arbi

Ihesus autẽ ait illi: Si potes credere. omnia possibilia sunt credenti. Et ꝛtinuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat: Credo do

ſ Que in nomine ihesu postulãtur

trii indicat

ſuel sine in.

mine. Adiuua incredulitatẽ meaz

ſuel credentẽ.

Et cum vidisset Ihesus ꝛcurren

ſ Comminatio potentia est.

tem turbã: comminatus ẽ spiritui immundo dicens illi. Surde et mute spũs. ego tibi precipio exi ab eo

ſ Cui⁹ precipere ẽ facere.

ris. oratione sanantur pestes mentis.

Occidẽt eum ꝛc. Prosperis miscet tristia: vt cum venerint. non in premeditatis ferantur animis. Si contristat eos qꝫ occidendus est. debet letificare: qꝫ die tercia resurrectur⁹ est.

ꝛ amplius ne introeas in eum. Et clamãs ꝛ multũ discerpẽs eũ exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus

ſ Mundo

ita vt multi dicerent quia mortu⁹ est. Ihesus autem tenens manuz eius eleuauit euz ꝛ surrexit. Et cũ introisset in domuz: discipuli eius secreto interrogabant eum. Quare nos non potuimus eijcere eũ? Et dixit illis. Hoc genus in nullo põt exire nisi in oratõne ꝛ ieiunio Et inde profecti. pretergrediebantur galyleam. nec volebant quẽqꝫ

ſ Se ibi esse

scire Docebat autez discipulos suos. Et dicebat illis: Quoniam filius homis tradet in manus hoim ꝛ occident euz. ꝛ occisus tercia die resurget. At illi ignorabant verbũ ꝛ timebant eũ interrogare. Et venerunt capharnauz. Qui cum domi essent interrogabat eos: Quid

ſ villa pulcerrima

ſ pro verecũdia

in via tractabatis? At illi tacebãt

ſ Quia.

Siqdem in via inter se disputauerant. qs eoꝝ maior eẽt. Et residẽs vocauit duodecim. ꝛ ait illis. Si qs vult primus esse: erit omnium nouissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eoꝝ. Quẽ cum ꝓplexus

† ſ Quasi formam uirtutis seruent propter merationis auxilio. quam paruuli etatis beneficio.

eẽt ait illis. †Quisqs vnũ ex hmõi pueris receperit in nomine meo:

Ignorabant: Non tam ingenij tarditate qꝫ amore: qꝫ deum verũ cognouerant morituꝝ credere nequibant. Et quia eis in figuris loqui consueuerat: horrentes eius mortem in bis quoqꝫ eum loqui figurate putabant.

Capharnaum Hieron. Villa consolationis Congruit predicte sententie. occisus die tercia resurget.

Granuz frumenti moritur: vt multiplicius colligatur. si non moritur solum manet.

Quid in uia ꝛc. Hiero. In via tractabant de principatu. similis tractatio loco. Principatus enim vi ingreditur: sic deseritur ꝛ dum tenetur labitur ꝛ incertum in qua mãsione. id ẽ. in qua die finiatur. Vnde dicit. Qui vult eẽ prim⁹. ꝛc

Beda. Hinc exorta videt disputatio quia viderant petruz ꝛ iacobum ꝛ iohannẽ seorsum ductos in mõtem. ꝛ aliquod secretũ ibi eẽ creditum eis: ſz ꝛ petro sicut matthęus dicit. claues regni celorum promissas. ꝛ ecclesiam super petraz fidei a qua ipse nomen acceperit ędificandaz. Putabant ergo vel illos tres ceteris. omnibus petrum esse prelatum.

Et residens ꝛc. Illi euntes disputabant de principatu. ꝛ ipse sedens docet humilitatẽ. Principes enim laborant. humiles quiescunt.

Desiderium glorie vult humilitate sanare. ꝛ puo simplici monet imperio. mox innocentie puerilis exemplo.

Complexus. Significat humiles dignos esse suo complexu: qui iure possunt gloriari ꝛ dicere. Leua eius sub capite meo ꝛ dextera illius amplexabit me.

Quisquis unum ex. Vel simpliciter pauperes christi ab his qui velint esse maiores. pro eius honore ostendit esse recipiendos. Vel ipsos malicia parvulos esse suadet. vt tanqꝫ paruuli simplices sint.

Et quicunq; me suſ. Quia in pueris se recipi vocebat. vt caput in membris. ne putaretur hoc solum esse quod videbat. adiunxit. Et quicunq; me suſceperit ꝛc.

Respondit illi io. Quia dixerat. quisquis vnū ex huiusmōi pu. receperit me recepit: intelligit iohannes q; in nomine eius eos non recipiant. qui non sincere ambulant. vnde ait. Magister vidim⁹ quendā ꝛc. Quasi hic in nomine tuo non vebet suſcipi.

Et prohibuimus eū. Putauit eum excludendū a beneficio qui non vtitur officio. Sed vocetur neminē a bono quod ex parte habet arcendum: sed ad hoc pot⁹ quod non habet prouocandū. vnde. Nolite prohibere eum ꝛc.

Nolite prohibere eum. Beda. Hinc apostolus. Sed siue occasione siue veritate christus annuncietur. ꝛ in hoc gaudeo semp ꝛ gaudebo. Tales q̄uis signa faciāt. ꝛ ob alio⁹ salutē censeantur esse non prohibendi: non tamē eis secura conscientia. Immo cum dixerint. i nomine tuo ꝓphetauim⁹ et dēmonia eiecimus. ꝛc. dicetur eis. q; nunq; noui vos. discedite a me qui operamī iniq̄tatē. Itaq; hereticis ꝛ scismaticis ꝛ malis catholicis non sacramenta communia in q̄bus nobiscum sunt. non cōtra: sed diuisionem paci veritatiq; contrariā qua aduersum nos sūt ꝛ dominū non sequuntur nobiscum: detestari ꝛ prohibere debem⁹

me recipit. Et quicunq; me suſce
ſ Solum. ſ suſcipit, ſ q;
perit: non me suſcepit sed eum qui
inter eum ꝛ me nichil distat.
me misit. Respōdit illi iohannes dicēs: Magister vidimus quēdā in noie tuo eūcientem dēmonia q̄ non sequitur nos. ꝛ prohibuimus eum. Ihesus autē ait. Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomie meo. ꝛ possit cito male loqui de me. Qui enī non est aduersum vos pro vobis
ſ Quasi dico. Quisquis vnus ex huiusmodi p. ꝛc. Sed ne paupertatis excusationē pretendatis: Quisquis enī.
est. Quisquis enim potum dederit vobis calicē † aquę frigidę in nomine meo: quia christi estis. amen dico vobis: non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalisauerit
† ſ Magni nullo modo mouentur: pusilli occasiones querunt.
vnū ex his † pusillis credentibus in me: bonū est ei magis si circundaretur mola asinaria collo eius. ꝛ in mare mitteretur. Et si scādalisauerit te manus tua. abscide illam

Frigide. ꝛc. Ne paupertate ꝛ penuria lignorū aliquis se excuset. Similiter dicit apostolus ad galathas

Communicet autē is qui catheczatur ꝛbo e. qui s. c. in omnibus bonis. Et ne quis se paupertate excuset ait: Nolite erra. deus nō irr. Quę enim seminauerit homo: hęc ꝛ metet.

Et quisquis scan. Quanq̄ hoc generale sit: potest tamen sēm cōsequentiam sermonis contra apostolos dici. qui de primatu disputabant. et eos quos ad fidem vocabant exemplo suo perdere poterant.

Beda. Nota q; in bono opere nostro aliquando cauendū est scandalum proximi. aliquando pro nichilo habendum inquantū sine peccato possumus vitare proximo⁹ scandalū debem⁹. Si autem pro veritate scandalum sumitur vtilius nasci permittitur q̄ veritas relinquatur.

Mola asinaria. Hieron. Sēm morem prouintię. Hęc enim pena maior criminū erat. Et reuera est melius innoxiū pena atrocissima temporali tm̄ finire vitam corpoream q̄ ledendo fratrem mortem animę mereri perpetuam.

Per molam asinariam secularis vitę circumitus ꝛ labor. per profundū maris. extrema damnatio. Melius est vt solus pereat sub habitu exteriori non simulando se bonum: q̄ simulando se bonum corrumpere alios. Leuius ergo est si sub exteriori habitu ad mortem terrena acta constringant: q̄ si sacra officia culpam ceteris imitabilem demonstrent: quia si solus caderis

tolerabilior vtcūq; eum inferni pena cruciaret.

Et si scandalisauerit. ꝛc. Quia supra docuit ne scandalisemus eos qui credunt in eum: ammonet quantū debem⁹ eos cauere qui scandalisant

Scandalon grece. offendiculum vel ruina vel impactio pedis. Vel vt alij: scrupulus. Ille ergo scandalisat fratrem. qui ei dicto vel facto occasionem ruine prębet.

Manus tua ꝛc. Amicus. cuius opere ꝛ consilio indigemus quotidie

ſ quia ſ Sine cupito principatu.
Bonū est tibi debilē introire in vitam: q̄ duas manus habentē ire
† ſ Inferni penas enumerat vt exterreat.
in gehennā i ignē inextinguibilē
ſ Putredo gehenne ſ Conscia sera. s. dolor interius accusans eos.
vbi vermis eorū non morit. et
ſ hic. pena exteri⁹ seuiēs inconsupta. vnde propheta. Ambulate in lumine ignis vestri. in flammis quas succendistis vobis.
† ſ Amicus necessarius cuius tibi quotidianis usibus seruit discursus
ignis nō extinguitur. Et si pes tuus te scandalisat: † amputa illum.
† ſ Cum corrigere nequeas amputa a societate tua.
ſ Quia.
Bonum est tibi claudum in vitam ętern̄ introire: q̄ duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis. vbi vermis eorū non morit. ꝛ ignis nō extinguit
† ſ qui tibi prouidet ſ In oculo. nostri carnaliter amici. spiritaliter aduersarii significantur
Et si † oculus tuus scandalisat
ſ Quia
te: eīce eum. Bonū est tibi luscum introire in regnū dei. q̄ duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: vbi vermis eor̄ non morit ꝛ ignis non extinguitur. Omnis
ſ gratia spiritussancti vel tribulatione.
ſ a ſpso sale sicut in hostiis fiebat.
ſ humanū genus
eni igne salietur. ꝛ omnis victima

Sed si hic ledere in cā animę voluerit: excludend⁹ est a nr̄a societate. ne si cum perdito in hac vita partem habere volumus: simul cum illo pereamus.

Et duas m. Hic duę manus principatus. humilitas ꝛ superbia. Abscide superbiā tenē hūilem pricipatū

Vbi uermis. ꝛc Beda. Fetor vermiū de corruptione carnis ꝛ sanguinis. Idcoq; caro recens sale condit⁹. vt exiccato humore sanguineo. vermis eē nequeat. Caro ergo ꝛ sanguis vermes creāt quia delectatio carnalis cui condimentum continentię nō resistit pnaz luxuriosis generat ęternam. Debem⁹ ergo corpus continentię sale ꝛ mentem condimēto sapientę ab erroris ꝛ vicior̄ labe castigare.

Omnis eni ig. ꝛc Quia tercio mentionem fecit ignis et vermis: ostendit quomodo vtrūq; valeamus vitare.

Omnis enim igne. Mire dictum est. Q enim sale salitur: vermis putredinem arcet Q vero igne. id ē. in igne asperso sale carnem quoq; consumit. Hec sedm legez in hostijs fiebant quę in altari cremabātur. vbi in omni victima et sacrificio sal offerri preceptum est. Sal dulcedo sapientię. ignis sancti spiritus gratia. Omnis enim igne salietur: quia omnis electus sapientia conditur. vt digna victima dei efficiatur altaribus. Vnde bene addit. Et omnis victima sale salietur. Ille enī vere domini victima est. qui corpus et animam a vicijs emundando per amorem spiritussancti deo consecrat. Nec solum sale aspergitur: sed igne cōsumitur. quando non peccati tantum contagio pellitur: sed etiam presentis vitę delectatio tollitur. ꝛ futurę vitę conuersatio tota mente suspiratur. vnde. nostra conuersatio in celis est. Et obsecro per misericordiam dei vt exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam ꝛc. Aliter. Altare dei cor bonorum hostię ꝛ sacrificia bona opera fidelium. In omnib⁹ sacrificijs sal: quia nullum opus bonū sine sapientia. Ignis sacrificia in altari consumit. de quo. Ipse vos baptisabit in spiritu sancto ꝛ igne. Vel ignis tribulationes. Respicit hoc ad superiora vbi scandalisantia mēbra euelli precepta sunt. quia hoc est igne saliri. et temptationib⁹ exerceri ob christi amorem dilectos ꝛ primos nobis abnegare.

Omnis uictima. Hie. Victima genus humanū q̄d hic sapiētię sale vel ratione salitur: dum corruptio sanguinis. custodia putredinis ꝛ mater vermium hic consumitur. ꝛ post purgatorio igne examinabitur.

Quod si sal. Id est si quis semel condimentis veritatis refectus ad apostasiam redierit: quo alio doctore corrigitur qui eam quam gustauit sapientiam. vel aduersis territus. vel prosperis illectus respuit? Unde quis medebit incantatori a serpente percusso? In hoc iudam z socios eius significare creditur qui philargiria corruptus z apostolatū perdere z dñm tradere non dubitauit. Quia aūt sunt multi quos dum maior scientia erigit. ab alio z societate disiungit. Et quo plus sapiūt: eo plus a concordię virtute delipiūt. subiūgit

habete in vobis sal. et habete pacē inter vos

¶ Habete in uobis sal et ꝛc. Beda Habere sal sine pace non virtutis est donū sed damnatōnis argumentū. quo enim ꝙlꝫ melius sapit: eo deterius delinquit. C.X.

¶ Et exinde ex ꝛc Ducuslꝫ ea quę in galylea fecit z docuit: hīc narrat quę in iudea fecit z docuit z passus est. Et primo quę trās iordanē ad orientē. deinde quę cis iordanez quādo venit hiericho z bethaniam z hierusalem. Cum enim omnis iudea generaliter ad distinctionem aliaz gentium iudea dicta sit: specialiꝰ tamen meridiana plaga dicit iudea ad distinctionē galyleę. decapolis. z ceteraruz in eadem prouincia regionum.

¶ Pharisei inter. Magna ditantia inter turbas z pharisęos Hę conueniunt vt doceantur z infirmi curētur. Sicut matthęus aperte dicit. Illi vt tēptando decipiant. Illas enim deuotio pietatis illos adducit stimulus liuoris.

¶ Si licet u. ꝛc Bocorno silogismo tēptauit. z quicquid respondeat capere putāt Si dicit dimittendā z aliaz ducendam. pudicicię predicator sibi videtur contraire. Si nō dimittēdā: reus sacrilegij. z ptra doctrinam moysi. z per moysen contra doctrinam dei facere. Igitur dominꝰ sic responsum temperauit vt transeat decipulam. scripturā sane intellectam in testimoniū adducens z naturalem legem. primamqz dei sententiā secundę opponens quę non voluntate dei sed peccantiū necessitate ꝓcessa est.

¶ Ad duriciam cordis. Beda. Nunquid deus contrarius sibi est: vt aliquid ante iusserit. z idem post nouo fregerit imperio? Non. Sed moyses videns propter desideriuz secundaz nuptiaz uxores primas interfici: aut in malam vitam duci: maluit indulgere diuidium propter discordiam q̄ per odia. z homicidia perseuerare nuptiaz copulam.

¶ Et erunt duo ꝛc. Premiū nuptiaz est e duoby vnaz carnē fieri. Castitas iuncta spūi vnus spūs efficitur.

¶ Nō non separet. Desiderio secundę uxoris. Deus separat qui coniungit: quando ex consensu vtriusqz ꝓpter seruitutem dei eo q tempus breue sit. sic habent uxores quasi nō habentes.

¶ Et in domo iterum ꝛc. Hieroñ. Non discipuli interrogauerunt prius: sed pharisei. Sed secunda interrogatio ab alijs. id est. ab apostolis iterum dicta est. q de eadem re de qua pharisei.

¶ Piero. Iterata sententia verbi non fastidium sed esuriem z sitim prestat. vnde. Qui me comedunt adhuc esuriunt. z qui me bibunt adhuc sitient. Melliflua sapientię eloq̄a gustata diligētibus mīrimodū saporē reddūt. Qd significatum est quando dominus pluit manna ad manducāduz sub sole liquescens. vt est hoc. Fulgebunt iusti sicut sol in regno pa. e. Ad ignem duratur. vt panis cor hominis confirmet. vt est. Si quis vult post me venire. ꝛc

¶ Quicunqz di. Beda. Matthęꝰ plenius. Quicunqz dimiserit uxorem suam. nisi ob fornicationem et aliam duxerit: męchatur. Una ergo solūmodo causa est carnalis fornicatio. vna spiritualis: timor dei: vt uxor dimittatur. sicut multi religionis causa fecisse leguntur. Nulla autem causa est dei lege prescripta vt alia ducatur viuente ea q̄ est relicta.

¶ Discipuli autē Non quia nollent eis z manu z voce salutoris benedici: sed nondum plenaz fidem habentes putabant eum more hominum offerentium importunitate lassari.

¶ Taliū enī est ꝛc Talium. significanter dicit. non istoz. Quasi dicat: mores regnāt non ętas. His promittitur regnum ęloz q̄ similem habent simplicitatem z innocentiaz quib congruit illud apostoli. Nolite effici puuli sensib: sz malicia paruuli estote.

¶ Quisquis non

Qui nō pseuerat in ira. ñ iesus memīt videś pulcrā mulierē nō cupiscit: non aliud habet in ore aliud in corde. quasi si tales non fueritis: non intrabitis in regnum ęlorum.

¶ Regnum dei ꝛc. Id est. doctrinam euangelij sicut paruuli accipere inuemur. id est. sicut paruulus doctoribus non contradicit: rationes aduersus eos nō componit: sed fideliter suscipit: cum metu obtemperat z quiescit: ita z nos obediendo simpliciter z sine omni contradictione verba domini debemus suscipere.

¶ Procurrens quidam genuflexo. Beda. Audierat credo iste a domino tantū eos qui volunt paruulis esse similes introitu regni ęlestis esse dignos. z ideo certior esse desiderat. non per parabolas sed aperte quibus operum meritis vitam ęternam consequi possit.

Purgatorio igne Sapientia Hiero. Bonum est verbum dei audire: sale sapię cor condire: immo cum apostolis sal esse. id est. aliis sapientiaz ministrare.

sale salietur. Bonū est sal. Q si sal

Hiero. Sal insulsum est qui amat principatum. qui increpare non audet nec confiteri ne de synagoga eiciatur. diligens gloriam hominis magis q̄ dei

fuerit insulsuz: in quo illud conde

† Iusticiā Hiero. Sal correctōis amor proximi tpet. z dilectionē sal iusticie condiat. Dilectōem

dietis: Habete in vobis † sal et pa

Qui sapienter loquitur magno opere metuat ne eius eloquio vnitas rumpatur.

cem habete inter vos.

C X.

ET exinde ex urgens venit in fines iudeę vltra iordanem. z ꝓueniunt iterum turbę ad eum. z sicut consueuerat iterum docebat illos. Et accedentes pharisei interrogabāt eum. Si licet viro uxorem dimittere: temptantes eū. At ille respondens dixit eis. Quid vobis precepit moyses: Qui dixerūt. Moyses permisit libellum repudij scribere z dimittere. Quibus respondens Ihesus ait: Ad duriciaz cor

Hoc. † Moyses quasi hominis est consilium nō dei imperium.

dis vestri † scripsit vobis preceptū istud. Ab initio autez creature masculum z fęminam fecit eos deus.

Propter hoc relinquet homo patrem suum z matrem. z adherebit

Non ad uxores Non tres

ad uxorem suam. et erunt duo in carne vna. itaqz iam nō sunt duo: sed vna caro. Quod ergo deꝰ coniunxit homo nō separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodē interrogauerunt eum. Et ait illis.

faciendo unam carnem uiri z femine. De quo pharisei

Quicūqz dimiserit uxorē suā z aliam duxerit: adulteriuz committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum z alij nupserit: męchat.

Forsan quia paruulum statuerat in medio discipuloz. z complexatus fuerat.

Et offerebant illi paruulos vt tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cū videret ihesus: indigne tulit. z ait illis. Sinite puulos venire ad me z ne prohibueritis eos. Taliū enī

Fuere taliū: q̄ Amen dico uobis

est regnū dei. Amen dico uobis. Quisquis non receperit regnum dei uelut paruulus: non intrabit

Ut significet tales sua dilectōne z gratia z benedictione esse dignos.

in illud. Et complexās eos imponens manus super illos benedicebat eos. Et cuz egressus esset in via procurrens quidā genuflexo ante eum rogabat eum. Magister bone: quid faciaz ut uitā ętернā.

¶ Quid me dicis bo. B. Quia magistrū vocauerat bonū et non deum vel dei filium: discit quemuis sanctū hominē ꝓparatione dei non esse bonum. de quo. Confitemini domino quoniā bonus. Vnus autē deus bonus. non pater solus sed & filius. qui dicit. Ego sum pastor bonus. Et spiritussanctus bonus est. de quo. Pater de cęlo dabit spiritū bonum petentibꝫ se. Vna scilicz & indiuidua trinitas. pater & filius & spūssanctus solus et vnus deus bonus est. Non igitur bonum se negat: sed deum esse significat. Nec se magistrū bonū ñ eē: sz absq; dono nullū bonū eē testatur

¶ Ne adulteres. Beda. Hęc est pueritis innocentię castitas quę nobis imitanda ꝓponitur si regnū dei intrare velimus. Notandum sane q; iusticia legis suo tempore custodita. non solum bona temporalia: sed etiam vitā cōferebat ęternā

¶ Magister. omnia hęc conser. ꝛc. B. Non putandus ē voto temptantis (vt quidam putant) dominū interrogasse. et de sua vita mentitū esse: cum se legis mandata custodisse dixerit: sz simpliciter confessus. Si enim mentiretur nūq; intuitus archana cordis eius eū diligere diceretur ihesus. Diligit enim eos qui mandata legis etiam minora custodiunt. & quod in lege minus fuerat his qui perfecti esse desiderant: ostendit. quia nō venit soluere legē sed adimplere. vnde addit. Vade. quęcunq; habes vende. ꝛc

¶ Et veni sequere. B. Quasi dicerz post ꝓtēptas diuitias saluatorem imitare. i. relictis malis fac bona Facilius sacculus contempnitur q; concupiscentia vel voluptas.

¶ O difficile qui Beda. Qui multiplicādis diuitijs incūbūt patz quia vitę alteri? gaudia querere contempnūt. Sed aliud est pecuniam habere: aliud amare. Multi habent & non amant. & multi nō habent & amant. Item alij & habent & amant. Alij vero nō habere nec amare se gaudent. qui tutiores sunt. & quidem cum apostolo dicere possunt. Mihi mundus cru. & ego mundo. Vnde & salomon non ait. qui habet: sz qui amat diuitias fructus non capiet ex eis. Et ipse dominus in his verbis discipulis obstupentibꝫ dicens. Filioli. ꝛc.

percipiam? Ihesus autem dixit ei
ſ Cōparatōe dei
Quid me dicis bonū? Nemo bo
ſ qui solus bonus ex se. alii per ipsū boni
nus nisi vnus deus. Precepta nosti? Ne adulteres. ne occidas. ne fureris. ne falsum testimoniuz dixeris. ne fraudē feceris. honora patrem tuum & matrem. At ille rñdens ait illi. Magister. Omia hęc conseruaui a iuuentute mea.
ſ Archana cordis eius.
Ihesus autem intuitus est eum:
ſ Ad perfectionē
dilexit eum. & dixit ei. Unum tibi
ſ Omnia omnino. nō partē. sicut ananias
deest. Vade. quęcūq; habes vende
ſ Beatus qui intelligit super eg. & pau.
de. et da pauperibus. et habebis
ſ Quem nec erugo nec tinea demolitur.
† ſ Quia hoc solum nō sufficit. ſ Imitando sicut ego ambulo ambulando.
thesaurum in cęlo: † & veni sequere me. Qui contristatus in verbo: abijt merens. Erat enī hñs multas
ſ Hiero. Quasi spinas nascentes & tribulos. que fementem dominicam suffocauerunt.
possessiones. Et circūspiciens Ihesus ait discipulis suis. Quā difficile qui pecunias habēt in regnū dei introibunt. Discipuli autē ob
ſ Quia non poterant intelligere.
stupescebāt in verbis ei?. At ihūs rursus rñdens ait illis. Filioli: q;
ſ Non dicit habētes: sed in eis ꝓfidētes
difficile est ꝓfidentes in pecunijs

¶ Facilius ē camelum. Beda. Quomodo ergo in euangelio matheus & zacheus. & ioseph. & in veteri. q; plurimi diuites intrauere? Forte quia diuitias pro nichilo habuere. vel ex toto contemnere didicerunt. vnde dauid. Vnicus & pauper sum ego. Et idem. Diuitię si affluunt, cor apponite.

Non ait. nolite suscipere.

¶ Alleg. Facilius est christū pati pro dilectoribꝫ seculi: q; eos ad christū posse conuerti. Camelus enim christus est. qui sponte humiliatus infirmitatis nostrę onera sustulit. In quo enim melius intelligitur. Quanto maior es: humilia te in omibꝫ. Acus: punctiones. id est dolores. passiones. Foramen acus: angustia passionis qua velut scissa vestimenta nostrę nature quodammodo resartire. id est. reparare dignatus est. Vnde post lapsum melius induti gaudeamus. Ad hoc testimonium apostoli. Quicunq; baptisati estis in christo: christum induistis.

ſ Rere difficile. q; in regnum dei introire. Facilius
ſ Chustum ſ Angustias passionis
est camelū per foramen acus tran
ſ diuitias amantem ſ Quod est pauperuz
sire q; diuitē intrare in regnū dei.
ſ q; ante. q; idem repetendo confirmau it.
Qui magis admirabant dicentes
ſ Cum pene omnes cupiunt fi eri diuites.
ad seipsos. Et quis potest saluus fieri? Et intuens illos Ihesus ait Apud homines impossile est: sed non apud deum. omnia enim possibilia sunt apud deum. † Et cępit ei petrus dicere. Ecce nos dimisimus omnia: & secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis. nemo est qui reliquerit domum aut frēs aut sorores aut patrē aut matrē aut filios aut agros propter me & propter euangelium

† ſ Omnes saucti. & quecūq; habēt. coīcantur ei
qui non accipiat † centies tm nūc
ſ Spirituales.
in tempore hoc. domos & fratres & sorores & mrēs & filios & agros cū
ſ Hoc enim persecutionibus plenū est tempus.
persecutionibus: & in sęculo futuro vitam ęternam Multi autē erūt
ſ Judas de apostolo apostata. ſ ut latro.
primi nouissimi. & nouissimi primi Erant autem in via ascendentes

¶ Et quis potest Cū plures sit pauper q; diuites: non hoc diceret nisi in diuitum numero intellexisset cunctos qui diuitias adipisci vellent.

¶ Apud deum. ꝛc Qui a cupiditate terrenoz ad charitatem ęternoz conuertere potest. & superbos facere humiles.

¶ Ecce nos dimisimus. Grādis fiducia. Piscator erat. diues non erat. victū manu & arte querebat. et tamen confidenter dicit. Ecce nos reliquimus omnia. ꝛc.

¶ Et secuti sumus. Quia non sufficit sic dimittere. iūgit quod perfectū est. & secuti sumus te. Quasi: fecim? qđ iussisti: quid ergo dabis nobis premij

¶ Centies tantū. Beda. Hac occasione quidam iudaicam mille annoz fabulam post resurrectionem iustoz dogmatizant. q; omnia quę propter deum dimisimus multiplici nobis fenore sūt reddenda. in sup et vita ęterna. Nec vidēt q; sint inepti. saltez in centenis vroribꝫ scōm alios euangelistas ꝓsertim cum dom? dicat. nec nubent nec nubentur. & ea reddenda in hoc tempore cuz persecutionibꝫ quę post resurrectōnem omnino iustis nulle erunt. Sensus ergo est. Qui propter euāgeliū christi carnalia reliquerit. spūalia bona recipiet quę sui merito & comparatōe ita erūt: quasi paruo numero cētenarius comparatus. quia a fratribꝫ & sororibꝫ quibꝫ spūali glutino colligatur: multo gratiorē etiam in hac vita recipiet charitatē. vñ. Multitudis creāt cor vnū & anīa vna. Et erāt illis omīa communia. Aliter. Cētenari? a lęua translatus in dexteram. licet eādem in flexu digitoz videatur tenere significationem vel figuram quā denarius in lęua: numez tamē quātitatį magnitudīe superuadit. quia omēs qui propter regnū dei temporalia spernūt etiam in hac vita persecutōibꝫ plena regni gaudiū fide certa ꝓgustāt. & in expectatōe patrię celestis quę per dexteraz significatur oīm pariter electoz verissima dilectōe fruūtur.

¶ Multi autem. Quia multi incipiunt sed ñ perficiūt. Terribil' sentētia. subditur. Multi autem ꝛc.

¶ Latro in cruce ꝓfessor eodem die quo pro peccatis suis crucifixus est: grā fidei cū christo in paradiso gaudet. Quotidie quoq; videm⁹ multos laicos magnis vitę meritis excellere: z alios a prima ętate spūali studio feruentes ad extremū ocio torpescere.

¶ Et stupebant. Ideo s. qz meminerāt q se passuz multa a summis sacerdotib⁹ z scribis ꝑdixerat z occidendū. Mœstuebāt ģ ne vel ipsi cū eo occiderentur: vel ille cui⁹ vita z magisterio gaudebant occideretur.

¶ Et assumens. B. Prœuidens discipulorz animos ex passione sua perturbādos longe ante z passionis pœnā z resurrōnis gloriā ꝑdicit: vt cū moriētem viderent: resurrecturū non dubitarent

¶ Paganorz quoq; dementiā qui eius crucem irrident aperte cōfutat: cū z passionis tēpus quasi futurorz ꝑsciss oñdit: z locū mortis quasi intrepidus adit.

¶ Et accedūt. ꝛc. Audita resurrōne immemores secūdi aduētus: putāt eū more hominuz regnare.

¶ Matthęus dicit matrē postulasse: sed marcus dicit ipsos: deside riū eorz volens aperire quorz ꝓsilio mater petebat. Et in vtroq; euangelista dñs nō matri sed ipsis respondit.

¶ Aut baptismo. Idem qđ calix. Unde alibi de passiōe sua dicit. Baptismo hēo baptizari: z qūo coartor vsqdq; pficiatur:

¶ Calicem quidē B. Jacobi ab herode capite truncatus. Johannes in feruentis olei doliz missus: inde ad coronā martirij athleta christi processit statimq; in pathmos flegat⁹. Itaq; z martirio anīo non defuit: z calicē ꝓfessionis bibit quē biterūt in camino tres pueri: licet persecutor sanguinē ñ fuderit

¶ Sedere aūt ꝛc. Quasi vltis vt hoc tribuā vobis? Sed regnū cęlorum non est dantis sed accipiētis: nō enī personarz acceptio est apud deuz sed quicūq; dign⁹ fuerit accipiet quod nō personę sed vitę patū est.

¶ Vobis ꝛc. Adhuc superbis: quasi si vultis accipere nolite esse qđ estis alijs paratū est z vos alij estote: z vobis paratū est: quod est prius humiliamini qui iam vultis exaltari.

¶ Indignati sunt. Non de matre sed de filijs: qui ignorātes mēsurā suam immodica cupiditate ardebant

¶ Jhesus aūt uocās eos. Humilis magister z pius z mitis nec cupiditatis immodicę duos arguit: nec x. indignatōis increpat z liuoris: s3 docet maiorem esse qui minor fuerit: z dñm qui seruus sit. Frustra igit aut illi ad maiora suspirant: aut hi super desiderio eorz volent: cū ad summitatem virtutū nō potētia sed hūilitas ducat. Suis deniq; ꝓponit exemplū: vt si dicta parui penderent: ad opera erubescerent. Nam z filius hominis: ꝛc.

¶ Et ueniūt hierico. Hieroñ: Hierico luna vel anathēa: qđ ꝓgruit appropinquāti passioni. Defectus carnis christi prępar atio est cęlestis hierusalem: vnde hierico' deferētes: hierusalē: i: visioni pacis approp inquant.

¶ Et proficiscente eo de hie. ꝛc. Beda. Quia ascendēte ad cęlos dño: z fidelib⁹ sequētib⁹: cūctis scz electis ab initio mūdi cū illo regnū cęleste ingredientib⁹: mox gentiū populus diu perfidia cęcus audito christi aduentu cępit lumen salutis sperare. Juxta viam sedens mendicat: qz nondū veritatis iter agnoscens: sedula desiderij inquisitōe ad hoc venire ꝓtendit. vt cornelius ģ deū quē colebat crebris precib⁹ vt se illuīnare dignaret' orabat. Transeundo audit: stando illuminat: quia per humanitatē miseretur in qua nat⁹ passus resurrexit: ascēdit: quę est actio temporalis et transitoria. Et stans cęcū illūinat quia verbi ęternitas ñ transit: q̄ in se manens omnia renouat. Stare dei est incommutabili dispensatione mutabilia cuncta dispōnere. Quare ģ transiens audit: stans illuminat: quia qui propter nos tempoalia pertulit: inde nobis lumē tribuit vnde transituz mutabilitatis habere nescit.

¶ Beda. Matthęus in hoc loco dicit duos cęcos secus viam sedētes illumīatos. Lucas cū appropinq̄ret hierico vnum illuminatuz pari ordine: sed lucas scribit quod matthęus omisit. Qđ aūt hoc loco matthęus duos dicit. Marcus dicit vnū: alterz non negat. Sciendum est vnū eorz fuisse notissimū: vnd nomen eius z patris commēorat marcus: quod in alijs non facit nisi cū yairum expressit nomine quia z ille nobilis fuit ita z iste ex aliqua felicitate dejectus notissimę z famosissimę miserię fuit. Qui non solū cęcus verū etiam mendicus sedebat. Huius ergo illuminationem marc⁹ describit: quia hoc miraculo maiorez famam comparauit.

¶ Beda. Appropinquans ergo hierico cęcū vnū illuminauit: qz in carne veniens z passioni ꝓpinquās nō multos ad fidē adduxit. Non enī primo: sed paucis annis anteq̄ pateretur lumē verbi exhibuit. Sed de hierico ꝓficiscens cęcos illumīauit: qz resurgens a mortuis atq; ascendens in cęlum spūm sanctū apostolis misit: eosq; ad illuminatōnem omnium populorz in mundum dispersit.

¶ Typice. Unū appropinquās hierico illuminat: qz ante passionez suā vni tm̄ iudęorz ꝓpho ꝓdicauit. Et ꝓficiscēs de hierico duos: qz p⁹ resurrōez per aplos z iudęis z gentib⁹ prędicauit: z ęternę diuinitatis z assumptę humanitis archana patefecit. Marcus vnū scribit: qz ad gentes quib⁹ scribebat respicit: q̄ omnino a luce erant alieni: quorz cęcitas q̄nto famosior tanto illuīatio gratiosior. Matthęus duos: qz hebręis credentib⁹ scribebat euāgeliū qđ ad gentiū quoq; noticiā erat peruenturz: vt ad easdem vnā fidei grām pertinere doceret. Hinc etiā est q matthęus asinā z pullum refert: alij tres: q̄ gentib⁹ scribunt ꝓuersis: asinū tm̄ ad dñm ductū dicunt.

† ſ Quasi caput vnus moriturus pro omnibus
ſ Ad mortem imperterritus
hierosolimā et ꝓcedebat illos ihe
sus: z stupebant: z sequentes time
bant. Et assumens iterum duode
ſ Quia videbat eos timere
cim: cępit illis dicere quę essent ei
ſ hec scz.
uentura. Quia ecce ascendimus
† ſ Ad quem pertinet pati: quia non potest diuinitas pati vel ledi.
hierosolimā † z filius homis trade
tur principibus sacerdotum z scri
bis z seniorib⁹: z damnabūt euz
morte. Et tradent eū gentibus: et
illudent ei: et conspuent eū: et flagellabunt eum: et interficient eū:
et tercia die resurget. Et accedunt
ad eum iacobus et iohannes filij
zebedęi dicētes. Magister: volu
ſ Astute sine nomine munus
mus vt quodcunq; petierimus fa
cias nobis. At ille dixit eis. Quid
ſ Interrogat: ut stulticiam confessis corrigat
vultis vt faciā vobis? Et dixerūt.
Da nobis vt vnus ad dexteram:
z alius ad sinistram sedeamus in
gloria tua. Jhesus autem ait eis.
ſ Regnare vultis qui non meruistis culmen honoris sine exercitio laboris.
Nescitis quid petatis. Potestis
ſ Passionem: vnde appropinquante passione sua: pater si vis transfer calicē hūc a me:
bibere calicem quez ego bibo: aut
ſ Id est: tinctura passionis.
baptismo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei. Possum⁹
Jhesus autē ait eis. Calicem quidem meū bibetis: z baptismo quo
ego baptizor baptizabimini: Sedere autē ad dexteram meā vel ad
sinistram non est meū dare vobis
sed quibus paratum est. Et au
ſ Petitionez eorz ſ cęperunt indignari
dientes decem indignati sunt de
iacobo z iohanne. Jhesus autem
vocans eos ait illis: Scitis quia
hi qui vidētur prīcipari gētibus
dominanť eis: z prīcipes eorz po
testatē habent ipsorz. Non ita est
autē in vobis. Sed quicunq; vo
luerit fieri maior: erit vester mini
ſ In celo ſ In terra.
ſ i.
ster. Et quicūq; voluerit in vobis
ſ Quod debetis amplecti
primus eē: erit omnū seruus. Nā
ſ Nota eum qui ministrat hoīs filiū appellari.
ſ In carne
z filius hominis non venit vt mi
ſ Intantū: ut etiā animā daret
nistraretur ei: sed vt ministraz: z da
ret animā suam redemptionē pro
ſ Non pro omnibus: sed pro his qui credere voluerunt.
multis. Et veniūt hierico. Et pro
ficiscente eo de hierico et discipul'

Ceci quos dñs illuminauit·homines sunt supne lucis (que xps est) ne sci; sed ipso donãte ad pfitendã cecitatẽ z petendã veritatis lucẽ sunt ppũcti· Hierico luna·que defectum nostre mutabilitatis significat. Unde· Homo quidam descẽdebat ab hierusalem in hierico zc.

Barthymeus cecus. Hieronim⁹· Cecitas indeor que illustrabit in fine in aduentu helye z enoch.

Qui cum au·zc. Popul⁹ gentiũ audita fama christi cui⁹ particeps querebat fieri. Cõtra dicebant multi·primo iudei·post etiã gẽtiles ne illũinand⁹ sanãd⁹ q̃ mundus xpm inuocaret·nec tamẽ ad vitam pordinatos eternam poterat impugnãtiuz furor prohibere.

Fili da. Hiero· Per merita patriarchaz illuminat indaicus ppls·cui adest misericors deus z miseratoz·illuminãs cecos z erigens elisos.

At ille multo magis. Ingrauescẽte bello vicioz: manus leuande sunt ad lapidem adiutorij cum clamore·id est·ad ihm.

Hiero. Conueniẽs ordo salutis. Audimus primo· deinde clamam⁹ per fidẽ·vocamur per apostolos· surgim⁹ per pniam· et uimur per baptismuz· interrogamur per voluntatẽ· vñ. Qui piecto vestimẽto suo: exilire nud⁹ veteri hoĩe dr vt hynnul⁹ saliẽs sup montes segniciẽ depones pñarchas z prophetas apostolos in altis considerans.

Et uocant ce·zc Beda. Allegi. Cecuz clamantẽ dñs vocat: dum ppls gentiũ sciaz veritatẽ desiderãti per scos pdicatores xpi fidei pmittit. Qui vocantes cecũ animequiorem esse z surgere·ad eum q̃ venire pcipiũt cũ pdicando spem salutis hẽ· de vicioz tempore surgere·atq; ad xtutũ studia q̃b illuminari mereatur accingi iubent·quasi·accedite ad euz z illu·z surge q̃ vocat·zc. Qui proiecto vestimẽto suo· id est· abiectis mundi curis expedito mentis gressu ad datorem lucis properat.

Exilien⁹. Pmõptã voluntatem pletõne desiderij remunerat·vnde. Quodcũq; petieritis in oratione credentes accipietis.

Quid uis tibi zc. Scit quid velit: sed peti vult quod z se dare·z nos petere prenoscit·q̃ importune admonet ad orandum: z tñ dicit·scit nanq; pr vñ q̃d opus sit anteq; petatis eũ. Ad h̃ g̃ requirit vt petat·z cor ad orõnẽ excitet. vñ cecus. Raboni vt videã. Non aurũ querit: sed lumẽ. Cecus enĩ diuitias hic põt: sed ñ videre quod habet. Exemplo hui⁹ ñ falsas diuitias q̃ramus: sed lucẽ· quã cũ solis angelis videre possumus·ad quã via fides ẽ. Unde illuminato ceco dicit. Vade· fides tua te saluũ fecit.

Vidit et se. Beda Moral'. Videt z sequit' q̃ qđ bñ intelligit opat' sequi imitari. vnde. Si quis michi ministrat me sequatur. In via. Consideremus qua via gradit' z seq̃mur per humilitatẽ per labores.

Via: que dicit. Ego sum via veritas z vita. Hec est via angusta que ducit ad ardua hierosolime z bethanie ad montẽ oliuaz· qui est mons luminis z consolatõnis.

C .XI.

eius·z plurima multitudine: filius

† S Hiero· qui scripturam seruat nec pplet. iuxta mensam mendicans esurit.

thimei barthymeus cec⁹† sedebat

iuxta viam mendicans. Qui cum

audisset q̃ ihesus nazarenus eẽt:

cepit clamare z dicere· Fili dauid

S peccatoris. S demones compescũt clamorẽ pauperis quẽ exaudiuit dominus.

ihesu miserere mei: z pminabãtur

multi ei vt taceret. At ille multo

magis clamabat. Fili dauid mise-

S qui transiens audiunt.

rere mei. Et stans ihesus pcepit

S per apostolos.

illum vocari. Et vocant cecum di

S .i. perseuera in ore. S per pniaz

centes ei: Animequior esto· surge

S per baptismũ S Nudus veteri homine

vocat te. Qui proiecto vestimẽto

S ut hynnulus super montes.

suo exiliẽs venit ad euz. Et rñdẽs

ihesus dixit illi. Quid vis tibi fa-

S Magister.

am? Cecus dixit ad eũ· Rabboni·

S vnam petii a domino hanc requirã ut vi·vo·do·

vt videam. Ihesus autez dixit ei·

S uide.

Uade· Fides tua te saluum fecit.

Et pfestim vidit z sequebatur euz

in via.

C .XI.

Bethanie. Beda. Bethania villa sine ciuitas in latere montis olineti·que stadijs duodecim ab hierusalẽ vbi lazarus suscitat⁹ est·dom⁹ obedientie interpretat'. Et bene hierusalẽ vẽtur⁹ z mundũ sanguĩe redẽptur⁹. primo bethaniã venit·z ibi a devota muliere vnctus est: q̃ multos añ passionem docendo·domũ sibi obediẽtie fecit·quoz pia actõne·q· odorifero vnguento delectat'. Hinc ciuitas etiã h̃ in monte olineti posita dr: vt eccia pergrãm dei esse saluãda signet·quã vnctõne spũaliũ carismatũ·z scie z pietatis luce fouet. Mons enĩ olineti spũaliuz distributoz grãz. Ne autẽ abscõderet' ciuitas super hunc montẽ posita: mittit duos de discipul' suis in castelluz qđ ptra eos est·doctores·s·q̃ indocta ul' barbara orbis loca· q· oppositi castelli mẽnia ꝑ dicatione diruerent. Duos: propter veritatis scientiam·et operis mundiciam.

Duos ex dis·zc Hiero. Bini vocãtur bini mittunt'·q̃ charitas nõ in vno cõsistit· vnde· Ve soli. Duo educũt hebreos de egipto·duo portant botrum de terra sancta: vt sẽper prepositi coniungant operi scientiã duo mandata de duabus tabul' pferant·in duobz fontibz abluantur z abluãt·z duobz vectibus archam dñi portãt·z inter duo cherubin dñm cognoscãt spũ z mente psallẽtes.

Et statim. Beda Allego· Introeuntes mundũ pdicatores inuenerũt populũ nationum pcoz funiculis alligatũ·z etiã iudeoz. Oẽs enĩ peccauerunt. Vñ apd matthẽũ asinaq; cũ pullo alligata repit' q̃ subiugal' et domita figit synagogã quę iugũ legi traxerat

S Ratõnabiliũ doctoz correctõnem

S quasi·quis potest dimittere pctã.

S qz domino necessari⁹ ẽ

S pullum.

S fidei.

S gentes. S peccatis.

S Charitate iunctos S propter dilectionem dei z proximi.

S pacis·in qua immobilis felicitas que est mater omnium nostrum.

Et cum appro

pinquarent hierosolime et betha

nie ad montem olineti: tunc mittit

duos ex discipul' suis· Et ait illis.

Ite in castelluz quod contra vos

est. Et statim introeuntes illuc in

uenietis pullum ligatũ super quẽ

nemo adhuc hominum sedit. Sol

uite illum z adducite· z si quis vo

bis dixerit: quid facitis? dicite· q̃

dño necessarius est·z ptinuo illuz

dimittet huc. Et abeuntes inuene

runt pullum ligatum ante ianuaz

foris in biuio·z soluũt eum· Et q̃

dam de illic stantibus dicebant il

lis· Quid facitis soluẽtes pullũ?

Qui dixerũt eis sicut preceperat

dominus· Et dimiserũt eis· Et ad

duxerunt pullum ad ihesum· Et

Pullus lasciuus z liber gentes· sup quem nemo adhuc sedit: quia nemo ratõnabiliũ doctoz ei frenũ correctõnis imposuit·quo vel linguam a malo cohiberet: vl' in artã viam vite ire cogeret· Duo discipuli ad anialia missi duo ordines pdicatoriũ· vn⁹ in gẽtes· alius in circũcisionẽ missus. Et atrectes inueñ·pul·zc. Bene pullus ante ianuam foris inuenitur in biuio. Janua enĩ est ille q̃ ait. Ego sũ ianua ouiũ·p me si q̃s introierit egredie' et ingredie' z pas·inue·q̃b pascuis ppls gentiũ carebat cũ adhuc extra ianuam in biuio ligat⁹ erat. Bñ in biuio: q̃ ñ adhuc vnã vitę fideiq; viã cert⁹ tenebat: sed plures sectas. Vñ lucas ait·q̃ dixerunt dñi ei⁹ ad illos. Quid solvitis pullũ: Nõ vni q̃pe supstitõi dedit⁹ erat: sz p libitu ĩmundoz spũum raptabat' varijs erroribz. Cõmunis enĩ est q̃ immũdus est·qui añ mũdus et sanctus est·solius dei est.

Pullum li. Hie. Pull⁹ ligat⁹ z indomit⁹ quẽ soluũt z domãt·ppls gẽtil' est· Añ ianuã fidei cũ vincul' pcõz suoz in biuio stat·in libertate arbitrij dubitat inter mortem z vitam.

Et dimi· B· Allegi· Qui in soluẽdo ptradicebãt·audito noĩe dñi dimiserũt. Quia mgri erroz q̃ pus doctoribz ptradicebãt: postq̃s p miracula xtus fidei dñice appuit·ãpli⁹ resistere nõ valebãt·z sic liber credentiũ ppls ad dñm ducebat'. Et ĩpo·illi re·sua·doctrinã·scz virtutũ·vel scripturaruz discretõnem·vel ecclesiastico doguatũ varietates: quibz hominũ corda

nuda ante z frigida·quo christo sessore fiant digna operiunt.

¶ Et sedit. Hiero. Cepit regnare vt non regnet peccatū in mortali vel la
sciua carne: sed iusticia z pax z gaudiū in spūsancto.

¶ Multi aūt stra·u·zc·Quia multi martires se proprie carnis amictu
exuentes·simplicioribꝫ viā suo sanguine parāt: vt in offensi ad supnam ci
uitatem ad quam ducit ihesus incedant. Moralr. Saluator noster asino
sedens hierusalem tendit: quando animā cuiuscꝫ fidelis regens· quasi·iu
mentum suum ad pa
cis eterne visionez du
cit. In pullo etiam se
det: cū ecclesie vniuer
saliter presidet: eamqꝫ
in superne pacis desi
derium accendit.

¶ Hiero. Olti zc. Pedes sunt extremi quos ad iungendum constituit apostolus·q̄ z si nō sunt dorsum in quo sedit dns: tñ cum militibꝫ a iohanne in
struuntur.

¶ Alii autem·zc. Hiero. Justi vt pal
ma florebunt·angusti in radicibꝫ·lati in flo
ribꝫ z fructibꝫ· quoniā bonus odor christi sūt z sternūt viam mā
datoꝝ dei bona fama

¶ B. Allegi. Alij aūt Frondes vel ramos de arboribꝫ cędunt qui in doctrina veritatis ꝟba z sñias patruz de eoꝝ excerpunt libris. Et ꝟ in via dei ad animum auditoris veniētis hu
mili prędicatōne. sub
mittunt. Et qui prę
cibant z qui sequebant clamabant Prędixit iudaicus populus·se
cutus est gentilis·et

ꝟ per baptismum ꝟ Id est primam stolam im
mortalitatis.

imposuerūt illi vestimenta sua z se

† ꝟ vi sunt qui corpora sua per abstinentiā do
mant·ut menti iter parent: uel bona exempla se
quentibus prebeant.

dit super eū·† Olti autē strauerūt·

ꝟ ut inoffenso pede pullus transiret

vestimenta sua in via·Alij autem

ꝟ Sententias· ꝟ de libris

frondes cedebant de arboribus z

ꝟ prophete pīarche

sternebant in via·Et qui precibant

ꝟ Apostoli

z qui sequebant clamabant dicen

ꝟ salutifica.

tes osanna benedictus q̄ venit in

nomine domini. Benedictū quod

venit regnum patris nostri dauid

ꝟ mane venit ad iudeos xp̄us

osanna in excelsis Et introiuit hie

† ꝟ Si quis eum hospitio suscíperet, tante enim paupertatis, fuit·z ita nulli adulatus: ut in tan
ta vbe nullum hospitiū inueniret.

rosolimā in templum. † Et circum

ꝟ In vespera mundi vi

spectis omnibus cum iam vespe

sitat nos ꝟ ut qui in urbe non inueniebat: in agro parulo apud lazaꝝ z sorores eius habe

ra esset hora: exiit in bethaniam

ret hospitium.

cum duodecim. Et alia die cum ex

na adonay osanna·quod noster hiesꝰ ita transtulit. Obsecro domie·salua obsecro. Idem ꝯ est·o dñe p interiectōem obsecrātis qđ obsecro dñe p ip
sum verbū obsecratōis.

¶ Et introiuit Hier. Jam appropinquāte passione in loco passioni p̄
finito ante secula vult esse: vt qui eum capere vellent ibi inuenire possent·
vt onderet q̄ nō inuit? sed spōte morte subiret. Introiuit aūt ante qnqꝫ di
es paschę Dicit enī iohānes q̄ āte sex dies paschę vēit bethaniā·vbi cena
ei facta·z maria soror lazari vnguēto eū p
fudit·z in crastino ali
no sedens obuiāte cuꝫ palmis turba: hierusa
lem venit. In lege enī dictuꝫ est: q̄ decia die mēsis tollat vnusq̄sqꝫ agnū z fuet eū vsqꝫ ad xiiij·diem mensis·imo letqꝫ eū multitudo fi
is·ad vesp·Unde do
minus decima die mē
sis·id est·ante quinqꝫ dies paschę ciuitatem in qua pateret ingres
sus est·z certuꝫ sue im
molatōnis diem ꝓspi
rante ꝓtra eū oi ꝓcilio principum z senioꝝ exꝓctauit. Agnus īmo
labatur·xiiij·die primi mensis ad vespꝝ·z do
min? eadē hora agnū cuꝫ discipulis suis mā
ducans vbi legalis pa
schę decreta ꝓpleuit· egressus est cuꝫ eis ad locū oronis· vbi ꝓpre
hensus a iudeis z liga
tus iam sacramentum beatę immolatōnis in choauit.

¶ In templum. Exemplum dedit no
bis vt quocūqꝫ venire
mus primum ad do
mum oratōnis si ibi sit diuertam?·z cū nos per orōnis studiū deo ꝓmēdare
rim? ad ea propter quę venimus agenda secedamus.

¶ Et circū spe·om. Non sel hoc fecit: sed per omes quinqꝫ dies. Per diem in templo docebat. noctibꝫ exiens in monte olineti morabatur·sicut lu
cas ait. Docēdo enī incredulis officiū correctōnis sedulus impendebat·ma
nēdo apud fideles grām benignitatis ꝓpitius exhibebat.

¶ Mora·Circūspect·zc. Inspic oīa corda·z in ꝓtradicētibꝫ veritati nō
inuēit vbi caput reclinet. Secessit ad fideles·z in eis q̄ obediūt māsionē fac
Bethaīa nāqꝫ domus obediētie interpretatur.

¶ Cunqꝫ audisset. B. Sic p parabolas loqtur ita fac. Ideo esuriēs in fi
cu fructū q̄rit cui? nōdū tps ee nouit. Eā tñ ꝓpetua sterilitate dānauit: vt
onderet plebē quā docebūt ꝓpter folia·i·verba iusticie q̄ hēbat sine fructu
id ē· bono ope nō posse saluari: sed excidi·z in ignē mitti. Esuriēs ꝯ dns vi
dit ficū folia hñtez·z fructū in ea q̄siuit z ñ inuēit: q? salutē hūani generis
desiderans vidit indecā hñtem eloqa legi z ꝓphaz·q̄siuit ī ea fructū boni o
peris docēdo corripiēdo miracula faciēdo: z nō inuenit ideo damnauit

¶ Jam nō am. B. Moz. Tu q̄z si ñ vis audire ī iudicō a xp̄o: disce
a me ma·in ig·et·q? esu·z ñ de·m·mā·arboꝝ sterilē ee caueto: sed potiꝰ xp̄o
pauperi z esurienti fructū pietatis quo indiget offer.

¶ Cepit eiicere. In ipsa re onstit quod p figurā in ficu fecit. Ficus enī non peccauit si añ tēpus fructū nō habuit: sed sacerdotes.

¶ Et mensas nu. B. Ea. f. q̄ q̄ de longinquo venerāt ab indigeis offe
rēda emebāt. Si ꝯ hꝫ phibet: q̄ntomagis risū z vaniloquium z hmōi.

¶ Et cathedras uen·B·alg·Colūbas vendūt q̄ dei positōe manuū
mun? accipiūt p quā spūs dat q̄ p colūbā signatur q̄ ī specie colūbe sup xp̄m
apparuit. Hoc cathedras euertit: q? sacerdotiū taliū dns deseruit. Hic ca
nones tales a sacerdotio priuari precipiunt. Omes enī tales vel añ dei ocu
los vel añ hūanos semper priuantur sacerdotio.

¶ Et non si. Futuri iudicij exēplū premittit·q̄ oes reprobos ab eccīa

repellit·z ne vltra ad eam turbandā intrent ꝛterno ꝓuidere ꝓpscit.

¶ Domus mea. Moraliꝛ. In ꝓsenti domus domini coꝛ est. Electio: coꝛdis purificatio·vt non tm̄ peccata quę inerant tollat ꝓpunctio diuinit⁹ immissa: sed ne vltra repetantur adiuuet diuina gratia perseuerans.

¶ Vos aūt fe·Ad hoc enī in templo erāt vt vel non dantes coꝛaliter persequerent vel dātes spiritualiter necarent. Templuꝫ et domus dei mens est et conscientia fideliuꝫ·q̄ si in lesione ꝓmi peruersas cogitatōes ꝓfert: quasi in spelunca latrones residēt·z similiter gradientes inficiunt·z sic mens iam non dom⁹ dei: sed spelunca ē latronū

¶ Aridā factam. Beda. Allegi. A radicib⁹ arefacta ē ficus vt ostēderetur gens impia non ad tps vel ex parte corripienda externorum incursib⁹·z per pnitentiam liberanda· sicut sepe factū est: sed omni ꝛ eterna damnatione ferienda. Aliter Arefacta ē a radicib⁹ vt ostendatur non solum humano extrinsecus: sed diuino intus fauoꝛe funditus destituenda· nam ꝛ vitam perdidit in celis·z patriam in terris.

¶ Recordatus petrus. Petrus agnoscit aridam et abscisam radicem cui succedit oliua pulcerrima fructifera· vocata a domino. Vnde sequitur Amen dico vobis.

¶ Quicūq̄ dixe. huic mon· Beda· Solent quidam dicere q̄ nostri nondū plenam fidem habuerūt: qui montes transferre non potuerūt· Quib⁹ respondem⁹ q̄ nec omnia facta christi sunt scripta·z hoc tamen legimus factum precib⁹ Gregoꝛij neocesariēsis ponti episcopi. Sed mōs dyabolus ꝓpter superbiaꝫ qua se ꝓtra deum erexit dicens: Similis ero altissimo Hic ad ꝓceptum p̄dicatoꝛū ab electis expulsus in mare· id est· in infidelium amaras et turbulentas mentes vesaniam suam exercere permittitur· qui tanto acrius in eos quos possidet seuit· quanto a pioꝛ leꝛione se expulsum gemit.

¶ Diero. Sed hoc factum est: quando dixerunt apostoli, Digne transferimur ad gentes: q̄ vos indignos iudicatis.

† ¶ Commune immundū mercandi gratia non deo dedicatu m·
sinebat ut quisq̄ trāsferret† uas p templum·et docebat eos dicens
¶ In ysaia·
eis· Nonne scriptū est: q̄ domus
¶ Non tauroꝛ uel hircoꝛ.
mea domus oꝛationis vocabitur
¶ Non in iudea uel hieru salem tantū.
¶ In hieremia.
omnibus gentibus? Vos autem
fecistis illam speluncam latronuꝫ
Quo audito: ꝓncipes sacerdotū
z scribę quęrebāt qūo eum perde/
rent: timebant enim eum qm̄ vni/
uersa turba admirabat̄ super do/
¶ Quia in iudeis tenebras reliquit sol egrediens.
ctrina eius. Et cū vespera esset fa
¶ ad aliā beniuolā z obe
cta egrediebatur de ciuitate. Et cū
bientem. ¶ Cū sol occidit iudeis oritur apostolis
¶ Ipse cum apostolis. ¶ Sinagogaꝫ.
mane transirent: viderunt ficum
† ¶ Caim z ceteris a quibus omnis sanguis iustus requiritur·ab abel usq̄ ad zachariam.
aridam factam† a radicibus. Et re
coꝛdatus petrus dixit ei. Rabbi:
ecce ficus cui maledixisti aruit. Et
reſpōdens ihesus ait illis. Habe
¶ uel habete.
tis fidem dei. Amen dico vobis:
† ¶ Id est. christo qui est mons crescēs de lapide abscisso sine manibus.
quia quicunq̄ dixerit huic† monti
¶ gentes
tollere z mittere in mare. z non he
sitauerit in coꝛde suo ſ crediderit
q̄ quodcūq̄ dixerit fiat: fiet ei· p
pterea dico vobis· omia quęcūq̄
oꝛantes petitis credite q̄ accipie
† ¶ Recte fidei ¶ uos qui tante perfectōnis non estis·
tis z venient† vobis. Et cum stabi
¶ Querimonie
tis ad oꝛandum dimittite si quid
¶ qui uos lesit ¶ magna
habetis aduersus aliquē vt et pa
fiducia ¶ Non unius. omēs eni fratres estis
¶ Id est· iustis.
ter vester qui in cęlis est dimittat

¶ Beda. Notanda est distinctio ꝛpecantiū. Qui perfectā fidem habet oꝛando vel iubendo etiam potest transferre vel coꝛporales montes· vel etiam spūales· vt paulus de helyma magum quem oculis z arte nefanda priuauit·z de phytonissa in philippis. Qui aūt ad fastigiū tantę perfectōnis ascendere nequeunt: petant sibi peccata dimitti quo ad vitaꝫ merentur intrare perpetuam·z sine dubio impetrabunt: si tamen in se peccantibus primo dimittunt.

¶ Et cum stabitis ꝛc. Hieronimus. Marcus suo more septem versus oꝛationis dominicę vna oꝛatione comprehendit Is nanq̄ cui dimissa sunt omnia quid amplius rogabit nisi q̄ ꝓseueret in eo quod obtinuit.

¶ In qua potestate ꝛc. De dei dubitant potestate: z volunt subintelligi dyaboli esse quod facit.

¶ Interrogabo· Poterat apta reſpōsione calumniam temptato q̄ confutare: sed prudenter interꝛogat: vt vel silentio suo vel sententia condemnentur.

¶ Si dixerimus Hieroñ. De lucerna mundi obscurantur. Vnde dicitur. Paraui lucernam christo meo. Inimicos ei⁹ induam confusione.

¶ Quare ergo· ꝛc Quasi· quem confitemini de cęlo habuisse ꝓphetiam: michi testimonium perhibuit· z ab illo audistis in q̄ potestate hęc facio.

¶ Si dixerimus ex hominibus ꝛc. Quodlibet horum respondeant: vident se in laqueum ruituros· timent lapidationem: sed magis confessionē veritatis.

¶ Neq̄ ego dico uobis. Beda Duabus de causis scientia veritatis occultatur quęrentibus· cum aut is qui quęrit minus intelligit· aut odio aut contemptu veritatis indignus est cui debeat aperiri. Propter alterum dicitur. Adhuc

vobis peccata vestra. Q si vos ñ
¶ tremenda sentētia.
dimiseritis· nec pater vester qui in
cęlis ē dimittet vobis peccata ve
¶ A bethania·
stra. Et veniunt rursum hierosoli
mam. Et cuꝫ ambularet in templo
accedunt ad eum summi sacerdo
tes z scribę z seniores. Et dicūt il
¶ Q· in beelzebub eicis demonia·
li. In qua potestate hęc facis· et
¶ aperte filium dei negant· quē putant non suis sed alienis viribus signa facere
quis dedit tibi hanc potestatem vt
ista facias? Ihesus autem respon
dens ait illis: Interꝛogabo vos
z ego vnum verbum·z reſpondete
michi·z dicam vobis in qua pote
state hęc faciam. Baptismum Jo
hannis de cęlo erat an ex homini
bus? Reſpōdete michi. At illi co
¶ cornute coartati silogismo
gitabant dicentes. Si dixerimus
de cęlo: dicet. Quare ergo nō cre
didistis ei? Si dixerim⁹ ex homi
nibus: timemus populum. Oēs
enim habebant iohannem q̄ vere
ꝓpheta esset· Et rñdentes ihesu
dicunt: Nescimus. Et rñdens ihe
¶ q̄ non vultis fateri vos quod scitis ¶ hiero· hic cum puerso peruertitur
sus ait illis· Neq̄ ego dico vobis
deus·
in qua potestate hęc faciam·

C .XII.

Cepit illis
† domum israel plantauit
in parabolis loqui. † Vineam pa
¶ deus pater humano affectu
† ¶ Custodiam angelorꝫ· vel murum vobis
stinauit homo: z circundedit† sepē
¶ Legem. ¶ templum
et fodit lacum·z ędificauit turrim

multa habeo vobis dicere quę non potestis portare modo· Propter alterum. Nolite sanctum dare canibus. C. .XII.

¶ Lacum. Siue torcular aut altare· aut illa torcularia quoꝛ titulo q̄dam psalmi ꝓnotantur.

Peregre profe. Dans libez arbitriũ operandi: nõ mutatione loci: qz vbiqz deus. z omnia complet.

Seruũ. Primo missus est moyses. qui fructũ legis quã dederat a cultoribꝫ inquirebat: sed cesum dimiserunt z vacuũ. vnde. Irritauerũt moysen in e. z a. s. dñi. z vexatus est moyses ppter eos ꝛc.

Et iterũ m. a. s. Dauid z alios psalmistas qui missi sunt post moysen vt cultores vinez ad exercitiũ boni operis excitarent. Sed ipsum quoqz dauid qui caput psalmo die et fons ī spũsancto clarueraṫ. abiecerunt dicentes: Quę nobis pars in dauid: aut q̃ hereditas ī filio ysai:

Et rursum aliũ prophetaꝝ chorum cũ suis socijs. q̃ suis attestationibꝫ plm conuenerunt. z mala huic vinez ventura prędixerũt.

Et rursum a. m. ꝛc. His tribꝫ seruoꝝ gradibꝫ omnes doctores qui sub lege z pphetis fuerãt intelligũ. vñ alibi. Necesse ē impleri omnia quę scripta sunt in lege moysi z pphetis z psalmis ỏ me

Quia uerebũ. Non hoc ignorando dixit: qz omnia nouit. sed semper ãbigere ỏz deus. vt libera voluntas homini reseruetur.

B. Interzogemus artium z eunomiũ. ecce pater ỏz ignorare z sententiã temperat. et quantũ in nobis ē dicitur esse mentit⁹. quicquid pro pr̃ẽ rñderint hoc intelligant pro filio qui se dicit ignorare consummatõis diẽ.

Coloni aũt B. Probat iudeoꝝ principes nõ p ignorantiã xp̃m crucifixisse: qz ũtel lexerunt eũ esse de quo dicitur. Postla a me. z d. t. g. h. t. ẑ. Vnde sibi consulentes dicebant. Ecce mund⁹ totus post eũ a. z si dimittim⁹ eũ sic: omnes credent in eũ. Hereditas ergo filij dei ecclesia ē de cunctis gentibus ei data. quã sanguine acquisiuit. resurgẽdo posse dit. Hanc mali coloni

† ſ Sacerdotibus ſ Operarijs conductis hora tercia z sexta z nona.

et locauit eaz† agricolis. z peregre

profectus ẽ. Et misit ad agricolas

ſ Non in prouẽtu fructus: qz nullus erat ſ Prophetas.

in tẽpore seruum: vt ab agricolis

ſ fructus vinee obedientia

acciperet de fructu vineę. Qui ap

† ſ alii prophete cesi. alii vulnerati alii occisi

prehensum eum† cęciderunt. z dimiserunt vacuum. Et iterum misit

alium seruum ad illos. et illum in

capite vulnerauerũt. et ꝓtumelijs

affecerunt. Et rursum alium misit

z illum occiderunt. z plures alios

quosdam cędentes. alios vero occidentes. Adhuc vero vnum ha

ſ Christum vnigenitum.

bens filium charissimũ. z illuz misit ad eos nouissimum dicens: qz

ſ per ironiam

verebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem. Hic est hęres. Venite occidamus euz et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt: z eie

† ſ id est. plebem dicentes: qz samaritanus es tu. z demonium habes.

cerunt eum extra† vineam. Quid ergo faciet dominus vineę? Veiet et perdet colonos. et dabit viniea

† ſ Quasi. quo alio modo implebitur hec scriptura.

alijs† Nec scripturã hanc legistis

ſ Christum.

Lapidem quem reprobauerũt ędi

ſ Magistri qui se z alios deo dignã domũ edificare debebant ſ duos ꝑdens

ficãtes hic factus est in caput an

veniẽtibꝫ. z recumbentibꝫ cũ abraham. ysaac z iacob in regno cęloꝝ.

Beda. Moraliꝫ. Cuicũqz fideliũ mysteriũ baptismi q operando exercent ꝓmittitur: quasi vinea quam excolat ei locatur. Mittitur seruus vnus et alter z terci⁹. qui de fructu accipiãt: cũ lex. psalmodia. ꝓphetia. quarũ amonitõem ad bñ agendũ ꝑfs sequat legiꝫ. Sed missus seruus ꝓtumelijs affectus vel cesus ejcitur: cũ sermo audit⁹ vel ꝓtempnit vel blasphematur. Missum hęredẽ q̃ntũ in se est occidit: qui z filiũ dei ꝓculcat. z spũi gr̃ę quo sanctificat⁹ est ꝓtumelijã facit. Perdito malo cultore vinea datur alij: cum dono gratię quod superbꝫ spernit: humilis ditatur. Manuz mittere in ihesũ. timore turbę retinentur cuz quilibet solo noie super eam quam non diligit ecclesiasticę fidei et pacis vnitatem propter cohabitantiũ multitudinẽ aut erubescit. aut timet impugnare. Cum aũt tps fuerit persequẽdo ecclesiam quasi dñm crucifigere z ostẽtatui habere gaudebit.

Lapidẽ quẽ reiecz. Lapis reprobꝫ quẽ gessit angulus coniungens in cęna agnũ cũ pane. Finiens vet⁹ nouuz inchoans t. hic p̃stat mira in ocul⁹ nr̃is

Et mittũt ad. r̃ẽ Beda. Turbam timebant. atqz quod p se non poterant. terzene potestatis manibꝫ efficere temptabãt. vel vt ipsi a morte eius viderentur immunes. Nu p enĩ iudęa sub augusto cęsare qñ in toto oꝛbe celebrata est descriptio stipendiaria facta erat. Vñ seditio magꝝ Alij dicebant rõanis pro oĩbꝫ militãtibꝫ debere tributa persolui. Pharisei ñ debere populũ dei q̀ dećias z q̃ in lege ꝓcipiebant̃ solueret: subiacere legibꝫ hũanis. Cui⁹ seditõis fomes adeo inualuit: vt p⁹ resurrõez dñi patriã z gentẽ z regnũ et oĩa ꝑdere maluerint: q̃z esse tributarij

Magister scimus. B. Blãda et fraudulẽta interzogatõ ad h̃ puocat rñdẽtẽ vt magi dei q̃z cęsarẽ tieat. z dicat ñ debere tributa solui: vt audiẽtes herodiani seditõis ꝓtra romãos autorẽ teneãt.

Qui sciens uer. Qui putant interzogatõez saluatorꝝ ignoratõz eẽ ñ dispẽsatõez. ex h̃ loco discãt q potuit scire cui⁹ imago esset. Sed interzogat: vt ad sermonẽ eoꝝ ꝓpetenter rñdeat.

Denariũ. Denari⁹ gen⁹ numi q̀ p. x. numis' ꝓputaṫ z hz imaginẽ cęsar

Reddite q. s. c. c. Hoc ipse fec̃ p se z p petro soluẽdo tributa. Quę sũt dei deo. Hoc q̃z fec̃ prius iplẽs volũtatẽ. Alr. Red. q̃ sũt. c. c. ī pressionẽ

sue imagis. q̃ sũt dei deo aiaz luie vult⁹ ei⁹ illustratã. vñ. Sig. ũ ẽ s. n. l. ꝛc.

Saducei ꝛc. Due hereses erant in iudeis. phariseoꝝ z saduceorum

in semẽtipso. ex vtroqz populo vnam ciuitatem z vnum templum sibi edificans.

guli. a dño factũ ẽ istud z est mirabile in oculis nostris. Et quęrentes

ſ Quasi. mentitũ contra se. in quo magis probãt eum vera dixisse. ipse enim est heres. illi mali coloni.

† ſ ad modicum timore retardantur: qz nondũ venerat hora eius.

eum tenere. † timuerunt turbam.

ſ Id est. propter.

Cognouerũt enim qm̃ ad illos pa

ſ alis dixerit.

rabolam hanc dixerit. Et relicto illo abierunt. Et mittũt ad eũ quos

† ſ Militibus herodis qui hierosolimis erant illis diebus

daz ex phariseis z† herodianis vt eum caperent in verbo. Qui veni

† ſ Mellitis sermonibus circũdant sicut apes. mel portantes in ore. aculeum in dorso.

entes dicũt ei. † Magister scimus qz uerax es. z non curas quenq̃. Nec enim uides in faciem hoim: sed in ueritate uiam dei doces. Licet dari tributum cęsari an nõ dabimus? Qui sciens uersutias eorum ait illis: Quid me tẽptatis?

ſ Sapientia sapienter agit. ut suis sermonibꝫ capiantur.

Afferte michi denarium ut uideã

At illi obtulerunt ei. z ait illis: Cuius est imago hęc et inscripti o?

Dicunt ei: Cęsaris. Respondens

ſ Quod necessitatis

autẽ ihesus ait illis. Reddite ergo

ſ numum. tributum. pecuniam ſ qđ volũtatis ſ nos z decimas. primitias

que sunt cęsaris cęsari. z que sunt

† ſ quia insidiaz calliditate prevalere non poterant ſ id est. super sapiã ei⁹

dei deo. Et† mirabantur super eo

Et venerunt ad eum saduceі qui

Pharisęi traditionũ z obseruationũ (quas illi deuterosis vocant) iusticiã pręferebant· vnde z diuisi vocant a pplo. Saducęi aũt·i·iusti z corporis et anime resurrectionem negabant

Beda. Saducęi. ꝛc. Qui resurrõnem corpoꝝ esse negant· vel non credunt· animas iudicantes interire cũ corporib. Recte huiusmodi fabulam fingunt· quę deliramenti arguat eos qui asserũt resurrectõem corpoꝝ. Potuit autẽ z in gente eoꝝ aliqñ hoc accidere.

Septem ergo. Beda· Turpitudinẽ fabulę opponũt: vt resurrectionem negent. Sed mystice septem fratres sine filijs defũcti· omib reprobis cõgruunt: qui per totam vitam (quę septem diebus voluitur) a bono ope steriles sũt: quib viritim morientib ad vltimũ z ipsa munda na conuersatio moritur· id est· transit· quasi vxor infęcunda· ꝗm illi sine fructu boni operis exegerunt.

Diero. Mulier sterilis nec relinquens semen ex septem fratribus nouissime moriẽs synagogam significat relictam quasi mortuam a spũ septiformi· ꝙ septez patriarchas implenit· qui nõ reliquerunt ei semen abrahę quod christus est. Licet enim indęis natꝰ: tamen gentib datus. Hęc mulier mortua christo· nulli de septẽ in resurrectione iungetur· septenario enĩ perfectoꝝ vniuersitas significatur. Sicut per ysaiam dr: Apprehendent septem mulieres virũ vnum. Septem sunt ecclesię quas dñs vnus amat· arguit· castigat· adorant enĩ vna fide. Hę sũt septẽ sportę fragmẽtis panũ plenę. Panes verba spiritussancti. Sportę vero ecclesię. Panes ihesus benedicens fregit· z discipuli eius diuisерũt turbę: cum die septimo benedixit opera sua requiescens in eis. Vnde luce facta primo die qui est sapiẽtię· z firmamento in secũdo· qui est intellectus et arida tercio· qui est consilij· z luminib quarto: quę sunt virtutes· z volatilib z piscib· quinto: qui sunt scientię· animatis z anima viuente sexto· id est· homine ad imaginem dei facto: quod est pietatis· septimo die spũ timoris domini qui permanet sanctus in seculum seculi· z replet orbem terrarum sancta ecclesia repletur non habens maculam neqꝫ rugam. Ideoqꝫ ecclesia septiformi· id est· perfecto timore repletur: quia iustus vir saluabitur· qui rogat. Non intres in iudicium cum seruo tuo domine: qz nõ iusti· in conspectu omnis viuẽs. De his septem qualitatib spiritus commemorat dauid· quid negligentia nostra peperit· quid diligentia quęsierit· quid diuina prouidentia contulerit· quid inimici instigatio fraudauerit· quid oblitio lubrica subtraxerit· quid humana fragilitas intulerit· quid ignorantia improuida fefellerit. Hos omnes affectus in psalmis inuenimꝰ. Primꝰ· concepit dolorem z peperit iniquitatẽ. Secundus preueni in maturitate z clamaui. Tercius· incerta z occulta sapiẽtię t·m·michi. Quartus est· inimici mei animam meam circundederunt. Quintus· oblitioni datus sum tanqꝫ mortuus a·c· Sextus. Quoniã lumbi mei impleti sunt illusionib. Septimus: Delicta iuuentutis meę z ignoꝛ·meas ne me·do· Hos affectꝰ spũs sedicũt resurrectionẽ non esse· et interrogabant eũ dicentes: Magister moyses scripsit nobis· vt si cuius frater mortuus fuerit z dimiserit vxorem: z filios non reliquerit accipiat frater eius vxorez ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant· z primus accepit vxorem z mortuus est· nõ relicto semine. Et secũdus accepit
§ Ipse.
eam z mortuus est· et nec iste reliquit semẽ· Et tercius similiter. Et acceperunt eam similiter septem z non reliquerũt semen. Nouissima
§ mũdana conuersatio
omniuz defuncta est z mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuiꝰ de his erit vxor? Septẽ
§ vxorem.
enim habuerunt eam. Et respondens Ihesus ait illꝭ. Nonne ideo
§ Quia. § Ideo
erratis nõ sciẽtes scripturas neqꝫ
§ Christum·
virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerit· neqꝫ nubent· neqꝫ
† § Nemo ibi moritur· nemo nascitur· nec infans nec senex ibi.
nubent· † sed sunt sicut angeli dei
§ Soluta questione probat resurrõz esse
in cęlis. De mortuis autẽ ꝙ resurgant nõ legistis in libro moysi super rubũ quomodo illi dixerit deus inquiens: Ego sum deus abraham· z deus ysaac· z deus iacob·
§ hic probat eternitatẽ aiaꝝ
§ hic resurrectionem corpoꝝ.
deus non est mortuoꝝ: sed viuoꝝ Vos ergo multũ erratis. Et accessit vnus de scribis qui audierat illos conquirentes· et videns quoniam bene illis responderit: interrogauit ihesum quod † primũ esset
† § Cum in diuersis libris· diuerse ordinentur
§ Ihesus autem.
omniuz mandatũ. Respondit ei: qz primũ omniũ mandatũ est. Audi
§ dii gentiũ multi sunt
isrl'· dñs deus tuꝰ· deus vnꝰ est. Et diliges dominũ deum tuuz ex toto corde tuo· et ex tota anĩa tua et ex tota mente tua. et ex tota virtute tua· hoc est primũ mandatũ.
§ id est· maximum.
Secundum autem simile est illi. ptiformis eneruat vel elimiat z illuminat. Vnde septem lucernę ab austro ardentes· z aqlonares tenebras in tabernaculo domini illuĩantes. Spũs sapiẽtię in pigro negligẽtiam repellit. Spiritus intellectus diligẽtiam rationabiliter querit. Spiritus consilij diuinam prouidẽtiam prudẽter inuenit. Spiritus virtutis instigatõnes fortiter retundit. Spiritus sciẽtię oblemionem lubricam diu esse non sinit. Spiritus pietatis· humanam fragilitatem clementer indulget. Spiritus timoris improuidam ignorantiam ardenter z bene decoqt z bene replet. Sapia domũ ędificat· intellectꝰ gubnacla inuenit. Cõsiliũ bona discreta facẽ. Virtus in patientia animam possidet. Scientia diuitię fidei z salutis munera acquirũtur. Pietate prosperitas pręsentis vitę z futurę consistit. Timore humilitas conseruatur· z omne peccatum expellitur· quia initium sapientię timor domini.

Neqꝫ nubent neqꝫ nubentur ꝛc. Beda. Hęco ydiomati latina consuetudo nõ respondet. Nubere enim ppie mulieres dicũtur· z viri ducere. Sed nos simpliciter dictum intelligamus· neqꝫ nubent viri neqꝫ nubentur mulieres.

De mortuis autem ꝙ resurgant non legistis in libro moysi· ꝛc. Hieronimus. In quo similitudo vestra· in quo ignis ardebat: sed non eius spinas ꝙsumebat· sic vos eloquium meum inflãmat: nec spĩas sub maledicto germĩatas absumit. Inquiẽs· deus abraham· z deus ysaac z deꝰ iacob· ter deũ nominando trinitatẽ significat· deum iterans vnã substantiã. Viuunt autez qui vendicant portionem suam quam elegerant. Mortui vero sunt qui quod vendicauerũt perdiderunt.

Beda. Cum multa apertiora testimonia de resurrectõne posset proferre: hoc tamen protulit quamuis ambiguum· quia saducęi nec angelos· nec spm̃· nec resurrectõem corpoꝝ confitent· z aĩaꝝ interitum mentiunt. Cm̃ quinqꝫ libros moysi recipiunt· prophetas respuunt. Stultum ergo erat eorum testimoniũ proferre: quorum autoritatem nolebant recipere. Porro ad ęternitatem animarum probandam· ponit exemplum. Ego sum deus abraham· z deus ysaac· z deus iacob. et infert· Deus non est mortuoꝝ: sꝫ viuentium· vt cum probauerit animas manere post mortem· non enim poterat deus esse eorum qui non subsisterent· consequenter induceretur corporum resurrectõ· quę cum animabus vel bona vel mala gesserunt.

Interrogauit Ihesum. Hiero· Quid sibi vult hęc quęstio· cum hoc sciant omnes periti in lege? Sed diuerse in exodo z leuitico z deutronomio ordinãtur mandata. De his enĩ duob vberib super pectora sponsę levatis alitur nostra infantia.

Primum omnium ꝛc. Maximuz quod ante omnia debemus in corde: quasi vnicum pietatis fundamentum locare· hoc est· scilicet cognitõ atqꝫ confessio diuinę vnitatis· cum executione diuinę operatõnis· quę in dilectione dei z proximi perficitur· hęc est fides quę per dilectõnem operat

¶Bene magiſter. Beda. Oſtendit ſcriba in hac rñſione inter ſcribas ⁊ phariſeos grauem queſtionē diu verſatam eſſe· quod eēt primū mandatum ⁊ maximū in lege. Alij hoſtias ⁊ ſacrificia laudabant. Alij fidei ⁊ dilectionis opera preferebant· qz plurimi patrū ante legem abſq; omni ſacrificiorum conſuetudine ex fide tm quę p dilectōem operatur deo placuerāt· ne mo autē abſq; fide ⁊ dilectōe. In qua ſentētia ſcriba iſte declarat ſe fuiſſe.

¶Non longe. ꝛc. ℣. Quamuis ad temptandum venerit: longior nanq; eſt ignorātia q̄ ſcientia vt ſaduceis dicat. Eratis nescītes ſcripturas neq; virtutem dei.

¶Beda. Matthę dicit· qz temptando ḡrebat· cui ſcōm marcū dicitur. Non longe es a regno dei· cū ſcriptura dicat. In ſimplicitate cordis querite illū quoniā inuenietur ab his qui non temptant eum. Sed forte audito reſponſo domī mox ad pietatē grām redijt ⁊ quem prius temptādo decipiēdū putauit mox amplectendo ſequendum cognouit. Aut certe temptatōez accipiamus· non malam quaſi decipere volentis inimicū: ſed cautam quaſi experiri amplius volentis ignotū ſcōm illud. Qui facile credit· leuis corde imorabitur.

¶Et nemo. Quia in ſermonibꝫ pfutant: vltra non interrogant ſed aperte ꝓhibentiz romane poteſtati tradunt. Vnde patet venena inuidię ſuperari poſſe: ſed difficile quieſcere.

¶Sede a dextris Non in hoc infirmitatem filij: ſed qz alter in altero operatur oſtendit. Nam ⁊ filius ſubijcit inimicos patri· et deum patrē glorificat ſuper terram.

¶Cauete. Beda. Nota qz nō vetat eos qui huiꝰ officij ſunt in foro ſalutari primo ſedere: ſed qz hoc amāte quaſi improbos docet eſſe cauendos· animā· ſ· non gradū redarguens. Quā uis ⁊ hoc non culpa careat eū in foro litibꝫ intereſſe: qui in cathedra moyſi magiſter vult appellari. Duabꝫ de cauſis vanę glorię cupidos cauere iubemur· ne eoz ſimulatōne ſeducamur· vel emulatōne ad idem inflammemur

¶Qui deuorant domos. Quaſi patroni in iudicio futuri· ab infirmis ⁊ peccatoz conſcientia turbatis pecuniam accipere non dubitant: cum commendet deo orationē manus porrecta ad dandum· non collecta ad accipiendum· quibꝫ illud ꝓgruit. Oratio eius fiat in peccatū.

¶Gazophilacium. Beda. Philaxe grece: ſeruare latine. Gaza perſice: diuitię. Gazophilaciū locus· quo diuitię ſeruantur· ⁊ archa· ſ· in qua populi donaria ꝓgregabantur ad vſus templi. Vnde in libro regum. Tulit ioiada pontifex gazophilacium vnum· aperuitq; foramen deſuper ꝛc. et

Diliges proximum tuum tanq̄ teipſum. Maius hoz aliud mandatum nō ē. Et ait illi ſcriba. Bene magiſter in veritate diriſti· quia vnus eſt deus ⁊ non eſt alius pręter eū. Et ut diligaſ ex toto corde ⁊ ex toto intellectu· ⁊ ex tota ania ⁊ ex tota fortitudie· ⁊ diligere proximū tanq̄ ſeipſū. maiꝰ ē omibꝫ holocauſtomatibus ⁊ ſacrificijſ. Jheſus autem videns q̄ ſapienter reſpondiſſet· dixit illi: Non longe es a regno dei. Et nēo iam audebat eum interrogare. Et reſpondens

¶ S Quia noui teſtamēti ſententie· ⁊ euangelice perfectōni cōſentit.

¶ † S hiero. Palaz loquitur· ut inexcuſabiles ſint ⁊ ut ignis incendit arida ſcribaz ⁊ phariſeoz exempla·

ihesus dicebat † docens in templo

¶ S Non reprehenduntur· qz chriſtum dauid filium dicūt: ſed qz filium dei eſſe non credunt

Quomodo dicunt ſcribę chriſtuz

¶ S hominem ſimplicem.

eſſe filium dauid? Ipſe enim dauid

¶ S Non errore· non propria voluntate.

dicit in ſpiritu ſancto. Dixit dominus domino meo: ſede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Ipſe ergo dauid dicit eum dominuz

¶ S tantum. ⁊ non deus·

et vnde ē filius eius? Et mlta turba eū libenter audiuit. Et dicebat eis in doctria ſua. Cauete a ſcribis

¶ S voluntatem arguit non gradum

† ¶ S Cultioribus veſtimentis ad publicum procedere.

qui volunt in † ſtolis ambulare et ſalutari in foro et in primis cathedris ſedere i ſynagogis· ⁊ primos diſcubitus in cęnis. Qui deuorant domos viduarum ſub obtentu prolixę orationis· hi accipient

¶ S q̄ qui amant in angulis ſtantes orare. hi enim non ſolum laudes hominū: vez etiam pecuniaz querunt.

prolixius iudicium. Et ſedens ihesus contra gazophilacium· aſpiciebat quō turba iactaret ęs in gazo

¶ S diuitiaz cuſtodiam

† ¶ hiero· Qui proferūt de theſauro cordis ſui noua ⁊ vetera que ſunt incerta ⁊ occulta vtriuſq; teſtamenti.

philaciū· ⁊ multi † diuites iactabāt

¶ Ec

multa. Luz veniſſet autem vna vidua pauper: miſit duo † minuta· qd̄ eſt quadrans. Et conuocans diſcipulos ſuos ait illis: Amē dico vobis· quoniam vidua hęc pauper plus omnibus miſit qui miſerunt in gazophilaciū. Omnes enim ex eo qd̄ abūdabat miſerunt· hęc vero de pęnuria ſua omia que habuit miſit † totum victum ſuum.

¶ S vidua. ¶ S Spū † ¶ S dilectionē dei ⁊ proximi.

¶ S hiero· Quia tota voluptas corporis in victu conſiſtit· vnde· totus labor hominis in ore ſuo eſt.

¶C .XIII.

¶ S facto oſtendens que verbo dicerat

Et cū egrederetur de templo: ait illi

¶Diuites. Beda Allegi. Diuites: iuxta de iuſticia legis elati· Vidua pauper eccliaque ſpiritum ſuperbię ⁊ temporales rerū concupiſcētias q̄ſi mūdi diuitias abiecit. Vidua: quia eius vir pro ea mortuꝰ eſt· et ab eiꝰ oculis occultꝰ in cęlo ē Hęc duo minuta offert: quia in conſpectu diuinę maieſtatis qua oblatōnes deuotę noſtrę operatōnis quaſi certo numero conſcripte et conſignatę ſeruātur· vel dilectionē dei vel proximi· vel fidei oratōniſq; munera deo offert. Quę reſpectu fragilitatis minuta: ſz merito pię intentionis accepta· cunctis ſuperboz iudęoz operibus prestant.

¶Vidua pauper Hiero. Hęc paupercula me ⁊ ſimiles ſignificat· qui mitto quod poſſum· ⁊ deſidero qd̄ non poſſum vobis explanare. Non quātū ſed ex quanto deſiderat deꝰ. Vnuſquiſq; quadrantem poteſt offerre. Hęc eſt torta panis in leuitico· quę eſt voluntas prompta. Quadrans· qz ex tribus conſiſtit· cogitatu verbo· ⁊ facto.

¶Quadrans. ꝛc. Quandrantez vocāt calculatores quartam partem cuiuſq; rei· ſcz loci· temporis· pecuię. Forſitam ergo hic q̄rtam partem ſicli· id eſt quinq; obulos ſignificat.

¶Vidua hęc pauper plus ꝛc. Moraliter intimatur q̄ ſit acceptabile deo· quod offertur bono animo· qui non offerentium ſubſtantiā ſed penſat conſcientiam. Nec perpendit quantū offeras in eius ſacrificio: ſed ex quanto.

¶Omnes enim ex eo. Beda. Allegi. Judęus ex abundanti mittit in munera· qz de iuſticia ſua preſumit ⁊ dicit. Deus grās tibi ago· qz non ſum ſicut ceteri homīes ꝛc. Omnē victum ſuū in dei munera mittit eccleſia: qz omne quod vicit: dicit non ſui eſſe meriti ſed diuini muneris: dicens. Deus propitius eſto michi peccatori. Et iterū. Fortitudinē meaz ad te cuſtodiā: qz tu deus ſuſceptor meus· deus meus mīa eius preueniet me. ¶C .XIII

¶Et cum egrederetur. Beda. Recedente de templo dño omia legis edificia ⁊ compoſitō mandatoz ita deſtructa eſt: vt nichil a iudęis impleri poſſit· ⁊ capite ſublato· vniuerſa inter ſe membra compugnent.

Apte post laudatam in paupercula muliere ecclesię rudimentum de templo egredit: quia fundata in gentib xpi ecclesia iudea suę perfidię pgnas erat ruitura. z edificia ruitura.

Uides ꝛc. Diuinitus autem procuratum est: vt patefacta per orbem fidei euangelicę gratia: ipsum templum cum cerimonijs tolleret. ne forte aliquis paruulus adhuc. ac lactens in fide. si videret manere illa a prophetis facta a domino institu
ta. admirando sanctum
seculare. paulatim ad
iudaismum relaberetur.
Sufertur ergo vmbra
z palma tenet veritas
per orbem declarata

Hiero. Prenunciat cladem nouissimi temporis. id est. destructionem templi cum plebe z littera sua. De q lapis super lapidem non relinquetur. id est. testimonia prophetaruz super eos in quos iudei retorquebant ea vt in esdra in zorobabel. in machabeos.

Et cum sederet Beda. Mystice in sanctis quiet manet. dum superbos detestatur amentiam. Mons enim oliuaz fructiferam ecclesię celsitudine significat. mos ille non infructuosas arbores: sed oliueta gignit. quibus lumen alitur. vmbra fugat. requies lassis tribuitur. infirmitas solnitur.

Et respondens Beda. A tempore dominicę passionis in populo iudeoz qui latronem seditiosum elegerunt. christuz saluatorem abiecerunt. nec bella hostium. nec seditones ciuium cessauerunt. Sed apostoli ne his aduentantib terreant z ne hierosolimam in deamq deserat: admonentur: quia non statim finis. In quadragesimum enim annuz desolatio prouintię et vltimum vrbis ac templi excidium protelatum est

Multi enim uenient. Immunete excidio. multi venerunt qui se esse christos z iam tempus libertatis adesse mentirent. Multi etiam in ecclesia temporib apostoloz inter cetera diem domini instare minati sunt. Multi in nomine christi uenere antichristi. quoz primus symon magus. cui auscultabant omes qui erant in samaria a minimo vsq ad maximum. dicentes. Hic est virtus dei quę vocatur magna. eo q multo tempore magicis artibus dementasset eos.

Exurget enim. Beda. Hec omnia ante vltimos z acerbissimos dolores. quibus omnis vastata est prouincia tempore iudaicę seditonis. stat ad litteram contigisse. Potest vero regnum super regnum. z pestilentię eoz quoz sermo serpit vt cancer. z fames audiendi verbum dei. z commotio vniuersę terrę. z a vera fide separatio. in hereticis magis intelligi: qui contra se

vnus ex discipulis suis. Magister:
Hiero. Que enumerat potius spernenda sut q tractanda.
aspice quales lapides et quales
structurę. Et respondens Ihesus
ait illi. Uides has omes magnas
edificatones? Non relinquetur la
pis super lapidem qui non destru
De ruina templi z excidio getis disputatur. Et cuz sederet in monte oliua
Ipse situs corporis cognuit uerbis Quia predixerat omia esse destruenda: discipuli secreto tepus z signa destructonis querut. z cu se. i. m.
rum contra templu: interzogabat
eum separatim petrus et iacobus
z iohannes z andreas. Dic nobis
quando hec fient. et qs signu erit
quando hec omia incipient? sum
mari? Et respondens ihesus cepit
illis dicere. Uidete. ne quis vos
seducat. Multi enim venient in no
mine meo dicentes: q ego sum. et
multos seducent. Cum audieritis
Hostium Seditiones ciuium.
bella z opiniones bellorum: ne ti
Vel autem
mueritis. Oportet enim hec fieri:
sed nondum finis. Exurget enim
gens super gentem. z regnu super
Lucas. terremotus magni erunt per loca et pestilentie z f.
regnum. Et erunt terremotus p
loca z fames. Initium dolorz hec
Uidete autem vosmetipsos. Tra
dent enim vos in concilijs. z in sy
nagogis vapulabitis. et ante re

innicem dimicantes. ecclesię victoriam faciunt.

Uidete aut. Beda. Quare hec omnia inferantur dicit. Videte ꝛc. Ea enim vel sola vel maxima causa est excidij. quia post occisionem domini nominis quoq ac fidei precones. simul z confessores impia crudelitate vexabant.

Et in omnes gentes. Beda. Quia nouerat dominus corda discipulorum de perditone
suę gentis tristanda:
hoc modo consolatur
vt sciat amissis iudeis
se socios regni celestis
ex toto orbe habitu
ros. Sicut enim eccle
siasticę hystorię testatur. multo ante excidium iudeę. omnes apostoli ad predicandum euangelium per totuz orbem sunt dispersi. exceptis iacobo zebedei. z iacobo fratre domini qui prius in iudea pro verbo euangelij sanguinem fuderunt.

Cum autem uideritis ꝛc. Beda. Potest abominatio intelligi vel antichristus. vel imago cesaris. quam Pilatus in templo posuit. vel statua adriani equestris. q in ipso sancto sanctorum loco multo tempore stetit. Abominatio quoq scdm scripturam ydolum nuncupatur. z ideo addit. desolatonis: quia in desolato templo atq deserto. ydolum positum est.

Beda. Juxta spiritualem sensum. cum viderimus abominationem desolatonis stare vbi non debet. id est hereses z flagitia regnare in eis qui celestibus mysterijs sunt consecrati: cum operantes iniquitatem. loquentes mendaciuz. viros sanguinum z dolosos. pacem fidelium turbare perpendim?. Tunc q in iudea. id est. in confessione vere fidei persistimus: ad montes fugiamus. id est. ad culmina virtutum. Tunc qui super tectum. qui s. excedit animo carnalia. z tanq in aura libera spiritualiter viuit: non descendat in domum ad infimos. s. actus pristine conuersatonis. ut ea q reliquerat mundi desideria carnis ne repetat. Domus enim nostra vel hic mundus. vel caro in qua degimus.

Tunc qui in iudea ꝛc. Beda. Hec facta sunt cum appropinquante romano bello z iudee exterminio qui in prouintia erant christiani admoniti oraculo (vt ecclesiastica narrat hystoria) transiordanem secedentes sub agrippe regno manebat ad tempus in pella ciuitate. qui cum ea que sibi obtemperare voluit parte iudeoz semper parebat imperio romanoz.

Ue autem pregnantibus. Quia vel vteri pondere. vel filiorum sarcina grauate fugere non poterunt. Unde in libro hystoriarum legitur.

† Constantes animos tam bona cā dabit
ges et presides stabitis † propter
† Hiero. ut clamet eccia a finib? terre ad te d. c
me in testimoniu illis. Et in † omes
Quasi. ne de perditone vre gentis tristemini qui socios de omnibus gentibus estis habituri
gentes primum oportet predicari
ante presides
euangelium. Et cuz duxerint vos
† voluntatem tm offerte. ego loquar qui sum in vobis. z gra spusancti in respondendo aderit.
tradentes. † nolite precogitare qd
ante presides a spu
loquamini: sed quod datuz fuerit
vobis in illa hora id loquamini.
Non enim vos estis loquentes: sed
Quod continet omnia scīam habet vocis
† hoc in persecutionibus frequenter usum est
spiritussanctus. † Tradet aut frater fratrem in mortem. z † pater filium. Et consurgent filij in parentes
† non est coz fide affectus. quoz diuersa est fides.
z morte afficient eos. Et eritis o
† tam bona constanter causa tuenda fuit non enim martirem facit pena sed causa.
dio omnibus † propter nomen me
† finis. non pugna cozonatum. Qui autez sustinuerit in † fine
hic saluus erit. Cum autem videri
Antichristum. uel imaginem adriani. vel cesaris.
tis abominationem desolationis
Matthaeus in loco sancto qui idem est: quia in loco sancto abominatio stare non debet. Prophetas qui hoc predixerunt.
stantem vbi non debet: qui legit
intelligat. Tunc qui in iudea
fugiant in montes. et qui super te
ctum: non descendant in domum
nec introeant vt tollat quid de do
mo sua. Et qui in agro erit non re
uertatur retro tollere vestimentu
suum. Ue autem pregnantibus

lia. z tanq in aura libera spiritualiter viuit: non descendat in domum ad infimos. s. actus pristine conuersatonis. ut ea q reliquerat mundi desideria carnis ne repetat. Domus enim nostra vel hic mundus. vel caro in qua degimus.

Tunc qui in iudea ꝛc. Beda. Hec facta sunt cum appropinquante romano bello z iudee exterminio qui in prouintia erant christiani admoniti oraculo (vt ecclesiastica narrat hystoria) transiordanem secedentes sub agrippe regno manebat ad tempus in pella ciuitate. qui cum ea que sibi obtemperare voluit parte iudeoz semper parebat imperio romanoz.

Ue autem pregnantibus. Quia vel vteri pondere. vel filiorum sarcina grauate fugere non poterunt. Unde in libro hystoriarum legitur.

vrõe iona: hẽ turbatã fuga · filiũ sinu suo lapsũ recepisse perpetuo claudũ

¶Orate aũt. Hiero. Vt non fiat fuga vra hieme vel sabbato. Ne finiatur fructus operis vii cum fine temporis. Hieme enim finitur fructus. sabbato tempus.

¶Beda. Orate autẽ ẽ. Si de captiuitate a tito z vespasiano facta hec accipimus: orare debent ne fiat fuga eor hyeme vel sabbato. Hieme enim prohibet frigus fuge/re ad solitudinem z in montib deserti late/re. In sabbato autem aut transgressio legis si fugiunt: aut mors: si remanent. Si de con/summatõe mundi in/telligit · precipitur vt fides et charitas nrã in christum non refri/gescat · nec vt ociosi ĩ opere dei torpeam⁹ ꝑ tutum sabbato. Hec enim domini locutio partim ad captiuitatẽ iudaicam · partim ad diem iudicij pertinet. vnde matthẽus. Dic nobis qñ hec erũt et si gnum aduentus tui · z consummationis scli:

¶Et nisi breuias. Quasi: quod in tanq malis refugiũ? Quę spes electis? Hoc solũ scz ut deus qui dat ꝑ tutem patiendi breui/ et potentiam persequẽ di. Et hoc est. Et nisi breuiasset ẽ.

¶B. Et nisi bre · d · d Hec tribulatio quan to ceteris grauior: tan to breuitate modera/tior. Trib ãnis · s · z di midio quantum ex da niele z apocalipsi Jo bannis conijci potest · ecclesiaz per orbem im pugnatura est.

¶Et tunc si quis Beda. Quidam hoc ad captiuitatez iudai cam referunt quando multi christos se ẽe di/centes: populum post se deceptum trahebãt Sed ibi nullus erat fi de/lis · quẽ deus et hor/taret ne peruersos ma gistros sequeret · Om/nes z obsidentes z obsessi · alieni a xpo obdurabant. vnde · Melius de hę reticis accipiendũ qui contra ecclesiam venientes · se xpos esse mentiuntur · quoz prim⁹ symon magus · extremus antichristus.

¶Sed in illis diebus. Beda. Sidera in iudicio videbuntur obscu ra non lucis suę diminutione: sed superueniẽte veri luminis claritate · id est lumine iudicis · cum venerit in maiestate sua z patris z scõz angeloz. Quis nichil prohibeat vere intelligi tunc solem z lunã cum alijs ſy deriby ad tem/pus suo lumine priuari · sicut sol in passione dñi. Luna enim tunc temporis cum esset plena sub terra latebat · vnde illud ioel adhuc imperfectum est. qui cum dixisset · sol conuertetur in tenebras: addit · z luna in sanguinem · anteq̃ veniat dies domini magnus · z manifestus · z quod de die iudicij y/saias dicit · Erubescet luna z confundetur sol ẽ. Sed peracto die iudicij et clarescente future gloria vitę cum fuerit cęlum nouum z terra noua: tunc fiet quod idem propheta alibi dicit · Et erit lux lunę sicut solis · z lux sol erit septempliciter: sicut lux septem dieꝝ.

et nutriẽtibus in illis diebꝰ. Ora

§ Matthẽus autẽ. Orate autem vt non fiat fuga vestra hieme vel sabbato.
‡ § Hec proprie ad antichristum quando crebri ora z acerbiora tormenta inferentur fidelibus · et quod grauius est: signa quoq comitabuntur.
§ Ideo orandũ. Erunt enim

te vero vt hyeme non fiant. ‡ Erũt enim dies illi tribulationis tales quales non fuerunt ab initio crea turę quaz condidit deus vsq̃ nũc neq̃ fient. Et nisi breuiasset domi nus dies: non fuisset salua omnis

§ Hiero · Ne malicia mutet intellectũ eoz

caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tũc si q̃s vobis dixerit. Ecce hic ẽ christus ecce illic: ne credideritis. Exurgẽt enim pseudo christi · z pseudo pro phetę · z dabunt signa et portenta ad seducendos si fieri potest etiam electos. Vos ergo videte. Ecce ꝓ dixi vobis omnia. Sed in illis di ebus post tribulationez illam sol

§ Ad gelida corda.

contenebrabitur: z luna nõ dabit splendorem suum · Et stellę cęli e/runt decidentes. Et virtutes quę sunt in cęlis mouebuntur Et tũc. videbunt filium hominis venien

¶Decidentes. A lumine quando pene ceperit semen abrahę · cui assimi/late sunt stellę.

¶Et virtutes. Beda. Quid mirũ tremere homines: cũ aspectu iudicij tremant angelice potestates? Vnde iob. Columnę cęli contremiscunt z pa uent ad nutũ eius. Et q̃d patię virgula deserti: vbi ꝑcutię cedr⁹ padisi?

¶Mouebuntur · Hiez · Ad irã vindictę qñ mittent a filio hois venię/te in nubib cęli cũ vir tute · qui pri⁹ sicut plu uia in vellus descẽdit in humilitate.

¶A quattuor u · Ab oriente z occidẽte austro · aquilone · z nõ tm ab his: sed a sũmo terę vsq̃ a · s · c · id est. Ab extremis finib ter rę per directũ · vsq̃ ad vltimos terminos ei⁹. vbi longe aspicientib circul⁹ cęli terę videt insidere.

¶A ficu aũt. Qua si · quo cũ fuerint ĩ ficu teneri cauliculi · z gem ma in florẽ erũpit · in/telligitis aduentũ estatis et veris et fauonij: sic cũ hec q̃ scripta sũt videritis: nõ puteꝝ iã adesse finẽ mũdi: sz q̃s ꝓcursores venire · qui oñdant prope esse.

¶Beda. Mystice · Ficus synagoga q̃ q̃ ad se veniẽte dño fru ctũ iusticię ñ hũit: eter na sterilitate dãnata est. Sed q̃ cęcitas ex pte ꝓtigit in isrl̃ do · p · g · i · z sic oĩs isrl̃ saluus fieret: diu sterił arbor ficī fructũ reddet quẽ negauit. vnde iob. Li gnũ si h̃ci · fu · rur · vi · rẽ Hoc vt factuz videꝝ: scito in prio eẽ die iu dicij · z estatẽ verę luc ac pacis.

¶Hier. Fici palm la · i · pphia. Folia na ta · ꝟba sunt pñtia. E stas ꝟo pria dies ẽ iu dicij · i quo vnaquęq̃ arbor manifestabit q̃ int⁹ hũit an aridũ ad ꝓbnẽdũ · an viride ad plantandũ, in eden cũ ligno vitę · cui⁹ folia ĩ

salutẽ gẽtiũ · i · verba q̃b dicet. Venite be · p · m · rẽ.

¶Cę · et ter · Cęlũ aeriũ · a q̃ aues cęli z nubila cęli · vñ petr⁹. Cęlũ aũt q̃ nẽ sũt z terra eodẽ verbo reposita sũt z igni reseruati · apte docẽs · qz ñ alij cęli sũt igne pituri q̃s aq̃ ꝓdita · i · inania z nebulosa. Aq̃ enĩ diluuij q̃ tm · xv · cubiq̃ cacumia montiũ transcẽdit: vltra aeri etheriscꝫ pfinia nõ peruenit

¶Ecclesiastes. Generatio ꝓterit · z generatio aduenit · terra vero in ęternũ stat. Sic g̃ celũ z terra trãseũt scdm imaginẽ: manẽt ĩ ęternũ scdm essentiã.

¶Neq̃ filius. In eo enĩ sunt oẽs thesauri sapię z scię absc̃diti. Jdeo absc̃diti: qz nob scire ñ expedit. vñ ait. Nõ ẽ vĩm nosse tẽ · l · m · q · p · p · i · s · p · In quo oñdit q̃ sciat: sz nosse aplis ñ expediat · vt sp incerti de aduentu iudicij sic q̃tidie viuãt q̃si alia die iudicãdi. Scit g̃ filius⁹ sibi sz ñ nob · vt sem per simus soliciti. vnde. Videte vigil · rẽ.

¶Hylarius. Filius⁹ z spũs sanct⁹: qz ñ sunt a se de die illa nesciũt a se · pa ter autem quia a se est: scit a se.

¶Et ianitori · rẽ · Hiez · Ei scz q̃ ꝓdicat. Cui dr · Si non annũciaueris

iniquo iniquitatē suam: sanguinē eius de manu tua requiram.

¶ Vigilate ꝛc. Premisso patrisfamilias exemplo: cur ꝓsummationis diem reticeat dicit. Vigilate ergo ꝛc.

¶ Qui dormit: nō corpora sꝫ fantasias videt: cū euigilat nichil hꝫ de his q̄ viderat. Sic sunt quos mundi amor rapit in vita: deserit post vitam.

¶ Quod aūt uobis dico. Non solum rectores ecclesie: sed ꝛ omnes vigilare precipimur ianuas cordiū custodiētes: ne antiqui hostis mala suggestio subitret: ne nos dominus dormientes inueniat. vnde paul⁹. Vigilate iusti ꝛ nolite peccare. C.XIIII

¶ Erat aūt pasca Hiero. Pascha transitus interpretatur. pascha in vero immolatio In immolatōe agni ꝛ transitu per mare vel egyptum figuratur. s. passio christi. redemptio populi de inferno. quando post biduum nos visitat. id est. plenissima luna etate xpi perfecta vt parte nulla tenebrosa carnes agni immaculati qui tollit peccata mundi in vna domo que est vna ecclesia catholica calciati charitate. et armati virtute comedam⁹ dicētes. Etenim pascha nostrū immolatus est christus.

¶ Be. Pascha qđ hebraice phase a transitu non a passione. eo q̄ exterminator videns sanguinem in foribus israhelitaꝝ transierit. nec percusserit eos. vel domin⁹ auxiliū dans eis desuper ambulauerit. cuius mysterū Johannes aperuit. Ante

precepit vt vigilet. Vigilate ergo

Nescitis enim quando dominus

† ſ Quando occisa sunt primogenita egipti

veiat. sero an† media nocte. an gallicantu. an mane: ne cum venerit

repente inueniat vos dormientes

ſ hier. Hoc fine cōcludit sermonem. vt cōe omnīū preceptū nouissimi p primos audiāt. ſ gene

Quod aūt vobis dico: omnibus

rale bonum non singulare.

dico. Vigilate.

C .XIIII.

Erat autem

ſ transit⁹. qđ hebraice phase pascha ꝛ azima post

biduum. Et querebant summi sacerdotes ꝛ scribe quomodo eū dolo tenerent et occiderent. Dicebāt

ſ non seditionem timebant: sed ne auxilio populi de manibus eoꝝ tolleretur.

enim. Non in die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Et cū eēt

† ſ Symon enim obediens dr ſ Nomē

bethanie in domo† symonis leprosi

diē festū ꝫ paschę sciens ihesus q̄ uēit hora ei⁹ vt transeat de hoc mūdo ad patrem. vbi ostendit sic mystice notatum q̄ agnus dei qui peccata mūdi tollit de hoc mundo esset trāsiturus. Vel nos salubri trāsitu de egyptiaca seruitute redempturus est vel educturus.

¶ Beda. Pascha solus dies quo agnus occidebat ad vesperum quartadecima luna primi mensis. Azima quindecima luna quando filij israhel egressi sunt de egypto que septem celebrabantur diebus. i. vsq̄ ad vicesimumprimū eiusdem mensis diem ad vesperum. Sed indifferenter alterum pro altero ponitur. qz ꝛ dies paschę in azimis celebrabatur. ꝛ nos quasi perpetuum pascha facientes. semper ex hoc mundo transire precipimur. Vno quippe die agno immaculato immolato ad vesperum septem ex ordine dies sequuntur azimoꝝ: quia christ⁹ pro nobis semel in fine sclōꝝ vel temporum passus. per totum hui⁹ seculi tempus qđ septez dieb⁹ agitur: in azimis sinceritatis ꝛ veritatis nobis precepit esse viuendum. ꝛ omni nisu desideria terrena quasi egypti retinacula fugere. ꝛ velut a mundana conuersatōne secretam solitudinem. iter scz admonet subire virtutum.

¶ Et querebant summi sa. Hiez. A principib⁹ egressa est iniquitas qui templū parare. ꝛ vasa ꝛ se purificare scōm legē ad esum agni debuerāt.

¶ Non in die festo. Hiez. Vitant diem festum. quod conuenit illis. Non est festiuitas eis qui vitam ꝛ misericordiā perdiderunt.

¶ Et cum esset. Hiero. Hynnulus ceruoꝝ semper ad lectulum suum redit. i. fili⁹ obediens patri vsq̄ ad mortem obedientiā a nobis petit. Symon enim obediens dicitur.

¶ Symonis le. Hiero. Symon leprosus. mundum infidelem primo postea fidelem significat.

¶ Et recūberet ꝛc. Hiero. Recumbente seipso. id est. humiliante se vt eum tangeret: fides peccatricis q̄ de pedib⁹ ascendit ad caput: a capite descendit per fidem. id est. a christo ad membra eius.

¶ Mulier. Beda. Maria magdalena soror lazari quem suscitauit dominus. Hoc iohannes dicit esse factum ante sex dies paschę pridie q̄s asino sedens venerit hierusalem. Ipsa est enim non alia que quondā adhuc peccatrix (vt lucas scribit) pedes domini rigauit. ꝛ vnguēto vnxit. nūc iustificata ꝛ familiaris facta: nō tm̄ pedes vt iohannes dicit: sed ꝛ caput vt matheus ꝛ marcus perhibent oleo sancto perfudit.

pristinum manet vt uirtus curantis appareat. le prosus enim fuerat. sed a domino curatus erat

† ſ hiero. Ecclesia habens fidem que dicit. nardo. me. de. o. s.

si. et recumberet: venit† mulier habens alabastrum vnguenti nardi

ſ Carnale desiderium.

ſ carnali desiderio

spicati precioſi et fracto alabastro

ſ hiero. per

effudit super caput eius. Erant autem quidā indigne ferentes intra

synod. dr unus pro multis. ꝛ multi pro uno.

semetipsos ꝛ dicentes: Ut qđ perditio ista vnguēti facta est? Poterat enim vnguentū istud venūdari plusq̄ trecentis denarijs. ꝛ dari

ſ B. hoc de solo iuda. syno

pauperibus. Et fremebant in eaꝫ

dochicos.

Ihesus autem dixit. Sinite eam quid illi molesti estis? Bonū opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscuꝫ. et cū volueritis potestis illis benefacere. me aūt non semper habebitis.

¶ Alabastrum. ꝛc. Alabastꝝ marmor cādidū, varijs guttis distinctuꝫ. vnguenta nō corrupta seruat.

¶ Nardi spicati. Pistica nardus dicitur mixta: quia nō solum de radice sed de spicis ꝛ de foliꝫ compositum erat quod est precioſius.

¶ Et fracto alabastro. Hiero. Domus impleta odore: ecluꝫ ꝛ terra est. Fractū alabastrum. carnale ē desiderium. quod frāgitur ad caput ex quo omne corp⁹ ꝓpaginatum est.

¶ Beda. Mystice. Deuotio marie fidez ꝛ pietatem designat ecclesię. que dicit. Dum eēt rex ī accubitu suo. nar. m. d. o. suuꝫ. Qđ ad litteram marię manib⁹ compleuit. ꝛ quotidie spūaliter in membris suis implere nō desinit. que in toto mundo gloriando dicit. Deo autem gratias ago qui semper triumphat nos ī christo ihesu. Et odorem notitie! sue manifestat per nos in omni loco. quoniā christi bonus odor sumus deo: cum potentiam diuinitatis ei⁹ que illi vna est cū patre digna reuerentia confitetur laudat ꝛ predicat. Caput eius vnguento perfūdit precioso: cum humanitatem digna reuerentia suscipit. Ipedes vnguentum pistícum. id est fidele ꝛ verū perfundit: quia illam naturam eius qua terram ꝓtigere. id est. inter homines ꝙuersari dignatus est: pia predicatōne ꝛ deuotis veneratur obsequijs.

¶ Erant autē quidam. Beda. Per synodochen plurale pro singulari posuit. Johannes iudaꝫ hoc dixisse dicit: qui a fuerat fur. ꝛ loculos habens ea que mitte. por. Forsitan ꝛ alij discipuli aut senserūt hꝫ aut dixerunt aut iuda dicente persuasi sunt. ꝛ omnīū voluntatē matheus ꝛ marcus verbis expressserunt. Sed iudas quia fur. ꝛ alij ꝓpter curam pauperū. Johannes autem illum solum ꝓmemorare voluit cui⁹ hac de causa furandi consuetudinem intimare curauit.

¶ Ut quid perditio. Hiero. Perditus de salute perditionē inuenit. vt in ficu fructifera mortis laqueum nanciſceretur.

¶ Poterat. ꝛc. Hieron. Sub pretextu anarcie mysterīū loquitur fidei Eteni nostra fides trecētis emitur denarijs. id est. decē sensib⁹ per corpus ꝛ animam ꝛ spiritū triplicatis. vt ꝛ nos sicut gedeon trecentoꝝ viroꝝ numerum assumentes. allophiloꝝ castra pauperes spiritu fractis lagunculis nostris cum tubis ꝛ lucernis destruamus. ꝛ sicut abraham cum trecētis viris spolia diuidamus ad vesperam.

¶ Bonum opus. Hiero. Qui credit in deū reputat⁹ ei ī opus iusticie aliud enī est credere ei. aliud est credere in eū. id est. totum se injcere in illū

¶ Me autem non. Beda. Corporali presentia ꝛ familiaritate ꝓiunctum sicut nunc. vñ apl's. Et si nouerim⁹ christū scōm carnē. sed nunc iam non nonimus. Spiritualiter autē semper est nobiscū. vnde. Ecce ego vobiscū sum vsq̄ ad cōsum. scli o. di.

¶ Hiero. Ita intelligendū est. me aūt nō semper habebitis in corporali
psentia vt prius in pnictu z familiaritate. Vnde z per aplm. Si nouerimus christū scdm carnem sed nunc iam non nouimus.
¶ Quod habuit hęc fe. Nō putatis perditionē esse vnguenti officiū
sepulturę est. Nec mirū si michi credit odorem fidei bonuz: cum ego pro ea
fusurus sum sanguinem meum.
¶ Amen dico uobis. Beda. Nota in christo noticiā futuroz. Pas
surus post paucos di
es psciit euangelium
suum toto orbe predi
candum.
¶ Beda. Nontan
dum q sicut maria to
to orbe quo est eccliа
diffusa gloriam meru
it de pio obsequio qd
domino deuote exhi
buit: sic z iudas qui ei
detraxit perfidię nota
longe lateq infamat.
Sed dūs bonum pia
laude remūerat. futu
ras impiꝰ contumelias
tacet.
¶ Unus de. xii. cō
Hiero. Vnus nume
ro. non merito. nomie
nō numine. corpore nō
animo. Vnde sponsus
ad sponsam. Vulne
rasti cor meū soror me
a in vno oculoꝝ tuoꝝ
z in vno crine colli tui
Oculus z crinis sapiē
tia est z virtus. qm iu
de cum ceteris dicitur
Vobis datū est nosse
mysterium regni dei.
z dedi vobis potesta
tem cal. ꝛc.

¶ Abiit ad. Ille a
biit ad pncipes z pꝰ qz
exiuit intrauit in eum
satbanas. Hic nox no
cti indicat sciētiā Vnū
quodqz animal ad si
bi simile iungit. Ma
ria carnit ad apostolos
vt dies diei eructet ꝟ
bum. Judas ad inde
os: vt nox nocti indicet scientiam.

ſ Hiero. Non aliunde quęramus qd in nobis habemus ſ id est. anteq̄ veniret
Quod habuit hęc fecit: pręuenit
qui excluderet.
vngere corpus meū in sepulturā.
Amen dico vobis: vbicūqz pdicatum fuerit euangeliū istud in vniuerso mundo. z quod fecit hęc narrabitur in memoriam eius. † ſ Et iudas scariothis vnus de duodecim
ſ Non inuitatus. non coactus. precium quoq in uoluntate ementiū posuit. quasi vilis mancipii. Quid vultis michi dare ꝛc.
abiit ad summos sacerdotes vt prderet eum illis. Qui audiētes gaſ Amiserunt vitam. quā pecuniam ipse recipit cum vitam amittit.
uisi sunt. et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat qūō illum opportune traderet. Et prima
ſ Oportunitas doli nunq̄ inuenitur. In dicatur enim hic vel illic.
die azimorū quando pascha imolabāt. Dicūt ei discipuli Quo vis
ſ Hiero. ut cum uoluntate dei dirigamus gressus nostros ſ uel ut māduces
eam⁹ z pem⁹ tibi ꝓmedere pascha
ſ Caritas non est sola.
Et mittit duos ex discipulis suis
ſ Ecclesiam.
z dicit eis. Ite in ciuitatē et occurret vobis homo lagenaz aquę baiulans. Sequimini eū. et quocūqz introierit dicite dño domus: quia
ſ diuersoriū meū
magister dicit. Ubi ē refectio mea vbi pascha cū discipulis meis mā
ducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum. et illic parate nobis. Et abierunt discipli eius: z venerunt in ciuitatez z inuenerunt sicut dixerat illis. et
ſ fine mundi.
parauerūt pascha. Uespere aūt facto
veit cū duodecim. z discūbētibus eis z manducantibus ait ihesus.
Amen dico vobis: q̄ vnus ex vobis tradet me qui māducat mecū.
At illi ceperunt contristari et dicere singillatim. Nūquid ego? Qui
ait illis. Unus ex duodecim qui intingit manum mecum in catbino.
et filius quidem hominis vadit

¶ Et querebat. ꝛc. Hiero. Promittit se tradere vt magr eius ante videbat. tibi dabo banc potestatem vniuersam.
¶ Beda. Multi hodie scelus iude erubescrent. nec tm cauent. Cum eū pro
muneribus falsum contra quēlibet testimoniū dicunt: q̄ veritatē pro pecunia
negant: deum pro pecunia vendūt. qui dicit. Ego sum veritas z vita. Luz
societatem fraternitatis aliqua discordia ꝓmaculāt: deum produnt: q̄ de⁹
charitas est. Et quod peius est. non infirmitate. nō ignorantia: sed sicut iu
das quęrūt opportunitatem: vt amotis arbitris mendacio veritatē. crimine
mutēt virtutem.
¶ Et prima die azimorū. Beda. Quartadecima luna. quādo abiecto fermento agnus occidebatur ad vesperū. quod exponens apostolus ait
Etenī pascha nostrū immolatus est christus. Quānis enim in sequēti die
quindecima luna sit crucifixus: hac tm nocte qua agn⁹ imolabat. z discipulis suis corpus sanguinēq̄ suum dedit. z a iudeis tentus z ligatus ipsi⁹ immolatōnis. id est. suę passionis exordium sacrauit.
¶ J. Cum amaritudine comedūtur azima q̄ est redemptio nrā. amaritudo enim est passio domini.
¶ Ite in ciui. Beda. Indicium est prescięntię diuinitatis q̄. z cum discipulis suis loquens quod alibi fit nouit. Pulcre autem paraturis pascha hō
lagenam vel amphorā (scdm alium euangelistam) aquę baiulans occurrit:
vt ostendatur hui⁹ paschę mysteriū pro ablutione mūdi esse celebrandum.

Aqua enim lauacrum gratię. lagena fragilitatē eoꝝ designat per quos hec
gratia mūdo erat ministrāda. Vn̄ habemus thesaurū istum in vasis fictilibus
Parant pascha discipuli vbi aquę infertur lagena: vt adesse tēpus insinuent: quo cultoribus veteris paschę typicus de limie ac postibus cruor auferat.
¶ Hiero. Ciuitas ē ecclesia quę muro fidei cingit: hō occurrēs ꝓmitius?
populus est. amphora aquę lex litterę
ſ Primitiuus populus
ſ Legem litteræ.

¶ Homo lagenam aquę. Beda. Consulte z aquę baiuli. z domi domus tacita sunt vocabula: vt omnibus vez pascha celebrare volētibus. id est sacramētis christi imbui. eumq̄ suę mentis hospitio suscipere quę rentibus facultas dāda signetur.
¶ Sequimini ꝛc. Hiero. Qui ducit in altū vbi refectio christi. Unde raab exploratoribus mādat vt nō
ꝓmas z p excelsa irēt.
¶ Cenaculū grande. Hieron. Ecclesia magna quę narrat nomen domi strata varietate virtutū z linguarum. vnde. Circūamicta varietate virtutū. in qua paratur domino pascha Dominus domus petrus apostolus. cui dominꝰ domū suā credidit vt sit una fides sub vno pastore
¶ Beda. Cenaculū: lex spūalis quę de angustijs litterę egredi ēs
in sublimi loco recipit saluatorez. Nam qui adhuc occidentem litteram seruauerit: qui i agno non aliud q̄ pecus intellexerit: in imo pascha facit: quia maiestatem spiritus non comprehendit in verbo dei. Qui autem baiulum aquę. id est. gratię preconem in domum ecclesię fuerit secutus. per spiritū scientię illustrantē superficiem litterę transcēdendo in alto mentis solio parat refectōem christo: q̄ cūcta paschę sacra z cetera legis decreta esse eoꝝ sacramēta cognoscit.
¶ Uespere aūt. Hiex. Vespera diei vesperā indicat mundi. Circa vndecimā nanq̄ horam veniūt nouissimi qui primi denariū accipiūt vitę eterne. quia ante crucem abrahām erat in inferno. z post crucē latro in paradiso
¶ Amen dico uobis. Sicut de passione prędixerat: ita de proditore
prędicit dans locum pnitēdi. vt cum intellexisset cogitatōes suas prescire
a deo pniteret eum facti sui. Non tamē ex nomie designat: ne aperte redargutus impudentior fiat. Mittit crimen in numerū: vt pscius pniam agat.
¶ Unus ex uobis ꝛc. Dū falsitas arguit. vitas ꝓbat. z impletur
Qui edebat pa. me. m. sup me. su. Oēs tangunt vt fiat armonia in cythara. Omnes nerui bene suspensi ꝓsona voce respondent. Nūquid ego sum
dñe? Unus remissus. z pecunię amore affect⁹ dixit. Nūquid ego sū rabbi?
¶ Contristari. Sciūt undecim: q̄ nichil mali ꝓtra dīm cogitauerant
sed plus credūt magistro q̄ sibi. z timētes fragilitatē suam tristes de peccato suo interrogāt. cui⁹ nō habebāt ꝓsciētiam.
¶ Unus ex duodecim. Hiex. Separat seorsum ouem lupus quā
capit. Ouis quę de ouili egreditur lupi patet morsibus.
¶ Qui intingit. ꝛc. Beda. Mira dīi patia. Pri⁹ dixit. vnus ex vob tradet me. pseuerat proditor in malo. Apertius arguit: z tamen non ꝓprie

designatur·iudas alijs contristatis ꝛ manū retrahentiby a cibis temeritate et impudentia qua dñm tradit·etiā manū cum magistro in cathino mittit: vt audacia bonam ꝓscientiā mentiretur.

¶ Uę autem ꝛc. Beda. In sempiternū vę homini illi qui ad mensam dominī indigne accedit. Ille enī in exemplum iudę filium hoīs tradit nō iudęis quiḋ pcōziby: ſꝫ tñ pcōziby mēbris·ſ·suis q̄ accipere dñici cozporis sacramentū temerarie pręsumit. Ille dñm vendit·qui eius timoze ꝛ amoze negligecto terrena pro illo et caduca immo ꝛ criminosa diligere et curare nō metuit.

¶ Beda. Vę autē Nec prio nec ſcḋo correctus pœnitet: sed patientia dñi nutrit impudentiam suaꝫ ꝛ thesaurisat sibi irā. Pœna prędicitur·vt q̄ pudore non vincit· timore corrigatur.

¶ Manducanti bus. Beda. Finito veteri pascha quod in ꝓmemoratōne liberationis populi dei ab ęgypto agebatur: transit ad nouuꝫ·quod in suę redemptōnis mēoriam ecclesiam frequētare volebat·vt ſcz ꝓ carne agni ac sanguīe sui corporis ac sanguinis sacramētuꝫ substitueret·ꝛ se esse mōstraret cui iurauit dñs ꝛ nō pœ·eū tu es sa· in ętersc. Frangit ipse panē quem discipulis porrigit q̄ fractio sui corporis sponte sua ꝛ procuratōne venit. Unde.

sicut scriptū est de eo. Uę autē hoi
ſ Hiero· Multi bonum ut iudas faciunt: sed nichil eis proficit
illi per quem filius hois tradetur
ſ Simpliciter dictū † ſ Latens materno utero. melius est non esse q̄ ad tormenta esse. ſal·esset
Bonū erat ei si natus non † fuisset
homo ille. Et mānducātibus illis:
accepit ihesus panē·et benedicēs
fregit et dedit eis·et ait. Sumite:
hoc est corpus meum. Et accepto
ſ Hiero. gratia non meritis saluati sum? a deo.
calice gratias agēs dedit eis et bi
berunt ex illo omnes. Et ait illis.
† ſ Non veteris·de quo·hic sanguis testamenti est quod mandauit ad uos deus:
Hic est sanguis meus † noui testa
ſ Hiero·pro multis effunditur: sed non omnes emundat.
menti qui pro multis effundetur.
Amen dico vobis: q̄ iam nō bibā
de hoc genimine vitis vsq̄ in diez illum cum illud bibam nouum in
† ſ Hiero. Laudabunt deū qui requirunt eum ꝛ adorauerunt cum ꝛ manducauerunt omnes pingues terre
regno dei. † Et hymno dicto exie
runt in montem oliuarū. Et ait illi
ihesus. Omēs scandalizabimī in
me in ista nocte·quia scriptum est
Percutiaꝫ pastorem ꝛ dispergent
ſ apostoli· ſ Hiero. Promutitur resurrectio ne desperent.
oues. Sed postq̄ resurrexero prę
cedam vos in galyleam· Petrus
† ſ B·Non ē temeritas nec mendaciū: sed fides ꝛ ardēs affectus.
autē ait illi· † Et si omnes scandali
† ſ Petrus ex ardore fidei promittebat: sed christus ut deus futura prenouerat.
zati fuerint: † sed nō ego· Et ait illi
ihūs. Amē dico tibi: q̄ tu hodie in
hac nocte priusq̄ bis gallus vocē
dederit·ter me es negaturus· At

Potestatē habeo ponendi a·me·ꝛc· Priusq̄ frangeret bñdixit: q̄ naturā humanā quā passurus assumpsit: vna cum patre ꝛ ſpūsancto gratia diuinę virtutis impleuit. Bñdixit panē ꝛ fregit: q̄ hominē assumptū ita mortī subdidit: vt ei diuinę immortalitatī veraciter inesse potentiā demōstraret: ideoq; velociꝰ a morte resuscitandū.

¶ Accepit panem. Hiero. Figurās corpus suum in pane quod est ecclesia pñs·quę accipit in fide·benedicit in nūero·frāgitur in passionib·datur exemplis·sumitur doctrinis. Formans sanguinē suum in calice vino ꝛ aqua mixtū: vt alio purgemur a culpis·alio redimamur a pœnis. Sanguīe nanq; agni domus seruant' a percussionib angeli. Et aqua maris rubri ex tinguuntur inimici·quę sunt mysteria ecclesię christi.

¶ Beda. Mystice. Panis qui ꝓfirmat cor hoīs refertur ad corpus· vinū quod sanguinē operat' ad sanguinē. Sed q̄ nos ī christo·ꝛ christū in nobis manere oportet: vinuꝫ cum aqua miscetur: quia teste iohanne aquę populi sunt·neq; aquam solam·neq; vinum solum·sicut nec solum granū sine aquę confectione in panē cuiq; licet offerre·ne videatur a membris caput secernere·vel christum sine nostrę redemptōis amoze pati potuisse·vel nos sine illius passione saluari.

¶ Grās agens. Gratias egit ꝛ bñdixit iam proximus passioni qui pœnam alienę iniquitatis suscipit·qui nichil dignū passione egit·vt oñdat q̄ equanimiter vnusquisq; ꝓprię culpe flagella sustinere debeat.

¶ Biberunt ex eo omnes. Hiero· Ebrietas fęlix·salutaris satietas quę quanto copiosius sumitur·tanto sobrietatē mentib dignatur donare Et iudas bibit: sed nō saturatur·nec sitim extinguit ignis ęterni: quia qui indigne sumit mysteria christi: hic macula in luna ostēditur quę nunq; deletur. Luna ecclesię comparatur merito quę a se non habet splendorem: ſꝫ a sole certis modis suscipit lumen·id est·a christo·qui permanet in ęternū. Sunt enim quidam in ecclesia quos sacrificiū nullum emundat: sed insipiens cogitatio perducit ad culpas·qui se crudelitatis ceno miscuerūt. Sanguis enim noui testamenti qui pro multis effunditur nō omēs emundat.

¶ Jam non bibam. Hieroñ·Hic mutat sacrificiū sed non mutat tēpus·vt nos nunq; cenam ihesu ante quartādecimam lunam faciam?. Qui facit in quartadecima resurrectionē·in vndecima cenā dñi facit·qd nunq; inuentū est nec in nouo nec in veteri testamēto.

¶ Uitis. ꝛc. Beda. Vitis vel vinea domini synagoga. Unde ysaias. Vinea domini sabaoth dom? israel est·de hac dom? multo tempore bibit·q̄uis pluribꝫ ramis in amaritudiem ꝓuersis·pijs tamē quorundam cogitationib summisq; virtutib delectabat'. Sed post passionē dñi figuralia in ſpūalem sensum translata sunt. Jur? ergo ad passionē ait. Jam nō bibam, de ge·vi·vſ·in d·i·cū il·bi·no·in re·d Qḋ est non vltra carnalib cerimonijs synagogę delectabor·in qb; erat ꝛ paschal' agni sacrm qḋ prędicū est. Aderit tempus cū in regno dei posit? immortali gloria sublimat? de salute eiusdē populi bapmo regenerati nouo vobiscum gaudio perfūdar.

¶ Et hymno dicto. Beda. Potest intelligi himn? quem scōm iohm patri grās agens decātabat·in q̄ ꝛ pro se ꝛ pro suis discipulis·ꝛ pro bis q̄ p verbū eorum crediturī erāt eleuat' ſurſuꝫ oculis precabat'. Et puicre discipulos sacrāmto sui corpis ꝛ sanguinis imbutos·ꝛ hymno dicto patri ꝓmēdatos educit in montē oliuarum: vt doceret nos p acceptōem sacōr·ꝛ p opem intercessiōis suę ad altiora ꝛ tutum? dona ꝛ charismata sancti ſpūs quib; in corde perungamur debere conscendere.

¶ In montem oli· Hier. In mōte olineti tenet' ihesus·ꝛ inde ascēdit ad ęlos: vt sciam? q̄ inde ascēdim? ad ęlos·vñ. Vigilam? ꝛ oremus et ligamur nec repugnam? in terra.

¶ Omnes scanda. Beda. Prędicit q̄d passuri sunt·vt cū passi fuerint nō desperēt: sed pœniteāt. In nocte ista q̄ ebrij sunt nocte ebrij sunt·et qui scādalizātur nocte scādalizātur·i·mēte obscurati.

¶ Hier. Omnes cadūt: sed nō omēs iacēt. Nūquid q̄ dormit nō adijcit et vt resurgat? Carnale est cadere: diabolicuꝫ est iacere.

¶ Percutiam pastorem· Hiex· Percute pastorē. Ꝓoptꝫ postulat passionē dñi pater rndet. Percutiā pastorē. Precib sanctoꝝ filiusa prē mittit·i·incarnat·ꝛ percutit·ꝛ patit·dispergūtur oues pastore capto. Resurrectio ꝓmittitur vt spes nō extinguatur.

¶ Petrus autē. Hiero. Auis sine pennis in altū volare nitit: sed corpus aggrauat animā vt timore hūanę mortis timor dñi superetur.

¶ Bis gallus uocem. Beda. Alij simpliciter priusq̄ gall? cantet ter me negab. Marcus· Priusq̄ gal·bis vo·te·ter·me ne·qḋ nō est ꝓtrariū. Tota enī petri negatō trina negatō est·ꝛ in eo ꝓposito animi remānsit vsq̄ quo amare fleuit. Hec tota si post primū gallicātum inciperet: fallum tres dixisse videretur q̄ dixerūt dñm dixisse. Priusq̄ gal·can·ter me·negi. Itē si totā ante pegisset q̄ gallus cātare inciperet: superflue dixisset marcus ex persona dñi priusq̄ gal·bis vo·te·ter me es ne. Sed q̄ ante primū galli cantum incepta est: attēderūt tres non quādo eam impleturus esset: sed q̄ futura·q̄ cęptura. q̄ trina·ſ·cępit ante gallicātū. Potest etiā intelligi: q̄ añ primū gallicātuꝫ tota in animo eius fuerit· q̄uis enī ꝓbis añ primum gallicantū sit cępta·ꝛ añ scōm cōpleta: tñ in affectōne ꝛ timore anī petri añ primū gallicātum tota cępta est·sicut ꝛ illud. Qui viderit mu·ad con·e·iā me·est e·ꝛc.

¶ Hier. Gallus cātat: petrus negat ter. Gallus nūcius lucis ſpūſſanct? est·cui? voce in prophetis ꝛ aplis nos de trina negatōe qua dñm negauimus nosse·voce ancillę exterriti exhortamur ad amarissimos fletus post lapsum·qui male cogitauim? de deo·male locuti sumus ad proximū·ꝛ male

fecimus ad nosmetipsos.
¶ Piero. Nota q̄ petrus negat. z tercio negat: sed postq̄ gallus cecinit z discedētibꝫ tenebris vicina lux nunciata est: quersus amare fleuit. z tring negationis sordes lauit lacrimis.
¶ Bethsemani. Piero. Id est vallis pinguiū. vbi tauri pingues obsederunt eum. z vituli multi circūdederūt eum.
¶ Sedete hic. J. Separantur in oratō ne qui separantur in passione. q̄ ille orat: illi dormiūt pinguedi ne cordis oppressi.
¶ Donec orem. Beda Cū dns in mōte orat: admōet z nos vt orando sublimia. id est. celestia petam⁹. Sed cū in valle. z hoc in valle pinguiꝫ vel pinguedinis: monet nos humilitatē in orationibꝫ hr̄ē. z pinguedine dilectōis interne. Et pulcre appropians morti in valle pīguiū orat: q̄ per vallē būili tatis p̄ nobis subijt mortē. Vñ bñiuauit seipsum f. o. vs. ad m. Et maiorē hac dilectiōe habet vt. po. q̄s. a. s. p. o. a. s.
¶ Et cepit pa. ꝛc. Piex. Pauere z tristari docemur añ iudiciū mort̄. q̄ non possumus per nos dicere nisi per illum. Veit princeps bui⁹ mūdi z in me non habet quicq̄.
¶ Tristis est anima. Beda Non propter mortē tristis est: q̄ eū p̄dicio corporal affect⁹. ñ formido mortis offendit. Nam qui corp⁹ suscepit oīa debuit subire q̄ sunt corpis. vt esuriret z sitiꝫ angeret et tristaretur. Diuinitas autē nescit p̄mutari p̄ hos affc̄ns

¶ Beda. Tristis est aīa ꝛc. Timet xp̄us petr⁹ nō timet. īmo dicit. Animā meā pro teponā. Christ⁹ dic. Aīa mea turbata est vsq̄ ad mortem. Petrus. q. homo vim mortis ignorat. Christ⁹: q̄ deus in corpe pstitut⁹ exponit fragilitatē carnis vt hō verus appareat. tristis est aīa mea. Suscepit tristiciā hois z voluntatē hois sicut z dolorē hois. q̄ p se q̄ doleret nō habuit. semota delectatōe eternę diuinitatis afficitur tedio humanę infirmitatis.
¶ Sustī. ꝛc. Beda. Non a dormitōe precipit abstinere cui⁹ ñ ē tps īmineute discrimine: sed a somno infidelitat̄ z torpore mentis.
¶ Et orabat ut si. Beda. Hec vox est son⁹ infirmitat̄ nostrę. Multi tristātur morte futura: sed habent rectū cor vt vitēt mortē quantū p̄nt. Sꝫ si nō p̄nt: dicāt q̄d ipse christ⁹. Pater si fi. po. trā. a me ca. iste. Ecce hēs voluntatē humanā expressam. Vide rectū cor: sed nō q̄d ego volo: sed q̄d tu vis. vñ. Nō veni facere volūtatē meā. s. quā tpaliꝫ sumpsi ex virgine: sꝫ voluntatis qui mi. me. quā. s. habui eternū cū prē. Orat transire calicē: q̄ hō. sꝫ propter q̄d missus ē remiscēs. perficit dispensatōꝫ. z dicit. nō q̄d ego vo. sꝫ q̄d

ille amplius loquebat. Et si oportuerit me simul cōmori tecum. non te negabo. Similiter aūt z omnes dicebant. Et veniūt in prędiū cui nomen gethsemani. et ait discipulis suis: Sedete hic donec orem. Et assumit petrum z iacobum z iohānem secuꝫ. z cępit pauere z tedere et ait illis. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et cum processisset paulū
¶ humilitatem mentis ostēdit habitu corporis
procidit super terram z orabat. vt si fieri posset transiret ab eo ho
† ¶ hiero. hebraice z grece: q̄ non est distinctia iudei z greci.
ra. z dixit. †Abba pater omnia possibilia sunt tibi. transfer calicē hūc a me. Sed nō quod ego volo sed q̄d tu. Et venit z inuenit eos dormientes.
¶ hiero. Sicut dormiunt mente. ita dormiunt corpore.
Et ait petro. Symon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecū? Vigilate et orate vt nō intretis in temptationē. Spiritus quidem promptus est: caro vero infirma. Et iteruꝫ abiens eundem sermonem orauit dicens. Et reuertit. q. si moriē mors me nō moriēte: fm carnē trāseat calix: sed q̄ ā ter non fiet. non quod ego volo: sed quod tu.
¶ Piero. Hoc contra eutichianos q̄ dicūt vnā tm̄ in xp̄o operatōm. vnā voluntatē. Hic aūt ondit humanā quę p infirmitatē carnis recusat passionē. z diuinā quę pmpta ē pficere dispensationem.
¶ Sednon quod. Hieron. Vsq̄ in finē nō cessat docere nos patribꝫ obedire. z volūtatē eorū voluntati nostrę p̄ponere.
¶ Et ait petro ꝛc. Qui dixerat. Et si oportuerit me mori tecum. ñ te negabo. z si oēs scandalizati fuerint in te. ego nunq̄ scandalizabor. sed ñ ego. nunc tristicię magnitudine somnum vincere non potest.
¶ Ut non intretis. Non ait vt ñ tēptemī sꝫ vt ñ intret̄ in tēptationē. i. vt temptatio vos nō supet. nō teneat intra suas cassos
¶ Hier. In tēptatōnē intrat q̄ orare negligit. Ter discipuli dormiūt. ter dns orās suscitat. trina dormitio tres mortuos quos dns suscitauit significat. Primus in domo scōs ad sepulcrū. tercius de sepulcro. Trina dñi vigilia tres personas nos hr̄ē in orādo docet. z de p̄teritꝫ z de p̄sentibꝫ z futurꝫ veniaꝫ rogare.
Spūs quidem. Temerarios repmit q̄ q̄cq̄d crediderīt putāt se posse consequi: sed q̄ntū ex mēt̄ ardore cōfidim⁹. tm̄ et fragilitate carnis timeam⁹: sed tm̄ p̄ aplm spūs fcā carnis mortificemus.
¶ Dormite iam. Nota q̄ b̄ dcō aliq̄ntulū siluit z reqeuerūt vñ dr. Sufficit. q. req̄euistis. deinde intulit. Ecce venit hora ꝛc.
Surgite eamus. Postq̄ tercio orauit z aplos timorez pnia corrigēdū docuit. securus ad passionē pgit. dicēs. Sur. ea. q. nos non inueniāt timētes;
sed vltro eam⁹ obuiā vt passuri gaudiū z p̄fidētiam videant.
¶ Signum. Piex. Dat signū osculi cū veneno dyaboli. sic cayn obtulit sacrificiū subdolū z reprobatū. vñ. vinū cū aceto in cruce ponunt.
¶ Rabbi. B. Impudēs z scelata cōfidentia mgr̄m vocat z osculū ingerit ei quē tradit. Aliq̄d tñ habet de verecūdia discipuli: q̄ ñ palā eū p̄secutoribꝫ tradit: sꝫ signo osculi. Suscipit osculū dns. ñ vt doceret nos simulare sed ne p̄ditionē videatur fugere. Illud etiā cōplet. Cū his q̄ o. pa. ꝛc.
¶ Unus aūt. B. Petr⁹ p̄ iohm eodē ardore mēt̄ q̄ cętera. Sciebat. n. qm̄ phinees puniendo sacrilegos mercedē iusticię z sacerdotij p̄mis acceperat. Lucas ait: q̄ dns tan. au. sa. eā. Ipe enī pietat̄ nunq̄ obliuiscit. hostes etiā suos vulnerari nō patit. Mystice. Docēs eos q̄ in suę mort̄ consecratiō. vuln⁹ anię cōtraxerūt. si digne penituerint salutē posse mereri.
¶ Tanq̄ ad la. B. Quasi stultū est cū gladijs z fustibꝫ cōprehēdere qui vltro se vob tradit. z in nocte quasi latitantē inuestigare p̄ proditorē:

cum quotidie in templo docebat. Sed ideo aduersum me congregamini in te nebris: qz potestas vestra in tenebris est.

¶ Tunc discipuli. Beda. Implet quod dixit. q omnes scandalizarẽ tur in ipso in illa nocte. Nam z si turba permittẽte ad petitionẽ domini fu gerunt scõm iohannẽ: pauorẽ tũ mentis oñdebant z ad fugam promptio res erant: qz ad patiẽdi fiduciam.

¶ Beda. Tunc discipuli. rc. Sicut petrus qui negationẽ lacrimis ablu it. z confessione domi ci amoris trina fundi tus extirpauit. recupe rationem eorum osten dit qui in martirio la buntur. sic discipuli a lij qui articulum com prehensionis fugiẽdo preuenerũt: cautelam fugiendi docent eos q̃ se ad supplicia minus sentiunt ydoneos. quibus tuti⁹ est latere q̃z se discrimini opponere Ita etiam adolescens qui relicta syndõe nudus pfugit ab impijs illoz opus designat z animam. qui vt securi ores sint omnia mundana abijciunt. et nudi potius domino famulari q̃z mundo adherendo materiã temptandi. et a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt.

¶ Adolescens autem. Quis iste fuerit euangelista non dicit. quia vero plus ceteris dominũ amauerit res ipsa indicauit. alijs fugientibus ipse donec ab hoste comprehenderetur charitas vinculo astrictus dominũ sequi non omisit. Nõ dum tamen perfectam charitatem habuit. q vel tentus fugere potuit. Possumus tamen hunc iohannem fuisse intelligere pr̃ ceteris dilectum a magistro. quez eo tempore fuisse adolescentez longa post vita eius acta indicio est. Potuit aũt hoc fieri vt ad horam elapsus mox sumpto vestimento redierit. z sub dubia noctis luce se turbis ducentium ihesum. quasi vnus ex ipsis immiscuerit: quoad peruenirent ad atrium pontificis cui erat notus sicut ipse dicit.

cum gladijs et lignis comprehendere me. quotidie apud vos eram in templo docens z non me tenuistis. Sed vt impleant scripturę.
§ hiero. Adimpletum est. elongasti a me amicuz z prox. z no. m. a. mi.
Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescẽs autem quidam sequebatur eũ ami
§ nichil indumenti habebat nisi solam syndonem
ctus syndone super nudo et tenue
§ Alias reiecta
runt eum. At ille relicta syndone nudus profugit ab eis. Et adduxerunt ihesum ad summũ sacerdotẽ
§ hier. fit congregatio taurorz in uaccis populorz
Et conuenerunt omnes sacerdotes
§ hiero. vir duplex animo inconstans est in o. u. s. timor retrahit caritas
z scribę z seniores. Petrus autez sequebatur eum longe vsq̃ intro
trahit.
in atriũ summi sacerdotis. et sedebat cuz ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium querebant aduersus ihesum testimonium vt
† § Mentita est iniquitas sibi vt regina aduersus ioseph. sacerdotes aduersus. susannaz: sed ignis sine materia defecit.
eum morti traderent† nec inuenie

¶ At ille relicta. Sicut ioseph relicto pallio nud⁹ de manib⁹ impudicę dominę effugit. Qui autem vult effugere manus iniquorz relinquẽs mẽtę que mundi sunt. post ihesum fugiat.

¶ Abeis. Quorz z presentiam detestabatur z facta. non a domino cui⁹ amorem etiam absens corpore fixum seruauit in mente.

¶ Summum sacerdotẽ. Caypham scilicz. qui scõm iohannez erat pontifex anni illius. de quo psentaneũ scribit iosephus q̃ pontificiũ sibi absq̃ merito dignitatis emerat a principe romano. Quid ḡ mirũ z si iniquus pontifex inique iudicat?

¶ Alonge. rc. Beda. Quia negationi proxim⁹. si christo proximus fuisset non negasset. In hoc tamen admirandus est q̃ dominum non reliquit etiam si timeat. Qz timeat: naturę est. q̃ sequitur; deuotionis ẽ. q̃ negat; obreptõnis est. q̃ pnitet: fidei est.

¶ Alleg. Qz ad passionem euntem petrus alonge sequitur. significat ecclesiam quidem secuturam dñi passionem. Sed longe differenter. Ecclesia enim pro se patitur. ille pro ecclesia.

¶ Atrium summi rc. Hiero. Atrium secularis circumitus est. Ministri: dęmonia sunt. Ignis desideriũ carnale. cum quib⁹ qui manet flere peccata non valet.

¶ Et calefaciebat rc. Beda. Est ignis charitas. de quo dicitur. Ignem veni mittere in terram z quid volo nisi vt ardeat? Est etiã cupiditatis. de quo dicitur. Omnes adulterantes velut clibanus corda eorz. Hic super credentes descendens varijs linguis eos dominũ laudare docebat. Ille in atrio caypbę instinctu maligni spiritus accensus. ad negandum ac blasphemandum dominũ perfidorum linguas armabat. Quod enĩ in cętus in domo malignus synodus gerebat: hoc ignis in atrio interfrigora noctis accensus figurabat. Qui huius ignis in prętorio flammam extinxit: dicat. Factus sum sicut vter in pru. rc. In quibus autẽ flammã charitatis nicioz flumina obruerũt: a dño audiant: quoniã abundat iniquitas. refrigescit charitas multorz. Hoc frigore torpens ad fo ram petrus. quasi prunis ministrorũ caypbę calefieri cupiebat. qa temporalis commodi solatium perfidorum societate querebat. Sed respect⁹ a domino tum iguem perfidorum corpore. tum infidelitatem reliquit mẽte. Et post resurrectionem domini sancto igne recreatus funditus excessum trinę negationis trina dilectionis confessione purgauit. Tunc enim completa illa memorabili captura piscium cum veniret ad dominũ vidit cum discipulis suis prunas positas. z piscem superpositũ. z panẽ. morqs sui cordis archana prunis inflammauit amoris.

bant. Multi enĩ falsum testimonium dicebant aduersus eum. et cõ
§ quod uariatur incertum est
uenientia testimonia non erant.
Et quidam surgentes. falsoz testimonium ferebant aduersus eum dicẽtes. Quoniã nos audiuimus
† § dominus dixit. soluite vos. sed non ego. qz nullus debet sibi inferre mortem
eum dicentem. † Ego dissoluam tẽ
§ hoc addunt; vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.
plum hoc manufactum. et post triduum aliud non manufactum ędi
§ dominus dixit. suscitabo viuum animal. significans z spirans templum.
ficabo. Et nõ erat conueniens testimonium eorum. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogauit ihesum dicens: Non respondes quicq̃ ad ea quę tibi obijciũt
§ Sicut ouis ad occisionem ducitur. z obmutuit z siluit a bonis. § taciturnitas christi apologiam ade soluit.
ab his? Ille autẽ tacebat. z nichil rñdit. Rursum sũmus sacerdos interrogauit eũ z dixit ei. Tu es xp̃c. filius dei benedicti? Ihesus autẽ
§ hiero. ut inexcusabiles sint
§ B. Marcus ego sum. matthęus tu dixisti qđidem est.
dixit illi. Ego sũ. et videbitis filiũ

¶ Falsum testimo. Beda. Falsus est qui non in eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui. sz in ipsis verbis calumniantur paucis additis vel mutatis.

¶ Mos hereticorz est vmbram de veritate trahere. Ille non dixit quod illi dicunt: sed simile verbum. vt de templo corporis sui quod post triduum resuscitauit. Dominus dixit. Soluite vos: sed non ego. quia nullus debet sibi mortem inferre. Hoc addunt vt proprie de templo iudaico videatur dixisse.

¶ Et exurgens rc. Iratus: qz non inuenit locũ calumnię. motu corporis insaniam mentis demonstrat.

¶ Non respondes quicq̃. Ad responsum prouocat: vt ex qualibet occasione sermonis locum accusandi inueniat. Ihesus autem non respondit: quia prędidit quidquid responderet in calumniam verti.

¶ Tu es christus fi. rc. Hieron. Quem expectabat alonge non videbat prope. sicut ysaac caligantib⁹ oculis iacob sub manib⁹ non agnoscebat sed longe post de eo futura canit.

¶ Et videbitis rc. Sacerdos interrogat filium dei. Ihesus respondit filium hominis. vt intelligam⁹ eundem filiũ dei esse z filiũ hominis ne quaternitatem faciam⁹ in trinitate. z homo in deo z deus in homine sit.

A dextris se.uir. Quia hūilianit seipsum factus obediens vsq; ad mortē. propter qđ ꝛ dē exaltauit illū. ꝛ dedit illi nomē qđ est sup oē nomē

Cum nubibus cę. Hiero. Ascēdit in nube cū nube veniet. id est. cū corpore solo suo qđ assumpsit a virgine ascendit. ꝛ cū multiformi ecclesia q̄ est corpus ipsius ꝛ plenitudo ad iudiciū ventur⁹ est. Sicut dicit matthę⁹. Cum aūt venerit filius hominis ꝛ omnes angeli cum eo. ꝛc.

Summus aūt sa.scin. Beda. Eadem rabies quę prius de sede ex cusserat. ad scissionem vestiū puocat. vt ostē dat iudęos sacerdotalem gloriā perdidisse. ꝛ sedē vacuā esse.

Hos iudęor erat cum aliquid blasphemię ꝛ quasi ꝓtra deuz audiūt. scindere vestimenta. quod etiā paulus et barnabas cū in licbaoīa quasi dij honorarentur. fecerunt.

Vestimenta ꝛc Hiez. Hoc ē ephoth in quo iudęi habebāt honorem: amiserunt. Hic adest samuel scisso pallio ꝺ manu saul id est. regno. Milites gētiles nō scidūt tunicā xpi sz sacerdos scidit sacdotij sui dignitatē

Magno mysterio fm̄ ē ut ī passiōe dñi pontifex sua vestimenta scinderet: cū dñi tunica nec a crucifigentibus militibꝫ scindi potuit. Figurabat enim q̄ sacerdotiū iudęor ꝓ sceleribꝫ pontificū esset scindendū. Soliditas vero ecclię q̄ vestis est redemptor⁹ sui nunq̄ valet dissipi. Quis enī iudęi gentiles hęretici mali catholici hūilitatē dñi ꝓtemnant: ei⁹ tñ inviolata ꝑmanet castitas vsq; ad ꝓsummationē scli in illis quos sors electionis invenerit.

Qui omnes ꝛc Hiero. Quo reatu suo nostrū reatū solveret. ꝛ velamē faciei suę velamen cordiū nr̄oꝝ auferret. ꝛ sputis susceptis facie aię nr̄ę lavaret ꝛ collaphis q̄bꝫ in caput pcussus est: caput hūani generis qđ ē adam sanaret. ꝛ alapis q̄bꝫ expalmat⁹ est maxia laus ei⁹ a nr̄is manibꝫ ꝛ labꝫ plauderet. vñ. Oēs gentes plau. ma. Et cruce sua cruciatū nostrū solveret. ꝛ morte sua: nostrā necaret: q̄ serpente de virga fcō alij absorpti sunt serpentes. vñ Ero mors tua o mors. ꝛ morsus tu⁹ ero inferne. Opprobria ei⁹ nostrū obstruxerunt opprobriū. vincula eius nos liberos fecerūt. Corona spinea capitis ei⁹ ꝺyadema regni adepti sum⁹. Vulneribꝫ ei⁹ sanati sum⁹. sepultura eius resurgim⁹. de scensu ei⁹ ad infernos ascēdim⁹ ad cęlos. Hic invenit mel in ore leonis mortui. Hinc ꝓpheta. Quid retribuā dño ꝓ oībꝫ quę retribuit michi?

Velare f.i. ꝛc. Non vt scelera cor̄ nō videat: sed vt ipsi quondā mysi fecerūt a se grām cognitōis eius abscondāt. Hoc velamentū vsq; hodie manet super cor eor̄: qđ in xp̄m credētibꝫ est ablatū. Vñ eo morięte veluz templi scissum est. ꝛ sancta sanctor̄ archana patefacta.

Prophetiza. Scđm alios. Quis te percussit? Hoc faciunt in ꝓtūeliam eius qui se ꝓphetā voluit haberi. Sz dispensavit hoc: vt nos ad tolerādam ꝓ eius noīe irrisionē prępararet. qui ꝓ nobis sustinebat.

Alapis eum ce. Beda. Qui tūc cęsus est alapis: ꝛ nūc cęditur blasphemijs falsor̄ christianor̄. Qui ꝓsput⁹ salivis infidelium. nūc vesanis fidelium opprobrijs exhonoratur.

Hiero. In vita regnantem sempiterna ꝛ virtute divina hominis a dextris sedentez virtutis dei: ꝛ veniętem cum nubibus cęli. Summus aūt sacerdos scindens vestimēta sua ait: Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videt? Qui omnes condemnauerūt euz esse reum mortis. Et cęperunt quidam conspuere eum ꝛ velare faciem eius. ꝛ collaphis eum cędere. ꝛ dicere ei. prophetisa. Et ministri alapis eum cędebant. Et cum esset petrus in atrio deorsum: venit vna ex ancillis summi sacerdotis. Et cū vidisset petrū calefacientez se aspiciens ille ait: Et tu cuz iesu nazareno eras. At ille negauit dicens. Neq; scio nec noui quid dicis. Et exiit foras ante atrium. et gallus cantauit. Rursus autem cū vidisset illum ancilla cępit dicere circūstantibus: quia hic ex illis est. At ille iteruz negauit. Et post pusillū rursus qui astabant dicebant petro. Vere ex illis es. nam ꝛ galyleus es. Ille autez cępit anathematizare et iurare: quia nescio hominem istum quez dicitis. Et statim iterum gallus cantauit. Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus. priusq; gallus cātet bis: ter me negabis. et cępit flere.

f Confessus. f Non que prius. unde matheus. vidit eum alia ancilla.

f Actus.

f ppungi.

C. XV.

f vide q̄ sint soliciti i malo. tota nocte vigilauerūt ut facerent homicidium.

Et confestim mane consilium facientes sūmi sacerdotes cū seniorib⁹ et scribis et vniuerso concilio vinciętes ihesū ⁊ duxęr̄t et tradiderūt

† f non solum ad pylatum sed etiaz ad herodē ductas est ut illuderet ei uterq;.

Et exiit fo. ꝛc. Hiero. Petrus sine spiritu voci ancille cessit. cum spiritu nec regibus nec principibus terzę cedit. Prima ancilla titubatio. secūda consensio. tercius vir: actus. Hęc trina negatio. quaz abluit per fletus verbi christi recordatio. Tunc autez nobis gallus cantat: cuz predicator ad cōpunctionem corda nostra revocat. Tunc incipimus flere: cū ignimur intus per scintillam scientię. ꝛ foras eximꝰ extra quod fuimus.

Gal. cantauit. De hoc gallicantu alij tacent. non tamen negant. sic ꝛ alia multa quę alij dicunt. alij prętereunt.

Nam et ga. ꝛc. Beda. Eadē lingua galyleis ꝛ bierosolimitis est: sed tamen quęcunq; provincia et regio habet proprium loquendi sonum quez mutare nō possit. Unde cum apostololi omnibus linguis loquerent. inter alios eē qui habitabant iudeam dixisse referūtur. Nonne ecce omnes isti qui loquūtur galylei sūt: et quo a. v. l. n. in qua nati sumus? Et petrus loquens fratribus in bierusalez: ait. Notū factū est omnib⁹ habitantib⁹ in bierusalem ita vt appellaretur ager ille lingua eor̄ acheldemach. qđ ideo dicitur: q; nomē illud aliter bierosolimitę aliter galylei sonabant.

Et recordatus est ꝛc. Beda. Petrus nocte negat. ad gallicantuz pęnitet. In die quem tercio negaverat se tercio amare professus est. Q̄ enī in tenebris oblivionis erravit speratę iam lucis rememoratione correxit. et eius iam adepta presentia plene totū quicquid nutaverat erexit.

Et cępit f. B. Q̄ noxia praviorꝝ colloquia inter fideles. hominē senegavit nosse quem inter condiscipulos iam filium dei fuerat confessus. Sed in atrio cayphę pęnitentiam agere non potest. egreditur foras (vt alij evangeliste narrant) vt ab impijs secretus negationis culpam liberius abluat fletibus.

Vincientes ihesum. ꝛc. Mos erat iudęis vt quē morti adiudicassent vinctum iudici traderent. Et notandum. q̄ non tunc primum ligauerāt: sed mox ꝓprehensum nocte in orto vt iohannes dicit. ꝛ sic adduxerunt eum ad annam primum.

Hieron. Adest Sanson vinctus a Dalida. Sanson interpretatur sol eor̄ quibus occubuit sol in meridie. Dalida situla interpretat⁹. id est. synagoga quę situlę more limpidū liquorē non tenet. ꝛ quisquilias immūdas colligit. Sanson noster maxilla verbi sui innumeras catervas iudęor̄ ꝛ dęmonū hic sternit. ꝛ fonte phęnnis vitę sitientib⁹ nob. i. corpi suo aperit

¶ Tu es rex iu. Cum pylatus nichil criminis interrogat nisi an sit rex iudeoꝝ: argnitur impietas eoꝝ: qui nec falso quidē qđ obiiciāt inueniunt.
¶ Tu dicis. Sic tempat rñsum. vt rex dicat. nec tñ calūnię pateat. Et nota q pylato qui inuitus fert sententiaz. aliqua in parte rñderit. Sacerdotiby aūt z pncipiby rñdere noluerit. indignosqꝫ sermone suo iudicauerit.
¶ Uidę in quantis. ꝛc. Ethnicus pdemnat ihesum: sed causam refert in populum iudeoꝝ. Vide in quātis te accusant ꝛc.
¶ At magis pe.

Beda. Adhęret iudęis vsqꝫ hodie petitio sua q̄m toto labore impetrauerūt. Data enī optione sibi. pro ihesu latronē. pro saluatore interfectorē elegerūt. Merito g̃ salutē z vitam pdiderūt. z latro cinꝰ ac seditionibus in tantū se subdiderūt vt regnū z patriā pderent. z libertatē corpis z aniē nunqꝫ recipent

¶ Pylatus uero

Multas occōnes credit pylatus liberandi saluatorē. primo iusto pferens latronē. deinde inferens. Quid ergo vultis fa. re. iu? Cumqꝫ rñdissent crucifigat' non statim acceꝑit: sz scōm suggestionē vxoris q̄ mādauerat ei (ut matthęus dicit) nichil tibi z iusto illi. respondens ait. Quid enim mali fecit? qđ dicēdo ihesum absoluit.

¶ At illi ma. Dauid. Circūdederūt me ca. m. ꝙ. m. o. m. Isaias. Expectaui vt faceret iudicium: fecerunt aūt iniq̄tatē et iniusticiā z clamorem. Hierem. Facta est hereditas mea michi sicut leo insidians. dederūt sup me vocē suam.

¶ Barraban et t. Ihesum. Hiero. Hi sūt duo hyrci. vn? apom̄peius. i. emissarius cū pcō pplī in deśtum inferni absolutus dimittit. Aliter pro peccatis absolutoꝝ vt agn? occidit. Pars dñi semper mactatur. pars dyaboli qui est magister eoꝝ effrenata in tartara p̄cipitatur

¶ Ihesum f. c. Vt nos a flagellis liberaret. vñ. Flagellū nō appro. tatu. Cum pri? diceret. multa flagella peccatoris.

¶ Beda. Ihesum fla. cę. Cęsus est ab ipso pylato. vñ iobes. Apprehendit pylat? ihm z flagellauit. Et post subiūxit. Et milites plectētes coronaz de spinis ꝛc. z militib illudendū prębuit. Quod ideo fecit. vt ei? pęnis z obprobrijs saturati vltra mortē non sitirent.

¶ Et induunt eum pur. Beda. Matthę? ita. Et exu. eū cla. coc. circ. ei. quod idē est. Pro regia enī purpura data est ei clamis ab illudētib. et est quędā rubra purpura cocco similima. Potest etiā videri q̄ marc? purpuram ꝑmemorauit quā clamis habebat q̄uis esset coccinea.

¶ Et indu. Vestimētis suis nudat'. i. indęis purpura iduit'. i. gētili ecclā de amar' pplis collecta. Itē ea scādalisante exut?. in fine iudaica rursū induit' plebe. Cū enī plenitudo gentiū subintrauerit: tunc omnis israel saluus erit

¶ Quia rex dicebatur. z hoc sacerdotes z scribę imponebāt: qr imperiū in populo vsurparet: illudendo induūt purpura qua reges vtunt'. Pro dyademate spineam coronam. pro sceptro regali calamū donāt. sicut matthę? dicit. Et adorant quasi regez ꝛc.

¶ Sicut cayphas nesciens dixit: Oportet enī vnū hominē mori pro pplo sic milites omia mystice nesciētes faciūt. Purpura: caro ei? rubra passionibus. vnde. Quare rubra est indumētū tuū. z vestimentū tuū sicut calcantis in torculari. Spineā coronā portat: qr pro nob fūs mortal' nra suscepit delicta. vñ. Ecce agn? dei ecce qui tol. pec. mū. Qui aūt spinę pcā significēt dñs sic oñdit. Terra tua spinas z tribulos germinabit tibi. i. pcia tua pūctiones tibi z aculeos vicioꝝ pcreare non cessabit. Qui vero scōm lucam apud herodem alba veste induitur: z scōm alios a militibus pylati coccineo vel purpureo habitu induit: ī vno innocētia z bīa nitaq̄ castitas. in altero exp̄mit' veritas passionis p quā venit ad gl̄iam regni immortal'. Purpura enī z passionē z regnū sig̃t. Sed qr vt ait apls. Quotquot bapati estis xp̄m induistis. Quibus velut ornamēto induer' pōt in vtroqꝫ hītu pbrosa q̄dē inimicoꝝ iudicio sed dñi electōe gloriosissima multitudo electoꝝ dēsignari quę in martires ceteroscꝫ fideles distīguit'. Alba veste induit': cū mūda pfessione iustoꝝ circūdatur. Purpura vel cocco vestit': cū triumpho gloriosoꝝ martirum gloriatur.

¶ Et percu. ca. e. Caput xp̄i dr? est. Caput ḡ xp̄i pcutiunt. q eū venegāt ee dū. z q scripturę autoritate erroꝛem suum defendūt Quia sc̄ptura barūdine solet fieri. q. barūdine caput ei? ferūt. In faciē ei? spuūt q pmissā gr̃ę ei? execrādis ꝓbis ex interna ejęc mēti insania ꝓceptis respuūt z eum in carne venisse negant.

¶ Adora. eū. Qui falso se dixisset dū. Sed hodie qđ est gurgoris insanię quidā eū certa fide vt dū vꝝ adorāt: ꝫ puerb actib mox verba ei? q. fabulosa despiciūt. ac promissa regni illi? tpalib illecebr' postponūt.

¶ Et educunt. Hiex. Hic educit' abel ī agrū a frē vt primat'. Hic adest ysaac cū lignis. z abrahām cū ariete inter vepres hęrēte. Hic adest ioseph cū thalari tunica lita sanguīe. Hic adest moyses cū virga z serpente sulpēso in ligno. Hic both? in ligno portat'. Hic adest helyse? cū ligno ad quęrēdam securim quę in imo demersa est z natauit ad lignū. i. gen? hūanū qđ a ligno vetito in infernū cecidit. p lignū crucis xp̄i z per baptismū aq̄ ad paradisum natauit. Hic adest ionas de ligno nauis for' z in mare ventremqꝫ ceti triduo missus..

¶ Ut crucifi. eum. Hiex. Ipsa crucis spēs q̄d ē nisi forma q̄drati mundi: Oriens de virtute fulget. arcton dextra tenet. auster leua consistit. occidens sub plantis firmat'. Unde apls. Ut sciam? q̄ sit latitudo. longitudo sublimitas z pfundū. Aues in forma crucis ad ethera volāt. hō adorat z natat in forma crucis. nauis per maria antēna cruci assimilata sufflatur. Thau littera signum salutis z crucis demonstrat.

¶ Et anga. Beda. Ipse dñs primo crucē suā portauit sicut iohannes dicit. post iste symon de quo z alij dicūt. z hoc satis congruo ordine mysterij.

Christus enī pāssus pro nobis no·re·ct·vt se·ve·e·Et q̄ non hierosolimi
ta:sed cyrene⁹ a ciuitate lybię recte per eum gentes sīgnant·qui quondam
peregrini ⁊ hospites testamento⁊·nunc obediēdo ciues sunt ⁊ domestici dei
sicut alibi·Hęredes quidē dei coheredes autē christi.vnde. symon obedi
ens·cyreneus hęres interpretat'. Et nota q̄ de villa venire dicitur. Villa
enim grece:pagos·vnde paganos appellam⁹: quos a ciuitate dei alienos
⁊ quasi vrbanę conuersationis videm⁹ expertes. Sed de pago symon egre
diens crucem ihesu por
tat:cuⁱ populus natio
num paganis ritib⁹ re
lictis vestigia domini
cę passionis obedien
ter amplectitur.

¶ Piero. Symon qui portat crucē in an
garia·hic est qui labo
rat pro laude hūana.
Cogunt euⁱ homines
huic laborī quem non
cogit tiō⁹ l'dilectō dei

¶ Patrem alex. Magne opinionis sy
mon iste videtur esse·
cum et filij eius tanq̄
noti omnib⁹ ex nomie
designantur.

¶ Piero. Alij per
merita patrum suorū
commemorantur· alij
per merita filioⁱ. Hic
autem symon qui cru
cem in angaria portat
filioⁱ suorū meritis q̄
erant discipuli p̄mēo
ratur. Per hoc monē
tur in presenti vita pa
tres adiuuari per meri
ta filioⁱ suoruⁱ·vt po
pulus iudaic⁹ per pa
triarchaⁱ pphtaⁱ et
aplorum merita sępe
p̄mēoratur. De ama
ritudine enī radicis surgit dulcedo oliuę. Vnde biereñ·Oliuā vberⁱ fru
ctiferam speciosaⁱ vocauit dñs nomen tuum.

pręterentem symonem cyreneuⁱ
venientē de villa patrem alexādri
⁊ ruffi ut tolleret crucem eius·Et
perducunt eum in golgotha locū
quod est interpretatuⁱ caluarię lo
¶ Amara vitis amaⁿ vinū facit·⁊ propinat Ihesu·unde.dederūt in es·m·fel·⁊ in s·m·p·m·ace
cus. Et dabant ei bibere myrratū
¶ Noluit bibere·scōm matthеum
† ¶ Maledictus omnis qui pendet in ligno·fcūs est maledictus vt nostrū tolleret maledictum
vinum ⁊ non accepit. Et† crucifigē
† ¶ In quattuor ordines· ¶ In quattuor partes scōm iohannem ¶ mandata· ¶ ⁊ alia preter tūcā. ¶ al'ei⁹
tes eū† diuiserunt vestimenta sua
mittentes sortem super eis quis
quid tolleret. Erat autem hora ter
cia ⁊ crucifixerunt eum. Et erat ti
¶ Hebraice·grece·latine.
tulus cauſę eius inscriptus·rex iu
dęoⁱ. Et cum eo crucifigūt duos
¶ Oues a dextris ¶ hic assumitur.
latrones· vnum a dextris eius et

¶ Amara vitis amaⁿ vinū facit·⁊ propinat Ihesu·unde.dederūt in es·m·fel·⁊ in s·m·p·m·ace
¶ Noluit bibere·scōm matthеum
† ¶ Maledictus omnis qui pendet in ligno·fcūs est maledictus vt nostrū tolleret maledictum
† ¶ In quattuor ordines· ¶ In quattuor partes scōm iohannem ¶ mandata· ¶ ⁊ alia preter tūcā. ¶ al'ei⁹
¶ Hebraice·grece·latine.
¶ Oues a dextris ¶ hic assumitur.

sorte grā dei p̄mendat'.sic enī in vno ad oēs pueniť cū sors omib⁹ placeat·
qⁿ dei grā in vnitate ad oēs peruenit·⁊ sors soli⁹ dei indicio vēit vel cedit.

¶ Erat autem hora ter. Hieroñ. Hoc ppie marcus·nam sexta hora
tenebręⁱ suffuderunt terram vt non quis posset mouere caput. A tricesimo
nanq̄ fructu marcus ascendit ad centesimum· id est· a tercia hora crucis
vsq̄ ad terciā resurrectionis quę post tres dies fuit. Tricesim⁹ fruct⁹ in cru
ce·sexagesimus in inferno·centesim⁹ in paradiso.

¶ Quasi dico: q̄ mi
lites crucifixerunt eum
quod factum est hora
quasi sexta scōm Jo
hannem: sed p̄ius iu
dei hora tercia crucifix
erunt eñ qui magis di
cēdi sunt eum crucifix
isse· cui nitātur hoc
dissimulare·cui milites
qui scōm officiū suum
duci suo paruere.

¶ Et e·ti·B. Titu
lus ostēdit q̄ nec occi
dendo potuerūt effice
re q̄ non esset eis rex.
vnde. Ego aūt consti
tutus sum·r·ab·e·tē.
Bene enī simⁱē rex et
pontifex:cū eximiā pi
ę carnis hostiam of
ferret i altari crucis·et
regi dignitatem titulo
p̄tēderet: vt cunctis
insinuaret q̄ per crucē
patibulū non perdide
rit:sed p̄firmauerit im
perium.

¶ Piero. Q̄ in titu
lis psalmoⁱ p̄notatur
In finem ne corrūpas
⁊ cū trib⁹ linguis mal
tus iudęoruⁱ·basileos
exomolissō rex p̄fesso
rum· hę tres linguę in
crucis patibulo cōiunctę sunt: vt omīs lingua cōmēoraret perfidiā iudęoⁱ

¶ Et cum eo crucifi. Beda. Sicut dicit apls vet⁹ hō nr̄ sil cū illo cru
cifixus est vt destruatur corp⁹ peccati·vt vltra non dñetur super nos pcm̄.
Quidiu g̃ id agūt opera nr̄a vt euacuetur corp⁹ pcī·cōdiu exterior hō corrū
pitur vt interior renouetur·tps ē crucis. Hęc quidē etiā sūt bona opera tm̄ ad
huc laboriosa quoⁱ merces reqes ei⁹. Sed ideo dr̄ spe gaudentes vt reqem
futurā cū hilaritate expectem⁹ in laboribⁿ Hāc hilaritatē sigt crucis latitudo
in trāsuerso ligno vbi figūtur man⁹·per man⁹ enī opera·per latitudinē hi
laritatē operātis intelligim⁹·qⁿ tristicia fac angustias. Per altitudinē cui
caput adungitur expectatōem retributōis de sublimi iusticia dei. Per lō
gitudinē qua totū corp⁹ extēditur tolerantiā. vñ longanīes dicātur. Per
profūdū qđ terę est infixū ipsū sacri secretū. Vñ apls vt in charitate radi
cati ⁊ fūdati possiť cōprehēdere cū oīb⁹ scīs q̄ sit latitudo·longitudo·sub
limitas·⁊ profundum.

¶ Vnum a sinistris·⁊ impleta est scri
¶ Latroni bus
ptura quę dicit. Et cuⁱ iniquis re
putatus est. Et pręterentes blas
phemabant eum:mouentes capi
ta sua ⁊ dicentes. Vah qui destru
is templuⁱ dei ⁊ in tribus diebus
† ¶ Insultant nepharū salutē quā inchoauerat.
reędificas.† Saluum fac teipsum
descendens de cruce. Similiter ⁊
summi sacerdotes illudentes ad
alterutrum cum scribis dicebant:
Alios saluos fecit:seipsum nō po
test saluū facere? Christus rex isra
hel descendat nunc de cruce vt vi
¶ fraudulēta promissio.
deamus ⁊ credamus. Et q ui cū eo
¶ Plurale pro singulari.
crucifixi erant conuiciabantur ei.

¶ Duos latro. B. Latrones q̄ cū dño crucifixi sūt·signt eos q̄ fide ⁊
cōfessione xpi. vel agone sui martirij·vel quālibet arctā cōtinētiam subeūt.
Et q̄ hoc pro ęterna glia gerunt·dextri latronis merito ⁊ fide signtur. Qui
autē p hāną glię vel qlibet min⁹ digna intētione sinistri latronis mentem
imitatur ⁊ actus.

¶ Piero. Cū iniqs veritas deputata vnū relīquit sinistrū·alterⁿ assūit
dextruⁱ: sic faciet in die iudicij·ex simili crimine dissimiles sortiuntur vias.
Alt̄ p̄cedit petr⁹ in padisū·alt̄ iudā in infernū. Cōfessio breuis vitā acqrit
longā·⁊ blasphēia finita pęna plectitur ętерna. Hic pullus iudę ligatur ad
vitē·anabologiū·i·palliū tingitur in sanguine vuę·hic lacerāt hedi vineā.

¶ Mouentes c·s·Hier. Emittitur mors iniquoⁱ qñ excitātur vin cu
la inferni vsq̄ ad cervicē quę est cervix humani generis.

¶ Alios s·f·Etiā nolentes p̄fitētur q̄ alios fecit saluos·⁊ se ppria dam
nant sn̄ia: qⁿ alios saluos fecit·⁊ se si vellet saluare poterat.

¶ Descen·n·d·c·Plus est de sepulcro surgere·⁊ tn̄ nō crediderūt. Hi
omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.

¶ Et qui cum e·cru·tē·Beda·Scōm lucā vn⁹ latro blasphemabat

dicens. Si tu es christus saluū fac te z nos. Alter eū redarguit z dicit. Dō mine memēto mei dū veneris in regnū tuū. Sic hodie qui ficto corde z ficta mente dñice passionis sacramēta gestāt ad mūdi gaudia līberari a dño cupiunt · z ideo a dño ꝓtemnūtur · nec vlla rīsione digni iudicātur. Qui autē cum apō in cruce christi gloriātur · ita poti⁹ a pūtib⁹ erūnis optant exui vt spm̄ sanctū suum in manus dei ꝓmendent · vnaqz cum christo regni cēlestis participes esse dēsiderēt. Vnde dñs preces eius qui salutē quērebat pie audiuit: qz q̄ in tribulationib⁹ positi a dño tm̄ tpalia solatia quērūt · z a tpalib⁹ separantur z eternis priuantur. Qui cēlestia petūt ad ea sine dubio christo mediante z miserante perueniunt.

¶ Et facta hora. B. Notādū q̄a hora sexta · i · sole recessuro a centro mūdi crucifixus sit · et diluculo oriēte sole resurrexit qz mortu⁹ est propter peccata nostra z re · prop · ius · no. De adam enī peccante/ te dictus est: q̄ audierit vocem dñi in paradiso deambulātis ad auram post meridiem inclīata iam luce fidei Ad auram refrigescente feruore charitatis. Deambulans autem audiebatur: quia ab homine peccante recesserat. Rationis ergo immo diuinę pietatis ordo poscebat vt eod̄ temporis articulo quo adę preuaricāti obdurat: latroni pnītēti ianuas reseraret paradisi. Et qua hora pm⁹ adam peccando mundo mortem intulit · eadem hora sc̄s adam mortē moriendo dēstrueret.

¶ Tenebrę factę sunt. Hier. Hic adest noe inebriat⁹ ac nudatus · cēlo ac terra tenebroso pallio tectus · et ab homine irrisus · hic stillauit de ligno sanguis.

¶ Deus meus. Hiex. Inde inscribitur psalmus iste pro assumptione matutina · qua christus ad crucem ducitur. Verba filij hominis in prophēta. Vnde etiam sequitur iuxta lucam. In manus tuas ꝓmendo spiritū meū. Nona hora inuenitur euersa domo decima dragma quę perierat.

¶ Quidaz · Nō oēs. Forsitan milites romani ñ intelligentes proprietatem hebrei sermonis · ex eo q̄ dr helyas: putauerūt helyam ab eo vocari. Vel iudei solito sibi sermone verba dñi deprauantes · imbecillitatē infamabant eum: q̄ helyę vocaret auxilium.

¶ Currens autem. Beda. Johānes plen⁹ dicit. Postea sciens ihc sus q̄ iam omnia ꝓsummata sunt vt ꝓsummaretur scriptura dicit Sitio. Vas ergo positū erat aceto plenū ꝛc. Quasi hoc min⁹ feciſtis · date quod estis. Erāt enim acetū degenerātes a vino prophętaz z patriarchaz tanq̄ de pleno vase de iniquitate hui⁹ mundi pleni · cor habentes sicut spongiaz cauernosis z tortuosis latibulis fraudulentū. Ysopo circūposuerūt spongiā aceto plenam · ysopus herba humilis pectus purgans: christi significat humilitatem quam circūdederūt z circūuenisse putauerūt. vnde. Asperges me dñe ysopo z mundabor. Christi enim humilitate mūdamur · q̄ nisi humiliasset semetipm̄ factus obediēs vsq̄ ad mortē mortē aūt crucis · sanguis ei⁹ in mundationē nrām fusus non esset. Per arundinē cui imposita est spongia scriptura significat · quę hoc facto impletur: q̄ harundine scribitur · sic locutio quę per linguam formatur lingua dicit. Vnde linguam grecam et latinam dicimus.

¶ Hier · Currens aūt. Inuenit similitudinē eoz · spongiā concauā · etatē aridam · igniby aptā · Implet aceto · hoc est malicia z odio vel dolo · de quo dñs plantauit vineā soreth. Et qñ̄ ꝓuersa es in amaritudinē vitis alienę · et expectaui vt faceres vuas et feciſti spinas.

¶ Jhesus aūt. Beda. Quid dixerit lucas aperit. Pater in manus tuas ꝓmendo spm̄ meū · z hoc dicēs expirauit. Qd aūt dicit iohes · cum accepisset aceū dixit. Consūmatū est · z incli · ca · tra · s · Inter hoc qd ait · ꝓsūmatum ē · z illud · inclinato capite emisit spm̄ · emissa est vox illa magna q̄m iohannes tacet ceteri commēorant. In man⁹ tuas. ꝛc.

¶ Hiero · Jhesus aūt · ꝛc · Infirmata eteni carne mox virtus diuina tualuit quę dicit. Aperite michi por · ius · ꝛc. Nos autē cū nulla vel vna voce morimur q̄d terra sum⁹. Ille enī cū exaltata voce expiraut qui de cēlo descendit.

¶ Et ue · tem. ꝛc. Vt archa testamenti et omnia legis sacra q̄ tegebātur appareāt · et ad gētes trāseāt Ante dicebat. Notus in iudea deus · in is · m · n · e · Nunc aūt exal · s · c · de ns z sup · o · ter · g · t · Et in euangelio pr⁹. In viam gentiū ne abieritis · et post passionem. Ite z docete omēs gētes ꝛc.

¶ Videns autem Ostēditur quare cēturio miratur: quia vidit eum sic expirasse: i. spiritum emisisse Nullus enim habet potestatem emittendi spm̄ nisi conditor animaz.

¶ Vere ꝛc. Hiero. Nota q̄ centurio ante crucem in ipso scandalo passionis vere filium dei confitetur · et arcius in ecclesia prędicat creaturam. Vnde merito per cēturionem fides ecclesię significat quę velo mysterioz cēlestiū per mortē dñi reserato · continuo ihesum z vere iustū hominē · z vere filiū dei synagoga tacente confirmat.

¶ Erant autem · Hiero · Sicut non excludit muliebris sexus a salute per mariā virginē: ita nō repellitur a mysterio crucis scię z resurrōnis q̄ duam mariā magdalenā z ceteras matres.

¶ Jacobi mi. Beda. Minorē iacobū dicit iacobū alphei qui z frater dñi: eo q̄ esset filius marię materterę dñi. De qua iohannes. Stabāt aūt iuxta crucē ihesu mater eius · z so · ma · e · ma · cle · z m · m · Cleophę videt eam dicere a patre vel a cognatione.

¶ Et cum iam. Beda. Parasceue grece · preparatio latine. Hoc noīe iudei inter grecos morātes sextā sabbati appellabāt · q̄ in eo q̄ sabbo erāt necessaria prępabāt · scdm q̄ de māna dictū est. Sexta die colligetis duplū ꝛc. Quia q̄ sexta die hō fcūs est · z tota mūdi creatura pfcā est · septima aūt cōditor ab omi ope suo requieuit. vñ z hūc sabbm · i · requem dici voluit: recte saluator eadē sexta die crucifix⁹ hoīem restauranit. Jdeoq̄ cū accepisset aceū dixit: cōsummatū est · i · dicit sextę op⁹ cōpletū est · qd pro mūdi repatione suscepi. Sabbo aūt in sepulcro requescēs resurrōnis q̄ octaua die futura erat expectabat exitū · vbi nostre deuotōnis z retributōnis plucet exemplū · quos in hac · vi · etate p dño pati z mundo necesse est crucifigi. In · vij vero etate · i · cū leti quisq̄ debitū soluerit corpora q̄dē in tumul · aīas aūt in secreta pace cū dño gaudere · z post bona opa oportet requiescere: donec octaua veniēte etate z ipsa corpa resurrōe glorificata cū aīab⁹ simul incorruptionem eternę hereditatis accipiant.

¶ Venit ioseph. Hiero. Joseph venit sero parasceue ab arimathia quę interpretat deponēs · ad deponēdū corp⁹ christi in monumēto. Nobilis decurio expectās redēptionē dei. Intrauit ad pylatū z petijt corp⁹ ihu Joseph inuoluit syndone · in sydone inuolutū corp⁹ posuit in monumētū quod excisū erat de petra z aduoluit lapidē ad hostium monumenti marię

¶ Celum aperitur
Et velum templi scissum est in duo
† ¶ Nouissimi primi · gentilis confitetur plebs. iudaica cecata negat. vt fiat ei⁹ error peior priore
a sursum vsq̄ deorsum. † Videns autem centurio qui ex aduerso stabat: quia sic clamās expirasset ait
¶ B · hominem z deū confitetur
vere hic homo filius dei erat. Erāt autē z mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalena z maria iacobi † minoris · et ioseph mater · z salome. Et cum eēnt in galylea sequebantur eum et ministrabant ei · z alię multę quę simul ascenderant cum eo hierosolimaz
† ¶ Ad differentiam iacobi zebedei qui inter primos apostolos vocatus est z electus a domino ·
¶ Beda. Mos erat vt mulieres preceptoribus de sua substantia ministrarent
¶ In fine
Et cum iam sero esset factus: quia erat parasceue quod est ante sabbatum
¶ deponens ¶ Allego. Judaicus populus deponens desperationem
† ¶ Que z ramatha · ciuitas helcane z samuelis
venit ioseph ab † arimathia

aſpiciunt vbi poneretur. Hec omnia ꝓgruũt ad ꝓpulũ iudaicũ in fine cre
dentem: qui nobilitatur fide vt abrahę ſit filius. ꝺeponit ꝺeſperationẽ. ex
pectat regnũ ꝺei. intrat ad chriſtianos vt baptizetur. qꝺ ſignificat nomen
pylati. id eſt. os malleatoris. id eſt. qui ꝺomat gentes feras vt regat eas in
virga ferrea. z petit ſacrificiũ quod ꝺonatur ꝓnitentiꝺ in fine. id eſt. viati
cum. z mundo corde z peccatis mortuo inuoluit in munimine fidei ſtabi
liũ operculo fidei per opera charitatis ꝓcludit. Finis enĩ ꝓcepti eſt chari
tas. Aſpicientiꝺ alon
ge electis qui ſunt ſtel
le maris. quando ſi fie
ri poteſt ſcandaliſabũ
tur etiam electi.

¶ Decurio. Offici
um curię adminiſtrãs
magnę ꝺignitatis a
pud ſęculũ. maioris a
pud ꝺeũ fuiſſe legitur.
Talez enim fuiſſe ꝺe
cebat qui corpus ꝺo
mini ſepeliret. qui z p
iuſticiã ꝺignus eſſet. z
per nobilitatẽ ſecular
potentię facultatẽ ob
tineret. Non enĩ igno
tus aut mediocris ad
pręſidem accedere. et
crucifixi corpus poſſet
impetrare.

¶ Joſeph aũt ꝛc. Beda. Ex ſimplici ſe
pultura ꝺñi ambitio
ꝺiuitum ꝓdemnatur.
qui nec in tumulis poſ
ſunt carere ꝺiuitiꝭ.

¶ Alleg. Corp⁹ chri
ſti non auro non gem
mis aut ſerico: ſed li
neo puro obuoluẽꝺũ
eſt. Moraliter autem
ille in ſindone munda
ihesum inuoluit. q̊ eũ
pura mente ſuſcipit.
Hinc eccleſia ſacrifici
um altaris non ſerico
nec panno tincto: ſed
lineo terzeno celebrat
ſicut corp⁹ ꝺñi in ſyn
ꝺone munda ſepultũ eſt. ſic a papa ſiluestro ſtatutum eſt.

¶ Quod erat excisum de petra. ꝛc. Beda. Ꝺicitur q̊ monumen
tum ꝺñi ꝺomus rotũꝺa fuit ꝺe ſubiacente rupe excisa. tantę altitudinis vt
homo rectus ꝓſiſtens vix extenta manu culmẽ poſſit attingere. Et habet in
troitum ab oriente. cui lapis ille magnus aꝺuolut⁹ atq; impositus eſt. In
eius parte aquilonari ipſum ſepulcrũ. id eſt. locus ꝺñici corporis ꝺe eaꝺem
petra factus eſt ſeptem habens pꝛedes longitudinis. trium palmorum men
ſura a pauimento altius eminens. Qui ſcz locus non ꝺeſuper ſed a latere
meridiano per totũ patet vnde corp⁹ inferebatur. Color aũt monumẽti et
loculi albo z rubeo ꝺz eſſe permixtus.

¶ Maria aũt magda. Beda. Lucas ꝺicit q̊a aſtabant omnes noti
eius alonge. z mulieres quę ſecutę fuerant eum. Sed aliꝭ ꝺepoſito corpore
eius ad ſua reꝺeantiꝺ ſolę mulieres quę artius amabant funus ſubſecutę
quo ponerer inſpicere curabãt. vt ei ꝓgruo tpe mun⁹ ꝺeuotõnis offerrent.

¶ Beda. Mox. Sanctę mulieres ꝺie paraſceues. id eſt. pꝛeparationis
iꝺem faciunt. cum anię hũiles z quo maioris ſibi conſciꝭ fragilitatis eo ma
ioꝛe ſaluatoꝛ amoꝛe feruẽtes paſſionis eius veſtigiꝭ in hoc ſęculo (quo ꝓpa
randa reqes futura) ꝺiligenter obſequũtur. Et ſi forte valeant imitari pia
curioſitate quo ordine ſit eius paſſio amplectẽꝺa perpenꝺunt C.XVI.

¶ Et cũ tranſ. ꝛc. Beda. Lucas ꝺicit: q̊ reuertentes a monumento pa
rauerunt aromata z vnguẽta z ſabbato ſilnerũt: q̊ mandatũ erat vt ſab
bati ſilentiũ a veſpera vſq; in veſperam ſeruaretur. Ideoq; religioſę muli
eres ſepulto ꝺño ꝺñ licuit operari. id eſt. vſq; ad ſolis occaſum vnguenta
parauerũt. vt lucas ꝺicit. Et q̊ pꝛę angustia temporis explere non potue
runt. mox tranſacto ſabbato. id eſt. occiꝺente ſole vbi operãꝺi licentia re
ꝺiit feſtinauerũt emere aromata ſicut marcus ꝺicit. vt venientes mane vn

gerent ihesum. Nec; veſpere ſabbati pꝛeoccupãte iam noctis articulo mo
numentum aꝺire valuerunt.

¶ Vt venientes unge. Mox. Sanctę mulieres quę ꝺñm fuerant ſe
cutę cum aromatiꝺ aꝺ monumentũ venerunt. z ei quẽ viuentẽ ꝺilexerunt
etiam mortuo ſtuꝺio humanitatis obſequũtur. Et nos ergo in eum qui mor
tuus eſt, credentes. ſi oꝺore virtutum refecti cum opinione bonorum operum
quęrimus ꝺominum: aꝺ monumentum eius cum aromatiꝺ venim⁹. Qꝛ au
tem valde mane veni
unt aꝺ monumentum
orto iam ſole. i. cũ iam
cęlũ ab orientis parte
albeſceret. qꝺ fit ſolis
orientis vicinitae. aꝺ
lrãm magn⁹ q̃rendi z
inueniẽꝺi ꝺñm fervor
charitat⁹ oñꝺit. My
ſtice aũt nobis exẽplũ
ꝺat illũinata facie ꝺe
curſis vicior tenebris
oꝺorẽ bonor opęr ꝺo
mino z orõnum ſuaui
tatem offerre.

¶ Die. Nũc cũ arõa
tiꝭ rꝺolẽtiꝭ cũ ſpõſa
z aꝺoleſcẽtiꝭ q̃ curſt
p⁹ eam ꝓſpgim⁹ libr
. i. cubile mẽtis noſtrę
Nunc introꝺucit nos
rex ĩ cellaria ſua. Nũc
ſurgit amica maria.
hyems abiit. pluuia re
ceſſit flo. ap. vox turtu
ris auꝺita eſt in terra
nrã. vi. flo. oꝺo. ꝺe. re
ꝺiit ſpõſus ꝺe vmbra
ſub q̃ ꝺormiũt in meri
ꝺie. Pꝛ⁹ triſtia ſabba
felix irraꝺiat ꝺies quę
pmatũ in ꝺieb⁹ tenet.
Ince pma in ea luceſcẽ
te. z ꝺño in eo cũ triũ
pho reſurgẽte z ꝺicẽte
Hec ẽ ꝺies quã f. ꝺ. ꝛc

¶ Et valde mane
Hiero. Quod alius
ꝺicit ꝺiluculo. Ꝺilucu
lum eſt inter tenebras
noctis z ꝺiei claritatẽ in qua ſalus venit in eccleſia ꝺeclaranda more ſolis
qui conſurgens roſeam pꝛemittit aurorам: vt tantus ſplenꝺor pꝛeparatis
oculis poſſit videri. cum tempus ꝺominicę reſurrectõis illuxit. vt tunc lau
ꝺes chriſti tota cantaret eccleſia ſanctar fęminarum. qñ vitam pꝛeſtitit z lu
men creꝺulitatis infuꝺit.

¶ Et ꝺicebant aꝺ inuicẽ. Hiex. Aquilę congregantur aꝺ corpus.
martires z apoſtoli viꝺent lapiꝺem reuolutum qui eſt lex mortis. Quaſi
ꝺiceret. vbi eſt mors aculeus tuus?

¶ Reuolutum lapiꝺẽ. Beda. Quomoꝺo lapis per angelum ſit reuo
lutus matthęus ꝺicit. Alleg. autem lapiꝺis reuolutio reſurrectionẽ ſacra
mentor chriſti quę velamine litterę legis tecta erant inſinuat. lex etenim in
lapiꝺe ſcripta eſt cui⁹ ablato tegmine. gloria reſurrõnis oſtenſa eſt. z aboli
tio mortis antiquę z vita nobis ſperanꝺa perpetua toto orbe cępit ꝓꝺicari

¶ Juuenẽ. Hiex. Non ſenem. non infantem: ſed iocunꝺum ętate. vt
ꝺicat. Letare iuuenis in aꝺoleſcẽtia tua. quę non eſt hic vera ꝺñ ſenio mixta.

¶ Beda. Mulieres angelos viꝺent quę cum aromatiꝺ venerũt: q̊ illę
mentes ſupernos ciues aſpiciunt quę cum virtutiꝭ aꝺ ꝺeum per ſancta ꝺe
ſideria veniunt.

¶ Sedentem in ꝺex. Beda. Aꝺ meriꝺianã partẽ loci illi⁹ vbi poſi
tum fuerat corp⁹ ihesu. Corpus enĩ qꝺ ſupinũ iacens caput habebat aꝺ oc
caſum. ꝺextrã neceſſe erat brẽ aꝺ auſtrũ. Scribit aũt matths q̊ angelũ qui
revoluit lapiꝺẽ ab hoſtio monumẽti. ꝑmo viꝺerũt ſup ipſũ lapiꝺẽ ſeꝺentẽ
qui eas intrare in locũ vbi poſit⁹ erat ꝺñs inſſerat. z viꝺere q̊ iã reſurrexit
a mortuis. Lucas aũt q̊ intrantes in monumentũ ꝺuos angelos ſtantes
ibi inuenerunt.

¶ Dxt. Per ſiniſtrã vita pñs. per ꝺexterã vita ętena ſigtur. iuxta illud.

ſ fide.
nobilis decurio. qui z ipſe erat ex
pectans regnuz ꝺei. z audacter in
ſ ad xpianos ſ malleator ſ uiaticum
troiuit aꝺ pylatuz. z petijt corpus
ihesu. Pylatus autẽ mirabatur ſi
iam obijſſet. Et accerſito centurio
ne: interzogauit eum ſi iam mortu
us eſſet. Et cum cognouiſſet a cen
turione: ꝺonauit corpus ioſeph.
† ſ Cor mundum z peccatis mortuum
Joſeph autez mercatus † ſyndonẽ
et ꝺeponens eum inuoluit ſyꝺo
ſ In munimine fidei
ne. z poſuit in monumento quod
ſ Que eſt chriſtus ſ per opera
ſ al. in charitatis
erat excisum ꝺe petra. et aꝺuoluit
ſ operculũ fidei
lapiꝺem aꝺ hoſtium monumenti.
ſ Electi qui ſunt ſtelle maris
Maria autez magdalenę z maria
ſ a longe: qr ſcandaliſabũtur ſi fieri poteſt
etiam electi
ioſeph aſpiciebant vbi poneretur.

ſ Poſt triſtia ſabbata felix
irraꝺiat ꝺies
¶ Et cũ tran
ſiſſet ſabbatuz ma
ſ Electi qui ſunt ſtelle maris
ria magꝺalenę z maria iacobi z ſa
lome emerunt aromata vt venien
tes vngerent ihesuz. Et valde ma
ꝛ ſ Id eſt. prima a ſabbato. eaꝺem prima ſabba
ti ꝺi que nunc ꝺominica appellatur ſ Id eſt.
requietionũ que in ſabbatis cuſtoꝺiebantur.
ne vna ſabbatoꝝ veniunt aꝺ mo
ſ pꝛ⁹ occaſũ corpis
ſ Id eſt. chriſto
numentum orto iam ſole. Et ꝺice
bant aꝺ inuicem. Quis reuoluet
ſ Legem mortis
nobis lapiꝺẽ ab hoſtio monumẽ
ſ originale peccatũ
ti? Et reſpiciẽtes viꝺerunt reuolu
ſ Legez mortis ſ Id eſt. etiam infantes
tangit in vtero gemicus omniũ z omiꝭ grauis
tum lapiꝺem. Erat quippe magn⁹
† ſ B. In ꝺomum ſcz rotunꝺã que erat excisa in
valꝺe. Et introeũtes † in monumẽ
petra † ſ Regnãtem in proſperis. hic iuuenis
fozmã reſurrõnis timentibus mortẽ oſtenꝺit
tum: viꝺerunt iuuenem † ſeꝺentez
† ſ Que vera letitia eſt hoſte ꝺepulſo regno a
ꝺepto
in ꝺextris coopertũ † ſtola canꝺiꝺa

Lęua eius sub capite meo·7 dextera eius amplexabitur me. Quia christus iam pñtis vitę corruptionē transierat·recte qui ei⁹ vitā plenē nunciabat in dextera sedebat. Qui in stola candida apparuit: qz 7 suę 7 nrę festiuitatis gaudia nunciauit. Illa enim dñi resurrectio·7 nos ad immortalitatē reduxit·7 ad angelox numex restituēs celestis pīę damna reparauit.

¶ Nolite expauescere. Greg. Quasi paueant illi qui nō amant aduentū dñi vel supernox ciuiū·qui vicijs pressi de eox societate desperant.

Vos aūt quid timetj quę vōs pciues videtis: Vñ matthęus angelū apparuisse describens ait. Erat aspect⁹ ei⁹ sic ful·7 vestimentū sicut nix

¶ Jhesum. Salutare. Sed quia multi nō substantialr sz nūcupatiue hoc nomē dicebant: determinat p locū nazarenū 7 causā subdit·crucifixū. Atqz addit·surrexit non est hic·per pñtiam carnis qui tñ nusqz deest per pñtiam maiestatis.

¶ Ecce locus ubi p· Ostendit mortalitas mortalib ad actionē grāx debita: vt intelligam⁹ quid sim⁹ 7 fuerimus·7 sciamus quid erimus.

¶ Et petro. Beda Petr⁹ vocat ex nomine ne desperet ex negatione. Nisi enī eū angel⁹ nominatim exp̄meret qui magistruz ter negauerat inter discipulos venire nō auderet. Et notandū cur eum quē ecclesię suę omnipotēs pferre ꝓposuit ad ancillę vocem negare p̄misit. Hoc enī actum ē magn pietatij dispensatōne: vt q̄ futurus erat pastox ecclesię in sua culpa disceret quō alijs misereri deberet.

¶ Micro. Et petro. Qui se indignū discipline tu indicat·cū ter magrm negat. Sed peccata p̄terita nō nocēt·qñ nō placent. Pręcedet vos in galyleā. Breuis sīa in illis: sed ingens in q̄ntitate p̄missio. Ibi est gaudij nostri fons·eternitatij nrę origo p̄parata est. Ibi congregātur dispersiōes isrl et sanātur p̄triti corde. Ibi eū vi·sic dix·vo·non sicut vidistis.

¶ Precedet uos in ga. Bñ de redēptore nrō dr: galylea nanqz trās migratio facta interpretat. Jam enī a passiōe ad resurrōem·a morte ad vitam·a pena ad gl̄iam trāsmigrauerat. Et bñ p⁹ resurrōem in galylea a discipulis videt: qz resurrectōis ei⁹ gl̄iam p⁹ leti videbim⁹: si modo a vicijs ad xtutū celsitudinē transmigrem⁹. Qui g̃ in sepulcro nūciat in trāsmigrōe ostēdit. Et q̄ in mortificatōe carnis agnoscit: in trāsmigrione mētis videt.

¶ Beda. Nota q marc⁹ dic·p̄ce·v·ī ga·i·e·vi·sic d·v· nec tñ ibi visū retulit. Matths aūt dic discipulos in galyleā abijsse in montē ibiqz dñm vidisse 7 adorasse·7 p̄ceptū ab eo accepisse eūdi·docēdi·baptisandi omēs gentes in no·p·7 f·7 ss·. Alij aūt euāgelistę docēt eū antea sepi⁹ discipul' visum fuisse·maxīe die resurrōnis in hierlm·7 ipso die in castello emaus. Quare g̃ in galylea spāliter p̄cessux 7 ibi videduz p̄dixit·cū neqz ibi solū·nec p̄mū visus sit? Qz xo spāliter h̄ vox n̄ euāgelistę narrātis: sz āgeli ex mādato dni 7 ipsi⁹ dñi ē: ꝓphice dictū intelligēdū est. Galylea nanqz trāsmigtio vel revelatio dr·pri⁹ scdm trāsmigtionis sigtionē·qd dī·p̄ce·vos in ga·i·e·v·significat q grā xpi de pplo isrl erat trāsmigtura ad gētes a quib apli nullo modo p̄dicātes suscipient·nisi eis dñs viā p̄passet in cox cordib·7 hoc est·p̄ece·v·ī ga· Qz aūt gaudētes mirant vicij oīb difficultatib apiri sibi hostiū in dño per illūinationē fidelitū: h̄ ē·ibi cū vi·i·ibi mēbra ei⁹ inuenietj·ibi corp⁹ ei⁹ viuū in eis q̄ vos susceperīt cognoscetj. Scdm aūt h̄ q galylea revelatio dr·nō intelligēdū est in forma serui sed in q̄ est eq̄lis pri q̄ dic. Ego diligā eū 7 ostē·ci m·ip·ñ scdm h̄ q videbāt eū·nō etiā scdm h̄ q cū cicatricib videndū 7 tangēdū p⁹ resurrōez oñdit: sed scdm ineffabilē lucē q̄ illuo·ho·v·ī hūc m·scdm q lux lucet in tenebs 7 te·eū ñ cp̄. Illuc nos p̄cessit· vñ ad nos venīes nō recessit·7 quo p̄cedēs nos nō deseruit. Illa enī revelatio vera ē galylea cū silēs ei erim⁹·7 vi·e·si·ē. Ipsa etiā erit beatior translmigtio ex isto sclo in illā eternitatē si ei⁹ p̄cepta sic amplectamur·vt ad eius dextrā aggregari mereamur. Tūc enī ibūt in ignē eternū sinistri: iusti aūtē in vitā eternā. Hinc illuc trāsmigbūt·7 ibi eū videbūt qūo n̄ videt impij. Tollet enī impi⁹ vt nō videat claritatē dei·7 impij lumē nō videbūt. Hęc est aūt vita eterna vt cog·te ve·de·7 quē misisti xpm·sic in illa eternitate cognoscetur·quo et nos pducet propter formam serui vt liberi contemplemur formam domini.

¶ Fugerunt. Hier. De futura vita dicitur·Fugiet dolor et gemitus. Imitant mulieres ātē resurrōem oīm qd faciunt p⁹·i·q facturę sūt fugiūt mortē 7 pauorē

† § Quō 7 vbi hec apparitio facta sit iohannes

sus mane prima sabbati † apparuit

plenissime dicit.

primo marię magdalenę ꝺ qua eiecerat septem dęmonia. Illa vidēs nunciauit his qui cum eo fuerant lugentibus 7 flentibus. Et illi audientes quia viueret 7 visus esset

† § Quō factum sit lucas exponit

ab ea non crediderūt. † Post hoc

§ Laborantibus

autem duobus ex eis ambulanti

§ Non in natura sua

bus ostēsus est in alia effigie euntibus in villam. Et illi euntes nūciauerūt cęteris·nec illi crediderūt

§ Aliquibus.

§ die ascensionis § vt omēs testes sint 7 oībus narrēt qd cōmuniter viderūt 7 audierīt

Nouissime autem recumbētibus

¶ Et nemini Hier. Qz illi soli mysteriuz resurrōnis vidēt q̄ meruerūt. Vñ ꝑm iohm Petr⁹ aūt surgēs cucurrit ad monumentū vt videret quę audiuit

¶ Beda Marcus. Et ne·q·d· Lucas· et egres·a mo·nun·h̄ o·il·xi· Matths·7 exierūt ci·de mo·cū ti·et gaudio·ñ· dis·ei⁹. Sz possum⁹ intelligere qz nemini ānelox q̄cqz dixerūt·i·ad ea q̄ ab illis audierāt nichil rñderūt· aut custodiby q̄s iacētes viderūt. Illud aūt gaudiū qd matths dixit·nō repugnat timori de quo marc⁹ scribit Vtrūqz enī ī eax aīo fuit: sed mat·timorem tacuit.

¶ Surgens autem. Mane surrexit. sero sepult⁹ est· vt h̄ adimpleret. ad vespex ꝺ mo·fle·7 ad ma·lę· Sepult⁹ ergo sexta sabbati quę vocat parasceue circa vespex sequēti nocte 7 die sabbati cū sequēti nocte in monumēto positus·die tercia id ē. primo mane prima sabbati surrexit. Et bene vna die 7 duabꝰ noctib in sepulcro iacuit: qz lucem suę simplę mortis nostrę duplę mortis tenebris adiunxit. In morte enī aīę 7 spūs tenebramur. Vnde ad nos suam·id ē carnis mortē attulit·7 duas nostras soluit· simplam suā duplę nrę cōtulit 7 duplam nostram moriens abstulit.

¶ Apparuit primo m·m· Marię magd· p̀mo oñditur de qua eiecerat septem dęmonia: qz meretrices 7 publicani precedunt synagogam in regnum dei·vt latrō p̄cessit aplos. Apli flent 7 lugēt: qz necdū viderunt: sed cito ꝙsolabuntur. vnde. Et illi audientes ꝛc.

¶ Beda. In p̀ncipio mulier autox culpę viro fuit·executox vir erroris extitit·nunc quę prima mortē gustauit·resurrōnem prima videt. Et ne perpetui reatus apud viros opprobriū sustineret: quę viro culpā transfuderat: transfudit 7 gratiam. Vnde hęc quę lugentibꝰ lęticiā resurrōnis p̀ma nunciauit a septē dęmonib curata mēoratur·vt vbi abūdauit peccatū: superabundasse 7 gratia monstraret. Septenarius enī pro vniuersitate ponitur. Quę autē a septē dęmonib hoc est vniuersis sceleribꝰ liberata erat: prima resurgentem dñm vidit·ne q̄s digne pnitēs de venia desperet videns eam quondam tot vicijs subditam·nec a deo dilectā: vt ipsis euāgelistis 7 apostolis resurrectionem euangelizaret.

¶ Et illi. B. Qz discipuli resurrōnez tarde credūt·nō tā est illox infirmitas·q̄ nra firmitas·dubitātibꝰ enī resurrō per multa argumēta mōstrata ē quibus 7 nos firmius solidamur.

¶ Duobus ex eis. B. Hoc lucas apti⁹. Oculi eox te·ne.e·ag·7c. p⁹ cognouerūt eū in frac·pa· Et sic Lu·ait. Surgētes eadē hō·re·sūt ī hieru·7c

¶ Ambulātibus. Fides h̄ laborat agēs actiuā vitā·illic pfectiua secura visione regnat. Hic per speculū pfectuemur ymaginē· illic facie ad faciē videbim⁹ veritatē. Vñ p⁹ h̄ duobꝰ ex eis 7c·ābulantibꝰ. i. laborātibꝰ oñsus est in alia ef·Et illis nunciātibꝰ n̄ est creditū: dū sic moyses viderūt qd nō sufficiebat eis. Vñ moyses dicit. O ñde michi teipsum·oblitus carnis suę postulat in ista vita quod post illam speram⁹ in futura.

¶ Nec illis. B. Lu·aūt dic. Inue·ūt congre·xi·7 eos q̄ cū ipō erāt: dicētes qz sur.d.w.7 ap. Sz notādū qz aliq̄ fuerīt q̄ n̄ crediderīt. vñ mar. nec illi 7c.

¶ Nouissime aūt. B. Quadragesimo die qñ erat iā ab eis recessur⁹

§ Hiero. quod oculus non vidit nec auris audiuit nec p̄·d d·se·

et obstupuerunt. Qui dicit illis·

§ Deus charitas est·timor non est in charitate.

Nolite expauescere. Jhesum quę

§ A loco § A causa·

ritis nazarenum crucifixū surrexit

§ Radix amara crucis euanuit. flos ute cum fructibus erupit qui iacuit in morte surrexit i gl̄ia

non est hic. Ecce locum vbi posue

§ Mulieribus dī vt nuncient apostolis qz per mulierē mors nunciata est·per mu

rūt eū. Sz ite dicite discipul' eius

lieres vita resurgens.

7 petro: qz p̄cedet vos i galyleam

§ Non sicut vidistis

ibi eum videbitis sicut dixit vobis

At illę euntes fugerunt de monu

§ Angelox.

mento. Inuaserat enī eas pauor

et hominum.

7 tremor·7 nemini quicqz dixerūt

timebant enim. Surgens aūt ihe

in celum hoc eis maxime illo die exprobrare voluit: qz his qui viderant eū resurgentē non crediderunt: anteqz eum ipsum viderent: cum post ascensionem eius prędicantibꝫ illis euangeliū gentes quę non viderunt crediture essent. Vnde statim adiungit marc⁹: z dixit eis. Euntes in mū: vni: q: e: zc

¶ Duritiam cordis. Hiero: Vt succedat cor carneū charitate plenū Hinc est qꝫ caterę martirū mortem hui⁹ sęculi libenter affectāt: qz norunt pro temporali interitu

Ut succedat

illis vndecim appuit et exprobra-
credulitas
uit incredulitatem illoꝝ z duriciā cordis: quia his qui viderant euꝫ resurrexisse a mortuis nō credide
† Hiero. Nūc post acceptū spiritū sanctū tanqz vasa limosa per ignem confirmata.
runt. Et dixit eis † Euntes in mun
† Beda. fide que per dilectionē operatur.
dum vniuersum prędicate enāgeli
um omni creaturę. Qui † credide
rit z baptizatus fuerit saluus erit.
Qui vero non crediderit condem
nabitur. Signa autē eos qui cre
diderint hęc sequentur. In nomi

perpetuo se eē victuros.

¶ Omni cre. Omni nationi gentiū: ante enim dictū erat. In viam gentiū ne abieritis et scz aplōꝝ pri⁹ a iudea repulsa prędicatō tunc gentibus sit in aditorium fieret.

¶ Pier. Omni generi būano qđ habet aliqđ commune omni creaturę: angel' pecoribus lignis lapidibus igni et aquę: calido et frigido: humido z aridо: qz minor mundus homo dicitur.

¶ Qui crediderit. Per alios parvuli credunt: sicut ex alijs ea quę ī baptismo eis remittūtur peccata, cō traxerunt.

¶ Signa autem Nunquid si signa nō faciamus: non credimus? Sed hęc in exordio necessaria fuerunt vt fides miraculis nutriretur: fide aūt ecclesię iam cōfirmata: non sunt necessaria.

¶ Dęmonia eiicient. zc. Hoc hodie spiritualiter facit ecclesia cum per exorcismi gratiam manus credentibꝫ imponit: z malignos spūs expellit.

¶ Linguis loquentur no: zc. Hoc fit dū fideles veteris vitę sęcularia verba relinquunt: z sancta mysteria insonant: z dei laudes z potentiam quantum valent extollunt.

¶ Et si mortiferū quid. Dū pestiferas persuasiones audiunt: nec ad operatōnes vsqz perducunt: qꝫ inde eis non nocet si mortiferū bibunt.

¶ Super ęgros zc. Dum proximos in bono opere confirmatos roborant exemplo bonę operatōnis: super ęgros manus imponunt: z bene habebunt. Hęc miracula tanto maiora quanto spiritualia: per hoc enim animę suscitantur non corpora.

¶ B. Bonis exhortationibus malicia auferendo ab alioꝝ cordibus.

ne meo dęmonia ejicient: linguis loquentur nouis: serpentes tollēt et si mortiferū quid biberint: non eos nocebit. Super ęgros manꝰ imponēt: z bene habebunt. Et do
† Qui de celo descendit.
minus quidem ihesus postqz locu
† vnde venerat
tus est eis assumptus est in cęlum
† Preceptū obedientia: obedientiam signa co
et sedet a dextris dei † Illi aūt pro
mitantur.
fecti prędicaverunt vbiqz domino cooperante: z sermonem confirmāte sequentibus signis.

¶ In cęlum. Aug. Nota qꝫ aliqndo cęlos pluraliter: z aliqn̄ cęlū singulariter inueis sed quodam modo locutōnis abusiue singularia plurali numero dicim⁹: z pluralia singulari. Ad orientē vero quod psalmista dicit: euangelistę tacent: significat hierusalem quę est in orientis partib⁹ collocata. Vnde apostolis videntibꝫ ascendit: z terra multis plena miraculis vbi fidelium credulitas pl⁹ actibus qz locutionibus eruditur.

¶ Et sedet a d. zc.

¶ Beda. Et nunc omnia iudicāt: in fine omnium iudex venturus est. Stephanus autē vidit eum stantem: qz in certamine habuit eum adiutorem

¶ Illi aūt. B. Nota qꝫ marcus euāgeliū suum quāto inchoauit tardi⁹: tanto in longinquiora tpa scribendo porrexit. Neqz enī de natiuitate ipsi⁹ dñi aut precursoris ei⁹: neqz de infantia: nec de pueritia cuiuslibet horꝫ aliq̄ prēmorans: nec de natiuitate saluatoris aliqd scribens: excepto qꝫ in capite euāgelij sui filiū dei nominat. Ab initio euāgelicę ꝓdicationis qđ p iobm fcm est narrādo pvenit q̄ apli idē euāgelij xp̄m p totū orbem seminauerūt.

Prologus beati Hieronimi in Lucam. Incipit.

Beas syrus natione. et ¶ vel anthiocensis ātiochen⁹: arte medicus: discipulus apostolorū: postea paulum ¶ petri z pauli: sed marie pauli ¶ omen dat a quibus † ¶ morte. uel fide: qz idem predicauit. ¶ als. consummationem secutus vsq; ad † confessionē eius † ¶ Mortali quod ex continentia patet. seruiens domino sine† crimine.

Nam neq; vxorem vnq; habens ¶ Existens neq; filios septuagīta quattuor annoz obijt in bithynia plenus spiritusancto. Qui cū iam essent scripta euangelia per matthęum quidem in iudea. per marcum autem ¶ A pseudo z a ueris ¶ hebraice. s. in ytalia: sancto instigante spiritu ¶ grecie ¶ grece. in achaię ptibus hoc scripsit euangelium. Significans etiaz ipse in ¶ In prologo suo ¶ ad differentiaz presentis qui est hieronimi ¶ als suum. principio ante hoc alia esse descripta. Cui extra ea quę ordo euāgelicę dispositionis exposcit: ea maxime necessitas laboris fuit: vt ¶ Necessaria causa primum grecis fidelibus. omni ¶ Et maxime. ¶ ab omnibus prophetis predicti. prophetatione venturi in carnem ¶ Quantum ad prophetas dei christi manifesta eēt hūanitas ne iudaicis fabulis attenti. in solo legis desiderio tenerentur: vel ne hęreticis fabulis z stultis solicitationibus seducti exciderent a ¶ Et ut. veritate: elaborarent. De hinc vt in ¶ alia causa. s. tercia principio euangelij iohannis natiuitate pręsumpta: cui euangeliū ¶ Sui. ¶ Baptiste. s. ¶ Premissa. ¶ Ad honorē cuius scriberet. et in quo electus scriberet. indicaret: † contestans in se cō † ¶ uerbo in prologo suo z in ipso opere ¶ plene scripta ¶ Euangelistis. pleta esse quę ab alijs essent inchoata. Cui ideo post baptismum filij ¶ Luce dei a perfectione generationis in † ¶ Quia matthęus iam scripserat. ¶ Sed. christo implętę. z † repetēdę a principio natiuitatis christi uel ioseph qui fuit initiū nati uitatis christi. unde genealogia incipit a ioseph cipio natiuitatis hūanę potestas ¶ a spūsancto ¶ Scire uolentibus permissa est: vt requiescētibus de ¶ Id est. per quem scz per christū ¶ Ipse uel quilibet deū monstraret in quo apprehendens ¶ dauid ¶ Id est. in principio erat per nathan filium introitu recurrentis in deum generationis ¶ Id est. deducto ¶ alias indisparabilis admisso inseparabilis dei: vt prędicans hominibus christum suū. ¶ Id est. hominē in quo perfecta sunt opera sex dierum † ¶ Ad statum unde cecidit opus perfecti hominis † redire in ¶ uel propter quem omnia sunt perfecta se per filiuz faceret: qui per dauid ¶ Christi uel nathan ¶ ad deū ¶ Id est. preberi ostendebat patrē veniētibus iter prębebat in christo. Cui lucę nō immerito etiā scribendoz actuū apl'oz potestas ¶ Bene in ministerio: qz bene scripsit in ministerio dat: vt deo in deum ¶ dicta ascensione in qua plenus deus esse comparuit ¶ iuda, scz pleno z filio proditionis extincto oratione ab ipsis apostolis facta sorte dñicę electōnis nūerus compleret. Sicq; paulus consummationē apl'icis actibus daret: quez diu ptra stimulū recalcitrantē dñm elegisset. Qđ z legētibus ac quęrē ¶ pro q̄uis tibus deuz z si per singula expediri a nobis vtile fuerat: sciens tñ q̄ operantē agricolaz oportet primum de fructibus suis edere. vi ¶ Laudē humanā ¶ pro ut tauimus publicam curiositatē: ne nō tam volentibus deum demonstrare videremur. q̄ fastidiētibus prodesse. Lectorē obsecro studio se paginas recensentē huius libri ea q̄ incaute ptra eas stili p̄curretis designata vestigio sunt. nō mō cō iūgat errori: sed peto meę ignosce re ignorantię: z q̄ obstinatio legē tis āpliata virtus exercitat ad purum dociles. mentis meę fauoribus meiq; memor benigne.

¶ Quoniamquidē. B. Lucas de omnib⁹ q̄ fecit ih̄s et docuit vsq̄ in diem qua assumpt⁹ est sermonē facturus. primo eos qui de eo falsa scripserunt redarguit audaciam. Scribit aūt hystorico stilo. Magi enī in describendis reb⁹ q̄s exp̄mendis p̄ceptis studium habuit. z hystorico more de narratione sumpsit exordium. z eam hystoriā plena digestione p̄sequitur.

¶ Beda. Nota ea causa maxime scripsisse euangeliū ne pseudo euangelistis esset facultas p̄dicandi. qui sub nomine christi apostolor̄ conati sunt sectas p̄fidię in ducere.

¶ Multi. Beda. Non tam numerosita te q̄s heresum diuersitate. Qui nō spūssancti munere donati: sed vacuo labore conati. magis ordinarent narrationē q̄s hystorię texterent veritatem.

¶ Cōnati. Ambro. Conat' qui incipit nec perficit. qui suis viribꝫ nō gr̄ę dei quę irrigat confidit. qui quod ab alijs dictū videt abolere intendit. Non conatur qui diuino spiritu res z dicta ministrā te cepta complet.

¶ Cōpletę. Ambr. Redundant per vniuersum mundum. mētes fidelium rigant et confirmant.

¶ Ambro. Quod redundat in nullo deficit. z de ꝓpleto nemo dubitat. cum fidē affectus astruit. exitus p̄bat.

¶ Nobis. Beda. Non solum marcus z lucas auditu didicerūt quę scriberent: sed etiā matthęus z iohannes multa de infantia. puericia. genealogia salnatoris. alijs narrantibꝫ didicerunt.

Prohœmium beati Lucę in euangelium suum incipit.

QVoniam
† ſ vt basilides z appelles. quidem † multi cona
z qui sub noīe thome uel mathie vel alior̄ apostolorum falsa scripserunt.
ti sunt ordinare narrationem quę
ſ Non nos: sed in nobis deus fecit.
ſ vel redundant. ſ Euangelii.
in nobis cōpletę sunt rerum sicut
tradiderunt nobis qui ab initio ip
ſ Non solū corporali: sed potius mentis intuitu
si viderunt. et ministri fuerunt ser
ſ huius verbi quod caro factum est † ſ Et quoniam hoc est. ſ Non humana voluntate: sed spū sancto intus instigante. cui⁹ gratia gerit̄. ut id quod bonum est nobis etiam bonum videatur.
monis: † visum est z michi. assecuto a principio omnia: diligēter exordine tibi scribere optime theophile: vt cognoscas eorū verborū de quibus eruditus es veritatē.

¶ Viderunt et mi. ꝛc. Ambro. Femina virtus est in homine perfecto intentio z actio. vtrāq̄ notat in apostolis fuisse z visionem. id est intentionem. z ministeriū. id est actionem. vt per id quod viderint diuinę cognitionis intelligatur intentio. per id q̄ ministri fuerunt eorum actio declaretur.

¶ Ambro. Hoc verbum non p̄latiuū: sed substantiuū interiori mente videtur. Vnde moyses dicit. quia populus videbat vocem. quę non solet videri sed audiri. Audiuit petrus verbum quando dictū est ei. Veni post me faciam te pisc̄ho. Ministrat quādo tollit crucem z sequitur xp̄m.

¶ Omnia. Beda. Non omnia quę assecutus: sed de omnib⁹ quę ad fidem legentiū confirmandā credit idonea. Ex consulto enim multa p̄terit quę alij dicunt: vt diuersa in euangelio gratia refulgeret. et proprijs quibusdam libris singuli mysteriorū gestorūq̄s miraculis emineret.

¶ Ambro. Prolixiorem notat hunc euangelij librum q̄s alior̄ euangelistarum. Vnde z a paulo laudatur. quia omnia assecutus est. non. q̄ omia scripserit. quę nec mundus capit.

¶ Theophile. Beda. Theophilus amans deum. vel amatus a deo. Qui amat deū. vel a deo vult amari: ad se putet euangeliū scribi. et vt dono suo positū sibi ꝓmēdari. Non noua theophilo promittunt: sed eadē qui bus est eruditus. vt quo quid ordine a domino gestum dictum ve sit agnoscat: quia perfectus non solum in ihēsum credere sed z fidē perpetuę diuinitatis z temporaneę dispensationis illi⁹ debet ordinem nosse.

¶ Fuit in diebus. Ambro. Vitulus sacerdotalis hostia. Per vitulum ergo hoc euangeliū figurat: in quo a sacerdotib⁹ inchoatur. z in vitulo ꝓsummatur. id est. in christo qui pro mundi vita immolatur.

¶ Sacer. quidam ꝛc. Impleuit ordines. dixit regem z regionē in qua fuit: sacerdotē z gentem eius z vxorem illius indicat.

¶ Beda. Amb. Non solum a parentib⁹. sed etiam a progenitoribꝫ nobilitas baptistę monstratur. Non seculari potestate sublimis: sed religione. Tales enim parentes p̄nuncius habere debuit. vt quasi iure naturę infusam fidez aduentus christi p̄dicaret.

¶ Amb. Docet diuina scriptura in his quos ꝓmendare volumus. non solum mores sed etiam parentes oportere laudari. vt quasi hereditario iure puritatem habere videant illi quos laudam⁹. Nobilitatur itaq̄ iohes baptista parentibus. miraculis. moribꝫ. munere. passione. sic samuel. sic ysaac a parentib⁹ nobilitatem pietatis accepit: quaz poteris reliquit.

Euangeliū scd̄m lucam incipit.

C. I.

FVit in
diebus he
ſ Jam alienige
rodis regis
na regnabat.
iudeę sacer
dos quidaz
nomine zacharias de vice abia. z
vxor illi de filiabus aaron. z nomē
eius elisabeth. Erant aut̄ ambo
ſ Non coram hominibus: quia omnis sterilis in lege maledicta fuit.
ſ Qui non fallitur ut homines.
iusti ante deum. incedentes in om
nibus mandatis z iustificatōibus
ſ Non q̄ non peccauerint: sed quia per grām dei ablati peccare desierunt.
dñi sine querela. Et non erat illis
ſ due cause non habendi memorantur ut ma
filius eo q̄ esset elisabeth sterilis
ior appareat virtus.
z ambo p̄cesserant in diebus su
is. Factū est aūt cū sacerdotio fun
geretur in ordine vicis suę ante

¶ Zacharias. Zacharias: memor domini. Cui apparet angelus a dextris altaris: q̄ ei qui mēor domini est demonstratur mysterium.

¶ De ui. abia. B. Abia: pater dominus. Et aptuz fuit vt in tē pore officij patris dñi concept⁹ esset iste qui patrē dominū p̄dicaret.

¶ Cum dauid cultū domus domini ampliaret: ministeria sacerdotum. in. xxiiij. sortibus diuisit. In quib⁹ familiam abia de qua Zacharias sors octaua contigit. vt p̄co noui testamenti in octauę sortis vice nascat' q̄ p octo nouuz. sicut per septez testamentū declaratur vetus.

¶ Elisabeth. Elisabeth di mei saturitas. Significat mariā quę plena deo fuit.

¶ Erant aūt am. Beda. Ambrosius. Plena laudatio quę genus in maioribus. mores in equitate. officium in sacerdotio. factum in mandatis. iudiciū in iustificationib⁹ comprehendit.

¶ Iusti ante deum. ꝛc. Ambro. Non enim omnis qui iustus est ante homines. iustus est ante deum. Aliter enim vident homines. aliter deus. homines in facie. deus in corde. Ideoq̄ fieri potest. vt aliquis affectata bonitate populari. iustus videatur michi. iustus tamen non sit ante deum. si iusticia non ex mentis simplicitate formetur: sed adulatione simuletur.

¶ Mandatis et iustifi. ꝛc. Ambro. Beda. Prius mandatum. secūda est iustificatio. cum enim mandatis celestib⁹ obedimus in mandatis dei incedimus. Cum recte et congrue iudicamus: tenere domini iustificationez videmur.

¶ Sine querela ꝛc. Ecce temperata iusticia. Plerunq̄ durior iusticia hominum querelam prouocat. Vnde apostolus. Prouidentes bona. non tantū coram deo: sed etiam coram omnib⁹ hominib⁹. Et ecclesiastes. Ne sis multum iustus. Vel incedentes ī om. z iust. sine querela. i. sine ꝓscientia vanę laudis.

¶ Et nō erat illis. Beda. Diuinitus procuratum fuit ut de prouectis diuq̄ fructu coniugij priuatis iohannes nasceretur: vt inopinato ortu prolis z ipsos donum dei gratius afficeret. Et ceteros stupor miraculi pararet auditui futuri prophetę. Vnde postea subditur. Posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quisputas puer iste erit?

¶ Factum est autem cum. Cum ex p̄cepto moysi vno sacerdote decedente: vnus succedere iubeatur: tempore dauid statutum est vt vicissim ministrantes per octonos dies a sabbato vsq̄ ad sabbatum tempore vicis suę singuli castimonię studerent. nec interea domū tangerent.

¶ In or. vi. Ambro. Zacharias designat' sūmus sacerdos. qui vno tm̄

anni tempore solus intrat templum cum sanguine quem offert pro populo Qui tunc sorte querebat cū verus sacerdos adhuc ignorabat qui in eternum permaneret z tunc vices erant nūc perpetuitas. Solus intrat: qz illū significat cui? sacrificiū non esset ꝓmune cum ceteris.

¶ Sorte. Beda. Non noua tunc sorte electꝰ qñ incensum erat adolendum: sed prisca sorte ꝓelectꝰ cū primū ex ordine sui pontificatꝰ in vicē abiā succederet. Hec solēnitas septimo mense celebrabat z dies expiatōnis siue propitiatōis vocabat qñ solꝰ pontifex intro ibat in secundū tabnaculū cum sanguīe. In quo significat Jhesus sacerdos qui impleta dispensatōe carnis cē li secreta subijt: vt ꝑpiciū faceret nobis prēm z interpellaret pro peccatis eoꝝ qui adhucꝙ foris expectāt orātes z diligūt aduentū eiꝰ Pulcre igit ea die descensio eius ꝙ angelū nunciat qua eiꝰ per legē ascensio figurabat qz q descēdit ipse est q ascēdit q quodammodo ꝓdicit dū ille ꝓmittitur precursurus.

¶ Ingressus. ꝛc. Ambrosius. Ingredit zacharias templuz i christus in mariā ꝙs orat libtatē d captiuitate. Apparuit ñ dixit vēit: qz añ ibi erat Zacharias turbatur i in dei: aduenīēte christo.

¶ Apparuit. Ambr Beda. De deo vel de angelis dicit apparere qui nō pñt ꝓuideri: sz repentino aspectu vidētur nec in potestate nostra est illos videre: sz in potestate illoꝝ est apparere z videri qñ volūt Et bene in templo iuxta altare et a dextris apparet: qz veri sacerdotis aduētum z ministeriū sacrificij vniuersalis z celestis doni gaudiū quod p dexteram significat prędicat.

¶ Et zacharias. Amb. Solemꝰ turbari z a nostro affectu alienari: qñ perstringimur superioris potestatis occursu. Sed sicut bñani defectꝰ est terreri: ita āgelicę benignitaꝙ est pauentē de suo aspectu blandiēdo solari. Cōtra demones si quos sua pñtia territos senserint āplioze honore ꝓcutiūt.

¶ Quoniam exau. Exaudita est magis qz petisti. Rogasti p liberatione plebis z donatus est tibi precursor.

¶ Ambro. Multa diuina bñficia hic sunt ꝓgesta. Primū deꝑcationis fructus deinde sterilis partus tū lętitia plurimoꝝ et magnitudo virtutis. Altissimi etiā ꝓpba ꝓmittit. Quinetiā ne q eēt dubitatio futuri nomē de sigt. Tātis igit supᵖ votū fluctibꝰ ñ immerito diffidētia pęna plectit silētij.

¶ Johannem. Beda. Singularis meriti est indiciū quotiens hominibus a deo vel imponit nomen vel mutat vt abram qui pater multaꝝ gentium erat futurꝰ abrahā est vocatꝰ. Jacob qui deū vidit israel est appellatus. Johes ergo interpretat in quo est grā vel dñi grā. Primo grā sterilibus parētibꝰ donat deinde ipsi iohanni qui magnꝰ coram dño futurus z spūsancto ex vtero matris replendꝰ. Postremo filijs israel quos ad dominum erat conuersurus.

¶ Gaudium. Beda. Merito gaudet pater qꝝ in senectute natū z qꝝ talis gr̄ę accepit filiū gaudēt alij qbꝫ regni celestis cuāgelizaret ingressū. Nato precursore mlti gaudēt nato dño gaudiū magnū nūciatur qd erit oī ꝓlo qz ꝫ salutē multꝫ ꝓdicat ille vero omnibꝫ dat.

¶ Ambrosius. Gaudium z exultatio. Monentur parentes nō minus grās agere ꝙ ortu scoꝝ filioꝝ q̄ꝫ pro meritis. Nō enī puū munꝰ dei ē dare liberos ꝓpagatores generis successionis hęredes. Jacob in generatōe xꝝ filioꝝ gaudet abrahę filiꝰ datur zacharias exauditur. Diuinū igit munꝰ est fecūditas parētis. Agant igitur prēs grās: qz genuerūt filij qz generati

Matres quia honorantur premijs coniugū.

¶ Vinū et siceram. Beda. Magnę coā deo virtuꝫ est ꝓdicare in deserto gaudia celestia terrenas delicias spernere ob ludū lasciuiētis puellę capite truncari. Cuiꝰ ordinē magnitudinis subiūgit. Vinū et sicerā nō bibet. Sicera interpretatur ebrietas quo nomine signatur omne poculū dei quacūqꝫ materia factū qꝫ inebriare possit. Decet aūt vas celesti gr̄ę mancipatū a seculi illecebris abstinere.

¶ Et spūsancto. Beda. Cū intrāte beata maria in vtero genitricis exultauit z ꝑcursionis suę officiū q ad potuit impleuit. Necduz erat illi spūs vitę z iā erat spūs gr̄ę

¶ Et multos. B. Cū iobs xp̄o testimoniū perhibens in fide xp̄i baptisās dicatur filios israel ad deū quertisse: patet xp̄m esse dominū deum israel.

¶ Precedet āte. Beda. Sicut helyas ꝑco iudicis: sic iohannes ꝑco redemptoris Ambo in deserto ābo victu parci vestitu inculti. Ambo regum insaniam tolerant. Ille iordanē diuisit celum petiturus hic ad lauacrū salutare quo celū petitur conuertit. Hic cū dño conuersatur in terris ille cū eo manifestatur in gl̄ia.

¶ In spū et virz Ambro. Bene iūguntur spūs z virtute. ñ enī sine virtute spūs nec sine spū virꝰ est. Helyas virtutē habuit abstinētię z patiētię z quertēdi aīos pl̄oꝝ a pfidia ad fidem spūs aūt ꝓpetrandi habuit.

¶ Conuertat corda. Beda. Corda patrū in filios ꝓmittit dum spūalem sanctoꝝ antiquoꝝ scientiā pl̄is ꝑdicādo infundit. Prudentia vero iustoꝝ est non de legis operibꝫ iusticiā ꝑsumere: sed ex fide salutē quęrere vt qꝫuis in lege positi legis iussa ꝑficiāt: gr̄a tū dei se saluandos per xp̄m intelligant iustus enī ex fide viuit. Qua sn̄ia qz diutiꝰ incredulitatē z perfidiā imbuti z per helyā sunt imbuēdi fere eadē verba quę angelꝰ de iohe malachias prędixit de helya.

¶ Unde hoc sciam: Beda. Si homo eēt q promittebat impune liceret querere signū: sed cū angelꝰ sit qui ꝓmittit non decet dubitare.

¶ Beda. Propter altitudinē promissoꝝ dubitat signū inquirens quo credere valeat cui āgeli visio z allocutio pro signo sufficere debuerat. Vñ tacendo merito diffidētię pgnā luit cui eadē taciturnitas z signū fidei qd quęsiuit z infidelitatis esset pęna quam meruit.

¶ Ante deum. Beda. Cū ad nos veniūt angeli sic exteri? implent ministeriū vt tū ante deū interi? per ꝓtēplationē assistāt. Quia z si angelus est spūs circūscriptꝰ summꝰ spūs q deus ē incircūscriptꝰ est intra quē currit angelus quocūqꝫ mouetur vel mittatur.

¶ Beda. Allegi. Per zachariā sacerdotē sacerdotiū indeoꝝ per elisabeth lex signatur quę sacerdotū doctrinis exercitata quasi virili auxilio spūales filios deo gignere debebat. Sed quasi sterilis erat: qz neminē ad perfectū ducebat nec ianuā celi aperiebat. Ambo erāt iusti: qz lex bona z mandatū iustū z sanctū z sacerdotiū legale scōm dispensationē illiꝰ tpis bonū scm z iustū. Ambo processerāt in diebꝰ suis: qz legalis deuotio tēpore moysi quasi ī adolescētia fuit z effloruit: sz aduemēte xp̄o iā incuruat ad senīū cū z sacerdotij ordo per ambitōnes z ꝓtētiones pontificū ꝓfunditur z ipsa lex per traditōes pharisęoꝝ discisa minꝰ abilē ad generandū. Ingreditur zacharias tēplū: qz sacerdotū ē intrare in sanctuariū et intelligere nouissima mysterioꝝ celestiū. Foris orat mltitudo: qz dū mystica penetrare neqt

Sam. Non uirtute corporis: sed animi magnitudine.

eni magnus coram dño: vinū et siceram non bibet et spūsancto re

Manens in utero

plebit adhuc ex vtero matris sue

et multos filioꝝ israel conuertet

† Sꝑ prius natus prius predicat. prius moritur precurrit preco iudicem.

ad dominū deum ipsoꝝ. † Et ipse

Sancto.

pręcedet ante illuz in spiritu et vir

Signoꝝ.

tute helię vt conuertat corda pa

vel. dulos.

trum in filios et incredibiles ad

Sꝑ precedet.

prudentiam iustoꝝ: parare dño

plebem perfectam. Et dixit zacha

rias ad angelum. Unde hoc sciā:

Ego enī suz senex z vxor mea pro

cessit in diebus suis. Et respon

dens angelus dixit ei. Ego suz ga

Sꝑ fortitudo dei. Sal. assisto

briel qui asto ante deum z missus

necesse est vt humiliter intendat doctor monitis. Dū altari thimiama imponit: nascitur iohēs agnoscit: q dū doctores altiori flāma diuine lectiōis arderent: grām dei per ihesū xp̄m venturā de interiori littere q medulla q̄si de vulua elisabeth proditurā reperiūt. Et hoc per angelū: q lex per angelos ordinata in manu mediatoris. Non credens mutus fit: q mut⁹ est qui spūalem sensum in lrā non intelligit: z talis magister quasi verbi z ratōnis expers populū non docet: sed quasi tacitis nutibꝫ innuit: q nec rationē attendit sacrificiorū: nec cū rat scire dicta prophetarū. Muto permanēte zacharia ꝓcipit elisabeth iohānē: q licet pontifices et pharisei. nec ipsi intrent: nec aditores in interiora legis intrare permittant interiora tm̄ legis sacris xp̄i abundant. Concepto elisabeth quinq; mensibꝫ occultat: siue q moyses legifer quinq; libris mysteria xp̄i pabolatim designat: seu quia ipa lex xp̄i dispensationē in quinq; mūdi etatibus per sanctos facta vel dicta figurat. Et idō q incarnatio xp̄i vel sexta scli etate futura: vel ad impletionem legis erat p futura: recte sexto mē se concepti iohannis christi incarnatio nunciatur.

Et ipse erat. Sine voce corporales actus indicare molliens nec exprimens voluntatē. Cui similis ppls iudeor: actuum suor impotens reddere rationem.

Vt impleti sūt Quia vicis sue tempore pontifices templi tm̄ officijs mancipati nō solum a ꝓplexu vxor sed etiam a domo ꝓ ingressu abstinebant. Nostris aūt sacerdotibꝫ quibꝫ non carnalis successio: sed spūalis pfectio queritur: qui quotidie presto debent esse altari: perpetua castitas indicitur.

Occultabat. Ambr. Occultat: q partus sui erubescit etatē: ne in senectute libidini vacasse videatur que etiā in iuuentute nō debet exerceri: ni si causa sobolis. Et tm̄ letatur carere obprobrio sterilitatis: q obprobriū est mulieribꝫ non habere filios: non habere premia nuptiar. Propterea ipse nuptie celebrant: z coitus carnalis in tempore congruo generationi excusat. Hinc datur intelligi q iam nō ꝓueniebant inter se ꝓiugali cōcubitu: nec enim ea que senilem non erubesceret coitum: erubesceret partum.

Beda. Erubescit on⁹ parentis: quādiu nescit mysterū religionis ſz q occultat se q genuit filiū: veniēte beata maria exultat: q genuit prophetā que ante erubescebat benedicit: z que dubitauerat firmatur: z clamat. Ecce vt facta est v.s.t.

Amb. Occultat se ꝓp̄ pudicitiā: vt probaret si vera esset q conceperat. Mēsibꝫ quinq; hoc est q̄nq; mulibꝫ scli siue quinq; libris moysi auferre obprobriū sterilitatis: z ꝓceptionis in senectute inter homines: quod non fuit obprobrium apud deum.

Quia sic fecit. Beda. Gesta sunt hec inquit iohēs crisostom⁹ mense septēbri: octauo kls octobris: luna xi: q̄n celebrabat iciuniū cenophegie in eq̄noctio q̄n incipit nox crescere: q ille ꝓcipiebat qui dixit. Me oportet minui illū aūt cre: Minorata: n: fuerat lux a tenebris: cū hm legē do sacrificia offerrent q̄ iam cessare dēnt cū baptista ꝓcipitur. Et ideo p̄ eius mut⁹ fit: q oportet sacerdotalia sacrificia cessare veniēte sacerdote q̄ p peccatis oīm se offeret. In die ieiunior ꝓceptio iohis ꝓ dicitur: q per ipsum afflictio pēnitentie erat predicanda.

In mense aūt sexto. Hiero. Sicut sexto mense m: ē g: an: a: d: in ciuitatē galylee: ita sexto millenario missus est christus.

Gabriel. Beda. Ideo angeli ex noīe aliq̄ signant: vt ex ipso nomīe quid ministraturi veniāt demonstret. Gabriel fortitudo dei: q illum nūciat q̄ ad debellādū dyabolum veniebat.

Ad virginem desponsatam. Mulier a dyabolo seducta mortē intulit: ꝓtra mulier ab āgl̄o edocta salutem edidit.

Beda. De despō sata voluit nasci. vt p ioseph texeret ordo generatōis z ne q̄si adultera lapidaret. In q̄ z ipudicis x̄pgi nibꝫ occasio tollit ne dicant matrē dñi fuisse infamatā. Et vt x̄pgo solatiū viri: z testē x̄pginitatis hēret: z vt dyabolus mysterium ignoraret. Fides etiā marie x̄bis maior ascribit: z mendacij cā remouetur. Videretur enim culpā obūbrasse voluisse mendacō innupta virgo.

Voluit dñs aliq̄s de suo ortu q̄ d mīs pudore dubitar. Sciebat enī lubricā famā pudoris: nec voluit ortus sui fidē mīris iniurijs astruere.

Ambro. Mysti. Maria desponsata: ꝑ virgo: typus est eccie q̄ est immaculata: sed nupta. Cōcipit nos d spū virgo: parit nos sine gemitu virgo. Et iō fortasse maria alij nupta: ab alio repleta q: single eccles: spū quidem replentur: tamen ad speciē temporalis sacerdotis.

Ave gratia plena. Gregi. Vere grā plena: que prima inter femīnas virginitat̄ gl̄oriū mun⁹ deo obtulit: q̄ etiā iō āgelico visu z alloquio meruit perfrui: que gratie totius auctorē mūdo edidit. Dñs tecū: quā nouo castitat̄ amore ad celestia sustulit: z post mediāte hūana natura: omī plenitudine diuinitat̄ consecrauit. Bñdicta tu in mlieribꝫ: que sine exēplo mlieb̄s cōditionis z virgo z mater est: z deum genuit.

Turbata est. ꝛc. Quia nesciebat si preteritū an futur esset quod angelus dixit.

B. Trepidare virginū est: z ad oēs viri ingressus pauere: z omēs affatus vereri. Hinc discant mulieres propositū pudoris imitari. Solam sine comite angelus reperit: ne quo genere de hoīs deprauaretur affatu.

Qualis esset i. s. Amb. Ex verecundia pauet: ex prudētia nouā bñdictōis formulā miratur. Erubuit elisabeth de culpa: maria de verecūdia. In muliere enī modus adhibetur: in virgine grā pudor augetur.

Et ait. Turbatā insolita salutatione q̄si familiarius notā vocat ex nomine. Ne timeat iubet: z q̄re grā plenā vocauerit: plenius explicat.

Ihesum. Ihesus saluator: siue salutar dr. Ipse enī saluū faciet ñ populum isrl̄: sed suū pplum: siue ex ꝓputio: siue ex circūcisione in vnū ouile sub vno pastore congregatum.

Hic erit ma. Beda. Amb. Non q̄ aī partū virginis magnus non fuerit: sed q: potentia quā fili⁹ dei naturaliter hz: homo ex tpe erat acceptur⁹

sum loqui ad te: z hec tibi euange

† S Beda: dat signū quod rogatur: ut qui discredendo locutus est: iam tacendo credere discat.

lisare. Et ecce eris † tacens z non poteris loqui vsq; in diem quo hec fiant pro eo q̄ nō credidisti verbis meis que implebunt̄ in tempore suo. Et erat plebs expectans zachariā: et mirabant̄ q̄ tardaret ipse in templo. Egressus autem nō potebat loqui ad illos: z cognouerunt

S Per hoc scz

q̄ visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis: et permansit mutus. Et factum est vt impleti sunt dies officij eius: abijt in domum suam.

S Officii

Post hos autez dies

zacharie.

concepit elisabeth vxor eius: z occultabat se mēsibus quinq; dicēs

S Istis

Quia sic fecit michi dñs in dieb⁹ quibus respexit auferre obpro-

S Quod non obprobrium domini

brium meum inter homines. In

S riceſimoquinto die marcii dominus conceptus

mense autem sexto: missus est ga

est z passus.

briel angelus a deo in ciuitatē ga

† S Quia nazare⁹: id est: sanctus sanctor nuncia batur futurus.

lyleę cui nomen † nazareth: ad vir

ginem desponsatā viro cui nomē

S Joseph: saluator: q saluauit egiptum a fame: sic iste mariam ab infamia † S Non solū ad ioseph: sed ad mariam hoc referendum est.

erat ioseph † de domo dauid: z no

† S B. Maria: maris stella uel domina: que lucē fluctuantibus in seculo genuit z dominum totius mundi

men virginis † maria. Et ingressus

angelus ad eam dixit. Aue gratia

plena: dominus tecū. Benedicta

tu in mulieribus. Quę cū audisſz

S More humane fragilitatis: de angelica uisione z de insolita salutatione.

turbata est in sermone eius: et cogitabat qualis eēt ista salutatio:

Et ait angelus ei: Ne timeas maria: inuenisti enim gratiam apud

S Hic uerum hominez de substantia matertne cornis angelus asserit

deū. Ecce concipies in vtero z paries filium: z vocabis nomen eius

S Hic uerū deum: de deo patre.

ihesum: Hic erit magnus: z filius altissimi vocabitur. Et dabit illi

vt vna sit persona homo et deus.

¶ Beda. Johannes magnus vt homo coram dño. Hic magn⁹ vt de⁹ et dei fili⁹. Johannes magn⁹ merito abstinẽtię: qr vinũ et siceram non bibit. hic magn⁹ potẽtia nature: qr cum peccatoribꝫ comedit.

¶ Sedem. Beda. Id est israhelitica plebem. cui dauid et filij eius tempal regni gubernacula ꝓbuerũt. Hui⁹ regnũ spũale datũ est christo: qñ dispositum est a deo vt de semine dauid incarnaret. qui illã gentẽ in perpetuũ vocaret regnũ. Et nõ solum in vna gente iudee: sed regnabit in domo iacob in ęternũ hoc est in tota ecclesia quę per fidez et pfessionem christi ad patriarchaz pertinet sortem. Siue in illis q̃ de patriarchaz sorte nati. siue in his qui de oleastro incisi in oliuam bonam sunt inserti.

¶ Quo modo fiet. Ambro. Luz sarai risit de pmissione dei. et maria dixit. Quo modo fiet istud qñ virum nõ cog. cur nõ fuerunt mutę sicut zacharias: Sed sara et maria non dubitant faciendũ quod ꝓmittitur sed modũ requirunt. Zacharias qui negat se scire. negat se credere. et aliũ autorẽ sue fidei quęrit. et ideo accepit signũ tacẽdi: qr signa non fidelibꝫ sz infidelibꝫ dantur.

¶ Beda. Legerat maria virginem paritura: non dubitabat. sciebat enim quia impleri oportebat qđ ab angelo nunciabatur. Sed qr quo modo fieret nõ legerat. nec ab angelo audierat: quo ordine impleri deberet requirit. qr hoc mysterium a seculis absconditũ. a ꝓphetis nõ ꝓdictũ. angelo est reseruatuz.

dominus deus sedem dauid pr̃is
§ In presenti uita corda inhabitãs regnabis in futuro de exilio ad gloriã vocans.
eius. et regnabit in domo iacob in
† § B. Isayas. Et pacis eius non erit finis § In secula seculoz laudabunt te.
ęternũ. et † regni eius non erit finis

Dixit autẽ maria ad angelũ. Quo

§ Ambro. Liquet qđ faciendũ credit. que quomodo fiet querit. § vt concipiam et pariam. que in virginitate permanere disposui.
† § Ecce tangit qđ ipsa uouerat castitatem
modo fiet istud: † quoniã virũ non

cognosco: Et respondens angelus

dixit ei. Spiritus sanctus superue

niet in te. et virtus altissimi obum

§ Contra omnia incentiua viciorꝫ § habit tibi umbram contra omnem tribulationem.
brabit tibi. Ideoqꝫ et quod nascet
§ Quia non per uirilem coitum
ex te sanctuz: vocabitur filius dei

Et ecce elisabeth ꝯgnata tua et ipa

concepit filium in senectute sua. et
§ Martius. § A conceptione
hic mensis est sextus illi quę voca

tur sterilis. qr non erit impossibile

apud deum omne verbum. Di
† § Ecce prompta obedientia § ut dicitur. filius ancille tue.
xit autẽ maria. † Ecce ancilla domi

¶ Beda. Legimus qđ aaron qui de tribu leui erat. accepit vxorem de tribu iuda elisabeth sororem naason. Et in posteris dauid legimus qđ ioiada pontifex vxorem habuit de tribu regali iosabeth filiam ioram. vnde vtrqꝫ tribꝫ regalis et sacerdotalis erant ꝓiunctę. Hinc maria et elisabeth cognatę. Et congruit. vt de vtraqꝫ tribu mediator nascatur: qui regnat in ęternũ. et est sacerdos in ęternũ ꝑm ordinẽ melchisedech. Et ꝓuenit vt euz altera de spũ ꝓceperit: altera spũ repleta ꝓphetauerit. Scđm carnẽ quoqꝫ videãtur fuisse cognatę: quę ꝑm deũ spũalis cognationis consortio non carebant.

§ fiat sine uirili semine conceptus in uirgine
ni. fiat michi scđm verbum tuum.

Et discessit angelus ab illa. Exur

gens autẽ maria in diebus illis:
§ Non retardat asperitas uiueris
† § Non gaudet diu in publico uideri.
abijt in montana † cum festinatõe
† § ut grandeue pregnanti iuuencula deseruiret
in ciuitatez iuda. et † intrauit in do
† § Quasi congratulans de dono quod eam accepisse; didicerat
mum zacharię. † et salutauit elisa

beth. Et factum est vt audiuit sa

lutationem marię elisabeth: exul
§ Quia senserat aduentum domini.
tauit infans in vtero eius. et reple

ta est spũsancto elisabeth. et excla
§ Non tam clamosa qꝫ deuota † § Quia magna dona dei cognouit § Prophe
mauit uoce † magna et dixit. Bene

tant matres spũ paruuloꝝ § non solum inter mulieres benedicta: sed inter benedictas maiou bñdictõe insignis.
dicta tu inter mulieres. et benedi

§ non sicut alii homies benedicti: sed sicut apostolus ait: Qui super omnia deus benedictus in secula. et per quem benedictio uenit aliis.
† § Ambro. Quasi quantum bonum michi accidit qđ mater domini mei ueñt ad me: sz qua mea
ctus fructus uentris tui † Et unde
iusticia. Quibus meis meritis.
hoc michi ut ueniat mater domini

mei ad me: Ecce enim ut facta est

uox salutatõis tuę in auribꝫ meis

¶ Ecce ann̄do. ꝛc. Non ꝺ singularitate meriti se extollit: sed suę condicõnis et diuinę dignatõis per oĩa mẽor. se ancillã illius esse fatetur. cui⁹ mater eligitur. et cum magna deuotõe promissionẽ angeli optat impleri.

¶ Et discessit. ꝛc. Beda. Accepto virginis ꝓsensu. celestia petit angelus. quẽ ꝺgo sequit quę in montana ꝓgreditur. sic anima quę ꝺbũ dei cõcepit virtutũ cacumĩa gressu amoris conscendit. vt ciuitatẽ iuda. i. ꝓfessionis et laudis arcez penetret. et vsqꝫ ad ꝓfectionẽ fidei. spei. et charitatis. quasi tribus mensibꝫ in ea commoretur.

¶ Exurgens aũt Ambr. Non incredula de oraculo. non incerta ꝺ nuncio. nõ dubitans de exemplo: sz leta ꝓ voto. religiosa ꝓ officio. festina ꝓ gaudio. visitat elisabeth. et andez bũilitatem quã angelo exhibuit: hoĩbꝫ quoqꝫ exhibere curat. Et hoc etiam minoribꝫ superior vt minor adiuuetur. vnde cito bñficia aduentus marie et dñice pñtię declarãtur dum subditur. Et factũ est vt a. s. m.

¶ Et intrauit. Hinc discãt sanctę mulieres quã sedulitatẽ pregnantibꝫ debeant exhibere cognatis.

¶ Et salutauit. Beda. Prior salutat: qr decet vt quãto castior. tanto humilior sit.

¶ Ut audiuit. Beda. Ambro. Ordine nature prior elisabeth audit vocem sed ratione mysterij prior iohannes exultat. qr prior sentit grãm. qr sic illa marię. sic iste dñi sentit aduentum.

¶ Exultauit. ꝛc. Quia lingua non poterat. animo exultante salutat. et suę ꝓcursionis officiũ inchoat. Ecce apparet qđ angelus dixerat. spũsancto replebitur adhuc ex utero matris suę.

¶ Et repleta. Beda. Amb. Non prius repleta mater qꝫ filius: sed filiꝰ replet⁹ replet et matrẽ. Maria ante cõceptũ elisabeth pr̃ conceptũ repletur

¶ Benedicta tu. Beda. Ambro. Conueniũt ꝟba enãgelij cum ꝟbis psalmi. in quo ꝓmittit dauid. de fructu ventris tui p. s. s. t. Et eadẽ voce maria bñdicitur ab elisabeth qua a gabriel: vt et angel et hoĩbꝫ veneranda. et cunctis feminis ꝓferenda monstretur.

¶ Et unde hoc. Beda. Ambro. Non ignorat spũsancti esse operationẽ qđ mr̃ ꝓphę a mr̃e dñi ad ꝓfectũ sui pignoris saluteť: sz ñ sui meriti bꝰ sz diuini fatet esse mũer: qr idẽ spũs qđ ꝓphętię donũ dedit. piter hũilitatẽ ꝓstitit

¶ Mater do. Sentio miraculũ. mysteriũ cognosco mr̃ dñi. verbo fetą deo plena est.

¶ Ut facta est uox. Ipso momẽto quo vox intrat ad aures corporis

virtus spūalis cor intrat audientis·z non solū matrē:sed etiā sobolem amo
re aduenientis accendit.

¶ Exultauit. Beda. Reuelāte spū quo impleta erat:intelligit quid ex
ultatio infantis significet·s·uenisse matrē illius cui⁹ p̄cursor erat futur⁹. Et
quę ante onus parentū erubescebat:dū nesciret mysteriū, religionis: iam bñ
dicit. Et quę se occultabat qr p̄ceperat filiū·iactat se qr genuit ꝓpḃam. Et
quę in occulto cognouerat:his q̄ simł aderant z audiebāt,palā euāgelizat
dicēs. Beata q̄ credi
disti. Credidit virgo
vbi sacerdos negauit

exultauit in gaudio infans in vte
ro meo. Et beata quę credidisti.

¶ Et beata. Appa
ret mariam non dubi
tasse:sed credidisse: et
ideo fructū p̄secutam
esse. Apparet etiā elisa
beth ipsa verba ange
li ad mariaz dicta per
spiritum intellexisse.

Qm̄ perficient in te quę dicta sūt
† ſ Audita responsione elisabeth qua beatā pre
dicauit·matrē domini appellauit·fide fortez lau
dauit:non amplius tacere potest dona que perce
perat·z que uirginali pudore acceptū oraculum
tegebat silentio·iam congruo tempore patefecit.
tibi a dño. Et ait maria. † Magni

¶ Ambro. Beda
Congrue añ iohannē
elisabeth·z ante domi
ni generationem pro
phetat maria·vt sicut
peccatū in initio a mu
liere cēpit:ita in initio
salutis bona a muliere
inchoarent.

ſ Ambr·Anīa z spū deo pīi devota z filio
vnum deum ex quo omnia·z unū dñm per quez
omnia·pio veneratur affectu.
ſ patrem.
ficat aīma mea dñm. Et exultauit
ſ filio saluatore.
spūs meus:in deo salutari meo.
ſ ut vnus deus.
Quia respexit humilitatez ancillę
suę·ecce enī ex hoc beatam me di
ſ Judeoꝝ z gentiū ſ vel omnes gentes. ſ et
cent omnes generationes. Quia
fecit michi magna qui potens est:
ſ Quia singularis potentie culmine omnia que
fecit transcendit longe. Et invocatio huius nois
sanctitatis facit participes ſ In me inc
et sanctum nomen eius. Et miseri
pta,dilatatur ſ uel a. ſ uel e. ſ uel in.
cordia eius in progenies et proge
ſ In omni gēte qui timet deū acceptus est illi.
ſ Et hoc p filiū
nies timentibus eū. Fecit poten
tiam in brachio suo: dispersit sup

¶ Magnificat a
īa m·d·B. Pōo
dona sibi spiritaliter
concessa profitet·dein
de bñficia dei quibus
genēaliter hūano generi
i ḡnū p̄sulē ñ desistit
enūerat. Quasi tanto
munere me dīs subli
mauit: vt nllo lingue
officō explicare possim
sed totū aīmi interior
affectuz magnis grāz
laudibz offero. Totū
qđ viuo·totuz qđ sen
tio·totū qđ discerno·
in ei⁹ magnitudine cō
templāda·in eius p̄z
cepto obſuādis īpēdo

ſ Ide est·uoluntate ſ Ide est·deponet
bos mente cordis sui. Deposuit
ſ uel bit.
potētes de sede:et exaltauit humi
les. Esurientes impleuit bonis:z
ſ B·sicut medi
diuites dimisit inanes. Suscepit
cus egrū ſ Id est·ut memor esset.
ſ uel recordatus
israel puerū suum:mēorari miseri
cordię suę. Sicut locutus est ad
patres nostros: abrahaz z semini
ſ uel usqz in seculum
eius in sęcula. Mansit aūt maria
ſ post par
cū illa quasi mēsibus trib⁹:z reuer
tum eius.
sa est in domū suaz. Elisabeth aūt
impletū est tēpus pariēdi:et pepe
rit filiuz. Et audierunt vicini z co
gnati eius qr magnificauit domi
nus misericordiā suaz cū illa:et cō
gratulabant ei. Et factū est in die
octauo·venerunt circūcidere pue
rum·z vocabāt eū nomine patris

¶ Esurientes im
pleuit bonis. Be.
Qui ęterna toto stu
dio desiderāt: satura
būtur cū xp̄s apparue
rit in gloria. Sed qui
terrenis gaudent in vl
timo inanes tot⁹ bea
titudinis dimittuntur
In p̄nti etiā videmus
hūiles diuīa gratia im
pleri superbos lumine
veritatis priuari.

¶ Suscepit. P⁹
generalē diuine pieta
tis z iusticię cōmemo
rationē·ad singularē
nouę incarnatōnis di
spensationē conuertit
v̄ba. Suscepit: quasi
medicus egrū. Visibi
lis inter homines fūs
vt faceret israel·id est·
videntes deū·puerum
suum sibi obedientē·z
humilē·qm̄ nō nisi per
humilitatem saluandi sunt. Memorari m·s·qr q̄ hominē redemit·non me
ritum est hominis: sed donum diuine pietatis.

¶ Sicut locutus est. Memoriā patrum quib⁹ hec salus revelata est
faciens abrahā nominatim exprimit·cui p̄mo ipsa incarnatio manifestata
est. Et semini:non tam carne genitis q̄ fidei vestigia secutis·quib⁹ aduent⁹
saluator in sęcla est promissus:qr ipsa promissio hereditatis nullo fine clau
det. Nā z usqz in finē scli credētes ñ deerūt·z beatitudinis erit glia pennis

¶ Mansit aūt. Beda. Tādiu mansit: donec videret p̄cursoris natiui
tate·propter quā marie venerat. Nec cā sola familiaritaſ tandiu mansit:ſz
vt tanto tempore z elisabeth z iohannis cresceret p̄fectus. Nam si in primo
aduentu marię·spūsancto sūt repleti·multum est illis supadditū tanta mo
ra mansionis.

¶ Mystice. Aīa casta q̄ spūalis v̄bi desideriū cōcipit:necē ē vt alta ex
ercitus celestis iuga subeat·z quasi triū mensiū dies ibidē memorata·qu o
usqz fidei·spei·z charitaſ luce radiet·perseuerare non desistat.

¶ Impletū est. B. Verba īpletōis sacra scriptura ī bonoꝝ tā ortu·vl
obitu·vel actu ponere cōsueuit·quoꝝ vitā plenitudinē p̄fectōis hr̄ sīgt·ut
īpleti sunt dies marię vt peret. Impleuit salon edificare domū·Defūct⁹ est
abrahā plen⁹ dieꝝ. Cū vēit plenitudo tp̄is:misit de⁹ filiū suū. Sed cōtra:
dies impioꝝ·inanes z vacui.

¶ Et audierūt. Ambr·Be. Habet scōꝝ editio lęticiā plīmoꝝ:qr cōe
bonū est. Justicia enī coīs v̄t⁹ est·z iō in ortu iusti futurę vitę insigne p̄mit
titur·z gr̄a futurę v̄tutis exultatōe vicinoꝝ p̄figurante· signatur.

¶ Die octauo ve. Per circuncisionē resurrō dñi figurat:qr z octaua
die·i·p⁹ sabbm fcā est·z sic illa a reatu mort̄ absolvere solebat:sic ista īmor
talis vite natiuitatē z in auctore nr̄o exhibuit·z in nob mōstrauit spandā.

¶ Et uocabant eū. Beda. Johannis celebrata natiuitas ē noui testi

inchoata gratia: cui iudei qui legis obseruatõe quasi affinitate innecti erant nomen patris volunt imponere: qz magis iusticiam quę ex lege est volunt suscipere: q̃ grãm quę ex fide.

¶Qui puerũ nomine patris vocãt: eos figurãt· qui dño noua gratię mutata declarante· cuperent eum potius per ꝓsueta veteris sacerdotij edicta q̃ nera declarare. Vnde bene zacharias mẽoz dñi interpretat: qz memoriã antiquę obseruatõis a dño data figurant. Mater q̃ verbis z pater qui scriptis q iohannes vocetur astruunt· significat q ipsa legis doctrina de suscipienda gratia christi viua voce instruit· dicendo per legi latorem. Prophetam suscitabit vobis do· f· ipsuz audite· z ipm sacerdotiũ legale cerimoniarũ typis q̃si mutis litterarum figuris gratiaz euangelij si recte intelligat exprimit

¶Innuebant a· Qui innuũt patri de nomine pueri: significant illos qui testimonio legis intendunt astruere grãm fidei.

¶Apertum est autẽ ꝛc. Qz declarato z confirmato nomine iohannis aperitur os zacharię z benedicit: patet quia manifestata est p apostolos gr̃a noui testamenti· multa etiam turba sacerdotum relicta taciturnitate nociua· obedit fidei· z prędicat dona redemptoris· z quę prius occultabantur in sacerdotio legali· rationabiliter intellecta solluntur. Qz̃ die circuncisionis iohannis factus est timor super vicinos· significat q tempore dominicę resurrectionis apostolis dato spiritu z prędicata gloria christi· salubris timor non solum iudeoz qui erant vicini vel situ loci· vel scientia legis: sed etiã exteraruz gentium corda concussit. Nec tantum montana iudeę: sed omnia mũdani regni mundanęq sapientię culmina christi fama trãscendit.

† ſ Amb· Beda· Spũ prophetie didicit· quod nõ didicerat a marito· non poterat ignorare prenuncium· que prophetauerat christum.

sui zachariam † Et respondens ma
ſ Ambz· Beda. Sicut ab angelo zacharie erat prenunciatum.
ter eius dixit. Nequaq̃: sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad il
ſ Ambz· Beda. Aduerte hoc nomen· nõ esse generis: sed vatis.
lam. Quia nemo est in cognatiõe tua: qui vocetur hoc nomine. In
ſ Ambz. Quia incredulitas affatum ei eripuit z auditu· quod voce non poterat· manu z litteris locutus· z nutu interzogatur.
nuebãt autẽ patri eius· quem vel
† ſ Ambzo. Quia lex scripta in tabulis lapideis mysteria loquitur.
let vocari eum. † Et postulans pu
† ſ Ambz· Beda. hoc nomen nos non imponi mus: qz iam a deo accepit, habet suum nomẽ· q̃ agnouimus. non q̃ eligimus
gillarem· scripsit dicens. † Joban
† ſ de conuenientia inter patrem z matrem
nes est nomen eius. † Et mirati sũt
† ſ Ambz. Jam soluit fides linguã· quam incredulitas ligauerat
vniuersi. † Apertum est autez ilico os eius· z lingua eius loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum z super omnia montana iudeę diuulgabantur omnia verba hęc.
ſ Excitati miraculo z timore stupefacti
Et posuerunt omẽs qui audierũt
ſ tacite euentum rei expectantes
in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus dñi erat cum illo: Et zacharias pater eius impletus est spiritu sancto: z
ſ Est vel sit.
prophetauit dicens. Benedictus
† ſ Beda· Longa infirmitate tabescentẽ ſ Apparens in carne quasi longius a se recedẽtes iustificare cupuit
dominꝰ deus israel: qz † visitauit

¶Przecurrentia signa prebent iter przecursori veritatis. Et futurus ꝓpheta premissis ꝓmendatur auspicijs.

¶Et prophetauit. Beda. Magna largitas diuinę pietatis. Ecce loquela que sola ablata est diffidenti cũ spiritu prophetię restituta ẽ credenti

¶Ambzo. Elisabeth paucis· zacharias multis prophetat. Uterq̃ sancto spũ replet⁹ loquebatur: s̃z disciplina seruatur· vt mulier magis discere que diuina sunt studeat· q̃ docere.

¶Benedictus. Quia dum bonitatem dei rogauit pro liberatione; precursor donatus est.

¶Visitauit. Quod proxime faciendum cognouerat: prophetico more quasi iam factum narrat.

¶Cornu. Beda. Per cornu quod carnem excedit cum omnia ossa carne tegantur· regnum christi significatur· quo mundus z gaudia carnis superantur. In cuiꝰ figuram dauid z salomon cornu olei sunt in regni gloriã consecrati· vt prius saul lenticula.

¶Cornu· id est· christum· qz cornu nec caro est nec os. Sic christus· nec caro tm̃: nec os tm̃ diuinitatis.

† ſ Sanguine filii redemit sub peccato venditaſ quaz suam visitando fecit
z fecit † redemptionez plebis † sue.
ſ Id est firmaz celsitudinem salutis
Et erexit cornu salutis nobis: in
ſ qz de indeis nascetur † ſ de semore dauid nas
domo † dauid pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorũ: qui a seculo sunt prophetarũ eius. Salutez ex inimicis nostris: z de manu omniũ qui oderunt nos. Ad faciẽ dam misericordiam cum patribus
ſ Memorem se ostendit· vel memores nos faceret
nostris: et memorari testameti sui
ſ Et ad faciendum ſ Beda· in te benedicentur omnes cognationes terre
sancti. Jusiurandũ quod iurauit ad abrahã patrem nostrum: da
ſ scz ſ per carnem· uel per fidem
turuz se nobis. Ut sine timore de manu inimicorũ nostrorum liberati: seruiamus illi. In sanctitate et
ſ Intellectu
ſ Operatõe ſ nõ in ꝓspcũ hoim ſ Non ad horã
iusticia coram ipso: omnibus diebus nostris. Et tu puer prophetа altissimi vocaberis: przibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiã salutis plebi eius: in remissionẽ peccatorũ
ſ Non hoim meritis
eorum. Per viscera misericordię
ſ per que viscera ſ assumpta carne
dei nostri: in quibus visitauit nos
ſ verbum patris orum vere lucis aperiens.
ſ visitauit ut illuminaret
oriẽs ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in vmbra mortis se
† ſ B. prius illũinantur corda: postea opera dirigũntur.
dent: ad † dirigendos pedes nr̃os

¶Cornu· id est· saluatoris exponere· z diligentius commendare volens: salutis frequentat mentionem· cum cornu salutis erigendũ· salutem ex inimicis futuram· scientiam salutis plebi dandam· commemorat. Et ne tẽporalem salutem promitti putares: addit in remissionem peccatoz eorũ.

¶Illuminare his. Beda. In longa peccatorum z ignorantię cęcitate depressis: quia exclusis errorum tenebris: attulit veram cognitionis suę lucem· z certum iter patrię celestis aperuit.

¶Ad dirigendos pedes. Ut per omnia gressus nostrorũ operam·

illuminatoris nostri grē p̄cordent: donec ad mansionē p̄petuę pacis intremꝰ

¶ Et erat in deserto. Beda. Prędicator pœnitentię futurꝰ aspera solitudinis eligit: vbi primeuā exigit ętatē. vt inuenis liberꝰ ab amore mundi auditores suos reuocaret.

¶ Exiit edictum a cę. aug. Beda. Augustus. xij. annis circa nativitatem christi in pace regnauit: vt etiā ad lrām p̄pletū videatur illud p̄phęticum. Conflabūt gla. s. in v. z l. in f. nec leuabit g. c. g. gl. Pacatissimo autem tpe voluit xp̄s nasci: qꝛ pacē magnope quęsiuit et amauit: qꝛ pacis amatores semp inuisit. Voluit etiam vt discipuli quos ad prędicandū missurus erat. quocūq; vellent securi transire possent. et ab imminentiū seditionū feruore tremēda romani nominis vmbra protegerentur.

¶ Nascituro dño describitur mundus: qa ille apparebat in carne. qui electos suos ascriberet in ętternitate. In quo nomen augusti vere impletur. q̄ suos augere sufficiens. censoribꝫ suę professionis non pecunię: sed fidei oblatione signare precepit: qꝛ dum professio secularis obtenditur. spūalis implet. Abolito ąūt censu synagogę vetusto nouꝰ census ecclię parat. q̄ tormenta non exigit: sed aufert. qui nō vno numismate: sed vna signatur fide.

¶ Quietissimū z pacatissimū erat regnum qꝛ vna descriptōne totū mundū concluſit.

¶ Propterea census datus est vt sciret rex numerū hominū z magnitudinē. Hic p̄mū iudęa facta est stipendiaria romanis.

¶ Uniuersus orbis. B. Amb. Multę gentes erant quibus non imperabat augustꝰ. Sz bis verbis regnum christi exprimit. qui omnibꝫ erat imperaturus. Quis enī posset totius orbis professionē exigere. nisi qui totius orb̄ bēat imperiū?

¶ Prima. Beda. Jam diuersis temporibꝫ pleręq; partes terrę leguntur descriptę: sed hęc est prima eaꝝ quę totū orbem concluserunt. quę professio est mentiū: qꝛ nullus excluditur. Vel certe tunc primū cępit quando cyrinꝰ a cęsare syriam missus est. censor patrimonioꝝ futurus.

¶ Syrię. Syria in qua iudea est media. z quasi vmbilicus est totiꝰ terrę. Census ergo primū in medio terrę exigitur: vt inde postea vsq; ad fines terrę exigeretur z redderetur.

¶ Cyrino. Amb. Historico more scribens vt seriem temporis designet. nomen p̄sidis tanq; consulis. signi gratia huic libro ascribit. Nam li consules ascribuntur tabulis emptionis: quantomagis redemptoꝛi omniū describuit tempus ascribi? Habemꝰ hic omnia quę in contractibꝫ esse solent. Vocabulum summam potestatem gerentis diem. locum. causam. testes etiam qui adhiberi solent. Nos quoq; natiuitati suę z generationi christus adhibuit: qui signarent euangeliū dicens. Vos eritis michi testes in hierusalē.

¶ Beda. Sicut imperante augusto. ꝛ p̄sidente cyrino. ibant singuli in suam ciuitatem vt profiterentur censum. sic modo imperante christo. per doctores ecclesię p̄sides profiteri debemus censum iusticię. Subeamus iugum quod leue est veniamus ad requiem animaꝝ quę est patria nostra. Et

in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu. et erat in desertis vsq; ad diem ostensionis suę ad israel.

¶ C. II.

Factum est exiit edictum a cęsare augusto: vt ¶ vel ut censū p̄fiteretur uniuersus orbis terre describeretur vniuersus orbis. ¶ Hec professio. Hęc descriptio p̄ma facta est a p̄side syrię cyrino. Et ibant omnes ¶ dominico. † ¶ ut nullus extra ecclesiā deo censum reddat vt profiterentur† singuli in suam ciuitatē. Ascendit autem z ioseph ¶ vbi cōceptus ē xp̄us a galylea de ciuitate nazareth in ¶ qui gerebat typū xp̄i iudęam ciuitatem dauid quę vocatur bethleem. eo q̄ esset de domo ¶ domus panis: qꝛ ibi natus est. qui suos reficit eterno pane ¶ In preconium futuri † ¶ ubi p̄fiterētur iustus z virgo nisi ubi xp̄us nascitur. id est. in pacato corde. prope est uerbuz in corde tuo. z in ore tuo. mo z familia dauid: † vt p̄fiteret cum maria desponsata sibi vxore pregnante. Factum est autē cum essent ibi. impleti sunt dies vt pe- ¶ Non in domo parentū sed in uia nascitur: qꝛ per humanitatem quasi in alieno nascebatur. non scōm potestatē: sed scōm naturam † ¶ Beda. Non post quē alium: sed ante quē nullus ret. z peperit filiū suū† primogenitum. Et pannis euz inuoluit. z re- ¶ ponitur in p̄sepio. i. corpꝰ xp̄i super altare † ¶ Beda. ut sancta animalia carnis suę frumento reficiat. qui panis est angelorū ‡ ¶ Beda. Loco eget ut nos plures in celis habeamus mansiones. clinauit eum in† p̄sepio: ‡ qꝛ nō erat ei locus in diuersorio. Et pastores erāt in regione eadem vigilantes. z custodiētes uigilias nocti- † ¶ Ambz. grex populus: nox. scīa: pastores. sacerdotes. uel etiam angeli super† gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos: ¶ ut non solum uoce sermonis: sed etiam diuine lucis claritate ortus ueri luminis astruatur. et claritas dei circumfulsit illos. et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum quod erit† omi populo. Quia natꝰ est uobis hodie

¶ Nazareth. Beda. Quotidie dominꝰ in nazareth concipit' in bethleē nascitur. cū aliqs flore ꝑbi suscepto. se domū ętterni paris opādo efficit. Quasi in aluo virginali concipitur in corde credētis per fidem. generatur p̄ baptisma. Quotidie dei genitrix eccl'e sia suuz comitata doctorem de rota mundi in ciuitatem confessionis z laudis ascendēs censum suę deuotiōis regi ętterno persoluit. Quę quasi alij despō sata: sed ab alio fęcundatur. dum p̄posito sibi pontifici visibiliter iungitur: sed inuisibili spiritus virtute cumulatur. Unde Joseph auctus interpretatur. indicans ipso nomie q̄ instantia loquentis magistri nichil valet: nisi augmentuz superni iuuaminis vt audiatur acceperit.

¶ Factū est aūt. Alibi concipi. alibi nasci dominus voluit: vt insidiantis herodis furorem facilius euaderet.

¶ Humilitas christi commendatur: qꝛ non solum incarnari: sed etiam illo tempore nasci voluit: quo mox natus censui cęsaris propter nostram liberati onem subderetur.

¶ Pannis eū inuol. Vilibꝫ induitur pannis: vt stolam immortalitatis reciperemus. Manus z pedes stringūtur: vt manus nostrę ad bene operandum. pedes in viam pacis dirigantur. Paruulus factus: vt nos perfecti simus.

¶ Locus in diuersorio. Diuersorium est domus inter duos muros duas ianuas habens. Figurat ecclesiam inter paradisum z mundum.

¶ Beda. In diuersorio: vt in via nascitur. qui ait. Ego sum via qua ad patriam veritatis z vitę veniamus.

¶ Et pastores. Beda. Nato summo pastore. pastores ab insidiis nocti's gentium greges more pecudum prius viuentes vigilādo defendunt. z in aulam dei congregant. Quibꝫ bene vigilantibꝫ angelus apparet: et eos claritas circumfulget: qꝛ illi prę ceteris sublimia videre merent': qui fidelibꝫ solicite p̄sunt. super quos diuina grā largius choruscat.

¶ Et ecce angelus. Beda. Et concipiendū. z conceptū. z natū dominum celi ciues testātur. vt z mortales sufficienter imbuant. z sum antori seruitium impendant.

¶ Circūfulsit. Beda. Id est. ex omni parte illoꝝ fulsit: radios sui luminis aspersit. qđ in tota veteris testamēti serie non inuenit'. Consonat antē qui ait. Nox p̄cessit dies aūt ap. Ergo a. o. t. z in a. l.

¶ Hodie. Cum nox esset: ñ ait. hac nocte: sed hodie. qꝛ scilicet gaudiū

venerat nunciare. Vbi tristia geruntur: noctis mentio solet fieri. vt. Scandalum patiemini in me nocte ista.

¶ Infantem pan. Beda. Crebris infantia saluatoris z angelor testimonijs. z euangelista expressit inculcata: vt mentibus nostris altius infigatur quid pro nobis sit factus. In quo humilitas notatur. quia cum esset diues pauper pro nobis factus est. vt inopia sua nos ditaret.

¶ Multitudo mi. cę. ꝛc. Ambrosius. Bene angelor nominat exercitus qui sequebant militię ducē. qui contra malignos spūs ad tutelam nostrā angelor ordinat exercitus.

¶ Beda. Vno eū celisante multitudo cōsonam in laudē protulit: vt z officium suum deo impendat. et nos instruat. vt quoties sacrā eruditionem ex fratris ore audimus: deo laudes corde. ore. ope reddam⁹. Quia vero deus z homo nascitur hominib⁹ pax cū ipsis angelis. deo canit gloria. qui ab ālis pro nostra redemptōe glorificatur.

¶ Et in terra pax In peccando eram⁹ a deo extranei: extraneos nos angeli deputabant. Sz qz cognouim⁹ regem nostrū. recognouerūt nos angeli ciues suos. Et timet angel⁹ adorari ab humana natura. quā in suo rege considerat.

¶ Hominibus bonę voluntatis Beda. Qui suscipiūt natum christum. Non his qui audita ei⁹ natiuitate sunt turbati. z eū plecuti. Non est pax impijs. dicit dns.

¶ Pastores lo. Ambr. Non sit vilis psona pastorū: qz quo vilior ad prudentiam eo pciosior ad fidem. A pastorib fidem maria colligit. A pastoribus plus ad dei reuerentiam congregat. Mirati sunt enī de his quę dicebant a pastoribus ad illos.

¶ Transeamus. Mox. Sic nos abiectis carnalib⁹ concupiscētijs: cogitatione z desiderio mentis in supernā domū viui panis deb⁹ transire. illum amando qui pro nobis caro fact⁹ est: vt ad ei⁹ visionē perueniamus.

¶ Et uenerūt festinantes. Beda. Non cū desidia xpi grenda est sentia. Ideo pastores sine mora inueniūt: qr nō ficta fide curunt videre q audierant. Mox exēplū pastores ecclesię immo cūcti fideles imitari debent vt fide z virtute proficiant. z celesti oraculo erecti. precedentiū patrū vitā. in qua panis vitę semp z seruat z reficit. q̄si betheleē portas pertemplando subeant. Ibi catholicę ecclesię pulcritudinē quasi mariā. z doctor cetū quasi ioseph. z humilem mediatoris aduentū scripturę paginis insertū. quasi in presepio inuenient.

¶ Videntes aūt. Visio dei. cognitio dei est. z hęc ē sola vita hominū vt cognoscāt verū patrē. z quē misit ihesū xpm esse vnū deum.

¶ Mirati sunt. Mirant z de mysterio incarnationis. z de tanta pastorum attestatōe. qui fingere audita nescirēt: sed simplici facundia vera fidi carēt. Sic dns non rhetores: sed piscatores ad euangelisandū destinauit. Sic z in veteri testamēto suę dispensatōis nūcios pastores ordinauit. Ideo non est parui pendenda pastorum attestatio.

¶ Maria aūt. Amb. Maria nō min⁹ ore pudica q̄ corde secreta q̄ nouerat nulli diuulgat: sed tacito corde scrutans congruū tps quo hęc deus vulgari velit reuerēter expectat. pferēs ea q̄ viderat circa se acta. z q̄ legerat in scriptur⁹ agēda. Ei dictuz erat ab angelo. Ecce concipies in v. z pa. fi. Predixit ysa. Ecce v. c. z p. f. Videbat se de stirpe dd ortā. in Nazareth de spūsco concepisse. in bethleē pepisse. Quor oīm testionia in diuersis ppbis legerat. Compat q̄ ybapphar⁹ fact⁹. et in omib⁹ habet argumenta fidei. Si maria a pastoribus discit: debem⁹ a sacerdotib⁹ discere. Si maria aūt apli q̄ceptū tacet: debem⁹ post apli q̄ceptū magi doceri q̄ docere.

¶ Et reuersi. Be. Sic spūales pastores nō dormientib⁹ alijs pteplādo celestia sub uebūt. mō castra fidelia illustrāt. z pbita ex empla q̄rēdo circūeūt mō ad pblicū pastoralis officij redeūt docēdo. vt quod in puato gustauerunt. alijs predicādo eructent.

¶ Sicut dictum B. Et in b glificāt. q̄ ñ alr inueniūt q̄s dictū erat. vl sic dcm est ad illos ab angel⁹ referūt laudes et gliam deo. Nō q̄ āgeli ipsent laudare: b ipsi laudādo offerebāt formam deuotōis suę dum dicūt. Glia in al. deo. et in ter. pax hoīb⁹ bonę v.

¶ Ut circūcide. B. Rit⁹ circūcisionis ab abrahā sūplit exordiū. qm̄ z nob⁹ amplificatōz accepit. ad quā imitatōez nomē ipone bat puer⁹ i die octar circūcisionis. Sic etiā factū ē ipsi ihū. Octauo die circūcidit ihūs: qr vtraq⁹ nr̄a innouatio z in pnti spūs p bapti smū. z in futuro carnis z in sua resurrōne est figurata. z in nrā q̄q̄s est pficiēda. Christ⁹ aūt die octaua surrexit. z post sex scli hui⁹ etates z septiam sabbi. q̄ nūc interi i alia vita geritē. q̄si octauo tpe resurgem⁹. tūc vrissime ab omi corruptōe circūcisi. vbi vex prepucii auferetur: quia ibi neq⁹ nubent neq⁹ nubentur.

¶ Brego. Qui in silitudine carnis pcī venerat: remediū q̄ caro pcī mūdari consueuerat n̄ rspuit. sic bapma nouę grę. n̄ necitat⁹ b exēpli cā subijt. Et nota qr idē auxiliū curatōis i lege circūcisio pstitit. z: qd nc bapma confert tpe grę. nisi qr introit⁹ in regnū nōdū patebat. Sigt aūt b circūcisio carnalis illā circūcisionē in die iudicij. cū oib⁹ aīę z carnis corruptōib⁹ exuti ad facie creator⁹ videdā ingrediemur. Sigt etiā pntē circūcisonē. i. ablutōnē vicior p bapmū. Sigbat etiā illū de abrahā nascitur q̄ z in pnti p bapmū z in futuro p resurrōnem ab omi sorde suos purgaret. Erat etiā in abraham signaculum iusticię.

¶ Beda. Sic a xpo xpani: sic z in vtraq⁹ nrā circūcisiōe a ihū. i. a salua tore saluati vocamur. Qd nomē nō solū anteq⁹ concipiamur i vtero eccię p fidē: sed etiā aūt tpa scl'aria a deo nobis vocatū est.

¶ Tulerunt illum. Paruuli q̄ de toto regno iudeor ad tēplū portabant. si erāt de tribu leui. in misteriū dom⁹ perpetuo detinebātur. Si de alia tribu: precio dato a parētib⁹ primogeniti redimebant ad ppria referēdi

¶ Sicut scriptū est. Beda. Scriptū est in lege. Mulier q̄ suscepto

carne ſ Carnem ſ Recto ordie per cognitōem natiuitatis venerūt ad cognitionē verbi.

semen. Videntes ergo cognouerūt ſ Quod erat in principio.

de verbo quod dictuz erat illis de puero hoc. z omnes qui audierāt mirati sūt. z de his quę dicta erāt a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hęc conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes z laudantes deum in omnibus quę audierant et viderant: sicut dictum est ad illos. Et postq̄ consummati sunt dies octo. ut circuncideret puer: vocatum est nomen eius ihe

ſ Ab angelis ſ In bethleem.

ſ Non decuit tam gloriosum nomen primum ab hominibus appellari: sed excellentiori natura. ne hō videatur machinator huius nois.

sus. Quod vocatum est ab angelo priusq̄ in vtero conciperetur. Et postq̄ impleti sunt dies purgationis eius scdm legem moysi: tulerunt illum in hierusalem ut sisterent eum domino sicut scriptū est

ſ Marie. uel dom.

ſ Offerent z consecrarent.

semine peperit mas·in e·s·d·Ad distinctionē illius quę virgo peperit. Non ergo filius·non mater hostijs indigebat purgari:sed vt nos solueremur a timore legis. Decretū aūt erat puerum post tricesimūtercium circūcisionis diem ad templum referri·z pro eo hostiam dari· primogenitum sanctum domino fieri. Per quod significatur nullum nisi circumcisis vicijs dignū esse conspectu domini·nullum nisi mortalitatis nexibus absolutum· superne ciuitatis gaudia subiturū. Vera enī circūcisione purgatus·tēplum hierusalem cum mūeribꝫ ingredit·qui gloria resurrectōis ab omni labe excoct⁹ cuz bonoꝝ opeꝝ fructibus superne beatitudinis gaudia subit.

¶ Omne masculinū. Beda. Omne tam homīs qđ pecoris qđ deo sanctificari·et sacerdotis esse iubebatur·vt sacerdos primogenituz homīs redimi faceret sic z omne animal immundum· quę primogenita illum significant qui vnigenitus dei dignatus ē fieri primogenitus omīs creaturę· qui vere est sanctus dño quia sine peccato. Qui ad generandos sibi populos secretū genitale sanctę ecclesię sibi aperuit. Vel moraliter. Primogenita significant bona initia nostrę actionis·quę quasi corde gerimus·quę dei gratię deputare debemus. Male gesta redimere fructibꝫ pnitentię iubemur.

¶ Par turturuz Beda. Hęc oblatio pauperum erat· qui nō sufficerēt offerre agnū vt per omnia humilitas domini pateat. Moraliter. Siue ꝗs fortia opera quę masculi nomine·siue infirma quę femineę significant·creauerit vt hęc dño legitime ꝓsecrentur:necesse est vt lacrimas ꝓpunctionis offerat·quę per gemitū illaꝝ auiū significātur. quia lacrimis etiā in bonis indigem⁹:quia quo fine ꝓsummandi sumus nescimus. Qui non inuenit agnum·id est·diuitias innocuę vitę ad lacrimas recurrat. Sunt autem duo genera compunctionis·dum vel maloꝝ recolētes·supplicia timemus·Vel dum desiderio celestiū ardentes de dilatione gemim⁹. Vnde duo pulli offerri iubentur·vnus in holocaustuz· quando amore celestiū inflāmamur. Alter ꝓ peccato:dū de malis ꝓpratis gemim⁹

¶ Beda·Ambro·Columba quę in grege conuersatur actiuam:turtur solitarius contemplatiuam vitam significat·quę paucoꝝ. Et qz vtraqꝫ hostia accepta est deo:consulte vtraqꝫ auis oblata est pro domino. Qui clauso ostio patrē orat in abscondito·turturez offert. Qui compares operis ꝗrit:columbam ad altare portat.

¶ Turtur in desertꝫ hītat·ñ multꝫ diuulgat·pullos nocte pascit· morticio nō pascit. Sic eccia deserta est a pcis·nec xps in multis locꝫ diuulgat· nisi in fide trinitatꝫ z vnitatis· In nocte mūdi sanctos pascit hęresin ñ suscipit

¶ Beda. Puer primo circumciditur·z post interpositis diebus cum hostijs hierusalem defertur:quia z ipse iuuenis resurgendo corruptionem carnis calcauit·z interpositis diebꝫ cum carne quam hostiam fecerat ad cęlum ascendit. Sic z nos prius in baptismo circumcidimur a peccatis: z proficiēte gratia ad altare ingredimur·consecrandi hostia corporis z sanguinis domini nostri. Sed in fine omnis ecclesia corruptionē exuet·z cū victimis bonoꝝ operum in eternam hierusalem transferetur.

¶ Et ecce homo ꝛc. Non solum angeli: sed omnis ętas z sexus testimoniū nato reddunt puero. Et sicut ab omniū sclorū fidelibꝫ ꝓphetabatur in lege domini. Quia oīe masculinum

Beda. Consueto nativitatis more loquitur·non q dominus uentris hospitiū ingressus

linum adaperiens vuluam sanctū

diens uel egrediens deuirginasset.

domino vocabitur. Et ut darent

hostiaz scdm q dictum est in lege

turtur castitē·columba simplicitatem significat·z casta z simplex iustoꝝ conuersatio gratum deo offert sacrificium.

domini·par turturum· aut duos

pullos columbarū. Et ecce homo

erat in hierusalem cui nomen sy-

s·i·signum.

meon·z homo iste iustus z timoratus expectans consolationē israel

Mente.

z spiritussanctus erat in eo· Et responsuz acceperat a spiritusancto

perturum Carnis.

non uisuruz se mortem·nisi prius

oculis carnis· alis cordis.

messiā messias hebraice·christus grece. vnctus latine.

videret christum domini. Et venit

Be·Eadem gratia qua uenturū prenouerat·venientem cognouit.

in spiritu in tēplum. Et cum inducerent pueruz ihesum parentes eius:vt facerēt scdm consuetudinē

ita veniens omniū sanctoꝝ laude predicatur.

¶ Justus et timoratus. Difficile iusticia sine timore custoditur·nō penali:sed qui permanet in seculum seculi·quo iustus quantoplus deum diligit:tanto solertius offendere cauet. Et bene iustus·qui non suam: sed populi gratiam querebat·cupiens ipse dissolui:sed expectans videre promissum autorem salutis: vt qui ab hero de pressi fuerant:aduentu saluatoꝝ liberati acciperent consolationem.

¶ Puerum ꝛc. Cum puericia post septem annos infantię incipiat: Iesus frequenter puer dicitur·non tam pro etate qꝫ pro seruitio. Vñ prophęta. Ecce p·m· Quia filius hominis non venit ministrari: sed ministrare.

legis pro eo:z ipse accepit eum in

S B. Magna būilitas saluatoris·qui loco nō capitur·grandeui hominis ulnis gestatur. S viso

vlnas suas·z benedixit deuz z di

redemptore. S Quasi dimitte S ad mortē carnis

xit. Nunc dimittis seruū tuuz do

† Sqz responsum acceperat a spūsancto· nō ūisurum se mortē nisi prius uideret christū domini.

Sin sinu abrahe requietuꝫ

mine scdm † verbuz tuum in pace.

S Beati qui uident quod symeon uidit. beati qui non uiderunt z crediderunt. † S Et carnis hominem z coꝛdis deum

S Christum

Quia viderūt † oculi mei salutare

S Quem postmodum omnibus populis querendum dilectione z conspiciendū fide preuidit:iam carnis z mentis oculis saluatorem contemplor

tuuz. Quod parasti ante faciē om

† S Ipse saluator. ipse lux illuminans

nium populoꝝ. † Lumen ad reue

S Ad gloriam fidei S ad

lationem gentiū·z gloriam plebis

S Joseph ad conseruandā famā marie pater est ab hoībus deputatus. et qz

tuę israel. Et erāt pater eius z ma

erat nutritius † S Ab angelis a pastoribus a syter mirates sup bis quę † dicebā

meone S deo z marie

tur de eo. Et benedixit illis symeō

et dixit ad mariam matrem eius:

S qz lapis offensionis S Non credentium

Ecce positus est hic in ruinā·z in

S qz lumē qz gloria S credentiū.

resurrectionem multoꝝ in isrl· et

S id ē·euāgeliū in quo ꝺz. uenı hoiez separare ad uersus matrē z reliqua

in signū cui contradicetur. Et tuā

¶ Beda·Qz symeon z anna prouecti ihesum excipiunt et laudant:significat fidelē synagogam· quę post longam expectationē promissionuz· fide nō ficta eum recepit qui prenunciabatur.

¶ Nunc dimittis ꝛc. Ambrosius. Qui vult dimitti·veniat in hierusalem· conuersationem habens in celestibus·veniat in templum· imitetur exēpla illoꝝ in quibus deus habitat. Expectet dominum· accipiat in manibꝫ verbum dei·brachijs fidei·spei· et charitatis amplectatur:tunc dimittetur vt non videat mortem:quia viderat vitam.

¶ Quia viderunt ꝛc. Sciebat q beati oculi qui christum essent visuri·z ideo:donec illum videret nolebat morte dissolui· quē tñ vt vidit·mox optauit in pace dimitti.

¶ Quod parasti. ꝛc. Et in primo aduentu christus ante faciem populoꝝ a deo paratur: vt credant z diligant·z in secundo aduentu parabitur: vt videat eum omnis populus·z reddat vnicuiqꝫ scdm opera sua.

¶ Ad reuelationem gentium. Vt reueletur cęcis oculis gentilium nulla spe comunici aduentus erectoꝝ·z vt ipse israel glorietur·excipiens suum promissum z desideratū·z prefertur reuelatio gentiū glorię israel:qz cū plenitudo gentium intrauerit:tunc omīs israel saluus erit.

¶ Symeon. Qui interpretatur:audiens tristiciam·figura est prophetarum·qui vindictam sibi a deo dictam super populum audiebant. Anna quę gratia dicitur:figura est ecclesię.

¶ Positus est in ruinam. ꝛc. In ruinam illorum qui steterant·z resurrectionem illoꝝ qui ceciderant. Vel in ruinam vicioꝝ·et in resurrectionem virtutum.

¶ Non in se tantum:sed in suis quoqꝫ predicatoribꝫ positus est in ruinaz z resurrectionem. Vnde apostolus. Christi bonus odor sumus deo·in bis qui salui fiunt·z in bis q̄ pereunt. Bono enī odore alij saluantur·alij pēūt

¶ In signum cui contradi·ꝛc· Omnia quę de christo narrantur:signum sunt·q natus de virgine·q surrexit· q clausis ianuis intrat· cui signo contradicitur ab infidelibus. Spiritualiter signū est in fide dominicę

crucis quod vbiq; contradicitur.

¶ Gladius. B. Dolor dñice passionis: q; non potuit videre crucifigi sine affectu materni doloris: z si speraret resurrecturū: z mortē deuicturū: Usq; ad finē scī animā ecclesiæ gladius tribulatōnis ptransit: cum signo fidei ab improbis ptradicit: cum multos ruere videt: cum reuelatis cordiū cogitationib; vbi bonū semen seminauerat: zizania germinare conspicit.

¶ Ut reuelentur. Ante erat incertū: qui iudeor; christi gratiā reciperēt aut conspuerent. Sed audita natiuitate reuelantur cogitationes: z hero/des z alij turbantur: quidaz ad christi ma gisteriū accedunt.

¶ Et erat anna ꝛc. Quia per virū z mu lierem vita totius mū di perdita est: in testi/monio vitę per christū redeuntis anna ꝓiun gitur symeoni.

¶ Cōuenit mysteriis ecclesię q; anna gratia interpretat: quę est fi/lia phanuel: qui faciēs dei dicitur: vnde psal mus. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe: de tribu aser: i: bē ati: descendit qui ī ter duodecī patriarchas ordine nascendi octa/uus est ꝓpter mysteri um resurrectionis.

¶ Quinq; sunt annę Ꝓria mater samuel: secunda vxor raguel: tercia mater thobię: quarta filia phanuel: quinta mater marię.

¶ Processerat in diebus suis. Be. Juxta hystoriā anna et deuotę conuersatio nis: z venerandę ętatis digna describitur quę dño testimoniū ꝓhibe at. Significat autem ecclesiam: quę in pręsenti quasi sponsi do/minicę sui morte est viduata. Septies duodecim octuagintaquattuor fa/ciunt. Septem ad cursum but̄ tēporis: duodecim ad perfectionē apostoli/cę doctrinę pertinent. Quisquis ergo totum vitę tempus apostolicis man/cipat institutis: quasi octuagintaquattuor annis: cęlestis limina templi ser uare: z domini pręstolari aduentū laudatur: dum a domino peregrinatur Septem anni quib; cum viro vixit: significant perfectionē illius temporis quo a domino conuersante in carne edocetur. Qui anni postea per duode cim multiplicātur propter apostolicā doctrinā.

¶ Quę non discędebat ꝛc. Quia circa templū frequens erat: eam non discedere dicit: non q; ad horam non discesserit. Sic sancta ecclesia z in prosperis z in aduersis deo seruiens a cęlo non recedit.

¶ Vel moraliter. Anima a templo non recedit: cum semper studet z castū z immaculatū custodire tēplum corporis sui. Hinc pręcipitur sacerdot: bus veteris testamenti: vt tēpore ministrationis ingiter maneāt in sanctis: qua/tenus anīa quę deo ministrare cupit: non quiescat a bonis operib; suis.

¶ Et hęc ipsa ꝛc. Prophetauerat symeon: prophetauerat copulata cō iugio: prophetauerat virgo: prophetauerat z vidua: ne qua aut professio deesset aut sexus: z ideo talis anna inducitur z stipendijs viduitatis z mori bus: quę digna sit nunciare redemptorem omniū venisse. Congruus ordo. non venit ante virum mulier cuius verba non sunt digesta: sed generaliter dictū est q; confessa sit domino: z locuta de eo: quę longa castitate longisq; ieiunijs ad hoc culmen peruenerat: vt spm̄ prophetię acciperet: sed auctorita tē docendi mulier non accepit.

¶ Omnibus qui ꝛc. Omnibus fidelib; qui iugo herodis alienigenę grauati: liberationē ciuitatis z populi expectabant: promittebat per aduen tum christi in proximo redēptionē a tyrannide alieni.

ipsius animam pertransibit gladi

ſ vt male cogitationes que prius occultaban tur proferantur in publicū z destruantur a deo q̄dū eni occultātur: non possunt sanari.

us: vt reuelent ex multis cordibus

† ſ Anna que gratia dicitur: figura est ecclesie. ſ gratia eius.

cogitatōes. Et erat anna prophe

ſ persona dei. ſ aula dei

tissa filia phanuel de tribu aser.

ſ proiecte etatis erat ſ als multis

Et hęc processerat in diebus suis

ſ Similiter synagoga cum heretico ante octa uam oīē noui testamēti: a virginitate. id est. a le ge natiue.

et vixerat cum viro suo annis se/

ſ A tempore amisse virginitatis

ptem a virginitate sua. Et hęc vi

ſ Erat

dua vsq; ad annos octuagintaquat

ſ Hoc exemplum viduis proponitur que sunt in ecclesia.

tuor: quę nō discedebat a templo

ſ Als: obsecrationibus.

ieiunijs z orōnibus seruiēs nocte

ſ Qua symeon accepit.

ac die. Et hęc ipsa hora superueni

Laudabat.

ens confitebatur dño: z loquebat

de illo omnibus qui expectabant

redemptionem hierusalem. Et vt

perfecerunt omnia scōm legez do

¶ Reuersi sunt. Pretermittit hoc loco lucas quę a matthęo plenius pō sita sunt: scilicet pueruz ob mētū herodis delatū eē in egyptū: z mortuo he rode inde relatuz: z habitasse in nazareth. Solent enī singuli euangelistę sic quędā omittere q̄ ab alijs cōmemorata viderint: vel ab alijs cōmemo/randa spū ꝓuiderint: vt continuata suę narratōnis serie: quasi nulla ꝓter/misisse videantur.

¶ Puer autem. Beda. In eo q; puer erat: id est: homo fragilis pote rat crescere z confortari: non in eo q; verbum: scōm qđ plenus sapientia et

mini: reuersi sunt in galyleam in ci

ſ Etate

uitatem suam nazareth. Puer au

ſ Corpore. ſ Spiritu.

tem crescebat z confortabatur ple

nus sapientia: et gratia dei erat in

ſ Scōm q; homo.

illo. Et ibant parentes eius p om

ſ Ad immolandas hostias.

nes annos in hierusalez in die so

lenni paschę. Et cū factus esset an

ſ Per duodecim annos significantur duo

nozū duodecim ascendentibus il

decim tribus: que ad christum ueniunt.

lis hierosolimaz scōm consuetudi

ſ qz octonis protelabat dieb?

nem diei festi: consummantisq; die

bus cum redirent: remansit puer

ſ uel hierusalem.

ihesus hierosolimam: z nō cogno

uerunt pentes eius. Existimantes

† ſ Id est inter eos qui simul fuerant comitati.

aūt illuz esse† in comitatu: venerūt

iter diei: z requirebant eum inter

ſuicinos

cognatos z notos. Et non inueni

entes: regressi sunt in hierusalē re

quirētes eū. Et factū est p̄ triduū

Beda. Merito lucas inter quattuor anima lia vitulo comparat: qui quasi animal ho/stijs deputatum circa templuz maxime z hi erusalem narrationis suę versatur incessu.

In principio sacerdo tem collocat ad aram orantem populo foris stante. Mariam con cepto domīo hieruśa lem mittit ad domum pōtificis: ibi baptistā natum refert: illuc do minuz natum cum ho stia transfert. Illuc ip sum cuz parentib; sin gulis annis ducit: do odennē in tēplo chori doctorum interserit: z post cętera talia disci pulos domini in tem plo laudantes in fine euāgelij sui conclusit.

¶ Et cum factus esset ꝛc. Utraq; na tura christi hic aperitur: z quę iuxta maiestatē patri: z quę iuxta fragilitatē decebat matri: Ascendit homo cum hominib; ad offerenda sacrificia: ser uat legem quam seruandaz imperauerat: vt nos ad seruandū instrueret. Duodecennis audit seniores: z interrogat: vt eoz reprimat audaciā: qui indocti non ad discendū: sed ad docendū volunt submitti: Mox maiesta tem suaz aperit. Congrue duodecimo anno prima fidei rudimēta reuelat quę per duodecim apostolos per totū mundū erāt propagāda.

¶ Beda. Cum duodenarius multiplicatis inter se septenarij partibus constet: iure per ipsum rerū z temporū vniuersitas z perfectio designat. Et ideo recte a duodecimo anno iubar sumit exordium: quo omnia loca vel tempora deceat occupari. Non ergo ociose immemor perhibetur carnaliū parentum: sed vt ostēdat quia antequā ipsi parentes essent: ipse in ciuitate z templo dei paterno iure residebat.

¶ Et non cognouerunt. Beda. Si quęritur quomodo potuit a pa rentib; oblinisci dō relinqui: qui tanta parē. ū. puidētia nutriebatur: respō dendū est: q; filijs israel ad festa ꝓfuctib; vel ad ꝓpria redeūtib; mos erat seorsum viros: seorsum fœminas choros ducētes incedere. pueri cum quoli bet parēte indifferēter ire poterāt: ideo mariā z ioseph vicissim putasse pu erū ihesum quē secū nō cernebāt: cū altero parente reuersum.

¶ Requirentes eum. Metuebāt ne qđ herodes in infātia ei? patra re quęsierat: tūc iam in puericia positū: innēta oportunitate alij interficeret et ipsi proditores illius inuenirētur.

¶ Post triduum ꝛc. Una die reuersi sunt ab hierusalē. Secūda die q̄runt inter cognatos: z nō inuenientes tercia die regressi hierlm inueniūt.

¶ Post triduū repitur in templo: vt esset indicio q; post triduum illius triūphalis passionis in sede cęlesti z honore diuino fidei nostrę se resurgēs

ostenderet qui mortuus credebatur.

¶Quesitus aduentus christi a patriarchis ante legem·non est inuentus Quesitus a prophetis z iustis sub lege nō est inuentus. Quesitus sub gratia a gentilibꝫ inuenitur.

¶Pater·id est·ecclesia. Mater·id est· synagoga· per tres leges quęrunt christum: z non inueniunt nisi per euangelium.

¶In medio doctorū. Beda. Quasi fons medius doctorum sedet. Sed quasi exemplar humilitatis prius interrogat et audit ꝙ instruat: ne paruuli a senioribus doceri erubescant·ne infirmus docere audeat.

¶Stupe.autem Ecce signū diuinitatꝭ. Apparet ꝙ nō ob imperitię necessitatē audiebat: sed ad ostendendum ꝙ homo erat hominꝫ magistros humiliter audit. Ad probandum ꝙ deus: eisdem loquentibus sublimiter respondet· diuina lingua sapientiam prodebat: ꝫ etas hūana z infirmitatē ꝑtēdebat. Unde mirātur indęi z turbantur sed non miratur fidel· qui cum prophęta clamat. Paruulus natꝰ est n·f·d·n· Paruulꝰ factus: vt inter paruulos crescendo·z proficiendo paulatim eos ad capiēda sue virtutꝭ archana prouocęret.

¶Quid est q.m. q.ꝛc. Beda. Non ꝙ eum quasi filium quęrunt vituperat: sed q̄s sit sibi verus pater insinuat·z q̄d potius debeat ei cui est ętern⁹ filius·mentꝭ oculos attollere cogit. Quia enī deus z homo est: nunc excelsa deitatis: nūc infirma ꝑfert hūanitatꝭ. Quasi filius dei in templo ꝓmoratur·quasi filius hominꝫ cum parentibꝫ quo iubent regreditur.

¶Nesciebatis. Iuuentus in templo docet·in his q̄ patris m·s·o·m·e· ondens tēplum nō min⁹ ad se q̄s ad patrem ptinere: q; quoꝝ est vna maiestas·hoꝝ etiā vna fides·z vna dom⁹·nō solum materiał: sed etiam spūalis Alibi eum ad mysteriū mater impellit·hic mater arguit: q; adhuc quę humana sunt exigit. Sed cum hic duodecim describat annoꝝ: ibi discipulos habere docetur. Uides matrē didicisse de filio: vt exigeret a validioꝛe mysterium·quę stupebat in iunioꝛe miraculum.

¶Ambrosius. Magister veritatis officium implet pietatis. Et miramur si defert honorē patri qui subditus est matri? Ista subiectio nō est necessitatis sed pietatis. Ecce quid parentibꝫ debeam⁹ ostendit.

¶Et mater conseruabat. Omnia q̄ de domino vel a domino facta cognouit·siue q̄ intellexit·siue q̄ nondū intelligere potuit· omnia in memoria recondebat: vt cum domino tempus ꝑdicandę seu scribendę incarnationis eius aduenięret: sufficienter vniuersa prout essent gesta posset explicare quęrentibꝫ. Sic nos crebra factoꝝ z doctoꝝ dñi meditatione importunos cogitatus repellam⁹·z alios instruere laboꝛem⁹.

¶Proficiebat. Beda. Sicut est carnis ętate proficere: sic est animę rationalis sapiētia z gratia proficere·non ꝙ hoc eguerit susceptoꝛ deus· ꝑsertim cum supra plen⁹ fuisse sapientia describitur: sed q; hoc pro remedio nostrę salutis suscipere elęgit: vt cum caro z anima rationalis a deo suscipitur: vtraq; pariter saluaretur.

¶Brego. Iuxta hominis naturam proficiebat sapientia·non ꝙ ipse sapientioꝛ tempoꝛe·qui a prima ꝯceptionis hoꝛa spū sapientię plenus permanebat: sed eādem qua plenus erat sapientiam ęteris ex tempoꝛe paulatim demonstrabat. Iuxta hominis naturā proficiebat ętate·de infantia ad iuuentutē. Iuxta hoīs naturam proficiebat gratia: non ꝙ ipse non habebat

uenerunt illum in templo sedentem in medio doctorū audientem
ſEos.
illos z interrogantē. Stupebant
autem omnes qui eum audiebāt·
ſSuper responsoꝛ z prudentia.
super prudentia z responsis eius
ſHoc. ſ maria z ioseph·uel quicū
Et videntes ammirati sunt. Et di
q; alii hoc uidentes.
xit mater eius ad illum. Fili quid
ſputatiue.
fecisti nobis sic? Ecce pater tuus
et ego dolentes quęrebamus te.
Et ait ad illos. Quid est ꝙ me q̄rebatis? Nesciebatis quia in his
quę p̄is mei sūt oportet me esse?
Et ipsi non intellexerunt verbum
† ſCongrua uerba·vere descendit·qui humilia
q̄ locut⁹ est ad illos. † Et descēdit
tur sub illis.
cū eis z venit nazareth·z erat subditus illꝭ. Et mater ei⁹ ꝓseruabat oīa
ſQuasi sub signaculo recōdebat

per accessum temporis accipiendo: sed pandendo donū gratię quod habebat apud deum z hoīes. Quia quantū ꝓficiente ętate patefaciebat dona gratię hominꝫ quę sibi inerant z sapię: tantū eos ad laudem dei excitabat per considerationē ipsius sapię z gratię quas deus ipsi cōtulerat·sic z deo patri ad laudem z hominibꝫ ad salutem proficiebat.

¶Ecclesiastes ait. Sapiētia mea stetit michi. Hiez. Stetisse sapiam·ē ꝙ etiam in carne posito sibi permansit sapia. Quod habet profectuꝫ in sapia non stat ei sapiētia· q̄ aūt non recipit profectum·nec per momenta succrescit: sed semper in plenitudine est. iste dicere potest·stetit michi sapiētia.

verba hęc in corde suo. Et ihesus
ſIn natura humanitatis.
proficiebat sapientia z ętate z gratia apud deum z homines.

C. III.

¶Anno autem quintodecimo imperij tyberij cęsaris· procurante pontio pylato iudęam: tetrarcha autē galylęe herode·philippo autē fratre eius tetrarcha ituręe z traconitidis regionis·et lysania † abilinę
ſterre.
† ſRegio est. ſterre
tetrarcha· sub principibus sacerdotū anna z caypha: factū est ver
ſIstud: vade z predica baptismum.
bum dñi sup iohannem zacharię filiū in deserto. Et venit in omnem
† ſidē preco prenūciat·q̄ p⁹ per seipsam veritas
regionē iordanis p̄dicās ſbaptismū

¶Beda sup exod. Portat verbo virtutꝭ sue christus omnia·et est agn⁹ dei qui tollit peccata mundi·z sacerdos in ęternū· omnis sanctitatis ornatu preclarus·non quem natus in carne per exercicium laboris accepit: sed qui in vtero virginis incarnatus· prędeuiente gratia spiritus totū simul habuit.

¶C. III.

¶Anno autem. Herodes Philipp⁹ z Lysanias qui cū pylato romano p̄side regunt iudęam· filij fuerunt maioris herodis sub quo natus est dom⁹. Inter quos z ipsum archelaus decem annis regnauit·quo pter superbiam remoto regnum in quattuoꝛ tetrarchias diuisuꝫ est· vt sic minueret superbia iudeoꝝ. Annas z caypbas erant principes sacerdotum·quando iohannes cępit prędicare: sed annas illum annum quo iohannes inchoat p̄dicare· caypbas illum quo dominus crucifixus est administrabat: q; tunc pontificatus non virtute vel generis merito: sed romana potestate p̄stabatur. Multos legim⁹ pontifices tunc fuisse·quos subticet euangelista·ponēs tantū illos qui ad dñi pertinent passionē. Quia vero iohannes illum venię bat prędicare. qui ex iudęa quosdam·z multos ex gentibus redempturus erat: per regem gentium z principes iudeoꝝ prędicationis eius tempoꝛa designantur. Et quia gentilitas per fidem colligenda: iudęa pro perfidia dispergenda erat: vnus gentium·multi iudeoꝝ principes describuntur·quia ad finem regni venerat·quę tot regibꝫ subiacebat. Sacerdotū etiam facta est memoꝛia: quia ille nunciatur·qui simul rex z sacerdos erat.

¶Factū est verbum. ꝛc. Beda· Congregaturus ecclesiam dei filius primū operatur in seruulo: vt ecclesia non ab homine cęperit: sed a verbo· vt appareat maioꝛ autoꝛitas iohannis nouum baptismi ritum instituentis factum est verbum domini super iohannez·id est·ad iohannē. Quod quidem est desuper·sola dei gratia·prius operatur verbū intus·z declarat iohanni quę velit ab ipso proferri·postea profert iohannes·sequitur verbum interius operās sonus vocis exterius sonans. In deserto·id est·in ecclesia quę prius deserta·modo plures habet filios. Factū est ergo verbū in deserto: vt quę tunc erat deserta fructū nobis terra generaret· factū est verbum vt iohannes pęnitentiam prędicaret·non remissionē daret. Unde iohannes est figura legis quę peccatum nunciat·non condonat. Johannes prę nuncius christi·ita lex prenunciat gratiam ecclesię. Matthęus et Marcus commendant iohannem ex vestitu·z cibo·z cinctu·sufficit lucę Johannem commendare sola commemoꝛatione prophetię. Nullo enim indicio sui eget·qui verbo dei abundat. Unū itaq; dixit·z omnia declarauit.

¶Prędicans bap. Beda. Johannes baptismū pnię p̄dicauit·z q̄ busdā etiā dedit: sed remissionē peccatoꝝ dare non potuit. Non ergo air. dans bap·p·in re·pec: ꝫ prędicans. Quia enī dare non potuit baptismuꝫ

quo peccata solu erentur: prędicabat: vt sicut verbo prędicationis verbum patris prędcurrit·ita bap·p·quo peccata soluunt' prędcurreret suo baptisma·te·quo prędcata solui non possunt.

¶ Vox clamantis. Vox: qz ꝓnuncius verbi. In deserto: qz desertę z destitutę iudęę solatiū redemptōis annūciat. Nullum verbū sine voce auditur·nec vox sine verbi intelligentia valet.

¶ Parate uiam ꝛc. Qui fidem z bona opera prędicat·quid aliud qꝫ veniēti dño ad corda audiētiū uiā parat: ut ꝫ vis gratię illustret·vt rectas deo semitas faciat·dum mundas cogitationes in aīo ꝑ sermonē prędicatōnis formet.

¶ Omnis ual. In aduentu dñi humilis gētilitas impleta est z crescit pleītudinē gratię accipiendo. Et in dęa supba per errorē perfidię hoc vnde sup biebat perdidit.

¶ Et erunt prava Beda. Prava·i·mala z corda·per iniusticiaz distorta·ad regulam iusticię dirigent. Et aspera·i·immites z iracūdę mentes ꝑ infusionē gratię ad mānsuetudinē redibūt: vt ibi ꝓdicator planā viam inueniat: vbi pri⁹ pro asperitate gressuz ponere nō poterat.

¶ Et uidebit. B. In hac vita omis homo christū videre nō potuit: sed in die iudicij in sede maiestatis z electi z reprobi pariter videbūt·vt iusti remunerent' z mali in ęternum gemant. Vñ et subdit'. Dicebat ḡ a·quę·ex·u·b·a·il·Benimia u·q·o·u·ꝛc. Vētura ei ira ē aīaduersio vltionis extremę· quā tunc fugere pōz nō valet: qui nūc ad lam̄ta pnię nō recurrit.

¶ Quis ostendit. Ambz. Quis ostēdit in prudentia miserati one dei infusa· vt pnitentiam delictorum agentes ·terrorem iudicij próuida deuotione mītuatis? Ad generationē ergo non ad successionē referē da est ꝓparatio viperarū. Vel ideo serpētibz ꝓparat: vt oñdat eos hr̄ē naturalem prudentiā prouidendi futura. vñ. Estote prudētes sicut serpentes. Ideoqꝫ monent' operis potius qꝫ generis claritatē gerere: qz non gen⁹: sed sola fides valet·quā ad gentes transferendā ꝓphetat.

¶ Dignos. B. Non debet esse par fructus boni operis eiusdę nichil vel minus peccanit. z eius qui grauiꝰ cecidit.

¶ Et ne cępe·B. Ideo se peccatores cognoscere nolebant: qz de stirpe abrahę descenderant. Vnde dicit' ne cęperitis dicere·qz non qui filij carnis hi sunt in semine: sed qui fidei. Vnde subditur. Potēs est d· de·l·i·s·f·a.

¶ Dico enim uobis. Ambz. Qui amisso sensu rōnis·lapidibz putāt inesse alicui⁹ rationē diuinitatis·ipsi in naturā lapidū·non vsu corporis: ꝫ mētis habitu vertūt'. Quos aūt lapidibz ꝓparauerat: qz ante deformes ad vsum·nudi ad ornatū· steriles ad fructū·irrōnabiles ad profectū· iā arboribus ꝓparat: qz processu rationis iam intelligit in illis aliquē clementiorem profectū·qz rationabili quodā munere naturę iam sunt decori ad vsum·vtpenitentię in remissionē peccatoꝝ

S Ecce iohannis prędicatio·firmatur prophete testimonio.

Sicut scriptum est in libro sermonum ysaię prophetę. Vox clamā-

S Iohannes est ver bi vox. † S Istud S Prauitates abiicite·fidem et bona opera accipite.

tis in deserto † parate uiam dñi re

S Vt non pro terrenis seruiatis. S Omnis qui se humiliat exaltabitur.

ctas facite semitas eius. Dis vallis-

S Et qui se exaltat humiliabitur

ctas † implebit·z omnis mons z collis humiliabitur· z erunt prava in directa z aspera in vias planas. Et vi

S Omnis homo· iudeus z gentilis· vir z mulier·iuuenis z senex. S Christum.

debit omnis caro salutare dei. Di

S P. phariseoꝝ z saduceoꝝ qui penitentia z correctione maxime indigebant.

cebat ergo ad † turbas quę exibāt·

† S venenati venenatoꝝ f.lii·qui bonis inuidetis z persequimini.

vt baptizarētur ab eo. † Genimina

S Beda·Quare non prius deponitis venenū·ut sic ad baptismū ueniatis S Nemo cum nō penitetis: sed ego demōstro· z hoc est f·e·d·f·

viperarū· quis ostendit vobis fugere a vētura ira? Facite ergo fru

S Aquindicta.

S Pro equalitate culpe. S Pecca

ctus dignos pnitentię·et ne cępe

torez enim estis.

ritis dicere patrez habemus abraham. Dico enim vobis: qz potest

† S Beda. de gentilibus; quoꝝ corda insensibilia

deus de † lapidibus istis suscitare

S Si autem uos christi·ergo abrahe semen estis. quia semini eius chasto per fidem vniti.

† S Severitas iudiciaria ad funditus extirpandos infructuosos preparata est.

filios abrahę. Jam enim † securis ad radicez arboris posita est. Om

nusti ad aspectū·optimi ad fructū·surgunt cacuminibz·funduntur brachia replentur fructibz·vestiuntur frondibz.

¶ Jam enim. Beda. Jdeo agite pniam·z n·d·p·b·a· Jam enī securi a·r·a·p·ē. Faciet ḡ fructuz q̄ pōt gr̄ę·qui debet pnię.

¶ Beda. Arbor: humanū genus. Securis: redemptor·qui velut ex manubrio tenetur ex bīanitate: sed ferro incidit·i·ex diuinitate. Qui ꝛi expectet ꝑ patientiā·videt tū q̄d facturus sit per iusticiā. Nec ad ramos; ꝫ ad radicē positaz dicit securim·Cū enī filij malor tollūtur·q̄d aliud qꝫ rami infructuosę arbor abscindūtur? Cū tota pgenies cū parēte tollitur: arbor radicit⁹ absciditur: ne q̄d remaneat vñ itęr aliquid germinis oriat'.

† S ut gentiles z hypocrite qui nullum·z hereticı qui malum.

nis ergo † arbor non faciens fru

S Ex uerbis iohannis terrore percussi notantur·qui consilium querunt.

ctum bonum excidetur z in ignez mittetur. Et interrogabant eū tur

S Ne excidamur·z ne in ignē mittamur

bę dicētes. Quid ergo faciemus?

Respondens autem dicebat illis.

S Id est·superfluas.

Qui habet duas tunicas·det nō habenti·et qui habet escas· similiter faciat. Venerunt autē et publicani ut baptizarentur·z dixerunt ad illuz. Magister quid faciem⁹? At ille dixit ad eos· Nichil amplius ꝫ quod constitutuz est vobis faciatis. Interrogabant autē euz z milites dicentes. Quid faciem⁹ z nos? Et ait illis. Neminem concutiatis·neqꝫ calumniā faciatis·z contenti estote stipendijs vestris. Existimante autem populo z cogitātibus omnibus in cordibus su

S Non timore z amore.

S id est. an.

is de iohāne·ne forte ipse eēt christus·respondit iohannes dicens

† S tingo corpora aqua·z instituo vsum baptisi donec veniat qui abluat animas per sp r.tum.

omibus· Ego quidē aqua † baptiso

¶ Qui hz duas t· B. Tunica plus vsui necia ꝫ pallū ad dignū pnię fructū ptinz vt nō exteriora minus necessaria: sz etiā ipa valde necessaria cū ꝑximis diuidamus· vt escā qua viuim⁹·et tunicā q̄ vestimur. Ecce q̄ntū valent opa mię· ꝫ ad dignuz fructum pnię ꝫ ceteri ꝫcipiūtur Vñ· date elemosinā z ecce oīa m·s·v. De duab tunicis diuidendis datur ꝓceptū: qa si vna diuidat': nemo vestitur. In dimidia tunica et nudus remanet q̄ accipit z q̄ dedit Mię enī ipsi⁹ ꝑ possibilitate būanę ꝓdicionis, seruatur mēsura: vt nō sibi vnusq̄sqz totū cripiat: ꝫ qđ hz cū paupere partiatur.

¶ Publicani. B Qui vectigalia publica exigunt·siue qui cōductores sūt vectigalium fisci·vel rerū publicaꝝ. Necnon z bi q̄ bui⁹ secli lucra per negocia sectantur·quos pariter vnūquenqꝫ in suo gradu ab agenda iniuria coercet: vt dū pio ab alienoꝝ fetę perarēt appetitu: tandē ad propria cum proximis ꝓmunicanda ptingerēt.

¶ Magister q ꝛc. Beda. Magna vis i sermōe iob·q̄ etiā publicanos et milites ad ꝓfiliū salutis suę cogit·qbz ꝫcepit·ne vltra ꝫscriptū exigant.

¶ Neminē cōcu·B. Justo moderamine eos ꝓmouet: ne ab eis calūniādo ꝑdam reqrant qbz militando prodesse debuerant. Docens idcirco stipendia ꝓstituta militię: ne dū sumptus queritur prędo grassetur·nullus officiū·nullū gen⁹·nulla ętas· ab agenda mīa excluditur·oēs in ꝓmūemonetur vt ꝓferāt nō hñti. Misericordia enim plenitudo virtutum est.

¶ Existimāte aūt. B· Non solū cogitabāt: ꝫ sic ali⁹ euāgelista dedarat·missis ad eū sacerdotibz z leuitis an eēt xp̄s requirebāt. Vñ z iobs subdit' rndisse. Patet iudeis fuisse notū ꝭm scripturas dñicę incarnatōis tps ad esse: sz mira cęcitas·qđ in iobāne spōte credebāt·ꝫ in saluatore tanq̄ signis z virtutibz approbato·z ipo eī iobe attestāte non credunt· quē ꝑ mulierem credebāt venturū·per virginē venisse non credunt.

¶ Ambro·Videbat iobs cordis occulta: sed dei reuelātis grā· q̄ ꝓbis palām facit occulta cordis.

¶ Ego quidem Beda· Amb. Cito probauit se ñ eē xp̄m·q̄ visibili tm

operatur officio. Aqua non spiritu baptizat·quod solius est xpi·nec ꝑbo sed opere xpm se non esse declarat. Vt sicut natiuitatē xpi·ita baptismum quoq; eius suo precurreret·imitatōe sacramēti non virtute

¶Veniet aut. Ideo baptizo aqua: qr ille venit qui baptizabit spū·et oport̄et vt illi via preparetur.

¶Cuius non sum dignus. Beda. Non sum dignus mysteriū incarnationis inuestigare. Vel nomen sponsi michi non vsurpo·nec sponsus credi: sed amicus spon si volo·vel nō sum di gnus portare per totū mundum predicando calciamēta·i·mysteriū incarnationis. Hoc enī non est iohannis precurrentis officiū: ꝫ aplor sequētiū. Cal ciamentum nuptiale· euangelica predicatio qua calciati sunt aplī.

¶Purgabit. B. Purgat: dum vel in pnti ob manifesta pec cata peruersus de ec clesia ejcitur·vel post mortē damnatur.

¶Paleas. Paleę sunt qui fidei sacramē tis imbuūtur: sed soli di non sunt. Zizania q̄ opere et professiōe ab electis secernūtur· qui hoc ventilabro nō remouentur: qr iam iu dicati sunt: sed paleę ventilantur.

¶Herodes aut Anteq̄ lucas aliquid narret de actib⁹ ihesu: dicit iohannē ab hero de captū·vt oñdat se solūmodo ea facta de scripturum·quę eo an no gesta sunt·quo io hannes vel capt⁹ est· vel punitus.

¶B. Herodes aūt te trarcha. Non his die bus captus est iohan nes: sed iuxta euange lia iohannis post ali qua signa gesta a do mino·z post ei⁹ bapti smū diffamatū. Sed a luca ad exaggerandā herodis malicią ꝓoccupatur est·qui cum videret ad predicationē iohānis multos ꝓfluere·milites crede re·publicanos pnitere·z totū vulg⁹ baptismū suscipe: ipse ecōtrario nō so lum iohannē ptemnit: sed z vinculat z occidit.

¶Beda. Notandum q̄ iohannes euangelista q̄ de diuinitate xpi scribe re suscepit·testat̄ qr ihs iohe bap·q̄ figura legis est adhuc ꝓdicāte z baptizā te·plures faceret discipulos z baptizaret: mystice docēs ibm antecq̄ in car ne nasceretur ęternū per scla deū·z fideliū per legē doctorē fuisse ppłor. Alij euāgeliste q̄ hūanitatē xpi describūt·ab incarceratōe iohis sumūt exordiū dñice ꝓdicatōis·quor officiū est·p⁹ corruptā a iudeis legē·z q̄si tenebris car cer⁹ ignorātia cecaq; traditōe fedatā·dñi in carne apparētis z per carnē ope rantis quasi adueniētis in galyleā celestē pandere doctrinam.

¶Et ihesū baptizato. B. Baptizatur dñs nō mūdari indigēs: sed tactu mūdę carnis aquas mūdans·vt vim abluēdi hēant. Et ideo q̄ ad ta ctu mūde carnis aquas mūdans·vt vim abluēdi hēant. Et ideo q̄ ad ta ctu mūdę

sua Jacob filium genuit. et defunctus est. Tunc mathat qui de nathan de eadem uxore suscitat semen defuncto fratri. z generat heli. z sunt uteri ni fratres. iacob z heli. Et heli accepta uxore moritur sine semine. cui⁹ uxorem accipit iacob. z generat ioseph. Et merito lucas adoptionis originem suscipit. z usq; ad deum transit. quia per adoptionem efficimur filij dei. credendo in filium dei. qui per carnalem generationem ostenditur factus filius hominis.

¶Beda. Si ntelligimus matthæum quadragintaduas generationes posuisse. ut unum iechoniæ nomē bis numeretur. pro patre z filio: hic numer⁹ præsens ecclesiæ tempus designat. quo domino cooperāte in spē futuri sabbati laborat Septies enim seni. q̄ dragintaduo. Sex ad opera. septem ad requiē pertinent. Unde populus de egipto liberatus. quadraginta ānis in deserto moratur: sed quia sub spe intrandi in requiez exercetur. septies sena. id est. q̄dragintaduo castra metatur. ¶Quorum ultimo iesu duce aperto iordane. victis hostib⁹. promissas olim sedes ingreditur Sic domin⁹ quadragesimasecunda generatione. exquo mund⁹ prisce cecitatis tenebras ab abraham credente discussit. ueniēs in carne p baptismuz cœli ianuas pandit. et nos perfecto uitæ cursu sub eiusdem numeri sacramento. post siccatum christo duce leti fluuium promissa regna intramus.

¶Be. Matthæus qui regiam instituit in christo insinuare personaz: præter ipsum christum quadraginta homines in generationis seriē nominauit quo nūero signatur istud tempus. quo in hac terra regi nos oportet a christo. per laboriosam disciplinam. Neq; enim quadragintaduę quę faciunt ter quatuordecim: sed propter unū iechoniam bis numeratū. quadraginta una generationes fiunt. si ipsum christum annumeramus. qui temporali uitę regendę tanquam quadragenario numero præsidet regaliter. ¶Quatuor ad mundi partes. uel tempora referuntur. Decem ad legis decalogū. quo contra uicia pugnamus. Unde z iciunium ecclesiæ spacio quadraginta dierum consecratur. Et quia ad istam mortalitatem nobiscum participandam descendentem christum significare uoluit: ideo istas generationes descendēdo p̄memorat. ab initio euangelij sui. in quo significatur susceptio peccatoruz nostroz a domino christo. Lucas qui uitulus tanquaz sacerdotem in expiandis peccatis assignans. a baptismo in quo hominū incipit ascensus. generationis seriem ascendendo disponit. a quo abolitio peccatorum nostroz significatur a domino christo. ¶Proinde matthæus a dauid per salomonem descendit. in cuius matrem ille peccauit. Lucas ad dauid per nathan ascendit. per cuius nominis prophetam deus peccatum illius expiauit. Lucas septuagintaseptem generationes ponit. quo numero remissio omnium peccatorum significatur. quod considerandum est in partibus in quib⁹ multiplicatur. id est. undecim et septem. ¶Per undecim transgressio denarij (quo in uineam christi conducti sunt remunerandi). id est perfectionis significatur. Et multiplicātur undecim per septem: ut significetur illa transgressio ex motu hominis fieri. Septem enim e trib⁹ z quatuor congregantur. tria ad naturaz humanę animę. propter triplicem uim referūtur. Quatuor ad corpus quod quatuor constat elementis. Unde homo non incongrue per septenarium numerum significatur. ¶Per septem

¶Princeps uel magi babilonis. ¶petitio mea dei
zorobabel. Qui fuit salathiel.
¶Lucerna mea ¶Regnū meum
Qui fuit neri. Qui fuit melchi
¶Robustus uel uiolentus ¶diuinans
Qui fuit addi. Qui fuit cosan
¶dei mensura ¶uigilans uel uigilia. uel pelliceus
Qui fuit elmadan. Qui fuit her
¶Saluator ¶dei mei adiutor
Qui fuit iesu. Qui fuit elieser
¶dominus exaltās. uel est exaltās ¶ut supra
Qui fuit iorim. Qui fuit mathat.
¶Additus ¶Audiui tristiciaz uel signum
Qui fuit leui. Qui fuit symeon
¶Confitens ¶Augmentum
Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph
¶Columba uel dolens ¶dei resurrectō
Qui fuit iona. Qui fuit eliachim
¶Rex eius ¶uiscera mea.
Qui fuit melcha Qui fuit menna
¶donum.
Qui fuit mathatha. Qui fuit na
¶Beda. per nathan prophetie dignitatē expressam aduertimus.
¶dedit uel dantis. ¶Manu fortis.
than. Qui fuit dauid. Qui fuit
¶Incensum ¶Seruitus. ¶for
iesse. Qui fuit obeth. Qui fuit bo
tis. ¶Sensibilis uel pacificus ¶Augu
oz. Qui fuit salmon. Qui fuit naa
rium. uel serpentinus ¶populus uoluntarius.
son. Qui fuit aminadab Qui fuit

undecim multiplicantur: quia per motum hominis transgressio perpetratur Hoc ergo numero omne peccatum intelligitur. hoc ipso numero omnium peccatorum remissio accipitur. expiante nos carne sacerdotis. a quo nunc iste numerus incipit. z reconciliante nos deo. ad quem nunc iste numerus peruenit. per spiritumsanctum. qui in columbę specie in baptismo ubi iste numerus commemoratur apparuit.

¶Qui fuit leui ꝛc. Non autem bi quattuor q̄ hoc loco inserunt iacob filij fuerunt: sed q̄ eorum nominibus participabant: Beda quasi nominibus alludēs quod in illis figuratū est hoc istis adaptat.

¶Quattuor genera uirtutum cognoscim⁹ fuisse in quattuor filijs iacob. quoz isti posteri sūt. In iuda. p figuram dominicę passionis mysterium prophetarum. In ioseph præcessisse castitatē exēplū In symeone uindictā lesi pudoris. In leui. officium sacerdotis. Non ergo nomina tantorum patriarcharum Lucas prætermittenda putauit: ut q̄ un⁹ omnia christus iesus in singulis quoq; maioribus genera uirtutum diuersa præcederent.

¶Nathan. Beda. q̄ matthæus persalomonem. Lucas per nathan texit generationem. ille regalez. iste ut uitulus sacerdotalem ostendit familiā. Quia christ⁹ rex ex regibus. et sacerdos ex sacerdotib⁹. secūm carnem ex regali z sacerdotali familia est exortus. qui celestis rex in dei uirtute lętatur. z cui iudicium a deo rege defertur. z sacerdos est in ęternū secūm ordinem melchisedech.

¶Electus uel excelsus ¶Sagitta.
aram. Qui fuit esrom. Qui fuit
¶diuisio ¶Confitens.
phares. Qui fuit iudę. Qui fuit
¶Supplantator ¶Risus uel gaudium.
iacob. Qui fuit ysaac. Qui fuit a
¶Pater multaz gentiū uel uidens populū ¶Exploratio uel pastura. siue nequitia
braham. Qui fuit thare. Qui fuit
¶Requieuit lux. ¶Lorum uel corrigia. uel dependēs. uel perfectio
nachor. Qui fuit seruch. Qui fuit
¶Egrotans. uel pascens.
¶diuidens uel diuisus
ragau. Qui fuit phaleg. Qui fuit
¶transitus ¶tollens.
heber. Qui fuit salę. Qui fuit
¶Lamentatio. uel possessio eorum.
¶Sanans depopulatōz
cainan. Qui fuit arphaxat. Qui
¶Nomen uel notatus ¶Requies. ¶būli
atum. uel percutientem uel percussum uel bumi
fuit sem. Qui fuit noe. Qui fuit la
milem ¶mortis emissio. uel mortuus est et interrogauit
mech. Qui fuit mathusale Qui fu
¶dedicatio ¶descendens siue ptinens
it enoch. Qui fuit iareth Qui fuit
¶Laudatus dei. uel laudans deum.
¶Lamētatio uel possessio eoz
malaleel. Qui fuit cainā. Qui fu
¶hō uel desperās uiolēs ¶positio siue posuit.
it enos. Qui fuit seth. Qui fuit
¶homo. uel terrenus. uel indigena.
adam. Qui fuit dei.

¶Sale. Uel sela. Beda. Generatio cainan non de hebraica ueritate: sed habetur de septuaginta interpretū editione. In genesi arphaxat sela pro sale. filiuz nullo interposito prohibetur genuisse. Porro arphaxat uixit triginta annos. z genuit sale. Item in paralipomenon. Arfaxat autem genuit sela. qui z ipse genuit heber. Sed apud septuaginta ita scribitur q̄ arfaxat centum trigintaquinq; annoz genuit cainan. z ipse cainan cum centumtriginta annoz esset. genuit sela. Quorum quid uerius sit deus nouit.

¶Noe. Noe iustus. edificator archę. prefigurat edificationem ecclesię.

¶Mathusale. Ambro. Anni mathusale ultra duodenum numerantur significat christum. cuius uita ętatem nescit.

¶Qui fuit enoch. Beda. A baptizato dei filio usq; ad deum patrez ascendens. septuagesimo gradu enoch ponit. qui dilata morte translatus in paradisum est: ut significet eos qui in gratiam electionis filioz ex aqua z spiritusancto regenerantur: interim post corporis absolutionem eternam susciendos in requiem. Septuagenarius enim propter septimam sabbati illorum requiem significat. qui iuuante dei gratia decalogum legi implent. quos in resurrectione immutabili dei sapientię cōtemplandę per secula monstrat esse iūgēdos.

¶Seth. Seth posterior adę filius. non filetur: ut cum duę populi sint generationes: significet christū in posteriore potius q̄z in priore generatione numerandum.

¶Qui fuit dei. A filio dei generatio incipit: terminatur in filium dei. precedit creatus in figura: ut sequatur natus in ueritate. Prius factus ad imaginem: ut propter eum imago descendat.

¶C. IIII.

¶ Et agebatur. Ambr. Agebatur in deserto hoc consilio: vt diabolū prouocaret. Naz nisi ille certasset: iste michi nō vicisset. Mysterio: vt adā de exilio liberaret. Exemplo: vt ostenderet nobis diabolū ad meliora tendentibꝫ inuidere.

¶ Beda. Ne cui in dubium veniret a quo spū ductus ihesus in desertuz diceretur: pponit qz plenus spūsancto: cui⁹ voluntate locum certaminis quo aduersariū sternat de victoria certus ingreditur. Sic nos accepta in baptismo remissione: z spūsancto illumina ti: cōtra insidias diaboli accingi: et scīm de tem⁹ deserere: vt quasi manna deserti sola eterna esuriamus.

¶ In deserto ꝛc. Hystorialiter in illo deserto quod est inter hierusalem z hiericho vbi figuraliter dixerat adam a diabolo victum fuisse.

¶ Beda. Tria sunt quę proficiunt ad vsū salutis. Sacramentū baptismi: desertum: ieiunium. Nemo enim coronabitur: nisi legitime certauerit. Nēo ad certamen admittit virtutis: nisi prius ablutus a maculis: gratię celestis munere cōsecretur.

¶ Diebus. xl. ꝛc. Quadraginta dieb ieiunauit legislator: z prophęta: vt ieiuniuz christi testimoniū baberet a lege z prophęt. Hoc numero significatur excursus huius scli in his qui vocant per gratiam ad eum qui venit legem non soluere: sed adimplere. Decem sunt precepta legis z quattuor partes mūdi: z quater decem fiunt quadraginta: z per gratiam dei: ad impletionē decalogi vocantur de quattuor partibꝫ mundi. Ieiunat christus ante mortē carnis: quasi clamet. Abstinete a desideriis sęculi dum estis in agone. Comedit post resurrectionē: quasi dicat: si non dum habetis corpus immortale: spe immortalitatis iam pascimini: qz dum viaz dū capim⁹: z a vanitate scli ieiunare z refici debemus futuri promissione.

¶ Quadraginta dieb. decem ad decalogū: quo deū z proximū diligere inbemur refertur. Sed qz motu corporis quod de quattuor elementis constat: charitas dei z proximi violatur: ad dilnēda peccata in. xl. tempus penitentię surgit.

¶ Congrue exercetur ieiuniū in illa anni parte quę ptigua est passioni dominicę: qz in ea significatur hꝫ vita laboriosa: cui opus est continentia: vt ieiunetur a mundi amicicia.

¶ B. Nisi ieiunasset: diabolo occasio temptandi non adesset: scdm illud Filii accedens ad seruitutem dei prepa: ani: tu: ad tē: Quia quantomagis diabolus sibi rebellare conspicit: tantoamplius expugnare contendit.

¶ Esurit. Beda. Non est scriptū de moyse vel helya qz post ieiunia esurie.it. Non qz homines illi fortiores qꝫ hic deus. Sed ideo factū est: ne ab eo temptando pauens hostis aufugeret: qui multa celestia signa viderat in eo. Esurit ergo humilis deus homo: ne inimico innotescat sublimis homo deus. Fames domini pia fraus est: ne caueat diabolus temptare. Esurit autē non tam cibum corporis: qꝫ salutē animę.

¶ Si filius dei. Ambr. Nouerat dei filiū venturū: sed venisse p infirmitatē corpis ñ putabat. Nam fastuosus in deo hūilia non potest credere. Aliud itaqz explorātis: aliud tēptanti ē: z deo pfitet se credere: z boī conat illudere. Sed cuz ille tēptat vt exploret: sic explorat vt tēptet. Dns ecōtra sic fallit vt vincat: sic vicit vt fallat. Si enī querterz naturā: proderet creatorē. Ergo sicut hō pmūe sibi accersit auxiliū: vt diuine lectōis pabulo intē

C. IIII

Jesus autē plen⁹ spiritu sancto regressus est a iordane. Et agebat

† ¶ In quo adam exulauerat: nec quomodo redire posset habebat: dux ergo ad erroneum accedit. ¶ als: tum.

in spiritu † in deserto diebus quadraginta: z temptabatur a diabolo. Et nichil māducauit in diebus illis: z consummatis illis esurijt.

¶ tempta

Dixit autem illi diabolus. Si filio a gula ¶ viui. ¶ duritiā significat diaboli. ¶ qz scriptum. Ipse dixit z facta sunt lius dei es: dic lapidi huic: vt panis fiat. Et respondit ad illum

¶ In deuteronomio ¶ Quasi persuasio tua temptatio est: qz agis de cibo corporis: z nō de cibo mentis.

ihesus. Scriptum est: qz nō in pane solo viuit hō: sed in omi verbo dei. Et duxit illū diabolus in mō

¶ temptatio de ambitione

tem excelsuz et ostendit illi omnia regna orbis terrę in momēto tem

¶ Non qz hoc posset.

poris: z ait illi. Tibi dabo potestatem hanc vniuersam z gloriam illorum: qz michi tradita sunt: z cui

¶ Regem te faciam horum

† ¶ Qui diabolum adorat ante corruit.

volo do illa. Tu ergo † si adoraueris coram me: erunt tua omnia. Et respondens Jhesus dixit illi.

¶ In deuteronomio ¶ Qui solus remunerat fructu amplissimo.

Scriptum est. Dominum deum tuum adorabis: z † illi soli seruies

† ¶ Caret ambitione deuota religio

Et duxit illum in hierosolimam: z statuit eum supra pinnaculuz templi: z dixit illi. Si filius dei es mitte te hic deorsum. Scriptum est enim

¶ Scriptum est. Docet magis doctria qꝫ miracul' pugre. hūilitate qꝫ potētia: nichil pro diaboli arbitrio nec declarādę virtutis ꝑsideratōe faciendū.

¶ Et duxit. Lucas fic res gesta ē exeqtur. mediā ponēs auaricia vltimā supbiaz: scdm mores pūtis tpis: qz supbia p⁹ oēs virtutes sequit. Matthe⁹ ñ sequit ordinē hystorię: sz tēptationū ade.

¶ Ostendit. Non qz visū ei⁹ q̄ oia uidet amplificauerit: sz vanitatē hūanę pōpę quā amabat qsi speciosam oñdens: facere amari volebat. Vl' sciēs diabolus qz xp̄us sibi regnuz tolleret: oñdit ei oia regna mūdi: nō passas non indos: sz qūo in oiby terrenis regret vel p gulā: vel p supbiā: aut p alia: vt suadens qz volebat eū sibi subiiceret.

¶ In momento Amb. Be. Non tā celeritas ꝓspectus: qꝫ caducę fragilitas ptātis exprimitur. In momē

to enim cuncta pereunt.

¶ Tibi da. Hec de arrogātia dic: ñ qz tot⁹ mūd⁹ sit su⁹: sūt enī aliq̄ bona

¶ Michi tradita. Non a diabolo ē ptās. sed obnoxia tñ insidijs diaboli. Nec ideo mala ordiatio potestatū: qz malo sūt obnoxię potestates.

¶ Ambro. Docemur hꝫ oēm ābitionē despicere: qz oīs dignitas scli diabolicę subiacet ptāti. Ad vsū fragilis: z inanis ad fructū. Nota aūt qz oīs ptās a deo: qz ordinatio potestatū a deo: sz a malo ambitio ptātis. Licet ꝫ diabolus se dicat dare ptātez: oīa tñ illa ad tps pmissa nō abnuit. Itaqz ille q̄ pmisit ordinauit: nec ptās mala: sz is q̄ male vtitur ptāte qui ambit.

¶ Tu ergo si ado. B. Dicēs diabol⁹ saluatori: si pcidens adoraueris me: ecōtrario audit: qz ipse magis adorare eū debeat dnm z deum suum.

¶ Et illi soli ser. B. Grece latria dr seruit⁹ q̄ soli deo debet. Dulia q̄ ecboīby inuicē exhibet. Jubemur ꝫ p charitatē fruire inuicē: qđ grece dulium dr. Jubemur deo seruire: scdm qz grece latriū dī. vñ hic. z illi soli ser.

¶ Et duxit. Nec indignū videat dnm ab illo deferri qui crucifigitur a membris diaboli.

¶ Supra pin. ꝛc. In hꝫ qz xp̄s in altū tolli se pmittit: sz monēti cadere nō obedit: oñdit qz cuiqz bona z alta imperanti obediam⁹: sed ꝓcipitare volenti contra eam⁹.

¶ Supra p. t. Ita ē iactātia: vt dū putat vnusq̄sqz ad altiora ascendere sublimiū vsurpatōe ad inferiora trudatur: qz vero diabol⁹ fortē sentit iactantiam ꝓtendit: q̄ etiam fortes decipit

¶ Si filius dei. In oīby tēptatōnibꝫ hꝫ agit: vt intelligat si fili⁹ dei sit. Sed christus sic responsū temperat: vt ambiguum relinquat.

¶ Mitte te deor. Quē nec gula nec auaricia vicit: temptat vana gla si forte illū vel ipsa victorię sue iactantia valeat deicere.

¶ Mitte. Hęc vox ei ꝓuenit qui omnes precipitare satagit. In quo infirmus ostenditur qui nulli possit nocere: nisi prius ille se deorsum miserit.

¶ Scriptum est. Quia scriptarū exēplū ꝓtulerat: scriptura qz vicitur

exemplis. Vtitur aũt dyabolus p hęreticos testimoniis scripturaꝝ·nõ ut doceat: sed vt fallat.

¶ Angelis suis. Beda. Hęc prophetia nõ de christo est: sed de sancto viro. Quę etiam si de christo esset: illud etiam quod sequitur debuerat mẽminisse. Super aspidem & basiliscũ ambulabis·& conculcabis leonẽ & draconẽ. Sed de angelorũ auxilio quasi ad infirmũ loquitur·de sua conculcatione quasi tergiuersator tacet.

¶ Non tentabis. Beda. Suggerebatur enĩ quasi homini vt signo aliquo exploraret·quantum apud deũ valeret. Sz pertinet ad sanã doctrinaz·quãdo habet quid faciat homo·non temptare deum. Vnde precipit. Si vos persecuti fuerint i ciuitate vna fugite ĩ aliam. Quando vero deficit humana prouidentia: si homo se totum diuinę committit potentię: non est dicenda temptatõ. Nũc autem poterat christ9 aliter descẽdere de tẽplo qm per iactantiam se precipitare.

¶ Dauid goliam tribus lapidibꝫ de terrẽte prostrauit: christus dyabolũ tribus testimoniis de lege.

¶ Notandum q̃ exempla de deuteronomio tantuz protulerit vt secundę legis sacramenta confirmet.

¶ Et consummata ꝛc. Beda. Tribus temptatiõibus victis omnem temptationẽ dicit consummatam: quia in his omnium vitiorũ origo continetur: quia omne quod in mundo est·concupiscentia carnis est·& cõcupia oculorũ·& superbia vitę·q̃ aliis nominibus·curiositas·gula·vana gloria nominantur. Cum temptatur homo ꝓcupiscentia carnis: dicat. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo dei. Cum temptatur auaricia quam apostolus seruitutem simulacrorũ nominat: deum adoret·pro solis ęternis illi seruiat. Si temptatur vana gloria·quę etiam de precedentibꝫ victoriis solet crescere: non temptet dominũ·quod facit qui de suis viribus presumit quasi amplius peccare non possit.

¶ Nota dyabolus in his vinci·in quib9 vicit adam. Quem de gula temptauit: dum de ligno vetito gustare rogauit. De vana gloria: dum dixit. Eritis sicut dii·De auaricia: dum dixit. Scientes bonum & malũ.

¶ Nota dyabolum non esse pertinacem in stadio: sed cedere verę virtuti. et si nõ desinit innidere: tamẽ formidat instare·ne frequentius triumphetur.

¶ Et fama exiit. Non tantũ a presentibꝫ ꝓpter visa miracula honorantur: sed apud absentes fama diuulgabatur.

¶ Beda. Ne quis putet ea quę per ordinem sunt exponenda·post ieiunium confestim facta: sed post aliquot a domino miracula vel in iudea·vel in galilea patrata·quę apud iohannẽ legũtur primo aduentu facta.

¶ Docebat ꝛc. Post miracula ecce sapientia qua doceat·qua doctrina per miracula precedentia magnificatur.

¶ Et intrauit ꝛc. Intrauit christus die sabbati in synagogam: vt ritus legis mosaicę cumulo cęlestis gratię adimpleret.

¶ Et surrexit legere. Beda. Qui nõ venerat ministrari: sed ministrare lectoris officiũ non dedignat suscipere. Et prouide lucas gesta dñi scripturaꝝ ab explicatione prophetię inchoauit: quia omnes ꝓphętię ad ipsum pertinent·& in ipso complentur·& per ipsum nobis aperiũtur. Surrexit igitur legere: vt quos noua signoꝝ operatione nõ conuerterat·vel prophetice lectionis attestatione corrigeret.

¶ Et ut reuoluit. Liber prophetię clausum accipit: sed reuolutũ legit: qm mysterium incarnationis sue in prophetis obscurũ·& prius susceptum implendũ· et post mortalibꝫ aperuit intelligendum.

¶ Accipit liber: vt ostendat se esse qui locutus est in prophetis·& remouet sacrilega perfidoꝝ testimonia·qui alium veteris dicunt·alium deũ esse noui testamenti. Vel qui dicunt initium christi eẽ ex virgine. Quomodo enim cępit ex virgine·qui ante virginem loquebatur?

¶ Spiritus. Beda. In superioribus prophetię saluatorẽ de gẽtium vocatione·& ecclesię confirmatõne loquens·dicebat. Ego dominus in tempore eius subito faciam illud·confestimq̃ intulit. Spiritus domini s.m·scõm q̃ homo. Vnde ĩ psalmo. Vnxit te deus oleo leticię pręconsortuis. Pręceteris sanctis vnctus est spirituali victione quãdo in iordane super baptizatum spiritus in specie columbę descendit·et mansit cum illo. Vnctus est igit virtute celesti: vt paupertatez conditiõis humanę thesauro resurrectionis rigaret eterno·captiuitatẽ mentis auferret·cecitatem illuminaret animarũ·confractis & contritis corde mederetur· alligando cõtritiones eoꝝ·& remittendo peccata·vel vt eos qui legis pondere deprimebãtur releuaret·& in remissionẽ gratię spiritualis admitteret prędicare annuz domini acceptũ. Annus iubilei & vere libertatis· tempus gratię· quo ecclesia in corpore versata peregrinat a domino. Vnde apostolus. Ecce nunc tempus accep·e·n·d·s·& post annũ acceptabilẽ ꝓdicare diem retributõnis qũ filius hoĩs venet in gloria cũ angelis reddere vnicuiq̃ ꝓm opa sua. Ad hꝫ cũcta euãgelizanda vel agẽda· ideo se dicit missũ: qm spũs dñi est sup eũ.

¶ Et cum plicuisset. B. Audiẽtib9 illq̃ aderãt legit: ꝫ lectũ ministro reddit: qm cũ eẽt in mũdo·palã locut9 ẽ mũdo·docẽs in synagogis & in tẽplo: ꝫ ad cęlestia regressur9: his q̃ ab initio ipsũ viderãt & ministri ꝓmoĩs fuerãt euãgelizãdi offm tradidit. Stãs legit: qm dñi nob scripturas q̃ de ipso erãt apti ĩ carne digt9 ẽ opari. Sz reddito libro residet: qm pacto dispẽsatõis offõ·discipl9 doctrinę sue seq̃ces elegit·seq̃ supnę q̃etis solio restituit. Sic ꝓdicator verbi surgat·legat·i·operet & ꝓdicet. Et resideat·i·premia q̃etis expectet.

¶ B. Reuolutũ legit: qm ecclaz misso spũ oẽz veritatẽ docuit· plicatũ ministro reddidit: qm ñ oĩa oĩb9 dicẽda: sed ꝓ capacitate audientiũ ꝓmittit doctori dispensandum verbum.

¶ Testimoniũ dabant. Testabantur vt ipse dixerat eũ esse de quo

ꝙ ab illis qui christi aduentũ desiderantes· etiam ipsius aduentus manifesta indicia reliquerunt.

traditus est illi liber prophetę ysaię. Et vt reuoluit librum: inuenit locum vbi scriptũ erat: Spiritus
ꝙ vel propter.
domini super me eo ꝙ vnxit me·
ꝙ ut beati pauperes spiritu.
euãgelizare pauperibus misit me sanare contritos corde·prędicare
ꝙ Judeis de pharaone·gentibus de diabolo
† ꝙ tam iudeis q̃ gentibus
captiuis remissionem·et † cęcis vi
ꝙ vnxit·vel misit ꝙ Judeos lutum fabricando·gentes idolis supplicando.
sum·dimittere ꝓfractos in remissionem

† ꝙ Annus domini quattuor habet tempora·i· quattuor euangelia·duodecim menses·i·duodecim apostolos

onem: prędicare † annum domini
ꝙ Et predicare ꝙ Judicii.
acceptum & diem retributionis.

Et cum plicuisset librum reddidit ministro & sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intẽdentes in eum. Cępit aũt dicere ad illos. Quia
ꝙ impleta est in hoc: qm sicut illa predixerat·& magna faciebat·& maiora euangelizabat.
hodie ĩpleta ẽ hęc scriptura in auribus vestris. Et omnes illi testimonium dabant & mirabantur in verbis gratię quę procedebãt de ore

ro resurrectionis rigaret eterno·captiuitatẽ mentis auferret·cecitatem illuminaret animarũ·confractis & contritis corde mederetur· alligando cõtritiones eoꝝ·& remittendo peccata·vel vt eos qui legis pondere deprimebãtur releuaret·& in remissionẽ gratię spiritualis admitteret prędicare annuz domini acceptũ. Annus iubilei & vere libertatis· tempus gratię· quo ecclesia in corpore versata peregrinat a domino. Vnde apostolus. Ecce nunc tempus accep·e·n·d·s·& post annũ acceptabilẽ ꝓdicare diem retributõnis qũ filius hoĩs venet in gloria cũ angelis reddere vnicuiq̃ ꝓm opa sua. Ad hꝫ cũcta euãgelizanda vel agẽda· ideo se dicit missũ: qm spũs dñi est sup eũ.

¶ Et cum pli. B. Audiẽtib9 illq̃ aderãt legit: ꝫ lectũ ministro reddit: qm cũ eẽt in mũdo·palã locut9 ẽ mũdo·docẽs in synagogis & in tẽplo: ꝫ ad cęlestia regressur9: his q̃ ab initio ipsũ viderãt & ministri ꝓmoĩs fuerãt euãgelizãdi offm tradidit. Stãs legit: qm dñi nob scripturas q̃ de ipso erãt apti ĩ carne digt9 ẽ opari. Sz reddito libro residet: qm pacto dispẽsatõis offõ·discipl9 doctrinę sue seq̃ces elegit·seq̃ supnę q̃etis solio restituit. Sic ꝓdicator verbi surgat·legat·i·operet & ꝓdicet. Et resideat·i·premia q̃etis expectet.

¶ B. Reuolutũ legit: qm ecclaz misso spũ oẽz veritatẽ docuit· plicatũ ministro reddidit: qm ñ oĩa oĩb9 dicẽda: sed ꝓ capacitate audientiũ ꝓmittit doctori dispensandum verbum.

¶ Testimoniũ dabant. Testabantur vt ipse dixerat eũ esse de quo

prophetę cecinerant·vere ſpiritusſancti gratia perunctum·vere ſe pauperes cęcos·captiuos·confractos·illi⁹ ſuper omnia indigere muneribꝫ.

¶ Medice. Sicut fabri filiū·ita eadem erroris dementia medicum vocant: ſed in erroꝛe illoꝛum veritas latet. Vere enim erat filius fabri·qui per ipſum in principio omnia fecit·qui operatur in ſpirituſancto et igni·qui in magna domo hui⁹ mundi facit vaſa diuerſi generis. Eſt ꝛ medicus: quia per ipſum omnia quę in cęlis ꝛ quę in terra ſunt reſtaurata·qui de ſe dicit. Non eſt opus valentibꝫ medicus: ſed malę habentibꝫ.

¶ Cura teipſum. Quia in capharnaū plures te curaſſe audimus· cura etiam teipſum·ꝛ fac ſimiliter in tua ciuitate·vbi ceptus es et nutritus. Quod quare dominus non fecerit·alius euangeliſta oſtendit·ꝛ excuſat dominuꝫ dicens. Quia non poterat ibi vllam virtutē facere· niſi ꝙ paucos infirmos curabat·et mirabatur propter incredulitatem eoꝛum. Non ergo viluerat domino patria·quia amabat ciues: ſed incredulitas eoꝛum hoc nō merebatur·ꝛ patria ſe charitate priuabant deſpicientes chriſtum quaſi notum.

¶ Amen dico ꝛc. Beda. Non ſolū dom⁹ ꝛ caput prophętarum·quia a moyſe propheta nominatur: ſed et helyas et ceteri minoꝛes prophętę minus in pria q̄ in ceteꝛ ciuitatibꝫ ſūt honoꝛati q̄ propemodū naturale eſt ciues ciuibꝫ inuidere·nec enim cōſiderant pręſentia viri opera·non virtutem: ſed fragilem recoꝛdantur infantiā·quaſi nō ꝛ ipſi per eoſdem ętatis gradus ad maturā ętatem peruenerint.

¶ Hinc declaratur ꝙ fruſtra opem miſericoꝛdię cęleſtis expectes: ſi alienę virtutis fructibꝫ inuides. Aſpernatoꝛ enim dom⁹ eſt inuidoꝛ·ꝛ ab his qui diuina beneficia in alijs perſequūtur·miracula ſuę virtutis auertit.

¶ In diebus helyę. Beda. Quaſi non eſt contrarium exemplo prophętarum·ꝙ vobis meis ciuibꝫ faſtidioſis diuina beneficia ſubtrabo·quia ſicut tempoꝛe famis nemo in iudea eſt dignus repertus hoſpitio helyę: ſed extere gentis vidua eſt quęſita·quę a tanto prophęta viſitaretur. Et ſicut multis leproſis ibidem exiſtentibꝫ ſolus naaman ſyrus qui deuote quęſiuit eſt curatus·ſic ꝛ vos modo qui me ex inuidia ſpernitis ſuperno munere eſtis priuati·non cauſa meę impotentię·vel inuidię.

¶ In diebꝫ helyę. In quibꝫ helyas eſt operatus. Vel quia diem faciebat illis qui in eius operibꝫ lucem videbant gratię ſpiritualis·ꝛ conuertebant ad dominū. Et ideo aperiebatur cęlum videntibus diuina myſteria·claudebatur quādo fames erat: q̄ nulla erat cognoſcēdę diuinitatis vęrtas.

¶ Uiduam. Beda. Vidua ad quā helyas mittitur·gentium figurat eccleſiam·quę a ſuo conditoꝛe diutius deſerta populum rectę fidei neſciuit quaſi pauperem filium egena ſtipe nutriebat·id eſt·verbo ſęcularis ſcientię abſq̄ humilitatis fructu docebat·quę bene in ſarepta ſidonioꝛ fuiſſe dicitur. Sidonia enim venatio inutilis. Sarepta incendium vel anguſtia panis interpretatur. Quibꝫ omnibus gentilitas exprimitur·quę inutili venationi dedita·id eſt·lucris ꝛ negocijs ſęculi ſeruiens· incendium carnalium cupiditatū·pariſq̄ ſpiritualis anguſtias patiebatur: donec helyas·id eſt. prophęticus ſermo mittitur ad eum·qui in iudea fame periclitabatur·clauſa cęli ianua·id eſt·ceſſante ſcripturarū intelligentia pro perfidia iudeoꝛū. Venit ergo prophęticus ſermo ad eccleſiam: vt receptus paſceretur·ꝛ reficeret coꝛda credentium. Ubi prius panis ſpiritualis erat in anguſtia: ibi farina et oleum oꝛe prophętico benedicitur·id eſt·fructus ꝛ hilaritas charitatis·vel gratia dominici coꝛporis·ꝛ vnctio criſmatis·indefectiuo verbi cęleſtis munere fecundatur·ꝛ hactenus hęc munera apud eccleſiam non deficiūt. Hęc mulier myſticuꝫ panem factura·duo ligna colligit: in quo figuram crucis exprimit·in qua nobis vitę ęterne ꝓparatur panis.

¶ Naaman ſirus. Beda. Naaman qui decoꝛ interpretatur: populuꝫ ſignificat nationū·olim perfidię ſcelerumq̄ lepra maculoſum: ſed ſacramēto baptiſmi ab omni mentis ꝛ coꝛporis fedi tate purgatuꝫ·qui capte conſilio puellę·id eſt·ſuperne inſpiratio nis gratia quam iudeis ſeruare non valentibus rapuere gentiles: commonitus: ſepties lauari iubetur: quia illud baptiſma ſaluat quod ſeptifoꝛmi ſpiritu regenerat. Unde caro eius poſt lauacrum ſicut pueri apparuit: quia mater gratia·omnes in vnā parit infantiam. Vel factus eſt vt puer·id eſt· exuto veteri homine ꝓformatus eſt chriſto· de quo dicitur. Puer natus eſt nobis: ꝛ filius datus eſt nobis. Partem ſanctę terrę ſecum tuliſſe dicitur: quia oportet baptizatos dominici coꝛporis participatione confirmari.

¶ Et eiecerunt. Beda. Q̄ dominus de eis ſupradixerat: hoc ipſi de ſe verum eſſe facto oſtenderunt quia ejciunt extra ciuitatem nec ſalutē merentur·qui ſaluatoꝛem pellunt de ſuis finibꝫ.

¶ Et duxerunt ꝛc. Beda. Peioꝛes iudei diſcipli·diabolo magiſtro Ille verbo ait. Mitte te deoꝛſum·iſti facto mittere conātur. Sed illoꝛum mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcendit·q̄ adhuc illis locum pęnitentię reſeruat·ꝛ quia nondum venerat hoꝛa paſſionis·nec elegerat hoc genus moꝛtis. Q̄ capitur a paucis ꝛ tenetur·voluntatis eſt·ꝙ a populo nō tenetur ſed tranſit: maieſtatis eſt. A paucis voluit crucifigi: vt non multoꝛum eſſet ſacrilegium: ſed in actoꝛes crucis inuidia retoꝛqueretur· ꝛ a paucis affigeretur pro omnibꝫ moꝛiturus.

¶ Beda. Dicitur ꝙ cum dominus de manibꝫ illoꝛ elapſus per medium illoꝛum de rupis vertice deſcenderet: atq̄ ſub ipſa rupe lateret: ſubito ad tactum veſtis illius ſaxum illud ſubterfugit· et ad inſtar cerę reſolutum quendam ſinum quo dominicū coꝛpus reciperetur effecit·tantę vtiq̄ capacitatis·quantę ipſum coꝛpus extitit quantitatis·in quo vſq̄ hodie vniuerſa liniamenta ꝛ rugę veſtis quę a tergo domini fuerant. veluti diuini ſculptoꝛis expreſſa manu ſeruantur.

¶ Et deſcendit ꝛc. Beda. Nec indignatōne commotus·nec ſcelere offenſus·nec iniuria violatus·iudęam deſerit: ſed memoꝛ clemęntię·nunc docendo· nunc liberando· nunc ſanando·in fide plebis coꝛda demulcet. Q̄ ſabbatis maxime ſanat ꝛ docet: ſe non ſub lege ſed ſupra legem eſſe docet· nec ſoluitur lex ſi fit renouatio hominis iam labentis.

¶ Sabbatis. Beda. Sabbatis dominicę medicinę opera cępta ſignificant ibi nouam creaturā incipere vbi vetus creatura ante deſinit·in quo etiam ſe creatoꝛem oſtendit·qui opera operibꝫ interit· ꝛ proſequitur opus quod iam cęperat. Incipit autem a minoꝛibꝫ vt ad maioꝛa perueniat·l. be rare a dęmone etiam homines poſſunt: ſed in dei verbo reſurrectionē moꝛtuis imperare ſolius diuinę eſt poteſtatis.

¶ Quia in poteſtate. Beda. Sermo doctoris in poteſtate ſit: cum cuncta quę docet operat. Qui enī facto deſtruit qđ prędicat: ꝓtempnitur

§ tamen §ſcribe ꝛ phariſei inuidentes.

§ Beda. Magna ceteras·eū quem uerbis ꝛ factis chriſtū eſſe cognoſcunt: ob ſolam generis noticiam contemnunt q̄ apud ſe nutritum·ꝛ per etatū tempoꝛa profeciſſe viderant.

filius ioſeph? et ait illis. Utiq̄ dicetis mihi hanc ſimilitudinem. † Quid prouerbium contineat aperit· ſcilicet· Quanta a·f·

Medice cura teipſum. † Quanta

§ Quaſi non credimus quod incerta fama vulgauit·cum apud nos nichil tale feceris· quibus conuenientius talia impendēda erant beneficia.

audiuimus facta in † capharnauꝫ: fac et hic in patria tua. Ait au-

† § Quaſi dicat. Ideo non operoꝛ inter vos: q̄ uos incredulos: non q̄ patriam oderim·cui beneficium mee natiuitatis contuli.

tem. Amen dico vobis: q̄ nemo prophęta acceptus eſt in patria ſua. In veritate dico vobis: multę vidue erant in diebus helyę in iſrael quando clauſum eſt cęlum annis tribus ꝛ mēſibus ſex· cum facta eſſet fames magna in omni terra. Et ad nullā illarū miſſus eſt helias: niſi in ſarepta ſidōię ad mulierem viduam. Et multi leproſi erant in iſrael ſub helyſęo prophęta: ꝛ nemo eoꝛum mundatus eſt· niſi naaman ſyꝛus. Et repleti ſunt omnes in ſynagoga ira hęc audientes. Et ſurrexerunt· ꝛ eiecerunt illum extra ciuitatem. Et duxerūt illum vſq̄ ad ſupercilium montis ſupꝛa quem ciuitas illoꝛum erat ędificata: vt precipitarent eum. Ipſe autem tranſiens per mediū illoꝛū ibat. Et deſcēdit in capharnaū ciuitatē galileę ibiq̄ docebat § vel illos·

eos ſabbatis. Et ſtupebant in doctrina eius: quia in poteſtate erat

Vel scdm aliñ euangelistã erat docens illos sicut potestatẽ habens et nõ sicut scribe qui de preceptis legis alios docebant: sed ihesus quasi autor et impletor legis. vel mutabat vel augebat.

¶ Et in synagoga. B. In synagoga est hõ habens spiritum immundum: qz spiritũ sanctum amiserat. Introierat enĩ diabolus. vnde christus spiritualiter exierat.

¶ Mystice. Homo in synagoga habens demoniũ. populus est iudeorum. q̃ adeo iprobi vt negent quem diabol9 confitetur.

¶ Et exclama. ꝛc. Mozaliter. Omnis amaritudo. z ira. z clamor. immundi spiritus furor est. Fornicatio immundicia. cõpiscentia mala. auaricia. febris illecebrose carnis est.

¶ Sine. B Paulũ a mendacio q̃sce cui nulla est societas cum nostra fraude

¶ Quid nobis et tibi ꝛc. Beda. Extorta confessio non habet meritum: sed est velut fugitiui serui. qui post multũ tempus videns dominum suum. nichil aliud nisi de verberibꝫ deprecat. Sic demones ad se iudicãdos dominum venisse credentes. presentia illius tormentantur

¶ Ihesu nazarene. ꝛc. Bona natura que deum confitetur. mala operatio diaboli. que deo aduersat.

¶ Nota q̃ nomẽ ihesu nazareni ab euãgelista diabolus primus dixisse inducitur. quia est hui9 impudentie: vt inter homines aliquid prius vsurpet. z ad homines quasi nouũ deferat. quo errorem sue potentie incutiat. In genesi etiam diabol9 primus deũ nominauit.

¶ Scio te qui ꝛc. Per opera potuit probari filius dei. Sz nõ ne dixit apostolis. Maiora facietis? Solutio per opera. id est. modum operationis. Alij dicebant. In nomine ihesu christi. ꝛc. Ipse dicebat. tibi dico. ꝛc.

¶ Obmu. B. Quia per linguã serpentinã prius intrauit mors in mũdũ: prius lingua serpentina obcluditur: ne virus vltra spargat. Deinde fcia que prima seducta est a carnalis concupie febre e curata. Tercio vir q̃ dicta coniugis audiuit a lepra curatur.

¶ Et cũ proie. B. Curandus permittitur a demone in mediũ proici: vt virtus patefacta plures ad salutem inuitet.

¶ Beda. Marcus ait. Et discerpens eum spiritus immundus. z exclamans voce magna exiit ab eo. Et hoc est quod lucas ait. Et cum proiecisset eum in medium. Sed nichil nocuit illa iactatio. nec eum debilitauit. sic solent exire demones quibusdã membris amputatis vel euulsis. Vnde etiã pro tam integra restauratõe etiã non credentes admirantur.

¶ Beda. Moraliter. Homo a demonio liberatur: cum anim9 ab immunda cogitatione purgatur. femina a febribꝫ curatur: cũ caro a concupie feruore refrenatur.

¶ In uirtute. Non vt homines qui in verbo dei demonia eiciunt: sed propria potestate virtutes operatur.

¶ In domũ symonis. ꝛc. Domus petri. circumcisio est eius apostolatui commissa. Socrus ẽ synagoga: que quodam modo matere ecclesie petro commisse. Hec febricitat: quia inuidie estibus laborabat persequẽs ecclesiam. Sed ibus stans super eam sanat. quia vbi timor dei incipit esse talis estuatõ solet recedere.

¶ Et rogauerũt Beda. Modo saluator rogatus. modo nõ rogatus curat. omnes se contra vitiorꝫ quoꝫ passiões. z pcibus fidelibꝫ semp ãnuere. z ea nõ nunqꝫ q̃ ipsi nõ se intelligũt. vel intelligẽda dare. vel pie petẽtibꝫ etiã non intellecta dimittere. vt delicta q̃s intelligit: ab occultis meis m. m. dñe.

¶ Surgens. Be. Naturale ẽ febricitantibꝫ incipiẽte sanitate lassescere. z molestiam egritudis sentire. Sz sanitas q̃ dñi dat imperio. tota sil̃ redit. et etiaz eo robore firmat vt suis aduentoribꝫ ꝓtinus ministrare sufficiat et iam leges tropologie membra q̃ fuerãt i mundicie. seruiant in stricie.

¶ Cũ aũt sol oc. B. Sol occubit. passio xpi. p quaz ples sanant demoniaci q̃s an̄ viuẽt in carne egrotas sanauerat: qz in carne viuẽs paucos iudeorũ. docuit p9 resurrectionẽ gentibꝫ apparuit.

¶ Tu es fi. d. B. Cũ ieiunio fatigatus diabol9 videret: verũ hoiez intellexit. ꝑ q̃ tẽtado ñ ꝓualuit vtiñ eẽt dei fili9 eẽt dubitabat Nũc g̃ ꝑ signoz potẽtiã iam certioz effect9. filiũ dei arbitrabatur Non g̃ eũ iõ crucifigit: vt filiũ dei i gnoret: ꝑ qz ei9 inortc se dãnandũ nõ ꝓuidet. Hoc enĩ mysteriũ a sclis ẽ absc̃ditũ: qz si cognouissent d. g. n. cru.

¶ Et increpans nõ. B. Ideo phibet loq̃. ne vũ aliqs audit vera ꝓdicantẽ seq̃tur errantẽ. Improbꝫ enĩ mgr̃ vꝛi falsa pmiscet: vt specie veritatis testimoniũ fraudis obtexat.

¶ Facta aũt d. Mysti. Manifestata luce resurrõnis. a credentibꝫ turmis requritur. z in gentiũ deserto inuẽt9. ne abeat retinetur. C. V.

¶ Factũ est aũt. Nec tpe nec loco turba a studio sanãdi cohibet. vsp incũbit. z tñ seq̃tur. stagnũ occurrit z turba vrget: z iõ ascẽdit i nauĩ petri.

¶ Secus stagnũ. B. Stagnũ pñs sclm dcsigt. Dñs aũt iam ñ in stagno q̃si iam nõ in carne passibili: ꝑ fec9 stagnũ: qz in ea carne in q̃ passus ẽ stabilitatẽ perpetuę quietis adiit.

¶ Genezareth. A ꝓprietate loci q̃si generãs aurã: qz crispãtibꝫ aquis de se auram emittit.

¶ Vidit duas naues. Beda. Due naues. circũcisio z prepuciũ. q̃s

---

Vel secundum aliũ euangelistã erat docens illos. sicut potestatẽ habens. et nõ sicut scribe qui de preceptis legis alios docebant: sed ihesus quasi autor et impletor legis. vel mutabat vel augebat.

¶ Et in synagoga. B. In synagoga est hõ habens spiritum immundum: qz spiritũ sanctum amiserat. Introierat enĩ diabolus. vnde christus spiritualiter exierat.

¶ Mystice. Homo in synagoga habens demoniũ. populus est iudeorum. q̃ adeo iprobi vt negent quem diabol9 confitetur.

¶ Et exclama. ꝛc. Moraliter. Omnis amaritudo. z ira. z clamor. immundi spiritus furor est. Fornicatio immundicia. cõpiscentia mala. auaricia. febris illecebrose carnis est.

¶ Sine. B Paulũ a mendacio q̃sce cui nulla est societas cum nostra fraude

¶ Quid nobis et tibi ꝛc. Beda. Extorta confessio non habet meritum: sed est velut fugitiui serui. qui post multũ tempus videns dominum suum. nichil aliud nisi de verberibꝫ deprecat. Sic demones ad se iudicãdos dominum venisse credentes. presentia illius tormentantur

¶ Ihesu nazarene. ꝛc. Bona natura que deum confitetur. mala operatio diaboli. que deo aduersat.

¶ Nota q̃ nomẽ ihesu nazareni ab euãgelista diabolus primus dixisse inducitur. quia est hui9 impudentie: vt inter homines aliquid prius vsurpet. z ad homines quasi nouũ deferat. quo errorem sue potentie incutiat. In genesi etiam diabol9 primus deũ nominauit.

¶ Scio te qui ꝛc. Per opera potuit probari filius dei. Sz nõ ne dixit apostolis. Maiora facietis? Solutio per opera. id est. modum operationis. Alij dicebant. In nomine ihesu christi. ꝛc. Ipse dicebat. tibi dico. ꝛc.

¶ Obmu. B. Quia per linguã serpentinã prius intrauit mors in mũdũ: prius lingua serpentina obcluditur: ne virus vltra spargat. Deinde fcia que prima seducta est a carnalis concupie febre e curata. Tercio vir q̃ dicta coniugis audiuit a lepra curatur.

¶ Et cũ proie. B. Curandus permittitur a demone in mediũ proici: vt virtus patefacta plures ad salutem inuitet.

¶ Beda. Marcus ait. Et discerpens eum spiritus immundus. z exclamans voce magna exiit ab eo. Et hoc est quod lucas ait. Et cum proiecisset eum in medium. Sed nichil nocuit illa iactatio. nec eum debilitauit. sic solent exire demones quibusdã membris amputatis vel euulsis. Vnde etiã pro tam integra restauratõe etiã non credentes admirantur.

¶ Beda. Moraliter. Homo a demonio liberatur: cum anim9 ab immunda cogitatione purgatur. femina a febribꝫ curatur: cũ caro a concupie feruore refrenatur.

¶ In uirtute. Non vt homines qui in verbo dei demonia eiciunt: sed propria potestate virtutes operatur.

¶ In domũ symonis. ꝛc. Domus petri. circumcisio est eius apostolatui commissa. Socrus ẽ synagoga: que quodam modo matere ecclesie petro commisse. Hec febricitat: quia inuidie estibus laborabat persequẽs ecclesiam. Sed ibus stans super eam sanat. quia vbi timor dei incipit esse talis estuatõ solet recedere.

¶ Et rogauerũt Beda. Modo saluator rogatus. modo nõ rogatus curat. omnes se contra vitiorꝫ quoꝫ passiões. z pcibus fidelibꝫ semp ãnuere. z ea nõ nunqꝫ q̃ ipsi nõ se intelligũt. vel intelligẽda dare. vel pie petẽtibꝫ etiã non intellecta dimittere. vt delicta q̃s intelligit: ab occultis meis m. m. dñe.

¶ Surgens. Be. Naturale ẽ febricitantibꝫ incipiẽte sanitate lassescere. z molestiam egritudis sentire. Sz sanitas q̃ dñi dat imperio. tota sil̃ redit. et etiaz eo robore firmat vt suis aduentoribꝫ ꝓtinus ministrare sufficiat et iam leges tropologie membra q̃ fuerãt i mundicie. seruiant in stricie.

¶ Cũ aũt sol oc. B. Sol occubit. passio xpi. p quaz ples sanant demoniaci q̃s an̄ viuẽt in carne egrotas sanauerat: qz in carne viuẽs paucos iudeorũ. docuit p9 resurrectionẽ gentibꝫ apparuit.

¶ Tu es fi. d. B. Cũ ieiunio fatigatus diabol9 videret: verũ hoiez intellexit. ꝑ q̃ tẽtado ñ ꝓualuit vtiñ eẽt dei fili9 eẽt dubitabat Nũc g̃ ꝑ signoz potẽtiã iam certioz effect9. filiũ dei arbitrabatur Non g̃ eũ iõ crucifigit: vt filiũ dei i gnoret: ꝑ qz ei9 inortc se dãnandũ nõ ꝓuidet. Hoc enĩ mysteriũ a sclis ẽ absc̃ditũ: qz si cognouissent d. g. n. cru.

¶ Et increpans nõ. B. Ideo phibet loq̃. ne vũ aliqs audit vera ꝓdicantẽ seq̃tur errantẽ. Improbꝫ enĩ mgr̃ vꝛi falsa pmiscet: vt specie veritatis testimoniũ fraudis obtexat.

¶ Facta aũt d. Mysti. Manifestata luce resurrõnis. a credentibꝫ turmis requritur. z in gentiũ deserto inuẽt9. ne abeat retinetur. C. V.

¶ Factũ est aũt. Nec tpe nec loco turba a studio sanãdi cohibet. vsp incũbit. z tñ seq̃tur. stagnũ occurrit z turba vrget: z iõ ascẽdit i nauĩ petri.

¶ Secus stagnũ. B. Stagnũ pñs sclm dcsigt. Dñs aũt iam ñ in stagno q̃si iam nõ in carne passibili: ꝑ fec9 stagnũ: qz in ea carne in q̃ passus ẽ stabilitatẽ perpetuę quietis adiit.

¶ Genezareth. A ꝓprietate loci q̃si generãs aurã: qz crispãtibꝫ aquis de se auram emittit.

¶ Vidit duas naues. Beda. Due naues. circũcisio z prepuciũ. q̃s

continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebãt infirmos varijs languoribus ducebãt illos ad eũ
¶ Misericordie.
At ille singulis manus imponẽs curabat eos. Exibãt autem demonia a multis clamãtia et dicentia: quia tu es filius dei. Et increpãs non sinebat ea loqui: quia sciebãt ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locũ z turbe requirebant eum. z venerunt vsq; ad ipsum. z detinebant illum ne discederet ab eis. Quib9 ille ait. Quia z alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnũ dei. quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galylee.

¶ C. V.

Factum est autem cum turbaꝫ
¶ Conuentus turbaꝫ. fidem designat populorũ
be irruerent in eũ vt audirent verbũ dei: z ipse stabat secus stagnũ genesareth. Et vidit duas naues

videt: qz in vtroqz populo nouit qui sũt eius. quoz corda a fluctibz scli ad futurę vitę tranquillitatẽ quasi ad litus misericorditer vidẽdo prouehit.

¶ Piscatores. Doctores ecclesię retibz fidei ꝓprehensos. z de pfundo ad lumen elatos. terrę viuentiũ quasi litori pisces ingerunt.

¶ Lauabant retia. Lota retia plicat qui intermisso ꝓdicandi officio quod alios docuit. ipse implere satagit.

¶ Quę erat sy. Nauis symonis. primitiua ecclesia circũcisiõis. de cuius autoritate docet gẽtes vsqz hodie. Quę bene vna: qz multitudinis credentiũ. erat coz vnũ z anima vna.

¶ Hęc nauis apud mare galileę fluctuat. in quo attenditur principium ecclesię. qñ trepidantibz discipulis xpc adhuc dormit. quando petrus suis meritis firmus. alienis turbat' quando iudas proditor adhuc est immixt? Lucas dicit piscibus repleri: qz ad finem ecclesię respexit. vbi fructus exuberat. vbi perfectis in fide christus vigilat. vbi perfidia proditoris cessat. vbi perfecta dilectio.

¶ Rogauit eum. Beda. Qz primo rogat nauim a terra reduci pusillum: significat vel tempate vtendum verbo ad turbas vt nec terrena eis ꝓcipiantur. nec a terrenis in profunda sacramẽtoz recedant. vt ea penitus non intelligant Vel prius in proxis regionibz gentibz ꝓdicandũ. Sed dum dicitur petro. duc in altũ ad remotiores gentes quibz postea ꝓdicatũ est pertinet.

¶ Duc in altũ ꝛc. Amb. Et si alijs ipat vt laxent retia: soli petro dicitur. Duc in altum. id est. in profundum disputationũ. vt quãdo de eterna verbi generatõe disseritur. quę nõ visu: sed sola fide attingitur. vel quãdo de virtute resurrectõnis. vel de spiritussancti profluentibz donis instruitur ecclesia z armatur.

¶ Laxate retia. Beda. Retia sunt verboz complexiones. z quasi quidam orationis sinus z disputationũ recessus. qui quos capiunt non amittunt. Vñ z retia q̃i retinẽtia sunt vocata. q̃ captos ñ pimunt: sed reseruãt.

¶ In verbo aũt tuo. B. Nisi in verbo gratię laxata fuerint instruin ta disputationũ. frustra ꝓdicatoz vocis suę iaculum mittit. Quia fides potest nõ in sapientia verbi compositi. sed diuinę vocatõnis munere populoz non in sapientia verbi compositi. sed diuinę vocatõnis munere prouenit. O vacua presumptio. o humilitas fructuosa. Qui nichil ante cepe rant: magnam in verbo concludunt multitudinẽ. Rumpitur rete prorum titudine piscium: quia modo cum electis tot reprobi intrant. qui ipsam ecclesiam hęresibz scindant. Rumpitur rete: sed nõ labitur piscis: qz dñs suos seruat. etiã inter persequentiũ. scandala.

¶ Rumpebatur. In ecclesia circũcisionis rumpitur rete: qz non tot intrant de iudeis. qt apud deũ ad vitã erant ꝓordinati. Alia ergo nauis id est. ecclesia de gentibz succedit. quę electos ad salutẽ colligit. Qui non intrant nisi rupto rete: quia ante iudas proditor. ante symon mãgus. ante ananias z saphira. ante multi quos iohannes antichristos vocat. abierunt retrorsum: q̃ paulo vel barnabe committatur apostolatus gentium.

¶ Legem.
stantes secus stagnuz: piscatores
ſ A naui in litus.
autẽ descenderãt z lauabant retia
Ascendens autẽ in vnam nauim
quę erat symonis: rogauit eum a
ſ Ab amore terreno.
terra reducere pusilluz. Et sedens
docebat de nauicula turbas. Ut
cessauit autẽ loqui: dixit ad symo
ſ Ad christũ ascendentẽ in altum. ſ qz
nem. Duc in altum. z laxate retia
boni z gentiles parati erant accipere legem
vestra in capturam. Et respondẽs
ſ Sicut humilis
symon dixit illi. Preceptor p to-
ſ Per veterem legem laborãtes. nullum duxim? ad vitam
tam noctem laborantes nichil ce
pimus: in verbo aũt tuo laxabo re
te. Et cum hoc fecissent: concluse-
ſ Pisces sunt qui hanc vitã enauigant
runt piscium multitudinez copio
ſ Mox. Rũpitur qui diuitias z pauperta
sam. Rumpebatur autẽ rete eoz-ũ
tes non sustinet.
z annuerunt socijs qui erant in a
lia naui: vt veirẽt z adiuuarẽt eos
ſ Quia eccleſi
Et venerunt z impleuerũt ambas
am z synagogã conuertit.
naviculas. ita vt mergerentur.
Quod cuz videret symon petrus
procidit ad genua ihesu dicens.

¶ Et impleuerunt. Beda. Hęc impletio vsqz in finem seculi crescit. Sed impletę mergũtur. i. in submersione premũtur: non tamen periditãtur sic vt mergãtur. Mergi enim est homies ad prauitatẽ seculi de qua elati fuerant redire. Quales etiã petrus adhuc in infirmitate positus hoc loco demonstrat. Vnde sequitur. Quod cũ vidisset sy. pe. zc. qz carnales in ecclia spualibz rectoribz in quibz psona christi eminet honorẽ quidẽ exterius defe runt z specietenus humiliantur sub illis. Sed tamen moribz non voce contradicunt. z nolunt a b illis gubernari. quoz vita z ꝓdicatio ipsoz contraria est voluntati

¶ Stupor enim Excusat petrũ: nõ studio malicię: sed ex humano defectu hoc dixisse. Ammirabatur autem diuina dona. z q̃ plus meruerat hoc ꝓsumebat minus. Et talis humilitas meretur piam dñi consolatõez

¶ Noli timere. zc Beda. Non recedit: sed ad litus producit. et viuificandi potestatem tribuit. In quo significatur. q spuales viri si peccatis turbarum commoti: non tamen debent habere voluntatem dimittendi ecclesiasticum munꝰ: vt securius z tranquilius viuant. Nemo de sua ꝓscientia culpę tremens. vel de alioz innocentia stupens. sanctitatis iter formidet aggredi.

¶ Ex hoc iam homines eris. Beda. Hoc ad ipsum petruz spaliter ptinet. cui exponitur. quid captura significet piscũ. Sed sicut tũc p retia pisces sic per verba aliquando capiet homines. in quo petro est typus totius ecclesię.

¶ Relictis oib?. Be. Mystice finẽ scli significat quo ab hui? mundi salo qui christo inhęserint. penitus sunt recessuri.

¶ In una ciui. Hic duo aduentus in capharnaũ notant. Prim? in carcerato iohanne quãdo fecit ꝓtinue illa tria miracula. Secũdus quando descẽdit de monte electis apostolis. qñ fit istud miraculũ de leproso.

¶ Vir plenus Amb. Bed. Quarto signo ex quo in capharnaũ venit iste sanatur. Nam sicut q̃rtũ diẽ sole illuminauit. z clariorẽ ceteris fecit diebz cũ illucescerẽt elemẽta mũdi: sic z h̃ clari? opus debet existimari. Scdm matheũ post nouũ testm̃ in monte datũ. hic prim? a dño sanat? inducit: vt ille q̃ excludebatur a lege. purgari se dñi ptãte ꝓsumẽs. non ex lege sed sup legẽ esse grãm indicaret. qua leprosi maculam posset abluere.

¶ Et procidens. Sic hũilis z vitę suę maculas erubescẽs. z pfessionẽ verecũdia ñ rep̃mens: h̃ detecto vulnere remediũ quęrens.

¶ Si vis potes. Amb. Be. Sicut in dño ptãtis autoritas: ita in isto fidei constantia declaratur.

¶ Tetigit. Propt' hũilitatẽ: vt nos doceret nullũ spnere p aliq̃ corpis maculatõe. Tãgit ñ dedigt?. impat ñ diffisus. adhibet opis testimoniũ. volo dicit ppter fotinũ. impat ppter arriũ. tangit ppter manichęum.

¶ B. Tetigit n q̃n sine tactu sanare posset: h̃ vt indicet se ñ subiectũ legi esse: sed dñm legis ostendens. qui non timet contagium.

¶ Et cõfestim le. zc. Amb. Sup hunc locũ. Vides q dubitari ñ põt

quia voluntas dei potestas est.

¶ Beda. Vbi leprosus mundatur non exprimitur locus: vt ostendatur nō vnus populus alicui⁹ ciuitatis specialis: sed oīm pplos fuisse sanatos.

¶ Beda. Typice. Leprosus gen⁹ humanū significat plenū lepra quod extenta manu id est verbo dei humanā ptingente naturā a prisci errorꝭ va rietate mundatur: vt viu abominabiles z sequestrati iam queant templo reddi. Templū dei sanctū est quod estis vos. Et sacerdoti offerri. De quo dicitur. Tu es s.i.s.o.m. Et offerant pro emundatione corpora sua hostiā viuē scām deo placentem.

¶ Precepit illi ut Beda. Taceri iubet nec taceri potest. Non q aliquid voluerit et nō potuerit: sed dat exemplum vt sui in magnis quę faciunt latere velint. Sed vt pro sint alijs prodantur inuiti.

¶ Hyla. Docet nō vulganda nostra beneficia: sed premenda vt non solum a merce de abstineamus pecunię: sed etiam gratię. Jactātia vitata facit ne lepra possit transire in medicū. Jdeo etiā imperat silentiū: quia meliores putabat qui fide magis spontanea q̄ꝫ qui speratis beneficijs credidissent.

¶ Ostende te sa- Beda. Vt intelligeret sacerdos non legis ordine: sed gratia dei curatū. Offer: non solvit legem sed implet. qui sc̄m legem gradiens supra legem sanare eos quos remedia legis non sanauerant videtur. Sicut precepit Moyses. Lex spiritualis est ideo videtur sacrificium spirituale mandasse vt sit in testimoniū illis si deo credant si impietatis lepra discedat.

¶ Et cōueniebant turbę. ꝛc. Beda. Sanatio vnius multas ad dominū cogit turbas. Vt enī ipse interius z exterius se sanatum doceret: perceptum beneficiū etiam iussus non tacet. Sed vt marcus ait. euangelico functus officio mox egressus cępit predicare z diffamare sermonē ita vt nō posset manifeste in ciuitatem introire: sed foris in desertis locis esse. z quebant ad eum vndiq̄.

¶ Et orabat ꝛc. Quando orat theoricam vitam quādo sanat actiuā informat.

¶ Beda. Sanat vt deus orat vt homo. In vtbe miracula facit in deserto orat: vt z actiuę z contemplatiuę documenta monstret ne quis pro cura proximi amorem dei vel pro amore dei quāuis sit superior curam dimittat proximi.

¶ In desertum secedit z orat qui exurgentem strepitum viciorum premit z quoddam sibi cum domino intra se desertum quęrit: vt cum illo exteriore tumultu cessante per interna desideria silenter loquatur.

¶ Et factū est ꝛc. Beda. Vbi sedens docuerit lucas breuiandi gratia preterijt. Sed matthę⁹ in ciuitate sua marcus in capharnaum hoc eum fecisse testatur. Sed ciuitas christi dicitur galylea in qua erat nazareth z capharnaum ad distinctionē regionis transmarinę gerasenorꝫ de qua transfretando venerat galileam sicut matthęus scribit. Vel ipsa capharnaum ciuitas christi est quā non nascendo: sed virtutibus illustrādo suā fecerat

¶ Et erant pha. ꝛc. Ambro. Inter cęterorꝫ remedia debilium conuenientibus ex omni parte doctoribus hęc paralitici sanatio describitur: vt magna z magnę rei significatiua. Vnde orasse premittitur non propter suffragium: sed propter dandum exemplum. In quo docetur vnusquisq̄ ęger petendę salutis precatores adhibere per quos vitę nostrę compago resoluta actuumq̄ nostrorum clauda vestigia verbi celestis remedio reformentur.

¶ Viri portantes in lecto h. ꝛc. Allego. Jd est erigentes ad superiora animū hominū quāuis exterioris hominis debilitate torpentem quorum rursus adminiculis z attollere z humiliare se facilius ante ihesum locetur dominico dignus videri aspectu. Humilitatē enim respicit deus.

¶ Et quęrebant eum ꝛc. Beda. Desiderant offerre: sed turba interposita recludunt. qr

Et ecce viri portantes in lecto ho
minem qui erat paraliticus: z quę
rebant eum inferre z ponere ante
eum. Et nō inuenientes qua par
te illum inferrent pę turba: ascen
derunt supra tectum: et per te-
ſ diuinitatem cognitam.
gulas submiserunt eum cum lecto
† ſ non paralitici. qui sensu carebat
in medium ante ihesum. † Quorū
fidem vt vidit dixit. Homo remit
tūtur tibi peccata tua. Et cęperūt
cogitare scribę z pharisęi dicētes:
Quis est hic qui loquit blasphe-
mias? Quis pōt dimittere peccata
nisi solus deus? Ut autē cognouit
ihesus cogitationes eorꝫ: rndens
dixit ad illos. Quid cogitatis in
cordibus vestris? Quid est facili⁹

sępe anīa post infirmi corporis desidiam ad deum respiciens et diuina gratia innouari desideranſ. pristinę cō uersatōnis obstaculo retardatur. Sępe dū cum deo in orationib⁹ colloquitur. turba cogitationum interueniens aciem mentis ne christus videatur intercludit. Sed non ē exterius in infimis vbi turbę tumultuātur remanendum: sed tectū domus in qua christ⁹ docet ascendēdum. id est. sacrę scripturę sublimitas est appetenda et lex dei nocte dieꝫ meditāda. quia in custodiendo sermones dei corrigit iunior viā suam. Et patefacto tecto. id est. reseratis scripturis. ęger submittitur. quia ad christi humilitatez fidei pietate descenditur. z ad christi noticiā venitur.

¶ Et per tegulas Beda. Domus ihesu tegulis tecta describit qr sub ptēptibili lrāꝫ velamīe si assit doctor qui referet diuina spūalis gratię virtus inuenitur. Q̄ cum lecto deponitur significat ab homine adhuc in ista carne pstituto xp̄m videre cognosci.

¶ Quorū fidem. Beda. Multum valet fides propria cuiuslibet cū per alienam fidem homo interius z exterius fit saluatus.

¶ Beda. Hęc curatio paralitici significat saluationē animę suspirātis ad deum de diuturna illecebra carnalis inertię quę indiget bonis doctoribus qui eam subleuent z christo offerant z pro ea intercedant. Qui apud marcum quattuor fuisse leguntur propter quattuor euāgeliorꝫ libros seu propter quattuor virtutes quib⁹ ad promerendā sospitatē mentis fiducia erigitur quę sunt prudentia fortitudo temperantia iusticia.

¶ Homo remittuntur ꝛc. Tu homo peccator ego deus qui peccata remitto qui aliorꝫ merito tibi peccata relaxo. Qui ergo peccatis grauatur: adhibeat ecclesiam quę pro eō precetur.

¶ Quia pro culpa animę etiā corpus infirmabatur: ideo sanatur⁹ corpus prius sanat animam.

¶ Quis potest dimittere ꝛc. Nemo dimittit peccata nisi deus qui per eos q̄ꝫ dimittit quib⁹ potestatē dimittēdi dedit. Cum g̃ christus dimittat: vere de⁹ pbatur. Verū testimoniū deo reddūt: sed psonaꝫ xp̄i negādo fallunt. Perfidia enī pfiteri pōt credere nō pōt Jtaq̄ testimoniū nō dest divinitati: fides dest saluti. Deus aūt volens saluos facere peccatores z occultorꝫ cognitōe se deū esse demonstrat z admiratione factorꝫ illis rndens. Quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris? Eadē maiestate z potentia qua cogitationes urās intuetor possum hominib⁹ delicta dimittere. Ex vobis intelligite quid paralitic⁹ psequat. Sed qr spūalē grām nō cognoscitis nec creditis q̄d interi⁹ factū est: probet signo visibili q̄d nō minoris constet ee potentię: vt in filio hominis latentē cognoscatis potentiā maiestatis qua potest peccata dimittere vt deus.

¶ Ut aūt cog. ꝛc. Ambr. Magn⁹ sacerdos leprā videbat in cordibus iudeorꝫ z peiores ostēdit illo leproso cui purgato iussit se offerre sacerdoti.

Sed hos summꝰ sacerdos repudiat·ne alios quoq; eoꝝ lepra ꝓtaminet.
¶ Tibi dicō surge B. Surgere est aiaꝫ a carnalib⁹ desideriꝭ abstrahere. Lectū tollere·carnem a terrenis desideriꝭ ad voluntatē spūs attollere. Domū ire·ad padisū redire·vel ad internā sui custodiā ne iterū ꝑpeccet.
¶ Ecce per remissionem pcīs remissionē culpe intellige.
¶ Et stupoꝝ. Ambꝝ. Spectant surgentē increduli· mirantur abeuntē· & diuini operis miracula malunt timere q̄ credere. Nam si crederēt non timerent: sed diligerēt. Perfecta enī dilectō foras mittit timorē.

¶ Leui. B. Idem leui qui et matthēus. Sed lucas & marcus propter bonorē euangelistē nomen vulgatum tacent. Matthēꝰ autē in sermonis pncipio· accusatoꝝ sui factus: matthēū se publicanuꝫ nominat: ne q̄s a salute desperet pro immanitate peccatoꝝ cū ipse de publicano in apostolum· de theloneario in euangelistā sit mutatus.

¶ Beda. Ambro Reliquit propria·qui rapiebat aliena. Nec soluꝫ lucra reliquit vectigaliū; sed & periculum contemnit·quod poterat venire a pncipib⁹ seculi·q; rationes vectigaliū incōpositas reliquerit. Et quia in nullo prorsus hui⁹ vite respectū vel cogitationē sibi reseruauit: dñicoꝝ talentoꝝ fidel' dispensatoꝝ eē meruit.

¶ Beda. Per matthei electionē fides gētiū que prius mundanis inhiabant: sed nūc corpus christi sedula deuotione reficiunt exprimitur. Per superbiam phariseoꝝ insinuatur indoctorum inuidia·que de gentiū salute torquetur.

¶ Quare cū pub Ambro. Omnis quēstio ex lege que tenat iusticię·ñ habet misericordiā. Omnes ergo declinauerunt: sed eiꝰ austeritatē missus filiꝰ dei grā euangelica tpauit. Pronocat ergo ad pnitentiā peccatores· cuiꝰ cib⁹ & potus & ambulatio·& omnia que gessit saluti seruiunt.

¶ Ambro. Beda. Qui domicilio christā recipit interno maximis exuberantiū pascitur delectationib⁹ voluptatū. Itaq; dñs ingreditur·& in eiꝰ qui credidit recūbit affectu. Sed rursus accenditur inuidia perfidoꝝ·& futurę pnę species prefiguratur. Epulantib⁹ enī fidelib⁹· & in regno celoꝝ recumbētib⁹·pfidia ieiuna torquebit. Oñditur etiā quātū intersit inter emulos legis et gre·qz qui legē sequūtur·mētis famē patiētur eternā. Qui vo in interioribus verbū receperint·alimēti celestis & fontis vertate recreati esurire & sitire nō pñt. Et ideo qui anō ieiunāt·murmurāt dicētes: Quare cū pub·ꝛc. Filij dyaboli venenū serpentis diffundūt. Serpens primā vocem emisit dicēs eue·quid vtiq; deꝰ dixit·nolite māducare ex omī ligno· hunc imitantur isti.

¶ Medico. Christus medicꝰ·q̄ miro medicādi genere vulneratus ē p

ꝭ dicto facere ꝭ Quod solus noui·qui dimitto
dicere dimittuntur tibi peccata:
ꝭ Quod uos etiam videre potestis
ꝭ Innuit resurrectionem omnium
an dicere·surge & ambula: vt autē
ꝭ Quia idem est filius hominis & deus.
sciatis quia filius hominis habet
potestatē in terra dimittendi pec
cata: ait paralitico. Tibi dico sur-
ꝭ vt qđ fuit testimoniū infirmitatis·sit probatio sanitatis † ꝭ Ne christiana fide curatꝰ moreris in perfidia iudeoꝝ.
ge·tolle lectum tuū·& † vade in do-
† ꝭ B. Magna virtꝰ vbi sine mora salus ꝑperiū comitatur·vnde merito qui aderant relictis blasphemiis stupentes ad laudem conuertuntur tante maiestatis.
mum tuam. Et† confestim surgēs
ꝭ uel illis.
coram eis· tulit lectum in quo ia
cebat: & abiit in domum suam ma
gnificans deum. Et stupoꝝ appre
hendit omēs & magnificabant de
um. Et repleti sūt timore dicētes:
quia vidimus mirabilia hodie. Et
† ꝭ Non tam corporeo·q̄ miserantis intuitu.
post hec exiit† & vidit publicanum
ꝭ Leui additus uel assumptus: qz diuina eum electio assumpsit. & in numero apostolorum addidit.
ꝭ Pertinaciter lucris inhiātes
ꝭ theolos grece ve
nomine leui·sedentem ad theolo-
ctigal † ꝭ Ambꝝ. Non gressu corporis: sed mentis affectu ꝭ Amodo ꝭ nō lucra.
neum. et ait illi. † Sequere me. Et

ꝭ Non leuitate ductus: sed virtute operuꝫ et diuina potentia intus operāte sequitur: tam corpore q̄ mente
relictis omnibus surgens secutus
est eum·et fecit ei conuiuium ma-
† ꝭ Beda. viderant publicanū a peccatis ad me
gnū leui in domo sua. † Et erat tur

pter iniquitates nrās. Hoc medicamine serpentis venenū excluditur. Qui hoc medicamēto vtitur: non remanet ieiunus.
¶ Vocare iustos B. Justos vocat eos. q̄ dei iusticiam ignorantes. et suā volētes ꝓstituere·iusticię dei nō sūt subiecti·& d lege ꝓsumētes grāz euāgelij nō querūt. Peccatores qui sua mala attēdentes·nec per legē possе iustificari se putātes christi se gratię pnitēdo submittnnt.
¶ Quare disci·B. Matthēꝰ dic ipsos discipulos b̄ ḡsisse. Sed sciendum qz vtriq; quęsierunt.

¶ Beda· Spūaliter discipuli iobis & phariseoꝝ ieiunāt· qz qui opera legis vel traditiones hominum sequitur·vel qui etiam vocem christi tantū aure percipit abstinēs a bonis ieiuno corde tabescit. Sed q̄ christo adheret reficit: quia carne eius epulatur & sanguine. Johannes vinum & siceram non bibit: quia abstinentia meritum auget·cui nulla est potentia nature dūs antē qui peccata potest ꝓdonare· cur a peccatoribꝰ declinaret quos abstinētibꝰ poterat facere instiores? Jeiunat & christus· ne ꝓceptū declines. Manducat cum peccatoribus·vt gratiā et potestatem intelligas.

liora conuersum·locuꝫ inuenisse penitentie·& ob id etiam ipsi non desperant salutem.
ba multa publicanoꝝ & alioꝝ·
qui cum illis erant discumbentes
ꝭ dupl'r errant: qz & se iustos putant cum sint superbi. & illos reos cum iam penitеant.
ꝭ uel uerunt. ꝭ De ieunio gloriātes
Et murmurabant phariseι & scri
bę eoꝝ dicētes ad discipulos eius
Quare cuꝫ publicanis & peccato
ribus manducatis & bibitis? Et
respondens ihesus dixit ad illos.
ꝭ Ideo uos declino: qz putatis uos non egere.
ꝭ Qui gratiam non querunt.
Non egent qui sani sunt medico:
ꝭ Nos iuuo·qui penitendo dant locum gratie.
sed qui male habent. Non enī ve
† ꝭ Qui iusticie sue ꝓfidunt. ꝭ Puerili uolētes
ni vocare† iustos: sed peccatores
ꝭ uel ad
in pnitentiaꝫ. At illi dixerunt ad
eum. Quare discipuli iohannis ie
ꝭ Id est·sepe. ꝭ uel obsecrationes
iunant frequenter & obseruatōes
faciūt similiter & phariseorum· tui
ꝭ uel edunt·
aūt comedunt & bibunt? Quibus
ipse ait. Nunquid potestis filios
sponsi dum cum illis est sponsus
facere ieiunare? Ueniēt autē dies
cū ablatus fuerit ab illis sponsus
ꝭ Ab amore mundi· non solum a cibis.
ꝭ In humilitate tribulationis
tunc ieiunabunt in illis diebus.
ꝭ Quare nondum conueniat apostolis ieiunium·
Dicebat aūt & similitudinē ad illos

¶ Uenient autem. Beda. Quasi: facturi estis·vt lugentes ieiunent: qz estis sponsum occisuri. Hic lucꝰ absentię sponsi·non tm̄ post mortē spōsi: sed & ante incarnationē illiꝰ p totū huiꝰ seculi tempꝰ est celebratꝰ·q̄n̄ desiderabāt sancti incarnationē. Post ascensionē vero desiderāt sancti aduentū iudicis. Neq; hic luctus requiuit·nisi q̄diu cuꝫ discipulis dñs in carne conuersatus est.

¶ Tunc ieiunabunt. De vtroq; ieiunio qđ est in tribulatōe vel gaudio rndet. Cum ablatus erit sponsus tunc erunt in meroꝛe & luctu: donec p spiritū sanctū ꝓsolatio tribuat·quo dono percepto·ieiuniū qđ fit per leticiā iam renouati in vitā spūalem celebrabunt. Et hic prius agit de ieiunio qđ pertinet ad humilitatē tribulationis. Illud aūt qđ ad gaudiū mentis pertinet (q̄n̄ mens ad spūalia suspenditur·& ideo a cibis corporeis alienatur)

transierint nuptię·& passionis & resurrectionis tempus aduenerit: tunc filij sponsi ieiunabunt·desiderantes iudicis aduentum.

¶ Numquid po· Beda. Moꝛ· Medius sponsus nobiscum ē & in leticia sumus·nec ieiunare possumus·nec lugere. Cum autem ꝑpter peccata ille recedit: tunc indicendum est ieiuniuꝫ·& recipiendus est luctus.

¶ Filios sponsi. Beda. Sponsus christus·sponsa ecclesia· De hoc sancto connubio apostoli sunt creati per lauacruꝫ regenerationis. Unde marcus filios nuptiarum eos appellat·qui lugere & ieiunare non pñt quādiu sponsum ī thalamo vident· & sciunt esse cuꝫ sponsa: sed q̄n̄

sequentiby similitudiby significat· oñdens q carnaliby·z ob hoc adhuc ve terem sensum trahentiby hoc genus ieiunij non congruit.

¶ In uestimentũ uetus. Beda· Veteri vestimẽto ꝓparãtur disci puli·qui adhuc sunt vetus homo. Quiby nouus pannꝰ· id est· aliqua par ticula nouę vitę non debet immitti. Quod si fit: etiã ipsa noua vestis·i·do ctrina nouę vitę quodãmodo scinditur·cuiꝰ particula quę ad ieiuniũ ciboz valet·importune traditur·cũ illa doceat generale ieiuniũ·non a ꝓcupiscẽ tia ciboz tm̃: sed ab oĩ leticia tpaliuz delecta tionũ. Cuiꝰ generalis ieiunij illa pars q̃ ad cibos pertinet· non de bet impartiri homiby adhuc veteri ꝓsuetudĩ deditis: qz z illic vidz q̃si scissio fieri. Et ip si vetustati non ꝓdeit qz timendum est ne ꝓ nimiam austeritatem etiam fidem quã habe bant amittant: qz nõ deberet misceri actus veteris z noui homis. Non enĩ placet spon so discoloz vestis. vn de apostolus. Exuite veterem hominẽ c·a·z induite n·c·s·actibus.

¶ Vinum nou um. Vino intus refi cimur·veste foris tegi mur. Vestis ergo sũt bona opera q̃ for̃ agi mus·quiby coram homi nibus lucemus. Vi num feruoz fidei·spei z charitatis·quo in cõ spectu dei in nouitate sensus intus reformamur.

¶ In utres uete res. Beda. Veteri bus etiã vtriby ꝓpant qui nouo vino·i·spũa liby p̃ceptis facili⁹ dis rũpuntur q̃z ꝓtineant Erũt añt noui vtres· cũ pꝰascẽsiõez accepto spũ desiderio ꝓsolatõ nis eius oratio z spando innouabũtur. Alr. Anię nõdũ innouate: ꝟ in ve tustate malicię ꝓseverãti·nouoz mysterioz sacramẽta nõ dñt ꝓmitti. Alr. Veteres vtres sunt scribę z pharisęi. Nouus pannꝰ z nouũ vinũ p̃cepta euangelij·q̃ nõ pñt sustinere iudęi·ne maioz scissura fiat·cũ qby galathę p̃ cepta legis miscebant in vtres veteres nouũ vinũ. Conueniũt añt apostoł nõ his q̃ traditõiby maioz depravati sinceritatẽ precepto z xpi nequeunt custodire·Vñ subdit. Et nẽo b·u·s·u·n·qz iudęis veteris vitę saliuis im butis·nouę gratię p̃cepta sordebãt·qz maioz traditõiby accumlati· dulce dinẽ spũaliũ ꝟboz percipere non valebant.

¶ Sed uinum nouum. Fragilitas humanę ꝓditionis aperitur: cuz coꝛpora nostra exuuijs defunctoz animaliũ comparantur. Sed renouatis vtriby nona vina conduntur: cum sacramenta quę accepimus inuiolata seruamus. Hos vtres si pleni sunt· gratia seruat·si vacui· tinea z erugo consumit. Semper ergo sint pleni. C. VI.

¶ In sabbato secundoprimo. Beda. Diem quo sabbati littera solui ceperat: deuteron proteron· id est secundo primũ sabbatum vocat·p hoc innuens obseruantiam legalis sabbati cessaturam·z naturalis sabba ti libertatem·quę vsq; ad moysi tempora ceterorum dierum similis erat re stituenda·qua credentes per gratiam septiformis spiritus a malis operiby vacant. Sabbatum ergo gratię ad distinctionem legalis sabbati· secun do primum dicitur·id est·primum secundo prelatum· id est· superius z di gnius inferiori legali·vel ordine temporis: quia z ante legem hoc sabbatũ a patribus ita agebatur sicut nunc agitur a nobis. Vel secundoprimum dici potest: vt vnum idemq; noui testamenti sabbatum· z scõm sit·qz post legale a nobis obseruatur·z primum: quia ante decreta legis a iustis obser uabatur antiquis.

¶ Secundoprimo. Ad litteraz in altero sabbato quod post illud fuit pri mitus scõm·vel quod occurrit prius post scõm ab eo quo precedentia sunt dicta vel facta.

¶ Per sata ꝛc. Mystice. Ager mundus. Agri seges·humani generis fe cunditas·spicę fructus ecclesię·quiby saturantur apostoli nostro se alentes profectu.

¶ Vellebant di scipuli ꝛc. Non ha bentes discipuli spaci um manducandi pro pter importunitatem turbarum esuriebant vt homines: sed vellen tes spicas in diam cõ solantur·quod est in dicium austerioris vi tę·non preparatas e scas: sed cibos simpli ces quęrere. Et nota q apostoli litteraz sab bati iaz destruunt·ad uersus hebionitas qui alios apłos recipiunt. Paulum quasi legis transgressorem repudi ant.

¶ Beda· Mystice. Discipuli esurientes salutem hominum trã seunt per sata·id est·p regiones quę albę sũt ad messem. Spicas cõ fricant·qz in illis quos in coꝛpꝰ christi volunt trajicere mortificabãt veterem hominem cuz actiby suis·a terrena in tentione extrahendo· exempla operum pro ponendo·aristaruz in tegumenta remouen do·z grana mundata per oza predicantium membris ecclesię incoꝛporando. Apud mar cum discipli pregredi entes dominum boc egisse referuntur: quia necesse est vt doctoris sermo precedat·et sic cor audi toris gratia superne institutionis illustret. Sed hoc putant iudei sabbato non licere. Christus vero nouę gratię munere designat esse ociũ legis op⁹ gratię arguens doctores legis nescire legem.

¶ Dicebãt illis ꝛc. Alij dicunt ipsi domino hec fuisse obiecta. Sed a diuersis·z ipsi domino z discipulis potuerunt obiici· z cuicunq; obiectum sit ad ipsum maxime respicit.

¶ In sabbatis ꝛc. Sabbata significant feriationes·vel quę in hoc sę culo aguntur a vacantibus superstitiõnibus iudęoꝛum·vel quę in futuro agentur quando in perpetua solennitate manducabim⁹ bona terrę.

¶ Nec hoc legistis ꝛc. Beda. Quomodo domino ad crimen obij citur: quod in seruo pro crimine non tenetur? Verus rex z sacerdos·z ideo dominus sabbati eunlsaz sabbato spicaz nora non tenetur.

¶ Dauid cum esuriret ꝛc. Beda. Si dauid z abimelech excusatõe famis mandatum legis transgredientes non reprehenduntur: cur eandem in apostolis famem non probatis.

¶ Allego. Dauid qui cum socijs fugit a facie saul·significat christũ qui cum discipulis latet principem mundi. Dauid obseruator legis panes cõ secratos manducat·z dat illis qui cum illo sunt·significans sacerdotalem cibum ad vsum transiturũ populoz·siue qz omẽs filij ecclesię sunt sacerdo tes vncti spũsancto vt seipsos offerant.

¶ Intrauit in domũ ꝛc. Magna hospitalitatis grã·ꝓposito mortis piculo·ñ declinat hospitẽ anim⁹ sacerdoꝺ. Et sic nos debem⁹ aliena picla in nos trãsferre. Sed z xrũ dauid hospitio mẽtis nec pro periculo mortis

---

ꝟ particulam.

Quia nemo commissuram a vesti
ꝟ Ablatam. ꝟ A ieiunio viciozz.
mento nouo immittit in vestimen
ꝟ Quia incipit displicere·z si ante placuerit.
tum vetus. Alioquin z nouũ rum
ꝟ uel it. ꝟ uel nit.
pet· z veteri non conueniet com·
ꝟ ablata ꝟ vite noue misteria·nõ sunt committenda mentibus nondum innouatis
missura a nouo. Et nemo mittit
vinum nouum in vtres veteres.
ꝟ Quod si fit·nec rudes mẽtes hoc pati possent z ipsa doctrina nichil prodest z ipse mentes pon dere peccatoz suffocantur vel premũtur.
Alioquin rumpet vinum nouum
vtres·z ipsum effundetur·z vtres
ꝟ Nous mysteria in nouatis mẽti bus committantur.
peribunt. Sed vinum nouum in
vtres nouos mittendum est· z v·
ꝟ doctrina memorie traditur. et mens non est si ne fructu.
traqz ꝓseruantur. Et nemo bibẽs
ꝟ uult enim postea si innouatur·quod eti am contigit apostolis.
vetus· statim vult nouum. Dicit
enim·vetus melius est.

¶ C. VI.

Actũ est au
tem in sabbato secũ

ꝟ vna dictio est·uel due sunt dictiones·
dopꝛimo cum transiret per sata·
vellebant discipuli eius spicas·z
manducabant confricantes mani
bus. Quidam autem phariseoꝛũ
dicebãt illis. Quid facitis quod
ꝟ Scõm preceptum legis·
non licet in sabbatis? Et rñdens
ihesus ad eos dixit. Nec hoc legi
ꝟ uel quod·
stis quę fecit dauid cuz esuriret ip
se z qui cuz eo erant quomodo in
trauit in domuz dei·z panes pro
positionis sumpsit z mãducauit:
z dedit his qui cuz eo erant quos
non licebat manducare nisi tantũ
sacerdotibus? Et dicebat illis.
ꝟ Preest non subest veteri obseruantie·z ideo nõ peccat qui scõm eius obseruationẽ obseruat·
Quia dominus est filius homis
etiam sabbati. Factum est autem
ꝟ Beda· Sabbatis maxime curat z docet: non so lum propter insinuandum spirituale sabbatum: sed etiam propter celebriozem populi conuentũ
et in alio sabbato: vt intraret in

veri excludunt sacerdotes.

¶ Homo et manus. Beda. Mystice. Homo iste humanũ genus significat in fecunditate boni operis arefactũ pro manu in primo parente ad lignũ extensa· quã sanat manus innocens in cruce extensa. Et bene manus in synagoga erat arida: qz vbi maius donũ scientię ibi maiori transgressor subiacet culpę.

¶ Obseruabant autem. Beda. Quia destructionẽ sabbati quam illi discipul' arguebãt probabili magistri excusauit exemplo: nunc ipsuz obseruando magistrũ· calumniari volunt: vt si nõ curet· crudelitatis vel imbecillitatis· si curet: trãsgressionis arguant.

synagogam et doceret. Et erat ibi hõ z manꝰ eius dextera erat arida Obseruabant autem scribę z pharisęi si in sabbato curaret· vt inuenirent vnde accusarent illum. Jp
ſ dominus nouit cogitatões hominũ quoniam
se vero sciebat cogitationes eorũ·
uane sunt.
ait homini qui habebat manũ aridam. Surge: z sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos si licet sab
ſuel tis. ſuel agere ſ exponit ſ Jd ẽ·
bato bene facere an male: animã
hominem curare ſ Jd ẽ·a perditõe saluaz nõ facere ſ Quasi ira
saluaz facere an perdere: Et circũ
tus illis obmutescentibus
spectis omibus dixit homini: Ex
ſ Ad pauperem ut proximũ iuues· uidue presidium feras. extẽde ad deũ pro peccatis tuis orãdo
tende manũ tuam. Et extendit: et
ſ Que crimine aruerat· succis bonoꝝ operuz salutaribus irrigatur. ſ Quia statim dei impertũ sequitur miraculum.
restituta est manus eius. Jpsi au
ſ .i. inuidia.
tẽ repleti sũt insipiẽtia z colloque
ſ Qũo eũ perderẽt
bantur ad inuicem· quid nam facerent de ihesu: Factum est autem in illis diebus exijt in montẽ ora
ſ forma prescribitur· quã debeas emulari.
re: z erat pernoctans in oratione
ſ Non seculi.
dei. Et cum dies factus esset voca
ſ vt qua
uit discipl'os suos: z elegit duode

¶ Anima saluã· Beda. Corpus curatur? de aiam saluatõe interrogat: qz illa miracula ꝓpter aniam salutem faciebat· z ipsa sanatio manꝰ· salutẽ animę significabat. Vel noie anię· totus hõ significatur.

¶ An perdere. B Non est auctor mali deus: sed quos nõ saluat· perdere dicitur.

¶ Extende. Beda Infructuosę debilitas anię nullo meliꝰ ordie curat: qz elemosinarũ largitatę. vñ dr. Non sit manꝰ tua ad accipiendũ porrecta· z ad dãdum collecta. Quia frustra pro peccatis rogaturus manꝰ ad deũ extẽdit: qui bas ad paupes ꝓ posse non extendit.

¶ Insipientia. Quia solo liuore pmoti sunt· nõ enĩ culpa fuit vel leuis manũ extendere· vel ibm sanare. Magna insipiẽtia erat de nece eiꝰ tractare· cuiꝰ beneficijs plurimũ indigebant.

¶ Exiit in montẽ orare. Mons in quo apostolos eligit z docet altitudinẽ significat iusticię: qz instituẽdi erãt z ꝓdicaturi ne in infimis remanerent: sed ad superna erigant. Sic z lex in mõte data fuit· Aplos ꝓminent ius abducit: vt a monte priꝰ mõtes suscipiãt pacẽ pplo annũciandã. Sic et moyses solꝰ legẽ spũalr intelligẽs· mõtis vertice in quo deꝰ erat ascẽdit.

¶ Oza· Qui deũ orãdo q̃rit: ad supiora pgredit· vertice curię sublimis ascẽdit. Orat aũt dñs· nõ pro se quasi impotẽs: sed ꝓ me sicut clemẽs. Vnde statim subditur. Et cum dies fa· esset vo· dis· s· oẽs q̃ eiꝰ magisterio discunt iter regni.

¶ Discipulos. De quib elegit· xij· quos apostolos· i· suo loco missos nominauit. Vnde. Sicut misit me pr̃: z ego m· v· in montẽ ascendens ad se vocat· eligit quos vult: qz non illoꝝ est studij: sed diuine gr̃e· vt in apostolatũ vocarẽtur· vnde. Non vos me ele· sed ego ele· vos.

dratũ orbem fide trinitat's insignirent
cim ex ipsis· quos z apostolos nominauit. Symonem quez cognominauit petruz· z andream fratrẽ
ſ z. s. uocauit.
eius. Jacobum et iohannem: philippum· z bartholomeuz: matthę um· z thomam· iacobum alphęi· z symonem qui vocatur zelotes: iudam iacobi· z iudam scarioth: qui fuit proditor. Et descendens cum illis de mõte· stetit in loco campestri z turba discipulorꝝ eius: z multitudo copiosa plebis ab omni iudęa et samaria z hierusalem et maritima z tiri z sidonis qui venerãt vt audirent eum· et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabãtur a spiritibus immũdis curabãtur. Et omnis turba quęrebat euz tangere: qz virtus de illo exibat· et sanabat omẽs. Et ipse eleuatis ocul' in discipulos suos dicebat.

¶ Non sapientes· non diuites· non nobiles elegit· ne dixisse pro prudentia· ne redemisse diuitijs· ne potẽtię nobilitatisq; autoritate aliquos ad gratiam traxisse videretur.

¶ Cognominauit. Nõ mõ primũ: ꝙ lõge priꝰ cũ ab ãdrea adductꝰ dr Tu vocaberis cephas qđ interptat petrꝰ. Sed volens lucas noĩa· xp̃i· apostoloꝝ noĩare: cũ necesse hr̃et petrũ dicere: breuiter voluit innuere· q̃ non hoc antea vocaret: ꝙ ita dñs cognominauit· vt non casu factũ putetur: sed ex ꝓmutatõe sacrm pę trę audiẽtib ꝓmendaretur.

¶ Matheũ et tho Matthęus ꝓpari suo thomę in ordie cã bumilitaꝫ se supponit: cũ a cęter euãgelistis prę latus sit.

¶ Et descendens Electurus aplos dñs in mõtana subijt· turbas docturus ad cãpestria redit: qz ñ nisi in hũili turbę xp̃m videre sufficiũt· z raro inuenitur q̃ ul' turba dñm ad altiora seq̃tur· vel quispiã debil' in mõte curetur: ꝙ extincta febre libidinũ et succẽsa luce sciç· pdetenti q̃s· q̃ subit culmen virtutum.

¶ Maritima. Nõ a proxio mari galylęq; hoc nõ miraculi loco ponunt: sed a mari magno cognomiatur In quo etiã tirus z sydon ꝓprehẽdi poterãt Sed qz sunt ciuitates gentiũ· ꝓsulte noiatim ponũtur: vt q̃nta sit ꝑtus christi intimetur· q̃ etiã exteras ciuitates excitat.

¶ Ut audiret. Si dicamus duos esse sermones ascẽdit in montem z hũit ibi discipulos z post descendit et fecit istum ad turbam Si dicimus vnum fuisse: ita intelligẽdũ est· q̃ ascẽdit in montẽ et post aliquãtulũ descẽdit z ibi fecit ꝑmonem vbi erat planicies.

¶ Beati pauperes: qz vestrũ ẽ regnũ

¶ Eum tan· Tangit christum qui fideliter credit in eum· tãgitur a christo· qui firmat in illo. Qui sic tangit z tãgitur: spũs ipsius ꝑtute sanatur

¶ Et ipse ele. o· ẽc· Et si generaliter omib loquitur· spãliter in discipulos oculos leuat: vt qui intẽta cordis aure verbũ dei percipiũt: latius sapor is intimi lumẽ accipiant· quib os in monte sedens aperit: vt magna proferret in eos· stans in campo oculos dirigit: vt audita patẽter intelligant.

¶ Beati pau· Qui nõduz ꝓsummatę ꝑtuꝫ arcẽ conscendere pñt: genere alis interim perfectõnis sunt beatitudine perfouẽdi: vt paulatim ad meliora progressi· dum dño in planicie stante libenter auscultant ad hũc q̃q; in mõte sedẽtem sublimiter ascẽdãt. Nam quoꝝ cordib adhuc edomandis insistit: hos q̃i stans affatur. Quos longo studio exercitatos z iaz dociles inuenit· his q̃i quietus residẽs mystica intimat.

¶ Beda. Quod apud matthęum plenarie per· viij· beatitudines dicitur in sermone perfectõis ad apostolos in summo mõtis: hoc apud lucã temperãtius per quattuor cardinales virtutes ꝓprehenditur in leniore sermõe ad turbas in imo. Dicit ꝙ· Beati pau· spũ. Ecce tempantia· quę etiã facit cordis mũdiciã. Beati qui nũc esuritis· q̃ ꝓpatiũtur alijs z miserentur· et

tribuũt sua·non quęrẽtes aliena. Ecce iusticia·quę etiã facit misericordiã. Beati qui nũc fletis. Ecce prudentia·q̃ attendit q̃ misera hęc terrena·q̃ beata cęlestia·quę etiã pacẽ facit. Beati eritis c·u·o· Ecce fortitudo q̃ facit etiã mansuetudinẽ·fortis est q̃ vincit iram ꝛ alios motus animi. Connexę virtutes·vt qui vnã habeat plures hãbere videatur: ꝟ ei⁹ q̃ fuerit vberior: et vberi⁹ premiũ. Hospitalitas·ꝛ humilitas·ꝛ sanctitas abrahę ꝓmendant: sed ex fide prędstitit: fide prę ceteris meruit principatum.

¶ Qui nunc esu·

Qui esurit esurienti cõpatitur·compatiẽdo largitur·largiendo fit iustus·ęqualem se inferioribꝫ p̃stat·deiuz exaudit·veritatęz reqrit

¶ Qui nunc fle·

ꝛc· Qui propter diuitias hereditatẽ christi·ꝓpter panem vitę eternę·propter spem cęlestiuz gaudioꝝ·fletus·esurię·pauptatẽq̃ desiderat·beat⁹ est·multo beatior·qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat.

¶ Gaudete et ex

Inter odia cordiũ·inter probra linguaꝝ·inter manus persequentiũ·lętioꝛi corde versamini·intuitu supernę mercedis.

¶ Secũdũ hęc ꝛc

Exẽplo prophętarum confortat illos: qꝛ mera dicentes persecutionem solent pati.

¶ Verũtamẽ vę·vo· Matthęꝰ in mõte beatitudines solum modo probꝝ. Lucas vero in campo etiã vę describit improbꝝ·qꝛ rudes adhuc auditores minis ꝛ terroꝛibꝫ ad bona sunt ꝓpellẽdi perfectos satis est prę mijs inuitari.

¶ Verũtamen vę u·

d·Cũ supra regnũ cęloꝝ pauperꝝ esse dicat ex oppositio apparet·q̃ ab hoc regno se alienat qui ꝓsolatõꝝ ẽrit in tpalibꝫ·Nec taꝫ diuitię q̃ amoꝛ diuitiarꝝ in culpa est.

¶ Mystice. Diues populus iudaicus·vel hęreticus·vel philosophus mũdi·qui vęstibꝫ & bꝛorum ꝛ facũdię patrocinio delectati·simplicitatẽ vere fidei supgressi·thesauros inutiles ꝑdiderũt·secm vsũ scꝛi de generatõe xpi disputãtes·qui in futuro ꝛgestatẽ fidei suę recognoscẽt·cibũq̃ ꝓfidię quę in pñti ructãt ętemo macerati ieiunio cãm tanti supplicij esse scient. Eritq̃ tps cũ risus suos lugẽant·quibꝫ bñ dicit. Vę cũ bñdixerit vobꝭ: qꝛ dũ hic placẽt potẽtibꝫ: maledicto ꝑpetuo se subdãt·qꝛ sic paupes esurientes·flẽtes·in probitate malorũ ꝓbantur·sic diuitijs·epulis·risuiq̃ vacãces·mala obsequẽtiũ clientela·maiorem fouent ad pęnam.

¶ Qui saturati. Qui inter diuites amplius abundatis·sic diues q̃ indubitatur p·ꝛ b·ꝛ epul·q̃ de digito lazari querit guttam aquę.

¶ Vę vobis qui ri· Salomon. Cor sapientis vbi est tristicia· cor stultorum vbi est lętitia·docens stulticiam ridentibus· prudentiam flentibus ascribendam.

¶ Benedixerint. Magna pars pęnę est peꝛ·suą scelera nõ mõ non

ſ vel celorum. ſ Justiciam:

dei. Beati qui nunc esuritis: quia ſ de prę

saturabimini. Beati qui nunc fle·

ſenti miseria·de dilatione bonorum.

tis: quia ridebitis. Beati eritis cũ ſ corde ſ pellẽ

vos oderint homines·ꝛ cum sepa

do de synagogis. ſ Nomen crucifixi

rauerint vos· ꝛ exprobrauerint·ꝛ

ſ Quantum ad iudeos ꝛ gentiles·nomen christianum sępe a memoria abrasum ꝛ electum est ab hominibus.

eiecerint nomen vestrum tanquã

ſ Nulla alia causa ſ Cuius nomen vẽm facitis cognomen

malum ꝓpter filium hominis.

Gaudete in illa die et exultate: ec·

ſ Multa patientibus in terris· multa merces erit in celis

ce enim merces vestra multa est in cę

lo. Secũm hęc enim faciebant pro

ſ Qui timore non deficiebant a veritate.

† nunc quidem possunt exprobrare ꝛ eiicere sed inde eis ve.

phetis patres eoꝝ. † Verumta

ſ Quia perdetis usum temporaliũ quem nunc diligitis ſ cõtra necessa

ries temporis miserias

men vę vobis diuitibus qui ha·

ſ Quam queritis.

ſ Qui in deliderijs uobis placẽtes·nullam ve

betis consolationem vestram. Vę

ri boni famen patiũt. † ſ Scꝛ epicuris

† vobis q̃ saturati estis: qꝛ esurietis

Vę vobis qui nũc ridetis: qꝛ lugebitis ꝛ flebitis. Vę cum benedixe

rint vobis omnes homines. Se

ſ Id est·benedicebant pseudo prophetis· qui ob captandum vulgi fauorem de corde suo prophe

cundũ hęc faciebant pseudo pro·

tabant.

phetis patres eoꝝ. Sed vobis

ſ hoc pfectũ·nõ impossibile

dico·qui auditis. Diligite inimi·

ſboies·nõ vicia ſ Ministrãdo cibum mentis uel etiam corporis

cos vestros·benefacite his q̃ ode

ſ Bona optate ſ Hinc apostolus.

Maledicimur et benedicim⁹· blasphemamur et

runt vos. Benedicite maledicen·

obsecramus.

tibus vobis·orate pro calumniã

ſ uel tit

tibus vos. Et qui te percusserit in

maxillam vnaꝝ: prębe illi ꝛ alterã

ſ Exterius

Et ab eo qui aufert tibi vestimen

ſ Interius.

tum·etiam tunicam·noli prohibe

ſ Quia pax est nõ nocere: addit de beneficijs ſ rem uel correctõꝝ

re. Omni autem petenti te tribue·

† ſ Dowũ·funduꝝ·ꝛ generaliter quamcunq̃ pecuniam ſ cum lite

ꝛ qui aufert quę† tua sunt ne repe

ꝛ contentione·

tas. Et prout vultis vt faciãt vo

bis hoies·ꝛ vos facite illis simili

ſ Ideo quia.

ter. Et si diligitis eos qui vos di·

ligunt: quę vobis est gratia? Naꝝ

ſ Ethnici ꝛ publicani. ſ Natura ducę

ꝛ peccatores diligentes se diligũt

ſ Ideo qꝛ ſ uel uobis

Et si beneficeritis his qui vos di·

benefacunt

ligunt·q̃ vobis gratia est? Siqui

dem ꝛ peccatores hoc faciunt. Et

si mutuum dederitis his a quibus

ſ Ex hoc solo quod spe

speratis recipere: q̃ gratia erit uo·

ratis recipere·non pro deo datis. ſ commodãt

bis? Naꝝ ꝛ peccatores fęnerantur

peccatoribus· ut recipiãt ęqualia.

Verũtamẽ diligite inimicos uros

argui: & insup quasi bñ gesta laudari.

¶ Diligite inimicos. ꝛc. Dicto quid ab inimicis possint pati·suppo nit qualiter ad ipsos se debeant habere inimicos·ꝛ hic ecclesia non lacte imbuitur: sꝛ validioꝛe charitatẽ alo roborat. Nõ sufficit ñ odisse: sꝛ qõ vltra bñanam naturã est ꝛcipit diligere·ꝛ cũ lex vicissitudinẽ imperet vltionis. euangeliuz inimicicię charitatẽ·odijs benignitatẽ·maledictis vota·persequentibꝫ patientiã·eis: rientibꝫ etiam gratiã remuneratõis impertit.

Orate pro ca·

Qꝛ prophetę videntur imprecari·non vota sunt optantium: sed ꝑnũciatões futuroꝝ ipi enim ꝑ inimicis orabãt

¶ Et qui te per·

cusserit ꝛc. Cũ charitas patiens sit·debet patientiam verberatis sustinere· cum benigna sit·non debet respondere maledictis· si non quęrit quę sua sunt·non debet resistere rapienti·si non emulatur: nõ debet odisse inimicuz.

¶ Prębe illi. Medicus animaruz quos ad curandos proximos instruit·omnia quę ad salutem proximoꝝ valere possunt tolerare ꝑcipit. Et pertinet ad misericordiam·vt tam ꝑ a filijs egrotantibus ꝛ freneticis si salus illoꝝ hoc exigat multa patiantur: donec infirmitas transeat. Quid tam mirum q̃ percutienti maxillam prębere immo omnis indignatis impetus frangitur ira sedatur· ꝛ per patientiam ille inuitat ad pęnitentiam.

¶ Vestimentũ ꝛc

Quod de vestimento ꝛ tunica dicitur·ꝛ in alijs est faciendum quę aliquo iure temporali nostra esse dicimus. Si enim ꝺ necessarijs hoc imperatur· multo magis superflua ꝓtem nere ꝓcipitur.

¶ Me repetas. ꝛc

Quia charitas est patiens·benigna est non tm̃ iniurias inimici fortiter sustinet: sꝛ etiã amici quoq̃ grãm benigne ꝓmunit·vt beneficijs alijs trahant· Vñ latius instruit subdẽdo. Et si diligẽtes.

¶ Et prout vultis. Ne videatur legem dissoluere in beneficijs viciem seruat·quam negligit in iniurijs. Nec ait prout faciũt: sed put vultis·vt fiat vobis·ꝛ vos facite illis. vt vicissitudo sit cumulatioꝛ· cũ votis actus ęquatur

¶ Et non tm̃ iam ad amicos opera charitatis extẽdite: sed etiã ad inimicos vt amici esse incipiant·ꝛ prius affectũ dilectõnis·ꝛ postmodũ opera extendite charitatis.

¶ Et si diligitis. Quãtũ vobis gradus professiõis eximioꝝ· ita nece est vt cura ꝛtus sit vberioꝝ· vt etiam nõ amãtes· charitatis sinu amplectamini.

¶ Duo sunt genera beneficij· vel cũ beniuole donam⁹ qđ damus· vel cui reddituro commodamus.

¶ Verũtamen diligite. Postq̃ dilectõm· et mutuũ beneficiũ peccatoꝝ quasi infructuosa redarguit· nũc qualiter hic a fidelibꝫ fructuose fieri debeant ostendit· quasi q̃uis peccatoribꝫ nõ prosit talis dilectio·ꝛ mutuũ

beneficiū tñ vos diligite non tñ ductu nature sicut illi amicos: sed altiori gradu virtutis inimicos.

¶Hi in tres partes diuidūt iusticiā. vnā in deū. que pietas dr. Alterā in parētes. vel reliquū humanū genꝰ. Terciā in mortuos. vt his exequie ꝙ iusta soluātur. Sz dñs legis oraculū. z philosophie fastigiū super gressus in eos quoq; qui leserint. pietatis porrexit officium.

¶Nichil inde sperantes. Non in hominē spem mercedis figentes. qui siue reddat qđ cō modastis. reddet tam z deus quo iubente fecistis. siue non reddat. hereditas vīa in eternuz erit.

¶Estote ergo ⁊c. Pluit super malos. p uētus terra nō negat idem sol bonos et malos illuminat. Mystice ꝓpium iudeoꝝ pro phetid pluuiis irrigat. z nō meritis radius eterni solis refulsit. Si ḡilli crediderint. estote eis misericordes. docendo. z extollendo. z nolite temere iudicare ne quis sui ꝓfectus delicti. in altez cogat ferre sententiam.

¶Nolite iudicare Sunt quedaz media et incerta quo animo fiant: quia bene z male possunt fieri. Nescimus etiam qualis futurꝰ est qui nunc apparet malus. de cuius correctione desperare cumq; quasi abiectuz reprehendere temerarium est.

¶De apertis que bono animo fieri nō possunt. permittitur nobis iudicare.

¶Eadem quippe mensura ⁊c. Generaliter de omnibus potest accipi. quo mente manu. lingua. agūtur quia scōm opera singulos reddet deus.

¶Eadem quippe mē Amb. Non iniqua mensura rependet de: sz est ac si dicat. ipsa temeritas iudicandi z iniqua mensura tibi nocet. te punit. z sepe non illum de quo Bagis. vel si recte iudicas z metiris tibi prodest. te saluat. z si aliquā do non illum cui hec impendis.

¶Dicebat autem il. ⁊c. Similitudinē per quam inuitat ad elemosinam dandā z ad dimittendaz iniuriam.

¶Nunquid potest cecus cecū. Si contra violentū ira te cecaue rit. si contra potentē anarus eris. nunquid viciata mente tua. viciuz eius curare poteris? Nec soluz qui tibi iniuriam fecit: sed etiā tu qui ferre nescis rectus eris. Sed si improbitas illius te tranquillū inuenit. z ille penitebit. z tu de patientia coronaberis. qz cecum vidente oculo. i. sereno corde ad lumē ducere curasti.

¶Sicut magister. Deus nō suas vlciscit iniurias: sed tolerando perfectores mitiores reddere voluit. discipuli qui homines sunt hanc regulā perfectionis debent imitari.

¶Quid autem vides festucam. Vere peccans peccantē castiga re non valet. quia qui superbia vel odio vel alio vicio prequenti. leuia hec vel nulla iudicantes. graviter increpant illos quos a statu mentis vident. vel ira vel aliquo leui peccato perturbatos. bi tales amant magis vituperare z condemnare. qz corrigere z emendare.

¶Non consideras. ⁊c. Apertus oculus male videt. si iactantiam sui dum alij vult mederi: sed cecus se nō valet intueri. dū in hoc deteri? cadit.

¶Ypocrita ⁊c. Si quem vis reprehendere. primū vide si similis ei sis. q si es: pariter ingemisce. z noli eum tibi obtemperare: sed pariter conari mone. Q si non es similis. tamen quia olim fuisti. vel esse potuisti. condescende. z non ex odio sed misericordia argue. Raro ergo non sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibende. z non nisi respectu dei. remota ab oculo trabe.

¶Hi enī odio vel liuore omnia accusare suscipiunt. z volūt videri consultores. sine exemplo suę emendationis. Sed prius debent auferre trabē inuidię. vel malicię. vel simulationis de occulto sui cordis. vt valeant eūcere festucaz irę vel alicuius liuoris cuipę de oculo fratris.

¶Non est enim arboz ⁊c. Arbor bona vel mala. non natura quę a deo in omnibus bona creata est: sed bona vel mala voluntas fructus. opera. quę nec bona male voluntatis pñt eē. nec mala bonę voluntatis.

¶Neq; arboz mala. Si veram vis habere iusticiam z non fictam. quę verbis ostēdis factis imple vt sis bona arbor. z bonis fructibus ozneris. qz et si fingat ypocrita non ē bonus qui facit opera mala. z si reprehendit insontem nō ideo malus est qui facit opera bona. Et nota ꝙ de manifestis b agit.

¶Unaquęq; arboz Mali suo fructu noscūtur. dum bonos opprimūt. z deuz si nō verbis blasphemāt factis. z maxīe per impatientiā dinoscuntur in tempore aduersitatis Jeunia enim z oratio. z hmōi sunt simulatis vt z bonis. Sed nō debent oues pelles suas deponere etiā si aliqn lupi eis se ꝓtegant.

¶Cognoscitur. Non a veste: sed ab operib; que fiunt ab eis cognoscūtur. Quia vt spina non facit vuam. sic bona arbor bonum. mala malum. z non econuerso.

¶Neq; enim de spinis. Non de spinis. id est. solicitudinib; mūdi. ficus. id est. dulcedo resurrectōnis neq; de rubo. i. punctōne vicioꝝ. Vua id est. fructus animę que sicut vua proxima terrenis corrūpitur. in superioribus maturatur. vel de carne que generat spinas z tribulos. non vindemiamus christū qui sicut vua pependit in ligno.

¶Spina z rubi hereticia quib; nullus sapientiū sanctitatē vel virtutem poterit inuenire: sed ꝓscindunt z cruentāt approximātes. Vel spine et rubi cure seculi z punctōnes vicioꝝ. Vua z ficus dulcedo noue conuersatōnis quam christus in nobis esurit. z feruor dilectōnis qui lętificat cor homis. Non de spinis et rubis vua vel ficus: qz mēs adhuc hōis veteris pressa cō suetudie. potest quidē simulare: sed ñ ferre fructū noui hōis. Q̄d si qñ fcā vel dicta malorꝝ prosunt bonis. ñ hoc faciūt mali: sed fit de illis cōsilio dei

¶Profert bonum. Diligit inimicū. omī petenti tribuit et hmōi. Profert malū. odit amicū. aufert aliena. non dat sua z hmōi que deus indicat scōm intentionē cordis. z vere: qz de bono vel malo corde procedit.

† ¶ Leuius crimen. vel quicquid turbat oculum mentis.

eius. Quid autem vides† festucā ¶grauius crimen.
in oculo fratris tui. trabem autez ¶Intentione.
que in oculo tuo est nō ꝓsideras?

¶Non potes minus vt iram in fratre emendare: donec maius vt odium. uel inuidiam pepuleris de corde tuo.

Aut quomodo potes dicere fratri tuo: frater sine eiiciam festucaz de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabē non vides? ypocrita eiice primuz

† ¶Non enim est prius doctor alii ydoneus mederi. qui nondum se sanauerit

trabem de oculo tuo: † et tunc perspicies vt educas festucaz de oculo fratris tui. Non est enim arboz
¶uoluntas. ¶Opera.
bona que facit fructus malos.
¶voluntas. ¶Opera.
Neq; arboz mala faciens fructuz
¶uel de-
bonuz. Una quęq; enim arboz ex fructu suo cognoscitur. Neq; enī de spinis colligunt ficus: neq; de
¶Sed.
rubo vindemiant vuam. Bonus
† ¶Intentione cogitationis.
homo de bono thesauro† cordis
¶Prouentum operis
sui profert bonuz. z malus homo
¶thesaurus cordis idem est quod radix arboris. quod de corde profertur idez est qđ arboris fructus.
de malo thesauro profert malum

¶benefacite z mutuū date nichil
¶vltra sortem ¶In celo.
inde sperantes: z erit merces vīa
† ¶dedit eis potestatem filios dei fieri
¶Coheredes christi
multa z eritis† filij altissimi: quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes sicut z pater vester misericors est.

¶Non tantum in largitate beneficioꝝ sitis misericordes: sed etiam in iudicando.

Nolite iudicare z nō iudicabimi.
Nolite ꝯdemnare z ñ ꝯdemnabi
¶a deo ¶Iniurias ¶Et quedā aperta ¶peccatum vestrum.
mini. Dimittite z dimittet vobis
¶Beneficia ¶vita eterna
date: z dabitur vobis. Mensurā
vtilem ¶Id est. plenam ¶Conquassatam
bonam z confertam z coagitatam
† ¶Erunt causa ut deus det. quia occasio promerendi fuerunt.
z supereffluentez† dabunt in sinū vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis: remetietur vobis. Dicebat autem illis z similitudinem.
¶Stultus stul
dinem. Nunquid potest cecus cecum ducere: Nonne ambo in fo
¶In perditionem. ¶Apostolus ho
uea cadunt: Non est discipulus
mo fragilis ¶Christum deum omnipotentem.
super magistrum. Perfectus autem omis erit: si sit sicut magister

bonus vel malus debet iudicari fructus: q' et abundantia cordis q̄ḍ interius latet loquit' os. id est procedit exterius effectus. tam in verbis q̄ in factis hoc est q̄ntū ad diuinū examen cui loquitur os cordis. Quia ex qua intentione verba procedunt non ignorat. qui etiam verba quę exterius bona videntur: q' ex mala radice procedunt. non bona esse iudicat. Vnde subdit Quid aũt vocatis me dñe dñe: Quasi. quid folia rectę confessionis vos germinare iactatis. qui nullos boni operis fructus ostenditis.

¶ Ex abundantia cordis os l. ꝛc Per oris locutionem vniuersa quę actu vel cogitatu de corde proferũtur. dñs significat naz & verbū pro facto solet poni. Vñ. Non fuit verbū q̄ḍ nō ostẽderet eis.

¶ Quid aũt. Hęc vocatio videtur fructus boni arboris: sed ꝗa nō procedit de pinguedine charitatis. deus non bonū iudicat. Quę autẽ bonoꝝ malorum ve fructuū vera discretio sit. sub alia figura supponit. Dis qui veĩt ad me.

¶ Omnis qui. ꝛc Postq̄ de aperte malis. de vere & simulatis bonis diu disputauit. bonos auditores vbi sibijpsis malos. diabolo assimilat. Quia sic christus varijs hominum personis vnaz ecclesiam construit. erudit. gubernat. in vitaz eternam perducturus sic bonus auditor varijs virtutib. supernã sibi mansionẽ ędificat in futuro cum christo de dedicatione lętaturus. Et sicut diaboli. obedientes sibi de cęl' ad terrena. & ad pecca trahit. vbi non est fundamentū. quia malum est sine substãtia. & semper in deteriora precipitat. sic malꝰ auditor siue sit iniciatus mysterijs christi. siue ex toto alienus. quasi in puteū sine fundo precipitatꝰ non inuenit vbi se retineat: sed cū venerit in profundū maloꝝ ptemnit.

¶ Fodit in altū. Fodit in altū qui preceptis humilitatis terrena omnia de suoꝝ cordib. funditus eruit. ne propter aliquod fluxibile deo seruiat. vt inconcussam in eis habeat mansionem.

¶ Posuit fundamẽta. Fundamenta pluraliter doctores. singulariter fundamentū. doctor doctoꝝ christus.

¶ Mora. Fundamẽta domus. intentiones bonę conuersationis. quas per humilitatẽ xp̄ianã exhaustis superuacuarū cogitationū ruderib. perfectus auditor in se inserit. hoc in se spũaliter agens. quod christus in vniuersa ecclesia generaliter agit.

¶ Inundatione autẽ. Hanc inundationẽ alibi portas inferi appellat. & portę inferi non pre. ad. eũ. Hęc inundatio tribus modis fit: q' tẽptatur quisq̄ a propria ꝓcupiscentia. vel falsoꝝ fratum ĩprobitate. vel aperta exterioꝝ impugnatione.

¶ Illisum est ꝛc. Potest per ĩpetũ fluminis extremi iudicij discrimẽ intelligi. quando ecclesia vtraq̄ est consumata. omis qui se exaltat humiliabitur. & qui se humiliat exaltabitur.

¶ Domui illi. Singulę nostrę domus quotidie. vel immundoꝝ spirituum vel improboꝝ hominū. vel sue ipsius mentis vel carnis inquietudine pulsantur. Et quantū propꝝis viribꝰ fidunt inclinantur. quantū inuictissimę petrę adherent. labefactari nequeunt.

¶ Supra terram ꝛc. Diabolus mundū qui in maligno positus est super terram ędificat. quia ad terrenoꝝ amoꝛẽ trahit. Sine fundamento ędificat. quia peccatū in propria natura non subsistit. quia malū sustantia non est. quod tamẽ vbicūq̄ fit in bona natura coalescit. vel sine fundamẽto. id est. sine fundo. Sicut ergo qui in puteo mergitur putei fundo retinetur. sic anima lapsa quasi in quodam loco fundi consistit. si in aliqua peccati mensura se retinet. Sed cum peccato in quo labitur non potest esse contenta. dum ad deteriora quotidie ducitur. quasi in puteo q̄ concidit fundum quo figatur non inuenit.

¶ Concidit. Omis conscientia quę spe fixa in deum non pmanet in temptationibus non valet persistere. & tanto plus agitur. q̄nto plus in illis quę mũdi sunt a superioribus disiũgit'. Et vere oẽs mali vel ficte boni. ingruente qualibet temptatione. peiores fiũt.

¶C. VII.

¶ Cum aũt impl. Pulcre vbi precepta complenit. formaz docet suoꝝ exequendi ꝓceptoꝝ. Nam statim gentilis centurionis seruus dño sanandus offertur. in quo gentiles qui mũdana seruitute egri tenebãtur. bñficio dei saluandi exprimũtur.

¶ Intrauit. Non ante intrauit q̄ vba terminasset. & si statim post hęc verba non intrauit. Priusq̄ enim intraret. in ipso inter nallo mundatus est leprosus. vt matthęus ponit.

¶ Misit ad eum. Diuina prouidẽtia seniores iudęoꝝ mittũtur. et eis pñtib. languidus sanatur. vt inexcusabiles sint si credere noluerint.

¶ Centurio amicos mittit. ne pręsentia sua verecundiaz domini grauare videret'. & officiũ officio puocasse. Significat aũt. q' nos q̄ de gẽtib. credimus ad deũ nō ipsi vẽire possum⁹. quẽ in carne videre nō possum⁹: & ad residentẽ in dextera p̄ris. Gentilis ꝑs q̄i centurio stipat' milite virtutū & spũ aliũ pfectõne q̄ in centũ significat'. Sublimis. nichil terrenũ a dño sibi suisq̄ req̀rens: & sola eterne salutis gaudia. & bi. p fuis. i. p his q̄ adhuc spũ seruitut̄ in timore p̄mũtur. dño supplicãt. vt eis paulatim ad superiora proue ctis. perfecta dilectio foras mittat timorem.

¶ Matthęꝰ dic̄ centurionẽ accessisse. qḍ p fidẽ intelligẽdũ est. Per fidem eni vere ad deũ accedit'. q̄ in centuriõe a dño ꝓmẽdat'. Nõ inueni t. f. in isr'. Porro lucas ordie quo gestum est exeq̀tur. vt intelligere cogeremur. qño eum accessisse dicit matthęus.

¶ Gentem ve. Mysti. Gẽtil' ꝑs cui⁹ figurã gestat centurio. ñ lõge bz a domo ibm. tãz si sub tecto mutare ñ audet. q' ꝓpe timẽtes eũ salutare ipsius q̄ naturali lege recte vtit'. vt bona q̄ nouit opat'. eo illi q̄ vere bonꝰ ẽ appropiat. At ill' q̄s errore gẽtilitat̄ cria iunxerãt aptari pōt. qḍ alibi dr. Quidã eni ex his de longe venerũt.

¶ Iesus aũt ibat. Solo verbo potenter curaturus. ad humilitatis

Quasi ex thesauro ¶ deo & si non hominibus.

Ex abũdãtia eni cordis os loquit
Quid autẽ vocatis me domine
domine: et non facitis quę dico:
¶ per fidem. ¶ Cũ deuotõne
Omnis qui venit ad me. et audit
sermones meos & facit eos: ostendam vobis cui similis sit. Similis
¶ Ipsi christo mediatori ¶ Ecclesiam in qua perpetuo manet.
est homini ędificanti domum. qui
fodit in altum. & posuit fundamẽ-
† ¶ petra erat christus. cui⁹ fidei & dilectioni ecclesia sancta nichil preponit. ¶ Non in terrenis.
ta in altum supra† petram. Inun-
¶ persecutione insurgente.
datione autez facta. illisum est flu
¶ vniuerse impulsiones ¶ Edificatione virtutū ¶ fluminis impetus letificat c. dei. s. t. s. a. deus in m. e. nō commouebitur ¶ potest irruere: sed non diuere.
men domui illi: & nō potuit eã mo
¶ Q̄ stat non sibi: sed deo tribuitur.
uere. fundata enim erat supra fir
¶ Que ergo cadit. non edificatur in christo ¶ Exterius. et ideo non habet excusationem.
mam petram. Qui autem audit
¶ de quo dicitur. inimicus homo hoc fecit
& non facit. similis est homini qui
¶ uel edificanti
ędificat domum suam supra terrã
sine fundamẽto: in qua illisus est
¶ uel ce.
fluuius. & continuo concidit. & fa-
¶ Quia monita salutis contempsit. ¶ ut in ignem eternum.
cta est ruina domus illi⁹ magna.

ꝓmendationem visitare dignatur languentem·et qui ad sanandum regu
li filiū ire noluit·ne diuitias honorasse videret·ad seruū vadit·ne seruilez
condicionē spreuisse putaret. Elucet fides in opib⁹ duz sanat: ⁊ plus ope
ratur humilitas in affectib⁹ dum vadit.

¶ Non sum arbi. Propter vitę gentilis ꝓsciaz·grauari se magis di
gnatione putauit dñi; q̄ iuuari·nec posse hꝛē hospitē xp̄m·cui⁹ z si fide prę
ditus·nondū tm̄ sacramētis imbutus. Sed qz qđ infirmitas hūana nō ꝓ
sumit· diuina grā da
re nouit·in figurā gen
tilis ꝑpli·z suā fidē nō
dum catheziz at⁹ a do
mino laudari·z famu
lum sanari promeruit

¶ Nam et ego ⁊c. Si ego homo sub a
lio possiz imperare mi
norib⁹·quanto magis
tu qui sup omnia hñs
famulantes angelos·
potes per eoz ministe
ria sine corporis pñtia
dicere infirmitati ut re
cedat· z recedet·z sani
tati vt veniat z veniet

¶ Nec in israel. Fides isti⁹ etiā electio
rib⁹ z deum videntib⁹
ātefertur. Etiā in isto
vno·fides gentiū ꝓfer
tur israhel.

¶ Et reuersi sunt Matthęus plani⁹ ex
plicat q̄ dicēte dño·si
cut credidisti fiat tibi·
sanat⁹ sit puer. Sed
mos est beato lucę ab
alijs plane exposita bre
uiare·vel etiā de indu
stria preterire·q̄ breui
ter dicta ab alijs vel o
missa solertius diluci
dare.

¶ Inuenerūt ser· Credente dño sanat
seru⁹·qz pōt meritū do
mini etiā seruis suffra
gari·nō tm̄ fidei meri
to: ⁊ etiā studio disci
pline.

¶ Et factū est ⁊c. Post sanatū infirmū
suscitat mortuū·qz in
firmitas p̄cedit mortē

¶ Quę vocatur. Naim ē citas galileę
i scdo miliario thabor
contra meridiez iuxta
endor qui est vic⁹ gn
dis. Naim aūt interpretat fluctus vel commotio.

¶ Cum appropin. Beda. Cū verbū caro factū gentilē ꝑplum per por
tas fidei ad cęlestem hierusalē induceret·ecce iudaic⁹ ꝑpls minor ꝑpter per
fidiā defunctus effertur·quē mater eccl̄ia nil in mūdo q̄ ꝓpriū possidens
mltis ꝑplor turbis circūsepta·pio affectu plorat·z ad vitā pijs lacrimis re
uocare laborat. Quod z interim in paucis indeor conuersis·z tandem in
plenitudine impetrat.

¶ Ecce defunctus. Defunctus qui corā multis extra portam effertur·
significat criminalr peccantē·z peccatū non cordis cubili tegentē: sed indi
cio operis vel locutionis·quasi per ostia suę ciuitatis alijs propalantem:
quem sicut vnicum deflet mater ecclesia·quę licet ex multis collecta perso
nis·vna ē tm̄ xp̄o mater ecclesia·singuli autē filij·porta qua effertur·aliquis
est de sensib⁹ quo aliquis in peccatū corruit·vt qui videt ad concupiscen
dum·qui aurem ociosis vel turpibus audiendis·qui linguam commodat
litigijs.

¶ Filius vnicus ma. s. Ambr. Adam de terra portatur a quattuor
elementis vnde homo constat·tangitur loculus a deo·id est·lignum crucis
quia perijt adam per lignum paradisi·homo a terra portatur· qñ sola ter
rena cogitat vel quādo eger est·z ambulare nō pōt. Ab aqua portatur·qñ
luxuriari cogitat·vel qñ prę nimio frigore corp⁹ tangi nō potest. Ab aere
portatur· qñ omnia pro laude humana facit· vel qñ pro egritudine flare
non pōt. Ab igne portat·qñ auariciaz cogitat·vel qñ p nimia febre tangi
non potest.

¶ Et turba. Multi
cū dño·mlti cū vidua
vt viso miraculo mlti
dei laudatores·z testes
fiant

¶ Tetigit loculū Loculus quo effertur
secura desperati pecca
toris est ꝓscientia·quē
fert sepeliendū·vel im
mūda desideria vel a
dulantiū blandimēta
quę quasi agger ter
re peccantes obruunt.
Sed dño tangēte cō
scientiā peccatoris·fu
turi metu iudicij·tur
ba carnaliuz voluptа
tum·z iniustaz lauda
tionum coercetur·et
mēs ad se reuersa deo
vocanti ad vitā occur
rit·z rīdet obediendo
saluatori.

¶ Locul⁹ quo defer
tur corp⁹ est humanū·
portatores sunt mali
mores·qui ipsum cor
p⁹ ad mortem trahūt
Sed ihesus loculū tā
git·cū fragilē naturaz
in ligno crucis erigit.
Tunc stant funeri por
tatores· qz non valēt
sicut prius ad mortez
trahere·tunc loquitur
ihesus. i. monita salutꝭ
infundit. Quo verbo
audito languidus ad
vitam erigitur·z loqt̄r
de eo bonis actib⁹·z sic
redditur matri.

¶ Et resedit. Tres
mortuos suscitauit do
minus·filiā archisyna
gogi in domo. i. in co
gitatione·filiū vnicuz
matris in porta. i. in v
bo·lazaz in monumē
to. i. in opere

¶ Misitault. Duz z verbū semel incorpari ꝓstituit·z quotidie spūsan
dum in corda hominū vt suscitentur mittit.

¶ Et nunciauerunt. Ambr. Non simplici corde: sed inuidia stimulā
te. Vñ alibi querunt dicentes. Rabbi qui erat tecū trās iordanē cui testi
moniū phibebas e. h. b. z o. veniūt ad eū. Quib⁹ tūc rndit iohs. Quia nō
pōt homo accipere quicq̄ nisi f. e. d. de cęlo. quib⁹ verbis se purū hominē z
ihesum dei filiū declarabat. Ambro. Sed qz inuidia adhuc expelli neq̄
bat·mittit eos ad ihesum vt hac occasione videāt signa. z correcti credāt
in ihesum. z magistro interrogante sibi dicant. Tu es qui ventur⁹ es:

¶ Beda. Greg. Non ait qui veniſti·quasi. Cū ab herode interficiēd⁹
z ad inferna sum descensur⁹. dcbeo te nūciare infer q̄ nunciaui super? An
conueniat filio dei mori. an alium ad hęc sacramēta missurus es? Potuit
enī pbates pius quem venturū ꝑdixerat. non credidisse moriturū. nec fide
sed pietate dubitauit: qz lapsus amoris fidem non impedit. Talis enim la
psus·est religiosus.

de potestatis astruitur.

dia motus super eam dixit illi no
¶ Mortuum quem mox resurgere videbis
li flere. Et accessit et tetigit loculū.

Hi autem qui portabāt steterunt

z ait. Adolescens tibi dico surge.
¶ Interna compunctione reuiuiscens.
Et resedit qui erat mortuus·z cę
¶ Eis qui peccatū luxerāt. vitā reducere indicās
¶ Sacerdotali iudicio sociatus com
munioni ecclesie.
pit loqui·z dedit illum matri suę.

¶ Quanto desperatior mors ante ad uitam reuo
catur. tanto plures eodem coniunguntur. z pietas
domini maior intelligitur!

Accepit autem omēs timor·z ma
gnificabant deum dicētes. Quia
propheta magnus surrexit in no
bis·z quia deus visitauit plebem
suam. Et exijt hic sermo in vniuer
sam iudeam de eo·et omnez circa
regionem. Et nunciauerunt iohā
ni discipuli eius de omnibus his
Et conuocauit duos de discipulis
suis iohannes. z misit ad ihesum
¶ Hoc dicite.
dicens. Tu es qui venturus es·
an alium expectamus? Cum autē
veniſſent ad eum viri· dixerunt.
Johannes baptista misit nos ad
te dicens. Tu es qui venturus es
an aliū expectamus? In ipa autē
hora curauit mltos a lāguoribus

¶ Allego. Johannes figura est legis·que prenuncia christi pectoribꝫ p fidoꝫ quasi carceribꝫ luce vacuatis inclusa tenebatur·ne plenū testimoniū dñice dispensatōnis sine euāgelij attestatione proferret. Mittit ergo discipulos ad christū·vt supplementū sciētie assequāt:qz plenitudo legis est christus·vt qz plerūqꝫ nutabāt dicta sine factis·eo fidei plenioꝫ gestoꝫ testificationibꝫ q̄ꝫ verboꝫ sponsionibꝫ exhiberet·z que tūc in pectoribꝫ indigoꝫ velut obscurata lege nutabat eo ipso spectaculo dñice crucis·z pleno resurrectionis testimonio pāderet. Q̄ ergo ex dubie christū venturum nūciat·euangeliū vbi tot miraculoꝫ exhibitionē venisse certissime cōfirmat

¶ Et respondens dixit. Sciens ihesus neminem sine euangelio plene posse credere qz sicut fides a veteri incipit testamento·ita implet in nouo·interrogatus de se·nō verbo aliquo sed factis se eē signauit·ñ rūdens ad ea q̄ interrogabantur:sed ad scandaluꝫ nunciandū. ¶ Cęci vidēt. Ecce plenum testimoniū qꝫ sit filius dei·hęc·nante euangeliū·vel rara·vel nulla. Vnde tobias oculos recepit·et hoc fuit angeli·nō hominis medicina. Helyas mortuū suscitauit·ipse tñ rogauit z fleuit Helyseus leprosū mūdari fecit·non tamē ibi valuit precepti autoritas:sed mysterij figura. Sed qz adhuc ista sunt dñice testificationis parua exempla·addit post supradicta de cruce z obitu z sepultura·quod est plenitudo fidei. Nullū enim maius diuine plonę testimoniuꝫ·q̄ꝫ toto se vnū obtulisse pro mūdo·ꝫ solo·plene dñs declaratur·sicut etiaꝫ a iohanne declaratus est. Ecce agnus dei·ecq̄ tollit peccata mūdi.

¶ Beatus est ꝛc. Quasi mira quidem facio:sed abiecta pati non dedignor·z cauendū est hominibꝫ·ne in me despiciant mortē·qui signa venerantur.

¶ Qui nō fuerit. Grego. Qui de potētia diuinitatis nō dubitauerit hoc non contra iohannē·quem mor adeo commendat:sed non credentes a perfidia reuocat·et iohanni exponit quod quęrebat·qz deus saluos facēdi z d·d·e·m·Visis tot signis z virtutibꝫ fidelis nō potuit de morte eius dubitare sed ammirari:sed infideliū mens scandalū in illo pertulit·cū z post miracula morientem vidit.

¶ Quid existis in ꝛc. Vbi monuit discipulos iohannis in crucez dominicā esse credendū·uersus ad turbas·ad virtutē paupes puocat·ne exaltati corde·mēte instabiles·consilio infirmi·speciosa vtilibꝫ·eternis caduca preferrent:sed crucē potius qꝫ mūdi faleras tollant. Et ideo laudat pconam iohannis·q̄ post habito amore vite etiā iusticię formā nec mortē timore mutauit. Deserto mūdus ꝓpat·qz adhuc incultus z sterilis·in quē nō est ita pdeundū vt hoīes mēte carnis inflatos z virtutū vacuos·z de fragili mundi gloria iactantes·putem⁹ esse imitandos.

¶ Arundinē. Be. Per arundinē carnalis animꝰ·qui cū fauore vel detractōe tangit·in quālibet partē inclinat. Sed iobs nō est arūdo vento agitata:qz illū nec grā blandū·nec cuiuslibet ira faciebat asperū·nec ꝓspera erigebant·nec aduersa inclinabant.

¶ Quid existis ui. Be. Quō in deserto iobem videre cupiebāt·qui erat clausus in carcere:Tot⁹ ꝧ hic sermo spūaliter est intelligendus.

¶ Mol.ve. Per vestē corpus hūanū intelligit. Prophetico ꝧ exēplo ad virtutē subeūdę ꝛ tutꝫ hortat. Ecce q̄ vestę pręciosa. Quibus fluida diuitijs mębra solnūtur·exteros cęlestis regni·sub iure dyabolo z·q̄ sunt reges tenebraꝝ·intra habitacula buiꝰ mūdi ꝓsene sunt.

¶ Alle. Iobs ñ fuit mollibꝫ indutꝰ·q̄ vitā peccantiū ñ blādimēꝫ fouit:ꝫ aspe increpauit

¶ Grego. Nota rigida vita et ꝑdicatio dꝫ palacia molliū declinare·q̄ frequentant mollibꝫ induti adulātes. Nēo putet in fluxu z studio vestiū pcm̄ deesse. Alioqn de aspritate vestiū ñ laudaret

¶ Officiū ꝓphę ē vētura ꝑdicere·nō etiaꝫ demonstrare. Maior ꝓpha in quo finis prophetarum.

¶ Plusq̄ pro. ꝛc Quia angelus ñ natura:sꝫ officō·q̄ supernā iudicē nūciare mittit.

¶ Dico aūt. In hō ñ prefert priarchis z cūctis hoīb⁹:ꝫ ęqlis cęteris sanctis oñditur.

¶ Qui aūt minor Omīs scūs q̄ iaz est cū deo maior est eo·q̄ ad huc ē in mundo. Vel ego·quē minorē facit mīor opinio·in ecclia scōz illi prelatꝰ sum. Vel nouissimꝰ angelus cęli melioꝫ est quo nis homine.

¶ Et ois po. Si hꝫ a dño dictū esse intelligit:audiēs iobm plis intellr eē deligę⁹:si ab euangelista dꝫ interpolatū. Audiēs ipsum dñm de iobis magnitudie disputantē restat intelligi.

¶ Justificauerūt. Justificat deꝰ p bapm·dū hoīes ꝓpria pcā ꝓfitēdo se iustificāt·sic scptuꝫ ē. Dic tu iniq̄tates t·vt iusti·Et iustificat in eo·q̄ nō per ꝓtuacią ꝓfutat:ꝫ p iusticią dei munꝰ agnoscit Justꝰ enī dns z i·d· In eo ꝧ iustificatio dei est·si ñ ad indignos z noxios:ꝫ ad innocētes per ablutionē factos. etiam ad iustos videat sua mūera ꝓtulisse. Qui ꝧ ꝓfitet deo pcm̄. iustificat deū·cedēs ei vincēti·z ab eo grām spans·ī baptismate· ꝧ iustificatur deus in quo est ꝓfessio z venia peccatoꝝ·

¶ Cui ergo ꝛc. Laudato iobe·trāsit ad increpandū illos q̄ nec ꝑdicatione iohannis moti sunt·vel ipsi⁹ christi ꝑdicationē despiciunt.

¶ Similes sunt pueris. Pueri·doctores sunt spūs hūiles. Forisy nagoga l'ipa hierlm in q̄ iura ꝓceptoꝝ dei ꝓdebāt:qz cōtribulibꝫ solebāt exprobrare qꝫ nec pīs allecti ad laudes dei assurrexerūt corde deuoto·mēbrorum agilitate·qđ notat salt⁹·nec threnis·i·lamētatōibꝫ prophetaꝝ pro excidijs iam factis vel faciēdis ad pniam sunt conuersi.

¶ Cantauimus. ꝛc. Nuptiale carmē vbi verbo anīa·spūi caro nubit

Manifestationem ſperuia reddat tibi corda auditoꝝ per penitentiam predicando z baptizando.

te faciez tuam·qui pręparabit viā † ſut ſummam uirtutum eius comprehendam tuā ante te† Dico enim vobis·ma † ſ non virginis·nulla enī collatio cū filio dei.
ioꝝ inter natos† mulieruꝫ prophe
ta iobānē baptista nemo est. Qui
ſ tempore. ſ digni
autem minoꝝ est in regno dei·ma
tate.
ioꝝ est illo. Et omnis populus au
diens z publicani iustificauerunt
deum baptizati baptismo iobānis
Phariseī autem z legisperiti con
ſ Quo mundum per passionem christi saluare decreuit. † ſ vel contra·qz qui gratiam dei respuit contra seipsum facit·vel ad seipsos missuꝫ dei cōsiliū stulti z ingrati respuerūt.
silium dei spreuerūt† in semetipsos
non baptizati ab eo. Ait autez do
minus. Cui ergo similes dicam ho
ſ tot monita salutis respuētes ſ Judaice.
mines generationis huius·z cui si
ſ monitoribus
miles sunt:Siles sūt pueris sedē
ſ vbi lex z iura promūtur ſ Ad illos quos moneant
tibus in foro·z loquētib⁹ ad inui
cē z dicētib⁹. Cantauimus vobis
ſ vt cōuerteremi in toto corde vīo in·i·z f·ꝛc. sed stultus populꝰ me
tibijs z nō saltastis·lamētauimus non cognouit.
z non plorastis. Venit enim iohā
† ſ exemplo abstinētie sue pnīaz vobis indicēs z noluistis humiliari cum illo
nes baptista† neqꝫ manducās pa
nem neqꝫ bibens vinum·z dicitis

¶ Lucas C VII.

¶ Allego. Johannes figura est legis·que prenuncia christi pectoribꝫ p fidoꝫ quasi carceribꝫ luce vacuatis inclusa tenebatur·ne plenū testimoniū dñice dispensatōnis sine euāgelij attestatione proferret. Mittit ergo discipulos ad christū·vt supplementū sciētie assequāt:qz plenitudo legis est christus·vt qz plerūqꝫ nutabāt dicta sine factis·eo fidei plenioꝝ gestoꝝ testificationibꝫ q̄ꝫ verboꝫ sponsionibꝫ exhiberet·z que tūc in pectoribꝫ indigoꝝ velut obscurata lege nutabat eo ipso spectaculo dñice crucis·z pleno resurrectionis testimonio pāderet. Q̄ ergo ex dubie christū venturum nūciat·euangeliū vbi tot miraculoꝝ exhibitionē venisse certissime cōfirmat

¶ Et respondens dixit. Sciens ihesus neminem sine euangelio plene posse credere qz sicut fides a veteri incipit testamento·ita implet in nouo·interrogatus de se·nō verbo aliquo sed factis se eē signauit·ñ rūdens ad ea q̄ interrogabantur:sed ad scandaluꝫ nunciandū. ¶ Cęci vidēt. Ecce plenum testimoniū qꝫ sit filius dei·hęc·nante euangeliū·vel rara·vel nulla. Vnde tobias oculos recepit·et hoc fuit angeli·nō hominis medicina. Helyas mortuū suscitauit·ipse tñ rogauit z fleuit Helyseus leprosū mūdari fecit·non tamē ibi valuit precepti autoritas:sed mysterij figura. Sed qz adhuc ista sunt dñice testificationis parua exempla·addit post supradicta de cruce z obitu z sepultura·quod est plenitudo fidei. Nullū enim maius diuine plonę testimoniuꝫ·q̄ꝫ toto se vnū obtulisse pro mūdo·ꝫ solo·plene dns declaratur·sicut etiaꝫ a iohanne declaratus est. Ecce agnus dei·ecq̄ tollit peccata mūdi.

¶ Beatus est ꝛc. Quasi mira quidem facio:sed abiecta pati non dedignor·z cauendū est hominibꝫ·ne in me despiciant mortē·qui signa venerantur.

¶ Qui nō fuerit. Grego. Qui de potētia diuinitatis nō dubitauerit hoc non contra iohannē·quem mor adeo commendat:sed non credentes a perfidia reuocat·et iohanni exponit quod quęrebat·qz deus saluos facēdi z d·d·e·m·Visis tot signis z virtutibꝫ fidelis nō potuit de morte eius dubitare sed ammirari:sed infideliū mens scandalū in illo pertulit·cū z post miracula morientem vidit.

¶ Quid existis in ꝛc. Vbi monuit discipulos iohannis in crucez dominicā esse credendū·uersus ad turbas·ad virtutē paupes puocat·ne exaltati corde·mēte instabiles·consilio infirmi·speciosa vtilibꝫ·eternis caduca preferrent:sed crucē potius qꝫ mūdi faleras tollant. Et ideo laudat pconam iohannis·q̄ post habito amore vite etiā iusticię formā nec mortē timore mutauit. Deserto mūdus ꝓpat·qz adhuc incultus z sterilis·in quē nō est ita pdeundū vt hoīes mēte carnis inflatos z virtutū vacuos·z de fragili mundi gloria iactantes·putem⁹ esse imitandos.

¶ Arundinē. Be. Per arundinē carnalis animꝰ·qui cū fauore vel detractōe tangit·in quālibet partē inclinat. Sed iobs nō est arūdo vento agitata:qz illū nec grā blandū·nec cuiuslibet ira faciebat asperū·nec ꝓspera erigebant·nec aduersa inclinabant.

¶ Quid existis ui. Be. Quō in deserto iobem videre cupiebāt·qui erat clausus in carcere:Tot⁹ ꝧ hic sermo spūaliter est intelligendus.

¶ Mol.ve. Per vestē corpus hūanū intelligit. Prophetico ꝧ exēplo ad virtutē subeūdę ꝛ tutꝫ hortat. Ecce q̄ vestę pręciosa. Quibus fluida diuitijs mębra solnūtur·exteros cęlestis regni·sub iure dyabolo z·q̄ sunt reges tenebraꝝ·intra habitacula buiꝰ mūdi ꝓsene sunt.

¶ Alle. Iobs ñ fuit mollibꝫ indutꝰ·q̄ vitā peccantiū ñ blādimēꝫ fouit:ꝫ aspe increpauit

¶ Grego. Nota rigida vita et ꝑdicatio dꝫ palacia molliū declinare·q̄ frequentant mollibꝫ induti adulātes. Nēo putet in fluxu z studio vestiū pcm̄ deesse. Alioqn de aspritate vestiū ñ laudaret

¶ Officiū ꝓphę ē vētura ꝑdicere·nō etiaꝫ demonstrare. Maior ꝓpha in quo finis prophetarum.

¶ Plusq̄ pro. ꝛc Quia angelus ñ natura:sꝫ officō·q̄ supernā iudicē nūciare mittit.

¶ Dico aūt. In hō ñ prefert priarchis z cūctis hoīb⁹:ꝫ ęqlis cęteris sanctis oñditur.

¶ Qui aūt minor Omīs scūs q̄ iaz est cū deo maior est eo·q̄ ad huc ē in mundo. Vel ego·quē minorē facit mīor opinio·in ecclia scōz illi prelatꝰ sum. Vel nouissimꝰ angelus cęli melioꝫ est quo nis homine.

¶ Et ois po. Si hꝫ a dño dictū esse intelligit:audiēs iobm plis intellr eē deligę⁹:si ab euangelista dꝫ interpolatū. Audiēs ipsum dñm de iobis magnitudie disputantē restat intelligi.

¶ Justificauerūt. Justificat deꝰ p bapm·dū hoīes ꝓpria pcā ꝓfitēdo se iustificāt·sic scptuꝫ ē. Dic tu iniq̄tates t·vt iusti·Et iustificat in eo·q̄ nō per ꝓtuacią ꝓfutat:ꝫ p iusticią dei munꝰ agnoscit Justꝰ enī dns z i·d· In eo ꝧ iustificatio dei est·si ñ ad indignos z noxios:ꝫ ad innocētes per ablutionē factos. etiam ad iustos videat sua mūera ꝓtulisse. Qui ꝧ ꝓfitet deo pcm̄. iustificat deū·cedēs ei vincēti·z ab eo grām spans·ī baptismate· ꝧ iustificatur deus in quo est ꝓfessio z venia peccatoꝝ·

¶ Cui ergo ꝛc. Laudato iobe·trāsit ad increpandū illos q̄ nec ꝑdicatione iohannis moti sunt·vel ipsi⁹ christi ꝑdicationē despiciunt.

¶ Similes sunt pueris. Pueri·doctores sunt spūs hūiles. Forisy nagoga l'ipa hierlm in q̄ iura ꝓceptoꝝ dei ꝓdebāt:qz cōtribulibꝫ solebāt exprobrare qꝫ nec pīs allecti ad laudes dei assurrexerūt corde deuoto·mēbrorum agilitate·qđ notat salt⁹·nec threnis·i·lamētatōibꝫ prophetaꝝ pro excidijs iam factis vel faciēdis ad pniam sunt conuersi.

¶ Cantauimus. ꝛc. Nuptiale carmē vbi verbo anīa·spūi caro nubit

Jñ bis nuptijs dauid nos voluit ludere dicẽs Exultate ꝛeo·a·n·i·d·i·p·ꝛ d·t·Quasi in ipso actu nupciarꝝ posit⁹ ꝓpha·quadam lẽticia saltat. Sed nõ audiuit pꝛs me⁹ vocẽ m·ꝛ nõ int·m.

¶ Venit fi.ꝛc. Venit sicut tunc ita ꝛ nũc·vtrãqꝫ viam salutis respuit· lamẽtauim⁹ ad iohannẽ·cantauim⁹ ad christum.

¶ Justificata est sapia. Ostendit filios sapiẽ intelligere· nec in abstinendo nec in manducando esse iusticiã; sed in cõmunitate tolerãdi inopiã· ꝛ tpantiã·nõ se corrũpendi per abundãtiã Non ẽ regnũ dei esca ꝛ pot⁹·quoꝫ nõ vsus; ß ꝯcupia reprehendit

¶ Justificata.ꝛc. Quicquid me putetis ego tñ dei virt⁹ et dei sapia iuste facere intelligo: ab aplis·qbꝫ pꝛ reuelauit q̃ prudẽtibꝫ abscondit.

¶ Rogabat. Sic̃ proposuerat verb· ita factis etiã astruit iusticatã sapiam ab oĩbꝫ filijs·qꝛ etiaꝫ a maria pẽitente post culpam.

¶ Quidam pha. Mysti·Phariseꝰ de falsa iusticia ꝓsumẽs iudaicũ pꝛim signi·qui dñm ad quiniuꝫ inuitat: qꝛ quẽ venientẽ ñ credidit ventuꝝ spare ñ desijt: ß adhuc cum voto dicit. Excita potentiã t·ꝛ·v. Domus phẽi· lex ꝛ pphẽ·in qbus ille pꝛs mãsionẽ hẽ gliabat. Quã domũ in carne apparens ingredit·qꝛ ñ venit legẽ soluere: ß adiplere. Discũbit· qꝛ in maiestate sua ñ intellectus p formã serui visibilis est factus. Cognoscit aũt gẽtilitas imundis a·tibꝫ dedita p famaꝫ aplici sermõis q̃ misit deus fi·s·in·c·f·s·l·nõ vt phẽ⁹ q̃ tñ lrãm at tẽdit iustificet. Sꝫ domus. i. nos q̃ grãm spũs in lege sequimur· q̃ nõ vituperam⁹ q̃ peccatores recipit: sed laudamus q̃ peccatores iustificat.

¶ In domo pha. In cuiuscũqꝫ domo interioꝛe cognouerꝰ sapiam et iusticiã recũbentẽ·recurre ad pedes. i. ad extremã sapiẽ ptẽ· inꝛe lacrimis ꝓfiteri pcã·expãde capillos·i·sterne ante eũ cunctas corꝛpis tui dignitates· osculare·i·nichil nisi sapiẽtiam loquaris.

¶ Attulit. Quot habuit in se oblectam̃ta·tot de se inuenit holocausta.

Mora. Affert vnguẽtuꝫ·qꝛ bona opa agit·quibꝫ ecclesiam odoꝛe bone opinionis respergit. vñ dꝛ. Christi bon⁹ odoꝛ sum deo in·o·l.

¶ Piero. Alabastrũ vnguẽti. i. coꝛpus cum fide·stans retro·i·p⁹ ascensionẽ dñi·secus pedes. i. aplos·lacrimis rigabat. i. charitate interna in deo capillis tergebat. i. superfluos cibos ꝛ vestimẽta dat·osculat cũ oĩbꝫ pacẽ habet. Debebat denarios quingentos·hec sunt pcã gentium quinqꝫ sensibus cõmissa, alius quinquaginta·idest peccata iudeoꝝ.

¶ Secus pedes. Contra pedes stat qui in peccatis positus·itineribus dñi renitit. Sed q̃ ad pniam p⁹ peccata cõuertit. iaꝫ retro secus pedes stat dum vestigia dñi quę impugnabat sequit. Lacrimis pedes rigat·qui sanctoꝝ tribulationibꝫ cõpatit. qui tristiciã illoꝝ putat esse suam·qui vltimis mẽbris christi inclinat per affectũ cõpassionis. Capillis qui coꝛpori superfluunt·pedes quos rigauerat tergit·qui de terrena substãtia quę superfluit sanctis quibꝫ ex charitate cõpatitur incipit misereri. Pedes osculatur· qui studiose diligit illos quibꝫ sua largitur·ne sit grauis tribuenti necessitas proximi. Vnguento vngit. qui bene operando bone opinionis odoꝛe alios respergit·ꝛ ad bene operandũ exemplo suo inducit. Vel põt per pedes caro christi significari quã osculamur dum mysteriũ incarnationis eius diligimus. Vngimus: dum ipsius humanitatis potentiaꝫ sacri eloquij bona opinione prędicamus. Sed pharisęus hoc videns inuidet: qꝛ cũ iudei gentiles vident prędicare deum·sua malicia tabescũt. Quibꝫ dñs bona gẽtilitatis enũerat vt cognoscãt in qbꝫ malꝰ ipsi iaceãt.

¶ Cepit rigare.ꝛc Maria soꝛoꝛ Lazari bis eodem ficta ẽ officio· semel in galylea· cum primo accedit cũ humilitate ꝛ lacrimis vbi ꝛ remissionem peccatoꝝ accepit. Secundo in bethania nõ iaꝫ peccatrix nominata: sed casta·et iõ deuota Jbi pedes·hic caput inungit.

¶ Mora. Sic quoqꝫ fidelis ania prius ad pedes dñi humiliata a peccatis absoluenda incurnatur·p⁹ crescentibꝫ meritis fraglantia letę fidei dño quasi caput odoꝛe perfundit aromatũ. Sic etiaꝫ vniuersalis ecclesia in presenti·christi ĩ carnatõis·quę peduꝫ nomine signatur·mysteria celebrãdo·deuota redemptoꝛi reddit obsequia. In futuro etiã humanitatis eius gloriam ꝛ diuinitatis ęternitatem: qꝛ caput christi est deus· simul intuẽdo·perpetuis cõfessionuꝫ laudibꝫ quasi pistica nardo glorificabit.

¶ Mysti. Duo debitoꝛes duo ꝓpli sunt· qui do creatoꝛi debẽt nummũ·i·aniam suã· regis imagine insigni tam·ꝛ ad seruandum sibi ꝓmissã. Vtriusqꝫ debitũ ꝓpli per quinariũ multiplicat·qꝛ quinqꝫ sensus sunt quibꝫ in hac vita vtimur· quibꝫ imaginem conditoꝛis quã accepimus extollere debemus. Sed minus debet ideus cui decalogus legis per seruum datur·plus debet xpianus·cui per filium gratia vitę committit. Jdeo iudei per denariũ·christiani per centenarium numeꝝ fenus accumulant. Sed qꝛ neuter suis viribꝰ sed grã dei per fi. saluatur·recte dꝛ Non hñ· il·vñ r·d·v. Plus q̃ diligit ecclesia gentiũ qꝫ iudeus: qꝛ ꝛ si scõm pñtem statũ maioꝛ ei gratia confertur·ꝛ scõm ꝗterituꝫ de maioꝛi fęditate extrahitur·plus debet qui plus accepit. Nullus põt tñ diligere·quantũ ea q̃ in pluribꝫ diligit.

¶ Is cui plus. Scõm hominẽs plus fortasse offendit·qui plus debuerit. Sed per misciam dñi cã mutat· vt amplius diligat qui amplius debuit·si tñ gratiam consequatur.

¶ Recte iudicasti. Sua sentẽtia phariseus cõuincit: q. sicut freneticus funem portat ex quo ligetur.

¶ Intraui in do. Intraui carne assumpta in populũ iudeoꝝ. Aquã pedibꝫ meis. Aqua extra nos est·humoꝛ lacrimaꝝ intra nos. Jnfidelis autem populus·nec exterioꝛa pꝛo dño incarnato tribuit. Conuersa gẽtilitas nõ solũ substantiã: sed ꝛ sãguinẽ p dño fudit. Osculũ dilectionis est signũ ꝛ infidelis populus ex dilectõne ei seruire noluit. cui tñ ex timoꝛe seruiuit. Sed gentilitas vestigia oscular non cessat·quia in eius amoꝛe continue suspirat. Oleo caput meũ ñ vnxisti. Et si pꝛs ille in deũ se credere ꝛ nõ in hominẽ fatebatur. tñ ipsam potentiã diuinitatis q̃ per miracula apparebat

§ Cibo ꝛ potu leticiam futuri seculi prefignãs· ꝛ noluistis cum illo gaudere: sed calumniati estis.

demoniũ habet. Venit filiꝰ hoĩs manducans ꝛ bibens· ꝛ dicitis. Ecce homo deuoꝛator et bibens vinuꝫ: amicus publicanoꝝ ꝛ peccatoꝝ. Et iustificata est sapientia

§ Id est·iustis·ꝛ post iniusticiã penitentibus.

ab omnibus filijs suis. Rogabat autẽ illum quidam phariseus vt manducaret cum illo· ꝛ ingressus domũ phariseĩ discubuit. Et ecce

§ Jam penitẽs

mulier quę erat in ciuitate pecca-

† § In domo phariseĩ peccatrix meretur veniaꝫ qꝛ cognitio pcĩ per legem·sic lex mittit ad grãm

trix·vt cognouit q̃† Jhesus accu-

† § Pretendit ꝓcurare gratiã hospitis.

buisset in domo phariseĩ† attulit

§ genus est marmoris·in quo incoꝛrupta seruãtur vnguenta.

alabastrum vnguenti· ꝛ stans re-

† § Oculos quibus terrena concupierat·iam per penitentiam conterens plorat.

tro secus pedes eius† lacrimis cę-

† § Quos ad compositionẽ vultus exhibuerat

pit rigare pedes eius·et† capillis

§ Lacrimas § Oꝛe quo suꝛ

capitis sui tergebat·et osculabat̃

perba direrat § Quod sibi pꝛo odoꝛe sue carnis adhibuerat.

pedes eius et vnguento vngebat

§ de falsa iusticia superbus nulla compassione nature motus·sue fragilitatis oblitus·

Videns autem phariseus qui vocauerat eum·ait intra se dicens.

§ Medicum reprehendit qꝛ subuenit

Hic si esset prophetа· sciret vtiq̃

† § Unguentum eius uitare deberet

quę ꝛ qualis esset† mulier quę tan-

§ Egram reprehendit de egritudine

git eum·quia peccatrix est. Et rñ-

† § Conuincẽs superbũ ꝛ sub specie mulieris cõmendans ecclesie meritum

dens ihesus† dixit ad illum. Symon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait. Magister dic. Duo debitoꝛes erant cuidam fęneratoꝛi. Unus debebat denarios quingẽtos· ꝛ alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent donauit vtriq̃. Quis ergo eum plus diligit? Respondens symon dixit Estimo·qꝛ is cui plꝰ donauit At ille dixit ei. Recte iudicasti.

§ per misericordiam

Et conuersus ad mulierem· dixit

§ Corꝛporaliter quidẽ uides: sed misteriũ non uides.

Symoni. Uides hanc mulie-

§ Jam·olim intranit cum legem deoit.

rem? Intraui in domum tuam·

digna laude prędicare neglexit. Sed gentilitas dum mysteriū incarnatio nis credit·summa laude etiam infima eius prędicat.

¶Aquam pedibus. Enumerãtur bona peccatricis·z mala falsi iusti.

¶Remittuntur ei peccata. In domo phariśei·id est·in custodia legis z prophętę·non phariseus incredulus:sed peccatrix pnitens glorificatur:quia ardor charitatis·in ea rubiginem delictor combussit.

¶Et ceperunt. Sanata egra·de salute eius alij egrotant.

¶Fides tua. ꝛc. Fides saluaz fecit·qz quod petijt· posse accipere nō dubitauit·qz iam spem ab illo accepat· a quo salutem quęrebat

¶C. VIH.

¶Et factum est. More aquilę prouocanti ad volandū pullos suos·paulatim dominus discipulos suos in nido fidei·plumis virtutum induit· quib postea sublimi volare z alios instruere valeant. ¶Prius docet in synagogis·miracla facit·famā vbiqz dispergit·turbas suscipit curat. instruit·hinc discipulos facit·ex quibus duodecim elegit· quos primo presente turba docet·z miseris solita prestat beneficia iam vero solos ipsos secum retinet·vt eum familiarius audiant· solis illis occultiora exponit mysteria·z sic demum virtutum suarū ostensione quasi alaz protectione firmatis· dat ipsis potestatē curandi·z mittit prędicare regnum dei.

¶Maria que vocã mag. Luz maria iter faceret cum domino·z ei ministrare cōmemoratur celebri eā vocabulo magdalenaz vocat·vbi eandē peccatricem describit· reuerenter eam generali nomine mulierem dicit·ne nomen tante fame quod hodie veneramur·prisci erroris nota fuscaret.

aquam pedibus meis nō dedisti· hęc autem lacrimis rigauit pedes meos·et capillis suis tersit. Osculum michi non dedisti·hęc autem exquo intrauit non cessauit oscularī pedes meos. Oleo caput meū non vnxisti·hęc aūt vnguento vnxit pedes meos. ¶Propter qđ dico tibi·remittuntur ei peccata multa qm̄ dilexit multum. Cui autē minus dimittitur· minus diligit. Dixit autem ad illaz. Remittūtur tibi peccata. Et ceperunt qui simł accūbebant dicere intra se. Quis

¶Quia intelligunt hoc opus esse solius dei

est hic·qui etiaz peccata dimittit?

¶Confortans sanatam per pietatis sententiam.

Dixit autem ad mulierem· fides

† ¶Nea via veritatis in viam scandali vlterius labaris.

tua te saluam fecit·vade in† pace

¶C. VIII.

¶Et factum ē deinceps·et ipse iter faciebat per ciuitates z castella·prędicans z euangelizans regnuz dei·z duodecim cū illo·et mlieres aliq̄ q̄ erant curatę a spiritib⁹ malignis z infirmitatib⁹

¶Maria q̄ vocat magdalenę de q̄ ¶Vicia vniuersa quibus plena fuerat·in figura ecclesie de gentibus prius sordide.

dęmonia septem exierant·z ioban na vxor chuze procuratoris hero Liuū·propter odoriferū celestis uite cādorē dis·z susanna·z alię multę quę ministrabant ei de facultatibus suis

¶Cum autem turba plurima conueniret et de ciuitatibus properarent ad euz·dixit per ¶parabolam similitudinē

¶Cuius est declarare voluntatem patris.

¶Exijt qui seminat seminare semen suum. et dum semtnat·aliud cecidit secus viam·z conculcatum est ¶vt nec in memoria mens teneat quod opere exercere neglexit.

et volucres cęli comederunt illud † ¶vbi non est altitudo terre·id est· studium discipline.

¶Et aliud cecidit supra† petram·et † ¶Ad nutriendas lampades virginum.

natum aruit quia nō† habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas·z simł exorte spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam·z ortum† fecit fructū centuplū. Hęc dicens clamabat.

¶intelligentiam mentis ¶Spiritualiter hec uerba intelligat.

Qui habet aures audiēdi audiat

Interrogabant autem eū discipli eius· quę esset hęc parabola.

¶Cuius est declarare voluntatem patris.

¶Exijt qui seminat seminare semen suum. et dum semtnat·aliud cecidit secus viam·z conculcatum est ¶vt nec in memoria mens teneat quod opere exercere neglexit.

et volucres cęli comederunt illud † ¶vbi non est altitudo terre·id est· studium discipline.

¶Et aliud cecidit supra† petram·et † ¶Ad nutriendas lampades virginum.

natum aruit quia nō† habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas·z simł exorte spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam·z ortum† fecit fructū centuplū. Hęc dicens clamabat.

¶intelligentiam mentis ¶Spiritualiter hec uerba intelligat.

Qui habet aures audiēdi audiat

Interrogabant autem eū discipli eius· quę esset hęc parabola.

dominꝰ beneficia prestat·docendo· alendo sanando.

¶Exiit qui semi nat ꝛc. Exijt filiꝰ dei de sinu patris·quo creaturę non erat accessus·vt seminaret semē suum venit in mundū vt testimonium perhiberet veritati. Vnde scōm alios euangelistas hanc parabolam dicturus de domo exisse·mare adijsse·nauī conscendisse memoratur·idipsuz situ corporis quod processu sermonis insinuans.

¶Secus viam. Via ē cor sedulo malarum cogitationum transitu attritū·z arefactū ne semen verbi possit accipere vel germinare: sed a pessimis cogitationib concultcatur·z a dęmonibus rapitur. Qui ideo volucres cęli dicūtur:qz cęlestis et spiritual'sūt nature·vel quia per aerem discurrunt.

¶Supra petraz Petra indomitū cor nullo verę fidei fomere penetratum·in quo non est verus amor·z perseuerantię virtus

¶Centuplum. ꝛc Cum denarius propfectione soleat accipi: quia in decē legis preceptis custodia continetur·centenarius qui per multiplicatum denariuz surgit·pro magna perfectione ponitur. Cor igitur centupluz facit factum·quod per amorem proximi actiuam·z per amorem dei contemplatiuā adipiscitur vitam et spūalem ornatur perfectione virtutum.

¶Qui habet aures ꝛc. Vbicunqz hęc ammonitio interponitur·mysticū esse quod dicitur z attentius querendū oñdit.

¶Interrogabant. Non mox finita parabola:sed vt marcus ait·cuz esset singularis interrogauerūt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolaz·in quo moraliter instruimur·vt si intelligentiā diuinoz verboz assequi volumus·sepositis terrenoz tumultuū curis·domū dei· id est· occulta scripturę penetralia·orādo·z meditādo intremꝰ dicētes·Revela oculos meos

¶Hęc parabola. Nota hanc esse pīmā parabolā q̄ cū interpretatōe sua posita sit·z cauendum est vbicunqz dominꝰ rogatꝰ a discipulis intrinsecus sermones suos disserit·ne vel aliud vel plus vel minus intelligere velimꝰ qđ ab eo expositū est. Ideo aūt hanc parabolaz p seipsū dignat'oñdere vt se figurate loq̄ innotescaret·z rerū significatōes etiā in his quę exponere

noluit querendas esse doceret.

¶ Videtes. Doctores iudeoꝝ q̄ cū merito puersitatis suę excęcati sunt mendaciter se videntes putant.

¶ Quod aūt secus ꝛc. Secꝰ viā seminant qui nulla fide nullo intellectu nulla saltim tēptante vtilitatis occasione percipere dignant. Super petram ꝛ in spinis seminant qui audiūt q̄dem ꝛ vtilitatē verbi probant ꝛ desiderium gustant: sed ne perueniāt ad id quod gestant vel p̄ aduersa terrendo vl̄ prospera blādiendo retardant. his trib⁹ generibus quicūq; verbum auditū non faciūt designantur.

¶ Ad tempus credunt. Multi audiētes disputationē contra auariciam vel luxuriam dicunt contemptores seculi et castos homines esse beatos: sed vbi species concupiscibiles eoꝝ obtutibus presentātur mox recedūt ab eis quicq̄d recte cogitauerant.

¶ Et diuitiis. ꝛc. Diuitię ꝛ si delectare videntur tamen possessoribꝫ suis spinę sūt cum aculeis curarum mentes eorum confodiunt quę auide querūtur solicite seruantur. Vnde ab alio euangelista fallaces diuitię vocantur quia mentį inopiam non implent nec diu manēt. Et nota q̄ diuitijs duo iungit solicitudinē ꝛ voluptates quia ꝛ per curam mentes opprimūt ꝛ per affluentiaꝝ resolunt.

¶ Suffocantur. Quia voluptates et diuitię suis importunis cogitationibꝫ gutture mentis ne bonum desiderium ad cor possit intrare quasi aditum vitalis strāgulant flatus.

¶ In terram bonā. ꝛc. In bonos auditores qui verbū audire latagūt ꝛ in ventrem memorię reconduntur ꝛ sic opportuno tempore fructum operationis proferunt inter prospera ꝛ aduersa seculi patientes. Et bona terra cum patientia fructuꝫ reddit quia bona agit et mala proximoꝝ equanimiter tolerat ꝛ dum hūiliter flagella suscipiunt post flagella in requiem suscipiuntur.

¶ Nemo autē. ꝛc. Hęc verba ponuntur secūm similitudinem humanę consuetudinis. Mystice aūt docent fiduciam predicandi vel patiendi.

¶ Supra candelabrū. ꝛc. Quia dixerat apostolis vobis datuꝫ est nosse myste. reg. dei c. a. in. p. Nunc ostendit per eosdem apostolos aliqñ et cęteris idem mysterium esse reuelandū ꝛ omnes qui domū dei essent intraturi flamine fidei illustrandos. Quasi vobis pando mysteria in vobis accendo lumen fidei vos autē hanc eandem lucem alijs pandite nec timore carnalium incommodorū abscondite. Vasis nomine vel lecti designatur caro in qua anima continetur ꝛ quiescit. Per lucernā: verbū dei. Qui autem metu carnali occultat verbum dei ipsam carnem pręponit manifestationi veritatis ꝛ ille quasi occultat verbuꝫ qui predicare trepidat. Super candelabrū ponit verbuꝫ qui corpus ministerio dei subiicit vt superior sit predicatio veritatis ꝛ inferior seruitus corporis per ipsam tamen corporis seruitutez excelsior luceat doctrina quę officio linguę ꝛ ceterorum membrorum insinuatur.

¶ Non enim ꝛc. Quasi timor carnalium non vos retardet: sed nec mala opinio quę de vobis modo habetur apud incredulos quia ꝛ si viles apparetis quandoq; claritas vestra apparebit cum dominus illuminabit abscondita tenebrarum tunc et vos coronabimini ꝛ punientur vestri aduersarij.

¶ Qui enim habet. ꝛc. Hęc specialiter apostolis quibus ex charitate nosse mysteria datur ꝛ perfidis iudeis qui per parabolas quod non intelligunt auditū dicta videntur. Potest et generaliter accipi quia et ingeniosus negligēdo sapientia vera seprivat ꝛ simplex studiosus laborando regustat. Quia qui amorem verbi habet dabitur ꝛ sensus intelligendi quod amat: sed qui non habet amorez audiendi etiam si naturali ingenio vel labore studioso se intellegere putat nullam tamē vere scię dulcedinem gustabit.

¶ Et quicunq; non. ꝛc. Ideo deliciosus ingeniū accipit sępe vt de negligētia iustius puniatur qui scire contempsit quod sine labore assequi potuit et aliquando studiosus tarditate intelligentię premiꝫ vt eo maiora premia inueniat quo studiosius elaborat.

¶ Venerunt. Quod dixerat in verbo ostendit in mystico facto. scilicet q̄ indę solam litterā sequentes etiā quod videntur habere perdunt. Nam mater synagoga et fratres populi indeoꝝ de quib⁹ ē christus secūm carnē ipso interius docente nequeunt intrare q̄ eiꝰ dicta spūaliter negligunt intelligere: sed preoccupans turba domuꝫ ingreditur. q̄ tardante indęa confluit ad christū gentilitas ꝛ illuminatur.

¶ Foris stant. Foris stantes volunt deū videre qui spūalem sensum in lege non querentes ad custodiam litterę sese fixerūt ꝛ quasi christuꝫ ad carnalia docenda potius cognunt exire q̄ se ad discenda spūalia consentiant intrare merito ergo non agnoscūtur. Quo exemplo ꝛ nos informamur q̄ non agnoscemur si foris steterimus. Non autē iniuriose negligit matrē nec mater negatur quę etiam ð cruce agnoscit. Sed religiosiores copulementiū monstrant q̄s corpoꝝ ꝛ corporali necessitudini prescriptoꝝ celestiū forma prefertur figurat etiā iudęis de quib⁹ secūm carnē ecclesiā de gentib⁹ quę credidit anteferendam.

¶ Mora. Magister preceptuꝰ alijs qui nō reliquerit patrē ꝛ matrem non est me dignus. sententię suę ipse primus se subicit nō refutans officiū materne pietatis; ꝑ paternis se ministerijs amplius q̄ maternis affectib⁹ debere

† ¶ Quia fideles estis: sed pharisęis incredulis sancta nō sunt danda.

† ¶ intelligentiam scripturarū de quo regno alibi dicitur. Auferetur a uobis regnum dei

¶ Qui foris sunt. ut marcus ait. qui neq; intueri neq; cognoscere curant veritatem.

¶ Sinditose audite

† ¶ vt et in vestro pectore continue ruminetis ꝛ aliena ructuare sufficiatis

¶ cognati.

† ¶ gentium ad fidem christi confluentium.

¶ Sinagoga.

¶ ppls iudeoꝝ. ¶ qr nō habēt spūalē intelligētiā

¶ i. qui dicto vel facto vel exemplo in cordibus proximoꝝ generant deum. ¶ nolū

cognoscit. Itaq; qui se intelligit propter diuinū mysterium in terras ve
nisse·z propter puentū ecclesię relictis parentib⁹ ascendit in nauem.

¶ Et ascenderunt. Morale. Cū ihesu nauim ascēdit·qui signo dñici
crucis imbutus: seculum relinquere disponit.

¶ Obdormiuit. In hoc facto verus homo monstratur·qui dormit·et
verus deus qui furorē coercet maris.

¶ Et compellebantur. Merito turbatur nauis in qua proditor est
cum bonis· et qui suis
meritis firmi fuerant·
turbantur alienis.

¶ Suscitauerūt
Aduerte neminem si-
ne tēptatione de hac
vita transmigrare·cū
etiaz apostolos quib⁹
dñs adest temptatio-
num secularium sępe p
cella perturbet. Sed
cum simus subiecti p-
cellis spūalis nequitię
excitemus gubernato
rem qui imperat ventꝫ
qui imperat mari·qui
et si iam non dormiat
corporis sui somno·ca
ueam⁹ tamē ne nostri
corporis somno dormi
at z quiescat.

¶ Et cessauit ꝛc.
Nota q⁹ omnis crea-
tura sentit creatorem·
Imperat·increpat·sen
tiunt imperantem·nō
q⁹ scōm heresim quo-
rundam sint anima-
tia: sed maiestati con-
ditoris sūt sensibilia·q̄
apud nos sunt insen si
bilia.

¶ Alleg· Mare vel
stagnū·tenebrosus est
et amarus mundi ęs-
tus. Nauicula: arbor
crucis·cui⁹ beneficio fi
deles adiuti· emersis
fluctib⁹ mūdi·obtinēt
litus patrię celestis.

Et ascenderunt. Nauigantibus autem illis· obdormiuit· et de-
scendit procella venti in stagnum
ʃ vel complebantur.
et compellebantur z periclitaban
tur. Accedentes autem suscitaue-
runt eum dicentes·preceptor pe-
rimus. At ille surgens increpauit
ventuz z tempestatem aquę·z ces
sauit·z facta est tranquillitas mag
na. Dixit autez illis. Ubi est fides
vestra? Qui timentes mirati sunt
dicētes ad inuicē. Quis putas hic
ʃ demonibus ʃ munda
ne motioni.
est? Quia z ventis imperat z mari
ʃ velint nolint.
z obediunt ei. Nauigauerunt au
tem ad religionem gerasenorum·
quę est contra galyleam. Et cum e
gressus esset ad terrā· occurrit illi
vir quidā·qui habebat dęmoniū
iam temporibus mltis·z vestimē
to non induebatur·neq; in domo
manebat: sed in monumentis.

Hascendunt discipuli ammoniti cum eo·vn de ipse ait. Si q̄s vult post me venire: abne-
get semetipsum·z tol-
lat crucem suam z sequatur me. Discipulis nauigantibus·id est· sęculum fidelibus calcantibus· z futuri sęculi quietem animo meditantibus z per sancti spiritus flatū·vel etiam per propriū regiminis conatuz infidos mun di fastus certatim post terga iactantib⁹ subito obdormit dñs·i·adueit tps dñice passionis. Vñ z marcus: nocte hoc factū memorat·vt veri solis occu bitū significaret. Descendit procella·q̄ dño somnū mortis in cruce subeun te·fluctus psecutionū dęmoniacis flatib⁹ excitati assurgūt·quib⁹ non ipsi⁹ patientia: sed discipulor imbecillitas concutitur z trepidat. Suscitant·ne eo dormiente pereant·q̄ cui⁹ mortē viderāt·resurrectionē optant·q̄ si dif-
ferretur·ipsi in perpetuū periclitarent. Vñ surgens increpat ventꝫ celeri resur rectiōe per mortē destruit superbiā dyaboli·q̄ bēbat imperiū mortis. Tēpe statē etiā aquę facit cessare·q̄ rabiem iudęor mortis ei⁹ insultātiū resurgēs labefacit. Arguit eos qui se pñte timebant·cū perire ñ possit q̄ firmiter adhę ret ei. Quasi ipso gesto nauigatōis diceret·qđ post resurrectionē etiā voce dixit. O stulti z tardi corde ad credendū i· o·q·l·s·p· Nonne oportuit pati christum·ſoporari undia nauem in qua quiescebat hincinde vexantib⁹·et sic ex tēplo tumidis gurgitib⁹ sedatis·patefacere cūctꝫ potētiā suę diuinitatꝫ

¶ Mirati sunt. Non discipuli: sed naute z alij qui in naui erant mirā
tur. Unde matthęus. Porro boēs illi mirati sunt dicētes. Qualis ē hic Q̄z si discipl⁹ dicim⁹ miratos fuisse·merito z ipsi boēs sūt appellati.

Ad regionē gerasenorū. Gerasa ciuitas arabie iuxta montē gala-
ad·in tribu manasse·nō longe a stagno tyberiadis. Significat gentes q̄s post passionē z resurrectionē dñs p ꝓdicatores visitauit. Unde gerasa siue gergesi·colonū eicienſ·id est· dyabolū a quo prius incolebat·vel aduena propinquās· qui longe erat in tempore.

¶ Occurrit illi vir. Cum lucas vnum mat·duos occurrisse memorat·
in figurā eiusdem gentilis ppli est·q̄ cum noe tres filios genuerit·z familia solius sem in possessione dei abscisa est·ex duob⁹ alijs diuersarum nationū
ppli pullularunt· qui
idolis seruierūt· Et no
ta hūc vnū fuisse cele-
brior⁹ plong z maioris
insanię· de quo regio
illa maxime dolebat.

Jesu vidit ihesum procidit ante
eū z exclamans voce magna dixit
Quid michi ē z tibi ihū fili dei al
tissimi? Obsecro te ne me torque
as. Precipiebat enim spiritui im
mundo vt exiret ab homine Mul
tis enim temporibus arripiebat il
lum·et vinciebatur catenis et cō-
pedibus custoditus·z ruptis vin
z ʃ In loca spiritualiū infecunda virtutuz·sicut profugus a lege·discretus a prophetis·remotus a gratia
culis agebatur a dęmonio in de
ʃ Non vt ignar⁹ inquirit: sed vt confessa peste quam furens tolerabat virtus curā tis gratior emineat.
serto. Interrogauit autem ihesus
illum dicens. Quod tibi nomen
z ʃ Scilicet sumus. non vnus spiritus tantum.
est? At ille dixit Legio. Quia in-
trauerunt dęmonia multa in eum
Et rogabant illum ne imperaret il
ʃ Id est·gehennam.
lis vt in abyssum irent. Erat autē
ibi grex porcor multor pascentiū
in monte·et rogabant eum vt per
mitteret eis in illos ingredi: z per
misit illis. Exierūt ergo dęmonia
ab homine z intrauerūt in porcos

¶ Occurrit ḡ vir·i· ip
se gētil⁹ ppls·q̄ mult⁹ tē
pib⁹·i.ab ipo pene mū
di exordio vexabat a
dęmonio·nec utebat
veste nature sue·i·vir
tutib⁹ fide z charitate
q̄b⁹ ꝑmi paretes p⁹ cul
pā nudati legūt & sto
la redeūti filio offert.
Neq; ī domo ꝑsēs qe
rebat: & ī mortuis opi
bus corpis q̄i in sepul
cris manebat.

¶ In monumen
tis. Quid aliud sunt
pfidor corpa nisi que
dam defunctor sepul
cra in q̄b⁹ ñ bitant dei
verba.

¶ Jhesu fili dei.
arrius contēdit eē cre
aturā·quē dęmon cō-
fitet eē filiū dei. Judei
dicunt. In pncipe dę-
e·dę·quē dęmonia ne
gant aliq̄d secū ꝑmūe
brē. Tormentū est dy
abolo ab homis lesiōe
cessare·z q̄ntū diutius
possederat·tm̄ difficili
us dimittit. Caueat
ḡ aliquis lesus a dya
bolo·vt cito eius iugū
dirumpat. Quia tan
to facilius quāto citi⁹
eius dñium enitatur.

¶ Vinciebatur catenis. Catenę z ꝑdes dure z graues sunt genti
um leges quib⁹ z in eor republica cohibebāt pcā. His tñ legib⁹ ruptis·ad
ea scelera cupiditate ducebant q̄ vulgarē ꝙsuetudinē excedebāt.

¶ Quia intra·ꝛc· Multa dęmonia q̄ vnū premūt·signt multos cul-
tus ydolatrię in vno gentiū pplo. Econtra dr. Multitudis cre·e·c·v·z a·
vna. Vñ bene in babilone vnitas linguaz scissa·in hierlm est adunata.

¶ Et rogabāt illū. Sciebant dęmones per aduentū dñi se aliq̄n in a
bissum mergendos·non ipsi futura ꝓdiuinantes sed prophetarum de se di
cta recolentes.

¶ Grex porcoruz ꝛc. Porci sunt homines·vocis z rationis expertes
lutulētis actib⁹ dediti·in mōte superbię pascētes·z nisi quis more porci vi
xerit·dyabolus in eo ptātem non accipit·vel ad probandū tm̄·non autem
ad perdendum accipit.

¶ Et rogabāt eum. Aduerte clementiā dñi. Nullū prius ipse ꝓdem-
nat: sed vnusq̄sq; ipse sibi mali auctor est. Non mittunt in porcos dęmo
nes: sed ipsi petunt·q̄ celestis luminis claritatē ferre ñ poterant. Unde et
ante tēp⁹ debita sibi tormēta formidant.

¶ Et permisit il. Permitit·vt per interfectionē porcor det occasio sa
lutis homibus. Pastores aūt videntes statim nunciant. In quo notan-
dum·q̄ nec porcis nisi permissa dęmonia nocere ꝑñt· multomin⁹ homib⁹·
nisi occulta tñ iusticia dei permittantur.

¶ Abiit grex. Allegs. Liberato ppl'o gentiū a dominatione dęmonum increduli in abditis agunt suos ritus sacrilegos. cęca ꝛ profunda curiosita te submersi. ꝛ impetu feruntur in pręceps. qꝛ nullius meriti ꝓtemplatione re uocantur: sed ad inferioꝛa ꝑ improbitatis procliue tetrusi ſuffocantur: intercluſo vitali commeatu ſpūs. in aquis voluptatū huiꝰ mundi.

¶ Fugerunt ꝛc. Paſtoꝛes fugerunt. qꝛ nec philoſophi gentiū. nec pū cipes ſynagogę pereuntib⁹ poſſunt conferre medicinā. ꝛ licet chriſtianā fu/ giant legem. potentiā tamē eius ſtupendo ꝛ mirando p̄dicant.

¶ Exierunt autē ſignificat multitudi nem ſua venuſta vita delectatam. honoꝛare quidem ſed nolle pati religionē chriſtianam dum dicunt q̄ eaꝫ im plere nō poſſunt. Mi rantur ꝛ fidelem popu pulum a priſtina con uerſatione ſanatum. ꝛ ſedere ad pedeſ dñi. .i. ſano mētis exami vestigia ſaluatoꝛis q̄ ſequatur intueri. ꝛ ve ſtitū ſtudijs virtutum quę deceptus amiſe/ rat.

¶ Et rogauerūt eum. Conſcij fragili tatiſ preſentia domini ſe indignos iudicant. non capientes verbuꝫ dei. ꝛ infirma mēte pō dus ſapientię non ſu ſtinentes. ꝛ ideo diu tius moleſtus non fu/ it ſed regreditur. quia non dignatur curare inuitos: ſed cito deſe/ rit infirmos. quibus o neri videt eſſe ſuam p̄ ſentiam.

¶ Ipſe autem ꝛc Quando de ſynago/ ga ad gentes tranſiunt ipſe ſomno. nauis tem peſtate preſſa memoꝛa tur. Hic nec ipſe doꝛ/ mit nec nauis pericli/ tatur. quia chriſtus re ſurgens ex moꝛtuis iā ñ moꝛiē moꝛs illi vltra non domi. Tamen in hoc innuitur q̄ paſſionis eius triumphus. ꝛ reſurre/ ctionis gloria credituris iudęis populis intimabitur. ꝛ cū prędicato moꝛtis ſuę vexillo credi ab hebꝛeis ceperit. quaſi repetita naui in qua doꝛmierat. patriam reuiſit.

¶ Ipſe autem qui relictis parentib⁹. id eſt. iudęis aſcenderat nauim. id ē. poſt reſurrectionē quaſi tranſacta paſſionis ſuę tempeſtate gentium procu rauerat ſalutem. iam in patriam reuertitur. quia poſtq̄ plenitudo gentium intranerit: tunc omnis iſrael ſaluus erit.

¶ Redi in domū ꝛc. Allegoꝛ. Poſt remiſſionē peccatoꝛ redeundum eſt in bonam conſcientiam. et ſeruiendū euangelio. propter alioꝛ etiam ſa/ lutem. vt deinde cum chriſto requieſcat. ne cum iam prope vult eſſe cuꝫ chri ſto. negligat miſterium prędicationis accomodatū fraternę liberationi. Vnde apoſtolus. Cupio diſſolui ꝛ eſſe cum chriſto. multo melius. manere autem in carne neceſſarium propter vos.

¶ Excepit illum t. ꝛc. In fine ſęculi cum adhuc ad iudęos redibit. per fidei confeſſionē libenter excipietur. quia expectant eum ſicut ait prophęta Dies multos expectabis me. non fornicaberis. ꝛ non eris cum viro. qꝛ nūc ſynagoga nec eſt ſubdita chriſto viro. nec fornicata cum idolo. longa expe ctatione ſponſi amplexuꝫ preſtolans. Hnic lectioni conſequēter ſubiungit moꝛs filię archiſynagogi. in figuram eiuſdem ſynagogę quā dum prope/ rat ſuſcitare dñs. prępit ſanitatē emoꝛroyda mulier in figuram gentium quę poſt venientes prius ſanantur. Venit ergo ad ihesum princeps. ſcilicꝫ moyſes. qui merito iayrus dicitur. id eſt. illuminatus a deo. vel illuminās alios. dum verba vitę quę a ſpiritu ſancto acceperat. alijs miniſtrat. Ca/ dit ad pedes. quia legiſlatoꝛ cum toto populo illo chriſtum in carne ventu rum longe ſibi intelligebat prędferendum. Rogat intrare in domum. quia deſiderabat eum videre. Vnde. Multi reges ꝛ ppꝛętę v. v. que. voſ. v.

eſt autem cum rediſſet ihesus. er cepit illum turba. Erant enim om nes expectantes eum. Et ecce ve

† ſ Illuminans. moiſes enim dicitur iairus qui diuinis preceptis populum inſtruxit.

nit vir cui nomen † iayꝛus. ꝛ ipſe princeps ſynagogę erat. ꝛ cęcidit ad pedes ihesu. rogans eum vt in

ſ Synago

traret in domum eius. quia filia v

ga lege ꝛ prophetis inſtructa.

nica erat illi fere annoꝛum duode cim. ꝛ hęc moꝛiebatur. Et contin/ git dum iret. a turbis compꝛime/ batur. ꝛ mulier quędam erat in flu xu ſanguinis ab annis duodecim quę in medicos erogauerat oēm ſubſtātiā ſuā nec ab vllo potuit cu rari. acceſſit retro ꝛ tetigit fimbꝛiā veſtimenti eius. ꝛ confeſtim ſtetit fluxꝰ ſanguinis eius. Et ait ihesus Quis eſt qui me tetigit? Neganti bus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant. Pręceptoꝛ

ſ Quaſi multi ſunt qui te tetigerunt

turbę te compꝛimunt ꝛ affligunt.

Huic erat vnica filia id. eſt. ſinagoga ſola legali compoſitione in ſtituta. Quę cum ad duodecimum annum peruenisſet. id eſt. cum per legis ꝛ prophetaꝛ inſtitutionem edocta ad annos intelligibi/ les peruenisſet. vt iam apoſtolica doctrina vineret. ꝛ deo ſpiritu/ ales fructus gigneret moꝛiebatur erroꝛis lā guoꝛe. Ad banc ſanā/ dam duꝫ carne aſſum pta properat dei ver/ bum: grauat noxia cō ſuetudine carnalium populoꝛ. Et ecce mu/ lier. id eſt. eccleſia de gentib⁹ congregata. q̄ interioꝛuꝫ lapſu crimi num deperibat. a cętu fideliuꝫ ſegregata. pa raratam alijs prępit fi de ſalutē. ab annis du odecim. Quo tempo/ re ſynagoga in cul/tu dei creuerat. eodē tem poꝛe gentilitas per oꝛ bem ydolatrię ſanie fę dabat. ꝛ carnis oblec/ tatōe quę ſubſtantiaꝫ id eſt. naturalis indu ſtrię vires expenderat in medicos. id eſt. phi loꝛophos. ꝛ leguꝫ doc toꝛes. q̄ multa vicijs ꝛ vtutib⁹ diſputauerāt ꝛ pręcepta viuendi de derant. nec ꝑ eoſ cura ri poterat: ſed vt mar cus ait deterius habe bat. Sed vt vidit in/ dęos egrotare. ꝛ verū medicū vidit adeſſe. ſperat ꝛ querit medicinā. Accedit per fidem. appropin quat retro. poſt dñm ſuum ambulando. vel quia in carne dñm non vidēs peractis incarnationis ſacramētis. per fidem cępit eius veſtigia ſubſequi. Tangit fimbriam ꝛ vndam ſanguinis reſtringit. Quia beatus ꝛ vere mū dandus. qui minimā verbi partē. manu fidei contingit.

¶ In medicos. Medici dęmones. qui q̄ ſalutēres hoīb⁹. pro deo ſe co li exigunt. quib⁹ ſeruierat gentilitas.

¶ Tetigit fimbriam ve ꝛc. Fimbriam tangit. qui incarnationis my ſteria perfecte amat ꝛ credit: donec ad maioꝛa capiēda pueniat.

¶ Si conſideremus quanta ſit fides noſtra. ꝛ intelligamus quantus ſit fi lius dei. videmus qꝛ comparatione eius fimbriam tantū modo tangimus ſuperioꝛē veſtimēti eius partē nequim⁹ attingere.

¶ Et confeſtim ꝛc. Suſcitatur⁹ moꝛtuam redit ad fidem faciendam prius curat emoꝛroydam. Sic eliſabeth ſterilis paritura indicatur. vt con ceptura virgo credatur.

¶ Quis eſt qui me tete. Non quęrit vt doceatur q̄ neſciat: ſed vt fidei mulieris appareat.

¶ Turbę te compꝛimūt. Quē turbę diuerſis hęreſib⁹ affligūt ſola catholica eccleſia fideli coꝛde tangit. nam alij tangētes non tangūt. ſic vi/ dentes non vident. audientes non audiunt. Vnde ꝛ marię dicitur. Noli

me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum.

¶ Nam et c.no. Non latet quicūq; tangit. Deus non indiget oculis vt videat: nec corporali sentit: sed in se habet cognitionē omniū. Etiā virtus quę propiciatur omnib; iniq̄tatib; nostr̄is. z sanat oēs infirmitates nostras, non ex nobis sed ex deo erit.

¶ Videns aūt. Hęc mulier verecūda fimbriā tangit. fidelis accessit. religiosa credidit. sapiēs se eē sanatā cognoscit. Sic plebs gētiū q̄ deo credidit. peccatum erubuit vt deseruiret. fidē detulit vt crederet. deuotionez exhibuit vt rogaret. sapiētiā induit vt sanitatez suam z ipsa sentiret. fiduciam sumpsit vt fateretur quod prępiebat alienum.

et dicis quis me tetigit? Et dixit

¶ Quasi non quero de tactu corporis: sed de tactu fidei.

ihesus. Tetigit me aliquis. Nam et ego noui virtutem de me exiisse Videns autem mulier quia nō latuit. tremens venit z procidit ante pedes illius. z ob quam causaz tetigerit eum indicauit coram omni populo. z quemadmodū confestim sanata sit. At ipse dixit illi. Fi

¶ per fidem. † ¶ non factura est: sed fecit in eo enī iam saluata es q̄ credidisti.

lia fides tua te saluaz† fecit. vade in pace. Adhuc illo loquente. venit quidam ad principem synagogę dicens ei. Quia mortua est filia tua. noli vexare illum. Ihesus autem audito hoc verbo. respondit patri puellę Noli timere. crede tantū z salua erit. Et cum venisset ad domum. nō permisit intrare se

† ¶ Petrus iacobus z iohannes. fides. spes. z caritas.

cum quenq̄. † nisi petrum z iohannem z iacobum. z patrem z matrē puelle. Flebant autem omnes. et plangebant illaz. At ille dixit. Nolite flere. Non est mortua puella.

¶ qui non credit deridet

sed dormit. Et deridebant euz. scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manū eius. clamauit dicens. Puella surge. Et reuersus est spiritus eius. Et continuo

¶ Ad testimoniū uite. ut non fantasma: sed ueritas crederetur.

surrexit. z iussit illi dare manducare. Et stupuerunt parentes eius. quibus pręcepit ne alicui dicerēt. quod factum fuerat.

C. IX.

¶ Conuocatis autem duodecim apostolis dedit illis virtutem z potestatem super omia dęmonia. et vt languores curarēt z misit illos prędicare regnuz dei z sanare infirmos. Et ait ad illos. Nichil tuleritis in via. neq; virgā neq; perā. neq; panē. neq; pecuniam. neq; duas tunicas habeatis. Et in quācunq; domū intraueritis

¶ q̄diu in illa ciuitate predicabitis.

ibi manete. et inde ne exeatis. Et quicūq; nō receperint vos. exeūtes de ciuitate illa etiā puluerē pedum vestroz excutite in testimoniū supra illos. Egressi autem circuibāt p̄ castella euangelizātes z curātes malebant. indigni videre resurrectionis miraculum.

¶ Tenens manū. ꝛc. Tenet manum. quia nisi manus indęorum q̄ sanguine plene. prius fuerint mundatę. synagoga non surget.

¶ Puella surge. ꝛc. Quisquis a morte animę a christo manum sibi confortante resipiscit. a sordibus vitioz debet exurgere. z sicut marcus ait in bonis operib; ambulare. z cęlesti pane necesse est vt mox saciet̄r. id est. verbi dei z altaris.

¶ Quibus prę-cepit. ꝛc. Sicut publica nocta publico eget remedio. ita leuia peccata leuiori et secreta queunt deleri pęnitentia. Vnde: puella in domo iacens paucis arbitris exurgit. eisdē ęs ne miraculum vulgarent interdicitur.

C. IX.

¶ Conuocatis aūt ꝛc. Concessa primum potestate signorum mittuntur prędicare regnū dei. vt magnitudini promissoz fi attestetur etiam magnitudo factoz. z fidez verbis daret virtus ostensa. z noua facerent qui noua prędicarent.

¶ Nichil tuleritis ꝛc. In marco legitur. vt nichil tollerent in via. nisi virgaz tantum. Sed sciendū est quia vtrumq; pręceptum ē a domino vt nichil nisi virgam ferrēt z vt nec virgam ferrent Non ferre uirgam est non esse solicitum de his quę necessaria sūt humanę sustentatōni quia hęc debentur prędicatoribz ab his quibus prędicant. quando sine scandalo possunt accipi. Nil ferre nisi virgaz est vti illa potestate accipiēdi necessaria quę data est prędicatoribz.

¶ Duas tunicas Simplex vestimentū est quicquid est necessarium alicui scōm q̄litatem loci vel temporis duplex est qđ vltra necessitatem est. Allegi. in duabz tunicis. duplicitatē prohibet.

¶ Ibi manete. Ne excursetis per domos. z inuiolabilis hospitij iura mutetis. Vnde scōm matthęuz domus in qua manere debent prius eligenda est. vt mutandi hospitij necessitas auferatur.

¶ Puluere pedum ꝛc. Pulvis excutitur in testimoniū laboris sui. q̄ ingressi sunt in ciuitatem. z vsq; ad illos prędicatio peruenit. Vel excutitur vt nichil ab eis accipiant qui euangelium spreuerunt. nec etiam necessaria vitę.

¶ Allego. Ne communicetis inanib; verbis z gestis perfidorū quę pulueri comparanda sunt. ne caste mentis vestigiū polluatur. Pulverem vero fidelis populi qui humana fragilitate colligitur. debet prędicator euangelij abolere. z quasi suuz in se suscipere. Vnde apls. Quis infirmat̄ z ego non infirmor? Quis scandalizatur. et ego non vror.

¶ Egressi autē. In marco legit̄. Exeūtes p̄dicabāt vt pēniam agerent. et dęmonia multa eiiciebāt. z vngebāt olco multos egros z sanabant.

¶ Deridebant eum. ꝛc. Merito exclusi sunt. qui deridere q̄ credere

¶Audiuit aũt. Notandũ q herodes propter dissonos ꝑ̃li rumores prius hesitauit: sed postea confirmato aĩo dixit pueris suis· vt apud mat thẽũ z apud marcũ legitur. Hic est iohs baptista· z ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo.

¶Johannes surrexit. Qui iohannẽ cui⁹ nullum signum viderant surrexisse dicebãt· per summã maliciã ihm resurrexisse negabãt· cui⁹ multa mirabilia opera viderant· in cui⁹ passione multa miranda contigerant.

¶Narrauerunt Narrant apostoli domino quę fecerint· et quo docuerint· quo iohannes dum ipsi docerent passus sit. Vñ sequitur· z assumptis illis.

¶Et assum illis· Non ociosis· non in ciuitate synagogę· id est· secularis dignitatꝭ residentibus: sed inter deserta christum quęrentib⁹ celestis gratię alimonia impertitur. Qui enim non fastidiunt a christo suscipiuntur· et spiritualiter z corporaliter· etiam si indigent curãtur. Et nota· qr postq̃ perfecta est mentio passionis iohannis· christus reficit· qr post defectũ legis euangelicus cib⁹ incipit Deniq̃ postq̃ curata est mulier quę gestat figuram ecclesię z postq̃ apostoli ad ꝓ̃dicandũ sunt missi· fit mentio refectionis· qr per apostolos in ecclesia vera refectio fit.

¶Secessit seor· in locum. Decollato iohanne secedit in desertum· qr relicta iudea quę prophetię sibi nõ credendo caput abstulerat. In desertum ecclesię quę virũ non habebat verbi pabula largitur. Vnd z bethsaida domus fructuũ interpretat. Et transeuntẽ ad gentes· multę caterue fideliũ relictis menib⁹ prisce ꝓuersationis· neglecto vario ꝙ dogmatum munimine. sequũtur· vt qui prius in iudea tantũ erat notus· iam super omnem terram exaltaretur.

¶Secessit. Cum turbę quidem voluntatẽ eundi: sed perueniendi vires non haberent· ideo egreditur dom⁹ de loco suo· z pergit obuiam· z visa turba miseretur z curat languores· vt fides plena statim premiũ ꝓsequat.

¶Secute sunt. Non iumentis· non vehiculis: sed proprio labore pedum vt ardorem mentis ostenderent.

¶Sanabat. Nemo cibũ christi accipit nisi antea sanatus fuerit· qr p⁹ remissionem peccatorũ tribuit alimonia celestis.

¶Dies aũt ce· Declinata die reficit· quia vel fine sęcor· propinquante vel cũ sol iustitię occubuit· a spũali fame sum⁹ saluati. Et nota ordinẽ mysterij· prius per remissionẽ peccatorũ vulneribus medicina tribuit· postea alimonia mense celestis expenditur.

¶Non sunt nobis plus. Nota qr dñs cuiq; p viribus dona tribuẽs et ad pfectiora sp puocans· ne aut infirmũ validior cib⁹ opprimat· aut validum exilia alimẽta nõ satiẽt. Primo quinq; panib⁹ ordeaceis quinq; midum exilia alimẽta nõ satiẽt. Primo quinq; panib⁹ ordeaceis quinq; milia· scdo septẽ panib⁹· quattuor milia hoĩm refecit· tercio discipulis mysteria

quattuor milliū minus? ¶Quia quattuor milia triduo cum christo fuerunt. et ideo amplius celestis pabuli receperunt.

¶Et factum est ꝛc. ¶Post miraculū cū turbę vellent eū facere regē. dimissa turba fugit ꝛ ascēdit in montē solus orare. ꝛ antecęꝫ discipuli ascēderent in nauiculā aderāt cū ipso. Ipse aūt solus orat patrē. ¶Pñt enī sancti fide ꝛ amore dño piūgi. ꝛ eū hoīb excellētiorē intuēri. ꝛ quersationē eiꝰ in carne passib hūilitatiꝫ subseq; ꝫ incōprehensibilia paterne positōnis arcana solus penetrat ꝛ solus qđ orandū nouit orat. Cū discipuli aūt non reperiūt orasse: ꝫ solus obsecrat. qz tāti consiliū hūana corda non capiūt. nec quisqꝫ pōt interior participes esse cum xpō.

¶Quē me dicūt. ꝛc. Exploraturus fidē discipuloruꝫ prius vulgi sniam inqrit. ne apostolorꝫ fides firmata videat vulgari opinione. sed veritatiꝫ agnitione.

¶Merito turbę noīantur q̄ diuersas de dño fert sinias. quoꝝ hinc ꝛ sensus instabilis est ꝛ vagꝰ a qbꝫ suos distinguēs ait. Vos aut tē quē me esse dicitis?

¶Johannē bapt. Opīo de iohe iō forte erat. qz in vtero mris posit? doni pñtiā sentiebat. De helya. qz raptus est in celū. ꝛ venturus credit. De hieremia. qz in matris vtero sanctificatus est

¶Vos aūt. Qui tractat debet audientiū pensiderare personas ne prius irrideatur qꝫ audiatur

¶Christū dei. ꝛc. Cōplexē oīa. q̄ ꝛ natura ꝛ nomē expressit. In nomīe enī xpi. ꝛ diuinitatiꝫ ꝛ incarnatōis est expressio. ꝛ fides passionis. ¶Hęreticus. ꝛ si nomē christi ñ negat. Christū tñ negat. qui nō omnia quę christi sunt confitetur.

¶Et ipse increpans eos. ꝫ cepit ne cui dicerent hęc. dicens. Quia oportet filiū hois multa pati. ꝛ reprobari a senioribus ꝛ principibus sacerdotū ꝛ scribis ꝛ occidi. ꝛ tercia die resurgere. Dicebat aūt ad omnes. Si quis vult post me venire abneget semetipsum. ꝛ tollat crucē suam quotidie. ꝛ sequatur me. Qui eni voluerit animam suam saluā facere perdet eā.

Et factū est cuꝫ solus esset orans. erant cū illo et discipuli. et interrogauit illos dicens. Quē me dicūt esse turbę? At illi rñderunt ꝛ dixerunt. Johannē baptistā. alij aut helyaꝫ. alij vero qz prophetā vnꝰ de prioribus surrexit. Dixit illis. Vos aūt quē me esse dicitis. Respondens symon petrus dixit. christum dei. At ille increpans eos. ꝫ cepit ne cui dicerent hęc. dicens. Quia oportet filiū hois multa pati. ꝛ reprobari a seniorib us ꝛ principibus sacerdotū ꝛ scribis ꝛ occidi. ꝛ tercia die resurgere. Dicebat aūt ad omnes. Si quis vult post me venire abneget semetipsum. rat homo vetus. ꝛ tollat crucē suam quotidie. ꝛ sequatur me. Qui eni voluerit animam suam saluā facere perdet eā.

¶Christū dei. ꝛc. Cōplexē oīa. q̄ ꝛ natura ꝛ nomē expressit. In nomīe enī xpi. ꝛ diuinitatiꝫ ꝛ incarnatōis est expressio. ꝛ fides passionis. ¶Hęreticus. ꝛ si nomē christi ñ negat. Christū tñ negat. qui nō omnia quę christi sunt confitetur.

¶Ipse increpans eos. ꝫ cepit ne cui dicerent hęc. dicens. Quia oportet filiū hois multa pati. ꝛ reprobari a senioribus ꝛ principibus sacerdotū ꝛ scribis ꝛ occidi. ꝛ tercia die resurgere. Dicebat aūt ad omnes. Si quis vult post

† ꝫ non tantū sua: sed etiam ipsum. scōm q̄ fuerat homo vetus.

me venire abneget† semetipsum. ꝫ Qui tempore persecutōis vult

quatur me. Qui eni voluerit animam suam saluā facere perdet eā.

presentem vitā custodire ꝫ in futuro ꝫ vitam eternā.

ꝫ non populi sententiā expectat: sed suā promit ꝫ vnus pro omnibus.

ꝫ contrario ꝫ vitā presentem

Nam qui perdiderit animā suam propter me: saluam faciet illam. Quid eni proficit homini si lucretur vniuersum mundū. se aūt ipsū perdat. ꝛ detrimentum sui faciat.

† ꝫid est. erubescibilia de me confiteri voluerit

Nam q̄ me† erubuerit ꝛ meos sermones. hunc filius hois erubescet cū venerit in maiestate sua. ꝛ pris ꝛ sanctoꝝ angelorū. Dico aūt vobis. vere sunt hic aliq̄ stantes ex vobis. q̄ non gustabūt mortē: donec videāt regnū dei. Factū est autem post hęc verba fere dies octo

ꝫ Abiciet.

ꝫ tempozaliter

† ꝫ glorificationē corporis in trāsfiguratione

ꝫ Imaginariā representatōez future beatitudis.

† ꝫut tribus idoneis testibus. totus mundus crederet ꝫ Qui claues celoꝝ accepit. ꝫ Cui mater committitur

et assumpsit† petrum ꝛ iohannē ꝛ iacobū. ꝛ ascēdit in montē vt oraret

ꝫ Qui primus soliū sacerdotale ascendit.

Et facta est dū oraret spes vultus eius altera ꝛ vestitꝰ eius albus et

ꝫ Sicut sol.

scere fideles. substātiꝫs nudari. honorib deici. verberib affligi. ¶Pacis tē pore sępe veremur a proximis despici. iurias verboꝝ pati. prius satisfacere illis quib fuimꝰ irati. ¶Habet ꝧ christianꝰ etiā in pace. vbi in pfessiōe christi veraciter possit probari. ſ. si imitat humilitatē sui capitis.

¶Hūc filius hois. Non sufficit ad pbationē fidei vox professionis quā defendit a verecūdia professio generalitatis.

¶Aliqui stantes. Qui stat cū christo nō gustat mortē. qz nec tenuem mortis ęterne sensū hēbit. qui christi portia meruerit. cui necī mortē interrumpitur ordo viuendi:

¶Donec videāt regnū. Quia arduū erat animā periculoz pus morti offerre. sustētat infirmitatē hūana mētis remūeratōe pntiū. ne frāgat despratōe vel tedio. Visa eni ęterna gloria. ꝛ liū trāsitu. ꝛ ad breue momentū Fortiores tam̄ ptra mūdi aduersa fīdunt. ¶Promittit ita qꝫ futurā gl'iam ī trāsitu vidēdā in terra. ut certiꝰ in celo speretur ęterna. Vel pmittit aliquos de discipulis visuros dilatationem ecclesię añqꝫ p mortē recedant de mūdo. vt in pnti ptra mūdi gloriā erecti. certiꝰ credantur in celo regnaturi.

¶Post dies octo Alij q̄ sex dies tantuꝫ nūerant. pꝰ sex ętates scli scis a labore q̄scēdū signt. Lucas q̄ ꝛ pmū q̄ promittit. ꝛ vltimū q̄ promissio īplet pnūerat. octauā innuit resurgēdī. Nā sic xpc post sextā sabbi q̄ crucē ascēdit. ꝛ post septimā sabbi q̄ ī sepulcro q̄euit. octaua die resurrexit. sic nos post sex scli ętates qbꝰ pro dño patimur ꝛ laboramus. ꝛ post septimā quietis aīaꝝ q̄ interim in alia vita geritur. octaua ętate resurgemus.

¶Assumpsit petrū. Tres tm̄ duxit. qz multi vocati pauci electi. ꝛ qui fidem trinitatis inuiolatā seruāt. eterna merētur visione letari.

¶Scit meritoꝝ cognitor perfectiores fuisse cęteros tres aplos. Signt illos q̄ bnt fidē. spēm. charitatē. Vel per petrū prepositi siue piugati. per iacobum pnitētes vel actuales. per iohannē virgines vel theorici.

¶Ascēdit in mō. In montē oraturus ascēdit. vt innuat. qz q̄ resurrectōnem expectāt. mentē in excelsis elevare. ꝛ cōtinuis precib dñt insistere.

¶Pro possibilitate cuiusq̄ minuitur verbū. aut crescit. ꝛ nisi altioꝝ prudētię cacumē ascēdas. nō tibi apparet sapīa. nō apparet mysterioꝝ cognitio. nō apparet q̄nta sit gloria. quanta sit spes in dei verbo: sed apparet sermo natus ex virgine. litteraꝝ opertus inuolutionib. Sed ascende. credē natū de virgine. natū de spū. triūphantē in cruce. mortuos suscitantē. iam perfecta est verbi facies altera.

¶Et facta est. Trāsfiguratus nō substantiā vere carnis amisit: sed gloriam vel suę vel nostre resurrōnis ostēdit. q̄ qualis tūc apostolis. talis post iudiciū cūctis apparebit electis. Nā in ipso iudicio ꝛ bonis ꝛ malis in forma serui apparebit. vt videāt in quē pupugerūt.

¶Et vestitus eius ꝛc. Vestes dñi. sancti sunt q̄ christū induerūt. quę vestis dño in terris consistēte despicabilis ꝛ alioꝝ similis visa est: sed dño montē ascendente fulget. qz nondū apparuit quid erimus: sed tandē silēs ei erimus. qñ videbimus eum sicuti est. vel vestimēta verbi sermones sunt scripturarū. ꝛ quedam indumēta diuini intellectus. qz sicut illis apostolis

in altera specie apparuit ipse et vestis eius refulsit· ita z oculis mentis tue iam diuinarū sensus albescit lectionum.

¶Ecce duo viri. Notandū est· non corpora vel animas helye vel moysi apparuisse: sed ex aliqua subiecta creatura illa corpora formata fuisse. Potest etiā credi angelico ministerio illud factū esse· vt angeli eoꝝ personas assumerent.

¶Mortuus z viuus apparēt· vt significēt christū morituꝝ z post victuꝝ z vt viuam⁹ christo et moriamur mundo.

Etiā apostolis dat signuꝫ de cęlo· vt fides eoꝝ augeatur· sed scribis temptantiby dare noluit· vt indurarent.

¶Erant aūt mo· Per moysen infernales· per helyaꝫ celestes p apostolos terrestres ad iudiciuꝫ venturi significantur.

¶Dicebant excessum. Moyses· i· legislatoꝛ· z helyas p̄phetaꝝ eximi⁹ apparēt cum verbo vt oñdant ipsum esse qui locut⁹ ē in lege et ꝓphis· z quē lex z ꝓphę ꝓmiserūt q̄ non in infimis: sed in monte visi sunt· quia soli mente excelsi maiestatem scripturę quę in dño impleta est per spiciūt. Dicebāt ex· e· quē cō· e in hierlm. qz lex z ꝓphę quoscunqꝫ in cacumine fidei inueniūt· dispensatōis suę misterium docent.

¶Per moysen moꝛ tuū signtur sancti qui ab initio mundi vsqꝫ ad diem iudicij defuncti· in ipso iudicio sūt resuscitādi· per helyaꝫ viuentē qui viui inuenient· qui in maiestate vident· quia cū christo regnabūt glorioſi· qui excessum eius dicūt quia tunc sancti misericordiam dñi laudabunt· qui ꝓ salute eoꝝ dignatus est moꝛi.

¶Tres testes habem⁹ de terra· tres de cęlo· moysen z helyam z ipsum patrem. Septimus in medio eoꝝ est dei filius· cum soleat sufficere testimoniū trium· z hic est testimoniū plurimoꝝ.

¶Grauati erant som· Somno gnant· qz splendoꝛe incōprehēsibilē deitatis premitur sensus hūani coꝛpoꝛis. Vel somno gnant· vt resurrectōis gloriā post coꝛpoꝛis quietē viderēt· z sancti eo ver⁹ maiestatē dñi videbūt· quo carnis suę in qua mortē vicerant immortalitate gaudebūt. Tunc moysen z helyam speculabunt in gloria· qz melius intelligēt qūo vnū iota aut vn⁹ apex non ꝓteribit a lege· z qūo dñs legem z prophetas non soluerit: sed adimpleuerit.

¶Bonū est. Qui ad montana ꝓscendeꝛat ñ vult ad terrena descēdere sed semꝑ in sublimi ꝓseuerare· z est petr⁹ in ꝓsona ingredientiū regnū dei. Bonuꝫ est nos hic esse· bonū est in regno dei esse· q̄ nos soli hac luce fruamur· non indei inuidi. Tria tabnacula· i· verba· cogitatōnes· opera.

¶Unū moysi. Qūo noscūt quos antea non viderūt? Per maiestatē suꝑ eos venientē· sicut in futura resurrōne vnusq̄sq; alterū cognoscet z desiderata in altero alter per charitatē intelliget.

¶Nesciens quid. Et si petrus ex būana infirmitate nescit quid dicat inliti tñ dat ardoris indiciū· dum eos q̄s videre delectabat etiā officio silentii fruit. Errabat· qz in terra z in hac mortali carne sibi z coapostolis suis diuersis fieri q̄r

vel de sua expulsione dyabolus se vindicet·sicut in principio nascentis ecclesie multa & grauia opposuit certamina illis quos suo regno subtrahi videbat.

¶ Et increpauit. Non puer vim patiens:sed dyabolus vim inferens increpatur·quia qui peccantē vult sanare: vicium debet arguere et depellere sed hominem amando refouere: donec sanatum spiritualibus reddat patribus ecclesie.

¶ Ponite vos. Vos qui meo discipulatui adhęretis quibus archana mea manifesti? a pui· preciosi sanguinis quo mūdus redimendus est euentum mente recondite· dum ceteri mirantur tanta facta diuine altitudinis

¶ Futurū est vt. Inter magnalia potētię diuine sepius replicat abiecta passionis humane·ne subito veniens terreat: sed leuius feratur cogitata.

At illi ignorabāt Hęc ignorantia non tam de tarditate q̄ de amore nascitur· quia adhuc carnales & mysterij crucis ignari·quē deum cognouerāt·moriturū credere neque unt:sed sicut per figuras loquentem audire solebant· sic etiam q̄d de sua traditione loquebatur·figuraliter aliud significare putabant.

¶ Intrauit autem cogitatio. &c. Quia viderant petrū et iacobum & iohannē in mōtem seorsum ductos·secretumq; aliquid eis esse traditum: sed et petro superius dantes regni celorum esse promissas·ecclesiamq; super eum esse edificandam rati sunt. Vel illos tres ceteris· vel omnibus apostolis petrū esse prelatū·vel q̄ tributi solutōe petrū ipsi domino purificatū viderant·ipsum ceteris preferendū arbitrabantur. Sed sciendum est istam quęstionem & ante tributum & post tributum solutum esse factam.

¶ Quicūq; suscepe. &c. Vel simpliciter pauperes christi ab his qui volunt esse maiores· pro eius voce. esse honore suscipiendos· vel parunlos malicia vocet esse· vt puerilis innocentię simplicitatem conseruent· vt formam virtutis quam natura duce puer obseruat·ipsi pro nomine christi sequantur ex industria.

¶ Me recipit &c. Qui imitatorē christi recipit· christum recipit·& qui imaginem dei recipit· deum recipit.

¶ Johannes dixit &c. Johannes diligens deum & a domino dilect? excludendum putat a beneficio qui non vtatur obsequio· ideo vocetur neminem a bono quod ex parte habet esse arcendum:sed ad hoc potius quod nondum habet esse prouocandum. Tales etiam ob alios salutē admitteudi censentur. Igitur in hereticis vel in malis catholicis non sacramenta communia in quibus nobiscum sunt·& aduersum nos non sunt:sed diuisionem et dissipauit. Et increpauit Jhesus spiritū immūdū & sanauit puerū & reddidit illum patri eius Stupebant autem omnes in magnitudine dei. Omibusq; mirantibus·in omnibus quę faciebat ihesus·dixit ad discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim homis futurum est vt tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud·& erat velatū ante eos vt non sentirent illud·et timebant eum interrogare de hoc verbo. Intrauit autem cogitatio in eos·

† Intelligens causas errorū vult desiderū glorie humilitatis contentione sanare.

quis eorū maior esset. At† ihesus videns cogitationes cordis illorū apprehendēs puerū statuit eum secus se et ait illis. Quicunq; suscepe-

Pauperem.

perit puerū istum in nomine meo·

Non solum scōm q̄ homo extra videor. sed etiam scōm deitatem qua sum patri

me recipit. Et quicunq; me recipit

equalis Quia idem sum cum illo.

recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter vos omēs·hic maior est. Respondens autem iohannes dixit. Preceptor vidimus quendam in nomine tuo ejcientē dęmonia & prohibuimꝰ eum·quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum ihesus. Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum vos pro uobis est. Factum est autem

Imminēte tempore quo pati debuerat Passi

dum complerentur dies assumptionis.

onis eius·et ipse faciem suam firmauit vt iret hierusalē·et misit nūcios ante conspectum suum·& euntes intrauerunt in ciuitatem samaritanorū vt parārent illi. Et non receperūt eū·q̄ facies eius erat euntis hierusalē. Cū vidissent aūt discipuli eius iacobus & iohannes dixerūt. Dñe vis dicimꝰ vt ignis descēdat de cęlo·& consumat illos? Et conuersus increpauit illos·& dixit. Nescitis cuius spūs estis: filius hois nō venit animas perdere sed saluare·& abierūt in aliud castellū Factū ē aūt ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum. Sequar

Hospicium.

Obstinata & imperterrita mente locū quo pati decreuerat petit.

Samaritani·quia conspiciūt eū ire hierusalem non receperunt·quia non coutuntur iudei samaritanis.

onem paci veritatiq; contrariam qua aduersum nos sunt & dominum non sequuntur nobiscum·detestari & prohibere debemus.

¶ Nolite prohibere &c. Non reprehenditur iohannes·quia amore faciebat: sed docetur vt nouerit infirmos esse firmorumq; distantiā·q̄ dominus & si remunerat fortiores· non excludit infirmos.

¶ Domine vis &c. Beda. Apostoli adhuc rudes & modum vindicandi ignorantes· non ex amore correctionis aliorum· vel finiendę malicię in illis: sed ex odio vindictam desiderant. Hanc autem ignorantiam dominus reprehendit. Postquā vero eos de vera proximi dilectione docuit·aliquando potestatē tribuit talēs vindictas exercendi·sicut petro in ananiam & uxorem eius·quorum mors viuentibus vtilem metum mortis incussit·et in illis qui punieban tur peccatuz quod augere poterāt si viuerēt finiuit. Sed hoc raro in nouo testa· vbi ex amore seruitur·sepius vero in veteri testamēto vbi timore premebantur·talis potestas sanctis viris a deo collata est.

¶ Dicimus vt ignis &c. Ad sermonez illorum iguis de celo descenderet·quia sunt filij tonitrui.

¶ Et consumat. In similitudine helyę qui & propria manu & igne diuinitus impetrato·presbiteros baal morte affecit. Et in hoc q̄ apostoli potestatem talis prophetę sibi presumunt·ostenditur in ipsis fuisse meritum prophetarum.

¶ Ambro. Non peccant apostoli·qui legem sequuntur quia sciebant & phinees reputatum ad iusticiā·qui sacrilegos interemerat·& ad preces helyę ignem descendisse vt prophetę vindicaretur iniuria. Sed vindicetur qui timet·vindictam non querit qui non timet.

¶ Nescitis cuius. &c. Cuius spiritu signati estis·cuiꝰ acta imitamini·nunc pie consulentes:sed in futuro iuste iudicantes.

¶ Filius hominis. Perfecta virtus non habet studiū vltionis·nec vlla est ira cūdia vbi est charitatis plenitudo.

¶ Beda. Non semper in eos qui peccant est vindicandum· quia non nunquam amplius prodest clementia·tibi ad patientiā·lapso ad correctionem. Denique samaritani citius crediderunt·a quibꝰ hoc loco ignis arcet.

¶ Dixit quidam. &c. Beda. Iste signorum magnitudine motus vult sequi·vt ex miraculo operum quereret lucrum. Unde & a domino repudiatur·qui non obsequiorum speciem sed affectus querit puritaem. Dicit ergo tali fidei. Quid me propter diuitias & seculi lucra cupis sequi· Ego tantę sum paupertatis vt nec hospiciolū quidem habeam·nec meo vtar tecto. Vel miraculis motus propter inanem iactantiam sequi voluit· quam significant aues·& finxit obsequium discipuli quę fictio per vulpē figura-

¶ Vulpes foueas ꝛc. Beda. Vulpis animal fallax. insidijs intentũ rapinas fraudis exercens. etiã inter ipsa hominũ hospicia habitans in fo/ueis. Ita hæreticus domũ fidei non hñs. alios in suam fraudem trahit et a fide seducit.

¶ Vbi caput suum. Reclinatio capitis humilitatẽ christi significat. quæ in illo simulatore ⁊ superbo non habebat locum. Debet autez circum spectũ esse fidei hospitiũ. ne dum infidelib9 nostrę domus interna reseram9 in alienę pfidię cassis improuida credulita/te labamur.

¶ Ait aũt. Atten/de dominũ non cul/pas aspnatũ sed frau des. quia qui repudia uit fraudulentũ elegit innocentem. sed eum cuius patrem sciebat mortuũ. illum patrem de quo dicitur. Obli/uiscere domum patris tui ꝛc.

¶ Domine per/mitte. ꝛc. Quem mi seratur domin9 impru dentem vocat qui di/scipulatũ non respuit dignus est in quo di/uitas quieuit: sed pi9 pietate funeris erple/ta liberior sequi desi/derat. Sed dominus docet minora bona p utilitate maiorũ esse pretermittenda. Ma ius est enim animas mortuo⁊ prędicando suscitare. q̃ corp9 mor tui terra abscondere.

¶ Sine vt. Beda Mystice. Non reuo/catur ab officio patri filius: sed fidelis secer nitur a communione perfidor⁊. quorũ gut tur est sepulchrum pa tens qualis etiam he/reticus erat quem su/pra vulpib9 compara

te quocunq3 ieris. Et ait illi ihesus Vulpes foueas habẽt ⁊ volucres celi nidos. filius autem hominis

§ In tuo humili pectore nõ habet diuinitas vbi familiari mansione quiescat.

non habet vbi caput suũ reclinet. Ait aũt ad alterum. Sequere me. Ille autẽ dixit. Dñe. permitte mi/chi primum ire et sepelire patrem meum. Dixitq3 ei ihesus. Sine vt

§ non credẽtes § hoc consortibus relinquitur † § id est. qui de corpore sine fide exierunt

mortui sepeliant† mortuos suos.

§ hoc mãdatur electis

Tu autem vade ⁊ annũcia regnũ dei. Et ait alter. sequar te dñe: sed primũ permitte michi renunciare his qui domi sunt. Ait ad illũ ihe sus. Nemo mittens manum suã ad aratrũ ⁊ aspiciens retro aptus est regno dei.

¶ C. X.

¶ Misit illos ꝛc. Per hoc q̃ binos mittit innuitur. q̃ nemo prędica/tionis officium debet suscipere. qui erga alium charitatẽ non habet. Vel bini mittuntur. secũ q̃ bina animalia missa sunt in archam. id est. mascu lus ⁊ fœmina. immunda prius in carnali generatione: sed mundata ecclesię sacramento per spũm alez gratiã in discipulor⁊ prędicatione.

¶ Messis quidem ꝛc. Messis turba credentiu3. operarij apostoli et sequaces eor⁊. licet messis verbo dei sit sata. tñ cultur⁊ laborẽ ⁊ solicitũ mu nus operarij requirit. ne aues celi sparsa se mina dissipent.

¶ Sicut agnos. Sicut lupus ouibus sic hereticus insidia/tur fidelib9. ⁊ sicut lu/pus onile circũit noc/te non audens intra re. canis somnum. pa storis absentiam vel desidiam explorans. sic hæreticus nocte sue interpretationis fide les decipere conatur ecclesiam non intrans pastores ecclesię. vel uitare. vel necare ul' in exiliu3 mittere conten dit. Lup9 natura cor poris rigidus. se infle ctere facile non potest sic hereticus intentio/nem duri cordis non solet ab errore reuoca re. Vnde apostolus. Hereticum hominez post primaz ⁊ secundã correctionẽ deuita. ꝛc Lupus vero suo im/petu fertur. ⁊ ideo sepe illuditur. sic hereti/cus impetum facit sed sepe remanet inanis ne nocere possit. Lu/pus si prius aliquem viderit. vocem illius quadam nature vi eri pit. si homo illum pri us viderit cum exagi tat. Sic quem veriu ta disputatõne hereti cus preuenit. mutuz reddit ne confiteatur verbum dei. sed si quis cõmenta fraudis eius agnouerit. non patitur iactantiaz vocis. Sicut lupus. sic et hereticus guttur inuadit. vitalibus vulnus affigit. Qualiter autem bos effugere possimus. supponit dicens. Nolite ergo portare saculum neq3 ꝛc. Inde matthęus. Nolite possidere aurum neq3 argentum. non peram neq3 calciamenta. Vtrunq3 de corio mortui animalis fit. id est. nichil mortale vult esse in illis quos ad prędicandũ mittit. ne mortis timore retardentur ab iniuncto itinere.

¶ Nolite ergo. ꝛc. Tanta prędicatori debet esse fiducia in deo. vt pre sentis vitę sumptus. ⁊ si non prouideat. tamẽ sibi nõ defuturos certissime sciat. ne dũ occupat' mens ad tpalia. minus prędicet eterna.

¶ Allego. Pecunia in sacco clausa sapientia est occulta. quę proximo non erogat' per peram. opera seculi. Per calciamẽta mortuo⁊ operũ exem pla figurant'. vt prędicator onus secularium negocio⁊ nõ portet. nec stulto⁊ opũ exempla conspiciat. ne sua opera quasi ex mortuis pellib9 credat mu nire. Qui nõ amore eterne patrię: sed premio⁊ ambitu salutẽ prędicat au dientib9. quasi in itinere salutat. quia hac ex occasione non ex intentione sa lutem audientib9 exoptat. Omnis enim qui in via salutat. ex occasione iti neris salutat. non ex intentione habendę eiusdem salutis.

¶ Neminem per viam sa. Festinate iubet ꝓtendere. ne alicuius ob uiꝫ ꝓfabulatõne reflectantur ab iniuncto itinere. Nec simpliciter ait. Ne/minẽ salutaueritis. cũ sit vsus hũanitatis alios salutare. § addidit ī via. q̃ nõ salutatõis sedulitas auferẽt. § obstaculũ impediẽdę deuotõis abolet'. ut q̃ diuina mandant'. paulisp sequestrẽtur hũana.

¶ Post hęc ꝛc. Sicut in apostolis est forma episcop⁊. sic in. lxxij. for ma est presbiter⁊. Secundi ordinis septuagintaduo mittuntur. qui toti/dem linguarum gentibus euangelium prędicarent. vt sicut primo duode cim apostoli. propter duodecim trib9 israel. ita ⁊ hi propter exteras gentes destinentur imbuendas. Vel cum christus se diem. apostolos horas huius dixi nominet. per hunc numerũ prędicantiũ signum dat se fidem sanctę tri nitatis mundo annunciaturũ. sicut sol triduanũ sue lucis ambitũ. per septu agintaduas horas efficere solet.

¶ Renunciare. ꝛc. Si discipulus deuz secuturus arguitur q̃ renun/ciare domui velit. quid fiet illis qui nulla utilitate sepe vilitant domos su orum quas dereliquerunt?

¶ Nemo mittens ma. ꝛc. Manum ad aratrũ mittit. qui quasi quo dam instrumento compunctionis. ligno ⁊ ferro dominicę passionis duri/ciam sui cordis euertit. ⁊ ad bonos fruct9 aperit. Qui si ad relicta vicia de siderio rapitur. a regno dei cum vxore loth excluditur.

¶ Mora. Omnis arans si retro respiciat. aut inutilem aut tortuosum faciet sulcum. aut arantium boum suo⁊ vestigia vulnerabit. ita ⁊ qui dire/cto tramite ac spirituali vomere vicia mundana persulcans incedit ad re/gnum dei. Si autem aspectum suum ad impia et vana conuertit. bini gos suos hoc est corpus atq3 animam vulnerabit. ⁊ optimi itineris periculosuz nimis incurrit errorem.

¶ C. X.

¶ Post hęc ꝛc. Sicut in apostolis est forma episcop⁊. sic in. lxxij. for ma est presbiter⁊. Secundi ordinis septuagintaduo mittuntur. qui toti/dem linguarum gentibus euangelium prędicarent. vt sicut primo duode cim apostoli. propter duodecim trib9 israel. ita ⁊ hi propter exteras gentes destinentur imbuendas. Vel cum christus se diem. apostolos horas huius dixi nominet. per hunc numerũ prędicantiũ signum dat se fidem sanctę tri nitatis mundo annunciaturũ. sicut sol triduanũ sue lucis ambitũ. per septu agintaduas horas efficere solet.

¶ In eadem autem. Si pax vestra recipitur· dignū est vt in ea maneatis·carnalia stipendia ab eis accipiētes·quib⁹ celestia offertis. Ecce qui saccū z perā ꝓhibuit·sumpt⁹ ex predicatōne ꝓcedit·sic tū vt oblato cibo et potu sint contenti.

¶ Manete. Non est de domo in domū vaga facilitate demigrandū· vt in hospitali amore seruetur constantia·ne coalita amicicię necessitudo facile resoluatur.

¶ Dignus est eni Nota q⁹ vni operi ꝑdicatorum duę merces debent·vna in via quę nos in labore sustentat·alia in patria quę nos in resurrectione remunerat.

¶ Et in quācūq; ci. Descripto diuerso domus hospicio·quid etiam in ciuitatib⁹ agere debeant docet·pūs scz in omnib⁹ communicare·ab impioz per omīa societate secerni

¶ Etiam puluerem. Pulverem excutere iubet·vel ad cōtestationē terreni laboris quē pro illis inaniter susceperunt·vel vt ostendant vsq; adeo se ab ipsis nichil terrenum querere·vt etiam puluerem de terra eoz non sibi patiantur adherere. Aliter. Per pedes·ipsum opus et incessus predicationis significatur·per puluerem quo aspergunt⁹· leuitas terrenę cogitatōis a q̄ ipsi doctores ītunes esse nequeūt· cum pro auditoribus soliciti salubrib⁹ curis intendunt·z quasi per itinera mundi vix calcaneo terę puluerem legunt. Qui ergo recipit verbum·ipse afflictiones z curas doctorum quas pro se tolerabant·in argumentū vertit hūilitatis. Ab hoc puluere per bonos auditores iubent pedes euangelistarū ab lui·z p ipsum saluatorē narrantur abluti. Sed qui spernit doctrinam predicatoris·ipse labores z pericula·tediumq; solicitudinum ad testimonium damnationis sibi inflectit. Hic ergo puluis in contemptores euangelij iubetur extergi.

¶ Quia sodomis. Sodomitę z si in vicijs exardebant·z in hospitales erant·tamen apud illos nulli hospites tales quales apud iudeos prophetę quales apostoli reperti sunt. Loth inter eos·z si iustus·non tamen aliquid docuit·nulla signa fecit. Et ideo cui multū donatū est multū ab eo queritꝰ et potentes potenter tormenta patientur.

¶ Uę tibi corozaim. Corozaim·bethsaida·capharnaū z tibias·ciuitates sunt galileę in litore laci genesareth. Has plangit dns·q⁹ post tāta miracula z virtutes non pęnituerunt·z sunt peiores gentilib⁹ naturale solummodo ius dissipantib⁹·q⁹ post receptę legis ꝓceptū·filiū quoq; dei conculcare·gratiāq; ingrati spernere non timuerunt.

¶ In cilicio. Aspera peccati pungentis mēoria qua in die iudicij sinistra pars induenda est significatur. In cinere mortis consideratio·p quā tota humana generis massa in puluerem est redigenda; figuratur. In sessi one·hūilitas proprię ꝓscientię. Unde ꝓpheta. Surgite postq; sederitis·id est·humiliamini sub potenti manu dei·vt v·e·in·d·visitationis.

¶ Et in cinere. Impleta videmus verba saluatoris·q⁹ cum ille ciuitates prędictę dño presente credere noluerunt·tyrus et sydon olim fuerunt amicę dauid z salomoni·z postea euangelizātib⁹ christi discipulis·deuo·e fidē susceperunt. Quare aūt sit ꝑdicatum nō creditur] z nō ꝑdicatum credituris·nouit ille qui omnia nouit

¶ Et tu caphar. Vel exaltata es supbe resistēdo męę ꝑdicatōi·l' exaltata es in eo hospitio z meis signis z virtutib⁹· z iō maiori plecter] supplicō·q⁹ his credere noluisti Et ne aliq⁹ putaret illis tm̄ ciuitatib⁹ vl' psonis q̄ dīm in carne ñ recepe runt ꝓcūre hꝰ verba·addit Qui vos au·m·a. In audiēdo l'spnēdo euāgelij ꝑdicatorē·q⁹ sciat ie ñ viles psonas·ꝑ ipsū saluatorez spnere vel audire·qa in discipulo magr audit·z in filio pater honoratur.

¶ Domine etiaz. Bñ ꝓfitent referētes honorē noī xpi·ꝑ q⁹ in firma adhuc fide gaudēt in ūtutib⁹ z de signoz opatōe efferunt· exēplo terrēt·z ad humilitatē renocāt. Q⁹ si dyabol⁹ ꝓpt supbiā de celo ē ꝓcipitat⁹· mlt⁹ magis isti ō terra editi·si supbierūt hūiliabuntur.

¶ Supra ser. Serpētes sūt mali hoīes l' dyaboli·q̄ inchoādis ūtutib⁹ venena pūę p suasionis obijciūt. Scorpiōes· q⁹ sūmādas virtutes ad finē vitiare contendunt.

¶ Et super omnē. Dēs īmūdos spūs potestis ejicere ō obsessis corpib⁹·l' ad lrāz. Sic vipa ñ nocuit manui pauli·z haustū venenū nō nocuit iobi. vñ z ipse dns. Et si m·q̄d b·ū e·n·

¶ Molite gaudere. Malos spūs ejicere z alias virtutes facere·aliq̄n ñ ē meritū illi⁹ q̄ illa opat⁹· ꝑ invocatio nois xpi ꝑ q⁹ agit ad ꝓdēpnationē eoz qui invocant·vel ad vtilitatē eoz q̄ vident z audiūt· vbi licet hoīes despici ant signa faciētes. deū tm̄ honorēt. Ad cui⁹ invocatōz miracula fiūt. Pro bibet gaudere de hūiliatōe dyaboli·q̄ ppter supbiā cecidit· ꝑ gaudeant de sua sublimatōe·vt vñ illi ceciderint sublevati·isti ascēdāt humiliati.

¶ Gaudete aūt. Si quis celestia sive terrestria opera gesserit·per hęc q⁹ signis adnotatus·apud dei mēoriā eternaliter est affixus.

¶ In ipsa hora. Cū de subiectōe īmūdoz spūuz de noīb⁹ scptis ī celo loqueret ostendit p q̄d ꝑ tanta celsitudo data sit hoīb⁹ s. per hūilitatem fidei christianę.

¶ Cōfitebor. Bras ago q⁹ aplis aduēt⁹ mei aperuisti sacra q̄ ignorant scribe z pharisei·qui sibi sapiētes videntur.

¶ Reue. ea paru. Non ait insipiētib⁹ z debetib⁹; sed parvulis·i· hūilibus·vt pbet se tumorē damnasse·non acumen.

¶ Quia sic. Non rationē reddit cur hos elegit·illos reprobauerit·ꝑ sic

ſi audire noluerit ſ Laboris vestri fructu nō ꝓcuabimini.

Sin autem ad vos reuertetur.

In eadem autem domo manete· edentes et bibentes quę apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcunq; ciuitatē intraueritis z susceperint vos· māducate quę apponuntur vobis. Et curate infirmos qui in illa sunt·et dicite illis. Appropinquabit in vos regnum dei In quamcunq; autem ciuitatem intraueritis z non receperint vos exeuntes in plateas eius dicite.

Etiam puluerem qui adhęsit nobis de ciuitate vestra in pedibus nostris extergimus in vos. Tamē hoc scitote q⁹ appropinquabit regnum dei. Dico vobis·quia sodomis in die illa remissius erit q̄ illi ciuitati. Uę tibi corozaim· vę tibi bethsaida·quia si in tyro z sydone factę fuissent virtutes quę factę sunt in vobis·olim in cilicio z cinere sedentes pęnituerent. Uerūtamē tyro z sydoni remissius erit in iudicio q̄ vobis. Et tu capharnaum vsq; ad cęlum exaltata· vsq; ad infernum demergeris. Qui vos audit me audit· z qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit· spernit eum qui me misit. Reuersi sunt autem septuagintaduo cum gaudio dicentes. Domine· etiam demonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis Uidebā satha nan sicut fulgur de cęlo cadentē. Ecce dedi vobis potestatem calcādi supra serpentes z scorpiones z super omnem virtutem inimici· et nichil vobis nocebit Ueruntamē in hoc nolite gaudere. q⁹ spūs vobis subijciuntur. Gaudete autem q⁹ nomina vestra scripta sunt in cęlis. In ipsa hora exultauit in spū sancto z dixit. Confiteor tibi dñe pater cęli et terrę q⁹ abscōdisti hęc a sapientib⁹ et prudentib⁹· z reuelasti ea parvulis. Etiā pater q⁹ sic

† ſ non faciendo misericordiam vni de patrib⁹ minimis·nec michi fecit. ſ no

ſ Quia ego z pater vnū sumus.

ſ Quod in lege non fit

† ſ tunc quando corruit presens eram.

ſ Ita precipitē de supernis ad ima lapsus ſ vel sicut fulgur·q⁹ delectus adhuc transformat se in angelum lucis.

ſ Qui dente aperte ledunt ſ Qui cauda clam insidiantur.

ſ Que mundo ualescūt ſ per humilitatem fi

ſ de salute humilium quibus loquebatur

deo placitum dicit·in quo accipimus exemplum humilitatis·ne temere discutiamus de supernis consilijs.

¶ Omnia michi ⁊c. Commēdata humilitate·per quā ad fidē venitur pulcre de ipsa fide locus ꝓnectitur·cuꝫ omnia sibi tradita dicit·non elemēta que ipse creauit:sed illos parvulos·quib⁹ p̄ sacra filij revelavit.

¶ Cum audis omnia·agnoscis omnipotentē non decolorem non degenerem patris. Cum audis tradita·ꝓfiteris filium·cui per naturā vn⁹ substātie omia iure sant ꝓpria·non dono collata per gratiam.

¶ Et multi prophetę. Prophetę et iusti a longe dīi gloriam viderunt per speculum in enigmate:ſz apostoli p̄tem dominum habentes·⁊ ab ipso quę volebant interrogantes·non per angelos vel varias visionum species docebātur.

¶ Legisperitus surrexit. Legis doctor qui sine fide in lege iacebat·surgit vt stet·stat dum magistꝝ vocat:sed ⁊ stando tēptat: deuꝫ tacendo qđ erat.

¶ Temptans illum. Legisperit⁹ occasionē temptandi accipit ex verbis domini ubi ait Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis·sed ipse in sua temptatōne mōstrat qꝫ vera sit ꝓfessio dīi qua patrē laudās dicit. Absconditi hec a sapiētib⁹ ⁊ potentib⁹ et revelasti ea parvulis.

¶ Ille respondens. Dixit quod legerat:sed nō implevit quod scriptuꝫ erat·qꝛ in p̄sentia habebat dominū quē diligere debebat:sed hunc magistrū non deum vocat.

¶ Recte respondisti. Perfectū iter vitę celestis ostendit·dum legis perito de dilectione dei ⁊ proximi scripta proponēti respondit. Recte rndisti hoc fac ⁊ vives·⁊ finita parabola adiecit. Vade ⁊ tu·f·s·in quo ostēdit·qꝫ per solam dilectionē venitur ad vitam ęternā:sed ille proximū non habebat qui nunqꝫ forsitan misericordiam fecerat·⁊ ideo ignorabat.

¶ Hoc fac et ⁊c. Ex primo legis capitulo docet legis ignarū·probans qꝫ lex in principio statim patrē ⁊ filium prędicaverit·⁊ incarnationē filij annunciaverit dicens. Diliges dīm deū tuū·⁊ diliges proximū tuū sicut teipsum. Unde et addit. Hoc fac ⁊ vi. Sed ille qui cū nesciret proximū·quia nō credebat in christū·respondit. Quis est meus proximus? Ita qui christum nescit·⁊ legem nescit. Nō enim potest scire legem cum veritatem ignoret·cum lex annunciet veritatem.

¶ Ille aūt volens. Legisperit⁹ vt sapienter respondisse dicatur p̄mū se legis fatetur ignorare mandatū·quia humiliari recusans ⁊ seipsum iustificare volens·archana non potest videre quę revelantur parvulis christi·cui christus ita responsum temperat·vt ⁊ omnis qui misericordiaꝫ facit proxim⁹ intelligatur·⁊ specialiter ipse dei filius qui nobis per humanitatem proximus factus est designetur.

¶ Quis est ⁊c. Nemo proximior homini qꝫ deus·qui intrinsec⁹ ⁊ extrinsecus novit·⁊ omnia curare potest:sed omnis incredulus vel temptator nec deum nec hominem proximum habet.

¶ Homo quidam. ⁊c. Homo iste adam intelligitur in genere humano·qui a beatitudine celestis hierusalez prevaricatōnis prolapsione ad miseriam·⁊ defectū hui⁹ vitę mutabilis ⁊ erroneę descendit· cum intumescere cępit. Et per hoc etiā incidit in latrones·id est· in potestatē angelorum noctis qui se trāsfigurant in angelos lucis:sed perseverare non possunt. In quos non incideret·nisi ei⁹ mandati celestis devius se fecisset obnoxium Qui etiam indumenta gratię spiritualis·immortalitatis scz ⁊ innocentię auferunt et sic vulnera inferunt·id est·peccata·quib⁹ humanę nature integritas violatur·⁊ mors quasi fossis visceribus inducitur. Qui servat intemerata que sumpsit indumenta·nō potest sentire latronū plagas. Abierunt nō cessando ab insidijs:ꝫ occultādo ysidias. Semiviuo relicto· qꝛ immortalitatem eruere· sed rationis sensum amovere nō possant· quī homo sapere et deum possit cognoscere. Sacerdos ⁊ levita qui trāseunt ·sacerdotium et ministerium veteris figurant testamēti· vbi vulnera languētis mūdi monstrantur:sed nō curantur. Samaritanus qui custos interp̄tat dn̄s est· qui ꝓpter nos homo factus vite p̄sentis iter arripuit ⁊ venit secus vulneratum. In similitudine hoīm factus·⁊ h·i·u· h·compassiōis nostre susceptione finitimus ⁊ misericordię collatiōe vicinus. Alligavit v·e· peccata redarguendo cohibuit. Infundit oleum dum pęnitentib⁹ tribuit spem dicens. Pęnitentiā agite· qꝛ appropīquabit regnū celoꝝ. Infundit vinū dum peccantib⁹ terrorem pęnę incutit dominus dicens. Omnis arbor que non facit fructum bonū excidet ⁊ in ignē mittetur. Jumentum caro ipsius est·in qua ad nos venit·in quā sacrificiū imponit·qꝛ peccata nostra portavit ī corpore suo. Imponitur vero qui ipsam incarnationē credit. Stabulum est p̄sentis ecclesia·vbi reficiuntur viatores in ęternā patriam redeuntes. Impositus iumento in stabulū ducitur·qꝛ nemo nisi baptizatus·nisi corpori christi adunat⁹ ecclesiā intrabit. Et curā egit·ne egerꝫcepta quę acceperat dimitteret. Sed non vacat samaritano diu in terris degere·redeundum erat vnde descenderat. Itaqꝫ altero die·id est·post resurrectionem suam quando amplior ęterne lucis splendor cꝫ ante passionē effulsit in mundo. protulit duos denarios·duo testamenta· in quib⁹ ęterni regis nomen et imago continetur· stabulario·id est·apostolis dedit·qꝛ tunc illis sensum aperuit·vt intelligerent scripturas ad regendū populum Quodcunqꝫ supererogaveris. Supererogat apostolus cum dicit. De virginib⁹ preceptū domini non habeo·consiliū autem do. Supererogat· cum non vtitur potestate accipiendi necessaria. Rediens in iudicio reddet dicens. Quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituā· intra in gau·dn̄i tui. Quis hoꝛ· Juxta litteraꝫ patet· qꝫ alienigena hierosolomitę cui misericordiā impēdens·proximior fuit·cꝫ sacerdos vel levita eiusdem gentis.

¶ Accidit autem vt. Sacerdos dei legem annunciat· descendit quidem lex per moysen in mundum·⁊ nullam sanitatē ꝓtulit homini. Descendit levita·qui typum ostendit prophetaꝝ·sed ⁊ hic nullum sanat·qꝛ lex peccata arguit·sed pertransit·quia indulgentiā non largitur.

¶ Misericordia motus. Hoc de sacerdote ⁊ levita non est dictuꝫ qꝛ lex non habet misericordiam:sed iudiciū ⁊ vindictam.

ſ Iniustum esse non potest quod iusto placuit.

placuit añ te. Omia michi tradita sunt a p̄re meo. Et nēo scit qs sit filius nisi pater·et quis sit pater nisi filius ⁊ cui filius voluerit revelare. Et conversus ad discipulos

ſ Interiores non exteriores pharisęoꝝ qui corpus meū viderunt. ſ Agnoscunt

suos dixit. Beati oculi qui vident

ſ sunt illa sacramenta que revelantur parvulis·

ſ Quibus me ⁊ patrem revelavi.

que vos videtis. Dico enim vo-

ſ vētura predicādo. ſ De ⁊ alios regendo.

bis qꝫ multi prophetę ⁊ reges voluerūt videre q̄ vos videtis·⁊ nō viderunt: ⁊ audire q̄ auditis·⁊ nō

† ſ verba legis tenens·vim legis ignorans·

audierūt. Et ecce quidam † legisperitus surrexit·tentans illum dicens. Magister quid faciendo vitam eternam possidebo? At ille dixit ad eum. † In lege quid scriptuꝫ

† ſ Interrogat quod scriptuꝫ est·vt ex suis respō sis iustificetur vel damnetur.

est? Quomodo legis? Ille respondens dixit. Diliges dominū deuꝫ tuum ex toto corde tuo·et ex tota anima tua·⁊ ex omnibus viribus tuis ⁊ ex omni mente tua·⁊ proximum tuum sicut teipsum. Dixitqꝫ

ſ Laudat responsionem·non laudat factū

illi. Recte respondisti·hoc fac ⁊ vi-

† ſ Quia putabat nō ante deum:sed ante hominem se stare. nec ipsum quez magistrū vocat proximum cognoscit·

ves. Ille autem † volens iustificare seipsum dixit ad ihesuꝫ. Et quis est meus proximus? Suspiciens autem ihesus dixit. Homo quidam descendebat a hierusalem in hiericho·⁊ incidit in latrones. Qui etiam despoliaverunt eum· et plagis impositis abierunt semiviuo relicto. Accidit autem vt sacerdos quidam descenderet eadē via·⁊ viso illo preteriit. Similr et levita cum esset secus locum et videret eum pertransiit. Samaritanus aūt quidā iter faciens venit secus eū·⁊ videns eū misericordia motꝰ

¶ Duxit in stabulū. Non domū sed stabulū vocat·quo nomine miel nas z fetores huiꝰ vite signat·nē hō in hoc exilio tanqz in patria gaudeat.
¶ Qui fecit. Cognatio non facit proximū·sed misericordia q̄ mia est scōm naturā. Nichil enī tam scōm naturā·qz nature iuuare ꝓsorte.
¶ Allego. Nemo ꝓpinquior qz qui nostra vulnera curauit·qui vnū est caput cū membris. Diligamꝰ ergo eū ut deū z dñm. Diligamꝰ quasi primū diligamꝰ etiā eū qui imitator rp̄i est. Unde sequit. Fac similiter·id est·vt vere te proximuz sicut teipsum diligere mani festes·quicquid vales in eꝰ corporali vel spū ali necessitate subleuā da deuotus operare.

¶ Factū est. Habito sermone de dilectione dei et proximi·supponitur exemplum utriusqz dilectōnis nō tam in solo verbo qz in operis exhibitōe. Per istas enī duas sorores duę significantur vite spūales. Per marthā operib actuosa deuotio·qua proxio in charitate sociamur. Per mariā religiosa mentis intentio in dei verbo·qua ī dei amore suspiramus. Actiua panem vel corporalē esurētivel doctrinę ignoranti tribuit·errantem corrigit·superbū ad humilitatē reuocat·quę singulis expediāt dispensat. Contēplatiua charitatē dei z p̄imi retinet: sed ab exteriori actōne cessat·soli ꝓditoris desiderio inhęret·z calcatis omnib curis ad videndū faciē creatoris inardescit z desiderat misceri supernis ciuib de eterna in cōspectu dñi incorruptione gaudent.by

¶ In domum s. ꝛc. Intrante ihesu in domū vita iniqua z si aliqñ fuerat qufugit·remanent duę vite innocētes·laboriosa z ociosa·inter eas medius est ipse fons vite.
¶ Sedens secus. Quāto hūilius sedet· tanto ampliꝰ capit·aqua cōfluit ad conuallē de tumoribꝫ collis
¶ Maria sedet·qz contēplatiua pacatis viciorꝫ tumultib .optata iam in christo mentis quiete fruitur. Martha stat·quia actiua laboriosa desudat in certamine.
¶ Martha aūt. Intenta erat maria qūo pasceret a dño·intenta erat martha qūo pasceret dñm·hęc conuiuium parat dño· in conuiuio dñi illa iam iocundatur.
¶ Domine non est tibi curę. Et illoꝝ persona loquitur qui adhuc diuine ꝓtemplationis ignari·solum qd̄ didicere fraterne dilectionis opus deo placitū dicunt·ideoqz cunctos qui christo deuoti esse velint·huic mancipandos autumant.
¶ Et respondens. Maria ñ respondet: sed causam suaz tanqz ociosa ꝓmittit iudici. Si enī paret rñdendi sermonē remitteret audiēdi intētionē
¶ Martha martha. Repetitio indiciū est dilectōis·vel forte monēdę intentionis·vt audiret attentius.
¶ Porro vnum est ꝛc. Pręponit vnū multis. Non enim a multis vnū sed multa ab vno·z tñ multa sunt necessaria tendentib ad vnū
¶ Maria optimā ꝛc. Non reprehenditur pars marthę quia et ipsa bona; sed laudatur pars marię. Quę quare sit optima subinfertur·quę nō auferetur ab ea·quia contemplatiua hic incipit z in celesti patria perficiet·

ꝯ In baptismo
est. Et appropiās alligauit vulne/
ꝯ crisma scī spūs ꝯ. ꝯ ca licem sue passionis
ra eius infundēs oleū z ꝯ vinū·Et
imponēs illū in iumētū suū: duxit
ꝯ Spiritualem.
in stabulū z curā eiꝰ egit. Et altera die ꝓtulit duos denarios·z dedit stabulario z ait. Curaz illius habe z qd̄cunqz superogaueris·ego cū rediero reddam tibi. Quis horuz trium videtur tibi proximꝰ fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiā in illuz Et ait illi ihesus. Uade·z tu fac similiter. Factū est autē dum irent· et ipse intrauit in quoddā castellū et mulier quędam martha nomie excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomie maria·quę etiaz sedens secus pedes domini

† ꝯ Ministrans necessaria mortali carni·qua indutus erat dei filius.

audiebat verbū illius. † Martha autē satagebat circa frequens mi/

quia amoris ignis qui hic ardere inchoat·cum ipsum quem amat viderit· in amore amplius ignescet. Non ergo auferetur contemplatiua quę subtracta luce p̄sentis seculi perficitur. Actiua cum corpore deficit·quia in eterna patria panem non porrigit esurienti·quia nemo esuriet·nec cętera pietatis opera aget·quia non erunt necessaria. Cum p̄senti ergo seculo auferetur actiua. Merito igitur contēplationi omnia iustificationū merita immensa virtutū studia postponuntur.

¶ Quę non auferetur ꝛc. Exposito intellige q̄ a Martha auferet pars quā elegit· quia transit labor multitudinis·remanet charitas vnitatis.

¶ C. XI.

¶ Et factum est. Post hystoriam sororū quę duas vitas significant·inducit dominū orasse et discipulos ad orandum informasse· quia et oratio quam docuit· vtriusqz vite in se continet mysterium·z ipsarū perfectio vitarū non nostris viribꝫ sed precibus est obtinenda.
¶ Ut cessauit. ꝛc. Ideo sępe saluator orans inducitur·vt discipulos ad orationis studiuz inducat. Unde finita oratōne·a discipulis scisitatur vt doceat qualiter debeant orare.
¶ Cum oratis dicite. ꝛc. Matthęus septem petitiones ponit. In tribꝫ eterna poscuntur· in quattuor temporalia·quę tamē propter eterna consequenda sunt necessaria. Qz enim dicimus, Sanctificetur nomen tuum·adueniat regnū

ꝯ quercūs de sorore.
nisterium. Quę stetit et ait. Domine non est tibi curę q̄ soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi vt me adiuuet Et respondēs dixit illi dominus. Martha martha solicita es z turbaris erga plu
ꝯ deo iugiter in
rima. Porro vnū est necessarium

herere ꝯ marie factus est aduocatus·qui iudex fuerat interpellatus.

Maria optimā partē elegit q̄ non auferetur ab ea.

C. XI.

Et factuz est cū esset in loco quodam orās·vt cessauit dixit vnus ex discipul suis ad eum: Domine·doce nos orare·sicut iohannes docuit discipulos suos orare. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Panem nostrum quotidianū da

ꝯ Orare.

tuum. Fiat voluntas tua: sicut in celo z in terra. Hic inchoatur quantumcunqz proficimus augentur in nobis·z perfecte sine fine in alia vita possidebuntur. Qz vero dicimus. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut z nos dimittimus debitoribꝫ nostris. Et ne nos inducas in temptationē: sed libera nos a malo. Ad p̄sentis vite indigentiam pertinent·quia hic z panis·tam corporalis q̄ spiritualis est necessarius·tam animę q̄ corpori. Hic etiam fit remissio peccatorum·quę hic committuntur. Hic fiunt temptationes· hic etiam fit malum vnde cupimus liberari. In alia vita nichil horum est. Lucas non septem: sed quinqz ponit·z hoc causa breuitatis. In quinqz quę ponit·septem illa intelligit contineri. Nomen quippe dei sanctificatur in spiritu. Regnum vero dei in carnis resurrectione venturum est. Ostendens ergo lucas terciam petitionem duarum superiorum quodammodo esse repetionem·magis eam intermittendo fecit intelligi. Deinde tres illas adiungit· de pane quotidiano· de remissione peccatorum· de temptatione vitanda. At vero quod matthęus in vltimo posuit. Sed libera nos a malo·iste non posuit vt intelligeremus ad id quod de temptatione dictum est pertinere. Ideo enim matthęus non ait. Et libera nos a malo·tanqz diuersam petitionem poneret·sed ait. Sed libera nos a malo· vnam petitōem esse demonstrans vt sciat vnusquisqz in eo se a malo liberari· quod non infertur in temptationem.

¶ Panem nostrum quotidianum. Panis quotidianus dicitur·qui hic est necessarius·quantus animę carniqz est tribuendus·siue corporaliter siue spūaliter siue vtroqz modo intelligatur.

¶Nota legisperitus se iustificare volens dñm temptaturus adijt sed confusus abscessit. At maria pedibꝫ acclinis optimã partẽ philosophiꝫ celestis elegit. Item paruuli xpi nõ de sua iusticia: sed de redemptoris gloria ꝑsumẽtes. qbꝫ oratiõnũ modis eandem grãm aduocare debeãt inquirũt audiuntqꝫ. et quibꝫ verbis orare et qua instancia ꝑseuerare. et pro quibꝫ maxime rebꝫ supplicare debeãt. s. fide. spe. et charitate. qõꝝ ꝑfecte petẽtes ea rundẽ largitorẽ a patre spũm bonũ ꝓcipiãt. Contra bꝰ vero sicut in lectõe de ocino niaco legit. sapiẽtes et prudentes. qz spũm grẽ nõ petere. gerere et pulsare: bꝰ blasphemare satagũt. irremissibiles et hic et futuro suę pertinacię pnas luunt.

¶Quis vestrũ habet amicum. Postqꝫ formã oratiõis rogãtibꝫ ꝓposuit. instãtiã etiã et frequẽtiã orandi illis iniungit. ut nõ solũ diebꝫ bꝰ etiã noctibꝫ oratiõ deferat. qui enĩ media nocte panes ab amico petit et in petendi intentiõne ꝑsistit non fraudatur orans.

¶Mystice. Amicus ad quẽ nocte venitur deus est. qui corꝑ suuꝫ tradidit pro nobis. Cui in nocte tribulatiõnis supplicare. et tres panes. i. intelligentiaꝫ sanctę trinitatis. q̃ in ꝑsentis vitę laboribꝫ viuam⁹. efflagitare debem⁹. Hos panes. si dominũ deũ tuũ diligas nõ solũ tibi sed etiã alijs poterimus emereri. Amicus qui de via venit. ipse est nr̃ anim⁹. qui quotiẽs ad tpalia petẽda euagat. totiẽs a nobis recedit. Redit cũ superna meditatur et celesti alimonia refici desiderat. Cui qd̃ ꝓponat nõ habet. qz aniã p⁹ tenebras ad deũ suspiratiõnil ꝓter ipsum cogitare vel loq̃ vel intueri libet: bꝰ solũ trinitatis gaudiũ qd̃ recognouit. ampli⁹ intueri et ad hoc peruenire satagat.

¶Moli michi m. Non aufert spẽ impetrãdi: bꝰ velociter accẽdit desiderijs orãdi. ostensa difficultate ꝓsequendi.

¶Jam hostiũ. Hostiũ qd̃ paulus sibi aperiri petit ad loquendũ mysterijs xpi. et qd̃ iobes sibi aptũ vidit. intelligẽtia ẽ diuini sermonis. qd̃ est clausũ tpe famis verbi dei. cũ intelligẽtia nõ dat. Et pueri. i. illi q̃ euãgelicã sapiam tanqꝫ panẽ erogãtes p orbẽ terraꝝ ꝑdicauerũt. iam cũ dño sunt in eterna quiete. et tñ oratio efficit ut oras accipiat intellectũ ab ipso dño. etiã si homo desit. per quẽ sapiẽtia predicetur.

¶Non possum surgere. Ambr. Nemo timet ne excitet dormientẽ. quẽ scit semper orare vigilantem.

¶Propter improbitatẽ. Multę sunt insidię et ignis corporis somnus. qz si dormire mens incipit. vigorẽ suę virtutis amittit. Excita g̃ somnũ tuũ vt pulses christi hostiũ. vt cum intraueris aperiant tibi thesauri absconditi et tenebrosi in christo ihesu.

¶Petite et d. v. Si amic⁹ hõ surgit et dat nõ amicicia bꝰ tedio ꝓpulsus quãtomagis dat deus q̃ sine tedio largissime donat qd̃ petit. Ne g̃ anim⁹ ab erroris vanitate ꝓuersus spũalis inopia diuti⁹ tabescat. petam⁹ epulas verbi. g̃ram⁹ amicũ q̃ det. pulsem⁹ hostiũ vbi pnãtur abscõdita. Magnã enĩ spẽ tribuit. q̃ ꝓmittẽdo nõ decipit. Oĩs enĩ q̃ p. a. op⁹ ẽ ꝑseuerãtia vt ꝓsequamur. Qz si petẽti dat et g̃rens inuenit. et pulsanti aperit. cui g̃ nõ dat et q̃ nõ inuenit et cui non aperit. apparet q̃ nõ bñ g̃sierit. petierit et pulsauerit.

¶Querite et in. Prope est dñs oĩbꝫ inuocantibꝫ eũ in veritate et voluntatẽ timẽtiũ se faciet. Alios q̃ nõ ita petũt redarguit iacob dicẽs Petitis et nõ accipitis eo q̃ male petatis. qz perseueratis in peccatis.

¶Quis aũt ex vo. B. Mysti. Panis signat charitatẽ ꝓpter maiorẽ appetitũ et necessariũ vsũ. qz sic sine pane mẽsa videt inops. ita sine charitate alię virtutes nichil sunt. q̃ in sola charitate pficiunt. huic ꝓtraria duricia cordis. quã lapidi ꝓparauit. Piscis fides ẽ inuisibiliũ. Sicut enĩ piscis sub tegumento aquaꝝ nascit. viuit et alit. sic fides q̃ in deũ ẽ inuisibilis in corde gignit. inuisibili grã spũs ꝑ aquaꝝ baptismi ꝓcreat. inuisibili auxilio diuinę protectiõis ne deficiat nutrit. inuisibiliũ ꝓmioꝝ intuitu quęq; valz bona opat. Vel etiã iõ fides pisci ꝓparat. qa sic ille crebris fluctibꝫ marꝭ tũdit nec pimit. ita fides aduersitatibꝫ nõ frãgit. cui ꝓtraria est serpes. ꝓpter venenuz infidelitatꝭ. Per ouũ spei nostrę certitudo figurat. qz in ouo nõdũ fęt⁹ pfect⁹ cernit. bꝰ fouẽdo speratur. Cõtra spẽ scorpionẽ ponit. eo⁹ aculeo⁹ venenat⁹ retro ẽ timẽdus. sic spei contrariũ ẽ retro respicere cũ spes futuroꝝ in ea q̃ antea sũt se extẽdat.

¶Cũ sitis mali. Malos vocat sęculi amatores. q̃ dãt illa q̃ scdz suũ sensũ iudicãt bona. q̃ ec in sua natã sũt bona et ad vsum infirmę vitę ꝓtinentia. Vel apli q̃ merito electiõis bonitatẽ hũani generis excesserant intuitu supnę bonitatis adhuc sunt mali. qz nõ dũ immunes a delicti. marie in xpo et cogitatu. q̃ q̃tidiãis oratiõi bus inhęrent curari. Vel malos vocat. qz oĩs creatura in ꝓspectũ diuinę bonitatis ẽ mala. qz nẽo bon⁹ nisi deus. et tñ diuinę bonitatis ꝓticipatiõe rõnal creatura bona fieri põt. dño ita ꝓmittẽte. dabit spũm b. p. s. vt ꝑticipatoꝝ spũs fiat boni q̃ erat mali dũ ꝑ grãm spũs. fidẽ. spẽ et charitatẽ et ceteras xtutes ꝓsequẽtur. Vñ mat. ñ dixit. dabit spũm b. p. s. bꝰ dabit bona petẽtibꝫ se. oñdẽs spũm scũm plenitudinẽ esse oĩm bonoꝝ. qz per eũ omĩa bona ministrantur.

¶Quantomagis pa. Apta ꝓparatio. si enĩ hõ pctor adhuc fragili carne g̃uatur. petẽtibꝫ filijs tpalia dare non abnegat. multomagis pr̃ cęlestis filijs suo timore et amore prediti. ñ deficientia bona largitur in cęlis.

¶Et erat eiiciens. Post ꝑdicatõis xpa q̃ hñilibꝫ ꝓposuit etiã miracula operat. vt q̃ ꝑdicãti nõ credũt. visis miracul credãt. Mat. hũc dęmoniacũ etiã cęcũ fuisse dic. in q̃ tria miracula a dño fiũt. videt. loq̃tur. a dęmone liberatur. Qd̃ aũt tũc in vno carnalr fcm̃ ẽ quotidie fit in ꝓuersione gẽtiũ. vt ꝑmũ expulso dęmone et omi spurcicia ydolatrię. fidei lumẽ videant. deinde tacẽtia ꝑus ora ad laudem dei laxarentur.

¶In beelzebub. Ninus rex ꝓditor niniue. belo pri suo statuã cõsecrauit. eiq; diuinos honores istituit. cui⁹ similachri similitudinẽ suscipiẽtes chaldei vel vocabãt. palestini suscipiẽtes. baal dicebãt. moabite belphegor. Judei aũt vni⁹ dei cultores propter derisionẽ gẽtiliũ. beelzebub appellabãt. Baal enĩ vir dr̃. zebub muscaꝝ. inde beelzebub. i. vir muscaꝝ. sive dñs muscas. propter sordes cruoris q̃ in tẽplo ei⁹ immolabãt. Asserebãt etiã indęi in bꝰ similachro ꝑncipẽ dęmoniorꝝ habitare ꝑ cui⁹ ꝑtãtẽ dicebãt ihm dęmonia pellere.

¶Signum de. Vt vel ignẽ de cęlo descẽdere faceret. sicut tpre helyę

nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra. siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in temptatiõnem. ¶ Aliquis. uel si quis. et ait ad discipulos. Quis vestrum habet amicũ et ibit ad illum media nocte et dicet illi. Amice cõmoda michi tres panes. qm̃ amicus meus venit de via ad me. et nõ habeo qd̃ ponã ante illũ Et ille deintus respondens dicat. ¶ Non debeo precibus tuis inquietari quia. Noli michi molestus esse. Jam hostium clausum est et pueri mei mecũ sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi. Et ille si ¶ nõ pudore perterritus sed necessitate coact⁹. perseuerauerit pulsans. dico vobis et si non dabit illi surgens. eo q̃ amicus eius sit ꝓ ¶ vel per se inspirãdo. vel doctorẽ mittẽdo pter improbitatẽ tamen eius surget. et dabit illi ¶ Et si non quantũ ille aliquãdo voluerit. quotquot habet necessarios. Et ego vobis dico. ¶ Orando Petite et dabitur vobis. querite et ¶ Recte viuẽdo inuenietis. pulsate et aperietur vobis. Omnis enĩ qui petit accipit. et q̃ querit inuenit. et pulsanti aperiet. ¶ Si quis. Quis autẽ ex vobis ꝑẽm petit panem. nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem. nunquid ꝓ ¶ Infidelitatem quaꝝ serpens primo homini inspirauit. pisce serpentẽ dabit illi? Aut si petierit ouum. nunquid porriget illi ¶ Spem. ¶ desperationem. scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris. quantomagis pr̃ vr̃ cęlestis de cęlo dabit spiritũ bonũ petentibus se. Et erat eiiciens dęmoniũ et illud erat mutũ. Et cum eiecisset dęmoniũ locutus est mutus: et ammiratę sunt turbę. Quidam aũt ex eis dixerũt. ¶ Scribe et pharisei non simplex turba. In beelzebub ꝓncipe dęmoniorũ eiicit dęmonia. Et alij tẽptantes: signũ de ¶ Quia non vestra datis

duo quinquagenarij igne de celo sunt perempti. Vel vt contra ꝓsue tudinem terre istius estiuo tempore tonitrua audirẽtur. ymbres ruerent. fulgura discurrerent. sicut sub samuele actũ est. Vel ḡ sierũt manna de celo. Que signa ideo a christo tũc nõ sunt exhibita. qz silr z illa calũniarẽtur dicentes ex varijs aeris passionib ꝓtigisse. Vñ subditur. Ipse aũt vt vidit co. eo Hoc sibi ꝓpriũ dñs reseruauit. vt cogitatões intueatur z iudicet.

¶ Propriũ est iudeoz ḡrere signa. Vñ paulus. Judei signa petũt. gentes sapientiam.

¶ Ipse aũt ut ui. Non ad verba sed ad cogitata rñdet. In q̃ dat certũ potentie sue signũ. qua secreta cordium rimatur. Juxta litteram patet. q̃ oẽ regnum solidum z firmum si per partes diuiditur. in solitudinẽ redigitur. vacuatũ ab habitatoribꝫ z domus supra domum cadet cuz habitatoribꝫ vni⁹ domus ab alterius domus familia. vel oppimũtur. vel puniuntur Quo autẽ hec spũali ter tendant. exponit cũ adiungit. Si autem z sathanas in seipsum diuisus est. Si ego ut vos dicitis. in principe demoniorũ eijcio demonia. ergo regnũ diabol est diuisum contra se. z ita potestas malicie eius stare non potest. Si autez demon demonem non potest expellere. falso dicitis me in principe demonioz demonia eijcere. Si vero potest sicut dicitis. prospicite vobis vt de regno ei⁹ qđ diuisuz est exeatis. ne in ruina eius pariter inuoluamini. In quo aũt dñs eijciat demones. ne demonioz principem existiment. attẽdant quod sequitur. Si aũt ego in beel. eijcio de. filij vri in quo eijciunt. Filios iudeoz apostolos vocat. qui inter alia miracula que a domino acceperant. etiam demones pellebant. Quã expulsionẽ. non diabolo sed deo assignabant. qui sibi conscij erant nichil malarũ artium a dño didicisse. Jdeo ipsi ignobilia z ptemptibilia mundi eligentes. in quibus nulla malicia artificiosa fuit sedebunt super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Vel filij. id est. exorciste illius gentis qui inuocato nomine dñi demones expellebãt. Quasi dicat. Si expulsio demonũ in illis non diabolo sed deo deputatur. cur idem opus in me nõ habeat eandẽ causam: Jdeo ipsi iudices vestri erunt. nõ potestate sed cõparatõne. dũ illi expulsionẽ non diabolo sed deo assignant.

¶ Omne regnum. Si omne regnũ diuisum desolatur. ergo regnum patris z filij z spũssancti. quod nulla contradictione. nullo impulso est desolatum. non est diuisum. z ideo est eternum. De hoc regno respondit pylato. Regnum meum non est de hoc mundo. z ideo qui in christo spem nõ gerunt. sed in principe demoniorũ eijci demones opinãtur. eos regni negat esse perpetui. Nam quomodo potest manere diuinum regnum cum fides scindatur. cum populus iudeoz sit ex lege. christus quoq̃ scõm carnem ex lege sit generatus. Quomodo potest regnum illud esse perpetuum quod ex lege est: cum populus ille diuidat legem. cum a populo legis negatur christus. qui ex lege debetur. Sed manet regnũ ecclesie. in qua vnus dñs. vna fides. vnum baptisma.

¶ Si aũt. Quasi regnũ diuisum stare non potest: sed regnũ sathane est diuisum. vt vos dicitis q̃ sathanas sathanã expellat. ergo ꝛc.

¶ Porro si in digito. ꝛc. Filius dicitur manus vel brachium patris. Spiritussanctus dicitur digitus propter differentiam variorum donorum que per spiritumsanctum hominibus dantur. sicut digiti inter se discreti sunt. nec nocet inequalitas membroz. Licet enim brachium maius sit digito. tamen brachiũ cum digito vnum est corpus. Hoc digito scripta est lex in tabulis. Hunc digitũ magi confessi sunt in egipto.

¶ Profecto peruenit. Regnum. id est. iudiciaria potestas dei qua bonos a malis secernet in die iudicij. vel regnuz. id est. superna beatitudo. Quasi dicat. Si in spiritu dei eijcio demonia. sine dubio sciatis aditũ regni celestis patefactũ credentib.

¶ Cum fortis armatus ꝛc. Quasi dicat. Si ego in beelzebub sicut dicitis eijcerem demonia. tunc in aliquo operibus diaboli consentirem. Sed nullo modo cuz illlo consentio sed potius illuz superare z eijcere a meis fidelib festino. Cum diabolus fortis ad nocendum armatus multis spũalib nequicijs custodit in sua seruitute atrium suum. id est. mundum qui in maligno posit⁹ est. in quo vsq̃ ad aduentũ filij dei diabolus sine contradictione principabatur. et male pacato vtebatur imperio in cordibus infidelium.

¶ Si autem fortiori illo ꝛc. Fortiorez se vocat. qui non concordi pace et operatione sicut calumniabãt. sed fortiori potentia ipsum strauit. mundum q̃ ab ipsius dominatione liberauit. Arma diaboli que abstulit. callidissime sunt versucie spũalis nequicie. Spolia sunt aĩe ab eo decepte. que victor christus distribuit. qđ ẽ insigniũ triũphanti. qz captiuã ducẽs captiuitatẽ. dedit dona hoib. quosdam quidem apostolos. alios euãgelistas. alios p. z d.

¶ Qui non est mecum ꝛc. Et vere opera mea non conueniũt cũ operib sathane. qz ego ipse in nullo ꝓuenio cũ illo. sed oĩno ꝓtrarij sum⁹. quia ego humilis. benignus. animas volens saluare. Ille superbus. invidus. cupit perdere. Ego predicatõe mea virtutes congrego. ille spargit z separat ab vnitate ecclesie.

¶ Et qui non colligit. ꝛc. Hec de omnib hereticis vel schismaticis ex superfluo possunt intelligi. qui omes excludũtur a regno dei.

¶ Cum immũdus spũs. Quia subtrahitis vos a meo regno attribuentes opera mea diabolo. ideo diabolus habitat in vobis sicut in suo regno. grauus q̃ in principio.

¶ Exierit. Exiuit diabolus a iudeis. qñ legem z cultũ vnius dei ꝓpius iste suscepit: z transiuit ad gentes que erant a pinguedine spũssancti z dilectõne proximi aride z steriles. In quibus iam non inuenit requiẽ. qz iam a cordib gentiũ susceptа fide xp̃i expellit. qñ dicit. Repetã iudeos quos ante dimisi. Et inuenit scopis mundatã illam plebem. id est. superfluis observatõnib phariseoz z cerimonijs legis. que iam nichil valent. post aduentum christi. Et vt firmius possideat. assumit vniuersitatẽ demonũ. Et mõ deteriores israelite sunt. blasphemãtes christũ in suis conuẽticulis q̃ olim fuissent in egipto ante perceptã legem. qz maioz infidelitas est venientẽ nõ suscipere. q̃ venturũ non credere.

¶ Possunt ꝫ ad vnũquenq̃ baptizatũ referri. q̃ post acceptã grãm negligit operari bona. sed potius originalib peccata actualia adjicit. Diabolus exit ab hoie cũ in baptismo pompis illius homo abrenunciat z ꝓcedentium peccatoz illecebris. quẽ deserens ambulat per loca inaquosa. qz corda sanctoz ab omni mollicie fluxarum cogitationũ z humore libidinis immunia callidus tẽptator explorat. si quos ibi sue nequitie gressus figere possit. Vnde subdit. Quẽrẽs requiem z nõ inuenies. qz qui in prauis cogitatõib et actib pascitur. in mentib fideliũ omia sua temptamẽta cessare perpẽdit

eius arma auferet in quibus cõfidebat. z spolia eius distribuet.

Qui non est mecuz. aduersum me est. et qui non colligit mecum. dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine. ambulat per loca inaquosa querens requiem. et non inueniens dicit. Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cuz venerit inuenit eam scopis mundatam. Et tunc vadit z assumit septem alios spiritus secum nequiores se. Et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora priorib. Factum est autem cum hec diceret. † extollens vocem quedam mulier de turba

† Magna fiducia inter blasphemos confiteri dei filium.

Tunc dicit. Reuertar in domũ meã vnde ex. Reuertar ad illius ꝓscientiã vnde in baptismo ejectꝰ fuerã. z pristinã possessionẽ ꝓsueto dño michi sub ijciam. Et cũ venerit. inue. eã sco. mũ. qz cũ hmõi reprobũ delictis cogẽtib repetierit. inuenit conscíam peccatoris a vicijs in baptismo mũdatã: ꝫ nullo bono opere cumulatã. Tũc assumit plenitudinẽ omniũ vicioz. Qui scz tales spũs nequiores dyabolo dicunt. qz cũ dyabolus malus sit. illi tñ qui suis meritis ipellentib vicijs mãcipãtur. nõ solũ mali sũt: ꝫ etiã spẽm bonitatis affectatis virtutibus per hypocrisim ostentare nituntꝫ. et fiũt no. b:il. p. p. Meliꝰ erat uiã veritatꝭ ignorare. qꝫ post agnitionem conuerti retrorsum.

Beatus. Dicma nã laudat. q dñm portauit. Et prauatis tãpñtium iudeoz. qꝫ futuroz hereticoz qui veram christi hũanitatẽ negãt. confutat. quia verũ dei filiũ aduersus blasphemos iudeos cõfiteꝫ. z verũ hoīs filium testatur. matri consubstantialẽ. Nisi enī esset vna caro cũ mre. frustra venter ille virginis z vbera beatificarentur

Et vbera. Scdz philicos ex eodẽ fonte z lacte nutriendis z semen procreãdis pueꝛ emanat. Ergo de semine virginis potuit concipi. qui eius lacte potuit nutriri.

Quin immo. Quasi dicat. Non solum laudanda maria qz verbũ dei portauit in vtero: sed marie beata est. qz precepta dei seruauit in opere. Sic etiã omẽs beati sunt q uerbũ dei auditu fidei concipiũt. z boni operꝭ custodia in suo uel pximoz corde pariunt z nutriũt.

Qui audiũt ꝛc. In laude ecclesiẽ. ecõtrario damnant pharisei. qui verbũ dei nec audire nec implere sed blasphemare q̃rebant

Cepit dicere ꝛc Quidam calumniabantur opera eus. quib hucusq mũdit. Alij tẽptantes. signũ querebant de celo. z illis hic respondet.

Signũ querit. Discipulis signũ dedit diuinitatis. z prius trãsfiguratus in monte. z postea ipsis videntib sublenatꝰ ī celũ: sed incredulis de inferiori humanitatis passione.

Regina austri. Hic ꝯdemnata plebe iudeoz. ecclesiẽ mysteriuz erp̃mitur. q̃ in niniuitis per pnitẽtiã quẽ peccatũ abolet. in regina austri studium percipiẽdẽ sapiẽtiẽ. quẽ peccatũ cauet. de totis finib orbis ꝓgregatur. vt veri pacifici verba cognoscat. Ex duob enī constat ecclesia. vt aut pec care desistas. aut peccare nescias.

In iudicio ꝛc. Non mille annis ante iudiciũ sicut iudei fingunt sed in ipso iudicio surget.

Cũ viris. Ecce ꝓmunis ostenditur resurrectio. tam bonoz qꝫ maloz.

Condemnabũt. Non potestate iudicij sed ꝓparatõne melioris facti. quia relicto imperio. venit in iudeã audire hominẽ sapiã famosum: ꝫ iudei veram dei sapientiam cum ipsis conuersantem non audiunt sed blasphemant.

In ꝓdicatõne. Jonas paucis diebꝫ. christus longo tẽpore prædicauit. Ille peregrinis. christus suis ciuib. Ille signum non fecit. christus multa fecit.

Memo. Qui in figura reginę z niniuitarũ ecclesiaz ꝓtulit synagogę. nunc hortatur nos vt fidẽ nostrã potius ad ecclesiã transferam⁹ Quasi dicat. Quãuis dixerim nullũ signũ nequã generationi dandũ nisi ionę signũ. tñ fidelib meis nõ occultabo lucis meę claritatez: sed testam humanę naturę flamine meę diuinitatis implebo. id est. fide mea illuminabo. et hanc fidem non ponã sub vmbra veteris legis: sed in claritate noui testamenti. Neq; sub mensura ipsius legis z intra terminos iudeę gentis cohibebo: sed constitnã super ecclesiaz. in qua septiformis gratia spũs reluceat. In cuiꝰ rei signuz solet in frontib credẽtib signũ fidei affigi. vt qui ecclesiã voluerit ingredi. lumẽ veritatis palam queat intueri. Hinc cõdemnãt iudei. qui sig exteriꝰ q̃rendo. apertã lucis ianuã nolũt ingredi credendo

Videte ergo ꝛc Post institutionẽ recte fidei. etiã de bonis opib z bona intentõe instruit. vt nõ tm opa sed etiã cogitatones z cordis intentões mundent. qi. Ego lucernã fidei in vestris sensib accẽdo. z in eccias pono. vos aũt qntum ex vobis est. Lucernas mãs accẽdite. i. intentões cordis vri mũdate. vt ex intẽtõe mũda placeãt etiam opera.

Hec ꝓtra hypocrisim phęoz sub dolo signa q̃rentiũ spãliter dicta. nos iuxta moralẽ sensũ generaliter istruũt.

Et cũ lo. Non ait. cũ loqueret bꝫ: ꝫ cũ loqueret. In q̃ innuit. ñ statim finitis his ✠bis. ꝫ alijs interpositis ad phẽũ diuertisse. Quia finito bꝫmõe adhuc eo loquẽte. ecce mr z frẽs q̃rebãt loq ei. De qb postq̃ nũcianti sibi mũdit. q fe. vo. p. m. bꝫ fr m. et so. z mr ẽ. postea intrauit ad ꝓximiũ phẽi.

Quare non baptisatus. Judei frequenter lauãt manus anteq; manducent. tenentes traditionem seniozꝫ. z a foro reuertentes nisi baptisentur non comedunt.

Calicis. Marcꝰ refert. iudeos baptismata calicis z urceoz lectoꝝꝫ z ergmentoz solitos obseruare.

Calix vas vitreũ. catinꝰ fictile ꝺ terra. ꝙ bꝫ figurat fragilitas hũani corporis. in quo exterius ꝓtendũt sanctitatẽ z simulant iusticiã. qꝺ foris erat laudabant. intus nequissimi.

Quod aũt. Nẽo putet fornicatõez z hmõi corpalia vicia solũmodo quia eẽ z spũalia vicia eẽ lenia. sic auariciã. irã. supbiã. ꝛc. sic phęi putabãt

Verumtamen quod superest. Jam bonus doctor qõ ꝓtagium

corpis mūdari debeat. dicet. Et hic latius explicatur qđ supra breuiter dixerat de mundando cordis oculo. Totus enī hic locus ad hoc dirigitur vt nos ad studiū simplicitatis inuitet. z superflua iudęor z terrena condēnet. qui scōm corpus intelligendo legem. vitro z catino propter fragilitatē comparantur. In quo z si graviter peccāt ipsis tn absolutio peccati pmittitur. si misericordiā facere nitantur.

¶ Quod necessarium victui z vestimento superest date pauperibus vel do consiliū. quod restat solūmodo post tanta scelera. date elēmosinā. Pria elemosina est. mederi animabus vestris credendo in me qui corda mundo. z perfidez mundatis cordibus omīa etiaz exteriora erunt munda.

¶ Qui ordinate vult dare elemosinam. a semetipso incipit. z eam sibi primum dat. Est enim elemosina opus misericordię. Vnde dicitur. Miserere anime tuę. placēs deo

¶ Uę vobis. Luz ad elemosinaz hortare tur phariseos. qui corporaliter quotidie elemosinas faciebant. q̄ qz sine fide erant deo non placebāt. dicit se elemosinas eorū non ignorare. vt ostendat cuiusmodi elemosinas ab istis requirat. Quasi dicat. Commonui vos ad dandam elemosinam. per quā omnia sunt munda: sed sciatis q elemosinę q̄s facitis ad hoc non valent. nec de huiusmodi elemosinis me amonere credatis sed de iudicio z charitate ut de vestra miseria iudicantes. z dei charitatem quam nobis donauit diligentes. pie viuatis. iustam iudicium dei confitentes. qz miseri effecti estis z gratias referentes charitati qua liberati estis

¶ Preteritis iudiciū. ⁊c. Breuiter multa eorū vicia prestrinxit. q̄ ad vilia decimanda intendentes. futuri iudicij metum z dei charitatem non habent. pretereunt iudiciū. quia non omnia quę agunt in iudicium referunt. Charitatem pretereunt. quia nō ex affectu deum diligunt. Sed rursus ne fidei vos studiosos faciat operum negligentes. perfectionē fidelis viri supponit vt post fidem operetur.

¶ Qui estis ut. Hic superstitionē ipsoz doctoz redarguit. q̄ foris speciem recte doctrinę ꝓtendunt. fœditatē vero quā intus gerūt. occultant.

¶ Respondens autem. Audito verbo dei. phariseus ex mala conscientia sibi contumeliam fieri putat. z commemorata pena perfidoz. intelligit se damnandum.

¶ Uę uobis qui ⁊c. Non arguuntur q̄ ędificant monumēta prophe-

vobis. Sed vę vobis phariseis
ſ Iustū iudiciū dei confitētes ł ſ non triticum solummodo z vinum.
qui decimatis ł mentā et rutam et
omne olus. et preteritis iudiciū et
ſ Iudiciū z charitatē ſuel tet
charitatē dei. Hęc autē oportuit
ſ primo loco ſ Elemosinas fructuū
facere z illa non omittere. Uę vo
† ſ Arrogantiā redarguit. qua primat⁹ appetūt
bis phariseis † q̄ diligitis primas
cathedras in synagogis z salutati
ſ Arguit de hipocrisi
ones in foro. Uę vobis qui estis
ſ Quia superficiē terre cōis ostēdunt ſ uel rēt
vt monumenta quę non patent. z
homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legisperitis ait illi. Magister. hęc dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et vobis le
ſ sicut phariseis
gisperitis vę. qui oneratis homines
ſ Legis ſ Scōm q̄ intelligitis z imponitis
oneribus quę portare non possūt
ſ Id est. nec in minimis perficitis: quia gratiaz meam non queritis z iugum leue repellitis: sed lex sine gratia nequit impleri.
et ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Uę vobis qui ędi
ſ Et hoc legis ſ Ambi
cioſe ornādo z seruando.
ficatis monumenta prophetaruz patres autem vestri occiderunt illos. profecto testificamini. q̄ consentitis operibus patrū vestroz quoniāquidem ipsi eos occiderūt.
ſ Ambicioſe ornādo
vos autē ędificatis eorū sepulcra
ſ ſ Ab eterno dispoſuit
Propterea z sapientia dei ł dixit.
ſ Mat. Ecce ego mitto ad vos ſ Qui prius prophetas. post apostolos misit.
Mittam ad illos prophetas z a-

tarum. sed quia interfectores prophetarū imitantur ędificando sepulcra. accusant paterna facinora. Sed persequēdo christum z apostolos imitantur scelera patruz. z sententiā damnationis quā in patres proferebāt in seipsos retorquent.

¶ Profecto. Propter vulgi fauorē captandū ędificatis. quasi erhortatis scelera eoz. sed ipso opere ostenditis q̄ ꝓfidię eoz ꝓsentitis. qz bonum non bene facitis sed pro vana gloria.

¶ Uos aūt ędificatis ⁊c. Propterea quia estis imitatores illoz. vt impleatis qđ patribus defuit. scz vt me z meos persequamini. quē illi persecuti sunt in prophetis.

¶ Prophetas et apo. Mentiunt hęretici. qui aliū veteris. alium noui testamēti dicunt institutorem.

¶ A generatione Omēs mali. vna generatio sunt. vna ciuitas vnuz corpus diaboli Sicut oēs boni. una generatio. z vnū corp⁹ sunt dicti

¶ Usq̄ ad san. z. Cur usq̄ ad hūc. cum p⁹ hūc multi occisi an natale xpi. z nato xpo mox pueri ab hac generatōe sūt pēpti. Sz qz abel pastor ouiū fuit necatusq̄ in agro. Zacharias sacerdos necatus in atrio tēpli. duos ordies martiruz signt. laicos z eos q̄ altaris officio mācipātur

¶ Qui periit. ⁊c. Duo erāt altaria in tēplo. Unū incensi interi⁹. alterq̄ holocausti exteri⁹. in qđ et tēplū zach. ē occisus. vl in. a. z e. hē in ꝓsensū populi et sacerdotū. quoz alq̄ p tēplū. aliq̄ p altare significantur.

¶ Qui tulistis cla Clauis. humilitas xpi. quā q̄ hnt scripturas intelligūt. Hāc legispiti nec ipsi in lege z pphis intelligūt. nec ab aliis intelligi volūt. Intrare clauē ē. nō ee ꝓtētū superficie lrę: ꝫ usq̄ ad archana intelligenda penetrare. Vl doctor

ſ Ut iacobum ſ ut
postolos. z illis occident et per
nec recepti ab eis iuste ad gentes migrent.
sequentur. vt inquiratur sanguis
omnium prophetarum qui effu
sus est a constitutōne mundi a ge
ſ Id est malozꝫ
neratōe ista: a sanguine abel vsq̄
ł ſ Occisus a vestra generatione.
ad sanguinem zacharię qui ł periit
inter altare et edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatōne
ſ. Labstulistis
Uę vobis legisperitis qui tulistis
clauem scientię: ipsi non introistis
et eos qui introibant prohibuistis
Cum autem hęc ad illos diceret. cęperunt pharisei z legisperiti graſ Sustinere
uiter insistere. z os eius oppri
me de multis insidiantes ei: et quę
rentes capere aliquid ex ore eius
vt accusarent eum.

¶ C. XII.

Multis aūt turbis circūstanti
bus ita vt se inuicē conculcarent. cępit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermēto
ſ A simulatione
phariseoz qđ est hypocrisis. Nichil autem opertuz est quod non
ſ nequicia discooperietur. z vestra intentio soli deo modo cognita. ab omnibus scietur
reueletur. neq̄ absconditū quod

si illos quos verbo ędificat. exemplo scandalizat. nec ipse regnū dei intrat et illos qui intrare poterant excludit.

¶ Cum aūt hęc. Quā vera ꝓfidię. sīlatōis z ipietatis suę cria audierint ipsi testār. q̄ tāto intonāte turbine n resipiscūt: sz doctorē vitatis aggrediūt.

¶ Attendite. Ad hoc fermētū ptinēt oia q̄ supi⁹ in domo ¶ C. XII. phei disputauit. Vn z apls. Non in f. u. neq̄ in f. m. z n.

¶ Attendite a f. Pulcer locus tenēdę simplicitatis z emulandę fidei. ne mo e iudęor aliud pmamus affectu. aliud voce simulem⁹. cū sciam⁹ in die iudicij non posse esse latebram fraudis.

¶ Neq̄ absconditum. Ideo ne emulemini simulatores qz pfecto veniet tempus in die iudicij. in quo z vestra virt⁹ z illoz hypocrisis omnib⁹ reuelabit

Vnde sequitur. Qm̃ quę in te. dix. Non solū in futuro omnia patebunt. sed etiã in pñti tẽpore in tota ecclesia per orbem terrę publice p̃dicabuntur. quę in tenebris. i. in vmbra pressuraꝝ & carceri locuti estis. qñ actus vestri legentur in excelsis.

¶ Quonia quę in te. Ambr. Quod in tenebris. id est. in timore dixistis. dicetur in lumine. i. in fiducia veritatis: accepto spiritu sancto. Et qđ in aure. id est. secreto locuti. super tecta. id est. calcato carnis domicilio prędicabitur.

¶ Dico a. v. Amb. Cum gemina sit causa perfidię. quę vel ex inolita malicia. vel ex accidenti metu nascit. ne quis deũ quem cor de cognoscit. metu negare cogat. dic mortẽ corpis ñ esse timendã. Preclare autem et fidem acuendo intexuit et ipsi fidei virtutum fundamenta subiecit. Nam sicut fortitudinis incentiuum est fides. ita fidei fundamẽtum est fortitudo.

¶ Ostẽdam a. v. Quia duo sunt genera persecutorũ. vnum aperte persequentium. alterum fraudulenter blandientium. Sicut supra cõtra hypocrisim. ita hic armat contra carnifices.

¶ Totus hic locus ad subeundam pro cõfessione domini passionem. vel contẽptu mortis. vel spe premij. vel manssuros in denuncia tione supplicij instruit.

¶ Nonne quicꝫ. Ambrosius. Quinꝫ passeres. quinꝫ corporis sensus. vel duo secundũ matthęum. corpus & anima. quibus dedit natura gratiam ad eterna subuolandi. quia etiam caro si consentiat legi dei. in naturam spiritualem transit. Sed dum ex in occultis & fętidis loc. scz cibũ querunt. delictorũ laqueis capti. ad supernoꝝ operuꝫ fructus reuolare nequeunt: sed dipondio. id est. vili terrenę cupiditatis prędio venundantur sub peccato. ita vt etiam anima malorum escis grauata. inclinetur in corporis naturam. Sed si deus etiam infidelibꝫ hominibꝫ vel in oriundo sole. & terrę fecunditate prosperexerit. & misericordię munus impertit. non dubium fidelium contemplationem apud illum valituram.

¶ Vene. dipon. ꝛc. Dipondius est pondus ex duobꝫ assibꝫ compositum. Quod autem in numeris est vnum. hoc in ponderibus as. quod duo. hoc dipondius est.

¶ Et vnus ex. Simplicitatis affectum inspirauerat. virtutem mentis erexerat. sola fides nutabat. hanc de vilioribꝫ roborat.

¶ Nũo dicit aplus. Nunquid de bubꝫ cura est deo? Sed aliud est cura. aliud est scientia.

¶ Sed et ca. ꝛc. Non actu computatõnis: sed facultate cognitionis. a similitudine pecunię. quę numeratur vt seruetur. Vbi magna prouidentia dei. qđ nec parua nec ociosa dicta eum lateant.

¶ Omnis quicũqꝫ ꝛc. Ne quis tempore persecutõnis sufficere sibi putaret fidem cordis. dicit. Omnis quicũqꝫ pfessus.

¶ Confessus fuerit ꝛc. Confitetur quis ibi sum eą charitate quę per dilectionem operatur. negat qui preceptis non obedit.

¶ Filius hominis. Confitetur filius apud patrem illum qui per filiũ habet accessum ad patrem. Negatur a filio apud patrem. cui non manifestatur in diuinitatis potentia filius & pater. Et ne putet vna pdicio omniũ. et eoꝝ qui studio. & eorũ qui infirmitate vel ignorantia negant. Subdit. Et omnis qui dicit ver. in f. h. re. ꝛc.

¶ Coram angelis. Quia dixerat aperta & abscondita esse reuelãda. hanc reuelationẽ non in vili conciliabulo: ſ in conspectu angeloꝝ dicit agendam.

¶ Et omnis qui di. ꝛc. Spiritussancti blasphemia est. Cum quis manifeste opera dei intelligit. & cum de virtute negare ñ possit stimulatus inuidia calũniatur. et dicit aliã esse beelzebub. huicñ dimittetur. nõ qđ ei negetur remissio si peniteat: sed qr̃ blasphemus exigentibꝫ malis meritis. sicut nunquã ad remissionẽ. ita nec ad penitentiam peruẽturus est. Vnde iobs euangelista. Propterea non poterant credere. quia iterum dixit ysaias. Excecauit oculos eorum. & indurauit cor eoꝝ. vt ñ videãt oculi & ñ intelligãt corde & conuertantur & sanẽ eos. Qui spm̃sanctũ hũana ignorantia minorẽ prẽ credũt l̃ dict irremissibili crimine ñ tenentur. qr̃ non diabolica inuidia hoc agũt Sed qui similitudine diaboli cõtra suã conscientiã dei maiestatẽ oppugnat. nõ habet remissionẽ in eternum. sic̃ mar. apte declarat. q̃ posito h̃ testimonio dñi subiũg̃t. qm̃ dicebant spm̃ immundũ habet.

¶ Et qui autem qui. Et etiã q̃ scãdalizat? in infirmitate carnis me purũ hoiem vel voratorẽ suspicat? fuerit. remissibile erit. Sed qui grãm spũssancti qua pnitẽtia inspirat. & ad pgregationẽ redit. nõ pgnoscẽs impenitẽti corde pmanserit. cũ hoc iam nõ sit hũanum: ſ diabolicum irremissibile erit.

¶ Cum aũt indu. Terror taliũ pcutiũ solet auferre libertatẽ loquẽdi

¶ Nolite soliciti. Volũtatẽ vrãm p xp̃o offerte. Ip̃s̃o loquet p se.

¶ Magister. Cõmendãti grãm supne pacis & vnitatis vult iste ingerere molestiã terrenę diuisionis. Vñ & hõ dr. i. terren?. Inter qs enĩ hmõi zelus & ptentio ẽ. hoies sunt. & scom hoiem ambulãt. Inter frẽs. patrimoniũ non iudex medius: sed pietas debet sequestra diuidere. cui immortalitat patrimoniũ. non sit pecunia hominibꝫ petendum.

¶ Quis me consti. Non sum dissensionis deus: sed pacis & vnitatis qui veni hoies pacificare cũ angelis. vt multi vnũ cor & vnã animã habeant. nõ vt diuidant: sed vt habeãt omia pmunia. nec sit aliquis egẽs inter eos. Ille q̃ non colligit mecũ. est diuisor fraternitatis & dissensionis auctor.

¶ Quia auaricia plerũqꝫ solet tẽptare virtutẽ patientię. q̃m pmendabat & exemplũ & p̃ceptũ hui? abolendę subicit. dicẽte dño. Quis m. c. i. Nõ dignat iudex esse litiũ. nec arbiter facultatũ. q̃ viuoꝝ & mortuoꝝ habet iudicium & meritoꝝ arbitrium.

¶ Ab omni auaricia. Nemo putaret crimen esse hereditatẽ diuidere

ſ venite be. pa. mei.

confitebitur eum coram angelis

ſ timore. ſ deũ vel homine esse † ſ vbi prodesse dr mei nois confessio.

dei. Qui autem negauerit me† co

† ſ non perducetur ad uisionem patris. qua per fruuntur sancti.

ram hominibus. †denegabitur co

ram angelis dei. Et omnis qui di

cit verbum in filium hominis re

mittetur illi. Ei autem qui in spiri

tumsanctum blasphemauerit non

ſ contra terrores cõsolatio ſ ut me ne

remittetur. Cum autem inducent

getis. ſ publicos conuentus ſ principes syna

vos in synagogas et ad magistra

goge. ſ Regiã potestatẽ ſ de mõ pferẽdi.

tus & potestates. nolite soliciti eẽ

ſ Interrogãtibus ſ de mõ inueniẽdi.

qualiter respondeatis aut quid di

ſ discere volentibus ſ qr̃ non ex ingenio uel arte uestra verba procedent: sed ex spiritussancti grã

catis. Spiritus enim sanctus do

cebit vos in ipsa hora. quid opor

teat vos dicere. Ait autem ei qui

dam de turba. Magister. dic fra

tri meo vt diuidat mecum hęredi

tatem. At ille dixit ei. Homo. quis

ſ Litium ſ facultatum

me constituit iudicem aut diuisorẽ

† ſ tam ad turbas. q̃ ad discipulos. ſ Rationẽ prouidete. contra quam si caro suggerit. cauete.

sup vos? † Dixitqꝫ ad illos. Vide

te & cauete ab omni auaricia. quia

fructus in horrea congregare: sed z hoc auaricia indicat supernus iudex. Vnde z subiungit. Homis cuiusdã diuitis.

¶ Sicut supra contra pharisæos z hypocritas: ita hic occasione stultæ petitionis contra auariciam disputat.

¶ Non in abundantia. Non in solo pane vivit homo: sed in verbo dei: sed nec temporalis vitæ multitudine diuitiarũ protenditur

¶ Dixit autẽ. ꝛc. Post præceptum subdit exemplũ ad declinandam auaritiã temporalium.

¶ Hominis cuiusdam. ꝛc. Non reprehenditur diues qõ terrã coluerit: vel fructus condiderit in horrea: sed quod fiduciã vitæ posuerit in illis: nec pauperib erogauerit: vt ab eis reciperetur in æternis tabernaculis.

¶ Quid faciam. Fructꝰ suos z sua bona esse computans: nõ erogat pauperib quæ supersunt: sed sæculi luxuriæ reseruare in futurũ studet: ignarꝰ quis cõgregatis sit vsurus.

¶ Bona mea. ꝛc. Ambr. Non sunt hominis bona: quæ secũ auferre nõ potest. Sola enĩ misericordia comes ẽ defuncto.

¶ Requiesce. Ecce cum peste auaricię iungitur pestis desidię vt nec pro temporalib deum interpellaret.

¶ Dixit autẽ. Dicere dei est ad hominẽ prauas eius machinationes subita animaduersione compescere.

¶ Stulte. Quia longa tibi tempora diuitiarũ promittebas: hac nocte prereptus: alijs congregata relinques.

¶ Repetunt anima ꝛc. In nocte auferetur anima: quæ in obscuritate cordis qõ poterat pati prouidere noluit.

¶ Et non est. In deũ diues est qui trã sitoria pretemnens pauperib distribuit: cuiꝰ expectatio dñs est: cuiꝰ substantia: id est: scientiæ possessio qua sustentatur z pascitur ẽ apud deũ: non in sacculis terræ.

¶ Dixit ad ꝛc. Apostolos per fidem in spe æterna confirmat: quia plures sunt quos torpentes facit amor pñtium z desperatio futuro.

¶ Nolite soliciti. Perfectius esset pauperib omnia dare z de mammona iniquitatis amicos facere: sed quia plerũq; devotio fidei infirmitate revocatur: non prohibet prouidentiã per quã in sudore vultus panis ꝓparatur: sed vetat solicitudinẽ quæ mentẽ perturbat z ab æternis revocat

¶ Quid manducẽ. Indecorũ est homini curare de cibo vel veste: qui militat in dei regno. Nouit rex quẽadmodũ familiã suã pascat: alat: vestiat.

non in abundantia cuiusq̃ vita
ſ Scz.
eius est ex his quæ possidet. Dixit
autem similitudinẽ ad illos dicẽs
ſ plus solito
Hominis cuiusdã diuitis vberes
fructus ager attulit: et cogitabat
ſ Ecce nimia solicitudo ex
intra se dicens. Quid faciaz q̃ nõ
auaricia.
habeo quo congregẽ fructus meos
ſ Ex solicitudine deli
os: Et dixit. hoc faciam. Destruã
beratio.
horrea mea z faciam maiora: z il
† ſ Meo labore. vel propter me solum.
luc congregabo omnia† quæ nata
sũt michi: z bona mea: z dicã aniæ
meæ Ania. hẽs multa bona posita
ſ A labore. ſ esuri
in annos plurimos. Requiesce. co
em z sitim pelle ſ Magno paratu.
mede. bibe z epulare. Dixit autem
ſ Exacto
illi deus. Stulte hac nocte repe
res.
tunt animam tuam a te. quæ autẽ
ſ Stultus z in no
cte rapiendus.
parasti: cuius erunt: Sic est qui si
bi thesaurizat z non est in deum di
† ſ Quos specialiter ad contemptũ mundi inuitat.
ues. Dixitq̃ ad† discipulos suos.
ſ Ideo temporaliũ solicitudinẽ veto. ne cum diuitibus seculi uobis thesaurizare conuincamini.
Ideo dico vobis. Nolite soliciti
ſ vite que cibo sustentatur.
esse animæ vestræ quid mãducetis
neq̃ corpori q̃d induamini. Ania
plus est q̃ esca. et corpus plus q̃
ſ hoc ad escam ſ Matthæus vo
latilia. hic ergo species pro genere ſ Quorum
vestimentũ. Considerate coruos.
anima mortalis.
quia non seminant neq̃ metunt.

¶ Mora. Ad fidem instruit omnia credentib a deo posse conferri qui ipsos ex anima z corpore cõposuit. Cum enim anima indumento corporis vestiatur. z vigore animæ sine nostro labore corpus animet. absurdũ est vt victus copiam nobis defecturam putemus. qui viuendi iugem substantiam a deo consequimur

¶ Considerate. Sancti merito quib ꝓparantur. qui nichil in mũdo habentes nec laborantes. sola contemplatione æterna petunt. iam similes angelis.

Quibus non est cellarium neq̃
horreum. et deus pascit illos.
ſ Propter rationẽ. propter immortalitatẽ quæ vobis promittitur. plus valetis
Quanto magis vos pluris illis:
ſ Hoc de uestimento. † ſ Sua solicitudine z sagacitate.
Quis autem vestrum† cogitando
ſ Illi ergo curam tegendi corpus relinquite. qui illud ad hanc mensurã fecit peruenire.
potest adũcere ad staturam suam
ſ Quasi nullus.
cubitum vnum: Si ergo neq̃ q̃d
minimum est potestis: quid de cæ
† ſ Non sunt allegorica ista: sed vt de minoribus persuadeantur maiora
teris soliciti estis: † Considerate li
ſ Color. bꝰ se ornãdo
lia quomõ crescunt. Non laborãt
ſ ut faciant sibi indumenta.
neq̃ nent. Dico autem vobis: nec
salomon in omni gloria sua vestie
† ſ Si ista quæ ad vsum tantũ corporis sunt z cito decidua. igne cremabũtur deus tam venuste adornat. q. m.
batur sicut vnum ex istis† Si aũt
fœnum q̃d hodie in agro est. z cras
ſ Id est. in aceruũ. qui habet speciem clibani
in clibanũ mittitur. deus sic vestit
ſ Id est. vestiet ſ Qui ad imaginẽ dei facti
estis. ad eterna vocati
quanto magis vos pusillæ fidei:
ſ Ergo ſ Si enim de his diffidatis. quomodo
eterna speretis.
Et vos nolite quærere quid man
† ſ Et si hec habundauerint. ne inde superbiatis
ducetis aut quid bibatis. ſ et noli
te in sublime tolli. Hæc enim om
ſ Quibus nulla cura est de futuris: sed filiorũ est querere regnum dei.
† ſ Ne dubites de voluntate patris.
nia gentes mundi quærunt.† Pa
† ſ prouidet hec omnia in sua uia nobis esse necessaria.
ter autem vester† scit quoniã his
† ſ Sed tamẽ non est in his finis ponẽdus: sz in regno. propter quod et ista.
† ſ Omnibus preponite. hoc sit finis. propter hoc omnia agite.
indigetis. † Veruntamen ſ quærite

tum floris. sicut dicitur. Operuit istum rubor.

¶ Cras in clibanum. Cras in scripturis pro futuro ponit. dicente Iacob. Exaudiet me cras iusticia mea.

¶ Nolite quærere. Non ait. Nolite quærere vel soliciti eẽ de cibo. vel vestimẽto: sed expressius: quid manducetis. aut quid bibetis. In quo videntur argui hi qui spreto victu vel vestitu ꝓmuni. lautiora vel austeriora prę bis cum quib viuũt alimẽta vel indumẽta requirunt.

¶ Nolite in sublime. Prohibita solicitudine victus vel vestitꝰ quæ sunt ad necessitatẽ: prohibet etiã superbiam quæ solet de istis superabundanib ꝓsequi. Ideo bñ ne reqratis. qz talis solicitudo facit infidelib silẽs.

¶ Et hęc omnia. Quia omnia sunt filioꝝ·ideo hęc omnia adijcientur vobis etiã non querentibus· vt nec in pñti nec in futuro ꝺesit aliqua grã fi deliꝫ·quiꝫ si hęc subtrahunt·ad probationẽ est. Si ꝺant·ad grãꝫ acti onem· quia omnia cooperant in bonuꝫ bonis.

¶ Nolite timere. Regnũ quęrite·ꝛ ꝺe regno ne ꝺiffidatis·quia pater complacita bonitate ꝺabit vobis regnũ·non vestris meritis.

¶ Pusillus. Vel ob comparationẽ maioris nũeri reprobꝝ·vel poti⁹ ob humilitatis ꝺeuo tionem·per quã humi litatẽ crescit eccleſia·p quã peruenitur ad re gnum.

¶ Uendite. Non tantũ non timeatis·ne propter regnũ militan tiꝫ vitę necessaria ꝺe sint: sed etiam possessa vendite propter elemo sinam·quę est via ad regnum·ꝺum per eam peccata redimuntur

¶ Non tantuꝫ cibos vestros communicate pauperiꝫ: sed etiam vendite vestras posses sionꝫ·vt omniꝫ ve stris sel'p ꝺño spretis postea labore manuꝫ vestraꝝ operemini vĩ viuatis vel elemosinã faciatis.

¶ Date elemosi na ꝛc. Qui pro ęlo oia mundana spernit vendat quę habet ꝛ ꝺi stribuat· qui nõ ẽ tan tę virtutis· ꝺe his quę habet elemosinã ꝺet

¶ Non phibet' vt ni chil pecunię ad vsus necessarios a sanctis re seruet'·cuꝫ ipse ꝺñs lo culos habuisse legat': sed ne ꝺo propter ista seruiat'·ꝛ ne timore in opię iustitia ꝺeseratur

¶ Non defi· Tpa lia vel ex sua fragilita te ꝺeficiũt·vel si qꝺ so lidũ supest ut lapides pręcioſi·a furibus pñt tolli. Sꝫ ꝺata p xp̃o ęternũ fructũ p̃ferunt in ęlis.

¶ Ubi eni. Uniuersaliter ꝛ ꝺe pecunia·ꝛ ꝺe omniꝫ voluptatiꝫ: gu lo li thesaurus est venter· vbi habet cor·sic ꝛ ꝺe alijs. Naꝫ si ĩ terra· cor est ꝺe orsum. Si in ęlestiꝫ·est in christo fixuꝫ. Necesse est enim·vt quo p̃cesserit ꝺilectõnis thesauruꝫ illic ꝛ cogitatõnis sequatur affectus.

¶ Mysti. Si thesaurus boni operis causa tpalis cõmodi ꝓgerat' faci le corruit·qꝛ si exterius fit ad fauorẽ hominũ· ꝺyabolus rapit. vñ. Recepe runt mercedẽ suam. Si intus fit ad inanẽ gloriã· tinea scindit·cũ in se p̃si dentẽ·ꝛ sibi placentẽ·fragilitas hũanę ꝓditionis ꝺeserit.

¶ Sint lumbi. ꝛc. Deo nõ placet vnũ sine altero·cũ quis vel bona a gat nondum refrenata luxuria·vel caste vinit non exercens se p bona opa. Et vt ab amore tempaliũ possitis remoueri·ꝛ bona quę agitis simplici intẽ tione ęternoꝝ agatis·cingite lumbos·id est·motus carnaliũ ꝺesiderioꝝ re frenate·ꝛ habete lucernas ardentes· vt in operatõne vestra solo ꝺei amore ardeatis·ꝛ aliꝫs exemplũ prebeatis.

¶ Expectantibus. Sine vitatis mala·sine facitis bona·nichil mũda mini: sed solũ aꝺuentũ redemptoris expectetis.

¶ Quando reuer. Ad nuptias ꝺñs'iuit' cũ post resurrectionẽ nouus homo angeloꝝ multitudinẽ sibi copulauit. A quiꝫ reuertit'·cũ nobis p iu ꝺiciũ manifestat'. Vñ ꝛ bene ꝺe expectantiꝫ subꝺit. Vt cum ꝛc.

¶ Confestim ape. Non vult aperire iuꝺici pulsanti qui timẽs ꝛiꝺere iratũ quẽ p̃tempsit·ꝺe corpe exire metuit. Aperit·qui iuꝺicẽ letus ꝛ securus sustinet·ꝛ ꝺe propinqua morte gauꝺet. Vnde subꝺitur. Beati seruiilli quos cum vene·ꝛc.

† ¶ In eterna beatitudine refoueri ¶ nostrũ recũ bere est in regno quiescere.

et faciet illos† ꝺiscum bere·ꝛ tran siens ministrabit illis. Et si vene

¶ Adolescentia. ¶ Senectute

¶ Id est·nõ in vna sola: sed in quacunqꝫ etate possumus p̃mereri,

rit in secunda vigilia·ꝛ si in tercia

¶ Saltim tunc.

vigilia venerit·et ita inuenerit·be

¶ per simi

ati sunt serui illi. Hoc autẽ scitote

le probat·quod ꝺebent vigilare.

quoniã si sciret paterfamilias qua

† ¶ Illa hora·que sibi suspecta esset·

hora fur veniret† vigilaret vtiqꝫ· et non sineret perfoꝺi ꝺomũ suaꝝ

¶ ergo ¶ post similitudinem supponit exortationẽ

¶ Sine macula ꝛ ruga

Et vos estote parati·quia q̃ hora non putatis filius hominis veni et. Ait autem ei petrus. Domine

† ¶ vẽdite·facite sacculos·q·n·u·Sint lumbi ue stri pręcincti.ꝛ lucerne ardentes. vigilate.

ad nos ꝺicis† hanc parabolam· an ꝛ ad omnes? Dixit autem ꝺo

† ¶ difficultatẽ notat. per quis ꝛc non impossibi litatẽ uirtutis † ¶ Pecuniã ꝺomini sui bene ero

minus† Quis putas est† fiꝺelis ꝺi

gando ¶ discernẽs capacitatẽ singuloꝝ.

spensatoꝛ ꝛ prudens·quem consti

¶ Christus ¶ Ecclesiam.

tuit ꝺominus super familiam suã

¶ Pro qualitate auditoꝝ mensuratũ cibum ꝺi uini uerbi·uel exempli.

vt ꝺet illis in tempore tritici men suram? Beatus ille seruus·quem cum venerit ꝺominꝰ inueniet ita facientem. Uere ꝺico vobis: quia

¶ Uigilantes ꝛc. Uigilat qui oculos a pertos in vero luminẽ tenet·vt tenebras ne gligẽtię euitet· qui eti am qꝺ credidit operat' qui solicit⁹ est in cura gregis sibi commissi. Quid vero vigilanti bus ꝺebeatur·subꝺit. Amen ꝺico vobis.

¶ Transiens. Trã siens ministrat cũ ꝺe iuꝺicio ad regnũ redi ens sua claritate fide les faciabit. Vel post iuꝺiciũ trãsibit·cum a cognitione hũanitatis quę in iuꝺicio videbit' ad cognitionẽ ꝺiuinitatis post iuꝺiciũ suos illuminabit.

¶ Et si vene. Uigilias vocat a similitu ꝺine excubantium. In nocte huiꝰ mũꝺi semꝑ ꝺebem⁹ esse contra ho stem soliciti ꝛ expecta re lucẽ vẽturã·i·aꝺuẽ tuꝫ iuꝺicis. Prima ꝙ vigilia custoꝺia pueri cię est·scꝺa inuẽtutis· tercia senectutis. Si quis vero in puericia vigilare neglexit·non tñ ꝺesperet: sed etiã in iuuentute· vel saltim tandẽ in senectute resi piscat·qꝛ piꝰ iuꝺex mo ras nr̃as patiẽter exꝑe ctat. Qui aꝺ excucien ꝺam mentis ꝺesiꝺiaꝫ exterioꝝ ꝺamnoꝝ silli tuꝺinẽ inꝺucit·vt p h̃ animꝰ aꝺ custoꝺiã sui suscitet. Vñ h̃ a.s.

¶ Quonia si sci· Nesciẽte p̃familias fur ꝺomũ pfoꝺit·qꝛ ꝺñ a sui custoꝺia spũs ꝺormit·improuisa mors carnis habitaculũ irrũpit et aꝺ supplicia trahit. Furi aũt resisteret si vigilaret·qꝛ aꝺuentũ iuꝺicis occulte venientẽ p̃cauẽs pnitẽꝺo occurreret.

¶ Qua hora non pu· Ultimã horã sp̃ ignorari voluit ꝺñs·vt sp sit suspecta·ꝛ aꝺ eam semper prępareꝺur.

¶ Ait aũt ei. Cũ ꝺñs ꝺuo ꝓposuerit·s·ꝛ se subito vẽturũ·ꝛ illos exꝑectã ꝺo patos eẽ ꝺebere·qrit petꝰ si illa sublimia instituta cęlestis vitę q̃ sũt ne cessaria se p̃pantiꝫ aꝺ apłos solũ ꝛ suꝫ eoꝝ·an aꝺ oẽs saluãꝺos ptineãt.

¶ Dixit aũt ꝺo. Rñdens aꝺ interrogata ꝺñs·primũ ꝛ scꝺm iuꝺiciũ cũ ctis affuturũ·ꝛ singlos p meritꝫ vel remũerãꝺos l'ꝺãnãꝺos ꝺic. Deinꝺe qꝺ maxĩe q̃sierat supponit·s·grãꝫ virtutũ quã mũꝺo attulerat·a singlis q̃ntũ põt esse sectanꝺã. qꝺ est ibi. Ignẽ veni·m·in ter·

¶ Quispu· Q·ꝺ·Vob q̃ ꝺispẽsatores estis instituti·h̃ speciali⁹ ꝓuenit ꝺe custoꝺia ꝛ p̃patõe· vt ꝛ vos ꝛ alios p̃petis in aꝺuentũ iuꝺicis·qꝛ pauci sunt qui ꝓmissam sibi bene ãmĩstrant ꝺispensationẽ.

¶ Et prudens. Q̃ rar⁹ est ꝺño p̃pter ꝺñm seruiẽs·oues xp̃i nõ aꝺ lucrũ ꝫ amore xp̃i pascẽs·prudẽs ĩ futuro sibi p̃uiꝺẽs. quẽ p̃stituit·i·q̃ rar⁹ q̃ sit vocat⁹ a ꝺo tãq̃ aarõ ꝛ ñ magꝭ se ingesserit·ꝛ q̃ ñ magꝭ se pascat q̃ oues.

¶ Beatus. Quasi ꝺicat. Pauci sunt fiꝺeles. Ille aũt qui rept⁹ fuerit

fideliter annonaz verbi ministrans z in curam gregis vigilans·eterna beatitudine glorificabitur.

¶ Super omnia. Quanta inter bonos auditores z bonos doctores est distantia meritoz·tanta z premioz. Auditores bonos facit discubere et transiens ministrat. o ispensatores constituit super omnia que possidet·nō vt soli: sed vt pze ceteris habeant eterna·tum pro sua vita·tum pro gregis custodia.

¶ Qz si dixerit ser· Nota inter vicia ser/ui ascriptū q tardum putat dñi redituz. In virtutib⁹ boni non an numerat⁹ q hunc cito sperauerit ed tantum q fideliter ministra/uit. Nichil ergo ē melius q̄z ut patienter sustincam⁹ ignozare qđ sciri non pōt. sed tam laboremus vt ydonei inueniamur.

¶ Et edere. Id est cunctis sceleribus z illecebris seculi· que mentem errare faciūt·occupari·vel ad ırām·si sit dedit⁹ gule z ebrietati

¶ Partēq Mali cū infidelib⁹ punient: sed differenter. Illi enī qui scienter peccāt graui⁹ punientur·minus grauiter·qui peccant ex ignorātia. Et inter iustos tāto quisq tolerabiliorē habebit damnationē·quāto minorē habuit iniq tatem.

¶ Paucis. Aug⁹. Mitissima omniū pena ē eoz qui preter originale nullū insuper addiderunt delictū.

¶ Amb. Multi existimātes se minus ua pulaturos si nesciant quid operari debeant auertunt ne audiāt ve ritatē. Sed cū possent scire si vellent studiuz adhibere·non nescientes: sed contemptores iudicantur.

¶ Omni aūt Merito malus ꝓgnoscens. plus·z non cognoscēs·minus vapulat·qz illi plus·illi min⁹ commissum est·z ab omni cui plus committitur·plus exigitur.

¶ Utrūq ordinē z prelatoz z subditoz innuit· multis subiectis sepe datur cognitio dñice voluntatis z facultas implendi. Prelatis ꝑmittitur cū sua salute cura pascendę gregis

¶ Ignem veni m·in·ter. Quasi dicat. Tu querebas· an omēs moneam accinctis lumbis. Ardentib⁹ lucernis aduentū dñi prestolari: sed ego qui tm̄ ob hoc veni in mundū·vt a cupiditatib⁹ mundi ad celestia homies accenderē·nil aliud volo·misi vt incendij hui⁹ iubar vsq ad finē seculi cūctas mundi partes illustret·z vt in cordib⁹ fidelium ita ignescat·ne aliquo impetu fluctuum vel flatuū extinguatur.

¶ Ignem. Quasi dicat. Inuito vos ad pparationē vestri·z ad custodiam gregis· incutiēs timorē ex aduentu iudicis q̄ malos seruos damnabit. Sed qz exiguus est profect⁹. z parua meritoz grā metu supplicij ab erroze reuocari vos ex amore charitatis ad promerendā grām studiū vestrū acute·z dum aliquid facitis·illo igne accendamini·quē veni mittere in terram id est·in omnes credentes.

¶ Ideo dñs fortasse in igne ventur⁹ ē·vt in resurrectōis tpe vicia vniuersa consumat·suoq conspectu desideria compleat singulozum·meritozumq z misteriozum lumen accendat.

¶ Baptisma ꝛc. Et vt ignis iste in fidelium cordib⁹ queat accendi·ita vt

Celestis regni gaudia
supza omnia que possidet ꝓstituet
† Secontra si dissimulauerit iudiciū in proximo venturū·securitatē sibi faciens
illum. † Qz si dixerit seruus ille in
corde suo·moram facit dñs meus
† Ad vicia incitare·vel conscientias infimoz prauo verbo vel exēplo laniare § Quoz etas uel seruus·quāto infirmioz·tanto ē ad ruinam faciliozem
venire·z ceperit † percutere seruos
et ancillas·z edere z bibere z ine/
† In quo omnes mali prepositi intelliguntur
briari: veniet dñs ꝑ serui illius in
§ Judicii uel mortis.
die qua non sperat z hora qua ne
† A consortio fidelium segregando·z eis qui nec fidem habuerant sociando: quia qui non habet curam suoz negat fidem·z est infideli deterior.
scit z ꝑdiuidet illum·partemq eius
cum infidelibus ponet. Ille autē
seruus qui cognouit voluntatem
domini sui·et non se preparauit z
ñ fecit scōm voluntatē ei⁹ vapula
† Non cognoscere dicendus est qui apprehēdere nult: sed non ualet.
bit multis. Qui autē ꝑ non cogno
uit z fecit digna·plagis vapulabit
paucis. Omni autē cui multū da/
tum est·multuz querit ab eo·z cui
§ Scz diuina iudicia.
commendauerūt multū: plus pe/

† Seruozem spiritussancti·qui corda illuminans ad superiora prouocat·uicia consumit· uasa domus probat. qui etiā accendit lucernas. quas superius ardere monebat

tent ab eo ꝑ Ignem veni mittere in
§ Aliud. § In cordib⁹ fideliū
terrā·z quid volo nisi vt accenda
§ uel mo
tur? Baptisma autē habeo bapti/
§ Quasi multū. § uel angor.
zari·z quomodo coartor vsq duz
§ Ipsa passio.
perficiatur? Putatis quia pacem
veni dare in terraz? Non·dico vobis·sed separationē. Erunt enī ex
hoc quinq in domo vna diuisi·
§ Econtra.
tres in duo z duo in tres diuidentur. Pater in filiū z filius in pzem
suuz. Mater in filiam z filia in matrem. Socrus in nurum suam
et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas. Cum
videritis nubem orientem ab occasu·statim dicitis· nimbus venit
Et ita fiet. Et cum austrū flantem

omnia tpalia ꝓfecte z seipsos possint despicere·pus hēo baptisma b·ē vnctōe proprij sanguis pfandi·nō enī daret spūs·nisi ihs primū glorificaret.

¶ Et quō. Tanta ē dignatō dñi·vt infundēdę nob⁹ denotōnis z psum mādę pfectōis in nobis z maturādę pro nobis studiū passionis sibi inesse testet·q cuz in se nil haberet vñ doleret·nīs tm̄ angebat erūnis·et tempore mortis mestitiam ꝓtendebat·quā ñ ex metu mortis sue: s̄ mora redemptionis nostre assumpserat.

¶ Usq dum per Qui usq ad pfectōz angit de pfectōne ē secur⁹·nec de ipa angit s̄ poti⁹ mos corpis absolutō ē anxietat⁹ ñ coaceruatio doloris.

¶ Putatis quia Nō post baptisma passionis z p⁹ aduētū ignis terra sit arsura dic·Qz ad fidē xpi totus orb ꝓtra se ē diuisus·vnaquecz domus hūit fideles z infideles his ꝓtra fidē·illi pro fide pugnantib⁹.

¶ In domo vna Vnusquisq hō dom⁹ vna ē·vel dei vel dyaboli. Itaq hō spūal⁹ dom⁹ spūlis est.

¶ Diuisi. Pria cā ē religiōis ad deū·pietat⁹ ad primuz·oz enī vt diuinis hūana p⁹ beas·ñ ē g̃ pignoribus renūciādū: s̄ de⁹ oīb⁹ ꝓferēdus·etenim nat⁹ pignora sūt dei bñficia·nec oz plus amari bñficiū qđ accipitur q̄z deus a quo bñficiū acceptū seruatur.

¶ Tres in duo. Id ē·fili⁹ z fi ia z nurus in pzem ꝑ mrem·z duo in tres·i· pz z mr· vbi etiā soc⁹ intelligitur in filium z filiam z nurum.

¶ Allego. Per tres significant·q fidē trinitat⁹ hñt·p duo infideles qui in terra remanēt. Boni ergo ꝓtraria malis·z mala contraria bonis sentiēdo atq agendo·ab inuicem diuidentur.

¶ Pater in filium. Nō quinq cū sex psonas numeret· patris z filij matris z filię·z socrus z nurus: Sed q̄ mat ē filij ipsa ē z socrus vxoris ipsius filij·z sic eadē z in filiā suā z in nurū dicit diuisa.

¶ Pater in fi. Pater nr̄ erat dyabolus q eū imitabamur: s̄ venit ignis qui nos ab illo separauit z oīdit alterū patrē qui ē in celis. Mater synagoga·cuius filia ꝑmitiua ecclesia·que eā de q̄ genus duxit pro fide contradicentē z persecutricē sustinuit z ipsa ei contradicit. Socrus synagoga. Nurus ecclesia de gentib⁹·qz christus ecclesię sponsus·scōm carnem synagoge filius est. Synagoga ergo in nurum z filiam est diuisa·quia credentes de vtroq ꝑplo persequit. Sed z ille in matrē z socrum sunt diuise·qz nolunt carnalem circūcisionē suscipere.

¶ Dicebat aūt. Cū aplos etiā de suo ꝑmo aduētu informasset·insinuans qđ in eo factū sit·z de futuro q̄liter eū expectare debēat āmonuisset. vertit sermonē ad turbas·in q̄b⁹ phḡi erāt·vt mat·indicat. Quia nec ꝑmū aduentū factū credentes·nec scōm recte expectātes·signū de celo grebāt temptātes. Hos g̃ arguit·qz si vellent attendere possent ex verb⁹ prophetarū certum utriusq aduentus habere indicium

¶ Cum vi·nu· Mystice. Nubes ab occasu oriens carnē xpi a morte resurgentē sigt. Ex q̄ tpe ymb⁹ euāgelice ꝓdicatōis oib⁹ terr⁹ ē infusus. Auster flans añ estum leuiores tribulatōnes añ iudiciū significat.

¶ Nimbus ve· Ad ırām manifestus est sensus. Qui ex elementozum

mmutatõne auraꝝ ſtatuz poſſunt pꝛenoſcere·poſſent etiã tps vtriuſqꝫ ad ꝛentus ſcire·tũ ex dictis pꝛopheꝛaꝝ·tũ ex magnificentia opeꝛum.

¶ Hypocrite. Et ne aliqui rudes in turba de imperitia ſua ſibi blandientes ſe excuſarent dicẽtes ſe legẽ z pꝛopheꝛas ignoꝛare· ſupponit eos pꝛ naturalem rationẽ poſſe diſcernere· vel eum qui opeꝛa facit quę nullus alius fecerat·ſupꝛa hominẽ z deum eſſe·vel poſt tot ſeculi iniuſticias·iuſtum creatoꝛis iudicium eſſe venturum.

¶ Cum aũt vadis Cum in hac vita pꝛeparas te ad placatam faciem iudicis videndam·cuius ſermo dei ſit contrarius tuę carni·tamẽ eo vtere ſicut cuſtodia data tibi in hoc itinere·ne contemptus te accuſet.

¶ Hoc z matthe⁹ ponit: ſed ille ſpecialiter de recõcilianda pace· diſſidentium fratrum. Hic generaliter et de pnĩa oĩm z de emẽdatõne delictoꝝ.

¶ Cum aduerſario. Aduerſarius noſter in via ẽ ſermo dei contrarius noſtris carnalib⁹ deſideriꝫs in pꝛeſenti uita·a quo liberatur qui pꝛeceptis eius humiliter ſubditur. Alioquin ex ſermonis contemptu reus·in examine iudicis tenebitur peccatoꝛ·quem iudex exactoꝛi.id eſt.dyabolo tradet·quia permittet vt dyabolus animam eius ad pęnaz trahat·et ipſe exactoꝛ qui pęnam exigit pꝛo reatu quem ſuggeſſit· eam retrudet in gehennam.

¶ Da operã. ꝛc. Hęc etiam ad calcandas mundi illecebꝛas et ad iudicis aduentũ pꝛeſtolandũ pertinent Quaſi dicat·Quãdoquidẽ conſtat diſtrictũ iudicem eſſe venturũ·ergo bĩta vinite·ne in illo iudicio damnemini.

¶ Reddas. Reddit ſemper pęnas pꝛo peccatis patiẽdo:ſed nunqꝫ veniam conſequendo.

dicitis quia eſtus erit z fit·Hypocritę·faciem cęli z terrę noſtis pꝛobare. Hoc autez tempus quomõ argumentis ſcripturaꝝ z operum. non pꝛobatis? Quid autẽ z a vobiſipſis nõ iudicatis qđ iuſtũ eſt? Cuz aũt vadis cũ aduerſario tuo ad pꝛincipem in via·da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem·z iudex trabat te exacto·qui penam exigit pꝛo reatu quẽ ſuggeſſit. ctoꝛi·z exactoꝛ mittat te in cãrcerẽ ſicut·donec ponam ini·tuos ſca·pe·tuoꝝ. Dico tibi·nõ exies inde donec etiam nouiſſimuz minutum reddas.

¶ C. XIII.

Aderant autem quidam ipſo tẽpoꝛe·nunciantes illi de galileis:quoꝝ ſanguinẽ pylatus miſcuit cuz ſacrificijs eoꝝ. Et reſpondens dixit illis. Putatis q hi galilei pꝛę omnib⁹ galileis peccatoꝛes fuerint·qz talia paſſi ſunt Non·dico vobis·ſed niſi pęnitentiam habueritis·omnes ſimiliter peribitis·ſicut illi decem z octo ſupꝛa quos cecidit turris in ſyloa· z occidit eos. Putatis quia z ipſi debitoꝛes fuerint pꝛeter omnes homines habitãtes in hieruſalẽ? Non·dico vobis. Sed ſi non pęnitentiaz habueritis·omnes ſimiliter peribitis. Dicebat autẽ hanc ſimilitudinem. Arboꝛem fici habebat quidam plantatã in vinea ſua Et venit quęrens fructũ in illa·z non inuenit. Dixit autẽ ad cultoꝛẽ

ſ Meĩ aduẽtus. ſ Certis argumentis ſcripturaꝝ z operum.

ſ Ex naturali ratione. ſ De eſſe deum. z iudicium venturum.

ſ deum. ſ dyabolo

ſ Inferni

ſ Id eſt. Nunqꝫ

ſ Id eſt·pꝛo minimis peccatis puniꝛis

ſ Qui non ita ſunt puniti

ſ hic aperte notat illos eſſe peccatoꝛes

ſ peccatoꝛes.

ſ Sed vos etiam·

ſ Carne natus. † ſ Operũ· non vmbrã verbo ꝑ.

rentib⁹ nichil pꝛoficiat.

¶ Omnes ſimiliter. ꝛc. Hoc impletũ eſt poſt paſſionẽ domini qñ romani impenitentes iudęos incipiendo a galilea adeo venaſtauerũt·vt nõ ſolum atria templi:ſed etiam interioꝛa domus·quo galileoꝝ acceſſus non erat hũano ſanguine fedarentur.

¶ Sicut illi decẽ et octo. Iſti hieroſolimitę ſicut z galilei·non ſoli peccatoꝛes fuerunt ſed in terroꝛẽ reliquoꝝ puniti ſunt·qui ruina turris pꝛeſi·ſignificant iudęos qui penitere noluerint·cum ſuis menib⁹ eſſe periturоſ Nec fruſtra decẽ z octo·q̃ numerus apud grecos ex ·i·z h·vel iotha z etha expꝛimit·hoc eſt ex eiſdem litteris quib⁹ nomen ihesu incipit. Significat autez iudęos hinc maxie pituros q̃ noĩ ſaluatoꝛis recipe noluerit. Illa turꝛ ſignificat illũ q̃ eſt turris fortitudinis·q̃ merito in ſiloa q: ſiloa qđ interpretat missus ſigt eum qui miſſus a pꝛe·venit in mundum·qui omnes ſuper quos ceciderit conteret.

¶ Dicebat aũt ꝛc Similitudo infructuoſe arboꝛis·cui iſti ſimiles niſi peniteant cito ſunt pꝛituri z eradicandi. Cum ergo ficulnea alibi generaliter omnium hic ſynagogę ſpãliter geſtat tipum. Sicut ſterilis ficus foliꝭs exuberans· ſpe fructus poſſeſſoꝛez deſerit·ſic doctoꝛes ſynagogę operib⁹ infęcũ dis·iam in vmbra legis gloꝛiantes·ſubiectis nullum operis boni exempluz mĩſtrant In ficu loco floꝛiſ quidam fructus creſcunt· qui alĩs ſucreſcẽtib⁹ decidunt·remanẽt tamẽ quedam de illis·qui clementioꝛi aura ſilueſtrẽ animũ pꝛioris ſuci exeuntes·cęteris ſpecie z maturitate pꝛeferunt. Sic antiqꝰ ſynagogę corruit populus·cuiꝰ loco de antiquę religionis pinguedine nouus eccleſię emergit populus·remanſerũt tñ ex pꝛoliſrael apoſtoli qui cęteris pꝛeſtiterunt.

¶ Arboꝛem fici In origine hũani generis adam z eua cum peccaſſent de foliꝭs ficulneę ſuccinctoꝛia ſibi fecerunt. Per folia ergo ficulneę intelliguntur peccata. Erant aũt ſub arboꝛe fici tanqꝫ ſub vmbra mortis· de qb⁹ dictũ eſt. Qui ſedebãt ſub vmbra mortis lumẽ oꝛtũ eſt eis.

¶ Q adam z eua fici foliꝭs ſe tegentes·pñtiam dñi vocantis declinabant tranſgreſſionis conſciĩ·ſignificat q populus iudęoꝝ in aduentu ſoluatoꝛ qui eos vocaturus venerat erutum ſe virtutib⁹ cognoſcẽs·pꝛobꝛa conſciẽtie foꝛmidans a domino receſſurus erat confuſus·verboꝝ fluentiũ velut folioꝝ velaminib⁹ adopertus.

¶ Quęrens fructũ. Vinea dñi ſabaoth: domus iſrael eſt· in qua domo ſynagoga condita eſt ſicut ficus in vinea. Sed qui in vinea peccantez a viatoꝛib⁹ pmiſit diripi·hanc etiã ficum iuſſit excidi·in qua quęrit fructũ· non q: deeſſe neſciret:ſed oſtẽdit in figura· q: ſynagoga iam fructũ habere deberet. Nec ante tempus quęrit·qui per trienniũ venit. Qui per moyſen ſynagogam inſtituit·ipſe in carne apparens in ſinagoga crebꝛis docet· fructũ fidei quęrit ſed in pꝛẽis non repperit.

¶ Dixit aũt ad cul· Cultoꝛ vineę·doctoꝛes ſunt z apli quoꝝ pꝛecib⁹ z monitiſ aſſidua plebi dei cura ſuggerit. quib⁹ dñs ſępe de infructuoſa gẽte

indeo⁊ ꝓqueritur·q; ꝑ tres annos ſuę viſitatōnis·i·in legaliꝫ edictis·ꝑ
phęticis ꝓteſtationiꝫ·euangelij grā·negligens extiterit.

¶ Ecce anni tres. Nullus in ſynagoga ꝑ tres annos fruct⁹ eſſe potu
it·q; neq; tpe circūciſionis purificari poterāt qui circūciſionē animi nō quę
rebant·nec ꝑ legē ſanctificabant·qui carnalia in lege t m̄ ſequebātur·neq;
in gratia iuſtificabant·qui de peccatis penitere nolebāt. Cum ergo merito
eſſent excidendi·quod quidē factū eſt ꝑ romanos·iubetur illis qui in cir
cūciſiōe laborabāt·vt
ſucciſionis cladem an
nunciando pnīaz ſug
gerant. Sed apoſtoli
intelligentes etiā ali
quos de populo iude
orū ſua vocatōe poſſe
ſaluari·orant vt differatur vltio dñicę crud

vineę. Ecce anni tres ſunt ex quo
venio quęrens fructū in ficulnea
† ſ Annuncia q; perdituri ſunt locum ⁊ gentem
pro quo ſeruando chriſtū occiderunt ⁊ ſuas.
hac ⁊ non inuenio † Succide ergo
ſ Cur etiam temporali copia vtitur
illam·ut quid etiam terram occu
pat? At ille rndens dixit ei. Domi
ne·dimitte illam ⁊ hoc anno·vſq; dum fodiam circa illam ⁊ mittam
ſtercora. Et ſiquidez fecerit fructū ſin autem in futurū ſuccides eam.
Erat autē docens in ſynagoga eo
ſ Amorem terrenoꝝ.
rum ſabbatis. Et ecce mulier quę
habebat ſpiritū infirmitatis annis
ſ A rectitudine mētis
decemocto. Et erat inclinata·nec

¶ Ut quid etiā ⁊c. Poteſt ꝑ terrā ſterilificu occupatā iudaica plebs ſignari·quę noxia ꝓpoſito⁊ vmbra premit·ne lumen veritatis videat ⁊ exēplis eo⁊ impeditur·ne ſole dilectionis caleſcat. Vñ ve vob̄ ſ·⁊ p·q; c·r·c·añ boīes.

¶ Terrā occupat·q; locū quē tz bonis operibꝫ ñ exercet·q; exēplo prauitatis impedimētum preſtat ceteris

¶ Vſq; dum. Donec radicē infructuoſe mētis būliem·⁊ pñtiā preſſura: ñ ⁊ eternę dānationis incutiendo metuz·foſſa quippe in imo ē ⁊ increpatio dīi mentē ſibi demōſtrat humiliat.

† ſ Quia qui ſemper videt quod ſemper cogitat et vbi diu ſponte perſtitit·ibi etiaz cū noluerit cadit coactus.
omnino poterat ſurſum † reſpicere
ſ Prędeſtinando per grām ſ Illu
Quam cum vidiſſet ihęſus·voca
ſtrando per doctrinam
uit ad ſe ⁊ ait illi. Mulier·dimiſſa
† ſ Spiritualibus donis adiuuando.
es ab infirmitate tua. Et † impoſu
† ſ Ad glorificandū deum uſq; in finem perſeue rando in bonis operibus.
it illi manus·et confeſtim † erecta ē
et glorificabat deum. Reſpondēs

¶ Annis decemocto. Senarius in quo mundi creatura ꝑfecta ē ope
rum ꝑfectionē ſigt·q; ꝑ tres multiplicat⁹·⁊ viij·reddit·⁊ ſigt eos quiꝫ in triby
tēporiby dñicę viſitatōnis·ſ·ante legē ⁊ ſub lege ⁊ ſub gratia·ꝑfectōnē ope
rum hūt Hoc ergo tempore·iudęa a ſuę mōtis rectitudine curuata fuit·q;
magis terrena cū celeſtia nouerat operatur.

¶ Vocauit. Quos ꝓdeſtinauit hos ⁊ vocauit. Quos vocauit·hos iuſtificauit. Quos ſūt iuſtificauit·illos ⁊ magnificauit.

† ſ vt emulator littere legis
autē archiſynagogus · † indignans
quia ſabbato curaſſet ihęſus·dice
bat turbę. Sex dies ſunt in qui
bus oportet operari. In his ergo
venite ⁊ curamini·⁊ nō in die ſab
bati. Reſpondens autem dominꝰ
ad illū dixit. Hypocritę·vnuſquiſq; veſtrum ſabbato non ſoluit bo
uem ſuum aut aſinum a preſepio
et ducit adaquare? Hanc autez fi
liam abrahę quam alligauit ſatha
nas·ecce decez ⁊ octo annis·non
oportuit a vinclo iſto ſolui die ſab
bati? Et cum hęc diceret·erubeſce
bant omneſ aduerſarij eius·⁊ om
nis populus gaudebat in vniuer
ſis quę glorioſe fiebant ab eo. Di
† ſ fides per quam venitur ad regnum.
cebat ergo. Cui ſimile eſt † regnum
dei? ⁊ cui ſimile eē eſtimabo illud.
·i· ſſez pro feruore fidei·vel q; venena dicitur expellere·i·omnia dogmata prauitatis.
Simile eſt † grano ſynapis·quod

¶ Quia ſabbato Deus ab operibꝫ mūdi ſabbato requieuit. Vnde ⁊ moyſes ſabbato a ſeruili ⁊ noxia actione feriandū ꝓcepit Prefigurans tempꝰ quo noſtra ſcłaria opera·nō vero religioſa·i·laudandi ceſſabunt. In ſignum huiꝰ rei etiam ſabbato dñs curat Hoc autem non intelligēs archiſynagogus fallitur ⁊ fallit·q; lex in ſabbato non hominē curare ſed ſeruilia opera facere·i·peccatis grauari prohibuit.

¶ Hypocritę. ⁊c. Merito hypocritas. i ſimulatores vocat·q; cum magiſtri plebiz videri appetāt·ſanationez hoīs nō reuerētur poſtponere curę pecoris.

¶ Non ſoluit bouē. Myſtice. Bos q; cognouit poſſeſſorē ſuum·⁊ aſin⁹ qui nouit preſepe dñi ſui·indaicum ⁊ gentilē plm ſignificant·q; vterq; peccati vinculis abſolut⁹ ſitim eſtūq; huiꝰ mūdi ꝑ baptiſmū dñici fontis ꝺ poſuit. In his g; duobus aīalibꝫ vocationem duoꝝ ppłoꝝ·aduerſantibꝫ iudeis prę nunciat dominus.

¶ Mittam ſtercora ⁊c. Id ē·maloꝝ q; fecit abominationē ad animū reducā·⁊ ꝓpunctionis grām cū fructibꝫ boni operis q; ſi de pinguedine ſtercoris eruſcitē. Peccata enī carnis ſtercora dicūtur·quę immittūtur ad radicē arboris·qn̄ prauitatis ſciētia tangit cogitatōnis mēoria·⁊ dum inde pnitet·q; ſi ꝑ tactū ſtercoris redit ad fęcunditatē operis.

¶ Et ſi quidē. Cum pnię ordo exigeret vt apponeret·reſeruabit vel aliquid tale·nichil tamē ſubiunxit: ſed ſuſpendit ſententiā. Quz vero adhęret ſin autē·ſ·nō fecerit fructū·ptinue iudiciū venturę dānationis annexuit·q; ꝓcliniores ad negandū q; ad credendū videbat.

¶ Erat aūt. Hanc ſimilitudinē de ficulnea dicit dñs docuiſſe in ſynagoga·vt intimet ad ipſam ſynagogā pertinuiſſe parabolaz. Q; enī fructuz quęrit in ficulnea nec inuenit·ſignificat q; verbū ꝓmodat ſynagogę nec illa recipit·quā tamē non ex toto exſtirpādaz·ſed reliquias per fidem ſalnā daſ intelligēs·mox ibidem ꝓmittuę eccleſię ſanatio·ſub ſpecie incurue mulieris ſubſegnit. Idem enī ſignificat ficulnea reſeruata quod mulier erecta.

¶ Sabbatis. Sabbatis docet·⁊ curuā erigit·q; per verbū prędicatiōnis a tpalibꝫ ad eterna erectos ad quietē reſurrectōnis perducit.

¶ Ecce mulier. Hęc mulier nō niſi poſt decēocto annos erigi potuit·q; hūana natura hāc corruptionē deponere ⁊ ad induendā incorruptionē ęternę beatitudīs erigi nō poterit·niſi prius impleuerit legem·q; in decez ꝑceptis ꝓtinet·⁊ grām in q; xpi reſurrectio facta ē ⁊ noſtra expectatur.

¶ Hanc aūt ⁊c. Filia abrahę q; fidelis anima·filia abrahę eccleſia de vtroq; ppło ad fidē collecta·q; tpe legis ⁊ dominicę reſurrectionis impleto·per ſeptiformā grām ſpūſſancti vincula longę captiuitatis erupit·⁊ ſic idē eſt bouē vel aſinū a preſepio ſolutos ad potum agi·qd ē filiā abrahę a vinculo noxię inclinatōis erigi.

¶ Erubeſcebant omnes. Qui de dictis ſaluatoris erubeſcunt·ficulneę ſterili ſe ſilęs oñdūt. Qui g; gaudēt de miracul· ptinēt ad filiā abrahę. id ē·eccliaz·deū de ſua erectōe glorificātem.

¶ Aduerſarii. Scribę ⁊ phariſei q; nec apte veritati ꝺicere pnt·nec ꝑ pter invidiam credere volunt.

¶ Omnis populus gau. Simplices·humiles verba veritatis ⁊ miracula amātes·⁊ iſti ſunt figura gentiū·q; exęcatis iudeis ꝓgregādę ſunt ad fidem per humilitatē. Vnde ⁊ ſaluator fidē eoꝝ ꝓmendat ſub ꝓparatione grani ſynapis.

¶ Dicebat ergo. Quādo quidē aderāt gaudentes ⁊ glorificātes·dicebat ad cōmendationē ⁊ inſtructionē illoꝝ qui per humilitatē ⁊ fidei feruorem exaltandi ſunt in eccleſia.

¶ Simile eſt grano. ⁊c. Granū ſynapis·res vilis ⁊ ſimplex: ſed ſi teritur·vim ſuā fundit. Regnū g; cęloꝝ·i·fides per quā venitur ad regnū·cōpatur grano ſynapis·q; ꝓmo būilis ⁊ q; ſi abiecta ⁊ amari ſaporis: ꝓpter infirmitatē xpi ⁊ ſcā de alū crucis: ſed trita aduerſis·gratiā ſuę virtutis effundit·⁊ odore ſuo circūſtantes adimplet· dū glorią reſurrectōis ⁊ aſcēſionis

etiam post mortem predicauit toto orbe terrarū. Vel corpus christi granū sinapis·quod accipiens ioseph in orto sepeliuit·quod postea in resurrectione ascensione creuit·Expandit ramos·predicatores per totum mundū mittens in quos dictis consolationibus fideles a fatigatione mundi respirant. Vel acceptū·quia christi dona que ex diuinitate nob cū patre tribuit ex humanitate nobiscū accepit. Vnde. Accepisti dona in hominib⁹.

¶ Et creuit. Creuit in toto mūdo·vel in animo cuiusq fidelis·quia nemo repente fit perfect⁹ Creuit ergo predicatio·quia membris hominum quanta virtutis esset innotuit.

¶ In arborē mag Crescit non sicut herbe que cito arescunt et corruunt·sed sicut arbor que longa annositate et opima fertilitate gaudet

¶ Quod acceptū mu· ꝛc. Mulier ecclesia·cuius farina sumus quotquot timoris et spei exercicio quasi mola superiore et inferiore conterimur vt vnus panis multi simus in christo. Abscondit ergo ecclesia fermentum dilectōnis in farine sata tria·quia precipit vt diligamus deū to·corde·to·anima·to·tute Vel farine sata tria·vt spiritus anima et corpus in vnum redacta·non discrepēt inter se. Vel tres anime virtutes in vnum redigantur·vt in ratione possideam⁹ prudētiam: in ira odium vitioꝝ·in cupiditate desiderii virtutuꝝ. Vel ecclesia fidez hominis farine sata tria miscet id est·credulitate pris et filij et spiritussancti Cumq in vnū fuerit fermentatuꝝ·non nos ad triplicez deum: sed ad vnius deitatis noticiam perducit.

§ Acceptabile habens † § deus in iusto·vel iust⁹ vir in corde suo granū predicationis fouet.
† § vbi crescunt germina virtutum.

acceptū† homo misit† in ortū suū
† § vbi folia cum fructu·et in cuius diuersis sentētiis spirituales quiescunt·qui pennis virtutum in alta conscendunt.

et creuit: et factū est in† arborē magnā·et volucres celi requieuerunt
† § vt pro asrietate morboꝝ varia sit medicina
in ramis eius·† Et iterum dixit.

Cui simile estimabo regnum dei ?
§ Charitas pro feruore uel scā doctrina
† § A grā dei uel sapientia dei

Simile est fermento quod† accep
§ Sancta mater ecclesia † § Id ē·commē dat hominibus de tribus noe filiis originē ducētibus quos ecclesia ad fidei unitatē colligit.

tum mulier† abscondit in farinę sata tria·donec fermentaret totum.

Et ibat per ciuitates et castella docens·et iter faciens in hierusalem.

Ait autem illi quidam·Domine·si pauci sunt qui saluātur? Ipse aūt
† § Quia ille unus pro omnibus quesierat.

§ Ad uitam
dixit ad illos. Contendite intrare
§ Labores et ieiunia·tamen amantibus iugū suaue est † § Salutis et amoꝛe premioꝝ prouocati

per angustā portā·qz† multi dico
† § Itineris asperitate perterriti

vobis querent intrare et† non poterunt. Cum autem intrauerit pater familias et clauserit hostium·et incipietis foris stare et pulsare hostium dicētes. Domine·aperi nobis

¶ Sata tria ꝛc. Satum genus est mensure iuxta morem paleſtine·modium et dimidium capiens.

¶ Possunt in tribꝰ satis illi dominici seminis fructus intelligi·triceſimus· scilicet·sexagesimus et centesimus·i·pingatoꝝ ptinentiū et virginū. Vel sata tria·tria genera hominū·Noe·Daniel·Job.

¶ Donec fermentaretur ꝛc. Tamdiu charitas recondita debet crescere: donec totaꝝ mentem in sui perfectionē commutet·vt nichil preter deum diligat·et recolat q hic accipit·in alia vita pficit.

¶ Et ibat ꝛc. Vbiq indifferenter ꝓdicabat·non psonas discernēs: sed salutem credentibꝰ querens

¶ Contendite ꝛc. Quasi diceret. Vere pauci·illi cum magnis laboribꝰ·quia nisi mentis intentio feruerit·vnda mundi non vincitur·per quam anima ad ima semper reuocatur.

¶ Cum intrauerit paterfami· Paterfamilias christus cum vbiq et diuinitate sit·illis iam intus esse dicitur·quos in celo presens sua visione letificat·sed quasi foris est his quos in hac peregrinatione certantes occultus adiuuat. Intrabit ergo cum totam ecclesiam ad sui contemplationem perducet. Claudet hostium·cum reprobis locum penitentie tollet qui foris stantes pulsabunt·id est·a iustis segregati·misericordiā quam contempserunt frustra implorabunt.

¶ Incipietis foris stare ꝛc. Modo tempore misericordie contendite·quia tempore iudicij reprobis tollitur locus penitētie·qui nunc aperitur cunctis pie querentibꝰ.

¶ Nescio vos ꝛc. Non nouit lux tenebras·id est·non aspicit·quia si aspiceret·tenebre non essent.

¶ Manducauimus coram te et bibimus. Non festiuitatum epulatio iuuat·quem fidei pietas non ꝓmendat. Non scā scꝑture rū notū deo facit·quē operuꝝ iniquitas indignū ostendit. Vel de iudeis simpliciter intelligendum est qui respuentes mysteria fidei·gratos se deo arbitrantur·q in tēplo victimis oblatis corā domino epulantur·et lectionem prophetarū auscultant Vel mystice. Manducat coram domino et bibit·q̄ verbi pabulū auide suscipit Vnde quasi exponendo subiungit·In plateis nostis docuisti ꝛc. Scriptura in obscuris oribꝰ cibꝰ est·qz q̄ exponendo frangitur·et manducādo glutitur· Potus enim in apertioribꝰ vbi ita absorbetur sicut inuenitur. Et occulta ergo et apta se intellexisse testantur·qui reprobante iudice q manducauerūt conqueruntur.

† § Apud uos fidei et dilectōis mee caracterem non approbo
Et respondens dicet vobis. † Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te et bibimus et in plateis nostris
§ Quasi hoc
docuisti. Et dicet vobis. Nescio
non sufficit
vos vnde sitis. Discedite a me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentiū cum videritis abrahā·ysaac·iacob† et omnes
§ A quib⁹ successione carnis nō fidei trahitis.
§ Quiescentes.
prophetas in regno dei·vos autē expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro et accumbent in regno dei. Et ecce
§ ut iudas
sunt nouissimi qui erant primi·et
§ ut latro.
sunt primi qui erāt nouissimi. In ipsa die accesserunt quidaꝝ phari
† § de galilea ubi dominatur herodes·et transi in locum ubi non habet potestatez.
sęoruꝝ: dicentes illi. † Exi et vade hinc qz herodes vult te occidere.

Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi.

§ ut homines sua peccata et errores damnent in quib⁹ uixerūt † § ut uiuāt scōm precepta mea que sunt uera sanitas.
Ecce eiicio dęmonia† et sanitates

¶ Ibi erit fletus et stridor ꝛc. Fletus de ardore·stridor dentiū de frigore solet excitari· quia ibi transibunt ab aquis niniuꝝ ad calorem nimium. Vel stridor prodit in dignantis affectum q sero pęnitet·quod deliquit pertinaciter. Vel stridebunt dentibus qui hic de edacitate gaudebant·Flebunt oculi qui hic per concupiscentias vagabantur. Et nota per fletum qui est oculorum et stridorē dentium veram impioꝝ resurrectionem.

¶ Et venient ab ori·ꝛc. Multi prius feruentes postea torpent. Multi prius frigidi·subito ardescunt. Multi in seculo despecti· in futuro sunt glorificandi. Alij apud homines glorioſi·in futuro sunt damnandi. Vel gentiles qui diu sine fide vixerant· ad fidem sunt vocandi·iudei exercendi.

¶ Dicite vulpi illi. ꝛc. Vulpis animal dolosum· in fouea ad insidias latens·odore fetens·nunquā rectis itineribꝰ incedens. Hec omnia hereticis quorum typum tenet herodes·congruunt: qui christum·id est·humilitatem christiane fidei in credentibꝰ conantur extinguere.

¶ Ecce eiicio dęmonia et sani· Quasi diceret Nec herodes nec heretici quorum ipse figura est poterunt perturbare quod intendo facere. Intendo autem eiicere dęmonia de cordibꝰ hominum: vt relictis vanitatibus in me credant·et perficere sanitates vt scōm mea precepta viuant·postea consummor in meo corpore·quod est ecclesia· quam in die resurrectionis glorificatam ad consortium angelorum perducam. Quando vero patiar· non sub herode sed sub pilato qui in iudea dominatur patiar.

¶ Ueruntamen opoz.m. Non poterit perturbare herodes.quin ita agam.zita consummar:sed nec mortem corporis mei poterit operari.quã in hierusalem oportet fieri.vbi non ipse sed pylatus dominatur.

¶ Hodie zc. Prima dies est.per dei gratiã abrenunciare vanitatibus Secũda concordare veritati moribz vita. Tercia est vltima glorificatio

¶ Hierusalẽ hierusalem quę. Vbi prophetę mei.ibi ego caput pphetarũ debeo immolari.pro quo peccato iuste ipsa destruetur.cui destructioni eoz sicut pi⁹ pater condoleo.

¶ Quotiens vo/lui con.zc. Ac si dicat. Ego volui et tu nolnisti.et quotquot congregaui mea voluntate semper efficaci.te nolente feci:quia ingrata semper fuisti

¶ Filios tuos.zc In hoc quod dicit. Quotiens volui congregare filios tuos.zc omnes retro prophetas a se missos testat.

¶ Quemadmodu auis zc. Pulchre qui herodem de sua nece tractantem vulpem vocauerat.se aui comparat.qz fraudulenta vulpes semp auib⁹ insidias tendit.

¶ Domus vestra deser.zc. Templum vel ciuitas.quia occiso domino.romani quasi vacuuz nidũ diripientes.tulerunt locum zgentem

¶ Non videbitis me. Nisi pniteritiam egeritis zconfessi fueritis me filiũ omnipotentis patris.in secundo aduentu faciem meam non videbitis.

¶ Cum dicetis. benedictus. Hoc quidem turbe dixerũt domino veniente hierusalem. Sed quia lucas non dicit dominũ ad galileos postea reuersum vt ab illis hoc ei decantaretur.cogit mistice hoc de aduentu claritatis intelligi.

¶ C. XIIII.

¶ Ydropicus e. Ydor aqua.inde ydropis.morbz aquosus subcutaneus.de vicio vesicę natus cum inflatione turgente zanhelitu fętido.zest proprium ydropici.quanto plus bibit tanto plus sitit.et ideo comparatur ei qrem fluxus carnaliũ voluptatũ exuberans aggrauat.comparaturꝰ diuiti auaro.

¶ Si licet sabato zc. Sabbatis precipue docet zoperatur Ihesus.non solum propter spirituale sabbatuz:sed zpropter populi celebriorẽ conuentum.quẽrens salutem omnium.

¶ At illi tacuerunt. zc. Merito tacent qui contra se dicturum quicqd diterat vident. Si enim licet.cur obseruant? Si ñ licet cur pecora curant.

¶ Ipse vero apprehensum. Ideo ante phariseos ydropicum sanat zmox contra auaricã disputat.vt ipsos auaricię arguat per quam sabbatum violant zlegem male interpretant. In sabbato enim non a bonis:sed a malis operib⁹ feriandum est. Vnde dicitur. Omne opus seruile non facietis in eo.id est.peccatum.sic in eterna requie a malis tantum feriabitur.non a bonis.

¶ Vicium quod iste in corpore.phariseꝰ gestabant in mente.zideo coram ipsis curatur corporaliter.vt hoc exemplo discant spiritualib⁹ curari.

¶ Cuius vestrum zc. Competenti exemplo soluit questionem.vt ostendat eos sabbatum violare in opere cupiditatis.qui enm violare arguunt in opere charitatis.

¶ Bos in puteũ. Congrue animali qđ decidit in puteũ ydropicum comparat quia noxio humore pibat, zbene bouem zasinuz nominat.vt vel sapientes vel bebetes vel vtrunqz populum significat.scilicet indeum pressum iugo legis.et gentilez nulla ratione vomitum:sed stolidũ et brutum.quos omnes a puteo concupiscentię vimersos extrahit. Omnes enim peccauerunt zegẽt gratia dei.

¶ Dicebat autẽ. Postqz conuicerat illos de auaricia zvio/latione sabbati.incipit docere de euangelica gratia illos qđ erant ydonei.inuitans illos ad humilitatem contra tumorẽ quem habebant in lege phariseꝰ.vel intendens in doctrina sua quomodo debeant accubitus in ecclesia eligere.

¶ Cum inuitatus fueris ad n. Cum per gratiam fidei vocatus a predicatore.membris ecclesię te iunxeris.non te de meritis gloriãdo.quasi ceteris sublimioz extollas.

¶ Ne forte ho.zc Honoratiori post inuitato locum dat.qui de sue conuersationis cõfidentia securioz factus.cita illoz qui se in christo secuti sunt agilitate preitur.zcũ rubore nouissimũ locum tenete.zc.cum de alijs meliora cognoscens.quicquid de sua operatõe altum senserat humiliat.dicens cum propheta. Exaltatus autẽ humiliatus sum zconfusus.

¶ Et tunc incipies cum rubore. Et tunc erubescens quod de te aliquando maioza presumpsisti incipies ad pnitentiam humiliari.et te minoris cognoscere meriti. Ne nunc incipias quẽrere quod tibi seruatur in fine.quia hereditas ad quam festinatur in principio.in nouissima benedictione deficiet.

¶ Tunc erit tibi gloria co. zc. Quotidie dominus dum conuinas suos visitat zdijudicat.tanta spiritus sui humilibus dona prestat.vt eos cętus fideliũ cuz ammiratõne glorificet.stupensq; in autoris sui laudẽ proiliat dicens. Michi autẽ nimis honorificati sunt amici tui deus.zc.

† ¶ Et sic preparatos in resurrectõne mecum glopficio hodie zcras † ztercia die cõsummor. Ueruntamẽ oportet me

¶ Hec ambulatio nã lrãm intelligitur qua ibat in hierusalez

hodie zcras zsequẽti die ambula

¶ Absolute.id est.non conuenit.vel non capit herodes.

re:qz non capit prophetam perire

† ¶ Homines non saxa plangit affectu patris.

extra hierusalem † Ierusalem ihe

† ¶ dominũ prophetaz nunciantes.

rusalem quę occidis † prophetas z

¶ duricia cordis a te repellis.vel corporaliter ut stephanum † ¶ hactenus ad te missi sunt.

lapidas eos qui † mittuntur ad te.

¶ In vnitate fidei ¶ patri

Quotiens volui congregare filios

archaz heredes

tuos quẽadmodum auis nidum

¶ in proprio.

suum sub pennis.z noluisti. Ecce

relinquetur vobis domus vestra

deserta. Dico autem vobis. quia

¶ post passionẽ † ¶ hora qua confitea mini filium omnipotentis.quem benedictũ.id ẽ.

non videbitis me donec † veniat

a peccato immunẽ.misit pater ad glorificandum

cum dicetis. Benedictus q̃ venit

suum nomen.

in nomine domini.

¶ Et factuz est

cum intraret in do/

mum cuiusdaz prin

cipis phariseorũ sabbato mandu

¶ phariseꝰ ¶ Si sabbatũ solueret

care panez.et ipsi obseruabant eũ

Et ecce homo quidam ydropicus

¶ Insidiosis obseruatoribus

erat ante illuz: . respondens ihe

¶ A legisperitis.legis iudiciũ querit.

sus dixit ad legisperitos zphariseꝰ

¶ Opera charitatis facere.ut non sol

os dicens. Si licet sabbato cura

uatur sabbatum.

re: At illi tacuerunt. Ipse vero ap

† ¶ Abire corporaliter sanatum.ut se transferret

prehensum sanauit eum † ac dimi/

ad salutem animaz.

sit. Et respondens ad illos dixit.

¶ Omnes in hac auaricia similes estis.

Cuius vestrum asinus aut bos in

puteum cadet.z non continuo ex/

¶ Non animali:sed sue auaricie consulens.

† ¶ Non intelligẽs in hoc violationẽ sabbati

trahet illuz † die sabbati? Et nõ po

terant ad hęc respondere illi. Dice

¶ Ab ipso principe ¶ Aliud mystice signficantem

bat autem zad inuitatos parabo

¶ Intelligens quomodo illi de primis ac

lam.intendens quomodo primoꝰ

cubitibus laborarent unde reprimuntur

accubitus eligerent:dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nu

¶ Nuptie christi z ecclesie cõiunctio.

ptias.non discumbas in primo lo

¶ Quia potest cõtingere. † ¶ gratioꝰ inuitatoz.z si aliis occultus.

co.ne forte † honoratior te sit inui

† ¶ per grãm suam.te z illum ostẽdens.

† ¶ deꝰ qui corda singulorz nouit.

tatus ab eo: † et veniens † is qui te

† ¶ Intellige te minorem.

zillũ vocauit.dicat tibi † Da huic

locum. Et tunc incipies cum rubo

re nouissimuz locum tenere. Sed

† ¶ Quãto maioz es humilia te in omnibus.

cũ vocatus fueris:vade. † recũbe

† ¶ ad iudiciũ.vel quotidie augendo bũilibus grãm quam aufert a superbis

in nouissimo loco.ut cum † venerit

† ¶ Ex humilitate te amicũ recognoscat.qui ex p̃sumptõe postponebaris.

qui te inuitauit.dicat tibi. † Amice

¶ ad maius premiũ eterne glorie.vel hic ad maiora dona sancti spũs recipienduz

ascende superius. Tũc erit tibi glo

¶ In eadẽ beatitudine vel in eadẽ fide quiescẽtib⁹

ria coram simul discumbentibus.

¶ Dicebat autem. Scdm ordinē lr̄e. Postq̄ monuit invitatos qualiter debeant accūbere. monet et invitatorē quos debeat invitare. ne tpalis expensio bonoꝝ quā facit. cedat in vacuū. vel forsitan augmentet peccatū: sed ita expendat tpalia. vt per hec pateat via ad eterna.

¶ Ei qui. Principi phariseoꝝ loquit̄ qui forsitan superbire poterat quia tot ad puniū quasi ex miscdia vocanerat. vel sic et ꝟbis dñi potest concipi. ideo potius invitanerat. vt ab illis iterū invitaret. et sic nulla specialis retributio sequeretur

¶ Noli vocare. Fratres. amicos et divites alterutrū convivia celebrare. non q̄si scelus interdicit: sed ostendit non valere ad premia vite. Sunt autem et quedam talium divitum convivia. que non solum in presenti retributōes: sed etiā damnationē percipiunt in futuro. Unde apostolus. Non in cōmessatōnib et ebrietatib. i. in luxuriosis cōvivijs. que aut collatione omniū celebrātur aut vicib ptubernalibus solēt exhiberi. vbi neminē pudeat aliqd inhonestum facere vel dicere.

¶ Ne forte. Q. d. Si intendis invitare ut inviteris. ibi potes falli: sed si distribueris pauperib de mercede non falleris.

¶ Voca paupes. Qui paupes vocat in futuro premium percipiet. qui amicos et fratres et divites vocat. recepit mercedem suam. Sed si hoc propter deū facit. in exemplum filiorū iob. sicut cetera fraterne dilectōnis officia. ipse q̄ iussit remunerat. Qui luxuriosos ꝓpter lasciuiā vocat. pena non carebit.

† ¶ Incaute de meritis alleuat. † ¶ A deo et si
Quia omnis qui se exaltat humi
nō coꝝ hoibus † ¶ Proinde de beneficiis ¶ a deo
liabitur. et qui se humiliat exalta-

bitur. Dicebat autē et ei qui se invi
¶ Quacūq hora diei.
tauerat. Cum facis prandium aut
† ¶ Carnali affectu. uel cognatione coniunctos ¶ vespere
cenā. noli vocare amicos tuos neq

fratres tuos neq cognatos neq
¶ Propter hoc q divites.
vicinos neq divites. ne forte et ipi te
† ¶ Nō ait. et fiat tibi peccatū. ꝛ fiat tibi retributō
reinvitet et fiat tibi retributō. Sꝛ
† ¶ a quibus nichil in presenti potes expectare
cū facis convivium voca pauperes. de

biles. cecos et claudos. et beatus
¶ vnde possint
eris: quia non habent retribuere
¶ A deo. ¶ uel re
tibi. Retribuetur enī tibi in resur
tributōe † ¶ q in resurrectōe essent beatificādi pauperum susceptores.
rectionem iustoꝝ. † Hec cum au-

disset quidaꝝ de simul discumben

tibus dixit illi. Beatus qui man
† ¶ Ego sum panis vivus qui de celo descendit.
ducabit † panem in regno dei.

† ¶ Quasi vere beati q̄ comedent: sed decepti terrenis uel curiositati uel voluptatibus huius mundi non comedent.
At ipse dixit ei. † Homo quidā fe
cit cenam magnam et vocauit mul

¶ Ordinem predicatoꝝ. ¶ In
tos. Et misit seruum suum hora ce
fine seculi.
ne dicere invitatis vt venirent. qr

iam parata sunt omia. Et ceperūt
¶ Qui venire noluerunt.
simul omnes excusare. Primus
† ¶ Magno labore acquisiui. uel pcio fidei quaꝝ in deo habeo hec recepi
dixit ei. † Villam emi: et necesse ha
¶ Ab interna contemplatione ¶ totū studiū ad eā applicare
beo exire et videre illam. Rogo te
¶ Ora pro me quia peccatoꝛ sum
habe me excusatum. Et alter dixit

Juga boum emi quinq et eo pro

bare illa Rogo te. habe me excusa
† ¶ Coniugium non reprehenditur: sed integritas ad maiorem honorē vocatur
tum. Et alius dixit. † Uxorem du-

xi. et ideo non possuꝝ venire. Et re

uersus seruus nunciauit hec dño

suo. Tunc iratus paterfamilias

dixit seruo suo. Exi cito in plateas
† ¶ Qui in paupertate superbiūt
et vicos civitatis. et † pauperes ac
¶ Qui suo iudicio apud se infirmi sunt † ¶ Qui lumen ingenii non habent ¶ Qui rectos gressus non habent in opere.
debiles. et † cecos et claudos in-
¶ Ordo predicatoꝝ
troduc huc. Et ait seruus. Dñe.

git. etiam si ad celestia se tendere dicat.

¶ Villam emi. Villa. i. terrena substātia. Exit ergo videre villā. qui sola exteriora cogitat propter substantiā. et hoc est qđ ab amatoribꝫ mundi prius queritur. s. substantia corporis.

¶ Au. In empta villa dominatō notatur et superbia. Habere enim villā possidere. homines sibi subdere. viciū malū. viciū primū. Primus enī homo dominari voluit qui hr̄ē dñm noluit. Primꝰ ergo: invēta superbia. venire noluit. Secundꝰ ostendit quinq̄ juga. id est. q̄nq̄ sensus corporis. q nichil inuesti gandū intelligit. nisi qđ p hos āministrat. et ideo invitātes ad cēnam eternoꝝ nō sequitur. Hec juga bōū dicunt. q per hos terrena requirūtur. boues enī versant terraꝫ. Et bene juga dicūtur. Duę enī sunt aures. duo oculi. duo nares. In gustu enī duo instrumēta. lingua et palatum. In tactu gemīa volūtas carnis. interius et exteriꝰ. Tercius uxorē ducit. q voluntas carnis multos impedit. Amor rerū terrenarū. viscus ē spūaliū pennarum.

¶ Rogo te. Dum dicit. Rogo te habe. me excu. hūilitas sonat in voce. dū venire ꝓtemnit. superbia in actōne.

¶ Juga boum. Quinq̄ juga boum. quinq̄ corporis sensus qui recte juga dicūtur qui in vtroq̄ seru gemīnātur. q̄ qm̄ non interna sed sola exteriora ꝓgnoscūt et tangūt recte p eos curiositas designat. q̄ dū exteriꝰ investigat vitā primi sua intima nescit. Et curiosi ānimꝰ q̄nto est peritꝰ alieni. tanto ignarꝰ sui. Nec discrepāt ꝟba excusantis a significatōne sui viciꝫ dum dicit. Eo ꝓbare illa. q probatio ad curiositatem solet pertinere.

¶ Uxorē duri. Quia multi non propter fecūditatē: ꝫ ꝓpter desideria carnis uxores ducūt. ideo p rem iustam carnis voluptas designatur. propter quā ad cenā dei fastidiosus venire recusat.

¶ Tria genera hominū a magna cena videtur excludi. Gentiles ꝓpter immoderatū affectū tpaliū. Judei q rem respuētes. iugū legis cervicib suis imponunt. Ubi sunt q̄nq̄ juga decē verboꝝ. vel q̄nq̄ libri veteris legis. Hereticī q velut cua femineo affectu tēptant rigorē fidei. et lubrica facilitate prolabentes. lenocinia falsi decoris affectāt. intemeratā negligentes pulcritudinē veritatis. Itaq̄ post divitū fastidia. cōfert se dns ad gētes. Introducit bonos et malos. vt bonos augeat. maloꝝ affectus in melius mutet. Invitat pauperes ac debiles ce. et clau. ondens q debilitas corpis nullus excludit a regno. rariusq̄ delinq̄t. cui desit illecebra peccādi. et citiꝰ ad dñm quertatur. qui non habet in mūdo vñ delectetur.

¶ Exi cito ꝛc. Moraliter. Mittat ad plateas cum peccatores de latioribꝫ vijs vocat ad angustā q̄ ducit ad vitā. Mittit ad vicos: cū illos vocat qs tpaliū rerū coartat inopia. Mittit ad vias. cum illos vocat. q̄ iam in quodam bone volūtatis tramite ꝓstituti sunt nullis cupiditatib tpaliū occupati. Mittit ad sepes cū eos vocat. q̄ culta ab incultis secernūt. et incursus arcent bestiaꝝ. i. bona a malis distinguūt. et munimēta fidei aduersus dyaboli temptamēta obtendunt.

¶ Cū de vicis et plateis vocat. indeos significat. q̄ tenere lēgē suburbana

conuersatione nouerant. Cum dñs z sepib vocat agrestem populū gentium significat.

Factū ē. Multos tales ex tudeis ad cenā tuam collegim⁹: sed isti locū cōuiuij tui non implēt. supest locus vbi gentiū nūerositas suscipiatur. Unde subditur. Eri in vias z sepes zc.

Eri in vias z s. z cō. Nota q in hac tercia inuitatōe non dr inuita sed pcelle intrare. Qui enī bus⁹ mūdi aduersitatib fracti ad dei amorē redeunt atq a pūtis vite desideriis corrigunt illi ñ nisi ppulsi intrāt. Quidā aūt vocantur z ptemptūt qui donū intellectus accipiūt sz opere nō implēt. Quidam vocātur z veniāt qui acceptā intelligentiam opere adimplent.

Notandū q sic pcatores fuerūt qui vēire nolucrūt. ita pctōres sūt q veniunt: ꝫ supbi pcōres respuūtur. humiles eliguntur.

Ibāt aūt turbe zc. Turbe que sequunt ihm iter faciētē hierusalē. signt eos q ad cenā inuitati vel cōpulsi veniūt z tota intentōne ihm imitātur. pcedentē ad eterne pacis visionē. Nos ergo instruit q sincero amore patriā illā dēant appetere. z p ea carnal pietati affectib renūciar.

Si quis zc. Si mul z odisse z diligere possum⁹. vt z cognatōne ꝓiunctos ex diuino pcepto diligam⁹. z qs aduersarios in via di patimur. odiendo z fugiendo nesciam⁹. Et vt hoc odiū nō de affectione: ꝫ de charitate videat pcedere. addit Adhuc z a. s. Tūc bn animā odim⁹. cū eius carnalib desideriis ñ acquiescim⁹: ꝫ reluctamur z frāgim⁹. Hoc odiū qliter exhiberi deteat. subditur. Et qui non baiulat c. s. Crux duob modis baiulat cū vel per abstinentiā caro afficitur. Vel per ꝓpassionē proxīni afflīgit animꝰ. Et venit post me. Aliquis enī carnē lacerat pro inani gloria. vel proximo carnali ꝓpatie. vt culpe faueat. hic crucē ferre vid: sed deū non sequitur.

Et qui nō ba. zc. Ite debetis odisse crucē baiulare. venire post me. qz ita ꝓsummabitur edificiū p qd venitur ad regnū.

Quis enī ex vobis. Pꝰ cp dns sequētib se in in hierusalē dedit sublimia pcepta de ptēptu mūdi z de abiectōe corporis. supponit pceptuz de pseuerātia. ad quā necessaria ē cū hūilitate patietntia. z hoc per simile edificantis.

Turrim edifi. zc. Quia sublimia pcepta dedit. edificā de sublimitat comparationem subiungit.

Computat. Ille cōputat sumptus qui discernit eē erogandā tpalez pecuniā. z cor auertendū a cupiditatib mundi. z animaz pparandam contra aduersa mundi.

Omēs qui vi. Sicut ait apostolus. Facti sum⁹ spectaculū mundo angelis z hominib. z in omni qd agimus. cōsideraze occultos aduersarios

Factū est vt imperasti et adhuc locus est. Et ait dñs seruo. Eri in vias et sepes et compelle intrare: vt

ſ numero predestinatoꝝ fideliuz. q nūerus inexpletus non remanebit

impleatur domus mea. Dico aūt

ſ Excusantium

vobis q nemo virorū illoruz. qui

† ſ Et si per seram penitentiā aliquando intrare querant. vnde dicitur fatuis virginibus. Amē dico vobis. nescio vos. Nēo ergo vocatus excuset se

vocati sunt † gustabit cenam meaz.

ſ Capte dulcedine ꝑdicatōis z miraculorum. † ſ discedente a domo conuiuij

Ibant aūt turbe multe cuz † eo. Et

conuersus dixit ad illos. Si quis

† ſ diligamus q sunt odio habeamus. q in dei itinere nobis obsistunt.

venit ad me † et nō odit patrē suuz

et matrē. et vxorē z filios. z frēs et

sorores. adhuc aūt z animā suam

nō pōt meus esse discipulus. Et q

† ſ Crux a cruciatu dr. que semper est portanda. vt amor christi ostendatur.

non baiulat † crucem suam z venit

post me. non pōt meus eē discipu

† ſ per assumptā patientiam

lus. Quis enim ex vobis † volens

ſ hūilitatis † ſ Quiescens a tumultibus mund

turrim edificare. nonne prius † se

† ſ Omne quod agimus. preuenire per studium consideratōnis debemus

† ſ Terrenū edificiū congregando expensas construitur. celeste aūt expensas dispergendo.

dens † cōputat sumptus qui † necessarij sunt si habeat ad pficiendū:

ſ fidei.

Ne posteaz posuerit fundamen

ſ non habens consummationem operumque conueniunt fidei.

† ſ Maligni spūs qui gratulant de nō defectum. et nō potuerit pficere: † omēs

debemus. qui nostris opib insidiātur. et nisi cōtra eos vigilem⁹ patiuntur irrisores quos habem⁹ ad malum suasores.

Aut quis rex. Post similitudinē de turre edificāda supponit similitudinē maioris rei. de rege pugturo. In quo ostenditur per impletionē pcedentiū mandatoꝝ nullū ad gloriā posse pertingere. nisi seueri iudicis sententia tempetur p misericordiaz. In pspectu enī dei. omnis hō impfect⁹. Ergo sicut in superiori ꝑ meditatio erat necessaria. ad cauendū inimici derisionez sicē z ad impetrandā indicis misericordiam

Si possit. Quasi cū decē milib occurrit deo. qui offert opa decē mādatoꝝ ꝑ exterius gessit: ꝫ deus q̄si cum duplicato nūero cōtrauenit. cū vix illū pparatū in solo operatione discutit simt de opere z cogitatōe. Et ideo dū adhuc longe ē p dilationē iudicij. nos fragilitatis nostre insufficientiā attēdentes. ad impetrādam seueri iudicis pacē debem⁹ pmittere legatōnē lacrimaꝝ bonoꝝ operū. piorum affectuum.

Sic ergo zc. Infert a pmissis similitudinibus. qñquidē nō bn pōt edificare qui non cōputat sumptus. nec secure potest occurrere qui nō pmittit legationem. ergo nec meus pōt esse discipulus qui non renunciat oībus. Hac igit cōclusione ostenditur. q edificare turrim. facere pacē cū fortiore. nichil aliud ē q̄ eē discipulum xpi. Preparare xo sumptus vel mittere legationē ad faciendā pacem. nichil aliud est q̄ renunciare oībus que possidemus. Hoc tam distat inter renūciare omnibus z relinquere omnia. qz renūciare cōuenit oībus qui ita licite vtūtur omnibus mundanis q̄ possidēt. vt tñ mente tendāt ad eterna. Relinquere ē tantūmodo pfectoꝝ. qui oia tpralia postponūt z solis eternis inhiant.

Bonū est sal. Vere qui vult meus esse discipulus. oportet vt renunciet oībus: qz ita erit bonū sal. id ē. dignus cōstitui in nūero apl̄oꝝ ad cōdienda corda auditoꝝ spūali sapia. Si aūt cōdimēto vitatis semel illuminatus. iterū p amorē tpralium ad apostasiā redierit. quo alio doctore corrigetur. qui dulcedinē sapientie quā gustauit. vel aduersis territus. vel prosperis illectus abiecit.

Neq in terrā. Sal sterilem facit terram. Unde ira victoꝝ distructas vrbes sale seminabat. ne in eis germen oriret. Ita apostoli destructo peccati regno. germen vicioꝝ compescunt. Sal cibos condit. carnes siccat. Predicatio a vermibus z putredine vicioꝝ illesam seruat suo creatori humanā naturā. Si autē sal euanuerit zc. Id est. si apostoli per quos alij cōdiendi sunt prosperi vel aduersis cesserint. per quos eis error auferet. cū eos de⁹ elegit tollere alijs: neq in terrā neq in sterquiliniū. quia qui retro vadit. neq ipse fructū ferre. neq excolere valet: sed ejcit. Unde vtilis exhortatio subdit. Qui habet aures au. au.

¶ Erant autem ꝛc. Quia non solum iustus per inerciã peccare: ß ꝛ pec
cator per solertiã põt resipiscere. Post eiectionẽ infatuati salis·cohors pe
nitentũ intus admissa describit·qui ad audiendũ verbũ dei ꝓpinquantes
non solum ad colloquendũ ß etiã ad ꝙescendũ recepti sunt. Unde dedi
gnantur phẽi: qꝛ falsa iuiticia nõ ꝓpassionẽ sed dedignationẽ habet. Sed
qꝛ egri erãt·ita ut se esse egros nescirẽt·q̃tenus qđ erãt agnoscerent·cẽlestis
medicus padigma obẽcit·quo in eoꝝ corde vulnerẽ tumorẽ premit discẽs.

Quis ex vobis homo

¶ Quis ex uobis Didiceras in superio
ribꝫ abnegare negligẽ
tiam·vitare arrogãtiã
deuotionẽ sumere·scla
ribꝫ occupationibꝫ nõ
teneri·caduca nõ ꝓfer
re perpetuis. Sed qꝛ
fragilitas humana fir
mũ nequit in tãto scẽli
lubrico tenere vestigiũ
etiã aduersus errorem
remediũ tibi medicus
demõstrat·s.iudex spẽ
veniẽ non negat. Uñ
sanctꝰ lucas tres ex or
dine parabolas ponit.
Quis·dragmẽ·filij.

¶ Centũ oues ꝛc Quia centenarius nu
merus ꝓfectus ẽ·deus
centũ oues.i.ꝓfectũ nu
merũ habuit·cũ ange
lorꝝ ꝛ hominũ substan
tiam creauit. Sꝫ vna
perijt·qñ hõ pascua vi
tę peccando dereliqt.
Ergo·qꝛ rõnalis crea
turę nũerus pereunte
homine erat diminutꝰ
querit in terra hominẽ
vt summa integretur.

¶ Nonne dimit· Quasi dicat. Mur
muratis qꝛ peccatores
recipio: ß ego ñ vẽi nisi
vt aberrantes colligã
sicut vnusquiqꝫ vestꝝ
aberrantẽ ouẽ reduce
re laborat

¶ Imponit in h· Quem in hũeris posu
it: qꝛ hũana naturã su
scipiens · peccata nrã
ipse portauit. vñ. Hũeri xp̃i·crucis brachia sunt. Illic peccata nrã deposu
it in illa nobilis patibuli ceruice requieuit.

¶ Et veniẽs. Reparato homine ad cẽlũ redit pastor·ibi angelorꝝ cho
ros inuenit. Qui amici·qꝛ instabilitate sua voluntatẽ eius ꝓtinue custodi
unt·q̃ ꝛ vicini·qꝛ claritate visionis eius fruũtur. Et nota q̃ non dicit·Cõ
gratulamini oui inuentę: sed michi: qꝛ gaudium eius est vita nostra.

¶ Dico eni vobis. In nonagintanouẽ·iustorꝝ nũerus intelligitur·in
vna oue peccatorꝝ. Uñ alibi. Nõ veni vocare iustos sed peccatores. Dicit g. Maiꝰ gau
diũ erit in cẽlo·sup vno pec·p·a·qꝫ sup nonaginta·nouem iustis qui nõ in·p· qꝛ vt quotidie ex
perimur·q̃ illicita nõ ꝓmiserũt·in rebꝫ licitis sępe sibi vsum prębent·ad cẽle
stia anxie nõ anhelant. Et qꝛ securi sunt·ad bona agenda pigri remanent.
Ecõtra aũt peccator plerũqꝫ facit. Maiꝰ g gaudiũ de eo qꝫ de stante iusto
rti dux in prelio· plus eũ militẽ diligit·qui post fugã reuersus hostem for
titer premit·qꝫ cũ qui nunqꝫ fugit·nec vnqꝫ fortiter egit. Sed ꝛ sunt quidã
iusti·de quibꝫ tantũ gaudiũ est·vt eis nullus penitẽs ꝓponi possit·qui ꝛ si ñ
sint sibi malorꝝ conscij·tũ licita respuũt·in omnibꝫ se hũiliãt. Quãtũ g gau
diũ ẽ si humiliter plãgit iustus·cũ gaudiũ sit·si qđ male gessit plãgit iust
diũ ẽ si humiliter plãgit iustus·cũ gaudiũ sit·si qđ male gessit plãgit iustꝰ

¶ Gaudiũ erit. Angeli qꝛ rationales gaudẽt de recõciliato sibi homĩe
qđ incẽdit nos ad probitatẽ·vt agamꝰ qđ ill' gtũ sit·quorꝝ ꝛ affectare pa
trociniꝝ ꝛ offensam timere debemus.

¶ Super nonaginta ꝛc. Si in nonagintanouẽ iustis qui non erra
uerũt nec indigẽt pnia·angeli intelligunt·maiꝰ vidꝛ impios iustificare·qꝫ
iustos creare ꝛ conseruare: qꝛ ꝛ si vtrũqꝫ eqlis potẽtię·hoc maioris misericę
ꝛ maioris gaudij

¶ Aut quę mulier Mulier·i·dei sapia·x·dragmas hñit cũ boues ꝛ an
gelos ad imaginẽ suaꝝ creauit. Sed vnã pdidit·cũ hõ a similitudine crea
toris recessit. Sed dei sapia lucernã ad qrendũ accẽdit· cũ in carne appa
ruit: qꝛ lucerna ẽ lux in testa.i.xpus in carne·qđ vbi inter boues claruit·do
mũ euertit: qꝛ cõscias
boim de reatu suo per
turbauit·ꝛ sic dragma
reperit: dũ in boue si
militudo cõditoris re
paratur.

¶ Habens drag ꝛc. Angelorꝝ ꝛ hoim naturã quã ad eterni
tatẽ dns ꝓsistere uolu
it·ad suã similitudinẽ
creauit. Decẽ g dragꝫ
mr hũit·cũ nouẽ ordi
nibꝫ angelorꝝ abdit? ẽ
hõ vt cõpleret decim?
electorꝝ nũerus. Qui
nec pꝰ culpã a creatore
perijt: qꝛ eũ sapia di p
carnẽ miraculis chorꝰ
scõs ex luie teste ꝛpauit

¶ Cõuocat ami cas. Amicę ꝛ vicinę
superne ptates q̃ tãto
deo iuxta sũt: q̃nto eũ
vicini? cõtemplantur:
q̃s vocat: dũ per exhi
bitionẽ gr̃ę hoibꝫ im
pensę ad amorẽ sui ve
hemẽtius accendit.

¶ Tres parabolę ñ oci
ose ꝓponuntur·Quis·
dragmę·filij·vt tripli
ci remedio ꝓuocati·
vulnera nr̃a curemus.
Xp̃c pastor ouẽ ruebit
cꝰ pcã in suo corpe sus
cepit Mr·i·eccia q̃si
mr̃ dragmã requirit ꝛ
suffragat. Deꝰ pr̃ recõ
ciliatũ recipit ꝛ vestit.
Eadẽ diuini opis mi
sceria: ß diuersa ꝓ me
ritis nr̃is gr̃a. Quis a
pastore lapsa reuocat·
dragma q̃ perierat ĩuen
tur·filiꝰ ad prẽm ꝓprijs vestigijs redit ꝛ a prẽ honoratur. Quis sumꝰ: pe
timus pascua·dragma sumus: hẽamus preciũ·filij sumꝰ: festinemꝰ ad prẽm.

¶ Homo quidã. Duabꝫ ꝓmissis pabolis·q̃ntũ ipse cũ ãgelis gaude
at de penitẽtũ salute insinuat. In hac tercia·nõ solũ gaudiũ ostendit: sed
etiaꝫ murmur inuidentiũ reprehendit.

¶ Hõ iste deꝰ pr̃: hũit duos filios: qꝛ auctor ꝛ creator ẽ duaꝝ stirpiũ hũa
ni generis.i.iudęorꝝ ꝛ gẽtiliũ. Maior filius qui in cultu vnius dei pmansit.
Minor q̃ vsqꝫ ad colẽda ydola deũ deseruit. Substãtia ẽ oẽ qđ viuim?
sapimus·cogitamꝰ·loq̃mur. Hęc deus dedit ęque oĩbus. vñ. Erat lux u·q
i·o· h·ve·zc·Huius g̃ substãtię portionẽ minor sibi petit dari·cũ hõ rõna
lis suo sẽsu delectatꝰ·p libeꝝ arbitriũ se r̃gere ꝛ a dño creatore q̃siuit exire

¶ Et dixit ado. Sicꝰ ñ hꝫ aliũ a q̃ formet· a q̃ regatur: sic iste vult
sua ptate vti·vt nullo formãte: nullo regente viuat.

¶ Pater da. Dimidiũ patrimoniũ potentibꝫ datur·nec ẽ culpa pr̃is qui
dat adolescẽtiori. Nulla in regno dei infirma ętas: nec fides gũatur annis
nisi ipse certe se iudicauerit inidonẽũ qui poscit. Si iste nõ recessisset a prẽ
impedimẽtũ nescisset ętatis: ß pegre profectus: merito patrimoniũ vastat.

¶ Et diuisit. Fidelibꝫ suę gr̃ę protectionẽ quã desiderabãt impartiẽdo
infidelibus vero naturalibus solum ingenij quo contenti erant· beneficiũ
concedendo.

¶ Non post multos dies. Non multo post institutionẽ humani

ſ vel coram angelis dei
ita gaudiũ erit in cẽlo sup vno pec
ſ penitentiã agere est·ꝛ perpetrata mala
plangere ꝛ plangenda non perpetrare
catore pẽitentiã agente·q̃ super
nonagintanouẽ iustis. qui non in
digent pẽnitentia. Aut quę mulier

ſ dragma est nummus certe quantitatis·habẽs imaginem regis.
hñs dragmas decẽ·si pdiderit dra
gmam vnã·nonne accendit lucer
nam ꝛ euertit domũ·et querit dili
gẽter donec eã inueiat. Et cũ inue
nerit·conuocat amicas et vicinas
dicens. Congratulamini michi·qꝛ
inueni dragmã quaꝫ pdideraꝫ. Ita
dico vobis: gaudiũ erit corã ange
lis dei·sup vno peccatore pẽniten

ſ Hec parabola de iudeo ꝛ gentili. generaliter autem de penitente et iusto. vel qui sibi iustus accipi potest.
tiam agente. Ait aũt. ſ Homo qui
dam habuit duos filios·ꝛ dixit a
dolescentior ex illis patri. Pater·
da michi portionẽ substantię quę
me ꝓtingit Et diuisit illis substãtiã
Et non pꝰ multos dies· congregatis

generis placuit anime liberū arbitriū ferre secum: quasi quandā potentiaz nature sue: z deserere eum a quo condita est confidens viribz suis. Et has vires tanto citius consummat: quanto datorem deserit. Hec est prodiga vita que amat fundere z spaciari in pompis exteriorib: relinquēs eum qui sibi est interior.

¶ Peregre profectus. Non locum mutando sed animū. Quanto quis in prauo opere plus delinquit: tanto ab eius gratia longius recedit. Quid longi? cū a do recedere. Qui a do recedit erul ē patrie: ciuis mūdi. Regio longinqua ē vmbra mortis.

¶ Egere cepit zc. Quia nichil satis est prodige voluptati: q voluptas semper habet famem sui. Merito ergo eget: q thesauros sapientie diuitiaz q celestiū altitudinez reliquit.

¶ Uni ciuiū. Un? ciuiū ille ē qui concupiscētijs terrenis merito prauitatis sue prepositus: princeps mūdi uocatur. Qui in villam mittit: quia cupiditati mundialis substancie sub iugat. Porcos pascit: cum ea quib? īmūdi spiritus gaudent operatur.

¶ Ut pasceret p. Porcus immundum animal quod sordib? delectatur. Sic dyabol? qui in ydolis cruore pecudum pascitur et morte ipsius hominis. Misit ergo in villam: id est: suum fecit famulum. Ut pasceret porcos: immolans ei animā suam.

¶ Cupiebat. Lib? demonum est ebrietas fornicatio z huiusmodi: que blanda sunt et ad sui usum prouocāt. Neq; alia cura ē luxuriosis: nisi ut vētrē suū impleant: quorum deus venter est. Sed eis non potest saturari: quia voluptas semper habet famem sui. Vel siliquē cibus demonum sunt: carmina poetarum z doctrine seculares: sterili suauitate resonantes: que cum delectent: in eis nichil est quod ad vitam pertineat: sed est sonitus z strepitus verboz nulla refectio: ubi studiosi eorum fame veritatis z virtutum pereāt. Et ideo nemo illi dabat: qui aliqd solidum z rectum quērebat. Unde iste iam ab eis que foris secus illiciunt z seducunt: in conscientie interiora reducere faciens intentionem suam dicit. Quanti mercennarij zc.

¶ Nemo illi da. zc. Quia dyabol?s cum aliquē suū facit: vltra ad vicioz̄ habundantiā non procurat: sciens esse iam mortuum.

¶ Quanti mercennarii zc. Qui future mercedis intuitu digna operari satagunt: quotidianis superne gratie reficiuntur alimentis. Sed fame perit: qui extra domum patris: id est: sine fide viuens: vitam beatam in inani philosophia inquirit.

¶ Pater pec. Et si deus omnia nouit: vocem tamen expectat confessionis. Sine periculo prodas quod scis iam esse cognitum: habes causam ut pro te interueniat christus: nec pro te gratis mortuus sit: habet z causam ignoscendi pater: quia quod vult filius: vult et pater. Pater peccaui in celum z coram te. Peccato anime celestia significantur dona sancti spiritus imminuta.

omnibus adolescētioz filius pere
§ vsq; ad oblionē dei.
gre profectus est in regionē longin
† § Luxuria consumit omnia bona nature.
quam z ibi dissipauit i substanciaz
suam viuendo luxuriose Et post q̄
§ Bo
§ Oznamenta nature.
omnia consummasset: facta est fa
noz operum atq; virtutū. § verbi dei. Nam indigentia verbi veritatis: est in obliuione creatoris.
† § Omnis locus absente patre penurie est.
mes valida i regiōe illa: et ipse cē
§ Sponte § Jam illa queratis
pit egere. Et abiit et adhesit vni ci
tuum regionis illius. Et misit illū
in villam suaz vt pasceret porcos
Et cupiebat implere ventrē suum
§ Siliqua genus liguminis: sonoris follibus et
de siliquis quas porci manduca
vacuis: quod ventrē magis onerat q̄ reficit
bant: z nemo illi dabat. In se aūt
§ Bene in se reuertitur: qui a se recessit. † § Id ē quāti exuudeis: ob presentia bona tantū legē cu
reuersus dixit. † Quanti mercen
stodiunt: non ex dilectōne
narij in domo patris mei abundāt
† § In ydolatria omni veritati destituor.
panibus: ego aūt hic fame pereo.
§ Quia me tecere cognoui: ibo qui longe recessi ad patrez: qui sub principe pecoz miserabili egestate tabesco.
Surgam et ibo ad patrē meū z di
† § Coā angelicis spiritibus sanctisq; animabus
cam ei. Pater peccaui i celum z
in quibus deus sedet.
coram te: z iam non sum dign? vo
cari filius tuus: fac me sicut vnuz
de mercennariis tuis. Et surgens

¶ Fac me sicut zc. Ad filij affectum qui omnia que patris sunt sua esse non ambigit: aspirare non presumit: sed mercennarij statum iam pro mercede seruiturus desiderat: sed nec hunc etiam nisi paterna dignatione se p mereri posse testatur.

¶ Ambro. Distat inter seruum: mercennariuz z filium. Seruus est qui timore pene presentis vel future temperat a vicijs. Mercennarius: ē qui spe et desiderio regni celoz. Filius ē qui amore ipsi? boni z virtutū succensus.

§ Sicut deliberauit: ita implet.
§ In ecclesia constitut? vbi iam peccatorum fructuosa possit esse confessio.
venit ad patrē suum. Cum autē ad
† § Ante oculos haberi nō nisi qui diligūtur dicit solent. Impios enī z superbos deus non videre
huc longe esset. † vidit illū pater ip
dicitur § dum pro homine reducendo: verbū in carne misit
sius: et misericordia motus est: et
§ Ne quis impediat venientē in occursu presentia in amplexu clementia
accurrens cecidit sup collū eius.
† § in ecclesia constitutus. incipit peccatuz confiteri † § Quia celestē hierusalē reliqui
z osculatus est eum. † Dixiq; ei fi
§ Qui te deserto ydola colui † § Cupit per grāz
lius. Pater peccaui in † celum et
coram te. † Jam non sum dignus
fieri quod fatetur indignū se esse p meritū
vocari filius tuus. Dixit autem
§ Pater ex natura. ex substantia quā aliqñ dedit non ergo pater iustis tantū
† § Coadiutores in excolenda uinea
† § Certificate de hereditate mortalitatis habē la
pater ad † seruos suos. † Cito pro
§ id est uestem spūssancti
ferte stolam primā z induite illuz:
† § id ē. signaculum similitudis christi. et expressio veritatis. § id est opib?
et date † anulum in manu eius et
calciamēta in pedes eius: z addu
§ Christus vitulus saginatus: omni spūali uirtute opimus: ut pro toci? mūdi salute sufficiat.
† § Semper christus credentibus immolatur.
cite vitulum saginatuz z † occidite.
§ gaudiū est coā deo super vno peccatore penitē
Et māducem? et epulemur: q; hic
tiam agēte § Per infidelitatē § Per fidē.
fili? meus mortu? fuerat z reuixit:
§ Recedēdo a psortio iustoz † § Reddit? mī eccie
† § Hoc in primitiua eccia: sz epule huiusmodi festiuitatis iā dilatata eccia: in orbe terraz celebrantur
perierat z † inuētus ē † Et ceperunt

quidquid est eis contrarium toto odio detestatur. Unde prodigus cum in se reuersus famis suppicia formidaret: iam seruus factus statim mercennarij iam de mercede cogitans cupiebat. Sed pater occurrens: non contentus minora cōcedere: vtroq; gradu citius transcurso: pristine filiozum dignitati restituit. Nec iam de mercede conductoris: sed de hereditate facit cogitare parētis. Unde iste non addit quod dispouerat se dicturum. Fac me sicut vnum de mercennarijs tuis: cum panē non haberet vel mercēnarius esse cupiebat: quod post osculuz patris generosissime dedignatur

¶ Cum autez adhuc zc. Antequaz intelligeret deum: sed tamen cum iam pie eum quereret: tamen nondum dignus operibus rediret: per verbum incarnatum anticipat filij reditum. Ante ad terras venit: q; ille ad domum confessionis ipsum verbum non deserens: ē in verbo usq; ad peregrinationem nostram cōdescendēs Brachium: id est: filium in amplexuz reuertentis humiliauit. Pater super filij collum cecidit: dum leue iugum sue dilectionis sibi imposuit: z osculatus est eum vt ostenderetur quod alibi dicitur. Osculetur me osculo oris sui. Rediens osculum charitatis a patre accipit: dum per gratiam certificatur de indulgētia.

¶ Cito proferte stolam primam. Stola prima: vestis innocentie: in qua primus homo conditus: sed post culpam se nudum nouit et pellicium: id ē. mortale sumpsit indumentum. Anulum: id ē. signaculum fidei quo signantur promissa in cordib? credentium. In manu: id ē. operatione: vt per opera fides clarescat: z per fidem opera firmētur. Et date calciamenta: id exempla priorum munite in officio predicandi: vt z opus ornetur bene viuendo: et cursus ad eterna preparando. Adducite uitulum: predicate christum z mortē ei? insinuate: vt z corde credat occisum imitando et ore percipiat passionis sacramentum ad emundationem.

¶ Et calciamēta. Ne coluber inuadat: vt super scorpiones eat: vt ei cōueniat. Quā speciosi pe: p: Perdiderat enī dignitatem sponsi z nudis pedibus pasca celebrare nō poterat.

¶ Et ceperunt. Non solum filius pro quo vitulus occisus ē reficitur: sed z pater z serui eius: quia refectio dei z sanctoz ē salus peccatoz. Et nota q; p? datam stolam: anulum: calciamentum: vitulus imolatur: quia nisi quis spē prime immortalitatis induerit: nisi anulo fidei opera p̄munierit:

nisi ipsam fidem confitẽdo ꝓdicauerit·celestib⁹ nõ põt interesse sacramẽtis

¶ Erat aũt fi· Filius·i·ppls israel qui nec ad colẽda ydola elongauerat neqꝫ in domo erat: qr interioza legis nõ penetrabat: litterali sensu content⁹ terrena operans·terrena expectans. Hic ẽ qui agrũ emit·z quinqꝫ iuga bouũ legis onere pressus·terrenis sensib⁹ fruitur·z uxorẽ ducit in affectu carnis.

¶ Et cũ ve. ꝛc. Ap propinquat filius do/ mũ: cñ aliqs in ppło il lo spũaliter legẽ intel/ ligens: labores seruilis opis improbat z eccle/ sie libertatẽ cõsiderat. Audit simphoniam z chorũ·i·spũ plenos·vo tib⁹ cõsonis euãgeliuz ꝓdicare. Vocat vnũ de seruis·cũ sumit ad legendũ aliquẽ de pro phetis. Et euz interro gat: dum in eo scrutat quę sint hec festa eccle sie·in quib⁹ se esse non videt. Interrogauit quę hec essent·z nunc querit isrl cur deus le tetur in assumptõe gẽ tiũ z ꝑpter inuidiã ne scit pris voluntatẽ et foris stat·cui⁹ ꝑ pre/ cones rogetur.

¶ Audiuit. Sym phonia est diuersaruz qtatũ z ꝛtutum velut variarũ cordarũ indi/ screta concordia. Vn de. Multitudinis cre dentiũ erat cor vnum z anima vna

¶ Indignatus ẽ Indignabãtur iudei z conquerebantur: qa ihesus cuz gentib⁹ epu laretur. Et adhuc de gentiũ salute indignã tur·nec volũt introire Sed cum plenitudo gentiũ introierit·egre dietur pater ad rogan dum israel·quãdo ma nifesta erit vocatio iu deorum.

¶ Ecce tot annis Hiero. Justiciam le/ gis secutus: iusticię di nõ est subeict⁹. Quę

epulari. Erat autẽ filius eius seni
ſ ·i·in terrenis operibus·i·longe a cõsilio patris
or in agro·et cũ veniret z appropi
† ſ Symphonia ẽ collatio quorumcũqz sonorũ· z chorus vocum.
quaret domui: audiuit† sympho/
niaz z chorũ·z vocauit vnũ de ser
uis·z interrogauit quę hec essent.
ſ prophetic⁹ sermo ſ Ab extremis ter re·vnde maior exultatio. vnde cantate deo canti cum nouum·quia laus eius ab extrem⁹ terre.
Iscꝫ dixit illi. Frater tuus ſ venit· et occidit pater tuus vitulũ saginatum: quia saluũ illũ recepit. Indi/
gnatus est aũt et nolebat introire.
ſ Etiam hunc bonus pater saluare cupit.
Pater ergo illius egressus cepit rogare illũ. At ille respondens di/
xit patri suo: Ecce tot annis seruio
† ſ Quod est de vno deo colendo
tibi·z nunqꝫ† mandatũ tuũ preter
ſ id est·nunqꝫ te michi ad refectionẽ dedisti· eo ipso q̃ te hedum. id est. peccatorẽ et legis prophanatorem existimauit.
riui·z nunqꝫ dedisti michi hedũ ut
ſ hoc ex persona principũ cum plebe· vel ex per sona populi hierosolomitani cum alijs tribubus israel.
cũ amicis meis epularer. Sed p⁹
qꝫ hic filius tuus q̃ deuorauit sub stantiã suaz cũ meretricibus venit occidisti illi vitulum saginatũ. At ipse dixit illi. Fili tu semp mecũ es
ſ Si desinas inuidere.
et omia mea tua sunt. Epulari au/
tem z gaudere oportebat: quia fra

cadit inuidia· vt apostoli indignati sunt pro petitõne matris filiorum zebe dei. Nec mirum cum hoc eẽ de angelis putetur. Sydera quippe nõ sunt mũ da in conspectu ei⁹·z circa angelos suos peruersum quid intellexit. Omĩa mea tua sunt. ſ Omnia·non semper ad totum: sed ad partem maximam re/ fertur. At omnes declinauerunt s·inu·fa·sunt. Omnes qui venerunt f·sũt

ter tuus hic mortu⁹ erat z reuixit:
perierat et inuentus est.

Omnibus omnia f·s·
Omẽs quę sua sunt·q
Omnia mea tua sunt· non angeli. sed lex z p phęte· quãqꝫ illi nil ne gauerit quem ad esuz hortatur vituli

¶ Nunqꝫ mãda tum tuum preꝫ. ꝛc. Hoc non de omnib⁹ ſ de his tantũ qui ad ydolatriaz nunqꝫ ver si sunt· qui z si tempa lia quęrebãt: ab vno deo tamẽ ea desidera bant.

¶ Deuorauit sub stantiaz ꝛc. Meretri ces sunt superstitiones gentilium: cum quib⁹ substantiam dissipat· qui relicto cõnubio ꝟbi dei·cum dęmone fe da cupiditate fornica tur.

¶ Fili tu semper Non quasi mentientẽ redarguit: ſ secũ perse uerantiã ei⁹ approbãs et ad pfruitionẽ potio ris exultatiõis inuitãs.

¶ Omnia mea tua sunt. In ęterna beatitudine z omniuz singula et singulorum omnia·nra sunt superi ora ad videnduz·nra erũt equalia ad conui uendam: nra erũt infe riora ad dominandũ. Sicut enim cupiditas nichil sine ãgustia·ita nichil cuz angustia ca ritas tenet.

C. .XVI.

¶ Dicebat aũt z ad discipu· Post qꝫ trib⁹ parabolis mur murãtes ꝺ pnitẽtiũ re ceptiõe redarguit·sup ponit duas parabolas de danda elemosina z sequenda psimonia. Et con grue p⁹ pniam de elemosina subditur. Juste enĩ a deo pnitẽs misericordiã expectat·qui indigenti fratri misẽdiam prestat. Monet ġ apostolos ad cle mentiam·cũi diceret·Dimittite z dimittet⁹ vobis: date z da·vob.

¶ Ad discipulos. Quia pharizei supbi z auari: sicut ptentib⁹ veniaz ita egẽtib⁹ pecuniã negabãt·ido saluator nũc ad illos· nũc ill⁹ audiẽtib⁹ ad discipulos de pietate verba facit.

¶ Homo quidam. Villicus ꝑprie·villę custos: ſ ponit hic pro yco nomo. id ẽ. dispensatore·qui vniuersam substutiã dom⁹ dispensat. In hoc quippe dispensatore nõ omnia ad imitandũ debem⁹ sumere·s·vt fraudulẽ ter erga deũ agamus: ſ ecõtrario iste similitudies dant·vt intelligam⁹ si lau dari potuit a dño cui fraudẽ faciebat·quanto magis placet deo qui scõm ei⁹ ꝓceptũ opa illa facit. Nec reprehendit villic⁹· in quo discim⁹·non ipsi eẽ dñi: ſ poti⁹ aliena ꝛ dispensatores facultatũ. Et ido licet peccauerit·tamẽ qz sibi in posterꝫ ex indulgẽtia rex dñi q̃siuit aurilia: ꝓdicatur.

¶ Allego. Villic⁹ ẽ cui de⁹ aliquas pecunias ad erogandũz pauperib⁹ cõmisit·q̃ si cogitat talem villicatõnẽ cũ vita illa finiendã·magꝫ de amicis acquirendis q̃ de ꝯgregãdis diuitijs ꝑtractat. Intelligẽs finita vita ista

non esse ei locū· vt terrā suā deuota ppūctione fodiat ad ferendū fructum. Et ibi etiam confusibile erit mendicare· eo modo quo mendicabunt fatuę virgines.

¶ Centū cados. Cadus grece· anphora dicit latine· continēs tres vr nas. Chorus modij's· xxx· impletur. Simpliciter sic pōt accipi. Quisquis

indigentiam pauperis vel ex dimidia vel ex quinta parte alleuiat· misericordię sue merce de donandus ē. Vel sic accipiatur· vt cum iudęi decimas de rint sacerdotib' z leui tis suis· super iusticiaz eoz abundet iusticia ecclesię christi. Et cum illi decimas· isti dent dimidias· sicut zachē fecit de bonis suis· vel duplicēt illoz decias: dādo quintas.

¶ Et lauda· ꝛc Si dispēsatoz iniquę mā monę domī voce lau datur· q̄ de re iniqua sibi iusticiam prepara uit· z passus dispendi um: tamen laudat pru dentiam eius· non q̄ aduersum dominum fraudulenter egerit: ꝫ q̄ pro se prudenter fe cerit: quantomagis chri stus qui nullum dam num sustinere potest· z pronus est ad clemē tiaz: laudabit discipu los· si in sibi creditos misericordes fuerint.

¶ Quia filii. Cui? quisq̄ opera agit eius z filius dicitur. Vnd Filij huius seculi· id ē tenebrar· et filij lucis· eterne vite.

¶ Facite vobis. Mammona lingua syrorum: diuitię iniq tatis: quia de iniquita te collecte sunt. Si er go iniquitas bene di spensata vertitur in iu sticiam· quantomagis epistolę diuini sermo nis in quo nulla ē ini quitas· bonum dispensatorem leuant in celum. Vnde sequitur. Qui fide lis est in minori: ꝛc.

Centuz cados olei. Dixitq̄ illi. Ac cipe cautionem tuam· et sede cito
ſ dimidiam partem dimiserit.
scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quātū debes? Qui
ait. Centuz choros tritici. Ait illi.
ſ Quintā
Accipe litteras tuas· z scribe octo
partē dimittit ſ non de fraude sed de prouidētia quāuis peccantem laudat:
ginta. Et laudauit dñs uillicū iniq tatis quia prudenter fecisset: qz fi lij huius seculi prudētiores filijs
ſ Carnali
lucis in generatione sua sunt. Et
ſ Non quod
ego vobis dico facite vobis ami libet pauperes: sed eos qui possint vos recipe in eterna tabernacula.
cos de mammona iniquitatis· vt cum defeceritis: recipiant vos in
eterna tabernacula. Qui fidelis
ſ In carnalibus in vsus fratrū bene expensis.
ſ In spūalibus erogādis
est in minimo: et in maiori fidelis
ſ Qui nō dat frib⁹.
est· z qui in modico iniquus est· et
in maiori iniquus est. Si ergo in
ſ Id ē· in diuitijs quibus preest iniquus māmon vt de eis tempret homines
iniquo mammona fideles non fu
ſ id est· vere vite gaudia· uel virtutes quibus ad vitam uenitur.
istis· quod verum est quis credet
† ſ Alienū est a uobis quidquid seculi est: q̄ pre ter naturam·
vobis? Et si in† alieno fideles non
† ſ Ea que proprie homini deputata sunt christ⁹ est: quia uita nr̄a est
fuistis· quis dabit vobis† quod

¶ Nemo seruus ꝛc. Corripiens auariciā dicit amatores pecunię dei amare non posse· Qui ergo deum amat pecuniam contemnit. Non valet enī simul transitoria z eterna diligere. Qui eternitatem diligit· temporalia n vsu: non in affectu possidet. Ideo decetis fideliter distribuere· vt domi

ni temporaliū: non vt serui: q̄z simul non potestis seruire deo z pecunię.

¶ Aut vni adhe· Aug⁹· Non quidē diliget. Nemo enī diligit dyabo lum: ꝫ sua cupiditate implicitus ei adhęret· vt si quis alienę ancille coniun ctus patitur seruitutē· z si non diligit eum cui⁹ ancillam diligit. Et alteruz contēnet· non q̄ odio habeat. Nullius enī conscia deū odisse pōt: ꝫ ptēnt dū minas ei⁹ suis cupi ditatib' p⁹ponit· z de bonitate ei⁹ z impuni tate sibi blanditur

vestrum est? Nemo seruus potest
ſ inter se dissidentibus ſ nichil mediū·
duob⁹ dñis seruire. Aut enī vnuz
ſ dyabolū ſ deum·
odiet· z alterū diliget: aut vni ad
ſ dyabolo ꝯ ſ deum cui⁹ mandata postponit· et dil git naturaliter ſ Exponit
herebit z alterū ꝯ contemnet. Non
qui sint duo domini·
potestis deo seruire z mammonę·

Audiebant autem omnia hęc pha
ſ intelligentes parabolam aduersus se dictam· et carnalia presentia spūalibus futuris quasi incer tis preponentes.
risei qui erant auari: z deridebant
illum. Et ait. Vos estis qui iustifi
catis vos coram hominibus. De
us autē nouit corda vestra: q̄z q̄d
† ſ uestra altitudo displicet deo· z in hoc ne desē datis uos per legē: q̄z lex uestra iam amisit statū
hominibus altuz ē. † abominatio
ſ ubi temporalia dōbātur
est ante deū. Lex z prophetę vsq̄
ſ Qui penitētiam z uite austeritatez uerbo z exē plo propter celestia docebat ſ Qui est finis legis z initiū gre ſ A tempore eius·
ad iohannē· ex eo regnum dei euā
ſ Suple tendens
gelisatur· et omnis in illud vim fa
cit. Facilius ē autē celū z terrā pre
terire: q̄ de lege vnum apicē cade
ſ Non soluo legē sicut in hoc uno apparet· sic et de alijs intelligite
re· Omnis qui dimittit uxorē suā
ſ Matheus excepta cā for
z ducit alteram: męchatur· Et qui
nicatōnis
dimissam a uiro ducit: mechatur·
ſ Quasi ignotus apud deum· nomine nō designatur ſ hoc nisi
Homo q̄dā erat diues· q̄ indueba
ad inanem gloriam ſ Ecce uocacitas
tur purpura et bysso· z epulabatur

¶ Non potestis Non ait· habē diuitias: ꝫ seruire. Seruit q̄ custodit vt seru⁹: ꝫ q̄ seruitutē excussit iuguz distribuit vt dom⁹. Qui seruit māmonę illi vtiq̄ seruit· q̄ meri to suę pūsitat' rebus istis ꝓposit⁹· princeps mū di a dño dr.

¶ Audiebāt aūt. Monebat dñs scribas z phāos n̄ supbe sape n̄ de sua iusticia ꝓsume re: ꝫ pctōres pęnitētes suscipe· et sua q̄ forte ī ciderēt pcā eleōsin: s re dimere. Sed illi ꝓcep toꝛe miserię· hūilitat' z pfimoīe: deridēt· q̄si min⁹ utilia z nūq̄ faci enda noxi⁹ īparet· vel certe vtilia: sz a se iā p fecta supflu⁹ ingereret. Vnde eos redarguit.

¶ Et ait Dū pcōres q̄ firmos z desperatos ptēnit' z vos pfectos in oib' cūctęq̄ fragili tat' exptes: eleōsinaz̄ remedio n̄ egere credit' Sz h̄ tumor altitudo q̄ iuste dānanda sit· videt ille q̄ illuīat ab scōdita tenebrarum: z manifestat pfilia cordiū

¶ Lex et prophe Disputantē ptra phi largiriā derid ebāt q̄i ptrariū legi z pphis cū in lege mlti diuites do placuerūt· z cū lex suis obtuatoribus bona tię pmittat· q̄b' occurrit docēs distātiā cē inter le

gem z euāgeliū. Q̄ī lege carnalib' ppter terrā ꝓcipiūt' maiora· z ī euāgelio spūalibus ppt celū ꝓcipiūt' maiora· iō in euāgelizatōe regni addit. Et oīs.

¶ Et omnis in illud vim ꝛc. Magꝝ vis ē cū de terra gentis celū q̄rit possidere p virtutē· q̄d n̄ potuit tenere p naturā· cū liguas cē deridentiū ptē nit· sic dns irrisus ē a phāis. Oīs q̄ vī fac vehemēti studio ppetrat: n̄ torpenti lentescit affectu. Est g̃ fidei religiosa violētia· segnicies crimiosa. Faciam⁹ g̃ vim naturę· vt nō ad terrena demergat: sz ad supna se erigat.

¶ Facilius est. Quis dicā lex z pphę vsq̄ ad iobm· tū n̄ ꝓdico legis destructionē: q̄ facili⁹ ē maria mūdi clemēta q̄z mīma legis ꝓcepta trāsire: q̄z ec illa q̄ leuia t' superstitiosa videt': n̄ vacāt a sacramēt' spūalib' q̄n oīa z ī euāgelio recapitulent. Et tū lex z pphę vsq̄ ad iobm: q̄ n̄ potuit vltra venturū pphetare· quē claret venisse testionio iohannis.

¶ Dimis qui Amb. Non oē pingiū ē a do· Nō enī gētilib' xpiane copulātur· cum lex phibeat. Vbi ē impar pingium· lex dei non est.

¶ Homo quidā erat. Contra derisores auaros q̄d proposuit· exemplo astruit· s· q̄ diues apud īferos torquet· q̄ lazar n̄ fecit sibi amicū: a quo posset recipi in eterna tabnacula. Et magis vide narratō q̄s parabola.

¶ Qui indue. Greg⁹. Purpura color regij habitus ē conchis marinus

ferro circũcisis emissa. Byssus genus lini candidissimi ꝛ mollissimi. Si cultus p̄cioſaꝝ vestiũ culpa non esset: sermo dei non tam euigilanter exprimeret: q̄ diues purpura ꝛ byſſo indutus: apud inferos irremediabiliter torquetur. Nec reprehendit diues q̄ aliena rapuerit: ſ̄ q̄ ſua non erogauerit. Quid ergo illi erit qui aliena rapit? Hoc etiã hunc inferno tradidit: q̄ in ſua felicitate timidus non fuit: q̄ percepta dona ad vſum arrogantię inflexit: q̄ viſcera pietatis ignorauit: q̄ p̄cepta precio redimere noluit.

¶ Et erat qui. Si qua reprehensibilia in pauperib⁹ videm⁹: despicere non debemus: quia fortaſſe quos morum infirmitas vulnerat medicina paupertatis curat.

quotidie ſplendide. Et erat quidã
ſ̄ Pauper humilis per approbationez ex nomine ſcitur.
mendicus noie lazarus: q̄ iacebat ad ianuã eius vlceribus plenus: cupiens ſaturari de micis q̄ cadebãt de mensa diuitis. Et nemo
† ſ̄ hos nec a ſe remouere poterat: nec viſitator erat qui remoueret.
illi dabat. Sed ꝛ† canes veniebãt ꝛ lingebant vlcera eius. Factũ est autem vt moreretur mendicus: et portaret̄ ab angelis in ſinuꝫ abrahe. Mortuus est aũt ꝛ diues: ꝛ ſepultus est in inferno. Eleuans autem oculos ſuos cum esset in tormentis: vidit abrahaꝫ a longe ꝛ lazarum in ſinu eius: et ipſe clamans dixit. Pater abrahã miserere mei ꝛ mitte lazarũ vt intingat extremũ digiti ſui in aquã: vt refrigeret lin-
ſ̄ In qua amplius crucior: in hoc nota quia ſicut mos est: etiam inter conuiuia loquacitati ſtuduit
† ſ̄ Torquetur ante iudicium: quia luxurioso carere delicijs: pena est.
guam meam: quia† crucior in hac flama. Et dixit illi abrahaꝫ: Fili recordare q̄ recepiſti bona in vita tua: ꝛ lazarus ſimiliter mala. Nũc autẽ hic conſolatur: tu vero cruciaris. Et in his omnib⁹† inter nos ꝛ vos chaos magnũ firmatuꝫ est: ut hi q̄ volunt hinc trãſire ad vos non poſſunt: neq̄ inde huc tranſmeare. Et ait. Rogo ergo te pater: vt mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinq̄ fratres: vt teſtetur illis ne ꝛ ipſi veniant in hunc locum tormentorũ. Et ait illi abraham. Habent moyſen et prophetas: audiãt illos. At ille dixit.
† ſ̄ Qui verba dei deſperarat: hoc audire nõ poſſe ſuos ſequaces eſtimabat.
Non pater abraham: ſed ſi q̄s ex mortuis ierit ad eos: pœnitentiam agent. Ait autẽ illi. Si moyſen et prophetas nõ audiunt: neq̄ ſi q̄s ex mortuis reſurrexerit credent.

¶ Ulceribus plenus. Hui⁹ vlcera diues faſtidioſus exhorret: ne inter p̄cioſas epulas vnguẽtatoſq̄ conuinas fetorẽ vlcer̄ lambentib⁹ canib⁹ ſuſtineat

¶ Lupiẽs. In vna re duo iudicia dei explent. Ex viſione pauperis: diuiti nõ miserẽti cumulus damnationis infertur: et rurſum ex viſione diuitis: tentatus quotidie pauper probatur: quẽ ad maiorẽ ipſius probationem paupertas ſimi et egritudo: ꝛ viſa diuitiſ copia: ꝛ nulla ſibi adhibita conſolatõe: afficiunt

¶ Canes. Potest in lingua canum: lingua ſignificari adulãtium: qui vulnera lingunt: dum mala q̄ in nobis reprehendim⁹ ꝓbono fauore laudãt.

¶ Allego. Diues q̄ ꝛ iudebatur p. ꝛ b. ꝛ e. c ſ. iudaicũ populum ſignificat: qui cultũ vitę exterius habuit ꝛ acceptę legis delicijs vſus est ad nitorẽ nõ ad utilitatẽ. Lazar⁹ vlceribꝰ plen⁹ gẽtilẽ pl̄m ſigt: qui ꝓuerſus ad deũ: dũ pcã ꝓfitetur: vir⁹ q̄ intus lebat: quaſi rupta cute foras emittit. Et cupiebat ſaturari de m. q̄ c. de mẽ. d. ꝛ n. i. d: q̄ gentilẽ quẽq̄ ad cognitionẽ legis admittere ſuperb⁹ ille despiciebat. Quia enĩ non ad charitatẽ: ſ̄ ad elationẽ doctrinã legis habuit: q̄ſi de acceptis opib⁹ tumuit. Et q̄ ei ꝟba defluebãt de ſcientia: q̄ſi micę cadebant de mensa. Sed econtra pauperis vlcera canes lambũt: q̄ duꝫ p̄dicatores loquendo a peccatis eripiunt: q̄ſi tangendo vulnera ad ſanitatẽ reducunt: ſicut canis curat vulnera dũ lingit. Unde lazarus adiutus bene interpretatur: quia ipſi hunc ad ereptionem iuuant: qui eius vulnera per lingue correctionem curant.

¶ In ſinum abra. Sinus abrahe est requies beatoꝝ pauperũ: quorũ est regnum celoꝝ: in quo poſt hanc vitam recipiuntur. Sepultura inferni: penaꝝ profunditas est: q̄ ſuperbos ꝛ immiſericordes poſt hanc vitã vorat.

¶ Sinus abrahe requies est patris: in qua recumbunt venientes ab oriente ꝛ occidente cum abraham: yſaac ꝛ iacob: ſed filij regni purpura ꝛ byſſo induti: foras eiiciuntur

¶ Et ſepultus. In lege non tenacia: ſed rapina damnatur. In euãgelio diues q̄ ſua non dedit torquetur.

¶ Eleuans ꝛc. A longe vident infideles: dum in imo poſiti ante diem iudicij: fideles ſuper ſe in requie attendunt: quorũ gaudia poſt contemplari nõ poſſunt. Longe est q̄d ꝓſpiciunt: q̄ illuc p meritũ nõ attingũt. Refri geret l. m. Infidelis pl̄s verba legis in ore tenuit: quę in opere ſeruare contempſit. Ibi ergo amplius ardebat: vbi ſe oñdit ſcire q̄d facere noluit. Ab extremo digito ſe tangi deſiderat: q̄ eternis ſupplicijs dat⁹: optat opatõne iuſtoꝝ vltima p̄ticipare. Fili recor: q̄ re. b. in v. t. q̄ oẽ tũ gaudiũ felicitatem tranſitoriã putaſti. Hñt ꝛ iuſti in mũdo bona: ſ̄ q̄ in recõpenſatõe nõ recipiũt: ſ̄ ad eterna ſcis deſiderijs eſtuant: q̄ aſſunt mĩme bona videntur. Memento fili. Ecce abrahã filiũ vocat: quem tamẽ a tormẽto nõ liberat: q̄ p̄cedẽtes p̄ẽs hui⁹ pl̄i multos a ſua fide deuiaſſe ꝓſiderãt: nec vlla ꝓpaſſiõe a tormẽtis eripiũt: ꝙs tñ filios p carnẽ recognoſcunt. Hõeo enĩ quinq̄ frẽs. Judaic⁹ pl̄s iã ex magna pte dãnat⁹: ſeq̄ceſ q̄s i terra reliq̄t q̄nq̄ libris moyſi carnaliter intellect⁹: l̄ q̄nq̄ corpis ſenſib⁹ deditos nouit. Quinq̄ ſunt g̃ frẽs q̄s ad ſpũalẽ intelligẽtiã ñ aſſurgere gemit. Si moyſen ꝛ pp̄has ñ audiunt. n. ſi q̄ſ. ex. m. r. c ei. Ex mortuis dñs reſurrexit: ſ̄ q̄ iudaicus pl̄s moyſi credere noluit. ei q̄ reſurrexit credere p̄tẽpſit. Et cũ moyſi ꝟba ſpũal̄r intelligere noluit: ad eũ quẽ moyſes p̄dixerat nõ pueñt. Vñ ꝟitas. Si crederetis moyſi: crederetis vtiq̄ ꝛ michi.

¶ Vidit ab. Greg in omẽ. Credẽdũ ẽ q̄ ãte retributõꝝ extremi iudicij ĩuſti in requie q̄ſdã iuſtos cõſpiciãt: vt eos videntes ꝛ cõſpiciẽtes ĩ gaudio nõ ſolũ ꝺ ſuo ſupplicio ſꝫ eẽ ꝺ illoꝝ bono cruciẽt. Juſti vero in tormẽtis ſemper iniuſtos intuẽtur: vt hinc eorum gaudiũ creſcat: quia malum ꝓſpiciũt q̄ꝺ mificordit euaſerũt: vt eẽ pcõres ĩ iudicio amplius puniant ꝛ eoꝝ vident gloriam quos contẽpſerũt. ꝛ de illoꝝ pena torquẽtur quos inutiliter amauerũt

¶ Ut inti. Qui micas cadẽtes ꝺ mſa lazaro ñ dedit. ꝺ extrẽo ei⁹ digito aquã diſtillari ĩ ore ſuo cupit. ꝛ qui mĩma ĩ vita ñ ꝺdit. ĩ inferno mĩma q̄rit.

¶ Quia recte. Aug. Nõ q̄ diues iſte aliq̄d boni hũit. ex q̄ bonũ tranſitoriũ ĩ hac vita recepit. ꝛ lazar⁹ aliquid mali hũit. ſꝫ ignis ĩopia purgauit

¶ Et in his o. Sic reprobi a pẽis ad gl̃iaꝫ ſcoꝝ trãſire volũt. ita iuſti p miſcdiaꝫ mte ire volũt ad poitos ĩ tormẽtis vt eos lebent: ſꝫ ñ pñt: q̄ iuſtoꝝ aię ꝛ ſi in natę ſuę bõitate mĩaꝫ hñt. iã tñ auctor⁹ ſui iuſticię cõiũctę. tãta recitudie cõſtringũtur. vt nulla ad reprobos compaſſione moueantur

¶ Nõ q̄ apꝺ animũ iuſtoꝝ nõ fuſcat bitudinẽ aſpecta pena reprobor̄: q̄ vt iã cõpaſſio miſerię ñ ent. minuere bonoꝝ leticiã nõ valebit. Et licꝫ iuſtiſ ſua gaudia ſufficiãt: ad maiorẽ tñ gloriã videt penas maloꝝ q̄s p grãm euaſerũt: q̄ qui claritatẽ dei videt. nichil ĩ creat̄a agit̄ qꝺ videre ñ poſſint

¶ Rogo te pa. Pꝰ q̄ ardẽti de ſe ſpes tollit. aĩm⁹ ad ꝓpinq̄s recurrit: q̄ reprobor̄ mẽtẽ pena ſua q̄nq̄ ĩutil̄r erudit ad charitatẽ. vt iã tẽ etiã ſuos ſpũaliter diligãt qui hic dũ pcã diligerẽt: nec ſe amabãt. Seruat̄ g̃ diuiti ad penaꝫ. ꝛ cognitio paupis q̄ deſperit. ꝛ mẽoria fratrũ quos reliquit. vt de vita deſpecti gloria. ꝛ de pena inutilit̄ amatorũ ãpli⁹ torquet̄.

¶ Ut mittas. Seruus diues iſte magr̃ incipit esse. cũ iam nec diſcendi tempus habeat nec docendi.

¶ Si moyſen. Qui verba legis deſpiciũt. redẽptoris p̄cepta qui ex

C. XVII.

mortuis surrexit·quanto subtiliora sunt tanto hec difficilius implebunt· et cui? dicta implere rennuũt ei proculdubio credere recusant.

¶ Nota q̄ in villici illius superiore·z istius diuitis pñtis ꝓparatione: in/ centiuũ fit miscdię·z ibi fortasse sanctis quos amicos dicit quibus taberna cula tribuit·hic vero docet pauperib conferenduz. C. .XVII.

¶ Et ad discipulos. Sciendũ cuz dñs de miscdia loqueret·pharisei auari in irrisione pseuerabãt·in quo infirmis auditoribꝫ scandalũ ne atten derẽt faciebant. Hos ergo increpat loquens a postolis·sollicz q̄ illi suo vicio faciebant vt euenirent scandala p se quę nõ poterant nõ euenire in mundo erũ nis z erroribꝫ plenissi/ mo. Quasi diceret. Vos ne turbemini si isti derisores scandala mouent: quia ita neces se ẽ fieri·vt qui proba ti sunt· manifesti fiant in vobis.

¶ Nota q̄ in quantũ potes sine peccato vi/ tare scandalum proxi mi debes·qđ si de veri tate est· pro scandalo veritas relinqui nõ de bet.

¶ Si lapis mo/ laris. Scõm ritam pronincię ubi erat ista criminum pena·vt alli gato saxo in profun/ dum demergerentur. Et vere vtilius inno/ cẽtiũ pęna ğuissima vi/ tam finire·cꝫ lędendo fratrẽ mortẽ mereri p/ petuã. Vel per lapidẽ molarẽ secularis vitę circũitus et labor expi mitur·per mare extre/ ma damnatio. Qui/ cunq; ergo speciez san ctitatꝫ habens· verbo vel exemplo ceteros ꝺ struit·melius esset ei ut euz sub exteriori habi tu ad mortẽ terrena a/ cta constringent: quia si solus caderet· tolera bilior eum pęna cruciaret.

¶ Tad discipu los suos ait. Impossile ☙ Offendicula. est vt non veniant scandala·vę au † ☙ Melius est pro culpa breuẽ recipere penam· cꝫ eternis seruare cruacitibus· Non enī iudicabit tem illi per quẽ veniunt. † Utilius deus bis in idipsum.

est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius·et proiciatur in mare: cꝫ vt scandaliset vnũ de pu ☙ Magnus enī moueri non potest. ☙ Ergo ☙ ve q̄uẽ ledatis

sillis istis. Attendite vobis. Si peccauerit in te frater tuus: increpa illum·z si penitentiã egerit: di/ ☙ Ne uel nimis difficilis venia·vel nimis remissa sit indulgentia.

mitte illi. Et si septies in die pecca † ☙ Si enī in deũ non erit nostri arbitrij.

uerit in te·et septies in die conuer sus fuerit ad te dicẽs· pęnitet me:

dimitte illi. Et dixerunt apostoli ☙ Quasi dicerẽt. dicis erogandã pecuniã·cõ donanda peccata: sed vt habeam? pfectã noticiã horum faciendoꝝ. Adauge nobis fidem.

dño. Adauge nobis fidem. Dixit autẽ dñs. Si habueritis fidem si cut granum synapis: dicetis huic ☙ Species pro genere: qz fides consumma ta etiam elementis imperare potest.

arbori morꝫ·eradicare z transplã

¶ Pusillis istis. Non ętate sed fide z animo qui occasiones quęrunt quomodo scandalizẽtur·ideo pmulcere oportet vos bis·ne occasione vestri recedant a fide z a salute.

¶ Attendite vobis. Quo ordine scandala declinare z ue perpetuum euitare possim? insinuat: sed si nos attendim? ne quẽ ledam?·si pęnitẽtem zelo iusticię corripim?·si ex corde pęnitẽti dimittim?. Nec iubemur passim peccanti: sed pęnitẽtiã agenti dimittere. Primũ ergo ẽ peccantẽ increpare· vt postea pęnitenti possimus dimittere. Ita enī peccat qui peccantẽ videꝫ tacet· sicut qui pęnitẽti non indulget.

¶ Et si pęnitentiã. Aliter fratri pęnitenti·aliter inimico persequẽti ve niam dare pręcipimur. Fratri concessa remissione: socia charitate cmũicamus. Persecutori malũ nobis volẽti·vel si põt facienti·bona nolumus et facimus quod possumus.

¶ Septies. Solet vniuersitas septenario dsignari. Precipitur ergo vt oia peccata dimittantur·vel semper pęnitẽti dimittatur.

¶ Adauge nobis. Cũ supra dixisset·qui fidelis est in minimo: z in ma iori fidelis est·z si in alieno fideles non fuistis·qđ v·ẽ q·d· Apostoli qui in alieno z in minimo·id est·in terreno contemtu fuerãt fideles·in suo z ma iori fidem postulant augeri·vt qui ex fide iam habent exordia virtutis·in eadem proficiant: donec ad perfectionẽ veniant

¶ Sicut granũ syna. Fidem perfectã grano synapis ꝓparat·quę in facie est humilis z nullarũ virium apparens: sed pressuris trita·quantuz in tus feruerit ostendit.

¶ Synapis granũ tritũ z cribratum tepide pingui mulsę admixtũ si ieiu nus cõtra solem vel in balneo gargarises·omnẽ noxium humorẽ de capite purgat·z imminentiũ imbecillitatũ pericula vitari facit. Sic fides tempta tionis pistillo probata·ab omni leuiũ cogitationũ superficie·cribro discretio nis castigata·et pfectę dilectõis melle dulco rata·omnes de corde vicioꝝ sentinas·nõ so lum ad presens exhau rit: sed z in futuꝝ ne re colligi possint ꝓcauet

tare i mare·z obediet vobis. Quis autẽ vestrũ habens seruũ arantez aut boues pascentem qui regresso ☙ A labore. de agro dicat illi·statim transi z re ☙ Ad mensam ☙ Potius. cumbe: et non dicat: para q̄ cenez et precinge te z ministra michi: do † ☙ Postꝫ tua predicatõe z cõpunctõe refectus ero·tunc tandem eternis mee sapientie epulis re ficieris.

nec manducẽ z bibam·† z post hęc tu manducabis z bibes? Nunqđ gratiam habet seruo illi: quia fecit ☙ vel erat ☙ Quasi diceret·quid mirum si fecerit seruus quod debet cui? est labo rare z assidue seruire.

quę ei imperauit? Non puto. Sic z vos cuz feceritis omnia quę prę ☙ qz empti precio cepta sunt vobis dicite. Serui in/ ☙ Quia bonoꝝ operũ non eget deus·vel qz non sunt condigne passiones huius temporis. ad·f·g· que r·in nobis.

utiles sumus. Quod debuim? fa cere: fecimus. Et factuz ẽ dum iret in hierusalem: transiebat per medi am samariã z galileã. Et cum igre deretur quoddam castelluz: occur rerunt ei decem viri leprosi. Qui

¶ Arbori morꝫ. Per morũ coloꝛe san guineo cui? fructus et virgulta rubent euan geliũ crucis exꝑmitur· quę per fidẽ apostolo rum ꝺ gẽte iudeoꝝ (in qua velut in stirpe ge/ neris tenebat verbum ꝑdicatõis) est eradica ta·et in mare gentium transplãtata· cui etiã cõuenit subiecta para bola de ministris ꝛbi.

¶ Folia morꝫ serpen/ ti subiecta· necem infe runt·z verbũ crucis vt cuncta salutaria con fert·cũcta noxia tollit

¶ Fructꝰ morꝫ in flo re albet·formatꝰ irruti lat·maturitate nigre scit. Sic dyabolus flo re ãgelicę naturę et po testate rutilãtis pręua ricando tetro inhorꝛ/ ruit odoꝛe. qui p fidez exduditur.

¶ Quis autem. Seruus arans aut pa scens doctoꝛ ẽ ecclesię· de q̄ dr. Nẽo mit·ma· a· ara·z aspiciẽs retro aptus est regno dei·z dñs petro dic. Pasce oues meas. Qui bnus de agro regredit·cũ in termisso ope ꝑdicãdi· q̄si ad curiã pfectę rediẽs sua dicta vel facta ptracta t·cui dñs nõ statim iubet ab hac vita trãsire·z eterna q̄ete refoueri: ꝑ domi pare q̄ cenet·i·p? labore apte locutõis·hũilitatem proprię pusatõis exhibe·in tali enī consciã deus cenat. Vñ. Cenabo cũ illo et ipse mecũ·z pcinge te·id est·fluctãtiũ cogita tionũ sinus quibꝫ gressus operum impediri solet cõstringe.

¶ Et ministra michi. Ministrat ꝓditori·qui ei? naturã consideras z eius iudicia ptimescẽs de suis se ꝛtutibꝫ humiliat. Minister enī a minori statu dicitur.

¶ Sic et vos. Postꝫ ad pfectionẽ fidei exhortatus est p quã fiũt mi rabila opa·etiã ptra rerũ naturã·monet ne q̄s de suis opibꝫ gliet: ꝑ quãto fides ẽ forꝭ ũtutibꝫ excellentioꝛ· tanto consciã int? sit hũilioꝛ: quia domino iure debemus obsequium.

¶ Serui inuti. Si hõ ab hoie suo ñ vniforme ꝑ multiplex mĩsteriũ exi git·nec grãz hẽt·q̄tomagꝝ vos q̄ sine me nichil potestis·ñ vni? vsum opis vel laboꝛ exercere debeꝫ. sed sp nouis studijs augere pora. nec vos iactetis

¶ Debuimus fa. Qui veni mĩstrare ñ mĩstrari ñ debi (qz bñ fuitis tores sibi fecit·ne nris opibꝫ pfidẽtes: ꝑ ei? examẽ pauẽtes·omibꝫ impleꝫ q̄ pcepta sunt·nos imperfectos esse recognoscam?·qđiu peregrinamur a deo

¶ Et fa·ẽ. Post parabolã q̄ inuitat ad hũilitatẽ et pseuerãtiam in diuꝭis officijs dei·reprehendunt ingti de impensis bnficijs.

¶ Occurrerunt ei. Leprosi sunt hęretici qui q̄si varios colores bñtes

in eodem corpe·varias sectas·nunc falsitatis·nunc veritatis permiscent in eadem ꝓdicatõne. Hi aũt q; vitantur·z ab ecclesia remouentur longe·ne cesse hñt·vt magno clamore interpellent. vñ sequit. Qui steterũt a longe.

¶ Qui ꝓtra decalogũ peccauerãt·nec amando deũ de quo male sentiunt nec proximũ a quo diuidũtur·sub denario ad deũ clamant z sanant·dum in ecclesię societate doctrinã integrã verãq; assequũtur·z oĩa scõm catholi cę fidei regulaz disserũt·z varietate mendaciorz quasi lepra carent. Sed vn⁹ grãs agit·id est·q̃ in vnitate ecclesię per humilitatẽ remanent. Qui vero p superbiam elati mũdatoi sunt ingrati·nouẽ sunt:q; per vnitatẽ a perfectõe denariꝝ deficiũt·vnde apostolus. Qui cũ deũ cognouissent·nõ sicut deũ glorificauerũt a·g e·ß·e·in c·suis.

¶ Leuauerũt vo Quia in verbis salutoris se errasse cognoscunt·saluãdi ꝓceptorem vocant·z per cognitionẽ ꝓceptori rede unt ad formã salutis.

¶ Ite·ostendite· Quisquis hetica prauitate vel gentili superstitõe·vel iudaica perfidia·vel fraterno schismate per dei grãm mũdatus caruerit·necesse est vt ad ecclĩaz vẽiat·colorẽq; fidi vez alĩs similez oñdat. Vnde paulus ad ananiam. Cornelius ad petrũ mittitur. Cętera vicia dominꝰ in ꝓscia per seipsum corrigit et sanat.

¶ Unus aũt ex illis. Vnꝰ aũt regressus sigt vniꝰ ecclesię deuotaz ixpo hũilitatẽ. Qui cadens ad pedes eiꝰ grãs agẽs·quia repressis ꝓsumptõnis cogitationiby q̃z sit infirmus videt·nichil ꝛtutis sibi tribuit·bona q̃ agit deꝰ mia intelligit. Vñ z samaritanꝰ·id ẽ·custos cognominat·qui ita bona quę accepit deo tribuit·vt cum psalmista dicere possit. Fortitudinẽ meaz ad te custodiã.

¶ Et cecidit in faciẽ. Cadit in faciẽ qui de perpetratis malis erubescit. Ibi enĩ cadit hõ·vbi ꝓfundit. Qui in faciẽ cadit·videt quo cadat·qui retro cadit·non videt. Boni g̃ in faciẽ cadũt:q; hũiliant se in his visibilibꝫ vt ad inuisibilia erigant. Mali retro cadunt:quia cadunt in inuisibilibꝰ. vt non vident quid eos sequatur.

¶ Surge. Qui infirmitatẽ suam agnoscẽs hũiliter añ deuz iacuit:diuina ꝓsolatõe surgere ad fortiora opa·z ire crescẽdo vsq; ad pfectiora iubet

¶ Fides tua. Fides quę ad agẽdas grãs inclinauit·ecõtra pfidia illos damnat·qui de acceptis bñficijs sunt ingrati.

¶ Te saluũ fecit. In superiori parabola decernit·fidem per hũilitatez debere augeri. In ista rebus ipsis manifeste oñditur·nõ fidei tm̃ agnitã rationẽ:ß fidei executã opationẽ esse·q̃ saluuz faciat credentem.

¶ Interrogatus. Ideo interrogauit:q; sicut lucas inferꝰ aperuit. Existimabant q; veniente domino hierosolimã ꝓfestim regnũ eius manifestaretur·ita vt z ipsi apostoli hac opinione ducti·post resurrectõnẽ eius interrogarẽt cũ. Dñe si in tẽpe ß restitues r·i:z alibi cleophas. Nos autẽ spabamus q; ipse cẽt redempturus israel.

¶ Cum obseruatione. Quia quando veniet·neq; ab angelis·neq; ab hominibꝫ potest obseruari·sicut dominicę incarnatõnis tempus·et pro phetarũ vaticinijs ꝓfixum·z angelorũ est preconijs manifestatũ a peo ut

conceptus est·natus·baptizatus·ꝓdicans·moriens·resurgens·ad cęlos ascendẽs·comitantiby in desinenter vel angelorz vel hominũ·vel certe miraculorz sit declaratus indicijs.

¶ Ecce enim regnum. Non poterit obseruari:q; regnũ meũ nõ ẽ corporale vt putatis:ß spũale·qđ fide iaz incepit.

¶ Regnum dei. Vel sic potest accipi responsio domini. Regnum dei intra vos est·qui quandoq; venturus inder omniũ·nunc etiam regnat in cordiby fideliũ. Sz cũ heretici turbant ecclesiam prauis dogmatiby desiderant fideles vt dominꝰ vna die ad teras rediens si fieri posset·veritatem fidei inueniret. Sed non videbũt:quia quod semel cu angelico fulgore est exhibitus·non est opꝰ corporali visione dñi firmari.

¶ Venient ꝛc. Nouit dicere quando veniret; ß venturum dixit: vt incuteret omniby terrorem imminentis iudicij·nec securitatez afferret dilationis·et ne videretur contristare apostolos si eis aliquid denegaret. Secundũ aliuz euangelistam dicit·de die autẽ z hora nemo scit·neq; angeli·neq; filius nisi pater.

¶ Desideratis ꝛc. Post meam ascensionem quando vos in ß exilio mũdi ingemiscẽtes desiderabitis me videre in gloria mea·quę voluntas laudanda·non tamen in hoc mundo implenda.

¶ Unum diem f. Bene vnuz diem:q; nulla gloria de qua ꝓpheta ait: Melior est dies vna in atrijs tuis s·m·nulla est tenebrarum interruptio·nulla saltim memoria miserię vel doloris. Huius diei presentiam bonuz est desiderare·non tamẽ magnitudine desiderij nobis fingere somnia·quasi instet dies domini·quod ab aliquibus faciendum ꝓdicit. Et dicent vobis. Ecce hic ꝛc. Fuere quidam qui computantes curricula etatum·consummatõnis seculi·certum annum·diem z horam se dicerent inuenisse.

¶ Multi heretici fuerunt z futuri sunt·qui se christos assererent·quoz primus symon magus·vltimus antichristus.

¶ Nam sicut. Nolite illis credere:quia secundus aduentus repentinꝰ erit·z ita manifestus· q; nullus poterit ignorare de sub cęlo:quia discrimen iudicij sub cęlo·hoc est:in aeris medio geritur. Vnde. Rapiemur cũ illis in nubiby obuiaz christo in aera.

¶ Primuz autẽ oportet. Loquẽs de gloria aduentus·inserit etiã de passione· vt cum morientẽ viderent·quẽ regnaturũ audierant· dolorẽ passionis·spe promisse claritatis mitigarent.

¶ Et sicut factum est i dieb⁹. Subitũ aduentus sui diem pluribus astruit exemplis·z quem fulguri (cito omnia transuolãti) comparauerat· diebus noe·vel lotb equiparat·quando repentinus mortaliby superuenit interitus.

¶ Et edebant et bibẽbant. Non connubia vel alimenta damnantur·cum in his successionis·in illis nature posita sint subsidia: sed immoderatus licitorz vsus arguitur. Quia enim bis se totos dando· dei iudicia contẽpnebant·igne vel aqua perierunt.

---

steterunt a longe z leuauerunt vocem dicentes. Ihesu ꝓceptor: miserere nostri. Quos vt vidit:di
† ¶ Qui sunt figura sacerdotij futuri in ecclesia·
xit. Ite·ostẽdite vos † sacerdotiby Et factũ est duz irent:mũdati sunt Unus autẽ ex illis vt vidit quia mundatus est:regressus est cũ magna voce magnificãs deũ. Et cecidit in faciẽ suam ante pedes eius: gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens aũt ihesus di
¶ Ingratos quasi ignotos vbi sint inquirit
xit. Nonne decem mundati sunt: z nouem vbi sunt: Non est inuentus qui rediret z daret gloriã deo: nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge·vade:quia fides tua te saluum fecit. Interrogatus autẽ a phariseis
¶ dies iudicij.
quando venit regnum dei:respondens eis dixit. Non venit regnuz
¶ dies iudicij
dei cum obseruatõne:neq; dicent:
¶ Neq; scietur determinatus locus.
ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad
¶ Quos credit intelligim⁹ de aduẽtu quem esse·z isti sunt petrus·iacobus·andreas z iohannes·vt marcus testatur.
discipulos suos. Uenient dies quando desideratis videre vnũ diem filij hominis:z non videbitis. Et di
¶ pseudo
prophete·
¶ In hac persona. vel in hoc tẽpore est xps
¶ Sed
cent vobis:Ecce hic ecce illic. Nolite ire:neq; † sectamini. Naz sicut fulgur choruscãs sub cęlo in ea q̃
† ¶ Subitus choruscus·vt nullus in sua mente latere permittatur·quin iudicis fulgore penetretur
sub cęlo sunt fulget: † ita erit filius
† ¶ Ita clarus veniet:sed ad hanc claritatẽ oportet venire per passionẽ·z si diligitis hanc gloriaz ne pro hac timeatis pati mortem.
hominis in die sua. † Primũ autẽ oportet illuz multa pati:z reprobari a generatõe hac Et sicut factũ est
¶ Non tantũ iudeoz:sed omnium reproborz a quibus quotidie patitur christus in suo corpe
¶ Sic fiet impijs
in diebus noe:ita erit z in diebus filii hominis·Edebant et bibebãt vxores ducebant:et dabantur ad

¶ Usq; in diem. Allego. Noe archã edificat. cũ dñs fideles in ecclesia congregat. q̃ z ꝓsummatã ingredit. cum banc in die iudicij pñtia sua illustrat. Sed dũ archa ędificatur iniqui luxuriant. z dũ intrat. ęterna damnatione plectuntur.

¶ Similiter sicut. Pretermisso maximo sodomitaruz scelere. sola ea ꝓmemorat. quę vel leuia vel nulla esse putarent. ut intelligas quali pna feriant illicita. si licita z ea sine quib; vita non ducitur immoderatius actaigne et sulphure puniuntur.

¶ Loth. Alt. Loth q; interpretat declinãs est ꝓplus electoruz. quidum in sodomis. id ẽ inter reprobos (vt adueua) moratur. quãtũ valet scelera eoruz declinat. Exeunte loth. sodoma perit. q; in cõsummatione ęculi. exibunt angeli et separabunt malos de medio iustoruz. z mittent eos in caminum ignis.

¶ Filius homis. Qui interim apparens omnia videt. tunc apparens omnia iudicabit. quãdo cunctos iudicioz suoruz oblitos huic ęclo conspexerit mãcipatos. vt merito debeant cum ipso quẽ inhabitãt orbe deleri.

¶ In illa d. Huc usq; de hoc q̃d regnũ id est. christus. non cũ obseruatõe: ß inspera tus aduẽiat. nunc a q̃ libet ipse aduentus expectari debeat. In tecto est. qui carnalia excedens velut in aura libera spiritualiter viuit. Vasa eius in domo sunt cõcupiscẽtię carnales. quas priusama uerat: sed superna petens in mũdo reliquerat quas imminẽte iudicio necesse ẽ ne reperiat.

¶ Et qui in agro. Quod dixerat. Eum qui in agro est retro ñ debere redire. ne ꝺ his tantũ dictuz videret. qui aperte ꝺ agro reditur sunt. id est. dominum palam negaturi. ostendit multos q̃ cuz faciem in anteriora videntur tenere. animo tamẽ retro respiciunt.

nuptias vsq; in diem qua intrauit noe in archã. z venit diluuiũ z perdidit omnes. ſ Sic fiet impijz Similiter sicut factũ est in diebus loth. edebant z bibebant. emebant z vendebant. plãtabant z ędificabant. Qua die autez exiit loth a ſodomin? sodomis: pluit ignẽ et sulphur de ęlo: et omnes pdidit. ſ Ita subitum z ineuitabile erit Sedm hęc erit: qua die filius ho † ſ non qua iudex venit: sed qua venturus est. p? q̃ venerit. non poterit quisq; velle ut descẽdat in mundum aliquid rapere minis reuelabitur. † In illa die q̃ fuerit in tecto. z vasa eius in domo † ſ Qui operatur in ecclesia plantãs z rigans ne descendat tollere illa: † et qui in non respiciat spem secularẽ. cui renunciauit. agro: similiter† non redeat retro. ſ Ergo.

¶ Memores estote. Vroz loth. significat illos qui in tribulatione retro respiciunt. z se a spe diuinę promissionis auertunt. z ideo statua salis facta est: quia admonendo homines ne similia faciant. corda eoz condit. ne sint fatui.

¶ Quicunq;. Qui vitam carnalem (negando christũ) in mũdo saluare voluerit. in futuro perdet eam. vel qui ęternã salutem animę quęrit: nõ dubitet eam dare ad mortem huius temporis.

¶ In illa nocte. Id est. in illa tam tenebrosa tribulatõne. vt in errorem inducantur. si fieri potest. etiam electi. Duo in lecto. illi scz qui ocium eligunt. neq; secularib; neq; ecclesiasticis negocijs occupati. Unus. id est. q̃ propter deuz cõtinẽtię studẽs. q̃ dei sunt cogitat. assumet obuiaz xpo in arca. Alter relinquetur. qui vel hũana laude. vel qualibet corruptione stans

¶ Assumẽtur vel relinquẽtur

tes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit eis. Ubicunq; fuerit corpus: illuc congregabunt aquile.

C. XVIII.

Dicebat autẽ ſ de iudice qua ad orandum et parabolam ad illos † ſ Ad declinãda prędenumerata incõmoda. quoniam oportet semper orare z non deficere dicẽs. Judex quidã erat in quadaz ciuitate: qui deum non timebat z hominẽ non reuerebatur. Uidua autẽ quędaz erat in ciuitate illa: z veiebat ad eũ dicẽs Uindica me de aduersario meo: Et nolebat per multum tempus. Post hęc autẽ dixit intra se. Et si deum non timeo nec hominẽ reuereoz: tamẽ q; molesta est michi hęc vidua vindicabo illaz: ne in nouis † ſ suggillet a suggero. tractũ a lamijs. i. strãgulo simo ueniẽs† suggillet me. Ait aũt dñs. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autẽ non faciet vindictam electoz suoruz clamantium ad se die ac nocte: z patientiã habebit in illis? Dico autẽ uobis. q; cito faciet uidictã illoruz? Ueruntamen

¶ Qui dixit Duo quęrentib; vnũ rñdet sanctos scz secum assumendos. aliud subijcendo inuit. malos scz a se repulsos cũ diabolo damnandos.

¶ Ubicunq; fuerit &c. Ubicunq; fuerit dñs corporaliter illo cõgregabũtur electi qui eius passionẽ humiliter imitando. tãq; de carne eius saturantur. quoruz per resurrectõnẽ renouabitur ut aquile inuent?.

C. XVIII.

¶ Semper orare. Sẽper canonicis hoꝝ quotidie scdm moꝛez ecclesię. vel quia iust? scdm deum omnia gerit. vel dicit: Semper orat qui semper agit bona. nec ꝺsinit orare nisi cum desinit iustus esse.

¶ Judex quidã. Hec parabola ad oranꝺum et credendum. z nõ de nobis: ß de deo presumendũ hortatur Et nota q; dominꝰ parabolas ponit. vel ꝑ similitudinẽ. vt de homine qui habuit duos filios. qui personã dei gerit. Vel per similitudinem vt deuz quo iudice qui personam dei nullaten? tenet: ß per hũc potest conꝯci. q̃ntum deus bon? z iust? eos curet deprecantes se. cuz nec hõ iust? eos qui illũ assiduis precibus tundũt. vel propter diu differendum potest contemnere. Hec enim subdendo addidit. Ne iterum z iterũ veniẽs suggillet. id est

¶ Uidua autẽ. Hec vidua potest hẽ similitudinẽ ecclesię. quę desolata vidz: donec veniat dñs. qui tamẽ in secreto etiaz nũc curã eius gerit.

¶ Uindica me. Cũ iusti pro persecutoribꝰ orare moneãtur. tñ ꝺ iualis salua iusticia hanc vindictã expetũt. vt pereãt omes mali vel cõuersi ad iusticiam. vel amissa per supplicij potestate qua nũc ꝓtra bonos q̃ꝺiu hoc ipsum bonis expedit. vel tẽporaliꝝ aliquid possũt. Quẽ finẽ cum iusti venire desiderãt. q̃uis p inimicis oret. tñ ñ absurde vindictã desiderare dicũtur.

¶ Ueruntamen. Dico me factuz vindictã iustoz: ß illi erũt valde pauci. q; cuz in die iudicij in forma filij hoĩs apparuero. tãta erit raritas iustoz vt nõ tã ob clamorẽ fideliũ iniuste dãnatoz q̃ ob eoz torporẽ iuste damnandoz toci? iaz mũdi sit acceleranda ruina. Putas ĩ verbo increpatur dubitationis infidelitas. nõ opinatur diuinitas. Scit enĩ omia per quẽ

sunt omnia: sed dubitando increpat infidelium corda.

¶Duo homines. Quia parabola qua ad orandū inuitauit·ita ꝓclu sit·vt diceret veniente iudice·difficile fidē in terra reperiendā·ne quis sibi de superuacua fidei cognitōne vel eē ꝓfessione blandiret. In hac parabola diligenti⁹ ostendit a deo non fidei ꝟba: ꝫ opa examināda·inter quę maxi me regnat humilitas·quā qꝝ nō hñt supbi·de sua iusticia ꝓsumētes·ꝛ infir mos despicientes·quasi vacui fide·cuꝫ orant non exaudiūtur.

¶Deus gratias. Quattuor sūt species tumoris·cum vel quis bonū qđ habet a se ha bere estimat·aut si da tum a deo credit· pro meritis datum putat· aut cum iactat se habe re qđ nō habet·aut cū despectis cęter⁊ appetit singulariter videri ha bere quę habet. Hac phariseus peste laborabat·qui ideo non iusti ficatus discēdit: quia merita bonoꝝ operuꝫ sibi singulariter tribu ens·publicano se prę tulit.

filius hominis veniens: putas in
ſ de perfecta fide dicit.
ueniet fidem in terra? Dixit autem
ꝛ ad quosdā qui in se confidebant
ſ Cum tamen parua bona facerēt.
tanq̄ iusti ꝛ aspernabant cęteros:
ſ vterq; fidelis: sed vn⁹ verboten⁹ alius et fcō.
parabolaꝫ istam dicens. ſ Duo ho
mines ascenderūt in templum vt
orarent: vnus phariseꝰ ꝛ alter pu
blicanus. Phariseus stans: hec a
† ſ ſu reprehenditur qui superbe grēs agit·quid ergo ille qui impugnat gratiam
apud se orabat. Deus †gratias ago
ſ Quid est ceteri homines·nisi omnes preter ipsum. Quasi diceret. Solus iustus sum.
tibi: quia non ſ sum sicut cęteri ho
minuꝫ·raptores·iniusti·adulteri:
ſ Ecce ex vicino publicano·maior tūoris occasio: qui ascendit orare·non deum rogat: sed se laudat insuper et roganti insultat
velut etiam hic publicanus. Jeiu
no bis in sabbato: decimas do om
nium quę possideo. Et publicanus
a longe stans: nolebat nec oculos
ad cęlū leuare: sed percuciebat pe
ctus suum dicens. Deus propicꝰ
esto michi peccatori. Amē dico vo
† ſ Ad comparationem illius·
bis: descendit hic† iustificatus in
ſ Plusq̄ ille. ſ Quare.
domū suam ab illo. Quia omnis
ſ Ante ruinam exaltabit cor. et āte gloriā hūilia bitur·
qui se exaltat humiliabit: et qui se

¶Jeiuno bis. Ecce phariseꝰ ad exhibē dam abstinentiaꝫ·ad impetrandā misericor diam· ad referendas deo gratias·oculū ha bet·ad humilitatis cu stodiam nō habet. Et quid prodest si tota ci uitas custodiatur·ꝛ v num foramen per qđ hostes intrēt relinqua tur.

¶Et publicanus. Sicut humilis nō au det appropinquaſ·vt ad euꝫ deus appropin quet·non aspicit vt a spiciatur. Premit cō scientiaꝫ: sed spem sub leuat. Percutit pectꝰ· pęnas ꝺ se exigit·ut de us parcat·confitet·vt deus ignoscat. Jgno cit deus·qđ ille agno scit.

¶Deꝰ propitius Publicanus humili ter orans·ad illos per tinet de quib⁹ dicit. Deus non faciet vindictam electoꝝ ad se clamantiū. Phariseus merita iactans·ad illos de quib⁹ subditur. Filius hominis ve niens·putas inueniet fidem in terra.

¶Quia. Posita phariſei ꝛ publicani ꝓtrauersia·ponitur iudicis senten tia·vt caueatur superbia.

¶Typice. Phariseus populuꝫ iudęoꝝ designat·qui ex iustificationib⁹ legis extollit merita sua·ꝛ superbiendo recedit·hūiliaꝰ publicanus gentilē qui longe a deo positus peccata confitetur·et lamentando appropinquat deo et exaltatur.

¶Afferebant aūt. Post dictam contrauersiā·post datam sententiā· humili magistro offeruntur infantes·vt ostendatur qꝝ innocens ꝛ simplex ętas ad gratiā pertineat. Increpant apostoli non qꝝ nollent infantes ma nu ꝛ voce saluatoris benedici: sed qꝛ nondum perfecti in fide·putabant euꝫ in similitudinē hominū lassari·importunitate offerentiū.

¶Increpauit illos. Hoc fortasse ideo: quia prius populuꝫ iudęoꝝ ex quo sēm carneꝫ erant·saluari volebant: ꝫ ꝛ pro chananea muliere sup plicauerūt. Sciebat ergo mysteriū qꝝ vtriusq̄ populi vocatio deberetur: ꝫ

fortasse adhuc nesciebant ordinem.

¶Sinite pueros. Nemo prohibeat languidos venire ad medicum. Jsti in ramo nichil adhuc commiserunt: sed in radice perierunt. Qui pro se agere non possunt causam suam maioribꝫ commiserunt. Tangat medicꝰ et benedicat pusillis cum maioribꝫ.

¶Talium est eni. Non ait istoꝝ: sed qui habent ex studio innocen iā ꝛ simplicitatē·quam isti habent per naturam: quia non ętas regnat: ꝫ mo res. Non enim est vir tus non posse peccare: sed nolle. Sicut puer non perseverat in ira· lesus non meminit·nō concupiscit mulierem· non cogitat vel loqui tur malum·sic vos ni si talem innocentiam ꝛ animi puritatem ha bueritis·non intrabiꝫ in regnum cęlorum

humiliat exaltabitur. Afferebāt au
tem ad illū ꝛ infantes vt eos tange
ret. Quod cum viderent discipuli
increpabant illos. Jhesus autem
† ſ Respuenda est vestre seruitutis officiosa sedu litas·vbi diuinitatis est iniuria.
conuocans illos dixit† Sinite pu
eros venire ad me: ꝛ nolite vetare
eos. Taliuꝫ est enim regnum dei.
Amen dico vobis: quicunq̄ non
acceperit regnuꝫ dei sicut puer: nō
intrabit in illud. Et interrogauit
ſ hic diues et superbus non voto discentis: ſꝫ temptantis interrogat
euꝫ quidā ſ princeps dicens. Ma
gister bone: quid faciens vitā ętер
nam possidebo? Dixit autem ei ihe
sus. Quid me dicis bonum? Ne
ſ Sicut in mo bonus nisi solus deus. Man mandatis ſ continetur.
data nosti? Non occides. Non
męchaberis. Non furtum facies.
Non falsum testimonium dices.
Honora patrem tuum ꝛ matrem.
Qui ait. Hęc omia custodiui a iu
uentute mea. Quo audito ihesus
ſ Ad perfectionem
Ait ei. Adhuc vnum tibi deest.

¶Regnū dei ꝛc. Jd est·doctrinam euā gelij sic̄ puer iubemur accipere. Puer in di scendo non contradi cit doctoribꝫ. Non ra tiones ꝛ verba compo nit ad resistendum: ꝫ fideliter suscipit·obtē perat ꝛ quiescit.

¶Et interroga· Beda. Audierat hic princeps· similes pue rorum dignos esse re gno·vultq̄ certius in strui non per parabo las: sed aperte exponi· quib⁹ meritis vitā pos sit consequi.

¶Be· Nō putandꝰ ē iste (vt quidā aiunt) vel deum temptasse· vel de sua vita menti tus esse: sed simpliciter vt virit confessus est· Alioquin (vt marcus ait) non intuitus arch ana cordis eius dili gere eum diceretur ihe sus. Diligit enim eos qui mandata legis cu stodiunt. Sed qđ ibi minus est his qui per fecti esse volunt· adiū git. Omia vende ꝛ da pauperibus

¶Magister bone· Quia bonuꝫ magistrū dixit ꝛ non deum· vel dei filium confessus est: dicit quēnis sanctuꝫ hominē comparatōne dei bonum nō esse. Christus autem non rennuit testimoniū bonitatis: ꝫ magistri absq̄ deo excludit bonitatem.

¶Dixit autē. Ambro. Versuta interrogatio· ꝛ ideo arguta responsio. Temptatoꝝ enim bonū magistrū dicit·qui deum bonum dicere debuisset. Quid me dicis bonum·quem negas deum·quid bonū dicis cum nemo bo nus nisi solus deus. Non ergo bonum se negat: sed deum significat·quid me bonum dicis·cum bonum sentire non possis qui temptas. Bonus ergo sed rectis corde. Deniq̄ glorianti in lege qđ omnia custodisset·vt inanem eius iactantiam exponeret ostendit ei adhuc deesse quod est legis. Et ideo ad misericordię p̄ceptū tristis inducitur·ꝛ in eum quedam naturalis da tur forma sententię. Facilꝰ est camelū per foramē acus transire: q̄ diuitem intrare in regnū cęlorū. Non debet se diuitē iactare in diuitijs suis·cuꝫ his verbis diffiniatur·contra naturā esse·diues misericors

¶Mandata nosti. Hęc est puerilis innocentię castitas·que nobis imitāda ꝓponitur·si regnū dei ingredi volumꝰ. Et nota qꝝ iusticia legis suo

tempore custodita·non solum bonum terre:sed z vitam ꝑfert eternam.

¶ Dives erat. Nullus dives·id est·confidens in divitijs suis intrabit vt ihesus scōm matthēū exponit. Non ergo divites manentes:sed qui esse desierūt·intrabunt.

¶ Facilius est. Mystice. Facili⁹ est christū pati pro dilectoribꝫ sęculi qꝫ dilectores sęculi ad christū ꝓfecti. Camelus dr christus: qr sponte humiliatus·infirmitatis nostre onera sustulit. Acus est pūctio·per quā angusti as passionis sigficat· qua passiōe velut acu naturę nostrę qi scissa vestimēta resarcire dignatus est·id est·repa rare post lapsum.

Aliter. Facili⁹ est gentilē populū gypo pec catoꝝ deformē per angustā vite viam ingredi·qꝫ iudeū de meritꝫ gloriantē·z ad subeū dum tene onus christi se humiliare nolentez Uel ita. Facili⁹ est gētilem populū superstitionis deformitate de generātem·turpia onera ferentē·intrare per angustam viam·quę via christus ē·qui pro priꝫ corpis passione·mortis penetrans viā velut acu reintegravit scissa vestimēta nostrę natę qꝫ populū iudęorum·qui dines est in lege·egen⁹ in fide.

¶ Quis potest. Intelligunt in numero divitū deputādos omnes qui amāt divicias·z si nō bnt. Alit enī cum sit turba maior pauperū non dicerent. Quis pōt salu⁹ fieri?

¶ Nemo. Qui carnalia pro domīo dimiserit·spūalia accipiet· Marcus ait·Centies tantū nunc in tempore hoc cuz persecutōnibus fratres z sorores· et in futuro vitā eternam·id ē·in hac vita persecutionibus plena gaudiū regni ꝺgustāt z omniū electoꝝ sincera dilectōne fruuntur

¶ Recipiat multo plura. Qui pro domino omnes divitias dimiserit·z carnis affectus ꝓtempserit·multoplura recipiet in presenti·z a fratribꝫ z sororibꝫ propositi sui glutino spūali colligatis multo gratiosiorē in hac vita recipiet charitatē. Copula enī qua filij z patres z coniuges·z cetera huiusmodi connectūtur fragilis z brevis ē: sed illi soli perpetuę cōiunctionis retinent vnitatē·omnia quę fratrū sunt. tanqꝫ sua credentes: qr multitudis credētiū erat cor vnū z anīa vna·null⁹ qꝫ e·e·i·e·z quā aliquis vxorē in lasciuia possidebat·eandem in odore sanctificationis possidet.

¶ Assumpsit. Preuidens ex passione sua discipulos perturbādos·prędicit z passionis pęnam·z resurrectōnis gloriā·vt cum morientē cernerent, resurrecturum non dubitarent.

¶ Et consummabuntur. In hoc ostendit quicquid prophętę ꝓdixerunt·ad sue dispensatōnis mysteriū intendisse. In quo ꝓcutit hereticos qui dicūt christū legi z ꝓphętis cōtrariū ꝓdicasse·z aliū veteris·aliū noui eē te

ti testamēti. Confutat etiā paganoꝝ dementiā·qui eius crucē derident. cum proxime sue passionis·z tempus quasi futuroꝝ prescius oīdit·z locuz quasi mortem non timens adijt.

¶ Et ipsi nich. Discipuli sermonē dīcę passionis tociens replicatū ido intelligere nō valēt·qr quē maxime videre desiderāt·eius mortē audire nō possunt. Et quē non soluz hominē innocentē: sed etiā verū deum eē sciunt mori posse non putant. Et quocies aliquid de sua passione dicit· hoc allegoricū dictū putant·sicut in alijs per parabolas loquentē audire cō suenerant. Judei qui eius mortē ꝓbāt·qd quid de sua passiōe loquerē intelligebant. Hoc enī loquebatur. Quod ipsi perficere optabant.

lis. Ecce ascendim⁹ hierosolimā· z ꝓsummabūtur omia que scripta sūt per prophetas de filio homis: Tradetur enim gētibus z illudet. z flagellabitur·z ꝓspuet Et postꝫ flagellauerint·occident eum·z die tercia resurget. Et ipsi nichil horuz intellexerūt Erat autē verbū istud abscōditū ab eis·z nō intelligebāt quę dicebātur. Factū est autē cum approprinquaret hiericho: cecus quidam sedebat secus viam mēdicans. Et cuz audiret turbā prętere untē: interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autē ei: ꝙ ihesus nazarenus transiret. Et clamauit dicēs. ꝙ homo pro hominibus factuz·miserere hominis Jhesu fili dauid: miserere mei. Et qui prędbāt increpabāt eū vt taceret. Ipse vero multomagis clamabat·fili dauid miserere mei. Stās autē ihesus iussit illū adduci ad se ꝙ ꝙ Interrogat ut credam⁹ non nisi confitentem Et cū approprinquasset· ꝙ interrogauit illū dicēs. Quid tibi vis faciā. At ille dixit. Dñe vt videā. Et ihūs dixit illi. Respice· fides tua te saluū fecit. Et ꝓfestim vidit·z sequebat

posse sanari.

nobis gratię infundit.

¶ Adduci ad se ⁊c. Qui prętereuntē aliquate⁹ sentiebat·dum in oratione patitur fantasmatū turbas vehemētius insistens oratōni ducitur ad stantē z recipit lumē: qr deus in corde firmo figitur z sic lux amissa reparat.

¶ Quid tibi vis ⁊c. Non ex ignorantia quęrit: sed ido vt rogetur·vt mentem ad orationē excitet. Quod intelligens cęcus·subiungit. Domine vt videam. Non petit cęcus auruz·vel aliquid temporale: sed tantū lumen Imitemur ergo eum·quem mente z corpore auduim⁹ sanatum. Petam⁹ a domino lucem eternę visionis. Et dicet nobis. Respice· fides tua te salvum fecit.

¶ Et cōfestim vidit ⁊c. Videt z sequitur·qui bonum quod intelligit operatur·z ihesum presentē vel prętereuntē imitatur·z hic talis non solum pro impetrato in deum proficit: sed etiā alios ad laudē dei accendit. Unde sequitur. Et omnis plebs vt vidit; dedit laudē deo.

¶ Non partem.
Omnia quęcunqꝫ habes vende z
¶ Sic dando
da pauperibus: z habebis thesaurum in cęlo·z veni sequere me·
¶ ¶ Hec est tristicia que mortē operatur. hec sunt spine et tribuli·que semen dei suffocauerūt
Dis ille auditis ¶ contristatus est:
¶ possidens cum amore ¶ Qui multiplicādis
quia diues erat valde. Uidens autē
divitijs incūbūt·alterius vite gaudia contēnunt·
tem ihesus illū tristem factū: dixit.
¶ ¶ Cū amore possident et ī eis cōsidūt·nec ī possibile: sed difficile dicit: qr difficulter divitie cōtemnūtur·de omnib⁹ ergo tuti⁹ est·nec habere nec a
qꝫ difficile qui pecunias ¶ habent
mare divitias
in regnū dei intrabunt. Facili⁹ est
¶ Ingentib⁹ membris enorme
ēi camelū per foramē acus transire: qꝫ divitē intrare in regnuz dei.
Et dixerunt qui audiebāt. Et quis
potest saluus fieri? Ait illis. Quę
¶ ¶ vt per se a suis cupiditatib⁹ conuertātur
impossibilia sunt ¶ apud homies:
¶ deus ab amore ad charitatē eternoꝝ conuertit.
possibilia sunt apud deum. Ait autē
non ꝙ cupidi z superbi intrent.
tem petrus. Ecce nos dimisimus
¶ Etiā uolūtatē habendi ¶ Oō perfecti⁹ est
omnia: et secuti sumus te. Qui dixit eis. Amen dico vobis: nemo ē
¶ non tantū de uobis apostolis: ꝫ z de quibuscūqꝫ fidelib⁹
¶ Omnes affect⁹ carnis mee charitati post
qui reliquit domum aut parentes
posuerit
aut fratres aut vxorem aut filios
propter regnū dei·et non recipiat
multo plura in hoc tempore z in sęculo futuro vitam eternaz. Assumpsit autē ihesus duodecim: et ait il

¶ Et omnis plebs. Laudat plebs deū non solū pro impetrato mūere lucis: sed z pro merito fidei impetrātis: qz non solū laudat q potēter z misericorditer illuminat: sed qz clamorē fidei firmiter clamātis exaudit.

¶ Et ingressus. Ecce camelus depositā sarcina gibbi per foramē acus transit dū ptempto censu fraudū angustā portā quę ducit ad vitam ascēdit z qz deuotione fidei ad videndū saluatorē qđ natura minus habebat ascensu arboris supplet iuste qđ rogare non audebat dōicę susceptōnis benedictōnē accipit quā desiderabat

¶ Mystice. Zacheus qui interpretat iustificat? significat credentes ex gentib qui per occupationē tpalium depressi erant z minimi: sed a dño sanctificati. Qui intrantem iericho saluatorē videre volūt dum fidei quā in mundo attulit participare quęrunt. Sed turba id est vicioꝝ cōsuetudo quę ce cum clamantē increpabat etiā hūc suspicientem tardat. Sed sicut amplius clamando ce cus turbā vicit ita pusillus terrena relinquēdo arborē crucis ascēdendo turbā obstantem transcēdit clamāscum apostolo Michi absit gloriari nisi in cruce domini xc

¶ Et ipse erat di? Quis de se desperet cū vēit iste ad deū cui census et fraudes? Per hunc apparet: qz non omnis diues auarus.

¶ Pre turba xc. Quę turba nisi imperit confusio multitudinis q̄ vertice sapientię videre neqt. Zacheus ergo non in turba sed plebē transgressus messiā quē desiderat aspicit.

¶ Sicomorus. arbor est moro foliis similis: sed altitudine prestans z interpretat ficus fatua. id est crux q̄ credentes vt ficus pascit ab infidelib irridetur vt fatua. Quaz pusillus ascendit dū q̄libet humilis z ppie infirmtatis gscius in virtute crucis gloriatur z per hanc laudabilē fatuitatē transeuntē ppe dōm cernit: qz si nondum ita solide vt est iam tñ raptim z quasi in transitu luci sapientię celestis intendit.

¶ Quia inde e. J. Illa parte vbi sycomor? vel vbi creditur? vt z mysteriū seruaret z gratiā seminaret. Sic enī venerat vt per iudęos transiret ad gentes. Vidit itaq zacheū sursum. Jam enī sublimitate fidei inter fructus nouoꝝ opeꝝ velut in fecunda altitudine operis: eminebat.

¶ Et cū venisset. Per premissos precones verbi sui in quib erat ibs et loquebat venit ad ppm nationū qui passionis eius fide iā sublimis etiā diuinitatē eius agnoscere ardet suspiciens videt: qz per fidē a terrenis eleuatū eligit eligentē se z amat amantem se.

¶ Descēde. Qz descendere de sycomoro z sic in domo parare mansionē iubetur hoc ē qđ apls ait Et si cognouim? scđm carnē xp̄m ß iā non nouimus si enim mortuus est ex infirmitate ß iam viuit ex virtute dei.

¶ Manebat Manebat aliqñ dñs in domo principis phariseoꝝ id ē in iudęoꝝ synagoga docebat ß qz sabbato curantē peccatores recipientem

illum magnificans deū. Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo.

C. XIX.

Et ingressus perambulabat iericho Et ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanoꝝ et ipse diues. Et quęrebat videre ihesum quis esset z nō poterat pę turba: ¶ Non malicia sed fide. qz statura pusill? erat. Et p̄curr ēs ascēdit in arborē sycomoꝝ vt videret illū: qz inde erat trāsiturus. Et cū venisset ad locū: suspiciēs ihūs ¶ Non invitatus invitat: qz si nōdum audierat vocem invitātis audierat affectum. vidit illū z dixit ad eū. ¶ Zachee festinans descende: qz hodie in domo tua oportet me manere. Et cōfestī descēdit z excepit illū gaudēs Et cū viderēt: omēs murmurabāt dicētes: qz ad hominē peccatorez diuertisset. Stans aūt zacheus dixit ad hiesuz. Ecce dimidiū bonorum meoꝝ dñe do paupibus z si q̄d aliquē defraudaui: reddo quadruplū. Ait ihesus ad eum. Quia hodie sal? domui huic fctā ē eo q ¶ Non veni vocare iustos sed peccatores. z ipse sit filius abrahę. Venit enim ¶ Salus que olim iudeoꝝ domū implefil? hois q̄rere et saluuz facere qđ bat hodie populo gentiuz illuxit eo q z ipse perierat. Dec ill'audientib? adiici pulus sit abrahe filius. ens dixit parabolam: eo q esset ppe hierusalē: z qz existimarēt q confestim regnū dei manifestaret. Dixit ergo. Homo quidā nobilis abiit in regionē lōginquā accipe sibi re ¶ Quando in fine seculi ois israel salu? erit gnū: z reuerti uocatis autē decem seruis suis dedit eis decem mnas Et ait ad illos. Negociamini dum ¶ Audet ex quibus christ? scđm carnē non solum presentē vsq ad mortē crucis oderant: sed et post resurrectionē eius miserūt persecutionem apostolis et predicationē regni celestis sprenerūt venio. Ciues aūt eius oderāt eum et miserūt legationē post illū dicentes. Nolum? hūc regnare sup nos ¶ Hoc erit: quādo ille qui humilis apparuit in manifestissima claritate iudicaturus aduenit Et factū ē ut rediret accepto regno et iussit vocari seruos q̄bus dedit ¶ Id est scire faceret tunc enī oīm opera et cogitatōes omnibus palam ostenderēt pecuniaz: vt sciret quantū quisq ꝑtra auaros disputantē z cętera digna deo gerentē lingua venenata capiebant perosus facinora eoꝝ discessit dicēs. Relinquetur vobis d v d hodie tamē in domo pusilli zachei oportet illuminare i nouę lucis grā chorusante in humili credentiū nationū corde quiescere.

¶ Murmurabāt. Manifestū ē iudęos semp gentiū odisse k̄ nō intellexisse salutē. Unde z aduersus petrum dicitur. Quare introisti ad gentes prepucium habentes.

¶ Stans aūt. xc. Alijs calūniantib hominē peccatorē ipse et zacheus stans i in ea quā cepat fidei veritate persistens nō solū se ex peccatore pueruz: ß etiā inter innocētes pbat puersatū cum etiā añ puersatōnē innocēter vixit z qui añ puersionē dimidiū p? puersionē pōt dare et totū Sed si quē defraudaui. Primuz est scđm legez reddere deinde qđ remanet pauperib erogare hūc fructū vitę publicanus de syco moro p sapientez stulticiam legit q rapta reddit ppinqua relinquit visibilia contemnit ei? quē ñdū videt seq̄ vestigia prepisicit.

¶ Filius. Non carne ß fide: qz sicut abrahā iussu dei patriā ob spē futurę beditat deseruit sic et iste qui thezaurū in cel'acqrit spe

¶ Eo q. xc. Nō solum qui iusti pseverāt ß ec̄ q de iniusticia conuertūtur ad filios promissionis pertinēt.

¶ Uenit enim xc. Etiaz murmurantib sua mysteria nō dedignatur exponere q p pter pniaz pcōz susci piendaz maxie ipse in terraz venerit vbi z se appellat filiū hois vt insinuet nobis dispensationem sue pietatis.

¶ Dec illis. Suscepta z pmdata pnia publicani diuiš p parabolaz docet sibi magi pniaz pcōz q̄ iusticiā placer superbiz. Latiusq̄ i gētib de ignorātia legi būilib q̄ in iudęis de iusticia legi superbiētib se eē regtuz Et qz discipuli audita passiōe z resurrectōe hierosolimis implēda existimabāt regnū di mox esse vēturū. Hāc eoꝝ ignorantiā illuīat docēs se pmo regni sui fidē toto orbe dispsurū z in fine scli iudicē oīm regēq venturū.

¶ Nobilis abiit. Hic ē nobil' cui cęc? clamabat. Miserere m f d z cui turbę clamabāt. Osanna f d b q v in no d r i qui p̄stitut? est a pre rex cui date sunt gentes in hereditatē.

¶ Longinq̄. Excecatos iudęos relinquēs trāsit ad illuīandas gētes q̄ lōge (qz a finib terrę) clamāt ad dōm: vl qz longe a pctōrib sal?. Deus q̄ ybiq̄ pns lōge ab his q̄ ydola colūt ß z ipsi prope facti sūt in sanguine.

¶ Uo. a. Vocat x suos dū eligit discipulos lra decalogi ibutos. Dat x mnas dū p? resurrectōz surgit et aperit sensū vt spūalr intelligāt legi dicta Mna x dragmas appēdit z oīs scpt̄ę primo: qz vitę celestis perfectionē sugerit: quasi cētenarij numeri pondere fulget.

¶ Negociamini. Verba legi mistica interp̄tatōne discussa pplis offerte z ab eis cōfessionē fidei morūq̄ probitatē recipite.

¶ Et factum ē xc. Quotidie christus accepto regno a patre redit: quia

peregrinãtis in terra ꝯ ecclesię semp statũ ꝓspicit·huic seruꝰ pecuniã negociaturo ꝓmodat·in altero modũ ꝓsumati opis examinat·hunc prudenter la
borantẽ ampliori grã donat·illũ luxuriosa sectantẽ·etiã qđ dederat ꝑuat.
In iudicio vero multi qui ad docendũ ydonei videbãtur·ob negligentiã
spã inter indoctos reputabũtur. Quidã simpliciorꝭ obseruatõis deuoti
onẽ inter aplicos sũma premia pcipiẽt. Qui enĩ recipit ꝓphãm in nomine
prophete: mercedẽ prophetę accipiet.

¶ Uenit aũt. ꝛc. Primus seruus ordo doctoꝝ in circũcisione missus·qui vnã mnam negociatur² accepit·qz vnũ deũ· vnã fidem· vnũ baptisma missus est ꝓdicare: ß·x·acqrit dũ ꝑm sub lege ꝓsti
tutũ·docendo sibimet associat.

¶ In modico ꝛc. Modicũ ẽ· quidquid in pñti pcipim² donoꝝ ad ꝓpationẽ futuroꝝ ex pte enĩ cognoscim² ꝛ ex pte prophetamus

¶ Decẽ ci· Decẽ ci uitates sunt aĩmę·per legis verba ad gratiã euangelij puenientes· quib⁹ tũc glorificãdus pręponitur·qui eius pecuniã verbi digne deo cõmendauerit. Unde apostolus. Quę ẽ spes nr̃a·aut gaudiuꝫ·aut corona glorię? Nõne vos aũ dñm ihesum.

¶ Et alter venit. Bon² ordo vocatur² gẽtes ꝛ iudęos missur² iterfici ꝙ nolu erũt sup se xp̃m regre·hãc p̃mi sit cõpationẽ·ne dice/ret nichil dederat po/pulo iudęoꝝ vñ meli/or possit fieri· vt quid exigeretur ab eo ꝙ ni/chil recepit. Et vna mna·v·facit qui mora lia habet ꝓpter quĩqꝫ sensus.

¶ Quinqꝫ mnas Qui ad prepuciũ mis/sus est·cui dũs mnam vnã eandẽqꝫ fidẽ quę circũcisioni credita ẽ ad p̃dicãdũ ꝓmisit·q̃ quĩqꝫ mnas facit: qz gẽtes ꝙnqꝫ sensib⁹ coꝝporis mãcipatas ad grãm fidei euãgilicę conuertit.

¶ In sudario. In sudario pecuniã reponit·qui ad p̃dicandũ ydone² officiũ p̃dicandi vel suscipe rẽnuit·vel susceptũ nõ bñ gerit: ß pcepta dona sub ocio tepor⁹ abscondit secũ dicens. Sufficit michi vt de me rationẽ red
dam·cur alĩs p̃dicẽ· vel de alĩs cogar reddere rationẽ·cũ etiã apd deũ illi sunt inexcusabiles quib⁹ lex data non est·neqꝫ audito euãgelio dormierunt qz per creaturã poterant creatoꝝem cognoscere.

¶ Meti quod. Metit enĩ deus vbi nõ seminauit·i·etiã eos impietaꝫ reos tenet·quib⁹ legi ꝓbũ vel euangelij nõ ministrauit. Timẽs ergo piculũ iudicij·requiescã ab amministratione verbi.

¶ Mistice. Matth⁹. Meꝫ vbi nõ se·p̃cidis falce iudicij eos qb⁹ legẽ nõ ꝓmisisti·ꝛ cõgregas vbi nõ sparsisti cõgregas in regno tuo bonos·etiaꝫ de gẽtib⁹ ꝛ de eoꝝ cõpatõe qui naturalẽ legẽ seruãt·dãpnas eos qui negligũt etiam scriptam. Mysti· Per duos seruos fideles vtriusqꝫ ꝑlĩ doctores. Per seruũ neqꝫ malos catholicos. Per decẽ ꝛ quĩqꝫ mnas: credẽtes ꝑfi. Per inimicos: qui verbuꝫ dei vel nunqꝫ audire vel male interꝑtando coꝝrumpe malũt. Per messionẽ rurs nõ seminati·quos ꝓbũ dei nec audire cõtigit. His quĩqꝫ ꝑsonis gen⁹ hoĩm in die iudicij discutiendũ signatur.

¶ Sciebas. Qđ putauerat pro excusatõe dixisse·vertitur in culpã. Si me ita durũ ꝛ crudelẽ noueras: qre ista cogitatio nõ incussit tibi timorẽ·vt scires me mea diligẽtius quesiturũ.

¶ Pecuniã. Id est·euãgelicã p̃dicatõnẽ·ꝓfectꝰ fidelib⁹ cordib⁹ nõ intu/masti: Meam nõ tuã. Vñ apo·Si qs loquit·qsi sermones dei.

¶ Cũ vsuris. Qui verbi pecuniã a doctore emit credendo·necesse ẽ vt cũ vsur⁹ soluat opando·vel de accepto verbi fenore vsuras soluit·qui ex eo qđ audit·etiã alia stu/det intelligere.

¶ Auferte. Collatam grãm amittit·qui predicãdo alĩs cõmunicare neglexit. Auget vero illi qui in ea labo rauit. Sicut regiũ crisma qđ superbiendo saul amisit·dauid obe diẽdo ꝓmeruit Spũs enim dñi qui a saul re cessit· direct⁹ est a die illa ꝛ deinceps ĩ dauid.

¶ Et abundauit. Mystic. Cũ oĩs israel salu⁹ erit: tunc plenitu do spũalis grę quã mõ torpenter exercem². do ctoribꝰ illi⁹ tẽpoꝛ⁹ abũ danter conferetur.

¶ Et his dictis. Finita parabola vadit hierosolimã· vt ondẽ ret de eiusdẽ maxĩę ci uitatis euentu para/bo laꝫ fuisse p̃missã·q̃ nõ longe post ꝛ ipsuꝫ occi sura·ob odiũ regni ei⁹ hostili clade sit pitura

¶ Ad bethphage Bethphage vicus sacerdotũ in mõte oli ueti. ꝛ interp̃tat⁹ dom⁹ buccę. Bethania vil la vel ciuitas in latere ciusdẽ mont⁹ ꝛ dr̃ do/m⁹ obnĩę. Bas dñs hierosolimã ventus pñtia sua sublimauit: qz multos aĩ passionẽ suã docẽdo pię cõfessi onis donis ꝛ obediẽtię spũalis implenit. Quę bñ in mõte olivęti fuꝝt posite. i. in ipso dño ꝙ nos vnctõe spũalium

lud: Et astãtibus dixit. Auferte ab illo mnã: ꝛ date illi qui decẽ mnas habet. Et dixerunt ei. Dñe: habet decẽ mnas: Dico aũt vobis: quia ꝯtenti eo quod habet. omni habenti dabitur ꝛ abũdabit ꝯ Qui non vtitur ab eo aũt ꝙ non habet ꝛ qđ habet ꝯ id est iude auferetur ab eo. Ueruntamẽ inimi os· ꝛ omnes nolentes conuerti ad christum. cos meos illos qui noluerunt me regnare sup se: adducite huc ꝛ int/ficite ante me. Et his dictis p̃cede bat ascendens hierosolimã. Et fa ctum est cum appropinquasset ad bethphage ꝛ bethaniã ad montẽ ꝯ venit ad montẽ olivęti·vt nouellas olivas in sublimi virtute plantaret. oliueti·mittit discipulos in castellũ qđ est cõtra eos·vt per eos toti⁹ contrapositi orbis munitões penetret.

¶ Introeũtes inue. Introeũtes in mũdũ predicatores inuenĩũt po pulũ nationũ·pfidię vinculis irretitũ·liberũ et lasciuũ· cui nẽo vnqꝫ b·se· Id est·nullus rõnalis doctoꝝ frenũ correctõis posuit·ꝙ vel linguã a malo prohiberet·vel in artã viã vitę ire cogeret. Nẽo indumẽta saluꝭ quib⁹ ca lefieret vtilia suadendo contulit. Nemo sedit: quia nullus stulticiã eius de primendo correxit.

¶ Pullum asinę. Tres euãgelistę qui grece scripserũt pullũ tantũ cõ meorãt. Matthęus qui hebraice scripsit·etiã asinã solutã ꝛ adductã refert vt hebręę quoqꝫ gẽtis si pnituerit nõ despandã monstrat esse salutem.

¶ Alilgatũ· Alligat⁹ vinculis pfidię in quo addict⁹ vel astrict⁹ dño er rore famulabat: sed dñatum sibi vendicare nõ poterat·quẽ dñm fecerat non natura sed culpa·ꝛ ideo cũ dñs dr̃·vnus agnoscitur. Naꝫ si mlti dñi et dom̃·generaliter tñ vnus deus·ꝛ vnus domin⁹. Marcus ait. Ante ia nuam ligatũ qz extra christũ quicũqꝫ est foris est in via·qui in christo ẽ forꝭ nõ est. In biuio ergo ligat⁹ stabat·qui nõ vnã fidei viteqꝫ viã tenebat: ß pluribꝰ erroribus deseruiebat, de quib⁹ apte subdit, Soluentibus autem

¶ Soluentibus aũt illis pullũ. Non ꝛespicias hunc aſellũ: quia ſicut in ꝛeſtitu oniũ ſunt lupi rapaces: ita ſub exuuijs coꝛpoꝛis qđ nobis eſt ꝓmune cum beluis: mens deo plena ꝛegetatur.

¶ Dixerũt domini eius. Multos hẽbat dños: qui nõ vni ſuperſtitioni ꝛeditus: ꝫ ꝓ libitu immũdoꝝ ſpũum raptabat ad varios errores.

¶ Quid ſoluitis. Qui ſolnẽdo pullo ꝓtradixerãt: audito nomĩe quie ſcunt: qꝛ magiſtri erroꝝ qui doctoꝛibꝫ ad ſalutẽ gentiũ ꝛeniẽtibꝫ obſiſtunt. ſuas tenebras ꝛefeadunt: donec miraculiſ atteſtãtibꝫ veri poſſeſſoꝛis virtus emineat. Sed poſtq̃ dñice fidei poteſtas apparet: cedentibꝫ aduerſarioꝝ querelis: ꝛetus qui deum coꝛde poꝛtet addu citur.

¶ Veſtimẽta ſua Veſtimẽta apl̃oꝝ: doctrina virtutũ: vel diſcretio ſc̃ꝑturaꝝ: ꝛ grã ſpũalis: quibus illi coꝛda hoĩm ꝓpus nuda et frigida contegunt: vt mereãtur habere ſeſſorem chriſtum.

¶ Impoſuerũt ihesum. Dum ꝓpls gentiũ poꝛtat chriſtũ: diſcipli in via veſtimẽta ſternũt: qꝛ coꝛpiſ ſui exuentes amictuꝝ: ſimplicibus ſanguine ſuo viam parãt: vt in offẽſo greſſu mẽtis: hieroſolimã quo chriſtꝰ ducit: tendãt: i: ad ꝛeram pacis viſionem

¶ Subſter: veſti Juxta alios euãgeliſtas: non diſcipuli ſed turba ſubſternebat: q̃ martirũ exẽpla ſequẽs carnẽ ꝑ abſtinentiã ẽdomat: vt dño iter ad mentẽ paret: ꝛ ſequẽtibus bona ꝓbeat exẽpla.

¶ Ad deſcẽſũ mõ. Deſcendente dño ꝛemõte oliueti: i: bũiliante ſe ad infirmitatẽ noſtre carnis: illo q̃ erat ĩ forma dei: cũ eo deſcẽdunt turbe: i: humiliãtur ſub manu eius qui miſecꝛicoꝛdia indigẽt: vt ab eo exaltentur.

dicetis ei. Quia dñs operaꝝ eius deſiderat. Abierũt autẽ qui miſſi
ſ vel erant
fuerãt: ꝛ inuenerũt ſicut dixit illis ſtantẽ pullum. Soluẽtibꝰ aũt illis pullũ: dixerunt dñi eius ad illos. Quid ſoluitis pullum? At illi dixerunt. Quia dñs eum neceſſariũ habet. Et duxerũt illũ ad ihesum. Et iactãtes veſtimẽta ſua ſupꝛa pullum impoſuerũt ihesũ. Eunte autẽ illo: ſubſternebant veſtimenta ſua in via. Et cum appꝛopinquaret iã ad deſcenſum mõtis oliueti: cepe runt omnes turbe deſcẽdentium gaudentes laudare deum voce magna ſup omnibus quas viderant
ſ Ab oĩ peccato ſingulariter immunis et immunes faciens
virtutibus dicẽtes. ſ Benedictus
ſ Ego veni in nomine patris mei
qui venit rex in nomine domini.
Pax in celo: ꝛ gloꝛia in excelſis.
Et quidã phariſeoꝝ de turba di
ſ turbas laudantes: uel apoſtolos ad laudandũ inſtituentes.
xerunt ad illũ. Magiſter ſ increpa diſcipulos tuos. Quibus ipſe ait

¶ Laudentes laudare d. Frequẽter ingreſſus eſt ciuitatẽ hieꝛlm: ſed non cũ his laudibꝫ nõ ꝛex vocatꝰ: qđ ſp fugerat: niſi modo cũ aſcendit paſſurꝰ. Quod ideo factũ eſt vt ampliꝰ eoꝝ aduerſum ſe excitaret inuidiã: quia iam tempus paſſionis inſtabat.

¶ Super oibꝰ. Marie de reſurrectõe lazari q̃ nup facta erat. Nam ꝛ ꝓterea obuiã venit ei turba: qꝛ hoc ſignũ factũ audierãt ab eo. Laudant etiã de ſignis ꝛ doctrina que fecit cum aſcendit ad diem ſcenopbagie qđ iohannes narrat.

¶ Benedictus. Turba poſt modicũ crucifixura: regẽ appellat: expectatum ſcm carnẽ dauid filium veniſſe declarat: vt aduerſum ſe teſtimonium extoꝛqueatur inuitis.

¶ Pax in celo. Sicut naſcente dño hoĩm ꝛ angeloꝝ agmĩa celeſtia decantabãt. Gloꝛia in excelſ deo. Et in terra pax hoĩbꝫ. Sic eidẽ moꝝ trium ꝓphaturo homines ꝓcinũt. Pax in celo: ꝛ gloꝛia in excelſis.

¶ Magiſter increpa. Mira inuidentiũ demẽtia: quẽ vera docentem nouerãt: cũ magiſtrũ appellari audiunt: diſcipulos eius q̃ſi meliꝰ edocti: redarguẽdos eſtimãt: quos ille inſtituerat: quẽ deũ apparet eſſe per miracula.

¶ Lapides cla. Crucifixo dño: aplis ꝓe timoꝛe tacẽtibꝫ ꝑtrę q̃ ſciſſę ſunt: aptis monumẽtis: deum ꝛ mũdi dñm aperte clamabant.

¶ Myſtice. Si ęcitas cõtigerit in iſrael: vt a laude dei ꝓticeat: ꝓplus gentiũ mollito coꝛde lapideo creatoꝛẽ ſuum credet ꝛ annunciabit.

¶ Et vt appꝛo: ꝛc. Qđ dñs ſcm hyſtoꝛiã ſemel fecit: hoc quotidie per electos ſuos in eccleſia agit: plangit repꝛobos qui neſciũt cur plãgũt: ꝫ exultant in reb pſſimis: qui ſi damnatõeꝝ ſuam pꝛeuiderẽt: ſeipſos cũ electoꝝ lacrimiſ plangerent: qui in peruerſitate ſua diem ſuũ hic hñt: in qua ꝛ pacẽ hñt ex abũdantia tpaliũ: ꝛ ſupplicia nũc abſconduntur ab oculis eoꝝ qui refugiũt futa pꝛeuidere: q̃ tpalẽ lęticiã ꝑturbẽt. Sed venient dies qũ anĩas ꝛecuntes a coꝛpibꝫ dęmones inimici circũdabunt vallo: trahentes eas ad ſocietatẽ ſuę damnatõis: ꝛ vndiq̃ circũdabũt: et coanguſtabunt: qũ nõ ſolũ operi: ſed etiã locutõnis ꝛ cogitatõnis iniquitates ante oculos eoꝝ replicabũt: et ad terram ꝓſternent: cũ caro in puluerẽ redigetur. Filij etiã cadẽt: cũ in illa die peribũt omẽs cogitatõnes eoꝝ: quę cogitatõnes etiã ꝑ lapides ſigñtur: cum ſubditur. Et nõ relin: l: ſ: la: Peruerſus enĩ cũ peruerſe cogitatõni ꝓ neceſſitatẽ adiũcit: q̃ lapidem ſuper lapidẽ ſtruit: ꝫ cuꝝ anĩa ad vltionẽ rapitur: talis cogitationuꝝ cõſtructio diſſipatur: ꝛ hoc ideo: qꝛ nõ cognouerit: t: u: t. Peruerſam enĩ animã deꝰ viſitat: aliq̃ ꝓcepto aliq̃ flagello: aliq̃ dono miraculo. Sed ꝗa ſuperbiens contemnit nec de malis ſuis erubeſcit: in extremo inimicis tradetur: cũ quibꝫ in ęterno iudicio damnatõnis ſacietate colligatur.

¶ Ad pacẽ ꝛc. Dum carnẽ das voluptatibꝫ mala ventura nõ proſpiciens: habes bona pñtia quę ad pacẽ pñt eſſe tpalẽ: ꝛ cur hoc ſubdit: ſ: qꝛ nõ pꝛeuidet mala quę ei euentura ſunt. Si enĩ pꝛeuideret in pꝛeſentibꝫ proſperis leta non fuiſſet.

¶ Et nõ relin. Cum hieruſalẽ modo ſit conſtructa extra portã vbi dñs crucifixꝰ erat: apparet illã hieruſalẽ ex toto fuiſſe deſtructã: cui vñ euerſio contigerit ſubdit. Eo ꝙ na cog: tẽ: vi: tuę: Jd ẽ: aduentũ filij dei in carnę.

¶ Et ingreſſus. Poſt enũcrata mala: ingreſſus tẽplum eiecit vẽdẽtes ꝛ emẽtes: per hoc ĩnuẽs ꝙ ruina populi maxie ex ſacerdotũ culpa fuit: dum enĩ vẽdentes ꝛ ementes percutit: oĩdit vñ radix perditõnis proceſſit.

¶ Mora. Sicut in ciuitate eſt templũ: ſic in plebe fideli vita religioſoꝝ Sed multi dñ ꝑ religionis habitu ſacroꝝ ordinũ locũ ꝓcipiũt: religionis officiũ in mercimoniũ terrenę negociatiõis conuertũt. In tẽplo vendit: qui hoc qđ quibuſdã iure cõpetit: ad pꝛemiũ largit. Juſticiã vẽdit: qui bãꝓ

pro premij acceptõne seruat. Emit in tẽplo: q3 dñ hoc qđ primo iure debet negat· dato patronis premio· emit peccatũ. Quibꝫ dr. Feciſtis vo· m·ſ·l· q3 dñ puerſi locũ tenẽt religioſ· ibi per maliciã occidũt· vbi p orationẽ viuifi care debuerũt. Sed q3 ptra puerſa per ſacs paginas nos indeſinẽter inſtruit. Recte ſubdit. Et e· d·i·t· Dom⁹ di ẽ pſcã fideliũ· quã fac ſpelun cam latronũ q relicta ſimplicitate ſanctitatꝭ· illud meditatur agere vnũ primũ innocentẽ poſſit ledere. Sed ecõ tra dñs mẽtes fideliũ ad cauenda mala eru dit.

C. XX.

¶ Querebant illũ Ideo non poterãt illũ perdere: q3 timebãt tu multũ populi· vel ideo volebãt perdere: q3 ne glecto ſuo magiſterio totũ ꝑplm videbãt ad eius doctrinã pfluere.

¶ In qua pote· De dei poteſtate dubitãt· z ſubintelligi nolunt dyaboli eẽ qđ fac Uñ addũt· Aut q̃s ẽ q·d·t· zc. In q̃ plane negãt dei filiũ· quẽ nõ ſuis viribꝫ ꝫ aliẽs ſigꝫ facere credunt.

¶ Interrogabo. Poterat apta reſpõſione tẽptato3 calumniã confutare: ꝫ prudẽter interrogat· vt vel ſuo ſilentio· vel ſua ſententia condemnentur

¶ Baptiſmũ iohannis. Quẽ pfitemini de cẽlo bũiſſe pphetiã· michi phibuit teſtionĩũ· z ab illo audiſti in qua poteſtate ego faciã. Qđ illi ĩtelligẽteſ· dubitant quid debeãt reſpondere.

¶ Neq3 ego dico vo. Propter duas cãs veritas q̃rentibus ẽ abſcondẽda· vel q3 minꝰ capaces ſunt ad audiendũ· Uñ dr· Multa hẽo vob dice: ꝫ nõ p·p·mõ· vel q3 ex odio z ptẽptu q̃runt· vñ dr. Nolite ſcm d·c

¶ Cepit aũt. Principibꝫ ſacerdotũ z ſcribis de ſua interrogatione cõfutatis· dñs qđ ceperat exequi· et illis audiẽtibꝫ plebẽ q̃ ſua verba libenti⁹ audiat alloquit· inferẽs ꝑabolam· qua z illos impietatis arguat· z regnũ dei ad gentes tranſferendum oſtendat.

¶ Uineã. Mor3. Vinea dñi ſabaoth· dom⁹ iſrl. Coloni· oparij· q̃ ad excolẽdũ pria hora· tercia· ſexta z nona ſunt ꝓducti. Peregre fuit· qui vbiq3 pñs eſt cũ imitatoribꝫ libez operãdi arbitriũ dereliquit.

¶ Et ipſe pere· Qui vbiq3 ẽ: diligẽtibꝫ ſe pntior ẽ· negligẽtibꝫ abeſt· et lõgo tpe abfuit· ne ppera videret exactio. Nam q̃ indulgentior liberalitas eo inexcuſabilior peruicacia.

¶ Et in tempore. Primꝰ ſeruꝰ q̃ mittit· moyſes legiſlator· q̃ p·rl· anfructũ legi quã debebat a cultoribꝫ inq̃rebat: ꝫ ceſũ dimittũt inanẽ: q3 irri-

Quia quotidie docebat in templo· z eiiciebat latrones· recipiebat laudem turbaz.

querebat illuz pdere: z non inueniebant quid facerent illi. Omis enim populus ſuſpenſus erat audiens illum.

C. XX.

¶ Factum eſt in vna dierũ: docẽte illo populuz in templo z euangelizante: cõuenerunt pncipes ſacerdotũ z ſcribe cum ſenioribus z aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua poteſtate hec facis· aut quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatẽ? Reſpondens autẽ ihesus dixit ad illos. Interrogabo vos z ego vnũ verbum. Reſpõdete michi. Bapti

Sicut verũ eſt

ſmum iohannis de cẽlo erat· an ex hominibus? At illi cogitabant intra ſe dicentes. Quia ſi dixerimus

Sicut verũ eſt

de cẽlo· dicet: Quare ergo non cre

Michi te

ſtimoniũ perhibenti † Si ex inuidia iſtius etiam iohanni derogauerimus.

didiſtis illi? Si aũt † dixerimus ex hominibus· plebs vniuerſa lapidabit nos. Certi ſunt enim iohannẽ

† timentes lapidationẽ: ſed magis timentes veritatis confeſſionem.

pphetã eſſe. † Et reſpõderunt ſe neſcire vnde eſſet. Et ihesus ait illi

Non dico vobis quod ſcio3 quia non vultis fateri quod ſcitis.

Neq3 ego dico vobis in qua poteſtate hec facio. Cepit aũt dicere ad

tauerũt moyſen in caſtris· z aaron ſctm dñi z vxat⁹ ẽ moyſes ꝓpter eos q· nõ De qbꝫ ipſe ait. Vua eo3 vua fellis· z botri· vinũ eo3 fel draconũ

¶ Et addidit alterũ. Alter ſeruꝰ dauid ppha· q̃ pꝰ moyſẽ colonos vinee3 pſalmodie modulamĩe· z cythare dulcedie· ad exercitiũ boni operis inuitauit: ꝫ z hunc ptũelia affectũ dimittũt inanẽ dicẽtes. Que nob ps in dđ· aut q̃ he· in filio yſai? Qui tñ p hac vinea· ne penitꝰ extirpet exorat. Dñe deꝰ vtutiũ ꝓſpte z reſpice de cẽlo z vide z viſita vineã iſtam.

¶ Et addidit ter· Tercius ſuus chor⁹ prophetaz· qui pplm corripiebãt· z mala q̃ vineę imminerẽt p̃dicabãt: ꝫ z illos pſecuti ſũt z occiderũt. Cui⁹ vineę ſteritatẽ Hiere deplorat dicẽs. Ego te plãtaui vineã meam electam. Quo puerſa es in prauum vinea aliena.

¶ Quem cum vi Apte probat iudeos ñ p ignoãtiã crucifixiſſe filiũ dei: ꝫ p inuidiam. Intellexerũt enim hũc cẽ cui dictũ ẽ Poſtula a me z d·t·g·b·t· z p·t·t·t. Et iõ conſulentes ſibi dicũt Ecce nũdus to·pꝰ eũ abũt· z ſi di·eũ ſic o·c·i·e· Here ditatẽ g̃ eccię· quã nõ merites pr reliqt: ꝫ ipe ſua morte empta reſtrgẽdo poſſedit· hãc indei eripe volunt· dũ fidẽ q̃ p eũ ẽ extinguere conãt· iuſticię dei non ſubiecti: ſed ſuam cõſtituere volentes.

¶ Dic eſt heres. Xps heres: q3 mortiꝰ pnę ſupuixit· z teſtamtoz q̃ ipſe ꝓdidit· q̃ſi hereditaria ĩnis profectibus emoluñta conſequitur.

¶ Et eiec· il·e· vñ Marcꝰ ordinẽ mutat Occiderũt z eie· ex vi· In q̃ ptinacia eo3 notatur· q̃ pꝰ reſurrectoz p̃dicãtibus apoſtolis credere noluerãt: ꝫ q̃i vile cadauer piciẽtes· gẽtib⁹ ſuſcipiẽdũ dederũt

¶ Abſit. Contradicunt ſnię quã ptra pfidiã ſuã dictã cogſcũt. Qđ enĩ in mẽte gerebãt· in ꝑabola ptineri intelligũt Negãtibꝰ g̃ iudeis iuſtũ foze diuinę ſcaz legi quã ipſi ſpnebãt ad gentes trãſferri· quid ſaluator rñdeat attende. Quid eſt.

¶ Quid ẽ e. Quo ĩplebitur ꝫ ꝓphia? Niſi q3 xp̃c a vob reprobatꝰ crediturꝰ gẽtibꝫ eſt p̃dicãdꝰ· vt in ſe vno ãgulari lapide duos ꝑdat parietes.

¶ Edificãtes. Qui ſupra coloni· ꝫ edificãtes dicuntur: q3 qui plebẽ ad ferendos fructus excolere· hãc ipſi dño in habitatore dignam quaſi domũ conſtituere debebantur.

¶ Omnis qui ceciderit. Qui credit z tñ peccat· cadit ſup lapidẽ et non peritur: ſed cõfringitur: q3 p pẽiam ad ſalutẽ reſtauratur ſed cui lapis

ſtruit.i.qui negat pe-
nitus cõteritur.vt nec te
ſta remaneat. Vel ca
dit ſup eũ.qui mõ con
temnit z iniurijs affic.
nec dũ penit9 interit:z
quaſſat.vt non ambu
let rectus. Cadit ſup
eũ lapis.quem veniẽs
in indicio opprimit

¶ Mora. Vinea lo
catur.cuz myſteriũ ba
ptiſmi fidelib9 ad exer
cendũ ope ꝓmittitur.
Mittũtur tres ſerui.
vt de fructu accipiãt.
Cuz lex.pſalmodia.p
phetia ad bñ operãdũ
hortãtur: ſed ꝓtũelijs
affecti.vel cęci eiciũtur
cũ ſermo audit9 vel cõ
tempnitur.vel etiã bla
ſphemat. Miſſum he-
redem occidit.q̃ filiuz
dei conculcat.z ſpũi q̃
ſanctificat9 eſt.cõtume
liã facit. Vinea alteri
datur.cũ grã quam ſu
pbus abicit.humilis
ditat. Scribę manum
mittere querũt:ſed nõ
re retinentur.cũ falſus
fraternitatẽ eccleſię.p-
pter bonoꝝ multitudi
nem vel erubeſcit vel ti
met impugñre

¶ Et quęrebãt.ꝛc
Quaſi mentientẽ quę-
rũt interficere.in quo
vera probãtur quę di
xerat. Ipſe ẽ enĩ hęres
illi praui coloni qui ſo
lo hũano terrore retar
dantur:donec veniret
hora eius.

¶ Et obſeruãtes
Ad q̃ timore populi
per ſe non pñt.manib9
preſidis efficere volũt.
velut immunes a mor
te ipſius videantur

¶ Licet nobis.ꝛc
Cũ nup ſub auguſto
iudęa romanis ſtipen
diaria facta eſſet.pha
riſei qui d iuſticia ſibi
applaudebãt qui deci
maſ z ꝑmitiua deo da
bant.tributa boĩ ſol-
nẽda negabant.pro q̃
ſeditõne p9 ea regnũ z
tota pria deſtructa ſũt

Cuj9 habet ima
ginẽ. Alia imago di.
alia mũdi. Si g̃ xp̃s ñ
bũit imaginẽ cęſaris.
cur cẽſum dedit. Non
de ſuo dedit: ſed mun
do reddidit quę erant mundi. Et tu ſi non vis eſſe obnoxius cęſari. noli
hẽre q̃ ſunt mũdi. Si hẽs diuitias.obnoxi9 es cęſari. Si vis terreno regi ni
chil debere.oĩa tua relinque.z xp̃m ſeq̃re. Et bñ ꝑus q̃ cęſar ſũt reddẽda
decernit. Non enĩ põt q̃s eẽ dñi.niſi ꝑus mũdo renũciauerit.

¶ Reddite ergo. Sicut cęſar exigit impreſſionẽ ſuę imaginis ſic z de-
ꝓminuet illũ. Et quęrebant p̃ncipes ſacerdotũ z ſcribę mittere in il
lum manus illa hora.et timuerunt
populũ. Cognouerunt enim q̃ ad
ſ uel hanc
ipſos dixerit ſimilitudinem iſtam.

Et obſeruãtes miſerunt inſidiato
† ſ ut aliquid uelut eo ignorãte extorquerẽt un
de argui poſſet.
res qui ſe iuſtos ſimularẽt† vt cape-
rent eũ in ſermone:z traderẽt eum
† ſ Pylati qui in illis diebus erat hieroſolimis
p̃ncipatui et poteſtati† p̃eſidis.

Et interrogauerũt illum dicẽtes:

ſ Quaſi laudatus myſteriũ cordis ſui ſimpliciter
eis aperiat.eoſq̃ uelit habere diſcipulos
Magiſter ſcimus q̃ recte dicis et
ſ Non times p̃elatam perſonã: ſed indiſcrete di
cis veritatẽ maioribus et minoribus.
doces:z non† accipis p̃ſonaz:ſed
† ſ Illic prouocat.vt deũ magis timeat q̃ ceſarẽ
et dicat non debere ſolui tributa.ut inde ſeditõis
auctor fiat.
viam dei in veritate† doces. Licet
nobis tributũ dare cęſari:an nõ?
ſ vel illoꝝ
Conſiderãs aũt dolũ ipſorũ dixit
† ſ Reſpondet non ſcõm verba eoꝝ blande:ſed
ſcõm conſcias eoꝝ aſpere.
ad eos. † Quid me tẽptatis? Oſtẽ

† ſ Qui pro cenſu ſoluitur.et habet imaginẽ ce
ſaris † ſ Non de ignorãtia interrogat:ſed ut cõ
petenter ad eoꝝ uerba reſpondeat.
dite michi† denariuz. † Cuj9 habet
imaginẽ z inſcriptiõẽ? Reſpõden
† ſ Tiberij p̃euigni auguſti ſub quo paſſus eſt do
minus.
tes dixerũt. † Cęſaris. Et ait illis.
ſ tributũ pecuniam.
Reddite ergo quę ſunt cęſaris cę-
ſ decimas victimas.
ſari.z quę ſunt dei deo. Et nõ po
tuerũt verbũ eius reprehẽdere co
ſ Qui credere debuerant.mirantur q̃
non habent locum temptandi.
ram plebe.z mirati in reſponſo ei9
† ſ ut uel per frequentiaz uincerent
tacuerũt. † Acceſſerũt autẽ quidaz
ſ Qui interpretantur iuſti ſ Phariſei
ſaducęorũ:qui negant eſſe reſurre
credebant corporis z anime reſurrectionẽ. Sadu
cei.et aiaꝝ interire cum corpore.
ctionẽ.z interrogauerũt eum dicẽ
tes. Magiſter:moyſes ſcripſit no
bis. Si frater alicui9 mortuus fue
ſ uel liberis
rit habẽs vxorẽ.z hic ſine filijs fu
erit:vt accipiat eam frater ei9 vxo
rem.z ſuſcitet ſemẽ fratri ſuo Se
ptem ergo fratres erant z primus
accepit vxorẽ z mortuus eſt ſine fi
lijs. Et ſequẽs accepit illam.z ipſe
mortuus eſt ſine filio. Et tertiꝰ ac
cepit illaz:ſimiliter z omnes ſeptẽ
et nõ reliquerunt ſemen.z mortui
ſunt. Nouiſſime omniũ mortua ẽ
z mulier. In reſurrectione ergo cu
ius eorũ erit vxor? Siquidem ſe
ptem habuerũt eã vxorẽ Et ait illꝰ
ihũs. Filii huius ſcli nubũt.z tra
dunt† ad nuptias.illi vero q̃ digni
habebunt† ſeculo illo.z reſurrectõ
ne ex mortuis:neq̃ nubẽt neq̃ du
cent vxores.neq̃ enim vltra mori
ſ Ecce ſpũalis conuerſatio
poterunt. Equales enim angelis
ſ Sine labe corruptõnis viſione dei fruuntur.
ſunt z filii ſũt dei.cũ ſint filii reſur
rectõis. Quia vero reſurgãt mor
ſ Moyſes quẽ vos recipitis.alioquin poterat
apertiora dare de reſurrectõne teſtimonia prophe
taꝝ:ſed prophetas ſaducei non recipiunt.
tui.et moyſes oſtẽdit ſecus ruũ:

† ſ Qui iã mortui erant quando hec dicebat.p
bat ergo per hoc animas poſt mortẽ permane-
non enĩ diceretur deus non exiſtentiũ.et ſic intro
ducitur corpoꝝ reſurrectio.que cuz animabus be
ne uel male geſſerunt.
ſicut dicit.Dñm† deum abraam et
deum yſaac et deum iacob. Deus
autẽ nõ eſt mortuorũz ſed viuorũ
ſ Quoꝝ dominus et deus eſt
Omes enĩ ei viuũt. Reſpõdentes
aũt quidã ſcribarũ dixerunt. Ma
giſter:bene diriſti. Et amplius nõ
audebãt eum quicq̃ interrogare.
Dixit aũt ad illos. Quo dicũt chri
† ſ Non reprehendũtur qui dauid filium dicunt:
ſed quia dei filium non credunt.
ſtuz filiũ eſſe† dauid. Et ipſe dauid
ſ Pater
dicit in libro pſalmorũ. Dixit dñs
ſ filio.
domio meo: ſede a dextris meis.

us animã ſuã vultus
ſui ſignatam

¶ Acceſſerunt.ꝛc
Due hæreſes erãt in iu
deis. Phariſeoꝝ q̃ p̃
ferebãt iuſticiã traditi
onũ z obſeruationum
vñ z diuiſi uocabãtur
a populo. Et ſaduceo
rum qui z ipſi vẽdica-
bant ſibi qđ nõ erant
id ẽ iuſti.

¶ Magiſter m.ꝛc
Qui reſurrectõem cor
poꝝ nõ credũt.z aĩas
putãt interire cũ corpi
bus.turpitudinẽ fabu
lę fingũt.q̃ deliramẽ
ti arguit eos q̃ reſurre
ctionẽ aſſerunt. Põt
aũt fieri.vt ĩ gẽte eorũ
ꝑ aliqñ accidit. Miſti
ce aũt hi.vij.oẽs repro
bi ſunt q̃ tota hac vi
ta q̃.vij.dieb9 eſt ſteri
les a bono ſunt.q̃bus
miſere mortis.ad ulti
muz mũdana cõuerſa
tio quę ſine fructu eſt:
tranſibit.

¶ Ut accipiat In
lege lr̃e cogebatur nu
bere inuita. Sed in le
ge ſpiritus.cõmenda
tur caſtitas.

¶ Illi vero qui ꝛc
Cũ oẽs boni z mali ſit
reſurrecturi z abſq̃ nu
pcijs mãſuri.dñs tñ ut
ad gliaz reſurrõnis ici
tet.de ſol'electi diſſerit.
Si aũt ĩ reſurrõe neq̃
d.v.reſurgẽt g̃ corpa
q̃ pñt nubere z ducere
Ad hoc de bis q̃ hñt
mẽbra gẽitalia:ſz nul
la voluptate vel neceſ
ſitate nubẽdi mãcipa
bũtur. Et nõ q̃ cũ inſi
diatoribꝰ z cõculcato
ribꝰ ſecreta miſteria lo
q̃tur.ñ tñ ſcñ dat ca
nib9:ſed aderãt multi
ydonei q̃s ppt alioꝝ
immũdiciã ñ optebat
negligi

¶ Neq̃ nu. Cũ cõ
nubia propt filios.filij
propt ſucceſſionẽ. ſuc
ceſſio propter mortem
vbi g̃ñ eſt mors. neq̃
cõnubia.

¶ Quia ve. Pꝰ q̃
poſitę q̃oni de re
ſurrectõis cõditõibus
ſatiſfecit de ipſa reſur
rectõne cõtra eoꝝ infi
delitatem agit.

Et ãpli. Cõfutati ĩ ꝑmoĩb9 ñ ãpli9 introgãt:ſz apte ꝓphẽſuz rõanę ptãti
tradũt.ex q̃ intelligim9 venena iuidię poſſe q̃dẽ ſupari:ſed difficile ꝓqeſcere

¶ Quo dicunt. Cõſũmaturus p̃cepta dñs.in fine teſtamti ſui fidẽ ꝓclu
dit vt dñm ibm vez deũ.z vez boĩem ad dexterã p̃is ſedere credamus

¶ Dixit domin9. Iſtud dicere:eſt eq̃lem ſibi filiũ generare:domio.nos

non scom q̄ de eo natus: sed scom q̄ de patre fuit semper.

¶ Donec ponam. Quod a patre subiciūtur inimici nō infirmitatē si
li;: sed vnitatē naturę. qua in altero alter optatur significat. Nam z filius
subiicit inimicos patri. q̄ patrez clarificat super terram.

¶ Attendite a scribis. Duplici ratione iubemur attendere a vanę
glorię cupidis. Ne vel eoz simulatōne decipiamur. vel eoz exemplo ad a
morem temporaliū inflamemur.

¶ Et amāt salutationes in foro. Nō
saluari in foro. nec primas sedes optat eis q̄
bus debet ex ordine officij: sed eis qui inde
bite amant. Animum
enim: nō gradū redar
guit. Nec vero caret
culpa. si is fori lutib⁹ in
teresse velit. qui deside
rat sedere in cathedra
moysi.

¶ Qui deuorant
domos. Marcus.
Sub obtentu prolixę
orationis: qui vt religi
osiores appareāt. plu
ius orant. vbi ab infir
mis quibuslibet. z pec
catoz suoz cōscientia
turbatis. quasi patro
ni laudes et pecunias
accipiant. quoz oratō
fit in peccatū. vt nō so
lū pro alijs nō possint
intercedere: ß nec sibi
ad salutem proficere.
immo pro ipsis oratio
nib⁹ magis damnabūt

¶ Maiorem dā
nationem. In hoc
insinuat illos etiā qui
in angulis stātes orāt
vt videant ab homini
bus dānationē quidē
mereri: ſz istos maiorē

C. XXI.

¶ Respiciens aūt
vidit. Qui appetito
res primatus. et vanę
glorię canēdos esse mo
nuerat. etiā dona ferē
tes in domū dñi certo
examine discernit. vt
retribuat singul' scom
intentionē cordis.

¶ In gazophila
cio ꝛc. Baza diuitię.
phylaxe seruare. Inde
gazophylaciū. archa
habens forame dēsup
in q̄ mittebāt sacerdo
tes donaria ppli q̄ con
gregabātur ad necessarios vsus tēpli. Porticus etiā in q̄ archa seruabat
gazophilaciū dicebat. Vnde. Hęc locutus est ihesus in gazophilatio do
cens in templo.

¶ Allego. Diuites qui in gazophilaciū munera mittunt. sunt iudei i le
gis elati. Vidua: ecclesia. pro qua vir ipsi⁹ morte pertulit. z in celi penetra
lib⁹ ab oculis eius occulto⁹. q̄si in parte alteri⁹ regionis viuit. Hęc pauper
qz supbiaz z cōcupiscētias mūdi abiecit. quę in gazophilaciū minuta duo
mittit: qz in ꝓspectu diuinę maiestatis vbi nostri operis oblōnes q̄si certo
numero cōsignatę seruāt. vel dilectionē dei z proximi. vel fidei et operatio
nis suę munera defert. quę cōsideratōne suę fragilitatis minuta: sed merito
pię intentionis magis accepta q̄ cūcta supbientiū iudeoz opera.

¶ Ex habundantia. Iudeus ex habundantia mittit. qui de iusticia
presumens. ita orat apud se. Deus grās ago tibi: quia non sum sicut cęte
ri hoīes. Omnē victū ecclesia in munera dei mittit. quę omne q̄d innuit. nō
sumeriti: ß diuini mūeris intelligit dicēs. Deus propici⁹ esto michi pcōri.

¶ Et quibusdā. ꝛc. Post oblationē viduę in qua ecclesia de gētib⁹ si
gnat. destructio tēpli supponit. vt velamēto litterę occultātis. recondita sa
cramēta ecclesię incipiāt patescere. Curauit ei deus ciuitē z tēplū z oīa figu
ralia subuertere. ne quis post aduentū christi ad illa recurreret.

¶ Interrogauerunt. Quia laudanti
bus ędificationes tem
pli prędixerat omnia
destruenda. discipuli:
(sicut marc⁹) ait. Pe
trus Jacobus Joban
nes. z Andreas sepa
ratim querunt temp⁹.
z signa prędictę dstruc
tionis

¶ Multi enim veni
ent in noie meo.
Imminente hierosoli
moz excidio multi fu
ere principes qui se chri
stos esse. et tempus li
bertatis appropinqua
re dicerent. Tempori
bus quoq; apostoloz
hęresiarchę multi pro
dierunt. qui inter cęte
ras falsitates diem do
mini instare prędica
bant. quos z apostol⁹
redarguit

¶ Prelia et sedi
tiones ꝛc. Hęc a pas
sione domini in indęa
habundauerunt qui
bus ne territi apostoli
hierusalem et iudęam
deserāt ammonentur:
quia non statim finis:
sed post quadragesi
mum secundū annum.

¶ Tunc dicebat
illis. ꝛc. Dozū alia e
celo. alia e tra. alia ab
elementis. alia ab ho
minib⁹. Surget gens
Ecce perturbatio ho
minū. terremotus. Ec
ce respectus ire desup.
pestilentię. Inęqualita
tes corpoz. fames. Ec
ce sterilitas terrę. terro
res de celo. Ecce inęq̄
litas aeris. Qui ergo
in omnib⁹ deliquęrūt
in omnib⁹ feriuntur.

¶ Mysti. Regnuz
aduersus regnuz. z pe
stilentia eoz quoz ser
mo vt cancer serpit. et fames audiendi verbum dei. cōmotio terrę. a vera
fide separario in hereticis intelligi debet qui contra seinuicē dimicantes. ec
clesię victoriam faciunt.

¶ Et signa magna erunt. Hęc etiam eo tempore impleta. apud iose
phum inuenit. qui narrat stellam gladio silem per annū supra hierosolimā
pependisse. z currus equitesq̄ armatos quadraginta diebus in aere debellas
se. z vitulam inter manus immolantiū agnam peperisse. Quo autē merito
hęc contigerint: subinfertur. Sed ante hęc omīa. ꝛc.

¶ Continget aūt vobis ꝛc. In testimoniū eoz qui vel persequūtur
vel viuendo nō mutant. Moz enī iusto⁹ bonis est in adiutoriū. malis in
testimoniū damnatōis. vt unde puersi sine excusatōe peāt. vñ electi exēplū
capiūt vt viuāt: Quia vo tot terroribus audiū turbari poterant consolatoz

f Non ad horam f Inobedientes f Subi
ciam tibi nolentes. et volentes.
donec ponā inimicos tuos scabellū
† quo repugnātia sunt hec scom nostrū intellectū
pedum tuoz. † Dauid ergo dñm
f Si purus hō est
illū vocat. z quo filius eius est: Au
diente autē omi populo dixit disci
pulis suis. Attendite a scribis qui
f Calciozibus vestimē
tis induti in publicū procedere. quod repbēdi
volunt ambulare in stolis. z amāt
tur in diuite. qui induebatur purpura z bisso.
salutationes in foro. z primas ca
thedras in synagogis. et primos
discubitus in cōuiuijs. Qui deuo
† f Que habent affectū religionis: sed nesciunt si
bi prouidere.
rant domos f viduarū: simulantes
longam orationem: hi accipiēt dā
nationem maiorem.

C. XXI.

Respiciēs aūt
vidit eos qui mittebāt
mūera sua in gazophilatiū diuites
Vidit aūt z q̄ndā viduā paupculā
f Non perpendit deus quantū in eius sacrificio
sed ex quanto proferatur
mittentē ęra minuta duo. Et dixit
Vere dico vobis: quia vidua hęc
pauper plus q̄z omnes misit. Naz
omnes hi ex abundanti sibi mise
runt in munera dei. Hęc aūt ex eo
q̄d deest illi: omnē victū suū quez
habuit misit. Et quibusdā dicenti
bus de templo q̄d lapidib⁹ bonis
z donis ornatū esset. dixit. Hęc ſ
videtis: veniēt dies in quibus nō
f Hoc quadragesimo secūdo anno post passionē
relinquet lapis sup lapidē qui nō
dom ini factum est a romanis.
destruat. Interrogauerūt aūt illū
dicentes. Preceptor q̄n hęc erūt.
et q̄d signū cū fieri incipient: Qui
f Ne quis persuadeat quasi hec mox sint
ventura.
dixit. Videte ne seducamini. Mi
f Hoz prim⁹ fuit simon magus. cui auscultabant
omnes qui in samaria erant dicētes. Hic est virt⁹
dei magna. f Ante hoz completionē
ti enī venient in nomine meo dicen
f de signis docet. de tempore non putat inti
mandum f Libertatis z pacis.
tes. Quia ego sum. et tempus ap
propinquit. Nolite ergo ire post
f uel eos f Ante excidiū f que ad hostes
illos. Cum aūt audieritis prelia
f Que ad ciues.
seditiones: nolite terreri. Oportet
enī primū hęc fieri: sed nondū sta
tim finis. Tunc dicebat illis. Sur
f Constat hec omnia contigisse tem
get gens ꝓtra gentē z regnū aduer
pore iudaice seditionis. ante vltimam prouincie
sus regnū. z terremot⁹ magni erūt
euersionem
p loca. z pestilētię z fames. terroresq̄
de celo z signa magna erūt. Sz ań
f Hec maxima causa fuit iudeis q̄ post occisio
nem domini. nominis etiaz eius precones. z con
hęc omnia inūcient uobis manus
fessores. impia crudelitate verabāt
suas. z psequent tradentes in syna
gogas et custodias: trahentes ad
reges et presides propter nomen
meum. Continget autem vobis in

suponit. Ponite ergo in cor.

¶ A parētib⁹ et fra. Maius tormētum cū aliquis ab illis patitur de quib⁹ ꝓsumebat. qz cū damno corpor⁹ mala cruciant amissę charitat⁹. Et qz dura sunt q̄ ꝓdicūtur de afflictōe mort⁹ subdit ꝓsolo de gaudio resurrōnis

¶ Et capil. Q.d. Cur timet⁹ ne peat qđ incisuz dolet. qñquidē nec illud pōt perire in nob qđ incisū nō dolet? Caro enī incisa dolet capill⁹ nō dolet

¶ Et capillus. Non soluz ossa vīa. i. fortia gesta. vel dicta renūe/rabūt: ꝫ etiā capilli. i. cogitatōes. q̄ de corde q̄si de cerebro ereūt. a pud iustū iudicē iusta mercede donabūtur. Vñ ꝓpha. Reliqę cogitationū diem festum agent tibi

¶ In pacientia vra Patia radix z custos est oīm vtutū In hac ꝯ anias q̄ corp⁹ possi/dēt possidem⁹. cū ipas anias ad paciendū ratōne regim⁹ Vera autem patia ē. aliena mala ęq̄nimit⁹ pferre ꝯ eū q̄ mala irrogat. nullo dolore moueri.

¶ Et qui in medio Ecclesiastica hystoria narrat. christianos q̄ in iudea erāt. imminēte excidio ab angelo monitos fuisse z transiordanē in ciuitate pella: donec desolatio iudee implerctur habitasse.

¶ Erat enim pressura. Hęc pressura. z ira usq; hodie ꝓ.o illi p oēs gētes dispsodurat. Non tū in eternū durabit. Vñ p⁹ ordinē ꝓssurę. ꝺ misceđia subdit. donec ī ple. t. n.

¶ Donec impleā tur Id ē. donec pleni tudo gētiū intrauerit. et sit oīs isr̄l salu⁹ z q̄si ad soliuz ꝓprię natiui tatis gaudiū redeat. Quid ei impleę tpib⁹ nationū. z oīs isr̄l salua to sequtur: dns ex ordine ponit. Nā z ħ scđz matthēm apli q̄sierunt non solū tps cūtēdi tēpli: ꝫ signū aduētus ei⁹. z ꝓsummatōis scli Et erūt sig̃ in so. z lu.

¶ Et erūt. Hęc de ipso aduentu. Cū oēs virgines prudentes et fatuę. insolito clamore suscitate. lampades ornant. id est. opera se/cum numerant. pro quibus maximo cum timore iam instantem ęterni di/scriminis expectāt euentū. Nam hactenus vniuersus orbis absq; timore iudicis acturus est. Vnde apostol⁹. Cum dixerint pax z securitas supueniet z repentin⁹ interitus. Nec mirū si in expectatōe diuini examinis qui in mūdo floruerūt exaresc̄et. si fides q̄ sine opib⁹ irruerat emarcescet. naz vtutes ęlorū mouebūtur. angelicę ptātes tremūt. aduentū iudicis. Unde iob. Lo

† ſ Nolite terreri. vos ad certamen acceditis sed ego prelior. vos verba editis. sed ego sum qui lo

testimoniū. † Ponite ergo in cordi quor.

bus vestris non pręmeditari quē admodū respōdeatis. Ego enī dabo vobis os et sapiētiā: cui nō poterunt resistere z ꝓtradicere omēs aduersarij vestri. Trademini autē a parētib⁹ et fratribus z cognatis et amicis: z morte afficiēt ex vobis Et eritis odio omnib⁹ ꝓpter nomē meuz. Et capillus de capite vestro non peribit. In pacientia vīa pos

† ſ Hucusq; ea que per quadraginta annos non dum fine aduenīente futura erant. hic finis desola

sidebitis anias vestras. † Cum au tionis que a romanis facta est.

tem videritis circundari ab exercitu hierusalē: tunc scitote q̄ appro

† ſ Id est tempore proximo ante obsidionē dum adhuc fugere licebit. dum miles roman⁹ per gali

pinquauit desolatio eius. † Tunc leam et samariā se diffundere ceperit. ſ ſ Qui extra sunt. non fugiāt in hierusalem.

qui in iudea sunt fugiant ad montes. z qui in medio eius discedāt. z qui in regionib⁹. nō intrent in eā

ſ dominici sanguinis

q̄ dies vltionis hi sunt. vt impleantur omnia quę scripta sunt. Uę

ſ Quauz vteri vel manus filiozz sarcina pre grauate. fuge necessitatē impedirent

aūt pręgnātibus z nutriētibus in illis diebus. Erit enī pressura magna super terrā: et ira populo huic Et cadent in ore gladij. et captiui ducent⁹ in omnes gentes. Et hierusalem calcabit⁹ a gentib⁹ donec impleātur tempora nationū. Et erūt

lumina cęli ꝓtremiscunt. z pauent aduentū eius.

¶ Sonitus maris. Appropinquāte extremo iudicio. sonitus maris et fluctuū ꝓfunditur. terrarūq; orbis prementib⁹ undiq; colonis inficitur. maxima cęli luminaria nouo horrore pcussis radijs. turbatā faciem velant: qz appropinq̄nte termino suo. elemēta q̄si pauētia nutant z tremunt

¶ Et tunc videbūt. Quē in humilitate p̄ositu⁹ audire noluerunt. vt virtutē eius tanto tūc districti⁹ sentiant. quā to nunc corda ad eius patiam nō inclināt: Qz vero contra reprobos ħ dicta sūt. mox a ꝓsolationē electorū suppo nit. His autez fieri. id est. Cum plagę crebrescunt. cū terror iudicij commotis virtutibus ostenditur. Leuate capita vestra. Exhilarate corda vestra: qz dū finitur mundus cui amici nō estis. prope est redemptio quam quę sistis. Quod vero mūdus despici debeat. p uida comparatiōe manifestatur. Videte ficulneam.

¶ Uidete ficulneam. Regnum dei estati comparat: quia tunc merorū nostri nubila transibunt. z eterni dies vite sub claritate solis fulgebunt. Sicut enim ex fructu arborū vicina estas cognoscitur. ita ex ruina mundi prope esse cognoscatur regnum dei. Ex his verbis ostenditur: qz fructus mundi ruina est. Ad hoc enim crescit vt cadat. ad ħ germinat. vt quecūq; germinauerit. cladib⁹ consumat

¶ Cęlū et terra z c Nichil in corporū natura cęlo z terra durabilius est. Nichil transit velocius q̄z sermo verba quousq; imperfecta sunt. verba non sunt. si pfecta sint. iam oīno nō sunt. neq; enī perfici. nisi transeūdo pñt. Ait ergo. Cęlum z terra transibunt. q̄si oīne qđ apud vos durabile z sine mutatōe est. ad ęternitatē durabile nō est. z omne qđ apud me transire cernitur: fixum z sine transitu tenetur: quia sermo meus qui transit. sentē

ſ Sol vertetur in tenebras. et luna in sanguinez anteq; veniat dies domini magnus z manifestus. ſ ſ Hoc tempore antichristi. quando

signa in sole et luna z stell: ſ z in ter

erit tribulatio magna. qualis non fuit ab inicio mundi neq; fiet. ſ ſ Pronunciat hoc qđ iohannes inter cetera seculi mutabilia mare habituruz

ris pressura gentiū: ſ pę confusio

conspexit.

ne sonitus maris z fluctuū: arescē tibus hominibus pę timore et expectatōne quę supueniēt vniuerso orbi. Nam virtutes cęlorū mouebunt. Et tunc videbūt filiū homis venientē in nube cū potestate magna z maiestate. His aūt fieri incipientibus: respicite et leuate capita vestra quoniā appropinquat redēptio vestra. Et dixit illis similitudinē. Uidete ficulneā z omnes arbores. cū producunt iam ex se fructū: scitis quoniā prope est estas. Ita z vos cum videritis hęc fieri: scitote quoniā prope est regnū dei

ſ Et que dico sub certamine expectate ſ ſ de mortalitate ad immortalitatem.

Amen dico vobis: quia non ſ pę

† ſ Id est omne humanū genus. vel gens iudeoz que non deficiet: donec veniat dies iudicij

teribit † generatio hęc: donec omia

ſ Aereū non ethereū. † Innouabuntur deposita priori forma. permanēte aūt substātia. vnde ōr. terra ineternū stat.

fiant. Cęlū et terra † trāsibūt verba ba aūt mea non transibunt. Attendite autē vobis ne forte grauētur corda vestra in crapula z ebrietate

ſ Et ideo.

et curis huius vitę. z superueniat in vos repentina dies illa. Tanq̄

ſ Insperatus. et perpetuo retineus quod semel ceperit.

laqueus enim superueniet in oēs tigs manentes exprimit

¶ Uerba autem mea non transſ. Et cum verba mea ita absq; dubio sint implenda. videte ne contra ꝓtestationē verboz meoruz sitis dediti crapulę z ebrietati. z sęcularib⁹ curis. sicut quidam erunt tempore imminentis iudicij. De quibus dicitur. Cum dixerint. pax z securitas: superueniet repentinus interitus.

¶ Erat aũt ⁊c. Qđ verbo docuit exẽplo astruit. Quiante vniuersale iudiciũ ⁊ singulor incertũ exitũ voluptatiby ⁊ curis ſęcli renunciare ⁊ vigilare monuit ⁊ orare ipſe imminẽte ſua paſſiõe doctrinę vigiliis pcibuſq; instat ⁊ eos pro quib⁹ paſſur⁹ erat verbo prouocat ⁊ orõne patri cõmẽdat. Sic ⁊ nos cũ inter proſpera iuſte ⁊ pie quersamur inter aduerſa de diuina miſcdia nõ deſperem⁹. Dieby docem⁹ in tẽplo: qz fidelib⁹ boni operi fozmã pretem⁹. Noctiby in mõte oliueti morabamur: qz in tenebri ãgustiaq; gaudij ſpũalis cõſolatõne reſpiram⁹ ⁊ ad nos audiendos pcis manicat cũ vel obſcuri opiby tenebrarũ vel dei grã victis nebulis preſſuraq; ſicut in die honeste ambulantes nos filios lucis imitãtur.

C .XXII

¶ Qui dicitur paſcha ⁊c. Paſcha non a paſſione: ſed ſed a tranſitu noiatur qz illa die trãſiuit exterminator per ęgyptũ ⁊ dõs liberãs ppl'm ſuũ quo noie ſignificabat agnũ in hac die dandũ mundo ad patrẽ trãſiturũ. Inter paſcha vero et azima hoc diſtat qz paſcha vocat ſol⁹ dies in quo agn⁹ occidebatur ad veſperã .i. xiiij. lũa pmi mẽſ. Dies azimorũ erãt a .xv. lũa vſq; ad .xxi. diẽ eiuſdẽ mẽſ Sed euãgeliſtę indifferenter ponũt ⁊ diem azimoz pro paſcha ⁊ paſcha pro dieby azimorum. Vnde hic Incas. Dies feſtus azimorũ qui dr paſcha: qz ⁊ paſchę dies in azimis paniby celebrari cupiebatur. Et nos q̃ſi ppe tuã paſcha faciẽtes ſp ex hoc mũdo trãſire pcipimur vno die immolato agno ad veſperã ſequũtur ſeptẽ dies azimoz: qz xp̃c in plenitudine temporũ ſemel pro nobis paſſus toto tẽpore ſcũ qđ .vij. diebus agitur in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis ſcepit eſſe viuendum.

¶ Et querebãt ⁊c Hęc añ biduũ paſchę cõgregatis principib⁹ ſacerdotũ et ſcribis in atriũ cayphę matris geſta teſtatur.

¶ Intrauit. Dicit iohes qm poſt buccellã a dño traditam intrauit ſathanas in iudam. Sed ⁊ ante buccellã inuaſerat cũ ſathanas ⁊ quẽ pri⁹ intrauerat vt deciperet poſtmodũ intrauit vt iã ſibi traditũ plenius poſſideret.

¶ Venit aũt dies. Licet ſequẽti die id eſt quindecima luna ſit crucifixus hac tamẽ nocte qua agnus immolabat ⁊ carnis ſanguiniſq; ſuis diſcipulis ſacramenta celebr ãda tradidit ⁊ a iudęis tentus ⁊ ligatus ipi⁹ immolatõnis id eſt paſionis ſuę ſacrauit exordium.

¶ Ecce introeũti. ⁊c. Sicut deus cunctor prescius cũ diſcipul' loqtur de his quę alibi gerũtur. Et bñ parauerit paſcha amphoram aquę portans occurrit vt oſtendatur qm huius paſchę myſterium pro ablutione mundi per aquã baptiſmi ſit celebrãdũ vbi veri paſchę cultoribus typic⁹ de limine ecclę aufertur ⁊ ad tollẽda peccata viuifici fontis baptiſma cõſecratur ãplo or auferatur ⁊ ad tollẽda peccata viuifici fontis baptiſma cõſecratur ãplo ra ſigr pfectã menſurã expleti tpis quo dignum erat hęc gerit.

¶ Homo amphoram. Sine nomie deſignatur vt paup ⁊ ignobilis eſtimetur qui a dño eligitur. Cui⁹ ſanctitas in hac apparet qđ in ſtrato ei⁹ dñs cum diſcipul' cũ ſublimiũ virtutũ delectatõne requieſcit.

¶ Sequimini eũ. Conſulte ptermittũtur nomia vel baiuli aquę vel dñi dom⁹ vt omibus volentib⁹ imbui ſacramentis chriſti qđ ẽ paſcha celebrare chriſtũ ſuę mẽtis boſpicio ſuſcipere grentibus facultas dãda ſignetur.

¶ Cenaculũ magnũ. Spũalis eſt lectio de anguſtijs litterę egredies in ſublimi loco recipit ſaluatorem. Qui in littera remanet in imis paſcha facit qui aquę baiuliũ id eſt gratię pconẽ in domũ eccłię ſeq̃t transcendẽs litterę ſuperficiẽ in menti ſolis refectionem parat chriſto dñ cũcta vel paſchę ſacramenta vel cetera legis decreta deo intelligit ſcripta

¶ Deſiderio. Deſiderat primo typicum paſcha manducare et ſic paſſionis ſuę mundo myſteria declarare vt ⁊ antiqui paſchę probator exiſtat ⁊ hic ad ſuę diſpenſatiõis figuram pertinuiſſe demõſtrans iam aduenientę vitate vmbra ceſſare debeat in cui⁹ rei figura defecit manna poſtq; comederũt filij iſrael de frugibus terrę nec vltra ſunt vſi ex illo.

¶ Non mãducabo. Non vltra moſaycum paſcha celebrabo donec in eccłia quod ẽ regnum dei ſpiritualit intellectũ compleatur. In hoc rgno vſq; hodie manducat chriſt⁹ cum ea quę moyſes rudi populo carnaliter obſeruanda pcepit in membris ſuis ſpũaliter exercet

¶ Et accepto calice. Hic calix ad vetus paſcha cui finẽ imponebat pertinet quo accepto gras agit ideo ſcz qz vetera trãſierunt ⁊ noua oia erant ventura.

¶ Gras egit. Oſtendit quid quiſq; facere debet in flagello culpę pprię cũ ipe eq̃nimit flagella tulit alienę.

¶ Dico enim vobis. Sicut typicũ eſũ agni ſic ⁊ typicũ paſchę potũ negat ſe bibiturũ: donec oſtenſa reſurrectõnis gloria regnũ dei .i. fides mũdi aduenit vt p hoc duoq; immutationẽ ſacramẽtoq; cętera lẽgis ſacramẽta vel iuſſa ad ſpũalem obſeruantiã deceat transferenda. Põt tñ ſimpli iter accipi qm ab hora cenę vſq; ad tps reſurrectõis q̃ in regno dei erat vẽturus vinũ ñ erat bibitur⁹. Po⁹ reſurrõz enim cũ diſcipulis mãducauit ⁊ bibit.

¶ Quibus placent illecebre huius mundi
qui ſedent ſuper faciem omnis terre. ¶ Vigilate itaq; omni tpe orãtes
¶ Non quibuſdam certis diebus uel horis
¶ Hec eſt ſumma beatitudinis in preſentia iudicis ſui ſecurum conſiſtere.
vt digni habeamini fugere iſta omnia quę futura ſunt: ⁊ ſtare ante filiũ hoĩs. Erat aũt diebus docens in templo noctib⁹ vero exiens morabatur in mõte qui vocat oliueti.
† ¶ Id eſt mane ire accelerabat.
Et omnis populus † manicabat ad eum in templo audire eum.

C .XXII.

¶ Propinquabat aũt dies feſtus azimorum qui dicit † paſcha. Et quęrebant principes ſacerdotũ ⁊ ſcribę
† ¶ Id ẽ prima dies azimoz poſt imolationẽ agni ſcz .xv. dies que erat ſolennis.
† ¶ Non metuẽtes ſeditionẽ ſed ne auxilio populi de ſuis manibus tolleretur
quo ihesum interficerẽt. † Timebãt vero plebẽ. Intrauit aũt ſathanas in iudam qui cognominabat ſcariothe vnũ de duodecim. † Et abijt ⁊ locutus eſt cum principibus ſacerdotũ et magiſtratib⁹: quẽadmodũ illum traderet eis. Et gauiſi ſunt et pacti ſunt pecuniam illi dare. Et ſpopondit. Et quęrebat opportunitatem vt traderet illum ſine turbis.
† ¶ Non a principibus inuitatur nulla neceſſitate conſtringitur ſed propria ſponte ſcelerate mẽtis iniit conſilium
¶ Sine turbis.

¶ Venit aũt dies azimorum in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et miſit petrum ⁊ iohannẽ dicens. Euntes parate nobis paſcha vt manducemus. At illi dixerũt. Vbi vis parabimus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatẽ occurret vobis homo amphoram aquę portans. Sequimini eũ in domũ in quã intrat ⁊ dicetis patrifamilias dom⁹. Dicit tibi magiſter. Vbi eſt diuerſoriũ vbi paſcha cum diſcipulis meis manducẽ? Et ipſe oſtendet vobis cęnaculum magnũ ſtratum: ⁊ ibi parate. Euntes aũt inuenerũt ſicut dixit illis ⁊ parauerũt paſcha. Et cum facta eſſet hora diſcubuit ⁊ duodecim apoſtoli cum eo. Et ait illis: Deſiderio deſideraui hoc † paſcha mãducare vobiſcũ antequam patiar. Dico enim vobis: qz amodo non manducabo illud: donec impleat in regno dei. † Et accepto calice gratias egit ⁊ dixit. Accipite ⁊ diuidite inter vos. Dico enim vobis
† ¶ Id eſt quartadecima die primi menſis ad veſperam cum .xv. luna iam terris apparente iu
† ¶ Agnũ manducat qui in agno ipſe figurabatur
† ¶ tempore ¶ vetus paſcha.
† ¶ Bis dr accepiſſe calicẽ prior vetus ſecundus nouus ¶ id eſt ecclęſia.

¶ Et accepto. Finitis veteꝝ paschę solennijs trāsit ad nouū qđ in sue redemptōnis memoria eccleſiā frequētare deſiderat· vt p carne z ſanguine agni ſuę carnis z ſanguinis ſacramētū in panis z vini figura ſubſtituat· frangit z porrigit· vt oſtēdat ſui corpis fractionē non ſine ſua ſpōte futurā. agit gratias de veteribꝫ terminatis· et nouis incipiēdis.

¶ Dane. Quia panis corpus ꝓfirmat· vinū opaꝫ ſanguinē. Myſtice hoc ad corpꝰ illud ad ſanguinē chriſti refert. Verum nec panis ſine aqua ꝓficit· nec vinū ſine aq̄ offert. Per aquā ꝑplis ſigtur· q̄ nec xp̄i paſſio ne ſaluaꝫ· nec ſine cuꝰ amore xp̄c paſſus. Op tet g̈ vt nos ei vnia/ mur· z ipſe in nob ma neat· z nos in eo

¶ Verūtamen ecce Sic de paſſiōe ꝙdixit· ſic ꝙdixit z de ꝓdi/ tore· vt videns ſe late/ re nō poſſe· peniteat fa cti. Nec deſigt ex noīe ne manifeſte correctꝰ· i pudētior fiat. Mittit g̈ culpā in nūero· vt cō ſciꝰ pniam agat. Ꝓ/ dicit z pnā· ut quē pu dor ñ ꝓuicerat· dānūcia ta ſupplicia coherceāt.

¶ Manꝰ tradentis. Exēplo iudę filiū hoīs tradit· q̄ illō iuio labile dñici corpis ſa/ cramentū violare ꝙſu mit. Vēdit· q̄ eꝰ tiore et amore neglecto· ca/ duca amare ꝓuincitur et criminoſa.

¶ Facta eſt autē cotentio. Be. Cauſa ꝓtētionis nob incognita: ꝫ nō eſt incredi bile· qr iuxta ꝫ qđ ali bi p̄cipitur. Conten dite intrare per angu ſtam portā honore ſe inuicē ꝓueniēdo certá rent. Sed q̄libet ex cā ꝓtēderīt· nō q̄d adhuc carnaleſ geſſerint: ꝫ q̄d ſpñalis magr̄ iuſſerit videamus.

¶ Ambro. Caueamus g̈ impēdio· i· ſedu lo ne q̄ inter nos de ꝑ/ latōne poſſit eſſe ꝓten tio. Si enī ꝓtendebāt apli· nō excuſatōni ob tendit: ꝫ cautōni ꝓpo nitur. Omiꝫ una dat forma ſnię· vt nō de ꝑ latione iactātia ſit: ꝫ de humilitate contētio.

¶ Dixit aūt. Pꝰ magr̄ nō initę ꝓtētōnis arguit: ꝫ formā hūilitaꝫ quā requātur deſcribit. Quaſi di· Vos more ſcłarū ꝑ ꝑlatōnē puenire vultis ad regni poſſeſſionē· Sz ad ſūma ✠tutū nō potētia venit: ꝫ hūilitate. Ne ceſſe eſt aūt vt correctōnez ſubditꝰ z matrē pietas z patrē exhibeat diſcipli na· aut ne diſtrictio rigida· aut pietas ſit remiſſa.

¶ Nam quis maior eſt. Ad verba exhortatōnis erplendę exēplū de ponit. Ꝺinciobes ſcribit. Si ego laui pedes v· d· z m· z v· d· ẑc· Pñt z in verbo miſtrādi oīa q̄ dñs in carne geſſit· nō tm̄ ꝑdicādo· vel miracul'āmo nēdo: ꝫ ec aīaz quā p nob accepit ponēdo· vt z nos p inuicē ponere anīas

¶ Ego aūt in medio. Be. Ego miſtro· vos aūt recūbiꝫ (diſcamꝰ) z ꝓponit cām: qr pmāſiſtis mecū in t· m· Infirmitas mea nō ꝓturbauit vos ꝫ in bono cepto ꝑſeueraſtis. Sic g̈ michi ꝑſeuerāti vſq; ad morte dedit pr̄ nomē qđ eſt ſup oē nomē· ſic z ego ꝑſeuerātes vos mecū ducā ad ęternuz regnū. Intelligēdū eſt iudā iā receſſiſſe· z multos alios iam retro a biſſe· au ditis verbis incōprehenſibilis ſacramēti· qñ hęc loquebatur dominus.

¶ Et ſedeatis ſuper thronos. Hęc mutatio dexterę excelſi· vt qui būdes nūc gaudēt miſtrare ꝓfuis· tūc ſublimes ſup mēſaz dñi ꝑpetuis da piby alātur· z q̄ in tēptatōiby iniuſte iudicati cū dño pmanēt· illic cū eo ſup tēptatozes ſuos iuſti iudices veniāt. Quāto enī hic deſpectiores· tāto illic maiori culmię poteſta tis excreſcent

¶ Judicātes· xii tri· Der· xp̄i· ñ duodecim plonę: ꝫ multitudo iu dicantiū ſigtur· ꝓpter duas ptes ſeptenarij· quo vniū· ſitas ſigtur· i· tria z· iiij· p q̄s· xij· mł tiplicantur

¶ Ait aūt dñs ſi. Ne glorientur· xij· qđ ſoli de tot miliby cū do mino in tēptatōniby p māſiſſe dicerētur· ām̄o net eos eadē ꝓcella po tuiſſe ꝓteri· niſi diuina grā fuiſſent ꝓtecti. Cū vero ſathanas expetit tēptare· et velut q̄ triti cū purgat vētilādo cō cutere· do cetur nullꝰ a dyabolo niſi deo pmit tente temptari.

¶ Ecce ſathanas Sathanas bonos ad crebrandū petit· cū ad eoz afflictōz eſtiby an helat malicię. Quo ei inuidēs eoz tēptatōz appetit· eo illoz q̄i pro batōnē deprecās petit

¶ Ego a. Nō vt tēp teri: ſed ne dficiat fides tua· vt pꝰ lapſū negati onis· ad p̄ſtinū ſtatum pc̄itēdo reſurgas. Vti le ē enī ſcīs· et tēptatōi bus examīari· ut vel tē ptati q̄ fortes fuerint appareat· vel cognita p tēptatōz ſua infirmi tate· fortiores fieri di ſcāt· z ſic cū probati fu erint accipiant coronā vite

¶ Qui dixit ei do Quia dñs dixerat ſe pro petro orasse· ꝓſciuſ ille pñtis affectus z fer uentis fidei: ſed neſcꝰ caſus futuri· nō credit ſe ab eo poſſe deficere.

¶ Et tu aliquādo ꝓuerſus: † ꝓfirma fratres tuos. Qui dixit ei. Dñe: te cum paratus ſum z in carcerē et in mortem ire. At ille dixit: Dico tibi petre: non cantabit hodie gallus: donec ter abneges noſſe me. Et di xit eis. Qñ miſi vos ſine ſacculo z pera z calciamētis· nunquid aliq̄d defuit vobis? At illi dixerunt. Ni chil. Dixit ergo eis. Sz nunc qui habet ſaculū tollat: ſimilr̄ z perā.

¶ Sed nūc qui. In hoc nobis quoq; datur exēplum· vt nōnunq̄ cau ſa inſtante· quędā de noſtri ꝓpoſiti rigore ſine culpa poſſim⁹ intermittere. Verbigratio. Si per inhoſpitales regiones iter agim⁹· plura viatici cā li cet portare· q̄s domi habebamus

Sed ille qui nouit quid ſit in homīe· ne quis de ſuo ſtatu incaute ꝓfidat· vel de caſu incauti⁹ diffidat· ſicut deus modū· tēpus· nūerū negationis ei⁹ p̄dicit· z ſicut miſericors auxilium ſuę defenſionis promittit.

¶ Quādo miſi. Non eadē regula viuēdi· perſecutōnis tēpore qua pa cis diſcipulos informat. Miſſis ſiquidē diſcipulis ad p̄dicandū ne quid tollerent in via p̄cepit· ordinās ſcz: vt qui euāgeliū nunciat· de euāgelio viuat. Inſtāte vero mortis articulo· z tota illa gente paſtorē ſimul z gregē perſequēte ꝙ gruā tēpori regulā decernit· permittēs necria victui: donec ſo pita perſecutoꝝ inſania tēpus euangelizandi redeat.

¶ Et qui non habet. Gladium. vel habitum sumere. vel nolit habitū iubet emere. vt sciant legentes non facultatē resistendi deesse discipulis: sed amorem magistro potius inesse paciendi. vbi z si nulla alia causa esset euaginandi gladiū. sufficere potest illa. vt amputata serui auricula. tactu dñi sanaretur. In quo ammonemur. ne iram percussi sustineamꝰ: sed fidem resurgentis suscipiamus. Quare vero sacculū z peram z gladiū tollere iubeat subdit. scz quia ipse passurus. z cum iniquis erat deputandus. id est. cuz latronibus in quorum medio est crucifixꝰ. vel cum inferis ad quos p mortem erat descensurus. vt educeret suos vinctos de lacu. vbi nō est aqua.

Et qui non habet: vendat tunicaz suam et emat gladium. Dico enim vobis: quomodo adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me Et cuz iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me: finē habēt. At illi dixerunt. Domine: ecce gladij duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat scōm consuetudinem in montez oliueti. Secuti sunt autem illum z discipuli. Et cum peruenisset ad locum dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. Et ponens genua orabat dicens. Pater: si vis transfer calicem istum a me. Ueruntamen non mea voluntas: sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de cēlo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes prę tristicia. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite et orate ne intretis in temptationē. Adhuc eo loquente: ecce turba. et qui vocabatur iudas vnus de duodecim antecedebat eos et appropinquauit iesu vt oscularetur eum. Jhesus autē dixit ei. Juda. osculo filiū hominis tradis? Uidentes autem hi qui circa ipsum erant quod futurū erat. Dixerunt ei. Domine: si percutimus in gladio? Et percussit vnus ex illis seruum principis sacerdotum. et amputauit auriculam eius dexteram. Respondens autem iesus ait. Sinite vsqz huc. Et cū tetigisset auriculam eius sanauit eum. Dixit autem iesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum. et magistratus templi. et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs et fustibus? Cum quotidie vobiscum fuerim in templo: non extendistis manus in me. Sed hec est hora vestra. et potestas tenebrarum. Apprehendentes autem eum duxerunt. et introduxerunt in domum principis sacerdotum. Petrus autem sequebatur a longe. Circumsedentibus autem igne in medio aule. et simul sedentibus. sedebat Petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen. et eum fuisset intuita. dixit. Et hic cum illo erat. Ille autem negauit eum dicens. Mulier: non noui illum. Et post modicum alius videns eum dixit. Et tu ex illis es. Petrus autem ait. Homo: non sum. Et intermissa quasi hora vna. quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat. Nam et galileus est. Et ait Petrus. Homo: nescio quid dicis. Et statim adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conuersus dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi domini sicut dixit. Quia priusquam gallus cantet: ter me negabis. Et egressus foras Petrus flenit amare. Et viri qui tenebant illum illudebant ei. et percutientes velauerunt eum. et interrogabant eum dicentes. Prophetiza nobis christe: quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et vt factum est diluculo: congregatum est seniorum plebis. principum sacerdotum. et scribarum. et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus: dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero: non credetis mihi. Si autem et interrogauero: non respondebitis mihi. neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. Et illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audiuimus de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorum: duxerunt illum ad pilatum. Et ceperunt illum accusare dicentes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. et prohibentem tributa dare cesari. et dicentem se christum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait illi. Tu dicis. Ait pilatus ad principes sacerdotum. et turbas. Nichil inuenio causę in homine hoc. Illi autem inualescebant dicentes. Commouet populum docens per vniuersam iudeam. incipiens a galilea usque huc. Pilatus autem audiens galileam. interrogauit si homo galileus esset. Et ut cognouit quod de potestate herodis esset: remisit eum herodi. qui et ipse Jerosolymis erat illis diebus. Herodes autem videns ihesum: gauisus est nimis. erat enim cupiens ex multo tempore videre eum. eo quod audisset multa de eo. et sperabat signum aliquod videre a eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ille nichil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo. et illusit indutum veste alba. et remisit illum pilato. Facti sunt autem amici herodes et pilatus in ipsa die. nam antea inimici erant ad invicem. Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotum. et magistratibus. et plebe. dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hominem quasi auertentem populum. et ecce ego coram vobis nullam causam inueni in homine isto ex his in quibus eum accusatis. sed neque herodes. nichil enim dignum morte actum est ei. Corripiam ergo eum et dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum vnum. Exclamauit autem simul vniuersa turba dicentes. Tolle hunc. et dimitte nobis barabbam. Qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad eos volens dimittere ihesum. At illi supervenientes clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. corripiam ergo illum et dimittam. Illi autem instabant uocibus magnis postulantes vt crucifigeretur. et invalescebant clamores eorum. Et pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illum qui propter seditionem et homicidium missus fuerat in carcerem quem petebant. Ihesum autem tradidit voluntati eorum. Et cum duceretur apprehenderunt simonem quendam cyrenensem venientem de villa. et imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum. quę plangebant et lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas ihesus dixit. Filie hierusalem: nolite flere super me. sed super vos ipsas flete. et super filios vestros. Quia ecce venient dies in quibus dicent. Beate sterilles. et ventres qui non genuerunt. et vbera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus. Cadite super nos. et collibus. Operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo vt interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur caluarie: ibi crucifixerunt eum et latrones. unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater: dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes autem vestimenta eius: miserunt sortes. Et stabat populus spectans. Et deridebant eum principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit: se ipsum saluum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes. et aceto acerbum offerentes ei. et dicentes. Si tu es rex iudeorum: saluum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super eum litteris grecis et latinis et hebraicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem de latronibus qui pendebant blasphemabat eum dicens. Si tu es christus: saluum fac temetipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens. Neque tu times deum: quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iuste: nam digna factis recipimus. hic autem nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Et ihesus dixit illi. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in vniuersam terram usque in horam nonam. Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna ihesus ait. Pater: in manus tuas commendo spiritum meum. Hec autem cum dixisset: expiravit. Uidens autem centurio quod factum fuit: glorificauit deum dicens. Vere homo iste iustus erat. Et omnis turba eorum que simul aderat ad spectaculum istud: et videbat quę fiebant: percutiebant pectora sua et reuertebantur. Stabant autem omnes notę eius a longe. et mulieres que secute eum erant a galilea. hec videntes. Et ecce vir nomine ioseph. qui erat decurio. vir bonus et iustus. hic non consentiebat consilio et actibus eorum. ab arimathia ciuitate iudee. qui exspectabat et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum. et petiit corpus ihesu. Et depositum involuit sindone. et posuit eum in monumento excisum. in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceues. et sabbatum illucescebat. Secute autem mulieres que cum ihesu venerant de galilea. viderunt monumentum. et quemadmodum positum esset corpus eius. Et reuertentes parauerunt aromata et unguenta. Et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. Una autem sabbatorum valde diluculo. venerunt ad monumentum portantes quę parauerant aromata. Inuenerunt autem lapidem reuolutum a monumento. Et introeuntes non inuenerunt corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de hoc: ecce duo viri astiterunt iuxta illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent facies deorsum: dixerunt ad illas. Quid quęritis viuentem cum mortuis? Non est hic: sed surrexit. Recordamini quomodo locutus est vobis cum adhuc esset in galilea. dicens filium hominis oportere tradi in manus hominum peccatorum. et crucifigi. et die tertia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nunciauerunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erant autem Maria magdalene. et iohanna. et maria iacobi. et ceteri que cum eis erant. dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista. et non credebant illis. Petrus autem surrexit et cucurrit ad monumentum. Et procumbens vidit linteamina sola posita. et abiit secum mirans quod factum fuisset. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab hierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent: et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sermones hi quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ad illum. Tu solus peregrinus es in hierusalem et non cognouisti que facta sunt in ea in diebus istis? Quibus ille dixit. Que? Et dixerunt ei. De ihesu nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis. et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tertia dies hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam de nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt pauor ad monumentum. et non inuenta corpore eius venerunt dicentes se etiam uisionem angelorum vidisse qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum. et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt. ipsum vero non viderunt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quę locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati christum. et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquabant castello quo ibant. et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam aduesperascit. et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis: accepit panem et benedixit. ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum. et cognouerunt eum. et ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in hierusalem. et inuenerunt congregatos undecim et eos qui cum illis erant dicentes. Quod surrexit dominus vere. et apparuit simoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via. et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Dum autem hec loquuntur: stetit ihesus in medio eorum. et dicit eis. Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati autem et conterriti existimabant se spiritum videre. Et ait illis. Quid turbati estis? et cogitationes ascendunt in corda vestra? Uidete manus meas et pedes meos quia ego ipse sum. palpate et videte: quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hec dixisset: ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus prę gaudio: dixit eis. Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis: sumens reliquias dedit eis. Et ait ad illos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos adhuc cum essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis quia sic scriptum est et sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis tertia die. et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab hierusalem. Vos autem testes estis horum. Et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in bethaniam. et leuatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis: recessit ab eis. et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in hierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

¶ Et qui non habet. Gladium. vel habitum sumere. vel nolit habitū iubet emere. vt sciant legentes non facultatē resistendi deesse discipulis: sed amorem magistro potius inesse paciendi. vbi z si nulla alia causa esset euaginandi gladiū. sufficere potest illa. vt amputata serui auricula. tactu dñi sanaretur. In quo ammonemur. ne iram percussi sustineamꝰ: sed fidem resurgentis suscipiamus. Quare vero sacculū z peram z gladiū tollere iubeat subdit. scz quia ipse passurus. z cum iniquis erat deputandus. id est. cuz latronibus in quorum medio est crucifixꝰ. vel cum inferis ad quos p mortem erat descensurus. vt educeret suos vinctos de lacu. vbi nō est aqua.

¶ Mystice. Est gladius spiritualis. vt vedas patrionū z emas xpū di. quo nuda mētis penetralia vestiuntur. Est etiam gladius passionis. vt exuas corpus. z īmolatę carnis exuuijs. ematur tibi corona martirij Deniqz vt scias qz de passione locutus est: ne turbaz discipulorum animos. se exemplum suppo nit. Quo adhuc hoc qđ scriptum est.

¶ Ecce gladii duo Duo gladij promunt vnus noui. alter vetteris testamenti. quibus aduersus dyaboli minimur insidias. Et dicitur. Satis est: quia nichil deest ei. quē utriusqz testamenti doctrina munierit.

¶ Satis est. Duo gladij sufficiunt ad testimoniuz sponte passi saluatoris. Vnus qui z apostolis audaciam certandi pro domino. z eunulsa ictu ensis auricula. dño etiaz moriturо pietatē virtutēqz medicandi inesse doceret. Alter qui nequaqz exēptus vagina. ostenderet eos. nō totuz qđ potuere pro eiꝰ defensione facere permissos

¶ Et egressus ibat Tradendus a discipulo dñi. consuetū locum adit. vbi facile posset inueniri. ne morte putaret timuisse. Et bene discipulos sanguinis z corporis sui mysterijs imbutos in montē olineti educit. vt omnes in morte ipsius baptizatos designaret. altissimo sancti spiritus charismate confirmandos.

¶ Orate ne intretis ꝛc. Impossibile est hominem non temptari. nec ait. vt non temptemini: sed ne intretis in temptationem. Orate. i. ne temptatio vos superet. z intra casses suos teneat.

¶ Et ipse auulsus est. Dato apostolis ꝓcepto orandi. z ipse auulsus est ab eis. Solus orat pro omnib qui solus pro omnib passurus erat inuenies orationē suam tantū. quantū z passionem a nostra distare

¶ Jactus est lapidis. In hoc mystice innuit. vt inidipsum dirigant lapidē. i. vsqz ad ipsum perducant intentōem legis. qnę scripta erat lapide vsqz ad illum enim potest peruenire ille lapis. quoniā finis legis est christꝰ omni credenti ad iusticiam.

¶ Drabat. Orat non tam timore patiendi qz misericordia prioris populi. ne ab illo bibat calicem propinatū. Unde z signanter dicit: istum. id ē. pone ab illo bibat calicem propinatū. Unde z signanter dicit: istum. id ē. populi iudeoz. qui non habent excusationez ignorantię in meam mortem: qz quoticie annuncioz illis in lege z prophetis. Si ergo fieri potest. vt sine incenteritu iudeoz credat multitudo gentiū. recuso passionē. Si vero illi excecati sunt vt alij videant. nō mea sed tua fiat uoluntas.

¶ Pater. si vis. Ambro. Pro me voluit. cum pro se nichil habuit qđ doleret. Suscepit enī tristiciaz meam. vt mihi largiretur suam leticiam. Confidenter ḡ tristiciam nomino. qui crucem predico.

¶ Ueruntamen non mea. Appropinquans dñs passioni. infirmantiū vocem et timorem vt abstraheret in se suscepit. et rursus per obedientiā fortitudinē mentis ostendit. vt cum nobis imminet qđ fieri nolumꝰ sic per infirmitatē petamus ne fiat. vt tamen per fortitudinē parati simus ad implendam conditoris voluntatē potius qz nostram.

¶ Et factus est sudor. Appropinquāte morte certamē mentis nostrę in se expressit. q merito quandam vim terroris patimur. cum post pusillum sumꝰ inuenturi. qđ in eternum duret.

¶ Sanguinis decurrentis in terram. Per terraz sanguine irrigatā declaratur. qz effectū sue predicationis obtineret. vt fidē discipuloz quā terrena adhuc fragilitas arguebat. suo sanguīe purgaret. et quid quid illa scandali de morte eius pertulisset. hoc totum ipse moriendo deleret: sed z totū mūdū pctis mortuū. ad vitā resuscitaret.

¶ Ut oscularetur. Suscipit dñs osculū. non qđ simulare nos doceat: sed vt nec proditorem refugere videretur. z plus afficeret proditorē. cui amoris officia nō negaret. Unde dicitur. Cum his qui o. p. e. p.

¶ Domine si percutimus gla. Ordo. Cum interrogassent dicētes Domine: si percutimus in gladio. Tunc respondit. Sinite vsqz huc. id est non vos moueat qđ futurum est. Permittendi sunt hucusqz progredi. vt me apprehendant et impleantur quę de me scripta sunt. Sed inter moras verboz interrogantiū z respondētis. Petrus auiditate defensionis. maiore cōmotione pro dño percussit. Sed non potuerūt simul dici que potuerūt simul fieri. Non ergo dicitur: sinite usqz huc. quasi dño placuerit factū petricum apud matthęum legatur dixisse. Conuerte gladiū tuum in locum suum. quod post factū apparet dixisse ihesum.

¶ Seruum principis sacerdotū. Mystice. Seruus est populus iudeoz. principib. scz indebite mancipatus. qui in passione dñi dextraz aurem. i. desit. spiritualē intelligentiā perdidit. Sinistra. id est. vilitate litterę

contentus non petro tollente: sed diuino iudicio ablatam pandente. Que auris in his q̄ credere maluerūt pietate dñi restituit. Uel aur ſ ãputata ꝛ ſanata ſigt auditū ablata vetustate innouatū vt ſit in nouitate ſpūs ꝛ nō in vetustate lr̄e. Q̄ fu? inuēt? ē ptinet ad illã vetustatē q̄ generat in seruitutē q̄ est agar. Sed cū accessit sanitas figurata est libtas. Unde ꝛ nomē serui malch?. i. rex. vel reg̃tur?: q̄ regnabit cū xp̄o cui auditus innouatur.

¶ Uenerant ad se p̄n. Iuxta alios euãgelistas ñ venerãt ad ih̃m p̄nc̄pes sacerdotū et magr̃at?: ſ̄ i atrio cayphe expectauerãt. Sꝫ q̄ illi de nece dñi ita agebãt vt q̄ innoxij uiderentur cum per discipulum traditus a tribuno ꝛ turbis comprehensus a p̄side damnatus a romanis crucifixus a populis etiã barrabas est electus. volēs euangelista eos maxime esse reos quoꝝ consilio cuncta gerebantur dicit eos venisse ad comprehendēdum saluatorē qui sue iussionis ptãte venert

auriculam eius: sanauit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se p̄ncipes sacerdotum et magistratus templi et seniores Quasi ad latronem existis cū gladijs ꝛ fustibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo: non extē†disti manus in me sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum. duxerunt ad domum p̄ncipis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne in medio atrij et circumsedentibus illis: erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eū fuisset intuita: dixit. Et hic cum illo erat. At ille negauit eum dicēs Mulier non noui illū. Et post pusillum alius videns eum: dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et interuallo

† ſ noctis nequitie vestre congrua

ſ In hoc diuersus a ceteris.

ſ ioniſus ab alijs

ſ hoc est de uotionis

ſ hoc est tumoris nature.

facto quasi horę vnius: alius quidam affirmabat dicēs. Uere ꝛ hic cum illo erat. Nam ꝛ galileus est. Et ait petrus. Homo: nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conuer

† ſ Respexit dominus vt recordaretur petrus: q̄ misericordia ad penitentiam vocat.

sus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat: quia p̄iusq̄ gallus cãtet ter me negabis. Et egressus foras petrus fleuit amare. Et viri qui tenebant illum: illudebãt ei cędentes. Et velauerunt eum: ꝛ percutiebant faciem eius ꝛ interrogauerũt eum dicētes. Prophetiza. Quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemãtes dicebãt i

†† ſ vide q̄ soliciti in malo tota nocte vigilauerunt vt facerent homicidium.

eū Et vt factus ē dies: conuenerũt seniores plebis et p̄ncipes sacerdotum ꝛ scribę et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus: dic nobis. Et ait illi

veritas vbi christus captus ꝛ ligatus. Quid nisi erraret quem intromisit hostiaria indęor. Eua male induxit adam. Petrū male introduxit femina

¶ Homo nescio quid dicis ꝛc. Non solum negat christum qui dicit illum non esse christum: sed etiam qui cuꝝ sit negat se esse christianū ꝛ ita impletur q̄d dicit dñs. Tu me negabis.

¶ Galileus est ꝛc. Hierosolomitę ꝛ galilei ęque sunt hebrei ꝛ vnius linguę: sed vnaquęq; prouincia habet suas ꝓprietates vernaculū loquendi sonum mutare non potest ¶ Et cōtinuo

¶ Post terciaꝝ negationem sequitur gallicantus. Sacramenta rerum per statum temporū designãtur. Media nocte negat gallicantu pœnitet ꝛ post resurrectionē quē sub ipce tunc negauerat tūc se amare professus est: q̄ qui in tenebris oblionis errauit sperate iam lucis rememoratō ne correxit ꝛ eiusdē vere lucis p̄sentia plene quidquid mutauerat rerexit. Mystice. Gall? aliquis doctor est qui somnolentos increpãs ait. Euigilate. i. ꝛ n. p. Q̄ petrus ante primū gallicãtuꝝ negat eos significat qui christū ante resurrectionē dñi eē non putauerunt. morte eius turbati. Q̄ bis ante scōm gallicantuꝝ negat illos significat qui vere in illo secūdū hominē vel scōm deū in vtraq; substãtia erant ꝛ ideo veritatem negant. Primus gallicantus est dñi resurrectio in ipso. Scōus eiusdem in corpore ecclesię.

¶ Et cōuersus dominus respexit petrum. Intuitu p̄uocauit ad lacrimas quasi in mentem ei reducens quotiens negauerat q̄d ei p̄ dixerat nec potuit ī tenebris remanere quez lux mundi resurrexit.

¶ Et egressus foras. Ab impioꝝ concilio seclusus culpã luat q̄ ñ int? ob hoc p̄missus ē hesitare vt ī eccl̄ę p̄ncipe ꝓderetur remediū pnię ꝛ nēo auderet de sua virtute confidere.

¶ Illudebant ei cedentes. Impleta ē ꝓphetia. In virga percutietur maxilla iudicis isr̄l. Et item. Dedi maxillam meã alapis. Sed qui tunc cędebatur colaphis iudęor. nunc cędit blasphemijs falsoꝝ christianoruꝝ. Velauerũt facē. nō vt eoꝝ scelera nō viderēt sed vt a se (sicut quōdã moysi fecerunt) gratiã cognitionis eius abscondant Si enim crederent moysi. crederent ꝛ domino. Hoc velamen vsq; hodie manet super corda eoꝝ ß credentibus est ablatū. cum illo morięte velū templi scissum est

¶ Prophetiza. Contumelia in eum qui se ꝓphetã dicebat. Sed ꝛ hereticiꝛ iudęi qui vsq; hodie christū negant. et mali christiani qui reprobis actibꝫ exacerbant. dum suas cogitationes ꝛ opera tenebraꝝ ab illo videri non putant. quasi illudentes aiunt. Prophetiza. quis est qui te percussit.

¶ Si tu es christus. Non veritatē desiderant: sed calumniã parãt. Intelligebãt christū purū hominē de dauid nasciturū. Scōm hoc ergo

¶ Sequebatur a longe Merito a longe. qui in proximo fuerat negaturus. Significat ecclesiam imitaturam christi passionē longe differenter: quia ecclesia patitur pro se christus pro ecclesia.

¶ Ancilla quedam. Cur prima ancilla prodit. cum viri magis potẽ rant cognoscere. nisi vt iste sexus ostẽdatur in nece domini peccasse. p̄ passionem redempturus. Et ideo mulier prima resurrectōnis mysteriū accepit. ꝛ mandata custodit. vt veterē pręuaricatōnis errorem aboleret

¶ At ille negauit. Non ī monte. ñ ī templo. non in domo sua petr? negat: sed in pretorio iudęorum. in domo principis sacerdotum. vbi non est

¶ Ignis cupiditaq; instinctu maligni spūs accēsus in atrio cayphę ad negãdū ꝛ blasphemãdū deū. linguas perfidoꝝ armabat. Q̄d enim intus in domo principis sacerdotū maligna synodus gerebat. hoc ignis inter frigora noctis foris accensus typice demonstrabat. hoc frigore ad horam torpens petrus. quasi prunis ministroꝝ calefieri cupiebat: quia temporalis commodi solaciū perfidorum societate quęrebat. Sed hanc infidelitatez domino respiciente reliquit. et post resurrectionē in captura piscium. cum prunas positas ꝛ piscem superpositum vidisset. cor suū prunis amoris iflamauit.

querunt·vt si diceret. Ego sum christus·calumniarentur q̄ sibi arrogaret regiam potestatem.

¶ Si vobis direro. Sepe dixerat se esse christum. Interrogauerat etiam eos·quo dicerent christū filium dauid·cum eum dauid dñm vocet· ut per hoc ad credendū deum prouocaret. Sed illi nec dicenti credere·nec interroganti respondere·nec eum qui innoxius erat dimittere volebant

¶ Ex hoc aut ⁊c.

Qui semen dauid calumniari querebant plus etiaꝫ audiunt·q̄ per contemtum sit ve turus ad gloriam.

¶ Vos dicitis·⁊c Ita temperat responsionē·vt ⁊ verū dicat· ⁊ sermo calumnię non pateat Maluit se christum filium dei proba re·q̄ dicere·vt condēnandi causa tolleret· his qui fatentur quod obiiciunt.

¶ Ipsi enim audiuimus. Vbi dixit·Erit filius hominis sedens ad dexterā virtutis dei·⁊ v·d·q; e·s· Sua se sentētia damnant qui eum morti tradunt·quem oris et operis sui testimonio deum esse cognoscunt

¶ Duxerunt. Tradiderunt romanę potestati· vt eo modo iudęi ab eius interfectione alienos se esse ostenderent·in quo nō eoꝝ innocētia: sed insania monstratur.

¶ Pylatus autē Cum duo obiecta fuerint·s·q̄ ⁊ tributa reddi prohiberet·et se christum diceret· pylatus potuit audire·quod ō tributis dixerat· Reddite quę sunt cęsar cęsari·Et inde hoc quasi apertum mendaciū nichili pendens·solū quę nesciebat quęsiuit.

¶ Tu dicis. Eodē verbo quo principibꝫ sacerdotum respondet ⁊ presidi·vt ppria sententia amb̄o condemnentur

¶ Nichil inuenio. Pridie q̄ pateretur dominus·ait discipulis· Venit princeps mundi huius· et nō habet in me quicq̄

Si vobis direro: non credetis mi
chi. Si autem et interrogauero:
non respondebitis michi neq̄ di/
† ʃ Ego quem ut hominē despicitis·per supplicium crucis ero exaltatus·et habens nomen quod est super omne nomen·
mittetis. Et hoc autem erit filius
ʃ Cum hic infirmus appaream.
hominis sedens a dextris virtu/
tis dei. Dixerunt autem omnes:
Tu ergo es filius dei? Qui ait:
Vos dicitis: quia ego sum. At illi
ʃ Q̄ se christum et filium dei dicat.
dixerūt. Quid adhuc desideram⁹
testimoniū. Ipsi enim audiuimus
de ore eius.

C .XXIII.

Et surgens
omnis multitudo eo
rum duxerunt illum ad pylatum.
ʃ Impij nichil verisimile q̄ obicere possent inueniunt·Et ideo sicut marcus ait·Non erant conuenientia eoꝝ testimonia
Ceperunt autem illum accusare di
centes. Hunc inuenimus subuer
† ʃ Cum ipse dixerat. Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo·
tentem gentem nostram·⁊ prohi
bentem tributa dari cęsari·et dicē
tem se christum regem esse. Pyla
ʃ vel eum.
tus autem interrogauit illū: dicēs
Tu es rex iudęoꝝ? At ille respō
dens ait. Tu dicis. Ait autem py
latus ad principes sacerdotum et
turbas. Nichil inuenio cause in hoc

dicendo cupit reddere. Vnde sequitur. Pylatus autem.

¶ Et vt cognouit ⁊c. Ne cōtra insontem et quem traditum per inuidiam nouerat·sententiam dare cogeretur·herodi mittit audiendum·vt a suo tetrarcha·vel absolueretur vel damnarctur: sed ne qua iudeis excusatio remaneret. Herodes quoq; qui natu ⁊ religione iudeus erat·quid de christo sensisset ostendere permissus est·vt vtraq; regio·⁊ iudea in qua christus natus·⁊ galilea in qua nutritus erat·in eū ne cem conspirasse monstrentur.

homine. At illi inualescebant dicē
tes. Commouit populum docens
per vniuersam iudeam: incipiens
a galilea vsq; huc. Pylatus autē
audiens galileam: interrogauit si
homo galileus esset. Et vt cog/
nouit q̄ de herodis potestate es/
set·remisit eum ad herodem qui
et ipse hierosolimis erat illis di/
ebus. Herodes autem viso ihe
su gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eū
ʃ vel eo·
eo q̄ audierat multa ō illo·⁊ spera
bat signum aliquod videre ab eo
fieri. Interrogabat autem illum
† ʃ Melior est causa que non defenditur et probatur·Susanna tacuit et vicit
multis sermonib⁹. At ipse nichil
ʃ Accusatur ⁊ tacet qui defensione non indiget Ambiunt defendi qui timent vinci: nec accusationem confirmat tacendo: sed despicit nō refellendo
illi respondebat. Stabant autem
ʃ Sed nec his aliquid dicit·
principes sacerdotum et scribę cō
ʃ vel spernit. ʃ Spreuit herodes et exercitus ut omēs in eadem culpa
stanter accusantes eum. Spreuit
pares monstrentur
autem illum herodes cuꝫ exercitu
suo: et illusit indutum veste alba:
et remisit ad pylatum. Et facti sunt
amici herodes et pylatus in ipsa
die·nam antea inimici erant adin
uicem. Pylatus autē conuocatis
principibus sacerdotū ⁊ mgrātib⁹

¶ At ipse nichil. Tacuit et nichil fecit: quia et herodis incredulitas non merebatur videre diuina ⁊ dominus iactantiam declinabat. Significantur autē in herode omnes impij·qui non credunt legi ⁊ prophetis et in euangelio christi opera videre non possunt. Principibus ergo sacerdotum accusātibus·apud pylatum panca·apud herodem nulla respondet·ne crimen diluens dimissus a principe crucis vtilitatem differret Et iō iustum erat vt pylato qui inuitus sententiā ferebat·ex aliqua parte responderet. Herodi vero ⁊ ceteris qui cōtra legē innoxiū damnabant sicut indignis nichil dicit. Vbi vero tacet·quasi pro grege agnus immolandus pacientiā prestat·vbi respondet. Quasi pastor pro ouibus contra lupos ⁊ latrones pugt

¶ Et illusit indutum v·Q̄ in alba veste spernitur et illuditur·significat q̄ pro totius mundi peccatis in carne casta immolatus agn⁹ ē passus et sepult⁹ Ō hic alba·iuxta alios euāgelistas purpurea·vel coccinea veste illuditur indutus·signt geminū martirij gen⁹· quo in passionibus ecclesia adornatur vt sit candidus actiōe·rubicundus sanguine. Ipse enim membroꝝ flosculus vernans·in pace lilia gignit bello ro

¶ Et remisit ad pylatū. Ad herodem mittitur·ad (sas. pylatum remittitur·⁊ si vterq; reum nō pronunciat·alieng tamen iniquitatis stimulis obsequitur.

¶ Et facti sunt. Nephandū fędus q̄ herodes ⁊ pylatus in occidendo christū pepigerunt·successores eoꝝ hereditario iure custodiunt·dum iudę et gentiles·sicut genere ⁊ religone·ita mente quoq; dissidentes·in christianis tamen persequendis·⁊ fide christi perimenda consentiunt.

¶ In typo herodis ⁊ pylati·q̄ per ihesū amici facti sunt·iudęoꝝ gentiūq;

figura seruatur· vt per passionē christi vtriusq; populi concordia sit ventura: ita tamen vt gentilis prius capiat regnū dei ꝛ ad iudeum fidei suę deuotionem transmittat· vt illi quoq; gloria maiestatis suę corpus vestiant christi· quem ante despexerant.

¶ Obtulistis. Quantū studiū dimittendi ihesum pylatus habeat attende. Primo illis accusantibus dicit se nichil causę in eo inuenisse· deinde tamen in incepto persistentibus mittit ad herodem· vt exploret an ille aliqd sceleris in eo inuenire possit· an dimittendū decernat. Deniq; herodis agnita voluntate· nec inuento in ihesu facinore· plebis sententiam quęrit· cui vnum in pascha oportet dimitti. Iterū etiā tercio volēs dimittere· interrogat. Sed quāto curiosius dimittere gr̄it· tāto criminosiores ad mortem eius inuenit

et plebe: dixit ad illos. Obtulistis michi hunc hominē quasi auertentem populum· et ecce ego coram vobis interrogans· nullam causam inuenio in homine isto ex his in q̄ bus eum accusatis. Sed neq; herodes. Nam remisi vos ad illum· et ecce nichil dignum morte actū

ſ flagris ꝛ ludibrijs quantū iubetis affici am· dummodo ne sitiatis innocium sanguinem·

est ei. Emendatum ergo illum di

ſ Non imperiali legis sanctione: sed ānua gentis· cui per talia gaudebat placere deuict⁹ cōsuetudine.

mittam. Necesse autez habebat dimittere eis per diem festum vnum

ſ data optione eligendi quem vellent: quia pontifices excitauerant turbam· vt magis peterent barraban.

Exclamauit autez simul vniuersa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barraban. Qui erat propter seditionē quandam factaz in ciuitate ꝛ homicidiū missus in carcerem. Iterum autem pylatus locutus est ad illos: volens dimittere ihesuz. At illi succlamabant dicentes. Crucifige: crucifige eum. Ille autem tercio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullaz causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo ſ vel illum. eum· et dimittam. At illi instabant vocibus magnis: postulantes vt crucifigeretur· ꝛ inualescebant voces eorū. † ſ videns quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret

† Et pylatus ſ Iudex nec inuidie cedere debuit· nec timori. adiudicauit fieri petitionē eorum

Dimisit autē illis eum qui propter homicidiū et seditionē missus fuerat in carcerē quem petebant· ihesum vero tradidit voluntati eorū.

Et cum ducerent eum· apprehenderunt symonē quendā † cyrenensem venientem de villa: ꝛ imposuerūt illi crucem portare post ihesum.

† ſ A cyrene· que est ciuitas helchie.

Sequebatur autē illum multa turba populi ꝛ mulieruz: que plangebant ꝛ lamentabant eum. Conuersus autez ad illas ihesus dixit. Filię hierusalem nolite flere sup me: sed super vosipsas flete ꝛ super filios vestros. Quoniā ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles· ꝛ ventres qui non genuerunt et vbera que non lactauerūt. Tūc incipient dicere montibus: cadite tunt· vt qđ criminādo· vel quasi ratiocinando nequiuerant· iam postolando et vociferando ꝛ perficiēdo perficiunt.

¶ Dimisit autē illis. Auctor seditionis ꝛ homicidiorū indeis dimittur· id est· dyabolus· qui ob culpam a lucis patria depulsus ꝛ in tenebrarū carcerez fuerat missus· ꝛ iō pacē hīe non pñt: qr pacis auctorē nō elegerunt.

¶ Apprehendūt symo. ꝛc. Primo dñs crucem portauit: sed post ea imposita est symoni· quē exeuntes obuiā habuerunt· et hoc ꝓgrue. Christus enim passus est pro nobis v. s. v. e. Qui vero eum vult sequi· tollat crucem suam ꝛ sequat. Quia vero symon nō israhelita: ß cyrenеus erat· per eum gentiles designantur· prius peregrini ꝛ hospites testamentorum: sed nūc in fide ciues ꝛ domestici dei ꝛ cohedes christi. Unde ꝛ symon obediens· cyrene heres interpretatur. Sed symon venit ð villa· i· ð pago a quo pagani· qui a ciuitate dei alieni· vbane sunt conuersatiōis ignari. Sed symon pago egrediēs· crucez portat post ihesum· cū ꝓpli gētium paganis ritibus derelictis· obediēter amplectuntur vestigia dominice passionis

¶ Sequebatur a Multa turba ß nō eadē mēte crucē seq̄t. Mali seqūtur· vt morientē leti aspiciāt. Mlres· vt quem viuere desidera bāt· moriturū· morientē ꝛ mortuum plorarent. Nec iō inducitur sol⁹ mulierū planct⁹· q̄n et multi viri dolerēt: ß qr fcie⁹ se⁹ q̄i ꝓtēptibilior liber⁹ poterat pñtib⁹ ꝓncipibus sacerdotū q̄d ꝯ eos senserit ostētare Quia ꝛo nouit dñs q̄ sunt ei⁹· ꝓtermissa furentis ꝓpli turba· ad amātes ꝛ plāgētes se fcī nas· oculos ꝛ ora ꝓtit.

¶ Que plange· ꝛc Tristabantur de vita mortali q̄ morte erat finienda· nō de cęd qui medicum occidebant. Unde subditur. Conuersus autez.

¶ Filię hierusalem. Nota· cū filios hierusalē uocat· qđ non solę que cum eo venerāt a galilea: sed etiā eiusdē vrbis ciues ei mulieres adhęserāt.

¶ Nolite flere. Ne lamentemini me moriturum· cui⁹ cita resurrectio mortē soluere potest· cui⁹ mors mortē· et ipsum mortis auctorem destruet. Vos potius vestrāq; progeniē· dignis lacrimaꝝ fontib⁹ abluite· ne cū perfidis dampnemini in vltionē meę crucis.

¶ Ecce venient dies. Dies romanę obsidionis ꝛ captiuitat̄. Natura le est īminente captiuitate· hostiliq; ꝓ agros vbesq; clade feruente· cūctos qui euadere queāt alta queq; vel abdita refugia quib⁹ abscondāt̄ requirere. Refert iosephus insistētib⁹ sibi romanis· indeos cauernas montiū colliūq; certatī petisse spelunças· ita ut seipm testetur munitōne quadā destructę vibis iota pte· in speleo. cum· xl· comitib⁹ proditū inuentū· atq; ab hostib⁹ captum.

¶ Cadite super nos. Potest hoc ex superfluo intelligi de bis qui in

Barraban. ꝛc. Barrabas qui filius magistri vel patris eorum interpretatur· ipe est antichristus quem illi christo preferent· q̄ bus dicitur. Vos ex patre dyabolo estis. Pylatus os malleatoris interpretatur· dyabolum significat· qui est malleus vniuersę materię· per quē deus vasa probare permittit· ꝛ tandem conterit cū in extrema damnatione confrungit.

¶ Crucifige ꝛc. Magna crudelitas non solum occidere: sed crucifigere quęrūt· vt manib⁹ ꝛ pedibus ad lignū confixis· producta morte necaretur· ne dolor citius finiretur· ꝛ vt in cruce diu videretur

¶ Corripiā ergo. Hanc correptionē deridendo ꝛ flagellando nefādorum desideriis exhibuit· ne vsq; ad crucifigendū seuirent· qđ ꝛ verba iohānis euangelistę· ꝛ ipsa columna testatur ad quā ligatus fuit dominus· quę vsq; hodie dominici sanguinis cernentib⁹ certa signa demonstrat. Sed licet pylatus hoc agat· insaciabilis tñ sacrilegoꝝ furor non cessat: ß magis instat: quia accusationez quam contra dñm detulerant· solicita pylati interrogatōne viderant euacuatā. Tandem impudici ad solas preces se conuer

vtrolibet sexu seipsos castrauerunt ꝓpter regnū celorum: qui dicunt mōtibꝰ c.s.n.z c.o.n. cum suę fragilitatis memores ingruente temptationū articlo sublimiū virorꝫ vel ipsa virginitate. vel martirio. vel quacūqz alia virtute quesierit exempl' monitis precibusqz defendi.

¶ Quia si in viridi ligno. Viride lignum christus z sui electi. aridū impij z peccatores. Vnde ait. Si ergo ego qui peccatū non feci. qui lignū vite merito appellatus. duodenos fructus gratię per singulos menses affero. sine igne passionis de hoc mundo non exeo. quę tormenta mouent illos qui fructibꝰ sunt vacui. insuper et lignum uite flamis dare non timēt. Et si nūc est tempus vt incipiat iudiciū de domo dei z omnes qui volunt pie viuere in christo persecutionē patiuntur. qs finis eorū qui non credunt euāgelio?

¶ Ducebantur aut. Impletur quod dictum est. Et cum iniquis deputat? est. In morte deputatur cum iniquis. vt in resurrectiōe viuificet iniquos qui propter homines homo factus. homini bus dedit potestatē filios dei fieri.

¶ Caluarię locus Extra portam hierusalem erāt loca in quibꝰ truncabantur capita damnatorꝫ. z dicebantur loca caluarię. id ē. decollatorꝫ. ubi crucifigitur. vt vbi erat area damnatorꝫ erigantur vexilla martirij.

¶ Et latrones. ⁊c. Execrabilis in facto iniquitas iudeorꝫ. que quasi latronem crucifigit omniū redemptorē bonus tamē in mysterio latro. qui insidiat? est dyabolo. vt vasa eius auferret.

¶ Per illuꝫ qui a dextris. significatur mortificatio carnis pro celesti gloria. Per illuꝫ qui a sinistris. mortificatio carnis pro aliqua mundi causa.

super nos. et collibꝰ operite nos: Quia si in viridi ligno hęc faciūt: in arido quid fiet? Ducebantur autē et alij duo nequā cum eo vt interficerentur Et postq̄ venerunt in locū qui vocatur caluarię: ibi crucifixerunt eum et latrones: vnum a dextris z alterum a sinistris. Jhesus autem dicebat. Pater dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes vero vestimēta eius. miserunt sortes. Et stabat populus expectans: z deridebant illū principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit: se saluum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei z milites accedentes z acetum offerentes et dicentes. Si tu es rex iudeorum: saluum te fac. Erat autem z superscriptio scripta

† ℣ vt omnis lingua confiteatur: quia dominus ihesus christus. in gloria est dei patris.

super eum † litteris grecis. hebraicis z latinis. Hic est rex iudeorum

tes ꝙ alios saluos fecerat confitent. Poterat quidem se saluare: sed quia ipse christus dei electꝰ. de cruce descendere noluit. Nam qui ideo venit vt pro nobis crucifigeretur. ideo se de cruce saluare neglexit: qz cū ceteri pecca toribꝰ etiā crucifixores moriendo curauit saluare.

¶ Illudebāt. Nota ꝙ iudei vocabulum christi. z filij dei. auctoritate scripturę sibi tradituꝫ irrident. Milites vero scripturarꝫ inscij. non christo dei electo: sed regi iudeorū insultant.

Unus autē de his qui pendebāt latronibus blasphemabat eum dicens: Si tu es christus: saluū fac teipsum z nos. † Respondens autem alter increpabat eum dicens.

† ℣ Saltem hic deberes querere liberationem

Neq̄ tu times deum. qui † in eadē damnatione es. Et nos quidem iuste. naz digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei cum veneris in regnū tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi. hodie mecum eris in paradiso.

† ℣ vita est esse cum christo: quia vbi christus ibi regnum † ℣ Quando crucifixus est

† Erat autem fere hora sexta † Et tenebrę factę sunt in vniuersa terra vsq̄ in horam nonam. Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamās voce magna ihesus ait. Pater: in manus tuas cōmendo spiritum meū. Et hęc dicēs

† ℣ tenebrę effuse sunt oculis perfidorꝫ. vt fidei lumen resurgeret.

¶ Et acetum offerentes. Acetum erāt iudei. a vino patriarcharum degenerātes. Hoc aceto milites potāt dñm quē illorꝫ suggestiōe morti tradant.

¶ Erat autē ⁊c. Hebreę tres linguę pręceteris eminebant. Hebrea propter iudeos in lege gloriantes. Greca. propter gentiliū sapientiā. Latina. ppter romanos imperantes. Ergo velint nolint iudei. oē regnū mundi. omnis mundana sapientia. omnia diuina legis sacramenta testant. quibꝰ est imperator credentiū. z cōfitentium.

¶ Hic est rex iudeorum. Titul? q̄ rpm regez testatur. ñ infra ß supra crucē ponitur: qz licet in cruce bonis infirmitate dolebat. sup crucez tñ regis maiestate fulgebat. z iō immolato titulus ē suppositꝰ. vt cūctis legen. i. credere volentibꝰ pateat qz p crucem nō pdidit. ß contra horatium imperium.

¶ Increpabat eum. Ipsa increpatio futuꝝ crud scādalū etiā circa credentes revelat. ꝙz alij a dextris alij a sinistris

¶ Domine memento mei. Mag grā in ß latrone eminet. Nullū mēbrū a supplicio libez hz. ꝑt cor z linguā. totū qđ libez hz offert. corde credit. ore ꝓfitetur. fidem hūit q̄ regnū credidit. quē secū moriētē vidit. Spē hūit. q̄ aditū postulauit: charitatē firmiter tenuit. q̄ latronē z de iniq̄tate sua arguit. z vitam quā ꝙquerat ei ꝓdicauit. Mag̃ vt? ꝓfitet quē videt hūana infirmitate morientē. quē negabāt apli quē viderant miracula diuina virtute facientez.

¶ Amen d.t. Pulcerrimū affectādę pietatis exemplū. ꝙ tā cito latroni venia relaxat. z vbiorꝫ grā q̄s petatio. Spn. dñs pl? tribuit q̄s rogat. Ille rogabat. Me.m.c.ꝛc. Dñs ait. Hodie.m.e.ꝛc. Cito iudicat dñs: qz ille cito petit.

¶ Et tenebre. Sol retraxit radios. ne aut pendentē videret dñm. aut ne impij blasphemantes sua luce frueret. Et nō ꝙ. vi. hō. i. sole recessuro a cētro mūdi crucifigit. diluculo. i. oriēte sole resurgit: qz mortu? est ꝓpt pcā nrā. z resurr. p. i. n. Ad tā peccāte p? meridiē. i. iclinata luce fidei uox dñi audit. Eo dē igit tpis articlo q̄ tē peccāti adę obcubat. nē latrōi pgitēti dñs paradisuꝫ

¶ Velum tē. s. Hoc expirāte deo gestū ē. ß lucas ꝓoccupat (reserat. volens miraculū sol' iungere miraclo velꝰ. Scinditur aut velū. vt archa testamēti z oīa sacramēta legis q̄ tegebātur appareāt. z ad gētes trāseāt. Josephus ait. Virtutes angelicas presides quondā templi tunc pariter cōclamasse. Fugiam? ab bis sedibꝰ

¶ Pater in manus ⁊c. Patrē invocans. se filiū dei declarat. Spū

ꝓmendans·non ꝺefectū virtutis:ſed ꝓfidentiā eiuſdem cum patre poteſtatis inſinuat. Amat enim ꝺare gloriā patri·in quo nos informat·vt gloriā ꝺem⁹ creatori. Cōmendat autē·iuxta qꝺ alibi legitur. Letatū eſt cor meū et exultauit lingua mea inſup·z caro·mea·re·in ſpe. Quoniā non ꝺerelinques animā meā in inferno·nec ꝺabis ſcm̄ tuū videre corruptionem.

Videns aūt centurio. Videns ꝙ ita haberet poteſtatē mittendi ſpm·qꝺ nō habet niſi conditor animaꝝ·ipſe qui crucifixerat in ipſo paſſionis ſcandalo cōfitetur ꝺei filiū·quē in ꝺei poſt tot miracula credere rēnuerūt. Vnde per centurionē fides eccleſie ꝺeſignat·que ꝺelo miſterioꝝ celeſtiū per mortē ꝺñi reſerato mox iuſtū z ꝺei filium tacente ſynagoga confirmat

Percutientes pectora. Ꝓcutiūt pectora·in ſignū pñie z luct⁹ ꝺupl'r pōt intelligi. Siue enī cui⁹ vitam ꝺilexerant iniuſte occiſuꝝ ꝺolebant·ſiue cui⁹ mortē ſe impetraſſe meminerant·hūc in morte amplius glorificatū tremebant. Sed quęcunq; cā pect⁹ tunꝺere coegerit·videam⁹ diſtantiā gētis z gētis Bētiles: morientē ꝺño ꝺeum timentes·aperte confeſſionis voce glorificant. Judęi percutientes ſolum pectora·ſilentes ꝺomū redeunt

Noie ioſeph. Joſeph per nobilitatem poteⁿtię ſclaris corpus accipe: per iuſticiā meritoꝝ ꝺign⁹ eſt ſepelire.

Hic acceſſit ⁊c. Non apli:ß ioſeph iuſtus z ꝓſtās·z nicodemus in quo erat ꝺolus ſepeliunt. Talis ē etiā ſepultura chriſti· quę fraudē iniq̄tatēq; non hēt·in quo obſtruitur tergiuerſatio iudęorū· Nam ſi apli ſepeliſſēt· ꝺicerēt ñ ſepultū·quē ꝺixerunt raptū.

expirauit. Videns autē centurio quod factum fuerat· glorificauit ꝺeum ꝺicens. Vere hic homo iuſtus erat. Et omnis turba eorum· qui ſimul aderant ad ſpectaculuꝝ iſtud. z videbant quę fiebant·percutientes pectora ſua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe: z mulieres quę ſecutę erant eum a galilea hęc vidētes

ſ Elongaſti a me amicū et proximū et n·m·a·m·

Et ecce vir nomine ioſeph qui erat

ſ decurio eſt qui de ordine curie eſt et officiuꝝ curie adminiſtrat.

† ſ Quia et ipſe diſcipulus ihesu:ſed occult⁹·vitans priꝰ inimicicias iudeorum:ſed in hoc extremo officio·minus curat de illis.

decurio vir† bonus z iuſtus·hic ñ conſenſerat concilio z actibus eo·

ſ Ipſa eſt ramathan helchane et ſamuelis ciuitas·in regione thamitica·iuxta decapolim

rum·ab arymathia ciuitate iudeę qui expectabat et ipſe regnum ꝺei

ſ Si ignotus eſſet ad principem nō accederet. nec corpus impetraret.

Hic acceſſit ad pilatū et petijt corpus ihesu·z ꝺepoſitū inuoluit ſyndone·z poſuit eum in monumēto exciſo:in quo nondum quiſq; poſi

† ſ Paraſceue eſt ſexta feria qua preparabātur neceſſaria ſabbato

tus fuerat. Et ꝺies erat† paſceues et ſabbatū illuſtebat. Subſecutę autem mulieres quę cum ipſo venerant ꝺe galilea viderunt monumentuꝝ·z quemaꝺmodū poſitum erat corpus eius: Et reuertentes parauerunt aromata et vnguenta Et ſabbato quiꝺeꝝ ſiluerunt ſcōm mandatum.

C. .XXIIII.

ſ Id eſt. prima

Una aūt ſabbati valde ꝺiluculo venerunt ad monumentū portantes quę parauerant aromata·et inuenerunt lapiꝺem reuolutū a monumento·et ingreſſę nō inuenerūt corpus ꝺomini ihesu. Et factū eſt ꝺum mente conſternatę eſſent ꝺe iſto:ecce ꝺuo viri ſteterunt ſecus illas in veſte fulgenti. Luꝝ timerēt autem z ꝺeclinarent vultum in terram·ꝺixerunt ad illas. Quiꝺ quę

ſ Jam reſuſcitatū a mortis ſ Id eſt. in monumēto qui locus eſt proprie mortuoꝝ

ritis viuentem cum mortuis? Nō

ſ Preſentia corporis

eſt hic: ſed ſurrexit. Recorꝺamini qual'r locutus eſt vobis cū adhuc in galilea eſſet: ꝺicēs. Quia oportet filiuꝝ hominis tradi in manus

Et reuertētes. Inſpecta ꝺñi ſepultura·reuertētes parāt aromata·et v·qui lecta audita· recorꝺata·paſſione ꝺñi·ad opa xp̄ti quib⁹ xp̄c ꝺilectē ſe quertūt·et ſabbo ſilēt Poſt ſabbm cū mūeribꝰ vēturi ad ꝺñm·cū finita pñtis vitę paſcue·in btā q̄ete gaudētes expectāt tps reſurrectōis q̄ xp̄o occurrāt cum redolentib⁹ actionum aromatib⁹

Et ſabbato ⁊c. Mādatū erat·vt ſabbati ſilētiū a veſpa vſq; ad veſpaꝝ ꝺuaretur Jō mlres ſepulto ꝺño q̄ꝺiu licebat opari in vnguētis p̄pandis occupātur·paſcue vſq; ad ſolis occaſū·z trāſacto ſabbo occidēte ſole·vt mane venientes vngerēt eum: qꝝ veſpe ſabbi p̄occupāte iam nocti articlo·monumētū adire nō poterant·

Una aūt ſab·⁊c. Una ſabbi·iꝺē ē q̄ p̄ma ſabbi·i·una ꝺies a ꝺie ſabbi uel ſabbo q̄ nūc ꝺñica ꝺr. Qꝝ valde mane mlres ad monumentū venert· magn⁹ feruor charitat⁹ q̄rēꝺi·z ꝺueniēꝺi ꝺñm ondit' Myſti. exēplū ꝺatur· vt illuīata fide·ꝺeuſ ſiſq; vicioꝝ tenebr⁹ ad ſacrū corp⁹ ꝺñi acceda m⁹. Mā ſepulcrū figura ē altar⁹ in q̄ celebratur myſteriū corpis et ſāguis ꝺñi. Arōata q̄ referūt·oꝺorē p̄tutū· z ſuauitatē orōnū cuꝝ quibuſ altari p̄pinq̄re ꝺebem⁹ ſignificat.

Lapiꝺēre. Reuolutio lapiꝺis·ſigt relationē ſacrōꝝ xp̄i·q; velo ſre tegebātur. Lex in lapiꝺe ſcpta ē·c· ablato tegmīe ꝺñi corp⁹ mortuū ñ inuenitur:ß viuū euāgelizatur: qꝝ z ſi ꝙquim⁹ chriſtū ſcꝺm carnē:ß iā ñ nouim⁹ Potuit aūt clauſo exire ſepulcro·qui clauſo exiuit vtero

Mēte cōſter. Mēte p̄ſternātur: qꝝ z lapiꝺē īmēſe magnitudis revolutū ſtupebāt·z corp⁹ tā venerabile ñ inuētū ꝺolebāt. Sic tēptato ī ſolitu ꝺie ꝺño·expleta victoria āgeli miſtrabāt ei·ita mō p⁹ ꝺevictā mortē venerūt āgeli·q̄ ñ ſolū xp̄o:ß ec fulgēti hītu: gl'aꝝ ānūciāt triūphanti. Et ſiccorpi in ſepulcro aſtiterūt·ſic etiā corpi p̄ſecto in altari quotiꝺie aſſiſtunt.

Deci·vul. Nō q̄ nec ſcē ml'es ī trā cecidiſſe·nec aliq̄s ſcōꝝ ī reſurrōe ꝺñi p̄ſtrat⁹ ī trā aꝺorare legit'. Añ mos cepit ī eccia: paſcali tpe ñ flecti ge

Exēplo ml'erū·cū ap̄pinq̄ (nua in orōe:ß vultu ī trā ꝺeclīato orare

īm⁹ myſterijs celeſtib⁹·cū gaudia ſupnoꝝ ciuiū p̄tēplamur·ad p̄ſpectū āgeloꝝ ꝺebem⁹ vultū in terrā bū'l'r ꝺeclinare·nos terrā z puluerē eſſe recolētes

Recorꝺamini qua. Die tercia ſic ex hoc loco hēm⁹ inter diſcipulos

etiam ſeminis que eum ſequebant dñs reſurrecturũ ſe predixit. Paraſceue hora nona expirauit. Mane prima ſabbati reſurrexit. Merito autem vna die z duab noctib in ſepulcro iacuit: qz lucẽ ſuę ſimplę mortis quę tm in carne erat tenebr duplę noſtrę mortj quę in corpore erat z anima oppoſuit et vtramq noſtram curauit. Si enĩ vtramq ſuſcepiſſet nos a neutra liberaſſet.

¶ Et recordate. Sicut mulieres in monumento dñi ſtantes recordant verboz que de ſua diſpenſatõe ꝑ fatus erat ſic nos inter dñice paſſionis myſteria celebranda non ſolũ paſſionis ꝙ z reſurrectionis debemus recordari.

¶ Nunciauerũt. Sicut in principio mulier auctor culpe viro fuit vir executor fuit erroris ita nũc ꝙ mortem prior guſtauerat reſurrectionẽ vidit et ne perpetui reatus opprobriuz apud viros ſuſtineret que culpam viro trãſfuderat trãſfudit z grãm. Et quia conſtantiaz ꝓdicandi nõ habet inferior ſexus et ad exequendum infirmior mandatur viris officium euangelizandi.

¶ Crediderunt. Q discipuli tarde credunt non tam illoruz infirmitas qm nrã futura firmitas fuit. Nã illis dubitantib reſurrectio multis argumẽtis monſtratur ꝙ duz legentes agnoſcimus quid aliud qm de eoruz dubitatõe ſolidamur.

¶ Petrus aũt ſurgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina ſola poſita et abiit ſecum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipſa die in caſtellũ quod erat in ſpacio ſtadioruz ſexaginta ab hieruſalem nomine emaus. Et ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibus que acciderant. Et factum eſt dum fabularentur et ſecum quererent z ipſe ihеſus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illoruz tenebantur ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos. Qui ſunt hi ſermones quos cõfertis ad inuicem ambulantes et eſtis triſtes? Et reſpondens vnus cui nomen cleophas: dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in hieruſalem et non cognouiſti que facta ſunt in illa his diebus? Qui bus ipſe dixit. Que? Et dixerunt. De ihеſu nazareno qui fuit vir ꝓpheta: potens in opere z ſermone coram deo et omni populo. Et quo tradiderũt eum ſummi ſacerdotes z principes noſtri in damnationẽ mortis: et crucifixerunt eum. Nos autem ſperabamus quia ipſe eſſet ꝙ promiſſam redemptur iſrl. Et nunc ſup hec oia
ſurrectionem tacent timentes eum cui loquebãtur
tercia dies ẽ hodie cꝫ hec facta ſũt Sed z mulieres quedã ex noſtris terruerũt nos qm ante lucẽ fuerunt ad monumentũ et non inuẽto corpore eius venerũt dicentes ſe etiã viſionẽ vidiſſe angeloruz qui dicũt eum viuere. Et abierũt qdam ex noſtris ad monumentũ et ita inuenerunt ſicut mulieres dixerũt ipſum vero nõ inuenerũt. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti z tardi corde ad credẽdũ in oib qm locuti ſũt ꝓphete

¶ Nominẽ emaus. Emaus ipſa eſt metropolis ciuitas inſignis paleſtine que poſt expugnationẽ iudee ſub marco aurelio antonio principe reſtaurata cum ſtatu mutauit z nomen.

¶ Dum fabularentur. Loquentes de ſe dñs approximans comitatur vt z fidem reſurrectõnis eoz mentibus incendat z qõ ſe promiſerat facturum impleat. Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi ſum in medio eoruz

¶ Appropiquaſ autem ꝛc. Apparuit quidem in ſpecie propria: ſed ſpeciem quaz recognoſcerent non oſtendit. Sicut et ipſi z intus amabant et tamen dubitabãt ſic ipſe foris z preſens adest z quis ſit non oſtendit De ſe ergo loquenti buſ preſentiaz exhibet ſed de ſe dubitantib ſpeciem cognitiõis aufert.

¶ Peregrinus es. ꝛc. Peregrinum putant quẽ non agnoſcunt. Et vere pegrinus erat eis a quoruz fragilitate per gloriaz reſurrectionis iam longe ſtabat a quoruz fide reſurrectionis neſcia extraneus manebat.

¶ Vir propheta. Propphetam et magnum fatentur filium dei tacẽt vel quia nõ dum perfecte credunt vel ſi credunt timent tradi in manus iudeoruz neſcientes cũ quo loquũtur.

¶ Nos autẽ ſperabamus. ꝛc. Quodammodo redarguũt ſeipſos qm in illaz redemptionem ſperauerint quem mortuum viderant nec reſurrecturũ credebant et maxime volent eum ſine culpa occiſum quem innocẽtem nouerãt et ex hoc triſtes incedebant.

¶ Terruerũt noſ Merito dicuntur terruiſſe eos quib de nõ inuento corpore plus meſticiam addiderũt qm denunciata reſurrectõne gaudium quo recrearentur afferunt.

¶ Stadioruz ſexaginta. Stadiũ eſt octaua pars miliarij z ideo ſexaginta ſtadijs vij milia paſſuũ z qngentos ſigt. qd ſpaciũ eis ꝓgruit qui de morte z ſepultura dñi certi gradiebãtur de reſurrectõe dubij. Nã reſurrectionẽ que poſt ſeptimã ſabbati facta eſt octauo numero continere nullus ambigit. Diſcipuli ergo qui de deo loquentes incedũt ſextum miliariuz cepti itineris cõpleuerant qz illũ ſine querela viuentẽ vſq ad mortem quã ſexta ſabbati ſubijt perueniſſe volebant. Compleuerant et ſeptimã qz hunc in ſepulcro quieniſſe non dubitabant. Sed de octauo dimidiũ tm peregerunt qz gloriã iam celebrate reſurrectõis perfecte non credebant.

¶ Abierunt quidã ꝛc. Cum ſupra dixerit petrum cucurriſſe ad monumentum z modo dicat cleophas. Quidam ex noſtris abierunt ad monumentum ꝛc. intelligendum eſt qm duo ſimul ierunt. Sed petrum ſolum primo commemorauit: quia primitus illi nunciauit maria.

¶ O ſtulti et tardi corde. Hic gemina humiliandi neceſſitas incumbit qui nec in ſcripturis quantum oportet edocti nec adimplẽda que nouimus quantũ decet ſumus intenti. Nam ſi moyſes z prophete de chriſto locuti ſunt z eum per paſſionem z gloriã intraturũ ꝓdixerant quo gloriat ſe eẽ xp̃ianũ q neqz in ſcpturis ꝗliter ad xp̃m ptinẽt inueſtigat neqz ad gl̃az quã cũ xp̃o hẽ cupit per paſſiones attingere deſiderat.

¶ Et ipse se finx. Talem se exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. Probandi erant si hunc quem nondum vt deum diligebant saltem vt peregrinū diligerent. Sed quia extranei a charitate esse nō possunt cum quib veritas gradiebatur ad hospitiuz vocant immo cogunt. Quo exemplo colligitur: quia peregrini non solum ad hospitium sunt vocandi sed etiam trahendi.

¶ Fregit z porrigebat. Quem in expositione scripturę nō cognouerūt in fractione panis nouerunt: qz non auditores legis: ꝫ factores iustificabūtur z veritas melius operādo qꝫ audiendo intelligitur

¶ Aperti sunt oculi. Subtrahit carnalib oculis species infirmitatis vt mentib incipiat apparere gloria resurrectōnis. Vnde subditur. Et dixerunt ad inuicem Nonne cor nostrum ardēs erat in nobis ꝛc.

¶ Mystice. Ideo in christo illis ostensa est alia effigies ne eū nisi in fractione panis cognoscerent vt omnes intelligant se christum nō agnoscere nisi fiant participes corporis eius id est ecclesię cuius vnitatem cōmendat apostolus in sacramento panis dicens. Vn̄ panis vnū corpus multi sumus. Cum ergo panem benedictū porrigit aperiunt oculi ut eū cognoscant z remouetur impedimentū qđ a sathana in oculis erat ne agnosceretur ihesus. Et hoc impedimentuz permittit inesse dominus: donec ad sacramentū panis veniatur. Sed participata vnitate corporis aufertur impedimentū inimici vt possit christus agnosci

¶ Ardens erat. Exaudito sermōe cor prius torpore incredulitatis et timoris frigidum igne sancti spiritus est accensum vt iam superno desiderio ardeat et ad credendam veritatem se extendat. Quot ꝓceptis instruitur homo quasi tot facib inflamat.

Nonne hęc oportuit pati christū et ita intrare in gloriā suam? Et incipiens a moyse z omnib prophetis: interpretabat illis in omnib scripturis quę de ipso erant. Et appropinquauerūt castello quo ibāt z ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscū dñe: quoniā aduesperascit et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis: accepit panem z benedixit ac fregit z porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eoz z cognouerūt eū z ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem.

¶ Jam certi de resurrectione

Nonne cor nostrū ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadez hora regressi sunt in hierusalem. Et inuenerunt congregatos vndecim z eos qui cū ipsis erant dicētes qꝫ surrexit dñs vere

¶ Primo omniū viroz apparuit petro qđ et si nō dicit euangelista quādo vel vbi factū: tamen quia factum sit non tacet.

et apparuit symoni. Et ipsi narrabant quę gesta erant in via: z quo modo cognouerunt eum in fractione panis. Dum autem hęc loquūtur: stetit ihesus in medio eorū et dixit eis. Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Conturbati vero et

¶ Non carnem

conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis: et cogitationes ascendunt in in corda vestra. Videte manus meas et pedes: qz ego ipse sum. Palpate et videte: quia spūs carnez et ossa nō habet sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset: ostendit eis manus z pedes. Adhuc autez illis non credentibus z mirantib prę gaudio: dixit. Habetis hic aliquid qđ manducet. At illi obtulerunt ei partem piscis assi z fauum mellis. Et cum manducasset coram eis: sumēs reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hęc sunt verba quę locutus sum ad vos cum adhuc

¶ In eadem mortali carne

essem vobiscum quoniam necesse

¶ Scilicet hec verba

est impleri omnia quę scripta sunt i lege moysi z prophetis z psalmis

¶ Spiritum videre ꝛc. Nouerant discipuli fuisse verum hominem: sed postq̄ mortuus est non credant tercio die potuisse veram carnem de sepulcro resurgere. Putant ergo se videre spiritū quē emisit in passione: sed hunc errorem aufert dominus.

¶ Quid turbati estis. Credebāt apostoli: sed tn̄ turbātur. Primo quia paucorum opinionē sentētia maioris partis excludit. Deniqz quia petrus et si crederet resuscitatum turbari potuit q clausis ianuis domin cum corpore suo se improuisus infudit.

¶ Cogitationes ascendunt. Falsę non desuper descendētes: sed sicut mala herba in corde ascendētes fidem quam in vobis plātaui exigo qđ ex vobis ortum est ꝑdemnosi non est veritas resurrectionis perditus est fructus passionis.

¶ Palpate z vide. Multq̄ documētis persuadet resurrectionez ꝓbendo se z oculis videndum et manib cōtrectandū. Qui dum palpādo ossa carnēqz monstrat statū suę vel nostrę resurrectōis significat qz in qua corp nr̄m z subtile erit p effectū spūal potētię z palpabile p veritatem naturę.

¶ Post resurrectōez dns in corpe suo duo ꝓria oñdit et palpabile eum dē nasę vt informet ad fidē et incorruptibile alteri gsę ut inuitet ad premium.

¶ Ostendit eis ꝛc. Vt oñsa vulnez cicatrice infidelitatq̄ vuln sanaret qs cicatrices z tc̄ fnauit et in iudicio seruatur ē. Pro ad fidē resurrōnis instruendā Deū ut p̄ip no bis supplicās qle gen mortis p hoie ptulerit sp ostēdat. Tercio vt sua morte redēptis qꝫ misericordie sint adiutl ꝓposiq̄ eiusdē mortq̄ insinuat iudicij. Sed postrēo vt in iudicio qꝫ iuste damnētur ipi denunciet ostēsa quā ab illis accepit cicatrice. Non g ex impotētia curandi cicatrices seruauit: sed vt perpetuū victorię suę circūferat triūphum.

¶ Habetis hic aliquid. Ad insinuandā veritatē resurrectōis nō solum tangi ꝫ quesci voluit nō qp vel ipse vel nos p resurrectionē cibo debeamus indigere: ꝫ vt corp nō spm esse manifestaret manducauit potestate nō necessitate. Aliter absorbet aquam terra sitiens aīr solis radi calēs. Ille indigētia iste potentia.

¶ Piscis assi. Piscis assus ipse mediator passus in aqs hūani generis capt laqueo mortis assat tpe passiōis. Ipse z fau melli nob ē in resurrōne Fau mellis in cera i diuinitas in hūanitate. in hui mell ꝓmestione signatur qz illos in corpe suo ad ęternā q̄tē suscipit q cū tribulatōes p deo sentiūt ab amore interne dulcedinis nō recedunt. Qui hic assantur illic vera dul

¶ Et cum manducasset. Omēs ambages aufert (cedine satiabunt

uisus est·tactus est·manducauit·et ne in aliquo sensus hnmanos lucidifi/
casse videretur·mittit manus ad scripturas·vt ꝛsi magicis artib⁹,videatur
potuisse quod uoluit·sicut dicunt pagani·saltem videant prophetare non
potuisse anteq̄ natus fuit

¶ Tunc aperuit. Post uisum·post contactum·post commemoratꝫ
legem aperuit sensum: vt quod vident ꝛ legunt intelligant. Deinde p⁹ sui
corporis commendatã ueritatẽ·commendat ecclesię vnitatem·ꝛ predicari
in nomine ei⁹ pẽitenti
am ꝛc.

¶ Oportebat chri
stũ pati. Oportebat
vt ministri qui pẽnitẽ/
tiam ꝛ remissionẽ erãt
predicaturi in omnes
gẽtes·incipent ab hie/
rosolimis. Non soluꝫ
quia illis credita sunt
eloquia dei·ꝛ quia eo/
rum est adoptio filioꝝ
et gloria et testamẽta·
et legislatio: sed iõ etiã
vt gentes variis erro/
ribus ꝛ facinoribus im
plicite·hoc maxime in/
dicio diuine pietatis
ad spem venię prouo/
centur·q⁹ eis qui filiuꝫ
dei crucifixerũt·venia
relaxatur.

¶ Vos autem se
Postq̄ discipulos ꝺ
virtute predicationis
perfecte instruxit·cum
repente si vellet posset
eos roborare· distulit
dicẽs: Vos autem se/

de me. Tunc aperuit illis sensum
vt intelligerẽt scripturas. Et dixit
eis. Quoniam sic scriptuꝫ est·ꝛ sic
oportebat christum pati·ꝛ resurge
re a mortuis die tercia·ꝛ predicari
in nomine eius pẽnitentiam et re/
† ¶ non in una tantũ gente iudeoꝝ·vel in aliqua parte terrarum.
missionem peccatorum † in omnes
gentes: incipientibus ab hieroso
¶ Qui uidistis·ꝛ audistis. ¶ que p̄dicãda sunt
lima. Vos autem estis testes horũ
¶ ut sufficatis ad testandũ·mittã uobis auxilium.
¶ Spũssancti gratiam
Et ego mittam promissum patris
mei in vos. Vos autem sedete in

quib⁹ nascatur ꝛ nutriatur·gaudet emanasse. De cui⁹ vertice·i·deitate·spi
ritualis vnctionis munera desiderat·lucis ꝛ pacis promissa expectat. De
inde: quia bethania iuxta hierusalẽ q̄si stadijs quindecim erat·Istenumer⁹
propter septem ꝛ octo·quib⁹ ꝓstat scriptura ꝛ mysterijs accõmodus·vel vi
tam que nunc est ꝛ futuram·vel vetus ꝛ nouum testamentũ·vel sabbatum
animarũ in futuro·ꝛ carnis resurrectionẽ continet. Et ideo quib⁹ vtriusq̄
testamenti scientiã aperuit·quos omnẽ viuẽdi ꝛ sperandi regulã edocuit.
eos quindecim stadijs
in locum quo eis bene
diceret·ꝛ precepta do/
cendi traderet eduxit.
Recte quindecim sta/
dijs·locuꝫ ascensionis
a loco passionis secre/
uit·vt omẽs pro se vel
mori·vel viuere cupiẽ
tes·ꝛ primũ quiescẽdi
post mortẽ·et in fine a
mortuis resuscitãdi de
siderio pariter et amo
re firmaret.

¶ In templo. ꝛc.
Ut in loco orationis
inter laudum deuotio
nes·promissum sancti
spiritus aduentum pa
ratis per omnia cordi
bus expectẽt. Sic nos
post celebrata in hie
rosolimis· id est·visio
ne pacis· passionis· et
resurrectõis solemnia·
domino duce petam⁹
bethaniam· vt mente
quieta·corporis et san

ciuitate·quoadusq̄ induamini vir
tute ex alto. Eduxit autem eos fo
ras in bethaniam·et eleuatis ma
nibus suis benedixit eis. Et factũ
est dum benediceret illis: recessit
ab eis ꝛ ferebatur in celum. Et ipsi
† ¶ vbi promissionem patris iussi sunt expectare.
adorantes· regressi sunt in † hieru
† ¶ Quia dominũ post triumphũ resurrectionis·
salem cuꝫ † gaudio magno. Et erãt
etiam celos penetrare uident
semper in templo laudantes et be
nedicentes deum.

¶ Euangelium Lucę explicit.

guinis eius sacramentis imbuamur·et domus obedientię esse curemus: q⁹
sic quotidiana eius benedictione sublimamur·quotidie triumphalis ascen
sionis memores·laudantes et benedicentes deum in hierusalem·id est·spe
rata pacis visione quiescimus: similes hominib⁹ expectantib⁹ dominũ suũ·
quando reuertatur a nuptijs.

¶ Laudantes et benedicentes ꝛc. Lucas·qui sacerdotium chri
sti ceteris amplius exponenduꝫ suscepit·et ideo euangelium suum a mini
sterio templi per sacerdotiũ zacharię cepit·pulcre hoc in templi deuotione
compleuit· cum apostolos ibi ministros·scilicet noui sacerdotij futuros·
non in victimarum sanguine: sed in laude dei et benedictione ꝛcludit.

dit propter obedientiam ꝓuersorum ascendit. Et quia eadem villa in late
re montis oliueti est posita: quia obedientis ecclesię domus apostolico di/
gna hospicio·nõ alibi q̄ in latere summi montis·id est·christi·fundamẽta
fidei·spei·ꝛ charitatis·locauit· de quo latere sacramentũ sanguinis ꝛ aquę

¶ Eduxit aũt eos. Pretermissis omnib⁹ que per quadraginta dies
gesta sunt·primo resurrectionis diei tacite coniungit nouissimũ quo ascen
dit in celum. Et pulcre benedicturus discipulos·educit in bethaniam que
domus obedientię dicitur: quia qui propter inobedientiã peruersorũ descẽ
dit propter obedientiam ꝓuersorum ascendit. Et quia eadem villa in late
re montis oliueti est posita: quia obedientis ecclesię domus apostolico di/
gna hospicio·nõ alibi q̄ in latere summi montis·id est·christi·fundamẽta
fidei·spei·ꝛ charitatis·locauit· de quo latere sacramentũ sanguinis ꝛ aquę

Aug⁹. Omnib⁹ diuinę scripturę pagi nis euangeliū excellit· qz qđ lex z pphętę futurū ꝓdixernnt: hoc cōpletum dicit euangelium. Inter ipsos autē euangelioꝝ scriptores iohānes eminet in diuinoꝝ misterioꝝ pfunditate· q a tēpore dominicę ascensionis p annos· lxv· verbum dei absq; amministriculo scribendi vsq; ad vltima domiciani ꝓdicauit tēpora. Sed occiso domiciano cum pmittēte nerua· de exilio redisset epheſum: ꝓpulsus ab episcopis asie: de coeterna patri diuinitate christi scripsit aduersus hęreticos· q eo absente irruperāt in eius ecclesias· q christū ante mariam fuisse negabant. Unde merito in figura q̄ttuoꝝ animaliū aquile volanti cōparat q̄ volat altius ceteris animalibus z solis radios irreuerberatis aspicit luminibus. Ceteri quippe euangelistę q̄ talem christi natiuitatē z tēporalia eius facta quę gessit in homine sufficienter exponūt· z de diuinitate pauca dixerūt quasi animalia gressibilia cū homīo ambulant in terra. Hic aūt pauca de talib⁹ eius gestis edisserēs· sed diuinitatis potentiā sublimius ꝓtemplans: cū dño ad celum volat. Qui eni supra pectus domini i cena recubuit: celestis haustū sapientię ceteris excellētius de ipso dñici pectoris fōte potauit. Legerat siquidē euangelia triū euangelistarū· z approbauerat fidē eoꝝ z veritatē· i quib⁹ dēe vidit aliqua gestarū rerꝝ hystorie· z ea maxime q̄ dominus gessit ꝑmodū ꝓdicationis sue tempore. s. anteq; iohannes baptista clauderet in carcere. Hęc ergo q̄si dimissa ab illis scribit iohānes q̄ fecit ihesus anteq; iohānes traderetur· sed maxime diuinitatē christi z trinitatis mysteriū ꝓmēdare curauit. Tres siquidē

Prologus in Euangelium Johannis.

Hic est iohānes euāgelista vnus ex discipulis domini qui virgo electus a deo ē quē de nuptiis volentē nubere vocauit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimoniū in euāgelio dat· q z ꝓceteris dilectus a deo dicit· z huic matrē suam pendēs in cruce ꝓmēdauit dominus· vt virginē virgo haberet. Denicq; manifestās in euāgelio q ꝑ erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoās· solus verbū carnē factum esse· nec lumē a tenebris ꝓhēnsum fuisse testat. Primum signū ponēs· qđ in nuptiis deus vel iohēs inuitatus de vino nuptiarū in vinū nouū quo inebriat de calice preclaro· domino a se inuitato fecit dñs ostēdens q ipse erat: vt legentibus demōstraret· q vbi dominus inuitatus ē deficere nuptiarū vinum debeat· vt z veteribus inuitatis: noua omia q̄ a christo instituunt appareāt. Hoc aūt euangelium scripsit in asia· postea q̄ in pathmos insula apocalipsim scripserat· vt cui in principio canonis i corruptibile principiū ꝓnotatur i genesi· ei etiā incorruptibilis finis ꝑ virginem in apocalipsi redderet dicente christo. Ego sum alpha z o Et hic ē iohānes qui sciens supuenisse diem recessus sui: ꝓuocatis discipulis suis in epheso· p multa signoꝝ experimenta ꝓmens christū descēdens in defossum sepulturę sue locū. facta oratōne positus ē ad patres suos: tam extraneus a doloze mortis q̄ a corruptiōe carnis inuenit alienus. Tamen post omēs euangeliū scripsit· z hoc virgini debebat. Quoꝝ tamē vel scriptoꝝ tpis dispositio vel librorꝝ ordinatio· ideo a nobis p singula nō per singula vel vt nescientib⁹ desiderū esse videtur. exponit vt sciendi desiderio collato· z querentibus fructus laboris z deo magisterij doctrina fuer

alij euangeliste dicta z facta dñi tpalia· quę ad informādos mores vite ꝓfentis maxime valent copiosius cōsecuti· circa actinā vitaꝝ sunt versati. In qua laborat vt cor mundetur ad videndū deum. Johānes vero pauca domini facta dicit verba vero dñi quę trinitatis vnitatē z vite eterne felicitatē insinuāt· diligentius pscribit· z sic in cōtemplatiua vita virtute ꝓmendāda· intentionē suam z ꝓdicationē tenuit. In qua ꝓtēplatiua vacat vt d⁹ videat. Iste siqdē ē iohānes quē dñs de fluctiuaga nuptiaꝝ tēpestate vocauit z cui matrē virginē ꝟgini ꝓmēdauit

Nuptiarū vinū ꝛc. Vinum aliud ē nuptiale· aliud spūale. Nuptiale vinū ad litterā possumus dicere· qđ de aqua substitutū ē. Spūaliter p vinū qđ defecit in nuptijs· possumus legē ꝓiugij intelligere· q̄ ante aduentū christi fere ab omnib⁹ custodiebat· qz tūc dicebat crescite z multiplicamini· z steriles q̄ nō pariebāt· magno obꝓbrio custodiebant. Sed veniente christo· iam in quibusdā cepit vinū illud deficere z aliud vinum. s. virginitatis crescere· sicut in maria. iohāne. stephano z in pluribꝫ alijs. Ideo aūt dicitur vinū ꝓiugale ipsa lex ꝓiugij· qz sicut vinū inebriat hominē· z a statu sue mētis alienat· sic lex ꝓiugij alienat hominē ab his q̄ dei sūt· z sollicitū eū facit circa mūdanas res quib⁹ se z ꝓiugē z ꝓlem nutrire q̄at. Castitas vero dicitur vinū spūale· qz qđ istud facit seculo· illud facit deo· qz facit postponere mūdana· z celestib⁹ inbiare. Et ideo posuit hoc vt demōstraret· q vbi dñs est inuitatus. id est. in mentibus illorum ad quos inuitatus venit vinum nuptiaꝝ. i. veteris ꝓsuetudis debet deficere· z veteribꝫ imutatis. i. dimissis· omnia appareāt noua q̄ a christo nouo hoīe ꝓstituunt.

Et hic iohānes. Johes interpretat gratia dei siue in quo ē gratia· vel cui donatū ē. Cui aūt theologoꝝ donatū ē ita abscondita summi boni mysteria penetrare z sic būanis mētibus intimare.

C. I.

In patre qui principiū sine principio ē· vel in principio omniū creaturarū vel tēpoꝝ· i. cū incipent omnes creature vel tpa iam erat verbū vel qz ab ipso habēt omnia p̄cipium existendi. Non in maria incepit vt quidā volebāt vt idē in substātia z si alius in ꝓsona qđ quidaꝫ negabant

In principio erat verbū ꝛc. Lōtra eos q̄ ꝓpter tpalez christi natiuitatē dicebant christū nō semp fuisse incipit de eterni tate verbi dicens. In principio erat verbum verbum dicit· vel qđ ꝓfertur z trāsit· vt q̄n dicitur dens vel aliqd huiusmodi· vel cogitatio seu ꝓceptio mentis que ex mente nata cū ipsa mente ꝑmanet: vt quādo cogitas vel diuinā substantiā vel aliam rem. Hac similitudine ratio z sapientia dei q̄ ex deo nata oīa ꝓprehendit verbū dicit. Hoc dicit ee in principio ꝓtra eos· qui quia ex tēpore dicit nasci ex virgine· dicunt nō semp fuisse. In principio. i. patre q̄ ē principium nō de principio. ipse cū eo ē principiū de principio. In quo solum notat eternitas verbi qua omia p̄cedit. Sed qz alij dicebāt q idem deus· aliquādo é pater: aliquādo filius: vt alter notet in ꝓsona: subdit z verbum e. a. d. vt alius apud alium. Sed qz alij ꝓcederent· z semp aliū fuisse sed nō deum esse· subdit· z deus erat verbū. Sed qz iterū alij etiā deum ꝓcederent sed factum deū· vt ex hominib⁹ fiunt dij: cōtra eos addit. hoc. i. verbum erat apud deū in principio. i. ante oīa natus ex deo· in quo z coomīpotens z cōsubstantialis z coeternus indicatur. Postq; aūt dixit de natura filij· de opatione ipsius supponit· omnia p ipsum facta sunt· omia. i. q̄quid ē siue in substantia siue in aliqua naturali ꝓprietate. Ecce auctor bonoꝝ Et sine ip. f. ē. n. qz nō ab eo ē· qđ non est naturaliter· sed qđ ē puersio nature· vt malū siue ydolum. Ecce nō ē auctor maloꝝ. Sed ne qz ista facta sūt mutabilia: ipsa volūtas z ratio z sapiētia dei videret esse mutabilis: addit qđ factū ē in tēpore z ē mutabile: erat viuens z ꝑmanens in ipso· vt arcba facta in ope: mutat z ꝓjt: arcba in mēte artificis ꝑmanet· ita vt ex ea alia z alia fieri possit illa prius facta peunte· z ita ꝓstat qđ creatura nō ē coeterna creatori· sed ars z ratio z sapiētia ex qua fit ē coeterna deo. Dicto que sit natura verbi· q̄ etiā eius opatio· supponit q̄d faciat būanę rationali creaturę· z hęc vita. i. sapiētia dei in qua viuūt omnia: erat lux quantū in se ē et

si iniqui nō sentiūt·lux.i.illuminatio boīm nō pcox vel aliax rerum. Et h quidē lux lucet quantū in se ē in tenebrosis·sicut sol sup cecum·z tamen illi mali vt ceci nō sentiūt solem. Si enī pprehenderēt tenebre non essent. Vt autē z ipse tenebrę possent pprehendere ꝓmissus ē homo in testimoniū hui⁹ lucis. Et ipsa lux.i.verbū·factum ē caro·quasi mutat in lac ꝓpter puulos. In forma enī deitatis nō posset nosci a puulis.

¶ Alij euangeliste describunt christum natum ex tempore, Johannes affirmat euz fuisse in pre vt in principio. Non fuit ante pater q̄ filius. Ecce filius alia psona a patre·vna substātia cū patre.

¶ Erat. Sum verbum substantiuū duplicem habet significationē·aliqn enī tpales motus secundū analogiam alioz verboz declarat·aliquando substantiaz vniuscuiusqz rei de qua ꝓdicat nō vllo tpali motu designat. ideo z substantiuum vocat·tale ē qđ dr. In principio erat verbuz·quasi in patre subsistit filius. Non eī p tēpore sed p substantia ponit erat.

¶ Quare ponit erat substantiuū verbum. vt intelligas omnia tē pora ꝓcessisse coeternū patri verbum.

¶ Verbū. Vel qa p eum pater mūdo innotuit·vel qz ipsum·dicendo.i.generādo de⁹ pater oīa creauit·verbum dicit.

¶ Et verbū erat. Aliq subito iter homines apparuisse. Johānes dicit apud deum semp fuisse. Aliq veruz hominē. Johānes verum deū asserit dicens deus erat verbū. Aliq hominē inter homies psecutū Johānes apud deuz manentē dicit·hoc erat i pricipio, a.d. Aliq dicūt miracula q̄ fecit homo in mūdo. Johānes p ipsum oīa facta testat. Omīa p ipsū facta sūt. Ecce auctor bonoz. Sine ipso f.ē.n. Non ē auctor maloz

¶ Oīa per ip. Aug. Non ē creatura p quē omnis creatura facta ē. Malū nō ē factuz p ipsum·nec ipsum ydolum qz nihil sūt·nulla sua natura subsistūt. Tamen q̄dq̄d mente ꝓcipitur dicit esse·hoc mō peccatū potest esse.

¶ Ea q̄ sunt p ipsum facta sunt. Illa añt sunt quę a natura ꝓpria nō recedunt.i.q̄ ꝓcordant cunctipotētię diuinitatis.

¶ Et sine ipso. Origenes ita distinguit. Et sine ipso factū ē nihil qđ factum ē. Ordo·nihil qđ factū est·factum ē s.i.

¶ Aug⁹. Qđ factū ē erat vita in ipso. Jobes crisosto. z sine ipso factū est nihil qđ factū ē Hilarius. sine ipso f.ē n. qđ factū ē in ipso.

¶ Quod factū est ꝛc. Aug. Si audis mutabilē creaturā p filium factam nō tamen credas mutabilē eius voluntatē·qz nō subito aliq̄d voluit facere·sed oīa ab ęterno fecit. Qđ factū ē tēpore transit. qđ in sapiētia īmutabili ē transire nō potest. Faber enīz archā pri⁹ facit in mēte·post in ope qđ in mente est vnit cū artifice·qđ fit mutat cū tēpore.

¶ Fuit hō missus. Postq̄z sublimi volatu vltra omnē naturā i altitudinē theologie ascendit qz verbum apud patrē sp fuisse contemplat⁹ ē: mox ad humilitatem humanę naturę z specialiter ꝓcursoris verbi descēdit contra illos: qui dicebāt humanam naturā: in primo parente ex toto pditam z ad nihilum redactam.

¶ Homo missus. Homo nō angelus ut hereticj volūt missus a deo. Ideo potuit dicere de deo.

Fnota cōsubstātialitatis ↑filiꝰ qui ē principium de principio ↑j filius Fverbū nō platū sed semp apd eū manēs·s.sapiētia: qua vel de creādis omnia sciebat vel de se ↑j vt alia psona·nō tamē alia substantia.

erat ↑verbū z ↑verbuz ↑erat apud

↑ipse filius erat deꝰ Fne dicat esse cū deo z non deus ↑hoc idē verbū nō ē nouus deus·sed erat apud deum in principio ·i.in patre existens princeps oīm cū patre.

deum z ↑deus erat verbum. ↑Hoc

Fita erat vnū cū patre·vt oīm principiū creaturarum sua preiret essentia ↑.i.omīs creatura visibilis z invisibilis oīs forma oīs cōpago omnis cōcordia partiū

erat in principio apud deū. ↑ Om

↑ nulla res subsistēs sine ipso ē facta

nia ꝑ ipsum facta sunt z ↑sine ipso

↑z omne ↑in tpe ↑j in spūali factoris ratōne semꝑ viuit z vivit

factum ē nihil. ↑ Qđ ↑factū ē ↑in ip

↑z hec vita.i.sapiētia dei ↑nō aliarū rerum

so vita erat. ↑z vita erat lux ↑homi

↑tamē a tenebris nō cernebat

num: z lux i tenebris lucet·z ↑tene

↑ ante incarnationē·sicut nec cec⁹ ꝓprehēdit lucē sup se lucentē ↑ sed vt etiā tenebre ꝓprehēderent

bre eam ↑ nō ꝓprehenderūt. ↑ Fuit

Fprecursor humanati verbi

↑nō ab hoībus ↑j non ab hoīe impositū sed a deo quasi substātialiter datū

homo missus a ↑deo: cui ↑nomen

↑.i.gratia qui totū a gratia habet· z gratiā ꝓdicat Fcur missus ↑j agens libera volūtate Fhic missus ē hic venit in testimoniū Fcuius rei

erat ↑iohānes. ↑ Hic venit in testi

Fquicūqz ꝓtraderet

moniū vt testimoniū phiberet de

↑.i.christo nato Fiam nomē verbi mutauit in lumen ↑quare ↑j lumē christū esse ↑j testificātem qz deū nemo vidit unq̄

lumie: ↑vt omēs ↑crederēt p ↑illū.

Fmagnus quidē erat iste·nō tamē ex se lucēs·sunt tamē sancti lux illuminata Fmissus erat

Non erat ille lux: sz vt testimoniū

Fde quo ↑aūt ↑christus ↑j qz ē nō vera lux .s.que nō ē ex se sed aliūde lucet

phiberet de lumie. ↑ Erat ↑lux ↑va

↑nō qz omnē·sed qz nullꝰ sine illo illuminat ↑ vt etiā ipsū iohannē ↑j .i.qui a deo recedēs z cadēs in mundū cecatus ē alioquin nō indigeret illūinari

↑q̄ illumiat ↑omnē hoiez ↑veniente

↑z hec lux Fpresentia deitatis nō vt ps eiꝰ·sed vt factor oībus creaturis infusus·regēs quas fecit

in hunc mundū. ↑ In mundo erat

z mundus per ipsum factus est: z

↑dilectores mūdi·qz omnē sensum z intellectū diuina lux excedit ↑in humanā naturā F.i.in mundum qui suus ē

↑mundus euz nō cognouit. ↑ In ꝑ

↑christus ꝑ carnē ↑.i.quicūqz hoīes ꝓsertim in dei quos oībus pretulit Feius cognati Fsui non ꝙ nulli qz aliqui sed rari. z quotquot receperūt

pria ↑venit z ↑sui eum nō receperūt

Fsiue iudei siue gētiles Fper fidem

Quotquot autez receperunt eum:

↑per spiritūsanctū nō tantū reformari·sed· ↑ad optimos F,vt sint fratres eius z coheredes ꝑ gratiā sicut z ipse filius vnigeniti⁹ per naturā vt iam nō sit solus

dedit ↑eis potestatē ↑filios dei fieri

F.s. ↑deū esse z hominē ↑.i.iure eius noīs ↑j.i.emanuel qđ interpretat nobiscū deus.

his qui ↑credūt ↑in ↑nomine eius.

↑ pluraliter vt significet maris z femine materiaz Fsunt nati de materia patris z matris Fhic misera ꝓditio apponit ↑ cōcupiscēcia carnis.i.femine q̄ ē caro ade z regitur

↑ Qui ñ ex sanguinibꝰ neq̄z ex vo

luntate carnis neq̄z ex voluntate

↑vir dicitur spūs qui regit ↑operāte ꝑ baptismū ↑j hoīes ex deo z deus ex hoīe F.i.filii

↑viri: sed ex ↑deo ↑nati sūt. Et ver

us dei Fhō Fhabitu iuuentus ut hō

bum caro factū ē: z habitauit i no

F z per hoc sanati Fnos quos elegit

F.i.cognouim⁹ deū esse gloriosum ↑maiestatez eius per humanitatem in qua docuit z miracula fecit·in qua trāsfiguratꝰ ē in qua surrexit F rel altitudinem

bis. Et vidimus ↑gloriā eius: glo

↑nō vt cuiuslibet sancti ↑vidimus illū hominez

riam quasi ↑vnigeniti a patre. ↑ ple

↑secundū humanitatē ↑secundū deitatē ↑j non solū ego dico·sed etiā Fbaptista

num ↑gratię ↑z veritatis ↑ Johānes

↑ .s.ꝙ verbū caro f.ē·qz ipse premisit ei testatur ↑dipium.s.celsitudinē hūanitatis z eternitatez diuinitatis ↑.s.christo ↑j aperte nō obscure vt lex

↑testimoniuz phibet de ↑ipso ↑ z cla

↑verbū substātiale Fab eterno ↑vobis quereret bus·an essem christus

mat dicens ↑ hic erat ↑quē dixi·qui

¶ Erat lux vera. Omīs hō dicit illa natura in hoīe q̄ ad imaginē z ad similitudinē dei facta ē. Alia omīa q̄ sunt in homine inferiores ptes hominis sunt z q̄dammodo extra hominez sunt. In illa scilicet aīa velut in quodaz mundo superiori vera lux lucet. z in illū mundū veniēs z p gratiā renascētes illuminat·qz quoz vita z psuersatio ī cęlis est: quasi in alio mundo sunt.

¶ Et mundus eū Non ꝙ creatura non cognouerit·sed homo q̄ in mundū mēte amādo descendit. Prius mundus ipsa creatura dicebat. Omīs enī creatura suū creatorē recognoscit·hō vro minime.

¶ Et sui eū. Ab initio mūdi nullū temp⁹ erat in quo receptores diuini verbi nō essent vñ addit. Quotquot aūt receperūt.

¶ Filios dei. Mirabilis potestas vt q̄ filij dyaboli erāt· z filij dei z fratres christi p eū liberati dicant·quo aūt ordine filij dei fiāt z qñō hęc generatō distat a carnali subdit·q nō. e.s.

¶ Et verbum. Vt aūtē secure credamus hoīes nasci ex deo subdit deuz nasci ex hoīe ex hac susceptōe infirmitatis sanat nra infirmitas vt possim⁹ filij dei fieri z b ē verbū caro factū ē. Qđ supius erat: inferi⁹ descēdit. Quid mirū si qđ erat inferius in id qđ supius ē ascendit. Nec mirū si hoīes nascunt ex deo qz deus ex homine ē natus.

¶ Plenū gratia. Homo christus plenus fuit gratia· qz nullis ꝓcedētibus meritis ex q̄ ꝓceptus ē fuit deitas in eo īplens hoīem illū omni plenitudine: redundāte in omēs sanctos. vñ: z mater eius non tm̄ dr mater hoīs sed z mater dei nec mirū si dicit hō etiā deus cū deus dicat etiā homo·hec aūt gratia dicit z veritas·qz sic olim ꝓmissum est· z mō exhibitū. s. vt deꝰ sit in homīe implens eū omni bono· z p eum suos.

¶ Hic erat. Per demōstratiuū pnomē innuit christū affuisse in illo loco. Sepe enī ipse dns adhuc ignotus añq̄ baptizaret z ꝓdicaret ad iohānem solitus erat venire.

¶ Qui post me ꝛc. Qui post me natus·post me ꝓdicatur⁹·baptizatur⁹ moritur⁹. Non ꝙ iam nō esset natus q̄n hęc dixit·qz etiā baptizatus. Sed venit ut sit in ꝓdicatione·in morte·sed nō in resurrectione.

¶ Ante me factus ē. Ex greco coīā me fact⁹ ē .i. apparuit mihi: quidez ſalucet qz prior me erat.

¶ Et de plenitudine. Expoſito teſtimonio p̄curſoris redit ꝙā gelista ad teſtimonium ſuę aſſertionis. quaſi verbū c.f.e. vidimus gloriaz eius plenum gratię z veritate z de plenitudine eius n.o.a. gratiā vt ipſuz credam⁹ z veritatē qua illum intelligimus.

¶ Accepimus. Aug. Non ſolum gratiā q̄ plane gratis dat non p̄ merito vt fidem q̄ p dilectionez opatur ex qua iuſtus vivit. ſed z pro iſta gratiā. i. beatitudinem ęternā q̄ z merces iuſticię dicit z etiā gratiā. qz meritū ex grā.

¶ Gratia p gratia. Gratia i p̄ceptione boni p gratiam datur. Gratia ſimpliciter que nō eſt meriti. ſi poſtea cū illa opamur .i. bonis pſueſcim⁹. z tūc dat grā p grā prioꝛi.

¶ Per moyſen. Per moyſen ſeruum p̄nunciatio. p dominū ipſum ſalutis ipletio.

¶ Deū nemo vidit ꝛc. Ideſt nullus purus homo viuens i hoc coꝛpe vidit deum vt ē. vñ dictum ē moyſi. Non videbit me homo z viuet. i. nemo viuens in coꝛpe videbit diuinitatē meam. vnde iſta adiecit dē⁹ moyſi. Sta in foꝛamine petre z cū ptrāſiero vt debis poſterioꝛa mea. Petra. i. chriſtus. foramē. crucis patibulū ptranſiero. i. tranſiero de mundo ad patrem Poſterioꝛa. oꝛtus ei⁹ paſſio. reſurrectio. aſcēſio p quę credita ad eius beatitudinē z viſionem puenimus.

¶ Qz legit deum apparuiſſe hominib⁹ ſiue viſibilr carnalib⁹ oculis ſiue inviſibilr p̄pheticis viſionib⁹ p ſbiectā creaturā intelligendū eſt viſiones enim p̄phetarum quadā ſpirituali creatura facte ſunt. quib⁹ deū vidiſſe phibent.

¶ Unigenitus filius ꝛc. Quę ſit ſumma gratię z veritatis: breviter ſubdit. ſ. cognitio ipſius trinitatis. vñ hęc ē vita ętęrna. ut cognoſcāt te vnū verū deū. z quē m.i. xp̄m. q̄ in hac vita nō plene eſt. qz nemo i carne vidit deum vt ē. vnde nec ipſe moyſes. pe dum p eum data ſit gratia. ſicut etiam deum vt ē. vnde nec ipſe moyſes. pe dum p eum data ſit gratia. ſicut etiam ipſe poſt omnia viſa in typo dei dixit. Oſtende mihi teipſum: ſed filius qui ipſe ē in ſecreto patris narrauit. qz nemo nouit patrē niſi filius. z cui. v.f.r. Ipſe narrat ſuis qđ de trinitate deitatis ſentiendū ſit. quomō ad eam pueniendum z ad ipſam introducit.

¶ Et hoc. Et hęc z cętera ſequentia teſtimonia iohannis: exhibita ſunt poſt baptizatū chriſtuz cū iam ihęſus veniret inuitare diſcipulos quos iohānes ſuis teſtimonijs mittit ad eum.

¶ Teſtimoniū p̄tra hoc q̄ occultus chriſtus. occultus qz humilis. humilis vt poſſit ſperni z occidi vt redimeret mundū.

¶ Tu quis es. Putabāt iudei iohannē eſſe xp̄m. q̄ in lege p̄mittebat Alij putabāt eum eſſe helyā. p̄pter nimiā abſtinentiā z caſtitatē z ſolitariā vitam. z aſperrimā delictoꝛ reꝓhensionem. z duriſſimam futurę vindictę terꝛoꝛem. Alij dicebant eum eſſe vnuz de p̄ophetis reſuſcitatum. p̄pter p̄phetic gratiam.

¶ Confeſſus ꝛc. Confeſſus ē vt poſtea dicit qđ nō erat chriſtus. ñ negauit qđ erat. i. qđ eſſet p̄curſoꝛ. vt poſt interrogatus dicit. Ego vox ꝛc. Ordo verboꝝ. z cōfeſſus ē z non negauit quādo miſerunt.

¶ Helias es tu ꝛc. Cum omēs ſcirēt nomē chriſti: ſciebant etiā q̄ helias p̄ceſſurus ſit eum. ſed ipſe helias p̄ceſſurus in poteſtate iudicatui ū. Johannes figuraliter helias eundē iudicanduz: vt ſint duo p̄cones ſicut duo aduentus eiuſdez. vñ non ſum helias .i. non p̄co: potentiaz indicās ſed in quam offenditiſ oſtēdo humilitatē. q̄ſi ſeruite humili: antecę excelſus iudicet. Ecce nec ego chriſtus. nec a pte potentię inder.

¶ Ego vox. Non dicit ego ſum homo. vel iohānes. vel filius zacharię. Non conſiderat humanaz ſubſiſtētiam vel generationez ſed vltra hęc omnia exaltatus p̄curſoꝛ verbi aſſerit omnia q̄ intra mundum p̄tinent. Aſcendit in altū. factꝰ vox verbi. nullaz in ſe ſubſtantiaz fatet̄ p̄ter abundantiā gratię q̄ excedit omnē creaturā vt ſit vox verbi.

¶ Vox ē interpres animi. Animus. aūt .i. intellectus omniū ē filius dei. Johannes ergo vox ē. z interpres huius animi. qz primo mūdo eum demonſtrauit. ecce agnus dei.

¶ Iſaias hoc de iohāne prophetauit. ego vox clamātis in deſerto in qua verbū ſonat .i. p̄phetia z oſtenſio z lucerna verbi p̄ſentis.

¶ Ex phariſeis. Id ē ex principib⁹ iudeoꝛ qui doctrinā nō ꝓfunt. ſed iuident. qui tamē ad iohānem ido veniunt qz audiūt euz p̄dicaſſe ꝓmunē omnium reſurrectōez quā z ipſi credebant. vñ z ipſi in multis chriſto p̄ſentiunt. Paulū quoq; apoſtolū in multis audierūt.

¶ Quid ergo baptizas. Audierāt phariſei in p̄phetis chriſtū venturum z baptizaturū. ſciētes iordanē figuraz baptiſmi geſſiſſe: eūq; heliam z heliſeū ſiccis pedib⁹ tranſiſſe. figuramq; baptiſmi in helia z heliſeo nō dubitabant p̄ceſſiſſe. vñ z nunc eos ſurrexiſſe putabāt z baptizaſſe. vñ nec interrogant es tu vnus p̄phetarū: ſed ſolūmodo es tu p̄phęta. ille videlicz qui p̄figurauit baptiſmum.

¶ Ego baptizo in a. Non imputet audacię qđ ago. qz coꝛpora abluo aqua nō aufero p̄ccata. vt ſicut naſcēdo z p̄dicando p̄curſoꝛ ſum ſic z baptizando. ſed iſte medius inter vos ē qui p̄ccata tollit.

¶ Cuius nō ſum dignus. Non ait nō ſoluā. Soluit enī quādo ipſum manifeſtauit z de diuinitate z humanitate ipſius multa aꝑuit. ſed nō ſum dignus. qz indignum ad hoc agendū ſe reputat. in quo ſimpliciter indicat humilitas. Myſtice. ligaturā myſterij incarnati verbi nō ſum dignus p̄uetrare vel nomē ſponſi mihi vſurpare.

¶ Hec in bethania. Due ſunt bethanię. vna trans iordanē: altera citra nō longe a hieruſalē vbi lazarus ſuſcitatus ē. Illa q̄ trans iordanem ē ſignificat humanā naturā ſub lege naturali ante fluēta gratię. qua gratia

† .i. mihi p̄poſite⁹ ē etiā i humanitate. z qđ dixi iterum dico ſ cur

poſt me venturus ē † ante me fact⁹

† eternitate deitatis † qz ille ſp̄ūs ē datus nō ad menſurā. nobis ab eo ſecundū menſurā

eſt. quia † p̄ioꝛ me erat. † Et de plenitudine eius nos omnes accepi-

† vt ipſuz credam⁹ z veritatē qua illū ītelligam⁹ † p bono bonū ſ vere ab eo accepim⁹ qz lex que mala nō tollit ſed oſtēdit. z reos puncit vt humilient ſe medico

mus. Et † gratiā † p gratia ſ qz lex p

† q̄ ſit ſalus homini vt erat p̄miſſa

moyſen data ē. ſz † gratia z veritas

ſ qui ē dominus liberās ſ que † nec moyſes

ſ hec gratia per chriſtū oībus ē data. ſ. videre deū qui nunq̄ viſus ē

p † ibeſum chriſtū facta eſt. † Deum

ſ null⁹ hō ſ ſed

nemo vidit vnq̄z. vnigenit⁹ filius

ſ in ſecreto z eū novit † .i. p manifeſtationē ſue ī carnationis deū inviſibilē demōſtrauit ſ fidelib⁹

qui eſt in ſinu patris. † ipſe enarra

ſ iterū ſ p moyſen nō ē gratia nec per ipſum iohannē. z hoc ē q̄ teſtat ſe nō eſſe chriſtū

ſ vt lucerne

uit. Et hoc ē teſtimoniū iohannis

ſ cū ei⁹ excellētia moueretur qz auſus ē baptizare

quādo miſerunt iudei ab hieroſo-

ſ ſapientes in lege

limis ſacerdotes z leuitas ad euz

ſ vt confeſſione ipſius iohānis ſcirent quis eſſet

ſ quid

vt interrogarēt eum. Tu quis es:

ſ ecce humilitas iohānis qua nihil maius ē cuz poſſet credi chriſtus ſ q̄ nō eſt chriſt⁹ † q̄ erat p̄curſoꝛ

ſ quid

Et confeſſus ē: z † nō negauit. Et confeſſus ē qz non ſum ego chriſtus.

ſ remota priori opinione ſ .i. es

Et interrogauerūt eum. Quid er-

† nō ſum .h. qz nō ſolū p̄pheta ſicut ille ſed etiam p̄curſor: ſ corpe qz ipſe dominus ſp̄ualiter de eo dixit helyas in ſpiritu z virtute.

go. helias es tu: Et dixit. † Non ſū

ſ helyseus † qz nō p̄tenūtio ſed oſtēdo ſ nō ſum p̄pheta qz plus q̄ p̄pheta. nō ſum vnus de illis p̄phetis de quibus me eſſe putatis

p̄pheta es tu: z reſpondit. † non.

† dic quis es ne abſq; reſpōſo redeam⁹ ad illos à nos miſerunt † audivimus de chriſto te p̄dicare ſed de te ipſo nihil manifeſtū aſſeris

Dixerūt ergo ei. † Quis es: vt † reſponſum demus his qui miſerunt

nos: Quid dicis de te ipſo: ait.

ſ ſum † verbi īcarnati † in me ſ deſerte iudee ſolatium annuntians ſ quid

Ego † vox † clamantis in ſ deſerto.

ſ parate in vobis † per fidē per opera per que dominus ingreditur

Dirigite † viam domini. ſicut dixit

yſaias p̄pheta. Et qui miſſi fuerāt

ſ ex inuidia querebāt

erant ex phariſeis. Et interrogaue-

ſ quaſi audacie eſt

runt eum z dixerūt ei. Quid ergo

ſ hic plane iuidia patet † qui habet autoritatem baptiſmi

baptizas ſi tu nō es † chriſtus neq;

† helizeus † etiā inuidis ex bonitate veritatē dicit

helyas neq; † p̄pheta: † Respondit

ſ .i. lauo

eis iohannes dicens. Ego bapti-

ſ .i. preſens vobis apparet

zo in aqua: medius autez veſtrum

ſ corpore † qz humilis z ideo ego lucerna precedoꝛ † ante tēpoꝛa diffinitū ē qđ poſt me veniret

ſtetit † quē vos neſcitis. Ipſe ē † qui

ſ ſicut naſcēdo ita predicādo † mihi p̄poſitus ē dignitate

poſt me venturus ē. † qui ante me

factus ē: cuius nō ſum dign⁹ ego

vt ſoluā eius corrigiā calciamenti.

ſ .i. in domo obedientie baptizat vt ſignif. cet obedientiā cōuenire baptizatis

Hec in bethania facta ſunt trans

iordanē vbi erat iohānes baptizāſ

post incarnationē christi abundās fuit·q̄ natura ad hoc creata erat vt lege
naturę obediret·in qua iobānes baptizat·qz a peccato non liberat. Bapti
zat vtra fluenta diuinoz vtonoz q̄ nondū in christo inchoauerāt in huma
nam naturā descendere. Illa q̄ est citra iordanē significat eandē humanaz
naturā obedientē sub lege gratię q̄ est prima hierusalē.i. visioni pacis p ca
ritatē·in qua christus mortuū suscitat qz a peccato liberat.

¶Altera die. Typice. Iobannes.i.populus gratię·altera die.i.post le
gem cognoscit agnum
quo redimit.

¶Uenientē. Non solum gressibz corpis· sed etiā interioris suę ꝓtemplationis accessi
bus quia dignatus est a iohanne cognosci se cundum diuinitatē z humanitatē.

¶Ecce agnus ꝛc. Tria ministrat agnus possidentibz se·lac sim
plicis doctrinę quo p
uuli nutriunt·lanam
.i.incremēta virtutum
esum carnis suę.

¶Peccata mūdi Peccatū mundi dici
tur originale peccatuz qđ ē ꝑmune totꝰ mū
di· quo tota humana
natura simł z semel cō
dita leges diuinas per
inobedientiā transgres
sa ē in paradiso·quod originale singulaq̄z su
paddita: gra relaxat.

¶Post me venit vir. Christus ē vir·in quo nobis ꝓgruit z p nobis soluit·z filiꝰ dei in quo patri ꝓgruit et peccata dimittēdo re
cōciliat nos ei.

¶Ut manifestet Hic ē agnus qui tol
lit peccata· qđ nō ego quē etiā melius modo noui·sed ꝓpterea bap
tizo vt manifestet israeli. Ne enī ꝓpter īsolentiā minꝰ baptizarent a xp̄o in spū; vsu baptizādi ei viam pauit·vnde postē̄ ad ipsum q̄ via ē ventū est·baptismus eius cessat. In baptismo etiā iohānis manifestat humilitas christi q̄ est impletio totiꝰ iusticię·sicut enī opus ē christum nasci z mori sic z baptizari. Si enī ipse q̄ non eget a seruo baptizat: nō vtdignent quantūcunq̄ sapientes z sancti a domino baptizari·sine quo ꝑmanent in peccatis.

¶Baptizans. Christus a iohāne baptizat vt indicet omīs humilitas q̄ est omnis iusticia·sed nō solus·ne baptisma iohānis sanctius z maius in quo deus homo baptizatꝰ ē videret baptismo christi in quo homines bap tizant. Baptizantur aūt alij a iohāne· vt vsus baptizādi ꝑpararet viam baptismo christi.

¶Et testimoniū. Sicut dixit se venisse vt manifestaret christū ita phi
buit testimoniū .s. vidi spiritū·in quo didicit qđ prius nescuit· venerat eti
am ꝓdicare pnitentiā.i.facere ꝓparationē ꝓdicationis xp̄i·sed tantū de ꝓ
paratione baptismi ponit singulariter·quia baptismus xp̄i ē summū sacra
mentum inter alia.

¶Spiritū descendentē. Non q̄ modo primū descenderit sed vt ꝓ
hoc descēdere ostendat z manere in baptizatis aqua z nō aliter·z vt iobes ꝑ eum de xp̄o excellentius intelligeret.

¶Ego nesciebā. Aug. Visa columba dicit se p eam didicisse qđ pri
nesciebat. Sciebat quidem q̄ erat dominus·q̄ agnus tollēs peccata q̄ ab eo deberet baptizari sicut z pfessus erat· sed nesciebat q̄ sibi esset retentur
z nulli traditurus potestatē baptismi·z ministerium p qđ pstat vnitas eccle
się·ne sint tot baptismi quot baptistę. Potuit aūt dominus potestatē bap
tismi alicui seruo vice sua tradere: vt tanta esset vis in serui baptismo quā

¶altera cognitōe Sintuitu mētis z corporis
Altera die vidit iohannes ihesum
† innocēs immolandus prefiguratus in agno pa
scali.
venientē ad se z ait. † Ecce agnus
Squid ꝑfert Snon de loco ad locū sed vt omio
non sint Sqz nō cū traduce carnis nat?
dei: ecce qui tollit peccata mundi.
S hic determinat quis ille medi? de quo supra di
xit. sit. Iustud †post preconē iudex S naturita
te z ceteris
Hic est de quo dixi. † Post me ve
S dignitate
nit vir·qui ante me factus ē: quia
S deitate
prior me erat·z ego nesciebam eū.
S vsu baptizādi z ostēsione būilitatis xp̄i
Sed vt manifestet in israel·ppte
S nō in spū peccata tollens
rea veni ego in aqua baptizans.
Et testimonium phibuit iohānes
dicens. Quia vidi spiritū descen
S corpali specie colūbe S vt iohānes per
eum excellentius de christo intelligeret
dentē quasi columbā de celo ma
ꝓparatione huius cognitionis nā ex visu z audi
tu licet corpali multū pficiebat in cognitione ma
testatis z potestatis reuelatis oculis
nentē sup eum. † z ego nesciebam
eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua·ille mihi dixit. Sup quez
videris spirituz descendentē z ma
† nō alius Squid Secce qđ didicit
nentē sup eum. † hic est Squi bapti
Sin quo ē remissio qđ nō ē iobēs Sillū spūm
zat in spiritusancto. Et ego vidi et
testimonium perhibui quia hic est
S vnicus. vnde potest baptizare Simmobi
lis in culmine pfectionis
filius dei. Altera die iteruz stabat
S firmiter eius adherētes magisterio
iohānes· z ex discipulis eius duo
S ex dilectione †in carne ad nos venientē
z respiciens ihesum †ambulantem
S discipulis ostēdēdo † quasi quid me sequimini
illū sequimini qui ē agnus dei preciū mūdi
S intellexerūt
dixit. † Ecce agnꝰ dei. Et audierūt
† sequētes euangeliū legē amiserūt vtētes s eius te
stimonio S imperio magistri
eum duo discipuli loquentē· † z secu
ti sunt ihesum. Conuersus aūt ihe
sus z videns eos sequētes se·dicit
S dat fiduciā ↑terrogādi Smgrm Sq̄cūq̄ vellēt:
eis. Quid q̄ritis? qui dixerunt ei.
S hoc nomie fidē suā indicāt·iam sequunt vt ma
gistrum Slatine
Rabbi: qđ dicit interpretatū magi
S nolunt eo transitorie vti sed scire locum quo
frequenter veniāt z secreto instrui
ster·vbi habitas? dicit eis. Uenite
z videte· venerunt z viderunt vbi
† non ē nox vbi ē lumē christus ad quē postē̄ per
uenitur ibi ē manendū
maneret· z apud eum †manserunt
die illo. Hora aūt erat quasi deci
ta in domini·sed voluit vt spes baptizatoꝝ tantū sit in dño nō in hoie
z vniant in eo·vt sit vna colūba z non diuidat ꝑ homies. vñ nihil differt
baptisma domini sine p bonū sine p malum tradet ministrū nec iterat·quia
semp ē baptism? domini. Baptismus iohānis iterat qz nō domini ē·ß ho
minis z si ex deo. Baptismus inde: nō inde ß dñi ē nec iterat. vt a ūt vni
tas z fraternitatis pax sine laniatione in omnib baptizatis fuaretur: quasi ī
vna columba q̄ gemit in erumnis mūdi; z ramū qui extra ē si fructum ba
bet fert ad archā: ideo
spiritus in quo bapti
zat ꝑ columbā ondit
vt aūt habita vnitate
z pace in se ferueāt cō
tra mala: post in igne
datus ē apostolis z in
linguis diuersis secun
dū diuersitatē gentiū
q̄ modo vniunt olim
de vna diuise in tumi
dis edificatoribz. No
ta q̄ in sacramēto ba
ptismatis sicut z in ali
is·solus christus opat
alij vero sunt ministri
vnde aplus in labore
z mente sunt differētes
in opatōe indifferētes

¶Hieronimus. Ondit iohannē nō sci
re p baptismū xp̄i. id ē
mundū esse redemptū
nā sciebat eū filiuz dei
esse z natū in carne. Au
gustinus dicit iohan
nem ignorasse hoc tm
vtrū sibi retineat vim
baptizandi an alicui
suoz tribuat.

¶Et manentē su
per eū. Aug. Spe
cialiter dicit spiritum
manere in xp̄o a quo
nunq̄ ꝑ peccatum re
cessit· in quo sp mirabi
liter vixit z mirabiliter
opatus est·in sanctos
venit z p peccata rece
dit·manet tamē sp in
eis ad aliqđ·vt xp̄s eis
ꝑmisit. s. vt bonis semp insistant·ad aliqđ nō manet. s. vt ex eo ppetent vl
miracula faciāt·z ideo hoc qđ dicit ē primū signū agnoscendi xp̄m.

¶Qui baptizat. Baptizat xp̄s in spiritu·nō solū remittēdo peccata ī
aqua·ß z post purgādo z amorē accēdendo z donis īplendo.

¶Hic ē filius. Hic testat filiū dei quē supius virū vocabat· vt ab eo
habeat testimoniū vtriusq̄ nature.

¶Altera die. Typice. Stat iobes cessat ler· tm testimoniū phibēs xp̄o.
Ambulat ihesus.i. gra bincinde colligēs.

¶Secuti sunt ihesum. Secuti sunt vt eum iam potius q̄z iohannem
audirēt·nō tamē adhuc ei penitus adherētes sed vt videāt vbi habitat·ut
assidue ad eum veniant z ab eo erudiant: z postea pfecte sunt secuti quan
do eos de naui vocauit. Duo sequunt qz qui sequuntur gemina charitate
debent accendi.

¶Conuersus. Quasi a tergo viderāt·ß q̄si facie ꝑbuit illis· dū de ma
iestate descēdit vt posset videri·dū p vmbra legis euangelij lucē exhibuit.

¶Quid queritis. Interrogat nō ignorās·ß ut mercedē habeant respō
dentes: quid: rem nō psonam·qd non quē·ne se videat ostendere·illi perso
nam respondent.

¶Ubi habitas. Mystice. Volūt ondi sibi ī qbz xp̄s bītet vt se illis assimi
let·vt q̄ incarnatoz videt pie q̄rūt ondi sibi eternā māsionē quo sit apd prez

¶Uenite. Quasi sermone nō pt explicari·ß ope demonstrat. venite cre
dēdo z opando z intelligetis·venite testimonio iobānis z a lege recedite z
gratiam recipietis.

¶Die illo. Ostēdit nouū testamentū siue ꝑsentē vitam.

¶Hora aūt erat. Quia ex lege venerāt· decalogus ad christum misit

hora decima ꝙ̄runt ab eo doceri qꝝ nō alius docet legem nisi qui credit eam Docet aūt cum misericordia ⁊ implent quę impleri nō poterant. vel hora .x. vesperam mūdi indicat.

¶ Frater simonis. Frater iunior natu prior credit. nō enim ē ordo fidei in annis: forte ad dignitatē andreas dicit esse frater petri. sup quē. i. sup cuius fidē: fundāda erat ecclesia.

¶ Inuenit hic. Vera pietas statim inuentū thesaurū nunciat fratri. ut sicut ē sanguīe sit ⁊ germanus in fide.

¶ Inuenimus messiam ⁊c. Christus grece. messias hebraice. unctus latine. vere enī unctus ē a spiritu sancto specialiter. a qua unctione christiani appellant. Qꝝ iacob erexerit lapidē post visionem in titulum quez olei supfusio unxit. iā diuinitus p illā petrā futuram petrā. scz christum spūsancto ungēdum figuraliter intellexit ī qua petra sic linita ecclesiam fundari ꝝ figurabat ⁊c.

¶ Tu es simon filius. Prius dicit nomen qđ habet a parentibus ut significet mutatio. dum te simone petrum facit. In mutatione autē notat viuacitas mysteriꝝ. sed nec prius nomen caret virtute. Est enim simon obediens filius gratię vel columbe: dum venit ad ihesum. sequens fratrem. unde a petra christo dicit petrus firmus in illo. in figura ecclesię ꝙ̄ in petra fundatur.

¶ Filius iohanna ⁊c. Iona dicitur ⁊ iohanna indifferenter iona columba. Johāna gratia interpretat.

¶ In galileā ⁊c. Galilea dicit transmigratio vel revelatio. Transmigrat enim homo de vicijs ad virtutes ⁊ post de virtute in virtutē ⁊ sic fit ei revelatio. ut videat deus deum in sion. Vocatur ergo discipulū ad sequēdum. i. ad imitandū: exit in galileam. ipso loco innuens: ut sicut ipse proficiebat sapientia ⁊ sicut p passiones intrauit in gloriā sic ⁊ sequaces.

¶ A bethsaida ciui. Non frustra nominat ciuitas. Nec frustra dicit philippi petri ⁊ andreę. sonat enim domus venatoꝝ. in quo notat animus ⁊ officium istorum: sunt enim venatores in capiēdis alabus. vī philippus antequā fiat aplus sponte vocat nathanaelē.

¶ Inuenit philippus ⁊c. Nathanael pitissimus scripturarū intelligit qđ non alij scz a nazareth exire singularem nazarenum. Quia aūt doctissimus nō est in apostolū electus. omnes enim apostoli primū de ydiotis. ut profundantur sapientes.

¶ Quē scripsit moy. Vt cautus venator multis rationibꝫ veritatem fratri astruit. s. ꝙ ihesus est qui ꝓnunciatur in lege ⁊ pphetis. filius ioseph q̄ ē de domo dauid. vt p eum nō ꝙ de eo natus. cū maria matre eius quā sciebat ex pphetis virginem prepisse: noter esse ex dauid.

¶ Et dixit ei natha. ⁊c. Vel dubitando interrogat: vel affirmat ut legitimus. a ciuitate tanti nominis posse esse aliquē bonum vel eximiuz doctorē vel summum saluatorē. Dicit enim nazareth: flos vel germen immundicię vel sanctitas. utriqꝫ aūt pnunciationi ꝙ̄gruit subdit veni. ⁊ vi. ⁊c.

¶ Ecce vere israelita. Dolus. i. simulatio. si enim habet peccata: pfitetur. Non ergo negat peccatorē. sed in eo laudat professionē. Pharizęi aūt sunt dolosi qui se bonos p̄dicant cū sint mali.

¶ Unde me nosti. Cognoscēs dīm loqui de sua pscientia: nō ex indignatione quęrit. sed admirādo. vñ ⁊ ex qua virtute.

¶ Sub ficu vidi te. Mystice nathanael. i. donum dei: ē verus populus israel donо dei ꝙ erat sub ficu abditus. i. subditus sub psuetudine peccādi ⁊ umbra mortis. ut primi parētes sub fici foliis se texerunt: ubi prius visus esset a domino ⁊ ꝙ̄situs ꝙ̄ dīm videret ⁊ ꝙ̄reret. ⁊ ante etiā ꝙ̄ per apostolos vocaret.

lippꝰ. veni ⁊ vide. vidit ihesus nathanael venientez ad se. ⁊ dicit de eo. Ecce vere israelita: in quo dolꝰ nō ē. Dicit ei nathanael. unde me nosti? Respōdit ihesus ⁊ dixit ei. Priusꝙ̄ te philippus vocaret cū ſ. i. sub arbore fici ſ. i. sub legis littera ſ elegi esses sub ficu vidi te. Respōdit ei †ecce eadē vox nathanaelis ⁊ petri. unde ⁊ petrꝰ meruit vocari nathanael ⁊ ait: †Rabbi tu es filiꝰ ſ cuius ego miles dei: tu es rex israel. Respondit ihesus ⁊ dixit ei. Quia dixi tibi. †vidi †q: p istud quū venisti ad fidē venies ad maiora. te sub ficu credis: †maiꝰ his videbis. ſ hoc maius Et dicit ei. Amen amen dico vobis. videbitis celum aptum et angelos dei descēdentes ⁊ ascendentes sup filiū hominis.

¶ Rabi tu es ⁊c. Quia cognouit nathanael christū absentem vidisse quę ipse in alio loco gesserat. i. quomodo ⁊ ubi vocatus sit a philippo: qđ ē indiciū veritatis. fatetur nō solum magistrum sed ⁊ dei filium ⁊ regē israel. i. christū in quo ꝓbat esse israelita ut dicit. i. videns deum.

¶ Videbitis celū. Nathanael israelita. dicit visurus aptum celum ⁊ angelos a. ⁊ d. ut olim patriarcha iacob vidit scalaz ⁊ angelos a. ⁊ d. qui p benedictionem vocatꝰ ē israel.

¶ C. II.

¶ Et die tercio nu

ptię facte sunt in chana galileę. ſ mater ē figura synagoge erat mater ihesu ibi. vocatꝰ ē aūt ihesus ⁊ discipuli eiꝰ ad nuptias. Et deficiente vino dicit mater

¶ Aug⁹. Qđ dictū ē nathanaeli modo ī pletur in christianis. quia postꝙ̄ homo de⁹ ascendit. credentibꝫ in eum aperitur aditus celi. Et vident angelos. i. p̄dicatores sup eum ascēdentes. dum archana veritatis pspiciebant ⁊ p̄dicant. ⁊ descendētes dum infimis se cōtempant. ⁊ hūana de eo p̄dicant. Et maius ē eis celum apiri ⁊ vtramꝙ̄ in eo cognoscere naturaz p angelos q̄ visos. i. p̄scitos esse. dum essent sub umbra mortis. Si enī ibi manerent quid pfuisset ibi videri.

¶ Angelos descēdentes. Sepe hoc miraculū appuit ꝙ angeli ascēdebant ⁊ descendebāt sup christū.

¶ Super filiū hois. Christus dicit se filiū hominis affirmans qđ minus ē. s. humanitatē. natbanael ⁊ petrus filiū dei qđ maius ē. affirmantes diuinitatē. Ecce pfirmatio utriusqꝫ nature in christo. isti pfitentes veritatē merent ascendere. ille asserens humanitatē testat se ad redimendū venisse.

¶ Sup filium ⁊c. Confirmat se esse hominē ne aliqui errarēt credētes ipsum tantū esse deum. vt etiā petrus cū dixit. absit a te domine. C. II.

¶ Et die tercio. Aug. Post ostensionē christi p testimonia iohannis ipse se miraculo ostendit.

¶ Et die tercio. Significat tercio die. i. tpe gratię. post tēpus. i. ante legē ⁊ sub lege christū ad nuptias ecclesię p carnē venisse.

¶ Uocatus ē aūt. In quo ostendit nō despiciēdas nuptias quas fecit ⁊ sacramentū nuptiarū insinuat.

¶ Deficiēte vino. Unum deficit ut mirabiliter vino de aqua facto: virtus latētis veritatis appareat.

¶ Aug⁹. Maior virtus ē in creatiōe ⁊ gubernatione celi ⁊ terrę. ⁊ ꝙ quotidie aqua pluuie p vites in vinū vertit. ⁊ ꝙ ex puo semine fruges creant

sed qz hec naturaliter fiunt iam ex vsu viluerũt·z ideo quedã z si minora ꝑ
ter solitũ nature sibi deus seruauit·p quę virtus q̃ in maioribꝫ etiã opatur
ad memoriam reducit.

¶ Quid mihi z tibi ẽ mulier. Augl. In his non negat matrẽ vt hę
retici dicunt·nec inhonorat eam qui parẽtes honorare ꝓcepit·sed illa exigẽ
te·miraculum facturus nõ agnoscit ea 3·quasi.d. Ex eo q̃ genuisti nõ opor
te·miraculum facturus nõ agnoscit ea 3·quasi.d. Ex eo q̃ genuisti nõ opor
hoc·agnoscam aũt te pendẽs in cruce cũ vt filius curã tui discipulo ꝓmittã.
sed nondum venit ho
ra mea.i.opportunitas·
qz nõ debet esse passio
nisi ꝓdicato ꝙuãgelio
nisi virtute deitatis o/
stensa mundo· tũc erit
hora·nou necessitatis
vt heretici calumnian
tur sed voluntatis. vñ.
Protestatẽ h.p.a.m.
z i.s.e. Non enim auc
tor tempoꝝ fato tẽpo
ris regit.

¶ Chana galileę. Id
ẽ.zelus transmigratio
nis ibi nuptię·quia hi
sunt digni christo qui
feruore deuotionis de
vitijs ad virtutes·de
terra ad celos transmi
grant. Pater ibi cuiꝰ
uterus thalamus fuit
de quo sponsus ꝓcessit
Vocatus ẽ autem ihe
sus desiderio ꝓcedenti
um patruz z discipuli
ut ministri. In nuptijs
vinũ defecit·quia sen/
sus legis p carnalẽ ex/
positionez pharizeoꝝ
a sua prisca virtute ce
perat deficere· sed xp̃s
aquã in vinuz puertit
dum q̃ carnalia vide/
bantur·spũalia ostend/
dit· z supficiem litterę
plenã virtute celesti ut

ihesu ad eum. vinum non habent
† Augꝰ. quid ẽ ꝓmune deitati mee z tibi matri se
cundum carnem
Et dicit ei ihesus. † Quid mihi z ti
ꝙ ẽ nomẽ sexus † .i. opportunitas ostendendi
naturã quã ex te habeo·sed ostensa diuina p mira
cula·ostendet z humana natura p passionẽ
bi ẽ mulier? Nondum venit † hora
ꝙ z si videtur negare filius·scit mater pietatẽ
eius·z ideo fiducialiter ingat ministris,
mea·dicit mater eiꝰ ministris. Qd
cumq̃ dixerit vobis facite. Erant
ꝙ vasa aquaria ab ydor
autẽ ibi lapideę ydrię sex positę·se
cundũ purificationẽ iudeoꝝ· capi
ꝙ metron grece latine mẽsura dr
entes singulę metretas binas vel
ternas. Dicit eis ihesus. Implete
ꝙ qz nullũ tẽpus fuit a salutari
doctrina vacuũ
ydrias aqua. Et impleuerunt eas
vsq̃ ad summũ: z dicit eis ihesus
Haurite nũc z ferte architriclino
† princeps triclinii. est enĩ mediũ spacium domus
a parietibus vbi sedebãt cõuiuantes
z tulerũt: Ut aũt gustauit † architri
† vt paulus primus nesciuit spiritus in littera
clinus aquã vinũ factam † z nõ scie
ꝙ vt ysaias z ceteri
bat vnde esset: ministri aũt sciebãt

qui hauserãt aquã: vocat sponsuꝫ
architriclinus z dicit ei. Omnis
ꝙ carnalis a veris ad falsa descẽdit
homo primum bonũ vinuz ponit
ꝙ mũdana prudẽtia prius docet homes blanda de
inde subdit inutilia z inhonesta
et cum inebriati fuerint: tũc id qđ
† qz z olim bonũ z si in figuris quasi in aqua oc
cultũ·nunc vero in euãgelio manifestũ
deterius ẽ. Tu autẽ seruasti † bonũ
vinum vsq̃ adhuc· hoc fecit initiũ
signoꝝ ihesus in chana galileę· et
ꝙ latentẽ deitatẽ
manifestauit gloriã suam·et credi/
derũt in eum discipuli eius: Post
† villa pulcerrima vel ager cõsolationis
hec descendit † capharnaum ipse z
† cognati·magis fratres q̃ discipuli ꝙ qui nõ frẽs
mater eius † z fratres eiꝰ z † discipu
li eius· z ibi manserunt nõ multis
diebus. Et ꝓpe erat pascha iudeoꝝ
ꝙ docet nos seruare instituta illius ecclesie
ad quã venimus·si nõ fuerit cõtra fidem
rum· z ascẽdit hierosolimã ihesus.
† vt in sacrificiis offerẽtur· z erat auaricia sacer
dotum.
z inuenit i tẽplo vendẽtes † boues z
† ne deessent precia emptoribus
oues z columbas· † z numularios

¶ Et impleuerũt
Q̃ iussu eius implete
sunt ydrię· significat
q̃ etiã illa scriptura a
domino ẽ sed dñi in ea
sub velamĩe. id est. ad
opertione litterę latet
christus·sapit aquã in
sipidam. Cuz autẽ au
fert velamẽ: ẽ vinum
inebriãs· potuit quidẽ
vacuas iplere vino q̃
cũcta creat ex nihilo·ꝙ
maluit de aqua vinũ
facere vt doceret se nõ
soluere legẽ sed iplere·
nec in ꝙuãgelio alia fa
cere vel docere q̃ ꝙ ꝓ/
phetia ꝓdixit.

¶ Ut aũt gustauit
Triclinium.i.tres ordi
nes discũbentium alti
tudine distãtes iter se
.i. doctores·ptinentes
ꝓ ingati. Architriclinꝰ
aliqs legispitus· q̃ bi/
bit spiritualez sensum
legis. Vnde spũalem
sensum in scripturis a
perire discipulis·ẽ aq̃
in vinum puertere·vt
qñ post resurrectionez
apuit illis sensum vt i
telligerent scripturas.

¶ Aquã vinũ factã. Zero. Per aquã baptismus iobis·p vinũ pas/
sio christi· vñ z vinũ priꝰ fert architriclino·i. iobi q̃ añ bibit passionẽ q̃ xp̃s
¶ Hoc fecit initiũ ꝛc. Zero. In initio signoꝝ q̃ mortalis mortalibus
erat daturus: aquã vertit in vinũ·sicut iam imortalis discipulis apuit sen
sum vt in lege z ꝓphetis intelligerẽt christũ: ita carnales mẽtes prius sapore
sapiẽtię imbuit·postea resuscitatos maiori gloria ꝓpleturus.
¶ Post hec ꝛc. Post initiũ signoꝝ de vino subdit aliud indiciũ diuĩę
maiestatis in electione vendentiũ de tẽplo. Typice. Filius dei vt humilis:
descẽdit capharnaũ·i. in mundũ secundũ q̃ habet matrẽ z fratres.
¶ Et prope erat ꝛc. Pascha agimꝰ: dum a vicijs a virtutes transimꝰ
ad hoc ihesus venit: dñi ecclesiã quotidie visitat z actus cuiusq̃ ꝓsiderat·z
eos ejcit q̃ inter sanctos·vel ficte bona vel apte mala faciũt. Per boues q̃
arant ꝓdicatores doctrinę celestis significantur: bos vendũt qui nõ amore
dei vel sed p questu tpali ꝓdicant. Oues innocẽtes sua vellera vestiendis
ꝓbent·p has signant opa mũdicię z pietatis q̃ vẽdunt·dum p hũana lau
de gerunt·spiritus vt colũba apparuit·vñ p columbam spũs accipit·q̃ vẽ
dunt simoniaci: Nummos dant mutuo in ecclesia q̃ nõ simulate celestibus
sed apte terrenis seruiũt·hi omẽs ejciunt de pte sortis sanctoꝝ·qui vel ficte
bona vel apte mala faciũt·z funiculis peccatoꝝ mõ flagellant ad correctiõ
nem·qui si in correcti pmanserint: in fine ligabunt. Oues quoq̃ z boues ejꝰ
cit·qz talium vitã z doctrinã ostẽdit reprobã. Et mensas subuertit·qz in fi
ne ipse res quas dilexerũt·destruunt.
¶ Et ascendit. ꝛc. Si ipse qui dedit decreta dei custodit·doceat quãta
cura boĩbus debet esse vacare orationibꝫ z dei sollẽnitatibus. Bis legit ad
pascha ascẽdisse·semel primo anno ꝓdicationis: nõdum incarcerato iohan
ne·vnde hic agit. Secũdo cũ ad passionem iret·z in vtroq̃ vendẽtes eiecit
de templo.
¶ Et inuenit in templo. Si in figurali tẽplo qđ ẽ domus orationis
ꝓbibet negociationẽ q̃ honesta putat cum sit de bis q̃ in templo offerunt:

quantomagis phibet potationes ⁊ cętera grauiora.
¶De funiculis. Funiculi quib⁹ eĳciunt sunt incremēta actionū malaꝝ vnde esaias. Ve qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis. Et salomon, Funiculis peccatoꝝ suoꝝ quisq; ꝓstringitur.
¶Qui colūbas. Non solū vendētes columbas sed etiā alĳ domū dei faciunt domū negociationis .i. omnes q̄ q̄runt quę sua sunt nō q̄ ihesu xp̄i
¶Zelus domus ⁊c. Bonus zelus ē feruoꝝ animi quo mens abiecto humano timore ꝓ ve fensione veritatis accē ditur ab eo ꝓmeditur q̄ q̄libet p̄ua q̄ viderit corrigere satagit si ne quit tolerare gemit.
¶Quod signū o stēdis. Quia signū quęrūt quare solita cō mertia ve tēplo eĳcit ⁊ ait. Soluite quasi. Quia hoc templū significat templū coꝛpoꝛis in quo nulla ē macula ⁊ merito hoc figurale purgo: q̄ illō ab hoib⁹ morte solutū diuīa po tentia suscitare queo.
¶Soluite tēplū Ad ve ꝓꝓio coꝛpoꝛe qđ ē templuꝫ dei dicit ihesus. Excitabo illud ⁊c. Judei nō intellexe runt. Licet ignoātes diuinit⁹ respōdent di centes. Quadraginta sex annis ędificatū ⁊c. q⁊ nō ꝓuenit lapidi ꝑ homī suscitatio. Naꝫ lxvi. dieb⁹ coꝛpus chri sti vt cuiuslibet homīs in ventre matris oꝛga nisat ꝑ vestructū a iu dęis a morte die tercio suscitat. Qđ ec dictū nec aplī itellexerī. do nec die tercio suscitat⁹ eis apuit ꝑ qđ ītellige re ñ poterāt patienter tolerabant q̄lsq; spū sancto reuelāte resur rexisse eum viderunt. Unde exemplū accipi imus vt qđ intelligim⁹ supbiendo ne amitta mus. qđq; intelligere subito nō valem⁹ vili pēdētes ne dspiciam⁹ ꝑ hūiliter expectemus

†qui peccata peccatis addit quasi funem ꝓnectit quo flagelletur ⁊ ligetur
sedentes. Et cū fecisset q̄si ¶flagellū
de funiculis: omnes eiecit de tem
¶eiecit
plo oues quoq; ⁊ boues ⁊ numu
¶.i. omnē materiā venditionis
larioꝝ effudit es: ⁊ mensas sub
¶specialiter simoniaca damnat hęresis
uertit. Et his qui ¶columbas vēde
¶gratiā spūs phibet vendi q⁊ grā ē
bant dixit. Auferte ista hinc ⁊ noli
¶hic agit se filiū dei dicit
te facere domuꝫ patris mei domū
¶hoc viso
negociatōis. Recoꝛdati vero sunt
†quia zelo domus dei eiecit impios
discipuli eius q̄a scriptū est. ¶zelus
†nō audētes sibi resistere q⁊ viderūt diuinū quid in facie eius irradiare
domus tuę ꝓmedit me. †Respōde
runt ergo iudei ⁊ dixerunt ei. Qđ
signum ostēdis nobis quia hęc fa
cis. Respondit ihesus ⁊ dixit eis.
¶nō impar sed quasi diceret vos soluetis ¶.s. in virtute trinitatis
Soluite templum hoc ⁊ in tribus
¶ego vt deus cū patre
diebus excitabo illud. Dixerūt er
go iudei. Quadragita ⁊ sex annis
ędificatū ē templum hoc ⁊ tu in tri
bus diebus excitabis illud. Ille
autē dicebat de tēplo coꝛpoꝛis sui
¶vel autē
Cum ergo resurrexisset a mortuis
recoꝛdati sunt discipuli eius quia
¶coꝛpus suū morte soluendū ⁊ a se suscitandū
†ꝓphetarum qui dixerunt christū tercia die resurrecturum
hoc dicebat ⁊ crediderūt †scriptu

quo dicitur. Soluite templum hoc sicut ⁊ illi dicit terra es ⁊ in terrā ibis ꝑ vtero matris ędificat: vt significet illū adam qui dispsus erat: colligendu⁊ esse ve illis quattuoꝛ ꝓtibus in vnum corpus christi qđ ē ecclesia. vnde dꝛ electos esse ꝙgregandos a quattuoꝛ ventis.
¶Cum esset hiero. Conuentus adibat vt verbis ⁊ signis plures con tineret ⁊ q⁊ aliq̄ solis signis moti credebāt in eū vere quidē sed tamen ita ut possent postea ī passione eius scandaliz̄ari ⁊ quia nondū erant renati ex aqua ⁊ spiritu nō erāt digni quib⁹ se crederet ihesus ⁊ familiariter co habitaret. Sciebat ei quid esset in illis melius q̄ ipse homo ve se. Hęc fides convenit ca thecuminis qui credūt in eum. sed quia non sunt renati: non credit eis ꝓmunio coꝛpoꝛis ⁊ sanguinis christi ve ta libus erat nicodemus qui credens dicit eum a deo venisse ꝓpter signa quę viderat sed nondum renatus erat ⁊ ideo nocte venit nō die. q⁊ nondū illumīa tus celesti lumine.

¶C. III.

¶Erat autē ho mo. Hic erat vnus ex his qui ꝑ signa cre diderant.
¶Nicodem⁹ no mine. Nicodemus victoria populi vel vi ctoꝛ populi gestans fi guram omnīū q̄ ex iu daico populo ī christū credentes ꝑ fidem vin cunt mundū.
¶Nicodemus: vel ē figura catheuminoꝝ qui fidem habent sed nondū baptizati qui in quadā nocte sacra mentoꝝ accedunt. vel ē forma eoꝝ qui ꝑ fectę credūt. sed tamē lucem pfectoꝝ opm nondū habent. tim entes carnaliū cogitatio num vel actionū vel ī fidelium iudęoꝝ impe tum: fide sola colloqo christi fruentes. bono rum operum fiduciam non habentes.

¶Hūc .s. soluite tē hoc
rę ⁊ sermoni quē dixit ihesus. Luꝫ
au tē esset hierosolimis in pascha ī
die festo. multi crediderūt in noie
¶cur ¶ꝓpter signa
eius videntes signa eius quę facie
¶nō q̄ essent aliquid facturi nolēti qui ha bet potestatē ponēdi animā suam ⁊c. sed q⁊ occul ta in eis nouit ⁊ sciebat eos nō firmiter credere
bat. Ipse aūt ihesus nō credebat
¶cur ¶vt deus
semetipm eis eo q̄ ipse nosset om
¶ita nosset vt a nullo quicq̄ accipet cū sci ret de homine qđ nō ipse homo de se
nes ⁊ quia opus ei nō erat vt quis testimoniuꝫ phiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in ho mine.

¶C. III.

Erat autem homo ex ¶pharizeis nicodemus no
¶vnus de principibus
mine. princeps iudęoꝝ hic venit
¶ad lucē ¶ipse in tenebris ē nō lux quia nō renatus
ad ihesum nocte ⁊ dixit ei. Rabbi
¶a deo ad celeste magisteriū venisse. cū illo deū es se sed ipsum deū esse non cognouit
scimus quia a deo venisti magister
¶que vidit in pascha fieri ab eo
Nemo enī potest ¶hęc signa facere
quę tu facis: nisi fuerit deus cū eo
Respondit ihesus ⁊ dixit ei. Amē
¶.i. nisi spūalem intellectuꝫ simboli ꝓpiat
amē dico tibi: nisi q̄s natus fuerit

non habentes.
¶Hic venit ⁊c. Nox significat litterā legis vel ignorantiā cordis vel timoꝛem. Et nocte ideo forsitan venit q⁊ magister in israel palā discere erubescęret vel ꝓ metu iudęoꝝ. Hic quia prudenter apta signa notauit: pleni⁹ mysteria fidei requirit ⁊ ideo meruit doceri ve deitate christi ⁊ ipsius vira q̄ natiuitate ve passione ve resurrectione ⁊ ascensione ve secunda genera tione ⁊ ingressu regni celoꝝ ⁊ ve alĳs pluribꝰ rñdit ihesus.
¶Amen amen dico tibi. Non interrogāti secundā natiuitatē expo nit ne credat nicodemus solā fidem qua ꝓpter visa signa crediderat in ihe sum sufficere ad salutē absq̄ spiritualis regenerationis virtute ⁊ absq̄ sa cramētis. Etiā quia hominē purū intelligebat eū nicodem⁹ vt iohannem baptistam vel quēlibet ex prophetis ideo incepit eū instruere ihesus ve secū da regeneratione qua intelligit eū filiū dei ⁊ se posse filiū dei fieri.
¶Aug⁹. Secūda natiuitas ve qua docet ihesus spūalis ē q̄ ē ex deo ⁊ ec clesia ad vitam sed ille solam carnalē sapit q̄ est ex adā ⁊ eua ad mortē sed sicut carnalē dicit iste ñ posse iterari sic ⁊ spūalis a quocūq̄ facta nō potest iterari. Ex semine enī veri abrę sunt natiuitate sive ꝑ liberā sive ꝑ ancillā.

¶ Nisi quis. Necessariū ē visibile sacramentū aq̄ ad ablutionē visibilis corpis sic ē necessaria doctrina inuisibilis fidei ad sanctificationē aiē inuisibilis

¶ Ex aqua et spiritu. Ex aqua visibili sacramēto z spiritu inuisibili intellectu vt simbolū baptismi visibiliter accipiat z spirituale intellectum ipsius simboli pficiat. Vel ex aqua visibili z spiritusancto.

¶ Quod natū. Hanc spiritualē natiuitatē distinguit a carnali dicens qđ natum est ꝛc.

¶ Ex carne. Id est ex primo homine p carnis successionē: carnale ē. Nomine carnis non solū carnem ē totum carnalē hominem significat. sic ecōtra totus homo spūalis. aia z corpe spūs dicit.

¶ Et qđ natum ē ex spiritu. spūs ē. Verbo z sacramento spirit⁹ inuisibiliter adest. quo natus ex adā ad mortē nascit: filius dei ad vitā. qui nō tantum spūalis dicit: sed spirit⁹. qz sicut substātia spūs est inuisibilis ita inuisibiliter p visibile sacramentū efficitur dei filius.

¶ Spiritus ē. Nō autē mireris si sic natū dico spiritū. qz sic spūs ubi vult spirat z nescis vñ venit aut quo vadat. sic ē omnis qui natus ē ex spiritu.

¶ Spiritus vbi. Quia in potestate habet cuius cor illustret. Vocē ei⁹ audis in scripturis. vel dum loquitur aliqs plenus spiritusancto quę z si audis nescis vnde venit. i. q̄ modo cor illius intrauit uel quomō redierit quia natura eius ē inuisibilis. sic ē omnis qui natus ē ex spūsancto. qz ipse inuisibiliter agēte spiritu. icipit esse qđ non erat. ita vt infidelis nesciat vnde veniat z quo vadat. i. qua gratia venit in adoptionem filij z vadit in regnum dei: q̄ quia incognita sunt carnali: iterū q̄rit quomō possunt h. f. nō habēs spūalem intellectū in littera legis impossibile putat qđ dr de natiuitate p spūm. vñ redarguit a dño. Tu es magister ꝛc.

¶ Et vocē eius ꝛc. Vox spiritus ē vox christi. quā audiuit nicodem⁹ sed qz nondum ē natus de spiritu nescit vnde veniat aut quo vadat. i. qua occasione velit nasci hominē in spiritu. aut quo vadat. i. ad quā pfectionē ducat ipsum nascentē ex se. Nam qui ex eo nascit. vnus cū ipso spirit⁹ per gratiā efficit. sicut etiā ipse spūs vnus ē p naturā.

¶ Tu es magister in is. Non insultat ei vt superior eo habeat qui omnibus p̄est. sed quia vult eum nasci ex spiritu qđ nequit nisi humilis. tumidum ex magisterio humiliat. q̄si. Superbus princeps. nil nosti. būiliare vt ille qui seipsum exinaniuit z natus ē ex spiritu. scies qđ mō nescis.

¶ Qđ scimus lo. Id ē. qz ipse ē scientia. locutio z sermo patris. z qđ vidimus testamur. qz ipse visio z verum testimoniū z veritas patris. Qđ pluraliter: mysterium trinitatis innuit.

¶ Si terrena dixi. Aug. Et qz nō accipitis terrena. quomō potestis capere celestia. i. celestē spiritus natiuitatē: cū nō solum nō credatis. ē nec intelligatis terrena. q̄ de tēplo corpis mei qđ de terra accepi dixi a vobis soluē

ſ qđ ē ex greco desursum †. i. nō potest cognoscere me qui sum regnū patris. qui sum visio veritatis

denuo †non potest videre regnum

†qui solaz carnalē natiuitatē nouit que nō potest denuo fieri. ideo modū secunde querit

dei. Dixit ad eū †nicodemus. quo modo potest homo renasci cum sit senex. Nunquid potest in ventrez

ſ vel rursus vel iterato

matris sue iterū introire z renasci?

ſ modū secūde natiuitatis ostēdit

Respondit ihesus Amen amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex

†idē ē intrare qđ videre. qui enī videt intrat z q̄ intrat videt

aqua z spūsancto nō potest †introire in regnum dei. Qđ natum ē ex

ſ. i. carnale ē habēs naturā generātis visibile ē z inuisibilibus incremētis p tpa pficit

carne. caro ē. z qđ natum ē ex spiritu

ſ. i. simile spūi ſ nō putes impossibile

tu. spiritus ē. Non mireris quia dixi tibi. oportet vos nasci denuo.

ſ. i. spūaliter

ſ quia ſ in quibus vult operatur z quādo

Spiritus vbi vult spirat. z vocez

ſ q̄uis vocē ei⁹ audias

eius audis sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Sic est omnis

ſ qđ nōdum es tu

qui nat⁹ ē ex spiritu. Respondit nicodemus z dixit ei. Quomō possunt hec fieri?

ſ q̄ dicis vocē ei⁹ audis. z n. u. a. q. u.

Respōdit ihesus et dixit ei. Tu es magister in israel et

ſ littera occidit ſ inflatus nescis. humilis scies

hec ignoras Amen amen dico tibi

ſ nos ego. s. cū ꝓphetis z apostolis

†qđ in abscōdito dr:

qz qđ scimus loquimur. † z qđ vidimus testamur. qz ipse visio z verum testimoniū z veritas patris. Qđ pluraliter: mysterium trinitatis innuit.

¶ Si terrena dixi. Aug. Et qz nō accipitis terrena. quomō potestis capere celestia. i. celestē spiritus natiuitatē? cū nō solum nō credatis. ē nec intelligatis terrena. q̄ de tēplo corpis mei qđ de terra accepi dixi a vobis soluē

doz a me suscitando.

¶ Et nemo ascēdit. Postq̄ increpauit z ad humilitatē inuitauit. qz iste diligenter his q̄ audiuit attendit. instruit adhuc de celestibz z terrenis. Celestis ē eius ascensio ad vitā. terrena eius exaltatio in cruce ad mortem: quasi intellige celestia q̄ nō carnales z idem intellige de ascensione. Renati enim spūaliter ascēdent in celum. sed nō nisi sint membra coherētia illi qui in vna psona ē homo z dei filius. vt sciat iste nullū ex se sed p christum posse ascēdere. Et ideo non dicit homines ascēdere. sed filium hominis totū cum corpe. qui secundū deitatē descendit de celo. z ē in celo nō secundū q̄ ē homo. Et quia hec ascensio nō potest esse nisi redēptis p passionem ideo subdit.

ſ foris mūdo

mus testamur z testimoniū nostrū

ſ. i. testimonio nostro vos carnales non creditis

†. i. si terreni corpis solutionē z resurrectionē non credis: q̄d queris apiri mysteria spiritualis natiuitatis.

nō accipitis. †Si terrena dixi vobis z non creditis: quomō si dixero vobis celestia credetis. †Et nemo ascendit in celuz nisi qui †descendit de celo filius hominis †qui ē in celo. Et sicut moyses exaltauit serpentē in deserto: ita exaltari oportet filium hominis. vt omnis qui credit in ipsum non peat. sed habeat vitam eternam. Sic enim dilexit deus mundū vt filium suū vnigenitū daret vt omnis qui credit i ipsum nō peat sed habeat vitam eternam.

†quasi attamē dicā celestia

ſ secundū q̄ homo †secundū q̄ deus

ſ qz z idē ē filius dei †secundū q̄ deus

ſ quasi hoc modo illud fiet. s. p mortē xpi

ſ in cruce

ſ. i. vera fide intuet in ipsum

ſ hoc p filium hominis. qz idē ē filius dei. ex dilectione dei ad hoc missus. sic enī d. ꝛc.

ſ. i. humanā naturā

ſ ī mortē vt omīs aspiciēs in eius morte nō peat. sed habeat vitaz eternā

ſ vere salus p filium dei. non enī alia causa venit nisi vt saluet. nō vt iudicet. i. damnet.

Non enim misit deus filium suum in mundū vt iudicet mundū

ſ in humanā naturam

ſ vñ saluator mundi dr

sed vt saluet mundus per ipsum.

ſ quia p fidem dimittuntur peccata pro quibus damnaretur

Qui credit in eum non iudicatur.

ſ ne dicā iudicabitur

Qui aūt nō credit iam iudicatus est quia non credit in nomine unigeniti filij dei.

¶ Sic enim ꝛc. Apit causam būane salutis. s. dilectionē dei patris. ex qua ois restauratio ē p filiū suum in spūsancto.

¶ Mundum. Cosmos grecē qđ latine mūdus interpretat. ornatus dicitur. Per mundū igit humana natura significat. nō q̄ secundū corpus ex quattuor elemētis p̄stet. sed qz secundū animā adeo ē ornata z ad ymaginē dei ē facta. quā ad hoc diligit deus vt eā eternā faciat.

¶ Ut filium ſ Ecce idem dicit de filio dei qđ supra de filio hominis. vt per quem in veritate ꝓditi sumus. p eundē in boīe restauremur.

¶ Ut iudicet ꝛc. Nondū apparuit iudiciū. sed iam factū ē iudiciū. Nouit dominus qui sunt eius. Nihil enī aliud ē iudiciū. i. eterna damnatio. q̄ nō cognoscere z nō credere in filiū dei. sicut nihil aliud ē beatitudo z vita: nisi credere z cognoscere filiū dei. vñ dicit. hec ē vita eterna. vt cognoscant t. u. z s. d. z quē misisti ihesum christū.

¶ Sed vt saluet ꝛc. Ex eo saluat bomo. non iudicat. sed si iudicat. ex se habuit. qz nō credidit.

¶ Hoc ē aūt iudiciū. Cur qui nō credit iudicat? Quia lux venit ꝙ ex
ētat hoīes ⁊ ammonet cognoscere sua mala in quib⁹ omnes sunt sed alij
oderūt āmonentē lucē ⁊ fugiūt ne arguant eoꝝ mala ꝙ diligūt. Alij ammo
niti p lucē accusant sua mala qđ ē facere veritatē ⁊ sic illuminant.

¶ Erant enim eoꝝ. Qui ē in tenebris ⁊ diligit lucē nō ē malus ꝟ ille
dicit malus ⁊ opa eius mala ꝙ postꝙ lux venit odit lucē ⁊ diligit mala. Et
hoc ē qđ dicit. Erāt enī opa eoꝝ mala. Opa. i. īpietas ⁊ īcredulitas ⁊ odiū
eternę lucis ⁊ nolle eā
aspicere ꝟ velle in tene
bris pctōꝝ remanere.

¶ Qui aūt facit.
Ostenso qua iusticia
damnet qui nō credit
ostendit ꝙ iusticia sal
uetur ꝙ credit.

¶ Qui autē facit ve.
Id ē. cui displicēt ma
la sua ⁊ accusat non si
bi ignoscit. non sibi p
cit. sed venit ad lucem
Et incipit agere cū do
ꝙ mala accusat: quia
initium boni ē accusa
tio mali. ꝧ opa eius.
hęc .s. ꝙ se accusat sic
ꝺeus accusat manife
stat quia in ꝺeo sunt
facta. nisi enim ꝺei lux
sibi luceret: sibi nō dis
pliceret.

¶ Post hęc. Non
ꝓtinuo post disputatō
nem cū nicodemo ꝙ fa
cta ē in hierosolimis ꝟ
pacto spacio tēpis ꝺe
galilea in iudeā redit

¶ In iudeā. Mo
raliter ubi ē ꝓfessio pec
catoꝝ vel diuinarum
laudū. illuc venit ihe
sus ⁊ discipuli eius. i.
doctrina ⁊ illuminatō
eius. ubi morat purgā
do a delictis. vñ sequi
tur. ⁊ ibi morabatur ⁊
baptizabat.

¶ Et baptisabat
Quantū catheꝰcumis
nōdum baptizatis p
dest doctrina fidei: tan
tū pfuit baptisma io
hānis ante baptisma
christi. quia sicut ille ꝙ
dicabat pęnitentiam ⁊
baptismū christi ꝓnū
ciabat ⁊ etiā in cogni
tionē veritatis. ꝙ mun
do apparuit attrahe
bat: sic ministri eccles̄ię
primo eruditi venien
tes ad fidem. post peccata eorum redarguūt. deinde remissionem in baptis
mo christi pmittunt ⁊ sic in dilectionē ⁊ cognitionem veritatis attrahunt.

¶ Erat aūt. Christo iam baptizāte adhuc baptizat iohānes. qr adhuc
pmanet, vmbra. Nec debet p̄cursor cessare donec manifestet veritas. Mysti
ce. nōdum erat pfummatio litterę legis.

¶ In ennon. Ennos grece aqua latine. vñ quasi nomis interpretatio
nem sapiens subdit qr aquę multę e. i. sedech regnauit.

¶ Juxta salim. Salim oppidū ē vltra iordanem situ. vbi olim melchi
¶ Nodū enim. Ecce apte notat facta christi ante iohannē incarceratū
ꝙ alij ꝓterierunt. incipiētes ab his ꝙ facta sunt post iohannē missum in car
cerem. quādo cessante baptismo p̄cursoris apte incepit baptism⁹ christi.

¶ Facta est aūt. Dum iohānes p̄dicat ⁊ scola eius durat. christus latē
ter p̄dicat ⁊ opat. sed palā baptizat vt oriat ꝙstio de baptismo iohis ⁊ de
baptismo christi. ⁊ illa solnat testimonijs iohis.

¶ Et venerūt ad. Volētes accusare christū quē paulo ante viderāt a
iohanne baptizatum.

¶ Respondit iohānes. Quia vltra ꝙsuetu dinē būanę nature sum
natus ex parētib⁹ puectę etatis. putatis me esse vltra homines. Sed scitote
quia purus sum homo. ille ꝺeus. a quo habeo quicqđ habeo. Ex me infir
mitas. ex illo gratię sblimitas. Putatis vt aliqđ dicā ꝓtra meū testimoniū
ego nō baptizo in remis
sionē pęcatoꝝ. sed ille

¶ Nō potest ho.
Quasi ego purus ho
mo. nil habeo nisi qđ
datum ē a ꝺeo. i. bapti
zare in pęnitentiā non
in remissionē. quia nō
ego christ⁹. sed ille vt
scitis me testatū fuisse
vobis. ideo ad illum
curite.

¶ Non sum chri
stus. Non sum vn
ctus a patre plenitudi
ne spūs. sed ꝺe plenitu
dine illius accepi. vt
illum p̄currerem.

¶ Hoc ergo gau
diū. In hoc gaudiuꝝ
meū ē plenū ꝙ factus
sum amic⁹ sponsi. ⁊ qđ
sto ⁊ audio.

¶ Illum oportet
crescere. Gaudeo
ad vocem sponsi. Ille
sponsus crescet. i. inue
niet esse christus ꝙ pu
tabat ꝓpha. Ego mi
nuar. qr eius ꝓpheta in
ueniar. qui christ⁹ pu
tabar.

¶ Illum oportet cre
scere. i. exaltari. i. dum
peccata dimittit grati
am dat in quo gloria
eius quę in se semp ē p
fecta. crescit in hominē
dum eā homo plus vi
det ⁊ habet. Nō mi
nuit qui ante in se glo
riabat dūmodo pecca
ta pfitet ⁊ accipit qđ il
le dat. Cui rei attestat
passio vtriusqꝫ. Chri
stus in cruce exaltatur
Jobes capite minuit.
Attestat ⁊ creatura. io
hānes natus ē decre
scentib⁹ dieb⁹. christus
vero crescentib⁹.

¶ Qui de aūt. Jobes figura legis ē. christus veritas. lex minuit. apparēte veritate.

¶ Qui desursū. Id ē. de altitudine būanę nature ante peccatū primi
parētis. qr de illa altitudine assumpsit verbum ꝺei humanā naturā. ⁊ non
assumpsit culpā cui⁹ assumpsit pnā. Qui enī de celo. i. de patre venit duo
bus modis sup omnia ē. Primo sup omnē humanitatē qui de ipsa priusꝫ
peccaret. venit. Secūdo iuxta altitudinē patris cui ē equalis.

¶ De terra. Id ē. qui ē de terrenis parentib⁹ natus a quib⁹ peccatū ⁊ pe
nam peccati ꝓtraxit. ex se nihil ē nisi terra.

¶ Et quod vidit. Cum ipse filius ꝺei sit verbū patris. nō aliud verbū
patris audit vel hoīb⁹ testat. sed se verbū qđ pater locut⁹ ē. i. edidit ⁊ genu
it ex se: scit ⁊ īdicat hoīb⁹ eē ex patre. Hoc ꝙ̄ ewangelista dicit vt potuit. qđ ple
ne dici vel intelligi nequit.

¶ Signauit. Hoc ē signū posuit in corde suo: ꝙ̄si spēale aliqđ. s. būceē

verū dū q̄ missus ē ad salutē hominū.

¶ Verax. Dis hō ex se mēdax·nō enī vera dicere ꝑt nisi illuminat⁹ a dō
¶ Quem enī misit deus pater verba dei loquit·qđ ē·quē misit deus: de⁹
est·ideo verba dei loquit. Ergo verba filij de se testimoniū ꝓbentis q̄ de
us sit: verba dei sunt.

¶ Verba dei loquitur. In hoc se distinguit a christo·sed q̄ missus z verba dei loquit·aptius addit. Non enī ad mensurā.

¶ Non enim ad men. Hominib⁹ dat ad mensuram·filio nō dat ad mensurā·sed si cut totū ex se ipso toto genuit filiū suum·ita ī carnato filio suo totū spiritum suum dedit· non ꝑticulatim·non ꝑ subdiuisiones sed ge/ neraliter z vniuersali ter·z nō ob aliud dat: nisi q̄ ꝑ diligit filiū.

¶ Qui credit. Ac si diceret·qui credit in fi liū habet ipsum filiū· z ꝑ hoc habet vitam.

¶ Sed ira dei. Ira cum qua natus ē ꝑmanet·z ideo nō ait venit sed manet· q̄a ꝑ filium missum·q̄ est vi ta nō tollit effectus il/ lius ire. ſ. mors corru/ ptio ꝛc. q̄ omnia ma/ nent.

C. IIII.

¶ Ut ergo. Sciebat ihesus scientiam eo⁹ z inuidiam·q̄ non ideo didicerant de eo ut cū seq̄rent·sed ꝑsequerē tur.z ideo fugit·docēs suos cedere malis·nō timēs·vel euadere eos impotens.

¶ Et baptizat. Qđ vere dicit. Ipse enim semp mundat in spiritu inuisibiliter z do no·sed eius baptism⁹ fit etiā in corpe·qui ē in duob⁹ scz in aqua z verbo vitę vnde paul⁹ Mundans eam laua cro aquę z verbo vitę.

¶ Sed discipuli eius. In quo⁹ baptismo dabat spiritus licet nō ita manifeste vt post ascē sionem datus ē ineffabili z inexcogitabili modo.

¶ Reliquit iudeā. Id ē. pharizeos incredulos qui cogitabāt eū perse qui ꝓpter baptisma ipsius qđ crescebat·z quia ꝑ doctrinam eius legem eua cuari intelligebant.

¶ Et abiit. Postq̄ paucos de iudaico populo suscepit·reliqt incredulos legis litterā sequētes·q̄ neminē ad ꝑfectum ducit: z abijt in galileā. i. in spi ritualē ipsius litterę intelligentiam.

¶ In galileam. In galilea transformatio dñi credit facta ꝑ quā signi ficatur trāsmutatio humanę nature in pristinā gloriā. In galilea dedit di/ scipulis in monte doctrinā·ꝑ quā ad vitā transituri sunt credētes.

¶ Oportebat. Inter iudeā z galileā samaria ē. i. inter legē litterę que ꝑ iudeam·z diuinas leges circa deum reuolutas·quarū figura ē galilea·ē lex naturalis in medio ꝓstituta·q̄ ergo ex lege supsit fundamēta ecclesię·opor/ tebat eum ad gentes trāsire·ꝓstitutas sub lege nature·vt cum vtrisq̄·in ga lileam ęterne beatitudinis rediret.

¶ Venit ergo. Ut agnoscerēt z quererent ad eū samaritani·vendican tes sibi hereditatē patriarche israel.

¶ Que dicit sichar. Sichar. i. ꝓclusio vel ramus. i. gētilis popul⁹ con

Ipse qui de celo descēdit z sup omēs est † vere
verax·q̄ loquit verba dei ſ. i. christū

signauit: quia deus †verax ē. Quē enim misit deus·verba dei loquit.

ſ scz filio

Non enim ad mensuraz dat deus

†q̄ ſ singulariter nō vt adoptiuos † vt tant⁹ sit
filius quantus z pater·equalē enī sibi genuit

spiritū. †Pater diligit filiū·z om/ nia dedit ī manu eius. Qui credit

ſ qui ē vita eterna ſ. i. ipsum filium

in filium habet vitam ęternam: q̄ aūt incredulus ē filio·non videbit

ſ. i. ipsum filiū

vitā sed ira dei manet sup eum.

C. IIII.

Ut ergo cognouit ihesus quia audie/

ſ quo⁹ discipulo iohānes ē captus ſ. i. disci
puli iohānis qui maxime fuerūt de pharizeis
† vnde magis inuidebant

runt pharizei q̄ ihesus †plures di/ scipulos facit z baptizat q̄ iohan/

ſ. i. intingeret

nes·quāq̄ ihesus non baptizaret

† significat transitū de iudeis ad gētes

sed discipuli eius. †Reliquit iudeā

ſ q̄z de galilea venit in iudeā †ostendit q̄ sicut ꝑ dicauit iudeis: ꝑdicauit z gētibus

z abijt iterū i galileā. †Oportebat autē eum trāsire ꝑ mediā samariā

† i. in collectionē fideliū ex gentibus

Venit ergo † in ciuitatē samarię q̄

ſ. i. agrū

dicitur sichar: iuxta prędiū quod

ſ in figura christi q̄ ē legitimus heres patriarche· habēs hereditatē in gentibus

dedit iacob ioseph filio suo. Erat

ſ naturalis intellect⁹

autē ibi fons iacob. Ihesus ergo

ſ suscepit enī oīa que sunt nostre īfirmitatis sine peccato ſ iter christi īcarnatio

fatigatus ex itinere sedebat sic su/

† ꝑ quā feruēs fides samaritano⁹

ꝑa fontē·hora aūt erat quasi † sex/ ta. venit autez mulier samaritana

haurire aquā. Dicit ei ihesus. Da mihi bibere·discipuli enī eius abi

erant in ciuitatē vt cibos emerent

Dicit ei mulier illa samaritana.

ſ ex habitu eū cognouit ×

Quomodo tu cū iudeus sis·bibe

re a me poscis q̄ sum mulier sama

ſ cur hoc dixit † q̄z de loco orationis discrepabāt

ritana? Non enī † coutunt iudei sa/ maritanis. Respondit ihesus z di

ſ qđ ē spīritus dei

xit ei. Si scires donum dei·z quis

ſ dato: spūs ſ. i. petit a te fidē

est qui dicit tibi·da mihi bibere·

ſ subaudis aq̄ viuā. i. spūm ꝑ quez

daret etiam fides ſ merito fidei

tu forsitan petisses ab eo·z dedis/ set tibi aquā viuaz. Dicit ei mulier

Domine neq̄ in quo haurias ha/

ſ. i. pfundus

bes z puteus altus est. vnde ergo

elusus sub peccato·q̄ est ramus de oleastro excisus z olive insertus.

¶ Erat aūt ꝛc. Quia naturalis ratio nō aliunde surgit·nisi a causa om nium bono⁹. Ideo pulcre dicit ibi fons esse iacob. i. ratio infinita patris al titudine ꝑcedens.

¶ Jhesus ergo All'. Iter ihesu carnis ē assumptio in qua ē fatigatio .i. infirmitas·relevās hominē quē creauit potētia·sessio ē humilitas. Sexta hora: sexta etas qua venit puteus profunditatis huius seculi. Samarita/ na: ecclesia venit non iam iusta·sed iustificā da. Aqua putei: volū tas huius seculi q̄ qua si de ꝑfundo extrahit submissis z inclinatis ad eam boibus·ꝑmis sa cupiditate q̄si ydria

¶ Sedebat. Qua si lassitudinē releuans in q̄ iudicat magister· docturus accedentes z possessurus.

¶ Supra fontē: Fons dicit vbicunq̄ manat aqua de terra· sed si in supficie: fons tantū·si in ꝑfundo: eti am dr puteus.

¶ Venit aūt. In figura ecclesię de gen/ tibus q̄ prius haurie/ bat aquā. i. voluntatē de ꝑfundo seculi· cui⁹ fidē sitit ihesus z petit ab ea potari.

¶ Greg. Vel Mu lier. i. synagoga que ve nit haurire aquā. i. di/ scere hystoriā litterę le gis·cuius fidē petit ihe sus. Puteus altus·ꝑ funditas mysterio⁹ le gis. v. viri. v. libri. mo ysi quē nunc habes. i. librum iosue. Reliqt ydriam. i. pristinā con uersationē·abijt in ci/ uitatē. i. primitiuam ec clesiam.

¶ Da mihi bi. Ihe sus sedēs supra fontez petit a primitiua eccl'ia quā de gētib⁹ elegerat potū fidei qua in eum credatur· petit a natu ra potuz rationis qua ꝓditor z redemptor inuestiget. Apostoli missi in ciuitatem. i. in mundū·eme re spūales escas. i. fidem z actionē z cognitionē q̄b⁹ magistri satiant ecclesię

¶ Da mihi bi. Licet ihesus post fatigationē sitire posset. Tamē hunc potū nō exigit ꝑ ut cor ecclię gētiū ꝑ laboris ei⁹ cognitōe pot⁹ ei efficiat· desiderat

¶ Discipuli enī. In ciuitatē discipuli abierūt. ſ. ad iudeos q̄ legis valle muniti z ꝓphetię telis sūt armati. vt cibos emerēt·ipsoz. ſ. corda ꝑdicatione fidei deo ꝑparantes.

¶ Dicit ei mulier. Nescies quē potū petit ab ea·putās q̄ de aqua·op/ ponit se esse de alienigenis vasculis quo⁹ etiā ꝙuersatione non vtunt iudei sed ihesus qui fidē petebat·ei spūm dare cupiebat· z eā ammonet vt petat spiritus ē aūt z donum dei z viua aqua.

¶ Non enī coutunt. Samaritanos iudei execrāt z supplātatores vo cāt·q̄z eos hereditate pris sui iacob ꝑuauert·abstinēdo a cibis z vasis eo⁹

¶ Respōdit ihesus. Pedetētim z simplicib⁹ verbis instruit·vt tan/ dem donum dei. i. spūm possit accipe.

¶ Dicit ei mulier. Aqua viua dr nō alia nisi q̄ vbi dr: excipit de qua mulier carnaliter sapiēs dixit. Cum hauritoriū nō habeas z puteus altus sit quomō habes aquā viuā. Sed ne forte aliū fontē ꝑmittere videret: sub dit. Nunquid tu melior es. i. potes melior esse iacob qui cū suis vsus ē isto⁹

Cõtra qđ ergo apte christus ostẽdit se non carnaliter ꝫ spũaliter loq̃·dicẽs nõ sitire eum qui suam aquã biberit.

¶Nunquid tu. Alienigena iacob patrem suum vocat·qr ipsa sub lege moysi vixerat: ꝫ ꝑdium qđ iacob filio suo dederat·possidebat.

¶Et ipse ex eo. De puteo bibũt boues ꝫ pecora·similiter de ratiõe·quę quasi deprauata ꝫ obscurata magno labore fodit ꝫ exercet. Bibunt autez quidã vt homines qui ea ratione ad bonũ vtunt vt sancti·quidã vt pecora qui vtunt ea ad malũ vt philosophi.

¶Qui aũt biberit. Quicũqz meę prędicationi cor accõmodauerit ꝫ gratię donũ cognouerit·fides quę ꝑ dilectionem operatur in eo nascit·ꝫ sic tandẽ in vitam transibit ęternam.

¶Aquę salientis Aqua corpalis deorsum fluit aqua spũalis sursum salit·ꝫ secũ eos qui eam bibũt in ęternam gloriã subuehit.

¶Dicit adeũ mulier. Delectata ꝓmissione domini: volens nõ sitire vt exoneraret̃ his laboribus: adhuc carnaliter putat ꝓmitti sibi·sicut belię datũ ẽ.xl.diebus nõ esurire neqz sitire·sed volens ihesus vt illa iam intelligat dicit. Vade voca v.t. ꝫ veni huc·vt eo duce ad ꝓtemplationẽ spiritualis intelligẽtię ascendas.

¶Vade vocá v.t. Cũ sensualis vocat rõnalem intellectuz·quo vt viro regaris·tu quę modo carnaliter sapis hunc: ego lux ꝫ caput viri illuminabo: quasi hęc ꝙ dico nõ carnaliter vt tu animalis facis·sed spũaliter sunt intelligenda ꝫ ductu rationis accipienda·ꝫ iã tu para intellectuz mihi ꝫ veni intelligendo hęc spũalia ꝙ dico.

¶Respondit mulier. Reuera hęc mulier tũc nõ habebat virum sz vtebat̃ quodã non legitimo·de quo respondet adhuc carnaliter sapiens·qui nondũ vocauerat virũ.i.ĩtellectum.

¶Dicit ei ihesus Bene. Paulatim eã attollẽs adhuc mysteria loqtur vt paulatim ꝓduceret eam ad cognoscendũ quis cũ ea loquerer̃. Et nõ opus bonum·nõ prudentẽ mulieris laudat responsionem·sed veritatis laudat confessionem.

¶Quinqz enim viros. Quinqz viri sunt quinqz leges humanę naturę date. Prima in paradiso ante peccatũ in ꝓhibitione ligni. Secunda post ꝓuaricationem ꝫ expulsionẽ de padiso·de multiplicatione humanę ꝓpaginis. Tercia noe ante diluuiũ de fabricanda arcba. Quarta post diluuium de diuisionib̃ gentiũ. Quinta abraham de circũcisione ꝫ immolatione filij His. v. legibus quasi. v. viris: humana anima ab initio mũdi vsqz ad moysen subiecta fuit. Post data ẽ lex litterę·quę nullam salutẽ ꝓtulit. vnde dr Quem nunc habes·nõ ẽ t.u.·Dimitte litterã. vade ad spiritũ litterę·ad nouum testamentũ·a quo spũalem virtutũ plem ꝙcipias.

¶Aug⁹. Quinqz viri.i. v. sensus corpis te rexerunt: nunc in tẽpore discretionis non te regit vir.i.intellectus sapientię sed adulter.i.error corrumpit.

dum carnaliter ꝙ dico accipis ꝫ ideo voca virum. vt sicut dico spũaliter intelligas. Ideo. v. sensus in minori etate dicunt̃ viri qr sunt legitimi. Post lapsum enĩ hoĩs ex decreto dei naturaliter regit̃ illa ętas nõ ad eterna ꝫ ad ista tpalia appetẽda si mulcent·vitãda si offendunt.

¶Quia ꝓpheta es tu. Mulier exauditis pficiẽs iam cepat aliquatenus habere intellectũ, vnde ꝫ ꝓphetam vocat·ꝫ non plenũ qr non credit venisse christum.

¶Patres nostri Prophęta es tu ꝫ iõ iudica de hac ꝙtentõe quę me mouet. Judei se ꝓferebant samaritanis ꝓ templo qđ ędificauit salomõ in quo adorabant. Ecõtra samaritani aduersuz iudeos pro mõte·in quo ꝫ nõ in templo patres adorauerunt qui deo placuerũt. Et sic patriarchę ĩ mõtibus iudei in tẽplo adorauerunt ꝓfigurantes modũ debite orandi.

¶Mulier. In hoc loco dominus iactantiã samaritanoꝝ reprimit·q̃ putabãt se nonnioris religionis fuisse qz iudeos·loquit̃ ergo in pson ꝓphętaꝝ ꝫ omniũ qui in christũ credũt. vnde ait. Vos adoratis patrẽ quẽ nescitis·qr nullꝰ adorat patrẽ nisi filiũ adoret·ꝓ quẽ ad noticiã pris venit̃·sed nos scimus filium ꝫ ꝓ filiũ patrem vnde sequit̃·qr salus ex iudeis ẽ·i·qr christꝰ q̃ est salus ex iudeis ẽ·nõ solũ origine carnis sed etiã ex eis orta est fides ꝫ primitiua ecclesia.

¶Crede mihi. Quia iam ẽ in te vir qui potest credere·ꝫ iõ crede quia nisi credideris nõ intelliges.

¶Quãdo neqz in monte. Ecce pariter mons vester ꝫ tẽplum iudeoꝝ reprobabit̃·ꝫ in hoc estis impares ꝙ vos samaritani adoratis qđ nescitis·ꝫ nos iudei nõ omnes ꝫ electi: adoramus qđ scimus·qr nobis cognitio dei·testamentũ·prophetia promissa·de nobis christus·ꝫ hoc ẽ qr salus ex iudeis ẽ. sed q̃uis ita simus differẽtes: tñ nõ ꝓfero locũ iudeoꝝ loco samaritanoꝝ·ꝫ hoc ẽ sed venit hora ꝫ nunc.

¶Quãdo veri ado. Priusqz venirẽ in carne nemo potuit adorare patrẽ in spũ ꝫ veritate ꝑter pñarchas ꝫ ꝓphętas·q̃b mea ĩcarnatio revelata fuit·ꝫ ꝓ meã ꝓsentiã in carne fiẽt veri adoratores.

¶In spiritu et ve. Nõ in tẽplo·nõ in ꝫ mõte: ꝫ iterius ĩ intimo tẽplo cordis ꝫ in veritate cognitionis, patrẽ ẽ adorandũ.

¶Spiritus ẽ deus. Cum deus sit spũs ꝫ nõ corpꝰ·nõ q̃rit corporeuz locũ·montẽ vel templũ in q̃ oret̃·Sed spũs purus est eiꝰ templũ in q̃ oret̃ nõ de ꝟsibilib̃ q̃ transeũt·ꝫ de ętternis q̃ veritas sunt. strui·i·a messiã.

¶Scio qr. Jã ꝓ verba docẽtis ampliꝰ ꝓuecta scit a q̃ ꝓfectę debeat inoffendet·ꝫ abiectis vmbris veritate illustremur.

¶Ille annũ. Qualiter spreto tẽplo vel mõte in spũ ꝫ veritate adorem?

¶Ego sum qui lo. Quẽ vẽturũ expectas venisse cognosce·ꝫ adducto

¶Judei te hoc adorauerunt ꝫ vos dicitis quia hierosolimis ẽ locus vbi ador(templũ) (quasi alibi nemo possit placere deo †qr iam cepit intelligere superaddit) rare optet. † Dicit ei ihesus. Mu(cũ ablata vmbra lux veritatis irradiauerit vt appareat in locis nõ esse deum sed in puris mentibus) (qr iam ẽ in te vir qui potest credere ꝫ ideo crede quia.) lier crede mihi q̃a veniet hora quãdo neqz in monte hoc neqz in hierosolimis adorabitis patrẽ. Vos (qr veri iudei nõ estis †quoꝝ patribus promissus ẽ christus) adoratis qđ nescitis. † nos adora(ꝓ legẽ ꝫ ꝓphetas) mus qđ scimus·quia salus ex iu(†cũ spũs post resurrectionẽ meã dabitur) deis est. Sed venit †hora et nunc (cũ aliqui mihi firma fide adherẽt) est·quãdo veri adoratores ador(nõ, de vanis) bunt patrem in spiritu ꝫ veritate. (†adorãtes in spiritu ꝫ veritate agnitiõis) Naz ꝫ pater †tales quęrit qui ado(quia) rent eum. Spiritus ẽ deus·ꝫ eos qui adorant eũ: in spiritu ꝫ veritate oportet adorare. Dicit ei mulier (quasi veniet) Scio quia messias venit: qui dici(finis legis ꝫ prophetarũ) tur christus. Cuz ergo venerit·ille (†que ad cultũ suum ꝫ patris ꝓtinent) nobis annunciabit †omnia. Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum ꝫ ꝙtinuo venerũt discipuli eiꝰ

¶Quod hoc fecit ihesus. Ecce quod ꝙ dicit ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Quod hoc fecit ihesus. Ecce quod ꝙ dicit ihesus. Ego sum qui loquor tecum.

¶Quod hoc fecit ihesus. Ecce quod ꝙ dicit ihesus. Ego sum qui loquor tecum.

tecum viro q̄ te regat: q̄ fidei sunt necessaria discere labora. Et quia sciebat iam quis eam posset docere: cū eum iam docentē non agnosceret digna erat cui ipse se manifestaret. vnde dicit. ego sum messias: qua manifestatione accepta. nō habet quid vltra ḡrat. vnde sequit. Reliquit ergo ydriā ꝛc. Sed euangelista interserit de discipulis.

¶ Et mirabant. Non mirant q̄ cum muliere loquit cum quibus loqui consueuerat. sed quia cum alienigena, ignorantes mysteriū ecclesię de gentib futurę. Et non malum suspicant. sed clementiam mirant. quia gentilem erroneā docet sicut q̄ venit quērere q̄d perierat.

¶ Reliquit ergo. Audito ego sum. iam habēs in itellectu mulier christum caput viri: reliquit ydriā. i. cupiditatē ꝛ cucurrit euāgelizare. Hic discant euangelizaturi prius deponere curā. ꝛ onus huius seculi.

¶ Uenite ꝛ videte. Pedetentim īducit ad veritatem illos rudes. nec statim affirmat christum ne irascerent ꝛ indignarent.

¶ Nunquid attulit. Non ausi sunt interrogare dominum timentes ne ab eo reprehendant. si incaute interrogauerint.

¶ Meus ē cibus. Non intellexerāt escā sicut mulier supra nō intellexit aquā: vñ magister eos instruit non per circuitū vt illam. sed iam aperte dicens. Meus ē cibus v. f. v. e. q. m. m

¶ Uoluntatē patris. Voluntas pris ē vt credat in eum. i. in filium quem ipse misit. opus patri ē nostra salus. christi ergo cibus nostra fides ꝛ nra sal? Facit ergo voluntatē docendo credere in se. facit opus maturādo mysteriū redēptionis

¶ Nonne vos dicitis. Cum ḡrat fidē ꝛ salutem populoꝝ feruet in opus ꝛ operarios mittere disponit.

¶ Leuate oculos. Intellectu mentis considerate q̄ trāsacta bieme. i. infidelitate. ad est calor fidei ꝛ parata sunt corda. vt opa iusticię ex eis colligatis. quasi diceret. iuuate ad implendum voluntatē patris ꝛ bene potestis. quia pata ē messis. i. videte gentes facile credentes.

¶ Et qui metit. Putatis quattuor menses esse vsq̄ ad messem. sed ego aliam messem ostēdo vobis albam ꝛ paratā. vnde ꝛ eos quos mittit exhortatur. ꝛ hoc ē. ꝛ qui metit mer. ac.

¶ Ut ꝛ qui se. Utroq̄ opus erat seminatore ꝛ messore. quia in hoc apparet probabile verbū. q̄ alius seminat. alius metit. nisi enim parati essent p

ꝛ mirabant quia cū muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid q̄ris: aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo mulier †ydriam suam ꝛ abijt in ciuitatē. ꝛ dixit illis hominibus. Uenite ꝛ videte hominem qui dixit mihi omnia q̄cunq̄ feci. Nunquid ipse est christus. †Exit
†ydor grece aqua latine. inde ydria
†exitur a ciuitate cū exitur a mundanis
†nota facilitatē gentiū ad fidē ꝛ duriciā iudeoꝝ
runt de ciuitate ꝛ †veniebant ad eum. Interea rogabant eum dicentes. Rabbi manduca.
Signorantie
Svel interrogabāt
Squi attulerāt cibos
scipuli
†cōuersionem samaritanoꝝ
ille autez dixit eis. Ego †cibum habeo manducare quē vos nescitis. Dicebant ergo discipuli adinuicē Nunquid aliquis attulit ei mādu care? Dicit eis ihesus. Meus ē ci
S. i. istos credere
bus vt faciā voluntatem eius qui
Sp mortē ꝛ passionē
misit me vt perficiam opus eius. nō ne vos dicitis. q̄ adhuc quattuor. menses sunt ꝛ messis venit. Ecce dico vobis. leuate oculos vestros
Smētis
Scorda hominū
Squasi sicut iā vicina ē messis terre. ita ꝛ messis hominū
ꝛ videte regiones quia albę sunt iam ad messem. ꝛ qui metit mercedem accipit. ꝛ congregat fructum in
S. i. pphete
vitam ęternam: vt ꝛ qui seminat si
Sapostoli qui. ꝛ si disparet tē
poris labores. tamē eandē mercedē habucrūt
mul gaudeat ꝛ qui metit. in hoc ei
Seuāgelii
verbum est verum: quia alius est
Sprophete qui p̄parauerūt. unde ꝛ ista mulier ita p̄parata dixit. scio q̄ messias venit
qui seminat. aliꝰ ē qui metit. Ego

pphetas nō audirent apl̄os.

¶ Ego misi. Uos facio messores ibi. vbi alij seminauerunt. i. in iudea. vbi prima seges collecta ē. vnde aliqui exeuntes in toto mūdo seminauerūt vnde alia messis quasi de granis surgit colligēda in fine seculi messoribus angelis.

¶ Laborauerūt. Multi enim labores fuerūt patriarchis ꝛ pphetis. in quib omnib erat pphetia christi. ꝛ multa passi sunt q̄si in frigore semiatōis

misi vos metere q̄d vos nō labo
S ad fidē christi iuuando
rastis. Alij vero laborauerūt ꝛ vos
† inuitatos iudeos ad fidem congregatis
in labores eoꝝ †introistis. Ex ciuitate aūt illa multi crediderūt i eum samaritanoꝝ propter verbū mulieris testimonium phibentis. quia dixit mihi omnia q̄cunq̄ feci: Cum venissent ergo ad illū samaritani rogauerunt eum vt ibi manere
Sgratiā eis
impiendo
S duo p̄cepta caritatis
ret. ꝛ māsit ibi duos dies. Et multo plures crediderūt in eum. propter sermonē eius. Et mulieri dicebant. Quia iam nō propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus ꝛ scimus quia hic vere est saluator mundi. Post duos
S quib? mora? ē in samaria
vbi nutritus fuerat
S in patriā suā
S cur
aūt dies exijt inde ꝛ abijt i galileā
Saffirmauit
Ipse enim ihesus testimoniū phibuit. quia propheta in sua patria honorem nō habet. Cum ergo venisset in galileā. exceperūt eum galilei. cum omia †vidissent q̄ fecerat
†quasi propter miracula alioquin nō curarent eū recipere.
hierosolimis i die festo. Eteni ipsi
S curiositate miraculoꝝ nō voluntate audiendi p̄dicationē
S vt nūc credant
venerāt ad diē festum. Uenit ergo
†nec tamē ibi crediderūt ei nisi pauci discipuli
iterum in chana galilee: †vbi fecit
†propter paruitatē vel regni vel fidei
aquā vinū. Et erat quidā †regulus
cuius filius infirmabat capharnaū
S iste regulus ē figura iudeorum difficile ad fidē venientium
Hic cum audisset quia ihesus ad

Facile credens. similis est samaritanis. Et bi
multi solo verbo p̄dicationis. illi p̄ miracula ꝛ pauci. Ecce cur venit ideo reuertit: quia testatus ē q̄ pphēta nō habet honorē in patria. alioquin videt non debuisse ad hos reuerti. vbi honorē non habet. sed manere apud illos vbi bene receptus ē.

¶ Et erat quidā regulus. Iste regulus p̄t figurare aliquē gentis iudaice doctorē. qui tandē post plenā ecclesię gentiū conuersionē. ad quā dominus a iudeis expulsus p̄ discipulos trāsmigrauit. pro filio. i. iudaico populo quem nō nisi in fine seculi fidem accepturum cognoscit. orat. vt de longa

ꝑfidie infirmitate sanet.

¶ Et rogabat eum. Jam credēs q̄ posset sanare filium eius sed quia p̄ deitatē q̄ vbiq̄ ē nō credit filio adesse: rogat vt descenderet z p̄sens corpore sanaret. vnde infidelitatis arguit. Nisi signa z ꝓdigia v. nō. cre. Ecō trario cēturio laudat. q̄ dicit. dic verbo z. s. p. m. vnde. Non inueni tantā fidez in israel vel forsitan cupiebat tēptare q̄lis esset christus. vnde arguit. nisi signa z prodigia. Postea aūt ꝓpter salutem filij credidit ipse z domus eius tota.

¶ Nisi signa. In hoc redarguit de incredulitate q̄ non vbiq̄ credebat eū esse. z per huius duriciā significatur duricia indeorū qui nec visis miraculis credunt. Vere ecōtra p samariam significat fides gentiū q̄ solo verbo credidit. Hoc autē quantū ad allegoriaz a primo christi aduentu vsq̄ post regnū antichristi ī ꝑfidis indeis durabit.

¶ Et ꝓdigia. Prodigiū quasi porro dictuz. quasi qd̄ aliq̄d significat. Vel ꝓdiguz quasi ꝓcul a digito q̄ ꝑfigurat aliqd̄ remotum z futurū.

¶ Descende. Quasi aliter nō posset sanare nisi ꝑsens esset. vnde dominus indicans se nō deesse ubi īuitat solo iussu sanat. vnde vade f. t. v.

¶ Vade filius t. Ad filiū reguli nō vadit: ne diuitias honorare videat. ad seruuz cēturionis ire ꝓmittit. qui naturam hominis nō despicit. in quo superbiam destruit. q̄ in hominib̄ non pensat naturā. ꝫ q̄ extra patent.

¶ Credidit ipse. Non alij cuncti. in quo paucitas fidei indeoꝝ signat quamuis signa viderint. vnde infert hoc iterū. s. s. f. sicut supra. Multitudo gentium solo verbo conuertendarū ī samaritanis signabat.

¶ Hoc iterū secundū. De omnib̄ miraculis q̄ fecit ihesus in anno an morte iobis. nō facit iohānes mētionē nisi de istis z de disputatōne xp̄i cū iudeis q̄ supra ponit. Ceteri enī euāgeliste q̄ hic reticet direrūt plane.

¶ Est aūt hierosolimis. Probathon grece. onis dicit latine. Probatica ergo pecualis. q. ibi abluebant ca dauera hostiarū. Significat autē aqua illa populū indeoꝝ qui modo stat quietus. modo ventis tēptationuz turbat. qui dicunt domino. Nos populus tuus sumus z oues pascue tue. q

quinq̄ porticib̄. i. lege q̄ in quinq̄ libris ē innuit. Ibi multi infirmi. q. lex non sanat sed ꝓdit infirmos. vt aliquādo querāt medicū. Ceci ibi sunt qui non habent lumē fidei. Claudi qui qd̄ vident nō possunt opari. Aridi qui quidquid agunt sunt sine pinguedine caritatis. Expectabant aquē motuz. in quo sanitas fiebat p angeluz. q. lege ꝓiuncti gratiam redēptionis desiderabant Angelus filius dei latens in carne inter iudeos. q̄ moti sunt doctrinis eius ad psequēdum. cui? morte sanat' vnus. q̄ p humilitatē descendit ad fidē passionis. sed qui post. i. q̄ ab vnitate discrepat. non sanat'.

¶ Angelus autē domini. Ecce duo miracula. vnū inuisibiliter p angelū ī piscina. alterū visibiliter q̄ dño. In vtroq̄ vnus sanat' vt vnitas ꝓmendetur. Alioquin nec in potestate adeo magnū z in benignitate parui fuit: vnum de tot sanari ab eo q̄ omnes vno poterat erigere verbo. Sed in his corpalib̄ plus intēdit ꝙternā salutē animarum.

¶ Trigita z octo. Jā ē duob̄ minus q̄draginta. qui numer? ꝑfat ex quater decem z significat pfectionez operū. in decē ꝓceptis legis z quattuor euangelijs. a quo duo min? habet q̄ caritate dei et primi caret.

¶ Vis sanus fieri. Non nescit q̄d velit ꝫ accēdit ad amorē sanitatis. de qua iaz despērabat. vñ iā ꝙrebat' q̄ non haberet q̄ eum mitteret in aquā.

¶ Tolle grabatū. Dilige primū ifirmā ei? tolerādo. q̄ te īfirmū patiēter tulit z nō solū letare de tua erectōe ꝫ etiā de primoꝝ solicit? esto salute. Ecce angel? magni ꝓfilij latēs in carne. turbata aq̄ indeoꝝ sanuz fecit vnum.

¶ Et ambula. Diligēdo deū festina vsq̄ ad visionē eius. nec fratrē ꝓpter amorē ei? ad quē ꝓgis deserēs. nec ꝓpter fratrē ab illo q̄rēdo cessans.

¶ Dicebat ergo. Judei obseruatores lī̄e nescientes gratiā q̄ lex implet. q̄ ab omni seruili ope. i. a peccato cessare iubet. vñ hic dicit. tol. gra. t. z am.

¶ Non li. Nō calūniant' de salute q̄ī sabbato curāt aīalia ꝫ deportatōe

¶ Rndit eis. Nō cedit obiciētib̄ ꝫ sanatoris mādatis obediēs autoritatem sanationis sue obiicit calumniantib̄.

¶ Nesciebat quis ꝛc. In turba positus nō agnouit ihesum. sed post ī

t. i. morte christi z inde redemptionem
pectantiū aquē motū. Angelus autem domini secundū tēpus descēdebat in piscinā z mouebat' aqua
ſz si plures sanant' morte christi. ꝓpter vnitatem tamen vnus dicit' sanari
Et qui prius descendisset in piscinam post motionē aquē. sanus fiebat a quacūq̄ detinebat' infirmitate. Erat autem quidam homo ibi.
ſ significat multis z magnis peccatis oppressum.
triginta z octo annos habens in infirmitate sua. hunc aūt cū vidisset ihesus iacentē. z cognouisset quia iam multū temp? haberet. dicit ei.
ſ incitat eū ad fidē q̄ non nisi volens debet fieri sanus.
Vis sanus fieri? Respōdit ei languidus. Domine hominē non habeo vt cū turbata fuerit aqua mittat me in piscinā. Dum venio enim ego. alius ante me descendit. Dicit ei ihesus. Surge tolle grabatū
ſ de virtute in virtutē
tuū z ambula. Et statim sanus factus ē homo ille z sustulit grabatū suum z ambulabat. Erat aūt sabbatum in illa die. Dicebāt ergo iudei illi qui sanat? fuerat. Sabbatum ē: nō licet tibi tollere grabatū tuum. Respondit eis: qui me sanū fecit ille mihi dixit. Tolle grabatū tuum z ambula. Interrogauerūt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Jhesus autem declinauit a turba

¶ Post hec erat dies festus iudeoꝝ z
ſ solennitatē celebrat' cū hominib? homo
ascendit ihesus hierosolimā. Est autē hierosolimis ꝓbatica piscina que ꝙgnominat' hebraice bethsaida quinq̄ porticus habēs. In his iacebat multitudo magna languētium cecoꝝ. claudoꝝ. aridoꝝum ex

templo in quo vocemur: vt quisquis vult ad visionē dei peruenire: fugiat turbam suoz affectuū z nequā hominum·z adeat templū interne orationis

In tēplo. Non in turba sed in tēplo·qz si gratiaz ꝓditoris ꝓgnoscere volum⁹·oportet vt ꝙuenticula fugiamus z templū efficiamur.

Noli peccare. Innuit qꝫ ꝑpter peccata languebat·sed ipse ihesus ilsum sicut externus ita intus sanauit·vnde ꝑmonet·ne iterum peccando grauius ir dicetur.

Quia hec faciebat in sabbato. Quasi solutor legis agens ꝓtra deum· qui requieuit in sabbato· sex diebus primo opatus: Contra qđ ait ihesus. Non sex diebus tantū vt putatis opatus ē de⁹ sed vsqꝫ mō opatur·qa qui sex diebus ꝓdidit noua·a qbus requieuit die septimo: postea opatur vsqꝫ in finez gubernādo sustentando: renouando·ꝓpagando· vt permaneant condita. Et cum semp opatur de⁹ ꝓstat sacramentū esse qđ de requie sabbati legitur.

Ihesus aūt respondit. Quasi ꝯcin lege cur mihi inuidetis si hominē in sabbato sano· qui de⁹ cū patre semp opor.

Propterea ergo. Si prius ꝓpere sabbati nūc magis insidiant·quia patrē suum deum dicit cum eū tantūmodo hominem putarent. Ergo imponunt qꝫ se facit equalē deo qđ esset facere rapinam: sed ipse natus ē equalis.

Respondit itaqꝫ ihesus. Quia cō moti sūt de audita qlitate eius quē putant hominem purū·cū deo patre: subdit se esse filium equalem patri·eiusdem voluntatis· eiusdem potestatis·eiusdem operationis. In his autē disserendis·hoc genere loquēdi vtitur·quo mētes parulorz possit excitare z si non implere·z quo mētes adultorz exerceant z pascant·dicit enim de veritate filij. Non potest a se facere nisi qđ videt patrē.f.z demōstrat ei pater: q̄ oīa nō secundū litterā vt in hominibo fieret accipiēda sunt·sed mystice. Illis aūt hec secreta dicit vt ꝓturbentur·vel vt forte turbati medicum quērāt. Propter nos etiam vt nobis scriberentur·que non bene intellecta in errorem: bene intellecta in veritatem ducerent.

Amen amē dico. Agit hic de idētitate sua cum patre·z minoritate sua secundū hominē z quid in his faciat.s. vtrangz resurrectionem corporis scilicet z animę.

Non potest filius. Ita sum equalis patri· vt nō ipse a me sed ego sum ab eo. Non facit a se: nec potest a se qui nō ē a se·ß ab eo facit z ꝑt a q̄ ē.

Nisi qđ viderit. Idē ē.filio videre patrē vel audire qđ ee a pre. Videre ergo facientē ē eadē cum patre opari. Non enī hic dicit quasi alia faciat pater. Alia imitās filiꝰ sicut solet in boibus fieri; ß eadē sunt opa q̄ opat pater ꝑ filium. vnde addit. Quecunqꝫ enī ille f.h.z f.s.f. hec eadē z nō alia z nō dissimiliter sed similiter.

Hec z similiter. Videt corpus omne facere qđ animus ß nō similr cū animus impet corpi. Pater vero z filius eadē z silr opant·qz vna natura vna substātia patris z filij z vna voluntas z vna ptās z vna opatio.

Omnia demōstrat ei. Demōstrare patrē filio: ē cuncta opari ꝑ filium· vt equę habeant in fide nostra pater z filius. Et ne aliquo mō minus sentiat de filio· addit. Et maiora his d.e. hoc ē ꝑ eum maiora faciet. Quę: Sicut enī p.s.m. z u. Maius ē suscitare mortuos q̄ꝫ languidū sanare, vnde agebatur.

Maiora his. Suscitat pater aīas ꝑ filiū vt animę vinēt ex substantia patris z filij·z ei filio hominī facto in tpe demōstrabit maiora. i. resurrectionē corpoꝝ·vt mireminī eam fieri ꝑ filium

Sicut enim pater suscitat. Incipit ostendere qđ filiꝰ secūduz qꝫ eqlis ē patri faciat. s. aīas a morte resuscitat. Et ē prima resurrectio a vicijs. Insequēti vero ostēdit etiā resurrectionē mortuoꝝ corpoꝝ·secundū qꝫ filiꝰ homīs ē z potestatem dedit ei. i. f.

Sic z filius. Aug. Quia pater z filiꝰ sunt eadē vita. Iudicat aūt z suscitat corpora· nō pater ß filius scōm dispēsationē humanitatis in qua mior patre nec honorat sic pater. vnde ait. Qui nō honorificat filium missum·nō .h.p.q.m.

Quos vult vi. Aug. non alios q̄ꝫ pr̄ sed eosdē·qz una volūtas z eadē ptās z eadē viuificatio mortuorū· hec sunt maiora q̄ operat pater ꝑ filium·s. resurrectio mortuoꝝ. vnde honorandus ꝓbat filius sicut z pr̄. Vū z subdit·neqꝫ enī pater i.q.qz psona patris ī iudicio nō apparebit· ß nec christus in eo qꝫ ei ꝓsubstātialis·ß ī forma serui·vt possit etiā ab ī pijs videri·in q̄ iniuste iudicat⁹·iuste iudicabit. Vnde alibi

fsicut supra ait. videbit patrē facientē
git filium z omnia †demōstrat ei q̄
ſcorpalib⁹ curatiōib⁹
ipse facit·z maiora his demonstra
† quasi de equali patri·quē non creditis equalez
bit ei opera vt vos †miremini. Si
ſquos vult
cut enim pater suscitat mortuos z
ſin aīabus ſ.s.q̄ sunt digni
viuificat· sic z filius quos vult vi
ſz vere filius vinificat·qz etiā iudicat
uificat Neqꝫ enī pater iudicat quē
ſ cur
q̄ꝫ sed iudicium omne dedit filio·
ſnō vt minorē·sed sicut hono.pa·
vt omēs honorificēt filiū sicut ho
norificāt patrē. Qui nō honorifi
cat filiuz: non honorificat patrē q̄
misit illū. Amen amen dico vobis
ſintelligit ſme
quia qui verbū meum audit z cre
missum ad salutē dīm ſ ex patre cui credit z si militer ex me· qui sum vha vita cū eo·z hoc est qꝫ dicit ·z qui audierint vinēt
dit ei qui misit me: habet vitā ęter
ſ damnationis
nam z in iudicium non venit· sed
ſ vere trāsit ī uitā
transit a morte in vitā. Amen amē
† post ꝑ apostolos †noli expectare nouissimā ꝑ ipsum.
dico vobis: qa† venit† hora z ī nūc
ſ sine fide ī petis ſ credēdo
est quando mortui audient vo
ſobediēdo ſnūc z sꝫ ſꝫ
cē filij dei·qz sicut enī pater
cem filij dei·z qui audierint viuēt.
† ad animarū uinificationē
Sicut enim pater habet† vitam in

Ut omnes ho. Honorat deū q̄ ꝓmendat creatorē·oīpotentē·ęternū Honorat patrē q̄ credit eū habere filiū equalē sibi. Honorat filiū q̄ credit eum esse equalē patri.

Qui nō honorificat. Aug. Si enī minor crederet filiꝰ·pater inhonoraret·qꝫ vel inuidie nollet eū genuisse equalē·vel infirmus nō posset z sic nō esse deus ꝓuinceret qz impotēs.

Quia qui verbū. Quia equalis sum pr̄i z vno honore cū eo honorandus·ergo q̄ audit verbū meū·i·q̄ credit me filiuz z credit eū patrē·habet vitā ęternā·qz hec ē vita eterna·vt post dicet·vt cognoscāt te z quem m·i· christum esse vnū verum deum.

Audit z credit ei. Cur ait. Audit verbū meū z credit· nō mihi ß ei q̄ me misit·qz verbū eius ē in me·immo ego sum verbū eius. Qui ergo ei credit: credit verbo eius·i·michi.

Sed transit. Hic a morte infidelitatis ad vitā fidei z iusticię· post a corruptiōe ad ęternitatē. De ꝑma aūt resurrectōe apt⁹ subdit. Amē amen dico vobis·qz v.b.z nunc ē

Quia venit hora. Dixi qz filiꝰ suscitat z viuificat·qđ verꝫ ē qz venit hora ꝛc.z ostēsio pr̄is sui·hic enī de suscitatōe aīę a pcīs agit.

Vocem filii. Hoc solū iustis ꝓuenit·q̄ sic audiunt de incarnatōe eius vt credāt qz filiꝰ dei est.

Sicut enim pater. Aug. Vita q̄ est ipse pater z filius pertinet ad

animã nõ ad corpus. Corpus enĩ non sentit vitam sapiẽtię sed aĩa rationalis·q̃ illuminatur a lumine qđ illuminat oẽm h.u.in h.m.

¶ Aug⁹. Sup aĩaz rationalẽ q̃ est imago dei·nihil ẽ nisi dei cuius ẽ imago·huius ipse deus ẽ vita z ipsa ẽ vita corpis.

¶ In semetipso. Non aliũde·sed ipse ẽ vita·sic z filius in semetipso est vita. Sed differũt·qz pater ẽ vita nõ nascẽdo·filius ẽ vita ex patre nascẽdo. vnde ait. Dedit: ñ q aliq̃n filius fuerit sine vita·ß nascit ex eo vita. dedit ergo.i.uita genuit vitam.

¶ Et potestatem Posteq̃ dixit de resurrectione animę:subdit de resurrectione carnis Et ptãtem quã habet filius cũ patre in occulto dedit pr̃ ei: đa filiꝰ hoĩs est·in qua forma iudicãs bonis z malis videbit. Visio enĩ forme dei solis mũdis corde pmittit. vñ dr.m.c. q.ip. deũ videbũt.

¶ Aug. Christus in eo q ẽ filius dei ẽ vita q̃ vinificat aĩas:in eo q filius hoĩs :iudex. Dedit ergo ei pater uitam generando·vt vinificet·dedit ei ptãtem iudicij in carne mittendo·p verbũ enim filiũ dei fit animarũ resurrectio:p verbum factũ in carne: filiũ hoĩs:fit corpoz resurrectio.

¶ Quia veniet hora. Sicut supza ẽ auctor de resurrectõe mẽtis in vitaz ęternã·ita etiã hic ẽ auctor de resurrectione carnis·aliter nemo crederet.

¶ Non possuz a me ipso fa. Dedit mihi potestatẽ iudicij· nõ tamẽ possum a me .i.qui non ẽ a se·nõ facit a se· z ita q̃ culpat eum de ope sabbati: culpat patrem.

semetipso sic dedit z filio vitaz habere in semetipso. Et potestatẽ dedit ei iudicium facere:quia filiꝰ hoĩs ẽ

¶ q filius hoĩs habet potestatẽ iudicij· vt z malis possit videri·mirũ enim videtur cũ hoc magis pueniret filio dei

minis ẽ. Nolite †mirari hoc· quia
† in fine seculi ‡ tam boni q̃ mali
veniet hora in qua omnes qui in
‡ corpa nõ anime ‡ nõ vt viuant sicut supra
sed vt resurgãt
monumẽtis sunt audiẽt vocem fi
‡ adhuc indiscretio ‡ ecce discretio iudicij
lij dei: z procedẽt qui bona fecerũt
‡ vt videãt deũ sicuti ẽ.
in resurrectionẽ vitę: qui vero ma-
‡ damnatõis
la egerũt: in resurrectionẽ iudicij.
Non possum ego a meipso facere
quicq̃. Sicut audio iudico· z iu-
‡ quo iudico cũ patre· qz nõ q̃ro v.m. ĩ. ppriam filij hoĩs·sed q̃ cũ patre filio eadẽ ẽ
dicium meũ iustum ẽ·quia nõ quę
‡ hoĩs
ro voluntatẽ meam sed voluntatẽ
‡ ſ. dei prĩs ‡ homo
eius qui misit me. Si ego testimonium phibeo de me ipso testimoni-
‡ uobis icredibile videbit ‡ pater·qđ p? apiet ibi·qui misit me pater
um meũ non ẽ verum. Alius ẽ qui
‡ vt in baptismo z in mõte
testimoniũ phibet de me: z scio đa
‡ qz ẽ a veritate que ẽ deus
verum ẽ testimoniũ eius qđ perhi-
‡ sacerdotes z leuitas
bet de me. Vos misistis ad iohan
‡ iohãnes etiã qui ex deo ẽ testatur de me
‡ no sibi sed
nem z testimoniũ phibuit veritati

Ego autẽ ab homine testimonium
‡ no sum cõtentus testimonio io· quasi nõ sufficit nisi deus attestetur
nõ accipio: ‡z hec dico vt vos sal-
‡ quidẽ ‡ ppter q debetis ei crede
re ‡ nõ lux ‡ spũ caritatis
ui sitis. Ille erat lucerna ardens z
‡ lumie veritatis ‡ cum ipse
sequi solem ostenderet
lucens. Vos aũt voluistis exulta
re ad horam in luce eius: Ego aũt
habeo testimoniũ maius iohanne
‡ vere maius
Opera enĩ q̃ dedit mihi pater vt p
ficiam·ea ipsa opa que ego facio
‡ quia talia opa nõ nisi a deo possunt fieri ‡ qui opa dedit
testimonium phibent de me: quia
pater me misit. Et qui me misit pa-
† inuisibiliter in cordibus hominũ
ter ipse testimoniũ †phibuit de me
‡z vos ‡ q̃ nõ aure carnali·z tm̃ spũaliter capit
Neq̃ vocem eius vnq̃ audistis·
‡ quia substãtia diuinitatis ẽ inuisibilis
‡ qđ erat ĩ prĩcipio
neq̃ speciẽ eius vidistis. Et verbũ
eius nõ habetis in vobis manẽs:
† qz bis q̃ auditis a me nõ creditis nec amatis
quia quem misit ille· †huic vos nõ
‡ autẽ
creditis. Scrutamini scripturas:
quia vos putatis ĩ ipsis vitã eternam habere. Et ille sunt q̃ testimo-
‡ trñ ‡ p illas
nium phibent de me: z nõ vultis
‡ credere ĩ me ‡ quã in scripturis q̃rritis
venire ad me vt vitam habeatis.
‡ .i. humanã laudẽ nõ q̃ro·nec honorem qui veni dare spũalem
Claritatẽ ab hominibus non acci-
‡ ideo dico qz
pio·sed cognoui·vos đa dilectionẽ dei nõ habetis in vobis. Ego
veni in nomĩe patris mei·z non ac-
‡ vñ hec pena vobis ‡ qui di cetis esse deum
cepistis me. Si alius venerit ĩ no-
mine suo·illum accipietis. Quomõ
potestis vos credere qui gloriam
‡ qui glo
abinuicez accipitis· z gloriã que a
riatur in deo glorietur ‡ autẽ
solo deo est non queritis? Nolite
‡ qz nõ veni dãnare sed saluare
putare quia ego accusaturus sim
† qz voci eius nõ creditis qua ait .ppheta? suscitabit vobis deus·ipsum audietis s.m.
vos apud patrem. †Est qui accusat
vos moyses in quo vos speratis.
‡ quomõ
Si enim crederetis moysi: credere
‡ irrisio icreduli nõ dubitatio dei
‡ cur
tis forsitan z mihi. De me enim il-
‡ q̃ de me testãtur
le scripsit. Si aũt illius litteris nõ
‡ qui a lege p̃dictus sum
creditis: quomõ verbis meis cre-
detis.

C. VI.

z corpa. Dicto etiã de minoritate humanitatis: in qua. s. mozit· resurgit, suscitat corpa z iudicat: Supponit de testimoniis suis q̃ non indiget habere ab homine· qz habet ab opibus q̃ pater dedit z ab ipso patre. Habet tm̃ z ab hoĩbus ß vt a lucernis. i. a iohanne z a moyse qui si nõ possũt piũgere aĩas deo: possunt tamen confutare inimicos.

¶ Sed hec dico. Sed tamẽ testimoniũ iohãnis induco· vt p iohannẽ vos homies ad vritatẽ ipsamducamini z credentes salui sitis.

¶ Ille erat lucer. Qui me exterius oculis hominuz visibilem exhibuit interi? corda hominũ ad me cognoscendũ accendit. Etiã omẽs ppbtę z apostoli sunt lucernę·christus vrũ lumen·qđ illuminat oẽm ho. v. ĩ. h. m.

¶ Ardens zc. Hoc ẽ in nocte ostendẽs se· qui solẽ·non ergo sup fluã. Nemo tamẽ ĩ ea remaneat q̃si ipsa sufficiat.

¶ Neq̃ vocẽ ei? Et si in sina vocẽ eius audisse z speciẽ vidisse putetis.

¶ Scrutamini. Ecce aliud testimoniũ scripturę· in q̃ deus testat de filio: ß iudęi in ea spem ponentes ad christũ solẽ ñ pueniũt.

¶ Et ille sunt zc. Vos đ putatis vitaz habere in scripturis·et me quasi ꝓtrariũ moysi repudiatis: p ipsas me deũ ĩtelligere potestis si diligẽter aduertatis.

¶ Claritatẽ ab. Nec ideo hoc loquoz vt q̃ram gloriã meã·ß vobis errantibus condoleo·q̃ nõ habetis dilectionem dei·z ad viam veritatis reducere volo.

¶ Quia dilectionẽ. Dilectio dei nõ ẽ ĩ vobis qz me nõ accipitis. i. nõ creditis·qz veni vt p me pater glorificet.

¶ Si aliꝰ ve. Antichristꝰ đ ꝓpriã gloriã q̃rit ñ dei. i. ĩ noĩe suo veniet·ß ẽ qđ aplus ait·vt credãt mẽdacio đ nõ crediderũt veritati.

¶ Si enim cre. Cur aũt nõ credãt subdit: ñ qz nõ ẽ apta vitas ß qz superbia eos excęcat z ambitio laudis·q̃ appetit de se existimari qđ ĩ se nõ bz z sup alios se efferre. Humilitas vo soli? dei gl'am q̃rit eiq̃ soli placere appetit

¶ Si autẽ illius. Ex boc colligit·quia qui legis ꝓcepta q̃ exteriora sũt

implere negligit: euangelica q̄ p̄fectiora sunt z subtiliora multo minus implere valebit.

C. VI.

Post hec abiit. Post verba quib⁹ veritatis suę z humanitatis gratia mōstranit: miraculo quinq; panū quis esset subdit. vnde ait. post hec abiit. Id ē. Ih inusitata z visibilia ad cognitionē inuisibilis dei ducūt. Sed z mystica sunt. Mare enim ē seculum galileę .i. rotę. quia hic ē volubilitas nō erectio ad deum. Hoc transit ihesus resurgēdo. vnde eum quē primum vna gens iudeoz: iam sequit multitudo gentium. cupiēs instrui. sanari z satiari. Ihesus autē discipulis in mōte spūalib⁹ altiora cōmittēs: turbis inferioribus simpliciora: primo pasca hoc agit docens eos. quibus facit debere transire de mūdanis ad celestia. Oculi ihesu sunt dona spiritus. q̄ miser⁹ aperit. ne errent venientes ad se. Ipse sciens tēptat discipulū. vt ille tarditatē suę fidei agnosceret qui p̄sente creatore de paucis sufficientiā multis posse fieri: dubitare nō debuit. Et per eius ignorantiā significat spūalem intelligentiam iudeos in lege ignorare.

Trans mare. Tyberiadis z capbarnaum in eodem littore ex pte nostra. vltra in alio littore opposito locus est vbi miraculum istud factū est. Nec p̄prie vocat mare. sed q̄dam magna iordanis refluxio.

Et sequebat̄ ꝛc. Viso hoc miraculo gētium magna turba sequit. quia sicut eos q̄s a corp⁹ infirmitate sanabat. intus spirit⁹ reintegrabat sic ipsos a morbo incredulitatis sanabat.

Cum subleuasset. Exemplo suo nos ammonet leuare oculos cordis nostri. vt si forte eo ducēte ad altitudinē actionis z scientię ascendere pmittamur. Turba sequētiū carnaliū cogitationū nos nō pturbet. nec ab altitudine ꝓtemplationis deiiciat. sed eā spūalibus escis quantū capere possit pascere curemus.

Respōdit ei philippus. Adhuc philippus lacte doctrinę nutritus solidū fidei z cognitionis cibū capere nō valens: iuxta suę virtutis facultatē respōdit. impossibile existimās tot paucis posse refici. ß eruditur deo nihil eē impossibile. P̄philippus etiā qui interpretat̄ os lampadis figuram gerit p̄dicantium. quib⁹ in altitudine cum christo ꝓstitutis de carnaliū hominū cogitationū turba pascēda dominus quotidie loquit̄.

Ducentorū. Centenarij duplicatus significat p̄fectionē bone actionis z rationalis sciētię. q̄ erudiendis in fide non sufficiunt. nisi eis altitudo theologie addat̄. q̄ animas p̄ bonam opationem purgatas z p̄ scientiam rerum creaturarū illuminatas. ad ꝓsumnatā spūalium refectionum plenitudinem perducit.

Est puer vnus. Hic puer ē moyses legislator. cuius lex neminē ad p̄fectum duxit. Vnus quia vnitatē ecclesię futurā p̄figurabat. Hic. i. in veteri. t. q̄ q̄uis nouo dareſcēte iam vilescit: adhuc tn oio nō recessit.

Quinq; panes sūt vt⁹ lex i. v. libris moysi. Ordeacei. q̄ alb⁹ ē rudiū. Medulla ordei tenacissima palea z vix sepabili tegit̄. sic spūalis sensus hebręus populus puerili sensu legē portat quasi onus nec clausis pascit̄ nec alios pascit. Duo pisces .p̄phętę z psalmi. iam tpantes austerum sapozē legis. Vel duo pisces. duę p̄sone constitute in regimine populi: regia z sacerdotalis. q̄ inter turbas fluctuantis populi quassant nec deficiunt. in quibus vn⁹ christus significat̄ rex z sacerdos. Fenuz: quia carnaliter sapiebāt i carnalib⁹ quiescebāt. Quib⁹ vero venit christus rex z sacerdos carnem calcant vt spiritu aliter reficiāt. Quinq; milia populus q̄ sub lege: vt languidi in quinq; porticibus. Sed viri .i. p̄fectiores qui sūt digni numero p̄ter infirmam etatē z fragilē sexum: sunt quinq; milia .i. p̄fecte. v. sensib⁹ corporeis dominant̄ z bi reficiunt̄ a christo. Accepit panes: nō nouos creauit. quia antiquā scripturam nō solvit sed implevit z docuit. Gratias agit docens nos de omnibus beneficijs gratias agere. z intimās de nostra refectōne se gaudere z salute. Multiplicauit q̄a de paucis illis tot scripturę emanauerūt. Fragmenta sunt secretiora. q̄ omnis nō capit populus: hęc colligunt apostoli z cōmittuntur abiectis mundi z corde p̄fectis. Videntes p̄phętam vocant. forsan ideo: quia adhuc in fęno resident. Sed z vere p̄phęta dicitur. quia dum aliq̄d p̄sens docet angel⁹ dicitur: dum futurum p̄ dicit. p̄phęta: tamē q̄a verbum caro factū est dominus ē angelorum z p̄phętarum.

Sed hęc quid sunt inter. Quasi legis littera. vel corporei sensus quid p̄sunt ad multitudinē in te creditor: qui spūalia alimenta sunt petituri q̄ omnem litterā omnēq; corporeū sensum supant.

Facite homines discumbere. Magister veritatis prius in simplicitate litterę quasi in infimis locis z in simplicitate visibilis creaturę auditores erudiuit. vt sic in altitudinē ꝓtemplationis erigant̄.

Illi ergo homines. Illi nondū plena fide p̄ficiebāt q̄re hunc deū dicere nesciebant. Nos certiores illis dicimus. hic ē verbū sine quo nō est p̄phęta vel angelus.

Ihesus ergo. Qui volunt rapere z regem facere significant discipulos z alios credentes. qui volunt p̄uenire tēpus regni eius: putantes eum sic venisse vt iam regnaret: sed hoc tēpore colligit̄ regnum q̄d in fine erit manifestum cū dicet. P̄ercipite regnū q̄d vobis p. e. Fugit ergo nō timens teneri. qui postea eisdē colloquit̄ sed signare volens q̄ altitudo eius nō potest intelligi. Fugit in montē. i. ascendit celos: solus sacerdos interpellans p̄ populo forīs ꝓstituto qui interim iactat̄ fluctibus. vnde subdit. Vt aūt fa. ē lero

Ut aūt factū. Sero mūdi ē post ascensionē christi. in quo discipuli descendunt ad labores mūdi z regunt naues. i. ecclesiam. Et tenebrę iam factę sunt; quāto accedit finis mundi tāto magis frigescit caritas: crescūt errores;

sunt inter tātos? Dixit ergo ihesus

Facite homines discūbere. Erat
§ legis littera multiplex in simbolis § adhuc in eis caro viuebat
aūt fenum multū in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinq; milia. Accepit ergo panes ihesus z cū gratias egisset: distribuit
§ p se z p apostolos
discumbentib⁹. Similiter z ex piscibus quantū volebant. Ut autē impleti sunt: dixit discipulis suis.
† illa subtilia sacramēta q̄ nō possunt impfecti capere q̄ comittuntur apostolis
Colligite q̄ superauerant † fragmēta ne peant. Collegerūt ergo: z implerunt duodecī cophinos fragmē
§ varia vasa ad portandū deputata
torum. ex quinq; panibus ordeaceis z duobus piscibus quę superfuerunt his qui manducauerant.

Illi ergo homies cū vidissent q̄d ihūs fecerat signū. dicebāt. Quia
† magne salutis mundo ē p̄co; futurus
hic est vere p̄pheta qui † venturus est in mundum. Ihesus ergo cum cognouisset quia venturi essent vt
§ p miraculo panū volentes sub hoc esse. sub quo videbantur nō egere
raperent eum z facerent eum regē
§ qui post occurrit crucifixorib⁹ † a quo descendebat pascere turbas docēs prosperā mundi fugere et cōtra ea orare
fugit iterum † in montē ipse solus.

Ut aūt factū est sero: descenderūt

crebrescunt mala·z tamē nauis non perit·sed ihesus ad portū tendit.

¶ Cum remigassent. Non sine causa estimatiue dicit .xxv. aut .xxx. z non affirmatiue alterum. Quinquies quiqz: sunt .xxv. z ē quadratus qui narius: significās libros legis cui erat pfectio. In senario autē qui pstat ex ptibus suis notat pfectio. Unde .vi. diebus fecit omīa dē: quinqz ergo p sex multiplicant vt lex p euangeliū adimpleat. Vis ergo qui legez seruāt incipit apparere ihesus sed p euangelicā gratiam, primus fit z calcat fluctus. i. omnes tumores mundi sub pedib9 z cū habundantia mali qui remigant: timēt ne deficient·sed eos cōsolatur ihesus. Ego sū qui hoc pdixi· qui hec facio q̄ necesse ē fieri: z ideo nolite timere: qa ecce ego primo fluct9 qui vobiscū s. v. a. c. s.

¶ Timuerunt. Q̄ discipuli qui omniū ī ecclesia futurorum figuram gerebāt viso dño sup fluctū maris ad se venientē timuerunt: et vt alius euāgelista aptius dicit fantasma crediderūt eum: mysterio non vacat. Quia ad huc hodie multi in ecclesia: cum audiūt sibi psuaderi vt presentia bona z caduca p eternis quādoqz habēdis dimittāt: timēt z se deceptos credunt: quib9 dominus ait, Nolite ti. e. s.

¶ Altera die. Insinuatuz ē turbe hoc miraculuz: q̄ sup aquas ihesus ambulasset· qa non fuerit ibi nisi nauis vna z in eā non intrauit ihesus cum discipulis. vnde ergo fact9 esset transitus nisi sup aquas ambulasset.

¶ Alleg. Altera die id ē· post ostensionem christi: stabat in bonis opibus·non iacebat ī terrenis expectans ihesum·una nauis: catholica ecclesia: alie naues puētus eoz qui nō sincere querūt ihesum, vñ eis dicit. Queritis me non ppter me·ß ppter terrena. Et docētur q̄ modo debeant q̄rere.

¶ Et cuz inuenissent. Ecce p̄sens ē eis quos fugerat: ne eum regem facerent. Cur ergo fugerat: nisi p p̄dicto sacramento: iterum p̄sens loquit eis· vt quoruz satiauit ventres: eoz satiet z mentes·dicēs, Amen amē dico vobis·docens eos quos doctores instituit: fugere laudē z terrenum imperium·sed tamen ī sistere p̄dicationi.

¶ Amen amē dico. Postq̄ de diuinitate sua qua idem ē cum patre tractauit z eodē honore honorandus: z de humanitate sua qua de morte liberat z suscitat grandi honore dignus: vult tractare de cibo vite, i. verbo

discipuli eius ad mare. Et cū ascen
† summatim ꝓponit qō postea explicabit
dissent nauim. † venerūt trās mare
† merito tenebre sunt quia lux nondū venit
in capharnaum. Et † tenebre iam
ſ exponit quid ī ueniendo ꝓtigerit
facte erat z nō venerāt ad eos ihe
ſ mundus ſ. i. omni genere tēptationū
sus. Mare aūt vento magno flan
ſ aduersus ecclesiā ſ nō desistebāt ꝓ aduersis·qz qui pseuerauerit u. i. f. s. e.
te exurgebat. Cum remigassent er
go quasi stadia vigintiquinqz aut
triginta· vident ihesuz ambulantē
supra mare· z primum naui fieri z
ſ no in seipsos cōfidentes
timuerunt. Ille aūt dixit eis. Ego
† agnoscētes z secure gaudētes
sum: nolite timere. † Voluerūt ergo
† de fluctu ad soliditatē portus q̄ ē in eterna pace
accipe eū ī nauim: † z statim nauis
fuit ad terrā quā ibant. Altera die
ſ vnde venerāt discipuli
turba que stabat trans mare vidit
ſ in p̄cedē
quia nauicula alia non erat ibi nisi
te vespera
vna· z quia non introisset cū disci
ſ illam
pulis suis ihesus in nauim·sed soli discipuli eius abissent. Alie vero
ſ quib9 ipse turbe transportarentur
supuenerūt naues a tyberiade iu
ſ z adhuc ibidē erant
xta locum vbi manducauerāt pa
ſ qz naues hñt
nem: gratias agentes deo. Cum er
ſ q̄ nō intrauerat nauim
go vidisset turba quia ihesus non
ſ qui ītrauerāt nauim
esset ibi neqz discipuli eius: ascen
ſ qui venerāt a tyberiade
derunt in nauiculas· z venerūt ca
pharnauz quērētes ihesum. Et cū
inuenissent eum trans mare· dixe
ſ qz nauē nō intrasti
runt ei: Rabbi· quādo huc venisti
ſ nō ad questionē sed ad intentionē
Respōdit eis ihesus· z dixit: Amē
amen dico vobis: q̄ritis me non

ſ qz potuistis me cognoscere ſ. i. nō ꝓpter spiritum·sed ꝓpter carnē ne oporteat vos laborare
quia vidistis signa sed quia mādu
castis ex panibus z saturati estis:
ſ opibus meremini ſ nō panes vt prius
Operamini nō cibum qui perit: sz
ſ verbū quo viuūt angeli
qui pmanet in vitam eternā quem
ſ nullus alius·ipse enim z per sacerdotes vobis dat. ſ vere
filius hominis dabit vobis. Hūc
filius hois vobis dabit. hunc eni· vel vtiqz possū
ſ p̄consortibus suis ſ qz intelle
xerunt cibū illū esse opus dei
eniz pater signauit deus. Dixerūt
ſ quid obseruādo hoc p̄ceptū facere poterimus
ergo ad eum. Quid faciemus vt
opemur opa dei? Respōdit ihesus
† non hominis·ne quis hoc se putet habere nisi a deo.
z dixit eis. Hoc ē opus † dei vt credatis in eum quē misit ille. Dixerūt
ergo ei. Q̄d ergo tu facis signum
ſ illud
vt videam9 z credam9 tibi? Quid
† hic apte ostendūt se ꝓparare miraculū moysi maraculo christi quasi minori
operis? Pres nostri † manducauerūt manna in deserto: sicut scriptū
ſ ne quum quid putes manna q̄ō psalmus vocat panem celi
est. Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihūs. Amē
amen dico vobis: non moyses de
ſ z si de aere non tamē illuz de quo viuunt angeli
dit vobis panez de celo: sed pater
† i. verbū q̄ō vertit in lac·dū descendit in carnem
meus dabit vobis † panez de celo
ſ cor iustificans
verum. Panis enim verus ē qui
ſ dum homo fit ſ q̄ō nō manna
de celo descēdit z dat vitā mundo
Dixerunt ergo ad eū. Domine sp
da nobis panē hunc. Dixit autem
eis ihesus. Ego sum panis vite· q̄
ſ hoc ē qui credit in me z comedit me † idē ē nō sitire·vtroqz eni significatur eterna satietas
venit ad me † nō esuriet: z qui credit

dei z hec ꝓtinuatō quantū ad sententiā. Ad litterā vero sic. Vos q̄ritis me nō ppter me·sed ppter panes qui peunt. Ergo opamini. i. querite me ppter me·non ppter aliud. Ipse ē enim cibus ille: qui pmanet in vitam eternā vt post apte dicet. Similiter quotidie querunt multi ihesum·nō ppter ihesum sed vt bene sit eis in tēpore.

¶ Signauit. Quasi ppio signo a ceteris discrenit: quia qui ē filius hominis: ē z filius dei·et ideo me nolite contemnere filium hominis·ß petite a me cibum spiritualem.

¶ Hoc est opus dei. Fides p dilectionem opans: est opus quia z si desit facultas non querit nisi voluntas. Merito etiam fides que p dilectionez operat opus dicitur q̄ est initium z finis totius boni.

¶ Quod ergo tu facis. Audiunt christum ꝓmittentem maiora. i. cibū qui permanet in vitā eternaz: q̄s moysen qui ꝓmisit terram fluentē lac z mel z huiusmodi tēporalia: z nondū vident ab eo signa nisi miora. Moyses enim dedit de celo panē: iste panes ordeaceos. Quasi ergo pro minimo habentes q̄d fecerat qui maiora ꝓmittebat: querunt. Q̄d ergo s. f.

¶ Signum. Quia ad fidem suā eos inuitabat querūt signa q̄bus inducerent ad credendū. vnde apostol9 Judei signa q̄runt.

¶ Dixit ergo eis ihesus. Q̄ p̄ferebāt opus moysi suo operi: ostendit illud esse minus quia non fuit panis de celo sed tantuz figura illius: z suū maius qui ē panis de celo qui dat vitam z hic ē cibus quez supradixit pmanere ī vitam eternam.

¶ Panis enim verus. Angeli purū verbum solidum cibū ꝓmedunt. Nos vero verbum sed in lac versum: quia si non possumus cōmedere: possumus sugere. Nisi eniz incarnaret: a nobis nō cognosceretur: a nobis non gustaretur.

¶ Domine semper da. Sicut mulier samaritana audiēs: qui biberit de hac aqua nō sitiet in eternū: secundū corpus accepit: z tamē labore z indigentia carere volens·dixit. Da mihi hanc aquā: sic isti q̄runt panē qui eos reficiat z nunqz deficiat·ppter q̄d eum regem facere voluerūt. Sed ihesus ad se reuocat z quē panem dixit: euidentius apit. Ego sum p. v. Potero dare vitam quia sum panis viuificans: igne spiritussancti in clibano veteri

virginalis coctꝰ ⁊ formatꝰ: ⁊ mūdo ad pellendā famē ignorātię dei: donatꝰ

Sed dixi vobis. Quasi nō dixi de hoc pane: quo sciam nos esse sa
ciandos ꝑ ad imperium vestrę infidelitatis qꝫ videtis ⁊ nō creditis.

Omne qđ dat mihi p. Jd ē. ḡcāqꝫ pater trahit ad me pater dat fi
lio: pater trahit ad filiū illos qui ideo credūt in filium quia credūt eum pa
trem habere deum.

Veniet. Mihi vnꝰ humilis humili: ⁊ ideo nō foras eiꝯ qđ ē tantū
supbi ꝙ nihil habet in
bono interiori: neqꝫ hic
neqꝫ in futuro.

Et eum qui ꝛc. Non ejiciam fo. sed in
tus manebit in secreto
beatitudīs. vnde dicit
Intra in gaudiū d. d.
t. Jdeo nō ejiciā foras
mihi bñ ẽtē humilez
quia vni facere volū
tatē nō meam. ꝗ prīs
Supbus suaz volun
tatē facit nō dei. humi
lis dei: non suā qđ ē qꝫ
humilis sum docēs hu
militatez: ideo ꝙ mihi
beret humilis sit ⁊ fa
ciet nō suam voluntā
tem ꝗ dei: ⁊ iō nō est ei
us foras ejici sic supbi

Nęc enim. Dici
tur. Non est volūtas
dei ut pareat vnus de
pusillis. de tumentib
pit. de pusillis nihil.

Non perdā sed
resuscitabo hęc ē
aūt v. Jd ē. quia vi
det me ⁊ credit in me.
qui sum uita sicut ⁊ pr̄
⁊ ideo modo habet vi
tam ꝙ non ē ei sola sz
⁊ resuscitabo eam.

Ut omnis qui
videt. Supra dice
bat. Qui audit verbū
meum ⁊ credit ei ꝙ me
misit. hic dicit ꝙ videt
filium ⁊ credit in eum:
non dicit qui credit in
patrē. qꝫ hoc ē credere
in filium qđ ⁊ in patrē
quia sicut pater habet
vitam in semetipso sic
⁊ filius habet vi. in se
metipso.

Murmurabāt.
Nesciētes hunc panē
nec patrē eius cęlestē:
qꝫ inflati de sua insti
cia in qua de viribꝫ su
is p̄sumunt: iusticiam
dei ꝙ de cęlo venit: non esuriunt.

Nolite murmurare. Quasi nō sim panis qui. d. c. d. quia vere sū
sed nemo potest. v. a. m. nisi a patre tractus ⁊ ideo vos non creditis me esse
panem. quia nō estis tracti a patre.

Nemo potest ꝛc. Alibi dicit: nemo cognoscit patrē nisi p filium: qđ
p̄rarium videt huic dicto. Nemo potest venire ad me ꝛc. sed nō ē. qꝫ pater
revelat trahit ꝛc. p filium.

Nisi pater qui. Illum pater trahit ad filium qui ideo credit in filiū
qꝫ cogitat patrē eius esse deū. i. qui credit equalē patri genitū. Tractio hęc
non ē violentię nec necessitatis. nec ē inuiti. sed volūtatis ⁊ desideriꝫ. vnde
dicit. Trahit vnumquemqꝫ sua volūtas. Si ergo in his in quibꝫ non ē ve
ra dilectio: trahit homo amore ⁊ desiderio. quāto magis trahit aliquis ve
hementi delectatione cui pater revelat panē qui ē vita ⁊ beatitudo. ⁊ omne
bonum: in quo ꝓmendatur magna gratia.

Et ego resuſ. ꝛc. Ego equalis patri faciā eum videre qđ credit: man
ducare qđ esurit: habere qđ amauit ⁊ desideravit: qđ nō potest esse ī p̄senti
vbi tantum trahitur.

Est scriptū. Vere nemo venit ad me nisi pater docuerit. quia ita testā
tur p̄phętię. omnes homines regni illi⁹. i. xp̄iane fidei: erunt docibiles dei:
tūr p̄phętię. omnes homines regni illi⁹. i. xp̄iane fidei: erunt docibiles dei:
qꝫ ⁊ si hoies foris loquunt: tamē deus solus intus sensum aperit. intus instru
it veritatis cognitione
⁊ amore. ita ꝙcunqꝫ au
dit ⁊ discit a patre: ve
nit ad me. Et ne ꝙs er
ret se. d. Nunqꝫ vi
di patrē: quomō disco
ab eo? Subdit nō qꝫ
pater visibilis sit ali
cui: ⁊ tñ nemo credit ni
si ipe docuerit: quomō
ergo docet: Dum au
dis verbuz eius. i. mei
dum ego homo verbū
eius coeternū: factꝰ ho
mo vobis loquor: ⁊ ꝗ
ē. Js qui ē a deo. i. fili
us vidit patrē. i. novit
⁊ vos docet ⁊ ideo me
audite.

In prophetis
Prophetis dicit plu
raliter: qꝫ oēs p̄phętę
vno ⁊ eodē spiritu re
pleti. licz diuersa p̄ph̄
tarent: tamē ad idē tē
debant. quapter cuz
quouis eoꝝ omēs aliꝰ
concordabāt. sicut in io
bel ꝙ dicit. Et erūt om
nes docibiles dei.

Nō quia patrē
ꝛc. Jd ē. ego noui pa
trē qꝫ ab illo sum ⁊ iō
credite: qꝫ qui credit in
me habet vitā ętemaz
Potuit dicere habet
me: ꝗ revelat q̄ ipse sit
vita ętema: qꝫ verbuz
ē vita hoīm qđ ⁊ carni
suę quā susceperat: cui
iternavit mors ut mor
tē tolleret: dat vitā in
resurrectione sic ⁊ alīs
credentibꝫ in se.

Ego sum panis
v. ꝛc. Manna de quo
supbitis: patribꝫ mur
muratoribꝫ quoꝫ estis
filij murmurādo: non
fuit panis vitę. qꝫ non
intellexerūt in eo spūa
lem cibū. sic ⁊ vos qui
me auditis: nō spūali
ter intelligitis. Dixit aūt moyses ⁊ alij electi de manna: qꝫ spiritaliter man
ducauerūt: sic ⁊ ꝙ mō verba mea spiritaliter accipiūt.

Ego sum panis ꝛc. Ecce sacramentū verbis tegit: ut iudei ⁊ etiā alīq di
scipuli nō credētes verbis illi⁹ magis scādalisent: ⁊ humiles apostoli humili
ter credētes p̄bent. vnde petrus. verba vitę ętemę habes.

Et panis q. e. d. Quomō sit panis determinat: nō solū scōm verbuz
quo vivūt omia: ꝗ etiā secundū carnē assumptā ꝓ mundi vita. Nūana cīn
caro ꝙ erat peccato obnoxia ⁊ iō mortua: carni eiꝰ mundę vita: incorpora
vnū cū illo effecta: vivit de spiritu eiꝰ sicut vivit corpus de suo spū qui no
nō ē de corpe xp̄i: nō vivit de spū xp̄i. Qui aūt iudei nō erāt buⁱ vnitatis
litigabāt: nec talibꝫ exponit quomō dns carnē suā dat ad māducandū. sed
audiūt. vnde magis moveant: Nisi manducaveritis carnē.

Nisi māducaveritis. Augꝰ. Nunc cibum ⁊ potum: societatem vult

intelligere corpis z mē
broꝝ suoꝝ qđ est eccle
sia in ꝓdestinatis qđ
iam factū ē z inuocatis
z iustificatis qđ factuꝫ
ē: z fit z fiet in glorifi
catis: qđ nunc ē in spe
fiet in re. Huius rei sa
cramētum .i. vnitatis
corpis xpi: alibi quoti
die: alibi certis diebus
fit · z sumit alijs in vi
tam: alijs in mortem.
Res vero hui⁹ sacra
menti omnib⁹ est in vi
tam sumētib⁹ nulli ad
mortē. i. vnitas sancto
rum. Unde corpus et
sanguis in his reb⁹ cō
mendatur: q̄ ex multis
in vnū redigunt · vt ex
multis granis: vn⁹ pa
nis fit z ex multis aci
nis vinū ꝓfluit.

¶ Qui māducat
c. m. Exponunt qui
dā sancti de comestio
ne altaris z bene dicūt
ß quęrūt quomō fiat ī
vitam ęternā: cū qui
dam ad mortē. Unde
dicit aplus. Si quis
comedit in altari cum
hac comestiōe de qua
agit hic, s. cū fide ope
rante z dilectione: hic
comedit in vitam ęter
nā. Si quis ꝯo aliter
in mortem.

¶ Caro em̄ mea.
Vere viuet anima et
corpus ex hoc cibo: qz
caro mea vere ē cibus
qui solus facit īmorta
les vt neq; esurient ne
q; sitient · alius cibus
hoc nō prestat etiā si ī
eo hoc appetat.

¶ Qui māducat
Jaz exponit quomō fi
at qđ dixit z qđ sit mā
ducare c · z bibere, s. ß
est manere in christo z
christū habere in se ma
nentē. Qui vero non
manet in christo · z in
quo manet christus: ñ
manducat spūaliter z
si sacramentum sibi su
mit in iudiciū corpalr.

¶ Sicut me mi
sit. De equalem sibi
misit · i. hominē fecit et
inde ē vt ad eū referaꝫ
vitam meam quasi ad maiorem.

¶ Et ipse v. Ut viuam ex patre: mea exinanitio facit: vt homo viuat ex
me ꝓticipatio facit qua me manducat.

¶ Hic ē pa · Et ita ꝓstat q; hic ē vere panis de cęlo: nō manna: qz illud
manducātes patres vobis similes: mortui sunt in ętern̄ · hunc panē homo
qui vitā nō habebat māducans: viuet in ętern̄.

¶ Supra dixerat ego sum panis qui de cęlo d. hic dicit · hic. i. filius hoīs
ad esum cuius carnis inuito: ē ille panis q̄ de c. d, ergo idē est filius hom̄is
z filius dei.

carnem filij hominis z biberitis ei
ꝯ sine hac vita potest haberi tpa
lis sed nō eterna ꝯ ne aūt
us sanguinē non habebitis vitā in
de hac vita intelligerēt et inde litigarent · sub
dit. qui · m · c ·
vobis qui māducat meam carneꝫ
ꝯ secūdū spiri
tum nec caro eius fraudabit ea suo tpe.
z bibit meum sanguinē: habet vitā
ꝯ hoc dicit nequis putet manducantem nō mori corpe
ęternam · z ego resuscitabo eum in
ꝯ .i. societas sanctoruꝫ · vbi
par et vnitas erit ꝓfecta
nouissimo die. Caro enim mea ve
re ē cibus · z sanguis meus vere ē
potus. Qui manducat meā carnē
†hoc ē signū manducationis · illi eūt acceden
do ad meā carnē: qui ñ relinquūt vnitatem.
z bibit meum sanguinē: †in me ma
ꝯ sic viuet qz sicut ego bō
viuo ꝓpter patrem viuū · cui unioꝫ: sic qui me
māducat et mihi vnit: viuit er me
net z ego in illo. Sicut misit me vi
uens pater: z ego viuo ꝓpter pa
trē: z qui māducat me z ipse viuet
ꝓpter me. Hic ē panis qui de cęlo
ꝯ nō sic mori enī in aia qui me ce
lestem panem digne manducāt sicut patres vri
m d. manna et mortui sunt
descendit: non sicut māducauerūt
patres vestri manna z mortui sūt.
ꝯ ſz potius. ꝯ i me q̄ ſū vita
Qui manducat hunc panē viuet ī
ęternum. Hęc dixit in synagoga
docens in capharnaum. Multi er
ꝯ quid ergo inimici.
go audientes ex discipulis eius di
ꝯ sapiūt scām carnem · et iō mouent.
xerūt. Durus ē hic sermo. Et quis
ꝯ ei obedire
potest euꝫ audire. Sciens autem
ꝯ quem nichil latet.
ꝯ quia sic dixerāt vt ab illo nō audirent
ihesus apud semetipsuꝫ quia mur
murarent de hoc discipuli eius:
ꝯ qz dixi de carne mea et sanguine
dixit. Hoc vos scandalizat. Si
ergo videritis filiū hois ascenden
ꝯ qz verbū et bō vnus est xps dz in celo esse:
dū in terra loquit. ꝯ dei ꝯ si quis cum
tem vbi erat prius. Spūs ē qui vi
carne quā odit habet spiritū: viuit
ꝯ p intellectōne eoꝝ q̄ dixi
uificat caro nō ꝓdest quicq̄. Ver
ba q̄ ego locutus sum vobis spiri
ꝯ in se et spūaliter sunt itelligēda
et viuificant · ſz nō ei qui carnaliter accipit. vū
subdit. seo sunt quidā e · v · qui · ñ · c ·
tus z vita sunt. Sed sunt quidam
ex vobis qui non credūt. Sciebat
†apostoli qui nō sunt scandalizati
ei ab initio ihūs q̄ eēnt †credentes
z quis traditurus esset eum. Et di
ꝯ qz quidā nō credūt
cebat. ꝓpterea dixi vobis: quia
nemo potest venire ad me nisi fue
rit ei datum a patre meo. Ex hoc
ꝯ nō pauci qui videbant et ñ vere fucrāt disci
puli. †nō post xpm ſz post sathanā
multi discipuloꝝ eius abierūt †re
ꝯ vt pauli · nō iam cū illo erāt nec
vltra redeuntes
tro · z iam nō cum illo ambulabant
†qz iudas corpore remāsit · qđ aūt iam sciebat
dominus alijs post apparuit.
Dixit ergo ihesus ad †duodecim.
Nunquid z vos vultis abire? Re
ꝯ vnus ꝓ oibus ꝯ filis tibi
spondit ergo symon petrus. Domi
ꝯ cū nō sit ꝯ nō ē a te cunctis ꝯ qz ꝯ in mistratōe
corpis et sanguinis tui ꝓmittis vitam.
ne ad quē ibimus? Uerba vitę ęter
† prius est credere post cognoscere
nę habes z nos credim⁹ z †cogno
ꝯ .i. qz tu es vita eterna. et iō in carne et
sanguine tuo nō das nisi qđ es
uimus quia tu es christus filiꝰ dei
ꝯ causa ꝓbandi eos
Respōdit eis ihesus. Nonne ego
ꝯ .i. vocaui electōe illa qua
dicit. multi vocati pauci electi.
vos duodeci elegi: z ex vobis vnꝰ
ꝯ .i. decorsum fluens.
dyabolus ē. Dicebat autē de iuda
ꝯ filio ꝯ interptatur memoria sanguinis
symonis scariothis. Hic enim tra
diturus eum cū esset vnus ex duo
decim.

C. VII.

Post hec aūt
ambulabat ihūs i galileā
ꝯ nō tū timens qz habet potestatē · ſz infirmis
dat exemplum. ne eis obijciat latibulum.
Non enim volebat in iudęam am
ꝯ reminiscebant iudei bñficiorum dei oc
casuri deum.
bulare quia quęrebāt eum iudei i
terficere. Erat autem in proximo

¶ Multi ergo.
Multi carnaliter sapi
entes quasi pticulatiꝫ
carnē qua induꝰ erat
se eis distributurū pro
mitteret ꝓtra naturaꝫ
esse putāt: vt cibū ho
minū: humanā carneꝫ
daret.

¶ Durus ē hic.
Sic oportebat dici vt
ab hoīb⁹ non intellige
tur: ß secretum dei ver
bis tegeret · secretū dei
intētos debet facere: ñ
aduersos.

¶ Si ergo vide
ritis. Suspendit ora
tio quasi tūc intellige
tis q; non eodē modo
quo putatis erogo cor
p⁹ z q; hęc gratia mor
tibus non ꝓmittit: sed
spūali gratia me illis
dando: ipsos in corp⁹
meū ꝓuerto. hinc pla
ne soluit qđ ipsos mo
uerat. Putabāt enim
q; corpus distribueret
ille dicit in cęlū se ascē
surum vtiq; integrum
Quid ergo tenenduꝫ
sit apte subdit. Spūs
ē qui v. Caro sicut in
telligitis: sicut q̄ ī ma
cello emit sicut alius ci
bus nō ꝓdest: ipsa tū
vas spiritus q̄ in ea sa
lutē operat: multū pro
dest: sicut sola scā in
flat · ipsa tū nō est ma
la ß p caritatē edificat

¶ Uerba. Quibus
dixi manducandū me
esse: manere ī me z me
in ipso · vt autez aliqs
maneat in christo vt
membrū · z christus ī ip
so vt ī templū: vnitas
facit. Unitas autē: ex
caritate ē · caritas aūt
ex spū: ergo spūs q̄ vi
uificat ꝓpaginata mē
bra nō separata.

¶ Sed sunt qui
da Prophęta nisi cre
dideritis non intellige
tis · p fideꝫ copulamur
p intellectuꝫ viuifica
mur.

¶ Et quis t. e. e.
Quia iudas inter scā
dalizatos recedit · sed
manet ad insidiandaꝫ
quē nec silet nec apte ostēdit: vt omēs timeāt: dū vnus pit.

¶ Quia nemo. Causam quare quidā nō credāt subdit. Quia nō ē a
deo datū: fides enī nō ē hoīb⁹ a se q̄si ꝓpria ß a deo ḡtia q̄si.

¶ Ex hoc mul. Nota cē caute loqndū ß si tñ ex ꝓbis tuis aliqs scādali
zabit hēto ꝓsolatoꝝ ī eo ex c⁹ dicto mlti scādalizati sunt · q̄ hoc fecit vt tibi

¶ Nonne ego. Duodecim nūs sacrat⁹ ē q̄ pmanet z si iudas (eēt exēplū.
inde pit · elegit. xi. ad pmanēdū: elegit iudā vt p eū diuię dispēsatō misc̄die
i salutē mūdi ipleret · vtēs malo ad bonū: vt mali vtūt bonis dei ad malum

¶ Post hęc aūt. Dns in carne manēs frequēter in galileā ambulabat ·

vt eū imitari volentes
& vicijs ad virtutes
translmigrare discant.
qđ illa figurabat. vb
vt illius tpis sancti dei
iudea ad gētes verbi
dei transitū expectarēt.

¶ Dies se. Non q
vnus. sunt enī. vij. sed
more eoꝝ quotq̄t sunt
quasi vnus dicunt p
pter vnā festiuitatem.
Scenophegia festiuitas
tabernaculorum qua
mense. vij. iudei habi
tabāt in tabernaculis.
in memoriā illoꝝ in q̄
bus patres eoꝝ habi
tauerūt in deserto.

¶ Ut discipuli.
Opera q̄ veri discipu
li sciebāt: isti nesciebāt
laudibꝫ diuinis & non
popularī fauore efferē
da.

¶ Nemo quippe
Glorię eius q̄slulunt.
quasi mira facis. s. in
abscōdito: ß innotesce
re vt ab oībꝫ laueris

Tempus meum.
Ideo nō ē nunc tēpus
meum ß vestrū: q̄ non
sum amator mundi vt
vos sed accusator. Et
ideo nō odit vos mū
dus suos falsos testes
qui dicitis bona mala
& mala bona.

¶ Ego nō ascen.
Aug⁹. Quidam dicūt
hoc ad passionē ptine
re q̄. non in festiuitate
scenopegie. sed in pa
schali qua agnus occi
di solet: crucē ascendit

¶ Non manifeste
Typice xps occultus
ascēdit in festiuitatem
q̄ in omnibꝫ illis figu
ralibꝫ latuit qui modo
ē manifest⁹ nobis. Et
q̄ latuit exēplum ē vi
tandi malos. q̄ palaꝫ
loquit & non tenet ab
his qui q̄rebant: pote
statis est.

¶ Respondit eis
Mea doctrina hoīs
nō est mea sed dei: vel
quia nō ē verbum nul
lius sed alicui⁹: doctri
na eius. i. ipse verbum
doctrina eius nō ē sua
sed eius a quo ē qđ est
ego non sum a me ip
so. Et quia hoc pfun
dum vidit nō omnes
intellecturos: dedit pſilium. Si vis intelligere: crede hoc ē. Si quis credit
me filium dei: cognoscet de doctrina. i. intelliget. q̄ doctrina mea nō ē mea.

¶ Qui a semet. Antichristus nō ē verax & iniusticia in illo est. q̄ querit
gloriā suam: nō dei a quo nō ē missus ß venire pmissus.

¶ Qui aūt. Id ē. ego qui licet equalis patri tamē in serui forma q̄ro glo

ꝯ. i. tabernaculoꝝ
constructio siue dedicatio.
dies festus iudeoꝝ scenophegia.
† cōsanguinei et iō fastidiētes eū.
Dixerunt autem ad eū † fratres ei
ꝯ humanā gloriā q̄runt et iō nō credūt in eum
vt ipse post de eis dicit. ꝯ vbi ē p̄in
us. Transi hinc & vade in iudeam.
cipatus gētis et ciuitas caput regni.
vt & discipuli tui videant opa tua
quę facis. Nemo quippe in occul
to quid facit & querit ipse in palam
ꝯ ergo ꝯ si vere facis vel q̄ bec facis.
esse. Si hęc facis: manifesta teip
ꝯ. i. credere
sum mundo. neq̄ enim fratres ei⁹
ꝯ corripiēs cupidos glorie.
credebant in eū. Dicit ergo eis ihe
ꝯ glorie resurrectionis et ascensionis ad
quā veniēdū impleta p̄i⁹ humilitate passiōis.
sus. Tempus meum nondū adue
ꝯ glorie mūdi q̄ affectatis.
nit. tempus aūt vestrū semp̄ ē pa
ꝯ quia.
ratum. non potest mundus odisse
vos. Me autē odit: quia ego testi
monium pbibeo de illo: quia opa
ꝯ et iō ꝯ. s. p̄i
eius mala sunt vos ascēdite ad di
mū vel secundū vbi q̄ritis humanā gloriā car
nalia gaudia nō eterna ꝯ vero ꝯ sicut vos q̄
rens gloriā q̄ tps glorie mee nondum ē in quo
erit mea festiuitas.
em festum hunc. Ego non ascendā
ꝯ. s. primum uel scōm ꝯ bu
ad diem festum istū: quia meū tem
militatis.
pus nondū impletum ē. Hęc cum
dixisset ipse mānsit in galilea. Ut au
ꝯ. i. post
tem ascenderūt fratres eius. tunc
nō ubi illi. q̄ nō gloriari ꝯ salubriter docere
& ipse ascendit ad diem festum nō
ꝯ nō q̄rens fauorem.
manifeste: sed quasi in occulto. Iu
ꝯ q̄ nō ascenderat cū fratrib⁹. vñ dixit non ad
hunc qđ ē vultis. i. p̄imū vel scōm. ascēdit aūt
dei ergo querebāt eum in die festo
post i medio die festiuitatis
& dicebant. Ubi ē ille? Et murmur
ꝯ de hac contētione. s. q̄ quidā &c
multus erat de eo in turba. Quidā
enim dicebāt quia bonus est: alij
autē dicebant nō: sed seducit tur
ꝯ eorum q̄ dicebāt bon⁹ ē alij palā ch̄i
stuꝫ confitētes
bas. Nemo tamē palam loquebat
ꝯ q̄ tales execrabāt et extra syna
gogā faciebāt
de illo, ppter metum iudeoꝝ. Jam
ꝯ medietatis illis dieb⁹. i. quar
ta die festi ꝯ marie fer
uente zelo iudeorum
autem die festo mediante ascendit

ꝯ sicut nō manifeste ascēdit: nō palā do
cet ꝯ quasi latēter.
ꝯ vtens auctoritate scriptu
ꝯ omēs mira
rarum
bant. ꝯ non omēs conuertebant.
iheſus in templū & docebat. Et mi
ꝯ eius educatione sciebāt cum nunq̄ di
dicisse ꝯ admiratio insinuande veritatis ē oc
casio.
rabant iudei dicētes †. Quomodo
hic litteras scit cum non didicerit?
ꝯ ecce
Respōdit eis ihesus & dixit. Mea
quomodo sat lras
doctrina nō est mea. sed eius q̄ mi
ꝯ. i. credere
sit me. Si quis voluerit voluntatē
in cum qđ alibi dicit opus dei. i. qđ deo placet.
eius facere: cognoscet de doctrina
vtrū ex deo sit: An ego a me ipso lo
ꝯ ille aūt ꝯ. s. antixps
ꝯ nō a deo ꝯ nō dei
ꝯ vñ apostol⁹. extollit sup omne qđ dr deus
quar. Qui a semetipso loquit glo
riam p̄opriā querit. Qui aūt que
rit gloriā eius qui misit illū. hic ve
rax ē & iusticia in illo non est. Non
ne moyses dedit vobis legem? et
† q̄ q̄ritis me interficere ꝯ q̄ cā ē
nemo ex vobis † facit legem? Quid
ꝯ nō ptinentia ad
ordinem sed ad pturbationem.
me q̄ritis interficere? Respōdit tur
ꝯ hoc nō diceret nisi demo
nium haberet
ba & dixit ei. Dęmonium habes:
ꝯ negāt qđ volebāt † dolose ‡ nō turbatus
vt illi. sed tranquillus nō reddēs maledictuꝫ p
maledicto.
Quis te † querit iterficere. ‡ Respō
dit ihesus & dixit eis. Unum opus
feci. & omnes miramini. Propte
ꝯ q̄ significat sanatio
nez anime et corpis quā ego facio
rea moyses dedit vobis circūcisio
ꝯ excepta.
nem: nō quia ex moyse ē sed ex pa
ꝯ q̄ abrahā i sabbato prius accepit a deo
ꝯ quo iubemini uacare. si occurrit
octauus dies: iubemini circumcidere.
tribus. Et in sabbato circūciditis
ꝯ ergo ꝯ q̄ ad salutē instituta ē. i.
si in signo vere salutis. nō ē violatio sabbati.
hominem. Si circuncisionem acci
pit homo in sabbato vt nō soluat
ꝯ qui vera i salutē op̄or.
lex moysi. mihi cur indignamini:
ꝯ. i. humanū gen⁹ totum in nouo testamento.
ꝯ curat⁹ ē ut san⁹ cēt
i corpe et crediderit sanus esse in mente.
quia totū hominē sanū feci in sab
bato. Nolite iudicare secūdū faciē

riam patris nō meam
in hoc exemplū humili
tatis tribuit vt omnia
bona deo tribuamus.

¶ Nonne moyses
Ego ex deo loquor et
gloriam eius quęro ve
rax. iustus. & vos qui
gloriamini in lege. con
tra legem q̄ vtrat occi
dere: q̄ritis me interfi
cere.

¶ Demoniū ha
bes. Quęrūt occide
re & qđ prius ē dicunt
eum dęmonium habe
re qui dęmonia pellit.

¶ Unū opus feci.
De vno miramini qđ
si oia videretis. Unū
opus fuit q̄ totū hmi
nem sanauit in sabba
to. vñ turbati sūt stul
ti obseruatores sabba
ti. sed q̄uincit eos moy
ses. iubens circūcidere
octauo die: q̄ aliq̄n oc
currit in sabbato fieri.
& hoc ē. Propterea ne
quis turbet: si salus sp
fit etiā in sabbato. Et
sciant omnes semp̄ de
bere fieri q̄ salutis sunt

¶ Circuncisionē.
Propter tres causas
data fuit circuncisio.
Primo in signum ma
gnę fidei abrahe Scō
vt p hanc a cęteris na
tionibus distingueren
tur. Tercio vt (facta i
virili mēbro p qđ ge
neratur creatura mor
talis) castitatē mentis
debere obseruari indi
caret. Significat autē
baptisma quo peccata
dimittunt & cor a cupi
ditatibꝫ spoliat.

¶ Si circuncisio
nem ac. Quasi vos
qui in lege gloriamini
p̄ra legem q̄ me nunci
at: de morte mea tra
ctatis ß nō ē contra le
gem q̄ totū hominem
sanum feci in sabbato
ego dominus sabbati.
Custodia enī sabbati
sicut cętera omnia pp
ter salutē hmis sunt.
sicut vos ipsi circunci
dentes in sabbato qđ
ad salutem ptinet: nō
soluere vos sabbatuꝫ
creditis.

¶ Nolite iudica
re. Non debetis mihi
irasci de saluatione hmis in sabbato. sicut nō irascimini de circūcisione in
sabbato. q̄ nō est iudicandū scōm faciē. i. actionē psonarū. vt qđ licuit mo
ysi: mihi nō liceat. ß iustuꝫ iudiciū. i. scōm veritatē rerū qua cognita: nec me
nec moysen dānabilis: nec me p̄trariū illi dicetis. In quo illos arguit: nos
īstruit. ne in indicādis causis psonas accipiam⁹: nō q̄ p diuersitate graduū

ꝓ diuersimode ꝑsonas non honorem⁹.

¶ Dicebāt ergo. Quia etsi occultus ad festum ascendit · palā loquit᷑. ⁊ apparet potestas · q̄ putabat᷑ timiditas. Mirant᷑ aliqui q̄ potētia nō tenet᷑ cuius mors tantope ḡrebatur · ⁊ nondū plene intelligentes : eius esse potentiam putant esse scientiā pncipū quia cognouerūt eū esse christum, vnde sibiipsis obiciunt : non esse hūc christū : cum nemo sciat, vnde sit xp̄s q̄ ⁊ si ꝑ ꝓphetas dicit᷑ locus natiuitatis : ⁊ huiusmodi : tn̄ ꝛterna natiuitas ei⁹ ex patre nescitur. vn̄ ꝓpheta. Generationem eius quis enar. Unde christus ad vtrūq; respondet ⁊ de infirmitate ⁊ de maiestate. Et me scitis. i. effigiem vultus mei et vnde sim · natiuitatē ⁊ parētes · qđ ē secundū carnē me noscitis : sed nō secundū diuinitatē q̄ a me ipso nō veni. nesciebant eum dei filium esse · nec a patre missum. nesciebāt etiam deum patrē q̄ ver⁹ ē genitor ipsius veritatis. Sed unde possunt scire subdit. Ego scio eum ḡ a me ḡrite · ī me credite · quia nemo nouit patrem nisi filius ⁊ cui filiul voluerit reuelare.

¶ Sed scio eum. Ideo scio eum q̄ ab ipso sum : ipse me misit Breuiter vtrūq; complectit᷑ ab ipso sum : q̄ filius de patre · pater nō de alio : ⁊ in carne me videtis q̄ ipse me misit. in quo ei magna generantis auctoritas ⁊ sibi ꝓmunis cū hoīb⁹ natura.

¶ Hora eius. Nō q̄ necessitas sit facti ꝫ opportunitas volūtatis Voluit enī opportuno tēpore nasci · ꝫmissa lōga serie ꝛconum · similiter ꝫdicato euāgelio voluit opportuno tēpore mori.

¶ Audierūt pha. Principes insani audito murmure q̄ xp̄us a turba glorificabat᷑ : quærunt occidere quē tamē nondū volentē : apprehendere nō potuerunt · sed docentē audierunt.

¶ Adhuc mōdicū. Quasi qđ modo vultis post facturi estis ſz nō mō q̄ adhuc modicū t · v · ſ · quo dispensationē meā implere debeo · ⁊ tūc vado ad eū qui me misit · tunc pati debeo. Et qui mō non vultis audire ꝑsentem ⁊ miracula facientē : q̄retis me post resurrectionē ⁊ ascensionē · cū tanta miracula fient ꝑ aplos mea virtute ⁊ cū tanta credet multitudo. Tunc enim ꝓpuncti de tanto scelere mortis christi dixerūt petro q̄d faciemus.

¶ Uobiscū sum. Non ait ero · sed sum · quia ⁊ si secundum q̄ homo mutat loca : secundū q̄ deus nō mutat cum vbiq; sit. Unde alibi ; filius hoīs qui ē in cēlo · q · dicit loquēs in terra.

¶ Non potestis. Non ait poteritis sed potestis. Tales enim tunc erant q̄ sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo q̄dā ex hierosolimis. Nonne hic ē quem quærūt interficere? Ecce palam loquitur · ⁊ nihil ei dicūt. Nunquid vere cognouerunt principes quia hic ē christus Sed hūc scimus vnde sit : christ⁹ aut̄ cū venerit nemo scit vnde sit. Clamabat ergo ihesus in templo docens ⁊ dicēs. Et me scitis ⁊ vnde sim scitis : ⁊ a meipso non veni · sed ē verus qui misit me quē vos nescitis. Ego scio eum : ⁊ si dixero quia nescio eum : ero similis vobis mendax. Sed scio eum q̄ ab ipso sum · ⁊ ipse me misit. Quærebāt ergo eum apprehendere · ⁊ nemo misit in illū manus : q̄ nōdum venerat hora eius. De turba aut̄ multi crediderunt in eū ⁊ dicebāt. Christus cū venerit : nunquid plura signa faciet q̄s q̄ hic facit? Audierūt pharisei turbā murmurantē de illo hec Et miserūt pricipes ⁊ pharisei ministros vt apprehenderēt eum. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicū tē ⁊ tūc ſ. i. ꝑ passionē ad eū vadit · a quo tamē nō recessit ſ. i. patiar · q̄ sponte patiar pus vobiscū sum : ⁊ vado ad eum

non possent : sicut ⁊ aſibi dicit petro. Non potes me sequi modo · sequeris aut̄ postea : sic nec de istis dat᷑ desperatio.

¶ Ad semetipsos. Unde domino dicere nescierūt ⁊ tamē illud q̄d futurum erat nesciētes pnunciauerunt. Q̄ ⁊ si non ꝑsentia : ꝑ apostolos tamen iturus ē ad gentes crediturās.

¶ Quis ē hic. Cū ignorātes ꝓphetassent veritatē : replicātes eādem q̄stionez ostēdūt se ꝓphetasse ex ignorantia : vt potius ignorasse videant᷑ q̄s ꝓphasse

¶ In nouissimo Post dissensiones in dęor de ihesu : ⁊ post verba q̄ dixit quibus alij ꝓfunderent᷑ alij docerentur in vltimo die scenophegie vocat · nō solum loquendo : sed ⁊ clamando · vt qui sitit veniat ad eum.

¶ Si quis sitit. Sibat spiritum vt post exponit : ⁊ cū biberit flumina de ventre ei⁹ fluent aquę uiue. Uenter ē conscientia cordis · q̄ bibito spū purgata vinuit ⁊ habet fontē : ⁊ ipsa ē fons vel fluuius · qui manat beniuolentia dñi primo vult consulere · q̄ bona sua putat sibi soli sufficere : ñ fluit ille fons.

¶ Hiero. Audacter ⁊ tota libertate pnūcio ex eo tpe q̄ apli dño crediderūt habuisse spiritūsctm̄ : nec potuisse signa facere absq; spūs sācti ḡtia · ꝫ ꝓ modulo atq; mēsura. vn̄ saluator clamauit ī tēplo · dicēs. si q̄s sitit ve. a. m. ⁊ b. qui credit in me sicut dis · fluīa de vē. ⁊c Hoc aut̄ dixit de spū quē acc · e : cre · ī · e · Et ī eodez loco īfert. nōdū enī erat spūs datus : q̄ ihs n · e · g. Nō q̄ nūc nō esset spūssanct⁹ · dicēte saluatore. si aut̄ in spiritusctō eycio dęmōia sed q̄ erat in dño : nec dū notus ī aplis morabat᷑. Quāobrē cū duceret᷑ ihūs ad passionē · negāt ⁊ xp̄m se nescire

¶ Nondū em̄ erat. Et si ꝓphetę acceperunt eundē spm̄ ⁊ iobēs iurāt. ⁊ alij ante resurrectionē xp̄i · tn̄ erat alius modus donationis futur⁹ : aptior ⁊ plenior. Post resurrectionē enī quādo primū apparuit aplis : insufflauit ī faciem eoz qui flatu primo homini animā indidit · ⁊ de limo erexit. Significans ergo se esse eundē : insufflauit spūm aplis · vt de luto exurgerēt. Deinde post ascensionē plenius spiritū misit in igneis linguis : vt omnes gentes docerēt · sicut illi tūc omnib⁹ linguis sic nūc vnitas ecclesię loquit᷑ omnibus linguis a q̄ vnitate ꝑcisus nō habet spiritum.

¶ Quia ihesus. Post q̄ aūt baptizantur spūsancto ⁊ effundit᷑ gratia spūssancti in eis : tūc libere loquunt᷑ ad principes iudęor. Oportet obedire magis deo q̄ hominib⁹ : mortuos suscitāt · inter flagella letant᷑ : sanguinem fundūt ⁊ alijs supplicijs coronant᷑ · Nondū ergo erat spūs in apostolis : nec

de ventre eius fluebāt gr̄e spūales: q̄ nōduz fuerat dñs glorificat⁹ Que sit aūt talis gloria ipse in sequētibus aperit dicens. Pater clarifica me claritate quā habui apud te ante teq̄ mundus fieret.

¶ Christus nisi resuscitatus vt sua resurrectione nostrā ostendēs vitam quā amemus spiritū dare noluit: vt in resurrectōne nostra flagret caritas·z spreta vita que nō ē vera z omnib⁹ caducis que sunt: eius caritatē migrem⁹ ad veram vitā Si ergo credimus in eum q̄ resurrexit a mortuis: z nobis dat spūs a nouo homine: vt noui simus.

¶ Venerūt ergo. Missi ad capiendū eū redierunt immunes a crimine: pleni admiratione: diuinę doctrine testes.

¶ Nunquid z ꝛc. Laudabiliter seducti erant qui dimisso malo infidelitatis: transierant ad fidē.

¶ Nunquid ꝛc. Qui docent legē contemnūt eū qui misit legem: ꝫ qui nō nouerāt legem credunt in eum qui dedit legem: vt impleat q̄d dicitur· vt nō videntes videāt·z videntes cęci fiant.

¶ Nunquid lex. Quia illi putabant p̄i⁹ esse damnatores q̄z cognitores: iste vero putabat q̄ si patienter eū p̄sentē audirent: forsan essent similes ministris q̄ maluerūt credere q̄z tenere. Auctoritate ergo legis vult eos inducere vt eum p̄i⁹ velint audire.

¶ Et tu ꝛc. Galilę⁹ dicebat ihesus· qm̄ de nazareth erāt parētes eius. C. VIII.

¶ Ihesus aūt perrexit. Quia mos erat die docere in templo vespere reuerti in bethaniam·q̄e est in monte olineti. Mystice significat altitudinem misericordie. vnde nobis ecclesia. id ē. vnctio. Mane redit ad templū·mane ē ort⁹ noue lucis post tenebras legis· quo fidelib⁹ i. in tēplo eius misericordiā venit pandere z dare. Sessio ē humilitas incarnationis·qua miseret z docet. vnde libenti⁹ populus venit ad eum. Sed inimici pharisei de iusticia temptant: an p̄tra eam dicat·sciebāt mansuetum z misericordie p̄dicatorem. vnde placebat populo. vnde putabant dicturum dimittendam esse adulteram z in hoc dicere⁹ hostis legis. ſ qui nouerāt in nazāreth nutritū·natiuitatis locū nō attendūt.

Nunquid a galilea venit christus Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid z de bethleez castello vbi erat dauid·venit christus? Dissensio itaq̄ facta ē in turba ꝓpter ſ nō tantū credere nolebāt·sed p̄sequi volebāt.
eum. Quidaz aūt ex ipsis volebāt ſ q̄ nō
apprehendere eum: sed nemo misit dum ipse voluit.
sup illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices z pharisęos: z dixerunt eis illi. Quare nō ſ pharisei
adduxistis eum? Responderūt ministri. Nunq̄z sic locutus ē homo· ſ qui missi fuerunt ſ p̄ius
ſ q̄ erat de⁹ et hō ſ hoc testimoniū repellētes
sic hic loquit̄. Responderunt ergo eis pharisęi. Nunquid z vos seducti estis? Nunquid aliquis ex p̄incipibus credidit in eum: aut ex pharisęis? Sed turba hęc que nō nouit legem: maledicti sunt. Dicit nicodemus ad eos: ille qui venerat ſ q̄ dño tantū
ad eum nocte: qui vnus erat ex ipsis
dum ipse voluit.
Nunquid lex nostra iudicat hominem: nisi p̄ius audierit ab ipso ſ ex p̄iu
z cognouerit quid faciat? Respon
derunt z dixerunt ei. Nunquid et tu galileus es? Scrutare scripturas ſ tamē
z vide: quia a galilea ꝓpheta non
surrexit: qui dz nazareus
ſ nullo p̄fecto negocio
surgit. Et reuersi sunt vnusquisq̄ in
ſ malicia suā.
domum suam.

C. VIII.

Ihesus aūt perrexit in montem olineti·z diluculo iterum venit in templum z omnis populus venit ad eum· z sedens docebat eos. Adducūt aūt scribę z pharisęi mulierē in adulterio ſ recenter
deprehensam·z statuerūt eam in medio z dixerūt ei. Magister hęc mulier modo deprehensa ē in adulterio. In lege aūt moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc aūt dicebant temptātes eum: vt possent accusare eum. Ihesus autem inclinans se deorsum: digito scribebat ſ de sinu patris in mundū ad reclinanda
peccata humani generis ſ p̄cta eorum
in terrā. Cum aūt p̄seuerarent in ſ qui inclinatus scripsit·erectus salua misericordia iusticia iudicat· ſ vt erigat illos qui in peccatis curuabant.
ſ auerso vultum nō dedignatur.
interrogantes: erexit se z dixit eis. Qui sine peccato ē vestrum p̄im⁹ ſ oēdit dimissa pec
in illaz lapidē mittat. Et iterū se inclinans scribebat in terrā. Audientes aūt hęc vnus post vnum exibant: incipiētes a seniorib⁹·z remanet solus ihesus cū muliere in domo. i. cum ecclesia i mundo
ſ misericordia ſ miseria ſ discipulos
māsit ihesus solus·z mulier in medio stans. Erigens aūt se ihesus
dubios vel in dubio
dixit ei. Mulier vbi sunt qui te accusauerunt? Nemo te ꝯdemnauit ſ hostes fugauit in dicio iusticie.
ſ vel bant ſ sciēs se similiter inq̄natū
que dixit. Nemo dñe. Dixit aut⁊ ihesus. Nec ego te condemnabo. Vade z iam amplius noli peccare

Iterum ergo locutus ē eis ihesus ſ ideo
dicens. Ego sum lux mundi. Qui
ſ p fidem ſ iussis exēplis obedit. ſ ignorantie vel peccatorū
sequit̄ me nō ambulat in tenebris

ꝓtrarius moysi z deo autori·z cuz adultera reus mortis. Q̄ si secundum legem diceret lapidandā·deriderēt q̄si non haberet mansuetudinē quā p̄dicabat· ꝓ qua amabat. Ipse aūt neutra capit calumnia·ſz seruata mā suetudine rndet q̄d est vere iusticię q̄ sine peccato ē p·i·i·l·m· Non autem statim iudicat· sed inclinās se digito scribit in terram·digito dei scripta fuit lex i lapide ꝓ duricia illius populi·nunc iam inclinatus in hoc: ipse custos legis est z lator legis·scribens in terram q̄ fructum reddit. Docet aūt nos auditis alicuius malis: nō temere iudicare: ꝫ p̄ri⁹ digito discretionis nos ipsos intus discutere: sic illis dicit. Qui sine peccato e·v· Quasi p̄ius sitis iusti: vt post ream puniatis. Si enī lex iubet puniri reos: nō tamē a similiter puniēdis. Ecce plena iusticia vt iustus mala puniat. Illi ergo vl̄ reā dimittāt vel cū ea penā ſbeant.

¶ Adducūt aūt. Mistice. Mulier i adulterio dep̄hēsa: significat synagogā q̄ adulterauit legez moysi se quendo traditōes patrū. Vel que dimissa lege moysi·iā sequitur fidē xp̄i·vñ iudeus iā quasi adultera accusat vl̄ significat ecclesiā que reliquēs deū: fornicata erat cū dīmonib⁹ quā iude⁹ accusat q̄ ad xp̄z accedat·z q̄ si non ñ ydolatrię gñs reputata ē.

¶ Ihesus aūt. ꝛc Quid scribez i terra siue ꝓba illoꝝ·siue q̄d alind ñ ē diffinitū ꝑm q̄ se idīat z digito scribit. Docet tñ vt a ñq̄ iudiciū fiat: nos debere declinare. i. p̄descēdere i iudicio. aut faciendo vti discretione.

¶ Et iterū se· m. s. i. Data sua iusticie q̄ illi p̄scij malox pcuss i sūt·itez scribit i trā ex more: vultū alio ꝓtēs: vt ill' sit libez exire. q̄s q̄uidebat citi⁹ exituros q̄z pla iterrogaturos. Docz aūt nos sic z añ correctōz alteri⁹· ita z post nosipsos humiliter inuestigare: ne idē vel alind simile in nobis sit.

¶ Nec ego. Sz q̄ poterat timere ne iste q̄ sine pcto ē cā punirz: dic ei vt misericors ñterita pcta dimittēs· Nec e·t·p·vt iust: ne ap̄li⁹ peccz iterdicēs

¶ Iterum ergo. Repulsis tēptatoribus: sanata culpa mulieris: aptū subdit quid possit ex diuinitate: ne ambigat de eo homīe: an possit peccata

dimittere. Ego sum. l. m. quę nube carnis tegit: ꝛ sic tollerāda hoī bus efficit. vnde ꝛ pec cata possum dimittere ꝛ etiā hominē illuīare

¶ Testimoniū tu um ꝛc. Putant non credendū ei: quasi sol? de se testat' obliti p̄missarum lucernarū ꝛ ipsius iohānis baptistę q̄ de eo euidēter ostēdit

¶ Uerū est testimoniū. Meum testimoniū ideo verū ē habendum: qz scio vñ venio. hoc ē quia testimonio patris p̄firmat' veni missus a patre: non tamē eū deserēs. ꝛ implcto ministerio ad patrem redeo. nec tamen mundū relinquo.

¶ Uos secundū c. Quia illud nescitis ideo nos secūdū carnē .i. hoc ē hominē putatis cui in laude sua credendum nō sit. ꝛ etiaꝫ damnatis.

¶ Ego nō iudico Ego nō iu. q. secundū carnē vt vos. vel pḡnitus nō iudico hoc primo aduētu. sed saluo. sed qz sc̄o aduentu iudicabit: subdit ꝟ. Et si iudico ego.

¶ Quia solus nō s. Aug?. Ideo verum. q̄ nō sol? ꝟ ego ꝛ pater. Ecce ego duo in psonis licet vnū in substq̄ ē. iō verū ē iudiciū meū. qz ver? di filj? sū vñ p̄bat' q̄ filj?: qz nō solus. sed pater mecū.

¶ Et in lege v. Augusti. Dicto de iudicio q̄ suum ꝛ patris testimoniū verum sit p̄bat ab autoritate legis. Dicit' enim in lege in ore duoꝝ vel triū stat omne verbū. ñ q̄ duo vel plures non sint iuēti sępe fallaces. sed trinitas in hoc p̄mendat' in qua ꝓpetua veritas

§ nūc et in futuro § qz deū se significauit
ſʒ habebit lumē vitę. Dixerūt ergo

ei phariſęi. Tu de teipſo teſtimoni

um phibes: teſtimoniū tuū non ē

§ ostendens se et patrē cui gloriā dat
verum. Reſpondit ibeſus ꝛ dixit

eis. Et ſi ego teſtimonium phibeo

de me ipſo. verum ē teſtimonium

§ a patre
meum: quia ſcio vnde veni ꝛ quo

vado. Uos autē neſcitis vnde ve

nio aut quo vadam. Uos ſe:cū

dum carnē iudicatis: ego nō iudi

co quenq̄. Et ſi iudico ego: iudici

†. i. et si homo patrē ñ deseruī: et si missus p carnem. tamē ego et pater simul p deitatē

um meum verū eſt. quia †ſolus nō

§ incarnari cōstituit
ſum: ſed ego ꝛ qui me miſit pater.

§ vobis a deo data.
Et in lege veſtra ſcriptū eſt: quia

duoꝝ hominum teſtimoniū verū

§ nunc
eſt. Ego ſum qui teſtimonium phi

et si differo iudiciū: nō differo testimoniū

§ si duob? hominib? credit
qui possunt falli et mētiri: quare nō mihi et patri. vbi ē stabilis veritas.

beo de meipſo. ꝛ teſtimonium phi

bet de me qui miſit me pater. Dice

bant ergo ei. Ubi eſt pater tuus?

Reſpondit ibeſus. Neq̄ me ſcitis

neq̄ patrē meum. Si me ſciretis

forſitan ꝛ patrem meum ſciretis.

§ magna cōfidenti a intrepid? verba diuinitatis coz̄ inimicis apte loquit' et docet.

Hęc verba locutus ē ibeſus in ga

zophilatio docens in templo. ꝛ ne

mo appꝛehendit eum: quia necdū

§ nō natalis. ſʒ opportuna et voluntaria
venerat hora eius. Dixit ergo iteꝝ

§ de futuro quasi de p̄senti
loquit' § p̄seq̄ndo i aplis
eis ibeſus. Ego vado ꝛ quęretis

§ manētes
me. ꝛ in peccato veſtro moriemini

§ vos inimici nunq̄. ſʒ amici mei. et si nō mō: postea tamē poterūt. quibus alibi idem dicit qđ istis
quo ego vado: vos nō poteſtis ve

§ omnia carnaliter sapiētes. et qđ dixit non intelligētes.
nire. Dicebāt ergo iudęi. Nunqd

interficiet ſemetipſum: quia dicit

quo ego vado vos nō poteſtis ve

§ a p̄re cū eo excedēs omia
nire. Et dicebat eis. Uos de deoꝛ

ſum eſtis. ego de ſupnis ſuꝫ. Uos

§ in peccato nati adhuc in eo viuitis. qđ non iam hi qui de mūdo electi sunt. ptinentes ad eū qui fecit mundum § p̄ter mūdo
de mundo hoc eſtis. ego non ſum

de hoc mūdo. Dixi ergo vobis qa

in peccatis veſtris moriemini. Si

§ in quo nati
eni non crediderītis mihi qz ego

ſum moriemini in peccato veſtro.

§ causaliter sapiētes eterne essentie ignari
§ qz dixisti ego sum. et non addidisti. quid nūc ergo. dic q̄s es vt credam?
Dicebant ergo ei. Tu quis es? Di

xit eis ibeſus. Principiū qui ꝛ lo

§ fact? hō p̄pter vos. vt possetis me intelligere.
quoꝛ vobis. Multa habeo de vo

bis loqui. ꝛ iudicare: ſʒ qui me mi

§ idem ē audire ab eo. qđ est se ab eo
ſit verax ē. ꝛ ego audiui quę ab eo

§ .i. veritatē
hęc loquoꝛ in mūdo. Et nō cogno

uerunt quia patrē eius dicebat de

§ quasi p̄r?
um. Dixit ergo eis ibeſus. Cum ex

ē passio implenda p manus uras. post et vobis aliqui credent. ne quis ergo desp̄et de quātocū q̄ scelere § aliq̄ et vobis
altaueritis filiū hominis: tunc co

§ nota inter eos fuisse aliquos q̄ crediturī erāt
gnoſcetis quia ego ſum. ꝛ a me ip

§ .i. sciētē genuit
ſo facio nihil: ſed ſicut docuit me

§ idem iam dixerat.
sed qz res magna assidue cōmemorat
pater hęc loquor. Et qui me miſit.

§ non tamen missus ut ego qz nō incarnatus. nec uenit. § pater § filiū § quare non reliquit
mecum eſt ꝛ non reliquit me ſoluꝫ

Et nemo. Id ē. loquētes de deitate sua nemo etiā si vellꝫ apprehendit: qz ipse necdum voluit. Dicit ergo de passione sua q̄ in sua potestate ē: iudęis capere volentibꝫ.

¶ Ego vado. Quasi spōte. ꝛ ideo frustra laboratis. Uadit illo vnde venerat ꝛ vnde nō discesserat. Queretis odio psequentes assūptum in cęlis. nō vt amici habere cupientes vnde eis pḡnaꝫ p̄dicit In peccato vestro moriemini.

¶ Nunquid in. s. i. Stulta verba quasi si de morte diceret non possent euꝫ seq̄ ad mortem. Dicebat ergo nō de morte: sed de gloria ad quā ibat p mortem vnde illis carnalibus subdit. Uos de deorsum estis. ꝛ ideo terraꝫ sapitis. sicut serpens: terram comeditis.

¶ Dixi ergo. Hic exponit quid sit esse de mūdo. i. esse peccatores infideles terrena sapiētes. vnde hoc eis exponit. si eīm. nō. Sed ecō trario spem dat credituris.

¶ Si eni nō crediderītis. Crediderītis dicit: nō p̄cepritis: qz nemo nunc capit īmutabilē essentiā Ego sum nō dicit qđ vel xp̄us. vel filius dei vel aliud huiusmōi. ſʒ ad istos vtiq̄ ꝟbo ęterne essentię. sicut olim ad moysen. quē mittebat ad liberandū israel. q̄si. Qui misi moysen ad liberandū filios israel. ego p me ipsū veni liberare p̄ditos. Cętera vero omnia q̄ mittātur nō vere sunt.

¶ Principiū. Aug. Credite me p̄cipiū ꝛ ē i greco femi generis, ac si diceret. Credite me veritatem q̄ loquor vobis. Pater dr principium nō de principio: filius dr principiū a principio. i. a patre p quē omnia. omia enim p filium pater operatus ē. ipse manus dextra. fortitudo. sapientia ꝛ verbū est patris. (tari non potest.

¶ Aug?. Ecce qđ est esse quia principiū in se manet. innouat omīa ꝛ mutari non potest.

¶ Loquor. Et habeo vob multa loq̄ docēdo si credideritis: accusādo si n crediderītis. ꝛ q̄ mō ñ iudico ſ saluo: habeo p? iudicare. habeo dico ſ tu ex p̄re q̄ verax ē. ex se: ex q̄ ego sū ꝟitas quā genuit ex se. ꝛ iō ꝟa dico ꝛ iudico. Ecce quō dat gl'am p̄ri cui ęqlis ē. vt doceat nos mīores dare glaz deo

¶ Et non cogno. Cū dicit. q̄ misit me verax ē. ñ intellexerūt q̄ de patre loqueret: qz adhuc bębant clausos oculos ꝛ iō subdit eis. Cū exaltaueritis f. vbi oñdit aliq̄s ibi cē. q̄ p? passionē suā eēnt crediturī ꝛ cogituri qs ipe eēt.

¶ Quia ego sum. Esse ē immutabile diuine substātię: sed ne ipse qu.

loquitur intelligeret esse pater subdit. Et a me ipso f.n. quia a me ipso non
sum. sed a patre.

¶ Facio semper. Semper ipsa equalitas e. Semp non ex quodã initio z deinceps. sed sine initio z fine. dei enim generatio nõ habet initiũ tempoꝛis: qz p vnigenitũ facta sunt tẽpoꝛa.

¶ Multi crediderunt. Fides ẽ credere qd nõ vides. veritas ẽ videre qd credid sti: non cognoscimus vt credamus. ß credimus vt cognoscamus ideo xps homo ĩ terra fidez iacit. post se vidẽ dum dabit. qd ẽ merces fidei.

¶ Vere discipuli. Ad banc altitudinem puenietis ex fide. q̃ est humilis z ptemnitur. z ẽ granũ sinapis.

¶ Liberabit. Hoc vꝛbũ dns posuit a libertate: nõut plerũq; latine dici solet: liberari aliqs ab infirmitate. Et nõ dixerat dns liberi eritis. ß veritas liberabit vos. in quo tñ vꝛbo nõ intellexerũt nisi libertatẽ carnalem.

¶ Respõderũt ei. Non illi q̃ crediderũt. sed alij in turba qui ñ crediderũt qui audito liberabit uos. indigna ti sunt se uocari seruos putãtes dixisse de carnali libertate.

¶ Et nemini seruiuimus. Mentiũt ioseph seruiuit in egypto. patres in egypto seruierũt in luto. isti eidem tributis cesaris.

¶ Amen ame dico &c. Amẽ hebꝛaice verum dicit latine qd nullus interpres mutauit ne vilesceret unda tum. ß honorẽ habeat secretũ. z ẽ quasi iuramentuz. Unde Jero. sup ysaiam Jurat dominus p semetipsum quoniã sententiã oris sui z vꝛbuz qd semel ptulit nequaq; irrituz facit. hoc ẽ p semetipm iuranit.

¶ Seruus autez non. In hoc terruit nos. q̃ ergo spes ẽ libertatis his qui nõ sunt sine pꝛeccato: filius m.i. e. qui solus liber ẽ a peccato.

¶ Scio qz filii.
Ex posito a domino cõtra gloriantes de vana libertate carnis z vꝛa seruitute pꝛeccati z vꝛa libertate p se filium: cõcedens istis sup q filiũ habere sunt p carnem. tales liberos ostendit nõ esse filios abꝛahe p imitationẽ fidei z iustitie: ß esse filios homicidi dyaboli. quꝛẽtes se occidere. z ita esse vꝛe suos

¶ Apud patrẽ vestrũ. De dyabolo dicebat cuius filij sunt: non natura sed imitatõne. Occasione illoꝛ vꝛboꝛ quidã dixerunt. homines ex dyabolo nasci secundũ carnẽ qd falsum ẽ. Refert tamẽ pompeyus troyanus: dꝛmones cũ mulieribus pcubuisse z de illis homies oꝛtos fuisse. Augustin⁹ hoc nõ affirmat. sed dicit hoc quosdã dicere quibus nõ facile ẽ pꝛadicere. Potest quidẽ esse q̃ sicut assumunt aerea coꝛpoꝛa: ita z cum illis assumant semina. vnde homines nascant. hec tñ dicta nõ sunt affirmãda.

¶ Respondeꝛũt &c. Quia arguit eos facere mala patris: fatentes patrem suum esse abꝛahaz: puocant aliqua maledicere ptra abꝛahã vt sit eis occasio faciendi qd volebant. sed dns abꝛahã laudat: z istos degenereꝛ dãnat dicens. Si filij. a.

¶ Nunc aũt. Non dicit qd poterat se esse dnm abꝛahe ne sit occasio calumnie: nec filiũ dei. ß qd inuidẽt z qd possunt occidere.

† quasi quid cõtra istũ dicis

Respõderunt z dixerũt ei. † Pater noster abꝛahã ẽ. Dicit eis ihesus.
ꝯ credidit abꝛahã dõo
Si filij abꝛahe estis: opa abꝛahe
ꝯ facitis ꝓbare nõ vꝛbis
ꝯ in quo ꝓbamini nõ esse filij abꝛahe.
facite. Nunc aũt queritis me interficere hominẽ qui veritatez vobis locut⁹ sum quã audiui a deo. Hoc
ꝯ cuius filios vos facitis ꝯ sz est uobis alⁱ pater cuius opa facitis.
abꝛahaz nõ fecit. Vos facitis opa patris vestri. Dixerũt itaq; ei. Nos
ex fornicatione non sumus nati
ꝯ quasi et si non similes abꝛahe simus: saltem sp deũ colimus qui ist'l'suũ pꝛimogenitũ noiat.
vnũ patrẽ habemus deũ. Dixit ergo eis ihesus. Si deus pater vester
esset: diligeretis vtiq; me. Ego enim
ꝯ deus ꝯ in carnem
ex deo ꝓcessi z veni. Neq; enim a me ipso veni: sz ille me misit. Quare loquelã meam nõ cognoscitis?
ꝯ i hoc statu manẽtes ꝯ credere
Quia nõ potestis audire sermonẽ meũ. Vos ex patre dyabolo estis. z desideria pris vestri vultis facere
ꝯ q̃ desideria. ꝯ ex quo fuit homo qui posset occidi
Ille homicida erat ab initio: z in
ꝯ in qua fuit sz in̄ cecidit ꝯ a qua lapsus ẽ
veritate nõ stetit. qz nõ est veritas
ꝯ quare
in eo. Cum loquit mendacium ex propꝛijs loquit: qz mẽdax est z pater eius. Ego aũt si † veritatẽ dico:
† .i. me uerbũ et ueritatem patri coeternã
ꝯ uos qui estis ex patre mendacij
nõ creditis mihi. Quis ex vobis

¶ Vos facitis.
Jam innuit aliũ patrẽ q̃ abꝛahã. cuⁱ⁹ filij sũt nõ natura ß imitatiõe

¶ Dixerũt. Jam intelligẽtes nõ de oꝛigine carnis ß de vita dnm loqui. z ex vsu scripturarũ sciẽtes fornicationem spualiter dici. cuz aĩa falsis dijs spꝛiciet. Mutant respõsionẽ z tacẽt iam de patre abꝛahã. ne eis dicatur cur de eo gloriamĩ cuius vitam nõ imitamini? z dicũt patrẽ deuz volentes videre quid ad ß posset eis dicere.

¶ Dixit ergo. Sicut postendit de abraham: ita nũc ostendit deum nõ patrem eis esse coꝛ. quia nõ cognoscũt filiũ quẽ misit: nec eum diligunt.

¶ Ego enim. Pꝛocessio ex patre eterna ẽ in qua ẽ filius vnigenitus patri equalis. venit homo factus ĩ quo frater hoĩbus.

¶ Quare loquela. Ita res ẽ vt dico. ß non potestis qd dico cognoscere: qz nõ potestis audire: cũ ñ velitis credendo corrigi. Et hoc quare? qz ex dyabolo estis: filij dyaboli pseuerare elegistis.

¶ Vos ex patre.
Ecce iam determinat quis sit pater coꝛ cuⁱ⁹ filij sunt nõ nascendo vt manichei dicũt: sed imitãdo. vnde z iudeis dicit. Pater tuus amorreus ẽ. mater tua cethea.

¶ Et desideria.
Idco filij dyaboli qz. d.p.u.u.f. z occidere me ĩ carne: qz nõ potestis in mente.

¶ Ille homicida. Nota homicidã nõ solũ q̃ ferro ß etiã q̃ vꝛbo occidit vt dyabolus pꝛimos pentes. vñ in psalmo. Lingua coꝛ gladius acutus.

¶ Et in veritate nõ ste. Quare nõ stetit: qz nõ ẽ in eo ☧itas .i. verbũ z sapiẽtia pris. Cũ dr: ĩ xpo ẽ ☧itas: ita dr: vt ipse sit ☧itas. Si ergo dyabolus stetisset in ☧itate: in xpo stetisset: ß nõ stetit ĩ ea. qz nõ ẽ ipsa in eo.

¶ Ex propriis loquit. Quia mẽdax z hoc nõ sufficit. qz z bõ mẽdax ẽ q̃ nõ hz de ppꝛio ß ab alieno cepit. i. a dyabolo. iõ addidit: z pr ipsi⁹. s. mẽdacio.

¶ Ex propꝛiis. Quia ñ aliũde hz. ß a se postq̃ cecidit dacij qd inuenit a veritate. vñ subdit ẽ pr mẽdacij q̃d ex se genuit vt deus ex se veritatẽ.

¶ Quis ex vobis. Non dedignat ex ratõe oñdere se nõ esse peccatoꝛẽ

Monne bene dicimus. Quia ꝓñcti sunt ñ esse filij abrahe vel dei. ß dyaboli luge runt ꝙuicia qz nõ pote rant resistere.

Honorifico p. m. Non me ne arro gans vobis videar facio qõ debeo. ß vos ñ facitis qõ debetis qz ñ honorastis me. quẽ si ꝓgnosceretis; sicut ego honorifico patrem: sic vos me honoraretis.

Ego aũt nõ ꝛc. Audito ꝙuitio dẽmonium habes. ecõtra de gloria sua hoc solũ dicit. Honorifico patrez oĩa tribuẽdo ei. z ego non ḡro gl̃am meã vt hoĩes q̃ illatis ꝓtumelijs aliq̃d reddũt ß patri reseruo. z ẽ q̃ ḡrat. z iudicet.

Est qui quẽrit Duę sunt tẽptatiões vna ꝓbatõnis de qua temtat vos deus. alia deceptionis de q̃ deus temptat. Sic z duo timores. vnus quẽ caritas foras mittit. Alter q̃ pmanet in sęculũ sęculi. Sic z duo iudicia: vnũ dãnationis q̃ non iudicat pater. sed omne iudiciũ dedit filio. Alterũ discretiõis Unde. Judica deus z discerne cãm m. Secũdum hoc dr. Est pater q̃ ḡrat gl̃am meã. z discernat a gl̃a vestra. qz vos scdm sęculũ gloriamini. ego nõ: ß ea gl̃a quã habui apud prẽz an teq̃ mũdus eẽt: q̃ ẽ ab humana iflatione discreta

Amẽ amen dico. Non ego ß pater quẽrit gl̃iã meã. ego aũt dico. si vos dicitis dęmoniuz habes. ego vos ad vitam voco. Hinc discat hõ Iesus: ñ malũ ß bonũ reddẽ.

Non videbit. Q̃ dr videbit vl̃ gustabit nihil aliud ẽ q̃z expiet

Nunc cognouimus. Sicut accepta ꝓtumelia bon⁹ fit melior: ita mal⁹ de bñficio peior.

Quẽ teipsum f. Secundũ illos se faciebat filiũ dei: equalez sibi. q̃si nõ esset: ß nõ faciebat ĩmo vere erat. vñ apls. Nõ rapinã arbitrat⁹ ẽ: faciẽs equalem deo. Ideo nõ quis es ß quem te. i. f. trẽ de q̃ ẽ q̃ deus ẽ.

Respondit. Cõtra hoc qđ dicũt quẽ te facis. refert gloriã suã ad patrẽ

Est pater meus. Ap te dicit patrẽ suũ esse deũ. q̃ annũciat⁹ ẽ iudeis nõn recentẽ deũ vobis annũtio. ß illũ de cuius cognitõe soletis gloriari.

ſ vt ego arguo vos et patrem vrm ſ et cũ nullus possit arguere.

arguet me de peccato. Si veritatẽ †nisi qz ch̃s filij dyaboli. quia

dico: quare vos †nõ creditis mihi: ſ nõ natura seo fide ſ amat

Qui ex deo est: verba dei audit. ſ seo ſ ꝓ viciũ

Propterea uos nõ auditis: qz ex non sunt ex deo. qui tamen ꝓ naturã sunt ex deo nõ estis. Responderũt igit iu

dei z dixerũt ei. Nonne benedici †hoc nõ negãdo recipit qz custos

mus nos: qz samaritanus es tu: z ſ hoc vt falsum negat. ſz vt patiẽs cõuitium ñ

dęmoniũ habes? Respõdit ihesus reddit. ſ hoc solũ de gl̃ã sua

Ego dęmoniũ nõ habeo sed hono ſ honorẽ ei debitum exhibẽdo ſ ꝓ falsa

rifico patrẽ meũ. z vos inhonorastis obꝓbria ſ sicut simulatores

qui volunt videri qđ non sunt.

me. Ego autẽ nõ quęro gloriã ſ pater ſ discernit pater a gl̃a

meam. Est qui ḡrat z iudicet. Amẽ hoĩm gloriã filij. quẽ vnxit ꝓ ꝓticipibus suis.

amen dico vobis: si quis sermonẽ ſ verã sed iudei uere mortui. non itelligentes eam. putant dici. non quã

meũ seruauerit. mortẽ nõ videbit mortẽ et irascentes dicunt abrahã m. e.

inęternũ. Dixerũt ergo iudei. Nũc

cognouimus qz dęmoniũ habes.

ſ ꝓuocãt ut aliq̃d diceret contra abrahã.

Abraham mortuus ẽ z ꝓphetę. et ſ iz non illa morte qua dñs dicit

tu dicis. siquis sermonẽ meũ ser

uauerit: nõ gustabit mortẽ inęter †cuius sermone tu dicis non mors

num? Nunq̃d tu maior es †patre

nostro abrahã qui mortuus ẽ z ꝓphetę mortui sunt. † Quẽ teipsum †ut dicas ex sermone tuo non mori cum scias il los mortuos ſ tantum

facis? Respõdit ihũs. Si ego glo

rifico me ipsum: gloria mea nihil ẽ

Est pater meus q̃ glorificat me: quez †qz si cognouissent filium eius recepissent

vos dicitis: qz deus noster ẽ. z ñ co ſ non ydola

gnouistis eũ. Ego aũt noui eũ. z si ſ cum sciam

dixero qz non scio eum. ero similis ſ qui dicitis uos scire et nescatis ſ sermo

vobis mẽdax. Sed scio eũ z sermonem patris ut filius loquebat. et ipse erat uerbum patris qui hoĩbus loquebat ſ autem

nem eius seruo. Abraham pater ve ſ non timuit quia in eo caritas ſ non qz uidit

ster exultauit vt videret diez meũ. ſ irati in eo solã eatem carnis pensentes non diuinã naturã

Vidit z gaudius ẽ. Dixerunt ergo

iudei ad eũ. Quinquaginta annos

nondũ habes. z abrahaz vidisti? ſ abituitu carnis ad diuinitatem trahens

Dixit eis ihesus. Amen amẽ dico

† non dicit esset seo fieret. quia creatura. ſ non dicit facio. seo sum. qz creator

vobis: antequã abrahaz †fieret ego ſ qz putãt hoc esse blasphemiã

sum. Tulerũt ergo lapides vt †ipli duri ut lapides ſ ut homo humilis ſ qz cõmẽdãda erat patientia non exercenda potentia

rent in eum. Ihesus aũt abscõdit ſ et sic a duris eorum cordib⁹ fugit

se. z exiuit de tẽplo.

C. IX.

Et preteriens ſ .i. misertus est ihesus vidit hominẽ cę

cũ a natiuitate: z interrogauerũt eũ †magistrum appellãt. quia scire desiderant

discipuli eius. †Rabbi q̃s peccauit

hic aut parẽtes ei⁹ vt cęcus nasceretur? Respõdit ihesus. Neq̃ hic

peccauit neq̃ parẽtes eius: sed vt ſ enim

manifestentur opa dei in illo. Me

ſ ꝓdicare illuminare cecos †qz filius de illo ip se de nullo. uñ gl̃ãm dat illi ſ ecce ille missus in quo cecus oculos lauit.

oportet opari opa †eius ſ qui misit ſ .i. dum sum i mundo †quare dum dies est ſ .i. ꝓsecutio aplõrum. uel ꝓsecutio antixp̃i ſ qz

me donec †dies ẽ. ſ Uenit nox quã

do nemo potest opari. Q̃ diu sum ſ ecce q̃s est dies i. co cecus lauat oculos et uidet diem ſ monens bonos

i mũdo: lux sum mũdi. Hęc cũ di

xit terrens malos †ecce collirium. quo ungit genus humanum

xisset expuit i terrã z fecit †lutum ex ſ nondum itus

sputo: z liniuit lutũ sup oculos ei⁹ †.i. in piscina q̃ dicit siloe

z dixit ei. Uade z laua ſ in natatoria

siloę q̃ interꝓtatur missus. Abijt

Qui glorificat Vox patris glorificat filiũ in baptismo i mõte z i alijs huiusmodi.

Et nõ cog. Non cognouistis sp̃aliter. dũ p terrenis fuistis. Ecce videt apte cos sibi resistere. ß tm̃ nõ dimisit se eis ꝓdicare.

Et si dixero. Ne hoc arrogãs videatur gl̃iari: addit z si dixero Arrogãtia sic caueat: vt veritas ñ relinquat

Abraham. Credes exaltauit spando vt videret itelligendo tantũ mysteriũ.

Diẽ meũ. Aug. Incertũ ẽ an diẽ tpalem. q̃ erat vẽturus in carne: an diẽ ęternitatis. ß vtrũq̃ abrahaz vidit. vñ ineffabile gaudiũ illi fuit. Quãti em̃ ẽ videre xp̃ũ apd patrẽ. z q̃ ipsum caro factum ẽ.

Et exiuit. Exiẽs de tẽplo .i. de figuris iudęoꝝ. videamus q̃d fecerit in tẽplo gentiũ.

C. IX.

Et preteriens. Non stãs in uia peccatoꝝ ß secus viã nostrę mortalitatis

Cęcum. Cęc⁹ significat humanũ gen⁹ in q̃ cęcitas naturalis qz peccãte primo hoĩe: viciũ ꝓpter naturã i oleuit. vñ scdm mentez oĩs hõ cęcus natus ẽ.

Neq̃ hic pec. Peccauerũt quidẽ ß nõ illo pctõ factũ ẽ vt cęc⁹ nasceret. ß hęc ẽ cã ut manifestent o. d. ĩ illo

Sed vt mani. Ut eum illuĩando z p eũ q̃d ĩ cęcitate hũani generis factur⁹ sit significãdo fili⁹ dei manifestet. xp̃us dicit. m. o. o

Quãdiu sum. Nõ solũ tũc xp̃s lumẽ erat ĩ mũdo. ß z sp vsq̃ ad cõsũmationẽ scli p fidẽ ẽ cũ electis. z est tẽpus opandi. Nox illa ẽ infernalis in q̃ nulli licz opari. vt necardẽti diuiti licuit. ß tm̃ est tp̃s recipiendi.

Et fecit lu. Sic ꝓmũ hoĩez de limo trę formauit: ita p idẽ gen⁹ luti: gen⁹ hũanũ reformauit

De saliua lutũ fecit qz xp̃us ca. f. ẽ. Saliua ẽ sapia q̃ ex ore altissimi pdijt Terra ẽ caro xp̃i. Unxit oculos. i. cat hecuminũ fecit q̃ credit xp̃um carnẽ fa. Unct⁹ nõdũ videt. ß mittit vt lauet. i. baptizet ĩ misso. i. in xp̃o ꝓpter q̃ nomen piscine interpretat. Baptizatus a peccatis lumẽ recepit.

Uade z laua. Siloa fons ẽ ad radicem montis syon. qui nõ ingib

aquis ſ incertis hoīs
ebulit p concaua ter
rarū: vbi cęcus lota fa
cie lumē recepit·qz cęci
tas iudęoz vel quoziū
cunqz infideliū nō pōt
sanari: nisi doctrina a
quaz xpi·q̄ sine strepi
tu z clamore verboz le
uiter fluit. vñ ysaias.
aquę syloe quę vadūt
cum sylētio.

¶ Et venit videſ
Querit quō istuz sine
fide saluauerit cū lega
tur neminē sine sanati
one interiori·exterius
sanasse. Sz hoc dr de
illis qui ꝓpter peccata
infirmabant·iste non
ꝓpter peccatū ſ ꝓpter
gloriā dei languebat.

¶ Non ē homo
hic. Ille spūaliter cu
stodit sabbatū qui est
sine peccato·illi ñ qui
serui sunt peccati.

¶ Tu quid dicis
Querunt calumniam
vt ille de synagoga pel
leret. ſ a christo inueni
retur.

¶ Ille aūt dixit.
Adhuc ūunctus in cor
de qui nondum filium
dei ꝓfitetur·non tamē
mentitur.

¶ Donec vocaue
rūt pa. Mystice pa
rentes. i. dyabolus·vel
vicia·q̄ dicūt ętatē ha
bet. i. d. s. l. qui nolunt
hominē ꝓfiteri xp̄m.

ergo z lauit: z uenit uidēs. Itaqz
uicini z q̄ uiderāt eum prius qz mē
dicus erat·dicebāt: Nonne hic est
qui sedebat z mēdicabat? Alij di
cebant·qz hic ē. Alij aūt †nequaqz
† qz apti oculi uultum mutauerāt:
sed similis ē ei⁹. Ille vero dicebat
ſ vox grata ne damnaret ingratus
qz ego sum. Dicebāt ergo ei. Quo
modo apti sunt tibi oculi? Respon
ſ videns euāge
lizat gratiā.
dit. Ille homo q̄ dicit ibūs: lutū fe
cit z vnxit oculos meos z dixit mi
hi. Vade ad natatoriā siloę: z laua
† qui nō habebāt in corde qđ ipse facie.
Et abij z laui·z video. † Et dixerūt
ei. Vbi ē ille? Ait. nescio. Adducūt
eum ad pharisęos q̄ cęcus fuerat.
Erat aūt sabbatū quādo lutū fecit
ihesus·z aperuit oculos eius. Iterqz
ergo ſterrogabāt eū pharisęi quo
ſ vt similis inuncto loquit
mō vidisset. Ille aūt dixit eis. Lu
ꝓ dicat et nescit quē ꝓ dicat.
tum posuit mihi sup oculos·z laui
z video. Dicebāt ergo ex pharisęis
ſ nō omnes qz iam quidā inungebant·isti nec
quidam. Non ē hic homo a deo q̄
videtes nec inuncti. ſ iam inuncti
sabbatū nō custodit. Alij aūt dice
bāt·quomō potest homo peccator
† dies ille diuiserat iter lucē et tenebras
hęc signa facere? † Et scisma erat in
ſ dixerūt
ter eos. Dicūt ergo cęco iterū. Tu
ſ estimas
quid dicis de illo q̄ aperuit oculos
† cōstanter exprimit qđ sentit
tuos: Ille aūt dixit. † Quia ꝓphe
ta ē. Non crediderūt ergo iudęi de
illo· qz cęcus fuisset z vidisset do
† ·i. eius qui cecus fuerat et uiderat
nec vocauerūt parētes † ei⁹· qui vi
derat· z interrogauerūt eos dicētes
Hic ē filius vester quē vos dicitis
qz cęcus natus ē: quomō ergo nūc
videt? Respōderunt eis parētes ei
us·z dixerūt. Scim⁹ qz hic ē filius
noster·z qz cęcus ē nat⁹. Quomō
aūt nūc videat nescim⁹· aut q̄s ei⁹
aperuit oculos nos nescim⁹. Ipsum
ſ ut instruamini quid nobis calūniamini
† non est opus nobis loqui ꝓ infante.
interrogate· ętatē habet: † ipse de se

loquat. Nęc dixerūt parētes eius
quoniā timebāt iudęos. Jam enim
ſ spirauerāt iudęi: vt si q̄s eum cō
† qđ iam nō est malū·expulsos cui ꝓs suscipit.
fiteret̄ christū: † extra synagogā fie
ret. Propterea parētes eius dixe
runt·qz etatē h⁹ ipsū interrogate voca
uerūt ergo rursus hoiez q̄ fuerat cę
ſ quasi nega qđ accepisti.
cū z dixerūt ei. Da gloriā deo. Nos
qđ est blasphemare: nō deo gloriā dare
scimus qz hic hō peccator ē. Dicit
ſ nō pr calūnie·nec ueritatē celat
ergo ille. Si peccator est nescio·
vnū scio qz cęcus cū essem mō video
Dixerūt ergo illi·q̄d fecit tibi? quō
aperuit tibi oculos: Rndit eis. Dixi
vobis iam z audistis: Quid iterū
† sicut ego iam uideo et nō inuideo
vultis audire: Nūqd † z vos vultis
discipuli ei⁹ fieri: Maledixerūt er
go ei z dixerūt. Tu discipul⁹ illius
ſ qđ si essent christo crederent quęz moyses
nunciauit.
sis. Nos aūt moysi discipuli sum⁹
ſ qz ſ seruū deo ꝓferūt ſ qđ moyses do
Nos scimus qz moysi locut⁹ ē de⁹
cuit a do accepit ſ nesciebāt aūt q⁹ diuinitatē
ſ vñ hoc accepit
Hunc aūt nescim⁹ vñ sit. Rndit il
le hō z dixit eis. In hoc ei mirabi
le ē qz vos nescitis vñ sit: z aperuit
meos oculos. Scim⁹ aūt qz pctō
† adhuc inunct⁹: qz pctōres de⁹ audit·ut publi
canum confidentem
res deus non audit: † sed si q̄s dei
cultor ē z voluntatē eius facit hūc
ſ magna res est
exaudit. A sęculo nō est auditū: qz
q̄s aperuit oculos cęci nati. Nisi eēt
hic a deo: nō poterat facere quicqz
Respondērūt·z dixerūt ei. In pec
catis natus es totus· z tu doces
nos? Et eiecerūt eū foras. Audiuit
ihesus quia eiecerūt eū foras·z cū
inuenisset eū dixit ei. Tu credis in
filium dei: Respondit ille z dixit.
Quis ē dñe vt credā i eū? Et dixit
ſ corpaliter ſ ecce missus in
ei ihesus. Et vidisti eū: z qui loqui
quo lota facie. iam filiū dei agnoscit i filio hoīs
tur tecum ipse ē. At ille ait: Credo
ſ qualē credit nidicat ſ ut deū
dñe. Et procidēs adorauit eum. Et

¶ Da gloriā deo
Dare gloriā deo ē ve
ritatē de aliquo quasi
ꝑsente deo dicere. hoc
ē. Confitere istū non
esse deū sicut nos: sed
peccatorem.

¶ Quid iterū vul
tis. Aug⁹. Stoma
chatur ꝓtra duriciam
eoz de cęco: factus vi
dens·z cęcos iam non
ferens.

¶ Maledixerūt:
Secundū coz eoz ma
ledictio ē·sed q̄ dicit
optabile est omnib⁹ vt
discipuli christi sunt.
Aug⁹. de stulta male
dictione eos redargu
ens dicit. Maledictio
ista veniat sup nos: ac
si diceret. vtinā talia
opa facere possem⁹ vt
discipuli eius fieri me
reremur.

¶ Hunc aūt ne
scimus. Supius di
xerāt hūc scimus vnde
hic dicit se nescire·ſ ne
scire nos dicimus quę
abijcim⁹. Ille nescitur
latet hūilitate·pditur
signoz virtute. Nescit
vnde sit·z vt deus cę
cos illuminat.

¶ Nisi esset hic a
deo. Spreta coz ira
libere veritatē confitet̄
hęc enī non nisi a dño
nec a discipulis fierent
nisi deus in eis.

¶ In peccatis n.
Id ē. cū clausis oculis
qđ dicunt esse ꝓ pecca
tis parentū·ſ christus
totū sanat· extra ocu
los intus coz aperit.

¶ Et tu doces ꝛc.
Totiens interrogādo
vt discerēt magistruz
fecerāt·sed ingrati do
centē piecerunt foras.
Sed qz expulsus: ma
gis factus ē xp̄ianus.

¶ Quis ē. Adhuc i
unct⁹ his verbis ostē
dit se iaz dudū coz ad
credendū habuisse pa
ratū: sed in quē crede
re debeat ignorasse.

¶ Et vidisti. Jam
omin⁹ lauat faciē in
uncti: iam cordis ocu
los illumīat·z ille non
tantū filiū hoīs sed
etiā confitetur filiū dei

¶ Ut qui nō vidēt. Id ē. qui se nō uidere putant ⁊ querunt ut videāt ⁊ qui vident. i. qui se videre putāt. ⁊ medicū non q̄runt. ⁊ hoc ē iudicium. i. discretio: q̄ discernit causam credentiū a supbis. Judicium enī damnatio nis nō modo ꝫ in fine faciet. vñ ego nō iudico quem q̄ꝫ.

¶ Amen amen dico. Quia phariseī iactabāt se videre. qꝫ possent: si oēs christi essent: dñs ꝓtra eoꝝ arrogantiaꝫ de grege suo ⁊ de hostio quo intrat in ouile: similitudinem ꝓponit. ostendēs q̄ nec sapientia nec obseruatō legis. nec bona vita q̄c q̄ꝫ valet nisi p eum. sine eo nihil sunt in quo cunqꝫ iudeo vel gētili ⁊ pbo vel phariseo q̄ docent beate viuere. uel hęretico sub noīe xp̄i: nec tamē in xp̄o ꝫdicāte: ꝫ omnes sine eo rapiunt ⁊ occidunt.

¶ De hostiū. Id ē. p me vt post exponit Nęcianua ē humilis q̄ p hanc vult intrare: oportet vt se humiliet. ne si erectus ē offendat in humilē ianuam.

¶ Fur. Quia qꝫ alienum ē suum dicit. id ē. oues dei suas facit: latro q̄ qꝫ furatus ē occidit. Sed omnes q̄ veritatem tenent ⁊ docent ī xp̄o pastore sūt vnus pastor.

¶ Pastor ē ouium. Christus ꝓprie pastor ē secundū officium pascendi oues. vt ipe post exponit. qui p se hostium intrat ī ouile ouium. Sed q̄ alij cuꝝ ꝓticipes sunt ei pastoralis officij. q̄ de eo ꝓprię dicunt etiam eis suo mō ꝙgruunt. Hostiuꝫ ē quo intrat. christus ergo pastor per se hostiuꝫ: ⁊ quicūqꝫ sub eo pastor: p ipsum hostium intrat in corda ouium. q̄ si aliud ꝓdicat: nō audiūt oues si christuꝫ: oues christi hanc vocē agnoscunt.

¶ Qꝫ ostiū est xp̄s: sibi soli tenuit. q̄ non ē alius qui ꝫdicetur o nibus vel in quē credatur. nō est alius p quē ꝫdicans intret ad coꝛda ouium. vel p quem oues intrant ad deum

fecce dies inter lucē et tenebras discernit
ꝭ discretionis nō vltime retributōis

Et dixit ei ihesus. † In iudicium ego in hūc mundū veni: vt qui nō
ꝭ hūiles cęci ꝭ p me luminē † supbi sapientes vt phariseī ex istis verbis cōmoti
vident videāt. † ⁊ qui vidēt cęci fiāt

Et audierūt quidā ex phariseis qui cū ipso erāt. ⁊ dixerūt ei. Nunqd ⁊ nos cęci sumus? Dixit eis ihesus
ꝭ .i. si cecos vos existimaretis ad medicuꝫ curretis † q̄ ego veni to llere peccata
Si cęci essetis nō haberetis † peccatum. Nunc vero dicitis. q̄ videmus nō q̄ritis
ꝭ ꝓpter qꝺ me
ꝭ et ita cęci ꝑmanetis.
mus peccatū vestrum manet.

C. X.

Amen amē dico vobis qui nō intrat p hostium in ouile ouium: sed ascendit aliunde: ille fur ē ⁊ latro. † Qui aūt intrat p hostium pastor ē † ouiū. hic hostiarius aperit: ⁊ oues † vocē eius audiūt. Et ꝓprias oues vocat nominatim. ⁊ educit eas. Et cum proiecerit † oues † emiserit: † ante eas vadit. ⁊ oues illū † sequunt quia sciūt vocez eius. † Alienū autem non sequunt. sed effugiunt ab eo: quia nesciunt vocem alienoꝝ. † Hoc prouerbium dixit illis ihesus. Illi aūt non cognouerunt qd loqueret eis. Dixit ergo eis iterum ihesus. Amen amē dico vobis: † quia ego sum hostiū ouium. Omnes † quot quot venerunt fures sunt ⁊ latrones: sed non audierūt eos oues. ego sum ostium. p me siquis introierit saluabitur ⁊ † ingredietur ⁊ egredietur. ⁊ pascua inueniet. Fur non venit nisi vt furet ⁊ mactet ⁊ pdat. Ego veni vt vitam habeāt: ⁊ abundantius habeāt. Ego sum pastor † bonus. Bonus pastor † animā suam ponit p ouibus suis. Mercennarius aūt ⁊ qui non ē pastor † cuius non sunt oues ꝓprie. videt lupum venientē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. Et lupus rapit ⁊ dispergit oues. Mercennarius aūt fugit: quia mercennarius ē ⁊ non ptinet ad eum de ouibus.
ꝭ .i. diligo
Ego sum pastor bonus ⁊ cognosco meas: ⁊ cognoscūt me meę. Sicut nouit me pater. ⁊ ego agnosco patrem. ⁊ animā meam pono p ouibus meis. Et alias oues habeo q̄ non sunt ex hoc ouili. Et illas oportet me adducere. et vocē meā audient. et fiet vnum ouile. et vnus pastor. Propterea me pater diligit. quia ego pono animā meam vt iterum sumam eā. Nemo tollit eā a me. sed ego pono eā a me. Et potestatem habeo ponendi eā. Et potestatem habeo iterum sumendi eā. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio ergo facta est iterum inter iudeos propter hos sermones. Et dicebant multi ex ipsis. Demonium habet. et insanit. quid eum auditis? Alii dicebant. Hec verba non sunt demonium habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta autem erant encenia in hierusalem. et hiems erat. Et ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis. Circumdederunt ergo eum iudei. et dicebant ei. Quousque animam nostram tollis? Si tu es christus dic nobis palam. Respondit eis ihesus. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei. hec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis. quia non estis ex ouibus meis. Oues mee vocem meam audiunt. et ego cognosco eas. et sequuntur me. Et ego vitam eternam do eis. et non peribunt in eternum. et non rapiet quis eas de manu mea. Pater meus quod dedit mihi. maius omnibus est. et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater vnum sumus. Sustulerunt ergo lapides iudei vt lapidarent eum. Respondit eis ihesus. Multa opera bona ostendi vobis ex patre meo. propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudei. de bono opere non lapidamus te. sed de blasphemia. et quia tu homo cum sis facis te ipsum deum. Respondit eis ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra. quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est. et non potest solui scriptura. quem pater sanctificauit et misit in mundum vos dicitis quia blasphemas. quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei. nolite credere mihi. Si autem facio. et si mihi non vultis credere. operibus credite. vt cognoscatis et credatis quia pater in me est. et ego in patre. Quaerebant ergo eum apprehendere. et exiit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in locum vbi erat iohannes baptizans primum. et mansit ibi. Et multi venerunt ad eum. et dicebant. Quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecunque dixit iohannes de hoc vero erant vera. Et multi crediderunt in eum.

Sed ē quędā ꝓpria vox pastoralis. ſ. q̄ pseuerauerit vsq; in finē. ſ. e. Hāc nullus ꝓprius ꝓtemnit. nullus alien⁹ audit.

¶ Illi aūt nō cog. Predestinate oues ad tēpus se nesciūt: nec vocem pastoris audiunt ꝫ in fine pseuerāt. ecōtra lupi ad tēpus audiunt ⁊ intrant sed retro abeunt.

¶ Si quis. Nec euidenter odit. nō solus pastorē ꝫ ⁊ oues ītrare ꝓ hostiuꝫ.

¶ Omnes quot quot. Furē q̄ p similitudinem vel aliq̄ alio mō ꝓtra xp̄m ītrat. ⁊ postq̄ intrauerit malo exēplo occidit ⁊ sic apte latro. Nec talis dicendus ē mercennari⁹. iō lupo veniēte non resistit. q̄ p mercede cedit. Si lupo violenter distrahēte ñ resistit: mercedē hāc recipit q̄ nō distrahit cū ouib⁹. sed postea male viuendo oues corrūpit ⁊ iam in aliam ꝑtem relapsus fit fur vel latro: nomē mercēnatij amittens.

¶ Et ingredietur ⁊c. Intus bene cogitādo egredietur extra exēplo alioꝝ bñ opando. Ut ingrediet in ecclesiā vt hic viuat p fidem. vñ post dicit. vt vitā habeāt. ⁊ egredietur de ista vita vt in eternum viuat. Unde post ⁊ abūdantius habeat vitaꝫ ⁊ pascua ĩueniet ingrediēs ⁊ egrediens.

¶ Nisi vt furē ⁊c. Furet: alienā rem sibi vsurpādo. mactet a fide retrahēdo. pdat in eternā damnationem.

¶ Mercēnarius aūt. Mercēnarius ē qui q̄rit q̄ sua sunt: nō q̄ xp̄i. q̄ seruit deo: non ꝓpter deū ꝫ p aliq̄ mercede: q̄ culpabilis ē et non ē filius. ꝫ tñ necessarius ⁊ tolerādus. Fur vero sp̄ est cauendus.

¶ Ꝓpositi xo q̄ filij sunt: sūt ⁊ pastores. et tñ vnus ē pastor. q̄ illi omēs sūt mēbra illius cuius sunt oues ꝓprię.

¶ Et lupus rapit. Lupus ē vel violētus q̄ corpaliter vastat. vel diabolus q̄ spūaliter dissipat. cui q̄ nō aīas ouium ꝫ sua q̄rit: nō occurrit resistēdo vel mala arguēdo. qꝺ ē fugere: q̄ timor ē fuga animi. fugit ne pdat qꝺ diligit. vñ reddēs causam fuge subdit. Q̄ mercēnarius ē ⁊ nō amat oues ꝫ sua. Pastores aūt nō dicunt fugere sicedūt psecutōi. ⁊ huāt se ouiū vtilitati. q̄bꝫ etiā corpe absētes sūt spū pntes

¶ Ego sum p. b. Post culpā ficti. iterū formam veri pastoris opponit. Ego s. p. b. ⁊ aīam pono p ouib⁹. qꝺ nō ipse vn⁹ fecit. nisi q̄ omēs sui ⁊ ipse vn⁹ sūt: q̄ ipse sine illis hō potuit. illi nō sine eo: sine q̄ nihil possunt.

¶ Et ego agno. Filius p se agnoscit patrē. nos p illū. sicut alibi. Deus

nēmo vidit vnq̄ nisi vnigenit⁹ qui ē in sinu patris ipse enarranit. Item nemo nouit filiū nisi pater· neq̄ patrē q̄s nouit nisi filiꝰ· ⁊ cui filiꝰ voluerit revelare.

¶ Et animā meā hoc ē pbatio dilectionis ad patrē ⁊ ad ouel sic ⁊ petrus tercio cōfitens amorem· iubet pascere oues ⁊ p eis moriꝰ

¶ Pro ouibus meis. Pro ouibus nomus israel q̄ pierāt ad q̄s corpaliter missꝰ a quibꝰ nō sunt dissiles ille q̄ sunt de gentibus vñ dicit. Oportet me alias adducere· q̄uis p suos q⁹ in illis ipse. Et vocē m. a. nō dicit meoꝝ· q⁹ in ipsis ille loquitur.

¶ Quia ego p. a. Aug⁹. Verbū ex quo suscepit hominē. i. carnem ⁊ animā nunq̄ deposuit animā vt eēt ania a verbo separata ꝫ caro posuit animā· q̄n expirauit· qua rede unte surrexit. Mors ergo ad tēpus carnē ⁊ animā sepauit· ꝫ neutꝝ a xpo dei. Caro itaq̄ ponit animā ⁊ sumit· ꝫ nō ptāte sua· ꝫ ptāte ī habitātis carnē deitatis. ſ.

¶ Facta sunt aūt Lenon· i. nouū. Inde enceniare. i. iniciare. Encenia festa dedicatōnis tēpli q̄ fcā ē a iuda machabeo tpe byemis Hyems aūt hic commemorat· vt significet iudeos frigidos· q̄ nō accedūt ad ignē. i. non credūt in christū. Salomō aūt facto tēplo ī autūno illud dedicauit· zorobabel ⁊ ihesus sacerdos post captiuitatē reedificatū tēplū ī vere dedicauerūt. Judas machabeꝰ p ppha natiōe antiochi ī byeme.

¶ In porticu ꝛc. Porticus q̄dā tēplum cingebat solēt significari noīe templi.

¶ Circūdederunt Dño patiēter iter ob pbria veritatē p̄dicāte excęcati nō obsequūt sed tēptant.

¶ Quoniaꝫ animā. Calumniant illū tollere anīas q̄ saluat· quē puꝝ hominē putabant· ꝫ p̄ oīb⁹ regnaturum.

trem· ⁊ animā meā pono p̄ ouibus
ſ de gentibus
meis. Et alias oues habeo que nō
ſ de populo israel
sūt ex hoc ouili· ⁊ illas oportet me
ſ p apostolos ſ non illoz
adducere· ⁊ vocē meam audient· ⁊
† pono animā p ouibꝰ ppterea
fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor†. Pro
† q̄ ēō me pater diligit· q⁹ morior ut resurgā
pterea me diligit pater: † q⁹ ego po
no animā meam· ⁊ iterū sumā eam.
ſ enim
Nemo tollit eam a me: sed ego po
ſ q⁹
no eam a me ipso. Potestatem ha
beo ponendi animā meam: ⁊ potestatem habeo iterū sumendi eam.
ſ de oibus p̄dictis et ponēdi et sumēdi animā † nō q⁹ inferioꝝ ſz q⁹ genitus equalis quicquid habet a patre habet.

Hoc mādatū accepi † a patre meo
ſ q⁹ tenebre lucē non cōprehendūt
Dissensio iterū facta ē inter iudeos
ppter sermones hos. Dicebāt aūt
ſ isti sunt tenebre
multi ex ipsis. Demoniuꝫ habet et
† istorum oculi iam cepant aperiri
insanit. Quid eū auditis? † Alij dicebant· hec verba nō sunt demoni
ſ quasi dēmoniū ñ solꝫ bona opari
um habentis. Nunquid demonium potest cęcoꝝ oculos aperire? Facta sunt aūt encenia i hierosolimis
ſ ecce ignis ō quo deberēt accēdi
⁊ hyems erat. Et ambulabat ihūs
ſ. ſ. vbi salomon stare solebat ad oratiōē
in tēplo in porticu salomonis. Cir
ſ ecce hyems in iudeis
cundederūt ergo eum vndei i· ⁊ dicebant ei· Quousq̄ animā nostrā
ſ dū incertos nos relinq̄s
† i. ille messias qui venturus ē in mundū
tollis? Si tu es † christꝰ dic nobis
† vt verbū dei et pbo p opa quid sim
palā: Rndit eis ihesus. † Loquor
vobis ⁊ non creditis. Opa q̄ ego
ſ cuius et nō suam gloriā q̄rit
facio in nomie patris mei: hec testimoniū phibent de me. Sed vos ñ
ſ cur ſ istos videbat futuros p̄itioni
creditis: q⁹ nō estis ex ouibus me
ſ sed ſ q̄ p hostiū intrant ſ obediunt
ꝑceptis.
is. Oues mee vocem meā audiūt·
† et imitatione et beat. tudine
⁊ ego cognosco eas: ⁊ † sequunt̄ me
ſ q⁹ vos de p̄senti vita cogitatis et calumnias q̄ritis ſ hec sūt pascua de q̄b⁹ supra ſ ac si dicat vos pibitis in eternū q⁹ nō estis de ouibus

Et ego vitam eternam do eis· et
ſ et si i p̄senti vivcant̄ pire † fur et latro nihil
p̄t cōtra illos quos nouit deus esse suos
non pibunt in eternū· † ⁊ nō rapiet

ſ ptāte ſ q⁹
eas quisq̄ de manu mea. Pater
ſ gignēdo. i. ē unigenitū filiū coe
qualem coeternum
† creaturis et angelis
meus q⁹ dedit mihi maiꝰ: † omib⁹
ſ virtutem et gloriā bui⁹ rei· q⁹ nemo rapit de manu eius· patri attribuit ſ potestate q̄ vna est mihi et patri· vel de me qui sum maꝰ p̄is.
ē· ⁊ nemo potest rape de manu patris mei. Ego ⁊ pater vnū sumus.

Sustulerūt ergo lapides iudei ut
ſ nō verbis sed factis cozū
lapidarent eum. Rndit eis ihesus
Multa bona opa ostēdi vob s ex
ſ cuius gloriā q̄rit vbiq̄.
patre meo. Propter q⁹ coꝝ opus
me lapidatis? Respōderunt ei iu
ſ nō p̄t negare bona accepisse
dei. De bono ope nō lapidam⁹ te.
ſ nō p̄t ferre q⁹ filio dei dicit
sed de blasphemia· ⁊ q⁹ tu homo
cum sis: facis teipsum deū. Respō
dit eis ihesus. Nonne scriptū ē in
ſ psalmo
lege vestra: quia ego dixi dij estis
Si illos dixit deos ad quos ſmo
† falsitatis argui ſ dē
dei factus ē: ⁊ nō potest † solui scri
† i. ſ. gignēdo vt sanct⁹ ēēt· dixit vt factū genuit.
ptura: quem pater † sanctificauit ⁊
ſ. i. cū sctitate i carnari cōstituit p salute mūdi
misit in mundū vos dicitis quia
blasphemas: q⁹ dixi filius dei sum
ſ que nemo p̄t facere nisi filius
† si solis verbis p̄dico ne credatis
Si nō facio opa patris mei: † noli
ſ opa illa
te credere mihi. Si aute facio· ⁊ si
ſ verbis et inocentie vite
mihi nō vultis credere· opibus credite: vt cognoscatis ⁊ credatis· q̄a in me ē pater ⁊ ego in patre. Quę
ſ nō credēdo ſz vt occidāt
rebant ergo eū apprehēdere: ⁊ exiuit de manib⁹ eoꝝ. Et abiit iteruꝫ
ſ q⁹ ñ bñt manꝰ fidi
ſ mystice ad gentes † ostendebat se esse impletionem vmbre iam cessantis
trans iordanē in cū locū † vbi erat
iohēs baptizās primū: ⁊ mansit illic. Et multi venerūt ad eū· ⁊ dicebant: q⁹ iohēs quidem signū fecit nullum. Omnia aūt quecunq̄ dixit iohannes de hoc: vera erant· ⁊ multi crediderūt in eum.

C. XI.

¶ Quia iohā. Nullū ī bierlin fecit vt iste ⁊

¶ Si tu es christus d. n. p. Nō veritatē delirārant ꝫ parant calumniā· vt si dixerit se regem· p̄tra augustū facientē potestati tradāt. Sed dñs sic tpat respōsum ut nec illis sit locus calūnie· ⁊ fidelibus ꝓpter quos hec referunt· manifeste appareat· q⁹ ipse sit xp̄s: nō hō tantū vt illi putant· ꝫ filius dei.

¶ Et nemo potest rapere. Ideo nemo p̄t rapere: q⁹ ex hoc q⁹ suus est patre: maior sum' ad p tegendū· q̄ illi ad ip̄m gnandum.

¶ Ego ⁊ pater vnū su. His verbis ñ solum iudeoꝝ soluit q̄stionem· q⁹ vt tēptarēt accesserūt: ꝫ etiā futuroꝝ hereticoꝝ dānati saniam.

¶ Tulerunt ergo Hoc iā non ferūt q̄ cętera tulerūt· ⁊ duri ad lapides currūt. Sed q⁹ ibūs nō patiēt nisi q⁹ vult: adhuc loquit

¶ Facis t. i. d. Intellexerūt nō posse dici ego ⁊ pat' v. ſ. nisi vbi est ēq̄litas p̄is ⁊ filij, q⁹ aliter nō itellexit. Christꝰ aūt q⁹ vidit illos tardos: ñ ferre splē doꝛ xpitatis· tpauit eū i his xbis· ūne s. e:

¶ Quia ego. Tribus modis dr̄ xp̄ natura· adoptōe· vt ego dixi· d. e· falso· vt dęmones ⁊ ydola.

¶ Sed illos di. Si p sermonē dei pticipādo fiūt boies dij: q̄ño ille q̄ p naturā ē filiꝰ q̄ pticipāt nō ē xp̄s?

¶ Operibus credite. Fidem adhibete operib⁹ vt meritoꝝ fidi ap̄li⁹ cognoscēdo opa veniatis ad fidē vitatis.

¶ Quia i me ē p. Pater ē i filio· filiꝰ in p̄re ut ēq̄lis i eo cui eq̄lis ē. vñ ⁊ p̄t dicē. ego ⁊ p̄r v. ſ. ⁊ q̄ videt me videt ⁊ patrē· ⁊ hoc ē ei ꝓpriū. Munꝰ aūt est boi p pticipationē q⁹ dr̄ cē in xo p̄tinēte et xm in eo vt in vase.

¶ Et multi vene. Isti ap̄hendūt p manentē· ñ q̄ño iniq̄ ap̄hendere volebāt dicente. vñ sq̄ḷ ⁊ m. e. i. e.

quicqd dicebat testi-
nium huic phibebat.
q̄si p lucernā veniam
ad diem.

¶ C. XI.

¶ Erat aūt quidā
Dum morat trans ior-
danē infirmat lazarus
z mittūt ad eū sorores
illuc. Iste sorores laza-
ri figura sunt iudeox i
gterna beatitudine iaz
receptox: q̄ p fratre sa-
nando. i. p reliquijs in-
tenebris ignorātię ad-
huc errātib: dño sup-
plicant ex notissima a-
ctione.

¶ Languens la-
zarus figura ē iu-
deox qui infirmi erāt i
fide xpi. Marta z ma-
ria significāt doctrinā
bonox iudeox.

¶ Ecce quē amas
Lazarus p quē pctox
significat a dño amat
q̄ nō venit vocare in-
stos ꝫ peccatores. So-
rores pctōris sūt bone
cogitatōnes q̄ p pctis
dissolnēdis orant.

¶ Pro gloria dei
Id ē. vt glorificet filiꝰ
dei. Ecce se deuz dicit
ptra illos: q̄ dicūt filiū
dei nō esse deū.

¶ Diligebat aūt.
Diligebat languētiū
saluator z mortuoruz
suscitator lazaruz qui
languēs z mortuus.

¶ Duobus die-
bus. Ut quadriduū
impleret. Prima eniz
die quo nunciatū ē ei:
mortuus ē languidus
transiordanē p duos
dies māsit. ecce tres. q̄r
to aūt die venit.

¶ Eamus in iu-
dęa. Mystice signifi-
cat fidē reditura ad iu
deos in fine p helia
z enoch.

¶ Dicūt ei disci.
Territi volētes ꝓsiliū
dare mgro ne moreret
sic z alibi petrꝰ absit a
te dñe: nō fiet tibi istō
Sed sic petrꝰ laudat
de alieno: beatꝰ es sy-
bar. q̄ pater revelavit
tibi. culpat de suo. Re-
di post me sathana. q̄
sapis nō q̄ dei ꝫ q̄ ho-
mīs sunt. ita z hos cor-
ripuit dicens. se die in
quo debēt ambulare ne offendāt. z sine eo ambulātes offendāt vt mō nolē
tes eum mori. q̄ p hoībus venit mori. Illos aūt dicit esse horas q̄ diē sequū
tur. nō dies eas: sed dies eas illuminat. Duodecī ē sacratus numerus q̄ p-
manet plenus. dejecto enī iuda q̄ nō lucebat iter horas: alius subrogat.

¶ Erat aūt quidā
Elāguēs lazarꝰ a bethania:
de castello marię z marthę sororuꝫ eiꝰ
¶ ne erremus cū multe sint buiꝰ nois. ostendit
ex notissima actione.
Maria aūt erat q̄ unxit dñm un-
guento z extersit pedes eiꝰ capillis
suis. cuiꝰ frater lazarus infirmat.
¶ sufficit amāti nūtiare. q̄ nō deserit quē amat
¶ vt se a dolore illū liberet ab egritudine
Miserūt ergo sorores eiꝰ ad eū di-
¶ ecce q̄si si dignaris veni et sana
centes. Dñe: ecce quē amas infir-
mat. Audiens aūt ihūs dixit eis.
¶ q̄ nec ipsa mors q̄ imminebat
ad mortem fuit. ꝫ ad miraculū quo omnes cre
derent in christum.
Infirmitas hęc nō est ad mortē ꝫ
¶ q̄ nō eum' aurit ꝫ nobis pfuit
ꝓ gloria dei. vt glorificet filius dei
¶ infirmantem ¶ tristiū cōsolator
† q̄ tristes erāt
p euz. Diligebat aūt ihūs † martham
z sororez eiꝰ mariā z lazarū. Ut er-
† distulit sanare vt posset resuscitare
go audiuit quia infirmabat † tunc q̄
† vt quatriduū implerertur
dem māsit in eodē loco † duobꝰ die
bus. Deinde post hęc dicit discipu
† q̄ discessit infirmitatis fuit q̄ redit ptātis est
¶ que est circa hierusalem a regibus de iuda iu
dei sicut a romolo romani.
lis suis. Eamus in † iudeā iterū. Di
cunt ei discipuli. Rabbi nunc q̄re-
bant te iudei lapidare. z iterum va
† quasi nō vos dētis mihi cōsilium. seo me seq̄
mini et in me die ambulate et nō offendetis
dis illuc. Respondit ihūs. † Nōne
duodeci horę sunt diei. Si q̄s am
bulauerit in die nō offendit: q̄ lu-
¶ i. me
cē buiꝰ mūdi videt. Si aūt ambu
¶ i tenebris peccatorū vel ignorātie
¶ ego
lauerit in nocte. offendit: q̄ lux nō
¶ oīdens rōem sui trāsitus
ē in eo. hęc ait. z post hęc dicit eis.
¶ nisi bobus mortuus
Lazarus amicꝰ nr dormit. sed va
† secundum q̄ itellexerunt
do vt a somno excitē eū. † Dixerūt
ergo discipuli eius. Dñe si dormit
¶ q̄ solet esse somn' egrotantiū salutis iudiciū.
saluus erit. Dixerat aūt ihesus de
morte eius. Illi aūt putauerūt q̄
de dormitione somni diceret. Tūc
¶ qui obscure dixerat dormit
ergo ihūs dixit eis manifeste. La-
zarus mortuꝰ est: z gaudeo ꝓpter
¶ ut me nibil latere.
¶ et tñ scio q̄ mortuus est
vos vt credatis: q̄m noueram ibi.
Sz eamꝰ ad eū. Dixit ergo thomas
¶ geminus
q̄ dr didimus ad ꝯdiscipulos. Ea
¶ ecce verus amantium affectus
mus z nos vt moriamur cū eo. Ve-
uel cum eo viuere. uel cum eo mori
nit itaq̄ ihūs z inuenit eū quattuor
dies iam in monumento habentē.
Erat autē bethania iuxta hierosoly-
mā quasi stadijs. xv. Multi aūt ex
iudeis venerāt ad martham z mariā
vt ꝯsolarent eas de fre suo. Mar-
tha ergo vt audiuit q̄ ihūs venit.
¶ actiua vita primum occurrit p opa misericor.
¶ q̄ cōtemplatiui quietem desiderāt
occurrit illi: maria aūt domi sede
bat. Dixit ergo martha ad ihesum
Domine si fuisses hic frater meus
non fuisset mortuus. Sed z nunc
scio q̄ q̄cūq̄ poposceris a deo da
bit tibi deus. Dicit illi ihesus. Re-
¶ ambigue dictum nō determinat quādo. et iō
illa dicit ei.
surget frater tuus. Dicit ei martha
¶ de illa certa sum. de hac incerta
Scio q̄ resurget in resurrectione
† quasi dicis q̄ resurget et uerum est. ꝫ p quem
tunc resurget: potest et mō q̄ ego. s. r.
in nouissimo die. † Dicit ei ihesus.
¶ ideo resurrectio q̄ uita
Ego sum resurrectio z vita. qui cre
¶ ut mō est lazarus
dit in me etiā si mortuus fuerit vi
¶ in carne ¶ iā viuens i anīa
uet. z oīs qui viuit z credit in me.
¶ si ad tempus moriat secundum carnez
† sciens fidem q̄rit confessionem
nō morietꝰ in ęternū. † Credis hoc.
¶ omnia hec credo q̄
ait illi. vtiq̄ dñe. ego credidi q̄ tu
¶ missus ad salutem mundi.
es xps filiꝰ dei viui q̄ in hunc mun
† explorata a deo fide. et ab ea data
dū venisti. Et cū hęc dixisset † abijt
¶ i. suppssa uoce
z vocauit mariā sororē suā silētio
dicens. Magister adest z vocat te
Illa vt audiuit: surrexit cito. z ve-
nit ad eum. Nondum eni venerat
ihesus in castellū: sed erat adhuc
in illo loco vbi occurrat ei martha
Judei igit qui erāt cum ea i domo

¶ Ut credatis.
Non ꝙ mō inaperent
credere. ꝫ vt robustius
crederēt. Semp enī fi-
des eox miraculis au-
gebat.

¶ Et inuenit eū.
Mystice q̄ttuor sunt
dies mortis. Nascit
hō cū originali pecca-
to ecce dies vnus mor-
tis. postq̄ venit ad rō
nales annos: naturalē
legē q̄ dicit i corde qđ
tibi nō vis: alij ne fece-
ris transgredit. ecce se-
cundus dies mortis.
Data ē a deo etiā lex
scripta prohibens ma-
la q̄ ipsa ꝓtemnitur.
ecce dies tercius mor-
tis. Addit euangeliuz
ꝯdicat xps: gterna vi-
ta. ecōtra gehenna. ꝫ z
hoc ꝓtemnunt homines
ecce q̄rtus dies mortis
in qua putret hō: sed
nec tales relinquit mi-
sericordia.

¶ Erat autē be.
Bethania. i. domus
obedientie vbi. s. susci
tandus erat mortuus
vicina ē hierosolimis
bene mysterio ꝓgruit.
q̄ gentes iudeox q̄ in
fine seculi ꝓuertet. cito
ad hierlm. i. ad pacis
visionē pueniet. Non
tamē nisi expletis xv.
stadijs. i. post cognitō
nem veteris z noui te
stamenti spūalem.

¶ Sed z nūc scio
Hoc scio q̄a potes su
scitare si vis qđ tuo re
linquo arbitrio. non
autem p̄sumo nec̄ ro
go vt suscites: quę ne
scio an sit vtilis fieri re
surrectio.

¶ Etiaz si mortu
us. Tres mortuos su
scitauit ihesus. vnū in
domo. i. i corde. sm in
porta. i. in ore. tercium
in monumēto. i. inope
z ꝓsuetudine peccādi.

¶ Viuet. Ut viuit
abraaz ysaac z iacob
quoxꝫ deus dicit sicut
viuox. Credens etiaz
mortuus vivit. sicut n̄
credens etiā viuens:
mortuus ē.

¶ Silentio. Quia
si audissent iudei eam
vocatā fuisse a ihesu:
nō sequerent. z ita nō viderēt miraculū. Sed q̄ putauerūt eas ad sepulcr
fratris ituras. secuti sunt.

¶ Et vocat te. Causa brevitatis in verbis marthe ostēdit non prius di
ctum. i. qđ dominus mariā vocauerit.

¶ Secuti sunt e. d. Hec ideo euangelista narrare curauit vt videam⁹ q̄ occasio fecerit vt plures haberȝ testes resurrectio quatriduani.

¶ Infremuit spū Nota potestatez: ipse fremuit z turbauit se quē alius turbare nō potuit·sicut omnia huiusmodi suscepit quia voluit. Significat autez quantū homo turbari debeat·pessus tanta mole peccati. Quādo aūt peccator cōputans q̄ bona dei accepit q̄ mala reddidit fremit in spū z turbatur: christus fremit in eo·z turbat·q: fides de christo: christus ē in cozde Fremit ꝙo fides ī homine dū de peccatis increpat se.

¶ Ubi posuistis. Qui ablēs sciuit mortuū: scit z vbi sit sepultus·sed sic dicens·se q̄si nescire pdituz hominem significat· vnde dicit non noui vos· z vbi es adam.

¶ Jhesus ergo: Difficultatem ostēdit vinificatiōis talis peccatoris.

¶ Erat aūt spe· Lazarus mortuus figura ē iudeoz in christo nō credentium z lapide .i. onere legis oppressorum. Sorores peo rogātes fideles sūt in populo iudeorum. Moz. Vnusquisq; peccator mole peccatorum p̄ssus z sua lege grauatus z cōsuetudine sua mala iam fetēs alios exēplo suo malo apte corrūpit. Sorores cogitationes aliquę q: qñq; cogitans se male fecisse volet.

¶ Domine iam fe. Timebat remoto lapide potⁱ fetorē excitari q̄ frēm resuscitari

¶ Sed propter populū. His verbis se gloriā patris q̄rere sicut in aliis operibus ostendit. Nam q: secūdum hominem minor erat patre· ab eo petit suscitationē lazari· et ideo se exauditū dicit z hoc propter circūstantes· vt sic crederēt dei filium.

¶ Voce magna cla. Fremuit·lacrimauit·clamauit·q: difficile surgit· quē moles male ꝙsuetudinis p̄mit·ß tamen post magnā vocem surgit .i. p magnā dei gratiaz vinificat dum pnitet.

¶ Et statim pro. Dum peccator pētenit sepultus iacet·qñ pnitet surgit·quādo ꝓfitetur pdit·quasi de occultis exeundo manifestus: ß adhuc ligatus ē z dicit ministris· solute eum z sinite .a. vñ q̄ solueritis sup terraz e.s.z.in.c.

¶ Solute eum. Christ⁹ p se vinificat intus: ministris tribuit potestatē soluendi.

¶ Quidā aūt. Si ue annunciādo vt crederēt: siue pdiendo ut seruirēt. Sed quomō hoc factū sit. Collegerunt pon.

¶ Credent. Et qa sentiebāt doctrinā ei⁹ esse ꝓtra templuz z paternas leges: timebāt ne si omēs crederent ī xp̄m: nemo remaneret q̄ ꝓ romanos ciuitatē dei z tēplū defenderet.

¶ Et venient ro. De tpalibus timēt: ñ de ęternis· z vtraq; p diderūt. Locus ē bierusalē quē pdiderunt Gentē suaz pdiderūt vbiq; dispersi.

¶ Hoc a se met ipso. Augi. Nota etiam p malos spūm p phetię p̄dicere futura. qđ tamē euāgelista divino tribuit sacramento· q: fuit pōtifex .i. sūmus sacerdos· z mysteriuz bab ēs in manib⁹ spū dei locutus ē. Dē ꝓstituit vnū summuz sacerdotē· cui mortuo vnus succederet. Sed p ambitionem postea euenit: ut plures essent z vicib⁹ mīstrarēt: forte z plures ī vno āno ex quib⁹ forte exibat q̄ incensum poneret· qđ nō licet nisi summo sacerdoti· vt de zacharia legit.

¶ Pro gente. Judeoz scz in qua erant ones. hoc tm caipbas ß q: nouerat euangelista esse alias oues: addidit·ß vt filios dei q̄ erāt dispsi: ꝓgregaret Filij p̄destinatione· sicut z ones in israel· nō dum enim erant· quia

ergo ex iudeis q̄ venerāt ad mariā z martham· z viderāt q̄ fecit ihūs· crediderūt in eum. Quidā aūt ex ꝭ qui venerant vel ex his qui credi derāt ipsis abierūt ad phariseos· z dixerunt eis q̄ fecit ihūs. Collegerunt ergo pōtifices z phariseī cōcilium ꝭ aduersus ihūm z dicebāt. Quid facim⁹? ꝭ quasi cur nō p̄uidemus nobis. q: hic hō multa signa facit: Si dimittim⁹ eū sic: omnes credēt in eū. Et venient romani· z tollēt nostrū locū z gen ‡ inuestigās vel sagax vel veniēs oze iterp̄tatur tez· vnus aūt ex ipsis ‡ caipbas nomine cū esset pōtifex anni illi⁹ dixit eis. Vos nescitis quicq; nec cogitatis: q: expedit nobis vt vn⁹ moriat̄ p populo· z nō tota gens peat Hoc a semetipso nō dixit·sed cum esset pōtifex anni illi⁹ prophetauit q: ihūs moriturus erat p̄o gente Et nō tm̄ p̄o gente: ꝙ vt filios dei q̄ erant dispsi cōgregaret in vnum ꝭ non quin et p̄ius· sed modo diffinite.
Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerēt eum. Jhesus ergo iam ñ ꝭ nō q: hoc non posset sed docet suos cedere furori p̄sequentium.
in palam ambulabat apud iudeos ꝭ significat transitū ad gētes in effrē q̄ interp̄tatur fructificatio .i. ecclesia.
sed abiit i regionē iuxta desertū· in ciuitatē q̄ dr effrem: z ibi morabat cū discipulis suis. Proximū aūt erat pasca iudeoz· z ascēderūt mlti hierosolimā de regione añ pasca ꝭ sicut p̄ceperat deus vndiq; conuenire ad pascha· vt illius diei sanctificarentur celebratione ꝭ male. vt sanctificarēt seipsos. Quęrebāt ‡ obliti sue sanctificationis· in ipso loco oratōis tractāt de nece agni.
ergo ihesuz: z ‡ colloquebant adinuicem in tēplo stātes. Quid putatis· q: nō venit ad diē festū? Dederant aūt pōtifices z phariseī mandatū: vt si q̄s cognouerit vbi sit. ꝭ ad occidendū indicet vt apprehenderēt eum.

nondum crediderant.

¶ Proximū aūt. Imminēte pasca figurali in quo iā verꝰ agnus immolād⁹ ē· ꝙsiliū erat ītер iudeos de eo occidēdo· z ipse appīquat passiō is loco

Ante sex dies. Omnia mistice. Sexta: quia sex diebꝫ oīa fecit. sexta die boīem condidit. sexta etate redimere veīt. Sexta feria passꝰ ē. Sex̄ hora mortuus ē. Venit atē ad bethaniā. i. ad domuꝫ obediētię. ipe obediēs pri vsqꝫ ad mortem: docens ecclesiam obedientiā. q̄ est ī mōte olei. i. mię. nec pōt absc̄di ī qua suscitat sepultos a peccatis g̃nibus. ibi fit cena in fide ꝛ deuotōne instoꝛ Martha mīstrat. id ē dū quilibꝫ fidelis opera deuotōnis dño impēdit. Lazarus. i. suscitati de gravibus cumbis qui mās̄erūt in iusticia. lęti epulantur d̄ pītia domini. Maria q̄ olim pęnitēs vnxit pedes. Accipit ꝺꝛ quo vnguento. mō pedes ꝛ caput p̄cioso. ubi rudimenta pęnitentię. h̄ iusticiā designat perfectoꝛū. Unde hic libra vnguēti. i. perfectō iusticię. Unguentuꝫ: qꝛ bonus odoꝛ sumꝰ deo. Caput vngit: qui alta de eo p̄dicat. Pedes qui infirma veneratur. Capillis tergit: q̄ suis superfluis pauperes qui in terra īdigent reficit. Odore domus. i. bōa fama mundus repletur

¶ Venit i beth. Jō prius bethaniā venit: vt resuscitatio lazari altiꝰ mēoꝛię oīm traderet. ꝛ inexcusabiles iudi p̄fūderēt tractantes de morte tanti suscitatoꝛis.

¶ Maria ergo. Pręciosum vnguētū fit de nardo maxime d̄ spicis. h̄ aūt dicitur pistici a loco vnde erat Et interp̄tatur fidelis non alia admixtione coꝛrupti

¶ Dixit ergo. Judas ꝛ si malꝰ tamē int̄ apostolos numeratur vt doceam̄ malos tolerare. ne coꝛpꝰ xp̄i diuidāꝰ. ꝛ malos boīs nō obesse.

¶ No quia. Quātū ad suā intentōꝫ. ad eū nō p̄tinebat de ęgenis: q̄a nō curabat de ipsis. nō quin commissum eēt ei dispēsare pauperibus.

¶ Loculos h. Cui ministrāt angeli: loculos bꝫ in sumptꝰ pauperū condescendens infirmis.

¶ Sinite illā. Nouit furem sed nō prodit: docēs tolerare malos. Tm obsequiū marię cōmēdat: oīs q̄ esset moꝛituruſ. ꝛ ad sepeliendū aromati bꝰ vngendus Jō marię cui non licuit mortuū vngere. datū ē viuētē officio funeris d̄nare. Uñ fm marcū ꝺꝛ. qd̄ habuit. id est. potuit hꝰ fecit; prę ſ scięs eos cōspirasse: venit quasi agnus ad victimā. vt verū pascha habeamus.

Jesus ergo ante sex dies pasce venit in bethaniā vbi lazarus fuerat mortuꝰ quē suscitauit hiesuſ. Fecerūt aūt ei cenā ‡ ſ sororꝫ lazari ‡ ſ vt nō fantasma. sed vera eius resurrectō probetur. comedit loquitur. ꝛc. ibi. ‡ ꝛ martha mīstrabat ‡. lazarus vero vnus erat ex discūbētibꝰ cuꝫ ſ altera sororꝫ lazari eo. Maria ergo accepit libram vngētī nardi pistici pręciosi. ꝛ vnxit pedes hiesu. ꝛ extersit capillis suis pedes eiꝰ. et domꝰ ipleta ē ex odore vngenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius iudas scariothis qui erat eū traditurus. Quare hoc vngentū non venit trecētis denarijs ‡ ſ ne cum cura pauperum putaremus dixisse. determinat euāgelista cur dixerat ꝛ datum ē egenis: ‡ Dixit aūt hoc: non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat ꝛ ‡ loculos ‡ ſ in loculos ‡ ſ ministerio. sed tollebat fur to. i. exportabat. habens: ea quę ‡ mittebant ‡ portabat. Dixit ergo hiesus. Sinite illā ſ vt si non re impleat tm̄ deuotōne post meaꝫ mortem vt in diē sepulturę meę seruet illud Paupes em̄ semp habetis vobiscum: me aūt nō semper habebitis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est: ꝛ venerunt non propter hiesum tm̄: sed vt lazaruꝫ viderēt quē suscitauit a mortuis. ſ quia propter lazarū veniebant. Cogitauerunt aūt principes sacerdotum vt ꝛ lazarū iterficerent: q̄a multi propter illū abibāt ex iudeis ſ i die dñica ꝛ credebant in hiesum. In crastinum autem turba multa quę venerat ad diem festū. cum audissent q̄ venit hiesus hierosolimā accepēt ſ per ramos mortificatō carnis. vel exempla p̄ceptiū p̄m ramos palmaꝝ. ꝛ processerūt obuiam ei. ꝛ clamabant. Osanna benedictus qui veit i noīe ‡ domini ‡ ſ patris. Etia possent dicere in suo. quia ipse dñs. rex isrl. ‡ Et inuenit ihūs ‡ asellum ꝛ ſ p cōfessionē fidei ‡ ſ i zacharia ‡ ſ huic facto adhibetur propheticum testimonium. sedit sup eum. ‡ Scriptū ē. ‡ Noli timere filia syon. Ecce rex tuus venit tibi sedens super pullum asinę. ſ fieri scdm̄ ꝓphetiam q̄ in pullo sederit. Hęc nō cognouerūt discipuli eius primū: sed quando glorificatus ē ſ resurrectōne ſ recolentes q̄ viderant. hiesus: tūc recordati sunt q̄a hęc erant scripta de eo. ‡ ꝛ hęc fecerunt ‡ ſ non alia q̄ q̄ scripta erant de eo. Simplices mirabile factū efferebāt. sed pharisei turbide loquuntur ei. Testimoniū ergo phibebat turba q̄ erat cum eo qñ lazarū vocauit de monumento: ꝛ suscitauit eū a mortuis. propterea q̄ obuiā venit ei turba: q̄ audierūt eum fecisse hoc signū. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos. Uidetis q̄a ſ ꝓphetāt nesciētes nihil proficimus. Ecce totus mundus post eū abijt. Erant aūt q̄dam ſ proseliti. gentiles exhis q̄ ascēderāt vt adorarent in die festo. Hi ergo accesserūt ad philippum q̄ erat a bethsaida galileę: ꝛ rogabāt eum dicētes: Dñe volumus hiesum videre. Uenit philippus ꝛ dicit andreę. Andreas rursum ꝛ philippus dixerūt hiesu. Hiesus autē respondit eis. dicens. Uenit hora vt clarificetur ſ sed pr̄ꝰ sum moriturus. filius hois. Amē amen dico vobis nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit: ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit: multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. Si quis mihi ministrat me sequatur: et vbi sum ego illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Uenit ergo vox de celo: dicens. Et clarificaui: et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse. Alij dicebant angelus ei locutus est. Respondit iesus et dixit. Non propter me hec vox venit: sed propter vos. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos audiuimus ex lege quia christus manet in eternum: et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis iesus. Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut non tenebre vos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filij lucis sitis. Hec locutus est iesus: et abijt et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum: ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro: et brachium domini cui reuelatum est? Propterea non poterant credere quia rursum dixit ysaias. Excecauit oculos eorum et indurauit cor eorum: ut non videant oculis et intelligant corde et conuertantur et sanem eos. Hec dixit ysaias quando vidit gloriam eius et locutus est de eo. Uerumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter pharisseos non confitebantur: ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Jesus autem clamauit et dixit. Qui credit in me non credit in me: sed in eum qui misit me. Et qui videt me videt eum qui misit me. Ego lux in mundum veni: ut omnis qui credit in me in tenebris non manet. Et si quis audierit verba mea et non custodierit ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem mundum: sed ut saluificem mundum. Qui spernit me et non accipit verba mea habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum: ipse iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego a meipso non locutus sum: sed qui misit me pater mandatum dedit mihi quid dicam et quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor sicut dixit mihi pater: sic loquor.

¶ Ante sex dies. Omnia mistice. Sexta: quia sex diebꝫ oīa fecit. sexta die boīem condidit. sexta etate redimere veīt. Sexta feria passꝰ ē. Sex̄ hora mortuus ē. Venit atē ad bethaniā. i. ad domuꝫ obediētię. ipe obediēs pri vsqꝫ ad mortem: docens ecclesiam obedientiā. q̄ est ī mōte olei. i. mię. nec pōt absc̄di ī qua suscitat sepultos a peccatis g̃nibus. ibi fit cena in fide ꝛ deuotōne instoꝛ Martha mīstrat. id ē dū quilibꝫ fidelis opera deuotōnis dño impēdit. Lazarus. i. suscitati de gravibus cumbis qui mās̄erūt in iusticia. lęti epulantur d̄ pītia domini. Maria q̄ olim pęnitēs vnxit pedes. Accipit ꝺꝛ quo vnguento. mō pedes ꝛ caput p̄cioso. ubi rudimenta pęnitentię. h̄ iusticiā designat perfectoꝛū. Unde hic libra vnguēti. i. perfectō iusticię. Unguentuꝫ: qꝛ bonus odoꝛ sumꝰ deo. Caput vngit: qui alta de eo p̄dicat. Pedes qui infirma veneratur. Capillis tergit: q̄ suis superfluis pauperes qui in terra īdigent reficit. Odore domus. i. bōa fama mundus repletur

¶ Venit i beth. Jō prius bethaniā venit: vt resuscitatio lazari altiꝰ mēoꝛię oīm traderet. ꝛ inexcusabiles iudi p̄fūderēt tractantes de morte tanti suscitatoꝛis.

¶ Maria ergo. Pręciosum vnguētū fit de nardo maxime d̄ spicis. h̄ aūt dicitur pistici a loco vnde erat Et interp̄tatur fidelis non alia admixtione coꝛrupti

¶ Dixit ergo. Judas ꝛ si malꝰ tamē int̄ apostolos numeratur vt doceam̄ malos tolerare. ne coꝛpꝰ xp̄i diuidāꝰ. ꝛ malos boīs nō obesse.

¶ No quia. Quātū ad suā intentōꝫ. ad eū nō p̄tinebat de ęgenis: q̄a nō curabat de ipsis. nō quin commissum eēt ei dispēsare pauperibus.

¶ Loculos h. Cui ministrāt angeli: loculos bꝫ in sumptꝰ pauperū condescendens infirmis.

¶ Sinite illā. Nouit furem sed nō prodit: docēs tolerare malos. Tm obsequiū marię cōmēdat: oīs q̄ esset moꝛituruſ. ꝛ ad sepeliendū aromati bꝰ vngendus Jō marię cui non licuit mortuū vngere. datū ē viuētē officio funeris d̄nare. Uñ fm marcū ꝺꝛ. qd̄ habuit. id est. potuit hꝰ fecit; p

unēit vngere coꝛpꝰ meū ī sepulturā.

¶ Magna patiētia ñ arguit iudā auaricię. ꝛ ñ cā pauperū dixisse ex rōne mōstrat ñ eē culpā d̄os illos: qui ip si iter boīes q̄uersanti d̄ facultatiby mīstrāt: à quo tpe coꝛpaliter ē apud eos mālurus. cū semp sint paupes futuri: qby eleōsina posit impēdi.

¶ We aūt. Coꝛpali p̄ntia. vel ñ habebitꝭ tu iuda et q̄ sūt huiōi qꝛ si mali iā p̄nicāt sacmētis. p̄ea tm̄nō bñt dñm vt boni.

¶ Et venerūt. Curiositas bos ñ caritas addurit. nos eꝫ. si cognoscimus ibm obedi ētis anię domū in qua habitꝫ inuenisse: veniamus illuc ꝓtemplatō ne. nō ꝓpter boiez tm̄ quē ī aīa suscitatū videmus: sed vt bonam vitā initemur: ꝛ per b ad visionē ihu pueniamus.

Sed vt laza. Mistice resurgētes in scdo aduētu rapientur ī aera cū domino.

¶ Cogitauerūt a. Quia nō poterant occultare vel negare miraculū: stulte volūt occidere: quasi nō possit suscitare occisū: q̄ suscitauit defunctū.

In crastinū. Ecce ones ex isrl veniūt ad pastoꝛem. Rami sunt laudes significātes victoriam supaturi dyabolū ꝛ mortem.

¶ Et clamabāt. Aug̃. Oīāna vox obsecrātis magī dicās affectū q̄z rē aliquā sigficās sicut īteriectōnes.

¶ Rex isrl. Rex in treno moze: qd̄ parū ē. b qꝛ regit. ꝛ ad mētes ꝛ ad reg̃ cęloꝝ ducit. ꝛ ē miserōis ñ idigtōis

¶ Noli timere. In reꝓbo ꝓphō erat filia syon. i. hierlem. s. ouis q̄ denote occurrunt venienti: q̄bus dicit̄ ꝺꝛ. Agnoscite quē laudat̄ ꝛ ne timeatis cū patitur q̄ ē vestra redēptō. Pull⁹ ī q̄ nēo sederat: ꝓphs ē gētiū q̄ legē dei ñ acceꝑat.

Ecce totus. Per passionē ꝛ resurrectōz totū mūdū redeīt ꝛ secut⁹ est eū. Et quid mirū si pꝰ eū vadit mūdꝰ p quē factꝰ ē mūdus.

¶ Hi ergo ac. Oñdit gētes p p̄dicatōnē apl̄oꝝ quersas.

¶ Hiesus aūt. De iudeis erant qui clamabāt. Benedictus q̄ venit ī nomodo gentiles quęrunt videre. ecce duo parietes concurrentes. Dicit ita p angularis lapis. Venit hora vt c. ꝛc: Hęc non ē clarificatō de istis volentibus videre. sed occasionē horū annunciat venturā plenitudinē gētiū

eo in celis glorificato Sed hanc altitudinē glorificatōis p̄cedit humilitas passionis. Vñ. Amē amen dico vobis ꝛc. vbi se dicit granū mortificandū ꝛ multiplicādū. ad quā passionē iā exhortatus subdit. Qui amat a. suam ꝛc.

¶ Nisi g. frū. Aug. Ipse ē frumentuz quo viuere dēbet fidelis aīa Granū ꝺ quo spūalis seges ꝺz surgere. Cum sint multa grana semi num nulli se compat. nisi frumento. vñ mos cepit eccīe ꝛe b̄ solo ḡ no confici corpus dñi.

¶ Qui a. Aug. Qui amat in hac vita. per dit i futuro quod ma gis congruit. Vñ sub dit. Qui odit a. su. in hoc mꝺo. Non amat sed odit animā in hoc mundo: qui diligēdo deum: potius q̄ i euz peccet eligit occidi.

¶ Si quis mi. Precium operis quo illi mīstratur: ē esse cuz illo sine quo nusquaz bene ē eē. ꝛ cū quo nus q̄ male ē eē. vnꝺ ꝛ ap tius sb̄dit. Siquis mi bi mīstrauerit.

¶ Nūc aīa. Pre dicta passiōe ꝛ ad eaz supposita exhortatōe: quasi data voce fortitudinis sue: subdit af fectū infirmitatis nīe: quē vere suscepit, sed ex voluntate pro nob ne ꝛe hac infirmitate desperemus. in qua eē dicet quid dicere ꝛe beamus. ꝛ quo confugere. quasi. Cōturbatur anima mea: quid dicam: quo ꝓfugiam. quē inuocem. in quem sperē? in patrē qui salvat cui volūtatem meam ꝓpono. q̄ propterea vt hec patiar veni in banc horam. vñ et clarificatio mihi sic fit et in mēbris meis.

Nisi granum frumenti cadens in terrā mortuuz fuerit ipm solū manet. Si aūt mortuū fuerit multuz fructum affert. Qui amat animaz suam perdet eā. Et q̄ odit aiam suam in hoc mundo: in vitā ēternā custodit eā. Si quis mihi ministrat: me sequatur. Et vbi sum ego: illic et minister meus erit. Siquis mihi ministrauerit: honorificabit eū pater meus. Nunc anima mea turbata est. ꝛ quid dicam? Pater saluifica me ex hac hora Sz propterea veni in banc horam. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo dicens. Clarificaui. ꝛ iterum clarificabo. Turba autem que stabat ꝛ audierat. dicebat. tonitruū factū est. Alij dicebant. Angelus ei locutus ē. Respondit hiesus. ꝛ dixit: Non propter me vox hec venit. sed propter vos. Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras Et ego si exaltatus fuero a terra: omnia trahaz ad meipsum. Hoc autē dicebat significans qua morte esset moriturus. Respōdit ei turba. Nos audiuimus ex lege: quia christus manet in ēternuz. Et quō tu dicis. oportet filiū hois exaltari. Et quis est iste filius hominis?

Dicit ergo eis hiesus. Adhuc modicum lumē in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: vt nō vos tenebre ꝓphēdant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucē habetis credite in lucē: vt filij lucis sitis. Hec locutus est eis hiesus. et abijt ꝛ abscondit se ab eis. Cū autē tanta signa fecisset coram eis: nō credebant i eum: vt sermo ysaie impleretur quē dixit.

Domine quis credidit auditui nostro. ꝛ brachium dñi cui reuelatum ē. Propterea non poterant credere quia iterum dixit ysaias

Excecauit oculos eoꝝ. ꝛ indurauit coꝝ eoꝝ. vt non videant oculis. ꝛ nō intelligant coꝛde. ꝛ quertantur. ꝛ sanē eos. Hec dixit ysaias quādo vidit gloriaz eius ꝛ locutus est de eo. Verumtamē multi ex principibus buſ crediderunt in eū: sed propter pharisēos non ꝓfitebantur: vt de synagoga non eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam hoim magis q̄

¶ Et ego si. Ejecto dyabolo cuz exaltat fuero (non enim dubitat) trabam omnia. ñ dicit oēs. vt de vniuersitate hoīm accipere: sed oīa ꝛe integritate creaturē. i. animaz. Quod ꝛ corpus intelligimus: qꝺ viuimus: vt nec capillus pereat Vel vt ꝛe solis hominibus dicatur: oīa p̄ destinata ꝛe quibus nihil perit. vl oīa genera hoīm: oīa ꝺ q̄bus dyabolus ejcitur.

¶ Et quō tu d. o. f. h. e. Quō in cruce morietur. Hoc cū eū dixisse putabāt: qꝺ facere cogitabāt. Filiū hominis. q: ꝺ memoriter tenebant q̄ sepe dixerat se filiū hois: ñ q̄ ꝺ dixisset. si exaltat fuerit filius hois. Quis est iste filius hois. Si enim christus ē: manz ieternū. Si manet ieternū quō exaltabit a terra. i. morietur in cruce.

¶ Ambulate. Id ē totū itelligite. ꝛ moriturū xp̄m vt redimat: victurū in ēternū in celo q̄ ꝓducat. Vl ꝺū xp̄z vobiscū habetis. ne tenebre ignorātie ꝛ mortis ꝓpetuę vos cōprehendant.

¶ Nescit quo v. Qui ñ credit mortem xp̄i nescit q̄ vadit: sed offēdit in petrā scādali qꝺ ē xp̄s: indeis ꝓtemnētibꝰ et irridentibus mortuū.

Dum lu. h. Id est. dū aliq̄d vrī itelligiū ꝺ ēternitate christi. credite in veritatē addēdo ꝺ humilitate: ut renascamini in veritate.

¶ Ab eis. Non ab his qui credere icepāt sed ab bis q̄ inuidebāt Q̄ abscōdit se nostre infirmitati cōsuluit: ñ sue ptāti ꝛerogauit.

¶ Ut sermo. Que omnibꝰ modis ipleri necesse est. nō tamē necessitate faciendū ꝺ voluntate. ꝓscinit enim deꝰ ꝛ ꝓdixit. ñ credituros ꝛ peccaturos: ñ tñ coegit ad hoc. sed vt fit sic prescinit et prędixit.

¶ Nō po. Aug. Nō q̄ ñ pñt hoīes mutari in melius. sed quandiu tales nō possunt credere.

¶ Excecauit. Quia prędixit ysaias ī spū ꝓscięq̄ oīa excecatōz indeoꝝ: ñ poterāt credere ñ q̄ necessitate ñ possent. ꝛ ita nulla culpa esset eis: sed q: nolebant: quā volūtatē eoꝝ ipse scinit deꝰ ꝛ prędixit. Sz alia cā buiꝰ reddit rei. s. excecatō dei. ꝺ etiā hāc excecatōnē meruit volūtas eoꝝ tumida. q̄ suaz

volentes constituere iusticia z iusticię dei ñ sunt subiecti: qđ dicit non posse credere. Ita ē culpa voluntatis humanę. sicut qđ dr. de? ñ posse se negare: laus ē voluntatis diuine

¶ Gloriam d. Jō crux in fronte credētiū vbi est sedes verecundię figitur: vt de noīe christi null? erubescat et magis gloriam dei ꝯ hoīm quęrat.

¶ Dicit. Aliis non credentibus. aliis vero credentibus. vel palam cum palmis et laudibus. Vel in occlto iam appinquante sna passione: clamat dicit dominus qui latebat ꝯ diu passio non erat cōpienda.

¶ Qui credit in me Quia homo apparebat. z deus in homine latebat: ne putarēt eū hoc tantum esse quod videbant. vult se credi talem et tm̄: qualis et quantus pater est. Et hoc est. non credit in me. id est. in hoc qđ vidz. sed in eum q̄ me misit: quem necesse est credi patrem. et si pat est: habet filium. Qui ergo credit in patrem credit in filium equalem ei. z hic talis vere credit. non qui credit me hominem filiū dei per gratiam: non p naturam. Et ideo ne q̄s intelligeret patrem tā ꝯ multoruz filioruz. patrem per gratiam: non vnici verbi equal' sibi: subdit. Et qui videt me: videt et eum qui me misit. Usq; adeo nil distat inter me et eum. vt qui vidz me videat euz. Hęc visio ñ carnalis sed intellectualis est mūdo corde.

¶ Qui videt m. Non ait: nō videt me. sed eum qui me misit: sicut dixit. qui credit ī me. non credit in me. sed in euz qui misit me. quia illud dixit: ne sic viderēt: craderet' tm̄ hoīs fili?. ꝟ āt dixit vt crederet' eq̄l' pri. Neutrū horz dicerz ali? miss? i. apls. qz tm̄ seruus. Potest autez dicere alia filio communia. vt qui audit vel recipit me. audit eum et recipit qui me misit. qa dominus honoratur in seruo. z pater in filio.

¶ Ego lux. De alio non dicitur: lux venit in mundum: nisi de eo q̄ illuminat. ceteri vt illuminati sunt lux. qz vita eoz lucet hoībus.

¶ Sermo quē. Manifeste dicit se indicaturum in nouissimo die: quia ipse est sermo patris q̄ seipm locutus est: seipm ānunciauit.

¶ Mandatū Non dedit pater filio mandatū per angelum vel aliam creaturam. Nec mandatum qđ aliqū nesasset: sed dum verbum et sapientiam ī qua sunt omnia mandata genuit: dedit. sicut filio q̄ ē vita. eo dedit vitam q̄ genuit vitam: quia gignēdo vitam: dedit eē vitā q̄ sine vitio fuit.

¶ Et scio. Cū dicat mādatū esse vitā ęternā. z ipse sit vita eterna. aper

¶ Que ergo. Intelligentibus mētibus vt te dicit se mādatū dei. est nata veritas ex patre: sic loquitur veritas intus sine sono: sicut dixit ei pr̄. vt crederēt boīes qđ nō dū possūt intelligere: ex ore carnis verba sonuerunt: q̄ plata z litteris signata: nos ad ipsam veritatem aliquatenus erigunt.

¶ Ante die fe. Diem festum dicit quindecimū diez. s. diē passionis. qz post īmolatōnē agni quę tunc fiebat in die iouis: faciebāt indęi magnum festum. qđ ꝟ pascha vocatur.

¶ Pascha apđ grę cos equinoctiū est. Dicitur eñ z a paschein. id ē. a passione z a transitu. qđ hebrei phase dicunt. Dies aūt. xiiij post equinoctiū vernale ī quo immolabatur agnus ad vesperam: ꝓprie pascha a transitu dicebatur. Dies vero solennitatis sequentes: quoruz̄ prim? z vltimus maiori cultu habebantur: dies azimorū ꝓprie vocabantur. Vocatur tm̄ z dies immolatōis azima. z q̄ntadecima pascha. In hac significatōe dicit iohannes. Añ d. f. p. vocādo diē solēnē pascha. Hęci vero diem qua immolatur agn?: dicunt solūmō vocari pascha. et illa die dicunt christum crucifixum fuisse ad meridiē et dicūt eum anticipasse vnū diem añ. vt cū discipulis agnū comederet. z hoc ꝓfirmandū z hꝫ hba sequētia ꝓducūt. i. noluerunt intrare in pretoriuz. s. pilati domum. ne ꝓtaminarentur: vt comederent pascha ītelligētes

Ca. XIII.

figuralem

¶ Ante diem festum paschę sciens hie

† ꝟ id ē. ipse dies pasce quo transiret p crucē. ec ce veritas illius figure. ꝟ quo trāsit populus de egipto.

sus quia venit † hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum

† ꝟ p eis factus homo

dilexisset † suos qui erant in mun

ꝟ pro eis moriens ꝟ vt eius dilectione ipsi transirent ā mundo.

† parata nondum transacta. qz postea recubuit et buccellā iude dedit

do: in finez dilexit eos. Et † cęna fa

† spūali suggestione.

cta cum dyabolus iam † misisset in

iude ꝟ hoc consentiētis iniquitas ē

ꝟ ñ credēs eē deum

cor vt traderet eum iudas simo

ꝟ in vsum mala. in effectum bona ꝟ etiam traditorem

quo vtitur vt vult. et ō malo bonum facit

nis scariothis. Sciens quia oia

† sciens non eum deserens

dedit ei pater in manus: et † quia a

† ꝟ non nos relinquens. ‡ significat q̄ de celestibus descendit. et q̄ seipsuz exinaniuit. et q̄ formā serui induit.

deo exiuit et ad † deuz vadit ‡ Surgit a cęna z deponit vestimenta sua:

† carnem mundam ‡ ꝟ humilitate

Et cum accepisset † linteū ‡ prę cinxit se. deinde misit aquaz ī peluim

ꝟ vestigia euāgelistarum firmat et purgat

et cępit lauare pedes discipulorū:

ꝟ qz tota eius passio nostra est purgatio. corporis

z extergere linteo quo erat prę

ꝟ non post alios. sed prius ad principez apostolorum. ideo expauescit q̄

deus lauet pedes homini

cinctus. Uenit ergo ad symonē pe

ꝟ deus ꝟ seruo

trū. et dicit ei petrus. Dñe tu mihi lauas pedes? Respondit hiesus. z

ꝟ mysterium huius rei

dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei petrus. Nō lauabis mihi pedes i

. i. nunq̄ † terrens de periculo salutis

ęternum. respondit ei hiesus. † Si

ꝟ te dicit pro solis pedibus

non lauero te: non habebis partez

paschā esum agni tm̄. Nec erubescunt dicere alios euāgelistas mentitos q̄ dicunt dominū ꝓnit'cum alijs carnes agni comedisse. Hunc iohannem vero illos correxisse dicūt. Sz errāt. qz cū oēs eodē spū locutos fuisse constet. si ī vno mentirētur: ī alijs eis nō crederetur.

¶ Ut trans. Interpretatur nobis euāgelista nomē paschę. i. transitus et z significatōz. quia sicut illi ō egipto. sic christus de mūdo. Sic et nos sanguine agni insigniti. de vitijs ad virtutes. de mūdo ad cęlū.

¶ In fine di. In finē. i. in christū q̄ ē finis ꝓsūmās. i. vt ei? dilectōe transeant quo ipse transit. Vel ī finē. i. ī mortē. ñ q̄ morte termiet' eius dilectō. ꝟ itm̄ dilexit. q̄ vsq; ad mortē dilectō eū pduxit. ī q̄ exēplū dedit vt oēs in

¶ Et cęna fa. Cęna significat passiōz dei vitate pmaneāt vsq; ī finē Sicut enī p? cęnā ñ fit prādiū. sic z christus p? q̄ semel passus ē: ñ iterū patitur. Surgit a cęna. p? passionē ponit vestimenta. fm̄ horez ifirmitatē linteo p̄cinxit se. ea đ carne iā īmortali. aquā ī pluī. i. gratiā baptismi. lauat pedes. z tergit a peccatis ī baptismo. accepit vestimēta. i. indęos ī fine sęculi q̄s pri? excęcatos đposuit

Surgit a cę. Ab illa cęlesti refectōne qua cum angelis reficiebat: đposit vestimēta gl'am ęterne beatitudinis.

¶ Deposuit ve. Pretermisit altitudinē: suppositurus eius humilitatem. vt perfecte cōmendetur humilitas bomini: cū tam altus sit se humiliaverit: vt et pedes traditoris lauaret.

¶ Deinde mi. Sanguinē in terram fudit: vt vestigia credentiū mūdaret: que terrenis peccatis erāt sordida.

¶ Dicit ei p. Pro altitudine promissi misterij nōdū permittit fieri: nōdū pōt sustinere deum ad pedes humiliari: pauore perterritus.

¶ Respōdit. Qui nō lauatur per baptismū et confessionem pe-nitētie: nō habet ptē cū hiesu.

¶ Dicit ei sy. p. Error petri bic nobis p-fuit. Errauit enim ne nos erraremus. Erravit: cum se totum laudandum deo obtulit: quē deus coarexit: oēs semel baptizatū. nō el se baptisandū.

¶ Qui lotus. Ex bis verbis intelligim⁹ baptizatos apostolos. et si nō legimus vbi vel quando

¶ Qui lotus ē. ꝛc Baptismo: totus est mundus. Sed q: iterū puluere terrenę babitatōis inquinatur: iterum opus est pedes lauare. quos lauat dominus interpellans p nobis: et nosipsi orando. Ille etiam qui in otio studet veritati. dū i alijs pulsanti spōso aperire pgit: pedes inquinat. quia veritas humiliter auditur: sed sine periculo ñ potest predicari. sed hos pedes dōs discipulis lauat.

Et recu. Sicut pri⁹ exemplo: sic etiā nunc verbo instruit eos magister veritatis. Et q dicit magna d se non est arrogantia. sed veritas que prodest auditoribus. sicut facit et paulus.

¶ Brego. Incauti sunt builes qui se mē dacio illaqant: dum arrogantiā vitant. quia cōtrā veritatē se erigunt quā relinquūt. Qui enim necessitate cogente vera de se et bona loquit: tantomagis humilitati iungitur q̄to veritati sociatur.

¶ Nō de oibus. Non omēs facietis boc vnde beati sitis. sed qui mādicat m. p. non vt proficiat sed vt lateat. leuabit contra me calcaneum suum. i. me calcabit: vt impleat scriptura que boc predixit: non q⁹ cogat: sed quia q⁹ futurū erat nō tacuit.

¶ Ego scio q. Ad boc vt sequaces mei sint beati. Elegit aūt iudā nō ad boc. sed ad illud q⁹ de eo factum est. s. ad salutē aliorum. Vñ alibi. Elegi vos duodecim. sed vn⁹ d yabolus ē.

¶ Amodo dico. Quasi bucusq; toleraui et tacui, sed iaz noto prodito

mecū. Dicit ei symō petrus. Domi
ſ territus hac rñsione. totū se offert abluendū
ebat⁹ amore et timore ſ affectōis ſ opa
ne non tātū pedes meos: sed et ma
ſ cogitatōes
nus et caput. Dicit ei hiesus: Qui
lotus est: nō indiget nisi vt pedes
† ſ preter pedes. quibus tangit terrā.
lauet: sed est mūdus† tot⁹. Et vos
† ſ quare boc dixit. exponit euāgelista.
mundi estis: † sed nō omēs. Scie-
bat enim quisnam esset qui traderet
eum. Propterea dixit: ñ estis mū
ſ ipleta purgatōe per sanguinem
di omēs. Postq; ergo lauit pedes
ſ surgens immortalis factus est
eorū accepit vestimenta sua. Et cū
† ſ ad dexterā patris sedens † ſ per spūm mi
sum in linguis docet † ſ muitat ad ſciendū
q⁹ pri⁹ nesciebāt.
† recubuisset: iterū † dixit eis. † Sci
tis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domine: et bene
ſ quia verū est ſ dm nisi
dicitis: sum enim. Si ergo ego la
peccata vra ſ q: de⁹ ſ q: veritas
ui pedes vestros dominus et m gr
ſ alter alteri peccata dimittere
et pro inuicē orare
et vos debetis alter alterius lau a-
re pedes. Exemplum enim dedi vo-
bis: vt quēadmodū ego feci vobis
ſ sicut ego patior et vos patiami. sicut me humilio. ita vos būliamini † ſ manu vel corde.
ita et vos † faciatis. Amen amē di-
ſ et debetis facere quod ego. quia
co vobis: ñ ē seruus maior domino
suo. neq; apostolus est maior eo q̄
ſ q̄ feci et doceo.
misit illum. Si hoc scitis. beati eri
ſ ñ oēs vos btōs dico.
tis si feceritis ea. Nō de omnibus
vobis dico. ego scio quos elegerim:
sed vt adipleatur scriptura. Qui
manducat meum panē. leuabit cō

rem anteq; fiat q⁹ mox faciendū est: vt cū factum fuerit credatis quia ego
sum ille d q̄ scriptura illa p̄dixit.

¶ Amē amen. Postq; exēplo suo eos docuit humiliatōnem et calcanei
passionē. supponit quo ꝓsoletur eos honorē q ipe et pī in eis recipit.

¶ Qui accipit. In istis verb ñ vnitas nature missi et mittentis. sed ī mis
so mittentis autoritas
ꝓmēdatur. Quisquis
ergo sic missum accipi
at vt in eo mittentē at
tendat: vt ī petro xp̄s
scz in seruo dñz. ī xp̄o
patrē. scz ī vnigenito
genitorez

tra me calcaneū suū. Amodo dico
vobis priusq; fiat: vt cum factum
fuerit credatis quia ego sum. Amē
amen dico vobis: qui accipit siquē
misero. me accipit. Qui aūt me ac
cipit: accipit eum qui misit me. Cū
bec dixisset hiesus turbatus est spi
ſ būano ſ q⁹ occultū fuerat. ſ manifestauit.
ritu. et protestatus est et dixit. Amē
ſ nūcio ñ vinculo spūs
amē dico vobis. quia vn⁹ ex vobis
ſ exiturus ex vobis. † ſ q: et si nota fuit cui
q; sua cōscientia. alterius tñ sibi erat ignota
tradet me. † Aspiciebant ergo ad i-
uicem discipuli: hesitantes de quo
ſ de se quasi de alio dicit
vt rerum gestarum scriptorū ñ sui p̄dicatorum.
diceret. Erat ergo recumbens vn⁹
† ſ p sinū significat secretū.
ex discipulis eius ī † sinu hiesu quē
ſ nō plus oibus. sed familiarius vt per pacem
de vita eiret nō p passionē
diligebat hies⁹. Innuit ergo huic
† ſ nō loquendo sed innuendo de motu
corporis. post sono vocis vt querat
symon petrus: † et dixit ei. Quis ē
de quo dicit. Itaq; cum recubuis
ſ hic est ille sinus. i. secretū sapiētie.
set ille supra pectus hiesu. dicit ei.
Dñe quis ē hic? Respondit hies⁹:
Ille est cui ego intinctū panē porrexero. Et cū intinxisset panē: de
dit iude symonis scariothis. Et p⁹
ſ q: bona male est, vsus. et hec p
buccellā introiuit in eū sathanas.
sumptō peccatum aurit ſ vt planius possit de
Et dixit ei hiesus. Quod facis fac
ret in quē intraverat vt deciperet.
citius. Hoc aūt nemo scivit discū-
bentiū ad quid dixerit ei. Quidaz
enim putabāt: q⁹ loculos habebat

¶ Dedit iude. Nō vt quidaz putant nūc indas corp⁹ christi accepit. Sciendum est eīm q̄ iam omibus dīs distribuerat sacramētū corporis et sanguinis inter quos et iudas fuit. deinde per buccellam intinctam: exprimitur ipse traditor. ꝛc.

¶ Quod facis. Non precepit: sed predicit iude malum. nobis bonum. quia boc vult cito fieri: non tam festinando in illius pnam q̄ in salutem fidelium.

¶ Quia loculos h. In quibus oblata seruabantur suorum necessitatibus et alīs indigentibus. In quo datur forma ecclesie seruandi necessaria: que iubetur non cogitare de crastino. ne pro terrenis seruiat. vel timore inopie iusticiam deserat.

¶ In sinu. Idē q⁹ dicit supra pect⁹. significat secretū d q̄ bibit diuitaq; sacramentū.

Et cū intinxisset. Panis intictio significat fictōnē iude q̄ fict⁹ amic⁹ venit ad cenaz. Que eīm tinguntur: ñ mūdantur. et inficiunt. Si aūt bonū aliquid significat intictō: eidē bono ingratus: ñ imerito secuta est damnatio.

¶ Dedit iude. Nō vt quidaz putant nūc indas corp⁹ christi accepit. Sciendum est eīm q̄ iam omibus dīs distribuerat sacramētū corporis et sanguinis inter quos et iudas fuit. deinde per buccellam intinctam: exprimitur ipse traditor. ꝛc.

¶ Quod facis. Non precepit: sed predicit iude malum. nobis bonum. quia boc vult cito fieri: non tam festinando in illius pnam q̄ in salutem fidelium.

¶ Quia loculos h. In quibus oblata seruabantur suorum necessitatibus et alīs indigentibus. In quo datur forma ecclesie seruandi necessaria: que iubetur non cogitare de crastino. ne pro terrenis seruiat. vel timore inopie iusticiam deserat.

¶ Erat aũt nox. Nox congruit sacramento. Erat eñ qui exiuit filꝰ tenebrarũ: faciens opera tenebrarũ.

¶ Nunc clarifica. Aug. Exeunte ista pro quo dicebatur · ñ estis mũdi omnes: remanserunt soli mũdi cũ suo mundatore: in quo significata est clarificatõ xpi: in qua sepatis malis: manebit ī ꝑternitate cũ sanctis. Sicut ergo res significantes tanqz̃ res significatę appellantur: vt petra nõ dicitur significabat xpũm: sed erat christus · ita hoc facto sepatõnis iudę: ꝓtestans futurã illã seꝑatõnem dicit. Nũc: nõ significata ẽ clarificatõ: sz clarificatus ẽ filius hoīs · et ds · c · ẽ · i · e. quia ñ ipse in se: sed dꝰ in eo clarificatur. Quod q̃ exponẽs subdit. Si deus clarificatus est i eo quia ñ quęsiuit illevoluntatẽ suam: sed patris. et dꝰ c. e. in semet ipso: vt humana natura verbo vnita etiã immortali ꝑtnitate donet. Et hęc clarificatõ est ꝓtinuo .i. immortalis resurrectõ ñ differetur in fine: sicut oĩm ad quã põt referri · ꝙ prius dictum vt dicatur: Nũc · ñ de instãti tpe passionis: sed de proximo resurrectõnis quasi sit factuz quod mox ẽ futurũ.

¶ Filioli. Augu. Quia dixerat ꝙ deus est cito clarificaturus eum: ne putarent ꝙ ñ vltra iũgeretur eis cõuersando in terra: addit · adhuc modicũ vobiscuz sum in ĩfirmitate carnis sicut · z vos: vsqz ad horã mortis: sicut post resurrectõz dicit · cũ essem vobiscũ in carne mortali. Vel modicum vobiscũ, sũsi ñ ī eadẽ q̃litate tpalitñ in terrena cõuersatõne post resurrectõez xl. diebus. De presentia aũt diuina qua cũ eis est vsqz ad ꝓsummatõnẽ sęculi nõ põt hoc accipi · qz nõ cõueniret quod sequitur: Queritis me · z ñ potestis venire. Tũc eñ implebitur · vbi ego sum et illi sunt.

¶ Quo ego va. Nũc non poterant apostoli nondũ spũ confirmati seq̃ dominum .i. mori pro dño · z iusticia · vel venire ad vitã immortalez ad quã ipse ibat · secuturi aũt erãt postea · Quo aũt idonci possint ẽe · z ꝑgere q̃ ille antecedit: docet. Mãdatũ no · d · v.

¶ Mandatũ n. Aug. Non ꝙ hoc non sit in antiqua lege. Diliges proximũ .i. t. s. t. i. · z non ꝙ antiqui sancti nõ sic dilexerũt. Sed quia dilectio de veteri facit nouum hoīz quocũq; tempore: qđ tñ nõ facit dilectõ quę ẽ naturali necessitudine: vt inter ꝓinges patres · z filios · z buiõi · vt taceã⁹ đ turpi q̃ ẽ inter amatores. Et iõ pulcre determinat sicut dilexi vos ꝓducturus ad finem sine fine · ea dilectõe diligite · vt sitis filij dei fratres vnico filio: quę dilectõ facit mori sęculo.

¶ Ut diligatis. Nõ putet̃ ꝑtermissa dilectõ dei quę ẽ in dilectõnẽ ꝓximi. In proximo eñ nõ nisi deus diligit: sicut et xpũs ī nob diligit deum · et nõ ꝙ hoc habeamus · sed vt haberem⁹ sicut medicus ī egro: non morbũ sed salutẽ quã venit dare.

¶ Domine q. v. Audito quo ego vado · z intellecta via qua sequi potest · i. dilectõne: dicit petrus vt sequi paratus · Et qz hũc eius animũ novit deminus: dixit nõ mõ eñ posse in quo nõ abstulit spem futuri: sed confirmauit. Segnis aũt postea.

¶ Animã meã. Multũ ꝑsumit qui animã pro eo ponere ꝓmittit · q̃ nõdum pro petro animã dedit · · quasi ꝑire possit.

¶ Auguſti. Uolũtatẽ suã sed non vires suas ꝓgnoscẽs vt infirmus voluntatẽ suam iactat: ꝙ inspiciebat ĩualetudinẽ medicus. Ille promittebat · ille ꝓgnoscebat · et q̃ nesciebat audiebat · qui ꝓscibat vocebat.

¶ Nõ cãtabit g. Petrus ante primuz gallicantũ trinã negatõnez incipit · totã aũt pficit añ scõm gallicãtum.

C. XIIII.

¶ Nõ turbetur. Aug. Ne aũt mortez tanqz̃ bois timerent · z iõ turbarẽt: ꝓsolatur eos. se etiã deuz cẽ · dicens. Ne aũt iterũ sibi timerent quasi ab eo perituri. cũ ꝓfidentiori petro dictũ sit · negabis · certificant⁹ pꝰ tẽptatõnes se apũd deũ cũ xpo mãsuros eẽ · qz · z si differẽtes · nullꝰ tñ alienabit̃ a domo ĩ q̃ q̃sqz hz mãsiones pro merito · Per denarium q̃ dem oĩbz significatur vna · z ñ diuersa viuẽdi in ꝑternitate mansura · p mãsiões significãtur diuersę dignitates ĩ eadẽ ꝑterna vita · qz alia claritas solis · alia da · l · a · c · s.

¶ In domo · ꝛc. Domus dei · templuz dei. regnũ dei · regnuz cęlorũ sunt boies iusti ī quibz sunt multę differentię inter se · Et hę sunt mãsiones ipsius domus. Hę aũt iã parate sunt ī ꝓdestinatõnẽ · sicut ait aplꝰ. Qui elegit nos añ mũdi cõstitutõnẽ ꝓdestinãdo. parãde sũt ī opatõe. Añ · qs ꝓdestinauit bos · z vocauit · z iustificauit · z magnificauit. Et ꝑm b dr. Fecit dꝰ q̃ futura sũt. i. q̃ factꝰ ẽ.

¶ Augu. Nõ iusti sunt regnũ dei · z regnũ cęlorz vt dr. Colligẽt đ regno eius oĩa scãdala. Sz · z đ eisđ dr. Fulgebũt iusti si · s. ī r. p. m. Jd ẽ regnum ī regno. Nđ etiã orat · Adueniat r. t. · z ī fine. Percipite regnũ. i. q̃ regnũ erat̃ et ñ regnabat̃ · mõ regnate qđ eratis ī spe · litis ī re.

¶ Si quo minus. Jd ẽ. si ñ ꝓdestinassem mãsioz qđ ẽ icõueniẽs q̃tũ ad deũ q̃ oĩa bõa añ oĩa tpa ꝓdestinauit · tũc mõ ꝓparare. i. ꝓdestinare · qđ iterũ est icõueniẽs q̃tũ ad deũ pñtialit̃ aliquid ꝓdestinare.

Augu. Cõfirmat cẽ · qz si ñ cẽnt · dixisset · ibo · z parabo · i · ꝓdestinabo. Sz qz iã ibi sũt nõ ẽ opꝰ aliq̃ pare · qz vero nõdũ sunt ī opatõe · addit · z si abiero · z ꝓparauero. Abiẽs b ñ reliquẽs parat · qz subtrahit se · z latet vt sit fides q̃ nõ est de re visa · z inde ẽ meritũ fidei. Et hac venit inst⁹ · z mũdat̃ ei coz · dũ peregrinat̃ · z in ea desideratur qđ nõdũ habet̃. Et hęc ẽ ꝓpatõ mãsioīs · qz sic parat nos sibi · z se nobis vt maneat ī nob · z nos ī eo q̃tum q̃sqz erit ꝑticeps ei⁹ pl⁹ l mi⁹ p dilitate meritoz · · z h multitudo mãsionũ ẽ.

iudas: ꝙ dixisz ei hieſ⁹: Eme ea q̃ sunt opus nobis ad diẽ festuz · aut egenis vt aliquid darz. Cũ ergo ac
ſ vt malus. ſ bonũ. ſ a dño aptere cedit.
cepisset ille buccellam: exiuit continuo. Erat aũt nox. Cũ ergo exisset ·
† ſ absente palea. iã triticũ qđammõ est purgatum.
dixit hiesus. † Nunc clarificatus ẽ filius homis: z deus clarificatus
ſ qz ñ quesiuit nisi gloriã patris.
est in eo. Si deus clarificatus est i eo: z deus clarificabit eũ in semet ipo: z continuo clarificabit eũ. Filioli adhuc modicũ vobiscuz sum.
ſ volentes sequi me ſ sed sine modo.
Queretis me · z sicut dixi iudeis:
ſ iudei nunq̃.
quo ego vado vos nõ potestis ve
† ſ idẽ dico vobis sed cum mõ. ¶ ſ ne desperẽt additur modo ¶ ſ sed vt aliq̃n sequimini.
nire · † et vobis dico ¶ modo. ¶ Mãdatum nouũ do vobis: vt diligatis
† ſ iõ et vos · in quo innuit se conferre diligẽdo nos. vt mutua dilectõe inter nos cõstrin gamur
inuicez sicut † dilexi vos: vt z vos
† ſ nõ in alijs que etiam non mei habent
diligatis inuicẽ. † In hoc ꝓgnoscẽt
† ſ hic est fons in quo alienus nõ cõmunicat vt oẽs: qz discipuli † mei estis: si dile-
ait salomon ·
ctõnem habueritis ad inuicẽ. Dicit ei symon petrus: Dñe quo va
† ſ quasi nõ festines. quia nondũ es indut⁹ virtute ex alto. et iõ ne interim ꝑsumas.
dis. Respõdit ihũs. † Quo ego va
¶ ſ nunc nõ poterãt apostoli · nõdũ spũ con ꝛc ·
do † non potes me mudo sequi: se-

¶ Dñe q. v. Audito quo ego vado · z intellecta via qua sequi potest · i. dilectõne: dicit petrus vt sequi paratus · Et qz hũc eius animũ novit deminus: dixit nõ mõ eñ posse in quo nõ abstulit spem futuri: sed confirmauit. Segnis aũt postea.

¶ Animã meã. Multũ ꝑsumit qui animã pro eo ponere ꝓmittit · q̃ nõdum pro petro animã dedit · · quasi ꝑire possit.

¶ Auguſti. Uolũtatẽ suã sed non vires suas ꝓgnoscẽs vt infirmus voluntatẽ suam iactat: ꝙ inspiciebat ĩualetudinẽ medicus. Ille promittebat · ille ꝓgnoscebat · et q̃ nesciebat audiebat · qui ꝓscibat vocebat.

ſ ne desperes.
queris autẽ postea. Dicit autez petrus · Quare non possum te sequi
† ſ qui totum novit et docz
mõ. Animã meã pro te pono. † Respondit hiesus: Animam tuã ꝓ me
ſ q̃nqz. sed prope ẽ vt neges timore mortis vitam et occidas tuã animã.
pones. Amen amẽ dico tibi: nõ cãtabit gallus donec ter † me neges.

C. XIIII.

Tait discipu
ſ autẽ † ſ ꝓ morte mea cernis qz deus sum qui fusci
lus suis. Non † turbetur
tabo carnẽ ſ qz si creditis in deum consequitur vt et in me. qz ego deus sum.
coz vz̃m: † creditis in deũ z i me cre
ſ in iustis. ſ diuersa ꝓmia meritozum.
dite. In domo patris mei mansio-
† ſ si non esset. ſ · i · si in aliquo
nes multę sunt. † Si quo minuꝰ di
† ſ si non essent parate vel ꝓdestinate · sed ecce ꝓparande vel ꝓdestinãde tunc vado · ꝛc ·
ſ vadit parare non vt parate sunt · sed vt sint parande · illud negat · hoc affirmat.
rissem vobis: † quia vado parare
vobis locum: z si abiero z ꝑparabo
† apparebo in iudicio ſ introducã in mansiones · vt maneatis ꝑfruendo.
uero vobis locũ iterũ † venio z accipiam vos ad meipsum: vt vbi sũ
† ſ sed ne querant vbi sit. hoc subdit · quo. s. ad patrem. Et nota qz et ibi ẽ vt deus · et illuc vadit vt hõ. cum sit vna ꝑsona deus et homo
ego et vos sitis. † Et quo ego vado

¶ Et si abiero Aug. Abÿt latendo: venit apparēdo. sed manz regēdo vt proficiamus bñ viuendo. z sic parat locus.

¶ Augu. Fides q̄ nō videt credit: nā si videret nō esset fides. credēti colligitur meritū. eunti redditur premiū. Eat ergo deus et paret locuz. eat ne videatur. Lateat vt credatur. Tūc em̄ locus paratur: si ex fide iuuat credi tus. Desideretur vt desideratus habeatur. Desiderium dilectōis prepa ratio ē mansionis.

¶ Et quo va. Hoc dictum est scōm quosdam qui sciebant z filium et patrē. Thōas xro z si putaret se ne scire p̄uincitur p hoc q ip̄m nouit: z viā scire z vitā. i. filium z patrem. De istis scientibus subditur. Ammō cognoscetis eū p me cognitum. z vidistis euz in corde: dū me p omnia similē ei vidistis. Sed alij erant de q̄bus ē philippus nescientes. z si scirēt istū filiū: illū patrez: nō putabāt filiū ex toto similē. sed patrez meliorem. z vita nec patrē nec filiū scie bāt. Quo aīo philippus dicit. Ondē nob patrē z sufficit. ī q̄ sufficientia z nō in te. vñ increpat nec filiū scire.

¶ Dicit ei tho. Quo z qua itur dixit eos scire qui nō mentitur. sed thomas dicit eos vtrumq; nescire. nesciens eos scire. sed xp̄s p̄uincit eos scire. q si eū sciebāt z ipse ē via: viaz sciebant. z si ip̄z sciebant. z ipse est veritas et vita. tūc sciebant veritatē z vitaz ad quā vadit. Ipse ergo per se viā: ad se veritatē z vitā z ad patrem: quia cum patre vnū ē: vadit. Nos p quibus dicat. Nēo venit ad p̄em nisi p me. per ip̄m ad ipsuz z ad patrē vadi?. Lū christus sit deus et bō ℔m hominez venit ad homines. z scōm hominē glorificatum redit ad se deum: qui est cū patre vna veritas z vita. Sic et sui in glorificatōne venient ad ipsā ℣itatē viā z vitā z tā sibi q̄z illis ē via p obediētiā. An. Propt̄ qđ exal. il. d. ꝛc

¶ Si cognouissetis. Quia dixerat nullū venire ad patrē nisi per se: qui est inseparabiliter idē cū patre: ne quereret quis ē pater: ostendit ex se noto nosci patrē. qđ nondū quidā cognouerāt. quos arguit dicēs. Si cogno.

¶ Et vidistis e. Vt de duobus oīno similiby dicitur: si istū vidisti: illū vidisti. viderāt ergo q̄z simul vnū filiū: sed moriēdi erant vt talē etiā patrem intelligerent z non dissimilē.

¶ Quo t. d. Et cū oīno similis. Quo t. d. quasi video quo aīo dicas. nō queris alterū similē: sed putas meliorē.

¶ A me ip. Quia nō sum a meipso qui loquor. ei tribuit quod facit. de quo est ipse qui facit

¶ Qui credit in m. Ego z pater indifferenter operamur. Et quicūq; credit in me (ne de solis apostol' boc accipetur) opera que ego facio p me. ipse faciet. i. ego facio in eo vel per eū: z etiā maiora. z q̄ n̄ ille faciet sed ipse ī eo ostendit. q; v. ad. p. z q. p. patrem i. n. m. boc faciā p̄; facio vt p̄ea faciat.

ſ. i. me ad ip̄m.

vos scitis z viā scitis. Dicit ei thomas. Dñe. nescim⁹ quo vadis. et quō possum⁹ viā scire. Dicit ei ihie

† ſ via sine erroze querētibus. veritas sine falsitate inuenientibus. vita sine morte permanentibus. ¶ et cum sim via

sus. Ego sum † via z ¶ veritas z vita.

ſ vēm ſ cū quo sū veritas et vita ſ viā.

Nemo venit ad patrez nisi per me.

ſ qui idē sum cū p̄re.

Si cognouissetis me: z patrē meū vtiq; cognouissetis. z ammodo co

ſ nō tū oculis corpis.

gnoscetis eū et vidistis eū. Dicit ei

ſ nō intelligēs istū oīno similē patri. ſ qua si qui maiorē te ē

philippus. Dñe ondē nobis p̄em

ſ quia ī eo sufficientia erit nobis.

et sufficit nobis. Dicit ei ihūs. Tā to tempore vobiscū sum et non co

ſ qz nec filiū nouit qui patrē meliorē credit.

† ſ philippe. vere me nō nouistis. qz si me nouissetis et patrē. ¶ ſ spūalibus oculis

gnouistis me. † Philippe q̄ ¶ vidz

ſ nō qz aliud sit filius. aliud p̄. sed quia omnino similis.

me. vidz z p̄ez. Quō tu dicis. ostē

† ſ qđ si nondū credere et videre potes.

de nobis patrē. † Nō credis: quia

ſ cur ergo iseparabiles sepatim vis noscere.

ego ī patre z p̄ ī me ē. Verba que

† ſ sic equalis alter alteri. vt tū alter et altero.

ego loquor vobis † a meipso nō lo quor. P̄ manēs ī me ipse facit

ſ et cum facit in me. nō creditis q. e. ī p.

opa. Nō creditis qz ego ī p̄e z p̄ hic ostenditur nō solus philipp⁹ arguendus.

in me ē. alioquin propter opa ipsa

ſ qz ego ī patre et pater in me est. si enim separati essemus. nullo mō iseparabiliter opari possemus

credite. Amē amē dico vobis. q̄ cre

† ſ ecce fides q̄ opat p dilectiōnē ¶ ſ non ergo credit qui nō facit ¶ ſ prius ego. post ipse. qz

dit ī me: † opera ¶ q̄ ego ¶ facio z ip

ego facio vt ip̄e faciat.

se faciet: z maiora horū faciet: quia

ego ad p̄ez vado. Et qđcūq; petie

† ſ ad salutem. alia propicio dat. irato nō daret.

ſ hoc addit. ne putetur q promiserit sine p̄re facturus. ¶ ſ statim vel post ſ nō facit sine pa

ritis p̄em † i noie meo ¶ hoc facia:

tre filius quāquidē iō facit vt i eo p̄ glorificet

vt clarificet p̄ī filio. Si q̄d petieritis me i noie meo hoc faciā. Si dī

† ſ vt faciatis que ego facio. vt faciā q̄ petitis.

ligitis me: † mandata mea ℣uate. et

† ſ in quo cuidetner ostenditur dilectio mandantis ſ rogat bō q̄ deus dat. ¶ ſ ad

uocatuz vel consolatorem sicut ego sum vobis

pñs ca rue.

ego † rogabo p̄em z aliū ¶ paclitū

† ſ hic ad quedā. vt illustret et alia huiusmodi faciat. p⁹ vt ad videndā speciem introducat.

dabit vobis vt † maneat vobiscū i

ſ. s. sanctū. qui patri et filio coeternus ē et consubstātialis † ſ remanens amatoz mundi. cū quo nunq̄ est amatoz dei

ęternū. Spūm veritatis quē † mū

† ſ non habet. inuisibiles oculos quibus inuisibiliter videt spūs sanctus.

d⁹ n̄ pōt accipe: † quia n̄ videt euz

ſ nec sci. ndo intelligit.

nec scit eum. Uos autem cognosce tis euz: quia apud vos manebit z

ſ iudicat se patrem illis

in vobis erit. Nō relinquaz vos or

† ſ post resurrectionez carne et p̄scntia deitatis ſ sed.

phanos. † Ueniaz ad vos. Adhuc

ſ temp⁹.

modicū: z mūdus me iā non vidz

vos autem videbitis me. quia ego

† ſ suā uitā etiā illis promittit.

viuo z vos viuetis. † In illo die vos

¶ Opera que e. f. Nō tñ ex se sed ex me. nō ē seruus maior dño. Ipse em̄ sine eis multa. illi sine eo nihil nisi peccatū.

Maiora. Aug. Quia si ipse fimbria: petrus vmbra sanauit. Vel opus eius est qđ per se loquitur z vocet aliquos. discipulis vero loquētibus plures crediderunt. Vel que ego facio. i. fidē z ipse faciet. qz ego p̄i⁹ p⁹ ipse: z maiora horū q̄ ego sine eo. Alia em̄ opa facit ī nobis vt faciamus z nos. i. credere vñ iustificatur impi⁹. Alia sine nobis: vt q̄ tūc p̄dicabat ℣ba iusticie

Et de his dicit q̄ tunc agebat: z nō de oīb⁹ uniuersalit̄ opib⁹ Vt qđ facit in nob nō sine nob: maius ē oīb⁹ q̄ si ne nobis facit: vt q̄ ex impio fit iustus: maiꝰ est oīb⁹ celo z terra ꝛc qz illa trāsibunt: hoc manebit. Et in illis ē tātū opus dei. in istis ymago dei. Sed z si ā gelos fecit: maiꝰ videt ī pios iustificare q̄z instos creare: qz si vtrū q̄z equalis potentię. h ē maioris mię.

¶ Si diligitis m. Quō monet diligere z seruare mandata vt accipiant spūm quem nisi habeāt nō possūt diligere z seruare. Sz qđ b abebant minꝰ occulte: acceptur erāt ā plius manifeste vt eis innotesceret qđ hēbāt

¶ Quia nō videt Non hūt spūales oculos mūdi amatores q̄ bus spūs sanctū videant. Nec ℣ro carnalibus oculis p̄t videre qz spūs sanct⁹ nō apparuit indutus humanitate. ꝛc

Et in vo. e. Erit in vobis vt maneat: nō manebit vt sit. qz pu⁹ ē ē alicubi q̄z manere Ne quis ergo putz sic manere vt hospes apd aliū visibilit̄. sed ī eis ē. z iō ab eis cognosci pōt: n̄ ab alijs.

Nō relin. Non ita dabitur spūs p̄o me ve ego etiam non sim vobiscū. Orphan gręce pupilli latine ē.

¶ Adhuc mo. Sed mundus qui mō videt oculis carnis: post modicum n̄ videbit: qz resuscitatus se eis n̄ ondit: sed totuz temp⁹ modicū ē. quo finito: auferetur ip̄i⁹ ne videat gloriā dei quā iusti videbunt.

¶ Quia ego ꝛc. Presenti vitę: qz mox futura ē ei⁹ resurrectō Ad illos vtitur futuro q̄z ī fine futura resurrectō.

Et vos i m. Hoc mō ē z cognoscit qđammō p fidē. sz tūc cognoscetur p spēm q̄n hęc p̄iunctō p̄ficietur q̄ mō inchoat.

¶ Qui habet. Nō solum vos apostoli viuetis z cognoscetis. sed et qui cūmq; habet in mēoria z seruat in vita. Vel bz faciēdo: seruat p̄ceuerādo Vel qui bz in sermonib⁹: seruat in moribus. Vel habet audiēdo: seruat faciendo ¶ Et ego. Ad hoc diligam: vt manifestē. quia et nunc diligit. sed non ad hoc. b p̄ot⁹ vt credamus. z mandata seruem⁹ vt mereamur q̄ post capiamus. ¶ Et manifestabo. Qui bz. m. mā. ille me cognoscit. z hoc ē ibi. Manifestabo ei me ip̄m. Sz p̄mittit cām mādati. qz diligit me. z q̄ me diligit. p̄ me⁹ dilig̃et eum. z qz pat̄ tunc ego diligam eum. z inde est manifestatio. ¶ Dicit ei iu. Audito q̄ mund⁹ n̄ videbit eū b ipsi videbunt: pro oīb⁹ q̄ritur⁹ q̄rit iudas cām hui⁹ discretōnis. Hęc autem causa ē scōm

responsionem domini: dilectio per quam solam et nō per aliam discernitur· gens sancta a nō sancta.

¶ Ad eum veni. Venit deus ad hoīes dū hō venit ad deū· Venit homo credendo: obediēdo intuendo ·capiēdo· dō venit subueniēdo ·illuminādo·implēdo

¶ Et māsionē. Caritas facit habitare ī homo in q̄ pr̄ et filius facit māsionē· vñ et dabit manifestatōnē d̄ q̄ ille ḡsierat.

¶ Hec locutus· Hec d̄ māsioneī dilectoribus suis·ī quo significat ecclīa futura spiritualis ·in q̄ beati a quibus nō recedit· Apud vos manēs. hic ecclesia pñs corpalis. in qua visitat liberando et redit

¶ Paraclitus Cōsolari cū sit opus trinitatis· ad psonam tñ maxime spūssancti pertinet· qr̄ī scriptura noīe bonitatis spūssāctus designat. p bonitatē ergo deus nos cōsolat. p eā omnia bōa sua nobis tribuit. Vñ cuz ipe filius doctrina sit patris. d̄ spū dicit: Ille vos docebit oīa. qr et si filius docet nos et reuelet patrē· hoc totū facit p suā boītatē·

¶ Ille vos do ꝛc Docebit q̄ dixero . ñ q̄ dicat filius et spūs doceat: qr quod dicit et docet· et ipsa trinitas dicit et docet . Sz qr trinitas ē: oportz singulas psonas insinuari: quas nō distincte audire: iseparabiliter ītelligere debemus. Cū ergo dicim⁹ pater et filius et spūssanctus: non eos simul dicim⁹· cum ñ possint esse ñ simul.

Pacē relinquo. Iturus ad patrē· Pacem re· et repetēs d̄ eodē. Pa·m·d·v. Et b̄ ē q̄d ppba dicit: pacē sup pacē. Pax est ī b̄ seculo: ī q̄ manētes hostē vincimus· inuicem diligim⁹· et de occultis inuicez ñ iudicamus. Pax erit in futuro. cū sine hoste regnabim⁹: vbi alter ab altero ñ poterit dissentire. vbi oīa apta et laus vnicuiq̄. In illo autem et ab illo ē vtraq̄ pax. Ipse eiñ ē pax nostra· et eū credim⁹ quia ē· et eū videbim⁹ sicuti ē. Vñ q̄ dicit meā a posteriori: etiā ad pu⁹ subaudiēdū est . Vl pax in b̄ seculo ē nostra q̄ ē aliqua et ñ plēa· et ab illo in futuro sua ē pax· vbi nihil repugnat q̄liter ipse habet. ¶ Nō turbetur. Qui in pace vos relī

q̄ nō credidistis. ‡ ſ vt radius in sole vnuz cum ipso.

cognoscetis qr ego sū in ‡ pr̄e meo ‡ ſ vt palmites in vite ī ſ vt ait, apostolus. si autem xp̄s in nobis·

et vos in me: ī et ego ī vobis . Qui ſ hoc enī ope oñdit dilectō

hz mandata mea et buat ea: ille ē q̄ ſ quis fructus.

diligit me. Qui aūt diligit me: dili ſ pater et filiꝰ inſepabiliter diligūt·

get a pr̄e meo· et ego diliga eum · et ſ hec visio erit merces fidei.

manifestabo ei meipz. Dicit ei iudas ñ ille scariothis. Dñe q̄d factū ē: qr nobis manifestaturus es teipm et ñ mūdo: Respōdit hiesus: et dixit ei·

ſ apostolꝰ vel quicūq̄z ſ cā ē dilectōis q̄ ꝓbat in custodia sermonum

Si q̄s diligit me bmonē meū buabit· et pr̄ meꝰ diliget eū· et ad euz ve ‡ ſ ego et pater et spūssanctus. ‡ ſ et erit interna visio et māsio. nō trāsitoria. sed eterna.

niemus: ‡ et māsionē apd eū faciēꝰ ſ bi sunt qui nunq̄ vidēt patrē et spūz· sed nec filiū in forma dei. et si in forma serui

Qui ñ diligit me sermones meos ñ seruat. Et bmonē quem audistis ſ qr ñ ē suum verbum· sed patris· et qr se voluit intelligi· singulariter dixit qui prius pluraliter dixerat sermones meos·

ñ ē meus sed eius q̄ misit me pr̄is ‡ ſ corpali pñtia q̄ si tā auferē ne timeatis· qr

Hec locutꝰ sum vobis ‡ apud vos paraclitus·

manēs . Paraclitus aūt spūssanctus quē mittet pr̄ in noie meo: ille ‡ docebit vt sciatis· suggeret vt velitis ī ſ ab occulto nō ministrabit q̄ inferior. vel cō

vos ‡ docebit oia: ī et suggeret vobis omia quecunq̄ dixero vobis. ſ iturus ad patrem

Pacē reliquo vobis: pacē meā do ſ ꝓducturus ad patrem. ſ vt sine molestia mundo fruantur. q̄ nō est vera vbi diuisa sunt corda

vobis. Nō quō mūdꝰ dat ego do ſ qd plꝰ ē

vobis. Nō turbet cor vr̄z neq̄ for ‡ ſ si dixi vado qd vos terret. dico venio quod midet. Audistis· quia ego ‡ dixi vobis: vado· et venio ad vos. Si di· ſ d eo q̄

ligeretis me gauderetis vtiq̄: q̄a ſ eoñm q̄ minor uadit et ueniet iudicare

vado ad pr̄em: qr pr̄ maior me ē. Et ſ qr uado ad patrem·

nūc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cuz factū fuerit credatis. Jā nō multa ‡ ſ accepta licentia a deo ī ſ dyabolus

loq̄r vobiscū· ‡ Venit em ī pr̄ceps ſ ·i· peccatoꝝ non creaturaruz· ‡ ſ quod ad se pertinet ſ hullum oīno peccatum suum.

mūdi huius et in me ‡ non hz quicq̄ ſ quasi diceretur· cur ergo moreris. si nō habes peccatū . qr pater mādauit·

Sz vt cognoscat mūdus qr diligo pr̄em· et sicut mādatuz dedit mihi ‡ ſ qr discumbens dicebat discumbentibus· hoc ſ ut cognoscat mundus ſ ad locum vnde tradendus ad mortem ero. ‡

pr̄ sic facio. ‡ Surgite eamus hic.

C. XV.

ſ ſzm q̄ bō caput ecclesie unus nature cum palmitibus·

Ego sum uitis ‡ ſ qr est alia in amaritudinez cōuersa ī ſ cuz quo idez est et

vera· et ī pater meus filiꝰ ſ ñ tantū extra operando. sed etiā intus incrementum dando:

agricola ē. Dēz palmitē i me ñ ferē ſ ut agricola ‡ ſ propter hoc mundatus ē

tē fructū tollet eū: et dēz q̄ ‡ fert fruſ amplius ſ mundando corda. spiritum charitatis infundendo

ctū: purgabit eū vt fructū plus afſ mundi atq̄z iterum plus mundandi· ut fructum plus ferat is·

ferat. Jā vos mūdi estis ꝓpter ser ſ mcipsum. ſ· ‡ ſ cum ego sim uitis uera·

monē quē locutus sū vobis ‡. Ma ‡ ſ a quo totum accipitis ſ vt totū sacm affe rens ī ſ vt amplius fructificetis quia.

nete in ‡ me: et ego in ī vobis. Sicut palmes nō pōt facere fructū a semetipso nisi māserit in vite: sic et ‡ ſ totū uobis dās. nihil a vobis recipiens ſ quia

nec vos nisi mābitis ī me ‡. Ego sū vitis vos palmites. Qui manet i me et ego i eo hic fert fructū multuz: ſ nec parum. ſ autem

qr sñ me nihil potestis face . Si q̄s ſ quod ē in ptāte liberi arbitrij·

in me nō māserit: mittet foras sicut ſ messores angeli.

palmes et aresset· et colligēt eū et in ſ manete in me et si·m·

ignē mittēt et ardet. Si māseritis ī ‡ ſ ñ tantū fuerint

me: et verba mea in vobis ‡ manse, ſ qr manentes in bicsu· nō pñt velle nisi quod ē salutis

riut. Qd cūq̄ volueritis petetis· et fiet vobis. In hoc clarificatus est ſ p ꝓcatōnē et passionē sicut ego

pr̄ meus vt fructū plmū afferatis. quo. ñ turbet cor vr̄m de eo q̄ dixi vado: qr pastoris absentia lupꝰ inuadit· qr sicuti bō vado, vt deꝰ pñs sum

¶ Si diligeretis. Augus. Hoc erat ire ad eū et recedere a nobis: mutare atq̄ imortale facere. qd suscepit ex nobis mortale· et lenare in cēlū· p qd fuit in terra p nobis. Natura ergo būana gtulandū est· eo q̄ sicē assumpta a verbo: vt ī mortalis cōstitueret ī cēlo: atq̄z ita fieret terra sublimis. vt icorruptibilis puluis sederz ad dexteram patris.

¶ Gauderetis ꝛc Quia būane nature ꝓgratulandū ē q̄ leuatur ad dexterā patris in quo idē sibi sperāt ceteri.

¶ Credatis. ꝛc Nō q̄ factū videritis qr ñ ē laus ī meritum fidei: imo nec fides est de eo qd̄ videtur: ꝑ d̄ eo qd̄ nō videtur. Sz credatis me filiū dei: ī noua fide qr etiā priusq̄ crediderāt· ꝑ aucta fide et refecta: qr et mō cū hec dicerz: parua erat et cū moreret: nulla.

¶ Et in me nō. Noluit dñs habere qd̄ p deret· paup venit: ne haberet dyabolus qd̄ auferret.

¶ Ego sum vi. Et me p̄cedēte ad passiōnē debet: s sequi: quia ego sum vitis· i· caput vīm: eiusd̄ nature vobiscum: vt ī me possit fructificare būana natura.

Et pacem m· Ego etiā agricola cū pr̄e. qr sum mundator palmitū· qd̄ ē agricolę nō vitis officiū: qui etiā palmites operarios facit. licet nō d̄ suo nec p ipsos: ꝑ p meipm.

Propter ser. Nō ait propter aquā baptismi· qr et ipa sine verbo ē solū aqua· per q̄ bū fit sacramentū.

Ego sum v. Qui se a se ferre fructū existimat: nō ē in vite. Vñ cū repetitōe et superiorum explanatōne supponit. Ego sum v· vos pal, mihi quasi viti adherētes

Qui manet. Et iō quicūq̄ (nō solū vos) manet ī me credēdo ·obediendo· perseuerādo· et ego ī eo illuminādo· subueniēdo· pseuerātiā dando.

Hic fert fru. Et si p̄m boīez xp̄us ē vitis: tñ hāc gratiā palmitibus ñ daret: nisi etiā deus esset. ¶ Siquis in m. Sarmenta p̄cisa ceteris lignis sunt viliora. qr nulli vsibꝰ dputantur· ꝑ igni ī in vite sunt vel in igne.

Et ver. ꝛc. Verba dei tunc dicuntur manere in nobis: qñ facimus q̃ ꝓcipit. ⁊ diligimus q̃ ꝓmittit. Qui aũt hoc nõ facit: tangit. nõ coberet. ⁊ ideo ñ sunt ei in beneficiuꝫ sed ĩ testimoniũ dãnationis.

¶ Petetis. tõnis: Si quid petit fidelis et nõ fit. nõ petit hoc qđ hꝫ mansio ĩ eo. nec qđ hñt verba ei⁹ quę sunt in eo. ß qđ habet cupiditas ⁊ ifirmitas carnis.

¶ In hoc clarifi. Qui manet in me fructũ m. fert. qđ ẽ ex gratia dei. ⁊ ita ẽ gloria ei⁹ ñ hoĩs. ⁊ ß ẽ. In ß clarificatus ẽ pr̃.

¶ Ut fructũ p. Sicut nõ ꝙualitatẽ ostẽdit nostrę nature et sue. sed gratiã qua me diator est. nã pater diligit nos sed in filio.

Efficiamini. Quomõ: Si me dilexeritis ex q̃ dilectõe: ex ꝓceptorum obseruatione. Si me dilexeritꝭ sicut dilexit me pater. non quantũ. Non eĩm notatur equalitas sed similitudo dãs eis eternã eternitatẽ

¶ Si prę. m. Non dicit q̃ pro seruatis ꝓceptis sint dilectores Nemo enim seruat q̃ nõ diligit. ß q̃ nemo diligit nisi qui seruat Ostendit ergo nõ vnde generentur: ß vnde mõstrent dilectores.

¶ Vel ĩ dilectõe mea qua diligo vos. i. manente gratia mea. ⁊ iñ scietur vos manere in ea si ꝓcepta seruabitꝭ. Nisi ergo priꝰ seruãt ꝓcepta oĩa. ñ possũt seruare ꝓcepta nisi eos diligat. ꝛc.

ſ ut ait apostol⁹. ipsius op⁹ sumus creati ĩ xpo. ⁊ efficiamini mei discipuli. Sicut ſ ecce vñ plurimus fructus ex dilectõne. sed vñ dilectõ. qz priꝰ nos dilexit.

dilexit me pater et ego dilexi vos. ſ et iõ pseuerate. † ſ qũo in ea manebimꝰ. di

Manete in dilectione mea. † Si p̃ ligite me. et vos dignos diligi efficite.

cepta mea seruaueritis: manebitis. in dilectõne mea: sicut et ego pręce

† ſ et p̃ hoc ostendoꝛ diligi a patre ego homo

pta patris mei seruaui. † ⁊ maneo ĩ eius dilectõne. Hęc locutus sum

† ſ vt gaudeã de vobis. qđ ẽ cũ grãm pstat.

vobis † vt gaudiũ meũ in vobis sit ſ vt vero impleatur ſ dũ p grãz ei⁹ cõsortiũ bẽbũt.

⁊ gaudium vestrum impleat. Hoc ſ ñ aliud. qz i hoc sũt oĩa. et dilectõ dei et ꝓximi

est ꝓceptũ meũ vt diligatis inuicẽ † ſ nõ sicut boies se inuicẽ diligunt. sed vt deus habeatis. ſ ita et vos pro. fratribus vt me

imitemini. sed ñ mihi cõparemini.

† ſ vt sicut posui animã meã pro vobis.

sicut † dilexi vos. † Maiorẽ hac di † ſ ponere animã pro amicis nõ est dilectõ sed effectus dilectõis.

lectõnem nemo hꝫ q̃ꝫ vt † animam † ſ et p̃ caritatẽ eritis amici

suam ponat † quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis q̃ ſ et si priꝰ.

ego precipio vobis. Jã nõ dicam † ſ. s. ille qui solo timoꝛe seruit. ñ ille de quo dr̃

vos seruos: quia † seruus nescit qđ cuge ser. b. ꝛc. qui seruit ex amoꝛe.

faciat dominus eius. Vos aũt di † ſ ego homo ad opus boim.

xi amicos. qz oĩa q̃cũq̃ † audiui a † ſ qui nõ elegit nõũ diligit.

pre meo nota feci vobis. † Nõ vos † ſ mia pueni vos cũ eẽtis mali. † ſ ispiraui fidẽ

me elegistis † sed † ego elegi vos: et † ſ. i. ad gratiã plantaui. † ſ p̃ me viã. et hoc

iterũ gratia ſ eatis volendo. fructuꝫ afferatis pseuerãdo † quem ñ afferrẽt nisi priꝰ electi.

† posui vos vt † eatis † et fructũ affe ſ. i. dilectio q̃ ẽ fructus nr̃. q̃ modo ẽ in desiderio. nondum in saturitate. et ipꝰ desiderio quod cũq̃ p. ꝛc.

ratis: ⁊ fructus vr̃ maneat. vt qđ ſ quodcunq; petieritis patrem in noie meo det vobis pater.

cũq̃ petieritis priꝰ in noie meo det

ſ quem fructum

vobis. Hęc mãdo vobis vt diliga ſ qui odit q̃ diligit

tis inuicem. Si mũdus vos odit: ſ grandis cõsolatõ membris ex capite. † cõceptu.

scitote qz me priorem vobis † odio ſ dãnato.

habuit. Si ex mundo fuissetis: mũdus † ſ falsa dilectõe. qua se falso diligit. sed vere

odit se. qz naturã odit. diligit vitiũ

qđ suũ erat † diligeret. Quia vero ſ nunc ſ qz tũc de eo fuistis ſ gratis.

de mũdo ñ estis: sed ego elegi vos ex mũdo. propterea odit vos mũdꝰ.

Mẽtote sermois mei quẽ ego di ſ quia.

xi vobis. Nõ ẽ seruus maior dño ſ et ita. ſ nec potest

placere seruus cui displicet dñs.

suo. Si me psecuti sunt: et vos per ſ in quibus ego † ſ vt in eo caperent et calũniarentur.

sequentur. si sermonẽ meũ † seruare ſ qui etiam meus. † ſ que dixi odio

runt. ⁊ vim patabũt. sed hęc † omnia habebunt. persequent. sermonem cõtemnent. ſ id est me in vobis oderunt. et persequuntur sermonẽ. et qz meus est contemnunt

facient vobis propter nomẽ meũ: ſ ea scia de qua scriptum est: sciat autẽ te: sensꝰ est consummatus ſ misit me sed si ñ criuissez

qz nescierũt eũ q̃ misit me. Si non † ſ illud quod tenentur ꝛc: et sine quo dimittuntur: id est credere in xpm qui iõ venit vt credat in eũ ſ de quibus supra: si me psecuti sunt ꝛc:

venissez ⁊ locut⁹ fuissez eis: † pctm ſ qz veni et locutus sum eis:

ñ haberẽt. Nũc aũt excusatõez nõ hñt de pctõ. q̃ me odit ⁊ pꝛez meuz ſ ñ inter eos vel coꝛã eis. sed in eis: qz eos sanauit. p quibꝰ debuerũt eum amare: ñ odisse:

odit. si opa ñ fecissẽ † i illꝰ q̃ nẽo aliꝰ ſ illud magnum:

facit: pctm ñ haberẽt. Nũc autem ſ illa opera: ſ et si nescientes

et viderunt ⁊ oderũt: ⁊ me ⁊ pꝛem meum. Sz vt impleat sermo qui i ſ q̃ eis est data: ſ in psalmis:

lege eoꝝ scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Cum autez

¶ Ut diliga. Aug. Merito sepe dilectõz cõmendat quasi sola ꝓpiẽda sit sine qua ñ possunt cętera q̃ sine cęteris nõ põt haberi. Pro hac aũt patient debemus sustinere etiã oĩa aduersa mũdi. vñ subdit. Si m. ꝛc.

¶ Si mun. Nosse mũdi aliqũ boni: aliquãdo mali designantur. qz vna massa ẽ q̃ tota in adam periit. ⁊ qua sunt alia vasa in bonoꝛẽ: alia ĩ ꝓtũeliã

¶ Mũdus q. s. Si malus punit sęculus mali. ex parte odit mũdus qđ suum est. duꝫ punit ex parte amat: qz malus fauet malis.

Sermonis. Hoc scz. Nõ est seruus maioꝛ d. s. ⁊ illi⁹ superioris. Scitote quia prioꝛ mẽ me v. o. h. ⁊ subdit cãm. qz ñ ẽ ser. m. d. s.

¶ Nõ ẽ ser. Quia exẽplo sui q̃ aliud melius nõ est monuit ad ferenda odia mundi. subdit quare debeant euꝫ in hoc imitari quia ipe dñs: illi serui

Si nõ v. Hic exp̃s sius indęos ostendit: ad quos venit: et quibus sub nomĩe mundi superiora dixerat. Et quia ad eos venit: hic inexcusabiles ⁊ oĩbus malis ostendit.

Excusatõnẽ. Illi q̃ bus nõ venit nec locutus est: hñt excusatõez nõ ⁊ omni peccato. ß et hoc q̃ in xpm non crediderũt. Hi vro q̃ bus in apostolis veit et locutus ẽ: nõ excusãtur. Priores vro q̃ sine lege peccauerunt: sine lege peribunt.

De pec. Qz non credũt me sed oderũt. ⁊ psequentur in meipso et in meis. ß ß peccatum ĩ me etiam redundat in patrẽ. quia qui me odit ⁊ patrẽ meũ odit. Et qđ ẽ grauissimũ nõ solũ veni ⁊ locutus sum. sed opa feci quę videntes oderunt. ⁊ me et patrẽ. Nec est cã quare: sed vt impleatur. s. q. i. l. s. e. qđ est. Sed gratis oderũt sicut scriptũ est.

¶ Qui me odit. Questio nõ dissiũlãda hic nascit: qũo. s. poterãt odisse quẽ nesciũt. si enim deum nõ (quod ẽ ipse. sed nescio quid aliud suspicantur eẽ) credũt ⁊ hoc oderũt: vtiq̃ nõ ipsum oderunt: ß qđ sua suspitõne mendaci. vel falsa credulitate cõcipiunt. Si ẽo qđ est. ß de illo sentiũt: qũo eũ nescire dicuntur. ⁊ qđ ẽ de boĩbus vel ĩ boĩbus hoc fieri potest. Non eĩm. visos possumus diligere vel odisse. sed nõ ignotos. qz et si nõ visi: fama vel litteris nota ẽ eoꝝ probitas vel improbitas. q̃ si diligimus bona et odimꝰ mala. ⁊ ita nõ erramus ĩ iudicio reruꝫ: veniale est. Si nõ vra sentimus de occultis boĩm quę ẽ humana tentatõ. si suspicemur aliter eẽ q̃ꝫ sint: q̃ suspitones si sint humanę: iudiciũ ⁊ talib⁹. i. diffinita certaq̃ sententia prohibetur. Ex suspicatõibus aũt euenit. vt bonus bonum si putet malũ nesciens oderit. qui etiã nescięs malũ diligit. Sic ⁊ malus cui displicet bonitas: bonũ odit ⁊ si putet malũ nesciẽs diligit.

Quę nemo. Aug. Fecit tot milia de paucis·q̄ super aquas iuit z petr̄ ire fecit·z alia huiōi. Sed et moyses in diuiso mari·in mānā·z iosue in diuiso iordane iufixo sole: z alij patres fecerunt: quę nec xp̄s nec alius fecit. Non ergo de talibus h̄ dicit. Supat etiā christus miracula omniuz·q̄ natus de virgine·q̄ de morte surrexit. sed hęc nō sunt facta in eis nec coz̄ eis. Dicit ergo de sanitatibus: quot et quantas nullus fecerat in eis·et q̄ ipse per seipsum fecit: nemo sine eo'.

Oderūt et me. et p. Judei dicūt se diligere deū. et tamē nescientes oderunt: q̄ qui volunt eē mali: nolūt esse veritatē qua damnantur. Et sicut oder̄t suā pḡnā: oderūt veritatem quę irrogat pḡnam: nescientes eū esse veritatē. Et si oderūt veritatē: oderūt eum ꝺ quo nata est veritas· z ita patrem nesciētes de eo natā veritatem oderunt.

Quia odio. ꝛc Bratis odit: qui nullū ex odio cōmodum querit vel incōmoduz fugit. Sic ipij oderūt xp̄m. Sic iusti diligūt gratis: nō ꝓpter aliud sed ꝓpter ipsum.'

Cū aūt. Nūc videntes opera oderunt gratis z me z patrem. Sz cū venerit paracl⁹ tus manifestioze testimonio ꝙuincet eos q̄ viderūt et oderūt·sed et quosdā eoz̄ cōpunctos ꝺ tanto scęlere cōuertet.

Quē ego'm. Die pentbecostes veīt spūssanctus in centuz xx. hoies cōgregatos: cū q̄bus erāt oēs apostoli ī domo vbi cęna fuerat.

Qui a pa. Spiritus procedit a patre et filio: sed filius dicit' a patre procedere: q̄a ad patrē solet referre· et q̄ ipsius est de quo ipse ē·A quo ergo hz vt sit: ab illo habet vt de illo procedat spūs

Hęc locutus sum. Postq̄ exemplo suo voluit ferre odia in quo sciūt quid debeant facere·sed nō possunt postq̄ etiā promisit spūm quo poterūt resistere: etiam addit. Hęc locutus sum de odio mei·q̄ ē exemplū de spiritu qui cōfirmabit: vt ita charitate diffusa in cordibus vestris: sit vobis mutua pax et non scandalū. Cū em̄ scandalū: Quid passuri: absq̄ sinagogis ta pax et non scandalū. Cū em̄ scandalū: Quid passuri: absq̄ sinagogis ꝺ ē·extra sinagogas facient vos: quia nō erat alius populus dei nisi israel. si xp̄m reciperet non eēt alia ecclesia christi·nec alia sinagoga isr̄. Sed hel. si xp̄m reciperet non eēt alia ecclesia christi·nec alia sinagoga isr̄. Sed q̄ isti semper volūt esse sine christo: volētes cōstituere suā iusticiam. pellūt eos qui nūq̄ volunt esse sine christo: iusticię eius subiecti. Nec erubescunt pulsi: sicut illi qui credentes in hiesum: propter metū nō audebāt confiteri ne pellerentur de sinagogis: diligentes gloriā hoīm magis q̄ gloriam dei.

Sz venit. Quasi si pulsi ab eis tot acquiretis mihi (vnde vobis gaudendum) vt nō satis sit eis vos pellere. Sed non sinant viuere: ne omnes acquiratis: vt a indaismo auertat̄ i quo deū israel credūt ꝺseri z sancta sua

Hęc autem. Postq̄ dixit futuras eoz̄ passiones: z ꝓsolatorē spiritū eis esse dandum subdit. Hęc nō dixi vobis ab initio. Nō si de passionibus accipimus. nō solūmō post cęnā: sed z añ proximū paschā·z ab initio missionis duodecim apl̄oz̄ ꝑdixerat·sed de cōsolatōne spūs eis ventura non prędixerat·quia ipse cū eis corꝑali pńtia aduocatus vel consolator erat. h̄ quia iam iturus est: op⁹ erat vt illū diceret venturū: qui cō firmaret eos ꝓtra abūcientes z interficientes.

Vado ad. Ita palam·vt nemo interroget q̄ visu corꝑorali cernat: videbūt eum ī nube ascendentē certi de gloria: q̄ ꝓiusꝑdicta passiōe ꝙsierāt·dne: quo vadis?

Si enim. Nō q̄ positus in terra ñ posset dare. h̄ quia illi nō sūt idonei accipere: nisi eū ꝺm carnē deserāt nosse.

Si aūt. Mentibus vīs sic raptis ad celestia: aderit spiritus sim̄ pater z filij. Spirituales em̄ ex carnalibus facti; capaci⁹ fuerant trinitatē habituri. sicut ꝓmissum erat. Vobiscū sum vsq̄ ad ꝓ.s. Et ad eū veniem⁹ z man·a·e·fa·Nunq̄ eum̄ itelligēda ē sepatō z si sigillatim loquat scriptura de personis Op⁹ em̄ erat sic triuitatez insinuari.

Ille ar. Nō q̄ filius nō arguat: h̄ quia spūs dabit eis charitatē z pellet timorez· vt sit eis libertas arguendi.

Augu. Arguitur ꝺ peccato qui ī xp̄m ñ credit. Arguit̄ z de iusticia eoz̄ q̄ crediūt. Ipa em̄ fideliuz ꝓpatō: infideliū est vitupatō. Credāt igitur hoies ī xp̄m: ne arguantur de peccato infidelitatis quo oīa tenētur. Transeāt ī numero fideliū·ne arguant̄ de iusticia eoz̄ quos iustificatos nō imitantur. Caueant futuruz iudiciū. ne cum mūdi p̄ncipe iudicātur: quē iudicatum imitantur

Et de iusticia. Nō de sua·sed de credētiū iusticia mūd⁹ arguit̄: quo ru cōpatōne dānat. Vñ nō ait·nō videbit me mūdus. h̄ non videbitis me vos apostoli. Contra ifideles q̄ dicūt·q̄o credemus q̄ nō videmus·est vera iusticia credere q̄ ñ videt̄·vt qui viderūt hoiez crediderūt deum. Et cū p ascensionē forma hois subtracta est visib⁹. tūc ex oī pte impletū ē. iust⁹ ex fide vivit. Et iā nō videbit̄ me. i. nunq̄ videbitis me talē vt modo·id ē mortalē iudicandū. h̄ glorificatū iudicē. Et h̄ ē iusticia fidei. ꝺ q̄ apl̄s. Et si nouim⁹ xp̄m ꝺm carnē. h̄ iā nō nouim⁹·quā q̄ mūd⁹ ab istis nō vult accipere arguit̄. De iudicio. Quia si damnatū illū sequunt̄·cū eo dānātur·z ne sibi credant parci terrent̄ supplicio illius superbi

Omnē vē. Promittit q̄ ꝺ totū factur⁹ ē spūs: ñ q̄ ī hac vita totū ꝓpleat.

A semetipso. Aug. Quia ñ ē a seipso·q̄ sol⁹ p̄ ꝺ alio ñ ē. Nā et filius de patre natus ē·z spūs ꝺ patre ꝓcedit·z tñ z filij z spūs q̄lis p̄ ē. Sz q̄ cū·a·l·audiet ab eo a quo procedit·audire illi⁹ scire ē·i·dē ē z ce. A q̄ illi q̄ ē eēntia·ab illo audiētia. i. scīa·q̄ ñ ē aliud q̄ eēntia ꝛc. de sempiterna re ꝓ prie dicat̄ ē·ſm nos bñ ꝺ·fuit·erit·. fuit·q̄ nunq̄ de fuit. Erit·q̄ nūq̄ de erit. Est·q̄ sp ē. Nō preterijt q̄si q̄ ñ maneat. Nō dictur quasi q̄ non erat.

ſ sponte vt deus ¦ ſ vt sit fiducia cōsolatōis.
¦ ſ ecce q̄ et filius mittit a pr̄e a quo ipe est
venerit ¦ paraclit⁹ quē ego ¦ mitto
ſ vt sit fiducia p̄dicatōnis.
vobis a patre ¦ spūm veritatis qui
ſ ecce q̄ et pater mittit.
¦ ſ maiestatōe sui·q̄ tāto miraculo q̄ qui putabat mortu⁹. resurrexisse et viuere probat⁹ est
ſa p̄ze procedit: ¦ ille testimonium
ſ q̄ ñ mō. q̄ nō adest plenitudo illius temporis.
perhibebit de me·z vos testimonium
ſ p̄ eum. ſ prędicatōis mee·et iō prędicare poteritis q̄ nostis.
phibebitis·q̄ ab inicio mecū estis.

C. XVI.

Hec locutus sū vobis vt nō scandalizemini. Absq̄ sinagogis facient vos
ſ quasi·sed ne timeatis solitudinem·q̄
Sz venit hora vt oīs qui interfi-
tot acquiretis vt pro eis ad gloriam dei vindicamini occidēdi ſ zelū dei hr̄e. Iz ñ scīaz
cit vos ſarbitretur obsequiū se p̄ę
stare deo. Et hęc faciēt vobis: q̄ ñ
ex stulta ignorantia ſ esse ¦ ſ filium
nouerunt ¦ p̄ez neq̄ ¦ me Sed hęc
ſ hec fiēt. sed ego prediri: ne ignaros hic et improuisa turbarēt: Iz p̄uisa patienter ferant.
locutus sum vobis·vt cuz venerit
ſ tenebrosa. ſ oportunitas. ſ malorum:
ſ et caueatis vobis
hora ſeorum reminiscamini: quia
ſ ꝺ aduētu paclti.
ego dixi vobis. Hęc aūt vobis ab
ſ ego paraclitus vester.
initio ñ dixi: q̄ vobiscū ſeram. Et
ſ et iō op⁹ ē p̄dicere de illo.
nūc vado ad eū qui me misit: z nemo
ſ iturū a vobis.
ex vobis interrogat me quo vadis
ſa nobis ſ ī. me iturū a vobis
dis. Sed q̄ hęc locutus sum vobis.
ſ cum nondū cōsolatōz spūs intus habeatis
tristicia implebit coꝛ vm. Sz ego
qua melius me itus visuri estis: doletis me coꝛporalibus oculis subtrahi.
veritatē dico vobis·expedit vobis
ſ vt spūaliter iā me noscatis·et carnaliter iaz me nosse desistatis·ne verbo carne facto·quasi lacte contēti sitis ¦ ſ si carni qua alij carnali
vt ego vadā. ¦ Si enim nō abiero
ter beseritis. capaces spūs ñ critis.
paraclitus nō veniet ad vos. Si
aūt abiero mittam eum ad vos Et
ſ p̄ vos qui modo timidi.
cū venerit ille ¦ arguet mundum de
ſ quod habz mundus ¦ ſ quā non imitatur.
¦ ſ quod ñ timet.
peccato ¦ et de iusticia z ꝺ ¦ iudicio.
ſ exponit quod dixerat ſ suo ¦ ſ arguit
¦ ſ hoc spēaliter ponit·q̄ hoc manente cetera
De ¦ peccato ¦ quid: ¦ q̄ ñ credide-
manent. hoc discedēte cetera remittunt
rūt i me. De iusticia vo q̄ ad p̄ez
ſ iā talē. ñ. v. et paulus eniz et stephanus postea viderūt cū: Iz iā alium ſ futuro
vado·z iā ñ videbitis me. De iudi
ſ forax missus iudicio ignis reseruat⁹.
cio aūt: q̄ p̄nceps mūdi hui⁹ ¦ iaz
ſ q̄ nēo hz ꝺterminare
iudicatus ē. Adhuc ¦ multa habeo
ſ q̄ nondū vēit spūs
vobis dicere: sed q̄ non potestis
portare modo. Cū aūt venerit ille
ſ ¦ intus sine sono·sic fit et alijs sanctis. vel de ducz in oēm veritatē·vt deducat·d. in v.t.
spūs veritatis: ¦ docebit vos oēm
ſ saluti necessariā.
veritatem. Nō em̄ loquet a semet
ſ ñ solū q̄ futura in tpe·Iz magis eterna quorum amore inflamat.
ipso. Iz quęcūq̄ audiet loquet: et
q̄ uētura sunt annunciabit uobis.

Cū ergo nostra locutio p tpa varietur: nō eo vere dicuntur verba cuiuslibet temporis. qz nullo tpe defuit. nec est vel deerit. Et ideo nō mirū si audiet dixit de eo qui audiunt et audit. i. sp sciuit. scit. et sciet.

Ille clarificabit. Quia spūales faciendo vos declarabit. q nō patri filius ē equalis: quē scōm carnē vt hominē nouerant: vel timorem tollendo faciet vos gloriaz meā annunciare toti mundo. q nō mihi sed hoibus prosit.

De meo. Nō q spūs sit mīor filio: cur āt hoc dixit: explanat Oīa. q. h. p. s. propterea. d. q. d. ma. Ergo de pre accipit spūs vñ accipit filiꝰ: qz ī hac trinitate de patre natus ē filiꝰ. de patre procedit spūs. Qui aūt de nullo natꝰ est. de nullo procedit pī ē solus.

Omnia q. Augi de spū dicit christus. Spūs patris u. q. so. in vobis. Et apls Si spūs eius q̄ suscitauit xp̄z. i. spūs patris. Itē apls. Misit deus spiritum filij sui in corda vestra. et quisquis spiritum christi ñ hz. Ita aperte ostenditur patris et filij ē spūs.

Modicū. Dixerat supra siue modicū ad patrē vado. et iā ñ videbitis me: vbi visus est aperte loqui: nec quicqz quesierunt. Nunc aūt determinās qñ iturus sit. i. paulo post. et qūo. s. p passionē: dicit modicū: qd añqz īpleret pēnitꝰ fuit obscurū

Modicū. i. parū tempꝰ restat vsqz ad hoc q patiar. et claudar sepulcro et iterum paruum tempꝰ vsqzquo me videatis resuscitatum. Vel paruum tēpus ē. i. triduū quo clausus nō videbor. et iterū parū. i. quadraginta dies quo resuscitatus videbor. Quia vado ad patrē. boc est: qz tēpus est vt deposita mortalitate: humanā naturā celis inferā. Vel spūaliter illis quibus loquebatur dicit. Modicū et ñ vi. m. et ad hoc refertur. qz vado ad patrem nō ad illud: iterū m. et v. m. qd vniuersę pmittit eccię. Dicit ergo modicū. ñ qz mortuus: ab eis ñ erat videndus donec surgeret. sed qz eundo ad patrē: facturus erat vt nō cū vlteriꝰ mortalē viderēt: qd fecit postqz surrexit et ascēdit in cęlum. Oībus aūt cōmuniter dicit. Iterū mo. i. totū tempꝰ vsqz ad finē ęculi. et videbitis me: ęterna visione.

Quia plo. De occiso: de quo inimici gaudebūt. Similiter plorāt oēs boni ī erumnis huius ęculi. ß mundi amatores gaudēt. Boni aūt cōparantur parienti quę genuit ī partu: sed letantur d fructu. et plus gaudet d aduentu futurę plis q̄z tristis ē d pūti dolore.

Si quid pe. Augi. Ita sane itelligēdū ē qd ait. dabit vobis: vt ea bñficia significata sciant: q̄ ad eos q̄ petūt pprie ptinet. Exandi untur cū sancti pro seipsis. ñ aūt pro oībus alijs amicis vel inimicis

Dabit vo. In futuro nō rogabitis: ß mō petite: et dabit vobis qd ad vos pertinet. et si de oībus illis quibus petitis. et iō dr vobis,

spīe a quo ego

Ille me clarificabit. quia de meo accipiet: et annūciabit vobis. Oia q̄cūqz hz pr̄: mea sunt. Propterea dixi: qz de meo accipiet: et ānuncia

s. i. nunq̄ videbitis me mortalez

bit vobis. Modicū et iā ñ videbitis me: et iterū modicū et videbitis

s qz obscure dixit.

me: qz vado ad pr̄em. Dixerūt ergo ex discipulis eius ad inuicem: Quid ē hoc qd dicit nobis: Modicū et nō videbitis me. et iterū modicum et videbitis me. qz vado ad pr̄ez? Dicebant ergo. Quid ē hoc qd nobis dicit modicū? nescimus

† s in hoc ostendit se deū: cū sine verbis eorum

quid loquit. ſCognouit aūt ihūs intellexit dubitatōz.

qz volebant eū interrogare. et dixit eis. De hoc q̄ritis inter vos qa dixi: Modicū et ñ videbitis me: et iterū modicū et videbitis me. Amē

s exponit quod dixerat. s. se moriturū et resusci

amē dico vobis. qa plorabitis et tandum:

flebitis vos: mūdꝰ aūt gaudebit: Vos aūt contristabimini: sed tristi

s in resurrectōe et ascensione:

cia vra ꝓuertet i gaudiū. Mulier cuz

† s patiendi vel gturiendi:

parit tristiciā hz: qz venit †hora eiꝰ

† s nō feminā sed masculū: qz ad fructū eterne

Cū aūt peperit †puerum: iā ñ memi

cōtemplatōnis cuncte actōes referunt. non ad

nit pręssurę propter gaudiū: qz na

molliciem huius ęculi.

† s in vitā eternā. ¶ s adaptat similitudinē.

tus ē hō †i mundum. ¶Et vos igit nūc

† s pꝰ tristiciā victo impugnatore remunerabo.

quidē tristiciam habetis. †Iterum autem videbo vos: et gaudebit cor

† s qz gaudiū ipōrū xps ē qui iā ñ morit.

vestrum: et †gaudiū vrm nēo tollz

† s eterne visionis. quod non in hac vita s nō

a vobis. Et i illo †die me ñ interroga

petetis vel interrogabitis. qz tūc erit plena cognitō et sufficientia.

bitis quicqz. Amē amē dico vobis

s qz si aliquid ñ nibil.

si qd petieritis pr̄z i noie meo da

s cōfisi mee pñtie.

bit vobis. Usqzmodo non petistis

† s qz aliquid sit cōpatōe rei permanētis

¶ s qd nō cognouistis sicut cognoscendū ē

¶ s nunc aūt petite vt gaudiū v. s. p. quod est

†qcqz in ¶noie meo. ¶Petite et accipietis: in eternis. et vere accipietis:

pietis vt gaudiū vrm sit plenum.

Hec in ꝓuerbijs locutus sum vobis. Uenit hora cū iā ñ i ꝓuerbijs

s intus i corde ñ aure.

loqr vobis: sz palā d pre meo ¶ānū

ciabo vobis. In illo die i noie meo

s qz nibil tūc deerit: etsi nunc rogo.

petetis. Et nō dico vobis: †qz ego

rogabo pr̄em d vobis. Ipe em pr̄

† s ideo ita exaltamini.

amat vos: †qz uos me amastis: et

† s carne sumpta: nō tamen deserui. s autez:

credidistis: qz †a d exiui. Exiui a

s visibiliter † s corporali discessione

pre et ueni i mundum. †Iterū reliquo

ñ gubernatione pñtie.

mundum et uado ad pr̄em. Dicunt et discipuli eius. Ecce nūc †palā loqris et

† s palam loqui estimant. cuz dictorum eius ne

quoquam comprehendere misteria.

prouerbiū nullū dicis. Nūc scimus

† s docenti qui sponte oīa dicit: sciens quid quo

qz scis oīa et ñ opꝰ ē †tibi ut q̄s te i

siturus velit. alijs opus ē interrogare. qz aliter

s q scis oīa:

terrogat. In hoc credimus qz a deo

nescirēt quid quesitor scire vellet: s vt quali

existi. Rñdit eis ihūs: Mō creditis. Ecce uenit hora. et iam uenit

s i vrei fiducie tristitie tempore.

ut dispgami unusquisqz i propria: et me soluz relinquatis. Et nō sum

Hec in p. Quę bucusqz dixi. quasi i prouerbijs que solent boies audire. sed non intelligere dixi. qz ia les estis. Fialis autem qui nō capit quę sūt spūs dei: quęcūqz dicuntur d incorporea et immutabili suba. ba hz quasi puerbia. Sz ueit hora. q̄ dato spū faciaz vos spūales. vt certissima intelligētia mentis. et si nō vt i futuro deuz videatis. et tūc palā de patre nunciabo: vt ipz et me esse dē substātię itelligatis. et tūc in noie meo petetis. qz tūc vere cognoscetis et scietis. q si vt homo rogo patrē. vt deus exaudio cum patre. Ūñ dicit. Et non dico u. q. e. r. p.

Hec in prouerbijs. Quo possūt petere plenū gaudiū. subdit. qz de animalibus quod sunt faciet spūales. vt ablatis oībus ymaginibus corporuz: pura facie mētis sincere luci cohereāt.

Ipse enim. ꝛc. Amat nos pater. quia amamus filiū: cū a patre et filio accepimus vt amem⁹ patrē et filium: data charitate p spm̄ quē et ipsū amam⁹ cū patre et filio. prior amās facit in nobis q amemur.

Iterū re. Reliqt mūdū corpali pñtia. Vadit ad patrem: qz humanitatez ad iusibilia paterne maiestatis induxit. Reliquit mundū. qz ab aspectu amatorū mūdi quod viderant abstulit. Redit ad patriam. quia amatoribus suis se equalez credendo dixit patri

Dicunt. Cū nōdū vēisset hora quā pmisit: ecce nūc palā loquit illa q̄ dns scit: ñ itelligētibus esse prouerbia. illi vsqz adeo nō intelligunt. vt nec saltē se ñ intelligere intelligāt. De q̄ eoz infirmitate admonēs rñdit. Mō credit⁹ nē.

Nūc scimus. Aperte ostendūt. qz loquēs de eis. ad eos maxime agebat q̄ illos delectabat audire. et quę ipi iterogare volebant. hęc ipse p̄ueniens vltro proferebat. et iō illū qz cogitationes nouerat p̄fitent scire oīa quasi deū et dei filiū.

Et non est. Cum scias oīa. nō ē opus vt interroges aliquē a quo aliquid scias. Uel etiā iterogeris ab aliq̄ p̄sciens quid ille velit. Si aūt aliqñ iterrogauit. l' interrogatus ē. nō eis sed alijs opꝰ fuit

Modo cre. Vt paruuli q̄bus q̄cumqz alta adhuc puerbia sunt creditis. ß venit hora passionis. et iā ppe ē. i q̄ ita pturbemini. vt qd mō creditis: relinquat. ñ mō corpe ß etiā mētis fide. vñ sperabāꝰ q redempturus eēt isrl.

Et non sum. Ecce pfecerunt. ß ad maius vult eos extendi. vt cum dixerint a deo existi. dicat. Pater mecū ē. nec sic putēt a deo exisse. vt putēt etiā recessisse.

Quia pa. Dixerat relinq̄ m. et v. ad p. nūc dicit. pater mecū ē. qd itelligēti ē verbum. nō itelligenti pnerbiū. Cui si nō ē cibus. tū lactis ē alimētū. Et quo ē q sciebāt eū nosse oīa

Nec lo. Non solum quę in cena. sed etiā quę ab initio. Sz maxime q̄ i cena hac d causa dicit dicta. ut in illo pacez

habẽrent. Hęc pax est pro qua christiani sumus: pro qua sacramẽtis imbuimur. pro qua omnimodis erudimur pro qua spũm pignus accepimus. pro qua in eum credimus et speramus. & amore eius accendimur. Hęc est ꝑ suris consolatõ et liberatõ. vt in hac liberemur. in fine feliciter regnemus. in hac ergo sermone concludit.

¶ Pater ve. ho. Potuit orare silentio sed in orando est etiaꝫ doctor: & notam facit orationem. quę et presentium et futurorum est edificatio. Venit hora non vrgente fato. & disponente deo qui sine tempore ordinauit omnia quę fiãt p tempora ordine congruo.

¶ Clarifica fi. ꝛc. Humilitas in passione. claritas in resurrectõne cepit. Venit hora passionis: seminande humilitatis. nõ differas gloriam resurrectõnis. Vt filius tuus clarificet te. Et sic claritas patris nec augeri nec minui potest in se Apud homines mior erat dum in iudea sola notus. sed per resurrectõnem filij vbiq; innotuit.

¶ Vt filius t. In cognitõne hominum; sicut dedisti vsq; vt cognoscant te. & quez misisti. Non enim potest cognitõne hominum clarificari pater: nisi ille ꝓgnoscatur per quẽ clarificatur. id est. populis innotescat. Et hꝫ est clarificatio patris: quę non circa solos apostolos: sed etiam circa omẽs credentes fit

Hęc ẽ vita. Ordo. vt cognoscant te: et quem misisti. id est christum cum spiritu qui est amborum: esse vnum et solum verum deum. Si ergo eo mõte clarificat filius sicut dedisti ei potestatem omnis creature. et sic dedisti: vt omne quod dedisti ei. d. e. u. e. Et hęc est vita eterna ut cognoscant te. Sic te ergo filius clarificat vt oĩb qs dedisti ei: te cognitum faciat

¶ Vt cogno. ꝛc. Quod hic est ex parte: in futuro erit plene. Qui ergo proficit in cognitõne magꝭ viuere tendit. Nñ aũt erit plena cognitõ: erit sine fine laudatõ. Et hęc est illa clarificatõ. sed priꝰ hic clarificatur. dũ innotescit fidelibus. vñ. ego t c. s. t.

¶ Opus con. Jo ẽ. ac si apte futurũ diceret. clarificabo: gẽtibus prędicando. Opus ꝓ summabo. qz iam factum prędestinatõne. & pro iã facto est habendum qđ certissime est futurũ. Hãc prędestinatõnẽ in sua clarificatõe manifestius aperit. dicẽs. quam habui apud te priusq; mundus eẽt. i. sicut tũc in ꝓdestinatõne habui apud te añ tpa. ita nũc in re faci in mđo in tpe.

¶ Dedisti mi. In quo notatur gratia. Nihil cñ bz ĩ boĩe quod nõ accepit. Cum restet passio dicit ꝓ summaui. qz se certissime nouit cõsummaturum. sicut prophęta ait. Qui fecit quę futura sũt. Quãnis ergo videatur hic dicere q̃ prior patrẽ glorificauerit. & post a pie cẽt clarificandꝰ. dicẽdo:

solus qz pz mecũ ẽ Hęc locutus sũ vobis vt in me pacẽ habeatis. In

¶ cõtra pssuras hortatur ¶ qđ fecerũt dato spũ et vicerũt. nõ vt prius reliquerũt solum: mũdo pęssurã habebitis: sz ¶ ꝓfi

¶ vici in me et in meis. ego tamen vestrũ vici. magna spes mẽbris:

dite: ego vici mundũ. C. XVII:

¶ finito sermone ad discipulos: ad patrẽ verba cõuertit. et orare cepit.

Hęc locutus est

hiesus: & subleuatis oculis in cęlũ dixit. Pz venit hora: clarifica fili

¶ quã cõstituí tecum

¶ notũ faciat omni carni. sicut ei fcõm hominem de

um tuũ: vt filius tuus ¶ clarificz te:

¶ notũ dixti potestatẽ. c. i. hoĩs. sic enĩ dedisti vt omne qđ d.

Sicut dedisti ei ptatẽ ois carnis:

e. d. e. v. e. ¶ filio.

vt oẽ qđ dedisti ei det eis vitã eternã. Hęc ẽ aũt vita eterna vt cognoscant te solum deum verum et quẽ misisti hiesum christum Ego te clarificaui super terram: opus ꝓ sum

¶ finitum

maui qđ dedisti mihi vt faciaz: Et

¶ vt te clarificem ¶ ad dexterã tuã collocãdo.

nũc ¶ clarifica me tu pater apud ¶ te

¶ ab initio sicut prędestinatũ est vt deus sic hoĩz

metipsũ claritate quã habui ¶ priusꝙ

illam exaltaret: ¶ nõ q̃ iam sit ꝓfecta manifestatio sine prouerbijs: sed q̃ certissime futura

q̃z mũdus fieret apud te. ¶ Manifestaui

¶ ſũ quo diceris deus quod erat notũ in iudeis: sed quo diceris pater meus. qđ sine filio nõ nosc.itur

¶ apostolis et vere oĩbus gentibus ¶ instruẽdos

nomẽ tuũ ¶ hoĩbus ¶ quos

¶ homini ¶ de quo iam non sunt. ¶ prescięntia

dedisti ¶ mihi de ¶ mũdo. ¶ Tui erãt

¶ ad docendũ

& mihi eos ¶ dedisti: & sermonem

¶ fide pmãserunt ¶ id ẽ cognouerũt qz a te sz

meũ ¶ seruauerũt. ¶ Nũc cognouerunt

¶ simul enim pater ded. t oĩa cũ genuit qui haberz oĩa

rũt: qz oĩa q̃ dedisti mihi abste sũt

¶ p hoc cognouerũt qz acceperũt ¶ intus

Quia verba q̃ dedisti mihi: dedi

¶ intellexerũt et tenuerunt

eis. Et ipi acceperũt & cognouerũt

¶ similiter vere ¶ qđ est idẽ qđ a te exiui.

ve. qz a te exiui. & ¶ crediderũt: ¶ qa

tu me misisti. Ego pro eis rogo: nõ

¶ id ẽ deditis mũdo

pro mũdo rogo: sz pro bis quos d

¶ per quos tã nõ sunt d mundo pro quo nõ rogo

disti mihi: qz tui sunt. Et mea oĩa

tua sunt: & tua mea sunt. & clarifica

¶ tantum ¶ ¶ et si prius fui ¶ ¶ qz cito futurum

tus sum in eis. ¶ Et ¶ tã ¶ nõ sũ ĩ mđo

¶ corporali presentia ¶ qz tarditus exituri

¶ exponit quo dixit. nõ sum in mundo sciens alios unde mouendos

¶ et hi ĩ mũdo sunt ¶ & ego ad te veio

¶ vt hõ rogat patrẽ pro discipulis ¶ pater iam pro te est ascensio. et tõ cõmendo tibi corporaliter quos relinquo ¶ ¶ sed ñ sine me spũali potentia

¶ Pz sce ¶ tua eos ĩ noie tuo quos

¶ homini vel verbo gignendo pater oĩa dedit

dedisti ¶ mihi: vt sint vnũ sic & nos.

¶ mõ serua in tuo noie ĩ quo eos seruabã ¶ ¶ corporaliter ¶ ¶ ego filius homo

¶ Cũ eẽ essem cum ¶ eis: ¶ seruabam

¶ sed non sine te spũali custodia

eos in noie tuo. Quos dedisti mi

hi ego custodiui: & nẽo ex eis perijt

¶ iudas predestinatus perditõni ¶ q̃ hoc de illo p

nisi filius perditõnis: ¶ vt scriptura

phetauit ¶ ¶ peracta obedientia electis filijs per quos predicatõ impleatur ¶ ¶ qz adhuc corpe ĩ mđo

impleat. ¶ Nũc aũt ad tẽ vẽio. ¶ & hęc

¶ id ẽ a me eis collatum

loquor ĩ mđo vt habeant ¶ gaudiũ

¶ aũt.

meum impletum i semetipsis. Ego

¶ hoc habiens reliquit eis et hec ẽ cã odij ¶ ¶ hoc de secuturis passionibus dicit

dedi eis ꝟmonẽ tuũ. ¶ & mũdus eos

¶ cur ¶ me liberante eos natus de spũ.

¶ renati ex spũ. ¶ de quo nati

odio habuit quia ¶ nõ sunt de mun

¶ nat⁹ ꝟ spũ

do: sicut et ego non sum de mũdo.

¶ orat pro suis contra odia mundi ¶ vbi adhuc necessarij sunt et si nõ sunt ꝟ eo ¶ etsi mꝰ odit tñ

non rogo vt tollas eos de mundo

sed vt serues eos a malo. De mđo

et nunc clarifica me pater apud temetipsum: tamen de futuro ẽ vtz qz. & eo ordie vt supra

Pater clarifica filiuz tuum vt filius te clarificet. Eadem enĩ est sẽtentia. nisi quia hic victus est clarificatõnis modus qui ibi erat tacit⁹. quomõ pater clarificetur & filius. filius clarificat patrez super terram. pater filium apud seipsum.

¶ Hominibus. Possunt hęc oĩa dici de oĩbus fidelibꝫ futuris. Et ẽ hęc clarificatio qua clarificatus filius clarificat patrẽ super terrã ꝟm q̃ ẽ prętaritũ ꝓ futuro. Sed credibilius est de bis dicq̃ tũc erãt discipuli. cũ pꝰ dicat. cũ eẽm cũ eis

¶ i. e. ĩ. u. t. & nullꝰ perijt

nisi filius ꝓditõis. i. iudas q̃ d. xij. perijt vbi addit. nũc ad te. v. ĩ q̃

¶ oñdit corporali pñtia se fuisse cũ eis qui in ascẽsione ab illis abijt. De ceteris pꝰ addit. Non ꝓ bis tm rogo. & ꝓ bis qui credituri sunt per

¶ vbũ eoz.

¶ Tui e. Aug. Patris erãt hi sicut oĩa: ñ sine filio oĩa tenẽte cũ illo. Sz solet ei a quo ẽ tribuere qđquid bz. Mihi eos dedisti ꝟm hoĩem qui nõ semper fuit. Sz accepisse eos dicit. Habuit aliquã do dei filius: qđ non dũ habuit idẽ hõ filiꝰ qz nõdũ erat homo.

¶ Cognouerunt Ne putaretur cognitõ iã facta p spẽm addit. Credideriũt vere. ñ eo mõ quo cum dixit. mõ creditis. venit hora vt dispergami. Se nec adhuc tales erant. & ꝓnunciat qualeꝭ sint futuri accepto spũ sine quo nec seruauerũt sermonem quẽ dixerat.

¶ Ego p. e. Prima oĩo fuit. Clarifica f. vt f. c. t. & ꝟ his executꝰ ẽ & cõclusit in fide credentiũ. Jã ꝓ eis rogat vt pz seruet eos qs ipe corpe reliquit.

¶ Et mea o. t. s. Nõ enĩ qz filio dedit pater amisit. cum filius adhuc adsit. mea o. t. & tua mea sunt. Vnigeniti filij sunt oĩa quę pris p hoc q̃ etiã de ẽ ipe. etiã ꝟ patre natꝰ patri ẽ equalꝭ. ¶ Et tua. m. s. Sancti ꝟ qbꝫ bꝫ dicit: ñ pñt eẽ nisi eiꝰ a q̃ creati & sanctificati sunt. i. patris & filij. & per bꝫ oĩa q̃ ipoz sunt: necesse ẽ vt sint eius cuiꝰ & ipsi sunt: qđ supra dixit ꝟ spũ. oĩa q̃ bz p. m. s. ꝓpterea dixi: ꝟ meo accipiet. ꝟ bis dixit q̃ ad ipsaz ptinent prędestinatẽ. ĩ qbꝫ ille ẽ eqlt oĩa q̃ bz bñdoñ possidẽdo. neqz ei spũs ꝟ creatura accipiet q̃ subdita ẽ patri & filio: & ꝟ patre ꝟ q̃ procedit spũs. ꝟ q̃ natꝰ ẽ filius

¶ Et clarifi. Supra petebat ꝟ futuro clarifica me apud temetipsũ. & hoc dicit et ĩ eis. Sz et hęc futura cũ eis ĩnotescet. & ꝓ eos oĩb credẽtibꝫ q̃ ad dexterã patris sit glorificatus.

¶ Serua eos. Vt sint vnum ĩ natura sua. sicut & nos in nostra sumus vnũ. & iõ ñ ait vt sint vnũ nobiscũ: aut vt simus vnuz ipsi et nos: sicut nos vnũ sumꝰ. qz ñ sunt eiusdẽ nature cũ deo. sicut filiꝰ ꝟm q̃ deus vnus ẽ cum

¶ Cũ essem. Nõ debemꝰ itelligere q̃ pater & filiꝰ alternatim patre.

seruent: quasi alter p̄ alterū. Simul eīm seruant pater et filius et spūssanctus qui ē vn̄ de⁹. Sz scriptura nos nō leuat nisi ad nos descendat. Cū ita loquit intelligam⁹ distingue re psonas ñ separe naturam

¶ Gaudiū qđ supra expressit vt sint vnuz sicut et nos. Hęc ē pax illa z beatitudo in futuro seculo: propter quā omīa fiunt. ppter quā se cē locutū dicit mundo.

¶ Sāctifica. Sicut er gratia tua īcepta ē sanctificatō p quaz iā nō sunt de mundo: ea dē gratia fac sāctōres vt pseuerent in veritate. cuius vmbra fuerūt veteres sanctificatōes id ē ī me qui sum veritas. qđ subdēdo apit Sermo t. v. ē. quod ē. ego sum veritas. Hęc logos latine verbū vel sermo qui est vnigenitus p̄ris.

¶ Et pro eis. e. s. Jo ē. vt pro eis prosit ego me hoiem sanctifico ī me verbo. qđ ē ab initio incarnatōis suę qñ verbū factuz est caro. Ita aūt illis pdest quia et ipsos qui sunt ego: qz caput z corpus sunt vnus christ⁹: sanctifico in meipso. vnđ addit. vt sint et ipsi sicut ego sanctificati in veritate et ī me.

¶ Nō pro eis. Jā nō de solis apostolis: sed de ceteris mēbris incipit. Non aūt orat pro his qui iam sunt ī fide eius defuncti. sed pro his qui sunt in temptatōnibus.

¶ Sz et pro eis. Qui crediturī sunt vsqz in finē mundi; vel iā credunt vbicūqz sunt: ñ tñ tam perfecte vt post crediturī sunt p⁹ resurrrectōnem.

¶ Per verbū. Per verbū euangelij qđ ē eoz̄: ñ q p eos tm̄ sit p̄dicatiō: ꝫ et p paulū et alios quos habet. sed qz eis primo et principaliter p̄missuz sit ad p̄dicandū. Hoc ē verbū fidei; verbū dei. p quod credidit latro. credidit paul⁹ z q̄cunqz credit.

¶ Ut omnes. Nō ait omēs vnū sumus. sed vt illi oēs vnū sint sicut tu pater in me et ego in te: subaudi vnū sumus. Ita z pater ī filio et filius ī patre. vt vnū sint. qz vnius substātię. Nos nro possumus cē ī patre et filio z spūsancto. Vel pater et filius et spūssanct⁹ ī nobis cē possunt. vnū tñ cum deo esse ñ possum⁹. qz ñ vni⁹ subē. De⁹ ꝺo in nobis ē vt in templo. Nos ī illo vt creatura in creatore

¶ Ut et ipsi. In nobis dicit vt q vnū sunt fide et charitate. gratie dei tribuant; vt nūc aūt lux ī dño.

¶ Ut mundus. Mūdus ꝺ accipitur pro oībus illis qui vnū sunt. Nec ꝺ qđ sunt facit cām vt credant: qz potius credendo vnum sunt. qui q̄uis vnū essent natura: dissentiendo tñ ab vno: ñ erāt vnū: ꝺ orādo dixit. vt mūdus credat. sicut orando dixit vt oēs vnū sint. ac si tercio subaudiatur. rogo vt mūdus credat.

dus te ñ cognouit. Ego aūt te cognouī: z hi cognouerūt qz tu me misisti. Et notuz feci eis nomē tuū z notū faciā: vt dilectō qua dilexisti me: in ipsis sit et ego in ipsis.

C. XVIII.

ñ aīa sed istis finitis. ñ q ī ortum mox introiret.

Hec cum dixisset ihesus egressus ē cuz discipulis suis transtorrentem cedron obumbratō eoz̄ dzon vbi erat ortus in quem introiuit ipse et discipuli eius.

ñ statim. sed quibusdā īterpositis q̄ alij narrant.

vbi ipe lupus inter oues locū prenotauerat.

Sciebat aūt iudas q̄ tradebat eū: locū. qz ihesus frequēter conuenerat illuc cū discipulis suis. Judas ergo cū accepisset cohortē z a pōtificibus et pharisēis ministros: venit illuc cum laternis z facibus z armis.

nox enīm erat. in qua nō cū lucernis et facibus. vt si latere vellet his quererētur. ipi accēderūt sibi lumē pēale vt his siqui eū defendere vellēt ex pugnarentur.

Ihesus itaqz sciēs oīa quę vētura erant sup eum p̄cessit et dixit eis: ñ ignorās q̄d vellēt. sz vt scirēt eē eū quē querebāt

ñ abscondit se iz oīdit

Quē quritis? Rñderūt ei: Ihm nazarenū. Dicit eis ihesus: Ego sum. Stabat aūt z iudas qui tradebat eū cum ipsis. Ut ergo dixit. Ego in eis. Nō qn z pater ī nobis z nos ī patre. Sz hic media toz̄ se oīdit. ex cuius psona hoc dicitur: sicut ꝺ qđ apls ait. vos xpi. xps autē dei. Vt sint p̄summati. oīdit eo perduci reconciliatō nē p mediatoz̄ vt pfecta beatitudine fruaīm vbi cognoscet mūdus p spēm: qđ mō p fidē

¶ Ego sum in eis ad quos me misisti z tu ī me. mūdū tibi p mere cōcilians. vñ ē etiaz ꝺ qđ sequitur. dilexisti eos. qz in filio etiā mē bra eius diligit. sicut z me: ñ q̄ equaliter. ꝺ qz z me z illos. vł ppter me illos. sicut supra. Sicut misisti me: misi eos. i. qz me misisti mi si illos.

¶ Quos dedisti. Jd ē. traxisti ad me. sic et ego elegi eos ā mundo. alij non sunt dati ei. ñ sunt sui. z si potestas sit ei oīm.

¶ Volo vt. Nō p̄t ñ fieri qđ vult omīpotens: ꝺ illa volūtas est boīs: ā q̄ dicit. non sicut ego volo.

¶ Ut vbi. Jd ē. ī ęlo vbi in carne mox futurus sum. Vel sicut dicit nicbodemo. Nemo ascendit ī ęlū nisi filius hominis qui ē ī ęlo. Nō dixit. erit sed ē. ppter veritatē p̄sonę. ī qua z vbs bō ē. z homo deus. z vbi ego sū deitate. z nō quęrat. vbi. qz deitas vbiqz est cū q̄ tñ bonus est. et si ñ vbiqz sicut ille: vt latroni dicit. Hodie m. e. ī p. Ūñ z hic ñ satis fuit dicere. vbi ego sum: sed addit mecū. qz miseri p̄nt esse vbi ille ē qui nusquā est. ꝺ soli bti sunt cū illo. q̄ nō sunt beati nisi et eo. Cū illo. qz fruuntur illo. vidēt illū sicuti est. Mali ñ sunt cum illo. vt ęci ī luce ñ sunt cum luce. Nec boni nūc ita sunt cum eo. z si aliq̄ mō p fidē sunt cū eo.

¶ Videant. Cū ī forma serui clarificata viderint iudicātē bonū z malū: tollet impius ne videat claritatez dei qua de⁹ ē. quā soli mūdi corde videbunt qđ erit eis vita ętna.

¶ Ut dilectō. Dilectō q̄ p̄ diligit filiū ē ī oīb⁹ iustis: qz mēbra ei⁹ sunt z diliguntur ī illo qui tot⁹ diligit. iō subdit. z ego ī ipsis sum. q̄si. qz ego sū in ipsis. aliter ē ī nobis vt ī tēplo. nos ī illo alit. qz nos sumus ille: cū ꝺm bo

¶ Egressus. Jā apostol⁹ ī agro culto minē eius capiq̄ sumus corp⁹ z fructuoso ope p assiduā p̄dicatōz p̄stituq̄: tpe passioīs ī ortū paradisi ītro ducit vbi fructus ē abundātior. z q̄ ī deserto tēptatus vicerat. In orto suos coronat. xp̄ū ait latroni. Amē amē d. t. b. m. e. ī. pa.

¶ Ubi erat or. In orto capit vt doleret pctīs p̄missum ī orto deliciarū ī quē bn⁹ scl̄ī torrētē trāsiēs: discipulos ītroduxit

¶ Cohortē. Nō indę ordinē ꝺ militū a p̄side seruato ordīe legitime ptātis: vt illis tenētibus nullus auderet resistere. vł etiā siquis auderet: ptra tot ñ posset.

¶ Venit illuc Nocte tradit⁹: vt sine turbis q̄ī die frequētes aderāt: inueniretur.

¶ Stabat. De oculo ꝺ tacz qđ alij euāgelistę dicūt.

Ego sum Hac vna voce tot feroces z fortes mouitur⁹ pstrauit. ☞tute latentꝫ veritatis qz volebat q̄dē cōprehendi: ꝑ ñ nisi qñ vo

¶Abierunt. luit Sic mō p euangelium vbiꝫ dicit xp̄us: ego sum. z iudei expectantes antixp̄m retro abeunt. z in terrena quę amāt cadūt.

Sinite h. Aug. Faciūt qđ iubet: sinunt eos abire quos ñ vult pire: ñ q̄n p⁹ sint morituri: sed qz sic nōdū credębāt. quō credūt qui nō pereunt.

¶Percussit. Seruus significat populū legis seruū. Auris pro dño amputata z a dño sanata: auditus amputatus. a vetusta te renouatus. vt seruiat liber ī nouitate spiritus: nō ī vetustate litere. Vñ & malachus .i. regnaturus cū xp̄o. Qđ significatū qz nō cogitauit petrus. ꝑ magistrū defendere voluit. dñs improbat fcm. z monet eū ad patiaz Illud tamē mistice et fieri debuit et scribi.

Mitte gla. Ac si dicerz: quiescat vindicta Aliter. Cōuerte gladium ī locū suū .i. ☞bum p̄dicatōnis ꝓuerte ad gētes. vbi ꝑm paulum hostiū aptuz z īgens ī ueniatur. Aliter p⁹q̄m plenitudo subintrauerit: dicit petro p quez totus ordo p̄dicatorū designatur. mitte ☞bū p̄dicatōnis ad israel. Dis em̄ q̄ gla. ac. g. p. Quo gladio: illo qui igneus ☞titur añ paradisum. z gladio spūs q̄ ī dei scribit armata.

¶Cohors a. Mos erat iudeis: vt quem morte dignū iudicarēt victum p̄sidi traderēt

¶Et adduxerūt e. Erāt eo tpe duo sacerdotū principes vt Lucas ait. ānas z caiphas q̄ vicissim annos suos agebant. Sz tūc erat annus caiphę. z voluntate eius primū ducē ibs ad annā. ñ qz collega: sed qz socer eius erat. Vel domus sic erāt posite: vt nō verteret annas a trāseūtibus p̄teriri.

¶Et alius d. Quis sit iste qz ꝺ tacetur nō temere diffiniat. Solet tam iste Johannes sic se significare.

¶Dicit ille nō. Aug. Nō solū negat xp̄um q̄ dicat eū nō eē christū: sed q̄etiā negat se eē christianū. z ita hic impletur: qđ dns dixit. ter me negabis.

ego sum: abierūt retrorsum et ceci ‡ vt bñ eū cognoscāt. ne errent ī captōne derunt ī terrā. ‡ Iterū ergo interrogauit eos. Quē queritis? Illi autē dixerūt: ihūm nazarenū Respōdit hiesus: Dixi vobis. qz ego sū. Si ergo me q̄ritis: sinite hos abire: vt impleretur sermo quē dixit: qz quos dedisti mihi nō pdidi ex eis quen ‡ ardentior ceteris discipulis ‡ cultellū. s. q̄. Simō ergo petrus hns gladium edurit eū. z percussit pontificis seruū. et abscidit eius auriculā dextrā. Erat aūt nuo nom̄ malch⁹ Dixit ergo ihūs petro. Mitte gla ‡ passionis. diū tuū ī vaginam. Calicem quem ‡ vt apostolus ait. p nobis oībus tradidit eum. ‡ ‡ quasi cur reclusus. ‡ dedit mihi p̄r ñ vis vt bibā illū? Cohors aūt et tribunus z ministri iudeorū ꝑhēdērt ihūm: z ligauerūt eū: z adduxerūt eū ad annā primū ‡ cur ad eum ‡ voluit ad illū primū duci vt mi Erat em̄ socer cayphę q̄ erat pontifex anni illius. Erat autē cayphas notis culpe videretur. si alterius quoq; sacerdotis dānaretur sententia q̄ ꝓsiliū dederat iudeis: qz expedit vnuz hominem mori pro populo. ‡ ex deuotōne.

Sequebat aūt symō petrus ihūm et alius discipulus. Discipulus autē ille erat not⁹ pontifici. z introiuit cuz ihū ī atriū pontificis. Petrus autē ‡ foris stabat q̄ negaturus erat. stabat ad ostiuz foris. Exiuit ergo ‡ anne discipul⁹ ali⁹ q̄ erat notus pontifici. z dixit hostiarię: z introduxit petrū. Dixit ergo petro ācilla ostiaria Nūquid z tu ex discipulis es hoīs istius? Dicit ille: Nō sum. Stabāt ‡ infidelitatis aūt hui z ministri ad prunas qz frig⁹ erat z calefaciebāt se. Erat aūt cuz eis z petr⁹ stās z calefaciēs se. Pontifex ergo iterrogauit ihūm ☞ discipulis suis z ☞ doctria e⁹. Rndit ei ihūs. Ego palā locutus sum mūdo: Ego semp docui ī synagoga z ī templo quo oēs iudei ꝓueniunt. z ī occulto locutus sum nihil. Quid me iterrogas? Interroga eos q̄ audierūt q̄d locutus sim ipsis: ecce hi sciūt q̄d dixerim ego. Hęc cū dixisset: vn⁹ assistēs mistrorū dedit alapā ihū dicēs. Sic rndes pōtifici? ‡ vt māsuetus et patiēs. qui iussa quālibet pcutienti Rndit ei ihūs. Si male locut⁹ suz irrogare pena poterat: testimoniū phibe ☞ malo: si aūt bñ q̄d me cedis? Et misit eū annas ligatū ad caypham pontificē. Erat autē ‡ qui erat princeps sacerdotū ullo ānno. et vno eū a p̄i ripio ducebatur. ‡ ī domo ane ‡ hoc et añ dixerat. symō petrus stās z calefaciens se. ‡ sed q̄ secuta sunt adiungit Dixerūt ergo ei. Nunquid z tu ex discipulis eius es? Negauit ille z ‡ ecce scō negat. ‡ vt tercia negatō cōpleretur dixit. Nō sum. ‡ Dicit vnus ex ☞is pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculaz. Nōne ego te vidi ī orto cū illo? Iterū ergo negauit petrus. z statim gallus cantauit ‡ ecce cōpleta predictō christi. et conuicta presumptio petri ‡ ab anna ‡ ī illā p̄tē domus quā pilat⁹ tenebat: Adducūt ergo ihm̄ ad caiphā ī ‡ iudei qui adducebāt ihūm. p̄torium ‡ Erat aūt mane ‡ et ipi ñ introierūt ī p̄torium vt ñ cōtaminarent̄: sz manducarent pascha. Exiuit ergo pilatus ‡ qui q̄rebāt falsum testimonium aduersus ihūm. ad eos foras: z dixit. Quā accusatiōz affertis aduersus ‡ hoiem ‡ quē iudicatis rcū morti ‡ ‡ phibz tributa dari cesari. et dixit. qz possum destruere tēplū dei. et reedificare ‡ qđ ꝓbatur falsū in tot bñficijs q̄ fecerat. p q̄bus reddebāt mala hunc. Rndērūt z dixerūt ei. ‡ Si ñ eēt hic malefactor ñ tibi tradidissem⁹ eū. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eū vos: z ☞m legē vr̄az iudicate eū ‡ ‡ ñ licz interficere quēq;. s. ī festiuis dieb⁹. qz ī alio tpe licebat scōm legē. Dixerūt ergo ei iudei. ‡ Nobis ñ liz ‡ tradēt eū gētibus ad cruc. et il. interficere quēq;. vt ‡ sermo ihū impleret quē dixit: significās q̄ morte eēt.

¶Palam. Id est. multis audiētib⁹: non q̄ q̄ dicat palā cēnt cognita turbis. Cum et apostolis dixerit. hec ī prouerbijs locutus sū Sed venit hora cum palā annunciabo vobis. Eis etiā secreta exponebat. quę alijs per pabolas dicebat. Similiter q̄ dicit. nihil ī occulto sum locutus ñ q̄ nō eēt occulta intelligentia. sz qz corā tot hominibus dixerat: Ea etiā quę paucis dixerat: ñ sunt ī occulto: qz ad ꝺ dixerat vt p̄dicarentur super tecta: ñ vt tacerentur. Ea aūt quę audierant z nō intellexerāt talia erāt vt ñ posset iuste crimiari. z quotiens interrogādo tētaueīt vt accusarēt. sic respōdit vt oēs calūnię frustrarentur. Jō dicit. q̄d me iter.

¶Quid me. Id é. a q̄ veritatē audire nō desideras? Interroga magis eos. de quorum dictis non habeas iudiam. Ita temperat responsionē vt nec veritatē taceret. nec defendere se videretur.

Hęc autez. Objcitur cur non fecerit qđ vocuit? debuit ñ sic respondere. sed alteram maxillam p̄bere. Sed ☞aciter z māsuete. z iuste rndit. z ñ mō maxillā: ☞ totū corp⁹ ferienti parauit. Et hinc potius ostendit p̄cepta patientię: nō ostētatōne corporis ☞ cordis p̄ paratōne faciēda. pōt em̄ qs maxillā visibiliter p̄bere iratus. Melius ꝑ respondit vere placatus. z ad ferēda grauiora trāq̄llo animo paratus.

¶Si male. Male loquitur qui p̄ veritatem loquitur. Et ē. sim. l. s. da testimoniū q̄ ꝓbes mēdacem.

¶Erat aūt. Aug. Dicto q̄ annas misit ihesum ad caypham: redit ad locū narratiōs vbi reliq̄rat petrū: vt explicet q̄d ī domo ane ꝺ trina petri negatōe ꝓtigerat

¶In pretorium. Id ē. vbi p̄ses pilatus hīta bat. ☞ si ad caypham quo ī p̄torium: forsitā aliq̄ cā vrgēte ꝺ domo ānę ad aud ēdū ihm̄ ābo ꝓuenerāt. caiphas prexit ad p̄torium p̄sidis: z socero suo ihū relict ad q. die ꝺ. l. ī domo caiphę pilat⁹ accepat p̄torium. z tāta erat dom⁹ vt seorsū hītarz dns. seorsū pilat⁹

Ut nō cō. Quia die ☞ eximo ꝓtamīa tō erat illis ī alienigenę hītaculū intrare.

¶Nobis nō li. Hoc dicūt ꝓp̄

dici festi scitatē. Let em̄ precipit ne parcant malefactoribꝫ. preserti seducētibꝫ a deo suo. qualē istū dicebant eē & cōtra seipsos dicunt qꝫ interficiebāt quē interficiendū offerebant. sicut et pilatus interfecit. ñ tū manibus suis.

¶ Cuꝫ pilatus vellet hiesum tradere iudeis vt ꝑm legē suā iudicarent eū: noluerūt recipere. dicentes. nob nō l.ī.q. & sic ꝑplet ser. ihū quē dīsua morte ꝓdixit vt eū a iudeis traditū gētes ī terficerēt. quasi sic eēnt alieni a scelere q̄ magis peccāt. ī quo ñ eorū īnocētia ꝑ dīmē tia mōstratur.

A temetipso. Scit hiesus quid ipe īterrogat. & quid ille respon surus est. ꝑ tñ dici voluit: ñ vt sciret. sed vt scriberetur qđ scire vo

Quid feciſti luit Quasi si hec culpa ñ est qꝫ te regem dixeris: quid aliud fecisti: q̄si: ñ ē mirum si iudici traderis puniendus q̄ te regem dicis. Sed si ꝑ cā ñ eēt. tūc forte alia q̄ renda eēt. quasi cō firma si hec cā ē quę obicitur an alia.

¶ Regnū. Hoc est qđ nos scire voluit. ꝑ prius vicissim īterrogā do voluit ostendere q̄ essꝫ d regno suo boim opiōꝫ iudeorū vel gentilium. q̄ onsa vtrisq̄ aptius rndꝫ. Regnū m. ñ ē d h.m. Quasi dicepti estis: nō em̄ impedio dñatōnē viam in hoc mundo. ne vane timeatis & seruiatis: sed ad regnū celeste credēdo venire. ¶ Tu dicis. Non se regem timet confiteri. sed ita libratū est vt necꝫ se regem neget. nec de mūdo se fateat esse: vt ille sentiebat qui dixit: ergo rex es tu? cui respōdit. tu dicis. q̄ rex s.e: quasi carnalis carnaliter dicis.

¶ Ego i h.n. Nō in hac re sed ad hāc rē: qđ ī greco ñ est ambiguuꝫ. Dicit ergo de temporali natiuitate qua venit in mundū. ꝑm quā natus ē ad hoc. & ad hoc venit in mundū. i. propter hoc vt testimoniū p.u. Sꝫ q̄ non oīm ē fides. addit: oīs q̄ ē e.u. audit. i. obedit. i. credit mihi.

Iterū exiuit. Nō expectat responsum. nec cū vellet dimittere mora fieret, subito em̄ venit in mentē cōsuetudo q̄ posset per pascha dimitti.

¶ Est autē. Quia in pascha a seruitute liberati sunt. ī pascha ꝑ cōsuetudo dimittendi eis fuit. ¶ Dimitta vo. Nō potuit auelli a corde eius hiesum eē regē iudeorū: sicut in scribendo titulo: tanq̄ ipa veritas ꝑ ei fixerit. d q̄ qđ esset īterrogauit. ¶ Latro. i. dyabolus sedicios & homicidiorū auctor dimissus est iudeis. q̄ d pria lucis ob supbiā pulsus: ī tenebra rū carcerem missus erat. & iō nō pūt iudei videre pacē. q̄ sedicioso pri

moriturus. Introiuit ergo iterū i ptorium pilatus. & vocauit ihūm & dixit ei. Tu es rex iudeorum. rndit ihesꝰ a temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerūt de me? Respōdit pilat? Nūqd ego iudeꝰ sū? Gēs tua & pōtifices tui tradidērūt te mihi. qđ fecisti? Rndit hiesus. Regnū meū nō hoc mundo. Si ex hoc mūdo essꝫ regnū meū: ministri mei vtiq̄ decertarent vt nō traderer iudeis. Nūc ãt regnū meū non ē hinc. Dixit ita q̄ ei pilatus. Ergo rex es tu? Respōdit hiesus tu dicis. qꝫ rex suꝫ ego qđ sum: Ego i hoc natus sum: & ad hoc veni i mundū: vt testimoniū phibeā veritati. Omis q̄ ē ex veritate: audit vocē meā. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et cū hoc dixissꝫ: iterū exiuit ad eos & dicit eis: Ego nullā i uenio i eo cām. Est aūt cōsuetudo vobis vt vnuꝫ dimittam i pascha. Vultis ergo dimittā vobis regem iudeorū. Clamauerūt rursū omēs dicētes: Nō hūc sꝫ barrabā. Erat aūt barrabas latro. C. XIX.

Tunc ergo apprehendit pilatus ihūm & flagellauit: Et milites plectētes coronā de spinis iposuerūt capiti eius et veste purpurea circūdederūt eū & veniebāt ad eum & dicebāt: Aue rex iudeorum: Et dabāt ei alapas. Exiuit ergo iterū pilatus foras: et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras vt cognoscatis q̄ nullā inuenio in eo cām. Exiuit ergo ihesus portās spineā coronā: & purpureum vestimētū & dicit eis. Ecce hō Cū ergo vidissent eū pōtifices & ministri clamabant: dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit ei pilatus. Accipite eū vos & crucifigite: Ego em̄ nō inuenio in eo cām. Respōderūt iudei. Nos legē habē?: & ꝑm legem debet mori: q̄ filiū dei se fecit. Cū ergo audisset pilatus hūc ꝑmonē magis timuit. & ingressus ē in ptoriū iterū: & dicit ad ihūm. Vñ es tu. Jhūs aūt respōsum nō dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi nō loq̄ris. Nescis q̄ habeo ptātē crucifigere te. & ptātē habeo dimittere te. Rndit ihūs Nō habes ptātē aduersus me vllā nisi tibi datū fuisset desup. Propterea qui me tradidit tibi: maiꝰ pctum habet. Et exinde q̄rebat pilatus dimittere eū. Judei aūt clamabāt dicētes Si hūc dimittis: nō es amic? cesaris Omis ei qui se regē facit cōtradicit cesari. Pilatus aūt cū audisset hos ꝑmones: adduxit foras ihūm. & sedit pro tribunali in loco qui dicit lithostratos. hebraice aūt gabatha. Erat autem parasceue paschę pē plus q̄ deū eligere voluerūt. vnde bñ dr. Vos ex dyabolo patre estis. ¶ Erat a.b Jd ē filius mḡri. i. dyaboli qui latroni ī suo scelere: iudeis ī pfidia magister fuit. vel barrabas. i. filius pris. i. dyaboli Tuncer. Hoc fecit pilatus. id ē milites facere permisit vel etiam iussit: vt iudei satiati de pēnis a morte desisterent.

¶ Corona. In spinea corona nostroꝝ notat suscepto pecca torū pro qua mortalis fieri voluit. Vñ ꝓphet. Terra tua spinas & tribu. ger. i. cōsūa tua pūctones et aculeos vicō rū ꝓcreare nō desistet. Exiuit e. Ecce iplentur quę de se prędixerat ihs occulta potentia cōmendatur patiē tia. qua ifozmāt marti

Et dicit eis res. Hic apparet non ignorante pilato hec a militibus esse facta. siue iusserit siue permiserit vt satiatis iudeis hec sufficerent. sed magis inardescunt & clamant Crucifige c.

¶ Filium d. Ecce altera maior inuidia. q̄ parua videbatur illicita affectatō regni. & tñ vtꝝ ꝑ re erat xps & rex & filius dei.

¶ Jhesus autē. Hic & in alijs locis legitur siluisse xps: vt ꝓphetia ipleat. Sicut agnus coram tondente sine voce sic nō aperuit os suū. que similitudo de agno data ē: vt in suo silentio nō reus ꝑ innocēs habeatur. nō em̄ vt ꝓscius ꝓuincitur sed vt mansuetus pro alijs imolatur.

Nisi tibi. Jd ē. a deo: q̄ ñ ē ptās nisi a deo: sed tñ tibi talis data ē vt sis sub alterius potestate. & iō maius peccatū ē ei q̄ tradidit me tibi īuidendo q̄ tibi q̄ exercens ptātē metuendo. ñ tñ pilatus ē sine peccato. & iō ait: maius. Exinde. J est. ex hac causa: ne haberet peccatum occidendo īnocentem. & si minus illis inuidis: quęrebat dimittere: ñ q̄ tunc primū quęreret. sed si prius volebat mō quęrebat. ¶ Si hunc. Supra legem ꝓposuerunt ꝑm quam deberet mori. quia filium dei se fecit. Sed q̄ ille legē gentis alienę ñ timet. sed magis timet occidere filiū dei. terrent eū a cęsare quē ñ pōt vt acto rē ptātis suę ꝓtemnere. ¶ Erat autē p. Aug. Parasceue qđ interꝑtat ꝓpatō: ē sexta feria qua ꝓparabāt necessaria sabbato. qua die ꝑcepit mosi duplo colligere mānā ꝓpter sabbatū. Hora quasi sexta. q̄ iā icepat sexta hora diei q̄n pilatus sedit pro tribunali. & dñ ducerent ihs & cętera gerērent; cōpleta ē sexta hora: ex q̄ tenebrę fuerant vsq̄ ad nonā. Sed ne hoc

facin⁹ ī rōanos sed magis in iudeos retorq̃tur dicit marcus hora tercia crucifixum·q̃a iudei clamauerunt ea hora Crucifige c·

¶Vel pascha ẽ ĩmolatō xp̃i: cui⁹ pascue. ad ẽ. p̃patō a nona hora noctis cepit qua in tomo pōtificis pronũciata est mors christi a dicẽtibus: re⁹ ẽ mortis ab illa hora noctis nona vsq̃ ad diei terciam. sex horę sunt prę paratōis·tres noctis· tres diei. quarũ sexta iã ceperat cuz pilatus tribunal ascendit: qō adhuc erat prę paratō ĩmolatōnis: quę facta ẽ ẽm marcũ tercia: nō p̃paratōnis sed diei·z eadẽ ẽ sexta prępara tōnis·

¶Regem ve. cru. Adhuc terror quem de cęsare ingerũt supare conatur dicẽs. Regẽ ve. c. de ignominia eorũ volẽs eos frangere: quos ō ignominia christi ñ poterat mitigare.

Tūc ergo. Quia p fitentur cęsarem aperte cōtra eum eẽ si aliũ regem velit eis ĩgerere dimittendo ĩpunitum quẽ ꝓpter hos ausus tradiderant occidendō Victus ergo timore tradidit eis iesum vt crucifigatur. Eis·ñ p ip̃i manibus eũ accipe rent qui supra hoc ex cusauerant·ẽ vt crimine impliciti videantur a quo alienꝰ cẽ conant cũ nō nisi pro eis ẽ facere pilatus. vnō nec ait vt crucifigerent: sed vt crucifigeretur iudicio et potestate pilati.

¶Baiulans. Portabat crucez suam iesus. Grande ludibriũ impijs·grande misterium pijs gloriantibus quasi in sceptro regni Et est crux candelabr̃ lucernę quę ñ erat ſb modio ponẽda. Primo dñs crucez portat q̃ prior passus ẽ. Postea imposita ẽ symoi cyreneo·q̃ debemus se qui vestigia eius

¶Et cũ eo. Latro q̃ pmãsit ī pfidia significat iudeos·q̃ pfitet· gẽtes significat.

hora quasi sexta. Et dicit iudeis: Ecce rex vester·Illi aũt clamabãt: Tolle tolle: crucifige eũ. Dixit aũt pilatus: Regẽ vr̃m crucifigã? Respõderũt põtifices·Nõ hẽm⁹ regẽ
ſ i. volũtati eorũ
nisi cęsarẽ. Tunc ergo tradidit eis
† ſ milites facto iudeorũ vo
to qui totum fecerũt qō fieri extorserunt
ihũz vt crucifigeret. † Susceperũt
† ſ suo humero vt eã cōmẽdaret imitaturis
aũt iesuz z eduxerũt eũ. Et ‡ baiu
ſ. i. ōcollatorũ
lãs sibi crucẽ exiuit ī eũ q̃ dr̃ calua
ſ locus decollatōis
rie locũ·hebraice ãt golgatha vbi
† ſ latrones ut alij dicũt. vt sit cũ impijs deputatus
crucifixerũt eũ: z cũ eo alios ‡ duos
hic et hinc. Medium autẽ ihũm.
ſ opatur diuina vis ī corde nescientis
Scripsit aũt titulũ pilatus: z posuit sup crucẽ. Erat ãt scriptuz ·ihũs
ſ corde ñ carne
nazarenus rex iudeorũ. Hunc ergo titulũ multi legerũt iudeorum: q̃ ppe ciuitatez erat locus vbi crucifixus erat ihũs. Et erat scriptum
ſ tribus linguis scribitur: quasi tribus testibus. q̃ in
hebraice grece z latine. Dicebant
ore. d. vel t. s. o. p. † ſ q̃d dixerãt. ñ habemus r. n. c.
ergo pilato † põtifices iudeorum.
† ſ ñ põt mutari q̃d veritas dixit. nec q̃d pila
Noli ‡ scribere rex iudeorũ: ſz q̃
tus scripsit
ipe dixit: rex sum iudeorum. Rñdit
† ſ vt impleatur scriptura. ne corrampas titulũ in
scriptōnẽ. ‡ ſ quasi. ñ corrũpo veritatẽ. et si vos
pilatus. ‡ Qđ scripsi scripsi. Mi
diligitis falsitatẽ.
lites ergo cũ crucifixissent eũ: acce
† ſ de alijs vestimẽtis sine sorte. ſ hinc apparet
perũt vestimẽta ei⁹: z fecerũt † quat
quattuor milites fuisse q̃ crucifixerunt.
tuor ptes vnicuiq̃ militi partẽ·et
ſ acceperũt similiter. sed nō similiter diuiserũt.
ſ hec ẽ cã quare ñ diuiserunt.
tunicã. Erat aũt tunica incõsutilis
ſ q̃ caritas supeminet p̃ oibus.
desuper ꝓtexta p totũ. Dixerũt ergo ad inuicẽ: ñ scindamus eã: sed sortiamur ō illa cui⁹ sit: vt scriptu
† ſ ñ sortiti. ‡ ſ alia ꝙ tunicã
ra ipleret dicẽs † partiti sunt ‡ vesti
ſ tunicam.
mẽta mea sibi·z ī vestẽ meã miserũt
sortẽ. Et milites q̃dem hoc fecerũt

Stabat aũt iuxta crucẽ ihũ mater
† ſ hec erat mater iacobi ‡ ſ filia cleophe.
eius·z † soror mr̃is ei⁹ ‡ maria cleo
phę z maria magdalenę. Cũ vidisset ergo ihũs mr̃em z discipulũ stãtẽ quẽ diligebat: dic̃ mr̃i suę. Mulier ecce filius tuus. Deiñ dicit discipulo. Ecce mr̃ tua. Et ex illa hora
ſ p ceteris familiarius.
‖ ſ q̃ ad eius curam q̃d ei ẽ necessariũ ptinet: ‡ ſ matrem
accepit eã discipulus ī † suã· Postea sciẽs ihũs q̃ oia ꝓsũmata sũt
‖ ſ q̃ oia disposuit p nescientes agit
vt ꝓsumeret scriptura·dicit. Sitio
Vas ãt positũ erat aceto plenũ Illi ergo spõgiã plenam aceto ysopo
† ſ harundini. vt alius dicit
circũponentes † obtulerũt ori ei⁹.
Cũ ergo accepisset ihũs acetũ dixit
ſ q̃d ꝓphetia previxerat. et q̃ nihil iã restat q̃d ãte
Cõsũmatũ ẽ· z iclinato capite tra
mortẽ fieri oporteret tradidit spũm. vt qui ptãtem
didit spũm·Judei ergo q̃m pascebabebat ponẽdi a. l. et iterũ sumẽdi e.
ue erat vt ñ remanerẽt ī cruce cor
pora sabbato. (Erat enim magn⁹ di
† ſ vt morerentur ‡ ſ mortui de ligno trahe pẽdẽtes magnũ diẽ sui diuturni cruciatus
es ille) rogauerũt pilatũ vt † fragerẽt eorũ crura·z ‡ tollerẽ
horrore fedarent.
tur. Venerũt ergo milites z primi quidẽ fregerũt crura: et alteri⁹ q̃ crucifixus est cũ eo· Ad ihũz aũt cũ veissent vt viderent eũ iã mortuũ: ñ fregerũt ei⁹ crura. Sz vn⁹ milituz lãcea lat⁹ eius aperuit·z ꝓtinuo exiuit sanguis z aqua·z q̃ vidit testimoniũ phibuit·z verũ ẽ eius testimonium·z ille
ſ ñ ait sciatis. scit ipse qui vidit. credat ei q̃ ñ vidit.
scit q̃ vera dicit·vt z vos credatis. Facta sunt enim hec vt
† ſ ob q̃ dixit. ñ fregerũt eius crura· ‡ ſ agno
scriptura ipleret. † Os ñ ꝓminuetis ex eo· Et iterum alia
ſ ad hoc q̃ dixit. lãcea latus ei⁹ aperuit ‡ ſ q̃ ī ea carne vẽturus ẽ i qua ẽ crucifixus
† scriptura dicit. ‡ Videbũt ī quẽ trãsfixerunt· P⁹ hec autẽ
rogauit pilatum ioseph ab arimathia eo q̃ esz discipulus ihũ· occultus autẽ propter metuz iudeorz vt tolleret corp⁹

¶Et e. scri. Hę tres linguę ceteris emine bant. Hebrea ꝓpt iudeos in lege dei gloriãtes. Greca propter gẽtium sapientes. Latina ꝓpter romanos: tunc pene omnib⁹ gẽtibus ĩpantes·

Milites e· Ecce q̃ gesta sunt iuxta crucẽ: cũ iã crucifixus cẽt.

Quattuor p. Quadriptita vestis significat ecclesiã toto orbe q̃ quattuor partibus constat diffusaz: oĩb⁹ ptibus equaliter. i. cõcorditer distributã. Tunica sortita oĩm ptiũ significat vnitatẽ q̃ charitatis vinculo ꝓtinet

¶Incõsutilis. Ne aliq̃ dissoluat vnitas ecclesię z ad vnũ pueni t. q̃ omẽs in vnũ collegit. sicut z in duodecim vn⁹ petrus p oĩbus dicit· Tu es xp̃s filius dei viui. z ei p oĩbus dr̃. Tibi dabo claues regni cęlorũ·vnus p oĩbus: q̃ vnitas est in oĩb⁹

¶Desuper c. Quia charitas supeminet omnibus p totũ. q̃ nemo ẽ ei⁹ exp̃s qui ptinere videatur ad totũ. a quo toto sicut greca indicat lingua: catholica vocatur ecclesia q̃ī sorte dei gratia ꝓmẽdatur.

Cũ vidisset e· Qui diuina facturus quasi repulit ignotã matrẽ·iam ostendit venisse horam quã tũc prędixit in qua agnoscit ō qua fuerat mortaliter natus. z vocet vt a pijs filijs impendatur cura a parẽtibus. Und⁹ et apostolus. Si quis suorũ curã nō habet: fidem negat z̃c.

¶Mulier ec. Matri quã reliquit alterum pro se filium q̃ammõ tribuit. Nã cur hec fecerit: hęc sequẽtia indicant·ex illa hora a. e. d. m. suam. qui et si iã nõ haberet ꝓpria in illa societate centupliciter accepat vbi erant oĩa ꝓmunia: nihil habens et oĩa possidens.

Dia con. Omnia que oportebat fieri anteq̃z acciperet acetuz z tradere t spũz. Vt etiã scriptura h̄ ꝓsummaret. Jn siti m. p. m. a. dicit. sitio. quasi hoc minus feciſtis. date q̃od estis. Degenerauerant enim a vino patrum ō iniquitate mundi: quasi de pleno vase impleti: habentes cor vt spongiã cauernosis z tortuosis latibulis fraudulentũ. Ysopus humilis herba pectus purgat: significat humilitatẽ christi: per quẽ fusus sanguis nos emundat. Hanc circumdederũt iudei·z se circũuenisse putauerunt. Harundo significat scripturã que hoc facto implebatur.

¶Sed vnus. Vigilanti verbo vsus est·nõ dicit percussit vel vulnerauit: sed aperuit: vt illic quodammõ vite hostiũ panderetur vnde sacramenta ecclesię emanauerũt: sine quib⁹ ad vitã ñ intratur. Ille sanguis fusus ẽ ī remissionem peccatorũ. Aqua et lauacrũ prestat z potum. Ecce hostiũ ī latere archę quo intrant animalia diluuio ñ peritura. Ecce mulier facta de latere dormientis.

¶ Sicut mos. Nō frustra ait, sicut mos ē iudeis. sed admonet ī huiōi officijs morē ei⁹ insc̄z gentis cē fuandō

¶ Currebant. a.d. Johānes significat synagogā, quę prior venit ad monumentum, sed nō intrauit. quia p phetias dī carnatōne et passione audiuit. ß et mortuuz credere noluit. ℙetrus est ęccle sia quę cognouit carne mortuū. z viuētem credidit deū. post quē z iudęa ī fine intrabit

¶ Separatim quia sacramenta diuinitatis īcōprehensibilia a nostrę ifirmitatis cognitōne remota sūt. In inuoluto nec finis nec initium aspicitur. Sic celsitudo diuinitatis nec cępit eē nec d̄ finit. In vnū. l. qī ciſ sura mētiū deus nō ē. sed ī vnitate. ¶ Vel sudarium capitis passio christi: cuius sacramē ta infidelibus sunt occulta. seorsum: qz lōge a nostra. qz ille spōte et sine culpa pass⁹. nos īuiti cū culpa.

¶ Nōdum. Scili cet vsqz adeo vt cū ab ab ipso dño aperte dicerētur: ppter cōsuetudinez ab eo audiendi parabolas: ñ intellige rent.

¶ Plorans. Jam plus d̄ sublato qz̄ d̄ occiso ploraꝫ. quia tanti magistri cuius vita subtracta fuerat: nec mēoria remanebat. et iste dolor ibi eaz tenebat.

¶ Dū ergo. Cum eū sciret ibi non esse. ß quia nimis volet nec suis oculis. nec oculis illorum duozū credendū putauit. Vel potius diuino instinctu ß factū est.

ihū: et pmisit pilatus. Uenit ergo et tulit corpus ihū. Uenit autez et nicodemus qui venerat ad ihūm
ſ qz ñ nocte solum sed nocte primū
nocte primū ferēs mixturā mirrę z aloes quasi libras centū. Accepūt ergo corpus ihū z ligauerunt eaz linthęis cū aromatibus sicut mos est sepelire iudęis. Erat aūt i loco vbi crucifixus est ihūs ortus z i or
† ſ sicut in vtero mar. e nemo ante eū, nemo post eū ita in hoc monumento.
to monumentū nouū † i quo nōdū
† ſ accelerata sepultura ne vesperasceret qī nihil ta
quisqz̄ positus fuerat. † Ibi ergo, p
le licebat facere.
pter parasceuē iudęorum: qz iuxta erat monumētū posuerūt hiesum.

C. XX.

ſ quā matthęus primā sabbati dicit.

¶ Una autez sabbati maria magdalenę ve
† ſ cū iā tēpus opādi redisset ī. ſ in requirendis i telligentiā.
nit † mane cuz adhuc ī tenebrę essent ad monumētū z vidit lapidez
† ſ vel reuolutū ſ ī. ex nimio ardore ſ cucurrit
† sublatū a monumēto ī. ¶ Lucurrit er
nunciare discipulis vt aut secū quererēt. aut secum dolerent
go z veit ad simonē petrz z ad aliū
† ſ in grecis codicibus additur .i. eū. propensiore caritatis et famulatus affectu.
discipulū quē diligebat ihūs. † Tu lerūt dñz d̄ monumēto: z nescim⁹ vbi posuerunt eū. Exūt ergo petr⁹
† ſ quo aūt venerunt. regressus narrat. curr
et ille alius discipulus: † z venerūt
† ſ per decursum huius mūdi. indei p legis litteraz.
ad monumētū. † Currebant autem
gēriles p legē nature.
duo simul. z ille alius discipul⁹ p
cucurrit citius petro z venit prim⁹ ad monumētū. Et cū se inclinasset vidit posita linthea mina ñ tñ itroi uit. Uenit ergo symō petr⁹ sequēs eū. z introiuit i monumentū. z vidit
ſ sacre scripture sacramenta
linthea mia posita: z sudarium qd fuerat sup caput eius: ñ cū linthea minibus positum: sz sepati inuolutū i vnū locū. Tūc ergo introiuit z ille discipulus q̄ venerat primus
† ſ vacuum sepulcrum ī. ſ ñ quidem resurrexisse
ad monumētū. † z vidit z ī credidit
sed sublatum esse. ſ cur nōdū
Nondum enim sciebant scripturam. quia oportuit eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterū
ſ cū crederent ablatum.

ſ vbi habitabant. † ſ quā fortior fixerat affectus
discipuli ad semet ipsos. † Maria autem stabat ad monu
ſ cum alijs duabus.
mentum foris plorans. Dū ergo fleret iclinauit se et prospexit in monumētū. z vidit duos āgelos i albis sedentes vnū ad caput z vnū ad pedes vbi positū erat corpus ihū dicunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit eis. Quia tulerūt dñm meū. z nescio vbi posuerūt eū. Hęc cū dixisz cōuersa ē retrorsum. z vidit ihūm stātē z ñ sciebat qz ihūs ē.
ſ bec ē maior cā doloris.
ſ redarguēs eam † ſ q ñ credit adhuc ē mulier. adhuc corpori sexus appellatōe signatur ſ ī. quasi ñ lacrimas nudas sed fidē exigo. bone lacrime si ihūm agnoscas.
ī. ſ interrogatur cā doloris vt augeatur desideriū
Dic ei ihūs. † Mulier † quid ploras. ī. Quem quęris. illa
ſ ñ penitus falso. qz i ei⁹ mēte seminabat.
existimās qz ortulanus eēt: dicit ei. Dñe si tu sustulisti eaz dicito mihi vbi posuisti eū: z ego eū tollā. Dic ei ihūs. Maria. Lōuersa illa dicit ei. Rabboni: qd̄ dr mgr̄. dicit ei ihūs
ſ prius corpe cōuersa putauit qd̄ ñ erat. nūc cōuersa corde qd̄ erat agnouit.
Noli me tangere. nondū em̄ ascendi ad patrē meū. Uade
† ſ natura. ī. ſ ñ ait cōiter nostrū. sed meū et vestrū. qz differunt,
autē ad frēs meos et dic eis. Ascendo ad † pr̄em ī. meum et
ſ gratia † ſ deū meū. qz ego bō. vestrū. qz vos ab erroze liberauit. ſ sub quo et bō sz
pr̄em vr̄m: † deum meum z deuz vr̄m. Uenit maria magdalenę nuncians discipulis qz vidi dñm z dixit mihi hęc. Ly
† ſ hoc in ipo die resurrectōnis ī. ſ moli corporis vbi erat diuinitas. hostia clausa ñ od
tergo eēt sero die illo vna sabbatorum. ī. z fores eēnt clau
ſ die dnica eusdē resurrectōnis.
si: erunt sicut et natus fuerat de virgine.
se vbi erāt discipuli congregati propter metuz iudęorū † Uenit ihesus z stetit i medio. z dixit eis. Pax vobis. z cum hoc

¶ Uidit d. an. Angeli. i. nuncij significāt euangeliū christi a capite vsqz ad pedes. i. ab initio vsqz ad finē eē nunciandū. Et ille ex passione sua erat nunciandus. quia deus est ante sęcula. z homo in fine sęculi. Sedet ergo angelus ad caput. cum dicit. In principio erat verbum. Ad pedes. cū dicit Verbū caro factum ē. Uel duo angeli duo testamenta. vnū prius. aliud sequens. Coniuncta: dum pari sensu: incarnatum. mortuum. resuscitatum nunciant.

¶ Quid plo. Quasi. noli plorare. ℙrobibent lacrimas quodāmodo nuciantes gaudiū. At illa putans eos interrogare nescientes: prodit cām lacrimarū. qz tulerūt d. m. i. corp⁹ dñi mei

¶ Et nō scie. Quia tergum ad eum habebat quē non resurrexisse credebat. qz amabat z dubitabat. videbat z nō cognoscebat

Quē quęris. Non q̄ dubitet quē requireret: Sz qz illa quē quęrit ignoret: ñ em̄ querit xp̄m: ß quē putat raptū.

¶ Domine. Quē putat ortulanū dicit dñm vt honorificaret hominez a quo rogabat beneficium. Nec sic dicit eum dñm sicut illū quē quęrit sublatum. Hiesum vero agnoscens vocat magistruz. qz recolit eū a quo discere humana z diuina discebat.

¶ Si tu sus. Non dicit quem. qz ß in animo agit vis amoris: vt quem semper cogitat: nullū aliū ignorare credat.

¶ Maria. Postqz̄ cōmuni noīe vocauit. z ñ ē agnit⁹. vocat ex noīe ac si dicat: recognosce eū a quo recognosceris.

¶ Noli me t. Hic innuit q̄ pedes eius amplecti voluit. Merito nō tangit quę ñ videt. nā q̄ videt tāgit.

¶ Dicit ei. n. m. t. Fidem vocēs z ī corde eius vt ortulanus seminat dicit Noli m. t. nō q̄ nollet tangi nisi cū ascendisset. cū et mulieres z alij in terra eū tetigisse legantur. z ñ sedentem in cęlo. Vult ergo sic se spēaliter tangi. i. sic se credi vt sit ęqualis patri. Et quia ista adhuc carnaliter in eū credebat quē sicut hominē flebat: audit. Noli m. t. i. sic credere: qz ī corde tuo nōduz credis me ęqualē ascendi ad patrem. i. nōdū credis me ęqualē patri. tūc tāges: cū ñ imparē credes. In hac figurat ęccia de gentibus q̄ ī xp̄m ñ credit. nisi cū ad patrē ascendit.

¶ Mistice. Noli m. t. Noli manū maioribus adhibere: sed vade ad pfectōres qui facile resurrectōnē credant. Mulieribus enim in ecclesia vocare non permittitur.

Uenit maria. Ibi culpa absciditur vñ pcessit. Mulier mortē viro propinauit. mō mulier vitā nūciat viris. z quę tūc verba serpentis. mō narrat verba vinificatoris. ac si ipsis rebus dicat deus. d̄ qua manu illatus ē potus mortis. d̄ ipa suscipite potū vitę.

¶ Cū ergo esset. Hoc in ipo die resurrectōis factū ē. ī quo quinquies

biesus apparuit. ℙ Primo marie magdalene Scdo eidē cū alijs currenti nūciare discipul' volētibus. Tercio petro. Quarto cleophe et socio eius. Quinto discipulis ianuis clausis ꝑdictis duobus iā reuersis.

¶Ostēdit. ℙ Post resurrectōnez in corpe suo dns duo ꝓtraria ostendit · z palpabile eiusd nature vt formz ad fidem · z īcorrupti/bile alterius glorie vt inuitet ad ꝓmiū.

¶Dixit er. e. i. Pacem offert qui ꝑ ꝑ pacē venit. Iterat vt mōstret per suū sanguinē esse pacificata que i cē lis sunt z que i terra:

¶Accipite spi. Aug. In terra datur spūs vt diligatur primus · e cēlo datur spūs vt diligatur deus.

¶Quorū remi. Ecce charitas que ꝑ spūmsanctū infundit cordibus eorū. Qui ꝓticipes sui sunt peccata dimittit · eorum qui nō sunt: tenet. Et idō postēꝫ dixit: accipite s. l. cōtinno subiecit: q̄rū re. pec.

¶Thomas e. Nō casu sed diuina dispōe defuit thōas. z audita nō credidit. Unde palpandū se ei dom⁹ prebuit: qz eius dubitatōne z facta sibi probatōne nulli relinquitur iā dubitare.

¶Qui d. didi. Didimus. i. geminus. q̄a dubi⁹ thomas. i. abissus. qz dubitādo profundi⁹ nouit.

¶Respōdit. Videbat z tangebat boiem z super hoc deum credebat iā remota dubitatōne · z cōfitebatur quē nō videbat

¶Quia vidisti. Non ait tetigisti sed vidisti · quia visus qō āmodo generalis sensus est qui de alijs quatuor dici solet. Forsitā nō fuit ausus tangere sed aspiciendo tm̄ seu etiam tāgendo credit

¶Beati. Commendat fidē gētiū · ꝫ ꝑteritο vtitur vt q̄ qō erat futurus ī sua ꝑdestinatōne nouerat iā factū

¶ vbi ad dubitātiū corda sananda vulnerum sunt seruata vestigia.

dixisset · oñdit eis manus et latus.

Gauisi sunt ergo discipuli viso do † ¶ iteratō cōfirmatō ē. dat ei pacē sup pacē. sicut ꝓmisit p ꝓphetā

mino. Dixit ergo eis iterū. † Pax † ¶ equalis ē pater filio. sed hec verba mediatoris sunt. ille misit me. ego vos. ¶ id ē. ad passiones. et si amet. quasi ea caritate vos mitto ad mala qua pī

vobis. † Sicut misit me pr̄ · et ego me misit. † ¶ insufflatō significauit spūm sctū

mitto vos. Hec cū dixisset † isuffla

uit · z dicit eis. Accipite spūmsctū ¶. i. quos dignos remissione iudicaueritis. duabus. i.

Quorū remiseritis peccata remit/ clausibus · videlicet potestatis et discretōnis.

tuntur eis · et quorū retinueritis:

retenta erunt. Thomas aūt vnus ex discipulis duodecim q̄ dr didimus nō erat cū eis qñ veit ihūs. Dixerunt ergo ei alij discipnli. Uidim⁹ dnm. Ille aūt dixit eis. Nisi videro ī manibus eius fixurā clauorū z mittā manū meā i latus eius: nō credā. Et post dies octo iterū erāt discipuli eius intus z thomas cū eis. Uenit ihūs ianuis clausis · et stetit i medio · z dixit. Pax vobis.

Deinde dicit thome. Infer digitū tuū huc · z v. de manus meas · z affer manū tuā z mitte i latus meum z noli esse incredulus sed fidelis. Respōdit thomas z dixit · Dns meus z deus meus. Dicit ei ihesus ·

¶ hoiem ¶ me cē deu.

Quia vidisti me credidisti. Beati qui nō viderūt z crediderūt. Multa quidē z alia signa fecit ihesus i cōspectu discipulorū suorū que nō sunt scripta in libro hoc. Hec aūt scripta sunt vt credatis: quia ihūs xp̄s ē filius dei · z vt credētes vitā habeatis i noie ipius:

¶C XXI.

¶Dostea mani † ¶ fidē est qō mare galilee et ostēdit ihesus se iterum ad † mare gnū genasareth.

re tiberiadis · Manifestauit autez sic. Erant aūt symon petrus simul et thomas qui dr didim⁹. z nathanael qui erat a chana galileę: z filij ¶ iohānes et iacob⁹ maior † ¶ quorū nōa tacētur zebedei · et alij ex † discipulis eius duo Dicit eis symō petrus. Uado piscari · Dicunt ei. venimus z nos tecū. Et exierunt z ascēderunt in nauē. z illa nocte nihil prendiderūt. Mane aūt iam facto stetit ihesus in litore: nō tn̄ cognouerunt discipuli quia ihūs ē · Dicit ergo eis ihesus. Pueri. Nūquid pulmentariū habetis · Respōderūt ei · Non · Dicit eis · Mitte ¶ et ō licet nobis prouidere.

te ī dexteram nauigij rhete · z inuenietis. Miserunt ergo: ¶. i. predicatōnem ad colligēdos ſc los dexteros:

et iam ñ valebant illud trahere ꝑ multitudine piscium. Dicit ergo discipl's ille quē diligebat ihūs petro · dns ē Symō

petrus cū audisset q̄ dns ē: tunica succinxit se · Erat enim ¶ f. de ecclesie

nudus et misit se in † mare · Alij aūt discipuli ī nauigio venerūt. Nō em̄ lōge erāt a terra: sed quasi cubitis trecentis trahētes rhete piscium · Ut ergo descenderūt i terrā: viderūt † ¶ ex dilectōe in fluctus seculi. ¶ quibus significatur calor charitatis ¶ fidē ¶ ¶ prunas ¶ ¶ dei bū dei ¶. i. derunt ū super prunas.

prunas positas et † piscē ¶ suppositū et ¶ panē: Dixit eis ihūs Afferte de piscibus quos prēdidistis nunc. Ascēdit symō † ¶ dū bis qui in fluctibus seculi sunt. stabilitatē eternitatis ostendit · ¶ ¶ o ē finis quod petr⁹: et † traxit rhete i terrā plenū magnis piscibus centū quinquagita tribus: Et cū † tāti essent: nō ē scissum rhete. est finis mundi. † ¶ numero et quātitate.

¶Multa. Quasi in fine libri concludit. Multa quidē · z a. l. f. que ꝓ sua multitudine nō sunt scripta. ℔ aūt que fecit ihesus z ante resurrectōnem et post dicit se scripsisse vt fidem astruat qua vita habeatur. Deinde tamen narrat quomō se manifestauit ihesus ad mare tiberiadis · et in captura piscium cōmēdauit ecclesie sacramentum · qualis futura est in vltima resurrectōne. Ad quod cōmendandum valet q̄ quasi finis libri interpositus ē: vt esset etiam securę narratōnis quasi ꝓmium · quod ei faceret quodammodo eminentiorem locum.

¶C. XXI.

¶Postea ma. Relictis oībus secuti fuerant ihesum. Qui si post mortez ihesu antecꝫ redderetur eis vivus repetissēt priorē artē: possent videri ex desperatōne hoc fecisse · sed post redditum vivum: post acceptū eius insufflatōnis spūm: post verba eius: sicut misit me pater et ego m. v. subito fiunt qō fuerunt · piscatores nō boīm sed piscium. Sed sciendū est nō prohibitos fuisse sua arte licita victum quęrere apostolatus integritate seruata · cū vndeviuerent nō haberent · z sic illis laboriātibus adiecit deus necessaria que promisit · ℔ aūt penuria eorum dispōsita est: vt ī piscatōne tanta exhiberentur sacramenta.

¶Et illa no. Nox aūt aduētū xp̄i ī qua nullus ad pfectōnē per legez venit. Mane aduētus stetit · iā p⁹ resurrectōnē extra fluctus in solido nec prīo agnoscitur ¶ In hac narratōne magnū ē sacramentum · z vt vehemētius cōmendaret vltimo loco ē scriptū · Qz septē fuerūt in piscatōne discipuli: significat finē tpis qō septē diebus voluitur. Litus etiā qz ē finis maris: significat finē seculi: ī quo petrus rhete extraxit in initio prędicatōis xp̄i. Est alia piscatō ℔: alia ꝓ resurrectōz. Ibi z boni z mali capti sunt: sicut nūc bz eccīa · ℔ tm̄ boni q̄ erūt in eternū ipleta i fine resurrectōe mortuorū · Ibi ihs ñ stat ī litore sicut hic · ℔ ascendit ī nauē symonis. Ibi pisces in nauiculis · ℔ rhete ī terra. Ibi ergo eccīa ī hoc seculo · ℔ ī fine seculi. Ibi vocati: ℔ resuscitati. Ibi rhetia nō solū ī dextera vel ī sinistra. ne soli boni vel soli mali sed ī differenter vt ꝓmixti habeant boni et mali. hic ī dextera vt soli boni. Ibi rūpit' rhete ꝑ scismata. ℔ i sūma pace scōz ñ ē scissū. Ibi tāta multitudo q̄ naues mergit. i. ī submissiōe ꝓmit · ñ cm̄ sūt mersę. Hic ñ valēt trahere a multitudine piscium vt ī nauē captos refunderēt sicut ibi · qz hi q̄ ꝓtinent ad resurrectōz vitę sunt p⁹ finē bu⁹ vitę ī somno pacis velut in ꝓfundo latentes · nec apparebūt nisi cū ī litore. i. ī fine seculi resurrexerīt. Qd ibi figurat' duabus nauiculis ꝓpt' circūcisiōz z ꝓputiū: hoc isto loco ducētis cubitis ꝓpt' electos vtriusqꝫ generis quasi. c. et. c. qz ℔ numer⁹ ad dexterā trāsit. Ibi ñ exprimitur numer⁹: qz multiplicati sup numerū · hic ē cert⁹ numer⁹. cliij. Decē legē significat q̄ occidit · septē spm̄ q̄ vivificat. Accedat ergo spūs ad legē vt ipleat. id ē. septēarius ad denariū z fiūt decē z septē: q̄ numer⁹ ab vno ad seipsū computati oīb⁹ crescēs ad. cliij. ducit q̄ signātur oēs ad grām spūs ꝓtinentes: q̄ gratia cū lege dei tāqꝫ cū aduersario ꝓcordat' vt vivificāte spū littera ñ occidat sed cōpleat' · z si quid minus sit remittat'. ℔ numer⁹ bz. cl. z ī sup tres ꝓpt' misteriū trinitat' Quiquagita aūt fiūt. vij. multipliati ꝑ septē · z ex adiectōe vni⁹. Uno significātur eē vnū q̄ demōstrāt' ꝑ septē ꝓpt' opatōz septēariā · z eo die missus ē aplis spūs. In prima captura q̄ ē pūq̄ eccīe magni z parui In illo regno nulli nisi magni.

Uenite. Hic dz mã ducasse ihũs cnz piscẽ panẽ. In alio euange lio cũ pisce fauũ mellis Piscis assus xps pas sus. Piscis·qz latuit ĩ aquis humani generis captus laqueo mortis In fauo mellis notat dulcedo diuinitatis·l vtraqz natura christi. qz fauus ẽ mel in cera. id ẽ. diuinitas ĩ humanitate. Idẽ significat panis. Vñ. Ego sum panis qui de cẽlo descendi. Christus ergo piscis assus ĩ passiõe. Fauus vel panis ire surrectõe. Comedit ãt piscẽ assum vel panez vt suo cibo nobis ostẽderet·qz z passionẽ ex nostra humanitate p tulit·z resurrectõem nostrã ex sua diuinitate procurauit. Hic vltimũ cõuiuiũ cũ septem discipulis habuit·in quens illos solos secũ futuros in eterna refectõe qui septiformi spiritu sancto pleni ĩ amore eius anhelãt.

Dic eis ihũs. Uenite prãdete: Et ¶ tanta erat euidẽtia veritatis qz hic ihũs erat. vt nul ¶ nẽo audebat discũbentium iterro lus eorũ auderet. ũ solũ negare. sed nec dubitare. et gare. Tu qs es: scientes qz dñs ẽ iõ ñ interrogare.

Et venit ihũs z accepit panez z dabat eis z piscẽ similiter. Hoc iã ter ¶ qz tũ ad dies. ñ ad apparitõnũ numerum cio manifestatus ẽ ihũs discipulis suis cũ surrexisset a mortuis. Luz ergo prãdidissent dixit symoni petro ihũs. Symõ iohannis diligis me plus his: Dicit ei·etiã dñe tu ¶ oñdit dñm scientẽ interrogasse scis: quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos·Dic ei iterũ· Symõ iohãnis diligis me: Ait illi· Etiam dñe tu scis: qz amo te. Dic ei iterũ· pasce agnos meos. Dic ei tercio: Symõ iohãnis amas me: Contristat9 ẽ petr9: qz dixit ei tercio·amas me·z dicit ei. Dñe tu oia nosti: tu ¶ ¶ p qbus pones animã. qõ ẽ cõfirmatõ dilectõis. scis qz amo te. Dicit ei ¶ Pasce oues meas·Am̃ am̃ dico tibi: cũ eẽs iunior cingebas te z ãbulabas vbi olebas: Luz aũt senueris extẽdes ¶ vinculis. manus tuas z ali9 te cinget z duc

Prandiũ fecit illis septẽ d̃ pisce quẽ viderunt super prunas·et de pane addens et de piscib9 quos eo iubẽte attulerunt. Piscis assus: christus ẽ passus. Ipe etiã panis qui de cẽlo descendit. Huic pparatur ecclia ad pticipandã btitudinez q̃ p pisces designatur. Eadez etiã p septez discipulos signatur: q̃ cũ eo ĩ eternũ epulat.

Hoc iã ter. Non qz ter tm̃ manifestatus sit: sed ad dies refert·primo die q̃ resurrexit·post octo dies hoc die qñ fecit de piscibus. Scdm dies g̃ manifestatões numerant·prima quotiescũqz sit facta vno die resurrectõnis. scda post octo dies·z tia ẽ tercia. In hac tercia manifestatõe tm̃ cuãgeliũ terminatur Cũ ergo prã. Hesus scit qd̃ interrogat: an plus diligat. Petrus qd̃ se nouit dicit·i· qz amat. Et quia d̃ alijs q̃tum diligãt nescit·iõ vtrũ plus illis diligat: tacet. Ecce docet nõ temere diffinire de occultis·z priori periculo negatõnis cautius d̃ se rñdit. Pasce ag. Si me diligis pasce agnos meos: nõ vt tuos. gloriã meã in eis q̃re: nõ tuã·meã lucra: nõ tua: qz dilectõ dei pbatur ĩ dilectõne proximi· Qui ꝟo opus pietatis negat primis: minus deũ diligit. Hec aũt charitas ex diuina datur gra Qd̃ tacite innuit iohes dũ interrogãs de amore dicit hic qd̃ ñ alibi. Symõ iohãnis. i. obediẽs dei gratia·quia qz ardentius ceteris diligit z obedit: nõ est nisi dei gratia. Dicit ei ter. Interrogat qd̃ sciebat ñ semel tm̃ iterum et tercio·z tercio audit a petro se diligi·z tercio iubet pascere oues. Trinę negatõni redditur trina cõfessio: ne minus amori lingua seruiat q̃ timori. Et sicut fuit indicium timoris negare pastorẽ. sic officiũ amoris pascere domini gregem. Cõtristatus ẽ p. Aug. Etiã remissis peccatis tolerat hõ miseriã in quã tm̃ ex peccato venit. Productõr eĩm pena ẽ q̃ culpa. nec parua videretur culpa si cũ illa auferret pẽa. Et iõ vel ad demõstratõnem debitę miserię. vel ad emẽdatõnẽ labilis vitę·vl ad exercitatõnẽ necessarię patiẽtię tpaliter tenet hominẽ pena etiã quẽ iã reũ ñ tenet culpa·z b ẽ hõ dierũ flẽda b ñ rephẽdẽda cõditõ. Pasce ò. Pascere oues ẽ credẽtes ne deficiãt pfortare. terrena sbsidia si necesse ẽ subdit̃ puidere·exẽpla vtutũ pbere·aduersarijs obsistere. peccãtes corrigere. Cũ aũt se. Pasturũ pdicat q̃ negatur pdixerat·hoc iã poterat resurrectõe firmat9 qd̃ imatura pollicebat̃ firm9. Jã ñ metuit hui9 vitę iteritũ·qz resurgẽte dño vitę alteri9 prędessit exẽplũ. Extẽdes m.t. Hoc ẽ crucifigeri·z quo b fiet subdit·z alius te cin. z du. q. ñ v·qz ad illã molestiã nolẽs ẽ duct9. nolẽs ad eã vit: b volẽs eã vicit·z reliquit affectũ ifirmitatis q̃ nemo vult mori q̃ adeo

ad mortem ¶ qz hac morte cõdit q̃tũ colẽd9 et amãd9 sit deus; cet quo tu ñ vis. Hoc ãt dixit significãs qua morte ¶ clarifi ¶ quasi ne timeas mori p me. ũ ego paratus pro te catur9 esset deũ·Et cũ hoc dixisset: dic ei· ¶ Seq̃re me. Cõ cõmẽdat priuilegiũ amoris sui. uersus petr9 vidit illuz discipuluz quem diligebat ihesus ¶ cõmẽdat veritatẽ euangelij sequẽtẽ·¶q z recubuit i cẽa sup pect9 ei9·z dixit· Domine quis ẽ q̃ te tradet. Hũc ergo cum vidisset petr9: dixit ihũ. specialiter enĩ dño cũ vilitate placidã acc. pit car Dñe·hic ãt qd̃·Dic ei ihũ. Sic eũ volo manere donec venio. ¶ ex predictis boc intellexerit·et qz ñ cẽt ita i nis absolutõnẽ ¶ in crucis passione. nia·qd̃ ad te: ¶ Tu me seqũre. Exiit ergo hmo inter fres: ¶ qz telligendũ. ipe johannes admonet. discipul9 ille nõ morit̃. Et ñ dixit ei ihũs·ñ morit̃. sz sic eũ volo manere donec venio qd̃ ad te·hic ẽ discipulus ille q̃ testimõiũ phibz d̃ his: z scripsit hec·Et scim9 qz verũ ẽ testimõium ei9. Sũt ãt z alia mlta q̃ fec ihũs: q̃ si scribãt̃ p singula: nec ipz arbitror mũdũ capere posse eos qui scri q̃tum ad intelligentiam. bẽdi sunt libros. Euãgeliũ Johãnis explicit.

est naturalis·vt eũ nec senectus abstulit petro. Vñ z dñs·trãseat a me calix iste. Sz quãtũcũqz sit molestia mortis ñ eẽt tã magna q̃ta martiruz Sz si pastor ĩmolat̃ ẽ vt ouis: q̃ d̃ ouib9 fiũt pastores ñ metuãt ĩmolari. Et cũ hoc d. His dictis cepit ihũs abire·z nõdũ intellecto qd̃ audiuit sequere me: cepit petrus iteratu pedũ sequi·secutus ẽ z iohes q̃ sciebat se diligi· Quẽ di. Diligebat z alios sed familiarius istũ donauit potiore dulcedie sui amoris·qz ꝟgo electus ab ipso virgo pmansit·vñ z matrẽ ei pmẽdauit. Augu. Laci to noie discernit iohãnes a ceteris·nõ qz solũ eũ·sed plus ceteris diligeret eũ. Hui9 maioris dilectõnis ẽ indicium qz solus supra pectus ihũ recubuit. Porro petrus plus dilexit xpm̃ vt ipse sciens interrogat q̃ dicit·diligis me plus his. Videtur ergo melior q̃ plus q̃ q̃ minus diligit xpm̃. Item videtur melior q̃ plus q̃ qui minus diligitur a xpo·z anteponitur iohãnes petro·Qz si pferendo ad inuicẽ q̃rit̃ q̃s de duobus melior est. An qui minus diligit xpm̃ z ab eo plus diligitur·an quẽ minus diligit xps cũ ipse pl9 eũ diligat. Dubia ẽ rõsio. Videtur quidẽ qui plus diligit xpũz: melior. Quẽ pl9 diligit xpũs: felicior·z ẽ manifesta mia b occlta iusticia min9 diligẽtis cũ a q̃ plus diligit̃. z pl9 eũ a q̃ min9 diligit̃. Sz p istos duos pfundat duas vitas eccię: d̃ qb9 mistice loquit̃. Una ẽ per fidẽ·altera p spem Hec agit̃ ĩ corpore z peregrinatõne vbi beatitudo ẽ tm̃ ĩ spe·sed miseria p̃sto ẽ de aduersis z d̃ peccatis. Illa ẽ ĩ immortalitate: vbi nihil mali sed perfectõ boni· Prior actia significat̃ p petrũ q̃ ẽ generalis persona ĩ petra christo fũdata·huic dz. Tu me seq̃. p imitatõz pferẽdi tpalia mala q̃ tei miabunt̃ cũ seculo. Hic magis diligit xpũz vt amãdo z sequẽdo liberet̃ a malo·b ipse min9 bãc diligit qua l nũc ẽ: z liberat ne sp tal̃ sit·z ob aliud ñ diligit nisi vt saluz z bic trãsferat. Altera pfectiua significat̃ per iohãnẽ·cui dz. Sic e. v. m. ñ die remanere l pmanere·sed expectare. qz ñ mõ b cũ venerit christus implebitur Quasi ĩcboata pfectõ maneat donec veniã: perficiẽda cũ venero vt sit manifesta pleitudo scię. hãc ãt plene diligit xps z seruat ĩ eternũ. In illa vero expectatõe·qz nõdũ nouit futurã veritatez hõ minus diligit·z plus dilget cũ eũ videbit sicuti ẽ. Quia ꝟo vniuersę vię dñi sunt mia z veritas. iust9 ĩ hac vita expertus vndiq̃ mala·pl9 diligit ex necessitate qua vget q̃ mia q̃ ẽ liberãd9 a malis·z quotidie poscit et bz·z min9 diligit̃ a mifico:de qui mi9 diligit misex q̃ btm̃·b ẽ petr9 pl9 amãs z mi9 amatur. Quia ꝟo iust9 pfectõz veritatis q̃ ẽ futura nõdũ nouit minus diligit eã q̃ petrus miseriam·z ĩ ipa ꝟitate btus plene diliget a xpo·z b ẽ iohãnes minus amãs q̃ petrus plus amatus. Et si hi duo apli singuli bas duas vitas significãt vtraq̃ tm̃ vtriq̃ pueit sicut z d̃ nub9 scis. Ad huius aũt vitę pfectionis culũ dantur clauis ad ligãda z soluẽda pctã. Propt̃ ãt illã q̃tã requiẽ sup pect9 ihũ discumbitur vñ bibit̃ veritas. Qui ꝟgo ẽ iohãnes pueit futurę vitę vbi neq̃ nubẽt neq̃ nubentur Supra p. In pectore ihũ sũt oẽs thesauri sapię z scię absco:diti: sup̃ qd̃ recubuit quẽ maiori ceteris sapię z scię simgl̃aris munere donat̃. ũ q̃ figurabatur q̃sta archana diuinitat̃ p ceteris eẽt scripturus. Domine hic. Quia audierat petr9 se crucifigẽd: voluit etiã fris pgnoscere exitũ. Sic eũ. Nolo eũ p martiriũ pfumare b expectare eũ placidã carnis suę absolutõz qñ ego veniens recipiã eũ i eternã btitudinẽ. Et nõ dixit. Nõ ẽ itelligẽd qz iohãnes ñ sit moriturus in carne: b q̃d̃q̃d an passus qz vltimũ ĩ pace seniũ finiret·ñ eĩm magnũ erat dare dilecto nõ mori. cũ dissolui z eẽ cũ xpo sit multo melius. Nec di. Hic apte suã d̃signt̃ pson̄ ex offõ qd̃ noluit d̃signare ex vocabulo Nec ip. Nõ dicit spacio ñ posse capi: b capaci ate legẽtiũ q̃uis salua fide rerum plexq̃ ꝟba videant̃ excedere fidẽ p byperbolem.

Prefatio sancti Hieronimi in omēs epistolas sancti Pauli Incipit.

PRimum queriť quare post euāgelia q̄ supplementū legis sunt z i quibus nobis exēpla z p̄cepta viuendi plenissime digesta sunt·voluerit apostol⁹ has epistolas ad singulas ecclesias destinare? Hac aūt causa factum videť·vt .s. initia nascentis ecclesię nouis causis existētibus p̄ueniret·z vt p̄sentia atq; orientia resecaret vicia·z post futuras excluderet q̄stiones·exemplo prophetarū:qui post editam legem moysi in qua omnia dei mandata legebanť nihilominus tñ doctrina sua rediuiua semp populi cōpressere peccata·z propter exemplum viuēdi libros ad nostrā etiam memoriam transmiserūt. Deinde queriť. Cur non amplius q̄ decē epistolas ad ecclesias scripserit? Decem sunt enim cū ea quę diciť ad hebręos. Nam reliquę quattuor ad discipulos specialiter sunt porrectę. Vt ostenderet nouū nō discrepare a veteri testamento· z se ꝓtra legem nō facere moysi ad numerū primoꝝ decalogi mandatoꝝ suas epistolas destinauit·z quot ille p̄ceptis a pharaone īstituit liberatos:totidē hic epistolis a diaboli z idolatrię seruitute edocet acquisitos. Nam z duas tabulas lapideas duoꝝ testamentorum figurā habuisse viri eruditissimi tradiderunt. Epistolam sane q̄ ad hebręos scribiť quidā pauli non esse ꝓtendunt· eo q̄ non sit eius nomie titulata·z propter sermonis stiliq; distantiā: sed aut barnabę iuxta tertullianū ·aut luce iuxta quosdā·vel certe clementis discipuli apostoloꝝ z episcopi romanę ecclesię post apostolos ordiati. Quibus respondendū ē·si propterea pauli non erit·quia eius nō habet nomē·ergo nec alicuius erit:quia nulli⁹ nomine titulať. Qđ si incōueniens absurdūq; est:ipsius magis esse credenda ē quę tāto doctrinę suę fulget eloquio. Sed quoniā apud hebręoꝝ ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebať·voluit tacito nomie de figuris legis z veritate christi reddere rationē: ne odium nominis in fronte p̄titulati vtilitatē excluderet lectionis. Non est sane mirū si eloquētior videať in prophrio. i. hebręo q̄ in pegrino. i. in greco quo cęterę epistolę sūt scripte sermone. Mouet etiā quosdā quare romanoꝝ epistola in primo sit posita: cū eam non primo scriptam ratio manifestet. Nam hanc se proficiscentē hierosolimaz scripsisse testatur cum corinthios z alios iam ante vt ministeriū qđ secuz portaturus erat colligerent·litteris adhortatus sit. Vnde z intelligi quidā volunt ita omnes epistolas ordinatas: vt prima poneretur q̄uis posterior fuerit destinata vt p̄ singulas epistolas gradibus ad p̄fectiora veniret. Romanoꝝ nāq; plericq; tam rudes erant: vt nō intelligerent dei se gratia z nō suis meritis esse saluatos· z ob hoc duo inter se populi ꝛflictarēt. Id circo illos indigere asserit correpi: vitia gentilitatis priora ꝛmemorans. Corinthijs autem iam dicit scientię gratiā esse cōcessam· z nō tam omnes increpat q̄z cur peccātes nō increpauerūt·reprehendit· sicut ait. Auditur inter vos fornicatio. Et iterū: Congregatis vobis cum meo spiritu tradere huiusmodi sathanę. In secūda vero laudanť·z vt magis ac magis proficiāt ꝛmonentur. Galathę vero iam nullius criminis arguunť·nisi hoc tātū q̄ callidissimis pseudo apostolis crediderunt. Ephesij sane nulla reprehēsione·sed multa laude sunt digni: quia fidem apostolicam seruauerūt. Philippēses etiaz multo magis collaudanť·qui nec audire q̄dem falsos apostolos voluerūt. Thessalonicenses nihilominus in duabus epistolis omni laude prosequiť: eo q̄ nō solum fidez incōcussam seruauerint veritatis: sed etiam in psecutione ciuiū fuerint cōstantes iuenti Colossenses autē tales erant·vt cū ab apostolo visi corporaliter nō fuissent hac laude digni haberenť. Et si corpore ꝛquit absens sum: sed spiritu vobiscum sum gaudēs z videns ordinem vestrū. De hebręis vero q̄d dicendū est: quoꝝ thessalonicēses qui plurimum laudati sunt imitatores facti esse dicūtur. Sicut ipse ait: Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarū dei quę sunt in iudea. Eadem enim passi estis z vos a ꝛtribulibus vestris: quę z illi a iudęis. Apud ipsos quoq; hebręos eadē ꝛmemorat dicēs: Nam z vinctis cōpassi estis: z rapinā bonorum vestroꝝ cuz gaudio suscepistis· cognoscentes vos habere meliorē z manentē substantiam.

Prologus specialis in epistolā ad Romanos Incipit.

ROmani sunt qui ex iudęis z gētibus crediderūt. Ni supba ꝓtentione volebant se alterutrū supponere. Nam iudęi dicebāt: Nos sumus populus dei quos ab initio dilexit z fouit: nos circūcisi ex genere abraam sancta descendim⁹ ex stirpe·z notus retro apd iudęam tantū deus. Nos de ęgipto signis dei z virtutibus liberati·mare sicco ptransiuim⁹ pede: cū inimicos nostros grauissimi fluctus inuoluerent: Nobis pluit manna dominus in deserto·z quasi filijs suis cęleste pabulū ministrauit. Nos die noctuq; in columna nubis igniscq; p̄cessit· vt nobis in inuio iter ostēderet. Atq; vt cętera eius circa nos immensa beneficia taceam⁹·nos soli digni fuimus dei legem accipe·z vocem dei loquētis audire eiusq; cognoscere voluntatem. In qua lege nobis ꝓmissus est christ⁹ ad quos etiā ipse se venisse testatus ē dicēs nō veni nisi ad oues q̄ perierant dom⁹ israel· cū vos canes potius q̄z boies appellauerit

Prothe. in Episto

Equum ne ergo ē·vt idola hodie deserētes quibus ab initio deseruistis nobis ꝓpare/mini: ⁊ nō potius i proselitoꝝ locū ex legis autozitate ⁊ consuetudine deputemini? Et hoc ipsum non merebamini·nisi quia larga semp dei clemētia voluit vos ad nostrā imi tationē admittere. Gentes etiam ecōtrario respōdebant: Quāto enī maiora erga vos dei bn̄ficia narraueritis: tāto maioris vos criminis reos esse mōstrabitis. Semp enīz bis omnibus extitistis ingrati. Nam ipsis pedibus quibus aridū mare transistis· lu debatis ante idola q̄ fecistis. ⁊ ipso ore quo pauloante ob necē aduersarioꝝ domino cā taueratis: simulacra vobis fieri poposcistis illis oculis quibus venerādo deū in nube vel igne ꝓspicere solebatis: simulacra intue bamini. Manna quoq; vobis fastidio fuit ⁊ semp in deserto ꝓtra dominum murmura stis·ad ḡyptum vnde vos manu valida eie cerat redire cupiētes. Quid plura? Ita pa tres vestri crebra prouocatione dominum irritauerūt·vt omnes in heremo morerent: nec plus ex seniozibus coꝝ q̄ duo homies terrā repzomissionis intrarēt. Sed q̄d anti qua replicamus·cū etiam si illa minime fe cissetis de hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret q̄ dominū christum prophetarū semp vobis vocibus repzomissum nō soluz suscipere noluistis: sed etiā morte pessima p emistis: Quez vt nos cognouimus statim credidimus: cum nobis de eo antea nō fue rit prędicatū. Unde probaī · q̄ idolis seruiuimus: nō obstinationi mētis: sed ignozan tię deputandū. Qui enim cognitū ilico seq̄ mur: olim vtiq; sequeremur si antea cogno uissemus. Sic autē vos de generis nobili tate iactatis: quasi nō morum imitatio magis q̄ carnalis natiuitas filios vos faciat esse sanctoꝝ. Deniq; esau ⁊ hysmael cū de stirpe sint abzaę·minime tamē in filjs reputanī. His taliter altercantibus· apostolus se mediū interponēs ita ptium dirimit q̄stio nes·vt neutrū eozum sua iusticia salutē me ruisse confirmet; ambos vero populos ⁊ sci enter ⁊ grauiter deliquisse. Judęos quidez q̄ p p̄uaricationē legis deum ihonozaue rint: gentes vero q̄ cum cognitū de creatu ra creatorē vt deū debuerint venerari·glo riam eius in manufacta mutauerint simula cra. Utroscz etiam similiter veniā consecu tos: ęquales esse verissima ratione demon strat·p̄sertim cū vt in eadē lege p̄dictū sit ⁊ iudęos ⁊ gentes ad christi fidem vocādos esse ostēdat. Quāobzem vicissim eos humi lians ad pacē ⁊ concozdiā cohoztat.

Prothemata in Epistolas pauli.

ad Roma.

Nepistolis quędam sunt generalia q̄ omnibus ꝓueni unt·q̄dam specialia q̄ ad singulas ptinent. Primo cōsi deranda sunt generalia·deinde uidcamus q̄ sint specia lia. Hęc itaq; sunt generalia. Quęrit quare post euāge lium scriptę sunt epistolę·cū in euāgelio sit doctrinę pfe ctio·pfecta regula viuēdi·honestoꝝ quoq; morum inte gra ꝓformatio. Est etiā q̄stio quare dicant epistolę·⁊ q̄ materia earū·⁊ ꝓmunis intentio omniū. Deinde quęrit de ordine earū ⁊ numero. Hęc p̄dicta generalia sunt om nibus epistolis ꝓueniētia. Ista vero specialia sūt. Que ritur enī quibus scribant·⁊ causa scribendi·quid etiā in singulis specialiter intēdat. Primę q̄stioni sic respondetur. Ideo scriptę sunt post euāgelium vt in exordio nascētis ecclesię nos contra callidas hęreticoꝝ p̄munirent oppugnationes·oriēria quoq; vicia relecaret·⁊ post futu ras excluderet q̄stiones. In euāgelio nanq; sic dicta sūt quędā: vt facile male intelligentib; ambiguitas ⁊ error suboriret. Sicut illud qđ dicit. anno. xxx. christ⁹ esse ba ptizatus·vnde quidā hęretici volnerūt ꝓcipe: vt nullus ante triceſimū annū recte baptizaret. Erant etiā p̄terea q̄dam in ḡuangelio sic obscure dicta·vt inde fideles etiā dubitarēt. Itaq; ꝑpter hęreses has ⁊ alias q̄ tunc in ec clesia pullulabāt exstirpādas: istas apostol⁹ scripsit epi stolas. His itaq; de causis p̄dictis post euāgelia scriptę sunt epistolę. Non supflue. Sed quēadmodū ꝓphetię post legem: sic epistolę post euangelia valde sunt vtiles ⁊ necessarię. Quānis enī in lege fuerit pfecta doctrina· nec aliud in ꝓphetis q̄ in lege ꝓtineatur· quędam tamē ibi erant sub velamine dicta·q̄ in ꝓphetis aptius exposi ta; quodammodo dilucidant.

Otanduz quoq; ē q̄ hoc opus a quibusdā vocat supadditio. Et ē tractū de pabola illa euāgelica q̄ dz: Homo q̄dā descendebat ab hierlm in hiericho·⁊ icidit in latrones. i. humanū gen⁹ qđ de cęlestis hieru sa lem patria descendit in mundū·inter malignos videlicz hostes. Qui etiam despoliauerunt eum·⁊ plagis impo sitis abierunt semiuiuo relicto. i. diuersoꝝ dogmatum er roribus eū subiugauerūt. Accidit aūt vt sacerdos quidā ⁊ leuita·dum transirēt eadem via eo viso p̄terierūt. Lex enī ⁊ ꝓphetę humanū genus curare nō valuerūt. Sa maritanus aūt custos ille verus videlicet christus iter fa ciens. i. carnē assumēs·misericordia motus ē. Et appro pians alligauit vulnera eius infundēs oleū ⁊ vinum. i. gratiā spūssancti·⁊ noui testamēti doctrinā q̄ sic inebriat vt terrenoꝝ desideriorꝝ obliuisci faciat. Et imponēs illū iumēto duxit·in sta. ⁊ ptulit duos denarios dicēs stabu lario curā illius habe·⁊ siquid superogaueris. ego cū re diero reddā tibi. Dedit enī apostolis ⁊ cęteris doctoꝛb nouū ⁊ vetus testamentū·qui plura superogauerūt vt paulus ⁊ multi alij. Potest etiā p hoc opus illa sca la significari: in qua vidit iacob ascendētes ⁊ descenden tes angelos·quoꝝ tipū gessit paulus cum ad terciū cęluz raptus ē·vbi vidit secreta ⁊c. Condescēdit etiā intantū humanitati ⁊ fragilitati vt diceret· vir reddat debitum vxori.

Epistolę dicunt supmissę. i. supę ḡuangeliū missę. Quattuordecī sunt epłę. decē ad ecclesias·q̄ttuoꝛ ad psonas·in quo numero voluit ostēdere ḡuangelio ⁊ legi se ꝓcordare. Denarius nanq; ad decalogū legis· q̄ ternarius ad ḡuāgelia ptinet. Romanis in hac epistola scribit p altercatione q̄ erat īter illos. Altercatio autē ta lis erat. Dicebāt iudęi se de genere abzaę esse·se etiā le gem ⁊ ꝓphetas accepisse. ⁊ nunq; idola·sed vnū verum deum coluisse: gentiles canes īmundos appellabāt. Ecō tra gentiles se īauditu auris obedisse dicebāt: qđ ipsi bo no ingenio ⁊ suę naturę ascribebāt. Judęos autē nō so lum nō obedisse christo: verū etiā turpissima morte eū cō demnasse dicebāt. Ita ex vtraq; pte supbia·⁊ nulla hu militas. Quibus se quasi mediū interponit apostolus· vtroscz ꝓfutando: vt sic inuitet ad humilitatē: vt omnia attribuāt gratię dei. Morem recte scribentiū epistolas seruat p̄ponendo salutationē in qua captat beniuolētiā a psona sua·vbi dicit paul⁹ ·a· ſ·christi· A negocio vbi

dicit·qđ ante ꝓmiserat. Ab autore·vbi dicit·q̄ factus ē ei. Ab auditoribꝫ vbi dicit in quib⁹ estis ꝛ vos vo. ꝛc. Assignatis rationibꝫ opis numeri et ordinis epistolarū. Explicato demiqꝫ vnde ꝛ quare apostol⁹ romanis scripserit supē de materia ꝛ intētione ꝛ mō tractandi exequi, Generalis oīm epistolarū materia ē doctrina euangelij. Intentio monet ad obediendum euangelicę doctrinę. Ꝓter hęc autē in singulis ꝓprias intentiones ꝛ materias requirimus. Prima itaqꝫ epistola materiam habet romanoꝝ vicia atqꝫ gratię dei dona ad q̄ eos hortat. Intentio eoꝝ vicia increpare ꝛ ad verā pacem fraternāqꝫ concordiā sub manu gratię bumiliare. Modus tractandi, More scribentium epistolas salutationem ꝓmittit. In qua ꝓsonam suā negocium·ꝛ autorē negocij cōmendat ī quibus cōgrue captat benivolentiā. Paymo post salutationē vtriusqꝫ ꝓtis vicia arguit ostendens gentiles a naturali ratione·ꝛ iudeos a lege exorbitasse. Deinde pluribus modis ostēdit iusticiam ꝛ salutē eque vtriqꝫ esse nō ꝑ legem sed ꝑ fidē christi·vt a lege eos tollat ꝛ in sola fide christi eos ꝓstituat. Circa finem vero moralis subdit instructio·atqꝫ in actione gratiarū finē tenet epistola.

¶ Inter omnes epistolarū scriptores in tribus paulus singulariter excellit in opis scꝫ ꝓfunditate·quia ceteris plirius ꝛ ad intelligendū difficili⁹. In fidei assertione·quia ad fidei catholicę assertionē cōgrua autoritatū legis ꝛ ꝓphetię inducunt testimonia. In gratię ꝓmendatione·qꝫ cōtra arrogātes ꝛ superbos de suis opibus p̄sumentes ꝑ ꝓmendanda dei gratia prudēter ꝛ fortiter dimicauit. Qui nimirū ꝛ in illo euidentior clariorqꝫ apparuit quia inter alia vehemēter ecclesiā dei ꝓsecutus pro quo summo dignus fuit supplicio ꝑ maledictione ꝓsecutus ē gratiam·ꝑ damnatione suscepit misericordiā·in quo ꝛ spes nostra plurimum subleuat.

¶ Romani. Interpretant sublimes sine tonātes· qꝫ illo tēpore quo apostolus hanc epistolam ad eos misit cunctis dominabant gentibus. Id eoqꝫ sublimiores erant omnibus populis ꝛ intonabant p̄cepta publica ꝛ priuata eorūqꝫ fama omniū hominū resonabat in ore.

¶ Acorintho. Origē. Hanc eum de corintho scripsisse euidēter mōstratur ex eo q̄ dicit. Cōmendo vobis phebē sororem nostrā ministrā ecclesię quę ē chencris. Chencris enī locus dicit corintho vicin⁹ immo portus ipsius corinthi. Et ex eo qđ dicit. Salutat vos Caius hospes me⁹ ·de quo scribens corinthijs cōmemorat dicēs: Gratias ago deo meo · q̄ neminem vestrum baptizaui nisi Crispum ꝛ Caium. Haimo aūt ab athenis apostolum scripsisse romanis dicit in his verbis. Ab athenis ciuitate greco⁹ scripsit apostolus romanis hanc epistolā. Quos nō ipse nō petrus vel alius quis duodecim apostoloꝝ primū instruxit sed quidā iudeoꝝ credentium· qui fide christi ab apostolis ꝓcepta venientes romā vbi princeps orbis residebat cui erant ipsi subiecti q̄ apud hierosolimā didicerant romanis euāgelizauerunt. In ecclesiastica tamē historia sic legit. Claudij tp̄ibus clementia diuinę ꝓuidentię petrū ad vrbem romanā deducit. Iste aduenies prim⁹ in vrbe roma euāgelij sui clauibꝫ ianuā regni celestis aperuit. Hiero. sup p̄sentē epistolā ad romanos vbi scriptū est vt aliq̄d impti ar vobis gaudij spiritualis ait sic. Romanos petri ꝓdicatione fidem tenentes·cōfirmare se velle paulus dicit. Non q̄ minus accepissent a petro·sed vt duobus apostolis attestantibus atqꝫ doctoribus eoꝝ corroboraret fides. Harum igit autoritatū ꝓflictum diriment̄es dicemus·petrum primum ꝓdicasse romanis quantū ad alios apostolos: sed nō primū quantū ad omnes credentes. Item dicemus athenis epistolę ꝓtem scripsisse·corintbi vero p̄fecisse·atqꝫ inde romanis eam destinasse.

¶ Pro altercatione scribit romanis·ꝓfutans modo iudeos·modo gētiles docens eos humiliari·vt omnia attribuāt gratię dei.

¶ Iudei Salutē generi suo. Gentes vero ingenio ꝛ naturę attribuebant.

¶ Prima hęc ponit qꝫ primū graduin erroris destruit.

¶ Commendat ꝓsonam ꝛ negociū·ꝛ autorē negocij·in quibus cōgrue captat benivolentiam.

¶ Paulus. Beda sup actus apostolicos paulum anno passionis ꝛ resurrectionis christi ad fidem venisse dicit: Tercio vero decimo anno post christi passionē apostolatū gentiū cū barnaba ꝛ pauli, vocabulū accepisse prius enī saulus a saule ꝓsecutore vocabat·quia sicut ille dauid hic ecclesiam ꝓsecutus ē. Quarto decimo aūt anno iuxta p̄dictū apostoloꝝ ad magisterium gentiū est ꝓfectus.

¶ Aug. Non ob aliud hoc sibi nomē elegit: nisi vt se puum ostēderet tanq̄ minimum apostoloꝝ. Non iactantia aliqua·sed ex saulo factus ē paulus ·i· ex supbo modicus. paulus enim modicus ꝛ quiet⁹. Saulus inquietudo ꝛ tentatio interpretat.

¶ Ambro. Porro ex more sanctoꝝ apostoloꝝ illud fecisse p̄hibet·qui virtutibus ꝓficientes mutato nomine sunt vocati vt ꝛ ipso nomine essent noui·vt cephas ꝛ filij tonitrui.

¶ Hiero. Paulus a primo spolio qđ ecclesię ꝓtulit scꝫ a sergio paulo procōsule quē apud ipzum cōuertit hoc sibi nomen assumpsit.

¶ Orige. In scripturis alios binomios·alios trinomios inuenimus. Sicut salomon qui ecclesiastes ꝛ ydida. Matheus qui et leui. Secundū hanc ergo cōsuetudinez videt nobis ꝛ paul⁹ duplici vocitatus vocabulo·sicut in actibus vbi scribit. Saulus qui ꝛ paulus euidenter ostendit.

¶ Hiero. Paulus mirabilis siue electus. Quē ꝛ domin⁹ ipse vas electionis vocauit·ꝛ tam vita q̄ doctrina mirabilē fecit.

¶ Seruus. Ex seruo ꝛ humili: fecit deus apostolum·ꝛ sublimē ita ꝛ vos humiles sitis. Qui enī se humiliat exaltabit.

¶ Haimo Orige. Seruus amore filiationis ꝛ humilitatis nō timoris Non enī accepistis spiritū seruitutis ꝛc. Item itaqꝫ iā non ē seruus sed liber. Et iterū iam nō dicam vos seruos sed amicos.

¶ Ihesu christi. Ambro. Christ⁹ grecę·Messias hebraicę latine vnct⁹ Christus quidē vnctus rex ꝛ sacerdos inuisibili oleo · plenitudine gratię spiritualis. vnde vnxit te deus deus tuus ꝛc. Augt. haimo vtrūqꝫ ponendo vnā dei ꝛ hominis ꝓsonam esse testat.

¶ Alterum ꝑ iudęis alterū ꝑ gētibus ponit. Christus enī hoc nomē iudęis ē cognitum quo noīe dei filiū designatū vidēt ꝛ audiunt in lege, ꝓmissum, quibus ꝛ si alium p̄dicaret nō crederēt·gentibus vero q̄ in aliquo nō legerant p̄mittit saluatorē. i. iesum.

¶ Christus. Quāuis non sit ꝓprium sed nomē sacramēti sicut ꝓpheta ꝛ sacerdos. Iudęis tamē cognitū recte ꝓponit. Etsi pluribꝫ indita hęc nomina tñ sola figura·hic enī solus verus rex ꝛ sacerdos.

¶ Apostolus. Ecce de humili altus. Uocatus. Non a se sed a deo. Vel vocatus ab hominibꝫ dictus priuilegio nomis. Segregatus a doctrina scribarū ꝛ phariseoꝝ·hoc cōtra iudeos. Vel ab alijs apostolis corpe ꝛ nō mente·vnde segregate mihi·b·ꝛ·p·in opu·ad qđ·as·e.

¶ Euangelium. Haimo. Bona annūciatio ē q̄ ad salutē·Ea vero est de his quę ad fidē ꝛ mores. Dei, nō ab homine inuentū. Quod ante. ꝓpletionem nō venit vt subitū·sed longe ante ꝓmissum. vnde in hoc verbum verū ē: quia alius ē qui seminat ꝛ alius qui metit.

¶ Per prophetas Haimo. Vnde Hieremias·Ecce dies veniunt ·ꝛ consūmabo testamentum nouum· sup domū israel ꝛ sup domum iuda. Et item feriā vobiscū pactum sempiternū. Idē ꝛ alij.

¶ Sanctis. Non ethnicis. Sancte qꝫ vicia damnāt ꝛ sacramentis vnius dei ꝛ incarnationem filij dei continent. Suo ꝓprio sibi cōsubstantiali coeterno coequali. Factus tantū secundum carnē. Augt. Et si infectus secundū diuinam·tanta ē vnio vtriusqꝫ nature·vt totum dicat deus totū homo ꝛ vicissim homo deus deus homo·qđ nō ī substātijs hominis

Argumentū in Epistolam ad Romanos.

Romani sūt partis italię: hi p̄uenti sunt a falsis apostolis: ꝛ sub nomine domini nostri ihesu christi in legem ꝛ prophetas erant inducti. Vos reuocat apostol⁹ ad veram ꝛ euangelicā fidem. Scribens eis a corintho.

C. I.

Hebraice·quiet⁹ grece·modic⁹ latine Nomen humilitatis vt ad eā prouocet

Paul⁹ ser †saluatoris cui merito omēs serui cui seruire regnare †regis ꝛ sacerdotis **u⁹ †ihesu† xp̄i** †eterna electōne ꝛ tē porali missiōe † missus legat⁹ vel nūci⁹ **†vocatus† apo**

Ab vtero synagoge in qua quasi mortuus fuit †predicandū Ecce officiū

stolus †segregatus in †euangeliuz †cōmendatio euāgelii a quattuor †ꝓpletionem †deus pater Gratis Vt rē vtilē ꝛ necessariā †qui ex deo nō ex se magni

a tpe ab autore a testib⁹ cō.

dei †qđ †ante† ꝓmiserat ꝑ †pphe †nō modo verbis Ne dareť oblitioni †factis

tas suos in †scripturis sanctis †de

Qui factus ẽ ei. Qui factus secundũ carnem ope sanctiſpiritus de virgine.i.natus. Impietati hereticoꝝ occurrit qui obtuſo corde capitulũ hoc intelligẽtes christum tantũ hominẽ accipiunt addẽdo enim secunduꝫ carnem diuinitati ſuã dignitatẽ reſeruauit in qua christus dei verbum ẽ ꝑ quem facta ſunt omnia.

Origẽ. Factus ẽ ſecundũ carnẽ humanatus deus qui etiã in aſſumptõe carnis deus eſſe non deſtitit inconuertibilis manẽs aſſumpto conuertibili homine naturã ſuaꝫ nõ minuens hominis aſſumpta natura.

Aug. Qui erat factus ẽ. verbũ erat filius dei erat filius hominis factus ẽ ſuſcepit humanitatẽꝫ non amiſit diuinitatẽꝫ. Natus ſecundũ veritatẽ naturę ex deo dei filius et ſecunduꝫ veritatem naturę ex homine hominis filius vt nõ ad optione vel appellatione ſed vere in vtraq; natiuitate filij nomen naſcẽdo haberet.

Idẽ. Eſt ergo dei filius deo patri in natura equalis habitu minoꝝ in forma dei verbũ ex deo genituꝫ In forma ſerui factꝰ eſt ex muliere. In forma dei hominẽꝫ fecit In forma ſerui factꝰ ẽ homo in vtroq; vtrunq; deus vtrunq; homo.

†qꝝ oẽs ad filiũ vertũt †ppria Cõmen. euang. a materia †ad honorẽ eiꝰ †cõmẽdatio autoris aũtuor primo ab origine

†filio †suo q̃ factus ẽ †ei †ex ſemine

†factus ne putet hõ tm̃ et nõ ſecundũ diuinitatẽ †quia verbũ caro factũ ẽ. †ſecũdũ q̃ homo gratia ſola preelectus vt ſit filius dei in eadem potentia et virtute diuinitatis cũ patre ꝑ vnionem verbi Cõmen. a uirtute

dauid †ſcõm †carnẽ. †Qui p̃destinatus

†probat etiã ſq̃ poteſt videri ex hoc q̃ ex ſpiritu ſancto ꝓceptus

natus ẽ filius dei in virtute †ſecũ

Commen. a gratia

dum ſpiritum ſanctificationis ex

ſq̃ mortuos ſecũ fecit reſurgere qui fuerunt eiꝰ .i. ab eo ſuſcitandi ſ. vñ multa corpa cesꝝ q̃ dormierant ſurrexerũt cũ eo.

reſurrectione mortuoꝝ hieſu chri

†ecce quid auctor ei ſcõmen. a liberalitate

ſti domini noſtri: ꝑ †quem accepi

†remiſſionẽ peccatoꝝ tolerantiã laboꝝ ſ et dona alia †autoritatẽ vel legationem predicãdi †vt faciã obedire fidei

mus †gratiã et †apoſtolatũ †ad obe

†qui cohabitatione ſunt in gentibus

diendum fidei †in omnibus genti

†vice eius vel ꝑ nomine eius dilatãdo †vt faciem eius admoneat ꝓuerit ſe ad eos ſ inter quas gentes

bus †ꝓ nomie eius. †in quibus

†romani †ꝑ gratiã ab eo ꝑ interiorẽ vocationẽ vel vt ſitis eius ꝑ exteriorẽ vocationẽ

eſtis et †vos †vocati hieſu chriſti.

†ſcribit †nõ aliis

†Omnibus qui ſunt rome †dile

†a deo †.i. illis quos dilexit vt vocaret ad ſanctitatẽ †remiſſio peccatoꝝ ſ prius ſalutat

ctis †dei †vocatis ſanctis. †Gra

†reconciliatio et trãquillitas mẽtis †ad deũ †ab eo qui vult et poteſt

tia vobis et †par †a deo †patre et do

†ſine quo nulla bona ſunt nobis †prius lenit poſt grauiter increpaturus

mino noſtro †hieſu chriſto. †Pri

†quẽ meum facio q̃ nõ vos

muz quidẽ gratias ago deo †meo

potestatẽ apoſtolat⁹ ſua vice.

Aug. Predeſtinata eſt iſta humanę naturę tanta et tam excelſa et ſuma ſubnectõ vt quo attolleret vlterius nõ haberet ſicut p nobis ipſa diuinitas quouſq; ſe deponeret humilius nõ habuit q̃ ſuſcepta natura bois cũ infirmitate carnis vſq; ad mortẽ crucis.

Haimo. Non de verbo loquitur hic apoſtolus ſed de hoĩe q̃ nõ erat anteq; factus eſſet. Humanitas enĩ q̃ nõ erat antea illa p̃destinata ẽ.

Aug. Preclariſſimum enĩ lumẽ p̃destinationis et gratię ẽ ipſe mediatoꝝ dei et hominũ homo christus hieſus ille enĩ homo vt a verbo patri coeterno in vnitatẽ ꝑſone aſſumptꝰ filius dei vnigenitus eſſet. vnde hoc meruit? quod eius bonũ qualecũq; ꝓceſſit vt ad hanc ineffabilẽ excellentiã puueniret? faciẽte ac ſuſcipiẽte dei verbo. Ipſe homo ex quo eẽ cepit filius dei vnicꝰ eſſe cepit. Femia illa gratia plena ꝓcepit de ſpiritu ſancto. ex virgine maria deus vnicꝰ natus ẽ nõ carnis cupiditate ſed ſolo dei munere. Libera in illo hoĩe uolũtas erat et tãto magis quãto magis peccare nõ poterat.

Idẽ. Recte quippe dicit filius dei p̃destinatꝰ. Non ſecundũ illud q̃ ẽ verbũ dei deus apud deũ vt quid enĩ p̃destinaret cum iam eſſet qui iã erat ſine initio et ſine termino ſempiternus. Illud antẽ p̃destinandũ erat q̃ nondũ erat vt ſic ſuo tpe fieret quẽadmodũ ante tpa p̃destinatũ erat vt fieret. Quiſquis igit filium dei p̃destinatum negat: hunc eundẽ filium hominis negat. p̃destinatus ẽ ergo hieſus vt qui futurus erat ſecundũ carnem filius dauid eſſet in virtute filius dei.

Secundũ ſpiritũ ſancti. Jungat ſic. Qui factꝰ ẽ ei ex ſemine dauid ſecundũ carnẽ. Factus quidẽ ſecundum ſpiritũ ſanctificationis.i. ſecũdum operationẽ ſpiritus ſ. qui ſanctificat homines et qui ſanctificauit christũ hominem in vtero virginali.

Aug. Vel ꝓbatur filius dei q̃ ſpiritũ ſuis dedit ſanctificatiõis inceptę a reſurrectione aniẽ. i. remiſſione peccatoꝝ mortuoꝝ chriſti in peccatis ſeꝝ quos nullus alius curare potuit. Eſt enĩ duplex reſurrectio aniẽ et corpis de reſurrectione animę in ſequẽti ait apoſtolus. Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit tibi chriſtus.

Mortuorũ chriſti. Chriſti p eius vel ſuoꝝ ꝓprium nomen p pronomine poſuit more hebraico q̃ locutio i ſcripturis p̃cipue veteribꝰ ẽ vſitatiſſima. vt fecit moyſes ſicut p̃cepit dominus moyſi.

In omnibus. Gentibus nõ ſolũ iudeis in quibus quia ſine lege vocati nõ debẽt ſub lege agere.

Pro nomine eius. Pro eius gloria nõ noſtra ſicut vos facitis.

Vocati hieſu chriſti. Id ẽ. ab eo ſeꝝ hieſu chriſto genetiuꝰ ꝓ ablatiuo more greco.

Dilectis dei. Prior enĩ dilexit nos ante omnia merita: vt et nos eum dilecti diligeremus.

Vocatis ſanctis. Non ideo vocati q̃ ſancti ſed ideo ſancti effecti quia vocati et ideo vocati quia dilecti.

Gratia uobis et pax. Aug. In iſta ſalutatõne ipſa trinitas pitetur incõmutabilis vnitas cognoſcit. vnitas ꝑ hoc q̃ ait a deo.

Haimo. Spũſſancti nomẽ nõ poſuit quoniã in donis ſuis eum comꝑbendit. i. in gratia et pietate.

Gratias ago. Gratias agere ẽ ſentire omnia a deo data eſſe et proeo laudare corde voce et opere.

Deo meo. Non ocioſe. Non enĩ vox iſta eſſe poteſt niſi ſanctoꝝ quorum deus dicit ſicut deus abraã yſaac et iacob. Cum eiñ omniũ vnus ſit deus ꝑ naturam eoꝝ tamẽ ꝓprie ꝑ gratiã eſſe dicit qui merito fidei et iuſtitię eius cultores eſſe ꝓbantur.

Pro omnibus uobis. Cum pro alijs primũ p vobis · de quibus magna vtilitas venit · p christum mediatorem p quem vobis deus dedit bona omnia.

Quia fides. Ambro. Congaudet de bono incepto eor · p qđ charitatem erga illos ostẽdit: z hortat ad pfectum. hęc ante omnia se agere dicit: quia multis pficit fides eorum.

Testis q̃ habetis fidez domino iputo. Nam habẽda oro ab eo. Vel exponit quando gratias agat ĩ orationibꝰ scz · z quomodo sine ĩtermissione.

Testis iuramentuz ẽ faciendum in necessarijs cum pigri sunt homines credere qđ eis ẽ vile · non ẽ iuratio in se bona · non tñ mala cuz ẽ necessaria licet a malo infirmitatis eor quibus aliqđ dicitur pcedat.

Hiero. Sup hieremiam in scđo animaduertendũ q̃ iusiurandum hos habet comites veritatẽ iudicium · z iusticiam · sed si ista defecerint: nequaquã erit iuramentum sed piurium.

Memoriã uestri ꝛc. Hoc dicit vt eum amẽt z desiderẽt audire.

In orationibus m. ob. Oratio p bonis habendis. Obsecratio p necessitate dicitur stricta oratio · z ẽ per sacra ad deum adiuratio · vt p passionem per mortem vel natiuitatẽ z similia.

Desidero enim Vt q̃ verbis suadere non poterat · pſens suaderet virtute miraculorum.

Consolari. Modo ego sum desolat⁹ · sic z vos · z si non sentitis · sed sic consolaremur.

Fratres. Quia renati z aliq̃ recti · vñ supra vocatis sãctis.

Grecis ac bar. De iudeis tacet · qa magister gentium

Grecis. Grecos ꝓponit · quia ab eis oĩs philosophia mundana ordiũ habuit.

Barbaris. Barbaros dicit qui sunt quasi exleges qui scz nec hebrei nec greci nec latini sunt.

Nulli specialius debetur hęc ꝓdicatio.

Debitor · quia missus ad omnes.

Non enim eru. e. Sicut illi qui falsa ꝓdicant. Vel qui crucẽ christi putãt ignominiã. ideo nõ erubesco euangeliũ · quia virtus ẽ. i. qz virtutem dei annunciat nõ infirmitatẽ · sapientiã non insipientiã. Qđ enim infirmũ dei ẽ fortius ẽ hominibus z qđ stultum dei ẽ sapiẽtius ẽ hominibus. Vel virtus ẽ credenti · p quã peccatũ dimittit · z cũ res exigit: fiunt miracula q̃ bus cõmendatur doctrina.

Virtus eni dei. Quia signis firmat ĩcredibilis ꝓdicatio · qđ non est in falsis prẽconibus.

†mediatorẽ dei z hominũ ſ nõ p legem non per pphetiam † quia ipse ẽ minister beneficioꝝ dei ſ qđ z vos ipsi faciatis

p†hiesum†christũ pro†omnibus

†nõ laudat fidẽ illorũ tanq̃ pfectaz · sed facilitatem z votũ erga christum ſ z si nõ pfecta

vobis: †quia fides vestra annũcia

†quia roma caput mũdi vnde pficerent multi †premissa autoritas ſ z ideo nõ ẽ tutũ mentiri

tur ĩ†vniuerso mũdo. †Testis eni

†. i. volũtate vel spiritualibus fide scilicet z charitate ſ nõ in carne. i. carnalibus obseruantiis

mihi est deus: cui seruio†in spiri/

†in quo ſ predicãdo nõ in lege . nõ in circũcisione · nõ in eo qđ moyses seruus tradidit sed †qđ filius tradidit nõ scribẽdo sed ispirãdo mẽtibus

tu meo†in euangelio†filij eius · q̃

†vestri †ambro. deus memor ẽ cũ dat: oblitus cum cessat

sine†itermissione†memoriã vestri

†habitis horis cõstitutis ad orandũ †que pro me z aliis

facio†semper in†orationibus me

†nõ solum oro sed etiã obsecro ſ tentans †pro spero · vel aduerso ſ quacũq̃ ex causa facili vel difficile ꝛ post lõga desideria

is · †obsecrãs†siquo modo†tandẽ

†hyeme vel estate †Q. quod esse nõ reputo nisi pueniam ad uos

†aliquãdo†prosperum iter habe

†non vt mali in suo malo ſ quia tunc vtilis aduentus

am†in voluntate dei veniendi ad

†ideo obsecro †quia que scribit z puerse possũt accipi z virtutẽ suadere

vos. †Desidero enim†vos vide/

†. i. vos pticipes faciam

re: vt aliquid†impartiar vobis

†gratuiti beneficii dei ſ doctrine †quia iam aliquid habetis

†gratię spiritalis ad†cõfirmãdos

†q̃ confirmatio adeo ẽ grata · quasi ſ scilicet vos confirmari †quasi mea cõsolatio fiet ꝛ quia dolet de non recta fide

ſ vel id est. vt consolemur vobiscum alia littera

vos. †Id ẽ. †simul ꝛ consolari i uo

†nõ nouam sed meã z vestrã q̃ est inuicem communis . i. si vnius z eiusdẽ fidei sumus in christo vel que p dilectionẽ opatur. vel es

bis †p eam quę inuicem est fidem

†thaimo. Cur ergo nõ venis: quia ꝓhibitus sum qđ volo vt sciatis z putetis culpa vestra fieri: vt modo dignos vos paretis ſ deside. qz ppo.

vel a vestram atq̃ meam. †Nolo autẽ

vos ignorare fratres · quia sępe

ſ nõ solũ volui † aliquib⁹ impedimentis deo id agente ſ venire

ꝓposui venire ad vos · z†phibit⁹

†vsq̃ in presens †. i. vt fructificetis vos p meã predicationẽ · vel vt ego premiũ p vobis acquiram. Q. ideo deside. ve.

sum†vsq̃ adhuc:†vt aliquem fru

† hoꝝ exemplo ꝓuocat eos

ctuz habeã in vobis · sicut z†in cę

†qđ ideo volo: quia debitor sum omnibus gentibus ·

teris gẽtibus. †Grecis ac barba/

†ut nemo de utroq̃ populo excludatur ſ thaimo mũdanis rationib⁹ eruditis †illarum rationũ ĩperitis

ris · †sapientibus z†insipientibus

†euangelizare ſ z sicut aliis debeo ita z vobis qz omnib⁹ debitor sum ꝛ Q. z si ego ad hec paratus ergo alterius culpa remãsit

†debitor sũ: itaq̃ q̃ in me ꝛ prom/

ptum est · z vobis qui rome estis

†in me ꝓmptum ſ tangit eos qui non recta tradiderant

euangelizare. †Non enim erube/

†nobis nõ aliis ſ innectat ad fidẽ · dat salutem omni credenti · peccata remittit · iustificat · a scõa morte preseruat

sco euangeliũ. †Virtus enim dei

ſ ualens †q̃ dixit omni determinat ſ credenti

ẽ in salutem omni credẽti: †iudęo

†gentilibus omnibus †credẽti ẽ in salutẽ · quia ẽ ei in iusticiã q̃ clare ostendit in ipso euãgelio

primuz z†greco. †Justicia eni dei

†ex fide ẽ iusticia · z ita salus · sicut abacuc dicit non ex lege

reuelatur ex fide in fidẽ†sicut scri/

†Aug. iustus est ex fide · z ita viuit eterna vita q̃ ẽ merces fidei

ptum ẽ: †Justus ex fide viuit. Re

†venturi ad iudicium

uelat enim ira†dei de cęlo super

†nõ omnes impios · · sed omnes ĩpietatis et iniustície partes ſ ido latras

omnem†impietatem z iniusticiaz

cõtra iudęos qui negant hũc esse christũ · quẽ ꝓmisit deus.

Reuelatur. Aug. Aggredit gẽtiles secũdum priorez statum · qz iactabãt bonaz naturaz · z excusabãt turpitudines p ignorãtiã contra autẽ apostol⁹ dicit z prius habuisse noticiã · z pdidisse per culpam · z bonã naturam sibi ipsis adeo relictã in omnia mala p̃cipitatã. Commendata pietate fidei q̃ iustificati deo grati esse debemus: cõtrariũ detestãdo subinfert: qđ inflati p se in ydola ceciderunt.

Ex fide. Dei ꝓmittentis · in fidem hominis: q̃ credit ei. Vt ex fide in fidez · ꝓpter omnes ptes fidei ex fide veteris testa . vbi vnus deus, in fidẽ noui · vbi pater z filius · z spiritussanctus. Ex fide primi aduentus. in fidem secũdi. Ex fide ꝓmissionis · in fidẽ redditionis. Ex fide p̃dicatorꝝ · in fidẽ populorꝝ. Ex fide seminantium in fidẽ metentiuz · Ei ẽ iusticia qui transit de fide in fidẽ vt transeat iudęus · z quicunq̃ alius de fide veteris in fidẽ noui. t. z de fide verborꝝ z spei · in fidẽ rerum z speciei.

Aug. Fides ẽ qua creduntur ea q̃ nõ vidẽtur. etiam ẽ fides quãdo non verbis sed rebꝰ ꝓsentib⁹ creditur qđ erit cũ deꝰ se vidẽdũ dederit · dicit ḡ ex fide verborꝝ quibus credimus qđ nõ videmus · in fidẽ rerũ qua credita obtinebimus.

Sicut scriptum est. In abacuc. Ita est. Justus autẽ ex sua fide viuet. Sed hoc z alia plura testimonia q̃ ponit ab hebraicę veritatis trãslatione qua nũc vtimur videtur discordare: qz aliqñ sumit a. lxx. interpre · ali quãdo sicut loquẽs eodẽ spiritu quo ꝓphetę sensum sumit tantũmodo suis vtens verbis suaq̃ dispositione.

Reuelatur ꝛc. Ex fide est iusticia · z inde salus · quia ex ĩpietate iniusticia · z inde ira. i. pena · z hoc idem reuelat in euangelio . Vel reuelat de cęlo · qđ accusat eos · quia indicauit creatorẽ eis: vel saluatorẽ. Ex ipsa enim cęli fabrica irat⁹ illis deꝰ ostendit · qui ideo tam pulcra astra ꝓdidit · vt ex eis quãt⁹ z q̃s admirabilis creator eorꝝ sit possit agnosci: z sic sol⁹ adorari.

Super omnẽ impie. Impietas ẽ in deum peccasse. Iniquitas in homies. Vel impius infidelis sicut idolatra. Iniqu⁹ qui prauitate opis

ab equitate discordat.

¶ Eorum qui ueritatem. Quasi cur eis ira de ipietate: cuz nō cognouerīt deum: ad qđ poterant quidē cognoscere: sed sibi tollūt malentes morari ī iuste in sua voluptate.

Veritatē dei detinēt. Quia hoc dicit qđ ē deo noscibile ē in illis q si in se habent vnde noscāt .s. naturalē rationem.

¶ In iustitia deti. Bonū ē qđ tenēt ꝫ malū ē vbi tenēt veritatē enī tenēt ꝫ ī iniq̄tate. Jn ueīsti deū .iueīsti veritatē z ipsum detinet ī iniustitia. z qđ per dei opa cognouisti p homis opa pdidisti.

¶ Aug. Totū consideraſti rei ordinem. z ñ vis attēdere q mūdus opus dei idolum opus fabri. Si faber idolō sicut dedit figuram daret z cor. ab ipso idolo faber adoraretur. quis ergo deus tuus: nunquid qui te fecit.

¶ Motū dei. Greg. Est qđ ex huius mūdi dispositione z naturali ordine assequi possumus. Jgnotum vero dei qđ omnē latet creaturā. vt ratio substātię eius vel naturę z mysteriū humane liberationis.

¶ Manifestū est ī illis. Aug. Quia nō solum ratio naturalis ad hoc pfuit. sz z deus quotidie adiuuit. ne sola natura sufficere videret.

¶ Jnuisibilia. Haimo. Ostendit qđ deo scire potuerit. pluraliter dicit. quia pluribz modis cognoscit scz q eternus omipotēs z huiusmodi. Jntellecta ipsa iuisibilia p facta. quia p celum z terrā z alias creaturas qs īmēsas z ppetuas esse intellexerūt. ipsum conditorē. icōpabilem. immēsum eternū mente pspexerunt.

¶ A creatura. Ab homine p excellentiā quia excellit inter alias creaturas. vel ppter puenientiam quā habet cū omnibus creaturis. Est enī local iter in loco cū corpibus. Sentit cū animalibus. Jntelligit cū angelis. vnde pdicate euā. omni crea.

¶ Cum cognouissent zc. Aug. Viderunt quo veniēdū esset. sed ingrati ei qui illis pstitit vt viderēt. sibi voluerunt tribuere q videbāt. z facti supbi amiserunt etiā qđ videbant. Qđ enim curiositate īuenerunt. per supbiam pdiderunt. Qđ enim deus dederat gratis tulit ingratis.

¶ Obscuratū. Ambro. Nebula enim erroris pterit cor illoz. quia cum creatorē ex creaturis cognouissent. nec sicut deū glorificassent. amplius obtusi sunt.

¶ Stulti facti sunt. Ecce quomō obscuratū est cor. qđ ē vindicta. sapientes in naturis rerū. stulti in deo.

¶ Et mutauerūt zc. Aug. Hic damnat simulacra impioz. alij terram. alij solem. z hūiusmodi venerabant.

¶ Jnsimilitudinem. Exaggerat stulticiā ad cumulū bebetudis oñendū.

¶ Hominis et uolucrū et qua. Mos fuit ab antiquo romanis ad orare simulacra hominū. vt romuli iouis. z alioz maxime ab aduētu enee in italiam. volucrū autē z quadrupedū. z serpentum ex quo alexādria ab augusto victa est. z rome subiugata.

¶ Tradidit. Quia nihil absq eius permissione fit. Prius in desideria cordis. qđ eoz erat a deo sibi relictū. post ī immundiciā actu. tantā vt corpora naturaliter repugnātia quadā vi applicarent. z vicio aptiora facerēt

¶ Aug. Manifestuz ē deum operari in cordib hominū ad inclinandas eoz volūtates siue ad bona p misericordia sua: siue ad mala p meritis eorum. iudicio vtiq̄ suo aliquādo occulto. aliquādo apto. semp autē iusto.

¶ Afficiant. Greg. Peccatū quippe qđ pnitentia nō diluit mox suo pondere ad aliud trahit. vnde fit vt nō solum peccatū sit. sed z causa peccati. Ex illo quippe culpa subsequēs orit. peccatum vero qđ ex peccato orit non solū peccatum sed z pna peccati ē. quia iusto iudicio deus cor peccātis obnubilat vt pcedentis peccati merito etiam ī alia cadat.

¶ Quia cōmutauerunt. Exequit latius p partes culpā z pnā. vt compet.

¶ Qui pmutauerunt. ostēdit p partes mutasse gloriam dei. s. q deum putauerūt qui nō erat: z coluerunt z seruierūt creaturę potiꝰ qꝫ creatori. Et exequit ptes immūdicię q femine in .f. masculi in masculos. in quib pparat pnam culpę. vt sicut cōtra naturā creantē peccauerunt ita ī natura ppria punirent. vnde cōcludit z mercedem. e.

¶ Commutauerūt ueritatem in men. Ambro. Duz nomē dei qui ē verus dederūt his qui non sunt dij.

¶ Aug. Veritas creaturę a deo ē sed non deus quā illi in mendaciū querierunt creaturas tāqꝫ creatorē colentes.

¶ Et coluerūt. Sed ne dicāt. nō colo simulacra sed res eoz: vt solē addit. z coluerūt zc.

Seruierūt creatu. Hic damnat q̄ in simulacris intelligebant.

¶ Amē. Q. hoc verum ē q deo vero benedictio ē in secula. dijs aūt gentium ad tēpus īpietas dat honorē. Jdeo qđ illi dicūt ē falsitas.

¶ Passiones. Jd ē voluptates. q̄ z si delectēt: sūt passiones tñ nature non nominande.

¶ Jgnominia. Haimo Dicitur quasi sine nomīe dignitatis. Jgnominiosus qui desinit habere dignitatis nomen. dum in aliquo crimine deprehenditur.

¶ Naturalē usum. Putas Juliane apostolum ex hoc laudasse libidinem. quia usum femine dixit esse naturalē. Omnē pfecto usum femine laudare pelleris. ac p hoc z ea que pmittuntur cuz feminis stupra laudabis. quia z illic vtiq̄ usus naturalis ē q̄uis damnandus. quia legittimus nō est. vnde z filij nō legittimi sed naturales vocant qui inde nascunt. Non ergo pcupiscentiā carnis in illo verbo laudauit apostolus sed naturalem usum appellauit. illum usum vnde natura humana potest nascendo subsistere. Nec dixit usum cōiugalem sed naturalem eum intelligi volens. qui fit in membris ad hoc creatis. vt p ea possit ad generādū sex⁹ uterq̄ misceri.

ſi imaginē ei cuiꝰ erat assimilatā
bilis dei in similitudinē imaginis
ꝓrius ↑maior hebetudo ſ post
corruptibilis ↑homis. z ↑volucrū
inde deinde idolatriā .s.
z quadrupedū z serpentiū. Pro-
↑subtrahēdo gratiā tradi pmisit ↑ecce vindicta
pter qđ ↑tradidit illos deus ī ↑de
↑.i. a se sic parati nō a deo ↑postea in actū
sideria cordis ↑eorum ↑ in immun
ſ quantū ad naturā ſ itē vindicta
diciam: vt contumelijs afficiant
↑non aliūde sed a se habētes. vel in suo seru ↑il
li afficiūt ꝛc. repetitio
corpora sua ↑ i semetipsis. ↑Quia
↑hoc ē qđ supius vocauit gloriā dei ſ quod de
deo verū ē dederunt idolo scilicet q sit deus
cōmutauerunt ↑veritatem dei in
ſ diligēter ornando ſ actibus
mendacium. z coluerunt z seruie
ſ quasi illud esset melius
runt creature potius qꝫ creatori:
↑cuius ab illis priuet suo honore ſ tamen ↑ex
altatus sup omnia ↑ sine fine
↑qui ē ↑benedictus in ↑ secula amē
↑Q. quia ita peccauerūt in naturā creantē ſ ite
rum vindicta repetitur sicut ante culpa ↑tradi
pmisit
↑Propterea ↑tradidit illos deus
↑prius in ardorē libidinis que est passio nature
nec nominānda: post in actū ſ z vere
in ↑passiones ignominię. Nam fę
ſ vel com ſ viri legitimi
minę eoruz imutauerunt natura
ſ inter se agētes
lem vsum i eum vsum qui ē ꝓtra
naturam. Similiter autem z ma
sculi relicto naturali vsu femine.
↑ecce peccatum voluntatis vel desiderii ↑que a
se non a deo
↑exarserunt in desideris ↑suis in

Ambro. Ac per hoc cum eisdem membris z meretrici aliquis miscetur. naturalis est vsus·non tamen laudabilis sed culpabilis ·ab ea enim parte corporis que ad generandū non ē instituta·si etiā cōiuge quisq; vtatur·cō tra naturam z flagitiosum est.

Masculi ima. Aug. Judicio enī iustissimi dei traditi sunt siue dese rendo siue alio modo explicabili vel inexplicabili in passiones ignominie vt crimia crimibus vindicarent. Et supplicia peccātiū nō tiñ sunt tormēta ē z viciorū incremēta

Et mercedem qua ꝛc. Aug. Sed istas pnas pauci vi dent·pterea eas ma xime ꝓmemorat apo stolus z multa enume rat q̄ peccata sūt z pe ne peccati. Inter ipsū enī peccatū apostasie z vltimaz pnā ignis eterni· media q̄ sunt peccata sunt z pene.

Oportuit. Hic causa pter quā tra diti sunt sine vlla am biguitate monstrat.

Et sicut. Item q; nondū resipiscunt in alia cadūt p cadē cul pa·p·sicut·pnaz pec cato assimilat: vt si cut peccauerūt in sen su dei: sic puniti sunt: in pprio sensu.

Et quia nō pro. Q; ñ nouerūt deū ha in ·qđ rō pbabat· vl q; putauerūt deū nesci re z negligere mala: tradidit ꝛc.

Omni iniqui· Enumerat ptes vt a ptius accuset. Mali cia quādo quis dam nuz molit alicui. Ne quitia ē temeritas q̄ audet qđ nequit vel ī tēperantia sui. Con tentio ē impugnatio veritatis p ꝓfidentiā clamoris. Maligni tas ē mala voluntas· cum vltra nō potest· vel de beneficijs gra tiam nō referre.

Detractores. Qui aliorum bona negant vel inuertunt

Deo odibiles. Ne leuis putet susur ratio vl detractio· quia in verbis sunt·addit de eis·deo odibiles· vt intel ligant se p solā susurrationē z detractionē eternā incurrere posse dānatoz

Elati Sunt qui nolunt pati prioē vel parem.

Incōpositos. Incōpositio corpis indicat qualitatē mentis.

Digni sunt morte. Ne putent his tantū pnis affligi·quib delectā tur: addit vltimā mortem eternā.

Qui cōsentiunt. Consentire ē tacere cū possis arguere. Vel errorem fouere.

nō tantū exarserunt·sed·z
inuicem·masculi in masculos tur
factu ſita z ſvidictā dignā
pitudinem opantes·z mercedem
q̄ peccato cōgrua fuit ↑ in natura sua vindicā
tes deū. i. vindictā dei sustinētes in suo sexu
quā oportuit erroris sui in semet.
vel qz
ipsis recipientes. Et sicut non p
bauerunt deuz habere in noticia
vt nihil intelligāt·nisi qō a pbitate remotū est
tradidit illos deus in reprobum
ſepe ſrōni
sensum: vt faciant ea que nō cōue
ſillos quasi nō parum habēres de
niunt: repletos omni iniquitate·
p partes ↑fornicatio omnis vsus pceter legiti
mum connubium ↑· Que est multa acquirere
nec superflua paupibus erogare
malicia·↑fornicatione·↑auaricia
↑dolore alieni boni ↑pluraliter quia sunt actus
z voluntatis
nequitia·↑plenos inuidia·↑homi
↑quādo aliud simulatur: z aliud agit
cidijs: ꝓtentione·↑dolo·maligni
ſinter amicos discordiā seminātes
tate·susurrones·detractores deo
↑qui dictis vel factis ꝓtumelias z turpia iferūt
↑in honoribus
odibiles·↑ꝓtumeliosos·↑superbos
↑qui nouū genus mali cuiuscunq; inuenūt· ver
bo·vel ope ↑carnalibus vel spāalib?
elatos·↑inuentores maloz·↑pa
↑sed feris indomitiores ↑nō discernentes inter
bonum z malū
rentibus ↑nō obedientes·↑insipi
↑habitu z incessu ↑dilectione primi
entes·↑incōpositos·↑sine affectio
↑in societate ↑nō ꝓpatiūtur misero
ne·absq; ↑fedære·↑sine misericor
↑item vlterius cadūt ↑iustum deū ↑· duce ratōe
ſprius
dia. ↑Qui cum ↑iusticiam dei ↑co
tamen
gnouissent: non intellexerūt: quo
niam qui talia agunt digni sunt
ſeterna
morte·non solum qui faciunt ea:
ſvt nullus excusetur
sed etiā qui ꝓsentiunt facientibus.

C. .II.

ſquia omnis faciēs z cōsentiens di
gnus ē morte
Propterquod
↑tam iudeus q̄ gentilis
inexcusabilis es o homo ↑omnis
qui iudicas. In quo enī iudicas
alterum: te ipsum ꝓdemnas. Ea
↑Q. vos ita opinamini·nos aūt scim? ſ vel ve
re inexcusabilis es
dem enī agis que iudicas. ↑Sci
vel autem
mus enim quoniā iudicium dei ē
↑equitatē rei·nō psonas ↑contra ↑· siue iudeos
siue gentiles
secundū ↑veritatē ↑in ↑eos qui ta
↑Increpatio cū ironia ſnos ita scimus·sed tu
exīstimas ſopinaris ſcarnalis
lia agunt. ↑Exīstimas aūt o homo
↑aug. qz hec potestas data ē tibi·z nō est in mun
do qui te iudicet·hoc quantū ad prelatos ↑que
supra.
omis qui ↑iudicas eos qui ↑talia
ſhoc·s· ſquocūq; mō
agunt z facis ea·quia tu effugies
↑cur ergo modo nō punit: quia bonus expectat
qō ignoras. an. di. ↑copiosam bonitatē
iudicium dei: ↑An ↑diuitias boni
↑patiētiā z longanimitatē ↑aug·quia modo tē
pus misericordie
tatis eius· z ↑patientię z ↑longani
↑seuere loquitur quia mens nō reuocatur nisi ti
more ſecce deū nescis misericordem
mitatis contēnis. ↑Ignoras quo
↑quantū in se ē
niā benignitas dei te ↑adducit ad
↑vel penitentiā ↑sed quia tu durus· z in malo
tuo ptinax: de quo nec corde penites
↑patientiam: ↑Secundū duritiaz
autem tuam· z cor impēnitens·

Qui iudicas. Propter iudeos hoc·z si nōduz eos noīatim exprimit· q̄ ī lege gloriant· z agūt que damnāt· z quia nōdum nominatim eos exprimit ideo dicit ira in omnez animā hominis opantis malum iudei et grēci. Et gloria omni opanti bonū iudeo z grēco.

Eadē enim agis. Inanē excusationē gentium z iudeoz sua autorita te destruit apostolus·posset enī excusationē peccati sui dicere iudeus. Et si eadem·me iudeum defendit genus z lex·me gentilē ignorātia ·ptra aplūs

Qui talia agunt Haimo. Qui talia faciunt q̄ in alijs reꝑ hendunt· Qui in iu dicio attendunt pso nas potentū diuitum ꝓpinquorum.

Exīstimas aūt. Communiter legitur hoc capitulū ptra iu deos z gētiles· potest tamē z specialiter legi cōtra superstitiosū quē libet ecclesie ꝓlatum.

Quia tu effugi. Peccas dum tibi im punitatē ꝓmittis·gra uius·q; cōtemnis bo num dei·z ignoras te contemnere·z an hoc facis? Increpatio. q̄si mirum.

An diuitias bo. Ambro. Copiosa est bonitas q̄ multa vel multis peccantib mꝫ ta bona mīstrat: blan diēs vt ad pnitentiā atrahat. Copiosa pa tiētia·que tot z tanta peccātes sustinet· nec cito punit z hoc ē lon ganimitatis·q; nō ad horam ē: sed longa·p multa expectās tēpo ra. Hec cōtemnit qui nō sic vtit ad pniten tiam vt deus intēdit: ē ad impunitatē ꝓtit

Patietię et lō. Aug. Patiētia est q̄ per superbiam z ꝓcaci mente peccantes non statim punit. Longa nimitas ē qua p infir mitatē z nō deliberā ti animi malicia pec cantes diu portat ex pectās ad pnitentiā.

Ignoras. Tres peccatoz gradus in

bis tribus versibus annotant· primus dā impunitatē ꝓmittis ibi. Existi mas. Secūdus z grauioz· quia ptemnis bonū dei· ibi an diuitias. Tercius z grauissim?· q; ignoras te cōtemnere ibi Ignoras ꝛc.

Secundū duri. au. Sunt enī quidam quibus mala q̄ agunt displi cent· z ducti pnitētia cordis quatenus eis dat ex eis exire laborāt· de qui bus hic non loquit.

Sunt alij quibus placēt mala z de misericordia dei nimis presumentes in eis ptinaciter pdurant in quo illius ostēdunt patientiam z suam cumu lant sarcinam deterius peccādo. Sunt z alij quib displicēt quidē mala. sed quoniā grauia esse ītelligūt putant sibi iam nō posse ignosci· sicut ille qui dixit maior ē iniquitas mea ꝛc.

Illi ergo nimia spe deum non iustum autumant. Isti vero despatione deum non bonum estimant. Ex vtroq; ergo periclitabuntur z sperando z desperando contrarijs rebus z contrarijs affectionibus laborantes peribunt.

Thesaurizas. Accumulas tibi vindictã. deterius peccãdo. hęc impę nitentia ẽ blasfemia in spiritũsanctum.

Ista duo occidunt animas despatio ⁊ puersa spes. bis duoby fit blasfemia in spiritũsanctũ. vñ in euãgelio. Qui peccauerit vel verbũ blasfemię dixerit in spiriũsanctum nõ remittet ei hic vel in futuro. de quo iobãnes ĩ epistola cano. Est peccatũ ad mortẽ. non p eo dico vt quis oret.

Peccatũ in spiritũsanctum fit duobus modis scz p obstinationẽ. vel desperationẽ. Obstinatio ẽ indurate in malicia mentis ptinacia. p quã fit homo impę nitẽs. Et hęc impęnitentia ẽ blasfemia in spiritũsanctum. Desperatio est qua quis pęnit⁹ diffidit de dei bonitate. ⁊ vtrũqꝫ dicitur peccatũ in spiritumsanctũ. Ambro⁹. uere in spiritũsanctuz delĩquũt qui suã malicią dei bonitatẽ excedere putãt.

Haimo. Non tibi videat deus sic misericors. ut ñ videatur iustus. nec ita iust⁹ vt misereri nõ velit.

Aug. illd pctm aliq irremissibile dicũt iõ quia taliter peccãtes pęnitere non possunt habentes corda indurata velut lapides de quo Job induratuz ẽ coz eius velut lapis Alij dicunt irremissibile. ꝙa taliter peccantes nunqꝫ pęnitẽt. cũ tamen possint. ⁊ ideo nunqꝫ eis remittit. unde supra Matheum dicit. Tanta ẽ labes illius peccati. vt dep̃ candi vtilitatẽ humilitate subire nõ possit etiã si peccatum malacõscientia cognoscere ⁊ enunciare cogatur. Sup marcũ dicit ꝙ talis peccãs digne pęnitere ñ possit. Sed breuiter ĩtelligendũ videt. Nõ posse nisi vix ⁊ difficulter ⁊ raro. vñ Aug. ꝙsi inuitus ĩ reos vindicat dñs. qui ĩ vitã nõ in morte a pncipio pstituit hoies. Idẽ ista impęnitentia vel coz ipęnitens qꝺiu quisqꝫ in hac carne viuit non potest iudicari. de nullo enĩ desperandum ẽ. qꝺiu patiẽtia dei ad pęnitentiã adducit.

Qui reddet unicuiqꝫ. Qui modo illis quos liberat nõ reddit. cui⁹ etiam erga iniquos mõ larga ẽ bonitas. In futuro aũt reddet mala p malis quoniã iustus. Bona p malis quoniã bonus ⁊ iustus. Tantũ mala p bonis nõ reddet quoniã iniustus nõ est.

Ad iusticiã ptinet vt nunqꝫ supplicio careãt quoz mens in hac vita nunqꝫ voluit carere peccato. ⁊ vt nullus iniquo detur terminus vltionis. qui qꝺiu valuit habere noluit terminũ criminis quare nõ obstat p temporali peccato eternaliter puniri hominẽ.

Ambro. Nullum malũ impunitũ ꝛc. hinc ẽ ꝙ aliqui malã voluntatẽ in rębis tantũ pęnam esse volũt ⁊ nõ culpam. qz nihil meret. Alij tamen culpã ⁊ pęnam ꝙsi nihil mereat sicut bona voluntas in bonis. nec manet impunita. qz ipsa in se pęna. vel hoc dicunt itelligi solũ de statu ꝑsentis vitę

Indignatio. Ne videat irasci. ⁊ ñ vindicare. vñ tribulatio. ⁊ ãgustia

Tribulatio. Et angustia interim in anima sola ante iudiciuz. Post iudicium autẽ ira ⁊ indignatio. includat iudęũ ⁊ gentilẽ.

In omnez. Qꝺ supra indefinite ibi. bis aũt qui. hic vniuersaliter. ut.

Animã. Dicit qz de incredulo agit. aĩa c⁹ p pfidia artabit spũali pęna

Judęi pri. Ambro. Judęũ semp anteponit. qz credẽs ꝓpter abrahã ho

†exercendam †quando omnia apta. ⁊ quando reuelabitur qꝺ a nobis modo nescitur

thesaurizas tibi †irã. †in die irę. et
ſiusti
reuelationis iusti iudicij dei. qui
ſvel sua
reddet vnicuiqꝫ secundũ opera ei
us. Dis quidem qui secundum
†bene vſi patiẽtia dei bene opantur †sunt †. qz fulgebũt iusti vt sol in regno pa. ſui
†patientiã boni †operis †gloriam
†qz ad dexterã dei facti †quia qꝺ habebũt permanebit †. qui hac intẽtione bona opati sunt. nõ vt videãtur vt ipocrite
⁊ †honorez. ⁊ †incorruptionẽ †. quę
†vt vos romani
rentibus vitam ęternã. †Dis au
ſvel qui ꝓtendũt deo nolẽtes penitere ſſũt
tem qui ex cõtentione. ⁊ qui non
†cum eis dicitur †diff. dentes de iudicio futuro
acquiescunt †veritati. †credũt au
†impunitati †pena ſpost iuꝺ. †. erit in die iudicii ſqz sibi indignabuntur
tem †iniquitati †ira. ⁊ †indignatio.
†ante iuꝺ. ſqꝺ prius ira †quod indignatio
†tribulatio. ⁊ †angustia. in omnez
ſtam iudei qꝫ gẽtilis †maxĩe qz ⁊ scriptã legem habuit
animã operantis malũ. iudęi †pri
ſ gẽtilis
mum ⁊ greci. Gloria aũt ⁊ honor
ſquod supra incorruptio
⁊ pax omni operanti bonũ: iudęo
†tẽpore. vel ꝙ melius instructus: melius opat †gentili
†primum ⁊ †greco. Non est enim
pſonarum acceptio apud deum.
ſqz ſſcripta. i. gẽtiles
Quicunqꝫ enĩ sine lege peccaue

†nõ p legis preuaricatione ſdamnabũtur
runt: sine lege †pibunt. Et quicũqꝫ
†. i. iudei ſlegem scriptã habentes †etiã p legis preuaricatione in quo aggrauat eos
†in lege peccauerunt †p legem iu
ſ. i. nõ p auditu legis
dicabunt. Non enim auditores
† ⁊ si apud homines †. i. gratia iustificat eos vt adimpleant legẽ. quia nõ faciunt vt iustificẽtur. sed iustificantur vt faciãt
legis iusti sunt apud †deũ. †sed fa
†iusti habebũtur †factores iustificabũtur. quia etiam gentes. ⁊ hoc ẽ. c. e.
ctores †iustificabunt. †Cum enim
†Orige. naturali ratiõe illuminati dissernũt facienda ⁊ vitãda qꝺ faceret lex
ſscriptã
gentes qui legẽ non habent. †na
†. s. qꝫ lex mandat scz credere in deũ ⁊ in christũ.
turaliter †ea quę legis sunt faciũt
qꝫuis scriptã moisi †valẽt sibi legẽ
eiusmodi legẽ nõ habentes †. ipsi
†indiciis operũ dũ hec laudãt. illa damnant
sibi sunt lex. qui †ostendunt opus
†firmiter fixum rationi eoꝝ
legis †scriptum in cordibus suis.
†vnde ipsi sibi testes erũt boni vel mali nũ scientes se merito damnari. vel saluari †⁊ si aliis nõ videatur
†Testimoniũ †reddente illis con
†nõ solũmodo ꝓscientia operũ. sed etiam cogitationũ malaꝝ ⁊ bonarũ. vel genuui p ablatiuus more grecoꝝ
scientia ipsorum ⁊ inter se †cogita
ſhoc de non credentibus vel bus
tionum inuicez accusantium. aut
†hoc de credentibus †iudicii †. reddente testimonium vel bus
etiam †defendentiuz †in die †. cum
†. i. apta erũt †que modo sunt occulta
†iudicabit †de⁹ occulta hominuz

rozificẽtioz. ẽ diffidẽs peius tractãdus qz ꝓmissa pribus refutauit.

Non est enim ꝛc. Loquo iudęũ. ⁊ gẽtilẽ ĩ pęna ⁊ gloria qz deus iudicat nõ ꝑsonas: ꝫ scdm merita. qz vtrosqꝫ scdm modũ peccati dãnat.

Amb. Prerogatiuũ generis ñ sequit vt suscipiat causa patrũ diffidẽtem. vel abiciat a se ꝓpter indignitatẽ parẽtũ credẽtem. sed vnũquẽqꝫ p prio merito aut remunerat aut ꝓdemnat.

Sine lege. Augst. Aiebat enim apostolus hic de illa lege quam dedit moyses populo israel. Idco ergo gentiles sine lege dixit. qz talẽ legẽ scriptã ñ acceperãt quã se acce pisse gloriabãt iudęi

In lege. Aug. Qui nouerũt diuina mandata. auferet ab eis excusatio. quã alij habẽt de ignorantia Sz nec ipsi sine pęna erunt. Et licet grauiꝰ sit peccare hominẽ scientẽ qꝫ nescientẽ. non ideo tñ ad ignorãtię tenebras fugiendum. aliud ẽ enim nescisse. aliud scire noluisse.

Judicabuntur Non vt quasi p ignẽ salui fiant. vt quidã dicũt. sed prorsus peribunt. Dicit enĩ christus. ꝙ tolerabilius erit sodomę ĩ iudicio ꝙꝫ iudęis in christo ñ credẽtibus. ⁊ itẽ ꝙ excusationẽ ñ habebũt de peccato ifidelitatis qz venit ⁊ locutus est eis. de quo habẽt excusationẽ illi. quibus nec p se nec p suos locutus ẽ. qui tamẽ nõ effugient damnationẽ. qz q. sin. l. p. f. l. p. leuiora tamẽ passuri. qz cui plus ꝓmittitur. plus ab eo exigit. qa seruus sci. vo. d. s. n. fa. ꝛc.

Non enĩ audi. Ambro. Nonne lex sola saluat. nõ. qz nõ facit iustos ⁊ hoc ẽ. nõ enĩ p auditu sed factores quicũqꝫ qꝺ quidẽ ẽ p gratiam.

Sed factores. Id ẽ. q credũt in christũ. quẽ lex ꝓmisit. quicunqꝫ sint qꝺ non ẽ nisi p gratiam.

Factores. legis iustificabunt. i. iusti deputabunt. vel iusti fiẽt a deo. vt sint factores: nõ qui ante erãt factores post iustificabunt vt si diceretur hoies creabunt. qz ipsa creatõe fit vt sint hoies. sic ipsi nõ q añ erãt factores iustificabunt. qz etiã gentes. ⁊ hoc ẽ cũ eĩ gentes.

Cum enim ge. Cum enim dixerat gentilẽ dãnari si male operetur: saluari. si bene. sed cũ legem nõ habeat. quasi nesciat quid sit bonũ qꝺue malum: videret sibi neutrũ debere imputari Contra apostolus. ⁊ si nõ habeat scriptam legẽ. habet naturalẽ. quia intelligit ⁊ sibi ꝓscius est quid sit bonũ. ⁊ quid sit malũ. ⁊ ideo credẽdus ẽ bene vel male opari. ⁊ merito saluari vel dãnari. bene opari dico. ⁊ saluari qꝺ nõ est nisi p gratiã ⁊ fidem. ꝙꝫ renouat naturalẽ imaginẽ dei in homĩe ex vicio ⁊ vetustate sopitã. sine qua renouatione male opatur. ⁊ damnat accusante cum ꝓscientia. viciuz quippe cõtra naturã est qꝺ vtiqꝫ sanat gratia. Non enĩ vsqꝫ adeo in humana anima ymago terrenorũ affectuũ labe detrita ẽ vt nulla ĩ ea lineamenta remãserint. Non omnino deletũ ẽ qꝺ ibi p imaginẽ dei cũ crearet ĩpressũ ẽ. Proinde vicio lanato p gratiã. nat'a'iter fiũt ea ꝙꝫ legis sũt. Nõ ꝙ p nature nomẽ negata sit gratia. sed poti⁹ p gratiã reparata natura. ꝙꝫ gratia interiori homĩe renouato lex iusticie rescribit quã deleuerat culpa.

Opus legis. Est fides quã vltro habent in cordib. i. intimo affectu

vbi fides p dilectionē operat.

Si autē tu iu. Hic iudeos aggredit grauius accusans eos de peccatis eo q̄ plura haberēt auxilia.

Ducem cęco. Cęcos in tenebris existentes dicit gentiles qui ratōe priuati cęci sunt. et si quid sciunt: tamē in tenebris sunt.

Habentem formam. Vt aliis exemplū scientię legis sis. et veritatis. quidā enim scientiā et intellectū alicuius libri habent: et ita sentiūt sicut auctor ipse sensit. non tamē habent inde ueritatē: quia nesciūt q̄modo sit verū: nec etiam esse verum. sed iudeus iactat se habere sensum legis. et scire verum esse sensum illū legis: ita vt aliis habere volētibus sit exemplar.

Nomen enim dei ꝛc. Inter gentes blasfemat nomen dei p iudeos. quia credē tib⁹ iudei suadere nitebant christum non esse deum dicendum vel quia olī gentes nō aduertebant iudeos sibi traditos p noxis suis. sed idolis suis dabant gloriaz de victoria quasi iudeorum deum vicissent ī iudeis.

Circūcisio quidem. Ostēdit supra legem nō iuuare eos. modo circūcisionem.

Prodest. Quia obediēdo deo: signū facit veritatis. dum populus rudis. sub timore dei custodit.

Prodest. Hic dicit Et in sequētibus. Si circūcidamini christ⁹ nihil vobis pderit. Scōm statum diuersoruz tēporuz hoc vult intelligi. Nam secundum statū veteris testamenti olim profuit circūcisio. sed nō profuit ad salutē. sine spiritualis legis obseruātia. Modo autē scilicet tēpore gratię post q̄ exhibita ē veritas nihil pdest.

Si legem custodias. Ambro⁹. Vt deponas omnia turpia. vt cor circunci/das. et credas christo

Nonne. Cōparatione sui te damnabilem ostendit: qui non p naturā neq; p circuncisionē. sz p legē nouisti: qđ ille p naturā. i. christū

Iudicabit ꝓputiū. Videtur ergo in ꝓsenti loco dicere gentes q̄ in ꝓputio carnis ad fidem christi venerunt. quas legem spiritualē seruantes cōparat et ꝓfert iudeis. qui p litterā et circuncisionē carnis ꝓuaricatores sunt legis. quos et iudicādos ab illis dicit.

Non enī qui ꝛc. Vñ iudę⁹ pōt fieri gētilis: et gētilis iudę⁹ ñ eiñ ꝛc.

Iudęus. Interp̄tat pfitēs q̄ eiñ vere credit et recte pfitet vere ē iudę⁹

†quod totū ē certū secundū euang. ꝛc. ↑.i. pauli. quod scz paulus annūciat †quia pater nemi nem iudicat sed omne iudiciū dedit filio

†secundū euangelium ↑meuz †per

†gentilis habet tantū naturalē legem: tu iude? plura ↑ a iuda patriarcha ex cognatione tibi hoc nomen venit

hiesum christum. Si aūt tu ↑iu-

†nō vagaris erroribus vt qui sine lege

deus cognominaris et †requiescis

†de cognitione dei †de redēptione quā tibi p pphetas nūciauit

in lege. et †gloriaris i deo. et ↑nosti

†de vtilibus vtiliora scis eligere

voluntatē ei⁹. et †probas vtiliora

instructus per legem. confidis te

†quasi nō intelligētiū ↑qđ etiā illumiare possis

ipsum ducem esse †cęcoz. ↑lumen

corum qui i tenebris sunt. erudi

nondū ꝓuectoz iudeoz

torem insipientium. magistrum

†iudeorū qui de lege disserere nesciūt ↑.i. pfecti onem scientie

†infantium habentē ↑formam sci-

†cū hec omnia habeas

entię et veritatis in lege. †Qui er-

ſcur

go alium doces. te ipsum non do

ſsicut lex dicit

ces: Qui prędicas nō furandum

ſ sensum de christo in lege

furaris. Qui dicis non mechan-

ſ veritatē christi de lege tollis. et mendacium ponis

dum. mecharis. Qui abominaris

ſ christū negādo ſ cultū dei dādo idolis q̄ sepe fecerūt iudei

idola. sacrilegium facis. Qui i le

† dum sensum legis qui ē de incarnatione et diuinitate preteris

ge gloriaris. †p preuaricationem

†.i. causa es quare deū inhonorant et vere †eze chielis verba ꝓphete p suis ponit

legis †deum inhonoras. ↑Nomē

†hodie quia in christo pater blasfematur. Sicut ipse ait. Qui me recipit non me solū recipit sed eum qui me misit. sicut olim i iudeos videbanē gentes vicisse deum

eniz dei per vos †blasfemat inter

† de ꝓtemporaneis ab ezechiele ↑ et cū talis sis circūcisio nō pdest

gentes. sicut †scriptum ē. ↑Circūci

†tibi qui es de genere abrahā ↑christo credas spiritualiter custodias

sio quidē †prodest si legem ↑obser

ſ si q̄ circūcisio exigit nō imples. s. vt credas in christum

ues. Si autez pręuaricator legis

†carnalis ↑nō plus valet q̄ ꝓputiū

sis: †circūcisio tua ↑prępucium fa-

†a, cōtrarius ↑gentilis quilibet †ꝑ mādatū p qđ homo iustificatur. vel fidē christi quē lex ventu rum ad iustificationē pręd. ꝓcit

cta est. †Si igit ↑prępucium †iusti-

ſ

am legis custodiat: nonne prępu

† vt sit filius abrae qui ē pater fidei. quasi nemo potest hoc negare

tium illius †in circūcisione reputa

ſ nōne ſ p gratiā repta

bitur? Et iudicabit qđ ex natura ē

pficiens

prępucium legem consummās te

† q̄uis doctus sis ↑ p scriptā legē †ꝑ q̄ ē signū depositionis vitioz

†qui per ↑litteram et †circūcisionez

pręuaricator legis es. Non eniz

†iudeus ē nomīe et natione. qui labiis ꝓfitet. et corde ē remotus ↑vere

qui in †manifesto ↑iudęus ē. neq;

ſ manufacta ē ſ ablatōe cutis ſ vera

que in manifesto i carne ē circūci-

ſ corde pfitens ſ ē verus

sio. sed qui i abscōdito iudęus ē et

ſ mūdatio ſ ē vera ſ facta p spiritūsan.

circuncisio cordis in spiritu non

†nō lapideis cultus vt littera docet ↑.i. q̄ vera laudabilis nō ē ex homine. sed ex gratia dei

†littera. ↑cuius laus non ex homi

nibus sed ex deo est.

C. III.

† secundū priorē statū ſ de lege et legalibus obseruātiis

Quid ergo †am

pli⁹ iudęo ē. Aut que vtilitas cir

†secundū priorē statū. sed in fide christi nihil

cuncisionis. †Multum p omnem

modum. Primū q̄dē quia credita

ſ lex et pphete ſ ideo plus

sunt illis eloq̄a dei. Quid enim si

quidam illoz̄ non crediderunt.

ſ nō ideo minus factū credētibus

Nunquid illorum incredulitas

†inexpletā fecit ↑q̄ euacuata sit ſ sed potius

fidem dei †euacuauit. ↑Absit. Est

ſ emī †implens promissa ↑et ita idignus promissione ſ inquātū a se ipso ē

aūt deus †verax. omnis aūt ↑ho-

ſ sed ſ verax deus

mo mendax. sicut scriptum est.

Quid ergo am

plius. Obijcit qđ videt posse obijci. vt soluat quādoquidez iudęus sit gentilis. et econuerso. ergo quid ē plus iudęo qui dicit popul⁹ peculiaris dei q̄ gentili qui dicitur canis īmundus. Aut quid consecutus ē de circuncisione: ad hoc valuit quidē olim. sz non ideo digniores ī fide. et hoc ē. multum plus est iudęo secum priorez statum. et hoc p omnē modū. Omnis mod⁹ vl' in administratione temporalium. vel reseratione spiritualium. in quo vtroq;. multa iudęis deus fecit. q̄ nō gentibus. et ita secundū priorē statum digniores

Primū quidē. Quasi vt alia minora de talibus ꝓtermittam: hoc primū et ꝓcipuum pono. quia eloquia domini. i. lex et pphete eis vt amicis sunt credita. p q̄ ī telligerent de futura redēptione. Sed dices non ideo plus. qa non crediderunt eloquijs vt christū. promissum recipent quidaz eoz. ad qđ. ñ ideo tñ minus pfuit credentibus. et hoc ē. Nam si quidā nō crediderūt nō ideo fides euacuata est.

Nunquid increduli. Nunqđ quia aliq̄ credere noluerūt ꝓiudicabit ceteris iudęis ne digni iudicentur accipe qđ deus p misit fidelib⁹. quippe cū facta sit promissio vt credentibus pficeret.

Fidem dei. Vl' quidā crediderūt deo vel qđ deus hoibus promiserat.

Omnis aūt homo mendax. Hoc addit vt appareat promissionem dei factā esse. et cōpletam: nō ꝓpter aliquam hominis dignitatē. sed p pter misericordiā vt gratia detur indignis. et ꝓmendabilior sit gratia. Deus dicit verax. i. inuariabilis tam in essentia q̄ in promissione. homo mēdax. nec verum esse habēs. et p peccata defluens.

Omnis ho. men. qui negat deū implesse promissa. hoc maxime iudęus. quē vicit deus. cū dat promissa.

¶Omnis homo men. Etiam iudeus·ne dignior videat in nouo statu.
¶Ut iustificeris. Quasi peccauit·vt mittēdo filium de stirpe mea sicut ꝓmisisti·iustus esse z ex sola iusticia ꝓmissionis complesse·non ex meritis meis cōꝓroberis. z vincas implendo ꝓmissa·cum iudicaris non debere implere ꝓpter mea peccata. Vel tibi tantum dico me peccasse·vt dum ego z omnes peccamus: tu solus iustus appareas in omnibus promissis tuis z superes omnes in iusticia cū alijs cōpararis. Vel vicit homo deus quādo iudicatus est·quia ꝓpter illam humilitatē deus dedit ei nomen quod ē sup omne nomen. Quod nō pertinet ad superius argumentum: sed additur ē ex abundanti.
¶Ut iusti·et uin· Justus iudex a peccatoribus iudicatus est z in eo vicit·huic itaq; nullū ꝓtm̄ habēti dauid dicit tibi soli pec·vt iustificeris q̄ supas oēs iudices·qui solus iuste iudicaris
¶Si aūt iniqui· ꝛc. Dixit q deus verax·z omis homo mēdax·z q ꝑ dignis dat bona·in quo ꝑmēdabilior apparet eius iusticia z gratia. vnde carnalis dicens·deū uti malis quasi instrumento ad gloriam suam·eo rē deducit·vt dicat iniquum deum qui punit peccata q̄ sibi ꝓsunt. Quod remouet dicens: nunquid iniqu⁹ est deus qui infert iram.
¶Nunquid ini· Deus verax z homo mendax. Si aūt boc ē: z ita iniquitas nostra iusticiā dei commēdat·quid sequi videt. Q̄ de⁹ iniqu⁹ est Sz nunq̄d iniquus deus·q̄ infert mala.
¶Si enim ueri· Interiecta remotiōe redit ad ꝓbationem carnalis·q sit iniqu⁹ si punit: quia si inde glorioſior·quid etiaz nunc non solum in futuro iudicor q̄si peccator·quod non sum. Vel adhuc. i. post cōuersionem·postq̄ dedit dona indigno. Ante enim ex meis nō erat glorioſior ac si diceret. Qđ ante remissionem videri poterat post videri nō debet. Sz q ego peccator iudicādus sim·quia nunc certū est q dimittēdi veritas non abnudasset in gloriā nisi peccassem. Subdit. Et nō sicut blasfemamur ꝛc. Q. Et si istud ē cur·s·nō facim⁹ mala vt veniant bona. Sicut imponit nobis boc sentire· qđ est blasfemia·z etiam ꝓdicare occasione huiusmodi verboꝝ·vbi abūdauit delictum supabundauit gratia. Vel. Si enim. ¶Propius iungatur·quo modo iudicabit si iniquus. Quasi nō recte·q nec modo iuste iudicaret me quasi peccatorem·qđ non sum.
¶Quid igitur. Quia plus fecit iudeo in priore statu·z q bona eis impleuit nō ex aliquo coꝝ merito ē·Quid igit̄ ꝓcellimus· ꝛc.
¶Vel cum omnis homo sit mendax·ergo nō ꝓcellimus gētiles in boc statu·q̄uis ꝓcellentiores in priori statu. gente qui timet deū acceptus ē illi.
¶Nequaq̄. Quia nō ē ꝓsonarum acceptio apud deum. Sed in omni

†de ꝓmissione filii vel venia ingemiscentis
vt iustificeris i †sermonibus tuis
†vel filium nō misisse·vel veniam nō dare ↑hic sensus de dauid verbis iniuste trahebatur
z vincas †cum iudicaris. ↑Si autem iniquitas nostra iusticiaz dei
Sz sanctitatē dei.
cōmendat·quid dicemus? Nunquid
†ꝓpter peccata ↑vindictā z damnationem
q̄d iniqu⁹ ē deus qui †infert †irā.
†quasi hec q̄stio ē carnaliū ↑sz S vt sit iniquus
†Secundum hoiem dico. ↑Absit
†nisi hoc ē. q non ē iniquus: nō potest esse iust⁹ iudex ↑si iniquus S quasi male bonis scilicet dans mala·z malis dans bona
†Alioquin ↑quomodo iudicabit
Squia
deus hunc mundum. Si enim
↑iusticia Shic qđ supra iusticiam ↑ꝑ peccatum meum Sqđ supra iniquitas ↑creuit
†veritas dei i meo ↑mēdacio ↑abū
†.i. si ex peccato meo glorioſior ē
dauit †in gloriā ipsius·quid z ad
huc ego tanq̄ peccator iudicor?
Squid Snos apostoli
Et non sicut blasfemamur·z sicut
†blasfematores ↑sentire z predicare ↑hoc sz
aiunt nos †quidaz ↑dicere: ↑facia
†.i. vt crescat iusticia z gloria dei ↑ideo non credendum est eis
mus mala †vt veniāt bona: ↑quo
S z ideo iuste puniuntur
rum damnatio iusta ē. Quid igit̄
†nos iudei Sin hac gratia ↑gentiles
†Precellimus ↑eos? Nequaq̄.
S rationibus ostendimus
Causati eni sumus iudeos z gręc
†ante gratiā·z ideo nullus precellit alterū
cos omnes †sub peccato esse·sicut
S de iudeis de quibus minus videtur
scriptum est: quia non est iustus
†qui nō venit ꝑ fidē ad christū ↑non est iustus· quia nō intelligit christū esse deum. Nō intelligit ex culpa·q nō requirit sed declinat ab eo
†quisq̄·non ē ↑intelligens·non ē
↑ab eo ad malū
requirens deum·Omnes †decli·

¶Non est requi. Ex opibus poterāt q̄rere z ĩuenire ꝙ christ⁹ erat de⁹
¶Omnes decli· Non totā pēnitus plebem significat·sed alteram partem plebis. Semp enim duo populi sunt in vna plebe. vnde hieremias. Tunc omnes insurrexerunt in ꝓphetam dñi volētes eum occidere. Et subiecit. Omnis autē populus nō pmisit illos. Omnes dicit insurrexisse. i. malos. omnē populuz nō pmisisse·scz bonos.
¶Non ē usq̄ ad ꝛc. Christus tantū facit bonum in se z in suis.

† cū ipsa declinatione ↑quia z alios declinare fecerunt.
nauerunt †simul ↑inutiles facti sūt·
†declinauerūt quia Sadeo quia Squia de illis ↑ꝓter christum ·ſ·i. nec vnus quia nullus nisi christus
↑non est ↑qui faciat bonū: ↑nō est
† quia fetor verboꝝ z operū eoꝝ corrūpit alios S q̄z biat recipe mortuos·hoc fit vbi audēt apte
vsq̄ ad vnum. †Sepulcrum pa·
†vbi nō audēt aptis malis ↑malis
tens ē guttur eoꝝ·†linguis ↑suis
†verbis bona dicētes·sz malū ī corde cogitātes ↑odium insanabile
†doluose agebant: ↑venenum aspi
Serat S·i. sub corde Setiam
dū sub labijs eoꝝ. Quorum os
†.i. maledicis verbis vt demoniū habes z huius modi ↑.i. amaris minis ·ſ·abundanter
†maledictiōe z ↑amaritudine ·ſple
†etiā ↑affectus ·ſ·Q. homicide ex deliberatiōe·
num ē †veloces ↑pedes eoꝝ ·ſad ef
↑christi z suoꝝ ↑ꝑalis pena
fundendum †sanguinem ↑Contri
†eterna damnatio ↑operibus ·ſ·i. christū vnde pax multā dili. n. t. d.
tio z †infelicitas ↑i vijs eoꝝ·z ·ſ·viā
pacis non cognouerunt: non est
↑nec saltē timor dei infleꝛit eos a malo Squi ē initium sapiētie ↑hec dauid Snos autē apostoli Sne alio distorquerent hoc iudei
↑timor dei ante oculos eoꝝ ↑Sci
†psalmi dicunt·lex quia informant
mus autē quoniaz quęcunq̄ †lex
†ad emendationē illoꝝ ↑supple z de his
loquit: †his qui in lege ↑sunt loq·
↑ita †etiā iudeoꝝ ·ſ·a sua gloria
tur: †vt omne ↑os ·ſobstruatur·et
†totum deo tribuens ↑omnis homo nō tantum gētilis sine lege scripta reus de ꝑietate·sed etiam iudeus reus de legis trāsgressione
†subditus fiat ↑omnis mundus
Sqđ debet
deo: quia ex operibus legis non
↑tens ↑carnalis ·ſ·deo Sz si coram hoibus
iustificabit † omnis ↑caro ·ſ·coram
†ex lege non ē iusticia·quia tantū cognitio peccati non ꝓsumptio
illo. † Per legem enim cognitio

¶Ueloces pe.e. De qbꝫ dñs hierlem hierusalē quę occidis ꝓphetas. Et item generatio mala z adultera. Et de quibꝫ ysaias ve genti peccatrici semini neq̄ ꝛc.
¶Contritio et infelicitas. Talia faciunt·vnde ꝓterātur in boc seculo·p titum z vespasi. erunt infelices puniti in anima z corꝑe.
¶In lege. Lex aliquando appellat̄ generaliter vet⁹ test. vt ibi apuit domin⁹ discipulis sensum·vt intelligerēt de eo q̄ scripta erāt in lege z ꝓphetis z psalmis. Nō nunq̄ psalmi lex vocantur. Sicut dominus ait. In lege vra scriptum est. Ego dixi dij estis z filij excelsi omnes. Et alibi: vt ꝑpleatur sermo qui in lege eoꝝ scriptus ē. q odio habuerunt me gratis.
¶Ut omne os o. Etiam iudeoꝝ a sua gloria iactantiū se ꝑmeritis suis ad fidem veniſſe. vel ita obstruatur os iudeoꝝ sicut supius gentiliū q̄ de bona natura se iactabant.
¶Quia ex o. Sicut abstulit gloriā de circuncisione·ita z de ceteris opibus legis vult facere·z ē nous sentētia q̄nis iungat̄ p̄cedentibꝫ·p q·e·
Ex operibus le
Opa legis dicuntur q̄ cum lege instituta z terminata sunt vt erant cerimonialia z figuratiua q̄ nunq̄ valuerūt ꝓscientiam mūdare·etiā si cū charitate z deuotione fierēt q̄ nō fuerunt īstituta in iustificationē sed in futuroꝝ significationē z peccati infirmitatis ostensionē·q̄ lex nō venit peccata tollere ꝫ oīndere z punire
¶Non iustifica. Scōm cerimonialia ītellige nō moralia·q̄ vtiq̄ iusti ficant z in euāgelio ꝓsummant. re pęnę. qđ nō vidēt hoīes
¶Coram illo. Qui ītima videt·vtrū ex amore iusticie q̄d agat·ul'timo
¶Per legem eni. Hic incipit de lege vt ostēdat iusticiā nō esse ex ea.
¶Per legē. e. c. p. Non q pri⁹ ꝓrsus nescirent: ꝫ q nō īpune futura apd deū pectā. Quedā peccata añ legem cognoscebant vt cū apud pharaonē ioseph accusat⁹ de crimine adulterij missus fuit in carcerē. Et fratres eius direruīt. Merito hec patimur q̄ peccauim⁹ in fratrē nr̄m. Quedā autem cognita sunt p legē q̄ añ ignorabāt vt ꝓcupiscētia z originale pctm̄. Quedam etiā graniora p legē cognita sunt q̄ ante putabant.
¶Cognitio pec. Si cognoscūt z nō cauēt·q̄ uaricatio ē z ira.

¶Testificata a l·et pro. Quia lex eam multis sacramētis figurauit. Vel in hoc lex pbibet testimoniū iusticie dei qī ea nemo iustificat. Pro pbete id pnunciando qđ christi impleuit aduentus.

¶Justicia dei. Non qua ipse iustus essentialiter. Sed qua induit impium quādo misericorditer de infideli facit fidelem.

¶Justicia aūt ꝛc. Justicia dixit. Non misericordia vtcūq; qđ pmisserat deus in le·ꝛ pphe·scz aduentū christi·reddidit.

¶Egent gratia. Id ē. indulgentia et venia peccatoꝝ.

¶Gratis. Non p legem·non p ppriam voluntatē·sed p gratiā christi·quę donuz dei est. donum autez maximum spiritussanctus ē. Non tamē q̄ omnino sine nr̄a voluntate fiat. Sed voluntas nostra ostendit infirma p legez· vt sanet gratia voluntatē ꝛ sanata volūtas impleat legez· nō pstituta sub lege nec idigēs lege·huius gratię pcipiendę nulla p̄cedūt merita·quia meritis ī pj̄·non gratia sed pena debet nec ista esset gratia·si nō daretur gratuita.

¶Proposuit propiciatorē. Ad hoc vt ostenderet se veracem in pmissis·q̄ ostēsio necessario fuit nō solum p remissione p̄ sentiū· sed ꝛ eoꝝ quę p̄cesserunt in sustentatione dei deo scz patiente: ꝛ non puniente. tunc·vt ostenderet in hoc tempore christi· qđ nullo alio tēpore fieri potuit·q̄ ipse scz iustificat ꝛ saluat.

¶Fidem in san· Id ē fidem passionis vel p fidez ꝛ p passionem. neutrū enim sine altero valet.

¶Propter remissionem. Duplex effectus remissionis est· scilicet carere pena et frui gloria·primū habuerunt ante christi mortem iusti. quia pnam actualē non sentiebāt. Sed post christi mortē data est eis gloria diuine visionis·a qua differebant deo sustentāte eoꝝ delicta.

¶In sustentatōe ꝛc. Patiēter sustinuit deus peccata eoꝝ qui fuerūt ante legem ꝛ sub lege· nō punuit·neq; remisit·ita vt gloriā haberent·donec veniret qui delicta tam p̄cedentium quam subsequentiū·p̄cio sui sanguinis absolueret.

¶Exclusa est. Vel exclusum. i. manifestū ē in quo debes gloriari· sed nō in lege factoꝝ sed fidei·vt de gloriatiōe laudabili dicat q̄ ē in domino Et eam exclusam dicit. i. vt emineret expressam. Vnde ꝛ exclusores dicuntur quidā artifices argentarij. In qua significatione accipit etiaz illud in psalmo vt excludant. i. emineāt qui pbati sunt argēto·i· eloqo domini.

¶Justificari ho. Non quin credens post p dilectionem debeat opari vt ꝛ abraam filium īmolare voluit. Sequunt etiam opa iustificatum nō p̄ceduntiustificandū sed sola fide sine opibus p̄cedentibus homo fit iust? vt non magis sint iusti·qui opa legis timore fecerant cū fides per dilectionem operetur in corde etiā si foris non exit in ope. vnde ꝛ nō meritis priorū operum ad iusticiā fidei venit·in quo iudei se pferebant. bona opera etiaz ante fidem inania sunt ita vt videant esse magnę vires ꝛ cursus celerrimꝰ p̄ter viam. bonū enim opus ītentio facit·intentionē fides dirigit.

¶Sine operibus. Pręcedentibus nō sequētibus· sine quibus ē inanis fides·vt iacobus ait fides sine operibꝰ mortua ē ꝛ ipse paulus. Si habuero omnē f. ita vt. m. transf. c. a. ñ. b. n. s.

¶Absit. Lex nō destruit cū impleta scz spiritū cessat secundū litteram.

¶Statuimus. q̄ ostendimus completum qđ lex dicit. vel statuimus. i. firmamꝰ cum sine fide infirma esset: quia hic est gratia fidei qua lex īplet legis enim status firmatur quia mistica ꝛ cerimonialia spiritualiter implent·ꝛ qđ minus in moralibus cōtinebat in euangelio addit. ꝛ qđ lex ventrum pmittebat: fides euangelij iam aduenisse testat. Mystica ergo ꝛ promittētia in euāgelio impleta sūt secundū spiritualē intelligentiā. littera aūt occidens tollit.

¶Ablata ē ꝛ attēde p quid nō p laborē operum·sed p facilitatē fidei

tua: Exclusa ē. Per quā legez: facto-ū: Non. Sed per legē fidei. † quia fides iustificat ʃ ab auctoritate sua hoc ostendit ʃ nos apostoli ↑ quēcūq; etiā gentilē. † Arbitramur enim iustificari ↑ hominem per fidē sine operibus legis. † An iudeoꝝ deus tantū: nōne ꝛ gentium: Immo ꝛ gentium. ʃ ꝛ vere vtroriūq; ʃ quasi cū aliis modis possem ꝓbare hoc solū pono Quoniā quidem vnus est deus † cum unus omniū iustificat omnes p eandem causam ↑ idē est ex fide ꝛ p fidem † qui iustificat circūcisionem ↑ ex fide ↑ mundos gentiles ↑ qz dicimus omnes iustificari p fidem. de·ꝛ † pręputium per fidē. ↑ Legez ergo destruimus p fidem. Absit ʃ. i. mozalia precepta legis Sed legem statuimus.

¶C. IIII. ʃ quia nemo iustus sine fide

Quid ergo di cemus inuenisse abraam † patrem nostrum secundū carnē. Si enim abraā ex opibus legis iustificatus est· † habet gloriā: ↑ sed nō † sed habuit apud deū·nā scriptura dicit. c. a. ꝛc. apud deum. † Quid enī scriptura dicit: Credidit abraam † deo ·ꝛ reputatū ē illi ad iusticiam. Ei autē qui † operat ↑ merces nō ↑ imputat secundū † gratiā: sed scdm ↑ debitū

† quē imitari debemus † i. circūcisionē ʃ tantū † de hac iustificatione ↑ qđ ē ptra illud qui gloriatur in domino glorietur † dicenti in semine tuo·b. o. g. ꝛ alias huiusmodi † i. fuit ei sufficiēs causa ad iusticiā ꝛ ē etiā aliis † i. tēpus habet opandi ↑ ·i· iusticia ↑ ·i. dabitur † fidei tm̄ ↑ opatōis sue ʃ de opibus

¶Quid ergo di. Q supius hominem dixerat iustificari p fidem oñdit p abraam in quo omēs p̄fidunt q̄ ꝛ p fidem adept ē iusticiā ꝛ pmissionem ꝛ paternitatē.

¶Secundū car. Id ē. ex operibus legis. Q. dicem? q̄ fuit iustus ex eis: nō. q: si ex carnali obseruatione ē iustus: habet gloriā ęternam q̄ ex iusticia sequit a se nō a deo. Vel hęc iustificatio ē in opinione hominum ꝛ nō apud deū. ꝛ si hoc ē· tūc ex fide iustificatus ē qđ ꝓbat. Quid enim·q̄ si attēdite quid ꝛc.

¶Credidit. Credere sufficiēs causa fuit ei iusticię ꝛ ē alijs·ß tamē qui habet tēpus opandi·ei nō dabitur merces secundū gratiā tantū·sed secundū debitū opationis suę: sed ei qui non habet tēpus operandi si credit·sola fides sufficit ad iusticiā·ꝛ ita ad salutē secundū gratiā ꝓpositam omnibus· vel secundū q̄ deus legem ante posuit.

¶Ei autē qui ope. Quasi dicat abraā ē iustus ex fide·sed ei q̄ opatur illa carnalia·vel aliqua bona vt gratiā mereat: si merces ē ei·nō est ex gratia: sz ex meriti sui debito. Illi vero q̄ nō facit hęc carnalia·vel aliqua bona·sed tantū credit: fides sufficit ad iusticiam. ꝛ ita attribuit alijs qđ dixit de abraam. s. q̄ si ē iustus ex opibus habet gloriā·sed nō apud deū·ꝛ ideo ex fide.

¶Sed secundū debitum. Aug. Non tibi blandiaris de meritis cū tibi reddi mercedē secundū debitum opis audis: tanq̄ non sit in ope gra retribuentis sicut in fide ē gratia iustificantis. vix enim suadeo vllū dici

opus ē debito remuneratiōē dei depoſcere·cum etiā hoc ipſum q̄ agere aliquid poſſim⁹ vel cogitare·vel ꝓloqui ipſius dono ⁊ largitione faciam⁹

¶Credenti aūt in eum. Non ei. Credit enim illi qui credit vera eſſe q̄ ille loquit·qđ ⁊ mali faciūt. Credere illum ē credere q̄ ille ſit deus·q̄ ⁊ diaboli faciunt. Sed credere in eū eſt illum credēdo amare·credendo diligere.credendo in eum ire·⁊ eius mēbris incorpari.

¶Secundū pro. Ω. ſine operibꝫ p̄cedentibus iuſtificat impius ⁊ hoc ſecundum ꝓpoſitum gratię dei.i.ſecundꝫ gratiam dei ꝓpoſitā omnibꝫ credentibus / vel ſecundum q̄ de⁹ longe ante poſuit.

¶Remiſſę. Remittere·tegere·nō imputare·eiuſdem ratiōis ⁊ ſenſus ſunt verba.

¶Iniquitates. Originale peccatum ſcz fomes peccati·qui dicit̄ ꝓcupiſcētia vel concupiſcibilitas ſiue lex membrorꝫ ſiue languorꝫ naturę ⁊ alijs nominibꝫ. Et illa ante baptiſmuꝫ culpa ē ⁊ pēna poſt baptiſmū autem pēna ⁊ nō culpa quę punlum habilez ꝓcupiſcere, ſed nō ꝓcupiſcere facit. Adultum vero etiam cōcupiſcere·quę quidez in baptiſmo remittit̄ ⁊ tranſit ſecundū reatum ſed remanet ſecūdum actum. Originale autē dicit̄·quia ex viciosa originis noſtrę cōditione trahit̄·q̄ ex viciosa lege concipiēdi ex peccato primi hominis accidenti ꝓcepti ſum⁹·i.carnis ꝓcupiſcentia.

¶Tres gradus facit·Iniquitas·vel impietas·cum creatorꝫ non agnoſcitur. Peccata in opibus. Quod nō imputat: lene.

¶In circūciſione Id ē. tempore circunciſionis reputata ē fides abrahę ad iuſticiā

¶Sed in prępu· .i.tēpore pręputij.

¶Et ſignum. Circūciſio exteriorꝫ ſignū ītērioris·tale·ſ.ſignū qđ ſit ſignaculū·habēs ſimilitudinē ſignatę rei·vt ſicut carne libidinis·ſic ſpoliaret̄ omnibꝫ ſordibus prime natiuitatis.⁊ qr nondū dixerat cuius ſignū·ſubdit iuſticię·quę ē ex fide. Vel ſignaculū.i.celans quoddā myſteriū·qđ celet̄ inimicis.i.infidelibus·ſeruet̄ amicis.i.fidelibus ad ſimilitudinem ſigilli·ſ·qđ ſicut in octauo die·circuncidit̄ homo·ſic in octaua poſt finē ſeptem dierū ſęculi·auferetur omnis vetuſtas culpę ⁊ pęnę.

¶Circunciſio abrahę ꝓmendata fuit vt ſub lege mandati exiſtens eius obedientia ꝓbaretur. Inſtituta autē fuit·Primo ꝓpter obedientiam. Secūdo in ſignū magnę fidei abrahę. Tercio vt diſcerneret̄ ille populus a ceteris nationibus. Quarto vt oſtenderet̄ caſtitas mentis ⁊ corpis pudicitiā ſeruando·⁊ ꝓpter hoc facta fuit in virili membro. Quinto quia nō poſſet melius ſignificari p̄ chriſtū tolli originale peccatū. Fiebat autē in octauo die cum lapideo cultro·quia in octaua ętate q̄ erit reſurgentium omnis ablectis p̄ petram chriſtum abſcidet̄ corruptio carnis ⁊ ſpiritus. Duę igit̄ ſunt res illius ſacramēti ſcilicet circūciſio a peccatis in p̄ſenti. Et ab omni corruptione in futuro. Conferebat autē hoc ſuo tēpore qđ baptiſmus noſtro Item qđ apud nos aqua baptiſmi·hoc egit apud veteres ꝓ puulis ſola fides ꝓ maioribus virtus ſacrificij·⁊ ꝓ his qui de ſtirpe abrahę myſteriū circunciſionis. Mutata autē eſt ꝓ baptiſmuꝫ quia ſacramentū baptiſmi pſectius ē magis cōmune ⁊ magis gratię pleuum·remittit enī peccata, auget virtutes gratiā conferens coopandi·⁊ ē cōmune vtriq̄ ſexui qđ nō circunciſio.

¶Per pręputiū. Id eſt. p id qđ ei datum ē tēpore pręputij .i.ꝓ fidem·vel ꝓ pręputiū .i.in ꝓputio .i.in tpe pputij.

¶Non enim per legem promiſ. Promiſſiones alię ſunt factę chriſto q̄ abrahę. Abrahę enim facte ſunt ita·vt q̄ eū ita imitarent̄ a chriſto benedicerent̄. Chriſto autē nō ſic·ſed ita·vt nō tantū eſſet exēplar ⁊ forma inſtitutionis morū ⁊ operuꝫ: ſed q̄ benediceret benedictione ętna imitantibus eum.

¶Non enī p le. Abraam ē hęres mūdi ſecūdū ꝓpoſitum exēpluꝫ q̄ omēs filij eius p fidem. Chriſtus ē dñs mundi ſecundū poteſtatē p quē fit benedictio filij ſ abrahę cui pater dedit gentes ⁊ terminos terrę.

¶Semini eius. Id ē. credentibꝫ oibꝫ qui ſunt ſemen abrahę nō carne ſed imitatōe Vel chriſto cui facta dicit̄ ꝓmiſſio·quia in eo implēda erat.

¶Si enim qui ex lē. Abraaꝫ nō eſt hęres mundi p legeꝫ·q̄ non ſunt filij eius per legeꝫ·qui filij dicunt hęredes. ſ. qđ ipſe habet poſſidentes. Naꝫ ſi hoc eſſet· incōueniētia inde ſequerētur. Q̄ fides eſſet fruſtra quā conſtat iuſtum fuiſſe abraam·⁊ promiſſio nō eſſet ipleta·vt nulli ſint hęredes. Lex enim nullos facit hęredes. Nam potius iram operatur. ira ꝓuaricationem·nam ex ea eſt ꝓuaricatio·nam ſine ea nō ē. Ideo quia ſi ex lege·iſta ſequent̄; tunc ex fide ſunt hęredes·⁊ ſic ē firma ꝓmiſſio.

¶Lex enim iram. Vt reos faceret delinquentes non efficienti cauſa· ſed non adiuuāte gratia. vl vt reos faceret tpalibus pęnis iram operatur quia ꝓuaricationē·qđ qualiter ſit aptꝫ dicens·vbi enim.

¶Non ē pręuaricatio. Non ait·non eſt iniquitas. Omnis enī legeꝫ ꝓteriens iniquus ſed nō ecōtra. Qui enim legē non acceperūt iniqui dici poſſunt ꝓuaricatores aūt dici nō poſſunt.

¶Non ei qui ex lege. Quia hic talis a gratia excidit·⁊ ideo cauſa fidei a lege recedendū eſt·vt firma ſit ꝓmiſſio. Lex enim ſine gratia ꝓmiſſionis non ſolū nō aufert verūetiam auget peccatū.

†ipſi abrae †antequā circūcideretur ꝑ⁊ hoc iō ꝑauctor fidei
†eſt †in pręputio·vt ꝑſit ꝑpater om ſvel ⁊
nium credentiū p pręputium: vt
†ipſum credere †ad remiſſionem peccatoꝝ ⁊ bona opera
†reputetur ⁊ illis ad †iuſticiaꝫ. Vt
†auctor iuſticie †que ex fide fit p exemplū
ſit †pater †circunciſionis·non his
ſ.i.iudeis ſcarnali
tantum qui ſunt ex circunciſione:
†reputatur fides ad iuſticiam †vt ita ample credant ſicut ille
ſed †⁊ his qui ſequunt̄ †veſtigia fi
†tēpore pręputij †credentium omniū
dei quę ē in †pręputio patris †no
†Ω. p fidem ē pater·qr p eam ē ꝓmiſſio·nō per legem vel circūciſionē que nōdum erat †facta ē
ſtri abrahę. †Non enim p legem †ꝓ
†ipſi vel ad opus ſeminis eiuſdē †chriſto ꝑhoc ſcilicet
miſſio †abrahę aut †ſemini ei⁹: ꝑvt
ſpoſſeſſor aliquoꝝ hominū de toto mundo qui eum imitētur·⁊ in chriſto qui ex eo natus poſſidet omnia
hęres eſſet mundi·ſed p iuſticiam
ſilli ſtantū ſ.ſ.ſūt ſ eſſe dicunt̄
fidei. Si enī qui ex lege hęredes
†hec inconuenientia ſequūtur ſcz q̄ ſ.i.fruſtrata †qua cōſtat iuſtum fuiſſe abraā ꝑinexpleta vt nulli ſint hęredes.
ſunt: †exinanita ē †fides·ꝑabolita
†ad hec data ē lex vt reos faceret ſΩ. lex nō facit aliquos hęredes nam potius †penam
eſt, pmiſſio. †Lex enim †iram opat̄
ſquia ſſublatis enim de lege data ē venia ⁊ iuſtificatis nulla ē prevaricatio
Ubi enim non ē lex: nec ꝓuarica
†.ſ.data ē hereditas que ē donū miſericordie
†nō merita operū legaliū ſadiutricē p fidem
tio. Ideo †ex fide: vt ſecundū †gra
†q̄ filii dei ſreis ex lege nō firma †iudeo ⁊ gētili imitatori
tiā firma ſit †ꝓmiſſio omi †ſemini
ſtīi †.i.qui de operibus legis preſumit †veīt
non ei †qui ex lege †ē ſolum: ſed ei
†.i.qui ſequitur fidem abrae †inſtitutoꝝ per explum
qui †ex fide eſt abrahę·qui ē †pater

¶ Qui uiuificat. Vel qui vocat alia littera ea que non sunt tanq̃s ea q̃ sunt p̃destinata scz z disposita. Sic enim apud eũ iam sunt q̃ futura sũt in quo sola apparet gratia. vnde alibi. Qui fecit q̃ futura sunt. Et itẽ qui elegit nos ante mundi cõstitutionem. Eligũt qui non sunt. nec errat qui eligit. nec vane eligit. Eligit tamẽ z habet electos. quos creaturus ẽ eligendos. quos habet apud semetipsum nõ in natura sua sed ĩ p̃sentia sua. Nõdum erat quibus promittebatur. sed quibus p̃missum est z ipsi promissi sunt. Et sic vocat ea q̃ non sunt tanq̃s sint .i. his qui non sunt disponet z p̃parat ab eterno gratiaz iustificationis z glorificationis apponendã in tẽpore. Tanq̃s sint .i. tanq̃s illis qui iam sunt apud deum per p̃destinationem. vel vocat .i. cognoscit ea q̃ non sunt. actu tanq̃s ẽc.

¶ Qui cõtra spez Incipit p̃mendare fidem abrahe. vt imitemur eum. Per quam z iusticiam z talem p̃missionem accepit.

¶ Contra spem. Priorem. dum iuuenis ex iuuencula secundum naturam sperauit sobolez. nec tamẽ habuit. modo cõtrarium illi sperauit. vt vetulus ex vetula z sterili generaret ex dei potentia.

¶ Sic erit semen Sciendum quoniaz abraam deum prius trinum z vnũ cognouit. z p hoc fidei meritum omnium peccatorum remissionẽ adeptus ẽ. Post iusticiaz vero: vt multarũ pater fieret gentiũ a deo p̃missionẽ accepit. de ĩde fca fuit sibi rursus p̃missio. q̃ ita fieret semen suum sicut stellę.

¶ Non ẽ infir. Ingrati ratione mũdi deum neglexerunt ideo deus impossibilia fecit vt his credentes saluarent.

¶ In repromissione ẽc. Isaac cõtra naturam humanę generatiõis p̃missus in signum fuit dei filium contra humanã rationẽ nasciturũ ex homine filiosq̃ hominum p spiritum regeneratõnis ex peccatoribꝫ filios dei. ex mortalibꝫ ĩmortales generãdos.

¶ Qui traditus ẽc. Mors christi interitũ veteris vitę significat: z in resurrectione noua vita q̃ a iustificatione incipit z in ĩmortalitate pficit.

¶ Mors z resurrectio christi in nobis efficiendo sunt idem. quia liberauit nos a peccatis z a iugo diaboli. sed significãdo sunt diuersa: quia mors significat vt moriamur veteri vitę: resurrectio vt ĩ nouitate vitę ambulem⁹ z sic tandem in nouitatem immortalitatis. sicut christus iam: resurgemus

†credentium ↑in quo cõsentit auctoritas ‡ in genesi
omnium †nostrum ↑sicut ‡scriptuz
†auctorẽ secundũ fidẽ ↑non circũcisorum
est. quia †patrẽ multarũ ↑gentium
†o abrahã ↑q̃ es §places deo ‡q.p fidẽ places.
posui †te: ↑ante deum ‡cui credidit
†cui merito credendũ ẽ quia ipse est ↑p fidem z gratiam §vel uocat ‡in peccatis §iudeos
§i. gentiles qui nihil videbantur esse
cat ea que non sunt: tanquam ea
†.i. iudeos. qui aliquid esse videbãtur ↑abrahã ‡de natura
†que sunt. ↑Qui contra ‡spem in
†secure expectans ↑historialiter uel secũdũ fidẽ
†spez credidit. vt fieret pater ↑multarum gentium: †secundum q̃
†tam ample credidit
§in genesi
dictum est ei. Sic erit semen tuum
†.i. innumerabiles erũt boni qui ex te nascẽtur qui p stellas significãt. Et mali p arenã ↑boni
†sicut ↑stellę cęli. z tanquam
§mali §post
arena maris. Et non est infirmatus in fide: nec consideravit
§ z si causam haberet. s. suã senectutẽ z sare sterilitatẽ sed.
†ab opere generandi ↑sciens q̃ ꝓmissoris sui potẽtia omnẽ impossibilitatẽ excelleret
corpus suum †emortuũ. ↑cum iaz
fere esset centum annorũ: z emor
†quãdo angelus iterũ p̃misit secundũ hoc tempus veniã z erit sare filius
tuam vuluam sarę. †In repromis
§ z si differretur p̃missio
sione etiam dei nõ hęsitauit diffidentia: sed ꝓfortatus est fide dãs
§cõfirmatus
†de cõstantia fidei ↑multo intuitu virtutis dei
†gloriam deo: ↑plenissime sciens.
†hec gentes imitari debẽt. credẽtes q̃ quecũ. ẽc. ↑nõ prędixit: quia ipse facit. si alius faceret non esset. p̃mittere sed prędicere
†quia quęcunq̃ ↑promisit deus:
†vt p̃mittere. i. ita leuiter ↑q. ꝓfortatus in fide accepit. p̃missum z iustus factus ẽ
†potens est z facere. ↑Ideo z re
†quasi aliquis dicat quid hoc ad nos
putatum illi ad iusticiaz. †Non ẽ
†tantũ §ad laudẽ ipsius
autẽ scriptum tantũ propter †ipsũ
quia reputatũ est illi ad iusticiam
†instruendos ↑ad iusticiam fides
sed z propter †nos quib⁹ ↑reputa-

¶ Justificati. Quia ex fide ẽ iustificatio: igit̃ pacem cũ deo habete. qua si hec dissensio ẽ contra deum.

¶ Ex fide. Superius dixit iustificati gratis p̃ gratiam. ne ipsa fides supba sit. quia q̃d habes q̃d non accepisti.

¶ Pacem ad deum. Quia ei reconciliati p̃ ministrum gratię christum.

¶ Per quem. Enumerat beneficia quę a christo habent.

¶ Tribulatio pa. ẽc. Q̃ tribulatio non tollit patientiã: facit charitas. q̃ est donum spiritus.

¶ Spem. Id ẽ. certitudinem glorię futurę q̃ humanę rationi vana videt. sed testimonio virtutis firmatur patiẽtię scz z miracułorum.

¶ Spes aũt non ẽc. Quia ẽ in deo. q̃ nõ fallit. nõ in homĩe mendace: cuius spei pignus ẽ spiritus. legitur fons aq̃ tuę sit tibi p̃rius. z nemo alienus cõmunicet tibi ipse est spiritus. quem nõ possunt accipere mali. z charitas est. quã habere z malus esse nõ potest aliquis. Sed nomen christi habere z baptismũ z corpus domini sumere. z cętera sacramẽta habere. z malꝰ esse põt. Charitas ergo est p̃rium donum. spiritus z singularis fons.

¶ Charitas dei dif. ẽc. Vel deus late nos diligit. z hoc habemus in cordibꝰ nostris: p spiritum q̃ facit nos intelligere charitatem dei erga nos.

¶ Ut quid enim christus. Cum deꝰ nos diligat. vel nos eum p spiritum. spes ĩ plebĩ. quia nisi ita sit frustra ẽ passus christus. Et hoc ẽ cur christus p impijs. i. p vilectione impiorũ. vel p
†.s. deũ patrẽ ↑quasi q̃ hoc fecit nobis p̃derit
bitur credẽtibus †in eum ↑q̃ susci
tauit hiesum christum dominum
†.i. sepulcro qui p̃prie ẽ locus mortuorũ ↑a deo patre Juda z pilato §in morte
nostrũ †a mortuis: qui †traditus ẽ
†tollenda iure diaboli destructo ↑in quo noua vita signatur
propter †delicta nostra: ↑z resurre
§ vt iuste viuam⁹ q̃d aliter nõ poteram⁹
xit propter iustificationẽ nostram

C. V.

†nõ lege nõ ex nobis
Justificati igit̃ †ex fi
§quã nõ habetis. dũ inuicẽ arrogatis
de pacem habeamus ad deum p
§p auxiliũ z gratiã eius
dominum nostrũ hiesum christũ
†cuius opa ↑non modo ad deũ sed z in gratiaz
per †quẽ ↑accessum habemus p fi
†bonam vite obseruantiã ↑qui cecidim⁹ in adã
§spe supne claritatis erecti
dem in †gratiam istam in qua ↑sta
†de eo q̃ speramus gloriã quã habent filii dei
†angelorũ vel sanctorũ dei
mus. z †gloriamur i spe glorię ↑fili
†gloriamur de spe glorie ↑p gratiã eius
orũ dei. †Nõ solũ aũt: sz z ↑gloria
†quib⁹ itur ad gloriã §quas p christo patimur
†cur gloriamur q̃ scimus
mur †in tribulationibus ↑sciẽtes
§p exercitiũ docetur strenuus
q̃ tribulatio patiẽtiam operatur.
§purificationẽ
Patientia autem p̃bationem: p
†nõ facit erubescere quia impletur
batio autem spem. †Spes autem
†constat eam implendã ex eo q̃ iam spiritum in arram habemus
non cõfundit: †quia charitas dei
diffusa ẽ in cordibus nostris per
§nõ a nobis ẽ §deꝰ ẽ z dei donũ
spiritũ sanctũ qui datus ẽ nobis.
†nisi spes implenda sit ↑quasi indigẽtes medico §in peccatis
†Ut q̃d ei christus cũ adhuc ↑infir
†a deo infirmi §p dilectione impiorũ vel p uice illorũ qui deberẽt mori
mi essemus secunduz tẽpus. †pro
†tam magnum fecit ↑z vere magnum. nam raro aliquis p iusto. i. p dilectione iusti z boni nedum p impio §Q. difficile
impijs †mortuus est. ↑Vix enim

uice eorum. Pro impijs. non qui olim fuissent. z nõ tunc. sed cum essemus infirmi in peccatis.

¶ Secundũ tem. Id est. p triduum tantum. ne desperes de eius potẽtia. cuius apparet in morte benignitas. a quo tales arras accepimus q̃ donauit impijs mortẽ suam. qui seruat iustis vitã suam. Mortuus ẽ pro te o homo mortalis. vt vivas cum illo. Suscepit mortẽ nostrã vt donaret nobis vitã suam. accepit ex te vnde moreret p te. Induit se vt pro te moreret. Induet te vt cũ illo viuas. Induit se carne mortali in virginitate matris. Induet te vita p̃benni in equalitate patris.

Vix. Dicit pro iusto. Forsitan. pro bono ostendit vtrũq̃ difficile z rarũ. sed alterum difficilius z rarius.

Pro iusto pro bono. Justus pro exercitio qui ꝛ bonus. Sed ē ꝛ bon⁹. qui nō iustus. i. qui natus ē in simplicitate: innocēs qui nondū labo rauit vt amplificaret se bonis vt sunt puuli in baptismo mūdati· ꝛ licet iu stus melior· causa tamē innocētię miserabilior qꝫ iusticię· quia non ē huius modi iusticia sine seueritate.

Cum adhuc. Ecce duꝫ oderat secundū peccata· amabat scōm q⁹ op⁹ eius. qō ꝛ fecit ante mūdi ꝓstitutionē. Dicendū erat quātū nos dilexit: ne desperemus. Et qua les· ne supbiremus. Fuit ꝛ alius modus possibilis deo· q̄ om nia potest: sed nullus nostrę miserię sanādę cōuenientior. Quid enim nos tantum eri gitꝫ ꝛ a desperatione ī mortalitatis liberat: qꝫ q tāti nos fecit· vt homo ꝓ nobis more retur.

Multomagis. Grauius ē ꝓ peccato mori· ꝛ peccatū tolle re qꝫ iam iustos· etiaꝫ coopartes saluare.

In sanguine. Quia sic supatur iu sticia diabol⁹· nō po tentia. Justicia quia īmeritum scꝫ christuꝫ diabolus occidit. vñ ꝛ alios iure ꝓdit. Nō potentia· quia diabo lus amator potentię· desertor iusticię est· in quo homines magis eum imitant. Placu it igitur deo· vt non potentia· sed iusticia vin cens· hominē eru eret: in quo homo eū imitaretur· postea ve ro in resurrectione se cuta ē potentia· quia reuixit mortuus nun qꝫ postea moriturus.

Inimici. Non q̄ quo modo peccatores

Reconciliati. Qui prius iuste eram⁹ sub potestate diaboli· natura deprauata peccato.

Propterea. Dixit ꝓ christum esse iusticiam ꝛ vitā· Et q⁹ possit esse per eum· ꝓ similitudinē in minori probare itendit. Sicut enī ꝓ adam pecca tum ꝛ mors ꝛc.

Per unum. Adam scꝫ nō vnam euam dixit apostolus. Consuetudi nem tenens dum successionē posteritatis humanę q̄ peccato ꝛ morti ex eo venięti succubuit nō mulieri sed viro attribuit. Non enī ex muliere posteri tas sed ex viro nominari solet. Vel quia mulier de viro ē ꝛ vtriusqꝫ vna caro· sine ergo ab eua sive ab adā dicat· vtrunqꝫ ad primū hominē ptinet ꝛ ꝓ hoc apostolus peccatum originale ꝓpagationis intelligi voluit cuius princeps adam nō imitationis cuius princeps diabolus· vnde īuidia dia boli mors intrauit in orbē terrarū.

In omnes. Quia etiā ante legē cū non ita videret. lege nō docente ī putabat quidē peccatū apud homines· sed apud deū apud quē putabat impune futurū: cū nesciret iudicaturus· sed vbi lex data ē: nouerūt deū cu rare humana ꝛ iudicare. ante nō imputabat· sed regnauit mors secure pol sidente boīes diabolo ꝓ impunitate credita vsqꝫ ad moysen· ꝓ quē redijt cognitio vnius dei. Regnauit nō mors (Et sic nō legit etiā) sed in similes q̄uaricatori adę: qui neglecto deo creaturę seruierūt, sicut ille loco dei dia bolo consensit. Tales erant fere omnes vsqꝫ ad legē. Perpauci vt abraā vni deo seruierunt. ꝛ in eos non regnauit mors· qui sub spe seruati sunt in aduentu christi liberandi. Libros qui aliter habēt: dicit ambrosius corru ptos· qui dicūt morte corporum etiā in cultores vni⁹ dei regnasse usqꝫ ad moysen· sed cur non vsqꝫ ad finem.

In quo omēs ꝛc. Vsqꝫ ad legem enī. i. quia nec lex potuit auferre peccatū. sed auxit. sive naturalis sive scripta· sed nō ī putabat. i. ignoraba tur regnauit tamē vsqꝫ ad moysen. i. legē· quia nec ipsa potuit regnū mor tis auferre· q̄ regnat dum nō sinit reatus ad vitā ęternā venire· sed ad ge hennam trahit· hoc regnum sola gratia christi destruxit: etiā in antiquis ꝑter quos in omnes regnauit· etiā in eos qui nō sua ꝓpria volūtate pecca uerunt· sicut adam· sed originali tenebant vt pueri.

In quo om. Au gust. Vt in materia non solū eius exēplo. ꝛ omnes ille vnus bo mo fuerūt. Vel in q̄ peccato. Alia enī sūt peccata ꝓpria.

Usqꝫ ad legem vel moysen. In cludit qꝛ ꝛ tunc pecca tuꝫ· ꝛ mors. i. damna tio. Et sic nō est vsqꝫ exclusiuū sic in ęteris

Usqꝫ ad legem quia iam tunc datuꝫ ē hominibus remedi um quo possent libe rari· sub q̄ tñ si essent similes q̄uaricationi adę· in eos mors re gnaret· sed lex data ē initio egressionis de ę gipto docens de vno do· ne regnaret mors ꝛ cępit ī iudęa primū destrui regnum mor tis: nunc vbiqꝫ.

Sed regnauit. Non imputabat· sed effectus indicabat· qꝛ mors corpalis regna uit quotidie ꝓ aliq̄s passiones· tandeꝫ dis soluendo vsqꝫ ad mo ysen· cuꝫ minus vide retur.

Sed regna. Scien dum plerosqꝫ codices latinos sic habere. Re gnauit mors ab adā vsqꝫ ad moysen ī eos qui peccauerūt in simi litudinē q̄uaricationis adę. vt in similitudinē q̄uaricationis adę peccasse accipiant illos qui ī illo peccauerūt· vt ei similes crearent· scꝫ sicut ex boīe boīes· ita ex peccatore peccatores· ex morituro morituri dānatoqꝫ dānādi

Qui est forma. Adam ē forma christi· quia sicut ille ē pater omniuꝫ secundum carnē· sic christus secundū fidē· ꝛ sicut ex latere illius formata ē eua· sic ex illius latere ꝓfluxerunt sacramēta ꝓ quę saluat ecclesia· ideoqꝫ si cut ille ꝓmunicare potuit filijs suis peccatū· ꝛ morte: sic iste suis iusticiam suam ꝛ vitam· ꝛ etiā iste plus boni suis confert· qꝫ ille malis· ꝛ ideo magis potest saluare· qꝫ ille perdere· hoc est similes sunt christi ꝛ adam· sed non delictuꝫ. i. nō sic ē efficax peccatū adę ad damnationē: vt gratia christi ad saluationem. Qō ē non pares sunt causę coꝝ· nec pares effectus causaruꝫ Quod ē ibi· ꝛ nō sicut ꝓ vnum. p. Causa christi ē· gratia abundās· ex quo omnia bona homini· sine qua nihil habet boni. Causa adę ē· peccatū illō cuius rei sunt omnes carnaliter geniti· ęctera peccata habēt ex se multa· et si ex illo originali sūt ad peccandū magis ꝓni· ꝛ bene hęc causa christi om nibus suis ꝓdest· qꝛ si causa adę oībus suis nocuit· tunc· ꝛ hęc potuit suis ꝛ hoc ē. Si eī in vni⁹ delicto m. m. sūt. Effect⁹ eī causę adę· i· peccati· qō i tulit: ē non oīs dānatio· sed q̄ ꝓ illo vno debet· sunt enī· ꝛ ex nr̄is additis alie dānationes. Effectus donoꝝ christi ē remotis oībus peccatis originā libus ꝛ actualib⁹· oīs iustificatio ꝛ vita ęterna· ꝛ bene hoc suis ꝓ vnū chri stum· quia si illa ꝓ vnū adam suis· tūc ꝛ hoc potuit.

Adā dr futuri forma· qꝛ iā tūc decreuit de⁹ mysterio ꝓ vnū christū emēda re· qō ꝓ vnū adā pctiñ erat· vñ dr ī Apoc. agn⁹ occisus ē ab origine mūdi

Sed nō sicut. Forma ī hoc q⁹ vn⁹ emēdat· vn⁹ peccauit: sed cā adę·

nō talis vel q̄lis christi·q; vnū ē delictū adę q̄ multi.i.silr ꝓuaricātes mor tui sunt sed christi gr̄a in plures q; z in hos z in non similiter ꝓuaricātes.

¶Si enim unius. Ambro. Mors regnauit nō regnat·quia qui p le/ gem iudicio dei noto·timorē eius habuerūt:sublati sunt de mortis impio ante vero in similes ade ꝓualuit·z si ibi regnauit mors multomagis gratia regnare debet·q̄ in plures transit·z quę vitā confert. Q̄ post dicit omnes· similiter peccātes acci pit. Item omnes:cre/ dētes dicit. Non enī generalis damnatio· vel iustificatio in om nibus. Vnde postea ait multi.

¶In gratia. Grati am dicit pfectionem virtutū·quę in homi ne christo.

¶Per unū regna uit. Quia quas vi/ res in illo habuit·in oēs posteriores exer/ cuit·quoꝝ materia fu it·sicut z culpa eiꝰ so/ lius fuit q̄ in omnes transfusa est.

¶Multomagis. In vita regnabunt· quia eternaliter q̄ꝫ in eis regnauit mors· q; tēporaliter z cum fine

¶Per unius iu/ sticiam in omēs. Non q̄ omnes geni/ ti ab adam·regenerēt p christum·sed sicut nullius carnalis gene ratio ē nisi p adam. sic spiritualis nullius nisi p christum. Siq̄ essent p̄ter ada; gene rati:z siqui p̄ter chri/ stum regenerati :non diceret omnes z om/ nes. Sicut aūt nullꝰ homo p̄ter illa; gene rationē·sic nullus iu/ stus p̄ter istam·eosdē post dicit multos.

¶Sicut enim. Determinat delictū vniꝰ z iustitiā vnius· vt si cut ille merito peccati pdidit· ita iste merito iustitię nos liberasse videatur.

Ita et per unius hominis obe. Hominis ait non dei vel verbi fidē. Ne pu tes antiquos iustos ī solo verbo dei.i.soliꝰ verbi fide sine fide in carnationis liberari.

¶Lex autem. Ostēderat christū dimittere omnia peccata tam originā lia q̄ꝫ actualia·hic addit·q; z a peccato legis liberat.i.p̄uaricatione· vt in dei christo magis sint obnoxij

¶Lex subintrauit. Am. Dicit hic apostolꝰ q̄d puenerit data lege·nō quid fecerit lex·data enim erat in adiutorium naturę vtcunq; naturę inser ta sunt iustitię semina vt sic exinde magis ꝓficeret·sed populus vsum se/ quens plus peccauit·diabolo inuertēte legem bonā in malum contra q̄ deus omnia dimisit.

¶Lex autē subintrauit. Natis in peccatis datur lex ad domandā supbiā quasi nō deest·qui iubeat·sed deest qui impleat·quia in peccato natus im·

plere nō potest·ideo natus ē christus.i.gratia q̄ sanaret.

¶Vt abundaret de. Vt sc; qui in sordibus erat·p̄uaricando magis sordesceret·vt mediocris pedagogū haberet:ꝓfectus signū·z durus senti ret flagellum.

¶Vt abundaret de. Magnū dei cōsilium fuit vt p legem abundaret de/ lictum vt ī austeritate legis suam intelligentes infirmitatē·ifirmi ad medi/ cum cōfugerent·z au xilium gratię q̄rerent

¶Ubi aūt abun· Agit hic de virtute gratię z quāta efficit.

¶Superabun. Quia z gr̄a christi e/ tiam his ꝓficit· quos diabolus vincere nō potuit·z q̄a peccatuꝫ ad tempus regnauit gratia in eternum.

¶Sicut regnauit Peccatū in mortem Non addit p vnum vel p adam. quia nō de illo solum agit·qđ ex adam traxerūt ho/ mines·sed z de eo qđ sua voluntate addi/ derunt. Sed cū dicit Gratia regnet· addit p ihesum christū ꝛc. quia p eum nō tantū originalis sed z volū tariorum fit remissio peccatorum.

¶Permanebi/ mus. Hoc peruersi accipiunt ex illo· vbi abundauit. d.s.a.g. hoc dicere ē esse ingra/ tos gratię.

¶Et q; gratia uiget· vbi delictū abūdauit non est pmanendum i peccato·vt quidam estimāt p maiori gra tia. Non enim peccā tis merito sed subueni entis auxilio supabū dauit gratia vbi abū dauit delictuꝫ. Non ergo pmanendum·in peccato·sed potiꝰ de/ bemus z possumus es se peccato quasi mor/ tui z sepulti p ipsam gratiā z resurgere ī iu sticiam· z post in uitā eternam.

¶Mortui pecca. Id ē. liberati a pecca to·p baptismū vt iaꝫ nō dominet in nobis p gratiā. Mori enim pctō ē liberari a pctō

¶Quomō adhuc ꝛc. Cum enī hoc p̄stiterit gratia vt moreremur pec cato·q̄d aliud facimus si viuimus in eo·nisi vt gratię simus ingrati·

¶An ignoratis. Mortui peccato q̄ fit in baptismo·nō debem⁹ ei ite rum viuere vt iterū mori sit ei necesse. q; ī morte christi .i.in similitudine mor tis christi·vt sicut semel mortuus ē carne·z semp viuit·ita nos semel mor/ tui malo p baptismū semp viuamus bono·vel in morte dicit·quia mors ē causa huius purificationis.

¶Consepulti. Quidquid gestū est in cruce christi·ī sepultura·ī resurre ctione·in ascēsione. in sedere ad dexterā·ita gestū ē·vt his reb⁹ mystice nō tantū dictis·sꝫ etiā gestis ꝓfiguret vita christiana·Attēde singula christi

ī hominis ade ↑vno quidē ſſc; omnes filii sui ſſeus p̄uaricationē imitātes ↑peccato res ꝓstituti

Si enī ↑vni⁹ ↑delicto multi ↑mor/ ↑gratuitū donum vel gratia.i.remissio pecc· ſſabūdans z maior ē z oibus suis magis ꝓ dest

tui sunt: multomagis ↑gratia dei ↑alia dona sancti spiritus ↑.i.per

↑z donum ↑in gratia vnius homi ↑non cōparatiue sed absolute tanq̄ diceret mul tos ſſabundans in plures·i·in oēs filios trāsit.

nis hiesu christi in ↑plures hoies ↑quia z addita soluit ↑quia in vno ade similes ei dānati sunt· ſſit

↑abundauit. ↑Et non sicut p vnū ſſvel peccatū fit ſſed plus ſſdei

delictū:ita z donū. Nam iudiciū ↑pcedēs ſſest ſſoriginali ↑corpalis z eterne mortis si non remittitur ↑christi

ex ↑vno ↑in cōdēnationē. ↑Gratia ↑nō ex vno ↑pcedit ↑non solum ignoscit sed z iustificat ſſhic

autē ex ↑multis ↑delictis ↑in iustifi ↑z hoc potest·qz etiā in vitam eternā ducit ↑qz ↑etiam si ꝓpria nō adderentur

catione. ↑Si ↑enīz in ↑vnius deli ↑dissolutio aīe z corpis ↑etiā ante mortē pas siones inferēs ↑adam ↑quia maior vis est hic q̄ꝫ sit in regno mortis

cto ↑mors ↑regnauit ↑p vnū: ↑mul ſſqz etiā ꝓpria soluunt ſſremissiōis

tomagis abundantiam gratię et ſſcharismatū ſſbone opatōis ſſa deo non a se habentes

donationis z iustitię accipientes ſſeterna ſſeternaliter ī īcorruptione

i vita regnabunt p vnum hiesuꝫ ↑q̄ſquidē adā ē forma christi·igitur z qz maiꝰ ē donum christi z plus confert ↑q̄ꝫ digne

christum. ↑Igitur ↑sicut p vnius ↑similiter peccātes ſſtransiēs nō imitatione sed ꝓpagatione ↑itum est ab homine ſſvel ꝓcessit sentētia dei ſſcorpis z anime

delictū in ↑omnes homines ↑in cō ſſvalentem

demnationē:sic z per vniꝰ iustitiā ↑si ipsi velint ↑itū ē ab homine ſſvel processit sentētia dei vt prius

in ↑omnes homines ↑in iustifica/ ſſque ē causa

tionē vitę. Sic enī p inobediētiā ſſade

vnius hominis peccatores cōsti/ ↑.i.omnes sui qui nō christi sunt ↑merito ↑.i. christi

tuti sūt ↑multi: ↑ita z per vniꝰ ↑ho/

minis obedientiam iusti ꝓstituen

↑omnes sui ↑per christum ē iustificatio ↑.i. post culpam vel naturalē legē:intrauit latēter

tur ↑multi. ↑Lex aūt ↑subintrauit ↑si abundantius cognosceretur ↑sed nō ideo de spiciatur iudeꝰ·sed z hoc sanat christꝰ ſſvel de lictum abūdauit p legem

vt ↑abundaret delictū. ↑Ubi autē ſſomīa ꝓdonās

abūdauit delictū :supabundauit

↑eo tenore:nequis ꝓfisus gratie·securius peccet sed uigeat gratia·z p iustitiā ducat ad vitam· si cut uiguerat peccatū ducēs in mortē ↑ducens ↑.q̄ꝫ z preter adam ē.

z gr̄a. ↑Ut sic̄ ↑regnauit ↑peccatuꝫ ↑eternam ↑remissionis peccatoꝝ ↑.in electis

↑in mortez: ita z ↑gratia ↑regnet p ſſbonoꝝ operu ſſducēs eos ſſz hoc

iusticiam in vitam eternam p hie/ ſſine quo nulla iusticia

sum christum dominū nostrum.

C. VI.

¶Quid ergo di cemus. Permanebi/

mus in peccato· vt gratia abun/ ↑vere enim nō est permanēdum ſſscilicet hoc iā habemus ſſvel si ↑quia ↑.vt iam peccatum nō dominetur nobis per gratiā dei

det: Absit. ↑Qui ↑enīz ↑mortui su ↑qua ratione ↑post tantū beneficiū

mus peccato: ↑quomodo ↑adhuc ↑reddemus uires hosti. ↑an mortui ſſ sepe ar guit illos de ignorātia Q.nō debetis ignorare

↑viuemus in illo: ↑An ignoratis ↑cuiuscūq; cōdicionis ↑purificati a viciis

fratres quia ↑quicunq; ↑baptizati ↑in īstitutione ei⁹ q̄ ē in noīe trinitatis·vel ope ratione christi qui baptisat vere

sumus in ↑christo hiesu·in morte ↑vere in baptismate sumus sumules morti christi quia ſſfide

ipsius baptizati sumus. ↑Conse/ ↑ad similitudinē eius ↑ducti

pulti enim sumus cū ↑illo per ↑ba/ ↑peccatoꝝ absolutionem ↑ad hoc sumus com mortui z ꝓsepulti

ptismum in ↑mortem: ↑vt quomō

qui viuerat vetus homo secundū pgnaz famez.l.z sitim.z huiusmodi.non secundum culpā.hoc modo vetustatē finiuit z depositus: vt dolorē crucis sustinens. sic haberet mēbra distenta z fixa ne ad priores act⁹ moueren⁹.a quibus etiā sepultus quieuit humanis subtractus aspectib⁹. exigens a nobis.vt vetustatē peccatorū cū dolore z gemitu pgnitentię deponamus.membra p cōtinentiam z iusticiam. cōfixa sint.ne ad prīa mala redeamus. a quibus ita pfecte quiescamus: vt nec eoꝝ visio nec memoria beatur.z nō solū hoc a nobis exigit; in sacramento passionis. sed etiam si volumus imitari efficit.

¶ Surrexit. Mors z resurrectio christi etiā sacramēta sunt.

¶ Vetus homo. Id est. veteres actus sūt crucifixi.i.mortui.

¶ Quia uetus homo noster. Vetustas nostra z maledictio ī duobus psistit. scilicz in culpa z pena. Christus aūt sua simpla vetustate nostraz duplā psumpsit. In sepulcro enī vno die z duab⁹ noctibus qeuit.p vnum diē simpla eius vetustas signat. Per duas vero noctes gemina nostra. Vnde culpam nostraz christus deleuit p̄sentem p̄teritam z futurā.p̄teritam remittēdo. p̄sentem abea retrahēdo. futurā vt vitaremus gratiā conferendo. Pnam quoqz similiter psumpsit. Gehennalē prius delendo. vt eā vere penitētes non sentiant. Tpalem vero ñ pnitus quidem tulit manet enim fames sitis mors z huiusmodi sed regnū z dominium eius deiecit. z in nouissimo pen⁹ exterminabit.

¶ Ut destruatur cor. pec. Carne scz spiritui subdita.

¶ Quod enī mortuus ē peccato. Aug. Sacramentis baptismatis apostolus pmendat. vt quomodo ille semel moriendo similitudini peccati mortuus p̄dicatur. ita quicunqz fuerit in illo baptisatus eidem rei cuius illa fuit similitudo moriat.i.peccato z viuat a lauacro renascendo sicut ille a sepulcro resurgendo.

¶ Ita et uos. Quidquid supra dixit esse hominibus p gratiam christi †longe remotus †verbum vel gratiā dei christ⁹ surrexit a †mortuis p̄ †glo
†tam firmiter a viciis resurgētes ad bona opera †positi ī.p iusticiam fidei z spem glorie.
riam patris. †ita z †nos in ī †noui
†de bono ad meli⁹ †Q.ambulemus in no.vite qō possimus
tate vitę †ambulemus. †Si enim
†ad similitudinē arboris †si a veteri ritu remotī firmiter herem⁹ deo ipso facīte. z similes simus morti christi.
†cōplantati facti sumus †similitu
†mor. †vt ambulemus in no. v. ſchristi
dini mortis eius: †simul z †resur
†facti cōplantati similitudini †ostēdit p quid liceat ſambulemus in no.vite nos dico
rectionis †erimus. †Hoc scientes
†.i.fomes z p̄suetudo peccati † qui ex nobis nō ex deo ī.cum christo
†quia vetus homo †noster ī †simul
†crucifixione christi.ita debilitatus ē † dominante ratione ī.i.omnia crimina quasi corp⁹ z cōgeries
†crucifixus ē. vt †destruaī ī corp⁹
† non vt nō sit sed vt nō cogamur seruire. qz iustifi.sum⁹ ſita
peccati: vt vltra non †seruiamus
†z vere nō cogemur qz iustificati qz † peccato vt nos sumus.
peccato. †Qui enim †mortuus est
ſ iustus ē z liber a peccato
iustificatus ē a peccato. Si autez
ſ si ita mortui sumus peccato sicut christus semel mortuus ē pene. vel si p̄mortui sumus christo.i.simules morti eius sicut supradictum ē præter predicta. hoc habebimus. quia viuemus in eterna vita.
mortui sumus cum christo: credi
ſtali vita quali z ipse
mus quia simul z viuemus cum
ſnon alibi sed ibidem cum eo
illo. Scientes q̄ christus resur
†vel a †longe remotus ī.i.post hāc ī.dissoluitur diuisione anime z corpis
gens †ex †mortuis ī iam ñ ī moriē:
ſaliqua passione
mors illi vltra ñ dominabit. Qđ
†vere christus iam nō moritur: qz semel mortu⁹ semel quia p̄ peccato tollēdo. Quod vna morte fecit: que ad hoc suffecit †vel.p.i.peccati similitudinī.i.carni in qua nō peccatū sed similitudo peccati ſp nostro tollēdo
†enim mortuus ē †peccato. mor
†mors nō dominabitur christo sed potius
tuus est semel. †Quod autē viuit
†ad similitudinē dei patris ſsicut vita patris. ita z vita christi nullā iētudinē recipit †sicut christus semel mortu⁹. ita peccatū ī vobis: vt nō oporteat iterari.
viuit †deo. †Ita z uos existimate

vos mortuos quidē esse peccato:
†virtutibus †in honore dei ī.et hoc opere christi. alibi nulla spes
†viuentes autem †deo in ī †christo
†quia ita mortui estis pecc.
hiesu domino nostro. †Non ergo
†et si sit †fomes peccati ī.ens ſiam vestri iuris ī.p peccatū ſqđ fiet ūmortale ī futuro. si ñ regnet peccatū. vel qđ p hoc q̄ peccatū regnauerit moriturū ē ineternū
†regnet †peccatuz in ī †vestro ī †mor
†sentiēdo et opādo †et si cupitis ex infirmitate
tali corpore: vt †obediatis †concu
†sed nec p̄cupiscatis qō ē exhibere et habilia facere mēbra que tūc sūt arma
piscentijs eius. †Sed neq̄ exhi
ſ vel mēbra †quibus impleatur
beatis corpora vestra arma †iniq̄
†p̄cupiscētie †habiles facite ī.qō potestis. quia viui debetis. qui mortui eratis.
tatis †peccato: sed †exhibete ī vos
†viciis et peccatis †virtutibus
deo tanq̄ †ex mortuis †viuentes:
†et si īplere ope non potestis. vel velitis. quo habiles eritis. et preparati †quibus iusticia īpleaē
† z membra vestra †arma iusticię
ſexhibete qō leuiter potestis
deo. Peccatum enim vobis non
ſ vt olī solebat †que nō minabat
dominabit. Non enim sub †lege
ſque refrigerat et iuuat
estis: sed sub gratia. Quid ergo:
ſ hac fiducia
Peccabimus. quoniam non su
ſterrente ſbene,pmittē.e
mus sub lege: sz sub gratia. Absit
†nō debetis peccare. sed bene opari. qm̄ ⁊c.
†affectatis
†An nescitis quoniā cui ſerhibe
ſ vt,pnos ſsentiēdo et opando
tis vos seruos ad obediendum:
†ad eius volūtatē cogenini quadam necessitate quā ipartitur p̄suetudo ad eius volūtatem
†postq̄ obedistis. etli nō ante cū primū exhibe retis vos.
†serui estis eius †cui obedistis. si
†ducētis †peccatū maius. vel eternā penam ī.iusticie ducētis ad maiorem iusticiam. vel eternam vitam
ue †peccati ad †mortem: siue ī obe
†eius estis. cui vos datis. ego aūt ago gratias. de eo q̄ cum primū tales: modo nō estis
ditionis ad iusticiam: † Gratias
†aliquādo ſ z modo nō
autē deo q̄ †fuistis serui peccati:
† p hoc serui facti iusticie. i. christi †nunc ī.non specietenus ſanimi iudicio. quia p naturā. nō p legem. volūtate. nō timore ī.tēdentes
†obedistis †autē ī ex corde ī in eaz
†euangelii †formam ſuel qua ī.nō p uos sed gratia dei.
formaz †doctrinę †in quam ī †tradi
ſ z p hoc ſ p aliū ſ fomite ne regnet
ti estis. Liberati autē a peccato:
†p̄sentiēdo z operādo †et ideo leue quoddā
ſ quia plus debetis iusticie q̄ peccato
†serui facti estis iusticię. † Huma
ſmaiora deberem dicere. si possetis ferre sed parco infirmitati
num dico: propter infirmitatem
†que ē ex carne †quia hoc humanū ī.prepara uistis volūtate duce.
†carnis vestrę. †Sicut enim ī †exhi
†que vestri uiris essent si velletis †opando
buistis membra †vestra †seruire im
†carnis que corpus inquinat ſ vt luxurie †et si corpus nō inquinet. animā tamē corrūpit
ī.dico ducēti ad cōsummationē mali
†mundicię z †iniquitati ī †ad iniqui
†similiter †cū sitis liberati a peccato ī.p̄parate
tatē: †ita †nunc ī exhibete membra

hic romanis attribuit
¶ Nō ergo. Quia supra dixit nos mortuos esse peccatis. z ñ debere viuere in eo: cum nemo sine peccato: determinat a quibus maxime ē cauendum. quasi cōcludat quod supra quereba tur. p̄manebimus in peccato.

¶ Obediatis cō cupiscentiis. Lō cupiscentia aliquādo nomē est fomitis scz vicij innati. aliquādo actus interioris. qui ē etiam in primo motu qui dicit propassio z in secundo qui dicit delectatio. et in tercio qui dicitur consensus. hic non prohibet cōcupiscentiam quę ē in primo motu. quia non ē in potestate nostra quādo surgat sz dei gratia cōpescere possumus ne vsq̄ ad delectationem z consensum ꝓueniat qđ ꝓhibet.

¶ Quid ergo. Quasi quia lex a dō. peccat qui eam dimittit p gratia.

¶ Quid ergo peccabimus. Quia non sub lege quę terret. sz sub gratia quę bene,pmittit. quid ergo peccabimus? hoc quidam qui legē quasi cohercentem. vel coercentem predicant. z tenendam.

¶ An nescitis. Ne deum profitentes verbis. factis simus diaboli: p̄monet nos esse seruos eius. cuius voluntatē facimus.

¶ Forma doctrine. Nostra doctrina ē forma quę imaginē dei deformatam restituit.

¶ Humanum. Hactenus ostendit apostolus non esse peccandum. hic dicit qđ deinceps sit agendū vt scz seruiat iusticię de quo nullus est qui possit se excusare. qz nullus ē qui nō possit bene opari. saltem volūtate. qđ item est per gratiam.

¶ Sicut enim. Aug. Si nō plus. vel quantū tunc. ne fides quasi aspera z importabilis fugeret.

¶ Sicut tunc nullus timor coegit. sed libido voluptasqz peccati duxit: sic modo delectatio iusticię adultę. z si nondum pfectę. vnde dixit. Humanū Ita nunc. qz plus etiā deberet amari iusticia. qz tunc fuit iniquitas. vt p iusticia toleret homo dolores. z ꝓtemnat omnia etiā mortē.

Liberi ꝛc. Libertas serui ē. quādo eum peccare delectat. qđ est ex libero arbitrio. liberaliter seruit: qui voluntatē domini libēter facit. sic ꝛ iusticie libere seruit. qui amat. qui lętatur.

Quē ergo fructum. Hęc rememoratio facit priora abhorrere ꝛ magis obnoxios gratię.

Erubescitis. Aug. Est enim quędā tpalis confusio. scz pturbatio animi respiciētis peccata sua. ꝛ respectōe horrētis. ꝛ horrore erubescētis. et erubescēdo corrigētis

Nunc uero liberati. Aug. Liberos dixit iusticię. non liberatos. nūc a pctō ñ liberos. ne sibi hoc tribuāt. sed dicit pui de liberatos. ad sentē tiam domini. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis.

Finis illoꝝ mors quia mors est digna retributio p peccato. sed vita ęterna quę ē finis iustorū. sola gratia datur. p christum qz ꝛ merita ex gratia. ꝛ reddet gratia p grā

Stipēdia. Id ē. militię diabolicę dbi tū. qđ reddit ñ donat

Stipēdium. A stipe. pendēda. i. substantia ponderanda. anticuitus enim potius pōderabatur pecunia cū numerabat. q̄ p patria militantibus ex publico ęrario dabatur. Et dicit Stipen. pec. mors vt mortem peccato nō ĩmerito illatā. sed debitam demonstraret. posset etiā dici. Stipendiū vitę vita ęterna. Sz maluit dicere gratia dei vita ęterna. vt intelligeremus deū ad ęternam vitā pro sua miseratione nos pducere non meritis. vnde vita ęterna q̄ in fine a deo meritis pręcedentiby reddit. q̄ non a nobis facta sunt sed ĩ nobis facta sunt p gratiam recte ꝛ ipsa gratia nūcupatur. quia gratis datur. Nec ideo gratis. quia nō meritis datur. sed quia data sunt ꝛ ipsa merita q̄bus dat. Confitendū est ergo ideo gratiā vitā ęternaz vocari. qz his meritis reddit. quę gratia ptulit homini. Accipimus ergo gratiā p gratia. s. gratiā glorificationis p gratia iustificationis.

An ignoratis. Hactenus de vi gratię. Nunc qđ lex vltra non ē tenē da. Et agit de fine legis. ꝛ priori eius inutilitate. ne ergo mirent romani. quia apostolus dicit nō estis sub lege. sed sub gratia. supra dicebat non iustificare. hic debere cessare: qz data vsq̄ ad christum. Ordo. An ignoratis hoc. s. quia lex in homīe dominat. quāto tēpore viuit. qđ non debetis ignorare: quia legez scitis. ꝛ ego loquor scientibus legē: in qua quod dico manifestat si spiritualiter intelligat.

Vel lex. Moysi. dominatur in homine. vt ei obediatur. quia ꝛ vos scitis legem moysi. Sciētibus enim ꝛc. Et sic dupliciter potest legi littera vel de lege naturali. vel de lege mosaica.

Uiuit. Mortua enim dicit lex cū cessat eius autoritas.

Mam quę sub uiro. Vt firmet animos eoꝝ exemplo humanę legis vtitur. Sciunt legē romani. quia nō sunt barbari: sed naturalē iusticiam pręhenderunt. partim ex gręcis. sicut gręci ex hebręis.

Nam quę sub viro. Hoc exemplo docet christianum a lege factoꝝ exutum. nō ab omni lege vt mulier a lege viri. nō a lege naturę: nec vltra christianus debet esse sub lege. si enim lex ei viuit: adulter ē nec prodest ei christianum dici.

Igitur uiuē. m. uo. adul. Si seruāt legem mortuā vult esse fidei: adulter est in vtroq̄. nec prodest ei christus.

Si aūt m. f. u. ꝛc. Sic finita lege nō pręuaricatur. qui ad christuz transit dimissis figuris. Augusti. Mortua enim lege ñ sunt adulteri qui in christo sunt.

Der corpus christi. Quia christus fuit impletio et veritas. legalia vero figura ꝛ vmbra christi fuerunt. ꝛ eoꝝ quę in christo ĩpleta sunt

Cum enim esse mus. Hic quattuoꝝ actus hominis ponit ante legem. sub lege. sub gratia. deinde in alia vita vbi nullū bellum.

Alege mortis. Aucta est enim concupiscentia cū lex prohiberet vbi ñ erat fides ꝛ ad cumulum pctōꝝ ꝓuaricationis crimen adiectuz est. quia vbi non est lex nec pręuaricatio.

Nunc autem soluti sumus. Augustinus in pręcedenti similitudine tria sūt vir. mulier. ꝛ lex. Et rursus in hac re propter quā similitudo ĩducta similr sunt tria anima peccatū ꝛ lex. Sed in illa vir moritur. vt soluta quia sit mulier ipa nubat. hic autem non peccatum sed ipsa anima moritr peccato q̄ seruit mente legi dei. quāuis ipse passiones nondū mortuę sint. q̄diu carne seruit legi peccati. Restat ergo ei adhuc aliquid qđ eum non vincant.

In nouitate. Operibus noui hominis. quę non nostris viribus vel lege attingimus. sed gratia. s. spiritus. in quibus sic est ĩmorandū. vt nihil addatur de legis operibus q̄ vetusta sunt.

Quid ergo dicemus. Quandoquidez lex mortis est. ꝛ auxit vires peccati. detinens a bona opatione. videtur ergo lex peccatū. i. docens peccare. vel talis pro qua donata peccauit auctor eius. quasi malę rei. Non sed potius bonū ē. quia peccatū fecit agnoscere. qz prius nesciebant q̄dam vel esse peccata. vel adeo esse grauia. vel esse puniēda.

Absit. Sed pec. ꝛc. Ostendit legē nō esse peccatū sed indicē peccati vt sic aīa reatus sollicitudine ad pcipiendā gratiā ꝓuerteretur.

†que vestri iuris †operādo †ducenti †ad cō summationem boni
†vestra †seruire †iusticię ĩ †sanctifi
†ideo ē seruiendū iusticie §cū peccatū domina retur vobis
cationē. †Cum ei serui essetis pec
§caruistis dominio iusticie
cati: liberi fuistis iusticię. Quem
†z fuit fructus vnde erubescatis ꝛ finis mors
§maiorē turpitudinē in hac vita §. q. malū
†turpitudinibus peccatoꝝ
ergo †fructū habuistis tunc †in il
†in quoꝝ memoria †cum sane mētis estis
lis: †in quibus †nunc erubescitis
†de fructu quero: nam de fine patet §exitus vite ꝛ actuum †vnde. Computruerūt iumēta in stercore suo §eterna
†Nam finis illorum †mors est.
†ita tunc §cū cōuersi estis †cuius tunc serui
†Nunc vero liberati a †peccato.
†tunc liberi iusticie †quasi p aliū †in presenti
†serui aūt †facti deo. †habetis fru
†vobis cōgruū †ducti †in virtutū psummatōz
ctū †vestrum †in †sanctificationē:
§habetis §q̄ ē sine fine §quasi e
finem vero vitam ęternam. Sti
meritoꝝ sunt §eterna
pendia enim peccati mors. Gra
†datur †que ē finis iustoꝝ sola †. i. per
tia autē †dei †vita ęterna. †in chri
sto iesu domino nostro.

C. VII.

Ignoratis cur dicitur p christum ꝛ nō p legis obseruantiā: quia iam finē habet. ꝛ nō dat vitā sed auget pctm

fratres. scientibus enim legem lo
†hoc igno. scz †naturalis §lex nature generalis ē: ꝛ nō §scripta †vt ei obediat
quor. †quia †lex in homine †domi
†quādiu statū habet ipsa lex †p simile
natur †quanto tēpore viuit. †Nā
§ponit specialē legem
quę sub uiro ē mulier. viuēte viro
§vt nō possit discedere ab eo §sic etiā quādiu lex statum habet: debet seruari
alligata ē legi. Si autē mortuus
†sic ſi lex statū amittit. soluitur homo
fuerit vir: †soluta est a lege viri.
†quia viuēte viro est alligata legi viri †sic qui pręuaricat lege stante peccat
†Igitur viuēte marito: †vocabit
adultera si fuerit cum alio viro.
§sublata lege data remissione peccati
Si autē mortuus fuerit vir eius
†ita hi qui iuncti sūt euāgelio p gratiā liberati
†ita †mortua lege nō sunt adulteri qui cū christo sunt
†liberata est a lege viri: †vt †non
sit adultera si cum alio fuerit viro
†iuxta hanc similitudinē †apostoli †nō modo dimisistis legem. sed etiā §nihil debetis legi. q̄ data ē vsq̄ ad christū
†Itaq̄ fratres mei ꝛ †vos †morti
†dimissis peccatis †. i. figuratiuis †p mysteriū ĩcarnationis. vel ꝛpletionē veritatis
ficati †estis †legi †p corpus christi
†. i. christi cuius nō pudeat esse: quia ipse ē †et cuius vtiq̄ sumus
vt sitis vos †alterius. †q̄ ex mortu
†qui steriles sub lege §modo §vel mus †qui prius morti
is resurrexit: vt †fructificetis †deo
†modo deo: ꝛ nō vt olim †carnali sensu §que carnis sunt opantes. qđ ē sub lege
†Cum eni essemus in †carne. pas
†. i. pcupiscentie que sunt cause causa peccatoꝝ mortaliū. i. cōsensus ꝛ opis †vel note vel aucte vicio vel fomite faciēte
siones †peccatoꝝ †quę p legē erāt.
†ducebāt membra ad mala opa †Q. per instrumenta sua †ita §vt facerēt digna eterna morte
†opabant †in †mēbris nris: †vt fru
†cū sumus christi †remissis peccatis
ctificarent morti. †Nunc autē †so
†que ē causa peccati §vel lex mortis ē qz peccātes interficit
luti sumus a †lege mortis: in qua
†nec unquā nisi gratia dei solueremur †soluti
†detinebamur: †ita vt seruiamus
†lege fidei que ē ī animo ĩnouato que etiā homi nem facit §spirituale ꝛ ideo lex §spiritus †senuit enum. quia cessauit
†in nouitate §spiritus: ꝛ non in †ve
†accidētis †hic querit utrū ipsa sit mala. qz ui debatur culpasse legem
tustate †litterę. †Quid ergo dice
†. i. male docēs uel faciēs peccare ꝛc. q̄ sup †sed bona
mus: Lex †peccatum ē: †Absit.
§a deo ut p legē uel esse puniendū
Sed peccatum non cognoui nisi

Nam cõcupiſ. Hoc elegit apoſtolus generale. vnde omnia. Bona lex. q̃ dum hoc prohibet. omnia prohibet.

Concupiſcẽtiã. Aliqui generalẽ intelligũt. alij illam de qua in deca logo. Non concupiſces rẽ primi tui vel vxorẽ. Generalẽ q̃ ex ea oĩe malũ

Neſciebam. In ſua ꝑſona generalẽ agit cauſam.

Occaſione ac.p.m. Quia talis ẽ noſtra carnalitas. vt ardenti⁹ de ſideret prohibita. quibus nõ memoratis: iaceret quaſi ſopita. & diabolus vi dens legem in auxilĩ hominibus datã: magis exarſit. & magis ĩſtitit vt eam verteret illis in pniciem. cũ prius quaſi ſecure poſſidens minus tẽtaret. Vel occaſione accepta in ipſis rebus vt viſa muliere. vl auro.

Omnem cõcu. Ambro. Dicens cuncta pctã ſignat. Erat enim ante peccatũ. ſz non omne. quãdo crimen prꝫuaricationis adhuc deerat. Sed omne peccatũ modo acceſſit. quia etiã prꝫuaricatio.

Aug. Aucta ẽ enim cupiſcentia ex probibitione legis. quãdo adhuc deerat gratia liberantis.

Ego autẽ uiue. Patet quia ñ ex ſua ſed ex ꝑſona hominiſ generaliter loquit.

Ego autẽ u. Nota duos homines in eodem. interiorẽ & exteriorem. i. rationem & fomitem qui ẽ in carne. Interiorẽ dicit cõſentire legi. & ei⁹ teſtimonio bonaz eſſe legem approbat. Exteriorez vero cõtra interiorez & contra legem repugnare & captiuare: et ꝑ legem maiorẽ poteſtatẽ peccãdi habere.

Viuebam. Non terrebar morte ex peccato. quia nõ apparebat. q.d. neſciebam eſſe peccatũ. & ideo ſecure viuebam.

Sed cum ue. Hic ſecundus actus ſub lege. i. ꝺ loquit apoſtolus in ſtatu hominis poſiti ſub lege. Q. ſine lege. viuebã. Sed cum ꝛc.

Reuixit. Cepit apparere & rebellare.

Reuixit. Ait nõ vixit. vixerat enĩ aliquãdo in padiſo. quãdo cõtra preceptum datũ ſatis apparebat admiſſum. Sed cũ homines nati peccatores ſine mãdato viuerent tanq̃ mortuum latebat ſine cognitione. quia ſine cohibitione. Sed data lege in noticia homĩs reuixit. q̃d in noticia primi hominis aliquãdo vixerat.

Inuentum. Ante erat ſibi ignorat⁹ peccator. ſed modo factus ẽ manifeſtus ſibi ꝓuaricator.

Nam. Q. quomõ mihi datũ eſt ad mortẽ: quia ꝑ illud ſeductus falſa dulcedine.

Occaſione ac.p. ꝛc. Q̃d ꝓcupiſcit. fit dulcius dum vetat. & ſic fallit peccatũ ꝑ mãdatum. Exꝓhibitione nanq̃ vbi charitas deficit. deſideriũ mali creſcit. quo aucto dulcius fit q̃d ꝓhibetur & ita fallit falſa dulcedine. Fallax ei dulcedo ẽ quã plures atq̃ maiores pen ã amaritudies ſequũt.

Seduxit. A bono ad malũ traxit. & ꝑ hoc ad ẽternã dãnatõz ꝓduxit

Occidit. Aug. Gladio tuo quẽ portabas. inimic⁹ occidit. armis tuis te iteremit. Mandato enĩ tanq̃ gladio armat⁹ eras vt inimicũ occideres q̃d non vales ſi de te ꝑſumis. Eſto ergo humilis & poteris vincere.

Itaq̃ lex. Ipſa ẽ ſancta. ſane docẽs. et mandatũ. Id ẽ. id q̃d ꝑ cẽ ꝓcipitur. eſt ſanctũ. in ſe. et iuſtũ. i. iuſtificans peccatorẽ. et bonũ. i. vtile acquirẽs vitã. Et cũ conſtet mihi q̃ lex bona: & tamẽ ex ea mihi mors vt ſupradictũ ẽ: ergo q̃d bonuz ẽ factũ eſt mors. i. datur mihi a deo. ita vt ſit efficiens cauſa mortis. non. ſed fomes eſt efficiens. qui bonam rem vertit in malum.

Ut appareat. Non dico vt ſit. quia etiã erat: quãdo nõ apparebat. vt ſupra ꝓcupiſcentiã neſciebam nõ dixit. non habebã. Supra modũ. ꝺa etiã ꝓuaricatio. Vel peccatũ diabolus qui ꝑ bonum incenſus eſt & ꝓtraria ſuaſit. in q̃ apparet inimicus.

Per bonũ. Legem. Non utiq̃ efficientem peccatum. ſed poti⁹ demonſtrantez & prohibentẽ illud.

Vel ſupra mo. Quia ꝑ legẽ non defecit. ſed magis ſolitiſ cupiditatiby creuit.

Quia lex ſpiri. Malis quos punit. lex iuſta ẽ. Bonis ſpiritualis ẽ. quia peccatum prohibet. & viſibilia coli. lex ergo moyſi ſpiritualis ẽ. quia ea ſunt que dei ſunt & q̃ ſpiritualiter ẽ intelligenda. Lex autem ſpiritus dicit lex euãgelij. vbi de⁹ ipſe eſt. Ibi verba. hic res.

Ego autẽ carnalis. Hucuſq̃ legẽ excuſauit: q̃ non debet refundi in eam culpa hic dicit q̃ nec in principalem naturaz. i. rationẽ ſecunduz id q̃d a deo habet: & ita nõ in creatorẽ. ſed in homines qui ex ſe viciati ſunt. vt prauis motibus reſiſtere nequeãt

Carnalis. Non indecenter hoc. & de ſe ipſo apoſtolus ſecundum carnẽ quãdiu hic viuit propter carnis motus. Et hoc bene dicit omnis ſanctus.

Venundatus. Et hoc ex culpa primi hominis qui ꝑ delectatione cibi victi ſe & oẽs alios vendidit. Vt ſub peccato. i. ſerui peccati ſint. Vel vnuſquiſq̃ vendidit ſe conſuetudine ꝓprie volũtatis.

Quod enĩ ope. Probat q̃ ſeruus ẽ peccati quia q̃d operor ſecundũ exteriorem dimittendo bona vel faciẽdo mala: intelligo ſecundũ interiorẽ non eſſe opandum. Vere operor q̃d non intelligo: quia & dimitto bonum q̃d volo. & facio malum quod nolo. dimitto. & facio. ſunt partes. opor. volo & nolo effect⁹ ĩtelligo. Et ẽ probatio a ptibus & ab effectu. Et hoc ẽ. nõ enim q̃d volo ego interior naturaliter quidẽ ratio vult bonũ. ſed volũtas hec ſemp caret effectu: niſi gratia dei velle ſuum ad amandũ bonum addiderit. q̃d ad effectum poteſt ꝓduci. Eſt enim velle nature. velle gratie. velle vicij. velle nature ꝑ ſe impotens ẽ. nec palmã meret. ſed vincit & trahit a velle vicij. niſi velle gratie ſubueniat. q̃d velle vicij fugat. & velle naturę liberat.

Non intelligo. Quia aliud videt: ſe ꝑ legẽ ſcire. & aliud agere.

Non enim ꝛc. Subiectus peccato. facit q̃d nõ vult.

Facio. Concupiſco. nõ q̃ poſt ꝓcupiſcentiã aplius eat. & cũ ad mala trahat. luctabat nõ ſubiugabat. de ſe hoc tibi ꝓponit. ne de ꝺ deſperes ĩte

Si autẽ illud quod nolo. Oſtendit carnalẽ ſeruũ eſſe peccati. ex quo ẽ malum. hic alterũ oſtẽdit. i. bonã naturã a deo creatã. q̃ conſentit legi & malum nõ facit. Quaſi nõ ago q̃d volo. & ago q̃d nolo. Si autẽ hoc ẽ

ſin parte

per legem. Nam cõcupiſcentiam
vel peccatũ eſſe. vel tam graue factus ẽ doct⁹ ſed peius ẽ victus dum ſine gratia
neſciebam. niſi lex diceret: non
ecce lex bona. tamẽ ex ea malũ. q̃ peccatũ. i. fomes peccati. vel diabolus
cõcupiſces. Occaſione autẽ acce
fomes initiũ. ſ. ꝓcupiſcẽtie. vel diabolus auctor peccati
pta: peccatum ꝑ mandatuz opera
ſenſus dei. & opatõis
tum eſt in me omnem cõcupiſcen
ꝑ mandatũ dixi. q̃ cũ lex non erat. hic primꝰ actus hom̃is notatur ante legem. diabolus vel fomes peccati
tiam. Sine lege enim peccatuz
debile vel ignotũ latebat nõ apparebat. rationalis homo. videbar mihi viuere. ad cõparationem huius mortis
mortuum erat. Ego autẽ viue
ſpe ante legẽ
bam ſine lege aliquãdo. Sed cuz
exterior hõ. prius ſopitũ. apparuit innotuit
veniſſet mandatum: peccatũ re
interior homo. aucto peccato. & addita prevaricatione. noui me mortuũ
uixit. Ego autez mortuus ſum:
vita. bene attẽdẽti. peccanti. nõ obſeruanti. legis
& inuentum ẽ mihi mandatum
obediẽti. obſeruãti. ũtẽtione dãtis q̃ bonũ. idem nõ aliud
quod erat ad vitam. hoc eſſe ad
nõ ex ſui vicio ſed ratione predicte occaſionis. eternam. quomodo ad mortẽ. vel diabolus. carnalitas. ex ꝓhibitõe aucto deſiderio dulcius fit.
mortem. Nam peccatũ occaſi
gladio tuo occidit te
one accepta per mandatum ſedu

q̃ acceſſit & prꝫuaricatio. q̃ lex eſt ad vitã. & ꝓhibet & fecit peccatũ cognoſcere. ergo bona
xit me. & per illud occidit. Itaq̃
q̃ bene iubet & ꝓhibet. opa legis. laus legis
lex quidem ſancta. & mandatum
hic querẽ vtrũ lex. & ſi bona ſit. tamẽ efficiẽdo damnoſa
ſanctum & iuſtum & bonum. Q̃d
ergo bonum eſt. mihi factum eſt
nõ enim ẽ ex ipſa lege. ſed ex vicio hominis. fomes peccati
mors? Abſit. Sed peccatum vt
tunc apparet. quãdo ratione trahit ad conſenſuz & opationem. legem ſcz
appareat peccatũ ꝑ bonum ope
peccatũ actuale q̃d ẽ cauſa mortis. intantũ
ratum eſt mihi mortem: vt fiat ſu
plus̃q̃ ante nõ mediocriter. quia etiã prꝫuaricatio acceſſit. i. peccare facies. fomes
ꝑ modum peccans peccatuz
ſine quo nec tantũ ardebat. & ꝑ q̃d accreuit prevaricatio. lex nõ eſt mors. vel ẽ bona. quia
per mandatum. Scimus enim
ſpiritũ alens. dũ de ſpiritualibus inſtruit. vel a ſpiritu ſancto data. potens reſiſtere anime vicio vel diabolo
quia lex ſpiritalis eſt. Ego autẽ
in primo parẽte vt ſim
carnalis ſum venundatus ſub
vere ſub pec. vt ſeruꝰ. ſecundũ exteriorẽ hominez
peccato. Quod enim operor:
i. nõ approbo. ego interior
non intelligo. Non enim q̃d vo
nõ cupiſcere. i. malum
lo bonum. hoc ago: ſed q̃d odio
cupiſco ex carne. & ſi nõ aſſenſum prebeo. nature ſue dicit eſſe q̃ mandat lex.
malum: illud facio. Si autẽ q̃d
idem volo q̃d lex. ſecundũ interiorẽ
nolo illud facio. conſentio legi.

¶ id est. si qđ nolo dimittere. tamē dimitto. lege illud idē ꝓcipiēte. ⁊ qđ nolo facere. tamē facio. lege idē ꝑhibente. tunc ꝓsentio legi. q̄ qđ nolo prohibet: ⁊ qđ volo ꝓcipit. ꝓsentio legi. ⁊ testis sum q̄ ē bona

¶ Nunc autem iam nō ⁊c. Jam redemptus. iam accepta gratia christi qui fui ante sub peccato venundatus. Non ego. Libera ē mens. caro captiua. Habitat. ⁊ si nō ꝓsentiendo ei viuit ex fide. Sunt desideria. sed si nō regnant. ipse nō facit. faceret autē. si ꝓsentiret.

¶ Quod habitat in me pec. Quomodo habitat cū nō sit substātia sꝫ priuatio boni. Ecce primi hominis cōrpus corruptū est ꝓ peccatum Ipsaq̄ corruptio ꝓ condicionez offensionis manet i corpe. robur tenēs diuinę sententię datę in adam cuius cōsortio anima maculat' peccato.

¶ Peccatuz. Lex carnis. ad quā diabolus vt ad suam legez accedat coopat'.

¶ Nam uelle. Velle nō. qa velle bonuz adiacz mihi qa iuxta carnez iacet ⁊ qescit i potēs surgere ad bonum opandū. Juxta qa naturale ē quodā modo bonū velle per rationē. sed tale ē hoc velle qđ semp vi carnis supatur. velle autem dei carnē supat.

¶ Uelle. Bona sūt q̄ iubet lex. adeo vt naturaliter amet. ⁊ facere velit. sꝫ deest virtus pficiēdi.

¶ Velle. Aug. Semp bonus vult penitus nō ꝓcupiscere. sed nū q̄ hoc perficit in hac vita.

¶ Perficere. Non ait facere. sed pficere. quia non nihil facit. agit bonum. q̄ ꝓcupiscentię non consentit. sed nō pficit vt omnino nō ꝓcupiscat. sic ⁊ hostis agit malū dum mouet desideriū. sed nō pficit quia nō ptrahit ad malum.

¶ Non enī quod uolo ⁊c. Bonū pficere non inuenio: q̄ nec bonum illud qđ volo. a parte a qua minus videret' ostendit. sed ecōtrario maluz quia etiā illud qđ nolo ⁊c. Vel non inuenio bonum. quia non ē ibi. multi enim stulti nō inueniūt bonum in aliqua re qđ tamē est ibi

¶ Si autē quod nolo. Concludit supiorē sententiā. ergo ego ñ operor illud sꝫ malū. ex quo prior q̄stio concludit. sꝫ ꝓsentit legi dei.

¶ Sed quod ha. Pręssus peccato eius voluntatē facit. qđ tamē ē vicio hominis. hoc dicit: vt notet de quātis deus hominē eruit.

¶ Inuenio igitur. Dixerat legē bonam. naturā bonam q̄ idē vult. ⁊ ei consentit. hic adiungit bonā legem bonę nature adiutricē. ⁊ tamē exteriorem hominem cōiuncta illa duo vincit. vt homo ꝑ neutrū posse euadere videās obnoxius sit gratię.

¶ Uolēti. Tantū. quia pficere non possum quia malū rationi ꝓpe ē. insidians i carne ē quasi ad ianuas animę. ⁊ aliud cogit facere q̄m vult hō ⁊ lex.

¶ Secundū inte. Ambro⁹. Quia caro ex adam traducit' peccatū in se habet. si anima traduceret' ⁊ ipsa haberet. quia anima adę peccauit. si uero anima peccatū in se haberet: homo nō se cognosceret.

¶ Uideo aūt al. le. Aug. Ad corpus mortis ptinet. vt lex membrorum

dixi facio. sed nō ego iterior facio. qđ nunc patet. qz nolo ⁊ consentio legi ↑sub lege ante tempus gratie.

quoniā bona est. ↑Nunc autē ſiaz
ſinterior
ego non operor illud: sed quod
↑semp est ↑in carne mea. vel cōtra salutē meam
ſ lex carnis ↑ ſ peccatū habitat. quia bonum nō inhabitat.
↑habitat ſin me ↑peccatū. ↑Scio
enim quia non habitat i me. hoc
↑in sensuali homie ↑vere nō habitat in me bonū quia nec bonū velle nec ꝓficere
est i ↑carne mea bonum. ↑Nā vel
le adiacet mihi: pficere autē bonū
ſ prorsus qz ex deo tantū ſnō tuę
non inuenio. Non enim qđ volo
bonum hoc facio: sed qđ nolo ma
ſ sꝫ dimittere bonū ⁊ facere malū
lum hoc ago. Si autem qđ nolo
↑non mēte cōsentio. sed carne ꝓcupisco
illud facio: iam ↑non ego operor
↑fomes peccati ſ vel peccatū carnalis ꝓcupiscētia vnde oriuntur omnia peccata.
illud: sed quod habitat in me ↑pec
↑quia ego nō operor malū immo nolo ↑ esse bonum. i. vtilem. ⁊ adiutricē rationi dū docet quid bonum vel malū sit ↑ ex eo ꝓbo bonū. quia volo facere qđ ipsa iubet.
catum. ↑Inuenio igit ↑legem ↑ vo
lenti mihi facere bonum: quoniā
↑rationi ſinteriori homini ↑ppe est ↑ lex est bonum rationi ſvolens qđ ipsa ⁊ gaudēs iuuari ab ea.
↑mihi malum ↑adiacet. ↑Condele
ſ ptim libertas reddita
ctor enim legi dei secundū interio
↑cōdelector legi. sed ↑partim restat infirmitas.
rem hominem. ↑Uideo aūt ↑a liaz
↑fomitē qui regnat ↑vt in oculo ad ꝓcupiscendum. ⁊ in manu ad opandum
↑legem in ↑membris meis. repu

↑legi ⁊ rationi mee ꝓiunctis in vnū ↑ꝓ consensum ⁊ opationē ſ quia ꝓsuetudine dominatur. ſ vel captiuantē
gnantē ↑legi mentis mee: ⁊ ↑capti
↑ex carne nō mente ↑peccatū enim lex qz dicitur
uum me ↑ducentē in ↑legem pecca
↑quāto autē vicinior. tāto periculosior ↑ quia captiuatus sum. ergo. quia natus sub peccato
ſ quia carnalis ſ. i. ex carne
ti. ↑quę ē in membris meis. ↑In
↑spiritualis ↑⁊ cum ꝑ me nō possum. quis nisi magnus aliquis
fęlix ↑ego homo: ↑quis me libera
↑de dominio carnis in qua mors ↑nō lex. nō ut res ꝓprie. sed.
bit de ↑corpe mortis huius. ↑Gra
tia dei per ihesum christum domi
↑qz gratia liberat ↑rationalis ⁊ iterior homo ſ habēs vt prius fomitē ſ voluntate
num nostrū. ↑Igit ↑ego ↑ipse ↑mē
↑potēs sum seruire ↑⁊ ideo nō remissius agēdū sed cauendū ne regnet.
te ↑seruio legi dei: ↑carne autem le
gi peccati.

¶ C. VIII.

ſ quia mēte seruio legi dei

↑Nihil igitur ↑tēpore gratie ↑ qz macule ex carne nō obsunt
↑nunc ↑damnationis est his qui
↑in quo omnia peccata soluūtur ↑ Q. his nihil damnationis
sunt ↑in christo iesu qui ↑nō secū
↑⁊ si quandoq̄ cadunt ſobediunt ↑Q. d. quis potes ne non secundū carnē ambulare possum. quia. ſ vel ideo nihil dānationis est. quia lex liberat a peccato
dum carnem ↑ambulant. ↑Lex e
nim spiritus vitę in christo iesu:
↑vel ↑ut ↑lege moysi. que ꝓuaricatōis ē causa ⁊ mortis ſa cōsensu ⁊ ope
↑liberabit me ↑a lege peccati et

Infelix nō in mente. sed i carne. qs me ⁊c. liberabit' cum mortale hoc induet in mortalitatem. vbi nulla cōcupiscentia ꝓmanebit: modo interim q̄d Ego ipse m. s. l. dei non cōsentiendo carne. l. p. ꝓcupiscendo.
Uel de corpore
Jdē. congregatione ingruentum malorum vel peccatorum.

¶ Igitur ego ipse ⁊c. Hic tercius actus in lege spiritus.

¶ Igit' ego ipse. Sed quia dixit gratia se esse liberatū ne quis toz peat secur⁹. quasi peccatum nō vltra noceat. determīat quomō sit liberatio. si in gratia mānserit. Alioquin pctīm item occupabit.

¶ Ego ipse. Ego in carne. ego in mente ñ duo. sꝫ vnus ex vtroq̄. mente nō cōsentio carne ꝓcupisco.

¶ Ab hoc loco. Scimus enim q̄ lex spiritualis ad finem vsq̄ huius capituli. vtruz ex ꝓpria. an ex vniuersalis hominis ꝑsona hęc melius accipiant' non omīo pspicuū ē.

¶ Dicit Aug. Aliqñ sibi visum fuisse in hꝫ apostoli sermone describi hominē sub lege. Sed vt ait non ē nisi homo gratię. qui condelectat' legi dei ⁊ consentit ⁊ qui nō operat' malum nec vult. ⁊ qui ignorat. i. nō approbat. ⁊ cui nihil damnationis nunc ē sicut in sequenti ostendit. ⁊ tamē adhuc esse carnalem se dicit.

¶ C. VIII.

¶ Nihil ergo. Aug. Sicut bona quedā malis non proficiunt. sic quedam macule si sunt leues sine quibus humana vita non ducit' nihil impediunt ad coronam.

¶ Nihil nunc. Et si ante. nō nunc cū in christo.

¶ Nihil dānationis. Quia per gratiā baptismatis ⁊ lauacrū regenerationis solutus ē ⁊ ipse reatus cū quo eras natus ⁊ q̄dq̄d añ ꝓmisisti.

¶ Lex enim spiritus. Hic ostēdit per q̄d gratia liberet ꝑ spūmsanctū

¶ Lex spiritus. Est spiritussanctus qui docet quid sit agendū. ⁊ quid non quię dator vitę. ⁊ hoc ꝑ christū q̄ dat spiritū. ⁊ quomō in christo exponit.

¶ Uel lex spiritus. Lex fidei quę dicit' spiritus. qz deus cuius fides ē. spiritus ē. Vel lex fidei per quā vinificamur. quā spiritus ponit in corde. Vel lex spiritus vitę. qz ⁊ peccare nō vult ⁊ a morte reuocat. ⁊ quia spiritu. i. mēte credit'. ⁊ spiritus ē qđ credit'. ⁊ spiritus ē cuius fides est.

¶ Lex enim spiritus. Lex moysi. lex spiritus. i. spiritualis. qz ꝓhibet peccare. sed non vitę: qz non vinificauit remissis peccatis.

¶ Distinctio ista satis ē necessaria. lex inquit spiritus vitę. Ecce vna lex. A lege peccati ⁊ mortis. Ecce altera lex. Et sequitur qđ impossibile erat legi.

Ecce tercia lex. Hec ē lex p̄ moysen data in monte syna. Duę ergo leges hic bonę sunt·scz lex fidei q̄ peccatū tollit·z lex moysi quę peccatū ostēdit z̄ phibet. Lex vero peccati mala·qz reos facit.

Lex quā ponit spiritus·liberat a lege carnis·qđ non potuit facere tercia lex moysi. Lex carnis nō ē dei sed peccati z̄ mortis·hec reos facit. Lex moysi sancta z̄ dei ē quę ostendit malū sed nō tollit. Lex spiritus q̄ est lex fidei z̄ gratię· malum tollit

Nam quod impossibile. Quomodo ī christo facta sit liberatio ostēdit.

Per carnem. Per carnalitatem q̄ rebellabat·z audita lege amplius ē incitata·sic ī firmata est lex litterę per carnem. z ideo erat ei impossibile liberare a lege peccati z̄ mortis.

Mittens filiū. Aug. Non vbi non erat·qui vbiq̄ est·venit in virginem·qui ante in virgine erat· quam creauit elegit. quā elegit creauit·at tulit virgini fecunditatē·non abstulit virginitatem veniens in vterum virginis·fuit enim ibi p vnionē nature· qualiter ante nō erat. Ita z̄ in mūdo erat z̄ in mundum venisse dicit·quia visibilis mūdo appuit.

In similitudinem peccati. Nō in carnem peccatricē Quia non eū mater ꝓcupiscentia· sed gratia cōcepit. Non peccatrix ergo fuit: quia nec in libidinis cōcupiscentia ꝓcepta· nec peccati causam in se habuit·nec in ea peccauit. In pena ergo similis nostrę·non in qualitate peccati.

Damnauit peccatuz. i. destruxit diabolum·de. i. p peccato·quod fecit in carne christi. Vel peccatuz id ē. fomitem ꝓcedentē de peccato adę dāmnauit. i. debilitauit.

Ut iustificatio. Ita damnabat peccatum·ut iusticia quā lex moysi pmisit consummaretur.

Qui enim secūdum carnem. Ambulans secundū carnem non ē iustus. quia nec qui ē secundum eam. Cur non? Quia sapit quę carnis sūt qđ repugnat iusticię.

Nam pruden. Qui hec quę carnis sunt sapit·non ē iustus: nam prudentia carnis mors est.

Sapientia c. i. Hec enumerādo deterret a carnis obedientia.

Inimica. Dum nil putat deum posse ꝑter qđ in naturis rerū videt.

Si tamen. Ambigue·qz nōdum sunt pfectę fidei·sed spes ē ꝓficiēdi.

Spiritus dei. Spiritus christi quia idē est.

†quia ſdānauit peccatū †damnare peccatum
mortis. †Nam †qđ ipossibile erat
†naturali ſvel scripte † in qua re scz in iusti
ficatione implēda ſlex †p carnales obseruāt
as non poterāt iustificare ſp fomitē peccati p
carnalitatē que
†legi·in quo †infirmabat †per car
†substantialem †p hominē cognoscibilē faciēs
nem: deus †filium sum †mittens ī
ſnō in carnē peccatricē· sed ei similē p passibilitatē z̄ mortalitatē
similitudinem carnis peccati: et
†.i.p eo q̄ factus ē hostia p peccato †deleuit
†de peccato †damnauit peccatum
†christi·in qua vetus homo noster crucifixus est
†lex precipit spiritus implet
†in carne: †vt iustificatio legis im
ſtalibus
pleretur in nobis: qui non secun
ſactibus ſz si aliquādo cadam?
dum carnem ambulamus·sed se
†qui mēte ꝓsentiūt carni ſnō sunt iusti
cundum spiritū. † Qui enim secun
†intenti z̄ curiosi in carnalibus
dum carnē sunt: †quę carnis sunt
†ambulās secundū spiritū ē iustus. quia z̄ qui ē
secundū cum †sanctū ſrationē ſcōsensu
sapiūt. †Qui vero secundū †spiri
†que spiritus. docet vel ratio insinuat †solliciti
ad ea implēda
tum: †quę sunt spiritus †sentiunt.
ſcum studiosius implet q̄ carnis sunt· vel natu
ras rerū sequitur appetēdo bona tpalia fugiēdo
mala ſeterna
Nam ꝓudentia carnis mors est
†cum studiose agit spūalia †in futuro ſcā vitē
†Prudentia autē spiritus †vita z̄
†mentis hic ſ. i. vita cū pace que erit in futuro
†mors ē prudētia carnis que adeo carnalibus ī
tendit.
†pax·†Quoniā sapiētia carnis ini
†que sibi nō cōstituit finem †bonis institutionibus nō obedit
mica ē †deo. †Legi enim dei non ē
†natura post vitiū nō potest·qđ pellit medicus
ſsubiecta esse †quid p singula immorz
subiecta: † Nęc enī potest. † Qui
ſqui post ꝓcupiscentias eunt
autē in carne sunt·deo placere nō
ſo romani ſnō facitis opa carnis ſqua
si p vobis nō dictum ē
possunt. Vos autez in carne non
†in his que ratio suadet †ecce docet quomodo
quis ambulet secundū spiritū·scz si habet spiritum dei.
estis·sed †in spiritu: †si tamen spi

Corpus quidē. Vel nomine corpis hominē totū significat sicut ezē chiel ecōuerso nomine anime·cū inquit anima q̄ peccauerit z̄c. Et est. Si spiritus christi in vobis ē·licet corpus mortuū. i. homo mortuus fuerit ꝓpter peccata. i. in peccatis. Spiritus tamen. i. anima q̄ fuerat impia vivit· quia deo qui ē vita iungitur. Et hoc ꝓpter iustificationē. i. peccatoz remissionē que est ex spiritusancto.

Mortuū. Ait nō mortale. Ante peccatū enī corp⁹ aīale. i. mortale fuit scz potēs mori·scz qđ non necesse erat mori. modo mortuū ꝓpter peccatū. i. qđ necesse ē mori.

Vel propter p. vitandum reseruatur hec infirmitas· vt exī de peccare magis ti meat.

Quod si spi. e. Aug. Attende q̄ spiritussanctus z̄ spiritus patris dictus ē hic· vbi legit. Si autē spiritus ei⁹ qui suscitauit christum. Et spiritus filij· vbi legitur. Qui autē spiritū christi nō habet· quia spiritussāctus de vtroq̄ ꝓcedit Sed ꝓcessionem ei⁹ sicut z̄ generationem filij ꝙs enarrabit.

Viuificabit et mor. Aug. Ecce q̄r tus actus. In prima actione ante legē nulla pugna ē cum voluptatibus seculi. In secūda sub lege pugnamus sed vicimur. In tercia pugnam⁹ z̄ vicimus. In quarta nō ē pugna sed pax eterna·qz subditur nobis nostrū inferius·quod ideo nō subdebat· qz nos supiorē nobis deum deserueramus.

Mortalia. Aug. Non mortua·qz in resurrectione cū mortale hoc induet immortalitatē·nō solū necessitas moriēdi quā modo habet ꝓpter peccatum·sed nec mortalitas remanebit·quam habuit corp⁹ anima le ante peccatum.

Propter inha. Euidentissime apparet nō tantuz spiritus sed etiā corpis mortē ꝓpter peccatuz homi nē meruisse p spiritū sanctum vtrunq̄z liberatuz a christo.

Si autem spi. Vel spiritu nostro qđ tm nō est·nisi agente spūsancto

Aguntur. Plus ē agi·quasi vix aliquid agentē·q̄z regi quasi iam aliquid agētem·qui ideo regitur vt recte agat. Sed agunt·non q̄ nihil p se sed q̄ vix vt aliq̄d agāt ipetu gratię ipellunt.

Non enim accepistis. Filij esse debetis nō serui: qz non accepistis spiritū seruitutis·qui inuitos timore pene seruire faciat·sed z̄.

Spiritū ser. spiritum adop. Idem est spiritus·sed ꝓpter diuersa opera dissimiliter appellat·spiritus ire egiptijs· quib⁹ aqua spiritu diuisa nocuit Filijs israel·non ire quib⁹ ꝓfuit Spiritus timoris his qui per legē

†ecce vnde ē secūdum carnē ambulare
ritus dei habitat ī vobis. †Si qs
†viuēs secūdum sensum caruis vel gesta ſdum
mēte ꝓsentit carni vel eius opa actu explet
autē spiritum christi †non habet:
†.i. mēbrū christi †sed si spiritus christi ſqui est
idem cū spiritu
hic †non est eius. Si autē †christ⁹
ſlicet
in vobis est· corpus quidez moz
†.i. in peccato vel p originali †quia deo qui vita ē viūgitur
tuū est †ꝓpter peccatū: spūs †ve
†que ē ex spiritusancto
ro viuit ꝓpter †iustificationem.
†hoc iam vobis sed si ſecce iterū bona spiritus sācti †dei patris ·ī· hec ē cā qua suscitabit alios qz christus suscitatus.
†Qđ si spiritus †eius qui ·ī· suscita
uit ihesum a mortuis· habitat in
ſz qui hoc potuit
vobis q̄ suscitauit ihesum christū
†sicut dictū est †faciet īmortalia z̄ īpassibilia
·ī· nō ait mortua ſque modo sūt
†a mortuis: †viuificabit ·ī· z̄ mor
†nō p uestra dignitate· nō p uestris meritis· sed
talia corpora vestra †ꝓpter iba
ſpropter sua munera.
bitantem spiritum eius in vobis
†qz hec bona ex spiritu· ex carne nō nisi mors
† ex debito seruire z̄ obedire debem⁹ spūisan.
†Ergo fratres †debitores sumus
†sed rationi †secūdū carnis voluptates· z̄si ne cessaria ei debemus ministrare
non †carni· vt †secundum carnem
ſquia vicia ex sensibus nascūtur q̄ carni deputātur
viuamus. Si enim secundū car
nem viueritis: moriemini. Si aūt
†sancto· qđ mox determinat vbi ait spiritu dei
†penitus abieceritis· que cazo exigit
†spiritu facta carnis †mortificaue
†qz filii dei ſhic ī iusticia z̄ ī futuro ī gloria
†ꝑ hoc possunt carnē mortificare. quis.
ritis: †viuetis. †Quicunq̄ enim
†nō suo nō lege †regūtur ·ī· ex dilectione seruientes.
†spiritu dei †aguntur· ·ī· hi sunt filij
dei. Non enim accepistis spiritū
ſqz idē spiritus ſvt olim in lege
seruitutis iterū in timore: sed ac
ſdatorē bonoz operū q̄ ex misericordia
cepistis spiritū adoptionis filioz

de peccatis z sua infirmitate ꝓuicti gratiã spiritus nõ itelligebant Spiritꝰ libertatis istis quibus sua gratia regeneratio in vitã ꝑternam z fides quę p dilectionez operatur imptita est. Vnus ergo spiritus qui duos timores facit Qui z duo genera seruoꝝ faciunt. Est enim seruꝰ qui z filius qui timet dominum z honorat patrẽ. vnde malachias. Si dominus sum vbi est timor meus. Si pater vbi ẽ amor meus. Et ẽ seruus qui timet pœnam. sed nõ diligit iusticiam. Sciendum etiã pꝛeter naturalem timorez qui omnibus inest quattuor esse timores. scz mũdanum qui malus nec ẽ a deo. Et seruilis qui bonus est z a deo. sed non sufficiens Initialis qui bonus est z sufficiens. Et castus qui bonus est z pficiẽs. de quo hic. ipse enim generat nos filios dei.

¶ In quo clama. Hoc iterum ex duo spiritus. ꝙ ita nos facit clamare.

¶ Abba. Hebraicę. pater latine.

¶ Abba pater. In sacramento ecclesię. in passione dixit christus abba pater. quia ipsa est de vtroꝝ populo. cui ꝓpatiens in se ostẽdit filios suos martires scz. non debere desperare. si qua tpe passionis ex humana fragilitate tristicia irrepat.

¶ Quod sumus f. d. Hoc recognoscere facit spiritussanctꝰ. dũ in ecclesia fit remissio peccatoꝝ. quã z si tota trinitas faciat ad spiritumsanctum tamẽ intelligit pertinere. quia ꝓmunis ẽ patri z filio amboꝝumqꝫ vnio. per quã fit societas z vnitas. qua efficimur unũ corpus vnici filij dei. Vnitas enim nos cõpaginat quã facit charitas q̃ non ẽ nisi a spiritusancto. hęc dicunt vt amemus vnitatem z timeamꝰ sepationẽ.

¶ Heredes. Et si ñ decedat deus qđ dicit humanis legib. Vel decedet vt nõ videat p speculum in enig. sicut nunc: sed facie ad faciem. Potest etiã dici ꝙ christus caput nostrum ad passionẽ decedens nobis reliquit pacis ecclesiasticę possessionem. sicut ipse ait. pacem meã do vobis p.m.r.v. Christus etiam ẽ hereditas suoꝝ z ipsi hereditas eius. vnde dabo tibi gentes ꝛc. Et item dominus ps hereditatis meę ꝛc.

¶ Si tamen cõpa. Mortificare facta carnis. vnde vita erit. nemo potest sine molestia: cui necessaria ẽ patientia.

¶ Expectatio creaturę. Creatura sunt boni qui ĩ creatione dei manẽt vel quia sunt causa omniũ. Corruptio ẽ vanitas cui subiecta est creatura. omnia enim q̃ nascuntur infirma z corruptibilia z p hoc vana. quia statuꝫ suum tenere non possunt.

¶ Creatura. dicit quidq̃d modo in nobis dolet dum carnẽ mortificamus p ieiunia z aduersa. z expectat modo qđ erit ĩ futuro scz reuela. fi. d. Itaqꝫ non nature alterius. sed alterius qualitatis diuersitate q̃ creatura fi. distinguens ait. Creatura expectat reuela. fi. d.

†p quẽ liberi de vtroꝝ populo † intẽse nec ĩgrati de iustitia †iudei clamãt †gentiles
dei †in quo †clamamus †abba †pa-
ſ vere filii. hoc recognoscere facit spiritussã ctus spiritũ nostrũ qz.
ter. Ipse em̃ spiritꝰ testimoniũ red
ſ dum bene agimus ſ qõ nõ leue
dit spiritui nostro: ꝙ sumꝰ filij dei.
ſ ciusdẽ glorie ptícipes
Si autẽ filij z hęredes. hęredes q̃
† qz eius fruemur beatitudine ĩ quo z † vnde si mules et erimꝰ †in quo z cũ quo
dem †dei: †cohęredes autẽ †christi
†quo merito sumꝰ heredes † ad eiꝰ simlitudinẽ ſ Respicit qõ supza. si facta carnis mortifi. †ecce iterũ dona spũssancti †hac ĩtentione
†si tamen †ꝓpatimur. †vt z †conglo
†.i. scio ſ z patiendũ ẽ ꝓ gloria habẽda † si districte nobiscũ ageretur
rificemur. †Existimo enim ꝙ† non
ſ omẽs simul ſ tpales ſ momẽtanee
sint cõdignę passiones huius tem
†hoc facit spiritus qđ merita nõ possunt ſ pmerẽ daz † z si occulta q̃ oculus nõ vidit. n. a. aud. ꝛc.
poris ad futurã †gloriam †quę re-
†omnibꝰ bonis z malis. nõ quidẽ esse ĩ malis sed tantũ in nobis ſ bonis † revelabit z vere qđ ꝓbat ab autoritate expectãtiũ ſ expectãs creatura
uelabitur ĩ †nobis. Nam †expecta-
†quãdo apparebit qualis futura ẽ † ideo omnia toleranda.
tio creaturę †reuelationem †filiorũ

†assidue in actu expectãdi ẽ. geminatio assiduitatem notat quia nõdũ apparet qđ erit. vel futura ẽ †necesse ẽ vt expectet. qz vani. subiecta est z potest qz nõ amat vana q̃ sunt omnia mundana ſ vnde vanitas vani z o. v. †. i. boni ſ homo
dei †expectat. †Vanitati enim †crea
†nõ amãs ista caduca †tamẽ patiẽter ferẽs sciẽs deũ subiecisse se ad ꝓseruationẽ humilitatis
tura subiecta ẽ †non volens. †sed ꝓ
†sed nõ sine solatio spei hꝰ. qz liberabitur z ipsa vt caput christus
pter eum qui subiecit ea †in spe: qa
†a cura querendi victũ z alia quibꝰ seruit nostre mortalitati
z ipsa creatura liberabitur †a serui
†vel ĩtentus † i gloriosam libertatẽ. reniẽs quam habebũt filii dei
tute †corruptionis † in libertatem

†nõ volens ſ Q. erpto credite
glorię filiorum dei. †Scimus enim

†.i. homo qui habet ꝓmunionẽ cũ omni creatura. ſ nõ tota † etiã dignior †. ꝓ sua delectione †. cũ labore operatur
ꝙ †omis †creatura †ingemiscit †z ꝓ
†. i. vsqꝫ ad mortẽ. vel ita oẽs precedẽtes patres fecerũt vsqꝫ ĩ presens ſ sicut z que precessit
turit †vsqꝫ adhuc. Non solum au-
†creatura † apostoli maiores ꝓ hoc ꝙ primitias †. tpe prius z ceteris abũdantius †. spiritũsanctũ
tem †illa. sed z †nos †ipsi †primitias
†miserias habemus vt alii † vel in nobis ſ ẽ vn de gemimus. nõ solũ ꝓ aliis
spiritus habẽtes. z †ipsi †intra nos
ſ pfectam
gemimus adoptionem filiorꝝ dei:
†nec dilatione nec aduersis fracti †. i. a mortalitate prius empti a peccato ſ exponit que sit illa adoptio
†expectãtes †redemptionem corꝑ-
†expectamus nã certi sumꝰ quasi iã salui simus †nõ enim a nobis spes
poris nostri. †Spe enim salui †fa-
ſ res sperata
cti sumus. Spes aũt quę videtur

†non ẽ subiecta spei virtuti q̃ nõ ẽ nisi de nõ apparẽtib? †. i. de ea nõ habeẽ †. spes enĩ de futuris ẽ
†non est †spes. †Nam qđ videt q̃s
†cur vel quomõ †sperare dicit †. Q. qđ videt'ñ sperat. sed qđ nõ videt. z si hoc ẽ crescit hoc meritum.
†quid †sperat: †Si autẽ qđ non vi
†ideo gemimus qz ſ q̃ ẽ aduersoꝝ
demus speramus: †per patientiaz
†diu in uanis agẽtes ſ que nõ videmus †nõ solũ ĩ predictis adiuuat spiritꝰ. sed silr. i. ꝓ gratiã suã
†expectamus. †Similiter autem z
†docens z faciẽs nos orare †vel nostrã
spiritus adiuuat †infirmitatẽ †no-
ſ orationis
strę oprationis. Nam quid orem?
†vt ꝓgruit ſ orare †ecce infirmitas
†sicut oportet. †nescimus: sed ipse
†postulare facit †non ꝓtra nos †. i. facit gemere plusqꝫ dici possit. tum ꝓ boc exil'o tum patrie desiderio.
spiritus †postulat †ꝓ nobis †gemi-

¶ Non uolens. Sponte peccauit. sed non sponte fert pœnã. ꝙ subiicitur fallacię. sed ꝓpter iusticiã z clementiã eius q̃ z peccatũ punit. z sanare itẽdit

¶ Quia et ipsa creatu. Modo creatura tantũ. cũ nondũ filioꝝ forma pfecta. z ipsa liberabit vt nos qui iam filij sumus. z si nõ apparemus.

¶ Quia z ipsa. Per hoc ꝙ non ait simpliciter ipsa. sed z ipsa facit intelligi ꝙ nec de ipsis desperandũ est. qui nõdum crediderũt. qz z ipsi crediturꝰ sũt z liberabunt. qui nondũ vocant filij dei. sed tantũ creatura modo dicunt. cum nondũ gratiã adoptionis receperunt. Homo enĩ signaculo imaginis amisso remã sit tantũ creatura.

¶ Liberabitur. Revelabit. Expectat reuela. Subiecit liberabitur. Hęc omnia p spiritum.

¶ Omnis crea. ꝛc. Homo. Omnis ẽ vel corꝑalis que p loca tẽditur. vel anĩalis que viuificat corꝑalem. vl spiritualis q̃ regit animalẽ. hęc ei oĩs in homine: quia ĩtelligit spiritu vt angeli. sentit anima. corꝑe ẽ localis. Sed nõ tota in eo est: qz sunt ꝑter eum z angeli z alia. Simile dicitur. omis homo videt solem. sed nõ totus. qz oculus tantũ.

¶ Omnis creatu. inge. Hac vniuersali locutione ñ colligit singula omniũ generũ. sed genera omniũ singuloꝝ.

¶ Omnis creatu. Ingemiscit z par. Aug. Quidam dicunt ꝙ et summi angeli doleant anteqꝫ liberemur pœnitus. Sz z si nos adiuuãt sine doloꝛe hoc faciunt. de quibus ẽ z nefas dicere ꝙ subiecti vanitati. z a corruptione liberandi. sed omis in homine dolet: z omnis in homine liberat z si nõ in omnibus hominibus.

¶ Omnis crea. Amb. Omnia elemẽta cũ laboꝛe sua explẽt officia qđ est nostri causa. vnde quiescẽt nobis assũptis. z ideo diligenter nos paremus. z ꝓ desiderio patrię celestis.

¶ Ingemiscit. Sẽper in hoc noua ẽ. qđ notatur p inchoatiuũ verbuz

¶ Parturit. Aug. Parturire dolere est.

¶ Usqꝫ adhuc. Quia z si aliqui in sinu abrahę tamẽ omnis adhuc in his qui nondũ sunt liberati.

¶ Non solum. Jd ẽ non solũ in homine corꝑus z anima z spiritus dolent ex difficultatibꝰ corꝑis ẽ z nos ĩ nobis ꝑter corꝑ. Adoptiõz. vt etiã corꝑus beneficiũ adoptionis accipiat. vt ex oĩ pte filij dei sint.

¶ Primitias spi. Jd ẽ. quorum iam spiritꝰ quasi in sacrificiũ oblati sũt deo z diuino charitatis igne succensi.

¶ Spe enim. Jdeo dicit vt maiꝰ meritũ spei videat. z iõ dẽat saluare.

¶ Spiritus adiu. infir. Quia ingemiscimus z petimꝰ liberari. sed ne vel ante tẽpus vel ꝓtrarie petamꝰ spiritus adiuuat. Q oratio impetrat donum dei ẽ euidẽter. sed z orare ẽ ex gratia.

¶ Spiritus postu. Qualiter adiuuet infirmitatẽ nostram ait Jpse spũs

postula· adiuuat spiritus nō dum ihabitans· vt sint fideles. Adiuuat fide
les iam inhabitans.

¶Sed ipse spiri. postulat. Secundū eandē locutionis figurā qua di
citur apostolis a domino. Spirit⁹ loquit' in vobis ait hic apostolus. Spi
ritus postulat gemitibus. Non enī spiritussanctus postulat aut gemit· qua
si īdigeat aut angustias patiat'. Sed quia ipse postulare nos facit· nobisq;
interpellandi ꝛ gemendi inspirat affectū. Adiutorium igit' hic spiritussancti
expressum ē. Charitas
enim quę p spiritū san
ctum facta ē in nobis
ipsa gemit· ipa orat cō
tra banc aures claude
re non nouit qui illam
dedit. Sic ꝛ spiritussā
ctus postulat p sanctis
ꝗa postulare sanctos
facit. Ita etiaz ꝛ alibi
ait apostolus: Nūc au
tem cognoscētes deuz
īmo cogniti a deo· ita
dictum ē· vt intelliga
mus deū in nobis fecis
se cognitionem suam.
Quid enim est ꝙ ait.
Cogniti estis a deo. i.
cognitores suos vos fe
cit. Facit enim nos de
us cognoscere se. vnde
dicimur cogniti ab eo

¶Inenarrabili
bus. Quomodo enī
enarret' quādo deside
rat' qđ ignorat'. Nec
tamē omnino ignorat'
Nam si penitus igno
ret'· nō desideret'.
Et rursus si videretur
gemitibꝫ nō quereret'.

¶Scrutatur. Nō
quasi quęrens qđ ne
sciat· cui nihil est oc
cultum.

¶Scimus aūt ꝛc.
Quasi nō solum boc
facit spiritussanctus·
sed etiam facit omnia
dili. se, puenire in bo
num, pspera vl' aduer
sa· tales enim deus cō
solatur, pspersis· exercet
aduersis· psunt enim
mala ꝙ fideles pie pferunt vel ad emendāda siue demenda peccata· vel ad
exercendā, pbandamqz iusticiam· vel ad demonstrandā huius vite miseriā
Quānis enim mors carnis de peccato primi hominis originaliter venit· ta
men bonus ei⁹ vsus gloriossimos martires fecit. Ideoqz nō solū ipsa sed
ꝛ omnia seculi mala remissis peccatis remanere debuerūt· vt haberet homo
cū quibus, p veritate certaret ꝛ vnde exercitaret' virtus fidelium.

¶Secundū propo. uo. Quasi ꝙ vocati sunt nō aliunde ē qz a pde
stinatione dei· Et inde ē ꝙ omnia cooperatur ī bonum non ex merito. Nam
deus pdestinauit. i. p apositam gratiam preparauit vt verbo pdicationis
crederēt· illos quos pscinit. i. longe ante pnouit fieri conformes filij qui ē ima
go patris vsqzquaqz eadem cū patre· vnde dicit' qui videt me. u. ꝛ p.

¶Et nota ꝙ impprie accipit' sic pdestinatio de psenti secz, p gratię apositōe
p quā preparant' ad recipiendū verbum, pprie autē pdestinatio est psciētia
ꝛ pparatio beneficiorꝫ dei de quibus certissime liberant' quicūqz liberant'.

¶Prędestinauit. Prędestinatio igit' ē gratię pparatio quę sine psciēn
tia esse non potest. Sed pscit deus ꝛ quę nō est ipse facturus. i. mala. Quia
etsi sunt quędā quę ita peccata sunt vt etiā pnę sint peccati· secundū illud
tradidit illos ꝛc.. Non tamē peccatū dei est· sed iudiciū. Gratia est ipsius
prędestinationis effectus.

¶Sciendū vero qz pparauit deus ꝛ malis ignē ęternuz. Illis vtiqz quos
iuste pparauit ad abluēda supplicia· nec tamē pparauit ad facienda pecca
ta. pparauit enim deus qđ diuina equitas redderet· nō qđ humana iniqui
tas admitteret. Non enī sic pparauit sanctos ad iusticiā pcipiendā: sicut p
parauit iniquos ad iusticiā amittēdā· quia prauitatis pparator nunqz fuit
Hęc igit' regula in cōmuni est tenenda· Peccator es in peccatis pscitos esse
nō pparatos pnā aūt esse pparatā scōm ꝙ psciti sunt. reni.

¶Imaginis. Vt portem⁹ imaginē ęlestis sicut portauim⁹ imaginē ter
¶Vel primogenitus. Quia ante omnem creaturam non factus
sed natus est. Et quia
prim⁹ sine peccato na
tus· ꝛ primus īpassibi
lis resurgēs· in quo ba
bet fratres. Nam secū
dum id ꝙ vnigenitus
est non habet fratres.
Secunduz id autē ꝙ
primogenitus ē fratres
dignat⁹ ē vocare om
nes qui p ei⁹ primatū
in dei gratia renascūt.

¶Vocauit. Voca
tio exterior fit p pdica
tores ꝛ ē cōmunis bo
noꝝ ꝛ malorꝫ. Interi
or vero tantū electorū
de exteriori dr· Multi
sunt vocati pau. v. e.

¶Vocatione implet' pdestinatio.

¶Vocare ē cognitio
nem de fide adiuuare·
vel pungere euz quē
sciat audire· ꝛ hoc est
electorꝫ tantū.

¶Magnificauit.
Hoc de prescitis· de a
lijs non· ꝛ si ad temp⁹
videant'· tamē quia ī
pmanent nō magnifi
cantur.

¶Magnificauit. Id
est. magnificabit· hoc
aūt futurū ē sed dicit'
pteritū· qz dicit' fecisse
ꝙ ab ęterno disposuit
facere. vñ isaias. Qui
fecit ꝙ futura sūt. Tali
bus omia ī bonū· etiā
ꝙ deuāt vt inde cauti
ores· ꝛ in se nō fidētes

¶Sunt hic ꝙttuor me
morata· pdestinatio·
vocatō, iustificatō· mag
nificatio. Vnū ē in deo· ꝛ tria ī nobis. Prędestinatio ēt nra nō i nobis ē
sed in occulto apud ipsum ī eius pscięt̄ia. Tria vero reliqua ī nobis sunt.

¶Deus pro no. Prędestinādo nō existētes vocādo aduersos. Justifi
cādo peccatores· glorificādo mortales.

¶Tradidit. Augl. Dicit' qz pater tradidit filiū· verū autor calicis bui⁹ ē
etiā ipse ꝙ bibit. vñ Apostol⁹. Christus dilexit nos ꝛ tradidit semetipsuz p
nobis· Si ergo pater filiū tradidit ꝛ filius seipsum. Judas qđ fecit. pater
tradēdo filiū benefecit· filius tradēdo se ipsum bñfecit. Judas tradēdo ma
gistrū, p auaricia malefecit. Non enī qđ nobis pscituz ē de passione christi
malicię inde deputabit' habebit ille mercedē malicię· christus laudē gratię.

¶Omnia. Min⁹ ē nobis oīa dare qz nostri causa morti illū tradere.

¶Omnia supiora deus trinitas secz ad videndū siue fruendū. Equalia an
geli quibus ęquabimur ī futuro ad quiuendum ꝛ si mō iferiores. Inferio
ra quoqz nostra sūt ad dominādū. Et silr quędā etiā supiora· vt sublimes
angeli ꝛ vniuersa mīsteria ęlestia nostra sūt· nō dominio sed vsu sicut res
dñi famuloꝝ sunt ad victū· vel ornamentū· vel aliud huiusmodi.

¶Accusabit. Nisus diaboli accusatio dicit'.

¶Ad dexterā dei. In honore quo de⁹ cuius postulatio nō pt ptemni.

¶Interpellat. Dū quotidie boīez quē assūpsit, ꝛ graue gen⁹ mortis qđ
p nobis sustinuit vultui paterno offert.

¶Vel sicut scriptū est. Q. aliquis diceret. Cur ista pmemoras sunt ne

†qui sunt de re inenarrabili ↑facit postulare ꝛ i
petrat.
tibus †inenarrabilibus. ↑Qui aūt
†vt sciat etiā gemitus inenarrabiles ↑approbat ꝛ
ūplet ↑quid desiderare faciat
†scrutat' corda ↑scit quid ↑desideret
Sqđ deus vult
spiritus: ꝗa secundū deuz postulat
†.i. sanctos facit postulare Sloco sanctoꝝ ↑ Q.
qūo orare debeam⁹ nescim⁹· sed Snos maiores ꝛ
doctiores quoꝝ autoritati credendū est.
†p sanctis. ↑Scimus aūt quoniā
†seruādo mandatū ↑p spiritū vel coopatur spiri
tussanctus Svel pcedūt
†diligentibus deum omnia ↑coope
†verum ↑Q. nō recedētib⁹ sed vsqz in finē pseue
rantibus.
rant in †bonū· ↑his qui secundum
†nō meritū S dei. i. secundū prescientiā ꝛ prede
stinationem ↑p predicationē Svel iterius ↑ad
sanctitatem
†propositum ↑vocati sunt ↑sancti.
†omnia i bonū prescire ꝛ predestinare ꝛc. ↑hoc ē
secūdū ppositū ↑ in prescięt̄ia apud se ab eterno
preparauit Selegit ad pmissa premia vocari
†Nam ↑quos prescivit ꝛ ↑predesti
†ī puritate vite mō hic ꝛ post ī beatitudine
nauit †conformes fieri imaginis fi
†pformes· ita vt ↑iure hereditatē patris obtinēs
ꝛ alijs dispties qđ primogenitoꝝ ē
lij sui: †vt sit ipse ↑primogenitus in
†qđ fuit anteqz essemus
multis fratribus. Quos aūt †p̄de
†quibus ante auersos ↑ qz prepati erāt ī prescięt̄ia
Sp predicatores Sauersos
stinauit: †hos ꝛ ↑vocauit. Et quos
†secundū ppositū qz sunt ꝛ nō electi vocati exte
rius ↑remissione peccatoꝝ ꝛ bona operatione
†vocauit ipsos ꝛ ↑iustificauit. Quos
†dū peccatores eēnt ↑omī genere virtutū vel eter
na remuneratiōe Svt similes deo sint S ꝛ hoc fu
turum.
autez †iustificauit: illos ꝛ ↑magnifi
Scōtra hec· vel ad hec aspicientes· vel benefi
cia dei sapientes Scū hec oīa prescitis
cauit. Quid ergo dicemus ad hęc

†vt predictum ē ↑nullus prsus potest nocere sed
cooperatur in bonū
†Si deus pro nobis: ↑quis cōtra
†deus est p nobis qui preter alia: filiū dedit p no
bis Snull⁹ ptra nos· qz dedit nobis omnia
↑substantiali
nos: †Qui etiaz propio ↑filio suo
†p peccatoribus qđ maius ē S p reparatione nostra
non pepcit: sed †p nobis omnibus
†si dedit filiū quomō potest negare qui oīa cū illo
tradidit illum. †Quomodo nō etiā
†qđ min⁹ Sī presenti iusticiā· et post vitā eternā
supiora iferiora equalia
cum illo †omnia nobis donauit:
†et cū hoc ita sit nullus accusatio nocet ↑ita vt sit
Svt noceat ↑quos prescivit
†Quis accusabit ↑aduersus ↑ele
†alius nō potest· de⁹ nō vult· qz ipse ē qui ↑cum
nullus accuset
ctos dei. †De⁹ ꝗ iustificat. ↑Quis
†qui possit iferre mortē S nullus poterit iferre ꝙ
velit. Solus enī christus posset sed nō vult ↑nūqd
est †qui condemnet· ↑christus hic
†p illis Svult damnare ↑dico mortuus
sus qui †mortuus ē: ↑immo qui et
†quod maius ē· vt et nos resurgam⁹ ↑ꝛ qđ maxi
mum ē Si bonis potioribꝫ ↑patris
†resurrexit· ↑qui ē ad dexterā ↑dei:
†medius iter deū ꝛ homies ↑representatione hu
mana Snō voce sed miseratiōe
†qui etiam ↑interpellat pro nobis.
†ꝛ cū ita sint ↑nunquid hec aduersa
†Quis ergo ↑sepabit nos a charita
†corpoꝝ afflictio ↑mentis anxietas
te christi. †Tribulatio· ↑an āgustia
Soe loco ad locū Spenuria cibi Srestit⁹ penuria
an persecutio· an fames· an nudi
Sapparatus mortis Sipsa mors
tas· an periculum· an gladius. Si
†quia tibi ūsepabiliter adheremus
cut scriptum est: †Quia propter te
†varijs tormētis ↑tota vita ↑sine respectu mise
ricordie
†mortificamur ↑tota die: ↑estimati

gnificatio. Vnū ē in deo· ꝛ tria ī nobis. Prędestinatio ēt nra nō i nobis ē
sed in occulto apud ipsum ī eius pscięt̄ia. Tria vero reliqua ī nobis sunt.

nobis hec mala Respondet. Vtiq; ista mala sunt nobis sicut scriptum est. Quia ꝓpter te moꝛ. ꝛc. ꝓpter te causam notat sine qua coꝛona martirij non redditur. Martirē enim nō facit pena sed causa. quia ipse ꝓ nobis passus ē vt ꝛ nos ꝓpter ipsum patiamur. Sed in his omnib; ꝛc.

¶ Neq; angeli neq; prin. neq; uir. Hi ordines accipiunt de malis angelis ꝛ de bonis si fieri posset.

¶ Neq; alti. neq; profun. Ambro. Id est. nec ꝓ pera vel aduersa. vnde Salomon. Diuitias ꝛ paupertates. ne. d. mihi. ne repletus mendax fiam. vel pauper rapiam. ꝛ piurem nomē dei. Multi peccant altitudine. multi necessitate. contra hoc ꝓponitur acbaz in Ysaia qui nolebat petere signum neq; in alto. neq; ī pfundo. Re medium de christo. q̄ neq; elatus potestate qua ęqualis patri. nec turbat? deiectiōe moꝛtis. q̄ est signuꝫ in alto ꝛ in pfundo. ne ille nel regia potestate extolleretur. vel erumna turbaretur. sicut tunc erat ꝓ bello assiriorum.

C. IX.

¶ Veritatē dico. Modo nihil potest separare. sed olim fui separatus vnde modo doleo. ꝛ sic mala iam ī bonum ꝓuertuntur.

¶ Veritatē dico. Ambro. Quia contra iudeos loqui visus est. affectum suū circa eos ostendit. qđ iurando firmat. Dolet genus suum beneficio christi priuari. Optabam ait non opto. quia scit se talem nō posse a christo separari. tamen affectum circa illos ostēdit. de quibus multa ꝓconia enumerat. vt omnibus ꝓ eis doloꝛē incutiat: qui tanto peioꝛes sunt gentilibus. q̄ ꝓgatiuam patrū ꝛ ꝓmissionis perdiderunt. propensius enim malum est dignitatem ꝓdidisse q̄ non habuisse. Sed hoc est īquit qđ deus dixit futuruꝫ vt non filij carnis sint semen abraę: sed qui fidem habent. ꝓ quā natus ē isaac. isaac ī tipo christi. Jacob ꝛ esau duoꝝ populoꝝ. Job fuit ex filijs esau. quint? ab abraam. hoc ē nepos esau.

¶ Pro fratribus. Vel ꝓ his retrahēdis qui modo sunt fratres in fide qui sunt ꝛ cognati mei: ꝛ ita grauī peccabā.

¶ Non aūt q̄ exci. ꝛc. Consolatur dolorem suum apostolus. hos olim deus saluandos non decreuit. prescius. non psonarum acceptor. Nullum enim damnat anteq; peccet. nullū coronat anteq; vincat: sed ꝑscientia diffinitū habet. q̄lis vniuscuiusq; futura sit volūtas. ex qua dānet vel coꝛonet.

Quia dolebat de iudeis consolatur se inueniens. scriptum non omnes esse saluandos. sed tantum similes isaac. In his ostendit q̄ sola gratia dei faciet filios dei.

¶ Non autem excidit verbum dei. Dixit q̄ promissio ęternę hęreditatis facta ē iudeis. sed quia ipsi ex magna ꝑte non crediderūt. videbat verbū dei non esse impletū. Ad qđ respondet. ꝛsi in quibusdam non est impletum. in alijs tamen scilicet in gentibus credentibus impletū est. qui modo veri sunt filij abrę.

¶ Non autem excidit. Quasi ꝛsi ita laborauī. ꝛ si non omnes credunt: non tamen excidit verbuꝫ dei. vel nō dico q̄ exciderit. Verbum dei excidere est ꝓmissa non implere.

¶ In isaac. Id est. ī christo vocāte gratia ꝓgregantur.

¶ In isaac. Promissione ꝓfigurati sunt. ñ qui se ipsos iustos. sed quos deus facit. hi sūt filij liberę quę sursum ē quę est mater nostra filij carnis sūt terrenę hierusalem. quę seruit cum filijs suis. Sicut isaac nō meruit. vt nasciturus ꝓmitteretur sic ꝛ isti sed sola gratia ꝓmissa ē eis data filioꝝ adoptio.

¶ Non solum aūt illa Sara habuit ꝓmissionem. sed ꝛ rebecca habuit ꝓmissionē habens scilicet duos filios ex vno cōcubitu isaac patris nostri. Ex uno cōcubitu dicit ne videantur merita parentum differentia in generatis. sed patris. id est. institutoꝛis nostri. quem imitemur si volumus esse filij dei. Promissio facta sarę ostendit. q̄ propter genus nullus saluat. Ysta rebeccę. q̄ ꝓpter nullum meritum suum vel parentū aliquis eligitur. sed sola gratia.

¶ Cū enim. Rebecca habuit ꝓmissionē hanc. maior seruiet minori. i. esau persequendo ꝓficiet iacob

¶ Non ex operibus. Futuris quę bona vel mala non erāt futura nisi apposita ḡ. tia vel subtracta.

¶ Maior seruiet minori. Hoc ad litteram. quia idumei qui de esau qui ꝛ edom dicit. subditi fuerūt filijs israel. sed magis ī hac ꝓphetia intenditur q̄ populus iudeoꝝ maioꝛ. i. in cultu vnius dei prioꝛ. minoꝛ. i. posteriori christiano esset seruiturus.

¶ Jacob di. ꝛc. In iacob nihil inuenit amandū nisi misericoꝛdię suę dōnum. In esau nihil odit. nisi originale peccatū. sed quomodo hoc rectę cuꝫ nihil egissent. quia res est stupenda. sibi obijcit. Quid ergo dicemus. Ex misericoꝛdia velle ꝛ currere. qđ apparet in alijs ex eadē massa cui debita est

ſque nō ꝓſunt niſi occiſe
ſumus. vt oues occiſionis. Sed i
†tribulationibus ꝛ toꝛmētis positi ↑ſuꝑioꝛes effi
cimꝛ ;ꝛnō ꝓpter nos
his†omnibus↑ſuperamus. ;ꝓꝛo
†cuius beneficiū ſupat ꝓdicta ↑ſupamus dico
pter eum†qui dilexit nos. ↑Certus
†ex ꝓmissione eius. dicētis. Non te deseꝛā neq; de
relinquā ↑quā minantur
ſum†enim. quia neq;↑moꝛs. neq;
ſ ꝓmissa ſ minoꝛ ordo ſ mediocris
vita. neq; angeli. neq; pꝛincipat?
↑maioꝛ q̄ miracula facit ↑ꝑſentia bona vel mala
neq;†virtutes. neq;↑instantia. ne
† bona vel mala ↑ violentia alicuius ;ꝛ humane
potestatis vel eleuatio ſathane
q;†futa. neq;↑foꝛtitudo. neq;;ꝛalti
↑ſapiētia alicuius ſ vel si diabolus monſtret iſernum. vel mineꝫ ꝓcipitiū ↑vel noua. vt equus bipes ſi fiat. vt fecit iamnes ꝛ mambres
tudo. neq;†pꝛofunduꝫ. neq;↑creatura aliqua poterit nos ſeparare a
ſ alia a predictis
†qua eū diligimus ↑ qꝛ oībus melioꝛ deus ;ꝛ nobis ;ꝛ deus charitatē ſuā in christo nobis ostēdit quē ꝓ nobis tradidit ſ nō a nobis
†charitate↑dei: ;q̄ est in ;ꝛ christo
iesu domino nostro.

C. IX.

Veritaꝫ dico
ſ positus ſ ſi aliqua ꝑte
in christo iesu. nō men
ſ ꝛ si vos nō creditis
tioꝛ. teſtimonium perhibente mihi
ſ radicata ꝛ
conſcientia mea in ſpiritu ſancto:
fundata ſ ꝛ ſpiritus est testis ſ de hoc q̄ ↑ſtuꝛmentis
quoniam↑triſticia ē mihi magna.
†nō horaꝛi? ↑cōpunctōis ;ꝛñ ſpecieteꝛ ;ꝛ merito doleo
ꝛ†cōtinuꝫ↑doloꝛ;ꝛcoꝛdi meo. ↑Op
†qui mō apostol? ↑ſepatio alioꝝ
tabam eni†ego ipſe↑anathema eſſe
†ꝓ iudeis qui fratres in lege. quoꝝ legē volebā defendere ſ a christo errātibus
a christo pꝛo†fratribus meis qui
†ꝛ ideo amplius inuādi ↑de tribu beniamin
ſunt†cognati mei↑ſecundū carneꝫ
†veri scōm bonos. vel genere ↑ad quos ꝑtinet.
qui ſunt†iſrahelitę. ↑quoꝝ adoptō
†que ē ↑quia ꝓpul? peculiaris. vel mō ꝓ miracula que faciūt ;ꝛnouum
eſt filiorum. †ꝛ ↑gloꝛia. ꝛ;teſtamen
†quoꝝ ↑quā vet? ꝓ figuras ferret ;ꝛcult? dei vnius ;ꝛquoꝛū
tum. †et↑legiſlatio ꝛ;obſequium;ꝛ

†quibus facte ſunt ꝓmiſſiones ↑ laus a pꝛioꝛib? ;ꝛ ſunt
†ꝓmiſſa: ↑quoꝛum ;ꝛpatres. ex qui
↑laus a poſteꝛioꝛib? ↑ vnde homo natus ē in ea
bus†est christus ſecundū↑carnem
†ꝛ si ſcōm carnē nat? ſit de patribus ↑vnde ꝛ fū dauit eam altiſſimus
†qui eſt↑ſuper omnia deus benedi
†verū ē q̄ ipse ſit deus ſ Ω. qui huic veritati contradicebā modo ꝓfirmo ;ꝛverū est ſ ꝛſi ita laboraui ꝛſi oēs nō credūt. nō tamē e. u. ſ nō irrita ē ꝓmiſſio. ꝛ si nō omnes ſaluī: qꝛ nō omnes
ctus in ſecula†amen. ;ꝛNon autez
ſ vel q̄ exciderit
excidit verbum dei. Non eni om
ſ ſecundū carnē
nes qui ex circūciſione ſunt iſrael
†ad iſrael vere ꝑtinentes ↑ſecundū carnē
hi ſunt†iſraelitę: neq; qui↑ſemen
†. i. heredes ↑ſed ſimiles iſaac. qꝛ ita dicit scꝛpta
ſunt abraę. omēs†filij abraę: ↑ſz in
†quia ex dei vocatione ē aliquis ſe. abrae
iſaac vocabitur†tibi ſemen. id eſt.
†exponit auctoꝛitatē ↑nō ſunt hūano ope filii dei ;ꝛidē est q̄ filij abrae.
†nō qui filij carniſ. ↑hi filij dei: ;ꝛſep
ſ. i. qui ſola dei ꝓmiſſione generātur vt iſaac
qui filii ſunt pꝛomiſſionis eſtiman
†ſpirituali ↑an iſaac ex ꝓmiſſione ſ vtiq; ſ quia
tur†in ſemine. ↑Pꝛomiſſionis eni
† in geneſi ſcilicet ↑eo die reuoluto anno
verbum†hoc ē. ↑Secundum hoc
†o abraā ↑ꝛ hoc efficiā ;ꝛvel ꝓceptus vel editus nō enim determinat.
tempus veniā†ad te. ↑ꝛ erit;ꝛſaręfi
↑ſez ſara habuit ꝓmiſſionē
lius. Non ſolum autē†illa ſed ꝛ re
ſ duos filios
becca: ex vno concubitu habens
†nequis putet ex merito eoꝝ fieri
iſaac patris noſtri. †Cum enim
†quia posſent etā in vtero luctādo aliquid meruiſſe videri.
nōdum nati fuiſſent. †aut aliquid
†ideo tūc vt ꝓpositū. i. ꝓscientia dei maneret. id ē. impleret ſecūdū electionē. i. gratiā que elegit
egiſſent boni aut uali. †vt ſcḋm
sicut pꝛeuidit. nō ſecundū debitum meritoꝝ. quia eligēdos ipse facit; nō inuenit
electionē ꝓpoſitū dei maneret. nō
ſ ex gratia vocātis dei ſ matri
ex opibus. ſed ex vocāte dictū ē ei:
†hec de ꝑſcięria ↑q. ita ex gratia dictū ē sicut malachias dixit de iā ꝑteritis q̄ iacob gratia electus ñ merito Esau ſubtracta gratia repbatus
†qꝛ maioꝛ ſeruiet miori. ↑ſic̄ ſcꝛiptū
ſ hoc iterū de iudicio
est. Jacob dilexi. esau autem odio

Maior seruiet minori. Hoc ad litteram. quia idumei qui de esau qui ꝛ edom dicit. subditi fuerūt filijs israel. sed magis ī hac ꝓphetia intenditur q̄ populus iudeoꝝ maioꝛ. i. in cultu vnius dei prioꝛ. minoꝛ. i. posteriori christiano esset seruiturus.

¶ Jacob di. ꝛc. In iacob nihil inuenit amandū nisi misericoꝛdię suę dōnum. In esau nihil odit. nisi originale peccatū. sed quomodo hoc rectę cuꝫ nihil egissent. quia res est stupenda. sibi obijcit. Quid ergo dicemus. Ex misericoꝛdia velle ꝛ currere. qđ apparet in alijs ex eadē massa cui debita est

perditio dicit enim scriptura.

¶ Quid ergo. Quia sine merito hūc elegit·hūc repbauit·dicet iniquus deus: Nō quia hūc p misericordiā elegit·illū p iusticiā repbauit·ī quo neutro ē iniquitas·hunc p misericordiā·q; ita dicit moyses·hunc p iusticiam· q; ita dicit scriptura inducēs deum loquētez pharaoni.

¶ Absit Constat q; null⁹ liberat·nisi gratuita misedia·null⁹ dānat·nisi eqs lima iusticia. Sed cur poti⁹ hunc cp̄ hūc liberet: scrutet q̄ potest tā profundū iudiciū·veruntamē ca ueat precipitiū.

¶ Miserebor cui misertus. Id ē. cui prescio miserendū·sciens illum quertendū· z apud me mansurum hoc ē dare illi cui dandum est· non dare illi cui dandum non est· vt euz vocet quē sciat obaudire·vt dauid·q; post veniā tam bene pstitit. Saul nō audit⁹ in prece non pstitit·sz ad ydola cōuersus est vnde iuste reprobatus esse a pscio videt.

¶ Non est uolentis. Tanq̄ diceret nō sufficit sola voluntas hominis·si non sit etiā misericordia dei. Cui dicit Econtra nō sufficit etiaz misericordia dei·si nō fit voluntas hominis·ac p hoc si recte dictum ē illud· cur etiā a cōtrario non recte dicit. Non miserētis ē dei· sed volentis est hominis. Restat ergo vt recte dictuz hoc intelligat·vt totū deo detur· qui homis volūtatē bonā z pparat adiuuādā· z adiuuat pparatā·volētē pu eīt vt velit·volētez subsequit ne frustra velit.

† quia sine merito eligit hūc z illū repbat † respicientes ad predicta ‡ i. iniquus dicetur de⁹. nō habui. ¶ Quid ergo † dicem⁹: ‡ Nū quid iniquitas apud deum: Absit § de⁹ inductus a moyse § vocādo iterius Moysi enim dixit: Miserebor cui † predestinādo † ecce nulla merita in iustificando procedunt ‡ vitā eternā dādo z pseuerantiā † misertus fū: z † misericordiā ‡ psta † vocādo † q; ex misericordia preparat quos vult z vocat. bo cuius † miserebor. † Igitur non † ē velle bonū † ē currere. i. opari ‡ ecce nō ppter futura q̄ preuidet eligit † volentis neq; † currētis sed ‡ misē † ex apposita gratia sūt bona quia ex subtracta mala·qđ quidē ē p iusticiā rentis est dei. † Dicit enim scriptu † in hanc eandē malicia vt deterioz fias·q; qui in sordibus ē sordescat adhuc ra pharaoni: † Quia in hoc ipsum † al. suscitaui. § al. seruaui † .i.p § vel cōtra ‡ in duratum ‡ z malus bene vtitur § in signis z miraculis † excitaui te: vt ostendā † in † te † virtutem † p ostensam virtutem tutem meam: z † vt annuncietur † exemplū de pharaone ad esau ptinet·qui iusto iudicio dei licet occulto repbat⁹ ē·sicut iacob electus † q; iacob & esau ꝛc. † nomen meū in vniuersa terra. † Ergo † gratuito † quia esau z pharao go cuius vult † miseretur: † z quem § iusto iudicio § quia ex volūtate vult indurat. Dicis itaq; mihi. † si offendimus § ab aliquo vt benefaciat Quid adhuc † queri⁊: volūtati em

¶ Quid igitur adhuc. Postq̄ cōstat ex volūtate dei esse·quare inquiritur. vnde alius sit bonus·alius sit malus: non ē opus· q; talis erit quisq; qualē vult deus esse. z ideo iniuste aliū damnat aliū saluat. Vel quid queritur. i. cur nitit aliquis bene agere·cum nihil possit: nisi qđ deus velit. Vel cur conqueritur deus de peccatis hominū·cū nequeāt vitare qđ ipse vult. Sic solent carnales in voluptatibus viuētes aduersus deum murmurare; z voluntati eius nō suo vicio qđ mali sunt deputare. Quos redarguit apostolus ab huiusmodi p̄sumptione. O homo caro nō spiritus·tu miser quis es; cuius valē tię: qui respōdeas deo .i. intelligas quę deus facit. s. cur huius miseretur z te indurat·quasi si tibi diceret·nesci res respondere. i. intelligere p tua carnalitate·nec te ad hoc iuuat tua sapientia·nec aliq̄ virtus tua. Vel q̄d respondeas. i. quibus rationibus contra deum agam⁹·q; iuste eligat vel repbet.

† qui nos obdurat † hanc ipudentiā retūdit apostolus § te z illū attende ‡ tu bō ille deus § tu caro ille spiritus † eius q̄s resistit: † O homo ‡ tu q̄s † cui displicet q; deus conqueritur † hoc sumit de isaya. † es qui respōdeas deo: † Nunq̄d † sic z tu fingeris † a quo factum est ‡ qui nihil ei debet. † figmentum † dicit ei † qui se finxit: † ptra factorē opus nō potest q̄queri † vere nō potest dicere hoc·q;. † quid me fecisti sic: † An nō habet § iustam § qui de luto opatur potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidē vas in hono †. s. q̄d respondeas deo § vel q; si volens nozē: aliud in contumeliā: † Quid § in pditis si deus volens ostendere iram et † q; cum putaret nō vindicatur⁹ q; dissimulat vindicādo potēs videbit † in saluādis ‡ diu expectati inexcusabiles sunt·z ideo expectauit eos de⁹ cum sciret nō credituros † notaz facere † potentiā suam ‡ sustinuit in multa patientia vasa irę ap † sic † in futuro seculo § ostendit quantū eis facit cū illi penā habēt que pariter omnib⁹ debebatur. ta in interitum· † vt † ostenderet di † vel p fornacē· vel p cōparationē uitias † glozię sue in vasa misericoz § sūr expectādo § olī⁹ § futurā die q̄ pparauit in glozią. Quos § p predicatores § iterius § ex vna massa ade. z vocauit·non solum ex iudeis: sed

stolus ab huiusmodi p̄sumptione. O homo caro nō spiritus·tu miser quis es; cuius valē tię: qui respōdeas deo .i. intelligas quę deus facit. s. cur huius miseretur z te indurat·quasi si tibi diceret·nescires respondere. i. intelligere p tua carnalitate·nec te ad hoc iuuat tua sapientia·nec aliq̄ virtus tua. Vel q̄d respondeas. i. quibus rationibus contra deum agam⁹·q; iuste eligat vel repbet.

¶ Homo. Hoc nō ex inopia rationis reddendę·sed hominē ad se reuocat.

¶ Ex eadez massa Sic tota massa humani generis iuste corrupta z lutosa est·si inde vas in honorē·misericordia ē·si in ptumeliā iustū est·q; hoc erat ex natura. Ecce iusticia tā bis qui non habent tēpus opādi·de his aūt qui habēt tempus subdit·q̄d si volens .s. q̄d respondeas deo.

¶ Aliud in contu. Vas nō in honorem sed in ptumeliā·si vile ē ex se luto habet·non ex figulo.

¶ Aug. Quis porro tā ipie desipit vt dicat deū malas hoīm volūtates q̄s voluerit z qñ voluerit ī bonū ñ posse quertere·cū volūtati ei⁹ nihil resistat. Sz cū facit p misedia facit cū aūt nō facit p iudiciū ñ facit. Miseret vtiq; secundū gratiam q̄ gratis dat. Obdurat autē secundū iudiciū qđ meritis redditur. vnde dat intelligi. Vbi obduratio dei fit: nolle misereri·vt non ab illo irroget aliq̄d quo sit homo deterioz·sed tantū quo sit melioz nō erogetur Ideo nō quomō dictum ē. Non ē volentis nec cur. sed mise. dei. ita etiam dictum est nō volentis neq; cur· sed obdurantis dei·quia nō obdurat impiendo malum·sed nō largiēdo bonum·qđ facit equitate sua·sicut ex misericordia sua gratiam pstat.

¶ Excitaui uel sus. uel ser. Amb. In hoc ipsum te seruaui cū indignus esses viuere· vel suscitaui te·quia cū apud deū mortuus esset·modicū tēpus accepit·vt in eo omnes gentes dei virtutē addiscerēt.

¶ Excitaui. Malus eras sed quasi sopitus·ego aūt ostendens tibi signa excitaui te ī eandē maliciā·vt deterioz fias. Et hoc iustum ē vt qui in sordibus ē sordescat adhuc. Nec hoc inutile. Sed vt te indurato ostendam virtutem meam signis egipti.

¶ Ergo cuius uult. Meritū misericordię nullū est·meritū obduratōnis peccatū masse totius dānatę nec obdurat impiēdo maliciā·sed nō impiēdo misericordiā: sicut nec digni sunt. qđ facit equitate occulta z ab humanis sensibus remota quā nō apit apostolus·sed mirat·o altitudo. d. s.

¶ Indurat. Non quasi quenq̄ peccare cogat. Sed tantū quibusdam q; peccātibus misericordiā iustificationis sue nō largit z ob hoc eos obdurare dicitur q; eoz non miseret nō quia īpellit vt peccēt. Eorum aūt non miseret quib⁹ gratiā non esse p̄bendam equitate occultissima z ab humanis sensib⁹ remotissima iudicat.

¶ Quid si deus uo. Quasi iam ostensum ē q; si deus nihil boni det: nō tamen iniquus ē. Sed quid dices si quibusdā z bona dedit. s. cū essent apti in ītēritū·sustinuit in multa patientia· z interim dū expectabat ostēdit multis indicijs·vel ipsos aliquādo puniēdo·vel alios corā ipsis·vt futurā iram sibi cauerēt·z in hoc q; sustinuit z iram ostēdit notificabat potentiam· q; p malos purgat bonos·quasi dicere poteris q; iuste subtrahit gratiam. z damnat illos qui ita expectati noluerūt resipiscere·sed abusi sūt hac gra.

¶ Sustinuit. Sustinet deus malos vt ordinate dispdat· z vtit illis instrumento tanq̄ ad salutē bonoz.

¶ Nullum enim deus vel angeloz vel hominū crearet quē malū futurum esse p̄sciret·nisi piter nosset eos quibus bonoz vsibus p̄modaret.

¶ Vt ostenderet. Quasi ad hoc patit malos· z p̄ostendit irā· z ad noticiam sui trahit: vt ostenderet in vasa misericordie. i. in electis p misericordiā diuitias glozie. i. q̄s diues z q̄s magna sit z glorioſa misericordia·ob hoc tot bona dat malis·vt quincat eos iuste damnari·z vt fideles eum magis diligant quib⁹ gratiā ipsam p̄seruauit.

¶ Nota q; quibusdā nec gratiā apponit·cum alijs infert eam quasi coactis. Vnde ambrosius de p̄scientia. pharaonē damnandū censuit sciens eum se non correcturū. Apostolū vero paulū elegit: p̄scius vtiq; qđ futurus esset fidelis. Quibusdā autē data est gratia in vsum vt sauli·indę. z illis quib⁹ dixit·ecce nomina vestra scripta sunt in celo z postea abierūt retro·de quibus Ambroſ⁹. sed hoc ppter iusticiā cui deseruiebāt· quia hoc ē iustum·vt vnicuiq; respondeat p merito·acsi diceret digni estis nunc vita eterna·q; erant boni·z nomina eoz erant scripta in celo ppter iusticiam cui deseruiebant·Secundū vero p̄scientiam erant in numero maloz·de iusticia enim iudicat deus nō de p̄scientia. Vnde moysi dicit, Si quis peccauerit ante

me delebo cum de libro vite. vt secundū iudiciū iudicis tunc videat deleri cū peccat. iuxta ꝓscientiam tamē nunq̄ in libro vite fuerat. vnde Joannes Ex nobis exierunt. sed nō erant ex nobis. Econtra tunc aliquis videt ascribi. cum malus esse desinit: qui secundū ꝓscientiam nunq̄ defuit. Cum ergo ex gratuita misericordia apponat gratiam quibus vult. z liberat quos vult manifeste ostendit diues z gloriosa bonitas sua.

¶ Sicut in osee. Cum ostensum sit. q ex sola gratia sint filij. incipit probare per ꝓphetas q hi sunt ex vtroq̄ populo

¶ Si fuerit nu. ꝛc. Ecce sic dicit salus in deo⁹. vt maior pars sit excecata.

¶ Verbum enim. Subdit ꝓpheta p qd salui. vt gloria operū excludat. verbum enā gelij ad pfectione⁹ ducit. z omnia legalia in vno christo abbreviat tamen equum priori. vt nihil desit ad iusticiam de omnibus ꝓfiguratis. vel que equa sūt retinet. vt moralia que ius ē tolli. vt figuras recidit.

¶ Verbum abbrevians. Vt ꝓpendio fidei p gratiam saluet non p innumeras observationes.

¶ Nisi dominus sabaoth. Domin⁹ fecit verbum z tam nē cessariū erat. q nisi eēt semen. i. verbū ꝛc. Vt reliquie salue erunt. et nisi p illas gens ꝓisset z hoc ē nisi dominus exercituū. quādo alios excecauit reliquisset nobis. i. ad nostram vtilitatem semen. i. apostolos de quib⁹ seges christi grevit.

¶ Sicut et similes Vtrāq̄ posuit. vt notet similitudinē culpe z pene. N. d. pares essemus in pena. quia similes essemus in culpa

¶ Israel. Vero secutus est legem quasi retro. quia nunq̄ attingit spūalem itelligētiā

¶ Sectādo iusti. Lex moysi lex iusticie si bene sit intellecta. vt iusticiā. q̄ est ex timore pene ꝑ amore iusticie.

¶ Non ex fide. Nō enim ex fide q̄rebat iusticiam. quia non petiuit a deo. nō credidit ī eū qui iustificat impiū. Non credens deū opari in homīe quo iustificet.

¶ Offenderunt. Ad similitudinem parui lapidis. a quo nō caueat. christus fuit habilis offendere. latēs in humilitate. cui attestat isayas: Ecce in euidenti pono. i. nasci facio. in sion. i. in iudeis christū a quo quo nō caueat z petrā scandali. i. ex toto ꝓterentē. in futuro ꝓtristantē.

¶ Lapis offensionis dicit christus secundū statum quo apparuit hic malis.

¶ Petra scādali secundū q in futuro faciet malis.

¶ Et petram. Ante politionē. christus ante passionē. quo tpe scādalizati

†nō osee. sed deus in eo
etiam ex gentibus sicut† in osee di
ſ gentes q̄ nō nouerūt me
cit: Vocabo non plebem meam.
ſ vt me cognoscāt ſ gentilitatē scz
plebem meam. z non dilectam me
ſ vt ex dilectione seruat
am. dilectā meā. z nō misericordiā
ſ vocabo ſ vt ad eternā vitam pueniant
consecutam. misericordiam conse/
†istud qō dicā ↑scz q ·ī· in toto mundo. vel inter iudeos qui dicebāt nō populi dei estis
cutā. Et† erit ↑in †loco vbi dictum
†scz in toto mūdo ſ ab eisdē iudeis
est eis: nō plebs mea vos: †ibi vo
ſ osee ita
cabuntur filij dei viui. Isaias au/
†ꝓ iudeis ↑dicens ſ apte ·ī· licet sint innumerabiles vel steriles. nō ideo radix patriarcharū ꝑit.
tem, p† israel ↑clamat: Si fuerit ↑nu
†ppter sterilitatem
merus filiorum israel tanq̄ †arena
†. i. illi quos modo reliqui. cū alios repuli. vel q̄ ab aliis relinquūtur vt viles vel pauci ↑ scilicet euangelii.
maris: †reliquie saluę fient. ↑Ver/
†verbū breuiatum est charitas in qua pēdet lex z ꝓphete.
bum enim cōsummans †z abbreui
†nequis de eo dubitet ꝓpheta repetitiō e ꝓfirmat dicens ↑ꝓtra antiquū verbum q̄ z deum fecisse constat.
ans iequitate. †quia ↑verbum bre
†qui fecit prius verbū legis ꝓlixū ſ ens in terra homo factus
uiatum faciet† dominus super ter/
ram. Et sicut prędixit isayas: Nisi
ſ exercituū
dominus sabaoth reliquisset no/
ſ vel christū ſ muti ad ꝓfitendū
bis semen. sicut sodoma facti esse/
†aspera sine gratia spinis vicioꝝ opti ↑ quasi pares ī pena. q̄ similes in culpa
mus: z sicut† gomorra ↑similes fuis
†auditis osee z isaya inquirit itellectū ꝓphetarū ne iudei aliter iuerterēt
semus. † Quid ergo dicemus: q
ſ p opa legis
gentes que non sectabant† iusticiaz
ſ subito z firmiter ſ nō quācunq̄
apprehenderunt iusticiam. Justi/
†p gratiā ↑ Q. gentes ꝓsecute sunt iusticiā israel vero sect. ſ Et hoc itē ex ꝓphetia isaie
ciam autez† que ex fide est. ↑Israel
†p opera legalia ↑. i. innocentiā z cetera que vere lex docet al. legē iusticie
autem sectando† iusticiā in† legem

sunt iudei irascentes z indignātes. q̄ se filium dei faceret. Lapis p politionem. christus ī passione. q̄ maxime offenderūt. z excecati sunt.

¶ Fratres. Ne ex odio videat loqui vel ne gentes eos ex toto abijcerent. subdit tamen fratres. v. q. c. ꝛc.

¶ Et obse. ad deum. Voluntas enim vt ad vera credēda moueat: nō sibi sufficit: nisi p gratiam deus sibi opitulet. vnde. Nemo venit ad me nisi eni datuz fuerit a patre meo.

†quasi attēde diligenter
iusticie non puenit. †Quare quia
ſ querebāt iustificari. sed ex operibus legis quasi hec possent iustificare
non ex fide. sed quasi ex operibus
ſ cur fidē nō habēt: quia offensionē. i. excecationē in christo passi sunt.
Offenderunt eni in lapidem offen
†patenter z in euidēti
sionis. sicut scriptum ē: Ecce† pono
†iudeis ↑christum a quo quasi paruo lapillo nō caueatur ·ī· eundē christū ex toto malos ꝓterētem in futuro.
†in sion ↑lapidez offensionis. z ·ī· pe
†siue iude⁹ siue gētilis ſ nō m̄ offēdio malis. scz z salus bonis erit.
tram scandali: z† omnis qui credit
ſ cū venerit in futuro
in eum nō confundetur.

C. X.

ſ tamē
Fratres volū
ſ nō ficta
tas quidem cordis mei
th'c innuit q̄ ex gratia deū ↑a me ·ī· offendētib⁹.
† z obsecratio ad deū ↑fit pro ·ī· illis
† vt deus illis det fidē p quā saluentur ↑iustū est vt obsecrē. q̄ emulationē dei habēt. necesse ē quia nō secundū sciētiā qui olim simulis illis fui ·ī· ego.
in ↑salutez. ↑Testimoniū enim ·ī· phi
†zelum dei ſ predilectione dei putāt se facere
beo illis. q̄ † emulationē quidē dei
ſ diligēdi
habēt: sed non secundum scientiaz
†vere nō secundū scientiā ↑ que ē p fidē christi. q̄ ē a deo
† Ignorantes enim dei ↑iusticiam.
†q̄ ē p carnis obseruantias ↑vel volētes ·ī· vt sup bi ·ī· qua deus iustificat credētes
z† suam ↑quęrētes ·ī· statuere. ↑iusti/
†ignorant iusticiā dei. quia christū qui ē datoꝛ iusticie qui adiplet q̄ lex prędixit
cię dei nō sunt subiecti. † Finis eni
ſ qui etiā valet
legis christus ad iusticiam omni
†christus tantū ē iusticia ad salutē. quia iusticia legis ad presentē vitā tantū valet ↑al. scripsit
credenti. † Moyses enim ↑ dixit:
†que ē ex timore nō amore
Quoniā iusticiaz† que ex lege est q̄
†quasi sine gratia adiuuāte ↑nō punieē legali pena ·ī· de illa ita. sed de iusticia fidei sic moyses di
†fecerit homo: ↑ vuet in ea. ·ī· Que
cit. vel ipsa sic dicit in corde homis q̄ obseruata
autem ex fide est. iusticia sic dicit:
ducit ad celū. nō obseruata ducit ad abissum
Ne dixeris ī corde tuo: q̄s ascēdet

¶ Testimoniū illis perhi. Ambroꝝ. De his dicit qui non inuidia sed ex errore christum nō receperūt quibus petrus. scio q̄ p ignorantiaz hoc egistis.

¶ Non secundū scien. Stultum enim est legē venerari. z deum legis ꝓsequi.

¶ Ignō. dei iusti. Non qua deus iustus Sed q̄ homini est ex deo.

¶ Justi. d. nō. s. ꝛc. Hęc ē iusticia dei que non in p̄cepto legis q̄ timoꝛ incutit. sed ī adiutorio gratię christi ꝓstituta est.

¶ Christus ad ius. Ex christo est iusticia. quia si p legem scriptā vel naturalem esset: si non fide christi. ergo christ⁹ gratis moꝛeret

¶ Finis. Non cōsumens sed pficiens. pficit ergo iusticiā p fidē sine opibus legis.

¶ Ad iusticiā. Non humanam sed diuinā Est enim humana z diuina. de humana ibi moyses. de diuīa ibi q̄ autem est.

¶ Scripsit. In numeris z leuitico ubi ita habetur. Qui fecerit ea viuet in illis.

¶ Viuet in ea. Habet istud p̄miū ne ista morte puniatur. Non enim magna iusticia timere. nec habet meritū apud deum.

¶ Ne dixeris. Justicia fidei ē: ne dubitetur de spe dei. q̄ in christo est. ne diffidat christum spoliasse ifernum. z cum animabus celum ascēdisse. vnde iustus efficit.

¶ Ne dixeris. In corde tuo. i. ne saltē cogites. quis ascēdet. i. nullus homo ascendet. q̄ qui hoc cogitat. negat christū ascēdisse. Aut ne cogites quis descendet. i. nullus descēdet. qđ ē p non obseruata lege. quia hoc cogitare ē christum a. m. r. i. credere q̄ christus non descendit in infernū. q̄ si illi qui iusticiā nō obseruāt non descēdunt. Abraam z antiqui patres. multo minus descenderūt. Si aūt illi nō descenderūt tunc nec christus. qui nō nisi p illis liberādis descēdit. Vel ita cū audieris inquit p̄dicari christū post resurrectionē ascendisse in celum: noli dicere in corde tuo mendaciū est. Quis enim ascēdet? quia hęc infidelitas quantum

in te est ·christum de celo ad terram deducit'. Similiter cum et tu audis pz̄
dicari q̄ christus ad infernū descēdit. Noli dicere mendaciū ē. Quis enim
descendit in abissum. Ideo ne hoc dicas·quia hoc dicere ē christum reuo/
care ex mortuis quantū in te est.

¶ Id est.christū dedu. Id est.negare christum ascendisse.

¶ Prope ē verbū.i. vtile ē. vel nō ē aliq̄d incōueniēs·vel dicere· vt credere

¶ Prope non longe a natura animoz̄·z loquendi ratione:quod nobis di/
cit vt credamus.

¶ Hoc ē uerbum. De quo dominus ait Nam vos mūdi estis ꝓpter verbuz̄ qđ locu
tus sum vobis·Non ait p baptismū. Qua
re? nisi q̄z ī aqua ver
bum mundat·detrahe
verbum·z quid est aq̄
nisi aq̄. Accedit uerbū
ad elementum z fit sa/
cramentum, vnde est
ista tanta virtus aquę
vt corpus tangat z coz
abluat·nisi faciēte ver
bo·non quia dicit·sed
quia credit. Nam z in
ipso verbo aliud ē so/
nus transiens, aliud ē
virtus remanens.

¶ Quia si cōfitea. ⁊c. Ecce laus fidei·et
merces. Laus fidei est
Si credideris q̄ do/
minus est hiesus .i.sal
uator z quia resurrexit
Merces vero salus ę/
terna.

¶ Corde creditur. Cetera potest nolens·
sed credere non potest
nisi volens.

¶ Confessio. Confi
teri ē dicere quid sit in
corde aliter loqui est·ñ
confiteri. Quod est in
corde debet esse in ore
quia in fronte .i.in se/
de pudoris; non sine
causa fit signum crucis
ne christi opprobria
christianus erubescat·
peccatū fuit petro·ore
negare· cū crederet coz
de. Cum enī la crimis
diluit qđ ore negaue/
rat·si saluti faciebat
qđ corde tenebat· veri
tas eī z credēda ē z lo
quenda.

¶ Qui inuocant. Orans inuocat· sed ℔
vere nō potest nisi pri
us credat.

¶ Qui ergo inuocant non modo credunt·sz etiam orant·vt postq̄z crediderit alicui? animus nō desinat id postulare qđ
ꝓmisit deus toto corde vigilantibus·quia credere dat remissionē.p. Inuo/
care impetrat ꝓmissa dei.

¶ Quomodo iuo. ⁊c. Probato q̄ de vtroq̄ assumunt populo ·osten
dit p quid scz p remissionē vtriusq̄ factam·quā qui nō recepit inexcu sabilis

¶ Quomodo ergo ⁊c. Inuocatio saluat·ergo oportet credere · quia
quomodo inuocabūt ⁊c. Credere est ex auditu·audire ex p̄dicatione · p̄z
dicare ex missione dei: vt ita totū descendat ex fonte gratię. Predicatio ex
missione·quia z pseudo bene nunciantes deus mittit; qui in bonum malo

†q̄ Scogitare †verba apostoli·quibus apit sensū
premissoz̄ verboz̄ moysi ꝑquantū ad te
in cęlum·†id est †christum ꝑ deduce
re. Aut quis descēdet in abissum:
Sverba apostoli
Hoc est christum ex mortuis reuo
†hoc ne dixeris· sed potius hoc crede verbo quod
dicit scriptura †in deuteronomio
care. †Sed quid dicit †scriptura:
†vtile quia iustificat z saluat †christus vel eius
predicatio Schristus qui est verbū in principio a
pud patrem ꝑad ꝓfitendū
†Prope ē †verbum in ꝑore tuo z in
†ad credendū †exponit scripturā moysi ꝑquo z
baptisma consecratur
†corde tuo. †Hoc est ꝑ verbum fi/
†ppe debet esse †cū aliquis impugnat
dei qđ p̄dicamus: †quia si †cōfite
†non opa legis Sresurrexisse·vel q̄ ipse ē dominꝰ
z hiesus.i.saluator
aris in ore tuo †dominum hiesum:
z in corde tuo credideris q̄ deus
S vel suscitauit
illum excitauit a mortuis: saluus
†credere dat salutē: q̄z iusticiā que ē causa salutis
S.i.p fidem cordis iustificatur aliquis .i.de ipio
fit pius
eris. †Corde enī creditur ad iustici
†post cordis fidē aliter non valet †que sup addit
fidei vt in martiribus ꝑnō modo ad iusticiā
am: †ore autē †confessio fit ad ꝑ salu
†vere corde cre.ad iust· †per isayam ꝑnō tātū iu
deus sed z gentilis
tem. †Dicit enī †scriptura. ꝑ Omis
†erubescet in futuro·z si hic confundi videatur
qui credit in illum: nō †confundet.
† omnis S sed in omni gente qui timet deum
hic acceptus ē illi †quia
† Non †enīz ē distinctio iudęi z grę
Snon ē distinctio Screator
ci. Nam idem dominus omnium
†sufficiēs ditare omnes †inuocāt fide z opere
ꝑaliis nō diues
†diues in omnes qui †inuocant ꝑ illū
†ab auctoritate isaye ꝓbat qđ dixerat † iudeus
vel gentilis ꝑbene se subiiciēdo
† Omnis enim †quicūq̄z ꝑ inuocaue
†in eterna beatitudine †sed hoc nō potest auerꝰ
rit nomē domini †saluꝰ erit. †Quo
Suel aūt S.nō inuocabūt nisi credēt
modo ergo inuocabunt in quem
†nō creditur illi·cui obediētia negatur †nec olim
aliquis credidit: qui nō aliquo mō audiunt S nō
credent nisi audiāt
non crediderūt. †Aut quomō †cre/
†nō audiēt nisi predicetur eis
dent ei·quez non audierūt: †Quo
†qui predicanti resistit·auctorē nō recipit †non
predicabunt nisi mittātur Snō sunt veri apostoli
nisi missi
mō aūt †audiēt sine p̄dicāte †Quo
modo vero p̄dicabunt nisi mittā
†ī isaya vel in naum ꝓpheta S sed missi·quia
tur. †Sicut scriptum ē. Quā speci
†aduētus apostoloz̄ qui illumināt mundum †an
nunciantiū ꝑreconciliationē
osi †pedes †euangelizantium ꝑ pacē
†bene nūciat qui qđ ore predicat·ope iplet †futu
ra ꝑ. omnes audierūt p apostolos S cū enim
ex gratia audiū·necessaria ē z alia gratia·que coz
moueat.
†euangelizantiū †bona. ꝑ Sed nō
omnes obediunt euangelio. Esay
†aliquos obedire nō omnes ꝑ. aliquis nō om ī
bus †his que a nobis audiūt·vel q̄ nos audim?
a te.
as em̄ †dicit Domine ꝑ quis †credi
†q̄z aliquis credit ex auditu z si nō omnis †ali qñ
z si non vbiq̄z.
dit auditui nostro. †Ergo fides †ex
S nō nostra merita
auditu: auditus autem per verbū
†al.christi †ex auditu crediderūt·sed qui nō credi
derunt·nūquid nō audi·q·p hoc excusabiles
†dei. †Sed dico: nunquid non au
†id ē.nō modo ꝓmi·sed z ultimi audierūt
dierunt? Et quidem †in omnem ter
Sfama Sex oi pte
ram exiuit sonus eoruz: z in fines
†ipsa †omēs audierūt. Sed de iudeis specialiter
dico·Nunquid ⁊c.
orbis terrę †verba eoꝝ. †Sed di/
†cognouit vtiq̄z q̄z moises qui primus.i.maxim?
z alu post eum
co numquid israel non †cognouit?
Primus moyses dicit: Ego ad
†ad inuidiā de cōuersione gentiū †ꝓmittā adduc
ꝑ.i.gentiles·qui pri? nō gens .vel modo nō gens
†emulationem vos †adducā ꝑ in nō
†que deū nō nouerat
gentem·in gentem †insipientem·in
†ꝓmittam ī vos irasci z psequi · z cū hoc factum
videant·attēdāt q̄ venerit †z si preuideret penaz
imminere·tamē audet S Non tantū moises hoc di
cit·sed z isaias
†iram uos mittam. †Esayas autez
†ex ꝓsona christi †sponte me obtuli ꝑ. z inde in
uidia iudeoꝝ
audet z †dicit: †Inuētus sum ꝑ a ñ

¶ Pacem. Recon/
ciliationez̄ inter popu
lum z populum diru/
ta maceria legalis ri?
in iudeis·z idolatrię ī
gentibus Et inter deū
impios p fidem iustifi
cantem z homines in
cum credētes.

¶ Euange.bona. Pacem sup pacē. q̄z regnuz dei pax ē.

¶ Esayę enim.d. do.q.c. Prędixi? de/
us prędixit infidelita/
tem iudeoꝝ·sed non fe
cit, neq̄ prędiscisset ma/
la eorum·nisi ea habe
rent. Sic etiaz exęcat
quod ē deserendo; nō
faciendo·z hoc meruit
volūtas. Si dicit nō
possunt iudei credere·
q̄z isayas p̄dixit·dico
nō possunt: q̄z nolunt
qđ deus p̄scauit p̄di/
xit sed non fecit. Non
possunt. dū superbi· dū
tales·vt scz omia suis
viribus attribuerent·
vt negarēt sibi necessa
riū esse diuinū auxiliū
ad bene opandum.

¶ Fides ex audi. Etsi deus intus doce
at·tamen p̄co exterius
annunciat.

¶ Per uerbū ⁊c. Id ē· p gratiā christi
doctores verbi euāge
lici nobis mittētis. Ni
si enim dicat aliquid
nec audiri potest nec
credi.

¶ Et quidē. Vel·eq̄
dem.i.certe·z ita inex/
cusabiles·sicut in ps·
ostēdit dauid dicens:
In omnem terram exiuit ⁊c.

¶ In omnē ter. ⁊c. Nec hoc tpe apostoli
ipletū ē. Sed spūsanc/
to reuelāte· videbim?
plendū ī posteris. Lo
cutus est igit̄ p̄teritiue
ꝓpter certitudinē pro/
phetię. Dicendo igit̄
eoꝝ nō solū de apostolis.sed z de eoꝝ posteris intelligi voluit·Sic z illud
Testes mihi eritis vsq̄ ad vltimū terrę. cognouisse.

Sz dico. Nun. Quia possent z audisse z nō cognouisse affirmat eos z

¶ Cognouit. Quia ꝓtradicere nō potuit ratiōe vel auctoritate·sed nō ve/
re cognouit vt mēti eoꝝ bene sederet.

¶ Ad ęmulationem. Inuidiā iudęis· dū gētes eoꝝ deum suū dicūt· z
ꝓmissiones z legem eoꝝ z ꝓphetas ad se ꝓtinere. nō q̄les genti

¶ In nō gen. Gētiles nō ꝓri? dicebant gens sancta· vel mō nō gēs·q̄

¶ In gen. iusi. In.i.contra, Gentem insipientē.i.ꝓtra gētiles· quę deum

verum non nouerant.

¶ Tota die. Toto tẽpore quo cum eis ꝓmoratus sum. ⁊ mundũ illumina ui. Vel manus in cruce. vel opa ⁊ affectus ampliaui.

¶ Expandi manus m. Q. ampliora ostendi iudeis quia nullus eis beneficium negauit. Nam mortuos illos ꝛ suscitauit. diuersas eorum infirmitates curauit. Ille enim dicitur manus expandere. qui poscentibus beneficia largiter tribuit.

¶ Manus meas. Hoc non de manib⁹ in cruce extẽsis. sed de operib⁹ quę illi populo exhibuit.

¶ Vel de manibus in cruce extensis potest ♭ accipi. vt positum sit totum ꝓ parte. Tota die ergo .i. diei parte totius. Expandi ī cruce. Manus meas ad po. non cre. sed contradicentem qđ peius est

ſ ꝑ se ſ in manifesto
quęrentibus me. palã apparui his
ſ ab aliis ſ ita ad gentes
qui me nõ interrogabãt. Ad israel
ſ opera
autem dicit: Tota die expandi ma
⁊ affect⁹ ſ iudeoꝝ
nus meas ad populũ non creden
ſ qđ peius ẽ
tem: sed ⁊ contradicentẽ mihi.

C. XI.

ſ dicere videor. ꝙ deus repulit po.
ſ sed nunquid. hoc dixi. vel
Dico ergo Nũ
† ex toto ↑ vel populũ suum ſ iude os quibus tot fecit ſ vel hereditatẽ
quid deus †repulit ↑plebem suam:
† si dico infideles iudeos. nõ tamẽ omnes ↑ quia me ⁊ alios predestinatos nõ repulit ¦ .i. iudeus nõ ꝓselitus. sed ex semine abrae ꝑ lineã beniamin
†absit. ↑Nam ⁊ ego ¦ israhelita sum
† ne putet̃ de ismael
ex semie abrae de tribu †beniamin
ſ sicut me non repulit similiter
Non repulit deus plebẽ suam quã
† predestinauit ↑ libri regum
†prescisit An nescitis qđ dicit ↑ scri
† vbi de helia loquit̃ ↑ scilicet ¦ inter se ⁊ illos
ptura in †helia: ↑quẽadmodum ¦ in
ſ iudicẽ ſ vel aduersum ſ dicens <
terpellat deum pro israel: Domine
ſ sub iezabel hoc factũ est
prophetas tuos occiderunt. altaria tua suffoderunt. ⁊ ego relictus sum solus: ⁊ quęrunt animã meam
ſ putauit se solum
Sed quid dicit scriptura illi dixis
ſ ꝑ gratiã reseruaui
se diuinum responsum: Reliqui mi
ſ omnes bonos
hi septem milia uiroꝝ: qui non cur
ſ de⁹ achab ⁊ iezabel
uauerũt genua sua ante baal. Sic
ſ vbi facilius ſ gratie
ergo ⁊ in hoc tẽpore reliquię secun
† ꝑ gratiã qua electi sunt ſ nõ merita ſ vnde nõ vos me elegistis. sed ego vos elegi ↑ vel facte sũt
dum †electionẽ gratię dei saluę ↑ fi
† dixi ꝑ gratiã saluari ↑ .i. ꝑ gratiã salui facti sũt.
ent. †Si autem ↑gratia. iam non ex
† legis ↑ .i. si ꝑ opera legis salui sunt ¦ quod tamen ꝓstat esse
†operibus: ↑alioquin ¦ gratia iam

¶ Dico ergo. Quia tot auctoritatibus confutauit iudeos. insultare possent gentiles. dicentes eos ex toto repulsos esse cõtra quos incipit sic.

¶ Prescisit. Pro ꝓdestinauit posuit. Sic enim debere accipi ex sequentib⁹ patet. Jdo autẽ dixit prescijt. Ne iterum iudei supbiant ex eo ꝙ dixit eos non repulsos ⁊ plebẽ dei.

¶ An nescitis. Q. ita reliquias in hoc tẽpore. sicut cum helias solus sibi videret. qui si ignorauit ⁊ alios ꝓter se reseruatos nõ minus si isti ignorent.

¶ Septem milia. Per septenarius vniuersitas ꝑ millenarius ꝓfectio designat.

¶ Sic ergo. Quasi quia tunc erant multi. ⁊ si nesciret helyas. Ergo sic .i. ita latenter. vel ꝑ eandẽ gratiam.

¶ Quid ergo quę. Audito ꝙ reliquię salutę factę sũt gratia. nõ ex operib⁹. quid ergo dicendũ est.

¶ Electio aũt cõse. Electio gratię est. non meritorum. Excęcatio vero meritorũ est. Excęcati enim sunt. quia credere noluerũt. sicut illi quia voluerũt crediderũt. Misericordia igit̃ ⁊ iudiciũ in ipsis voluntatibus facta sunt a deo. Illis vel per misericordiã gratiã apponente. Ipsos vero ꝑ iudicium excęcari ꝓmittente. Quicunq; enim cũ intellexerit ⁊ credere noluit. id debet ꝓsequi qđ vult. ne de cętero possit credere. In voluntate ergo sua adiuti sunt: vt qꝝ scientes verũ dicebant esse falsum. de cętero non intelligerẽt qđ verum ẽ. boc mereꝝ inuidia malę voluntatis: non ita de bis qui erroꝛe hoc agunt.

¶ Dedit illis. Malã cõpunctionem ♭ significat. quia sępe fit. vt etiã bonum sit homini molestũ. vt phariseis doctrina christi. ⁊ sic spiritũ ꝓpunctionis appellat mentẽ inuidentẽ qua inuiderũt doctrinę christi.

¶ Usq; in hodi. diẽ. Jd est. q̃diu poterit dici hodiernus dies. i. vsq; in ꝓsentem diẽ omniũ ad quos hoc scriptũ pueniet.

¶ Mensa. Jd ẽ. scriptura. Eoꝝ. i. ipsis ꝓmo oblata. ẽ ⁊ coꝝ ipsis posita qꝝ in ei⁹ carnalib⁹ obseruatoĩb⁹ deletant. Vel coram eis. Quia si rationẽ vellent attẽdere posset intelligere.

In laqueũ. Sic se ipsos acetũ mihi obtulerũt. sic fiat illis: coram ipsis qꝝ iniqtatẽ nouerunt. ⁊ ī ea pstiterunt.

¶ In laqueũ ꝛc. Scriptura q̃ intelligentib⁹ ẽ panis. illaqueat duꝝ male intelligitur. ⁊ pro ea ꝓdicatio christi respuitur. Fuit ⁊ causa captiuitatis dũ zelo eius christum occiderũt ⁊ ī illa captiuitate causa scandali ⁊ oppbrij. ⁊ post causa ętern̄ę dãnationis. q̃ specialiter retributio dicit̃.

¶ Obscurentur o culi eorũ. Quia sine causa nõ viderunt. fiat eis nõ videre.

¶ Obscurent̃ oc. e. ꝛc. Hęc verba nõ optantis voto sed ꝓdicentis officio dicunt̃.

¶ Dico ergo. Nũquid. Quia dico excęcatos auctoritate ꝓphetarum: putatis ꝙ ī recuperabiliter. ⁊ sine vtilitate. Sed casus eorum prodest. ⁊ possũt restitui. nequis eos despiciat.

¶ Salus Duꝝ diui si ꝑ mundum in testimoniũ sunt non fictas de christo esse ꝓphias

¶ Ut illos ęmulẽ. Hoc sępe factum est. ⁊ plenꝰ fiet in fine seculi quando iudei christianos sequent̃ ī fide christi. Tunc enim manus moysi reuocabit̃ in sinum. tunc moyses noster reuertet̃ ad matrẽ ⁊ ad fratres. Potest etiã intelligi vt gentes iudeos ęmulent̃. i. vt credant sic̃ ⁊ ipsi credebant. Vel vt dei ęmulatione circa opa eoꝝ mala moueantur.

¶ Quod si delictũ Dixit delictum iudeorum ꝓdesse. qđ si est. tũc magis ꝓuersio eoꝝ.

¶ Quãtomagis. ꝛc. Jd ẽ. si maluꝝ eoꝝ vertit deꝰ in bonũ. i. in diuitias mũdi: multomagis bonũ eoꝝ cũ in fine plenitudo eoꝝ ꝓuersa ditabit gẽtes doctrina ⁊ exẽplo. in quo ostendit. nec inutilẽ. nec irrecuperabilẽ casum eoꝝ.

¶ Quandiu. Etsi apostol⁹ gentiũ. tamẽ honorificabo mĩsteriũ vltra hoc qđ debeo supaddendo. vt etiã de iudeis laborẽ tentans. si hac nõ succedit via aggrediar alia. qđ nõ facerẽ. si de salute eoꝝ desperem.

¶Quod si deliba tio. Dixi qđ assūptio eoꝝ erit multū vtilis quā ne dicatis nō pos se fieri·quasi totū gen⁹ sit repudiatū. Quia si delibatio.i.pauci de il lis assūpti·vt apostoli ⁊ alij discipuli sunt sā cti ⁊ massa.i.genus po test sanctificari Am bro. Est autē deliba tio parua ex aliqua re assumptio ad expimē tum toti⁹ massę·vt ex cibo vl potu. Et si ra dix.i. pīarchę a qb⁹ ꝓtrabūt sācti būoꝝ fi dei. et rami q̄ de eoꝝ genere excreuerūt in eū fundati.

¶Socius. In spe p missionis·hoc contra morem. Bona enim ar bor ī non bonā inseri solet·hic non bona in bonam.

¶Dicis ergo fra cti ⁊c. Quasi non cō tra stantes·tamen con tra eos licet gloriari·q̄ causa insertionis meę repulsi sūt. Qđ remo uet apostol⁹·ita·bene dicis·quia verum ē q̄ fracti ꝓpter increduli tatem sunt·tu stas fide .i.non merito tuo·sed gratia dei·⁊ ideo noli supbire·ne ⁊ tu franga ris p supbiam·vt ille p incredulitatem.

¶Non es stabilis·si p quos stas destruis.

¶Facile decipit qui a lienis malis gaudet.

¶Fide. Dei ē bene ficium q̄ tu stas non tuum meritū.

¶Sed time. Ne tā te gratię beneficium a mittas ⁊ in supplicium ī cidas. Lastus enim ti morē cum cauet aīa ne deus illam deser⁹ deserat.

¶Si enim deus. Judęis non pepcit de us·qui a sanctis patri bus originē ducebant ex quorum etiaꝝ gente ipse carnem assumpsit multominus vobis p cet si a fide recesseritis vel in supbia intumueritis.

¶Contra naturā. Dicit qđ est contra cōsuetudinē naturę·vt surculus fructum radicis ferat. Deus tamen nihil contra naturā facit; quia id ē. na tura qđ facit. Summa natura opus dei·contra quā nihil fit·sed contra cō suetam nobis.

¶Oliua. Intelligitur hic fides patrū.

¶Impietatē. Legalis obseruantię cultū. Cultus iudęoꝝ ab aduentu christi est impietas.

†quocare valeā †indeos ſ·vel vt ſic †prouocem †carnē meaꝫ ſ·⁊ saluos †gratia dei adiuuāte †saltem ſ·⁊ ideo de illis la boro·quia vtilis erit assumptio ad informationē gentiū. Et vere †faciam †aliquos ex illis. ſ·Si eniꝫ ſinfidelitas amissio eoꝝ reconciliatio ē mun ſ erit ſreliquoꝝ ſgētiū ex eo q̄ mortue di: quę assumptio: nisi vita ex moꝝ tuis: Quod si delibatio sancta est· ⁊ ſpotest sanctificari massa. Et si radix sancta: ⁊ rami. †pbat adhuc iudeos posse assumi·vt reprimat gē tes ſ.i.sed †naturalibus ſ·a ꝓmissione excisi †Quod si aliqui ex †ramis ſfracti †o gentilis †sterilis naturaliter ⁊ amarus sunt·†tu autē cum †oleaster esses: †aliena opatione ꝓiunctus †in loco fractoꝝ ſ·fa ctus es ſpticeps ſ·patriarcharū ⁊ ꝓphetarum †insert⁹ es in †illis·⁊ ſocius ſradi †apostoloꝝ qui ꝓe omnibus habent spiritū radi cis †fructiferi populi iudaici ante aduētū christi cis ⁊ †pinguedinis †oliuę fact⁹ es: †si inq̄ hoc ē ſquia etsi putata ē oliua nō tamen amputata †.i.insultare malis alteri⁹ ſ·fractos †noli ſ gloriari aduersus ſramos. †tu gētilis †dicit tibi·quia gens illa nihil a te·ſz tu ab ea fidem habes Quod si †gloriaris: †non tu radi ſo gētilis cē portas: sed radix te. Dicis ergo ſdicis fracti sunt rami vt ego inserar. Be †sed †.i.suo vicio·vnde tibi oportunitas salutis nō ꝓpter te ne †propter † incredulitatem fracti ſ⁊ ideo ſsup sunt: tu autem fide stas· Noli altū bire †offendere ſ caste †time·qđ oportet qz. sapere: †sed time. †Si enim deus ſprerogatiua patrū·quib⁹ facta ē ꝓmissio naturalibus ramis non pepercit. †sed vide ſhoc ꝓtingat qđ ⁊ vtiq̄ ꝓtigere potest †alieno ſ·qz fide stas †ne forte †nec tibi parcat. ſ·Vide †bonitate suadet·seueritate terret ſ p vtranq̄ di sce humiliari †.i.districtā iustitiā ſ quia p incre dulitatē fracti· ergo †bonitatez ⁊ †seueritatem dei. In eos quidem qui ceciderunt se ſqua tibi beneficiū ꝓfert ueritatē. In te autem †bonitatem ſtñ †vt totum deo tribuas ſ ea †nisi per manseris dei·si ꝓmanseris ī †bonitate. †Alio †sicut illi †a sancta radice ſseueritatē dei sentiēs ſ·Q.nō solum tu excideris si nō ꝓmanseris in bo no ſideo nō despiciēdi quin ⁊ †tu †excideris. ſ·Sed ⁊ illi si non permāserint in incredulitate: ſsi non ꝓmanserint ī icre·qđ vtiq̄ potest fieri inserent. Potens ē enim deus ite †sibi qz etā inde natus ē †potēs inserere. Nam ī serent ⁊ hoc a minori rum †inserere illos. †Nam si tu ex †quia inde nat⁹ †vi dei ſ·ritibus gentiū sterilitū ſ·quia idolatria ⁊ huiusmodi gentib⁹ ex vsu sunt quasi naturalia· †naturali †excis⁹ es ſ·oleastro: ⁊ ſ·contra † vnitus ꝓ fidem patriarchis ⁊ apostolis qui pin guedinē sanctispiritus habuerūt natura †insertus es in bonaꝫ oliua ſsi hoc ē quātomagis ⁊c †docti lege cultū dei †quātomagis hi qui †secunduꝫ na †venient suo populo †inserent iudei ⁊ vere quia ⁊ iterum quidā ⁊ tandē plenitudo·⁊ hoc volo vos scire. turam †inserētur suę oliuę: †Nolo †occultū dei iudiciū ſmysterium dico·ne putetis vos hoc vestro ingenio posse discutere enim vos ignorare fratres †myste rium hoc·vt non sitis vobis ipsis †nō omnes excecati †non ex natura sed culpa sapiētes: quia cęcitas ex †parte †cō †.i.vt vel quousq̄·vt causa notet·⁊ termin⁹ tigit in israel·†donec plenitudo gē †postq̄ intrauerit †predicāte helia ⁊ enoch ſ·emulando gētes ciū intraret: ⁊ †sic †omnis israel ſ·sal †israel saluus fieret ſin ysaya †secundū carnem uus fieret. †Sicut scriptum ē. †Ue †de iudeis †vi·qđ ē iterim quādo aliquis vir cō uertit ſ·volūtarie ſin fine quādo facile niet †ex sion qui †eripiat ⁊ ſ·auertat ſinfidelitatē ſa iudeis ſerit impietatem ab iacob. Et hoc illis †qz ego ipse faciā qđ ꝓmisi † ꝓmissio ꝓplebitur ſvel testimoniū ſ·remisero. †a me †testamentū: cum ſ·abstulero †.i.ꝓpter ſtunc ꝓuerten̄t·sed modo inimici·ecce quare ꝑs excecata ē·⁊ ꝑs illuminata †qđ cōtra le gem eoꝝ nō ꝓpter gentes peccata eorum. †Secundum †euā †vt vobis locus intrandi esset ad fidem †ad vtili tatē vestram geliū quidez inimici †propter †vos †Q.quidā sunt inimici secundū euangeliū ⁊ pro pter vos. quidā aūt charissimi vel dilecti secundū electionem †nō ꝓpter merita ſ·.i.ꝓpter ꝓmissio nes patribus factas †Secm †electionē autē ſ·charissimi ſmutatione ꝓpter patres. Sine pęnitentia †remissio peccatoꝝ in baptismo ſ ꝓmissiones †vel electio ab eterno ſiterioꝝ ⁊ gratuita ſquā nullis meritū ꝓcenit ſad fidē ſ·ita opus erat vt ⁊ alii inimici ⁊ alii electi aūt sunt †dona ⁊ †vocatio dei. ſ·Si †longo tempore plus q̄ isti †qđ valuit ad hoc vt modo humiles credatis cut enim †aliquādo ⁊ vos †non cre ꝓbato q̄ deficit natura.i. q̄ p liberū arbitriū in uiari nō potuistis ſnup didistis deo: nunc autem †miseri cordiam consecuti estis ꝓpter in ſque ē aliqua cā vestre misericordie ſiudei credulitatem istorum: ita ⁊ isti nūc †ne post ꝓuersi materiā gloriādi hēant †venientes ſ·i·nō habuerūt fidei gratiā p dei miam sicut vos †non crediderunt in †vestram mise ſ hūiliati ſ fidei gratiā ricordiam: vt ⁊ ipsi misericordiam ſ ideo ita de vtrisq̄ factū est consequantur. Conclusit enim deꝝ

Abstulero. Hoc erit in fine quādo prędicatiōe helye ⁊ enoch ꝓuertentur iudei vñ p malachiam. Mittam vobis helyam thesbi ten qui ꝓuertet cor da patrum ad filios ⁊ cor da filiorum ad pa. vt intelligant filij ut patres .i. vt ꝓphetę intellexerīt ¶Secundum e uan. ⁊c. Aug. Vel ita Tunc ꝓuertentur sed modo inimici qui dem sunt christi. Et q̄ dem nostri. Iterum ex se ex suo scilicet vicio. Sed hoc ē secundum euangeliū ⁊ ꝓpter vos .i. ad ꝓfectum euange liū ⁊ vestrum.

¶Inimici prop. Ostēdit hoc ex dei di ſpositione puenire. Et se eī possunt inimicari qđ ꝓficit euāgelio deo vtente malis ad bonū vt cū faciant ꝓtra vo luntatem dei. impleat voluntas dei sapiēter omnia disponens.

¶Propter patres Electi sunt dilecti pro pter patres quib⁹ hęc ꝓmissa sunt: qz nō vo cati ea vocatione qua multi nō ꝑscīi q̄ tamē pcunt·de qua dictū ē Multi sunt vo. pauci v. ele. sed ea qua electi quę sine mutatione·qz qui audit a patre vēit ad filium: qui non per dit quicq̄ de oī dato quisquis vero pit·ñ in fuit·vnde a nobis exie runt: sed ex nobis non fuerunt.

¶Sine pęnitētia. Secundum electionē ⁊ propter patres sunt saluandi: qz dona·i. ꝓ missiones·⁊ vocatio. i. electio ab eterno sunt sine pęnitētia. i. sine im mutatōe ꝓsilij dei. Vt ideo dico secundū elec tionē quia quibus de us fidem inspirat: sine ꝓcedenti eoꝝ pęnitētia inspirat.

¶Sine peccato. Gra tia dei in baptismo nō requirit gemitū vl plā ctum. vel opus aliqđ·nisi solam fidē·⁊ omnia gratis ꝓdonat·hoc ideo; ne putent illos nō posse accipe misericordiā·qz eos dolere nō vident.

¶Sicut enim. Jd ē. qua ratione vos olim ꝓmisit deus nō credere·sz ne causam supbiēdi haberetis postea ꝓuersi.

¶Ut et ipsi. Expti non p legem esse salutem sed p gratiā·vt ⁊ sic p humi litatem ꝓsequerent misericordiam.

¶Conclusit. Jd ē. ꝓmisit ꝓcludi. hic videt aliquo mō mysteriū exponere Cōclusit enim deus oīa in infidelitate vt de amaritudine infidelitatis suę

ꝓgnitẽdo ꝓfusi·ad dulcedinem misericordię dei credẽdo ꝙuersi humiliores ꝑmanerent·vt ꝛ gratia muneris esset gratissima ꝛ damarẽt·ꝙ magna multitudo dulcedinis tuę domine.

¶ Omnium. Jd ẽ.iudęoꝝ·ꝛ gentiũ·nõ ꝙ nullum dãnaturus sit·qđ quidam falso opinati sunt.

¶ Valde enim puum sensum habem⁹ ad discutiendã iustitiã iudicioꝝ dei· ad discutiendũ gratiã gratuitã nullis meritis ꝓcedentibus redditã. Nec tã mouet nos ꝙ gratia ꝓ statur indignis·ꝙ ꝙ ę que indignis alijs denegat. Aug⁹. Scio ꝙ sicut ĩpossibilitas ita ꝛ iniquitas nõ est apud deum ꝛ scio ꝙ superbis resistit·humilibus dat gratiã. Illud vero obscurũ est·quare quibusdam ĩdignis dat quibusdã negat. aliquid ergo ẽ ĩ abdito ꝛ ꝑfundo iudicioꝝ dei. Nec illud ꝓspicuũ ẽ·quare hoc modo saluauerit iudęos ꝛ gẽtes·vt prius ꝑmitteret eos ꝓcludi in infidelitate.

¶ O altitudo. Si quis quęrat·quare sic saluant⁹? cũ multi alij modi saluationũ sunt hoc se nescire innuit ꝓ admirationẽ apostol⁹. Nota ꝙ hoc ꝙ creaturas oꝛtas esse ꝓspicim⁹ deum patrẽ a quo oĩa habent ꝓncipiũ: minime esse dubitamus. Jterũ quia si esset sine ratõne quasi res fatua videret:eũ igit rõnez (ꝙ ꝓcedit ex se ipso·nõ ipse a ratione) ꝓculdubio scimus habere.i.filiũ ꝙ quẽ cuncta tã rationabiliter disposita cernim⁹·ꝛ a patre ꝓcessisse fideliter credimus ꝛ quia deum patrem·eoꝙ talẽ habeat rõnẽ·ꝛ rõnẽ eo ꝙ a tali ꝓcessit pr̃e gaudere cognoscim⁹:ideo gaudium illud ꝛ bonitatẽ esse spiritũ ex vtroq; ꝓcedentẽ·in quo spiritu omnia ꝓsistunt·minime ambigimus·qđ gaudiũ ꝛ benignitatẽ·etiã vsq; ad creaturas puenire nequaq; dubitam⁹·ꝛ ideo dicit spirit⁹ ꝓcedere.i.dari nõ quantum ad patrẽ ꝛ filiũ·sed quantũ ad homines·quia si aliqđ bonũ in aliquo videmus·ꝓ spiritũ ei datũ a patre ꝛ filio credimus. Notandũ ꝙ dicere rationẽ ex pr̃e·bonitatẽ quoq; ꝛ gaudiũ ex vtroq; ꝓcedere:sicut dicit Aug⁹. nihil aliud ẽ ꝙ filiũ generare.ꝙ aũt dicit spiritus a patre ꝛ f.ꝓ. hoc ẽ mittitur·datur ꝛ a seipso etiam.

¶ Quię. Jd ẽ.impletiones dispositionis·qz nec in exhibitione potest cognosci quid disposuit.

¶ Consiliarius. Est vnigenitus fili⁹ eius qui ꝛ angelus magni ꝓsilij appellat. Sed ex hoĩbus ꝛ angelis null⁹ fuit ei cõsiliarius.

¶ Aut quis prior. Et si iudicia nõ possum⁹ scire· vel hoc ꝓstat ꝙ ex sola gratia dat.

¶ Quoniã ex ipso ꝛc. Ex.per.in.distinctionẽ ꝓsonarũ indicãt· ipse idẽ ꝓnomen repetitũ·identitatẽ substantię· ꝛ ꝙa talis ipsi gloria·nõ iustis ipsis

¶ Ex ipso. Non de ipso sunt oĩa. Ex ipso enĩ sunt cęlũ ꝛ terra·quia fecit ea. Non aũt de ipso·qz nõ de substãtia sua. Jn ipso sunt omnia ꝙ condidit.

¶ Non tamẽ inquinãt eum qui peccãt·de cuius sapiẽtia dicit·attingit omĩa ꝓpter sui mundiciã ꝛ nihil inquinatũ in eo incurrit.

¶ Aug⁹. Oportet vt creatorẽ ꝓ ea ꝙ facta sunt intellectu ꝓspiciẽtes trinitatẽ intelligamus. Cuius trinitatis vestigiũ in creaturis apparet. Jn illa enĩ trinitate summa origo ẽ omniũ rerũ ꝛ pfectissima pulcritudo ꝛ beatissima dilectio. Jtaq; illa tria a se inuicẽ determĩari videnť·ꝛ in se etiã ĩfinita sũt ita ꝛ singula sunt in singulis·ꝛ omnia in singulis·ꝛ singula in omnibus·ꝛ vnum omnia. Non igit ꝓfuse accipiendũ est ꝙ ait apostol⁹. Ex ipso·ꝛ ꝓ ipsum·ꝛ

tiudeos ꝛ gentes †quia aliter ex supbia ruerent
†omnia † in incredulitate: vt omni
†ꝛ quare sic ne putes cõprehendi posse †qz multa scit ꝛ ꝓfunda
um nliserearur. †O altitudo †diui
†de rebus spũalibus †de mũdanis ·ĵ· sicut sapiẽtia ꝛ scientia eius sunt incõprehensibiles·sic ꝛ iudicia ꝙ quibus cepit de sa.ꝛ sci.
tiarum †sapientię ꝛ †scientię dei ĵ ꝙ
†.i.dispositiones de omnibus rebus
incõprehensibilia sunt †iudicia ei⁹:
†vere alta sapiẽtia ꝛ sciẽtia §hoc esayas dicit
ꝛ inuestigabiles vię eius. †Quis
§in sapiẽtia ꝛ scientia
enię cognouit sensum domini: aut
§in dispositione ꝛ exhibitione rerũ. Quis fuit cuius ꝓsilio ageret·vel qui eius cõsilium sciret
quis consiliarius eius fuit: aut ꝙs
†fidẽ ꝛ bona opa †a deo §merces ex hoc ꝙ fidẽ suam ꝓtor dedit.
ꝓtor †dedit illi: ꝛ †retribuetur ei.
†nullus qz potius †patre ex quo filius ·ĵ· filium ꝑ quem omnia
†Quoniam ex †ipso·ꝛ per †ipsum·
§spũsancto·quia sola dilectione †creauit ꝛ conseruat omnia
ꝛ in ipso sunt omnia. Jpsi honoꝛ ꝛ
gloria in ꝙcula ꝙculoꝝ amen.

C. XII.

in ipso. Ex ipso dicẽs ꝓpter patrẽ. Per ipsuꝫ ꝓpter filiũ. In ipso ꝓpter spiritũ sanctum. Neq; patrẽ volens intelligi dixit ex ipso. vt sic intelligas oĩa esse ex patre·vt neges omnia esse ex filio·vel ex spiritu sancto. Cum ex patre ꝛ ꝑ patrẽ ꝛ in patre omĩa esse·sane dici possit. Similiter ꝛ de filio ꝛ spiritu sancto dici potest. At per hoc dñs dicit. Ex ipso·ꝛ per ipsum·ꝛ in ipso sunt omnia sine dubio ꝑsonarũ ꝛ filij ꝛ spũssancti demonstrat ꝙlitas. Et qz non ante noĩauerat patrẽ vel filiũ vel spiritũ sanctũ·sed deũ ꝛ dñm qđ ꝛ ipsa trinitas dici potest·singula hoꝛ triuꝫ referri ad singulos voluit.

¶ Omnia. Quę naturaliter sunt nõ peccata·ꝙ naturã viciãt·ꝙ ex voluntate peccantiũ nascunt. Jn creaturis vestigiũ apparet trinitatis·Jn trinitate.summa origo ẽ omniũ rerꝫ ꝛ pfecta pulcritudo·ꝛ beatissima delectatio.

C. XII.

¶ Hinc ẽ moralis admonitio post tractatũ legis ꝛ fidei·ꝛ naturaꝫ iudaici popli ꝛ gẽtilis.

¶ Obsecro. Hucusq; satis vtranq; ꝓtemptum ilianit·ꝛ gloriam de priori statu annullauit·modo quasi finito negocio deinceps ad moꝛalitatẽ tendit.

¶ Obsecro. Hucusq; ne alter aduersus alterũ superbiret: hinc vt alter de alteri⁹ vtilitate laboꝛet·Obsecro ꝓ misericordiã dei.i. per apostolatuꝫ misericorditer a deo mihi cõmissum·vel misericordiaꝫ a deo vobis datã.

¶ Hostiam ui. Augustin⁹. Olim hostia occidebat vt homines causa peccati subiecti morti ostenderent. Nunc quia a peccato liberi·viua hostia offert in signum vitę ęterne.

¶ Molite cõfor. Aug⁹. Hic anima deo fit sacrificiũ cũ igne amoris incensa formã cõcupiscẽtię secularis amittit·ꝛ deo se referẽs illi tanq; incõmutabili formę subdita reformat.

¶ Nolite con. Generalis ꝓhibitio. Sed reformamini generalis iussio. Jbi cõtinentia hic iustitia·hoc ad nõ cõcupiscere·illud ad diligere·illud ad declinandũ a malo·hoc ad faciendũ bonũ. Non cõcupiscendo enĩ vetustate expoliamur ꝛ diligẽdo nouitate induimur.

¶ Reformamini. Quia partĩ amissa ẽ imago dei·vt incipiat ab illo reformari a ꝙ formata ẽ. Non enĩ reformare seipsã ꝑt sicut potuit deformare.

¶ Quę sit uolun. ꝛc. Volũtas dei dicit siue ipsa ꝙ vult ꝙ in deo ẽ. Siue illud qđ vult hic accipit dei volũtas qua vult ꝙ semꝑ implet·ꝙ beneplacitum dei siue dispositio interdũ appellat de qua ꝓpheta ait. Omnia ꝙcunqz voluit fecit. Et apostol⁹ voluntati eius quis resistet. Omĩa ergo bona ꝙ fiunt deus fieri vult quoꝝ ipse autoꝛ ẽ. Mala vero nõ vult fieri·nec tamen vult nõ fieri. Si enim vellet non fieri ꝛ fierẽt·volũtati eius aliqđ resisteret· sed tantũ ea fieri ꝓscit·ꝓterea volũtas dei dicit eius opatio vel ꝑmissio. vnde Aug⁹. Non fit aliquid qđ oĩpotens fieri nõ velit vel sinẽdo vt fiat·vel ipse faciẽdo. Jtẽ volũtas dei interdũ dicit eius ꝓsilium vel appbatio.

¶ Dico enim p.g. Hoc ẽ sacrificium christianoꝝ multi vnũ coꝛpus· sũt in christo. Hoc enĩ in sacramẽto altaris fidelib⁹ voto demonstrat ecclesię ꝙ in ea re quã offert significat. Sicut enĩ panis ex multis granis cõficit·ita ex multis fideliũ membris sancta cõstat ecclesia qui creatoꝛis sui participatõne cõgaudent cuius munere sancti sunt·qđ ꝛ in sequẽti ostenditur vbi ait. Multi vnum coꝛpus sumus in christo qđ nõ potest fieri nisi sapiant ad sobrietatẽ qđ hic ꝓcipit. nulli obsit.

¶ Sapere. Nđ iustitię terminos nõ egrediat·qđ nobis solum vtile sit·ꝛ

¶ Et unicuiq. Sicut monuit ne de priori statu supbiant. ita nec de bonis que in fide acceperūt.

¶ Et vnicuiq ꝛc. Maiori vel minori ea ratione qua deꝰ diuisim dedit dona mensurata. que fides meretur. qđ ideo fecit vt nec ecclesia indigeat. ꝛ sit subseruiendi materia. vt sit mutua dilectio. vñ subdit. Sic ei ꝛc.

¶ Et vnicuiq. Si pro viribus suis nutritur ī fans crescit: aliter defecit.

¶ Mensuram fidei Et fidem mensurate p titur deꝰ. sine qua nulla bona opera. christo non ad mensuram data est spiritus. sed ceteris omnibus. vnde iohānes de christo ait Non enim ad mensuram. dat deus spiritū. Ceteris diuidit. non spiritus quidē: sed dona eius.

¶ Singuli sumus membra. Ad hec habentes dona differentia. Vel singuli sumꝰ mēbra igit ī differētib donis ꝟ agat. Sine pphetiā habentes simꝰ membra. aliorum vt illis ꝓphetemus. habentes dico secundum rationem fidei. quia pro ut exigit fides eoꝝ. vel auditorū ꝓphetia dat

¶ Siue propheti am. A prophetia incipit. quia credentes accepto spū ꝓphetabūt.

¶ Qui miseretur. Quottidiana medicina: quottidianis vulneribus. ꝛ si leuioribꝰ tamen iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiā Quisquis quasi nimis iustus ꝛ securus. iudiciuꝫ expectat sine misericordia. sibi iram prouocat. Misericordia hec multiplex est. peccāti ignoscere. o ꝓpressо subuenire ꝛc. ꝛ ideo subdit. cum promissuꝫ sit qui tribuit in simplicitate. Simplicitas excludit hypocrisim hilaritas gaudium ostēdit fretum spe futuri.

¶ Non pigri. Maledictus qui facit opa dei negligenter. piger sine spe est. Et ideo vt frigus pigricie pellat. Sitis feruē. ꝛc.

¶ Domino uel tēpori seruiētes. Quamuis feruentes. non tamen passim ꝛ importune verba dei ingeratis. sed tempori. id est. oportunitati seruientes.

¶ Feruentes. Spiritus ignis est quo feruet charitas. vnde domin⁹ ait. Ignē veni mittere in terrā ꝛ qđ volo nisi vt ardeat.

ſ sine presumptione
ad sobrietatez. ꝛ vnicuiq sicut de
†secundū quātitatē vel qualitatē ↑qz et fidez m ē
surate ptitur deus vnicuiq hec ē fides opans per
dilectionē ·ſ· ideo mēsurate diuisit qz multi vnū
us diuisit †mensuram ↑fidei. ·ſ· Si
corpus. et ideo omnia necessaria danda sunt non
in vno.
cut enim in vno corpe multa mem
bra habemus. omnia autem mem
bra non eundem actum habent.
†p diuersa dona ↑inuicē subseruiēdo
Ita †multi ↑vnum corpus sumus i
ſ nullus excludit ſ maioꝝ vel minoꝝ
christo. Singuli autē alter alteri⁹
ſ aliis seruiētes aliis ādigētes ſ vel igit
membra. Habentes autē donatio
ſ. ſ. sumus alter alteri⁹ membra
nes secundum gratiam que data ē
†futurorū vel quorūlibet occultoꝝ
nobis differentes. † Siue prophe
ſ quā supra mensuram
tiā secundum rationez fidei. Siue
†habētes ecclesiasticū ſ vt presbiteri ↑sum⁹ men
bra alioꝝ ſ assidue
†ministerium ↑in ministrando. Si
†qui docēdi gratiā habet ↑in exhibitione doctri
ne sit membrū alterius ·ſ· qui gratiā exhortādi hz
ue qui †docet ↑i doctrina. ·ſ· Qui ex
†sit membrū alterius ↑elemosinas
hortatur †in exhortando. Qui ↑tri
†sit membrū alteri⁹. non in duplicitate presentis ꝛ
future gloue ↑vt princeps
buit †in simplicitate. ↑Qui pręest ī
†vt solicite agat ſ sit m. a. ·↑qui habet gratiā sub
uenīdi vel ꝓpatiendi oppresso ·ſ· leto animo sub
ueniat
†solicitudine. ↑Qui miserē ·ſ· in hi
↑hec ē qua diuersa bona vnūnē ↑ꝛ sic erit alter
m. alterius.
laritate: †Dilectio sine ↑simulatōne
ſ vt nec dilectio amici malū amare faciat. nec ma
lum bonū dimittere
Odientes malum: adhęrētes bo
ſ. i. quā scilicet fratres habēt ītersе. vel volen
tes a fratrib⁹ rediligi
no. Charitatē fraternitatis inuicez
†in qualibet reuerētia ↑nō ē fraternus amoꝝ nisi
mutuis se preueniāt obsequiis
diligentes. †honore ↑inuicē pręue
ſ soliciti corde sitis ſ ope
nientes. Solicitudine non pigri.
ſ ꝛ ideo †ꝛ si actu nō potestis implere qđ vultis
ſ igne charitatis ↑vel tempori ſ qđ ꝓprio credi
te vos impendere domino
Spiritu †feruentes: ↑domino ser
†ꝛ in his nō nisi eterna speretis ↑ ꝛ si in his bo
nis mala occurrūt
uientes. † Spe gaudentes. ↑in tri
†vt pati possitis ↑quia ad hoc differt res.
bulatione patiētes. †Oratōi ↑insta
ſ patimini ꝛ sanctis passis vestra cōmunia facite
tes: necessitatibus sanctoꝝ cōmu

¶ Spe gauden. Certi de futuris gaudēt. ꝛ ideo patiētes ī tribulatione.

¶ Consentientes. Quod non fit ore tantū. quia tunc ē vera humilitas. si non est in sola lingua. ne pręsumentes de se non condoleant aliis. sed exprobrent.

†ꝛ recipite sanctos in hospitio ſ exemplo abrae
ꝛ loth.
cantes. †hospitalitatem sectantes.
†.i. bona orate ↑remouet a ꝓmuni ꝓsuetudine
† Benedicite ↑ pśequentibus vos.
†ite itemq ↑Ω. sine admixtione amaritudis
† Benedicite ↑ꝛ nolite maledicere.
†ꝛ debetis ↑de ꝓfectu ·ſ· de re vnde flendū sit
† Gaudere cum ↑gaudētibus: ·ſ· fle
ſ cū gaudio vel fletu
re cū flentibus. Id ipsum inuicem
†ꝛ ꝓ his omnib⁹ ↑in corde saltē
sentientes. † Non ↑alta sapiētes: ſꝫ
ſ humiliū imitatores
humilibus consentientes. Nolite
ſ. i. ne prudentiā vestrā apud vos tantū. sed ma
gis apud ꝓximos exerceatis etiam siquis eorum
vos offendit
esse prudentes apud vosmetipsos
nulli malum pro malo reddentes.
†monet ne licita cū scādalo fiāt ↑i cordis secreto
†prouidentes bona. non tantū ↑co
†vt nō fiat scandalū. sed boni exemplū. qz illud fi
eri debet. qđ ꝛ deo nō displiceat. ꝛ fratri scandalū
non sit.
ram deo: sed etiā †coram omnibus
†vt assentiāt. si nō saltē facite quantū in uobis est
vel si fieri potest. quia difficile ē. qđ tamē ex vobis
.i. ex vestra potestate ē.
hominibus. †Si fieri potest quod
†vnde ꝛ cū his qui oderūt pacē erā pacificus
ex vobis ē cum †omnibus homini
bus pacez habētes. Non vosmet
ſ referiētes aduersarios
ipsos defendentes charissimi: sed
†iudicio dei. vel ire eoꝝ ↑in ꝓuerbus
date locum †irę. † Scriptum ē enim
†ꝛ ita qui hoc nō facit deū ꝓtemnit ↑seruate ·ſ· vi
dicabo.
e †Mihi ↑vindictaꝫ ego ·ſ· retribuā
ſ nō solū nō defendatis
dicit domin⁹. Sꝫ ꝛ si esurierit ini
micus tuus. ciba illum: Si sitit:
potum da illi. Hoc enim faciens.
†feruoꝝ charitatis vel spiritussancti. vel peniten
tie ardorem ↑mentē
†carbones ignis congeres sup ↑ca
†ꝛ si nō penitet. tamē. qz si repcutis similis ei ne
quā fies.
put eius. †Noli vinci a malo: sed
ſ patiendo
vince in bono malum. ¶ C. XIII.
†secularib⁹ bonis vel malis

Omnis anīa †po
†in hoc ꝙ sublimes. i. ī mūdanis vel
cā notat. i. qz sublimiores sunt
testatib⁹ † sublimioribus
†ꝛ ideo debet subici ſ vñ nō haberes ī me p. nisi
de sup data tibi f.
subdita sit. †Non ē enim potestas

¶ Date locum irę Ille dat locum irę qui permittit aduersariuꝫ facere qđ vult.

¶ Date locuꝫ irę. Nō ꝓcipit vt vindicari non lint a deo. s. qđ clamāt sancti. non quidē propter exsaturandum odium. sed lętabit iust⁹ cum viderit vindictaꝫ Pręcipit autez vt nō ipsi se vindicātes dent locum irę dei. qui dicit mihi vindictam ꝛ e. r. Si ergo vult bonus vt deus inimicum puniat. nonne ē hoc reddere malum pro malo Vel ita nō diligit nec benefacit inimico. Sꝫ bon⁹ magis cupit corrigi inimicum qꝫ puniri. etiā cū deus punit ñ delectatur de pęna. qz non odit eum. sed de dei iusticia qñ deum diligit. qz ꝛ deus (quē ī hoc sequitur) si pluit super iustos ꝛ iniustos tamen ꝛ in hoc seculo asperis corripit. ꝛ pertinaces in fine dānat.

¶ Sed si esurierit Nota insolētiam sed cōiunctionis. Ita em̄ prosequēdum ē quasi non ītermissa vtraq; sit ꝙiunctio.

¶ Vince in bono malum. Bonitate contende contra illum ꝛ ē salubre certamē ne sint duo mali.

¶ C. XIII. Omnis anima. Et si ita pfecti in corpore christi. tamē omnis anima. i. omnis homo a parte totū. quasi non solum corpore. sꝫ ꝛ voluntate seruiatis. Videbat enim ꝙ infideles domini fidelib⁹ non deberent dominari. ꝛ si fideles deberent esse equales. quā etiaꝫ supbiam apostolus removet.

¶ Non enim potestas. Potestas est a deo. sed que a deo ordinata sunt. ergo potestas est ordinata. Ita ꝙ qui resistit potestati. dei ordinationi resistit. de bona potestate patet. ꝙ eam ꝓfecit deus. Rationabiliter de mala videri potest. dum ꝛ boni per eā purgant. ꝛ mali damnant. ꝛ ipsa in deterius ꝓcipitatur. Et scias ꝙ nomīe potestatis interdum accipit potestas ipsa que datur alicui a deo. aliquādo ipse homo habens potestatem. qđ diligens lector distīguat.

¶ Malicia hominũ cupiditatẽ nocendi p se habet·potestatẽ aũt si deus nõ dat·non habet.ideoq; diabolus anteq; aliquid tolleret iob dicebat domino. Mitte manũ tuã.i.da potestatẽ. Quia etiã nocentiũ potestas non ẽ nisi a deo·sicut scriptũ est loquẽte sapientia. Per me reges regnant·z tiranni p me tenẽt terrã. Vnde z iob de domino ait. Qui facit regnare ypocritaz ꝓpter puersitatẽ populi. Et de populo israel dicit dominus: dedi eis regez in ira mea·dat inquã impijs nocẽdi potestas vt bonoꝝ patiẽtia ꝓbetur z malorum iniquitas puniatur. Nam p potestatem dyabolo datã z iob ꝓbatus est vt iustus appareret. Et petrus tentatus ẽ·ne de se ꝓsumeret·z paulus collaphizatus·ne se extolleret z iudas dãnatus vt se suspẽderet.

nisi a deo. Que autem sunt a deo.
†rationabiliter dispositа †vi vel dolo
†ordinata sunt. Itaq; qui †resistit
†in his que ad potestatẽ ptinent ſ iu tributis z huiusmodi †.i.habenti potestatẽ dei ordinatiõe
†potestati †ordinationi dei resistit.
†qõ tam graue ẽ †z ideo nõ debet quis resistere· sed subiici.
†Qui autẽ resistunt·†ipsi sibi dam
†merito acquirẽt damnationẽ †boni vel mali
nationem acquirunt. †Nam †prin
ſad timorẽ his qui bñ opantẽ.
cipes non sunt timori boni operis
†Q.male opantibus sunt timori tu aũt ẽ. †que cunq; sit.
sed mali. †Vis aũt non timere †po
†z non ẽ vnde timeas †etiã si mala.dum tibi est causa maioris corone
testatem·†bonum fac:†z habebis
†vere ex illa habebis laudẽ·qz dei m·ẽ·tibi faciẽs bonũ siue bonus siue malus
laudem ex illa. †Dei enim minister
†bono nõ est timendũ ſ timendũ est·quia habet gladiũ·iudiciariam potestatẽ·nõ sine cã·sed vt malos puniat.z hoc ẽ·dei ei minister·loco dei vindicat.
est tibi in bonum. †Si aũt malũ fe
ceris time. Non enim sine causa
gladiuz portat. Dei enim minister
ſ.i.ad damnũ eius
est·vindex in iram ei qui male agit
†qz minister dei †vel necessitati necessarie ordinationi ſquasi ex necessitate
†Ideo †necessitate subditi estote.
†pricipis vitandã vel dei
Non solum †propter iram: sed etiã
†vt mũda sit mens vestra diligẽdo prelatũ †hec ẽ ꝓbatio subiectionis
propter †conscientiam. †Ideo eniz
z tributa prestatis. Ministri enim
†ppter hoc ipsum tributũ seruiũt vobis in defensione patrie
dei sunt: †in hoc ipsum seruientes.
ſquia ministri dei ſ vt scz laudet disciplina euãgelica.
Reddite ergo omibus debita. cui

¶ Qui aũt resistũt Aug. Si iubeat qđ ñ licet·hic sane ptemne potestatẽ·timendo potestatẽ maiorem·ergo si aliud impator aliud de⁹ iubeat ptẽpto illo obtpanduz ẽ dco.

¶ Principes. Dicit qui ꝓpter corrigendam vitam·z ꝓbibenda aduersa creant·dei habentes imaginẽ·vt sub vno ceteri.

¶ Non sunt timo· zc. Si bonus ẽ prin
ceps·bene operantem nõ punit:sed diligit·si malus nõ nocet bono·sed purgat eum. Malus debet timere.quia instituti sunt principes vt mala puniãt

¶ Habebis laudẽ. Si iusta ẽ ipsa laudante. Si iniqua·ipsa tibi laudis occasionem ꝓbente.

¶ Dei enim mi. Ideo dati sunt rectores ne mala fiant.

¶ Vindex in irã. Id est.ppter iram dei vindicandam·vel vindex in irã dei ostendendã·qz hec punitio indicat psistentes in malo grauiꝰ puniẽdos

¶ Ideo enim. Subditi esse debetis·quia etiã ideo.i.ppter ostendendaz subiectionẽ ꝓstatis quasi reddituris·quia reddent dum pugnãt,p patria et dum agunt iudicia. vos ꝓstatis seruiẽtes deo·Per hoc enim q illis tributa datis·deo seruitis·quia ministri dei sunt·Vel ꝓstatis tributa·qz mĩstri dei sũt·vt boni laudent·mali puniant. Illi dico seruiẽtes vobis ppter hoc dum patriã defendunt.

¶ Tributũ uecti. Vel tributum qđ domi soluit. Vectigal qđ ad do-
mum domini vehitur.

¶ Nemi quicquã zc. Pax ad omnes·dilectio inter fratres·aliter enim vere fratres non sunt.

¶ Diligatis. Mentio fit hic de charitate·qz valet ad hanc humilitatem.

¶ Sola enĩ charitas ẽ quę etiã reddita semp retinet debitorẽ. Reddit enim cum impendit·debet autẽ etiam si reddita fuerit.qz nullũ ẽ tẽpus quo impẽdenda non sit. Nec cum reddit amittit·sed potius reddẽdo multiplicatur habendo enim reddit·nõ carẽdo vt pecunia q̃ reddi nõ potest nisi habeat nec haberi nisi reddat immo cũ reddit ab homine·crescit in homiẽ z tanto maior acquirit quãto pluribꝫ reddit.

†debetis ſ.qõ regiones soluũt †reddite ſ debetis ſstipendiũ qđ dat dominis quãdo p patriam pugnant.
†tributum †tributum·cui †vectigal
ſreddite †debetis ſvt assurgere ,†reddite
vectigal·cui †honorem †honorem·
†vt dominiũ timeam⁹ z vereamur psonas †cetera ita soluite vt nõ debeatis aliquid
cui †timorem timorẽ: †Nemini q̃c
†charitatẽ ita soluite vt semp debeatis
quam debeatis: †nisi vt inuicẽ dili
gatis. Qui enim diligit proximuz
Et hoc p ptes ostendit
legem impleuit. Nam nõ adultera
bis·non occides·non furaberis·
non falsum testimonium dices·nõ
ſ p moysen
cõcupisces. Et si quod ẽ aliud mã
†qđ moyses fecit in leuitico †ptinetur impletur.
datum·in hoc †verbo †instauratur
ſ in bono·quoniã qui diligit iniquitatẽ odit animam suam·
Diliges proximũ tuum sicut te ip
ſqui diligit bene facit·qz nullũ malũ·z ideo plenitudo legis
sum. Dilectio proximi malum non
ſplene legẽ implet·qui diligit
operatur. Plenitudo ergo legis ẽ
ſ scimus qz dilectio malũ nõ opatur
dilectio. Et hoc scientes tempus:
†de tempore †bene operãdo
q̃a hora ẽ iam nos de †somno †surgere
†surgere debemus † magis debita p opera bona
gere. †Nunc enim †propior est no
†eterna que nobis ꝓmittit †tunc ·†quia credidimus z opati sumus·turpius ẽ nisi surgam⁹ ſ tñ
stra †salus †q̃z cum †credidimus.
Nox pręcessit·dies autẽ appropi
ſppter interfertas cãs
quauit. Abijciamus ergo opera te
†vt ornamẽto †virtutes †que lux·i·fides exigit
nebrarum·z †induamur †arma †lu
ſacceptis virtutibus in actu. earũ exerceamus nos·sicut decet in die fidei
cis:sic ut in die honeste ambulem⁹

¶ Proximũ. Omnem hominem ĩtelligi oportet·qz nemo ẽ cuz quo sit operãdũ malũ Qui ergo amat homines·aut qz iusti sunt, aut quia iniusti sũt amare debet. Sic enim z se ipsuz amare debet scz vel qz iustus ẽ·vel vt iustus sit. Qui enĩ aliter se diligit iniuste se diligit·quia ad hoc se diligit vt sit iniust⁹. ad hoc ergo vt sit malus ergo iam se nõ diligit. Qui enim diligit iniquitatẽ o.a.l.

¶ Et hoc sciẽtes. Alia ꝓmẽdatio charitatis. Nam malũ non facit·z oportunitatẽ parat bene opandi.

¶ Hoc scientes. Scz qz hora ẽ·vel sicut quidã libri habẽt hoc tẽpus.s.gratie sciẽtes. Iam exquo dilectionẽ habuim⁹ ẽ hora.i.oportunitas·sed breuis

¶ Somno. Somnus ẽ negligẽtia·vel ignorantia.

¶ Nunc aũt. Cause interpositę·quare surgere debeamus

¶ Propior. Bene opans vicinus ẽ eternę vitę. Baptismus enĩ ẽ ad veniam·vita bona ad coronam.

¶ Vel ꝓpior. Quia plus morti ꝓximi sumus.

¶ Nox precessit. Itẽ quare surgere debẽt ostenditur·qz nox infidelitatis z ignorãtię precessit.i.fuit·sed mõ non est·cui⁹ memoria monet vt caueatis. dies.eterna beatitudo. appro·dũ peccata remissa dũ iusti p gr̃az

¶ Nox Vetus homo qui in baptismo pręterijt. dies.sol iusticię·cuius luce veritatẽ didicerũt vt sciant quid agendũ sit.

¶ Opera tene Opera mala que ex tenebris ignorantie venerunt·vel

tenebras amant ·ꝛ ad tenebras ducunt.

¶ Non in cõmeſationi. Nota in his romanos tangi ·ꝛ ideo non ẽ eis tus gloriandi. Horũ aũt morboꝝ ſuꝑbia ẽ mater ·ꝛ humanę laudis auidi/tas q̃ etiã ipocriſin ſepe generat ·huic nõ reſiſtit ·niſi crebris diuinoꝝ libroꝝ teſtimonijs incutiat timor ꝛ charitas

¶ C. XIIII.

¶ Infirmũ aũt. Perfecte fidei eſt nullũ cibum diſcernere ·vel ĩmundum putare ·qꝛ omnia munda mũdis. Sed quidã infirmi cenſebant a quibuſdã abſtinẽdũ ·ꝛ ita ĩter romanos contẽtio. vnde ꝓcipit tales aſſumere non abiicere: ſed patiẽdo exẽplo ꝛ verbo ad fidem erigere. Et ſi ĩcognitum ẽ: quo quis animo faciat: nõ inde diſceptare.

¶ Non in diſcep. Non eſt damnandus cuius cogitatio non ẽ aperta ·vel de quo neſcimus ·qualis poſt ſit futurus.

¶ Infirmus. Qui cibos diſcernit putans alios mundos alios ĩmundos eo q̃ indẽi ꝓhibiti ſũt edere ·hunc ſuo iudicio relinquendum dicit ·ne cum ſcrupulo edat.

¶ Vel licet perfecta fides ·quę omĩa tamẽ infirmus qui timet caſuꝝ qui facile impetu libidinis ſternit ·edat olus .i. tenues ꝛ aridos cibos qui nõ ſunt fomẽtum viciorum ·ꝛ abſtineat ab illis quibus libido excitat. Craſſitudo enim carnium ꝛ delitioſę epulę ꝓuocant corpus ad libidinem.

¶ Is qui mandu. Supra ꝓcepit non diſceptare de cogitationibus aliorum ·hic ꝓcipit non ſpernere.

¶ Nõ iudicet. De manifeſtis iudicandũ ·ꝛ non occultis. Manifeſta vero ſũt ·quę nõ poſſunt bono animo fieri ·vt ſũt ſtupra blaſfemię furta ꝛ huiuſmodi. de quibus iudicare nobis ꝓmittitur. Sed ea quę dubium ẽ quo animo fiant: in meliorem partem interꝓtemur ·vt de cibis ·quia poſſunt bono animo ꝛ ſimplici corde ſine vicio ꝓcupiſcentię quicũqꝫ humani cibi indifferenter ſumi.

¶ Domio ſuo ſtat. De incognito corde alieni ſerui tu non habes iudicare ·ſed ſuus domin⁹ ·ad cuius honorẽ ſtat qui ſtat ·ad quem ptinet ꝛ caſus cadẽtis qui poteſt erigere vel iudicare. Stat aut cadit ·ideo dicit: quia ambiguum ẽ ·forſan ſtat qui putat cadere.

¶ Stat aut cadit. Per hꝰ oñdit ſe neſcire quo amõ ille ſe agat ĩ dubijs.

¶ Stabit aũt. Hic innuit q̃ ambigua debemus ĩ meliorẽ ptem vertere ſit in preſenti. ꝛ plus ſalutẽ q̃ꝫ mortẽ reoꝝ optare ·ꝛ in futuro ſpem boni habere ·ꝛ ſi aliter ne hoc agit.

¶ Stabit autẽ. Quia neqꝫ ſi edit reus eſt: neqꝫ ſi non edit ·ſi tamen deuotio

thec ſunt opera tenebrarũ ſluxurioſis ꝙuiuis!

Non in †cõmeſationibus ꝛ ebrie/
†pigricie dormiẽdi ↑ ꝛ luxuria que de cibo ꝛ potu nimio
tatibus ·nõ in †cubilibus ꝛ ↑impu/
ſvt ſolebãt ſeinuicẽ preferẽdo in quo mior inuidebat maiori
dicicijs ·non in ꝓtentione ꝛ emula
†Ω. predicta ne faciatis ↑ .i. formã chriſti ſquẽ induti ·nõ cogemini ſeruire carni
tione: ſed †induimini ↑dominũ hie/
ſum chriſtum ·ꝛ carnis curaꝫ ne fe/
ſillicitis ſnõ in neceſſarius ad ſuſtẽtationem
ceritis in deſideriꝭ.

¶ C. XIIII.

Infirmum autẽꝫ
†vt chriſtus egrotos ſad ſanandũ ↑vt de occulto iudicetis reum.
in fide †aſſumite: ↑non in diſcepta/
↑hic talis poteſt aſſumere alios
tionibus cogitationuꝫ. †Alius em
†poſſe ↑humanis vſibus data ſ· hic indiget aſſumi ·qui ꝓmittitur edere olus ĩ quo nulla q̃ſtio
credit †mãducare ſe ↑omnia. ſ· Qui
autem infirmus ẽ olus manducet
ꝛ cũ hec ita ſint ↑omĩa indifferẽter ſ·abſtinẽtẽ.
†Is qui ↑manducat: non ſ·mandu
† qꝛ volũtatis ẽ edere vt nõ edere
cantem †non ſpernat. Et qui non
†nõ credat peccare cũ neſciat quo animo ſomnia
manducat: ↑manducantẽ non iudi
↑neuter alterũ ·vterqꝫ enim ſeruus dei ẽ ↑mandu cantem vel nõ manducantẽ ſ·ad ſ.dem
cet. † Deus enim ↑illum ſ·aſſumpſit
† ꝛ cum hoc eſt ergo ↑cuius valentie ſ· damnandum affirmas ·qꝭ nõ debes ·cũ ſit alteri⁹ ſeruus
†Tu ↑quis es ſ·q̃ iudicas alienũ ſer
ſqua ꝓſcientia edat vel nõ edat ·ꝓdeus iudex ẽ cuius ſeruus ẽ
uum: Domino ſuo ſtat aut cadit.
↑hoc de predeſtinatis ſſtare poterit domino ſuo ↑de quo nulli ẽ ambiguum
†Stabit autẽ. ↑ Potens enim eſt
↑ne ſtare ſibi arroget ↑Ω. ſtabit dico ꝛ poteſt credi ſtaturus eſſe: qꝛ qꝭ agit ex iudicio agit
deus ↑ſtatuere illum. ↑ Nam alius

¶ Nam alius. Supra dixit q̃ alĩ omnia manducãt. alĩ non omnia ·de generibus ciboꝝ agens ·hic dicit q̃ alĩ omni tpe ·alĩ aliquo certo tpe abſtinent ·ꝛ vtrũqꝫ recte fieri poſſe dicit.

¶ In ſuo ſenſu ꝛc. Id ẽ. in ſuo cõſilio dimittat ·ne ſcandalum paſſus a charitate quę ẽ mater omniũ virtutũ recedat.

¶ Qui ſapit. In ſuo ſenſu dico vt abũdans: quia qui ſapit diem ·vel omnem. vel diẽ inter diem ·domino ſa.

¶ Et qui man. do. ꝛc. Id ẽ. ad honorem domini ·cuius omnia creata credit munda: ꝛ qꝛ ei ſeruiturus illis ſuſtentatur.

¶ Nemo enim ſi ui. Qui eũ lege frenatur ·non ſibi ſed deo q̃ legem dedit vivit. Si lex nõ eſſet ·ſibi quiſqꝫ viueret.

¶ Sibi. Sed domino quo iudice damnatur vel coronatur ·vel ſibi .i. ad laudem ſuaꝫ ſed dei. Sicut enim magnitudinis non ẽ finis ſic noſtrę laudis non erit finis. Non enim cũ mortui fuerimus i hac carne deſinemus laudare deũ ·ꝛ ſecundum hoc de fidelibus ſtantia agit. Vel ſibi .i. a ſeipſo dicandus ·ſed a domino ·ſecundum hoc de bonis ꝛ malis accipit.

¶ Chriſtus mor ẽ ꝛc. Vt viuoꝝ ꝛ mortuorum dominetur et vtroſqꝫ iudicet. Et ad litteram accipit vivos ꝛ mortuos vt non putetur tantum iudicare de mortuis ·quaſi dum viuunt hominibus ſit commiſſum iudicũ ·ſed poſt mortem deo. Hoc enim inſipientium dogma peruerſum tradidit ·ſed melius eſt vt vtroꝝnqꝫ dicatur chriſtus dominari ꝛ utroſqꝫ iudicare Quaſi quibus dedit filios dei fieri ·bi etiaꝫ nunc ꝛ poſt mortem regnant cũ chriſto. Sed aliter nunc regnant cũ eo ſancti ei⁹ ·aliter tũc regnabunt. Nunc regnant ·quia quę ſurſum ſunt ſapiunt ꝛ quęrunt. Poſtremo regnabunt cum illo ·ita vt ſint in regno eius ·ꝛ ſint etiam illi regnum ·quia ꝛ animę pioꝝ mortuorum nõ ſeparantur ab eccleſia ·quę etiam nunc ẽ regnum chriſti ·quia regnat nunc cum chriſto in vivis ꝛ mortuis ·vel mortuus ẽ. vt mortuos a peccatis liberet ·dum enim vixit ·vivis ſalutis viam oſtendit ·reſurrexit vt iuſtificatos ſecum vivere faceret.

¶ Ante tribunal. Hoc a ſimili dicitur. Tribunal enim ſedes iudicum ẽ ·quę in excelſo locat ·vt iudex ab omnib⁹ videat ·ꝛ ipſe ex eminẽte loco omẽs valeat intueri. Ita ꝛ chriſtus quaſi in tribunali ſedebit ·qꝛ ab omnib⁹ videbit ·ꝛ ipſe omniũ ꝓſcientias videbit ꝛ cauſas diiudicabit.

eſſe eligendũ ĩ abſtinẽtia iterpoſitũ Ω. i. quidã certis diebus quidã omni die putant abſtinendũ
iudicat †diem inter diem ·alius iu/
† eſſe eligendũ in abſtinentia ↑ vt qui edit cũ gratiarum actione edat. ꝛ qui abſtinet ꝓ deo faciat ſeoꝛum
dicat †omnem diem. ↑ Unuſquiſqꝫ
†. i. ſecundũ ſuam ꝓſcientiam ↑in melius
† i. ad honorẽ ꝛ laudem domini facit ſdeo ſpla cere ſe putat deo ↑omnia ſad laudẽ domini.
†in ſuo ſenſu †abundet. Qui ſapit
diez †dño ſapit: ꝛ qui ſmãducat do
†ꝛ q̃ domino mã· effectus indicat ↑ꝓ bonis creaturis quibus ſuſtentat ꝛ paſcit
mino manducat. † Gratias †enim
†. i. abſtinet ↑ad honorem domini
agit deo. Et qui †nõ manducat †do
†qõ effectus indicat qꝛ ſꝓ collata abſtinẽtia
mino non manducat: †ꝛ gratias a/
†ꝛ debem⁹ edere vel nõ edere dño ↑qꝛ ſ· fidelũ·
git deo. † Nemo †enim ſ·noſtrũ ſibi
†virtutibus. i. ſpiritualiter ·vel etiã tpaliter cõiunctione anime ꝛ corpis ↑ſed domino ſ· in vicis
ſ·ꝛ vere nemo ſibi qꝛ domino
†viuit: ꝛ nemo †ſibi ſ·moꝛitur. ↑ Si
↑vita virtutũ ↑ab eo iudicãdi ·vel vt ei placeam⁹
ue enim †viuimus ·↑domino viui/
† ſpiritualiter vicis ꝛ peccatis ·vel tpaliter diſſolutione ſcz aie ꝛ corpis ↑ .i. ad ſimilitudinẽ chriſti in cuius morte baptizati ſum⁹ ·vt ſicut chriſtus ſemel mortu⁹ ẽ ꝛ ſemp vivit ·ita ꝛ nos ſemel mortui ꝓ peccato in baptiſmo ſemp viuam⁹ deo ſab eo iudicandi
mus. †Siue moꝛimur ·↑ dño moꝛi
ſꝛ quia vtrũqꝫ domino ſ·ergo ſumus eius iudicãdi ·cur ergo iudicat homo
mur. Siue ergo viuimus ·ſiue mo
† qꝛ precio ſanguinis nos emit ·nec tenebit mors eum ·ꝓ quo moꝛtuus ẽ liber in moꝛtuis
rimur: †domini ſum⁹. In hoc eniꝫ
chriſtus moꝛtuus eſt ꝛ reſurrexit:
↑intelligat dominari ſꝛ vtroſqꝫ iudicet.
vt ꝛ viuoꝝ ꝛ moꝛtuoꝝ †dominet
†chriſtus debet domiari ꝛ iudicare ·tu autem ꝛc.
ſmanducans omnia ↑nõ manducantẽ
† Tu autem quid iudicas †fratrem
ſnõ manducãs ſmãducãtẽ
tuum: ? Aut tu quid ſpernis fratrẽ
↑nõ ita debes facere ↑vt iudicandi
tuum: † Omnes enim †ſtabimus
ſiudicẽ deũ ſedentẽ ſin iſaya
ante tribunal chriſti. Scriptum ẽ
Ω. qui oli fui moꝛtu⁹ iã viuo ĩ potẽtia q̃ in hoc patet ·qm̃ mihi f. t. iudicaturus ſum
enim: Viuo ego dicit dominus.

¶ Non ergo amplius. Non usurpemus nobis qđ ad nos nō ptinet. Non reprehendamus ea quę nescimus quo animo fiāt vel etiā si apta nō ita reꝓhendam⁹ vt de sanitate despemus. In his enim duob⁹ temerariū est iudiciū. z vel supbia ē. uel inuidētia vnde dicit. nolite iudicare. z nō. i.

¶ Scio et cōfido. M. dico. Ne ponatis offendiculū fratribus. Non aūt dico offendiculū vel scandalu⁊. eo ꝙ cibus sit īmundus. quia scio ꝓ hoc ꝙ fiducia ē in hiesu. qui post ꝗ̄ venit absoluit a lege. Commune ponit. ꝓ īmundo. tractū a vasis quę ante omnibus usibus erant cōmunia post sacrificij⁹ dedicata. iam nō cōmunia. ſ⁊ sancta dicebant. vl ip si iudei dicebant. ꝓꝓie ꝓius popul⁹ dei. alij vero omnes ꝓmunes z īmundi.

¶ Non ergo blasfemetur. Quia qui habet opera bona. si reprehendat in re minima bonū suum obfuscatur. z īcipit bonum eius blasfemari ꝓ malum. Vnde Ezechiel Justicia iusti nō ꝓficiet ei. si errauerit.

¶ Non ergo blasfemet bonū. Bona in se cōmestio blasfemabilis ē dum alij nocet. z qz nocet abstine. quia nō est causa regni dei esca.

¶ Non enim ē re. dei e. et po. Non usus cibo⁊. sed concupiscentia refrenanda est. Non interest. quid alimento⁊ vel quantum ꝓ cōgruentia hominū z ꝓsonę suę z pro valitudinis suę necessitate quis capiat. sed ꝗ̄ facile z lęto animo careat his. cum his vel opor/tet vel necesse ē carere.

¶ Gaudiū. Non vtiq⁊ in epulis vt multi solent sed in spiritusancto. hoc gaudiū ozit de fraterna pace. sicut de disceptatione ira. vbi nō est spiritus. quia in solis pacificis ē. cuius etiā gratia hęc tria sunt in aliquo. iusticia. pax z gaudium.

¶ Placet deo. Secundū ꝙ gaudiū ē in spiritusancto. Probatus habetur hominibus secundū iusticiam. z pacē etiam. qz disceptatio discordiā parit ideo dimissis temerarijs iudicijs sectemur ꝗ̄ pacis nō discordię. z quę ędificationis sunt. hec sectemur. sed nō destruam⁹ opus dei. ſ ideo iterū nō debes cū offendiculo fratris edere. qz destrueres op⁹ dei. i. fidē virtutes z alia bona que ī eo de⁹ opatus ē

in inuicem custodiamus. † Noli p/ † Et nō dico ꝓpter escā quin mūda sit. qz ſ vnde z vidit de⁹ cūcta ꝙ fecerat z erāt valde bona

pter escā destruere opus dei. † Omnia quidem munda sunt: sed malū † alioꝝ. quātomagis dei vt adā pomū. esau lentē iudei carnes ī deserto

ē homini qui † ꝓ offendiculum mā/ ſ in iudicio ſ etiā inimicoꝝ

quoniā mihi flectetur omne genu: † cōscientia cognoscēs me esse deū † quid egerit ſ mihi

z † omnis lingua † cōfitebitur ſ deo. † z qua scriptura dicit † iudicādus a deo ſ nō p ambages eludet

† Itaqꝫ † vnusquisqꝫ nostrum ſ ꝓ se † z quia ꝓ se quisqꝫ rationē reddet

rationem reddat deo. † Non ergo † sicut actenus fecimus † nos ex opinione

† amplius inuicē † iudicemus. Sed † scilicet † discernite obseruandū quid ꝓfit ſ vn de peat vestro exēplo idē faciēs

† hoc † iudicate magis: ne pōatis ſ of † ꝓ tristationē qđ minus ē

fendiculum fratri vel † scandalum. ſ ꝓ hoc ſ qz

Scio z confido in domino hiesu: † immundū † post aduentū ei⁹. vel ꝓ eius creatoꝝ

quia nihil † cōmune † ꝓ ipsum. nisi ei † vnde nō qđ ītrat in os. c. h. sed qđ ꝓced. d. co. † hic ē ifirmus de quo supra. Qui aūt ifir. ol⁹ mā.

qui † estimat quid cōmune esse: † illi † ꝓ scientia † Et ideo ne ponas offendiculum. vel scandalū fratri ſ nō dico scandalizaꝝ. sed qđ minus ē saltē

† commune ē. † Si enim ꝓpter ci † ex hoc solo patet ꝙ

bum frater tuus contristatur: † iam † in quo peccas. scz ꝙ nō am. secundū charitatē

non secundum † charitatem ambu/ † caue ergo ne ꝓtristes cibo tuo. plus aūt caue ne pdas ſ qz debes ꝓfizmare nō sancta scādalisare

las. † Noli tuo cibo illum perdere: † tantū quid secit ꝙ † ex cui⁹ morte cognoscit quā tum valeat salus fratris ſ qñquidē frater cōtristatur vel pditur. nō ergo ſ ꝓ hoc minimū cetera bona nō obfuscētur

ꝓ quo † christus † mortuus ē. † Non † ꝙ si esset. ꝓ nullius scādalo obmitteres

ergo blasfemet bonū nostrū. † Nō

enim est regnum dei esca z potus: † vt fratri facias qđ tibi vis fieri † .i. ꝓcordia que ē effectus iusticie ſ. i. de donis spiritus. nō supbire sed humiliter z gratē accipe. q nō ī vobis

† sed iusticia z † pax z gaudiuꝫ † i spi/ † vere z iusticia z pax cā regni ē † ī iusticia pace et gaudio

ritusancto. † Qui enim † in hoc ser/ † qui hoc ꝓcipit. qui nulli scādalum facit

uit christo. placet † deo: z ꝓbatus ſ qz disceptatio discordiā ꝓit

ē hominibus. Itaqꝫ quę pacis sūt ſ cū pace docēdo

sectemur: z quę ędificationis sunt. † hec sectemur. sed nō destruam⁹ opus dei ſ ideo iterū nō debes cū offendiculo fratris edere. qz destrueres op⁹ dei. i. fidē virtutes z alia bona que ī eo de⁹ opatus ē

in inuicem custodiamus. † Noli ꝓ/ † Et nō dico ꝓpter escā quin mūda sit. qz ſ vnde z vidit de⁹ cūcta ꝙ fecerat z erāt valde bona

pter escā destruere opus dei. † Om

nia quidem munda sunt: sed malū † alioꝝ. quātomagis dei vt adā pomū. esau lentē iudei carnes ī deserto

ē homini qui † ꝓ offendiculum mā/ ſ ab his ꝓ offendiculo debes abstinere. quia z ab omni carne

ducat. Bonum est non mā ducare ſ aliqđ facere

carnē. z non bibere vinuꝫ: neqꝫ in † ī quo ē ei causa dānatōis † cōtristatur

quo frater tuus † offendit. aut † scā/ † vt dubitet. et si nō offendit † hoc bene potes. qz de tuo bono nihil pdis

dalizatur. aut † infirmat. † Tu fidez ſ ī corde quā null⁹ auferet

quā habes penes temetipsum: ha † tm̄ ſ nō corā abstinente. ne ei noceas † qz ſ qui nō facit se dānabilē nocēdo aliis de suo bono.

be † coram deo. † Beatus † qui non ſ bonū iudicat

iudicat semetipsū in eo qđ ꝓbat † ille beat⁹ sed qui † cibos alios mūdos alios īmūdos ſ et cū illa cōscientia

† Qui autē † discernit. si † manduca ſ māducauit

uerit damnatus est: quia non ex fi † bonū etiā † qđ fit cōtra fidē. i. ꝓtra ꝓscientiam vt credatur malū esse

de. † Omne † qđ non ē ex fide. pec/

catum est.

C. XV.

ſ ifirmus si edit dānatur. sed nos

† DEbemus autē † cū illi nō possūt se ad nos erigere

nos firmiores † imbecillitates infir † pati. erigere. nō ꝓuocare. nō ꝓtenere † n ō nostre volūtati obedire

morum † sustinere: z † nō nobis pla ſ charitati studēs

cere. Unusquisqꝫ vestrum ꝓximo † placere curet † id qđ vtile ſ qđ valet

suo † placeat † in bonum: † ad ędifi/ † Et vere nō nobis placere debem⁹ † nō qđ placeret carni fecit

cationem. † Etenim † christus † nō si/ ſ deo patri ſ in psal.

bi placuit. Sed sicut scriptum ē. ſ qz electi eos. de tēplo. qđ fecerūt spelūcā latronū Ideo

Improperia improperātium tibi † fuerūt causa oppressiōis mee † quid hoc ad nos

† ceciderunt super me. † Quęcunqꝫ ſ de christo cui⁹ vita vite nostre et morū ē disciplina.

enim scripta sunt. ad nostram do/ † vt ꝓ ea scripta doceamur cōpati ꝓximis. et in eo cōsolemur ꝓ exemplum christi. et ita sperem⁹ que christus accepit

ctrinam scripta sunt: vt ꝓ † patienti

am z consolationem scripturarum † scriptura ē ad doctrinā. sed † dator

spem habeamus. † Deus autē † pa/ ſ indifferenter

tientię z solatij det vobis idipsum † qđ vn⁹ sentit vt alter sentiat † nō ꝓter christū sed in eo. vt secundū doctrinā eius sapiatis

sapere in † alterutrū † secundum hie † eadē volūtate † eadē vocis cōfessione.

sum christum: vt † vnanimes † vno † qz ē deus essentia ſ qz creator † et qz benīuol⁹ christum mittēdo

ore honorificetis † deum z † patrez

ficationis. vt ceteri ędificent. uel iam ędificati conseruent. Inuicē ut deus ad gentilem. z gētilis ad iudeum.

¶ Offēditur. Perturbatus nescies quid teneat.

¶ Offendit. qui a fide recta discedit.

¶ Infirmatur. qui non recedit. sed dubitare incipit.

¶ Fidem. Qua credis omnia esse munda z edenda.

¶ Habe corā deo Vt pacem serues cum fratre. qđ ē vtile apud deum.

¶ Beatus. Beatus dicit qui non facit aliud. qđ qđ vtile probat sed illum proprio iudicio censet damnādum qui qđ dicit se debere facere nō facit.

¶ Omne autem. quod nō est ex fi. ⁊c. Non tamen omne qđ fit cum fide bonum est. quia ignorātia quę ē ex culpa nocet.

¶ Omnis vita infidelium peccatum ē: z nihil bonum sine sūmo bono. vbi deest agnitio veritatis ęterne falsa virtus ē etiam in optimis moribus.

¶ Opera que videtur probabilia. ꝓpter fidem sic sūt vt magne vires z cursus celerrimus extra viam.

¶ Non ex fide. Fides vestra vult vt homo agat hoc qđ bene intelligit esse agendum z peccatū est qđ aliter fit qđ ꝓbatum est.

C. XV.

¶ Non nobis. Id est quod nobis placeat vendicare. Sed qđ fratri: quia inuicē curā agere debemus.

¶ Etenim christ⁹. ⁊c. Vnde nō veni facere voluntatem meam. Sed ei⁹ qui misit me. Improperia. id est. cū facerem voluntatem tuam o deus. iudei dixerūt me peccare in te. qui potius me non recipiendo quem misisti in te peccauerunt. Exprobrauerunt: z ideo me occiderunt. Sic peccata peccantiū in deum ceciderunt sup christum. qz innocens a peccatoribus occidit quasi blasfemus.

¶ Scripta. In diuinis libris. vnde dixit. Scriptum est.

¶ Idipsum sapere. Quasi dicat. Nisi idem sapiatis. deum honorare non poteritis.

¶ Circuncisionis Jd ē. iudeoꝝ ad quos coꝛpaliter venit. vnde nō sum missus nisi ad ones q̄ pierunt dom⁹ isrl.

¶ Propter ueritā Non repulit iudeos. quib⁹ ꝓprie veritas. gētib⁹ misericoꝛdia. quibus nulla ꝓmissio.

¶ Prōmissiones Promiserat eī abrae In semine tuo benedicent omnes gētes. Et dauid. de fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. Et itē iacob dixit Orietur stella ex iacob

¶ Confitebor. Cōfessio añt nō tantū peccatoꝝ ē. sed z laudis.

¶ Erit cadix Jesse Et ex hac radice erit ille qui exurget.

¶ Jesse radix. Dauid arboꝛ. q̄ p ramū. i. mariā fecit fructū. i. xp̄m.

¶ Et pace. Vt possitis gaudere det pacē z ꝯcoꝛdiam adinuicē. z ħ erit: si sit sana fides.

¶ Vt abundetis. Jd ē. vt p ista habita certiores sitis de eterna beatitudine. z abūdetis in virtute spūssancti. i. foꝛtitudine bone opationis. q̄ datur p spiritūsanctum.

¶ Certus sum añt Ne videret' apostol⁹ omēs itelligere discoꝛdes z ad coꝛrigendum insipientes. Remouet qđ ideo incipit: vt ad moneat pfectioꝛes de correctione minoꝝ. z ī de ꝓponit se exēplum. qui laborat de alijs. z opus ē vt isti hoc faciant. cū ipse alijs ipeditus: ad eos venire nō possit.

¶ Repleti omi sci. Per hanc laudē. puocat ad melioꝛa: moꝛe exhoꝛtantis. vñ nec dicit vocere sed monere quasi qđ sciat. sed subterfugit aīo. hoc enim solet moneri. qđ cū sciatur aliqñ subterfugit animo aut negligēter habet.

¶ Scripsi uobis audā. ꝛc. ꝓpter apostolatū. Quasi p meo officio omittē ñ potui.

¶ Propter gra. ut sim mini. Nō temere scribit. sed apostol⁹ gentiuꝝ audet scribere †vt deum honorificetis

domini nostri hiesu christi. †Pro ſinfirmos

pter quod suscipite inuicē: sicut z †infirmos †vt faceret ĩmoꝛtales

christus suscepit †vos †in honoꝛem ſsuscepit: qꝛ iudeos. ita vt esset minister eoꝝ. i. apostolus z predicatoꝛ coꝝ. z hoc vt esset verus ī pmissis. z ꝓpleret ꝓmissiones quas fecit patribus abrahā. s. isaac z iacob.

dei. Dico enim christuꝫ hiesum ministrum fuisse circuncisionis pro

pter veritatē dei: ad cōfirmandas †z gentes p misericoꝛdiā sus. †dico

ꝓmissiones patrū. †Gentes †autem ſde

super misericoꝛdiaꝫ honorare deū †in psalmo de gētibus. de quib⁹ ꝫin⁹ videretur †vel ꝓpterea

†Sicut scriptum ē: † Propter hoc ſfacia confitētes de gētib⁹

confiteboꝛ tibi in gentibus domi ſcā tuū nouū z cū leticia te laudantes

ne: z nomini tuo cantabo. Et iterū ſisayas †qꝛ assumpte estis vt sitis vnum oule †iudeis. qꝛ cū eis vnū estis

dicit: †Letamini gentes cum †ple ſdauid

be eius. Et iteruꝫ: laudate omnes †qꝛ assumpte †qꝛ auxit numerū plebis sue gentibus adiectis

†gētes dominū. z †magnificate eū ſduodeci trib⁹ ſad idē

omēs populi. Et rursus isayas ait †pater dauid qui z isai †ex qua ille †ꝫ a moꝛte †ꝫ p fidē z bona opa

Erit radix †iesse. z †qui †exurget. †re ſz ideo

gere gentes: in eum gentes sperā †moneo vos inuicē suscipe † qui dat spem vel in quo speramus

bunt. †Deus aūt †spei repleat vos ſspirituali ſvt nec vnus vestrū doleat. sicut solebatis dolere in lite

omni gaudio z pace in credendo.

vt abundetis in spe z virtute spiri ſz si ita moneo suscipe inuicē: nō tamen oēs admonitione hac ĩdigetis ſde vobis o

tussancti. Certus sum autem frēs ſqui ita loquoꝛ

mei z ego ipse de vobis: quoniam †vos ſnō solū ego †qua velitis bonū

†z ipsi pleni estis †dilectione. Re †veteris z noue legis †qua possitis †ꝫ repleti estis his duobus †ꝫniſi culpa remaneat vestra. ☇

pleti †omni †scientia: †ita vt †possi †vicissim † vos vt nō dicam docere †ꝫ z si pleni. dilec. z sciētia: aliquātulū tī audacter ſsed tamē

tis †alterutrū †monere. †Audaciꝰ ſecclesie vel ep'le

autē scripsi vobis fratres ex parte ſvobis ex pte. i. pfectioꝛibus. nō quasi putās vos īsip:ētes. sed quasi faciēs vos memores, quid agere debeatis. ī quo quasi oblitos latēter arguit

tanq̄ in memoriaꝫ vos reducens.

ꝓpter gratiam quę data ē mihi a ſquē ipse nō ali⁹ iſtituit

deo: vt sim minister ihesu christi in ſsanctum esse ostēdens z ꝓfirmās bona opatione z miraculis

gentibus sanctificans euangeliuꝫ ſvt gētes quas offero sint accepte deo fidei pfectione. z sanctificate bona opatione

dei: vt fiat oblatio gētium accepta †cuius gratia ē fides z bonū opus † z qꝛ ita ago

sanctificata in †spiritusancto. † Ma †meritū dignū gloꝛia ſper

beo igitur †gloꝛiam in christo hiesu †referēdā ſgloꝛiā †.i. ea tantū loquoꝛ que p me efficit. ſvt pseudo

†ad deuꝫ. Non enim †audeo aliq̄d

loqui eoꝝ que per me nō efficit ſ vt gētes obediāt euāgelio

christus in obedientia gentium in ſp predicationē meā ī verbo z factis z bonā operationē. z per potētiā minoꝝ z maioꝝ miracloꝝ factoꝝ ī virtute spīritus

verbo z factis in virtute signoꝝ †q̄ ī me talia operat quo ī me opāte ita laboraui

z ꝓdigioꝝ in virtute †spiritus ſ circūquaq̄

sancti vt ab hierusalem per circum ſmare ſplene p̄dicaueri

itum vsq̄ ad illiricum repleuerim ſvel dei ſī tali loco

euangelium christi. Sic autē hoc ſa pseu

p̄dicaui euangeliū. non vbi nodo apostolis †si eni illud facerē. hoc īde ꝓtingeret ſ .i. ne p̄dicarē iā per alios cōuersis. nō ꝙ hoc nō faceret: si cōtigisset

minatus ē christus: †ne supꝛa alie

num fundamentū ędificarē. Sed ſita feci ſī isaia ita fieri

sicut scriptum est. Quoniaꝫ quib⁹ ſprius ſchristo ſcredēt

non ē annunciatum de eo videbūt †prius ſpredicationē alicui⁹ de deo †meā predicationē esse verā

z qui †non audierunt †intelligent. †qꝛ tot predicaui †vt pseudo apostoloꝝ cōmenta praua excluderet

† Propter qđ †z ipediebar plīmū ſsicut ī initio epistole dixit

venire ad vos: z prohibitus sum

vsq̄ adhuc. Nunc vero vlterius ſcausam morādi

locū non habens in his regionib⁹

cupiditatē aūt habens veniēdi ad

vos ex multis iam p̄cedētibus †qꝛ et hos preoccupare festinat †vbi difficile iter pseudo apostolis. et ideo tardare licuit

annis. † Sed cū in †hispaniaꝫ pꝛo †quasi ex me nihil possum †qꝛ nō ĩdigetis longa moꝛa. sed interim vos preparetis. ne me a ceteris retardetis.

ficisci cępero. †spero q̄ †pręteriens

videam vos: z a vobis deducar †ī hispaniā †illa q̄ mō discoꝛs ſ tēpis. i. aliquā diu †de fructu vestro letatus

†illuc: si vobis pꝛimū †ex pte †fruiſqꝛ hīc nō habeo locū. et vos deside ro. igit̄ nunc ſ .i. indelate

tus fuero. Nunc igitur pꝛoficiscar

in hierusalem ministrare sanctis. ſnō eos coegi

Pꝛobauerunt eni macedonia z achaia collationē aliquam facere in ſvel sanctos

pauperes sanctoꝝ qui sunt hie †ꝓbauerūt †adeo vult esse misericoꝛdes. vt z hoc deberi dicat ab eo qui misericoꝛdiā expectat

rusalem. †Placuit enim eis. z †debitoꝛes sunt eoꝝ. Nam si spiritua ſiudeoꝝ. qui p̄dicatoꝛes miserūt eis

lium eoꝝ participes facti sunt ſrtiq̄ ſipsi

gentiles. debent. z in carnalibus omnibus gētibus auctoꝛitate sibi tradita p̄ gratiam.

¶ Dabeo igi. glo. Sic z vos si de fratribus laboꝛatis.

¶ Hoc ideo dicit. vt nihil min⁹ se posse ꝓbēt q̄ꝫ apostolos q̄ cū christo fuerant.

¶ Non ubi no. ē. ꝛc. Quia sciebat pseudo apostolos z alios sub nomīe christi falsa docere. qđ postea coꝛrigere maxime erat laboꝛis. ideo sollicitus erat ꝓuenire. z veritatē ītegre tradere. vbi nōdum erat nūciat⁹ christus. qđ testimonio ꝓphete pꝛobat.

¶ Et qui nō añ. ꝛc. Vt verus esset de verbo dei itellect⁹ festinauit gentes veritatē ĩtuere.

¶ Sāctis. Qui omnū rerū suauiꝫ vendi tarū p̄cia posuerūt ad pedes apostoloꝝ z passi sūt a ꝓtribulibꝫ. de bis ꝓmunis erat cura omnibꝫ apostolis.

¶ Probauerūt e. ꝛc. Ad huiusmōi opa romanos inuitat. qꝛ q̄ p misericoꝛdiā dei vituit pius dꝫ eē ꝓfratri.

¶ In pau. san. qui ꝛc. Qui toto se dederūt diuinis obsequijs. nihil mundanū curāres exēplū bone ꝓfessoꝛis dabant fidelibus.

¶ Ut adiuuetis. Multi minimi dñ congregant vnanimes fiunt magni · z multoꝛ p̃ces ipossibile ẽ vt nõ ipetrẽt. Si ergo eũ videre cupiũt: oꝛent vt liberatũ cũ recipiãt cum gaudio charitatis.

¶ Accepta. Vt illi intellecta charitate illi⁹ erga se · cũ illo vnanimes deo gratias agãt Magnus enĩ pfectus est ei: cuius ministerio multi facti lẽti deum laudant.

¶ De⁹ pacis. Christus qui ait. Pacem meã do vobis · pacem meã relin, vo. qui cum suis vsqꝫ ad cõsummationẽ ſeculi · ita z cum istis. Sicut ipse ait uobiscũ sum oĩbus diebꝫ vsqꝫ ad ꝓsũmatõꝫ ſcli

C. XVI.

¶ Commẽdo uo. Amodo multos ꝓponit · quib⁹ credere debeant romani. Q. ita facite vt dixi, hos autem imitamini.

¶ Phebẽ sororẽ. ⁊c. Phebe dilissima z nobilissima mlier fuit q̃ eccliam ĩ loco cẽchris sua substãtia sustentabat. Ea vero tũc tpis ꝓ aliquo negocio romam pfecta ẽ · ꝓ quaꝫ forsan hãc misit epl̃aꝫ

¶ Vel suscipiatis dig. s. Vt alĩ codices habẽt. i. ualde honeste z honorifice.

¶ Aquila. Vir pri/scille qui coadiutoꝛes pauli romã ad ꝓfirmationem eoꝝ venerant. Sic z omẽs alĩ quos salutat.

¶ Ecclesię gẽtium Quia bi laboꝛant ad pfectum gentiũ · exhoꝛtantes fidem christi · q etiã picula ꝓ apostolo pati nõ recusauerunt · vnde romani eis obedire debent.

studeis ↑qz illis hoc placuit · scz facere cõmunionem sanctis qui sunt in hierusalẽ ſ. i. cũ pfecero opus ministratõis
ministrare †eis. ↑Hoc autem ſcum
ſsub signo cuiusq; ecclesie
cõsũmauero · z assignauero eis fructum hunc: pficiscar per vos in hiſp vos trãsibo · sed tamẽ certus sum de gratia dei.
spaniam. † Sciens autẽ quoniam
†iam diu voto ↑ita vt vobis multũ, pdero ꝓ bene dictionẽ christi
†veniens ad vos · ↑ in abundantia
ſhec ẽ virtus signoꝝ qua confirmati sunt
ſtandẽ re ipsa ſz iõ
benedictionis christi veniam. Ob
ſsi eũ diligitis
secro igitur vos fratres ꝓ dominũ
↑si in vobis ẽ charitas quã ſpiritus facit
nostrũ hiesum christum · et †ꝓ charitatem ſpiritus · vt adiuuetis in oraſper
ſhabitis
tionibus vestris, ꝓ me ad dominũ
ſne qõ defecto auferãt
vt liberer ab infidelibus qui sunt i
†mihi iniũcti ↑quasi sufficiẽs nõ diminuta
iudea z obsequij †mei oblatio ↑ac/
†orate ita fieri vt hoc facto
cepta fiat i hierosolimis ſactis: †vt
ſhoc dicit vt ostẽdat oĩa cũ dei volũtate se agere
veniam ad vos in gaudio per voſvel vt ſqõ erit illis pacatis
luntatem dei · z refrigerer vobiscuꝫ
ſq. venturũ me spero · sed siue veniã · siue nõn
Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

C. XVI.

ſcommendabilẽ ostendo}

Commẽdo autem vobis phebem sororem nostram quę est in ministerio
ſin fide ſvel meã
ecclesię quę est in cenchris · vt eam
†vt dignum ẽ sanctos suscipere · vel suscipi ↑ vobis ſꝓ
suscipiatis in domino † digne ↑ſanctis · z assistatis ei in quocunq; neſauxiliemini
gocio vestri indiguerit. Et enim ipsa quoq; astitit multis z mihi ipſi.
ſque z priscilla in actibus apostolorum appellat
Salutate priscam z aquilaꝫ adiutoꝛes meos in christo hiesu · qui ꝓ
ſin predicatõe christi
†. i. vita ſliberãda ↑ministrãdo mihi ſgladio
†anima mea suas ↑ceruices suppoſuerunt. Quibus non solum ego
gratias ago: sed z cũctę ecclesię gẽſsalutate ſ. i. familiam
tium · et domesticam eoꝝ ecclesiam
ſqui ꝑpensius laboꝛauit ad exhoꝛtationem eoꝝ
Salutate ephenetuꝫ dilectũ mihi
ſqui primus regenerauit ĩ christo
qui ẽ primitiu⁹ ecclesię asię in christo hiesu. Salutate mariam · † quę
ſquia discoꝛdiã ptulit ad apostolũ
multuꝫ laboꝛauit in vobis ¶ Salu

ſqz iudei
tate andronicum z iuliam cognaſcausa fidei captiuitatẽ passi ſaug. qz
quãdiu sumus ĩ coꝛpe pegrinamur a deo · z ꝓ hoc concaptiui.
tos z concaptiuos meos · qui sunt
ſpredicatoꝛibus
nobiles i aplis · qui z ante me fue/
†in fide christi ↑iste amicus erat apostolo in dño z nõ ꝓcaptiuus
rãt in † christo hiesu. Salutate ſam
ſvel i christo
pliatum dilectum mihi in domino
†in exhoꝛtatiõe fidei ſopis ꝓticipẽ ↑mihi z aliis
Salutate vrbanum † adiutoꝛẽ ↑no
†qui amic⁹ meus, pprius · z si nõ coadiutoꝛ. i. particeps operis
strum i christo hiesu z stachin † dilectum meum. Salutate appellem
ſ. i. pbatũ
probum in christo. Salutate eos
lutate herodionem cognatũ meuꝫ
Salutate eos qui sunt ex narcissi
domo qui sunt in domino. Salutate triphenam z triphosam quę
ſin ministerio sanctoꝝ z angustiis
laboꝛant in domino. Salutate psi
†plus prędictis
dam charissimam meam · quę † mul
ſin ministerio sanctoꝝ vel angustiis
tum laboꝛauit in domino. Salu/
† qz, pmotus ad res domini agẽdas · scilicet ad sacerdotium.
tate rufum in domino † electum · z
†carne ↑beneficiis ſ. simul salutat · quos sciebat iunctos in christiana amicicia
matrem † eius z ↑meaꝫ. ſ Salutate
asincretum · phlegontam · hermen
patrobam · herman · z qui cum eis
ſz hi sil vnanimes erãt
sunt fratres. Salutate philologũ
z iuliam · z nereum. z soroꝛem eius
z olimpiadẽ · z omnes qui cum eis
ſomnes
sunt sanctos. Salutate iuicem in
ſin pace christi
osculo sancto. Salutant vos om/
†hoꝝ loꝛoꝝ ↑hos salutate et imitamini · sed hos vitate.
nes † ecclesię christi. ↑ Rogo autem
ſdiscernatis ſqui sa
vos fratres vt obseruetis eos qui
ctiũt vos dissentire et offendere iuicẽ †entes ſqz de lege ardebãt et cogebãt credẽtes iudaizare
dissensiones z offendicula † pręter
ſa veris
doctrinã quã vos didicistis faciũt
ſz debetis declinare
z declinate ab illis. Huiuscemodi
ſnostro
enim christo domino non seruiũt.
†aliis enim adulãtur aliis detrahũt vt ventrẽ suũ implere possint ↑cõpositis enĩ verbis suã traditõnẽ ꝓmendabãt · quib⁹ simpliciũ coꝛda decipiebãt
† Sed suo ventri. ↑ Et per dulces
sermones z benedictões seducũt
coꝛda innocentium. Uestra enim
ſfacultas obediẽtie vestra
obediẽtia in omnẽ locũ diuulgata

¶ Appelles. Pertestationes ĩuentus est fidelis in christo · z si nõ suus amicus · uel particeps operis.

¶ Aristoboli. Solebat ꝓgregare fratres ĩ christo · quos salutat adeo, pbans factũ illi⁹

¶ Ex narcissi. Narcissus dicit fuisse ꝓbiter. qui pegrinãdo cõfirmabat sanctos frẽs qui qz p̃sens tunc non aderat · suos salutat · z quia nõ omniũ illoꝝ merita nouerat · discernit · subdens qui sunt ĩ domiõ · i. eos quos dignos videritis.

¶ Laborauit. Laboꝛ hic de quo crebꝛi⁹ apostol⁹ ẽ in exhoꝛtatione z in mĩsterio sanctoꝝ z in p̃ssura z in egestate ꝓpter deum.

¶ Matrez e. et m. Pro sanctitate eius vocat suã matrẽ · cui⁹ filiũ p̃posuit ꝓ ecclesiastico officio.

¶ Et omnes ⁊c. Omnes quib⁹ scribit z q̃s noĩat iubet se salutare inuicẽ in osculo sancto .i. in pace christi · vt religiosa sint oscula non carnalia.

¶ Christi. Quę ĩ christo ꝓfidũt · nõ ĩ alia re.

¶ Vt obserue e. ¶ Pseudo apostolos tãgit · quos ĩ tota epl̃a cauẽdos esse monet.

¶ Uestra eni obe. Ideo moneo vitare · qz uestra fides z obedientia vbiq; laudat' · qz estis in capite mũdi · z sic exemplo vestro iaꝫ possent alĩ cortumpi. Vel rogo vitare · qz leuiter obeditis · qõ bonum ẽ · z inde gaudeo. sed volo vt sitis sapiẽtes in bono discernendo · z sine aliqua parte mali. qz

¶ Deus aũt pac. Vos sitis sapiẽtes· deus autẽ ꝓteret sathanã. i. falsos
dicatores· vel quẽlibet vobis aduersantẽ hominẽ vel dyabolũ.
¶ Sub pedibus. Vt caput. i. primos motus suggestionũ ꝓtemnatis si
cut euẽ in figura ecclesię dictũ est.
¶ Gratia. Gratiã quã. pmisit ī aduentu suo: iam optat eis.
¶ Salutat uos thimo. Tot ꝛ tanti cõgaudent vestro cępto· ꝛ ideo p
seuerare vos decet.
¶ Et uniuersam. Et supra dixerat om
nes ecclesias. Sed hic
dicit ecclesiaꝫ alterius
puincię. vñ caius erat
¶ Et aũt qui po.
¶ Sic ego moneo. Ei
autẽ qui potest vos cõ
firmare sit gloria· a q̃
solo omnia. In quo e
pistole notat summa.
¶ Secundum re
myst. Mysterium di
cit ĩcarnationẽ christi
ẽ. quę ęternis tpibus
erant abscõdita· quia
licet er aliqua pte anti
quis patribus fuissent
cognita: plene tamẽ a
nullo fuerũt scita· quo
usq̃ suo tẽpe p ipsum
christuꝫ sunt reuelata
Scripturis ꝓphetarũ
ab eo reseratis· testimo
nium dantibus huic ꝓ
dicatõni. patefactũ
in cunctis gentibus ad
obediendã. i. vt obedi
ant fidei bene opãdo.
¶ taciti. alijs· sed cogni
ti soli deo· qꝛ ꝛ si sit mo
do hominibus reuela
tum· tamẽ soli deo co
gnitũ ẽ: quia solus no
uit cur ita factũ ẽ. Jn
quo reprimit inquisito
res qui querũt cur tan
tum distulit deus· cur
tot gentes pire pmisit.
¶ Eterni dei. Sol⁹
deus ꝓprie ęternus di
cit· quia sine initio· ꝛ si
ne fine· ñ sic ignis ęter
nus· qui licet sine fine
initiũ tamẽ habet. Jl
la ẽ ergo ꝟa ęternitas
quę ẽ vera ĩmortalitas
hęc ẽ illa summa incõ
mutabilitas· quã sol⁹
deus habet q̃ ĩmutari
omuino nõ potest. ali
ud est enim aliq̃d non
mutari· cũ possit mutari. aliud aũt non posse ꝓprius mutari. Sic ergo hõ ꝺr
bon⁹· nõ tñ sicut deus· de quo dictũ ẽ. Nemo bon⁹ nisi solus deꝰ. Sic hõ
dicit immortalis anima· nõ tamẽ sicut deꝰ de quo dictum ẽ. Solus habet
ĩmortalitatẽ. Sic ꝛ homo dicit sapiẽs· non tamen sicut deus· de quo dictũ
est. Soli deo sapiẽti· Sic dicit ignis ęternus· nõ tñ sicut deꝰ· cuius solius ĩ
mortalitas ipsa ẽ vera ęternitas.
¶ Soli deo sa. Hic error quibusdã surrepit arbitrantibus solũ patrem
hic significari ꝛ ipsum solñ vere sapientẽ esse· cũ tamen nõ sit dictũ· soli sapi
enti patri· sed soli sapiẽti deo· ꝛ deus vnus ipsa trinitas· vt sic intelligam⁹
solũ deum sapientẽ sicut intelligim⁹ solũ deũ potentẽ. i. patrẽ ꝛ filiũ ꝛ spiri
tũ sanctum· qui ẽ vnus ꝛ solus deus· cui soli seruire iubemur. Si tñ dixisset
apostolus Soli sapiẽti patri. Non tamẽ sic separet filiũ vel spiritũ sanctuꝫ
Sicut in apoc. de filio legit· qui habet nomẽ scriptũ: qđ nemo scit nisi ipse
Nec ideo tamẽ dicit pater nescire hoc nomẽ· a quo ꝛ filius inseparabilis. Si

est. Gaudeo igitur in vobis. Sed
ſ ꝛ secure ſ. i. vt sitis ſ discernẽdo
volo vos sapientes ſ esse in bono
ſ sine ipsius aliqua parte
ꝛ simplices in malo. Deus autem
ſ dator ſ vt vos ledere nõ valeat
pacis conterat sathanã sub ſ pedib⁹
ſ scilicet in aduẽtu meo ſ qđ vt fiat
vestris ſ velociter. ſ Gratia domini
ſ sit ſ sic
nostri hiesu christi vobiscum. Sa
ſ quasi bis estis cure ſ quasi coepũs
lutat vos thimothe⁹ frater ꝛ adiu
tor meus· ꝛ lucius ꝛ iason· ꝛ sosipa
ſ genere· vel fide
ter cognati mei. Saluto vos ego
ſ Notarij apostoli· cui ꝓcessit sub suo noĩe saluta
re ſ noĩe nõ numero
tercius qui scripsi epistolã hanc in
ſ hic ẽ cui scripsit iohãnes ī epistola canonica gau
dens qꝛ fratrib⁹ sumpt⁹ mĩstrabat
domino. Salutat vos ſ caius ho
spes meus· ꝛ vniuersa ecclesia i do
ſ ab archa· q· princeps· vel pot⁹ ab arce arcarius
dispẽsatoꝛ ciuitatis
mino. Salutat vos erastus ſ arca
ſ athenięnsiũ ſ ꝓprium nomẽ
rius ciuitatis· ꝛ quartus frater.
ſ ita salutant isti· vel ꝛ ego ipse ſ vel ita hi ꝓdi
cti salutãt vos· ꝛ ego ipse subscribo ꝓpria manu.
Gratia domini nostri hiesu christi
ſ sit ſ deo trinitati
cũ omnibus vobis amen. Ei autẽ
ſ ī fide ꝓfecta ſ scõm
qui potẽs est vos ꝓfirmare iuxta
ſ a quo nõ discordat predicatio christi ſ scõm·
euangelium meũ ꝛ prędicationem
ſ qđ euangeliũ ꝛ predicatio ẽ ſ. i. secundũ id qđ
reuelatũ ẽ mihi de occulto⁹ dei ꝓsilio ab eterno ta
cito· vel reuelat ipsum mysteriũ
hiesu christi ſ secundũ ſ reuelationẽ
ſ ꝑ spiritũ sanctũ ſ reseratas
mysterij tẽporibus ęternis taciti·
Qđ nunc patefactũ ẽ ꝑ scripturas
ſ qui ab eterno hoc ordinauit· n õ est fictum
ꝓphetarum. Secundũ ſ ęterni dei
ſ vt obediãt ſ bene opando
pręceptũ ꝛ obedientiã fidei· in cun

cut ergo scit pater· qđ nemo scire dictus est nisi filius. quia inseparabiles sunt
pater ꝛ filius· Sic etiã si dictũ esset soli sapiẽti patri simul intelligi deberet
ꝛ filius ꝛ spiritus sanctus· qꝛ inseparabiles sunt.
¶ Cui honor. Si auferas cui: absoluta ẽ lectio. Beat⁹ Augł. dicit appo
ni ꝛ tractat quomodo debeat accipi.
¶ Augł. Qđ addit cui gloria: cũ sufficeret ei gloria: inusitata nostrę lingue
locutio ẽ· nõ sensus ambiguus. Jdẽ ẽ dicere ĩ usitato ordine verboꝝ: ei glo
ria ꝑ hiesuꝫ christũ cui
gloria. Qđ ẽ usitato
ordine· ei gloria: cui ꝑ
hiesum christũ gloria.
Per christũ ẽ gloria
patri. i. clara cũ laude
noticia· qꝛ ꝑ eũ ĩnotuit
hominibus deus trini
tas· qđ est mysterium

ſ mysterii dico
ctis gentibus cogniti· soli sapienti
ſ patefactũ ſ deo soli vel christo
ſ a nobis
deo· ꝑ hiesum christũ· cui honor: ꝛ
ſ in se
gloria in sęcula sęculoꝝ.

¶ Epistola pauli ad Romanos
Finit. ¶ Prologus in epistolam
ad Lorinthios Jncipit.

Epistola pri
ma ad chorinthios
multas causas diuer
sasq̃ complectitur.
Quarum parte relatione fratrum
cognouit aplus. Partim ipsoꝝ co
rinthioꝝ sunt literis idicatę. Non
nullas vero ꝓ officij sui cura: aut
ordinat: aut emẽdat ꝛ varijs cura
tionibus medet· diuersa infirmita
te languentibus. Nam apud eos
primũ curat dissensionis viciũ· qđ
multi pseudo apostoloꝝ intulerũt
vnitatem scindẽtes ecclesię· vt pro
prij nomis facerent sectatores· qđ
his exprobrat verbis apostolus.
Hoc autẽ dico· qđ vnusquisq̃ ve
strum dicit: Ego quidẽ sum pauli.
ego autẽ appollo· ego vero cephę·
ego aũt christi. Et ob hoc q̃dẽ hoꝝ
se dicit facere nominũ mẽtionẽ· vt
multo magis erubescãt id se facere
sub falsoꝝ apostolorum noĩbus·
qđ etiam si sub pauli ꝛ petri fieret
nomine· displiceret. Secũda cau
sa eius inducit· qui paterne oblit⁹
reuerentię vxorem sibi nõ erubuit
facere de nouerca. Qđ facinus li
cet fornicationẽ appellauerit apo
stolus· tamẽ ita cõdemnauit vt in
vltionẽ facti autorẽ talis opis dia
bolo iudicauerit: deputandũ impo
sita iudicioꝝ ꝛ litium tercia quęsti
one. Quarto loco matrimonioꝝ
iura tractant hic. Quinto loco vir
ginitatis consiliũ velut e vicino cõ
iungit. Sexto loco de escarũ licen
tia disputat. Septimo atq̃ octa
uo loco de attondẽdo viris: ꝛ mu
lieribus velando capite· ac sacra
mentoꝝ cõmunione pręcipit. No
no loco emulatio quę diuersitate
donoꝝ spiritualium nascebat: sub

C. I.

Orinthij sunt achaici·hi ab ipo apostolo paulo cõuersi sunt ·qui ꝓcepto domini admonitus resedit apud corinthios p annũ vnum ꝛ menses sex·docẽs iter eos verbũ dei·sed post p psendo multifariꝫ subuersi ut de baptistis se iactarent·vnitatem ecclesiꝫ scindẽtes·ꝛ sacramẽtorum virtutẽ ꝛ vsum ex ministroꝝ meritis iudicarent·vel ꝓtẽpto apostolo de sapiẽtibus sꝫculi. Sunt ꝛ alia capitula in suis locis notãda. De huiusmõi scribit eis apostolus·a scismatibus illos reuocãs ad unitatẽ.

Hinc epistolꝫ sicut ꝛ aliꝰs salutationẽ ꝓscribit·ꝛ nomẽ suũ qđ suũ celebrꝫ erat omnib gẽtibus ꝓponit: vt magistri noĩe audito acq̃escant correctioni· ꝛ qa eis uiluerat apponit dignitatis nomẽ vt est apostolus ·ꝛ nõ humilitatis vt seruus.

Vel uocatus .i. ab omĩbus priuilegio nominis dictus.

Apostolus hiesu christi. Hic ñ seruum se nominat· quia potius erat opus auctoritate ꝛ ꝓmendatione contra superbiam corinthioꝝ· apud quos viluerat.

Et sostenes. Ecce ꝑ cum qui iter eos versabat culpas eoꝝ se rescisse innuit. frater. p hoc remouet· qđ non malo animo ei notificauerit·sed ex charitate ꝛ đsiderio correctõis

Cum omnibus. Jd ẽ. ꝛ omnibus scribit suffraganeis corinthi· qui in cisdẽ vicijs laborabant.

Gratias ago. primum ꝓponit de bonis vt his alij ꝓformentur

Et domino hiesu chri. Qui a patre psonali quidem ꝓprietate distinctus ẽ·sed vnus cũ ipso vnitate substãtiꝫ deus.

Deo meo. Omniũ quidẽ de⁹ ẽ potestate qua creat· Sed eoꝝ ꝓprie de⁹ dicitur· qui eũ diligũt tenẽt possidẽt· qui illũ colunt. quibus subuenit.

In omnibus. Supponit ꝓtes aliquas in omni verbo .i. in omni genere linguarũ· vel in omni modo ꝓdicandi. i. minorib⁹ mediocrib⁹ ꝛ ꝑfectis

Sicut testimonium. Jd ẽ. ita verbũ ꝛ scientiã tenetis· sicut ego prędicaui ꝛ testimonio ꝓphetarum ꝓfirmaui. Vel quia firmiter fidẽ quã ꝓdicaui tenetis omnibus donis repleti estis.

exemplo membroꝝ ꝛ corporis castigat. Decimo resurrectõnis spes multis ꝛ argumẽtis ꝛ rationibus approbat. Vltimo colligendis ad necessitatẽ sanctoꝝ nomie charitatis cura·uel ędificatio cultui imponitur. Interserunt his pauca quę aut: vt quibusdam videt: pendent ex superioribus· aut habẽt licet prio prias tamẽ puulas actiones.

Argumentum Jncipit.

Corinthij sũt achaici ꝛ hi similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis: ꝛ subuersi sunt multifarie a falsis apostolis. Quidam a philosophię verbosa eloquentia alij secta legis iudaicę inducti sunt Nos reuocat apostolus ad veraꝫ fidem ꝛ euangelicam sapientiã scribens eis ab epheso ꝑ thimotheum discipulum suum.

C I.

Paulus uocatus ꝑ uoluntatem dei ·ꝛ sosthenes frater eccl̃ie dei quę ẽ corinthi sanctificatis i christo hiesu vocatis sanctis: cũ omnibus qui inuocant nomẽ domini nostri hiesu christi in omni loco ipsoꝝ ꝛ nostro. Gratia vobis ꝛ pax a deo patre nostro ꝛ domino hiesu christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in

Sa deo vel hominibus S electus

† uel hominibus S electus

† hic dicit apostolo de eis nũciasse

† nõ hominũ vt vos facitis S determinat cui scribat † in baptismo p christũ·nõ p homines

† qui vocati p predicationẽ deinde sãcti facti sint vel ꝑelectis a deo vt sãcti sint ita vt nihil ab hoĩe

† qđ vere dñi serui· vnde ꝓpe ẽ domin⁹ omnib⁹ invocantib⁹ eũ i ve. † nõ aliud ab eo

† mihi primitus ꝓmisso

† chorinthioꝝ † stantibus vt maneãt. lapsis vt redeant.

† mẽtis tranquillitas † ne vnio putet ꝓsone

† corde lingua ope

† a quo omnia credo esse non ab hominibus

† deo meo semper pro vobis in

Sdum ꝓsidero gratiã. i. dona christi Snõ aliũde gratia dei quę data ẽ uobis i christo hiesu·quia in omnibus diuites Sdonis Sin christo nõ in homine facti estis in illo in omni verbo ꝛ † intellectu scripturarũ †. i. que de eiusdẽ testimoniis ꝓphetarum prędicaui † in omni scientia: sicut † testimoniũ christi confirmatum est in vobis· † diuites † qđ necesse sit ꝛ si nõ omia habẽt q̃ apli ꝓ spiritussancti † ita vt † nihil uobis desit i vlla † gratia † cũ desiderio·qz certi inde ꝛ parati † visionem q̃ post mortẽ vel in die iudicii quã impii timẽt † expectantibus † reuelationẽ domini nostri hiesu christi. † Qui ꝛ cõfirmabit vos vsq; in † finẽ † sine crimine: in diem aduẽtus domini nostri hiesu christi. † Fidelis autẽ de⁹ † qui aduersos vocauit iam facili⁹ ꝓpersos confirmabit † nõ modo apostoloꝝ· vel angeloꝝ· sed ꝑ quem † vocati estis in societatẽ † filij eius domini nostri hiesu christi.

Sfalsos

Obsecro autẽ vos fratres·p nomẽ † si vultis esse eius a quo nominamini christiani. † qđ predicti dicũt † domini nostri hiesu christi· vt † id ipsum dicatis omẽs: ꝛ non sint in Sdiuisiones Ssed vobis scismata. Sitis autẽ ꝑfecti Sin eadẽ voluntate qua predicti ꝛ itelligẽtia· ita vt ꝑfecti sitis in eodem sensu: ꝛ in eadẽ scientia. Shoc ideo dico quia Sliteris Significatum est enim mihi de Stamen vobis fratres mei ab his qui sunt † locus ẽ vel qui sunt illius matrone † hoc scilicz ꝓ de disciplina domĩca † cloes: † quia † contẽtiones sint iter Snõ solum scio ꝓtẽtiones·sed ꝛ verba que dicitis. vos. Hoc aũt dico qđ unusquisq; † q. ali⁹ hoc dicit ali⁹ illud †. i. a paulo baptizat⁹ vestrũ dicit. † Ego sum quidẽ † pauli· Shoc ẽ quasi idolatra ego aũt appollo·ego uero cephę Shoc bene illi quales supra laudauit qui hostium habent fidei ego aũt christi: Diuisus ẽ christus Sfed Svt sit vobis autor salutis Nunquid paulus crucifixus est ꝑ † scz q; peccata dimitteret † in ĩuocatione nomis pauli. vobis: † aut i † nomine pauli baptizati estis. Gratias ago deo meo Sqz de baptistis gloriamini Sde hoc Scontendentiũ ꝙ neminẽ vestrum baptizaui: nisi

Obsecro. bis laudatis inuitat alios ad boꝝ similitudinẽ.

Cloes. Nomen loci vel psonę· aliquibus enim videt locus esse· ac si diceret ab his qui sunt antiochię. Aliquibus autẽ fęmina fuisse videt deo deuota cuꝫ qua multi essent colentes deum.

Vocaũt dico. Hic cõtra baptistas agere ĩcipit de quib⁹ illi gloriabant.

Ego sum pauli. Sub suo noie ꝛ apostoloꝝ notat pseudone si diceret in nomine ipsius vel illi⁹ videret eis ĩuidere: ꝛ sibi velle attribuere. Vel si nõ ĩ nomine maioꝝ· nec minorum.

Ego uero cephę Petrus dicitur in figura christiani populi a petra christo. Tu es petrus a petra quã cõfessus es·ꝛ super hanc petrã. i. sup me: nõ super te: Non em̃ dicuntur petri·sed christi ne esset spes in homine et ne essent tot baptismi quot serui. Ministerium baptizandi dedit suis seruis christus·potestatẽ aũt retinuit sibi quam si vellet poterat seruis suis dare: vt tãta vis esset ĩ baptismo serui: quantã vim habet baptismus a domino datus· ꝛ ideo non differt siue bonus siue mãlus cui cõtingit ministeriũ baptizãdi baptizet· Jnde etiam nemo dicit baptism⁹ meus·cum dicat euangelium meum·prudentia mea· gloria mea· licet hęc sint a deo. ĩ quib⁹ differentia est. Jn his enim alius alio doctior ꝛ alius alio melius operatur. Jn baptismate autem alius alio magis minus ꝛ baptizatus siue ab inferiore siue a maiore baptizetur dici non potest.

Diuisus ẽ. Secundũ vos christus·quasi multos facitis christos. i. datores gratiarũ. Vel qui operatur idem in omnibus diuisus est·dum creditur in isto plus operari·in illo minus. Vel quia hoc dicitis modo a vobis diuisus est christus. i. separatus.

Nunquid paulus c. uel in no. pauli ꝛc. Per hoc verum qđ tenebant facit erubescere de falsis·sicut p christi resurrectionẽ quã credebãt probat resurrectionẽ mortuoꝝ quã negabant.

Sed ꝙuangelizare. Perfecte enī baptizare ⁊ minus docti possunt. Perfecte aūt ꝙuāgelizare multo difficilius ē ⁊ rariozis opis. Jdeo doctor gentiū pluribus excellētioz ꝙuāgelizare se missum dicit nō baptizare. Hoc tamē necessitate instāte interdū egit.

Non in sapien. Contra sapiētiam ſeculi.

Non in sapiētia v. Sapientiā dicit phozum quę dicit ⁊ si nō sit vel quę verbosos facit. p quā crux. i. mors christi euacuat ⁊ ipossibile secundū natu ram iudicat vt deus ī mortalis mozeret.

Verbi. Jbi ꝓpositio verboꝝ q̄ritur vbi teste virtute ipsa veritas se nō ꝛmendat.

Euacuatur. Etiā crux christi si quo mō vel bona natura vel alio aliquo mō ꝓter ea ⁊ credat esse iusticia ⁊ vita eterna.

Pereuntibus. Jd ē. sapiētib⁹ mūdi quoꝝ ⁊ sapiētia pit et falsa ostendit ⁊ ipse in de dānandi sunt.

Virtus dei. Duꝝ occisus diabolū vicit ⁊ hominē liberauit vt virtutē dat credentib⁹ p quā fiūt miracula cū res exigit.

Scriptū est enī. Jdeo nō misit me ī sapiētia qz p̄dixerat q ī p̄dicatione eam nō reciperet ꝙuangelica sed pderet ⁊ repbaret de collegio p̄dicatoꝝ suo rum ⁊ sic factum est. Ubi sapiēs. iter p̄dicatores iter quos si esse voluit: sapientiā illam abiicere oportuit. Scriba qui de moribꝫ vel actib⁹ p̄cepta dat. Conquisitor qui secreta nature rimatur. Tales nō recipit sed stultos facit. Vel peuntibus dico sicut scriptū ē q pderet ⁊ repbam falsamq̄ faceret. Ubi sapiēs pbate. False sapiētie īsultat apostol⁹ Ubi: quasi nihil ualz Et ē inuectio ī iudeos ⁊ ī gentiles. Nam scribe iudeoꝝ ⁊ legis doctores ⁊ si nihil īpossibile deo credunt tamē qz in lege nō adeo apte habēt diffidūt dei filiū esse mortuum ⁊ huiusmōi. Gentilib⁹ vero p humana ratione stulticia ē.

Perdam sapi. Non ergo de sapientioribus gloriandū.

Sapiēs. Genus vtriusq̄ ē ⁊ scribe ⁊ īquisitoris.

Sapientiam mūdi. Ubi stultū ⁊ infirmū dei ꝓtemnit q̄ est secundū rationes mūdi q̄ impossibile iudicat qđ in naturis rerū non videt.

Sapientiā mūdi stultā fecit. Nam p stulticiā credētes saluat. Et cur ostēdit p hoc qđ p̄misit: qz nō cognouit mūdus p sapientiā suā vt fides ⁊ salus ex deo sit nō ex sapiētia. Sed in dei sapiētia: q̄ ī tenebris lucet ideo verbū caro f. ē. Sicut enī curatio via ē ad sanitatē sic medicina sapiētię p homīs susceptionē ē nostris accōmodata vulneribus vt quibusdā quasi ꝓtrarijs ⁊ quibusdā quasi similib⁹ curent. Serpētis eīm astutia. i. sapiētia decepti sumus dei sapiētia liberamur. Et sicut illa sapiētia vocabat ⁊ stulta erat sic ista q̄ vocat stulticia sapiētia ē. Ecce ꝓtraria. Similia vero sunt q p fęminā deceptos p fęminā nat⁹ liberaret christ⁹ bō boīes mortalis mortales,

Sī qui nō sunt de ꝓtentione vestra †nō ideo hoc dico quin bonū sit baptizare sed ne quis

crispum ⁊ caiuz: † Ne quis dicat

Sde quo magis gloriaremini

q̄ in nomine meo baptizati sitis.

Snō solū illos Smatrone Sfamiliā q nō ē de ꝓtētōe

Baptizaui autē ⁊ stephanę domū

Squi sit de cōtētiosis

Ꝯterū nescio si quē alium vestrū

Sratio cur tam paucos baptizauit

baptizauerim. Non enīz misit me

Sqđ a minoribꝫ fieri potest ne retardaret a predicatione

christus baptizare sed ꝙuangeliza

†misit me sed nō †in lepore ⁊ ornatu verborum †philosophoꝝ que verbosos facit

re: †non in †sapientia †verbi vt nō

†Q. q̄reret quis an euacuaret vtiq̄ S. i. p̄dicatio

euacuet crux christi. †Uerbum enī

Svidet

crucis peuntibus quidē stulticia ē

. i. credentibus

Dis autē qui salui fiunt. id ē. no

†qz credētes in crucē virtutē dei ītelligunt †vere peuntibus Sin abdita Squia

bis dei †virtus ē. †Scriptum ē enī

†firmitā faciā †nō meā meis. sed que eoꝝ ē Sscīi

†Perdam †sapientiā sapientium

Squā excogitāt ad aliquid ꝓbandū

⁊ prudentiam prudentiū reproba

†vere repbat †logicus †p partes S iter primos apostolos

bo. †Ubi †sapiēs: †vbi scriba: vbi

†uere pdet sa. qz fecit stultā ⁊ hoc sub īterrogatōe

conquisitor huius seculi. †Nonne

Squē secundū rationē hui⁹ mūdi

stultā fecit deus sapientiam huius

†per filium Shoc fecit alto cōsilio ne supbirent

mundi. Nam quia †in dei sapiētia

†sapiētes mūdi p suā sapientiā vbi ē superbia

non cognouit †mundus p sapienti

†ex placito enim ē †vel per iperitos sapiētia mundi predicatores vel rē predicatā que stulta videt sicut ē passio christi ⁊ mors vbi humilitas

am deum: † placuit deo †per stulti

ciam prędicationis saluos facere.

†Vel mundus p suā sapientiā imprudentē nō cognouit deū in dei sapientia id est quia sapiētia mundi ante nesciuit deum p sapientiā dei. i. p hanc magnificentiā mūdi ac tam sapiēter īstituti opificij ornatū creatoris sui nō est venerata sapientiū.

†Placuit deo per stul. p. s. f. Jd est. crucis fide ꝙternitatem ꝓuenire mortalib⁹ vt ibi salus repiret vbi stulticia credit.

Quoniaz et iu. ꝛc. Non cognouit mūdus p sa. ideo qz iudęi signa potentię q̄runt ꝓsueti ab antiquo. Et greci sapientiā. vtrū qđ p̄dicat natura patiat. Sed nos ꝓtra p̄dicam⁹ christum crucifixū qđ nō ē iudęis signū potentię. sed scandalū qz ira scītur ꝓtra p̄cones rubore sceleris sui. Vel iō videt stulticia qđ p̄dicamus qz iudęi signa petūt ⁊ greci sapiētiaz ⁊ nos ꝓtra facim⁹. Et tamē p istam stulticiā saluat deus credentes Et sequit. Jpsis autē vo qđ sic iunge dicī: quoniā iudęi petūt signa ⁊ greci sapientiaz ⁊ in crucifixione quā p̄ dicamus ē magna virtus dei ⁊ magna sapientia dei. ⁊ si repbis aliter videt ipsis tamē qui vocati sūt ad vitā nō cōmuni vocatione sed illa q̄ p̄sciti vocantur apparet christi passio virtus ⁊ sapientia vt scilicet sal⁹ sit ex dono nō ex arbitrio iudęi vt greci.

†nesciētes humilitatē dei †potentie

credentes. Quoniā ⁊ †iudęi †signa

†que ingenio hoīs sapiētia videat

petunt ⁊ greci † sapientiā quęrunt.

Nos autē prędicamus christum

crucifixum iudęis quidē scandalū

Sita ⁊ uobis si de sapiētibus estis

gentibus aūt stulticiam. Jpsis au

Sad vitā nō cōmuni vocatione sed qua sunt prescīti.

tez vocatis iudęis atqz greęis chri

†qui mortu⁹ mortē vicit † qui callide diabolum decepit.

stum †dei virtutē ⁊ †dei sapientiaz

†vere i crucifixione christi ē dei virtus ⁊ sapiētia Svt passio ⁊ mors †q̄ boīes possint videre vel ē

†Quia qđ stultum est dei. † sapien

†firmitas christi magna ē victoria Svictus vicit mortem quā nemo gigas euasit Scelestia sine dubio vincunt terrena

tius ē hominibus: ⁊ qđ †infirmum

†bene dico firmius

ē dei fortius ē hominibus. † Uide

S. i. ꝓ quos vocati estis

te enim vocationē vestram fratres

†hoc scz videre Sde vocatorib⁹ †hūanā sapiam

†quia nō multi sapiētes †secunduz

†lata dominatōne pruno nulli tales fuerūt inter doctores christiane fidei quādo duodecī apostoli sunt electi

carnē †non multi potētes nō mul

†Q. nō sapiētes sed ignaros hūane sapiētie Sgeneris claritate.

ti nobiles: †sed quę stulta sunt mū

†faciat erubescere ⁊ ad insipientiā redigat

di elegit deus vt †cōfundat sapien

Sīpotentes

tes ⁊ infirma mundi elegit deus

Svt neronē

vt ꝓfundat fortia ⁊ ignobilia mun

Sqđ plus ē

di ⁊ contemptibilia elegit deus ⁊

†. i. nihil ē videbanē †qui sibi aliquid ē videnē

†ea quę non sunt: vt †ea quę sunt

ra manuū tuarū sunt cęli. Et iterū. Verbo dñi cęli firmati sunt. Caue nei telligas dici filiū sapientiā dei tanqz ipse sol⁹ sit ītelligens ⁊ sapiēs sibi ⁊ patri ⁊ spūisancto tanqz pater nō sit sapiēs de seipso sed de filio. Est enī de⁹ pater sapiēs ea quę ipse è sua sapiētia ⁊ fili⁹ sapiētia patris ē sapiēs de sapientia q̄ ē pater de quo ē genit⁹ filius. Sic ⁊ pater ē ītelligens ea q̄ ipse ē sua ītelligētia filius aūt ītelligētia prīs ē ītelligēs de intelligētia q̄ est pater de qua genitus est.

Videte enim. Vere stultū ⁊ infirmū dei ē sapienti⁹ ⁊ forti⁹ hominib⁹ qđ in vobis potestis expiri. Jnsipiētes enim ⁊ īfirmi vos vocauerūt inter stulta ⁊ infirma dei enumerati sunt tales vocatores. qui tamen ꝓfundūt sapiētes ⁊ fortes ⁊ vere sunt tales qz nō multi. nō aūt ait nulli forsan p se. qui solus īter apostolos sęculariū literarū pitus terrenarū opū diues romane dignitatis parētela ꝓspicuus fuit. q̄ tamē hęc nihili pēdit nec vsus ē eis.

Sed quę stulta. Ecce cōtra ordinationē dei faciūt apte qz sapientiā sęculi iactāt cū deus humilitatē ꝓponat, Venit enī humilis deus quęrens

humiles nō altos. Qui ꝛ si primū elegerit paupes indoctos infirmos. Non tamē relinquit sapiētes diuites nobiles sed si eos primos eligeret merito talium rerū sibi viderent eligi ꝛ ita superbia qua homo cecidit nisi p̄cederet piscator: nō humilis sequeret orator. Vnde nathanahel doctus in apostolum non ē electus.

¶ Ut nō glorietur. De se sed de deo qđ ibi oñdit qui gloriat ī do. glo.

¶ Ex ipso aūt. Non glorieť q̄s ex se sed tñ ē alia gl̄a q̄ ex ipso vos estis.

¶ Qui factus est no. sa. ꝛc. Id est illuminans nos ad veritatem. Ideo aūt dicitur nobis esse sapiētia qa tpaliter. i. ex aliquo tē pore nos ad illū cōuertimur vt cum illo maneamus in ęternū. Et ipsa sapientia caro facta ē ꝛ habitabit ī nobis. Et hoc facit. i. nos illuminat. Quia factꝰ ē nobis iusticia. i. quia prius iustificat nos bona opatione. Justicia enī q̄ viuit ī se ipsa: p culdubio deus ē. et q̄ incōmutabiliter viuit. Sicut aūt cuꝫ sit vita nobis fit iusticia. cum tñ eꝰ efficimur pticipes ita cū ī se sit iusticia. eē nobis fit iusticia cum ei cohęrēdo iuste viuimus ꝛ p hoc ipse ē nobis iusticia. qz prius ē sanctificatio. i. qz prꝰ ī baptismo emēdat nos Et hoc ideo qz prius factus ē nobis redemptio. i. qz prꝰ redemit nos patiēdo. Et ſ̄ totū iō factū ē vt nullus gl̄eť nisi de donis dei

¶ Non enim iudicaui ꝛc. Qui minus capaci altiora loquit non vtilitatem sed sui ostentationē facit.

¶ Nisi christū hiesum. Christum prędicat. nō solū qui fidem astruit: sed qui mores quibus in eo viuit instruit. in crucifixo discitur qđ vetꝰ homo crucifixus ē: vt nō seruiat peccato. Non ergo ita accipiendū ē qđ hic dicit apostolus tanq̄ ea tantū dixerit. quę sūt credēda de christo. ſ̄ etiam quę obseruāda aut in vita. aut in moribꝫ. ei qui accedit ad ꝓpagem corpis christi.

¶ Perfectos. Non cognitores ꝛ doctores quibus opꝰ non est: sed auditores iam capaces.

¶ In mysterio. Exponēdo mysteria veteris testamenti in q̄bus christus ſignificatus ē. vt i hostia abel vel abraę.

¶ Quę abscōdita. Quia nō in verbis sed ī virtute. nō humana ratiōe ꝓprehensibilis. sed spiritus efficacia credibilis.

¶ Quā nemo principum h. s. Qđ legiť q̄ diabolꝰ christū recognoscebat ꝛ timebat cū dicebat christo. q̄d venisti nos torquere ante tēpus. Sciendum ē q̄ nō ideo dicebat vt esse deū intelligeret. sed dubiꝰ erat ꝛ taliter extorquere veritatē vtrū vere esset deus volebat. Vel hoc magis ex suspitōne q̄ ex cognitione dixisse credēdi sunt. Non enī aliter scierūt demones. q̄ scierunt principes. Scierūt enim ipsum esse. qui ꝓmissus erat in lege. non tm̄ mysteriū eius q̄ filius dei erat ꝛ ab ęterno. Neq̄ sciebant sacramentū incarnationis passionis ꝛ redemptionis.

¶ Si cognouissent. Vel minores illum esse messiam in lege ꝓmissum. Vel maiores deū esse. vel dei filiū. nūq̄ do. glo. cru.

¶ Nunq̄ dominum glorię cru. Augꝰ. Ex forma serui crucifixus ē ꝛ tñ deus glorię crucifixus est. Talis enī erat illa susceptio. q̄ deū hominē faceret ꝛ hominē deuꝫ Quid tamē ꝓpter q̄d ꝛ quid secundū q̄d dicať prudēs ꝛ diligens lector intelligat. Nam ecce dicimꝰ qz secūduꝫ id q̄ deus ē suos glorificat. secundū hoc scilicet q̄ domin⁹ glorię ē ꝛ tamē domin⁹ glorię crucifixus ē. qz recte dicitur crucifixus deus. nō ex virtute diuinitatis. sed ex infirmitate carnis. vna enim ꝑsona ē christus deꝰ ꝛ homo. ideo dicit: Nemo ascendit ī ęlū. nisi qui de ęlo descēdit. Si ergo attēdas distinctionem substantiarū. i. naturarū. filius dei descēdit. ꝛ filius homis crucifixus est. ꝓpter hanc aūt vnitatē ꝑsonę nō solū filiuꝫ hois descendisse de ęlo. ſ̄ etiā dixit esse in ęlo cū loqueretur in terra. absit autem vt sic christus senserit mortē. vt quantū ī se ē vita vitā pdidit. Si enī hoc ita esset vitę fons vitā amisisset. sensit igiť mortē ptic patione humani affectus quē sponte susceperat. nō naturę suę p didit potentiā p quaꝫ cuncta viuificat. Sic ī sepulcro carnē suā cō moriendo nō deseruit sicut in vtero virginis ꝓnascendo formauit. Mortuꝰ ē ergo nō discedēte vita. sic passus non peunte potentia.

¶ Nemo aufert animā. eius ab eo. qz potestatē habet ponēdi ꝛ potestatē sumēdi eā. vno igitur eodēq̄ tempe erat vere mortuus. vere uiuus ī quo ꝛ mortē susceptio mortalitatis excepit. ꝛ vitam diuinitas nō pdidit. Mortem ergo dei filius ꝛ in ania nō ptulit. ꝛ in maiestate nō sensit. Sed tamē participatione ifirmitatis rex glorię crucifixus ē.

¶ Sicut scriptū ē. In isaya ita. Oculus nō vidit deus absq̄ te. quę prepasti diligentibus te.

¶ Nec in cor hominis. Infra corꝫ hominis est. quod in corꝫ ascendit: super corꝫ est ęternum ad quod corꝫ ascendit. Vel non est homo. sed spiritus qui nouit.

¶ Ascendit. Res dicit ī corde ascendere. qz bene intellecta placet.

¶ Scrutatur ꝛc. Scrutari dicit spiritus dei omnia. nō vt qđ nescit inueniat. sed qz nihil relinquit oīo qđ nesciat. vel qz scrutari te facit. qđ enī dono ipsius tu facis. ille facere dicit. qz sine illo tu nō faceres.

†vicendo humiliaret ↑. i. vt nullꝰ glorieť ſi deum cōspicit. vel ſi ſe attēdit

†destrueret: ↑ vt nō glorieť omnis

↑ tales elegit. sed tamē vos estis ī christo per ipsū nō per vos

caro ī ꝓspectu eiꝰ. †Ex ipsō aūt uos estis in christo hiesu qui factus est

↑ad veritatē nos illuminās ↑bona opatione prꝰ nos iustificans

†sapiētia nobis a deo ꝛ ↑iusticia et

↑in baptismo prius nos emūdans ↑qz prius pro nobis patiēdo nos redemit

†sanctificatio ꝛ ↑redemptio. vt quē

↑in hieremia vbi sic habeť. In hoc glorieť qui gloriatur scire ꝛ nosse me. qz ego dominus

admodum †scriptum ē: Qui gloriatur in domino glorieť.

C. II.

Ego cum ue

ſ̄ sicut alii nō sapiētes electi sunt ad apostolatū. ita etiā ego qui erā sapiens fui quasi nō essem sapiens

ſ̄ o ſ̄ vel tali

nissez ad vos frēs. veni nō in sublī

↑secundū logicā vt logicis rationibus vterer ↑in sublimitate ↑ſ̄ que in ꝑsudo laudatis cōtra deuꝫ ſ̄ secundum philicam

mitate †sermonis ↑aut ↑sapiētię: an

ſ̄ q̄ de christo testati sūt ꝓphete

nuncias vobis testimoniū christi.

ſ̄ nō p illam sublimitatē. qz nec p eam q̄ de deo. ꝛ hoc ex iudicio feci

Non enim iudicaui me scire aliq̄d

↑minꝰ capaces ↑q̄ rector ꝛ saluator ꝛ hoc p crucifixionē.

†inter vos: nisi ↑ hiesum christum ꝛ

↑ Q. humilis fuit predicatio mea apud vos humilis ꝛ persona ↑. i. in tribulatione

hunc crucifixum. † Et ego in ↑infirmitate ſ̄ anxio aniō ſ̄ corꝑis

mitate ꝛ timore ꝛ tremore multo

↑qui priuatim fiebat ↑que in ꝓmuni fiebat

fui apud vos. ꝛ ↑sermo meꝰ ꝛ ↑prędicatio mea non in ꝑsuasibilibus

ſ̄ z ſi ꝑsuasibilia. nō p humanā sapiētiā vt pseudo

humanę sapientię verbis: sed in

↑. i. ostēdi me habere ſpīsctīm ꝛ virtutē ī miraclis ↑ideo ita feci

†ostēsione spiritus ꝛ virtutis: ↑ vt

ſ̄ vt nō attribuať homini sed deo

fides vestra non sit in sapiētia ho

↑ūter vos incapaces locuti sumꝰ simpliciter ſ̄ de secretis fidei

minum. sed in virtute dei. †Sapiē

tiam aūt loquimur inter pfectos.

ſ̄ quā ↑que humanis nitiť rationib⁹

Sapientiam vero †nō huius sęcu

↑malignoꝝ spirituū vel philosophoꝝ ↑quoꝝ sapientia destruitur

li. neq̄ †p̄ncipū huius sęculi ↑qui

↑de redēptione hominū ſ̄. i. christum

destruunť: sed loquimur dei †sapiē

↑sapiētia ↑vt nesciant pseudo

tiam in mysterio †quę ↑abscondita

ſ̄ sapientiā ſ̄ p̄parauit ↑antēq̄ mūdꝰ esset

ē: quā p̄destinauit deus ↑ante sę

↑qui eam prędicamꝰ. vel vt omnes eternā ꝑsequamur ſ̄ apostoloꝝ ſ̄. bene dico abscōdita

cula in †gloriā nostrā. ī quā nemo

ſ̄ demonū vel phōꝝ. vel doctoꝝ in lege

principum huius sęculi cognouit.

↑ qđ inde apparet ↑sapiētiā de redēptione hūani generis p christi mortē ꝓplendā ↑ſ̄ non suggereret diabolus illū crucifigi p quē ius perderet. nec homines facerēt si deū esse scirēt

†Si enī ↑cognouissent: ↑ nūquā do

↑sed nō cognouerūt

minum glorię crucifixissent. †Sed

↑in isaya ↑hoc ē scriptū scz. ſ̄ qz nō ē color

sicut †scriptum ē. ↑ Quod oculus

↑. i. visu corporeo vel auditu nō potest cognosci ↑qz nō ē sonus ↑ſ̄ qz nō ē aliquid terrenū.

†nō vidit: nec ↑auris audiuit. ↑ nec

↑nō cognoscit ratione eius qui carnalis ē. non spiritualis. ↑ea ↑ſ̄ sapiētia dei. i. christus qui diligentibus deū in premiū ē preparatus

in cor †hominis ascēdit: ↑quę ↑ꝓpę

parauit deus his qui diligunt illū

↑illi nō nouerūt. sed nobis spiritib⁹ nō boībus. i. spūalibus nō carnalib⁹ qđ pseudo nō sunt ↑p spiritū enī itelligimus deū ꝓparatū bonis ī pmiū

†Nobis autē ↑reuelauit deus p spi

ſ̄ benc per eū. qz

ritum suum. Spiritus enim omia

↑scrutari facit ↑vt de essentia dei ↑ſ̄ spūs dei ꝛ non alius qz.

†scrutať: etiā ↑pfunda dei. ↑ Quis

¶ Nos aũt nõ ac. sp. h. mun. Non spiritũ phitonicum qui solet conie cturis·quę mundi sunt diuinare·qui p sibillam locutus ẽ·qui p verisimilia sepe fallitur ꝛ fallit.

¶ Nos aũt non accepimus spiritũ huius mũdi. Spiritus dei ẽ spiritus cha ritatis·spirit9 huius mũdi·spiritus elationis. Nec moueat q9 spiritussanct9 tantum hic nominat᷑·ꝛ solus scire dicitur. ab hac enim sciẽtia·nõ excluditur pater ꝛ filius·sicut ab eo ꝛ christus dicit᷑ solus ꝛ verus deus non excluditur spiritussanctus cum di citur. Hęc ẽ vita ęter na·vt cognoscãt te ve rum ꝛ solum deum·ꝛ quẽ misisti iesu3 chri stum.

¶ Sed spiritũ qui ex deo est. August. Spiritussanctus vti q9 patris ꝛ filiꝰ est·nec non ꝛ noster. Quod enim datũ est etiaꝫ ad eum qui dedit refertur ꝛ ad eos quibus dedit Ita9 spiritussanctus non tantũ patris ꝛ fi liꝰ qui dederunt·sed e tiam noster ẽ qui acci pimus. Et non est iste spiritus noster in quo sumus·quia ipse spiri tus est hominis qui in ipso ẽ. Et ipsum tamẽ spiritum qui hominis ẽ accipimus. Sed ali ud ẽ quod accipimus vt essemus·aliud qõ accepimus vt sancti es semus. Spiritus autẽ hominis in scriptura accipit᷑ ipsa anima vel ipsius animę potentia rationalis. Dedit enĩ nobis naturam vt esse mus·animã vt viuere mus·mentẽ vt intelli geremus.

¶ Vt sciamus. mul ti habent dona dei·ꝛ nesciendo a quo habe ant impia vanitate ia ctantur. Nemo donis dei beatus·qui danti ẽ ingratus. vnde in ę uãgelio qui habet da bitur ei: plene habere ẽ scire vñ habeas·qui ergo non habet. i. qui nescit vnde habeat·ꝛ quod habet auferetur ab eo.

¶ Nõ humanę sa pientię uerbis. Hiero9. Malebat eĩ illa sola puritate veritatis ostẽdere q3 eloquij tinctione fuscare.

¶ Spiritualibus. Ad vos corinthij nõ estis·ꝛ ideo culpa vestra ẽ nõ nostra q9 maiora nõ diximus.

¶ Animalis homo. Dicit᷑·vita qui fertur dissoluta lasciuia animę quã intra naturalis ordinis metas spiritus rector nõ ꝓtinet eo q9 ipse deo re gendum se nõ subijcit. Animi uero sensu dicit᷑ animalis·qui deo iuxta cor poꝛum fantasiam vel legis litterã vel rationẽ physicam iudicat.

¶ Quia spiritualiter examinatur. Aĩalis nõ potest intelligere spi ritualia·quia examinatur. i. examinatio ꝛ cõprobatio fit illoꝝ spiritualium tantuꝫ spiritualiter. i. a spirituali. Vel animalis nõ intelligit spiritualia·qa spiritualiter. i. p spiritualia tantũ pbatur q9 animalis ẽ·qꝛ audita impbat·ꝛ non ob aliud ei ꝓponuntur·nisi vt examinet᷑.

†volũtates ꝛ secreta ſalic9
enim scit hominũ quę sunt †homi
ſanim9 ſipsius ꝛ nõ alterius
nis: nisi spiritus hominis qui in ip
†occulta ꝛ secreta †qui adhuc hõ sit. i. carnalis
so est. Ita9 ꝛ †q̃ dei sunt †nemo co
†. i. spiritussanctus·ꝛ illi quos cognoscere facit
ſspiritus dei nouit·ꝛ nos eũ accepimus
gnouit †nisi spiritus dei. †Nos aũt
ſ. i. quo docemur de sapiẽtia mũdi·sed q̃ de deo ẽ.
non spiritũ huius mũdi accepim9:
†inde pbatur qꝛ scimus ſ Q. ad hoc accepimus
eum ſp eum
sed spiritum qui ex deo ẽ: †vt scia
mus quę a deo donata sunt nobis
†Q. scimus que a deo donata sunt nobis †nõ tan
tum scim9 sed ꝛ. ſilli pseudo alia loquunt᷑ †. ra
tione uel ornatu
†quę ꝛ †loquimur nõ in †doctis hu
†qi spiritus interius docet auditores
mane sapientię verbis: †sed in do
†ita moderantes vt quibusdã altioza quibusdam
humilia
ctrina spiritus·†spiritualibus spiri
†nos scim9 q̃ donata sunt nobis·sed ſ vt pseudo
tualia compantes. †Animalis aũt
†vt partũ virginis ꝛ resurrectionẽ
homo non pcipit †ea quę sunt spiri
ſsecundũ humanũ sensũ ſ ideo
tus dei. Stultitia ẽ enim illi·ꝛ nõ
ſspiritualia ſꝛ vere nõ potest
potest itelligere: quia spiritualiter
ſanimalis nõ potest
examinat᷑. Spiritualis aũt homo
†certa fide occultoꝝ nõ patẽti cognitione ſ intel
ligit ꝛ discernit †a nullo homine animali
†iudicat omnia: ꝛ ipse †a nemine iu
ſanimalis
dicatur. Sicut scriptum ẽ·Quis
†ſqui hec fecit p quẽ sapiẽtia mũdi stulta est
enim cognouit sẽsum †domini·aut
†Q. nullus †ut dicat: quid hoc sic fecisti †. quasi
nemo carnaliũ cognouit sensum domini
†quis †instruxit eum: †. Nos autem
sensum christi habemus.

¶ C. III.

¶ Spiritualis autem homo. Est vel vita vel scientia. Spiritualis est vita·qui spiritũ domini habens rectorem animam regit. Scientia vero spiritualis ẽ·qui etsi ex parte ꝛ p speculũ videt·tamẽ de deo secundum ima gines corpoꝛ·vel legis litterã·vel humanam philosophiã nõ sapit·sed spi ritui dei subiectus certissime ac fideliter iudicat.

¶ Omnia. Non quidẽ quę ꝓtinet diuina scientia sed q̃ ad iusticiã ꝛ vitaꝫ sufficiũt. i. omnia iudicanda.

¶ Iudicatur. Id ẽ intelligitur vtrũ bene an male intelligat·vel reprehendit᷑ ꝛ hoc pro bat·quia quis cognoꝰ uit s. d. ꝛ eum nos ha bemus·ꝛ ideo nõ pos sunt nos illi vestri iu dicare vt solẽt.

¶ Nos. Qui iam vl tra boies sumus vnus spiritus cũ deo. habe mus sensum chri sti. fide certa tenentes ea que sunt christi.

¶ C. III.

¶ Tanq̃ paruu lis. Sicut enim crux christi alijs stultitia ẽ. alijs scandalum voca tis autẽ est virtus dei. ita idem alijs ẽ lac·ali is cibus ẽ·secundũ q̃d capacitas eoꝝ·plus vi minus capit·vt hi qui dicunt ego sum illius vel illius·aliter accepe runt de christo crucifi xo q̃ꝫ q̃ dicit·mihi ab sit gloriari nisi in c. d. Eadem simul audiũt spirituales ꝛ carnales· ꝛ quiq̃ pro modo suo capiunt·nec necesse est vt aliqua secreta tace antur puulis·dicenda pfectis·ideo q̃a dicit a postolus nõ potui v. l q. s. qđ ẽ·ñ potuistis q̃ dicebã itelligẽ ut spũa les·ꝑ vt carnales·Si enĩ vt spũales nõ dice rent ego sum pauli.

¶ Adhuc enim car nales. Arguit eos q̃ querebantur se dudũ nõ audisse spiritualia cum adhuc indigni es sent audire.

¶ Ministri eius Aug. ¶ Homo exteri us ministrat. quasi ser uus·nõ vt aliquid de eo speretur·deus incre

ſsenſum christi habem9 ſ tamen
ſqui possem
¶ Ego fratres
ſnõ debui
non potui loqui vobis
†sicut soleo spiritualibus †. i. carnaliter viuẽtib9
quasi †spiritualibus: sed quasi †car
ꝛ hoc tam diligẽter feci †cognitione
nalibus. †Tanquã †paruulis ĩ chri
†nõ altiora predicaui. quare ſ facilẽ doctrinã
†dulcẽ ac nutrientẽ
sto †lac vobis potũ dedi †non escã
ſqꝛ ſquãdiu vobiscũ eram
Nondum enim poteratis: sed nec
ſꝛ si ab illis pseudo edocti †recipe escam
nunc quidez †potestis. Adhuc cm
ſvere estis carnales·quia cõ tentiosi
carnales estis. Cum enim sit inter
†inuidia de baptistis †verbis †. q9 aliquid ab ho
mine esse putatis
vos ꝛ †zelus ꝛ †contẽtio: nõne †. car
ſin peius pficitis
nales estis: ꝛ secundũ hominẽ am
ſexpositio zeli ꝛ ꝓtentionis
bulatis? Cum enim quis dicat ego
ſnõ ẽ hoc minus a gẽtilitate
quidem sum pauli·alius autẽ·ego
†vt sperãtes in deo sunt dii †quãdoquidẽ in his
gloriammi ſ Q. sunt ne ipsi gratie·que ĩ sacramẽ
tis datur auctores
appollo: †nõne boies estis? †Quis
ſqui maior
igitur ẽ appollo: Quid vero pau
ſnõ de9 qui dat·sed m nistri p quos dat. ꝛ ideo ĩ
deo gloriandũ nõ in eis
lus? Ministri eius cui credidistis
†ꝛ hoc nõ vno eodemq̃ modo faciũt †diuisit of
ficia singulis.
ꝛ vnicuiq̃ sicut †dominus dedit.
ſpaul9 ſad fidẽ puerti ſbaptismo ſ nõ uos
Ego plãtaui·apollo rigauit: Deus
†muneris †ꝛ quia deus dat tantũ incrementũ
autẽ †incrementũ dedit. †Ita9 ne
ſoando ex se
q̃ qui plantat ẽ aliquid: neq̃ qui
†remissionẽ peccatoꝝ·et omnia alia bona †. inte
rius †. solus
rigat: sed qui †incrementũ †dat †. de
ſplantat paulus rigat appollo
us. Qui plantat autem ꝛ qui rigat

mentum dat qui iustificando informat·ꝛ rigando fœcundat·homo loquit᷑· deus docet intus. Vnde beatus quem tu erudieris d. Qui plantat ꝛ qui rigat foris operatur. Qui dat incrementum intus opitulatur. Si nõ dant sancti incrementum impendunt tamẽ adiumentum·sed non de suo·quia in q̃t sine me nihil p. f. Igitur fides rigando ẽ nutrienda·hoc igitur loquendo agitur docendo suadendo·christus interius docet inspirando. Illa inspira tio vnctio ẽ·sine qua sermo hominis pstrepit inaniter. Creator qui redemit ꝛ ad fidem vocat·intus suadendo loquitur quibus vult. Cum verbum dei auribus insonat miscetur potentia dei·cum sono vocis·vt qui incitat prę dicantem: confirmet auditorem. vocem format homo exterius·sed deus im primit intus·ꝛ ei obedit·quem gratia pręuenit·quia deus operatur velle ꝛ perficere.

¶ Vnum sunt. ℞ Posset videri· q̄ si nihil ex se dant tamē deus magis p̄ hunc q̄ p̄ illum.

¶ Adiutores. In colendo agro dominico nō deprauatores vt quidam aiunt qđ inde patet· quia vos estis agricultura.

¶ Agricultura. Quia colit vos ad fructum. Edificatio q̄ qui colit habitat in vobis. Et ita idem ē ager ⁊ ędificiū· qđ non in rebus visibilib⁹. Nos colimus deū adorādo nō ornādo. Ille autē sic nos colit· q̄ ⁊ meliores nos reddit.

¶ Fundamentū aliud ne ⁊c. Aug⁹. Fides gratię christiane. i. ea quę p̄ dilectionem operat᷑: posita in fundamēto neminē pire p̄mittit. Sup̄ hoc fundamentuꝫ alius superędificat aurū. ar. lapides p̄cio· is videlicꝫ qui cogitat q̄ deo placeat quomō deo. Alius superędificat sup̄ hoc fundamentum lignum· fenū· sti· is videlicet qui cogitat q̄ mundi sunt· quomodo placeat mūdo. Illius op⁹ nō exurit᷑· qui ea nō dilexit quoruꝫ amissione cruciet᷑. Exurit᷑ autem huius opus: quia sine dolore nō p̄unt: quę cū amore possessa sunt. Sꝫ quoniā alterutra cōdicione ꝓposita. eis poti⁹ mallet carere q̄ꝫ christo· nec timore amittendi talia deserit christum· q̄uis doleat cum amittit saluus est quidē· sic tamen quasi p̄ ignem. Iste ignis ē tribulationis tentatio de qua scriptū ē. Vasa. figuli. pbat fornax· ⁊ homines tētatio tribulationis pbat.

¶ Christus. Id est. fides christi· secundum quā p̄ dilectōnē opat᷑ per quā christus habitat in cordib⁹. Alia nō est fundamentū· hęc aūt neminē p̄ire sinit.

¶ Siquis aūt super. ⁊c. Ambro. Alius superędificat. i. qui supuenientes post apostolos docēt· sed videant vt ędificatio p̄gruat fundamento. Fundamentū aliud ⁊c. quia nemo p̄ter christū loquēs p̄menta sua p̄mendaret. In auro ar. la. p̄ę. p̄clara doctrinā significat· in tribus alijs vana doctrina signat᷑· q̄ si modo fallit· in igne apparebit· quia ardebit: bona p̄manente ⁊ erit ei bonę scꝫ doc· merces vita ętterna. Detrimentū vero malę· q̄ pęnas patiet᷑. saluus. quia nō īteribit fidei substātia q̄ p̄stat· sicut mala doctrina quę accidēs ē. quasi per ignē· quia nō sine pęna· cū pfidi inęternū pęant pdest illis ex pte credidisse deum.

¶ Aurum argentū l. p. Aug⁹. Hęc tria ędificant cōtemptores seculi: q̄ sua omnia pauperibus dant. Vel qui tanq̄ꝫ nō habētes habēt aurū in contēplatione dei· argentū in dilectione p̄rimi. Lapides p· in opibus bonis quę nō p̄sumūtur ab igne· sed nihil vel parū ipsum sentiūt. Ligna fenū. stipulā ędificāt qui ⁊ si aliena nō rapiūt· rebus tamē infirmitati p̄cessis· aliqua dilectione inhęrent· qui secundū suos amandi modos: diutius vt lignū· vel minus vt fenum· vel minimū vt stipula· ignē sustinebūt. Et q̄ hęc deo non p̄ponunt: salui erūt p̄ fundamentū. Qui vero hęc deo p̄ponunt vel crimina p̄mittunt· nō superędificāt sed fundamentū destruunt.

¶ Lignum fe· sti. Non hęc de malis operib⁹ accipiēda sunt quasi fides sine opibus saluet qđ nō est.

¶ Aug. Non sibi polliceat᷑ quisq̄ habens nefaria opa regnū dei· ⁊ dicat· Quoniā habeo signū christi ⁊ sacramēta nō delebor inęternū· sed p̄ ignem saluus ero. Ait enim apostolus· Fundamentū positū ē ⁊c. Quid est etiam inquiūt qđ sequit᷑ alius superędificat. au. ar. la. pręcio. lignū. fę. sti. Hoc ē qui supra fundamentū iusta opa ędificat aurū. ar. la. p̄. ędificat. Si aūt peccata lignum fenū sti. Cirillus quoq̄ ait. Natura peccati similis est materię q̄ cito ꝓsumit᷑ igni· quā ędificari apostolus a peccatoribus dicit· qui supra fundamentū christi ędificāt. lig. fę. sti. In quo manifeste ostendit᷑· quędā esse peccata ita lenia vt stipulę ꝓpentur fęno ⁊ lig.

¶ Lignum fę. sti. Quidā intelligūt opa bona q̄ quidam ad sustētationē sui ⁊ suoruꝫ vel ad sustentationē indigentiū ex misericordia faciūt· sed q̄ hęc opa faciunt cū aliquo amore tpalium. Ideo hęc opera dicunt᷑ arsura· nō q̄ eo puniant᷑ qui hoc faciūt· sed q̄ terrenum aliquē affectum habēt cum hęc faciūt nec ille terrenus affect⁹ ē adeo malus· vt destruat fundamētū ⁊ fidem q̄ per charitatem operat᷑· ⁊ talis affectus venialis ē. Sed poti⁹ lig. fe. sti. accipiunt᷑ nō bona opa· nec mala q̄ sūt dānabilia sꝫ peccata venialia. Vñ gregi Quānis hoc de igne p̄sentis tribulationis possit intelligi· tamē si q̄s de igne futurę purgationis accipiat· pensandū sollicite ē· quia cum dixit p̄ ignez posse saluari· nou qui sup̄ hoc fundamentū ferrū vel ęs vel plumbū ędificat. i. peccata maiora ⁊ ideo duriora ⁊ insolubilia. Sed qui ędificat lig. fę. sti. i. peccata minima atq̄ leuissima q̄ ignis facile p̄sumat.

¶ Dies enim. ℞ Hic dies ē homis p̄ nutu suo agentis· sed ī iudicio vel morte cuiusq̄ dies ē domini· secundū merita iudicātis· etiā hic dum iudiciū incipit a domo dei. i. a saluādis īcipit pęna· q̄ p̄summabit᷑ in reprobis. Ideo enī puniunt᷑ electi· vt ibi nō puniant᷑. In quo die ē ignis tribulatōis quo vrit᷑ amor rerum tpalium dum p̄tristantur de amissis· vnde ⁊ dicitur. Tribulationem carnis habebūt huiusmodi. Ignis vero extremi iudicij tā diu durabit quousq̄ purgati sint qui saluādi erunt.

¶ Ignis. Tribulationis qui omnes. probabit. in fine.

¶ Ignis pbabit. Duos ignes futuros legim⁹· vnū ętternū· quo ętternaliter punient᷑ reprobi· qui sequet᷑ iudicium. Alterū qui p̄cedet· quo exuretur facies mūdi huius· qui emēdabit eos· qui superędificauerūt· lignū· fenū· stipulaꝫ Qui aūt aurū ar· la· p̄· de vtroq̄ igne securi sunt.

¶ Mercedem. Non solū post finem· sed ⁊ in hac vita habet suā requiē anima ꝓtemnentis omnia.

¶ Nescitis quia. Hoc p̄misit vt illos ꝓpungat· qui turpiter viuētes corpora sua violāt· marime ille· qui vxorē patris habet.

¶ Hic agit de structoribus fundamēti.

¶ Si quis aūt. Iste saluus p̄ ignem· sed si quis violauerit templū quod vos estis dispersdet illum· ⁊ nescitis hoc.

¶ Templum. Aug⁹· In quibus deus habitat p̄ fidem. Templum dei. i. spiritussancti· vnde subdit· ⁊ spiritus d· h· nota q̄ spiritus dicit᷑ hic deus· cū enim p̄miserit. Estis templū dei. Non subdit. Et deus habitat. Sed spūs dei habitat in vobis. In quo apte ostendit spiritum dei esse deum. Vbiq̄ enim adest spūssanctus ad boies in ętterna vita regenerādos. Spūssanctus

ſm̄ſtri idifferētes ſi dando nō differūt· ſed in laboze ⁊ mercede
vnum ſunt. Unuſquiſq̄ autez pzo
pziam mercedem accipiet ſecundū
†forinſecus miniſtrādi ↑quia ſi nō damus incre mentū· impendimus tamē aliquod adiumentū
ſuum †labozem. ↑Dei enim ſumus
ſoum extirpanē vicia
adiutores· dei agricultura eſtis:
†impoſitione virtutū ↑ quibus ego poſui fundamentum ⁊c.
†dei ędificatio eſtis. ↑Secundum
†. i. apoſtolatū ↑quia nō a me hoc habui ſgratis ¶· diſcretione vtens
†gratiā dei quę ↑data ē mihi· vt ¶ ſa
†princeps edificii ↑ fidem chriſti nō aliam ſed q̄ p̄ dilectionē operatur
piens †architectus ↑ fundamentuꝫ
†quiſq̄ habēs fidem: quia ad eū hoc ptinet ↑ bona opera ¶· qđ nō vno mō ē· ſed
poſui: †aliꝰ aūt ↑ſuperędificat, ¶ Unꝰ
†cuiuſmodi opera vtrū ſecundū nos vel illos
quiſq̄ aūt videat †quomō ſuperędifi
ſde ſuperędificatione tantū videndū ē q̄·
cet. Fundamentum enim aliud ne
ſad qđ videnē niti pſeudo
mo poteſt ponere: pręter id qđ po·
ſa me ſvel qui ſfides chriſti
ſitum eſt quod ē chriſtus hieſus.
ſfundamentū nemo poteſt mutare ſ ſed de ſuperędificatione videndū eſt tantū· q̄ manifeſtum erit opus cu.
Siquis aūt ſuperędificat ſupza fū
ſvt cogitet tantū que dei ſunt
damentū hoc aurum· argentū· lapi
†dum diuiſi cogitant que mūdi ſunt quibus ſine dolore carere nō poſſunt
des prezioſos †ligna· fęnum· ſtipu
ſz ſi nō modo
lam: vniuſcuiuſq̄ opus manifeſtū
ſin quo ſecreta patent ſillud opus
erit. Dies eniz domini declarabit·
†pena purgatoria bonis ſ quicūq̄ modo neget
. i. abſcōdit peccata ſua
quia in †igne reuelabit᷑: ⁊ vniuſcu·
†firmū vel ſolubile ↑preſentis vel futuri iudicii
iuſq̄ opus †quale ſit ↑ignis proba
ſin igne
bit. Si cuius opus māſerit quod
ſnihil pdet qz qđ amauit in ueniet
ſuperędificauit: mercedem accipiet.
†cremabile erit ↑ mineris glozie vel patiet᷑ aliqđ
Si cuius opus †arſerit: ↑ detrimē
†⁊ ſi hic uritur doloze amiſſoꝝ· non tamē ea prefert deo.
tum patietur. Ipſe autem †ſaluus
†rem cremabilē p̄ ignem ferens· qua cremata eua det ipſe ſſed
erit: ſic tamen †quaſi p̄ ignem. Ne·
ſin quib⁹ deꝰ ſedet ſqui vos
ſcitis quia templū dei eſtis: ⁊ ſpiri
pſūmat in bonis ſcz ſvel
tuſſanctus habitat in vobis. Si
pſeudo vel homo ei pſentiēdo
quis autem templum dei violaue·
ſcorpus ⁊ animā
rit: diſperdet illum deus. Templū
†a tempore baptiſmi ↑cauete ergo vobis ¶· ſecūdum corpus ⁊ animā
enim dei †ſanctum ē ↑qđ eſtis ¶ vos
†⁊ iō ſvel ſe ↑quaſi deꝰ hoc negligat ¶· ſed
† Nemo ↑ voſ ſeducat. ¶ Si q̄s vide
ſſibi †. i. ſecundū ſapientiā huius mundi
tur inter vos ſapiens eſſe †in hoc sę
†apud ſe ⁊ deum p̄tra naturā poſſe credat ↑ vera ſapientia
culo: † ſtultus fiat vt ſit ↑ ſapiens.

¶ Dies enim. ℞ Hic dies ē homis p̄ nutu suo agentis· sed ī iudicio vel morte cuiusq̄ dies ē domini· secundū merita iudicātis· etiā hic dum iudiciū incipit a domo dei. i. a saluādis īcipit pęna· q̄ p̄summabit᷑ in reprobis. Ideo enī puniunt᷑ electi· vt ibi nō puniant᷑. In quo die ē ignis tribulatōis quo vrit᷑ amor rerum tpalium dum p̄tristantur de amissis· vnde ⁊ dicitur. Tribulationem carnis habebūt huiusmodi. Ignis vero extremi iudicij tā diu durabit quousq̄ purgati sint qui saluādi erunt.

¶ Ignis. Tribulationis qui omnes. probabit. in fine.

¶ Ignis pbabit. Duos ignes futuros legim⁹· vnū ętternū· quo ętternaliter punient᷑ reprobi· qui sequet᷑ iudicium. Alterū qui p̄cedet· quo exuretur facies mūdi huius· qui emēdabit eos· qui superędificauerūt· lignū· fenū· stipulaꝫ Qui aūt aurū ar· la· p̄· de vtroq̄ igne securi sunt.

¶ Mercedem. Non solū post finem· sed ⁊ in hac vita habet suā requiē anima ꝓtemnentis omnia.

¶ Nescitis quia. Hoc p̄misit vt illos ꝓpungat· qui turpiter viuētes corpora sua violāt· marime ille· qui vxorē patris habet.

¶ Hic agit de structoribus fundamēti.

¶ Si quis aūt. Iste saluus p̄ ignem· sed si quis violauerit templū quod vos estis dispersdet illum· ⁊ nescitis hoc.

¶ Templum. Aug⁹· In quibus deus habitat p̄ fidem. Templum dei. i. spiritussancti· vnde subdit· ⁊ spiritus d· h· nota q̄ spiritus dicit᷑ hic deus· cū enim p̄miserit. Estis templū dei. Non subdit. Et deus habitat. Sed spūs dei habitat in vobis. In quo apte ostendit spiritum dei esse deum. Vbiq̄ enim adest spūssanctus ad boies in ętterna vita regenerādos. Spūssanctus

igit' in cęlestibus sedet cū patre ⁊ filio ⁊ in tēplo suo habitat·scz in sanctis·q̄ sunt tēplum dei mō p fidem ambulātes. Et templū dei erūt aliquādo etiaz secundā speciē: qualiter etiam nunc sunt templū angeli dei. Aug. Sed dicebat aliquis anteq̄z faceret deus cęlū ⁊ terrā·anteq̄z faceret sanctos·vbi habitabat. In se habitat deus·apud te habitat·⁊ apud se ē. Non ergo sic sūt sancti dom⁹ dei vt ipsa subtracta cadat deus·immo sic habitat deus in sanctis·vt si ipse discesserit·cadāt. Pręterea sciendū q̄ non nisi stultissime dicitur: spiritum nō habere locū in nostro corpore. qđ totum animā nr̄a ipleuerit. Stultius etiā dicit' angustijs alicubi ipediri trinitatē vt pr̄ ⁊ filius ⁊ spūs sanctus alicubi simul esse nō possint. Verū illud multo mirabili⁹ q̄ cum deus vbiq̄z sit totus·nō tamē in omnib⁹ habitat. Quis porro audeat opinari nisi īsepabilitatē trinitatis penitus ignoret·q̄ in aliquo possit habitare pater aut filius·in q̄ nō habitet spūssanct⁹? Aut in aliquo spiritus sanctus in quo nō pater aut fili⁹. Fatendū ē igitur vbiq̄z esse deū p diuinitatis p̄sentiaz sed nō vbiq̄z p inhabitationis gratiā·ꝓpter hanc enim inhabitatō nē vbi gratia dilectionis eius agnoscit'·non dicimus pater noster qui es vbiq̄z·cū ⁊ hoc verum sit·sed qui es in cęlis. Illud quoq̄z mirabile ē q̄ deus ē inhabitator quorundā nō dum cognoscentiū deum·⁊ nō quorundā se cognoscentiū. Illi enī ad templū dei nō pertinent·qui cognoscētes deuz·nō sicut deū glorificant. Ad templum aūt dei ptinent puuli sanctificati sacramēto christi ⁊ regenerati spiritusancto·qui nōduz possunt cognoscere deum. Igitur quē non poterunt illi nosse nec habere·isti poterūt habere anteq̄z nosse. Beatissimi aūt sunt illi·q̄bus hoc ē deum habere qđ nosse.

¶ **Sapientia hui⁹ mundi.** Amb. Abusiue ponit' sapiētia p astutia.

¶ **Nemo in hominibus.** Baptistis vel doctoribus.

¶ **Non in hominibus.** Quia vestri sunt ipsi·qr omnia vestra sunt·ad seruiendum vobis data·⁊ nō ē gloriandū nisi de rebus excellentioribus.

¶ **In hominibus.** Quia nō sunt datores gratiarū siue boni siue mali sint sed tantum ministri.

¶ **Omnia enim.** Singulos nō sibi defendāt doctores vel baptistas cū omnibus vtant'. Mundus noster. Si cursus ei⁹ in dei volūtate ponimus Vita p̄sens nostra·si modeste ⁊ cū gloria dei agit'. Mors si spe futuri libēter p christo morimur. Pręsentia·si sic vtimur eis ne offendam⁹. Futura·si ea credentes magis optamus.

¶ **Siue uita ⁊c.** Et vita ⁊ mors doctoz ad ędificationē subditis esse debent. Vel p vitā sanctos homines ⁊ angelos accipe qui student pfectui fideliū p mortē diabolū ⁊ mēbra ei⁹·q̄ dū psecūt' vtilitati seruoz dei iseruiūt

Vos aūt christi. Vt sicut hęc nobis: ita nos christo subiiciamur. **christus aūt dei.** voluntatē eius faciēs. vt ⁊ nos faciam⁹ ipsius. Cur ergo ad iniuriā christi de hominibus aliquid speratis.

¶ C. IIII.

Sapientia enī hui⁹ mūdi stulticia est apud deum. Scriptum ē enim

Sapientia sapientiū pereā & intelligentia intelligentiū abscondam

Sapientia enī hui⁹ mūdi stulticia est apud deum. Scriptum ē enim

Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: Dominus

Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: Dominus

nouit cogitationes sapientiū qm̄ vane sunt. Itaq̄ nemo glorietur i hominibus. Omnia enim vestra

nouit cogitationes sapientiū qm̄ vane sunt. Itaq̄ nemo glorietur i hominibus. Omnia enim vestra

sunt: siue paulus siue appollo siue cephas siue mundus siue vita siue

sunt: siue paulus siue appollo siue cephas siue mundus siue vita siue

mors siue p̄sentia siue futura. Omnia enim vestra sunt· vos autē christi: christus autē dei.

mors siue p̄sentia siue futura. Omnia enim vestra sunt· vos autē christi: christus autē dei.

¶ C. IIII.

Hęc nos existimet homo vt ministros christi: et dispensatores mysteriorum dei.

Hęc nos existimet homo vt ministros christi: et dispensatores mysteriorum dei.

Hic iam quęritur inter dispēsatores

¶ **Sic nos.** Hactenus de gloria pseudo·hic de suo ꝓpto agit.

¶ **Sic nos.** Hoc ideo ait apostol⁹. quia de eo minus sentiebant·sed sicut de se sentiat vt deus qui eum elegit.

¶ **Et dispensatores.** Aug. Non solū boni sed etiam mali dispēsatores sunt. Nisi enī p bonos dispensaret' nō recte apostolus diceret. Imitatores mei estote. Rursus si nō p malos non diceret dominus de quibusdā. Quę dicunt facite·quę aūt faciūt nolite facere. Dispēsatores enim sunt p quoz ministerium pueniturad ęternaz salutē. Nō enim esse salutis illius dispensatorē p verbū ⁊ sacramentū est illius esse pticipem.

res: vt fidelis quis inueniatur. Mihi autē p minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. Sed neq̄ me ipsum iudico. Nihil enī mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Qui aūt iudicat me: dominus ē. Itaq̄ nolite ante tempus iudicare: quoadusq̄ veniat domin⁹: qui ⁊ illuminabit abscondita tenebrarum· ⁊ manifestabit consilia cordium: ⁊ tūc laus erit vnicuiq̄ a deo. Hęc autē fratres transfiguraui in me ⁊ apollo propter vos· vt in nobis discatis: ne supra q̄ scriptum est vnus aduersus alium infletur pro alio: quis enim te discernit?

¶ **Hic iā quęritur** Ita de nobis estimandum·sed hic inter vos qđ non alibi. Jam in pręsenti cum expectandum esset donec deus iudicet.

¶ **Iudico me ipsum.** Periculū ē vobis de ignotis cordis mei vel alioz iudicare Quanta enim ꝓfunditas credēda est esse in homine q̄ lateat etiam ipsum hominē in quo ē·vt ī petro ꝓfunditas infirmitatis latebat cū se domino ꝓmoriturū ꝓmittebat. Aug. Luz ergo quisq̄z de se aut nō omnino aut vix possit veram ferre sentētiā·q̄ mō potest de alio iudicare·cū nemo sciat q̄d agat' in homīe nisi spiritus hominis.

¶ **Aug.** Judiciū phibet apostolus qr occulta sūt nobis corda hominum. In his plerūq̄z nr̄a credulitas fallit' Sed cauendū ē ne p nitiosa opinatione fallamur vt qui nō possumus hominū indagare ꝓscientiā·de ipsis rebus habeam⁹ verā certamq̄z sententiam·hoc aūt ad humanā tentationē ptinet sine qua vita ista nō ducitur. vnde apostolus. Tentatio vos nō apprehēdat nisi humana. Si ergo suspicationes vitare nō possumus·qr homines sumus·iudicia tamē id est·diffinitiuas firmasq̄z sentētias ptinere debem⁹. Si ergo suspicamur q̄ ē humana tentatio·saltē nō iudicemus·quādo nō errat' in reb⁹ vt recta sit imꝓbatio viciozꝝ virtutūq̄z approbatio·ꝓfecto si erratur ī hominibus·venialis ē humano tentatio.

¶ **Ab humano.** Jd ē·ab omnibus dū sunt in suo die·⁊ non est dies dñi. humano. qr ē ⁊ dies domini quo iudicabit quādo vnusquisq̄z p se rationem reddet·⁊ tunc secreta cordiū patebunt.

¶ **Quoadusq̄z.** Aliter iniuria iudici fit. qr iudicis iniuria ē·si ante iudiciū eius a seruo ꝓcedat sententia.

¶ **Illuminabit.** Jd ē. Apta faciet abscōdita tenebrarū. i. peccatoz.

¶ **Tūc laus uni.** Bene agēti l' cogitāti·hic aūt nescit' qs sit laude dign⁹

¶ **Me et appollo transf.** Ꝓposui figurā pro omībus· vt ab omnib⁹ abhorreat': sicut a nobis. Ambro. Per hoc pseudo apostoloz glorias et traditiones puersas sub sua psona ⁊ appollo euacuat summatim illos designans nō singillatim·ne maior nasceret' discordia.

¶ **Ne unus in·ad·alium p.a.** Ab illo. i. meliori·q̄z ille. i. quasi alius ab illo qui nullus ē quantum ad se·vel quantū ad ministeriū· quis enim te

discernit a massa pdi-
tor. nullus nisi deus.
vel si baptizatus a pe
tro. quomō discernerīs
ab eo qui a paulo. ni
hil ille. nihil tu.

¶ Vel redarguit illos
eosdē qui gloriabant
de magisterio pseudo
A. gloriaris p illis. ſz
qd habes ab illis. qō
nō a me. z si a me. qd
ptra me gloriaris. quo
niā idem a me accepis

¶ Quid autem ꝛc.
Aliud genus arrogā-
tię amouere conat. ſ.
ne hō supbiat ppter
aliq̄s gratiā a deo sibi
datam. putās se eā ha
bere a se. vel a mistro.

¶ Si autē accepe.
Hoc ptra illos qui ea
dem q̄ ab apostolo ac
ceperant audiētes. de
magisterio pseudo a-
postolor gloriabant
qui p eloquentiā se cō
mendantes gloriam ī
se vertebant. cū aplus
ptēptibilē se videri fe-
cerat. vt gloriā deo fa
ceret. Ideo apostolus
yronice eis loq̄t. quasi
pcedēs qō eis de se ip
sis videbat. cū subdit

¶ Jam saturati.
A. Increpo vos di-
cens. Quid gloriaris.
ꝛc. Sed non recte vi-
deor hoc facere. q̄ vos
iam ꝛc.

¶ Jam sa. Jā di. yro-
nia. ac si diceret nō est
ita. Irascentis enī ver
ba sunt nō pfirmantis

¶ Regnetis. Vere
regnare ē de spe z pro
missis dei securus esse.
z in aduersis gaudere.

¶ Puto enim. A.
nullatenus putandus
ē. yronice enim loquit.
Ideo sine nobis: q̄ p
mala q̄ patimur de-
ostēdit nos apostolos
vilissimos. de quibus
non curet tanq̄ morti
dsti. i. ad nullā vtilita
tem sed ad mortē reser
natos. qd p hoc videt
quia ad spectaculū no
strū quasi ad mōstrum
ꝓueniunt. p quod ma
gis ꝓbamur amici dei

qō si dicis fides tua. vel oratio. vel iusticia iterū
iterrogo quid habes. qō nō. a. ſa deo
Quid autē habes qō non accepi-
ſa deo ſin te vel illis
sti. Si autē accepisti: quid gloria-
ta deo. sed a te vel ab illis ↑ tam cito ſ sed vos
ſ plenī.
ris quasi nō ↑accepis: ↑ Jam ↑ satu-
↑spiritusancto ↑A. vt z alios saturare potestis
ſ ironia
rati ↑estis. ↑ Jaz diuites facti ↑estis
↑sic putabant gloriātes de pseudo apostolis ↑ re
gitis vos
↑sine nobis ↑ regnatis. z vtinam
↑vere ſz his pie optat ↑ita ſ vos sequamur cū
nos sequi dedignemini. quos quidē sequi debere
tis quia nos reuera regnamus. sed timeo ne sine
vobis
↑regnetis: ↑vt z nos ↑ vobiscum re
gnemus. Puto enim q̄ deus nos
ſ vilissimos vel similes helie z enoch
apostolos nouissimos ostendit.
tanquā morti destinatos: quia spe
↑vel bonis vt cōfortent: vel malis vt insultent
ctaculum facti sumus mūdo z ↑an-
↑z ↑increpatio cū ironia quasi qō totū econtra ē
gelis z hominibus. ↑ Nos ↑ stulti
propter christum: vos autē prudē
ſ afflicti
tes in christo. Nos infirmi: vos
ſ ptāte ſ securi ſ reuerēdi ſ despecti
fortes. vos nobiles: nos aūt igno
ſ z ſ. i. ptinue. i. vsq̄ ad hoc tēpus
biles. Usq̄ in hanc horam z esuri
mus z sitimus z nudi sumus. z co
↑ꝓ psecutione mutam⁹ loca ſ fugamur ne plures
deceamus
laphis cędimur. z ↑instabiles sum⁹
↑sc̄z ꝓ nobis necessariis ↑ que nemo dat
z ↑laboramus ↑ operātes manibus
ſ z ſ hortādo alios ad
bonum
nostris. Maledicimur. z benedici
ſ tormēta ſ patiēter
mus. psecutionem patimur: z susti
↑quasi magi. malefici ↑ deū ꝓ illis. vt eos. ne blas
fement nos
nemus. ↑ Blasfemamur z ↑ obsecra
ſ de quib⁹ mūdus inquinet. z
abiectis purget
mus. Tanquā purgamēta huius
↑reputati ↑ purgamentum ferri. vel pomi. z quid
quid de qualibet materia vt purgatior reddatur
abiicitur
mundi ↑facti sumus omniū ↑ pipsi-
↑ptinue vsq̄ ad hoc tēpus ↑z si dixerim vos isla
tos ꝛc tamen ↑ ſ. i. erubescentiā faciaz vobis
ma ↑vsq̄ adhuc. ↑ Non vt ↑ confun
↑ꝓ quibus tot passus sum
dam vos hęc scribo: sed vt ↑ filios
↑ filiū. nā ego pater
meos charissimos moneo. ↑ Nam
ſ simtū ꝓ infinito posuit ſ eruditor qui ñ genuerit
si decem milia pedagogor habea-
ſ tamē ſ q̄ genuisset
tis i christo. sed nō multos patres

¶ Vel ideo deberetis nobiscū regnare. quia puto z certus sum. qō nos sum⁹
similes nouissimis. helię z enoch. in tribulationibus.

¶ Tanq̄ morti. Vt qui a victoribus morti seruabant. ad qō spectacu-
lum ꝓducebat populus sic ad derisionem helię tunc. z nunc aplor mali.

¶ Et angelis et ho. Boni angeli z boni homines laudāt. mali irridēt.
hec sunt dextra. z sinistra. sed nec illa eleuāt. nec ista frangunt.

¶ Propter christum. Cuius crucem prędicamus qō vos tacētes vide
mini in christo prudentes.

ſ in fide christi. nō in me
Nam in christo iesu p euangeliū
ſ tantū ſ qz genui. ergo ex debito rogo
ego vos genui. Rogo ergo vos fra
ſ nō pseudo
tres imitatores mei estote. sicut et
↑vt imitemini me ↑ p hunc credit missa epistola
ego christi. ↑ Ideo misi ad vos ↑ thi
ſ in fide ſ bene agēdo
motheum qui ē filius meus charis
ſ in prędicatione
simus z fidelis in domino. qui vos
↑institutiones meas ↑z ideo tenende
commonefaciat ↑ vias meas ↑ quę
ſ ego ſ terrarū
sunt in christo iesu: sicut vbiq̄ in
ſ z ideo autētice ſ opus erat mitti qz.
omni ecclesia doceo. Tanquā non
↑de philosophis. quor terrena gloriantē sapiētia
venturus sim ad vos: sic ↑ inflati
↑post ꝓmonitionē ꝓmittit se ire ad illos
sunt quidā. ↑ Veniam autē cito ad
ſ nisi culpa vestra impedierit ſ ꝓbabo
vos si dominus voluerit: z cogno
↑humane sapiētie ↑ supbia alta sapiēdi z ceteros
iudicandi.
scam non ↑sermonez eor qui ↑ infla
↑in fide z bona operatione ↑quasi ideo non que
ram sermonē qz.
ti sunt sed ↑ virtutem. ↑ Non enī in
↑causa regni dei ↑quasi nō sermo humane sapien
tie. sed virtus ē causa regni dei
sermone ē ↑ regnū dei: ↑ sed in virtu
↑vere veniā sed quid hor ↑correctōis. vbi z si sit
nō tamē esse videt charitas
te. ↑ Quid vultis. ↑ In virga veniā
↑in manifesta dilectione vt bona suppleā
ad vos: an in ↑ charitate z spiritu
ſ vt parcam peccatis
mansuetudinis.

¶ C. V.

Omnino audit
ſ opus ē virga nisi vos corrigatis
ſ. i. ab omnibus
↑qui inflati nec corrigitis ↑res in
famis ↑ ſ. ē illa ſ vt graue istud ostēderet peccatū
nec ab his etiā dicit admitti. qui deū nesciūt
iter ↑ vos ↑ fornicatio. z ↑ talis forni-
↑hoc publice. vbi testib⁹ opus nō est
catio q̄lis nec inter gentes ↑ vt vxo
↑cum tantū scelus sit iter vos tamē
rem patris aliq̄s habeat. ↑ Et vos
↑qō magis faciendū esset ↑dolorē ꝓ peccato illi⁹
inflati estis. ↑ Et non magis ↑ luctū
ſ ita ſ qz oēs estis ptices
habuistis vt tollatur de medio ve
↑qō nullo mō tegi poterat ↑ vos nō tulistis qui
presentes
strum qui ↑ hoc opus fecit. ↑ Ego q̄-
dem absens corpore. przęsens autē
↑sollicitudine mētis. z ↑ videns vobis ↑ ac si pre
sens essem
↑spiritu. iam iudicaui ↑ tanquā prę-
↑iudicaui ſ. i. vice eius vel vos congregati traditis
sens eū qui sic operatus ē. ↑ In no
i noīe dñi e⁹ gl̄a ē i h⁹ mōi iudicio. nō ꝓ odio vrō
mine domini nostri iesu christi.

¶ Esurimus et si.
ꝛc. Amb. Veritatem
ꝓdicantes gratiā non
habēt apud homines

¶ Tanq̄ pur. ꝛc.
Per hęc omnia pro-
bamur in christo pru-
dentes z fortes.

¶ Non ut con. A.
spera blandis mitigat
vt salutaris medicus.

¶ Pedagogorū.
Dum pedagogos no
minat pueros signifi-
cat.

¶ Ego genui uos
in chri. Addidit per
euangelium. ne ipsius
putaret esse. quod dei
ē. Ait enī dominus in
euangelio. Ne vobis
dicatis patrē in terra.
Unus est enim pater
deus. nō vt hoc nomē
ęteris tollatur. sed ne
gratia dei qua in ęter-
nam vitā generamur:
nature vel potestati.
vel etiā sanctitati cui⁹
q̄z hominis tribuat.

¶ Si domin⁹ uo.
Ideo dicit vt ostende
ret q̄ si nō iret deū no
luisse causa. vtiq̄ indi
gnitatis illor.

¶ In uirga. Aug.
Terroris verba infert
vt inflati humiliarent
z se ꝓpararent ad reci
piendū eum. absit au
tem vt pij filij dicerent
Si in virga venturus
es. noli venire. Meli⁹
ē enim erudiri ī virga
patris q̄z pire in blan
dimento ꝓdonis.

¶ C. V.

Omnino audi-
tur. Incipit de forni
catione. Et redarguit
illum fornicatorē qui
vxorez patris tenebat
z eos qui eum tolera-
bant. Erant enim z ip
si ꝓparticipes dum pa
terentur rem tam inge
tis peccati secum incor
reptum ꝓuenire. Non
solum ergo illum reu
mortis. sed etiaz adhę
rentes illi nō immunes
a crimine demonstra-
uit.

¶ Vt uxorē pa.
Ambrosius. Publicę nouercā suam loco vxoris habebat. nec aliqua ter-
uersatione poterat tegi crimen. Et huius causa de fornicatiōe incipit. postea
mouebit de omni carnali videlicet z spirituali.

¶ Inflati estis. Vento superbię. quę pellit misericordiā. qua si vnū mem
brum patit. ꝓpatiunt z cętera.

¶ In nomine domini. Hoc modo iudicaui. vt vos congregati in
vnum sine aliqua dissensione. quibus mea auctoritas z virtus christi coope
rabit. tradatis huiusmodi satbanę.

¶ Tradere sa. Hanc potestatē dicit habuisse vt dum aliquē a stulticia nō posset amouere. diabolo eum vexandū traderet. quousq; pnitentiam pfitens a malo desisteret. vel tradere sathanę ē ab ecclesia expellere. admonitionē ab illo suspēdere. liberū illi facere ire in interitū carnis. i. facere secūdum hoc qđ expetit caro eius. in interitū illum ducens. Non aūt hoc amaritudine odij. sed ea intentione: vt repulsio hec ad reuocandū illum valeat. ī die domini. i. si qñ illi⁹ cor visitet domin⁹. siqñ illi dñs luceat in corde.

¶ Ut spiritus sal. Aug. Sic apostolus nō crudeliter. sed amabiliter sathanę tradit. sicut moyses in culto / res ydoloꝝ paucos q̄dez iudicauit in p̄sens terrens. in posterū disciplinaz sanciēs. Sic z helias z alij boni. qz sic z metus alijs incutitur. z ipsis peccatū minuitur. vnde hoc exē / plum belyę nō reppēdit christus in discipulis suis: sed quia odio z non amore correctionis desiderabant vindictam ignis in eos q̄ sibi hospitium nō prębuerunt. Sic z petrus in anania z vxore eius vindicasse legit. ¶ Vel tradit: vt spiritus sanctus quo contaminati nudant: saluus sit eis ñ amissus ī die iudicij.

¶ Totam massam Participes erāt: duz paterent reum. Sed si quis potestatē nō habet quē scit reum abijcere. vel pbare nō valet: immunis ē. Et iudicis nō est sine accusatore damnare. vt nec christus iudā abiecit.

¶ Consperso. Est farina p aquā cogluti nata sine fermento. idē azima. Vult ergo vt isti sint vnū quid p dilectionem. puri a corruptione peccati. nouum hominē induti. sicut ī baptismo sunt facti azimi. zima grece fermētum latine.

¶ Pascha. Non sicut quidā estimāt grecum nomen ē. sed hebreuz. Opportunissime tamen occurrit in hoc nomine quędā vtrarū q̄ linguarū congruētia. Quia enī pati grece paschin dicit. ideo pascha passio putat esse. In hebręa vero lingua pasca transitus dicit. quia tūc primum pascha celebrauit populus dei. quādo ex egipto fugientes mare rubrū transierunt. Nunc vero figura illa ꝓpheticа cōpleta ē. cum sicut ouis ad immolandū ductus ē christus. cuius sanguīe illinitis postibus nostris. i. frontibus crucis signo signatis. a pditione hui⁹ seculi tanq̄ a captiuitate egiptiaca liberamur z saluberrimū transitū agim⁹ cum a diabolo transimus ad christum.

¶ Ambro. Pascha immolatio ē nō transitus sicut quibusdā videt. prius enī pascha z sic trāsitus. qz ante exemplū ē saluatoris. z sic salus.

¶ Sinceritatis. Noue vitę. z veritatis. sine omni fraude. vt sinceritas mundā vitā faciat. z veritas omnē fraudē exclūdat.

¶ Alioquin de. Non possent tales christo lucrari: si colloquiū eoꝝ vitarent z p̄uium. vñ z domin⁹ cū publicanis z peccatoribꝫ ꝓmedebat.

¶ Vel alioquin. Jd ē. si ꝓmisceamini. meli⁹ esset vobis mori.

¶ Nunc aūt. Tunc scripsi vobis. z non bene accepistis. nunc autez determinate scribo.

¶ Nominatur. Aug. De pnit. Eam nominationē voluit ītelligi. quę ī congregatis vobis z me o spiritu
cū uirtute domini nostri hiesu chri
†reum †vt corpaliter vexet eū diabolus. z sic ille resipiscat
sti. tradere †huiusmodi †sathanę in
ꝓmunis ecclesie
interitu carnis. vt spiritus saluus
iudicii
sit ī die domini nostri hiesu christi
†Q. talis forni. inter vos ſqz ītер vos ē talis ſ z si in alijs boni. nō. †qz hec omīa bona prepedit
†Non †bona gloriatio vestra. Ne
†consensus hui⁹ peccati. vel iste vnus forni. alios exemplo †omēs cōtaminat qui cū possint arguere dissimulant
scitis quia †modicum fermentū †to
†quia corrūpit ergo. ſEiiciēdo illum qui corrūpit. qui ē membrū veteris hoīs. z acidus
tam massam corrūpit: †Expurga
†. i. pseueretis † innouati virtutibus sine corruptione peccati
te vetus fermentuz. vt †sitis †noua
ſfacti ī bapt. ſiō puri
consperso sicut estis azimi. Eteniz
†p quē trāsire habem⁹ de hoc mūdo ad pmissam patriam †quē edere debemus
†pasca nostrum immolatus ē †chri
ſqz aliter nō trāsirem⁹ ſcorruptōe veteri
stus. Itaq; epulemur nō in fermē
ſp ptes ſ in aliū
to veteri neq; in ferment o malicię
ſin se †in sinceritate a vitiis. z in veritate bonorū opm que p azimos signant ſa vitiis
z nequitię. Sed in †azimis sinceri
†bonoꝝ operum †mō moneo vos ab hoc purgare sed z sine hac admonitione debueratis: quia iaz in alia epistola scripsi
tatis z †veritatis. † Scripsi vobis
in epistola ne cōmisceamini forni
†sic prius isti ītellexerant †. i. gentilibus
cariis. †Non vtiq; †fornicariis hu
ſhec etiā in illa epistola ꝓhibuerat. q̄ z modo debent obseruare ſsed nō a genti
ius mundi. aut auaris. aut rapaci
libus †si precepissem gentilib⁹ nō ꝓmisceri necesse esset de mundana ꝙuersatione vos exire. cum vbiq; tales
b⁹ aut idolis seruientib⁹. †Alioqui
debueratis iā de hoc mūdo exisse.
ſqz nō de illis. ergo nūc. i. in hoc p̄senti apparet q
ſfornicarijs
Nunc autē scripsi vobis nō cōmi
ſhoc modo ſ z si nō sit
sceri. Si is qui frater nominatur ī
ſin his oībus notat eos ſnomīabilis
ter vos ē fornicator. aut auar⁹. aut
ſ. i. detractor
idolis seruiens. aut maledic⁹. aut
ſvsu ſz alijs simulib⁹
ebriosus. aut rapax. cum eiusmodi
ſnedum orare ſde his dico
nec cibum sumere. Quid enim mi
ſextra ecclesiā
hi de his qui foris sunt iudicare:
†his blandiendū. sed ſin his putredo resecanda
†nomine z pfessione
†Nōne de his qui †intus sunt vos
iudicatis: Naz eos qui foris sunt
†nō nobis cōmisit †z quia iubeo nō cōmisceri talibus. ideo †. i. hominē
†deus iudicabit. † Auferte †malu
†qui inde īquinamini †. i. dē facti
ex †vobis †ipsis.

¶ C. VI.

ſ z cū debetis iudicare de his qui ītus sunt
Audet aliquis
vestrum habens negocium aduer
ſfidelē ſinfideles
sus alterū iudicari apud iniquos z
†potius †. i. qui deū timētes iusticiā seruarent et legum veritati salua charitate. et charitati salua veritate iudicādo deseruirēt †. i. debent ne sancti de huiusmodi iudicare
†non apud †sanctos: †An nescitis
†qui ī erroꝛe ē. quia ē et ali⁹ supior †. i. autoꝛitate et potestate
quoniam sancti †de hoc mūdo †iu
†. i. p uos ſ quia aliquos sanctos habetis qui iudicabunt
dicabūt: Et si †in uobis iudicabit
ſQuasi nō
mundus. indigni estis q̄ iudicetis
ſistis †vere de his potestus †apostatas. q̄ digni creati lapsi sunt. cū isti fragiles stent. et qz ipugnātes victi sunt
de minimis. †Nescitis quia †ange
†dānabiles ostēdemus †. i. poterimus iudicare
los †iudicabim⁹. †Quanto magis
ſde reb⁹ secularib⁹ ſet cū debetis iudicare
sęcularia. Sęcularia igit iudicia
bis minis iudicare determinat qui ad huiusmodi negocia diffiniēda sint cōstituendi. scz ꝓtemptibiles qui sunt in ecclesia. Maiores enī spiritualibus ītēdere debēt. Q. z qz iudicare debetis. Jgit. Si sęcłaria habueritis iudicia Consti. ad iudi. qui sunt ꝓtemptibiles. i. aliquos sapiētes. qui tamē sunt minoris meriti. Apostoli enī p̄dicādo circūeuntes talibus nō vacabāt.

¶ Aug. Sapiētes igit qui in locis ꝓsistebant fideles z sancti. nō qui hac at qz illac. ꝓpter euangeliū discurrebāt talium negocioꝝ examinatores esse voluit. A quibus excusare nos nō possum⁹ z si velimus. Christū enim testē inuoco. quoniā mallem p singulos dies certis horis aliquid manibus opari. z ceteras horas habere liberas ad legendū z orandū vel ad agendū aliqd

de diuis litteris. q̄ tumultuosissimas pplexitates cauſarū pati de negocijs ſecularibus vel iudicādo dirimēdis. vel iterueniendo ꝓcidendis.

¶ Hoc aūt ad uerecūdiam. Terrenas cauſas examinēt. qui exteriorū rerum ſapientiā ꝓceperunt. Qui aūt ſpiritualibus donis dotati ſunt. terre nis nō debēt negocijs ꝛplicari. vt dum nō cogunt inferiora bona diſponere valeant bonis ſupioribus deſeruire. Cauendū ē tamē. vt hi qui donis ſpiri tualibus emicāt. nequaq̄ primo ꝛ infirmantiū negocia fundit⁹ deſerant. ſz vel hec alijs quib⁹ di/ gnuz ē tractāda ꝓmit tant. vel p ſe gerant.

¶ Jam quidē om. Delictū ē iudiciū ha/ bere ꝓtra alterū. Sed ne excuſes q̄ iuſte hoc agas q̄ iniuriā pateris quā in dicij ſententia a te vis remoueri. occur rit. quare nō magis in iuriam accipitis. Un/ de dominus. Qui ab ſtulerit tua noli repete re. Et iterum. Si quis voluerit tunicā tuam tollere ꝛ i iudicio tecū ꝓtendere. dimitte ei ꝛ palliū. Sed tamē hoc ſecundū veniā infirmis ꝓcedit apoſtolus.

¶ Aug. Perfectis igi tur licz ſua ꝛpetere ſim pliciter. i. ſine cauſa. ſi/ ne lite. ſine iudicio. ſed nō ꝓuenit eis inde mo uere cauſam ante iudi cem. Infirmis vero li cet repetere ſua mouē/ do cauſaz ante iudicē ꝛ iudiciū habēdo con/ tra fratrē ſed nō ꝓten/ tioſe vel fraudulenter nec apud infideles iu/ dices.

¶ Fratribus. quos iuuare deberetis. ꝛ ſic regnū ꝓditis. ꝛ peius. qz ſcientes.

¶ An neſcitis. No ta q̄ totiēs repetit ne ſcitis. Quaſi me ſequē do hoc ſcire deberetis. Sed ſequētes pſeudo ſtulti facti eſtis.

¶ Sed ſancti. Sz iuſti. Aug. Nota. ſz repetitā ꝓiunctionem nō paruū pondus dare ſententię.

¶ Omnia mihi licent. Quia dixit potius ferendū eſſe q̄z cauſas male agere. nequis putet ſua nullo modo eſſe repetenda: ſupponit. Tamē omnia mea mihi licet repetere: ſed tamē nō repetā. qz nō omnia expediūt ad curſū meum. ſed impediunt. Itē ꝓpter aliā cauſam. licita ſunt. ſed nō repetā. qz cuz ſim liber nolo redigi ſub poteſtate iudicis. vel nolo eſſe ſub dominio alicui⁹ rei. vt cauſa eius fratrē offendam.

¶ Omnia mihi li. Jd ē. ponat aliquis licere: nō quia illi liceāt. ſed qz iam nō impendent tormēta legalia.

¶ Nota q̄ aliquid poteſt licere ꝛ nō expedire. Expedire aūt qđ non licet. nō poteſt. Ac ꝓ hoc nō omnia q̄ licita ſunt. i. q̄ nullo ꝓcepto domini ꝓhibent expediūt. Omnia vero illicita nō expediūt. vt igit inter id qđ licet ꝛ id qđ nō licet atq̄ ideo nō expediat aliquo certo fine nitamur diſtinguere. Fateor q̄ ea vident mihi licere ꝛ nō expedire. que ꝓ iuſticiā que corā deo ē ꝓmittunt ſed ꝓpter offenſionē hominū. ne ob hoc impediant ad ſalutē vitanda ſunt.

ꝙz nec habenda. ſed potius ꝓtemnenda ↑Q. hoc ē qđ feciſtis vos vnde coacti fratres recurrūt ad illos ſcz ifideles ſ ironia ſ idiſcretos viles

†ſi habueritis. ↑contēptibiles qui ſunt in eccleſia illos conſtituite ad

ſQ. nō ipero. ſz memoroz vt verecūdemini

iudicādū. Ad verecundiam veſtrā

ſvt ita neceſſe ſit vt ſtultos ſtatuatis. ꝛ hi poti⁹ ſtatuēdi q̄ ad ifideles iudices eatur. ſi deſūt ſapientes ſqz ſ. i. adeo

dico. Sic non ē inter vos ſapiens quiſquā. qui poſſit iudicare iter fra trem ſuum: Sed frater cum fratre

ſqđ malū ſqđ pe⁹

iudicio contendit. ꝛ hoc apud infi

†. i. ex hoc ſolo q̄ iudicia habetis ↑ peccatū ē liti gare. cum par debeat eſſe

deles. †Jam quidem omnino ↑deli

ſde huiuſmodi

ctum eſt in vobis q̄ iudicia habe/

▷ ſqđ nō decet ſmirū ē qđ nō poteſtis hoc

tis inter vos. Quare nō magis in

ſaptam violentiā

iuriaz accipitis: Quare nō magis

ſoccultā ſdū ꝓtēditis

fraudem patimini: Sed vos ma/

†dū iudices corrūpitis donis

gis iniuriam facitis ꝛ †fraudatis. ꝛ

ſquilibet

hoc fratribus. An neſcitis quia ini

ſergo nec ſalutē qz nō ē ſal⁹ preter regnū

qui regnum dei non poſſidebunt:

ſquaſi de miſericordia ꝓfiſi. qz

Nolite errare. Neq̄ fornicarij.

ſſingula ſufficiūt ad regnū dei tollendū

neq̄ idolis ſeruiētes. neq̄ adulte

ſpatici

ri. neq̄ molles. neq̄ maſculoz cō/

ſin his oībus nota illos argui

cubitores. neq̄ fures. neq̄ auari. neq̄ ebrioſi. neq̄ maledici: neq̄

ſtales

rapaces regnum dei poſſidebunt.

ſtales

Et hec aliquando quidem fuiſtis:

Ea vero non licere. ꝛ ideo nō expedire. que ſic ipſa iuſticia vetant. vt facien da nō ſint. etiā ſi ab eis laudent quib⁹ i noticiā fuerint plata. Qđ ſi ita eſt. nō niſi illicita ꝓhibent a domino. vt ea q̄ licita ſunt. ꝛ nō expediūt. nō legis vinculo. ſed libera dilectionis beneficētia ꝛ cōſilio charitatis caueant. hec aūt ſunt. q̄ ampli⁹ irrogant ſancio. q̄ curandus ad ſtabulū ſamaritani illi⁹. miſeratione ꝓductus ē. hec nō ſcipiunt a dño q̄uis a dño moneant offerri

¶ Nunq̄ dicit licere qđ ꝓhibetur. vt ꝓbat Amb. vnde dicit. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Et dñus. Non li/ cet panē filio ꝛ mit. ca. Et ideo omnia mihi li cent nunq̄ dicitur de malis.

¶ Omnia mi. l. Que ꝛ coapoſtolis. q̄ lex na/ turalis habet nō moy ſi. qui multa ꝓ duricia populi ꝓhibuit. Hec dicit: qz licebat ei ſum ptus accipe. vt et poſt acturus. Sed noluit qz nō poteſt inſtanter argui a quo accipitur. Unde dicit: Sed ego ſub nullius redigar po teſtate. Pſeudo aūtē qui cauſa queſtus ꝓ/ dicāt: nolūt eſſe amari peccantibus.

¶ Omnia m. l. De his dicit q̄ ad eſcaz ptinēt Omnia licita ſunt. ſed ego ſub nulli⁹ red. po. qđ facerē ſi cū offendi culo manducarē. Jta enī amoze eſce fratrem offenderē. Quia eſca uentri. vñ poſt. Omne qđ ī macello venit mā ducate. Sed non cum ſcādalo. qz tunc nō ex pedit. Et alibi nō mā ducabo carnem in eter nū. ne fratrē meū ſcan dalizē. Itē alibi. Om nia quidē mūda ſunt. ſz malū ē homini. qui ꝓ offendiculū manducat. hec tāto ſunt grati ora. quāto indebita. Illicita ꝓhibent. licita q̄ non expediunt li/ bere caueant.

¶ Eſca uentri. pro/ pter hec nō ſunt repetē/ da. tantum eſca debet ventri. Per hec nota. neceſſaria nature. ꝛ iō licet repeti. Sed non multū ꝓ bis laborandum. qz deſtruent. ꝛ ideo licet de his fieri iudiciū. vel ꝓtermitti.

¶ Sub nulli⁹ re. Quia cum mens ꝓcepta deſideria ſequit. ſeruire reb⁹ ꝓuincitur. quarū amoze ſupatur.

¶ Corpora. Non ꝓt nō eſſe ſanctū corpus. quo ſanctificatus vtit ſpūs.

¶ Membra ſunt. Aug. Sicut mēbra omnia q̄ vna eadēq̄ aīa regunt vnum corp⁹ ſunt. Jta omēs qui eodē ſpiritu ſancto viuificantur: vnum in chriſto corpus efficiuntur.

dignitas iſta: q̄ tā benigne ꝓſtita ē

¶ Chriſti. Quia corpus accepit. ꝛ corpoz caput ē. tollens. ita ne viluit

¶ Aug. Non ſunt mēbra chriſti qui nō manent in chriſto. nec tales dicēdi ſunt māducare corpus chriſti.

ꝓmiſceret: omīo ꝓiungeret

¶ Unum corpus. Tradunt phiſici q̄ adeo vniunt. q̄ ſi ſanguis eorum

¶ Qui adheret deo. un⁹ ſpiri. ꝛc. Non ſubſtātię identitate ſed ptici patione cum ei ſic adheret hic ꝓ fidem accedēs. vt ſit ꝓticeps beatitudinis eius. qđ tunc plene erit. cū ſatiabit deſideriū eius in bonis immutabilibus

†in baptiſ. ꝛ ideo turpi⁹ ſi reditis ↑ſpūſancto ſi bi dato. cōfirmati ad bene opandū

† ſed abluti eſtis. ↑ ſed ſanctificati

ſbene opando

eſtis. ſed iuſtificati eſtis in nomine domini noſtri hieſu chriſti. ꝛ in

ſopatōe ſpūſſancti †mea ſnō legali doctrina ſz libera poteſtate ↑licita ſunt ſiure nature

ſpiritu dei noſtri. †Omnia mihi ↑li cent: ſed non omnia expediunt. ↑

ſqđ ſibi dicit licere. innuit de aliis

Omnia mihi licent: ſed ego ſub

†tantū ↑ꝓ quo creata ſdebetur

nulli⁹ redigar poteſtate. †Eſca ↑vē/

ſqz aliter nō poteſt ſuſtētari

tri. ꝛ venter eſcis. Deus autem et

ſſcōm hūc ſtatū ſcū corruptibile hoc induerit i corruptionē

hunc ꝛ hanc deſtruet. Corpus aūt

↑debet. ꝛ iſo de hoc iudiciū nō poteſt prętermitti vt vos ſoletis ↑ſeruitio domini

†non fornicationi ſed ↑domino: et

↑debet vt glorificet ꝛ ſuſcitet vt chriſtū fecit ſſi

dominus †corpori. Deus vero et

ſchriſtū

dominū ſuſcitauit ꝛ nos ſuſcitabit

↑cui nihil ꝓſſibile ↑non fornicationi debet corpus ſed domino

†ꝓ virtutem ſuam. ↑ Neſcitis quo/

ſnō ſolū anime

niam corpora veſtra membra ſunt

†vt eū imitent ↑ꝛ cū mēbra xp̄i ſa ſeruitio xp̄i

ꝓcui iure parcendū ē

†chriſti: ↑Tollēs ergo mēbra †chri

ſvt eius ſeruiā volūtati

ſti: faciā mēbra meretricis: Abſit.

ſideo nō decet vt tollā membra chriſti. ꝛ faciā mbra meretricis

An neſcitis quoniam qui adheret

↑ſicut i natura. ita ꝛ i malo ābo vnū ſūt ſan vnū

meretrici †vnū corpus efficit. Erūt

↑liber geneſis etiā de legitime cōiunctis ↑hoc na tura qz mulier de viro facta ꝓqui meretrici. vnū cum ea. ſed

enī †inqt †duo in carne vna. † Qui

↑ſp ei⁹ faciēs volūtatē ↑cū ſpū dñi ꝓvt ſit parti ceps btitudis illi⁹. nō ſubſtātie idētitate ꝓn caro

autē †adheret ↑deo. †vnus ↑ſpūs ē

scilicet in ipsa trinitate domino suo cuius ē imago. Non ergo spiritus hō/
minis ita ē vnum vel vnus cū spiritu dei·sicut filius cū patre vnus ē ꝛ vn⁹
deus. Sic enim dicimus de patre ꝛ filio·vnū sunt·qz vnius substātię duo
sunt. Et dicimus vnus ē·sed addim⁹ qui vnus·scz deus vnus. Diligenter
attende q̄ cum de reb⁹ duabus vel pluribus dicit vn⁹ ē vel vna ē·ꝛ de his
quę diuerse ꝛ de his q̄ sunt vni⁹ substātię dici potest. Diuersę enim substā
tie sunt spiritus hoīs ꝛ spiritus dei·ꝛ tamē dicit. Qui adhęret domino vn⁹
spiritus ꝛc. Vbi autē
dicitur de duob⁹ aut
plurib⁹ vnuz sunt·nec
addit quid vnū·nō di
uerse intelligunt·sed
vnius esse substantię.
sic dictum ē. Qui plā/
tat ꝛ qui rigat vnū sūt
Item ego ꝛ pater vnū
sum⁹. Si ergo de his
qui diuersę substantię
sunt·recte dicit q̄ sint
vnus spiritus·quāto/
magis qui vnius sub/
stantię sunt·recte dicū
tur vnus deus esse.

¶ Fugite fornica. Cum alijs vicijs po/
test expectari pflictus·
Sed hanc fugite·ne
approximetis. qz ñ ali/
ter potest melius vinci.

¶ Omne peccatū Nullum peccatū intā
tuz deshonestat ꝛ coin
quinat corp⁹·vt illud
vel aliter. Omne p·e·c
·ꝛ Id ē. extra vxorē quę
vnum corpus cū viro
dicit. ꝓpter istud. Nam
p nullo alio debēt se/
parari·nisi pro isto.
Ideo aūt separant·qz
ꝛ contra corpis vnita/
tē·ꝛ ptra thori fidem·
ꝛ cōtra sobolis inten/
tionem peccāt. Aliter.
Qui criminaliter pec/
cat: fera dicit·non ho
mo ꝛ extra corpus suū peccat. i. extra ecclesiā·qz p venialibus ab ecclesia nō
separat. Sed qui fornicat e. c. s. p. i. extra ecclesiā: vt ab ea ejiciat.

¶ Hiero. In ꝓiugio positus quęcūqz fecerit peccata: nō infuscat vxorē ꝓ
priā·si autē fornicat⁹ fuerit cū alijs maculat eā·vt nō sit licita·sed quasi ad
ultera·vt vir penitentiā accipe debet: si patit virū in adulterio manere. In
de habemus qđ nisi resipuerit vir·debet eū dimittere vxor.

¶ Omne pec. ꝛc. Quia cetera peccata ꝛsi p corpus gerant·nō tamē anima
ita carnali ꝓcupiscentię faciūt obstrictam ꝛ obnoxiā. quemadmodū in solo
ope fornicationis corpalis fit·ꝓmisceri enim facit animā cū ipso corpe libidi
nis uis agens in corpe carnalis fornicationis·qz intantū agglutinat animā
corpori·vt in ipso momēto nihil aliud cogitare homini liceat aut intendere
qz ipsam mentē captiuam subdit ipsa submersio ꝛ absorbitio libidinis ꝛ cō/
cupiscentię carnalis. vñ dicit. Qui fornicatur in corpus·s·p.

¶ Aug. In alijs licet animo aliud opari·ꝛ alio ītendere. sed nō in fornica/
tione·vbi totus homo caro. Generalis aūt fornicatio ē cū aliquis nō adhę
rens deo adhęret mundo. vnde dr. Amicus mūdi inimicus dei ē. Qui ergo
hęrens mūdo longe ē a deo: in corpus peccat·quia corpali ꝓcupiscentia in
quęqz tpalia animus distrahitur·seruiēs creaturę potius q̄ creatori. Sed
qui hęret deo nō mundo: si peccat fragilitate humana·ignorādo vel neglī/
gendo extra corp⁹ est: qz nō corpali vel tpali ꝓcupiscentia peccat·sed huma
na tēptatione q̄ facile ignoscitur.

¶ Qui aūt for. Non dicit ꝓpter quantitatē fornicationis qđ ipsa sola sit
in corpore·ꝛ alia extra corpus. Plura enī adeo magna·vt fornicatio·vel
maiora. Sed ꝓpter qualitatē·qz turpi⁹ coinquinat corpus q̄ alia peccata.

¶ Teplum est spi. Et hoc patet q̄ spiritussanctus de⁹ est. Si enim non
esset deus templū vtiqz nos ipsos nō haberet. Non solū aūt spūssanctus·sz
etiā pater ꝛ filius templum nos habet. Templum ergo dei. hoc ē·totī⁹ trini
tatis sancta ecclesia est.

¶ Et portate deū. Portare deum est imaginem dei in rebus bene ge/
¶ Deum in cor. Si nō parcis tibi ꝓpter te·parce vel ꝓpter deum·qui te
tibi fecit domum. Quā si euertis: peccas in deū·qđ graue ē genus peccati.
Aliud vero ē genus peccare in homine.

¶ De quibus. Occasione fornicationis quā ꝓhibet ꝓtinuat de nuptijs
vnde illi q̄sierant. Et
agit tripliciter secun/
dum consilium secun/
dum indulgentiā scdz
ꝓceptum.

C. VII.

Fornicatio fugiēda ē·sz nubere licz

¶ De quibus aūt
Hoc dico
scripsistis mihi: bonum ē homi mu
Sed Svitandā
lierē non tangere. Propter forni/
cationem autem vnusquisqz suam
†nō ꝓcubinā vt excludant qui diuinis auctoritati
bus vxorē habere nō possunt
†vxorem habeat: ꝛ vnaquęqz suū
Slegitimū Sꝛ postq̄ ꝓiuncti
habeat virum. Uxori igitur vir de
bitum reddat: Similiter autem et
Squia Sad aliū
vxor viro. Mulier sui corpis po/
†in hoc pares·in alīs vir preest
testatem nō habet sed vir. †Simi/
† hic dominiū nō tollit sed vicū
liter aūt ꝛ vir sui corporis †potesta
†qz neuter habet potestatem ergo
tem non habet sed mulier. † Noli/
†subtrahere debitū·qđ possit esse causa adulterii.
†scz vt ex cōdicto abstineatis ꝓpter gratiarum
actiones
te †fraudare inuicē nisi †forte ex cō/
Sexpeditius
sensu ad tempus·vt vacetis ora/cō
Snaturalē vsum
ni: ꝛ iterum reuertimini in idipsum·
Sꝛ si culpa venialis ē·qđ nō in fornicatione
Sne occasio det diabolo trahendi in laqueū forni
cationis vel adulterii
ne temptet vos sathanas ꝓpter
Storum
incōtinentiam vestram. Hoc autē
Sꝛ ideo nō peccat qui aliter agit
īmo peccat qui sic agit sz leui⁹
secundum indulgentiam dico: non
†ꝛ si hoc indulgeo tamē volo
scdm imperiū. †Volo autē omēs
hānes crisos. Non defloratio ꝛginitatis sz pactio coniugalis matrimoni
um facit. Causa vero ꝓpter quam contrahi debet est procreatio prolis·ꝛ
vitatio fornicationis. Sūt ꝛ alię causę bonestę·vt inimicoꝝ reconciliatio
pacis reditegratio.

¶ Augu. Qđ ē pręter intentionē generationis·nō est nuptiarū maluz·sed
veniale ꝓpter nuptiarum bonū qđ est triplicatum·fides·ples·sacramentum·
Fides ne cū alio vel alia coeat·Proles vt religiose educet. Sacramentuz
ne coniugiū separetur. his tribus bonis excusatur coitus carnalis·qui ē in/
ter cōiuges·ita vt vel nō sit peccatū·vel veniale. Quando enī causa prolis
cōueniunt·excusatur vt nō sit peccatū. Quādo vero causa ꝓcupiscentię sa/
tiande vel refrenāde veniale ē.

¶ Hoc secundum indul. Dicet aliqs si hoc secundū veniā cōcessit a/
postol⁹·ergo peccatū sunt nuptię. Cui ei venia nisi peccato cōceditur Dla
ne qđ ifirmitati cōcessit apostolus secundū veniam·audeo dicere peccatum
esse. Veniā nanqz cōcedens apostolus cōcubitum attēdit coniugatoꝝ ubi
ē incōtinentię malum. Incontinentię malū est q̄ vir cognoscit vxorē·etiam
vltra necessitatē ꝓcreandi liberos·sed ꝛ ibi ē nuptiarū bonum. Non enim
qz incontinentię ibi malum ē·ideo cōnubium qđ est ꝓpter intentionē genera/
tionis non ē bonum·immo vero nō ꝓpter illud malū culpabile ē hoc bo/
num. Sed illud malū fit veniale ꝓpter bonū nuptiale: hoc bonū nuptia
rum nō reꝓbendit apostolus·sed malum incontinentię. Concubit⁹ his neces
sariuꝫ cā generādi inculpabilis ꝛ solus ipse nuptialis ē. Illexo q̄ vltra neces
sitatē ꝓgreditur·nō rationi sed libidini obsequitur. Cum igitur culpabilis
nō sit generandi intentione cōcubitus·q̄ ꝓprie nuptijs iputandus ē·quid
secundum veniam cōcedit apostolus·nisi q̄ cōiuges debitū carnis exposcūt
nō voluntate ꝓpaginis sed libidinis voluptate q̄ tamē voluptas nō ꝓpter

nuptias cadit in culpã·sed ꝓpter nuptias accipit veniã .Quocirca etiã hĩc sunt laudabiles nuptiꝫ·qz etiam illud qđ nõ ꝓtinet ad se ignoſci faciunt ꝓpter se . Neqꝫ enim iſte ꝯcubitus quo ſeruit concupiſcentiꝫ agit vt impleat fetus quẽ poſtulant nuptiꝫ .Omnino igit in genere ſuo nuptiꝫ bonꝫ ſunt· quia fidẽ thori ſeruãt·z ꝓlis ſuſcipiendꝫ cauſa vtrũqꝫ ſexũ cõmiſcent·z impietatẽ ſepationis horrent.

¶ Unuſquiſqꝫ. Aug. Et ideo nõ debet qs ꝓſtringi·ne ꝓhibitus a licitis admittat illicita: ſz ipſe quid ſequat eligat· ſed tamẽ in hoc ꝓpenſiorem eſſe melius ẽ.

¶ Unuſquiſqꝫ ꝓ.ba. Satis hic etiã oſtẽdit pudiciciã coniugalem eſſe donum dei. Non tantũ enim cõtinentiã ſed etiã cõiugatorum caſtitas donũ dei eſt.

¶ Propriũ habet ꝛc. Quia in hoc quiſqꝫ iuuatur: qđ appetit quidius.

¶ Dico aũt. Hic dat cõſilium.

¶ Uri. Eſt deſideriꝫ agi vel vinci. Non ergo ideo dicit melius· quaſi bonum ſit vri·z nubere melius ſed conſuetudinẽ locutionis ẽ ſecutus.

¶ Quod ſi diſceſſerit. Aliud ẽ diſcedere aliud ex ꝓmuni cõſenſu cõtinere. Illud enĩ malum ẽ hoc bonum.

¶ Ambro. Ideo nõ ſubdit de viro ſicut de muliere· ꝙa licet viro aliqm ducere· qz inferior non omnino hac lege vtitur· quia potior qđ a falſarijs dicit eẽ appoſitum.

¶ Et uir uxorem. Non debet vir dimittere vxorem·quia faceret eã mechari· qđ ſi illa ẽ adultera nõ facit· ſed adulterã dimittit.

¶ Cauſa·quã chriſtus excepit·hic tacet quia notiſſima ẽ·ſ·fornicationis.

¶ Nam ceteris. Vbĩ vterqꝫ fidelis· hoc ꝓceptum domini dedi. Naz ceteris vbi nõ vterqꝫ fidelis·qđ ĩ initio eccleſiꝫ contigit cum euangeliũ ꝓdicari cepit.

¶ Si quis frater uxo.ba. Idolatria z quelibet noxia ſupſtitio fornicatio eſt·z domin⁹ cauſa fornicationis quidẽ ꝓmiſit vxorem dimitti·ſed nõ iuſſit z ſic dedit locuz apoſtolo monendi·vt qui noluerit·nõ dimittat infidelẽ·q̃ forſan erit fidelis

¶ Si fornicatio carnis deteſtãda ẽ·in coniuge·quãtomagis fornicatio mentis.i.infidelitas·iuſſit heſdras immo dominus ꝓ eum vxores dimittere alienigenas per quas ad deos ibant alienos. Et ꝓ moyſen domin⁹ iuſſerat·ne quis vxorẽ alienigenam duceret. Merito ergo quas duxerãt domino prohibente·dño iubente dimiſerũt Ambro. Nõ ẽ ĩputandum matrimoniũ qđ extra decretũ dei factũ ẽ·ſed cum cognoſcit emendandũ.

¶ Aug. Cum vero cepiſſet gentiby euangelium ꝓdicari·iam cõiunctos gentiles gentilibus cõperit·ex quibus ſi nou ambo crederẽt: ſed vnus vel vna·z infidelis cũ fideli ꝓſentiret habitare·nec ꝓhiberi a domino debuit fidelis infidelem dimittere·nec iuberi. Ideo enĩ non ꝓhiberi·quia iuſticia ꝓmittit a fornicante diſcedere·z infidelis hominis fornicatio ẽ maior in corde qz in carne. Ideo aũt nec iuberi·quia nõ cõtra iuſſionẽ domini gentiles fuerunt ambo cõiuncti. licitum ergo erat ꝓ iuſticiã ſed licitũ non erat faciendũ propter liberã beniuolentiam.

¶ Sanctificat⁹ ẽ. Quia hoc ſepe ꝓuĩgit qđ alter ꝓ alterũ ad fidẽ ꝓuertit. Vel mũd⁹ eſt vir infidelis quantum ad fidelem mulierem ·z nullã ex eius cõiunctione ĩmundiciam patit mulier fidelis.

Alioquin. Si dimittitis iuicem nolentes cohabitare z alijs vos copulatis adulteri eſtis·z filij veſtri ſpurij z ideo ĩmundi· nũc ſancti·qz de licitis coniugijs nati z ſub creatoris veneratione nati

¶ Vel ſi viciſſiz dimittunt·filij qui maiorem ꝑtem ſecunt ĩ infidelitate manebũt. Maior enĩ tunc erat numerus infideliũ·q̃ fidelium. Nunc autem ſancti .i. chriſtiani·ſine vno ex parentiby auctore ſiue vtroqꝫ.

¶ Non eſt enĩ ſer. Non ẽ ratum cõiugiũ qđ ſine deo: z ideo nõ eſt peccatũ dimiſſo ꝓpter deum: ſi alij copulat. Si ambo credũt: ꝓ cognitionem dei cõfirmat coniugiũ.

¶ In pace. Non oportet litigare cum diſcedente· ꝙa odio dei diſcedit.

¶ Unde enĩ ſcis. Aug. Hortatus ſuper ea quę euenerũt· nunc quia eadẽ fieri poſſunt Hęc ñ lege iubẽte ſed libera charitate fiũt.

¶ Diuiſit. Deus cuiqꝫ quãdo ſaluet .i. ſcit quãdo credet· z ſuſtinet·ſic z tu expecta.

¶ Circumciſus aliquis uocatus eſt Nuſqꝫ aufert conſuetudinem quę ſeruata non impedit ſalutem· monens ne in talibus ſpes ſalutis ponatur ·cum tantum ꝓ offenſione ĩfirmorum ſeruẽtur. vnde dicit nihil ea eſſe ſubdens: Circumciſio nihil.

¶ Unuſquiſqꝫ i ea ꝛc. Hoc ad eas condiciones vel vitę conſuetudines reſpicit·quę nihil obſunt fidei boniſqꝫ moribus. Sicut enim coniunx·ſic z latro ad chriſti fidem vocatur. Sed ille ĩ coniugio non a coniugio. Iſte vero non in latrocinio·ſed a latrocinio. Nõ enĩ neceſſe eſt. vt coniuges deſinant eſſe coniuges ꝓpter fidem chriſti·ſicut neceſſe eſt vt latrones deſinant eſſe latrones.

¶ Seruus uocat⁹. Supra poſuit vnum exemplum de ritu viuendi· hic aliud de ꝓdicionis dicit officio.

mulier infidelis ꝓ virum fidelem. ‡ſi diſceditis·z ſi non ẽ legale matrimonium †de copula nati ·ĵ·vel ſpurii vel ifideles §nõ legitimi

†Alioquin †filij veſtri ĵimmundi eſſent: nunc autẽ mundi ſunt. Qđ ſi §ſi ꝑmanetis §ſancti

‡vel vir vel mulier †odio fidei ·ĵ·non ꝓ eo fidem fidelis deſerat ‡ĵ.i.non cogit infidelẽ ſequi·ſed q̃diu poſſunt ĩ pace eſſe non ſepentur ·ſi ĩ eo potuerũt vocari·in eo mancndũ ẽ

†fidelis †diſcedit·ĵ·diſcedat. ‡ Nõ enim ſeruituti ſubiectus eſt frater ‡.i.in infidelitate †ideo non debemus eſſe cauſa diſcordie·

vel ſoror ĩ †eiuſmodi. † In pace autem †vere manendũ·qz vnde ſcis

tem vocauit vos deus. †Unde enĩ † fidelis †forſan poſſet credere qui non horret nomen chriſti

ſcis †mulier ſi †virum ſaluuz facies §fidelis §infidelẽ

Aut vnde ſcis vir ſi mulierẽ ſaluaz §ita te habeas ad tuũ comparẽ §vtri

facies: Niſi vnicuiqꝫ ſicut deus diſtribuit·ſicut vocauit vniqꝫ viro preeſſe·vxori ſubeſſe ꝙ dedit ‡.i.in eo ſtatu in quo deꝰ vocauit non a quo

uiſit·z virum quẽqꝫ †ſicut vocauit †§ pſeuerãter·ſi non ſtati ꝓficit §vnuſquiſqꝫ †tenendũ vobis qđ omnes tenẽt §niſi

deus·†ita ambulet·z †ſicut vbiqꝫ ĩ †O.in eo ſtatu poteſt quiſqꝫ manere ſcz coniugii· ſicut z ĩ ceteris·que ſaluti ipedimẽtũ non afferũt verbi gratia §hoc.ſ.docco qđ vnuſquiſqꝫ ꝑmaneat in ſuo ſtatu

omnibus eccleſiis doceo. †Circumciſus aliquis vocatus ẽ: †nõ addu †non cogaẽ adducere §ritus gentiliũ

cat ꝓputiuz. In ꝓputio aũt aliquis vocatus ẽ: nõ circuncidatur. §.i.non cogaẽ ad iudaicos ritus

† ad ſalutẽ nec ꝓdeſt nec obeſt hoc vel illud.i.iudaicus vel gẽtilis ritus

Circumciſio nihil ẽ·z †ꝓputiũ nihil eſt: ſed obſeruatio mandatorum ‡nõ adducat ꝛc.ſed †non a qua ·ĵ·cõdicioni·vocationi non repugnãte

dei. †Unuſquiſqꝫ †in qua ĵvocatione vocatus eſt: in ea permaneat. §ſicut §quaſi uelis hoc effugere

Seruus vocatus es· non ſit tibi

¶ Magis utere. Quia quãto quis propter deũ despectior est in hoc seculo · tãto magis exaltabit' in futuro

¶ Liberius. Quia erept⁹ a peccatis · quę seruos faciũt · nec seru⁹ ꝓdicione despiciatur · nec liber ereptus elat⁹ seruo sę ꝓponat.

¶ Quia empti. reddite vicẽ · vt vos serui sitis christi · non hominum · bi sunt serui hominũ qui humanis se subĳciunt superstitionibus.

¶ Serui hominũ Nõ contingit vobis si dicatis ego sum pauli · ego apollo.

¶ De uirginibus. Causa illius fornicatoris · de omni fornicatione vitãda docet.

¶ Necessitatem. Dicit penurias seculi quas sępe patiunt' coniugati · ifirmis infirmãrationem ꝓtendit · posset enim dignionẽ reddidisse virginitatis rationẽ eius munus amplius commendando. Supgredit' enim virginitas condicionẽ humanę naturę ꝓ quam homines angelis assimilant'. Maior tamẽ victoria virginum est q̃ angelor. Angeli eĩ sine carne viuũt · virgines vero in carne triũphant. Iude est ꝙ in tabernaculo domini suprem⁹ opimentum erat de pellib⁹ hiacintinis · ꝙ qđ intelligitur celibũ vita · habet enĩ hiacint⁹ speciem similẽ trono · ita qui in carne virgineam puritatem seruant supcęlestibus similantur · bi sunt qui cũ mulierbus non sũt inquinati ⁊ sequuntur agnum quocũq; ierit.

¶ Hoc itaq; dico Hic ad tpantiam monet. Quasi quia ꝓinnu gemini duz sine peccato possit fieri · itaq; h ꝓsilium do vobis.

¶ Tanq; nõ habẽtes. Nõ vtiq; facit q̃ habens vxorẽ reddit · nõ exigit debitũ · ⁊ qui ꝓpter infirmitatem ꝓpriam ducit vxorem · plangens potius quia sine vxore esse nõ potuit · q̃ gaudens quia duxit · ⁊ maxime qui pari ꝓsensu continentiã seruant. Bratiora sane ꝓiugia iudicanda sunt · q̃ sine filĳs procreatis sine ple contẽpta continentiam pari consensu seruare poterunt.

†seruitute ſ que ẽ causa
cure: Sed ⁊ si potes liber fieri †ma
humilitati †qz eq̃ vt domin⁹ seru⁹ christi ẽ ſ .i.
in fide domini vocat⁹ · vel in opatione domini
gis vtere. † Qui enĩ †in domio vo
†idẽ ẽ ac si diceret seruus · sed honesti⁹ nomen
catus ẽ seruus: †libertus est domi
ſa deo · qõ crimen ẽ
ni. Similiter qui liber vocatus est
†qõ pfecti⁹ ẽ †uterq; seruus · qz pre · ep̃ · ſsangui
ne christi
†seruus est christi. † Pręcio empti
ſ ⁊ qz empti ſita. s. vt postponatis seruitium domini
estis: Nolite fieri serui hominum.
†qz nullus stat⁹ nocet †nõ a quo · qz null⁹ status
nocet ĩ quo quis vocat̃
† Unusquisq; ergo in † quo vocatus
ſstatu ſi obsꝛuatõe mãdator̃ dei
ẽ frater in hoc pmaneat apud deũ.
†de ꝓmictis dedi preceptũ domini vbi vterq; ẽ fidelis vel meũ ꝓsiliũ dedi vbi alter infidelis †aliq̃
lege precipiẽtis vt ꝓtineãt vel nubãt
† De virginibus autẽ † pręceptum
†nõ preceptũ ſ a spũsancto mihi ĩspiratũ idem
qõ supꝛa dedi nõ nubẽdi vbi tamẽ aliud licet
domini nõ habeo. † consilium aũt
ſapostolatũ
do tanq; misericordiã consecutus
ſita †ĩ dispẽsatione mihi credita †qz apostol⁹ ⁊ fidelis · ergo hoc ꝓsiliũ do sc̃z
nubendi qz existimo hoc. i. ĩ virgĩtate pmanere
a domino: vt sim †fidelis. † Existi
†nõ solũ spe eterne vite
mo ergo bonum hoc esse † propter
†ita existimo: qz ita vere ẽ sc̃z
instantẽ necessitatem: † quoniã bo
ſĩ virgĩtate ſtamẽ si
num ẽ homini sic esse. Alligat⁹ es
ſ si instat necessitas ſsed si
vxori: noli quęrere solutionẽ. So
ſsi potes cõtinere
lutus es ab vxore: noli q̃rere vxorem. Si autẽ acceperis vxorem:
ſsed tamẽ ſsimiliter
non peccasti. Et si nupserit virgo:
†nõ peccãt · tamẽ leui⁹ ẽ esse sine cõiugio qz
non peccauit. † Tribulationẽ tamẽ
†p necessariis rebus puidẽdis sibi ⁊ filiis †dum
cõsulo hoc euitare · vel dum cõcedo qđ vultis ⁊ si graue ſtribulationẽ carnis h · sed e · p · u ·
carnis † habebũt huiusmodi. † Ego
autẽ vobis parco. Hoc itaq; dico
†quo nõ generatione carnali ꝓpagandus ẽ popꝛulus dei · sed regeneratione spũali colligẽdus †hoc
solum restat agendũ
fratres: † tempus bꝛeue est. † Reli
quum est vt ⁊ qui habent vxores
†studẽdo dei seruitio nõ opi carnis † ꝓ aliqua ꝓsperitate seculi
† tanq; non habẽtes sint: † ⁊ q̃ gau
†ntus timẽtes corrũpi † ꝓ casib⁹ cõiugii vel alia tristicia seculi
dent tanq; non † gaudentes · ⁊ † qui
ſvt q̃ puidẽt filĳs
flent · tanq; nõ flentes · ⁊ qui emũt
†nõ apponant cor̃ pituris reb⁹ †vt ⁊ vniuersaliter colligam
tanq; † non possidẽtes · ⁊ † qui vtun
tur hoc mundo: tanq; nõ vtantur.

ſquotidie senescit ſ pulchritudo nõ substãtia
Preterit enim figura huius mũdi
†si nubitis hoc ꝓsulo · sed magis volo †rei vxorie
qua diminuta ꝓpensius vigilat
† Volo autẽ vos † sine sollicitudine
ſquia
esse. Qui sine vxore ẽ · sollicitus est
ſ vt implent †nõ quomõ mũdo seruiat
ſ iteriori pulchritudine
quę domini sunt: quomodo † place
ſsed
at deo. Qui autẽ cum vxore ẽ solli
ſde domo scz regenda ſetiã
citus ẽ quę sunt mundi: quomodo
†qz ptim deo · ptim seruit mũdo ſ nõ natura sed
actu †similiter vidua vt virgo
placeat vxori. † Et diuisus ẽ. † Mu
lier innupta ⁊ virgo quę innupta ẽ
ſiam nõ cogitat · ne damnet a deo · qõ ẽ timor eius malorum
cogitat quę domini sunt: vt sit san
†actionibus q̃ gerunt mĩsterio corpis †volũtate
cta ⁊ † corpore ⁊ † spiritu. Quę autẽ
†nõ vt sancta nõ sit · ⁊ si minus. nõ enĩ potest fieri vt nõ sit sanctum corpus quo sanctificat⁹ vtitur spiritus
nupta est. † cogitat quę sunt mundi
†cõsulo nõ nubere · sed ad vtilitatẽ hoc dico · vt expeditius deo seruiatis · nõ vt si ĩcontinentes estis: sim vobis laque⁹ fornicationis ⁊ occasio
quomõ placeat viro. † Porro hoc
ſmaiorẽ
ad vtilitatem vestram dico: non vt
laqueum vobis iniiciã. Sed ad id
qđ honestum ẽ: ⁊ qđ facultatem p̃
ſqđ ẽ in cõiugio ſse
beat sine impedimẽto domino ob
ſ ⁊ si honesti⁹ ⁊ expeditius: tamen siqs &c. ſne ⁊ si virgo nõ peccat · custos ei⁹ videat̃ peccare dicit. Siquis &c.
secrãdi. Siquis autem turpem se
ſ quãdoq; ſde
videri existimat super virgine sua
†vltra pubertatẽ † qz virgo nõ vult cõtinere ſ vt nubat · qz virgo nõ vult ꝓtinere
q̃ sit † supadulta · ⁊ † ita oportet fieri
ſ virgo ſ custos ſ custos ſ virgo
qđ vult faciat · nõ peccat si nubat:
†ideo dico si oportet nõ peccat · nã de isto patet. †in ꝓposito · non curãs vel sobolẽ · vel aliud huius modi.
† Nam q̃ statuit in corde suo † firmus non habens necessitatẽ pote
ſ cũ virgo velit ꝓtinere ſsed
statem aũt habens suę voluntatis
ſ iplende
ſqui †nõ ex leuitate statuit · sed ex iudicio mentis bonum esse decreuit †nõ ingerens comitem nuptiarum
⁊ hoc † iudicauit in corde suo † serua
†non tantum nõ peccat † ⁊ qz ita oportet fieri vt dixim⁹
re virginẽ suam · † bene facit. † Igit
⁊ qui matrimonio iungit virginem
†quia licet qđ facit † cũ habeat potestatẽ sue voluntatis.
suam † bene facit · ⁊ † qui non iungit
†similiter vidua potest nubere · sed beatius ẽ continere · uel virgo quocũq; tpe potest nubere · sed ꝓiugata etiã si dimissa ẽ · nõ potest dũ uiuit vir
melius facit. † Mulier alligata est
bono q̃ bene vti malo.

¶ Tanq; nõ uta. Vt ex bonis eius bona faciant · nõ malificant. Quę ne putent mala: bonis dantur. Itemq; tollunt' vt pbentur. Ne vero putẽtur summa: dantur et malis · itemq; tollunt': vt crucient'.

¶ Preterit enim. Amb. Ideo hęc quasi non sint existimanda sunt: quia ꝓterit · ⁊ vt nouis corꝛpibus nou⁹ mundus conueniat: ig ne purgabit'.

¶ Cogitat quę do. Hęc enim de damnatione non timens ⁊ de salute secura · cogitat tantũ quę domini sũt.

¶ Ut sit sancta c. et spi. Hoc ⁊ nupta sed amplius innupta. q̃ libera a necessitatib⁹ mundanis quib⁹ astricta ẽ nupta · intensius vacat cęlestibus pręceptis.

¶ Non ut laqueũ Aug. Sed ad id tendens dico qđ honestũ est · vt homo sit castus corꝛpore ⁊ animo · non ꝙ turpe sit coniugium sed ꝙ hoc honestius ⁊ facilitatẽ habeat.

¶ Siquis aũt. Sicut de virginibus determinauit · sic ⁊ de custodibus determinat.

¶ Melius facit. Quia apud deum meritũ illi collocat ⁊ a sęculi sollicitudine liberat illam. Et ideo recte ait. Melius ẽ enim qđ licet ⁊ expedit · q̃ qđ licet ⁊ non expedit Aug. Nic enim bene vtitur homo malo · ibi vero bene vtit' bono. Duo enim hęc scz bonum ⁊ malũ · ⁊ hęc duo bonus vsus ⁊ malus vsus sibimet adiuncta quattuor differentias faciunt. Bene vtit' aliquis bono · ꝓtinentiaz dedicans deo. Male vtit' quis bono · continentiã dedicãs ydolo Male vtit' quis malo ꝓcupiscentiaz relaxãs adulterio. Bene vtit' malo ꝓcupiscentiaz restringens cõnubio · sic ergo melius ẽ bene vti bono q̃ bene vti malo.

¶ Mulier alligat. Dixerat mulierẽ causa fornicationis a uiro recedentem manere innuptã · aut viro suo recõciliari · ⁊ nõ dixerat · an maneret toto tẽpore vitę sue · an tẽpore viri · hoc determinat. Continuatio. Virgo semp

potest nubere cui vult.sed mulier.i.vidua sepata a viro viuente viro alligata est legi ꝛc.

¶ Si dormierit ꝛc. Aug. Non dicit primus vel secund⁹. vel quotus nec nobis diffiniendū qđ nō diffinit apostol⁹. vnde nec vllas debeo damnare nuptias. nec eis verecundiā numerositatis auferre. Dominus aūt septemuiram nō damnat. nec dicit in resurrectione nō posse esse. Sed tantuz neqz nubent neqz nubent, vnde nec cōtra humanę verecūdię sensum audeo dicere: vt quotiens noluerint nubant. nec ex corde meo quotaslibet nuptias condemnare. Qđ dicitur vniuirę. hoc omī vidę. Beatior erit si sic pmāserit.

¶ Beatior aūt ꝛc. Satis ostēdit beataz esse etiam post mortez viri iterū nubentē fidelez. sed beatiorē nō nubentem. vnde maxime catbafrigarū ꝛ nouatianoz hereses concidunt. quas buccis sonantibus nō sapientibus tertullian⁹ inflat. dum secundas nuptias tanqz illicitas maledico dente pscidit. qs omnino licitas apostolus sobria mente cōcedit. Ambro⁹. De tercis autē ꝛ quartis ꝛ de vltra pluribz nuptijs solent homines mouere quęstionē. Sed qs audet diffinire qđ nec apostolū video diffiniuisse.

¶ Duto autem. Non dubitat apostolus. sed ptemptoꝛes increpat. vt ꝛ dominus dicens. Si me sciretis forsitan ꝛ patrē meum sciretis. vel putas inueniet fidem in terra. verbo dubitationis infidelitatē arguit.

C. VIII.

¶ De his aūt quę. Quasi scitis qđ mecū. qđ licet ea comedere. qz omēs scientiā habemus. de his dicit qui babētes scientiā cum offendiculo edebant. Quos primū arguit. nec sufficiēter scire dicit. Alij autem ignari sub veneratione idoli comedebant.

¶ Scientia inflat. charitas vero edificat. Aug. Per se inutilis est scientia. cum charitate vtilis. Per se inflat in supbiam: vt demones qui greco nomine a scientia sic sunt nominati. ꝓpter elationē scientię datus ē paulo stimulus. Melius ē scire infirmitatē nostrā qđ naturas rerū: quā scientiā qui apponit: apponit dolorē pegrinationis ex desiderio patrię.

¶ Aug. Humiliū virtus ē de scientia nō gloriari.

¶ Aug. Vbi ē scientia: charitas ē necessaria. ne infletur.

¶ Si quis aūt di. deū. Hic diligit deum. qui charitatis causa scientiā mitigat. vt psit fratri p quo christus mortuus ē.

¶ De escis autē. Vitupata scientia eoz tandē apit q̄ ē ea vera.

¶ Idolum nihil ē in mundo. Amb. Id ē. inter creaturas mūdi. Materiā enim deus formauit. sed stultitia hominū formam dedit. Quęcūqz facta sunt naturaliter. quęcunqz enim sunt in creaturis: facta sunt p verbum. Sed forma hoīs in ydolo nō est facta p verbum: sicut nec peccatū p verbū. Sed ē nihil. ꝛ nihil fiūt homines cū peccant.

¶ Vel illud qđ putabāt esse ydolū. nihil ē. Estimabāt enim ydolū esse p̄sonam subsistentē ex simulacro ꝛ spiritu p̄sidente. Vel ydolū nihil ē in mūdo .i. nulli⁹ rei q̄ sit in mūdo similitudinē habēs. Ydolū enī hic appellat speciē quā nō vidit ocul⁹ sed anim⁹ sibi fingit. Jđo distincte ī lege dictū ē. Non facies ydolū. neqz omnē similitudinē rei. Similitudo vero ē cum aliqđ ex his quę sunt in cęlo ꝛ in terra. vel in aqs format.

¶ Nisi vnus. Hoc dicit ne putetur de⁹ esse in ydolo. August. Vnus enī tantū deus ē pater ꝛ filius et spūssanctus. i. ipsa trinitas vn⁹ de⁹ ē. Nullaqz fit ptiz in deitatis vnitate diuisio. nō enī deus pater ps est dei. Tres enim psonę sunt pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanct⁹. ꝛ hi tres (qz vnius substātięqz sunt) vnū sunt. ꝛ sūmę vnū sunt. qz ibi nulla naturarū nlla ē diuīsitas noluntatū. Si ē natura vnū essent. ꝛ psensione nō essent. non summe vnū essent. Si vero ī natura dispares essent vnū nō eēnt. Porro christus vna psona ē gemineqz substātię. qz ꝛ de⁹ ꝛ homo ē. Nec tamē deus vel homo ps hui⁹ psonę dici potest. Jdē alioquī filiꝰ dei anteqz sumeret formā serui nō erat tot⁹ ꝛ creuit cū homo diuinitati eius accessit. Qz si in vna psona ps non pt esse deus. quātomagis ps trinitatis esse non potest. quicūqz vnus ī tribus. Huius ergo trinitatis nec tercia ps ē vnus. nec maiꝰ aliqđ omnes qz singuli.

¶ Nobis vnus. genti tibus plures. quos terret de⁹ nr̄.i. demones qui volētes videri dij sibi exigunt quę vero deo debent aras sacrificia. ꝛ alia. Noster vero homīes deos facit. In scripturis nō dicunt angeli dij: ne putarent colēdi. sed nomīe officij angeli. vt ille colat cui⁹ sunt nūcij. De⁹ deoz rex magn⁹ sup oēs deos: hō ñ nisi de sctis

¶ Deus. Trib⁹ modis dicit. Substātiue dicit de⁹ trinitas. Adoptiue scti q̄ p adoptionis gratiā dij sunt. Nuncupatiue demones ꝛ ydola.

¶ Et vnus do. ihesus chr̄i. De christo p humanitate subdit. sed de spiritusancto nō oportuit. (go pr̄i filiꝰ ꝛ isepabil⁹ opatio vtusqz

Ex quo omnia. per quē o. Omīa a patre sed p filiū creata sunt. Nec alia p filiū alia p patrē. ꝛ eadē. alioquī iā nō oīa p patrē. nec oīa p filiū. Si aūt oīa p patrē. ꝛ oīa p filiū. ergo eadē p pr̄ez q̄ ꝛ p filiū facta sūt ꝙ̄liſ ē er

¶ Dolluit. Per illos qui babēt scientiā vnius dei. sed nō cū charitate p

ſ viri ſ vt nō liceat alii nubere
legi quāto tempoze viuit † vir eius
ſ tamen prime nuptie a domino. ſ cūde permisse ſ.i. ꝓmittit ei vt
Q si dormierit vir eius. liberata
† sine turpitudie ꝛ viro sue religionis vel sue legis
est a lege: cui vult nubat. † tantum ī
ſ inupta
domino. Beatior autē erit. si sic p-
manserit secūdum meum consiliuz
† qđ vos nō putatis † sicut alii apostoli ſ quo in spirante hec ꝛ alia suadeo
† Puto autez qp ꝛ † ego spiritū ſ dei
habeam.

C. VIII.

ſ de his quesistis ꝛ docui. sed de istis non fuit opus querere. qz scitis vt ego ſ de idolothitis

De his autem
ſ posse comedi
que idolis sacrificant scimus: quia
† de creatore ꝛ creaturis † sed nō valet hec scientia qz facit vos supbire contra ignaros. sed charitas edificat infirmos. q̄ qđ eis obesse potest dimittit. ꝛ ideo eā habete. nō inflantē scientiā † si sola ē
omnes † scientiā habemus. † Scie
ſ que nō inflatur
tia inflat: charitas vero ędificat.
ſ sed nec pfecta scientia ē. qz si scit aliquid qđ licz eis vti. nō nouit qp ea scientia sic deberet vti. ne noceat alii.
Siquis autē se existimat scire ali-
ſ vel quomodo
quid: nondū cognouit quēadmo-
† hic nō pfecte scit. sed qui diligit fratrē: vere scit deo approbāte
dum oporteat eum scire. † Siquis
ſ approbatus
autē diligit deum: hic cognitus est
ſ his predictis modis nō valet scientia: sed tamē in hoc vera ē
ab eo. De escis autē que idolis im
ſ qp licet comedi. qp nō ab idolo cōtaminata
molant. scimus: quia nihil ē idolū
ſ ne putet de⁹ esse ī idolo
in mundo: ꝛ qp nullus ē deus nisi
ſ vnus tantū ſ ptcipatione deitatis
vnus. Nam ꝛsi sunt qui dicantur
† sol ꝛ luna † iam recepti ſ morātes ſ apollo ſ Aug. nō falso putatos dico. sed ī veritate dii. p ticipatione deitatis: vt sancti
dij siue † in † cęlo siue ſ i terra. ſ Sicq

† qui aliis p̄sunt. ī terra apostoli. i celo archāgeli
dez sunt dij multi ꝛ † domini multi:
† qui credum⁹ † qui naturaliter ꝛ substātiue ē de⁹ vn⁹ cū filio ꝛ spiritusancto ſ qui ꝛ nos in se credētes facit deos. secundū illud dedit eis potestatē filios dei fieri. his qui cre. ī no. e.
† nobis tamen † vnus ſ deus pater
† credimus esse patre qz † ſn gratia illi⁹ foueri ſ cū patre in substantia. i. nobis vn⁹ ē deus pater ꝛ christus
ex quo † omnia. † et nos in illo. ſ Et
vnus domin⁹ ihesus christus. per
ſ creata † qz p ipsum informati sum⁹ in cognitione dei. p quē sum⁹ creati ſ in deo ſ christū † nos hoc scimus
quē omnia. ꝛ nos † p ipsum. † Sed
ſ vn⁹ dei ſ nō ī oībus
nō in omnibus ē scientia. Quidaz
ſ qz putāt idolū aliquid diuinū esse etiā nūc. sicut ante puersionē
autem cum scientia vsqz nunc ido
† .i. cū reuerētia idoli quasi aliqua illic esset diuinitas † de sacrificatis
li † quasi idolothitum † māducant:
ſ nō cibus polluit
ꝛ conscientia ipsoꝝ cū sit infirma
ſ esca sumpta vel nō sumpta ſ illis nocet vestra comestio. vobis aūt nō pdest. sed fides esce pdest vobis
polluit. Esca autē nos non comen
ſ sed ex fide eius tantū
dat deo. Neqz enī si nō māducaue
ſ minus habebim⁹ bonū
rimus deficiemus. neqz si mandu
† ī bono virtutū vel beatitudinis. sed ex fide eius tantū † quātū ad nos nihil ē esca ipsa. sed videte
cauerimus † abūdabimus. † Vide
ſ quia potest esse ꝛ nō esse
te autē ne forte hec licentia vestra
† in fide ſ qui nesciūt adhuc ydolū nihil esse † ꝛ potest esse offen. infirmis
offendiculū fiat † infirmis. † Siqs
enim viderit eum qui habet scien-
ſ in presentia idoli
tiam in idolio recumbentē: nonne
ſ p se ſ per te
conscientia eius cū sit infirma ędifi
ſ carnes sacrificioz ſ sicut
cabitur ad māducandū idolothita
ſ ita † qz te sapientē vidit comedere. putans sub ydoli veneratione
et peribit infirmus in † tua scien-
ſ et ita grauiter peccas
tia frater. propter quē christ⁹ moz-

ꝓꝑs in hūc errorē ifir/mi inducebant quoꝝ ñ cibꝝ pollnit ꝫ ꝓscia

¶ In christo. In christuꝫ peccare ē christum negare. In christo in his quę sunt xpi In christo. cū regnuꝫ diminuistis.

C. IX.

¶ Non sum liber. Incipit se ꝓponere in exēplum vt sic ipse abstinꝫ a licitis ꝓ scandalo fratrum. ita ꝫ illi. Quasi. Abstinete ab hoc licito. quia ego habeo libertatem accipiendi stipendia ꝫ tamē non accipio. Et si sic inductum sit. intēdit, tñ se comprobare apostolum. qꝝ occasione pseudo minꝰ de eo sensernnt corinthij.

¶ Liber. licet mihi qđ aliis aplis. de ꝙgelio viuere.

¶ Nunquid non habꝓ. Aug. Permisit eī dñs non iussit aplis accipe nccia a sūditis. vt quisquis vellet eo vteretur. qđ sibi liceret ex dñi ꝓstitutōe Si quis vero vti nollet. nō ꝓtra iussuꝫ faceret. ꝫ de suo iure cederet. ꝓtās ē nō iussio dñi. accipe sumptꝰ

¶ Sororem mulierculam. Dñs in comitatu suo mulieres habuit. ne viderentur alienę a salute. q̄ ꝫ ministrabant ei. Sic et apostoli.

¶ Sororē mu. Dñs cui angeli ministrant infirmis ꝓpatiēs: locu los habuit. q̄ mitteret pecunia a fidelibꝰ data victui necessaria. qs ꝓmēdauit indę. vt fu res si non possemꝰ vitare: disceremꝰ in ecclia tolerare. Et mulieres ministraturas sequi se voluit: ostendēs qđ a plebibus deberet ꝙgelistis.

¶ Operandi. Ambrosiꝰ. Opandi bonesti. ꝓ accipiēdi.

¶ Quis militat. Ne qꝝ abstinet: coapostolos repbendisse videret. addit. Quis militat.

¶ Et de lacte. Lac gregis dꝛ qđquid a plebe prępositis dat. Et

ſ in fratres ita peccatis
cuus est. Sic autem peccantes in

fratres. ꝫ ꝑcutientes conscientiam
ſ cū mēbra sunt.
eorum infirmam in christo pecce/
ſ ꝫ quia ī christo peccatis: abstinete sicut ego etiam ab omni carne.
tis. Quapropter si esca scādalizat

fratrem meum: non manducabo
ſ non solum immolatas ¦ ſ Sicut constat qꝝ nō pꝰ mortē sic certus sum qꝝ non in vita manducabo ſ .i. nec hic nec in futuro ¦ ſ non qꝝ mala sit esca sed.
carnem in ¦ ętternum. ¦ ne fratrem

meum scandalizem.

C. IX.

¶ Non sum liber

ſ vtiq; liber sum accipere. quia apostolus. apostolꝰ: quia christū vidi. ꝓ quo minus viderer.
ſ per auctorē oñdit
Non sum apostolus: Nonne chri

stum hiesum dominum nostrum
ſ in via vel in templo ¦ ſ per effectuꝫ ſ Ego apostolus: quia vos opus apostolatus.
vidi: ¦ Nōne opus meū vos estis
ſ ad gloriam domini ſ domino tamen operante.
¦ ſ quia estis meum opus ſ Alius. i. iudeis quorum legem euacuabat.
in domino: ¦ Et si aliis nō sum apo
ſ q̄ per me ꝙuersi estis ſ vobis sum.
stolꝰ: sed tamen vobis sum. Nā
ſ forma. a similitu. sigilli. in vobis apparet. quia ego sum apostolus. dum ea habetis per me que a li per alios apostolos. ꝫ ideo per vos apud aliꝰ qui dubitant apostolus defendor.

signaculum apostolatus mei vos

estis in domino. Mea defensio a/
ſ qui dubitāt vtꝛ apostolꝰ sim an nō
ſ vos. s.
pud eos qui me interrogant: hęc ē
ſ et quia apostolus ſ ego ꝫ mei.
Nunquid non habemus potesta/
ſ vtendi de stipendiis vestris ſ vestra.
tem manducandi ꝫ bibendi: Nun

quid non habemus potestatem so
ſ nobiscū vt nobis mīstret
rorem mulierculam circumducen/
¦ ſ non bos reprehendit. sed eoꝝ more sibi ꝓbat licere. ¦ ſ Qui maiores iacobus ꝫ iohannes.
di: sicut ꝫ ¦ cętteri apostoli ꝫ ¦ fratres
ſ qui princeps
domini ꝫ cęphas: Aut solus ego ꝫ
ſ Scōm vos ſ vel ptārē nō operandi. i. cessandi a labore manuum. quasi vti qꝝ haberemus.
barnabas non habemus potesta/
ſ .i. accipiendi ſ per similitudines humanas hoc idem probat.
tem hoc operandi: Quis militat

suis stipendiis vnq̄ꝫ: Quis plan
ſ vtiq; null?
tat vineā. ꝫ de fructu eiꝰ non edit: Quis pascit gregem. ꝫ de lacte gregis non manducat: Nūquid scōm

ſ humana. s. similitudine tantū hoc ꝓbo. ¦ nō ne lex moysi idem probat.
hominem hęc dico: ¦ An ꝫ lex hęc

non dicit: Scriptum est ei in lege
ſ non prohibebis predicatorem viuere de predicatione.
moysi: Nō alligabis os boui tritu
¦ ſ Sed ne hoc videatur ad litteram dictū subdit
¦ ſ vt de his in lege daretur preceptum.
ranti. ¦ Nunquid de ¦ bobus cura
¦ ſ non ꝓ bobus: quia ꝓpter nos tantū. nō alligabis os boui tri.
ē do ¦: An ꝓpter nos vtiq; hoc dic
ſ hec ꝓpt nos qꝝ ꝫ alia ad idē spectatia ꝫ hoc ē.
ſ hec
Nā propter nos vtiq; scripta sunt
¦ ſ non ꝓ spe ¦ ſ cozda aperit ad fidem
ſ Non qꝝ hec principalis sit intentio
quoniā debet ¦ in spe ¦ qui arat ara
ſ grana a paleis discernit ſ stipendiorum
re: ꝫ qui triturat. in spe fructus per
ſ Iterum probat ꝓ rationes ¦ ſ q̄ spiritum vestrum viuificant: vel que a spiritu sancto data sunt.
cipiendi. Si nos vobis ¦ spiritua/

lia seminauimus: magnum est si
ſ ad ſustētatiōuem
nos vestra carnalia metamus: Si
ſ Iterum a minori ſ tam poterēt vtūtur vestris vt vosipsi
alii potestatis vestrę participes sūt
¦ ſ qui causa salutis vestre laborauimus. ¦ ſ Ecce licet nobis accipere.
quare non potius ¦ nos: ¦ Sed nō
¦ ſ quia forsitan non egere eum dicerent contra hoc subdit
vsi sumus hac potestate ¦ Sed om
¦ ſ Quia si acciperet apostolus pseudo iam libere acciperent. ꝫ tic in predicatione durarent. ꝫ ita impedimentum fieret euangelio
nia sustinemus: ne quod ¦ offēdicu
¦ ſ Item se probat habere potestatem per similitudinem sacerdotum gētilium vel iudeorum
lū demꝰ ꝙuāgelio christi ¦ Nescitis
¦ ſ In templo ſ vel hoc de gentibus
¦ ſ vt artifices
quoniam qui ¦ in sacrario ¦ opātur

quę de sacrario sunt edunt. Qui al
ſ vt sacerdotes de iudeis ſ qꝝ ꝓtem habent de his que offeruntur
tario deseruiunt: cum altario parti
¦ ſ et sicut hic fit sic domiꝰ ratōnabiliter dispo suit de predicatoribus vt expeditores sint ad predicandum verbum dei
cipant ¦ Ita ꝫ dominus ordina/

uit. his qui ꝙuangelium annunci/
ſ dignus est ei operariꝰ mercede sua.
¦ ſ tot modis constat licere vel autoritate vel exemplo
ant de ꝙuangelio viuere ¦ Ego autē
ſ Sed nec vti volo
nullo horum vsus sum. Non scri/

ſ q̄ liceat accipere ¦ ſ hec. i. vt ego accipiam.
¦ ſ qꝝ si sumerem perderem gloriam et malo mori vel volo magis mori. i. affligi
psi aūt hęc vt in me ita ¦ fiant ¦ Bo/

num est enim mihi magis mori q̄ꝫ
ſ quod esset si acciperet cum scandalo
vt gloriam meam quis euacuet.
ſ an euacuetur ſ tantum
Nā etsi ꝙuangelizauero nō ē mihi
ſ de hoc solo non est gloria. quia necesse est hoc ꝓ iniunctione: nec audeo dimittere. qꝝ ve erit.
gloria. Necessitas eī mihi incūbit

aplōs suos. si sic dñs ꝓstituit ex ꝙuāgelio vi uētes panē gratuitum māducabāt. ab eis sūptū q̄b gratuitā gr̄aꝫ p̄dicabant.

¶ Offendiculum Forsā ꝫ hi auari erāt vel se licētiā peccandi emisse putarēt. vel libtatem arguēdi aplus imminueret.

¶ Nescitis. Redit rursus etiā atq; etiam ꝓmēdās qꝝ sibi liceat. ꝫ tñ nō faciat. Naturalis rō hoc bēt. vt q̄s inde viuat: vbi laborat.

¶ Dñs ordinauit Dicens. Ecce ego mitto vos ꝛc. Et paulo post. In quacūq; domo intraueritis. ī eadē domo manete edētes ꝫ bibentes q̄ apud illos sunt.

¶ Ego aūt nullo Abstinet a sūptib. ne sit forma pseudo aplis rapacibus.

¶ Gloriam meā Quisquis enim eo qꝝ sibi debetur vtiñ vult ampliꝰ ipendit ecclię Maximā q̄ habebat gl̄iam aplus apud deum non exigēdo stipēdium ab infirmis vel de suis laboribus trāsigēdo quotidianuꝫ victū. Ambr. Hoc ē qđ stabulario ad quē vulneratus ille. qui incidit ī latrones perductus est. dñs ait: Si q̄d ampl̄ius erogaueris reddam tibi. Amplius. erogabat apostolꝰ qui suis stipendiis militabat. Vel gl̄iā suā dicit quā bēt apud deū de hoc qꝝ pseudo repellabat a predicatiōe non accipiendo. qui nō nisi ꝓ talib p̄dicabāt.

¶ Gloria. Quam bēt apud deū infirmis cōpatiens. Necessitas huius vitę sustentandę. Ue. Quia vt de viuam non habeo Si volens. Sine vlla necessitate huius vitę. Si inuitus. Vt quod necessitate cogatur: alijs prodero: non mihi.

¶ Nam si ꝙuāgelizauero. Ꝓ mercede. vel si ita ꝙuangelizauero. non est gloria. quia tunc esset ꝓ necessitate. quia ꝛ. i. penuria esset sicut pseudo.

¶ Si enim volens. Quia ex volũtate ẽ merces videam⁹ quomodo ſ. ſi ita ex dilectõe facio: vt potius patiar penuriã q̃ abutar poteſtate.

¶ Diſpenſatio mihi cre. Hic diſpẽſatio talis intelligitur. vt qua ſi ſeruus alienũ cenſuz diſpenſet. vñ ipſe nil capiat pręter cibaria. Alibi diſpenſator dr. qui vt filius miniſtrat euãgeliũ coheredibus

¶ Nõ debem⁹ iõ euãgelizare vt manducemus. ß ideo manducare vt euãgelizem⁹. vt cibus non ſit bonũ qđ appetitur. ſed neceſſarium qđ adijcitur. vt illud impleat. pmũ quę rite regnum dei ꝛ iuſticiam ei⁹. ꝛ hęc oĩa adijciẽtur vobis. Propter regnũ di tm̃ debemus oĩa opari. nõ ſolam vel cũ regno dei mercedem temporalẽ meditari.

¶ Tanq̃ iudęus Hiero. Non vere iudęus. ſicut nec vere gẽtilis quibus in cibis ꝛ hmõi aſſenſit. nec tm̃ cultu ydoloꝝ. quia in chriſto nec circũciſio ẽ aliquid nec preputiuz Diſpenſatorie itaq̃ ſimulabat ſe iudęũ Sz auguſtinus hęc dicit fieri ꝓpaſſiõe mię. nõ ſimulatõne. vt q̃ miniſtrat egroto fit q̃i eger nõ cũ ſe febres hĩe mẽtitur ß cum aĩo ꝓdolẽtis cogitat qũo ſibi ſeruiri velit. ſi egrotaret.

¶ Aug. Tãq̃ iudę⁹ Non ſimulandi verſutia. vt ſe fingerz iudęũ ſicut quidam putant. Libere enĩ illa fecit ſicut ait. circumciſus nõ adducat. p̃. Vere g̃ ñ ficte vt iudę⁹ (qđ erat) vixit. ſicut nec fallaciter gẽtilem ſe finxit. ſz licite oĩbus cibis pmiſit vti: cui oĩs creatura ñ ſimulate ß ꝛe bona erat. Sicut g̃ hos rit⁹ gẽtiliũ vere. ſic ꝛ ſacramẽta iudęoꝝ non fallaciter ſuſcepit: vt illiſ ſĩplex. iſtiſ eẽt duplex aliud habens in corde. aliud ĩ oñſione. Ita etiã cũ dicit: qs ifirmatur ꝛ ego non ĩfirmor: nõ ĩfirmitatẽ alteri⁹ ſimulauit: ß voluit. ita etiã ꝙ fact⁹ eſt ifirmis infirmus. nõ erat mẽdacium ß vere dixit ꝛ ſibi ſũpt⁹ deberi. ꝛ tm̃ abſtinuit. ne videretur venditor euãglij. Nõ eſt g̃ fallax ꝛ verſipellis ſimulatio ß oĩb⁹ ꝓgruit ei⁹ miſericors ꝓpaſſio. portat q̃ ĩfirmitatẽ eoꝝ ĩ cõpaſſiõe ita eis ſubueniẽdo: ſicut ipſe ſibi ſi ĩ bis eẽt ſubueniri voluiſſet: q̃i ĩfirmitates eoꝝ ipſe haberet. Fit ei q̃i egrot⁹ q̃ miniſtrat egroto: nõ cũ ſe febres hĩe mẽtitur ß cũ aĩo cõdolentis cogitat. qũo ſibi velle ſeruiri ſi egrotaret. nõ ſimulauit q̃ fecit ſimilia iudęis: ſicut nec q̃ fecit. ſimilia gentibus.

¶ Hiero. ad auguſt. Nec multũ intereſt iter meã ꝛ tuã ſentẽtiaz qr ego dico ꝛ pet. ꝛ pau. timore fideliũ ꝛ iudęoꝝ. legẽ exercuiſſe ĩmo ſimulaſſe mandata. Tu aũt hoc aſſeris eos feciſſe timẽtes nõ mẽtiẽtis aſtu. ß patiẽtis affectu. dũmodo illi cõſtet vel metu vel mĩa eos ſilaſſe ſe eẽ qđ nõ erãt.

¶ His qui ſub. l. Samaritanis q̃ libros moyſi recipiũt q̃b⁹ non contũtur iudęi. Sũt aũt ex origĩe pſaꝝ q̃s ſublato iſrl̃ poſuit rex aſſiriox vt p ſaꝝ ad ĩcolanda loca ſamarię

¶ Dibus omnia Dĩbus ceſſit: nõ tĩ religionem exceſſit.

¶ Dibus oĩa factus. Nõ mẽtientis aſtu: ß cõpatiẽtis affectu. i. ñ oĩa mala eoꝝ fallacit agẽdo: ß oĩm malꝫ tan q̃ ſua eẽnt miſericoꝛditer medicando. alijs agẽs qđ ſibi fieri vellet ſi op⁹ eẽt. Cogitat enĩ vt hõ ſe eẽ potuiſſe in eis vicijs ĩ quib⁹ ſunt alij. vñ alibi dicit cõſi derãs teipſum ne ꝛ tu tẽpteris.

¶ Neſcitis q̃ hi Dñdit quanta ẽ vtilitas legi nr̃ę. in q̃ non vni. ß oĩb⁹ pmiſſa eſt palma. ꝛ q̃ prioꝛ venit expectat vt coꝛonetur cũ poſteriori.

¶ Neſcitis q̃ hi qui Pro euãgelio oĩa qr niſi oĩa fecero ꝛ ab oĩbus q̃ cõtra ſunt abſtinuero. nõ habebo q̃miũ. Vl̃ iõ ſic oĩb⁹ inſto. qr oẽs poſſunt hĩe coꝛonã. vel qr ſi multi vocati: tm̃ pauci electi vt vel ſic ex mltis pauci eligantur.

¶ Brauium eſt q̃ mium curſus.

¶ Dis qui i agone. De reb⁹ nõ laudãdis trahũtur multę ſimilitudies. vt ĩ euãgelio de iniq̃ iudice. q̃ vidũ nolebat audire. ꝛ pigro qui tędio panes cõmodat. ita ß nõ cõmẽdant agoniſtica et ludicra.

¶ Non quaſi in. Jn ĩcertũ currit q̃ talia facit vt ex q̃buſdã ſpare. et alijſ diſperare poſſit.

¶ Ne forte. Qđ cito ꝓtigere poſſz: tũc alys magꝭ cauẽdũ ne offẽdẽdo ſint repꝛobi.

¶ Nolo ei. Volẽti ꝓfẽdere ſic ẽ agẽdũ. ñ ei baptiſma ꝛ ſacra ſufficiũt vt q̃dã putãt. ſic nec iuſtis bñficia dĩ valuerẽt cũ p⁹ peccarẽt

¶ Om̃ patres. Exẽplo iudęoꝝ q̃ negligentia ſua offẽderẽt ſollicitos facit. Sub nube. Aug. qr oĩa ĩ figura nr̃i. Eſcã ꝛ po. Mãna ꝛ aquã. dicit ſpiritalia. qr ñ natura ß dei ☧ tute pata. habẽtia futuri myſterij figurã Petra. i. xp̃s ſeq̃bat. qr vbi hũanũ deficiebat ſuffragiũ: aderat.

¶ In moy. bapt. In ducatu moyſi purgati ꝙ uiſa ſigna illa. Vl̃ ſignũ baptiſmi acceperunt qđ credentibus idem valuit.

¶ Baptizati ĩ nu. qr ꝛ a morte libati ꝛ ꝙ eã mũdati ab ignoratia dei. q̃ ꝑmebat oẽs gẽtes ꝛ ꝑpati ad accipiẽdã legẽ Vl̃ baptizati dicũt. qr gerebãt formã nr̃i ſacri. Moyſes xp̃m nubes ſpm̃ſcm̃ mare baptiſmũ ſignificat.

¶ Eadem ꝛ eundez in fide. diuerſa in tempore. diuerſa in ſpecie.

† ſ hic omnes in laboze pares. ſ quaſi rar⁹ non omnis. ſ ibi vn⁹ hic omnis qui perſeueranter currunt accipiunt.

quidez† currunt: ſed † vnus accipit

† ſ vos autem. ſ bene operando. ſ quia non omnis currens accipit. ideo ſic taz perfecte currite vt comprehend.

brauium. † Sic currite: vt compze

† ſ Et vere ſic eſt nitendum quia etiã in minozi. vbi vnus accipit.

hendatis. † Omnis enim qui in a

ſ ita vos ab offendiculiſ

gone contendit ab omnibus ſe ab

† ſ Quaſi. Et vere nos debemus abſtinere. quia res maioz eſt hic ſ abſtinent

ſtinet. † Et illi vt coꝛruptibilem co

† ſ Et ideo abſtinere deberemus ab omnib⁹

rona accipiant: † Nos autem in

† ſ Proponit ſe exemplum ſ Et qz talis † ſ operãdo ſ tam legitime.

coꝛruptam. † Ego igitur ſic † curro.

ſ vt ſim incertus de premio ſ ptra hoſtes

non quaſi in incertuz. Sic pugno

ſ non verbis ſed rebus contendo. vel nõ inaniter vt qui pro hoſte ferit aerem

non quaſi aeręz verberans: ſed ca

ſ reprimo illicitos motus corporis ſ rõnis

ſtigo coꝛpus meum ꝛ in ſeruitutez

ſ cum alio tenderet

redigo: ne forte cum aliis prędica

ſ ſuo tremore aries terret agnos

ſ a deo reꝛobatus.

uerim ipſe reꝛobus efficiar.

C. X.

ſ ita agendum eſt

Nolo enim uoſ

ignoꝛare frẽs. quoniaz

ſ Inſtitutores noſtre fidei † ſ tã boni q̃ mali † ſ p regente ab eſtu ꝛ ptra egiptios ne viderenẽ ab eis

patres noſtri † õnes ſub † nube fue

† ſ Aug⁹. Exponit mare ru. trãſ. Si figura maris tm̃ valuit. vt pducerz populũ ad mãna q̃tũ baptiſm⁹ chriſti ſ merſis hoſtibus

runt. ꝛ omnes † mare rubꝛum tran

ſ in ducatu moyſi

ſierunt. ꝛ omnes in moyſe baptiza

ſ ſpiritu ſ aqua.

ti ſunt in nube ꝛ in mari. Et omneſ

ſ manna quod ſignificabat chriſtum. ꝛ idem credentibus effecit. alii manducauerunt ꝛ mortui ſũt qđ non moyſes ꝛ alii boni.

eandem eſcam ſpiritalem mandu

ſ aquã de petra.

cauerunt. ꝛ omnes eundem potuz

ſ. ignum ſanguinis chriſti. ꝛ idem credentibus effecit

ſpiritalem biberunt. Bibebant

¶ Escam. Christus panis est qui de celo descendit. Si quis ex hoc manducaverit non morietur. Sed qđ pertinet ad virtutem sacrī · nō ad visibile sacramentum · qui manducat intus : non foris · corde : non qui premit dente.

¶ Eandē escā eūdē potū. Idem in mysterio cibus & potus illorum qui noster. s. significatōe idem non spē · quia idem christus illis in petra figuratus nobis in carne manifestatus.

¶ Spiritalē. i. spūale · aliquid significantem.

¶ Cum dicit · spūalē ondit spūaliter intelligi in christo . & hoc de oībus : innuit : cū vnū expōit · petra erat xp̄s

¶ Spiritalē eādē Nā corpalem alteraz illi manna · nos aliud Patres · Nostri · ñ illorum. Spiritalē Quā nos Aliud illi aliud nos · ß spē usib. li aliud · qđ tn̄ hoc idem significaz virtute spūali

¶ Consequente eos petra. i. satisfaciente voluntati eorū quia quoquo irent : aque inundantes secute sunt · sic xp̄s in deserto huius mūdi suos comitatur. Vel p̄sequēte. i. secuturam veritatem significante.

¶ Petra autem. Solet res q̄ significat noīe rei quā significat nominari Erat christus. Non per substantiā : ß per significationem.

¶ Petra christus Aug. In signis diuinis eadē fides · ß illi vētura nos venisse credimus · ibi petra xp̄us nobis qđ in altari ponitur ē christ⁹. si spēm visibilem attēdas · aliud est : si intelligibilez significatōnem eūdez potū spiritalez biberūt.

¶ Aug. In signo p cussa est petra de virga bis . Semina pcussio duo ligna crucis significat. De petra educta ē aqua accedente virga qz ligno accedente ad petrā christum · gratia spūalis mananit

¶ Neq; ydolatre. Illos tangit qui in ydolio epulabantur putantes se imunes a crimine.

¶ Sedit pp̄lus man. Per cōmemoratōnem illoz notat ea q̄ in choreuticis sunt · ostendens q̄s graviter punita sint in iudeis.

¶ Ludere. Id est adorare · qđ ludo puerorū simile. Facilis nanq; ad lusum est puericia. Quid aūt lusui puerili tā simile ē q̄s ydola adorare.

¶ Neq; tēptemus. Nota christū deuz quem tentauerunt iudei · & ideo a serpentibus perierunt · donec serpens eneus erectus est · quem qui intuebātur a morsibus sanabantur.

¶ Scripta sunt. Propter nos tn̄ · Aug. Per hec ēt exēpla ad correctōrem vitam puocamur · vt aut premium si obedientes fuerimus aut ppē sionē pnā inobedientes mereamur.

¶ Scripta sunt aūt. Ecce hic apperuit cur ille littere veteris . t. accipiūtur a nobis. In figura. Ecce ostēdit cur signa illa iā non obseruant : cū res manifesta sit ad correctōnem nostram.

¶ Fines seculorum. Quia in vltima ętate sumus · & tot exēplis prio rum magis corrigi debemus. Vel fines seculi venit in nos · seculares ſ no bis finitur : & ideo turpius si peccamus

¶ Ne cadat. Vt q̄ p̄sumētes de scīa cum scandalo fratrum edebant, ydolothita · & de pseudo gloriantes iudicabant apostolū cū ipsi essent rei.

¶ Aug. Videat ne cadat. Superbiam amputat · ne per eam tententur sicut iudei temptati sunt · & perierē · qz detrahentes moysi deum temptauerūt ita hi detrahentes apl̄o deuz temptāt.

¶ Videat ne ca. Non q̄ penitus sit aliquis sine casu · ß tentatio · i. peccati delectatio · non apprehēdat · i. rōnem in cōsensuz nō ducat · nisi humana · i. nisi de his sine quib⁹ ista vita non agit.

¶ Tēptatio v. n. ap. n. h. Hortatur vt humana tētatio illos apprehēdat · non alia Humana ei tentatō ē vt in necessitate vel p̄sura non diffidat bō de deo auxiliū bīanū requirendo. Propter christum ǧ pati humana tētatio est per quā pficitur apud deum

¶ Aug⁹. Hūana tētatio ē aliq̄ sape q̄s res se habz & cū bono animo. Nimis aūt amando sententiā suam vel inuidēdo melioribus vsq; ad precidēdę cōionis & cōdendi scismatis · vel heresis sacrilegium puenire · dyabolica p̄sumptio ē. In nullo aūt aliter sapere q̄s res se habet angelica perfectō est. Humana igitur temtatio est credo · cum quis bono animo fm hūanaz tn̄ fragilitatem ī aliq̄ labitur p̄silio · vel cū irritatur in fratrez studio corrigendi · plus tn̄ q̄s christiana tranq̄llitas postulat. Et qz hoīes sumus : ß spe angeli · q̄ bus in resurrectōe ęq̄ bimur · si non est ī nobis perfectio angeli · ñ sit p̄sumptio dyaboli.

¶ Possitis sustinere. Quod fit per humilitatem. hūilitas enī in omni tentatione custodit · vt illi nō crepent in fornace · q̄ nō hēnt vētū superbię.

¶ Propter quod. Quia sola sacramenta nō saluāt · & qz qui cadit punitur & qz auxiliū dei nō deest · fugite ab ydoloz cul. Vel ne p̄mēdēt sapiētes ydolothita cū offendiculo infirmoz quibus ydolatrę viderētur. Vel ne ipsi infirmi ydolatrę sint · & vt fugiatis : loquor altū aliquid quasi prudētibus · & ideo diligēter diiudicate. Vel mō loq̄r infirmis : vt sup̄ prudētib⁹.

¶ Fugite. Nemo sit assiduus ī ydolio · nil speret de eo · de eo cū spare ē de do dubitare · vt & saul qui ad ydolatriā redit spans aliq̄d de ea.

¶ Calix. Ideo fugiendum a cultura ydolorum · qz vt p̄medens ydolothitum · vnū est cum demone · sic & per corpus christi · vnuz est cum christo.

¶ Calix. Id est cōicatio calicis · nōne cōicatio. s. christi est . i. nōne facit nos hīe quandā cōionem cum vita eius

¶ Vel calix. benedi. non solū a christo ī cęna ē benedict⁹ · ß cui etiā nos sacerdotes benedicimus.

¶ Panis quem frangimus ꝛc. Aug. Christus q̄n manducat' vita manducatur, Sed quis audeat mānducare dn̄m suum? Et tn̄ ipe inuitās

§ que christum significat · & fidei idē fuit.
autez de spiritali consequente eos
§ qua § in signo
petra : petra autem erat christus.
§ his omnibus beneficiis ad litteram vsi sunt iudei † § Qui offenderunt dominum § iudeorum
Sed non in pluribus † eorum be-
§ inde apparet.
neplacitum est deo. Nam prostra-
† § ne putetis iam homines finxisse hec · dicit § nō propter ipsos tantum hec facta sunt
ti sunt in deserto †. Hec autem in
† § ita § considerantes eorum supplicia § ne ita
figura facta sunt nostri † : vt non si-
peccemus · ne similiter pereamus
mus concupiscentes malorum : si-
cut & illi concupierunt. Neq; ydo-
§ p ydolothita
latre efficiamini sicut quidam ex ip
§ in exodo
sis : quemadmodum scriptum est :
† § ita vt vos in ydolio § quidā de populo ī § coram vitulo.
Sedit † populus ī manducare & bi
† § ludos facere in veneratione vituli
bere : & surrexerunt † ludere. Neq;
§ vt aliqui in vobis ·
fornicemur sicut quidam ex ipsis
§ cum madianitis mulieribus † § ideo
fornicati sunt : † & ceciderūt vna die
† § vt faciunt illi qui desperāt de resurrectōe
.xx. tria milia. † Neq; temptemus
christum sicut quidam eorum tem-
§ dicentes nunquid poterit parare mē · i deserto ·
† § donec serpens eneus erectus est
ptauerūt : & a † serpentibus perierūt.
§ vt p̄tra me facitis . vel qui minora dona spiritus habent : contra deum .
Neq; murmuraueritis sicut qui-
§ contra moysen
dam eorum murmurauerunt : & pe
† § angelo qui extra terminos promisse terre eos percussit ī § propter sua peccata hec eis contigerunt & non modo propter hoc sed etiam vt & figurarent q̄ p̄ simulibus periremus .
rierūt ab † exterminatore ī. Hec au-
§ nostri
tez omnia in figura contingebant
illis. Scripta sunt autem ad corre
§ aliter erit maior pena § nos. s. § sexta etas
ptionem nostram : in quos fines sę
† § quia illi et si beneficiis vsi pierūt
culorum deuenerunt † Itaq; qui se
§ per bona † § peccando vel peccare faciendo § a se · a deo enim stat qui stat · a se cadit qui cadit
existimat stare : vidat ne † cadat. Tē
† § Et si fiat quā permittit de⁹ que est ad probā dos bonos & malos puniendos
ptatio vos non † apprehendat nisi
† § Ego vos adhortor § verū permissis qui se p tectorem electorum suorum fore promisit.
humana. † fidelis autem deus est
§ p̄ro se tribulatos
qui non patietur vos temptari su-
† § ferre · quia vel cadere nō sinit vel a casu erigit † § q̄ dat temptāti licentiam : dat temptato miseri cordiam
p̄a id quod † potestis : sed ī faciet
§ augmentum virtutis
cum temptatione prouentum : vt
§ ne deficiatis in lucta sed vincatis .
§ p̄seuerāter
possitis sustinere. Propter quod
† § ne per hoc nascatur in deum temptatio. i. exacerbatio
charissimi mihi † fugite ab ydolorū
§ altū quid
cultura · Vt prudentibus loquor :
§ diligenter † § potus sanguinis per quem benedicuntur participantes
vosipsi iudicate quę dico † Calix be
† § . i. quē nos fideles exaltamus credendo & gratias agendo
nedictionis cui ī benedicimus : nō
ne communicatio sanguinis chri-
§ participatio panis fracti in altari
sti est ? Et panis quem frangimus :
§ nonne facit nos vnum esse cum christo ?
Nonne participatio corporis dn̄i

nos ad manducandum ait. Qui manducat me viuit propter me. Nec occi
ditur christus vt manducetur sed mortuos viuificat quando manducatur
reficit non deficit: viuit manducatus: quia surrexit occisus. Nec cum
manducamus partes de illo facimus. Equidem in sacramento sic fit. No
runt fideles quemadmodum manducauerunt carnem christi. Vnusquis
q̄ accipit partem suam: vnde & ipsa gratia partes vocatur per partes man
ducatur & manet integer. Totus per partes manducatur in sc̄amento: &
manet integer tot⁹ ī cę
lo. Nam & integer to
tus ī corde tuo. Tot⁹
eni erat apud patrem
qñ venit ī virginē im
plenit eam nec recessit
ab illo. Venit ī carnē
vt eā homines māduca
rēt & manebat apd pa
trē integer vt angelos
pasceret.

¶ Qm̄ vn⁹ panis
Vnus panis vniōe fi
dei: spei: & charitatis:
corp⁹ per sumministra
tōnē charitatis: quia
vnū sum⁹: vnū sentire
debem⁹ dicit: vt fides
vna: vnū bēat sensum
& opus
Qm̄ vnus. p. Expo
nit quō calix bñdictō
nis & panis: fiant acci
pienti: caro & sanguis
christi. Aug. p vnita
tem ēt panis: & vnitatē
corpis: charitatē opor
tet itelligi: q̄ si desit: in
dicium sibi sumit: qui
sumit. Tipice aūt vn⁹
panis & vnū corp⁹ ec
clesia christi dr̄; p eo q̄
sicut vn⁹ panis ex mul
tis granis: & vnū cor
pus ex multis mēbris
ꝓponitur: sic eccl̄ia xp̄i
ex multis fidelib⁹ cha
ritate copulante cōne
ctitur.

¶ Videte. Simili
tudo est ad itelligēdū
q̄d supradictū est. Q.
Nōne q̄ edūt hostias
illas legis .s. carnalis
israhel ptices sunt al
taris. Sūt vtiq; qr sic
q̄ edūt carnē christi et
sanguinē eius bibunt
participes eius sunt.

¶ Vel videte. Is
rahel .i. discite homines
videntes deū q̄liter se
habeāt carnalia .i. ido
latria. Sicut enī nos de vn o pane & calice participantes: sum⁹ conformes
corpis christi: sic qui edūt hostias ydolo oblatas sunt participes altaris er
roris: id est demonis.

¶ Quid ergo dico. Quia dixi fugite a cultura ydolor: videor dicere
q̄ ydo. immol. sit aliquid magnum. Quasi. Non hoc dico: sed poti⁹ dico
q̄ ea quę gentes īmolant demonijs immolant qr ī ydolo dyabol⁹ colit: q̄
peior est ydolo. Et qr ab ydolatria phibebat: vñ loc⁹ iste sumpsit exordiū.
Ne putarent iō nō nocere si de sacrificijs ederēt ydolor: qr ydolū nihil ē.
confirmauit & ydolum nihil eē: & se nō prohibere ista iō q̄ ydolū sit aliquid.
ℬ qr demonijs & non deo inmolantur.

¶ Socios fieri demo. Aug. Ad hoc genus ctiā pertinēt ꝓsultatōes,
& pacta quędā significatōnum cū demonib⁹ placita atq; federata: q̄lia sūt
molimina magicarum artiū auspicū & augurū, atq; ligaturę & remedia: q̄ fi

† ſ illi⁹ capitis qđ ē christ⁹

est: Qm̄ vnus panis & †vnū corp⁹
multi sumus: Omnes quidem de
vno pane & ℣ vno calice pticipam⁹
† ſ Id est carnalia legis seruantem precepta etiā in vmbris sacrificiorum seruientem † ſ Est & israhel sc̄dm spiritum.
Videte israhel †sc̄dm carnē. Nō
ſ illas carnalis israhel:
ſ q. sūt vtiq; ſ ita vos christi.
ne qui edunt hostias: pticipes sunt
altaris: Quid ergo: Dico q̄ ydol⁹
ſ magnum.
immolatum sit aliquid: aut q̄ ydo
lum sit aliquid. Sed quę immo
ſ infideles † ſ Sub tegimine ydoli occultū est mysterium iniquitatis. ſ In ydolo dyabol⁹ colitur qui peior est ydolo
lant gentes †demonijs immolant:
ſ alicui. ſ ego autē ſ qui fideles ſ qđ non est nisi conscientia idoli vel cōscientia fratris qui scandalizatur exemplo vestro
& non deo: Nolo autem vos socios
ſ quia
fieri demoniorum. Non potestis
ſ vniri deo & demoni.
calicem domini bibere: & calicē de
moniorum. Non potestis mensę
domini participes esse: & demonio
ſ ad iram prouocamus ydolothita comedentes. ſ vel inuidemus
rum. An ęmulamur dominū: Nū
ſ vt valeamus ei resistere † ſ non tm̄ dico non licitos esse hos cibos ſ de his dicit que ad eos cam pertinent.
quid fortiores sumus illo: † Dia
† ſ adiuuant me in cursu sed magis impediunt
mihi licent: sed non omnia †expedi
ſ idē aliter infringit † ſ quia comedēs idolothitum scandalū facit proximo
unt. Omnia mihi licēt: †ſz non om
ſ proximos ſ & ideo ſ tantum
nia ędificant. Nemo quod suum ē
ſ vt eum edificent.
quęrat: sed quod alterius. Omne
ſ rēditur ſ si vultis
quod in macello venit: manduca

unt in pręcantatōnibus: & quibusdam notis: & quibusdā rebus suspendendis & illigandis. Nec illi ab hoc genere permitōse superstitiōis segregādi sunt q̄ genethleatici ob natalium dierum ꝓsideratōnes: nūc aūt vulgo mathematici q̄ conātur actōnum euentus prędicere.

¶ An ęmulamur. Videtur ęmulari & inuidere dño cuius rēgnū diminuerunt: qui scandalo fratrū comedūt: vñ male cedet cū non fortiores!

¶ An ęmulemur. d. Zelo inuidie sathanas ydolatriā inuenit: vt homines negādo deū: ydolis seruiāt: & creator sibi cultum debitū perdat

ſ .s. an idolothitū sit vel non
te: nihil interrogantes propter
ſ astantis infirmi ſ manducate qr. ſ omnia
conscientiam. Domini est terra: &
quibus terra ꝓpletur ſ item ſ ad cenam
plenitudo eius. Si quis vocat
vos infidelium: & vultis ire: om
ne quod vobis apponitur manduca
te: nihil interrogantes propter
conscientiaz. Si quis autē dixerit
hoc immolatum est ydolis: no
ſ nō qr immūd⁹ sit cibus sed † ſ ne te credāt edere sub veneratione idoli & glorietur in superstitione sua
lite manducare †propter illum qui
ſ alioz vt iā mox determinat
indicauit: & propter conscientiam.
ſ q̄ sit
Conscientiam autem dico non tu
ma ſ infirmi
am: sed alterius. Ut quid enim
ſ de eo quod libere licet damner propter alium qui aliquid inde suspicatur impium.
libertas mea iudicat ab aliena cō
ſ gratias agēdo deo
scientia: Si enim ego cum gratia
ſ cur cado in blasphemiā impitoz
participo: quid blasphemor pro
ſ & qr hec ꝓtingūt inde mala
eo q̄ gratias ago: Sive ergo man
ſ Si hec recte fiūt laus dei sunt
ducatis: sive bibitis: vel aliud qđ
ſ laudem cū inuocatōe creatoris
facitis: omnia in gloriam dei faci
ſ scandalo ſ qui adhorrēt idola
te. Sine offensione estote iudeis &
ſ que nō sic arguuntur sz in suo errore ꝓfirmātur
gentib⁹ & ecclesię dei: Sicut & ego
ſ sine scandalo cuiusq̄ agens
per omnia omnibus placeo. Non
ſ tantum
quęrens quod mihi vtile est: Sed
ſ nō terrenū vtile
quod multis: vt salui fiant.

¶ C. XI.

¶ Dia mihi licent. Ptāte liberi arbitrij & doctrina legis naturalis. Nō qr omnia liceant etiā illicita: ℬ ecce ponamus licere oia. Omnia: ℬm legem naturę licēt qr oia munda de cibis etiā de ydolothitis agit. Licēt .i. ꝓcepto nullo domini ꝓhibentur.

¶ Omne qđ in macello ve. Quia licita sunt: & tm̄ non est vtendum eis semper determinat quomodo liceat edere vel nō edere.

¶ Dñi est terra. Non potest esse īmundum qđ domini ē.

¶ Propter illū. Quia qui ydolis seruit p hoc gloriabitur & ꝓfirmabitur ī errore et frib⁹ malum datur exemplum.

¶ Ut quid libertas. Quasi: qđ opus est vt putet causa veneratōnis edere: Iudicor ei nō distare ab ydolatra.

¶ Ut qđ liber. Pro alio dimittēdum ē: qr aliter de licito damnabilis essem: & de actōe gratiar vituparer ab imperitis: qui putarēt me sentire ydolum aliquid magnū eē.

¶ Sive māducatis. Non soluz ğ vox tua sonz laudes dei: ℬ etiā opera tua concordēt cū voce tua. Cum ei voce cantaueris sile bis aliqñ vita. Sz sic canta vt nunqz sileas. Si enim ore clamas & fraudē cogitas siluisti a laude dei & qđ grauiꝰ ē in blasphemā perrexisti. Cū ei laudat deus de bono opere tuo laudas deum & cū blasphematur de⁹ de malo ope tuo blasphemas deū. Si ğ qđ māducas & bibis ad refectōnē corpis sumis repatōnez qz mēbroz gras agēs ei qui tibi tribuit mortali & fragili ista supplemētorū solatia cibus tu⁹ & pot⁹ laudat deum. Si vero modum nature debitum immoderatōe voracitatis excedas & vinolentia te ingurgites quā talib⁹ laudes dei lingua tua sonet vita blasphemat.

¶ Ecclesię dei. Quantum ad infirmos quib⁹ fiunt offendicula dū corum exemplo adhęrēt his que inimica sunt deo.

¶ Omnibus placeo. Qui hōib⁹ ꝓpter veritatē placet: iā nō ipse ill⁹: Sz veritas placet: si ꝓpter seipsum placet homo. superbia ē. Et hoc ē qđ alibi dixit. Si hominib⁹ placerē seruus christi non eem, Sz nunquid placebat

persecutoribꝫ suis: placebat oī generi hoūm qđ christi congregabat ecclesia siue iam intus positis. siue introducēdis in eam. C. XI.

Imitatores mei. Sūt gradus in ecclesia maiorꝫ ⁊ minorꝫ. vt illi ex emplo pcedāt. hi imitatōe sequantur. Sed ⁊ qui precedunt. si neminem se quuntur errabunt. sequūtur ḡ aliquē. i. christum.

Laudo aūt vos. f. De velatōnibꝫ in quibus arguit illos suas traditōnes nō seruātes. quia illorꝫ aliqui viri velato capite. ⁊ aliquę mulieres non velato capite orabant aut ꝓphetabant vnde ⁊ succenset eis apostolꝫ. qz cum eēt eis aplūs īmemores erāt traditōnū eiꝫ. Quasi. Et si de alīs culpo laudo de hoc. yronia. Et iō quasi nunc ꝓmū dicit. volo aūt.

Viri caput christꝰ est. Vel noīe viri intelligit hic spūs. nō ille spūssanctus qui cū pre ⁊ filio īmutabilis manz. ⁊ dignis animis icommutabiliter datur. Sz spūs hoīs. q̄ quasi aīę maritus. aīalē affectōnē tangꝫ pungem regit. de q̄ dicit aplūs Nemo scit q̄ sūt hoīs nisi spūs hoīs. de quo ⁊ dominꝰ ait mlieri sa maritanę. Vade voca virz tuū. hic ḡ spūs cum pns ē. i. intēt ē se deo subīcit pietate intelligit spūaliter q̄ sūt dñi. luce sapię illustrat. hꝰ viri caput ē xps. qz spūs hoīs regitur a sapīa dei. q̄ xps ē. in q̄ sicut in capite sunt oēs sensus spūales. i. plenitudo gr̄az. đ q̄ accipit vir iste. p hoc āt ē vir caput mulieris. i. rector aīalitatis. q̄ regitur a spū. tāgꝫ mulier a viro

Caput viri chri. In q̄ bēt oēs sēl spūales. sicut ī capite corpales. Et qz viri caput ē xps sine alio mediāte. ⁊ p xpz deī signū libtatis nō hz vlū qđ ē sbiectōis signū

Caput vero christi est deꝰ. Pater qz filius a patre ē ⁊ de pre. nō pater a filio vel de filio. Ille huiꝰ principiū. vñ ⁊ caput eius dr. Vel deꝰ. i. dīna essentia vel trinitas caput christi fm q̄ homo. qz dīnitas vtpote creatrix caput ē creature assumpte.

Orans. Quia in alīs vbi opꝰ est potest velare. ß non dum suo iudici se offert ⁊ colloquitur: vbi condicōnem suam necesse est profiteri.

Decaluetur. Decaluari mulierem quantum ad apostolꝫ turpe. detonderi quantum ad ipsam.

Quoniam ymago. Imago ⁊ similitudo pro se inuicem accipiūtur ß tñ in ß ꝓprie ē sīlitudo aīę cū deo. q̄ incircūscripta. q̄ vbiq̄ tota ⁊ simul.

Vm ymago. Aug. Homo dr ymago dei. ⁊ ad ymaginem. quia nō equalis. ß quadā similitudine accedit. Filius ymago. non ad ymaginē qz equalis patri. Homo ad ymaginem. vt sicut deus pcest oībus per potentiam. sic homo terrenis per ītelligentiā. Fęmina in adiutoriū nō ad carnalem concupiscentiam: qz nec corruptibilia corpa tunc habebāt anteq̄ eos mortalitas innaderet. In adiutoriū quippe vt habeat vir gloriā de ea: cū ei pgeiret ad deū. ⁊ se ei daret imitandū sanctitate. Sicut ipse eēt gloria dī cū eiꝰ sapiētiā sequeret. Vñ. Nō ē vir ex muliere. ⁊ non ē creatꝰ vir ꝓpter mulierē. Hoc ī eodē viro. dñ rō subiungat sibi aīalitatē. q̄ si rōe ꝓsentiente aīal nimis ad exteriora pgredit. mox ābo xpitate nudati. aptis oculꝫ pscīę ad vidēdū q̄s indecori sunt. folia dulciū fructuū sine ipsis fructibus. i. sine opibꝫ bona xpiāna ꝓtexūt. vt male viuētes bñ loquēdo tpitudinē suā ꝓtegāt

Ambro. Vir factꝰ ad ymaginē dei. ñ mulier. q̄ est ymago dei ī viro. Vnꝰ vnū fecit. vt sicut ex eo oīa: sic ex isto oēs hoīes. vt vnius inuisibilis vnꝰ visibilis ymaginē gerat ī terris. vt vnꝰ in vno auctoritatē vniꝰ principij cō ſuaret ad ꝓfusionē dyaboli. q̄ neglecto vno do dñiūsibi vsurpare voluit

Aug. Vir ē ymago dei. Quia sicut ex deo omnia: ita ex adā oēs homines. Et sic cōseruat auctoritatē vniꝰ principij. q̄ ab vno omnia contra illū dyabolū. s. qui deus eē voluit. vel in ß habet sīlitudinē: qz sicut đ latere xpi in morte dormiētis origo ecclesię fluxit. sic đ latere adę nata ē sibi sponsa: Et sicut xpus pcest ⁊ regit ecclīam: ⁊ ecclesia subseruit ei. ita vir ꝓest ⁊ regit mlierē. ⁊ iō nō habeat signum subiectōis. ß libertatis. Vl vir pīcipaliter creatꝰ ē ad imaginē dei In q̄ naturaliter aplīꝰ viget rō. et ius plātōis. Et gloria dī ē vir. qz ex eo ē. ⁊ qz deū pīcipaliter glorificat. Mulier ē gl̄ia viri ex quo ē ⁊ cui subseruit. vel vir pīcipaliter creatus ē ad ymaginē dei. in q̄ naturaliter amplius viget rō. q̄i ipse sit rō q̄ ē gl̄a dei. Mulier ē ipsa sensualitas. q̄ subseruiendo gl̄ia ē rōis. qz ß naturaliter ī femina ꝓualet: de q̄ ñ est vir. vt a sensuali regat rōnalis. Sz ipsa de viro. vt ab eo regatur. Et sic decet: qz nō est creatꝰ vir. i. rōnalis vt subseruiat sensualitati. ß ecōtrario ⁊ iō fę mina velet caput.

Sciēdū etiā qz fm q̄sdā sensual mot est p serpente. Inferior portio rōis p mulierē. Superior portō p viro illecebra ꝓsentire cibū vetitū edere. Si sola delectatōis cogitatō ē femina sola māducat. Si vero mala cogitatio ī actū mittitur. vel voluntas pficiēdū asserit. tūc vir etiā cū fgia vetitū gustat. Alīꝫ no improbabiliter ponūt sensum corpis p serpēte. Sēsualitatē pro fgia. Ratōnem pro viro.

Fecit dus hoīem totū ad ymaginē suā. hoc fm spm. Sz ne putes solū spm factū in q̄ ymago: addit. Masculū ⁊ fgiaz. f. e. hoc fm corpꝰ vbi duo fm sexum esse discernūtur: cum prius dixit vnum.

Ambro. Vir ē ymago dei. Sz ī geneſi dr. fecit hoīez ad ymaginem dei. mas. z. f. Quo ḡ vir ymago dei vt nō vlz. ⁊ nō mulier? Sz ß ī natura hūanę mētis. ⁊ mystice loqtur đ velatōe. Aliter ei nisi aliq̄d secretū referet inane ē qđ dr. Nō ei est ymago dei fm rōnalē mentē. in q̄ dr renouari in agnitōe dei fm illud. Renouamini spū mētis vrę ꝛc. Et itez. Induite nouū hoīez q̄ renouat in agnitōe dei fm ymaginē eiꝰ q̄ creauit eū. vbi etiam nullus sexus ē. ß idē ē ibi fgia cū viro. i. tota illa substantia vna est ymago dei. ⁊ ī mētibꝫ eorꝫ ꝓmunis ē natura. ß ex sexu corpis significat distributio mētis. Est ps eminēs q̄ se extēdit ī id qđ ē eternū. q̄ est ymago dei. ⁊ iō nō est cohibēda velo. vt se inde cōtineat. Est ps inferior q̄ diriuat ad actōnem tpaliū. q̄ ex q̄ pte ꝓsulit xpitatē ymago dei ē. ex q̄ extēdit ad agēda inferiora nō est ymago dei. Qz xpo ī his rebꝫ tpalibꝫ piculosa ē nimia ī inferiora pgressio. iō bēt ptātē sup caput q̄ cohibeat. qđ indicat capitis mulieris velamē. Qđ ḡ ad totū virz ptinz ymago dr ē. qđ xpo ad solā eā q̄ in adiutoriū tribuit. ñ est ymago dei qz ñ ē ymago dei nisi qđ haberet icōmutabili xpitati

Veruntamen. Quāuis in pmis ñ sit vir de fgia: ß econūso. tñ in sequēti generatōe ñ est ß. In dño. i. ī opatōe dñi. in q̄ alt sine altero ñ creat.

Verūtñ ꝛc. Nō ita se hz in xpo dño. vt admisso viro mulier excludatur a salute. neq̄ vt admissa muliere vir excludatur. Reddit autem causā

† ſ non velata decaluetur. quia aut decaluabitur aut tondebitur. quod cōstat eam nolle ſ ⁊ decaluetur vel etiam tondeatur. sed si turpe est

Nam si nō velatur mulier † tōdeat.

Si vero turpe est mulieri tonderi.

aut decaluari: velet caput suum.

ſ qui maior est † ſ Signum subiectionis habere quasi non liber ad deum ſ honor obstat ne ve

Vir quidem non debet † velare caplet. quia ymago ⁊ gloria dei non debet abscondi.

put: quoniam ymago ⁊ gloria est

ſ qz ex eo. nō vir eiꝰ qz.

dei. Mulier autem gloria viri est.

ſ adam ſ eua ſ eua

Non enim vir ex muliere: sed mu-

ſ adam ſ alia rō cur gloria viri. ⁊ qz.

lier ex viro. Etenim non est creatus

ſ adam ſ in adiutoriū eue ſ eua

vir propter mulierem: sed mulier

ſ ī adiutoriū viri ſ vt oīdatur subiecta. ⁊ qz preuaricatio per eam cepit. velet caput non habeat liberum. propter sacerdotum reuerentiam. vt sicut ante iudicem: ita ante vicariuz sacerdotem sit subiecta viro. vel ne sacerdotes intuētes eius faciem irritētur ad libidinez

propter virum. † Ideo debet muli

ſ vel potestatem alia littera

er velamē habere supra caput pro

ſ grata est eī sanctis angelis ⁊ sacrata ⁊ pia significatio ista

pter angelos. veruntamē neq̄ vir

sine muliere: neq̄ mulier sine viro

ſ. i. scōm deum qui creauit ex vno ambos ⁊ vnum in natura. ⁊ quod vnum in natura confirmat. Nam sicut

in domino. Nam sicut mulier de

q̄ altero admisso·alter non sit excludend⁹. Nam sicut mulier de viro ꝛc.

¶Dia autē ex d. Postq̄ singula dixit vt oīa do·vni pricipio subjce ret: addit oīa ex deo·vt neq̄ mulier de subiectōe doleat·neq̄ vir de exalta tione superbiat.

¶Vos ipsi. Quia eius traditōnem non seruauerāt: qđ eis succenset iā non ex auctozitate traditōnis suadet·ꝫ ex natura. Natura nō docet q̄ vir si comā nutri ꝛc. Ideo gloria mulieri·q̄ naturaliter hēt·q̄ p velamine·co ma enī indiciū velami nis est·vt nature volū tas addatur. Et ideo vir non naturaliter co matus·q̄ nō est velā/ dus·ꝛ lex phibet virū eē comatū.

¶Si comam. Co ma samuelis ꝛ pheta rum p velamine vete/ ris testamēti·ī reuelati one euāgelij deponit. vñ cum transieris ad christū auferetur vela men.

¶Hoc autem pcē cipio. Non deseren tis solertia requiratur Sed precipientis au/ ctozitas attendatur.

¶Non laudans Incipit d̄ dnica cena in qua multum pecca bant.

¶Oportet esse hereses. Non vult nec optat apls eē here ses. Sed q̄ sic futurū est dicit. Et q̄ hoc vti le ē·ad quid vtile sub dit; vt ñ tm̄ reprobi q̄ dicūt. Ego sum pauli Sed ꝛ q̄ probati sunt manifesti fiant.

¶Hereses. Vt etiaz in bijs qui dubitāt de resurrectōne. Scissurę p donis spūalibus·ꝛ bi malo suo prosunt catholicis. Dēs eī ini mici ecclesię vel errore cecati vel malicia dep̄ uati prosunt ecclesię· quia si accipiūt ptātez corpaliter affligēdi ex ercent ei⁹ patiētiā. Si vero male sentiēdo aduersantur exercēt eius sapientiā. Ab aduersario enī mota quęstio discendi existit occasio. Hereticus ē qui alicui⁹ tpalis pmodi ꝛ maxime glorię principat⁹ q̄ sui gratia falsas ac nouas opiniones vel gi/ gnit vel sequitur.

¶Dominicam cenam. Aug̃. dicit acceptōnē eucharistię·quā nō de bent pransi sumere. vel mensis suis miscere·vt hi quos apostol⁹ arguit. Sz ieiuni ī honorē tāti sacramēti·licet cī post cenam discipulis suis dederit cor pus ꝛ sanguinem suum. Nō tm̄ iam calūniandū est vniūsq̄ ecclesię q̄ a ie/ iunis sp sumitur. Nam saluator quo vehemētius pmēdaret mysterij hui⁹ altitudinē·voluit hoc vltimū infigere cordib⁹ ꝛ memorię eor. Quo ordie aut post sumeretur ab apostolis p quos ecclesias dispositurus erat seruauit docendū.

¶Unusquisq̄. Notat illos qui munera q̄ offerebāt altaribus pro sa/ crificio pficiēdo·pacto illo sibi resumebant·nec alijs nō habētibus cōicari sinebant·ꝫ soli sumebant vt inde etiā inebriarent alijs esurientibus.

¶Ambro. Unus oblatum totius fit populi. i. vniuersis cōicari debet q̄ ī vno pane oēs signantur·per id ei q̄ vnū oēs de vno sumere oportet. Hos g̃ notat qui ī ecclesia vbi causa vnitatis ꝛ mysterij puenit: suas obla tōes causa dissensionis (quā pseudo seminauerūt) sibi vendicabāt. Tātas ei dissentiones inter eos pseudo seminauerāt vt suas zelarēt oblatōes ꝛ vē dicarēt·cū vna eadē q̄ prece oīm oblatōes bñdicerent. Et hoc ita faciebāt vt ceteri vñ offerent nō habētes·nō sumētes ptem cōfunderētur·ꝛ hoc tam cito: vt supueniētes nihil inuenirent. Et dum sic: domi potius agenda sūt hec. Sed vt corrigantur: formā q̄ a christo ī hmōi re data ē iterat.

¶Ecclesiam. Ecclesia fideles de q̄bus dr: Vt exhiberet sibi eccle siam gloriosam. Hoc tm̄ noīe vocari ipsam domū oīonis aplus testatur dicens: An ecclesiam dei ꝛc.

¶Laudo vos. Vt sic distingue laudo vos ī hoc: vtiq̄ nō laudo.

¶Ego ei accepi. ꝛc. Ondit mysterium eucharistię inter cenā dum celebratum· non cenā eē. Medicina eī spūalis est·ꝛ memoria redēptōis· vt maiora consequamur· q̄ mor te christi liberati sum⁹. Huius ī edendo ꝛ bi bēdo memores eē de/ bemus. nouum testa/ mētum ī hoc cōsecuti· q̄ bñficij dīni sāguis ē tcstis· vñ ad tuitōnē corpis ꝛ aīę pcipimus q̄ caro christi pro sa/ lute corpis. sāguis pro aīa nostra. Ideoq̄ ñ manducādum prędi/ xit lex sanguinem.

¶In qua nocte. In nocte pass⁹·ad lu/ cem resurrectōnis vēit

¶Fregit. In sacra mento. s. ꝫ q̄ videba tur·ꝛ integrum a fide/ libus credebatur.

¶Fregit. Vnū oīb dedit·vt ī vnitate per maneant·ꝫ cum fregit spontaneā passionem suam ostendit.

¶Accipite ꝛ mā. hoc ē cor. m. Post celebratū vet⁹ pascha dns corp⁹ ꝛ sāguinem suum discipulis dedit vt oīderet veteris te/ stamēti sacramēta ces/ satura

¶Ideo post alia de dit vt discipulo⁹ me/ morię tenacius infigeretur·ꝛ ab ecclesia deinceps frequentaretur.

¶Sub alia specie tradidit ꝛ deinceps a fidelibus sumendum instituit·q̄ fides non habet meritum cui humana ratō prebet experimētum. Sub spē panis ꝛ vini q̄ res huius speciei expressam habēt similitudinem cum vtra q̄ re huius sacri cōtēta scilicet ꝛ significata·ꝛ significata ꝛ ñ contēta. Contē ta ꝛ significata ē caro christi quam de virgine traxit·ꝛ sanguis quem pro nobis fudit. Significata vero ꝛ non contenta·vnitas ecclesię in prędesti/ natis vocatis iustificatis ꝛ glorificatis. vñ hieronimus dupliciter intelligi tur caro christi·vel illa quę crucifixa ē ꝛ sepulta. Vl spūalis illa atq̄ dīna de qua ipe dicit. Caro mea vere est cibus ꝛc. Et vere qui manducat meā carnem in me manet ꝛc.

¶Sunt itaq̄ tria ī hoc sacramento. Vnum qđ tantum est sacramentuz vt species visibilis panis ꝛ vini. Altez qđ est sacramētuz ꝛ res·vt caro xp̄i propria ꝛ sanguis. Tercium quod est res ꝛ non sacramentum·vt est mysti ca caro christi. Sacramētum vero est sacrę rei signum. Et species illa vtrā q̄ rem signat·ꝛ vtriusq̄ expressam gerit similitudinem. Nam sicut panis pcē ceteris cibis corpus reficit ꝛ sustentat·ꝛ vinum hominem lętificat ꝛ ine briat·sic caro xp̄i interiorem hominez magis ceteris gratijs spiritualiter re ficit ꝛ saginat·ꝛ sanguis spiritualieer lętificat·ꝛ sic ebriat vt sobrium red dat·vnde calix meus ebrians q̄ preclarus est·habz ꝛ similitudinē cum re

† ꝟ ex hoc solo q̄ scissure sunt in vobis ꝟ vel iam in presenti hoc damnum habetis in futuro peius ꝟ. ꝟ non licet.

bus ergo vobis in vnum † iaz non est dominicam cenam manducare

ꝟ vestrum contendentium

Unusquisq̄ enim suam cenaz pre/

ꝟ ante dominicā cenam. ꝟ totum quod obtulit ꝟ non ad erogandū pauperib⁹ † ꝟ cui nihil datis

sumit ad manducādum. Et † alius

† ꝟ cum sobrii esse deberetis

quidem esurit: alius autez † ebrius

ꝟ sed ꝟ in domibus potius faciendum

est. Nunquid domos non habetis

ad manducandum ꝛ bibendum?

ꝟ domum oratōnis ꝟ quod vere facitis·ꝛ si non putatis

Aut ecclesiam dei contemnitis: et

ꝟ erubescere facitis

confunditis eos qui non habent?

ꝟ ꝛ cū hec sint, non inuenio quid dignū sit vobis.

† ꝟ in aliis·in hoc nihil laudabile ꝛuenio

Quid dicam vobis? † Laudo vos

† ꝟ non laudo·quia corpus domini est quod su mere debetis·ꝛ in eius commemoratōe ꝟ. ℣. qđ

in hoc nō laudo. † Ego enim accepi

ego ab ipso didici hoc

a domino quod ꝛ tradidi vobis.

quoniam dominus noster hiesus

ꝟ imminente iam passione·ꝛ ideo acceptius tenendum.

christus in qua nocte tradebatur

ꝟ de repatōe hoīm sic futura

accepit panez·ꝛ gratias agens fre

† ꝟ. i. gratum ꝛ acceptum intelligite·fide comedi te ꝟ vt conformes mihi sitis

git ꝛ dixit †: Accipite ꝛ manducate.

ꝟ quod aliud videtur † ꝟ illud idem substanti aliter·vel scōm efficaciam

Hoc ē corp⁹ † meū qđ p vobis tra

ꝟ qđ dixi·i. corp⁹ meū accipite ꝛ m. vt sicut pre cessi: sic seqmī † ꝟ. i. ī mēoriā passiōis ꝛ mortis .m.

det Hoc facite ī meā † memoratōz

significata tantum·que est vnitas fidelium·quia ex multis granis vn⁹ conficitur panis·z ex pluribus acinis vinuz in vnum confluit·sic ex multis fidelium personis vnitas ecclesie consistit. Cuius etiã sacramentum est corpus christi proprium quod de virgine sumpsit, qz sicut corp⁹ christi ex multis mẽbris puris·z ab omni peccati macula communibus constat· ita z vnitas ecclesiastica ex multis personis mundis z immaculatis consistit. In cuius rei typo facta ẽ arca dñi de liguis setbim q̃ sunt ĩputribilia z albe spine silia.

¶ Sub duab⁹ spẽb⁹ iõ dedit·vt ondderetur christ⁹ totã hũanã naturã.i.corp⁹ z aiam assumpsisse· vt vtrunqz redimeret·panis eĩ ad corpus refert·vinũ ad aiam· qz vinũ sanguinẽ opatur· in q̃ sedes aie a philosoph⁹ ẽe dr. Et iõ sub duab⁹ spẽb⁹ celebrat·vt aie z carnis susceptõ in xpo·z vtriusqz liberatio in nobis significetur.

Aqua iõ apponit vt ostẽdatur nra redemptio p christi passionẽ facta·z eius passio procurata p nra dilectiõe aqua eĩ genus hũanũ significat·vñ ĩ apocalipsi. Aque quas vidisti populi sunt quaruz salus non posset eẽ sine passione dñi·nec dñi passio sine populi dilectione· nisi eĩ nos diligeret pro nobis morti se non traderet.

¶ Vez corpus christi esse ĩ altari ipsa testatur veritas cũ inqt. Accipite b̃ est corp⁹ meũ. Et scõz autoritates in mediũ ducte cõprobant. Ait enĩ ambrosi⁹. Antq̃z cõsecrat panis ẽ z vinũ·vbi aũt verba christi opata fuerit·ibi pane fit christi caro z corp⁹. Jtẽ Sermo christi· q̃ potuit ex nihilo facere qđ ñ erat·nũq̃d põt ea q̃ sũt mutare ĩ id qđ ñ erãt. Jtẽ Eusebi⁹. Innisibil' sacdos visibiles creaturas ĩ sba corpis z sãguis suis verbo sua secta ptãte ꝓmutat

¶ Jtem. Et mali vez corp⁹ christi sumũt. Jdẽ. Est etiã in pcoribus idigne sumẽtibus vera xpi caro·z verus xpi sanguis·b̃ eẽntia nõ salubri efficiẽtia Et apls. Qui mãducat z bibit corp⁹ dñi idigne ꝛc·p qđ docemur cq̃ sit ea uendũ male accipere bonũ·ecce eĩ factũ est malum dũ male accipit' bonum His aũt videtur cõtraire qđ ait Aug. Bonus accipit sacrm z rẽ sacri·malus vero sacramẽtũ z non rẽ. Ad qđ dicimus· Bonus accipit sacrm.i.carnẽ xpi ꝓpriã z sanguinẽ·z rem.i. vnitatẽ fideliũ z gratie augmentũ: b̃ non sic malus: Jdẽ. Nõ manducãs manducat· mãducans nõ mãducat. Jd ẽ non manducãs sacramẽtaliter·mãducat spũaliter. Et mãducãs sacramentaliter nõ mãducat spũaliter. Jtẽ dixit veritas. Non hoc corp⁹ qđ videtis manducaturi estis·z bibituri illũ sanguinem· quẽ fusuri sũt q̃ me crucifigẽt b̃ sacrm aliud ꝓmẽdani vobis.i.nõ ĩ hac specie mãducaturi estis b̃ ĩ sacramẽto·nõ morsib⁹ discerptũ z laceratũ (vt putatis) b̃ integrum z illesum.

¶ Sciẽduz q̃ in prolatõe verboz illoz·hoc ẽ corp⁹ meũ. Et hic ẽ calix ꝛc mysteriũ cõsumat' z panis ĩ corpus christi ꝓuertitur. Sz que sit illa ꝓsio Qz formal' nõ sit·manifestũ est·qz forma panis z vini remanet. Vtz vero sit substãtial' pspicuũ nõ est. Quidã eĩ dicũt sic substatiã in substãtiã trãsire vel ꝓuerti·vt hec fiat illa·nec tñ illa augetur·nec ꝓcedũt·q̃ b̃ esse: illa ve dici possit. Alij aũt sic dicũt·hãc in illã trãsire vel ꝓuerti·qz sub ill' accidẽti b⁹ sub qbus prius erat substantia panis z vini. post cõsecratõez est substãtia corpis z sanguinis quibus tñ ipsum corpus non afficitur. Nos igit' incerta relinquentes ·qđ ex autoritatibus certũ est ꝓfitemur. s. substãtiã pais z vini ĩ substãtiã corpis z sanguinis dñici ꝓuerti·moduz vero cõuersionis ignorare nõ erubesci⁹ fateri. Que aũt remanẽt đ prioi substãtia accidẽtia .s. color sapor forma pond⁹ nec ipsum corp⁹ xpi afficiũt·nec ĩ eo fũdant'. Si vo q̃rit' vbi fundẽt'·dicim⁹ nob⁹ pot⁹ videri q̃ sint sine subiecto q̃z ĩ sbiecto

¶ De fractõe vero c⁹ rei vel ĩ qua re sit. Manifestũ q̃dẽ q̃ nõ in corpe xpi cũ ipm incorruptibile ipassibile z imortale. Vñ z christ⁹ redarguit carnalẽ sensum discipulo⁹ q̃ putabãt carnẽ xpi sicut aliã in partes eẽ dividẽdaz z morsib⁹ lacerãdam· Jõ plures dicunt·q̃ nõ est ibi fractio·b̃ fieri videt' tm̃. Quib⁹ obiicitur qđ ait ambrosius. Nihil falsum putãdũ est ĩ sacrificio veritatis. vel sicut ĩ magoz prestigijs·vbi declusõe quadã falluntur oculi·vt videatur eẽ qđ non est. Ad quod illi dicũt: Non fallit nos visus nec fallit' qđ eẽt si crederetur sic frangi vt videtur. Nec ẽ illusio·qđ ad vtilitatẽ fidei.

nõ ad deceptõez sic fit. Alij dicũt q̃ ibi quidẽ sit fractõ·nõ q̃dẽ in corpore xpi·b̃ in ipsa forma panis sacrali·quod videtur aplus velle dicens: panis quem frangimus ꝛc. Jtẽ aug. Q̃n xpus mãducat' vita mãducatur· Nec q̃n mãducatur ptes de illo facim⁹·z q̃dẽ in sacro sic fit Jtẽ vnusquisqz ptẽ suã accipit·p ptes mãducatur·z manet ĩteger. Ex quib⁹ patet·q̃ itegz z in corruptũ corpus xpi mãducatur·etsi fractõ vel ptitio ibi ẽ·nõ in ipso·b̃ ĩ sacramẽto eẽ videt'. Alij dicũt q̃ sit ibi fractõ·b̃ nulli⁹ rei·qz nihil ibi frãgitur

ſ dñis ad iudicium. ſ quia in commemoratione mortis debet sumi.

bitis donec veniat. Jtaqz quicunqz manducauerit panem hunc z bibit ſ mortis christi penas dabit· vel de bono male sumpto maculam trahet.

berit calicez domini indigne: reus erit corporis z sanguinis domini·

ſ examinet ſ deuote

probet autem seipsum homo· z sic accedendum·quia dominus est· vt gloriam videamur reddere redemptori.

de pane illo edat: z de calice bibat ſ nam qui aliter.

Qui eni mãducat z bibit indigne

Sicut eĩ sunt ibi accidẽtia sine subiecto· sic mirabilit' põt ibi eẽ fractio ĩ accidẽti· vel sine oi re q̃ frãgitur. Magnũ est eĩ z ĩscrutabile istud mysteriũ· Vnd ambrosi⁹. Quid ĝris nature ordinez in xpi corpe·cũ prẽt' naturaz sit ipse dñi ptus ex virgie. Credere inbemur discutere ñ pmittimur

¶ Sciẽdũ· licet diuse sint ibi spẽs panis z vini· nõ tñ duo sacra dici debẽt b̃ vnũ· qz sub vtraqz spẽ idẽ sumit'.

¶ Preterea solz q̃ri Si nõ est ibi substãti alis cõuersio vt q̃busdã placet. Sz quodã locutõis tropo· dicat' trãsire vel cõuerti b̃ in illud. s. q̃ sub ill' accidentib⁹ sumatur sub qb⁹ erat substãtia pais vel vini q̃d de ipsa substãtia panis vel vini factũ sit. Ad qđ illi ñdẽt· vel in q̃iacẽ tẽ materiã resolutã· vl ĩ nihilũ redactã qđ p̃t ille facẽ q̃ đ nihilo cũcta cauit

¶ Queritẽ etiã. Si aq̃ aliq̃ obliuione vel negligẽtia ñ apponat'· an irritũ sit. Qđ cũ de autoritate nob certũ nõ sit·sine assertõe qđ nobis videt' dicim⁹. Qz si nõ aio ĩtroducẽdi hgresim·b̃ obliuionẽ p̃termittatur·nõ minus cõficitur verũtamẽ gniter pũiendũ. Nec greci aquam addunt.

¶ Sciẽdũ q̃ a brutis aialib⁹ corp⁹ christi ñ sumitur·etsi videatur. Quid fuit mus q̃d mãducat: Forte vl nihil vl substãtiã pais sub spẽ sua reductã

¶ Post b̃ q̃d ptes illẽ q̃ ibi videtur fieri significẽt videam⁹. Triforme ẽ corp⁹ christi. Pars oblate ĩ calicẽ missa·corp⁹ christi qđ iã surrexit mõstrat Comesta ps ãbulantẽ adhuc sup terrã·ps ĩ altari vsqz ad finẽ remanens corpa sanctoz vsqz ĩ finem seculi ĩ sepulcris iacẽtia.

¶ Nota q̃ corpus christi volũtate fuit mortale z passibile·naturaliter nec mortale nec passibile·z imortale datũ fuit discipul'·z si tũc mortale cẽt.

¶ Nota q̃ discipuli tale dñicũ corp⁹ acceperũt ĩ cẽna ante resurrectõnem qle erat ĩ natura scilicz imortale·naz q̃le erat ex volũtate. i. mortale·qđ dũ adhuc mortale nõ per naturã·potuit petro eẽ imortale: virtute ei⁹ c⁹ volũtate erat mortale: z nõ iure nature. Ipse eĩ solus mortuus est voluntate: a liij omnes ex necessitate.

¶ Credere debemus panẽ z vinum qđ christus ĩ cẽna discipul' dedit mãducãdum z bibendum: ĩ verum corpus z vez sanguinem christi ibidẽ conuersum·cum ꝑus panis verus·z vez vinum. Nec ẽ mirãdũ quẽadmodum dic⁹ august. Si mortalib⁹ manibus se imortalem ferebat·cũ ĩ trasfiguratõe q̃ tũc z postea mortal' fuit: se ĩ glia imortalitatis z ipassibilitatis petro z iacobo z iohanni ostendit.

¶ Quotiescũq̃. Expoit ĩ quã christi cõmemoratõez·mortem. s.

¶ Donec ve. Quia hoc nõ mutabitur·sicut sacramenta iudeorum.

¶ Indigne. Aug. ĩ libro quito de vnico bapt'. Quia aliqs nõ ad salutẽ·non iõ minus est corpus z sanguis quod accepit.

¶ Aug⁹. super iob. oiõ. viij. Et sancta obsunt malis·quare cauenduz est male accipere bonum. Et mala prosunt bonis·vt paulo angel⁹ satbanẽ.

¶ Indigne reus. Ambro. Indignus ẽ q̃ aliter celebrat mysteriũ cq̃ a christo istitutum est. Reus q̃ beneficium e⁹ ĩ irritum ducit.

¶ Aug. super iob. omel'. xxiij. Digne sũt. si tã de crimialibus penitet. cq̃ displicẽt venialia·z si fragilitate humane cõdicõis sciat se statim ad ea rediturum. Nullum peccatum veniale est dum placet: quãtumcunq̃ parum sicut mortale si vere displicet nullum iudicatur.

¶ Probet autem seipsum. Si peccata sint quotidiana: vel nõ sũt mortifera·z dimittat' cõfratri accessurus ad altare z dicat. di.n.d.n.s.z.n. di. ꝛc. Et sic securus accedat z de p.il.e.z ca.bi. Q. vide si dimittas. Nã si ñ dimittis·mẽtiris z ei mẽtiris quẽ ñ fall'. Mẽtiri đ potes fallẽ ñ potes.

¶ Aug. Indigne accipit si tūc accipit cū dz agē pniaz. g̃ p⁹ se iudicz z se ueritate pnīe se exerceat· vt a seipso iudicat⁹ z ñ iudicet a dño. Cessat ei vidi cta diuina si confessio p̄currat hūana.

¶ Queritur an quotidie sumenda sit eucharistia an eligendi sint dies· qui bus homo purius continenti⁹q; viuens ad tantum sacramentum dignius accedat. Huic quēstioni recte respondet· qui monet· vt p̄cipue in christi pace permaneat· z vt quisq; faciat· qđ fm fidem pie credit cē faciendū. Nā z zachęus z centurio· cum alter christum in domuz suam gaudēs receperit. Alter ve/ ro dixerit non sum di gnus vt intres sub tectum meum. Salua tozem honorificauerit· licet diuerso modo et quasi cōtrario modo. Ad hanc etiam silitu/ dinem valet· q; i anti/ quo populo vnicuiq; piozum māna fm pro priā voluntatem ī oze sapiebat sic in oze cui⁹q; christiani christi coz pus vel quotidie vl̄ cer tis dieb⁹ sumptū. Nā aliqs honozando nō audet quotidie sume re. Et alius honozan/ do· non audz vllo die p̄termittere. Cōtem ptum solū nō vult ille city· sic māna fastidiū

¶ Judicium sibi man. Queritur qño hoc cū dominus dicat Qui māducat me ipe viuet ꝓpter me. Sed duo sunt modi mādu candi. Unus sacr̄alis quo māducāt tam bo ni q; mali. Alius spūa lis quo soli boni. Et hoc ē non solū christū māducare z ī sacro ei⁹ coꝛpus accipere· sed in ipso manere· z habere ipsū ī se manētē. Spi ritualiter ei manducat qui in vnitate eccleſie quā ipsum sacramētū ſignificat manet. Nā q; discordat a christo· nec carnem christi māducat· nec sanguinez bibit etsi tāte rei sacramētū ad iudiciuz q̄tidie sumat. De qua etiā dicit aug. Ut q̄d paras dentem z ven trem· crede z manducasti.

¶ Ideo inter vos. Hoc fit ad correctōnem aliozum.

¶ Dū iudicamur. Eisdem qui patiūtur etiā pena ē aliqñ purgatio· vt ꝓbetę abdo q; ꝓhibitus comedit· q; vinus potuit terreri vel cōtristari ꝺ eo qđ non erat sensurus mortuus. Dictū est enī ei. Non īferetur cadauer tuū ī sepulcro patꝝ tuoꝝ. Et p hoc īobediētia ꝓbetę p̄ūiri potuit· ne ad supplī cium tartareū ei⁹ aīa raperetur.

¶ Corripimur. In paucis oīm emēdatō· qz tiore pene nr̄e alij emēdāt

¶ Invicem expectate. Ambro. Ut multoꝝ oblatō simul celebretur z omnibus ministretur.

¶ C. XII.

¶ De spūalibus. De bonis sanctis spūs pro quoꝝ maioꝛibus alij sup/ biebant. minoꝛes invidebant z desp̄abāt q̄i nunq; habituri.

¶ Scitis. q. cū. g. e. Spūalia traditurus poza cōmemoraꝛat· vt sicut tūc ymago ydoloꝝ· ita nūc dei. Scitis. Ut experti· q; cum eētis gētes. i. gen tiliter viuētes eratis. Euntes. Nomen. quasi assidui. Ideo notum. Quia per singula charismata hoībus magis gr̄iam q; deo dabāt nescien/ tes ℔ a spūsancto mīstrari. In oibus. Ondit laudē dei esse z gr̄am· vt si cut tunc cum ymago ydoli totū malū fuit ex hoīe: ita nūc ex spū dei oīa bo na credātur. Jō q; scitis q; spūs mal⁹ retractās vos a bono duxit ad tā ir ratōnabile malū. i. ydolatriā: p hoc facile vobis notū facio· q; per spūm dī abstinetur a malo· z fit bonū: z hoc ē: Nemo ī spū dei loquēs· cogitādo· lo quēdo· opando: dicit silit̄er tribus modis. s. corde oze z ope aliquam sepa tōnē· a hiesu. i. quodlibet peccum· q̄ vox hūana erroze ē· vt oē falsum· qđ ē Abstinetur p spūm a malo. Vel Nō dicit anathema. cui: ihesu vt di cat eū vel nō eē a deo· vel minozem deo. Et nemo· Quantuscūq; sit. Dicit. Vere. i. cogitatiōe· ꝙbo· ope· Hiesus ē dñs Et ego seruus ei⁹· nisi per spūmsanctū· a q̄ oē ve rū. Qđ ē· Bñ opari ē per spūz. Nō ei adu latōne hoīm hiesus ꝺz dñs· vt in ydol· q̄ ab hoīb⁹ dij dicūtur· cuz nō sint. Nō g̃ fauoz ē hoīm z bñficiū· q; hie/ sus dñs ꝺz: ℔ donuz dei· q̄ mysteriū suū ho mīb⁹ declaranit. Qui dicit ℔. nō ꝓstat bñfici um religioni· ℔ accipit Et gr̄a hoīm ē· q; ido la dij dicūtur cuz non sūt· vñ z antistites co/ rum illi subiecti sūt· hic ꝙ aliter· vñ hūiliari debēt vt patiantur se argui· nō quer̄at adu/ latōnibus deliniri.

¶ Dicit. Proprie dicit q̄ volūtatē z mē tem suam voce enunci at. Generalit autē ibi Non oīs q̄ dicit mihi dñe ꝛc.

¶ Nisi a spūsan/ cto. Q. bene opari z oē bonū est p spūmsan ctū z iō tunc maioꝛ nō despiciat minoꝛē· quia nihil hēt nisi a spūsco.

¶ Divisiones ve ro. Hoc cōe oīb· ℔ gr̄e sunt diuise ne mi/ nor despet· ne maioꝛ duz audit gr̄as· super biat.

¶ Divisiones. Sicut q̄ dicit dñs ihs ex gr̄a hz: ita in officijs eccl̄ie. gr̄a est ñ diuisa p personas ℔ ī discrete trium personaruz vnum opus est.

¶ Divisiones gr̄aꝝ. Gr̄as dic ipas ꝛtutes gr̄tis a ꝺo datas· sic fidez z spē· z hmōi· q̄ effect⁹ sūt· q̄tū ad ꝓxios mīstratō· q̄tū ad se opatō. q; dic Spūs dñs de⁹. Eadē ꝓsus ſba ītelligit· ℔ trinitas ī psonis Idē ve ro deus qui. Hoc ait: ne p̄ z fili⁹ z spūsscūs· alia sepatī opari videātur ex co q; spiritui gr̄as· z dño mīstratōes· z ꝺo opatōes suppoluerat oīa refe/ rēs ad vnū deū subdit. Qui de⁹. s. opatur oīa.

¶ Oia in oīb⁹. Nō vni oīa tribuit: ℔ ī oīb⁹ oīa opat: vt qđ nō hēt q̄s ī se· habeat ī alio· z sic maneat charitas z humilitas.

¶ Si amas vnitatē: tibi hz q̄q̄s ī illa hz aliq̄d· sol⁹ ocul⁹ videt: ℔ nō sibi soli· ℔ charitas ē donū spūs qđ supat oīa vt post dicet

¶ Unicuiq; Divisa sūt bona· z nō ad meritū alic⁹ singulariter dātur ℔ ad vtilitatē ędificādę eccl̄ie.

¶ Sapientię scien. Sapia ē in ꝓtēplatōne ęternoꝝ· scia ī actōe tpa liū· vñ in iob. Ecce pietas. i. cult⁹ dei ē sapia· q̄ grece theosebia. Et q̄s ℔ cul tus eius nisi amoz z ꝙgnitō eius. Abstinere aūt a mal⁹ scia ē· mala āt ī tpa libus sūt· ī quib⁹ caute z prudenter vrsandum est. Cui datur sapientia q̄ sol est· cui scia: luna ī nocte seculi· quibus cętera dantur. Stellę sunt· quia z ℔ in nocte sūt necessaria. Vñ. Solē ī ptātē diei lunā z stel. ī ptātē noctis

¶ damnatōnem † ſ non tibi ſ tolera malum bo nus vt venias ad p̄mia bonoꝝ· z iudas cum petro conuersari potuit: coinquinare non potuit.

iudicium † sibi manducat z bibit·

ſ per hoc quia † ſ ab aliis cibis· sed indiscrete z negligenter sumit.

non † diiudicans coꝛpus domini.

ſ quia indigne sumunt † ſ hoc est ymago futuri iudicii. vt hinc discant non multum esse. ¡· ſ febri bus z aliis infirmitatibus

Ideo inter vos † multi ¡· infirmi et

ſ longa inualitudine. ſ moꝛiūtur. ¡· ſ ita hec mala ex indigna sumptione veniunt sed.

imbecilles· z doꝛmiunt multi † Q

ſ penitendo.

si nosmetipsos diiudicaremus: nō

ſ puniremur ſ sed nec iudi

vtiq; diiudicaremur. Dum iudica

cium aliis inutile ſ sēm alios

mur aūt a dño coꝛripimur· vt non

ſ cum amatoꝛibus mūdi ſ quasi infidelis est qui inconsiderate accedit ſ ne si

cum hoc mundo damnemur. Ita

milis pena vobis contingat.

q; fratres mei cum conuenitis ad

ſ ad similitudinem dominice cene. ſ ieiuni

manducandum· inuicez expectate

ſ Sed ſ terrenis ꝑscatur

† ſ suos cibos· nec post eucharistiam sumat.

Si quis esurit † domi māducet: vt

non in iudicium conueniatis. Lęte

ſ de eodem· sed his carere non potestis

ra autem cum venero disponā.

¶ C. XII.

ſ de illis post sed.

De spirituali

ſ quod veritas habet vt non sit scisma inter vos sed por

bus autem nolo vos ignoꝛare fra

ſ dicturus q; omnia bona a spiritusancto p̄mittit similitudines in contrario ſ vt experti.

tres: Scitis āt quoniam cum gen

cui impietati repugnat ratio.

tes eētis ad simulacra muta p̄out

ſ a maligno spiritu ſ eratis.

ducebamini euntes. Idcó notum

ſ tūc qui se abrumpit a chri

vobis facio· q; nemo in spiritu dei

sti coꝛpoꝛe: non habet hoc a spiritu sancto.

loquens dicit anathema hiesu. Et

ſ vere verbo. ſ cogitatione z ope

re hiesus est dominus

nemo potest dicere dominus hies⁹

ſ ·1· per ſ Quasi· Nemo potest

vitare malum z facere bonum nisi per ipsum· sed tamen.

nisi in spiritusancto. Divisiones ve

ſ donoꝝ spiritus. † ſ datoꝛ eque quantum ad se benignus omnibus.

ro gratiaruz sunt: † idem autez spiri

ſ quib⁹ aliis aliis subseruiāt

tus. Et divisiones ministrationum

ſ p arbitrio suo dans singulis ſ fili⁹.

sunt: idem autem dominus. Et di

ſ opera maioꝛa. s. z minoꝛa.

uisiones operationum sunt: idem

ſ datoꝛ ſ pater ſ necessaria.

vero deus, qui operatur omnia in

omnibus. Unicuiq; autem datur

ſ .i. gratia per quam patet q; ī eo spūs ſ ecclesie

ſ qz z minoꝛ p̄dest

manifestatio spiritus ad vtilitatez

ſ per p̄tes qō diꝛerat determinat ſ nō p meritū.

Alij quidem datur per spiritum

ſ non solum sapientia. i. de diuinis intelligentia z scientia de humanis· sed etiam earum sermo vt aliis possint eloqui.

sermo sapientię: Alij autem sermo

scientię scdum eundem spiritum.

¶ Alteri fides. Et fides inter dona dei ⁊ munera est. Nō ergo sola charitas. ß charitas cū fide a deo nob est.

¶ Sermonum. Vel sermones sunt allegoricę pronūciatōes quę in prophetis. ⁊ in euangelijs.

¶ Hęc autē omnia. Vide q aplūs dicit ꝺ spūsanctū dare dona. Alibi ꝺo dicq datus ē. Christ⁹ etiam ait. Accipite spūm sanctū. Vñ cū donuz dei audiūt dici spūm sanctum. illud genus locutōis agnoscāt qꝺ dicit apls. In expolia tōe corpis carnis nihil aliud est q ipsa caro. ita donum spūssancti. nihil aliud ē q spūssāctus. Aug⁹. Intm̄ g donum dei est. inquātum datur eis quibus datur. Apud se autez deus ē. et si nemini detur. cū enim datur. sua volūtate datur. ⁊ ipe idem oīa operatur dividens singulis prout vult.

¶ Vn⁹ atq idez spūs. Aug. Ꝺ supra dixit tres opari. ꝺ spūs. q. enī vni⁹ nature qꝺ vn⁹ opatur. ⁊ tres operantur. Vn⁹ ⁊ idē ne tot putentur. quot opa. nō q sine pie ⁊ filio. spūs opetur. Inseparabile est enī opatō trinitatis.

¶ Dividens singulis. Vñ nec huic dolendū nec illi supbiendū. Ut vult. Qui solus novit q̄d quemq; at. ⁊ gratis nō ad meritum hoīm.

¶ Ita ⁊ christus. Caput ⁊ corpus dicit xp̄s ꝓpter ineffabilem vnitatē capitis ⁊ mēbroꝝ.

¶ Unus spūs faciet oīa in membris christi corpis. sicut vna aīa videt in oculo. audit in aure. ⁊ in ceteris omnibus omnia facit.

¶ Etenim. Ondit quō corpus christi vnum. q oēs in vno spiritu abluti. ducti sumus in boc. vt post simus vnum corpus. vnanimes p illū vnuz spūm. vt totum corp⁹ vna aīa vegetatur. Et q oēs potati sumus in acceptione diuersoꝝ donorum spūssancti. in vno spiritu: q oīa dona ad vnuz efficiendum dirigit: nō nullius persona ꝓtenenda. vel ꝓferēda. nec hōibus gr̄a dei danda. q vnus ⁊ idem in omnibus.

¶ Nam et corpus. Ambrosius. Ostendit per similitudinem humani corporis vnitatem corporis christi. i. ecclesię. habere varietatem officiorum ⁊ diuersitatem banc non tollere vnitatem: sicut humani corporis vnitas nō in singularitate cōsistit ß in multis mēbris. vt invicē sibi ꝓsēt qꝺ dēnt. ſ constantia fidei vel sermo ſ curād

Alteri fides in eodē spiritu: alij gratia ſ eodez oībus infirmos

sanitatum in vno spiritu. Alij ſ miraculorum cōtra naturā † ſ predicere futura

operatio virtutum † Alij prophetia ſ vt discernat qꝺ audit. quo spiritu bono an malo dicatur. quia ⁊ dyabolus bona seductorie dicit.

Alij discretio spirituum: Alij genera ſ Id est loqui diuersis linguis

linguarum: Alij interpretatio sermonum. Nęc autem oīa operatur ſ liguarū vel visionū vt ioseph. ſ. i. etsi ſi diuersa ſ in substantia ſ inuariabilis ſ nō ipse diuiſ⁹.

vnus atq idem spiritus: dividēs ſ sicut qui deus est † ſ iō diuersis

singulis prout vult: † Sicut enim diuersa dat quia.

corpus vnum est. ⁊ membra habz ſ coniunctione membrorum

multa: omnia autem membra corpis ſ ꝯuis. ſ tñ ſ submini

cum sint multa. vnum corpus strando † ſ Et omnes fideles sunt ⁊ ſ vt non dicam corpus christi quia ipse christus sunt taz minores q̄ maiores ſ quia.

sunt: ita † ⁊ † christus. Etenim ſ sancto

in vno spiritu omnes nos in vnū ſ ducti ſ abluti ſ natōe diuersi. ſ vel us.

corpus baptizati sum⁹. sive iudei. ſ cōditōe diuersi.

ſ vel lis. ſ vel us ſ vel ber.

sive gentiles. sive serui. sive liberi: ⁊ omnes in vno spiritu † potati † ſ in acceptōne diuersorum donorum.

† ſ bene omnes vnum. ⁊ ſ cui ecclesia similis. ⁊ ſ ita ⁊ i ecclesia ſ nō oēs vnius officii ⁊ doni.

sumus. † Nam ⁊ † corpus † non est † ſ quia idem spiritus dat omnia

vnum mēbrum: sed multa. † Si dicat ſ aliquis cui donum inferi⁹ datur † ſ tā dignus vt ille cui operatio virtutum datur

pes: quoniam non sum † man⁹ † ſ quasi quia de primis non est. non ideo non ē necessarius

non sum de corpore: † num ideo nō ſ Similiter ſ qui bz sciam

est de corpore: Et si dixerit auris: † ſ vt qui habet sermonem scientie vel sapientie

quoniā non sum † oculus. non sum † ſ Est vtiq; adhuc quia si nō est illud potest esse aliud

de corpore: † num ideo non est de

corpore. Si totū corpus oculus: ſ auris ſ auris

vbi auditus? Si totum auditus † ſ discretō spirituum ſ nares ⁊ ſ ſz propter hec inconvenientia vitanda

vbi † odoratus? ⁊ Nunc autem posuit ſ prouida ⁊ rationabili voluntate sptaūit † ſ diuersa ⁊ ſ maius vel minus

deus † membra: ⁊ vnūquodq; fuit † ſ in constitutōe corporis ⁊ ſ Sicut sibi visuz ē.

eorum in † corpore ⁊ sicut voluit. ſ modo multa ſ vnius offi cii

Q si essent omnia vnum membrū ſ quod non nisi diuersis subsistere potest

ſ Ne corpus pereat

vbi corpus? Nunc autem multa ſ sunt ſ de omnibus.

quidem membra: vnum autem † ſ diuersa sunt: sed maiora non possunt dicere minoribus q; eis non egeant

corpus. † Non potest dicere oculus ſ quia si oculus preuidet manus operatur

manui. opera tua non indiget. ſ potest enī aliquis hūilis qꝺ nō sublimis

deo: Aut iterum caput pedibus: Nō estis mihi necessarij. Sz multo magis quę vidētur membra corporis infirmiora esse: necessariora ſ vilioza ſ aliquando

sunt. ſ Et que putamus inferiora: a superioribus non debent sperni. sed amplius honorari

Et quę putamus ignobiliora sunt. † ſ vestimentorum

mēbra esse corporis: his † honorez ſ ita minus dignis exhortatō necessaria. qua aliquis honor illis detur vt fiant vtiles

abundantiorem circundamus. Et ſ vt pudēda ſ per aliqꝺ peccatum ⁊ ſ ꝓsola

quę inhonesta sunt nostra: abundantiam in oratōnibus † ſ a nobis ea celantibus

honestatem † habēt. Nō ſ que per se satis honorem habēt ⁊ ſ corꝝ que illis fiunt. sed per ea sunt alia honoranda

nesta autem nostra ⁊ nullius egent.

Sed deus temperauit corpus ſ mēbro ſ in se ſ ampliorem ſ per di

ei cui deerat abundantiorem tribuens ſ discordia

honorem: vt non sit scisma ſ humano vel ecclesia ſ vbi dēt cē vnitas ſ se ſ potius

in corpore: sed in idipsum pro invicem ſ in rebus agendis

sollicita sint membra. Et si qꝺ ſ in aduersis ſ ꝓpati ꝺebēt.

patitur vnum membrum: compatiuntur omnia membra. Sive glorificatur vnum membrū: congaudent ſ quasi suum sit malū ſ de boīs ſ quid ad nos ista ꝛndet

omnia membra. Vos autem estis ſ vnitate fidei ſ capitis † ſ pendētia ſ christo capite ⁊ conmembro

corpus christi ⁊ † membra de membro ſ Exponit diuersitatem in fidelibus quam dixit in membris.

Et quosdam quidem posuit deus

¶ Si totū. Quasi si ī ecclia oēs eēnt vnius officij. qūo implerētur necessitas corpis. cui⁹ gubernationi diū sis opus est.

¶ Mēbra. v. q. e. i corpore. Vt nihil desit illi. ita ⁊ in ecclia diuersas psonas qꝺ⁹ tribuit munera diūsa.

¶ Q si essent. Nō nō multitudo sensuū piret: ß etiā corp⁹ Ita si ī ecclia oēs eēnt vnius officij ⁊ dignitatis nō discernerētur membra neq; corp⁹.

¶ Aut iterū caput pedib⁹. Ipsa dignitas ꝓtemptibil ē sine subiectis. Officiuz enī est per quod dignitas cōstat. Magn⁹ impator necessariū habz exercitum.

¶ Inhonesta. Abit vt in mēbris scōruz aliqua sit turpitudo: ß dicūtur ihonesta: q nō habent speciē decoris quā hēnt ea q̄ in ꝓmptu sunt. vel ꝓpter legē mēbroꝝ q̄ de pcō venit. vsus mēbrorum illicitus turpis ē. non membra ipsa.

¶ Inhonesta. Egestate ⁊ hītu aliqñ vitę mū dioris sunt. Vel illi q in ecclia ꝑ aliqꝺ pcīm inhonesti sunt. abundantius adiuuātur cō solatōibus ⁊ oīonib⁹ vt honesti fiant.

¶ Honesta aūt Quasi ita ⁊ fratribus in quibus studiuz pię conuersatōnis ornauit honestas. nihil est quod addatur a nob.

¶ Si deus temperauit. Remoto illo quod obest. ponit illꝺ quod prodest scilicet. contemperationem.

¶ Et si quid patit Ambrosius. Hoc de membris corporis ambiguum non est: quia si oculus vel pes capiatur aliqua egritudine totum corpus condolet. Ita ⁊ nos decet condolere fratribus si quid aduersitatis emerserit ⁊ lętari si bene cesserit.

¶ Sed idipsum. Q. solicita sint membra vt tēdāt in idipsum. Id ē in id sollicitudinis q̄ sit ipsum. i. indifferens: vt nō minus pro alio q̄ p se

¶ De membro. Vel a me membro cuius predicatione instituti estis.

¶ Et quosdā quidem. Determinat hic de donis dei que altiora. et que sint inferiora. De bis enim putabant corinthij. q minus esset maius. ⁊ q maius esset minus. Primum dignitate ⁊ tempore. apostolos vitę christi prędicantes. secundo prophetas. mysteria scripturarum. vel futura revelantes. doctores precepta viuendi dantes. vel qui pueros litteris imbuunt.

¶ Genera linguaꝝ. Ecce donum dei est multas scire linguas. Et nota q̄ vltimum ponit illud q̄d̄ illi primū ponebāt.

¶ Nunquid omnes prophetę ꝛc. Qui ꝟ non bēt in se: amet ī alīs ea ꝛ in eis iā ꝟ habet q̄ in se non habet.

¶ Excellentiorez viam. Charitatē q̄ maius oībus prędcis donū. vñ in fine bis q̄ dicunt: dñe in nomie tuo prophetauim⁹. de monia eiecim⁹. virtutes fecimus: dicet dñs Recedite a me. nō noui vos operȝ iniq̄tatis

Si liguis hoim .i.ꝛ. Probat q̄ charitas excellentior ē. q̄ ꝟ alia sine illa nō valent. ꝛ illa sine istis.

¶ C. XIII.

¶ Linguis hoim Minus scientium. vl angelorꝝ. i. perfectorꝝ. Vel. Linguis. Oīum hoīm. Angloꝝ Quibus prępositi minoribus q̄d̄ de dei voluntate primi sentiunt significāt. q̄d̄ fit aliquibus nutib⁹ aut signis vel quibus ad boies missi vtuntur.

¶ Charitatem aūt. Charitas é fons ppri⁹ bonorꝝ. cui alienus non cōicat. quę vt oleū non pōt premi in imo ꝟ superlit. Quāta est: q̄ si desit: frustra habētur cętera. si assit hīntur oīa?

¶ Velut ęs sonans aut cymbalum. Sicut īpulsu aliquo non p se resonāt: sic loquēs liguis nō p se q̄ nescit: ꝟ ꝟtute spūs p fert ea q̄b⁹ audientes mulceat.

¶ Etsi habuero ꝓphetiā. Vt balaā ꝛ caiphas. ꝛ saul Mysteria. Vt ꝛ iudas cū apostol'. ꝛ dyabol⁹ qui (vt ezechiel dicit) mysteria diuina nouit. Scientiam. Vt scribę ꝛ pharisęi. vñ vos bētis clauē scię. ꝟ nec ītratis. nec alios intrare sinitis Hēnt ꝟ vtiq̄ꝝ ꝛ mali q̄ ꝛ cōfitebūtur ī iudicio vbi non audebūt mētiri: q̄b⁹ nō dicet: nō habuistis ꝟ non noui vos. qz sine charitate habuerunt.

¶ Charitatem aūt non ha. Aug. Hęc ē vestis qua induti conuiuę securi discūbūt. hac veste pellitur frigus q̄ frigebat petrus calefaciens se ad prunas cayphę. ꝟ sola ē q̄ didit int' filios regni ꝛ pditōis. dātur q̄dē ꝛ alia p spm̄ munera. ꝟ sine charitate nihil pſunt. vñ dns ait. Qui hꝫ dabit' ei: et q̄ nō bēt. ꝛ id q̄d̄ hꝫ auferet' ab eo. bēt q̄dē grāꝫ possidēdi nomē christianū ꝟ nō bēt charitatē vtendi. ꝛ iō q̄d̄ hꝫ auferet' ab eo.

¶ Si distri. chari. aūt. Impar facultas multum vel parum danti. ꝟ ꝟ dignitate ꝛ tēpore. ꝟ omnium ordinatores ꝛ iudices in ecclesia: ꝓmū apostolos. se ꝟ Aug⁹. Qui post aduentum. non qui eum prenunciauerunt de quibus in actibus apostolorꝝ.

cūdo ꝓphetas. tercio doctores ꝟ. qui miracula faciunt ꝟ qui deinde virtutes. exinde gratias curationum infirmos sanant ꝟ qui maioribus ferunt opem vt titus apostolo vel archidi. episcopis ꝟ minorꝝ personarū prelationes. vt presbiteri. ꝟ Qui plebi documento sunt rationū ꝟ opitulatōes ꝟ gubernatōes ꝟ. ꝟ In plerisq̄ vacat.

gña liguarū ꝟ interꝓtatōes ꝟmonū ꝟ ꝟ diuersis hec. quia non omnibus omnia. quia sic non esset quibus hec officia seruirent.

Nūq̄d oēs apostoli? Nūquid oēs prophetę? Nūquid omnes doctores? Nunquid omnes virtutes? Nunquid omnes gratiam curationum habent? Nunquid omnes liguis loquūtur? Nunquid oēs interpretantur? ꝟ Emulamini autem ꝟ vel meliora ꝟ ꝛ preter predcā charismata maiora. Et adhuc excellentiorem ꝟ viam vobis demonstro.

¶ C. XIII.

ꝟ qd̄ alicui datur ad gloriam dei non ad meritum.

Si liguis hominum loquar ꝛ angelorum. charitatem autem nō habeam: factus sum velut ęs sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam. ꝛ nouerim mysteria omnia. ꝛ omnem scientiā: ꝛ ꝟ qua potest carere oībus liguis loquēs ꝟ ꝟ de omni re vnde est habenda. ꝟ perfectā scz. ꝟ ad litteram. vel demones a patientibus ꝟ quod ūtiliter sibi contūdatur. alūs significat habuero ꝟ oēm fidē. ꝟ ita vt mōtes transferaꝝ: charitatem autem non ꝟ Etsi illa magna ꝟ cautela elemone vt pluribus prosit habuero: nihil sum ꝟ Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. et si ꝟ tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habeaꝝ. nihil mihi ꝟ ꝟ necessaria ꝟ non diuitem qui reddant ꝟ Quidquid licet mihi habere. ꝟ ꝟ vt laurentius qd̄ ꝛ iactanter fit. vt ab empedocle. ꝟ ꝟ Itē charitas ideo dignior est: quia hec bona affert. ꝟ habitu patientie in anima ꝟ larga egenis ꝟ non inuidet. quia alterius bonum diligit vt suum. prodest. ꝟ Charitas ꝟ patiens est: ꝟ non vult alūs prepon ꝟ tm̄ vel ablata non repetit. benigna est. Charitas non emulatur ꝟ peruerse. ꝟ Si prospere succedit non agit ꝟ perperam. ꝟ non inflatur ꝟ non prouocatur ad iram ꝟ non solum nō nocet: sed nec cogitat non ē ambitiosa nō querit quę sua ꝟ non dilatat se. ꝟ Si deficit. non irritatur. non cogitat malum: non gaudet super iniquitate ꝟ Sed dolet videns aliquem ruere congaudet autez ꝟ veritati. Omnia ꝟ operibus iusticie. vel verbis veritatis ꝟ In actu pro veritate ꝟ Sicut in noe apparet. ꝟ ꝟ Quod veritas suadet. ꝟ vt in abrahām apparuit. ꝟ ꝟ que veritas promittit suffert ꝟ omnia credit. ꝟ omnia spe ꝟ promissa patienter expectat rat. omnia sustinet. Charitas nūq̄ ꝟ Sed ꝟ futurorum ꝟ Quando omnia presentia erunt. excidit: siue prophetię euacuabunt ꝟ Quid enī alicui diceretur: vbi omnes eadem intelligent ꝟ Q̄uo per speculum. tur. siue linguę cessabunt: siue scię ꝟ cū per ipsam rem erit ꝟ ꝟ prophetia ꝛ scientia destruetur. quia ex parte sunt. i. imperfecte tia destruetur ꝟ Ex parte ei ꝓgnosci ꝟ imperfecte. q. scientia ex parte est prophetia ex parte est. mus: ꝛ ex parte prophetamus. Cū ꝟ Sed omne quod ex parte est destruetur: cum. s. ve. q. per. ꝛc. autem venerit q̄d̄ perfectū est: euacuabitur q̄d̄ ex parte est: Cum essez ꝟ more paruuli parvulus: loquebar vt parvulus. ꝟ humanas res sapiebam vt parvulus: cogitabaz vt parvulus. Quando autem factus sum vir: euacuaui quę erant ꝟ perfecte etatis ꝟ postposui oīa illa ꝟ Similiter paruuli ꝟ nos. ꝟ ꝟ de deo parvuli. ꝟ Videmus nunc per nō impar ē charitas. Et iō tm̄ est dare caliceꝫ q̄ frigidę: q̄m fuit zachęo dare dimidium p̄monij. In charitate dinoscūtur discipuli xp̄i: nō in ꝓphia. fide. ꝛ alīs q̄ bēnt ꝛ ñ discipuli.

¶ Charitas p. est. b. est ꝛc. Aug⁹. Hęc sūt arma. q̄b⁹ miles xp̄i armat'. L⁹ armaturę q̄si q̄dcipua arma p̄mi sit patiaꝝ. ꝛ benignitatē. Dzig. Altera illata a proxīs mala equanimit' portat. alia sua bona proxīs desiderabiliter īpendit.

¶ Non emulatur. Qz nō eā aliena felicitas contristat.

¶ Non inflatur. Qz nō eā sua felicitas attollit. ñ q̄rit sua. ñ ē amatrix pecunię.

¶ Dia credit Szdo. ñ dic̄ oīb⁹ credit.

¶ Dia sperat. Sic i p̄ib⁹. i. i ꝓlo isr'l apparuit. q̄ spabant hīe q̄d̄ promittebat deus

¶ Dia sustinet: In capite. i. ī xp̄o. qui patiēt' expectauit glaz. resurrectōis ꝛ ascēsiōis

¶ Cha. nunq̄ ex. Itē dignior. qz nec in ꝟ sclō nec ī futuro finitur. etsi opa ei⁹ cesset.

¶ Nū. excidz. Si credēdo ꝛ spando diligim⁹ q̄d̄ nō dū videt' q̄to magis cū videbit'.

¶ Euacuabit' q̄d̄ Destructio īpfectōis ē. qñ id q̄d̄ īperfm̄ est īplet' in vez. Hic opponit' a q̄busdā. q̄ eadē rōe charitas dēat dici euacuari. qz mō ex pte est ꝓpatōe futuri stat⁹ ad q̄d̄ q̄dā dicūt. non ipaz scīaz. i. donū scię euacuari. ꝟ moduz. qz mō ꝓgnosci⁹ enigmatice ꝛ vmbratilit' ꝛ obscure. tūc aūt p spēz. i. clarissime. Sed ꝛ ad hoc inquiūt illi. Oēs modo imperfecte diligimus. tūc aūt perfectissime. g̃ modus diligendi euacuabitur sic g̃ charitas pōt dici euacuāda vt scīa. ad q̄d̄ illi. Vez q̄ de charitate sicut de scīa oīs īperfectō tolletur. Sz sicut duo sunt diligēda de⁹ ꝛ proxim⁹. ita ꝛ duo principales modi. vt. s. de⁹ propt' se ꝛ proxim⁹ propt' deū. hi modi ī futuro ñ euacuabūt'. ꝟ mod⁹ īpfectōis tollet'. Alij dicūt. Nō solū modū scīę. ꝟ etiā actū siue īpaz scīaz q̄ nūc ē ī futuro euacuari. De actu q̄dē ꝛ vsu ipsi⁹ scīę probabile ē q̄ euacuet'. de ipsa ꝛo scīa ñ a deo. Scīa ei est īpa mētis q̄litas. cū actus est visio ipsa q̄ videmus nūc. a qua ad aliaz perducemur. vnde Scimus quia cū apparuerit sīles ei erimus.

¶ Nunc. ymagines per fidem videntur. Tunc. Res ipsę. Tunc cognosca. Id est. videbo promissa. sicut videor. hoc est. presentem ad deū.

ēe vbi christ⁹ est. Vel sicut p̄escit⁹ sum cognoscere qđ modo est secretū.
Speculum. Est aīa vi cui⁹ aliquo mō deū noscim⁹ ß obscure.
¶ **Enigma.** Est non omnis ß obscura allegoria. vñ sic̄ per speculū ymaginez ita noīe enigmatis similitudinem q̄nis obscuraz z ad percipiendum difficilē significauit.
¶ **Fides spes et charitas.** Augusti. Quibus scientia z prophetia militat. sine q̄bus nullius iusti ē vita ista perfecta.
¶ **Maior est charitas** cui fides et spes. ñ possunt deesse. ß fides z spes sine charitate possunt eē.

¶C. XIIII.

¶ **Qui enim loquit lingua.** Quā do līgua loquēs se nō intelligebat. vt si q̄s alicuius līguę prolationem. z non significationem sciret.
¶ **Aug.** Vel ita vt aliter accipiatur līgua z fiat distinctio int spm̄ z mēte. qz ei in līgua i mēbro illo qđ move/m⁹ in ore cū loquimur signa rez dant. nō res ipse. pferūtur. Jō trāslato vbo Linguā hic dicit prolatōz vbi sūt significationes velut imagines rez. q̄ vt ītelligātur indigēt mente i intellectu mētis. dum vo nō intelligūtur. dicūtur in spū non ī mente. Mēs ei hic accipit supior vis aīe. Spūs vis eiusdē aīe inferior cui rez ymagines īpriműtur. Līgua vo q̄libet signoz prolatio. q̄ cū intellect⁹ accedit q̄ ē mentis. vt reuelatō fit vel agnitō vel prophetia vel doctrina. Sciēdum q̄ loquēs līgua. aliq̄n nō intelligebat. Aliq̄n intelligebat ß alijs exponere nō valebat. ß ali⁹ forte ītērpretabatur. Aliq̄n z videbat z ītelligebat z ītērp̄tabatur. vt vbi grā pharao ī spū vidit. vij spicas z septē boues illoz qz prolatō q̄si līgua fuit. ß ñ intellexit qđ significarēt iōq; ppheta ñ erat. Proinde cui rez similitudies demōstrabātur ī spū si nō intelligebat. nōdū erat propheta. Magis qz propheta dicēd⁹ est. q̄ int̄pretat. qđ ali⁹ videt. vt ioseph magis qz pharao. pharao vidit ī spū ioseph mēte. Et⁹ spūs īformat⁹ erat vt videret ymagines. h⁹ mens illūinata. vt ītelligēt vitatē. Jō in illo erat līgua. ī ista prophia. qz ī illo rez ymalo spū videt ymagies. Magis ppha. q̄ solo ea; ītellcū p̄dit⁹ ē. Sz maxīe q̄ ī vtroq; p̄cellit vt daniel. q̄ z sōniū regis qđ viderat dixit. z qđ significaz apuit

ſ ymaginem obſcuram† ſ Creaturas in. quibus aliqua ſimilitudo dei relucet. z hoc ſatis obſcure. † ſ manifeſte.

ſpeculū in† enigmate: tūc aūt† facie
ſ a ſimilitudine directo vultu ſe aſpicientium.
† ſ egoipſe etiam † ſ obſcure z imperfecte.
ad facie† Nunc ꝓgnoſco† ex parte:
tunc autem cognoſcā ſicut z cogni
† ſ tunc cognoſcam ſed nunc. vt ad id perueniam
tus ſum. † Nunc autem manent fi/
ſ q̄ pauca. ſz multū vtilia
des ſpes charitas tria hęc. Maior
ſ que his decedentibus ꝑmanebit aucta.
autem his est charitas.

¶C. XIIII.

ſ ergo ſ toto deſiderio
¶ Sectamini cha
ſ deſiderate etiam alia dona ſpūs. vt linguas z alia. ſed poſt charitatē magis prophetiam q̄ linguas.
ritatez. ęmulamini ſpiritualia: ma
gis autem vt prophetetis. Qui eī
† ſ Incognita z peregrina† ſ Intelligētie hoīm
ſ aliqua ſigna ſine ītellectu
loquitur† lingua. † non hominibuſ
† ſ Non hominibus
† ſ cuius laudes dicit. ſ qui homo ſit. i. carnalis
loquitur: † ſed deo. † Nemo enim
ſ Jntelligit† ſ non mens. ſed inferior vis anime
ſ Non ipſe.
audit. † Spiritus autem loquitur
ſ de deo ſecreta† ſ de iſto dico q̄ non hominib⁹
nam qui prophetat† ſ mente intelligendo z interpretatōne aperiendo. ſ Expōit ſcripturas que multis occulte.
myſteria. † Nam qui † pphetat: ho
ſ incipientium
minibus loquitur ad ędificatōnez
ſ prouectorum. ſ deſolatorum.
z exhortationez z conſolationem.
ſ Item ideo ſ quod ē ſpū. ſ vt plus.
Qui loquitur lingua. ſemetipſum
ſ Si tamē intelligit ſ qđ est mēte loqui
ędificat. Qui autem prophetat ec/
† ſ quantuz ad ſe† ſ Quamuis autem ſic ꝓphetiam lingue ꝓponam tamen.
cleſiam dei† ędificat. † Volo aūt vos
ſ quod donum dei. z ideo non prohibebo. † ſ qz plus prodeſt
omnes loqui linguis. † magis aūt
ſ dignior
prophetare. Nā maior est qui pro
ſ exponit ſ qđ raro
phetat. q̄; qui loquitur līguis: niſi
ſ exponere valeat qđ dicit.
forte vt interpręteť. vt eccleſia ędi
ſ cum fideles
ficationem accipiat. Nunc autem

¶ Nūc aūt. ſ. Dixi maior ē qui prophetat q̄; qui loquit lingua. i meipſo aūt videre poteſtis. q; lingua non prodeſt: prophetia prodeſt. Nūc. Q̄n fideles. quid tunc q̄n infideles? Aut i reue. Vt exponā reuelatōnē

fratres ſi venero ad vos liguis lo
† ſ nihil † ſ niſi ſignis. i. lingue acceſſerit intellectus. vt non ſpiritu tantum. ſed z mente agatur.
quęs quid vobis† prodero† niſi vo
ſ Subita oſtenſione.
bis loquar. aut in reuelatione: aut
in ſciētia. aut prophetia. aut in do
ſ Quamuis ita linguas appetatis. tamen
ctrina? Tamen quę ſine anima ſūt
vocem dātia. ſiue tybia. ſiue cytha
ſ diſtinctos z intelligibiles ſonos.
ra. niſi diſtinctionem ſonituum de
ſ Jd est. quis iudicare poterit modos vel conſonantias cantilene ſ tibia
derit. quomodo ſcietur id qđ cani/
† ſ aliud ſimile† ſ vere de iſtis neſcietur. quia nec de tuba
tur. aut qđ cytharizatur? † Etenim
ſ que bellum non ſignificet
ſi incertam vocem dederit tuba.
ſ neſcietur. effectus indicat. quia nemo ſe parat
quis parabit ſe ad bellum? Ita et
ſ loquentes. † ſ quozumlibet ſignozum vel incognitam† ſ per interpretationem.
vos† per linguam niſi† manifeſtuz
† ſ Qui debetis ad bellū ꝓtra demones hortari
† ſ Quaſi nullo modo
ſermonem † dederitis†: quomodo
ſ intelligetur ſ a vobis ſ neſcietur
ſcietur id quod dicitur? Eritis eni
ſ non ad corda hominum ſ quaſi inutiliter.
i aera loquentes: Tā multa vtpu/
ſ Sunt multa ſ toto
ta genera linguarum ſunt in hoc
ſ intellectu
mundo. z ſine voce nihil est. Si er
† ſ Interpretationem ſignificationis vocis quaz profero.
go neſciero † virtutem vocis: ero
ſ quē inſtruere debeo† ſ non intellect⁹† ſ iſtruit
ei cui loquoz† barbarus. z qui† loq
ſ vel audit† ſ intellectus ſ quia nec ipſe me. nec ego ipſum intelligo† ſ Sicut dico de me ſ erimus barbari ſine interpretatione
tur mihi† barbarus. † Sic z vos.
ſ Quia deſideratis dona ſpūs
quoniam ęmulatozes eſtis ſpiritu
um ad ędificationem eccleſię quę/
ſ quod eſt per interpretationē ſ z quia edificare debetis
rite vt abundetis. Et ideo qui loq
† ſ deum. vel ſic ozet. i. loquatur† ſ interpretandi gratia ſibi detur ſ Jd est vt exponat
tur lingua † ozet vt † interp̄tetur.
ſ nā ſi aliter ſ Jd ē loquaz † ſ a deo datus ſacit loqui. vel ratio que id bonum putat
Nam ſi ozem lingua: † ſpūs meus
† ſ intelligentia eozum que dico
ozat: menſ aūt mea ſine† fructu eſt.

Reuelatō est qñ per figuras oñduntur q̄dā mysteria vt ī apocalipſi: Aut i ſcia. Vt exponam ea q̄ ad sciēdū pertinēt. Ea sūt quę fidem illuminant. vt de natura diuinitatis.
Aut i prophetia. Vt exponam scripturas quę de futuris agūt Aut i doct. Vt exponam scripturas q̄ mozes informant.
¶ Vel reuelatō ē subita aliqua; rez ostēſio per spm̄. vñ post. ſi/cui sedēti reuelatū fuerit. Prophia ē vt ysaie. vel cętero; quā ſine hñana idustria ſpiritus ſanct⁹ paulatī reuelat. Sāa ē eoz quę proprio studio didicit Doctria est eoz. quę alio docente
¶ Tñ q̄ ſine. Per me oñdi liguā non valere ſine ītērprete. per me; dico qđ oñdi q̄ ſuz rōnal. tñ p inaiata idē patet.
¶ Eteni ſi incer. Itē per aliā ſimilitudinē. Eteni ſi incertā Jn deis erat vſus tubę in feſtis z ī bellis diuerſis ſonis.
¶ Tā multa. Jdo i aera. Quia tā multa vt ſunt genera liguaz qđ est. tantum valet ß locutō: ac ſi oibus linguis loquęremini. q̄s nunq; vllus ītelligez de oībus reb⁹ ī vnaquaq; lingua: qz nulla res est ſine ſua voce in vnaquaq; līgua. Vel taz multa vt ſunt. g. l. ī hoc. m. qz loqmini oībus līguis z de oībus rebus.
¶ Et ſine vo. ni. Multę ſunt līguę: ſed habēt proprias ſignificatōes vocū vt intelligantur.
¶ Si ergo neſci. Et qz alij ſine interp̄te non intelligerent. ergo ero barbar⁹.

¶ Sic et vōs. Vel ſub vna diſtictōe. Sic. Et propter hoc ne ſitis barbari. z vos vt ego quęrite vt abundetis.
¶ Spūs me⁹ ozat. Sp̄s vocatur vis aīe inferior mente. vbi corpaliū rerum ſilitudines imprimūtur. Mēs altera ſupior vis aīe vt ſupra.
¶ Spūs pharaōis informatus est. vt videret ymagines mens ioſeph illuminata est vt intelligeret.
¶ Sine fructu. Ambroſi⁹. Jta enī ſi lingua incognita quis loquatur vel ſigna aliquarum rerum ſine intellectu proferat. ſicut ſolent latini hoīes

grece cantare oblecta/
ti sono xpor nescien/
tes tñ qđ dicāt.

Ozabo spū. Id est. ita loqui approbo vt signa rerum formēt in spū. z eor intellect? refulgeat ī mente. Vt ozabo ore z mente.

Amen. Augi. Nota q hoc verbū amen nec grecū nec latinum est ß hebreum. z interpretatur verum. Cūq posset dici vex nō or ß amen. Nec grecus tñ nec latinus interpretans est facere. ne vilesceret nudatuz. ß honorez haberet velamēto secreti.

Gratias ago deo. Proponit se exēplum. q nō debēt loq̄ linguis nisi ad ędificatōnem. sicut ipse q̄ omnes novit.

Gras ago. Ne emulus p invidiā videret dicere depmens ī alijs qđ in se non haberet ostendit oīm hor se loq̄ linguis dicēs. Gras

Sz malicia. p.e. Vt sitis remoti a malicia. vt puuli studētes his q̄. psunt. qđ ē perfectō sensus.

In lege. Rō q̄re non debēt quęrere linguas: qz in signum sūt infidelib?: qđ ipsi iam non sunt. z nō ad ędificatōnez q̄ necessaria ē iam fidelibus.

In lege. Ambrosi. dicit linguas quib? velatur veritas mutandas. quia etiā oīa velamina legis veteris dominus p prophetā cē mutāda dixit vt fidelibus perspicua fieret veritas remoto legaliū figurarum velamīe. Et hac silitudīe oñdit. linguas q̄bus tegit vitas nō eē appetendas. nec dari xpi fideles. ß infideles. sicut ī veteri lege velamen erat. vt indignis z ifidelib? velaretur veritas.

Aliis linguis. Ambro. Nō or sabbato z neomenijs z circūcisiōe z hmōi: ß nouū .t. Vel nō in renelatō ne: qua indigni sunt: ß in pabolis or eis ęuangelium. Itaq̄ in signū. i. sermones dei incognita līgua z peregrina obscuri sunt ne videantur a pfidis vt cum audiuntur signum sit: quia propter perfidiam factū est. ne audiētes intelligant. hoc vtiq̄ fit infidelibus quib? teguntur sensus. fidelib? autem conuenit prophetia. z non līgua ī cognita.

ſ vile est† ſ loquar¦. ſ voluntate vel lingua p spiritum data

Quid ergo? †Ozabo ¦ spū. ozabo z ſ intelligentia mentis. † ſ melodia cantus quod mínus.

mente. †Psallam spiritu: psallam ſ intelligentia spirituali quod plus† ſ sed aliter ¦ ſ aliqua bona dixeris.

z mente. †Ęterum si ¦ benedixeris ſ lingua per spiritum data† ſ. q. nullus nec etiā ſapiens quia nō intelligit. ſ illiterati z rudis

spiritu †. qs supplet locū ¦ ydiothę: ſ .Q. nullo modo. qm̄ quid di. ne. ſ hic est locus idiothe ſ etiaz multum intentus vt intelli

Quomodo dicit amen super benegat

dictionem tuam: Quoniam quid ſ ideo dico super tuam benedictionem. vel hoc noto q ydiota non habet locū Nam hoc non noto vel arguo q hoc agis. hoc iō dicit ne videretur reprehendere donum spiritus

dicas nescit. Nam tu quidem be/ ſ in lingua

ne grās agis: sed alter nō ędificat ſ. Q. non in vobis vitupero quod in me non habeo ſ qua lo

Gratias ago deo meo q oīm vequitur aliquis vestrum ſ cui vtilis eē debeo

strum lingua loquor. Sed in eccle ſ pauca ſ vt itelligā

sia volo quinqz verba sensu meo lo ſ fide z moribus

qui. vt z alios instruam. quam de/ ſ infinita verba. ſ tantum.

cem milia verborum in lingua. ſ Sic z vos agite † ſ per imperitiam. ſ vt nō intelligatis que dicitis vt pueri.

Fratres nolite † pueri effici sensib? ſ in innocentia† ſ vt intelligatis plene quod dicitis.

sed malicia paruuli estote † sensibus † ſ Ne queratis linguas quia

autez perfecti sitis. †In lege enim ſ in prophetia ysaie que hic dicitur lex† ſ .s. hoc ¦ ſ diversis generibus linguarum

scriptum est †. Quoniaz ¦ in alijs li † ſ cū benivolis z fidelibus ſ z alius verbis de spūalib? ñ terrenis. ¦ ſ per apostolos ¦ ſ iudaico ſ malivolo

guis †z i labijs alijs ¦ loquar ¦ pplo † ſ hoc faciam vt vel sic exaudiant ſ Sed nec sic exaudient in quo notat linguas esse datas ī signū infidelibus vñ subdit. itaq̄ lingue.

huic: †z nec sic exaudient me dicit

dominus. Itaq̄ linguę in signum † ſ Qui credunt omnia posse deum ¦ ſ ad fidem novitate miraculi movendis.

sunt. †non fidelibus: sed ¦ infideli † ſ vt sensibus perfecti sint fideles. ¦ ſ ne sanctū detur canibus ſ date sunt.

bus. †Prophetię autem ¦ non infi ſ vt edificentur

delibus: sed fidelibus. Si ergo ſ fideles

conueniat vniuersa ęcclesia in vnū

z omnes linguis loquantur. intrēt ſ sine ītrprete

ſ vel ta ſ vel list† ſ cum alter alterum non intelligat

autem ydiotę aut infideles: †non ſ quasi arrepticii.

ne dicent quid insanitis? Si autē ſ viritim exponant

omnes prophetent. intret autem ſ de aliquo suo

quis infidelis vel ydiota: conuinerroze † ſ damnabilis ostenditur

citur ab omnibus †. diiudicatur ab † ſ peccata sua que nesciebat tunc peccata.

oibus: †occulta ei cordis eius ma/ ſ sibi ſ Expositōnibus eorum ſ būliās se

nifesta fiunt. Et ita cadens in faci/ ſ q̄ se sibi p vos notificavit ſ ore qđ hz corde

em adorabit deum: pronuncians

q vere deus sit in vobis. Quid er ſ habet ali

go est fratres? Cū conuenitis vnus qđ donuz quo potest vti ad edificationem. qz alī?. ſ Id est gratia dei psalmum ī

telligit ¦ ſ alius ſ de moribus

quisq vīm psalmum hēt. ¦ doctri ſ alius ſ revelationem. ſ alī?

nam habet. apocalipsim habet. lin ſ alius ſ linguarum vel scripturarū

guam habet. interpretationem ha ſ autem

bet. Omnia ad ędificationem fiāt. ſ cetera suis modis lingua autem ſ c

ſ aliquis ſ fiat locutio

Siue lingua quis loquitur sc̄dum ſ Id est duo vel tres loquantur

† ſ ecclesie vel vnus post alium vel intercise

duos. aut vt multū tres. z †pptes ſ aliquis dicat vel exponat populo

z vnus interpretetur. Si autem ſ linguis loquens ſ vbi nihil

non fuerit interpres: taceat ī eccle debet esse nisi edificatō.

ſ tacite ore ſ linguis

sia. Sibi āt loquatur z deo. Pro ſ non ergo plures qui lingua loquantur.

ſ tantum† ſ singillatim

phetę duo aut tres †dicant: z cęte/ ſ que dicunt ſ per spiritum sā

ctum ſ aliquid melius

ri diiudicent. Q̄ i alij revelatum ſ qui audiebat ſ det illi locum

fuerit sedenti. prior taceat. Pote/ ſ etiam sedentes ſ non simul ne con

turbatio fiat

stis enim omnes per singulos pro ſ etiam maiores

phetare: vt omnes discant z om/ ſ Etiam minores ſ alios ſ dum sugge

runt z conatus bonos iuvant

nes exhortētur. Et spirit? prophe ſ vel est ſ vel us

taruz prophetis sunt subiecti. Nō ſ discordie ſ z ideo al

ter cedat alteri

enim est dissensionis deus. sed pa/ ſ etiā

cis: sicut in omnibus ęcclesijs san/ ſ et si dixi q̄ potestis omnes

prophetare

ctorum doceo. Mulieres in eccle

† ſ vt non loquantur linguis nec propheterent

ſ ab aliq̄ auctoritate.

sijs †taceant. Non enim permitti/ ſ in ecclesia ſprecipitur oō velum innuit.

tur eis loqui. sed subditas esse sicut

† ſ In genesi sub potestate viri eris. z ipse dominabitur tui

z lex †dicit. Si quid autem volunt

Et nec sic exau. Hoc de bis p̄dixit q̄s prescist non crediturōs quib? ꝓpter pcā non patet vel placz xpi tas.

Si ergo cōueniat. Alia rō cur non debēt loqui līguis: q̄si qz linguę sunt ī signuz ñ ad edificatōz. si g̃ zc

Impostura tenebraſ grit z falsa p veris oñdit: sicut pagani rectis vanitatibus illudūtur hic nil astute fuscatum est: ß simplicit z apte vnus laudatur deus. qz si null? ītelligēt: posset videri seductō q̄ lī guis caveret cū pudor eēt revelari.

Quid ergo est Jā incipit determīare q̄ mō līguis sit vtēdū. q̄i qñ quidez hec venīunt de locutōe lingua rū. g̃ quid agendū de bis est. Q. cętera sub modis ad ędificatōez agēda sunt. lingua vero sic est vtēduz. vnus q̄sq. iō null? se excuset

Psalmum hēt Laudē dei p canticū. Doctrinā. Sēsum spūalem p prudētiā.

Aut vt mł. tres Nō plus q̄ tres: ne occupēt diē. z nō sit loc? ꝓphis scripturas disserentibus.

Sibi āt loquat Sibi loq̄tur. q̄ ꝓpīgitur ex his q̄ dic. Et do ad honorez dei. quem laudat vel orat.

Prophetę duo vł. t. Quia sufficit sermo tot horaz ī ore duor. vł trīū stat oē xpiān

Q̄ si alii. Am. Dat iferiori. qđ nō superiori.

Et spūs. Loquēs debet cedere sedēti. qz spiritus qui vnus est. sed pluraliter dicitur ꝓpter multos prophetas quos replet. vel ꝓpter plura eius dona: subditus est prophetis. vt quando volunt tacere possint. et qñ volūt loq̄ possint. ñ cogit eos vt phitōi cos clamare ł aliq̄ subticere. Ambro. vnde si ꝓor nō cedit. videt nō eē spūs dei. Vere subditus. qz aliter dissensionis eēt. z non pacis. Ita ß modo vobis dico sicut in oībus non ē novum vel singulare: ideo firmiter tenete.

Nō est ei dissēsiōis. Dissensionis esset. si quos replet. simul loqui compelleret.

Sicut i oi ęc. d. Vel mulieres taceāt sicut ego doceo ī oīb? ęcclijs.

Turpe est. Quia contra disciplinam.
An a vobis. Sic se iactabāt. q̄ beneficiū darent. non acciperent.
An a vobis. Increpatō q̄ si suis institutōibus dimissis. aliquas nouas vellent inducere. quod non pūt: qz ab eis non pcessit ꝟbum dei. nec soli acceperūt. Itez iō mea tenere debetis: qz quę scribo mādata dī sunt. Et oportet vt ita cognoscat eē. si quis ē ꝓpheta vel spūalis. alioquin si contra vadit. nec ꝓpheta nec spūalis. Spūales q̄ n ꝓphetę sunt q̄ nō bnt noticiā de futuris.

Si quis ātvi.p Quod vtiqz non est quia qui vere ē. ita cognoscit. z q̄ hec ignorat: ignorabit. i. ꝓbabitur. Pusilli ī cruce gloriātes. z si ignorant q̄ subtilissime dīl ferunt. ad gl̄am pueniūt: qz nō perit vnus de pusillis ꝓ quibus christus mortuus est.

Cognoscat. Innuit difficilia eē verba epl̄ę. cuz a ꝓpheta vel spūali iubet cognosci.

Si quis aūt ig. Sz si quis b̄ ignorat z non vult credere esse mādata dei: ignorabitur vt in ēuāgelio. Nescio vos. i. n̄ noui vos eē meos. vel inter ꝓdestinatos.

Si quis ignorat. Nō dicit de his q̄ nō possunt discernere. ieſ fabilem trinitatis vnitatem: b̄ de ꝓdictis q̄ ad fidem z mores ędificāt. s. vt līguis ꝓphia ꝓponatur. vt nō perturbate geratur. q̄i.p. phetię spūs etiā iuitos loqui cogat: vt mulieres taceant. vt oīa honeste z scōm ordinē fiant. Coercz g̃. z ad pacificum ordinem reuocat inquietos. tāto ad seditōnem faciliores. quāto sibi videbantur spū excellētiores. cū sup biēdo cūcta t'barēt.

De resurrectōe mortuorum agit: quia cum ipso do cete recte credidissent de ea. postea tn̄ q̄dā praui loquijs corrupti ab hac fide recesserant. Ipsam g̃ futuram ꝓmo per resurrectōnem christi deinde per alia multa.

Per qd et saluamini. Si retinetis illud ēuangeliū. i. resurrectionem mortuorum ea ratione qua confirmaui vobis id est per resurrectionez christi. tenetis dico. Nisi frustra credidistis. Id est aut tenetis resurrectionem mortuorum. aut incassum est fides. quę non accipitur nisi spe resurrectionis.

Tradidi enī vobis. Ostensurus eis resurrectionem iustorum futuram: probat eam per resurrectionem christi de qua non dubitabant.

C. XV.

Dm christus mortuus est. De morte ꝓmittitur. vt sicut vera mors ostenditur. vera resurrectio teneatur.

Scripturas. Veteris testamēti quę mortem christi futuram cecinerunt. Vñ ysaias. Vt ouis ad occisionez ductus est. Et itē. Tollet a terra vita ei⁹. Ab iniquitatib⁹ populi mei duct⁹ ē ad mortē. Etiā tradidi. Quia sepultus ē. Et hoc sīliter ꝟm scripturas. Ait enī esayas. Dabit impios ꝓ sepultura. z diuites ꝓ morte sua. Et itē. Erit inqt sepulcrū eius gloriosum. Resurrexit tercia die z b̄ dixi scōm scripturas. Inquit enim osee Post biduū viuificabit nos. z ī die tercō resurgemus z viuem⁹ in conspectu ei⁹.

Ambro. Si mortuus z sepult⁹ resurrexit Ne dubitetis mortuos z sepultos resurgere.

Vis⁹ est cephę. Priusqz alijs viris. q̄ b⁹ apparuisse legitur ī ēuāgelio. aliter ꝓtrarium cēt q̄ ꝑmo mulieribus apparuisse legit.

Post hec vndecim. Aug⁹. Alia lra hz duodecim. qō ꝑ synodochē accipit. Vbi cī ps maior ē aut potior. solet ei⁹ noīe etiā illud ꝓpręhendi. qō ad ipm nomē nō ptinz. q̄ liter z illud dictum est Nōne ego duodecim vos elegi. cū tn̄ iudas ō electis nō eēt. hūc ei numerę cū articulo greci codices hnt. vt nō q̄ cūqz. b̄ illi in eo numero intelligantur.

Abortiuo. Extra tps legitimū nat⁹. i. añ q̄z debeat vel p⁹ ī xp̄o apl̄atū accepit. iā xp̄o assumpto.

Vt sicis abortiuo. q̄ suz minim⁹. cā būlitatis vl tpe. z vocatōe non dignitate labore z prędicatōne.

Non sum dignus. Cur g̃ aplus? Bña aūt dei. primū sola gr̃a. cuz non ꝓcederent nisi mala merita. Sed post per gr̃am incipiunt merita.

Abundantius. Hoc magis impletum est. quia de opere manuum virit: nec ēuangelio minus fecit.

Laborauimus. Ego z alij apli. quia in hac prędicatiōe. Vel vere p gram. quia ego z illi sic. i. per gratiam prędicauimus.

Et sic credidistis. Arguit eos. quia cum hec manifesta fides esset apud omnes ecclesias. illi tamen inde desiuerant.

Si aūt christus. Hucusqz christum resurrexisse ostendit. Nūc p resurrectionem eius probat resurrectionem mortuorum.

Amb. Hoc pseudo negāt dicētes xp̄m nō venisse in carne. nec passum

ſ probata vera morte. et hoc tam certo. vt ea potestate credatur nos posse suscitare.
est. z quia resurrexit tercia die scōz
ſ tradidi ſ petro
scripturas. z quia visus est cephę.
ſ in conclaui
z post hec vndecim. Deinde visus
ſ hoc non ē in euāgelio
est plus q̄ quingentis fratribus si
ſ qui testes sunt si queritis.
mul. er quibus multi manent vsq̄
† ſ in hoc testionio pmanētes ſ cito resurrecturi
adhuc: quidam autem † dormierūt
ſ nec hoc in euangelio ſ singulariter.
Deinde visus est iacobo: deinde
ſ in ascensione ſ post ascensionem
apostolis omnib⁹. Nouissime aūt
† ſ Simili abortiuo. qui coactus est ad deum cōuerti. vt abortiuus nasci.
omnium † tanq̄ abortiuo visus est
z mihi. Ego enim sum minimus a
† ſ Si p̄cedētia merita mea attēdant ſ qui etiā.
postolorum. † qui non sum dignus
† ſ firmius testimonium ab inimico
vocari apostolus: † qm̄ persecutus
ſ ꝺo dat nō sibi
sum ecclesiam dei: Gratia autē dei
ſ apostolus ſ apostolat⁹.
sum id quod sum: z gratia eius in
ſ ociosa
me vacua non fuit. Sed illis om
† ſ in tot populis in quot non illi. ſ singillatim
nibus † abundantius ī laborauī.
ſ ne hoc a se putetur: sine gratia † ſ Sol⁹ ſ cū li
Non autez † ego: sed gratia dei me
bero arbitrio † ſ mortuus resurrexit. quia sic prędicat. ſ vbiqz scilicet ſ per gratiam ſ christū surrexisse.
cum. † Siue enim ego siue illi. ī sic
ſ p gr̃am † ſ ita constat christum surrexisse. z si hoc est.
prędicamus: z sic credidistis. † Si
† ſ qui est causa efficiens resurrectōis mortuorū.
autez † christus prędicatur q̄ resur
rexit a mortuis. quomodo quidaz
dicunt in vobis: quoniam resurre
ſ futura ſ dicūt n̄ esse
ctio mortuorum non est: Si autē
futuram. z si hoc est.
resurrectio mortuorum non est. ne
ſ quod totum propter suos † ſ Ne quis negz resurrectionem christi: subdit inconuenientia
q̄ christus resurrexit. † Si autem
ſ inutilis
christus non resurrexit. inanis est

nec resurrexisse.

¶ Inuenimur aũt. Hec ⁊ alia iõ inferunt· vt erubescat is cuius erro/re hec ꝓsequũt· q̃ etiã ipse dãnat. Ne g̃ in ꝟ errore remaneat dic. Inueñ ⁊c

¶ Aduersus deum. Aug⁹ Hiero. Non minore· ꝟ maiore fortassis sce lere in deo laudatur falsitas· q̃z vituperat veritas.

¶ Si christ⁹ non

Si christus non resurrexit· christus in morte retinetur. Et si ĩ morte tũc ⁊ in peccato quod causa mortis. Et si in peccato tenetur: pcã vestra remittere nõ potuit. Et ita adhuc estis in peccatis vestris· q̃ remissa vobis credebatis· ⁊ sic est vana fides vestra.

¶ Ñ quidẽ per ho. ⁊c. Aug. Ecce ꝓmitię homo ⁊ hõ ꝟ nõ ad vitã· homo ad mortẽ· ꝟ ille nõ nisi hõ iste deus ⁊ homo.

¶ Et sicut. Per sic notatur similitudo ⁊ causa· q̃ sicut ex corruptõne adę ad mortem· ita ex spiritu christi ad vitam.

¶ Et sicut in adã Aug. Oẽs in adã moriuntur· oẽs in christo viuificãt· q̃ nemo ad mortem nisi per illum nemo ad vitã nisi per istum· q̃ sicut ꝑ adam oẽs mortales ⁊ pena facti sunt filij scli· ita ⁊ ꝑ christuz õẽs ĩmortales in gratia fiãt filij dei

¶ Unusquisq; ãt suo. Ordines expoit vt ỏ re certa· ⁊ tpa q̃ñ factũ sit ⁊ q̃ñ futuꝝ sit vt resurgãt mortui.

¶ Deinde qui sũt Vel alia lra. Deide hi qui sũt christi ĩ adũ ẽtu. Ei⁹. ſ. resurgent.

¶ Deinde qui sũt christi ⁊c. Scilicet q̃ in xp̃m credũt· q̃ min⁹ eo digni sunt resurgẽt posteriores ꝓ̃pe ⁊ dignitate minores. Et q̃ sint christi expoit subdẽ Qui ĩ ad. e. cre. ⁊c

¶ Deinde finis. Hoc ponit ad ꝓmen datõnem resurrectõis q̃ ꝓpleta finis erit mũdi

† ſ inutilis est· cũ nulla remuneratio sit secutura ſ quod non vultis

ergo ꝓdicatio nostra· †vacua est

† ſ non solũm hoc inconueniens sequitur sed. ſ Nos apostoli quibus omnes credunt.

⁊ fides vestra. †Inuenimur autez ⁊ falsi testes dei· quoniam testimo

† ſ Qui de falsa laude sua irascitur. ſ cui nimis

nium diximus aduersus †deum:

displicet falsitas.

quod suscitauerit christum que m

non suscitauit: si mortui non re/

† ſ deus non suscitauit ihesum si mortui non resurgunt· nam non surrexit· si illud est.

surgunt†. Naz si mortui non resur

ſ Sed·

gunt: neq; christus resurrexit. Q

† ſ falsa· non tantum inutilis

si christus non resurrexit· †vana est

† ſ vere falsa. ſ Si christus ſ post baptismum. non surrexit

fides vestra† Adhuc enim estis in

ſ que remissa credebatis † ſ Et quia vos estis n peccatis· ergo ⁊ qui mortui in fide christi mortui fuerunt in peccatis· ⁊ ideo perierunt· verecundiam illis incutit ⁊ terrorem.

peccatis vestris. †Ergo ⁊ qui dor/

ſ in fide christi

mierunt in christo· perierunt. Si

ſ Item aliud inconueniens ſ vt resurrectionẽ non speremus.

in hac vita tantum sumus speran

ſ in fide christi

tes in christo· miserabiliores su/

ſ qui vel hoc seculo fruũtur ſ Sed

mus omnibus hominibus. Nunc

ꝓ̃o his inconuenientibus vitãdis apparet q̃ christus resurrexit· quia ꝓius alios tempore ⁊ dignitate surrexit.

autem christus resurrexit a mor/

† ſ Qui facile integri resurgent de morte tanq̃z de somno ſ mortuorum. .Q. per christi

tuis· primitię † dormientiũ. Quo

stum homines poterunt surgere. quia per hominẽ multo minorem venit mors

niam quidem per hominem mors

ſ Etsi hoc est ergo

⁊ per hominem resurrectio mortu/

ſ per quẽ † ſ a quo mortem ⁊ mortis meritum traxerunt· ſ quia eius filii

orum. Et sicut in †adã †omnes mo

ſ corpali morte † ſ quia eius filii adoptiui spirituali regeneratione.

riuntur: ita ⁊ in christo †omnes vi/

† ſ hoc omnes communiter habebunt· sed tamẽ differẽter. ſ martir vt martir. sic ⁊ ceteri.

uificabuntur. †Unusquisq; ſ in suo

ſ dignitate† ſ primus tempore· ⁊ maximus dignitate ſ Qui ꝓior surrexit vt fidem faceret ⁊ formam daret credendi

ordine· †primitię ſ christus. Dein/

ſ minus eo digni † ſ Id est. ipsum ad remunerandos bonos venturum

de hi qui sunt christi: qui †in aduẽ

ſ Erit ꝓsũmatõ

tum eius crediderunt. Deinde fi/

ſ Christus repzesentauerit quos in bonis operibus reꝛit deo creatori: ⁊ ideo patri. q̃ alia persona· qđ tunc scietur † ſ Inquantum homo

nis· cum tradiderit regnum †deo ⁊

ſ Inquãtũ deus † ſ Cuz omnes in suo regno exaltabit: sicut ipse ex humilitate regnat quam hũit ꝟ ſ tunc ẽssabit timoꝛ· regnabit charitas· nõ erit inter ꝓsidentes ⁊ subditos vlla dissensio

patri: cum †euacuauerit ꝟ omnẽ ꝓ̃i

ſ maiores† ſ minores ꝟ ſ Qui miracula faciunt vel fortes homines

cipatum ⁊ †potestatem ⁊ ꝟ virtutem

ſ tunc aperte regnabit· sed ⁊ interim necesse est q̃ occulte· q̃ aliter scripture false essent· qui q̃ et modo regnat· poterit suos suscitare † ſ augere regnum

Oportet autem illuz †regnare· do

ſ voluntarios· vel coactos

nec ponat †omnes inimicos sub

ſ plena subiectione· vel sub humanitate. ſ vel suis.

pedibus eius. Nouissime autem

† ſ omnia ponet sub pedibus· quia scriptura dicit

inimica destruetur mors. †Dia ei

ſ deus pater ſ vt ⁊ mortẽ destruat ſ christi

subiecit sub pedibus eius. Cum

ſ Scriptura † ſ constat eius auctoritate q̃ subiecta

autem dicat omnia †subiecta sunt

ſ deitatem eius.

ei: sine dubio ꝓter eum qui subie

† ſ dominus non est ei subiectus. sed ipse deo secundum q̃ homo.

cit ei omnia. †Nam cum subiecta

† ſ etiã in ipsa ꝓlatõe ꝟ ſ ipse cũ corpe ꝟ ſ scõm q̃ homo.

illi fuerũt omnia· †tunc ꝟ ipse ꝟ filius

subiectus erit illi· qui sibi subiecit

† ſ ita tamen vt scõm alteram naturam sit deus ens omnia que desiderari possunt ꝟ ſ Confessiõe omnium ſ quia ex ipso omnia

omnia· †vt sit deus omnia ꝟ in om

† ſ resurgent mortui ſ Si non est resurrectõ mortuorum futura ſ illi

nibus. †Alioquin quid facient q̃

ſ non factum illorum probat· Sed firmam fidem in resurrectione ostendit.

baptizantur ꝓ mortuis: si omni

no mortui non resurgunt? Ut qđ

demonibus· boĩes boĩbus· ad vtilitatẽ viuentium· vel ad deceptõnẽ. Sz hõibus collectis iã oĩs ꝓlatõ cessabit: q̃ necessaria non erit.

¶ Cum euacua. ⁊c. Aug⁹. Quia tunc notum erit oĩbus nihil horũ aliqs terrenos vel celestes habuisse ex se· ꝟ ex illo ex quo sunt omnia.

¶ Oportet illum regn. Id est regnũ eius interim manifestari· donec oẽs inimici eũ regnare fateantur· q̃ ampli⁹ ñ erit manifesti⁹· ⁊ si ampli⁹ duret. Ita etiaz oculi nostri ad dñz. d. n. d. m. n. Nõ vt tunc aũtantur: ꝟ vt nihil ãplius req̃rant Et ita dicẽdo donec maiorem excludit manifestatiõez regni ñ ampliorẽ ꝓmanẽtiã.

¶ Nouissima aũt

Inter alia cõstat q̃ ⁊ ꝓtãtẽ suscitãdi hẽt cuz sẽdit. Nouissiã aũt.

¶ Nouissiã. Mõ regnat· ⁊ tũc regnabit· ꝟ nouissima. i. ꝓ⁹ oĩa destruet mors· q̃ ãpli⁹ ñ dissoluẽtur sicut heretici arbitrantur. Inimica Cui ĩimicamur vel ipsa nob. Itez cõmẽdatõ resurrectõis

¶ Nouissiã. Quia ñ erit qđ destruat· post/q̃z hꝰ mortale induet ĩmortalitatem·

¶ Dꝛeter eum. Aug. Quia sic ex nullo ẽ· ita nulla rõe ꝓt alicui eẽ sẽbiect⁹. Ipse ei ꝓ̃cipiñ est oĩm

¶ Na cum subiecta illi fu. Non qui ⁊ mõ oĩa ⁊ ipse subiect⁹· Sz qđ sẽp est: tũc in aliq̃ fieri dꝛ: cum abeo incipit cognosci· vt scificet nomẽ. i. scm esse ĩnotescat. Ita etiã cũ tradiderit reg. i. cũ patrẽ regnare mõstrauerit. Qđ modo credit. Euacuabit oẽm ꝓ̃cipatũ· q̃ oĩbus erit notũ nihil per se ptãtis hũisse terrenos· vl celestes nisi a deo· q̃ tũc nulli spes ĩ alio nisi in deo.

¶ Cũ oẽs adorauerĩt xp̃m vt deũ: tũc xp̃us deũ se oñdet. Sed de deo. vt vnius ꝓ̃cipij ſ̃ma auctoritas maneat· vt sit de⁹ oĩa ĩ oĩbz q̃ cum discit oĩs creatura xp̃m eẽ suum caput· xp̃i caput deũ. Nõ tñ in oĩb⁹· q̃ in ꝓfessione oĩm vnus erit de⁹· sed ⁊ oĩa: q̃ ex ipso sunt. Vt sit deus oĩa in oĩb⁹. Ipse ẽ finis· quẽ supza breuit ꝓcludẽs posuit· p⁹ mẽbzatĩ explicãs Dia vt nẽo cohgrẽtiuz ei amet adul⁹ eũ suã ꝓ̃priã volũtatẽ· ⁊ tũc manifestũ sit qđ dꝛ. Quid hẽs qđ nõ accepisti: Oĩa· q̃ deus erit vñ satientur Omnia q̃ honeste desiderantur· vita· salus· gloria· pax· finis desideriozuz In dispari claritate erit per gaudium q̃ ỏ vna re vt qđ hẽbũt singuli: cõmune sit omnibus· q̃ ⁊ gloria capitis oĩm erit per vĩculum charitatis.

¶ Ut sit deus. Vnus cuz pr̃e ⁊ spũsancto. Dia. Quę desiderari pñt

In oĩbus. mẽbzis suis· q̃ pzemiũ xtutis erit ipse qui dedit virtutem:

quia deus erit vnde satientur.

¶ Baptizatur p mor. Id est pro peccatis delēdis vel pro se mortuis faciēdis ad similitudinē mortis christi quid facient cū non sint vitam habituri. Si oīno mor. nō re. Vt nec christ⁹ surrexerit vt quid baptizantur cū non dimittantur si christus non resurrexit.

¶ Uel. Fuerūt quidam imperiti qui baptizabant pro his qui de hac vita sine baptismo discesserāt putantes illis pdesse. Vnde ait: Quid faciēt .i. q̄d illis proderit q̄ resurrecturi nō sūt? Etsi oīno nō resurgūt vt q̄d baptizātur cū peccata nō remittātur nisi cā futurę resurrectōis? Quasi. Si stulti adeo certi sūt de resurrectōe: vos nō debetis dubitare

¶ Uel per. v. o. iu. Per iurare nō est peccatū. ß nō ideo ī dubijs iurādū est. z tuti⁹ est nō iurare. q̄ ꝓsuetudie iurādi peierare. Falsum vero iurare ḡuissimus est peccatū. Cōtra p̄ceptū nō est iuratio. q̄ nō est a malo iurātis. ß incredituli vel infirmi. q̄ aliter non credit.

¶ Quid mihi pro dest si pugnaui. .i. disputaui. Scdz homines. Id ē rationabiliter agēs. qr homīs ē credere. nō mori hoīes vt bestiā.

¶ Māducemus et bi. Hoc ꝓpter eos qui quasi nihil futurū sit post mortē: vētri tātum studēt vt pecora dicētes: Quis indevenit? non audiui vocē cuiusq̄z inde veniētis. Quibus dr: Stulte si pater tuus surgeret crederes? Dns oīm surrexit. z non credis. Qui voluit mori z surgere. vt oēs vni crederemus ne a mltis decipemur Crederes p̄ii vtęz moriturō. z nō credis iaz immortali q̄ deniq̄z testimoniū hēt in cęlo. testimoniū in terra. testimonium ab angelis. testimonium ab inferis.

¶ Nolite seduci. A pseudo qui de medicina quęrūt vulnus. z de scripturis conantur torquere vinculum. vnde laqueū mortis injiciant.

¶ Euigilate. Hęc nolite. Sz euigilate a corpe. z sic eritis iusti. z post nolite peccare. illis consentiendo. qr ignorant deum.

¶ Sed dicit aliquis. Hactenꝰ p rōnes pbauit. mō per ipaz rez naturam posse fieri oñdit. Q. per ſ. pbatur. Sz tñ dicit. quasi p naturā fieri non possit. etsi resurgēt quali corpe? Quasi non poterit aliud esse q̄z mō .i. passibile z mortale. Insipiens. q̄ nō attēdis qđ quotidie vides

¶ Quali cū corpore. Vnde quia in naturalium cognitōe. p quā nostram de resurrectōne hic talis improbat fidem sibi sapiēs eē videtur cū nō sit. congrue respondet ei apostolus. Insipiens ꝛc.

¶ Qđ seminas non viuif. ꝛc. Ita mortuꝰ poterit viuere. z meliori corpore. vt quod seminas melius surgit.

¶ Deus aūt dat. Sicut ergo nudū granū seminatur z dei nutu q̄dam modo vestitum resurgit. multa secū habēs incrementa. ita mortuꝰ dei ꝓtute poterit viuere z meliori corpore resurgere.

¶ Unicuiq̄z seminū p̄o. cor. Ita z nob nostra antiqua. vt iob ait Quē visurꝰ sum. e. i. z nō aliꝰ. Sed erit dīa ī glia z dignitate. quā uis de eadez materia. Sicut nō oīs caro est eiusdē dignitatis. licz de eisdē elemētis.

¶ Et corpora. Oīs caro corpꝰ. ß nō ecōuerso. vt lignum.

¶ Celestia. Sūt resurgētiū. terrestria añ q̄z moriātur. q̄ ex adā vt qr xp̄us celestis ē et eo corpa celestia dicātur z non iā caro dicātur. Ex adā vero quia terrestris est. terrestria corpora.

¶ Alia claritas solis ꝛc. Sicut ista corpa cuz vniꝰ nature sint. diuersę tñ sūt claritatis. sic z hoīes cum sint vniꝰ generis. dissimilis tñ glorię erūt ī resurrectōe. Vt claritati solis illoꝝ dignitas exequętur q̄ centesimū numeꝝ hent. Lunari vo claritati. q̄ sexagesimū. stell' vero qui tricesimum q̄sierunt. Tetris añt stell' z oīm nouissimis pfidoꝝ resurrectio silis est. Infidelitas enī nō pōt claraz resurrectōnem hīe. qr sicut carbo cinere suo coopertus occęcat. ita z hi perfidia z erroris tenebris circūdati lucę carebunt.

¶ Stella ei a stel. Augl. In domo p̄is mei mansiones multę sunt. Et si idem denarius. i. vita ęterna omnibus. Vna est enim beatitudo quam iusti percipiunt z disp retributionis qualitas.

¶ Cum sint imparis claritatis. deus est omnia in oībus. vt qr de⁹ charitas ē. z p charitatē fiet. vt qđ habēt singuli: communiter sit oīm

¶ Seminatur. Id est q̄uis homo exquo concipit vsq̄z ad dissolutionem sit in corruptōe. tamē surget in incorruptōne.

¶ Corpus animale. Id est quod nihil habet ab anima nisi q̄ sensificatur per eam. sicut aīalia. Surget spūale. transiens in naturam spūs. qr agile. leue. cibis nō indigens. Cū dixit corpꝰ transituꝝ ad incorruptōnem: corruptōnis mentōnem facit. vt oñdatur maior dignitas resurrectōis.

¶ Surget spūale. Non dicit spūs. vt corpꝰ vertatur ī spūm. vt q̄daz putāt. Vñ dns. Palpate z vi. qr spūs. car. z os. n. habet. Sed spūale. qr spiritui plene subdetur. nō iā repugnabit. nec alimētis egebit. vt z homo ante peccatum erit.

¶ Si est corpus aiale. Vere surget corpus spūale. qr si modo ē animale. est. i. constat cē q̄nq̄z spūale, Sicut enim aiales sumꝰ. qr pr̄ noster

ſ quasi illi. i. mortui

z abptisantur p̄o illis? Ut quid z ſ a predictis discernit ſ Qui sapientes videmur ſ pericula patimur.

nos periclitamur omni hora? ſ non solū pericula patior. sed. † ſ pericula mortis subeo. ſ vt vos gloriaz consequamini ſ vel per vestram gloriam iuro

Quotidie † morior. ſ p̄o vestra glo † ſ Jam in spe. ſ Id est dum considero q̄ ipse ꝑ passionez est glorificatus. vel quasi non humanā sed eternam.

ria fratres. quam † habeo ſ in chri ſ Iterū.

sto ihesu domino nostro. Si scdz ſ contra bestialiter sapientes

hominē ad bestias pugnaui ephe

si: quid mihi prodest si mortui nō ſ resurgunt: hoc solum restat ſ iterum si non. † ſ hoc de ysaia. z est vox iudeorum desperantium in captiuitate.

resurgunt? † Manducemus z bi ſ in proximo

bamus. cras enim moriemur No ſ Propter hec omnia: nolite seduci per pseudonec colloqui illis. quia colloquia illorum virtutes necant. dum faciunt non sperare resurrectionem.

lite seduci. Corrūpūt bonos mores ſ contra illos.

colloquia prava. Euigilate iusti: z ſ qđ exigit iusticia dei † ſ Qui scilicet mortuos

nolite peccare. † Ignorantiam enī resurrecturos stultum esse dicebant credere

† ſ pudeat credere ignaris ſ z hoc ſ vt eis acquiescere vereamini ſ vel verecundiam ſ .i. vtilitatem.

dei quidam habent. † ad reuerenti ſ ignorātiū deū

az vobis loquor. Sed dicit aliqs ſ quomodo potest esse ſ qui iā cinis.

Quomodo resurgēt mortui? Qua † ſ probato quō resur

li autez corpore venient? † Insipi gēt ſ qui non attendis q̄ granū ſ vegetatur.

ens tūc quod seminas non viuifica ſ putrefiat ſ pbatō quali

tur. nisi prius moriatur. Et quid corpore † ſ Substantiam non negat. sed dignam qualitatem cum adolescit. ſ quale. ſ idez in cēctia. in qualitate diuersum.

seminas? † non corpus ſ quod futu

rum est seminas. Sed nudum granum ſ se

nuz. vtputa tritici. aut alicuius cę ſ granum

minum ſ grano.

terorum. deus autem dat illi cor ſ cum palea z arista ſ Non omnibus granis idem corpus.

pus prout vult: z vnicuiq̄z seminū ſ vt tritico tritici

proprium corpus. Non omnis ca ſ eiusdem dignitatis.

ro eadem caro. Sed alia hominuz

alia pecorum. alia volucrum: alia ſ nō iam caro dicitur.

autem piscium. Et corpora cęlestia ſ Sunt † ſ Non soluz terrestria differunt inter se sed z a celestibus.

z corpora terrestria. † Sed alia qui

dem celestium gloria. alia autem † ſ etiam ipsa celestia inter se differunt ſ Etsi vnius nature: diuerse sunt claritatis. ita homines in resurrectione

terrestriuz. alia † claritas solis. alia

claritas lunę: alia claritas stellarū ſ ab illis differunt. quia z inter se

Stella enim a stella differt in clari ſ ita differenti corpore resurgent mortui.

tate: sic z resurrectio mortuorum. ſ Sed hoc omnes communiter q̄ incorrupti re. sz ſ Sepelitur. vel mortificatur.

Seminatur in corruptione: surget ſ Id est immortale z impassibile ſ moritur et sepelitur.

in incorruptione: Seminatur in ſ Sine omni honore ſ glorioſum

ignobilitate: surget in gloria. Se † ſ immobile irregibile. quia non valet se mouere vel regere ſ quia tale cui quelibet noceant.

minatur in † infirmitate: surget in ſ potentia cui nihil noceat. ſ vere viuū z vegetatum ſ Quid per singula ſ qđ cibis

virtute. † Seminatur corpus ani sustentatur ſ qđ iā his nō egeat.

male: surget corpus spirituale. Si ſ Si quidem est animale. est z spirituale. Quod animale probat per genesim. factus est primꝰ homo in aīa. Spūale: nouissimus.

est corpus animale: est z spirituale ſ vel sicut † ſ hic exponit quid sit aīale corpus

Sic enim scriptum est: † factus est

carnalis factus est in animam viuentem. Sic erimus in resurrectõne spirituales. quia pater noster spiritualis factus est in sua resurrectione in spiritũ viuificantem. Nõ sic exponit. Sicut scriptum est in genesi. Nos eẽ aiales ab aĩali patre, pcreatos Jnsaĩaz viuẽtẽ. i. potentẽ viuere tm̃ per sustentamẽta. Nõ viuificantẽ christus in spũm viuificãtem. i. qui ita corpus viuificaret. vt vltra nõ egeret aliqua sustẽtatõe. nec esset solubile. vel sicut corpus aĩale. quasi a relatiuis. Cũ dr corp⁹ frustra additur aĩale. nisi sit aliud spũale. ad cuius discrepãtiaz dicatur aĩale.

¶Nõ prim⁹. Totum genus humanum sunt duo boĩes. pm⁹ z scds. Ex illo nati. ex ẅ renati. Christ⁹ dr adã qz de eadem materia. Nouissimus. qz p⁹ eũ non succedit bõ alius qui sit caput vel actor hũani corpis.

¶Sed nõ prius Dixit corpa nr̃a futura spũalia. Sz ne qs dubitz an aĩale possit fieri spũale; pbat per similitudinẽ christi. Q. factus ẽ in spm̃ viuifi. Sz non pri⁹ fuit in eo illud qđ ẽ spũale. sed qđ est aĩale. deĩde spũale. Sic z de nob poterit fieri.

¶Primus homo Primus ĩ aĩam viuẽtẽ. quia de terra. z ido terrenus. i. aĩalis z passibilis ex natura. Secũdus spũal. qz de cẽlo. i. qz dina natura fuit hũanę vnitatę. z ideo cẽlestis. i. spũalis in resurrectõe. Et qz pmus pater fuit terrenus: tales sunt oẽs.

¶Cẽlestis Nõ humano ritu. ẅ dino nutu ꝯceptus z nat⁹

¶Hoc aũt dico. Judei credebãt futuraz resurrectõnem. sed more hui⁹ vitę. vt nuberent z generarẽt. vñ saducęis q̃dẽ nõ poterant respondere. qđ apostolus remouet.

¶Qm̃ caro et sã. Per carnez z sanguinem: ventrem z libidinem. i. opera carnis quę ibi non erunt significat.

¶Necz corruptõ. Caro. Sed. ne putares ꝑm substantiam carnis ẅ dici: aperuit. Jõ dixi caro non possidebit regnum dei. qz corruptõ mortalitatis quę noĩe carnis ẅ oñditur: Et q̃i diceret qũo caro erit z nõ erit caro? Exponit. Ecce mysterium vo. d.

¶Ecce mysteriũ. Quia dixit resurrecturos ĩ gl̃iaz. z post. Caro z sanguis nõ possidebit regnum dei. qũo hoc distiguendũ sit aperit

¶Oẽs quidẽ resurgemus. Vel ꝑm hiero. qui viuos reptos non morituros asserunt. ad marcellam scribens. Oẽs mortui resurgẽt. Nõ oẽs viui repti ĩmutabuntur. ẅ soli sancti.

¶Hiero. Ad marcellã. Interrogaueras qđ dicit aplꝰ ĩ aduẽtu domini saluatoris rapi quosdã viuẽtes obuiam ĩ nubibus. vt non ꝓueniant ab

† ſ Id est viuere potentem. i. vitaz dare corpori per sustentationem tamen ciborum corpus viuificantem.

primus homo adam in †animaz viuentem: nouissimus adam in spiri
ſ boc addit apostolus ſ hic q̃d spũale.
ſ qui tollit corruptõnem† ſ In christo hoc expectus vnusquisq; idẽ sibi expectet
tum viuificantem. †Sed non primus quod spirituale est: Sed quod animale. Deinde quod spirituale est. Primus homo de terra terrenus: secũd⁹ homo de cẽlo cẽlestis
ſ .i. ani
Qualis terrenus. tales etiam terreni: Et qualis cẽlestis. tales z cẽles. † ſ vt possim⁹ esse celestes ¦ ſ sicut exemplo ade terrena diligimus
males. ſ .i. spũa
lestes. †Jgitur ¦ sicut portauimus
† ſ Id est omnino subiiciamus nos ei. ſ post baptismum
ymaginem terreni: †portemus et
ſ Id est obedientiam. Sed si non portauerimus non erimus celestes. z hoc est. hoc autem.
ymaginem cẽlestis. Hoc autez dico
† ſ Id est dediti viciis. que de carne z sanguine oriuntur
co fratres. quoniam †caro z sãguis regnum dei possidere non possunt
ſ qz ſ que est effectus carnis z sanguinis.
ſ se immortalem
Necz corruptio incorruptelaz possidebit. Ecce mysterium vobis dico
ſ quod multis est occultum
ſ hoc. s. ſ tam boni q̃s mali ſ quia etiã viui reperit christo veniente morientur.
co: Omnes quidem resurgemus:
ſ in immortalitatem
Sed non omnes †immutabimur
ſ In breuissimo z minimo z angustissimo temporis spacio ſ vt mirabilior sit resurrectio
In momento. in ictu oculi in no
ſ z hoc per tubam. i. per vocem magnam z manifestam. post quã non erit alia † ſ an erit sonus
uissima tuba. † Canet enim tu
ſ peccatores vel oẽs† ſ Sine diminutione mẽbrorum
ba. z mortui resurgent †incorrupti
ſ boni in gloriã immortalitatis z ipassibilitatis. † ſ immutabimur. qz oportet⁹ pro eo quod bene seruiuimus. vel quia promissum
z nos mutabimur. †Oportz enim

bis qui in christo dormierũt. vis qz nosse. vtrũ sic occurrãt ĩ corporib⁹. vt non ante moriãtur cum z dñs noster mortuus sit. z enoch atqz helias scdm apocalipsim iobãnis morituri eẽ dicãtur. ne. s. vll⁹ sit. q̃ nõ gustauerit mortem. hoc ex ipsius continentia loci sciri potest. q⁹ sancti q̃ in aduẽtu dñi saluatoris ĩ corpe fuerit deꝓhẽsi ĩ eisdẽ corpib⁹ occurrãt ei. ita tm̃ vt in gloriã z
ſ vt ornamẽtum † ſ vt vltra non esuriat: vel aliquatenus ledatur
corruptibile hoc induere †incorru
† ſ Id est hoc corpus quod ostenditur
ptionẽ. z† mortale hoc induere im
ſ vt vltra non moriatur vel dissoluatur. † ſ vere induet imortalitatem: qz tunc fiet. i. implebitur z nunq̃ aliter impleretur
mortalitatem. †Cum autem corru
ptibile hoc induerit incorruptionẽ. z mortale hoc induerit immortalitatẽ. †tunc fiet sermo q̃ ¦ scriptꝰ
† ſ ne quis putet dictum de morte interiori. qđ iam factum est ¦ ſ in ysaia vel osee. ita. ero mors tua o mors
ſ eternaliter † ſ dissolutio. vel diabol⁹ iam ex parte absorptus in futuro penitus absorbebitur
¦ ſ In resurrectione christi.
est: Absorpta ẽ †mors ¦ in victoria.
ſ poẽna. q̃ oẽs dissoluebas tpaliter
Ubi est mors victoria tua? Ubi ẽ
ſ peccatum originale. vnde mors exit. vt ipse exponit. non qđ mors fecit. peccato enĩ morimur. non morte peccamus
mors stimulus tuus? Stimulus
ſ qđ pungit ſ augmẽtũ
autem mortis peccatus ẽ: Uirtus
ne quis quẽq̃ dicat a lege iuuari. sed a deo tantũ.
ſ ago
vero peccati lex. Deo autem gras
ſ peccati z mortis
qui dedit nobis victoriam per do
ſ non per legem
minum nostrum hiesum christum
ſ qz per christum ¦ vincimus ſ i fide
Jtaqz fratres mei dilectissimi. stabiles estote z ¦ immobiles: ¦ abundãtes i opere domini. semp scientes
resurrectõis ¦ ſ vt a pseudo moueri non ¦ possitis
ſ .i. spem habentes
ſ sine remuneratõe ſ i ser
qꝰ labor vester non est inanis in domine domini.
mino.

¶C. XVI.

¦ ſ de aliis menu

De collectis autem quę fiunt in
ſ Ideo tenendum est ſ propter vsus sanctorum
sanctos sicut ordinaui in ecclesijs

qui corruptũ z mortale. gl̃a z ĩ corruptõe z imortalitate mutet. vt q̃lia corpa surrectũa sint ĩ talẽ ẅam etiaz viuoꝝ corpora trãsformẽtur. vñ dic in alio loco aplus. ꝓpter qđ nolum⁹ spoliari. ẅ supuestiri. vt absorbeat mortale ẅa vita ne. s. corp⁹ ab aĩa deseratur ẅ aĩa in corpe hĩ tãte fiat ĩclitũ. qđ ante ĩgloriũ fuit. De enoch ãt helia. q̃s vẽturos apocalipꝰ refert z eẽ morituros ñ ẽ ist⁹ tpis disputatõ. cũ oĩs ille lib aut spũalit intelligend⁹ (vt nos estiam⁹) ãt si carnalẽ intꝑretatõz seqmur. in daicis fabul acqescẽdũ sit. vt rursũ ędificet ihrlm z hostię offerãtur ĩ tẽplo. z spũali cultu ĩminuto carnales obtineãt cerimõię.

¶In ictu oculi. Quia ĩ momẽto ẽ mora: addit. ĩ ictu oculi. i. q̃cito icit oculꝰ visa. l' icitur palpebra. i. summa celeritate.

¶In ictu oculi. Jd ẽ q̃cito oculi radius trãsit ad remota z trãsuolat media. z si sit ibi pri⁹ z post. tñ q̃i simul totũ fit

¶In nouissima t. Jd est in nouissimo signo. qđ dabit vt ista ipleãtur. Hęc tuba est clamor. vñ dr. Media nocte. clamor factus ẽ ecce. sp. ve. Tubę noĩe aliqđ euidẽs z ꝓclarũ signum dr. qđ vox archãgeli z tuba dei alibi dr. Et ĩ euangelio. vox quã audiẽt mortui q̃ ĩ monumẽtis sũt z procedent ẽ.

¶Immutabimur Expoit qũo ẅ fiat. vel q̃lis sit ĩmutatõ. Optet eĩ corrup. Scdm ẅ dr: caro ñ pos. r. d. qz ñ erit ibi corruptõ z mortalitas. i. ñ ꝑz has q̃litates. ẅ eadẽ ẅa. dicẽdo eĩ ẅ ĩ eãdẽ q̃i digitũ tẽdit. vt eadẽ caro q̃ videtur resurrectura mõstret. Optet eĩ ĩduere ĩcorruptõnẽ. Et hoc nõ ad tps tm̃. qđ ibi ostẽdit. Et mortale hoc induere imortalitatẽ.

¶Absorpta ẽ. Jd ẽ destructa ĩ victoria xpi. vel ĩ ẅ qꝰ modũ vicẽdi excessit. xp̃z ĩuadẽdo. vel ĩ ẅ qꝰ fui di vicũt ꝓcupiscẽtias carnis.

¶Ubi ẽ m. v. t. xba ꝓphe l' apli lętãtis. z morti insultãtis ĩ pona resurgẽtiũ vt certior sit resurrectõ

¶Uicisti ĩ moriẽtib. victa es ĩ resurgẽtib. l' mors ẽ delẽatõ pcci q̃ ex actu peccandi fit. charitatem.

Virtꝰ aũt. p. l. Qz lex phibẽdo auget pcci cupiditatẽ nisi diffũdat spũs

¶De collectis. Aug. Post alia de collectis faciẽdis ¶C. XVI:

in sanctos qui erāt hie rusolimis breuiter mo net. Quod nō est con tra illud. Nolite cogi tare de crastino. Non est enī cogitare de cra stino· si quis humano more ista cogitet· ℞ si quis ꝓpter ista deo mi litet· vt in opibus suis nō regnū dei· ℞ istorū acq̄litōnem intueat.

¶Vel Per vnam diem sabbati. Id est dñica die. Quia vna dies sabbati· vel vna sabbatorum· vel prima sabbati vocatur apud iudeos dies quē nunc dñicū appellamus.

¶Ita et vos ⁊c. Precipit aplus oēm plebē die dñico ꝓuenire ad ecclesiā ⁊ illuc deferre qđ vnusq̄sq̄ ad opus sanctoꝝ dare volebat. Et ne a mal'ministris depiret. si apd ecclesiam dimitterent precipit vt secū deferrent· ⁊ tuto loco reponerent· quoadusq̄ ipe veniret· ⁊ hoc p singulos dies dñicos faciebant· q; qđ paulatim colligitur· nec gue est ⁊ multū inuenitur

¶Manebo. Sic medicus morā habuit vbi multi egrotāt.

ſ colligite ſ vnam di em septimane.
galathię: ita ⁊ vos facite per vnaꝝ
† ſ Colligite ſ Ne dicatis non esse fidelē ministrum cui credatis.
sabbati. †Unusquisq̄ vestrū apud
† ſ ⁊ cauens ne iterum sibi sumat ſ nō qđ grauꝝ
se reponat· †recondens qđ ei bene
ſ ideo ante
placuerit: vt non cum venero tunc
ſ quia grauaret si totum subito simul'darent.
collecte fiant. Cum autem pręsens
† ſ dignos iudicaueritis· ſ ſ Id est cum epistolis meis et vestris laudatoriis ⁊ commendatoriis de ferentium ⁊ mittentium
fuero· quos †probaueritis· per epi
ſ donum.
stolas hos mittam perferre grati
am vestram in hierusalem. ℚ si
ſ Si magne res fuerint
dignum fuerit vt ego eam· mecum
† ſ cum per omnia loca transiero vsq̄ ma
ibunt. Veniam autem ad vos †cū
cedoniam † ſ q; vbi non est opus ibi morari
macedoniam pertransiero. †Nam
macedoniam pertransibo. Apud
ſ q; multa corrigēda ibi
vos autem forsitan manebo· vel
etiam hiemabo: vt vos me deduca
tis quocunq̄ iero. Nolo enim vos modo in transitu videre: spo ei me aliquātū tpis manere apud vos si dñs permiserit. Permanebo autē
ſ inde misit epistolam
epheſi vsque ad penthecosten.
ſ multa corda ad audiendum parata
Ostiū ei mihi apertū est magnum
ſ q; non contradicunt predicatōni † ſ ℚ. Quid ergo opus est ibi morari: Rndet aduer. ⁊c ſ qui conantur impedire
⁊ euidens†: ⁊ aduersarij multi. Si
ſ ad vos
aūt venerit thimothe⁹: videte vt si
ſ Aug⁹. forsan iam ibi timuerat commotionem per contentōnem pseudo apostolorum
ne timore sit apud vos. Opus enī
domini opatur sicut ⁊ ego. Ne q̄s
ergo illū spnat. Deducite āt i illū in
pace: vt veniat ad me. Expecto enī
ſ qui secū sunt † ſ Qui erat episcopus eorum ab apostolo ordinatus ſ Quia hunc chorinthii requisierant: qui cum non posset eos sedare erat ad apostolum ephesum.
illum cum fratribus. † De apollo
aūt fratre notū vobis facio· q̄m mlt'
tuꝝ rogaui eū vt veniret ad vos cū
ſ quia timet incorrectos
fratribus: ⁊ vtiq̄ non fuit volun
tas eius vt nūc veniret. Veniet āt
ſ opportunum ſ cū vos correcti fueritis.
† ſ vos autem ſ Contra asturias dyaboli
cum ei vacuum fuerit. †Vigilate et
ſ Stanti non obrepit somnus
† ſ mulieruꝝ inconstantia est' ſ ſ in domino ſ vt sit in vestra virtute profectus
state in fide† virilit agite· ⁊ ꝓforta
ſ etiā correctio ſ nō cā inanis glorie
mini: oia ei vra in charitate fiant.
ſ Qui
Obsecro aūt vos fratres nostis do
ſ hi cū apostolo fuerunt in predicatione chorinthiorum
mū stephane· ⁊ fortunati ⁊ achaici
ſ primi crediderunt in achaia ſ vt mi
qm̄ sūt primitię achaię· ⁊ i ministe
nistrarent sanctis
rium sanctorum ordinauerūt seip
sos: vt ⁊ vos subditi sitis eiusmodi
⁊ omni cooperanti ⁊ laboranti.
† ſ quia presētes sunt apud vos e quibus est vobis profectus· vel quia mihi pro vobis ministrare venerunt· quod vos debueretis facere
Gaudeo autem† pręsentia stepha
ne· ⁊ fortunati· ⁊ achaici· quoniaꝝ
† ſ ministrauerunt mihi quod vos non fecistis.
id qđ vobis deerat ipsi† suppleuerī
† ſ quē pauerunt
Refecerunt ei spiritum ⁊ † meum ⁊
ſ q̄b⁹ apostolū seruauerūt ſ honorate ſ illos
vestrum. Cognoscite ergo qui eius
ſ quod ego scribo omnes desiderāt.
modi sunt. Salutant vos ecclesię
asię. Salutāt vos in domino mul
ſ apud quos hospitor ſ Id est fratrum congregatione.
tum aquila ⁊ prisca· cum domesti
ca sua ecclesia: apud quos ⁊ hospi
tor. Salutant vos fratres omnes
† ſ vero corde in signum pacis
Salutate iuicem† in osculo sancto
ſ vt sciant epistolam eius esse subdit. Saluta· ⁊c
ſ scripta
Salutatio mea manu pauli. Si
ſ fideles saluto sed
quis non amat dominum nostruꝝ
† ſ vel condemnatus· ſ Separatus a deo
ihesuꝝ christum sit † anathema ma
ſ donec veniet dominus vel in aduētu domini.
ſ hec est salutatio pauli
ranatha. Gratia domini nostri ihe
ſ sit † ſ Ea charitate vos inuicē. vel deum diligite qua ego vos vel deum diligo
su christi vobiscuꝝ. †Charitas mea
ſ non scōm amorem seculi
cū oibus vobis in christo ihesu.

¶Epla ad Chorinth. ꝑma finit
¶Prologus in secūdā incipit

¶Obsecro aūt. Ordo bn̄ litterę respicit ⁊ pendet vsq̄ illuc vt ⁊ vos subditi sitis.

¶Spiritum. Meum lętitia· vestrū charitate.

¶Maranatha Id est donec veniat dns vel in aduētu domini Maranatha ei interptatur· dns venit. Et ē ꝓpositū ex syro ⁊ greco magis q̄ syrū est q̄ hebręū. Anathema vero greꝯ interptat cōdēnat⁹ vel sepat⁹. Simul ꝙ greco ⁊ syro vitur verbo.

¶ Quibusdam chorinthiorum ꝓ primaꝫ epistolam correctis: cã reliquoꝝ scribit secundam repellẽs pseudo apostolos ostẽdendo deceptõnem prędicationis eorum se multis modis commendans. Notat etiam eos ĩ elemosinis parcos. prędecepit q̃ꝫ fornicatiorẽ correctũ rẽcipi quẽ ꝑ⁹ sathanę tradiderat. Et quia etiam boni tribulantur ibi se eis exemplum patientię proponit.

¶ In hac epla in correctões corrigere ꝫ correctos ad vtiliora ꝓuocare ꝫ pseudo cũ sui cõmendatione deprimere intẽdit.

IN secũda ad chorithios epistola quasi in parte superiori post tribulationum suarum relationes reddit causas quare ad eos secundo non ierit: quoniaꝫ non leui mutatione consilij fecisse se asserit. sed ne aduentu suo tristiciam incurreret: cuꝫ in peccato permanere discipulos repperisset. Deinde post agnitos fructus pẽnitentię reconciliat eum ecclesię. quem in prima propter fornicationem a consortio sanctorum iusserat amoueri. Tercio cõtra pseudo apostolos officij sui dignitatem tuetur. ꝫ noui testamenti ministros. tanto anteire gratia ostẽdit: quanto ęuãgelium est lege prędestantius. Immoratur etiam in causa illa plurimum quam breuiter in prima contigerat: vt prompto ac libenti animo necessaria prędesentis vitę non habentibus largiantur. ꝫ vtilitate spiritualis commercij commutẽt prędesentia cum futuris. atq; abundantia sua sanctorum inopiaꝫ supleant: vt vicissim eorum inopia sanctoruꝫ abundantia suppleatur. In fine repetit quod superius contra pseudo apostolos egerat: ꝫ iactationem eorum prędicationesq; de se glorioſas vel collata antiquitate generis. vel catalogo iniuriarum ac periculorum suorum euacuat. Dicit q; eos oparios subdolos qui ad imitationem sathane transfigurentur in apostolos christi. sub prędicationis spe lucra pecuniaria quęq; sectantes.

¶ Argumentum incipit.

POst actam a chorinthijs pẽnitẽtiam consolatoriam scribit eis epistolaꝫ a postol⁹ a troade per titum. ꝫ collaudans eos. hortatur ad meliora: contristatos quidem eos. sed emendatos ostendens.

¶ Argumentum explicit. Epistola pauli ad Chorinthios secunda incipit. C. I.

C. I.

¶ Paulus apostolus ꝛc. Salutationem primo more solito prędemittit. Inde de bonis ꝓ gratiã collatis gratias deo agit. loquens perfectis. post ad passionis tolerantiam sui exemplo inuitat. postea pseudo apostolos deprimendo redarguit detegẽs versutias eorũ. Et se multis modis commẽdat. Tandẽ moral' admonitio cũ iteratõne bñdictiõis subditur. Salutatõnẽ igitur ꝓmittẽs. cõtra spseudo supbiam. paulum. Et cõtra cordis ꝓsumptõnẽ aplm se noĩat dicẽs paulus ꝛc.

¶ Benedictus. Primũ pfectis loquitur de tribulatõe. proponẽs se exẽplum patiẽtię ꝫ cõsolatõis adeo accepte: ducens laudi quod alij ignominię. Deus. Creator oĩm. Dat christi. ℣ Per quez est ꝫ nobis. ℣ Pater misericordiarum. ℣ Paterne dãs veniaꝫ peccatoꝝ. ꝫ bona opera. ꝫ in tribulatõne constantiaꝫ. Et deus. datoꝛ. Totius. ℣ Perfectę cõsolatõnis. quantam decet dare deũ his qui ꝓ christo patiuntur. Qz deus cõsolationis: ex hoc ꝓtz q; cõsolatur

¶ Qua exhortamur. Id est quã de⁹ ad hoc dedit nõ solum vt consolaretur nos: ſ̃ etiam exhortaret. ꝫ ita nostra cõsolatio valeꝫ etiã ad alios exhortari vt ꝛe possim⁹ ꝓsolari

¶ Pro vestra exhor. et sal. In amaris salus ꝫ prędemium ꝓmittitur.

PAulus a postolus ihesu ſ tnon vsurpatiue. christi ꝑ tvolũ ſ non hoĩm. tatem dei. ꝫ thi ſ qui iuit cum prima epistola ad chorinthios ꝫ oĩa renũciauit a postolo q̃ fiebãt apũ illos. mothe⁹ frater ſ et. ecclesię dei quę est chorinthi cum ſ spiritusſancti gratia renatis ſ presbiteris sanctis omnibus q̃ sunt in vniuer ſ cuius metropolis est chorinthus ſ Ecce Salutatio ſ tranquillitas mentis sa achaia. Gratia vobis ꝫ pax a ſ Sine quo pẽ nil dat deo patre nostro ꝫ dño ihesu xpo. ſ Et si in se gloria eius non potest augeri nec minui in suis sit exaltatus in quibus per cognitõnẽ ꝫ ipsoꝝ profectũ dicitur exaltari

Benedictus deus ꝫ pater domini ſ nobis qui filii christi sumus nostri ihesu christi. pater misericor ↑ſ non minus est tribulatione solatiuꝫ diarum ꝫ deus ↑ totius consolatõis ſ ministros ſ anime ꝫ corpis qui consolatur nos in omni tribu ſ a deo consolatur † ſ desolati .i. humano auxilio destituti. latione nostra. vt possimus ꝫ † ipsi ſ per exemplum consolationis nostre † ſ id est qualibet. consolari eos qui in † omni pressu † ſ per talem consolationeꝫ que hortatur nos ad grauiora ra sunt † per exhortationeꝫ: qua ex ſ nos ſ vt vere possim⁹ consolari. hortamur ꝫ ipsi a deo. Quoniã si ſ que pro christo .i. christi noĩe inferunt vel quas ad similitudinẽ christi patimur cut abundant passiones christi in ſ non minus † ſ Cum vel hic liberamur vel pietatem paternam in flagellis intelligimus. quia flagellat omnem filium quem recipit ſ in nobis qui sum⁹ earũ loc⁹ nobis: ita ꝫ per christum † abũdat ſ Sed hoc totũ ꝓ vobis consolatio nostra. Siue autem tri † ſ quia nostro exemplo monet vos deus pati vn de salus eterna vobis bulamur: † pro vestra exhortatõne ſ spe premii † ſ vt similem speretis ſ quia nostro exemplo monet vos deus pati: sub spe premii vt sic leuius feratis ꝫ salute. siue consolamur pro † vra † ſ ad grauiora vel finitis malis vel virtute patientie data nobis consolatiõe. siue † exhortamur pro ſ vt ad maiora animemini. ꝫ salutem speretis † ſ pro salute dico ſ Salus operatur .i. intendit operari ĩ vobis. Id est. Nos intendimus. ꝙ operetur in vobis tolerantiam vestra exhortatiõe ꝫ salute. † q̃ ope † ſ Quasi debetis exemplo nostri eadem pati. q̃ ꝫ nos patimur ratur tolerantiã † earundem passio † ſ a deo optatur ſ quia speramus vos passuros num quas ꝫ nos patimur. † vt spes † ſ patimur dico ſ ad vestram vtilitatem nostra firma sit † pro vobis. Sciẽtes quoniam sicut socij passionum † ſ quia equa gloria labori vestro retribuet ſ in futuro ſ eterne estis: † sic eritis ꝫ consolationis.

¶ Nō enim volumus ꝛc. Ne chorinthij deficerēt patiētes tribulationes ab infidelib⁹ apls dat eis ī exēplū seipsum vt sicut ipse: corroborētur in suis tribulationibus.

¶ Ipsi. Non soluz alij de nob· sed ꝛ. In nobis. Quia natura nostra nil nisi mortem ꝓmittebat vel defectum. Tantā insolētiam iniquitatis signi ficat īsurrexisse ꝓtra fidei ꝓdicatores· vt mortem ꝓtra oculos haberent. Sic eī afflicti fuerāt vt desparēt de presenti vita.

¶ Et erunt. Quia de⁹ psidia sua non negat suis in necessitate positis.

¶ Et adhūc. Vt ex psonis multaꝝ speciez ad deū ꝓpter ꝓdicatōnem eoꝝ ꝓuersis: gr̃e agantur do ꝓ prę dicatōe eoꝝ per mltos habētes eā donatōnē fidei· q̄ in ipsis ē ℣ Personas. m. f. dicit infantes· pueros ꝛ ceteras ętates ꝓ vtriusq; sex⁹ cōditione.

¶ Ex multaꝝ. p. f. Filia trāslatō vt ī multoꝝ facie ei⁹ q̄ ī nob ꝛc Quę lr̃a sic legit. Q. oroes vię sic iuuabūt nos vt per multos gr̃e agātur deo ꝓ nob· gr̃e dico ei⁹ donatōis q̄ ē in nob· ℔ nō mutātur agātur dico ī multoꝝ facie. Aug. i. inter multos ꝛ corā multis· ℔ iō qꝛ gr̃a dei ꝓsolat apostolos cā mltoꝝ. i. oīm credētium· quoꝝ cā ꝛ ꝑssurę eis ī gerebātur. Et iō illi oēs credētes gr̃as deo referāt ꝓ liberatōne.

¶ Donatōis. Ꝓcedētis ex psonis. i. bonestis viris· vt vobis ꝛ alijs multaꝝ fa. i. discretōnū· vel discretoꝝ meritoꝝ ꝛ diuersarum virtutuz· vt facies iob fuit patientia· dauid hūilitas· moysi māsuetudo.

¶ Per multos. Expónit qđ supra dixerat a psonis multarum faciem.

¶ Nā gl'a nr̄a h. ē Jō ꝛ vos ꝛ alij debetis orare ꝓ nobis. Vl iō oroes vię poterūt nos iuuare· qꝛ ℔ vñ gloriamur tam bonestum est.

¶ Testionīū consc. Sūt bona opa q̄ testant ex cius· qđ sit in cōscia.

¶ Testimoniū ꝓscię. Id ē ꝓsciētia nō remordēs ℔ testificās q̄ in sincę ꝛc.

¶ Dei. Sicut impijs ē magna pęna cōsciētia· ita pijs gaudiū· nō q̄ inde supbe glantibus ℔ deo totū dātib⁹. Jō recte nō ait. ℔ lia nr̄a ē testimonium alienę malicię vel minoris gr̃e· ℔ cōsciētię nostrę· q̄ qꝛ occulta ē nō est subiecta alieno iudicio ꝛ iō null⁹ ꝓsūat ꝓtra eā vel cogitare vel ꝓferre sn̄iaz

¶ Non in carnali sapia. Quę ē voluptates diligere· laborez· vitare vel scđm naturas rez ꝛ non contra prędicare vt pseudo faciebāt quoꝝ fucatā ꝑdicatōnem arguit.

¶ Spero. Ambro. ꝓficere illos spat· qꝛ cę perant meliores effici ꝓgnito apli affectu circa se. ꝛ gl'abātur ī eo

¶ Quia gl'a vestra. Cognoscetis· qꝛ gloria. i. per nos conse qui gloriam ętern̄ā debetis· ꝛ nos ꝓ vos bene istructos· qđ nō eēt si cū offēdiculo a vob acciperem.

¶ Hac confidentia. Quia vita munda vel emendata quo rūdā erat· voluit videre q̄s ante ī dignū erat videre. Si g̃ non iuit ꝓpter alios est qui mō se purgent.

¶ Volui. August. Prius· qꝛ in ꝓxi epistola promiserat se vēturꝝ ꝛ nō venerat· ꝛ iō mēdax ꝛ leuis videbatur· qđ modo excusat Non eī fecit ℔ nisi ꝓ eoꝝ culpa. Nō est iudicād⁹ mendax· q̄ dic falsum: qđ putat verū qꝛ quātū in se ē: nō fallit ipse ℔ fallitur. Ecō tra mētitur ille· qui dicit vꝝ qđ putat falsū nec est liber a mendacio· qui oze nescięs verum loq̄tur· scięs aūt n̄ eē vꝝ volūtate mētitur.

¶ Vt sit apud me est et non. Jd ē vt ꝓponā volūtatē vtilitati. Q. nō sic. qꝛ vtilitas ꝑponēda ē volūtati ꝛ sic feci.

¶ Fidelis aūt deus. In hoc n̄ suz mēdaces· quia ī nullo alio sum vobis mētitus. Et hoc credi potest· qꝛ de⁹ est fidel· qui promisit doctoresveritatis· vel de⁹ verax est mihi ī hoc testis· ꝛ ℔ ē videtur apud me esse est ꝛ nō· ℔ deus ē fidel in promissis: qꝛ in illo toto nostro sermone qui fuit apud vos nō est est ꝛ non. i. mendacium. In nostro sermone nō fuit est ꝛ non· quia in illo dei filio. i. in eius prędicatōne qui dei filius est prędicatus per nos: nō fuit est ꝛ non· sed est. i. affirmatio veritatis tantum fuit in illo. ꝙ si mendaces essemus: ꝛ ipse: quia quod docuit: tantum prędicamus. Verax est dei filius· quia promissiones dei· in illo, i. per illum sunt· est· vel etiaz· i· veritas ꝛ completio qꝛ in illo ꝓplet̃

ꝟ exponit tribulationes † ꝟ quia vobis scire ꝓficiet

Non eni volumus ignorare† vos

† ꝟ pseudo de sua gloria gloriantur· nos vero de tribulatione

fratres de† tribulatiōe nostra· qūę

† ꝟ Quid de ea hoc. s. ‡ ꝟ precedentium tribulationum

facta est in asia· † quoniam ‡ supra

ꝟ pondere passionum ꝟ ꝛ. ꝟ hūanaz

modū grauati sum⁹ supra virtutē·

ꝟ adeo † ꝟ nos qui de malis solemus gaudere. ‡ ꝟ non solum loqui ꝛ cetera facere

ita vt tederet† nos etiam ‡ viuere: sz

ꝟ non solum tedebat viuere: sed etiam † ꝟ certitudinem omnimodam dissolutionis.

ipsi in nobis ipsis† responsuz moz

† ꝟ ideo deus tantum permisit eos affligi.

tis habuimus· † vt non simus fidē

† ꝟ Maledictus enim' qui confidit in homine. ‡ ꝟ in quo secure quia ipse est. ‡ ꝟ cui simile est ꝙ me de illis predictis liberauit· vñ subdit. Qui de tan. ꝛc.

tes† ī nobis: sed ‡ in deo q̄ ‡ suscitat

moztuos· qui de tantis periculis

ꝟ ad salutem reduxit † ꝟ tendentes mentis desiderio.

eripuit nos: ꝛ eruit† in quem spera

ꝟ in posterū ꝟ quotidie

mus quoniam ꝛ adhuc eripiet ad·

ꝟ non solum nobis ꝛ aliis sed ꝛ ꝟ vel nbus.

iuuantibus vobis in oratione ꝓ o

ꝟ facta vel ctis. ꝟ ita oratōnes vestre iuuabunt nos vt per multos ꝟ Id est a personis diuersaz etatū.

nobis· vt ex multaruz personis fa

ꝟ vel vobis † ꝟ li

cierum· eius quę in nobis ē† dona

berationis ꝛ ceteroꝝ bonoꝝ ꝟ fideles

tionis· per multos gratię agan·

† Ambro· Ideo non diffido de auxilio dei· quia pura est conscientia ab omni simulatione ‡ ꝟ hoc vn de gloriamur

tur ꝓ nobis. † Nā ‡ gloria nostra

hęc est testimoniuz conscientię no

‡ ꝟ non aliud in ore ꝛ aliud in corde habentes † ꝟ Sinceram veritatem de deo· non etiam legis obseruantias predicantes

stre: ꝙ ‡ in simplicitate ꝛ† sincerita·

ꝟ quia a deo est hec gloria conscientie simplicitas ꝛ sinceritas

te dei ꝛ non in sapientia carnali· sz

ꝟ Id est secundū ꝙ spiritus gratis mihi ūdicauit

in gratia dei conuersati sumus in

ꝟ vbi tot mala† ꝟ Simpliciter conuersati sumus

hoc mundo: † abundantius autē m

ꝟ erga vos ꝟ quib⁹ cessū⁹ de iure nostro quia cū ab aliis acceperit ab his noluit † ꝟ abundantius ad vos· quia nec in prima epistola exegi aliquid nec in hac

ad vos. † Non enim alia scribimus

ꝟ in prima epistola † ꝟ in experientia operum

vobis q̄ę legistis: ꝛ† cognosci·

ꝟ Et sicut hucusq; de me cognouistis: ita deinceps cognoscetis

tis. Spero autem ꝙ vsq; in finem

ꝟ me in eodem

cognoscetis sicut ꝛ cognouistis

† ꝟ non ex toto· quia ꝛ si scitis ꝙ abstinui: non tamen scitis quāta discretione hoc feci

nos† ex parte· quia gloria vestra su

† ꝟ que gloria erit ‡ ꝟ aduentus. i. tempore iudicii ꝟ cum omnia apta erūt

mus: sicut ꝛ vos nostra· † i ‡ die dn̄i

† ꝟ Jam quidam vestrum correcti sunt ꝟ vel abūdantius ad vos seruaui simplicitatez· ꝛ in hoc cōfisus· vel in hoc ꝙ speramus per alterutruz glorificari.

nostri ihesu christi. † Et hac cōfidē

ꝟ q̄ z irem in macedoniam

tia nolui priuꝰ venire ad vos vt se

ꝟ p meā presentiam † ꝟ confirmationem que post fidem· vel qui prius fidem habueratis ‡ ꝟ vestro ductu.

cūdam haberetis† gratiā· ꝛ p ‡ vos

† ꝟ vt multipliciter vos confirmarem

transire macedoniam· ꝛ† iterū a ma

cedonia venire ad vos: ꝛ a vobis

ꝟ vt elemosinam ferrem sanctis qui ibi erant † ꝟ ad hoc ergo venire volui ꝛ non veni

deduci in iudeaz. † Cum ergo hoc

ꝟ ꝛ non feci † ꝟ vt quod ratione nō proposui· sed impetu animi· eadem leuitate dimisi

voluissem· † nunquid leuitate vsus

† ꝟ facienda vel dimittenda † ꝟ vt p carnali commodo proposuerim· ꝛ quia non erat dimissurus.

sum: Aut quę† cogito scđm † carnez

‡ ꝟ vt per has causas sit apud me. i. in intentōne mea affirmatio ꝛ negatio de eodem

cogito ‡ vt sit apud me est ꝛ nō· Fi

delis autem deus quia sermo no

† ꝟ Id est mendacium vt in pscndo ꝟ Id est non aliud egi· q̄ seui agendum· quia vtilitas proponēda est voluntati

ster qui fuit apud vos· † non ē in il

† ꝟ id est in eius predicatione qui dei filius ihesus christus est

lo est ꝛ non. † Dei enim filius ihe·

sus christus qui in vobis per nos

prędicatus est· per me ꝛ siluanum

ꝟ Id est mē

ꝛ thimotheum· non fuit in illo est ꝛ

dacium † ꝟ nunq̄ aliud voluit q̄ quod vule est. ‡ ꝟ verax est dei filius ꝛ vere quia

non· † sz est in illo fuit. † Quotquot

enim promissiones dei sunt: in illo

ꝟ vel scōm aliam litteram veritas et completio ‡ ꝟ vel etiam

est. † Jdeo ꝛ per ipsum amen deo

toto nostro sermone qui fuit apud vos nō est est ꝛ non. i. mendacium. In nostro sermone nō fuit est ꝛ non· quia in illo dei filio. i. in eius prędicatōne qui dei filius est prędicatus per nos: nō fuit est ꝛ non· sed est. i. affirmatio veritatis tantum fuit in illo. ꝙ si mendaces essemus: ꝛ ipse: quia quod docuit: tantum prędicamus. Verax est dei filius· quia promissiones dei· in illo, i. per illum sunt· est· vel etiaz· i· veritas ꝛ completio qꝛ in illo ꝓplet̃

z exhibitę sunt·z non est credendum q̄ men dax sit · per quē pater verax apparuit. Et q̄ promissiones dei per christum sunt impletę iō nos p ipsuz dicim⁹ deo ame.i. veracem eē Et q̄ christus z deus sunt veraces ē ad glo/riam nostraz·q̄ per ꝟ probamur vera p̄di/care. Nam dico·non tm̄ nobis tribuo · sed deo · quia qui confir/mat est deus.

¶ Nobiscū in chri sto. Tunc si vos estis firmi in christo: magis constat de nobis · per quos vos confirmati estis.

¶ Ego aũt. Pro le nitate vel terreno com modo nō dimisi ꝟ par cens. Spūalis tūc di sposituz nō implet: q̄n pronidētius aliq̄d ad salutē meditatur.

¶ Non q̄ dña/mur. Ne indignaren tur quasi de dominio eo q̄ dixerat parcens vobis nō veni subdit Non q̄ domi. ꝛc.

C. II.

¶ Statui. Parcēs nō veni·sed statui hoc idem · q̄d cū prima mi si epl̄am .s. ne iterū ve nirem · vel iterū cēt tri sticia: sicut fuit auditis eozum peccatis.

¶ Si eni ego. ꝛc. Corrigendo·increpā/do quocūq̄z modo vel per epl̄am vel p̄sētiaz Et quis ꝛc. q̄si z vos me contristatis · nisi q̄ contristatur ex me.i. se cūdum meā volūtatē vt pniteat.

¶ Confidēs. Qua si videte g̃ ne frustra pfidā·q̄d meū gaudiū erit z vos debetis face re q̄d ad meū gaudiū spectat·q̄ meū g. ꝛc.

¶ Non vt con/trist. sz vt sci. Amb. Ad hoc eī corripiebat vt ostēderet quo amo re illos diligeret · de q̄ rum peccatis plus illis dolebat. Qui nō hoc affectu corripit: contri stat·insultat eī; q̄ non condolet fratri.

† ſ per quos manifestatur hoc
dicimus ad †gloziam nostraz. Qui
† ſ in vera predicatione·† ſ iudeos ſ quia z gen tes cum iudeis confirmate sunt
autem †confirmat·† nos vobiscum
† ſ in vera predicatione christi ſ in reges z sacer dotes per spiritum in baptis. vnde petrus. Nos su mus genus electum regale sacerdotiū ſ est
in †christo z qui vnxit nos deus. z
ſ in libro vite scripsit · vel discrenit ab aliis signo crucis † ſ Spiritum sanctum i arram · vel do na sunt pignus q̄ spiritus est in eis
qui signauit nos: z dedit † pignus
† ſ aperit quare non venit ad cos sicut dixit. ſ ne putent se contemptos
spiritus in cozdibus nostris. † Ego
ſ non soluz contra coz pus · sed etiam contra ſ Si mentioz
autem testem deū inuoco in aiam
·† ſ ne contristarz multos ſ ne eo asperioze incoz recti · verterentur in seditionem : vult ergo prius mitigare
meam: q̄·† parcens vobis nō veni
ſ primam vicē postq̄z a vobis discessi · † ideo di co parcens † ſ non quia dominium z coactionez
vltra chozithum: † Nō quia † domi
patiatur fides·† ſ que voluntatis est non necessi tatis † ſ Si vultis cooperari
namur † fidei vestrę: sed † adiutozes
ſ eterni · vel quia gaudebunt emendati
sumus gaudij vestri. Nam fide
ſ que per dilectionem operatur · non dominio statis

C. II.

Statui aut̄ hoc ipsum apud me:
ſ vos cōtristans.
ne iterum in tristicia venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos z
† ſ nullus nisi qui contrist. ex me. quod melius fit per epistolam q̄z per presentiam·
quis est qui me † letificet: nisi qui
† ſ q̄ nemo me letificet nisi qui cōtristatur ex m.
contristatur ex me? † Et hoc ipsum
scripsi vobis: vt non cum venero
ſ de ēcorrectione ſ de peccatis ſ de vobis
tristiciam super tristiciam habeam
† ſ non solū nunc sed olim cum contristauistis · et sic grauiter peccastis
de quibus † oportuerat me gaude/re. Confidēs in omnibus vobis:
ſ q̄ vltra non habebo tristiciam
ſ Id est quando gaudeo: vos gaudetis
quia meum gaudium omnium ve
† ſ tristiciā habui ſ laboribus vigilando pro vo bis z orando
strum est. † Nam ex multa tribula/
ſ cura dolore ſ primā epistolaz
tione z angustia cozdis scripsi vo/bis per † multas lacrimas · † non vt
† ſ que indicio sunt: quid int⁹ esset·† ſ hec refero
† ſ per memoriam eozuz † ſ q̄d desideriū emēdādi
contristemini: sed vt sciatis † quam
† ſ vel habeam·† ſ ostensam · quia omnes vt se di ligit ſ q̄z putaueritis
charitatem † habeo · † abundantius

† ſ quibus de iure meo cessi · † ſ Sicut ille forni catoz ſ per lacrimas scripsi
in † vobis. † Si quis autem contri
sed tamen condonate illi · † ſ tantū
ſ etiā vos
stauit me non · † me contristauit: sed
ſ non omnes vt hoc omnibus non imponā. Qđ reprehensorie dicitur. vel illos onerat · qui non do luerunt de peccato
ex parte vt nō onerem omnes vos
ſ tamen † ſ qui tam grauiter deliquit ſ quia
Sufficit † illi qui eiusmodi est ob/
talis; facile desperaz · si nimis aspe ī eum animad uerteretur † ſ quia quanto a pluribus tanto ma gis donandum.
iurgatō hęc quę fit a plurib⁹ † ita vt
ſ vt per exēplū
econtrario magis donetis z conso
dauid z aliorum quibus indulta est venia ſ eum
ſ per nimis asperam penitentiam de sperans
lemini: ne forte abundātiori tristi
ſ a dyabolo ſ vt velit vti seculo
cia absorbeatur qui est eiusmodi.
ſ ne absorbeatur ſ qui possem iubere
Propter quod obsecro vos vt cō
ſ condonando ei q̄d z deberis† ſ vel lo.·† ſ quaz habuistis eiiciendo eum
firmetis in † illum · † charitatem.
ſ nunc
Ideo enim z scripsi vobis vt co/
ſ quo animo feceritis eiiciendo eum
gnoscam experimentum vestri: an
ſ obsecro
in omnibus obedientes sitis: Cui
condonare · deberis autem ſ condonaui q̄d bene potui
autez aliquid donastis: z ego. Nā
ſ Sicut alii apostoli † ſ quia n̄ temere hoc factū est z passim
z ego quod donaui · † si quid dona
ſ feci † ſ ac si ipse christ⁹ condonarz · ne irrita videatur huiusmodi condonatio · que prop ter amicos.
ui propter vos in † persona christi:
† ſ vt faciat eum desperare
vt nō circumueniamur a † sathana
ſ Qui quos consentiendo nequit decipere · facit nimis asperos ſ astutas
Non enim ignoramus cogitatio/
ſ parces vobis non veni corinthum
nes eius. Cum venissem autez tro
ſ predicandum
adem propter euangelium christi
ſ corda parata ſ opante dō
z hostium apertuz esset mihi in do
ſ nō potui satisfacere volūtati mee.
mino · non habui requiem spiritui
ſ ibi sicut p̄dixeram? † ſ qui impeditus apud vos non venit illuc ſ Qui ibi erat necessarius
meo · eo q̄ non inuenerim † tytum
† ſ qui erant conuersi ſ In quibus hostiuz aper tum
fratrem meum: sed valefaciēs † eis
ſ ſz nō inuti liter quia ibi quasi triumphatoz extiti
profectus sum macedoniam. Deo
ſ ago † ſ triumphare facit
autem gratias qui semp † triūphat
ſ ī predicatōe xp̄i·q̄ prepat corda ad credēdū
nos ī christo ihesu · z odorē noticię

satis digna pena vide tur · in hoc tm̄ nō est p na estimanda q̄ fit a plurib⁹ · q̄b⁹ congrega tis sathanę traditus ē Magnū vtiq̄z dolorē patitur · q̄ delictū suū plures videt horrere. Et ita sufficit q̄ a plu ribus obiurgatus.

¶ Donetis z con solemini. Recte ho mini pro peccato affli cto ignoscere z subue/nire per consolatōnes precipit. Si enim cor/rectus in animo dolet mox habet fructū: hęc ē enim vera penitentia cessare a peccato.

¶ Cōsolemini. Per verba domini p̄phe tā dicentis. Nolo mor tem peccatoris ꝟ vt cō uertatur z viuat. Et item. Quacunq̄z hora īgemuerit peccator oī/um iniquitatum ei⁹ nō recordabor.

¶ Jō eni z scrip. vo. vt cognos. er. Cum propter eum re/cipienduz scripserim z propt̄ hoc etiaz scripsi vt quos expertus sum mihi obedientes in eie ctōne: cognoscā an in oībus obediētes.

¶ Vt nō circūue/niamur. Jdeo debe mus cōdonare: ne de/cipiamur a sathana: per nimiam aspitatē. Sępe eī propter aspi ores animaduersio/nes in despatiōnē ifir mus precipitat.

¶ Cū aũt ue. P⁹ interpositō em de reci/piēdo fornicatore re/dit ad ipsos ostendēs q̄ sicut culpa eorum fuit q̄ non venit corin thum: sic q̄ non profe cit in troade: dū apud eos impedit⁹ morat̄ tytus: sine quo non po terat ibi pficere: quia forsan lingua eorum tytus expressius vti po terat.

¶ Eo q̄ non inue/nerim tytum. Quia solus non pote rat z fideles instruere: z perstrepētibus incre dulis repugnare.

¶ Deo aũt. Pacte nus de tribulationibus z cuius culpa non venerat. Hic incipit se commen dare z pseudo deprimere.

¶ Odorem noticię. Jd est christum qui velut odor procedens a pē notificat eum inuisibilem sicut aliq̄ res que non videtur · p odorem cogno scitur · z in quo loco sit intelligitur Vel miracula vel doctrinę verba quib⁹

ad noticiam eius venitur.

¶ Bonus odor. Scilicet vt olim hostia legalis·ita modo predicatio vera·z sincera fama apostolox

¶ Dei patris odor: christus odor christi sunt apostoli.

¶ Odor christi apostoli in quorum vita z predicatõe christ⁹ ostenditur: n blasphemat. Sicut de mal⁹ dr. Nomẽ dñi p vos blasphemat' int' gẽtes.

¶ Ambro. Predicatõnem christi dicit odorẽ· qr sicut q̃ non videntur cognoscũtur p odorez ita inuisibil' deus p ꝓdicatõnem christi intelligi voluit.

¶ Aug. Iste bonus odor significatur ĩ scriptura notatis quibusdam aromatib z vnguẽtis. Dicit ei dñica spõsa·post odorez vnguentox tuorux curremus. ꝓpter hũc odorẽ dr in ꝙngelio. Qr fracto alabastro vnguẽti dom⁹ impleta ẽ odore .i. mũdus ĩplet⁹ ẽ bona fama z doctrina christi z aplox. Odor iste vegetat diligentes necat inuidẽtes. q. q̃ iuidet fame christi l' pauli: bono odore morit⁹ qui eam diligit viuit in bono odore. Si nõ eẽt claritudo sanctorũ inuidia non surgeret impiorum· ꝫ si qui tales persequendo frangũt ãpullam· odor vnguenti ãpli⁹ diffũdit'

¶ Odor mortis. Vt de nra predicatõne procedat mors· ide ruentibus in eternam damnatõnem.

¶ Sicut plurimi Ambro. Hic pseudo apostolos tangit· qui corrupta doctrina veritatẽ violabant·de q̃ bus esaias ait. Caupones tui vino aqua miscent.

¶ In christo. Nũ q̃ eum excedẽtes· vt q̃ de lege agũt legalia q̃ dicantes.

¶ C. III.

¶ Incipimus. Quia sciebat eos sinistre accipere suam commendationem sicut z ĩ prima epistola· quasi suam gloriam quereret. Incipit contra eorum opinionem ostendere se non suam gloriam· ꝫ dei quere re.

¶ Scripta non atramẽto. Id est q̃ estis representatio christi z mea hoc est firmiter scriptum in cordibus nostris·non delebiliter: vt quod a tramento scribitur· Vel non tetris notis· vt pseudo qui hereses interserunt.

¶ Spũ dei. Id est spiritusancto docente instructi estis per quez diffunditur charitas in cordibus nostris. qui in ꝙngelio dicit' digitus dei. Hoc digito scripta est lex vetus in tabulis lapideis. Nova diffusa est in cordib hec lex est charitas dei. Illa lex operũ littera occidens prꝙuaricatorẽ. Ista fidei viuificãs dilectorez Ibi lex extrinsecus posita est qua iniusti terrentur Hic intrinsecus posita qua viui instificarẽtur Ibi in tabulis lapideis digitus dei opatus est· vt significaretur duricia cordium illius populi. Hic idẽ digit⁹ in cordib⁹ hominum opatus est vt voluntas prompta z intelligẽtia

† ſ non per pseudo·† ſ vbicunq̃ predicamus.

suę manifestat per † nos in † oi loco
ſ per nos † ſ z suauis deo· z si non ita vobis vẽ detur.

quia christi bonus † odor sum⁹ do
ſ bonus z horum respectu: qui inde saluantur. z eorum qui contemnentes pereunt· quia bona intẽ tione facimus ſ misericordia

in his qui salui fiunt: z in bis qui
ſ iudicio.† ſ deo bonus. Sed hominibus aliis videmur: odor mortis† ſ inuidie z male opinionis ducentis in mortem eternam

pereunt. † Alijs q̃dẽ odor † mortis
† ſ dilectionis z bone opinionis ducentis eos in vitam eternam

in mortem: † alijs odor vitę in vitã
ſ nos sumus odor: z per nos hec deus operatur z ad hec ꝛc. ſ sicut nos veri apostoli quasi nullus· ſ pseudo apostolox.

Et ad hec quis tam idoneus? Nõ
† ſ falsa admiscentes pro voluptate ꝺ non prole predicantes.

enim sumus sicut plurimi † adulterantes verbũ dei·sed † ex sinceritate
† ſ sincera intentione· non pro questu z sine admixtione corruptionis

† ſ qui nos docuit.† ſ z hoc facimus ſ Id est causa eius solum ſ vt ei placamus.

sicut ex † deo † coram deo in christo loquimur.

¶ C. III.

¶ Incipimus. Quia sciebat eos sinistre accipere suam commendationem sicut z ĩ prima epistola· quasi suam gloriam quereret. Incipit contra eorum opinionem ostendere se non suam gloriam· ꝫ dei quere re.

¶ Scripta non atramẽto. Id est q̃ estis representatio christi z mea hoc est firmiter scriptum in cordibus nostris·non delebiliter: vt quod a tramento scribitur· Vel non tetris notis· vt pseudo qui hereses interserunt.

¶ Spũ dei. Id est spiritusancto docente instructi estis per quez diffunditur charitas in cordibus nostris. qui in ꝙngelio dicit' digitus dei. Hoc digito scripta est lex vetus in tabulis lapideis. Nova diffusa est in cordib hec lex est charitas dei. Illa lex operũ littera occidens prꝙuaricatorẽ. Ista fidei viuificãs dilectorez Ibi lex extrinsecus posita est qua iniusti terrentur Hic intrinsecus posita qua viui instificarẽtur Ibi in tabulis lapideis digitus dei opatus est· vt significaretur duricia cordium illius populi. Hic idẽ digit⁹ in cordib⁹ hominum opatus est vt voluntas prompta z intelligẽtia capar significaretur.

¶ Non in tabulis la. Aug⁹. Lapis enim nõ significat·nisi durissimã voluntatem z aduersus deum inflexibilem.

¶ Carnalibus. Sensum habentib⁹·nõ lapideis·sine sensu.

¶ Fiduciam. Dixit se nõ egere eplis. Modo q̃ nõ se ꝓmendat· ꝫ xp̃m

¶ Quasi. Epistola christi z nostra estis·sed fiduciam dicẽdi talia non ad vos sed ad deum referimus.

¶ Non q̃ sufficiẽtes sum⁹. Quis ẽ non videat pri⁹ eẽ cogitare q̃ credere. Nullus q̃pe credit aliq̃d nisi pri⁹ cogitauerit eẽ credẽdũ· Quã q̃ z ipsum credere nihil ẽ aliud q̃ cũ assensione cogitare. Si g̃ cogitare bonũ nõ est ex nobis· nec credere.

¶ Sed sufficiẽtia nostra ex deo est Attendãt hic z verba ista ꝓpendãt· q̃ putãt ex nobis eẽ fidei cẽptũ z ex deo ci⁹ supplementum. Cõmendat enim gr̃az q̃ nõ datur ꝺm q liqua merita· ꝫ efficit oĩa bona merita.

¶ Qui et idoneos. Hic cõmẽdat se p dignitatem officij. s. ꝙngelij. ꝓferẽs se non solum pseudo apostol' q̃ carnales obseruantias ꝓdicãt: ꝫ z ipsi moysi ministro legis

¶ Littera enim occidit. Jõ fecit de⁹ ministros noui testa. p spũm· non per lr̃am qr littera occidit· dum facit scienter peccare· z addit prꝙuaricationẽ z magis incitat·prꝫsertim post aduentum christi. Et sic littera sine spiritu adiuuante occidit. Dũ vero adẽ viuificãs spũs ꝫ ipsuz intus ꝓscriptum facit diligi·quod foris scriptũ lex faciebat timeri

¶ Lr̃a occidit. Aug. Aduerte quã dicat apostolus lr̃am quę occidit·cui velut ecõtrario spiritũ viuificantẽ ingerit. Ea certe ẽ decalog⁹ in illis duabus tabulis scriptus·quia lex subintrauit vt abundaret delictum. Porro autẽ ꝓcepta ista tã sunt vtilia facienti z salubria· vt nisi quis ea fecerit. vitã hic nõ possit. Non ergo dicitur littera occidens·eo q̃ lex mala sit. ꝫ quia prohibens peccatum non viuificat hominem· ꝫ auget concupiscentiam· z peccatum ꝙuaricatione accumulat·nisi liberet gratia per legẽ fidei. Apparet ergo littere vetustatẽ·si desit nouitas spirit⁹ reos facere pot⁹ homines cognitõne peccati·q̃ liberari a peccato. Vñ qui apponit scientiã apponit dolorem·non qr ipsa lex malum est· ꝫ qr mãdatum bonum bẽt tãtum in lr̃a de mõstrãte·non in spũ adiuuãte·qđ mãdatum si sit timore pn̄e·non amore iusticię seruiliter fit nõ liberaliter· z ideo nec fit. Non eĩ fruct⁹ est bon⁹·qui de charitatis radice nõ surgit. Si ꝺo assit fides operãs per dilectõnem fit delectatõ boni·q̃ non lr̃ę ꝫ spũs bonum est.

¶ Aug⁹. Lr̃a z spũs alio modo dicuntur lex z gr̃a. Lex ergo bona est· ꝫ

ſ nos ſ omnibus

bus hominibus·manifestati: quo
ſ in hoc ſ dum mihi similis z christo· vel christus principaliter vos scripsit·non ego.
† Quia nostro ministerio operatur deus in vobis

niaz epistola estis christi † ministrata a nobis· z scripta non atramen
† ſ Sed illustratione spiritus dei qua intus scribit ſ qui intus scribit vivit ſ eterni·† ſ nõ in duris cordibus habentibus notas· nec sentientibus· vt vetus lex.

to: † sed spiritu dei viui. † Non ĩ tabulis lapideis: sed in † tabulis cor
† ſ latis ex caritate
ſ qr intelligunt ſ mollibus quia habent affectum implendi

dis carnalibus. Fiduciam autem
ſ quod non veteres·† ſ per quem nobis hec protestas data

talem habemus † per christum ad
ſ ita ſ prefert deum apostolice dignitati

deuz. Non q̃ sufficientes simus
ſ saltem ſ boni † ſ qđ sit ex nostra parte· nos defendens quasi ex nobis procedat

cogitare aliquid † a nobis quasi ex
nobis: sed sufficientia nostra ex do
† ſ Itẽ alia ꝓmendatio·† ſ perfecta sciẽtia z vita

est. † Qui z † idoneos nos fecit mi
ſ pseudo veteris† ſ non existentis in littera tantum docente· sed spiritu adiuuante·qui p nos datur.

nistros noui testamẽti † non littera
ſ Sine spiritu

sed spiritu. Littera enim occidit:
ſ quia facit spiritualiter intelligere ſ Qui facit implere † ſ Et hec ministratio erit in gloria eterna·qđ per minus probat. i. per vetus testamentũ·

spiritus autem viuificat. † Q̃ si
† ſ Id est turpiter formata· quia inhonesta scõm litteram· vel plene scripta· ſt quis spiritualiter caperet

ministratio mortis litteris † defor
† ſ Id est tabulis lapideis ad litteram· vel duris capere vel amare
ſ moysi ministro illi⁹

mata † in lapidibus fuit in gloria
ſ aciẽ visus sui·† ſ quia

ita vt non possent intendere † filij is
indigni erant† ſ descendentis de monte cum lege accepta
ſ fulgorez

rahel in faciẽ † moisi propter gloria

cũ gra. vt cũ charitate
scietia pdest: sine ea oc
cidit. ita lex sine gra
occidit: cũ sit virt9 pec
cati. quę cũ iubet qđ si
ne gra ipossibile ẽ: idi
cat hoi qđ infirmus ẽ.
vt grat gram. Lex ꝺ
ducit ad fidẽ. fides im
petrat spm: sine q̄ non
est volũtas libera. cũ
cupiditatib9 viciatur.
In malo quidẽ est li
bera. ad bonũ nõ: nisi
filius liberauerit.

¶ Quę euacua
tur. Quia z in moyse
statũ trãsiuit. nec mõ i
ministris veteris legis
est. Vel mistice per fa
cie moysi põt intelligi
spualis intellect9 legis
Per gloziam facieī le
gales obseruãtię. quę
erant figurę veritatis.
Quasi. ita fuit lex mo
ysi in gloria. vt filij isꝛ
rabel. i. iudei non pos
sent intendere in fa. e9
. i. capere spirituale in
telligentiã legi. qz xp̃m
in lege nõ intelligebãt
z hoc propter gloziam
vul. ei9. i. legales ceri
monias. q̄ ꝓpter xp̃m
significandũ fiebant.
Sed illi adhuc carna
les in eis xp̃m nõ intel
ligebant. qđ significa
bat velamen positũ su
per faciẽ moysi. Quę
gloria moysi euacuat
qz figura erat veritatis
q̄ euacuat. qz veniẽte
imperatoꝛe ymagines
tollũtur de medio.

¶ Euacuatur. Am
broꝛ. Quia figurę fi
nem habẽt.

¶ Euacuatur. Am.
Quia figura nõ veri
tas. gloria moisi. quia
stellę in vespere Xp̃us
quasi sol. qui oziẽs stel
las obscurat.

¶ Multomagis
abũdat mi. in glo
Id est. in laude q̄z ve
tus. qz magꝛ gloria dei
est in salute q̄z in morte. Qui ãuis iuste damnet qđ agebat sub lege. tamen
magis ad laudem proficit si indulget. vt possit se reus cozrigere. quod per
gratiam in nouo testamento prestatur.

¶ Nam et glorificatum. Vere abundat. quia adeo qđ ad eius com
parationem illa nec dicenda est gloria.

¶ Quod claruit. Scilicet moyses in hac predicta parte. i. facie. vel nõ
est glorioſum in hac parte. id est. respectu hui9 nostrę partis. Illa enim tãta
fuit quãta fuo credi debuit. Hęc vero tãta quãta est genitoꝛis christi. quia
christus in gloria est dei patris. vt tantum interſit inter gloriã moysi z chri
sti. quãtum inter ymaginem z veritatem.

¶ Habentes igitur ꝛc. Ostensa dignitate noui z veteris testamenti
ostendit vsus vtriusqꝫ.

¶ Multa fiduc Vtimur. vsu exercem9 vñ crescit nobis fiducia. tantũ
enim videbim9 q̄tum credim9. z qz aperta ẽ gloria z nõ celam9 sensũ nr̃m si
qui significat eum clare videre. ad quod illi non
poterant accedere

vultus eius quę euacuatur: Quo
ſ hoc non põt negari

modo non magis ministratõ spi
ſ noui test. in quo datur spirit9 † ſ nobis † ſ eter
na' ſ In gloria eterna erit. quia dat iusticiã spiri
tus qui in ea datur qđ iterum a minori probat

ritus† erit in †gloria? ' Nam si mi
† ſ veteris. quod omnes preuaricatoꝛes cõstituit
ſ moysi.

nistratio †damnationis i gloria est
ſ. i. dat abunde gloriã ' ſ no
uum test. in quo datur spiritus. per quẽ ẽ iusticia
z consummatio virtutum.

multomagis abundat' ministeriũ
ſ qz nõ profuit gloria vul9
sed obfuit. z si culpa illoꝛum. non sua

iusticię in gloria. Nam nec glorifi

catum est quod claruit in hac par
ſ quare† ſ que de nouo. t. vbi puri vident glo
riam dei

te ꝓpter †excellentem gloriam.
ſ In isto gloria. que manens est. qz nouo testamẽ
to nõ succedit aliud † ſ fuit ministratũ. z receptũ
p gloriã moysi. sine qua nõ commẽdaretur

Si enim qđ euacuatur† per gloriã
ſ eterna.

est: multomagis quod manet i†gla
† ſ qz ministri noui. t. certi sumus de tãta gloria
' ſ videndi gloriam dei

est. †Habentes autem ' talem spez
ſ crescit fiducia opibus ſ z qz apta gloria.

multa fiducia vtimur. Et non sicut
' ſ p figuras legales. qz nimio fulgoze non pote
raut eum videre

moyses ponebat ' velam en super
ſ claꝛ z spiritualem intellectum ' ſ Ideo pone
bat ' ſ qz non poterant pati. causa peccati

faciem suam ' vt ' non intenderent
' ſ velamẽ modo nostris exposition9 remouet
sz rõ eoꝛ hebes ẽ. nec p̃t penetrare q̄diu ñ credũt

filij israhel in faciem eius. ' qđ eua
ſ per gratiã

cuatur: sed obtusi sunt sensus eoꝛ
ſ sensus iudeoꝛ sunt obtusi. quia non solum tũc
sed z hodie quãdo veritas patet

Usqz in hodiernum enim diem id
' . i. dum legitur eis vetus testamentum.

ipsum velamen ' in lectione veteris
' ſ eẽ velamen. i. nec hoc sciunt qđ sit velamẽ.

testamenti manet non ' reuelatum
ſ Id est in fide christi tantum

quod in christo euacuatur. sed vs
ſ exponitur

qz in hodiernum diem cuz legitur
ſ vetus test. † ſ quasi pondus. i. in coꝛdib9 eoꝛũ
est cecitas deprimens rationem

moyses. velamen est †posituz super
ſ qui negãt christũ ſ Sed ſ credendo

coꝛ eoꝛum. Cum autem conuersus
ſ aliquis eoꝛ ſ christũ ſ dato spũsancto

fuerit ad deum: auferetur velamẽ.

ſ p qz ſ z ideo dat legem spi
ritus p fidem in mente

Dominus autem spirit9 est. Ubi
† ſ . i. lex spũs quã domin9 dat nõ litteris scriptã
sed p fidẽ animis intimatã ſ itelligẽdi et faciẽdi

autẽ †spiritus domini: ibi libertas.
ſ illi habẽt velamẽ super coꝛ † ſ etiam uniones.
' ſ expedita ratione

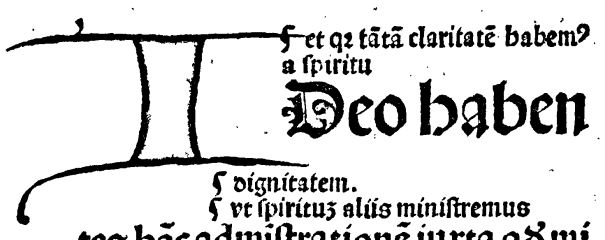
Nos vero † omnes ' velata facie
ſ gloriosum dominum † ſ p speculũ rõis videtes

domini gloriaz† speculantes in eã
ſ vt ei9 ymago. i. dii sumus. vel ꝺz christ9 ymago
patris eadem cũ illo. ſ vt in essentia cũ videam9

dem ymaginem transformamur a
ſ eũtes ab vna clara ' cognitõne in aliam. vt illi
quos spiritus dei ducit

claritate in claritatem: tanq̄z a do
mini spiritu.

¶ C. IIII.

ſ et qz tãtã claritatẽ habem9
a spiritu

Deo haben
ſ dignitatem.
ſ vt spiritus alios ministremus

tes hãc administrationẽ iuxta qđ mi
ſ non meritis

sericoꝛdiam dei consecuti sumus.
ſ pro aliquibus aduersis

Non deficimus: sed abdicamus
ſ nõ solum aperta mala. sed etiam cogitationes.
ſ vt pseudo q̄ videnẽ hũiles

occulta dedecoꝛis. Non ambulã
ſ hipocrili ſ per falsa. vel pro questu
predicantes.

tes in astutia. Neqz adulterantes
ſ quia manifeste in nobis videtur
veritas.

verbum dei: sed in manifestatione
† ſ commendabiles facientes † ſ Sine compara
tione aduersariozum.

veritatis. †Cõmendãtes ' nosmetip
ſ non ad oculum ſ rõnabilium

sos ad omnẽ ꝯscientiam hominuz
ſ intentõne mea manente ſ in beneplacito dei.
vel teste deo hoc dico † ſ dixi nos predicare i ma
nifestatione veritatis. q̄ si etiã. oper.

coꝛam deo. † Q̄ si etiam opertum
ſ quod a nobis predicatur † ſ culpa hoꝛum est
qui perire meruerunt.

est euangelium nostrum: in†bis q̄
† ſ pereuntibus vel verbis euangelii

pereunt est opertum. † In quibus
ſ a naturali rõne

deus huius seculi excecauit men
' ſ qz christo non credunt ' ſ vt nõ appareat eis
quod tamen lux est.

tes ' infidelium: ' vt non fulgeat

cut moisel. ꝺ apte dicit9

¶ Idipsũ. Quia ñ
aliter modo intelligũt
q̄z ante aduẽtũ xp̃i.

¶ Qđ in christo
euacuat. Vñ i pas
sione christi velum tẽ
pli scissuz ẽ. vt sigficet
p xp̃i passionẽ reuelari
sacra legi z ꝓphetię ve
lamẽ ei dic adoptõnẽ
ꝓphię vt ñ itelligeret

¶ Sz vsqz. Bis q̄
sunt i xp̃o euacuat. ꝺ
sup coꝛda eoꝛ est vela
mẽ. i. cęcitas deꝑmens
rõnẽ eoꝛ. cũ. i. q̄uis le
gat. i. exponat eis moy
ses. Et ita duo obsũt
cur nõ intelligãt. qz et
velamen. i. obscuritas
ẽ in lectõe. z cęcitas su
per coꝛda.

¶ Cũ aũt con. fu.
qđ ẽ cũ xp̃us venit.
Non credẽtib9 nõdũ
venit.

¶ Auferet velamẽ
Vt in aq̄ latere vinũ
itelligat. ois ei ꝓphia
nõ intellecto xp̃o insi
pidum z fatuũ q̄ddã ẽ

¶ Dñs aũt spũs
est. Oꝛdo. Spũsscũs
ẽ dñs. i. põt opari qđ
vult. z p ꝺ q̄s vult il
luminat. q̄s vult in te
nebꝛis deserit. vbicũ
q̄z aũt ẽ spũs dñi. i. fi
lij. p quẽ dat spũsscũs
ibi libertas. Et ido iu
dei q̄ nõ hẽnt spm̃: nõ
p̃nt libere itelligere vt
nos. vel dñs ad quem
ꝯuertitur ẽ spũs. i. spũa
lis cẽntia. z ita fac spi
ritualit intelligere.

¶ Nos reuelata.
In qua iudeis ẽ vela
mẽ. In speculo ñ nisi
ymago cernitur. Hoc
ꝺ conamur. vt p banc
ymaginẽ. i. rõnem qđ
nos sum9 videre9 vtcũ
q̄z illum a quo facti su
m9. tãq̄z p speculũ. In
imaginẽ dei eãdẽ quã
speculamur. qz eadem
ymago dei ẽ z gl̃ia dei

Sicut sup̃. vir q̄dẽ ymago dei ẽ z gl̃a ꝺi. Trãsformamur. trãsim9 de forma
in formã. de obscura i lucidã. qz z ipa obscura imago ꝺi ẽ. i q̄ boies creati
sũt. q̄ aĩaliby p̃sũt. Quę natura excellẽs cũ a ꝺo iustificat. a deformi forma
i formosã formã mutatur. Erat ei z int vicia natura bona. Vl de gl̃a crea
tõis. i gl̃az iustificatõis. Vl de gl̃a fidei vbi filij dei. in gl̃az spei vbi ei siles
erim9. cũ videbim9 eũ sicuti ẽ. vñ iobes. Scim9 qz cũ apparuerit siles ei erim9
A spũ dñi. qz ꝺ bonũ a gra dei. Huius imaginis q̄nq̄z fiet pfectõ. ad quaz
ꝯsequẽdã nos erudit. Cũ ãt ad pfcm̃ ꝺ imago renouata: siles ꝺo erimus

¶ Speculãtes: A speculo. ñ a specula. qđ in greco ñ ẽ ãbiguũ

¶ In eadem. Quã speculamur. quã spamus. Imaginem. Vt siles
gl̃ie xp̃i simus i eternũ A. Hl̃a. Vel claritate moysi. in gloriã christi. quã
decet dare spm̃ dei. tantã a tãto antur ab hõibus.

¶ Comẽdãtes. Vt luceat lux via coꝛã hõib9. Coꝛã ꝺo. Nõ vt vide

¶ In quib9 deꝰ ꝛc. Aug9. Vel talis põt cẽ oꝛdo verboꝛ. In quib us

pereuntibus·de⁹ vr⁹ z iustus excęcauit mẽ tes infideliũ hnius scli

¶ De⁹ huius scli Id est. deus qui nõ solum bonos regit·sed z malos pro merito ꝓcipitat· dans eis qđ volũt.i. vt nõ credãt qđ non facit malicia sed iusticia· Vel de⁹ sęculi·superbia. vel inglu/uies· vel dyabol⁹ pria ceps mũdi· qui sęculaꝝ ribus prĩcipatur.

¶ Qui est ymago: Aug. Sciẽdũ ꝙ yma go z ęqualitas z silitudo distinguẽda sunt. Quia vbi ymago· cõtinuo silitudo ẽ·nõ cõtinuo ęqualitas. Vbi ęqlitas z silitudo·non cõtinuo ymago. Vbi silitudo non continuo ymago· nec ęqualitas Verbi gra. In speculo ẽ ymago z silitudo non tñ ęqlitas. Quia multa desunt ymagini·ꝙ insunt illi rei de ꝙ expressa est. Põt z̃ aliqñ esse ymago·i qua sit ęqlitas·vt in parentibus z filijs inuenitur ymago z silitudo z ęqlitas·excepto tpe·quo ꝓcedunt pntes· qz de pnte exꝑmit silitudo filij· vt recte ymago dicatur. Et põt eẽ tanta vt recte dicat ęqlitas· Põt etiaꝫ eẽ silitudo aliqñ z ęqlitas· ꝙuis nõ sit ymago· vt i duob⁹ ouis pibus. Xps aũt ita dr ymago pris vt nihil borꝫ desit· vt nõ solũ ymago ei⁹ sit· quia de illo est· z simi litudo · quia ymago est. Sꝫ z ęqlitas tãta vt nec tpis intcruallũ ipedimẽto sit·qz nõ generauit de⁹ filiũ i tpe.

¶ Non enim. Q. Bñdico glę christi· vt ꝑmẽdam⁹ nos cozã do in manifestatõe veritatis z cętera talia faci⁹ z b̃ ꝓpter christum

¶ Lucem splendescere. Qđ fuit in sepatõe elemẽto z. Le perũt enĩ tenebrę· exq̃ cõfusa moles cęli z terrę cępit esse · post acce dẽte luce qđ factũ est melius redditur. In quo proficientis hominis affectio significatur. Vnde fuistis aliquando tenebrę·nunc autem lux in domino.

¶ Scientię claritatis. Scientia glorię dei est qua scimus lumen esse ꝙo tenebrę nostrę illuminantur.

¶ Habemus aũt. Hactenus de altitudine scientię·hic de fragilita

ſ doctrina euangelii illuminãs† ſ In quo prędicatur gloria diuinitatis non solum in firmitas humanitatis.

illuminatio euãgelij† glorię christi ſ vel que. † ſ qz de illo est·ī· ſ qui videt mevidz z patrem . ī· ſ. Id est predicatio nostra nõ tẽdit ad nostram gloriam· vel lucrs: sed christi.

qui est† ymago ī dei inuisibil. ī· Nõ enim nosmetipsos prędicamus: sz

ihesum christum dominum nostrũ ſ illum dominum ſ ministros

Nos autem seruos vestros per ſ qui nobis hec inuũxit † ſ hoc facimus ī· ſ prece pto solo fecit.

ihesum. † Quoniã deus qui ī· dixit † ſ hec lux ſignificat lucem· que modo ꝓ nos dat.

de tenebris † lumen splendescere · ſ lumen suum.i. se nobis infudit

ipse illuxit in cordibus nostris ad ſ vt illuminem⁹ alios per sciẽtiam de claritate·i. de essentia dei·z hoc in christo qui ẽ facies patris sine quo non cognoscitur

illuminationem scientię claritatis ſ vel cie ſ illuxit · sed

dei in faciem ihesu christi. Habemus autem hunc thesaurum.i. scientiam qua alios oramus

thesaurum istum in ſ corporibus fragilibus † ſ vt tota altitudo dei esse videatur·z non nostri.

vasis fictilibus: † vt sublimitas sit † ſ vasa fictilia sunt z vere.

virtutis dei: z non ex nobis. † In ſ quia nullus modus tribulandi abest

omnibus tribulationem patimur: ſ de thesauro bene conscii† ſ in animo ī· ſ Enumerat tribulationes quasdam ſ pauperes sumus adeo vt necessaria desunt ſ apostos grece: pauper.

sed non † angustiamur . ī· Aporia ſ a thesauro dei· quia deus pascit† ſ de loco ad locum

mur: sz nõ destituimur. † Persecu ſ adeo· quin thesaurũ custodiat

tionem patimur: sed non derelinq ſ affligumur† ſ Id est non erubescimus

mur. Humiliamur: sed nõ† confũ † ſ in mortis periculum ſ a bono

dimur. † Deiꝯcimur : sed non peri ſ quid per singula

mus . Semper mortificationem ſ pro ihesu· vel quam pri⁹ ihesus sustinuit† ſ nõ solum in animo ī· ſ aliis propinantes·

ihesu† in corpore nostro ī· circumfe ſ sicut mors ſ Et glozia carnis † ſ non tãtum in animabus

rẽtes· vt z vita ihesu in† corpozib⁹ † ſ etiam inimicis † ſ mortificationem ihesu circumferimus z vere ſ qua spe·

nostris† manifestetur. ī· Semper eĩ † ſ virtutib⁹· vel quib⁹ licet viuere naturali vita. ī· ſ in pericula mortis.

nos qui † viuimus in ī· mortem tra ſ ꝓ amore ihesu† ſ Ambro. hoc est non timemus mori·propter promissam resurrectionem

dimur propter ihesum : † vt z vita ſ immortalis·z impassibilis ſ quod vi

ihesu manifestetur in carne nostra detur impossibile ſ licet† ſ qz hec patimur: mors dominium exercet in nobis·sed vos ad voluptates vite tenditis.

mortali. † Ergo mors in nobis ope ſ Semꝫ ratur: vita autem in vobis. Habe mors in nobis operatur· Et per hoc patet ꝙ habemus. † ſ quem prophete ī· ſ qui est causa fi.

tes autem † eundem spiritu ī· fidei † ſ de illis patribus·in quorum persona dicit david. ī· ſ aliter non perfecte crederet ſ ne fides esset inutilis

sicut † scriptu est: Credidi ī· propter ſ vt illi ī· ſ futuram vitam.

qđ z locut⁹ sum. Et nos ī· credim⁹ † ſ confitemur non timentes mala·quia

propter quod z † loquimur. Scien † ſ quia aliqui negabant resurrectionem

tes quoniam † qui suscitauit ihesu ſ in eadem gloria ſ vt. vltra

z nos cum ihesu suscitabit : z con non; moriamur · † ſ Quia vnius fidei in vna domo erunt.

stituet † vobiscum. Omnia enĩ pro † ſ abundans gratia in nobis· diffundatur abundet in vos· vt abundantem inde gratiam agatis

pter vos : vt † gratia abundãs per

multos gratiarum actione abun † ſ vt vos imitemini nos non dicam pro vita ihesu

det in gloriam dei . † Propter qđ . ſ in tribulationibus

non deficimus . Sed licet is qui ſ expositus malis ſ caro

foris est noster homo corrumpatur † ſ aia munita spe futuri· cui nõ accedit human⁹ furor ſ ymago dei ī· ſ ī agnitõem dei.

tamen † is qui intus est ī· renouatur ſ merito non deficim⁹.

de die in diem . Id enim quod in ſ vbi non nisi desolatio† ſ parum durans ī· ſ ad ferendum

presenti est † momentaneuz z ī· leue ſ id tribulationis·i·minimum† ſ tribulationum contra hoc qđ dixit id.

tribulationis nostrę: † supra modũ ſ in celo·contra in presenti† ſ contra momentaneum ī· ſ contra tribulationis

in sublimitate † ętернum ī· glorię ſ contra leue ſ Quia

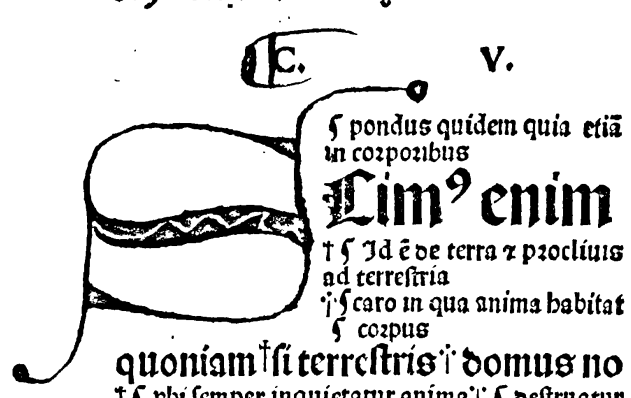
pondus operatur in nobis. Non ſ appetentibus

contemplantibus nobis quę vidẽ ſ ideo

tur: sed quę non videntur. Quę eĩ non que videntur qz ſ transitoria.

videntur temporalia sunt: quę au

tez non videntur ętерna sunt :

C. V.

ſ pondus quidem quia etiã in corporibus

Lim⁹ enim † ſ Id ẽ de terra z proclivius ad terrestria

ī· ſ caro in qua anima habitat ſ corpus

quoniam † si terrestris ī· domus no † ſ vbi semper inquietatur anima ī· ſ destruatur pro christo

stra † huius habitatõnis ī· dissoluat

tẽ carnis quę ẽ ad gloriã· z si contra videat

¶ Thesaurum . Dicit sacramentũ dei quod fidelibus erogatur: perfidis abscondi tur.

¶ Manifestetur Quidam enim de resurrectione dubitabant.

¶ Ergo mors in no. ope. Quia per mortem vitã ihesu cõsequimur: ergo mors ñ est inutilis·sed operatur magnum quid in nobis· Sed vita qua delectamini ī terrenis operat in vobis mortẽ ęternã. Vel passiue ꝙ.i. propter spem vitę ihesu mors opatur· .i. a predictis passioni bꝰ efficitur in nobis .i. ꝑmittimus effici· Sed pb̃ vita efficitur ī vobis.i. fides plãtatur·

¶ Eundem spm̃ fidei· Au. sup iobez· omel'. xl vi. Tpa varia ta sũt·nõ fides·illi vẽturũ·nos venisse credimus.

¶ Nos vobiscũ. Nõ vos nobiscũ vt inferiores b̃ pares nobis sitis si volueritis . Et bñ de vobis assero·qz oĩa ista facĩ⁹ ꝓpt̃ vos instruendos nostro exẽplo . Ita oĩa ad vos spectãt· vt gra dei abũdans in uobis abundet ī vobis·z per vos in alijs. Et ꝓ vos multos abũdet grãz actõne· vt vos z illi do gratias agatis. In gla di .i. ad oñendũ deum gloriosum.

¶ Omnia enĩ propter uos. Oĩa cĩ sustinet · vt nos paucos ad dei cęnam perducat · cuius contumelia est si veniant pauci.

¶ Sed licet is qui. Quicquid est cõmune pecori: exterior homo est · is q̃ intus hic est ymago dei.

¶ Renouatur de die in diem. Id est assidue purior efficit̃ ꝙ iguem tribulatõis·

¶ C. V.

¶ Scimus enim

Ordo. Scimus enim ꝙ edificationez·id est corpus immortale habebimus si corpus per tribulationes dissoluatur . Et ideo quoniam sic dissolvitur vt condicio z causa sit premissa. Iñ potest videri · quia habebimus · nam non solum pro presenti inhabitatione· sed etiam In hoc. Id est·in consideratione huius tantę glorię. Ingemiscimus . Ex dilatione desideriꝝ

quod non faceremus nisi certi. In cuius rei figura axa filia chaleb petijt irriguum superi⁹ z irriguũ inferi⁹. vt nos lacrimas effũdamus·nõ soluz p prẽsentis incolatus miseria·sed p dilatõe supernę glorię. Ingemiscim⁹· qz cupimus sup innouatõnem aię quã iam accepim⁹ **Superiudui nos habitaculo.** Id est dari aię indumentũ·non de terra corruptibile·ß **De celo.** Id est·immortale z impassibile ad similitudinez celestiũ. Nos perfectiores pro dilatõne gemimus·qz z minus pfecti·qui carnem fouent· inter qs se aplus pmemorat·ne illi de semin⁹ sentiant. Et hoc est. **Nam. Et nos. Qui sum⁹ in ta.isto** Qui habitõnem hui⁹ corporis diligim⁹· de q̃ non est curandũ cuz non sit tabernaculum nisi ad tẽpus. **Ingemiscimus.** Deside rio celestis· nos dico grauati ẽc. Vl' nõ miruz si ingemiscim⁹· qz a beatitudine remoti· Nã etiã de hoc minori gemim⁹· qz hoc corpore exuimur. Et hoc est **Nã qui sumus in ta.isto.** Quãnis. Grauati: Eo. Id est ideo gemim⁹ **Quia nolumus** ẽc. Si hoc posset fieri. Vel **Ingemisci⁹** deside rio celestis. de⁹ aũt hoc efficit in nobis. Vel **Nolum⁹ expoliari deus** tamẽ efficit id· Vt ĩmortalitatem cupiamus.

¶ **Non manufactam.** Id ẽ hoim cõplexione factã .s. non hũane generatõis ope ꝓductã·nec hũanis fomẽtis auctã· ß a deo ĩ effabiliter cõpactam.

¶ **Eternam.** Quia in ea sine fine manebitur.

¶ **Si tamen uestiti.** Bꝛa promissionis. **Non nudi.** Hoc eĩ desiderãt sancti· ne resurgẽtes recepto corpe nudi.i. alieni a pmissa gloria inueniantur Hoc enĩ opus est vt ĩduti corpe supinduãtur gloria·quę ẽ ĩmutatio in claritate.

¶ **Grauati eo.** Corpore qđ tñ nolumus morte no bis tolli ß super.i. a deo vestiri stola immortalitatis·ita vt vita ĩmortalitatis destruat mortalitatem·non vt supueniat sed **Ut absorbeat.** Ita vt nusqz̃ sit mortalitas nõ infra·non supra.nõ intra·nõ extra. Absorpta est enĩ mors ĩ victoria.

¶ **Aug⁹.** Grauati corpore. Et qz grauatõis cã est non natura z substantia corpis·ß eius corruptio: nolum⁹ expoliari corpe si fieri põt· ß eius ĩmortalitate vestiri·qz z si a mal' ad bona trãseamus·tñ ipe trãsit⁹ est amar⁹· etsi corpus grauat aĩam z hẽt incitamenta viciorum· non tñ oĩa mala ex eo· nec fuit eius corruptio peccati causa·ß pena·nõ fecit peccatricẽ aĩam· ß peccatrix aĩa eã carnẽ. .s. corrũpit· Nõ est purus a vicijs dyabol⁹. q̃ nõ bz carnẽ.

¶ **Nolumus expoliari.** Ecce vox nature·confessio pene· graue est corpus. z onerosum·z tamen non libenter deseritur· Pius cũ mentis rõe dissolui cupit z eẽ cum christo. Sensus aũt carnis refugit z recusat.

¶ **Audentes.** Deus facit velle·facit z certos per spirituz z iõ audẽtes.

¶ **Peregriamur a dño.** Quomodo·cum alibi scriptum sit. In ipso viuimus· mouemur z sumus. Quia etsi vbiqz de⁹ non tamẽ hic videtur, sicut in celis. Peregrinamur ergo non fide sed spẽ.

¶ **Per fidem ei ambulamus.** Qui peregrinatur z per fidẽ ambulat·nondum est in patria ß iam est in via. Sic ergo ambulem⁹ tanqz̃ in via simus·quia ipse rex patrie factus est via. Rex patrie christus ẽ· z ibi veritas hic aũt via est. Quo imus ad christũ. Qua p christũ Ipse eĩ ait. Ego suz via veritas z vita· Est enim illuminatõ per fidem z illuminatõ per speciez modo p fidem tñ illuminamur· nõ p speciẽ Nõi enĩ vitã agẽti ad huc mortalẽ nõ potest ꝓtingere vt dimoto z discusso oĩ nubilo fantasia z corpaliuz secretissima ĩcõmutabil' veritatis luce potiatur z mente penit⁹ a pristinu dine b⁹ vitę alienata· cõstanter z indeclinabiliter illi hęreat.

¶ **Ut referat unus quisqz.** Etiã pueri· q si non per se: per alios gesserunt· duz per eos crediderũt· vel nõ crediderũt ꝑm qđ iudicãtur· nõ ꝑm qđ gesturi erãt si diu viuerẽt· dicẽ enĩ put gessit in corpe non vt gesturus erat· si viueret. Frustra ergo hõ p⁹ hoc corp⁹ sibi promittit qđ hic in corpe ꝓpare neglexit.

¶ **Propria corporis.** Aug. Quia nullus meret' nisi dum in corpe ẽ. Quẽ sensũ cõfirmat alia trãslatõ q̃ ita habet· vt referat vnusquisqz ꝑm ea quę gessit per corp⁹. Per corpus q̃ppe· nõ q oĩa gerãtur motu corpis ß per corpus. i. p tpus q̃ q̃sqz vixit in corpore. Dic enĩ omne meritũ ꝓpatur· quo possit p⁹ hãc vitã quispiam releuari vl' grauari. Nã etiã ista q̃ pro defũctis ꝓmendãdis frequẽtat ecclesia nõ oĩbus pfũt Et quare non nisi per differẽtiã vitę· quã q̃sqz gessit in corpe. Qz etiam hoc meritum sibi quisqz duz in corpe vineret cõpauit· vt ei possĩt ista prodesse. Cuz ergo sacrificia vel altaris vl' q̃rũcunqz elemosinarum· pro baptisatis defunctis aĩmabus offerũtur· pro valde bonis grãaz actões sunt. Pro non valde malis ꝓpitiatões. Pro valde malis· etsi nulla sint adiumẽta mortuoz. qualescũqz viuoz cõsolatões sunt. Quibus aũt prosunt· vel ad hoc prosũt vt sit plena remissio. Vl' certe vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

¶ **Suademus.** Vt credãt z prouideant sibi. quia quorundam prauiloquio dies domini in dubium venit. Deo autez manifesti sumus· quia hoc predicamus quod iubet deus

¶ **Sive enim mente.** Quasi de nobis vtiqz gl'ari potestis· qz quidquid agimus· vel est honor dei· vel vtilitas primi. Sive excedimus. Id est· si nos cõmendamus· in q̃ putamur insensati deo est. i. ad honorẽ dei est· qui sic nos exaltauit· Si sobrij. Vt ñ alta de nobis dicam⁹: ad uãz vtilitatẽ.

¶ **Sive enim mente excedimus.** Vbi audiuit qđ non licet hõi loqui: Deo ẽ Non vobis qui non potestis capere.

† ſ qz corpus immortale z plene firmatuz'|' ſ ex deo tantum·quia non ministerio hominum† ſ ne dicam habebimus adeo certi ſ In ſpe quod habituri ſumus in re.

qꝑ † ędificatõnem '|' ex deo † habe/
ſ quietam anime manſionem
mus domum non manufactam ſz
ſ quia ab eterno factam† ſ inter celeſtes·|' ſ habebimus domum: nam de ea gemimus
eternam in† celis. ·|' Nam z in hoc
†. ſ In quo ſ In hoc. ſ. ſ edificationem.
ingemiſcimus † habitationem no/
ſ Super virtutes anime
ſtram quę de celo eſt ſuperidui cu/
ſ Superindũ cupi. tamen hac conditione
† ſ virtutibus fide z ceteris ſ depoſito corpore
ſ Et hoc fiet ſ vir
pientes: ſi tamen † veſtiti z non nu
tutib⁹ ſ ne id de nudis putet ſ de illo gemim⁹.
di inueniamur. Nã z qui ſumus i
ſ in hac habitatione † ſ ſarcina carnis grauati gemimus
tabernaculo iſto † ingemiſcimus
ſ deprẽſſi ſ paſſionibus† ſ carne vel corpore vel ideo·|' ſ vel qꝑ ſ Affectu nature gemimus ozãdo ne ſpoliemur ſpiritu ſancto· z ſic induamur gloria dei. tunc enim ſuperinduí promiſſa gloria poterimus immortalitatis· ſi exuti corpore non diſpoliati a ſpiritu ſancto fuerimus.
grauati: † eo '|' quod '|' nolumuſ expo
† ſ ne vltra poſſit mori
liati ſed ſuperueſtiri: † vt abſorbea
tur quod mortale eſt a vita. Qui
·|' ſ vt velimus immortalitatem
autem efficit nos in '|' hoc ipſum de
† ſ huius rei implende
us: qui dedit nobis † pignuſ ſpirit⁹
ſ conſueta audacia vtentes ſ Sumus'|' ſ qđ cõfirmat audaciam noſtram
Audentes igitur ſemper '|' z ſcien/
'|' ſ Quid ſcimus. Illud ſ mortali
tes: '|' qm̃ duz ſumus in hoc corpe
ſ remoti ſumuſ ſpeciẽ tamen in mẽte habentes ip
ſum per fidem † ſ inuiſibilium.
peregrinamur a domio. Per † fidẽ
ſ ad deũ tendim⁹ † ſ non per preſentiã eoz
enim ambulamus· z † non per ſpe
ſ Sumus audentes z ſcientes· hoc audẽtes ãt mẽte ſ ab actu ñ quieſci⁹. z ſi duz ſit ſ non ſopere
ciem. Audemus autẽ z bonaz vo

triſtamur·non murmũramus in aduerſis† ſ nos dico cupientes ſ remoueri
luntatez † habemus magis peregri
ſ q̃ hic morari ſ apud
nari a corpore: z preſentes eſſe ad
ſ vel dominum† ſ z quia illi volumus adherere
·|' ſ omnibus modis.
deũm. † Et ideo '|' contendimus ſiue
ſ vt hic z ibi placeamus ſ nunc illi† ſ vt tunc ſ quando aſtabimus ei.
abſentes ſiue † preſentes placere il
† ſ contendimus· vel preſentes illi erimus. z vere ſ ideo dico preſentes ſ bonos z malos
li. † Omnes enim nos manifeſtari
ſ ante iudicem chriſtum ſ a ſi
oportet ante tribunal chriſti: vt re
militudie meſſor ſ bonus z malus
ferat vnuſquiſqz propria corpoziſ
ſ plus vel minus
prout geſſit ſiue bonum ſiue malũ
ſ z quia añ tribunal ſ q̃ caſte tim⁹ cũ⁹ eſt deus
Scientes ergo timorem domini
ſ vt timeant ſ in hoc
hominibus ſuademus: deo autez
ſ approbati quod non pſeudo† ſ quantum ĩ me eſt· in quo non remanet ſ deo
manifeſti ſumus. † Spero autẽ z
ſ z ſi non confiteamini ſ approbatos.
in conſcientijs veſtris manifeſtos
† ſ non arroganter hoc dicimus ſicut nec prius cum diceremus nõ ſumus ſicut plurimi ẽc ſ in his·|' ſ Sicut nec prius
nos eſſe. † Non '|' iterũ commen/
† ſ talia dicendo ſ materiã vel oportunitatem
damus nos vobis· ſed † occaſionẽ
ſ· quod vobis neceſſe eſt† ſ contra pſeudo qui per elationem gloriantur ſe ab illis doctos· qui cum domino fuerunt ·|' ſ quia z ego apoſtolus ſũ vt hi a quibus ſe iactant didiciſſe.
damus vobis † gloriandi '|' pro no/
·|' ſ quod poſſitis dicere '|' ſ reprimendos
bis: vt '|' habeatis '|' ad eos qui in
ſ In conſpectu hominum vt ypocrite ſ in exteri orib⁹ vt in circumciſione '|' ſ Spiritualib⁹ ·|' ſ vt ſuperbiam reprimant per cordis humilitatem.
facie gloriantur z non '|' in † corde.

·|' ſ contemplatione rationis † ſ omnia tempora li⁹ † ſ Soli eſt qui cognoſcit exceſſum noſtrum ſ ad honorem dei eſt
Siue enĩ mente † excedimus † deo

¶ Aug. Siue enim mente excedimus. Excessus mentis dicit. q̃ mente ele uãtur ad intelligenda cęlestia. Extasis verbũ grecum est. latine vno verbo exponi potest. si dicatur excessus. In excessu mentis duo itelligũtur. vel pa uor vel intentio ad superna. ita vt quodãmodo a memoria labantur inferi ora. In hoc mentis excessu fuerũt oẽs sancti. quibus arcana dei mundum ista excedentia reuelata sunt. de hoc loquitur hic paulus.

¶ Siue enim. Si superbe putatur locutus. qđ est quasi insania. dũ se laudat vel dicẽs. dimittẽdũ est deo nõ ab homine temere iudicãdũ Si non iactanter. sed ad gl̃iam audientium cõtribuẽs pficit.

¶ Siue cum sobrii sumus. Cõdescendendo. Vobis. Quia sic loquimur vt capere possitis. Isti sunt angeli de quibus dñs ait in ęuangelio. Videbitis cęlũ apertum. et angelos ascẽdentes et descendentes super filiũ hoĩs. bos eosdem angelos vidit iacob in scal̃ ascendẽtes et descendentes.

¶ Charitas ei christi vrget. Quia xp̃s caritate pro nobis mortuus est: tũc cõstat oẽs mortuos fuisse in adã p quib⁹ mortu⁹ ẽ christus vt eos a morte liberaret. Quę gr̃a ne inutilis sit hoĩb⁹ apli vt eos illiciãt. necessario se laudãt. per gl̃az enim et meritũ aplorũ agnoscitur gr̃a et bñficium christi.

¶ Si vnus pro omnibus. Id est si xp̃s pro oĩbus quãtũ ad se. et si nõ oĩbus p fuit. ergo et oẽs hoĩes debẽt mori pro honore illius. Et quia hoc est. Neminẽ nouimus. Id est. laudamus. Secũdũ carnẽ. Id est sua querentem. nõ quę christi. tẽ poralia nõ ęt̃na. Nec hoc debet facere aliqs. qz etsi xp̃s fuit mortal̃ sicut ego per quod eũ putaui hominẽ eẽ tm̃ dum eram infidelis: tm̃ iam est immortalis. et ita securi sumus de p̃mio. Si qs ergo in christo est renatus nouus. illi iam spe trãsiit mortalitas. et trãslbre. et dabitur noua immortalitas. Vel si quis nou⁹ vet⁹ lex trãsiit illi. et nouam babz.

¶ Qui viuunt. In corpe non sibi sed voluntati dei. qđ debent. quia et si xp̃s vsq; ad mortẽ fuit infirmus. iniuriatus. iã post resurrectõnẽ non ẽ. ꝑ apparet quod eẽ videbatur. vñ cum exaltaueritis filiũ hoĩs. tũc cognoscetis quia ego sum. Vicem ergo ei reddant quasi deo: non homini solum pro eis passo.

¶ Neminem nouimus scd̃m carnẽ. vitam futurã ita certa spe tenet. quasi iam sit pręsens. quę in christo surgẽte impleta est: quę non est fm carnem: non quin in eadẽ carnis substantia. ꝑ non in eadem qualitate corruptõnis. quę nomine carnis signatur. Etsi nouimus christum fm carnem .i. carnis mortalitatem ante resurrectionem. sed iam post non nouimus. qz iam non moritur. vnde ait. ad patrem vado. et iam non videbitis me. id est nunq; vlterius. scz quod modo sum. id est. mortalis. Et iterum nisi abiero paraclitus non veniet. hoc est non potestis capere spiritum q̃ diu secũdum carnem me nosse persistitis. Et quia omnes in christo sumus spe et si non re. Si qua ergo in christo noua creatura vetera transierunt. Innouatis fit de transit spe mortalitas. et adest nouitas resurrectõnis.

¶ Et si cognouimus. Quia quãuisdum ifidelis intellexit christum in lege promissum esse secundum carnem. vt legalia obseruaret et seruari prę ciperet. sed tamen non iã post psuasionẽ nũc ita esse: sed vmbra cesset.

¶ Vetera. Oĩnovetus testamẽtum. et omnia ad veterem hominem pertinentia. Noua. Venerunt nouũ testamentum et omnia noui hominis.

¶ Vetera. Vt error ydolatrie. et veritas vnius dei successit.

¶ Deus erat in christo. Per hoc intelligitur pater esse in filio. et filius in patre. quia vna est eorum substantia: ibi est vnitas vbi nulla diuersitas. et ideo alter in altero est. quia et ymago et similitudo eorum vna est.

¶ Reconciliamini. Reconciliamur confitẽdo peccata et pnitẽdo ei qui nos sibi reconciliat. et debetis et potestis.

¶ Pro nobis peccatum. Usus est veteris testamenti peccata dici sacrifcia ꝑ peccatis. Vel peccatum dicitur similitudo carnis peccati. Vnde dicitur de peccato deleuit vel damnauit peccatum. id est. de similitudine carnis peccati. quia misit deus filium suum in similitudinẽ carnis peccati. Ita etiam maledictum pro morte accipitur quę de maledicto dei venit. vt vere dictum in lege intelligatur. Maledictus omnis qui pendet in ligno. Quid est quod ait. maledictus. id est. terra es. in terã ibis Quid est quod dicit. Omnis. quia et christus qui pependit in ligno. cũ esset vera vita. mortuus est vera morte non ficta.

¶ Vel iusticia dei. Id est. vt iustificaremur a deo. quia ex deo tantũ ẽ oĩs consummatõ. Attẽde q̃ sicut cũ legit̃ dñi ẽ salus. nõ ea salus itelligitur q̃ dñs salus est. ꝑ qua salui sunt. quos ipse saluat. Sic cum legitur dei iusticia. non ẽ illa intelligẽda. qua deus iust⁹ est. sed qua iusti sunt hoĩes. qs gratia sua iustificat. C. VI.

¶ Ne inuacuum ꝛc. Gratia dei ẽ remissio pcõꝝ. quã inuanũ recipit q non post se exercet in bonis. vel qui in legalibus confidit.

¶ Nunc. Qđ non in lege veteri vel nunc nõ cras. non post annuz. quia

† ſ condeſcendendo ¦ ſ ad veſtram vtili. ¦ ſ pro vobis eſt totuz charitas enĩ vrget. vt omnia pro vobis faciamus ſ amor quem erga nos exhibuit condeſcendendo.

ſiue ſobrij † ſumus ¦ vobis ¦. Charitas enim chriſti vrget nos eſtimãtes hoc. quoniam ſi vnus pro omnibus mortuus eſt: ergo omnes

ſ Solus ſufficiẽs ſine legalibus omnibus. vel iuſtus ſine peccato.

alii

ſ in peccato ſ vetuſtati per euz nec alio egent. Ceſſet ergo lex † ſ et eiaz ideo mortuus eſt

mortui ſunt. † Et pro oĩbus mortuus eſt vt qui † viuunt. ¦ iã

† ſ virtutibus ſ per repromiſſionem ¦ ſ non viribus ſuis. non ſue voluntati priuate deputent

† ſ non in ſpe terrenorum. ſed in ſpe reſurrectionis viuant.

tuus ẽ chriſt⁹. vt et qui † viuunt. ¦ iã non ſibi † viuant: ſed ei qui pro eis

ſ vt morerentur peccato † ſ vt in nouitate ambulemus.

mortuus eſt et † reſurrexit. Itaq; nos ex hoc neminem nouimus ſe

ſ .i. amodo. adeo certi ſumus de gloria eterna vel de eadem reſurrectione ſ tẽpore gratie ſ eſſe viuentem.

ſ qui ſecũdum carnales obſeruantias viuat.

cundum carnem. Etſi cognouim⁹ ſecundum carnem chriſtum: ſed

ſ moꝛtalem

ſ poſtq̃ veritas venit † ſ Et quia chriſtus iam non eſt ſecundum carnem

nunc iam non nouimus. † Siqua ergo in chriſto † noua creatura eſt.

† ſ nouus renatus vt vos.

ſ carnalis obſeruantia. et voluptas carnis.

vetera tranſierunt: ecce facta ſunt

† ſ omnes noui qui in chriſto ſ in chriſto tamẽ omnia ex deo patre

noua † omnia. Omnia autẽ ex deo

ſ pater ſ incar

qui nos reconciliauit ſibi per chri

natum verbum † ſ vicarius apoſtolis. quod non pſeudo.

ſtum: et dedit † nobis miniſterium

ſ de⁹ ꝑ chriſtũ

reconciliationis. Quoniam qui

† ſ pater ſ qui nihil non poteſt. ¦ ſ ergo potuit chriſtus reconciliare quia deus erat in eo. vnde pater in me eſt et ego ĩ patre ¦ ſ electos de mũdo

dem † deus erat in ¦ chriſto ¦ mũduz

† ſ hoc modo reconcilians ¦ ſ non puniens eternaliter

reconcilians ſibi. † non ¦ reputans illis delicta ipſorum: et † poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro

ſ tam originalia q̃ actualia. † ſ hoc modo dedit nobis deus miniſterium quia

ſ predicationem fidei ſ predicande ſ vice chriſti qui fuit legatus dei. vel pro chriſto. id est pro honore chriſti

chriſto ergo legatione fungimur.

ſ et ideo obſecramus ſ vos ſ quia vere in nobis loquitur

tanq̃ deo exhortante per noſ. Obſecramus ergo pro chriſto reconci

ſ pro amore chriſti re

† ſ chriſtum ſ debetis vel poteſtis.

liamini deo. † Eum enim qui non

concilia. vel vice chriſti obſecramus

ſ per experientiam. et ſi per ſcientiam ſ hoſtiã

nouerat peccatum pro nobis pec

pro peccatis. vel peccatorẽ putari in pena ſ mortalẽ † ſ deus pater.

catum † fecit: vt nos efficeremur iuſticia † dei ¦ in ipſo.

¶ C. VI.

ſ chriſt⁹ redemit nos et recõciliauit. nos aũt aduuãtes vos vel chriſtum.

Adiuuantes autem exhortamur ne inuacuum

ſ remiſſionem peccatorum. ſ quam recepiſtis.

† ſ eſt ne gratia: vtiq; ſ in yſaia.

gratiam dei recipiatis. † Ait enim

ſ gratie ſ mihi vel hominib⁹ ſ orantem. ꝑ peccatis ſ quan

tempore accepto exaudiui te: et in

doluꝛnata eſt † ſ vel auxiliatus ſum tui ſ de aſſecutõne virtutum et pſeuerãcia bonoꝝ operum

die ſalutis † adiuui te. ¦ Ecce nunc

¦ ſ Exponit prophetiam.

¦ ſ quo morbis mortalibus ſalubris medicina ĩfunditur ¦ ſ aliis verbis idem replicat.

tempus ¦ acceptabile: ¦ ecce nunc

† ſ adeo ſolliciti ſum⁹ circa ſalutẽ egroꝝ ſ exhortamur. vel ne recipiatis in vanũ vos dico

dies ſalutis † nemini dantes vllaz

carnis peccati. Ita etiam maledictum pro morte accipitur quę de maledicto dei venit. vt vere dictum in lege intelligatur. Maledictus omnis qui pendet in ligno. Quid est quod ait. maledictus. id est. terra es. in terã ibis Quid est quod dicit. Omnis. quia et christus qui pependit in ligno. cũ esset vera vita. mortuus est vera morte non ficta.

¶ Vel iusticia dei. Id est. vt iustificaremur a deo. quia ex deo tantũ ẽ oĩs consummatõ. Attẽde q̃ sicut cũ legit̃ dñi ẽ salus. nõ ea salus itelligitur q̃ dñs salus est. ꝑ qua salui sunt. quos ipse saluat. Sic cum legitur dei iusticia. non ẽ illa intelligẽda. qua deus iust⁹ est. sed qua iusti sunt hoĩes. qs gratia sua iustificat. C. VI.

¶ Ne inuacuum ꝛc. Gratia dei ẽ remissio pcõꝝ. quã inuanũ recipit q non post se exercet in bonis. vel qui in legalibus confidit.

¶ Nunc. Qđ non in lege veteri vel nunc nõ cras. non post annuz. quia

statim in obitu fidelis salus datur

¶ Ut nõ uituperetur. Quod vtiqz si quod verbo doceremus operis exemplo non exhiberemus.

¶ Sicut dei ministr. Qui non adulãtur. vt pseudo studentes lucro.

¶ In multa patientia in ẽc. Et ĩ tot duris leue est onꝰ christi. z requies intꝰ spũ sancto viuificãte. z spe futũi oĩa mitigãte. oĩa enĩ seua z immania facilia. z prope nulla facit amor. Et secunduz hoc intellige quod dr Venite ad me omnes qui laboratis. z onerati estis. z. e. re. v. Et iterum. Tollite iugũ meum super vos. z inuenietis requiẽ a. v. Jugum eĩ meũ suaue ẽc.

¶ Vel in castitate habita ĩ scia. vt castę sciãt nihil adulterine opinionis admisceãt.

¶ In suauitate. Habita in spũsancto vt scdm deum. suaues z affabiles. non vt illi qui per dulces sermones seducũt corda ĩnocentũ.

¶ In charitate non fic. Ficta ẽ quę deserit in aduersitate.

¶ In virtute dei Non speremus in homine vel in bonis si qd boni est deo attribuamus. vel qui predicta bẽt: miracula facit ad cõuersionẽ infideliũ

¶ Per gloriã z ignobilitatez. Exhibeamus nos vt .m. dei. Per gloriam Si glorioſi sumꝰ apd hoĩes vel ignobiles. z cõtempti. vt nec inde inflemur. nec inde succũbamus vel doleamꝰ Eodez modo. si infamamur. dr aliquo scelere. vel bonã famaz bẽmus de aliquo opere. Jtẽ exhibeamus nos deo bĩti. Vt seduc. Apud quosdã. quod falsum est. Et non dicit simpliciter habiti seductores. Sed addit vt. z inde est infamia. Et apud alios habiti. Veraces. sine. vt Quasi quod verum est: vt nec bona estimatione superbiamus. nec mala doleamꝰ Jtez habiti apud aliosꝫ. Vt cast. Jd est. p verba a predicatõe coerciti. Apud alios non castigati qꝫ eẽt mortificatos eẽ. Jdeoqz pro eo ponit. z nõ sumus mortificati. quia non vincebantur. non cedebant. Mortificatur enĩ qui in fidei confessione non permanet. Vel de morte tẽporali potest intelligi. Facti sumus vt castigati quia permisit eos deꝰ pressuris exerceri. vt merito crescerent. Et non mortificati. quia non permittit deus corporaliter occidi. z si multi martires occiduntur. non moritur ecclesia. sed aduersis emendatur. Item habiti non solum egentes. sed sibi insufficientes.

¶ Ut seductores Sicut qui ig. ẽc. Nota quibusdam addi vel vt vel quasi vel sicut vel tanqz. Hęc sicut in somnis transierunt: sed contraria sine q̃si ponunt. quia certa

¶ Quasi morientes Inimici putabãt eos nõ euadere minas iniquoz. ipsi ope di tuti sunt. a morte pñti z futura.

¶ Omnia possident. Qui trenas diuitias abijciẽtes; celestes p fidẽ iã tenẽt. q̃si nihil hñtes oĩa possidẽt: q terrenis ĩ usum vel opꝰ mĩę retẽtis; cęlestes se q̃qz bituros sperant.

¶ Stia aplorum fuit. nihil oĩno possidere. sine solicitudĩe eẽ. z tãres q̃z dominos eaz possidere. qz oĩa ad pedes eoz ponebãtur.

¶ Os nostrum. Quasi multa diri de vobis. ꝑ hęc oĩa ãple z diffuse dicta: ad vos corrigẽdos spectant o corinthĳ. z non ad meam superbiam. q̃ stulti qui me dimisistis.

¶ Nolite. Quia vos iusti. illi iniqui. et ideo in nullo debetis eis communicare.

¶ Quę aũt conuen. christi ad bę. Vt christꝰ z belial nõ conueniunt sic christus z quilibet infidel. Jtem nihil bẽt tẽpluz dei cum ydolis. z vos estis templum dei. Jõ non debetis communicare cũ his qui sunt tẽplum dyaboli.

¶ Cum ydolis. Jdola prohibet coli. quia ab vno deo separant.

¶ His oĩbus modis ostendit cõmunitatez pseudo esse vitãdã.

¶ Qm inhabitabo. Vel de corporali conuersatione christi inter hominꝰ agit. Et dicit christꝰ: Hĩtabo int illos z ãbulabo. i. corpalit int illos cõuersabor. Vñ alibi. Interris visus est z cum hõibus cõuersatus est. z verbum caro factuz est z habitauit in nobis. Et hic christus deus noster est. z ecclesia ẽ populus eius. z ideo vult eos separari ab omni contaminatõne.

¶ Propter quod. Vtitur hic verbis ysaie quasi suis. Hoc ad litterã dictum est de iudeis habitantibꝰ in babilone ne cõmunicarent babilonĳs inter quos habitabant. quod apostolus spiritualiter ad nos refert.

¶ Augꝰ. Tolerandi sunt quidam mali pro pace: nec corporaliter ab eis receditur. sed spiritualiter. Exire est facere quod pertinet ad correctionem malorum quantum licet pro gradu cuiusqz salua pace. Displicere est non

---

verbo vel exemplo † ꝙ qõ vtiqz si nos hoc faceremus ‡ ꝙ z per vos

offensionem † vt non ‡ vituperetur

ꝙ apostolatus

ministerium nostrum. Sed in om

ꝙ vos vt ego ꝙ offeramꝰ deo

nibus exhibeamus nosmetipsos

ꝙ z si nõ omnes ministri † ꝙ vt nec parum moueamur ꝙ habita

sicut dei ministros. † in multa pati

ꝙ per partes exequitur ꝙ afflictionibus

† ꝙ victus z vestitus

entia in tribulationibus † in necessi

† ꝙ animi cura z timore ꝙ in verberibus

tatibus † in angustijs in plagis in

ꝙ vinculis † ꝙ commotionibus populi contra se ‡ ꝙ quia apostolus manibus operabatur ne cui grauis esset ꝙ operum.

carceribus † in seditionibꝰ in ‡ labori

ꝙ nocte laborãdo † ꝙ coactus vel spontaneis ‡ ꝙ mentis z corporis

bus in vigilijs ĩ ieiunijs ĩ ‡ castita

† ꝙ scripturarum vel quomodo inter iniquos cõuersandum sit ‡ ꝙ expectationis

te. in † scientia in ‡ longanimitate

ꝙ blandicijs. ‡ ꝙ quia omnia sincere facere debemus vt secundum deum suaues z affabiles

in suauitate in ‡ spiritu sancto. In

ꝙ Sicut pseudo simulant vt decipiant predicando vel loquendo

charitate non ficta. in verbo veri

ꝙ miraculis † ꝙ exhibeamus nos muniti per iusticiam que loco armorum munit nos

tatis in virtute dei. † Per arma iu

ꝙ ne prosperis extollamur † ꝙ ne aduersis frangamur.

sticię a dextris z a sinistris. Per

ꝙ Euangelii ꝙ he sunt partes prosperoz vel aduersorum. † ꝙ vt non pudeat nos predicare quod quidam horrent.

gloriam z † ignobilitatem. per infa

ꝙ vnde infamia

miam z bonaz famam. Ut seducto

† ꝙ vt bona fama ꝙ apd alios ‡ ꝙ habiti ‡ a deo reprobati

res z † veraces: ‡ sicut ‡ qui ignoti z

ꝙ a deo probati † ꝙ de vicio in vicium ruentes

cogniti. † Quasi morientes. z ecce

ꝙ secundum alios in virtutibus. ꝙ bonus operibus apud aliorum opinionem. † ꝙ vt putarentur cedere a predicatione z non cedebant

viuimus vt † castigati z non morti

† ꝙ itez habiti ꝙ qz ñ vere ‡ ꝙ de tribula. ‡ ꝙ eramꝰ ꝙ vere

ficati. † Quasi ‡ tristes. ‡ semper aũt

ꝙ quia hec tristicia gaudium operatur † ꝙ iterum habiti ‡ ꝙ veris bonis z spiritualibus ꝙ In terrenis. egestatem patientes

gaudentes. † sicut ‡ egẽtes: multos

† ꝙ eramus ꝙ spiritualibus diuitijs ‡ ꝙ habiti sumus non solum egentes sed etiam

autem † locupletantes ‡ tanquam

penitus ꝙ spiritualis boni vel terreni ‡ ꝙ et tẽporalia. quia deum timentibꝰ nihil deest ꝙ nõ solum spiritualia ꝙ sumus

nihil habentes: z ‡ omnia possiden

ꝙ libere ex conscientia loquitur ꝙ in omnibus predictis

tes. Os nostruz patet ad vos o co

† ꝙ mens nostra ꝙ Et ideo hoc feci. quia mens est plena diuitijs. nec erubescit dicere quod in se hẽt z ideo si quas angustias z inopiaz scietie. vel boni operis habetis non hoc a nobis habetis vt vos putatis. qui pseudo prefertis. sed quia dura corda habetis ad intelligendum z complendum

rinthĳ: † cor nostrum dilatatum ẽ

ꝙ angustias patimini

Non angustiamini in nobis: angu

stiamini autem in visceribus ve

ꝙ quam nos.

stris. Eandem autem habentes re

ꝙ o si dilatati fueritis

muneration em. tanq̃ filijs dico:

ꝙ abundantia scientie z virtutum z spe futuri † ꝙ Socii esse malorum † ꝙ Jd est serui fieri libertate amissa. cuz his infidelibus qui predicant carnales observantias. si iam suscepistis iuguz legis nolite vltra ducere.

dilatamini z vos. † Nolite ‡ iugum

ducere cum infidelibus. Quę enĩ

ꝙ Quasi nulla

participatio iusticię cum iniquita

ꝙ Et quia vos lux. illi tenebre per ignorãtiã

te: Aut quę societas luci ad tene

† ꝙ Et quia vos mẽbra christi. illi dyaboli. z christꝰ z dyabolꝰ non conueniunt

bras: † Quę autem conuentio xp̃i

† ꝙ qui se mentitur deum. ꝙ Interpretatur apostata ꝙ Et vos fideles. illi q̃si infideles.

ad † belial: Aut quę pars fideli cũ

† ꝙ Et vos estis templuz. in quo est spiritus sanctꝰ et ipsi sunt in quibus habitat dyabolus

infideli: † Quis autẽ consensus tẽ

plo dei cuz ydolis: Vos enĩ estis

† ꝙ qui vos viuere facit ꝙ in ezechiele

templum dei † viui. sicut dicit domi

‡ ꝙ per gratiam in illis. ꝙ excolam puros faciaz.

nus. quoniam ‡ inhabitabo in il

‡ ꝙ et promouebo de virtute in virtutem. et ꝑ seueranter proficere faciam ꝙ In corde eoruz lato per charitatem

lis. z inter illos ‡ ambulabo. z ero

‡ ꝙ ita benefaciam. vt videar deus eoruz. ‡ ꝙ ita obedient vt videantur mei et non mundi.

illorum ‡ deus: z ipsi ‡ mihi erunt

‡ ꝙ quia templũ dei estis ‡ ꝙ non corporalĩ sed spiritualiter vt non taceatis sed increpetis scelera eorum.

populꝰ. ‡ Propter ‡ quod exite de

dicit christꝰ: Hĩtabo int illos z ãbulabo. i. corpalit int illos cõuersabor. Vñ alibi. Interris visus est z cum hõibus cõuersatus est. z verbum caro factuz est z habitauit in nobis. Et hic christus deus noster est. z ecclesia ẽ populus eius. z ideo vult eos separari ab omni contaminatõne.

¶ Propter quod. Vtitur hic verbis ysaie quasi suis. Hoc ad litterã dictum est de iudeis habitantibꝰ in babilone ne cõmunicarent babilonĳs inter quos habitabant. quod apostolus spiritualiter ad nos refert.

¶ Augꝰ. Tolerandi sunt quidam mali pro pace: nec corporaliter ab eis receditur. sed spiritualiter. Exire est facere quod pertinet ad correctionem malorum quantum licet pro gradu cuiusqz salua pace. Displicere est non

tangere. Non enim p
phetę qui hęc dicebãt
populum ſuum dimi/
ſerunt: ſz inter eos ha
bitabant quos incre/
pabant· vnũ tẽplũ cũ
eis intrabant· eadẽ ſa
cramenta celebzabant
hoc ẽ exire· oze nõ par
cere ſz redarguere· coz
ripere· monere. Hoc ẽ
in mundum non tãge
re· voluntate non con
ſentire. Mains malũ
in ſeparatione bono/
rum committimus· q̃z
in malozum commixti
one fugimus. Id eſt·
dum cozpozaliter ſe/
paramus nos a bonis
propter malos· q̃z fugi
mus in coniunctione
malozum non remanẽ
tes. i. q̃z ſit illud quod
fugimus fugiendo cõ
iunctionem malozum
Spiritualiter ergo q̃s
q̃z recedat a malis. Ta
li non imputat deus
ſua peccata· quia non
fecit· aliena non· quia
non approbauit· nec
negligentiam· quia nõ
tacuit· non ſuperbiam
quia ĩ vnitate permã
ſit.

¶ Vel ſeparamini .i.
ſeozſum ſitis parati cõ
tra eos ſicut prius pro
eis· hoc ad litteram di
ctum eſt iudeis habi/
tantibus in babilone

C. VII.

¶ Vel ab omni i
quinamento car.
perficien. ſancti.
Scilicz mentis. quod
tunc fit: ſi timozem dei
ſequimur· quia qui ſi
ne deo hęc agit: ſanc/
tus mũdi eſt· non dei.

¶ Vel ab inquina/
mento carnis. Id eſt·
carnalis obſeruantię
z perficientes ſanctifi/
cationem quę eſt tan/
tum ſpiritusſancti: ca/
pite nos ẓc.

¶ Ad commori
endum z ad com.
Vel vt mecum patia
mini· z mecum cozone
mini.

¶ Repletus ſum
cõſolatione. Per
iam cozrectos inuitat
alios ad cozrectionem

¶ Superabundo
gaudio. Duz videt
eos proficere pro qui/
bus patitur· gaudet.

¶ Caro noſtra.
Quia z in aduerſis anima quę in cozpoze patitur· ſpe futuri quieſcit.

ſ qui eſtis in medio nequitie eozum † ſ cum ex
iſtis ſeparate vos vt nec conſenſum habeatis
medio eozum · z †ſeparamini dicit
ſ carnalis obſeruantie. ſ ne tact?
ſit· i· delectatio quod eſt primus motus.
dominus· z in mundum ne tetige
† ſ ante electos ſ re
ritis· z ego recipiam †vos z ero vo
ceptis † ſ meipſum dans ¦ ſ ad gloziam.
bis in † patrem . z vos ¦ eritis mihi
ſ ſimiles ſ vt etiam debiliozes ĩclinat ſ chriſt?·
in filios et filias : dicit domin? om
nipotens.

C. VII.

ſ Et quia dominus hoc precipit
z bene promittit
Das igitur ha
† ſ Scilicet q̃ deus habitabit in nobis z recipiet
nos·
bentes † pmiſſiones chariſſimi mũ
ſ quia multa ſunt carnalia vi
cia vt omnia fugiamus ſ vt ẽ luxuria ẓc.
demus nos ab omni inquinamen
† ſ vt eſt ira ſ bona operatõe
to carnis et † ſpiritus: perficientes
ſ in baptiſmo ceptam † ſ vt deuz vereamini qui
ſolus ſcõs facit
ſanctificationem in † timoze dei. La
ſ Et ad hec nos habete exemplu· non illos ſpen
do † ſ Quia ¦ ſ veſtr̃ ¦ ſ impperando vt pſeudo
pite † nos . ¦ Neminem ¦ leſimus ·
† ſ admixtione falſitatis tanq̃ fermenti.
neminem † cozrupimus· neminem
ſ fraudulenta ſuozum ablatione vt pſeudo · qui
veſtra blande auferunt ſ hec autem ¦ ſ vt
vos abiiciam. qui in iſtis peccauiſtis
circumuenimus. Non ¦ ad condẽ/
† ſ Sed cozrigo ¦ ſ diligo enim vos ſicut predi
xi z hoc eſt:
natione vẽaz † dico ¦ Prędixi enim
† ſ Scõm curam z dilectionem
quod in † cozdibus noſtris eſtis·
ſ Quaſi ita diligo vos q̃ veſtra moz ĩ peccatis
videtur mea· z vita in virtutibus ſimiliter.
ad commoziendum · z ad conuiuẽ
ſ Et ideo moneo.
dum. Multa mihi fiducia eſt apd
ſ dum conſidero que in vobis ſunt † ſ quia per
primam epiſtolam cozrecti· ideo pro eis gloziatur
ſ et ¦ ſ ad alios · videte ne ſit vana·
vos: † multa mihi ¦ gloziatõ pro vo
† ſ Et etiam conſolatio vnde ſubdit. ¦ ſ audita
veſtra cozrectione
bis. † Repletus ſum ¦ conſolatione
ſ gaudium meum ſuperat omnem tribulationez
que partim erat in animo pro peccatis veſtris.
ſuperabundo gaudio in omni tri/
† ſ memozat que patitur cauſa credentiuz vt eos
prouocet ad charitatem. Quaſi bene dixi in tribu
latione· que vere magna eſt.
bulatõne noſtra. † Nam et cum ve
niſſemus macedoniam· nullam re
ſ †Etſi animus requieuit ſ ſcõm
quiem habuit † caro noſtra· ſed om
corpus z animam † ſ Quia phitonez ibi fugauit
de ancilla ¦ ſ Et vere omnem· quia ſ in cozpoze.
ſ A perfidis qui ſunt extra eccleſiam
nem † tribulationem paſſi · ¦ foris
ſ tribulationes † ſ in animo· ne eccleſia deficeret
¦ ſ Ita grauiter paſſi ſumus ſ deus.
pugnę † intus timozes· ¦ ſed qui cõ
ſ Spiritu vel afflictos.
ſolatur humiles· conſolatus ẽ nos

† ſ quia coadiutozem recepi.
deus in aduentu † titi· Non ſolum
† ſ propter ¦ ſ Quia. ſ. deſideratus aduenit.
autem † in ¦ aduentu eius· ſed etiaz
ſ vel ſolatio ſ vel quo ſ noſ
in conſolatõne qua conſolatus eſt
ſ in veſtra emendatione † ſ conſolatus eſt ꝑ
tus ¦ ſ de emendatione.
in vobis· † referens nobis ¦ deſide
ſ de commiſſis.
rium veſtrum· fletum veſtrum· ve
ſ indignationez contra pſeudo † ſ p mea
defenſione † ſ referens hoc
ſtram emulationez pro † me: ita † vt
ſ q̃ de tribulatione dolerem. ¦ ſ Inde probari
poteſt q̃ gaudeo· quia iam non penitet me.
magis gauderem. ¦ Quoniam etſi
ſ illa prima
contriſtaui vos in epiſtola non me
ſ modo ſ quia cozrecti ¦ ſ prius ſ duz indigna
ti vel incozrecti † ſ non me penitet· ſed gaudeo ui
dens q̃
pęnitet· Etſi ¦ pęniteret † videns q̃
epiſtola illa etſi ad hozam vos cõ/
¦ ſ dico q̃ gaudeo. ſ non tantum ideo
triſtauit· nunc gaudeo· ¦ non quia
ſ contra me ¦ ſ Quia ſic animaduertentes cul
pam penituiſtis.
contriſtati eſtis: ¦ ſed quia contri
† ſ de hac triſticia gaudeo· quia hoc eſt ſecunduz
deum· id eſt· ſecundum voluntatem z inſpiratio
nem dei
ſtati eſtis ad pęnitentiam. † Contri
ſtati enim eſtis ſecundum deum·
ſ nec in aſperis
vt in nullo detrimentum patiami
¦ ſ quia omnia noſtra proſunt· † ſ vere non dã
num patimuni· nam commodum potius· quia
ni ex ¦ nobis. † Quę enim ſecũdum
ſ dum triſtis eſt peccator. quia peccauit · quia fe
cit quod deus odit. ſ ſatiſfactõem ¦ ſ que
valet etiam .
deum triſticia eſt: pęnitentiam ¦ i ſa
ſ eternam † ſ Sed ſ que non ad cozrecti
onem· z ideo ab ea cauete.
lutem ſtabilem operatur. † Seculi
autem triſticia moztem operatur.
ſ Qui ĩ vobis experti eſtis quod dico · ¦ ſ Id eſt·
tam paruum quid
Ecce enim ¦ hoc ipſum ſcõm deum
ſ de peccato ſ o.
contriſtari vos· quantam ĩ vobis
¦ ſ emendandi q̃ deliquiſtis· nec hoc ſolum.
† ſ vt contra pſeudo me defendatis
operatur ¦ ſolicitudinẽ: ſed † defẽſio
¦ ſ contra vos pro malis que geſſiſtis † ſ ne ĩ fu
turo tale quid contingat
nem· ſed ¦ indignationem· ſz † timo
ſ in melius proueni. † ſ vt me vel alios
bonos imitemini
rem· ſed deſiderium· ſed † emulatio
ſ quia peccantes punitis etiã vosipſos
ſ vt vniuerſaliter
nem· ſed vindictam. In omnibus
dicam vos triſtari ſecundum deum · in omnibus
exhib. ẓc. ſ duce fide. ¦ ſ vt ſitis incõtaminati
chriſtiano negocio agendo
exhibuiſtis ¦ vos icõtamiatos cẽ ne
¦ ſ Et quia incontaminati· igitur apparet q̃
non propter illos principaliter ſcripſi· ſed propter
illum qui fecit· z illum qui ſuſtinuerat iniuriam
quod ita dicit ¦ ſ pro illis
gocio. ¦ Igitur etſi ¦ ſcripſi vobis ·
¦ ſ tantũ † ſ qui rapuit.
non propter ¦ eũ † qui fecit ini uriã

¶ Foris. De apertis inimicis · intus de falſis fratrib?· qui difficilius tolerantur.

¶ Vel ab his qui foris ſunt tribulatio· de bis ſcilicet fidelibus q̃ intus. id eſt· in eccleſia timozes ne moueren/tur. Vl de his qui ſũt int?. i. in eccleſia cozpore non mente· noĩe nõ numine· id ẽ· de falſis fratribus vt prius.

¶ Quia cõſolatus eſt in vobis. Quia vidi titum conſolatũ in vobis: z ego conſolatus ſum.

¶ Etſi. prius. Penituit. Hoc dicit. ne videatur inhũan?. qui de aliozũ triſticia gauderet.

¶ Videns q̃ ẓc. Quaſi· nõ me pęnitet ß gaudeo. Videns q̃. i. q̃uis videã q̃ epiſtola cõtriſtauit· vñ p mũ volui. z me pęnituit Etſi. i. q̃uis Ad horam .i. quo tempore· vñ bona ſpes ẽ cozrectõis eoz· z lõ iã nõ pęnitet: ß gaudet.

¶ Contriſtati. Nõ cũ ira q̃ peiozes efficit. ß cũ pudoze q̃ cozrigit

¶ Pęnitentiam in ſalutem ſtabi. Aug. Satiſfactio pęnitẽtię ẽ· cauſas pecca toz excidere· nec earũ ſuggeſtõibꝫ adituz in vulgere.

¶ Scti autem. Dũ dolet peccatoz ſe detectum.

¶ Ecce enim. Triſticia ſm deũ facit pęnitere in ſalutẽ q̃z que ducũt ad ſalutẽ. i. ſolicitudinẽ opatur ẓc.

¶ Quantam in vobis operatur. Qui pęnitet: ſolicitus eſt ne denuo peccet· et nõ ſe excuſat· ß pfitet· qđ eſt ſe defẽdere a gehẽna· z dſiderat reformari q̃ ſcit ſe per peccũ deformẽ· z hz zelũ bono· z opez· z vindicatẽ ſe qđ deliquit.

¶ Vt exhibuiſtis. Id ẽ· oñdiſtis pñtẽdo illũ qui inceſtũ admiſerat vos cẽ incotamiatos. A negocio .i. gũi pccõ illi? q̃ vtrẽ pñs habuit· cui pſentẽdo inquinati eratis.

¶ Qui fecit. Vt ille qui ĩceſtũ fecit· vel illos tangit q̃s ſupius in prima

epistola iniurias z fraudes fratribus fecisse dixit. Et oñdit non magis causa eoz qui peccauerunt scripsisse remitti eis: q3 causa ecclesiæ q̃ omĩ cõtumeliam aut fraudem patienti cõpatitur · z indignat. Et hoc est q̃ ait. Igit etsi scripsi vobis · non tantũ propter eum qui fecit iniuriã. i. fraudez primo suo · nec propt eum qui passus ẽ fraudem · sed ad manifest. solicitudinem se habere oñdit · vt scz iniusti emẽdẽtur · z polluti sanctificentur · et ecclesiæ reconcilientur.

¶ Abundantius magis. Quasi de vtroq3. i. de correctiõe vestra · z de gaudio tyti. Sz magis abũdantius de gaudio tyti sumus gauisi · q3 gaudebat non solum de correctis: ß etiam de alijs q̃s spabat corrigẽdos

¶ Sed sicut omnia. Incorripiẽdo veritas arguentis appareat · dũ qui arguũtur se emẽdant · dũ enĩ correcti emẽdãtur testimoniũ phibent arguẽti. Verã ergo ostendẽs aplus p̃dicatõnez suã per efficaciam illoz ait: Sed sicut omnia in v. zc.

¶ Et viscera eius Sancti affectus ĩ omni bono est.

C. VIII.

¶ Notam aũt vobis zc. Hic vbi de correctis agitur: mẽtõ fit de collectis · q3 ab alijs non querit · q̃bus suadere non põt · vel vt alij codices hñt · q̃ b⁹ sua dare nõ pdest.

¶ Q in multo experimẽto. Vl ab undantissima gratia eoz fuit in multo experimẽto tribula. Quia p tribulatõne pauli et sylę ibi facta non sunt scandalizati. Sed cũ gaudio acceperũt verbum · probati passiõibus eoz.

¶ Et altissiã paupertas. Aug. Tenues in substantia · diuites in dando · q3 pura pscia opati sunt,

§ patrem · cui rapta:
nec propter euz qui passus est · sed
ad manifestandam solicitudinem
§ oĩbus emẽdãdis.
nostram: quaz pro vobis habem⁹
§ teste deo § Iuramentum est† § Quasi
quia z hoc intendi · z euenit¦· § dũ correcti estis.
coram deo. †Ideo quoq3¦· consolati sumus. †In consolatione aũt
† § q̃ doleremus de tribulatione.
nostra †abundantius magis gaui
si sumus super gaudio tyti · quia re
§ iam enim sperat bonum de vobis† § tit¦· § nõ
fectus est spiritus †eius ab ¦· omni
quia omnes correcti · sed quia quidam sperat de reliquis
bus vobis. Et si quid apud illum
§ cõmendãdo vos† § non erubesco¦me falsum ĩ
ueniri
de vobis gloriatus sum · †non suz
§ mendax § de correctione vestra cõfidens
confusus · sed sicut omnia vobis
§ de
in veritate locuti sumus: ita et gloria vobis.
riatio nostra quę fuit ad tytum ve
§ .i. apparuit ei veritas · i · vera¦· § iõ § intima cha
ritas § q̃ ante
ritas facta est · ¦· z viscera ei⁹ abun
quia vidit profectum illorum · vel q̃ in alios
§ Eius titi dico ·
dantius in vobis sunt · reminiscen
Ambro. § ostendit titum eos laudasse qui solliciti erant obedire ei in quo apostolum reuerti sunt
tis omnium vestrum obedientiaz
§ q̃ accurate § cordis § corporis.
quomodo cum timore · z tremore
§ Et quia in illo egistis
excepistis eum. Gaudeo q̃ in om
§ rebus § non solum bona voluntate · sed etiam in operibus bonis.
nibus confido de vobis.

C. VIII.

Non habui requiem in macedonia · tamen magna m ea mihi gratia data est

Otaz autem
† § gratuitum donum dei vocat elemosinã dare
vobis facimus fratres †gratiã dei
quę data est ĩ ecclesijs macedoniæ
§ Que: illa scilicet § non solum voluerunt pati sed experti sunt · z inde gauisi sunt: z cum paupes abundanter dederunt.
Q in multo exprimẽto tribulatõis
§ fuit
abundantia gaudij ipsorum et al
§ magna vel nobilissima § .i. maior
tissima paupertas eorum abunda
facta est · dum intendit diuitias dare · † § Et hoc simplici animo · non vt homini placeant
uit in diuitias †simplicitatis eorũ.
§ rerum suarum † § z ide
Quia secundum virtutez †testimo
§ vt etiã post egerent.
nium illis reddo · z supra virtutez
§ nemine cogente† § ad dandum¦· § cum tumes eis non assentirem
voluntarij †fuerunt · ¦· cum multa
§ vt eos permitteremus habere
† § Id est · vt liceret eis dare sua nõ quasi ppria · sz
exhortatione obsecrãtes nos †gra
quasi communia: de quibus ministrarent alius
† § ministrationis.
tiam z communicationez †ministe
§ ministerium† § dederunt sua¦· § Id est · ea ĩ tentione
rij q̃ fit in sanctos. †Et non¦· sicut
§ putauimus · s · pro culpis redimendis
sperauimus · sed semetipsos dede
¦· § emendatõne vitę† § vt ei obedirent § vel deo
¦· § dederunt se · vt nobis obedirent
runt ¦· primum †domino · ¦· deinde
† § qui vult homines subdi vicarijs suis. ¦· § ita instituerunt · vt exemplo eorum prouocati
nobis · per voluntatez †dei · ¦· ita vt
§ postq̃ correctos vidit
rogaremus tytum: vt quemadmo
§ in vobis benefacere
dum cepit · ita z perficiat in vobis
§ non modo alia sed. † § elemosinarũ in sanctos
§ perficiat · non
quocunq3 modo · sed vt in hac gratia largitionis abundetis sicut in aliis.
etiam †gratiaz istam. Sed sicut in
§ gratia loquẽdi
omnib⁹ abundatis fide z sermõe
§ scripturarum § q3 in omnibus solliciti estis
z scientia · z omni solicitudine · et
§ insuper § Spũali.
charitate vestra ĩ nos: vt et in hac
† § Rogaui tytum vt perficeret hanc gratiaz · sed hoc non dico imperans: ne sitis transgressores
gratia abundetis. †Non quasi im
† § macedonum · quibus similes sitis · vel paupe rum. de quibus estis vel esse debetis soliciti
perans dico · sed per † aliorum
† § vt largi sitis · z ex discretione animi · non pro terreno commodo
solicitudinem †etiaz vestrę charita
¦· § vestrum † § comprobare volens § vel suadere volens † § pauperibus dare debetis z vere. q3
tis ¦· igẽiũ bonũ ¦· probãs. †Scitis
§ qui z de illis solicitus fuit · cuius exemplo hortatur illos.
§ Id est charitatem
enim gratiam domini nostri ihesu
§ banc scilicet § in
christi · quoniam propter vos ege
mundo† § deus per quem z omnia facta sunt § ĩ sua maiestate.
nus factus est cum esset †diues: vt
§ in spiritualibus
inopia illius vos diuites essetis:
§ Et in hoc id est · in consideratione huius tanti beneficii det do consilium vt pauperibus elemosinas detis.
Et consilium in hoc do. Hoc
§ plus est vtile facienti · q̃ cui fit
enim vobis vtile est · qui non solũ
§ Quod plus est q̃ facere
facere: sed z velle cepistis ab an
§ preterito † § vt non solũ velitis · sed z opere perficiatis.
no prioze. Nunc vero † z facto per
† § voluntas in opere appareat · si vera est.
ficite · †vt quemadmodum promp
§ quia ex discretione volunt
tus est animus volũtatis in vobis
§ prompt⁹ § animus. § scõm id § siue pl⁹ siue minus
ita sit z perficiendi ex eo quod ha
betis. Si enim voluntas promp
§ dando § vt necessaria retineat
ta est · secundum id quod habet ac
§ tantũ accepta est dando · vltra vires
cepta est: non secundum quod nõ
† § ideo ex eo qđ habetis vos dare moneo¦· § volo ¦· § vt alii de vestris ociose viuant
habet. †Non ¦· enim ¦· vt alijs sit re
§ vel refrigerium § paupertas · nõ quin melius esz omnia dare: sed infirmis timet quos sic dare monet vt egestatem non patiantur
missio · vobis autem tribulatio: sz
§ sed prius volo vt vestra abundent. † § quod tam breue.
ex equalitate in † presenti tempore

¶ Primum deo se emẽdantes · deinde fratribus · sua offerentes. Aliter nõ erat accipiendum · q3 munera excęcãt oculos · z iura auctoritatis inclinant Qui vero dant ne arguantur · fructum dandi non habent.

¶ Perficiat in vo. gra. Vt. scz. gra ista vobis nõ desit. ß dicit vt incitet eos ad dandum.

¶ Non quasi imperans. Vel nõ solum rogaui titũ · ß ego ipse dico impans vt abundetis.

¶ Quasi imperans. Id ẽ q̃i pniam iniũgẽdo · q3 sic q̃si ex voto tenerentur.

¶ Egenus factus est cum diues eet Aug. Nõ ait. Pauper fact⁹ est · cũ diues fuisset · ß cũ diues esset Pauptatẽ eĩ assũpsit z diuitias non amisit intus diues · foris pauper latens de⁹ in diuitijs. aparẽs homo in paupertate.

¶ Ut inopia illius vos zc. Per illius eĩ pauptatẽ abijcimus pãnos iniqtatis vt induemur stola immortalitatis. Oẽs g̃ diuites facti sunt in pauperem christum credẽtes. Nemo g̃ se ptẽnat paup in cella · diues ĩ conscia. Securior dormit in terra · q̃ auro diues ĩ purpura. Nõ g̃ expauescas cum tua mendicitate ad illum accedere qui indutus nra paupertate vbi se paupauit nos ditauit

¶ Sed et velle. Vel ẽm alios q̃dam voluerãt · q̃dã ceperãt nũc vo vtriq3 pficiãt.

¶ Ex equalitate. Diuidat quãtum hẽt cum sanctis · q3 nõ pl⁹ exigit q̃ retinẽ sibi dz sic zacheus dimidiuz bonoz suorum dedit pauperibus.

¶ Ex eqlitate. Non vtiq3 ẽm paritatẽ hoc dico · ß vt sustentẽtur de vestris rebus sicut z vos · vt z illorum abundãtia ve. ino. fit supple. Qui enĩ viuunt ĩ hoc sęculo · nõ habẽt merita ad vitã ętẽrnã

ſufficientia · ſed quia
pauperes chriſti quo/
rum eſt regnum ceſlor
p elemoſinas amicos
z debitores ſibi feceſt
per merita eor conſe/
quentur: qđ per ſe nõ
merentur · vt tunc fiat
equalitas · ñ quin dif
ferant in claritate · ß
quia oĩbus idem · z oĩ
bus erit ſufficientia · ſi
cut ſcriptum eſt de mã
na in ſigno huius rei .
Qui multũ. ſ. collegit
de mãna .i. ampliꝰ qꝫ
gomor nõ abundauit
.i. non plus habuit qꝫ
gomor. Et q̃ modicuz
.ſcz. collegit .i. minꝰ qꝫ
gomor · nõ minorauit
.i. non minus habuit
qꝫ gomor . In exodo
ait: Nec q̃ plꝰ colleg̃e
rat habuit ãpliuſ · nec
q̃ minꝰ pauerat repe/
rit minus. In q̃ ſigni
ficabatur q̃ z qui ma/
iora hñt merita · z qui
minora: in eterno pui
uio eãdẽ habituri ſũt
refectionem .

¶ Equalitas. Ip
ſa ẽ pax iherlm · vt o/
pera mĩe corpalia iun
gãt opibus ꝑdicatõis
ſpualibus · z fiat pax
dãdo z accipiẽdo vt
q̃ accipiũt ſpualia tri/
buãt carnalia vñ apo
ſtol. Si ſpualia ſemi
nauimus vob magnũ
eſt · ſi carnalia veſtra
metamus .

¶ Qui multum
non abund. Plus
habẽt ſancti in ſpe fu/
turi · minus hi qui in
tẽpore diuites · z tñ ibi
equabuntur Vt ſicut
hic inopiã ſcor ſuſten
tãt · ita ibi ab eis ſuſtẽ
tẽtur · z diuites fiẽt in
eterno bono .

¶ Qui multũ nõ ab.
Sic qui multũ dat di
ues · z q̃ parum paup
ſi equa voluntas: eqlez
bẽnt mercedem .

¶ Et in hanc gra
tiam. Id ẽ. predicati
onem gẽtiũ · cui deſti/
natus ſum · z volo .

¶ Et ad uolũtatẽ
Qua volumꝰ vt bñ
detis pplẽdam · volũ/
tatem dico q̃ eſt deſti
nata z ꝓordinata nob
a deo adeo ẽ nec̃aria .

¶ Deuitantes hoc
Circa curam ſanctor
ſi negligentiꝰ ageret · z
iõ premonet vt ſollici

ſ terrenorum ſ qui oĩa mũdi deſerũt
veſtra abundantia illorum inopi
ſ z ſi nõ ꝓpleat ſ qui ſinis vacãt ſ me
ritorum.
am ſuppleat · vt z illorum abundã
tia veſtre inopie ſit ſupplementum
ſ vt ſicut hic miniſtrauerũt ſanctis · eis reddãt vi
cem ſancti in futuro † ſ in voluntate z ſi non in
opere. † ſ in exodo de manna.
vt fiat †equalitas. Sicut † ſcriptũ
ſ collegit † ſ quia quod plꝰ habuit
dedit indigenti
eſt. Qui multũ †ñ abũdauit · z qui
† ſ quia recepit ab eo qui abundauit . † ſ . Q.ro
gauí titum · vel egoipſe hoc conſulo. ſ ago
modicum: †nõ minorauit . † Bras
† ſ vt abundetis in hac ſimplicitate elemoſinarz.
autem deo qui dedit †ſollicitudine
ſ quã ego habeo
eandem pro vobis in corde tyti.
ſ Et vere habuit ſollicitudinẽ ſ noſtrã
quoniam exhortationem quidem
ſuſcepit : ſed cum ſollicitior eſſet
ſ q̃ mea exhortatione † ſ qui prius rogatus ex
cuſabat propter veſtra vicia
ſua voluntate † profectꝰ ẽ ad vos.
ſ lucã vel barna
Miſimus etiam cum illo fratrem
bam ſ Scripto vel predicato
nr̃m cui laus ẽ in euangelio p om
ſ laus eius eſt in euangelio.
nes eccleſias. Non ſolum autem.
ſ iudee.
ſed z ordinatus ab eccleſijs comeſ
ſ qua mundum circumimus ſ predicationis
† ſ in hac largitione elemoſinarum cui nos apo
ſtoli miniſtri ſumus
peregrinatõnis noſtre. †in hac gra
tia: que miniſtratur a nobis ad do
ſ vt deus inde glorificetur
mini gloriam · z deſtinatam volun
ſ hos miſimus
tatez noſtram. Deuitantes hoc ne
ſ dicens nos fraudare ſ largiri
quis nos vituperet in hac plenitu
dinis elemoſinarz ſ que noſtro miniſterio fit
dine · que miniſtratur a nobis in
ſ vt deus glorificetur ſ deuitantes bene dico.
gloria domini . Prouidemus enĩ
ſ opera noſtra ſ vt deo placeant · ſed
bona non ſolum coraz deo: ſed eti
vt z hominibus bona videantur.
am coram omnibus hominibus .
ſ appollo.
Miſimus autem cum illis z fratrẽ
noſtrum · quem probauimꝰ in mul
ſ de veſtra ſalute ſ cũ audiuit
correctos .
tis ſepe ſollicitum eſſe. Nunc au/
ſ pro
tem multo ſollicitiorem confiden/
ſ habita. ſ qui de vo
bis ei multa retulit .
tia multa in vos · ſiue pro tyto qui
ſ ĩ veſtra ꝓuerſiõe.
eſt ſocius meus · z in vobis adiu/
ſ . ſ . pro illis aliis qui ſunt fratres
noſtri · apoſtoli z a quibus fuit rogatus
tor: ſiue fratres nr̃i apoſtoli eccle/
† ſ ad gloriam chriſti ¦ ſ quia tales miſimus ſ vt
bona que de vobis audierunt probent · z cetere ec
cleſie agnoſcant que de eis audierunt.
ſiarum †glorie dei ¦ Oſtenſionez er
go que eſt charitatis veſtre · z no/
ſtre glorie pro vobis: in illos oſtẽ

ſ vt ſcilicet cetere eccleſie agnoſcant ve
ra eſſe bona · que de vobis audierunt.
dite · in faciem eccleſiarum dei .

C. IX.

ſ de receptõe bonorum moneo.
Am de mini
ſterio quod fit in ſan/
ſ ſuperfluum
ctos. exabundanti eſt mihi ſcribe/
re vobis. Scio enim promptum a
nimum veſtrum · pro quo de vobiſ
ſ dicens.
glorior apud macedones: quonĩa
ſ Cuius metropolis eſt corinthꝰ † ſ emulatõe ma
cedonum ducta
z achaia †parata eſt ab anno prete
ſamor z ſtudium veſtre largitionis
ro · z veſtra †emulatio prouocauit
ſ ad elẽoſinas dãdas ſ cur ergo premittis illos
plurimos. Miſimus autẽ fratres
ſ non vt vos ad hoc hortentur ¦ ſ ſed vt parati
ſitis
vt ne quo d gloriamur · de vobis
ſ totum ſ ſi impati fueritis .
euacuetur i hac parte · vt quemad/
ſ illis vos ꝓpatos.
modum diri parati ſitis: ne cuz ve
nerint mecum macedones · z inue/
nerint vos imparatos: erubeſca/
† ſ qui de vobis gloriabamur † ſ erubeſcere quod
matus eſt · id eſt · eſſe debet
mus †nos · vt non dicamus † vos in
ſ in hac datione elemoſinarum que pauperes ſu
ſtentat ſ ne hoc ſit.
hac ſubſtantia . Neceſſarium ergo
ſ Scilicet lucam tytum
z appollo ſ me.
exiſtimaui rogare fratres · vt prẽce
† ſ ſepe promiſſam.
niant ad vos z preparẽt ¦ repromiſ
Id eſt, elemoſinam · que recte dicitur bene
dictio quia cauſa eterne benedictionis.
ſ quando veniem.
ſam benedictionem hanc paratam
ſ vt ſit opus charitatis z magnũ
eſſe · ſic quaſi benedictionem : non
ſ vt doleant de dato · z parum ſit quod dent.
† ſ illi preparent · ego autem cur large dctis pre
ſcribo.
quaſi auariciam. † Hoc autem di/
ſ dat . ſ retri
co: qui parce ſeminat · parce et me
butionem † vbi plus penſatur animus q̃ cenſus.
tet. Et qui ſeminat †in benedictio/
† ſ dei ſ de largitate donorum det ſ retri
nibus: †de benedictionibus et me
butionem ſ Scilicet det ſ tantũ ſ precedi
nauit · quia ſi inuiti darent nihil eis prodeſſz
tet. Unuſquiſq; prout deſtinauit i
ſ conſilio rationis ſ Id eſt · triſtis vel co
actus · ſed ſponte.
corde ſuo: nõ ex triſticia aut neceſ
ſ qui ex voluntate bona.
ſitate. Hilarem enim datorem di
ſ approbat remunerat † ſ Quaſi ego ita moneo
z nolite diffidere
ligit deus. †Potens eſt autem de
ſ non ſolum hanc · ſed z hanc cum aliis.
† ſ Id eſt omnia dona ſpirituſſancti
us omnem gratiam abundare fa/
ſ vel in cordibus veſtris † ſ ita ¦ ſ in omni
ſtatu veſtro
cere in vobis · † vt in ¦ omnibus ſp

tudo eiꝰ z prouidentia
appareat.

¶ In hac ple. Do
ctrine z miraculoꝝ vt
dicatur bñ prędicat · ß
non eſt memor ſcõrum
ſicut alij apli · z ſicut ſi
bi prędceptum eſt .

¶ Coram deo. Aug.
Propter nos ꝓſcia nr̃a
ſufficit nobis · ppt vos
fama nr̃a nõ pollui . ß
pollere dẽt in vobis.
due res ſũt cõſcia z fa
ma · conſciẽtia tibi · fa/
ma proximo. Qui ꝓſcię
fidẽs negligit famam;
crudelis eſt .

¶ Coram hõibus
Dñ facit i ſcõs qđ de
us iubet. Coram hõi
bus. Dñ bonos mit
tit q̃ eos ꝓbitate ſua p
uocẽt. ñ ſcãdalũ faciãt

¶ Cõfidẽtia multa
Quaſi p ꝓfidẽtia vñ
init. z p tyto · z luca cũ
quib libenter ibat

¶ Siue fratres
no. Vl ſiue p pręſ ve
ſtros apl̃os eccl̃az ad
gl̃am dei. Id ẽ · q̃ ipſi
ſunt apl̃i eccl̃iaz · b̃ eſt
gl̃ię dei xp̃i . i . ad gl̃az
xp̃i · q̃ i eis nõ hoim ·
ß chriſti gloria eſt .

¶ Oñſionem er
go. Id ẽ · charitatem
vram quam oñdiſtis
alĳs · z gl̃am nr̃az quã
ſibi oñdiſtis eẽ vraz:
nũc oñdite · bñ iſtos re
cipiẽdo · z b̃ in facie ec
cleſiaz · vt alĳ a vobis
accipiant exẽplũ.

C IX.

¶ Et uestra emu.
Emulatõe corũbiorũ.
alię eccl̃ię dñ audiũt il
los prꝰ erroribꝰ implica
tos · poſtea bonę volũ
tatis fuiſſe effectos ici/
tate ſũt ad bonũ opꝰ .

¶ Erubeſcamus
Si ei nõ fuerit b̃ inuẽ
tũ qđ teſtificatꝰ eſt de
bis z ipſe erubeſcet z ip
ſi ãplius ꝓfũdentur.

¶ Qui parce ſe/
mi. Nõ pce ſeminat ·
q̃ pax bñs pax largit
ſi aĩmꝰ ꝓmptꝰ ſit plus
dare ſi plꝰ haberet

¶ Seminat ait nõ
dat. Qz dare ñ ẽ amit
tere · ß ſemĩare ad tps
carere vt plus habeat
in futuro.

¶ Nõ ex triſt. Qui
initꝰ dat ppt pñtẽ pu/
dorẽ nõ hz mercedẽ.

¶ Hilarem ci da.
q̃ dat vt careat tedio

interpellantis· non vt reficiat viscera indigẽtis ⁊ meritum ⁊ rem p dit.

¶ Large dat qui affectum largiendi habet· etsi nihil habeat· quod largiri possit.

¶ Aug⁹. Quidãd boni facis· cum hilaritate fac· ⁊ tunc bene facis. Si autem cum tristicia facis· fit ꝺ te· nõ tu facis.

¶ Abundetis in omne opus bonum. Licet enim exiguum sit quod paruꝫ habens tribuit· abundat tamen· quia recto iudicio fit quia non q̃ritur de quanto· sed q̃ animo detur.

¶ Justicia eius. Justus est qui bona mũdi fine eterni p̃mij cõmunia reputat. Ambrosius. hoc exemplo ad largiẽdum sanctis inuitat. Si enim hui⁹ qui pauperibus largitur merces magna est· quãto magis eius qui mĩstrat sanctis. Pauperes enim possunt dici ⁊ qui mali sunt.

¶ Incrementa frugum. Justicia ẽ sanctitas ⁊ bona vita ⁊ inde fruges· id est· eterna remuneratio. Incrementa elemosinę· pro quibus ⁊ ꝟ virtutes· ⁊ in fututo gloria augebitur.

¶ Quę operatur per nos grat. actio. Id est. ipsa largitio est causa quare gratię aguntur deo· cuius largitõuis nos sumus ministri.

¶ Gratias deo. De alterna ĩdigentia ⁊ de alterno supplemẽto indigentię pro nonnullis alium christi ⁊ militũ christi. Egit hic de rebus carnalibus in illos· inde autem de spiritualibus in istos· tãquam plenus gaudĩo exclamat· gratias ago

¶ C. X.

¶ Ipse autem ego paulus. Incipit de incorrectis qui pseudo sequebantur ⁊ eum ferocem putabãt quasi correctos ad elemosinas inuito. Vos autem alios obsecrõ ego paulus· vere humilis non superbus· ipse qui alios ad elemosinas moneo· idem vobis qui illis obsecro dico ⁊c

¶ Non secundum carnem. Nõ enim militiam: a deo vobis datam exercemus secundum carnẽ id est· pro terreno commodo· hoc est qđ dicit· in carne enim.

¶ Ad destructione mu. Vt destruant consilia diuersis cãlliditatibus munita hominum seu dęmonum.

¶ Munitionum Munitiones sunt corda infidelium quę dyabolus obtinet· ⁊ munit diuersis erroribus ne verbum dei possit ĩtrare per fidem· vel p similitudinem munitionum. Et ad hęc deuincendum valent arma militię apostoli· et ostendit munitionis illius partes· scilicet· cõsilia.

¶ Et in promptu habẽtes. Quia nichil nos remoꝺz quo minus audeamus.

¶ Vlcisci omnẽ inobedientiaz ⁊c. Tunc enim vindicat inobedientiam· cum illam condemnat per obedientiam. Tunc illam destruens quando illos qui resistunt perducit ad fidem. Et hęc est digna vltio vt perfidia ab his quib⁹ defendebatur damnetur.

¶ Quę secunduz faciem. Multa dixi quibus ostendi vobis potius debere nos sequi q̃s pseudo. Quasi ⁊ si vobis non sufficit quę dixi: quare me potius q̃s pseudo sequamini? Videte hęc alia que secundum faciem id est· ita euidentia sunt sicut ea quę sunt subiecta oculis. Hęc scilicet· Si quis illorum· pseudo confidit per aliquid· id est· per fidem vel aliud q̃ ipse sit christi· per eadez ⁊ nos· vel quę secundum faciem videte. id est· diligenter eorum opera cõsiderate· quę in conspectu vestro tantum bona agunt· ne forte vos seducant· vt velitis eos preferre nobis quod non debetis.

⁊ Qui enim solam sufficientiam eligit· poterit in dei opere ambulare vel abundare † ⁊ habere reputantes

omnem sufficientiam † habentes ⁊ in datione elemosinarum sicut ⁊ in ceteris:

tes: abundetis in omne opus bonum † ⁊ est ne hoc bonũ: vtiq; ⁊ in psalmo ⁊ non vni omnia conferens sed pluribus diuidens

num· † sicut ⁊ scriptuz est: Dispersit ⁊ gratis † ⁊ ñ diuitib⁹ qui posset reddere quanto magis· qui scis. ⁊ ⁊ hec ⁊ Id est· merces iusticie

dedit † pauperibus ⁊ iusticia eius ⁊ in eternuz sine fine † ⁊ Non solũ inde datur vita ⁊ Scilicet deus.

manet in seculum seculi. † Qui aũt ⁊ vnde elemosina fiat.

administrat semen seminanti: et ⁊ necessaria vite † ⁊ non ad superfluitatem ⁊ ⁊ in tantum: ⁊ ideo nemo hoc timore timeat

panem † ad manducandum ⁊ pręsta dare ⁊q † ⁊ vnde plures elemosinas faciatis

bit. Et multiplicabit † semen vestz ⁊ voluntatem ⁊ facultatem dandi elemosinas. † ⁊ ex quibus procedit iusticia ⁊ vita

⁊ augebit incremẽta fruguz † iusticię ⁊ in tantum augebit· ⁊ res ⁊ voluntatẽ dandi· vt in omni statu secundum vestram reputationem locupletati abunde· ⁊c.

vestrę· vt in omnibus locupletati ⁊ perfectam ⁊ largitionem simplici animo factam

abundetis in omnem simplicitatẽ ⁊ ideo faciẽda

quę operatur per nos gratiarum † ⁊ Ideo aguntur gratie· quia multa in hoc bona ⁊ nostrum.

actionem deo. † Quoniam ⁊ ministerium officij huius non solũ ⁊ nostri

pletea quę desunt sanctis: sed etiã ⁊ quia multi agunt gratias in operatione dei

abundat per multas gratiarum a ⁊ Et hoc † ⁊ Id est· qui laudant hãc ministrationem nostram· ⁊ qui eos mouet ad agendas gratias.

ctiones in domino † per probationem ministerij huius: glorifican† ⁊ Non solum de vestra largitione sed inde accepta occasione de fide ⁊ omni bono

tes deum † in obedientia confessio ⁊ ⁊ Quia obedistis euangelio christi in subiectione mentis glorificantes deum.

nis vestrę in ⁊ euangelio christi· et ⁊ Quia simplici animo· vel alii vestro exemplo sua aliis communicant. † ⁊ quia vestra communia reputatis:

simplicitate † communicatõnis ve † ⁊ facte ⁊ Sanctos predictos ⁊ alias gentes

strę † in illos· ⁊ in omnes· ⁊ in ipso ⁊ scõz ⁊ glorificantes etiam deum· quia ipsi sancti obsecrant pro vobis.

rum obsecratione pro vobis: desi ⁊ videre in eterna beatitudine vel etiã hic.

derantium vos· propter eminen ⁊ Id est· charitatem. † ⁊ Et quia hinc in de tot bona: gratias ago de charitate· que non potest enarrari· quantum vtilis. vel enarrabili· id est quod debet enarrari.

tem gratiam dei in vobis. † Hras deo super inenarrabili dono ei⁹.

¶ C. X.

¶ Ipse aũt ego paulus † ⁊ nõ alios qui pseudo mihi prefertis· ⁊ ⁊ Si vultis vt sim letuis sicut christ⁹ ⁊ ⁊ cũ mõ puniã

paulus obsecro † vos ⁊ per mãsuetudinem ⁊ modestiam christi: qui ⁊ exterius ⁊ vt dicitis

in facie quidem humilis sum in ⁊ dum presens † ⁊ Quasi dum non timeo aspere vos redarguens.

ter vos: † absens autem confido in † ⁊ non solum obsecro sed etiam rogo ⁊ ⁊ cuz venero.

vobis. † Rogo autem vos ne ⁊ pñs ⁊ ⁊ audacter puniam ⁊ ⁊ quantum putoz absens confidere· tantum presens faciam in re.

audeam per eam ⁊ confidentiam ⁊ in correctos.

qua existimoz audere in quosdaz: qui arbitrantur nos tanquam se ⁊ more carnalium

cundum carnem ambulemus. In ⁊ In carne· id est· licet in carne degentes· que fragilis.

carne enim ambulantes: nõ tamẽ † ⁊ non secundum carnem.

secundum carnẽ militamus. † Nã † ⁊ virtutes· miracula p que in predicatione militamus. ⁊ ⁊ debilitate·

arma † militię nostrę ⁊ non carnalia ⁊ per deum.

sed potentia deo ad destructionez ⁊ philosophorum hereticorum † ⁊ munitas rationes ⁊ ⁊ militam⁹· non secundũ carnẽ nam ⁊ possunt destruere· nam destruimus·

munitionum † consilia ⁊ destruẽtes ⁊ profunditatem intellectus tã legis peritorum q̃s philosophorum· vel impiorum.

⁊ omnem altitudinem extollentez ⁊ dum impugnant partuz virginis ⁊ huiusmodi † ⁊ que de deo est.

se aduersus scientiam † dei · ⁊ in ca ⁊ captiuos ducimus vsq; in obsequium christi ⁊ † ⁊ omnes superbe intelligentes

ptiuitatem redigentes † omnem in † ⁊ vt fidei christi cui ante repugnauerant· humiliter obediant. ⁊ etiã

tellectum in † obsequium christi: et ⁊ Secundum vitam ⁊ potestatem. † ⁊ quod nõ pseudo qui pro carnalibus predicant ⁊ vicia palpant· et sibi conscii sunt.

in promptu habentes † vlcisci om † ⁊ quod faciemus ⁊ postq̃s cognouero ex dilectõne obedientes· tunc vere puniam inobedientes.

nem inobedientiam: † cum imple † ⁊ Nos veri apostoli tales sumus quales supra ostendi. Que autem· ⁊ fa· ⁊c.

ta fuerit vestra obediẽtia. † Quę se † ⁊ Quasi· aperta sunt que dico ⁊ hoc

cundum faciem † sunt videte. Si de presumentibus dicit. † ⁊ vt modum rationis non excedat· vel propter odium nostrum· vel honorem suum.

quis cõfidit christi se esse· † hoc co

gitet iterum apud se: quia sicut et ⁊ per quecunq; † ⁊ per eadem·

ipse christi est: † ita ⁊ nos ⁊ vere sumus christi nam etiam excellentius nos per potestatẽ quã illi non habẽt et hoc est q̃ dixit. Nam etsi ⁊c. sicut et illi.

amplius aliquid gloriatus fuero ⁊ apostolatus ⁊ nõ illis

de ptãte nostra quaz dedit nobis

in consp̃ectu vestro tantum bona agunt· ne forte vos seducant· vt velitis eos preferre nobis quod non debetis.

¶ Non erubescam. Quia z verum est · z non ad gloriam meam·sed ad vtilitatem dicitur vestram.

¶ Ut autem non existimet. Hic dicit se cũ presẽs fuerit opere ĩplere quod absẽs verbo minatur. Hoc dicit occasione illius sententię parati vlcisci omnem inobedientiam·vt inquit nõ existimer a vobis·tanq̃ terrere verbis z opere quod minor verbis non implere·sciatis qđ mior verbis·impleturus suz factis.

¶ Tales. Quia si vicia vestra palpare/mus·tunc non ędificaremus sed destruere/mus.

¶ Non enim audemus. Tales erimus facto quia nõ sumus similes pseudo·q̃ vsurpant sibi potestatem·z vicia palpant. Et hoc est·non inferimus nos quibusdam·.i.pseudo qui commẽdant .i. vsurpant potestatem·quod est· nõ ponimus nos in numero illorum· vt potestatem vsurpemus: sed a deo accepimus. Aut non comparam⁹ nos illis· vt sicut illi adulemur vobis z vicia vestra palpemus· quod posset etiam habens potestatez. Sed recte hoc nõ facimus qz nõ audemus· ne sicut illi pereamus. Non hoc sed metimur nos·non aliud q̃ quod iniunctum est vsurpando. Et comparamus nos metipsos nobis· quia secundum qđ officiuz nostrum exigit facim⁹ Et hoc agentes non in immensum gloriabimur· nos autem nõ quasi sicut illi q̃ vsurpando gloriantur vltra mensuraz.

¶ Secundũ mẽsuram regulę zc. Dei enim nutu corinthijs euãgelizare monitus est. Partitum enim erat vnicuiq̃ ad quos in predicatione dirigeretur· vt singuli aliquos populos haberent proprios de quoruz fide gloriarentur. Ad regulam autem apostoli illi omnes pertinebant quos in fide fundauerat·qui ad omnes missus erat a deo Vnde addit. Quã mensuram mensus est no. de.

¶ Non in alienis laboribus. Quod vltra mensuram esset gloriari·sed spem habentes in vobis·id est·per vos magnificari apud alios· et euangelizare secundum regulam nostram·id est·secunduz qđ a deo iniunctum est·non habentes spem gloriari in aliena regula.

¶ Qui autem gloriatur. Ego non gloriabor in aliena regula·simili

† ʃ vt vos in virtutibus edificemus · vt non prava doctrina vel exemplo corrumpam? vt pseudo

dominus in † ędificationem et nõ in destructionem vestram · non

† ʃ habeo potestatem in edificio · et non destruetur·sed tamen videretur illis ideo debere blandiri·quia potestatem accepit in edificationem et nõ in destructionem

erubescam. † Ut autem non existimer tanquam terrere vos per epistolas: quoniam quidem epistolę

ʃ tantum ʃ pauli

ʃ quidam † ʃ ponderose ad intelligendum·† ʃ ad terrendum

inquiunt † graues sunt et † fortes:

ʃ non audens exercere seueritatẽ ʃ cõtra fortes

presentia autem corporis infirma

ʃ quia vt idiota sine argumento loquor ʃ contra graues.

z sermo contemptibilis · hoc cogi

† ʃ qui ita opinatur de me. ʃ q̃s asperi

tet quis † eiusmodi est: quia quales sumus verbo per epistolas absen

ʃ vlciscentes omnem inobedientiam.

tes: tales z presentes in facto. Nõ

ʃ vere vlciscar·quia non debeo adulari ne pereã sicut illi.

enim audemus inserere aut com

ʃ in factis ʃ non de? eos

parare nos quibusdaz qui seipsos

ʃ non missi a deo

commendãt: sed ipsi in nobis nos

ʃ Sumus. ʃ prout exigit pro

metipsos metientes · z comparan

prietas officii cuiusq̃

tes nosmetipsos nobis. Nos aũt

ʃ quod illi ʃ vltra nostram mensuram.

non in immensum gloriabimur: sz

ʃ potestatem exercebimus † ʃ populum cui? ego sum regula ad dirigendum sub qua mẽsura z vos

secundum † mensuram glorię· qua

ʃ dico.

mensus est nobis deus mensuraz

ʃ monitu dei † ʃ deus est mensus · non est enim superextensio ʃ qui ergo ei·mittenti do resistit

pertingendi vsq̃ ad vos. † Non ei quasi non pertingentes ad vos su

ʃ pertingimus.

perextendimus nos · vsq̃ ad vos

ʃ quia ʃ in predicatõe euãgelii

enim peruenim⁹ in euangelio chri

sti: non in immensum gloriantes

ʃ vbi alius fundamentum fidei posuisset.

in alienis laboribus. Spem autẽ

† ʃ per fidem crescentem de virtute in virtutem

habentes † crescentis fidei vestrę

ʃ quia per vos tales apostoli veri probamur.

ʃ ab aliis.

in vobis magnificari secunduz re

ʃ regimen ʃ nõ in alia ʃ nõ in paucis locis ʃ sz

gulam nostram in abundantia: eti

ʃ loca.

am in illa quę vltra vos sunt ęuan

† ʃ nec illi qui vltra sunt. de alieno regimine sũt

† ʃ exponit

gelizare. † non in aliena regula † in

ʃ Scilicet † ʃ ab aliis predicatoribus · quia his predicabat·quibus non erat annunciatum vt gloriam suo labore quereret·† ʃ Ego gloriaboz in predictis z in aliis·sed hoc totum vnde gloriandum est a deo est z ideo

his quę † pręparata sunt † gloriari

ʃ Id est. domino attribuat confidentiam z gloriam suam. ʃ Quod non potest qui non habet a deo potestatem

Qui autem gloriatur: in domino

† ʃ Qui extra deum gloriatur sibi attribuendo quod dei est·† ʃ qui non missus predicat· qui nõ est ydoneus sed presumptor.

glorietur. † Non enim † qui seipsuz

ʃ a deo vel hominibus.

commendat ille probatus est: sed

ʃ miraculis z virtutibus.

quem deus commendat.

C. XI.

ʃ autem ʃ sine indignatione

Utinã sustine

ʃ qz pl⁹ possz glãri † ʃ gloriatõis q̃ videt insipia.

retis modicum quid † insipientię

† ʃ opto sustineatis·sed z precipio ʃ vt subiecti prelatum ʃ diligo

meę: sed z † supportate me. Emulor

† ʃ ad honorem dei non meũ· non zelo sponsam dei mihi·sed deo. ʃ vere diligo vos quia sum amicus sponsi † ʃ anulo fidei

eni vos † dei emulatõe † Despondi

† ʃ legitimo christo vero sponso ʃ non adultero

ʃ non multis.

enim vos vni † viro virginem castã

ʃ Id est·ad hoc vt exhibeam ĩ die iudicii· † ʃ Et ideo zelo vos vera de me dicens.

exhibere christo. † Timeo autez ne

ʃ dyabolus per serpentem · † ʃ a paradiso eiectens·† ʃ promittendo falsa.

sicut serpes euam † seduxit † astutia

ʃ per similes deceptiones ʃ intellectus

sua: ita corrumpantur sensus ve/

ʃ a paradiso simplicis fidei· que nil alienum recipit.

stri · z excidant a simplicitate quę

¶ Omnes vna virgo propter vnitatez integre fidei solidę spei et charitatis. Virgo. Quia ab opere malo incontaminati. Casta. quia nec habent ęstum malę voluntatis.

¶ Timeo autem ne sicut serpens. Aug. Isti corinthij sũt siles euę pseudo serpenti. Lux fidei paradiso: Quorum ergo fides corrumpitur· a paradiso eiiciuntur·quia pręponunt mendacium veritati. Qui ergo mendacium ędificant in hominibus ab eis pellunt veritatem: z immittunt dyabolum·z ita excludunt christum. Si quid enim dixeris contra fidem·intrat putredo ex veneno serpentis·z nascuntur vermes mendaciorum· z nichil integrum remanet. Ideo q̃ sicut patribus nostris aduersus leonem

opus erat patiẽtia ita nobis aduersus draconem vigilantia. Tũc enim cogebat. nũc docet. Tunc ingerebat violentias. nunc insidias. Videbãtur tũc fremens. nunc lubric? & oberrans difficile videtur. Jdo timet apostolus. ne sicut per serpentem seducta ẽ eua. ita per hereticos corrũpatur ecclesia in virginitate fidei quam gestat in corde. Modo ergo anima virginitatem tuaz serua. postea fecundanda in amplexu spõsi tui. Sepite ergo aures vestras spinis. Adhuc enim musitat serpens. & non tacz quod gestum est etiaz i illo paradiso. hoc geritur in ecclesia. Sufficiat q̃ cum illic lapsi sumus. vel experti corrigamus.

¶ Si is qui venit. Non missus. vel vndit. quia pro quẽ stu temporali facit

¶ Recte pateremini Si aliquid maius vobis fit per eos q̃z per nos. tunc recte pateremini. Balathis a/ nathẽa dicit. si aliud reciperent. quod non vtiq; maius esset. sed contrarium.

¶ Existimo. Supra de pseudo apostolis. nunc de veris quibus paulus inferior videtur. quia nõ fuerat cum ihesu.

¶ Existimo ẽ ca magnis. Magni apostoli videtur apud istos petrus & alij qui cum domino fuerunt. Vel pro pseudo apostolis hoc dicit. quib? se non minus eis fecisse ostendit. Ecclesia ẽ corinthiorum varijs erroribus fluctuabat. Alij fauebant apostolis qui cuz domino fuerũt in carne Alij pseudo apostolis a quib? compositis verbis eadem audiebant quę ab aplo. Contra q̃s loquit hic. Quasi ñ alia p̃dicant vobis q̃z ego. Et q; posset dici. quod etsi eadem. melius tamen paulo: remouet. existimo enĩ ẽc.

¶ Imperitus. Hoc non ad apostolos. quia nõ erant eloquentes. sed ad pseudo qui componebant verba. Imperitus sermone non est rens apd deum. sed qui non habet scientiam dei. quę pertinet ad salutem.

¶ In omnibus. Vos autẽ eorũ mihi testes esse potestis. Et ideo peius est quod ß scientes me illis postponitis.

¶ Quoniam gratis euang. Minus non feci sed plus. q; gratis, vn

† ſ Sed non debetis eos patí. quia non aliud q̃z ego & idem dicetis. cur ergo nos inferiores illis estimatis.

est in christo ihesu. † Nam si is qui

† excellentiorem q̃z ego quod esse non potest.

venit † alium christuz prędicat quẽ

† ſ meliorem. quod non est sed potius per nos.

non prędicauimus. aut † alium spi

ſ p nos

ritum accipitis quem non accepi/

ſ si ſ aliã de redemptionẽ.

stis. aut aliud euangelium quod

ſ per nos ſ Quasi. Si aliud maius predicarent recte pateremini. sed quia hoc non ẽ non recte eos patimini. ego enim non minus ĩ hac feci q̃z magni apostoli. & ita constat: quia nõ min? illis pseudo

non recepistis: recte pateremini.

Existimo enim me nihil minus fe/

† ſ me dico tũc remotũ ¦ ſ non minus ſ quia ñ omo verba. vel quia impedite lingue quanduz ad ornatum pseudo.

cisse † a magnis apostolis. † Nã etsi

ſ scio quidquid

imperitus sermone: sed non scien/

magni ¦ ſ. Q. experti estis omnia que in me fiunt

tia. In omnibus autem † manife/

ſ non minus etsi minus. nunquid in hoc peccaui.

stus sum vobis. Aut nunquid pec

ſ opando mãib? meis

ſ ita

catum feci meipsuz humilians: vt

ſ a morte ad vitã ſ remotis pseudo ¦ ſ qz non putatis vos emisse licentiã peccandi.

† ſ sine sumptu.

vos exaltemini: † Quoniã † gratis

ſ vel predicaui

euangelium dei euangelizaui vo/

ſ vnde ergo viuebas † ſ quia non parua in vobis expendi

bis. alias ecclesias † expoliaui: ac

ſ ab aliis ſ vt vobis posse predicare

cipiens stipendium ad ministeriũ

ſ & non saltem ab aliquo vestro.

vestrum. Et cum essem apud vos

ſ etiã cum egerem ſ accipiendo † ſ non onerosus. & si egerem.

& egerem: nulli onerosus fui. † Nã

ſ post spolia ecclesiarũ † ſ ab his bene correctis fuit accipiendum ne amitterent fructum. quia si non acciperet illis forte in scandalum fieret.

qđ mihi deerat † suppleuerũt frẽs

† ſ Et verbis & factis non solum in stipendiis

qui venerunt a macedonia. † Et in

† ſ Quia non iactaui me de genere apud vos nec aliquid huiusmodi.

omnibus † sine onere me vobis ser

¦ ſ de cetero maxime abstinẽdo a stipendio ¦ ſ verax christus in me loquitur hoc ¦ ſ. quoniã hec ẽc.

uaui & seruabo. † Est veritas chri

¦ ſ q; gratis predico q; a licitis abstineo propter salutem vestram.

sti in me: quoniam ¦ hęc gloriatio

ſ oibus

non infringetur in me in regioni/

¦ ſ Quare putatis hoc fieri an pro odio quod dicunt pseudo

bus achaię. ¦ Quare? Quia non

¦ ſ quia diligo vos. sed ideo facio vt amputem o. i. quia diligo vos.

diligo vos: ¦ Deus scit. Quod

¦ ſ nunc ¦ ſ semper.

autem ¦ facio. & ¦ faciam. vt amputẽ

ſ sumendi vestra ſ habere

occasionem eorum qui volunt oc

ſ per me ſ sumendi vestra ¦ ſ vel in quo gloriãtur. i. in non accipiendo sint sicut & nos. i. nõ meliores nobis. cum vero nõ accipiunt: nã eiusmodi

casionem: vt ¦ in quo gloriantur. i

ſ erũt sicut & nos

ueniantur sicut & nos. Nam eius/

modi pseudo apostoli sunt opera

ſ callide sub specie religionis decipientes

ſ exterius

rij subdoli transfigurantes se in apo

ſ vel angelos.

stolos christi. Et non mirum. Ipse

ſ caput eorum.

enim sathanas transfigurat se in

ſ christum. vel aliquando celestem angelum

angelum lucis. Non est ergo ma/

gnum si ministri eius transfigurẽ/

ſ sint ſ ministrorum christi & sathane

tur velut ministri iusticię: quoruz

finis erit secundum opera ipsorũ.

ſ dixi supportate insipientem † ſ aperte.

Iterum † dico ne quis putet me in

ſ in gloria spiritualium. quia pro bono facio.

† ſ Si in illa insipiens: tunc magis in gloria carnis ¦ ſ quasi non simpliciter ſ quia nec in hoc vere insipiens. quia pro bono. nec ipse habet pro

sipientem esse. † Alioquin † velut in

gloria

sipientem accipite me: vt et ego

ſ Jd est. secundum carnẽ. que gloriatio modica ẽ

† ſ ideo velut insipientem qz

modicum quid glorier. † Quod lo

† ſ quantum ad verborum speciem ¦ ſ ad quem non est de carne gloria. quia apud deum humilitas gloriosa est.

quor. † non loquor ¦ secundum de/

um: sed quasi in insipientia. i hac

† ſ Cur ergo facis: quia illi gloriantur. et quia vos suffertis.

substantia glorię. † Quoniam mul

ſ. i. secundũ illa que pertinent carni vt est nobilitas & huiusmodi.

ti gloriantur secundum carnem. et

ſ secundum carnem ſ Et non mirum si illi gloriantur ſ voluntarii.

ego gloriabor. Libenter enim suf

† ſ in hac gloria ſ quod non deberetis ¦ ſ Qua si in hoc probatur q; non sapientes quia ſ Jd est esse debeatis

ferus † insipientes: ¦ cum sitis ipsi

ſ sed non estis ſ hanc iniuriam

sapientes. Sustinetis enim si qs

† ſ legis que ex timore ſ ex libertate. v. que est in charitate ¦ ſ de potestate presumens

vos in † seruitutem redigit. si ¦ quis

ſ cõsumit vestra imoderate † ſ decipit blande vt deuoret.

deuorat. si quis † accipit. si quis

de mihi irascimini. & alios mihi preponitis cum hoc non sit peccati sed glorię.

¶ Ut amputem occasionem. Sciebat q; si nõ acciperent nõ diu p̃dicarẽt.

¶ Ut in quo gloriantur. Gloriãtur in accipiendo. sed me nõ accipiẽte. non accipient. Nã eiusmodi.

¶ Ut inuenantur. sicut nos Jd ẽ sibi nobis in q̃. i. in eẽ sibi nobis gloriantur.

¶ Transfigurat. Ad tẽptãdũ eos quos ita erudire op?ẽ. Vel decipiẽdũ. put iustũ ẽ. Ne q̃lz cũ anglos bonos amicos se hĩe putat. hẽat malos demones fictos aĩcos. eosq; tãto nocẽtiores. q̃to astutiores ac fallaciores patẽt inimicos. Neq; eĩ sancti & fideles vni? veri dei cultores ab eorum fallacijs. et multi formi tentatione securi sunt In his diebus malignis. vbi ista sollicitudo non est inutilis. ne cum sathanas transfigurat se fallendo ad aliqua pernicio sa seducat. Nam cũ sensus corporis fallit. mentem vero non mouet a vera recta q; sententia. qua quisq; fidelem vitam gerit. nullũ est in religione periculum. Vel cum se fingens bonum ea vel facit vel dicit quę congruunt bonis angelis etiam si credatur bonus. non est error periculosus. aut morbid?. Cum vero per hec alienа ad sua ducere incipit. ne quis post eum eat: opus est magna vigilantia quod nemo potest absq; deo. Et ipsa huius difficultas ad hoc est vtilis. ne sit spes sibi quisq; aut homo alter alteri sed deus tantum.

¶ Quorum finis Jd est. retributio data in fine vitę erit secundum opera ipsorum. quia sicut pseudo peritura appetiuerunt. ita et ipsi peribunt. & sicut ministri iusticię ęterna. et ipsi erũt ęterni.

¶ Quod loquor. In hac substantia glorię. id est. ĩ gloria carnis quã putant substantiam. id est. ita amant ac si per eam credant se subsistere.

¶ Sed quasi i insipientia. Quia hęc ad carnis timorem pertinere videntur vbi insipientia est. Insipientia enim est aliquem laudare se. Sz q; apostol? non propter se facit. sed ꝓpter deum. Jõ ait. quasi i insipiẽtia.

¶ Cedit. Id est. de cipit. In faciem cedit in cuius os iniuria irrogat. Hoc faciebant quidam iudei. qui eo q̃ eẽnt de genere abrahe detrahebant illis eo q̃ eẽnt incircũcisi. et se p̃ferebant nobilitatem carnis sibi vẽdicantes q̃s cozintbij tolerabant z apl̃o p̃fe rebant.

¶ Hebrei sunt. Hebrei dicũtur. ab heber. q̃ in cõfusione linguaz solus retinuit lĩguam naturalem. z qz multi sunt hebrei. qui non sunt israhelitę. sic̃ proseliti. addit. israhelitę. s. z ego.

¶ Minus sapiens. Ambro. Oñdit se coactũ in laudẽ suã prupisse. In laboribus plurimis. Occasione inuenta etiam veros apostolos tangit. quibus pl⁹ laborauit. ne in se videat minoz gratia.

¶ A iudeis quinquies. Judeis mos erat in sinagoga p̃tra legem agentes verberare cozrectõnis causa vnde paulum legẽ impugnãtẽ q̃nquies verberauerunt. z in vnaquaq̃ cozrectõe .xxxix. ictus ei dederũt. q̃dra gesimuz p̃o misericoz dia condonantes.

¶ Lex iubebat. xl. ict⁹ nisi p̃o misericordia.

¶ Ducentas percussiones acceperat. cum virga vbi pendebant decẽ cozrigię Vna min⁹. in vltima vice vna cozrigia subtracta. vel in vnaq̃q̃ percussione vna minus.

¶ In periculis latronum. Quos dyabolus cuz in ciuitate occidere non posset ei excitabat in via. cũ tñ nihil ferrz. quod latrones cuperent.

¶ Periculis ex genere. Ambro. Ex lege indeoꝛum deserta ad euangelium se conuertebat.

¶ Falsis fratribus. Vt qui dicunt eum legalia tenere sed non facit legalis̃ aperire. vnde alibi. Ego si adbuc circumcisionem p̃dico ꝛc.

¶ In fame. Vbi ergo promissio dei. Primum quęrite regnũ dei. z h. o. a. v. Sed nouit medicus cui nos semel commisimus hęc adiutoria quando apponat. quando subtrahat.

¶ Sollicitudo omnium ec. Quanto maioz charitas tãto maiores plage de peccatis alienis. vnde qui apponit scientiam. apponit dolorem.

¶ Non vroz. Vrunt omnes tribulationes. sed non ad consumptionem. immo ad purgationẽ. vroz. iste affect⁹ purgat. quia de charitate vẽit

† ſ iactat de nobilitate † ſ in p̃sentia impꝛoperãdo genus. z hoc est in faciem cedere. ‡ ſ despicit

extollitur: si q̃s † in faciẽ vos ‡ cędit

ſ quam vobis obiciunt.

Secundum ignobilitatem dico:

ſ ita hos sustinetis. z nobis p̃fertis.

quasi nos infirmi fuerimus in hac

ſ gloꝛie † ſ non infirmi quia ‡ ſ illoꝛuz ‡ ſ gloriari ſ quia temeritas est quod faciũt. † ſ quia

parte. † In quo ‡ quis † audet in † in

insipientia est in qua gloꝛiant. ſ vt in his † ſ lingua z natione

sipiẽtia dico: audeo z ego † Hebrei

ſ secundum ritus.

sunt et ego. Israhelitę sunt et ego.

ſ non proseliti.

Semen abrahę sunt. et ego. Mini

ſ per hoc decipiebant † ſ q̃ deberem. quia non est hominis se laudare. laudet te alienum os vt dicit salomon.

stri christi sunt. et ego. † Ut minus

ſ sum minister christi

ostensus in laboribus

sapiens dico. pl⁹ ego. In laborib⁹

ſ q̃ etiam veri. † ſ per partes laboꝛes ostendit subdẽs. ‡ q̃ illi ſ qz

et illi aliquos. vt viderentur apostoli.

plurimis. † in carceribꝰ ‡ abũdãtiꝰ.

ſ verberibus ſ humane virtutis vel aliozum † ſ Id est. in periculis moꝛtis.

in plagis supra modum: † in moꝛti

ſ fui. † ſ exponit plagas ‡ ſ quĩq̃ vicibꝰ

bus frequent. † A iudeis ‡ q̃nquies

ſ percussiones ſ ne ĩmisericoꝛdes videẽt

quadragenas vna minus accepi.

ſ hoc a gentibus passus. † ſ a iudeis in ciuitate lyconia

Ter virgis cędus sum. † semel lapidatus sum: ter naufragium feci.

ſ Id est ꝓtuli.

† ſ in alto mari detentus tempestate. vel ad litteram.

Nocte et die in † profundo maris

ſ ostensus minister

fui. In itineribus sępe. periculis

fluminum. periculis latronum. pe

ſ Id est. a iudeis procuratis ſ propter vnius dei predicationem

riculis ex genere. periculis ex gen

† ſ vere probatus minister ‡ ſ in commotionibꝰ ciuium contra me.

tibus. † periculis ‡ in ciuitate. peri

ſ vel a serpentibus vel penuria ciborum.

ſ que nõ ex

culis in solitudine. periculis in ma

mari sed in mari ſ ab hereticis

ri: periculis in falsis fratribꝰ. In

ſ vere probatus minister † ſ manuum † ſ moꝛborum vel huiusmodi ‡ ſ ꝓ opere vel aliis.

† labore et † erumna ‡ in vigiliis mꝫ

ſ vere probatus.

tis. in fame et siti. in ieiunijs multis in frigore z nuditate: preter il

† ſ Id est. in coꝛpoꝛe a persecutoꝛibꝰ patioꝛ z aliis modis. ‡ ſ angit me.

la que † extrinsecus sunt ‡ instantia

ſ que nec vna hoꝛa remittitur † ſ que ex

charitate prouenit.

mea quotidiana: † sollicitudo om

ſ q̃ tanta est. ſ de omnibus fidelibus ‡ ſ probatio sollicitudinis per partes ſ vel in fide. vel ĩ aliqua virtute

nium ecclesiaruz. † Quis ‡ infirma

ſ Quasi ita de illo vt de me doleo

tur. z ego non infirmoꝛ? Quis scã

ſ aliqua molestia tribulationum † ſ Ignechari tatis qua eis compatioꝛ

dalizatur: † z ego nõ vroꝛ? Si glia

ſ Et cum hec sint † ſ de his ‡ ſ non de potentia vel genere vt illi pseudo faciunt

ri oportet: † que ‡ infirmitatis meę

ſ Si videatur abiectõ † ſ qui nouit omnia

ſ interponit iusiurandum.

sunt gloriabor. † Deus z pater do

ſ Cuius sum seruus † ſ laudatus

ſ per nos fideles

mini nostri ihesu xp̃i scit q̃ ẽ † bene

ſ In supꝛadictis vel ĩ hoc. s. q̃

dictus in secula. q̃ non mentioꝛ.

ſ item infirmitas † ſ Qui sub aretha illi genti p̃erat

Damasci † p̃positus gẽtis arethe

ſ admonitione iudeoꝛum

regis custodiebat ciuitatez damas

ſ ne amplius predicarem.

cenoꝛum vt me comprehenderet.

ſ ante non est necessarium suffragium dei q̃ deficit humanum ſ a fratribus

z per fenestram in sporta dimissus

ſ non q̃ timeret

sum per murum: z sic effugi manus eius.

pati qui dixit. cupio. d. z esse cum christo.

C XII.

ſ p̃eter supradicta.

Gloriari o

ſ p̃opter pseudo ſ respectu gloriatõis. s̃z p̃opter vestram vtilitatez ſ stultũ est z ideo tacet nomen suum

portet: non expedit quidem. Ue

ſ narrando † ſ secreta que vidi. z plene intellexi. non vt ſpharao qui vidit z non intellexit.

niam autem † ad visiones. z reuela

ſ que de domino vel quas dominus aperuit.

† ſ de se. quasi de alio:

tiones † domini. ‡ Scio hominem

ſ p̃sonez christo. quia aliter nõ videret † ſ modo ergo p̃o meritis maioꝛ. z qđ tam diu tacuit. constat modo non superbe. sed ex necessitate dici.

in christo † ante annos quattuoꝛde

cim sive in coꝛpoꝛe sive extra coꝛ

ſ sed ſ qui hoc facere potuit † ſ ostendit ei deus vitam in qua videndus est in eternum. ſ in christo entem

pus nescio: deus scit. † Raptũ hu

iusmodi vsq̃ ad tercium cęlum.

ſ bis se raptum dicit

Et scio huiusmodi hominem sive

Omnes qui scandalizãtur frixoriũ ĩnt habentium charitatẽ. id est. ossiuz. quę ferũt carnes. i. perfectoꝛum qui poꝛtant z regunt carnales. vnde z ossa mea sicut ĩ frixorio cõ frixa sunt

¶ Aug. Tribulationum tanq̃ emplastrũ mozdax vitę. sed et sanatie.

¶ Scit q̃ non mentior. Quia fert mihi testimonium per signa z prodigia.

¶ Et sic effugi. Aug⁹. Vtilitatẽ omnium se fugiendo seruabat. vnde si vos p̃sequuntur in vna ciuitate. fugite in aliam.

¶ Aug⁹. Fugiat minister christi. sicut ipse christus in egiptum fugit. fugiat z qui spũaliter quęritur. dum per alios firma est ecclesię salus.

C XII.

¶ Scio hominẽ Quasi. de alio z res dicitur. z iactantia vitatur.

¶ Sive in cor. sive ex. Hoc ignauit apostol⁹. Vtq̃ quando rapt⁹ ẽ in coꝛpoꝛe fuerit aĩa. an oĩno de coꝛpoꝛe exierit. vt moꝛtuũ coꝛpus iaceret. an secũdum modũ alium quẽdam viuentis coꝛpoꝛis vbi aĩa fuerit. mens eius ad videnda vel audienda ineffabilia illius visionis acceꝓta sit. Et quia h̃ incertum erat. iõ forsitã dixit. sive in coꝛpoꝛe sive extra

¶ Raptum. Contra naturam eleuatuz Usq̃ ad tercium cęlum. Id est. ad cognitionem deitatis.

¶ Usq̃ ad tercium cęlum. Primũ cęlum. aereum. secũdũ firmamentũ. terciũ spirituale. vbi angeli et sanctę aĩę. deo fruũtur contemplatione.

¶ Aug⁹. Vel tres cęli intelliguntur tria genera visionum vt primum cęlum sit coꝛpoꝛalis visio. cum coꝛpoꝛaliter quędaz videntur dei munere vt helizeus vidit ignitos currus quãdo videlicet raptus est helias. z balthasar manũ scribentem in pariete. Mane the. pha. Secundum cęlum est imaginaria: vel spiritualis visio. quando aliquis in extasi vel sumno videt nõ coꝛpa. sed ymagines reꝝ dei reuelatõe. vt petrus viscum. Tercium cęlum est. intellectualis visio. quando nec coꝛpoꝛa nec ymagines eoꝛum videtur sed ĩ ico. coꝛpoꝛeis substantijs intuitus mentis mira dei potentia figitur. Ad hanc rapt⁹ est apostolus vt ipsum deum in se. non ĩ figura aliqua videret

Sed an in corpore·an in aĩa separata dicit se nescire·quasi non humano sensu vidi vt etsi in corpore· non sit ꝓtra illud móysi. Non videbit me hõ ꝛ·v. Tunc enim apostolus nõ vixit homo·i·ꝑm vsum sensuum corporis· ꝫ ablatus est omnis sensus hoĩs. Vel ꝑm dyonisium·q̃ tres ordines angelorꝝ ternos in singulis ponẽs cõstituit· In primo angelos archangelos virtutes. In scõo principatus ptates dñationes. In tercio thronos cherubin ꝛ seraphin· quorꝝ tercius viciuꝰ deũ cõtemplat:ad quorꝝ similitudinem vidisse deuꝫ apostolus dr. Vel primum cęlũ cognitio cęlestiũ corporꝝ. Scõm celestiũ spũuꝫ cognitõ Tercium deitatis.

¶ Augꝰ. Ad terciũ cęlum· qđ non per corpus videtur·nec imaginabiliter ꝫ proprie· ꝫ ea visiõe videtur q̃ supat oẽs ℙer corpꝰ videtur cęlum terra ꝛ oĩa oculis conspicua. Spũs corpales ymagines tenet·vel veras vel quas fingit. Intellectus capit res incorporeas:q̃ nullas hẽnt ymagies. Hęc sũt tria genera visionũ. Secũ dũ primã visionem vidit balthasar manum nec sciuit q̃d significaret qđ daniel apperuit meliꝰ ꝓpheta visione mentis ꝓpriã· Scõm secũdã vidit petrus ĩ extasi discũ vbi nõ corpus: ꝫ ymago·pꝰ mẽs diuinitus adiuta vidit q̃d significarꝫ hac mens subuecta sine oĩ ymagine videt pspicuam veritatem·ibi ℞tutes aięꝫ· sine oĩ labore vna est ibi tota virtus amare qđ videas ꝛ sũma fęlicitas videre et habere qđ amas. ꝓpt hanc veritatis visionẽ vbi deꝰ videtur nõ p corpalẽ visionẽ vt ĩ syna: vel spũalẽ vt ysaias·ꝛ iobes ĩ apocalipsi· ꝫ per spẽm nõ in enigmate· oĩs labor susci pitur· ꝫ mõ petijt moyses videre deũ·i·in substãtia q̃ deꝰ ẽ quẽ tñ mltis figuris viderat·ꝛ facie ad faciem ei locutus erat. Quia ibi·i·in illa spẽ longe ineffabilius ꝛ pñtius videtur: ꝛ arcana dicit· vbi nemo viuens in istis sensibus videt· hoc est terciũ cęluꝫ· vbi deus videtur facie ad faciẽ Iste ẽ padisus· si dici padisus põt·qꝛ ꝛ pñs ecclesia paradisus dr. Et locꝰ in q̃ adã corpaliter vixit.

¶ Arcana verba. Intimationem de secreta dei eẽntia· quasi per ℞ba

¶ Supra id. Vt ꝓ magnis illis ñ esse hõ mortalis ꝛ fragil videatur.

¶ Et ne magnitudo reue. ℙarco multum gloriari·ne aliter puter. Et ideo datꝰ est stimulus pungẽs carnẽ·quis:angelꝰ maligꝰ missꝰ a satba

ſ sic·ſ·cꝫ aĩa de corpore exierit.

i corpore siue extra corpus nescio
ſ in eam tranquillitatem qua fruũ
tur qui sunt in celesti iherusalem · ꝛ sic videre po
deus scit. Quoniam raptus est in
tuit·quod nunc̃ corporeis sensibus impeditus.
paradisum. Et audiuit arcana ver
ſ verbis explicare
ba quę non licet hõi loqui. ℙro
ſ homine vel visione† ſ commendabo me†· ſ fi
lio abrahe ꝛ huiusmodi
huiusmodi† gloriaboꝛ. †ℙro me
ſ tribulatõib⁹ quas patior.
autem nihil: nisi in infirmitatibus
ſ gloriaboꝛ: nam. ſ de reuela. ꝛ infirmi·
meis. Nam etsi voluero gloriari:
ſ etsi videar. † ſ Et pro vestra vtilitate·qõ
ibi. omnia autem charis. propter vestram edifica.
non ero insipiens: †veritatem eni
† ſ possem ꝛ de pluribus gloriari·sed parco id ẽ·
parce refero†· ſ pro obtrectatoribus hoc dicit.
dicam. †ℙarco autem †· ne quis
† ſ cum non nisi infirmitas videatur·vel ab alijs
qui vident audiatur.
me existimet† supra id quod videt
† ſ ordo supra aliquid quod audit ex me†· ſ eos
qui me vident.
in me: †aut†· audit aliquid ex me.
ſ quis ergo de se securus
Et ne magnitudo reuelationuꝫ ex
ſ in superbiam. ſ a deo† ſ ad meam vtilitatẽ
†· ſ deus ad conseruationem humilitatis im
misit. dyabolus vt ad defectum traheret
tollat me: datus est †mihi†· stimulꝰ
ſ Quis.
carnis meę angelus sathanę· qui
† ſ quia grauiter colaphizabar. ſ Quia grauis ẽ
medicina infirmo.
me colaphizet. †ℙropter quod
ſ multotiens rogaui humane timens. † ſ qui so
lus potest ſ stimulus
ter †dominũ rogaui vt discederet
† ſ melius mihi puidens †· ſ q̃i dꝛ tibi sufficere
ſ cꝫ dedi ſ in omnibus sufficere·cꝫ dedi etiam et
hoc donum
a me· ꝛ †dixit mihi: †· Sufficit tibi
ſ noli orare hoc· naꝫ
gratia mea. Nam virtus in infir·
mitate perficitur. Libenter igitur
gloriaboꝛ in infirmitatibus meis:
ſ ad hoc datis.
vt inhabitet in me virtus christi.
ſ Et quia ad hoc date non solum In his gloria
boꝛ· sed et placeo mihi·id est· multum delectoꝛ
i eis.
ℙropter quod placeo mihi in in·
ſ scilicet.
ſ verborum.
firmitatibus meis·in contumelijs
ſ in penurijs ſ de loco ad locum.
i necessitatibus·i persecutionibus

na vt colaphizet·i·reprimat oẽm motũ supbię incutiendo tribulatõnes· vl temptãdo (vt quidã aiũt) per libidinem. Tẽptatio aũt·cui nõ ꝓsentitur nõ est peccatum·sed materia exercendę virtutis.

ſ anxietatibus animi ſ illatis ſ placeo
in angustijs pro christo. Cum eni
ſ hoc ĩ isto ꝛ in sanctis ſ exterius† ſ tunc vincit
christianus·cum perire putatur·tunc perdit presi
dia: cum se vicisse gratulatur†· ſ victoꝛ efficioꝛ.
infirmoꝛ: †tunc †· potens sum. Fa·

ctus sum insipiens: vos coegistis

me. Ego enim debui a vobis com
ſ debui ſ vobis
mendari. Nihil enim minus feci
ſ ad comparationem horum· vel ab his tunc re
motus ſ petro ꝛ iacobo. † ſ meum sicut quibus
dam videtur.
ab his qui supra† modus sunt apo
ſ quia† ſ esse videor quibusdam· tamen ea feci
que apostolũ designant
stoli. Tametsi †nihil sum: signa ta·

men apl'atus mei facta sunt super

ſ a deo· vel plꝰ q̃ digni ſhec sũt signa ſ mioribꝰ
vos in omni patientia: in signis ꝛ
ſ maioribus miraculis ſ castitate ꝛ aliis ſ nõ
minus feci· quia vos non minus habetis per me·
q̃ alie ecclesie per illos· sed amplius quia gratis
prodigijs ꝛ virtutibus. Quid est

enim quod minus habuistis pre

ceteris ecclesijs: nisi cꝫ ego ipse nõ
† ſ ironice ſ cꝫ si putatis iniuriam vt imperiti
ſ vnde lau
grauaui vos?: †Donate mihi hanc
de dignus† ſ non grauaui nec grauabo† ſ in ter
cia iam vice†· ſ non tercio veni sed tercio parat⁹
iniuriaꝫ. Ecce †tercio hoc †· paratꝰ
ſ ne videat callide tũc ñ accepisse.
sum venire ad vos: ꝛ non ero gra·
† ſ diuitias scilicet in auro ꝛ argento
uis vobis. Non enim quęro †quę
ſ saluare quod aliter non fieret
vestra sunt: sed vos. Nec enim de
ſ spiritualibus† ſ diuitias congregare
ꝛ si necessaria. quod facitis pseudo apostolis·sed
patres filijs debent diuitias vite eterne quod nõ
pseudo: vobis.
bẽt filij parentibus †thesaurizare
† ſ Sicut supra accipiens ad ministeriũ vestrum.

sed parentes filijs. †Ego autem li
ſ nõ inuitus. † ſ spũalia
bentissime †impendam· ꝛ superim
ſ post omnia me si opus est
pendar ego ipse pro animabus ve
ſ ego dico ſ q̃ pseudo
stris· licꝫ plus vos diligẽs minus
ſ a vobis † ſ conceditis ſ dixi non grauaui sed
obiicitis†· ſ per meipsum.
diligar: †Sed esto. †Ego vos non

grauaui: sed cum essem astutus

¶ Et ne ma.re. Aug. Cętera vicia tm̃ ĩ malefactis valẽt· supbia vero sola in recte fcis cauẽda est. Cũ eĩ q̃sqꝫ bñ profecerit· supbia tẽtatur vt perdat totũ pfectum.

¶ Stimulus. Augst. in psal'. dñe ñ ẽ· dolore quodaꝫ corporis traditur vehementer exagitatus.

¶ Dixit mihi. per ispiratõꝫ· vl ꝑ anglm

¶ Nam virtus ĩ infi. Augꝰ. in ꝑs. dñe non ẽ· qꝛ pfectio ℞tutũ est q̃ hꝫ infirmitatẽ ꝓtrariã cũ q̃ legitie certet· ꝛ iõ gloriaboꝛ in ĩfirmitatibꝰ· nõ inuitꝰ sed libens.

¶ Factus sum i sipi. In his oĩbꝰ cõmẽdatõibus videoꝛ insipiẽs· ꝫ vĩa culpa qui vbuistis me ꝓtra pseudo commendare

¶ In oĩ patia. Ambro. ℙatiam primã memorat q̃ ad mores ptinet·qꝛ diu illos portauit q̃i ipatientes egros vt adhibita ptã te sigrũ q̃i medicia curaret vulnera eoꝝ.

¶ Et virtutibus. Virtꝰ ẽ genꝰ signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ. i. oẽ miraculũ. Signũ qđ ĩ quocũ qꝫ tpe aliq̃d sigficat·ꝛ ẽ ꝓdigij genꝰ. ℙrodigiũ·qđ ĩ futuro Vl'signũ ꝛ ꝓdigiuꝫ·ĩ his q̃ ꝓtra naturã: ℞tꝰ ĩ his q̃ nõ ꝓtra naturã vt ꝑ ipositõeꝫ manꝰ· ꝛ iõ nẽ a morbo liberare.

¶ Nõ quęro quę vestra ꝛc Amb. Ondit se iõo accipe nolle ab eis· vt eos lucraret vt ĩtelligẽtes qꝛ pecunię ꝑponit eos·tãdem ꝓgnoscerent affectũ illi⁹ erga se.

¶ Aug. Nõ q̃rebat aplus datũ ꝫ fructum ne q̃i vẽditoꝛ euãgelij putaret. Et tñ ℞e mercatoꝛ dñi sui. Nã prius vẽdidit. dat ei spũalia· ꝛ nõ q̃rit carnalia· ꝫ maiꝰ q̃ ciũ·i. hoĩes ipsos. Sicut ioseph frumẽta vẽdẽs ĩ egipto· nõ argẽtũ q̃rebat ꝫ ipsos emẽtes suos regios faciebat· ꝛ sic frumẽta q̃ nõ vẽdidit. vendidit vẽditõꝫ q̃ istã intellige gratuitã· vnde ꝛ dictuꝫ ẽ. Sitiẽtes venite ad aquã ꝛ emite vobis sine argento.

¶ Nec ei debẽt. Carnales pẽs filijs ꝓgregant·nã spũales dignũ ẽ· vt a filijs sumptꝰ accipiant· ꝫ autẽ in tm̃ ꝓbat se nolle accipere: vt transferat cãm carnal' pĩis: ad spũalẽ· ꝛ dic ñ solũ se ꝑ salute eoꝝ ipẽdẽ· ꝫ ꝛ mori patũ

¶ Et egoipse superimpendar. Augꝰ. ℙerfecta q̃dẽ charitas ꝫ est

vt quidem paratus sit etiam pro fratrib⁹ mori. Sed nũquid mox vt nascitur· cuz fuerit nata nutritur· cũ fuerit nutrita roborat̃ur· cũ fuerit roborata pficitur cũ ad pfectionez venerit· dicit: Cupio dissolui z cẽ cũ xp̃o.

¶ Nunquid Am: Forte suspicarẽtur iõ euz contẽpsisse· qz parua offerebantur· ß nũquid circũueni· vt dicerẽt si vultis pacatuz habere aplm q̃ pua respuit: digna date.

¶ Oli putatis q Jam dudum forsã putatis· qđ cã excusatõis q̃i reus dicã· q nõ grauaui· ß dico teste deo· qui scit q nõ circumueni vos· z non supbe· ß in chr̃isto amplificãdo in vobis.

¶ Et non egerũt pz. Aug. ĩ omel. Nõ sufficit mores in melio⁹ mutare· z a malis recedere· nisi z de his q̃ facta sũt satisfiat dño per pnitentiã dolorẽ p humilitatis gemitũ p ptriti cordis sacrificium coopantib⁹ elemosinis.

g alios extraxi ſ decepi ſ sed
dolo vos cepi. Nunquid per ali-
quem eoruz quos misi ad vos· cir-
ſ decepi ſ non feci sed rogaui
cumueni vos? Rogaui tytum· et
ſ barnabam vel lucã.
misi cum illo fratrem: nunquid ty
† ſ ego z tytus ſ vel eodem spiritusancto· vel eadem voluntate
tus vos circũuenit? † Nonne eodẽ
† ſ eisdem operationibus per quas apparet volũtas. vnde a fructibus eoruz cog·
spiritu ãbulauimus? † Nõne eisdẽ
vestigijs? Olim putatis q excuse
† ſ Jd est teste deo· qui scit q nõ circumueni vos
mus nos apud vos: † coram deo
ſ Et non superbe hoc dico sed. ſ amplificando i vobis. † ſ vera dico· omnia autem· z de reuelatione· z de tribulatõne propter vos vt speculo repellatis
in chr̃isto loquimur. † Omnia autẽ
charissimi propter vestram ędifica
ſ propter vos ſ q̃i precepte vos.
tionem. Timeo enim ne forte cum
ſ incorrectos.
venero· non quales volo inueniã
ſ ptristãs puniẽs
vos· z ego inueniar a vobis qualẽ
ſ .ſ. timeo ſ de meritis prelatoz
non vultis: ne forte contentiones
ſ inuidie his qui minus † ſ cũ latẽter seminant discordias. ſ vt qui maiora dona
ęmulationes † susurrationes ſ infla
ſ tumultus ad pugnam. † ſ in reparatione rerum z vltione
tiones seditiones † animositates
ſ odia inde orta † ſ detrahit quis ei quem odit
dissensiones † detractiones sint in-
ſ ne tales inueniam ſ sicut prius
ter vos. Ne iterum cuz venero hu
ſ affligat ſ ita q
miliet me deus apud vos: z lugeã
ſ q̃ quidam egerant penitentiaz. ſ añ epistolã.
multos ex his qui ante peccaue-
runt: z non egerunt pnitentiam
ſ luxuria ptra naturam ſ in meretricib⁹ vel coniugatis
super immundicia: z fornicatione
ſ cum liberis a viro ſ quasi assidue.
z impudicitia quam gesserunt.

C. XIII.

ſ timeo ne tales inueniã vos· z cauete quia ecce certum sit· hoc tercio apparatu· nõ q̃ iam bis venissem.

Ecce tercõ hoc

† ſ z tunc testibus ꝓbabitis si quid queretur· et si culpam inuenero· non parcã sicut predixi bis· cũ presens· z modo predico: vt tunc bis predixi.

venio ad vos. † In ore duorum·
vel trium testiu m stabit omne ver
bum· prędixi eni z prę dico vt prę-
ſ alias vobis ſ etiam
sens bis· z nũc absens his qui an
ſ epistolã ſ qui post peccauerunt
te peccauerunt z ceteris omnibus
quoniam si venero iteruz non par
† ſ poteris ne. ſ vultis experiri· si chr̃istus põt vt non dicam ego possum· sed chr̃istus in me qui in me loquitur.
cam. † An experimentum queritis
ſ z minas z oĩa
eius qui in me loquitur chr̃istus:
ſ inter vos.
Qui in vobis non infirmatur: sed
ſ potens nam.
potens est in vobis. Nam etsi cru
ſ humane nature
cifixus est ex infirmitate: sed viuit
ſ ex eo q̃ deus
ex virtute dei. Nam z nos infirmi
† ſ Et quia non parcam. z puniendi potestatem habeo. † ſ Jd est per eũ habebimus ptãtẽ a deo.
sumus in illo: sed † viuemus in † eo
† ſ iudicandis hic z in futuro ſ z iõ quisq̃ se
ex virtute dei † in nobis. vosmetip
ſ psiderate per actus ſ etsi in fide
sos tenptate si estis in fide: ipsi
ſ an in operibus sitis bonis in quibus debent eẽ fideles ſ ideo dico probate
vos probate. An non cognoscitis
† ſ ex priori institutione est in vobis per fidem et bona opera
vosmetipsos· quia † chr̃istus ihes⁹
† ſ Et vtiq̃ † ſ ab eo qđ prius habuistis
i vobis ẽ: † nisi forte † reprobi estis?
ſ .Q. quia cognoscitis chr̃istum in vobis nisi reprobi estis. sed quidquid de vobis sit † ſ ex vita quam inter vos egi.
Spo autez † q cognoscitis: quia
† ſ nec a fide nec a potestate † ſ non sumus reprobi· sed tamen.
nos non sumus † reprobi. † Oram⁹
ſ sine quo nihil boni . † ſ contra pseudo· econtra ipsi de nobis
autem deum vt † nihil mali facia-
† ſ oremus † ſ potentes in vobis exercẽdo potestatem in vltionibus
tis: non † vt nos † probati parcam⁹
ſ potius oremus.
sed vt vos qđ bonum est faciatis
ſ sine potestate † ſ Sed ne putetur iniuste posse dominari subditis. Q. nõ possumus⁹ iniuste vti tali potestate.
Nos autẽ vt reprobi sim⁹. † Non
enim possimus aliquid aduersus
ſ iusticiam· vt arguant bene viuentẽ· sed pro veritate vt vindicent in legis inimicũ † ſ tuenda
veritatem: sed † pro veritate. Sau
ſ non possumus contra veritatẽ qđ effect⁹ iudicat
ſ nõ exercẽtes.
ptãtẽ in vltionib⁹ cũ nihil puniẽdũ habemus
demus enim quoniã nos infirmi
ſ nõ timẽtes iudicium.
sumus: vos autẽ potentes estis.
ſ etiã. ſ Scz. ſ vt ĩ opib⁹ pfecti
Hoc z oramus vestram consum-
ſ quia hoc volo z oro.
mationem: Ideo enim hoc absens
ſ q̃ volo
scribo: vt non pręsens durius a-
ſ in vobis ſ qđ possem ſ ligãdi z soluẽdi
gam secundum potestatem quam
dominus dedit mihi in ędificatio
ſ qui aliter agunt· non habẽt ptãtem a deo
† ſ de malefactis hucusq̃ correxi.
nem z non in destructionẽ. † De cę
† ſ hoc agite vnde gaudium. † ſ Et vt gaudeatis
† ſ in fide
tero aũt † gaudete † fratres † perfecti
† ſ Et vos maiores ſ minores ſ ad idem. † ſ et vos minores.
estote· † exhortamini· † idem sapite
ſ Et vniuersi maior z minor simul ſ ne sit prior discordia † ſ Jd est chr̃istus qui ait· pacem meaz do vobis· p· m· re· v· Et item· Mandatũ nouum do vobis· vt diligatis inuicem ſ Etsi hoc feceritis.
pacem habete: z † deus dilectionis
ſ adiuuãs ſ vt pax sit inter vos
z pacis erit vobiscum. Salutate i
ſ nõ doloso ſ sic debe
tis· quia ita optant omnes sancti et egoipse
uicem in osculo sancto. Salutant

illo. i. licet ad imitationem ei⁹ mlta patimur a pfidis· tñ viuem⁹ .i. ptãtẽ habebim⁹ q̃ euz in vobis iudicandis. Vel viuem⁹ in eo. i. in sili btitudine cũ eo z ß in vtute dei· q̃ tale ẽ i vobis. i. q̃ sciis vis.

¶ In vobis. Vel erga vos· mors illata a perfidis vita ẽ erga credẽtes· qz vtute dei resurgẽtes viuẽt cum chr̃isto.

¶ Oram⁹ aũt deũ Hoc orat apls vt bis bñ agentib⁹ ĩ eis correpienda nõ inueniat: et sic reprobi appareant· pbati ei videtur dum iudicãt pccores. Sic g̃ si ñ sint q̃s iudicẽt cessante autoritate quasi reprobi videntur.

¶ Intelligẽda ẽ ß gra dei q̃ sola boies liberãtur a malo· z sine q̃ nl lũ prorsus siue cogitãdo siue volẽdo· amando siue agẽdo faciunt bonũ. Nõ solũ vt mõstrãte ipsa q̃d faciẽdũ sciãt wz etiã vt p̃stãte ipsa faciãt cũ dilectione. Hãc igitur inspiratõnẽ bonę volũtatis z opis poscebat apostol⁹ corinthijs cuz dicebat oram⁹ vñ nõ ait monem⁹. docem⁹ ß oram⁹. Quia sciebat ß oĩa nõ valere q̃ plãtando z rigãdo faciebat in apto· nisi pro illis exaudiret oratez· q̃ dat ĩcremẽtũ in occulto. Nõ ei nihil volũtas nostra agit· ß sola nõ sufficit. Maluit g̃ dicere oram⁹· vt ipam gram̃ emẽdaret· vt intelligerẽt illi qñ nõ faciũt aliquid mali· non solũ sua volũtate se vitare malũ· ß adiutorio dei adimplere qđ iussum est. Ergo qñ p̃cipitur agnoscite volũtatis arbitriũ. Qñ oratur qđ p̃cipitur· agnoscite gr̃e bñficium.

¶ Reprobi sim⁹ Jd ẽ. apparẽa⁹ reprobi· non bñtes qđ vidicemus vel diiudicem⁹.

¶ Nõ in destructõez. Nõ destruũtur q̃ corrigũtur ß correcti ędificantur.

¶ Gaudete. Jd ẽ tã bñ opamini vt wz gaudiũ bñe possitis.

C. XIII.

¶ Non parcam. Post tot correctiões si se nõ emẽdãt non debet eis parci.

¶ An experimentũ. Moris dine scripture psone dei tribuere qđ in nobis facit· sicut apls locutionẽ ipsaz illi tribuit· cui⁹ munere logẽbatur .i. xp̃o de q̃ ßdit. Quiĩ vo.

¶ Qui in vobis nõ infirmat. Non infirm⁹ ß potẽs apparuit cum dona dedit. Qđ expti· ne dubitẽt se ab eo posse puniri.

¶ Na z nos ifirmi Vinit· etsi pri⁹ ifirm⁹. Nã z nos multo minores licet infirmi ĩ

Gratia. Totã trinitatem optat benedicere eos. Sua tribuit cõgruacuiq; gratiã .i. remissionẽ filio charitatem patri qui ex dilectione misit filiũ communicationem spiritui per quem fit vnio.

Et charitas dei Dilectio di misit xpm cui⁹ gratia saluat. Et vt possideã⁹ hãc grãz salutis communicatõ facit spirũsancti.

Vel cõmunicatio spũs .i. spiritus ita sit vobcum vt cõicet z cõferat vob z gratiã xpi z charitatẽ dei. Ad ẽ tota trinitas sit vobis cum. dãs gratiã de cõmissis z charitatẽ per spiritum.

Galathe sunt greci. Galli enim in quãdã grecie prouintiam olim veniẽtes grecis se miscuerũt. vnde prius illa puicia gallo grecia. deide galathia appellata est. vnde cũ greci acuti sint ingenij Illi tm galathe stolidi. z ad itelligẽdũ tardiores erãt. sic et indocilesgalli. hi veritatez ab apło acceperant. ꝫ p⁹ a pseudo vt indaizarent temptati sunt bos apostolus reuocat ad veritatẽ scribẽs ab epheso. Pri⁹ emẽdat suã psonaz quam pseudo deprimebant Inde legez improbat docens non eẽ tenẽdã p⁹ christum. Tandem emendat euangelium z fidem christi. qđ ad salutẽ sufficit .C. I.

Aplus. Nomie officiũ terrorem icutit

Non ab hoibus. Vt quidã ab apostolis electi z missi: z a indeis pseudo aplī

Vel nõ per hominem christus. Aug⁹ in libro retract. Sed per eũ iam ihesũ suscitatũ. Qui non vt homo boies paulatim sed totũ simul per spm̃ docuit vt per hoc sit maior. per quod videbatur minor. Ceteri enim apli videbant eẽ maiores. qz ꝓorel Iste mim⁹. qz nouissim⁹. Sz ide apparz dignior. qz priores constituti sunt per christuz adhuc ex pte hominẽ. i. mortalẽ. Nouissimus vero paulus p xpm̃ iã totũ deũ. i. ex omni pte imortalẽ.

Qui mecũ sunt fratres. Dolentes de via seductione. testes veritatis mee. quibus vos oportet credere. z non pauci sed omnes.

Dño ihesu christo. Quẽ iurioseequatis legi. dũ ipsuz ñ sine lege ad salutem sufficere asseritis sicut nec legez sine eo. sed ab ipso sine lege gratia est. et pax.

Qui dedit. Id est. spõte obtulit. qz nõ est ali⁹ q̃ posset apire libz nisi leo d tribu iuda Semetipsũ qz ñ erat hostia alia digna p peccatis nris delẽdis qđ ẽ initium salutionis. Quẽ g̃ locũ bẽt lex: q̃i. nullum penitus.

De seculo. Ambr. Id est. de conformitate mũdi. q̃ nos allicit. Presenti. Tanto plus capit cum eterna non videantur.

Seculo nequa. Nõ q mũd⁹ iste creatus a do sit mal⁹. ꝫ qz in eo sunt mala. Ex ꝫ sesu dr. dies mãli sũt. Mũd⁹ i maligno posit⁹ Tpa piculosa. Saltus q̃ pleni sũt latrõib⁹. z gladi⁹ q̃ cruor effudit. z calix in q̃ venenũ tpa mala dicũtur qz nõ soluz tpa ꝫ etiã loca z instrumẽta malorz traxerũt ifamiã q̃ in eis fiũt

Gloria in secula. Q. ꝫ testant pñtes boni z futuri testabũt

In hac salutatiõe ꝓlibauit z cõmẽdationẽ sui. z qđ possit gra dei. z q lex nihil ꝓfert

Miror. De destructõe legis ꝓsequẽter agit apls. Et de leuitate eos reꝓhendit. q ab euãgelio idiscrete trãsierãt ad legẽ. Et qz galatha translatio dr ꝓgrue ex ipso noie reꝓhẽsiõis occasionez sumit. Et cũ ꝫ ꝑdĩca. bona ex xpo. miror qz bñ instructi pri⁹. q sic tã vehemẽter. z tã cito .i. tã breui tpe ꝛc.

Nos aut ange. Qui bon⁹ põt itelligi non q ꝫ cõtingat. sed adeo cert⁹ est d veritate euãgelij sui. q si etiã angel⁹ aliud nũciaret non crederz ꝫ anathematizaret.

Preterq̃ qđ. Attẽde nõ ait plus q̃ accepistis. Nã si illud diceret sibi ꝑplꝰ ꝓdicaret. q̃ cupiebat vnire ad q̃sdã q b⁹ ipe scribebat. sic ad tessalonicẽses vt suppleret q̃ illoz fidei deerãt. Sed q̃ supplet qđ min⁹ erat addit. non qđ inerat tollit. Qui ãt ꝓtergreditur fidei regulã non accedit in via ꝫ recedit a via.

Anathema sit. Quare ꝫ. Aug⁹. Qz aliud euãgelizãs de puato vult pluere. non de medio. Et cũ ꝫ forte bõ carnali nebula ꝓpeditus. z a fõte cõi ad ꝓpriã suã falsitatẽ reductus possit facere nũquid z angel⁹ vere si angel⁹ de ꝓprio fluẽs in padiso ñ eẽt audit⁹. nõ ꝓcipitaremur i mortem. Media aq̃ posita erat oib⁹ ꝓceptũ dei. Aq̃ q̃dãmõ ꝓblica erat z sine fraude. sine labe. sine sceno finebat. Sz vẽit angl⁹ de cẽlo lapsus serpẽs factus qz ĩsidiose iã venenũ spgere cupiebat. z emisit venenũ d ꝓprio locut⁹ ẽ .i. de suo. Gustate z eritis sicut dij. Et illi appetẽtes qđ nõ erãt: amiserũt qđ acceperũt Anathẽa ꝫ bũ ꝓ maledicto põit. z vulgo dr denotatõ. Nã duo tare se quẽq̃ nemo fere dic. nisi se maledicẽs. vñ illd. Et anathematizauit eũ z cũtates ei⁹. z vocatũ est nomẽ loci illi⁹ anathema. hinc tractũ ẽ. vt anathẽa dtestabile aliq̃d z abomiabile videat vt nihil ide victor ĩ vl⁹ suos auferz ꝫ totũ ĩ pcnã luẽdã votauit. ꝫ erat anathẽatizare. qđ vulgo dr denotare. Origo ãt h⁹ xbi ẽ ĩ greca lingua ab his reb⁹ q̃ vote z psolute .i. ꝓmisse z reddite surs̃ põebãt ĩ tẽplis. z ẽ dm̃ a pothoy anatheme. i. surs̃ ponẽ.

Sicut prędi. A maiore infert. Q̃ quidẽ nos vel angelũ excõmunicarẽ. magis pseudo excõmunicandi sunt.

Modo. Dicit qz olim dũ dixit hominẽ ex lege iustificari. hoiz glaz

† ſ Chriſtus gratis condonans peccata per quod iuſtificamur et ſaluamur

vos omnes ſancti. † Gratia domi
ſ † pater dans charitatem vobis.
ni noſtri ihesu chriſti z † charitas
ſ Spiritus cõmunis patri et filio
dei: z communicatio ſanctiſpirit⁹
ſ tam correctis q̃ incorrectis.
ſit cum omnibus vobis amen.

Secunda pauli ad corinthios epiſtola finit. Argumentum in epiſtolam ad galathas incipit.

Galathe ſunt greci hi verbum veritatis primuz ab apoſtolo acceperũt. Sz poſt diſceſſum eius tẽptati ſunt a falſis apoſtolis vt in legem z circumciſionẽ verterentur. hos apoſtolus reuocat ad fidem veritatis ſcribens eis ab epheſo.

C. I.

Paul⁹ apoſtolus non ab ho
ſ electus vel miſſus
ſ anania vel ab aliis
minibus neq; p
ſ cõſtitutus
hominez. ſed per
ſ qui ſaluator eſt z rex.
ihesum chriſtum
ſ qui hoc facit per filium ſ non ergo contrari⁹ deo a quo per filium electus eſt z miſſus vt dicitur in deſtructionẽ legis. Imponebant enim illi q̃ contraria deo predicaret z legem a deo datam deſtrueret ſ † Et ita dignius me conſtituit per ĩ mortalem chriſtum. q̃ alios per mortalem
z deum patrem † qui ſuſcitauit euz
a mortuis. et qui mecum ſunt omnes fratres eccleſijs galathie. Gra
ſ paulus inquam z ſ facile enim intelligit ſe errare qui a multis reprehenditur ſ re
tia vobis † z pax a deo patre no
ſ a quo ſecure q̃renda eſt ſ qui nõ minor patre
ſ ſ quod fruſtra feciſſet ſi lex ſaluaret
ſtro z † dño ihesu chriſto. † Qui de
ſ delendis
dit ſemetipſũ pro peccatis noſtris
ſ quaſi vi ſ irretitos † ſ qui rei eram⁹ ſub lege ſ ſ quod ad nequitiam trahit
vt eriperz nos de † p̃ſenti ſeculo
ſ Et q̃ ſit firmus qđ dicit Subdit
† ſ Quaſi q̃ chriſtus dedit ſe z erpuit non eſt p meritis: ſed ſecundum benivolentiam eius. qui creauit z benivolus eſt.
nequam ſecũduz † voluntatem dei
† ſ chriſto z deo vni in eſſentia ſ ſ de hac redemptione
z patris noſtri † cui eſt. † gloria in
† ſ confirmationis nota ſ ſ quia mirus eſt de letitia confugere ad exitia. cum paulatim proficiendum eſſet.
ſecula ſeculorum † amẽ † Miror q̃
† ſ vt inſenſati per pſeudo ſ vltra chriſtuz in terrem ferimini.
ſic tam cito † tranſferimini ab eo q̃
ſ auerſos ſ p predicatõnẽ † ſ Id eſt. bona gratuita que chriſtus dat.
vos vocauit in † gratiam chriſti. in
ſ id eſt. legem que putatur euangelium z eſt contra meam predicationem tamen ſecundum veritatem non eſt alia vel aliud niſi per illos qui conturbant purum fontem veſtri ſenſus. z ſic paulatim tendunt conuertere euangelium in legem.
aliud euangelium. quod non eſt a
liud: niſi ſunt aliqui qui vos con
turbant. z volunt conuertere euã
† ſ ipſi ad hoc tendunt. ſ . Q. non dico de aliis tantum. ſ apoſtoli
geliũ chriſti. † Sed † licet nos aut
ſ bon⁹ vel malus ſ veniens vt credibilior ſit.
ſ quod putatur bonum
angelus de celo euangelizet vobis
ſ non dico pl⁹. ſed preter. ſ tide verum. vſu honeſtum. ſine commodum.
preterq̃ qđ euangelizauim⁹ vobis
† ſ modo de nobis vel angelo. vel olim preſens.
ſ vel mus.
anathema ſit. Sicut † p̃dixi z nũc
† ſ de iſtis pſeudo apoſtolis ſ ſ illorum vel generaliter quicunq; ſit.
iterum † dico. ſi † quis vobis euan
ſ a me
gelizauerit preter id quod accepiſtis: anathema ſit. † Modo enim

unt mala. Ex ꝫ sesu dr. dies mãli sũt. Mũd⁹ i maligno posit⁹ Tpa piculosa. Saltus q̃ pleni sũt latrõib⁹. z gladi⁹ q̃ cruor effudit. z calix in q̃ venenũ tpa mala dicũtur qz nõ soluz tpa ꝫ etiã loca z instrumẽta malorz traxerũt ifamiã q̃ in eis fiũt

Gloria in secula. Q. ꝫ testant pñtes boni z futuri testabũt

In hac salutatiõe ꝓlibauit z cõmẽdationẽ sui. z qđ possit gra dei. z q lex nihil ꝓfert

Miror. De destructõe legis ꝓsequẽter agit apls. Et de leuitate eos reꝓhendit. q ab euãgelio idiscrete trãsierãt ad legẽ. Et qz galatha translatio dr ꝓgrue ex ipso noie reꝓhẽsiõis occasionez sumit. Et cũ ꝫ ꝑdĩca. bona ex xpo. miror qz bñ instructi pri⁹. q sic tã vehemẽter. z tã cito .i. tã breui tpe ꝛc.

Nos aut ange. Qui bon⁹ põt itelligi non q ꝫ cõtingat. sed adeo cert⁹ est d veritate euãgelij sui. q si etiã angel⁹ aliud nũciaret non crederz ꝫ anathematizaret.

Preterq̃ qđ. Attẽde nõ ait plus q̃ accepistis. Nã si illud diceret sibi ꝑplꝰ ꝓdicaret. q̃ cupiebat vnire ad q̃sdã q b⁹ ipe scribebat. sic ad tessalonicẽses vt suppleret q̃ illoz fidei deerãt. Sed q̃ supplet qđ min⁹ erat addit. non qđ inerat tollit. Qui ãt ꝓtergreditur fidei regulã non accedit in via ꝫ recedit a via.

Anathema sit. Quare ꝫ. Aug⁹. Qz aliud euãgelizãs de puato vult pluere. non de medio. Et cũ ꝫ forte bõ carnali nebula ꝓpeditus. z a fõte cõi ad ꝓpriã suã falsitatẽ reductus possit facere nũquid z angel⁹ vere si angel⁹ de ꝓprio fluẽs in padiso ñ eẽt audit⁹. nõ ꝓcipitaremur i mortem. Media aq̃ posita erat oib⁹ ꝓceptũ dei. Aq̃ q̃dãmõ ꝓblica erat z sine fraude. sine labe. sine sceno finebat. Sz vẽit angl⁹ de cẽlo lapsus serpẽs factus qz ĩsidiose iã venenũ spgere cupiebat. z emisit venenũ d ꝓprio locut⁹ ẽ .i. de suo. Gustate z eritis sicut dij. Et illi appetẽtes qđ nõ erãt: amiserũt qđ acceperũt Anathẽa ꝫ bũ ꝓ maledicto põit. z vulgo dr denotatõ. Nã duo tare se quẽq̃ nemo fere dic. nisi se maledicẽs. vñ illd. Et anathematizauit eũ z cũtates ei⁹. z vocatũ est nomẽ loci illi⁹ anathema. hinc tractũ ẽ. vt anathẽa dtestabile aliq̃d z abomiabile videat vt nihil ide victor ĩ vl⁹ suos auferz ꝫ totũ ĩ pcnã luẽdã votauit. ꝫ erat anathẽatizare. qđ vulgo dr denotare. Origo ãt h⁹ xbi ẽ ĩ greca lingua ab his reb⁹ q̃ vote z psolute .i. ꝓmisse z reddite surs̃ põebãt ĩ tẽplis. z ẽ dm̃ a pothoy anatheme. i. surs̃ ponẽ.

Sicut prędi. A maiore infert. Q̃ quidẽ nos vel angelũ excõmunicarẽ. magis pseudo excõmunicandi sunt.

Modo. Dicit qz olim dũ dixit hominẽ ex lege iustificari. hoiz glaz

inutilem gratiam dei predicauit. Innuit hic etiaꝫ hoc facere illos seductores vt laudarentur a indeis quos non timet offendere paulus pro gloria christi·qua veniente cessat lex.

¶ Si adhuc hominibus placerē Hinc quidam putant sufficere conscientiam z parum quid de eis existimet alius·curant sed conscientia coram deo est necessaria ·conuersatio coram proximo·quę si negligentiꝰ agitur·ledit exemplo. Vñ alibi placete omnibus per omnia sicut z ego omnibus placeo Item. Sine offensione estote indeis z grecis z ecclesię dei. Itez Prouidemus bona non solum coram deo sed etiam coraꝫ hominibus. Item Luceant opera vestra coraꝫ hominibus ꝛc. Ergo contra temerarios iudices detractores susurrones murmuratores querentes suspicari quod nō vident · quęrentes etiam iactare quod non suspicantur·sufficit cō scientia. Nec in alijs q̄ bus placere volumus quęremus nostraꝫ gloriam sed eoruꝫ salutē vt non nos sed deum laudent qui tales fecit. vnde. Nolite facere iusticiam vestraꝫ coram hominibus · vbi illos arguit·qui ita vē tilant opera sua·vt finem operum suorum in laudem hominum ponant eandeꝫq; laudem quasi pro mercede operum suorum cō putent.

¶ Et proficiebam in iudaismo. Quasi. Qui prius in illis legalibus tantum valui. Jam illa reliqui. Jdeoq; vos meo exēplo ab his recedite

¶ Emulator existens. Augustinus. Habebat enim apostolus zelum dei: sed non scientiam. Et pręuidit deus bonā eius emulationem· sed deesse scientiam·z pręuidit ydoneum·quia qui tam fidꝰ in re minima: constantior erit in maxima·z ideo pręuenit eum vocando.

¶ Cum autem placuit. Q·tunc apparet me non didicisse: nec postea

¶ Segregauit ex vero matris. Hieronimus· Vnde de hieremia legitur priusquam te formarem in vtero noui te. Qui ergo pręscit futuros antequam sint·quoscunq; vult nasci facit vt sint·et iam natos quos vult per gr̄am vocat vt iusti sint·sicut paulū vocauit p gr̄am vt ānūciaret xp̄m.

¶ Ex vtero. Mater synagoga vterꝰ eius·z secretarij eius sunt pharisei de numero quorum separatus est.

¶ Jacobum fratrem domini. Hiero. Quia hic iacobus fuit filiꝰ ioseph· q̄ pater ihesu dictus est. Sed non ē hoc ratum· cū ioseph virgo fuisse creditur. Alia ergo causa q̄rēda est q̄re frat' dñi dictꝰ sit sicut ioseph z simō z iudas. Vñ in q̄gelio dr Ecce pater tu z mr̄ tua z frēs tui ꝛc. Vt q̄ligāt q̄re frēs dicūt Am Sciēdum ē q̄ maria mr̄ dñi iacobi z anne filia fuit · q̄ nupsit ioseph·z ita ioseph fuit putatiꝰ pr̄ xp̄i. Mortuo autem ioacbi cleophas fr̄ ioseph eandē annā accepit vxorem· z gēuit ex ea filiā·quā vocauit mariā· q̄ nupsit alpheo·q̄ genuit ex ea filios.s.iacobum ioseph symonem iudam Mortuo āt cleopha. Quidā salome eandē annā duxit·z genera uit ex ea filiā noīe mariā· q̄ nuptit zebedeo. z habuit ex ea filios.s. iacobū q̄ dictꝰ maior z iobez q̄gelistā Ercs q̄ viros ānā habuit·z tres filias. Nūc videdū q̄re iacobꝰ alphei z minor z frat' dñi dictꝰ sit. Minor dictꝰ est ad dīam iacobi zebedei q̄ maior dictꝰ ñ hz tps b q̄ pōri secutꝰ dñm. ita q̄ iacobus alphei minor·q̄ posteriꝰ xp̄o adhęsit. Frater vero dñi dictꝰ ē·vt q̄busdā placet·q̄ filiꝰ fuit materterę xp̄i. Vel q̄ pr̄ similitudinē scitatis. vel q̄ ne pos fuit patrui xp̄i·i. cleophe. Hebrei cī cō sāguinitate germana ex pte patruꝫ p̄iūctos frēs vocāt. vñ hiero. dicit intelligi frēs dñi hūc iacobū z frēs eius his v̄bis. Quidaꝫ se quētes deliramēta apocrifoꝝ suspicantur frēs dñi foris stātes eē filios ioseph de q̄dam mulierecula. Sed pro binos frēs dñi h intelligere debemꝰ. s. filios alphei z materterę eiꝰ matris iacobi minoris z ioseph z iudę. Quat tuor cī modis in diuinis scripturis frēs dicīꝰ. s. natā gēte cogtōe affectu Natā vt esau z iacob Bēte vt oēs iudei inter se Vñ in deuteroñ. Si emeris frem tuū ꝛc. Et itē. Cōstitue sup te p̄cipem quē dñs elegerit·q̄ sit de frib⁹ tuis. Porro cogtōe frēs vocātur· q̄ sunt de vna familia·cū' ex vna radice turba diffūditur fm q̄ abraā in geneli frem appellat loth dicēs· Nō sit rixa inter me z te·q̄ frēs sumꝰ sic z iacob z laban frēs dicūtur. Affectu etiā frēs dicūtur fm q̄ oēs xp̄iani frēs vocātur vt ibi Ecce q̄s bo. z q̄s io. b. f. ꝛc Et dñs ait. Vade z dic fribus meis. Porro in cōi oēs boies frēs dicūtur · q̄ ab vno patre nati sunt. Illos g̃ frēs xp̄i appellatos intelligite cognationis p̄iuilegio.

¶ Fratrem do. Mos iudeoꝝ ē mares xp̄ianos sī gñe appellare frēs.

¶ Coram deo. Jurat vt credāt·q̄ p̄ficit istis. Necessitate cī p̄pulsus

fm ad honorem hominum an dei·quasi non hominum·sed dei quero honorem † fm sicut quando litteras a principibus sacerdotum accepi: non

hominiꝫ suadeo an deo: † An quęro fm q̄ fm vt tūc

hominiꝫ placere? Si adhuc hominibus placerem: † christi seruus fm placere vellem † fm quod modo sum z ideo eos excommunico.

† fm ideo non suadeo vel placeo hominibus: sed huiusmodi excommunico. quia euangelium quod predico non est secundum hominem · z respicit ad id quod supra non ab hominibus neq; p hominē

non essem. † Notum enim vobis facio fratres euangelium quod est

euangelizatum a me: quia non est fm docentē vel imitantē fm ne forte inde dubitetur fm nō ab hoīe.

secundum hominem. Neq; enim fm vt homo me eligeret ad euangelizandum vel mihi iniungeret

ego ab homine accepi illud · neq; fm ab homine docente me † fm per christum omnia dare ostendentem

didici: † sed per reuelationem ihesu † fm non didici ab homine quia nec ante conuersionem nec post·quod vosipsi scitis·ante non·quod probat· nec post vt ostendit ibi Cum aūt placuit

christi. † Audistis autem conuersationem meā aliquando in † iudaismo· fm quā habui fm dum infidelis eram † fm dum iudaice viuebam. fm aliorum.

quoniam supra modum persequębar ecclesiā dei·z † expugnabam illā·z proficiebā in iudaismo fm fugando † fm in corpore fm affligebam penis fm implendo legem z defendendo

super multos coetaneos meos in fm ·s·iudeorum fm non dico proselitos sed q̄ sunt fm etiā fm aliis fm imitatoꝝ

genere meo: abundantius emulator existens † paternarum mearum fm ita aī † fm quia pro placito suo fecit non pro merito meo.

traditionum. Cum autem † placuit † fm anteq̄ nascerer. ·i· fm ad litteram· quasi qui nasci fecit·ad hoc ducere potuit aī enī q̄ aliquis nascatur scit deus quis futurus sit· vnde priusq̄ te·foꝝ.in vtero.n.t.

ei qui me † segregauit ·i· ex vtero matris meę· † z vocauit ·i· per gratiam fm de mala via ad bonam ·i· fm non per meritum meum.

fm vt in mea conuersione ostenderet quantę potentie z bonitatis esset z filius suus·qui ere crum prostrauit superbum humiliauit· vel reuelauit.f.s. vt.i. cognitionem dedit mihi de filio suo

suam vt reuelaret filium suum in fm filium.

me·vt euangelizarem illum in gentes † fm vocauit me z reuelauit filium z fm predicaui instructus a deo·z ideo non aliud tenendum nec hominibus credendum ·i· fm quasi vicia respui· vel p pinquos genere.

tibus: † continuo nō acquieui † carni fm quia non erat opus electo a deo

z sanguini. Neq; † veni iherosoli- † fm Et ita constat q̄ non ab eis didici euangeliū. fm Qui ante me crediderunt.

mam † ad antecessores meos apostolos: fm predicare vbi nullus apostolorum

sed abij in arabiam· z iterū fm vbi rudis predicauerat

reuersus sum damascum. Deinde fm Exquo reuersus sum damascum ·i· fm propter apostolatus affectum·z vt sciret petrus coapostolū

post annos tres veni † iherosoli- ·i· fm receptus ab eo vt verax z coapostolus·ostēdit se in nullo dissentire ab apostolis · vt susurrabant emuli sui.

mam videre petrum: z † mansi apd † fm ita constat q̄ nec ab aliis didici

eum diebus quindecim. † Aliū aūt

apostolorum vidi neminem: nisi † fm quia filius ioseph qui pater ihesu dictus est

iacobum fratrem † domini. Quę autem fm de me fm omnibus patet q̄ non mentior · et hoc dico coram deo. i. teste deo·

tem scribo vobis. † ecce coram deo † fm postq̄m a petro discessi ·i· fm predicare

quia non mentior. † Deinde † veni † fm nec ecclesie me docuerunt

in partes syrię·z cilicię. † Eram autem fm presentia corporis

tem ignotus facie ecclesijs iudeę· fm in fide christi.

quę erant in christo·tantum autem z † fm de me fm Jd est·quod de me audierant memorie mandauerant.

auditum † habebant: quoniam qui fm dū infidelis erat

persequebatur nos aliquando · fm christi.

nunc euangelizat fidem quam aliquando † fm Jd est·in mea conuersione vel exemplo meo predicantes in quo eis profui · vel agentes grās deo·qui gratia sua me conuertit

quando expugnabat: † z in me glorificabant deum. fm vel clarificabant vel magnificabant.

¶ C. II.

ioseph z iudaꝫ. Vñ in q̄gelio dr Ecce pater tu z mr̄ tua z frēs tui ꝛc. Vt q̄ligāt q̄re frēs dicūt Am Sciēdum ē q̄ maria mr̄ dñi iacobi z anne filia fuit · q̄ nupsit ioseph·z ita ioseph fuit putatiꝰ pr̄ xp̄i. Mortuo autem ioacbi cleophas fr̄ ioseph eandē annā accepit vxorem· z gēuit ex ea filiā·quā vocauit mariā· q̄ nupsit alpheo·q̄ genuit ex ea filios.s.iacobum ioseph symonem iudam Mortuo āt cleopha. Quidā salome eandē annā duxit·z genera uit ex ea filiā noīe mariā· q̄ nuptit zebedeo. z habuit ex ea filios.s. iacobū q̄ dictꝰ maior z iobez q̄gelistā Ercs q̄ viros ānā habuit·z tres filias. Nūc videdū q̄re iacobꝰ alphei z minor z frat' dñi dictꝰ sit. Minor dictꝰ est ad dīam iacobi zebedei q̄ maior dictꝰ ñ hz tps b q̄ pōri secutꝰ dñm. ita q̄ iacobus alphei minor·q̄ posteriꝰ xp̄o adhęsit. Frater vero dñi dictꝰ ē·vt q̄busdā placet·q̄ filiꝰ fuit materterę xp̄i. Vel q̄ pr̄ similitudinē scitatis. vel q̄ ne pos fuit patrui xp̄i·i. cleophe. Hebrei cī cō sāguinitate germana ex pte patruꝫ p̄iūctos frēs vocāt. vñ hiero. dicit intelligi frēs dñi hūc iacobū z frēs eius his v̄bis. Quidaꝫ se quētes deliramēta apocrifoꝝ suspicantur frēs dñi foris stātes eē filios ioseph de q̄dam mulierecula. Sed pro binos frēs dñi h intelligere debemꝰ. s. filios alphei z materterę eiꝰ matris iacobi minoris z ioseph z iudę. Quat tuor cī modis in diuinis scripturis frēs dicīꝰ. s. natā gēte cogtōe affectu Natā vt esau z iacob Bēte vt oēs iudei inter se Vñ in deuteroñ. Si emeris frem tuū ꝛc. Et itē. Cōstitue sup te p̄cipem quē dñs elegerit·q̄ sit de frib⁹ tuis. Porro cogtōe frēs vocātur· q̄ sunt de vna familia·cū' ex vna radice turba diffūditur fm q̄ abraā in geneli frem appellat loth dicēs· Nō sit rixa inter me z te·q̄ frēs sumꝰ sic z iacob z laban frēs dicūtur. Affectu etiā frēs dicūtur fm q̄ oēs xp̄iani frēs vocātur vt ibi Ecce q̄s bo. z q̄s io. b. f. ꝛc Et dñs ait. Vade z dic fribus meis. Porro in cōi oēs boies frēs dicūtur · q̄ ab vno patre nati sunt. Illos g̃ frēs xp̄i appellatos intelligite cognationis p̄iuilegio.

¶ Fratrem do. Mos iudeoꝝ ē mares xp̄ianos sī gñe appellare frēs.

¶ Coram deo. Jurat vt credāt·q̄ p̄ficit istis. Necessitate cī p̄pulsus

iurat·quia nisi hoc faceret non crederent ei·quibus non expedit vt nō credant. Et ideo qz plus est qđ est ẽ·non non hoc quod amplius est a malo est z si non a malo iurantis a malo est non credẽtis. Jōqz non ait aplus. Si qs añt plus facit malũ est
sed quod amplius ẽ a
malo est.

¶C II.

¶Deinde post an nos.xiiii. A passiõe domini qñ conuersus ad fidẽ venit sicut beda sup actus aplorum scribẽs demõstrat.

¶Et contuli cum illis. Hiero. Vñatr se non habuisse securitatem euangelij: nisi eẽt autoritate petri z aliorũ roboratũ. Aug⁹. Aplꝰ enī paul⁹ p⁹ xpi ascẽlionẽ de cẽlo vocat⁹·si nō aplis cõicaret·z cum eis euãgelizꝫ ꝓferret qđ eiusdẽ societatis eẽ apparet z illi non crederẽt. Sed cum cognouissent cuz hoc ãnũciantẽ·qđ illi z in coꝛ cõmunione z vnitate viuẽtem·accedentibus etiã p eũ talibus signis·qualia et illis opabantur·ita cuz dño cõmendãte autoritatẽ meruit· vt xba illi⁹ sic audiãtur in ecclesia·tãqz in illo xps sicut ipse verissime dixit· locutus audiatur Nõ pro his inqt· tantum rogo.i.p discipulis·qui cũ illo tũc erãt· sed etiã qui futuri erãt Quotquot eĩ postea crediderũt in eum· crediderunt p verbũ eoꝛ scz aplorum.i.per euãgelium. Quisquis eĩ in christũ credit· euangelio credit·qđ dictuz est eẽ verbum coꝛ· qz ab eis est primit⁹ ac ꝓcipue prędicatũ. Jaz enim ab ipsis prędicabatur qñ per reuelatõnem xpi ipsum verbum eorum paulus accepit·et per verbum hoc·etsi non per eos cum accepisset a deo illud credidit paulus· vñ z contulit cum illis euangelium·z dextras accepit·qz idẽ verbũ cũ eis·etsi non per eos habuit. Ipsa eĩ collatio vnã doctrĩę spẽz excussa oĩ lepꝛę varietate mostrauit. Le prosi ei qs dñs in euangelio curasse legitur z misisse ad sacerdotes vt se eis ostenderent·nõ absurde intelligunt illi q̃ sciam verę doctrinę nõ hñtes· varias doctrinas pfitent errozis. Nulla porro falsa doctrina ẽ· q̃ nõ aliq̃ vera intermisceat·vera ģ falsis inordinate pmixta ĩ vna doctrina lepꝛa significat·q̃ vni⁹ coꝛporis colorẽ diuersis locis variat atqz maculat. vt ģ apli p̃dicatio ab oĩ corruptõis lep̃ libra mõstraret· cũ alijs aplis ꝓtulit euãgeliũ Aliter eĩ nõ crederet eccla ei q̃ nõ fuerat cũ dño. Sepatĩ his nõ pblice· ne fidelib⁹ ex iudea q̃ putabãt legẽ eẽ seruãdã·fidei scãdalũ nasceret. Eo tpe cũ vẽisset petr⁹ antiochiã·licet ꝟ in actib⁹ aplorum nõ legat·ĩ faciẽ ei restitit.

¶Subintroductos. A iudeis. Quod eĩ infideles p se nõ poterant p falsos frẽs molieban·qs sb spẽ religionis immiserãt: vt explorarẽt q̃ libtas est nobis in fide christi·non vt tenerent·ꝟ vt aliqua ꝓtẽtõe ab ea ĩ seruitutẽ legi redigerẽt·qđ si eẽt: veritas euãgelij apud gẽtes ñ maneret·ꝟ oẽs iudaizarẽt. Et ideo ꝟ vbi ad assertõz p̃dicatõis suę cõferebat, nullatenus ſ post predicatõem sirie z cilicie

Deĩde post annos.xiiij.itez ascendi

† ſ qui de iudeis ſ Quib⁹ hincinde testibus pateret falsum esse me aliud gentibus aliud iudeis predicare.

hierosolimã cũ †barnaba·assũpto

ſ qui gentilis ſ nõ solũ mea dispositõe

et tyto. Ascendi autem secundũ re

ſ dei. ꝓ pro assertione predicationis· quia multus erat scrupulus perturbantibus iudeis· quem no luit deus tollere.ĩ ſ tanq̃ amicis z parib⁹ ſ nõ didici tanq̃ a maioribus.

uelationem·z †contuli cum ĩ illis

euangeliũ quod prędico in gẽtib⁹.

ſ propter infirmos qui nõ possent omnia capere.

ſ cum

Seorsum autẽ his qui videbant

ſ alicuius autoritatis ſ ne putarent inutiliter predicasse

esse aliquid: ne forte in uacuum

ſ predicationis opus cursum appellat pro totrẽ ti eloquio ſ non solum

in collatione approbatus sum.

currerem aut cucurrissez. Sed ne

ſ Cur ergo vultis vos galathe circuncidi: cum sic vltro a gratia recedentes de lege transitis

qz tytus qui mecum erat cum essz

† ſ rationibus eoruz·sed susceptus est ab apostolis in societatem incircuncisus

gentilis †compulsus est circunci

ſ non est compulsus circuncidi· sed neq ad horam in aliquo cessimus. Cur non hic· cum alibi· vt in circuncisione timothei: propter falsos frẽs.

di: Sed propter subintroductos

ſ qui se fingunt amicos ſ sub habitu pacis et humilitatis

falsos fratres· qui subintroierunt

ſ aliud fingendo·z aliud querendo·vt accusarẽt libertatem nostram.

explorare libertatem nostram quã

ſ in fide christi

habemus in christo ihesu: vt nos

ſ carnalem obseruantiam a qua liberi sum⁹ per fidem christi † ſ quasi conuicti de lege

in seruitutẽ redigerent. †Neq ad horam cessimus subiectioni: vt veritas euãgelij permaneat apud

ſ de collatione refero ad commendationẽ sed quales q̃ idiotbe scilicet fuerint ad meam cõparationem·hi qui videbãtur esse aliquid ab his falsis fratribus

vos. Ab his autem qui videbãtur

ſ apud vos† ſ dum in lege erant antequã essent apostoli.

esse aliquid·quales †aliquando fu

ſ preterea nec prosunt nec obsunt: innuit tamen se preualuisse ſ referre ſ Jd est·nõ prodest † ſ quia ſ non detrabo illis· sed hoc dico· deus per·h·

erint: nihil mea interest. †Deus p

ſ magnam vel paruam ĩ· ſ qui imperitis tribuit sensum: z mihi dedit

sonã hominis nõ accipit. ĩ Mihi

autem qui videbantur aliquid eẽ

ſ hoc non dicitur in contumeliam eorum ſ non sunt superiores inuenti q̃ ego† ſ potius ſopini

nihil contulerunt. †Sed econtra

enem impugnantium

cum vidissent quod creditum est

ſ vt fideli ſ ita pricipaliter

mihi euangelium pręputij·sicut et

ſ per hoc videtur

petro circuncisionis. Qui enim

ſ Jd est dedit quecũq̃ habet ſ eligendo

operatus est petro in apostolatuz

ſ iudeorum ſ ad meũ honorẽ.

circuncisionis: operatus ẽ z mihi

inter gentes. Et cum cognouis

ſ q̃ miracula feceram·q̃ gentes puertera

sent gratiam quę data est mihi· ia

ſ qui semper in secretis cum domino fuerunt.

cobus z cephas z iohannes qui

ſ sustentatio totius ecclesie

videbãtur columnę esse· dexteras dederunt michi: z barnabę

ſ signum ſ ad hoc ſ iremus

societatis· vt nos in gentes· ipsi

ſ hoc addiderũt

autem in circuncisionem: tantum

† ſ hierusalem ſ Qui precia rerum suarum venditarum ad pedes apostolorum posuerant ĩ ſ ad opus illorum collectas faciendo ſ Ecce quod nobis egebant.

vt †pauperum ĩ memores essemus

† ſ ante admonitionem eorum

Quod autem †etiaz sollicitus fui

voluit cedere. Alibi xo vbi ñ obfuit: p scãdalo iudeoꝛ circũcidit tiothẽũ.

¶In his oĩb⁹ z se cõmẽdat· z legẽ nõ tenẽdã ꝓbat. Vel ꝑm aliã traz Quidã eĩ latini codices nõ bẽnt neq̃: qđ ita põt legi. Q. tyt⁹ nõ ẽ ꝓpul⁹ circũcidi. Sed alibi. Propt falsos frẽs ad horã cessim⁹ subiectõi in circũcisiõe timothei Reddit cãm q̃uentes calũnias·qb⁹ ꝓpul⁹ ẽ facere qđ nolebat pro scãdalo iudeoꝛ

¶Neq̃ ad hor. Amb. Nec ad horam cessit·q̃ nũq̃ cessit· qđ si aliqñ cessit· qño nec ad horã? Cur etiã ꝓpt falsos frẽs· si per se factur⁹ erat? Cessit ģ ꝓpt illos·qđ p se ñ faceret bñiliãs se legi circũciso timotheo·vt dol⁹ z scãdalu iudeoꝛ cessaret·q̃ pati erãt ꝓmonere tumultũ z seditõem si illũ filiũ iudeę circũcisũ suscipet·z eꝝm oꝛdinaret. De filijs greę coꝛ ñ erat scãdalũ·qz ępla aploꝛ inde data erat·ñ optere eos circũcidi·ꝟ iudei credentes circũcidebãt filios suos nec ępla aploꝛ ꝟ veta uerat nec ꝺ his aliq̃d significauerat. vñ nec ti⁹ cõpulsus ẽ circũcidi q̃ de greęis· ꝟ tiothę⁹ fili⁹ iudeę ꝓpt exploratoꝛes· vt xtas euãgelij maneat·qz i xpo neq̃ ꝓputiñ·neq̃ circũcisio aliq̃d valet·ꝟ fidel q̃ p dilectõez opatur.

¶Quales at. Jndicat se in legalib⁹ ꝓfuisse·ꝟ nihil tñ ꝓ fuisse sibi· z ideo galathis nõ curanda sunt legalia. Ad prioꝛa nõ recurro· quia ea quę modo sunt sufficiunt sed quia qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt. Jn quo apparet quod non inferioꝛ illis· vel non accipit psonã·qz si ita esset: ego paul⁹ añ impius·cui tales nihil ꝓferrent: nõ fuissẽ. Vel illud nihil interest· sed nichil mihi contulerunt.

¶Vel sic. Quales et ipsi aliquando fuerunt. Quia z ipsi peccatoꝛes z idiotbę. Qui videbãtur eẽ aliquid. Jd est· alicuius autoritatis·quia cum domino ambulauerunt·z transfigurationi eius interfuerunt videbantur dico ab his·id est·falsis fratrib⁹. Quia qui videbantur esse aliquid carnalibus hominibus videbantur esse. Nam ipsi non sunt aliquid. Etsi enim boni ministri dei sunt·christus in illis est aliquid non ipsi p se. Nã si ipsi essent aliq̃d per se sp fuisset aliq̃d. feciss z·z paul⁹ iudeis

¶Sicut et pe.c. Jta tñ distributa ẽ eis vt petrus gẽtib⁹ p̃dicaret·si cã

¶Qui ei ope.zc. Aug⁹. Christus paulo dedit vt ministraret gentib⁹ qui etiam petro dederat·vt mĩstraret iudeis.

¶Columnę. Colũna firmamẽtũ ꝺr xitat·quã etiã sapia ędificauit·i· cõstituit ĩ septẽ colũnis·quo numero vel vniuersitas p̃dicatoꝛ·qz solz poni ꝓ vniuerso·vel septenaria opatõ spũssancti ĩsinuatur.

¶Dexteras de. Vñ z cõtulit cũ ill⁹ z dextras accepit·qz idẽ cũ eis xbũ buit. Jpa collatõ vnitatẽ doctrinę mõstrauit. aliter ñ crederet eccl'ia ei·q̃ nõ

¶Vt nos in gẽ. Vt eẽm ꝑmus ĩ prędicatõe gentiũ· fuerat cũ dño.

sicut petrus in circuncisione. Et sicut apostoli petro · ita barnabas sibi.

¶ Restiti. Quod non anderet · nisi se non imparem sentiret.

¶ Ab emulis noue legis dicebatur paulus gre predicator egregi⁹ damna re legem moysi · vt sacrilegam · nec deo mandante scriptam · z ideo etiam ip se indaizauit · ostendens non esse eam sacrilegam iudeis · vt est ydolatria gē tibus · nec tamen esse necessariam saluti.

¶ Postq̄ venirent quidam. Quidaz emulatores legis · qui equo iure christum z legem venerabātur · quos ti mens non miscebatur gentibus. Quod si so lum esset: non eēt reprehensibile · Sicut z ipe paulus pro scandalo aliquando cessit · sed ī hoc erratum est · q gē tes cogebat iudaizare

¶ Sed cum vi / disem. Hiero⁹. ad augl. Paulus ī petro non potuit reprehēdere qđ ipse fecit · nec argu ere similatōnem cuius z ipse reus erat. Sz fu it h reprehensio dispē satoria · nō vera. Nec petr⁹ peccauit. nec pau l⁹ pciciter arguit. Pe trus añ fuit h⁹ decreti autor · legem post euā geliū nō cē seruandaz q̄ post visionez lintei ad cornelīū intrauit · z cū gentibus comedit'. Qui etiā quēstionem de hac re soluit. Cū ei paulus z barnabas iā cōuersis multis genti / b⁹ venissent antiochiā Quidam de iudea di cebāt · sine lege moysi nominez posse saluari tūc vtriq̄ de hac q̄sti one ascenderūt hirlm ad aplos. Petr⁹ vero ait: Deus dedit illi spi ritū sicut z nobis · z ni chil discreuit int' nos z illos · fide purificans corda eoz. Quid g̃ tē ptatis deū imponē iu guz qđ neq̄ nos neq̄ pres nri portare potui mus? Sed p grāz cre dim⁹ saluari sicut z il li. Petrus itaq̄ bñ sē sit ď abolitōe legi · ß simulauit pre timore iudeoz · ne occasione gētiū a fide re cederent · z sic pderet suū gregē. Si'auit añt z paul⁹ p simili metu · vt ī circū cisione tymothei · z ipse qui nutriuit comā ex voto vt nazarei: ī cenchris ex lege caput totondit. Post multa etiā in hirlm consilio iacobi z presbitero rum purificatus scd̄m legem intrauit in templum · z hostiam obtulit. Ecce quomodo iude⁹ iudeis. Augustinus vero de gentibus credentes dicit legi onere liberos esse · de iudeis: legi cē subiectos. nec peccare si circuncidunt z sacrificant · si modo spē salutis ī eis non cōstituant · nec peccat petr⁹ si iudai zat: ß q̄ gentes cogit iudaizare suo exēplo · in q̄ solo paul⁹ eū reprehendit · vt doctor gentium: vt sit reprehēsio vera nō dispensatoria. Hiero. Sed si p⁹ euangeliuz bñ facit qui iudaizat in sacrificijs z ceteris: in hęresim labimur cherinthi z hebionis · qui propter hoc sunt anathematizati: qđ euangelio miscuerunt cultus legis. Qui dum volunt z iudei z christiani cē: neutrum sunt. Et si tales suscipimus vt in ecclesia dei faciant quod fecerunt in syna goga satbanę: non illi christiani fient · sed nos iudeos facient. Sunt vtiq̄ iudeorum cerimonie omnibus mortifere fidelibus. finis enim legis christ⁹. Item. Lex z pphete vsq̄ ad iohannem. Et consummabo testamentum no

ſ non minus diligenter q̄ illi preceperunt ¦ ſ ip si nihil mihi contulerunt · sed ego petro

hoc ipsum facere. ¦ Cum autem ve

† ſ qui locus gentium erat ¦ ſ non in occulto · sz coraz omnibus quibus nocebat ſ eundo ſ in pre sētia omnium.

nisset cephas † antiochiam · ¦ in faci

† ſ tanquam par ¦ ſ quod non animaduertebat iudicando ſ non temere ¦ ſ dignus reprehensio ne · pro aliis · non pro se

em eius † restiti · ¦ quia ¦ reprehensi

ſ hoc modo

bilis erat. Prius enim q̄ venirēt

ſ iudei † ſ hierusolimitāe ecclesie episcopo ¦ ſ nō habens discretionem in cibis

q̄dā ab † iacobo · ¦ cū gētib⁹ edebat

ſ illi † ſ latenter per aliquas oc casiones ſ a cibis gentilium

Cum autē venissent † · subtrahebat

ſ per se gregē faciebat cū iudeis ſ nō cibos ſ qz

z segregabat se · timens eos qui ex

erāt infirmi: vel si firmi: pro more suo scandaliza rentur † ſ quasi discerneret cibos.

circuncisione erant. † Et simulatio

† ſ qui erant anthiochie.

ni eius consenserunt † ceteri iudei:

ſ doctor' gentium ſ gētibus subtractus.

ita vt barnabas duceretur ab eis

ſ iudaice comestionis ſ ego solus

in illā simulationē. Sz cū vidissez

† ſ non quantum ad intentōnē · sed ſ quia p hoc pibat veritas vt gentes iudaizarent.

q̄ non recte ambularent † ad verita

† ſ quia pro his sanandis ¦ dictum est vt omnes illius obiurgatione sanarentur.

tē euangelū · dixi cephe † coram om

† ſ Qui fuit in ritu iudaico dimisit · quid qui nō fuerunt facere debuerant ſ natione z genere

nibus. Si † tu iudeus cum sis gē

ſ gētiliū nō iudeoz ritu † ſ qz scit nihil conferre.

tiliter z † non iudaice viuis · quomo

ſ que oīa que videt in te: putāt necessaria saluti.

do gentes cogis iudaizare? Nos

ſ nō ꝓselyti ſ sumus. † ſ peccatores quidē sed nō vt gētes ydolatre z immūde.

natura iudei: † z non ex gentibus

ſ peccatores vsus est dici valde iniquos · non de his qui cum iuste ac laudabiliter viuant · non fūt sine peccato ſ Sed tamen

peccatores. Scientes autez q̄ nō

num super domum israhel · nō dicit populo gentiuz · sed iudeis · vt ñ in ve tustate litterę viuant · sed in nouitate spiritus. Nec sunt ille cerimonię res indifferētes inter bonū z malū. Si obseruandę sunt: salutem afferunt. Si salute non afferuut: non sunt obseruandę.

¶ Dixi cephe. Aug⁹. Ipse petr⁹ qđ a paulo fiebat vtiliter libertate cha ritatis secū ac benigna pietate humilitatis accepit. Atq̄ ita exēplū posteris ꝓbuit tanto sancti⁹ q̄to ad imitādū difficili⁹ q̄ nō dedignētur maiores sicu bi forte rēi tramitē re liquissent · etiā a poste rioribus corrigi. Laus itaq̄ iuste libertatis ī paulo. scē humilitatis in petro.

† ſ quantuscunq̄ in lege. ſ iudeus ¦ ſ que sunt de sacrificijs z aliis legalibus

iustificabitur † homo ex ¦ operib⁹ le

† ſ nullo deniq̄ modo ¦ ſ · i · qua creditur īxpm

gis · † nisi per ¦ fidem ihesu christi.

ſ ergo etiam nos iudei sicut z gentes.

Et nos in christo ihesu credimus ·

ſ opera sunt ex gratia · sed non ex operib⁹ gratia. † ſ qz ipsa prima ē · ex q̄ impetrātur cetera ſ ali

vt iustificemur † ex fide christi · z nō

quo modo † ſ quia iudeus non est iustus ex lege · multominus caro · i · peccatoz ex gentibus.

ex operib⁹ legis · † Propter quod

ex operibus legis non iustificabit

ſ gentilis. † ſ Sed si dicitis nos peccasse q̄ legem dimisimus · z in christo iusticiam queri mus · tunc qui hoc precepit est peccati minister. sz nunquid: quasi mirum est si quis dicat.

omnis caro. † Q si quērentes iusti

ficari in christo · inuenti sumus et

ipsi peccatores: nunquid christ⁹

† ſ q̄ christus peccauerit qui legem destruxit · vel qui eam ministrauit. Ego enim sequar eius legem destruxi rationabiliter viuendo · z docendo · z si re edifico: contra legem facio. Nam per auctorem legis ipsam legem dimisi · quasi ei mortuus · nul lum sensum eius habens.

peccati minister est? † Absit. Si ei

q̄ destruxi iterum reędifico: prę

uaricatorem me constituo. Ego enim

ſ ad honorē dei

per legē legi mortuus sum · vt deo

ſ z possū · qz ſ cōcupiscentie nostre in eo crucifixe sunt.

viuam · christo confixus sum cruci

ſ non ē in me iusticia mea · sed dei † ſ .i. vere hō.

Viuo autē iam † nō ego: viuit vero

ſ nou⁹ † ſ z quid est exponit ſ Id ē.

in me christus. † Q autez nunc vi

bñ possum operari † ſ corruptibili in quo est inē tiuum viciorum · i. q̄ igne non vror: per fidem est non per opera laboriosa ¦ ſ cui⁹ fides valere pōt

uo in † carne · in fide viuo ¦ filij dei:

¶ Vt. Q si q̄rētes. Dixi q̄ ex opib⁹ legi nō ē iusticia. Qđ si nos q̄ in lege maiores fuim⁹: iuēti sum⁹ ī ea fuisse pcōres · qđ inde apparz q̄ q̄rim⁹ ī xpo iustificari. Qr cur ī xpo q̄rerem⁹ iustificari: nisi qz ī lege nō eram⁹ iusti? Etsi nos q̄ in ea perfecti eramus: fuimus ex ea peccatores: tūc lex vbicūq̄ ē minis strat peccatū. Etsi lex ministrat peccatū: tūc si xp̄s legē ministrat: z peccatū ß non est minister peccati · g̃ nec mīster legi. Qđ si forte videret · qz eā adim pleuit · ß absit q̄ eā mīstrauerit. docēs eā post passionē suā seruandaz. Et si non est minister legis: cur eam seruaretis?

¶ Inuenti. Non opinione habiti · sed ratione probati.

¶ Ego enim per legem. Spiritualiter intellectaz. **Sum mortu us legi.** Ne carnaliter in ea viuā. **Vt viuam deo.** Nō mihi · qđ iam possum. qz cum xpo. **Fixus sum cruci.** Id ē · crux xpi extinxit in me ar / dorem peccati · vt iam vltra ad id non extēdar. **Sed viuo.** In ꝛtutib

¶ Omnis caro · Nota q̄ de iudeis po nit homo · de gentib⁹ caro · Homo ibi. Sa entes autez q̄ non ꝛc Caro ibi. Propt qđ ex operibus ꝛc.

¶ Si quērentes

¶ Beda · Si nos reuera cognouimus non posse iustificari nos · nisi tran seuntes ad christū. Nūq̄d patit xp̄s relabi nos ad id qđ eramus. Qđ si pate retur profecto minister nobis cēt peccati. i. prioris status nostri · sicut fuisset transeuntibus ad se minister iusticię.

¶ Vt. Q si q̄rētes. Dixi q̄ ex opib⁹ legi nō ē iusticia. Qđ si nos q̄ in lege maiores fuim⁹: iuēti sum⁹ ī ea fuisse pcōres · qđ inde apparz q̄ q̄rim⁹ ī xpo iustificari. Qr cur ī xpo q̄rerem⁹ iustificari: nisi qz ī lege nō eram⁹ iusti? Etsi nos q̄ in ea perfecti eramus: fuimus ex ea peccatores: tūc lex vbicūq̄ ē minis strat peccatū. Etsi lex ministrat peccatū: tūc si xp̄s legē ministrat: z peccatū ß non est minister peccati · g̃ nec mīster legi. Qđ si forte videret · qz eā adim pleuit · ß absit q̄ eā mīstrauerit. docēs eā post passionē suā seruandaz. Et si non est minister legis: cur eam seruaretis?

¶ Inuenti. Non opinione habiti · sed ratione probati.

¶ Ego enim per legem. Spiritualiter intellectaz. **Sum mortu us legi.** Ne carnaliter in ea viuā. **Vt viuam deo.** Nō mihi · qđ iam possum. qz cum xpo. **Fixus sum cruci.** Id ē · crux xpi extinxit in me ar / dorem peccati · vt iam vltra ad id non extēdar. **Sed viuo.** In ꝛtutib

vigorez bene operandi habeo. **Jam non ego.** ille peccator qui pr̄i⁹ erā
Sed christus. Jd est·nouitas christi apparet in me. Ad quid ḡ lex:
¶ **Et tradidit semetipsum.** Attende ꝙ filius semetip̄m tradidit vt ħ
dr. Et pater eū tradidit·Vt alibi ait ap̄ls·qui proprio filio non pepercit ħ
pro oībus nobis tradidit illū. Judas igitur quid fecit. Vides quia nō q̄d
faciat homo cōsiderandū est·ħ quo aīo ⁊ volūtate faciat. Jn eodē facto ī
uenim⁹ deum in q̄ inuenim⁹ iudam·deum bñdicimus· iudam detestamur·
bñdicimus charitatez detestamur iudę iniq̄tatē. Deus cogitauit salutē nostram qua re dēpti sum⁹. Judas cogitauit p̄cium· q̄ vēdidit dn̄m· fili⁹ p̄cium q̄ dedit pro nobis. Diuersa ḡ intentō· diuersa facta facit cuz tn̄ sit vna res·ex diuersis sic eā intueamur·vnū amandum·alterū dānandum·vnuz glorificādū· alterz detestādū inuenimus.

¶ C. III.

¶ O insensati. verba ir aſcētis ¶ O insensati g· qui nec se circūuētos a pseudo agnoscūt Añ quo. oc. Aug⁹. Jn oculis ⁊ sensibus prudētium xp̄s mortē ⁊ dyabolū dānasse videtur: nō ipse dānat⁹ eē. Vnde oseas. Ero mors tua o mors. Et ħ est ꝛga moysi q̄ versa ī serpētē devorauit serpētes magoꝝ·ħ est sūmus sacerdos ī lege in cui⁹ morte q̄ sanguinē primi fuderāt ignorant·⁊ ob id metuētes ad cātatē refugij se ꝓtulerāt·absoluebātur·et securi fiebant a metu. Jta morte xp̄i damnato supbo salus nr̄a p̄curata est. Q̄ insinuabat ineffabile nomen dn̄i· scriptū in lamina sūmi pōtificis·q̄d erat tetragrāmatō. i. q̄ttuor litterarū·q̄ sūt ioth be vau beth. i. p̄cipium passioīs vitę iste.
Q. ille cui⁹ iste legal⁹ sacerdos gerit p̄sonā ē nob p̄ p̄sonā autor ⁊ reparator vitę p adā amissę·Vn̄ qui ascendit super occasum dn̄s nomē illi. Occasū ei mortis xp̄s ascēdit. i. trin̄phauit dyabolū ⁊ mortē supādo. Sz oculꝰ simul toꝝ videt ꝓdēnatus·⁊ in eoꝝ sensu tm̄ crucifix⁹. vt homo in q̄ nulla spes sit. Jn illis viuit christus·in istis est mortuus.

¶ **Fascinauit.** Fascin⁹ qn̄ magicā dilusionibus aliter q̄dā oculis hoīm oñdūtur·q̄ sunt. Dicit etiā fascinus vulgo q̄ nocz infātibus. Dicūtur ei q̄ rūdā oculi visu vrentes dū ⁊ hic eoꝝ actus fascinatō dr·⁊ pōt fieri vt hunc peccato inseruiāt dęmones. Silr ⁊ inuidia tāq̄ fascinus vrit. Jnuid⁹ enī nō mō sibi nocet ħ ⁊ his in quibus aliq̄ bona cē incipiūt. Vn̄ salomō. Fascinatō malignitatis obscurat bona. Sic factū ē vt inidi tāq̄ fascinātes nocuer̄t galathis·nup in xp̄o renatis vt ijdez galathę fidei stomacho nauseā te cibum spiritus quomuerunt.

¶ **Añ quoꝝ oculos.** vere fascinati·q̄ ante oculos ·i· in vīa p̄tia ille tantus q̄ est ibs christ⁹ ⁊ p vobis crucifixus: ē propscript⁹. i. exhęreditat⁹·⁊ hī vob. Jn alijs ñ debētis pati vt r̄gnū ⁊ hereditatē suā amittēt·nedū ī vob
¶ Vel. Añ quoꝝ oculos. Jd ē·pscriptio ei⁹ ita fuit vob nota: q̄i añ vos eēt fca·⁊ ī vob. i. ītellectib⁹ vīs cāt crucifixio·vt l̄ scireꝝ q̄lit fca·⁊ q̄d ꝓtulit

¶ Proscriptus ē. Be. Jd ē·hereditatē suā amisit vosipsos. Qr ān ait crucifixus: ponderę p̄nūciatōis indiget cum dolore.
¶ **Hoc solum volo.** Cōmotis p̄ increpatōez·pbat q̄ lex nō est o bsernāda·qr nō ex ea·ħ ex fide venīūt oīa necessaria·spūs·iusticia·bñdictō. Q. Quānis fasciati ⁊ stulti·tn̄ ħ volo a vobis discere·qr ħ adeo euidēs ē· vt ⁊ stulti docē q̄ant. Solū si nihil aliud eēt·ħ ad pbādū sufficerz; cū pstet qr spuīn accepistis an ex opib⁹ vbi labor q̄ nūq̄ hūistis·an ex fide q̄ auditus facilitate venit
¶ **An ex auditu fidei.** Aug⁹. Vtiq̄ ex fide nō ex opibus legꝭ Ab ap̄lo ei prędicata ē eis fides·in q̄ p̄dicatione aduētum ⁊ pītiā spūssancti senserāt. Et ē sensus. Si ī illis opib⁹ legis eēt salus via Nō daret vobis spūs sanctus·nisi circūcisis Sed fuit dat⁹ vobis añq̄ opa legis bętis
¶ Sciendū ꝙ nūc de opibus maxīe tractat q̄ sunt in sacramētis·q̄ non sunt necc̄aria·vbi gr̄a fidei est. Baptita sūt eī opa legꝭ·ptim in sacr̄is·ptim in moꝛib⁹ accipiūtur. Ad sacr̄a p tinēt circūcisio sabbatū neomenię sacrificia ⁊ hmōi īnumere obseruātię. Ad mozes autē. Non occides·non mechaberis ⁊ hmōi. Jn obseruātijs si nō intelligātur seruitus sola ē Si āt obſuent⁹ ⁊ itelligant· nō mō nihil obsūt ħ etiā pſūt·si tpi cō gruāt. Dē āt sacr̄m cū intelligit·l̄ ad cōtēplatōnē veritatis· vel ad bonos mozes refertur Cōtēplatio ꝛitatis·ī solius dī dilectōe ⁊ cognitōe fūdata ē. Boni mozes ī dilectōe dei ⁊ ꝓxi ī q̄b⁹ duob⁹ tota lex pēdet ⁊ ꝓphętę.
¶ **Sine causa.** Jō dicit·qr multa iaz pro fide tol eraverāt ⁊ ī ipsis passionibus charitate timorē vicerant. Sine causa ergo tanta passi erant·qui a charitate· q̄ in eis tanta sustinuerat·ad legem labi volebant.
¶ **Qui ergo tribuit.** Qr vos nō ex opib⁹ q̄ nūq̄ habuistis accepistis spm̄·ħ ex fide·ḡ potestis videre ꝙ ego qui habui opa legis: nō tn̄ per ea·ħ per fidē accepi potestatē dandi spm̄·⁊ opandi miracula. De eo q̄ sub lege fuerat potest dubitari·ħ per silitudinem istoꝝ liquet:
¶ **Ad iusticiam.** Justiciā vocat ħ peccatoꝝ remissionem ⁊ bonę vitę obseruantiam
¶ **Prouidens.** Non solū iusticia ex fide·ħ ⁊ bñdictio: qr scripturą dic Jn te bñdicentur. qđ ē in tuę fidei cōformitate. Et ne alio ꝛtas·dicit moi sen sic sensisse·prouidens ꝙ ex fide iustificat gentes deus.
¶ **Prouidens.** Jd ē·oñdens longe anteq̄ fieret ꝓpositum hoc .s. **Quia ex fide. Nō ex operibus. Pronūciauit** .i. oñdit. Vel p̄nūciauit. i. oñdit p̄nūciatū eē ꝙ bñdicēt in ętna btitudīe. **In te.** In tuę fidei imitatōe.
¶ **Quicunq̄ enim ex.** Q̄d intelligēdū est nō de opibus q̄ ad mozes ħ q̄ in obseruatōib⁹ illis fiebāt. Prodest lex in tabul⁹ scripta·cęca on⁹ sūt
¶ **Scriptū est ei.** Qui ex operibus legis: sunt maledicti: qr sicut scriptum est a moise in deuteronomio. Maledictus oīs homo ⁊c. Quasi dicerz

† ſ per hoc fides efficactā hēt. † ſ per dilectōnem † ſ qui tantus ſ solum·non aliud sacrificium.
q̄ dilexit me: † ⁊ tradidit † semetip̄m
† ſ ergo non recipio legem·qō eēt abiicere gratiā nec debeo·quia ſ vel non sum ingratus grē dei
pro me. † Non abijcio gratiam dei.
ſ non abiicio·vel non sū ingrat⁹ vt aliud ei ꝑparē ſ est
Si enim per legem iusticia: ergo
ſ frustra
christus gratis mortuus est.

¶ C. III.

ſ .Q. fi ex lege·sz ex fide iusticia ē ⁊ christ⁹ ex dilectōe se ꝓ nobis tradidit ſ ⁊ cū hec oīa constēt·⁊ ī his īstructi fuistis ſ dolēdo ſ p i crepatic nem commonet.
O Insensati ga
† ſ per simili·vt qō ante oculos est non videatis veritas se ingerit·⁊ ei non creditis
lathę. † quis vos fascinauit verita
ſ vel credere † ſ Jd est·dum per legē xp̄m deseritis: christ⁹ est a vobis proscriptus·sicut a pylato·⁊ dum insufficientem creditis a crucifixorib⁹ non differtis.
ti non obedire: † Ante quoꝝ ocu
los ihesus christus proscriptus ē
† ſ Quamuis sitis fascinati ⁊ stulti·tamen
⁊ in vobis crucifixus: † Hoc soluz
volo a vobis discere·Ex operibus
legis spiritum accepistis: an ex au
ſ et qr ex fide: ergo adeo stulti.
ditu fidei: Sic stulti estis·vt cum
ſ scō ſ initiū salutis habuistis·ſ ſ cum proue ctiores·per carnez. i. carnales queritis consummari·a quibus·nec initiū poterat haberi
spiritu cęperitis: † nunc carne con
† ſ nō cōsummami·sed habita perditis. Et oīno
summamini: † Tanta passi estis si
ſ Jd ē·sine vtilitate † ſ Hoc confirmo·qr ī vobis est. si vultis proderit hoc dicit· ne despent
ne causa: † Si tamen sine causa.

† ſ ministerio non autoritate
Qui ergo † tribuit vobis spiritum
ſ miracula ſ inter vos.
⁊ operatur virtutes in vobis· ex
ſ non vtiq̄ ex operibus·sed ex fide·etsi mihi qui ibi valui nō prosunt: vos cur ea queritis.
operib⁹ legis: an ex auditu fidei:
ſ ita spiritus ex fide·sicut et iusticia.
Sicut scriptum est·Abrahам cre
ſ credere ſ sufficiens causa·
didit deo: ⁊ reputatum est ei ad iu
ſ qz abraam iustus ex fide ſ quoꝝ eē ē
sticiam. Cognoscite ergo·quia qui
ex fide ſ iusti.
ex fide sunt·hi sūt filij abrahę. Pro
uidens autem scriptura quia ex fi
de iustificat gentes deus·pronun
ciauit abrahę: quia benedicentur in
ſ ·i·in tuo semine † ſ nō tm̄ iudei.
ſ in tue fidei imitatione ſ qz autoritas hoc dicit
te † omnes gentes. Igitur qui ex fi
† ſ sicut abraam benedictus est per fidem
de sunt·benedicentur † cum fideli
† ſ qui ex fide sunt: benedicentur· ex operibus ei legis non·sed maledicentur.
ſ et ideo non est intelligendum aliter q̄ supra ex posuit·vt dicatur ī te·i·in tuoꝝ opeꝝ similitudine
abrahaz. † Quicunq̄ enim ex operi
† ſ vt neq̄ant euadere maledictū·ſ ſ trāsgressioīs
bus legis sunt· † sub ī maledicto
sunt. Scriptum est enim: Maledi
† ſ non solum cognouerit.
ctus omnis homo· † qui non per
ſ non quibusdam tm̄ † ſ qō nulli⁹ pōt
vnde petrus: Quid tentatis imponere nobis iugū qō neq̄ nos neq̄ patres nostri portare potuimus
manserit in omnibus † quę scripta
ſ ita ſ non mō velit:
sed opere impleat
sunt in libro legis: vt faciat ea.
ſ ex lege ē maledictio·q̄ aūt nō sit ex ea iusticia
Quoniam autem in lege nemo

Multa ꝓcepi quę oĩa nullus implere poterit· ß in onus data sunt· ꝛ ideo omnes maledicti. In quo innuit desiderandum esse saluatorem·qui finez ponat bis·ꝛ liberet non solum ab alijs peccatis·ß a maledicto legis. Cur ergo galathę transeunt a gratia ad maledictum?

Justificatur apud deum. Qui eum gratis colit scz non cupidi/tate appetendi aliquid ab ipso ꝓter ipsum· vel timore amittendi. In ipso enĩ solo· vera nostra beatitudo est ꝛ perfecta est.

Lex aũt non ex fide. Ex fide est iusti/cia ꝛ vita· ß lex non ẽ ex fide·posset enĩ vide/ri q; opa legis ex fide fierẽt· vt ꝓ eis spera/rent eterna·qđ nõ est. sed ex timore pęnę illa seruabant.

Viuet in illis. Nõ ait qui fecerit eaz viuet in ea·cuz ꝓmisi/set·lex non ẽ ex fide vt intelligas legẽ in hoc loco ꝓ ipsis operib9 ĝ in illis obseruatõib9 fiebant positam. Qui aũt viuebãt in his ope/ribus timebãt vtiq; si nõ ea fecissent lapida/tionem vel crucẽ vel a/liud hmõi pati. Qui ĝ fecerit ea viuet ĩ illis non apud deũ·i·habe/bit ꝓmiũ ne ista mor/te puniatur. Qui aũt ex fide viuit·cũ bñ exi/erit· tunc magis habe/bit ꝓsentissimũ ꝓmiũ Non igitur ex fide vi/uit·qsquis pñtia ĝ vi/dentur·vel cupit vel ti/met·qz fides dei ad in/nisibilia pertinet.

Factus. Id est· reputatus·non solum maledictus·sed etiam maledictum. Vel Fa/ctus est rei veritate. Maledictus·id est·mortalis.

Maledictus qui pen. Quasi satis ad pęnam sit·q; suspensus mo/ritur reus·ꝛ q; illic est vsq; ad vesperam·vt tũc deponatur ꝛ sepeliatur: ne si ibi sit diutius: maiusꝫ sit obprobriuz ꝛ macula generi eius

Hiero. In hebręis ꝛ nostris nunc codicibus in deuteronomio habet Maledictus est deo In antiquis tamẽ hebręoꝝ codicibus nõ habetur no/men dei. Et puto post passionem domini ab aliq̃ appositum esse· vt nos q̃ maledictũ a deo credimus christum infamaret. Sed non est hoc in contu/meliam domini·quid mirum si maledict9 dr deo·q̃ habet in se qđ de9 odit id est reprobat ꝛ dolet peccatum. s. ꝛ mortem.

Maledictus. Id est·mortu9·quia mors ex maledicto·ꝛ maledictuz est omne peccatum. Vel ipsum quod fit vt sequatur supplicium. Vel ipsũ supplicium quod ꝛ vocatur peccatum·qz ex peccato fit. Maledictus deo· quia deus odit peccatuz ꝛ mortem nostram·cum ad delendũ eã misit filiuz suum. **Omnis.** Etiam christus·ne futuri hęretici negent eius vram mor/tem. Insipiens bonorificentia christum a maledicto quod morti coniun/ctum est separat. Pęna ergo peccati cum nõ ex benedictione: necessario ve/nit ex maledictione·qua dr·si tetigeritis: morte moriemini. Vel maledict9 .i. mortalis·mortalitas autem ex peccato est.

Maledictio gemina culpę ꝛ pęnę·vnde ꝛ maledictum duob9 modis di/citur. s. actiue ꝛ passiue. s. ẽm culpam ꝛ pęnam. Non enim ideo quis male/dictus quia crucifixus·ß q; in tale inciderit reatum·vt meruerit crucifigi qđ non christus. Et ideo licet sit reputatus·tamen non fuit maledictus male/dictione pęnę etsi culpę.

Fratres scđm ho. di. Quasi probaui per rationes ꝛ autoritates quod per fidem non per legem datur spiritus·iusticia·beatitudo·modo di/co, i. probo idem secundum humanam consuetudinem·in q̃ q̃uis sępe non sit firmitas·tamen firmum est testimonium hominis. i. ab homine factuz suis hęredibus. Similiter testamentuz dei lex non facit irritum·sed ꝓmit/tit cui factum est. i. abrah ę·vt ex dantis ꝛ accipientis dignitate videatur incommutabilis sponsio· Et semini. i. christo. Non q; ad eum fieret pro/missio·sed ad eum pertinebat·quia per eum ꝓmittebatur danda bene/dictio. Et q; semen illud christus sit non alius· notat ex verbis scripturę quę est·in semine tuo b·o·gentes. Non dicit scriptura in seminibus sicut facerz·si de multis vel/let intelligi· ß in semĩe sicut qui de vno vult intelligi· ꝛ illud vnuz est christus: dicit apo/stolus. Non enĩ põt ĩ ueniri ali9 qui omnes gentes benedixerit

Hoc autem di/co testa. Hoc ꝓmi/sit deus abrahę. hoc ãt testamentũ cõfirmatũ per iuramenta dico ꝛ affirmo· q; lex non fa/cit irrituz·de q̃ nõ eẽt hoc putandum·qz da/ta est tantũ ad temp9 qz post multum tpus a ꝓmissione facta a/brahę lex data est· de q̃ si esset bñdictõ· hoĩes illius tẽporis abrahã isaac ꝛ iacob non eam habuissent.

Lex non facit irritum. Id est· fal/sum·quod faceret·si ꝓ eam daretur bñdictio Promissio enĩ illa nõ dixit. q; per legẽ·sed ꝓ semen. Q; si ꝓ legẽ bñ/dictio: frustra semini ꝓmisit·ꝛ frustra semen ipsum venit. Lex non facit irritum·qđ iã va/leret ad euacuandam promissionem· q; esset falsa· ꝛ deus mendax Euacuaret. Nã si ex lege datur hereditas. i. eterna beatitudo. tunc non ex eo q; promissio dixit Destruit ꝓsequẽs· ß ex promissiõe dat·qđ in parte oñdit·qz abrahę de quo ꝓstat q; sine lege fuit dedit de9·ꝓ repromissionẽ·i·ꝓ christũ sępe promissum

Quid igitur lex. Aug9. in li. retractatõnũ. Olim cum exponerẽ hoc capitulum ita distinguendũ putaui·vt interrogatõ eẽt. Quid igit? Ac de inde eẽt respõsio. Lex ꝓpter trãsgress. ẽc. Qđ quidem nõ abhorret a vro ß melior mihi videtur ista distinctio·vt interrogatio sit. Quid igitur lex? Et inferatur responsio ꝓpter transgress. ẽc. Quasi q̃quidez lex nõ est ad iusticiam·vel ad beatitudinem: q̃ ergo est eius vtilitas? Cur a deo data· Deinde ne frustra videatur data·cur data sit explanat dicens: Lex posi/ta est in medio ꝓpter transgress. ẽc.

Propter transgressionez ꝓ. est lex. Posita est in medio· int promissionem ꝛ semen·cui facta ẽ promissio. i. inter abraam ꝛ christum· vt populum dei erudiret sub timore dei: vt dignus fieret excipere promissionẽ q̃ est christ9. Vel ꝓpter transgressiones·i·vt homo superbe de suis virib9 fidens acciperet precepta·in quibus deficiens ꝛ factus preuaricator libera/torem saluatorem q; requireret. Data ẽ ergo lex ad domandam hominis superbiam eiusq; prodendam ifirmitatẽ. Data est etiã duris in flagellũ. Da/ta ẽ etiã ĩ signũ futuroꝝ· vt futura figuris attestaretur. Ecce q̃tuor causaz datę legis breuiter distinctas·q̃ in epistola ad romanos plenius explicantur vbi dicitur·lex subintrauit ẽc.

Ordinata per angelos. Lex dico ordinata per angelos. i. moysẽ ꝛ alios ministros dei·vel ministerio angelorum·hominibus data·in quib9 angelis erat vtiq; pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus·aliquando sine vlla distinctõ ne persone de9 per illos figurabatur. Et nota q; non ait data ß ordinata· quasi ordinabiliter data inter temp9 naturalis legis· de qua convicti sunt q; iuuare non potuit·ꝛ temp9 gratię anteq̃ de lege conuincendi erant· qui

ſ etsi apud hoies qui fallũtur†. ſ ex verbis abacuc
iustificaꝛ apd deũ. †manifestũ est: ſ vita eterna
quia iustus ex fide viuit. Lex autẽ
† ſ vt ꝓ futuris impleatur· sed ꝓ tpalib9 ſ nil mãdat credendũ ſ iz ꝓ tiore ſ aliter plectere
non †ex fide· ſz q̃ fecerit ea· †viuet
ſ non apud deum † ſ ex lege maledictio· non iu/sticia·sed christus nos iudeos qui sub maledicto cur ergo vos ad id renditis
in illis. †Christus nos redemit de
maledicto legis·factus pro nobis
ſ dum vt reus occiditur ſ vt tu discipul9 illi9 sis ſ in deuteronomio
maledictum: Quia scriptum est:
ſ Jõ reputatis est maledictus· quia suspensus. ſ vere mortuus est. Omnis·vt nemo christum expi/at † ſ pro suis sceleribus. quod non christus.
Maledictus oĩs hõ qui † pendit
† ſ ita nos iudeos redemit·vt etiam in gentibus que non sub maledicto legis.
in ligno· †vt ꝛ in gentibus benedi
ctio abrahę fieret· in christo ihesu·
ſ tandem vtiq; † ſ Id est·beatitudinem quam spiritus in arraz̃ datus promittit·† ſ per fidẽ non per opera.
vt †pollicitationẽ spiritus †accipi
amus per fidez. Fratres scđm ho
ſ Id est·humanam consuetudinem † ſ probo·id lud idem
minem †dico·tamen hominis con
ſ testibus ꝛ morte testatoris· † ſ vt dicat non va/lere·non bene factum esse
firmatum testamentum. † Nemo

† ſ vt aliter de rebus illis disponat· ſz ẽ in aucto/ritate omnium. †ſ Similiter.
spernit †aut superordinat. †Abrahę
ſ uem non falleret deus † ſ pluraliter. ſ qz frequenter idez·i·eterna t tũdo ꝓmissa ẽ† ſ chri
dicte sunt †promissiones·ꝛ †semini
sto ſ abrahe
eius. Non dicit in seminibus qua
si in multis: sed quasi in vno· ꝛ se
mini tuo qui est christus. Hoc au
tem dico testamentum confirma/
ſ a promissione facta abrahe.
tum a deo·quę post quadringẽtos
† ſ non infirmat promissionem lex· sed q; futu/ra ꝛ quando futura significat.
ꝛ. xxx. annos facta est lex· †nõ irri/
tum facit ad euacuandas promis/
ſ ex operibus legis
siones. Nam si ex lege hęreditas:
ſ excluditur promissio·ꝛ frustratur abrahã † ſ de quo non est dubium quin habeat
iam non ex promissione. †Abrahę
ſ per fidem
aũt ꝓ repromissionẽ donauit de9.
† ſ vel vt faceret transgredi vt optaretur medic9 ſ vel vt timore cessarent transgredi: vt quandoq; idem facerent voluntate.
Quid igit lex? †Propt trãsgressio
† ſ ꝛ ideo iam non est tenenda† ſ de quo
nez posita ẽ †donec vẽirz semẽ† cui
ſ q; per eum benedicerentur omnes gentes con/tra quem facit: qui legem reducit ſ deus
reꝓmiserat: ordinata p angelos

Ordinata per angelos. Lex dico ordinata per angelos. i. moysẽ ꝛ alios ministros dei·vel ministerio angelorum·hominibus data·in quib9 angelis erat vtiq; pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus·aliquando sine vlla distinctõ ne persone de9 per illos figurabatur. Et nota q; non ait data ß ordinata· quasi ordinabiliter data inter temp9 naturalis legis· de qua convicti sunt q; iuuare non potuit·ꝛ temp9 gratię anteq̃ de lege conuincendi erant· qui

ergo nunc eam reducit: contra ordinem angelorum facit.

¶ Magno dei consilio factum est vt post hominis casum illico lex non daretur. vel dei filius mitteretur. Nisi ei hominis superbia prius experiretur arbitrij sui libertati sufficientiam arrogaret. & legē superflue datam & dei filium frustra venisse indicaret. Item nisi prius lex scripta daretur. per quā quid posset probaret christi aduentum supfluum iudicaret. Ne igitur homo detrahendi vel murmurandi occasionē haberz. reliquit eum deus pri
ī libertate arbitrij. ī lege naturali. vt sic viresc
naturę suę cognoscerz vbi cū deficeret vidēs
sibi libere arbitriū non
sufficere ad iusticiam
nec sic se hūiliauit ad
poscendā gratiā. ß su
pbe legem scriptā legi
naturę adiūctam sibi
sufficere putās clama
bat. Non deest q̄ im
pleat ß deest q̄ iubeat
Vt igitur & d ipsa cō
uinceretur anteq̄ filiū
mitteret. legē dedit. q̄
parti morbū detexit. ñ
cōsumpsit. Qua data
inualuit morbus & au
cta ē ifirmitas. nō legi
sed naturę vicio & dia
boli instātia. vt ita co
gnita vtriusq̄ legis in
sufficientia & sua infir
mitate clamarz ad me
dicū. & q̄reret gr̄ę auxi
lium. & ita factum est.
Multiplicatis ei infir
mitatib⁹. postea acce
lerauerūt ad medicuz
q̄ venieus in forma hui
sananit vulnera hois
lāguidi. Hic ē samari
tan⁹ ille. q̄ ad vulneratū q̄ ciderat ī latrōes appropiauit atq̄ vulnera e⁹ al
ligauit. quē sacdos & leuita īmisericordit pertrāsierāt. i. lex vet⁹ & sacerdotiū
q̄ lex nēinē ad pfcm duxit. ß ē belize⁹ ille q̄ misit baculū ad suscitādū filiū
sunamitis. per quē cū ille nō surgeret. tādē venit ipse belizeus. contraxit se
& coaptauit puero mortuo & surrexit mortuus. Hic etiam est angelus ille
in cuius descensu mouebatur aqua. & sanabatur vn⁹. Hic est omnipotens
sermo qui a regalibus sedib⁹ venit. dum medium silentium tenerent omnia
Primū silentium fuit ante legem. Secūdum sub lege. Tercium erit in glia
Primum ignorantia lāguoris. Scm despatō curatōis. Terciū adeptio
sanitatis. Ante legē nanq̄ homo morbum suuz non agnoscebat. ideoq̄ si
lebat. nec quęrebat remediuz. Vt autem lex subintrauit & ostendit langui
dis vulnera sua. mox ruptum est silentium & cperunt egri poscere remedi
um. Sed per opera legis vbi non est salus sanari volētes. quod quęrebāt
inuenire nequibant. Tandem considerans homo neminem per legem pos
se saluari vel iustificari. quasi per diuturnos clamore fatigatus & despe
rans rursum loqui cessauit. & subsecutum est secundum silentium. Tunc er
go omnipotens sermo patris a regalibus sedibus forma serui indutus in
mundum venit. samaritanus ad vulneratum appropiauit. angelus magni
consilij ad piscinam descendit. belizeus ad suscitandum mortuum accessit
id est. summi regis filius de consessu patris. ad tollerandam mortem passi
onis de equalitate maiestatis ad patibulum crucis. de sede regali ad offici
nā peccati de lumine cęli ad tenebras mundi vl' inferni venit. & veniens lo
cutus est pacem. dedit gratiam. proposuit misericordiam. promisit veniaz
& ita rupto silentio cperunt egri pura fide ac vera confessione. quasi ma
gnis clamoribus flagitare remedium. & accelerare ad medicū. per quez vul
nera sanarentur. morbus curaretur. Recepta ergo sanitate & donata futu
rę immortalitatis felicitate nihil vltra restabit petendum. Et tunc erit ter
cium beatuz silentium.

¶ In manu. In potestate christi. vt staret dum vellet. vel cessarz. ergo
¶ Vel in manu mediatoris. Et quia mediator est inter duo extre
ma videretur vel christus non ē deus. vel q̄ duo dij eēnt. Ad q̄d ñdet et
si mediator non ē vnius. ß duaz extremitatum. tñ est deus vnus cū deo p̄e
per diuinam naturam cui mediat per humanam.

ſ qui deus & homo inter deum et hominem.

in manu mediatoris. Mediator autem vnius non est: deus autez

† ſ non est inimica promissionis: sed confirmat eam.

vnus est. Lex ergo† aduersus pro missa dei? absit. Si enim data eēt

† ſ non solum ex opinione

lex quę possz viuificare: †vere ex le

† ſ sed cum hoc non sit: potius condemnat: & sub peccato concludit.

ge essz †iusticia. Sed conclusit scri

ſ Id est lex manēs & scripta. vel que non dat spiritum viuificantem ſ sed tantum est scriptura. †ſ cur ergo data †. ſ Lex data est: vt gratia quere

ptura omnia sub peccato: †vt pro

retur ſ ideo deus sic disposuit vt homines nota sua & legis infirmitate: accelerarent ad gratiam. & credendo promissa consequerentur.

missio ihesu christi daretur creden

ſ Lex conclusit sub peccato: sed tamen fuit vtilis

tibus. Prius autem q̄z veniret fi

† ſ onere legis vel inuitz †. ſ non liberi sed serui.

des. †sub lege† custodiebamur: cō

ſ quasi in ergastulis seruire coacti. ſ quia occulta in antiquis.

clusi in eam fidem quę reuelanda

ſ quia lex custodiebat ad fidem: itaq̄.

† ſ pueros ab illicitis reprimens. & ad recta dirigens: timore penarum.

erat. Itaq̄ lex† pedagogus noster

fuit in christo ihesu: vt ex fide iusti

† ſ quam diu fuimus rudes. lex erat pedagogus.

† ſ mox vel in hac vita hoc bonum habemus et maius in futuro.

ficaremur. †At vbi venit fides: †iā

† ſ Id est coactione que non est necessaria liberis

non sumus sub† pedagogo. Om

ſ entes ſ vnū & idem cum eo non natura sed charitatis copula

nes enim filij dei estis per fidem i

† ſ per fidem estis in christo. inde quicunq̄ id ē. cuiusq̄ condicionis. vel sexus

christo ihesu. †Quicunq̄z enim in

christo baptizati estis: christum in

† ſ in quo christo. id est. in cuius fide †. ſ propter nihil horum aliquis dignior est. ideo nemo iudaizet. quasi per hoc sit dignior.

duistis† Nō est iudeus †. neq̄z grę

cus. non seruus neq̄z liber. non est

ſ nichil horum

masculus neq̄z femina. Omnes

ruz est in christo. quia omnes vos gentiles † ſ nō differentes in aliquo

enim vos† vnū estis ī christo ihesu

¶ Mediator. Lex quaz habet mediatorē iudeorum tantū est: sed tamē ipse mediator nō est tiñ vni⁹ pli. i. iudeoz q̄ legē habuerūt: ß & gentiliuz. & iō nō gratis legē: vt habeatis mediatorē. Mediator nō est vnius. ß tñ est vn⁹. sufficiēs ad oēs recōciliādos deo. q̄ de⁹ & iō: aliud ñ adiūgatis

¶ Mediator autem vnius non est. Aug⁹. Sed duorum: q̄ duos populos discordes pacificauit in se lapide angulari. hinc numerum deorum: inde ritus legis auferens per quę discordabant. condens duos in se

Sz secūdū istos christus non est arbit' duorum. qui inducti in legem de duob⁹ fecerūt vnum populū. & vni⁹ populi nullus est mediator. deus aūt vn⁹ ē Hoc dicit: ne christū q̄ scdm q̄ homo mediator ē prędicando deum vni deo cōtrariuz prędicare videret': q̄ ipse hō iuxta qđ deus cum patre vnus ē. pat' enim & filius vnus est deus.

¶ Aug⁹. Si fili⁹ dei in naturali equalitate patris maneret. nec se exinaniret formā serui accipiens. non eēt mediator dei & hoīm. qa ipsa trinitas vnus de⁹ est. eadem in tribus. s. ī pē & filio & spūsancto diuitatis eternitate & eq̄litate cōstante. Si ergo christus vnam tñ habet naturā. vñ medius erit. q̄ nisi talem dederis inter deum et homines q̄ ita sit medius. vt deus sit ppt' diuitatē. & homo ppt' hūanitatis naturā. quo humana recōcilientur diuinis non oñdis. Nā ipse veniens prius in seipso humana diuinis sociauit p vtriusq̄ nature cōionē in vna eadēq̄ psona. deinde oēs fideles p̄i recōciliauit deo. dū sanati sunt ab impietate supbię quicunq̄ humilitatez xp̄i credēdo dilexerūt & diligēdo imitati sunt.

¶ Lex ergo aduersus. Nā quidē lex ē ppt' trāsgressionē. g̃ ē cōtra promissa: vt p eā impleat' alit' q̄ promissū est: Nō. q̄ ex lege nō est vita. i. eterna btitudo. q̄ si inde eēt vita: tūc & iusticia. ß nō est ex ea iusticia. Et hoc ē. ß conclusit oīa. indeos oīno clausit sub pcti dñio lex ipsa. Vt oñdit oēs homines clausos sub peccato.

¶ Sed cōclusit scriptura. Idē qđ ad romanos. pclusit de⁹ oīa ī iusticia vt oīm misereat': notis pctis p legē. cōclusi sunt. vt se excusare non possint: ß querant misericordiam.

¶ Sz pclusit scrip. ꝛc. Id ē. oñdit oēs hoīes pclusos eē sub pcto. Data ē ei lex nō vt pctm auferret. sed vt sub pcto oīa conclusa oñderz. Data ē vt egz de morbo cōuicēt. q̄ sibi san⁹ videbat'. vt pcta demōstrarētur nō auferrent. Data ē vt īueniret se hō. nō vt morb⁹ sanaretur. ß ī p̃uaricatione morbo crescēte medic⁹ req̄reretur. Qui g̃ negat egritudinē suā. supfluū iudicat saluatorem. g̃ & in natura nr̄a creatorē laudem⁹. & ppt' vicii qđ nob inflictum est saluatorem g̃ramus.

¶ Priusq̄ (qđ g̃ p⁹) Veniret fides. Spōtanea. quā nullū meritū aduocauit. Custodiebamur. Non liberi ß serui. Concluſi. Vt sic assueti: duceremur. In eaz Id ē. tā bonā fidē. Que. Tpe xp̄i erat. Reuelāda. Vbi multa apta sunt. q̄ p̄i⁹ obscura. Ecce bonor legi. q̄ custodiuit vt pedagog⁹. ß b̄ nō magnū ē. q̄ pueroz ē: nō adultoz. Pedagog⁹ ī chr̄i. In īstitutōe christi. q̄ ideo instituit: vt sic venientes ad fidez quasi pueri ad perfectōnem: iustificemur. Vt in christo. i. in exequendis p̃ ceptis christi.

¶ Oēs enim. Nos iudęi tpe fidei pedagogū deseruim⁹. q̄ oēs vos gētiles q̄ non habuistis legē: estis filij. qđ g̃ vio exēplo deseruimus: vos accipitis? Quasi diceret. Non debetis hoc facere.

¶ In christo. In institutō exp̄i. & ad similitudinē mortis eius.

¶ Induistis. Id est. conformes ei facti estis. qđ ē vobis bonor & ptra

est⁹ protectio. Qz autem christus indumentum sit. alibi apostolus aperit dicens. Induite vos dominum nostrum ihesum christum August. de baptismo. Induunt aũt hoies christum aliqñ vsqz ad perceptõnem sacri. Alii qñ etiã vsqz ad vitę sanctificatõnem. Et illud primũ bonis z malis est cõe. Hoc alterum vero proprium est bonorum.

¶ Ergo semẽ abrae estis. Hiero. Supra Semen abrae dictus est christus. vbi legitur q promissiones dictę sunt abrae z semini ei⁹. Hic autẽ semen abrae dicti sunt filij christi. i. oẽs credẽtes. Vez quotiẽs xps noiatur. semen abrae corpaliter sentiendũz est. q ex eius stirpe generetur. Quotiẽs aũt nos qui credim⁹ in eũ dicimur semen abrae. tũc spũaliter semẽ fidei accipere debem⁹.

C. IIII.

¶ Dico autem. Modo vos gẽtiles z nos iudei sum⁹ christi. z semen abrae z hęredes. ß olim nos iudei sb lege sicut hęres futur⁹. z a pie substitut⁹ Ecce itez quare lex non ẽ tenenda.

¶ Vsqz ad prefi. Postqz enim adult⁹: libertatẽ sui z suoz hẽt Alioquin iure exhęreditatur. Lex fuit pedagogus. q tioze cõpressit. z ꝓceptis dei seruire coegit. Fuit tutor z actor iudeis qs deus hęredes instituit. duz paruuli cognitõne dei z viribus resistendi peccatis. Quo tpe erãt etiam serui legalibus pęnis a malis territi. pmissionibus incitati. nec sui dñabantur ß vicia. nec suoz .i. hęreditatis ętne cũ boz tñ eẽnt dñi. a deo istituti. His fuit lex tutoris loco dũ contra malignoz spirituum impugnationes. z gentiliũ persuasiones q ad idolatriã traberent illos defendebat admonendo. increpãdo. aliqñ puniendo. Eterna bona illis conseruauit. qñ ex illis multos christ⁹ ab inferno liberauit. Fuit z actor quia causam eoz apud deũ egit: dum per sacrificia z expiatõem deũ eis placauit. z hoc vsqz ad tpus prefinitum. i. vsqz ad aduentum christi in q̃ cõstituit deus. vt perfecti z liberi fierẽt. z hęreditatez obtinerẽt alioquin exhęreditarentur.

¶ Sub elementis. Ambro. In elementis neomenias. i. lunares dies z sabbatum significat. non q in elemẽtis sparent vt pagani: ß in his deum venerabantur.

¶ Mundi. Aug⁹. Quia lex non celesti a: ß terrena pmittebat. vel transitoria vt mũd⁹. vel in elementis sunt neomenię. i. lunares dies z sabbatũ.

¶ Vel plenitudo tẽporis. Id est. postqz totum spaciũ illud fuit adꝫpletum q̃ lex durare debuit tunc misit deus.

¶ Plenitudo tpis. Sciebat qñ venire deberet. vel etiã pati ꝛc. Non est eĩ hora eius vel nostra nisi voluntas ei⁹. Ante tñ longa series pręconuz ꝑmittenda erat.

¶ Misit deus filiũ. Vñ. Ego inquit a pie exiui z veni in hũc mũdũ Et tñ de illo dicit euãgelista iohes. In mũdo erat z mundus p ipm fact⁹ est. z mund⁹ eũ non cognouit. Deinde cõiungit. In propria venit. Illuc g̃ missus est vbi erat. Vnde z illud pphęta dicit. Cęlũ z terrã ego impleo. Quęrẽdum est g̃ qño intelligatur ista missio. Si tñ sobrie de dei filio. quę digna sunt opinemur. Ideo missum intelligere debemus. quia ex illo incõꝑhensibili inenarrabili; p secreto maiestatis pfundę dedit se cõpręhẽdẽdũ mẽtib⁹ nr̃is dei verbũ. nõ solum cum se exinaniret. ß etiã cũ habitaret ĩ nobis. sicut scriptũ est. qñ inhabitabo in illis.

¶ Ex muliere. Vsus hebrę locutionis. mulieres dicit non corruptas sed feminas.

¶ Factum sub lege. Vt appareat circũcisus quasi filius abrae cui promissus erat. signũ hñs eius cui promissus fuerat. in q̃ impleta ẽ circũcisio z ideo signũ iã cessz. Credidit eĩ abrahã se habituz filiũ. in q̃ bñdicerẽtur oẽs gentes. quod iam factum credimus:

¶ Vt adop. fi. re. Id est. participes essemus diuinę glorię. Sicut enĩ ipse nostra natura ꝑticipat. ita ad suã videdam nos adoptat. Hinc enim adoptõnem recipimus. q ille vnicus dei filius non dedignatus est ꝑticipationem nostrę naturę. fact⁹ ex muliere. vt nõ soluz vnigenit⁹ eẽt. ß etiã primogenitus in multis frib⁹ fieret. Adoptionem autem dicit. vt distincte intelligamus vnicum dei filium. Nos enĩ bñficio z dignatione filij dei sumus ille natũ ẽ filius. q hoc est quod pater.

¶ Aug. contra faus. Vnicũ ei filiũ dei bz quẽ genuit de sba sua Nos autez nõ de sba sua genuit. Creatura eĩ ipsum sum⁹. quã nõ genuit ß fecit. Et ido vt fres christi ĩ mn̄m modũ faceret adoptauit. Iste itaqz modus q nos de⁹ cũ iã eẽ⁹ abipo nõ natiß ꝓditi z ĩsti tutiꝛbo suo z gra sua genuit. vt filij eius eẽm⁹ adoptõ vocar. vñ dit eis ptãtẽ filios dei fieri ꝛc.

¶ Reciperemus Dixit. nõ acciperem⁹ vt significaz nos hoc amisisse in adam. ex q̃ mortales sumus.

¶ Misit de⁹ spi. Ambrosius. Vt enim probaremur adoptati esse a deo in filios. spiritum suum dedit nobis. qui signum patris ostendat in filios vt quia nos hoc non auderemus dicere infirmitate z indignitate nostra. suggerat vt audeam⁹ dicere.

¶ Spiritum filij. Nota spiritum etiam esse filij. Et nota etiam hic trinitatem. Augustinus super iohannem. Si forsitan aliquis quęrat vtrũ et a filio procedat spiritus sanctus. Filius enim solius patris est filius. Et pater solius filij est pater. Spiritus autem sãctus. non est vnius eorum spiritus sed amborum. Vnde dominus ait: Spiritus patris vestri qui loquitur ĩ vobis. Et apostolus ait hic: Misit deus spiritum filij sui. Et multa alia sunt testimonia. quibus euidenter ostenditur. z patris z filij esse spiritum qui in trinitate dicitur spiritus sanctus. Nec ob aliud estimo ipsum proprie vocari spiritum sanctum. cum etiam si de singulis interrogemur. non possumus patrem z filium dicere nisi spiritum. quoniam spiritus ẽ deus. Qđ ergo communiter vocantur z singuli. Hoc proprie vocari oportuit eũ. qui non est vnus eorum. sed in quo communitas apparet amborum. Cur ergo non credamus q etiam de filio procedat spiritus sanctus. cum filij quoqz ipse sit spiritus. Si enim ab eo non procederet. non post resurrectionem sere presentans discipulis insufflasset dicens: Accipite spiritum sanctum. Quid enim aliud significauit illa insufflatio? nisi q procedat spiritus sanctus de ipso. ad hoc etiam pertinet quod ait de muliere fluxum patiente. Tetigit me aliquis ego enim sensi virtutem de me exisse. Nam virtutis nomine spiritum sanctum ex eo clarum est appellari quod marie angelus dixit. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et dominus promittens discipulis ait. Sedete hic donec induamini virtute ex alto.

¶ Spiritum filii. Hic est virt⁹ quę de illo exibat. z sanabat omnes Dicit tamen ipse filius a patre illum procedere. quia ad eum solet referre z quod ipsius est. de quo z ipse est. sicut alibi. mea doctrina non est mea. sed eius qui misit me. A quo habet filius vt sit deus. est enim de deo deus. ab illo habet vt z de illo procedat spũs sanctus

¶ Clamantem. Hieronimus. Notandum q clamor in scripturis non magne vocis emissio. sed scientię intelligatur et intentionis magnitudo.

¶ Abba pater. Eleganter duo verba idem significantia posuit. propter vniuersum populum qui de iudęis z gentibus in vnitatem fidei vocatus ẽ. vt hebręum verbum ad hebręos. grecum ad gẽtes pertineat. Vtrumqz aũt ꝛbi eadem significatio ad eiusdem fidei spiritus qz vnitatem.

§ Quasi. vos estis in christo† § Id est iusti per fidem. sicut fuit abraam. Etsi semen abrae estis. Quid ergo plus iudeis est: nihil.

Si autem vos christi. ergo† abrae
† § Id est. secundum fidem christi repromissi nõ secundum carnales obseruantias.

semen estis: †secũm promissionez
§ dico vos semen abrae estis z ideo § regni.

hęredes.

¶C. IIII.

¶ Dico autem
§ etate z scia

quanto tempore hęres paruulus
§ cogit. nulla potestatẽ hẽt. † § cuius

est. nihil differt a seruo† cum sit do
§ futurus† § Qui eum contra hostes defendant.

minus omnium: †sed sub tutoribꝰ
§ Qui pro eo causas agant z mores eius informent† § determinatum in quo libertas sui z suorum sibi datur.

z actoribus ẽ vsqz† ad prefinitum tẽ

pus a patre. Ita z nos cuz essem⁹

§ cognitõne dei z viribꝰ. † § Sub lege que est prima institutio ad fidem z iusticiam.

paruuli. sub† elementis mundi era
§ tum territi minis. tum capti blandiciis

mus seruientes. At vbi venit ple.
§ Id est. posqz tempus precedens adimpletum est. vel quia in eo plene spiritus dona dãtur† § fecit visibilem hominibus.

nitudo temporis. †misit deus filiꝰ
§ etiam.

um suum factum ex muliere. fa
† § sub onere legis sicut sub aliis pẽis. § ñ vt ab ea expiaretur. sed vt ab ea liberaret sicut a penis

ctuz† sub lege: vt eos qui † sub lege
† § Id est. bona que per gratiaz dantur. per que sunt filii § Sicut participat nostra natura. ita ad suam nos adoptat.

erant redimeret: † vt adoptionem
§ non solũ

filiorum reciperemus. Quoniam
nos iudei qui credimus fil i: sed z vos gentiles quod probat effectus quia misit. § pater

autem estis filij dei. misit deus spi
§ quem etiam filius mittit. † § qui probat vos esse filios. § tam iudeorum qz gentilium

ritum† filij sui in† corda vestra cla
§ qui facit clamare quod nunquam presumeremus nisi spiritꝰ doceret† § Quia spiritus clamat in vobis pater.

mantem: Abba pater. †Itaqz iam

¶ Qui natura non sunt dii. Ambrosius. Vnam dei veri esse naturam ostendit scilicet patris z filii z spiritussancti. Quid autem est. Natura deum esse. nisi verum deum esse. vñ alibi apostolus. ¶ Conversi estis seruire deo vivo z vero.

¶ Immo cogniti. Hoc genere locutionis frequenter vtitur scriptura. Vñ sic in sancto apparui tibi vt videre vir. tuam z. g. t. id est. vidisti me vt viderem te. Cognoscit nos deus. id est. cognitionem sui nobis prestat. Nō enim a nobis est q nouimus eū. ab eter no quidē nouit: ꝫ tūc cognoscere dicitur: qñ vt cognoscatur facit.

¶ Infirma. Vere lex quia perfecte non iustificat egena. quia quantū inuat. nō per se: sed respectu gratie facit.

¶ Egena. Elemēta dicuntur que sui inuicem egent ad regēdum mundū. Dies. Vt hodie non est aliquid incipiendum. Menses. Qui cursus lune perscrutātes dicūt. tali luna non est aliquid inchoādū. Tēpora vt cū dicunt modo ē initiū veris. Annos cū dicunt. nouus ānus est. Sed nulla dēt suspicio ee hanc rerum. q prospere potest cedere q̄dquid simplicit sub dei deuotōne fit. Dupliciter erant subuersi vt ad legē z pristinos errores conuerterētur

¶ Dies obseruatis. Non putaretur a deo graue nisi aplus diceret. Timeo ne sine cau. l. hoc obseruant q certis diebus mensibus vel annis volūt vel nolūt inchoare q̄si fausta. vl infausta sint tempora.

¶ Dies obseruatis. Culpantur qui cōstellationes sequūtur. nō qui naturales effectus elementorum nouerunt in siderum ordinatissima cōuersione. vt s. tē pestate non nauigent. autūno non seminent. ꝺ quib⁹ cum conderentur dicitur in genesi: z in signis sint z temporibus z diebus z annis.

¶ Menses. Vt neomenias. Tēpora. Vt egressiōis de egipto. Annos. Septimos z septime decadis septimum quem post captiuitatem reuersi in iherusalem pro quīquagesimo qui iubileus dicitur obseruauerunt

¶ Dies. Dies. vt decimam mensis primi vsq; ad quartamdecimam. qua agnus immolabatur. z a decimaquarta vsq; ad vicesimamprimam eiusdem mensis. quando azima comedebatur. Septem etiam septimanas quas ritu iudaico computant israelitici z pentecosten seruant. nec non et clangorem tubarum primo mensis septimi. Decima etiam eiusdem mensis expiationēm z ieiunium. z in quindecimo scenopbegias. Mēses. Vt neomenias. Menses etiam custodiunt. qui primum z septimum mensem obseruant. Et annos septimos. Puto equidem hoc de septimo remissionis anno dici. z de quinquagesimo. qui ab illis iubileus dicitur quem iudei aliquando suo ordine seruare nequiuerunt captiuitate pressi. Qua soluta p eo septimum annum septime decadis coluerunt. Qui potest intelligi vel sexagesimusseptimus annus. quo indulta est eis a caro z dario licentia redeūdi de babilonia. Vnde completis annis septuaginta redierunt. Vel potius septuagesimusseptimus quem reuersi in iherusalem pro quinquagesimo qui iubileus dicitur obseruarunt.

¶ Estote sicut ego. Quia z ego qui legem habui sum modo sine lege sicut vos. z debetis ē sicut ego: quia obsecro vos. Nichil me. Excusat. quia pseudo dixerant paulum galatis inimicum nec voluisse eos docere qđ in alijs ecclesijs predicabat.

¶ Quia et ego sicut vos. Homo qui de errore correctus. et ita vos potestis corrigi.

¶ Fratres obsecro. Aspere correctos recreat per bene gesta.

¶ Tentationem vestram. Letati enī sunt cum tribulatōnē ꝫm carnem pateretur aplus. vtrū timore deserent eū an charitate amplecterentur.

¶ Vbi est ergo. Admirans opus eorū spuale cōmendat. vt ꝫ intuētes in timorē carnalem non decidant. Et qz mutati erant in deterius increpat eos Etsi enim receperīt eū sicut angelum nō ideo tamen parcit secare z vere quia non querit sua ꝫ que christi. non querit lac z lanam de ouibus. i. cōmodū sup plendę necessitatis et fauorem bonoris. ꝫ salutem omnium.

¶ Si fieri posset Aug⁹. Nonne illud fieri potuisset qđ ait apostolus: Non pōt fieri quod iuste non fit. Sic z iob. Vtinā posse me occidere Et dīs ad loth. Nō possum quicq̄ facere. donec illo introeas. Nō posse se dixit. qđ sine dubio poterat per potētiam. ꝫ non poterat per iusticiam.

¶ Verum dicens vobis. Quia nemo vult se argui errātem reprehendens videtur inimicus.

¶ Emulantur. Ego non sum inimicus ꝫ illi emulantur ꝛc. Emulātur enim non bene qui non tam cupiunt eos ee meliores. q̄ ipsos volunt facere peiores z retrorsum trahere emulatione peruersa.

¶ Filioli. Quod natum est in te. nōdum enim de illa natum erat. Sic nascuntur paruuli in visceribus ecclesię donec formati exeant.

¶ Aug⁹. Filioli. Item incipit ostendere ex ipsa lege quare non sit tenenda. Be imitamini. quia filij mei estis. vel non solum ex supradictis probatur lex dimittenda sed z auctoritas ipsius legis hoc ostendit. Filioli dicite. Respondete vsq; huc ei pendet sententia. Et interponitur illud. quos ite. par ꝛc. Legem legistis an non. Quidquid eligant probā tur stulti. Si non legerunt. non debent recipere quod ignorant. Si legerunt. ipsa probat se dimittendā: Q si non intelligunt stulti sunt. Scriptum est q ꝺ uos: cum plures habuit. sed de duobus scriptura spiritualiter singula exequitur. innuens aliquid egregium in his prefigurari. Unū de ancilla et vnū de libera. Nec hoc frustra dixit vterq; de abraam sed diuersa opatione. quia qui de ancilla ꝫm carnis naturam

† ſ a tempore gratie. ſ a tēpore christi ſ aliquis nostrum qui in christum credimus vt olim. ¦ ſ ex dilectione seruiens.

non † est seruus: ¦ sed filius. Q si fi † ſ in futuro ¦ ſ per operationem dei ¦ ſ modo filii. sed tunc quando infideles.

lius z † heres ¦ per deum. ¦ Qz tūc ſ z ita erat aliqua excusatio

quidem ignorantes deum. his qui ſ sui. sed opinione hominum

natura non sunt dij seruiebatis. ſ cum aperta veritas † ſ et ita grauius peccatis q̄ olim.

Nunc autem † cum cognoueritis † ſ quod nō a vobis. sed potius gratia dei approbati et amati.

deum. † immo cogniti estis a deo: ſ a fide † ſ vt ante conuersionē

quomodo conuertimini ¦ iterum ad ſ quia instabili specie variantur. † ſ quia egent summa et stabili specie creatoris. vt possint esse quomodo sunt ¦ ſ Id est. legem initialem ad cultum dei.

infirma † z egena ¦ elementa. quib⁹ ſ quasi non distat modo lex post christum ab antiqua idolatria † ſ vultis seruire elemētis. Et vere. quia iam obseruatis dies iudaico ritu vt sab

denuo seruire vultis: † Dies obser bata.

uatis z mēses z tempora z annos ſ hoc iam facitis. peius autem timeo † ſ vestram leuitatem nō aliud. † ſ vtilitate quod est si plene legem suscipitis.

Timeo † vos: ne forte sine † causa la ſ Sed

borauerim in vobis. Estote sicut ſ qui legem dimisi † ſ fui olim in lege ¦ ſ modo vultis esse. et dimisi non sine ratione. ¦ ſ Quasi obsecro et secure possum vt quos merito diligo.

ego: qz z † ego ¦ sicut vos. ¦ fratres ſ Et ita non penes vos inimicitiarum est causa ſ non lesi

obsecro vos: nihil me lesistis. Scistis. sed honorifice recepistis. cum causam spernēdi habuistis † ſ Cum paterer persecutionem

tis autem quia per † infirmitatem ſ quia caro mea afflicta erat † ſ Et pro tanto tēpore non spreuistis ꝛc.

carnis euangelizaui vobis † iā pri † ſ Id est me tribulatum per quod dyabolus vos temptabat ne crederetis. ¦ ſ q̄ videretur quales estis.

dem: z † temptationem ¦ vestram in † ſ post conuersionē vt vilior ecim ſ tāq̄ vilem ante conuersionem

carne mea † non spreuistis neq; respuistis. ſ vt ab hoc conuerti abhorreretis ſ vt non susciperetis communionem periculi mei † ſ acsi angelus venisset. vel me angelum credidistis

spuistis: † sed sicut angelum dei ex † ſ acsi ipse venisset ¦ ſ qui in eo

cepistis me † sicut ¦ christum iheſum ſ Et quia tunc ita fecistis ſ Quasi. mirum est ei q̄ a bono decidistis. ¦ ſ Qua dicebamini beati bonis initiis z quasi quibusdam proficiendi gradib⁹ ferutes ſ Quasi pudeat vos esse mutatos.

Ubi est ergo † beatitudo vestra: ſ vere beati fuistis vel sicut angelum z christum me excepistis

Testimonium enim perhibeo vo ¦ ſ ad vtilitatem ecclesie ſ non potest fieri quod iuste non fit ¦ ſ quod inter omnia charius est vobis ſ Et ideo de vobis plus dolendum.

bis. quia ¦ si fieri posset: ¦ oculos ve ¦ ſ ad vtilitatem predicationis mee

stros eruissetis: z ¦ dedissetis mihi ſ Et cum hoc ita sit. est ergo credibile q̄ inimic⁹

Ergo inimicus vobis factus sum ſ Quasi per hoc videor inimicus. quia verum dico sed si fallerem putarer amicus ſ diligunt

verum dicens vobis: Emulantur ſ non vtiliter ¦ ſ a fide ad legem. vel a dilectione mea

vos non bene: ¦ sed excludere vos ſ in legalibus ſ sz vos

volunt: vt illos emulemini. Bonū ſ hominem me. s. et huiusmodi † ſ diligite imitamini ¦ ſ Et hoc ¦ ſ Id ē propter hoc diligite qz in eo virtus et bona operatio non p alia re † ſ vt perseueranti gradu ad finem boni operis perueniatis

autem † emulemini ¦ in ¦ bono † semp ſ emulemini bonum ¦ ſ sed magis cum absens

z non tantum cum ¦ presens sum a ¦ ſ quia modo diminuti perfectis gradibus indigetis ¦ ſ sicut prius cum dolore et labore ad lucem fidei genero

pud vos. ¦ Filioli mei quos ¦ iterū

Qua iuuencula de sene soset concipere. Qui de libera: non scdm vim car
nis· vt vetula sterilis de vetulo· ꝫ per operatōem dei qui ꝓmisit. Illū ergo
genuit demonstrans cōsuetudo n aturā. Illum vero dedit promissio signi
ficās gratiā. Ibi human⁹ vsus oñditur· ꝫ diuinū bñficium ꝓmēdatur. Al
legorice. Abraam ē de⁹ pī· q̄ est pī multaꝝ gentiū· libera nouū. t. dās oībus
per christum nouā gr̄am. Agar vet⁹. t. In vtroꝝ genuit deus sibi filios q̄
seruirent· ꝫ in veteri iudei serui qꝫ timore pn̄ę· z ꝓmissionib⁹ tpaliū· z ꝫ est
scdm carnē· q̄ z pn̄as
horret z dulcia amat·
Hr̄a noui .t. parit li
beros q̄ ex dilectōe ser
uiant· nō vi carnis· ꝫ
opere dei. Quis enim
ipossibilia fm naturā
crederet· q̄ suauia sūt
in pn̄senti cōtēneret·
nisi visa speraret· nisi
virtus dei ꝫ in eo oap
retur:

¶ Don̄. chri. Quē
deformastis formosus
sit in vobis Vl' vt for
mosus alijs ꝓ vos ap
pareat. Graui⁹ dictū
q̄ diceret eos formari
in christo.

¶ Donec christ⁹
formetur ꝛc. Vt. s.
recipiatis similitudinem
eius quaz vio vicio p
didistis. Perpauco
rū enī est pensare· q̄ la
bor sit in prędicatōib⁹
pīm q̄ntis ve doloribꝫ
anīas in fide z ꝓuersa
tōne recta ꝓturiūt· vñ
aplūs primū p fidē il
los genuerat ī baptis
mo· ꝫ postea deforma
ti sunt per pseudo z in
firmi facti· nūc cuz do
lore reformat eos· vñ
addit donec formetur
christ⁹ in vobis. Cōci
pientes eī fidē z sensū
fidei non aduertentes
formatū christū in ani
mis suis hīe negātur.
Aug. formar̄ enī xp̄s
in corde credētiū· cum
illis sacrāmēta gr̄ę pā
dūtur· z ea q̄ obscura
videbātur· perspicua
fiunt

¶ Vellem autē.
Sciēs apls hīe maiorē vim sermonē q̄ ad pn̄tes fit· cupit aplicā vocē lr̄is
ꝓpheſā ī pn̄tiā ꝓmutare. Scptūa ei dīna ędificat lca ꝫ mlto pl⁹ ꝓdest si d
lr̄is mutatur in vocez. Magnā siquidē vim hz vox viua· vox de auto
ris sui ore resonans q̄ ea ꝓnūciatōne ꝓfertur z distīguitur q̄ in hois corde
generata ē. Est itaq̄ sensus. Quia cōfun· ī vo· vellē litteraꝝ vocez pn̄s de
meo ore ꝓferre· vt vos solito seuerior ipse corriperē· qr epla nō pōt vocem
obiurgātis exprmere· nō valet irascētis resonare clamorē· z dolorē pectoris
apicib⁹ explicare. Nō hēo q̄ppe fruct⁹· q̄s solēt d discipulis hīe doctores z
sine ea semē iactū ē doctrę. Ita vt cū hierēia dicā. ñ ꝓfui nec ꝓfuit ī q̄sq̄

¶ Duos filios. Aug. Plures habuit· p⁹ morte ei sare· de alia vxore
.t. cethura alios genuit· q̄ nō ptinēt ad banc significatōnem.

¶ Per allegoriam. dr q̄ aliq̄d aliud videt sonare ī verbis· z aliud
in itellectu significare· sicut ꝫ per abraā de⁹ pater· ipe ei est pī multaꝝ gētiū
Abba ei pater· am multaꝝ. Et subauditur gentium

¶ In mōte syna. Qr in tali loco significat· q̄ ꝓtra alias gētes eēnt sup
bi de mādato· vel ipsi eēnt supbi z tumidi ꝓtra ip̄m mādatū. Mō testis ē
agar. i. significatur p agar· agar alienatio· qr alienat ab hereditate.

¶ Qui mons. Amb. Per oīa ē ꝓiūct⁹· z silis ei birlm· i· iudaico pplo q̄
nūc est. i. q̄ tpaliē seruit· tot⁹ pp̄s mar̄· singuli sunt filij. Vl' pseliti· q̄ oēs tio
re pene seruiūt· p ꝫ oīa ptz q̄ vet⁹ lex ñ ē tenēda: ꝫ noua q̄ sursū: q̄ libera
¶ Arabia. Humilitas· vl' afflictō qr affligebant' sb carnalib⁹ obseruātijs
¶ Que sursū est. Supna ē scō̄ę ciuitas· licz in q̄busdā q̄s ꝫ parit ad
huc pegrīetur. Sara sterilis· significat q̄ natura hūani generis pcco vicia
ta· z iō dānata: nihil hꝫ felicitatis ī posterū merebat' Isaac p repromissionē
nat⁹ sigt filios gr̄ę: z qr ꝫ nō p regeneratōz· ꝫ p generatōnez futuraꝝ erat. iō
tūc ipata est circūcisio
qñ d sara ꝓmiss⁹ ē fili⁹
Circūcisio ei sigt natu
rā exuta vetustate no
uataz. Qr oēs filios z
seruos circūcidi iubet
ad oēs istā gr̄az ptine
re testatur.

¶ Que ē mat. Qr
singuli hꝫbo z exēplo
ei⁹ instructi ex charita
te seruiunt.

¶ Que ē mat no
stra. Aug. Ciuitas cę
lestis mr̄ nr̄a dr. qr ad
eā vocam̄. Et iō cęle
stis dr qr cęlū sedes ei⁹
ē. Et q̄s generat ibi cū
ea erunt.

¶ Scriptū est. Qr
libera lit z mat' autori
tate esaie ꝓbat sōdēs.

¶ Lętare. Lętare.
erūpe clamare ptinēt
ad libertatez. Quia
multi filii ꝫ ptinet
ad mr̄em. Isaias aspi
ciēs tps xp̄i eccl̄iam
gētiū añ sterilez· tūc fę
tosā alloquitur dicēs
O eccl̄ia sterilis. Quę
tpe legi Nec ꝫtute mi
raculi. Paris· qr il
lo tpe q̄ nullos genuit
Nec parturis· qr
nec dū ornatū habuit
Lętare coꝛde. erū
pe· leticiā mētis extra
oñde. Clama· gau
diū tuū alijs ꝑdica. qr
tui olim. Desertę·
plures filij· q̄s genera
tis iterim· ꝫ supfluo d
antiq̄ sara dicēt esaias
¶ Aug⁹. Sterilis ei
erat in oib⁹ gētib⁹ ec
clesia· anteq̄ iste fetus
q̄ cernimus oriretur

¶ Amb. Synagoga g̃ē q̄ hz' vir̄. i. legē. Defta ꝺo z vaga z sine vlla ptā
te viri viuēs gētium multitudo ē, quę z sterilis erat· nullius legitimi vi bi
proferēs germen.

¶ Aug. Parit ātē ciues trenę ciuitatis pcco viciata natura. Cęlestis ꝺo
ciuitatis ciues parit a peccato naturam liberans gratia.

¶ Que habet virū Synagoga q̄ppe viruz būit· i· legem z fetosa quon
dā fuit ī liberis. Sterilē ꝺo eccl̄ia sine viro xp̄o sine vllo spōsi alloq̄o diu
iacuit ī deserto. Sz postq̄ illa libę repudij accepit· z oē ornamētū viri ad
ydoli ꝙuertit ornamētū Tunc marit⁹ poze putrescēte cīgulo aliū lūbis suis
balteū· aliud de gētib⁹ lūbare ꝓtexit q̄ statī vt viro ꝓiūcta ē ꝓcepit z pe
pit· vñ ysaias exclamat, Dilata locū tabernaculi tui z protēde funiculos
tuos.

¶ Isaac. Risus· i· qui in lętitia seruiunt non ex tristitia· vl' necessitate.

¶ Persequebat. Non puto nos defacili inuenire posse vbi ismabel p
secutus fuerit ysaac, ꝫ tm̄ illud q̄ cum filio ęgiptię luderet cum ysaac indi
gnata sit sara.

¶ Aug⁹. Lusum ei intellexit sara persecutionem· quia lusus maioris ad
minorē illusio est z deceptio· quia alia intēdens simulat quędam puero· i·

S que cum domino gaudet in spe † S quia dili
git z ex amore seruit
quę sursum est hierusalez † libera ē
† S credentium felicer̄· S vere illa que sursum ē
libera est· quia scriptura hoc dicit S in esaya
quę est mater † nostra. † Scriptum
† S Amb. Celestis hierusalez sterilis quia nō pa
rit scdm carnem· nec dolores patitur· sed generat
spiritualiter, sine passione clamans in letitia
est enim: † Lętare sterilis quę non
paris· erumpe z clama quę nō par
† S ab adam S partu non dilectione ꝓposi.
turis: quia multi filij † desertę· ma
† S legem ad generandum S que carnaliter gene
rat sub lege
gis q̄ eius † quę habet virum.
S duo tant filu· alter scdm carnez· alter per repro
missionem nature· S ad similitudinem ysaac
Nos autem fratres † secundum
S per gratiam geniti † S nos sumus fi
lii scdm ysaac.
ysaac ꝓmissiōis filij sum⁹. † Sed
S ismahel vel etiam esau
quomodo tunc is qui secundū car
nem natus fuerat· persequębatur
S ysaac vel iacob S sanctum † S qui
scdm carnem persequuntur eos qui scdm spiritū.
† S per hoc probamur filii promissionis
eum qui secundum spiritū: † ita z
† S patimur ab illis· sed non curandum· quia q̄d
refert scriptura dixisse saram
nunc. † Sed quid dicit scriptura:
S ita lex z iudei electi ab ecclesia z a gratia p̄ris
Ejjce ancillam z filium eius. Non
S Id est mali cum bonis· iudei cum christianis
Sicut enim nunc in conuersatōe sunt, dissimiles·
ita erunt in futuro in retributione.
enim hęres erit filius ancillę cum
† S quia patimur a iudeis z aliis malis sic ysaac
ab ismahel
filio liberę. † Itaq̄ fratres non su
S quia non serui peccati vel legis † S Scili
cet celestis hierusalem
mus ancillę filij: sed † liberę.

infirmo·z fraudes facit·sic z mō plus persequuntur qui illudēdo seducūt.
Et sicut sara tūc itellexit lusū illū·ita nūc eccla intelligit lusū istū psecutōez
¶ Aug. Omnes qui in ecclesia terrenam felicitatem q̄runt a domino ·ad
ismahel pertinēt. Ejce·ß erit cum area cęperit vētilari·z antiq̄ veteris.t.mi
nistri gratiā quęrentes filij sunt promissionis.
¶ Qua libertate. Aug. Libertas qua liberati sumus a christo·est pec
catoz remissio z fide per dilectionem operātis iustificatio

C. V.

¶ Si circūcida
mini. Aug⁹. Circūci
sio z cętera legalia ita
natis z īstitutis nō sūt
noxia· licet nō necessa
ria·magis noxiuz erat
ea phibere q̄si noxia.
Bētiles vero ad talia
nō sunt cogēdi·ß si no
lūt eis cōgruere vt thi
motheus nō sūt probi
bēdi·ß si in his confi
dūt sunt pditi·licz his
q̄ illa tenere ne videā
tur improbata potiuſ
q̄ terminata· gentib⁹
vero nō sunt iponēda
ne videātur aut ñ cau
sa promittēdi christi ī
stituta·aut adhuc pro
mittere ß cessando iaz
patet signa futuri fuis
se·q̄ cū honore paulā
tim deserēdo erāt sepe
liēda·nō vt sacrilegia
gētium fugienda
¶ Viero. Aut ista
legalia post christi pas
sionem siue in eis spes
ponatur siue nō obser
vātibus dixit eē noxia
nisi dispēsatorie custo
diātur. Vñ inq̄t. An
teq̄ inciperet noua q̄
dicatio oportuit circū
di. Nūc autē legi fide
succedente nichil pro
derit fideli addita cir
cūcisio ß oberit. Amb
Maiⁿ enī malū est ex
libero seruum fieri q̄
nasci.
¶ Debitoz ē vni
uersę legis· Hoc iō
ait vt terroze tā innu
merabiliū obseruatio
num q̄ in lege scriptę
sunt· (ne oēs īplere co
gerentur·quod nec ipi
indęi·nec patres eoz implere potuerunt sicut petrus ait) abstinerēt ab his
quibus eos aliqui subjicere cupiebant
¶ A gratia excidit quę ad hoc venit vt cessante onere iustificz·quod q̄
reducit hanc perdit.
¶ Nos enī. Qui ī lege cōfidit amittit gratiā qđ ex cōtrario pōt videri
q̄ ex fide iusticia z spes .i. gterna beatitudo·z hoc facimus per spiritum·ne
putemur falli.
¶ Spē iusticię. Id ē·quā sperat iusticia .s. vitā gternaz·vl q̄ speratur
ipsa iusticia. Fides enī esuriens z sitiens iusticiā spat in ea renouari z profi
cere. Vel spes iusticię ē christus ex quo spatur iusticia ipsa.
¶ Nam in christo ihesu. ꝛc. His vero qui in christo ihu volūt pie
viuere virtutes appetēdę sunt z vicia fugienda. Media vero que inter vir
tutes z vicia sunt·nec appetēda sunt nec fugienda vt circuncisio z pręputiū
que nihil valent in christo.
¶ Sed fides. Aug. Sine dilectione fides inanis est. Fides cū dilecti
one christiani est. Alia ē demoniſ. Nam z demones credūt z cōtremiscunt

§ non alio modo sed per eam libertatem per quā
nos liberauit qui a peccato īmunis ex dilectione
obediens fuit.

Qua libertate christus nos libe-

rauit.

C. V.

§ z quia liberi.
§ ñ ē leuioz hec seruitꝰ q̄ idolata

State et nolite

† § nec saltez circuncisione·quia

iterum iugo seruitutis † contineri.

§ qui sum note auctoritatis

Ecce ego † paulus dico vobis·quo

†; § vt spem salutis in eo habeatis·ꝛ § circunci
sio iam non solum non prodest sed obest.

nia si † circūcidamini ꝛ: christus vo

† § nec hoc solum malum erit vobis

bis nichil proderit. † Testificoz

§ sicut olim ante fidem
§ iudeo z gentili

aute rursum omni homini circun

§ pro habenda iusticia. † § Id est· ex debito om
nia legalia debet implere·quod exigit circuncisio
§ vt enim baptismus suam· sic circuncisio suam
exigit iustificationem.

cidenti se: quoniam † debitoz est

† § Christus non proderit quia vos·qui gratia
christi prius pleni eratis

vniuersę legis faciendę †. Euacuati

† virtutibus christi ꝛ § vos dico ꝛ § aliter non no
ceret circuncisio. § creditis iustificari.

estis † a christo: ꝛ Qui in lege ꝛ iusti

† § futura·id est·indigni estis beatitudine eterna
§ Jam habita

ficamini † a gratia excidistis. Nos

§ qui non fallit

enim spiritu ex fide spem iusticię ex

† § ex fide·quia non ex alio ꝛ § his, qui sunt

spectamus. † Nam ꝛ in christo ihe

§ equatur prępucio circuncisio

su neq̄ circuncisio neq̄ pręputiuz

§ que non ociosa

aliquid valet: sed fides quę per di

§ dei z proximi † § Et hec olim fuit in vobis.
§ vel charitatem §ꝑ opa fidei pficiēdo

lectionem operatur. † Currebatis

Qui aūt non credūt tardiozes sunt z peiozes q̄ demones. Sed multū int
est·vtꝝ quis credat ipm eē christū·an credat in christum. Nā ipsuz christū
eē demones crediderūt·nec tamen in christum crediderunt. Jlle enī credit
in christum qui sperat in christum z diligit christum.
¶ Currebatis bene. Hic laudat galathas z eos ꝑ qs īducti sunt vt
iudaizare vellent vituperat·z ne illis cōsentiāt monet.
¶ Modicū fermētū. Aug. Ne putetis pauco hoīm insidias cōtē
nendas vt ei scintilla
pua res est·z pnę dū
cernitur non videtur.
Sed si fomitē cōꝑhē
derit·z nutrimēta sui
inuenerit mgnia vbef
latissimas saltus regi
oneq̄ cōsumit. Et sic
fermētum res modica
videtur z nihili. Sed
cū farina ꝓsperſum to
tā massam corrūpit·et
in illi⁹ vim transit oē
quod mixtū est. Jta z
doctrina peruersa ab
vno incipiens vix du
os aut tres pmū in ex
ordio reperit audito
res·ß paulatī vt cā cer
serpit ī corpore. Et iu
xta vulgare, puerbiz
vnius pecudis scabies
totū cōmaculat gregē
Jgitur z scātilla statī
vt apparuerit extīguē
da ē· z fermētū a mas
se vicina se mouendū
z scabiosū aīal a cauſ
oīm repellendum.
¶ Confido. Jdeo
cōfidere de his le dic
q̄ nō spōte ß circūuen
ti errabāt. Et iō oīsa
mō vera via facile cre
dit eos reuerti.
¶ Conturbat. vt
·l· mutato ordine de
spiritalib⁹ sitis carna
les.
¶ Quicunq̄ ē il
lę. Occulte inquiunt
petr⁹ lacerat·cui supra
in faciē se restituisse scꝑ
sit·q̄ nō recto pede in
cesserit ad euāgelij ve
ritatē. Sed nec paul⁹
taz procaci maledicto
de eccłe principe logre
tur·nec petr⁹ dign⁹ vt
portaret iudiciū eccłie
Ex q̄ arbitrādū est de alio q̄dā dici q̄ vel cū aplis fuerat·vel ꝺ̄ iudea ve
nerat·vel ex phariseis crediderat. vel aliqs magn⁹ sic apud galathas estima
tus vt portet iudicium eccłesię perturbatę.
¶ Ego autem. Inponebatur ei a pseudo q̄ alibi circūcisionem ꝓdica
ret·sed non eis facile sententiam suaz aperire vellet.
¶ Quid adhuc persecu. ꝛc. Persecutōes enī creberrimas sustinuit
a iudeis·eo q̄ doceret credētes de iudeis non debere circuncidi.
¶ Scādalū crucis. Aug. Scandalum erat iudeis ꝓdicatio crucis·
quia sabbatum z circuncisionem euacuabat. Si vero admitteret circunciſi
onem non esset eis scandalum z pacifici essent.
¶ Utinā et absc. Jpi vos cōturbāt ß vtinā abscidātur·nō carnaliter ß
vt generādi perdāt ī vob·vel ī alijs nihil pficiāt·ñ solū circūcisi ß abscisi·vt
nullā oīno generādi potētiā habeāt·z merito ß opto ne vos redigāt ī pui
tutē legis. Vos enī vocati estis a deo in liber.
¶ Abscindātur. Elegāti ābiguo bonū optat·sūt cī spadones ꝓpt. r. c.
¶ Me liber. in occa. Sēl⁹ ē. Cauete ne audito noīe libertatis īpune

vobis peccandum esse arbitremini

¶ Sed per charitatē spūs. Aug. Nō per affectuz carnis charitas habēda ē. sed per spiritum

¶ Omnis lex. Aug. Nam z illa quę ad bonos mores pertinent z illa quę in sacris sunt. cū bn̄ a liberis intelliguntur. nec carnalit observantur a seruis. ad charitatem referantur necesse est.

¶ Diliges proximū. Aug. Hoc scptum ē in leuitico. in q̄ recte dicit impleri legē vniuersam. cū tn̄ duo sint p̄cepta charitatis in quib⁹ tota lex pēdz z pphetę. qz dilectio dei in dilectōne proximi cōtinetur. z ideo i hoc p̄cepto pfectio salutis est qz sine prio nō diligitur deus. Qui ei nō diligit proximū suum quē videt. deū quē nō videt. qūo pōt diligere? Cū igit vtrūq; p̄ceptū ita sit. vt neutz sine altero possit teneri. vnuz eoz sufficit cō memorare.

¶ Sicut teipsum Aug. Sicut se nō pōt proximū diligere. qui nō diligit se. Se aūt non diligit. q̄ diligit iniquitatem. Qui ei diligit iniq̄tatem odit a nimam suam.

¶ Comeditis. Vt Criminamini crimina vobis inuicem imponentes.

¶ Ne abinuicē cōsūamini. Per scisma christianę religionis. p vanā gl̄iam vanāq; victoriā mutata occasione charitatis. hoc eorum vicium tetigit. qz dissensio inimica ē dilectōis. Hoc ei maxime vicio cōtentōnis z inuidię pernicio sa inter eos iurgia nutriebantur. quib⁹ consumitur societas z vita.

¶ Dico aūt in christo. Ondit q̄ sufficiens sit fides xp̄i sine lege. qz per eam carnem vincunt. z ei⁹ opa z se quūtur spiritū. q̄si dicat. Ne vetis lib̄tatez in occasionem carnis sed per charitatem spiritus seruite. Hoc autem dico posse esse vobis ī christo. z nunquam aliter.

¶ Nō perficietis. Non ait non feceritis vel non habueritis. quia ea non habere non poterant. Sed non perficietis. id est nō opera eorum cōsensu voluntatis implebitis.

¶ Caro enī cōcupiscit ꝛc. Aug. Caro dicta ē cōcupiscere. qz h̄ sēm ipsaz agit aīa. sicut auris dz audire. z oculꝰ videre. cū potiꝰ aīa z p aurē audiat. z per oculū videat. Caro ei nihil nisi p aiaz cōcupiscit. h̄ cōcupiscere dz. cū aīa carnali ꝓcupiscētia spūi reluctat. Ipiꝰ ei carnal ꝓcupīę cā nō est in aīa sola. nec ī carne sola. ex vtroq; ei fit. qz sine vtroq; delcatō nulla sētia dispensatiue. h̄ vere. vt tu intelligas eū spūsanctum non habere.

¶ Non estis sub l. Hoc cō modū iā habetis. z iō hęc pars eligenda

§ Que procedit ex spiritu † § quia tunc liberi

p charitatē spiritus † seruite inuicē

† § ideo caritas habenda ¦ § Id est. vno precepto charitatis. quia qui illud precepti ꝑplet nec mala agit. z quantum potest bona facit

Omnis enim † lex in † vno sermone

§ isto. s. § sine quo nec deus diligit

impletur. Diliges proximum tu

§ qui diligit. i. o. a. s. † § in dilectione proximi lex impletur.

um sicut teipsum. † Q̄ si inuicem

§ in aliquo detrahitis. † § totum deuorati estis omnia vituperando. occasione charitatis hoc vicium eorum tetigit

mordetis z † cōeditis videte ne ab

§ hec sunt causa vestre ꝓsumptōis

inuicem consumamini. Dico au

§ per fidem christi z nunq̄ aliter † § ratōe § sancto. non enim hoc potest spiritus hōis. § profecte bene operando.

tez in christo. † Spiritu ambulate

§ tunc § delectatōes quas caro suggerit § actus z desideria carnis non perficietis

§ Sed hoc graue ē § Sp̄ nouā in hoc § hoc in bonis manifestum est. vbi est spiritus dei.

§ vel autem.

Caro enim concupiscit aduersus

† § Sed non diffidendum. vel deficiendum § ratio gratia dei adiuta.

spiritum. † Spiritus autem aduer

§ hec contra se. quia vsq; eo vt non permittamini facere quecunq; bona vel mala. z iō meliori in hac pugna cedendum est. i. spiritui. quo volumus bona etsi ñ perficiam⁹. vo luimus enim vt nulle sint cōcupiscentie sed hoc non perficimus.

sus carnem. Hęc enim sibi inuicē

aduersantur: vt non quęcunq; vul

† § hoc dicit ne desides sint ī pugna ¦ § hec duo oppugnant sed videte cui cedendum est ¦ † § Sācto gubernatore rectore spiritus vestri

tis illa faciatis. † Q̄ si † spiritu du

† § Quasi. si inquam hoc est ¦ § Ambro. Duc male agentibus posita est.

cemini: † non estis † sub lege. Ma

§ hec sibi aduersantur § Id est. per se apparent mala

nifesta autem sunt opera carnis.

§ large vel stricte † § opus luxurie ¦ § Etsi non in opere impleatur § vel que est contra naturā

quę sunt † fornicatio † immundicia

§ pudorē non seruare § non pudice viuere † § superfluitas quelibet

impudicicia † luxuria. idolorum ser

§ pseuerātes § ī verbis

uitus. veneficia. inimicitię. contē

§ Quando duo ad idem tendunt † § subita tempestas animi ¦ † § quando inuicem ex ira se ꝓcutiunt.

tiones. emulatōes. † irę. † rixę. dis

§ quando partes faciunt in ecclesia † § grece hereses ¦ § de alienis bonis

sensiones. † sectę. † inuidię. homici

§ assidue § superflue.

dia. ebrietates. comessationes. et

§ ante iudicium duz licet penitere

his similia: quę p̄dico vobis sicut

§ ante hanc epistolam † § non dixit omnia § Quia etiam singula regnum tollunt.

p̄dixi. quoniam qui † talia agunt

regnum dei non consequentur.

§ hec sunt carnis. sed ista sunt opera spiritus. que ipsa fructus sunt qz ꝓpter se petenda † § Sancti vel ratiōis gratia illuminate ¦ § Que a terra ad deum euocat

Fructus autem † spiritus est † chari

† § qō bn̄ placz sibi ¦ § qñ non se iquietāt ¦ § ad uersorum

tas †. gaudiū. † pax. † patientia. lon

§ expectatōnis. § dulcedo animi § largitas rez

ganimitas. bonitas. benignitas.

§ q; non intractabilis § de inuisibilibus certitudo † § q; modū in dictis vel factis seruat

manluetudo. fides. † modestia. cō

§ q; a licitis abstinet † § quādo recte vtitur licito. † § Quid dicam per singula lex que iustus non est posita. sed iniustis § Sed contra mala

tinētia. † castitas: † aduersus huius

† § Quos necesse est sequi spiritum

modi non est lex. † Qui autem sūt

§ macerauerunt.

christi: carnem suaz crucifixerunt

§ pugnātes § operum † § desideriorum. § hic

cum vicijs † z concupiscentijs. Si

in plerisq; capitulum sextum incipitur.

§ Qui sunt christi ita agūt vt dixi z nos quia sumus christi: ambulemus spiritu. quia spiritu duce z auctore ad hanc vitam venimus

spū viuimus: spiritu z ambulem⁹

§ etiam § Quomodo subdit § secularis

Non efficiamur inanis glorię cu

† § ad contentionem z lites z alia illicita § hec mala facit gloria vanis § Si

pidi. † inuicem prouocantes: inui

non audemus prouocare

cem inuidentes.

¶ C. VI.

¶ Hos dānabiliter dicit eē sub lege. qs reos facit lex. non implentes legē dum nescientes gratiam de se p̄sumunt.

¶ Aug. De natūa z gr̄a. Sub lege ē. q̄ timore non amore abstinet a malo reus in volūtate.

¶ Idē in eodē. Sub lege. q̄ timorez incutit nō amorē.

¶ Aug. Hęc oīa nō ad voluntatem carnis sed vicia sunt animi. Credere etiam omnia mala accidere animę ex carne: erroz ē ne ab his omnibus mūdem⁹ dyabolum. qui carnē non habet. Sed noīe carnis totū hominem significauit. q̄ viuēdo scdm se in hec cādit. Nō ei habēdo carnez b viuēdo sm se. i. sm hoīem fact⁹ ē hō sillis diabolo qz ille sm se viuere voluit. qñ i veritate nō stetit.

¶ Regnū dei non co. Aug. Null⁹ medius locꝰ ē. vt nō sit i supplicio: q̄ñ erit i regno

¶ Charitas. Caput p̄misit. vñ mēbra lequuntur. Non bene gaudet. qui nō diligit bonum vnde gaudet Non habet pacez veram cum aliquo: nisi cum diligat. Non est longanimis perseuerāter expectando. nisi feruet diligendo. Non est benignus. nisi diligat cui opitulat. Nō est bonꝰ nisi diligēdo Non fidelis salubrit, nisi ea fide. qua per dilectionem operatur.

¶ Nō est mansuetus q̄ dilectione non moderatur. Non continet se quis ab eo vnde tur patur. nisi diligat vñ honestatur. Merita, g̃ charitatē sic sępe cōmendat. quasi sola sit p̄cipienda quę non potest haberi sine cęteris quibus homo efficitur bonus.

¶ Gaudiū. Puritas conscientię. Vnde. Non ē impijs gaudere dicit dominus.

¶ Qui aūt. Quasi. contra malos posita est lex. Bonis autem posita ē crux. Quod ita ait. Qui autez ꝛc.

¶ Carnē suam cruci. cū vi. ꝛc Aug. in sermone de quadrage. Congruit enim nostrę deuotioni. vt qui domini crucifixi passionem celebram⁹ reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobis faciamus. In hac quidem cruce semper in hac vita debet pendere christianus. vt sit fixus clauis z p̄ceptis iusticię. vt christus in cruce clauis confixus fuit.

¶ Si spū vi. Quod communiter supra dixit: ad istos quibus scribit retorquet. z se eis connumerat. per hoc ostendens se non dicere eis quod ipse non velit seruare. Quasi. Non dico vobis quod ipse nolim.

¶ Inanis glorię. Quę est velle vincere vbi p̄mium non est.

¶ Inuidētes. Sciendum. quia cum per omne vicium antiqui hostis virtus humano cordi infundatur. in zelo inuidię tota sua viscera serpens

pcutit·z in hac imprimenda malicia quasi postẽ monit. zelus iste modũ nõ habet permanens iugiter sine fine·cum alia scelera finiantur. Quãtoqz il le cui inuidetur successu meliore profecerit tanto inuidus in maius incendi um liuoris ignibus inardescit. Hinc vultus minax·torui aspectus· pallor in facie·tremor in labijs·stridor in dentibus·verba rabida·z effrenata cõ uicia·z manus ad violentiam prompta·etsi gladio interim vacua·odio ta men furiate mentis est armata.

C. VI.

Fres etsi pce. Hactenus toti ecclesie improbando legem·z commendando grati am·modo ad platos qualiter tractent sub ditos .s. leniter: quia fratres·z si superiores

In aliquo de licto. Aug. Delictũ est declinare a bono. Peccatum est facere malum. Vel delictuz qđ ignorant fit. Pec catum quod a sciente Tamen indifferenter ponuntur. Prcoccu patio est dum vel ad horam nõ videtur đd faciendum sit· vel qui viderit vicitur vt ma lum fiat cum latet veri tas· vl' compellit infir mitas

Lenitatis. Ne si aliter feceritis nõ pa tiatur se argui·sed de fendere se incipiat ne turpis videatur

Cõsideras te ipsũ ꝛc. Aug. Nihil ad misericordiã sic in clinat·qz proprij peri culi cogitatio.

Et sic adim·le. Aug. Jd est·charita tem. Ex charitate enĩ christ' peccata nra tu lit·qui etiam precepit·vt nos inuicem diligamus.

Nihil. Comparatõe spũalis·qui totum dat gratie.

Seipsum seducit. Non enim seducũt laudatores eius ß ipse potꝰ qz cum ipse sit pntior qz illi·mauult se in illis quẽrere qz in seipso

Probet. Diligenter inspiciat. **Opus suum.** non peccatum alte rius·vt pharizeus q̃ dixit. Nõ suz sicut ceteri hoim·q̃ nõ re ß fallacie iust'

In semetipso. Jd est·int'in cõscientia sua pura. **Gloriam ha bebit.** Jd est·gloriabit z gaudebit.

Et non in altero. Jd est·in alteri' laude. s. cũ alter eũ laudat. Qui eĩ conscientiam boni operis hẽt·nõ debet de hoc apud aliuz gloriari·z lau dẽ suã foras fundere. ß in semetipso humiliter gloriari.

Vel ita. Et sic. Jd est·si actus suos consideret sciens neminez debere gloriari se habere mundum cor. In semetipso ꝛc.

Et sic in semetipso. Aug. Ambro. Jd est·si actus nostros cõsidere mus·nulli nos anteponimus·nec quemq̃ iudicamus. Vere iustus alteruz sibi preponit·qz plus sua mala scit q̃ alterius. quoruz cognito sibi gloria est. Gaudet enim dum cognoscit morbum suum·quem sanare desiderat

Unusquisqz onus suum. Non inquinatur q̃s alieno peccato.

Onus Aug. Alia sunt opera pticipande infirmitatis de quib' supra. Alter alterius onera portate. Alia reddẽde deo rõnis de quib' hic. Con tra eos qui putant hominez alienis inquinari peccatis·dicit. Unusquisqz o.s.p. Contra negligentes qui nullum curant corrigere·securi q alienis nõ contaminentur peccatis·dicit·inuicẽ onera portate. Onera ifirmitatis inui cẽ portam'·dũ lenitate irã alteri' sustinem'·z dũ ei q̃ lesit si petit idulgem'

Hiero. Vel p onus intelligitur bonũ z malũ opus. In scripturis cĩ onus z in bonã z in malã ptem accipitur. Et sic **Unusquisqz** bonus vl' malus. **Portabit onus suum.** i. mercedẽ opez suoz referet.

† Si hoc non faciatis quod dixi· sz si preoccupatus

Fratres et si

Quasi imprudenter lapsus vt nequeat vi tare·nec mirum·quia homo † Non vsu quotidi ano peccans

preoccupatus fuerit homo † in ali

non ideo despiciatis euz

quo delicto: vos qui spirituales

† non per singula peccata diffluentem. etsi ali quando labatur j· rationabiliter z leniter

estis † huiusmodi instruite † in spiri

† .Q. ita fac vt dixi tu quisqz j· qz z tu fragil

tu lenitatis. † Considerãs † teipsuz

ne deo permittente in simile cadas † leniter instruite·z subuenite oratõnibus z aliis modis

ne z tu tempteris. † Alter alterius

quasi vestra sit sarcina

onera portate: z sic adimplebitis

charitatẽ qui peccata nostra tulit † Ita faci te. Nã si quis aliter fecerit seipsum seducit z hoc est j· in mente sua superbe iudicat.

legem christi. † Nam si quis † existi

† magnum·comparatione peccantis ex se.

mat se † aliquid esse cum nichil sit:

diuidit a veritate Non ita putet ali quis. sed potius

ipse se seducit Opus autem suum

† Si actus suos consideret·sciens si quid boni hẽt se a deo accepisse z si quid mali a se non a dõ fore j· vt de' q̃ in eo ẽ sit·gloria ei' z nihil aliud

probz vnusquisqz † · z sic † semetip

pure cõscientie † in sua z non in alterius consideratione.

so tantum gloriam habebit † z non

† Suũ op' pbet·nã de suo iudicabit pccm·

in altero. † Unusquisqz enim onus

† offerz in die iudicii manipulos operum·vnde venientes aũt venient cũ exul·portan·manipulos suos·z accipitur hoc de bonis tantum.

suum † portabit. Communicet aũt

Jd est· instruitur

is qui catheziz atur verbo: ei qui

† ñ in malis·si ea agit·vt lex sit tibi dux· nõ hõ

se catheziz at in omnibus † bonis.

non põt decipi

Nolite errare: deus non irridetur

Sed ab eo quisqz capit qđ meretur presentis vite labore† hozum mercedem recipiet

Quę ei seminauerit homo: † hęc et

† Qui de lege carnaliter sentit Qui omnia q̃ facit etsi qua bona tamen ideo facit·vt carnaliter ei bene sit. † carnalia vicia.

metet. † Quoniam qui † seminat in

vt de carne† quenientẽ messẽ † nihil me lius puenit carni q̃ corruptio.

carne sua: de carne z † metet † corru

qui spiritui dat assensũ.

ptionem. Qui autem seminat i spi

ritu: de spiritu metet vitam eternã

Quasi. ita se habeant prelati erga subditos et subditi erga prelãtos·vt dixi·vtrqz autem scilicet prelati z subditi † alias deficiamus

Bonum autem facientes non † de

† nõ debet deficere operãdo·qui non deficiet in metendo j· opportuno z conuenienti

stituamus: † tempore enim † suo me

qz metemus.

temus non deficientes. Ergo duz

in hac vita vt sit perfecta dilectio

tempus habem'· operemur bonũ

† Qui sunt de familia nostra per fidem.

ad oẽs: maxie aũt † ad domesticos

Cõicet. Vel bona sua faciat ei cõia·z ne excuset·qz de' nõ põt falli.

Hiero Visitatũ eĩ preceptũ ẽ· vt predicatori xpi vbi dei ꝓbeat necessaria ille cui ꝓdicatur. Quę boni appellatõe recte signauit. Sicut z dñs i euãge lio cũ discipulis loquens ait. Cũ mali sitis nostis bona dare fil. ve. ꝓuidẽs aũt qsdã obtendere pauptatẽ·z ꝓceptũ velle eludere addidit. Noli er· de us nõ irri. Q. Nemo se vane excuset·qz de' nõ põt falli. Scit eĩ corda vi nõ igrat facultates. Excusatio veri silis boiez põt placare. deũ ñ pt fallere.

Cõmunicet. Hoc ad subditos· ꝓlati ita Js aũt qui catheziza tur. i. instruitur z si so lo xpo·nõ exẽplo·cõi cet ei in oĩb' bonis q̃ il le docet. i. ꝓmunez se ei exhibeat recipiendo· z ope implẽdo. Et ne quis dicat·non debeo agere nisi quod in illo video. Subdit. Noli te errare ꝛc. qz error ẽ. Ambrosi' Etsi inde a pud boies vos excusa tis·de' nõ põt falli. ve re non fallitur·qz red det pro meritis. Et h' est. Quę ei seminaue rit homo ꝛc.

Qui seminat in carne. addit sua. Cũ vero dicit. In spi ritu. Non addit suo. Quia semẽ carnale ex boie ẽ. Semẽ xpo spũ ale ex spũ dei est. Mes sis vero h' in fine ꝓmit titur. Jdeoqz in semi nando perseuerantia opus est.

In carne in spũ Ambro. Nõ ex spiritu constat z carne. Jdeo de vtroqz seminat·por ro homo etiam christi anus ad ꝓparationez spiritussancti caro est.

Qui aũt se. in spũ. Hiero. Aug'. Jd est·qui spiritui dat assensum ex fide cum charitate seruiendo iustitie z legem spiritualiter intelligendo.

Non deficiamus. Si homo non imposuerit finem operi·nec de' imponit remunerationi. Quantum seminauerimus in operibus·tantũ me temus in fructibus. Et quantum auiditas inquirentis se dilatauerit· tñ se aperiet ad premium manus retribuentis·quia sic recipiet quisqz quomo do facit·quia qui fortis erit ad seminandum·fortis erit ad metendum.

Tempore suo. Non statim deus facit quidquid ad salutem oratur nec ideo negat·quia differt·sed tempore suo. i. congruo prestet.

Dum tẽpus habemus. Tempus seminandi est presens vita qua currimus. In hac licet nobis quod volumus seminare. Cum vero transie rit·tempus operandi aufertur. Vnde·operamini duz dies est·veniet nox quando iam nullus poterit operari.

Ad oẽs. Ambro. Hiero. Omnibus impendenda est misericordia. In quo ꝓponendi sunt iusti qui sunt ex fide. Qz omnibus etiam inimicis no stris qui scelerati sunt persequentes ecclesiam: testis est dñs· benefacite bis qui oderunt vos·diligite inimicos vestros·quia z ipsi homines·quibus in boc dominus pluit z solem dat. Aug. Dicit tamen scriptura·da misericor diam·z ne suscipias peccatorem. Et impijs et peccatoribus redde vindictã bene fac humili·z ne dederis impio·quia altissimus odio habet peccatores z impijs reddet vindictam. Quod est·ne cuiquã ideo bene facias quia pec cator est·sed quia homo·vt non sis ad vindicandum remissus·nec ad sub ueniendum inhumanus. Odias in illo quod deus odit. i. quod malum est z corripe z persequere vt perimas·z conserua qđ homo est. Et non suscipi as vt velis saluz in eo q̃ malus est·z ne dederis per boc qđ mal' est· ß qz hõ·vt nulli homini claudatur misericordia·nulli peccato relaxetur impuni tas·persequamur ergo in malis ꝓpriaz iniquitatem· misereamur in eisdẽ

communem condicionem

¶ Ad omnes. Augustinus. Omnibus enim pari dilectõne vita eterna op
tanda est ·et si non omnibus eadem possunt exhiberi dilectionis officia
que fratribus sunt maxime exhibenda. Ambro. Hiero. Quia faciliores et
propensiores in bono circa fratres esse debemus·quia sumus inuicem mem
bra. Si enim in cunctos liberalitatis frena laxantur ·maxime in domesti
cos fidei .i. christianos qui habent eundem patrem·eiusdemq; magistri ap
pellatione censentur.

Omnibus ergo impẽ
dẽda est misericordia
in quo p;reponẽdi sũt
iusti·qui sunt ex fide

¶ Aug. de doctrina christi. Omnis peccator inquantum peccator est·non est diligendus. Et omnis homo inquantum homo est diligendus est propt deum· deus vero pter seipsum. Et si deus propt se·omnis homine amplius diligendus est Amplius quisq; deum debet diligere q̃s seipsum. Itẽ amplius alius homo diligendus est q̃s corpus nostruz· quia propter deum omnia ista diligẽda sunt·z potest nobiscum ali⁹ homo deo perfrui· quod non potest corp⁹. Omnes autem homines eque diligendi sunt. Sed cũ omnibus prodesse nõ possis· his potissime consulendũ est· qui p locorum z temporum vel quarumlibet rerũ oportunitatibus constrictius tibi iũgũtur

¶ Videtis autem Augustinus. Post q̃s ad moralia opera exhortat⁹ est·redit ad illud vnde prius agebatur. Ne scilicet· legales observantie teneantur. Hiero. Ne quis autem sub nomine eius fallat incautos cauet finem epistolem anus suę annotatione complens. Ab hoc enim loco manu sua vsq; ad finem scripsit.

¶ Qui cogunt. Ambrosius. Isti erant pseudo·qui sic christum p;redicabant vt z legem seruandam docerent·Crucez p;redicabant; vt a fidelibus questum habeant·legem: vt iudeis placeant.

¶ Ut crucis christi persecutõnem. Hieronimus. Forte hoc ideo dicit·quia romani imperatores Caius cesar, z octauianus z augustus leges promulgauerunt vt iudei vbicunq; essent proprio ritu viuerent et patrijs cerimonijs deseruirent. Quicunq; enim circumcisus erat· licet in christum crederet·quasi iudeus habebatur in gentibus. Qui vero incircumcisus se non esse iudeum p;reputio p;referebat· persecucionibus tam gentiliũ q̃s iudeorum fiebat obnoxius. Has igitur persecutiones qui galathas deprauauerant·declinare cupientes·circumcisionez pro defensione discipulis psuadebant. Naz nec iudei persequi eos poterant·nec gentiles quos videbant z proselitos circumcidere·z ipsos legalia seruare.

¶ Absit gloriari nisi in cruce. Augu· Ideo crux in fronte credẽtiũ vbi est sedes verecundie figitur· vt de nomine eius fides non erubescat· et magis dei gloriam q̃ hominum diligat. Signum veteris testamenti circumcisio in latenti carne ·signum noui crux in libera fronte ibi enim occultatio hic revelatio est. Illud sub velamine·hoc est in facie. Crucem autem vt in ea gloriemur dominus suo gestans humero pro virga regni nobis commendauit. Hoc ergo obprobrium z deformitatẽ christi non erubescamus

ſ vt firmius predicta teneatis
fidei. Videte autem qualibus lit
† ſ vt sciatis hanc epistolam a me missam z per hoc magis obediatis·
teris scripsi vobis † mea manu.
ſ opus fuit vt scriberem·quia pseudo instant ſ iudeis ifidelib⁹
Quicunq; enim volunt placere in
ſ carnali obseruatione † ſ improbitate · non dicunt ratione
carne. † hi cogunt vos circuncidi:
ſ propter hoc ſ que pro cruce infertur
tantum vt crucis christi persecuti
ſ ab infidelibus iudeis † ſ Ideo tantum· non enim pro lege placent · vel non amore legis hoc faciunt.
onem non patiantur. † Neq; enim
qui circuncidũtur legem custodiunt·sed volunt vos circuncidi: vt
ſ Id est·de carnali circumcisione in qua doloz ẽ vobis ſ doloz: vestro. † ſ apud iudeos· eo q; tanz multos proselitos faciant .¶ ſ illi in carne gloriantur.
in carne vestra † glorientur ¶ Michi
† ſ vnde mũdi philosophus erubuit: ibi apostol⁹ thesauruz repperit
autem absit gloriari † nisi in cruce
† ſ quid enim prodest
domini nostri ihesu christi: † per
ſ Quod illi visum est stultitia apostolo factum est sapientia z gloria . † ſ concupiscentie mundi non habent dominium· nec mund⁹ iã se ingerit· z ego contra eum fortis
quem mihi † mundus crucifixus ẽ
ſ ideo solum in cruce glorior
z ego mundo. In christo enim ihe
ſ quasi equalia sunt deo circumcisio et p;reputium.
su neq; circumcisio aliquid valet·

sed veneremur. Non est enim magnum in sapientia dei vel maiestate vel potestate gloriari·sed in cruce· vnde impi⁹ insultat ·z irridet philosophus

¶ Mihi mundus crucifixus est. Aug⁹. Contigit plerunq; vt homo mundum mente non teneat. Sed tamen mundus eum in suis occupationibus astringit·z mortuus est homo mundo·z mundus quasi viu⁹ euz conspicit: dum alio intentum in suis actibus rapere contendit·sed necpaulus mundum cupit·nec mundus eum· vt in duobus mortuis neuter neutz videt·quia igitur nec paulus mundi gloriã querebat· nec a mundi gloria ipse quereba tur. Ideo z se mundo z mundum sibi crucifixum gloriatur.

¶ Et ego mundo
Nec ego in mundo aliquid cupio· nec ipse suuz aliquid in me cognoscit. Sicut dominus ait: Venit enim princeps mundi huiu⁹ z in me non habet quicquam.

¶ Super illos et super israhel. Duas partes hic significauit super quas manet pax z misericordia dei·s· gẽtiliũ fideliũ z iudeorum credentiuz.

¶ De cętero. Nõ vult per turbulentas contentiones tedium sibi fieri de re quantũ satis erat exposita. vt sicut in greco legitur. De cętero. Nemo in laborem exhibeat· vel p;restet scilicz vt rursũ in vobis necessitatem habeam laborandi. Aug⁹. Hiero. Laborem enim p;restat magistro·qui aliter sẽtit q̃s docuit.

¶ Stigmata. Aug⁹. Stigma ẽ punctũ vel nota aliquo ferro facta. Stigmata ergo appellat. quasi notas pęnarum de persecutionibus quas patiebatur. Et ẽ sensus. ideo non debet mihi fieri molestia· quia ego habeo alios conflictz z certamina quę in persecutionibus quas patioz mecum decertant.

¶ Gratia domini. Conclusio epistolę quasi subscriptõ· qua z in nonnullis alijs epistolis vtitur. Quasi vt p;redicta teneatis. Gratia. Non dissensio non legis seruitus· non rixa· non iurgium

† ſ Ambrosius. Noua vita ſ Id est·regeneratõ
neq; p;reputium: sed † noua crea
ſ ego in cruce glorior ſ rectitudĩe
tura. Et quicunq; hanc regulam
ſ mẽtis ſ a deo ſ gẽtiles
secuti fuerint: pax super illos et
ſ Id est·remissio peccatorz ſ etiã † ſ iudeos ·nõ carnales·sed qui dei·id est·spirituales.
ſ de peccatis.
misericordia z super † israhel dei.
ſ ãmodo·vel de cetero pro ut due dictões id est de alio pter fidem·id est·de legalibus. † ſ vt iterum cogar scribere de eodem ſ mihi: cui non est
De cetero nemo mihi † molest⁹ sit.
faciendã molestia. † ſ Signa militie christi· que me comprobant eius esse.
Ego enim † stigmata domini ihe
ſ pro fidelibus·quasi diceret· quod vos nõ attenditis † ſ Quod non pseudo. ¶ ſ non lex
su in corpore meo † porto. ¶ Gratia
domini nostri ihesu christi cum spi
ſ ratione· vt veritatem sẽp intelligatis † ſ per hoc verbum hebreum vera esse que locutus ẽ ostẽdit .
ritu vestro fratres † amen.

¶ Epistola ad galathas explicit.

¶ Argumentum in Epistolam ad ephesios incipit.

Ephesij sũt a
siãi · hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Nos collaudat apostolus scribens eis ab vrbe roma de carcere· per tychicum diaconum

¶ Ephesii sunt asiani. Hi per paulum non fundati ꝫ confirmati in fide· firmiter in ea steterant· z bonis operibus. His scribit a roma de carcere per tichicum confortatoriam epistolam· cuz vlterius non esset eos visurus Sciens eos bonos non arguit de culpa. Sed ne relabantur timendũ erat z quia nullus est adeo perfectus qui crescere non possit· hortatur ad vlteriora· z ne recedant pro suis tribulationibus teneantq; suaſ ordinationes· ꝫ sertim ne perfectio erigat in tumorem· ostendit de quo statu ad quã dignitatem vocati sunt· dicens omnia eis vel apostolis ipsis vel toto humano generi beneficia per solam gratiam data. Est igitur intẽtio apostoli ep hesios in bonis habitis confirmare· z ad vlteriora prouocare· nec non ad humilitatem gratiarumq; actionem.

¶ Sciendum sane q̄ hanc epistolam quā nos ad ephesios scriptam habemus heretici ꝛ marcionistę ad laodicenos attitulant.

¶ Paulus apostolus. More suo salutationem prę mittit. Deinde grās agit dō exponēs pr̄i bn̄ficia bn̄ano generi p̄stita p ipis aplis spēalit ĩdulta deinde ꝛ ephesijs ipsis ondens a q̄ ꝛ ad quid vocati sunt deinde christi dignitatem ꝛ p̄latōem oñdit postea ad patiaz ꝛ caritatez eos ĩuitat vnitatē fidei ꝛ eccl̄ię cō mēdās ꝛ dona gratię enumerans tandē ad certamē exhortans cō tra principes tenebrarum militię christianę armaturā describit.

¶ Sanctis. Perfectis ꝛ nō solū eis ß ꝛ ¶ fidelibus q̄ si nō sancti vel in fide sani.

¶ Sanctis. Exercitio v̄tutū. Et fidelibus fide recta quę ē in christo ihesu. Ambros⁹. Recte illa duo posuit tūc eī pdest accredit bona vita si fides est in christo ihu Tunc vere sancti sunt si fideles sūt ĩ christo. Vel distingue int sanctos ꝛ fideles vt scōs intelligas maiores ꝛ perfectiores fideles min⁹ perfectos.

¶ Benedictus. ¶ Prę missa salutatōe. Incipit ab actōe grārū inuens oia esse ex deo.

¶ Benedictus et benedixit. Vnumq̄dē bn̄dictōis verbū ß pro cōgruētia persone varię dēt intelligi Bn̄dr ab hoīe deus cū laudibus dignis extollitur. Nō aūt a dō cū de⁹ ei gr̄ę suę dona imptitur nō meritis illius ß mia sua.

¶ Qui benedixit Enumerat bn̄ficia q̄ a deo p christū toti hn̄ano generi sunt data. Duas dei p̄ordinatōes ꝛ earū effect⁹ q̄z altera ē de p̄nti ad iusticiā. Altera de futuro ad coronā. Nec dicūtur sic duę quin vna sit dei p̄destinatio q̄ est ipe de⁹ ß qz de duob⁹ est ipsa dei p̄ordinatio ętna. s. de iusticia ĩ p̄nti ꝛ de gloria in futuro. Deus añ mūdi p̄stitutōem cū null⁹ q̄dquā meruerat p̄ordinauit q ĩ tpe gr̄ę aliq̄s a pditis separet ꝛ iustos ꝛ ĩmaculatos faceret. Prę ordinauit etiā q illos iustos ad ętnā bn̄titudinē pduceret hanc p̄ordinatōnū alteraz h̄ iplet q iustos facit. Alterā in futuro adiplebit q̄ erit oīm perfectio. A qua p̄sūma tōe oīm incipit vtens p̄terito p certitudine futurę rei. Qui bn̄dixit nos meritis nostris maledictos in futuro exaltabit dādo immortalitatem.

¶ Quare nor ponit duas prędestinatōes ꝛ earum duos effectus.

¶ Qui bn̄dixit. Effect⁹ scd̄ę p̄ordinatōis q̄ adiplebitur in futuro a q̄ incipit qr summū bonū cū ait. Qui benedixit.

¶ Sicut elegit nos a. m. con. Aug̃. Ne q̄s g̃ putz aīas cū deo eternas ꝛ tūc aliq̄d meruisse iuxta errorē illor q añ hęc visibilia dicūt q̄sdam fuisse animas scās ꝛ ideo tunc fuisse electas.

¶ Sicut elegit. Hic ponit primā prędestinatōnem q̄ est de p̄nti tangens effectus ei⁹. Q. Benedicet nos in futuro qđ ꝛ si videtur ex meritis

C. I.

¶ Paulus apostolus ihesu christi † ſ non meis meritis ita vos per eam quidquid estis per † voluntatez dei

ſ Scribit vel mandat vel ego paulus scribo vel mando

sanctis omnibus qui sunt ephesi ſ tunc prodest bona vita si fides in christo.

ꝛ fidelibus omnibus qui sunt in ſ opere christi non suis meritis. † ſ ante alia salutat ſ iustificationis ĵ ſ tranquillitas mentis ꝛ reconciliatio ad deum

christo ihesu: † Gr̄a vobis ꝛ ĵ pax a ſ per quem omnia condita sunt ꝛ restaurata † ſ sine quo nulla bona dantur nobis.

deo patre nostro ꝛ † domino ihesu † ſ corde ore opere ſ Sit a me a vobis ab omnibus ĵ ſ generatione eterna

christo † Benedictus deus ꝛ ĵ pater † ſ pro quo nobis beneficit

domini nostri † ihesu christi qui be ſ benedicet i in futuro exaltabit dando immortalitatem † ſ meritis nostris maledictos ĵ ſ omnimoda exaltatione que erit tota spiritualis etiā in corporibus que tunc habebunt naturam spūs.

nedixit † nos in † omni benedictōne † ſ habita in celo vnde commendabiliorĵ ſ operante christo.

spirituali † in cęlestibus ĵ in christo † ſ prima predestinatio. ſ Ita gratis hoc faciet ſ gratis ĵ ſ predestinando ĵ ſ per ipsum christū

ihesu. † Sicut ĵ elegit nos in † ipso ſ Id est antecę essemus † ſ ad hoc elegit: vt essemus in tempore gratie ſ elegit vt essemus nō quia futuri eramus

ante mundi constitutionez: † vt es † ſ per bona opera ſ virtutibus ĵ ſ a crimine a malis.

semus † sancti ĵ ꝛ immaculati in ſ Id est intus vbi conspicit non extra vbi homines vident ſ vel vt eum conspiciamus † ſ non bominū ĵ ſ in charitate hoc fecit nō meritis ĵ ſ dei vel ipsorum † ſ alia ꝛ secunda predestinatio ad eternam vitam ſ Elegit nos ipse vtiq̄.

¶ spectu † eius ĵ in † charitate. † Qui ita tamen gratis erit sicut ꝛ p̄ma p̄ordinatio gratuita ē qz merita q̄ p̄videunt futurā vitam ex gratia sunt ꝛ dei dona sunt. Coronat enim in nobis deus dona sua non que ex nobis sunt merita.

¶ Elegit. vt essemus sancti. Aug̃. de p̄dest. Nō eī eligeret eos q̄ nō dū erāt nisi p̄destinādo. Elegit g̃ p̄destinās nos Et sicut ñ elegit eo q tunc sancti essemus ideo nec ido qr sancti futuri eēmus. Sed potⁱ elegit nos ad hoc vt ĩ tpe gratię essem⁹ sancti per bona opa. Non ergo quia futuri eramus elegit. Sed vt eēmus sancti Ideo q̄ppe futuri eramus qr elegit ipse prędestinās vt tales per gratiā ei⁹ cēm⁹. Sed pelagianus veritati resultans ait: ¶ Prę scie bat deus q̄ eēnt futuri sancti ꝛ ĩmaculati p libere volūtatis arbitrium. Et ideo cos in sua p̄scia q̄les futuros eē prę scivit elegit. Ele git inq̄ añq̄ eēnt prędestinans filios q̄s futuros sanctos p̄scivit. Nō fecit nec se facturū ß ipsos facturos eē p̄vidit. Quē cōfutat hic aplus dicēs vt essemus sancti ꝛc.

¶ Qui predestinauit. ¶ Posita p̄destinatōne q̄ ptinet ad iusticiā ꝛ sanctitatem vitę p̄ntis ponitur h alia ptinēs ad vitam ętnā cui⁹ effectū supra notauit.

¶ In laudem glorię gratię suę. Q. gloria gr̄a est ętna adoptio.

¶ In qua gratificauit. Effect⁹ p̄me p̄ ordinatōis ad iusticiā

¶ In dilecto filio Ambro. Diligēs enī deus p̄ vnigenitū suum etiā illis quos dilexit ꝛ quibus vult filius diuina largitur.

¶ In quo habem⁹ re. i remiss. Ambro. Duplicem gratiam ostendit qz ꝛ redemit ꝛ peccata nostra non imputauit.

¶ Quę superabūdauit. Hactenus de his quę toti humano generi modo de his quę singulariter apostolis dedit.

¶ In dispēsatōe. Id est in plenitudine tpis dispēsati a deo. Id ē in hoc tpe gr̄ę q̄ implere q̄ ęteris tpibus p̄missa vel p̄figurata sunt diuina p̄uidētia rōnabiliter dispensauit. Si enī penitus ignari essent hoīes non p̄docti: nō reciperent christū ꝛ nisi prius de naturali ꝛ doctrinali connubio ctilege: supbi parvipenderēt christi aduentum.

¶ Instaurare. Aug⁹. Instaurantur aūt que ĩ cęlis sūt cuz id qđ inde cecidit in angelis redditur ex hoībus. Instaurantur aūt q̄ in terris cum ipsi homines qui prędestinati sunt in ęternam vitam a corruptionis vetusta renouantur.

¶ Omnia que in celis. Id ē angelos. Vel Instaurare. Id est supplere. Que in celis. Id ē numerę angelor diminutū implere.

¶ Que in celis. Aug̃. in enche. Non pro angel⁹ mortuus ē christus ß ideo pro angelis fit quidquid hoīm per eius mortem redimitur: quia cum

eis redit homo in gram p⁹ inimicitias q̄s inter hoīes ⁊ scōs angelos · ⁊ rui
ne angelice damnum reparatur. Et vtiq; nouerunt angeli sancti docti
a deo · cuius veritatis, terna cōtemplatōe beati sunt · quanti numeri supple
mentum de genere humano integritas illius ciuitatis expectat.

¶ Que in terra.
Jd ē hoies qui pecca
to deprauati erāt Vl'

¶ Que in celis · i·
aias scōr · q̄ sunt in ce
lis. Et que in terra
Jd ē · scōs qui ad huc
in terra · ⁊ hoc In ip
so Jd ē per xp̄m.

¶ In quo et nos
sorte Ne apli in q̄b⁹
supabūdat gra vide
rentur meruisse meli⁹
alijs · oñdit cos ita gra
tis · vocatos non meri
tis sicut fuerunt ⁊ alij.

¶ Sorte. Sors dr
gratia. Quia non est
hoīs electio · ℔ volūta
tis dei · vñ tunica dñi
desuper texta que cha
ritatem significat · sor
te prouenit.

¶ Omnia opera
tur. Aug. Ambrosi⁹
Etiaz velle · vt simus
vt nemo glorietur in
hoīe. Vex est ei · non
vos me elegistis · ℔ et
ego vos ꝛc. laus autē
glie dei ē · cuz multi ac
quruntur ad fidē sicut
gloria medici cuz mul
tos curat.

¶ In quo et vos
Modo venit ad ea q̄
dedit epheſijs.

¶ Cum audisse
tis. Luz causa notat
hic ⁊ tempus.

¶ Propterea.
Enumeratis bñficijs
humano generi · vel a
postolis vel epheſijs
collatis · q̄d de eor be
neficijs sentiat · aplus
subdit. s. q; gras agit ·
⁊ rogat supaddi · ne il
li superbiāt · ℔ vltra tē
dant.

¶ Memoriam.
Aug. Cōgrue pro ia
datis p̄mittitur gra
actio. Qui ei est oran
dus vt faciat. Illi est gra actio reddēda cū fecerit b̄ est memo. ꝛc.

¶ Ut deus. Quasi ad impetrandum non obtendo merita · sed q; de⁹
⁊ pater christi ꝛc.

¶ Ut deus dñi nostri ihesu christi. Distingue deus pater ⁊ de⁹
christi est ⁊ pater · Sed deus christi est scōm humanitatem · id est · quia chri
stus homo natus ex femina. Vnde in psalmo dicit. De ventre matris mee
deus meus es tu. Ostendens patrem esse deum suum · quia homo factus ē
Homo enim de ventre matris natus est · ⁊ scōm hominem de virgine na
tus est deus · vt non solum pater illi esset · qui eum de seipso genuit · sed etiā
deus esset · quem de ventre matris hominem creauit. Quasi ergo est pater
filio ex vtero suo · de ventre matris deus non de suo. Vnde ipse ait ascēdo
ad patrem meum ⁊ patrem vestrum de. m. ⁊ de. vest.

¶ Oculos cordis vestri. In imagine ergo sua cognosce autorē ei⁹ ·
qui corporali sensu non attingitur. Ne ergo putetis corporeo sensu deum
attingi · sed oculis mentis ipsum audite. In corpore vbi diuersa membra
sunt · alibi audis alibi vides. In cord̄e autem tuo vbi diuersa mēbra nō in
ueniūtur, ibi audis vbi vides ad hoc illuminet oculos.

¶ Ut sciatis que sit spes voca. Hoc dicit vt propensiores sint ·
Ambrosius, quia cum plene scierint qui fructus est credentium · propensio
res fient circa excolen
dam religionem. Vel
ita vt spes proprie ac
cipiatur. Et est vt scia
tis · q̄ sit scilicet volun
tas eius · i · quantū va
let spes vite eterne ad
quam vocat · Et scia
tis que sit adimpletio
eius spei. Vō ita ait.
Et q̄ sint diuitie glie
eius.

¶ Et que diuitie
Hic quid nomīe spei
intellexerit apit · Spē
enī accipit rem spera
tam.

¶ Que sit super
eminēs. Quodda
enim incrementuz glo
rie habebunt summi
doctores · vltra illud
quod cōmuniter om
nes habebunt. Habe
bunt enim omnes eun
dem denarium. Sed
differt stella a stella in
claritate. Et erunt di
uerse mansiones i do
mo patris. Et inter ali
os clarius fulgentes
apostoli alti⁹ sedebūt
Vnde i tabernaculo
dñi super mensam fca
ē corona interrasil' al
ta digitis quattuor
opiens totā mensā · et
sup eaz altera corona
aureola · p coronaz al
tam digitis quattuor
q̄ mēsā opiebat · glia
vite eterne signatur q̄
omnes electi fruētur · q̄
etiam quattuor libris
euangelij digito dei ·
id est · spūsancto scrip
tis annunciatur. Et
erat interrasil' p diuīsi
tate meritoz. Corona
aureola super illaz est
pfectio remuneratōis
eor · qui in doctorib⁹
excellunt.

¶ Suscitans il
lū ꝛc. Exēplū āt' gl'e sancto⁹ cōsistit i resurrectōe saluatoris · vt in eā p̄gno
scāt fideles q̄d eis promissum ē. Simili ei modo extollūtur supra celos cuz
christo sicut ipse dicit: pater volo vt vbi ego sum · illic sit ⁊ minis. m. Quia
⁊ corp⁹ christi quod ē ecclesia in ipsa dextera. i. in ipsa btītudine erit. Quā
uis enim corpus nostrum nōdum ibi sit · tamen spes nostra iam ibi est. Et
ideo dominus post resurrectionem iussit discipulis piscantibus · vt in dex
teram partem mitterent retia. Qui etiam dixit se in iudicio agnos ad dex
tram hedos ad sinistram esse positurum.

¶ Ad dexterā suam. Dextera ē beatitudo eterna que sanctis datur ·
sinistra ē miseria q̄ impijs Nulla ei forma corpis de⁹ finit ⁊ cōcluditur.

¶ Super oēm principatū. Hoc dicit propter incarnationem filij
dei · vt etiam homo factus super omnes celos esse dicatur ⁊ super oēm crea
turam · habens nomen eius per naturam · non per adoptionez

¶ Sub pedibus. Per pedes plena subiectio notatur · qua omīa me
rito sunt ei subiecta · quia per euz facta. Vel sub pedibus. Ambro. Jd est ·

ꝰ ipsos homines † ꝰ Jd est · per christum
·¦· ꝰ aduentus enim christi salus est ⁊ sanctis qui
tam cum christo sunt · ⁊ illis qui adhuc futuri sūt
·¦· ꝰ per quem.

que in terra sunt · †i ipso · In quo
ꝰ vt vos ꝰ diuina electōne † ꝰ prius preparati ·
⁊ nos sorte vocati sumus † predesti
ꝰ per interiorem gratiā ꝰ nō per merita
nati scōm propositum eius qui
ꝰ etiam in apostolis † ꝰ Quasi · qualiter nos ma
gis elegit ad officium apostolatus · nescimus · sed
tamen consilio fecit non temere ꝰ Jd est scōm vo
luntatem · que est ex ratione
omnia operatur † secundum consi
† ꝰ vt per nos alii laudent gloziam eius.
lium voluntatis sue · † vt simus in
ꝰ nos
laudē † glorie eius: q̄ añ spauimus
† ꝰ In cuius fide ⁊ vos estis · per hoc q; audiui
stis verbum veritatis. Quasi speraui⁹ in christo
in christo. † In quo et vos cum au
ꝰ quasi non ante · sed post. ꝰ scilicet
distis verbū veritatis · euāgeliū
ꝰ cuius operatione credē ·
salutis vestre. In quo ⁊ credentes
ꝰ diuisi a grege dyaboli per spiritum sanctuz · qui
promissus erat · vel qui promittit hereditatem et
est arra eius.
signati estis spiritu promissionis
ꝰ vel pignus.
sancto: qui est arra hereditatis no
† ꝰ vt vltra non dominetur nobis inimicus ·¦· ꝰ re
demit vt habeat · non vt perdat
stre · † in redemptionem ·¦· acquisitō
nis in laudem glorie ipsius. Pro
ꝰ Quasi cum audiuisse⁊is euangelium credidi
stis
pterea ⁊ ego audiens fidem vestrā
ꝰ qua in christum credidistis sine admixtione
legis. ꝰ opera
que est in domino ihesu · ⁊ dilecti
charitatis ostensa
onez in omnes sanctos: non cesso
ꝰ bene noui qui estis Et ideo non vos sed deum
laudo · qui hoc fecit. ꝰ deo ei enim qui fecit gra
tie aguntur ꝰ habitis bonis † ꝰ vltrioza vobis
implorans.
gratias agens pro vobis · † memo
ꝰ Scōm humanitatem
riam vestri faciens in orationib⁹
meis: vt deus domini nostri ihe

† ꝰ christi scōm deitatem ꝰ Scōm etiam human
tatem ·¦· ꝰ Et si iam sapientes
su christi · † pater glorie · ·¦· det vo
ꝰ det vobis sapientiam de celestibus plenius
q̄ modo habetis. † ꝰ non vt obscure sed sine ve
lo eum agnoscatis
bis spiritum sapientie ⁊ † reuelatō
ꝰ Scilicet ꝰ ne putetis corpo
reo sensu deum attingi
nis ī agnitiōe eius · illūinatos ocu
† ꝰ vbi imago dei in qua renouaris in agnitione
dei ꝰ rationis ·¦· ꝰ plenius q̄ modo ꝰ quāta
los † cordis vestri · ·¦· vt sciatis que
ꝰ res sperata ad quam vocat credentes ꝰ hec
est spes
sit spes vocationis eius: ⁊ que di
† ꝰ gloriose hereditatis eterne scilicet beatitudi
nis que ideo hereditas quia firmiter habebitur.
·¦· ꝰ communiter
uitie † glorie hereditatis eius ·¦· in sā
ꝰ Jd est · q; nos apostoli pre aliis habe
bimus gloziam vt non steris sed tendatis ad ali
ud maius quod habebimus ꝰ glorie.
ctis · ⁊ que sit supereminēs magni
† ꝰ virtute dei danda nobis ꝰ apostolos ꝰ de
illa beatitudine scōm quod potenter operatus ē
in christo
tudo † virtutis eius in nos · qui cre
dimus scōm operationem poten
tie virtutis eius quam operatus ē
ꝰ cuius membra sumus ꝰ ⁊ ideo cum illo eadez
nos habituros credimus † ꝰ ita scilicet.
in christo · † suscitans illum a mor
† ꝰ Stabiliter ꝰ Jd est · ostendens hominem chri
stum eternaliter beatum ·¦· ꝰ In sede iudiciaria ⁊
potestate iudicandi · vnde amodo videbitis filiuz
hominis sedentem a dextris virtu. d. ꝰ quia om
ne iudicium dedit pater filio
tuis · ⁊ constituens ·¦· ad dexteram
ꝰ dignitas ex loco.
suam in celestibus supza omnem
ꝰ dignitatem horum ordinum.
principatum et potestatem · ⁊ vir
tutem et dominationem et om
ꝰ non soluz super hos quattuoz sed super omne
nominabile vel quod iā scitur · vel in futuro scieē
ne nomen quod non solum nomi
nat in hoc seculo, sed etiā i futuro ·
ꝰ non solum preest omnibus dignitate sed et po
testate quia ⁊ sub eo sunt. ꝰ quia per eum facta.
† ꝰ plene vel sub humanitate.
⁊ omīa subiecit sub † pedibus eius

humanitate·quę per pedes significatur·q; sicut pes ẽ inferior ps corporis ita in christo inferior natura ẽ hũanitas etiã quã angeli adorant.

¶ Et ipsum. Postq̃ ꝓmemorauit dignitatẽ christi· ad nos redit ostendens eius dignitatem·ad nos pertinere. Quasi ita exaltauit deus christuꝫ Et hęc exaltatio eius ad nos pertinet·quia ipse talis est caput ꝛ nos corpus vt ei participemus.

¶ Caput. Aug⁹. Scdm deitatẽ q; oẽs ab ipso facti. Etiã fm humanitatẽ q̃ ei cõiũgitur ecclesia natura ꝛ gratia. Nã de plẽitudine ei⁹ oẽs accepim⁹.

¶ Plenitudo eius. Ambro. Q; adimplet ꝑ eos· tñ ens oĩa in oĩbus ħ ꝛ in futuro.

¶ Idẽ. Cũ ingressi ad cõfessionez flectũt genu christo. adimpletur: q; recedẽtes videntur euacuare eum.

¶ Dia ẽ in oĩbus q; mẽbra nihil ei cõferunt·ħ ipse oĩa mẽbris q; ei ⁊vtute sunt quod sunt.

¶ E. II.

¶ Et vos cũ essetis mortui. Cõmemorat ꝓpria vt in boĩs humiliẽtur·ꝛ certũ sit· q; si inimicis ħ data sũt· magis amicis dabuntur· q̃ apls optat q̃ dicat. Caput ẽ oĩs ecclesię ꝛ vm· q; vos cõuiuificauit·cũ.i. quãnis eẽtis mortui· i nos q̃ credidim⁹ habemus spẽ hereditatis· ꝛ vos scz credidistis. Deus añt conuiuificauit vel ihesum suscitauit ꝛc.

¶ Principẽ. Scz id ẽ beelzebub·qui est princeps malignor spirituum. vel intrãsitiue principẽ spiritum

¶ Principẽ erroris dicit spm aeris in q̃ dñatur.

¶ Aeris huius. Caliginosus aer infernus est demonuꝫ.

¶ Spũs. Id est·spirituum ponitur ei gtũs singularis ꝑ plurali.

¶ In filios diffidentię. Quid·nisi opa sua mala ꝛ in primis matime q; ipsam diffidentiã ꝛ infidelitatẽ qua sint inimici fidei ꝑ quam scit eos posse mundari. Aug. Iniquam ergo obstinatõem·cũ de⁹ plerũq; facere dz nõ instigãdo ꝛ inspirãdo ħ deserẽdo facit·vt illi.i. spũs maligni operentur i filijs diffidentię·quod deus iuste permittit.

¶ Et eram⁹ natura. Ac si dicat. Cum hęc predicta fuerunt in nobis non desperet gentilis quin par iudeis fiat.

¶ Filii irę. Aug. Cum ira dei nascuntur mortales·quia peccante adaz vicium pro natura inoleuit. Tenebatur enim iusta dãnatione genus hũanum·ꝛ erant omnes natura filij irę. De qua ira dicit dominus. Qui nõ credit in filium non habet vitam·ħ ira dei manet super eum. Non ait venit·ħ manet. Cũ hac quippe ira omnis homo nascitur. Ipsa est illa ira cum qua omnes nati sum⁹ cui nascẽdo hęsim⁹. Ira de propagine iniquitatis de mala peccati. Aug. in li. retract. Natura boĩs vre ac ꝓprie dr·qual sine vicio ab initio primũ condita est. Trãslato añt verbo vtimur·vt naturã dicam⁹ etiã q̃lis nascit hõ. Scdm quã locutõez dr hic, Erã⁹ natura filij irę. Aug

§ Id est·quia † § q; adeo alt⁹ est·ꝑ § in quo omnes sensus ecclesie spirituales scz dona gratie.

ꝛ ipsum dedit ꝑ caput super omnẽ § que in celo ꝛ in terra dux confitẽtur hunc esse per quem facta sunt § vnita ei natura ꝛ grã

ecclesiam quę est corpus ipsius·ꝛ § implens eum vt habeat omnia membra § tqz ab ipso sunt.

plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

C. II.

Et vos conuificauit cum essetis mortui † deliquentes § olim ante fidez § nec scientes mala vestra † § dimittendo que

iubentur † § agendo prohibita

ctis ꝛ † peccatis vestris·in quibus § Scilicet ante fidem † § de alio ad aliud declinantes·ꝑ § conuersationem que vos allicit

aliquãdo † ambulastis ꝑ scdm ſecu § er † § Id est· qui habz ptãtẽ in hoc aere caligioso nunc cũ hominibus i mundo·ꝛ quia ita vicini nobis sũt spiritus inuisibiles · magis sunt timendi.

lum mundi huius·scdm † principẽ

potestatis aeris huius spiritus· § prĩceps. § adhuc·iõ erepti sint grati ereptor. § quantum deus sinit † § qui diffidũt

qui nunc operatur in filios † diffidentię. In quibus ꝛ † nos omnes § agentes vitam nostram † § agentes.

aliquando cõuersati sumus † in desideriis carnis nostrę † faciẽtes vo § ea in quibus caro delectatur † § Id est · ea in quibus caro non delectatur sed anima cogitat· vt hęretice prauitates § Et voluntatez § vel mentiuz

luntatem carnis ꝛ † cogitationum § nos iudei † § Id est·per patres ꝑ § debitores § per originale peccatum ꝑ § eterne pene.

ꝛ eramus † natura ꝑ filij ꝑ irę· sicut ꝛ § gentiles † § Quãuis essetis mortui · deus conuiuificauit § nõ alius ꝑ § Quia ꝛ actualia ꝛ originalia dimittit

cęteri. † Deus autem ꝑ qui dives ẽ § non propter meritum nostrum

in mia propter nimiam charitatem † § iudeos vel gentes § vel vos

tem suam qua dilexit † nos: ꝛ cum § Non modo postquam iusti·sed et cum. § vel essemus

eramus mortui peccatis · conuiui § ad simł. christi·ꝛ hoc per gratiam christi.

ficauit nos in christo cuius gratia † § sicut nos iudei ꝑ § cum christo ꝑ § tanquam perfectum enunciat quod futurum est § iam spe.

estis † saluati: ꝑ ꝛ ꝑ conresuscitauit ꝛ § vt iudices † § per hoc q; estis in christo § in side christi

consedere fecit in ꝑ cęlestibus † i christo † § ita hic in spe fecit vt in re compleret in die iudicii· vel ideo vt posteris nostris

sto ihesu: † vt ostenderet in sęculis † § dona gratie abundantia

superuenientibus † abundantes di § quod oculus non vidit·nec auris audiuit · vt tantum detur quantum mens inuestigare non potest ꝑ § datas § non meritis † § eius † § plus q̃ digni·vel super intellectus nostros quod plene capere nequimus § existentes.

uitias † gręsuę i † bonitate † super † § in bonitate § preeunte·id est·gratuita dei voluntate

nos in christo ihesu. † Gratia enim † § quia cooperatur fides, bone dei voluntati vel gratie † § Id est·fides.

estis saluati † per fidem: ꝛ hoc non § Id est· vi nature vrę † § pure non partim ex⁹ operibus tuis.

ex vobis. Dei enim † donum est·nõ § nemo † § extollatur ꝺ operibus.

ex operibus: vt ne quis † glorietur

Ipsius enim sumus † factura creati § per christum

in christo ihesu ĩ operibus bonis: § antequam ad ea surgere possetis. † § non vt conf. si gratie dei otiosi sim⁹.

quę preparauit deus· vt in † illis

¶ Cõsedere fecit in cęlest. Nõ inanit ħ fideliter iaz cõputat factum·q̃ futurũ esse non dubitat. Certe eĩ in cęlestibus christ⁹ iã sedet·nondum autem nos. Sed spe certa tenemus.

¶ Superuenientibus abũ. diui. Aug⁹. In futuro eĩ sęculo ap parebit, donũ dei i remuneratiõe credentiũ q̃ oculꝰ nõ vidit·nec auris audiuit. Et hę sunt abũdãtes divitię vt tantum detur quãtũ mẽs inuestigare nõ potest.

¶ Et hoc non ex vobis ꝛc. Aug. Ne forte dicas ꝓmerui et ideo accepi. Nõ putes te ꝓmerendo accepisse. Bña prędestinauit meritum tuũ·non gña ex merito ħ meritũ ex gña Nam si gña ex merito emisti nõ gratis accepisti. Dia merita prędecedit gña· vt dona dei cõsequntur merita mea Et ne quis aliter intelligat ꝓpter arrogãtes ꝛ suã iusticiam cõstituere volẽtes plani⁹ aperit subdẽs. Ipsi⁹ ei ꝛc

¶ Ne quis glorietur. Aug. ad bonif. Nõ hoc ideo dicit·q; opa bõ pia cogitatõe facta frustrẽtur: cũ deꝰ reddat cuiq; fm opera eius·sitq; gloria dei operanti bonuꝫ· ħ quia opa ex gratia · non ex opib⁹ gña. Bonũ igit est hoĩ· vt de viribꝰ arbitrij sui nõ, presumat quia ille qui putauit sine eius adiutorio se posse custodire q̃ dedit· profectus in longinqua ꝛ viuens prodige cuncta consumpsit·ꝛ miseria attritus· ꝛ in se reuersus dixit. Surgam ꝛ ibo ad patrem meum· quã cogitatõez bona non haberet·nisi ꝛ ipsam illi in occulto pĩ misericordissim⁹ inspirasset.

¶ Ipsi⁹ eni sumus. Nemo debet gloriari. quia nos creati in fide ꝛ in operibus sumus factura. id est·opus eius·vel sumus creati per facturam·i· operationem·ꝛ ita nec de operibus per fidem gloriandum est·cum fides et omnia ex gratia.

¶ Creati. Aug⁹. Non ea creatione qua homines facti sumus. Sed ea ꝺ qua ille dicebat qui iam vtiq; homo erat, Cor mundum crea in me deꝰ ꝛc.

¶ Creati ꝛc. Aug. Hęc est gña Que preparauit· ħ ẽ ꝓdestinatio·q; prędestinatio est gratię ꝓparatio·gña est ipsa donatio q̃ est ꝛ ipsius ꝓdestinationis effectus·quę prędestinatio sine prescientia eẽ non potest. Potest añt esse sine prędestinatione ꝓscientia·prędestinatione quippe deus ea prescinit·quę fuerat ipse facturus. prescire autem potens est etiam quę ipse nõ facit·sicut quęcunq; peccata. Quia etsi sunt quędam·quę ita peccata sunt vt sint etiam pęnę peccatorum. Unde dictum est. Tradidit eos deus in reprobum sensum ꝛc. Non ibi peccatum dei est·sed iudicium. Prędestiꝰ

ergo dei in bono ẽ. eiꝰ
q̄ effectus bonꝰ ẽ. Il
le itaq̄ opatur boiem
bonũ ⁊ custodit. q̄ico
mutabilit bonꝰ ẽ. sp q̄
ab illo fieri ⁊ pfici de
bemus ei inhgrẽtes

¶ Propter qđ. Vt sciatis omĩa eẽ a gratia dei. Cõtulerat iudeos ⁊ gẽtes. q̄ vtri q̄ sub peccato. nunc ostendit gentes fuisse ĩ digniores ⁊ imꝓperei a iudeorum perpessas vt modo equales iudeis: magis sint obnoxĩ gratię dei.

¶ Aliq̄n vos gentes. In quibusdã codicibus reperitur scriptum eẽ qui: ibi vos q̄ gẽtes eratis ⁊ scõm hꝫ suspensiue legitur vsq̄ ibi. nunc autem in christo ẽ. eodez tamẽ manente sensu.

¶ Hospites. Hospes. quasi hostĩ peseo q̄ cum suscipiebatur in domum. ponebat dominus domus ⁊ qui suscipiebatur pedem super hostium. ⁊ datis dextris intrabat q̄ pacificus eẽt ingressus.

¶ Qui fecit vtraq̄ vnum. Ipse enĩ est lapis angularis in quo duo populi. tanquam parietes de diuerso angulo venientes sibimet q̃i in pacis osculo copulantur

¶ Parietẽ. Id est. obstaculum hinc ex lege. inde ex idolatria. Ambrosius. Maceria est congeries lapidum sine cemento. vt fit circa ortos. Paries ergo macerię. qui facile destrueretur veniente gratia. quę ⁊ legem admonit. ⁊ corda gentiũ ab ydolatria conuertit. Medius vero erat vt neuter populus alteri concordaret. Stãte autem hoc pariete: erant inimicicię ira et inuidia inter eos quę abolita sunt dꝫstructo pariete.

¶ Faciens pacem ẽ. Facit pacem inter ipsos. vt ambos conciliet deo patri.

† ſ Id est. quia hec bona a dō habetis memores e. vt magis grati ſ Id est. q̄ hoc habetis ſ vt sciatis omnia esse a gratia dei

ambulemus. † Propter quod memores estote. q̄ aliq̄n vos † gentes eratis in carne. qui dicebamini
ſ ante conuersionem † ſ quales; geniti. veteres peccatores degentes.
ſ in carnalibus.
ſ immundicia ſ ⁊ non vere ẽ
ni pręputiuꝫ. ab ea quę dicitur circuncisio in carne manufacta: qui
ſ non in spũ ſ non a deo ſ Et memores estote q̄ vos qui nunc tales.
ſ malo. † ſ promissione christi que fiebat iudeis
eratis in illo tempore sine † christo
† ſ quibus non conuebantur iudei
alienati a † conuersatione israel.
ſ Etsi legez ⁊ prophetas recepistis ſ eratis ſ ad
uenticii † ſ Id est. legis motꝫ ⁊ prophetarum
ſ facte si
⁊ hospites † testamentoꝝ promissionis spem non habentes: ⁊ sine
ſ eratis ſ tam malo ſ in tpe gratie
deo in hoc mundo. Nunc autem
ſ per
in christo ihesu vos qui aliquando
† ſ a deo ⁊ ab israel non loco. sed merito † ſ q̄s
tus eratis longe. tamen † ſ deo ⁊ non carnalib⁹
sed spiritualibus iudeis
do eratis; longe: † facti estis † ppe
† ſ Id est. per christum. sed non quoquo modo.
sed in sanguine christi. † ſ Inter nos iudeos scz
⁊ gentes. ⁊ deuꝫ.
in sanguiẽ † christi. Ipse enĩ ẽ † pax
† ſ verumq̄ populum † ſ in fide ⁊ moribꝰ † ſ q̄
ſ per hoc vnitit
nostra qui fecit † vtraq̄ † vnum: † et
ſ obstaculum quod erat inter nos duos populos
† ſ quia non stabilis nec alicuius roboris † ſ Et per hoc.
medium parietez † macerię † soluẽs
† ſ assumpta vel immolata † ſ exponit parietem quantum ad partem iudeorum
inimicicias † in carne sua. † legem
ſ quantum ad ea que mandabat. id est carnales
obseruantias non quantum ad veritatem quam
prefignabat † ſ preceptis euangelii. que ex ratione sunt
mandatorum † decretis euacuans
ſ prius diuisos per legem coniungat in fide eius
ſ vel plum
vt duos condat in semetipso. in
ſ Ambro. se solo. alunde non est nouitas
ſ vel um ſ vel ũ ſ vel nẽ ſ destructis inimicitiis
vno nouo homine faciens pacem
ſ positos ſ ecclesie
vt reconciliet ambos in vno corpore
† ſ per hoc conciliat deo qz pro peccato se obtulit ⁊ per euangelium illuminauit.
deo † deo: per crucem interficiens
† ſ per assumptam humanitatem apparens
inimicicias in semetipso. † Et veniens † euangelizauit † pacem vobis
† ſ Etsi non in sua persona. sed in apostolis
† ſ ad deum fieri per se
ſ gentibus
† ſ a deo ſ Quia idolatre ⁊ sine lege. ſ Et ideo magis grati † ſ iudeis qui vnum deum colebant
qui † longe fuistis. ⁊ pacem † his q̄
† ſ q̄ pacez fecit. effectus indicat. quia ambo habemus facultatem accedendi.
prope. † quoniam per ipsum habemus

¶ In se. Non aliter q̄s per crucem. id est. mortem interfecit inimicicias. quę inter deum ⁊ homines. id est. peccata dimisit. Omnibus enim profecit mors saluatoris.

¶ Longe fuistis. Augustinus. Si affectu amas deum prope es. Si

ſ ⁊ hoc † ſ per
eundem spiritum qui per christum omnibus datꝫ
mus accessum ambo in † vno spiri
† ſ Et quia gentes habent accessuꝫ. ergo iam a tẽ
pore fidei.
tu ad patrez. † Ergo iam non estis
ſ indigniores ſ extranei a deo ſ contra
hospites.
hospites ⁊ aduene; sed estis ciues
ſ contra aduenas † ſ innixi
ſ de bono in melius proiecti.
sanctorum. ⁊ domestici dei † super
† ſ christum vel doctrinam. id est super vetus ⁊ nouum testamentum. quia quod apostoli predicauerunt prophete pręd; erunt. vnde. fundamenta eius in montibus sanctis.
ędificati super † fundamentum apostolorum ⁊ prophetarum ipso
ſ existente
ſ quia consũmatꝫ ſ Quia duos coniungit † ſ qz
firmus sustinet
summo † angulari † lapide christo
ſ per quem ſ tã de gentib⁹ q̄s iudeis
ihesu: in quo omnis ędificatio cõ
† ſ in fide. ſ per augmentum vsq̄quo sit templum dei † ſ remotione viciorum
structa † crescit in templum † sanctũ
ſ operatione domini † ſ ephesii. vt alii † ſ ad similitudinem aliorum edificamini
in domino. In quo ⁊ † vos † coędificamini † ſ vt sitis habitaculum
ſ vel habitaculum.
† tabernaculum dei in
ſ operante.
spiritu sancto.

C. III.

Huius rei gratia ego paulus vinctus
ſ Qui tentus sum modo romę
ſ pro christo ihesu † ſ Quia gentibus predicaui verbum salutis.
ihesu christi † pro vobis gentibus
ſ Pro vobis dico. ut scitis me esse apostolum vestrum. quod nemo ignorat. ⁊ cum pro apostolatu vinctus: tunc maxime pro vobis
si tamen audistis dispensationem
gratię dei quę data est mihi in vobis
† ſ data est mihi dispensatio in vos. quia michi intimatum est diuinum occultum ſ Id est. nõ obscure. sed aperte.
bis: † quoniam scõm reuelationez
ſ a deo ſ occultum dei.
notum factum est mihi sacramentum
† ſ ipse pax nostra † ſ in breuitate.
tum † sicut supra scripsi in † breui
ſ Etsi breuiter tamen aperte ſ attẽtu.
prout potestis legentes intellige
ſ Quid scilicet † ſ habitum † in hoc occulto agnoscendo
re prudentiam † meam † in ministerio christi † quod alijs generationibus non est agnitum filijs homi-
† ſ misterium ſ q̄ gentes saluande per christum
ſ preteritis. ſ. quibuslibet
ſ ita plene sicut nunc
† ſ q̄s plene † ſ cum impleri videtur.
num. † sicuti † nunc reuelatum est

odisti longe es.

¶ Non estis hospites. Id est. indigniores in fide. sicut olim recepti in lege. Et aduene. Id est. extranei a deo. Sed ciues. Id est. eiusdẽ iuris ⁊ dignitatis ĩ domo dei. Sanctorum. Non carnalis israel. Et domestici. Id est. familiares. Dei. Quibus arcana reuelat.

¶ Ciues et domestici. Augustin⁹. Duas ciuitates faciunt duo amores. bicusalẽ facit amor dei. Babiloniam amor seculi Interroget se quisq̄ quid amet. ⁊ inueniet vnde sit ciuis.

¶ In ipso. Aug⁹. Ne apostoli vel prophetę in quibus fundata est ciuitas se tenerent in se. in christo totum innititur primo fundamento. quod fũdamentum in summo est. non in imo. vt in corporali fabrica.

¶ Crescit. Nemo tam perfectus qui nõ possit crescere.

C. III.

¶ Huius rei gratia. Ostẽso q̄ per christum facta est pax ⁊ reconciliatio. hic ponit per quę ipsi coędificati. quia deus reuelauit salutem ad gentes pertinere ⁊ misit eis prędicare. ⁊ facit pati pro eis. vt magis sint deo grati. ab vltimo autẽ incipit dicens.

¶ Huius rei gratia. Id est. pro hac re gratia mihi. vt vos coędificemini. vl pro gratia dei implenda in hac re.

¶ Si tamen audistis. Id est. intellexistis gratiam. id est. apostolatum dispensatuꝫ a deo. qui scit quare me ad hoc officium elegit. vel apostolatuꝫ per quem diuersis diuersa pensamus. Ambrosi⁹. Per hoc vult eos scire. quia dei iudicio a christo missus est prędicare gentibus mysteriũ gratie dei.

¶ Sicut supra scripsi in breui. Scz ipse pax nostra. Ibi nanq̄ mysteriorum sibi reuelatoꝝ summam pro modico sermone perstrinxit. Nõ tã totũ qđ nouerat pferens. q̄s ostendens ex modico.

¶ Et prophetis. Prophetę quidem priores ꝓscierũt olim hoc de gentibus ꝙ vocande eẽnt ⁊ futurę participes doni dei. sed hoc latuit ꝙ sine lege salus eis per fidem. s. christi.

¶ Per quã. fac. sum mi. Ambro. Per prędicatõnem suam cognitũ est donum dei. quod deus dat gentibus iuxta operationem virtutis suę. q̃ suscitauit christum. in quo omnes salui sine opere legis.

¶ Minister. Non enĩ est meum. ⁊ ita nulle ĩ gratię reddende ꝟ deo.

¶ Inuestigabiles. Per suam naturam. sed per gratiam ⁊ reuelatõnem sancti spirit⁹ inuestigabiles sũt fidelibus.

¶ Absconditi in deo. Aug⁹. In mundo abscõditę sũt causę rationales omnium rerum quę naturaliter fiunt sicut leui abscondit⁹ fuit in lumbis abrahę quando decimatus est. In deo causę eor. quę per gratiam fiunt. siue eor. q̃ ad h̃ significanda mirabiliter non naturaliter fiunt. quę ministrãtibus angelis fca sũt Vñ sic dicit. absconditi in deo. vt innotesceret principibus. Non indiget deus nunciis vt inferiora hęc ab eis discat q̃ stabiliter nouit omnia Habet autẽ nuncios propter nos ⁊ propter ipsos. quia eis bonum est deo assistere. vt cũ de inferioribus consulant. ⁊ iussis eius obediant. Non latuit eos mysteriu⁹ regni celor⁹ quod oportuno tẽpore reuelatum est pro salute nostra quo liberati eis coniungimur. Illig ergo innotuit a seculis. quia omnis creatura non ante secula. sed a seculis. cum quibus cepit filius ante scla Vñ in persona sapientię añ secula fũdauit me.

† ſ Qui interpretantur scripturas ſ nouis.

sactis apostolis eius ⁊ † prophetis
ſ per spirituz ſ hoc ẽ misteriũ scz ſ ĩ futuro.
in spiritu: esse gentes coheredes
ſ modo in ecclesia cuz iudeis † ſ quia ad eos vt ad iudeos
⁊ concorporales. ⁊ † cõparticipes
ſ facte abrae de hereditate. ⁊ concorporatione.
† ſ hoc totum per incarnationẽ christi. ⁊ per meam predicationem. non enim prodest incarnatio nisi predicetur
promissionis eius † in christo ihe-
ſ euangelii
su per euangelium cuius fact⁹ sum
† ſ Scdm gratuitum donum eius ĵ. ſ non meis meritis ĵ. ſ ꝙ persecutor sit apostolus. hoc enim est vt quodlibet miraculum.
minister † scdm ĵ donum ĵ gratię dei
quę data est mihi scdm operatio-
ſ inquam
nez virtutis eius. Mihi enim om
ĵ. ſ non potestate. sed pro prioribus humilior.
nium sanctorum ĵ minimo data est
ſ tam magna ſ inter gentes
gratia hęc in gentibus euangeliza
† ſ Que prorsus intelligi non possunt
ſ vel ĩestimabiles ĵ. ſ multa dona
re † inuestigabiles ĵ diuitias christi
ſ per predicationem ⁊ miracula ſ de hac re que ꝯ mirabilis. ex quãta dilectõe † ſ he sunt diuitie inuestigabiles ĵ. ſ adimpletio arcane redẽptõnis
⁊ illuminare omnes. quę † sit ĵ dispẽ
† ſ celati ab omnium seculorum creaturis ⁊ exi stentis in sola noticia dei qui fecit ĵ. ſ nõ in scĩs
satio sacramenti † abscõditi ĵ a secu
† ſ sic absconditi a seculis. vt tamen innotescat.
lis in deo qui omnia creauit: † vt ĩ
ſ diuersis ordinibus angelorum
notescat principatibus ⁊ potesta-
ſ que sunt in celo vbi ⁊ nos erimus † ſ q̃ dona dei recipit.
tibus in cęlestibus † per ecclesiam
ſ de reparatõne hominum.
multiformis sapientia dei scdm p̃
ſ Complen
finitionem seculorum. quam fecit
dam. vel fecit. id est. cõpleuit
in christo ihesu domino nostro.
ſ quia per christum impleuit deus pater ſ xpo
† ſ contra tribulatiões. vel future hereditatis certitudinem.
In quo habemus † fiduciam ⁊ ac-
ſ in re ipsa ad patrez † ſ merito ꝓfidẽtie habite
cessum: † in confidentia per fidem
ſ Id est. quia habetis accessum ⁊ alia bona que supra dicta sunt ſ a fide ⁊
eius. Propter quod peto ne de-
bono opere ſ propter tribulationes meas.
ſ que sunt.
ficiatis in tribulationibus meis
ſ probandis ĵ. ſ Si statis in eis ⁊ non deficiatis
pro vobis: quę est † gloria vestra.
ſ Et ſ ne scz deficiatis a fide ſ hũlio ĵ. ſ sensuz mentis. vel exteriora corpis genua
Hui⁹ rei gratia flecto ĵ genua mea
† ſ vt merito eius obtineamus
ad patrẽ † domini nostri ihesu chri
ſ Ex cuius dispensatione sunt nobis patres. ⁊ in celis angeli nobis prouidentes. in terra p̃lati
ſ deo patre
sti. Ex quo omnis paternitas in cę
ſ ad patrez flecto
genua mea.
lis ⁊ in terra nominatur: vt det vo
ſ copiam † ſ maiestatis sue ſ cõ
bis scdm diuitias † glorię suę vir-
stantiam qua sitis roborati in interiore homine qui ab hostibus non potest attingi. ⁊ hoc per spiritum sanctum ſ Inde erit non deficere
tutem corroborari per spũm eius
ſ et prius det
in interiori homine habitare per
ſ sunt enim aliquando fortes heretici in quibus christus non habitat † ſ vnde securi de auxilio
fidez christũ in cordibus vestris
ſ ordo vt in charitate † ſ a similitud. arborum.
ĵ. ſ a similitudine domus. quia in eis spiritussc̃tus habitat
in charitate † radicati ⁊ ĵ fundati.
† ſ perfecte intelligere ſ sicut
vt possitis † comprehendere cũ om
oĩs sancti † ſ quanta esse debet ĵ. ſ charitatis.
nibus sanctis: † quę sit ĵ latitudo ⁊
Hui⁹ rei gratia. Vos peto. ⁊ deo supplico vt gr̃a cooperetur vobis. Et hoc ẽ qd addit. Hui⁹ r. g. In quo oñdit eos hre proprię voluntatis arbitrium. Sed ne illud sufficere putent addit Flecto ge. me.

¶ Ad patrem. Tãtum in greco habetur Qz ãũt in latinis codicibus additum est domini nostri ihesu christi. bene conuenit ꝙ orabat. vt merito eius obtineamus cui propẽ ⁊ naturaliter est pater nobis ãũt adoptiue

¶ Paternitas nominatur. Etsi non vere est. vt deus qui ẽ pater omnium creatione. ⁊ fidelium recreatõne quos adoptauit in filios. Vel nominat. id est. nominabilis est Ab illo enim qui ẽ pater omnium ⁊ angeli ĩ cęlo. ⁊ hoĩes in terra acceperunt vt pres alios vocarent. Et nota ꝙ christus dei vnigẽitus per naturã adoptõnis beneficio patrẽ se eẽ significat dicens. Fili dimittuntur tibi peccata tua. Similit ⁊ spiritussanctus. per quem iusti adoptantur in filios. Homo ãũt dr pater vel natura. vel autoritate exempli. vel rõne beneficij.

¶ In deo. Habet enim deus in seipso absconditas quorundam factorum causas. quas reb⁹ conditis non inseruit. easqz implet. non illo opere prouidẽtię. quo naturas substituit vt sint. Sed eo quo illas administrat vt voluerit. quas vt voluit condidit. Ibi est ⁊ gratia per quam salui fiunt peccatores. Non enim per naturam vicio depranatam. ꝟ per dei gratiam homo restauratur.

¶ Ut innotescat. Datum est mihi euãgelizare ⁊ illuminare. Videte quantum est hoc. quia per hoc accrenit aliquid angelis qui multa secreta ĩ his didicerunt.

¶ Principatibus et po. Dicit beatus hieronimus dignitates memoratas mysterium ad purum non intellexisse donec completa est passio christi. ⁊ apostolorum prędicatio per gentes dilatata. Vnde in esaia angeli admirantes dixerunt. Quis est iste qui venit de edom. Et in psalmo. Quis est iste rex glorię.

¶ In cęlestib⁹. Quia ibi primitus ecclesia fuit. quo post resurrectionẽ ⁊ ista ecclesia congreganda est vt simus equales angelis dei.

¶ Multiformis. In greco multipharia. non solum varia. sed multa varietate distincta. Quia immensus est christus. sed concipitur. vagit infans in pręsepio. sed ab angelis laudatur in cęlo. Herodes persequitur. sed magi adorant. Ignorant pharisei. sed stella demonstrat. baptizatur a seruo. sed vox tonantis patris auditur. Fimet pati. sed sponte ad passionem venit. Vult transferri calicem. sed petrum qui calicem timebat accusat.

¶ Scdm prefinitõez ⁊c. Quę enim in sui natura simplex est. scdm ea quę aguntur in seculo. quę deus prefiniuit. i. prędordinauit est multiformis cum variatur multiformiter. Et ne videãtur sibi contradicere in prędictis sententijs sacrę paginę doctores. ita potest determinari qđ dictum est vt illis qui maioris dignitatis sũt. ⁊ per quorum ministerium illa nunciata sunt cognita fuerunt ex parte vtputa familiaribus ⁊ nunciis illis. Sic qui minoris dignitatis sunt incognita essent.

¶ Huius rei gratia. Vos peto. ⁊ deo supplico vt gr̃a cooperetur vobis. Et hoc ẽ qđ addit. Hui⁹ r. g. In quo oñdit eos hre proprię voluntatis arbitrium. Sed ne illud sufficere putent addit Flecto ge. me.

¶ Ad patrem. Tãtum in greco habetur Qz ãũt in latinis codicibus additum est domini nostri ihesu christi. bene conuenit ꝙ orabat. vt merito eius obtineamus cui propẽ ⁊ naturaliter est pater nobis ãũt adoptiue

¶ Paternitas nominatur. Etsi non vere est. vt deus qui ẽ pater omnium creatione. ⁊ fidelium recreatõne quos adoptauit in filios. Vel nominat. id est. nominabilis est Ab illo enim qui ẽ pater omnium ⁊ angeli ĩ cęlo. ⁊ hoĩes in terra acceperunt vt pres alios vocarent. Et nota ꝙ christus dei vnigẽitus per naturã adoptõnis beneficio patrẽ se eẽ significat dicens. Fili dimittuntur tibi peccata tua. Similit ⁊ spiritussanctus. per quem iusti adoptantur in filios. Homo ãũt dr pater vel natura. vel autoritate exempli. vel rõne beneficij.

¶ Per fidem christũ in cord. Aug⁹. Fides tua de christo. christus est in corde tuo.

¶ In charitate radi. Dico etiaz vt radicati. i. firmiter plantati. a similitu. arbo. quę quanto plus terrę figitur. tanto plus crescit. ⁊ vberius fructus reddit.

¶ Cum oĩbus sanctis. Aug. Hęc est cõmunio cęlestis rei. p. hi non sua quęrunt. sed quę christi sunt. i. cõmoda priuata non sectantur. ꝟ in communione vbi salus omnium ẽ ꝓsulunt.

¶ Vel. Quę sit latitudo. Charitatis. quę vsqz ad inimicos extendi debet. ⁊ cum hilaritate bene operari. quia qui tristis dat: perdit quod dat Opus ergo est latitudine charitatis ne pereat quidquid boni facis. Sed quia abundante iniquitate refrigescit charitas multorum. opus est longitudine. Vnde subdit. Et quę longitudo. Charitatis. Hęc est perseuerandi longanimitas. vbi quodammodo perseueratur. Vnde. Qui perseuerauerit vsqz in finem. hic saluus erit. Et quę sublimitas. Charitatis. Hęc est qz sursum cor dirigatur. vt deus in premium expectetur. Nam

si bene operaris etiam vsq; ad inimicos Et hilariter tribuis·habes latitu
dinem. Etsi in his vsq; in finem perseueras·habes longitudinem. Sed si
omnia hec non propter mercedem supernam facis·altitudinem non habes
et ita iam nec latitudo nec longitudo. Nam habere altitudinem est cogita
re deum·amare deum·et gratis amare ipsum adiutorem· ipsum coronato
rem·postremo ipsum premium deputare·non aliud ab ipso q; ipsum expe
ctare. Si amas: gratis ama·si vere amas·ipse sit merces quem amas. Et

quid profundū.

Charitatis. Id ē·pos
sitis intelligere occultū
dei iudiciū· quare isti
dat·non illi· de profū
do enim iudiciorū dei
que scrutari et cōtēpla
ri nequimus procedit
omne quod possumus
Quod possum video
vnde possum non vi
deo· nisi quia noui eē
a deo. Quare autem
illi et non illi det·mul
tum est a me abyssus
est et profunduz. Nūc
ergo ipsa charitas in
bonis operibus exerce
tur ad subueniendum
alijs· et vsq; ad inimi
cos porrigitur· et hec
latitudo est. Nunc lō
ganimitate adūsa to
lerat·et in eo qđ veraci
ter tenuit perseuerat·et
hec longitudo ē. Hoc
autem totum propter
adipiscendam patriā
eternam facit· que illi
promittitur in excelso
et hec altitudo est. Ex
istit vero ex occulto il
la charitas· et hec est
profundum.

¶ Que sit latitudo. Augustinus. In operibus charitatis que exten
ditur vsq; ad inimicos diligendos sicut christus·qui orauit pro inimicis·
quod ostensum in cruce sua fuit·que in latum tensa est a dextera in sinistrā
vbi manus fixe per quas opera signantur que in hilaritate decet esse. Et
que longitudo. Charitatis·q; scilicet vsq; ad finem duret· vnde cum
dilexisset suos in finem dilexit eos. Quod signatum est per longitudinem
crucis a sursum vsq; deorsum. **Et que sit sublimitas.** Id est·quo ten
dat charitas. scilicet. ad eternam beatitudiem·que notatur per partem cru
cis supra positam. **Et quid sit pfundū.** Charitatis· Quod totum por
tat vt pars crucis in terra fixa in abdito que non videtur·id est·misericor
dia dei que occulto dei iudicio prouenit· per quam charitas in nobis est.
lōga·lata et alta· Vel pfundū charitatis sunt ecclesiastica sacramēta· que
sunt profunda et inuestigabilia·et sunt fundamentum charitatis sine quib
non valet.

¶ Que sit latitudo. Quod sit mysterium crucis. Augustinus. Sciendus
q; in his verbis figura et mysterium crucis ostenditur. Qui enim quia vo
luit mortuus est·et quomodo voluit mortuus est. Non frustra ergo mortis
tale genus elegit·in quo latitudinis huius et lōgitudinis et altitudinis ma
gister tibi existeret·qui dixerat: Tolle crucem tuam et sequere me. Tollitur
crux·cuz spiritu facta carnis mortificantur. Quamdiu ergo euacuatur cor
pus peccati·q;diu exterior homo corrumpitur·et interior renouatur de die
in diem·tempus est crucis. In cuius ergo potestate erat mori vel non mori
et sic vel non sic mori·non frustra crucem elegit·vbi te huic mundo crucifi
geret. Nam latitudo in cruce est transuersum lignum vbi figuntur manus
quod ad bona opera pertinet·quia ibi manus extenduntur. Longitudo ē
ab ea parte ligni·que ab ipso transuerso ad terraz tendit·et ab ipso vsq; ad
terram cōspicua est·ibi corpus crucifigitur et quodammodo stat·que statio
perseuerantiam significat. Altitudo autem in illo ligno est· quod ab eodē
transuerso sursum caput versus eminet· per quod signatur supernorum ex
pectatio. Profundum vero est in ea parte ligni que non apparet que fixa
terre occultatur. Vnde totum illud surgit. Quod profunditatem signifi
cat gratuite gratie·in q̄ multoz ingenia pterūtur id vestigare conātia.

¶ Ambro. Vt possitis comprehēn. Que sit latitudo ꝛc. Id est·immen
sum et inestimabilem cognoscere deum omnia excedētem maiestate virtutis
sue. Cum autez hoc dicit signat q; sicut ī spbera vbi hec omnia equalia·i·
que sit immensitas dei·omnia excedens et implens·nō in eis clausa sed om
nia intra se continens post immensitatem patris. Vult etiam eos scire cha
ritatem christi esse super scientias hominum·q; deus homo·q; iustus p im
pios moritur ꝛc. Vt impleamini·q; tunc nihil deest christiano·cum patrez
et filium sic cognoscit.
Aliter non est integra
professio deitatis.

¶ Profundum.
Voluntas dei· cuius
cause non inuestigant
Vnde .o. alē.d.s.et.s.
d·Altitudo cōe nomē
est excelso et profundo
Sed cū in excelso de
sublimitatis eminētia
pmendatur. Cū aūt ī
pfundo· difficultas in
uestigatōis et cognitō
nis.

¶ In omnem ple
nitudinem. Nō vt
sint plenus deo sicut q̄
dā errātes voluerūt.
Sed vt perfecte sint
pleni deo.

¶ Vel Potens ē
oia facere. Scōm
virtutem que opatur
in qua sunt q̄daz q̄ ne
mo peteret vel intelli
geret vt deus homo p
hoib mozeretur·et hu
iusmodi alia.

¶ C. IIII.
Obsecro. Hac
tenus ostendit gratie
attribuenda· hinc de
moribus monet·prius

¶ Ambro. Vt possitis comprehēn. Que sit latitudo ꝛc. Id est·immen
sum et inestimabilem cognoscere deum omnia excedētem maiestate virtutis
sue. Cum autez hoc dicit signat q; sicut ī spbera vbi hec omnia equalia·i·
que sit immensitas dei·omnia excedens et implens·nō in eis clausa sed om
nia intra se continens post immensitatem patris. Vult etiam eos scire cha
ritatem christi esse super scientias hominum·q; deus homo·q; iustus p im
pios moritur ꝛc. Vt impleamini·q; tunc nihil deest christiano·cum patrez
et filium sic cognoscit.
Aliter non est integra
professio deitatis.

¶ Profundum.
Voluntas dei· cuius
cause non inuestigant
Vnde .o. alē.d.s.et.s.
d·Altitudo cōe nomē
est excelso et profundo
Sed cū in excelso de
sublimitatis eminētia
pmendatur. Cū aūt ī
pfundo· difficultas in
uestigatōis et cognitō
nis.

¶ In omnem ple
nitudinem. Nō vt
sint plenus deo sicut q̄
dā errātes voluerūt.
Sed vt perfecte sint
pleni deo.

¶ Vel Potens ē
oia facere. Scōm
virtutem que opatur
in qua sunt q̄daz q̄ ne
mo peteret vel intelli
geret vt deus homo p
hoib mozeretur·et hu
iusmodi alia.

¶ C. IIII.
Obsecro. Hac
tenus ostendit gratie
attribuenda· hinc de
moribus monet·prius

(ſ quia deus potest omnia facere vel vt ei sit a vobis gloria

Obsecro itaq;

† ſ cui compatiendum est ſ propter dominuz.
vos fratres †ego vinctus in domi
† ſ de bono in melius· vt conueniat mee predica tioni ambulatio vestra
no: vt digne †ambuletis vocatio
ſ ita.ſ. ſ interiori et
ne qua vocati estis· Cum omni hu
exteriori ſ vt tractabiles sitis ſ ad
militate et mansuetudine: cum pa
uersorum ‡ ſ Si a fratre oritur molestia· vel alter alterius onera portate
tientia ‡ supportantes inuicem in
ſ non ficte· vel pro terreno aliquo † ſ Studiosi cauti attenti ‡ ſ vt sacrosanctum ‡ ſ quod vnuz
charitate. †Solliciti ‡ seruare ‡ vni
corpus sitis opere spiritussancti· vel vnitatem ec clesiasticam quam facit spiritussanctus † ſ degē tes ſ quia pax ista est nutrimentum spiritualis vnitatis.
tatem spiritus in † vinculo pacis.
ſ Sub ministratione ſ Subueniendo proximo. † ſ voluntate ſ quo viuit corp⁹
Unum corpus † et vnus spiritus:
ſ esse debetis·sicut ad idem vocati. † ſ ad vnam rem speratam·que est effectus vocationis
sic vocati estis † in vna spe vocatōis

omnez cōiter·post per singulos ordines.

¶ Sed in charitate. Aug⁹ ad eudoxium. Ipsa est enim actio recti iti
neris·que oculos semper habet ad deum. Talis actio nec frāgitur negotō
nec turbulenta est·nec marcida·nec audax·nec fugax·nec pr̄ceps·nec iacēs

¶ In vinculo pacis. Id est·pacem seruantes. Hec autem pax est·si
bona nostra inuicem diligamus·si peccata que sine damno tritici·aut cum
spe salutis corrigendorum eradicari non possunt vsq; ad messem vltimam
toleramus.

¶ Unum corpus. Debetis seruare vnitatem·ita q; sitis vnum corp⁹
subseruiendo proximo·et vnus spiritus cum deo idem volendo. vel vnus
spiritus cum fratribus·cum quibus idem velle et idem nolle debetis vel ita
debetis seruare vnitatem spiritus·quia vnum corpus debetis esse multo
rum adunatione membrorum· et potestis· quia vnus spiritus habitat in
vobis.

¶ Unum corpus. Aug. Propter societatem quam spiritussanctus facit
non sine patre et filio. Ecclesia vtiq; accepit hoc donum· vt in spiritusan
cto fiat remissio peccatorz·quaz remissiōez etsi trinitas faciat·proprie tamē
ad spiritumsanctum intelligitur pertinere. Ipse est enim spiritus adoptio
nis filiorum. Ipse est patris et filij amor·et connexio·ad ipsum ergo pertinet
societas·qua efficimur vnum corpus vnici filij dei. Sicut enim vnum cor
pus hominis multis constat membris·et vegetat omnia membra vna ani
ma faciens in oculo vt videat·in aure vt audiat·et sic in ceteris. Ita spiri
tussanctus membra corporis christi qđ est ecclesia continet et vegetat. Et
sicut humani corporis membrum precisum formam quidem qua cognosci
tur retinet·sed nequaq; spūs sequitur·quo preter vnitatem viuat. Sic qui
cunq; a predicte pacis vnitate diuisus est·sacramentum quidem tanq; for
mam retinet· sed spiritu preter vnitatem non viuit. Frustra ergo foris de
forma gloriatur: nisi intus spiritu vegetetur. Hi in quos primum venit lin
guis omnium sunt locuti·quia per linguas consociatio fit humani generis·
et sic in omnibus gentibus futura membrorum christi societas figuratur.
Ille habet spiritum·qui in vnitate ecclesie consistit· qui loquitur linguis
omnium.

¶ Unus dominus. Debetis seruare vnitatem · quia nobis est vnus dominus · non tres · pro quorum diuersis voluntatibus vos oporteat discordare. Et idem iubemini credere · et eodem modo operari. Et vobis est vnus deus creator omnium · et pater procurando · et ideo nemo potest se alteri preferre. Qui deus est super omnes. id est. precellit omnibus creaturis cuius dignitas vos inuitet. Et per omnia diffusus · quia vbique: et ideo timendus · cum nusquam possit euitari. Et in omnibus nobis per gratiam · qui vnitatem seruamus. Et sic non singulariter de vna persona · sed communiter de omnibus · id est · de trinitate hoc accipitur.

¶ Una fides. Non numero sed genere · quia similis in omnibus

¶ Alia sunt ea que creduntur · aliud fides quam creditur. Illa quippe sunt in rebus que vel esse vel fuisse vel futura esse creduntur. Hec autem in animo credentis est ei tantum conspicua cui est.

¶ Propter quod dicit. Ad probandum quod christus homo dat diuersa dona · dicit spiritussanctus in psal · vere christus secundum humanitatem dat · nam propheta dicit · quod ascendendo dedit · et ascendere dixit respectu descensionis · et ita innuit quod et descendens dedit. Et constat quod secundum humanitatem christus descendit et ascendit · ergo secundum humanitatem dedit. quia deitatem que vbique est · nec descendit nec ascendit. Sed secundum animam ad inferos descendit · Secundum corpus et animam ad celos ascendit. Vel ita ascendens quod et secundum humanitatem dedit. Sed quid est quod humanitas ascendit · id est quomodo humanitas poterat ascendere · nisi quia deitas primum descendit in partes terre que sunt aere inferiores · vt humane nature vniretur Et quia dixerat humanitas ascendit · deitas ascendit · ne ideo viderent duo Subdit. Qui descendit. i. deitas · et qui ascendit super celos. i. humanitas ipse est vna et eadem persona · vt impleret omnia donis suis · et ita impleuit quod ipse dedit quosdam apostolos · quosdam prophetas &c. Ecce quomodo alij plus · alij minus dedit · Hominibus ad mensuram dat · ipse non ad mensuram accepit.

¶ Captiuam duxit captiuitatem. Id est · eos quos dyabolus captiuauerat a paradiso · et proprios mundi et inferni fecerat. Iteruz captiuos fecit christus dum ad celum reducuntur.

¶ Aug⁹ · Dedit dona hoib⁹. Apostolica auctoritate loquitur. In psalmo ita legitur. Accepisti dona in hominibus. Sic enim plures codices habent et maxime greci et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona autem dixit apostolus sicut propheta · non donum. Sed cum propheta dixerit. Accepisti in hominibus · paulus apostolica auctoritate maluit dicere dedit dona hominibus. Vt ex vtroq; verbo vno prophetico · altero apostolico quia in vtroq; est diuini sermonis auctoritas sensus plenissim⁹ redderetur. Vtrunq; enim verum est · et quia dedit hominibus · et quia accepit in hominibus. Dedit hominibus tanq; caput membris suis. Accepit in hominib⁹ ſ est nobis ſ de deo

vestre. Unus dñs · vna fides · ſ equale a quocunq; · nec potest iterari

vnus baptisma · vnus deus et pa † ſ pater · ſ Quem non potestis declinare ſ qz nulli dēt quod est · et omnes creaturas excellit.

ter omnium · † qui super · omnes ē: ſ filius · per quem reparatorem omnia opera nostra sunt † ſ Spiritussanctus est · · ſ fidelibus per gratiam · et in omnibus creaturis per essentiā vnde. Spiritus domini replevit orbem terrarum

et per omnia · et † in omnib⁹ · nobis. ſ Ne vnitas tollat subiectionem · subdit. diuersa esse dona · quod non est contrarium predicte vnitati

Unicuiq; autem nostrum data est ſ gratuitum donū · secundum q̄ dator christ⁹ mensurauit · alii hoc · alii illud. Christo vero soli datur spiritus sine mensura · Sed omnibus aliis non sine mensura.

gratia scōm mēsuram donationis ſ propheta

christi. Propter quod dicit: Ascē ſ loco et dignitate † ſ Ecce felix captiuitas Capti · quia subiugati sub leue iugum missi liberati a peccato serui facti iusticie.

dens in altum † captiuam duxit ca ſ spiritum ſ rationabilib⁹

ptiuitatē: dedit dona hominibus ſ dixit propheta ascendens · Sed quid est hoc: nisi quia prius descendit · respectu cuius dixit · ascendit.

Qui autez ascendit quid est · nisi qz † ſ Id est · ad inferos · cuius probatio premissa ē quia duxit captiuitatem · quam inde traxit.

et descendit primum † in inferiores † ſ Ergo quia ita innuunt verba prophete · idem est qui descendit et ascendit · vt implerz omnia donis · vel omnia de se predicta.

partes terre: † Qui descendit ipse

est qui et ascendit super omnes ce

los: vt adimpleret omnia. Et ipse † ſ vicarios predicatōis sue.

dedit quosdam quidē † apostolos † ſ de futuris · vel scripturarum interpretes ſ vt agabus.

quosdam autem † prophetas · ali † ſ vt rū · diacones sub apostolis ſ vt marcus lucas.

os vero † euangelistas · alios autē ſ vt episcopos qui verbo et exemplo docere dēnt et ideo coniūxit pastores et doctores. Pastor enim non est nisi habeat doctrinam · qua gregem pascat.

pastores et doctores in consumma

tionem sanctorum · in opus mini ſ vel in

sterij · ad edificationem corporis † ſ tam diu durabit hec prelatio · donec oc. non post · et ideo non est grauiter ferenda

christi: † donec occurram⁹ omnes

in vnitatem fidei · et agnitionis filij † ſ non sexu · sed perfectione virtutis. Hic enim paruuli sum⁹ viribus corporis et animi

dei † in virum perfectum · in mensu

ram etatis plenitudinis christi · ſ vsq; ad illud hos ministros dedit · vt iam sicut olim non simus &c. ſ dedit dico hos prelatos † ſ Sensu · ſ titubantes nostra debilitate.

vt iam non simus † paruuli · fluctu † ſ Et non circūferamur alio vrgente · ſ doctrina prauorum est quasi ventus tēpestatis

antes · et † circunferamur · omni ven † ſ facte · ſ pro qua cecati sunt

to † doctrine in · nequitia hominuz ſ facte † ſ q̄ homines malitiosos in se et ad simplicium deceptionem astutos. ſ vt sub pretextu veritatis magis decipiat trahens ad errorem.

in † astutia ad circunuentionem er † ſ non simus tales: sed facientes ſ bona secundum doctrinam ſ actu

rozis. † Veritatem autem facien † ſ non ficte · vel ex timore · · ſ assertione fidei · ſ per membra · ſ illo cooperante qui est caput nobis prouidens · et christus regere potens.

tes † in charitate: · crescam⁹ · in illo

i dem ipse vtiq; in membris suis. Ipse ergo christus et vedit de celo et accepit in terra. Vedit · quia deus cum patre · scōm quod vat accepit prophetа dicit accepit · quia ipse cum suis est in ecclesia in qua accipit · hoc est in hominibus accipere. Donum est spiritus. Sed pluraliter dona · quia per spiritum quibusq; propria · non singulis omnia · vt vna anima omnibus in membris agit oīa.

¶ Prophetas. Ambrosius. In nouo testamento prophete dicuntur explanatores scripturarum · tamen fuerunt quidam in primordio fidei futura predicentes · sicut agabus septē q̄ filie philippi.

¶ Euangelistas. Qui et dyacoui · quia etsi non sacerdotes · tamen euangelizare pñt

¶ In opus ministerii. Hos oēs dedit in opus ministerij · vt quisq; plene possit facere opus ministrationis sibi credite. Si ei vnus haberet omnia · non perfecte ageret singula · et hoc Ad consummationem. i. vt eos consummarz q̄ iam sancti. et In edificatione Id est · vt eos edificent in corp⁹ xp̄i · q̄ adhuc sunt alienati

¶ Donec. Id est · in die iudicij. Omnes qui sumus in vna et nō discrepanti fide · et in vna et nō differenti agnitione filij dei · vel in virtutibus quibus agnoscit filius dei in nob vel qb⁹ agnoscem⁹ eū in futuro. Occurramus nobis inuicem de diuersis mūdi partib⁹ · vel ipsi christo · q̄ desiderio currētes ad gaudiū.

¶ In uirū p. Vt vnusquisq; sit vir perfectus · et habens eandē etatem que ē mensura et meta etatis vltra quaz non accrescit aliquid naturaliter homini · in qua etate christus habuit plenitudinē anno⁹ et corporis · in q̄ de hoc mundo transiuit. Omnes enim in eadem resurgent · in qua christus mortuus ē et resurrexit · c⁹ cūq; etatis mortui fuerint. Vel in virū perfectum · vt q̄ caput et membra omnes simus vnus perfectus vir · cui nihil desit · et nichil p⁹ addendum sit. Perfectus vir · quia erit mensura et meta etatis. Meta vt post nihil addatur numero vel viribus. Mensura · quia erit plenus xp̄us · oēs habens · qui modo per singulos crescit · et omnes in eo immortales et beati cum eo · et tunc non erit necessaria prelatio.

¶ In mensuram etatis. Aug⁹. Non ait mensuram corporis · vel statura · quia vnusquisq; recipiet suam mensuram · quam vel habuit in iuuentute · etiam si senex obijt · vel fuerat habiturus: si ante est defunctus. Etas vero erit illa ad quam peruenit christus · id ē · iuuenilis vt circa. xxx. ānos. Non est autem fas dicere quod in resurrectione accedat corpori magnitudo quam non habuit · nec maiora in corpora redigenda sunt ad modum dominici corporis. Periret enim multum de eis · cum nec capillus periturus sit. Nihil enim detractum quolibet modo de corpore humano periturum est. Ita enim modificabitur illa in vnoquoq; materies · vt aliquid ex eo nō pereat. Et quod alicui defuerit. Ille suppleat q̄ de nihilo fecit qd̄ voluit Et si quid in parte aliqua enormiter abundauit · per totum spargetur.

Indecorum quippe nihil ibi erit. Sed quidquid futurum est hoc decebit. Resurgent igitur corpora mortuorum sine vlla deformitate. Neq; illa terrena materies que discedente anima fit cadauer. ita resurrectione reparabitur vt ea que dilabũtur. q;uis ad corpus rediant vnde dilapsa sunt ad easdez quoq; corporis partes vbi fuerunt redire necesse est alioquin capillis z vnguib⁹ immoderata et indecens magnitudo redderetur.

¶ Christus. Vncti⁹ dicit. Et in veteri testamẽto reges vngebantur.

¶ Hoc igitur dico. Admonz vt caueant a consuetudine antiqua gentilitatis. ℳ. Quia deus tot auxilia ad custodiam dedit vnitatis. z quia crescere potestis. z ei occurretis. ergo dico. nõ obsecro. vt prius.

¶ Obscuratum. Non paruz. z idõ minus mirum. q; de vobis qui estis illuminati. z spem habetis vite

¶ A vita dei. Aug. Due sunt vite. Vna corpis. Altera aĩe. Et sicut vita corpis ẽ aĩa sic aĩe vita ẽ deus. Et quõ si aĩa deserat morit corp⁹. sic aĩa morit si deserat deus. Aĩa recedens a luce iusticie q;ntomag; q;rit qđ ĩueniat cõtra iusticiã. tanto plus repellit a lumine veritatis z in tenebrosis demergitur.

¶ Desperantes. Vel idolozij quod ex greco trahit. i. de peccato non dolentes.

¶ Sicut veritas e in christo ihesu Hoc iõ dicit. q; sũt q; dã in eccliã q; sub noie xpi nõ sequũtur vita tẽ quã xp̃s docuit.

¶ Deponite. Nõ iubet vt corp⁹ deponatur. ſ vt vita ĩ melius mutet. Amb. Hõ ei ĩterioz si vicia pstina sedtur. vet⁹ oz. Si ãt in nouitate vite ãbulat. alienus a sclari erroze nou⁹ oz. Eo igit corrũpitur q; veterascit. Ideo ait. Deponite vos. i. vetustatẽ. qua hõ interioz fit vetus z corrumpitur.

¶ Veterem hominem. Nõnulli putãt q; vet⁹ hõ corp⁹ sit. z nouus aia. Sz corp⁹ exterioz hõ ẽ. aĩa ĩterioz. z ĩ ĩteriozi agit ſ vetustas z nouitas

¶ Spũ mentis. Aug. de tri. Nõ ibi duas res ĩtelligi volnit. q; aliud sit mẽs. aliud spũs mẽtis. Sz qz mẽs spũs est. Simile dictũ est. In expoliatõe corporis carnis. i. carnis que corpus est.

¶ Spũ mentis. Aug. sup gen. Mẽs vel rõ vel intelligẽtia imago dei ẽ. q; in omni spirituali dono

per omnia qui est caput christus ſ bene in illo. quia per illum † ſ ecclesia ;† ſ per fidem.

ex quo totum †corpus ;† compactũ ſ vinculis charitatis † ſ Id est. per fidem z charitatem que iungunt z faciunt membza christi sibi inuicem subministrare.

z connexum per †omnem iũcturaz ſ exhibite. non solum voluntate. sed scdm q; vnumquodq; membrum potest operari.

subministratiõis corporis. scdm

operationem in mensuram vnius † ſ augmentat illos qui sunt corpus

cuiusq; membri. †augmentum corz † ſ tendens ;† ſ Id est. illos qui non sunt edificat in suam societatem. z hoc totuz ex dilectione quo peracto. erit mensura etatis.

poris facit: †in ;†edificationem sui † ſ non obsecro vt prius ;† ſ Quasi precipio

in charitate. †Hoc igitur ;†dico et ſ Sub testionio dei ſ a tpe fidi

testificoz in domino: vt iam ampli ſ viuatis

us non ambuletis sicut et gentes † ſ Scilicz ſ quia transitoria amant. que suggerit sensualitas.

ambulant †in vanitate sensus sui: ſ a tenebris

tenebris obscuratum habentes in ſ naturalez † ſ sine spe immortalitatis ;† ſ a dõ qui est vita anime ſ quia deus deserit eos

tellectum: †alienati a ;†vita dei per ſ quia ignorant vitam dei † ſ permanẽs † ſ quia predicationi oculos clauserũt

ignorantiã †que est in illis †propter ſ alii duriciam † ſ etiam ſ pro sua turpitudine ſ de futura vita.

cecitatem cordis ipsorum. †qui de ſ per voluntatem.

sperantes semetipsos tradiderunt ſ fornicationi † ſ Et deinde tradiderũt se ;† ſ vt nihil omnino quod immunduz sit prętermiserit

impudicicie: †in ;†operationem im † ſ in vehementi z insatiabili desiderio ;† ſ vel q; se de alio vicio ſ alii auaricia

mundicie omnis †in ;†auariciam. ſ gentes ita ambulant ſ imi

Vos autez non ita didicistis chri tandum esse † ſ eius predicationem intellexistis. vel eum interius loquentem ita audistis q; sitis edocti veritatem

stum. si tamen †illum audistis: et ĩ

ipso edocti estis sicut ẽ ☧ vitas ĩ chri † ſ hanc scilicet ſ vt deponatis ſ vel deponite. ſ non secundum substantiam. sed secundum conuersationem.

sto ihesu † Deponere vos scdm pri

stinam conuersationem veterem

pręest hõ ceteris. q; creat⁹ ĩ agnitõe dei. postq; peccato desipuit. ĩ eadẽ reno

uatur vt incipiat illa imago ab illo reformari a q; formata ẽ.

¶ Qui secũdũ deum. Concept⁹ ẽ enĩ in vtero ☧ginali ope spũssancti de semie mulieris sine semine viri. ſ nouũ fuit. Vñ hiere. Nouuz faciet dñs sup terram Mulier circũdabit viru gremio veri sui

¶ Vel. Secũdũ deum. i. ad imaginẽ di creat⁹ ĩ iusticia z sanctitate. q; peccãdo perdidit.

¶ Propter quod deponentes. Exqtur ptes veteris z noui hois.

¶ Cum primo. Etiã gẽtili. qz ois hõ pri⁹ q; dicõe pmę natiuitatis. vel spe pfusionis ois dẽt putari prim⁹

¶ Irascimini. ℬ. i. indignami vobispsis tãta vehemẽtia vt peccare desistatis. qz sup hãc irã nõ occidit sol iusticie. ſ poti⁹ illi irradiat.

¶ Irascimi. Amb. Nõ ẽ naturalis motus animi ꝓtra peccãtes. ſ ne modũ excedẽdo pr̃cetis aspi⁹ arguendo. vñ salomõ. Noli esse nimis iust⁹. qz ẽ iustus q; perit in iusticia sua. Expanda ẽ ḡ iusticia. vt z de⁹ suffert iniqs: vt aliq; ex eis corrigãt

¶ Sol non occi. Vult vt ira nõ duret. qz si durat: dat occasio dyabolo. Iratus enĩ male cogitat. z sic se dyabol⁹ inserit. vt mala pagat.

¶ Sol nõ oc. Christ⁹ mentem non deserat. qui cum ira nunq; habitat.

¶ Nolite locum dare. Aug⁹. in psal. lxi. Due sunt portę q; bus dyabol⁹ irrat. cupiditas z timor deterreniſ. Eisdẽ in ꝓtrariũ versis deus intrat. Ili sunt claudendę. isti aperiendę.

¶ Omnis sermo ☧. Ambro. In dñi nã q; seruo omnia bona debent videri. nec ex

† ſ Etsi delectetur ;† ſ Etiam non solum scdm opera. z ideo deponite etiam desideria. que veniunt ab erroze. vel ducunt in errozem

hominem †qui corrumpitur ;†scdm ſ quotidie

desideria erroris. Renouamini † ſ per spiritum sanctum qui ducit rationem. vemente spirituali. ſ Id est. spiritu qui est mens

autem †spiritu mentis vestrę. z in ſ opere ;† ſ christi similitudinem ;† ſ non humana natura. sed dei potentia

duite †nouum hominez qui ;†scdm † ſ pmuni operatione. omnibus bona prestando

deum creatus est in †iusticia z san ſ perfecta † ſ non ypocrisis ;† ſ quia vetus deponendus est

ctitate †veritatis. ;†Propter quod † ſ quia nouus induendus est

deponentes mendaciuz †loquimi

ni veritatem vnusquisq; cum pro ſ quouis homine ſ qđ decet ; Subseruiẽdo.

ximo suo: quoniam sumus inuice ſ Quasi inuitus tolero. quod vitari non potest. Sed de ira ne veniatis ad actum peccati. z ipsa non duret ad occasuz solis ſ vobis de pcceritis peccatis. quod est penitere ſ vl

membra. Irascimini. z †nolite pec terius peccare desinite

ſ Splendor rationis. vel deus. ne per iraz quasi per montez interposituz obscuretur vobis

care. Sol non occidat super iracũ † ſ Si quis etiam irritat. quod est temptatio dyaboli ;† ſ perseuerando in ira

diam vestram. †Nolite ;†locum da ſ alie partes veteris hominis.

re dyabolo: Qui furabatur: iam ſ aliquo dolo quid auferat

non furetur. Magis autem labo ſ non solum per ternos ;† ſ non prauа opera lucri

ret manibus suis ;†quod bonum ſ non tantum vnde viuat. sed etiam

est: vt habeat vnde tribuat necc ſ vel ti. ſ etiam

sitatem patientibus. Omnis ser † ſ Etsi fuerit corde conceptus

mo malus ex ore vestro †non pro

cedat. Sed si quis bonus est ad ſ Quasi nec bonus inutiliter dicendus † ſ ita oportune z circunspecte procedat ;† ſ Id ẽ. vt sit gratus audientibus

edificationem fidei: †vt det ;†grati ſ gaudz

am audientibus. Et nolite contri si de eo profecimus. aliter tristatur. id est. deserit ſ a vobis per mala opera fugando † ſ quia ipse est ſ in cuius gratia

stare spiritum sanctuz dei. †in quo ſ quasi cera sigillo forma nouitatis vobis impressa † ſ Id est. in die baptismi

signati estis †in die redemptionis.

¶ Omnis sermo ☧. Ambro. In dñi nã q; seruo omnia bona debent videri. nec ex

aliqua parte puritas eius debet maculari.

¶ Et nolite cõ. Per inobedientiam predicatorem veritatis. quod est spiritum sanctum contristare quantuz ad vos. Quod non debetis. in quo vos quasi cera signati estis. eius imagine vobis relicta. vel estis signa. id est. discreti a malis.

¶ Nolite cõ. spm̃ sanctũ. Aug⁹. Spiritus sanctus in se immutabilis sed in sanctis facit gaudere de profectibus aliorum. tristari de lapsis. qđ venit ex charitate quam facit. z ideo dicit contristari. quia hoc facit ĩ suis.

vt deus dz scire qñ scire facit· z reḋescere ab operibus q̄ valde bona fecerat· qz nos facit reḋescere cū bona opa fecerimus.

¶ Omnis amaritudo et ira Amb Hęc etiam si fiant accedentib⁹ causis· tñ tẽperanda sunt.

¶ Blasphemia. Aug. Est per quã de ipso deo falsa dicunt· Et ideo peius est blasphemare q̄ peierare· qz peierando falsę rei adhibetur testis deus Blasphemãdo de ipso deo falsa dicũtur

C V.

¶ In odorẽ suauitatis. August. Si christi mors dꝰ fuit suauis odor· g̃ mortẽ ei⁹ libẽter accepit. Nõ g̃ peccauerũt q̄ illũ crucifixerũt. Sz nõ est ita· qz iniuste iustũ occiderũt. Qui pr̃is ẽ suauitatẽ oblat⁹ ẽ· sicut z iudas q̄d hẽt nisi peccatum ī tradẽdo xp̃m Nisi tñ se traderz xp̃s nõ eũ traderet iudas. Tradidit iudas xp̃m tradidit se christ⁹· Sz ille agebat negocium suę vẽditiõis· iste nr̃e redẽptõis. Ideo ille ī pie ꝺliq uit· hic miseri corditer egit.

¶ Auarus. Auariciam ydolatrię equat qz illũ auaz significat cui⁹ deus numus est· vel qz res dei quas deus vult seruire indigẽtibus vsurpat sibi z recondit· z deo pręfert· sicut ydolatria dei bonorificẽtiaz.

¶ Amb. Vel Auarus est adulter· q̄ sibi res alienas vsurpat. i. alienã vxorem.

¶ Inanibus verbis. Dẽs eoz ratões sũt inania ẋba fructu vacua ad supplitia trabentia.

¶ Fructus autẽ Hmõi autem opa sũt fructus z opus lucis

¶ Et iusticia et verit. Vel iusticia z veritas· sũt partes bonitatis. Et est sensus. In omni bonitate z pro· id ẽ. iusticia z veritate.

¶ Redarguite. Vt alibi ait apostolus: hoc agite· vt foris terribiliter personet increpatio z intus lenitatis teneatur dilectio. Duo coniũgunt vt scz non cõicent consentiendo z redarguant. His ẽ duobus modis non te maculat malus: si non consentis etsi redarguis. Vtrunq; complexus est apostolus dicens. Nolite communicare· nolite consentire laudare z approbare. Et quia parum est non consentire addit. Magis aũt redargu. i. reprehendite corripite coercete. Et ẽ sẽsus. Non sitis consentientes malis approbãdo neq; negligẽtes in arguendo. Neq; supbientes insultanter arguendo.

¶ Omnia autem quę re. Sed redarguenda sunt. quia sic manifestãtur sępe per confessionem z pẽnitẽtiaz· z ideo arguendũ est· quia qꝺ sic manifestatur· vertitur ī lumẽ Vel illi mali manifestantur sibi ipsis q̄ mali sunt· z ideo arguẽdi quia sic incipiunt eẽ lumen. Vel redarguite omnia aũt ẓc. Omne enim quod manife. i. malus cum sibi innotescit esse malus· lumẽ est. i. per pẽnitentiam incipit conuerti in bonum.

¶ Lumen ẽ. Id ẽ non ambiguum· nec potest excusari· quod palam dictum est.

¶ Surge. Per cõfessionem et Exurge per satisfactionem.

¶ Redimentes tempus. Vt quod minus fecistis in vno tẽpore restituite ī alio dimidiantes dies q̄s impij non dimidiant· alij enim dimidiant. alij implent dies· alij nec incipiũt. i. alij moriuntur in egipto· alij in deserto· alij in terra sancta· nec miruz si minus fecistis· quia mali dies nec possũt omnia agi pro libitu.

¶ Dies ma. Pro malicia z miseria hominum dicuntur dies mali. Cęterũ dies isti quantum pertinet ad spacia horarum ordinati sunt· ducũt enim vices· agũt temporaꝰ oritur enim sol z occidit transeunt tẽpora. Cui molesta sunt tempora si homines sibi nõ sũt molesti. Dicuntur ergo dies mali vt dixi. propter miseriã hoim z maliciam. Sed miseria homis cõis est· nõ debet g̃ malicia esse cõis. Ex quo enī lapsus est adam de paradiso· nunq; fuerũt dies nisi mali· qꝺ ostendit puer qui nascitur· qui a ploratu incipit. Nondum loquitur z iam propbetat in laboze se futuꝝ z timoze. Redimamus g̃ tempꝰ Redimit qui perdit. id est. dat de suo vt vacet deo· quasi det nummum pro vino· das numuz z emis vinũ. Aliud das aliud accipis· aliq̄d amittis

† S Et S dictis z factis mordacib⁹ · S Subitus furor · S que est si minor sublimatur S de ira venit

Omnis †amaritudo · z ira · z indi-

† S de indignatione· quasi vox insani S contentõ · S de clamore S vbi falsa de deo dicuntur·

gnatio· z †clamor z · blasphemia

† S quia illis pręssis: poterat malum in corde teneri. subdit · S cordis

S qz pniciẽ possent prestare S in deum z ī sanctos

tollatur a vobis †cum omni · malitia

S partes noui hominis prosequitur · S largi de facultatibus vestris.

cia. Estote autem inuicẽ · benigni

S affectu z compassione mentis. S Etsi non est quod dent · S in vos commissa· alioquin deus repetz dimissa sicut in euangelio de seruo neḡ legitur.

misericordes· · donantes inuicẽ

S per christum

sicut et deus in christo donauit vobis.

C V.

S z quia deus donauit S nũc

Estote autem

S inuicẽ vobis condonando S tũc filii charissimi

imitatores dei sicut filij charissimi:

S operum exhibitione S Non solũ condonetis sz † S ponentes alias pro fratrib⁹ si opus est · S ita S ncere

z ambulate †in dilectione· · sicut et

christus dilexit nos: z tradidit se-

† S dum iniuriatus est sputis· collaphis· z huius modi

metipsum pro nobis· †oblationez

S dum occisus in cruce · S quia pro iusticia occisus S de quo dicebatur in lege.

z hostiam in · odorem suauitatis.

S cum liberis a viro. † S incontinentia ad libidinem pertinens quocunq; modo fiat.

Fornicatio autez z †omnis immũ

· S immoderata cupiditas habendi.

† S nec suspitio sit in vobis.

dicia aut · auaricia † nec nomine-

tur in vobis· sicut decet sanctos

S vt in osculis· amplexib⁹ † S vt p blanda verba

aut turpitudo· aut †stultiloquium·

S que a stultis curialitas dicitur· que risuz mouere solet. † S ad vtilitatem. S quamuis magno labore agatur

aut scurrilitas que †ad rem non p-

S nominetur in vobis

tinet: sed magis gratiarum actio.

† S mentis ratione · S quod scripture inde dicũt

Hoc autem †scitote · intelligentes

q̄ omnis fornicator aut immun-

dus· aut auarus quod est ydolo-

rum seruitus· non habet hereditatem

S quod est patris z filii· S ꝺra hoc

tem in regno christi z dei. Nemo

S promittens impunitatem ex misericordia dei· vel predicans naturalia vt pseudo· qui bona dicunt z non faciunt

vos seducat inanibus verbis.

Propter hęc enim vẽit ira dei in

† S diaboli· de quibus diffidim⁹· vel qui diffidũt

filios †diffidentię. Nolite ergo effi

S similes † S Et ideo non mirum· si tunc hec mala in vobis

ci participes eorum. †Eratis enim

† S per ignorantiam peccantes.

aliquando †tenebrę· nunc autem

S ex discretione bene operantes· z iustificati per fidem z baptismum· z filii dei per adoptionẽ qui est lux vera † S non in vobis · S Et ideo · S Id ẽ vite vt filii dei bonorum operum gressu sancte z immaculate.

lux in †domino· · vt · filij lucis am-

S quia hec opera sunt lucis

S vel enim S. s. viuere

bulate. Fructus autem lucis est in

S vt boni in vobis. † S proximis quod iustum est faciatis · · vt vera loquamini

omni bonitate †z iusticia z · verita

S ambulate prius probantes z ratione discernẽtes. † S Quasi opera vestra ita sint circunspecta vt beneplaceant deo

te: probantes †quid sit beneplaci-

† S vt filii lucis ambulate. · S vt cum bonis sit pars malorum S a malis corde disiungamini nõ corpore.

tum deo· †z nolite · communicare

S vel osorum

operibus infructuosis tenebraz:

S non negligentes in corrigendis vestris. S leni tamen animo · S nolite communicare· S non cõmuni. nec debetis

magis autem redarguite. · Quę

† S Id est· in cogitatione S in hoc apparet q̄ tur pia S loco non palam

enim †occulto fiunt ab ipsis: turpe

† S non solum facere · S preserti mali S vel eĩ

est z †dicere. · Omnia autẽ quę re

† S ab illuminatis S Sanctis z bonis hominib⁹ qui filii lucis. · S Sibiipsis q̄ mali sunt S antene sciuntur

darguuntur· †a lumine · manifestã-

S mal⁹ presertim · S vel eĩ † S Sic S per cõfessionem z penitentiam

tur. Omne · autem quod † manife-

† S in lumen vertitur· quia bonum est q̄ peccatũ per penitentiam z confessionem manifestetur. · S Scilicet· quia fit lumen quod manifestatur.

statur †lumen est· · Propter quod

S spiritus sanctus per me † S qui torpes z nescis te in peccatis S oblitus dei

dicit: Surge qui †dormis z exur-

S a futura damnatione † S hic per fidem z in futuro per spẽm. · S Qui est sol iusticie

ge a mortuis: z †illũinabit te · xp̃s

S quia prodest redarguere † S quo moderamine.

Videte itaq; †quomodo caute am

S niendo et redarguendo S indiscreti

buletis. Non quasi insipientes sz

S Scilicet in omnibus prouidentes. † S preparantes oportunitatem seruiendi deo z vacandi diuinis· quod necesse est· quia hodie sunt mali boies.

vt sapientes. †Redimẽtes tempus

S Id est· in hac vita multa occurrunt impedimẽta

S qz mali dies

quoniam dies mali sunt. Propte

† S inconsiderati S Sed que

rite quid deo placeat

rea nolite fieri †imprudentes: sed ī

· S vt omnia cum modestia agantur

telligentes quę sit · voluntas dei.

aliquid acquiris. Sic ḡ pẽdis numos vt emas tibi aliquid. Sic perdas de tuo vt emas tibi quietem. Vñ si quis vult tecum iudicio contendere z tunicam tollere: dimitte z pallium vt habeas quietẽ coꝛ ne perdas tempꝰ vacãdi deo a q̃ vult te auocare dãno z litibus.

¶ Subiecti inuicem. Amb. Non solum auditoꝛes ꝓlatis ẽ etiã ꝓlati subditis ĩ charitate eis seruiẽdo z humiliter curam gerendo. Nã et si dignitas maioꝛ est administratoria tamẽ ẽ. Vñ apl̃s. Oĩm me seruum feci. Est ḡ maioꝛ salua tñ dignitate seruire sicut minoꝛ est bñ liter obedire. ℔ autem tã maioꝛ q̃ minoꝛum ordinata subiectio dꝫ eẽ in casto timoꝛe xp̃i. q̃ hũilitatẽ mãdauit.

¶ Mulieres. buc usq̃ cõiter de moꝛib⁹ egit. nunc quedam singulis ordinibꝫ suadet

¶ Nõ habẽtẽ macula neq̃ rugã. Quia per actõnẽ bonam mũda est a macula. z per spem tẽsa ad supna. piade vestis e⁹ in monte tanq̃ nix de albata effulsit. q̃ significabat eccl̃am oĩ macula pcĩ mũdatã. q̃ p christi ĩ ligno crucis extẽsionem extẽsa ẽ a ruga z desiderio ad cęlestia.

¶ Nõ habentẽ Nũc. m. a. r. sed vt sit scã. Hic per bona opa. Et immaculata. ĩ abstinẽtia mali. Vel tũc sancta per gloriam. ĩmaculata p coꝛruptõis remotionẽ Sicut christus fudit sanguinem. vt lauaꝛ maculam ecclesię. z extẽdit se in cruce. vt tolleret rugam. Sic z viri si opus est debẽt moꝛi p saluandis vxoꝛibus z verbo vitę eas ĩstruere: vt exhibeant eas deo.

¶ Nemo car. suã odio habuit. Qui mauult esse sine coꝛpoꝛe. non coꝛpus sed coꝛruptões z pondus ei⁹ odit.

¶ Sicut et christus ecclesiam. Ita faciat vir de vxoꝛe. q̃ caro ei⁹ q̃ sic z christus nutrit ecclesiã cibo coꝛporis sui. z fouet spiritualibus indumentis pręceptoꝛum virtutum z bonoꝛum operum.

¶ De carne. Augustinus. In genesi dicit adam. Hoc os de ossib⁹ meis z caro de carne mea. Sicut ena de adam facta traxit ab eo carnem z ossa: ita nos a christo instituti. alij sumus vt ossa robusti. alij vt caro infirmi. ex carne eius. i. ad simil. infirmitatis. quã habuit in homine. Propter ℔ oñ

¶ nihil minus conuenit alios arguẽti ⁊ ex quo ꝓcedit motus malus vnde tollitur auctoꝛitas redarguendi

Et nolite ⁊ inebriari vino in ⁊ quo ẽ ⁊ donis spiritus sancti luxuria: sed impleamini ⁊ spũ sẽcto ⁊ hoc modo poteritis impleri spiritu. si vos ĩtelligitis et vos intus instruitis de his que dicitis. sci licet psalmis qui ad bonam operationem admonent. et hymnis qui de laudibus dei. et canticis q̃ de eterno gaudio. et ideo spiritualiter spiritualia intelligenda sunt. et post locutionem boꝛum cantemis z hymnis z canticis spiritualibus cantantes z psallentes deo ⁊ spontanea voluntate ⁊ ad gloriam domini non vestram ⁊ ⁊ ꝓ prosperis vel aduersis ⁊ donis tias agentes semper ⁊ ꝓ eo oibus ⁊ exaltando ⁊ ⁊ per quem nos adoptauit. z per quem nos eum cognouimus. in nomine ⁊ dñi nostri ihesu christi ⁊ quia deus est credendo ⁊ ⁊ Quia pater est christi natione eterna. nobis adoptionis gratia ⁊ ⁊ humiliter curam gerendo deo z ⁊ patri. ⁊ Subiecti inuicez in ⁊ casto timoꝛe dei qui humilitatem mandauit tioꝛe christi. Mulieres viris suis † ⁊ in simplicitate ⁊ Sicut sara que dominuz vocabat abraam subdite sint † sicut domino. Quoniam ⁊ rectoꝛ ⁊ z auctoꝛ vnde cepit. vir caput ẽ mulieris. sicut christus ⁊ rectoꝛ auctoꝛ ⁊ christ⁹ ⁊ ẽ z caput est ecclesię: ipse saluatoꝛ ⁊. i. ecclesie ⁊ christi † ⁊ Christus est saluatoꝛ ecclesie qõ vir non est mulieris. sed tamen vt ecclesia. coꝛporis eius. † Sed sicut ecclesia subiecta est deo ita z mulieres viris in omnibus. Viri diligi ⁊ que non contra deum ⁊ quarum caput estis te vxores vestras. sicut z christus † ⁊ cuius caput est ⁊ ⁊ adeo dilexit q̃ ⁊ ita z vos ꝓ vxoꝛibus si opus sit dilexit † ecclesiam: ⁊ z semetipsum ⁊ iusticia bone vite. tradidit ꝓ ea vt illam sanctifica ⁊ ꝓius ⁊ a peccatis ⁊ scificate ret. mundans eam lauacro aquę ⁊ quo datur vita ⁊ quo accedente ad elementum fit sacramentum † ⁊ ad hoc ⁊ ⁊ in futuro in verbo vitę †: vt ⁊ exhiberet ipse si ⁊ in animo z coꝛpoꝛe rutilantem ⁊ gemina stola decoꝛam ⁊ nũc vel bi gloꝛiosam ecclesiam. non habentem tunc ⁊ aliquid criminale † ⁊ peccũ mortale ũ⁹ latens sicut est duplus. duplicitas ruga dicit ⁊ ⁊ aliquod peccatum ꝓ quo sit damnabilis tem maculam aut † rugã aut ⁊ aliq̃d

dendum quantum dilexit ecclesiam. est scriptum in geñ. Relinquet christ⁹ homo patrem. formam serui accipiendo. matrem. i. synagogam. ex qua carnaliter oꝛtus. z adherebit. i. sociabit se ecclesię. z duo. i. christus z ecclesia erunt in vna voluntate. z vna caro. hęc verba primi hoĩs eẽ dicit genesis. Christ⁹ vero in ewãgelio dicit eẽ dicũ inquit. Non legistis. q̃ qui fecit ab initio mas. z fę. fecit eos. Et dixit ꝓp̃t hoc relinquet. z̃c vt scias ꝓp̃t extasim sopoꝛis. q̃ ꝓcessit ĩ adã in q̃ angelicę curię intuit. ℔ eũ diuinit⁹ tanq̃ ꝓphetam dicere potuisse. Vna caro xp̃s z ecclesia. q̃ de⁹ apud deum. per carnẽ participes nostri factus est. Vñ⁹ ẽ christus caput z coꝛpus quasi ĩteger vir. q̃ z fęmina de viro facta ẽ. z ad virum pertinet. Reliq̃t xp̃us patrem. q̃ non ĩ ea dignitate apparuit hoĩbus qua ẽ apud p̃rem

¶ Sacramentũ hoc magnum ẽ. z̃. Et ne aliquis putaret in viro esse z vxoꝛem secundũ vtriusq̃ naturalis sexus copulationẽ coꝛporalem q̃ mixtionem addit. Ego dico in christ. et ec. Secundum hoc ergo q̃ ĩ christo z ecclesia accipitur quod dictum est. Nõ iam duo sed vna caro sunt. z quomodo spõsus z sponsa dicuntur sic caput z coꝛpus. Sine ergo dicat caput z coꝛpus siue sponsus z sponsa vnum intelligite. Fit enim ex duobus. quasi vna quędã persona scilicet ex capite z coꝛpoꝛe ex sponso z sponsa quam vnitatem miram z excellẽtem commendat ysaias in quo christus loquens ait: Sicut spõso alligauit michi mitram. z sicut sponsam ornauit me ornamento. huius spiritualis vnitatis sacramẽtum fuit illud quod in genesi de vnione p̃iugij ad l̃ram dicitur.

eiusmodi. sed vt sit sancta z immaculata. Ita z viri debent diligere ⁊ item ⁊ id est. vt seipsos. quia ambo vna caro. z multi er portio coꝛporis viri ⁊ quia vxoꝛes suas vt † coꝛpoꝛa sua. Qui † ⁊ Quia vxoꝛ coꝛpus viri. z vir caput vxoris suam vxoꝛez diligit: † seipsum dili ⁊ debet diligere vxoꝛem que caro sua est. q̃ nemo carnem. git. Nemo enim vnquam carnem † ⁊ Etsi sancti carnem macerant non eam odiũt sed peccatum quod in ea est. ⁊ ⁊ cibo et potu suam † odio habuit. sed ⁊ nutrit et ⁊ indumentis ⁊ vt carnem suam. et bene vt carnem suam. quia coꝛpus eius est et buiꝰ coꝛporis sumus omnes membra alii de carne. id est. infirmi. alii de ossibus vt perfecti fouet eam. sicut z christus ecclesiam: quia mẽbra sumus coꝛporis † ⁊ vt infirmi qui indigẽt sustentari foꝛtib⁹ ⁊ ⁊ vt perfecti et foꝛtes qui in solo christo sustentantur eius. † de carne eius ⁊ z de ossibus ⁊ quia diligit vxoꝛem eius. Propter hoc relinquet homo patrem z matrẽ. † z adherebit vxoꝛi suę: z erunt duo i carne vna. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in christo z in ecclesia. † ⁊ Etsi hoc non solum ad litteraz dicitur. sed est signum alterius rei. veruntamen et secundum literam vir diligat vxoꝛem. sequens moꝛtalitatem hystorie. Veruntamen z vos singuli vnusquisq̃ suam vxoꝛem sicut se ipsum diligat: † vxoꝛ autem timeat ⁊ non solum diligat. sed et. ⁊ et sub dita sit viro. virum.

C. VI.

⁊ tanquam subiecti

¶ Filij obedite ⁊ carnalibus † ⁊ Sedm fidem et iusticiam dñi parentibus vestris ⁊ in domino: ⁊ Et debetis † ⁊ quia ⁊ ⁊ quia preceptum legis. ⁊ ⁊ Honozare patrem est ei reuerentiam exhibere. et necessaria subministrare. Hoc † enim ⁊ iustũ ẽ. ⁊ Honoza patrem tuum z matrem tuam quod † ⁊ Que non est in aliis est primum mandatum ⁊ in promissiõe: † vt bene ⁊ sit tibi. z sis ⁊ lõgeuꝰ

¶ Primũ mandatum. Inter mandata que ad hominem in secũda tabula. Ad duo nanq̃ pręcepta charitatis dei z proximi pertinet decalogus. Ad primum pręceptum dei tres coꝛdę pertinent. i. tria mandata. quia deus trinitas est. Ad alterum vero pręceptum scilicet proximi septez coꝛdę. i. septem mandata. Et illa tria ad deum pertinentia in prima. Et alia septem ad proximuz in secunda tabula scripta erant. Inter quę hoc merito primũ. quia sicut deus principaliter principiũ est hominis. sic pat̃ secundario.

C. VI.

Cuius mandati addi
tur promissio quod ñ
est in alijs.

¶ Serui obedite
Aug⁹. sup iohānem.
Seruit⁹ cepit ex pcō-
prima ei seruitutis cau
sa peccatum est. vt ho
mo homini condicio-
nis vinculo subderet
qđ nō fuit nisi deo iu
dicāte. apud quem nō
est iniquitas. ꝛ nouit
diuersas pnas meritj
distribuere deliquēti-
um.

¶ In simplicita
te. Liberaꝫ facit seru
tutem. qui seruit. non
timore sub dolo. sed fi
deli dilectōne. donec
transeat iniquitas. et
oīs euacuetur ptās.

¶ De cętero. ℙ⁹
pecialia przecepta qui
bus admonuit singu-
los ordīes. In cōi nūc
admonet oēs. Hucusq
vos vini ẋbo ꝛ ope
re. iam deinceps in fu-
turo in reliquo tpe

¶ Mundi recto
res. Non qꝛ regunt
mūduꝫ q̄ pstat ex cęlo
ꝛ terra. Sed munduꝫ
peccatores dicit. De q̄
alibi. Et mūd⁹ eū nō
cognouit. Talē mūdū
illi regūt ꝓtra q̄s ba-
bem⁹ ppetuas inimici
cias. qꝛ ꝙ patiṁ bōi
nes īportunos illi faci
unt. Instigant enim
ꝛ inflamant illos ꝛ tā-
q̄ vasa sua mouent. ꝛ
xlut organa tangūt
Contra illos habem⁹
occultam luctam ad
quam nos armat apo
stolus.

¶ Tenebrarum.
Ne putentur demo-
nes hunc inuisibilem
mundum regere sub-
dit. quid nomine mun
di intellexerit. tenebra
rum harum. id est. pec
catoruꝫ. quasi non do
minantur dęmon es
mundo qui cōstat de
cęlo ꝛ terra. sed pecca
toribus.

¶ Cōtra spūalia
Quasi timēdi hostes
quia spiritales ꝛ inui-
sibiles ꝛ quia nequam
ꝛ non pro parua re. ſz
pro cęlesti hęreditate
tollenda pugnāt. Vl
cęlestia dicit virtutes
in quibus pugnam demonum patimur. Vel spiritus nequam sunt in cęle
stibus. id est. in hoc in inferiori aere. Ipsi enim quasi equites pugnant in
equis hominibus, Equites ergo occidamus. equos possideamus

† ſ fundatus. ſ ſ vluentium
† super ī terram. Et vos patres
ſ quia sic legem non custodient. In ira enim ne
mo agnoscet quid sit vtile
nolite ad iracundiam prouocare fi
† ſ oum pueri sunt. ne legem contemnant
lios vestros: † sed educate illos in
ſ verboꝝ. † ſ verberum. vt proficiant in re
bus domini.
disciplina ꝛ † correptione domini.
ſ quod cepit ex peccato † ſ non solum spiritua
libus ꝛ bonis
Serui obedite dominis † carnali-
ſ reuerentia. quod ꝛ filii † ſ quod seruoꝝ
est. ſ ſ vt sicut ostenditis extra sic sit in voluntate
vestra. vt si non potestis a domīs liberi fieri libe
re seruiatis
bus cū timore ꝛ † tremore. ī in sim-
† ſ obediretis. quia ipse hoc precepit ad conserua
tionem humilitatis
plicitate cordis vestri sicut † christo
† ſ obedite dico non ad ocu-lum duꝫ videmini. sicut
illi qui querunt hominibus placere
non ad † oculum seruientes quasi
hominibus placentes: sed vt ser-
ſ cum christo iubente seruis. non homini seruis
sed christo
ui christi facientes voluntatē dei
ſ ita ꝛ vos.
ex animo. cum bona voluntate ser
ſ dominus vestrus † ſ vt in eo putetis seruire vos
deo ꝛ non hominibus tantum
uientes. sicut † domino ꝛ nō homi-
ſ vos dico.
nibus. scientes quoniaꝫ vnusquis
qꝫ quodcunqꝫ fecerit bonum: hoc
† ſ non enim minus recipiet seruus qꝫ liber
percipiet a domino. † siue seruus si
† ſ Similia in bona voluntate
ue liber. Et vos domini † eadem fa
ſ si serui peccāt ſ non solū verbera
cite illis. remittentes minas: scien
tes quia ꝛ illoꝝ ꝛ vester dñs ē
† ſ quia ī ſ deus enim iust⁹ iudex causas discer
nit non psonas. Ideo qua mensura quis mensu
rauerit eadem remetietur ei.
in cęlis: † ꝛ ī personarum acceptio
† ſ in communi admoꝝ
non est apud deum. De † cętero fra
† ſ contra bellum dyaboli ī ſ in auxilio domini
tres † confortamini ī in domino et
ſ qui dat potentem virtutem pugnare volentib⁹
† ſ ita debetis confortari.
in potentia virtutis eius. † Et indu
ſ virtutes.
ite vos armaturaꝫ dei: vt possitis
ſ quia ex occulto molitur mala.
stare aduersus insidias dyaboli.
ſ necesse est vt stetis. quia † ſ vicinum est bellum
non contra homines qui visibiles ꝛ fragiles. vel
contra illa vicia tantum. que sunt ex carne ꝛ san
guine
quia non est nobis † colluctatio ad
uersus carnem ꝛ sanguineꝫ. sed ad
† ſ demones qui principantur aliis. ꝛ contra eos
qui super hos possunt. qui timendi. quia munda
nos regunt ꝛ dilectores mundi tenebrarum harū
tam malarum. id est. quos precipitant in tenebro
sa opera
uersus † principes ꝛ potestates. ad
uersus mundi rectores tenebrarū
† ſ Contra spirituales ꝛ nequam hostes.
haruꝫ † contra spiritualia nequitię
ſ quia tales hostes ꝛ de tan
ta re.
in cęlestibus. Propterea accipite
ſ qua deus suos armat. † ſ quia aliter non pos
setis ī ſ malis.
armaturam dei. vt † possitis ī resiste
ſ in hac vita vbi temptatio † ſ prosperis vel ad
uersis ſ virtuti
re in die malo: † ꝛ in omnibus per-
bus † ſ quia armatura dei est necessaria. ſ virili
ter quotiens prouocamini
fecti stare. † State ergo succincti
ſ Id est. vere propter christū
ſ vel charitate
lumbos vestros in veritate. ꝛ indu
ſ Aug. iusticia cuiqꝫ ius faciēdo sit lorica. ne pa
teat locus hosti † ſ ne tangat terraꝫ. qui predicat
ti lorica iusticię. ꝛ † calciati pedes ī
ſ Id est. vt sitis preparati ad predicandum euan
gelium vel ad complendum precepta ei⁹
prępatione euangelij pacis. In
ſ prelius † ſ fidem rerum quas non videmus.
omnibus sumentes † scutum fidei:
ſ omnes astutias † ſ dyaboli
in quo possitis omnia tela † nequi ſ
† ſ Que de vicio in vicium incendunt. ī ſ spe
eterne salutis gaudentes
simi † ignea extinguere. Et ī galeā sa
† ſ Quem dat spiritussanctus
lutis assumite: † ꝛ gladium spiritus ſ
ſ ad feriendum hostem † ſ per omnia que ora
da sunt
quod est verbum dei. Per † omnē
ſ ꝛ cum adiuratione petendo.
orationem ꝛ obsecrationem. orā
ſ non horante † ſ non verboten⁹ sed mente
tes omni tempore † in spiritu. et in
ſ sollicite † ſ vt scilicet omnibus virtutibus
instent. ſ non remisse
ipso vigilantes in omni † instantia
ſ vigilantes ſ facta
ꝛ obsecratione pro omnibus san-
ſ Scz ſ a deo ſ quem tri
bulatio obtundat
ctis ꝛ pro me: vt detur mihi sermo
† ſ verbi mei ī ſ ita vt ſ libere sine impedimen
to notificem illud mysterii
in apertionem † oris mei. ī cū fidu
cia notum facere mysterium euan
† ſ Quia nec pro catenis cesso a legatione mea
ī ſ nunc rome
gelij. † pro quo legatione ī fungor ī
ſ positus † ſ cum fiducia ī ſ Euangelio predi
cando. ſ inter mala oīa
catena ista: † ita vt ī in ipso audeā ꝑ
† ſ ne auditis tribulationibus mouerentur: dicit
tubicū omnia eis notificare subdens.
ut oportet me loqui. † Ut autem et
† ſ circa. quia multe erāt ei tribulationes. que qua
si circundabant. vel ideo certa. quia interiora non
tangebant. ſ q̄ꝫ
vos sciatis quę † circa me sūt. quid
constans sim. inter ulla
agam: Omnia nota vobis faciet
ſ vt bene audiant hunc commendat † ſ Ideo eū
audite ſ meus in fide
tichicus charissimus † frater: fidel
† ſ in his que sunt domini
minister † in domino. quem misi ad

¶ Succincti lum-
bos. Id est carnales
concupiscentias cingu
lo castitatis frenantes
non simulatorie. sed
in veritate. vel per cha
ritatem.

¶ Calciati. Mar⁹
dicit apostolos cal
ciatos sandalijs vel so
leis vt neqꝫ pes sit te-
ctus nec nudus ad ter
ram. id est. ne occulte-
tur euangelium. nec
terrenis commodis in
nitatur.

¶ Pedes. Id est.
affectiones sint muni-
te virtutibus. ne a vi-
cijs pūgant. vt ita sint
parati ad predicāduꝫ
euangelium qđ nunci
at pacem inter deuꝫ ꝛ
hominem. vel vt sint
parati complere prece
pta euangelij.

¶ Scutū fidei.
Augustinus. Fides ē
scutum sub quo tuta ē
iusticia. sicut sub muni
mine omnium virtu-
tum. Quod protēdit
ante oīa arma. quod
prius impugnat dya-
bolus. Vnde prima
petit. campum dubia
sub fronte duelli ℙu
gnatura fides.

¶ Et galeam. Ga
lea est salus eterna. cu
ius memoria mentem
obnoluit ne deficiat.

¶ Et gladiū spūs
Augustinus. in psal-
mo. cxix. Verbum dei
gladius bis acutus
docens de temporali-
bus ꝛ eternis. Illoꝝ
consolationem in ve-
teri. istoꝝ perfectio
nem in nouo testamē
to promittens. Quod
enim temporaliter no
bis promissum est ad
vnam partem gladij.
Quod vero in sępiter
nū ad aliā partem gla
dij ptinet. Nā ꝛ ideo
duo testamēta dicunt
quia vetus terrena ꝑ-
mittit. nouum eterna
de hoc gladio domi-
nus ait. Nō veni mit
tere pacem sed gladiū
Iste gladi⁹ vere acu
tus est. quia eum quē
ferit a mundo diuidit

¶ In spū. Orat. q̄
munda consciā ꝛ inte
gra fide orat. In car
ne orat. qui polluta mente itez peccatur⁹. non casu sed de proposito.

¶ In apertionem. Id est. vt aperte possim reserare mysterium euan
gelij. id ē. secreta incarnationis ꝛ passionis. Ne pressura tribulationis ipsa

formidine acumes ds ctring obtundat.

¶ Pax fratribus Pacē optat eis q̄ est ianua dilectionis.

¶ Philippenses sut ⁊c. Qui accepto verbo prędicatōis ab apostolo firmati ī fide fuerūt · nec pseudo apostolos receperūt · vñ eos laudat aplus. Hi paulo per epaphroditū aliquā substantiaz romā miserāt · quē cū hac remittit epistola ī qua cū pñs non pōtmūit eos ꝓtra duplex bellum tribulatoꝝ · et pseudo p̄dicatoꝝ · vt oīa pro christo sustinent aduersa cuz būili tate sicut christꝰ fecit · ⁊ legalia a pseudo nunq̄ recipiant · his nec se aplum noīat · q̄ nunq̄ de eo minus vel cōtra eum senserant.

¶ C. I.

¶ Paulus. More solito salutatōnem p̄mittit. Deinde grās deo agit p eis · iplorās eis maiora bona vt et ī virtutib⁹ crescēteſ ad pfectōez perueniant. Deinde ad patiētiam tribulatōnum monet exēplo sui ⁊ christi · postea vt caueāt a versutijs pseudo aplo ꝝ · tandē admonitōnē mora lez iterserit · ⁊ ꝑpe finē de grā quā sibi romā p epafroditū miserāt gaudere se dicit

¶ Thimotheus. Hūc aponit · qz eum missurꝰ erat ad illos · pter h̄ eum quodāmō cōmēdās vt eadem q̄ scribit · ab eo bene recipiant.

¶ Serui. Seruos dixit · vt ⁊ ipsi p domino ferant dura Christi. vt contra pseudo stent.

¶ Aug. Sicut duo sunt tiores · sic duę seruitutes · q̄ faciūt duo genera seruoꝝ. Est ei timor quē pfecta charitas foras mittit Est. ⁊ seruitus simꝫ cum eo foras mittēda. Est etiam timor castꝰ permanēs in sclm scli · cui adiūcta ē alia fuitꝰ non manens in ęternū in domo.

¶ Cum episcopis. Episcopos ꝑbiteroꝝ dic · nō ei plures epi ī vna ciuitate · neq̄ pr̄biteros ītermitteret · vt ad dyacones descēderet. Et sigt p dyacōes maiores · p scōs mīores · qz mīores p̄mittit · ad hūilitatē iuitat · qz z bos sb̄nectit · oñdit aliquē nō eē adeo pfectū. q̄ nō indigeat admonitōe

¶ Gratias ago. Q. agite q̄ agitis · qz talia vñ deum laudo.

† ſ vt meram vobis dicat veritatem.
vos in hoc ipsum † vt cognoscatis
quę circa nos sunt: ⁊ cōsoletur coz
† ſ per pacem manebunt in charitate · que est ex fide.
da vestra. † Pax fratribus ⁊ charitas cum fide a deo patre nostro:
⁊ domino iheſu christo. Gratia cū
omnibus qui diligunt dominum
† ſ ad similitudinem sponse que nō admittit coz ruptionē. ſ In integritate fidei · vel ī vita eterna
nostrum iheſum christuz in † incoz
ruptione AMEN.

¶ Epistola ad ephesios explicit. Argumentū in epistolā ad philippenses incipit.

¶ Philippenses sunt macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide: nec recepe/runt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus: scribens eis a roma de carcere per epaphroditū.

¶ Argumentum explicit. ¶ Epistola pauli ad philippēses incipit.

¶ C. I.

¶ Paulꝰ ⁊ thimotheus ſ timore casto
seruus ihesu christi omni/
ſ baptismate sanctificatis † ſ operante christo ſ vel fundatis ſ in fide christi. ſ qui deū ⁊ hoīez credūt.
bus sanctis † in christo iheſu · ſ qui sunt philippis ·
ſ id est ⁊ ſ Qui eorum bonum pariter optabant ſ maioribus ⁊ minoribus · vel cum uīis scribit. † ſ et ſ remissio peccatoꝝ.
cuz episcopis ⁊ dyaconibus † Gra
† ſ tranquillitas mentis ⁊ reconciliatio ad deū.
vobis ⁊ † pax a deo patre nostro et
ī ſ omnium. ſ cuius nutu omnia bona omnibus accedunt.
dño iheſu christo. Grās agoī deo
ſ priuato beneficio ſ Qui mihi facit quod volo in vobis † ſ quotiens vestri memoz fio ſ quod vtiq̄ sum ī ſ cōgruis temporibus
meo ī omni † memoria vestri ī semp
† ſ habitis
in cunctis orationibus meis † pro
ſ prelatis vel subditis † ſ non tristis de culpa
omnibus vobis cum † gaudio: de
ſ vt perstetis deprecans † ſ gaudio dico habito ī ſ Quia vos communicastis michi in fide · et
precationem faciens † super ī cōi/
operibus euangelii ſ que est.
catione vestra in euangelio xpi
ſ conuersionis vestre · ⁊ ideo amodo magis stan dum.
a prima die vsq̄ nunc: confidens
ſ non in vobis.
in domino iheſu hoc ipsum · quia
ſ deus ſ operans.
qui cepit in vobis opus bonum p
ſ cooperans ſ quod operando incepit. † ſ vsq̄ ad finem vite · quo deus videbitur
ficiet † vsq̄ in diem christi iheſu ·
† ſ aliud non debuit sentire de tam bonis
Sicut est mihi † iustum hoc sentire
pro omnibus vobis · eo q̄ habeā
in intimo affectu charitatis ſ non in solis labiis
ī ſ quia compatimini mihi
vos † in corde ī ⁊ ī vinculis meis · ⁊
ſ contra impugnantes † ſ infirmorum in doctrina
in defensione ⁊ † cōfirmatione euā
ſ vt in futuro sitis socii ſ etiā miores
gelij: socios gaudij mei omēs vos
† ſ pro omnibus ideo precor · quia cupio vos omnes esse in visceribus christi · vt a christo diligami ni quasi eius viscera · ⁊ inde test.
esse. † Testis enim michi est deus:
ſ quanto affectu.
quomodo cupiam omnes vos in
ſ etiam.
visceribus ihesu christi. Et hoc oro
vt charitas vestra magis ac magis
ſ crescat † ſ vt sciant in quibus diligere deum ⁊ proximum debeant · ⁊ cum scierint: habeant sensum · id est · memoriam ⁊ animaduersionem in omnibus rebus. ſ memoria.
abundet † in scientia · ⁊ in omni sen
su: vt probetis potiora · vt sitis sin
ſ in vobis ſ ad proximum † ſ ⁊ hoc perseue ranter ſ vsq̄ ī ſ Id est finem vite
ceres ⁊ sine offēsa † in ī diem christi
ſ non solum sine malis · sed ⁊ pleni fructu · id est · operibus que sunt fructus iusticie que est habitus animi † Et hoc ſ non viribus vestris
Repleti fructu iusticię † per iheſuz
† ſ per hoc transituri in gloriam eternam · vt deum laudetis
christum in † gloriam ⁊ laudem dī
ſ quia dixit se cupere hos fore socios gaudii sui ideo quid profecerit predicatio eius insinuat · q̄ charis.
Scire autem vos volo fratres.
† ſ exteriorum vndiq̄ me circundans abundantia passionū ī ſ vel ideo circa · qz n̄ ad interiora p tingunt ī ſ q̄ ad detrimentum · vt mali intendunt.
quia quę † circa ī me sūt ī magis ad
ſ ad profectum † ſ vtilitas vinculorum apparet in christo · qui propter vincula plus annunciatur ī ſ vel vincula ipsa quod essent in christo · id est · q̄ propter euz vinctus essem non pro alio crimīe
pfectum euangelij peruenerunt:
ita † vt ī vincula mea manifesta fie/
ſ vbi maiores puenunt
rent in christo · in omni pretorio · ⁊

¶ Cōicastis. Vel vestra communia fecistis in euangelio exaltādo.

¶ Confidens. Q. deprecoz vt stetis · ⁊ cōfido h̄ ipm fieri a vob qđ precoz non aliud. h̄ videte ne frustra cōfido.

¶ Vel In vobis p successionē · vsq̄ ad cōem iudicij diem.

¶ Perficiet. Augustinus de gratia et libero arbitrio. Quia ipse vt velimus operat incipiens · q̄ volentib⁹ coopatur pficiens

¶ Sicut ē mihi. Ita grās ago · deprecoz ⁊ confido · sicut iustū est sentire. i. ita vel le. Et exponit causam eo q̄ habeā vos ī coz/de · siue vinctꝰ: sciens vos q̄z vinctos · siue defēdēs euā geliū · qđ ⁊ vos facitis.

¶ Cupiā omnes vos ī visce. Id est intimo amore christi · vt ab eo perfecte diligamini · vel eo effectu diligatis deū ⁊ prīos q̄ christus qui animā posuit.

¶ Vt refert ad id qđ supra dixit se desiderare eos eē socios gaudij sui · ⁊ determinat qđo s. amore christi · non būano · vt pticipes habeat in deo.

¶ Ut pbetis potiora. Iteruz crescat charitas vīa ī sciaz vt pbare ⁊ discernere sciatis ñ solū mala ⁊ bona · ꝫ etiā int̄ bona q̄ sint potiora · vt pꝰ p/batōez sitis sinceres ī vob sine opib⁹ corruptōis · ⁊ q̄tū ad proximū sine offensione

¶ Repleti fructu Id ē · mercede iusticię adeo vt sitis gloria et laus dei · vt p vob dicatur. mirabilis deus in sanctis suis.

¶ Scire autem. Hacten⁹ cōiter locutꝰ inde ponit spēaliter q̄ tolerātiā suadeāt · pro vobis grās ago · cōfido Vos aūt vo · sci · f ·

Quasi dicat. Cum ita sitis pfecti: persecuerate · ⁊ cauete · ne tribulatōes instantes hanc vestram diminuant perfectionem · ꝫ exēplū mei respicite.

¶ Ut vincula mea ⁊c. Hiero. Quia nanq̄ patienter quęlibet mala sustineo · patet non eē scelus falsitatis qđ in me iusta vindicta percellat · ꝫ quādam veritatis virtutem quā sustinēdi fortitudo magnificat.

Vel de viculis meis loq̄bant · vel p̄dicatores indicabāt ī oīb⁹ ptoriis.

¶ Et in ceteris oi bus locis. Luz enĩ apostol⁹ romę vinct⁹ detrusus eẽt in carce re in domo impatoris z doceret euãgeliuz z ifirmos aiaret multa qz miracula patraret multi per eũ credidẽt intantum · vt domum persecutoris ecclesiam faceret · tũc enĩ manife sta facta sunt vincula eius in christo. Velĩ omni ptorio z ceteris omnib⁹ locis · i · impa tori oibus cõsulib⁹ et principib⁹ z minoribꝫ propter christum illuz talia sustinere.

¶ Auderent sine timore · Aug⁹. Con stãtia enim eius mul tos aniauit vt non ti merent euangelizare.

¶ Existimantes pressuram. Am broси⁹. Astutia g̃ simu latõis isti christũ ãnũ ciabãt · vt possent sedi ciões excitare aplõ · qi autori · q multos ꝓgre gauerat suo collegio · Ecce quattuor species doctoꝛ distinxit · duas bonoꝛ z duas maloꝛ qui oẽs ãnũciant xp̃m ẞ nõ eodem animo

¶ Aug⁹. Mali enĩ nõ simplici z veraci a nimo christũ annunci abãt. Boni vero pu ro aĩo z fide sincera · oẽs tñ euangelio pro ficiebãt · vñ z malos to lerandos dicit · subdẽs Quid enim.

¶ Quidã aũt ex co. Conuicti in con tẽtione a me. p̃dicant scdm q eos conuici debere p̃dicare.

¶ Ex contentõe. Ex ꝑuato odio qđ a liquãdo mecũ cõtule rũt z cõfutati sunt. Et ne viderent cozrecti: addit. Nõ puro aĩo Sz existimãtes · vt si q̃ de p̃dicatõe eos ac cusent: ĩ me auctozẽ e⁹ vindicent.

¶ Quid enim. Nõ ꝓhibz mercenari os · ẞ ꝓmittit · qz z ipsi vtiles sunt ad aliqua.

¶ Siue per veritatẽ. Aug⁹. Veritatẽ quidã annunciabãt z si nõ p veritatẽ · i · nõ vero aĩo. Ex occasiõe eĩ euãgelizabãt quęrẽtes ab hõib⁹ cõ moda sua · terrenis eĩ cupiditatib⁹ ꝓsulẽtes regnũ celoꝝ annũciabãt · habẽ tes in lingua veritatẽ · ẞ nõ in pectoze castitatem. Qui sũt vtiles eis quos instruit dñs. Vñ ait. Quę dicũt facite · opa aũt eoꝝ nolite facere. Quisqs eĩ a deo · p̃ter deũ aliq̃d q̃rit · nõ caste deũ q̃rit. Tres inuenimus ꝓsonas · si dñi ẏba in euangelio diligenter inuestigamus · pastozis mercenarij furis.

ſ locis · ſ ita profuerunt euãgelio que sustineo

in ceteris omnib⁹. ſ Vt plures de ſ non in se

fratribus in domino confidentes: ſ consideratione vinculozum ſ p̃ ante

in vinculis meis abundantius ſ contra impugnantes ſ Quasi · meo exemplo auderent confidenter predicare · ita dicentes: Si vinctus loquitur · cur non potius nos:

auderent sine timoze verbũ loqui ſ diuersi a prioribus quia mali. † ſ predicant ſ quia nuident gloze mei apostolatus · z conten dunt habere.

Quidam quidem† z propter inui † ſ ab his diuersi boni

diam z contentionem · † quidaz au † ſ pro dilectione dei z proximi · exemplo mee bo ne voluntatis · ſ vt alios saluent

tem z † propter bonam voluntatez ſ non diuersi † ſ pri

christum prędicant · quidã ex † cha uata ad apostolum: vt vicem eius vinci supple rent † ſ Id est · pro defensione sum positus in vĩ culis. vel positus · id est · firmus z stabilis sum in defensione

ritate: scientes hoc quoniãm defen

sionem euangelij positus sum. ſ ab his diuersi · quia mali

Quidam autẽ ex contentione chri stum annunciant non sincere: exi † ſ augmentare

stimantes pressuram † se suscitare † ſ dũ etiã mali ad profectum · quid eĩ refert · qua intentione.

vinculis meis. † Quid enim dum † ſ terrene acquisitionis ſ vt mali.

omni modo siue † per occasionem · ſ vt boni ſ vero animo † ſ veritas christi. ſ non falsitas · vnde que dicunt facite ẽc

siue per veritatem † christus annũ † ſ q̃ per occasionem · non solum per veritatem ſ nunc ſ vel non solum aliis profectus · sed z mihi gaudium

cietur: † Et in hoc ſ gaudeo ſ: sed z ſ post † ſ pati pro christo ſ vel euangelii ex mea predicatione profectus

gaudebo. Scio enim quia † hoc ſ in futuro † ſ quod illi ad moztem parãt

mihi proueniet † ad salutem per ve ſ non solum meo merito † ſ Id est · per spiritum qui subtus me quasi ruiturum sicut columna sul cit.

stram ozationem · z † sub ministrati † ſ Quasi · que erit tanta quantam expecto in fu

onem spiritus ihesu christi † secdm turo · z in presenti spero † ſ hoc spero

expectationem z spem meam · † qz ſ prosperis vel aduersis · vt aliquo modo cedam a predicatione † ſ Statu

in † nullo confundar · sz in omni fi † ſ a tempore conuersionis ſ ſ dum in vinculis laboro ſ ſ apud gentes

ducia sicut † semper z ſ nũc ſ magni † ſ fama z glozia christi ſ ſ etiam qđ fragiliuſ ẽ

ficabitur † christus ſ ſ cozpoze meo: ſ Si vixero docendo † ſ exemplum relinquendo

siue per vitam siue † per mozte m.

ſ per vitam · quia causa eius viuo · vt euz magnificem · non ob aliud

Michi autem viuere christus est. ſ per mozte m · quia christus est premium moztis vel ipsum mozi est lucrum · quia per mozte m ab his miseriis liberatus ad beatitudinem transeam vel quia per mozte m multos lucratur deo † ſ Et bene operari ſ ſ quod mirum videtur

z mozi lucrum. Q † si viuere ſ ſ car † ſ Id est · tam dignus de opere meo · scilicet · m a gnificare christum

ne † hic michi fructus est operis · ſ ecce † ſ nedum appetam ſ ſ Id est · non solum ignozo · sed z coartoz ſ Ideo ignozo · quia ſ ve quid eligam: ignozo. Coartoz enim e duobus ẽc

quid † eligam ignozo. † Coartoz † ãt ſ ex desiderio dissoluendi z necessitate viuendi

e duobus · desiderium habens dis ſ ab his miseriis ſ Quia vinctus. ſ presentialiter † ſ p̃tũ ad me.

solui · z cuz christo esse · † multo ma ſ Sed

gis melius. Permanere autem in † ſ Illud melius · hoc necessarium ſ ſ Non pro pter me

carne · † necessariũ est ſ propter vos ſ Quia necessariuz propter vos · vel scio non du bie · sed confidens in misericordia dei

Et hoc confidens · scio quia mane ſ non parum quidẽ sed diu † ſ maioribus z minoribus

bo z permanebo † omnibus vobis ſ vt crescatis per bona

ad profectum vestrum z gaudium ſ Id est · vt gratias abundãter agatis deo cum gaudio

fidei: vt gratulatio vestra abun ſ qui benefecit vobis † ſ vobis seruato ſ sci licet liberato.

det in christo ihesu † in me · per me † ſ futurum ſ ſ cõfirmãdos

um aduentum † iterum ſ ad vos · ſ veniaz si tantummodo. † ſ disciplina domini ca ſ Quia secõm vestrum meritum dabitur mihi vita ad opus vestrum.

Tantuz digne † euãgelio christi cõ † ſ ita digne vt ẽc.

uersamini · † vt siue cum venero et

videro vos · siue absens audiam † ſ hoc scilicz ſ ſ Sancto · cui non heret contrari us spiritus · z sicut est vnus · ita vos vnanimes si ne dissensione

de vobis · † quia statis in ſ vno spiri † ſ voluntate ſ Omnis enim pugna vnanimiter aggressa victoriam parit ſ ſ Et ſ totis viribꝫ ad implenda que fides exigit

tu † vnanimes: ſ collaborãtes fidei † ſ z post hoc ſ ſ periculo.

euangelij · † z in ſ nullo terreamini ſ qui vos terrent per aspera.

ab aduersarijs que est illis causa ſ eterne ſ eterne

perditionis: vobis autem salutis. ſ q̃i premiuz

Et hoc a deo · quia vobis donatũ

¶ Pastoz veritatẽ ãnũciat propter veritatez Mercenari⁹ occasiõe rei tpalis. Fur z latro veritatẽ negat z tollit Diligẽdus ẽ g̃ pastoz tolerand⁹ mercenari⁹. cauẽdus est latro.

¶ Sed et gaudeo Ideo gaudeo de mal meis vl de pfectu euã gelij · qz inde mihi sal⁹

¶ In nullo. Imo. Quia z spes ma gna · z res ẏa z hõesta

¶ Mihi enim. Q. merito xp̃m magnifi co siue vita siue mozte Quia xp̃s mihi vive re. Id ẽ mihi vita hic p fidẽ z spẽ · z ĩ futuro p spẽm · pro hac vita moztale corp⁹ tradit · vt ip̃m imoztale in ẽ nũ recipiat.

¶ Si viuere. Xp̃s est mihi viuere · vt euz magnificem. Qđ si ẽ tunc nescio quid eligã mozi an viuere. Qua si · nisi hic fructus esset non dubium quin mo ri eligerẽ · vt christum haberẽ premiũ · z ideo ne dubitetis mozi.

¶ Coartor ẽc. Au g⁹. de doc. christ. Nõ ita distinguẽdum est vt dicatur. Coartoz, z postea seq̃tur · e duo b⁹ desideriũ hñs. s. dis soluẽdi z in carne ma nendi · qđ ex ip̃o textu sermois diiudicat · qm̃ seq̃tur · dissolui z cẽ cũ christo multo meli⁹ est Apparet eĩ eum ei⁹ qđ optimũ ẽ dicere se hẽe ꝓcupiscẽtiã · vt cum ex duobus ꝓpellat · alti⁹ tĩn hẽat ꝓcupiaz · alte ri⁹ necitatẽ ꝓpter frẽs. Sic g̃ distinguẽdum ẽ Coartoz vel ꝓpelloz e duob⁹. Deide sequit ego dico desideriũ vt concupiscentiã dissol uẽdi · hñs ab his mise riis qb⁹ q̃i ꝓpedit vi ctus sũ · z cũ xp̃o eẽ pñ tialit. Et q̃i g̃reret · q̃ re h⁹ rei pot⁹ hẽat cõ cupiscẽtiã subdit · quia multo magis meli⁹ est q̃ntũ ad me. Et q̃i ite rũ diceret. Cur g̃ e du ob⁹ ꝓpelleris · sbdit · qz ẽ manẽdi necitas dicẽs. Permanere ãt ĩ carne necca riũ est ꝓp̃t vos · ñ ꝓp̃t me. q. illud meli⁹ ẽ ĩm · hẽ ẽ neccariũ vob · iõ illđ cupio · il lud nõ recuso

¶ Permanere aũt. Ecce qđ nõ sibi meli⁹ · ẞ qđ mul tis expedit eligit ꝓpter charitatem · quę pz omnibus eligenda.

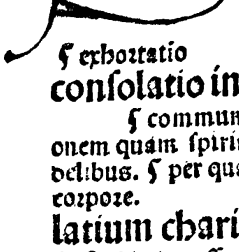
¶ Gaudium fidei. Vt đ fide via gaudeam⁹ · vel vt vos de fide gau deatis ĩ ea pficiẽtes. Qđ non ẽ nisi vbi est munda cõscientia.

¶ Et hoc a deo. Etiã q patimini non a vobis est · ẞ a deo · qz p merito

christi qui patri obediuit·hęc inter alias gratias data est vobis.
¶ Non solũ ẓc.sed vt etiã ẓc.Aug⁹.Vtrũqꝫ ergo ad dei gratiã pertinet·z fides credentium z tolerantia patientiuꝫ·quia vtrunqꝫ dixit esse donatum.
¶ Quale et vidistis. Quando nudus verberatus sum pro muliere phitonissa a qua spm̃ maligum exclusi·q̃ magnum quęstum p̃stabat dominis suis.

¶ C. II.

¶ Si qua ergo. A prędcis infert. Q. Et quia pati est donũ dei· et quia patior ẓc· vt supra dictum est. Ergo qui me fecistis iam gaudere de communione vestra ī ęuangelio christi· implete gaudium meum addita sustinentia z patiã tribulationum.
¶ Hic d̃ humilitate suadet.
¶ Si qua con.ī chri. Si vultis hic consolationem in reb⁹ xp̃i.i.ī remissiõe peccatoꝝ·z in alijs donis. Vel si ꝓsolari me vultis.si quod solatium cha·ẽ·vo·id est·si vultis vt charitas ecclesiaruꝫ quę orant z bona agunt pro fratrib⁹:sit vobis solatiũ z cõfortatio in aduersitatibꝫ vestris.
¶ Si qua ergo exhortatio. Alia lr̃a. Ambrosi. Si vera est exhortatio spei in christo apud vos· q̃ nos ī uicẽ ꝓsolamur ẓc. In quib⁹ non videntur. ꝓbati·si non sit quod subdit
¶ Si qua societas ẓc. Aug⁹. Propter hanc societatem illi in quos primitus venit spũssanctus linguis omnium gentium sunt locuti.
¶ Si qua societas.s.s. Id est·si in eo efficimur vnum·quod vere est Si qua viscera mis. Id est·si effectum miserationis habetis erga me non dico ipsam miserationem·i·exhibitõnem mię. Si ista inqꝫ vultis vobis prodesse·implete gaudiuꝫ meum·i·estote humiles·vnanimes·q̃ eritis si hoc habueritis·idem .s. sapere ẓc.
¶ Nihil cõtentõis. Nota contentõnes fuisse inter eos. Ambro. Erãt aliqui inter eos dissentientes·inq̃eti·inanis glorię causa contendentes· pacem ecclesię rumpentes.
¶ Superiores. Aug⁹. Vere ꝫ existimãdũ· qz potest esse in alio aliq̃d occultum quo superior sit·etiam si bonum nostrum quo illo videmur superiores esse non sit occultum.
¶ Nõ quę sua sunt. Hic docet quomodo vitẽt ꝓtẽtionẽ z inanẽ gloriã·z qũo arbitrẽtur alios supiores.s.si cõsideraueriꝫ nõ sua bona·ꝫ alioꝝ
¶ Hoc sẽtite ẓc. Non quęrat suũ cõmodũ·ꝫ alioꝝ sicut christ⁹.
¶ Ad patiam z humilitatem vos inuito· Hoc enim debetis in vobis sentire·q̃ in christo fuit.
¶ Sicut xp̃s non ꝓsiuit sua sed nostra· ita nos inuicẽ onera nr̃a portem⁹
¶ Qui cum in forma. Aug⁹. Premittit alta de christo. vt bi in q̃b est locus abiectionis non dedignentur humiliari. Arbitratus· Sciuit se esse ęqualem deo. Non rapinam faciens.i.non vsurpando quod suum non esset· vt dyabolus·z primus homo. Vel non est arbitratus se ęq̃lem deo eẽ secm̃ humanitatem·q̃ esset rapinam facere·i non suũ p̃sumere
¶ Sed semetipsum. Ostẽsa altitudine· subdit de humilitate.
¶ Exinaniuit. Aug⁹. Quomodo. Non substantiam euacuans·non formam dei mutans. Formam serui accipiens. Non formam dei amittens·forma serui accessit·nõn forma dei abscessit.
¶ Exinaniuit. Exinanire est ab inuisibilitatis suę magnitudine se ĩuisibilem demonstrare.
¶ In similitudinem hóminum factus. Aug. Videamus ergo christum ibesum deum z hoĩez. z factorẽ rerũ z factũ in rebus· z creatorem hominis z creatũ hominem. Deus christus ęqualis ẽ patri·tãtus ẽ quãtus ille·talis est qualis ille·hoc ẽ quod ille. Non hic est qui ille· quia ille pater hic filius. Sed hoc ẽ quod ille· quia ille est deus z ille· ille oĩpotens z ille· ille ĩmutabilis z ille·iõ non rapina erat·ęqualis deo. qz natura erat· sicut ẽ natus·ita z semp natꝰ z sicut semper natꝰ ita semper ęq̃lis
¶ Idem. Non ita ꝫ inęqualem genuit· vt ęqualitatez iam nato addidit· sed gignẽdo eaꝫ dedit.quia ęq̃lem non imparem genuit. Non igitur immerito scriptura vtrũqꝫ dicit .s.z ęqualem patri filium·z patrem maiorez filio·illud propter formam dei·hoc propter formam serui·propter quam non tantuꝫ pr̃e sed etiam seipso z spiritusancto minoꝝ facꝰ est·z etiam minoratus ẽ paulo minus ab angelis· ergo z homo factus est· z permanens deus. Ideo valde rationabiliter z patre minoꝝ est homo christus z patri ęqualis ẽ idez ipse deus christ⁹. Christus enim dei filius et deus est z homo. Deus ab ęterno· homo ī ſculo. Deus·qz deus verbum. Homo·quia in vnitate persone accessit verbo anima rationalis z caro. Cum enim esset vnicus dei filius·vt esset etiã plenus gratia· factus ẽ hominis filius·vnus dei filius·idez qz filius hominis. Non duo filij dei deus z homo·sed vnus dei filius·deus sine initio· hõ accepto initio
¶ Idem. Sic̃ enim non augetur numerus personarum cum caro accedit anime·vt sit vnus homo·sic nec augetur numerus personarum cuꝫ homo accedit verbo vt sit vnus christus.
¶ Idem. Legitur itaqꝫ de⁹ hõ·vt intelligamus huius persone singularitatem·non vt suspicemur in carne mutatam diuinitatem. Non enim illa susceptione alterum eoꝝ in alterum conuersum z mutatum est· nec diuinitas quippe in creaturam mutata est·vt desisteret esse diuinitas. Nec creatura in diuinitatem mutata est·vt desisteret esse creatura.
¶ Factus. Scõm formam serui. Qui erat infectus scõm formam dei. z etiã suo Habitu. i. conuersatione. Inuentus· volenti experiri·vt alius homo·qz comedit·bibit·sedit ẓc.
¶ Habitu. Habitus est hominis susceptio·quasi vestis· quę nõ mutat quod vestitur.
¶ Habitus in ea re dicitur·quę vt habeatur accedit. Verũtñ hoc interest. Quia quędam eoꝝ quę accedunt vt habitum faciant non mutãtur sed mutant vt sapientia quę de stulto sapientem facit in se integra manẽs z iconcussa. Quędã vero vt mutent z mutentur· vt cibus qui amittit spẽz suam cum in corpus vertitur·z exilitatem in robur commutat. Tercium vero genus nec mutat nec mutatur·sic annulus politus in digito quod genus rarissime reperitur. Quartum genus cum ea que accedunt mutantur·non a sua natura·sed quodammodo formãtur·z aliam speciem ac formam accipiunt·vt est vestis quę deiecta z deposita non habet eam formam quam sumit induta. Induta enim membris accipit formam quam nõ hẽt exuta·

ſ quã diligitis
est pro christo·non solum vt in eũ credatis: sed vt etiam pro illo patiamini· idem certamen habentes
ſ vnde maior gloria ſ contra hostes.
ſ dum apud vos presens fui † ſ duz absens· ſ .q.non horior vos ad ,id qđ ipse horteꝫ
quale z vidistis in me. † z nunc audistis de me.

¶ C. II.

ſ Quia pati est donum dei· et quia ego patioꝝ·z quia tam vtile est vt supradictum est
ſ exhortatio
Si qua ergo consolatio in christo est· si quod solatium charitatis
ſ communionis † ſ Si vultis habere vnionem quam spiritussanctus facit in omnibus fidelibus. ſ per quam coniungimur in vno nouo corpore.
· si qua viscera misera
tionis· implete gaudium meum·
ſ erga me † ſ gaudius suz de fide·implete vt constanter patiamuni.
ſ ęta ſ tunc illa vere·si hoc sit· † ſ non diuersã ī fide ſ ad omnes.
vt idem sapiatis· eandem charitatez habentes· vnanimes: idipsũ

† ſ vt alius alii contendat preponi. ſ vel etsi bona dicunt·non contentiosis verbis ſ agentes.
sentientes. Nihil per contentõnẽ
† ſ propter famam seculi que inanis . ſ vt de vobis humilia sentiatis
neqꝫ per inanẽ gloriam·sed ī humilitate superiores sibi inuicem
† ſ alios apud deum digniores ſ alter alterum
ſ in cordibus iudicantes † ſ hoc possunt qui nõ sua intendunt·sed que aliorum·vt christus qui p aliis tanta tulit. ſ bona vel onera.
arbitrãtes. † Non quę sua sunt singuli considerantes· sed z ea que a
† ſ vt experimento cognoscaꝫ esse in vobis ſ vt querastis que aliorum sunt·non que vestra.
liorum. † Hoc enim sentite in vobis: quod z in christo ihesu. Qui
ſ i plena essentia z equalitate prĩs † ſ nõ dico accepisset inde aliquid·cum sit eadem substãtia cum patre ſ Quia vere erat equalis per naturam
cum in forma dei esset: † non rapinam
ſ certissime scruit.
arbitratus est esse se ęqualẽ
† ſ Quasi equalis erat deo patri·ſz qm̃ in se erat ī forma patris manens vtiqꝫ qđ erat ſ quasi enī dignitate se exuit· dum formam serui sibi vnuit forma dei· z ne putares formam serui in hoc immortalem fieri: addit. In similitudinem hominuꝫ factus·id est·passibilis z mortalis ſ humiliauit.
deo. † Sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. In similitudinem hominum factus· et habitu inuentus vt homo·

quod genus congruit huic operationi. Et scõm hoc. Exinaniuit Aug⁹. de⁹ si ius semetipsum non formã suã mutans · sed formã serui accipiẽs neq; cõuersus aut trãsmutatus in hoiem amissa icommutabili stabilitate. In similitudine ho. fac.ẽ. Ipse susceptor verum hominem susci/ piendo · hec similitu do veꝝ hominez exoni mit. Et hab. inuẽ. ẽ vt homo. Id ẽ · ha bẽdo hominẽ inuẽtus est vt homo eis quib⁹ in homĩe apparuit. Q̃z dicit. Vt homo · tale est quale illud. Quasi vnigenitus a pr̃e. Ve ritatem enim exp̃mit. Nonne ergo habitus satis significauit q̃lit̃ dixerat ī similitudiem homo fact⁹ · qz nõ trãs figuratõne in hominẽ ꝟ habitu fact⁹ est · cum idutus ẽ homine · quẽ sibi vniens quodãmo do · z cõformãs ĩmorta litati ꝛternitati q; soci aret.

¶ Humiliauit. Ecce habem⁹ in xp̃o hũilitatẽ · exinde sup/ bie medicamentum. Quid g̃ ītumescis hõ O pellis morticĩa q̃d tenderis. O sanies fœ/ da quid inflaris · prin ceps tuus humil̃ z tu superbis · Caput ẽ hu mile z mẽbrũ superbit

¶ Propter quod Dñsa hũilitate christi quę maxime in passiõe apparuit. Nũc de cla/ ritate eius z quid z q̃n tum humilitas merea tur ostendit.

¶ Deus illum ex altauit. Secũdum humanitatem exalta/ uit · quę glorioſioꝛ fca est in resurrectõne. In quo z diuina natura põt dici exaltata scõm ostensionem: qz ꝯpit sciri qđ erat · sicut in as sumptione infirmitat̃ ꝺz exinanita · qz non apparuit qđ erat.

¶ Amb. Post cru cem manifestatur q̃d a pr̃e cum generat̃ ac/ cepit. Non enim tunc accepit cum a creatura ꝯpit sciri illius diuinitas · il/ lius maiestas · Homini nõ est datum nomen dei qđ est supra omne nomen non sola appellatõe ꝟ z natura · ꝟ ei qui ęqualis · qui se exinaniuit: cui⁹ om/ nia a patre sunt.

¶ Donauit illi nomẽ. Hoc z ante resurrectionem habuit · sed post re surrectionem quod erat in euidenti positum est: vt scirent demones z homi nes: quia z tunc dicitur res fieri: qñ innotescit.

¶ Aug⁹. Homini donauit nomen quod est super omne nomen · non do vt cum forma serui noĩetur vnigenitus fili⁹ dei in q̃ mortu⁹ · in q̃ ascendit z sedet ad dexterã p̃is in eadẽ ipa sic bonorata · sic glificata · z celesti habitu immutata z fili⁹ ẽ dauid · z dñs est dauid · q̃ est z dominus celestium z terre strium z infernorum.

† ſ etiam ſ tam altum ſ patri.
Hũiliauit semetipsũ fact⁹ obediẽs
ſ non solum sustinendo conuicia z obprobria † ſ Non quamlibet · sed.
usq; ad mortem: †mortem autem
ſ qz ignominiosioꝛ † ſ Qz tã hũiliter pass⁹ ẽ chr̃i stus ſ ꝓpter obedientiã usq; ad mortem crucis.
crucis. †Propter quod z deus ex
ſ dando impassibilitatem z immortalitatem † ſ esse deum per naturam quando plenus ab eo deus nascitur · ſ christo · ſ honorificentiam q̃ vocatur deus
altauit illũ · †z donauit illi †nomẽ
quod est super omne nomen: vt in
† ſ imperio eius subiici fateantur angeli hom nes demones
nomĩe ihesu omne genu †flectatur
celestium terrestrium z infernorũ
ſ tandem in fine † ſ bonorum z malorum · ſ spõ te vel inuite
Et †omnis lingua †confiteatur: qz
† ſ equalis patri quod hic quidam negant
dominus ihesus christus †est ī glo
† ſ quia chr̃ist⁹ per humilitatez exaltatus · ſ vel fratres ſ in fide z dilectione.
ria dei patris. †Itaq; †charissimi
† ſ domino z mihi ſ ita nunc.
mei sicut semper †obedistis: nõ vt
ſ Seruientes ſ qz nũc
in p̃sentia mea tantum · sed mul/ minus subuenio
to magis nunc in absentia mea:
ſ cum magno z manifesto timoꝛe non p̃sumpti one † ſ animi · ſ Id est · cum humilitate ſ coꝛpo rali.
cum †metu et †tremoꝛe vestram sa
† ſ operibus mereamini · ſ Ideo timendum · qz non vos · sed deus operatur.
ſ z p̃parate ſ. i. vitam eternam
lutem †operamini. †Deus enim est
ſ bonum
qui operatur in vobis z velle z per
ſ qđ volumus † ſ nõ p̃o meritis vestris · ſ nõ solum cum metu operemini · sed etiam
ficere †p̃o bona voluntate: †Dia
† ſ vt non murmureris de tribulatione vel dilati one · ſ nõ negligenter z indeuote
autẽ facite †sine †murmuratõibus
† ſ vt non hesitetis pati · sed ꝓmpti sitis · ſ ita omnia · vt ꝓximus non possit de vobis conqueri z quantum ad vos sitis simplices · non duplices · non enim potestis deo seruire z mammone etiaz quantum ad exteros sine reprehensione
z †hęsitationibus: vt sitis †sine quę
· ſ sicut † ſ estote ſ vt non sit in vobis quod pateat reprehensioni
rela z simplices †filij dei · sine †repr̃ę

† ſ Et hoc ideo · quia estis · ſ per opera
hensione †in medio natõis †prauę
ſ per diuersas sectas † ſ Quam · ad hoc estis con stituti z ideo decet vos esse sine reprehensione
· ſ doctrina z vita
z peruersę: †inter quos †lucetis si/
† ſ in celo fixi · ſ Sic z vos sol mundi estis quos illuminat luxvera · ſ quia estis vasa euangelu
cut †luminaria †in mundo †verbuz
† ſ quod vtiq; erit · ſ nedum vestraz: sed z ſ futuram
vitę continentes †ad gloriaz †meã
† ſ quando videbitur chr̃istus · ſ gloriaz habeo · ſ non sine fructu
in die †chr̃isti: †quia non †inuacuũ
ſ in facile conuersis † ſ vel vanũ · ſ in difficilius conuersis
cucurri neq; †inuacuum †laboraui
ſ Et non solum tunc habebo gloriam · sed etiam † ſ non tantum cucurri · sed etsi ꝓtingat me mori · ſ alias emuloꝛ. · ſ Quasi. iam obtuli deo fidem z opera nostra si etiaz z ipse ꝓ vobis offeroꝛ
Sed †si †immoloꝛ †super sacrificiũ
† ſ intus mente · ſ quia certa merces.
z obsequium fidei vestrę: †gaudeo
ſ gratias ago
z congratuloꝛ omnibus vobis.
ſ Si ꝓ me immolamini
Idipsum autem z vos gaudete: z
ſ gratias agite † ſ non solum litteris hoc moneo sed et.
congratulamini mihi. †Spero au
ſ per misericordiam ihesu
tem in domino ihesu · timotheum
† ſ adeo necesse est vt veniat · z adeo erga vos at tentus · ſ Sicut vos eritis bono animo cognitis bis que circa me sunt
cito me †mittere ad vos: vt z †ego
bono animo sim cognitis quę cir/
ca vos sunt. Neminem enim ha/
ſ nunc † ſ Qui ita concordet mee voluntati in hoc negocio.
beo †tam vnanimẽ · qui sincera affe
ctione ꝓ vobis sollicitus sit.
ſ Negligentes enim erant de disciplina z cõuer satione fratrum. Non enim deuoto animo prędi cabant · sed ꝓpter lucra ſ aliit ſ in vobis
Omnes enim quę sua sunt †quęrũt
† ſ hunc mittam · vos autem eum quem experti sumus.
nõ q̃ sũt ihesu christi. †Experimen
ſ in vita et doctrina.
tum autem eius cognoscite: quoni
ſ obediens ſ deo
am sicut p̃ri filius mecum seruiuit

¶ Ut in nomine ihesu ꝛc. Hic apit cui datũ sit nomẽ dei · cui oĩs cre atura flectit genu · i · deo. Sz forte diceret̃ q̃ hõ adoptõe de⁹ eẽt. Et sic xp̃s ex parte ver⁹ de⁹ z ex pte adoptiu⁹ erit. Adoptiuo aũt deo non flectit genu creatura · ꝟ vero · Cõstat aũt xp̃m veꝝ deũ eẽ cui flectitur genu ñ adoptiuũ.

¶ Quia. d. ihe c. eli. g. pa. Q̃o põt fieri vt hõ sit ī gl̃a dei p̃is etiã si adoptiuus deus sit hõ · in gl̃ia dei p̃is eẽ nõ põt. Amb. in li. de trini. ait. Hẽt vtiq; x̃bũ de⁹ gl̃iam. Sz illi⁹ x̃bi eadẽ p̃is gl̃ia est · vt p̃is z filij vna sit gloria vñ ipse fili⁹ ait. Nõ q̃ro gl̃iaz meaz. i. a p̃e diuiſam. Nã ꝟ ei ꝓpetit · q̃ nat⁹ ẽ de deo. qz ī gl̃ia dei p̃is eẽ · ẽ nihil differre ab eo · vt vna gl̃ia sit p̃is z filij p cõez l̃baz z x̃tuẽ. Lane q̃lit̃ in telligas viroꝝ illustri um ãbroſij z augusti/ ni x̃ba p̃missa · ne sibi ꝓtraire putent. Scito g̃ qz ẽ donatio natura lis z ẽ donatõ g̃tuita. Natũali donatõe de dit p̃ nomẽ sup oẽ no mẽ deo filio · nõ hõi. i. xp̃o ꝟm q̃ de⁹ · nõ ꝟm q̃ hõ. Nec fuit aliud dare · q̃ sibi ęq̃lẽ gene rare. Gratuita x̃o do natõne dedit hõi xp̃o nõ deo · qz xp̃us nõ in q̃tũ de⁹ · ꝟ in q̃tũ hõ ꝓ gr̃am accepit nomẽ dei · nec ꝓ gr̃am adop tõis · ꝟ ꝓ gr̃az vniõis. vt nõ sit adoptiu⁹ de⁹ ꝟ verus cui flectit̃ om/ ne genu.

¶ Luz metu. Nõ supbe · qz qui timet ip ne cadat · hũilie est

¶ Deus enim est Nos g̃ volui⁹ · ꝟ de⁹ opat̃ in nob z velle et opari. Hoc eĩ nob et credere z dicere expe/ dit. qz pũ est z veꝝ vt sic sit hũil̃ cfessio z to/ tũ deo det̃. Per ꝓpri um eĩ arbitriũ nisi dei gr̃a ipm adiuuet̃ · nec ipsa bona voluntas esse in homine potest.

¶ Omnia autem. Adiũgit patiam humilitati ci corde dẽnt ĩcedere

¶ Sint filii dei. Haimo. Sic eĩ de⁹ simplex ẽ · ita filij eiꝰ puro z simpli

¶ Matõis pra. et per. i. maloꝝ q̃ rectũ ordinẽ depuãt z pũtũt. Qui di cũt natõ · qz ñ sũt rẽati ex aq̃ z spũlcõ. Sicut lũinaria. Bñ scõs lumĩa rib⁹ ꝓpat. Sic eĩ stellas cęli nõ extinguit nox · sic mẽtes fideliũ adherẽtes cę lo sacrę scripturę · ñ obscurat mũdana iniq̃tas. Et sic illa q̃dq̃d agat̃ in terra etiã si q̃ mẽtiãt̃ de ipis suos tñ in cęlo cursus nõ obliquãt nec retardãt. Ita scĩ q̃ rũ ꝓpũsatio ī cęl̃ est · ꝓpter mala mũdi q̃ despiciũt · vt falsa q̃ ꝓfingũtur ī ipos · lucẽ x̃bi · z vitę exẽplũ nullo mõ impellãt. Stoꝛes nulli ñ thiothe⁹.

¶ Neminẽ ei h. Aug. Hoc tpe milĩciũ aplo mercenarij · filij x̃o vl̃ pa

¶ Omnes enim. Hi sunt mercenarij q̃ sunt tolerandi · qz eadem bẽnt

in ore: quę ꝛ pastores· qui vticz sunt diligendi. Fures vero q̄ falsa prędicāt· ꝛ latrones q̄ occidunt sunt cauēdi.

C. III.

¶ De cętero. Q. Ducuscz instruxi vos quomō debeatis stare in bello persecutoꝝ cō tra tribulationes· de cętero cōtra pseudo a postolos· ne legalia ab eis recipiatis moneo: ꝫ fidem christi solam sufficere credatis.

¶ De sinceritate fidei incipit.

¶ Scribere. Vt diutius maneat q̄z p latio.

¶ Canes. Magis consuetudinem sequū tur q̄z rationem. Ita pseudo cōsuetudines legis tenent· cōtra ꝟritatem irrationabiliter latrāt ꝛ mordent.

¶ Malos operarios. Mali operarij sunt qui zizania errorum superserunt· q̄bus frumenta necant Concisi sunt· q̄a a christo cesi sūt· ꝛ alios cedunt. i. separāt.

¶ Nos sum⁹ circucisio. dixit. Nos habemus circumcisionem. Hoc voluit dicere apostolus. Nos sumus iusticia. Circumcisio enim iusticia est. Magis autem cōmēdat dicendo nos esse circumcisionem· id est· iusticiam· q̄z dicendo nos esse circumcisos· id est· iustos· sic tamen vt cum iusticiam dicit esse iustos intelligamus.

¶ Nos enim sumus circū. Ambr. Credentes enim circūcidunt corpus suum· vt amputata erroris nebula aspiciant ꝛ agnoscant dominum creaturę.

¶ Qui spū deo. vel dei. Augustinus. Notat spiritum domini cui latria exhibetur sed seruitus soli creatori exhibenda. Alia ē seruitus· qua per charitatem iubemur seruire inuicē· quę grece dicitur dulia.

¶ Et non in carne. Carne seruit· qui ꝺ rebus carnalibus sperat se placere deo. Cum vero ꝛ ipsa caro per bona opera spiritui subditur· spiritu seruimus deo· qui carnem domamus· vt spiritus obtemperet deo.

¶ Quanquam et ego habeam. Ne videatur cōtemnere in alijs quod non habet.

§ in quo potui expiri § et quia expletus sum. in ęuangelio. Hunc igitur spe
† § quem ex
ro me mittere ad vos: mox vt† vi
itum sint habitura
dero quę circa me sunt. Cōfido au
tem in domino: quoniam ꝛ ipse ve
§ Sed interim.
niam ad vos cito. Necessariuz au
tem existimaui epaphroditum fra
§ in fide § in predicatōe § in aduersis
trem ꝛ cooperatorem ꝛ commilito
§ doctorem
nem meum· vestrum autez aposto
§ qui ministrauit necessaria
lum· ꝛ ministrum necessitatis meę·
§ Sunt et alie cause
mittere ad vos: Quoniam quidē
§ videre† § non de se sed de
vobis pro eo dolentibus.
omnes vos desiderabat· ꝛ† męstus
erat. Propterea q̄ audieratis illū
§ verberatum in ministratione vnde dolebatis
† § cur mestus: quia audierant· cum possent deci
pi. Respondet quia non solum fama· sed ipsa re ī
firmatus· ꝛ ita confirmaretur auditus eorum ma
gis ac magis ꝛ dolor augeretur nisi cito ad eos
iret. Et hoc est quod subdit. § ex egritudine nō
verberatione
infirmatum. † Nam ꝛ infirmatus
† § mortis periculū § sa
est vsqz ad† mortem: sed deus mi
nando eum
sertus est eius. Non solum autez
§ vel nostri quit⁹ euz
seruauit† § in hoc mei misertus. ī § de morte
eius· verum etiaz ꝛ mei: ne† tristi
† § de infirmitate que nocebat nobis
ciam † super tristiciam haberem.
§ q̄s esset propositum † § ad vos.

Festinantius ergo † misi illuz vt vi
† § pro cuius absentia tristari vos noui
so illo iterum † gaudeatis· ꝛ ego si
§ Quam habebam de vobis tristibus
ne tristicia sim. Excipite itaqz illū
† § vt per bona opera ostendatis vos gaudere de
eo† § quod sit† § Id est· spirituale
cum omni † gaudio† in† domino· ꝛ
§ illum quia est
huiusmodi cum honore habetote:
† § q̄s christus docuit ꝛ fecit qui venit ministrare
ꝛ non ministrari
quoniam † propter opus christi vs
§ periculum mortis † § ex deliberatione non ce
actus.
qz ad mortem accessit· † tradens a
§ vitam † § rē dedistis· sed qui ferret de vobis de
fuit.
nimam suam vt impleret† id quod
ex vobis deerat erga meum obse
quium.

C. III.

§ Sez ptra pseudo § deinceps
De cetero fra
† § gaudium omnis boni ha
beatis in domino· non in carna
libus observantijs.
tres mei† gaudete in domino: Ea
§ que presens dixi· vt in domino tantum gaude
† § absenti
retis
dem vobis scribere † michi quidez
† § Contra instantes pseudo
non pigrum: vobis autem † neces
† § vt in domino gaudeatis: cognoscite illos esse
canes† § contra veritatem latrantes ī § cogno
scite.
sariū. † Videte† canes: † videte ma
§ zizania erroꝝ superserentes. § a christo sepa
ratos ꝛ alios separantes
los operarios: videte concisionem
§ hos nomino concisionem non circumcisionem
nos enim tantum § fideles tantum
Nos enim sumus circumcisio qui
§ Aug⁹. Non carne sed ratōne ab omnibus expe
dita· quia spiritus regit· ꝛ caro domat† § vel deo
spiritu† dei seruimus: ꝛ gloriamur
§ quia gloria nostra christus tantum † § car
nali circumcisione § vel genere† ī § Spē saluus.
in xpo ihesu· ꝛ nō† in carne† fidutiā
† § ne videat ñ posse fidere in carne. ī § possem
habere· si qua esset: quia plus aliis· et hoc est· si
quis alius.
habentes † quanquā ꝛ ego † habe
am ꝛ in carne confidentiam. Si
§ a me qui vos decipit† § quasi inde iustus sit.
quis alius videtur† confidere† car
† § q̄s pseudo videor debere confidere
ne· ego † magis circumcisus octaua
§ non proselitus· non aduena § Et sum † § non
de vilior tribu· sed† § qui non fuit de pcubinis
die ex genere israel† ꝺ tribu† benia
† § non deuisui a gente† § natus† § parētibus
min. † Hebręus† ex† hebręis· secū
† § in qua egregius erā† § diuisus ab aliis egre
gius § Et fui
dum † legem† pharisęus. Secūdū
§ dilectionem legis † § Quia quidquid legi con
trarium videbatur acriter persequebar· hoc tunc
nobilitas· nunc apud christuz queritur humilitas
ideo tunc saulus· nunc vero paulus· id est· modi
cus vel humilis
ęmulationem † persequens eccl'esiā
§ non veram sed † § que timore· non
amore seruire facit § que manus compunit· nō
animos.
dei. Secūm iusticiaz †· quę in lege
† § clamore de me facto ī § hec omnia habui· sz
est cōuersatus † sine quęrela. † Sz
§ ante christum § vt signa veritatis
quę michi fuerunt lucra: hęc arbi
§ Si post veritatez sequerer
tratus sum propter christum de
§ quidquid boni est deterentia
trimēta. Verūtamen existimo om
nia detrimentum esse propter emi
nētem scientiam domini mei ihesu
† § christum honorandum.
xpi: † Propter quē oia detrimētuz

¶ Octaua die. Vbi lex pręcepit· innuens q̄ post temp⁹ septem dierum in octaua a christo petra perfēcircumcidemur ab omni corruptione pęne ꝛ culpę.

¶ De tribu ben. Trib⁹ bē· adhęsit iudę ñ recedens a tēplo. quando facta est separatio in seruo salomois Tūc enī tribus iuda q̄ erat regia· ꝛ tribus bē iamin· ꝛ ꝛbus leui quę erat sacerdotalis remanserūt simul nō recedentes a hierlm ꝛ a tēplo

¶ Hebręus. Augustinus. Hebręi· q̄si abrahęi mutata littera ab abraam vnde origo trahitur· nō ab heber. Hoc autem retractat dicens: Q̄z dixi ex abraam egressse gentez hebręorum. Est quidez ꝛ hoc credibile vt hebręi· vt ut abrahęi dicti esse videant. Sz ex illo ꝟrius intelligūtur appellari· qui vocabatur heber tanq̄z heberei.

¶ Secūm legem pharisęus. Id est· Non contēptibili plebi admixtus· sed nobilitate segregatus ab alijs atq̄ primarius. Primarij enim quidā erant ꝛ quasi ad nobilitatez iudaicaz segregati· nō contemptibili plebi cōmixti· qui dicebātur pharisęi. Nā dicitur hoc ꝟrbum q̄ si segregationem interpretari· licet latīe egregius dicit quasi a grege separatus.

¶ Secūm iusticiam. Idem tñ alibi ī quibus ꝛ nos aliquando ambulauim⁹ ī desideriis carnis· ꝛ eramus natura filij irę· talis iustus secūm legem erat· malum tamen erat talem sectari iusticiam· ꝛ qđ in eo fuit sine q̄rela· hoc de illo magnam faciebat q̄relam.

¶ Propter christum. Ne aduēnum christi oīderem· ꝟl nondū factum· ꝟl superfluum. Insania enim erant ꝫ omnia impedimenta ne accederetur ad gratiam.

¶ Verūtamen existimo. Non solum propter christum habendum ita arbitratus sum· ꝟruntamen· i· ꝫ etiā si ipsum non possez assequi. Propter hoc solum· s· propter scientiam· quā de ihesu habemus ꝓeminentez cęteris scientijs. Vel quę eminet in eo plus q̄z in alijs· ꝟl ad idem cū priori

uersu. Hec omnia legis habeo · uerum .i. sed tamen non partim · sed omnia detrimentum existimo. Propter dilectionem cuius christi: non solum esti mo ea detrimentũ sed ꝛ feci · docendo · ꝛ spiritualiter uiuendo: ut alijs appa reret omnia esse detrimenta.

¶ Ut stercora. Quasi · non tantũ detrimenta bonorum: sed quę inquinant iam obseruantẽ · ꝛ hoc ideo: ut in futuro christum habeã premiũ: ꝛ ꝫ sim in illo membꝛ · quod aliter nequit fieri nisi illa estimem ut stercora

¶ Meam iusticiam. Vñ alibi suam uolentes .c. iusticię di .i. gratię dei non sunt subiecti.

¶ Meam iusticiam quę ex lege. Si ex lege est iusticiaqño tua. Nũquid tu tibi imposuisti legem. Deus legem dedit et imposuit. Deus te legi suę obtpare ꝓcepit Sed ꝛ tua est · q: de lege ꝓsumis tua uoluntate te legem posse implere estimans.

¶ Sed illã quę ex fide. Quę ipetrat a deo ꝙ tollit timorez ꝛ dat amorem · quam deus solus operatur ĩ nobis. Melius est enĩ iustum cẽ ꝙꝫ hominez esse. Si ergo hominẽ te fecit deus · ꝛ iustum te facit quod melius ẽ Nõ tu te ꝫ sine te te fecit. Nõ enim adhibuisti aliquẽ sensum ut te facerz. Qui ergo fecit te nescientez · iustificat uolentem. Et cum iusticia nostra sit ex fide quid opus est lege · oĩno tollenda est scdm umbram legalium figurarũ.

¶ Iusticia in fide. Iusticia. s. ens · in fide · sicut ex fide nata est · ita existere non habet nisi in fide.

¶ Ad cognoscendum. Subdit commendationem fidei per multa ꝙ facit. Facit enim ꝛ ĩ alia uita cognoscere deum perfecte · qui ꝫ fide creditur Et habere resurrectionem · ꝙ nostra resurrectio ẽ uirtus ꝛ efficacia resurrectõis christi. Et in hac uita habere societatem in patiendo. Nisi enim per fidem: nemo tanta pateretur. Et configuratõnem mortis. ut moriamur sicut ipse si opus est.

¶ Vel iusticia in fide ad cognoscendum illuz · quasi · Qui in lege putat iustificari · non agnoscit christum. Sed ego ex fide uolo iustificari · ut agnoscam illum · cur nat⁹ · cur passus · ꝛ agnoscam quę uirtus resurrectõis sue .i. iustificatio credentium · ꝛ agnoscam societatem passionum · quam nosci bene: qui per eam ad cęli gaudia peruenire credit.

¶ Occurrã. Deo tribuens quę mihi tribuit. per hoc uenturus ad resurrectionem. Vel occurram christo in iudicio qđ scõz est tantum · ueniẽs pr⁹ ad resurrectõnem uerã ꝛ gloriosam · ꝙ non ẽ inter mortuos · ꝫ longe ex mortuis · q: licet oẽs resurgant in die iudicij · soli tñ iusti gl'ose ĩmutabũtur · ꝛ occurrẽt dño ĩ aera deportati ab angelis. Impij uero manebũt in terra · ꝗusqꝫ percipiãt terribilem sententiam iudicis.

¶ Nõ ꝙ iam acce. Hoc dicit de se · ne illi quos laudat: ut boĩes extollatur · sed laborem adderẽt ut ipe facit qui tantus est

¶ Sequor aũt. Aug. Non passibus corpis · ꝫ mentis affectibus ꝛ uitę moribus · ut possim cẽ perfectus iusticię possessor · qui recto itinere de die in diem spirituali renouatione proficiens iam perfectus sum eiusdem iusticię uiator · perfectus enim erat uiator · sed nondum ipsius itineris perfectione peruentor.

¶ Si quo mõ cõprehendã. Quia difficile ẽ · ꝛ ne uideatur supfluum tot pati · cũ fidem ꝛ alia bona habeat · subdit merito ꝓ illa gloria tñ laborz · q: non dico ꝙ iam accepim aliqđ · q: si qđ glorię accepi nihil ẽ ad cõpatõnem futurę. Aut si quid accepi ut de cognitõne christi: non dico ꝙ in illa perfectus sim · etsi ita de me quid de alijs?

¶ Si quo mõ cõprehendã. Ecce quanta ẽ fides ꝙ tã grãde petit.

¶ In eo in quo cõprehẽsus. Id est · per misericordiam · per quam a presentia dei requisitus: inuentus sum.

¶ Fratres. Illud quod dixerat euidentius apit · ꝛ qđ illud sit quod nõ dũ ꝓprehẽdit · ꝫ seqꝫtur ut ꝓprehendat · determinat. Et quasi mirantibus qđ dicat cum ait. Non accepi · non pfectus Frẽs ait: nõ arbitroz (q me melius noui) apprehẽdisse vnũ · s. Multa qdez habeo · ꝫ nõdũ vnum Vnde. Vnã petij · a · Quid ergo agis aple Quid mihi imitãduz ꝓponiz: inquit: Quę quidẽ retro sunt ꝛc.

¶ Vnum. Hoc est illud de quo philipp⁹ ait: Dñe ostende nob ꝑem ꝛ suffic nobis

¶ Quę retro sunt Ambro. Priora acta nõ quia mala · ꝫ pua ad meitũ ꝫ ad potiora extẽsus · ut spꝑficiat ĩ melius.

¶ Amb. Merita iã ꝑterita obliuiscens ad cęlestia ꝙ terrenis priora sunt · tota intẽtõne me extẽdẽs Vel ad futura merita · a quibus si cessaret: ꝛ ꝑterita ꝑderet. Persequor Eousqꝫ donec ueniã ad destinatũ bonũ. s. Ad brauium. qđ ẽ destiatũ mihi ꝛ promissum a deo · ꝛ ad quod ꝓposui me currere. Et q: ego ita: ꝙ ꝛ vos philippẽses ꝫ sentite · ꝫ se eis ꝓnumerat dicens:

Quicunqꝫ ꝛc. q. etsi hoc feceritis: hoc dabit vobis deus. Q: si quo mõ aliter sapitis ꝗꝫ in futuro sapiẽdũ sit · q: modo per speculũ videtis · etiaz hoc reuelabit · quia clare faciet cognoscere · ꝛ se ꝛ alia omnia ꝙ modo obscure videtis. Vel etiã hoc qđ mõ aliẽ sapitis ꝛ de deo ꝛ de oĩbus etiã hãc imꝑfectã cognitõnem vobis deus ꝓ spm̃ reuelauit. Vel ita. Si quid. a. s. i. si ꝑfectã christi cognitõnem vos habere putatis · ꝛ hoc .i. vos male sapere · per misericordiam reuelabit deus. Similiter ꝛ de alijs erroribus ꝓ bona uita vos liberabit. Hoc enĩ faciet si humiliter sapietis ꝛ de vobis senseritis. Qui enim in pace catholica permanet. Si qđ aliter sapit ꝗꝫ oportz · deus humili reuelabit. Si autez illud superbus defendit: deus abijcit · quia superbis deꝰ resistit · humilibus dat gratiam.

¶ Vel ita. Non arbitror · me cõprehẽdisse · hic distĩgue. Nõ reprehẽdi

¶ Vnum. De me vobis assero · ꝙ ꝛ ego obliuiscẽs ea ꝙ retro sũt. Ad ea vero ꝙ sunt ꝓra extẽdẽs meipsum persequor ꝛc.

¶ Extendens meipsum. Aug. Extendebat enĩ se ad cęlestia scdm intẽtõnem · nõ ꝺm puentõnem · non ꝺm apprehensionem sicut ꝛ nos nelabamur ꝓpalium amore vñ iã trãsiliuim⁹ · nec remaneam⁹ in illꝰ in quę iam venimus · curramus ĩtendamus. In via eĩ sumus non retro respiciamus · ꝫ in anteriora extendamur intẽtione ꝛ desiderio. Vita christiani boni sancti desideriũ est. Quod ãt desideras nõdũ vides · ꝫ desiderãdo capax efficieris · ut cũ venerit · qđ videas ĩplearis. differẽdo enĩ rem desiderium nr̃m extendit deus · desiderando extẽdit aĩm · extẽdẽs facit capacem. Desideremus ergo · q: implẽdi sum⁹. Hec est vita nr̃a ut desiderando exerceamur. Tm̃ aũt nos exercet scm̃ desideriũ · ꝗtũ desideria nostra amputauerum⁹ ab amore seculi.

¶ Supne vocatõis. Id est · ꝛternę vitę · ad quam vocat deus · et ideo digna res est ꝛ certa.

¶ Quicunqꝫ ergo perfecti. Aug⁹. de tri. Q. Non loquor imperfectis · qui ad huc lacte potantur non solido cibo pascũtur · ꝫ illis qui intelligunt ꝛqualitatem vbi cum patre Etsi hic sic vident · non tamen ad hucq̃ modo videndũ est facie ad faciẽ. Certa enĩ fides vtcũqꝫ inchoat agnitõnẽ

Cogitatio enim certa vel perfecta·non perficit nisi post hanc vitam·cuz vi
derimus facie ad faciem. Hoc ergo sapiamus vt tutiozem nouerimus esse
affectum vera quęrendi·qz incognita pro cognitis pręsumendi. Sic ergo q̄
ram⁹ tāqz iuenturi·sic ueniamus tanqz quęsituri·de credendis nulla infi
delitate dubitemus·de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In ill
autozitas est tenenda. In his veritas exquirenda

¶ Perfecti sumus. Augustinus. Sciendum q̄ iusticia qua iustus ex
fide viuit. Nunc vera
iusticia ē· que licet nō
immerito in aliquib⁹
iustis pro huius vitę
capacitate perfecta di
catur· parua tamen ē
ad illam magnā. quā
cepit ęqualitas ange
lozum·quam qui non
dum habebat· z pro
pter illam quę iaz ine
rat·perfectum: z pro
pter istam quę ad huc
deerat·imperfectuz se
esse dicebat. At minoz
ista iusticia facit meri
tum·maioz illa pręmi
um. Ideo qui istā nō
sequitur·illam non as
sequitur.

¶ Hoc sentia
mus. Qz nondum p
fecti sumus vt illic per
ficiamur· quo adhuc
perfecte currimus· vt
cum venerit quod per
fectum ē· destruet qđ
ex parte. Id ē· iā non
ex parte fit· ß ex toto·
quia fidei z spei res ip
sa quę videatur succe
det. Charitas vero q̄
in his maioz ē non au
feretur· ß augebit z im
plebitur. In qua ple
nitudine illud pręcep
tum charitatis imple
bitur diliges dn̄m d.
tuum ꝛc. Nam cū ad
huc ē aliquid carnalis
cupiscentię· non om
nino ex tota anima di
ligitur deus. Caro tūc
non dicitur concupis
cere· nisi quia carnali
ter anima concupiscit
tunc erit iustus sine oī
peccato· qz nulla lex
erit in membris repu
gnās legi mētis. Tūc
prorsus toto corde to
ta anima tota mē. di
liget deuz·qđ est sum
mum pręceptū. Cur q̄
non pręciperetur boī
ista perfectio q̄is eā
in hac vita nemo habeat. Non enim recte curritur·si quo currendum est ne
sciatur. Qđ autem sciretur si nullis pręceptis ostēderetur

¶ Et si quid aliter sapitis. Id ē· si quid melius ad cultum dei excogi
taueritis·etiam hoc donū dei eē sciatis: qz hoc reuelabit vobis. Sed ne
qua inde pſumptio oriretur subdit·ad qđ puenimus vt idē sapiamus·ß ē
non extra regulam disciplinę sapere·sed quod cōmune sit z modestū in ve
ritate euangelica.

¶ Veruntamen ad. Modi impfecti·mō aliť sapim⁹· ß tamē necē est
vt omnes idem de illo sapiamus ad quod puenim⁹ fide z scientia· z opere
compleamus.

† ſ qz imperfecti comparatione futuri z illuc tendamus.

sumus·†hoc sētiamus. Et si qđ aliť
† ſ non tantum habit brauium ſ vel bit.
sapitis: z hoc vobis de⁹ †reuelauit

ſ Etsi aliter·tamen necesse est † ſ teneamus id
Veruntamen †ad quod perueni
† ſ Scilicet †ſ de illo ſ credendo
mus·†vt idem sapiamus: z in ea

ſ Et sic reuelabit deus quod aliter sapimus
† ſ fidei·doctrine·z vite ſ rectitudine viuendi †ſ ſ vt sicut ego credo doceo operoz. ita et vos
facíatis ſ Et in his scilicet fide z regula viuendi

dē permaneamus† regula. †Imita
† ſ Etsi presentē non habeatis michi similes imi
tamini †ſ ſ diligenter inspicite
tores mei estote fratres: †z †obser

uate eos qui ita ambulant sicut ha
† ſ imaginem vite nostre †ſ ſ Eos·qui ita· multi enim aliter ſ Non sentientes nobiscum de legis
abolitione·sed legem cum euangelio esse tenendā predicantes.
betis †formam nostram. †Multi
ſ dū pñs eram.
enim ambulant quos sępe dicebā
† ſ tum pro illorum perditione·tum pro simplicium subuersione.
vobis: Nunc autem z †flens dico
ſ esse ſ in fine cor
inimicos crucis christi: quorum fi
rum erit eterna pena† ſ Augustinus. Hoc ab homine colitur quod pre ceteris diligit
nis interitus· †quorum deus ven
† ſ vel in pudendis eorum circuncisis
ter est: z gloria in† confusione ipso
ſ In terrenis nil nisi quod vident intelligunt.
rum· qui terrena sapiunt. Nostra
ſ Etsi ad huc in terra sumus
ſ vbi spes nostra
autem conuersatō in celis est. Un
ſ animarum iam qñq̄ etiā corpoꝝ.
ſ venturum.
de etiam saluatorem expectamus

dominum nostrum ihesum chri

† ſ Quasi·hoc de eo expectamus q̄ sicut iam reformauit animas reformabit z corpora simul cū animabus·cum secundam stolaz dabit. †ſ ſ quod per mortem in puluerem z vermes humiliatur.

stum·†qui reformabit †corpus hu

¶ Obseruate. Vult eos esse sollicitos ne subtilitate prauorum capiantur.

¶ Inimicos crucis. Qui carnis obseruantias inducunt: crucem ſuā
perfluam asserunt.

¶ Deus veter est. Augustinus Ambrosius. Quasi in esca salus sit vt
deus sit venter· z gloriantur in pudendis circuncisis qđ est terrena sape.

¶ Quorum d. v. ē. Quia·quidquid faciunt pro ventre faciunt. Vel
escas quę ventris sunt
faciunt deum·dū eas
iustificare hoīes dicūt
z gloria eorum in tali
bus ē· vnde confundi
z erubescere possunt.
dum per animalia se
iustificari dicunt. Vt
gloria eorum tempora
lis perducet eos ad cō
fusionem ęternam. Il
li tam prave ambulāt
ß nostra conuersatio
est in cęlis·id est·z vi
uendo z intelligendo
simus similes angelis
Propter quod. i. prę
ter commoda quę iaz
habemus etiaz domi
num expectamus.

¶ C. IIII.

¶ Gaudium et
corona. Id est· per
quos z ī pñti lętificor
z in futuro coronabor
discipulis enim ī ago
ne victoribus·dignus
erit corona magister

¶ Euchodiam ro
go. Omnes moneo·ß
specialiter euchodiaz
z syntycem·quia hę re
ligiosę· prędicatores
suscipere solebāt.

¶ Nomina Qz dis
creti sūt meriti· diūsa
mānsiōes habebūt ī cę
na domo. Vñ In do
mo pa .m. m. m. sunt.

Libro vitę. Prę
destinatio in qua om
nes saluandi predesti
nati sunt. Q. Nolite
o philippēses grauit
ferre q̄ omnes vos in
epla mea singillatim
nō nominaui· quia et
si in ea nō estis scripti
in libro tamē vitę con
tinemini.

¶ Gaudete. Am.
Lętatus in fide eorum
z operibus aplus vt a
lacriores sint·optat in
hoc studio proficiētes
gaudere in domino z
id iterat: vt se in eis vere gaudere ostēdat.

¶ Gaudete in domino. Id est·in vritate non in iniquitate· in spe
eternitatis non in flore vanitatis.

¶ Gaudete. Q. quia eorum nomina sunt in libro vitę. Et vt idez vo
bis certissime credatur. Gaudete in domino·id est·omne bonuz vnde gau
dēdum ē statuite in domino·non extra. Et hoc a do nccarium vobis ē q̄
iterum dico. Gaudete in domino·non vt quedam alia semel· quia hęc est
modestia z rectus modus vt in domino sit omne gaudium: z hoc per vos
addiscant alij. vel modestia in omnibus fidelibus z infidelibus vt imitent
ne possint reprehendere. Et quia dominus. Prope est. Id est·parat⁹

ſ defectōis † ſ ita q̄ erit ſ Id est·assimilabimur corpori illius in claritate quam habuit in transfiguratione.
militatis nostrę·†configuratuz cor
† ſ quod potest·quia omnia sibi subiicit ſ potentiam operandi qua sibi subijcit omnia
pori claritatis suę †secundum ope
ſ non solum corpus reformare
rationem virtutis suę qua possit
etiam subijcere sibi omnia.

¶ C. IIII.

ſ quia reformabit

Itaqz fratres

† ſ Quos videre multum desidero·vel qui me desideratis
mei charissimi·† z desiderantissimi
ſ Qui estis ſ de quorum fide z opere gaudeo.
ſ in futuro ſ Sicut
gaudium meum z corona mea: sic
me vel mihi similes stare scitis· vel sicut mō estis
z tunc eritis charissimi
state in domino charissimi. Eucho
ſ Quia plus de ea timeo† ſ Quod dico·non aliud·quia hoc est in domino.
diam rogo z syntycem deprecor† id
† ſ Id est·secundum dominum ſ alios
ipsum sapere †in domino. Etiam ro
ſ o ſ proprium† ſ coadiutor ī euāgelio predicando·† ſ confortando
go z te germane† compar·†adiuua
ſ prememoratas mulieres† ſ ministrando michi necessaria
illas quę mecum †laborauerunt in
† ſ Etiam cum istis laborauerunt ministrando etiam eis necessaria
euangelio† cuz clemente z ceteris
† ſ Id est·merita z premia·quia veritatem tenent
ſ In domo patris mei mansiones multe sunt.
adiutoribus meis· quorum† noia
ſ predestinatione dei † ſ dixi state· z etiam gaudete †ſ ſ non in seculo in quo gaudent qui de impunitate nequitiarum letantur
sunt in libro vitę. †Gaudete †in do

mino semper· iterum dico gaude
† ſ rationabilis conuersatio †ſ ſ exemplo eorum
te. †Modestia vestra †nota sit om
alios vult acquiri
nibus hominibus. Dominus ppe
†ſ ſ Sine mundi sollicitudine promissa dei pre oculis habere.
est: Nichil †solliciti sitis: sed in

vare quidquid opus eſt in ſpiritualibus vel tẽporalibus: de nulla re ſitis ſolliciti ⁊ timidi. Sed petitiones de bis que vultis impetrare. **Innoteſcant.** Id eſt ſint ita vehementes non tepide vt ad deum perueniant. id eſt compleantur.

¶In omni oratione. Oratio ⁊ obſecratio cõmunit̃ pro ſe vel alijs ꝺ quibuſlibꝫ. Petitio de rebus nominatim neceſſarijs

¶Innoteſcant. Hec noticia aſſiduitate fit ⁊ vigilantia oratõis. Tũc demum pax cuſtodit corda in chriſto. Ideo dicit. qz qui cum deo habet pacem: non timet mentem aduerſaꝫ

¶Apud deum. Vel angelis qui deo eas offerunt. Vñ. Cũ oraretis oratõnem veſtram obtuli apud deum. Vel nobis innoteſcant apud deum per tolerantiam: nõ apud homines per iactantiam.

¶Apud deum. Aug⁹. de gratia noui teſta. Non dicitur angelus orationes nras offerre deo. quaſi deꝰ tũc nouerit qd velimꝰ vel quo indigeamꝰ. q omnia antequã fiant ſicut ⁊ poſtqz facta ſũt nouit. Sꝫ quia neceſſe habꝫ rationalis creatura obtemperans deo tẽporales cauſas ad eternam veritatez referre. ſiue petẽdo qd erga ſe fiat. ſiue conſulendo quid faciat. In quo ⁊ conteſtatur q non ſit bonuꝫ quo beata fiat. ſed illud incõmutabile. cuius participatione etiam ſapiens efficitur.

¶Idem. xv. de trin. Ad omnia quippe ſcienda deo ſufficit ſua perfectio. habet tamẽ nuncios. id eſt angelos. non q ei que neſciat annuncient. Nõ enim ſunt vlla que neſciat. ſed bonum coꝝ eſt de operibus ſuis: eius conſulere veritatem.

¶Pax dei. Id eſt deus qui eſt pax ſumma. que nec cogitari poteſt. ⁊ ideo extra eũ nullo opus eſt.

¶Exuperat omnem ſenſum. Noſtrum non eorum qui ſemper videt faciez patris. Vt pax qua ipſe deus pacatus eſt ſuperat omnem ſenſum preter ſuum. Quia nec nos ſic poſſumus noſſe nec vlli angeli.

¶De cetero. Hactenus contra perſecutores ⁊ contra pſeudo predicatores monui. De cetero autem in ꝯcluſione q̃ ad perfectionẽ ſunt exponit.

¶Quecunqꝫ iuſta. Juſta ad proximum. Sancta in propria vita. ⁊ vt minus dicatur. quecunqꝫ ſunt amabilia. id eſt amari digna. vt modeſtus inceſſus. humilis ſermo. ⁊ huiuſmodi. ⁊ quecunqꝫ ſunt bone fame. quia ita decet eẽ ſanctos ⁊ iuſtos. vt de bis nõ habeatur mala opinio. ſed bona. vt proſint alijs. Que bone fame dico ſiqua virtus in eis eſt. vel laus diſcipli

† ſ que communiter ¦ ſ que cum adũratione ¦ ſ qui vult alia impetrare. gratus ſit de preteritis.

omni †oratione ⁊ ¦ obſecratione ¦ cũ

gratiarum actione: petitiones ve-
ſ nobis eſſe † ſ vos moneo vt petatis. et deum ſine quo humanus labor inutilis eſt oro vt preſtet effectum.

ſtre innoteſcant apud deũ. †Et pax
ſ intellectum.

dei que exuperat omnem ſenſum
† ſ voluntates ⁊ intellectus vt nihil extra chriſtũ appetatis vel intelligatis.

cuſtodiat †corda veſtra ⁊ intelligẽ
† ſ bucuſqz monui ad tolerantiam ⁊ ad cautelaꝫ ſ moneo vos ad hec

tias veſtras i chriſto ihesu. †De ce
† ſ que ad veram fidem ſunt. tum quia in eis veritas. tum quia per ea pudicicia ſeruatur cũ deo.

tero fratres † quecunqz ſunt vera.

quecunqz pudica. quecunqz iuſta

quecunqz ſancta. quecunqz amabi

lia. quecunqz bone fame. Siqua
ſ hoc ad alia ſ hoc ad famã † ſ q̃ ad perfectionẽ pertinent.

virtus. ſiqua laus diſcipline. †hec
ſ in memoria † ſ omnia. ¦ ſ me docente. ¦ ſ vt digna teneri

cogitate † que ⁊ ¦ didiciſtis. ⁊ ¦ acce-
† ſ Item ideo cogitanda. quia hec audiſtis ⁊ vidiſtis in me eſſe ſ ab aliis ſ per vos ſ eſſe.

piſtis. ⁊ †audiſtis. ⁊ vidiſtis in me
† ſ non ſolum cogitate. ſed ⁊ actu implete. ⁊ deus erit adiuuans hec facere ſ dato

Hec cogitate ⁊ †agite: ⁊ deus pa-
† ſ Ad futura hortor. de preteritis autez que memorare valet ad incitationem

cis erit vobiſcum. †Gauiſus ſum
ſ qui hoc fecit. non in dono

autem in domino vehemẽter. quo
ſ poſt multa tẽpora † ſ Sicut olim ſ vel repullulaſtis a ſimilitudine arborum. quia ſterilitate aruerant ⁊ quaſi marcuerant ſ miniſtrantes michi.

niam tandem aliquando †reflorui
† ſ ad vtilitatem meaꝫ ¦ ſ ita vt ſentiretis quod me purgebat ſicut olim ſ miſericordi ꝑpaſſione

ſtis †pro me ¦ ſentire ſicut ⁊ ſentie-
ſ q batis. Occupati autez eratis. Nõ

ne xpiane. Non enim curanda eſt bona fama de viribus vel ſcientia mũdi. vel alijs ſecularibus. Vel ita diſtingue. Vt hoc ſcilicet. Siqua laus referatur ad famam. Et illud ſiqua virtus referatur ad alia predicta. Hoc mõ. Cogitate quecunqz ſunt vera ⁊c. Siqua virtus ẽ in eis. Et cogitate q̃ cũqz ſunt bone fame. Siqua laus diſcipline eſt in eis.

¶Bone fame. Aug⁹. Nobis vita noſtra. alijs bona fama neceſſaria ẽ. Nã qſquis a flagitijs crimin̄ vitã ſuã cuſtodit. ſibi bñfacit. Quiſqs aũt famã. etiã in alios miſericors eſt.

¶Gauiſus. Hic cõmemorat q ſibi ſepe neceſſaria miſerant vnde alacritatem ſuã ꝑpenſionẽ factã oſtendit. qz in q̃ negligẽtes facti fuerãt. adhibita ſolercia iterarunt. vt memores facti apli ſui fructꝰ emitterẽt in horreo celeſti ꝺendos.

¶Aliquando. Aliquo tpe. qz non omĩ potuerũt. **Reflorui ſtis.** miſtrãdo michi neccaria. q̃ miſtratõ ꝺr flos: qz inde fructꝰ vite eterne ꝓuenit

¶Pro me. Quia mihi ꝑdeſt via ꝓpaſſio. Ne aũt viderent aliq̃ mala cauſa intermiſiſſe. addit. mõ refloruiſtis. ſ añ eratis occupati. ⁊ ꝑditi alijs aduerſis.

¶Non quaſi ⁊c. Nõ ꝓpter ſe. ſ ꝓtectũ eoꝝ gaudet.

¶Scio et humiliari ⁊c. Greg. Qui penuria nõ frangit. a gr̃a actõe nõ retrahitur. Qui rex tpalium deſiderio nõ accẽdit. ſcit hũiliari. i. inopiaꝫ pati.

¶Abũdare Saturiari Eſurire Qui acceptis rebꝫ nõ extollit. q eas ad vsũ vanglę nõ intorquet. q ſolꝰ nõ poſſidet qd accepit. ſ cũ indigẽtibꝫ miſericordit diuidit. ſcit abũdare. Qui acceptis alimẽtis nõ ad ingurgitatõꝫ vẽtris vtitur. ſ ad ꝑpatõez virtutis. nec plꝰ carni tribuit q̃ neccitas petit. ſcit ſatiari. ¶Qui alimentorum inopiam ſine murmuratõne tolerat. nec ꝓ neccitate victꝰ agit aliq̃d vñ aĩa ꝑcũ laqueũ incurrat. ſcit eſurire

¶Cõicates tribulatõni mee. Aug⁹. Inde gaudet. inde paſcit. qz illi bñfecerũt. nõ quia eꝰ anguſtia relaxata eſt.

¶Nõ quia q. ⁊c Aug. Datũ ẽ res ipſa q̃ dat. vt munꝰ cibꝫ potꝰ. hmõi Fructꝰ ãt opa bona. recta volũtas datoris. vñ dñs i euãg. nõ ait ſimplr Qui recipit iuſtũ l ꝓphaꝫ. ſ addidit. i noĩe iuſti l ꝓphe. Suſcipe cĩ ꝓphaꝫ vel iuſtũ. datũ ẽ. In noĩe iuſti vel ꝓphe. ſ facere fructꝰ ẽ. Helias paruiſſe legũtur coruꝰ. vidua. Sꝫ ꝑ coruꝫ. q nõ noĩe iuſti. dato paſcebat. Per viduam fructu que ſciebat q hominem dei paſceret.

¶Sed requiro fruc. Id ẽ. bonã. rectã volũtatem bone operationi

adiūctam. Nō enī tā gaudz ſubuētū eē ſuę neceſſitati· qz illoz cō gratulatur fęcūditati.

¶Vel fructū ab. Id eſt· vt fructꝰ iuſticię veſtrę abūdās ſit· cum ratōnem deo red deritis de factis veſtris.

¶In odorem ſuauitatis. Quę placent deo vt odoꝛ ſuauiſſimus. Cōpant enī oratōni ꝙ eſt incenſuz di· vnde dꝛ. Date elemoſinaz· z ipſa oratꝓ vobis ad deum.

¶Impleat deſiderium. Non in terrenis· ꝫ in gloria. Vt gloria chriſti ē implere deſideria ſanctoꝝ vel vt ipſe inde ſit glorioſus.

¶Coloſſenſes. ſunt aſiani. Quib non ipē apoſtolꝰ ꝓdicauit· ꝫ eius diſcipuli archipꝰ z epaphras. Archippus vero ī eos miniſteriuz acceperat Epaphras aūt ex eis oriūdus ab aplo īſtructꝰ· doctnam archippi cōfirmauerat. Superuenientibꝰ aūt pſeudo aplis z carnales obſeruātias ꝓdicantibꝫ· dubiū erat qbꝫ potiꝰ credēdū eēt. Vñ paulus cuiꝰ autoꝛitas celebriſ erat: qſi mediꝰ iudicat ꝙ ps potiꝰ ſit tenēda. Deſcribit aūt xp̄m et eiꝰ bñficia· qūo ē ſufficiēs ad oīa. Carnalia vero proꝛſus īprobat vt deinceps ſincere fidē xp̄i teneāt. Inſtruit etiaz moralit confirmās q̄dq̄d illi docuerāt. Et ē intētio eiꝰ in hac epla cōfirmare coloſſenſes ī eadē fide z doctrina· quā a diſcipulis eiꝰ accepant· z nō in alio ꝓter xp̄m ſpem ponēdā eē docere.

¶Paulus. Solito moꝛe ſalutatōez ꝓmittit. Qua ꝓmiſſa d bonis eoꝝ grās agit· z fidē z dilectōz ꝓmēdās oꝛat vt perficiant in xp̄o cuiꝰ bñficia z pmatū ꝑm vtrāqz naturā cōmendat· deinde ſui miniſterij dignitatem cōmemoꝛans monet ne p philoſophiā vel legis cęrimonias ſeducti· a xp̄o recedāt

ſ manerībus
Repletꝰ ſum acceptis ab epaphr o
ſ mihi.
dito quę miſiſtis in odoꝛem ſuaui
ſ hec ſunt hoſtia qua detur vobis vincere
hoſtes quam accipit deus placide
tatis· hoſtiam acceptam placentez
ſ vos me repleuiſtis ¦ ſ non in terrenis
ſed in gloria ſ vt nihil deſit vobis
deo. Deus autem meus ¦ impleat
ſ ſcđm q̄ diues eſt· z
plus poteſt dare q̄ quis mereatur
oē deſideriū vr̄m ſcđm diuitias
† ſ per quem omnia ¦ ſ deus impleat inde autē
ei gratie.
ſuas ī gloria † ī chriſto ihesu. ¦ Deo
ſ vſq̄
autem z patri noſtro gloria in ſęcu
la ſęcul oꝛum amen. Salutate om
ſ q̄ ſanctus eſt· a chriſto eſt
nem ſanctum in chriſto ihesu. Sa
lutant vos qui mecuz ſunt fratres
Salutant vos omnes ſancti· ma
ſ hos ſignificat propenſionem affectum habere
circa illos.
xime autem qui de cęſaris domo
ſunt. Gratia domini noſtri ihesu
† ſ ratione· vt ſemper ſana ſit· z in ſpiritualibus
abundet.
chriſti cum † ſpiritu veſtro amen.

Epiſtola ad philippenſes explicit. Argumentum in epiſtolam ad coloſſenſes incipit.

Coloſſenſes ſicut z laodicenſes ſunt a ſiani· z ipſi pręuēti erāt a pſeudo apoſtolis· nec ad hos acceſſit ipſe apoſtolus. Sed eos per epiſtolam coꝛrigit. Audierant enī verbum ab archippo· qui z miniſterium in eos accepit. Ergo apoſtolus iam ligatus ſcribit eis ab epheſo per tichicum diaconem· z oneſimum acolythum.

¶C. I.

ſ cognito omnibus q̄ noīe
Paulus apoſtolus ihesu chriſti
ſ quod non pſeudo.
per voluntatez dei
ſ qui eū vir magne autoꝛitatis ſ ſcripſit.
z thimotheus frater· his qui ſunt
ſ maioꝛibus ſ minoꝛibus.
coloſſis ſanctis z fidelibus fratri
† ſ Et quia ſancti z fideles eſt ¦ ſ per gratiā chriſti· non in lege. ¦ ſ hoc modo ſalutat ſ remiſſio peccatoꝝ
bus † in ¦ chriſto ihesu. ¦ Gratia vo
† ſ mentis reconciliatio ad deum ¦ ſ quia deus.
et pater poteſt et vult·
bis z † pax ¦ a deo ¦ patre noſtro· z do
mino ihesu chriſto. Gratias agi

ſ quia deus z pater: poteſt z vult
mus deo z patri domini noſtri ihe
ſ per quem nobis omnia ſ etiaz † ſ vt creſcatis in melius.
ſu chriſti· ſemper pꝛo vobis † oꝛan
† ſ Ecce vnde gratias agit ¦ ſ qua creditis ipſuz
deum z hominem eſſe ↑ ſ eſſe
tes· † audientes ¦ fidem veſtram † in
† ſ non ociosam ſ per operis exhibitionem pꝛo
uenientis ex ea oſtenſam
chriſto ihesu· z dilectionē † quā ha ¦
betis in ſanctos omnes· pꝛopter
ſ non humanam laudem· non pꝛo terreno emolimento. ſ rem ſperatam. † ſ modo non apparet
¦ ſ tantum ab eterno reddenda
ſpem † quę repoſita eſt ¦ vobis in cę
† ſ qūo ergo res tam latens ſperatur ſ vt certā habereris ¦ ſ Quod tenendum eſt· quia z plene
verum· z bonum nuncium· ne ergo alibi ſpem ullam queratis· quaz pꝛius intelleꝛiſtis.
lis· † quam audiſtis ¦ in verbo veri
† ſ euangelium ¦ ſ non primi habuiſtis· ſed per alios venit ad vos· nec ſoli habetis.
tatiſ euangelij † quod ¦ peruenit ad
vos· ſicut z in vniuerſo mundo eſt
ſ fructificare facit † ſ creſcere facit
z fructificat † z creſcit· ſicut z in vo
ſ eſt ¦ ſ per archippum ſ non per ſuperadductos· ſed per primos ſ credendo
bis ex ea die qua ¦ audiſtis et co
ſ diſcernendo † ſ Scilicet ¦ ſ quod totū ex deo.
gnouiſtis † gratiam ¦ dei in veritate
ſ a prima die audiſtis veritatem· ſicut poſt didiciſtis eſſe veritatem per epaphram. ¦ In oꝛe duorum ſtat omne ver· † ſ predicationem archippi cōfirmante,
ſic didiciſtis ab † epaphra chariſſi
† ſ quia nobiſcum predicatoꝛ
mo z † conſeruo noſtro qui eſt fide
† ſ pꝛo ſalute veſtra ſ non p veſtris reb ¦ ſ ſ electus a chriſto· vel qz dona dei militat· vel chriſto offert bona veſtra
lis † pꝛo vobis ¦ miniſter chriſti ihe
ſu: qui z manifeſtauit nobis dile
ſ ad deum z proximum † ſ fundataz ¦ ſ ſancto non in carne ¦ ſ ecce quid oꝛat
ctionem veſtrā † in ¦ ſpiritu. ¦ Ideo
ſ hec de vobis
z nos ex qua die audiuimus· non
ſ pꝛo vobis † ſ quaſi pꝛo meritis
ceſſamus oꝛantes z † poſtulantes
ſ vt plene cognoſcatis quid deus velit· quid nō z hoc per partes exequitur,
vt impleamini agnitione voluntā
ſ Scilicet † ſ rerum· que actiue vite ſunt.
tis eius· in omni † ſapientia z intel
ſ cognitione ſpiritualium· que ſunt contemplatiue † ſ poſt ¦ ſ operando bene ſ agatis per bona opera.
lectu ſpirituali· † vt ¦ ambulantes
ſ vt deceat deū· vel digni eo premio † ſ ita ſcilicz ¦ ſ negocia vite actiue et contemplatiue ¦ ſ deo
digne † deo ¦ per omnia ¦ placentes
ſ et ſ in maius.
in omni opere bono fructificātes·
ſ per hanc vite puritatem. † ſ in cogitatione deratus ¦ ſ Et poſt hanc promotionem oꝛamus ne relabamini
z creſcentes in † ſcientia dei· ¦ in om
ni virtute confoꝛtati, ſecūdum po
ſ ab eo qui illuminare potuit ſ manentes
tentiam claritatis eius. In omni
ſ contra aduerſa ¦ ſ diutini laboris ¦ ſ Et hoc non ex triſticia vel neceſſitate
patia z ¦ longanimitate ¦ cū gaudio

Tandē oēs ſimul ſm ſexus z ętates z condiciones moꝛaliter inſtruit z ī fine archippū ꝓmonz ſollicitū foꝛe ſuſcepti miſteriū· ꝫmittēs ät ſalutatōz aut. Bña ꝛc

¶Apoſtolus. Nota oīb dignitate. Recte hic aplm ſe noīat· qz his aplus erat· q bus p diſcipulos ſuos ꝓdicauerat.

¶Gratias agimus. Oñdit bona q̄ receperūt· dū pro bis gratias agit.

¶Sicut et in vobis. Id eſt· ita pure z vere· ſicut p me z alios, venit in vniūſum mundū· z adhuc manet in eo. Q. nō minꝰ vobis factū eſt q̄ in alijs eccleſijs· cum ſit in mūdo q̄ euāgeliū· fructificat ibi p bona opera z creſcit augmēto ſciētię· vel numero fideliū Nō per boc q̄ plꝰ habeāt q̄ vos· ꝫ ita ꝫ facit: ſicut ē in vobis· z idō nil debetis ſupadere.

¶Pro vobis. Quoꝛ ſalutē deſiderans cepit archippuz adiuuare,

¶In ſpiritu. Qz pro ipſū alubus nō pro carnalibꝫ diligitis

¶Impleamini in oī ſa. Magnū eſt plene ſcire q̄d deus velit· in oīb rebꝰ actiuę vite z ꝓtēplatiuę.

¶In ſcientia dei Vt non ignoꝛēt fidei ſuę ſpēm. i. rē ſperatā vñ firmi erūt.

¶In omni virtute. Vos dico confoꝛtati a deo in omni virtute· caſtitate· ſ· et ęteris. Qđ bene pōt ille qui eſt claritas patris· i· filius. Vel ſm quod claram cognitōnem vobis dedit.

¶ Gratias agentes. Hactenus vñ gratias agit·z quid orat eis. Jā incipit q̄ lex non prodest·ß nocet·z christ⁹ ad oīa bona sufficit. Dō inde ꝑt sciri. cū ipse z alij apli q̄ in legalib⁹ fuerāt: eis dimissis ad christū cōfugerunt. Pro vobis oramus nos: grās agētes deo·ideo q̄ dignos facit·qđ nunq̄ lex potuit. Sors ē hereditas q̄ nō meritis ß diuina electōe datur sctis pīarchis z ꝓphetis·z iō per grām nō per legē est grēda. Dignos fecit non i lege. ß In lumine. i. per deum qui ē lumen de lumine·cui⁹ grā illuminamur. Vel in lumine. i. ī clara cognitōne· a q̄ deuians cadit in tenebras.

¶ Sortis. Volūtas dī in hūano genere sors est· apud quez si est iniqtas· ß oīa facē ꝑ iusticiā essi occultā.

¶ Regnum filii. Aug. De quo ipse dicit. Regnū meum nō est de hoc mundo· nō ait: Non est hic· Sz non est hinc quia peregrinatur quidē in mūdo· ß non est de mundo. Regno enim suo dicit: De mūdo non estis· ß ego elegi vos de mundo. Erant de mundo·qñ ad mundi pīcipē ꝑtinebāt.

¶ Vita. Eripuit nos de ptāte. Id est· de iferno in q̄ tenebamur a dyabolo tā ex ꝓprio q̄ ex dēicto adę. Et trāstulit nos i reg. f. Qñ attollens nos de ymo tartari· induxit in celū cū vnico filio suo. Jā enī credētes q̄ fixa mēte deuoti sunt· exeūtes de seculo duce dextrę pīs angelo inducūtur in celum.

¶ Filii dilec. sū. Aug. xv. de trini. Si charitas qua pater diligit filium z patrem diligit filius ineffabiliter vnionez vel cōiōnē demōstrat amboꝝ Quid ꝓueniēti⁹ q̄ vt ille ꝓprie dicat charitas· qui spūs est cōis ambobus· alioquin si in illa trinitate solus spiritussanct⁹ ē charitas· ꝓfecto z fili⁹ nō solius pīis· ß etiam spūssancti filius inuenitur. Nō enim dixit filij sui· qđ si diceret verissime diceret· ß ait: Filij dilectōis sue· fili⁹ ergo est etiā spūssancti· si non est in illa trinitate charitas dei· nisi spūssanctus. Quod cū sit absurdissimū· restat vt nō soluz ibi sit charitas spiritussanct⁹· ß ꝓpter illa ō quibus satis disserui ꝓprie sic vocetur. Qz vero dictum est filij dilecti· vel charitatis sue· nihil aliud intelligatur q̄ filij sui dilecti· q̄ filij substantie sue. Charitas enī patris eius natura atq̄ substātia est· vt sępe diximus. Et ideo filius charitatis ei⁹ nullus est alius· q̄ qui de substantia eius est genitus.

¶ Redēptōnem. Destructa potestate dyaboli facultas libertatis q̄ nobis data est fuso illius sanguine· qui nullum habuit peccatuz. Vt quia dyabol⁹ illos merito tenebat quos peccati reos condicione mortis obstrinxit. Vos per eum merito dimitteret· quem nullius peccati reum immerito pēna mortis affecit·

† ſ qui ſolus poteſt recreare·z vult·quia pater.
gratias agentes † deo z patri· qui
ſ Etiam gentes in promiſſione iudeorum
† ſ participationem· ſ hereditatis.
dignos nos fecit † in partez † ſortis
† ſ Id ē· in notícia ſui. · ſ ita dignos fecit· ſ in baptiſmo
ſanctoꝝ † in lumine. † Qui † eripuit
† ſ quia vere dominabantur nobis · ſ ignorantię· peccatorum demonum.
nos de † poteſtate † tenebrarum· et
† ſ vt eſſemus regnum ſ in celum · ſ ita z nos per eum diligat· ſi non ei odioſi
tranſtulit † in regnum filij † dilectio
† ſ Quaſi· tranſtuli· v· in regnum filij· per quem z redemit ſ filio · ſ Nos iudei
nis ſuę. † In quo † habemus redē
† ſ quotidie ſi peccamus· z non eſt opus alijs baptiſmis
ptionem z † remiſſionem peccato
† ſ bene hec per eum· quia ipſe eſt · ſ plene ſimilis patri ſ Quia de ipſo z nichil diſtat ab eo † ſ incomprehenſibilis.
rum. † Qui eſt † imago dei † inuiſibi
† ſ ipſe ſolus genitus alia creata ſ hic vere oſtenditur coeternus ſ ante omnem creaturam genit⁹
lis: † primogenitus omnis creatu
† ſ vere genitus ante omnem creaturam · quia ꝑ ipſum omnia condita· ecce coomnipotens.
rę. † Quia in ipſo condita ſunt vni
ſ que ſunt † ſ Sol z luna
uerſa in celis z in terra. † viſibilia
ſ angeli et anime † ſ etiam hec altiſſima. · ſ Ergo in nullo minor patre filius
z inuiſibilia. † ſiue throni· † ſiue dominationes· ſiue principatus· ſiue
† ſ quia etiam elementa· vnde omnia·
poteſtates. † Omnia per ipſum et
ſ ita per ipſum antea q̄ erant vita in ipſo.
† ſ nullus ei equalis· etiam ſcōm q̄ homo ſ nō modo eternitate et potentia· ſed etiam dignitate.
in ipſo creata ſunt · z † ipſe eſt ante
† ſ Sicut omnia creauit· ita omnia ſuſtinet et regit.
omnes: † z omnia in ipſo conſtant
ſ Etiam cum talis: ſcōm veranq̄ naturaz † ſ que vnita ē chriſto· gratia et natura vt capiti
Et ipſe eſt caput corꝓris † eccleſię
ſ Scilicet ſ fundatoꝝ † ſ bene eſt caput et principium· id eſt· rector et fundator qui eſt primogenitus ad immortalitatem reſurgens
qui eſt principium † primogenitus

¶ Qui est imago. Augustinus. Aliter imago regis est in nummo· aliter in filio. Nos sumus nummus in quibus imago dei· christus filius. Nulla imago dei debet coli· nisi illa quę hoc ē quod ipse· nec ipsa ꝓ illo· sed cum illo.

¶ Et in ipso. Vel omnia sunt in christo· quem non excedunt· quia immensus.

¶ Caput corꝓris. Aug⁹. Caput ecclesię· id est· corꝓris: quia ita se habet ad ecclesiam: sicut caput ad corꝓus. Et cū ecclesia ab abel cꝑit· quomodo caput eorum? bene· qnia est principium ecclesię. i. fundator.

¶ Primogenitus. Sicut natus est ante omnia de deo vt omnia crearet· sic homo prim⁹ resurgit· vt restauret vt semper sit primus z princeps.

¶ Cęteri in se habent verbuz dei· sed de nullo dicitur· verbum caro factum est. Homo ergo excellentius assūptus· quasi personam sapientię dei gerit· vt caput in quo sunt omnes sensus personam animę· quę totum corꝓus vnificat.

¶ Qui ē principium. Ecclesię scōm diuinitatem· id est· fundator ecclesię· qa omnes iustos· qui ab abel vsq̄ ad vltimuz iustū generantur virtute diuinitatis z miserecordię suę dono illumīauit. Scōm humanitatem etiam potest dici principium ecclesię· qr super fidem humanitatis eius fundata est Et bene ipse est caput z principium z rector z fundator· quia ipse est primogenitus ꝛc.

¶ Plenitudinem Augustinus. Quia omnia potest ex se· unde. Sicut pater habz vitam in se· sic z filius qui suscitat z vnificat quos vult· sic ostenditur perfectus deus esse.

† ſ per hoc · ſ tam prioribus q̄ ſequentibus.
ex mortuis· vt ſit † in omnibus ip
ſ dominium· quia poteſt alios ſuſcitare † ſ Et bene primatum habet non ſolum· quia primogenitus· ſed quia complacuit trinitati· q̄ ī ipſo omnis plenitudo ſcientie et virtutum· non modo eſſet: ſz habitaret et reconciliaret omnia iudeos et gēies.
ſe primatum tenens. † Quia i ipſo
complacuit omnem plenitudinem
diuinitatis inhabitare · z per eum
† ſ qui eſt lumen eternum. i. eterna veritas
reconciliare omnia † in ipſum· paci
† ſ non per aliam hoſtiam · ſ que turpior mors
ficans † per ſanguinez † crucis eius
ſ Id est celestia et terrestria † ſ iam ſunt vt abraam et ceteri · ſ ad huc in iſta vita
ſiue que † in celis ſiue que in † terris
† ſ o coloſſenſes pacificauit· q̄uis eſſetis alienati. nihil cum deo habentes et inimici contradicendo. et hoc ſenſu. quia putabatis bñ agere · ſ q̄uis
ſunt. † Et vos † cum eſſetis aliquā
do alienati z inimici ſenſu in ope
ſ degentes actu † ſ tempore gratie non alio · ſ remiſſione peccatorum
ribus malis· † nunc autem † recon
· ſ Id est fragilitatis id est paſſibili et mortali et hoc per mortem etiam ad hoc vt tandem repręſentet.
ciliauit i corꝓore † carnis eius per
ſ virtutibus
mortez exhibere vos ſanctos z im
ſ a peccatis † ſ vsq̄ adeo q̄ ſ Quia tunc nichil mali in eis
maculatos z † irrepręhenſibiles co
ſ Qui omnia videt vel cū tuc ei preſentes ęquis videntes eum ſicut eſt † ſ exhibere. tamen hac cōdicione
ram ipſo. † Si tamen permaneatis
† ſ firmi nō fluctuantes · ſ in ſpe premij: vt per vos non recedatis · ſ alio impellente
in fide † fundati· z † ſtabiles· † z im
† ſ quod tenere debetis quia intellexiſtis et ideo peius ē reuerti. Melius est enim viam veritatis. non agnoſcere q̄ poſt agnitam retro ire
mobiles a ſpe euangelij † quod au
† ſ Et manet
diſtis· quod † prędicatuz est in vni
ſ vniuerſis hominibus· qui ſunt noua creatura quotquot vbiq̄ ſunt.
uerſa creatura que ſub celo eſt.

¶ Per eū recō. om. in ipſ. pa. ꝛc. Deo placuit per eum reconciliare z ipſe pacificauit· non gratis· ſed per ſanguinem· celestia z terrestria · quia patet homini introitus in celum.

¶ Omnia. Per eum facta· in ipſo auctore viuunt

¶ Vel alienati. Et inimici ſenſus· id est· conſilij eius· quod idem valet quia non receperunt quę per moyſen mandauit deus deuoti ydolis ſuis.

¶ Reconciliauit in corꝓre ꝛc. Si mortalis z mortuus potuit reconciliare· iam immortalis potest omnia facere.

¶ Si tamē permaneatis. Ideo tot z tāta dixerat de chriſto· vt ponāt ſpem in eo ſolo· in quo omnia ſunt· non alicui elementorum vel angelorum ſe ſubijciendos putent· hic ſolus colendus est· z ad hūc non eſtimand⁹ est quiſquam.

¶ In vniuerſa creatura que ꝛc. Vel. Quę tñ noua creatura mō ē ſub celo ad huc peregrina· ß tandem veniet ad gloriā.

Adimpleo. Ea passionum quę christ⁹ sustinuit · vel quę mō sustinere pręcepit · quę adhuc desunt adimpleo · id est · parat⁹ suz pati.

Factus sū ego minister. Ministrum euāgelij a dō per christum se factū dicit · vt misterium a dō ceptū p ydoneū seruū impleatur: qđ ignotum fuit a seculis.

Data est mihi. Vt impleam qđ de⁹ pręordinauit ō vobis vos. s. per incarnatōz saluari · ne videat⁹ sal⁹ non esse ꝓmissa gētib⁹

Vel mihi ē data ī vobis · tātū est enī qđ a meis quęritur · quantum si a meipso.

Quod absconditum Si notū erat in principio erat ver. Nusqz lectum erat · z verbum caro factuz ē Vñ abscōdisti hęc a sapientibus · z p · z revelasti ea parvulis

Aug⁹. Quosdaz enī platonicorū libros ex greca lingua in latinam versos vidi z ibi legi nō quidē bis verbis. Sed hoc quidem oīno z multis z multiplicibus suaderi ratōibus · ꝙ in pncipio erat verbū. z ver. erat a. d. Sed ꝙ verbū caro factū est non legi. Indagani quippe in libris varie dictū esse · ꝙ filiꝰ sit in forma pris · ß ꝙ se exinaniuit non habetur in illis.

Corripientes. Vel ꝓtradicentes corripimus · z vincim⁹ · et obedientes docem⁹.

In oi sapiētia Vera sapientia ē cum christus agnoscitur.

Laborō in virtute. Quasi. Laborī meo adiungit deus miracula ad ꝓfirmatōez

C. II.

ſ euangelij† ſ Et ita potestis scire qđ verum est.

Cuius† factus sum ego paulus mi ī ſ ephesi in carcere positus pro euangelio ī ſ qz inde credentes proficiunt† ſ quas sustineo

nister · qui† nunc ī gaudeo† in passi ī ſ confirmandis in veritate euangelij ī ſ quis ęs pro modo suo exoluit qđ debet

onibus pro ī vobis: z ī adipleo ea † ſ nostre christi sunt · quia eius membra ī ſ non in meis.

quę desunt† passionuz christi ī ī car † ſ multiplicando ī ſ non alio dico

ne mea† pro corpore eius ī quod ē ſ corporis

ecclesia · Cuius factus sum ego mi ſ vt ei ministrem spiritualia † ſ vt ei deuz dispensem actu per gratiam apostolatus mihi credi ti a deo ſ vel scōm gratiam apostolatus michi a deo dispensati.

nister † secundum dispensationem † ſ non solum officium · sed executio officij

dei · † quę data est mihi in vobis: ſ impletum ostendam ordinationez dei de vobis gentibus † ſ quod verbum fuit occultuz adeo ꝙ z mysterium · id est · absconditum.

vt impleā verbum dei. † mysteriū † ſ a principio seculorum

quod absconditum fuit † a seculis ſ omnibus · non cuidam parti tantum · nisi cui per spiritum indicauit † ſ tempore gratie

z generationibus. † Nunc autem ſ non omnibus

manifestatum est sanctis eius · qui ſ nec his omnibus · sed quib⁹ voluit ex sola gratia † ſ copiosam gloriam sacramenti tam digni · in quo sunt multa fidei · remissio · iusticia · dona spiritus · futura beatitudo · z ideo dicit diuitias

bus voluit deus nota facere† diui † ſ existentis.

tias glorię sacramēti huius† in gē † ſ sacramentum ī ſ incarnatio christi ī ſ gēt⁹

tibus† quod est ī christus ī ī vobis ſ vt per eum speretis gloriam sine lege† ſ qualē christum ī ſ apostoli ī ſ ꝙ sine lege gētes saluat

spes glorię† · quem ī nos ī annūcia † ſ arguentes eos qui deuiant ſ non solū vos.

mus † corripientes omnem homi † ſ eos qui ignorant ī ſ non ceci vt pseudo ī ſ vera z dominica

nem z† docentes in ī omni ī sapien ſ deo offeramus in sacrificium † ſ tam iu deum ꝙ gentilem

tia: vt exhibeamus† omnem homi † ſ non in lege ī ſ in intellectu mysterij

nem perfectum † in ī christo iesu · ſ Christo iesu ſ in qua re ſ vt omnis perfect⁹ sit in xp̄o † ſ Contra rebelles.

In quo z laboro† certando scdm

operationem eius · quaz operatur ſ miraculorum

in me in virtute.

C. II.

Pro vobis. Non enim minus pro his quos non vidit q̄z pro his quos vidit sollicitus fuit.

Instructi in charitate. Quam deus ad nos habuit · qui pro nob filium tradidit. Hoc si quis attendit: potest se in hac miseria consolari · qa in de perpendit calcata superbia per humilitatem ad patriaz posse reuerti

Et instructi. Angnitione dei · per hoc tendentes. In omnes diuitias. Id est · copias intellectus pleni · vbi perfecte de humanis z diuinis habeant intellectum · vt de anima z de supernis spiritibus: Aliter enī ne ad opera: sed Mysterii dei · vt sciatis quod est secretuz a paucis cognitum Dei pris iesu christi. Vt sciatis ꝙ alia persona a filio quāuis

2

Qui ideo vobis hoc de me refero

Volo enī vos † ſ vt ea intellecta queratis in christo perfecti fieri

scire qualem† sollicitu † ſ quia z hi a pseudo erant pręcuenti

dinez habeā pro vobis z † pro his † ſ et pro his adiacentibus vobis quicunq

qui sunt laodocię · z † quicūq non † ſ Etsi scientiam audierunt.

viderunt † faciem meam in carne: ſ vel consolationem accipiant ſ ad hoc intendo vt illi vobiscum consolentur corda sua

vt consolentur corda ipsorum in † ſ vel per hoc tendendo ſ vt de omnibus

structi in charitate · z in † omnes di ſ plene intellectū habeāt

uitias plenitudinis intellectus in ſ instructi ī ſ quod est christi⁹ verbum · c · s.

agnitionem ī mysterij dei patris ſ esse hoc mysterium

z christi iesu · ī quo sunt ōnes the ſ quod per humiliatuz superbi redimūtur ī ſ de diuinis ſ ꝙ verbum apud deum ī ſ de humanis ſ ꝙ homo nobiscum.

sauri ī sapientię z ī scientię absconī ſ vt sint instructi ī ſ quantumcunq sapiens

diti. ī Hoc autem dico · ī vt nemo ī ſ vt videtur ſ vel subtilitate ſ que non est nisi in verbis.

vos decipiat ī in sublimitate ser ī ſ ne decipiat dico · scio enim nondum esse deceptos.

monis. ī Nam etsi corpore absens ī ſ vt spiritus heliseī cum giezi eunti ad naamā sirum · vt acciperet sub nomine eius · que ipse non mandauerat.

sum · ī sed z spiritu vobiscum sum † ſ Quia ī ſ quomodo vnusquisq⁹ vestruz secūdum ordinem suum viuit.

gaudens · z† videns ī ordinem ve ſ stabilitatem † ſ non in lege.

strum · z firmamentuz eius quę† in ī ſ Quandoquidem bene status: fidei fundamento.

christo ē fidei vestrę. ī Sicut ergo ſ bona enim acceptio fuit

accepistis christū iesum dominū ī ſ non extra ī ſ proficite † ſ vt arbor ad fructificandum.

nostrum · in ī ipso ī ambulate† radi ī ſ in templum dei vnde alijs loquatur.

cati z ī superędificati in ipso · z con ſ Quasi ambulate dico in actione gratiarum · firmi in fide · non aliter ꝙ recepistis z didicistis cognitione: z habetis materiam gratiaruz abundātes in illo · z i hac ambulatione videte ne quis. d.

firmati fide · sicut z didicistis: abū ſ donis ī ſ qui solus dat incrementum

dantes ī in illo · in gratiarum actōe ī ſ rationes conquisitas ad probandum vel im

Videte ne quis vos decipiat ī per probandum quod de lege dicitur † ſ Id est · per illud quod probatur.

philosophiam · z ī inanem fallaciā

idē · in substātia ch̄i e ·

Ad quam cognitionē si tenditis ad christuz tīn recurrite · quia ī eo sunt ōmes copię · sed absconditę · z ideo ne miremini si in christo estis · z eas nondū inuenistis · quia ñ omnibus patent · nisi bis q petunt z pulsant.

Alia littera. Cū fuerint instructi in charitate · ī oēs diuitias plenī ītellect⁹ ad agnitōz mysterij dei in christo Vult aplūs fouere aīmos eoz in charitate · vt prompti fierent per eplam agnitōnez accipere sacramenti dei in christo · adūtētes bas eē sapię z scię diuitias si agnoscat xp̄s · ī ditatis suę plenitudīe adorād⁹. Amb. Oē mysteriū sacri dī in xp̄o ē vt q̄ eū cognoscit oīm hīe noticiā videatur. Dis enī rō supnę scię toti⁹ creaturę supnę t terrenę in eo ē q̄ est caput eoz z auctor · vt q̄ hūc nouit: nihil vltra ḡrat · qđ pfecta xp̄us z sapīa. Quidqd alibi ḡritur h̄ pfecte īuenītur. In danicle z salomone oñdit infidelib⁹ se toti⁹ auctorē scię vel sapię · qđ īfideles non putāt · qz ñ legūt ī euāgelijs z ꝓphis astrologiā geometriaz z alia hmōi · q̄ ido despectę sūt a nr̄is · qz nichil ad salutē ptinēt · ß mittūt ī errorē · z dū studēt ī his curā aię nō habēt Qui xp̄o xp̄m nouit: thesauz sapię z scię inuenit · qz id nouit: qđ vale est.

Hoc autem d. nō solū vt ad ea tēdatis q̄ nōdū habetis · ß vt nemo decipiat · z rō ne mūdanaz reruz abstrahat a spe quę ē in xp̄o.

Nam etsi corpore. Q. Ne decipiat dico · video enim spiritu dei qđ apud vos agitur magistz nō n latet.

Sed z spū. Scīs datū ē in spū videre remota · caueāt ḡ sibi q̄z act⁹

Gaudens. Per h̄ pmptōres fac circa euāgeliū · qz gaudere se dicit ī dispositōe pfectōis eoz z fidei stabilitate vt sciētes vñ placcāt deo · in eo fierent firmiores. maiores q̄ in contēplatōe est is.

Radicati. Minores in actiua vita Super alios Edificati vos

Per philosophiam. Terrenā · q̄ argumētis z sbtilitate cōponit z decipit: dū in xp̄isticb⁹ causis z pmētitijs rebz nihil tā vez estimat q̄z pspicitur ī elemētis · q̄ nō a deo ordīata. ß ab hōib⁹ · q̄ cauēda · qz cultrix mundi non dei · z a christo trahit · in qu pfectō: qz omnia habet quę pater.

Fallaciam. Qđ de lege pseudo p̄dicatores dicūt. Et inanem · qz

in hac falsitate nulla vtilitas·qđ solet aliqñ esse in falsis **Scđm elemẽ.** Illos tangit qui prudentius ydola exponunt dicentes. Juno est aer· Neptunꝰ mare. Jdeo cũ diceret scđm philosophiam·z inanẽ fal·addit·scđm elemẽta mũdi. Quasi·admonẽs ne qualescũq; adoratores simulacrorum· ß z qĩ doctores z interpretatores signorum cauendos esse.

Scđm traditõem hominum. Tradũt philosophi quos hoĩes vocãt deũ non posse fieri creaturã·hoĩez nõ posse nasci de virgine·vel mori tuũ reuiuere· cõsiderãtes elementa.i.has creaturas visibiles·in qbus ex cõmixtione alia generant·z qđ moritur:non iterꝝ viuat:

Corporaliter. Nõ qz corporeꝰ sit deꝰ ß verbo translato vsꝰ est·qz ĩ tẽplo manufacto non corpaliter sed vmbratiliter habitauit.i.prefigurãtibus signis. **Vel Corporaliter.** Quia ĩ christi corpe qđ sumpsit đ virgine·tanq̃ in tẽplo habitat deꝰ. ß nõ ita ĩ sanctis:quia ille caput ĩ quo oẽs sensus ĩ istis qĩ solꝰ tactus·qbꝫ datus ẽ spũs ad mẽsuraz de quibꝰ nõ põt dici verbũ caro factuz·nec qsquã illoꝝ đz vnigenitus dei.

Corporaliter. Jd est·completiue·vt sit corpꝰ z ipletio vmbrarũ legis·qui ẏo dicit carnis observãtias eẽ necessarias:dic christum·non eẽ corpꝰ vmbrarum· nec deum ad omnia sufficientem

In quo. Monuit nẽ per philosophiam a xpo recedãt· nũc monet ne a pseudo aplis seducti cerimonias legis recipiant.

Corporis. Carnis.i. corporis qđ caro est· quia non omne corpus est caro.

Cõsepulti ei in baptismo. Jd ẽ·ad similitudinem sepulture eius baptizati sunt.

Vel per fidem Operationis.i.credẽdo opera dei. Expoĩt vnum de operiby dei· qđ ꝓcipue opus ẽ credere volentibus resurgere· scilicet·qm christum suscitauit.

Per fidẽ operatõnis dei. De quo credunt qm exemplo christi suscitabit illos. Unde subdit. Qui suscitauit ẑc.

Preputio. Pro eo qđ ꝓputiũ significat.i.carnalia delicta.

Delens qđ. Non solũ vobis gẽtibꝰ donauit·ß z nobis indegis ꝓuaricatões·que sunt ex lege dimisit·z hoc delẽs **Cyrographum.** i.memoriã trãsgressionis·q̃ erat ex decreto·i.ex lege. Conscia enĩ nra z dyabolꝰ ad accusãdũ erat memor illiꝰ trãsgressiõis·z ita ß memoria erat adũsuz nos nocẽs nobis·z nos cruciãs·ß hoc in baptismo abluto· nec ꝓscia nra timet nec dyabolꝰ qđ obĵciat babz. Vel decretũ dei fuit De ligno scĩę boni z mali ne ꝓmedas. Huiꝰ decreti violati cyrographum.i.memoriã vel sniaz q̃ dicta ẽ·morte moriemĩ dixit deꝰ· qñ pccm̃ ꝑmi parẽtis ꝑ sãguinẽ xpi ablũit

ſ agentes ſ Jd est·legalia·post exhibitam enĩ veritatem lex non est traditio dei sed hominum

scđm traditionem hominum: secũ

ſ litteralem sensum qui de mundanis

† ſ Jd est·secundum veritatẽ spũalis intelligẽtie

duz elementa mundi·z non† scđm

† ſ non scđm christum · quia in christo habitat plenitudo deitatiſ vt omnis.i.omni modo habitã di·vt etiam diuinitas personaliter sit ei vnita·qđ

christum.† Quia in ipso inhabitat

non in aliqua creatura

omnis plenitudo diuinitatis corꝑ

ſ hilarius vt in eo habitans plenitudo nichil alĩ ud intelligatur esse q̃ christus† ſ qui ita plenus est·ſ· ſ quod negantes :contra christuz sunt·ſ· ſ donis spiritus ſ quod non sunt elementa ipsa.

poraliter:z estis† in† illo† repleti q̃

ſ Non modo hominum sed z † ſ Quasi·vos replere potest qui supernos ciues replet

est caput† omnis principatus z po

† ſ non solũ donis repleti estis·ſ· ſ purificati ab errore z mundo.

testatis.† In quo† z circuncisi estiſ

† ſ opere humano ſ Sicut fiebat legalis circuncisio

circuncisione· non† manufacta in

ſ manentes ſ Jd est expoliati a corpore scđm qđ carnis erat.id est.carnis subiectum desideriis carnis seruiens·sed modo factuz est spiritus ei seruiendo·vel non ita facta manu.scilicet in expoliatõne cutis·q̃ nichil ibi fiat nisi q̃ cutis auferatur † ſ vel cutis alia littera ſ Quia ibi nichil fit nisi q̃ cutis auferatur.

expoliatione † corporis carnis:

ſ vbi omnia vicia amputata sunt·quod solꝰ christus facit

sed in circuncisione ihesu christi·

ſ vere hoc in christo consecuti estis † ſ vt iã hic non videantur quod fuerunt.id est.veteres·peccatores·sed noui·iusti.

consepulti† ei in baptismo. Jn quo

ſ in nouitate vite.† ſ non per aliud·ſ· ſ Quam

z conresurrexistis per† fidem† ope

operatur deus† ſ Ecce in quo ſ premittit ad probandum q̃ resurgẽt etiam in immortalitatem.

rationis dei.† qui suscitauit illum

† ſ gentes·ſ· ſ quamuis·ſ· ſ Non sentientes mala vestra

a mortuis. † Et vos† cum† mortui

† ſ q̃ reliquerunt naturalem legem·ſ· ſ originali peccato quod significat preputiũ.

essetis† in delictis z† ꝓputio car·

† ſ Scđm corpus z animam· ſ iam certitudine speꝛ·ſ· ſ Ad similitudinem illius.

nis vestrę† conuiuificauit† cuz illo

ſ mortuos viuificauit gratis condonans omnia quod est signum q̃ z penas tollz † ſ originalia z que sunt addita

donans vobis† omnia delicta· de·

lens quod aduersum nos erat cy·

ſ memoria scripturarũ† ſ legis·ſ· ſ decretum.

rographum† decreti† quod erat cõ

ſ Cũ non iuuaret·sed amplius reos faceret† ſ decretum vel cyrographum

trarium nobis. Et† ipsum tulit de

ſ omnium·vt nullus vltra obseruet † ſ Cum innocens occiditur·peccatũ crucifigitur.id est·mortificatur. Crux enim non saluatoris mors sed peccati.

medio affigẽs illud† cruci et expoli

ſ infernales † ſ pec

ans principatus z potestates† tra

cata abluendo† ſ vt deus hõ sine peccato.·ſ· ſ in

duxit† confidenter palam† trium·

cruce† ſ infernales principes·ſ· ſ oblato ſ non in alio·ſ· ſ Quia hec omnia in christo

phans† illos† i semetipso.† Nemo

† ſ damnabiles ostendat·ſ· ſ sumpto vel nõ sumpto ꝑ ritu iudeorum

ergo† vos iudicet† in cibo· aut ĩ põ

† ſ Jd est· de hoc q̃ nullam partem obseruetis. ſ non celebrata·cum lex precipiat celebrare.

·ſ· ſ Scilicet

tu·aut in† parte diei festi·† aut neo

ſ Aut dicit ·quia vnum solum non obseruatum tunc damnabat·nunc vero non. Illud enĩ erat tempus significandi·istud manifestandi

menię· aut sabbatorum · quę sunt

ſ aliqua signa a re pendentia

vmbra futurorum: corpus autem

† ſ Et quia sunt vmbra·ſ· ſ amans ſ suadere

christi.† Nemo vos seducat† volẽs

ſ Quia hec sunt quibus homines defacili possũt seduci† ſ qua videntur nuncij dei.

in humilitate z† religione angẽlo·

† ſ Ea que nunq̃ intellexit·ſ· ſ quia quidquid a

rũ·† quę non vidit ambulans† fru

git perdit ſ quia non in christo† ſ superbus vnde erubescendum esset. ·ſ· ſ Jd est· sensualitatis ·ſ· ſ Non ratõis

stra† inflatus† sensu† carnis suę: z

† ſ Christum ſ Contra quod dicũt qui legem predicant·ſ· ſ capite·id est· de cuius plenitudine accipiendo

non tenens† caput·† ex quo totum

Cyrographum dicit pccm̃ adę·qđ tulit z fixit cruci·nõ solũ alia· qz nisi ß z alia toleret nõ liberaremur a morte z ĩferno. Dum innocẽs occidit pccm̃ crucifigit. Decretũ est snĩa cũctis hõiby adũsa q̃ dcm̃ ẽ. Mor.mo. ẑc

Affigens illud cruci. Vt iã cesset·cũ oĩa sacrificia in oblatiõe veri agni sint adimpleta. Quis ḡ istud restituit? Et sicut a lege z legis priuari catõe liberauit:sic z pĩes antiqs ab ĩferno liberauit: ne qs putet eos p legẽ saluatos. Et ß est. **Expolias potestates.** Auferẽdo abraam ysaac et ceteros iustos. **Traduxit** longe ab ß regno ad cęlũ priꝰ **Confidenter.** i. cũ magna fiducia ·cum spe victorię. **Triũphãs.** i. expugnãs illos· qđ non ẽ in abscõdito. **Sed palã.** Si qs enĩ pfectõem ecclesię respicit apte videt victꝰ antiquus hostis.

Vel principatus et potestates tradurit.i.ab eccl̃ia exterminauit.

Vel palam. Cũ angelicis legionibꝰ ad inferna descẽdẽs **Jn seipso.** i.in pñtia suę maiestatis.

Triũphans illos in semetpso. Au. Morte sua Uno qđpe wrssiõ sacficio ꝓ nobis oblato·qdquid culparuz erat·vñ nos principatꝰ z ptãtes ad lucnda supplicia vite detinebãt extinxit·vñ ḡ accepit dyabolꝰ exteri? ptãtẽ dñicę carnis occidẽdę inde interioz q̃ nos tenebat ptãs eꝰ occisa ẽ.

Vel scđm aliã lram Aug. Exuẽs se carne pri·z pot·expo·pal·fi·triũph·e·in seipo. Nomĩe carnis ß loco mortalitas intelligit. Jxta illđ. Caro z sãguis regnũ dei non·pos·. Per hãc mortalitatẽ nobis ĩuidę ptãtes dñabãt Hac ḡ mortalitate xps ĩ resurrectõe se exuẽs· diabolicas ptãtes(q̃ p hãc mortalitatez dñabantur) đz expoliasse· quia in seipso capite nostro ꝑfuit exẽplum q̃ in toto eius corpe.i. ecclesia ex diaboli ptãte liberãda in vltima resurrectione complebitur

Jdẽ. Jn ipo q̃z vicũtur inimicę nob ĩuicibiles ptãtes·vbi vicũtur ĩuisibiles cupiditates·fuso eĩ sãguine sine culpa·oĩm culpaꝝ cyrogꝑpha deleta sũt·qbꝫ debitores q̃ ĩ eũ credũt a dyablo ãtea tenebãt·vñ q̃ ꝓ mltis effũdet

Que. s. Tũc fuert hmõi ꝑcepta· q̃ ñ ꝑfuare pccm̃ erat·nũc testionia z ꝓfmatõ vitaꝫ. Ergo scꝑtura q̃ tũc fuit exactrix opm sigficãtiũ· nũc testis ẽ rez sigficataꝝ·z q̃ tũc obꝑuabat ad ꝑnũciatõz·nũc recitat ad ꝓfmatõz

Corpus aũt. i. vitas bꝰ vmbrę **Est christi.** i. ad xpm ptinet. Vtilia oĩa sũt corpꝰ xpi.i.significãt corpꝰ xpi·l qđ sũpsit de vgine l qđ ẽ eccl̃ia.

Molens. Jd ẽ·amãs ea q̃ non vidit·vel volens.s. suadere q̃ non vidit .s. legis cerimonias quarum ratõnem ignorat.

Inflatus sensu carnis. Nõ aliud intelligit qm̃ sẽsualitas capit.

¶ Constructū. In vnum per coniunctionem quia idem credunt·z eadē operātur. Et Subministratū in subseruiendo Per nexus Id est·per charitatem·sine qua membra non cohærent·nec inuicē seruiunt·nec viuunt.

¶ In augmentum dei. Auget deū redeūtibꝫ sicut ꝓminuebatur deficientibus.

¶ Si mortui. Hactenus monuit ſtātes ne seducerentur· nunc eos aggreditur· q̄ iaz aliqua de lege fuabāt Quasi vos videte·ne seducamini·ꝑ vos alij dicite·quare legem seruatis?

¶ Si mortui. Elementa dicit creaturas huius mundi. Si inquit cū fidez christi accepistis · estis sepati a pcō · z ab elementis mūdi .i. ab abstinētia z ab omni superstitione creaturarum mūdi Quid ad huc ꝛc. Vt potest accipi cum christo sicut christus.

¶ Quę omnia ipso vsu. Si quis vult eis iudaico ritu· vt ab his abstineat illis vtatur·credēs inde iustificari: ducūt in mortem Ista dico iam existentia scōm pręceptum z doc. hominum·nō dei Postq̄ enim veritas venit· iam non hęc deus p̄cipit· ꝑ phariſei· z auctoritate hęc pręcipiunt· z rōibus docēt

¶ Secūdum pręcepta. Quasi iō vsq̄ coz·z cultura interijt· quia sunt p̄cepta z doctrine hoīm· non dei.

¶ Quę sunt ratōnem quidem. Vt hęc habent rationem sapientię·non ī veritate·ꝑ in falsitate quę est abūdās· vbi nulla vtilitas·ꝑ per humanam sapientiā·z sunt. In humilitate. Nō illa quę virt⁹ · ꝑ sicut ex greco intelligitur·quamens sentit humilia id est· vtilia z terrena· .i. deiectōe aię · z sunt Non ad parcendum .i. qz in illis obseruātijs mult⁹ labor ē qui ē inanis z nō sunt. In honore dei cui⁹ consilium in irritū ducitur· nec sanctoz·quoz fides destruitur·z nō sunt Ad saturitatē· quia multa eis subtrahunt

¶ In superstitōe. Ambr̄. Simulata est religio vt videātur vera quę falsa sunt·quę mentes in terra humiliat ne erigantur ad supna·z obest corpori c⁹ caput christus nō in honore·qz trūcati capite christo· explentes sensum carnis. Sagina enim carnalis est sensus·traditio humana·q̄ hoc dicit sufficere quod carnis tradit prudentia.

C. III.

¶ Quę sursū sunt. Non loco·ꝑ merito excellentię

ꝟ ecclesię ¦ ꝟ charitatis ¦ ꝟ fidei·spei·z operuz in quibus coniuncti sunt et simules.

corpus ¦ per nexus z ¦ coniunctiones submistratū z ¦ constructuz crescit

ꝟ virtutibus z membris. † ꝟ quantum deus prouidit ¦ ꝟ ergo ꝟ ex toto sepārati ꝟ non misera a christo sed felici morte

scit in † augmētū dei ¦ Si ergo mortui

† ꝟ per hoc q̄ estis cum christo ꝟ quia fidem christi accepistis ꝟ Sicut christ⁹ ¦ ꝟ Id est·a lege que est instructio puerorum qui mundana petunt

tui estis † cuz christo ¦ ab elementis

† ꝟ Quasi·si prius ignari·cur veritate propalata · ¦ ꝟ Scilicet veritate nota z recepta ¦ ꝟ vt iudei qui mundo viuunt·z non deo.

huius mūdi † qd ¦ adhuc tanq̄ ¦ viuē

† ꝟ seruanda legalia ꝟ dicentes alij alijs.

tes mundo † decernitis : Ne tetigeris

ꝟ vt cadauer·vel locū ī quo sedit mulier menstruata . ¦ ꝟ vt porcuz·vel pisces non habentes squamas.

geritis neq̄ ¦ gustaueritis · neq̄ cō

ꝟ quodam studio z delectatione † ꝟ Quasi·non deberis hec discernere ¦ ꝟ Id est· ducunt in mortem.

trectaueritis † quę sunt omnia ¦ in ipso

† ꝟ Si quis vtatur ¦ ꝟ non quod verum sit.

teritum † ipso vsu ¦ secūdum doctrinas

ꝟ non dei

z pręcepta hominum . Quę

ꝟ quia pretendunt superstitionem z humilitatez ¦ ꝟ speciem

sunt ¦ rationem quidem habentia

† ꝟ Id est·religione que supra modum est

sapientię † in superstitione et humilitate

ꝟ quia humiles se ostendūt † ꝟ z quia sunt ¦ ꝟ qz non parcere dicunt se corpori ꝟ quia dicūt

litate · † z non ¦ ad parcendum corpori

se non curare de honore humano † ꝟ Et quia non sunt ꝟ alios gulosos dicūt ¦ ꝟ qz multa sibi sub

pozi non ī honore aliquo † ad ¦ saturitatem

trahunt ꝟ vel saginam

ritatem carnis.

C. III.

ꝟ quia mortui ab elementis·z qz hec non valent

Igitur si cōresurrexistis

ꝟ anima in re·corpore in spe

† ꝟ ad similitudinem christi. ¦ ꝟ non carnalia cogitetis ꝟ Spiritualia

surrexistis † cum christo ¦ quę sursū

scilicz que ī illis ostenduntur † ꝟ Id est·regnans ī equalitate patris et ita sūma est excellentia·et per hoc certuz est q̄ illuc per eum peruenire potestis

sunt querite vbi christus est in dextera

† ꝟ inuenta autem iocunda habete. Et hoc est qō subdit·sapite.

dei sedens. † Quę sursum sūt

ꝟ etiam intelligentia et charitate † ꝟ que in terra fundantur · quia ab his mortui estis.

sapite · † non quę super terram .

ꝟ terrenis et caducis † ꝟ Et ideo que sursum sūt queri·non que.s.t. ꝟ Maxime

Mortui enim † estis z vita vestra

terrenis et carnalibus ꝟ modo ꝟ Et ideo que renda † ꝟ qui est vita eterna ꝟ cū quo

abscondita est cum † christo in

christ⁹ idem † ꝟ reuelabitur vobis vt eum euidenter cum patre videatis

deo . Cum enim christus † apparuerit vita vestra: tunc z vos appa

ꝟ vobis et alijs † ꝟ estes ꝟ Et vt

rebitis † cum ipso in gloria. Mor

hoc fit ergo ꝟ omnia peccata·vnum; corpus singula membra † ꝟ terrenis et carnalibus dominantur

tificate ergo membra vestra † quę

† ꝟ omnis concubitus preter legittimum connubium ꝟ que fit scōm naturam

sunt super terram † fornicationem

ꝟ contra naturam † ꝟ ardorem per quē libet turpitudines discurrentem ¦ ꝟ de aliena re vel vxore

immundiciam † libidinē ¦ concupiscentiam malam: † z auariciam quę

† ꝟ que si non corpus tamē animam contaminat

ꝟ Id est·tam fugienda sicut ydolatria cui par vitium. ꝟ rebus pro deo seruit

est † simulacrorum seruitus. Pro

† ꝟ predicta mala

pter † quę venit ira dei super filios

ꝟ vel diffidentie ꝟ quid ergo de his quos ignorātia non excusat. quasi grauiꝰ punientur † ꝟ vt alij

incredulitatis. In quibus z ¦ vos

ꝟ Et ideo turpius si modo reditis. † ꝟ cum putaretis esse vitam in illis.

ambulastis aliquādo † cum viuere

† ꝟ cum christum recepistis ¦ ꝟ vt omnes fideles

tis in illis. † Nunc autez ¦ z vos de

† ꝟ non solum supradicta grandia vicia·sed etiaz omnia alia scilicet ¦ ꝟ que est subitus animi motꝰ ¦ ꝟ de alio sublimato

ponite † omnia · ¦ iram · ¦ indignationem

† ꝟ affectum ire z indignationis ¦ ꝟ in fratrem.

nem · † maliciam · ¦ blasphemiam .

ꝟ vel turpiloquium † ꝟ Et si in corde sit concepꝰ

Turpem sermonem de † ore vestro

ne emiseritis . † Nolite mentiri in

ꝟ alij alijs † ꝟ quid per singula ¦ ꝟ homo vetus· vita velꝰ in peccatis scōm adā ꝟ habitū peccatorum

uicem · † expoliantes vos ¦ veterem

† ꝟ vt nec interdum actus peccati assit

hominem † cum actibus suis · et in

† ꝟ habitum virtutum·qui non caret actuꝰ ¦ ꝟ qz magis et magis crescit·z acquirit cognitionē dei

duentes † nouum euꝫ ¦ qui renouatur

¶ Quę sursum sunt. Spiritualia quę significantur per carnales observantias hęc sunt. Vel gloria eterna·vel q̄ ad eam ducunt.

ꝟ. Vita vestra abscōdita. Hoc est tempus vestrum nondum aduenit·quia nondum venit ętas·id est·christi aduentus· vbi discernentur arbores fructuose a sterilibus·sed tempus terrena amantium semper est paratum. Cum autem christus apparuerit·hoc ē tempus nostrum.

¶ Mortificate e. Post ratōnes de plenitudine christi·generalis exhortatō ad omnes ꝺ moribus subdit Ne ad priorem cōsuetudinem redeant.

¶ Membra vestra Id est· partes veteris hominis. Vel membrorum concupiscentias

¶ Fornicatōem ꝛc. Describit delicta quę membra appellat vt post acceptam veritatis rationē bonę vitę operā darent Multum obest scire rationem veri: z non eaz factis exequi. Qui enim scit voluntatez domini z non facit· plagis vapulabit multis.

¶ Et auariciam. Sub vno nomīe duo pessima prohibet·idolatriam z auariciam· quę non dispar malicia· quia radix omniū malorum·z pene vno explentur opere· quia sic̄ ydolatria vni deo auferre nititur gloriā· ne solus nomen deitatis habeat·ita auarus in dei res se extendit: vt solus vsurpet quę deus omnibus fecit. vtraq̄ deo inimica· quia negant deo quę eius sunt.

¶ In quibus z vos. Hoc memorat vt se euasisse gaudeāt z de cetero caueāt.

¶ Mucau. zz. Supra vetuit graniora nūc minora ne hęc putentur non periculosa

¶ Sunt qui non habent consuetudinem ebrietatis· qui aliquā do inebriantur· sic sūt qui non habent cōsuetudinem mentiēdi·z tamē aliquando mentiuntur·sic z in alijs fit. Prohibet ergo aliquando mētiri z pręcipue assidue mentiri.

¶ Qui renouat. Augustinus. Renouatio mentis dicitur secundum deum vt in epistola ad ephesios legitur·vel scōm imaginez dei vt hic legitur. Sed ideo secundum deum ·ne scōm aliam creaturam fieri putetur. Secundum imaginem dei·ideo vt in ea re intelligatur fieri vbi est imago dei·id est·in mente·non q̄ alia sit imago scōm quam renouamur· z alia q̄ renouatur·sed ipsa ·sic dicimus aliquē fidelez qui de corpore abscedit mortuum esse scōm corpus non scōm spiritum ·quia corpore vel in corpore mortuus est non anima vel in anima . Sicut aliquis dicitur pulcer vel fortis

ſcom corpus · non ſm animam.

¶ Scom imaginem .i. rationez. Q. aliud non moneo · niſi qđ ratõ veſtra ſuadet hec eſt imago ad quã deus creauit hominez vt rationalis eſſet · z cẽleſtia ſemper diligeret

¶ Ambro. Imago quam de aguitõe dicit recreari que z in femina eſt · alia ẽ · alia illa ad quam fact⁹ eſt primus homo · vñ ſup ad chorinth. Vir eſt imago z gloria dei. Mulier autem gloria viri. Illa imago ẽ · vt quomodo ex vno deo omnia · ita ex vno homine oẽs homines eſſent

¶ Vbi non eſt maſculus. Scom corpus ſunt maſculi z femine · ß ſcom ſpiritũ mentis non · in quo renouamur ſcom imaginem creatoris.

¶ Vbi non eſt maſculus ẽ. Et eſt ſenſus In novo homine nulla exterior diuerſitas alicui ꝓiudicat .ſ. nec ſexuũ · nec natõnũ · nec obſeruatõnuz · nec linguarum · nec condicionum · ß chriſtus ẽ oĩa i. oẽs partes noui hominis ſunt opera xꝑi Et ipſe chriſt⁹ ẽ in oĩbus fidelib⁹ qui per eũ noui ſunt.

Sicut et do. do. In cuius rei ſacramẽto lauit chriſtus pedes diſcipulorz z dixit. Exemplum dedi vobis · vt z vos ſimiliter faciatis. Inuicẽ itaqz nobis delicta donemus z pro delictis inuicem orem⁹ · atqz itaqz quodammodo pedes noſtros inuicem lauem⁹. Et nota · quia vt lucꝛ poſſit habere · ad hec eos facienda monet ꝙ meritum collocãt apd deuz · ab illicitis abſtinere facit timor. Veret enim ne mala faciens pẽnis ſubdatur. Hec que nunc facienda monet ad profectũ meritorz pertinẽt. Qui ergo ab illicitis abſtinet · laudem habet. Qui vero a licitis etiam temperat laudem habet z pẽmium

¶ Charitatem. Auguſtinus. Ipſa eſt enim eminentior via que ſuper eminet ſcientiꝛ z omnibus pceptis. Hec eſt veſtis domini inconſutilis de ſuper contexta. Inconſutilis · ne aliquando diſſutilis · que ad vnum pertinuit · quia charitas in vnum omnes colligit.

† ſ Id eſt · in imagine in ratione ſcilicet que ẽ imago dei.

in agnitionem dei † ſecũdum imagi ī ſ in agnitionem ſui ī ſ nouum hominem † ſ in quo nouo homine.

nem eius qui ī creauit ī eum · † vbi ſ Id eſt · diſcretio maſculi z femine ī ſ nullis officit vel pficit q⁹ de his vel de illis nati ſint ſ nullus vt indignus excipitur.

nõ eſt maſculus z femina · ī gẽtilis † ſ Non aliqui ſunt ibi digniores eo q⁹ ipſi hoc habent · vel eo minus digni · quia non habent.

z iudeus · † circumciſio z pꝛeputiuz ſ Non propter iſta aliquis ibi dignior eſt vel minus dignus

barbarus z ſcita · ſeruus et liber · ſ omnes partes noui hominis ſunt opera chriſti † ſ fidelibus.

ſed omnia in † omnibus chriſtus. ſ quia chriſtus eſt omnia in omnibus † ſ Id eſt · vere † ſ quos deus ab eterno elegit.

Induite vos ergo † ſicut † electi dei ſ ſacramentorum participatione ſ Et quia iam ſancti · z quia deus dilexit † ſ a deo ī ſ affectum pietatis erga omnes.

ſancti z † dilecti · ī viſcera miſericor † ſ animi ad benefaciendum parati ſ executionẽ miſericordie ī ſ vt humiles corde z habitu.

die · † benignitatem · ī humilitatem ſ in omnibus modum ſeruantes † ſ in aduerſis tolerandis ī ſ alter alterius onera portet.

modeſtiam · † patientiam · ī ſuppor † ſ Si alter alterum offendat · non ſolum non vindicet · ſed donet

tantes inuicem · z † donãtes vobis metipſis · ſi quis aduerſus aliquez habet querelam : ſicut z dominus ſ integre z pure † ſ magis

donauit vobis · ita z vos. † Super ei ſtudẽdum ẽ virtuti · que maior eſt omnib⁹ ſ ſtudioſius alijs petite charitatem · vel que eſt ſuper omnia.

omnia autem hec charitatem con † ſ Cetera faciunt perfectuz · charitas omnia ligat ne abeant.

tinuam habete : † quod eſt vinculũ † ſ quam chriſtus habuit z haberi pcepit · vel quam inter deum z homines fecit · ſit in conſcientijs veſtris · cauſa exultationis quod vtiqz erit ſi habeatur charitas · que veram habet pacem · quaz puro corde cuſtodit

perfectionis. Et † pax dei exulte ī

cordibus veſtris · in qua z vocati † ſ per eam poſiti ī ſ eccleſie ī ſ de his omnib⁹ † ſ deo

eſtis † in vno ī corpore : z ī grati † eſto † ſ Premittit per quid hec poſſint · vt ſcilicet prudenter doceant z moneant · quia.

te. † Verbum chriſti habitet in vo † ſ vt omnem intellectum ſcripturarum habeatis

bis abundanter · † in omni ſapien † ſ vos z alios de ignoratis ſ de his que continẽtur ſ de ſcitis.

tia † docentes et commonẽtes voſ † ſ qui de moribus. ī ſ de laudibus dei.

metipſos in † pſalmis z ī hymnis z ſ de eterno bono † ſ his docti z commoniti : cantantes ad honorem dei · non ſolum labijs · ſed cuz intellectu · vel attenti in gratia .i. in conſideratõne beneficiorum dei.

canticis ſpiritualibus : † ī gratia cã † ſ ad honorem domini.

tantes in cordibus veſtris † domi † ſ quia pꝛecepit laudari deum in corde · nũc verbis z factis nomen chriſti exaltari pꝛecipit ſ pꝛeterea.

no. † Omne quodcunqz facitis in ſ ī ſ ad gloriam chriſti · non veſtram

verbo aut in opere · omnia in ī no

mine domini noſtri ihesu chriſti fa ſ tunc vere ſ non legi

cite : gratias agentes deo et patri ſ chriſtum · per quem deus dedit omnia.

per ipſum. Mulieres ſubdite eſto † ſ tam perfecte ſicut dominus mandauit ī ſ nõ contra dominum.

te viris : † ſicut oportet ī in domino † ſ Rigorem dominij mollit.

Viri † diligite vxores veſtras : z no ſ acerbi

lite amari eſſe ad illas. Filij obedi

te parentibus veſtris per omnia : ſ Si per omnia obeditis · ita tamen ſi in domino † ſ vel hoc enim placet deo.

hoc enim † placitum eſt deo. Pa † ſ Contra vos ſ vel iracundiam.

tres nolite ad † indignationem pꝛo ſ aliqua aſperitate † ſ vel puſillanimes ſ non potentes diutius pati.

uocare filios veſtros : vt † nõ puſil ſ Et vos

lo animo fiant. Serui obedite per † ſ qui ſcom carnem dominãtur ī ſ ne dicam ſpiritualibus tantum.

omnia † dominis ī carnalibus · non

ad oculum ſeruientes quaſi homi ſ nõ deo † ſ placere volentes ī ſ pura intentõne tales in corde · quales extra.

nibus † placentes : ī ſed in ſimplici † ſ Quem non poteſtis fallere

tate cordis timentes † dominum. † ſ Et non quaſi timentes penaz a deo · ſed ex voluntate.

Quodcunqz facitis † ex animo ope † ſ ſeruiretis

ramini · † ſicut domino z non homi † ſ pꝛo hac humiliatione.

nibus : † Scientes q⁹ a domino ac † ſ pꝛo hac humiliatione

cipietis † retributionem hereditatis ſ pꝛeter domios etiã ſ dominantiũ † ſ ĩ his que iubet ī ſ Ita eſt vt dixi ſeruiendum · non pꝛo crudelitate dominorum dimittendum · quia qui facit iniuriam · ſiue ſeruus · ſiue dominus.

Domino chriſto † ſeruite. ī Qui ei

iniuriam facit : recipiet id quod ini † ſ nulli parcetur pꝛo maioritate ſua

qz geſſit. † Et non eſt perſonaruz ac ceptio apud deum.

¶ C. iiii.

¶ Dar. Eſt neceſſaria ad vnitatez corpis quã ipſa facit.

¶ Dar dei. Põt par dici · etſi nõ habet charitatẽ · charitas vero ſp ſecũ habet pacẽ.

¶ Docentes et cõ monentes Ut doctrina fiat illis qui neſciunt, z commonitõ illis qui ſciunt.

¶ Omne quodcunqz ẽ. Quia pꝛecepit ſupra deum laudari in corde nunc z in verbis z in factis nomẽ dei laudari z exaltari hortatur · vt ſic verba nra z opa careant reꝓbenſione · vt magnificetur dñs cui⁹ magiſterio ĩmitupabiles ſunt diſcipuli.

¶ Omnia. Nõ ſolũ que facitis in verbo vel opere · ß omnia · etiam cogitatões · z ſiq⁹ alia ſit · vel quidqd facitis facite omne .i. perfectũ deo attribuendo · z hoc eſt · facientes in nomine.

¶ Gratias agentes. Tunc enĩ vere agim⁹ gratias deo per chriſtum · ſi modum ꝓceptorum eius cuſtodiamus.

¶ Mulieres. De moribus hucuſqz monuit oẽs communiter nunc tranſit ad ſingularia pꝛecepta monẽs diuerſos ſeparatim vt invicem ſibi ſeruiant · non ſolum obediendo vt mulieres viris · z filij parentibus · z ſerui dominis · ſed etiam cõſulendo vt viri mulieribus · patres filijs · domini ſeruis · Hec ẽ pax domeſtica z cohabitatium ordinata a deo · concordia z data iuſticia · vt ſcilicet qui excellunt ratione excellant dominatione.

¶ Nolite amari eſſe. Per hoc rigorẽ dominij emollit · vt poteſtate qua quis pꝛevalet ī dominatu vxoris ñ nimis ſevere vtatur.

¶ Patres noli te. Modeſtos pꝛecipit patres eſſe filijs · ne coartati ab illis delinquãt in illos z deum offendant. Ira enĩ inconſiderata res eſt · ita vt aliquando nec ſibi parcat qui iraſcitur.

¶ Ex aĩo ope. ſi. do. et nõ ho. Aug⁹. Eam enim deus innocentiam probat · qua homo non metu pene fit innocens · ſed amore iuſticie. Nã qui timore non peccat · quãuis non noceat alijs · ſibi tamen plurimum nocet.

Simulata inocētia nō est inocētia. simulata equitas non est eq̄tas ꝫ duplicatū peccatum in q̄ est iniquitas z simulatio.

C. IIII.

¶ Domini qđ iustum. Boni qui impant. seruiūt: qz nō cupiditate dñandi īperāt. ꝫ officio consulēdi z bñficia quidēdi.

¶ Ostium. Id est. os meū faciat apertuz quod ad hoc datū est vt inde prodeat x̄bū Apertum est. quando multa z magna dicit.

¶ In sapientia. Caute cōuersandū inter perfidos ne scandalizentur: ne fiat eis occasio blasphemādi. z īcitentur ad psequēdū.

¶ Tempus redi. i. opportunitatē p̄dicādi cis aliquibus modis pparantes.

¶ Ut cognos. q. cir. ꝛc. Magis cauet qui se videt cognoscibē q̄ se videt ignorari.

¶ Vel accepistis Qz redijt ad me. z ido si venerit.

Domini quod † ſ pro seruitio † ſ per naturam. vt homines reputetis.
iustum est † z equum ser-
ꝫ. ſ z talia exigite. qualia vultis a vobis exigi
uis prestate. ī scientes quoniam et
† ſ non impotērem ꝫ. ſ Singillatim diuersos monui. cōmuniter autē nunc omnes.
vos dñm habetis † in celo. ī Orati
† ſ Etiā in nocte. vel nō pigri ꝫ. ſ orōe ſ manētes
oni instate. † vigilantes in ī ea i gra
ſ de preteritis ſ instate dico
tiarum actione. Orantes simul et
pro nobis: vt deus aperiat hostiū
† ſ ad exponēdū illud quod est secretum de christo. i. natiuitatem. z cetera
sermonis. ad † loquendum mysteri
ſ quia christi secreta expono
um christi. Propter quod etiā vin
† ſ Ita ad loquēdū. vt manifestē apte qđ abscōditū est infidelibus. ita constāter z discrete. vt oportet me loqui. quia apostolus sum.
ctus suz. † vt manifestem illud. ita
ſ quā habetis.
vt oportet me loqui. In sapientia
ſ ꝑficite ſ vos etiā ipsi † ſ illuminandos ꝫ. ſ extra ecclesiam
ambulate † ad eos ī qui foris sūt: tē
ſ nō impedientes ſ habito tempore
pus redimentes. Sermo vester
ſ vt gratus sit auditoribꝰ ſ vel in gratia predicā da. non in lege † ſ sapientie
in gratia † sale semper sit conditus.
ſ ita ſ qz aliter idiothe. aliter litterato. et alijs personis
vt sciatis quomodo oporteat vos
† ſ tribulatōnes que vndiq̄: vel que non vsq̄ ad animaz pertingunt
vnicuiq̄ respondere. † Quę circa
† ſ ideo non fuit opus scribi.
me sunt omnia † vobis nota faciet
ſ p hūc creditur misisse epistolam † ſ in fide.
tychicus charissimus † frater. et fi-
† ſ in predicatōne ꝫ. ſ in aduersis ī ſ propter dominum. ſ Et hoc
delis † minister ī z conseruus ī do
† ſ ad simile aliquid
mino: quem misi ad vos in † hocip
† ſ Scilicet ꝫ. ſ cauete ergo
sum. † vt ī cognoscat quę circa vos
ſ contra mala mundi.
sunt. z consoletur corda vestra cuz
onesimo charissimo z fideli fratre.
ſ tychicus z onesimus
qui est ex vobis: qui omnia quę
ſ vel ent.
hic agunt nota faciet vobis. Salu
ſ. i. particeps z socius laborum meorum
tat vos aristarchꝰ ꝯcaptiuꝰ meꝰ: z
† ſ marco. vel barnaba
marcꝰ ꝯsobrinꝰ barnabę. † de quo
ſ quod discessisset. z ideo ne reciperetis. sed si modo venerit † ſ ista
accepistis † mandata. Si venerit
ad vos excipite illum. Et ihesus
ſ salutat vos † ſ isti idem mecuz aserunt de gratia.
qui dicitur iustus. † qui sunt ex cir
ſ de iudeis ſ modo
cuncisione. Hi soli sunt adiutores
ſ predicando † ſ posito in tribulatione ſ vi
mei in regno dei: qui † michi fuerūt
cem meam supplendo
solatio. Salutat vos epafras qui
ſ non legis
ex vobis est seruus christi ihesu.
semper sollicitus pro vobis in ora
ſ quibꝰ pro vobis orat vt perseueretis. † ſ vt nihil adiūgatis preter ea que deꝰ vult
tionibus. vt stetis perfecti z † pleni
ſ sollicitus est.
in omni voluntate dei. Testimoni
um eni perhibeo illi. ꝙ habet mul
ſ non solum orando. sed z alijs modis. estote ergo pro vobis solliciti
tum laborem pro vobis. z pro his
qui sunt laodicię. z qui hierapoli.
ſ euāgelista
Salutat vos lucas medicus cha
rissimus: et demas. Salutate fra-
† ſ specialiter. que predicatores recipit.
tres qui sunt laodicię. z † nymphā
z quę in domo eius est ecclesiam.
Et cum lecta fuerit apud vos epi-
stola: facite vt z in laodicensiuz ec
† ſ quam ego eis misi. vel quam ipsi michi. † vt. vi deatis hic esse responsum questionibus illis
clesia legatur. Et ea † quę laodicen
sium est vobis legatur. Et dicite ar
ſ esto sollicitus
chippo. Vide misterium quod ac
ſ in his que sunt domini
cepisti in domino. vt illud ipleas.
ſ vt sciatis epistolam a me missam
Salutatio mea manu pauli. Me
† ſ qua causa patiar. quia solam fidem predico. vel vt similiter patiantur: vel pro eo orent. vel ne cessaria ministrent. vel prebeant se tales. pro quibus non egre ferat pati.
mores † estote vinculorum meorū.
Gratia domini nostri ihesu christi
vobiscum. AMEN.

¶ Facite vt et in laodi. ꝛc. Ambi. Ex hoc loco intelligimꝰ ꝙ generales sunt instructiones apli. z ad oim hoim profectū scripte sūt eple.

¶ Et dicite archippo. Ambi. Prepositū cor p eos cōmonet vt qui regēdā ecclesiā eor accepit: sit sollicitus de eis. Plebis cā scribitur epla. z iō nō ad rectorem destinat.

¶ Ut illud ipleas. Vt sicut p inobedientia istoz cessauit. p correctōe accīgat.

¶ Memores estote ꝛc. Finē salutatiōnē ponat. premittit exhortationem dicens. Memores ꝛc.

¶ Epistola ad colossenses finit
Argumentum in primam ad
thessalonicenses incipit.

Thessalonicē
ses sunt macedones.
Hi in christo ihesu ac
cepto verbo veritatis: perstiterunt
in fide. etiam in persecutione ciuiū
suoz um. Preterea nec receperunt
falsos apostolos. nec ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus. scribens eis
ab athenis per tychicū z onesimū
acolithum.

¶ Argumentum in primam ad
thessalonicenses explicit.

C. I.

¶ Thessalonicēses sunt macedones. Qui facile ab apostolo cōuersi. nec p tribulatōes. nec p pseudo potuerūt moueri. Erāt tamē aliqui ociosi z curiosi. aliq̄ minꝰ de resurrectōe sentientes. nimis tenē ō morte amicoz um dolētes. aliqui etiaz fornicatores. Hos g corrigit. z pfectos monet non cedere adūsis. vel pseudo apīis. z vt alios corrigāt. Scripsit autem ab athenis.

¶ Intētio apli ē pauos z īcorrectos corrigere. z bonos ad pseuerātiam alioz z correctōnem cohortari.

¶Siluan⁹ z thimothe⁹. Nominibꝫ illoꝝ prescribitur salutatio · ꝫ sensus z vba huius epistolę solius apostoli sunt.

¶Thessalonicẽsium. Thessalonica metropolis est macedonie

¶Gratia vobis z pax. De more suo salutationem premittit · qua ꝓmissa de bonis eoꝝ gratias agit commemorans non solum fidez z opera · sed etiam conuersiõis modum z malorum sustinentiã z vt ad perseuerãdum magis eos pronocz · de suis quoqꝫ laboribus · z euãgelij veritate z prudenti inter eos conuersatione z quãto affectu eos desideret videre iteriterit · deinde pauos vt a luxuria z ocio z curiositate contineant obsecrat · z mortuos resurrecturos confirmat circa finem moralis est instructiõ.

¶Spei. Existẽtis ãte deũ Inde ita certi: ac si iaz videatis z ita eos animat · Vel ante deum · quia ei bene placet · non ad aspectus hominum.

¶Et spiritu sancto. Quia per me recepistis dona spiritus non parce · sed in plenitudine

¶Quales fuer. prop. vos. Per ꝫ etiã q̃ nos passi sum⁹ in exemplꝫ vobis: patet q̃ deus vos dilexit z elegit.

¶Imitatores nostri z dñi. Probra enim z iniurias a ciuibus suis tolerarunt fiducia futurorum. Unde emuli dicũtur apostolorum z ipsius domini · quia z dominus eadem a iudeis pass⁹ est z apostoli dominũ sequentes persecutiones passi sunt gaudentes · quia digni habiti sunt pro nomine domini contumelias pati.

¶Seruire deo vi. et ve. A deo conuersi · vt seruiatis. Ita pure: vt conuenit viuo z vero · qui in veritate est de⁹ z viuit eternaliter. Et in hac seruitute expectetis · z nõ aliud desideretis dari vobis q̃ videre ipsum ſm diuinitatem · quam mali non videbunt. Unde dicit scriptura. Tollatur impius · ne videat filiꝫ dei.

PAulus z sil
ſ coadiutores in illis instructis qui z in profectu coꝝ pariter gaudebant.
uanus z thimothe
us ecclesię thessalo
† ſ congregate ſ q̃ est ecclesia: est in deo operante.
nicensium † in deo patre z domi
ſ filio eius † ſ Expositum ne exponas actum ne agas.
no ihesu christo: † Gratia vobis et
† ſ Confirmat bonos primum de profectu illoꝝ gratias agens. ī ſ Quia bona sunt que in vobis sunt: z adeo aquo omnia bona
pax. † Gratias agimus ī deo semp
pro omnibus vobis · memoriam
ſ vt perstetis
vestri facientes in orationibus no
† ſ habitis ī ſ certarum horarum ī ſ inde grãs.
stris † sine ī intermissione · ī memo
† ſ confessionis ſ opus proprium fidei est confessio ī ſ pro se z proximis.
res † operis fidei vestrę z ī laboris ·
ſ in deum z proximum † ſ contra mala ī ſ quaz facit species glorie ſ Spes non frustratur · quia est domini · qui potest z vult implere
charitatis · z ī sustinẽtię ī spei domini nostri ihesu christi ante deum z
† ſ de his agimus deo gratias · quia scimus q̃ dilexit z elegit sola gratia
patrem nostrum. † Scientes fra
† ſ q̃ electi estis
tres dilecti a deo † electionem ve
ſ per hoc scimus.
stram: quia euangelium nostrum
ſ ostensione verboꝝ z
non fuit ad vos in sermone tantũ ·
ſ miraculorum
sed in virtute z spiritu sancto · et in
ſ vt in nullo videantur minores ecclesijs iudeoꝝ
† ſ ita istud diuinum scimus q̃ estis a deo electi sicut vos istud visibile.
plenitudie multa: † sicut scitis qua
ſ afflictit ſ inter vos ī ſ pro salute vestra
les fuerimus † in vobis ī propter
ſ nos passi sumus vobis in exemplum
vos · Et vos imitatores nostri facti
† ſ qui sustinuit crucem ī ſ vos.
estis z † domini: ī excipientes ver
† ſ tribulatio non fecit diuertere ī ſ mea scilicet z vestra
bum in † tribulatione ī multa · cum
ſ quod fecit spiritussanctus.
gaudio spiritussancti: ita vt facti si
ſ qui exemplo vestro non timent cõfiteri
tis forma omnibus credentibus
† ſ forma omnibus ſ Id est · ab exemplo patientie vestre hoc processit · q̃ alij verbum dei predicãt aperte.
in macedonia z achaia. A † vobis
enim diffamatus est sermo domi
ni · non solum in macedonia z in a
† ſ adiacentem. ī ſ Non solum sermo · sed perfectio fidei · que est ad deum tantum · vt est in martiribus.
chaia: sed in omnem † locum ī fides
vestra quę est ad deum profecta est
† ſ ad alios incitandos ſ de vo
ita vt non sit nobis † necesse quic
bis vel nobis † ſ omnes alij ī ſ ad commendationem vestre fidei
quam loqui. † Ipsi enim de ī vobis
ſ q̃ afflicti fuimus.
annunciant · qualem introitum ha
ſ q̃ vehemẽter ſ tamẽ
buerimus ad vos · z quomodo cõ
ſ ad veritatem a simulatione
uersi estis ad deum a simulacris ·
ad vnum a multis.
seruire deo viuo z vero: z expecta
† ſ venturum ī ſ filium ī ſ patrem
re filium eius † de cęlis ī quem ī sus
† ſ Saluatorem ī ſ per hoc factum saluatorem suorum ſ Quia in baptismate dimittit peccata z in futuro liberabit z a pena eterna
citauit ex mortuis † ihesum ī qui eri
puit nos ab ira ventura

C. II.

ſ ideo dico qualem introitum · et eius qualitatem non expono · nos ipsi ·

IAm ipsi scitis
fratres introitum no
ſ facilis.
strum ad vos: quia non inanis fu
it. Sz ãn passi mlta · z ꝓtumelijs
affecti · sicut scitis in philippis: fi
ſ sic z vos facite
duciam habuimus in deo nostro
loqui ad vos euangelium dei in
† ſ habuimus fiduciam in deo ſ predicatio ſqua hortamur.
multa sollicitudine. † Exhortatio
ſ sed de veritate.
enim nostra nõ de errore neq̃ de
ſ Sicut carnales obseruantie post christum · vel vsus mulierum · z aliorum que quidam predicãt † ſ fraude astucia ꝓbauit ī ſ ita vere et pura intentione sicut probati et electi a deo, ad hoc vt crederetur.
immundicia · † neq̃ in dolo: ī sed si
cut probati sumus a deo vt crede
ſ quasi fidelibus.
retur nobis euangelium · ita loqui
ſ nec speciem placentis habemus.
mur. Non quasi hominibus pla
† ſ vt sibi non hominibus placeamus. ī ſ proba ta facit.
centes · sed † deo qui ī probat corda
ſ non querimus placere hominibus
nostra. Neq̃ enim aliquando fui
ſ per quod alij placent hominibus.
mus in sermone adulationis sicut
ſ non in dolo.
scitis. Neq̃ in occasione auaricię
ſ nec auaritiam · nec gloriam.
deus testis est · nec quęrentes ab
ſ Sed a deo tantum
hominibus gloriam · neq̃ a vobis

C. II.

¶Quia non inanis. Hoc de illo scitis · quia nõ fuit in prosperitate seculari q̃ inanis · sed in multa sollicitudie pro aduersis z propterea habuim⁹ fiduciam non in nobis qui fragiles · sed in domino. Nos dico ante q̃ ad vos veniremus passi in philippis. Ecce anteq̃ venirem⁹ ad vos z post etiam passi vt non liceret considere in nobis · z ita eẽt labor noster inanis.

Vel non fuit ĩanis .i. propter nulla mala cessaui loqui · ꝫ licz ãn passi · z apud vos sollicitus · non extimuimus · sed habuimus fiduciam ī deo loqui vobis Per hęc de se relata · z per illoꝝ bene cepta: monet permanere in patientia.

¶In philippis. Amb. Pressurã quã hic cõmemorat passus ẽ propter spiritu⁹ phitonem quem a puella ejecerat.

¶Exhortatio ei nostra. Dic contra pseudo apl̃os videtur incipere · cõmemorans de euangelij veritate · deinde de sua in eos prudenti conuersatõne.

¶In dolo. Etiaz veritas est in dolo · qñ non pro amore veritatis · z vtilitate auditorum ꝓdicat · sed vt gloria vel aliud lucruz acquiratur.

¶Sed deo. Placeamus. Aug⁹ · in lib · sen · prosp · Nõ nisi ipse opetur in nobis vitare nequimus. Quas enĩ vires nocẽdi habeat hũana glorię amor non sentit nisi q̃ ei bellum indixerit · quia si cuiq̃ facile est laudez non cupere dum negatur. Difficile est tamẽ ea non delectari cum offertur.

¶Neq̃ enim ali qn ꝛc. Aug⁹. In hoc tangit pseudo apostolos qui se poti⁹ q̃ dei doctrinam commẽdari volebant. Apls aũt q̃ gliaz nõ ad pñs ꝫ in futuro quęrebat se humilẽ faciebat · vt dei ꝓdicatio exaltaret. auaricię. Inde ẽ de⁹ testis · q̃ nouit cor. Hoc ĩ ita ptz.

¶In occasione. Nõ dico ĩ auaricia · ꝫ nec feci vel dixi in q̃ eẽt occasio

¶Testis est deus. Aug. Ita ne ꝛo q̃squis es praui cordis · vl puerli

Si dicas per deū: iuras. si dicis testis ē deus: non iuras? Quid est p deum nisi testis ē deus. Quid est testis est de? nisi per deum? Quid aūt ē iurare. nisi ius deo reddere. qñ per deum iuras. Jus saluti tuę reddere. qñ per salutez tuā iuras. Jus filijs tuis redde te. quando per filios tuos iuras? Quid aūt debem? deo. saluti nostrę. filijs nostris. nisi ius charitatis. veritatis. z ñ falsitatis? Maxime per deum cū sit. ipsa est vera iuratio.

¶ Possemus onen esse ꝛc. In tantū grauat pseudo causam. vt se abnuere dicat. cum liceret illi subsidia reqrere ad compriměduz illos. quib. nec facultas erat nec pudor poscēdi. Aplīcę autez potestatis debitum vocat onus p/pter pseudo aplos. qui illud indebite vsurpā tes importune a plebibus exigebant.

¶ Suos. Augustꝰ. Quia alienos quādoqꝫ nutrit mulier p mercede nō ex amore. pro prios vero ex dilectōe.

¶ Vocauit. Vocatōne quę est scōm propositum.

¶ Ideo. Quia vos vocauit gratias agimus. Vocauit dico. quia hoc inde apparz quia vos cito z firmit recepistis.

¶ Auditus dei. Quod audiuimus a deo. vel in quo audit deus.

¶ Sicut est verbum dei. Tanta cī deuotōne receperunt verbum. vt probarent se intellexisse dei ē doctrinam.

¶ Vos enim imitatores ꝛc. Mira dixit cōtra pseudo. Jam ne p sua vel aplorum tribulatione moueātur.

† ſ quamuis ¦ ſ quod non pseudo.
neqꝫ ab alijs, † cum † possemus one
ſ vt nobis ministraretis
ri vobis esse. vt christi apostoli:
ſ nil horuz querimus † ſ in hoc notatur iactor et humiliatio ſ humiles ¦ ſ ad omnes
sed facti sumus † paruuli † i medio
† ſ Et hoc pro bono ſ ita sollicite ¦ ſ in hoc dilectio est. non pro mercede
vestrum: † tanqꝫ † si nutrix foueat
ſ non alienos. † ſ Ita z nos non requisiuimus ex laboze nisi vestram salutem. ¦ ſ in toto laboze ¦ ſ non vestra.
filios suos: † ita † desiderātes † vos
cupide volebamus tradere vobis
† ſ pro assertione euangelij
non solum euangeliuz dei. † sed eti
ſ pro vobis
am animas nostras: Quoniam
ſ fidem dei recipiēdo. bene vos nobis applicādo
charissimi nobis facti estis. Me/
ſ facti sumus paruuli z vt nutrix. Memozes cī.
mozes enim estis fratres laboris
ſ est enī z labor sine fatigatione.
nostri z fatigationis. Nocte ac die
ſ manibus nostris ſ vt repelleret pseudo
operantes. ne quem vestrum gra/
uaremus: prędicauim? vobis ęuā
ſ ita ante. sicut post conuersionem. vt eos informaret.
gelium dei. Vos testes estis z de/
† ſ ad nos ¦ ſ ad proximū. faciēdo debita ¦ ſ nō faciendo indebita.
us q̄ † sancte † z iuste † z sine quere/
ſ quando ad huc erant educādi
la vobis qui credidistis affuimus
ſ ita z hoc scitis sicut z hoc aliud
sicut scitis qualiter vnumquenqꝫ
tanto affectu
vestrum tanquam pater filios su/
† Si quis de peccato. vel alio delolatus erat
os deprecantes vos z † consolātes
ſ vel sub testimonio sanctorum adiurauimus.
† ſ proficiendo.
testificati sumus: vt † ambularetis
ſ sequentes in operibus voluntatem eius † ſ qō debetis ¦ ſ cum essetis aueisi. ¦ ſ vt essetis de ie gno. quos hic regeret. z post in gloria cozonaret
digne deo † q̄ † vocauit vos † in suū
ſ non solum vos
regnum z gloriā. Ideo z nos gra
ſ qz hoc fecit deus.
tias agimus deo sine intermissio/
ne. quoniaz cum accepisſetis a no
† ſ Solo auditu ¦ ſ de deo.
bis ꝟbū † audit? † dei accepistis illō
ſ Quasi a sapientibus esset.
ñ vt verbū hominum: sed sicut est
ſ deus ſ quotidie opera bona.
verbuz dei qui operatur in vobis
† ſ venturi per fidem in ipsum ¦ ſ Et q.n vobis operatur. effectus indicat.
qui credidistis † in ipsum. † Vos ei
imitatozes facti estis fratres eccle
ſ in in
siarum dei quę sunt i iudea in chri
stitutione ipsius christi ſ in hoc imitatozes
sto ihesu. quia eadem passi estis et
vos a contribulibus vestris. sicut
ſ qui ī iudea † ſ iudei ¦ ſ adeo asperi fuerunt. Quasi tam asperos vos sustinere debetis.
z ipsi a iudeis † qui z † dñm occide
ſ apostolos christi.
runt ihesum. z prophetas z nos p

ſ in quo putant se placere deo. quod non est.
secuti sunt. z deo non placent. et
ſ saluti omnium.
omnibus hominibus aduersātur
prohibentes nos gentibus loqui
† ſ ideo hoc faciunt ¦ ſ consummēt. vt qui in sozibus est. s. a.
vt saluq̄ fiant: † vt † impleant pecca/
† ſ vt excecentur ¦ ſ vel peccatum: vel pena temporalis ſ vindicta
ta sua semp. † Peruenit enim † ira
ſ oppzimēs † ſ Et hoc vsqꝫ † ſ pena cternam. vel in fine reliquie salue erunt ſ vos
dei super illos † vsqꝫ † in finez. † Nos
multa passi. † ſ causa vestra non nostra
autez fratres delolati a † vobis ad
ſ anteqꝫ sciremus constantiam † ſ remoti ſ Sermone ¦ ſ presentia corporis ¦ ſ dilectiōis affectu
tempus † oze. † conspectu. † non coz
ſ q̄ si nihil pateremini † ſ ideo state.
de. abundantius † festinauimus fa
ſ propter maiorem instructionem. s. conpatiēdo vobis ſ in quo mala nobis fierēt. † ſ vel magno
ciem vestram videre † cuz multo de
ſ exhortandi vos ſ festinauimus
siderio. Quoniamquidem volui/
ſ omnes
mus venire ad vos. ego quidem
ſ qui plus alijs curo ſ ideo
paulus z semel z iterum: sed impe
magis cauete † ſ qui saluti aduersatur. ¦ ſ ideo volui venire. vel ideo impediuit nos sath.
diuit nos † sathanas. ¦ Quę est enī
ſ hic † ſ quod commune omniū bonoꝝ
nostra spes aut † gaudium aut co/
ſ quod victorum † ſ Si steteritis in beneplacito dei. vel vos qui estis ante dominum bene confirmati.
rona glorię? † Nonne vos ante do
minum nostrum ihesum christum
† ſ corona vtiqꝫ quando deus venerit. ¦ ſ tunc vere. quia z modo apud ecclesias
estis † in aduentu eius? ¦ Vos enī
ſ apud nos
estis gloria nostra z gaudium.

C. III.

ſ Quia estis gloria nostra. vel quia delolati pro nobis ſ qz pondus erat donec sciremus de constantia.

Propter quod
non sustinentes amplius placuit
ſ mihi z siluano ſ vel los
nobis remanere athenis solis. et
misimus tymotheum fratrem no/
ſ predicandū
strum z ministrum dei i euangeliū
† ſ vt in quibus eratis bonis staretis ¦ ſ addēdo si quid deerat.
christi. † ad † confirmandos vos et
† ſ defendenda.
exhortandos † pro fide vestra: vt
ſ vestrum ſ ab integritate ſ transitoriis
nemo moueatur in tribulationib?
† ſ nec debetis moueri. quia ad hoc destinati † ſ inferendis tribulationibus. vel in tribulationibus sumus positi. i. stabiles.
istis. † Ipsi enim scitis. q̄ † in hoc
ſ a deo ſ in hoc positi
positi sumus. Nam z cuz essemus
† ſ Si presciuimus. et non fugimus. et vos patimini qui hoc scitis.
apud vos. † prędicebamus vo/
bis passuros nos tribulationes.

¶ Vt impleant. Haymo. Quadraginta ānos post passionē dedit deus iudeis ad pnitentiaz. Illis trāsactis cū nollēt credere ppleta sunt peccata eorum. Vñ dñs. Implete mensuram pīm vōrū. Qñ hęc dixit apostolus: stabat huiusmodi necdum erant cōpleta peccata. & cōpleta sūt venientibus romanis. Vñ subdit. Peruenit ira dei. Ira est aduentus romanoꝝ. quę iram durat. eis captiuis vsqꝫ in finem scli. Vel p̄ uenit quę durabit i finem. qz hęc talis pena fuit. legitur etna.

¶ Peruenit. Jdo. sp̄ implent peccata. qz ira dei peruenit. vt excęcentur.

¶ Vel vsqꝫ in finem. Quia in fine seculi quertentur iudei.

¶ Ore aspectu ꝛc. Os z aspect? cessant. qz alloqui non possuz & cor z sollicitudo nō quiescit.

¶ Sed impediuit. Qz deus ipediri permisit. ad maiorē coronā istorum est. qz steterūt ea absente.

¶ Aut corona glorię ꝛc. Si mō gloria. Quid apud vruz in dicez?

¶ Nonne vos ꝛc. Ambro. Manifestuz est enī. qz perfectio discipulorum gaudiuz z corona est magistroꝝ. Hi enim sūt qui labores fructuum suorum edituri sunt. Fructus enī magistri est obedientia discipuli cui? bona conuersatio dat coronā magistro.

C. III.

¶ Ad cōfirmandos. Propter hoc ipse vīre desiderauerat

§ partim † § quia ꝛ nos passi sumus · ne pro nobis terreamini · non soluꝫ propter alia que superius dixi
sicut ꝛ factum est ꝛ scitis. † Propte
† § nescire quid ageretur apud vos.
rea ꝛ ego † amplius non sustinens
§ tymotheum creatum ab apostolo episcopum
misi ad cognoscendaꝫ fideꝫ vestrā
§ hoc de infirmis timēdum. † § deceperit ꝯ § dyabolus § cuius officium est temptare.
ne forte † temptauerit vos ꝯ is qui
§ ne § qđqđ bucuſq; feceritis.
temptat: ꝛ inanis fiat laboꝛ vester
§ misi ad cognoscendum fidem vestram.
Nunc autem veniente thimotheo
ad nos a vobis · ꝛ annunciāte no-
§ ī aduersis. † § q̄ nec pro vestris · nec pro nostris tribulationibus moueꝛis a fide ꝛ charitate
bis fidem ꝛ † charitatem vestram ·
§ q̄ pro tribulationibus non viluimus.
et quia memoꝛiam nostri habe-
§ vobis vtilem § vos
tis bonam · semper desiderantes
† § pro exemplo · vel vt de vobis gratularemur.
ꝯ § desideramus videre.
nos † videre: sicut nos ꝯ quoq; vos
§ prius desolati § pro
ideo consolati sumus fratres in vo
§ penuria.
bis in omni necessitate ꝛ tribulati
† § quam audiuimus firmam · vel per vestram fi
dem iuro
one nostra · † per fidem vestrā: quo
§ consolati † § in hac miseria ꝯ § quasi in celo esse
mus ꝯ § recti ꝛ firmi
niam † nunc ꝯ viuimus si vos ꝯ statis
§ in fide domini † § consolati sumus · nam adeo q̄ non dignas grates agere possumus · ꝛ hoc est.
in domino. † Quam enim gratia-
rum actionem possumus deo retri
§ pro tanto beneficio § nos positi.
buere pro vobis in omni gaudio
§ quod non cito transit † § stantes ꝯ § in beneplacito dei.
quo gaudemus propter † vos ꝯ ante
dominum deum nostruꝫ · nocte ac
§ q̄ ante · § quia modo plus posset addere.
die abundantius oꝛantes · vt vide
† § que olim non potuimus: quia eratis parui.
amus faciem vestram ꝛ † complea-
mus ea que desunt fidei vestre:
§ nos oꝛamus † § qui potest ꝯ § qui vult bonum
Ipse autem † deus ꝛ ꝯ pater noster
§ per quem omnia facit pater † § faciat directam ꝛ ab impedimentis liberam
ꝛ dominus ihesus † dirigat viaꝫ no
† § veniendi ꝯ § siue venerimus · siue non.
stram † ad vos ꝯ. Vos autem deus
§ in numero fidelium ꝛ virtutum
multiplicet · ꝛ abundare faciat cha
§ vel veritatem § inter vos § etiam inimicos ·
ritatem vr̄aꝫ in inuicē · ꝛ in omnes
§ ita pfecte § accepistis. § abūdam⁹ī charitate
quemadmodum ꝛ nos in vobis
§ ad hoc § vt sitis
ad confirmanda coꝛda vestra sine
† § Id est · in beneplacito dei.
querela in sanctitate † ante deum
† § positi mente in aduentu · vel vsq; in aduentuꝫ
ꝛ patrem nostrum · † in aduentu
domini nostri ihesu chriſti cuꝫ om
§ Sicut faciunt omnes sancti · vel in aduentu cuꝫ sanctis · cum quibus veniet.
nibus sanctis eius amen.

¶ Ideo. Quia ꝟ annunciauit · non pro eius presentia.

¶ Quam enim grarum ꝛc. Nihil ē enim tam dignum qđ sufficere possit ad compensationeꝫ acq̄site salutis gentium.

¶ Sine querela Ne vos de malis conqueramini · vel ita innocentes · ne quis de vobis possit cōqueri · ꝛ vt sitis etiā. In sanctitate. i. virtutum consummatione · p̄ hoc existētes ante deū · ñ ad

C IIII.

§ quia abundamus in vobis charitate
De cetero ergo
§ vt sicꝫ ambuletis ita vt etiā abundetis magis ꝛ crescatis
frēs rogamꝰ vos ꝛ obsecramꝰ i do
§ si eum amatis.
mino ihesu · vt quemadmoduꝫ ac
§ scilicet.
cepistis a nobis quomodo vos o
§ in his sine quibus non est salus § viuere · vite cursum dirigere † § in his que consilio perfectionis adduntur.
porteat ambulare † ꝛ placere deo:
§ perseuerando in bono vt abund.
sic ꝛ ambuletis vt abundetis ma-
† § ideo moneo ambulare ꝛ placere · Scitis enim ꝯ § id est · q̄ honesta · q̄ vtilia.
gis. † Scitis enim ꝯ que precepta
† § omnibus ostēsa ꝯ § autoꝛ ipse commēdat ea.
dederim † vobis ꝯ per dominum
† § vere bona ꝯ § Quasi · qua vult quod vobis p̄ dest · non ipsi ·
ihesum. † Hec est enim ꝯ voluntas
† § vt vos sanctificetis bene operando ꝯ § quasi longe remoti
dei † sanctificatio vestra · ꝯ vt absti
† § qui estis christi ꝯ § carnali ꝛ spirituali
neatis † vos a ꝯ fornicatione · vt sci-
† § Corpus vas anime
at vnusquisq; vestrum suum † vas
§ coercendo † § virtutum § ne iho
possidere in † sanctificatione ꝛ ho-
noꝛetur turpitudine aliqua
§ vt nec saltem sit desiderium quod est passio ꝛ lesio anime.
noꝛe: non in passione desideri · si-
§ quibus similes eē non debetis
cut ꝛ gentes que ignoꝛant deum.
§ Ideo etiam hec precepta dedit † § violentia.
Et ne quis † supergrediatur · neq;
§ dolo † § priuato · proꝛe · vel quolibet
circumueniat in † negocio fratrem
suum: Quoniam vindex est do-
† § fornicatione · adulterio · desiderio · vel fraude.
minus de † his omnibus sicut pre
§ testimonio scripturarum probauimus † § ideo etiam ab his abstinendum.
diximus ꝛ testificati sumus. † Nō
enim vocauit nos deus in immun
§ vt immundicie seruiamus † § vt sancte viuamꝰ
† § Et q̄ quia deus vocauit non in immundicia
dicia · sed † in sanctificatioꝫ. † Ita q̄
§ que prediximus § ioium
qui hec spernit: non hominem sper
§ cuius precepta sunt
nit sed deum. Qui etiam dedit spi
§ Contra cuius autoꝛitatem non est tutum agi.
ritum suum sanctum in nobis.
§ de his fuit opus vt scriberem vobis
De charitate autem fraternitatis
non necesse habemus scribere vo-
† § nō est necesse scribere · quia scitis ipsi ꝯ § precepto ipsius christi · vel per inspirationem vel per effectum quia ipse misertus nostri ꝯ § Mandatum do vobis vt diligatis inuicem.
bis. † Ipsi ei vos ꝯ a ꝯ deo didicistis
§ Et quia facitis
vt diligatis inuicem. Et ei facitis
§ opus dilectionis § qui sunt
illud in omnes fratres · in vniuer-
§ Quasi · facitis · sed tamen.
sa macedonia. Rogamus vos aūt

aspectus hoīm.

C. IIII.

¶ De cetero er. Hactenus patientiā perfectis in sua vel illorum tribulatione suasit · nūc minoꝛibus de mūdicia suadet exhoꝛtans eos ad cōtinētiā.

¶ Rogamus ꝛ obsec. Haymo. Cōsuetudo ē apostoli vt verba duplicet vel triplicet vnā habētia intellectum.

¶ Et placere Ille enī placet deo · q̄ fideꝫ rectam quā habet exercitōe virtutum ꝛ pfecte operationis decoꝛat.

¶ Vel sicut ꝛ ambula. vt abund. ma. Et est oꝛdo Rogamus · subaudi vt ambuletis Que ad modū acce. Audiē do ꝛ intelligēdo a nobis. i. a me ꝛ siluano.

¶ Quō opor. v. ambu. ꝛ placere de. licut ꝛ ambulatis · Recte conuersando · Et rogamus.

¶ Vt abū. ma. ꝟ non mutatur.

¶ Vt sciat vnusquisq; ꝛc. Haymo. Ita ab illicitis abstinete · vt nec licitis abutamini. Sed quisq; suū vas. i. vxorē possideat dōnando. In sanctificatōe · abstinendo in festis. Honore · non turpiter vtendo.

¶ Qui eciā ded. spir. suū Ad hec pagēda dedit vobis spiritum · ne ergo tantuꝫ adiutoꝛeꝫ speretis q̄ in coꝛpe subdito peccatis nō habitat. Vel vobis apostol · vt maioꝛ eēt autoꝛitas prędicādi · et arguendi,

¶ Opera de. Quasi difficile est dimittere cōsuetudinem ℈ cogite vos. ¶ Et operemini man. ꝛc. Opus agendum est non ociandum quia honestum est ꝛ quasi lux ad infideles ꝛ non desiderabitis rem alterius ne dum rogetis vel tollatis.

¶ Nolumus au. Post exhortationem de continentia ꝛ post correctionem a curiositate mortuos resurrecturos confirmat ꝛ per christi resurrectionem ꝛ sua autoritate.

¶ Ut non contristemini. Aug. Necesse est vt contristeris ℈ vbi contristaris consoletur te spes. Naꝫ et ideo dormientes eos appellat scripturę consuetudo veracissiā vt cum dormientes audimus euigilaturos mīme desperemus. Est ꝯ de mortuis qui diligūtur quędā tristicia naturalis quodammodo Mortē quippe horret natura nec mors hōi accideret nisi ex prędecenti culpa. ¶ Hinc igitur necesse est vt tristes simus quādo nos morientes deserunt q̄s amamus quia ꝛ studuimus eos non ingternū relinq̄re nos mālsuros sed aliquantulum prędecedere securturos tamē ipsa mors quam natura refugit cū occupat dilectum contristat in nobis ipsius dilectionis affectum.

¶ Idem. Contristamur ergo in nostrorum mortibus necessitate amittendi sed cum spe recipiēdi. Inde augimur hinc consolamur. Inde infirmitas afficit hinc fides reficit. Inde dolet humana condicio hinc sanat diuina promissio. Mouere autem potest quomodo deus flebat mortuum continuo eo iubente victurum. Vnde. Fleuit dominus non mortuum ℈ mortem quam peccādo homo contraxit. Si enim peccatum nō prędecessisset sine dubio mors secuta nō fuisset. Secuta est ꝯ mors corporis quam prędecessit mors animę prędecessit deserendo deum ꝛ mors corporis secuta est deserente anima. Hac deseruit deum volens. Hac coacta est deserere corpus nolēs Ac si illi diceretur. Recessisti ab eo quem diligere debuisti recede ab eo quem dilexisti. Quis cī vult mori prorsus nemo ꝛ ita nemo vt petro diceretur. Alius te cinget ꝛ ducꝫ q̄ tu non vis. Si nulla esset mortis amaritudo nulla profecto esset martirū fortitudo.

¶ Sicut et ceteri ꝛc. Augustinus. De pompis exequiarum. Proinde pompa funeris agmina exequiarum sumptuosa diligētia sepulturę monumentoꝝ opulenta constructio uinorum sunt qualiacūq̄ solatia non adiutoria mortuorum. Orationibus vero sanctę ecclesię ꝛ sacrificio salutari ꝛ elemosinis quę pro eorum spiritibus erogantur non est dubitandum mortuos adiuuari vt cum eis misericordius agatur a domino q̄ eorum peccata meruerunt. Hoc enim a patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia vt pro eis qui in communione corporis ꝛ sanguinis defuncti sunt cum ad ipsum sacrificium loco suo commemorentur oretur ac pro illis quoq̄ id offerri commemoretur. Cum vero eorū commemorando oꝝ cā opera misericordię celebrentur quis eis dubitet suffragari pro quibus oīoes non inaniter deo erogantur. Non enim ambigendum ista prodesse defunctis sed talibus qui ita vixerunt ante mortem vt possint hęc eis vtilia esse post mortē. Nā qui sine fide operante per dilectionē eiusq̄ sacramentis de corporibus exierunt frustra illis a suis huius pietatis impenduntur officia cuius dū hic essent pignore caruerunt non misericordiam sibi thesaurizantes sed iram. Non ergo mortuis noua merita ꝓparantur cum pro eis aliquid boni operantur sui ℈ eorum prędecedentibus consequentia ista redduntur. Et ideo istam finiens quisq̄ vitam nisi quod meruerit in ipsa non poterit habere post ipsam permittantur itaq̄ pia corda christianorum de suorum mortibus contristari dolore sanabili ꝛ consolabiles lacrimas fundant ꝓdicione mortali quas tamen reprimat fidei gaudium qua credunt fideles quando moriuntur aliquantulum a nobis abire ꝛ ad meliora transire. Sit pro vinbo cura sepeliendi ꝛ sepulcra construendi qr hęc in scripturis sanctis inter bona opera deputata sunt nec solum in corporibus patriarcharum ꝛ aliorum sanctorum ℈ etiam in ipsius domini corpore laudati sunt qui ista fecerūt Impleant ergo homines erga suos officia postremi muneris ꝛ sui hūani lenimenta merorīs verum illa quę adiuuant spiritus defunctorum scz ob lationes erogatōnes multo pro eis obseruā tius abundantiusq̄ ꝛ pendant.

¶ Poterat aūt deo hoc donare credētibꝰ vt nec istius expirent corporis mortem. Sz si hoc fecisset carni q̄ dam fēlicitas adderet minueret aūt fidei fortitudo. Sic enī hoīes mortē istam timent vt nō ob aliud fēlices dicerent eē christianos. nisi q̄ mori oīno non possent ac per hoc nemo propter vitā futuram ad christi gratiaꝫ festinaret ℈ propter removendaꝫ mortis molestiā ꝛ sic dilicate quo dāmodo crederetur in christū. ¶ Plus ꝯ grę p stitit fidelibus suis. Quid enim magnum est videndo non mori eos qui crederēt credere se non moriturę qn to maius quāto fortiꝰ quāto laudabilius ita credere vt se morituꝝ sperꝫ sine fine victuꝝ. Vñ ꝛ chari eius superstites consolari quęunt tristicia mortis amici

¶ Idem de viris apostoli. Quid enī mirꝫ si contristaris vt corpꝰ qđ viuit ex aīa fit exanimę discedēte aīa qui ambulabat iacet q̄ loq̄batur tacet clausi oculi lucē non capiūt aures nulla voce patescūt oīa mēbroꝝ officia cōquieuerūt. Nō est q̄ moueat gressus ad ābulādū manꝰ ad opandū sensus ad p̄cipiēdū. Nōne ista ē domus quā nescio quis īuisibilis habitator ornabat discessit qui non videtur remāsit qđ cum dolore videtur.

¶ Et eos qui dormierunt. Non solū eos qui vini inuenientur ℈ mortuos de quibus dubitatis.

¶ Qui dormierunt. Christū dicit mortuū fideles dormientes vt magis credāt resurrectōnem. Christū mortuū appellat vt dū audimꝰ illū mortuū fuisse ꝛ resurrexisse nos q̄ꝫ sperem resurrecturos p virtutē diuinitatis eius. Electos aūt ideo dicit dormientes quia nemo tā facile pōt socium excitare a somno q̄ꝫ facile oēs excitabūtur a somno mortis.

¶ Eos qui dormierunt. Et si incinerati adducet. Naꝫ hoc ordine. Qr vini non p̄cuient eos: et si eos magis putatis adducendos cum ihesu. ¶ Nos qui viuim. Se illī vltimis viuis cōnumerat cū q̄bꝰ erat vnuꝫ corpus ꝛ quia apostoli illis vltimis similes sunt in passionibus. Nos qui viuimus. i. illi de nobis qui viui inuenientur qui tormētis antichristi erūt residui vñ sunt dignissimi nō pręcuiēt mortuos adeo erit festinata resurrectio mortuorum. Nota in his diem iudicij tempore apostoli futurum posse videri vnde ꝛ alia scribitur epistola.

¶ Per ihesum. Semp eūtes cū sequēdo venerūt ad somnū mortis

¶ Quoniā ipse. In ppria psona. Descendet. Non humil vt priūs ℈ iubēs voce vel sui ipsiꝰ vl archangeli vel angeloꝝ q̄ faciet resurgere mortuos. Quę dr tubę qr manifesta vel quasi ad bellū quę erit dei christi vel cui deuadabit efficaciam.

¶ In tuba. Haymo. Tuba erit magna vox āgeloꝝ. Vel ī tuba quia manifeste. Vñ. Videbit omnis caro salutare dei nīi. Vel sicut tuba i bellis qr tūc inimicos debellabit ꝛ sic tuba ī festis amicos ad festiuitatem eterne glorie inuitabit.

¶ Deinde nos qui viuimus. Ambro. In aduētu domini qui viui fuerit inuenti obuiā rapientur domino in aera mortem quasi soporem passi.

¶ Ꝯ debemus credere q.
resurrexit ita ꝛ deus eos qui dor
† ℈ vel in ihesu ℈ non solū suscitabit ℈ vt sint cum eo immortales in eadem beatitudine.
mierunt † p ihesum adducet cū eo
† ℈ hoc deus nos docuit.
Hoc enim vobis dicimus † in ver
bo domini: quia nos qui viuimus
℈ omnibus precedentibus sanctis
qui residui sumus in aduentu do
℈ in resurrectione
mini non p̄cueniem⁹ eos qui dor
℈ longo tempore † ℈ nam potius mortui resurgēt primi quod poterit facere qui dominus est.
mierunt. † Quoniam ipse domin⁹
℈ imperio † ℈ Surgite mortui ℈ vel angelorum.
in iussu † ꝛ in voce archangeli et
℈ vox erit quasi tube suos excitans † ℈ localiter vt de occulto.
in tuba dei descēdet † de cēlo: ꝛ mor
℈ qui interim quiescunt.
tui qui in christo sunt resurgēt pri
† ℈ illi de nob.s qui viui erunt ꝛ residui antichristo.
mi. Deinde † nos qui viuimus qui
† ℈ In ipso raptu erit mors ꝛ resurrectio ℈ ab angelis
relinquimur simul † rapiemur cum

In ipso enim raptu mortem ⁊ resurrectionem habebunt. dumq; anima ipsi ipso raptu exierit a corpore. remanebit corpus terra. sed tam breue spacium tenebit ipsa mors. vt nec cogitari nec perpendi possit.

¶ Aug. Queri solet. vtrum illi quos viuos inueniet christus nunq; omnino morituri sint. an ipso temporis puncto quo rapientur obuiaq; christo ad immortalitatem mira celeritate sint transituri. Non enim dicendum ē fieri non posse vt per aera in sublime portentur in illo spacio ⁊ moriantur. ⁊ reuiuiscant. ad hunc autem sensum quo esti memus illos quos hic viuos inuenturus est dominus in ipso quo spacio ⁊ passaros mortē. ⁊ accepturos immortalitatem. aplus vrgere nos videtur vbi dicit: In christo omnes viuificabimur. Et alibi: Quod seminas nō viuificatur nisi moriatur. Cur autem nobis incredibile videat. illam multitudinem corpoꝝ in aere quodammodo semiari. atq; ibi immortaliter ⁊ incorruptibiliter reuiuiscere. cū credamus in ictu oculi futuram resurrectionē ⁊ in membra sine fine victura tanta facilitate. tantaq; inestimabili velocitate redituroꝝ antiquissimoruꝝ cadauerum puluerem. Nec ab illa sententia illos arbitramur futuros īmunes. qua dictum ē. Terra es ⁊ in terram ibis. i. in hoc ibis amissa vita quod eras anteqū sumeres vitam. ℔ eris exanimatus. quod eras anteqū esses anīatus

illis in nubibus obuiam domino
ſ imortales facti
in aera. ⁊ sic semper cum domino
† ſ quia omnes resurgemus. ⁊ cum christo erim⁹
ī ſ alter alterum de morte amicorum.
erimus. † Itaq; consolamini ī inuicem in verbis istis.

C. V.

ſ de resurrectiōe īdiguistis vt scri
De tēporibus
berem vobis ⁊
autem ⁊ momentis nō
ſ quia nihil aliud scriberem nisi quod scitis. scz. clam futurum.
indigetis vt scribam vobis. Ipsi
† ſ inquirendo scripturas ī ſ non pro tēpore diei
sed quia tunc omnia aperta ſ aduentus
enim † diligenter scitis: ī quia dies
ſ ita latenter
domini sicut fur in nocte ita veni
ſ sicut fur quia incautus ī ſ carnales ī ſ nunc in presenti,
ſ est
et. Cum enim ī dixerint ī pax ⁊ se
ſ de futuro. † ſ subitanea perditio diei iudicij.
ſ subitus.
curitas. † tunc repentinus eis sup
† ſ ita grauis ⁊ subitus.
ueniet interitus: † sicut dolor īvte
ſ que tandem euadit: sed illi non † ſ illis erit īm
ro habētis. ⁊ non effugient. † Vos
prouisus dies domini sed vobis non ſ ignoratie
autez fratres nō estis in tenebris:
ſ ita
vt vos dies illa tanquam fur con
ſ ad mortem eternam.
prehendat. Omnes enim vos filij
ſ fidei † ſ virtutum per quas bona operā
tur ī ſ vel non estis ī ſ ne quis putet partim pos
lucis estis ⁊ filij † diei. ī Nō ī sum⁹
se esse diei. partim noctis. † ſ Quia non noctis
noctis neq; tenebrarum. † Igitur
ſ monet ne securi de christo negligenter agam⁹.
† ſ carnalibus dediti.
non dormiamus sicut ⁊ † ceteri: sed

Ita multi hic bene securi. nihil boni se habere tunc inuenient. Propter ℔ ncepit de temporibus: vt moneret eos cauere sibi. ne ita deprehendantur.

¶ Aug⁹. in epistola ad ylic. Non ergo post qnantum temporis hoc futurum sit. sed quomodo futurum sit opus est scirę vt curent filij lucis esse et parato corde vigilare. qui nolūt ab illa hora sicut a nocturno fure comprehendi. Nam si ad cauendum hoc malum. i. ne hora domini tanq; fur inueniat impatum. opus est nosse temporum spacia. non diceret apostolus non eē op⁹ vt hoc scriberet ℔ potius scribenduz ℔ eē poti⁹ indicaret. nūc aūt nō opus eē ill'mō strauit. quibus sufficiebat vt scirent impatis atq; dormiētib⁹ horā dñi sicut furē esse. atq; hoc sciendo vigilarēt.

vigilemus ⁊ sobrij simus. Qui enim dormiunt: nocte dormiunt. Et qui
† ſ illi per noctem
ebrij sunt: nocte ebrij sunt. † Nos
† ſ virtutibus lucentes ī ſ non solum vigilemus sed.
autem qui † diei sumus ī sobrij si
ſ per hoc ſ ecce facultas
mus. induti lorica fidei ⁊ charita
† ſ per spem veniemus ad salutem. non enim posuit nos deus in ira
tis. ⁊ galeam † spem salutis. Quo
† ſ penam eternam
niam non posuit nos deus in † ira:
ſ non enim ociosis dabitur salus. ſ ⁊ hoc
sed in acquisitionem salutis p do
ſ sine quo nec spes nec aliud nos iuuaret.
minum nostrum ihesum christum
qui mortuus est pro nobis: vt siue
ſ in carne viuamus † ſ mortui fuerimus ī ſ ad
similitudinem eius coniuncti ei
vigilemus siue † dormiamus ī simul
† ſ quia hec spes est nobis.
cuz illo viuamus. † Propter quod
ſ in hac miseria † ſ alij alios de morte suoruz do
lentes ſ vos ī ſ nescientes.
consolamini † inuicem: ⁊ ī edificate
ſ alius alium vt tamen non minus ℔ modo faciatis † ſ hoc facite omnes. vos autem minores.
alterutrum sicut ⁊ facitis. † Roga
† ſ Et si subditi ī ſ ostendatis vos nosse.
mus autem vos † fratres ī vt noue
ſ in regimie vestri ⁊ doctrina
ritis eos qui laborant inter vos et
ſ ordinatione domini.
presunt vobis in domino et mo
† ſ vt pares ad recta ī ſ ita noueritis ī ſ vult vt
ex charitate honorent presbiteros
nēt † vos ī. vt beatis illos ī abūdā
† ſ Et si graniter increpant. vel puniunt. scientes
hoc exigere opus eorum pacem habere cum eis
tius in charitate: ⁊ propter opus
illoruz pacem habete cū eis. Ro
† ſ prelatos ī ſ tamen. ī ſ Aug⁹. A quo qui cer
sat ne perdat quod illi dare solebāt mercenarius ē
gam⁹ aūt † vos ī fratres. ī corripite

eos ad hoc. vt obliti vitę ęternę ī istis quiescant. ⁊ qui ebrij sunt. bis immorderate vtendo: ex nocte viciorum hoc habent.

¶ Indu. loric. ⁊c. Sicut lorica munit vitalia ita fides ⁊ charitas nos ꝓtra appetitū terrenoꝝ. Si enī attēdim⁹ q̄ christ⁹ p nobis passus surrexit ⁊ nobis vitā parauit q̄ sum⁹ quasi cohęrentes hami fidei. si ⁊ charitati insistimus. nunq; mētes nostras vincet tēporalis appetitus. Si etiam spes ęternę salutis ad superna tendēs vt galea mentez obuoluit. non lędetur a temporali appetitu.

¶ Vt habeatis illos abundan. ⁊c. Haymo. Necaria eis mīstrando ⁊ reuerētiā dignitati exhibēdo. Quid enī pdest honorē sine fructu hīe sicut diuitię negligētiā pariūt salutis. ita egestas dum saturari quęrit a iusticia declinat. Ideo in alia epistola precipit presbiteros duplici honore esse honorandos.

¶ Rogamus autē vos. Haymo. Hic admonet ℔latos vt ℔iectoꝝ improbitatē ⁊ īpatiaz patient ferāt. dū in aliq̄ cōtra eos murmurāt.

¶ De temporibus. Id est. an ęstate. an hyeme. an die. vel nocte.
De momentis. Scilicet. qua hora diei vel noctis venturus sit christus.

¶ Dies domini. Hic dies est hominum pro libitu suo. sed tunc erit dies domini.

¶ Sicut fur. Ita improuisus veniet malis tunc. qđ ⁊ ī obitu cuiusq; fit. Sicut fur non dico die sed nocte: cum latentius venit. ⁊ homines dormiūt tunc omnia surripit: vt qui diuitem se putabat. euigilans nihil inueniat.

¶ Malam pro malo. Tunc enim malũ pro malo redditur si corripiendus non corripitur. ℌ prauaꝝ dissimulatõe negligitur

¶ Semper. Vel generaliter ad oẽs semper gaudete.

¶ Sine intermissione. Id est semp iuste viuite ꝛ eterna desiderate

¶ Aug⁹. Iustus enim nunqꝫ desinit orare nisi desinat iustus eẽ. semper orat qui semper bene agit. Ipsum enĩ desiderium bonũ oratio est. Et si cõtinuum ẽ desiderium continua est oratio.

¶ Vel In christo est ostẽsa volũtas dei qz hec fuerunt in xpo in quo nihil do displiciut

¶ Spũm nolite extinguere. Quia volũtas dei facere hec omia: vos maiores qui habetis p spiritum sanctuz donum intelligẽtiꝫ nolite abscondere. quo merito ꝛ vos perderetis. Vos subditi prophetias illoꝝ nolite spernere. tñ non omnia indiscrete accipiatis. sed probate. i. ratione discutite: ꝛ quod bonum inuenitur tenete.

¶ Spũz noli extinguere. Id est sicut spiritus sanctus ad horaz quid revelat: nolite prohibere loqui qđ sentit. Vt spũm sanctum qui datus est nobis. nõ quãtuz in se: ℌ in nobis extinguimus. dñ peccando fugamus.

¶ Ab omni specie mala ꝛc. Solet enim spiritus immũdi fallaciter dicere bona ꝛ inter hec subinducere prauа. vt per hec q̃ bona sunt accipiãtur ꝛ mala

¶ Ipse aũt d.p. Ego ita ꝑlatos ꝛ subditos moneo. ipse aũt deus qui potest

¶ Spũs vester. Ratio seruetur integra non consentiendo carni Vsqꝫ in aduentum domini. Hoc est vsqꝫ ad finem vite Et aia. Id est. sensualitas integra seruiendo rationi. Et c. s. q. vt nichil agatis eius misterio: vnde aliquis conqueratur. Aliquãdo inquinatur anima per cogitationem malam. ꝛ ẽ mundum tamen corpus. Jõꝫ spũs integꝫ in homine dicit esse debere. Si aũt mala vita vel cogitatio intercidat. non erit integer spũs

¶ Spũs ꝛ aia et corpus. Augustinus. Tria posuit quibus homo constat. id est. spiritum animam ꝛ corpus. scz illud quo intelligimus ꝛ illud q̃ viuim⁹. ꝛ illud quo visibiles ꝛ contrectabiles sum⁹. quę rursus duo dicũtur. quia sepe anima cum spũ nominatur.

¶ Vel Spiritus ponitur pro donis suis. id est. gratia spiritus quę data est in baptismo. seruetur incorrupta ꝛ integra. ne nostro vicio vel immũdicia corrumpatur vel fugetur. Nam dum agit homo. quę odit spiritussã

ſ curiosos: girouagos. ſ contra aduersa ſ vel desperantes pro peccatis.

inquietos. consolamini pusillanimes. † ſ suscipite † infirmos. † patien
† ſ non solum patimini. nec bonuz pro malo sustrabatis. vt negligatis corripere.

tes estote ad omnes. † Videte ne quis malũ pro malo alicui reddat:
ſ in ꝑsperis vel aduersis ſ vtile ẽ.

sed semper quod bonum est secta
† ſ Etiam non credentes † ſ quidquid vobis fiat. ſ non modo patiamini. sed etiam.

mini in inuicem ꝛ † in omnes. † Sẽ
† ſ vnde alibi. In tribulatione gaudentes. † ſ certarum horarum. ſ etiã

per † gaudete. sine † intermissiõe ora
ꝑ persequẽtibus ſ ꝛ de aduersis ſ deo † hec

te: in omnibus gratias agite. Hec
oĩa facere † ſ qui hoc docuit per christum † ſ per christum hoc vobis

est voluntas † dei † in christo ihesu
ſ maioribus ꝛ minoribus

in omnibus vobis. Spiritum no
† ſ vel gratiam celare nolite. ſ malis operib⁹ excludere. Si quis dicta prophetarum explanat. ꝛ ad edificationem predicat. nolite despicere † ſ Ecce quid dixit spiritũ

lite † extinguere: † prophetias noli
† ſ probanda Certa enim discussione non egent.

te spernere. † Omnia autez proba
† ſ ab omni re que speciem mali pretẽdit vt a prava expositione ſ Si quid speciem mali pretendit ꝛ si nõ sit malum. nolite precipitanter agere

te quod bonum est tenete: † ab om
ni specie mala abstinete vos. Ipse
† ſ qui potest inquietudinem remouere ſ dator

autem deus † pacis sanctificet vos
ſ que docui † ſ de quo alibi. Renouamini spiritu mentis vestre. qui spiritus est mens que seruit legi dei

per omnia: vt integer † spiritus ve
† ſ et si non sine peccato. in multis enim offendimus omnes

ster ꝛ anima ꝛ corpus † sine querela in aduentu domini nostri ihesu
ſ ad vitam ſ opus gratie perficiet

christi seruetur. Fidelis est qui vocauit nos. qui ꝛ faciet. Fratres ora

etus recedit ab eo gratia eius penitus vel minuitur."

¶ Fidelis. Oro vt sanctificet. vt sanctificatos seruet. nec inde dubitandum ẽ: quia xp⁹ ẽ in promissis. qui vocauit.

¶ Sine querela ait. Augustinus. Non sine peccato de perfectione iusti hominis. Aliud est esse sine peccato. quod de solo in hac vita vnigenito victum est. Aliud est esse sine querela. quod de multis iustis etiam in hac vita dici potuit. Quia est quidam modus bonę vitę. de quo etiam in ista conuersatione iusta querela esse nõ possit. Quis enim iuste q̃ritur de homĩe. qui nemini malum vult ꝛ q̃bus potest fideliter cõsulit. nec contra cuiusq̃ iniurias tenet libidinẽ vindicãdi. vt veraciter dicat. sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris. ꝛ tamẽ eo ipso q̃ hoc dicit sine peccato se non esse declarat In multis. n. offen. o

¶ C. I.

¶ Paulus et sil. Quia in prima epistola quędaz dixit de aduentu domini. ꝛ resurrectione mortuorum. nunc aliam scribit epistolam. in qua sigt licet obscure. neqꝫ enim aperte potest. de abolitione romani regni. ꝛ de antichristo. et de ingẽtudine quorundã

¶ Hanc epistolã scribit item apostol⁹ thessalonicensibus. Orta enim apud eos grauiori tribulatione: item monet eos ad patientiam. ostendens iustum dei iudicium vt boni gloriam consequãtur. mali pęnam. Scribit etiam non instare diẽ domini. sicut occasiõe prioris epistolę videbatur. Cuz enim priorem epistolam legẽdo peruenissent ad illum locum vbi dicit apostolus. Mortui in aduentu ei⁹ resurgent primi. Deinde nos qui viuimus. qui residui sumus. simul rapiemur cũ illis ꝛc ꝓturbati sunt nimiumqꝫ pterriti putantes vicinum diem dñi. ne dãnarẽt eo q̃ tarde ad fidẽ veniẽtes

¶ Paulus et syluanus ⁊ timotheus ecclesię thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratia vobis
ſ ex nostra parte ſ ex ꝓte nobis. Salutate fratres om
† ſ quod est signum dilectionis † ſ salutate ꝛ epistolam ostendite

nes † in osculo sancto †. Adiuro vos per dominum: vt legatur epistola
† ſ in baptismo sanctificatis. vel perfectis. vt inde proficiant.

hec omnibus † sanctis fratribus.

Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum amen.

Epistola ad thessalonicẽses prima finit. Argumentum in secundã incipit.

¶ Ad thessalõicẽses secũdam scribit epistolam apostolus. ꝛ notum facit eis de temporibus nouissimis. ꝛ de aduersarij deiecti one. Scribit hanc epistolam ab athenis per titum diaconem ꝛ onesimum acholitum.

Argumentum finit. Epistola pauli ad thessalonicenses scda incipit.

¶ C. I.

¶ Paulus ⁊ syl
ſ Isti tres sunt quoruz nomine scribitur hec ꝛ prima

uanus ⁊ thimothe
epistola ſ scribit vel bũt

us ecclesię thessa
ſ existenti

lonicensium in deo patre nostro et domio ihesu christo. Gratia vobis
ſ a quo hec non a nobis

⁊ pax ą de o patre nostro ⁊ domino ihesu christo. † Gratias agere
† ſ quasi quod tenetis tenete. qz bonũ de quo sp debemus gratias. ꝛ nunqꝫ soluere possum⁹ vt dignum est.

tanto bono quod ex deo habebant extollentur tanquam a seipsis habentes.

¶ In inuicem. Vt scilicet qui diligitur diligat alios. z mutuis obsequijs charitatem ostendat.

¶ Quas sustinetis. Jdeo gloriamur quia sustinetis. ita vt sitis exemplum z documentum alijs. q̄ iuste iudicat deus. dum suos pmittit affligi. malos prosperari. Videt enim vos ex malis in melius proficere. illos ex prosperis deterioes esse. z ita estis eis exemplo. ne fatigentur dū corripiuntur a deo: q̄ affligit omnem filium quē recipit. apud quē est iustum vt incipiat a domo eius iudiciū vnde petrus ait: Tempus est vt īcipiat a domo eius iudicium. Justi iudicij dico quod z respectu pr̄sentium veri potest: dum boni meliores. mali efficiuntur deteriores. Tamē hac condicōne dico iusti. Si iustum est apd deum ⁊c. Quasi iustū appet iudicium. quo ī pr̄senti iudicat deus. Si attendatur iudicium futurū. vbi manifeste omnibus patet iusticia. dum reddit singulis scd̄m merita. per quod z pr̄sentia iusta esse probantur finalit̄. s. si iustum ē dari his pēnam. vobis requiē Si quis enim finē hūc attendit nō iniustū eē dicit bonos purgari. malos sordescere. sicut vtriq; ex sua vita meruere. Simile huic dicit dauid. existimabaz vt cognoscerē ꝑ laboz est añ me. donec intrē in sanctuariū dei z ītelligā in nouissimis eoz ꝑ tamen ex pr̄sentib⁹ videri pōt. vñ subdit. Verūtamē propt̄ dolos posuisti eis deiecisti eos dū allena. ⁊c.

¶ In exemplū iusti iudicii. d. faturi. Si enim taz seuere punit peccata in pēnitentibus. quid faciet induratis? vt intelligatur q̄ nō pēz impijs. qui non parcit iustis. Justi. si tamen iustum est. quod constat esse. Non enim ponitur hic si tñ pro dubitatōne ꝑ pro affirmatōne. vnde aliuſ interpres ait. Si quidem iustum est ⁊c.

¶ In reuelatōe. Incipit oñdere q̄ horribilis tribulatio illis. z q̄ iocūda requies istis futura est.

¶ Domini ihesu. venientis in flama ignis. non q̄ sit flama circunda/tus: sed per effectum. quia inimicos exuret. Vel ideo dicit in flama ignis. quia ignis erit in mundo. qui p̄cedet eum tantum spacium aeris occupās q̄tū occupauit aqua in diluuio. qui exuret terraz z crassitudinē aeris z purgabit electos

¶ His qui non nouē. Nā alij sunt q̄ nesciūt legē. Et qui nō obediūt. q. alij sunt qui sciunt. ꝑ non exequuntur

¶ Dabunt pē. Jd ē. sustinebūt. Dare enī aliquando ponit̄ p sustinere ita z b. z cōgrue. Qui enī patitur dat ei quē offendit pēnas quasi gratas.

¶ In interitu ēnas. Quasi semper sentient pēnas. non tñ semper deficiēt.

¶ Cum venerit glori. ⁊c. Et admirabilis fi. ⁊c. Jpse enim clarus z mirabilis videbitur in credētibus. Severus autez appebit in incredulos cum eos pēnis eternis coartabit. Et ē horuz verborū breuis sensus Veniet punire malos z glorificare bonos

¶ Quia testimonium. Jdeo vobis tribulatis dabit requiem nobiscū. quia testimoniū id ē. quidquid dixim⁹ de illo die iudicij credidistis de gloria bonoz z pēna maloz

¶ In quo etiaz oro verboz talis ē In quo die. Ut dignet̄ vos ⁊c. Jd ē. dignos iudicet. sp oram⁹. Vel In quo. i. pro quo. vel cui⁹ dici periculo vitādo Ecīā oro sē per pro vobis. Pro vitando enī periculo illius diei. semp orandum est.

¶ Opus fidei ⁊c. Jd est. confessionem. quę proprię est opus fidei. in virtute vt a cōfessiōe nullomodo flecti possint. Vel opus fidei omne bonū quod fides exigit. z sine quibus fides mortua est.

¶ Vel In virtute perseuerantię vt sicliz det vobis perseuerantiam vsq; in finez.

C II.

¶ Rogamus autem vos fratres. Hucusq; dixit se eis gratias agere z orare. Hic determinat de die iudicij obsecrans eos. ne leuiter z facile de aduentu dñi. quasi de prope imminenti opinionem recipiant vel terreātur.

¶ Non cito moueamini. Quasi. Si moueamini cito ē. nichil enim vobis infertur quod diu duret.

¶ Neq; per spiritum. Jd ē. si malignus spūs quasi angelus lucis apparēs in visione hoc vobis pſuadeat. Vel si quis dicat p spīmsanctum reuelantem ſ se cognouisse q̄ dies iudicij immineat.

¶ Neq; per epistolam ⁊c. Solent enī tergiuersatores vt fallāt sub nōie clari alicui⁹ viri epl̄am fingere. vt autoritas nōis possit commendare. quod per seipsum recipi non posset.

† ſ Et hec ꝑdicta fient. ſ ita eos glorificabit q̄ glorioſus in eis apparebit. ſ Ecce que gloria sanctorum

virtutis ei⁹: † cū venerit † glorificari in sanctis eius. z admirabilis fie † ſ Etiaz minoribus † ſ z si tempus operandi nō habuerunt

ri † in omnibus † qui crediderunt: quia testimonium nostrum credi† ſ quamuis super humanum sensuz esset. vel vobis dñans non querentibus rationem † ſ id ē. de † ſ vel in illo die. i. propter illum diem vt tunc liberemini ſ revelationis domini.

tum est † super vos † in † die illo. In quo oramus etiam semper pro vos ſ dignos iudicet quos vocet ad regnuz per gratiam

bis vt dignetur vos vocatōne sua † ſ interim † ſ vt plene faciat velle omne bonum

deus noster. † z impleat † omnem ſ p id ē ſ vt īpleat.

volūtatē suę bonitatis. z op⁹ fidei ſ constantia † ſ ita īpleat vt ſ in hac vita ſ in vobis ſ celebri fama z honore

in virtute vt † clarificetur nomē domini nostri ihesu christi in vobis. ſ clarificemini ī futuro † ſ plusq; digni sitis. vel sicut homo christus clarificatus est.

z vos in illo scd̄m † gratiam dei nostri z domini ihesu christi.

C. II.

ſ non solū oramus sed rogam⁹.

Rogam⁹ autē ſ Si vultis vt vobis prosit aduētus christi futurus ſ ad iudicium

vos fratres per aduentum domi† ſ per aduentum † ſ omnium sanctorum. ſ Si vultis esse in ea ſ venture

ni nostri ihesu christi † z nostrę † cō † ſ tendentis † ſ christus. vt ad corpus aquile. vel in identitatem vt mente z corpore viuamus. qui modo in diuersum tendimus ſ Quid:

gregationis † in † ipsum: vt non cito † nec parum tituberetis † ſ puro intellectu

moueamini a vestro † sensu neq; ſ q. p vicino periculo. i. quasi instet dies domini.

terreamini. neq; per spiritum. neq; ſ alicuius pseudo apostoli qui hoc exponat de scripturis

per sermonem. neq; per epistolam

¶ Quasi instet di.do. Non quãdo velit vt habeãt succinctos lũbos ⁊ lucernas ardentes·in manibus expectantes quãdo reuertatur dominꝰ a nuptijs. Augꝰ. ad isiciũ. In q̃ eĩ quẽcũq; inuenerit suꝰ nouissimꝰ dies· in hẽ ꝓbẽdet mũdi nouissimꝰ dies·qz q̃lis q̃lscz ĩ die illo moritꝫ talꝫ in die illo in dicabitꝫ·et ideo vigilare debet omnis christianus ne impatum eum inueniat dominꝰ aduẽtꝰ. Imparatũ enĩ inueniet dies ille·quẽ impatũ inuenerit vitę huius dies vltimus. Et ideo non ait solum ne terreamini vel seducamini· ß addit. Quasi instet dies dñi· ¶ Hoc ideo dicit ne ipsa perturbatione dum incauti inuenirent·possent seduci ad adorãdũ dyabolũ· qui hoc agebat· vt sub nomine christi apparẽs faceret se adorari·qđ vt non possit· tempꝰ ⁊ signa aduentꝰ aplus ꝓscripsit.

¶ Quoniam nisi venerit. Occulte loquitur de destructõne imperij romani: ne irritaret eos ad psecutõez ecclesie. Vlꝫ dicit de spũali impio romanę ecclesię· vel discessione a fide.

¶ Nisi venerit refuga primum augꝰ Sic alicȝ codices hẽt Qđ nulli dubium est de antichristo eũ dixisse·quẽ refugam vocat vticȝ a dño deo. Si enĩ hoc de oĩbꝰ impijs merito dici põt·quãto magis de isto.

¶ Filius perditionis· Antichristꝰ nõ p naturã· ß p imitationem.

¶ In tẽplo. Vel ĩ templum. Augꝰ. Non nulli ñ ipm p̃ncipẽ tã tũ· ß vniuersum corpꝰ eius·i· ad eũ pertinẽtẽ hoĩm multitudinem simul cum ipso principe suo ß loco intelligi volunt·rectius qz dici putãt·sicut ⁊ in greco est· nõ in tẽplo· ß in tẽplũ dei sedeat·q̃si ipse cuz suis sit templũ dei qđ ẽ ecclesia·sicut dr sedet in amicum·i·vt amicꝰ

¶ Daymo. Nascẽtur aũt antichristꝰ in babilonie de tribu dan·iuxta qđ iacob ait. Fiat dan coluber in via·cerastes in semita. Et cũ venerit hierosolimã circũcidet se dicens iudeis. Ego sum xp̃s vobis ꝓmissus. Tunc ꝓfluent ad eũ oẽs iudei·⁊ reedificabunt tẽplũ a romanis destructũ·sedebitqz ibi dicẽs se eẽ deũ.

¶ Tanqz sit deus. Nam sicut in christo oĩs plenitudo diuinitatis habitauit·ita in antichristo plenitudo malicię ⁊ oĩs iniquitas habitabit·qz in ipo erit caput oĩm malorꝫ·s·dyabolꝰ: q̃ est rex sup oẽs filios supbię.

¶ Scitis. Quia eos scire dicit quid detineat·nec apte exponit·⁊ iõ nos nescimꝰ·nisi qđ quidã suspicant de romano impio dictũ fuisse donec tollatur·vel de medio fiat. Et iõ aplus non id apte scribere voluisse ne calũniaz·s·incurreret·qđ imperio romano male optauerit cũ sperarꝫ eternũ. Et hoc qđ dixit. Jã enĩ misteriũ opatur iniquitatis·neronem voluerũt intelligi·cꝰ facta velut antichristi videbant· vñ non nulli vel viuũ raptũ occultari donec suo tpe reueleꝫ·vel occisũ resurrectuz ⁊ futurꝫ antichristuz suspicabant Quidaz putant hoc dictum esse de malis ⁊ fictis qui sunt in ecclesia tã diu donec ꝓueniãt ad tm numeꝝ·q̃ antichristo magnũ faciãt pplm. Et hoc dicũt eẽ misteriũ iniquitatis·qz videtur occultũ. Et de hoc dictũ esse. Quid nũc detineat scitis. Et cũ ait·vt qui tenet nũc teneat dicunt aplm hortari fideles vt in fide quã tenent·tenaciꝰ perseuerẽt· donec exeat de medio ecclię misteriũ iniquitatis quod nũc occultũ est. Et est sensus. Tm hoc superest agendum·vt qui tenet nũc fidẽ·teneat·i·firmiter in ea perseueret·donec iniqtas·i·ficti exeat de medio ecclesię quę nunc occulta est·i·manifeste ab ea recedãt· vñ de nob exierunt·ß nõ e·ex nobis. ita tunc aperte.

¶ Suo tẽpore. Hieroꝰ. Cõpleta accessiõe ad romanũ imperium· ⁊ ad romanę ecclesię obediẽtiã adherit discessio ab vtoqz ipio·q̃ impleta aderit ille iniquus·ipleto tpe mię quo plenitudo gẽtiũ intrat ad fidẽ· reuelabitꝫ discessio ⁊ sicista bit dies dñi.

¶ Nam misteriũ ⁊c. Jam in ipsis initijs accessionis inuenit iniqtas· ß mystica ·i·pietatq̃ noie palliata vt velint haberi ministri xp̃i cũ sint pseudo.

¶ Nã misteriũ Daymo. Jaz dyabolꝰ occulte p neronẽ·⁊ alios occidebat martires·sic̃ p illũ tũc apte facturꝰ ẽ occidẽdo helyam et enoch alios qz plurimos·⁊ sunt nero ⁊ alij vmbra futuri antichristi sicut abel ⁊ danid christi.

¶ Donec de medio. f.i. tollat illa potestas romani imperij ꝺ medio mũdi· qz oẽs vndicz romam q̃si ad caput ꝓfluebant. Vel q̃ fidẽ tenet teneat donec ipsa refrigescat· Vel q̃ detinet illuz ·i· accessio ad fidẽ detineat donec ipsa tollatur de medio. Vel donec iniqtas q̃ modo ẽ mystica fiat de meꝺ·i. q̃si de ꝓmũibꝰ·vt nõ erubescat bõ adulterari vel furari sicut nec ambulare vel loqui.

¶ De medio fiat. Scz discessio·i·manifeste apparcat·⁊ tũc iã revelata discessiõe a ꝺo vro iã refrigerata charitate ex abũdãtia iniqtatis reuel·⁊c

¶ Spũ·o· Jd ẽ ꝟtute spũssancti q̃ ꝺr spñs oris· qz ab eo procedit.

¶ Spũ·o· Jd est·potentia inssionis sue siue p se·siue p michaelem. Occidetur aũt vt doctores tradũt in monte olineti in papilione ⁊ solio suo·ĩ illo loco·cõtra quẽ dñs ascendit in celos. Jllo ĩterfecto nõ statim veniet xp̃s ß vt in daniele intelligit· cõcedentur electis ad pnitentiã dies·xl v· quãtũ post dominus venturus sit penitus ignoratur.

¶ Mẽdacibus. Augꝰ. Vel quia non vera vt videntur· ß fantastica. Vel si vera: dei permissione ad mendacium trahunt.

¶ Ideo mittet illis deus ⁊c. Augꝰ. Deꝰ dyabolũ ista facere pmittet·iusto q̃dẽ iudicio cuius faciet ille iniq̃ maligno qz consilio. Proide iudicati seducũtur ⁊ seducti iudicabũtur: ß iudicati iudicio dei occulte iusto· ⁊ iuste occulto seducentur. Seducti aũt iudicabuntur nouissimo manifesto qz iudicio per christum iustissime iudicatuz ⁊ iniustissime iudicatum

quem dominus ihesus interficiet ꝟ precepto· virtute† ꝟ dicens. Jte maledicti ĩ ignẽ eter· ꝟ eum cum omnibus membris in claro aduẽtu suo

spiritu oris sui: †⁊ destruet illustra ꝟ.ſ. antichristi.

tione aduentus sui eũ cuius est ad † ꝟ quia dyabolo instigante totum faciet· non tamen sine sensu· vt frenetici qui culpam nõ habẽt de malis.

uentus † secundum operationem † ꝟ humane potestatis ⁊ diuitiarum·ĵ· ꝟ minoribꝰ

sathanę· †in omni virtute ⁊ ĵ signis ꝟ maioribus† ꝟ quia per magicam artem non vera sed per fantasiam deludet hoĩes·sicut symon magus quendam qui se eum occidere putans ariete decollauit ꝟ quia mendacium confirmat eũ scilicet esse deum

⁊ prodigijs †mendacibus· ⁊ in omni ꝟ minis blanditijs·⁊ omnibꝰ modis † ꝟ qui p ditioni deduti sunt

ni seductione iniquitatis· †his qui ꝟ.i. ideo† ꝟ ·i· christum· qui charitatem omnibus ostendit·ĵ· ꝟ ·i· christi in quo implentur promissa

pereunt: eo q̃ †charitatem ĵ veritatis ꝟ qua recepta saluarentur

non receperunt vt salui fierent ꝟ quia non receperunt veritatem† ꝟ permittet venire ad eos·ĵ· ꝟ eum qui est ipsa malicia· quia pater omnis malicie ⁊ iniquitatis.

Jdeo †mittet illis deus ĵ operationem ꝟ q̃ antichristꝰ deꝰ sit

nem erroris· vt credant mẽdacio: ꝟ tandem aperte interim occulte.

vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati· sed consenserũt ꝟ christo qui vere deus

ꝟ antichristo† ꝟ de illis ita· vos autez venietis ad salutem· quia recepistis veritatez vnde gratias agimus deo. Et hoc est q̃ ait. Nos autem

iniquitati. †Nos autem debemus

gratias agere semper deo pro vobis fratres dilecti a deo q̃ elegerit ꝟ ab eterno.

¶ Primitias. Vt scilicet nõ in illo periculoso tẽpore vltimo: sed ĩ primitiua ecclesia crederemus in christũ atq; fidẽ confiteremur Vel nos apl̃os primitias omniũ credentiũ. quia apostoli primi crediderunt & hoc ĩ salutem oĩm gentium.

¶ In acquisitionem. Vel vt sitis acquisitio in qua deꝰ glorificetur.

¶ Et dedit cõ. Promittendo celorum regnum.

¶ In gratia. Id ẽ per grãm quam dedit speramus eterna. Vel gratia non merito nostro

C. III.

¶ Orate pro nobis ꝛc. Orandum eẽ hortatur vt dignetur deus doctrinam suã infatigabili cursu diri gere & trãsfundere per ora apl̃oꝝ in aures audientiũ. & ab auribus in corda. vt compescãtur malorũ seditiones. vnde subdit. vt liberemur.

¶ Liberemur A pseudo. ne nostros seducant. vel nobis insidias tendãt. Vel Liberemur ab importunis. Id ẽ. infidelibus qui resistunt verbo dei. nec stant in portu quietis. Et malis. Qui persequũtur infideles. Ideo dico liberemur: qr nõdum ac ceperunt omnes fidem per me q̃ accepturi sũt Vel oẽs qui importuni non habent fidem: sed vos q̃ habetis confirmabit deus. vñ subdit. fidelis ꝛc.

¶ Nõ eni. o. est. f. i. nec vobis orantibꝰ oẽs sunt credituri: sed tm̃ prordinati in vitã ẽternã. predestinati in adoptiõnem filiorũ.

¶ Nõ enim. o. ꝛc. Jõ aũt deꝰ p oroes credẽtiũ nondũ credẽtes credere facit. vt oñdat qr ipse facit. Nemo ẽ enĩ tã impiꝰ. tã ingenio tardꝰ. q̃ nõ videat deũ facere. qõ rogari se p̃cepit vt faciat. Et sciendũ qr posse bñe fidẽ. sicut posse bñe charitatẽ natura ẽ hoĩm bñe aũt fidẽ sicut bñe charitatẽ grã ẽ fideliũ. Sz cũ volũtas credẽdi alijs p̃ bñe aũt fidẽ sicut bñe charitatẽ grã ẽ fideliũ. Sz cũ volũtas credẽdi alijs p̃ pat a dño. discernẽdũ est quid veniat de mia eiꝰ. & q̃d de iudicio. vniuersę pat a dño. discernẽdũ est quid veniat de mia eiꝰ. & q̃d de iudicio. vniuersę enĩ vię dñi mia & veritas. Jnuestigabiles igitur sunt & misericordia q̃ liberat gratis. & veritas qua iuste iudicat.

¶ Denũciamus. De curiosis ĩcipit & ociosis monẽs bonos vt eos cor ripiãt.

¶ Ipsi enim. Et cũ illi hec nõ faciãt. debetis vitare. Vel nõ ambulãt scdm traditiõem scitis eĩ qũo me habui qõ in illꝰ nõ videtis. q̃i nõ ẽ opꝰ vt exponã vobis eã traditiõez. qr eã scitis. q nõ inqeti. vt q̃ aliẽa negocia curãt vagãtes hac illac.

¶ Sed vt nosm. for. da ꝛc. Notãdũ qr apl̃s nõ solũ verbis docebat. ꝑ hortabat & factis. Ydonei eĩ mgr̃i ẽ q̃ docet ꝓbis opibꝰ explere. Etsi eĩ manifeste ꝓba eẽ nõ ignorent. q̃ docẽtur tñ li negligi cęperit a mgr̃o. nõ faci le proficiũt. Audiẽtibꝰ eĩ magꝭ opa suadẽt q̃ ꝓba. Jõq; magnis p̃ conijs remunerãdi sũt q̃ negligẽtibꝰ mgr̃is & sol̃ ꝓbis proficiũt. Apl̃s g̃ forma erat bis & q̃ tenues erãt sba ĩ plebe. vt discerẽt libtatẽ suã nõ amittere. Vñ & salomõ. Raro inq̃t inferes pedẽ ad amicũ tuũ ne satiatꝰ tui oderit te Qui eñ frequẽter ad alienã mẽsã p̃uenit. ocio deditus avulet ne cesse ẽ pascẽti se. cũ religio nr̃a ad libertatem hoĩes aduocet.

¶ Quonia si quis nõ. v. ope. Aug̃. de ope mõachoꝝ. Dicũt q̃dã de opibꝰ spũalibꝰ ꝑ aplm̃ ꝑcepisse. alio quĩ si de ope corpali ꝑ diceret. in q̃ vł agricole vel opifices laborãt videret̃ sẽtire adũsus dñm. q̃ in euãgelio ait Nolite soliciti eẽ quid mãducetis ꝛc. Sz supflue conantur & sibi & ceteris caliginez obducere. vt qõ vtilit̃ charitas monet. nõ solũz facere nelĩt. ꝑ nec intelligere. cũ mltis alijs locis ꝓpl̃aꝝ q̃d hic sentiat apl̃s aptissime doceat. vult enĩ seruos dei corpalit̃ opari vñ viuãt vt nõ cõpellãtur egestate necessaria petere nec ẽ ꝓtra illud qõ ꝓdictũ ẽ. Nolite soliciti eẽ q̃d mã. ꝛc. Nõ enĩ hoc iõ dictũ est. vt nõ ꝑcurẽt q̃tũ necessitati sat ẽ. vnde honeste potuerũt. ꝑ nõ vt ista intueant̃ nec ꝓpter ista faciant. q̃dquid euangelij ꝓconio facere iubentur.

¶ Curiose agẽtes. Hoc factuz abhorret disciplina dñica. eoꝝ enĩ de us vẽter est. qui feda cura necessaria sibi prouident

¶ Nolite deficere. Quia etsi opentur. pñt tñ nonnullis indigere. Et deo monet ne illi qui habebant vndę seruis dei necessaria prębrent. hac

ſ & vos ſ fidei ſ eternam.
nos deus primitias in ſalutem in
ſ poſitos ſ qui in baptiſ. ſanctificat.
ſanctificationez ſpiritus & ĩ fide ve
ſ chriſti. † ſ fidem ſicut gratis elegit vos ab eter
no. ita & gratis voc. ſ per quid ad fidem venerũt
ſubdit. ſ auerſos.
ritatis: † in quam & vocauit vos p
† ſ vt per fidem acquiratis gloriam
euangelium noſtrum in † acquiſiti
ſ quã chriſtus habet
onem glorię domini noſtri ihesu
ſ quia hec bona ſunt vobis. et non inſtat
dies domin ſ ĩ fide ſ imobiles. ſ et vt ſtetis
chriſti. Itaq; fratres † ſtate & tenete
† ſ a nobis ſ vſq; ad intellectum ſ preſentem
traditões † q̃s didiciſtis ſiue p ꝟmo
ſ ego moneo. ſed
nẽ ſiue p epl̃az noſtraz. Jpſe ãt do
minus noſter ihesus chriſtus. et
ſ potentia. qua creator eſt vniuerſorũ † ſ affe
ctu dulcedine charitatis † ſ dando filium p nobis
deꝰ † & pater noſter qui ſ dilexit nos
ſ chriſtũ circa miſerias ſeculi. et ĩ futuro.
& dedit conſolationem ẽternam &
† ſ q̃ de exilio ipſo ad patriam venimus. ĵ ſ ipſe
qui tam tot fecit.
ſpem † bonã in gratia: ĵ exhortetur
ſ voluntates ſ contra impu
corda veſtra. & confirmet in omni
gnatores.
opere & ſermone bono.

C. III.

De cetero fra/
ſ euangelium quod deus dedit vobis. vel quod de deo agi.
tres orate pro nobis. † vt ſermo d o
† ſ ſine impedimento ad omnes gentes vt multi
velociter conuertant ĵ ſ clarus & intelligibilis fi
at omnibus. ſ cucurrit
mini † currat ĵ & clarificetur. ſicut et
ſ a pſeudo † ſ impiobis
diſputando.
apꝰ voſ. & vt liberemur † ab ipoꝛtu
† ſ qui falſa predicant ĵ ſ Id eſt. quorum nullus
fidem habet: ſed eſt error quod tenent
nis & † malis hominibus. ĵ Nõ eni
ſ orate vt liberemur.
omnium eſt fides. Fidelis autem
ſ verus in promiſſis ſ ne importuni decipiant
deus eſt qui confirmabit vos & cu
ſ hec omnia vobis diximus:
nec puto fruſtra
ſtodiet a malo. Confidimus autez
ſ qui in vobis operabitur
de vobis fres ĩ domino. qm̃ quę
precipimus & facitis & facietis.
ſ qõ vt ſit † ſ ſi quid tortum eſt ĵ ſ volũtates vt
exiſtant
Dominus autem † dirigat ĵ corda
† ſ quam deus dat. vel vt deum diligatis. ĵ ſ vt
patientes ſitis ſicut & chriſtus
veſtra † in charitate dei ĵ & in patiẽ
† ſ Que precipimus f.c etis: ſed qui noluerit ex
communicetur.
tia chriſti. † Denunciamus autem
vobis fratres in nomine domini
ſ per ihesum precipimus. vel bonoꝛ dei
eſt. ſi morbida otis excluditur ſ in bonoꝛe chriſti.
ſ † non communicetis eis
noſtri ihesu chriſti. vt † ſubtrahatiſ
vos ab omni fratre ambulante in
ſ aliter q̃ ordo nature exigit ſ ãbulante † ſ id ẽ
non ſecundum doctrinam quam tradidimus eis.
ordinate. † & non ſecunduz † traditi
onem quam acceperunt a nobis.
ſ ideo debetis vos ſubtrahere ſ in quibus
Jpſi enim ſcitis quemadmodum
† ſ vere oportet imitari nos. quia boni.
opteat nos imitari. † Quoniã non
ſ ſine la
inquieti fuimuſ inter vos. neq; gra
boꝛe. ſ. q ſum
tis panem manducauimus ab ali
ptum ab alijs ſ contra gratis ſ vſq; ad fa
tigationem
quo: ſed in laboꝛe et fatigatione
ſ contra ab aliquo
nocte & die operantes. ne quez ve
† ſ ideo multomagis iſti debent viuere de laboꝛe
ſuo qui non habent hãc ptãtem ſ ideo non accepi
mus.
ſtrum grauaremus. † Nõ quaſi nõ
† ſ pro alia cauſa hic q̃ apud coꝛinthios abſtinuit
hic enim pro exemplo dando. Ibi pro repellendis
pſeudo.
habuerimus poteſtatẽ: † ſed vt noſ
† ſ vt vos imitamini & ocium dimittatis
metipſos formaz daremus † vobis
† ſ operabar inter vos ad exemplum veſtrum. ſic
enim faciendum docebam
ad imitandum nos. † Nam et cum
eſſemus apud vos hęc denuncia/
bamus vobis. quoniaz ſi quis nõ
† ſ ideo hoc precipio. ſ ratio cur laboris ſui men
tionem fecerit
vult operari. nec mãducet. † Audi
uimus enim quoſdã inter vos am
bulare in quiete. nichil operantes
ſ de aliens ſ hoc modo merentur paſci
ſed curioſe agentes. His autem q̃
eiuſmodi ſunt denunciamus & ob
ſecramus in domino ihesu chriſto
ſ non rumoroſi. ſ peoꝛij
vt cum ſilentio operantes ſuuz pa
laboris † ſ ne autem occaſiõe hac ceſſarẽt miniſtra
re pauperibus hoc addidit.
nem manducent. † Vos autem fra
ſ pauperibus
tres nolite deficere benefacientes.
ſ precipimus vt operentur ꝛc. ſ huic.
Q̃ ſi quis nõ obedierit verbo no/
ſ dei mandato ſ qui ſit mihi ſignificate vel
reprehendite ſ vel p epl̃az vrãz hũc notate nobis
ſtro per epiſtolam hunc notate: et
non commiſceamini cum illo vt

occasione pigrescerent. Non enim in reprehensionem venit qui humanus est in largiendo. sed hic qui cum possit laborem ferre. ociose vult vitam agere.

¶ Quod signū in omni epistola ꝛc. Propter adulteratores scripturarum manu sua in fine omnium epistolarum salutationem se subscribere testatur: vt sub nomine eius nulla epistola accipiatur quę non fuerit manu eius subscripta.

¶ Timotheo in asia relicto episcopo. scribit paulus de episcopali officio. quomodo pseudo apostoli resistat. q̄modo ecclesiam instituat. quales p̄sbiteros vel diaconos ordiet. quales vidnas honoret. quomodo ipse in ecclesia se habeat vel quomodo eam regat.

¶ Piero. Timotheus iste fuit filius mulieris fidelis. patre gentili procreatus. ꝛ cū non esset circuncisus. ꝛ ipse gentilis: huic dabant bonū testimonium fratres qui erant lystris ꝛ byconio. hunc voluit paulus proficisci secū ꝛ ideo circuncidit. propter iudęos qui erant in illis locis.

¶ Erat q̄ eruditus tam diuinis scripturis q̄ liberalibus artibus hunc apostolus creauit episcopum. ꝛ ideo eum admonet vt sollicitus sit in ecclesiastica ordinatione. Intentō apostoli est in hac epistola īstruere timotheum de episcopalis dignitatis officio. Modus talis. Primo salutat eū. Deinde monet vt pseudo apostoli resistat. Postea īstruit de episcopali officio dicens: quales debeat ordinare p̄lbiteros ꝛ diacones. ꝛ quales debeant esse mulieres eorum. Deinde quales vidnas recipere debeat. Et postea de modo correctionis instruit eū. In fine admonet vt vitet profanas nouitates.

C I.

¶ Secūdū imperium. Vnde. Segregate michi paulum ꝛ barnabā in opus ad quod elegi eos.

¶ Gratia et misericordia. In hac salutatione tria ponit quę ei optat. cum in alijs tantum duo posuerit. Misericordia hic accipitur quod in alijs epistolis gratia dicitur. id est. remissio peccatorū. Pax est tranquillitas animi. p̄libatio ęterne pacis. hęc communiter omnibus optare solet. Gratia vero quam hic addit. episcopis optatur. id est. donatō spiritussancti qua ministri dei armantur.

¶ Si. rogaui. Post salutatōnem prius de pseudo repellendis incipit hic legem adhuc tenendam docentib⁹.

¶ Rogaui dicit. vt affectum charitatis: ꝛ formam humilitatis ostenderet.

¶ Fabulis ꝛ genealogiis. Augustinus. Hęreticus quidam inimicus legis ꝛ prophetarum existimat apostolum hoc loco diuina eloquia fabulas appellasse. sicut ꝛ alibi cum ait. profanas ꝛ aniles fabulas deuita Quis ita non multum hęreticus erraret. Cur ergo ipse idem fecit si hęc esse aniles fabulas iudicauit, Cur dicit. abraham habuit duos filios. ꝛ alia buiusmodi. Sed melius dicit q̄ p̄ter legitimas scripturas habent iudei traditiones non scriptas. quas memoriter docent ꝛ deuteronomin vocāt. vbi dicunt deum duas vxores creasse primo homini. ex quibus genealogias infinitas texunt facientes infructuosissimas questiones. has autē dicit fabulis iudęorum. qui dicunt duas mulieres fuisse primo homini quam. ꝛ alteram ex qua dicunt multos filios esse natos. quod nusq̄ sacra pagina narrat. Genealogiis. quibus narrant se de genere abrae ꝛ duid. q̄ ide eis salus debeatur. vel quib⁹ narrant christum non esse de dauid.

¶ Finis enim. In fide est ędificatio dei: quia ex fide est spes. et inde charitas quę est adimpletio legis. Vt docent ꝛ intendunt fabulis ꝛ genealogijs. ꝝ finis ꝛ impletio legis ē charitas: quare non ē opus alijs. Precepti. Pro p̄ceptorum. quorum impletio est dilectio dei ꝛ proximi. Vnde. In his duobus mandatis tota lex pendet ꝛ prophetę.

¶ Finis dicitur terminus. finis consumptō. finis quoq; impletio dicitur ꝛ cōsummatio. Aliq̄ enim finitur panis. aliter tunica aliter hic ꝛ ibi ager Panis vt absumatur ꝛ nō sit. Tunica vt consūmetur ꝛ perfecta sit. Ager vt sulcis ꝛ limitib⁹ suis ītercluſus amplius nō extendatur.

¶ Finis enim p̄ęcepti ꝛc. Augustin⁹. Totam enim magnitudinem ꝛ amplitudinem diuinorum eloq̄orum secura possidet charitas. qua deum p̄ximum q̄ diligimus. quę radix est omnium bonorum. Vnde in his duob⁹ mandatis tota lex pendet et prophetę. Si ergo non vacat omnes sacras paginas perscrutari. omnia in volucra sermonum euoluere. omnia scripturarum secreta penetrare. tene charitatem vbi pendent omnia. quia finis omnium est dilectio dei ꝛ proximi. Nullum rerum diligendarum genus in his duobus preceptis pretermissū est. Cum enim p̄currat dilectio dei ꝛ sequatur dilectio proximi. de dilectione tua nihil dictum videtur. Sed cum dictum est. diliges proximum tuum sicut teipsum. simul ꝛ tui abs te dilectio p̄termissa non est. Ille autem sancte ꝛ iuste viuit. qui ordinatam habet dilectionem. ne aut diligat quod non est diligendum. aut ęque diligat. quod minus vel amplius diligendū est. aut min⁹ vel ampli⁹ q̄ ęq̄ diligēdū est. oīs hō inquātū peccator est. nō ē diligend⁹. inquātū ꝛo hō est. diligendus est propter deū. de⁹ vero propt seipsum. Et deum quisq̄ amplius debet diligere. q̄ seipsum. Item amplius alius homo diligendus est q̄ corpus nostrum. quia propter deum omnia ista diligenda sunt. potest nobiscum alius homo deo perfrui. quod nō potest corpus. quia corpus per animā viuit. qua fruimur deo. Omnes autem ęq̄ ad paria bona diligendi sunt. sed cum omnibus prodesse non possis. bis potissimum consulendum est. qui pro locorum ꝛ temporum vel q̄rumlibet rerum oportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte coniunguntur. Dim igitur hęc summa est. vt intelligatur legis diuinarum q̄ scripturarum plenitudo charitas esse rei qua fruendum est. ꝛ rei q̄ nobiscū ea re frui potest. id est. dei ꝛ proximi. precipitur enim deus diligi ꝛ primus.

ſ erubescat abiectus ab omnib⁹ ꝛ sic se subiiciat ſ tamen. ſ vt odio

confundatur. Et nolite quasi inimi

babeatis eum ſ ex dile

cuz existimare: sed corripite vt fra

ctione

trem. Ipse autem dominus pacis

ſ hic ꝛ in futuro.

det vobis pacem sempiternam in

ſ id est. ꝛ apud domesticos ꝛ extrancos.

omni loco. Dominus cum omni

ſ vt pacem habeatis ſ scripta ē

bus vobis. Salutatio mea manu

pauli. q̄d est signuz in omni epistoſ quomodo.

la. ita scribo. Gratia domini nostri

ihesu christi cum omnibus vobis

amen.

Epistola ad thessalonicenses secūda explicit. Argumentuz in epistolam ad timotheum primaz incipit

Timotheum īstruit ꝛ docet de ordinatione episcopat⁹ ꝛ diaconū ꝛ omnis ecclesiasticę disciplinę scribēs eis a laodicia per tychicum diaconem.

¶ Epistola ad timotheum prima incipit.

¶C. I.

ſ nomen dignitatis p̄ponit vt hac autorita

Paulus a

te timotheus munit⁹ resistat pseudo aposto

lis

postolus chri

ſ Cui q̄ resistit imperio dei repugnat qui saluat ꝛ christi ex quo est spes glorie. vnde nec in christo nec in deo spem saluationis se habere demonstrat qui apostolo resistit ſ iussionem ꝛ voluntatem ſ patris.

sti ihesu secundum imperium dei

saluatoris nostri. et christi ihe

† ſ in quo est speranda vita eterna non in carnalibus obseruantijs

su † spei nostrę: thimotheo dilecto

† ſ hic gratia p̄ dono spiritussancti. et miseri

filio in fide. † Gratia ꝛ miseri

cordia p̄ remissione peccatorum.

cordia ꝛ pax a deo patre. ꝛ christo ihesu dnmino nr̄o. † Sicut ſ ro

† ſ Scilicet ita fac. non minus. ſ ſ quasi comparem. non p̄cepi quasi minori

† ſ ad ordinandam ecclesiam. ↑ ſ que est ciuitas metropolis asie.

gaui te † vt remanerem ſ epheſi. cū irē

ſ ideo.

in macedoniam: vt denunciares

ſ discretis a catholica fide tam doctoribus q̄ moribus ſ q̄ nos

quibusdam ne aliter docerent ne

ſ subditi † ſ doctrinis eorum. qui legem cū gratia p̄dicant esse necessariam ſ quia quod dicunt de lege. fabula est non res

q̄ intenderent † fabulis ꝛ genealo

† ſ que sine termino sunt. vel p̄hibitis ſ lites.

gijs † interminatis: quę quęstioēs

ſ iusticie.

p̄stant magis q̄ ędificationē dei

ſ vel autem.

quę est i fide. Finis enim p̄cepti

vt autem quisq; se diligat. alio speciali precepto non est opus.
¶ Idem. Charitas ista amor dei est & proximi. Amor huius seculi cupiditas dicitur. minuitur cupiditas charitate crescēte. Cupiditas ergo refrenet charitas excitetur.
¶ Conscientia bona. Aug⁹. Conscientia pro spe. Ille enim ad id qđ diligit se peruenturus desperat. cui male conscientie scrupul⁹ inest.
¶ Et fide non ficta. Vel non fictili et fragili. vel in qua non quisq; sibi quodlibet fingit. sed catholica.
¶ A quibus. Improbat hic aduersarios. qui legalia tradebant dicens a quibus &c.
¶ Non intelligentes &c. Si quando ei de prava & falsa opinione sua reprehendi et conuinci ceperint. ad defendēdum id quod leuissima temeritate et aptissima falsitate dixerūt. de sanctis libris multa verba pronunciant. volentes esse legisdoctores. cum tamē non intelligant quę loquuntur vel de quib⁹.
¶ Scimus autē. Approbat suam partem.
¶ Scimus autē. Ne videretur legem incusare addit. Scim⁹ autem &c. Sed ne iterus videatur eam inducere subiungit. Sciētes hoc. quia iusto nō est lex posita. quia nō ex ea est iustus. sed ex fid ad quid igitur ei necessaria est lex. Sed ideo data est. vt vel reūpuniret. vel peccare nolētem coerceret. Justus tamen etsi ea non eget vtitur. vt sic esset in auctoritate alijs. & futura attestaretur factis.
¶ Quoniam bona. Quomodo bona si non iusto posita? sed ia⁹ iustus non eget pedagogo. sed iniustus vt fiat iustus.
¶ Legitime vtatur. qui scit ad temp⁹ datam. & sub christo deserit. Jam iustis per remissionem non est opus lege a qua liberi sunt per christum.
¶ Legitime vtatur. Lege legitime vtendi multiplex est modus vt secundum aliud iustus. & secundum aliud iniustus recte dicatur legitime vti lege. Iniustus enim ea legitime vtitur. quando intelligens quare data sit. eius comminatione tanquam pedagogo perducitur ad gratiam per quaz iustus fiat. Justus vero & illa legitime vtitur. cuz eam tenendo iniustis imponit. vt sic cum iniustis ceperit inolite concupiscentię morbus incentiuo p bibitionis & cumulo preuaricationis augeri. confugiant ad iustificantem gratiam. & per eā suauitate iusticię delectati pnā litterę minantis euadāt.
¶ Quia iusto non est lex posita. Id est. imposita vt supra illuz sit vt ei dominetur. In illa enim est potius & cum ipsa. q̄s sub ipsa. quia qui

† ſ qualis charitas procedēs de corde puro. hic diffinit vt nec vbiq; nec nusq̄ diffinita sit. ſ procedens ſ puro intellectu. vt nihil nisi deus diligatur & quod dei est
est charitas: † de corde puro. & con
† ſ vel fictili. i. fragili. sed contra aduersa forti ſ simulata. † ſ improbat aduersarios ſ fide. spe & charitate.
scīētia bona. & fide † non ficta. † A q̄
† ſ nescientes mysteriuz legis & prophetarum. q̄ vsq; ad christum † ſ de legalibus.
bus quidam † aberrantes † conuer
ſ quod deteri⁹ ē.
si sunt in vaniloquium. volentes
esse legisdoctores: non intelligen-
ſ que affirmant † ſ per que vt testimonia prophetarum. vel econuerso scilicet nō intell gentes que loquuntur ad probandum quod intendunt. neq; de quibus affirmant. id est. que p bare intendunt.
tes neq; que loquūtur. neq; † de q̄
† ſ illi non intelligunt. nos autem intelligimus nam vt hoc in aliquo ostendatur
bus affirmant. † Scimus autem
† ſ secundum eos vero qui carnaliter tantum intelligunt non bona † ſ iustus vel iniustus.
quoniam † bona est lex. † si quis ea
ſ Spiritualiter. sicut ipsa docet. vel vt per eam agnoscat morbum. & querat medicum.
ſ quod non illi ſ nō ſ etiā
† ſ & cum iustus in fide. quid ei lex.
legitime vtatur: scientes hoc. † q̄ iu
† ſ vt dominetur † ſ contra legez nature agentib⁹
sto non est lex † posita. sed † iniustis
ſ cum bene monerentur a ratione. † ſ per partes ſ ptra deū † ſ in se & proximum
& non subditis † impijs & † peccato
† ſ quibus scelus per se placet † ſ qui vel timore consentiunt. vel fauore aliquo
ribus † sceleratis & † contaminatis
ſ quia lex nature i eis absoleuerat. litteris ē reformata pro eis coercendis
parricidis & matricidis † homicidis

fornicarijs masculorum concubi-
ſ qui plagas cuiuslibet generis inferunt proximis.
toribus plagarijs mendacibus et
ſ morali legi & naturali
periuris: et si quid aliud sanę do
ſ sana doctrina ſ nō contra ſ omnis veritas concordat euangelio
ctrinę aduersatur: quę est secundū
† quod predicat. vel dat gloriam.
euangelium † glorię beati dei quod
ſ vt fideli ſ vnde
creditum est mihi. Gratias ago ei

ſ vt nec mors nec vita separet a christo.
qui me cōfortauit christo ihesu do
ſ cum sub lege infidelis
mino nostro: quia fidelem me exi-
ſ certa scientia ſ preuidit † ſ predicandi † ſ quasi. sed vtrum hoc mihi per legem: Non. quia sub ea fui blasphemus ſ ecce mala que in lege habuit.
stimauit ponēs in † misterio. † Qui
ſ in deum ſ sanctorum
prius fui blasphemus & persecutor
ſ comprehensis inferens contumelias † ſ remissionem non per merita mea
& contumeliosus. † sed misericordi
† ſ Sub lege ignorantia. & ideo incredulitas. modo econtra fides. & veritatis cognitio. Ecce piz q̄ non ex leuitate dimisit priora
am dei consecutus suz: † quia igno
ſ degens † ſ non solum misericordiam consecutus sum. sed fidem & dilectionē & gratiam donorum.
rans feci in incredulitate. † Super
† ſ Qui dona diuersa dedit cum fide & dilectione id est. cum perfectione fidei & dilectionis. quia nulli datur remissio peccatorum sine fide & dilectione
abundauit autem gratia † domini

nostri cum fide & dilectione quę est
ſ non in lege ſ dignus vtilis
in christo ihesu. Fidelis sermo et
ſ non vna ſ quia hic et in futuro saluat ſ iste. s.
omni acceptōne dignus: quia chri
ſ quasi passibilis cum alijs
ſ tā miserum
stus ihesus venit in hunc mundū
ſ quoscunq; etiā paruulos. qui etsi a baptizatis nati. hoc est carne tantum. non spiritu. non ex eo qđ renouatur. quia si spiritus essent ex traduce ex mundato spiritu descenderet mundatus. † ſ inter quos
peccatores saluos facere: † quorum
ſ qui in lege
primus ego sū. Sz ideo misericor
† ſ peccore † ſ Id est. maximo peccatore. vel primū. i. anteq̄ i alijs. vel primū. i. maxīe i me vel añ
dia ☩ secut⁹ sū. vt in ☩ me ☩ pmo oñde
† ſ Id est. perfectam. † ſ q̄ tantum sustinuit et i posteq; nullam reseruat iram
ret christus ihesus † omnem † patiē
† ſ vt nullus de immanitate scelerū desperet ſ qđ faciat amico. qui hoc fecit inimico
tiam † ad informationem eorum qui
† ſ tendentes ſ vt habeant vitam eternam

crediturī sunt illi † in vitam ęternam
ſ ideo ſ pro predictis ſ trinitati † ſ secundum q̄ deus apud deum ſ immutabili
Regi autem seculorum † immortali

cus iusticię est. cuius inimicus est. qui pęne timore non peccat. Amicus vero est. qui eius amore non peccat.
¶ Vel Peccatoribus. In se sceleratis. & contaminatis in proximum.
¶ Gratias ago. Hic ostendit mala sibi fuisse i lege. Bona vero ea dimissa. q̄ fidelis ē et posit⁹ in misterio. vñ sortis. per q̄ oñdit legē post euāgelium inutiliter duci.
¶ Confortauit. Mentem corroborauit. quę prius impossibile putabat. q̄ de domini potestate & maiestate & spe predicabat.
¶ Sed misericordiam dei conse. Cōsequūtur miaz. & q̄ scient peccāt. vt dauid & q̄ ignorant. qđ facilius ignoscitur.
¶ Misericordiam. De eo qđ ignorās feci Vl cā nō tñ ꝓprie. cū mala fuerit ignorātia mīa vero gratuita
¶ Superabundauit. Sup maiora bona q̄z olim mala
¶ Superabūdauit. Qz nō solum peccata dimisit. ß fidē & dilectionē dedit. de q̄b⁹ nulli ē ambigēdū. qz ibus xp̄s venit in hūc mūdū. peccatores. s. f. Et iste ꝑmo ē Fidel. i. ver⁹ & acceptabil. qz vtilis. D iaccep. qz corp⁹ & aiaz saluat
¶ Ut Humanus est sermo iste. Filia lra vt nō dicā diuin⁹ qz si bō q̄ hospitio suscipit hoīem. hūan⁹ dz q̄to magis hūanus ē. q̄ in seipo suscipit hoīz
¶ Quia christus ihesus venit &c. Nulla cā veniēdi fuit christo. nisi q̄ pccores saluos faceret. Tolle morbos. tolle vulnera & nulla ē cā medicinę. Sz venit de ęlo magnus medic⁹ magn⁹ p totū orbē trę iacebat egrot⁹. Jpe egrot⁹ gen⁹ humanū ē. qđ totū pierat ex quo peccauit vn⁹ in q̄ erat totū. Sz venit vn⁹ sine peccato qz saluos faceret a peccato. Veit ei filius hois
q̄rere & saluare qđ pierat. veit p qđ bō erat. Nā p qđ de⁹ erat. sp h̄ erat. q̄ dixit: Celū & terrā ego ipleo. q̄ & i mūdo erat & venit i mūdū. h̄ erat p diuā maiestatē. veit p hūanā infirmitatē. Quare venit? ex mīa. s. qz voluit pcca tollere. pccores saluos facere. Nō enī cū de ęlo ad terrā merita nr̄a. ß pcca traxerīt. vñ & vocab nom̄ ei⁹ ihm. Quare? audi Jpe ei saluū faciet pplm suū Vñ? a peccatis cor. Nunq̄d ad istū pplm ptinēt paruli. ptinēt plane. Sic credite. cū ista fide paruos ad christi grāz portate. Quid mihi dicis; san⁹ ē nō bēt viciū. Quare cū illo curris ad medicū. si nō bēt viciū. Si san⁹ esset nō clamaret ihesus: Sinite paruos venire ad me &c.
¶ Primus. i. peior. qz psecutor q̄ prior nō erat. Nemo ei acrior int̄ psecutores. q̄ nō poz int̄ pccores. pm⁹ q̄ erat. ñ ordie t pis. ß magnitudīe iniq̄tat
¶ In me. Quē y doneū de⁹ gentib⁹ p̄dicatorem ꝓstituit. in quo tantū

exemplum misericordie sue exhibuit.

¶ Invisibili. soli deo. quia ceteri dij visibiles. non soli invisibili: quia sunt & creature quedam invisibiles vt anima. & tamen sensu capi possunt: quia omnes vires eius possunt cognosci: quod non dei.

¶ Invisibilis ē ab oīb⁹ de⁹ ī natura ꝑm illud: deū nemo vidit vnq̄. videtur aūt cum vult. & sicut vult. non sicut est. ꝑ quali spē vult apparere. In futuro vero videbunt eum filij sicut est

¶ Soli deo. Qui solus deus est natura. i. sol⁹ creat. quod de ipsa trinitate intelligitur. Non de solo ꝑre vt quidam volunt. qz non ait soli patri. ꝑ solo deo. Un⁹ enim & solus deus a nobis ꝓdicatur ipsa trinitas. Et vnigenit⁹ quippe ꝛcdum q̄ est de⁹ apud deū. & spūssanct⁹ in sua natura est immortalis & invisibilis.

¶ Hoc preceptū cōmendo ꝛc. P⁹ q̄ cōmemorauit que & quanta sint beneficia patris & xp̄i erga pccores. quomodo populum imbuat disciplina ecclesiastica oñdit.

¶ Conscientiam Vocat cogitationes. in quibus summopere humilitas seruanda ē qua spreta in magnos quidaz deuenerunt errores. sicut in epistola ad romanos legit.

¶ Naufragauerunt. Haymo. Naufragium dr nauis fractio. Et sicut ille ꝑdam suam perdit q̄ naufragiuz patitur & insuꝑ ipse perit. Ita qui bonam ꝓscīam repellunt fidei veritatem pdunt. & insuꝑ eternaliter pereunt

¶ Quos tra. satbanę. Utrūq̄ excōmunicauit vt hoc modo excludatur a satbana regnum satbanę. Aug. Nulla enim creatura ē. siue q̄ in veritate manet dās deo gliaz. siue q̄ in charitate nō stetit q̄rens gloriā suā. quę velit nolit diuine ꝓuidētię non seruiat. Sed volēs facit cū illa qđ bonū est. De illa vero q̄ hoc non vult. fit qđ iustuz est. Non ei tamē rependitur qđ de ipsa iuste fit. ꝑ quo anio ipsa facit. quia neq̄ liberam voluntatez rationabili creature de⁹ negauit. ꝑ potestatem qua iniustos iuste ordinat sibi retinuit.

¶ Tradidi. s. Non vt pereant. quia nihil potest satbanas nisi permiss⁹ qui erat sibi datos. Unde. Jam noli peccare. ne deterius tibi cō. Hec ām cum sit filia abrahę quā alligauit satbanas. xviij. annis nōne opor. ꝛc.

¶ Tradidi satbanę. Aug⁹. Quia illo ad correptōnem boīm vtebat⁹ ꝑceptas apostolica. ꝓuaricatores enim angeli cum principe suo dyabolo recte dicuntur procuratores vel actores diuine ꝓuidentię: & dyabolus magistratus huius mundi dicitur. Sz magistratus sub tanto imperatore nō facit nisi quantum illi permittitur. & procuratores actores q̄ huius mundi nihil faciunt nisi quātuz dominus sinit. Ideo dicit. Tradidi satbanę ꝛc. quia nihil potest satbanas nisi permissus.

¶ Haymo. Tantę autem potestatis erat apostolus tantam q̄ gratiaz habebat. vt recedentes a fide verbo traderet dyabolo. Traditio autē hec est. quia commotus apostolus blasfemijs eorum sententiam protulit ī eos Dyabolus autem qui ad hoc paratus est. vt auersos a deo accipiat in potestatem. audita sententia correpit eos. quod ideo fecit apostolus. vt correcti discant non blasphemare C. II.

¶ Obsecro. Hactenus de pseudo apostolis. hic de oratōnibus.

¶ Haymo. Thimotheo hec verba dirigens. ī illo omni ecclesię formā ꝛ incomprehensibili † ꝛ qui sol⁹ creat. ꝛ sit ꝛ a creaturis. ꝛ in essentia.

inuisibili † soli deo † honor & † gloria: in secula seculorum amen.

ꝛ Quia omnis salus ex christo. non ex lege ꝛ non licet dissimulare. † ꝛ quasi ituro ad bellum

Hoc preceptum commendo † tibi

† ꝛ Id est. secundum scientiam prophetaruz que est in te. vel secundum q̄ spiritus ostendit mihi de te.

fili thimothee. † secundum precedē ꝛ actu

tes in te prophetias. vt milites in

ꝛ exponendis & opere implendis † ꝛ vtilem multis. ꝛ ꝛ consuetudine docendi re & alios. & perficiendo opere quod predicas ore. ꝛ ꝛ quod potes

illis † bonam † militiam: † habens

ꝛ rectam. † ꝛ ne docens erubescat male vite conscius. Erubescibile enī est aliud agere. & aliud predicare. ꝛ ꝛ Conscientiam bonam.

fidem & † bonam ꝓscientiaz. † Quā

† ꝛ flagitijs ꝛ vt qui sordibus est. s. adhuc. ꝛ ꝛ prope. sed non intra ꝛ Id est. etiā fidē perdiderunt. alios secum mergentes

quidam † repellentes † circa fidem

† ꝛ pseudo doctoribus qui fidem perdiderunt.

naufragauerunt. † Ex quibus est

ꝛ nomina ponit. vt nihil ambigui restet

hymeneus & alexander. quos tra

ꝛ sic & tu excommunica ꝛ non vt pereant. sed

didi satbanę: vt discant non blas

vt sic correcti

phemare.

C. II.

tradidit. quomodo debeat missarum solēnia celebrare & pro omnibus supplicare

¶ Primo omnium. Aug. Haymo. Id est. ante omnia fieri obsecrationes. Ordo misse hic ostenditur. quod est spāle genus orationis. Obsecra. vel precationes. i. illa que fiunt iuxta vel ante consecrationem. Orationes. in ipsa consecratione. Postula. vel interpellatōes. quasi ex debito. vt qđ hic geritur: in eterna vita perficiatur. vt cum populus ab episcopo benedicitur.

Gratiarū actiones de peractis. que totuz concludūt quasi totum sit a deo. vt benedicamus domino. Vel obsecratōes sūt adiurationes pro rebus difficilibus. vt pro cōuersione impij. pro remouendis malis. Orationes vt quando iā cōuersis virtutes & bona orantur. Gratiarū act. de omnib⁹ generaliter. Postula. vt quando iam iustis gloria celestis orat

¶ Pro omnibus hoibus. Ut sequamur clementiaz dei. qz deus vult omnes salvos fieri. etsi secūm iustitiam quosdaz reprobet. Un hieronimus in his qui pereunt oī dit iudicium. in salutis misericordiam.

¶ Ut quietam. A persecutione. Tranquillam. sine inquietatione. quod prodest teneris ecclesie

¶ Ut quietam & tranquil. vi. agamus. Aug. Nā vimur & nos pace babilonis. q̄ diu ꝑmixte sūt ābę ciuitates. s. birlin. & babilonia. Ex qua ita per fidem populus dei liberatur. vt apud eā interim peregrinetur. Ideo apostolus admonuit ecclesiam orare pro regibus & omnibus sublimibus eodem spūssancto afflatus. quo & hieremias. q̄ misit epistolam iudęis qui erant in babilone. vt orarent pro vita nabuchodonosor filiorum q̄ eius: & pro pace ciuitatis. inquiens quia in pace eorum erit pax vestra.

¶ Ut quietam. In pace principum quies & regimē seruatur ecclesiarū. Nam in bellis tranquillitas dissipatur. tepescit pietas. districtio soluitur. q̄ soluta: infirmoruz castitas violatur. In pace babilonis pax nostra ē vtiq̄ corpalis. que bonis & malis communis est. dum inter babilonios tenemur captiui. quibus seruire iubemur. & tributa reddere.

¶ Hoc enim bonum est. Ne q̄s putaret hō non esse faciēda pro his quos patitur ecclesia. addit. Hoc enī bonum ē. Et ne quis putet cultu vnius dei & vita bona salutem eē sine participatione corpis christi. i. sine fide ecclesię: vnus inquit deus. vnus & mediator. vt oēs hoīes saluari nunq̄ fiat nisi per medium. Non deū verbum qđ semper erat. ꝑ carnē factum.

¶ Qui omnes vult ꝛc. Si deus qui omnipotēs dicitur: oēs homines vult saluos fieri cur nō impletur. hec eius voluntas. Sed in hac locutōne sensus & condicio latet. vnde petrus ait. Oīs scriptura indiget interpretatōne. vult ergo deus oēs homines saluos fieri. si accedant ad eum. non enim sic vult. vt nolentes saluent. Sed vult eos saluari si & ipsi velint. aliter nō nullum excepit a salute & veritatis cognitione.

¶ Vel Qui omnes vult sal. fa. Quāuis certū sit nobis non omnes saluos fieri. non tamen ideo debemus oīpotentissimę dei voluntati aliq̄d derogare. Nō est credendus omnipotēs aliq̄d voluisse fieri quod factum non sit. Sed ita intelligere debemus qđ scriptuz est: vult oēs homines saluos fieri. Nullus fit saluus. nisi quē vult. Non q̄ nullus boīm sit. nisi quē

ꝛ Quia christus venit saluare peccatores. & quia in hoc militare dēs doce orare. vt ipetret qđ faciēdū est

Obsecro igitur

primo omnium fieri obsecratōes

orationes postulationes gratiarū

ꝛ vel omnis generis.

actiones pro omnibus hominib⁹

ꝛ Etsi mali † ꝛ ducibus comitibus ꝛ qz

pro regibus & † pro omnibus qui ī

ex omni genere colligenda est ecclesia. Etiā de his qui fastu et superbia seculari a fide et humilitate videntur aberrare ꝛ qō et nobis proderit

sublimitate sunt ꝓstituti: vt q̄etā & † ꝛ vtimur et nos pace babilonis. ꝛ ꝛ Id est. cultu et religione.

tranqllam vitā † agamus † in omni

† ꝛ integritate fidei. ꝛ ꝛ pro omnib⁹ orare. ꝛ ꝛ vtile ecclesie.

pietate & † castitate. † Hoc enī † bo

ꝛ gratum deo

num est & acceptum coram saluato

† ꝛ ne desperes. ꝛ ꝛ sicut et nos. † ꝛ per misericordiam. etsi reprobet per iusticiam

ꝛ Non q̄ omnes salui. sed q̄

re nr̄o deo † q̄ † oēs hoies † vult sal

nullus. nisi quem vult fieri. et ideo rogandus vt velit. quia tunc fiet † ꝛ Et ideo vult. ꝛ ꝛ christi q̄ est via veritas et vita

uos fieri. & ad † agnitionem † verita

ꝛ vere oēs quia vnus ꝛc. quasi idem vult om. ho. sal. fi. ꝛ creator oīm

tis venire. Unus enim deus et

ſaluum fieri velit: ſed q̄ nullus ſaluus fiat: niſi quem velit. Et ideo rogandus eſt vt velit· quia neceſſe eſt fieri ſi ipſe voluerit. Sic enim intelligimus z illud. Qui illuminat omnem hominem· non q̄ omnes· ſed q̄ nullus illuminatur niſi ab eo. Et omnes in xp̄o viuificabuntur· quia ſine eo nulli.

¶Vel. Qui omnes vult ſaluos fieri. Non q̄ nullus hominum eſſet· quē ſaluum fieri nollet· qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos· quos dicit acturos fuiſſe p̄nitentiam ſi feciſſet. Sed vt omnes homines· omne hominum genus intelligamus· per quaſcunq̄ differētias diſtributum· q̄ indēos gentes reges p̄uatos diuites pauperes doctos z indoctos colligit eccleſia. Quo locutiōis modo vſus eſt dom̄in⁹ cū ait decimatis mentaz z rutam z omne olus· id ē omnium olerū genus.

¶Vel. Qui omnes vult ſalu·fi. Id eſt· facit omnes velle. Et q̄cunq̄ alio modo pōt itelligi dummodo· credere non cogamur aliquid omnipotentē voluiſſe fieri· factum q̄ nō eſſe: quia omnipotens velle inanit nō poteſt quodcūq̄ voluerit eſ ſētię ſuę volūtate. Vt vult conſulit iubz hortatur.

¶Mediator. Hic eſt arbiter ille quē iob deſiderat dicēs: vtinā eſſz nobis arbiter. Auguſt. Mediator autez inter deum z homines oportebat vt aliquid haberet ſimile deo· z aliquid ſimile hominibus· ne per omnia ſili⁹ horibus longe eēt a do aut per omnia do ſilis longe eſſet ab hominibus· atq̄ ita mediator non eſſet. ver⁹ itaq̄ mediator chriſtus inter mortales peccatores z immortalem iuſtuz apparuit. Mortalis cum hominibus· iuſtus cum deo. Ideo chriſtus mediator dei z hominū dictus eſt· quia inter deum z hominem mortalem eſt deus homo reconcilians horem deo. In tantū mediator inquātū homo eſt. Inquātum autem verbum· non medius eſt· q̄ equalis deo z deus apud deū z ſimul vnus deus. Quem neq̄ nō fieri mortalez oportebat· neq̄ pmanere mortalē. Mortalis quippe factus nō infirmata verbi diuinitate· ſ̄ carnis ſuſcepta infirmitate. Boni autem angeli inter miſeros mortales z btm̄ immortalem medij eſſe non poſſunt· quia ita ſunt ipſi beati z immortales cum deo: vt nō ſint mortales vel miſeri cum hominibus. Mali autem angeli quodā̄modo medij ſunt· quia immortales ſunt cum deo· miſeri cum hominibus. Sed non ſunt veri z boni medij· quia ob hoc ſe interponit medi⁹ immortalis z miſer vt ad beatam immortalitatem tranſire non ſinat. Cui contrarius eſt mediator bonus· quia z mortalis ad tempus eſſe voluit· z beatus in ęternitate p ſiſtere potuit· qui non ſe interpoſuit· vt ad beatam immortalitatem tranſire nō ſineret. Sed ad hoc ſe interpoſuit mortalis z beatus· vt mortalitate noſtra tranſacta ex mortuis immortales· z ex miſeris beatos faceret. Alius eſt ergo medius malus· qui ſepat amicos. ali⁹ bonus· qui reconciliat inimicos ihēſu chriſti.

¶Qui dedit ꝛc. Alia traſlatio. Qui dedit redēptionez ſemetipſum pro omnibus teſtimoniū tēporibus ſuis.

¶Et veritate. Aug. Futura: quę eſt res z merces fidei. Quęris merce· dem· fides p̄cedat. Credimus enim vt cognoſcamus· non cognoſcim⁹ vt credamus. Quid eſt enim fides? niſi credere quod non vides. Fides ergo eſt· quod non vides credere. Veritas quę credidiſti videre.

¶Ira ad proximū. Diſceptatio· ad deum

¶Non in tortis crini· aut auro ꝛc. Vt his omnibus vltra perſo

† ſ ad componendam pacem quaſi medius arbiter ſ pro omnibus factus homo.

vnus † mediator dei z hominum
ſ non enim aliter q̄ per hominē mediat † ſ i hoc indicatur· velle omnes ſaluare.

homo ihesus chriſt⁹: † qui dedit
† ſ nullum excepit qui vellet

redemptionē ſemetipſum † pro om
† ſ vel cuius rei z teſtes p̄eceſſerunt· ſ· prophete z congruo tempore totum eſt completum ſ Id ē· hec res teſtibus approbata eſt angelis z apoſtolis

nibus nobis. † Cuius teſtimoniuz

temporibus ſuis confirmatum ē:
ſ in qua re predicanda † ſ predicator· nomē acq̄ apoſtolus dignitatis

in quo poſitus ſuz ego † predicator
ſ quod plus eſt † ſ z in his q̄ chriſtus dedit ſe· et q̄ ego apoſtolus.

z apoſtolus. † Veritatem dico non
ſ in aliqua parte ſ cui credi oportet· quia fidem docet z veritatem.

mentior· doctor gentium in fide z
ſ futura que eſt res fidei ſ que eſt finis p̄ceptoꝝ dei † ſ quia doctor gentium · vel quia bonum eſt orare

veritate. † Volo ergo viros orare
ſ vbicunq̄ ſint· non ſolum in eccleſia. † ſ ad eterna· non deprimentes ad terrena ¦· ſ man⁹· affectū cordis· qui deum amplectitur

in omni loco: † leuantes puras ¦ ma
† ſ odio alicuius . ſ vbi tempeſtas ire· vel heſitatio: non placet deo ¦· ſ heſitatione ſ ma

nus ſine † ira z ¦ diſceptatione . Si
nus leuent ſine ira z diſcep. † ſ vt humiles audiātur dum orant ¦· ſ religione earū orante eas

militer autem z † mulieres ¦ in habi

† ſ non attrite, frontis vt meretrices. ¦· ſ mentis.

tu ornato cuz † verecundia z ¦ ſobri
† ſ alijs virtutib⁹ cū verecūd. z ſobriet. ¦· ſ criſpis ornantes ſe. vel in tortis auro vel argento non or

etate † ornantes ſe · z non ¦ in tortis
nantes ſe.

crinibus· aut auro· aut margaritis
ſ non ornantes ſe † ſ que extra morem patrie. ¦· ſ Sed per opera ſint promittentes z indicantes extra pietatem animi· quod decet mulieres. vel ornantes ſe per opera quod decet mulieres promit

vel veſte † preciosa: ¦ ſed quod decz
tentes pietatem

mulieres promittentes pietatem p
† ſ orare cum viris ē commune· ſed non loqui· potius. ¦· ſ nichil interrogans.

opera bona. † Mulier ¦ in ſilentio
ſ quod ignorat ſ non erecta z huiuſmodi ſ in eccleſia ſ virum

diſcat cum omni ſubiectione. Docere autem mulieri non permitto ·
† ſ aliqua prelatione ſpirituali ¦· ſ Etſi in ſue ſenectute· vt in clauſtro

neq̄ † dominari ¦ in virum : ſed eſſe
ſ vt non cum vicina confabuletur.
† ſ ordo creationis oſtendit q̄ mulier viro ſubdi

in ſilētio. † Adam enim primus formata ſit

matus eſt· deinde eua. Et adaz nō
ſ eo modo quo mulier. ſ conſenſu.

eſt ſeductus: mulier autez ſeducta
ſ hec ſi dominareť· facilius ſeduceret ſ actu ſ · i· preuaricari fecit † ſ in eccleſia nō debz mulier docere· ſed inde augmentum ſalutis habet · ſi filios quotidie inſtruendo generat deo· vt maneant i fide et dilectione

in preuaricatione fuit. † Saluabit

¶Docere autem ꝛc. Ambroſius. Ecce nō ſolum habitum humilem z honeſtum habere mulierem docuit Verum etiā autoritatem docēdi ei negauit z ſubiiciendam viro q̄ cepit· vt taz habitu q̄ obſequijs ſub poteſtate ſit viri ex quo trahit originem.

¶Adam non eſt ſeductus. Auguſtin⁹. Cum enim preuaricatorem dicat apoſtolus in ſimilitudine preuaricationis adę. Seductum tamen negat. vnde z interrogatus non ait: Mulier ſeduxit me· ſed dedit mihi z comedi. Mulier vero ait: Serpens ſeduxit me. Hanc autez ſeductionem proprie appellauit apoſtolus· p quam id quod ſuadebatur cum falſum eſſet verum putatum eſt· ſcilicet· q̄ deus lignum illud ideo tangere prohibuerit: q̄ ſciebat eos ſi tetigiſſent · ſicut deos futuros· tanq̄ eis diuinitatez inuideret· qui eos homines fecerat Sed etiam ſi virum propter aliquam mentis elationem· (quę deū interoruz ſcrutatorez latere non poterat) ſolicitauit aliqua experiendi cupiditas cum mulierem videret accepta illa eſca non eſſe mortuam· non tamen eum arbitror ſi iam ſpūali mente ꝺditus erat· vllo modo credidiſſe q̄ dyabol⁹ ſuggerebat. Jō ait. Adam non eſt ſeductus prior· nec in eo in quo mulier· vt illud crederet verum. Eritis ſicut dij· Sz putauit vtrumq̄ fieri poſſe vt z vxori morem gereret· z per p̄nitentiam veniam haberet. Minus ergo peccauit· qui de p̄nitentia z dei miſericordia cogitauit. Poſtq̄ enim mulier ſeducta manducauit· ei q̄ dedit vt ſimul ederet· noluit eam contriſtare quam credebat ſine ſuo ſolatio contabeſcere· z a ſe alienatam omnino interire· non quidē carnali victus concupiſcentia· quam nondum ſenſerat: ſed amicabili quadam beninolentia· qua plerunq̄ fit· vt offendatur deus· ne offendatur amicus· quod eum facere non debuiſſe diuinę ſententię vltio ī dicauit. Ergo alio quodam modo etiam ipſe deceptus eſt. Inexpertus eī diuinę ſententię in eo falli potuit· vt veniale crederet commiſſum. Sed dolo illo ſerpentino· quo mulier ſeducta eſt· nullo modo illum arbitror potuiſſe ſeduci.

¶Saluābitur autem. Et ſi mulier fuit cauſa peccati· tamen ſaluabitur· non ſolum virgo z continens: ſed etiam nupta· etſi nunq̄ ab ope nuptiarum ceſſans· ſ per generatōnem filioꝝ incedens· ab hoc mundo exierit ſi permāſerit in fide z dilectione z ſanctificatōne· vt p̄ter propriū vir alterū nō cogſcat. Cum ſobrietate· id eſt· temperantia· vt proprio etiam viro temperate vtatur.

¶Videtur ex his verbis obeſſe mulieri · ſi vel filios non habuerit· vel ſi quos habuerit in bonis operib⁹ permanere noluerit. Sed alibi dicit apls

Beatior erit siue virgo siue vidua si sic permanserit. Vnde potest intelligi cum ait. Saluabitur mulier per generatōnem filiorum occultę rei mysterium figurasse vt scilicet filij mulieris sint bona opera carnis quę maxime in officijs misericordię frequentari solent opera vero misericordię nil prosunt siue paganis siue iudeis qui christo non credunt siue quibuscunq; hęreticis z scismaticis vbi fides z dilectio z sobria sanctificatio non inuenitur. Et ideo addit. Si permānserint. Alioquin si ad litteram accipiatur quasi ina ne ē quod ait: Saluabitur autez per filiorum generationem. Nonne z continens? nonne magis z virgo? Sed mulier typus est carnis adam rationis quę volat ad deum vt passer ad domum. Caro generat filios id est opera quę tamen non prosunt paganis z huiusmodi nisi tantum ī fide z dilectione. Hęc ē turtur quę ponit pullos ī nido id est ī vnitate ecclesię hęc ē quę primo seducitur z seducit virum.

¶C. III.

¶Si quis episcopi desi bo op desi. Hieronimus ad oceanū. Opus: non dignitatē laborem: non delicias nō crescere fastigio. ß humilitate decrescere vt fiat seruus z minister hominuz propter christum vt etiaz intermissa rachele decora facie sed non relicta cum iacob ītret ad lyam oculis lippam. Et de monte cum moyse descendat ad campos z de ocio contemplationis ad laborem actionis. Nō enim sic esse quisq; debet ociosus vt ī eodem ocio vtilitatez non cogitet proximi nec sic actuosus vt cōtemplationem non requirat dei. In ocio ñ iners vacatio delectare debet ß vel inquisitio vel inuentio veritatis vt in ea quisq; proficiat z quod inuenerit alteri ne inuideat. In actiōe vero non amandus est honor in hac vita siue potentia quia oīa sunt vana sub sole sed opus ipsum quod per bonorem z potentiam fit sic recte et vtiliter fit s. vt valeat ad salutem subditoruz. Vnde. Si quis episcopatū desi bo op desi. Exponere voluit quid sit episcopatus quia nomen ē operis non honoris. grecū enim est z inde ductum vocabulum q; ille qui pręficitur illis quibus pręficitur superintendit curam illorum scilicet gerens. Scopos enim intentio est epy supra. Inde episcopus latine superintendens dicitur vt intelligat se non esse episcopum qui pręesse dilexerit non prodesse. Episcopatus enim est super suam z aliorum vitam intentio. Itaq; a studio cognoscendę veritatis nemo prohibetur quod ad laudabile pertinet ocium. Locus vero superior sine quo regi populus non potest etsi teneatur z administretur vt decet indecenter appetitur. Ideo in ocio cogitāda est vtilitas proximi in actione requirenda est contemplatio dei. Ocium sanctum quęrit charitas veritatis: negocium iustum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit: vacandum est veritati. Si imponitur: suscipienda est propter necessitatem charitatis. Sed nec sic deserēda est delectatio veritatis ne subtrahatur ipsa suauitas z opprimat ista necessitas. **Irreprehensibilem.** Idem quod ad tythum: sine crimine. Res pene contra naturaz: vt sine peccato. Sz talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicantur. **Unius vxoris virum.** Id est monogamum post baptis. Si enim z ante coniugem habuit quę obierit: non eī putatur cui prorsus nouo nec stupra nec alia quę ante fuerunt iam obsunt

autem per filiorum generationem
ʃ dei et primi
si permanserint in fide et dilecti
† ʃ quam in baptismo perceperunt. ¦ ʃ temperantia contra estum vitiorum.
one † z sanctificatione ¦ cum sobrie
tate.

¶C. III.

H ʃ vir potest pesse. z determinat ōs qui desiderat opari z pdesse multis non superbe dominari: si irreprehensibilis ꝛc.

Fidelis sermo
si quis episcopatum desiderat: bo
ʃ vt bene operari possit
nū opus desiderat. Oportet enim
ʃ non obnoxium reprehensioni
episcopum esse irreprehensibilem
vnius vxoris virum sobrium pru
ʃ in omnibus agēdis † ʃ habitu z gestu ¦ ʃ verecundum ¦ ʃ qui in hoc ante consueuerit
dētem † ornatum ¦ pudicum ¦ hospi
† ʃ qui habet gratiam docendi. ¦ ʃ qui hoc agat frequenter
talem † doctorem non ¦ vinolentuz
† ʃ ita irascibilem z perturbati sensus vt percuti at qui debet esse patiens. ¦ ʃ qui modum animi seruet.
non † percussorem: sed ¦ modestum.
ʃ qui hoc soleat ʃ qui facile a iusto deuiaret
non litigiosum. non cupidum. sue
† ʃ ne imitentē filios heli qui in vestibulo templi cum mulieribus dormiebant z religionem predaz putantes quod in hostijs erat in suas delitias cōuertebant ʃ sic
domui bene ꝑpositum. † filios ha
bentem subditos cum omni casti
† ʃ minori de qua familiariori cura
tate. Si quis autez † domui sue be

† ʃ maiori vbi tot z alient quasi nullo modo.
ne pręesse nescit: quomodo † ecclię
dei diligentiam habebit? Non ne
ʃ non rudem † ʃ quare ¦ ʃ pre ceteris dignorem se putans quasi eo egeat religio
ophitum: † ne in ¦ superbiam elatus
in iudiciuz incidat dyaboli. Opor
tet autem illum z testimonium ha
ʃ non solum a fidelibus
bere bonum ab his qui foris sunt
† ʃ Contemptum apud infideles vel fideles z sic in odium z in alios dyaboli laqueos
vt non † in opprobrium incidat et
† ʃ nisi episcopos pro presbiteris acciperet non de eis intermitteret descendēs ad dyacones
laqueum dyaboli. † Dyacones si
ʃ oportz esse † ʃ vt qui seminat discordias
militer pudicos. † non bilingues.
† ʃ quod est emere z pluris vendere
non vino multo deditos. † non tur
† ʃ vt qui frequenter hoc agunt ¦ ʃ Sciant quod de fide alijs occultum est
pe lucrum † sectantes: ¦ habentes
ʃ manentes.
mysterium fidei in conscientia pu
† ʃ non ait simpliciter bi sed ait. Et bi in hoc inuuit z episcopos esse probandos
ra. † Et hi autez probentur primū:
ʃ tales inuenti ʃ scilicz.
z sic ministrēt nullū crimen haben
† ʃ ordinandorum quę si male et mererices fuerint viri eis regendis necessarij tollendi non sunt ab eis.
tes. † Mulieres similiter pudicas
non detrahentes: sobrias fideles
ʃ victis et factis ¦ ʃ etiam † ʃ quam deus decreuit homini cum qua benedicitur quod non cum secunda
in omnibus. ¦ Diacones sint † vni
vxoris viri: qui filijs suis bene pre
† ʃ quia tales bene ministrabunt et qui bene ministraucrint quasi ne cui sit hoc graue
sint z suis domibus. † Qui enim

¶Sobrium. Ministri templi prohibētur vinum z siceraz bibere ne ebrietate grauentur corda eorum z vt sensus vigeat semper z tenuis sit. **Prudentem.** contra eos qui sub nomine simplicitatis excusant stulticiam sacerdotuz. **Ornatum.** vel virtutibus vel motu z incessu habitu z ſmone cōmuni. **Doctorem.** Quia innocēs absq; sermone conuersatio quantuz exemplo prodest: tantum silentio nocet. Naz latratu canum z baculo lupi sūt arcendi. Vnde. Maledictus canis non valēs latrare. **Non violentum.** Hieronimus. Quia venter mero estuans cito despumat in libidinem. Noe ebrietate nudauit femora. Loth quē sodoma non vicit: vina vicerunt. **Non percussorem.** Vt cum sequatur qui dorsum posuit ad flagella i xpm **Non litigiosum.** Nichil est impudentius arrogantia rusticorum qui garrulitatem autoritatem putant z parati ad lites: in subiectos tumidi intonant. **Non cupidum.** Vt apostoli nihil pręter victum et vestitum quęrens. **Domui suę bene prępo.** Nō vt opes augeat. sed vt quod populis pręcepturus est prius a domesticis exigat. **Non neophitum.** heri catheczminus. hodie pontifex. heri in theatro. hodie in ecclesia. vespere in circo. hodie in altario. dudum fautor hystrionum. nunc consecrator virginum. **Ne in superbiam elatus.** Nescit momentaneus sacerdos humilitatem. modos personarum. vel se contemnere. non ieiunauit. non fleuit. non se correxit. non pauperibus erogauit. In arrogantiam quę est ruina dyaboli incidūt qui puncto horę neczq discipuli fiunt magistri. **Oportet autē illum z testimonium habere ꝛc.** Hęc clausula congruit principio q; irreprehensibilis sit non soluz a domesticis. sed ab alienis iudęis gentibus hęreticis. vt qui religioni detrahunt: iure eius detrahere non audeant

¶Non turpe luc. Haymo. Turpe ē huic professiōi ꝗstibz studere.
¶Nullū cri. Aug. Crimē ē peccū gue accusatōe z dānatōe dignissimū
¶Mulieres similiter. Ambro. Cum sanctū pręcipit creari epm z diaconū. plebē ñ disparē vult eē. etiā in ifimo gdu mulieꝝ. vt munda sit ecclia ß occasiōe horę xbox catbaphrigę dicūt diaconas debere ordinari qđ est **Diacōes.** P? inpositoz d mlierbz itez de diacōis dic ꝑ auctoritatē

¶Ecclesia. Multorum ꝙuocatio ad vnius dei cultum.

¶Columna veritatis. In se bñ sustinens veritatem·ne corruat·licet tribulẽtur.

¶Sacramentum dicit res occulta. Idẽ z mysteriū. Sacramẽtum ḡ appellatur ꝺ verbū patris·qđ in natura deitatis vel diuinitatis ĩ qua pñi est ḡle inuisibile manet. Et ꝺ sacramẽtum ẽ pietatis ·i· totiꝰ sanctę religionis z verę culturę ·z iõ cautiꝰ seruãda ẽ eccl'ia

Magnum ·qz magnitudinis eiꝰ nõ est finis. Et manifeste magnum ·qz apparuit ꝓ prędicatõez z ꝓ multa miracula

¶Manifestatũ in carne. Sacramẽtum qđ est christꝰ ĩ carne dic mãifestatũ. Natꝰ enĩ bõ filiꝰ dei ·q̃ in secreto erat apud deũ ope z ꝓdicatiõe declarauit se creaturę

¶Apparuit angelis. Nõ in deo tñ intelexit angel' qđ abscõditũ ẽ ·ꝺ z hic appareat eis· cum efficitur at qꝫ propalatur

¶Qui priꝰ visus humilis deuicta morte ĩ maiestate appuit: vt agnoscẽtes angli mysteriũ qđ prius latuit declaratũ in carne· genu illi flectẽtes q̃i ꝺo gras agãt: qꝝ didicerãt veritatem.

¶In mundo Ut pfidia mundi veniã erroris mereri non possit Sicut dñs dicit de iudeis. Si nõ venissez z locutus eis fuissez peccatũ habẽt.

¶C. IIII.

¶Spũs autem manifeste. Nunc sibi futura spũssanctꝰ reuelauerit ad instructõnẽ z cautelã ecclię non tacet: dicẽs futuros pestiferę doctręꝫ viros· vt ꝑmõita ecclia sit solicita· ne ab hmõi hõibꝫ circũueniat'·q· ita ẽ digna domꝰ dei·ꝺ sps mañ·ꝺ·Et iõ pro eius sublimitate ne curã deponas

¶Cauteriatam. Cauterium est ferrũ a cauendo dictum

¶A cibis. Quasi ĩmũdis·nõ cã corpalis castigatõis. Quos ꝺe·creⁿ Hec doctrina sanctorum·illa demoniorum.

bene ministrauerint · graduꝫ sibi
ſ vt ep̃i fiant
ſ excellentiorem ſ vtilez hõibꝰ ſ glorie eterne
bonum acquirent: z multã fiduciã
ſ z hoc per fidem † ſ Etsi spero venire ſ a
in fide q̃ est in christo ihesu. † Hec
deo necessaria
tibi scribo fili timothee sperãs me

venire ad te cito. Si autem tarda-
† ſ volo ·ſ· ſ tamen ſ interim ·ſ· ſ secũm diuersitates singulorum
uero † vt ·ſ· sciaſ · ſ quomodo oporteat
ſ ideo caute agendum
te in domo dei conuersari quę est
ſ tanto cautius ſ quia multi ibi sunt † ſ z ita in illis vita ·ſ· ſ quod patet·quia tot ꝓ christo sustinet ·ſ· ſ fulcimentum iam nutantibus ruituris.
ecclesia dei † viui: ·ſ· colũna z ·ſ· firma-

mentum veritatis. Et manifeste
ſ in ecclesia·ideo cautius seruanda causa religionis †. ſ christus secundum deitatem ꝺ occultus
magnum est pietatis † sacramentũ
ſ inuisibile in se † ſ ecclesie·ne sit ei negligens·p qua tantum fecit ·ſ· ſ assumpta ſ Id est·operibꝰ z virtute in carne ostensis claruit quis essz qui erat in carne
quod † manifestatum est ·ſ· in carne·
ſ Sanctus z iustus ostensus est·quia de spiritu sancto concepꝰ † ſ quod etiam.
z iustificatum est in spiritu: † appa
ſ qui ex eo profecerunt † ſ ecce item magnũ sacramentum
ruit angelis· † prędicatum est genti
ſ manens † ſ de hac
bus·creditum est in mundo· † assũ
mortalitate † ſ Super omnem creaturam· habẽs nomen quod est super omne nomen.
ptum est in † gloria.

¶C. IIII.

¶Spiritus autez
† ſ mihi in corde † ſ contra que amplius modo prouidendum vel vigilandum est.
manifeste † dicit: quia ĩ † nouissimis
† ſ vnde.nisi venerit discessio·primum ·ſ· ſ notabiles
temporibus † discedent ·ſ· quidam a
ſ quasi cupide † ſ quia ĩ illis maligni spiritus loquentur
fide: attendentes † spiritibus erro
† ſ non quidem hominum·sed. ſ hoĩum·demonia habentium.
ris ·z doctrinis † demoniorum in
ſ Simulatione·vel simulata religione vt magis decipiant.
hypocrisi loquentium mendaciuꝫ
ſ adustam igne male conscientie·z signo mendacij aperti notabilez·vt omnes caueant ſ corruptã praua cogitatione
z cauteriatam habentium suam cõ
† ſ hoc scilicet ſ Id est·a nuptijs abstinere· quas dicunt esse institutas a malo autore
scientiam † prohibentium nubere:
ſ z precipientium † ſ non vt illi mentiuntur princeps tenebrarum
abstinere a cibis † quos deus crea
ſ vt homo propter quem omnia· percipet· z inde gratias ageret
uit ad percipiendum cum gratia
† ſ qui bene credunt de cibis · z qui quod credũt intelligunt·quod non omnes
rum actione † fidelibus: z his qui

ſ hãc scilicz.
cognouerunt veritatez. Quia om
† ſ a sua natura ſ animalia quedam dicta fuerũt immunda·non natura·sed significatione.
nis creatura dei † bona est: z nichil

reꝯciendum quod cum gratiarum
† ſ Solet percipi ·ſ· ſ ne diabolus per eũ noceat
actione † percipitur. ·ſ· Sanctifica
ſ filium per quem creauit pater.
tur enim per verbum dei z oratio
† ſ q̃ dixi de creaturis z nuptijs ·ſ· ſ ante· vel publice
nem. † Hec ·ſ· proponens fratribus
ſ re z opinione.
bonus eris minister christi ihesu:
ſ qui bene potes quia. ſ ab alijs.
enutritus verbis fidei z bonę do
ſ in moribus † ſ ab infantia ſ etiam tuo studio.
† ſ vbi nec aptitudo
ctrinę quam † assecutus es. ·ſ· Ine
† ſ vel inanes·sine fructu·z si ibi ratio videat vt i legalibus ſ quas solent anus narrare
ptas autem z † aniles fabulas deui
† ſ non sufficit illa vitare·nisi vera confirmet · addit·exerce·quasi·illa propone fratribus·sed ·ſ· ſ ad cultum z religionem omnipotentis dei z ad opera misericordie
ta: z † exerce teipsum ad ·ſ· pietatem.
ſ de pietate moneo·ideo † ſ frena carnis ſ i qua te fatigas ·ſ· ſ vt vitatis vitijs careat pena.
Nam † corporalis exercitatio ·ſ· ad
ſ quando saluti omnium studet.
modicum vtilis est: pietas autem

ad omnia vtilis est· promissionem
ſ vt hic bonis abundet spiritualibus z temporalium sufficientiam habeat
habens vitę quę nunc est z future.
ſ verax † ſ Et iste de pietate. ·ſ· ſ quia vtilis.
Fidelis † sermo: ·ſ· z omni acceptio
† ſ quod in me ostẽdo ſ in hoc q̃ pietas habz promissionem vite huius z future ·ſ· ſ scilicz apostoli
ne dignus. † Jn hoc enim ·ſ· labora
ſ opprobria patimur.
mus z maledicimur: quia speramꝰ
ſ sicut promisit deus qui dat vitam. † ſ qui solẽ suum oriri facit super bo·z·m· ſ qui cũ iumentis saluat carnales
ſ vel o ſ vel o.
in deum viuum: † qui est saluator
† ſ hic z in futuro·secundum corpus z animam
omnium hominum·marime † fide
† ſ Scientibus ·ſ· ſ vt fabulas vitẽt·z se exerceãt ·ſ· ſ nescientes. † ſ ita mature·q̃ nemo
lium. † Precipe ·ſ· hec z ·ſ· doce. † Ne

mo adolescentiam tuã contemnat
ſ vt videntes tuam conuersatiõem exemplo tui proficiant † ſ vt tuo exemplo loquant.
sed exemplum esto fidelium † in ver
ſ honesta ũer alios ſ dei et primi.
bo·in conuersatione·in charitate·
ſ mentis et corporis ſ vt hoc possis
in fide·in castitate. Dum venio· at
† ſ post lectionem ſ iam volentium ſ nesci
tende lectioni † exhortationi z do
entium] ſ qz ad hoc pstitut ſ episcopat
ctrinę. Noli negligere gratiaꝫ quę
† ſ ne ergo facias eam irritam·ne inobediens sis his quibus caput inclinasti. ſ scõm electionez·in qua ex preteritis videtur dicere qualis futurꝰ sit.
i te est: quę ẽ tibi data per † prophe

tiam cum impositione manuum

¶Sanctificatur Sanctus fit cibꝰ z salubris·nõ noxius animę vel corpi·verbũ sanctificat · oratio impetrat dyabolꝰ vero per cibũ temptat.

¶Nam corporalis exer: Dat intelligi qđ vigilijs ieiunijs oꝝonibus·z bonis opibus se exercebat: nõ a deo intentꝰ opibꝰ mięꝫ

¶Pietas. Quę operatur bona fratribꝰ valet ad promerendũ deum.

¶Vitę quę nunc est. Habẽs hic diuitias z gloriaz·in futuro vitam ętternam. Vñ. Leua eiꝰ sub·c·m·z dextera·i·a·m·vñ etiam. In dextera eius anni vitę·in sinistra diuitię z honor. Et dominꝰ ĩ euangelio. Accipietis ĩ hoc seculo centies tãtũ id est·multiplicatõez diuitiarꝫ z glorię · z in futuro seculo vitã ęternaz. Dis summa disciplinę nostrę in misericordia z pietate ẽ·quã sequens si lubricuz carnis patitur vapulabit Si quis autem·solum exercitiuz corporis habuit · perennes pęnas patietur.

¶Precipe hęc et doce·Monet euz vt profectus eius per omnia exemplũ esset alijs vt in adolescente mirabilis videretur z grauis disciplina· vt actꝰ eius excusarent·z non quasi iuuenis·sed quasi senioz habeat'·z erubescerent maiores natu si non exhiberent seiuxta formaz huius cõuersatione z moribus graues.

¶Prophetiam? Vocat inspirationez sanctispiritus·per quã ꝓscibat quid de hoc z de ceteris essz actur. Ideo ait. Quę data ẽ tibi per prophetiam quia spiritu reuelante cognouit apostolus timotheum esse dignuz episcopali honore.

¶Ambrosius. Prophetia est qua eligitur· quasi doctor futurus idoneꝰ. Manus impositionis verba sunt mystica·quibus cõfirmatur ad hoc opus electus·auctoritatem accipiens teste conscientia sua · vt audeat vice domini sacrificium deo offerre.

¶ Presbiteri. Pro presbiterorū · qr minus tribus esse non possūt · Et vocat p̄sbiterum episcopum · vel quia vnus manuz imponit ceteris assentientibus. Vel presbiterij quia presbiterium est causa cur man⁹ imponant · vel quia impositio manuz p̄sbiterium dat ordinato.

C. V.

¶ Ne increpaueris. Ne indigne ferēs se a minore correctum magis exasperetur q̄ proficiat.

¶ Ut fratres. Ut videntes se amoris cā commoneri facilius se corrigant

¶ In omni castitate. In alloquio iuuencularum recte iuuenis docastitate admonet.

¶ Que uere uidue sunt. Hiero⁹. Hoc est que omnium suorum auxilio destitute sunt · z que manib⁹ suis laborare non p̄nt quas paupertas debilitat · etas q̄ conficit · q̄ bus de⁹ spes est · z omne op⁹ oratio. Ex quo intelligi datur adolescentulas viduas exceptis his quas excusat infirmitas vel suo labori · vel liberorum ac propinquorum ministerio delegari · non recipiendas. Honor autem in presentiarum · vel pro elemosina vel pro munere accipitur: vt illud presbiteri duplici honore digni habeantur maxime quia laborāt in verbo z doctrina. Et in euangelio dominus disserit mandatū legis · in quo dicitur. Honora patrem · non in verborum sono · qa inopia parentum cassa potest adulatione frustrari · ℈ in victus necessarijs ministrandis debere intelligi. Jubēte enī deo vt filij alerent parentes pauperes · et reddere beneficia senibus que paruuli acceperant · scribe z pharisei econtrario docebant filios ne parētibus crederēt · d. Corban hoc est donum quod altari pollicitus sum · z in templi dona promisi · si tu a me acceperis cibos vertetur in tuum refrigerium · atq; ita fiebat vt egentibus patre z matre sacrificium offerrent filij; quod sacerdotes z scribe consumerent.

¶ Parētibus. Parentes sunt ijdez qui superius filij z nepos. vnde et in mundana lege parens parenti iubetur per graduz succedere · Quib⁹ mutuam vicem reddimus · cum a patribus educati sumus · alios pari lege nutrimus.

† ℈ predicta ad officium tuum pertinētia · ℈ quia ad hoc electꝰ · ⁊ ℈ Id ē · hec exequere assiduo actu

presbiteri. † Hec meditare · in his

℈ vt nullus ignoret te omnibus proficere.

esto: vt profectus tuus manifestus

℈ vt p̄ficias † ℈ qualiter viuas

sit omnibus. Attende tibi † z doctri

z doceas. ℈ que tibi z alijs valent.

ne: insta in illis. Hoc enim faciēs

℈ duplex merces

z teipsum saluum facies: z eos qui

te audiunt.

C. V.

℈ Etsi instandum · tamē cum discretione ℈ etate vel moribus

Seniorem ne

† ℈ pro etatis honore · ⁊ ℈ vt faciliꝰ suscipiat. potest enim vereri ne post correptus. Senior tamen stultus vehementer est increpādus vt ait gregorius.

increpaueris: † sed † obsecra vt pa

† ℈ cum affectu dilectionis. ⁊ ℈ vt miti sermōe doceantur z sic honorifice proficiant

trem. Juuenes † vt fratres · † anus

℈ vt p̄ompte possint bone conuersationis suscipere disciplinam:

vt matres: iuuenculas vt sorores

℈ vt nec nutus contra eas fiat † ℈ sumptibus ecclesie sustentando · z solatijs fouendo

in omni castitate. Uiduas † hono

℈ Sicut viro · ita ab amore mūdi destitute † ℈ ri

ra: que vere vidue sunt. † Si qua

tamen omnes · sed. Si qua ·

autez vidua filios aut nepotes ha

℈ In quo probabitur vt demuz digna sit vidua ecclesie nuncupari. preire enim debent merita vt debitus honor tribuatur.

bet: discat primum domum suam

pie regere: z mutuam vicem redde

℈ qui eam aluerūt

† ℈ parunlos regere ℈ non solū in ecclesia seruire

re parētibus. † Hoc enim acceptū

† ℈ Que vero z vera est z desolata · i · non habens domū · sperz &c · i · recipiatur ī ecclesia z instet. Nā

est coram deo. † Que autez vere vi

si aliter: mortua est · z sit irreprehensibilis · vel est † ℈ hoc est sperare debet ℈ vel rat.

dua est z desolata † speret in deum:

diffinitio vere. quasi · veram recipe. hec autem est ℈ vel at. † ℈ pro remotione totius mali. ⁊ ℈ pro adeptione bonorum

z instet † obsecrationibus z † oratō

vera. Que vera est sperat et instat · nam alia non ·

℈ instat

nibus nocte ac die. Nam que i de

et hoc est. Nam que. Et his precipe vt non sint in

℈ mūdi ℈ omuni uita ℈ in anima

licijs est viuens: mortua ē. Et hoc

delicijs · et vt sint irreprehensibiles.

℈ uiduis ℈ qr iam non in eis occasio mundi

precipe: vt irreprehensibiles sint.

℈ uera uidua si habet domum regat: si autez hoc neglig it

Si quis autem suorum z maxime

℈ Qui tam domestici ut parentes filijs · uel parētibus filij ℈ ut sunt parentes · fratres et hmōi.

domesticorum curam non habet.

† ℈ operibus · etsi non uerbis · quia proximum nō diligit ⁊ ℈ quia hic nondum ueritatem nouit · ue

promisit.

fidem † negauit: z est † infideli dete

℈ uera z desolata eligatur · sed huius etatis ℈ ç

℈ vel eligitur

rior. † Uidua eligatur nō minus se

℈ vbi extrinsecus fomes libidinis † ℈ propter sacra dictum sacramentum.

xaginta annorum · que fuerit † vni⁹

viri vxor · in operibus bonis testi

℈ fideliter.

monium habens · si filios educa

℈ pauperes † ℈ predicatorum

quos tunc recipere fuit periculosum

uit · si hospitio recepit · si † sanctorū

℈ in carcere vel huiusmodi.

pedes lauit · si tribulationem pati

℈ quid p singula

entibus subministrauit: si omne o

℈ būliter. † ℈ quarum

sanguis feruet

pus bonum subsecuta est. † Adole

scentiores autem viduas deuita.

℈ quia hoc sepe contingit † ℈ post votum continē tie luxuriose uixerint · in cibis z alijs ⁊ ℈ quasi tūc non sit peccatum nubere

Cum enī † luxuriate fuerint · ⁊ ī chri

℈ non dico nubunt. ℈ pro fracta

sto nubere volunt: habentes dam

fide voti † ℈ Id est · votum · vel in voto violato: baptismi fidem ⁊ ℈ volendo etiam.

nationem · quia † primā fidem ⁊ irri

℈ cum predictis malis

tam fecerunt. Simul autem z oci

ose discunt circumire domos · non

solum ociose · sed z verbose z curio

℈ religioni nocentia. ℈ turpia

se: loquentes que non oportet.

℈ ne hec contingant † ℈ quod bonū est ⁊ ℈ Et hoc item bonum

Uolo ergo iuniores † nubere · † fili

℈ item bonum ℈ quare

os procreare · matres familias ēe:

hec ℈ Et sic † ℈ infideli · cui gratū est de nobis male loqui

nullam occasionem dare † aduersa

℈ id est. maledicendi. ℈ volo ita ℈ qr

rio maledicti gratia. Jam enim q̄

℈ post votum

daz conuerse sunt retro post satha

℈ et huiusmodi non sunt recipiende · sed

℈ iuuenes.

nam. Si quis fidelis habet vidu

℈ que necessaria sunt † ℈ quasi · si aliunde nō haberent · ecclesia daret eis · non tamē reciperētur.

as · subministret illis: † z non graue

tur ecclesia · vt his que vere vidue

¶ Desolata spe rat. Uidens ex nulla parte se habere suffragium · toto animo ē deuota deo · de quo solo sperat auxilium vite z salutis

¶ Que in deli cijs. Genus est imposture honorem vidue habere velle · z non obsequi deo · z aliud agere · aliud profiteri · cum profiteatur religionē.

¶ Curam. Cura impendenda parentibus vt ihesus matrē iohāni commēdauit.

¶ Pedes lauit. Augustin⁹. Faciamus hec inuicem humiles. ad humilr fecit excels⁹ Magna est in hoc cōmendatio humilitatis Et faciunt hoc sibi inuicem fratres etiā ipso opere visibili · z q̄ manu non faciunt: corde faciunt. Multo autez melius est vt etiaz manib⁹ fiat. Nec hoc dedignet quod fecit christus facere christianus qui ad pedes indinat ei in corde excitat. vel si iam est: confirmatur humilitatis effect⁹.

¶ Deuita. Jd ē vota castitatis earuz · nō vsq; adeo cures · vt eas ecclesie alimonijs sustentandas suscipias.

¶ Ambrosius. Prohibet adolescentulas viduas in hac suscipi professione Lubrice enim etati facile credi non debet

¶ Habentes dā nationem &c. Augustinus. In coniugali quippe vinculo si pudicicia cōseruetur · dānatio nō timetur. Sz viduali continentia z virginali excellentia virtus muneris amplioris expetitur · qua expetita et electa et voto oblata · iam non soluz capessere nuptias · sed etiam si non nubatur nubere velle damnabile. Vouentibus enim virginitatem vel viduitatem non solum nubere · sed z velle damnabile est. Omnis huiusmodi similis est vxori loth que retro aspexit.

¶ Primā fidem. Augustinus. Etsi non nubendo: tamē volendo · nō quia nuptie damnentur · sed fraus propositi · z fracta fides voti damnatur z voluntas que a proposito recedit damnabilis est · sive nuptie sequantur sive nō.

¶ Cōuerse sunt retro. Augustinus. Ab excellenti illo vidualis vel castitatis virginalis ꝓposito in posteriora respiciendo ceciderūt z interierūt.

¶ Qui bene prę sunt. De honore pre sbiteroꝝ ħ agit · q̄ Illud qđ dixi de viduis obserua. Et hoc etiaꝫ ꝯcipe đ presbiteris · vt presbiteri q̄ bñ pręsunt vita ꝛ doctrina digni habeantur

¶ Duplici hono re. Boni enī dispēsatores ꝛ fideles · non solum honore sublimi ꝙ ueniri q̄bēt · ß ꝛ terreno · vt non contristent indigentia sumptuum ꝛ gaudeant obediētia spūalium. Instantioꝛ enī fit · si nō būilientur inopiā · ꝛ crescit in illo āutoritas cuꝫ videt se etiam in pręciū laboris sui fructū percipe · non vt abūdet · ß vt nō deficiat. Tanta enī mercēs dēt eē euangelizāti regnum dei · vt non cōtristet nec extollat.

¶ Aug⁹. Necessitatis ē accipere · charitatis ꝙ bere · non tamen vna le est euangelium vt ꝙ bis prędicetur · ß pro ęternis. Si enī sic venđunt magnā rē vili vē dūt. Accipiāt ergo sustētatōneꝫ necessitatis a populo · mercedē dispēsatōis a dño. Nō enim a populo reddit q̄ merces illis · qui sibi in charitate euangelij seruiunt · ß tm̄ dispēdium dat · in quo vt possint laborare pascātur

¶ Aduersus presbi. Solet q̄ coꝛripit nō amari. Et ideo habita occasiōe facile accusatur. Contra ß monet dicens.

¶ Coꝛaꝫ oībus. Aug⁹ de verbis dñi. Aliquando debes coꝛripere peccātes inter te ꝛ ipsum solum · vt dñs in euangelio · aliq̄n coram omnibus · vt cętęri timeant. Illud quā do in tę peccauit · i · q̄ tu scis q̄ peccauit · tūc secreto · ne non sis coꝛrector · ß proditoꝛ · vt ioseph de maria solus suspicans adulterium. Quando autem palam peccatur: palam arguendum est.

¶ Testor coram deo. Deus sit michi testis · q̄ animam meam saluam tibi caue.

¶ Neq̄ cōicaueris. Aug⁹. Firmissima veritas hoc habet q̄ non nisi consensione intelligenda est communicatio peccatoꝝ · quā vetat apostolus · qua quis peccatis alienis communicat si ea palpat · ꝛ cum possit coꝛripere ꝛ coꝛrigere negligit.

¶ Noli adhuc a. ꝛc. Quia castitateꝫ admonuit · hac occasione immoderatam abstinentiam prohibet · quam ipse inierat.

¶ Ambrosius. Nunc speciale consilium dat ei vt seipsuꝫ salubri regat

† ſ illud qđ habet ecclesia ¦ · ſ hec etiam precipe de presbiteris

sunt † sufficiat. ¦ Qui bene pręsunt

† ſ spiritualiter obediendo · ꝛ exteriora subministrando ¦ · ſ subditis.

presbiteri · † duplici honore ¦ digni

habeantur: maxime qui laborant

ſ exhortatōne · scientibus † ſ nescientibus ¦ · ſ de exteriori honore probat.

in verbo † ꝛ doctrina. ¦ Dicit enim

† ſ · i · non prohibebis sumere necessaria ſ vel nō infrenabis.

scriptura: † Non alligabis os boui

† ſ Item dominus in euangelio. ſ vt vires repararet in laborem.

triturāti. † Et dignus est operari-

† ſ Ambrosius. Non facile accusanda est persona tam alti ordinis · vt sit vice christi. ſ autem.

us mercede sua. † Aduersꝰ pręsbiterum accusationem noli recipere:

ſ duo sufficiunt · si adeo probati.

nisi sub duobus vel tribus testibꝰ.

ſ hos autem testimonio convictos peccasse vel q̄ manifesti sunt.

Peccantes coram omnibꝰ argue:

ſ presbiterū vel subditū † ſ vt autem presbiter non accusetur.

vt ꝛ cęteri timorem habeant. † Te-

ſ qui iudicabit.

stor coram deo ꝛ christo ihesu et

ſ vt separent bonos a malis. ſ que ꝑcepi.

electis angelis eiꝰ: vt hęc custodias

ſ et ſ prexaminatione. † ſ ab examinatione ne declines in aliud q̄ examinatio inuenit.

ſ vel es.

sine prędiudicio nihil faciens † aliaꝫ

† ſ ꝛ post hec omnia · non cito ordines · sed sepe ꝑba.

partem declinando. † Manus cito

ſ etsi sapiens vel religiosus videatur † ſ si inconsiderate ordines ſ consensu

nemini imposueris: neq̄ † commu

ſ que post facit † ſ quia alios iudicas

nicaueris peccatis alienis. † Teipsū

ſ tamen ſ sicut prius

castum custodi. Noli ad hucaquā

ſ sic non nocet castitati.

bibere: sed vino modico vtere pro

ſ in quo sedes egritudinis

pter stomachum ꝛ frequentes tuas infirmitates: Quorundam ho-

ſ ipsos accessus.

† ſ Et hi non sunt probandi ſ ante

minū peccata † manifesta sunt prę

nota q̄ veniant ad discussionem.

cedentia ad iudicium: quorundaꝫ

† ſ specie religionis tecta per discussionem apparent.

autē ꝛ † subsequūtur. Similiter au

ſ quedam · ꝛ non est opus probari.

tem ꝛ facta bona manifesta sunt: ꝛ

ſ bona ſ · i · non sunt nota † ſ in discussione ſ Et hec probanda.

quę aliter se habent † abscondi non possunt.

C. VI.

ſ Etsi iusti · ꝛ sapientes

Quicūq̄z sunt

ſ infidelium · quibus videntur superiores

sub iugo serui · dominos suos omni honore dignos arbitrentur: ne

ſ bene seruiendo eis.

† ſ Quasi aliena inuadentis · sed potius per obsequia seruoꝝ fidelium domini infideles conuertātur ¦ · ſ christiana · quasi iniusta · ꝛ contra legem ꝑdicata.

nomen † domini ꝛ ¦ doctrina blas-

femetur. Qui autez fideles habēt

ſ ideo quidem ſ in christo pares.

dños · non ꝓtemnant: quia fratres

sunt · sed magis seruiant · quia fide

ſ deo ſ domini ſ pītis vel futuri

les sunt ꝛ dilecti · qui beneficij participes sunt. Hęc doce · ꝛ exhorta-

ſ de seruis ſ nescientes ſ scientes

ſ aūt ſ vt omnes sint liberi.

re. Si quis aliter docet · ꝛ non acq̄

† ſ dum eis obijcitur christum dixisse · reddite que sunt cesaris cesari · ꝛ discite · quia mitis sum ꝛ humilis corde

escit † sanis sermonibus domini no

† ſ que non facit christianitatem odiosam.

stri iesu christi · ꝛ ei † quę secundū

ſ nostre. ſ iste talis est ſ non patiens vinci.

pietatez est doctrinę · superbus est

ſ de his que veritas habet † ſ nō efficax ꝛ expeditus ad soluendum · sed semper circa.

nihil sciens: sed † languens circa

quęstiones ꝛ pugnas verborum ·

er quibus oriuntur inuidię contentiones · † blasphemię ¦ suspitiones

† ſ in deum · q̄ aliena sibi tollat. ¦ · ſ quasi hanc libertatem sinceritas ad lucruz

ſ pseudo · contra alios ſ quo

malę · conflictationes hominū mentium ratio corrupta est † ſ vera rerum cognitione ꝛ scripturarum intelligentia.

te corruptorum · ꝛ qui † veritate pri-

† ſ quia pro questu predicant · non pro futuris

uati sunt · existimantium † quęstum

† ſ putant q̄ pietas sit questus · sed pietas ē longe alius questus · quia.

esse pietatem. † Est autem quęstus

ſ eternus ſ cui sua pua sufficiunt

magnus pietas cum sufficientia.

ſ quod decet · quia. ſ vnde iob. Nudus exiui de vtero matris mee. nudus reuertar illuc.

ſ nascendo.

Nihil enī intulimus in hūc mūdū

doctrina. prudenter eī sibi deꝰ vult fuiri · nō vt nimietate debiles fiant ꝛ post medicorum suffragia requirāt. Tē perandū est · vt si fieri potest · cęptuz obsequium gradatī potiꝰ pue hat q̄z ꝑ incōsiderātiā minuatur.

¶ Quorūdā ꝛc. Quia dixerat sine prę iudicio nihil facias · determinat vbi ꝙiudiciū sit necessariū ꝛ vbi nō diuidēs bona ꝛ mala ī mānifesta ꝛ occulta · q · iō opꝰ ē exaīatōe · qz si cut q̄dā sūt manifesta q̄ nō optet exaīari · ita q̄dā sūt occlta de qbꝰ sine ꝙexamīatōe n̄ pōt fieri prędiudiciuz.

¶ Quorūdā. Ideo ē opꝰ examīatōe · vel bibe vinū · qz etsi mox n̄ claruit tua bona intentio · non tn̄ poterit abscondi · sicut ꝛ in malis est.

¶ Aug. ō sermōe dñi in mō. Manifesta dicit · de qbꝰ clarū est · q̄ aīo fiāt · ß ꝙcedūt ad iudiciū: qz si ista sequitur iudiciū: nō ē temerariū · sb sequūtur q̄ occulta sūt · qz nec ipa latebunt tpe suo · qn̄ xp̄i tps aduenerit · q̄ mānifestent · sic ꝛ de bōis · de bis ꝙ iudicēꝰ. Illa dei iudicio relinquātur.

C. VI.

¶ Quicūq̄z sunt ꝛc. Monet huos non ꝓtēnē ß reuereri dños suos · d · Quicūq̄z ꝛc.

¶ Sciēdū est q̄sdā ꝙ dicasse ꝓmunē oīby in xp̄o libertatem · qđ de spūali libtate vtiq̄z verū est · nō de carnali vt illi itelligebāt. Jō cōtra eos ħ loqtur apls iubēs huos dñis suis ē subditos.

¶ Amb. Ne exigāt hui · qđ de hebrgis dr: vt sex ānis huiāt: ꝛ ḡtis dimittant liberi · quod mysticum est.

¶ Superbus est. Supbia quipe · nō eū rō ducit cū ad fauorē q̄rendum in cōflictū prorūpat · qđ a māsuetis ꝛ bonis vitatur.

¶ Lagues. Nō ei recusādo fidē penit⁹ morit · nec ad veritatis sciam cōualescit. ß q̄i repetitis accessionib lāguet circa q̄stiones ꝛ pugnas ꝛboꝝ.

¶ Quęstiones. Quęstio erat an sern⁹ eēt · cū oēs ex eisdē pīb⁹ orti · ꝛ xp̄s omnes redemit. inuident ꝛ contendūt.

¶ Ex quibus q̄stionib ꝛ pugnis. Driū · inui · et cō · qui seruos hnt

¶ Et pugnas ver. Nā verboꝝ pugne videbātur · qz dns dic. Si filius uos liberauerit tūc vere li · e · Hęc ꝛba vidētur ꝛbis apli repugnare · ß sensus ꝓcordat: cū alterꝫ de seruitute peccati · alterꝫ de hūana agat ꝓdicōe.

¶ Cū sufficiētia. Nn̄ homo nō plus desiderat hre q̄ necesse est. a

¶ Nã qui volūt. Hoc dz bis q̄ volunt z non sūt: ne desideret Jã divitib⁹ aliud dz ſ. non supbe sape. sed dare pauperib⁹

¶ Radix enī oīm ꝛc. Incidūt in tētatoꝭ z laqueꝭ dyaboli. qz radix oīm maloꝝ ꝛc. ñ est genus mali: qđ nō ex cupiditate aliqñ p̄ueīat. qz radix omniū ma. est cupiditas.

¶ Radix eī oīm m. ꝛc Alibi dicit scptura q̄ supbia est initium oīs peccati. Hic vero dicitur. q̄ auaricia sive cupiditas est radix oīm maloꝝ. q̄ nō videntur puenire. Sciendu z vero vtrūq̄ vere dictum eē si peccatorū genera attendātur. Nullum enī gen⁹ peccati ē. qđ aliqñ nō p̄ueniat ex cupiditate. Et ē vtiq̄ aliq̄s homo. q̄ ex cupiditate fit supb. z ē aliquis q̄ ex supbia fit cupidus. Aug⁹. Est enī qui non eēt amatoꝛ pecunie. nisi per hoc putaret se excellētioꝛē eē. Et ē qui nō amaret excellere. nisi putaꝛ per hoc maiores divitias habere.

¶ Cupiditas. In greco habet philargiria. Si ergo auaricia habetur q̄ p̄prie ē pecunie amoꝛ. pro genere qđ ē cupiditas ponit speciem.

¶ Doloribus m. Auari enī tanto plus sollicitudinū cruciat⁹ sustinēt. q̄ ampli⁹ desiderāt vel quę habita transeunt. vel quę hīe non possunt.

¶ Tu aūt hō ꝛc. Non dicit. q̄ hoc timeat de isto. ꝑ sciebat hoc venturū in manus ecclesiaꝝ.

¶ Hęc fuge. Nihil enī taꝭ aspeꝛ tamq̄ p nicioſum. q̄ si vir ecclesiasticus maxime qui sublimē tenet locū divitijs h⁹ scli studeat. qz nō solū sibi ipi. ꝑ z cęteris obest q̄b⁹ p̄traria dat formam.

¶ Pietatē. Vt egēti cōdescēdamus. quod non cupidus

¶ Fidem. Qui verā fidē hz de deo. nō cupit in miserijs fieri dines. nec pluris est ei mundus q̄ deus.

¶ Præcipio. In thimotheo oīb⁹ successoribꝫ loq̄tur apostolus.

¶ Et cristo ihe. Exemplo christi hortatur.

¶ Btūs et so. ꝛc. Hoc ñ de p̄re tm̄. ꝑ de deo qđ ē ipsa trinitas

¶ Qui solus. Habet per naturam. alij ab eo

¶ Inaccessibilē. Quia null⁹ ad eā ex se accedit. ꝑ cui datur dono ei⁹ qđ intelligebat prophetа dicēs: Accedite ad eum z illu. ꝛc.

¶ Aug. Nihil est hic dictum quod non conueniat trinitati. quia secundū veritatē trinitas vn⁹ est de⁹ z btūs z sol⁹ potens rex regu z dūs dn̄antium haud dubium quia nec auferre ſ aliquid. ſ moriendo † ſ non tamen omnino abijcienda sunt hec temporalia. sed habētes.

quid possumus:. † Habentes au tem alimenta z quibus tegamur: ſ qz q̄ vltra tēdit

his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri: incidunt in ten ſ actu ipso

tationem. et laqueum dyaboli et ſ divitie nutriunt desideria ſ quod petius

desideria multa z inutilia z nociua ſ ita nocent. q̄ ſ coꝛpoꝛū

quę mergunt homines in interitū ſ animarum ſ hac z dyabolus cecidit.

z perditionez. Radix enim omniū † ſ qui pecuniam appetit: cupere appetit. ſ gene ralis ſ plus habendi q̄ oporter.

malorum ē † cupiditas. Quam qui ſ omnino. xp̄m deserentes

daz appetentes errauerunt a fide: ſ hoc constat in auaris

z iseruerūt se doloribus multis. ſ qz rōnalis ſ vel etsi homo. tñ quia dei.

Tu autem homo dei hęc fuge. Se ſ faciendo cuiq̄ quod ius exigit. quod non cupidus.

ctare vero iusticiam. pietatem. fidē ſ quib⁹ penitus caret cupidus. nec patienter fert aduersa. nec alicui est mansuetus ſ dei z proximi

charitatem. patientiam. mansuetu † ſ in te hoc habe ſ assidue. quod prodest alijs. ‡ ſ vt prosit alijs. cum discretione factum.

dinem. † Certa ‡ bonum certamen ſ quod exigit fides † ſ pro bis nō queras nisi vitam quod debes. quia in eam vocatus. non in aliud. z quia coram multis iam. vel in ordinatione vel in predicatōne confessus es quod fides exigit

fidei: † apprehende vitam ęternam

in qua vocatus es. z confessus es

bonam fidem coram multis testi ſ non solū exhoꝛtoꝛ. sed z precipio ſ prē

bus. Præcipio tibi coram deo qui ſ ita z te. ſ vt eum imiteris.

iustificat omnia. z christo ihesu q̄ ſ qđ diserat affirmauit se. scz esse filium dei. que fuit bona z honesta confessio. ſ Imminente moꝛte. non negauit veritatem ſ cum eēt.

testimonium reddidit sub † pontio

pylato bonam confessionez. vt ser † ſ lex domini immaculata. nec etiam habilis est reprehendi ſ quod tibi deus z ego mandauimus

ues † mandatum sine macula irrep ſ seruet. donec tibi aduenias ī morte

hensibile vsq̄ in aduentum domi ſ aduentū

ni nostri ihesu christi. quem suis tē ſ congruis † ſ sanctis quibusq̄ ‡ ſ in se. qui et suos faciet beatos z potentes. z reges sui. z domi nos imꝑatoꝛum.

poꝛibus † ostendet ‡ beatus z solus

potens rex regum z dominus do † ſ immutabilitatem. z dabit suis per graciam.

minantium. qui solus habet ī moꝛ ſ per simile. ipse est lux. cuius sui participes erunt

talitatem. z lucem habitat inacces † ſ quia idem ipse est z lux. ſ ita inaccessibilē

sibilem: † quem nullus hominum ſ ex se. sed deus factus videt † ſ homo in hac vita. post autem videbit ‡ ſ deo patri filio z spiritui sancto

vidit. sed nec † videre potest: ‡ cui ē ſ in se ſ a creaturis † ſ quia omnia potest. q̄ z suis dabit

gloꝛia honoꝛ z † imperiū ī sempiter ſ tamen † ſ quia sunt z spirituales

ſ Jd est. his qui in hoc seculo abundant pecūia.

num amen Divitibus † huius sęcu † ſ non diuites non esse. sed non superbire. z non in eis spem habere. quia incerte.

li præcipe † nō sublime sapere. neq̄ ſ ideo non inde supbiendū. sed timēdū

sperare in incerto divitiarum: sed

in deo qui præstat nobis omnia ab ſ sine diminutōne † ſ in eternitate. non modo ad vtendum. ſ ‡ ſ precipe † ſ bona operari. ita vt diuites sint.

unde † ad fruendum: ‡ Bene † age re. diuites fieri in operibus bonis ſ vt ad hoc sint faciles. † ſ etiā sua. ‡ ſ communia putare

facile † tribuere. ‡ cōmunicare: the † ſ virtutes firmas. non opera tantum.

saurizare sibi † fundamentum bo † ſ in opus futuri. non alicuius presentis.

ſ ita

num in † futuruz. vt apprehendāt ſ que non est fugitiua ſ vel eternam.

ſ alias bonam † ſ quid plura ſ per nomē admonet proprium reddens eum attentum ‡ ſ quod de us z ego tibi commēdauimus

veꝝ vitam. † O thimothee. ‡ depo ſ vt possis custodire

sitū custodi. deuitanz prophanas ſ vel ap.

vocum nouitates. z oppositiones ſ que falso nomine scientia dicitur. † ſ scientiaz

falsi nominis scientię: † quam qui ſ qui fidem quasi impietatem rident † ſ semp

dam promittentes † circa fidem ex ſ a fide. ſ vt hec custodias.

ciderunt. Gratia tecum amen.

Epistola pauli ad thimotheum prima explicit. Argumentum in secundam incipit.

qui solus habet ī moꝛtalitatez. quia solus p naturam ē immutabil quia non cuiusq̄ gratia ꝑ natura sua. Nec potuit nec pōt aliqua p̄uersione mutari. nec potuit nec poterit aliqua mutatōe peccare. Cuicūq̄ vero creature rōnali p̄stat vt peccare non possit. nō est ꝑ proprię nature. ꝑ dei gratię. Sol⁹ ꝑ de⁹ hz ī moꝛtalitatē. z lucē habitat inaccessibilē. quē null⁹ hoīm vidit. nec videre pōt. Nec inde sepatū filiū optet ītelligi. q̄ fili⁹ vita ęterna ē cū p̄re. z iō hic recte intelligit. Quem ſ in naturā qua deus ē nemo vidit vl videre p̄t ꝑ poterit aliqñ. si de illis de q̄b⁹. Beati mū do coꝛde. q. i. d. u.

¶ Divitibus hu. sęc. Supra egit dē his q̄ diuites volunt fieri dicēs eos ī cidere ī tēptatōez. z laqueū dyaboli ꝑ agit de his q̄ diuites sūt. monēs nō spare in diuitijs. Et quia dixit mala venire ex cupiditate. z cōtra suasit. ne viderent diuites abiecti: determinat.

¶ Non sublime sa. Aug. Nō expauit aplus divitias. ꝑ moꝛbū eaꝝ. i. supbiā. q̄ est xp̄mis divitū. Grādis animꝰ ē. q̄ int̄ divitias isto moꝛbo nō tentat. Magn⁹ ē. q̄ nō se ideo magnū putat qz diues ē. Qui āt iō se magnū putat supb⁹ est. egen⁹ ē. ī carne turgz. crepat ī coꝛde. mēdicat. iflat⁹ ē nō plenus.

¶ Ad fruendū. Tē poralia ēī in hac vita dat ad vtendum. eterna ad fruendum. Illa vñ bona faciam⁹ Ista vñ boni efficiamur

¶ Thesaurizare si. fū. ꝛc. Ad quod p̄mittuntur divitię non perduntur.

¶ O timothee. Timothe⁹ p̄cios⁹ do. thymos p̄cios⁹. theos deus.

¶ Prophanas. Vt ē ypostasis q̄ vox se hz ad p̄sonā z ad sbam. vñ z hereticī sub h⁹ noīs mltiplicatōe īducere volebāt tres eē substātias.

¶ Prophanas. Aug. Quę sūt p̄tra religionē. a liq̄ nō sūt vitāde. sūt enī doctrinę religiōis p̄gruētes verboꝝ q̄dā nouitates. sic ipm nom̄ xp̄ianū qđ q̄ñ dici cepit scptū ē. In anthiochia eī primū p⁹ alcēsionē dn̄i appellati sūt xp̄iani sic legit in actib⁹ aplorꝝ. Adūsus etiā ipietatē arrianoꝝ nouū nomē pies omousion tradiderūt. ꝑ ñ rē nouā tali noīe significauerūt. h⁹ ei vocat omousiō qđ ē vni⁹ eiusdēq̄ sbe. Nā si ōis nouitas p̄pbana eēt. ñ a dño diceret. Mādatū no. do vo. nec test. appellaret nouū: nec cātaret vniūsa eccla cāticum nouum.

¶ Promittentes. Nihil enī sic amāt isti q̄ sām promittere z fidē

rerum verarum· quas credere paruuli ꝓcipiuntur velut imperitiā deridere.

¶ Apostolus. Cū esset rome in vinculis cōstitutus scribit timotheo· monens cū· ne p eius absentiam vel p/ prijs vl' magistri tribulatōnib⁹ terreatur: vt testimoniū dñi erubescat· pro quo ipse vsq; ad mortem certauit· simul & de hereticis vitandis· atq; his qui suas fabulas magis q̄ dī predicant veritatem.

¶ Paul⁹ iā a mūdo trāsiturus· item scribit a roma timotheo infirmitatibus & aduersis fatigato· vt constāter laboret in gratia dei sibi credita· exhortans eū ad martirium multis modis· & vt perseueret in officio rectę ꝓdicationis & sancta operatōe. Et predicit q̄d futurum sit temporib⁹ nouissimis· & de suo obitu. Et ē intētio apostoli in hac epistola exhortari timotheū ad sui officij diligentē executionem & ad palmā martirij· & quedam ad huc addere de episcopali officio.

¶C. I.

¶ Paulus apostolus. Primo salutat· deinde grās agit de bono quod habet vbi suum scilicet videdi cum desiderium oñdit. Postea monz ad predicandum & ad patientiā martirij suo exemplo & alijs modis. Inde dicit quales futuri sunt in nouissimis diebus· tandem de tē pore resolutionis suę instanti.

¶ Per volūtatem dei. Nō meis meritis Quasi similit & tu gratis missus es· & ideo ꝓdicādę gratię magis obnoxius

¶ Gratias ago. Agit gratias d̄ bono eius commendās fidei gratiā quę in ipso christo est.

¶ Gratias ago. Q̄ habeā memoriam tui· i· q̄ tā bon⁹ fuisti· cuius semp sim memor. Hęc ē sapiēs exhortatio ad vlteriora.

¶ Memor lacri· Fleuit enī a paulo dimissus· patus cū eo ire ad oīa pericula. Q̄d ḡ pñs habuit: absens teneat, accipiēs etiā recordatōez fidei ꝙ

Tē timotheo scribit de exhortatione martirij· & de omni regula veritatis· & quid futurum sit tē poribus nouissimis· & de sua passione. Scribit āt ei ab vrbe roma

¶ Argumentū finit. Epistola pauli ad Timotheum secūda incipit·

¶C. I.

Paulus apostolus

¶ Cui⁹ officij tu es particeps ꝓfice ergo debitū officij op⁹ ¶ In hoc sis imitator

ihesu christi per voluntatem dei

¶ non sine spe premij sed. ¶ pro hac promissione legittime certo· hanc mei sequacibus promitto.

¶ non

secundum promissionem vitę quę huius· sed. † ¶ scribit hanc epistolam

est in christo ihesu † timotheo filio

† ¶ donatio spiritussancti qua ministri armantur.

¶ remissio peccatorum.

charissimo. † Grā & misericordia

¶ tranquillitas mentis & prelibatio vite eterne

& pax a deo patre· & christo ihesu

† ¶ quem tu sequere.

domino nostro. Gratias ago † deo

† ¶ edoctus. ¶ antiquis· abraam ysaac & iacob q̄ rerum deum vna fide coluerunt· quia vna fides vtrorunq; scilicet antiquorū & modernorum iustorum.

meo cui seruio † a ¶ progenitoribus

¶ sic sit & tua.

meis in conscientia pura· q̄ sine intermissione habeam tui memoriaz

¶ orans tibi maiora bona.

in orationibus meis nocte ac die:

¶ quia meus visus tua esset confirmatio & sic qui gaudeo de te bono· īplerer gaudio de te perfecto· vnde subdit. vt gaud &c.

desiderans te videre. Memor lacrimarum tuarum: vt gaudio implear. Recordationem accipiens

† ¶ Non inuenticia vel fragilis

eius fidei quę est in te † non ficta.

¶ parentum eius sinceritatem fidei memorat· vt fortiorem hunc faceret

Que & habitauit primum in auia tua loide· & matre tua eunice: cert⁹

† ¶ habitat eadē fides. ¶ ¶ & ideo feruear ¶ ¶ q̄ fidem habes· & talis fuisti· & quia tales parentes.

suz autē † q̄ ¶ & in te. ¶ Propter quā causam admoneo te: vt resuscites

¶ episcopalem timore quasi sopitam ¶ a deo tibi collatam. ¶ que te mihi obedire admonet

gratiam dei quę est in te per impositionem manuum mearum. † Nō

¶ tibi vt mihi.

enim dedit nobis deus spiritum timoris· sed † virtutis & dilectionis

† ¶ primo monuit non timere· ad quod valet virtus hic non erubescere ad quod valet discretio & dilectio. Quasi· quia dedit spiritum dilectionis & discretionis.

& sobrietatis. † Noli itaq; erubescere

¶ Id est· crucifixum esse dñm· q̄ surrexit.

† ¶ nec in hoc ruboz est.

re testimoniū domini nostri· † neq;

† ¶ michi in predicando euāgelio crucis. ¶ vel ad bonorem euangelij

me vinctū eius: sed † collabora euā

¶ quod potes † ¶ Et debes· quia ipse est.

gelio secundum virtutem dei. † qui

¶ precio sanguinis ¶ nos ¶ interiori.

nos liberauit & vocauit vocatione

¶ soli sibi conuenienti † ¶ quia ad sancta vocat

sua † sancta: non secundum opera

¶ scōm q̄ preuiderat per gratiā q̄dē

nostra· sed secundum propositum

¶ preuisa dari p xp̄m

suum & gratiam quę data est nobis

in christo ihesu ante tempora secularia. Manifestata est autez nunc

¶ in completione.

¶ id est· predicatōnē christi illuminantē auditores

per illuminationem saluatoris nostri ihesu christi· qui destruxit quidem mortem: illuminauit autem

¶ christus ¶ hec ē illa gratia

¶ vtranq; scilicet anime et corporis.

¶ in luce posuit

¶ i· incoruptibilem vitam † ¶ Et hoc. ¶ i· predicationem euangelij ¶ ecte q̄ necessarium est euangelium.

vitam & incoruptōnem † per euan

¶ quasi immobilis.

gelium· in quo positus sum ego p̄

¶ nomen est actus † ¶ habens potestatem apostolicam. ¶ quotidie docens gentes.

dicator † & apostolus ¶ & magister gē

¶ quia predico † ¶ que modo rome

tium. Ob quam causam etiaz † hęc

sustineo. ¶ id est· deficio vel erubesco

patior: sed non confundor. Scio

¶ q̄ deus esset ¶ vel mea commissi

enim cui credidi: & certus sum· q̄

† ¶ salutem meam quam ei commendaui· id est· i spe et fide illius collocaui ¶ euangelium quod ipse mihi commēdauit· vel quod ego ei commisi seruandum

potens est † depositum meum seruare

† ¶ iudicij· s· ¶ vel decessū mei ¶ ¶ similiter tu· habens formam sa· &c. per que potes custodire

¶ vsq;.

re in † illum diem. ¶ ¶ Formā habēs

¶ non a quocunq;

sanorum verborum· que a me audisti

¶ id est· habens bona verba cum fide et dilectiōe

† ¶ que est ¶ sicut christus instituit.

in fide & dilectōne † in ¶ christo

† ¶ officium tibi commissum ¶ ¶ diligenti executione.

ihesu· bonum † depositum ¶ custodi

¶ quod potes

per spiritum sanctum qui habitat in nobis· Scis ei hoc q̄ auersi

¶ in te vt in me ¶ iō opus ē vt custodias

† ¶ qui a me auersi· id est· qui recesserunt a me modo sunt in asia.

sunt a me omnes † qui in asia sunt:

te etiā ꝓmoneat· cū etiam in fēis fuerit firma

¶ Propter quā causam. Cōmendata fide illi⁹ ad eā sine timore & erubescentia ꝙ dicandā exhortat.

¶ Timoris. Quo turbat⁹ petr⁹ negauit christum. Vñ. Nolite timere eos q̄ oc· c· bui⁹ timoris ñ accepi⁹ spīs illi⁹ de quo dñs ait: Eum time· qui pōt corpus & aiaz perdere ī gehennam. Spūs enim sanctus dat timorē nō mundi. ꝙ dicq; pōt perdere ī gehennā ignis

¶ Sed virtutis. et dile· &c. Ꝓpostere. Quia ex sobrietate dilectō· & deceps virtus. Quia talē spiritū· ergo noli.

¶ Noli itaq; erubescere· Constantiam habendam docet nec erubescēdū eē ī professiōe. Nō est ei vt erubescat in ea· q̄ si hō visus ē xp̄s· gestis tñ apparuit de⁹· etsi crucifixus est· resurrexit tñ a mortuis· & multis videndū tib· suscipiēte eū nube in cęlū ascendit. Vbi ḡ putat infirmitas· ibi apparet potētia

¶ Qui nos liberauit. Vicē reddere liberanti conuenit. Cui⁹ cū beneficijs digne respōdere nō valem⁹ vel legatōez ei⁹ fideliter et instanter agam⁹

¶ Qui dest· quide mor· Et iō mors ñ est timēda ꝙ fide xpi

¶ Illuminauit aut &c per euang. &c. Quo ꝫ spectēt: ibi apit· formā habēs.

¶ Per euangeli. Oñdit vitā incorrupti bilē· ḡ pri⁹ ignota erat cui⁹ euāgelij ꝓdicator est paulus.

¶ In quo posi· &c. Hic suo exēplo hortat

¶ Scio enī cui &c Q· iō nō ꝓfūdor· i· deficio· vel ñ frustra patior· q; ꝓmisit & vrax ē· & potēs· & iō credidi illū ipm q̄ mihi reddet

¶ Quia potens est de· m· ser. Spe & magnificētia saluatoris securꝰ ē q; qđ ꝓmēdet illi tuto ē. Illi āt cōmēdat salutē suā· vt ꝫ ꝓ illo patiēs salutē inueniat penes illū cū cepit iudicare· vt puniēs infideles istū dignū ętna vita ꝓnūciet

¶ Forma habēs. Hic oñdit quo de se ꝓdicta spectēt· Q· ita laboro

in isto officio mibi' credito. Similiter et tu formā habēs ꝛc.

¶ Aliqui libri habēt Formam habe. Et secundum hoc sic continua litteraz. Q. collabora in euangelio. qđ vt recte facias: habe for. ꝛc. nō mutatur sē tētia. Custodi bo. depo. nec hic mutatur sēsus.

¶ Ex quibus est phile. et herm. ꝛc. Simulatę cum eo fuerunt. vt calumniaz inuenirent. sed postq̄ viderūt se manifestatos recesserāt ab eo.

C. II.

¶ Nemo militans Si autem bon⁹ miles esse vis. Non implices te. s. quia nemo.

¶ Nemo ꝛc. Noticia interna nequaq̄ ꝓspicitur. nisi a terrena implicatione cessetur.

¶ Negociis secularibus. Negocia secularia sunt cuz anim⁹ occupat' cura colligendę pecunię sine labore corporis. vt negociatores ꝛ hmōi. qđ ne iste faceret. qz infirmus laborare non poterat: ꝓhibet. ꝛ quasi quereret vñ ergo viuam? Subdit. Laborātē agricolam

¶ Nam et qui certat. Ido labora sicut bonus. m. vel ideo nemo se implicet negō. sę. quia non aliter dat' corona nisi legitime miletet. vt in agone fit.

¶ Laborātem agricolam. Quasi ille quereret vñ ģ viuaz cum fodere nō possim mēdicare confundar. Subdit. Laborantē agric. ꝛc. Quasi ꝛ si ñ implices te negocijs secularibus. est tñ vnde viuere possis. quia oꝑtet ꝛc.

¶ Laborātem agricolam. Id est. ꝑdicatorem qui in agro ecclę ligone verbi di excolit corda auditoꝝ. Primū perci. i. sumere. De fructibus. i. necessaria ab auditoribus. qz dignus est operarius mercede sua. vt agricola vel vinitor primos fructus laboris sui degustat: ita apostolus prius iubet euz sumere qui primus est ꝛ sic ceteris distribuere. Primo enim debet ille suā necessitatem implere ex bis quę accepit. ꝛ post alijs de his quę supersunt ministrare. Castum itaq̄ euangelistam non ad hoc euangelisantem vt euangelium vendat securum facit. ꝛ vult vt intelligat. q̄ necessaria sibi licet sumere ab eis in quibus deo militat. ꝛ quos tanquam cultor vineam exercet. vel tanq̄ gregem pascit. Non est enim mendicitas: sed potestas. Timotheus autē tantę abstinentię fuit q̄ etiam a licitis se temperans exemplo pauli volebat viuere de labore manuum. cuz dominus decreuerit. vt qui euangelium annūciat. de euangelio viuat.

¶ Memor esto. Vel labora sicut ego ꝛ hoc spe vitę ęternę. Nā memor esto. Hęc non propter timotheum memorat: sed propter hęreticos. quos p̄uidit futuros ꝛ ista negaturos

¶ Quasi male operans. Hic contumeliam notat quę ei ingerebatur

¶ Sed verbū dei ꝛc. Q. licz ego sim alligatus corpore. tamē verbum dei non est alligatum. quia ꝛ sermone ꝓsentes ꝛ litteris absentes docere nō cesso.

Salutē ꝛc cū gloria ꝛc. Quasi vt hic consequantur salutez iustificationis. ꝛ post hanc vitam gloriā cę lestem.

¶ Fidelis sermo Est iste. q̄ consequent' salutem ꝛ gloriā. Nā ꝛ mortui mundo sicut christus veteri homini ꝛ sustinentes. id ē. martires.

¶ Vel vt sustineas: memor esto christum resurrexisse. Nam si cōmortui. In ipsa morte. Etsi sustinemus. In passione. Cōuiuemus. ꝛ cō regna. ꝛc. ꝛ hic sermo fidelis est.

¶ Negare seipsum ꝛc. Hoc q̄ seipsuz negare non potest laus est voluntatis diuinę. Sicut q̄ quidaz nō possunt credere culpa est voluntatis humanę.

¶ Hęc commone

Hęc predicta. vt patiaris cōmoneo te. vel hęc commone tuos.

¶ Ad nihil enim vtile ꝛc. Contentio minus stabilitis sępe generat scrupulum. Solent enim in contentione talia opponi elimato malivolentię argumento. vt moueant animos insipientium frātrum. Nec potest esse quin contentio extorqueat aliquid quod dicatur contra conscientiam. vt intus in animo perdat. ꝛ foris victor accedat. Nemo enim patitur se vinci. licet sciat vra esse. quę audit. Collatio ergo inter dei seruos esse debet. non altercatio.

ꝑ a quib⁹ maxime est tibi cauēdū

ex quibus est philetus ꝛ hermoge

ꝑ. Q. illi recesserunt a me ꝑ Sed

nes. Det misericordiam deus ho

ꝑ astani. hīc imitare † ꝑ familie.

nesifori † domui. quia sępe me refri

ꝑ ministrando michi necessaria † ꝑ vel erumnam meam

gerauit: ꝛ † cathenam meam non

ꝑ sicut hi qui recesserunt.

erubuit. sed cum romam venissez.

ꝑ vt liceret ei ad me ingredi ꝑ ꝛ iō.

sollicite me quęsiuit: ꝛ inuenit. Det

ꝑ pater

illi dom⁹ inuenire misericordiā

ꝑ filio ꝑ iudicij ꝑ non so.

a domino in illa die. Et quāta ephe

lum rome † ꝑ alijs pluribus. vel q̄ hic. ꝑ qui aderas.

si ministrauit mihi: † melius tu nosti.

C. II.

ꝑ quia illi auersi. ꝛ exemplo huius.

¶ Tergo fili

† ꝑ fidei ꝛ sapiētie. ꝑ in te seruanda. ꝛ alijs annuncianda.

mi confortare † in gratia quę est in

ꝑ ꝛ coadiutores constitue

christo ihesu. Et quę audisti a me

ꝑ per prophetas confirmata

per multos testes. hęc commenda

ꝑ sane fidei † ꝑ vita ꝛ scientia ꝛ facundia.

fidelibus hominibus: † qui idonei

† ꝑ in predicando euangelio contra hostes fidei.

ꝑ ꝛ tuipse

erūt ꝛ alios docere. † Labora sicut

bonus miles in christo ihesu. Ne

ꝑ diffinitio boni militis † ꝑ in spiritualibus. ꝓ ꝑ q̄ non potest diuidi duobus contrarijs seruis. sicut nemo potest seruire duob⁹ dominis. ꝓ ꝑ q̄buslibet vel vt mercatuz faciens de spiritualibus carnalia querat.

mo † militans ꝓ deo iplicat se ꝓ nego

cijs secularibus: vt ei placeat cui se

ꝑ id est. deuouit. ꝛ per preterita ꝓbabilem ostēdit in electione ꝑ quolibet

probauit. Nam ꝛ qui certat ī † agono

† ꝑ quia nemo. nisi ab omnibus que illum agonē impedire possunt abstineat. ꝓ ꝑ ꝓ vt expetit lex agonis scilicet nudus.

ne † non coronabitur: nisi qui ꝓ legi

† ꝑ quamuis ita moneam laborare. non tamē vi uas de opere tuo. quia infirmus ꝛ min⁹ sufficeret verbo dei.

time certauerit. † Laborantez agri

colam oportet primum de fructib⁹

† ꝑ Etsi videor contraria. ꝛ contra quod ipe facio dicere. discerne quid quare dicitur. quia tu infirmus. mihi de acceptione scandalum ꝑ qđ po

percipere. † Intellige quę dico: Da

tes † ꝑ non solum in his.

bit enim tibi dñs. in † omnibus in

† ꝑ ꝛ vt legitime certes: memor esto resurrectōnis

tellectum. † Memor esto dominuz

ihesum christum resurrexisse a mor

† ꝑ natum ꝑ progenie ꝓ ꝑ predicationem meā ꝑ ꝛ si peruersi negent

tuis † ex semine dauid ꝓ secundum

† ꝑ euangelio predicando ꝓ ꝑ sic ꝛ tu facias

euangelium meum. † in quo ꝓ labo

ꝑ habitus

ro vsq̄ ad vincula quasi male ope

ꝑ etsi corpus

rans: sed verbum dei non est alli

† ꝑ. i. pro euangelio. vel quia memor sum christū resurrexisse. ꝑ incommoda.

gatum. † Ideo omnia sustineo p

ꝑ Etsi omnibus non prosim ꝑ mecū ꝑ aīe

pter electos: vt ꝛ ipsi salutem con

ꝑ hic † ꝑ id est. per christum prestatur

sequantur. † quę est in christo ihe

ꝑ que post hanc vitam habitur † ꝑ verus

su cum gloria celesti. † Fidelis ser

† ꝑ mūdo vel peccatis. in baptismo sicut christus veteri homini

mo. † Nam si commortui sumus: ꝛ

ꝑ id est. cum illo viuemus in vita eterna † ꝑ ꝓ christo tribulationes ꝛ passiones.

conuiuemus. † si sustinemus: ꝛ con

ꝑ cum illo in eterna beatitudine. Et hoc est q̄ ait Nam si ꝛc. † ꝑ eum coram hominibus ꝑ hoc e contrarium illi. qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor ꝛ ego eum coram patre meo

regnabimus. † si negauerim⁹: ꝛ ipe

ꝑ Coram patre dicens: Nescio vos. † ꝑ q̄ puniat malos stulte confisi de misericordia.

negabit nos. si non † credimus: ille

ꝑ in dictis suis. Et in eo etiam quod dixit. Qui nō crediderit condemnabitur. † ꝑ qui est veritas. qđ faceret. si dicta sua non impleret

fidelis permanet. † negare seipsum

† ꝑ alios tibi cōmissos. ꝑ vel neo ꝓ ꝑ testem deo inuocans.

non potest. Hęc † commone: ꝓ testi

ꝑ Sed.

ficans coram deo. Noli verbis cō

† ꝑ contentio nihil potest nisi subuertere. dum verbosus par vel superior. videtur catholico ꝑ vel ē

tendere. † Ad nihil enim vtile conte

ditur: nisi ad subuersionem audiē

ꝑ propter te † ꝑ propter proximum ꝑ in conspectu hominuz vel tuoz

tium. Sollicite cura teipsum † pba

† ꝑ in operibus vite agendis.

bilem exhibere deo: † operarium in

ꝑ qui non erubescat euangelium vel non deficiat. † ꝑ Secundum competentiam singulorum vt alius spiritualia. lac distribuat paruulis

confusibilem. † recte tractantez ver

ꝑ verba ꝑ vt hereses.

bum veritatis. Prophana autem

ꝑ sine fructu. ꝛ si ñ ita mala. † ꝑ quia aliquibus audita nocent.

ꝛ vaniloquia deuita. † Multum ei

ꝑ efficacia sunt † ꝑ contra cultum dei. ꝓ ꝑ a puero ad maius paulatim tendunt que sana sunt corrūpendo ꝛ ita ad impietatem trahendo.

proficiunt † ad impietatē: ꝓ ꝛ sermo

Ex quibus ē him et phi. ꝛc. Horum prodidit nomina. vt ab his specialiter caueat. quos ꝛ prophanos ꝛ impios designat ꝛ errātes a veritate.

Dicētes resurrectionem iā fac. ꝛc. Vel ita vt de resurrectione animę intelligatur. Duę enim sunt resurrectiones. prima est quę fit in anima per fidem. quando qui mortuus erat in infidelitate ꝛ in alijs peccatis p fidem ꝛ baptismum vivificatur. vñ qui crediderit in me. transibit de morte ad vitā. Altera quę erit corpum. q̄ erit in die iudicij. De illa resurrectō quę fit in anima per fidē loquitur hic aplūs cuꝫ ait: dicētes resurrectōnem mētium. s. esse factā in baptismo. ꝛ in fide nullam resurrectonē corpm futurā. Oēs secte quę religionem pmittūt. concedūt resurrectionē mētiū in fide Aliter enim non viderentur audiendi. Volentes q̄ credi sibi. oēs etiā qui instituerūt alicuius falsę religiōis sectam. negare istā resurrectionem mentiū non potuerunt: oēs de illa cōsenserūt. Sꝫ corpm resurrectōneꝫ multi negauerūt. sicut isti quos noīat aplūs.

Cognouit dominus. i. amat ꝛ defendit prescitos suos. ī quo notat̄ prescientia qua quos prescivit futuros esse conformes imaginis filij sui. i. predestinauit vocauit iustificauit glorificauit. Numer⁹ taliū est ort⁹ conclusus fons signatus. pute⁹ aquę viuę. padisus cum pomorū fructib⁹ Ex hoc numero quidaꝫ spūaliter viuūt. ꝛ supeminentē viam charitatis ingrediūtur. Quidā vero ad huc carnales profect⁹ suos instanter exercēt ꝛ vt in cibos spūaliuꝫ fiant ydonei. sanctoꝝ mysterioꝝ lacte nutriū tur. ꝛ quę ī pranis moribus ꝑfari etiaꝫ iudicio manifesta sunt. in dei timore vitant. ꝛ regulā fidei diligent inq̄sitaꝫ firmiter tenent. ꝛ si ab ea deuiēt. cito autoritate catholica corrigūtur q̄uis in eius verbis p sensu carnali varijs ad huc fantasmatū ꝓcursib⁹ fluctuent. Sūt ꝛ ex eo numero q̄dā. q̄ ad huc neq̄ter viuūt. aut etiā in hęresib⁹. vel in gētiliū supstitiōib⁹ iacēt. ꝛ tn etiā illic nouit dns qui sūt ei⁹. Nā in illa ineffabili prescia dei. multi q̄ foris videtur. intus sūt. Ex illis q̄ oīb⁹. q̄ vt ita dicā intrīsec⁹ ꝛ in occulto intus sunt. i. q̄s nouit dns. nemo in eternā dānatōeꝫ seducit. Nouit enī dns qui sunt eius. Nondum enim apparuit iudicium. q̄ iam factū est in noticia dei. Nouit enī qui pmaneant ad coronam. ꝛ q̄ ad flamā. nouit triticū ꝛ paleā. Deinde alterā ptem signaculi ponit de libro esayę subdens. Et discedit ab iniqui. ꝛc.

Discedit. Isaias videns in boīe libez arbitriū. ita admonet discedere ab iniquitate. ꝛ p hęc duo q̄ homo libero arbitrio discedit ab iniq̄tate. ꝛ deus prescitū munit: apparet hostib⁹ ꝛ amicis q̄ ipe sit dei. q̄ ē signaculū.

Vasa aurea et ar. et lig. Sicut enī vasa lignea ꝛ fictilia valent vt purgentur aurea ꝛ argentea. Sic mali prosunt ad profectum bonoꝝ. Et sicut illa fracta extra domū eiciuntur. ꝛ alia vasa fracta studio reponūtur ita mali mortui in tenebras exteriores. boni vero in vita ętna collocabūtur. Magna ḡ domus ecclesia in qua sunt vasa aurea ꝛ argentea. i. boni ꝛ fideles ꝛ sancti dei sui vbiq̄ dispersi ꝛ spūali vnitate deuicti. in eadem cōmunione sacramentoꝝ degentes. Et vasa lignea ꝛ fic. i. illi qui sunt ī domo vt non sint ī compage domus. nec in societate pacifica ꝛ tamen ad huc corpore simul cum bonis

† ſ vt ab his ſpecialiter caueat
eorum vt cancer serpit. † Ex quib⁹
† ſ in qua olim fuerūt ſ ideo ad huc eis creditur. vnde magis noxij
est hymeneus ꝛ philetus † qui a ve
† ſ occasione illorum verborum multa corpora sanctorum qui domī. sur. ſ. ſ vel in baptiſmo
ritate exciderunt. † dicentes ī resur
ſ vt nō ſpetur alia ſ ꝛ iō vitandi
rectionem iā factā: ꝛ subuerterūt
† ſ ꝛ ideo non pro eis desperanduꝫ.
quorundam fidem. Sed † firmum
ſ. i. illi quos deus elegit ꝛ immobiliter in fide fū dauit † ſ qui veritate non erat.
fundamentum dei † stat. habens si
ſ In signum. amicis vt accedant. inimicis vt territi fugiant. vel hoc habent menti impressum. vel signati sunt hoc signo
gnaculum hoc. Cognouit dom⁹
ſ vel dat † ſ etſi non ab ini
quis. dh⁹ mixtus
qui sunt eius: ꝛ discedit ab † iniqui
ſ vel inuocat ſ vere
tate omnis qui nominat nomē do
† ſ quidam sunt subuersi. quidam signati. sed nō mirum. ſ. ſ in ecclesia sunt simul modo.
mini. † In magna autez ī domo nō
† ſ Id est. boni ſ dei dispensationes recipientes
solum sunt † vasa aurea ꝛ argentea
† ſ Que etſi ad contumeliam lignea. tamen honestis ad purgationem. vel quedam de vtrisq̄ in honorem. quedam in contumeliam. ſ. i. mali
sed ꝛ † lignea et fictilia: ꝛ quedam
ſ Id est. boni qui purgantur per malos. † ſ mali qui sunt ad purgatorium bonorum.
quidem in honorem: † quędam au
ſ ꝛ qz alterū horę ē.
tem in contumeliaz. Si quis ergo
ſ recedendo ab iniquitate eorū non ab eis † ſ qui in contumeliaz. ſ. Quasi. non perit propter hoc q̄ cum illis est corpore ſ grē dei
emundauerit se ab † istis ī erit vas
ſ mundum ſ fide ꝛ operibus. ſ alios ac
in honorem sanctificatum: ꝛ vtile
quirendo
domino. ad omne opus bonuꝫ pa
† ſ prophana aliorum ꝛ inania deuita. in te vero iuuenilia desideria fuge. scilicet luxuriam immunditiam ꝛc.
ratum. † Iuuenilia autem desideri
ſ in iudicio ſ veraz
a fuge. sectare ꝓ iusticiā: fidē spē

ſ vel castitatem ſ dei ꝛ proximi. ſ. ſ quietē † ſ cum fidelibus. ſ vel omnia hec sectare. sicut hi qui in
charitatem: ꝛ ī pacem † cum his qui
uocant dominū pura conscientia
inuocant nomen domini de corde
† ſ hec sectare ſ inutiles. ſ. ſ Et si non stulte. in q̄
bus tamen non est profectus d. sciplne vel sciētie
puro. † Stultas autem ī ꝛ sine dis
ciplina quęstiones deuita. sciens
ſ non edificationem.
q̄ generant lites. Seruum autem
ſ tēp⁹ litib⁹ expēdere
domini nō oportet litigare. sed mā
ſ tractabilem † ſ etiam malos vt attrahat. ī. ſ q̄ facile doceat vel doceatur si opus est in aliquo
suetum esse † ad omnes. ī docibilez
ſ quelibet aduersa † ſ mentis lenitate. ī. ſ non est cessandum a correctione errozis alterius.
patientem. cum † modestia ī corripi
entem eos qui resistunt veritati.
ſ pro vt. vel si aliquando ſ aliter non prodest correctio.
Nequando det illis deus pęniten
† ſ quam modo impugnant.
tiam ad cognoscendam † veritatez
ſ ꝛ cognita: redeant ad bonum
ꝛ resipiscant a dyaboli laqueis: a
ſ extra patriā ſ non modo ligantur
quo captiui tenentur ad ipsius vo
ſ exequendam.
luntatem.

C. III.

ſ dixi prophana ꝛ stulta deuita: hoc autem sciendum est ad ipsa vitanda.

Hoc autez sci
ſ sanctis
to. q̄ in nouissimis diebus insta
ſ vel seua † ſ id est. qz. ī. ſ hec es causa periculi
bunt tempora periculosa. † ꝛ ī erūt
† ſ Inde hec omnia oriuntur que sequūtur ſ nō deum vt petrus. ſ pecunie
homines † seipsos amantes. cupi
ſ ad dominium † ſ de honorib⁹ sibi ī pensis. ī. ſ in deum. per hereses. ī. ſ carnalibus vel spiritualib⁹.
di. elati. † superbi. ī blasfemi. ī pntib⁹

ꝑfecte caſtitatis. Non prodest correptō nisi supernus medicus respiciat. i. nisi faciat. vt peccati sui quenq̄ pniteat Quę pnitentia pudore ꝛ timore displicendi alijs interdum impedit: dum plus delectat hominē aliorum existimatō q̄z iusticia qua se quisq̄ humiliat pnitendo. Ideoq̄ non solum cum agitur pnitentia. verū etiaꝫ vt agatur dei misericordia necessaria est. vt ei petrus amare fleret respexit cū dns Et iō aplūs hic dicit. Det illis deus pnitentiā ꝛc. C. III.

Seipsos amantes. Non dīm vt petrus qui ter interrogatus a domino. ter professus est se cuꝫ diligere dicens. Tu scis quia amo te. vñ et dominus ei oues pascendas credidit. quia in pascendis ouibus vera monstratur dilectio. si quis ibi non quęrit sua. sed quę christi sunt. Ex eo autem

ꝙ seipsos non deum amant · quasi ex radice hec que sequuntur mala oriuntur.

¶Ingrati. Vt qui corrigentibus mala ꝓ bonis reddunt.

¶Scelesti. Vt qñ modum peccandi trāscendunt scilicet suas vel aliorum animas interficientes.

¶Sine affe. Nō compatiendo infirmis

Detractores · Famam scōꝝ maculādo.

¶Incontinētes Non refrenando malas cupiditates.

Immites · exercēdo lites

Sine benignitate · dum nesciunt subuenire alijs.

Proditores indicando inimicis piorum que occl tanda nouerūt

Procaces · Humanā verecundiam inuerecunde agitantes. Lęci. nō intelligentes neqꝫ que loquuntur · neqꝫ de quibus agūt.

Voluptatum amatores · carnales ōlicias spiritualibus ꝓponentes.

¶Habētes speciem. p. Quia eadē sacramenta cum pijs.

Virtutez autem eius. Virtus charitas de corde puro · cōscientia bona · z fide nō ficta hec ē virtus quā nihil vincit. Nullꝰ ignis nulli fluctꝰ scli · nulla flumina tentatiōis eā extinguūt. De hac dr Fortis est vt mors dilectō. Sicut enī mors qñ venit resisti ei nō ꝑt Sic ꝓtra violentiam charitatis nihil ꝑt mūdus. Ecōtraria data ē similitudo. Nō enī mors ad auferēdū violentissima est sic charitas ad saluandū violēta est. Vel ſm aliaz lrām **Veritatē** aūt eius · i · res pietatis.

Abnegātes. idem sensus.

¶Qui penētrant. Ingrediebantur enim domus mulierum · z decipiebant eas.

¶Mulierculas · Prius · z per eas viros · vt dyabolus prius euam. Vel viros seductibiles · quasi mulieres seducunt.

¶Semper discētes ꝛc. Nos autē semp ambulem⁹ in via · donec ad veniamus q̄ ducit via · nusqꝫ in illa remaneam⁹ · donec pducat vbi maneamus · atqꝫ ita z q̄rendo tēdim⁹ z inueniēdo ad aliqd puenimus.

¶Quemadmodum autem. Quasi tales seducāt. veritati aūt sēp resistunt z ſ̄ est q̄ ait. Quēadmodū aūt iān · ꝛc. Jānes z mābres duo fres fuerūt magi pharaonis. hoꝝ noīa nō inuenit aplūs in diuinis libris · ſ̄ apocriphis sumitur

dum autem iamnes † z mambres ¶ heretici

resliterunt moysi: ita z hi resistunt ¶ corrupte rationis

veritati · homines corrupti mente ¶ operibus semper resistētes † ¶ semper circa · nū q̄ in fide. ¦ ¶ prædicit destruendos in asia hereticos ¶ post hec presentia

reprobi † circa fidem: ¦ sed vltra nō ¶ que modo putatur sapientia

proficient. Insipientia enim eorū ¶ per bonos presertim per iohannem apostolum.

manifesta erit omnibus: sicut et ¶ magorū ¶ ꝙ moysen † ¶ illi contradicunt veritati ¦ ¶ z ideo potes illis resistere · habens scientiam per meam doctrinam.

illorum fuit. † Tu autem ¦ assecutus ¶ bonorū operū.

es meam doctrinam · institutionē ¶ tendēs quo ego † ¶ inuisibilium ¦ ¶ in expectatione promissorum

propositum · † fidem: ¦ longanimita ¶ dei z proximi ¶ de aduersis.

tem · dilectionem · patientiam · per ¶ de loco ad locum ¶ tormentorum † ¶ tales sunt tibi illate tribulationes z persecutiones quales michi sunt facte · z quales sustinui

secutiones · passiones: † Qualia michi facta sunt antiochię · iconij · ¶ et ¶ vel passiones ¶ q·

listris · quales persecutiones sustiego sustinui † ¶ sic z te eruet. nec solꝰ ego patiar ſ̄

nui: z ex omnibus me † eruit dominus. † Et ¶ ita necesse est z tibi · si pie viuere vis ¦ ¶ religiose iuste.

omnes qui volunt ¦ pie vi ¶ qui venit pati † ¶ hoc semper fit sed maxime primo tēpore ¶ in corpore vel in corde

uere in christo ihesu. † persecutio † ¶ intus vel foris ¦ ¶ in se ¶ boni patiuntur · sed.

nem † patientur. ¦ Mali autem ho ¶ aliorum · qui huius officij sunt

mines z seductores proficiunt in ¶ ita ¶ ipsi a bono ¶ ipso actu

peius: errantes z in errorem mit ¶ alios ¶ q · mali errant z in errorem mittūt ¶ firmus.

tentes. Tu vero permane in his q̄ ¶ a deo vel a me † ¶ ecce necesse. ¶ vt alijs annuncies ¦ ¶ vt fideli ponsatori. ¦ ¶ memoriter retinens ¶ ideo non debes venire in dubium.

didicisti · z † credita sūt ¦ tibi: ¦ scies ¶ ecce auct. ¶ iō etiā pmane · qz

a quo didiceris. Et quia ab infan † ¶ legis ¶ ecce facultas. ¶ prophetias. ¦ ¶ spiritualiter intellecte

tia sacras † litteras nosti: ¦ q̄ te pos ¶ quam

sunt instruere ad salutem per fidez z ipse docent.

que est i christo ihesu. Omnis scri ¶ cuius auctor deꝰ. ¶ per spiritum sanctum ¶ alicui.

ptura diuinitus inspirata vtilis ē ¶ nescientes † ¶ ad conuincendum de malo.

ad docendum † z arguendum · ad ¶ ad increpandū duriter ¶ incipientes discere.

corripiendum · ad erudiendum in ¶ vt iustum faciat † ¶ ita ¦ ¶ executione

iusticia: † vt ¦ perfectꝰ sit homo dei

ad omne opus bonum instructꝰ.

¶C. IIII.

¶ Et q̄ sic potes. ¶ adiuro. ¶ teste deo.

Testificor corā deo z christo ihesu · qui † ¶ qui viui reperientur ¶ qui residui erunt tormentis antichristi · vel iustos et iniustos.

iudicaturus est † viuos z mortuos ¶ priorem · cui debes grates reddere vel futurum qui timendus est ¶ vt conregnes deo ¶ eternum

z aduentum ipsius z regnum eius

† ¶ instanter predica ¦ ¶ quantum ad eos: quibꝰ placet

prędica verbuz · † insta ¦ opportune ·

crisis de quibꝰ ſ̄ sumiebi añt restiterūt moysi vsqꝫ ad terciū signum in q̄ defecerūt dicētes Digitꝰ dī ē hic z sicut illi restiterūt moysi · ita z hi · ſ · hereticī mihi.

¶Nota ꝙ aīositas hereticoꝝ ſp inqeta ē ꝙs magoꝝ pharaōis hic conatū ait hic aplūs cōpans cos magis pharaōis. Quos hieremias perdici insipiēti aiit culꝫ cōpat dicēs. Clamauit pdix congregauit q̄ nō pepit: fecit diuiti as nō cū iudicio · i medio dierꝫ eius derelinquent eum z i nouissimis suis erit insipiēs.

¶Aug. contra faustum. Contentiosi heretici vt perdix. Contentiosum animal clamat. z congregat que non peperit ita z hereticꝰ christianos quos faciat suas diuitias. Non cum iudicio · sed cum temeritate · ſ̄ post derelinquitur · z est insipiens · vt hic dicitur · ſ̄ vltra nō proficient.

¶Et omnes qui volunt ꝛc. Pie vixit · qui dicit. Quis infirmatur z ego nō infirmor? Quis scādalizatur z ego nō vr? Aliorum enī infirmitates z scādala sūt psecutōes Quid enī sic psequitur vitā bonoꝝ · q̄z vita iniquoꝝ. Non mō cū cogit imitari qđ displicz ſ̄ etiā cū cogit dolere qđ videt. Quia corazpio viuēs ipie · etsi nō obligat pscientē · cruciat tñ sentientē. vñ. vidi ꝓuaricātes z tabescebam

¶Mali autem homines ꝛc. Quales sūt timētes hos ꝛ dere corā quibꝰ loquūtur q̄ nō pantur ad tētatōes · ſ̄ pmittūt fcliciatē huiꝰ seculi · quam deꝰ ipse sclo nō pmisit Ille predicit labores · tu pspera. Ille ad confortādū coz tuuz venit pati · mori · sputis illiniri · spinis coronari obprobria ferre. fel z acetū bibere ligno cōfigi · Dia hec ille tulit ꝓ te. Ille ꝓfortās infirmū · vt cū crediderit · non spret pspera bꝰ scli. Vñ. Fili accedēs ad seruitutē di · sta in iusticia z timore z prepara animam tuam ad tentationes.

¶Sacras lrās que te possūt ꝛc. Multū signat pdesse veteris tebre noticiā vbi xpi pson · z incarnatio insinuatur q̄ ad salutē hoīm valet

¶Omnes enim. Scripturę valēt ad salutē · qz ad causam salutis

¶Ad arguendum. Negligentes. Ad corrigendum · in malo persistentes. Ad erudiendum. pnitentes.

¶ Importune. Tu oportune agis. ℔ importunus videris ei qui non li
benter audit. qđ tamē aliqñ ei prodest. Tu igit̄ sciens ℔ illi eē oportunū qđ
ei videtur importunū dilectōnem curam q̄ sanitatis ei⁹ animo teneas mā
sueto ꝛ modesto. Mt
ti enī q̄uis pturbatio
res a medico videntur
abscedere. paulatī tñ
ybi vigore medullas
penetrāte sanati sunt
ꝛ cū scp̄tura dicat. In
multiloq̄o nō effugies
pcm. nō ē dicēdū istū
multū eē locutū. etsi a
plus dicat insta opor
tune impor. ꝛc. In tā
tiloquio enī nō est mt
tum qđ ē necessariū
¶ Increpa in om
ni p. ꝛc. Huic acrio
ri suadet patiētiā. tito
nimis patiēti impium
¶ Sed ad sua de
si. ꝛc. Id ē. qui ea do
ceāt q̄ volūt. ꝓphetia
ē sancti apli. q̄ ꝑscius
futuro ꝛ in doctna ꝑci
pit eē instādū. vt ꝓtra
℔ qđ futurū erat ꝑpa
ret eccla. Tales enī di
cit futuros q̄ p deside
riꝯ suis doceri volūt.
vt a magistris. s. ꝓstā
tib⁹ ꝛ ve racib⁹ ad hos
cōuertant. q̄ hęc illos
doceāt q̄ libēter audi
ant. qz veritas illis as
pera videbit̄ vt relicta
vera doctrina fabulis
vacēt.

¶ Magistros pru
ri. ꝛc. Aug. sup̄ iobā.
omel. xliij. Hos magi
stros salomō vult ver
mulierē de q̄ ait. Va
nitas ipioꝝ mulier ē in
sipiens ꝛ audax. q̄ in
ops panis conuocat ꝑ
tereūtes. dicēs: panes
occultos libēter attīgi
te. ꝛ aque furtiuę dul
cedinē. Luꝝ sit ignara
veritatis; pmittit sciaꝝ
veritatis. quā ipa occl
tatōe ꝓmēdat. ꝛ q̄i cō
dit: vt libēti⁹ audiat̄. Cⁱ ꝓhibitā furāt̄ seducti audiētiā. Hęc occultatō fa
cit pruritū in aurib⁹ spūalit̄ fornicātib⁹. sic pruritu libidis ī carne corrūpit̄
integritas castitatis. Nepbariꝯ eī doctores ipa occultatōe ꝓdiūt sua vene
na curiosis vt iō existimēt eos dicere aliq̄d magnū. qz hñt secretū. ꝛ suaui⁹
hauriāt ysipiētiā. quā putāt sciaꝝ. dulci⁹ q̄z audiāt q̄ palā in eccla dici credi
verū etiaꝝ audax nūcupat̄ Sub xp̄iano eī vocabulo multas scelestas hęre
ses cōdidit. nefādas fabulas finxit. ꝛ nenię tales q̄les ī theatris cātant̄ sine
inimica scurrilitate ridētur. Et nō tales q̄les adūsus deū fingere potuisse il
lā insipiētiā dolemus. ꝛ miramur audaciam
¶ Opus fac euang. Testādo ope qđ ore prędicas. vt retorq̄atur os
turturis ad ascellas. ꝛ sint mala punica ꝛ tintinnabula in extremis oris hya
cinctinę tunicę.
¶ Sobrius esto. Per qđ implere poteris. qz ℔ virt⁹ tpat oēs alias.
Hoc iō maxime dicit. ne se nimis affligeret ꝓpter ꝑdictū ꝓceptū.
¶ Delibor. Libare dicim⁹ degustare. fūdere vel īmolare. Inde delibare
qđ tñ hic p ipa immolatōe ponitur. passionē enim suā delibationem appel
lat. Deo enim immolatur. qui p iustitia sua patitur.
¶ Certaui. Contra rebelles. cucurri. vbi facil trāsit⁹. Consūmaui. firmi
ter locata eccla. In oīb⁹ fidē seruaui. vt alīꝯ idē faciāt. Hoc dic nō re ple
na. qz adhuc restabat ip̄i⁹ passiōis cōflictatō. ℔ spe firma. ex illo q̄ passio
nē sibi reuelauerat. ꝛ iō qđ futurū ꝑsumpsit. q̄i fact̄ū indicauit.

¶ Fidē. Quę ē ca
put xp̄iane religionis.
Seruaui. q̄ nō pōt
hīi do miserāte. qz do
m⁹ dei est. vñ alibi ait
Mīaꝝ cōsecut⁹ sū. nō
qz fidelis erā. ℔ vt fide
lis eēm. Aplm eī inue
nim⁹ sine vllis bonis
meritis. īmo cū multis
vicīs dei grāꝝ cōsecu
tū reddētis bona pro
malis. Qui sua iā ꝑpī
quante passione bona
merita sua cōmemorat
p⁹ q̄ cōseqūtur coronā.
q̄ post mala merita cō
secut⁹ ē grāꝝ. q̄ nisi p⁹
gtuita donaret. corona
nō redderet. Nō q̄
merita ipsi⁹ tanq̄ ip̄i⁹
sunt. id est. ex ipō ei cō
pata. ℔ dona dei sūt
¶ Reddet. Si eī fi
des grā ē. ꝛ vita ętna
q̄i merces ē fidei. Vi
detur quidē deus vi
tam ętternam tanq̄ de
bitū reddere cui debet
fideli. quia ꝓmeruit il
lam per fidem. Sꝫ qz
fides gratia est. ꝛ vita
ętna est grā per gra
tiā q̄ reddet.
¶ Justus iud. ꝛc.
Vnq̄ iustus retribuē
do bona p bonis qz tñ
prius misericors est re
tribuendo bona p ma
lis. ꝛ ipsa iustitia q̄ re
tribuuntur bona p bo
nis non est sine miseri
cordia.
¶ Festina. ꝛ etiā iō
quia quos mecum hīe
solebam modo nō ha
beo.
¶ Penula. Scōm
haymonem hęc penu
la data ꝑ pauli in in
signe a rōanis. qñ suscep⁹ ē in sociū ꝛ ciuē romanū. vñ ꝛ paul⁹ se ciuē roma
nū appellat. Hier. Volumñ hebreū replico. qđ paul⁹ pēulā iux q̄sdā vocat
¶ Penula vestis erat consularis q̄ induebant̄ consules romani ingredien
tes i curiā. Vñ fert̄ romanis hāc fuisse cōsuetudinē qñ monarchiā toti⁹ q̄i
orb acq̄rebāt. vt q̄cūq̄z gens cū pace ꝛ coronis eis occurrisset. darēt eis lib
tatē intātū vt fres illoꝝ dicerent̄: ciuesq̄z romani appellarent̄. Dabātq̄z po
testatē ędificādi curiā. ꝛ habēdi cōsules sicut ꝛ ipsi habebāt. Pater q̄ pau
li de giscalo opido inde vbi nat⁹ fuerat. trāslat⁹ in tharsū cilicię. q̄dā tpe
venientib⁹ romanis p ciliciā occurrit eis ipse cū alīs tharsensib⁹ vtpote no
bilis excepēt̄q̄z eos cū pace. Tūc romani cōcesserūt eis ꝑdca. Ibiq̄z p̄ pau
li pēulā accepit. p⁹ cui⁹ morte ob recordatōꝫ ei⁹ hāc vestē paul⁹ sibi retinuit
¶ Alexāder iste ē quē sup̄ dixit reūsū ad apostasiā. q̄ fabricabat ędes dya
ne apud athenas ꝛ oēs contra aplm cōmouit. Defensione. Vel p̄ssuraꝫ ꝛ
tribulatōeꝫ sibi illatā defēsiōeꝫ appellat. Tribulatō defēsio ē xp̄ianis. q̄a
defendit eos in die iudicij
¶ Nō illi imputet. Non orat p alexandro. q̄ inuidētia fr̄nitatem op
pugnādo peccauerat. Sꝫ p his q̄ nō obrupant amorē. ℔ timore succubuer̄t
orat vt eis ignoscat̄. Multū eī interest int̄ eos q̄ ℔ mō ꝛ eos q̄ illo mō peccāt
¶ De ore leonis. Id est. neronis de cuius manibus liberat⁹ est a dño

¶ de peccato. ¶ negligētes. ¶ vel importune argue
. ¶ adiura ¶ volentes. . ¶ negligentes ¶ asperis
verbis persistentes.
¶ nolentibus.
importune. targue. obsecra. icre
† ¶ vt patienter sustineas repugnantes. ꝛ doceas
accipientes. ¶ repugnantiū ¶ accipiētium
pa. in omni †pacientia et doctrina.
¶ modo est hoc q̄ prędices necesse. vt contra hęc
preparetur ecclesia
Erit enim tempus cum sanam do
¶ quasi onus non ferent salutē audire.
ctrinam non sustinebunt. sed ad
¶ q̄ ea doceant que volunt.
sua desideria coacernabūt sibi ma
¶ multos ¶ ipsi ¶ desiderio audiēdi. ñ tñ bono
gistros pruritus auribus. ꝛ a ve
¶ que eis aspera
ritate quidem auditum auertent:
ad fabulas autem conuertentur.
¶ ita est futurus † ¶ ī disciplina ecclesiastica ꝛ scri
pturis explanandis ¶ dum tempus habes. . ¶ om
nis modi hominibus doce bis
Tu vero †vigila. in omnibus labo
¶ quod ore predicas. hoc opere contestare † ¶ epi
scopatus scilicet ¶ in tantum vt impleas minist. t.
ra. opus fac euangelistę: †ministeri
† ¶ scientia vita ꝛ doctrina . ¶ id est. in omnibus
modum; serua. . ¶ vigila labora ¶ ideo sic oportet
um tuū †imple. sobrius esto. †Ego
¶ incipio offerri deo grata hostia.
enim iam delibor: ꝛ tempus meę
¶ mortis. ¶ prope est † ¶ vnde hoc scis: da
dei preuenientę gratia expleui quod debui. vel in
proximo sum migraturus. sed bonum certamē cer
taui. quasi. hoc exemplum tibi relinquo.
resolutionis instat. †Bonum certa
¶ predicationis.
men certaui. cursuꝫ consummaui:
¶ ꝛ in oībus aduersis † ¶ in futuro. † ¶ quā null⁹
fidem seruaui. †In reliquo †reposi
auferat idem tibi sperare potes
ta est mihi corona iusticię. quā red
¶ qz
det mihi dominus in illa die iust⁹
iudex. Non solum autem mihi: sed
† ¶ mali timent. ibi damnandi. boni vero diligūt
quia ibi saluandi.
ꝛ his qui †diligunt aduentum eius

¶ quia instat tempus resolutionis. ¶ qz ¶ pro
prium nomen.
festina venire ad me cito. Demas
¶ vel enī ¶ tempore aduersitatis
autem me dereliquit. diligens hoc
seculum. ꝛ abiit thessalonicam. cre
¶ missus in ministerium a me
¶ propter ¶ missus a me
scens in galatiam. tytus in dalma
tiam: lucas est mecuꝫ solus. Mar
cum assume ꝛ adduc tecum: est enī
michi vtilis in ministerium. Tichi
cum autem misi ephesum. Penu
lam autem quam reliqui troade.
¶ alias pum.
apud carpiam: veniens affer tecuꝫ
† ¶ vt tibi scribam epistolas meas.
ꝛ libros: maxime autem ꝛ †mēbra
¶ autem ¶ vel faber. vel custos
erarij.
nas. Alexander erarius multa ma
¶ at benis. † ¶ verbum prenuncian
tis est non imprecantis ¶ indicat. non optat.
la mihi ostendit. †Reddet ei domi
nus secundum opera eius: Quem
ꝛ tu deuita. Valde enī restitit ver
† ¶ quando primo cepi defendere euangelium cō
tra illum ¶ innuit sepe congressum contra illum
bis nostris. †In prima mea defen
¶ adiutor
sione nemo michi affuit: sed omnes
¶ qz hoīs est timere.
me dereliquerunt. Nō illis impu
¶ quanto plus ab omnibus relict⁹.
tetur. Dominus autem michi asti
tit ꝛ confortauit me. vt per me prę
dicatio impleatur. ꝛ audiant om
¶ etiam
nes gentes: ꝛ liberatus suꝫ de ore

quando venit romam adductus ab his qui prȝerant iudeȝ ob hoc quia cȝ
sarem appellauit. Nam cum venisset romam duobus annis mansit in libe
ra custodia. post etiam transiuit ad alias nationes quȝ erant in circumitu
rome.

¶ Leonis. Dyaboli qui sicut petrus inqt tanqȝ leo circumit rugiens q̄
rens quem deuoret · q̄
cum non potest a iusti
cia amouere: vel de vi
ta vult tollere: ne alijs
prodesset · quod quia
non potest: insultat ei
apostolus.

¶ Et aquilā. Aqui
la erat vir prisce apud
istos hospitabatur a-
postolus.

¶ C. I.

¶ Hanc epistolam a
postolus tito scribit ·
quȝ creauit episcopū
commonens eum fore
sollicitum ecclesiastica
disciplina. debet enim
ponti fex hīe mīnā pie
tatē z pīis seueritatē ·
vt sit fortis supb̄ · z sua
uis modestis · vt non
habens timoris angu
lum · nec elationis sup
cilium · vrat z luceat.
vnde in veste legalis
pontificis erat coccus
bis tinctus qui habe-
bat speciem ignis. Ig
nis autem duo facit ·
vrit z lucet. Ita z pon
tifex prȝdicationis gla
dio scilicet ignito elo-
quio vere debet mor
daci īcrepatione · z me
tuenda comminatōne
z lucem fouendo blan
dis · z delectabilia pro
mittēdo. Ideo de mā
na dicitur · q̄ īdureba
tur ad ignē z liquesce
bat ad solem. Et bacu
lus pontificis ab infe-
riori pungit · z in sum-
mo ad anteriora exten
ditur in se rediens · qa
ecclīasticus doctor gla
dio verbi pungere de
bet · i · aspere redargue
re peccantes · quod est
ex inferiori natura · et
correctos in anteriora
dirigere · ita tamen vt
ad propriam conscien
tiam sui considerationē
redeat · si forte in se habeat quȝ alijs annunciat.

¶ Tito relicto crete episcopo ex simplicitate z humilitate nimis patienti · Prȝscripta ei sua auctoritate vtili: scribit de episcopali officio imperiose z
potestatiuȝ tractando a nicopoli.

¶ Est igitur intentio apostoli instruere Titum de episcopali officio atqȝ
monere · vt illud imperiose tractet · z hȝreticos vitet. Modus talis. Prio
salutat. Deinde instruit eū de episcopali officio · docens eū quid agere de
beat · z quales episcopos per ciuitates cōstituere. Deinde q̄liter diuīsos vl
seru vl ȝtate vl ꝓditōe īstruere dēat. Pᵒ ea monet eū de vitādis hȝretic
¶ Seruus conditōne · nō tn̄ peccati misera seruitute. Sz Dei q̄dam
nobilitate · q̄liter moyses z dauid serui sunt appellati z maria ancilla.
¶ Secundum fidem electorum. Id ē · quā tenēt vl qua saluan
tur electi dei · z ideo pro ea magis laborandum.

§ dyaboli vel neronis.
§ vel uit.
leonis. Liberabit autem me domi
§ etiam † § idem tibi spare licet
nus ab omni opere malo · z †saluū
§ ducens.
faciet in regnum suum cȝleste: cui
gloria in sȝcula sȝculorum amen.

Saluta priscam z aquilam: z one
§ familiam † § ideo nominat illos · vt veni
ens per eos hos visitet
sifori domum. † Erastus remansit
corinthi. Trophimum autem relic̄
§ propter imbres z frigo
ra commonet vt autumno veniret
infirmum mileti · festina ante hie-
mem venire. Salutat te eubulus
§ vel pu.
z prudens z linus z claudia: z fra
† § post salutationem fratrum ipse salutat quasi
subscribēs hoc modo do. ꝛc.
tres omnes. †Domin⁹ ihesus chri
† § Id est maneat vestra dilecto § ne admonitus
irascaris · sed potius
stus cum spiritu tuo. † Gratia vo
† § Id est fiant vera que hactenus dixi.
biscum †amen.

¶ Epistola pauli ad Thimotheuȝ
secunda finit. Argumentum in epi
stolam ad Titum incipit.

Titus commo
nefacit z instruit de con
stitutione presbiterij · z de spiritua
li conuersatione · z hereticis vitan
dis · qui in scripturis iudaicis cre-
dunt. Scripsit autē ei ab athenis.

¶ Argumentum explicit. Epistola
pauli prima ad titum incipit.

¶ C. I.

¶ In spem vitȝ ȝterne. Hȝc res hic fructus apostolici officij. Per
hoc commendat officium apostolicum · non tepidi⁹ agendum.
¶ Promisit. Sed qūo promisit · cū nondum homines essent quib⁹ pro
mitteret · quia īeius ȝternitate z in ipso verbo eidē cȝterno iam prȝdestīa
tione fixum erat quod suo tempore futurum erat. Promisit ergo ante tem
pora · quia in se ȝterno
sic fixerat anteqȝ tēp⁹
esset · quod cuȝ creatu
ris cȝpit. Non enī pos
sumus dicere fuisse ali
quod tempus quādo
deus nondum fecerat
aliquid.
¶ Ante tempora
ꝛc. Non recens pmis-
sio · ℔ ante tpa omniū
sȝculoȝ · z vt certi⁹ sit.
Manifestauit · cō
gruis tēporib⁹ · s. ver-
bū · i. filium · ℔ est vita
ȝterna.
¶ Filio secundū
communem fidē
Id ē · catholicā nō pri
uatam alicui⁹, catholi
con grece: cōmune vel
vniuersale dr latine.
¶ Huius rei gra
tia. Primo dicat qd
agere debeat z qualeȝ
ordinare presbiteros ī
cipiēs ita · huj⁹ rei gra
ꝛc. dū hȝc recolit sicut
ei dispoluerat · monet
exequi
¶ Presbiteros.
Vt pastoralis curȝ o
nus facilius sustineat ·
p multos diuisum.
¶ Sine crimine.
Si dixisset sine pecca-
to · nullus ī ecclesia re
cte posset ordinari mi-
nister. Multi ēi bapti
zati fideles sūt sine cri
mine. sine peccato ꝛo
in hac vita neminem
dixe. im · non quia pec
cati aliquid remaneat
qd̄ in baptismate non
dimittatur. Sed qī
nobis in huius vitȝ ī-
firmitate manentib⁹ q̄
tidie fieri nō quiescūt ·
qui fideliter orātib⁹ q̄
tidie remittant. Quā
libet valde iustū discu
tias in hac vita · nō est
tn̄ sine peccato. Ān io
bānes. Si dixerimus
qz peccatum nō habemus · nosipsos seducimus z veritas in nobis non est
Sed plane. Multi iusti dicti sunt sine quȝrela quod intelligit sine crimine
Nulla enī quȝrela iusta ē de his qui nō habēt crimen. Crimē ḡ est quȝrela
· i · peccatū graue accusatōe z dānatōe dignissimū · vt homicidium adulteri
um aliq̄ immūdicia fornicatōis · furtuȝ fraus z hmōi · q̄ cum cȝperit homo
non habere incipit caput erigere in libertatem. Sed ista inchoata est non
perfecta libertas.
¶ Unius vxoris vir. Post baptismum · qz nouo homini nō stupra-
nec aliqua quȝ ante fuerunt obsunt. Huic sententiȝ contradicit augus · his
verbis acutius intelligunt qui nec eum qui catbecumin⁹ vl paganus ha-
buit alteram · ordinandum censuerunt · quia de sacramento agitur · non de
peccato. Nam in baptismo peccata oīa dimittūtur. Et qui dixit. Si nup
serit virgo nō peccat: satis declarauit nuptias non esse peccatū. Propter

Paulus ser-
§ nomine § humili
tas non tollit potestatem z
dignitatem.
uus dei. Apostol⁹
autem ihesu christi
§ cenens z predicans fidem.
secundum fidem electorum dei · et
§ secundum. † § Est veritas in liberalibus artib⁹
que nichil ad christianam religionem
agnitionem † veritatis · quȝ secundū
§ id est · christi religionem.
§ z hoc est · † § id est per hoc spe
rans vitam eternam † § que quanto certior · tanto
minister debet esse sollicitior
pietatem est † in spem † vitȝ ȝterne:
§ vitam eternam.
quam promisit qui non mentitur
§ omnia † § vel eterna § quod idem
est. † § non solum rei effectum · sed z in predi · ꝛc.
de⁹ ante tempora †secularia. † ma-
nifestauit autem temporibus suis
§ scilicet
verbum suum in prȝdicatōne · quȝ
§ vt fideli
credita est michi secundum prȝce-
† § Cui tu comparticeps. § cui in salute hominuȝ
minus obedimus · si quo modo remittimur
† § Paulus inquam scribit hanc epistolam.
ptuȝ †saluatoris nostri dei † tito di
lecto filio secundum communem fi
† § Et in scribendo primum salutat in hunc mo
dum § manifesta sunt hec.
dem: †gratia z pax a deo patre no-
stro z christo ihesu saluatore no-
§ cū inde recederē
stro. Huj⁹ rei gratia reliqui te cre-
§ ad perfectionem † § mala in peccā
tibus addendo bonis ea que desunt ꝛc.
te · vt ea quȝ desunt †corrigas · z cō
§ singulas § episcopos.
stituas per ciuitates presbiteros ·
§ id est quales constituendos docui § scilicet
sicut z ego tibi disposui. Si quis
§ non peccō § peccato criminali · vel infamia
criminalit § in quo species continētie et sacramē
tum.
sine crimine est · †vnius vxoris vir

sanctitatem autem sacramenti sicut femina·si catbecumina viciata est · non potest post baptismum inter virgines dei consecrari:ita non absurde visū est bigamum non peccasse:sed normam sacramenti amisisse·non ad vitę meritum·sed ad ordinationis ecclesiasticę signaculum necessariā. Et sicut plures antiquorum patrum vxores significauerunt futuras ex omnibus gentibus ecclesias vni viro subditas·i·xpō. Ita noster antistes·i.epūs vnius vxoris vir significat ex omnib' gēt̄ib' vnitatē· vni viro xpō subditam. Itaqz sicut duob' dominis seruire·sic ab vno deo apostatare· z in alteri' superstitionem irę nō licet.

¶ Filios habēs fideles. Nec saltem de luxuria accusatos· vel sibi non subditos Alioquin nec spes in illo est corrigendi alios nec frontem habet ad alios taliz cohabitatoz.

¶ Oportet enim ꝛc. Talis debet constitui.necesse est enim ad tractationem officij eū esse sine crimine·i·irreprehensibilem epm·hic aperte ostendit presbiterorum nomine epos sup̄ fuisse designatos.

¶ Contradicunt Contradicentes enim non vno modo intelligendi sunt paucissimi quippe nobis contradicunt loquendo· sed multi male viuendo. Quis enim audet aptissime loquendo contradicere veritati: Nō contradicunt multi lingua sed vita · quos redarguere bonum op' est·grandis sarcina cluus arduus.

¶ Dixit quidam ex illis. Aug'. Iste fuit. Epigmenides cretēsis in cui' libris hoc inuenitur· qui homo inter prophetas dei nō inuenitur·nec eius prophetia ad illa dei eloquia pertinet quę iudeis sunt credita · z ideo nomen eius non commemorauit apostolus sicut solet commemorare prophetas dei·dicens sicut z dauid dicit vel esaias. Vel cum tacitis nominibus illorum dicit sicut scriptum est z ea scriptura intelligitur in qua est auctoritas dei. Homo autem ineruditus· canis rabiosus veritati oblatrans ausus est dicere istum de prophetis iudeoruz fuisse·de quo ait apostolus. Dixit quidā ꝛc.

¶ Dixit quidam ꝛc. Licet diuinę auctoritati vnde voluerit quod vez inuenerit testimonium sumere·sicut z paulus vt legitur in actibus apostolorum cum loqueretur atbenien'sibus·ait de deo. In illo viuimus mouemur z sumus·sicut z quidam sm vos dixerunt. Et de atbenien'sis aze inscripti one ait, Inueni aram in qua subscriptum est, ignoto deo Ita diuina auctoritas vndecunqz sumit · qđ necessarium inuenit·s non omnia q̄ ibi scripta sunt accipienda p̄firmat. vñ in lege p̄ceptum est iudeis vt si mācipium genti le emerent eius pili raderent· z vnguiū incremēta abscinderentur. Deinde ad vsus domesticos assumeretur·ita vanis atqz superflnis gentilium supstitionū z poctarum sententijs abrasis z decisis·qđ puz repertum fuerit ad ministerium domus dei assumendum est.

¶ Mandatis hominum. Quia mandata legis post manifestam veritatem iam hominum non dei mā data sunt

¶ Auertentium se a veritate. Spūalis intelligēt̄ę. Quicqđ enī aduersus veritatem opponitur bña na inuncratio ē. Ideo mādata hoīn z fabulas appellat q̄ narrāt qz nescientes vim scripturarū z interiora· verbozum legis colorē se quuntur non sapentes· putant enī nunqz recedenduz eē ab his quę moyses tradidit vtpote de escarum dīa.

¶ Omnia munda ꝛc. Quod ipsi negant ideo quia in lege quędam moyses prohibuit· z ab immūdis mūda discreuit. Hoc autem non secundum naturas quas de' creauit intelligi voluit: s̄ secundum significationes. Omnia ergo munda sunt mundis scdm naturas. Vnde in genesi. Vidit deus cuncta quę fecerat z erant valde bona. Secundum significationes q̄dam immunda sunt iudeis·nec nobis omnia apta sunt· vel propter salutem corporum: vl propter consuetudinē humanę societatis.

¶ Factis aūt negat. Si negatio non tantum lingua fit· sed etiam factis·certe multos inuenimus antichristos qui ore confitentur christum z moribus dissentiunt ab eo. Quisquis factis negat christum antichristus ē. Tales sunt omnes mali catbolici·qui non verbis sed factis negant· Nolite ergo esse tanqz de fide securi·adiungite fidei recte vitā rectaz vt christum cōfiteamini z verbis vera docendo z factis bene viuendo. Nam si cōfitemini verbis z non factis·fides talium morum prope fides est dęmoniorum

¶ C. II.

¶ Suam doctrinam. Hęc sunt q̄ ad bonos mores pertinent.

¶ In habitu sancto. Vt scilicet earum incessus motus vultus sermo p̄ferant sanctitatem.

¶ Non vino multo ꝛc. Solent enim esse quędam quę corporis frigescente luxuria vino se pro libidine dederunt

filios habens fideles·non in accusatione luxurię: aut non subditos

Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem·

non superbum · non iracundum ·
† ſ id est·non aliorum mentes aliter q̄z oporteat loquendo percutientem·vel non ferocem·non cruelem
non vinolentum· †non percussorē
ſ secularis.
non turpis lucri cupidum:sed hospitalem·benignum·sobrium·iustū
ſ proximo
ſ deo† ſ ab illicitis ira superbia z huiusmodi.
ſ amore.
sanctum·†continentem'·amplectē
tem eum qui secundum doctrinaz
ſ veracem.
est fidelem sermonem: vt potens
sit exortari in doctrina sana: z eos
ſ obloquendo vel male viuendo
qui contradicunt arguere. Sunt
ſ in creta. ſ in se
enim multi etiam inobediētes va
ſ ad alios ſ circumuentionibus z cuiuscunqz generis fraudibus.
niloqui·z seductores. maxime au·
† ſ id est · de iudeis qui sub nomine christi iudaizare docebant·renati enī in christo·non puri erāt christiani·quia partim legem·partim christum venerari volebant.
tem qui de†circūcisione sunt·quos
† ſ ideo quia ipsi sunt†· ſ totam familiam.
oportet redargui:†qui †vniuersas
domos subuertunt·docentes quę
† ſ Et hoc faciunt ſ terrene rei·vel vt faciant proselitos sicut dom'n' dixit scribis z pharisei. Circumitis mare z aridam · vt faciatis vnum proselitum ſ pro terrenis acquirendis.
non oportet †turpis lucri gratia.
ſ vere tales sunt† ſ qui eos nouerat†· ſ quia eorum·bene naturā aperuit. ſ quod vtiqz ad hoc dictum est·ne dei prophetā videretur.

Dixit quidam †ex illis †proprius
ſ etsi etiā aliorū ſ non dei
ipsorum prophetа. cretenses semper mendaces. Malę bestię · ven·
ſ sane fidei.

ſ gulosi z ideo pigri† ſ ne minus credas ei quis gentilis· verba eius commendat apostolus
tris pigri. †Testimonium hoc ve·
† ſ docent quod non oporteat· ſ non vt soles moliter.
rum est. †Quam ob causam †increpa illos dure·vt sani sint i fide· nō
ſ i. vt recte credant.
† ſ quia nesciunt vim scripturarum litteralis observantie in qua nemo iustificatur apud deum
intendentes †iudaicis fabulis · et
ſ iam non dei. ſ vel auersantiuz.
mandatis hominum auertentium
ſ docent enim de ciborum discretione cum nō sit.† ſ Quasi· vere se auertunt·quia. ſ humanis vsibus concessa ſ qui bona fide sumunt z iusti sunt.
se a veritate·†omnia munda mun·
ſ per peccatum† ſ qui non credunt in deum vel deo.
dis. coinquinatis autem z†infideli
† ſ quia non sunt digni donis dei†· ſ Quasi·non ex cibo est coinquinatio eorum·sed ex malo intellectu z conscientia peccatorum
bus nichil †mundum: †sed inquinate sunt eorum z mens z conscię
ſ quia ſ verbis. ſ quidem.
tia. Confitentur se nosse deum. fa·
ſ vnde iohannes qui dicit se nosse deum z mandata eius·non·c·mendax est ſ deo
ctis autez negant: cum sint abomi
odibiles. ſ nec habiles credere.
nati et incredibiles: et ad omne o·
ſ a deo reprobati vt non habeant gratiam ad bene operandum.
pus bonum reprobi.

¶ C. II.

ſ Illi docent qđ non oportet.

Tu autem lo
ſ ea†ſ·i·doctrinā sane fidei
quere quę decent †sanā
ſ scilicet ſ bortare
doctrinam. Senes vt sobrij sint·
† ſ prouidentes fidei necessaria†· ſ vt habeant integram.
honesti·pudici·†prudētes·†sani i
† ſ Similiter sani ſ dei z proximi z in ipso ordine charitatis.†· ſ tentationum z tribulationum
fide in †dilectione: in †patientia.
ſ Bortare etiam ſ eē
Anus similiter in habitu sancto·
ſ crimina alijs imponentes vt solent facere adolescentulis·
nō criminatrices·non vino multo

¶ Bene docentes Non quidem publice viros ℈ priuate

¶ Ut viros suos ament. Quos naturali affectu naturaliter diligunt. amẽt etiã pudica dilectõe. vt scz cũ pudore viris debitum potius reddãt q̃ exigant.

¶ Ut non blasphemetur. Hoc ad senes. z ad oĩa superiora põt referre .q. hortare senes z anus z adolescentulas vt ita se habeant vt dixi. quod ideo facere debent: vt non blas. ꝛc.

¶ Juuenes similiter hortare. Quia iuuentus promptior ẽ ad lapsum. cõtineri iubetur qđ vt facilius sit: magistrũ iubet formã esse. vt qđ docet ꝓbis ostendat factis. vt ita ꝓbani erubescant

¶ In omnibus teip. ꝛc. Dis enĩ qui male viuit in cõspectu eoz quib9 ꝓpositus est. quãtũ in ipso ẽ occidit eos. etsi illi viuunt de misericordia dei viuũt.

¶ Ut doctrinam saluato. ꝛc. Hoc refertur ad oĩa ꝑdicta. s. ad senes z anus z suos. q. hortare oẽs ꝑdcos vt ita se habeãt. vt ꝑ scriptuz ẽ. vt ita ornẽt in actibus suis doctrinam sal. ꝛc.

¶ Ornent. Ornamentuz doctoris ẽ honesta vita discipuli

¶ Apparuit. Q. Oẽs monẽdi sunt. qa omnib9 nat9 ẽ. nullum excluſit.

¶ Vel gratia. Jd ẽ. xps qui ẽ gratia dei vel gr̃a dei z sal. ꝛc. i. deus z saluator noster. s. dei fili9 etsi inuisibilis sit in forma dei. tñ per gr̃am apparuit in forme serui.

¶ Et aduentum glorie ꝛc. Qui non in infirmitate vt prius ℈ in gloria z potestate veniet ꝓmia daturus ℈m merita quĩ primo aduẽtu adeo humilis fuit q̃ non solũ erudiuit. sed etiã dedit ꝛc.

¶ Sectatorem bonorũ operum Quia ad hoc redemit

† ſ vel vt doceãt adoles. prudentiam. vel adolescentes. hortare.
seruientes. † Bene docentes vt

prudentiã doceãt. Adolescẽtulas.
† ſ non modo carnali sed z spirituali amore.
vt viros suos ament. † filios suos
† ſ doceant eas eriam esse ſ mentis intelligentia.
·i· ſ corporis continentia
diligant. † prudentes. ·i· castas. so-
ſ in cibo z potu.
brias. domus curam habentes.
† ſ vt non diuitijs vel nobilitate inflate viris suis
imparare desiderent
benignas. † subditas suis viris: vt
ſ si male se habeant. † ſ doctrina euangelica. ſ si habent viros infideles quibus propẽsius propter timorem dei obsequi debent vt hoc videntes non blasphement nomen dei.
non blasphemetur † verbum dei.

Juuenes similiter hortare vt so-
† ſ aug9. aliter pastor occidit oues quantum in se est. z si ille viuunt.
brij sint. † In omnibus teipsum

prebe exemplum bonorum operũ
ſ vite vel corporis ſ ne leuis ſz autenticus
in doctrina. in integritate: in graui
ſ cuĩ sit ſ loco dictum z tempore.
tate: Uerbum sanum. irreprehen
ſ ·i· vobis contrarius.
sibile. vt is qui ex aduerso est. vere

atur: nihil habens malum dicere
ſ hortare. ſ q̃busli
de nobis. Seruos subditos do-
bet. tã bonis q̃ malis. ſ que non sunt contra deũ
minis suis esse. in omnibus placẽ
† ſ hoc modo placere poterunt cum non mulita uerint cum dñi eos aliquid iusserint. ·i· ſ eos debito seruitutis
tes. non † contradicentes. ·i· nõ frau
ſ etiam in minimis
dantes: sed in omnibus bonam fi
ſ hoc refertur ad oĩa.
dem ostendentes: vt doctrinaz sal
† ſ bonis operibus z fide ·i· ſ actibus suis.
uatoris nostri dei † ornent ·i· in om-
ſ per carnem ſ de9 per gratiam z si inuisibilis.
nibus. Apparuit enim gratia dei z
† ſ ad vtilitatez omnis generis hominũ sine quo non profuisset nasci ſ quantum ad se
saluatoris nostri † omnibus homi-
† ſ Exemplo vite z doctrine in quo eum sequi oẽs
nibus † erudiens nos. vt abnegan
ſ vane culture z ignorantiã.
tes impietatem z seculária deside-
ſ in nobis ſ ad primũ ſ ad deũ
ria. sobrie z iuste z pie viuamus in
ſ tam fragili ſ per hoc ſ certi z solliciti † ſ gloriam eternam
hoc seculo: expectãtes † beatam spẽ
ſ vel manifestationem † ſ non hominis infirmi non mortalis. non passibilis vt prius
z aduentum glorie † magni dei. et

saluatoris nostri ihesu christi. Qui
ſ non solũ erudiuit ſ per hoc sumus securi de spe ſ ad hoc.
dedit semetipsum ꝓ nobis. vt nos
ſ per sanguinem ſ tam
redimeret ab omni iniq̃tate: et mũ
ab originali q̃ actuali ſ vel peculiarẽ ·i· ꝓprium

daret sibi populum acceptabilem.

sectatorem bonorum operũ. Hęc

ſ nescientibus ſ sciẽtib9 ſ negligẽtes vel rebelles.
loquere z exhortare. z argue cum
ſ ita cũ impio ſ ꝓ simplicitate
omni imperio. Nemo te contẽnat.

C. III.

ſ Et si habes imperiuz spirituale tamen admone

Admone illos

ſ regibus z ducibus ſ minoribus
principibus z potestatibus subdi
ſ illorum.
tos esse. dicto obedire. ad omne o
ſ nunq̃ ad malum
pus bonum paratos esse. neminez
ſ etsi premuntur ab illis
blasphemare. non litigiosos esse:
ſ verbis z factis
sed modestos: omnem ostenden-
ſ quia sic infideles z perfidi ad futuram spem vocari possunt † ſ bonos vel malos
tes mansuetudinez † ad omnes ho
† ſ hoc ideo debemus. quia z nos aliquando fuimus quod ipsi. sic z ipsi poterunt esse qđ nos sumus per eandem gratiam
mines †. Eramus enim z nos ali-

quando insipientes z increduli. er
ſ per mala opera ſ animi ſ carrantes. seruientes desideriis z vo
nis ſ nocendi † ſ de alio rum successibus.
luptatibus varijs. in malicia et † in
ſ si nocere non licuit † ſ vitam nostrã ·i· ſ deo vel alijs hominibus
uidia † agentes. ·i· odibiles: odiẽtes
† ſ benignus z humanatus deus. vel larga misericordia z clementia dei
inuicem. Cum autem † benignitas
† ſ mundo per carnem ſ vel nobis ꝓ fidem ſ apparuit. i. illuxit hominibus.
z humanitas † apparuit saluatoris
ſ qz nulla bona feceramus nos
nostri dei. non ex operibus iusti-

cie q̃ fecimus nos: sed secunduz
† ſ ita forsitan etiã illos qui adhuc ĩcredul ſ tã spe future salutis
suam misericordiam † saluos nos
·i· ſ baptismi. ſ in quo deposito veteri homine generatur nouus
fecit. per ·i· lauacrum regeratio-
† ſ quia qui credit quotidie magis z magis renouatur per spiritum in baptismo datum
nis † z renouationis spiritussancti
ſ spiritum † ſ ad remissionem omnium peccatorum ad copiam virtutum
quem effudit in † nos abunde per

ihesum christum saluatorem no-
† ſ ad hoc vt istud addat ·i· ſ interim in presenti
strum: † vt ·i· iustificati gratia ipsius
ſ etsi nonduz
heredes simus secunduz spem vi
ſ secundum rẽ ſ verax † ſ iste q̃ christus saluauit z heredes fecit.
te eterne. Fidelis est † sermo. Et de
ſ predictis † ſ alios ſ vel volo te confirmare scz eos qui credunt deo vt curent
his volo te † confirmare: vt curent
ſ alijs multis. vel sibijpsis.
pręesse bonis operibus q̃ credunt
† ſ predicta ſ ideo volo te de predictis cõfirmare alios quia ſ in se
deo. † Hęc sunt bona et vtilia ho-
ſ alijs ſ de his confirma. † ſ vbi nec salus nec vtilis scientia.
minibus. Stultas aũt † quęstioẽs

nos christus. vt purã vitam sectãtes z repleti operib9 bonis di hęredes eẽ possimus.

¶ Argue. Jam nõ aspere accipitur cuz ꝓ salute fieri sciatur.

C. III.

¶ Ad omne opus bonũ ꝛc. Quasi admone vt ad malũ tardi sint. sed ad bonum pati scientes quid singulis persolui oporteat quia singulis parat

¶ Eramus et nos aliq·insi. Etsi philosophi essent quidam nostrum. vera tamẽ sapientia carebãt.

¶ Benignitas. ꝑ quaz dona nobis spiritualia abũde tribuit

¶ Vel. Pręesse. Jd est. magis proficere z seipsis meliores fieri.

¶ Hereticū hoi/nem. Hereticꝰ est q̄ per verba legis legem impugnat. propriū ei sensum astruit ex verb legis vt pranitatē mētis suę legis autozitate confirmet qui vitandi sunt·quia frequentius correcti exercitatiozes essent ad malum.

¶ Proprio iudi/cio se damnat qui er/rozem laudat z verita tē vituperat.

¶ Zenā legisperi/tum ꝛc. Hoc dicit· ñ quia pitioꝛ sit apollo ß quia huiꝰ pfessionis erat in sinagoga.

¶ Apollo. Epūs fuit corinthioꝝ·q̄ppter se/ditiōez cōcitatā adūsū sea pseudo aplis dis/cesserat cuꝫ zena socio suo ad titū cretēsē epi/scopū. Sed corinthijs iā sedatis p epl'as pau li mādat tito· vt p̄uscꝫ veīat nicopolim ꝓmit tat eos ita sollicite· vt nichil ī viatico illis de sit.

¶ Ut nihil illis desit ꝛc. Jdeo iubet sumptus illis necessari os dari· qz dignū erat vt q̄ spūalia tradebāt non illis deessent car/nalia.

¶ Philemoni col lossensi q̄ nulla eccle/siasticę ministrationis ꝓdit? erat dignitate·ß vir laudabilis ī plebe familiares litteras mit tit apl's ꝓ onesimo ser no ei? q̄ cum dāno ei? fugerat·ß ab aplo au/dito euangelio bapti zatus ē cui z veniā de p̄ecatur aplus scribēs a roma de carcere. Et est intentō aplī implo rare veniam onesimo apd̄ philemonē. Mo dus talis ē. p̄ius salu tat illū cum vroze et fi lio. deīde agit gratias deo de bonis eoꝝ cō/mendans fidem z cha ritatē eoꝝ. postea phi lemonē obsecrat cū ei impare posset· vt one simo p̄catz grās deo a gat: qui talem illum recepit vt non suū esti met· ß dilāssimū fratrē· ac deīde dic vt parꝫ sibi hospiciū spanti ad ipm ire

¶ Vinctus. Non dicit apostolus qd̄ est nomē dignitatis ß vinctus qd̄ ē nomē humilitatis. qz nō impat ß orat. Est enī hic intercessio p̄o onesimo Jō quę humilitatis sunt ꝓmemorat incipiēs ab iniuria sua· vt dignitatem epistolę suę faceret. Sicut eī peccati causa vinciri obp̄robriū est sic ecōtra p̄ xp̄o custodie vincula sustinere maxima gloria ē. Eo enī tpeī custodia erat

ſ originum enumerationes. † ſ quas dē lege faci unt vt de cibis quos alij asserunt discernendos. alij non

z genealogias † z cōtentiones z pu ſ vt quando inemendata scriptura de annis ma thusalem z de huiusmodi alijs contraria vel ipoſ sibilia sentire videtur.

gnas legis deuita: Sunt enim in/ ſ sine fructu ſ falsę † ſ non solum hec deuita· sed z correctionem postꝫ bis feceris.

utiles z vanę. † Hereticum homi

nem post primam z secundam cor/ ſ cur: ſ perdi

reptionem deuita·sciens quia sub tus ſ incorrigibilis· ſ z quia sci

uersus est qui eiusmodi est: z delin enter peccat·vel z cum sit.

quit primo iudicio condemnatus ſ vt interim prouideant cretensibus duꝫ ad me veneris

Cum misero ad te arthemam aut † ſ Jdeo dicit quia vult eum videre causa affect? z vt plenius confirmet in ecclesiastica disciplina

tithicum· festina ad me venire ny

copolim· Jbi enim statui hyemare ſ sic erat in sinagoga † ſ qui perfectus erat in scri pturis.

zenam legisperitum z † appollo sol † ſ eoꝝ que ad viaticū necessaria sunt illis. ſ ita sollicite.

licite p̄emitte: vt † nichil illis desit. ſ vnde autem res illis ſ ·i· cretēses vt z alij

Discant autez z nostri bonis ope ſ sibijpsis ſ dādo mīstris ſ nō

ribus p̄ęesse ad vsus necessarios: ad quelibet.

ſ Quia iuxta parabolam arboꝛ que non facit fru ctum bonum excidetur z in ignez mittetur. † ſ p pter compendium simul omnes consalutatoꝛes si gnificat.

vt non sint infructuosi. † Salutant

te qui mecum sunt omnes. Salu/ ſ Jd est· fideli af

fectu. ſ non ficte.

ta eos qui nos amant in fide. Gra

tia dei cum omnibus vobis amē.

¶ Epistola pauli ad Titum explicit. Argumentum in epistolam ad philemonem incipit.

Philemoni fa/miliares lr̄as facit p̄o onesimo seruo eius: scribens ei ab vrbe roma de carcere per sup̄rascri ptum onesimum

¶ Argumentuꝫ finit. Epistola pau li ad philemonem incipit.

Paulus vin

ctus christi ihesu· ſ cuius etiam causa tu de bes misereri.

z thimotheus fra

† ſ fratri. ſ prouentu virtutum † ſ ministerio p̄e dicationis.

ter philemōi † dilecto † adiutori no ſ vxori eius vt z hec virum ozet † ſ filio eꝰ colossensium ministro vt z hic patrem ezoret

stro· z apie sozoꝛi charissimę z † ar/ † ſ toti familie vt z hi ozent

chippo conmilitoni nostro· z † eccle † ſ Et ante alia salutat in hunc modum. ſ remis sio peccatoꝛum.

się quę in domo tua ē. † Gratia vo/ ſ mentis z reconciliatio ad deum

bis z pax a deo patre nostro et do † ſ memorata bonitas mouere potest ad veniam

mino ihesu christo. † Gratias ago

deo meo semper memoriam tui fa

tiens in orationibus meis audiēs ſ Jd est· commendationem fidei tue z charitatis † ſ fidem z charitatem.

charitatem tuam z fidem † quaꝫ ha † ſ p opera fidei z charitatis seruit sāctis † ſ vel omnibus sanctis.

bes in domino ihesu † z in † omnes † ſ communicans fidei nostre fides tua vel quod alijs tua communicans euidens sit· vt hoc merito agnoscatur omne bonum esse in te per christum.

sanctos: vt † cōmunicatio fidei tuę

euidens fiat i agnitione omnis bo ſ hoc ideo oꝛo· quia

ni in christo ihesu. Gaudiuꝫ enim ſ in coꝛde. ſ in aduersis.

magnum habui· z consolationem ſ que non solo virtutis habitu in coꝛde viguit sꝫ etiam extra in opere manifestata est † ſ hac † ſ in terni affectus ſ quia sanctis vtensilia ministrauit

in charitate tua: † quia † viscera san † ſ digne illos recipientem a suis laboꝛibus quo dammodo respirantes. ſ vel erga te

ctoꝛum requieuerunt † per te frater ſ quia seruis alijs multomagis mihi· quia ad be ne faciendum p̄romptus † ſ non dico potestatem p̄tra tua licita

p̄opter quod multam † fiduciaꝫ ha ſ per christum ihesum ſ etiam

bēs in xp̄o ihesu iperandi tibi qd̄ ſ tuam vtilitatem ſ meā vel tuā

ad rem pertinet: p̄opter charitatē † ſ vnde supra. seniozem ne increpaueris sed obse cra vt patrem † ſ vita et etate.

magis † obsecro † cum sis talis vt ſ ego ſ p̄opter quod magis debes moueri.

paulus senex· nunc autez † z vinct? ſ inquam

ihesu christi. Obsecro te p̄o meo † ſ et ideo tenerius diligo ſ ī fide † ſ cum essem.

filio quem † genui † in vinculis one ſ dū infidelis ſ tua tollēdo.

simo· qui tibi aliquando inutilis † ſ seruiendo· et per me tibi· cuius est quidquid

fuit: † nunc autem z mihi z tibi vti tuus mihi seruus fecit

lis· quem remisi tibi. Tu autem il/ ſ vt filium vel meum in eo affectu. ſ va in

lum vt mea viscera suscipe filium plerisqꝫ cat

meum charissimum. Quem ego

volueram mecum detinere: vt p̄o

Jdeo ait paulus vin/ctus ꝛc· q· cui? misereri debes nō eē causa do loꝛis· q̄d eristi immi/sericoꝛs filiuꝫ cruciaue ris.

¶ Dilecto. Vel di ligibili sicut ī greco ba betur· q̄· s· diligi meret

¶ Gratias ago. Post salutationē de bonis grās agit ꝓmen dās fidē z charitatem q̄ ideo ꝓmemorat· vt memoꝛata boītas mo neat eū ad veniam

¶ Quā hēs in do/mine· z in om· san· Quia enī in xp̄um cre debat z eū diligebat: z sāctis credebat z eos diligebat· z per opa fi dei z charitatis chri/sto seruiebat z sanctis

¶ Ut cōicatio ꝛc. Quasi· fidem habes z charitatez in christo z in sāctis· ita vt com mūicatio fidei tuę eui dēs fiat· i· vt fides tua cōicans fidei nostrę vl q̄ aliꝰ ex fide tua cōi cas euidens sit. Et ſ In agnitōe om· bo· in chri· ihe· i· ita euidens sit· vt hoc merito cognoscat om ne bonuꝫ esse in te per christum· id est· omniū bonoꝝ sufficientia. Vel ita. Memoꝛ sum tui· z gratias ago ī oīo nibus habitis de hoc. Ut cōicatio fi· t· Jd est· operatio fidei qua seruis christo z sā ctis. Euidens fiat in agnitione om/nis bo. Quę ē In christo ihe. Jd est cum cognitione boni ęterni· vt illud expecte tur in p̄mium. Hoc enim oꝛat apostolus vt operatio eius cum cognitione fiat bonita tis id est· vt tali mente operetur· vt in futurū inde exspectet p̄miū ihesum christum non retributionem tempo/ralium.

¶ Uiscera sancto rum. Jd est· filij̄ san/ctoꝝ charissimi vel erga te p̄opensius san ctoꝝ affectus quie/uit te scilicet consolante· z refrigeratus est· quia bonum te per omnia inue/nerunt.

¶ Obsecro te. Magnum est non de humili· sed de sublimi si se inclinat z obsecrat.

¶ Senex. Seni magꝰ statis similitudine debet obsequi.

¶ Ut mea viscera ꝛc· Onesimū p̄ofugū recurrētem ad diuinū auxiliū

cum esset in custodia apostolus paulus baptizauit videns in illo vtilitatis spem. quem sic commendat vt suum animum in illo significet recipi.

¶ Forsitan. Ideo dicit, quia omnia humana dubia: z potuit alia esse causa quare sic deꝰ disposuerit.

¶ Maxime mihi. Mihi magistro tuo frater onesimus enī offenso proprio domino confugit ad apostolū ad hoc vt oblitteratis peccatis vtilis reuerteretur in tantum vt nō solum domino suo ꝙ̄ lis fieret meritis. sed ipsi magistro frater. Et ne philemon quia dominus contra seruum inflaretur. humiliat eū dicens fratrem z in carne. quia ex vno adam omnes: z in domino per fidem.

¶ Hoc mihi imputa. Nunc excusationem omnem conuellit. cum sibi imputandum esse dicit. si vel ꝙ sit vel debet aliqnid.

¶ Ita ego te fruar ꝛc. Id est. gaudebo de te in regno dei. si feceris quod rogo. Et quid est illud subdit. Refice vis. ꝛc

¶ Confidens de obedi. ꝛc. Prouocat eum sic blandiēdo vt non amplius faciat ꝙ̄ postulatur ab eo: Solet eī fieri vt q̄ de se videt bene sentiri. meliorem se p̄beat.

¶ Simul autem z para ꝛc. Vt sollicitiorem eum faciat z ad obediendum promptiorem venturum se ad illum significat. quia vel hoc potest eum movere ad veniam

IN primis vi Quidaz veritatis calumniatores hāc epistolaz non esse pauli dicere ausi sunt. eo ꝙ nomen eius in titulo non habeat z lōge splendidiore atq̄ facūdiore stilo ꝙ̄ alie resplendeat: sed aut barnabę aut lucę vel clementis vel tertulliani. Quibus in promptu nobis est respondere. Si enim ideo non est dicenda pauli. quia nomine eius prętitulata nō est. ergo nec alicuius illorum. immo nullius omnino. cum nullius nomen habeat in titulo. Ideo autem nomen suum huic epistolę sicut z ceteris non prępositum: quia hebręis odiosus erat quibus legis destructor videbat. Quia ergo non eorum. sed gentium erat apostolus. nomen suum eis odiosum tacuit: ne pręscripti nominis inuidia sequentis vtilitatē excluderet lectionis. Sciens quoq̄ eorum superbiam. suam ꝙ̄ humilitatem ipse demonstrans. ordinis sui dignitatem noluit anteferre nominando se apostolum. Sed meritum officij sui tacens superbis. ipse humilis non se apostolum nominauit. ne superbi indignarentur. Q̄ vero hęc epistola maiore relucet facundia ꝙ̄ alię. sane mirandum non est. cum naturale sit vnicuiq̄ plus ī sua ꝙ̄ in aliena valere lingua. Ceteras enim epistolas apostolus peregrino. i. greco sermone composuit: hanc autem scripsit hebraica lingua. Cuius sensum z ordinem retinens lucas post excessum eius greco sermone composuit

Non est ergo mirum si in hac tanto doctrinę fulget eloquio. prio pulsatis ergo calūnijs aduersantiuz veritati nullatenus ambigēdū est z hāc pauli fore epistolam. In qua intendit christi eminentiam z fidei sufficientiā. nec non z legis insufficientiam z inutilitatem oīs dere.

¶ Paulus doctor egregius gentium apostolus ministerium suum volens honorificare. iuxta quod ī epistola ad romanos ait. Q̄ dū quidem sum apostolus gentium. honorificabo ministeriū meum. temptans si quo modo ad ęmulandum prouocem carnem meam. Ecclesijs hebręorum scripsit de eminētia christi ſm vtranq̄ naturam z inutilitate legis mosaicę astruēs multis modis fidē hiesu christi absq̄ legalibus sufficere ad iustitiam z salutem. legalia vero pꝰ passionez christi non modo non proficere vez etiā officere. quorundam hebręorum superstitiosam traditionem excludens: q̄ christum confidentes legales obseruantias tenendas putabant. Et in hunc errorez q̄ dam etiam qui de gentilitate venerāt ad christum sua autoritate indurerāt. Ideo apostolus prouidens gentibus ne deinceps in hunc errorem hebręorum autoritate trahātur. Iudęos quoq̄ ad emulādum prouocans. qđ ē honor ministerij sui. gratiam dei hic commendat per christum vrū pontificem hoc tempore fidelibus factam. legem ostendens reprobatam. ad vltimum etiā de moribus instruit. prędestis igitur temporis eminentiam ostendit dicens deum vnigenitum suum nobis misisse z in eo nobis locutum. vt auditorum mentes erigeret. i. fidelium quibus scribit iudęorum. Ne quia multis malis. quę illis acciderant. valde afflicti z contriti erant. putarent ex hoc se iferiores eē ceteris ac miseriores. Ideoq̄ vt eos consoletur atq̄ erigat. maiori gratia p̄ditos in initio epistolę suę declarat. quia antiquis quidem prophetę missi sunt. nobis autem filius. z illis serui z conserui locuti sunt. nobis autem dominus. Modus tractandi. Primum proponit audienda esse verba christi conferendo eum prophętis. quia in eo locutus est dominus. vt in prophętis. z maior est eis. Deinde commendat eum alternatim ſm vtranq̄ naturam humanam. s. z diuinam. postea comparat cū angelis z prefert. multa

te mihi ministraret in viculis euā
ſ consensu.
gelij. Sine consilio tuo nichil vo
ſ vt non ſ contra velle tuū.
lui facere: vti ne velut ex necessita
† ſ quod tuus mihi seruit vt tamen velit deus facit. qui operatur ī nobis z velle z operari pro bona voluntate.
te † bonum tuum esset: sed volu n
ſ suscipe quia vtilis fuit fuga eius
tarium. Forsitan enim ideo discessit ad horaz a te: vt in ęternum illū
ſ tantum.
recipias: iam non vt seruum. sed
ſ pro seruo quod ante. vel fratrem charissimum plus seruo. fratres enim plus ꝙ̄ serui chari sunt
plus pro seruo charissimum fratrē
ſ carum ſ ꝙ̄ ante vel ꝙ̄ mihi ſ charus esse debet
maxime michi. Quanto autez magis tibi z † in carne z ī in domino.
† ſ per conditionem prime natiuitatis ſ quia seruus tuus ī ſ per fidem ſ quia fidelis frater.
ſ habere vis † ſ Quasi. si non suscipis non es socius.
Si ergo habes me sociuz: † suscipe illum sicut me. Si autem aliquid tibi nocuit aut debz: hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. Ego reddam vt non dicaz tibi
ſ vel hic vel ī futuro ſ reddam dico ſ mīꝰ exigo ꝙ̄ debes
ſ non modo tua ſ ad
q̄ z teipsum michi debes. Ita fruratio
ter ego te fruar i domino: refice vis
ſ filium vel intellectum † ſ vel domino. ſ id est. propter christum vel dominum. ſ vel ī
cera mea † in christo. Confidens de obediētia tua scripsi tibi: sciēs quoniam z super id quod dico facies.
ſ vel hic mouet ad veniam.
Simul autem z para mihi hospicium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te epafras cōcaptiuus meus in christo iesu: marcus z aristarchus. demas z lucas adiutores mei. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu vestro amen.

¶ Epistola pauli ad philemonem explicit. Argumentum in epistolaz ad hebręos incipit.

IN primis videndum est cur apostolus paulus in hac epistola scribenda nō seruauerit morem suum: vt vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hęc causa ē q̄ ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus z non hebręorum: sciēs quoq̄ eorum superbiam. suam q̄ humilitatez ipse demonstrans. meritum officij sui noluit anteferre. Naz simili modo etiam iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non prętulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad hebręos conscriptam hebraica lingua misisse: cuius sensum z ordinem retinens lucas euangelista. post excessum beati apostoli pauli greco sermone composuit.

¶ Argumētum finit. Epistola pauli ad hebręos incipit.

¶ C. I.

interserens de excellentia eius secundum vtranq; naturaz. Deinde comparat eum moysi z prefert. Deinde multis rōnib; z autoritatib; gratiaz fidei vmbrę legis prę ferendam declarat. Et sacerdotium christi leuitico sacerdotio z testamentū nouum veteri eiusq; sacrificiū vnum multis illi⁹ sacrificijs prę ponendū ostendit quia ibi vmbra hic veritas. Tādē ponit fidei descriptōez eā multis testimonijs ꝓmēdās. Circa finē ꝙ moralē sb̄dit īstructōez

¶ Olim. Nō est nouū. Deus. qui inuariabilis tunc z nūc. Loquēs quia quod tunc etiam nunc. Patribus. q̄ carne z cultu dei patres nobis sunt. In prophetis. Nō ei ipsi. sed deus in eis. Multifa. i. multotiens abrahę ysaac z iacob. z ceteris. z eisdem sepe. Multisq; modis. quia modo p sōnia. vt danieli. modo aperta voce vt moysi. modo interiori inspiratione vt dauid. Vt Multifa. multo z diuerso genere locutionis vt per somnia. vel inspirationes. vel apertas voces. Multis q; modis rerum diuersis mysterijs futura significans. Locutus. quia idem modo qui olim Nobis. filijs illorum patrum. Ne de alijs putetur nobis locutus q; illis. quod poterat videri: si alij loqueretur genti

¶ Multifa. In omni genere loquendi. vt figuris. visionibus somniorum locutionibus angelorum. Multisq; modis. rerum creatione: vt ī formatōne ade. in transitu maris rubri. z similibus in actibus.

¶ Olim patribus in prophetis Nouissime nobis in filio. Tempus enim constituit dominus promissis suis. z tempus eis quę promisit implendis. Promissionum tempora habuerunt prophetas afflatos z īpletos verbo dei vsq; ad iohannem. ab illo autem vsq; in finem tempus ē implendi quę promissa sunt. Vnicus dei filius venturus erat ad homines assumpturus hominem. z per id futurus homo moriturus resurrecturꝰ ascēsurus sessurus ad dexteram patris. impleturꝰ in gentibus ꝓmissa.

¶ Quod loq̄ns z locutus. prę sens de ꝑterito. preteritum de presenti posuit. signifi. at id se loqui per filium. quod locutus est p prophetas. Nisi q; in prophetis occulta veritatis z adhuc implēda. ī filio aūt apta z ꝓpleta

¶ In prophetis. Aug. Prophetandum fuit. vt non subito veniens horreretur. sed creditus expectaretur.

¶ In filio. Qui prophetis est maior est enim dñs prophetarum. impletor z sanctificator. Sic eī prophęta est. q; z dominus prophetarum. Sic z angelus xp̄s est. z dominus angelorum. Nam z ipse dictus est magni consilij angelus. Et moysi dictum est de eo. Suscitabo eis ꝓphetam simile tui Si christus nihil annunciaret angelus non diceretur. Si nihil ꝓphetaret. ꝓpheta non diceretur. Ex eo q; pn̄s annunciauit angelus erat. Ex eo q; futurum prędixit prophęta erat. Et eo q; verbū dei caro factum est. z angelorum z ꝓphetarum dominus erat

¶ Constituit. Jam īmutabilem

¶ Heredem vniuersorum. Jd est. possessorez omnis creaturę. Nō enim iam portio domini est iacob tantum z pars eius israel. ꝫ oēs prorsus nationes mundi. Hereditatis autem vtitur nomine vt duo quędam per hoc afferat z ostēdat. s. q; ꝓprius sit filius z q; donatōis illi nulla cōtingat amissio Dicēdo g̃ heredem humilitatis demonstrauit indicium. Deinde ad superiorē gradum altiorēq; transcendit dicens: Per quem. vt per verbum patri coeternum. Fecit. non solum eterna z inuisibilia z īmutabilia. q̄ minus nob sūt nota. sed. Et secula. i. visibilia z mutabilia.

¶ Qui cum sit splēdor glo. ꝛc. Hic p̄m diuinā naturā ꝓmēdat xp̄m ondens eum coeternum z coequalē pri. eiusdemq; cū eo substantię: ꝫ alteꝝ ī psona. Attende qualiter hic duas vias ingreditur. vna quidem reuocans nos a nephando errore sabellij. Alia vero ab arrianicę ipietatis errore Ne putetur pater vel vnicum non habere. vel filius extraneus a pre subsistere. Sunt enī quidā qui eum extraneū eē delirēt. q̄ male visum est arrio. Alij qui non alteꝝ patrem. alterū filiū suppingere moliuntur: sed eundem aliq̄n patrē. aliq̄n filiū. Integra ergo ꝓmonet rōne. z quia dei filius ē. z q; non ab eo alienus existit. Hoc aūt religioso debem⁹ accipere ītellectu. z si q̄d absurdum fortasse occurrit: ab acie mentis abigere. Vbiq; siquidem religioso non bis opus est intellectu. Maxime vero vbi de deo vel loquimur aliquid. vel audimus: quia nec ad loquendum digne de deo lingua sufficit. nec ad percipiendū prevalet intellectus. Multa enim de deo intelligimus. quę loqui penitus non valemus. multa recte loquimur. quę intelligere non sumus idonei. Verbi gratia. Q̄ vbiq; deus est scimus z dicimus. quomodo autē vbiq; sit intellectu non capim⁹. Item q; est incorporea quędam virtus. quę omnium est causa bonorum scimus. Quomodo autez quę ista fit penitus ignoramus. Sunt etiaz q̄ dam quę dici non p̄nt q̄uis mente capiātur. ita vt etiam ipsuz paulum videamus in quibusdam talibus quasi infirmari z non integra. ꝓponēte exempla. sicut hic cum ait: Qui cū sit splend ꝛc. vtēs improprijs nominib⁹. quia propria reperire non poterat. z rerū tēporalium similitudine ad ostendendum veritatem ęternorum. i. patris z filij coęternitatē q̄uis temporalia integra collatione ęternis comparari non p̄nt. In ęternitate enī stabilitas est in tempore varietas. in ęternitate omnia stāt. in tēpore alia alijs succedunt. In creatura nihil inuenimus coęternum: quia nihil ęternuz. sed sufficiat ad similitudinem vt inueniamus coęuū. Coęua enim dicimus. quę q; eandem habent mensuraz tēporum nec alterum ab altero tempore prędicitur. Ambo tamen esse cępisse dicimus. Et si ī creatura coęua inuenire poterimus. non tamen generans z generatum. sicut ī trinitate generalit coęternū vnigenitū. In creaturis enī nō ex eo īcipit generatū ex q̄ genera. In creatore vero ñ p̄cessit genitor genitū. Nō p̄nt g̃ ꝓpari tpalia ęternis integ̃ collatōe. ꝫ tñ p̄nt ex aliq̄ tenui z pua similitudīe coęua coętnis ꝓpari. Inueniā⁹ itaq; coęua. Nā de scripturis admonemur ad has similitudies. legim⁹ enī scriptū de ipa sapia. Lādor ē lucis ęterne. Itē speculū est sine macula dei maiestatis. Ecce ipa sapia dōca ē cādor lucis ęterne. i. imago p̄is z speculm. Et hic ait apls. Splēdor glorię. Coętern⁹ est ei p̄ri filius: vt coęu⁹ ē splēdor igni. Si enim lucernā accēdere cupio. nōdum ē ibi ignis nec splēdor: mox aūt vt accēdero. simil z cū igne splendor existit. Ergo filius dei ꝫm ꝫ dr splendor glorię q; ei sp p̄ est. quo hēt de quo sit nō ꝫm hoc q; prius cēt pater. z postea filius sp enī p̄. sp filius de p̄re est. Sp igit filius natus. sp pater ē. sp de illo imago Ecce nō potuisti coęterna īuenire ī creaturis z inueniſti coęua. quoz ꝓportione intelligis coęternū filium ęterno gignēti. Qd ei ē tpali coęuū ꝫ ē ęterno coęternum. Sz attēdendū q; cū in his. s. igne z splēdore sit coęuitas. nō tñ oīmoda ē ibi ęqlitas. q̄ splēdor q̄ ibi fūdit de igne. minus luz q; ipe ignis bñt g̃ ista similitudinē. ꝫ nō oīmodā ęqlitatē. Ex alioz igit ꝓportione tpaliū. quoz alteꝝ ē ex altero. z si nō coęuū tñ ꝓsbale. filius p̄ri ꝓlubstātialis oñditur. Nascit ei homo de hoīe. z equus de equo. Nec ē hoz alter alteri coęuus. q̄ natus ab eo de quo nat⁹ ē tpe p̄ceditur: ꝫ tñ z ille hō. z iste hō. z ille equus z iste equus. i. eiusdē substātię sunt. diuersa sunt tpe. ꝫ non sunt diuisa natura. Similiter z de deo p̄re deus filius nat⁹ ē. z cū sit ei coętern⁹. ē etiaz eiusdem naturę nō minor eo. q̄ de⁹ de deo. vt homo ex hoīe nat⁹ eiusdem substantię ē. z equus ex equo. Ecce aliud gen⁹ similitudinis: ꝫ laudat ęqlitas. ibi coęuitas. Jūge igit. q̄ totū q̄d laudabile ē in creaturis quib; aliq̄d deest: simul ē in creatore. cui nihil deest. ibi tñ q̄d inuenim⁹. i. homo z homo et duo hoīes sunt. ꝫ vero p̄ z filius vn⁹ de⁹. Jō apostolus ait. Qui cum sit splendor glo. Pater est gloria. filius idē cum eo. z euz notificans homo factus. vt radius solem

¶ Figura su. Ecce alit psonalit. vt figura ab eo cui⁹ ē figura. Sz ęqlis q̄ nec paz dissilis. sicut ipe ait: p̄ī in me ē. z q̄ videt me. videt z p̄rem meū.

¶ Attēde q; hęc noīa. s. lumē gloria. q̄ñq; ad naturā diuinā referūtur. q̄ñ q; ad psonā. Et q̄ñ ad psonā referūtur. mō ad p̄rem. mō ad filiū referūtur Dicim⁹ enī pater ē lumē. z filius ē lumen. Similit pater est gloria filius ē gloria. z bi duo vna gloria z vnū lumē non duo. Et dr filius gloria de gloria sicut lumē de lumine. z p̄cipiū de p̄cipio. z de⁹ de deo. non tñ duo dij sed vnus. non duo p̄cipia ꝫ vnum. Splēdor aūt z figura sicut z imago ꝓprie ad psonā filij referuntur z relatiue dicuntur.

¶ Portansq; omnia ꝛc. Supradictum est quia p ipsuz fecit omnia Dic ei nunc summam autoritatis attribuit ex eo q; cum autoritate cuncta

ſ multis locutionibus:

Multipha

ſ multis qualitatibus.

riā multis q; modis olim deus lo-

ſ ↑seruis p seruos↑ ſ q̄ post hanc non sequitur alia locutio ſ ī fine tēporū

quēs↑ patrib⁹ in prophetis↑ Nouiſ

ſ quasi adhuc supersunt qui audierunt et viderunt ſ filijs

sime diebus istis locutus ē nobis

ſ qui maior prophetis. vnde z eum scōm vtram q; naturam commendat↑ ſ secundum humanitatem. vnde. Postula a me z dabo tibi. gent. here.

↑ ſ quia filius. z nunq; perdit quicq; de omni dato patris

in filio. † quē constituit † heredem

ſ vt per verbum ſ nō

vniuersorum. per quem fecit z sę-

solum eterna que munus nota↑ ſ scōm diuinitatē ↑ ſ ex patre z idem cum eo. ſ lumen de lumine

cula. † Qui cuz sit † splendor glorię

ſ vel caracter ſ plena ostensio essentie patris. ↑ ſ Sicut ab eo creata. ita ab eo cōseruantur

z figura substantię eius † portāsq;

gubernat ⁊ continet. Sicut enim ab eo creata sunt omnia · ita per eũ immu/
tabilẽ ꝓseruantur. Creatoris enĩ oĩpotẽtia causa est subsistẽdi oĩ creaturę·
q̃ virtus si abeis q̃ condidit regendis aliqñ cessaret · sic oĩm reꝝ spẽs ⁊ natu
ra concideret. Ideo ꝙ dñs ait. ¶ Pater meꝰ vsqꝫ nunc operatur ⁊ ego operor
illud : ꝓtinuatõꝫ quãdam opis eius · qui simul oĩa continet atqꝫ admĩstrat
oñdens. In quo ope etiã sapiẽtia eiꝰ ꝓsenerat · de q̃ dr. ¶ Pertingit a fine vs
qꝫ ad finẽ fortiter ⁊ disponit oĩa suauiter. Deꝰ ĝ oĩpotẽs ĩcõmutabili ęter/
nitate volũtate verita
te · sp idẽ mouet ꝑ tem
pus creaturã spũalem
mouet etiam ꝑ tempꝰ
⁊ locum creaturã corꝑ
alem vt eo motu natu
ris q̃s ꝓdidit admini/
stret. Cũ igit̃ tale ali/
q̃d agit · nõ debemus
opinari eiꝰ substãtiaꝫ
q̃ deus ẽ tpib⁹ locisqꝫ
mutabilẽ · siue ꝑ tpa ⁊
loca mobilẽ : cũ sit ipse
⁊ interior oĩ re · qꝝ ĩ ipo
sunt oĩa ⁊ exterior om
ni re · qꝝ ipse ẽ sup oĩa
⁊ antiquior oĩb⁹ · qꝝ ip
se ẽ ante oĩa · ⁊ nouior
oĩb⁹ · qꝝ idẽ ipse ẽ post
oĩa · ſ · post oĩm initia.
Jõqꝫ ptãtẽ eiꝰ cõmen
dãs apls ait: ¶ Portãs
qꝫ oĩa ⁊c. Et nota per
simile dictuꝫ cẽ. ¶ Hoc
enĩ dicẽdo facilitatem
continendi voluit desi
gnare ꝑ metbaphorã
illoꝝ · q̃ sine vllo labo
re ꝙbo vel digito mo/
uẽt aliq̃d vel efficiunt ·
ita xp̃s molẽ creaturę
magnitudinẽqꝫ sine la
boꝝ ꝓtinet ⁊ gubnat
Attẽde ꝙ cũ bic dicat
a pls xp̃m oĩa cõtinere sup̃ dixit p̃em ꝑ ip̃m oĩa fecisse · vbi ait ꝑ quẽ fecit et
ſecula. Tanqꝫ facere ipe non posset · si ei nõ porrexisset p̃ dexterã · vel tanqꝫ
aliq̃ instrumẽtũ fuerit p̃us opantis. Sꝫ si ab eo gubernãtur oĩa · nõne ab
ipso facta sunt. Nõ igit̃ vt tu berętice inanit̃ suspicaris tanqꝫ aliq̃ instru/
mẽtũ extitit · neqꝫ ꝑ eũ dr pater fecisse · tanqꝫ ipse facere nõ possꝫ. Sꝫ sicut dr
p̃ indicare per filiũ · qꝝ eũ constat opificẽ genuisse. Si enĩ causa eiꝰ pater est
ꝺm ꝙ pater · multomagis eoꝝ causa est · q̃ per filiũ facta declarantur.

¶ Purgationem. ¶ Postqꝫ oñdit eius excellẽtiã q̃ cuncta creauit ⁊ gu
bernat. ¶ Hic hũilitatis eiꝰ beignitatẽ cõmendat. Commonet enim nos cruc
morꝝ · ⁊ resurrectõis ⁊ ascẽsionis vbi ait. Sedet ⁊c.

¶ In excelsis. dicẽs non loco cõcludit deũ : ꝺ oñdit boiem xp̃m oĩb⁹ al
tiorẽ ⁊ oĩb⁹ eminẽtiorẽ. Sic ⁊ per dexterã nõ deũ deformauit · ꝺ filitudinem
honoris demõstrauit. Cõsessus enĩ nihil demõstrat aliud nisi honoris ęq̃li
tatẽ. Cõtẽplare sapiaꝫ pauli ĩmo non pauli sapientiam : ꝺ spũs̃ãcti mirare
gratiã · nõ enĩ suã intelligentiã mẽte ꝓpria ꝑcreauit : ꝺ spũssanctꝰ infudit, attẽ
de ĝ per q̃les apostolica sapĩa eos subleuat gradꝰ ⁊ q̃liter eos ad ipsuꝫ api
cẽ pietatis adducit. Vbi item anteqꝫ deficerẽt ⁊ eos obscuritas occuparet ·
vide quo eos ad inferiora reuocauit. Q̃nqꝫ enim quę sunt humilitatis elo/
quit̃ · q̃nqꝫ vero altiora intonat · nec sp in hũilib⁹ remanet nec in excelsis per
durat · ꝺ veluti quibusdã gradib⁹ nunc ad alta fastigia subleuatur · nũc ad
inferiora declinatur. Sicut enĩ q̃ infantulũ quẽpiam ad excellentiora vult
paulatĩ surſumqꝫ surrigere · gradatĩ hoc facit ab inferiorib⁹ ad supiora con
scendẽs. Demũ cũ surſum peruenerit obscuritatib⁹ ac defectõib⁹ euꝫ fatiga
ri vidẽs · post alta deponit eũ ad inferiora quo respirare : atqꝫ aĩm recreare
valeat. ¶ Post itez cũ refectus fuerit ad alia alta sustollit. Ita circa hebręos
beatus facit apostolus · q̃s paulatim ad noticiã dei erigit · inter alta memo
rãs humilia vbiqꝫ magistri sui vestigia cõsequẽs. Nam ⁊ ipse sic faciebat
aliq̃n quidẽ ad altiora discipulos suos subleuabat · aliq̃n eos ad inferiora ĩ
becillitatis eoꝝ gratia reuocabat · nequaqꝫ eos plixo tempore ĩ altera ꝓma/
nere ꝑte permittens. Ita ĩ hac tota serie facit apls ꝓpr⁹ alta ꝓmemorat dicẽs
in filio vbi ꝓpr⁹ intelligit̃ filiꝰ q̃ est supior ⁊ excellẽtior vniuersis. Deide ad
hũilia descẽdit dicẽs, quẽ cõstituit berędẽ, deinde ad alta redit dicens, per
† ſ per simile · ſ solo imperio · ¦ · ſ que non minor
gubernando q̃ creando · ¦ · ſ hoc iam ad nos · pur
gans a peccatis · qui talis est per humanitatem se
cundum quam crucis passionem : ⁊ mortem per
tulit.
omnia † verbo ¦ virtutis sue ¦ purga
† ſ quieſcit ⁊ conregnat.
tionem peccatorum faciens · † sedet
ſ sublimat⁹ ad equalitatem patris † ſ locat⁹ ſ su
per oĩa locoꝝ dignitate · non in paradiso vnde adã
cecidit · sed altius.
ad dexteram maiestatis ei⁹ ¦ in excelsis
ſ hic comparat ⁊ prefert angelis.
ſ dignior. † ſ euidenter scõm hoĩez factus
tãto melior angelis † effectus · qua
† ſ bonificentiam · quia surrexit ⁊ ascendit.
to differentius ꝑe illis † nomen he
ſ pre angelis ſ vel maiori ſ nec post
q̃ confirmati
reditauit. Cui enim dixit aliquãdo
† ſ ecce nomen · ¦ · ſ consubstantialis nõ adoptiuus.
ſ quia
angelorum † filius ¦ meus es tu ego
ſ eternaliter † ſ ne nouum putetur ne modo vide
retur incipere. ſ de eodem isaias.
hodie † genui te ? Et rursum. Ego
ſ hoc ⁊ semper est · sed dicitur erit · cum ab homini
bus id scietur in die iudicij. † ſ qui nascetur
ero illi in patrem † ⁊ ipse erit michi
ſ vnde. Quod nascetur ex te sanctuꝫ vocabitur fi
lius dei. † ſ quia sepe dicit introducẽduꝫ ¦ · ſ qua
si beredem in possessionem.
in filium ? ⁊ cum † iterum ¦ introdu/
ante omnes creaturas genitum.
cit primogenitum in orbem terre
† ſ Secundum humanitatem iubẽtur angeli ado
rare christum · ¦ · ſ qui passus est ⁊ mortuus
dicit. † Et adorent ¦ eum omnes an
† ſ dicit pater de filio hoc pertinens ad angelos.
ſ vt sciantur ministri
geli dei. † Et ad angelos quidez di
ſ filius † ſ spiritus celestes facit angelos · id est
legatos suos.
cit. Qui facit † angelos suos spiri/
ſ Etiam flamam ignis · i · serapbin qui sunt
de ordine superiori facit ministros
tus · ⁊ ministros suos flamã ignis
† ſ hoc autem pertinens ad filium : ait dominus
per prophetam † ſ qui dominus · ¦ · ſ regnum vel
iudicium. ſ iudiciaria sedes. ſ omne iudicium de
dit filio.
ad † filium autem ¦ thronus tuus
ſ o filii † ſ permanet · ¦ · ſ in eternum † ſ ⁊ merito
quia · ſ regula directa ⁊ inflexibilis · q̃ ⁊ alibi vir
ga ferrea.
deus † in ¦ seculum seculi · † virga ęq̃
† ſ disciplina regimur ſ qua bonos regis · malos
percutis · ¦ · ſ item ideo ſ ex amore · ¦ · ſ omne bonũ
tatis † virga regni tui. ¦ dilexisti ¦ iu/
† ſ non simul vtraqꝫ tibi sunt ſ econtra · ¦ · ſ omne
malum
sticiam ⁊ † odisti ¦ iniquitatem · pro/
ſ vt hec tibi essent · vel ꝙ dilexisti iusticiam · ⁊ odi
sti iniqui · ⁊c · ⁊ hoc mihi premium † ſ per se non ꝑ
ministros ſ pater ſ spũsãcto
pterea † vnxit te deus deꝰ tuꝰ oleo
quẽ fecit ⁊ ſecula. ¶ Postea ad altiorẽ omnib⁹ gradũ venit dicens. Qui cuꝫ
sit splen · ⁊c. Deinde ad hũilia loqtur : purgationẽ peccatoꝝ faciens. Inde
ad alta narrãdo reuertitur : Sedet ad dexterã maiestatis.

¶ Tanto melior angelis. In psalmo tñ ait · paulominꝰ minoratꝰ est
ab angelis : hic eisdẽ melior dr. Et sicut illud ſm hũanã naturaꝫ · ita ⁊ ꝺ ſm
diuinã dictũ esse posset intelligi · nisi adderetur effectus · ꝑ qđ aperit̃ · q ꝺ lo
q̃tur de eo ſm carnem. Naꝫ ſm hoc ꝙ p̃is substantię cõsubstãtialis agno
scatur · non ẽ factꝰ ꝺ na
tus. de eo ĝ sermo ver
satur ſm humanã na/
turã ſm quaꝫ ⁊ minor
fuit angelis passione ·
⁊ maior ⁊ melior etiaꝫ
gr̃ę plenitudĩe de q̃ et
ipsi angeli ad mensu/
rã accipiũt.

¶ Differentius nomen. Dum mor
talis : differens nomẽ
habuit · quia ãgeli mi/
nistrabãt ei. ¶ Postqꝫ
immortalis : magis dif
ferens · ⁊ qꝝ hoc posset
⁊ non ꝑę illis, addit,
ꝑę illis · i · valde diffe/
rens a noĩe angelorum
hoc ẽ nomen qđ est su
per omne nomẽ. ſ. deꝰ
sine filiꝰ qđ reuera di
gnius ẽ illo quo illi di
cũtur angeli · i · nunq̃.
Filij enĩ nomẽ ꝓprietą
tẽ oñdit · nõ adoptio
neꝫ · quia nisi eẽt ꝓpr⁹
filius nõ posset ex ꝺ a
plus amplitudinẽ bo
noris asserere. ¶ Proꝑ⁹
añt filius ẽ de ipo p̃e
genit⁹ ? Si añt adoptõ
nis gr̃a eẽt filiꝰ ñ solũ
p̃e ꝺ ed angel'mior eẽt

¶ Hodie Ne preterita generatio videretur. Quanqꝫ enĩ possit etiã ille
dies intelligi · quo christus ſm hominem natus est · tñ q̃ hodie p̃sentiam
significat atqꝫ i ętternitate nec pręteritũ est quicqꝫ quasi esse desierit : nec fu
turum quasi nondũ sit · ꝺ p̃sens tantum ; quia quidquid ętternum est sem
per est. diuini⁹ accipitur de sempiterna generatione sapientię dei · quam fi
des sinceriſſima ⁊ catbolica prędicat.

¶ Ero. Futurum · quia de incarnatione filij hoc dicitur.

¶ Ego ero ⁊c. Ad honorem illius vel illi homini de virgine nasciturꝰ
¶ Potest tamen ⁊ secundum carnem hoc accipi dictuꝫ : etenim caro commu
nicat altioribus : sicut ⁊ diuinitas humilibus.

¶ Iterum introducit. Visibilem carne assũpta q̃ añ inuisibil'in mũ
do erat · q̃ assũptõ dr exirꝰ a p̃e · introductõ ad hęreditatẽ vbi iubet̃ adorari

¶ Introd. Christ⁹ aduẽtũ suũ carnalẽ exitũ vocat dicẽs. Exũt q̃ se. ⁊c. Et
ille ꝙ. Ego a p̃e exiui ⁊ v · in mũ. ¶ Paul⁹ vero itroitũ vocat. Foris ei cram⁹
a deo · sic q̃ lunt ex regales aulas i viculis colligati · ⁊ q̃ hñt apud regẽ ꝑ cul
pis aliquã offẽsã. Egressus q̃ppe sic ad nos xp̃s · i · carnẽ sumẽs · ⁊ colloquul
nobcũ regi p̃cepta inotuit · ⁊ sic de pccis nos, emẽdãs ad deũ ꝙuertẽs i aulã
regalẽ velut mediator optim⁹ introducit, recte igit̃ introꝰ ⁊ exirꝰ vocat car
nis suę aduentus.

¶ Et adorent. Et iterũ dicit p̃ de eodẽ filio Cũ in tro · cũ oñdit itro
ꝺm vsqꝫ ad corda hoĩm ducẽdũ · ꝑ fidẽ. Quid dicit ? Et adorẽt eũ ⁊c.

¶ Et adorent. Adorãt angeli : qꝝ iussioni eius obtpant ⁊ reuerentur.

¶ Angelos. Spũs nature nomẽ est. angelus officij Quos ei deus spũs
ꝓdidit mittẽdo nũcios ãglos fac. Et oĩb⁹ vtiť ad ĩcõmutabile arbitriũ sũe
sue · sue bõis ꝑ gr̃aꝫ eius sive malꝑ ꝓpriã volũtatẽ. Ac ꝑ ꝺ volũtas ꝺ ẽ
ꝓma ⁊ sũma cã oĩm corꝑaliũ spẽꝝ atqꝫ motionũ. Nihil ei visibili fit · qđ nõ
de interiori inuisibili atqꝫ intelligibili aula summi imꝑatoris aut iubeatur
aut permittatur scõm ineffabilem iusticiam.

¶ Vel ita qñ leuia nunciare mittuntur : angeli. Qñ ad vindictã vt i sodo
ma · ignis ardẽs · sic ⁊ ministri ecclię ignis etiã dũ vicia nostra vrunt

¶ Ad filium aũt. Hic ꝑ dignitatẽ simul ⁊ ptãtem cõmendat christum.

¶ In seculũ seculi. Quia sp regnabit ⁊ nouissimũ iudiciũ semꝑ stabit

Vnde. Ibunt hi in ighem ꝑternum ⁊ illi in vitam ꝑternam.

¶ Unxit. Secundum hominem · quia deitas nullo indiguit · vnctus significat regem vel sacerdotem. Deus repetitur ex magna dilectione. vel secundum augustinum. Alter casus est vocatiuus alter nominatiuus vt sic. O tu deus fili: vnxit te deus tuus ſ. pater. In latino putatur idem casus. ꝫ in greco euidētissima distinctio ē · q̄ aliter nominatiꝰ aliter vocatiꝰ itelligit.

¶ Et tu in prin. Post humanitatis excellētiā iterū redit ad ꝑternitatē filij. In principio quia creator ante creata existit sine vllo inicio Manus. est virtus iussionis · i · potētia volūtatis: quia vt voluit facta sunt omnia. Peribunt. Ab eo quod sunt: duz immutantur in melius creature. Tu perman. vt sicut ꝑnꝰ ante omnia · sic quia permanet idē post mutata. Uetera scit: quod more vestis cōsumitur · sicut caro humana · que tamen in melius mutabitur. Et velut amictum Significat mutationem celi. Unde: Vidi celum nouum ⁊ terram nouā. Et mutabuntur. Quia facta dei sub ꝑternitate stabunt · nec ad corruptionem reuertentur. Tu autem. ex toto immutabilis.

¶ Ipsi peribunt. Nouissimi celi · qui p diluuium perierunt sicut petrus ait · igne peribunt. Excrenit enim aqua · ⁊ totam istaz capacitatez vbi aues volitant occupauit ac sic vtiqz celi pierūt ꝓpinq̄ terris. De celis ꝯ vnde dicūtur aues celi ñ est dubiū quin ī diluuio pierūt ⁊ igne pituri sunt. De supioꝛib⁹ aūt celis celoꝛ vtrū et ipsi perituri sunt igne quēstio ē ⁊ disputatio scrupulosioꝛ inter doctos. Et erit icendium mūdi non incēdēs sanctos dei. Sꝫ enī fuit camin⁹ regis tribus pueris ſ erit ardēs mūd⁹ iustis ī trinitate signatis. Celi aerij vetera/
scēt sicut vestimētuz · i · sicut humana coꝛpoꝛa longeu'tate veteraſcent. Eos mutabis sicut · a · Amictui cōparat · quia terram cingunt. Tā facile enī mutat deus celos sicut amictus extenditur ⁊ plicatur · ⁊ post mutatōnem sic permanebunt.

¶ Ad quem angelorum. Itez de gloꝛia humanitatis. Sede. victori filio consessus offertur. Pedum. Per pedes stabilitas ꝑterna signatur · i · in eternitatem · vbi vestigijs quasi positis virtute omnipotentie cōsistit.

¶ Nonne sunt omnes ꝛc. Quasi diceret · vtiqz. Intellige igitur quātus honoꝛ nobis existit vt ad nos sicut ad amicos ministros angelos suos destinet deus. Quamuis enim multum intersit inter angelos ⁊ homines · propinquos tamen eos nobiscum fecit: quia nostre saluti studeant · propter nos discurrunt · nobis suo funguntur officio · hoc est opus angelicum · angelice functionis officium: vt omnia fiant pro salute proximoꝛum. Magis autem hoc est opus christi: quia angelis nobis superioꝛibus precepit ad nrāz salutem suum exhibere ministerium.

C. II.

¶ Propterea abundantius ꝛc. Postq̄ locut⁹ est de filio dei multa que ad eius commendationem valent. Hoꝛtatur eos quibus scribit · vt diligenter animaduertant ⁊ custodiant ea que per illum annunciata sunt eis ⁊ ad hoc tendunt omnia ꝓmissa q̄ maioꝛ ꝓphetis ⁊ angelis.

¶ Abundantius Que de lege dca sūt Nomen tamen legis obticuit · quia in astructione sua quam in posterioꝛibus facit manifestum hoc facit

¶ Pereffluamus Fluimus p pnas moꝛtalis nature. Effluim⁹ peccata addēdo. pereffluimus in eterna dānatione. Hinc suadet audienda esse verba christi per pnam que erit negligentibus.

¶ Omnis preuaricatio Dicit vt pro singulis peccatis sit pna. Non solum omnis preuaricatoꝛ · qui multoꝛum reus est.

¶ Justam. Ne putetur perire iusticia per misericoꝛdiam. Q̄ ꝛo ait retributionem · hoc ad pnē quantitatem refert · que equalis peccato erit quia secundū q̄ maius vel minus est peccatum · maioꝛ vl' minoꝛ erit pna. Q̄ vero ait mercedis · hoc ad q̄litatem pnē refertur: vt qui libidinis igne perierit igne eterni incendij crucietur.

¶ Que cum initium accepisz. Ecō tra ostendit inexcusabiles qui contemnunt salutez · i · sermonē xp̄i qui est causa salutis. Quasi · non effugiem⁹ si neglexerimus.

¶ Per dominum Alia editio per xp̄m

¶ Et spiritussancti distributionibus ꝛc. Per hoc affluētiam designat gratiaꝝ · que nō erat apd antiquos · neq̄ tanta signa · neq̄ tā diuersa prodigia per quod oñdit · quia non simpliciter est eis creditum · ſ per signa ⁊ prodigia. Ideoq̄ dū credimus non illis · ſ deo nos credere declaratur.

¶ Non enim angelis. Dixit negligentes dignos esse pna · qui cōtēnunt gratiam per apostolos ⁊ miracula ⁊ dona confirmatā. Hic dicit christum esse potentem vindicare · ⁊ suos per passionem moꝛtis saluare. Quasi vere. non effugiemus si negligimus salutem christi · cum pro sermone angelorum puniti sunt indei. quia filio subiecit orbem · qd̄ non angelis · quoꝛ ministerio etsi multa fiunt in oꝛbe · omnia tamen spectant ad imperium dei. Non subiecit angelis · ſ hoc vt subijciatur futurum est ei de quo loquimur · i · christo quod probat autoꝛitate dauid · qui futura quasi preterita refert · vtpote admiss⁹ diuinis ꝓsilijs · vbi omnia futura sunt facta · ſm illud esaie

---

ſ quia immunis a peccato · ſ · vnde conscientia hylaris ſ vel leticie ſ pre omnibus sanctis.

exultationis pre participibus tuis

ſ Item propheta de filio † ſ id est · per filiuz ſ rerum · i · anteq̄ res essent ' ſ o fili vel pater ' ſ eccle siam populoꝛum stabilitasti

Et tu in † principio ' domine ' terrā

ſ quasi specialiter in eis opatus sit

fundasti · ⁊ opera manuum tuaruz

ſ vt apostoli † ſ celi simul cum terra ' ſ quidquid ex se sunt. ſ · i · moꝛte destruentur ' ſ tu in illis · i · iusticia · ⁊ que in eis operaris.

sunt celi. † Ipsi ' peribunt. ' tu autē

† ſ sive celi · sive terra ' ſ vt vestimentum · i · secundum coꝛpus quod circundat animam ·

permanebis · ⁊ † omnes ' vt vesti/

† ſ paulatim coꝛrumpentur ' ſ Id ē · coꝛpus mutabis in immoꝛtalitatem.

mentum † veteraſcēt. Et ' velut ami

† ſ etiam secundum animas · que tūc glorioſioꝛes

ctum mutabis eos † ⁊ mutabuntur

ſ tu in eis per filium. † ſ immutabilis contra veteraſcent ' ſ eternitas tua

tu autem † idem ipse es · ' ⁊ anni tui

ſ contra peribunt. † ſ Non solum per premissa maioꝛ angelis ostenditur: sed etiam per hoc.

non deficient. † Ad quem autez an

ſ ḳesce · iudica

gelorum dixit aliquando. Sede a

ſ in potioꝛibus bonis meis ſ mihi secundum diuinitatem equalis. † ſ eternaliter ' ſ quod quotidie fit dum aliqui conuertuntur

dextris meis † quoadusqz ' ponam

† ſ plene subiectos potētie diuinitatis vel sub humanitate vt ipsam reuereantur · ⁊ super se sentiāt.

inimicos tuos † scabellum pedum

† ſ nulli hoc dixit · quia omnes ministri sunt filij.

tuoꝛum ? † Nonne sunt omnes an/

ſ ex officio † ſ quocumq̄ placet filio · tamē semper assistunt ei qui vbiq̄ est.

geli administratoꝛij spiritus · † mi

† ſ actualiter ' ſ etiam propter homines quibus licet minoꝛibus: imperio christi seruiūt ' ſ quibus ꝓmittitur hereditas vite eterne.

nisterium † missi ' propter eos ' qui

hereditatem capient salutis ?

C. II.

ſ quia maioꝛ prophetis ⁊ angelis.

Propterea ab

ſ q̄ que a prophetis vel āgelis qui ministri legis.

undantius oportet nos obseruare

ſ a filio ſ dicta in euangelijs. ſ pu

ea que audiuimus · ne forte pereſ/

niamur ſ quod probat per minus

fluamus. Si enim qui p angelos

ſ ad moysen ⁊ ceteros † ſ dei. † ſ vt lex per miracula ⁊ minis ⁊ promissis confirmata. ſ verus

dictus est † sermo † factus est firmus

ſ contra vetita facere ſ precepta dimittere.

⁊ omnis preuaricatio ⁊ inobedien

† ſ Quantum meruit ſ pro qualitate factoruz sit qualitas pene.

tia accepit † iustam mercedis retri/

† ſ quibus filius ipse de gratia per quam est sal⁹ locutus est ' ſ gehennam.

butionem · quomodo † nos ' effugie

† ſ indeficientem ' ſ saltim quod min⁹ est q̄ preuaricari ' ſ in euangelio factam ſ non tanta in veteri testamento ſ ibi sermo · hic salus.

mus † si tātam ' neglexerimus ' salu

ſ salus ſ non longe post.

tem ? Que cum initium accepisset

ſ non constitutionis quod ab eterno · sed enarrandi † ſ et hoc ' ſ angeloꝛū · id est · per christum ' ſ a postolis

enarrandi † per ' dominum · ab ' eis

ſ ab ipso oꝛe christi ſ · i · in nos iudeos

qui audierūt in nos confirmata est

ſ auctoꝛitati apostolorum. † ſ minoꝛibus vt moꝛbos depellere quod ⁊ medici possunt. ' ſ maioꝛibus que contra naturam fiunt.

contestante deo † signis atq̄ ' portē

ſ non preter naturaz · vel de virtutibus animi q̄ casti · humiles qui predicant · ⁊ cetera huiusmodi † ſ quia alijs dabat genera linguarum: alijs alia dona

tis ⁊ varijs † virtutibus · ⁊ spūſſācti

† ſ non secundum meritum · sed secundum placitum ſue misericoꝛdie.

distributionibus † secundum suaz

voluntatē. Non enim angelis sub

† ſ oꝛbem futurum subditum ei de quo loquimur vel de quo oꝛbe loquimur · ne putetur alius oꝛbis

i ecit deus † oꝛbem terre futuruz de

ſ non solus hoc dico ſz ſ hoc idem.

quo loquimur. Testificat⁹ est autē

ſ noto vobis † ſ scripture ' ſ not⁹ · egregius propheta dauid.

in quodam † loco ' quis dicens ?

Qui fecit q̃ futura sunt. Qui ꝛ pꝛemittit de christi humilitate· ne pꝛo ea dubitetur de exaltatione· ꝛ non tantum christi· verum etiam totius generis humani ostendens hominem pro se miserum ꝛ abiectum: ß per dei gratiaz exaltatum. Unde subdit. Testatus ꝛc.

¶ Vel ita deus subiecit· non angelis· ß filio orbem terrę futuruz ita hic dicit futurum sicut alibi dixit: qui est forma futuri de adam ꝛ christo loquens ꝛ respectu temporum adę futurum ꝑm carnem christum dicit sicut etiam nunc futurum orbem dicit quantum ad christum. futurus quippe erat orbis quãtum ad filium dei· qui semper erat. Et ne ꝺ altero or be disputare intelligeretur: addit de quo or be loquimur

¶ Quid est homo Potest legi admiratiue· vt per hominẽ ꝛ filium hominis intelligatur christus homo Cuius fuit memor deus in conceptione dãdo immunitatẽ a peccato. Et visitauit ī resurrectõne dando gloriam immortalitatis

¶ Quid est homo Vel cum despectu legendum pro terreno ¶ Adam homo· ß nõ filij hois· sic hoi es dicuntur qui portãt eius imaginez. Qui christi filij hoim Ille vel homo dicitur: iste nouus Homo igit hoc loco terreus est. filius aũt hominis celestis. Et ille longe seiũctus est a deo. Hic autem pñs ẽ Et ideo illius memor est tanq̃ in longiquo positi. Nunc visitat quem vultu suo· i· gr̃ę sue presentia illustrat

¶ Visitas eum. hominem per filiũ hominis quasi per medicum infirmũ.

¶ Homo. Nñ fragilis despectus peccator. Memor. qñ peccata dimittit. Aut filius hõis· iam surgit a mẽbris ad caput ascẽdẽs· i· christus Qui non ex duobus hominibus· ß de virgine· ibi Memor· quando patriarchis de celo misertus· hic Visitas: cum verbum caro factum· cuz medicus ad infirmos venit. Minuisti· dum se exinaniuit formã serui accipiens. Minus angelis: qz mortalis· paulo: quia sine peccato. Gloria. in resurrectione ꝛ ascensione. Honore. in ꝓsessu patris. Constituisti. Ecce potestas. Super opera· vt a dñi opere nihil excipitur· ita nec a xp̃i potestate. Nihil dimisit. Hic vniuersalem siue volũtariã siue necessariam subiectionem significat. Necdum videmus. Hic tantum voluntariã fidelium credentium in eum.

¶ Gloria. Charitate ĩmortalitatis. Honore· qõ sibi flectitur oẽ genu

¶ Super opera manuum. Dignioza sc̃z angelos ꝛ homines· quę per excellentiam dicuntur opera manuũ.

¶ In eo aũt. Exponit sensum dauid· ait dauid· oĩa subiecisti. in eo aũt qõ scriptura subiecit· i· subiecta ostendit omnia: nihil dimisit· i· nihil excepit de omnibus. Vel bene dico orbem terrę futurum christo subiectum· quia ĩ eo q̃ dixit oĩa· nihil di· non· s· sed dixit oĩa subiecit· ß tamen nondũ omnia subiecta· ꝛ ideo dixit futurum.

¶ Eum aũt qui modico. Minoz angelis· non propter naturam hominis· ß propter passionem mortis. Natura humane mentis quę ad ĩmaginem dei sine peccato qualem christus assumpsit solus maior est deus. Minor ergo angelis corpe· non mente. Maiores tamen angeli ꝛ homine dicuntur quia maiores sunt hominis corpe. Maiores sunt ꝛ aĩo· sed ī eo tñ q̃ peccati originalis merito corpus aggrauat ipm animum· sed hoc non in christo. Q̃ autem tibi videtur nihil magnũ de deo pñe dici· si forma fuit maior est qua maiores vidẽtur ꝛ angeli: nõ recte cogitas nec attẽdis quẽ hẽat locum ī reb humana natura· q̃ ꝓdita ẽ ad imaginẽ dei cui tñ iniuria facta non ẽ. cũ xp̃s dicebat. Pr̃ maior me ẽ· q̃ ñ carni sue solũ· ß etiã mẽti quã gerebat bũanę deiꝰ pñz ꝓferebat· q̃ tota sine dubio forma agnoscit seruiq̃ fuit tota creatura creatori vt gr̃a dei ꝓ oĩb gustaret mortem.

¶ Propter pass. Hic iam incipit ostendere nõ ꝓ potẽtia tm̃ vel vltõe ꝛbaꝛ xp̃i audienda cẽ· ß ꝓ dilectõe q̃ dilexit nos vt ꝓ nob moreretur.

¶ Vt dei gratia. Minoratus iõ· vt gustaret mortez ꝓ oĩb q̃ destinatis· vel qz oĩb hõib generaliter qz oĩb p̃cium sufficit.

¶ Ipse est gr̃a dei· q̃ ꝓ oĩb mortuus· ꝛ si ñ oẽs credũt· ipse qõ suum est fecit.

¶ Auctorem. christum. Salutis eorum. i. filiorum. Ipe enim ẽ filius per naturam· cuius hęredes erimus· qui sum⁹ adoptione filij. Vide q̃tum est ī medio nr̃m. Et ille fili⁹ ꝛ nos filij sum⁹. Sed distat q̃ ille saluat nos saluamur. Ille sanctificat· nos sãctificamur. Modo ꝓiungit nos scriptura· modo disiũgit. Multos inquit filios· hic cõiunxit. auctorẽ saluti eoz hic disiunxit.

¶ Per passiones consum. Quia aliter homo nõ redemptus fuisset. qõ si eẽt: frustra oĩa facta eẽnt. Cętera

† ſ quia amara· vel cito tranſijſſe
tia dei pro omnibus † gustaret mor
ſ gustaret † ſ deum patrem.
tem. Decebat enim † eum propter
ſ glorificãdũ facta sunt oĩa ſ auctorẽ ſ fcã fut
quem omnia· ꝛ per quem omnia·
ſ ille filius· ꝛ nos filij· sed ille saluat· modo conũgit: modo distinguit. ſ adoptiuos. ſ addu
qui multos filios in gloriaz addu
cẽdos ꝓuiderat. ſ· i· christuz ſ filiorum
xerat. auctorem salutis eorum per
ſ mortis † ſ quod in resurrectione intẽdit ſ perfi
cere ſ xp̃s.
passionem † consummare. Qui eni
ſ predestinatos in christo ſ p cum· i· nos
sanctificat ꝛ qui sanctificatur · ex
ſ deo sunt· ꝛ pendent † ſ eque. ī ſ probat qõ ex
vno omnes· ī ſ· i· quia vtriq̃ caput ꝛ membra ex
eodem.
vno † omnes. ī Propter ī quaz cau
ſ vel non erubescit christus licet a peccato
immunis † ſ qui peccando sunt degeneres
sam non confunditur fratres † eos
ſ in psalmo † ſ post resurrectionem. ſ vel
narrabo· ī ſ famam· gloriam deitatis toto orbe
vocare dicens. † Nunciabo ī nomẽ
† ſ in toto orbe circumquaq̃ ſ positus· vt colũna:
tuum fratribus meis. † in medio ec
ī ſ idem autoritate ysaie probat· ī ſ christus ſ qõ
non nisi ex eo esset
clesię laudabo te. † Et iterum. ī Ego
ſ vt homo ſ patrem † ſ idem probat
autoritate ysaie· ī ſ presto sum seruire
ero fidens in eum. † Et iteruz. ī Ecce
ſ apostoli ꝛ alij fideles. † ſ tanq̃ capiti membra in vnitate nature ꝛ gratie ſ in hoc patz
quod ex deo sunt.
ego ꝛ pueri mei. † quos dedit mihi
ſ qui sanctificandi
dominus. Quia ergo pueri cõmu
ſ sãctificãs
nicauerunt carni ꝛ sanguini· ꝛ ipse

enĩ homini seruiũt· hõ deo. Nec in aliquib⁹ deus glorificaretur· cũ ad hoc oĩa facta sunt· falsa eẽt ꝛ ꝓdestinatõ de adducendis filijs.

¶ Consummare. Nõ ī resurrectõe ĩcepit: qñ immortalitatis gloria ꝛ̃ sumat⁹ ẽ. Et actũ in ascẽsiõe· qñ ascẽdit ad dextrã p̃is. Et perficiet in iudicio· qñ ei oĩa subijcientur· ꝛ erit oĩa in omnib⁹.

¶ Qui enim. Probat q̃ pro nostra liberatione christum pati decuerit Videtur enĩ indecens q̃ auctor salutis pateretur: ß non dececet: qz ex deo pendet· ꝛ est ei subditus vt alij homines· ꝛ ideo ꝓuenit pati si opus ẽ. Et qõ opus fuerit· post dicit ibi. Quia ergo pueri ꝛc· ꝛ ipse similiter participauit eisdem· nisi homo esset qui dyabolum vinceret: non iuste. sed violenter homo ei tolleretur. sed si homo eum vincit: iure hominem perdit· ꝛ vt homo vincat· necesse est vt deus in eo sit· qui faciat eum sine peccato esse. Si enĩ homo per se vel angelus in homine: facile peccaret· cum ꝛ vtrumq̃ naturaz per se constat se sciuisse.

¶ Ex vno omnes. Sed ille vt ꝓprius filius· nos adoptiui. Cũ dicit non erubescit fratres vocare: oñdit q̃ non ei nature est fraternitas nostra· ß misericordię· qõ probat per ꝓphetam· ne putetur nouum.

¶ Quia ergo. Quasi· cum ex vno omnes. Et quia pueri qui sanctificandi erant communicauerant· i· erant homines ex anima ꝛ corpore· quę p sãguinẽ accipitur corruptibiles. Et ipse· christ⁹. Participauit eisdem pueris. vel eisdem· i· carne ꝛ sanguine· ꝛ hoc similiter· i· passibilis ꝛ mortalis vt posset mori· ꝛ sic destrueret diabolum· ꝛ per mortẽ legẽ euacuaret· ꝛ iude os liberos faceret p gr̃az· q̃ iuore pgnarũ serui erant legis.

¶ Quia ergo. Quasi cõstat q̃ ex deo ipse ꝛ sanctificati· ꝛ ita nõ dedecet eũ si opus sit· ꝑ quid opus erat pati· g̃ q̃ ex deo oẽs· ꝛ pueri cõicauerũt.

¶ Participauit. Ecce vra fraternitas ī xp̃o· ꝛ nõ ficta hũanitas;

¶ Per mortem. Mirum q̃d. Mors erat arma p̃ quę vincebat diabolus ꝛ p̃ eã vict⁹ ẽ a christo. Et liberaret. Quantũ bonũ operat mors. Timore mortis obnoxij seruituti. serui siq̃dem erant q̃ mortem timebant ꝛ oĩa patiebantur ne morerẽtur. Nunc sancti ad regnũ transituri irridẽt eã. Vñ Cupio. dissolui ꝛ esse cũ christo. Et hęc ẽ victoria fidei q̃ vtiq̃ defuisset· si credentes immortalitas mox ꝓsecuta cẽt. poterat quidez hoc deus dare credẽtibus· vt nec istius expirentur corpis mortem. Sed si ꝑ fecisset carniq̃ daz felicitas adderetur. minueret aũt fidei fortitudo. Sic enī bõines mortẽ istã timent· vt nõ ob aliud felices dicerẽt christianos· nisi q̃ mori oĩno nõ possent· ac per hoc nemo ꝓpter illã beataz vitã q̃ futura ẽ ad xp̃i gratz festinaret· ꝑ ꝓpt̃ remouendã mortis molestiam delicati⁹ crederet ī xp̃m esseq̃ fides eneruis ꝛ debil. Quid magnum cẽt credere vidẽ do non mori eos q̃ crederẽt? Crederes ei nõ morit⁹. Quãto fortius ita credere· vt se speret moriturus sine fine victurum· exẽplo christi· q̃ post mortẽ in gloria resurrexit· ꝛ btã sine fine vita viuit. de liderem⁹ ergo vitã xp̃i q̃ tenem⁹ pignus mortez christi. Quomodo enim nobis nõ dabit bona sua· qui passus ẽ mala nostra. In terris istis ꝛ ī sęculo isto maligno q̃d abũdat nisi nasci laborare ꝛ mori. hęc sũt mercimonia regionis nostrę· ad tales merces mercator dat ꝛ accipit. Dat q̃ habet ꝛ accipit q̃ non habz Etiam christus in hac mercãtia dedit ꝛ accepit. Sz q̃d accepit nisi q̃ ꝑ abũdauit· ſ. nasci laborare ꝛ mori. Et q̃d dedit Renasci resurgere ꝛ ī gẽnũ regnare. O bone mercator gras agim⁹· qz emisti nos. sãguinẽ tuũ bibim⁹· euãgeliũ legim⁹ ĩstrum̃tũ nr̃m· fui tui sum⁹· creatura tua sum⁹· fecisti nos· redemisti nos. Emere q̃s põt seruũ suũ· creare ñ põt Dñs aũt seruos suos ꝛ creauit vt eẽnt ꝛ redemit ꝑ mortẽ· ne sp captiui cẽnt Dñs aũt seruos suos ꝛ creauit vt eẽnt ꝛ redemit p̃ mortẽ· ne sp captiui cẽnt sic ꝛ mortẽ gustauit· vt timorem mortis fideles vicerent. Ut enī medic⁹ non babens necessitatẽ ex cibis illi⁹ degustat· vt persuadeat egroto· ꝓmpti⁹ illos cibos accipe. Sic ꝛ dñs cũ oẽs boies mortẽ timerẽt· psuadẽs eis vt fiducialiter ad mortẽ accederẽt· ꝛ ipse gustauit mortẽ: nullã hñs mortis necessitatẽ.

¶ Imperũ id est diabolum. Auctor ẽ mortis· q̃ peccati. exquo mors de q̃. Ecce vĩt p̃ceps hui⁹ mũdi· ī· diabolus q̃ ptãtẽ habebat mortis ꝛ in me nihil ĩueniet· q̃ nihil ĩuenit ī christo vt moreretur· ꝑ ꝑ volũtate p̃ris ipe mori voluit nõ hñs mortis causã de peccato sub auctore peccati· ꝑ de obdiẽtia ꝛ iusticia fact⁹ ẽ obediẽs vsq̃ ad mortẽ p̃ quã nos a seruitute diaboli redemit. Incideram⁹ enī p̃cipẽ b⁹ sęculi· q̃ seduxit q̃dã· ꝛ seruũ fecit· et ꝙ pit nos tãq̃ vernaculos possidere· ꝑ vĩt redẽptor ꝛ vict⁹ ẽ deceptor. Et q̃d fecit redẽptor captiua tori nro; Tetẽdit muscipulã crucẽ suã· posuit ibi q̃si escã sanguinẽ suũ. Ille aũt sanguinẽ fudit nõ debitoris ꝑ q̃d iuss⁹ ẽ reddere debitores· fudit sãguinẽ innocẽtis ꝛ iussus ẽ recedere a nocẽtib⁹. Ille q̃ppe sãguinẽ suũ ad ꝑ fudit vt pcca nra delẽt. Vñ g̃ diabol⁹ nos tenebat deletũ est saguine redẽptoris. Nõ eī tenebat nos nisi vĩcul̃ peccatoruz nr̃oz. Iste erãt catenę captiuoz. Venit ille alligauit fortem vĩcul̃ passiõis suę· ītrauit in domũ ei⁹· ī· in corda eorum vbi ipe habitabat ꝛ vasa ei⁹ eripuit. Nos sum⁹ vasa ilta· q̃ ipleuerat ille amaritudie sua· quã nro redẽptori in felle ꝓpinauit· de⁹ aũt nr̃ eripiens vasa ei⁹ ꝛ sua facies fudit amaritudinẽ ꝛ ipleuit dulcedine.

¶ Nusq̃ eni. Participauit eiclẽ· vt boẽficaret· ꝛ recte ꝑ causa apponit· q̃ si nõ eẽt eos libatur⁹ nõ eis pticiparet q̃d in angel⁹ apparet· q̃ nusq̃ ī· ī nulla scriptura legit⁹ ap̃ę bẽdisse angelos.

¶ Apprehẽdit dic̃ nõ assũpsit· q· lõge fugiẽtẽ consequẽs. In q̃ bũanę natũę dignitas ĩtelligi põt ꝛ mia ꝛ gra q̃ ꝑ fecit ꝛ cura quã de nob habuit. fugiẽtem q̃ppe añ hũanaz natura ꝛ lõge fugiẽtez. lõge ni eram⁹ ilecut⁹ apphẽdit. ñ angelicę ꝑ humanę naturę data ẽ ꝑ dignitas· vt deus ei in vnã psonã iũgeretur.

¶ Per oia. Q̃ nat⁹ educat⁹· creuit· pass⁹· mortu⁹. Qui sup̃: figura p̃ne ſ̃ę dict⁹ est

¶ In eo e. In carne quã suscepit multa seua pass⁹ ẽ. Nouit q̃ q̃d ẽ ista tribulatio patiẽtiũ p̃ exprimentũ.

¶ Qui tẽptãtur. Tẽptat de⁹ vt ꝓbet· diabol⁹ vt decipiat· hõ vt iqat q̃d nescit. C. III.

¶ Unde. Ex oĩb⁹ suprioribꝫ infert· q̃ potẽs q̃ passus ꝑ nob· ꝛ põt auxiliari.

¶ Qui fidelis. Incipit ꝓpare moysi sic̃ supra ꝓpbis ꝛ ãgel⁹ita vt sit p̃ę moyse fidel⁹: q̃ ñ suã ꝑ p̃is gloriã q̃stituit· nec ei⁹ mandata abscõdit.

¶ Qui xp̃us fidel⁹ est p̃i (sic̃ moyses)ī oĩ domo iudęoz ꝛ gẽtiũ. Amplioris e. Q· q̃ fidel⁹ effect⁹ indicat. q̃ dign⁹ ẽ gl̃ę· vt moyses. Quia etiã ãplioris q̃ moyse· ī· q̃ moyses. vel q̃ moyse ens in merendo.

¶ Omnis. n. d. Fabricauit dico. p se enī nõ põt fieri· ꝑ ab aliquo. An ideo a christo? Vere· q̃ de⁹ q̃ oĩa. Etsi oĩa: ꝛ domum.

¶ Qui aũt ꝛ domũ Et oĩa creauit de⁹ ẽ. Utriusq̃ enī dom⁹ quaz rerit moyses ꝛ christus· factor est deus.

¶ Et moyses Oñdit xp̃m dignũ amplioi gl̃ia q̃ moysen q̃ christ⁹ fabricator ẽ domus nõ moyses. Hic alia rõe idem oñdit· q̃ christ⁹ fili⁹ moyses famulus ẽ· qui ꝛ carnalia carnalibus tradebat· xp̃s vero sp̃alia.

¶ Quapropter. Sicut supra cũ ꝑ angel⁹ ꝛ ꝓpbis xp̃m ꝓmẽdasset ī multis. subintulit nos optere obseruare q̃ ab illo audiuim⁹. Ita nũc ꝓmendato ipso ꝑ moyse. Hic incipit terrere; ne sint increduli xp̃o· p p̃m similitudinez

† ſ pueris vel carni ꝛ sanguini similiter participauit † eisd· m· vt p mortez destrueret eum q̃ habebat mortis imperium· id est· diabolum ſ per gratiam † ſ corporis vel animę· seruabat legem: quos christus liberauit· ab ĩfernio· vel iugo legis. ꝛ liberaret eos qui timore † mortis ſ subditi ſ legis. obnoxij erant seruituti. Nusquaz † ſ angelicam naturã· vt angelos redimeret † ſ· ī· carnem de abraham· vt filios eius saluaret enim † angelos apprehendit: sed † semen † ſ quia semen abrae apprehendit. men abrae apprehendit· † vnde debuit per omnia fratribus † assimilari· † vt † misericors ſ fieret ꝛ † fidelis ſ mediator ſ pons ad deũ· † ſ seipsum offerens· ſ prope vocatus remoueret. pontifex † ad deum· ꝛ † vt repropici † ſ quod potest ſ in inferiori substantia in carne scilicet. aret delicta populi. † In eo enim ī ſ a pylato ſ vel eripius ſ a diabolo quo passus ẽ ipse ꝛ temptatus· potens est ꝛ eis qui temptantur auxiliari.

C. III.

† o vos.

Unde fratres ſ vocati ad celestia· ī· ad celestez hereditatem habendam. sancti: vocationis cęlestis † ſ hereditatis cum christo· ꝙ ſ diligẽdo ꝛ que pcipit operando. ꝙ ſ quem deus vobis misit. † participes ꝙ consideratę ꝙ apostolum ꝛ † pontificem ꝙ confessiõis ſ alio non egemus ſ christus. nostrę ihesum christum· qui fidelis † ſ deo patri· ſ ex semine dauid secundũ carnez ſ Secundum hominem ſ fidelis fuit est † ei qui † fecit illum· sicut ꝛ moyſ iudeorum † ſ non moysi· quia ille mister fuit non dominus ſ ihesu vel patris. ses in omni domo † illius. Amplioris enim glorię iste p̃ę moyse di· ſ tãto ãplioris ſ ꝙ qui gnus habitus est: quanto amplio dispensat in ea vt famul⁹. † ſ· ī· domo· vel de domo facta quod de spiritualibus intelligendum est ꝙ ſ vt dominus. rem honorem habet † domus † qui fabricauit eam. Omnis nanq̃ do † ſ domus fit ab aliquo· qui autem ꝛ domum et omnia facit: est deus· quem constat omnibus praesse· ꝛ ita christus quia creator ꝛ deus: pre moyse est m⁹ fabricatur ab aliquo. † Qui autem omnia creauit de⁹ est. † ſ ideo etiam ſ amplioris glorie ſ id est· quia tem omnia creauit de⁹ est. † Et moyses quidem fidelis erat in tota do· ſ non sua sed ſ patris ſ vel christi. † ſ qui non adeo diligit domum vt cuius est propria· ꝙ ſ non vt gratiam daret: sed vt testaretur ea que conuenient dici carnalibus· qui nondum spiritualia capere poterant mo eius tanq̃ † famulus· † in testimonium illoruz que dicenda erãt ſ fidelis est † ſ qui heres est cum deo patre Christus vero tanquam † filius in ſ christi ſ renati domo sua. Que domus sum⁹ nos ſ id est· spem cum fiducia· non dubiam † ſ gloriosam spem que de iocunditate celesti. si fiduciam ꝛ † gloriam spei vsq̃ ad † ſ id est· perdurantem vsq̃ ad finem vite quando habebitur· quod modo speratur· ꝙ ſ qz hoc modo sumus domus christi videte ꝛc· vel nolite obdurare finem † firmaz retineamus. † Qua † ſ ita hoc dico· sicut dicit spūs in dauid· hodie· i· tempore gratie: quod presens erat dauid in spiritu si audieritis· quod vere erit. nolite obdu. propter sicut † dixit spiritussanctus † ſ christi per se loquentis Hodie si vocẽ † ei⁹ audieritis· nolite obdurare corda vestra· sicut in

z post ne amittant req em blandiť z per opoz tunitatem temporis.

¶ Hodie. Modo per se loquitur: qui pri us per prophetas. si tuc duri modo estote mol les.

¶ Historia ē de eo q miserunt videre terraz z cum audirent ibi esse inexpugnabiles viros obliti virtutis dei toti ens probatę. dixerunt reuertamur in egiptū. vnde iurauit dominꝰ q non intrarent in ter ram promissam. quę est requies laborum. z sic omnes perierunt p ter duos. Tres reges memorat. vnaz sabbati. secundam in palesti na. terciam veram quę in celo. de qua hic dicit loquens ad veros isra helitas dicens: Nolite duri esse christo lo quenti. sicut spiritussanctus premonuit. ne similia patribus vestris patiamini. qui per moysen tuc vocem dei audierunt. vos modo p ipsum.

¶ Probauerunt Id est. curiositatis cā exquisierunt an possez Offensus valde et culpabiliter iratus.

¶ Infensus Vel proximus adhibendo correctionis flagella

¶ In ira. Irasci dicitur per figuram antropospatos.

¶ Si introibunt. Aposiopesis est. id est non introibunt.

¶ Cor incredulitatis. Vt putet christum non sufficere sine lege. quod est malum. quia sic ruit homo in multa peccata. Nec ꝟ leue. quia hoc est cor discedendi.

¶ Donec hodie. Id est. tempus gratię de quo aiebat prophe ta superius in psalmo. quia nō minus modo prestatur credentibus gratia ad salutem q̄z ipso christo presente.

¶ Si quis enim peccat vsqz quo est bodie. potest reuerti. Nemo ergo desperet dum viuit.

¶ Fallacia peccati. Id est. diaboli ente causa peccati.

¶ Participes enim. Debetis hortari z non esse duri: quia quod non eramus facti sumus per gratiam. habentes partem cum christo in hereditate: tamen hac conditione si initium substantię. id est. fidei quę est initiuz bonorum. per quam deus existit in nobis. z per quam deificamur. z diuinę substantię participamus vsqz ad finē retineamus.

¶ Nolite obdurare. Vt patres. quia quidam eorum duri fuerunt. et

ſ Agentes patres vestri fecerunt† ſ nolite obd. ſecundum diem. i. ſicut illi obdurati ſunt in die tē ptati. hec eſt vna de exacerbationibus

exacerbatione† ſecundum diem tē/
† ſ vbi magis egerent auxilio. ita in deſerto hui⁹ mundi cauete ne temptetis deum vt non perea tis ſicut illi.
ptatōis †in deſerto. vbi tēptauerūt
† ſ probabilem inuenerunt. quia videruntſ.
† ſ patres ſecundum carnem. videte vos ne ſecū dum ſpūm
me† patres veſtri. † probauerunt z
ſ oculis† ſ magne virtutis ſ. ſ ī quibus me om nia poſſe experti ſunt.
viderunt† opera ī mea quadraginꝫ
ſ quia temptauerūt ſ iratus
ta annis. propter quod infenſus
ſ tā male ſ de illis.
fui generationi huic. z dixi ſemper
† ſ ex propria deliberatione. quia ſerio peccant z li cet ſic monerem: tamen noluerūt cognoſcere ope ra mea. z ideo ſi intrabunt hoc dico ſicut iurauī. i. firmiter ſtatui. quando iratus fui z ideo videte fra tres.
errant† corde. Ipſi autem non co/
gnouerunt vias meas. ſicut iura/
ui in ira mea. ſi introibūt in requi/
† ſ ergo ſ quia propter incredulitatem patrib⁹ ve ſtris requies negata eſt ſ. ſ quia facile poteſt contin gere.
em meaz. † Videte fratres ne ī forte
ſ quia de multis non dubitat. quin perfe cti ſint.
ſit in aliquo veſtrum cor malum in
† ſ a quo qui diſcedit: perdit vitam.
credulitatis diſcedendi † a deo vi/
ſ de incremento virtutum. † ſ alij alios vel vnuſquiſqz ſeipſum.
uo. ſz adhortamini † voſmetipſos
† ſ quamdiu ſ. ſ tempus gratie
per ſingulos dies. † donec ī hodie
ſ quia nō minus modo. q̄z ipſo chriſto preſente.
cognominatur. vt non obduretur
† ſ Scitis enim quia diabolus fallit eum qui ob duratur. vnde poſt cadit in peccatum ſ habē
q̄s ex vobis † fallacia peccati. Par
tes partem cū chriſto in hereditate † ſ ipſe caput vos membra ſ. ſ per gratiam quā et vniti ſumus.
ticipes enim † chriſti ī effecti ſumus
Si tamen initium ſubſtantię eius
ſ vite† ſ vt nunquam deſeramus.
vſqz ad finem † firmum retineamuſ
ſ q̄z diu ſ nobis.
dum dicitur. Hodie ſi vocez eius
† ſ quemadmodum ſua obdurauerunt patres.
audieritis. † Nolite obdurare cor/
da veſtra. quemadmodum in illa
ſ ſcz obdurauerunt patres vt per penas corum de terreat. hoc addit
exacerbatione. Quidam enim au/
ſ vocem dei in deſerto† ſ icreduli z duri fuerūt
dientes † exacerbauerunt. ſed non

ſ id eſt. omnes exacerbauerunt vt caleph z ioſue. bis ſitis ſimiles † ſ ita nos a tenebris p chriſtuz
vniuerſi q̄ † profecti ſunt ab egipto
ſ horum exacerbātiū. an non
per moyſen. Quibus autem infen
ſ quib⁹ notatur tota vita noſtra ſ qua
ſus eſt quadraginta annis. Non
ſi non eſt dubium ſ in hoc ap paret ira dei.
ne illis qui peccauerunt. quorum
† ſ ſine ſepultura ſ. ſ beſtijs z auibus.
cadauera † pſtrata ſunt ī deſerto.
ſ non ſolum proſtrauit. ſed etiam iurauit
Quibus autem iurauit non introi
† ſ eternam. que ſignificabatur per terraz promiſ ſionis. vel in ipſam terram promiſſionis ad litterā
ſ. ſ z non alijs.
re in † requiem ipſius. ī niſi illis q̄
ſ domino promittenti † ſ iurauit non introire in requiem. z ita videmus. z aperte ſcimus.
increduli fuerūt. † Et videmus q2
† ſ eternam. ſicut nec in terram p̄miſſ.
non potuerunt intrare † in requiem
ipſius propter incredulitatem.

C. IIII.

ſ quia illi perdiderunt requiem ſſi non amore vel timore hoc faciam?

Timeamus er

† ſ per hoc q̄ō relinquatur, z contemnatur frequēſ promiſſio dei. vel quā deo in baptiſmo fecimus.
go ne forte † relicta pollicitatione ī
† ſ quam terra promiſſionis ſignificat. ī ſ vero iudicio. etſi impudenter preſumat inde
troeundi in † requiem eius. ī exiſti/
ſ a requie.
metur aliquis ex vobis deeſſe. Et
ſ Et merito. quia non poſſumus excuſari. quaſi ō re non dicta† ſ tempore gratie ſ per filiū ſ de eter na requie. ſicut illis per figuram terre promiſſ.
enim et nobis † nunciatum eſt quē
ſ p famulū ſ illis nunciatuz eſt. ſz ſ quia non fuit creditus
admodum z illis. ſed non profuit
ſ promiſſio de requie† ſ vt ſermo z fides ſi mul iungerentur
illis ſermo auditus. non † admixt⁹
ſ propter hec ſ ab exploratoribus† ſ no
fidei ex his quę audierūt. † Ingre/
bis nunciatum eſt. ingrediemur enim. vel quia nō crediderūt nō profuit. quia nobis qui credimus p deſt ſ veram.
diemur enim in requiem eius qui
† ſ Nos qui credim⁹ ſicut ex oppoſito ſpiritusſan ctus dixit de incredulis. per quod patet q̄ qui cre dunt intrabunt.
credidimus. † quemadmodum di
ſ Quid dixit: hoc ſcilicz† ſ illi nec in paleſti nam. nec in veram. nos in veram.
xit: ſicut iurauī in ira mea ſi † introi
bunt in requiem meam. Et quidez

ideo perierunt?

¶ Exacerbaue/runt. Quidam audi entes. Hoc ideo dicit ne quis putet ſatis eē audire de requie. quia z illi omneſ audierunt ſed non omnes peruenerunt.

¶ Quadraginta annis. Quadrage narius enim integritatem ſeculorum indicat z totam vitam noſtrā ſignificat. Infenſus ergo dicitur ille quadraginta annis. quia peccantibus vſqz ad finē vitę ſuę irascitur deus.

¶ C. IIII.

¶ Timeamus. Ne quis deſit. q̄ſi ad nos pertineat. pertinet enī Etenim z nobis nunciatum ē: z ingrediemur credendo. ſicut illi perdiderunt non credendo.

¶ Non admixtus fidei ꝛc. Egreſſi enim de egipto cum multaz viam perambulaſſent z multa indicia virtutis dei accepiſſent ī egipto in mari rubro i deſerto in monte conſiliuz fecerūt mittere ſpeculatores. q̄ deberēt inſpicere naturam terrę. Illi vero cum perreriſſent reuerſi ſunt. Promincias q̄dem magnoruz fructuum z virorum inexpugnabilium z fortium procreatricem eſſe dicētes. Quibus auditis obſtupuerunt. qui eoſ miſerant. non credentes verax eſſe promiſſionem.

¶ Ex his. Id eſt. p pter hęc Quę audierunt ab exploratoribus. qui mala retulerſt non crediderunt. vel ſi dei ſumptę ex his quę audierunt.

¶ Et quidem. De prima requie quę ſignificat hic agit.

¶ Etquidem operibus Quia dixerat nunciatum eſſe de requie dicit quādo. z ante legem. z poſt perfectionē operum ſeptem dierum per requiē ſabbati. z ſub lege quando per terram promiſſionis deſignabatur: z tempore gratię in dauid nunciatum eſt. z ſic quidez quando nondum completio iſtius verę requiei z ſignificate. quia ea nullus ad huc potit⁹ erat. Et in iſto rurſum. Perfectis. quod fuit facto homine. pro quo omnia. z ipſe apud deum glorificandus. Requieuit die ſeptimo. Sex diebus fecit omnia. vt poſt nihil fieret. niſi de materia ibi facta. vel ad ſimilitudinem factorum. Septima quieuit. quę ſignificat requię ſic z ſexta ętate homo natus eſt mundo ad laborem: ſexta die z ſexta hora paſſus: ſeptima quieuit: ſic z nos dum ſub operibus ſex diex viuimus

opamur: inde exeũtes q̃ escim⁹. Si tñ opa nr̃a valde bona inueniãtur.
¶ Vel Operibus perfectis nunciatum est. Dixit enim.
¶ Et in isto. De scđa q̃ significatur p signũ ⁊ figurã req̃i trę promiss.
¶ Quoniam ergo. Bis per diem septimam ⁊ terram promissionis requies est significata ⁊ promissa · ⁊ q̃ hoc est: ergo itęr · i · sub eiusdẽ requiei designatione: termiat spiritussanctus · ⁊ distiguit diem quandam · id est · tempus egregiũ gratię · scilicet in a duẽtu christi · dicẽdo i dauid hodie: qui dauid futuris tempore gratię representat verba patribus dicta. Post tãtum temporis: ex quo illa patribus dicta sũt in deserto. vnde patet non de terra promissionis agi · quę iãdudũ habebatur. Ideo terminat diem intratiõis quoniam supererat introire · ⁊ nisi videret intraturos: non terminaret. Dauid licet sub lege positus: mente in tẽpore gratię · dicens hodie: tercio nunciat req̃em in illo tempore consummandam.
¶ Vel alio verborũ ordine potest legi hęc littera. Quoniam ergo ꝛc. Quasi hoc ⁊ illo modo promissa ẽ et signata reges celestis ergo supererat quosdaꝫ introire in illam requiem. Et quoniam hoc est. Et q̃ hoc nõ sufficeret ad inferendũ qđ illaturus est · addit aliud: scilicet. Et hi q̃b⁹ ꝛc. Vt ex his duobus tercium necessario inferatur hoc mõ · q · Et q̃ hoc ẽ · s · Qm̃ supererat quosdam intrare. Et qui hi q̃bus prioribus annunciatũ est non introierũt propter incredulitatem: Ideo iterũ terminat diez · q · q̃ necessariuꝫ erat dicere in dauid hodie post tantum tẽporis. Ex q̃ illa dicta pũb⁹ ⁊ filij israel ĩ terrã promissionis introierãt vñ patet q̃ hꝫ ẽ illa reges. Sicut ꝛc. quę non mutantur.
¶ Diem quendam hodie. De tercia significata · ⁊ quando datur · q̃ uis obscure · quę per christum credentibus promissa est.
¶ Post tantum · t · In hoc patet q̃ hęc est alia reges de q̃ dauid dicit · hodie · q̃m illa ad quã iosue duxit. Nã si illa eẽt: nõ logretur de alia dauid ꝙ certũ est eẽ aliã ad quã christus duxit · q̃ p illam ĩ palestina signabatur
¶ Nam si ihesus ꝛc. Supererat quosdam intrare · sicut dauid terminat Nam si eis ꝛc (Ne videretur dictuꝫ hoc de terra promissionis) Eis · Id ẽ filijs israel quibus prį⁹ nunciatũ est de requie per signum · i · terram promissionis · requi · prędi · vt in hꝛa. Nunquaꝫ · i · nullo tempore post hanc · i · in sequenti tempore. Loqueretur de alia die. Id est · tempore gratię: quasi · quo deberet dari. Vel nũq̃ post loqueretur de alia · s · requie · prędter terram promissionis · dicendo hac die · quam supra hodie ꝛc. Sed locutus est de alia. Itaq̃ relinquitur.
¶ Sabbatismus. Vera requies significata per sabbatum (Id est · plenę quietis feriatio ⁊ iocũditas) quo dominus requieuit ⁊ in lege obseruabatur. Tunc eĩ perfce vacabimus gratia maiore refecti ⁊ deo pleni. Et sciem⁹ pfecte · q̃a ipse est deus. Ibi vacabimus ⁊ videbim⁹. videbim⁹ ⁊ amabim⁹ amabimus ⁊ laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Nam q̃s alius noster ẽ finis · nisi peruenire ad regnũ cuius nõ est finis.
¶ In idipsum exemplum. Vel ĩ pę nam qualẽ illi p incredulitatẽ habuerũt · ex ẽplũ dicit vt mẽtẽ nr̃ã habeam⁹ illic · ne similiter excidam⁹. ⁊ vt magis terreat · addit. Dix⁹ ẽ enim · i · q̃ illos iudicauit · vob iudex ẽ · s · filius dei · cui q̃ obedit: morte nõ videbit ĩ ęternum.
¶ Sermo dei. Quia regalib⁹ sedib⁹ venit Viuus quẽ ifideles mortuũ putãt.
¶ Perugęs vsq̃ · ⁊ tota psideratõe pueniẽs ad sepatõ ꝫ aię · i · sẽ sualitatẽ ⁊ spũs · i · rõis.
¶ Diuisionẽ aię ac spi. Fia vnim⁹ cũ beatis · spũ intelligim⁹ cũ angel. Ideoq̃ p aĩaꝫ ĩtelliguntur carnalia pcca · i · q̃ actu corpis fiunt vt luxuria. p spũm vero spũalia · i · q̃ sunt mẽtis vt superbia. Discernit añt ꝼmo dei int carnalia pcca ⁊ spũalia · q̃s · q̃d · q̃ aio agat.
¶ Vel ita vt p aĩam accipiãtur carnales cogitatões ⁊ male. p filiũ spũales cogitatões ⁊ bonę. Et ẽ sensus ptįgęs vsq̃ ad diuisionẽ aię ac spũs · i · vsq̃ ad discretõem carnaliũ et spũaliũ cogitatõnum.
¶ Animę ac spir. Pertigit ꝼmo dei cognitõe insupabili · qđ pgnoscit qũo diuidat sẽsualitas a rõe · ⁊ ipsa a se · dũ plus dedita infimis rebꝫ iferior ẽ: vel ab his revocata dignior. sic etiã videt qũo spũs a seipso diuidat vel duꝫ in dcũ inbiat de diuina vsia cogitãs · vel inferi⁹ celestia psiderat. Vel itẽ inferi⁹ in terra de mũdanis recte agendis ptractat. vel qũo spũs · i · rõ a sẽsualitate secernit · dũ qđ in se inferi⁹ ẽ supat qđ in illa altꝛ⁹ ẽ. Compages. dr iũctura ipius sẽsualitatis ⁊ rõis quã videt fili⁹ dei · s · qũo ⁊ int se cohęreant ĩ aliq̃. vel hꝫ ⁊ illa · i · rõ ⁊ sẽsualitas qũo in suis differẽtijs inter se cõueniãt · dũ superior vĩa sensualitatis consentiẽdo pvenit cum differentijs rõis. Vel ĩferior differentia rõnis pssa ⁊ captiua aliq̃ psentit inferiori vię sensualitatis. Medulla q̃ interior ẽ dr q̃d q̃d interi⁹ ⁊ subtili⁹ ẽ in aĩa vel spũ · qđ etiã videt filius dei. Discernit etiã cogitatões · i · q̃ diũsa diuersi cogitent. Discernit ⁊ intẽtões earuꝫ cogitatõnũ · quo singulę tendãt: ad bonũ vl̃ malũ. Et vt plus dicã · nulla creatura terrena vl̃ celestis est ei invisibilis · ꝫ oĩa sũt nuda ⁊ discooperta ⁊ etiã apta · quia ex oĩ pte plene visa. Vl̃ cõpages

quieuit ꝫ ⁊ quia hec est vera requies. · ꝫ p fidem ⁊ bona opera · vt ne quis · i · vt non aliquis ĩcidat in illam incredulitatez in qua patres fuerũt que est vobis exemplum vnde peius est nisi caueatis.
is deus. Festinemus ergo · ingredi in illam requiem · vt ne quis in idipsum incidat incredulitatis ex
ꝫ debemus festinare in illam ꝫ ⁊ ita in eo viuetis · ꝫ filius dei.
emplum. Viuus est enim · sermo
ꝫ potens omne quod vult facere: saluãdo vel dãnando · ꝫ id est · perspicacior · ne qua occulta putetis latere eum · ꝫ omni ingenio carnali vel spirituali.
dei · efficax · ⁊ penetrabilior · omni gladio ancipiti · ⁊ pertingens vs
ꝫ id est · ad discretionem carnalium ⁊ spiritualiuꝫ cogitationum · ꝫ rationalitatis
q̃ ad diuisionem animę ac · spiri
ꝫ ad diuisionem pertingens. ꝫ Compages sunt cogitatões que sibi iunguntur · quando altera alteram sequitur · medulle: subtiles intentiones.
tus · compaguꝫ quoq̃ ac medulla rum ⁊ discretor cogitationum ⁊ in
ꝫ voluntatis.
tentionum cordis. Et non est vlla
ꝫ in presentia deitatis
creatura inuisibilis in conspectu
ꝫ revelata discooperta · ꝫ manifesta.
eius: Omnia autem nuda ⁊ aper
ꝫ visioni ꝫ filij dei ꝫ id est · cui oportet nos reddere rationem de operibus nostris.
ta sunt oculis eius · ad quem no
ꝫ quia talis est sermo dei · ergo teneamus · ⁊ merito · quia idem pontifex est · qui obtulit se secũduꝫ quod homo · ⁊ hoc est
bis sermo. Habentes igitur pon
ꝫ super omnes pontifices · ꝫ moyses nec terrã promissionis · ꝫ penitus itrauit vt possimus sequi
tificem magnum · qui penetra
ꝫ non sancta sanctorum templi · ꝫ qui eiuꝫ saluator ⁊ filius dei.
uit celos · ihesum filium dei: tene
ꝫ vt fides etiam sit in ore ꝫ i. est · fidem cordis cuꝫ confessione oris. ꝫ que est causa · ꝫ future beatitudinis quam speramus.
amus confessionem nostrę · spei

dicit coniunctiones cogitationum. Medullas intentiones earum quod ipse apertius dicit·cogitationum ꝛ intentionum. Et est ordo discretor compagum. Si enim cogitatio cogitationi coniungitur ipse nouit quę sit secundum deum· ꝛ q̄ ꝑm ſe culū. Nouit q̄z q̄ vergat intentiones earum.

¶ Habentes ergo. Hic incipit de pontifice christo q̄modo sufficiēs·quomodo dignior veteri sacerdote Quem etiam immutat·ꝛ legem quę sub illo est per meliorem legem suam·ꝛ quomodo necessarius nobis ad iusticiam ꝛ salutem

¶ Non enim habemus ꝛc. Quasi. teneamus ꝛ tenere debemus· quia cum sit potens: est etiam misericors nostram expertus infirmitatem.

¶ Qui non possit compati. Impossibile est scire afflictiones afflictorum: homini q̄ experimentum afflictonis non habuit: et sensibiliter omnia non sustinuit. Christus vero scit non solum per hoc q̄ deus· secundum q̄ omnia nouit· sed ꝛ per hoc q̄ homo ꝛ similia sustinuit.

¶ In auxilio oportuno. Nunc enī tempus est auxilij· nūc est tempus donorum· cum post baptismum peccantes per gratiam inuenire pnitentiam possunt· Cum autem thalamus fuerit clausus·cum intrauerit rex videre discumbentes· vt ad sinum patriarche venerint·qui eo fuerint digni. Tunc malis erit desperationis tempus. Nunc autem dum adhuc agon permanet·ꝛ palma pēdet non est desperandum sed cum fiducia·id est· sine dubitatione accedendum·vt per gratiam accedatur inueniatur auxilium oportunū. Est enī auxilium quod non congruit

¶ Omnis nāq̄ pontifex. Quia spiritualia non sic introducunt infirmos vt corporalia·de bis incipit· volens ostendere nouum melius veteri testamento.

¶ Quędam hic christo communia cum sacerdotibus ponit. Quędam altiora pertinentia soli christo. Quędam humiliora illis tantum sacerdotibus conuenientia

S hoc ideo dicit·ne pro prioribus desperent S tenere debemus.

Non enim habemus pontificem S etsi altus. Ne dico videatur eos abijcere·ꝛ S condescendere·per similitudinem·ꝛ S fragilitatibus.

qui non possit†compati ꝛinfirmita † S ꝛ ideo potest compati S a dyabolo S irriſū crucifixum.

tibus nostris: †temptatum autem † S genera temptationis S id est·quia similis alijs hominibus: vel vt exemplum daret·ꝛ S tamen S ꝛ

per omnia†pro similitudine ꝛabsq̄ ideo potest liberare† S ꝛ quia potest compati S fide·intentione operę·ꝛ S fiducialiter· quia compatiens S licet peccatores

peccato. †Adeamus ergo ꝛcū fidu † S non dico ad tribunal iudicij S id est·ad eum ī quo gratia regnat.

cia†ad throonum gratię eius·vt mi S remissionem peccatorum precedentium† S per eum·ꝛ S ꝛ de reliquo gratiam in auxilio: vt auxilietur ne recidamus in hac vita

sericordiam†consequamur· ꝛgra † S nunc est tempus auxilij·ꝛ S est enim quod nō

tiaz inueniamus in†auxilio ꝛopor congruit.

tuno.

C. V.

O S per eum possimus psequi gratiam ꝛ misericordiam.

Omnis nanqz S secūdum legem† S ex numero hominum·ꝛ S ad aliquid dignius per quod valet alios iuuare

pontifex†ex hominibus ꝛassumpt⁹ S vt per eum impetrent misericordiam a deo: † S muneribus·hostijs·precibus q̄ ducunt ad deū

pro hominibus constituitur†ī his S deo† S primitias·ꝛ huiusmodi.

que sūt ad deuz. vt offerat†dona ꝛ S de animalibus S dimittēdis† S ex hominibus sumitur ꝛ talis qui ex consueta bonitate

sacrificia pro peccatis. †Qui cōdo † S ex ignorantia peccant·ꝛ S scienter peccant

lere possit his q̄ ignorant ꝛ ꝛerrāt S merito condolere·quo nam ꝛ ipse vt ille nō ita christus·ꝛ ideo plus potest iuuare

quoniam ꝛ ipse circundatus est in S peccati S quia infirmus vt alij.

firmitate. Et propterea debet quē S qua necessitate† S non ita christus qui nili pro suis.

admodum pro populo: †ita etiam S simili alijs† S que sit necessitas illa aperit S scilicet S non solum vt iustus conseruetur·ſz vt ipse ꝛ alij peccatores recipiantur

pro semetipso offerre†pro peccatis S per hoc iterum potest ille pontifex prodesse· sic christus. † S vt sibi imputandum sit. sed deo qui vocat.

Nec quisq̄z sumit sibi †honorem: S qui recte eligitur a deo vocatur† S indicio virge·ꝛ incendio inuidorum

sed qui vocatur a deo†tanq̄z aarō. S vt sibi sumeret

sic ꝛ christus non semetipsum cla S per suas virtutes·ꝛ S ita† S sed ille clarificauit eum in baptismo ꝛ transfiguratione ꝛ pontificem constituit qui alibi dicit·filius meus es tu·per qō videtur dignus in quo psalmo ostenditur rex ꝛ sacerdos

rificauit ꝛvt pōtifex fieret·† sed qui S quod ei

locutus est ad eum filius meus es in baptismate dicturus erat† S consubstantialem quia idem cum patre S sic illō lo

tu: ego hodie genui†te. Quemad cutus est pater de generosa natiuitate filij sicut alibi de pontificatu eius S de⁹ pater S taz

modum ꝛ in alio loco dicit: Tu es dignus S docens·ꝛ orans ꝛ offerens† S non ad tempus vt aaron·ꝛ S secundum dignitatem ordis id est sacerdotij.

sacerdos †in eternum ꝛsecunduz or S in pane ꝛ vino ꝛ semel S qui non temporalis. † S xp̄us S quid

dinem melchisedech. †Qui in die egit pontifex S quid ergo post S mortalitatis. † S non timore mortis·sed causa nostre salutis S vt iaz imminente passione quando prolixius orauit totum pro nobis

bus carnis sue preces† supplicatō S vel cum S vel sit.

nes q̄z ad deum qui posset saluum S qui precabatur S id ē·resuscitare† S cum intentione efficacissima vt quando prolixius orabat.

illum facere a morte†cum clamore S hoc non in euangelio.† S quia quod quesiuit accepit in resurrectione.

valido ꝛ lacrimis offerens·†exau † S id est·sicut sua religio meruit·ꝛ S exauditus et quidem tempore mortalitatis

ditus est†pro sua reuerentia. ꝛEt q̄ S·i·q̄uis† S scōm q̄ hō exp⁹ S obedire

dem cum esset filius dei†didicit ex S per ea.† S non solum preces ꝛ supplicationes obtulit

his † que passus est obedientiam· S ad perfectionez ductus: quando in dexterā collocatus est

ꝛ consummatus fact⁹ est omnibus † S sufficiens·ꝛ S glorie eterne.

obtemperantibus sibi†causa ꝛsalu † S qui realiter hoc ostendit ꝛ non mentitur

tis eterne: appellatus†a deo ponti

fex iuxta ordinem melchisedech. S de qua re·quomodo secundum ordinem. m. ꝛ non scōm ordinem aaron† S profūdus et subtilis est.

De quo nobis†grandis sermo ꝛin S id est·non habilis interpretatu.† S ad exponendum vobis

terpretabilis†ad dicendum: quo S non ideo·quia ego possem: vel grandis· quoniam imbecilles

niam imbecilles facti estis ad au S ad intelligendum profunda mysteria S imbecilles† S quia prius annunciatum est vobis

diendum. Etenim† cum deberetis S quia exercitati i lege ꝛ prophetis de christo S alioꝝ.† S quia pri⁹ annunciatū est vobis de xp̄o

magistri esse†propter tempus·rur S ꝛ a principio catheczizatōnis vestre† S sicut pueri·quibus prima elementa litterarum dantur ad legendum

sum indigetis vt vos†doceamini.

¶ Quoniam et ipse circun. Aufert occasionem extollendi.

¶ Nec quisquam Percutit cupidos· q̄ non vocantur: sed ingerunt se.

¶ Non semetipsum clarificauit. Clarificatus est filius a patre· cum dixit· hic est filius meus dilect⁹ ī quo mihi bene cōpla. Quę clarificatio longe ante p prophetam prędicta est·filius me⁹ es tu ego hodie genui te.

¶ Tu es sacerdos Sacerdos aūt christ⁹ ē non ꝑm id q̄ nat⁹ est de pīe deus apud deū cōternus gignēti sed propter carnem assumptam propter victimā quam obtulit pro nobis.

¶ Melchisedech Qui non temporalis fuit scriptura subticente initium ꝛ finem eius vitę in figura christi q̄ caret initio ꝛ fine. Et sicut ille obtulit in pane et vino ꝛ semel sic ꝛ christus sub specie panis ꝛ vini corpus ꝛ sanguinem suum discipul⁹ dedit.

¶ Preces et supplicationes christi dicit actionē ꝛ vitā c⁹ oīs actio fidelium est sustinere ꝛ ad deū oratio. Quidq̄d egit xp̄s: preces ꝛ supplicationes fuerūt p omīb. Sanguis effulio fuit clamor validus·in q̄ audit⁹ p reuerētia eiusdē passionis. Reuerētia ē q̄ sine peccato passus p sola charitate.

¶ Exauditus est Per b̄ patz q̄ p eum possum⁹ psequi miam cū ia ad dexterā p̄is

¶ Reuerentia. Ampli⁹ oīb deū reueri t⁹ est.

¶ Didicit. i. voluntarie suscepit obedientiam vsq̄z ad mortē.

¶ Omnibus ob temp. Tm̄ valet passio·q̄ oīb sufficit ad salutē q̄ sal⁹ bn̄ pōt eē p eū qz ipe est appellat⁹ ꝛc.

¶ Ininterpretabilis. Sermo de incarnato filio difficil est ad itelligēdū p̄funda mysteria.

¶ Vel. Interpretabilis. Quia b̄ sunt multa sacra exponenda de p sone·ſ·dignitate ꝛ eternitate ꝛ de ritus ꝛ trib⁹ mutatōe·ꝛ de sacrificij eius ꝛ test·excellētia ꝛ nouitate ꝛ de legi atq̄z sacrificioꝝ illi⁹ tpis reprobatōe ꝛ de alijs multis.

¶ Et cum deberetis. Interserit increpationez de infirmitate·vt alta

de christo laborent intelligere.

¶Que sunt elementa exordii. Exordiū sermonuz ē simplex doctri
na. Elementa ei⁹: materia de qua agit. vt natiuitas. passio.

¶Omnis enim qui lactis ⁊c. Qui non capit verbum caro factum
est. quomodo capiet in princip'o erat verbuz? Omnis de hac re sermo. quo
agitur vt non solum credatur verū etiā intelligatur. sciatur q̄ qđ ðr oncro
sus est. facilius illos p̄emit q̄ pascit. Ex quo fit. vt spūales ista carnalib⁹ n̄
omnino taceant pro
pter catholicam fidez
que omnibus p̄dicā
da est. Nec tamen sic
deserat. vt volētes ea
perducere ad intelligē
tiam non capacem. fa
cilius fastidiri faciant
in veritate sermonem.
q̄ in sermone percipi
veritatem.

¶Ad discretōez
boni et mali ⁊c.
Ecce hic oñdit q̄d sit
solidus cib⁹. s. separe
bonum a malo. quod
perfectoꝝ est qui ha
bēt sensus exercitatos
Qui autez inualida ⁊
inexercitata mente b̄
nō possunt: profecto ni
si quodā fidei lacte te
neantur: vt inuisibilia
que non vident. ⁊ intel
ligibilia que nōdum i
telligi credāt. facile ad
vanas ⁊ sacrilegas fa
bulas promissione sūe
seducūtur vt ⁊ bonū ⁊
malum non nisi corpa
libus imaginib⁹ cogi
tent. ⁊ ipsum deum nō
nisi corpus aliquod es
se existiment. ⁊ malum
nisi substantiā putare
nō possunt. cū sit poti
us ab immutabili ba
mutabiliū substātiarū
q̄dam defectus. q̄s fec̄
ex nihilo ipsa immuta
bilis ⁊ summa substan
tia q̄ est deus. Qđ pfe
cto q̄squis nō solū cre
dit. verum etiam exer
citatus in exterioribus
animi sensibus intel
ligit. percipit. nouit.
non est iam metuēduz
ne seducat' ab eis qui
malū putando eē s̄baz
quā non fecit de⁹ mutabilē substantiā faciūt ipsum deū sicut manichei. Vl
sique alie pestes ita desipiunt. C. VI.

¶Quapropter. Duriter eis increpatis ⁊ culpatis. eo q̄ velint sp ea
de ipsa discere. iterū blandit illis se eis p̄numerādo hortās eos ad pfectōez

¶Inchoatōis sermonem. Quo rudes sūt catbezizādi vt est sim
bolum fidei ⁊ dominica oratio.

¶Fundamentum. Quod prius dixit sermonē inchoationis hic ap
pellat fundamentū eo q̄ ad christianam religionem veniēti⁹ pri⁹ proponi
tur ⁊ super hoc quod perfectionis est edificatur. Hoc fundamentum diui
dit in sex que sunt inchoatio. scz pēnitentia. fides. baptismatū doctrina. im
positio manuum. resurrectio. atq; iudicium

¶Quicunq; aliquos ad fidem conuertit. prius facit pēnitere: in deum cre
dere: baptizari in remissionem. confirmari per impositionem. resurrectionē
z diem iudicij prestolari.

¶Ab operibus mortuis. Mortua opera dicit peccata que occidūt
Vel priora bona per sequens malum mortua erāt. Pēnitere ab bis ē fun

† S exordium serm onum est simbolum fidei
que sunt elementa † exordij sermo
S ad hoc redacti estis S ad
num dei: Et facti estis quibus la
similitudinem infantium S humili sermone. † S et
† S arcanis dei S qui confirmet vos
cte opus sit. † nō † solido cibo. Om
† S non solido S cui⁹ pars est lac S vt paruulus nō
discernit cibos et perit sumendo noxios. sic mdo
ctus † S quod vos estis.
nis enim † qui lactis † ē particeps
† S q̄ iustis ⁊ perfectis p̄uenit. † S ideo quia. S vt
vos in fide tenelli
expers ē sermonis † iusticię. † Par
S sensu ⁊ opere.
uulus enim est. Perfectoꝝ au
† S de quo alibi. Sapientiam loquimur inter per
fectos. † scilicet. † S qui consuetu sunt studio ⁊ le
ctione scripturarum.
tem est † solidus cibus: † eoꝝ † q̄
S non modo naturaliter acutos.
p̄o consuetudine exercitatos ha
† S intellectus † S eundo S hic est solidus cibus.
S inter se vel boni a minus bono. ⁊ mali a minus
bent † sensus † ad discretionem bo
malo
ni ac mali.

C. VI.

S Quia perfectoꝝ est solidus cibus.

Quapropter

S vel interpo nentes S nos a modo † S cum iam a
liquid sumus. etsi nondum sumus perfecti S id ē
de initio fide S quo christus inchoatur in nob⁹
esse.
intermittentes † inchoationis chri
† S secundum intelligentiā ⁊ opationem † S nos
docendo. vos audiendo S quia vestrū portare me
um reputo.
sti sermonem. ad † perfectioza † fera
† S ita scilicet S non ita negligēter vt olim. vel nō
amplius iacientes S hec sunt inchoatio.
mur. † Non rursus iacientes † fūda
† S id est penitentiam. quasi lapidem in fundamē
to † S que est S id ē. de S quia ibi opera prioza pec
cando fecerunt irrita
mentum † pēnitentię † ab operibus

S id est. peccatis † S contra hanc fecerunt qui ī le
ge querunt iusticiam S Si scirent oīa
in baptismo dimitti. ⁊ per impositionem spirituz
dari. lex superflueret. nec p̄ter christuz aliquid q̄
rerent. si crcirent per eum resurrecturos mortuos ⁊
iudicandos
mortuis † ⁊ fidei ad deū. baptisma
S in confirmatione
tum doctrinę. impositionis quoq;
manuum. ac resurrectionis mortu
† S id est ad perfectionem feremur.
oꝝ. ⁊ iudicij ęterni. † Et hoc faci
S vel iaciemus † S id est. si in hac vita spatiuz pe
nitentie dederit. nam in alia impossibile est per pe
nitentiam renouari S hec fundamenta iaciemus
vt non rursum oporteat iaci fundamentum.
emus. † siquidem permiserit deus

Impossibile ē enim eos qui semel
† S per fidem baptismū ⁊ spiritum sanctum † S per
ipsam fidem. quasi suauem ⁊ iocundum gustum.
† S remissionem peccatorum in baptismo.
sunt † illūinati. † gustauerūt etiā † do
† S et qui etiam partic. S habentes genera lingua
rum. et alia dona.
nū celeste † ⁊ pticipes facti sunt spi
† S q̄ nos. vel nihilominus q̄ facti sūt participes
spirituſſancti.
ritus eius. Gustauerunt † nihilomi
S iocundum † S diuinitatem christi: vel āge
licam doctrinam † S impassibilitatem et immort.
quam non prelibauerunt.
nus bonum dei † verbuz. † virtutes
† S post hec omnia grauiter.
q̄ venturi seculi. † ⁊ prolapsi sunt
S iusticia recuperata. † S quod hic licet. non ibi
† S per S ad penitentiaz. vt rebaptizentur post pe
nitentiam.
renouari † rursus † ad pēnitentiam.
S quia non possunt efficere vt iterum sibi valeat
crucifixio christi. s. bi enim fieret crucifixio christi
si carnem suam crucifigerent cum vicijs. et concu
piscentijs quod hic licet.

Rursum crucifigētes sibimetipsis
† S neq; possunt habere christum ostensioni. vt eū
imitentur in nouitate vite
filium dei. † ⁊ ostentui habentes.

damentum iacere. sine quo nihil ędificabitur. Quid ē autez a mortuis ope
ribus pēnitere nisi ab bis que oportz mortificari vt viuamus. Feramur ad
perfectionem iacientes fundamentum pēnitentię ab operibus mortuis. ⁊ fū
damentum fidei que sit ad deum. vt oēs partes fidei habeat. ⁊ non aliūde
putet iusticiam esse. Fundamentum etiam doctrinę baptismatum plura
liter: quia est baptismus in aqua in pēnitentia ⁊ in sanguine quia sic mūda
tur homo a peccatis per pēnitentiam vel sanguīs effusionem. sicut p lauacz
baptismi. Vnū tamē
dr baptisma quia vna
forma nec iterari pōt.
Una ibi est trium plo
narū opatio. Nō g̃ iō
dicitur baptismus fie
ri in pēnitentia ⁊ i san
guīe q̄ sacrm baptismi
celebretur vt ī aqua ac
cedente verbo. ⁊ b quia
vicez baptismi supplet
effusio sanguinis. p no
mine christi. Et etiaz
fides ⁊ pēnitentia ibi
dūtaxat vbi articulus
necessitatis non cōtem
ptus religionis sacra
mētum baptismi exclu
dit. Ideoq; sic ītelligē
dum est illud: Nisi q̄s
renatus fuerit ex aqua
⁊ spūsancto. non intra
bit in regnum celorum
Id est. qui nō fuerit re
generatus ea regenera
tōne qua renascuntur
illi. qui renascūtur ex a
qua ⁊ spiritusācto. nō
saluabitur. Ea p̄o re
nascuntur homīes di
uersis modis. alij per
pēnitentiam. alij per ef
fusionem sanguinis. a
lij per baptismuz. Jō
pluraliter dixit baptis
matum. Fundamētuz
etiam impositōnis. in
quia nili q̄s credat q̄
per manus impositio
nem detur spiritus ad
remissionez ⁊ corrobo
ratōnem non ē funda
tus. Fundamentuz eti
am resurrectionis mor
tuorum. q̄ nisi quis cre
dat q̄ resurrectio chri
sti facit resurrectionez
mortuorum: non bēt
super qđ ędificet. Fun
damentuz etiā iudicij
ęterni. quia quidq̄d ibi statuetur inęternū durabit: quod iudicium qui nō
credit: non habet fundamētum. Hec oīa nisi in fūdamēto p̄cesserint: nemo
potest bene operari. Et q̄ hec oīa illis necessaria sunt: dicit. iacientes b̄ oīa
sicut lapis in fundamento iacitur. Non rursus. i. non vt olim. vt sicut prius
ceciderunt: iterum credant. vel non rursus iacientes. i. ita modo iaciamus.
vt amplius iacere non sit opus.

¶Impossibile. Ne quis vero existimet secundum vel terciū baptisma
post peccata posse fieri. subdit. Impossibile est. Non tantum difficile. Ne
quis in hoc confideret.

¶Eos qui semel. Id est. etiam eos. qui hec bona habuerunt. Necdū
penitus malos.

¶Renouari. Per baptismum. cuius virtus in cruce christi constat. vñ

¶Rursum crucifigentes. Quia in baptismo sumus p̄formes morti ei⁹
⁊ sepulturę. Qui putat scdo baptizari. scdo christum quantum ad se cru
cifigit. quod ē eum hīe ostentui ⁊ derisioni. vt semel mortuus est: ita nos in
baptismo semel morimur peccatis. non scdo. vel tercio.

¶ Renouari rursus ad penitentiam. Negat b apostolus reiterationē baptismi. sed non excludit penitentiam. Renouari enim est nouum fieri. Nouum autem facere lauacri ē. Vnde renouabitur sicut aq̄le inuētus tua hoc fit ī baptismo. Et est sensus. Impossibile est eos q̄ b semel acceperunt rursus renouari. i. rebaptizari motos ad pn̄itētiam. illos dico si rebaptizantur. rursus crucifigentes filiū dei. z habentes irrisioni quantum ad se. Non enim in re crucifigunt: sed similes sunt irrisoribus z crucifixoribus. quia vna mors christi. vnū baptisma cōsecrauit. qđ sufficit cōtra oīa peccata etiā sequētia. Si penitentia đ eis agat: sic illa vna mors sufficit ad oīa peccata tollēda. Qui vero iterat baptismum. q̄ illa vna mors. z vnū ex ea baptismū nō sufficiat: iterat z mortem: vt ex ea iterata fiat iterata remissio. ¶ Vel in se crucifigunt filium dei z contumelię habent. qui gratiam eius vilipendentes in peccatis iacent. Et est ratio cur non debeant relicta fide prima in peccata cadere. Non enī vltra possunt rebaptizari in remissionez peccatorum. Impossibile ē enī rebaptizari. quia tantum bibere imbrez. i. christi doctrinā possunt. qua per pn̄itentiaz fructificēt. z hoc ē terra enī. s.

¶ Sepe uenientem. Quia si rara: non sufficit. si assidua: vilescit.

¶ Imbrem. Doctrinam sanctā rorē cęlorz. quem sitiēti terrę pluūt cęli. i. p̄dicatores vbi veritatis.

¶ Generans herbam. Significat illos sępe bibisse. per legem z prophetas verbū cęlestis doctrinę. z nec sic p̄opti fuerunt germina fidei. pferre

¶ Aquibus colitur. Cultores terrę qui vomere spirituali arbusta cō scindunt z falce verbi dei noxia p̄scidunt. Vel illis a quibus colitur. id ē. ipsis eisdem qui se colunt in bonis operibus. imitari scilicet maiores secundum illud. Et fecerunt fructuz natiuitatis. quia patres suos qui eos in fide genuerunt imitantur.

¶ Confidimus. Non dicimus putando vos tales. sed timēdo ne sitis tales. Terreo verbis. ne ipsa doleatis re. Confidim⁹. Quia de p̄senti nō habet vnde laudet. de spe futurorum attollit. ad quę per p̄terita alliciat. z recreat animos eorum z confortat antiq̄ eis in mentem reuocās. z facit eos existiare deum non oblituz bonorum quę fecerunt. Sicut enim p̄iora bona per sequētia mala mortua fuerant z irrita facta. ita ipsa eadem p pn̄itentiam z alia bona sequentia reuiuiscent.

¶ Operis. Magna illis testificat⁹ ē. Tria autem bona commendat in eis. s. q̄ oīa sua fecerunt communia sanctis ecce opus. z hoc ex dilectōe q̄ infozmat actōes ecce alacritas. z ꝺ ad gloriaz ꝺi. Ecce pura z recta intentio.

¶ Cupimus ꝛc. Vultum dilectionez erga illos ostēdit z eādem circa singulos curam demonstrat z malorum enī z minorum similiter curam gerit. z oēs diligit.

¶ Promissiones. Sciebat placere iudeis promissiones patrū memorari. vnde mō bis laudibus extollit. quos supra exēplo obduratorz terruit. In hoc autem abraaz maxime elegit. cuius filij erunt si credunt

¶ Abraę nanq̄. Tria dicit. quod promissio facta. z per iuramentum firmata. z in abraam iam impleta.

¶ Misi benedicens benedicam tibi. et multiplicans multiplicabo te. Apostopesis est hic. i. defectio. Quasi si hoc non fecero. non mihi credatur de aliquo.

¶ In quo abundantius ꝛc. Quasi Si autem homini q̄ mendax ē per iuramētum creditur quanto magis deo credenduz est. qui mētiri non p̄ōt

¶ Fugimus. Fugit ad spem. qui spebę atitudinis tribulationes spernit.

¶ Quam sicut anchoram. Sicut anchora hanē. sic spes aiam tenet ne mergat in salo buius mūdi: psentiēdo iniq̄tati. Et firmā: ne saltē titubet.

¶ Precursor. Ad hoc enim p̄cucurrit vt nos sequamur. Qui bene ꝺz curzor. qz nulla culpa eū impedinit. ſm illud. Exultauit vt gigas ad currēd. v. Et alibi. in via pec. non ste. Et p̄cursor. qz añ nos. z p nobis cucurrit.

¶ Secundum ordinem melchi. Vnde oportet christianos quoz est pontifex superiores iudeis esse. quantum distat inter christum z aaron. z melius sacrificium habere. s. rationabile obsequium quod ducit in cęlum. non pecudes. Quid autem est rationabile obsequium nisi quod per aiam

Ca. VII.

¶ In alia vita impossibile est renouari. quia hic tantuz vbi bibit imbrem ſ vel dixerat feramur ad perfectionem. subdens. z hoc faciemus. nunc ad dit. z iustum est. quia terra. i. mens auditorum ſ a deo. ſ proficiens aīa

Terra enim sępe venientem super
ſ ad similitudinem arideterre† ſ doctrinam.

se bibens† imbrez. z generans herbam
ſ fidē z bona opa ſ congruā. † ſ qui inde gloriſi cabuntur. vel secundum illud. z fecerunt fructum natiuitatis ſ non solum facientibus. sed predicatozibus illozum

bam oportunam† illis a quibus colitur
† ſ aliter non generaret. ¶ ſ hic augmentum virtutum. in futuro premium

benedictionem a deo
litur. † accipit ¶ ſ z terra ſ in apertum vt videantur. † ſ vel enim. ¶ ſ peccata que pūgunt ¶ ſ grauiora que acutiuſ

proferens† autez ¶ spinas ac tribu
ſ a deo ſ damnationi ſnō

los. reprobus est et maledicto pro
dum incidit in maledictionem. sed proxima est et adhuc licet reuerti. † ſ finis. si perseueraat. † ſ erit.

xima cuius† consummatio ¶ in com
ſ eterni incendij. ſ duriter increpaui. sed cum.

bustionem. Confidimus autez de
ſ quia talis affectionis estis† ſ cū combustionem ¶ ſ cū sint spine z tribuli.

vobis dilectissimi† meliora z ¶ vici
† ſ ideo de vobis confidimus. qz olim multa operati estis. pro quibus si penitetis. de malis. bene faciet vobis deus ſ dure terrēdo. increpādo

niora saluti. tametsi† ita loquimur

Non enim iniustus deus qui obli

uiscatur operis vestri z dilectiōis
ſ scilicet ex qua opera illa bona fecistis. † ſ ad bonorem dei.

quam ostendistis† in nomine ipsi⁹
ſ hoc est opus ſ adhuc.

quia ministrastis sāctis z ministra
> ſ Quasi per preterita vos laudo. de futuro aūt bona vobis cupio† ſ vt nec vnus desit

tis. Cupimus autem† vnumquem
† ſ quam quondam habuistis ¶ ſ frequenter ostēdere. ſ mini

q̄ vestrum† eandem ¶ ostentare sol
strandi sanctis. † ſ vt in futuro compleatur in vobis. quod modo speratis.

licitudinem. † ad expletionem spei
ſ vite vestre ſ ita ostentare ſ i hac

vsq̄ ad finem. vt segnes non effici
sollicitudine ſ sanctorū.

amini. verum imitatores eorum
ſ non per genus

qui fide z patientia hereditabunt
ſ promissam sepe beatitudinem† ſ an sunt facte promissiones: vtiq̄

promissiones† Abrahę nanq̄ pro
ſ ideo per se

mittens deus. quoniam neminez
ſ se

habuit per quem iuraret maiorem

ſ a

iurauit per semetipsum dicēs: Ni
brahā ſ in his qui stelle† ſ incremento virtutū ſ assidue.

si benedicens† benedicam tibi. et
ſ sine fide† ſ in his qui harena ſ in futura beatitudine magnitudine glorie ¶ ſ apostopesis ſ cer

multiplicans† multiplicabo te. Et
tus abrahā ſ inter multa aduersa† ſ diu patiēter expectans ¶ ſ tandem

sic longanimiter† ferens ¶ adeptus
† ſ sepe promissā bñdictiōz. i. eternam beatitudinē. ¶ ſ ideo iurauit deus. quia homines iurant. ideo per se cum maiorem non habuerit. quia homines per maiorem iurāt

est† repromissionē. ¶ Homines enī
ſ quia per deum qui solus verax ex se

per maiorem sui iurant. z omnis
ſ altercationis † ſ valens. ſ alte

controuersię eorum finis† ad confir
rius partis. ſ qz sicut ī ter homines

mationem est iuramētum. In quo
ſ abundanter per promissionez: sed abundantius per iuramentum

abundantius volens deus ostēn
† ſ id est. his qui habituri erāt quod promittebatur

dere pollicitatōnes† heredibus im
† ſ quia vix aliquis nouit per fidem christi saluari homines ſ quod erat de saluandis per gratiaz electis ¶ ſ inter promissionem z impletionem.

mobilitatem sui† consilij ¶ interpo
† ſ condescendens hominum consuetudini. vt certos faceret ¶ ſ promissionem z iuramentum.

suit† iusiurādum. vt ¶ per duas res
ſ in quibus.

immobiles quibus impossibile est
† ſ Quod in omni aduersitate fortes nos faciat. volentes ad horam pati. vt in eternum regnem⁹.

mentiri deum. † fortissimum solati
ſ in procellis tentationū ſ in aduersis

um habeamus: qui confugimus
ſ non p̄o aduersis deserendam † ſ tam nobis in abrahā adimpletam ſ id est. in omnib⁹ prelatam

ad tenendam † propositam spem

quam sicut anchoraz habem⁹ ani
† ſ que tribulationū impulsu ñ destruatur ¶ ſ ice dere facientem ſ quia introducit in rem

mę† tutam ac firmam. z ¶ incedentē
ſ id est interiorem z velatam beatitudinem. quam nemo vidit: ſ id est

vsq̄ in interiora velaminis. vbi
in q̄ iteriora. z ita patet nos posse sequi ſ introducendis

precursor pro nobis introiuit ihe
ſ pro nobis.

sus. secundum ordinem melchise
dech pontifex factus in eternum.

¶ secundum spiritum offertur· vt sunt virtutes. Spiritus enim deus est· et eos qui adorant eum in spiritu ⁊ veritate adorare oportet. Ecce qualib⁹ sacrificijs placatur deus. hec igitur offeramus. Illa quidem diuitiarum sunt ⁊ diuitum. hec autem virtutum. Illa extrinsecus· ista intrinsecus. Illa quilibet operari potest: hec autem pauci. ¶ Quanto enim melior est pecore homo tanto hoc sacrificium illis. ¶ Hic enim animam tuam in sacrificiuꝫ offers ibi pecora offerebantur.

C. VII.

¶ Hic enim melchisedech. Jam incipit ostẽdere quomodo christus secumduꝫ ordinem melchisedech assimilatus sit filio dei Melchisedech dicitur rex iusticię·i·christus q̃ suos per iusticiaꝫ regit inter procellas seculi. Rex pacis christus· qꝝ quos hic iusticia regit in pace eterna regere ñ desinit. Sacerdos dei qui se in ara crucis obtulit. Obuiat ⁊ occurrit: dando gratiam cuiqꝫ fideli: post cedẽ vicioꝝ quę per quiqꝫ sensus subirant ⁊ dominantur· ⁊ benedicit ei· dando incrementũ boni operis. Dat panem ⁊ vinum·i· corp⁹ ⁊ sanguinẽ suum· quo pasti ⁊ a preteritis mũdantur: ⁊ in futurum confortãtur. Cui abraam·i· fidelis dat decimas omniũ·i· omnem perfectionem suã ei attribuit· primuꝫ melchisedech·i· rex iusticię p⁹ rex salem·i· pacis· quia prius hic regit suos in iusticia· post in futuro regit eos ĩ pace: Sine patre· secunduꝫ carnẽ sine matre· scd̃m deitateꝫ: Sine genealogia quia filios carnis non habuit. Non habens initium neqꝫ finem· coeternus patri scd̃m deitateꝫ. Etsi omnes patriarchę ⁊ prophetę figura christi fuer̃t· melchisedech spãlius· qui non de genere iudeorum precessit· in typum sacerdotij christi. Secundum ordinem melchi. multis modis. Q⁹ sol⁹ rex ⁊ sacerdos fuit· ⁊ ante circuncisionem functus sacerdotio· vt non gentes a iudeis· sed iudei a gentibus sacerdotium acciperent. Non vnctus oleo visibili vt moyses constituit· sed oleo exultationis· ⁊ puritate fidei· nec animalia ĩmolauit· sed pane ⁊ vino christi sacerdotium dedicauit. Non vere sine patre vel matre· cum christus secundum duas naturas ⁊ patrem habuit ⁊ matrem. Sꝫ quia in genesi inducitur subito occurrisse abraę· ⁊ nec ante nec post eius nomen in genealogia inuenitur. Huius autem exemplo affirmat apostolus q̃ sacerdotium aaron ⁊ principium habuit ⁊ finem· sed ecclesię sacerdotium et in preteritum ⁊ in futurum eternum sit.

¶ Regresso a cede regum ⁊c. Sicut in genesi legitur. Quattuor reges aduersus quinqꝫ pugnauerũt· eosqꝫ vicerunt. Sub quiqꝫ deuictis loth degebat· ⁊ captus est a quattuor. Quod cũ audisset abraam cum trecentis. decẽ ⁊ octo vernaculis persecutus est eos atqꝫ percussit· reduxitqꝫ loth ⁊ omnem substantiam quam ceperant. Hinc ergo abraam redeunti occurrit melchisedech· ⁊ benedixit ⁊c.

¶ Tradunt hebrei melchisedech eẽ filiuꝫ noe· ⁊ quando abraam natus est habuisse· ccc· xc· annos· ⁊ abraę vt nepoti obuiasse· ⁊ panem in refectionem eius ⁊ suorum obtulisse: ⁊ vt sacerdotem dei decimas recepisse. Salem plurimi dicunt hierusalem· sed fuit opidum regionis sichen. quod ⁊ hodie salẽ dicitur· vbi ex magnitudine ruinarum palacium melchisedech ostenditur· vnde ⁊ in euangelio dr. Erat iohãnes baptizãs in ennon iuxta salem.

¶ Neqꝫ initium ⁊c. Christus omnino non habuit initium neqꝫ finem in eternum. Quia scriptura obticet q̃ aliquis ei successisset. Vel mystice per eum loquitur de sacerdotio christi.

¶ Intuemini. Jmonetur in commẽdãda dignitate melchisedech ⁊ excellẽtis sacerdotij eius· preferẽs eũ ipsi abraę patri oĩm et oĩbus leuitis.

¶ Et quidem. Et ex hoc modo intuemini quantus sit· quia aliqui ex filijs leui· per ꝟ q̃ accipiunt sacrificiũ ⁊ cum aliter non auderent: habent mandatũ in lege· sine cuius auctoritate nunqꝫ presumerent.

¶ Et quidem de filiis leui. Tanta ẽ sacerdotij excellentia· vt etiam similes genere multo amplius digniores sint fratribus suis. Unde abraam in circũciso alienigenę decimas non dedisset: nisi excellentior esset. In quo ⁊ isti leuitici sacerdotes decias soluere

¶ Secundum legem ⁊c. Melchisedech autem ꝟm nullã legem accepit a patriarcha· cum esset alienigena ⁊ in hoc dignior

¶ Contestatur. Vt ego vel idem in multis locis.

¶ Viuit. Gerebat enim typum pontificis nostri cuius excellẽtia potestatis per illi⁹mi similitudinem ostenditur. Per melchisedech eĩ in quo figura precessit discernitur sacerdotiũ christi a sacerdotũ leui in cuius christi figura dicitur q̃ melchisedech viuit. Unde dicitur, sacerdos in eternum· qui seipsum obtulit· non ex aliqua necessitate· sed ex voluntate proprię potestatis.

¶ Adhuc enim in lumbis. Sicut adam peccante qui in lumbis eĩ⁹ erant peccauerunt· sic abraam dante decimas: qui in lumbis eius erant decimati sunt· sed non hoc sequitur in christo· licet in lumbis adę ⁊ abraę· qa non secundum concupiscentiam carnis inde descendit. Cũ ergo leui ⁊ christus scd̃m carnem essent in lumbis abraę· quando decimatus est· non ideo pariter decimati sunt· quia secundum aliquem modum non erat ibi christ⁹ quo erat ibi leui. Scd̃m rationem quippe illam seminalem ibi fuit leui· qua ratione per concubitum venturus erat in matrem. Secundum quam rationem non ibi erat christi caro· cuius ꝟm ipsam ibi fuerit marie caro· leui scd̃m concupiscentiam carnalem· christus autem ꝟm substantiam corporalem inde venturus erat. Cum enim sit in semine visibilis corpulentia ⁊ inuisibilis ratio· vtrunqꝫ cucurrit ex abraam· vel etiam ex ipso adam· vsqꝫ ad corpus marię· quia ⁊ ipsum eo modo conceptum ⁊ exortum est. Christus autem visibilem carnis substantiam de carne virginis sumpsit. Ratio vero conceptionis eius· non a semine virili· sed longe aliter ac desuper venit. Proĩde ꝟm q̃ de matre accepit ⁊ in lumbis abraę fuit. Ille est ergo decimatus ĩ abraaꝫ

† ꝟ nõ ab aliquo summo viro vel alieno sed a po ꝟ humili bent decimas sumere a †populo se ꝟ non aliter q̃ precipit lex † ꝟ in quibus licet meius confidere ꝟ a populo ·ſ· cundum legem· id est· †a fratribus ꝟ in eo qõ sumunt decimas presunt· quan q̃ ⁊ ipsi exi· ⁊c· id est· similes sunt genere. suis. Quamq̃ ⁊ ipsi exierunt de † ꝟ filij leui a fratribus· sed melchisedech generatio cuius non numeratur in iudeis· Quasi· q̃ erat alienigena absq; legis mandato sua autoritate sũ psit ⁊c. lumbis abraę. †Cuius generatio non annumeratur in eis· decimas ꝟ quasi excellentior † ꝟ scilicet abraam ·ĵ· ꝟ id est· sumpsit ab abraam: ⁊ †hunc ·ĵ· qui cui facte sunt ꝟ tempore maioris dignitatis. habebat repromissiones benedixit ꝟ Etsi in acceptione decimarum contradicitur qõ non maior· quia ⁊ filij leui a fratribus ꝟ benedixit Sine vlla autem contradictione ꝟ typus christi melior est promissiones habente. quod minus est a maiore benedici ꝟ hoc etiam modo intuemini dignitatem melchise· ꝟ ·i· in sacerdotio leuitico. tur. Et hic quidem decimas morie ꝟ vbi agit de melchisedech tes homines accipiunt: ibi autem ꝟ scriptura † ꝟ quia de morte eius nihil dicit in figura christi ·ĵ· ꝟ hoc etiam modo dignior ꝟ p quendam tropum ⁊ modum loquendi. ꝟ Non enim p pe in sua persona leui decimas dedit· circumcisus sacerdos incircumciso contestatur· †quia viuit. ·ĵ· Et vt ita † ꝟ quasi· per materialem causam ·ĵ· ꝟ leuiticus ordo. dictum sit †per abraam ⁊ ·ĵ· leui qui † ꝟ a fratribus. ·ĵ· ꝟ decimas dedit melchi· ·ĵ· ꝟ per abraam. decimas †accepit ·ĵ· decimatus ·ĵ· est. ꝟ quando abraam dedit. Adhuc enim ĩ lumbis patris erat ꝟ vel occurrit ꝟ pater leui abrae scilicet. quando obuiauit ei melchisedech

in cuius christi figura dicitur q̃ melchisedech viuit. Unde dicitur, sacerdos in eternum· qui seipsum obtulit· non ex aliqua necessitate· sed ex voluntate proprię potestatis.

¶ Adhuc enim in lumbis. Sicut adam peccante qui in lumbis eĩ⁹ erant peccauerunt· sic abraam dante decimas: qui in lumbis eius erant decimati sunt· sed non hoc sequitur in christo· licet in lumbis adę ⁊ abraę· qa non secundum concupiscentiam carnis inde descendit. Cũ ergo leui ⁊ christus scd̃m carnem essent in lumbis abraę· quando decimatus est· non ideo pariter decimati sunt· quia secundum aliquem modum non erat ibi christ⁹ quo erat ibi leui. Scd̃m rationem quippe illam seminalem ibi fuit leui· qua ratione per concubitum venturus erat in matrem. Secundum quam rationem non ibi erat christi caro· cuius ꝟm ipsam ibi fuerit marie caro· leui scd̃m concupiscentiam carnalem· christus autem ꝟm substantiam corporalem inde venturus erat. Cum enim sit in semine visibilis corpulentia ⁊ inuisibilis ratio· vtrunqꝫ cucurrit ex abraam· vel etiam ex ipso adam· vsqꝫ ad corpus marię· quia ⁊ ipsum eo modo conceptum ⁊ exortum est. Christus autem visibilem carnis substantiam de carne virginis sumpsit. Ratio vero conceptionis eius· non a semine virili· sed longe aliter ac desuper venit. Proĩde ꝟm q̃ de matre accepit ⁊ in lumbis abraę fuit. Ille est ergo decimatus ĩ abraaꝫ

qui sic fuit in lumbis eius sicut in lumbis sui patris etiam ipse abraam fuit Id est qui sic est natus de patre abraam sicut de suo patre natus est abraam per legem scilicet in membris repugnantem legi mentis & inuisibilem cõ cupiscentiam quis eã casta & bona vita nuptiarum non sinat valere nisi quantus ex ea possunt generi substituendo prospicere. Ille autem non ibi decimatus est cuius caro ide nõ feruorem vulneris sed materiaz medicaminis traxit. Nam ipsa decimatio ad figurandam medicinaz ptinuerat illud in abrae carne decimabat quod curabatur nõ illud vñ curabatur. Eadez enim caro abrae vel ipsius primi hois simul bere bat & vulnus prauaricatõnis & medicamentũ vulneris. Vulnus prauaricatõnis in lege mẽbrorum repugnat legi mentis quę per omnẽ inde propagatam carnem seminali ratione quasi transcribit. Medicamentum autẽ vulneris ide sine opere cõcupiscẽtiali in sola materia corporali per diuinã conceptionis formationis qz rationem de virgine assumptus est.

¶ Si ergo. Ambr. Incipit hic veteris et noui testameti differẽtias dare

¶ Si ergo sacerdotij translatio est necessario & legis. Non potest ei sacerdos sine testamẽto & lege & preceptis eẽ Transeunduz est ergo a lege ad euangelium.

¶ Si ergo consum. Vel pretulit hactenus sacerdotiuz christi: qđ secundum ordinẽ melchisedech leuitico: nũc addit q sacerdotium xpi leuiticũ destruat quo destructo: necessario etiaz destruitur lex Quasi si leuiticum sacerdotium consummabat: frustra surgeret alius secundum ordinem melchisedech ꝫ surgit alius quod ibi notatur. Translato sacer. Quod & probat ibi. In quo enim hec dicuntur: & ibi & amplius adhuc manifest e. ergo illud non consummabat.

¶ Sub ipso. Quia in manu sacerdotis lex & per eum impletur lex quę dicitur consummare.

¶ Hec translatio prefigurata fuit in samuele qui de tribu effraim electus ẽ sacerdos a domino reprobatis filijs heli domino dicente. Qui honorauerit me honorabo eum & qui inhonorauerit ꝛc.

¶ Translato enim ꝛc. Qz aliꝰ surgat subsequẽter ꝓbat & per tribum & per ritum. Per tribum ibi. In quo enim hec ꝛc. Per ritũ ibi. Et amplius ꝛc

¶ Translato enim sacerdotio. Quia enim simul & ab eodẽ & sub eadẽ spõsione vtraq; data sũt qđ de vno dicẽdo ẽ de altero intelligitur.

¶ In quo hec. Vere transfertur sacerdotium & surgit alius qđ idem est dicere qz ptribũ & per ritum. Primũ de tribu ostendit. Postea de ritu.

¶ Manifestum enim q ex iuda de tribu ad tribũ trãlatũ ẽ sacerdotiuz. Si sacerdotali ad regalẽ vt cadẽ sit sacerdotalis & regal. Et tenuere mysteriũ. Primũ fuit regal postea sca ẽ sacdotal. sic xpus rex erat sp. sacerdos añ fact ẽ. qñ carnẽ suscepit. qñ sacrificium obtulit.

¶ Impli. Qz si tribus in samuele mutata erat. nõ tñ ritus.

¶ Qui nõ secũ. le. im carnalẽ itellectũ legis. vt faceret sm carnales obseruãtias. ꝑ quas vtutẽ ipi legis. spũalẽ itellectũ. qnẽ exequẽtes vitã hñt eternã

¶ Dicitur int sacerdotiũ & sacerdotiuz: illud carnale ꝑ spũale. Illud tpale: ꝑ eternũ.

¶ Vel. Vitę inso. Contestatur ei de pi iure iurãdo. tu es sac in ęt.

¶ Contestatur ei dauid mecũ. vt cũ aliis multis scripturis. q xpus ẽ sm mel. ꝑ fidelius ponit ipa xba dauid tu es sac in ęt.

¶ Rebrobatõ q. Laz suppõit. qre vt sit destructũ vez de illud dederit & nouũ testitutũ. qz tpe sui stat illud fuit ifirmũ & nũc ꝓfus inutile. Hoc añt pficit. qđ valet ad laudẽ noui sacerdotis

¶ Inutiliter. Qz p aduẽtũ xpi inutile ẽ fieri ea q olim fiebant vt ꝑ ꝓdicerent. Circũcisio enim & cetera hmõi ꝓzi ꝓpter p vt testamẽtũ diuinit data sũt ad significatõz futuroꝝ q p xpm optebat ipleri. Quib aduenientib remãserũt illa christianis im legẽda ad intelligẽtiam ꝓmissę ꝓphetię. non autem necessario faciẽda. quasi adhuc expectãdũ cẽt. vt vniret reuelatõ dei. q̃ his significabat cẽ vẽtura. Proinde nũc q̃sq̃s xpianoꝝ sil'r ea celebrare voluerit. q̃si sopitos cineres eruẽs. ĩ erit pr deductor vl'baiul corpis. ꝑ ipe sepulturę ri olator

¶ Dixit. Tu es sacerdos ĩ ęternũ & q ineternũ: iurauit dns.

¶ In tm ꝛc. Ex laude sacerdotis infert cõmendatõnem legis.

¶ Melioris. Quia meliora. i. eterna. pmittit. vtus palia.

¶ Hic autẽ q ma. ꝛc. Sicut ille pmanet ita & lex quã attulit. in q̃ vra remissio peccatoꝝ & ppetua gra. qđ qz vt lex nõ potuit: exclusa ẽ. Qz autẽ pmanet ineternũ oñdit ex põtifice: qz vn ẽ. qđ nõ cẽt nisi cẽt imortal. sicut in lege multi: quia mortales.

¶ Vñ & saluare. Ostenso q per sacerdotium christi vtus sacerdotiuz

lex destruitur: commendat actum ipsius deprimendo per contrarium actum veteris sacerdotij.

¶ Sanctus. Interius. Innocens manibus. Impollutus. corpore. Segregatus a peccatoribus. Id est ad oī pcō īmunis.

¶ Qui non habet quotidie. Qui cum sit talis non habet necessitatem quotidie offerre. Non q aliquando egeat; sed vt ab eo remoueat qđ illis conuenit.

¶ Hoc enim fecit. Adeo magnū est sacrificium q licet vnum z semel oblatus sit: sufficit tamē ad eternitatē.

¶ Lex enim homines. Illi habent necessitatem quotidie offerre quia infirmi. h semel sufficit: quia filius perfectus.

C. VIII.

¶ Capitulum. Q. pauca dixisse breuiter complectitur dignitatem eius supra qđ prius dixit. Caplm ē breuis multor complexio sic dictū quia totā summā breuiter capiat.

¶ Talem habemus. Hic incipit capitulum z finit ibi. deus z non homo.

¶ In celis consedit. Vel super materiales celos vel super thronos z dominationes. Ibi minister sanctorū quia sanctis ministrat vitam eternam Vel in celis ministrabat gloriam per sācta sanctorum significatā Et minister tabernaculi veri id ē veritatis quā tabernaculū vet? figurabat. s. iusticiaz in presenti ecclesia gloriā in futura. Quod verum tabernaculum.

¶ Fixit deus (vt inet nū permaneat, vmbratile vero erat non fixū sed portabile) z nō homo; q: z vetus posuit deus sed per ministrū hominem.

¶ Sanctorum minister. Sanctis augmentum virtutum z vitam eternam ministrat.

¶ Si ergo esset. Ambro. Si terrenus esset pontifex sicut aaron vtiqz ñ esset sacerdos ineternum secundum ordinem melchisedech. sed quia aaron mortuus est non est sacerdos. Christus vero quia vivit: sempiternus est sacerdos. non talis quales sunt vmbratile sacerdotium gerentes.

¶ Si ergo. Lanfr. Ratio cur christus se obtulit. quia si esset super terrā quod pro peccato totius mundi digne posset offerri. non esset tamen. Sacerdos. offerre dignus eum. id est. cuius essent qui offerrent. z ideo mundus se obtulit mundum. Verum enim sacerdotium rite non possz offerri nisi per sacerdotem iustum z sanctum. Quis autem tam iustus z sanctus sacerdos qđ vnicus dei filius. qui non opus haberet per sacrificium sua purgare peccata nec originalia nec superaddita. Vel ita. Si er. Quasi. et qa omnis sacerdos constituitur ad offerendum. ergo z christus obtulit. cuius rei merito. z in celum ascendit. Et sic oportebat fieri. quia si esset super terram. id est. nondum introisset in sancta sanctorum. id est. in interiora celi. non esset sacerdos. id est. sui sacerdotij ritus non celebraretur. cum adhuc su

ſ positione virtutum z mentē ſ ad proximum. ſ remotione malorum.

fex: sactus. innocens. impollutus. ſ non tantummodo impollutus. sed semper sine peccato. ſ id est. prioribus sacerdotibus

tus. segregatus a peccatoribus ſ quē omnes angeli adorant ſ omni celesti creatura.

z excelsior celis factus. Qui non habet quotidie necessitatem quem ſ qui tamen figura istius fuerunt. qui non hāc habent necessitatem ſ leuitici.

admodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo. Hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes in ſ peccandi z moriendi. z ideo pro se offerebant

firmitatem habentes: sermo autem ſ dictus per dauid. ſ constituit sacerdotem.

iurisiurandi qui post legem est. filium ineternum perfectum.

C. VIII.

Capitulum. ſ multa de eo dixi. sz modo facio capitulum.

Capitulum autem ſ dignius laudem christi cōtinēs qđ predicta.

dictorum: tale habemus pontificem qui sedit ſ iam diu est q quiescit z regnat. scdm diuinitatem ſ quia deus qui homo qui gigas geminę substantie in quo due nature vnite

habemus pontificem qui cōsedit ſ in equalitate sedentis deitatis. id est. patris qui quiescit z iudicat. ſ hoc potestatis z maiestatis diuine indicium est. ſ secundum humanam naturam locatus

in dextera sedis magnitudinis in celis

ſ hoc misericordie ſ non vmbratilium. sz tabernaculi veri quod est anime sanctorum quibus dat gaudia eterna ſ pro id est.

lis sanctorum minister. et tabernaculum ſ tabernaculum. id est. celestem ecclesiam z presentem.

culi veri: quod fixit deus z nō homo ſ christus est minister: quia omnis pontifex constituitur ad ministrandum. Et hoc est.

mo. Omnis enim pontifex ad offerenda munera z hostias constituitur: vnde necesse est z hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo ſ vt panes thus z huiusmodi. ſ de animalibus. ſ z quia omnis constituitur ad offerendum. ſ christum. ſ id est. carnem ex nobis. vel quā prius nō habuit ſ quod ihesus offert ſ nedum pontifex esset super terram. nec esset sacerdos. ſ non eēt ſ multi z ita superflue carnalia offerret

dos. cum essent qui offerrēt secundum ſ id est. super terram ſ ne videatur ihesus eadem dignius offerre: addit. descendunt. i. plene omnia implent. sicut dictum est moysi. z ita frustra hoc sacerdotium assumeret ihesus quo carnale aliquid offerret ſ figure.

dum legem munera. Qui exemplari ſ mysteriorum. ſ celestia dicit ecclesiam. cuius ps in celis regnat ps secutura peregrinatur in terris

plari z vmbre deseruiunt celestium ſ a domino.

Sicut responsum ē moysi cū consummaret tabernaculum. Vide in ſ dominus ſ omnia dicit. z de constructione tabernaculi. z de sacrificijs que in eo oblaturi essēt ſ. i. veritatez

quit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. ſ qz ostendit ei visu in mōte que erat facturus.

plar quod tibi ostensum est in monte ſ Illi seruiunt exemplari z vmbre. sed ihesus melius ministerium. quia z spiritualiū ministrat z spiritualia dat. quod nunc patet: cum ostensum sit non offerre super terram z hoc est. Nunc aūt. ze

te. Nunc autem melius sortitus est ministerium. quanto z melioris ſ tanto melius ministr. quanto. ſ quia eterna promittit ſ noui scilicet

peressent sacerdotium scm aaron. Restat ergo vt ipse se offerat.

¶ Ambro. Quod offerat. z cum aliquid. vel illud erit super terram. vel celeste. sed non super terram. quia si hoc esset: iam non esset sacerdos. ergo celeste est quod offert. Crisost. Sup terram est quidquid in carnalibus vel pro carnalibus offertur

¶ Crisost. Quid enim taz congruenter pro hominibus offerretur. qđ humana caro. z quid tam aptū immolationi qđ caro mortalis. Et quid taz mundus pro mundanis vicijs mortalium. qđ sine vlla cōtagione, carnalis cōcupiscentię caro nata in vtero z ex vtero virginali. Et quid tam grane offerri z suscipi posset. qđ caro sacrificij nostri. Vt (qa quattuor considerant' in omni sacrificio. s. cui offeratur. a q offerat. qđ offerat. p quib? offeratur) idē ipse vn? verusqz mediator pacis reconcilians nos deo: vnū cū illo manēs cui offerebat vnū in se faceret: offerebat. pro quibus vnus ipse esset q offerebat z quod offerebat.

¶ Vel Si er. Aug q. Et qz christ? ꝓstituitur ad offerendum. s vel est terren? vel celestis sacerdos. ß terren? non. qz Si esset super terram. i. si terrenus esset pontifex vt aaron: Nec esset. vtiqz Sacerdos. in eternū scm or. mel. nec necesse foret. Cum essent ꝛc.

¶ Si er. esset. Hieronim?. Quia oīs offert si eēt terrenus aliquis q possz mundare genus humanū nō eēt sacerdos scm or. melc. qz satis eēnt q offerrēt legalia. ß quia illi erāt mortales z peccatores z ideo humanū genus mūdare non valentes venit christus q sufficeret. Nūc autē. i. in hac nouissima ętate melior ministeriuz sacerdotij sortitum ē. tāto quāto melioris lex ei?. Jam a saceedotio z sacrificio transit ad differentiam testamentorum.

¶ Qui exemplari. Ambro. Exēplar autem z vmbras dicit figuras qđ z exēplar sunt z exēplū diuersaz rez. Exēplar est ad cuius similitudinē aliqd fit. Exēplū: similitudo qđ inde trahit. Dei in monte veritatem moysi ostendit. i. ordinē celestis curię. qđo. s. angeli deo obediant. laudēt. z diligant. seqz inuicē z nos diligant nostrisqz profectib? studeant. z alia huiusmodi in quib? a nobis imitandi sunt. Sed qz carnalis populus capere non potuit: pręcepit vt eā figuris imaginaretur. In qbus puerilis ꝓfectus enutrit?: qđqz veniret ad veritatem. z ita res prius ostensa dicitur exēplar figurarum: iuxta se factarum. Crisost. Item figurę dicūtur exēplar veritatis: quę postea impleta est sicut illę figurę ꝓsignauerūt. Scdm b? dicit b? deseruiūt exemplari. i. figuris. z qz exēplar aliqđ est veritas ñ figura: addit. vmbrę. qz illa ñ erāt nisi vmbra veritatis. leuiter abitura veniente christo.

¶ Responsum est moysi cum consummaret. Nō cū inciperet. qz ia multa figuris exꝓsserat. b cū p se nō posset consuluit dominum. qui et de

figuris sicut ꝛ de veritate eum docuit.

¶ Melioris testamenti ꝛc. Jam ecce a sacrificio ꝛ sacerdotio transit ad differentiã testamento ꝛ veteri ꝓferens nouũ qđ nouũ in meli. repro. ꝛc

¶ Quod in melioribus. Præcepta omia fere ea dẽ. Moralia vtiq; vt non occides. Cerimonialia nõ eadẽ ꝛc. Sacramenta vero nõ eadẽ: q̃a illa pmittũt. hec dãt salutẽ. Promissa nõ eadẽ: q̃ ibi terrena. ℔ celestia

¶ Nam si illud. Probat q̃ testamentũ christi melius est veteri. Nam illud nõ vacat a culpa hoc vacat. si enĩ vacasset a culpa: non daret secundu3 ℔ datur. Et ita apparet illud fuisse imperfectum: hoc perfectum

¶ Culpa vacasset. Ita hoc dicit quasi ipsum culpã habeat qđ videtur dum ꝓcipit sine gratia. ꝛ ꝙuaricatores facit.

¶ Inquireretur. a domio. qui pr⁹ paulatim instruxit. ꝛ educauit. vt post ꝓfectum daret testimonium

¶ Unde vituperas. Si quer̃at a nobis. Cur nõ eo ritu colamus deu3. quo coluerunt eũ hebr̃i patres? Respondemus aliud deũ nobis ꝓcipisse ꝙ patres noui testamẽti. Neq; hoc cõtra vetus testamentum. cum ꝛ in illo id sit ante ꝓdictu3 Sic enĩ ꝓnunciatu3 est per hieremiam prophetam vt sequit̃. Vituperãs enĩ. ℣. Si illud vacasset a culpa. nõ inquireretur loc⁹ scõi. Sed inquiritur hiere mias enim vitu. ꝛc.

¶ Non secundum test. Hic ꝓphetatur non perseueraturũ vetus. sed futurum nouum. Cũq; multis locis hoc idẽ significetur ꝛ ꝓnũcietur. nõ tñ ipm nouum legitur exꝑssũ Nempe in veteribꝫ libris aut nunsquã aut difficile ꝓter hũc ꝓphetic̃ locũ legitur facta commemoratio noui te. vt ipo noĩe appellet. Cõsidera q̃ diligẽt diam int̃ duo testa. nouũ ꝛ vet⁹ Ibi littera q̃ sola occidit. hic sps qui vuificat. Illud vetus: quia a vetustate peccati non liberat. hoc nouum: quia innouat.

¶ Si quẽsitũ fuerit cur illius testamenti autoritatem teneamus. cuius ritũ non obseruamus? R. ꝙ ea legi ꝛ accipi oportet. ne prophetias extinguamus eo ꝙ in vmbra facta sunt oĩa illa futurorum sicut ait apostolus: Hec i figura contingebant illis. Cuz ergo aliquid tale legitur in instrumẽto vt. test. quale a nobis obseruari vel iussum est in nouo test. vel prohibitum. quid significet querendum est non reꝑhendendum. quia eoipso quo iam non obseruatur. non damnatum sed impletum probatur.

¶ Quod feci patribus. Et quia quibusdam speciale fecerat: detrimẽt. Quod feci in die. i. legẽ quę post exitum de ægipto data est. Qđ enim ante legem abrae dixit: in semine tuo be. om. gen. cõpleuit in euangelio. Illa enim spiritualis promissio fuit ꝓtinens ad gratiam.

¶ Non permanserũt. Vicio eorum deputat ꝙ non permanserunt ĩ testamento. ne lex quã tunc acceperũt culpanda videatur. Ipsa enim ẽ quã

† ꝙ dator est medius inter deum ꝛ hoẽm. ꝙ nouũ
testamenti † mediator est: † quod in
† ꝙ ideo melius dixit ꝙ quia celum promittit ꝙ ꝛ essent promissiones veteris.
† melioribus repromissionibus sã
ꝙ confirmatum est vt duret † ꝙ test. ꝙ id est. si in culpabiles essent eius obseruatores ꝙ id est. perfecte mundasset hominem.
citũ ẽ. Nã si illud † prius † a culpa
ꝙ opportunitas.
vacasset: non vtiq; secundi locus ĩ
† ꝙ sz inquiritur. et hoc auctoritate hieremie ꝙ ꝙ in lege erant.
ꝙreretur. † Unde vituperans † eos
† ꝙ quis lux mundo ꝙ ꝙ paulatim appropiquãt. tempus christi dies vocat. qz pulsis tenebris luxque illu. om. ho. veni. in hunc mun. in mundo apparuit
dicit: Ecce † dies † veniẽt dicit dñs:
† ꝙ implebo ꝙ vel consummans dabo ꝙ ꝙ vt domi netur eis ꝙ ꝙ iudeos. qui in duo regna diuisi post salomonem.
ꝛ † consummabo † sup domũ israel
† ꝙ in quo fiet quod promissum est abrae.
ꝛ super domum iuda † testamentuz
ꝙ qđ non sit de terrenis. vt illud vetus lex scilicet in lina data
nouum. Non secundum testamen
tum quod feci patribus eorum. in
† ꝙ quasi per se surgere de lecto non potentiũ. vel quasi nutrix paruulorum.
die qua † apprehendi manum eorũ
vt educerem illos de terra ægipti:
ꝙ apprehendi. sed ꝙ ecce qũo vituperauerit
quoniam ipsi non permanserunt
ꝙ lege data in lyna quia fecerunt vitulum in oreb ꝛ adorauerunt sculptile
in testamento meo. ꝛ ego neglexi
† ꝙ ne indigneminꝫ si dico neglectos quia dominꝰ dicit ꝙ ꝙ vere nouum. non secundum illud. qz hoc est test.
eos † dicit dominus. † Quia hoc ẽ
ꝙ ordinabiliter
testamentum quod disponam do
† ꝙ omnium videntium deum ꝙ ꝙ non modo. sed ꝙ ꝙ prefinitos † ꝙ credite. quia dominus dicit
mui † israel † post † dies illos † dicẽ do
† ꝙ ecce test. ꝙ vel dabo ꝙ per spiritum sanctum.
minus. † dando leges meas in mẽ

non venit christus soluere sed implere. Non tamen iustificat sine gratia. ꝓ veteris hominis noxa. quę quia per litteram iubentem ꝛ minantem non sanatur: dicitur illud vetus. hoc nouum propter nouitatez spiritus qui sanat a vicio vetustatis. quod cuident aperit. Hoc est test. ꝛc. Dando leges meas in mente. Non in tabulis lapideis. non atramento. sed spiritu q̃ ꝓsente qui est digitus dei diffunditur charitas in cordibus. quę est plenitudo legis. Non extra terrentur: sed intus diligunt iusticiaz. vñ hec merces

ꝙ intelligentias. ꝙ in voluntates. quia ꝛ intelligent. ꝛ voluntate seruabunt. ꝙ illud in lapide
tes eorum. ꝛ in corda eorum super
ꝙ vt maneat in eternum † ꝙ quia dicitur vere de⁹ in ustis. ꝛ isti ꝓpulus dei ꝙ ꝙ hoc est ruuent ex me
ꝙ sic.
scribam eas: ꝛ ero eis in † deum: † ꝛ
ꝙ hoc quidem in hoc mundo † ꝙ istud ĩ futuro
ipsi erunt mihi in populuz. † Et nõ
ꝙ quem amat.
docebit vnusquisq; proximum su
ꝙ quẽ plus diligit.
um. ꝛ vnusquisq; fratrem suum di
ꝙ ita † ꝙ ideo alter alterum non docebit. ꝙ ideo hec omnia in vtraq; vita faciam.
cens: cognosce deum. † quoniã om
† ꝙ videbunt me sicut sum quod ẽ perfectio ꝙ quasi. ꝛ hoc perfecte per se. non a maiore ꝙ ꝙ August. Non interest si dicatur ecõuerso a maiore vsq; ad minorem.
nes † scient me † a minore vsq; ad
ꝙ tempore vel dignitate. † ꝙ hec omnia in vtraq; vita faciam eis
maiorem eorum † Quia propicius
† ꝙ contra proximuz peccata in scriptis. sed propicius dum hic non punit. in futuro iam non memorabitur. quando non punict. † ꝙ in quibusdam libris peccatum. ꝛ accipitur de originali.
ero † iniquitatibus eoruz. ꝛ † pecca
† ꝙ ad penam eternam.
torum illorum iam nõ † commemo
ꝙ propheta dixit nouum
rabor. Dicendo autem nouum: ve
ꝙ vetus ostendit. vel vetus factum est. ꝛ si vetus finiendum est † ꝙ in inanimatis.
terauit prius. Quod autem † anti
ꝙ in animatis † ꝙ antiquatio ꝛ senectus sunt prenunciꝫ mortis.
quatur ꝛ senescit: † ppe interitũ est.

¶ C. IX.

ꝙ ppe interitum habuit tamen. ꝙ ostẽdit q̃ necessar⁹ erat christ⁹. cũ p hec oia null⁹ iteraret in celuz
ꝙ vel tamẽ
Habuit quidẽ
ꝙ test. ꝙ no veras. sed pro modo culture carnalis carnales.
ꝛ p̃ iustificatões cltur̃ę ꝛ scm̃ scl'are

fecte sciet. cum per se non a maiore instructus.

¶ C. IX.

¶ Habuit quidem. Hucusq; differentiam testamentorum ostendit. ꝛ ꝙ veteri nouum supereminet ꝛ illud immutat. Nunc idem ostendit ex ipsius tabernaculi scemate.

¶ Be. Sanctum non spirituale: sed Sęculare. Qz putabatur ab hominibus sanctum. ꝛ vere habuit sanctuz ꝭculare. quia tabernaculum ꝑmũ ꝛ scd̃m. Sciendũ est igitur. Tabernaculũ. xxx. cubitos habuisse in lõgitudine. ꝛ decem in latitudine. totidem q; in altitudine. Habebat aũt velũ ex q̃tuor pręciosis colorib⁹ contextũ. ꝛ quattuor deauratis colũnis appenduz. qđ sepabat inter. xx. ꝛ. x. cubitos. inter sancta quę forinsecus erant. ꝛ sanctasanctorum interposita. Habebat enim sanctum exterius. xx. cubitos longitudinis ꝛ sanctũ interius. i. sanctum sancti decem. Et vocat apostolus illud primum tabernaculum. hoc autem secundum tabernaculum. In primo candelabra pluraliter. quia licet vnum septem habebat brachia. Erat enim ĩ medio bastile a quo procedebant brachia tria a dextera parte. ꝛ tria a sinistra. Mensa. i. altare post introitũ. Et super mensam. xij. panes deo ꝓpoſiti

qui erant de simila ·7 singulis sabbatis oēs mutabātur. Si vero ante sabbatum aliquis esset necessarius · non poterat sumi nisi alius statim loco ei⁹ substitueretur. Et super panes erat thus lucidum. Primum dicitur sancta pro veneratione illius temporis · maxime qz significabat pzesentem ecclesiā quę est sancta. Scōm dr sancta sanctoz · qz in maiori veneratione erat · 7 qz significat superçlestez ecclesiā · vbi nihil peccati. Arca erat de lignis setbim habens duos cubitos 7 dimidium in longitudine · 7 vnum 7 dimidium in latitudine · tantūdem in altitudine. Et in vnoquoqz angulo aureuz anulū · duos a dextris 7 duos a sinistris: in q̄ bus assidue erant vectes aurei ad portādū Propiciatoziū ē sive oraculuz tabula super arcā eiusdez longitudinis 7 latitudinis. Super quaz stabant cherubī. i. quā 7 sese cōtinentia aduersis vultibus sp aspiciebant; Hoc totum ē parabola. Primū tabernaculum · pns ecclesia in q̄ militamur do · anteqz veniatur ad çeluz. In q̄ cādelabza · i · christus fulgens virtute 7 sapientia ī medio fideliū · qui 7 ipi cādelabza aurea · qz sapientia lucēt. Ipse xp̄s stipes q̄ portat tria brachia a dextris · 7 tria a sinistris · qz ipse vitis in q̄ fūdati sunt tres ordines · q̄ tpe gratię dextri · i · digni ozes · añ gratiam, si ulstri. Hi sūt noe · daniel · 7 iob · i · rectores · cōtinētes cōingati. Qui 7 in agro 7 in lecto 7 in molendino cē ſm euāgelium dicūtur. Prima pars bastiliū erat quali calami aurei · p⁹ cipbi · īde spherulę aureę · tandem lilia. Calami: sancti · qui in humidis diuini fōtis nutriti sūt · 7 cani ad trāsfundēdum liquorem alijs. Ipsi scipbi: dū alijs propinant qd̄ biberūt: sapiam · s · 7 sciētiā dei. Jn spherulę · i · rotūdi 7 perfecti 7 mobiles · quos nibil detineat donec veniant ad lilia ęternę iocūditatis q̄ non bñt timoris angulum · nec elatōis supciliū. Super bis ponebātur septē lucernę · septē dona spūssancti · q̄ in christo plenissime māserunt · 7 fideliby ſm voluntatem eius distributa sunt. Mensa ad hostiuz scriptura diuina quę pmanet · q̄ intrātibus ꝓponitur · q̄ dum çterna gaudia · et quomodo ad ipsa pueniatur oñdit · cibuz vitę suggerit. Jn ea panes mūdi · i · xp̄i · apostoli 7 eozum vicarij · quibus orationum deo offerunt, quorum si quis moztur: statim alius eius loco substituendus est. Sed in septima ętate omnes auferrentur. Scōm post veluz: ecclesia çlestis · quę vlatur q̄diu bic viuimus. Thuribulum: christus igne charitatis plenus · interpellās sp̄ p nobis. Arca: christus in quo oēs thesauri sapię 7 scientię absconditi. Ex oī parte aurea · quia in cognitione 7 sermone 7 opere ei⁹ non nisi pura veritas Longitudo: perseuerātia doctrinę q̄ per vnum cubitū · 7 operatōnis q̄ p alterę cubitum designat · ad cuius pfectionē humanus intellectus imperfect⁹ē qđ signat dimidi⁹ cubit⁹. Latitudo: pfectio charitatis · altitudo pfectō spei ad quā nos dimidij · i · īperfecti sum⁹. Quattuoz anuli · iiij · euangelistę pfecti · p quos portatur in quattuoz mundi partes. Quibꝫ sp adbęrent vectes aurei · i · p̄dicatozes sapia fulgētes · sp̄ pati cōtra bostes. Jn arca vna bēns manna, i. aīa christi ꝓtinens plenā sapientiam · q̄ reficiūtur 7 angeli. Virga significat sacerdotalem ptātem christi. Tabulę: q̄ ipse dator legis. Propiciatozium christus qui propiciatur nobis. Duo cherubin omnes ordines ęcclesię · qui in eo existunt · qui inuicem dilectione conexi sunt qui 7 si sapientes · tñ eum obumbrant quantum in se est. Jn pr⁹ quotidie intrabant sacerdotes qz bic q̄ditie se debent fideles sacrificare carnē suam cū vicijs 7 ꝯcupiscētijs mortificātes. Aliter enī ad çelestē nō poterūt peruenire. Pontifex qui semel in anno in scō. i. sanctosanctoz introiuit cum sanguine christus qui anno benignitatis semel in çlum intrauit per sanguinē suum · quez p peccatis boīm fudit. Juxta pabolā munera 7 bostię offeruntur · quia 7 bęc etiam aliq̄d designant in istā ti tempore.

¶ Tabernaculum enim factum Pzimū tabnaclin int⁹ būit altare īcēsi · añ fozes sb suo altare bolocaustoz um · vel qđ foris est significat vet⁹ test · 7 ē figura figurę · intus nouum.

¶ Et arcam. Arca caro christi · in q̄ manna diuinitatis · 7 tabulę duoz testamētorum 7 virga pro sacerdotio xp̄i. Vna populus in quo christus panis de çelo.

¶ Aug. Arca significat secretū dei. Jn arca inssa est pom lex · et māna 7 virga aaron. Jn lege pzecepta sunt virga est potestas, māna gratia. quia nisi cū gratia nō est potestas faciendi pzecepta. Sz quia lex a quouis nō impletur: desuper est propitiatozium. Ad b enim opus est vt deus sit propicius. Jdeo super · quia superexaltat misericordia iudicio.

Duo cherubin pennis obumbrant id est · velando honorant · qz mysteria ista sunt. Jnuicem se attendunt · qz consonant. Hęc enim sunt duo testamenta.

Vultus in propiciatozium · quia misericordiaz dei in qua spes est vel conciliant vel commendāt Vel cherubim · id est · rationalis creatura. Duo pro charitate. Pennis propiciatozium obumbrant: quia deo non sibi pennas tribuunt · id est · deum honorant. Vultus in propiciatoziū. qz spes non est nisi in misericordia dei. Cherubin plenitudo scientię · id est · duo testamenta. Obumbrant · quia in eis latet christus.

¶ Cherubin. Ambrosius. Plenitudo scientię. Propiciatozium super arcam christus quia ipsi christo a deo patre specialiter datum est: vt cēt propiciatio pro peccatis nostris.

Jn anno. Quod singulis annis intrabatur · significabat non venisse adhuc perfectionem

¶ Nō sine sanguine. Sępe quidem sine sanguine introibat sed cum sanguine non nisi semel

Pro sua et populi. Christus pro populo suo obtulit. pro se vero ñ nisi in membris suis. Vñ ipse ait, verba delictoz̄ meoz̄. Delicta enim nostra sua dicit · q̄ ea suscepit non ad habendum ꝫ ad delendum.

¶ Nōdum propalatam. Cęlum adhuc inaccessibile ē mortalibꝫ ſm corporis conditionem. ante vero etiam ſm animas · ꝫ pacienter expectāda ē resurrectio in q̄ 7 corpib⁹ per xp̄m patebit in çlū accessus.

Sanctorum viam. Via sanctoz est christus vel spūalis intelligentia legis per quā ascēditur in interioza çli.

¶ Quę parabola. Qz añt ꝫ de sacrificijs ꝑsūmandis vel ī primo vel in scō tabernaculo ſm significatōez dicta sint a pit subdēs. Quę ē pa.

† ſ quod minus · i · minoris venerationis 7 significabat pzesentem ecclesiam.

ro ita compositis · in † priori quidez
ſ quotidie.
tabernaculo semper introibant sa
† ſ ecce quod supza sanctum seculare dixit · secularia sacrificia · que nibil ducūt ad perfectum · j · ſ mittus incensum ponentes extra sacrificia.
cerdotes † sacrificiozum · i · officia cō
summantes. Jn secundo autem se
† ſ introibat ſ iste ex parte significat cum · qui semel ingressus est celum · quem non moz sequimur
mel in anno solus † pontifex non si
† ſ vnde · verba delictoz̄ meoz̄ · i · corpis sui.
ne sanguine quez offerret † pro sua
ſ in istis.
7 populi ignozantia · hoc significā
ſ qui ita fieri instituit † ſ · i · nondum licere introire ad celestia ſ donec christus venit.
te spiritusancto · † nondum propa
ſ secundarium † ſ · i. carnalibus obseruantijs · adhuc statum habētibus
latam esse sanctoruz viam · † adhuc
pzioze tabernaculo habente statuz
ſ que mistica similitudo est ſ · i · tpis gratie
ſ qđ nūc ē
Quę parabola est tempozis instā
ſ parabolam † ſ de alijs thure · s · similia 7 panibus · j · ſ de animalibus
tis · iuxta quam † munera 7 † hostię
ſ a sacerdotibus figuratiuis † ſ id est · teste cōscientia ſ etsi ad visum hominum extra.
offeruntur · quę non possunt † iurta
ſ plene mundatum ſ dō
conscientiam perfectum facere ser
ſ scilicet ſ discernē
uientem: solummodo in cibis et
bis. ſ ablutionibus
potibus 7 varijs baptismatibus 7

¶ Vsq̄ ad tēpus cor. Vsq̄ ad tempus gratię· quo in melius corrigendi erant· qui hucusq̄ sub pedagogo· ꝛ ideo non poterant perfectuꝫ facere· non tamen eo tempore debebant cessare

¶ Christus assistens. De sufficientia vnius veri sacrificij noui testa. plene hic tractat· per quod ꝛ peccatorum remissionem quā vt bis hieremię supra tetigit prestari dicit ꝛ salntē .q. ꝫ ꝑdicta legalia non possunt facere ꝑfectum. Sed christus assi. ꝛc.

¶ Deramplius. Christus introiuit tabernaculu .noīe signi ·i· tabnaculi designat signatum· i· celū pamplius :q̄ plures capit· q̄ꝫ terrenū illud· ꝛ pfecti· quia ibi pfecta beatitudo . Vel ꝑ tabernaculū· i· ꝑ carnez que nō semine viri ꝓcepta ꝛ formata est: assistens patri ꝛc.

¶ Aug⁹. Ita vt per tabernaculum accipiatur christi caro quaz ꝑ nobis obtulit : in qua ꝛ dyabolum expugnauit. Est eī christus rex ꝛ sacdos. Rex pugnauit pro nobis. Sacerdos obtulit se pro nobis· quando pro nob pugnauit· q̄si vict⁹ est immo vere tunc vicit. Crucifix⁹ est eī ꝛ ꝺ cruce in qua erat fix⁹ dyabolū occidit ꝛ inde rex noster. ¶ Sacerdos aūt q̄d ꝑ nob obtulit· vñ q̄ nihil mūdum inuenit in hoīb⁹ qꝺ offerꝛ ꝑ eis seipsum obtulit. Ecce mūda ꝛ fęlix ꝛ vera victima. Carnē enī de vtero virginis accepit· vt mūda offerꝛ ꝑ immundis.

¶ In sancta. Exponit q̄d dixerit· tabnaculū nō manufactū sancta sanctorum· i· cęlestia.

¶ Si enim sanguis ꝛc. Q̄ per xp̄m potuerit eē redēptio a mīoꝛi ꝓbat q̄ ꝑ illa legalia fiebat mūdatio corpal'.

¶ Hyrcorum. Hircus christum significat· ꝑ similitudinē carnis peccati. Taurus: quia duorum testamentorum cornib⁹ ventilat inimicos.

¶ Cinis vitulę ꝛc. De iuuēca rufa cui⁹ cinerē ad aquā aspersionis corūq̄ mūdatōez qui mortuū tetigerint . proficere lex mandauit non ē tacendum. Euidētissimū enī in ea nouū testamētū prefigurat'. De hac ꝺꝛ in libro numeri dn̄m dixisse moisi. Loq̄re filijs israel. Et accipiāt a te iuuēcā rufam sine vicio· q̄ nō hēt in se vicium· ꝛ nō est positū sup eam iugꝫ. Et dabis eā ad eleazar sacerdotem· ꝛ ejcient eā extra castra in locū mūdum· ꝛ occidēt eā in ꝓspectu ei⁹. Et accipiet eleazar sanguinē ei⁹· ꝛ asperget cōtra faciē testimonij septies· ꝛ cremabunt eam ī conspectu eius· ꝛ pellis eius cū carne ꝛ sāguis cum stercore comburetur. Et accipiet sacerdos lignum cedrinum ꝛ hysopuꝫ ꝛ coccinum· ꝛ mittet in medium combustōnis iuuencę· ꝛ congregabit homo mund⁹ cinerem iuuencę · ꝛ ponet extra castra in locum mundum ꝛ erit filijs israel ꝛ proselitis legitimum sempiternum vl ęternum. Ex isto cinere ficbat aqua asperſionis· vnde mundabant' a contactu mortuorū. Fit enī sic. Omnis anima hominis qui tetigit mortuum immunda erit septez diebus. Hic purificabitur die tercio ꝛ septimo ꝛ mundus erit. Si vero non purificat⁹ fuerit non erit mūd⁹. Omnis qui tetigerit mortuuꝫ ꝛ mortuus fuerit non purificatus tabernaculum domini polluit ꝛ exterminetur anima illa ex israel. Item ait. Et accipiens hysopum tinget in aqua vir mundus· ꝛ asperget super domum ꝛ super vasa ꝛ super animas.

¶ Vitula fęminea .caro christi infirma. Rufa: passione cruenta . Hanc accipiunt a moyse· qui est figura legis· quia secundum legem visi sunt occidere christum quia secundum ipsos sabbatum soluebat· ꝛ obseruationes legitimas prophanabat. Sine vicio est iuuenca· quia immunis a peccatis caro christi. Ad confirmationem autem repetit dicens· quę non habet in se vicium. Vel ad determinationem· scilicet ꝙ etsi in alijs qui sunt membra ei⁹ habeat vicium· in se tamen non habet. Et non est positum super eam iugꝫ quia non est subingat⁹ iniquitati· immo ꝛ subiugatos inueniens liberauit· ꝛ eorum vincula dirupit ꝛ potestatem ponendi animam ꝛ iterū sumendi habuit. Non ad aaron· ꝫ ad eleazar data dicitur· quia non ad tempus quod tūc erat: ꝫ ad ꝓsteros illius sacerdotij dominī passio erat peruētura. Ejecta est extra castra: sic ꝛ dn̄⁹ extra ciuitatem eject⁹ est. Et ejecta est in locum mūdum· quia dn̄⁹ nō habuit causam malaz Occisa est in cōspectu eleazar: sic occisa ē caro christi in conspectu eorum qui venturi erāt in nouo testamēto dominī sacerdotes. Eius sanguinem asperſit cōtra faciez testimonij septies · quia christ⁹ ꝛm scripturas fudit sāguinem in remissionē peccatorum. Ideo contra faciem testimonij quia non aliter declaratum est· q̄ fuerat diuino testimonio ꝓnunciatuꝫ. Ideo septies quia ip̄e numer⁹ ad mundiciaz pertinet spiritualem. Extra castra bicusalem iussa est cremari. Cremari ꝛm grecos a suspēsione dicit· quia ignis sursum mouetur ꝛ in eum conuertit' qꝺ cremat'. Quod signuz est resurrectionis. In ꝓspectu eleazar cremata ꝺꝛ· q̄ illis appuit resurrectio xp̄i· q̄ futuri erāt regale sacerdotiū. Pell' eius cū carne ꝛ sāguīe ꝛ stercore ꝓbusta ꝺꝛ· q̄ nō solū ſba mortal' corpis xp̄i· q̄ pelle carnib⁹ ꝛ sāguīe intīata ē ꝫ etiā ꝓtumelia ꝛ abiectio plebis· q̄ noīe stercoris significat' cōuersa ē in glaz· quā ꝓbustiōis flama significat. In mediū cōbustionis mittit sacerdos lignū cedrinū hysopū ꝛ coccinū. Lignū cedrinū ē spes· q̄ in supnis firmit' habitat. Hysop⁹ fides· q̄ cū sit hūilis radicib⁹ hęret ī petra. Coccinū charitas· q̄ feruorē spūs igneo colore testat'. Hęc tria dcbēt mitti in medium cōbustiōis· i· in resurrctōez christi· vt cū illo abscōdita sit vita nr̄a. Cui⁹· i· reliq̄ę cōbustōis· fama ē q̄ secuta ē post passionē ꝛ resurrectōez. Hunc cinerē bō mūd⁹ ꝓgregabat ꝛ i locū mūdū· extra castra reponebat· q̄ ꝫ fama apud eos maxie claruit q̄ non erant de consortio iudęoꝝ· ꝛ erāt mundi ab interfectōe xp̄i ꝛ extra celebrationē iudaicę ꝓfluctudinis. Ex isto cinere fit aq̄ aspſionis ꝑ quā significat' baptism⁹ vñ mundabant' hoīes a cōtactu mortuoꝝ q̄ ab iniquitate ꝑ baptilmū xp̄i. Illa aqua tā ꝑfecti q̄ꝫ gentiles vl iudęi mūdabātur· q̄ baptism⁹ iudęis ꝛ gētib⁹ ꝓdest. Hysopo q̄ fidē significat illa aq̄ aspgebat· q̄ fide mūdātur corda· ꝛ sine fide ñ ꝓdest baptism⁹. A viro mūdo ꝫ fiebat· q̄ vere mūdi dēnt cē ministri ecclesię q̄ portāt psonam domini.

¶ Ad emūdati· c· i· vt caro emūdata sit ꝛpt' legi p̄ceptū· ꝫ ī xp̄o ē pfectō

¶ Obtulit semetipſ Et medius inter deum ꝛ homines dator est noui testamenti· quasi pontifex nobis est ꝛ dator legis nouę.

¶ Immaculatum. Alius sanguis non immaculatus.

¶ Ab operibus· m· Amb. Id ē peccatis· q̄ qui tāgit: inq̄nat' sicut qui tangebat mortuū coinq̄nabat· nec intrat in cęlū· sicut nec ille in tēplum

¶ Viuenti. Nemo ergo ei potest seruire· q̄ mortua opa habet.

¶ Ambro. Nuę mors erat necessaria in redēptione nō modo gentilium sed ꝛ earum priuaricationum q̄s lex faciebat· non soluebat. Tantū fuit peccatū nr̄m· vt saluari non possemus· nisi vnigenitus dei ꝑ nobis moreretur

ſ alijs ſ non ſpiritus † ſ his omnibus dico impositis quasi in onus ad refrenandum transgressores.

iusticijs carnis † vsq̄ ad temp⁹ cor-

† ſ hec non perfectum· sed· ꝫ ſ patri ad interpellandū· vel fidelibus ad auxilian dum

rectōnis impositis. † Christus ꝫ assi-

† ſ non carnaliuꝫ· ꝫ ſ id est· prefētis iusticie ꝛ eterne beatitudinis· que tempore legis futura erant

stens pontifex † futurorum ꝫ bono-

rum peramplius ꝛ perfectius ta-

ſ id est· celum

bernaculum non manufactum · id

ſ non dico non dei· sed huius· id est· humane sicut vetus ſ cuius illud in heremo quod fixit homo· sed longe aliter a deo .

est· non huius creationis. Neq̄ ꝑ

ſ effusum ſ vt in veteri.

sanguinem hyrcorum aut vitulo-

rum· sed per proprium sanguinez

† ſ quia non est opus iterari· quia perfectum est. ꝫ ſ celeste tabernaculum· ſ· sancta sanctorum· ꝫ ſ ꝑ hoc ſ quod non in illis sacrificijs legalibus . ſ q̄ redempti sunt eterni .

introiuit † semel ꝫ in sancta ꝫ : ęterna

† ſ a nobis· vel a christo nobis· ꝫ ſ per sanguinem christi potest esse redemptio. ſ quia.

redemptione † inuenta : ꝫ Si enim

sanguis hyrcorum ꝛ taurorum et

ſ q̄ significat memoriā passionis xp̄i † ſ cōtactu mortuorum .

cinis vitulę asperſus † inquinatos

ſ a corporali macula lepre . ſ a peccato mundat: valens ad emūdationem carnis· que a pena legis liberat. † ſ non anime

sanctificat ad emundationem † car-

ſ ꝛ si hoc est

nis: quātomagis sanguis christi q̄

ſ obtulit per spiritum omnia dictantez· vel immaculatum per spiritum: de quo conceptus immunis fuit a peccato.

per spiritum sanctum semetipsum

obtulit immaculatum coram deo·

ſ vel bit ſ non carnem tantum.

emundauit conscientiam nostram

ſ duo facit sanguis christi a peccato mūdat· ꝛ restituta libertate facit seruire deo qui dat viuere· q̄ est vita ex se viuens. ſ id est· peccatis

ab operibus mortuis ad seruien-

† ſ sine quo nec que deus nos operari vellet · nec que speramus sciremus.

dum deo viuenti? Et ideo † noui te-

† ſ noui testamenti dator est· ideo vt vocati accipiant hereditatē· ꝛ hoc morte interuemēte· sine qua lex non iuuaret ꝫ ſ eius ſ christi.

stamenti mediator est : ꝫ vt ꝫ morte

ſ interueniente inter dispositōnem ꝛ completōez

intercedente in redemptionem ea-

rum prę uaricationum quę erant

sub priore testamento repromissio

† ſ a deo· ꝫ ſ ab eterno electi· ꝫ ſ id est· eternā hereditatem frequenter promissam .

nē † accipiant qui ꝫ vocati sunt ꝫ eter

debitoribus mortis·ꝫ sic fecit nos dignos testamenti ꝛ promisse hereditatis ꝛ ita testamentum factum firmum.

¶ Intercedente. Inter vetus testamentū ꝛ nouū·in quibus non soluꝫ sacramenta diuisa sunt·ꝫ ꝛ promissa. Distinctio est passio christi· in cuius morte cōstat terrena non promitti sed ꝑterna. In morte enim vnigeniti·ne cesse est magna sperari.

¶ Ubi enim. Dixit·christus est dator noui test·morte intercedente·nūc ꝙ pro confirmatōe ei⁹ oportuerat mori: probat consuetudine humane legis.

¶ Ubi enī testamen. Sic ergo testamentuꝫ morte testatoris confirmat sic ꝛ christus in assertione eorum que testabatur voluit morī ne ꝙs de eis dubitaret nec aliter poterat nob esse vita

¶ Morte euangeliū in nobis confirmauit· vt quia ꝑ nobis mortuus est· precepta eius diligamus· ꝛ in auctoritate habeam⁹·et per mortem gratiam nob impetranit qua cōplere possimus.

¶ Lecto enim. Sicut ergo moyses sāguinem predictorū aialiū accepit vt eo aspergeret ꝛ mundaret ꝑdicta Sic noster moises xp̄s data noua lege suum sanguinē: qui vitulus ꝓpter virtutem crucis cum cornibus impios ventilauit·ꝛ hyrcus ꝑ similitudine carnis peccati·ꝛ quia hostia pro peccato: egressum cum aqua de uno latere·ad hoc opus accepit· per aquā baptisma sanctificās: precio sāguinis nos redimēs Cum lana coccinea q̄ ignei coloris est ꝛ hysopo. Lana enī significat ignē dilectōis xp̄i· hysopus q̄ valet contra tumorem pulmōis humilitatem xp̄i significat· qui per feruorem dilectionis ꝛ humilitatē ꝑ nostr a redempti

† ſ morte intercedente·quia vbicunq; ne hereditatis. † Ubi enim testamē † ſ poterant infirmi ex eo q̄ mortuus est christus non credere promissionem· ꝛ ideo probat hoc humana consuetudine·¦· ſ interuenīat·ante cōfirmationem tum est: † mors necesse est † interce· † ſ sic ꝛ nouum testamentum·i· promissio eterne vite ꝛ doctrina euangelica dat testatoris· † Testamentum eni ſ ·i· per mortem testatorum† ſ si non interuenit mors testatoris. in mortuis confirmatuꝫ est. † Alio· † ſ potest enim mutarem vult ſ·i·q̄ diu quin † nondum valet: dum viuit q̄ † ſ quia omne testamentū in morte firmatur ſ et hoc in signum futuri quod sanguine christi. testatus est. † Unde nec prim ū qui ſ confirmatum est. dem sine sanguine dedicatum est. ſ non sine sanguine ſ pri⁹ omni vt totū ꝑsumaꝫ Lecto enim omni mandato legis a moyse vniuerso populo accipiēs ſ Simul aqua ꝛ sanguis·quia nostrum baptisma ibi figuratum est passio christi. sanguinem vitulorum ꝛ hyrcoruꝫ ſ que significat mundationem futurorum per a quam baptismi† ſ de quibus aspersorum facit cum aqua † ꝛ lana coccinea ꝛ hysopo·ipsum quoq; librum ꝛ omnem populum aspersit dicens: Hic sanguis testamenti quod mandauit ſ ·i· ad confirmandum testamentum. ſ sicut libium. ſ templum dei sanctum est· quod·s·u· ad vos deus. Etiam tabernaculū ſ habentes officia ꝛ omnia vasa ministerij sanguine † ſ quia quedam vasa tota aqua baptizabantur ſꝫ in nobis nihil sine ſanguine christi mundatur iteri⁹ aspersit. Et omnia † pene in sangui ne mundantur secundum legem: ꝛ ſ quidquid de aliis † ſ in aliquo sacrificio facta. sine sanguinis † effusione non fit re ſ peccatorum † ſ quandoquidem moyses ita precepit·ꝛ lex ita precipit ſ figuras. missio. † Necesse est ergo exempla·

aliquando quando non effundebatur sanguis·sed tamen effusus erat ī immolatione vitule. In illis autem sacrificijs q̄uis magis ea peruerso populo fuerit congruenter imposita q̄ deo desideranti oblata·figura tamen veritatis fuerunt que christus est·cuius sanguine redempti ꝛ mundati sumus, q̄ vera emundatio ꝛ dei ꝓpiciatio nobis sine sanguine nulla est.

¶ Ipsa autem celestia. Christus qui in quibusdam significat⁹ est·nō indiguit mundari·ꝫ oēs sui.ꝫ tamen signa eius que in tabernaculo vsū ministrationis p̄stabant sanguine mūdata sūt.

¶ Non enim in manuf. Exponit meliores hostias· que est vna·i·christus·vi⁹ loquēdi sic vult⁹ ꝛ approbaret scriptū esse ī manufactis sanctis exemplaribus vero. Vel ī manufacta sancta exemplaria vero q̄ ſ ſra in codicib⁹ grecis ꝛ ꝑperitur.

¶ Nō enī in manuf. Probat ꝙ xp̄s mundauit celestia ·i· boies suo sanguine mundatos: fecit celestes·celestium participes. Nam iste ꝑ hostiā suam ītrauit in celuꝫ pro nob·et ita ꝑstat ꝙ sequemur. In celū.nā non ī manufactis. Cur nō? Qui illa nō sunt vera sācta ꝫ sunt exemplaria ·i·figure vero. ꝛ verus sacerdos non ī vmbrati lia ꝫ ī ꝑa ītrare debuit

¶ Intuere quāte differentie sint inter vet⁹ ꝛ nouū. Pro exēplari ·i·tēplo quod ibi erat est hic celū. differt etiā magn⁹ sacerdos q̄ assistit vultui dei·sp viu⁹ ad interpellādum pro nobis. Ibi sepe offerebat·hic semel·ibi ī sanguīe alieno·hic ꝓprio. idē ꝙ sacdos ꝛ hostia.

¶ Neq; vt sepe. Probauit ꝙ christus per hostiam suam cele stia mundauit· modo probat quod melior⁹ hostijs·i· ꝙ sua hostia fuit dignior·ꝛ efficacior oībus alijs·ꝙ il le sepe iterate sine con

† ſ ecclesie que ad celum ducitur ſ nostra conuersatio ī ce·est † ſ predictis·¦· ſ corporaliter. ria quidem † celestium † his † mun· † ſ ecclesiā·s· ſ significata·¦· ſ licet ī terra·¦· ſ christus est omnes ille hostie·quia in omnibus signi ficatus. dari: † ipsa autem † celestia † melioꝛ bus hostijs q̄ istis. Non enim in manufacta sancta ihesus introiuit ſ que sunt † ſ per illa significatum. exemplaria verorum·sed in † ipsum † ſ vt pro nobis ītrpellet·ꝛ post se trahat·¦· ſ p⁹ consummationem ¦· ſ presentie. celum: † vt appareat † nunc † vultui † ſ Nunc apparet vultui·non ita vt sepe·o·s·ꝙ sepe paciatur in cruce: quia sufficit omnibus semel oblatus·ꝛ non opus est per singulas generationes iterari. Quod si hic non sufficeret: nec aut quis q̄ similiter erant redimendi. dei pro nobis. † Neq; vt sepe offerat semetipsum: quemadmodum pontifex intrat in sancta per singu ſ christus in suo los annos in sanguine alieno. Alioquin oportet eum frequenter pa· ſ incipiendo a principio mundi† ſ Non sepe: ſꝫ semel quod nunc contat per inconuenies. ti ab origine mundi. † Nunc autem semel in consummatione seculorū ſ vt iam non dominetur in nobis· qō nulla alia hostia potuit† ſ Non sepe sed semel oblatam ad destructōnem peccati † per hosti ſ alias suam ſ patri† ſ item per hoc probatur semel pati. am puram apparuit. † Et quemad· ſ lege nature. modum statutum est hominibus † ſ restat ſ vt iudicentur secundum merita semel mori· † post hoc autem iudici † ſ eadez necessitate· ꝛ iure nature·¦· ſ aliter miserabiliores esset omnibus hominibus um: † sic ꝛ christus † semel oblatus † ſ quia non omnes credunt ſ Non omnium. est ad † multorum exhaurienda pec

summatione·hec semel oblata ad patriam reducit.

¶ Alioquin oportet. Si semel oblat⁹ nō sufficeret oīm in se credētiuꝫ peccata exhaurire·oportuisset eum pati sepius ab origine mundi· quod ne fieret: semel passus est in consummatōne seculorum.

¶ In consummatōe seculorum. Id ē·ī vltima ætate·in q̄ sūt oīa adipleta·q̄ añ impfecta·ꝛ iō nō opus fuit vt incipet pati ab origine mūdi.

¶ Et quēadmodū. Lex natural etiā oñdit qō ꝑ inconueniēs ꝓbatū est

¶ Semel. Non potest amplius mori·ꝫ nec indigemus.

¶ Nō est intelligēdū ꝙ aliq̄ peccati sui necessitate oblat⁹ sit etiā semel īmo sola voluntate. Vex vt homo semel mortu⁹ necessitate ꝛ iure nature amplius nō morit̄ sic ꝛ xp̄s eodem iure semel oblatus non pōt amplius mori.

¶ Post hoc autem. Post semel mori restat iudiciū· in q̄ accipiāt fin qō meruerūt· nō restat vt iterꝫ surgant·ꝛ iterum moriantur.

¶ Sine peccato. Si necī die irę hostia: multominus in alijs tpib⁹.

¶ Vel. Sine peccato. Id est sine similitudine carnis peccati·ꝫ potiꝰ ī carne

glorioſa. Vel tunc non erit hoſtia ſed iuſticia in remunerãdo vel dãnãdo

C. X. Vmbram enim. Probauit qđ ſemel mortuus ſꝫ quare vel ſemel? Quia lex non poterat perfectos facere ideo agnus ſine macula erat offerendus

Non imagine. Id eſt veritatem vt in pictura vſqꝫquo ponat quis colores quedã eſt ſubtractio. Vt ſubtractio vmbra quędam eſt non imago cum vero flores ipſos colorum qs impoſuit tunc imago efficitur.

Accedentes. Pontifices per ſingulos annos in ſancta ſanctorꝫ cum eiſdem hoſtijs licet indeſinenter offerrent. Nunqꝫ tamẽ ꝛc.

Cultores ſemel mundati. Vna hoſtia chriſti perfectos facit etſi millies peccant non indigent alia qa ſufficit ad omia et omnem conſcientiã a peccatis lavat quod non vetus ſi enim hoc faceret: non eſſet opus iterari Sicut medicamẽtum cum fuerit forte et ſalutis efficax et valẽs cunctam valitudinem repellere ſemel impoſitum totum operatur. Si vero ſemper ponitur manifeſtum iudicium eſt non contuliſſe ſalutem ſic quia illis ſacrificijs nemo curabat frequẽter offerebãtur.

Commemoratio. Non abſolutio infirmitatis accuſatio ñ virtutis oſtenſio propter infirmitatẽ g̃ oſtẽdendaz et vt memoria peccatorum fieret imperauit deus illa ſemper offerri.

Et ſi nos quotidie offerimus: recordatio mortis eius eſt et ꝟ hoſtia vna eſt non multe quia ſemel tantum oblata eſt. Nec a multis hominibus multi chriſti offeruntur ſed vn9 vbiqꝫ et ſemp plenus.

† ſ aduentu ſ autem ſ id eſt hoſtia pro peccato † ſ veniens ad iudicium.

cata. †Secũdo ſine ſ peccato †appa

† ſ quia non neceſſitate ſed voluntate pro peccatis eorum mortuus eſt.

rebit omnibus † expectantibus ſe in ſalutem per fidem.

C. X.

ſ oblatus ad exhauriẽda peccata quia lex habens extrancam ſimilitudinem eorum que futura erãt

Vmbraz enim

non imaginem que melius exprimit rem qꝫ vmbra

habens lex bonorum futurorum non ipſam imaginez rerum per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs

ſ quas lex precipit ſ et ſi ſp faceret

quaſ offerunt indeſinenter: nunqꝫ

ſ in ſancta ſanctorũ † ſ virtutib9 et beatos

poteſt accedentes †perfectos face

ſ ſi perfecti fierent ſ hoſtie ſ vtiqꝫ

re. alioquin ceſſaſſent offerri: ideo

qꝫ nullam vltra haberent conſcien

ſ gſecte vna hoſtia

tiam peccati cultores ſemel mun

† ſ hoſtijs per ſingulos annos oblatis.

dati ſed † in ipſis commemoratio

ſ quia pro eis offeruntur et ita cõſtat peccata habere offerentes.

peccatorum per ſingulos annos

ſ in ipſis commemoramur nos eſſe in peccatis. Nam impoſſibile.

fit. Impoſſibile enim eſt ſanguine

hircorum et taurorum auferri pec

† ſ quia hoſtia chriſti ſufficit et vetus perfectum non facit ideo ad hoc confirmandum

cata. †Ideo ingrediens mundum

ſ verbis vel rebus † ſ de animalibus ſ ſ de alijs rebus.

dicit: †Hoſtiam et ſ oblationem no

ſ iam a tempore paſſionis

ſ quod pro omnibus ſacrificijs eſt.

luiſti. corpus autem aptaſti mihi:

ſ per multa ſacrificia vnuꝫ ſignificabatur quaſi ſi multis verbis vna res diceretur: vt ſine faſtidio multum commendaretur. ſ que alijs dignora videbantur que tota comburebantur et pro peccato fiebant quedam etiam non pro peccato. ſ Ex

Holocauſtomata et pro peccato ñ

hec ſibi offerri: potius qꝫ offerrentur idolis impoſuitqꝫ in ſeruitutem nõ in iuſtificationem et vt figura eſſent futuri.

Aptaſti. Id eſt aptum et idoneum corpus quia ſine peccato et paſſibile et mortale michi deviſti qđ valeat offerri in redemptõez omnium.

quo veritas venit ſ ſ ſine aliqua retardatione.

placuerunt tibi. Tunc dixi. †Ecce

ſ quia ſ In primo pſalmo. Beatus vir qui caput pſalterij dicitur

venio. In capite libri ſcriptum eſt

ſ vt quod lex non potuit per me compleatur.

de me: vt facerem voluntatem tuã

ſ In pleriqꝫ eddit meus ſ ſcdm qđ homo † ſ Quid ſentiat ex ſcriptura illa aperit.

deus. †Superius dicẽs quia ho

ſtias et oblatões et holocauſtoma

ſ iam etſi prius

ta et pro peccato noluiſti nec placi

ſ tamen ſ ne viderentur diſplicere quia non ſecundum legem.

ta ſunt tibi que ſecundum legem of

feruntur tunc dixi: ecce venio vt

faciam deus voluntatez tuam: au

ſ quod per moyſen datum eſt † ſ euangelium ſ ſ quaſi ſtabile.

fert primum vt †ſequens ſ ſtatuat.

ſ id eſt in ſui oblatione ſecundum voluntatẽ dei † ſ et ideo hoc ſtatuitur primum cadit: quia hoc non potuit

In qua voluntate †ſanctificati ſu

ſ ſcilicet.

mus per oblationem corporis ihe

ſ factam † ſ amplius exponit virtutẽ huius hoſtie

ſu chriſti ſemel. †Et omnis quidez

ſ legis ſ vt ſpontaneus. ſ ſ orationes et munera multa

ſacerdos preſto ẽ quotidie ſ mini

ſ quia non integre mundant ſ de a

ſtrans et eaſdem ſepe offerens ho

nimalibus ſ in illo tempore quantumcũqꝫ fiant. ſ a conſcientia

ſtias que nunqꝫ poſſunt auferre

ſ Chriſtus cuius hoſtia ſufficiens eſt

peccata. Hic autem vnam pro pec

ſ omnium † ſ que ſaluare poteſt ſ ſ peracta obedientia: aeternum quieſcit. Non enim eget iterum offerre.

catis offerens †hoſtiã ſ inſempiter

num ſedet in dextera dei: de cętero

ſ non vt aliquid pro ſua vel ſuorum imperfectõne patiatur. ſed donec † ſ id eſt plene ſubijciantur et appareant ſubiecti ſ hoc et modo poteſt ſed patitur vſqꝫ ad commune iudicium.

expectans † donec ponantur inimi

ci eius ſcabellum pedum eius:

Et omnis quidem ſacerdos. Ne videretur ſanguis per pontifices ſemel in anno oblatus minus profuiſſe et ſacrificia quotidie per ſacerdotes facta perfectos facere. hoc addit. Quaſi pontifex per ſingulos annos offerens non peruenit ad conſummationem ſic etiam omnis ſacerdos ſemper offert et tamen per ea nunqꝫ conſummatur.

Miniſtrans. Ambroſius. Miniſtrare eſt famulorum ſedere dominum. Ideo illos famulos oſtendit apoſtolus. Chriſtum vero apoſtolum.

Sedet in dextera dei. Bene poteſt conſummare: qui ſic meruit ad altari.

De cętero. Id eſt de eo quod reſtat ſcilicet gloria bonorum. et pena malorum.

Scabellum. Quia etſi modo repugnant ei et nõ videantur ſubiacẽtibus apparebũt ei ſubditi; cui9 imperio ſuberũt pęnis.

Auguſt. In figuris illi veritas prenunciabat Celebrabant figuras figurę rem multi ſcientes ſed plures ignorãtes qꝫ ceſſare debebant re exhibita.

Tunc. Quando vidi omnia illa diſpliacere et corpus idoneuz ad hoc michi datum.

Dixi venio: ad me offerendum. vt faciaz et compleam voluntatem tuam quia tu es meus deus. Ideo venio ad implendam tuam voluntatem quia ita ſcriptum eſt et prefiguratum de me in conſilio deitatis que ẽ caput mei qui ſum liber humani generis ſecundum qđ homo in quo legant omnia ſibi neceſſaria et ideo non eſt opus lege

Superius dicens. Quaſi. Non ſolum notat hec auctoritas veteres hoſtias non feciſſe perfectos ſed ſolam hoſtiaz chriſti: verum etiam ablationem veteris teſtamenti et conſtitutionẽ noui. ſi diligenter notentur verba quia ſuperius dicens illa noluiſti. addit. Tunc dixi. Ecce enim aufert primum ſacrificium et cum eo vetus teſtamẽtum et ſtatuit vt ſtabile nouum ſacrificium et cum eo nouuz teſtamentum.

Sanctificati ſumus per oblationem. Facta peccatorum purgatione reconciliati deo.

¶ Dostz enim. Quasi. qđ modo non valet ad pbatõem nostram: adiecit alia quę corroborant vtrunqz qđ dicim⁹. s. dando. l. m. qđ pertinet ad pfũmatões z peccatoꝝ z iniquitatũ. e. iã nõ re. a. qđ pertinet ad sanctificationem.

¶ Superscribã. Non dicit scribam sz superscribam qz leges illę sup vires hominũ sũt. in quaꝝ ꝑletõne null⁹ sufficiet. nisi opę gratię. ĩ his verbis ostẽdit qđ cõsummat virtuti b⁹. Et peccatoꝝ. ꝟ ostẽdit quod sãctificat.

¶ Et peccatorũ. ꝛc. Sub intulit. z peccatoꝝ ꝛc. z iã nõ iam non necessaria ẽ hostia. qđ apit. vbi aũt. b. r.

¶ Vbi aũt bo. re. Non solum ex hac auctoritate videri ꝑt qđ ihesus sanctificat z cõsũmat. sed qđ oblatio iam post temp⁹ gr̃ę nõ est facienda ꝓ peccatis qñ facta ẽ remissio.

¶ Habẽtes itaqz. Finito grãdi sermone de põtifice magno ei⁹ qz noua lege z sacrificio q̃ veteriby ꝓtulit sb ducit moralẽ instructionem q̃ eos hortat ad mlta. ꝟ maxime ad fidem pacẽz pacẽ mũdiciaz z fraternitatẽ charitatis. Et infert ex omiby supioribus. q. qz vna hostia ꝑsũmat. z qz sacerdos ſm ordinẽ melchisedech. z qz oĩsa tãta distantia. q illa minora. ꝟ maiora. igitur habentes.

¶ Per velamen. Quia fides nõ habet meritum. cui humana ratio ꝓbet experimentũ

¶ Per velame. Per hoc manet via illa peruia. qz sumunt fideles vt viaticũ carnẽ christi velatã oĩ sensui. Videt enĩ panis. z tñ vere est caro christi. z per hoc q ille sacerdos sp interpellat pro nobis.

¶ In plenitudine fidei. Quia nihil horum iam est visibile; nec sacerdos nec hostia.

¶ Asperſi. Per hoc ostendit q non fides sola. sed vita cum virtute q̃rit̃. Abluti aqua. id est. baptismo.

¶ Fidelis enim est. Sicut deus fidelis ĩ promissis. ita nos sibi fideles vult esse in promissis nostris.

¶ Fidem z confessionem habeam⁹ q̃tum ad nos. z consideremus. ꝑfectos alios hortando. minor perfectum imitando.

¶ Inde hortatur ad ea quę conueniunt fidei

Sicut consuetudinis est. Culpat scindẽtes vnitatem charitatis q̃ inter alios non possent habitare causa sanctitatis suę. qui potius suo exemplo debuerunt consolari eos.

¶ Sed consolantes. Consolatur laborantem. qui pariter in labore persistit. qz sublevatio laboris est visio collaborantis. vt ĩ itinere fit.

¶ Voluntarie enim peccantibus Id est. nobis in volũtate peccãdi manentibus. non ꝑdest xp̃us q̃ est hostia ꝓ peccatis. iam in hoc pręsenti. p quod constat qđ nec ĩ futuro. post acceptam noticiam veritatis. i. quãquã venissem⁹ ad fidem. pro qua quidã securi sunt quasi nũqz perituri. Nõ ait volẽtib⁹. ſ voluntarie: qa volũtari⁹ ẽ qui in aliq̃ assiduus est. volens q̃ ad tempus. vel etiam si voluntate nedum actu peccemus.

¶ Jam non relinquitur. Sicut in veteri lege datum est sępius offerri hostias ꝓ peccato. Non enim christus iterum immolãdus est pro peccatis quod semel factum est z secundo non ẽ opus Sed magis opus manere in fide z veritate. Quod si non: iudiciũ te expectat. nisi per pnitentiam renoueris. Ideo subdit. Terribilis autez. In hoc non pnitentiam exclusit. sed secundum baptismum. Non dicit. non est vltra pnitentia vl remissio. Sed hostia. id est. crux secunda. quia vna sufficit. volens ne vltra hoc expectemus. sed pniteamus.

¶ Duobus vel tribus testibus. Conuictus. Quid ergo illi contra quos perhibent testimoniũz angeli. z sancti. z propria conscientia.

¶ Conculcauerit. Conculcat christum qui libere peccat absqz timore z pnitentia. z qui eo indigne participat. sanguinem pollutuz ducit. si ab eo mundatus ad vomitum redit. z pnitere negligit. Spũi iniuri⁹ est qui eius beneficium grate non suscipit

¶ Pollutũ du. Qui per carnales obseruantias credit peccata dimitti. a quibus retrahit nos sanguis christi. z ita pollutus est. z nos polluit. si ab eo vnde remissio nos retrahit

¶ Spiritui gratię contumeliam fecerit. Id est. spiritui sancto gratis dato. vel qui dat gratiam: contumeliam facit. qui remissionem quaz ipse spiritus facit; ascribit carnalibus obseruantijs. vel qui eum male viuẽdo a se abijcit.

ſ ideo vna tantum obtulit † ſ z ã peccato sanctificauit. z sanctos in omnibus consummauit.

Una enim oblatione † cõsummauit
ſ ꝓdũ durabit hoc seculum. † ſ Non solum ego hoc affirmo. sed z spiritus sanctus nostra verba cõfirmat de sanctificatione z consũmatione.

in ęternum sanctificatos. † Cõtestatur autem nos z spiritus sanctus.
ſ vel nobis
† ſ spiritus sanctus in hieremia. ĩ ſ vere testamentum. vera enim sunt que promittit. z nõ nisi iusta precipit. id est nouum.

Postz enim † dixit. ĩ hoc testimonium quod testabor ad illos post
ſ mihi prenumeratos ſ testabor
dies illos dicit dominus. dabo
ſ non sicut patribus ded. in tabulis lapideis sz.
ſ in intellectibus
leges meas in cordibus eorum: et
ſ in voluntatibus. ſ precepta mea.
in mente eorum superscribam eas
ſ in se ſ contra proximum.
z peccatorum z iniquitatum eorum
ſ id est. post tempus gratie. † ſ ad eternam penam. ĩ ſ nec hic. nec in futuro ſ ecce hic
iam † nõ recordabor ĩ amplius. vbi
dicitur remissio peccatorum facta. vbi autem hoc est. cessat oblatio legis.

autem horum remissio: iam nõ oblatio pro peccato. Habentes itaqz
ſ o ſ certi q̃ nitrabimus in sancta sanctorum celestia per sanguinem christi
fratres fiduciam in introitum san
† ſ quam viam nobis factam. ĩ. quem introitum.
ctorum ĩ sanguine christi. † quã ini
ſ christus: qui primus ascendit. z per hoc certi sumus. † ſ quia nullus ante eum intrauit. ĩ ſ manentem. quia postea nulli fidelium clausa est.
ciauit nobis viam † nouam z ĩ viuẽ
† ſ caro velabat deitatem. ſ vel quia sub velamine fidei sumitur a fidelibus.
tem per velamen. id est. † carnez su
† ſ per se. ĩ ſ christuz ſ qui semper viuit ad interpellandum pro nobis. ĩ ſ pro omnibus.
am. † z ĩ sacerdotem † magnum su
ſ populum dei. ſ ad introitum sanctorum
ſ nõ simulato.
per domum dei. accedamus vero
ſ intellectu † ſ. hoc non potest esse saltem plena fide. ĩ ſ quod debem⁹. quia z corda spirituali aspersione haberemus mundata.
corde ĩ † plenitudine fidei. ĩ asperſi
† ſ a conscientia prauitatis. ĩ ſ id est. peccatuz corporale originale scilicet abluitur aqua baptismi
ſ illi corpora.
corda a † cõscientia mala. z ĩ abluti
ſ z ꝺꝺꝺ occurrerit
corpus aqua munda: teneamus
ſ que de eternis ſ que est causa eius ſ vt non ad terrena declinemus
spei nostrę confessionem indeclina
ſ spes non est vacua. non confundit
bilem. Fidelis enim est qui repro
ſ que speramus † ſ alter alterum non vt inuide at z insidietur. sed vt alter alterius exemplo prouocetur ad dilectionem z bene operandum.
misit. Et consideremus † inuicem ĩ
ſ que in animo
prouocatione charitatis z bono
† ſ tempore persecutionis. ſ col
rum operum. non † deserentes col
lectos in fide nobiscum †. ſ Sunt enim qui vel timore persecutionis cedunt. vel propria presumptione a peccatoribus vel imperfectis vt iusti videantur recedunt.
lectionem nostraz: † sicut consue
ſ vestrum.
tudinis est quibusdam: sed conso
ſ eos † ſ consolemur ĩ ſ id est. quantomagis instat passio. ne quis culpa vestra desit ſ id est. quo propiores estis fini z premio
lantes z † tantomagis ĩ quanto vi
ſ retributõis.
deritis appropinquantem diem.
ſ charitas tenenda est. z a malis cessandum. voluntarie ei nõ relinquitur alia hostia. quod quidã forsitan presumerent credere.
Voluntarie enim peccantibus no
bis post acceptam noticiam verita
ſ amplius christus:
tis iam non relinquitur pro pecca
† ſ Quasi. non relinquitur hostia pro peccatis. sz relinquitur quedam expectatio ꝛc.
tis hostia. † Terribilis autem que
ſ hec pena interim est. ſ infesta
dã expectatio iudicij. et ignis emu
tio ſ christi
latio quę consumptura est aduersa
ſ proba per minus ſ. i. preuaricans.
rios. Irritam quis faciens legem
moysi sine vlla miseratione: duob⁹
ſ convictus ſ morte quã lex ꝓcipit
vel tribus testibus moritur: quan
ſ ergo.
tomagis putatis deteriora mereri
† ſ vilipendit. vt non credat sufficere ad salutem
supplicia. qui filium dei † conculca
sed animalia ſ christi † ſ confirmatoresz noui.
uerit. z sanguinem † testamenti pol
ſ peccata purgare non valentem. † ſ remissionem accepit. z ita contra eum grauius peccat.
lutum duxerit in quo † sanctificatus
est: z spiritui gratię contumeliam
ſ talis punietur ſ q̃ verus q̃ potes.
fecerit? Scimus enim qui dixit:
† ſ iniuriarum vestrarum ſ seruate. ĩ ſ si alienas vindicat iniurias. etiam suas.

Mihi † vindictam z ĩ ego retribuaz
† ſ separando bonos a malis ſ purgabit.
Et iterum: Quia † iudicabit domi
ſ quantomagis inimicos puniet deus z non leuiter.
nus populum suum. Horrenduz

Rememoramini. Inuitat eos p ante facta.

Crisol. Rememoramini ꝛc. Sicut optimi medicorum cum alios secue rint ꝛ per incisionem doloris augmtū fecerint solaciū minoris medicamenti ꝛ remediū afferunt illi loco vbi dolor inest ꝛ pturbatam refouent animā. Sic apostol⁹ facit. Postq̄ concussit a mal' eorū ꝛ fruit· refouet eos p laudem p̄or·s·remēorādo p̄or·a eor bona vt facili⁹ excitet ad cetera .q. vt nō incidatis ī manus dei. Rememo·ꝛc.

Pristinos dies ꝛc. Si rudes sustinuerunt·turpe ē si modo deficiunt.

Magnum certamen ꝛc. Passiones erant eis tum ex propriis doloribus tum ex doloribus aliorum quibus compatiebant.

Et in altero quidem ꝛc. Quasi certamen passionis sustinetis ꝛ ī ꝓpriis passiōib⁹ ꝛ in ꝓpassiōibꝫ alior ꝛ hꝫ sūt duꝫ ptes certantiū ꝓ tranos passio tm

Spectaculum. Graue est opprobriuꝫ granius cum spectaculum hominibus fit·nō secreto exprobrat'.

Adhuc enim modicum. Lenenda est patientia nam nec longa nec vehemens.

Viuit. Eterna vita quam meretur fide. Quasi non solum qui patitur: sed ꝛ qui solaꝫ fidem habet·si non imminuet passio saluabit'. Ecce quātum valet fides quę sola saluat·et quod ex fide viuat: p̄bat per contrariū. Qui subtrahit se a fide nō viuit·vel interim autē iustus ex fide viuit· et ideo hic ne quęrat coronam. Sz ferat laborem. Ex fide ē vita·acquisitio animę.

Nos autem ꝛc. Vel nō sumus filij paganorum·sed prophetaruꝫ fidelium.

C. XI.

Est autem fi·ꝛc. Commendatio est fidei cuius descriptionem ponit In qua tria notat scz quid efficiat in nobis ꝛ q̄ fundamentū est omnium bonorum ꝛ q̄ de non apparentibus est. De qua in epistola ad romanos plenius dictū ē. Fides est substantia sperandarum rerum·i·ē causa quę res sperandas faciet quandoq̄ subsistere in nobis. qđ est·faciet nos cōsequi futura bona. Et proprie dicit' fides substantia·quia sperandis substat·ꝛ facit ea esse in credentibus in alia vita. Et est fundamentum omnium bonorum qđ nemo mutare potest ꝛ sine quo non est bona ędificatio vel sperāda iam facit esse in corde credentis. Argumētum·i· certitudo rerū quę nō apparēt·ꝛ si quis de ea dubitet·p̄batio·vbi adhuc probatur futura resurrectio·quia ita crediderūt patriarche· apli ꝛ alij sācti. Fides est causa sperandorum·quia causa iusticię p quā sunt speranda. Et hoc est. In hac testimoniū iusticię q̄ deus testatus ē iustos eos esse. Senes non qđ ętate senes·sz añcessores bonū·ꝛ sic cōstat fidē non esse nouā sed tenendā cū antiqui tenuerunt.

Sperandarū. Nec thomas qđ vidit credidit· q̄ hoīem vidit·deum credidit. Si aūt credi dicūtur q̄ vident: sicut dicit vnusquisq̄ oculis suis credidisse· nō ip̄a est q̄ in nobis ędificat fides: sz ex reb⁹ q̄ vident agitur in nobis vt ea credant quę non uident.

Fide enim intel· Exemplis vult ad p̄mendationē fidei·ad oñendum q̄ non de apparētibus sit fides.

Secula. Augus. In p̄rinci·fe·d·c·ꝛ·r· in formē materiā ꝛ p̄fulā (q̄ chaos dicta ē) vnđ oia facta sunt cęli ꝛ terra (q̄ inde futura erāt) noīe significat·i· noīb⁹ visibiliū rer⁹ ꝓpter ifirmos q̄ minus idonei sunt inuisibilia ꝓpexē dere. Tunc erant tenebrę·i· lucis absentia. Sicut inanitas dicit' locus vbi nō ē corpus Eadem materia terra dicit'·q̄ terra inter oia minus ē speciosa. Inuisibilis: ꝓpter obscuritatem. Eadē materia etiam aq̄ dicit'·sup quaꝫ spūs dñi supferē'·sicut fabricādis reb⁹ voluntas artificis. Jō aqua q̄ oia in terra ab hūore incipiunt formari et nutriri. Eadē đ abyssus. Res ignota notis vocabulis· ꝛ non vno ne hoc esse putaret' qđ p̄sueuerant hoīes in illo vocabulo ītelligere.

Aug. Ex īuisibilib⁹. Aliq̄ formę darentur reb⁹ tenebrę erant· ꝛ erāt inuisibilia elemēta·sed in eor ꝛ sepatiōe nata est lux. Vel inuisibilis mūdus in sapīa dei erat·ad cui⁹ similtudinē factus est hic visibilis hęc vtiq̄ visibilia añq̄ fierēt nō erāt. Quo ergo deo nota erāt q̄ nō erāt. Et rursus quo ea facerꝫ q̄ sibi nota nō erāt. Nō enim q̄q̄ fecit ignorās. Nota ergo fecit nō facta ꝓgnoscit. proinde añq̄ fierēt ꝛ erāt et ñ erāt. Erāt in dei scīa nō erāt ī sua natura. Jp̄i aūt deo nō audeo dicere alio mō īnotuisse cū ea fecisset q̄ illo quo ea nouerat vt faceret apđ quē nō est trāsmutatio neq̄ vicissitudinis obumbratio.

Fide plurimā. Q̄ pres antiq̄ p fidē sint ꝓsecuti testimoniū iusticię ostendit·ponens aliud exemplum ad p̄mendationem iusticię

Defunctus l. Jd est materia ē nobis loquēdi· ut de eius fide exēplū

per me non per carnales obseruantias ſ fidei
ex fide viuit. Qui subtraxerit se:
ſ voluntas dei ſ qui subtrahit se non vult
non placebit anime mee. Nos aūt
† ſ Apostasie·quia nondum ꝓpius apostatauerāt sed fide genti erant ꝛ ideo non debent se subtrahere·
non sumus subtractionis filij in p
ſ que valet.
ditionem: sed fidei in acquisitionē
animę.

C. XI.

ſ de visis non est fides ſz agnitō
Est aūt fides
ſ fundamentum
sperandarum substantia
ſ quasi iam sunt in nobis. ſ ꝓmonstratio futurarum rerum
rerum argumentū non apparenti
ſ propter hanc ſ iusticie ſ a deo vel ab hominibus.
um. In hac enim testimoniū cōse
† ſ antiqui patres ſ ſ q̄ fides est argumentuꝫ nō apparentum·id est·credere debemus que nonduꝫ apparent. sic etiam fide tantum intelligim⁹ secula esse aptata verbo·id est ꝓcepto dei·cum omnia ī materia simul fuissent.
cuti sunt senes. Fide itelligimus
ſ sapienter dispositā ſ ex informibus elementis formata·vel ex intellectuali mundo
aptata esse secula verbo dei·vt ex
† ſ senes consecuti sunt sicut in abel apparet ſ ·i· per fidem plurimam
iuisibilibus visibilia fierēt. Fide
ſ acceptabiliorem·i·pluris ꝓcij q̄ caym.
plurimam hostiam abel q̄ cain ob
ſ fidem † ſ vnde ihesus·a sanguīe abel iusti. ſ ſ per fidez est consecutus plurima qe per fidem iustus erat.
tulit deo·p quā testimonium cōse
cutus est esse iustus: testimonium
ſ quia ea recepit quod apparuit cum ea celesti igne consumpsit
phibente muneribus eius deo·et
ſ fidem † ſ tanta fuit quod mors eaꝫ non extinxit
p illam defunctus adhuc loquit·
ſ fidei merito ſ in paradisum vnde adam electus. † ſ quasi nec de longe in alijs videret mortem.
Fide enoch translatus est ne vide
ſ ne putaretur ī alia ꝑte mūdi esse.
ret mortem·ꝛ nō inueniebatur: qr

uenus. Non enī mors extinxit famā fidei. Ex fide ꝛ patiētia p̄ceden tium consolatur istos. Abel adhuc loquitur ꝙ alios suo exemplo admonet vt iusti sint. Interemit eū quidem mors sed non cū eo in teremit gloriam eius ꝛ memoriam.

¶ Quia est. Esse p p̄tie uo puenit quia ī mutabiliter.

¶ Fide noe ꝛc. Aliud exemplū ponit de noe ad p̄mendationē fidei dicens.

¶ Et iusticie. i. fuit iustus ex fide sicut patres sui. Nisi enī iust? esset: hoc ei deus nō p cepisset.

¶ Fide qui vocatus. Hic ad p̄es iudeorū descendit. ostēdit ī eis ꝛ in p̄ioribus omnes iusticiam ex fide habuisse originē. Et ponit exemplū de abraam.

Obediuit. deo dicēti sibi. exi ḋ terra tua ꝛ de cognatōne. hoc iā fecerat. Hoc enī dictū est iam egresso de terra chaldeorū. ꝛ iam cōstituto in mesopotamia. Nō ergo dns corpus sed animus a terra sua auertit. ne velit reuerti Nō ei exierat iñ aīmo si redeundi tenebatur desiderio quod deside riū deo iubēte ac iuuāte ꝛ illo obediente fuerat computandum.

¶ Quoniā fi. cre. Primus risit. ꝛ si ex gaudio. non tñ plena fide. sed post verbis angeli in fide solidata est. Risserat etiā abraas qñ ei promissus est. Sed risus ille admirationis fuit ꝛ gaudij nō dubitationis.

¶ Ab vno. Utero vel abraā ex emortuo quātum ad seniorem. Senior enī femina ꝛ si adhuc fluant illi solita mulierum: de sene parere non pōt. de iuuene potest. Senior etiā vir gignere pōt: ß de adolescētula sic abraas post mortē sare de cetera. quę iuuenis erat potuit generare

¶ Tanq̄ sidera celi in multitudine. Hoc dicit q̄tū ad bonos. i. qui luce virtutū ꝛ multitudine compantur sideribus.

¶ Et sicut harena. Hoc quantū ad malos. i. qui instabilitate ꝛ numero comparātur harenę. Mare. gentilitas. orta rit? eius. cui propinqui facti sunt aliq̄ iudei. nō tamen in gētilitate

¶ Et salutantes. Utitur verbo translato a nauigantibꝫ q̄ longe prospiciūt desideratas ciuitates q̄s aliq̄s ingrediāt salutatōe p̄ueniūt. Ex metapbora ḡ nauigantiū dicit Et salutātes. id ē gaudētes ꝛ desiderātes eas vt faciūt naute lōge visis ciuitatibꝫ. Et ideo p̄fitebātur ꝙ peregrini. qui. in aliena patria nihil habēt

† ſ qui poterat abscondere eum † ſ per fidē trāslat? quia per fidem iustus. iustus q̄ placuit deo

transtulit illum † deus † Ante transl

† ſ id est. multi testabantur eum placuisse deo.

lationem enim eius † testimonium

† ſ per fidem placuit. sed

habuit placuisse deo. † Sine fide

ſ vel enim ſ adeo fides est necessaria.

autem impossibile est deo placere

† ſ sine fide nō potest placere. quia nec accedere

quemquā. † Credere enim oportet

† ſ credere. hoc scilicz q̄. ſ deus. ſ q̄

accedentem ad deum. † quia est. et

ſ quid ergo eis lex

inquirentibus se remunerator sit.

ſ quia credidit deo dicēti. finis ē omnis carnis. ꝛ si nulla signa videret diuinit.

Fide noe respōso accepto de his q̄

† ſ adeo credebat quod nondū videbat q̄ metuens ꝛc.

adhuc non videbantur † metuens

aptauit archam in salutem domus

ſ fidē vel archam. † ſ damnabilē

ostendit. ſ quia dum videret eā fabricari non credidit.

suę. Per quaz † damnauit mundū

ꝛ iusticie quę per fidē est heres ēi

ſ per fidē. ſ cū p̄ius abraam.

stitutus Fide qui vocatur abrahā

ob ediuit in locuz exire quē accep

turus erat in hereditatē. ꝛ exūt nes

ſ adeo credebat deo ſ melioris terre. i. vite eterne † ſ erat vt alienigena. ꝛ in casulis. q̄ vt sub dit expectabat fundamēta habentē ciuitatem

ciens quo iret. Fide † demoratus ē

in terra repromissionis tanquā in

ſ quāuis sibi p̄missa † ſ. i. sicut isaac ꝛ iacob habitauerūt ibi. nō enī eodem tempore cohabitauerunt

aliena. in casulis habitando † cum

isaac et iacob coheredibus repro

ſ cur ita

missionis eiusdem. Expectabat ei

ſ quia stabilis ſ celestem

fundamenta habentem ciuitatem

cuius artifex et cōditor deus. Fide

ſ in p̄pria persona. non in vicaria.

ſ fecunditatem

et ipsa sara sterilis virtutem in

† ſ sterilis. etiam in senio.

conceptione seminis accepit. † eti

ſ hac fide

am p̄eter tempus etatis. quoniā

fidelez credidit esse eum qui repro

ſ quia fidelem credidit.

miserat. Propter quod et ab vno

† ſ ab vno tot quod mirabile est.

orti sūt. et hoc emortuo. † tāq̄ side

ra celi in multitudinē. et sicut hare

na que est ad oram maris innume

ſ. i. adherentes fidei. vel mortui sunt nō acceptis ī terra promissionibus. ꝛ hec iuxta fidē eoz. sperabāt enī sibi promitti celestia. non terrena.

rabilis. Juxta fidez defuncti sunt

ſ preter enoch translatum.

ſ plenarie.

omnes isti non acceptis repromis

ſ implendas. ſ post motuē suam. in aduentu christi.

sionibus. Sed a longe eas aspici

ſ promissionibus applaudentes. licet essent remote.

entes ꝛ salutantes et confitentes.

quia peregrini et hospites sunt su

ſ licet morantes.

per terram. Qui enim hec dicunt.

significant se patriā inquirere. Et

si quidem illius meminissent de q̄

† ſ patet quia nolebāt reuerti.

exierunt. habebant vtiq̄ † tempus

reuertendi. Nunc autem meliorē

† ſ et quia hanc petunt. ſ patriam.

appetunt. id est. celestem. † Ideo

ſ non erubescit. † ſ qui dicitur deus angelorum

non confunditur † deus vocari de

ſ abraam ysaac ꝛ iacob. † ſ appetunt celestem vel non erubescit. quia sui ciues.

us eorum. † Parauit enim illis ci

ſ in qua erunt sui cōciues.

ſ non re sed voluntate.

uitatem. Fide obtulit abraā isaac

ſ. i. cum deus ostenderet quis p̄sset. ad exemplū aliorum

cum temptaretur. ꝛ vnigenitus of

ſ id est. in quo facte erant.

ferebat ī quo susceperat repromis

ſ has.

siones. Ad quē dictum est. quia in

† ſ quomodo ergo deum veracem credebat.

isaac uocabit tibi semen. † arbitrās

ſ sicut de nihilo facere.

quia ꝛ a mortuis potens est susci

ſ quia tantam habuit fidem

tare deus. vnde eum et in para

ſ id est. significationem ſ habita ſ que non videbantur

bolam accepit. Fide et de futuris

Hospites. Qui de patria non sūt. ꝛ isti cōfitebātur se nō esse de mundo. neq̄ aliq̄d se habere ī mundo. iō b cōfitebantur. Qui enī hoc dicunt: dāt intelligi ꝙ aliā p̄riā q̄rūt ꝙ ipi significare volebāt Et ne putarz q̄s ꝙ illam de qua exierant q̄rerēt. subdit. Et si quidem.

¶ Deus eorum. In istis bonorat sicut per malos blasphematur.

¶ Deus eoz. Aug?. super iohānez. Qui ē deus oīs creature. sed non frustra hūc honorem tribuit eis. sed q̄a in eis nouit sincerā ꝛ p̄cipuā charitatem. ꝛ qz in eis trib? consummauit mirabile sacramentū futuri populi Per liberas enī genuerunt ꝛ in libertatē vt abraā per sarā. ꝛ ysaac per rebeccā. ꝛ iacob p lyā et rachel ꝛ in seruitutem sicut ab ysaac p rebec cā genitus esau cui dictum est. Seruus eris frīs tui. per ancillas ñ soluz in seruitute vt abraam. p agar bisma hele. sed etiā in libertatem. vt iacob per bala am dan ꝛ neptalim. ꝛ p zelpham gad ꝛ aser. Ita p spūales ꝛ boni liberi sicut p paulū illi de q̄bꝫ ipse dicit. Imitatores mei estote sicut ꝛ ego christi. ꝛ mali serui. vt per philippuz symon magus. Et p carnales non solum mali ß ꝛ boni. quibꝫ dicitur Que dicūt facite. que aūt faciunt. n. f. Hoc sacramētū quisquis in populo dei prudēter agnoscit: vnitatem spiritus in vinculo pacis vsq̄ in finē quibusdā coherendo. q̄sdaz tolerando custodit.

¶ Cum temptaretur. Non tēptauit deus abraam. q. qui fidem eius ignorabat: ß vt ipse abraā ꝛ mūd? fidei ei? vnitatē ꝛ firmitatē cognosceret

¶ Arbitrans quia a mor. ꝛc. Nō trepidauit abraā credere. qñ p̄mittebat. Nō trepidauit offerre q̄n exigebat. Ei? dextera erigit ad sacrificiū. vt moreret. cui? coz erectū est ad fidē vt nasceret. Nec fuit religio credētis p̄traria deuotōi obtpantis. Promissionē pī pi? fidelit tenēs quam p hūc optebat ipleri quē de? iubebat offerri. Non besitauit q̄ sibi reddi poterat īmolat?. q̄ dari poterat nō spatus. Nō sibi fecit q̄stionē q̄i de p̄trarijs ꝛ sibi aduersantibꝫ verb dei. p̄mittētis filiū nascitur ꝛ postea dicētis. Occide mibi filium tuū. Sz erat ī corde ei? fides īcōcussa ꝛ nō deficiēs. qua credidit deuz q̄ dedit. vt ille de senib nasceretur. posse etiā de morte repare.

¶ Et in parabolam. Fide obtulit abraam. non solum in re. ß etiam ī significatōe. Intellexit enī christū significari. cuius deitas non moritur. sed

aries hȝrens cornibus inter vepres·i·caro laborans inter iudeos in corni-
bus crucis·potuit deo offerri·spinis iudaicis ante coronata.

¶Isaac. Fidem ha
buit. Non soluz qȝ be
nedictus esset melior.
Sed etiam credidit qȝ
xp̃ianus populus sup
plantaret benedictio-
nem iudeis.

¶Adorauit fasti
gium virge. Forte
tulerat a filio virgam·
quando ei idem filius
iurabat·z dum eam te-
net post verba iurãtis
mox adorauit deum.
Nõ enim pudebat eũ
ferre tantis per insigne
potestatis filij sui·vbi
figura magnȝ rei futu-
rȝ ꝓsignabatur·z regni xp̃i futuri in gẽtib̃.

¶De ossibus su-
is mandauit. Ad
iurãs filios israel vt as
portarent ea in terza p
missionis z recõderent
ea in sepulcro patrum
suoȝ scz in spelũca du
plici in qua sepulti sũt
abraaȝ z isaac z iacob
et ceteri patres·vbi et
adaȝ z eua quiescebãt
Quod ideo voluerũt
qz in ea terza ꝓuiderũt
nasciturũ xp̃m: vt cum
eo resurgerent.

¶Edictum regis
Quo oẽs masculos he
breoȝ necari ꝓceperat.

¶Improperiũ.
Nõ pateretur pro xpo
vel significabat impro
peria christi futura·vl
qȝ moyses sustinuit a
fratribz suis quos libe
rare volebat sicut xp̃s
a suis quos redimere
venerat. Illi dixerunt
xpo. Demoniũ habes
Et isti moysi. Vis nos
interficere sicut interfe
cisti egiptiũ qȝ tñ pati
enter sustinuit sicut et
christus.

¶Non veritus rẽ
regis. Quippus fugerat
in terzam madian: non
fuit metus·sed fides·
quod credebat se a dõ
liberari. Noluit ibi manere·ne esset causa iactantie: si in apertum ꝑiculuz
se ꝓpitaret·z temptaret deũ: qȝ diabolicũ ẽ. Sancti eĩ quã diu. bñt qd
faciãt·ñ debẽt tẽptare deũ·vt z dñs locũ dedit iudeis. Qui z suis ꝓcepit.
Si vos ꝑsecuti fuerint in vna ciuitate·f·i·a.

¶Fide cele. Hac scz qz credidit populũ saluandũ illos scz a pharao
ne·nos a diabolo.

¶Transierunt mare. ꝛc. Sic etiã ꝓ baptismũ fideles trã seũt remissis
peccatis tanqȝ egiptijs cũ diabolo prĩcipe tenebrarum submersis.

¶Circuitu dierum. Cõpleto a leuitis arcam dei portanti bꝫ et ẽneis
tubis dangentibus.

¶Excipiẽs explo. Quasi ita z vos debetis duo testamẽta ꝓ apl̃os tã
ꝓ explozatores a xp̃o missos credẽdo excipe z ita cũ ifidelib̃ nõ pibitis.

¶De gedeon. Qualit accepto signo velleris a dño iuit cõtra madia
nitas cũ trecẽtis viris eosqȝ noctu expugnauit.

¶De barach. De quo in libro iudicum legitur qȝ Jabin rege chã
naan filios israel affli
gẽte delbora ꝓphetis
sa q̃ illo tpe isrl iudica
bat ꝓcepit barach filio
abinoen vt assumeret
decẽ milia pugnatorũ
secũ z iret cõtra sysarã
prĩcipez exercit⁹ iabyn
Qui dixit se iturũ si ip
sa cum eo iret. Itaqȝ z
ipa cũ eo iuit. Dñs ãt
exterruit exercitũ iabi
quẽ congregauerat sysa
ra ad torrentem cyson.
Fugitqȝ sysara ad ten
toria iabel vxoris aber
cynei. Vbi cũ abscõdi
tus dormisset iabel cla
uum tabernaculi cum
malleo pertussiz defixit
in cerebrũ eius vsqȝ ad
terraz z mortuus ẽ. Et
ecce barach sequẽs sy-
saram veiebat. Egres-
saqȝ iabel in occursum
eius dixit ei. Veni et
ostendam tibi virũ quez
quẽris. Qui cuz intrassz
vidit sysaraz iacentem
mortuũ. Humiliauit er-
go deꝰ die illo Jabyn
regẽ chanaan coram fi
lijs israel.

¶De sanson. Qui
vt legit in libro iudicũ
afflixit vehemẽter phi
listeos.

¶De iepte. Qui cũ
iret ad pugnã ꝓtra bo
stes vouit dño qȝ si tri
umphũ de hostib̃ asse
queret rediẽs qd ꝓmo
occurreret offeret deo
occurritqȝ ei filia quaz
immolauit.

¶Non laudat iepte
qȝ filiã occidit·sed qȝ ꝑ
fidẽ deo iunãte hostes
superauit.

¶Aug. In·i·de ciui·
dei. Quare nõ culpat
abraam·sed laudat qȝ
filiuz occidere voluit·
z merito quẽrit· vtrũ
ꝓ iussu dei sit habẽdũ
qd iepte filiã sicut vo
uerat occidit·nec sam-
son aliter excusat qȝ se cũ hostib̃ opp̃sit·nisi qz spũs latenter hoc insserat·
qui ꝑ illũ miracula faciebat.

¶Qui per. f. Et si recusat dicere q̃ singli·dic tñ q̃ quidã opati sunt fide

¶Repromissiones. Promissiones multe sũt factȝ dõ·vt abrahȝ.

¶Sapiẽter hystoriaȝ ꝓmemoratõem vitat ne sermonẽ suũ ꝓtelet breuit
quedã tangẽs. Nec eĩ oino tacuit: nec dicẽs molestꝰ effectꝰ est. fugit tedi
tatem z longitudinem ne fatiget auditorem.

¶Obturauerunt. Aug. Plurale·ꝓ singlari·solꝰ daniel significat
ora leonũ clausisse·solus ysaias sectꝰ·vt in psal·Astiterũt reges·ꝓ herode
z prĩcipes ꝓ pilato. Attẽdendũ qȝ in veteri testamẽto sepȝ prĩbꝫ i his q̃ vi
cta sũt z alijs bmõi tpalis felicitas mõstrat exhibita. Tẽpus ãt taliũ non
est i nouo testamẽto. Añ dedit talia vt ꝓter eũ nõ itelligatur alꝰ largitor
etiã terrene felicitatis q̃ ad veterẽ boiem ꝓtinet. In xp̃o nouo boie nonis

ꝯ angelus percutiens
uinis effusionez. ne qui vastabat
ꝯ egiptiorum ꝯ territus sanguine quod fuit in
figura liberandorum per sanguinem christi.
† ꝯ qua credebant deo promittenti
primitiua tangeret eos. Fide trã
ꝯ ne videretur hoc casu factum non fide·hoc
addit qõ expti. vel ne videretur phantasia fuisse.
sierunt mare rubrum. ꝯ tanqȝ p ari
dam terraz. Quod expti egiptij de
ꝯ Sic mundi huius obstacula cadunt ad voces
predicantium·dum in hoc tempore ecclesia noua
eur circumiens orbem terrarum.
uorati sunt. Fide muri hiericho
ꝯ quia credidit terram iudeis a deo tradendaz
z ideo excepit explozatores.
corruezt circuitu diez septẽ. ꝯ Fide
raab meretrix non perijt cũ incre
ꝯ quid ergo vos qui prophetas z christũ
audistis.
dulis· excipiens explozatores cũ
ꝯ multa facta fidei dixi ꝯ quasi infinita
sunt.
pace. Et quid adhuc dicam? Defi
ꝯ epistole huius·vel vite· si singula vellem pro
sequi.
ciet enim me tempus enarzantez
de gedeon·barach·samson·iepte z
dauid·samuel z prophetis. Qui p
fidẽ vicerunt regna·operati sunt
ꝯ equum iudicium ꝯ fide ꝯ que promittebant
vt victoria·vel alia ꝯ de deo·vel christo.
iusticiam·adepti sunt repromissio
ꝯ non tantum homines vicerunt fide·sed z
bestias z danel.
nes. Obturauerunt oza leonum·
ꝯ vt tres pueri
extinxerunt impetũ ignis·Effuga
ꝯ exercitum accinctuz gladio·vt iosue da
uid z alij multi
uerunt aciem gladij· cõualuerũt d
ꝯ vt ezechias z iob † ꝯ vt iosue ·iudas·machabei
et alij ꝯ in prelio.
nfirmitate· fortes facti sunt i bel
ꝯ in fugam ꝯ inimicorum ꝯ vt
per heliam et heliseum
lo. Castra uertert exterorũ. ꝯ Acce
ꝯ venientes·i·resuscitatos.
pe: unt mulieres de resurrectione
ꝯ ecce quanta per fidem fecerunt·modo quanta
pro fide passi sunt ꝯ in eculeo·z alijs tormentis
mortuos suos. Alij aũt distenti
† ꝯ euasionem·de manu inimicorum.
sunt·nõ suscipientes redẽptionez

nona promittit.i. eterna. Vñ ⁊ ipe irrisus i cõspectu inimicor ⁊ moritur. Sed resurrectionem suã non alijs sed suis oñdit. vt ibi discerét qd sibi sperarent. vñ ⁊ iacob. sustinenti am iob audistis. ⁊ finẽ xpi vidistis. quasi. patimini vt iob. sed non spetis finem eius.i. tẽpalia. que ei aucta redierũt. Sz eterna que in xpo p̃cesserunt.

¶ Alii distenti ⁊c. Augus. Et i illis p ñbve. tes. q̃uis r ara fuerunt tñ exempla patiẽtie. a sanguine abel vsq ad. s. zacharie quorũ sanguinẽ dicit dñs ab eis exigendũ qui in patrũ suor ⁊ a quibꝫ illi occisi sunt iniquitate p sisterent Et i nouo tes. nõ defuerũt tpali felicitate pollẽtes in eo misericordiã dei expiasse.

¶ In melotis ⁊c. Melota vestis de pilis camelorũ. vel meli⁹ est aial quod ⁊ taxus. e⁹ pellis melota dicit.

¶ Quibus.i. quor conuersatione nõ erat mũdus dignus. ⁊ ideo ne viles habeãtur pro tribulatõnibus. vel a deo viles erãt hoibus q̃ non essent digni stare vel habitare int eos

¶ Vel illi priores nõ acceperunt statim promissam vitam vsq ad xpm. Cur nõ? Deo p nobis melius. p. vt naturã nostrã assumeret ⁊ gloriosius nobiscum exultarz. Et si illi tenuerunt fidem qui tãdiu expectauerũt requiem multomagis nos tenemus q̃ statĩ accipim⁹

¶ Cõsummaretur .i. requie ⁊ visione dei fruerẽtur.

¶ Ideoq; ⁊ nos Post fidei p̃mendati onẽ ad illud quod incepat redit. exhortãs eos ad patiaz pluribꝫ modis et p̃cipue ip̃i⁹ xp̃i exẽplo.

¶ Nubem t.i. multitudinẽ sanctorũ qui testes sunt fidei. q̃ vt nubes exemplo sui i estu tribulationũ. nos refrigerãt. ⁊ doctrinis compluunt.

¶ Quippo. si. g. Sic nos ꝓposito nobis ꝑterno gaudio. posthabita cõfusione debemus curzere. vel ꝓposito sibi gaudio tpalis regni qr voluerũt eũ turbe rape vt facerẽt regẽ. qđ noluit. qr erat via humilitatis.

¶ Qr ihesus sustinuit crucẽ. debet vos animare. qr etiã hoc minus qđ cõtradictionem. Quasi. Aspicite ihesũ qui sustinuit crucẽ. Recogitate enim vt seq̃mini.

¶ Aug. Dia terrena bona ꝓtẽpsit xp̃s. vt i illis nõ ꝑereꝛ felicitas. Dia terrena mala sustinuit. vt in bis nõ timeret infelicitas. Natus enĩ de mre q̃ q̃nis a viro intacta cõcepit sp̃ q̃ intacta pmãserit fabro tñ despõsata fuit in. q̃ et omis carnalis nobilitatis tuorẽ extinxit. Nat⁹ ẽ etiã in ciuitate bethleẽ

§ illa redemptione § vt
vt meliorem inuenirent resurre-
tam eternam.
ctionem. Alij vero ludibria ⁊ ver
† § per hoc notat hec in eisdem personis fuisse
bera expti. † insup ⁊ vincula et car
† § vt hieremias in egipto. ezechiel in babilonia
† § vt ysaias ⁊
ceres. † Lapidati sunt. † secti sunt.
§ promissionibus † § gladio facta
temptati sunt. in occisione † gladij
§ vt vrias iosias. § multa loca mũdi † § vt be
lias ⁊ alij
mortui sunt. Circũierunt in † melo
§ necessarijs
tis. in pellibus caprinis. Egentes
§ cura animi § laboribus.
angustiati. afflicti. quibus dignus
§ amatores mundi. † § vt mathati
as ⁊ sequaces eius. ⁊ ante helias ⁊ filij prophetarum sub iezabel
non erat mundus. † In solitudini
§ que natura
bus errantes in montibus ⁊ i spe-
les sunt .que aliquo casu fuit † § tanta per
fidem antiqui fideles operati sunt vel passi p fide
lũcis et i cauernis terre. Et † hi om
§ quod fides de eis perhibuit § adhuc
nes testimonio fidei probati. nũc
† § duas stolas. ⁊ si singulas § plenã corporis et anime beatitudinem.
non acceperunt † repromissionem.

Deo pro nobis melius aliquid p
† § vt in communi gaudio omnium maius fiat singulorum § perfice
uidente. vt † non sine nobis ꝓsum
rentur.
marentur.

C XII.

§ Quia isti sustinuerũt § etiã

Deoq; et nos

tantam habentes impos
† § in exemplum fidei ⁊ operum. § post: § vel renunciantes peccatis que vndiq; circumue niunt.
tam nobis † nubem testiũ: deponẽ
† § peccatorum quod iam est. vel teduz quod fit per tribulationem § quod circumstat ⁊ imminet. etiam si nondum inst.
tes omne † pondus ⁊ circumstans
† § succincti et expediti † § sine dubitatione
nos peccatũ. p † pacientiaz † curza
§ quod est propositum nobis § martirij.
mus ad propositũ nobis certamẽ
§ quia tantus est dator fidei: currere debemus et quia idem consummat plena beatitudine. et quia ipse idem passus est.
aspicientes in auctorem fidei et cõ
summatorem ihesum. qui proposi
§ eterno. ab quod per passionem itur.
to sibi gaudio sustinuit crucem cõ
§ neglecta verecundia hũana § ideo.
fusione cõtempta. atq; in dextera
sedis dei sedet. Recogitate eni eu
§ tam vehementem § quod indignũ
qui talem sustinuit a peccatoribus
§ non in mẽbris tñ § in oib⁹
aduersus semetipsum contradicti
aduersis. † § si corpus deficit. animus stet
onem. vt nõ fatigemini † animis ve
§ non debetis deficere.
stris deficientes. Nondum eni vs
§ Etsi vestra amisistis.
q; ad sanguinem restitistis aduer
§ infidelitatem de alia † § quod bonum est. ⁊ ideo adhuc idem debetis facere. ⁊ non deficere.
sus peccatum † repugnantes. ⁊ ob
† § christi. in scriptura consolantis.
liti estis † cõsolationis que vobis
§ eius. id est. christi. a quo fit consolatio
† § verba christi. in prouerbijs salomonis § ita
tanq; filijs loqtur dices. † Fili mi
† § tribulationes quibus eruditis. § vsq;
noli negligere † disciplinaz dei. Ne
ad defectum § qr ꝑcepta purgat.
q; fatigeris dum ab eo argueris.
§ vt corripiat † § hic castum facit corripiendo.
Quez enim diligit deus † castigat.
§ iustitia § quolibz modo § aliter nullũ recipit
flagellat autem omnem filium quẽ
§ misericordia § in eternam hereditatem
recipit. § Et ideo. † § pacienter ferendo.
In disciplina † pseuerate.
§ quia § in hoc q; disciplinam dat: se ostendit patrem. quod per simile. Quis enim filius.
tanq; filijs offert vobis se deus.
§ Id est. cui non det disciplinam pater eius

Quis eniz filius quẽ non corripi
§ filii in disciplina state § q; non debetis.
at pater: Q; si extra disciplinam
§ discipline § filii
estis. cuius ptícipes facti sunt om
† § id est. adulterini. vel dyaboli possessio estis.
§ dei
nes. ergo † adulteri ⁊ non filij estis
§ Item ratio quare debent esse in disciplina § ad vltimum. § nõ anime.
Deinde patres quidem carnis no
stre hũimus eruditores et reuere
§ nonne ergo
bamur eos. nũ multomagis obtẽ
† § animarum que nõ de materia. vt corpora ex patribus. † § item ideo. quia per eum viuemus i eternum.
perabim⁹ patri † spũum ⁊ † viuem⁹

Et illi quidez in tempore paucorũ

q; int eos iudex citatus erat exigua noluit igit quẽq; de trene ciuitatis sublimitate gl'ari. pau
p etiã fact⁹ ẽ cui⁹ sunt
omnia ne de terrenis di
uitijs q̃sq; extolleretur
Noluit rex ab hoibus
fieri q; humilitatis viaz ostẽderat miseris. Eluriuit q; oes pascit. Sitiuit q; ẽ fons fitientium
Fatigat⁹ ẽ ex itinere q; viã fecit nobis i celum
Obmutuit ⁊ obsurduit p quẽ mut⁹ locut⁹ ẽ ⁊ surdus audiuit. Cinct⁹ ẽ q; infirmitatũ vincla soluit. Mortu⁹ est qui mortuũ suscitauit
Amore itaq; ei⁹ simili
a patiamur. Tũc enim
lex implebit dñi nõ cupiditate rerũ tpaliuz sed
charitate illi⁹ q; ꝑcepit
fiũt quecũq; p̃cepit.

¶ Deficientes ⁊c Deficere est timore tribulatõis fidez negare.

¶ Itẽ nõ debetis defficere. qr estis oblíti vos ꝓsolatõnis. quasi. Nõ debetis obliuisci.

¶ Omnem filiũ. Aug. eẽ unicũ sine peccato. Si ergo exceptus es a passione flagellor ⁊ excep⁹ es a nũero filioruz. Unic⁹ ille de p̃is substãtia nat⁹ equalis p̃ri in forma dei verbũ quo facta sũt oia non hẽbat vbi flagellaret. Ad hoc ãt carne indu
t⁹ ẽ vt sine flagello nõ esset. Qui flagellat unicũ sin̄ pcto relinq̃t adoptatũ q; ẽ cũ pcto. Unicus sin̄ pcto nõ tñ sine flagello exẽplũ nobis ꝓposuit in passionibus suis. Nõ ergo turbari dẽm⁹ cũ aliq̃s sãct⁹ grauia ⁊ indigna p
petit si obliti nõ sum⁹
q; ptulerit iust⁹ iustor sãctusq; sãctor. Et at
tẽde b iustitiã ⁊ miaz dei. Justicia est i eo q; flagellat. Mia vero i
eo q; recipit.

¶ Quis est filius ⁊c. Aug⁹. Dat disciplinã vt nõ auferat miam. Cedit ꝓtumacẽ vt reddat bere ditatẽ. Si ꝓmissa p̃is bñ agnouisti. Nõ timeas flagellari b exhereditari. Curze sub mãu p̃is flagellãtis qr dñs flagellat erudit ad hereditatẽ. Noli eẽ iniq; sensu ⁊ puerili vt dicas: plus amat p̃i me⁹ fratrẽ meũ cui ꝓmittit facere q̃dq̃d vult q̃ me qr si me mouero cõtra iussionẽ ei⁹ flagella inenio. Poti⁹ gaude sub flagellis qr tibi seruat hereditas.

¶ Crisо. Attẽde q; nõ ait. Oñis qui flagellat filius ẽ. Sed omnis filius flagellatur. aliter enim nullus recipitur.

¶ Ergo adulteri. Nota nõ iure vocari p̃iem. q; ex adulterio genuerit qr ab eo geniti nõ dicuntur filij legitimi.

¶ Reuerebamur. Reuereri ẽ cũ timore bonorẽ impendere.

¶ Et illi quidem. Item alia ratio quare obtemperandũ deo est

vel. Adutile scilicet in recipiēdo sanctificationem.

Disciplina. quę grece pbedia: est eruditio p molestias quādo p pec catis suis mala quis patitur vt corrigat quę hic intelligitur. Est ꝛ disципli na ḡ sciētia dicit ꝛ a discēdo nomen accepit ꝛ grece epystemon dicitur.

Manus. i. affectū charitatis. quo deū ꝓplectebamini olim. iterū eri gite sursum ad deū. ꝛ Genua. i. fortitudinē ḡ soluta est refrigerata cha ritate.

Gressus. r. i. vt ve stra fides recte incedat confitendo quod cre dit. ꝛ si opus est patien do. fides quę recte dici tur pes quia totū por tat. Ita rectos. vt non aliquis deuiet a vera uia fidei. sicut ille q̄ car nales obseruantias re cipit. quod ē errare. Et non claudicꝫ. vt qui ti more passionis titubat sed sanet si erauit. vel timuit. Vel recti gres sus sunt recta intentio in operibus.

Sanctimoniam. i. castitatem mentis et corporis. vnde. Beati mundo corde. q. i. deū vi.

¶ Sine qua ne mo videbit deum. Ecce quomō exterruit amatorez boni. i. visio nis dei. Non dixit in ignem mittetur vel ifa tigabilibus tortoribus. dabitur quę tamē uera sūt. Sz volēs te ama torem boni esse. i. visio nis dei nō formidato rem mali ait. Sim qua ne. vi. de. rē. Ex eo ipo quod desideras te ter ret. Aliud est timere pe nam aliud amare iusti ciaz. Si timore geben ne non facis malum. est quidem in te fides quia credis futuruz iu dicium dei. Gaudeo fi dei tuę. Sed adhuc timeo malicie tuę. Sit ergo inte pax et sanctimonia sine qua nō videbitur deus. Nam vnde deū videamus nō hēbimus. si cō tendendo in nobis oculū extinxerimus. Simus pacifici vt agnoscamur fi lij. simus mundi corde vt videamus deū. Beati enim pacifici. quia filij dei. voca. Beati mūdo cor. qm̄ ipsi de vi.

¶ Contemplantes. Ne dubitetis posse esse tam pacientes. q̄ gratia dei ꝓsto est. sed ne desitis ei. hoc modo potestis retinere gratiā. neq̄. ra. a delectatio peccati verius dicitur amaritudo. ꝛ ideo vitanda.

¶ Radix amaritudinis. mala cogitatio. quę non dulces fructus. i. opa. Sed amaros generat. quibus impeditur iter ad cęlum.

¶ Ne quis fornicator ꝛc. Hic quomō ꝓtemplari debeāt nequa ra dix amaritudis germinet ostēdit p partes in quib aliquos de illis notat.

¶ Prophanus. Quasi porro. i. longe a phano. i. templo dei. i. peni tus irreligiosus.

¶ Vel. Ne quis fornicator vt cū fide teneat carnales obseruantias vt cōcubinā quę est spiritualis fornicatio. Vel Prophanus. prorsus fidem negligens. Vel erant aliqui inter iudęos sectatores esau in fornica tione et castrimargia.

¶ Ut esau. Qui dicitur fornicator quia contra voluntatē patris ꝛ ma tris vxores alienigenas duxit. Prophanus dicitur quia castrimargus. i. seruus ventris extitit ꝛ gulosus vendens primogenita sua p lēticula rufa.

¶ Primitiua. Vel ꝑmogenita sua ꝑmitia hic appellat honorē et dig nitatem sacerdotij. Q̄z ante sacerdotiū aaron oēs primogeniti erāt sacer dotes sicut fuit sem. Et hęc erat magna dignitas quia ꝛ de substātia ꝛ he reditate paterna maiorem portionem sumebat. Vestiūq̄ ornatus loc pletior resplēdebat eiq̄ benedictio data fuit qui pro ventre dedit benedictionem. Cuius factum ideo cōmemorat vt deterreat ab illius similitudine.

¶ Non enim accessistis. Dixerat ne quis desit gra tię his mōis q̄s subdidit. parata enim est gratia. Et hoc est. Nō enim ad aspitatem legis quā describit. vt econ tra intelligatur suauitas gratię. Non ad ig nem. sed ad spiritū sanctum qui est ignis ꝓsumens peccata. ad quez non motu corporis sz spiritu itur. Turbinem. Turbo ē uis uē torum cum grandine ꝛ pluuia. ꝛ significat im petum vitiorum. quę p legem magis domiata sunt. modo uenitur ad serenitatem p gratiam spiritꝰ. Caliginem. Quia obscura lex. mō clara itelligētia. Procellam. quę est maior q̄ turbo. i. tempestas. quę quocūq̄ impellit. hęc est seruitus peccati scōm opationem. quę p legem trahebat ho mines. mō autem est re quies a vitijs in perfectis. Tubę sonum. que est signum motionis ad bellum. i. motꝰ delectationis. qui non p legem. sed p gratiaz extinguitur. Vocem verborum. Huiusmodi vox est legis pręceptio et comminatio quā populus grauem putauit ꝛ intolerabilē q̄ sola pręceptio erat sine gratia adiuuante. Nō enim portabant. Quia sine gratia insufficientes erant ad obseruanda pręcepta. Et si bestia tetigerit mon. la. Mōs est diuinitas. Bestia defectus rationis. q̄d ē quando verbum blasphemię proferturī deum. Tangere est offendere. Tangit ergo montē bestia. qui offēdit deū blasphemia quē ꝓcipit lex sine mia lapidari. Sed in ęcclesia si vult reuerti misericordi ter suscipit. Moyses exterritus ē. q̄ tanta erat aspitas vt ꝛ pfecti tenerentur. q̄ nō erat ibi adiutrix gratia. Mō aūt nec impfectis grauis ē pceptio cum iugum suaue. ꝛ onus leue. Nō ad tam aspa. Sz accessistis. ex su pioribus ista pendēt vbi dicit ad quę accesserint post remotionem illoꝝ ꝛ nō ponit contraria eoz quę ex opposito intelligūtur sicut supra assignatū est. Sed ꝑmum q̄d ex eis sequit. vt p hoc magis suadeat tenendaz esse gratiam. Ad syon. i. ad eos qui in alto speculātur deuz. q̄d speculari est magnū ꝑmium. Et ciuitatem dei. q̄ deus in eis habitat. q̄ eos iustificat. aliud pręmium. Ad deum iudicem omnium ꝛ deum spiritum iustorum ꝛ perfectorum. i. ad deū qui erit possessio iustoꝝ cum erit omnia in oībus. Erit ꝛ alioz. sed magis pfectoz. et p hoc suadet pfectionem. Vel accessistis ad spūs iustoꝝ. quib socij in fide ꝛ ope. Vel ad spūm sanctum. qui facit pfectos iustos. Per quę aūt hęc omnia habeant subdit. Testamenti noui mediatorem. id est p ihesum qui dedit testamentū. ꝛ p sanguinem xpi. Melius loquentē. q. abel qui p mus iustus fuit quē ꝛ posuit pro omnibus alijs. quoz sanguis nullam remissionem facere potuit. tunc multominus sanguis animalium. sed sāguis christi fecit. Vel melius loquitur. i. loquētes facit. q̄d ihesus est filius de a quo redempti sum⁹. q̄z sanguis abel qui facit nos loqui abel fuisse virū

¶ ſ cogitatio mala. ſ delectatōis noxie ꝛ qua a maritudo

dei. Ne qua radix amaritudinis

ſ ad consensum et operatōnem veniens † ſ illam gratiam

surſuz germinans impediat. ꝛ per

ſ amaritudinem † ſ exēplo. et ideo graue est. ſ p partes. in quibus aliquos notat

illam inquinentur multi. Ne q̄s

ſ sit ſ alienꝰ a deo. † ſ ecce q̄ procul a religione: qui pro ventre dedit bñdictōez

fornicator aut prophanus vt esau

qui propter vnam escam vendidit

ſ dignitatem † ſ ne sitis sicut esau. quia reprobatus est

primitiua sua. Scitote enim quo

ſ ita cauendum est. ne cum post mortem debent recipere benedictionem. reprobēt. et penitentia eis non valeat.

niam ꝛ postea cupiens hereditare

† ſ a deo ysaac confirmante benedictionē iacob.

benedictionem † reprobatus est.

ſ Caruit benedictōne. non q̄ non peniteret. sed q̄ nō penituit vt debuit. dicēs veniat dies luctus patris mei. et occidam iacob fratrem meum † ſ venie ꝛ locum benedictionis per penitentiam.

Non enim inuenit † penitentię lo

† ſ ex indignatione et dolore amissi honoris contra fratrem. non ex vera penitentia

cum. quanq̄z cum † lacrimis inquiſ

ſſz eam. Non enim accessistis ad

ſ id est. palpabilem † ſ quo motu corporis accederetur.

tractabilem ꝛ † accessibilem ignem.

ſ vel commiationem ipsius legis. ſ hec in datio ne legis facta sunt. vt corda iudeorum concuterentur. ne auderent legem transgredi. Non hic terror in euangelio.

ꝛ turbinem. ꝛ caliginem. ꝛ procel

lam. ꝛ tubę sonum. ꝛ vocem verbo

iustum' in figura christi immolatum.

¶ Caligo obscuritatem legis significat · turbo commination̄em. Si quis hoc fecerit · morte moriatur. Procellam ipsam vindictam. Sonus tubę · aduentū dei vñ. In tuba dei descendit · ę · id est in voce angelorum · vox verboꝝ non ipsius dei sed angelorum. Per angelū enī loquebatur moysi

¶ Aug. Vide ergo distantiā Ibi post pascha quod agitur īmolatione celebratuꝫ erat quīquagesimo die descendit deus in syna in igne sed plebem longe stantē territans · digito suo scribens in lapide non in corde. hic vero spīritussanctus qui ē digitus dei vēit vbi congregati erant fideles in vnum in igneis linguis non de longinquo territans immo sedit super singulos eoꝝ · ꝛ ę̄lo quidem factus est subito sonus quasi ferretur flatꝰ vehemēs sonuit sed nullus expauit. Ibi ignis · ꝛ fumus hic autē ignis ferens.

¶ Qui conscripti. sunt. Q. Ne dubitetis ad angelos peruenire · quia vestri antecessores puenerunt · ꝛ hoc est · qui conscripti sunt · i · cum eis qui in ę̄lis sunt scripti sunt · i · ī eorum ordine sunt.

¶ Mediatorem. ie. Quia enim incredibile videbatur qđ promittebat deus scilicet ex hac mortalitate corruptōne abiectione in formi puluere futuros homīes ęquales angelis dei. Non solū scriptura hominibus fecit vt crederent: sed etiam fidei suę posuit mediatorem non quēlibet prīcipem vel angelum sed vnicum filium vt qua via nos perducturus esset ad illam ineffabilez immortalitatē · ꝛ cū angelis ęqualitatē per ipsum filiū ostenderet · ꝛ preberet. Parū enī erat deo facere filiū suum demonstratorē nisi ideo eum fecit viam ut per illam iremus. Missus est ergo medicus quem nō cognouit egrotus. Ideoq; eum occidit sed · ꝛ aspersus sanguis medici valuit ad medicamentum egroti. Venit vt visitaret occisus est vt sanaret.

† ſ non loquatur nobis dominus deus ne forte moriamur.

rum · quam qui audierunt † excusa

† ſ non poterant ferre vocem angeli pre timore vidētes totum montem syna fumare procellas tonitrua · ꝛ voces tubarum audientes.

uerunt se ne eis fieret verbū. † Nō enim portabant quod dicebatur ·

Sic precepit dominus ſ moyses dixit · longe state quia si bestia etiam ſ grādine.

· ꝛ si bestia tetigerit montem lapida

† ſ multum fuit terribile · quod ꝛ moysen terruit vt subditur. Moyses &c. † ſ q̄ non adire auderēt.

bitur. † Et † ita terribile erat quod videbatur. Moyses enim dixit.

ſ quid ergo alij.

Exterritus sum ꝛ tremebundus ·

† ſ id est · ad eos qui in alto deum speculantur · qō speculari est magnum premium. † ſ hoc est

sed accessistis † ad syon montez · † et

† ſ ad visionem pacis celestis.

ciuitatem dei viuentis · † hierusalē

† ſ ad · † ſ cum pluribus maior beatitudo. ſ quorum socij futuri estis.

cęlestem · † ꝛ † multorum milium an

ſ ad.

gelorum frequentiam · ꝛ ecclesiaꝫ

ſ apostolorum ſ qui primi crediderunt † ſ quoꝝ nomina scripta sunt in libro vite · ſ ad similitudinem · vt patres conscripti.

primitiuorum · † qui conscripti sūt

† ſ id est · christum cui pater dedit omne iudiciuꝫ ſ ꝛ ita iudicabitis cum eo ·

in cęlis · † ꝛ iudicem omnium deuꝫ

ſ spiritus · id est · animas ſ vel spirituum

ꝛ spiritus iustorum perfectorum ꝛ

† ſ per quem possunt fieri socij angelorum

testamenti noui † mediatorem ihe

† ſ ad emundationem sanguinis christi. ſ qz

sum · † ꝛ sanguinis aspersionez me

iste veniam · ille vindictam · iste salutem: immo ꝛ p sequentibus veniam cuꝫ inquit. Pater ignosce. &c. ille damnationem clamat. † ſ ꝛ quia ad ihesum ac cessistis cuius sanguis melius lo · &c ergo.

lius loquentez q̄ abel. † Videte ne

† ſ per euangelium · qui carnalia prohibet · ꝛ spiritualia precipit † ſ patres nostri

recusetis † loquentez. Si enim † illi

ſ penam † ſ id est · christum · qui terrena · id est · carnales obseruantias dabat per moysen · ꝛ terrena promittebat ſ moysen · vel angelum

non effugierunt recusantes † eum qui super terram loquebatur: mul

ſ non effugiemus † ſ eundem loquētem nobis spiritualia · ꝛ promittentez eterna

tomagis nos qui de † cęlo loquen

ſ quia idem

tem nobis auertimus · cuius vox

ſ vt communaretur ne recusarent † ſ cum de terra loquebatur ſ cum legem dabat in syna

mouit terram † tunc. Modo autem

¶ Sed etiā cęlum, quod inferius est scilicet aerium, vñ dicūtur aues cęli. Totus autem pene aer iste ventosus quem cęlum vel cęlos scriptura vocat istos vtique imos non illos supremos vbi sol ꝛ luna ꝛ sidera constituta sūt dicit hic scīptura mouendos ꝛ alibi pituros propt magnam sui quandam cōmutationem.

ſ non minatur · sed promittit · ꝛ ideo multom̄ debetis recusare † ſ in aggeo hoc legitur

repromittit dicens · † adhuc semel

ꝛ ego mouebo non solū terraꝫ · sed

† ſ inferius ſ aereum · † ſ huius auctoritatis sensum exponit

etiam † cęlum. † Q autem adhuc semel dicit · declarat mobilium transſ per adhuc · m · ſ qō potest · quia fecit ea

lationem · tanq̄ factorum · vt ma

ſ hoc notat per semel † ſ postea eternaliter

neant ea quę sunt † imobilia. Itaq; ſ iam spe.

fratres · regnum immobile suscipi

entes · habeamus gratiaꝫ per quā

† ſ quia deus et iudex omnium

seruiamus placētes deo cū † metu

ſ amore honoris · quia pater · id est · diligentes eū vt patrem † ſ per gratiaꝫ possumus placere · quia deus consumit omnia peccata · et per hoc q̄ purgat et facit seruire in virtutibus: placemus deo

ꝛ reuerentia. † Etenim deus noster

ignis consumens ē.

C. XIII.

ſ hinc moraliter instruit apostolus ſ charitas sit inter vos · quia fratres estis.

Charitas fra

ternitatis maneat i vo

† ſ qz hanc habuerūt antequā spoliarētur suis.

bis · ꝛ hospitalitatē † nolite oblīuisci. † ſ abraham ꝛ loth. ſ deo.

Per hanc enim placuerūt † qui

dā angelis hospitio receptis. Me

ſ q̄ preter hospites ſ pro fide christi ita eis cōpatiendo ſ benefaciēdo. † ſ ita cōpatimini ꝛ subuenite ac si essetis vincti.

mentote vinctorū † tāq; simul vin

ſ quibus imminet labor.

ſ benefaciendo. † ſ per quod erpti estis quid necesse sit laborantibus.

cti · et laborantium tanq; ꝛ † ipsi in

ſ no meretricabile.

corpore morantes · Honorabile

ſ vt amore filiorū vxor ducatur legitima temporibusq; certis ab ea abstineatur.

ſ sit

cōnubium omnibus · ꝛ thorus im

ſ nō adulterium

maculatus · Fornicatores ꝛ adulte

ſ eternaliter damnabit. ſ ꝛ si aliter putēt quidam dicētes peccata carnis deū non curare.

ſ vita.

ros iudicabit deus. Sint mores

¶ Quę sunt immobilia. Quasi id quod sūt. Quia quid quid erunt vel in principalibus essentijs vel in formis extrinsecus sumptis · secundum id immobilia erunt.

¶ Itaq; fratres regnum immob · Quia cęlum ꝛ terram immobilem promittit patet q̄ habemus gratiam · sine qua non possemus ad illud promissum peruenire · sed per eam suscipimus illud regnū immobile · ꝛ ideo nullus desit gratię.

¶ Vel. Habeamus gratiam. Id ē. fidē. spem · et charitatem · cum sancta opatione. Vel habeamus gratiaꝫ · i · gratias agamus de omnibus non murmurātes in aliquo quia sic bene seruitur deo.

¶ Deus noster ꝛc factus ignis. i. spiritus sanctus · qui est ꝛ donū et gratia illa · qz nobis gratis datus.

¶ Augustinus Abraam humanitatis officia prębens quę necessaria nisi infirme carni esse nō possunt mirū nisi homīes arbitratꝰ est · sed in quib⁹ deum loqui intellexit · quibusdam indicijs postea ā gelos esse cōgnouit · cū se vidente in cęlos irēt. Sic ꝛ loth qui occurrit ꝛ adorauit: angelos intellexit: sed rursuꝫ cū ad refectionez inuitat hoīes putat. Apparebat ergo quibusdā signis diuinit⁹ eē missos q̄ hoīes tū eē crederēt. Exhibuit itaq; hospitalitatē ut sctis hoib⁹ in quib⁹ deū eē cognouit · cum eos sicut ꝛ ipse abraaꝫ angelos eē nesciret. Abraam in trib⁹ Loth in duob⁹ deū nouit · cū singlarit' eis loquebāt · tū hoīes eos arbitrabantur · cum refectionē mīstrabant. Quidam. Vt loth · nesciēs esse angelos · sciēs tū quis in eis esset. Aug. Alia trāslatio. Per hāc enim quidā nesciētes hospitō receperūt anglos vt abraā ꝛ loth receperūt eos nesciētes eē anglos ꝛ arbitrātes eē homīes · q̄b⁹ deꝰ eēt ꝛ loqueret.

¶ Tanquam si. Sicut vobis victis velletis subueniri vel laborātib⁹.

¶ Sint mores. Postquā sua pdiderant volebant iteruꝫ congregare

quōd prohibet. Sed ne diceret quid si necessaria defecerint subdit consolationem. Ipse omnipotēs deus dicit. Non te deseram. Hoc dicit omni sperāti in se sicut iosue ita est nobiscum vt confidenter dicamus. **Non timebo quid faciat mihi homo.** Hō ois aduersar⁹ etiam dyabolus qui homo ab officio eo scilicet q̄ hominem decipiat.

¶ **Sine auaricia.** Auar⁹ est q̄ tenax est ī largiendo cupid⁹ī accipiēdo ¶ **Neq; derelinquā.** Derelinqueretur qui fame periret. ß q; hoc non est: non sit homo cupidus.

¶ **Memētote prepo.** ⁊c. Quia longus est de singulis dicere monet seq̄ magistros.

¶ **Christus ihesus heri ⁊c.** Hoc pertinet ad superiorem sētentiam vbi testatus ē deum dixisse. Non te deseram neq; derelinquā. Poterat enī ille videri q̄ ß promissio ad iosue tm̄ pertinerz ad q̄d respondet q̄ z nos iuuabit sic iuuit illum q̄ non dubitādum q; qui heri i in preterito adiuuit iosue hodie i in presenti adiuuat z adiuuabit futuros p omnia secula

¶ **Doctrinis variis ⁊c.** Quia p gratiam licitum est oībus cibis vti predicabāt alii qui nō eē peccatū escis affluere: ß bonū eē. Alij vero supstit iose docebāt abstinendū eē a quibusdā cibis q̄s lex phibet quosdam cōcedens qui escarū dia et obseruatiōe multos seducebāt contra quos apostol⁹ doctrinis q̄ variē sunt a nīs i diuersē q. Bīa q̄ oīa p mittit loluēdo a lege: ꝑfirmare cor debetis z non studere escis q̄a non profuerunt ad salutem ambulantibus non dico se sustentantibus sed qui perseueranter studēt in eis. Vel discernēdo vel nimis affluēdo. Abstinentia quidē qua abstinet a peccato prodest. Cibor vero illa custodia nihil profuit sed fides. Similiter abūdare gratiarum donis prodest. Vētrē vero obruere escarum mole nocet.

Hi non absurde cōpantur leprosis q̄ scām verē fidei non habētes varias doctrinas ꝑfitentur errōris. Non enī abscondūt imperitiam suam sed pro summa peritia pferunt in lucez z iactantiā sermonis ostentant. Nulla poro falsa doctrina est q̄ non aliq̄ vera intermisceat. Vera ergo falsis inordinatē pmixta in vna disputatione vel narratione velut in vnius coloris corpore apparētia lepre ꝓpantur humana corpora, diuersis coloribus variāti tales vitandi sunt sicut hic docet apostolus.

¶ **Habemus altare ⁊c.** Item non studendum escis quia habemus altare i corpus christi in fide cuius oblatē ꝓces z opatōes sūt acceptē deo

¶ Habem⁹ altare. Refert consuetudinē legis ad mysteriū: sensumq; spūalem. legis preceptum fuit vt decima die mensis septimi a festiuitate pascha li in festiuitate videlicet propitiationis acciperent vitulum et hyrcum et immolarent intra castra quorum sanguinem ferret solus pontifex in sancta sanctorum oraturus pro pplo. Carnes vero extra castra cremarent nec esset licitum alicui tabernaculo deseruiēti ex illis comedere. Xp̄us vero ille vitulus z hyrcus. ipe est enī vitulus quē pius pater in reditu filij prodigi īmolauit. Ipse est z hyrcus qui pro peccatoribus oblatus. Ipse z pontifex qui intrauit celū interpellās pro nobis. Intra castra hierusalē immolat⁹ est vocib⁹ z iudicio iudeor sed extra in cruce igne passionis carnes eius cō

buste sunt. Altare vbi extra castra cremabātur carnes altare ē ecclesie vbi cōsecratur corpus dñi. De quo ptātem nō habēt edere qui corpi seruiunt .i. fornicatores z ebriosi z huiusmōi. Sicut xp̄s sic z sui extra castra .i. ꝑsationem secularīū spīū sancto accēsi ꝓsumūt quidquid carnale ē in eis macerādo se z mortificādo mēbra sua cū vicijs z ꝓcupiscētijs. Vel etiam martyrio sanguis eor .i. vita laudabilis deo p xp̄m p̄sentatur. Vel sanguis .i. animę eor in celū ferūtur. In altari .i. fide offerunt. Ad quod nō audēt accedere carnales sclīa mātes. Propter qd misterium implendum ibel⁹ extra portam passus est.

¶ **Tabernaculo deseruiūt.** Id ē, obseruātijs legis vt q̄ cibos discernunt z alia hmōi legalia seruāt q̄ noīe tabnaculi signat quia ad temp⁹ sunt imposita. Vel corpus recte dicit tabernaculū. q; ad temp⁹ in eo manēdum est. z ideo nō est ei seruiendum in desideriis.

¶ **Quorū enim ⁊c.** Per duplicē allegoriam. vnā veteris z alterā noui testamēti. probat corpus xp̄i nō esse edendū ab his q̄ tabernaculo deseruiūt. Ad hoc enī corpa aialium extra castra cremātur. z ꝓpterea christ⁹ extra portā passus ē. vt nos qui corpore et sāguine eius a peccatis mūdari volum⁹ impropria z āgustias passuri. tabernaculi delicias deseramus.

¶ **Animalium.** Xp̄s p illa aialia significabat. Agnus est secundum mansuetudinē z innocentiam. hyrcus: q; caro pallibus z mortalis aries: q; via cia ꝓpulit gemino cornu charitatis. Taur⁹ fortitudine resurrectionis. Hō aūt cremat cinis efficit. Per cinerez memoria rei p̄teritę accipit. Extra castra esse est voluptates corpis exire. His ergo qui sunt extra castra cremātur corpus .i. memoriale efficit si quis enim voluptuose viuit non habet efficacē memoriā xp̄i. Sanguis aūt eius illatus ē in sancta sanctor p pōtificem q; per se pontificē oblatus est patri vt sic introirem⁹ in sancta celestia vel hor sanctor corpa cremātur .i. ieiunijs et alijs laborib⁹ affligunt. Extra voluptates carnis. Quor sanguis in. Quia hor tantū ē sanguis christi quibus scilicet prodest per quam intrant in sancta. Quod totum est. Illis tantum prodest sanguis christi qui voluptates deserunt z corpus affligunt.

¶ **Porta est** sensus corpis in quor nullo xp̄s peccauit z iō extra pass⁹ Et nos hostio sensuū vitijs clauso extra patiamur.

¶ **Per ipsum ē.** Qui est nobis via a quo sumimus exemplū ad martyrium.

¶ **Confitentium.** Augustinus. Ergo qui timetis dominum laudate eum. Vt autem libere colatis eum discite amare quem timetis z poteritis laudare quē amatis. Timentes enim eum homines veteris testamenti propter litterā torrentem z occidentem nondū habētes spūm viuificantē currebāt cū sacrificijs ad templū z in figura sanguis xp̄i quo redempti sumus q̄uis nesciētes quid ꝑfiguraretur cruētas victimas īmolabant. Nūc vero in gratia noui testamēti spūale sacrificium laudis offertur quo deus honorificat cuius inuisibil sacrificij illud visibile sacramentū signū erat.

¶ **Beneficientię.** Euacuata sentētia prauor de gula, redit ad mores

Beneficientię .i. largitatis in alios. Et si vestra substãtia sit ablata. tñ ex bis quę habetis elemosinas date. Quod supra. Nõ deserentes collectionem.

¶ Obedite. Haymo. Obediendus é vtiqꝫ prelatis z predicatoribus inqꝫtum doctrina z mores illoꝝ sanctę et pie existunt. Si aũt a via rectitudinis deuiauerint non faciamus qualia agũt. sed qualia dicũt nisi forte z in doctrina aberrent Vnde dñs ait. Quę dicũt facite quę ãt faciunt nolite facere bñt q̃dem dignitatẽ licet vtę sint pdite z ideo nõ ad vitam eoꝝ sed ad moꝝes intendite

¶ Vt cũ gaudio. Aug. Faciamus vtiqꝫ ista cũ gaudio quãdo videmus hoĩnes proficere ĩ verbis dei. Tũc enĩ cũ gaudio laborat oparius in agris. quãdo attendit arboꝝes et fructum videt qñ attẽdit segetẽ z videt vbertatem. Tunc intelligit qꝫ non sine causa laborauit nõ sine causa dorsum curuauit non sine causa manus attriuit non sine causa frigus estusqꝫ tolerauit.

ſ charitatis. qua omnia putãtur communia

autem z ꝯmunionis nolite obliuiſci ſ non ĩ illis antiquis. ſ quia per elemosinas hostes vincuntur. peccata extinguuntur. vnde propheta. Misericordiam volo. et non sacrificium

ci. Talibus enĩ hostijs promeretur ſ quantũ ad precepta vt scilicet faciatis que per eos precipit ecclesia

deus. Obedite prepositis vestris ſ vt reuerentiam exhibeatis † ſ predicando bonum exemplum dando et exteriora prouidendo † ſ solliciti sunt.

z subiacete eis. Ipsi † enim † pernigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ſ obedite ſ quĩ ſ vt cũ gaudent vos proficere ſ vigilent ſ cuꝫ murmuratione et tristicia.

dio hoc faciant et non gementes. ſ non gementes. qz tunc non proderit vobis cura eoꝝ † ſ non dico illis. quibus prodest etiã tristari de vobis.

Hoc enim non expedit † vobis. Oſoe vobis.

rate pro nobis. Cõfidimus enim ſ de preteritis. ſ volũtatem.

quia bonam conscientiaꝫ habemus ſ non solum in gentibus. † ſ tam iudeos qꝫ grecos ſ in futuro

in omnibus bene † volentes conuersari. † Amplius autẽ deprecor ſ orare pro me

vos hoc facere quo celerius restituar vobis. † Deus autem pacis qui ſ resuscitauit † ſ de sepulcro qui locus propter mortuoꝝ est

eduxit de † mortuis pastorem magnum † ouium in sanguine testamẽti ęterni dominum nostrum ihesũ ſ aptos faciet. ſ vt velitis

christum. aptet vos in omni bono ſ etiã. ſ ope. ſ eã qꝫ ipe vult. ſ ipe. qz nõ ex vo. vt faciatis voluntatẽ eius. faciẽs in

vobis quod placeat coram se. per ſ z hoc ſ nõ per carnales obseru. † ſ christo vna cũ patre z spũ sancto ſ non carnalibus obser.

ihesum christum. † cui gloria in sę † ſ cõfirmatione. q. ita fiat vel verũ est qđ dixi.

cula sęculoꝝ † amẽ. Rogo autem † ſ. i. epistolam. que est cõsolatio z adhortatio. ne dicam admonitio ſ pacienter.

vos fratres vt sufferatis † verbuꝫ † ſ non quasi apostolus scripsi vobis

solacij. Etenim † perpaucis scripſi etiã seruiendo z bonorãdo

si vobis. Cognoscite fratrẽ nostrũ ſ co apostolũ z coadiutorem in predicatione † ſ a me. in iter qđ volebat. vel ad predicandum directum vel forsitan a carcere in quo ante detentus fuit

tymotheuꝫ † dimissum. cum quo si † ſ in hoc reddit attentos z mansuetiores

celerius venerit † uidebo vos. Salutate omnes prepositos vestros ſ sanctificatos in baptismate subditos

et omnes sanctos. Salutant vos ſ per hoc nota eũ a roma scripsisse ſ purgatio peccatorum

z alia dei munera

de italia fratres. Gratia cum omnibus vobis. AMEN.

¶ Expliciunt epistole pauli.

¶ Vel hoc faciant. i. reddant rationeꝫ deo securi de premio. z non gemẽtes anxij vel desperantes de vestra damnatõe.

¶ Orate pro nobis. Supbiam elatõ nemqꝫ mentis quorundam pontificuꝫ percutit qui dedignãtur precari subiectos quatinus pro eis oratio nes fundant.

¶ Bonã conscięntiam Conscięntia nos non accusat nec nobis pscij sumus qꝫ vobis ĩ sidias fecerimus nihil cũ fictione protulimus nihil negotiatõis gratia fecimus. Ne ergo sinistre qđ arbitremĩ.

¶ In omnibus Accusabatur qꝫ suã gẽtem negligeret. sed oñdit se habere affectum ad omnes. iudęos vel gẽtiles de quoꝝ ꝓficientiis bonis gaudet eisqꝫ ĩ futuro meliora optat

¶ Testamentũ ẽ ęternum. quia aliud ei nõ succedet.

¶ Faciens in vobis. Nihil enim boni habere potestis nisi illo preueniente z subsequente

¶ Eteniꝫ perpauꝛc. Q. non põt quisqꝫ longitudinẽ sermonis abnuere hoc qꝺ ipe erat qđ aduersarij facibãt et ideo latẽter hoc tangit.

¶ Salutate oẽs. ꝛc. Sicut generaliter oĩbus scribit ita generaliter oĩbus prelatis et subditis salutem optat. Salutare enim est salutem optare.

Actus apostolorũ

LVcas medicus antiochensis greci sermonis nõ ignarus scriptit euangeliũ.sectator pauli:comes peregrinationis eius.Dic etiã aliud uolumẽ edidit.quod titulo actuum apostolorum prenotat'.cui⁹ hystoria usq; ad bienniũ rome commorantis pauli peruenit.i.ad quartum neronis annum.ex quo intelligimus in eadem vrbe librum esse compositum.

DE loco quidẽ i quo actus apostolorũ scripti sunt.hieronymi tenenda est sententia.qui dicit' greci sermonis non fuisse ignarus qua ligua nouũ.t.excepto matbei euãgelio:z epla pauli ad hebreos tiñ scriptũ ẽ. Oportebat enim vt indicia sermonis diuini ea lingua scriberent':ad quã omnes velut ad sapientiã z omniũ disciplinarũ fontẽ concurrũt:quãdo i fine seculi i omnibus gẽtibus deus esse notus uoluit.

SVspicantur quidã quotiensciq; paulus i eplis suis dicit:iuxta euangeliũ meum:luce volumen significari. et lucam nõ solum a paulo didicisse euangeliuz.qui cum christo in carne nõ fuerat: sed etiã a ceteris apostolis. qõ ipse i principio sui voluminis declarat dicens.Sicut tradiderũt nobis:qui ab initio ipsi viderũt z ministri fuerũt sermonis. Igitur euangelium sicut audierat scripsit. actus apostoluz sicut viderat composuit.

ITem de causis scribẽdorũ actuũ apostolorũ. quedã quidẽ luce argumẽto patefacta sunt. Prima hec est: vt qz aplici iminutio numeri sancte scripte p̃ simone narrata ẽ. ipsius etiã ipletio canonico libro enarret'.z vt pauli extra.xij.apostoloz numerũ assũpti autoritas teneat'. vt eius eple iter canonicas scripturas habeãt'.precipue canonice scripture testimoniũ habẽtes:que cõuersionẽ z quersationẽ ei⁹ plenissime profert. Tertia causa est: vt perfectus perfecti spiritus aduẽtus: perfecto apostoloz numero cõpletus sancti canonis enunciaret' hystoria. Ob hoc igit' z hoz similia que post ascensum saluatoris cõtigerũt:satis vtile imo z necessarium erat conscribi actus apostolorum.

LVcas natione syrus:cuius laus in euãgelio canit'. apud antiochiã medicine artis egregius: z apostoloz christi discipulus. postea vsq; ad cõfessionẽ paulũ secut⁹ sine crimine i virginitate permanens: deo maluit seruire.qui octoginta z quattuor ãnos etat' agẽs in bithinia obiit plenus spiritu sancto. hic spiritu sancto instigãte: in achaie partibus euãgelium scribens: grecis fidelibus incarnationẽ dñi fideli narratione ostendit.eundẽq; ex stirpe dauid descendisse mõstrauit. Cui nõ imerito potestas scribendi actus apostoloz i ministerio datur: vt deo in deum pleno:z filio perditionis extincto.oratione ab apostolis facta dominice electiõis numerus cõpleret'.sicq; paulus cõsummationẽ aplicis actibus daret.quẽ diu p̃ stimulũ calcitrãtem dñs elegisset.qõ legẽtibus z requirentibus breui volui potius ostẽdere sermone: q̃ prolixius aliquid fastidientibus prodidisse:quẽ ita diuina subsecuta est gratia. vt nõ solũ corporibus sed etiã animabus eius proficeret medicina.

Actus apostoloz nudam videtur habere vel sonare hystoriã. z nascẽtis ecclesie infantiam texere. Sed si nouerimus scriptorẽ eorũ lucã medicũ esse:aduertimus omnia verba illius aĩe languentis esse medicamina

.Bed.

PRimũ quidẽ sermonem.i. euangelium:cui secũdum addidit: id est act⁹ apostoloz. Cõpletio p̃mi est ibi vsq; i diem qua precipiens aplis ꝛc. Initium secũdi: quibus z prebuit seipsuz viuũ post passionẽ suã i multis argumẽ. Nã in euãgelio ihesuz ce

Cap. .I.

los ascẽdisse:discipulos a bethania birlm regressos testat'.nõ tñ ibi dicit q̃ p̃.xl.dies post eius passionẽ crebro apparuit: q̃ ascẽsuz de regno israhel iterrogauerũt: q̃ eo ascendẽte angeli astiterũt. z huiusmodi.

Feci.id est scripsi qz scribere ẽ operari.vel quia facti meruit esse scriptor euangelij.

Sermonẽ. Tot⁹ liber euãgelij vn⁹ sermo dicit'. q̃a vnũ habet sẽsũ. Aut singula rep plrali.Euãgeliũ

PRimum quidem

.i.Euangeliũ. ſ.i. Scripſi.

sermonem feci

ſ Nõ omnia dicẽte iohãe. Si scribãtur per singula nec ipsũ arbitror mdm̃ capere posse. Omnib⁹ modis doctrine z quãtũ singulorũ sufficit fidei sacerdotũ. ſ Dei amator.

de omnib⁹ o theophile quę cępit

Prius facere postea docere ne verbũ opere destruatur ſ Ante assumptionẽ.

ihesus facere z docere vsq; in diẽ

ſ Vos inq̃ testes estis horũ z ego mitto repromissionẽ patris mei in vos.
ſ Precepta dans que vel hic vel in euãgelio leguntur.

qua p̃cipiẽs apostolis per spiritũ

est bona annũciatio:i qua annũciatur requies post laborẽ:regnũ post seruitium: vita post mortem.

De omnibus. Dicti z facti christi quę iudicauit officio digna vel i tonea sue dispensationis.

Theophile. Dei amicus:vel dei amator: quia si tu sis amic⁹ dei:tibi scribit'.Cui euangeliũ scripserat:eidẽ z actus apostoloz scribit lucas medicus ad salutem anime ꝛc.

ſ Ad euãgelisandũ. ris.
ſ De multitudie huãni gene
ſ Non vos me elegistis sed ego vos elegi.ꝛc

sanctum quos elegit assumptus

ſ Potẽtia deitatis. ſ Non legatũ misit ad resurrectionẽ.

est. Quibus z prębuit seipsum

ſ Uolũtarie susceptã ſ Uel alijs dissimilẽ. quia non pro culpa sua est passus.

uiuũ post passionẽ suam i multis

ſ Ostensionibus.

argumentis per dies quadragin

ſ Apparere dicitur illud qõ isolitũ est. ſ Qđ erat signũ veritatis scz solita sibi dicere prius.
ſ.s. De euã

ta apparens eis z loquens de re

gelio ecclesia regno celesti.que oia vnũ regnũ sunt.

gno dei. Et conuescens precepit

ſ Uos aũt sedete hic i ciuitate quousq; induamini virtute ex alto.
ſ De visione pacis eterne non discedit ecclesia.

eis ab hierosolimis ne discederẽt

ſ Ad probationẽ fidei obedięte z patiẽtie

Sed expectarent promissionẽ pa

ſ Nõ apostolorũ vel aliorũ. vel nõ patris qui icarnatus non est.

tris quam audistis inquit per os

ſ Ideo indigetis promissione spũs quia i baptismate iohannis nõ est datus spus.

meum. Quia iohannes quidem

Quę cępit A baptismo iohannis quo iesus baptisatus est vsq; in diẽ quo assũptus est in celũ: q̃ de toto illo tẽpore lucas sermones texuit:qui i fine euãgelij ita scripsit. Cũ bñdixisset recessit ab eis:z ferebat' in celũ. Aliter. Cępit ihesus facere z docẽ vsq; in diẽ ꝛc. Quia omnia que fecit z docuit:inceptio quedaz fuit:eadẽ postea apostolis faciẽtibus z docentib⁹:z eoz seq̃ab

Facere z docere

Bonũ doctorem illi tuit vel instruit.qui facit qõ docet B.Sẽsus ẽ.scripsi de iesu a tpe quo signa cępit facere et docere vsq; in diem quo ijsdẽ cõpletis assumptus est. R. P̃cipiẽs aplis prędicare euãgeliũ per spiritũ sanctũ: p̃ quẽ p̃dicatũ est euãgeliũ q̃ verba i spirabat: z fiduciã tribuebat: vt p̃cipiẽs p spiritũ sanctũ. Qđ enĩ filius p̃cipit: hoc et spũs sanctus. Vel ꝓpter spiritum p̃cepit. q̃ nõ prędiceret nisi spiritus venturus esset.

Elegit. Hoc ad laudem apostoloz quoz act⁹ scribere ꝓponit.

Assumptus. A diuinitate vel a nube assumptus q̃si ver⁹ hõ.

Uiuũ. Corpus viuũ vel ꝓpriũ:nõ fantasticũ:qđ z apli cognouerũt tãq; notissimũ. Aut viuũ qđ p⁹ mortẽ viuebat. Vel viuũ.i.ãpli⁹ ñ moritur.

Per dies. Nõ tamẽ eis per.xl.dies continuos apparuit:post diẽ enĩ resurrectõis alios quattuor dies iteruenisse Johãnes dicit. Post quos rursus apparuit p̃.xl.q̃.xl.horis mortu⁹ fuerat.xl.dieb⁹ se viuẽ ꝓfirmat z per.xl.typus p̃sentis sęculi quo christ⁹ i eccl̃ia versat' potest itelligi. siue q̃ homo quattuor ꝓstans elemẽtis eruditur ꝓtra trãsgressionẽ decalogi.

Apparens. B. Ad instruendã fidem sue resurrectionis.sępius quoq; apostolis post resurrectionẽ viuus apparens cibũ sumit.carnem suã palpandam exhibet. Sed p misteriũ hui⁹ cõuersationis significat se impleturum quę ꝓmiserat. Ecce ego vobiscũ sum vsq; ad ꝓsummationẽ sęculi Iste numerus tempalem vitã significat:q̃ postq̃ cõsepulti fuerimus cũ christo per baptismũ i mortẽ:quasi mari rubro trãsito necessariũ habem⁹ ducatũ i hac solitudĩe qui ad celos nos perducat:z imaginis sue denario remunerãs p̃sentia sancti spiritus quasi vera quiete iubilei remuneret.

Conuescens. Signa veri corporis ãnũciat:quia nõ vno corporis sensu.sed visu:auditu:tactu:apparendo:loquendo: conuescendo probant'.

Promissionẽ. Quã ꝓmisit p iobel: vt habet' i sequentib⁹: z si a xp̃o ꝓmissa: a p̃re tñ cõplebit'. Vel patris dicit': q̃ i ei⁹ ꝛbo.i.xp̃o ꝓmittit'.

Quia iohãnes. B. Cũ diceret dominus·q̃ iohãnes baptisauit aq̃ vos aũt·nõ subiũxit vos aũt baptisabitis· sed baptisabimini spiritusancto: quia neq; apostoli: neq; sequaces eoz vsq; hodie i ecclesia aliter q̃ in aqua baptisare p̃ualẽt.sed inuocato nomine xp̃i:interior virt⁹ spũssancti baptisatoz aĩas et corpa purificat:qđ in baptismo iohãnis nõ fiebat.

B. Baptisma datur in duabus naturis. corporali scilicet et spirituali: q; homo qui baptisatur duobus pstat corpore. s. et anima: tm̄ unū est baptisma: sicut unus homo.
B. Baptisma. unctio. unde ꝛ in quibusdā libris inuenit sic. Johānes unxit aqua: vos ingemini spiritusancto. Baptisma aūt dñi: quod ī spiritusancto est: nō ad illud tēpus tm̄ respicit. quo apli ꝛ ceteri fideles illi? tēporis baptisati sunt aqua ī remissionē gr̄a spiritus a dño pcepta. Sed ad hoc etiā ī quo dño mittente spm̄ plenius acceperūt: quicūq; ēt modo baptismū in remissionē accepit: ī spū baptisat: cuius dono solutis peccatis: ut etiam in bono proficiat adiuuatur.

Vos autē baptisabimini.
Aug. Q̄n petrus negauit: non erant apli baptisati: nō aqua sz spū. post resurrectōnē enī dictū ē. vos vero baptisabimini spiritu sancto. nondū enī resurrectione christi et missione spiritus confirmati erāt Sicut iustis circūcisio nō fuit necessaria ātequā impareť abrahę ꝛ posteritati suę. sic postquā sacramētū noui testamēti. i. baptisma circūcisionis loco datuz est a dño dicēte. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sancto ꝛc̄. Certū ē nullū ad corpus christi ptinere: nisi baptizatū: p̄ter eos quib⁹ passio ꝑputať p baptismo. Itē scriptū est: qñ paulus baptisatus ē: ꝛ nō est scriptū qñ alij apli baptisati sunt sed debemus intelligere baptisatos esse: ꝓpter illud: nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ spiritusancto ꝛc̄.
B. Nondū fuerant baptizati. vel bapo iobis. nō aqua. sed spūsancto. quos itelligimus baptizatos. vl̄ qđ credibilius ē bapo xp̄i. Conueniens eīm erat. eos baptizatos esse: qui baptizabant alios.
Rab. Hic ꝓmittit̄ q̄ iohannis baptismo p̄cellet baptisma apl̄oz Qui a iohanne: baptisati sunt tm̄ aqua: ut patet ī andrea ꝛ in altero discipulo. petro etia dictū ē. qui lotus ē nō indiget nisi ut lauet pedes. postea a christo firmata est eorū fides: quoz etiā pedes in cena lauit: ꝛ quib⁹ corpus suū dedit. post resurrectionē insufflauit spiritū: die ascēsionis eos bñ dixit: postea misit spiritum.
Dñe si. B. Quia apparēs eis locutus fuerat de regno dei: ꝛ spūs sācti ꝓmiserat aduentū. ideo in p̄senti quer̄ūt de regno dei: si in p̄senti aduenīente spū sit restituendū: an in futuro sanctis reseruandum. Carnales enim resurrectione christi impleta: cito regnū isrl̄ credebāt esse venturū secundū illud. Nos autē sperabamus q̄ esset redēpturus israhel.
Non est uestrum nosse. Nō ait nō erit: sed nō ē. notans adhuc esse infirmos. ꝛ ideo ad secretū nō esse idoneos.
Cum vero ait. Nō est vestrū nosse t. ostendit qđ ipse sciat cuius sunt oīa quę patris: sed eis nō expedit nosse: sed ita uiuāt: quasi quotidie iudicādi
Quę pater. B. Illius inquit regni. tam secretū est tēpus: ut tantū scientię patris pateat: sed accipietis virtutē spiritussancti: ut quod ꝓpt̄ infirmitatē carnis nō potestis: possitis ex virtute spūssancti.
In sua potestate. B. Hoc ut verus homo excusabiliter dixit: sed tamen vna est patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti potestas. filius etiam potestas patris est.
Sed accipietis. Tollitur scientia temporum: sed diuinum quo indigent adhibetur auxilium. hoc modo cū pueris aliquid tollitur: aliud datur.

ſ multos vel vos. ſ Sola sine spiritu.

baptisauit aqua. vos aūt baptisabimini ſpū sancto non post

ſ Ad probandaz eorū obedientia. tēpus ītерponitur. multi n̄ erāt

multos hos dies. Igitur qui cōuenerāt interrogabant eum dicē-

ſ Dies pro celeritate salutis credentiū. quibus erāt predicaturi. ſ Continuatio. precepit eis ꝛc̄. qui conue. ſ Pre

ſ Seruus hoc profert. ſ Post tuā resurrectionem superueniente spiritu.

tes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israhel.

ſ Induces die iudicij. ꝛ regnū veri israhelis ſ Temporale vel spūale. ſ Quia vtrū qz pri⁹ posteritatē. qđ in greco manifestū est. ſ Insinuat spūale regnū a prophetis promissum tu ſ Nō huius sz huic isrl̄ī. isse.

stitues regnum israhel. Dixit aūt

ſ. i. nō ē hoīm die iudicij nosse vt q̄si suspēsi sp iudicāū expectēt. ſ Name rū tem

eis. Non est vestrum nosse tēporū vl̄ momētorū vsq; ad finē scli ſ Nō potestatis

ra vel momenta: quę pater posuit

net. quia de⁹ preteritū cernit quidquid vult futurum esse. ſ Ac

in sua potestate: sed accipietis vir

ne penitus tristentur.
Superuenientis spiritus ꝛc̄. B. Cum superueniet spiritus in vos: non regnum israhel: siue regnum dei in israhel vt putatis afferet: sed virtutem testificandi de me vobis p̄stabit: tantūq; illius regni tempus longe est. vt prius non solum hierosolimam: sed omnes fines iudeę ꝛ samarie. mundi etiam terminos per circumitū fama euangelii percurret.
In hierusalem et in omni ꝛc̄. Rab. Consequētia ordinis in uocabulis locorū conseruata est. hierusalem succedit ꝓtima iudeę ꝓuincia: cui samaria situ coniungitur: de hinc omnis terrę communio subinfertur.

ſirmi ſ Supuenit spūssc̄s. ſ Non indigetis ſ scie. quia supior iferiori signo natureinfunditur se rn cō cundū illud spūssc̄s fidēte superueniet in te. ſ Qui vos docebit.

tutem superuenientis spiritus sci

ſ interius. ſ resurre ctionis ſ Missione pacis. ſ Verbo et exēplo vel signis

in vos. ꝛ eritis mihi testes in hierusalem ꝛ in omni iudea ꝛ samaria. ꝛ vsq; ad vltimū terre. Et cuz

ſ Confessione. ſ Custodia preceptorū

quo precepit ne ab hierosolimis discederēt ſ Ut qui testes resurgentis sūt. sint etiā testes ascendētis.

hęc dixisset: videntibus illis eleuatus est: ꝛ nubes suscepit eū ab oculis eorum. Cūq; intuerentur

ſ Rab. Eleuatus ē. et suscepit ad infirmitatē carnis respiciunt. vel hoc referēdum ē ad potentiā diuinitatis. similiter et qđ sequitur. eum tem ī celum. secundū q̄ ait. Nemo ascēdit in celū nisi qui de celo descendit.

ſ Diuinitate vl̄ nube. prius eīm celū terrenū corpus no recepat ſ Principaliter sexus et numerus testium ondit̄ur.

i cęlū euntem illum: ecce duo uiri astiterūt iuxta illos in vestib⁹ albis

ſ Astare ī albis dñr angeli. quia ifirmitatis ꝛ

In hierusalem.
Rab. Mystice. In visione pacis: in confessione vere fidei: custodia preceptorū dei ꝛ in his qui se alienos fecerint a terra: predicaturos eos predixit. per quos quasi rotę radios de medio terrę: vbi salutem operatus est: gratia spiritualis ꝛ salutaris doctrina per totum orbē defluxit.

Et cū hęc dixisset
Aliter marcus cōmemorat dicens: ꝛ dñs quidem ihesus postq̄ locutus est eis: assumptus est in celum. Sz quia lucas significantius adiecit. cum hęc dixisset: eleuatus est: cōpletis illis sermonibus quos cōmemorauerat: dominum ascēdisse celos ostendit.
B. In greco ita habetur. Et cum in cęlū intuerentur eunte illo. s. intenderunt in cęlū quo ibat. vnde ꝛ angeli eis dicunt. Quid hic statis aspicentes in cęlū. qđ vero cum in celum euntem intuerentur. ibi ostendit: sic veniet quemadmodū vidistis eum euntem in celum.
Rab. Quia prospera nūciaturi: ꝛ lęticiam angelorū in ascensu saluatoris significantes. qui humanę nature consortio lętantur.
Rab. Creatura vbiq; obsequitur creatori: astra indicant nascentem: patienti compatiuntur: ascendētem nubes suscepit: redeuntem ad iudicium comitabitur.
B. Ob duas causas angeli videntur: vt. s. ascensionis tristiciam regressionis commemoratione consolentur. ꝛ vt vere eum ire in cęlum monstrarent. ꝛ non quasi in celum: sicut helyam.
In uestibus albis. B. Albę vestes congruunt exaltationi: ꝛ ideo in ascensione in albis vestibus apparent angeli. Qui enim apparuit in natiuitate humilis deus. in ascensione ostenditur homo sublimis. etiam loca congruunt: dum in humili ciuitate natus homo: de monte sublimi regressus est ad cęlos.
Galilei. In quibus debet esse prudentior sensus: quia galilei ceteris iudeis in sapientia p̄cellebant: vel galilei volubiles: quia instabilitate sui sensus obliti erant p̄cepta dei.
Sic ueniet. B. In eadē natura veniet iudicatur⁹. in qua venit iudicādus. Si enim īmortalitatē accepit: naturā non amisit: cuius gloria ętterna: in monte tribus discipulis p̄ostensa: post iudicium omnibus sanctis videbitur: quando tolletur impius ne videat gloriam dei.
Sulpicius: Locus ille in quo steterunt vestigia christi ascendentis continuari pauimento cum reliqua stratorum parte non potuit: respuens quęcunq; ei applicabantur excussis in ora apponentium marmoribus. calcati etiā ab eo pulueris hoc documentum est: q̄ vestigia impressa cernuntur. ꝛ eandē adhuc spēm velut p̄essis vestigijs terra custodit.

Tunc reuersi ꝛc. Rab. Reuersio aplorꝫ de mōte olineti in hierusalem significat ecclesiā: quę de actiua ī cōtemplatiuā ascendēs. itez descendit in conuersationē actiualē. Mons enim olineti ab antiquis mōs triū luminū vocabatur. lucernę. s. de tēplo resplēdētis: ac solis: ex altera parte orientis. z olei in ipso monte naturalis lucis: quę tria conueniūt pfectioni ꝓpter diuini verbi lucez de ecclesia fulgentē: ꝓpter solis iusticię fulgorē ꝓpter purę conscientię nitorem.

Mistice. B. Qui gloriā christi intuetur ascendētis: pmissione spiritussancti ditatus itinere sabbati pacis vrbez ingredit: eritqꝫ sabbatum ꝓ sabbato qz qui cessauit a malis requiescet in cęlis.

Et cū introissent. In greco ita ponitur Cum introissent ciuitatē in cenaculū ascēderūt: vbi erant manentes petrus ꝛc: In greco sic est ordo nominū: petrus: z andreas: iacobus: z iohannes: simon zelotes: z indas iacobi.

Cenaculū. B. locus ē in superiori: descignans ꝙ a terra sublati ad superiora sciētię z virtutis conscendunt.

R. Cenaculuz dicitur tercium tectum: figura charitatis: fi dei superedificatę z spei. charitas autem diffusa ē in cordib⁹ ꝑ spūz

Petrus et iohā. Petrus prim⁹ ponit qz princeps z pastor.

Petrus z iohannes merito primi ponunt qui simul cucurrerūt ad monumētū: quia plus ceteris amabāt prim⁹ (si fas est dici) plus ceteris dilexit. alium plurimū ihesus amauit.

Rab. Catalogus apostoloruz ideo ponitur: ne extra hos ali qui falsi recipiantur. paria et ponuntur loca singulorum distinguentibus gradibus meritoꝝ.

Rab. hi sunt. xij. filij iacob. Xij. fontes deserti quos israhel repperit in helim. xij. panes ꝓpositionis. Xij. lapides in veste pontificis. Xij. panes ꝓpositionis. Xij. lapides altaris. Xij. lapides de iordane eleuati. Xij. boues sub ęneo mari. Xij. stellę in corona spōse. Xij. fundamēta. Xij. portę. Xij. menses anni. Xij. horę diei. Xij. fructus ligni vitę.

Zelotes. B. Zelotes hebraice dicit chananeus. chana zelus interpretat. ē autē vicus vbi dominus aquam cōuertit in vinū. hic post iacobum fratrem suū rexit ecclesiam hierosolimorum.

Ra. Filio pēte pditiōis: īperfect⁹ numer⁹ aplorꝫ remānsit. iuxta similitudinē em lunę crescit et decrescit ecclia: sz vetera transeunt et noua fiūt.

In oratione. B. Vnanimes perseuerant. qui spirituꝫ expectant. Spiritus enim effugiet fictum. z ideo qui vult eum accipere: perseueret ī precibus z fratrum charitate: quia oratio promeretur auxiliū dei.

Maria matre. Rab. Virgo a mulieribus distinguitur: quę tamē aliquando mulier. nō pro corruptione. sed pro sexu appellatur. Ecce principium nascentis ecclesię adornat flore virginitatis.

Marię vel ihesu. B. quod in greco distincte ponitur: curauit enim lucas ostendere fratres domini eo tempore fidei participes esse: de quibus ante passionem dictū est. neqꝫ enim fratres eius credebant in eū.

In medio fratrū Rx. Fratrum. i. filiorum dei. quoꝝ vn⁹ est pater in cęlis quāquā etiā quattuor modos quibus fratres dicuntur chorus ille habuerit. Natura petrus frater andręę. z iohānes iacobi. z iudas alterius iacobi. Gente erant omnes israheliteę: z iudei vocabant Cognatione etiam illi qui fratres domini vl marię dicebantur erant inuicē fratres. Affectu quoqꝫ carnali ex vno adam omnes nati sunt. Sz maxime fratres secundū gratiā regeneratōis.

Ra. In medio ihesus stetisse dicit: quasi cōmuni miseratione condescendēs. hoc exemplū sumenduz ē pastoribus ecclesię.

Rab. Hic numerus cxx. congruit etati moysi. vt sicut sub ꝟ numero moyse defuncto ihus succesisit: qui populum in terram promissionis induxit. sic veteri legi in ecclesia principatus christi succesit. ducens verum israhel ad regnum cęli. Iste etiā numerus ab vno vsqꝫ ad. xv. crescit. habens. vij. z vij. typum nouę z veteris legis. Oportebat enim vt sacramētum quod legislatoꝝ ī annis exhibuit: hoc gratię p̄dicatores numero designarent.

Viri fratres. B. In vndenario nnmero petrus remanere timebat. Omne enim peccatuz ad vndenariū pertinet. qui enim puerse agit: precepta decalogi trāsit. ideoqꝫ in duodenariū redintegratur numerus apostolorum. vt per duas septenarii partes (ter quaterni e nim. xij. sunt) gratia quam predicabāt etiam in numero seruaretur.

Possedit agrum. Rab. Non quia agrū possederit: sed quia ipsius fuerat precium agri. qui dominum vitę vendidit. Amissa terra viuentium. agrum sanguinis z mortis eterna sceleris z nominis sui memoria possidet. quia iudas emptum precio sanguinis agrū figuli non possedit. qui traditionis crimen in se protinus mulctauit. sed possedit dictum est. i. possideri fecit.

culpe z mortis exp tes sunt.

ꝙ Prius dictū erat sedete ī ciuitate sed hic stāt in ce

qui z dixerunt. Viri galilei quid

lum aspiciētes. quasi subito rediturū sparent

statis aspiciētes in cęlum: hic ihe

sus qui assumptus est a vobis in

ꝙ In eadē formā z carnis substātia.

ꝙ Videbitis venientē sicut vidistis euntē manifeste em veniet

ꝙ Idē ipse ī eodem corpe pūtibus angelis z hominibus.

cęlū. Sic veniet quemadmodū

vidistis eum euntem in cęlum.

ꝙ hoc audito quod dixe runt duo viri.

ꝙ Quia de hierusalē exierūt in montem olineti. reuersi aūt sunt vt sede

Tunc reuersi sunt hierosolimam

rēt ī hierusalē post increpa tōem illam quid statis aspicientes in celum.

ꝙ Olinetū ōr mul titudo olinarum

a monte qui vocatur olineti: qui

ꝙ Spacio miliarij. ꝙ mille passus qō cui⁹ sit distat a hierusalē

ꝙ auctoritas ignoratur.

ē iuxta hierusalē sabbati hñs iter

ꝙ Ciuitatē ascenderūt in cenaculū. i. excelsam domū. quasi obuiā spiritui sancto. Cenaculū tip⁹ pfectionis in qua expectādus ē spiritus.

Et cū introissent in cęnaculū ascē

ꝙ Perseuerātia pfectionis que

ꝙ agnoscēs ꝙ grā dei spiritū promeretur.

derūt vbi manebāt petr⁹ z iohēs

ꝙ Supplantator.

ꝙ Virilis grecū nomen.

ꝙ Os lampadis vl lampadarū.

iacobus z andreas. philippus z

ꝙ Abissus vl ꝙ Sirum nomen gemin⁹ gre ce dicimus.

ꝙ Donatus. ꝙ Filius suspendentis aquas. i. dentis vel quia genubes qō ad carminus natus nem saluatoris sit. vel gemi pertinet.

nus fuerit saluatori. similitudinez imaginis eius gerens.

thomas bartholome⁹ z matheus

ꝙ hic frater dñi dictus fuit filius ē mariter eius que dicitur maria cleophe a patre siue familia.

ꝙ Alpheus ꝙ doctus fu gitiuus vl milleſimus

ꝙ Simon zelotes cōsobrinus saluatoris. quia patrē ipsius cleophā fratrē fuisse ioseph egisippus testatur.

iacobus alphei. z simon zelotes.

ꝙ Judas frater iacobi. filius alphei. qui iudas vocatur. z taddeus. et lebeus. et corculus cultor cordis sui z aliorū.

z iudas iacobi. Hi omnes erant

ꝙ Cepisse nō est vir tus sz pfecisse.

ꝙ Vnius moris habitant in domo.

perseuerantes vnanimiter in ora

ꝙ Quas habebāt in suo comitatu sicut z habuit ihesus.

ꝙ Proprio noie ceteris dignior designatur quia virgo est z mater.

tione cum mulierib⁹ z maria ma

Cum

tre ihesu z fratribus eius. In di

essent apli in cenaculo superiori

ꝙ Carne propter turbā. spiritu. propter profectū meriti. ꝙ exurgere dicitur qui prius negādo est lapsus.

ebus illis exurgēs petrus in me

ꝙ Pastor pro ouī bus loquitur.

ꝙ Paréthesis. i. interpretatio. ꝙ Nondū deificatorū

dio fratrum dixit. Erat autem tur

posita ratiocinatio. ꝙ Loco z volūtate quia nondum spūs venerat qui homines deos facit.

ꝙ Scōm cō suetudinem numerantiū hoc ponit nō quia spiritus de numero dubitauerit.

ba hominum simul fere centum

ꝙ Quorū est di

ꝙ Necesse ē ꝙ quia iaz ice scutere causas si gulorum.

vel oportuna est nō tunum. miplena de

xx. Viri fratres oportet ipleri scri

bet remanere

ꝙ Vt pfectus numerus aplorꝫ spūsancto ꝑparetur.

pturam quā predixit spiritussan

ꝙ Loquēs in propheta. nō ēm hominis sed spūssancti fuit sententia

ctus per os dauid de iuda qui fu

ꝙ Vie eorū ad ortū. vel oculi ad prodēdum

it dux eorum qui cōprehenderūt

ꝙ Solo numero coeqtus ñ merito.

ihesum qui connumeratus erat

ꝙ Deo non iuxta ꝙ Aplatū. pscientiā indicāte.

in nobis z sortitus est sortem mi

ꝙ Doctrine z signorū vl misteriū dicit ducatum eorū qui comphēdert hiesū

ꝙ possi

nisterij huius. Et hic quidē posse

deri fecit ab alijs

ꝙ Sue

dit agrū de mercede iniquitatis.

R. Quidam agrum a iuda possessum. ridicule exponunt infernum. Alij possedisse agrum illum existimant: quia cum peregrinis in eo sepultus fuit.

B. Dignam sibi pēnā traditor inuenit: dum guttur quo vox proditōis exierat laqueo necauit: dignū etiam locum interitus quęsiuit: vt qui hominū z angelorum dominum pdiderat. cęlo z terrę perosus. quasi aeris spiritibus sociandus: iuxta exemplū achitophel z absalon in medio aeris periret. digno etiam exitu z mortis ipsa successit: vt viscera que proditionem. conceperant: rupta caderent. z in auras euolarentur. cui scilicet fraudi vel proditioni vel culpę similis pęna mors.

Viscera. R. q̄ sūt sedes fraudis: tanto scelere dirupta: se cohibere non valuerūt. Merito autem per semetipsum uiscera funduntur. non per locū osculi. i. os quo osculatus ē ihesum quamuis falsa superficie. ſz per aliū cui virus occultę malicię inerat.

Eorū. Rab. habitantiū hierusalem. qz z si vtriqz loquebantur hebraice: distabat tamen pprietas linguę hierosolimorum a galileis de quibus z apostoli erant. qđ in passione dominī oñdit. vbi etiam petrus nolens lingua sua proditus est esse galileus.

Jta ut appellaretur ag. Rab. hoc vt quidā dicūt. lucas sententię petri inserit: qr grece scribens agri apud hebręos exprimit nomē. z interpretationē nomis illius greca lingua posuit. Vel petrus in suę cōtextu sententię: vocabulum agri illius sermone hierosolimorum memorauit: z in gallileā loquelam trāstulit. Quamuis enī eiusdem linguę fuerunt iudei z galilei. non parum tamen in sermone distant. vel interpretem latinum

z suspēsus crepuit medius. z diffusa sunt omnia viscera eius. Et

notum factum est omnibus habi

¶ Possedit ita vt

tantibus hierusalem. ita vt appel

appellaretur. vel notū factum ē ita vt appellaretur. ¶ hītantiū hierlm. ¶ Si

laretur ager ille lingua eorū achel

rum est.

demach. hoc est ager sanguinis.

¶ Per hoc ostenditur vnū esse librum psalmorum nō quinq;.

Scriptum est enim in libro psal

¶ .i. deleatur nomē eius de numero .xij. apl̄orū. tā in pnti q̄z i futuro

¶ habitatio. ¶ psal. lxviij.

morum. fiat cōmoratio eorum de

serta. z non sit qui habitet in ea. z

¶ Speculationē vl̄ super inspectionē. eps em̄ speculator ē vl̄ supīspector ¶ psal. cviij.

¶ S. Alij de mrtis discipul̄ vel alter ad cōparationē

ud e. l̄ alter amborū quorū sortes missę sunt

episcopatum eius accipiat alter.

¶ Nō femis quarū ad pagrādū sex

infirmior ē. ad pdicandū pſona verecūdior. ad testandū auctoritas inferior.

¶ Quia pdixit spi ritus prophetic⁹ ¶ ex his virīs non ex alijs qui nō viderūt testanda

Oportet ergo ex his virīs qui no

quta testis nō ē idoneus qui nō interfuit testandis. ¶ nō ex dimi

biscū sunt congregati in omī tem

dio tpis spacio. ¶ hoc ē bñanitatis. ¶ In igressu locorū z exitu sp fuit. qui multis ciuitatibus predicauit. nō habens vbi caput reclinaret. vel intrauit incipiēs a baptismo iohānis. exiuit in die qua assumptus ē.

¶ Nobis presentibus l̄ iter hoies

poze quo itrauit z exiuit iter nos

¶ sz noster. ¶ Bonus ser uus z fidelis prius vt cōsueuerat. christū dñm suū post ascensionem etiam profitetur. ¶ Quia post baptisma iohannis ce

dominus hiesus incipiens a ba

Duos. B. Clemens refert hos duos qui ad sortē apostolatus statuti sunt de numero .lxx. discipulorum fuisse.

Qui cognominatus. B. In laude barnabę immorat. quia pro laude mathias habet q̄ sorte eligitur. barnabę laus cumulatur. ne velut indignus repelli videret. quod postea declaratū est. quia cum paulo gentium apostolus ordinat̄ illi officio reseruatus.

Justus. B. Aut latinum est. aut hebręum: z interpretatur parcēs vel elevatus.

pit facere z docere.

ptismate iohānis vsqz in diem qua

¶ hoc ptātis. ¶ quia de resur

assumptus est a nobis. testem re

rectione dixerat z eritis mihi testes.

surrectionis eius. nobiscum fieri

¶ pro caritate que ¶ exēplis eq̄ libul duoꝝ gemina est. pares esse

cognouerunt quo ceteris pferendos esse non dubitauerūt. alterū vero preferre alteri non hominum erat. sed dei.

vnū ex istis. Et statuerūt duos. io

¶ filius quietis. ¶ Vel barnabas. hoc p anticipationē dicitur. quia nomis cā in sequenti monstratur.

seph qui vocabat barsabas. qui

¶ Tante virtutis fuit. vt etiam ¶ donatus vel a romanis qui eū nossent iustus dicerētur. ¶ donum dei.

cognominatus ē iust⁹. z mathiā.

¶ exemplū orādi sortiē tibus datur. quia ut ait salomon sortes mittuntur in sinu. sed a domino tpantur.

z orāntes dixerūt. Tu domine qui

¶ q̄ nos latēt ¶ De sciētia dei in qui opa so lā cernimus dubitāt. z ideo querūt eius ostensionem ut qđ nouit z ipli noscant.

corda nosti hominū. ostende quē

¶ pteritū ponit qz iā in pscięta electus erat. ¶ sciūt alterū esse sed nesciunt quem.

elegeris ex his duobus vnum ac

¶ ut sit unus testium ¶ .i. ipm̄ missę apl̄atus. rū z apl̄atū.

cipere locū ministerii hui⁹ z apo

¶ deiecit se in impietate sua

stolatus de quo prevaricatus est

¶ ad hoc ad qđ piudicatus ē ¶ infernum

iudas vt abiret in locum suum. Et

¶ cadere de sursuz ōr qa sors a deo tpata ē

dederūt sortes eis. z cecidit sors

¶ Et .xii. apostolorū per

super mathiam. z annumeratus

fecto numero pfectus daretur spūs. ecce luna post detrimentum recepit augmentum

est cum vndecim apostolis.

Et mathiam. B. Qui donatus est vel donū dei interpretat̄: cui donū apostolatus a domino collatum ē. vel dei parū⁹ interpretat̄: merito parui transcendit ille: qui laude hominū erat iustus.

B. Ostende quem elegeris accipere locū ministerij vt abiret in locum suum. i. sortem apostolicam.

Et dederunt sor.

B. Non hoc exemplo. vel quia ionas sorte deprehensus est indifferenter sortibus est credendū. cum priuilegia singulorū. secundum hieronimum cōmunem legē facere non possunt.

Hier⁹. Super Jonam. Sub hoc exemplo nō debemus sortibus credere: cū priuilegia cōmunem legem nō possint facere. Sicut enim in condemnationem balaam asina loquit̄. caiphas etiā prophetat ignorans: ita z hic fugitiuus sorte deprehenditur. nō viribus sortiū sed volūtate eius qui sorte regit incerta.

B. Si quis necessitate compulsus. exemplo apostolorū putat dominū sortibus consulendum videat hoc apostolos egisse: collecto fratrum cętu z ad dominū fusis precib⁹

Et cecidit sors.

B. Hic sorte eligit ne a lege discrepet. in qua summus sacerdos sorte quęrebatur. sicut de zacharia dicitur: sorte surrexit vt incensum poneret. quia quęrendus erat verus sacerdos donec veniret ille qui per proprium sanguinē intrauit in sancta sanctorum cui⁹ hostia ī pascha immolatur. sed die penthecostes spiritu apparente est cōsummata: donec veniret veritas figuram licuit exerceri. Ideo mathias ante penthecosten ordinatur: sorte quęritur. Septē diaconi qui postea nō sorte. sed discipulorum electione. apostolorum vero oratione: z manus impositione sunt ordinati.

Dies penthecostes. B. Juxta hystoriā dies pēthecostes .i. quinq̄ gesimus cōputabatur quo lex data erat ab occisione agni. hic autē non a dñi cena vel die qua crucifixus ē: sed ab eius resurrectione scōm augustinū quinquagesimus cū spiritus missus ē computat. qui diē dominicū suo aduentu consecrauit. z eodem die pascha celebrandum esse mōstrauit.
Die solenni spiritus venit: vt tanta virtus haberet multos qui approbarent: z varias linguas cognoscerent. Ideo autē quinquagesimo: quia in vulgentia fiebat in iubileo. z per spiritum peccata remittuntur. charitas diffundit: que operit multitudinem peccatorum. ī spirituali iubileo rei soluuntur: debita dimittuntur: exules in patriam reuertuntur. hereditas amissa redditur. serui. i. homines peccato venundati a iugo seruitutis liberant.
Rab. Pēthecostes grece latīe quinq̄gita z antiquus populus pētecosten. i. quinquagesimum diē obseruabat. a die enim īmolationis agni per quem egressi sūt filij israhel de egipto. quīquagesimo die data ē lex in igne. In nouo etiam test. quinquagesimo die a pascha xp̄i descendit spiritus ī apostolos ī igne apparēs. Lex ī mōte syna. spūs ī mōte sion. lex ī sublimi montis loco. spūs dat ī cenaculo. Sicut xl. dies quibus post resurrectionez cum discipulis conuersatus est. p̄figurant ecclesiam designant: ita quinquagesimus quo spiritus datur denariū eterne remunerationis exprimit. Quinquaginta sexies. vij. z. vij. habent. z. vij. ad vetus testa. quia septima die requieuit deus ab operibus suis. z septima die sabbati requies ē constituta z. vij. diebus israel faciebat azima. Octo ad nouuz. quia christus octauo die resurrexit. vel quia nouę legis p̄cepta in octo beatitudinibus data sunt. vel quia ī octaua die resurrectio futura speratur. Spūs ergo sanctus duaz legum decens completionē: quinquagesimo die descēdit. qui numerus ex. vij. z octo cōstat.
In eodē loco. Cenaculo. scz qđ ascenderāt. qui eū spiritum desiderat: carnis domicilū mentis cōtemplatione transcendēs calcat.
De cęlo. Dat spūs: vt diligat deus. in terza dat: vt diligat̄ prim⁹: bis eū post resurrectōz ē dat⁹. ad duo p̄cepta charitatis cōmendanda.
Sonus Repete factus p̄t dici locutio linguarū de ore aplōz sonās
Spiritus. R. Ante passionem datus ē aplis spiritus ad gratiā doctrinę z sanitatū. post resurrectionē īsufflauit ihesus spūm. z ait. Accipite spiritū sanctum: quoz remiseritis peccata: remittunt eis ꝛc. Quod donū soli petro prius dederat. sed vt credit̄ tunc per anticipationē. nūc cum ceteris per cōpletionē etiā petro tribuit. z potestas data est dimittendi illis quos ad officiū mittebat p̄dicationis.
In pentecoste de cęlo missus ē spūs: vt qui in primo debebāt diuidi acciperēt linguaz noticiā. ne per mundū euntes īterp̄etibus indigerent. z qz deus simplex ē natura. semel de cęlo dat̄ spiritus. ꝓpter homīes vero qui duplici cōstant substantia. corpe. s. z anima. dupliciter ē diligendus. In terza bis dat̄. prius in efficacia signoz ad sanitates corpoz. postea indulgentia peccatorum ad remedia animarum.
Uehementis. Compatione p̄cedentium. vehemēs dicit̄ gratia aplorum. vel in similitudinē vēti vehementis spiritus venit.
Totam domum. In vna domo sedentibus infunditur spiritus. vt ecclesię vnitas cōmendetur. in cenaculo tercia lege incipiēte.
B. In datione legis plebs longe stabat p̄ timore. hic veniente spiritu cōgregati erant in vnū ex amore.
Sedentes. Vt compleatur qđ dictum erat eis. Sedete hic in ciuitate. Sessio est indicium humilitatis z stabilitatis: quib⁹ ꝓparatur sedes spirituisancto: qui sup humiles requiescit.
Bgl. In igne apparuit spūs. sz p scipm loq̄bat̄ interi⁹. z neq; ignis de⁹. neq; ille sonus fuit. sed per hoc qđ exterius exhibuit: qđ intus gerebat expressit. Qui eū discipulos zelo succensos z verbo eruditos intus reddidit: foras linguas igneas ostendit. In significatione ergo ignem cum sonitu senserunt corpora. Igne vero inuisibili: z voce sine sonitu docta sunt corda.

Cap. .II.

Et cū opleret̄
ſ genitiuus
dies pēthecostes erant
a ſ. Nullus absens erat. vl qa numerus. xij. cōpletus erat b ſ vnā cor z aiaz hātes c ſ nō ī diuersis corpaliter.
omnes pariter in eodē loco. Et
a ſ. Nescit tarda molimīa spūſſancti gr̄a scōz illō flumis ipe. l. c. 8i b ſ ut signarz ſpm̄ celestē esse c ſ cū sono venit qui sonos venerat docere
factus est repente de cęlo sonus
a ſ. similitudo ē vel cōfirmatio b ſ nō tm̄ ali quē terruit sicut ī lege
tanq̄ aduenientis spiritus vehe
a ſ. Vel son⁹ vehemēs domū. vl spūs habitatores eius repleuit. diues em̄ ē spūs dñi
mentis z repleuit totam domum
a ſ. ī cenaculo excelso perfectionē significāte b ſ exterius igneo colore ītern⁹ spūali īspiratione
vbi erāt sedentes. Et apparuerūt
a ſ. similes erāt ligue ī specie ignis b ſ genitiuus potest esse
illis dispertitę linguę tanq̄ ignis
a ſ. Stabilibus stabilis iudex iudicibus. nil ab eis discrimine effugādus. Vō sedet regia potestas ē. vel quia requiescit ī sanctis b Maia supior erat c ſ In singulis totus nec in multis diuersus aut diuisus
a b
sedit q̄ supra singulos eoz̄. Et re
a ſ. Ut alterū ñ recipiat spm̄. quia plena nō recipiunt augmentum
a
pleti sunt omnes spirituſancto et
ſ hoc ad vnā vel ad plures referendū ē.
cęperūt loqui variis linguis ꝓut
ſ qui erat linguarum alueus
spirituſanct⁹ dabat eloqui illis.
ſ. i. vrbis habitatores
Erant in hierusalem habitantes
ſ ad diē festum collecti
iudei viri religiosi ex omni natiōe
que sub cęlo est. Facta autez hac
a ſ. i. repētino sonitu vel qua ceperunt apostoli loqui
vōce conuenit multitudo z mēte
cōfusa est: quoniā audiebat vnus
quisq; lingua sua illos loquētes.

Et apparuerunt
B. Spiritus ī igne z linguis apparuit. qz omnes quos replet ardere z loqui facit. ardētes ex se. loquentes de se. ostensū ē etiam q̄ vbiq; ecclesia dilatata omniū gentium erat locutura voce.
Bgl. Spirituſsanctus sup discipulos ī igneis linguis apparuit: z eis omniū linguarum scientiā dedit. designans: quia ecclesia spirituſancto repleta omnibus linguis erat locutura. hic ergo humilitas meruit virtutem: superbia incurrere cōfusionem. Spirituſsanctus in igne mōstrat̄: quia deus noster ignis cōsumens ē z per eū rubigo peccati cōsumit̄. z frig⁹ corporis expellit̄. Linguas igneas doctores habent: qz p̄dicando corda auditorū inflamāt. z ipsi emulatōne ardēt. quos spūs feruor accēdit z per pęnitentiam punit.
Dispertitę linguę. R. Dispsio linguarum ē facta ī turre: sed qđ dispersit superbia: recolligit humilitas. ī superbia dispersio: in būilitate fit cōcordia. Ecce complet̄ sententia dñi quę ait. Non vos relinquā orphanos. sed mittam spiritū paraclitū: qui eorum aduocatus pro eis omnibus linguis locutus ē. linguas attulit: qui p verbo venit. cognationem enim habet lingua cū verbo vt ab inuicē non possint separari: sic verbū patris. id ē. filius z spūſsanctus. inseparabiles sunt: immo z vnius nature:
Tanquā ignis. Idē. In igne spiritus venit: quia peccatores spūs purgat. illuminat. accendit. vrit. Ignis em̄ quattuor habet naturas. vrit purgat. calefacit. illuminat. Similiter spūs exurit peccata. purgat corda. torporē excutit. ignorātias illustrat. Ignis etiā īcorporeꝰ z inuisibil⁹ ē ī sua. nat̄a. sed assūpto aliq̄ corpe videt̄. diūsi coloris apparēs ꝓpter materias in quibus ardet. sic spūs videri nō poterit. nisi p creaturas in quib⁹ opat̄
Et cęperunt. Ecce signū plenitudinis. plenū vas erumpit. ignis ī sinu nō potest occultari.
Variis linguis. B. Quia linguis oībus loq̄bant̄. vl sua. i. hebrea lingua loquētes ab oībus ītelligebant̄. ac si ꝓpr̄ijs singulorū loquerent̄.
Idem. In greco alijs: scōm illud ꝓphete: ī alijs linguis. z labijs alijs loquar populo huic ꝛc.
Prout spirituſsanctus. B. Spiritus diuidens singulis prout vult. vbi vult. quomō vult. quādo vult. quib⁹ vult. quantū vult spirat
B. Potuerūt apostoli in spirituſancto linguas omniū intelligere. z loqui. z eoz̄ etiā verba maiore miraculo quacūq; essent lingua edita ab omnibus audientibus eque ītelligi.
B. Varietas linguarū dona significat gratiarū. Ideo primū linguas hominibus dedit spiritus quibus humana sapiētia extra docet̄ z discitur: vt ostēderet q̄ facile sapiētes efficit sapientia dei.
Ex omni na. R. Ac si diceret̄ vbicūq; nati. Judeos aut ī oībus gentib⁹ nasci captiuitas fecit. quę sub antiocho facta ē. nō multis tpibus añ.
Confusa ē. Cōfusio ista ꝓfusiōi linguarū opponit̄ a qua babel vocabulū sortita ē. Sic būilitas aplōz humanę superbię respondet.
Unusquisq; lingua. Rab. Linguę omnes dīr esse septuaginta

ue. vnde ꝛ discipuli secũdi ordinis sub hoc numero sunt electi. vt numerus prędicatoꝝ cõcordaret numero linguarũ.

Audiuimus unusquisq;. In hoc significabat vnam ecclesiam omnium gentium linguis locuturam.

B. Quęrit vtrum hi qui loquebant; diuersis vniuscuiusq; lingue sermonibus vterentur. i. vt vnusquisq; eorum nunc hac: nunc alia lingua loquẽs sic ꝙ omnes curreret: an ita potius ꝙ sermo eorum qualibet lingua pronunciatus vnicuiq; audiẽti scõm linguam suam intelligeret; ita vt vno apostolorũ in ecclesia docẽte alijs tacentibus sermo vnus ad auditum omniũ puueniret: balẽs in se hanc vim vt cum diuersarũ gentium auditores essent vnusquisq; scõm linguam suã vnius sermonis ab aplo plati suscipet auditu: ꝛ caperet intellectũ.

Judęam. B. Judęam nõ totã gentem sed partem illius. i. tribum iuda ꝛ beniamin significat. ad distinctionẽ. s. samarię. galilee. decapoleos ꝛ aliarum in ea, puincia regionuꝝ. que omnes licet hebręa lingua loquãtur tamẽ singule domesticã dicẽdi speciem habent distinctã.

Capadociã pontum ꝛc. B. Iste. v. prouincię. que post iudeaꝝ ponunt grece quidẽ loquunt. sed ex patria cõsuetudine ẽ ĩ sono diuersitas. vnde mira in apostolis gratia: que nõ solum diuersitatẽ eos docuit: sed etiã distantiam ꝓprietatũ in vnaquaq; linguarũ iuxta numerũ ꝓuinciarum in eoꝝ loquela fecit.

Aduenę romani B. In grẽco pegrinantes romani. i. iudei qui pegrinam vitam rome gerebãt.

Proseliti. B. Aduenę sic vocabantur illi qui de gentibus nati circuncisionem ꝛ iudaismum susceperant. Non ergo solũ qui natura iudei erant: ex diuerso orbe cõuenerant; sed hi etiã qui de ꝓputio nati adhęserãt eorũ ritui.

Musto pleni. B. Quamuis irridebant. Mistice tamẽ verũ dicebant: quia non vino veteri qđ in nuptijs ecclię defecit: sed musto gratię spiritualis erant ĩpleti. iam em̃ vinum nouũ in vtres nouos venerat: cum apostoli non in literę vetustate. sed in nouitate spiritus dei magnalia resonarent.

Uiri iudei ꝛc. i. due cause sunt prudentię. ꝙ iudei: ꝛ ꝙ habitãt hierusalem quam decet sobrietas.

Hora diei tercia. B. Spiritussanctus gloriã trinitatis mundo prędicaturus. tercia hora cõuenienter descẽdit; quia supradictũ ẽ. erant ĩ oratione pseuerãtes. Recte spiritũ hora oratõnis ꝓcipiũt: vt oñdat quia gratia spiritꝰ nõ ꝓcipitur: nisi mens a carnis intentione subleuet. Tribus horis daniel flexo genu adorabat. tercia. sexta. nona. Et quia dominus tercia hora misit spm̃. sexta ascẽdit cruce. nona animã posuit. easdem horas excellentius ceteris nobis ĩtimare ꝛ sanctificare dignatus ẽ.

Effundam. Hoc verbo largitatẽ muneris oñdit: quia nõ vt olim ꝓphetis ꝛ sacerdotibus tantũ: sed oĩbus passim in vtroq; sexu personis spiritus erat dandus.

De spiritu. Rab. Ad diuisa dona respicit. ñ adm inutõꝝ sẽ.

Super omnem carnem. Quę sit omnis caro ꝓsequenter exponit ibi ꝛ ꝓphetabunt filij ꝛc.

Rb. Sup oñez carnẽ masculi ꝛ fgnię. vl circũcisi ꝛ ethnici. fm illud non ẽ masculus ꝛ fgnina. circuncisio ꝛ ꝓputiũ. barbarus ꝛ scita. seruus ꝛ liber.

Et prophetabũt Lex ꝛ prophetę vsq; ad iohannẽ. ex eo regnum euangelizatur. Sed aliud ẽ de xpo ꝓphetare: aliud vẽtura ꝓdicere ꝛ docere.

Et dabo. R. Mistice ꝓdigia in cęlo. lucis in ecclesia. Signa sup terrã: vidictę: ĩ terrenos. Sanguis: in martirio. Ignis euãgelij. vel spiritussancti. Vapor fumi animę. vel cordis compunctio.

Prodigia in cę. Cum xpo nascẽte. nouum sidus apparuit. eo ascendente crucem sol obscurat⁹ ẽ: ꝛ cęlũ tenebris obductum

B. Prodigiũ qđ porro dicit. i. significat aliquid. ꝓdigium qđ ꝓditur oculis. Signum quo significatur aliud.

Sanguinẽ. B. Non solũ vulneris. sed etiã sudoris quãdo in oratõne factus ẽ sudor eius sicut guttę sanguinis. qđ inter signa veritatis ponit: quia in humana natura nõ inuenit. ergo significat orbem vniuersum sanguine xpi abluendũ: vt sicut tabernaculũ sanguine victimarũ fuerat consecratũ: ita popul⁹ fidelis sanguine eiusdẽ dedicaret. nec solũ hierosolimis

a post voce. vel hec ẽ vox. viri iudei ꝛc. b ſ. i. ambo populi.

cutus est eis. Uiri iudei. ꝛ qui habitatis hierusalẽ. vniuersi hoc vobis notũ sit. ꝛ auribus percipite verba mea. Nõ em̃ sicut vos estimatis hi ebrii sunt cum sit hora diei tercia. sed hoc est qđ dictum ẽ per ꝓphetam iohel. Et erit ĩ novissimis diebus dicit dominus. uiuificabo de spiritu meo sup oẽm carnem. ꝛ ꝓphetabunt filii vestri ꝛ filię vestrę: ꝛ iuuenes vestri visiones videbunt ꝛ seniores vestri somnia somniabũt. Et quidẽ sup seruos meos ꝛ ancillas meas. in diebus illis effundã de spũ meo ꝛ ꝓphetabũt. Et dabo ꝓdigia ĩ cęlo sursum ꝛ signa in terra deorsum, sanguinẽ ꝛ ignem ꝛ vaporẽ

ſ hora cognoscim⁹. vel hora bibẽdi non venit.

ſ oñici lateris ſ sanctisp̃us

sol obscurat⁹ ẽ: ꝛ cęlũ tenebris obductum

a ſ hebreis galilei sunt omnes isti qui loquũt? a ſ propriã. s. galilei sunt quisq; linguã suam in qua nati sumus. Parthi. ꝛ medi. ꝛ elamite. a ſ mesopotamia interpretatur ambitus. qꝛ duobus ambitur flumibus tigri ꝛ eufrate b ſ Cõfessio vl glorificatio, ꝛ qui habitãt mesopotamiam. iudeam. ꝛ capodociam. pontum. ꝛ asiam. frigiam ꝛ panphiliam. egy a ſ manus tortoris vel exploratoris vl manus domiꝰ redimẽs b ſ inclinãs vl inclinato a ſ minorẽ ſ Bustollẽs dñm vel plasmatio dñi uel gradiẽs vl eleuãs seu offerens vl elatã b ſ couersio a ruina uel diuisio cadentium. a ſ tenebre angustia uel tribulatio b ſ uniens uel introiens ptum ꝛ partes libię. quę est circa cirenen. ꝛ aduenę romani. Judei a ſ hereditas vl hereditatio b ſ de tribu iuda a ſ uocati uel cõsummati uocatõe b humiles. uel occidẽtales callidi aut insidiatores quoq; ꝛ ꝓseliti: cretes ꝛ arabes. audiuimus eos loquẽtes nostris linguis magnalia dei. Stupebãt ſ religiosi aũt omnes ꝛ mirabant dicentes. a ſ distantes a religiosis Quidnam hoc vult esse? alii autẽ irridebant dicẽtes. Quia musto a ſ manifestus error. nõ em̃ multarũ locutionum. sed unius lingue eloquentiã facit a ſ in proposito boni b ſ loquitur quasi pastor pro ouibus pleni sunt. Stans aũt petrus cũ vndecim eleuauit vocẽ suam. ꝛ a ſ altitudine uel q̃litate sua in eo sibi apta ſ ut musto repletus

a ſ sermone galilei sunt hebetes distantes ab hebreis

a ſ pfecte diuidẽtes vel pfectio diuidẽtium b ſ adequati vl mesuratores c ſ Fidẽ qui ꝛ perse.

a ſ mesopotamia interpretatur ambitus. qꝛ duobus ambitur flumibus tigri ꝛ eufrate b ſ Cõfessio vl glorificatio,

a ſ manus tortoris vel exploratoris vl manus domiꝰ redimẽs b ſ inclinãs vl inclinato

a ſ minorẽ ſ Bustollẽs dñm vel plasmatio dñi uel gradiẽs vl eleuãs seu offerens vl elatã b ſ couersio a ruina uel diuisio cadentium.

a ſ tenebre angustia uel tribulatio b ſ uniens uel introiens

a ſ hereditas vl hereditatio b ſ de tribu iuda

a ſ uocati uel cõsummati uocatõe b humiles. uel occidẽtales callidi aut insidiatores

a ſ distantes a religiosis

a ſ altitudine uel q̃litate sua in eo sibi apta ſ ut musto repletus

a ſ in modum fontis secundum mensuram b ſ mihi coeterno c ſ cor carneum nõ lapideũ. vnde ꝛ sequitur sup seruos ꝛ prophetas

a ſ inde inexcusabiles. quia filij ꝛ filie eorũ prophetant b ſ vt agabus ꝛ symon niger

a ſ filie philippi b ſ ſ. fideles noui testam̃. ſ vt iohannes ꝛ paulus.

a ſ misteria clara videbunt b ſ veteri legi adherentes ſ ut petrus ꝛ iacobus

a ſ umbras ꝛ figuras uidebũt b ſ ecce qđ prius dixit sup omnem carnem

a ſ prius ex timore nũc ex obedięntia

a ſ yaculęq; de aduentu spiritus. nũc de iudicij signis ꝛ prodigijs b ſ cũ xpo nato nouũ sidus emicuit ꝛ eo crucifixo sol obscuratus ẽ

a ſ que christo spiritus emittente contremuit. monumenta apernit. saxa scissa sunt. corpora sanctorum que dormierent surrexerũt.

a ſ in modum fontis secundum mensuram b ſ mihi coeterno c ſ cor carneum nõ lapideũ. vnde ꝛ sequitur sup seruos ꝛ prophetas

a ſ inde inexcusabiles. quia filij ꝛ filie eorũ prophetant b ſ vt agabus ꝛ symon niger

a ſ filie philippi b ſ ſ. fideles noui testam̃. ſ vt iohannes ꝛ paulus.

a ſ misteria clara videbunt b ſ veteri legi adherentes ſ ut petrus ꝛ iacobus

a ſ umbras ꝛ figuras uidebũt b ſ ecce qđ prius dixit sup omnem carnem

a ſ prius ex timore nũc ex obedięntia

a ſ yaculęq; de aduentu spiritus. nũc de iudicij signis ꝛ prodigijs b ſ cũ xpo nato nouũ sidus emicuit ꝛ eo crucifixo sol obscuratus ẽ

a ſ que christo spiritus emittente contremuit. monumenta apernit. saxa scissa sunt. corpora sanctorum que dormierent surrexerũt.

Prodigia in cę. Cum xpo nascẽte. nouum sidus apparuit. eo ascendente crucem

locus esset orationis: sed in omni loco dominationis eius leuarent mās electi p orationes ad dominum.

Fumi.B. Cōpunctionis z flectuum.sicut fumus ab igne:ita compunctio a spūssancti ardore. Sanguis de latere mortui,pfluens cōtra naturā nostro z corporum loco signi fuit.s.nostrę salutis z vitę quę pcessit de illi? morte. Potest z in igne illuminatio fidelium: in vapore fumi ęcitas intelligi. vñ z dñs legem daturus ī igne z fumo descēdit: quia hūiles claritate sua illumīat: supbos p caliginem obscurat erroris.

Sol cōuertetur in t.et l.in san. ꝛc. Hoc ī passione xpi p tim factuz.partim ante iudicij diē creditur venturuz.tunc em̄ sol obscuratus est.sed luna ī sanguinem versa hom̄ibus apparere nō potuit:q; tūc vtpote ī pascha.xūj.existēs.ī terdiu fuerat visibus hūanis obiectu terę occultata.

Quicunq; inuo. Hoc est quod petrus ait.quia non ē personarum acceptor deus sed in omni gente qui timet dominū z opat' iusticiā acceptus ē illi

Uiri israhelitę. B. Quasi doctus magister prius incredulos monet: vt timore cōpunctis. postmodum salutis cōsilium impendat.z quia sciētibus legem loquitur ipsum esse xp̄m qui a pphetis promissus est ostendit.nec tamē autoritate sua prius euz filiū dei nominat: sed virum probatū:iustū a mortuis suscitatum

Definito consi. R. In hoc solo notabiles:quia non obedienti animo fecerūt.

Et prescietia. R. In greco sic est:prescientia sic tradituz accipientes: traditus est enim a presidē in potestatem illorum: vt ipsum siue latronem eligerent: sed latroni cōcessa vita:hiesū p manus militū occiderūt.

a sxp̄us senangeliuz b sī heresim scrucem a

fumi. Sol cōuertetur ī b tenebras

secclesia smartirū

z luna in sanguinē anteq; veniat

a snō hoīm b ssicut paratus spacio.ope claritate c nō occultus.deus em̄ manifeste veniet.

dies a domini. b magnus z maifest?

squasi metuentibus proponit cōsiliū s ante diem nō in die sfide.ore.opere.

z omis quicūq; īuocauerit nomē

a ssalute ifinita anime z corpis b squib? prophetatū est.

domini salu? a erit. Uiri b israhelitę

a s a me nō ab irrisoribus s cōpletam esse prophetiā b squibus prophetatū ē sihesū quē iteremistis fuisse virū approbatū ꝛc. slīue dicta siue dicēda

a audite b verba hec. Ihesum nazaren

svirilē.vel verū hominem

rem virum approbatum a deo

a scorā vobis vel ī vr̄is corpibus b s resurrectionibus mortuorū

in a vobis b virtutibus z prodigijs.

a spater vl diuinitas b sīde ierecusabiles

z signis quę fecit a deus in b medio

vestri sicut vos scitis. hūc definitum

a sspūssancti b spr̄is nō nr̄a c s christi d s Judeis a patre vel a se ipso. vl traditū militibus a iudeis.

to a cōsilio z prescientia b dei c traditū d

militum varijs illusiōib?

per manus iniquorum affligētes

a snoce qui enim iubet ipse facit b slūbertas data ē a spiritu

a interemistis.quē deus suscitauit.

a suel eius resurrectione uel mortuorū solutione b sprophetiā dauid imutabilem

a solutis doloribus inferni b iuxta

a suel ab ea morte .qui enim imunis erat a morte.poterat quos uellet a dominio mortis eripere

quod impossibile erat teneri a illū

nō in sua sed in xp̄i psona

ab eo Dauid enim dicit in eum.

Suscitauit. B. Non communi resurrectione quę in finē differtur: sed quę die tercia celebraretur.vt assertio hui? resurrectionis testimoniuz esset deitatis.

R. Suscitauit secundū humanitatē quam maxime oderant.

Solutis doloribus. B. Videtur esse sensus huius sententię:q; domino ad inferos descendente dolores pnarū soluti sunt:quia eum tangere non potuerunt. sed iuxta grecū in quo scriptum ē:soluens per ipsum mortis dolores;iuxta qd ipossibile erat.t.il.a.e. Patet quia p descensuz eius liberati sunt sancti a locis infernorū:qui licet in sinu abrahę.i.in consolatione quietis essent: a dolore tamē mortis siue inferi nō erāt soluti ex toto:quia nō meruerāt gaudia cęli intrare.donec fieret illud pphetę. In sanguine testamenti eduxisti vinctos tuos de lacu ꝛc. in quo nō ē aqua. Vincti enim erant antequā educerent.

Prouidebam dominum co. ꝛc. Allego. R.B. Veniens in ea quę transeunt: non abstuli oculum ab eo qui semper manet: hoc pro uidens: vt et in eum post temporalia recurrerem. z hoc q̄ peccatum non feci. nec dolus inuentus ē in me. nō homini sed deo ascribaz pter hoc etiam in cogitatione iocunditas z in verbis exultatio. pter resurrectionem. scilicet. qua mundus liberatur.

a snox assūpti hoīs. b sdeitatē nel p̄ez c s presens sentiebā auxilium d squasi i separabilem

a Prouidebā dñm b coraz me semp

a sprospis smore custodis b s spe re

quoniā a dextris est mihi ne b com

surgendi g sQuia caro resurget tercio die vel quia dñs a dextris stat b s iocūditate

mouear. a pter hoc delectatuz est b

s cogitatio s p̄riarche. sī verbis prophete

cor meum. z exultauit lingua mea ī

a b c s nō deficiet in interitu sed in spe resurrectois obdormiet a s .i. apostoli b s i sepulcro c s resurrectionis

super z caro a mea b requiescet i c spe

shumanā

Quoniā nō derelinques animaz

a spossidendā in inferno s que descendit ī infernū b s ad qd descēdit sed nō pmansit vt subueniret quibus oportuit. sed nō ē derelictus.quia cito surrexit c s Per hoc probat hūane fragilitatis exptem. z supgressum esse humanā condicionem d s corpus meū

a meam in b iferno: c nec dabis d sanctū

sanctificatum per quod z alij sanctificandi sunt.nō patieris corrūpi.qa notas ꝛc.) a sputredinis z vermium

tuum videre a corruptionē. Notas

a sscio me resurrecturū.quia no.f.mihi vi. vi. s quib? itur ad eternitatē in quibus post passionem adimplebis me leticia s que sunt i sanctitatis iocūditate b s ascendēti celū dabis delectationes dextere vsq; in finem

mihi fecisti a vias vite b replebis me

a s in ascensione non semiplena fuit leticia b s videbo facie ad faciē. vl cū xp̄o deo qui ē facies p̄r̄is c s principalem sexū alloquitur d s corpe z fide frēs uocādo blāditur

iocūditate a cum facie b tua. Uiri c fra d

tres liceat audēter dicere ad vos

shoc dicit ne ī dignentur

de patriarcha dauid: quoniaz de

functus ē: z sepultus ē. z sepulcr̄

a s vnde apparet eum nō de se dixisse. non dabis sanctū tuū uidere corruptionem

eius ē a apud nos vsq; ī hodiernū

Prouidebā do. Vox xp̄i post resurrectionem exultātis ad dexterā. Sinistra est p̄sens vita. dextra eterna. **Ne commouear.** post resurrectionē omnia erunt immobilia. **Et exultauit lingua.** quia requies post laborem data est. laborauit em̄ in spe vitę eterne. **Nō derelinques** non iterū mouear corruptōne iterate crucis z mortis. **Notas mihi feci.** scio me sp esse venturū. **Replebis me.** plena leticia id ē iterū non moriar

Coram me. ꝛc. B. Exponendo qd ipse fecerit: dat nobis puris hominibus cōsiliū peccata vitare. Nam qui dei p̄sentiam iugiter intuet' oculo mētis: nullaten? hunc ad peccata cōuertit dyabolus

Quoniam a dextris m.ē. B. Causa q̄re nō moueat'.qa dñs a dextris opitulatur: sinistra nō p̄sentiente. Si enim a dextris nō fuerit: illā partem dyabol? occupat sicut de iuda dicitur. z dyabol? stet a dextris eius.

Et exultauit. B. In passione dixit tristis est anima mea vsq; ad mortem. z cepit pauere z tedere. vt se verum hominez in anima z corpore: z veraciter passibilem mōstraret. Exultauit vero anima z lingua; quia passione sua genus humanū saluandum erat.

In inferno. B. Constat animā non derelictā ī inferno: que ablatis illis p̄r̄is quibus descēderat: mox ad supna redijt. nec caro ē corrupta: sed veloci resurrectione glorificata.

Notas mihi fe. ꝛc. B. Non solum de illo ītelligunt: qui semel acceptā plenitudine diuine virtutis z sapiētię p se mortē destruxerit resurgēs ad vitam: sed z de iustis qui p eum via veritatis inuenta ad vitā redeunt: z iocūdabunt' videtes faciē ei?: quia ille visus ē sup oīa z bītudo pfecta.

De fructu lumbi. B. In greco habet de fructu ventris eius suscitare xpm et sedere super sedem eius.

Accepit. Vt verus homo: vt effundat spiritum sicut iohel dicit. effundam &c. vel accipiunt apostoli ab ipso promissionem spūs in euangelio q a patre mittet spiritus.

Effudit hunc. B Qui pri⁹ ihm suscitatū a do dixit. nūc fidē auditorū alti⁹ erigēs hunc esse verū dominū assignat: quez effudisse spiritū confirmat hoc enim deitatis est signū. et pulcre verbo effusionis vsus est: qđ prophetam iohel posuisse supra memorauit vt ex hoc etiam constet ipsum esse dominū ihesum: qui ante assūptionem carnis loqui consueuit in prophetis. qui signa et prodigia dat in celo et in terra. qui omnes inuocantes se saluat: et cetera que prpheta describit: quasi verus deus explet. B. In greco effudit hoc donū qđ nunc videtis et auditis.

Sede a dextris. B. Hoc est qđ petrus ait de domino. quē oportet celum qui dez suscipe vsq; in tēpora resurrectiōis omnium. tunc enim cum venerint tempa refrigerij a cōspectu domini missurus eū est (qui predicatus est) a regalibus sedibus ihesum xpm ad iudicandos viuos et mortuos.

B. Si opponat arrius ex hac diuersitate filium minorem. patrem vero maiorem esse: respōdem⁹ ei. Nomen inferius illi cōuenire: cui sedere impatet sicut et petrus cōsequēter exponit: quia et dominum eum: et xpum deus fecit hunc ihesū quē vos crucifixistis.

R. Manifeste petr⁹ ex hoc psalmo regnum xpi non terrenum sed celeste ostēdit: et vtrāq; naturā eius euidenter astruit. humanam quę de dauid: diuinā secūdum quā ē ad dexteram patris. In vna dauid filiū. In altera eius dē ē dns. vñ et subiūgit. Certissime ergo.

Dominum eum. B. Ostendens: nomen maiestatis et potestatis ē. cui omnis creatura debz subijci. christus regię siue pontificalis dignitatis nomē est. In lege vngebantur reges et pontifices in figura illius.

Et christum. B. Ille vere ē xpus omni plenitudine spūssancti vnctus. qui de eodem spiritu potentialiter dedit quibus voluit.

Iheſum quem. &c. B. Iheſus ē dominus et xpus. vna in duabus naturis existente psona: quia in diuinitate eternaliter ex pre natus. in humanitate tempaliter factus: cū opante spiritusancto in vtero virginis est incarnatus.

Compuncti. B. Impletur prphetia iohel: qa post ignē spiritussancti sequit vapor cōpunctionis. fumus lacrimas excutere solet: incipiūt flere qui irriserāt: tundunt pectus: dant deo precem sicut sacrificium: vt sanguinē illum gustare valeant: p cuius saluandi: quē super se et sup filios suos prius fuerant imprecati.

Pęnitentiam &c. B. Dicturus de baptismate: ꝓmisit lamēta pęnitētię: vt prius se aqua suę afflictionis infunderēt. et post sacramento baptismi lauarent.

In nomine. R. In honore. vl in hac forma. vel in vno trinitatis fides cōtinetur.

Et omnibus qui longe sunt. &c. R. Hoc ad illud testimonium prphetę respicit. qđ vltimum posuit. s. omnis quicūq; invocauerit nomē domini saluus erit. qđ ad gētium vocatiōz ptinet specialiter: quę a filijs israhel longe factę: ꝓ vocationē nomis dni saluande erant.

Testificatus ē et ex. Idem est testificatio et exhortatio.

Saluamini a gene. Hec ē testificationis qualitas. et exhortatōnis. sed lucas plurima verba petri breui cōclusit sententia.

A generatione. Due sunt generationes: vna bonoz: alia malorum.

Circiter. Ad numerum dicit: sicut ca ad locum.

Tria milia. B. Vbi primum ecclesię celebratum est baptisma: pietas diuina ad confessionem trinitatis collegit animaruz tria milia. et moyses quidē quinquagesimo die paschę qua lex data ē: solēnitatē primiciaꝝ ꝓcepit iniciari. nunc aūt supuenięte spūsancto: non manipuli spicarū: sed animarum sunt domino primicię cōsecratę.

---

a dauid diem. Prophetа igit cum esset: et sciret quia iure iurādo iurasset illi a deus de fructu a lumbi eius b sedere sup sedem eius. a longe puidēs locutus ē de resurrectiōe xpi. quia neq; de a scōm aiam relictus ē in inferno: neq; caro eius vidit corruptionē. hūc ihesum re- a sno duo vel tres b squi vidimus eum post resurrectionē a b suscitauit deus: cui omnes nos te- a sresurrectionis b sprosperitate. vel exaltatus ē ipse. qui ē dextra patris sQuia dixit psalmista a dextris ē mihi ne cōmouear a b stes sumus. Dextera igit dei exal- s iohel s. vel i euāgl'io accepta a xpo. tatus et pmissione spūssancti acce- a saccepit vt hō b sdonum linguarū vel spūm svt deus s nō recedit a verbo prophete iohelis dicētis. effundā &c. a b pta a patre: effudit hunc quē vos a smēte b sin linguis igneis ssono snostro sermone c svnde patet. quia nō de sua sed de xpi ascēsione predixit a b videtis et auditis. Non ēm dauid a sSicut hec que nouissima sunt dauid nō de se sed de xpo prophetauit. quia mittendus ex lion. i. ex stirpe dauid veturus. et dñaturus in medio inimicorū. sic et illa. que ꝓmissa sunt nō ad dauid. sed ad xpi mortem. et resurrectionem pertinent. a ascendit in celū. dicit autez ipse. a siterna rōe uerbi coeterni b spr c shomini xpo d squiesce uel iudica a b c d Dixit dns dño meo: sede a dex- a sin eternis uel in unitate persone. cū filio qui ē dextra pris b ssp. qa spi pnti et i futuro ponendi e sdemones ul homines a b tris meis. donec ponaz inimicos a shūiles ul subiectos b scarnis uel apostolorū c squia propheta hec dixit a b tuos scabellū pedū tuorū. Certis- uiri sime ergo sciat omis domus isra a scorpalis et spūalis b sdauid c sde quo dicit dño meo d s. i. regē cū dixit sedē &c svel vnxit te deꝰ &c. svl ego cōstitutus sū &c e scōm carnē fecit i natiitate vl i resurrectōe a b c d e hel. quia et dñm eum et xpum fecit

a spr vel deitas b ssez c iheſus proprium nomē illius ē d squē uilē putastis s se cundū carnē. diuinitas ēm pati vel crucifigi non potuit.

a b c d deus: hunc ihesum quē vos cru- a sex quo dixit viri iudei sSalomō verba sapientiū stimuli. scōm illud et in cubilibus vestris cōpugimini.

a cifixistis. his auditis compuncti a sqsi ad medicos et duces ceci loquūtur et egri.

a sunt corde: et dixerunt ad petrū et a sdemōstrate nobis s ecce fructus cōpunctionis

a ad reliquos apostolos. Quid fa- a squia et ipsi israhelite b sferuorez fidei preripuit

a b cimus viri fratres. Petrus ve- s cordis ro ait ad illos. Pęnitentiā iquit. a sope iplete b stinguatur c snullus pro alio

a b agite. et baptizet vnusquisq; vrm sde quo diximus. et dñm xpm eum fecit dns. hoc dr quia filiū dei nō crediderūt.

in nomie ihesu xpi i remissionem a spcipue crucis de quo dixerat. quē crucifixistis

a pęccatorū vestroruz. et accipietis a sqđ in nobis miramini b siudeis svl vobis hic statib⁹. et cibus iudeis procul positis

a b donū spūssancti. Vobis ēm ē rep a silla. s. effūdā sup vos de spū meo b setiam gentibus q a dono spūaliū nō repellūtur

a b missio: et filiis vestris et oibus qui a sloco vel a noticia dei b sgra nō meritis.

a b lōge sunt: quoscūq; aduocauerit a sque reticentur quia eius dē q̄litatis erāt.

dns deꝰ noster. Aliis a etiā verbis sde xpo sadiuranit. plurimis testificatus ē. et exhorta sillos egros et se medicū oñdit.

baſ eos dicens. Saluamini a ge- a siudeorū qui nō penitēt b s que ē quersa et exasperans

a b nerātōne ista prava. Qui ergo re- s illū. s. penitētiā agite &c. ceperūt sermones eius baptizati

sunt et apposite sunt i die illa aię a snumer⁹ fidei cōgrua b snō vna die tm̄ nus que trina ē et vna

a b circit ta milia Erāt aūt pseuerātes

Iheſum quem. &c. B. Iheſus ē dominus et xpus. vna in duabus naturis existente psona: quia in diuinitate eternaliter ex pre natus. in humanitate tempaliter factus: cū opante spiritusancto in vtero virginis est incarnatus.

Compuncti. B. Impletur prphetia iohel: qa post ignē spiritussancti sequit vapor cōpunctionis. fumus lacrimas excutere solet: incipiūt flere qui irriserāt: tundunt pectus: dant deo precem sicut sacrificium: vt sanguinē illum gustare valeant: p cuius saluandi: quē super se et sup filios suos prius fuerant imprecati.

Pęnitentiam &c. B. Dicturus de baptismate: ꝓmisit lamēta pęnitētię: vt prius se aqua suę afflictionis infunderēt. et post sacramento baptismi lauarent.

In nomine. R. In honore. vl in hac forma. vel in vno trinitatis fides cōtinetur.

Et omnibus qui longe sunt. &c. R. Hoc ad illud testimonium prphetę respicit. qđ vltimum posuit. s. omnis quicūq; invocauerit nomē domini saluus erit. qđ ad gētium vocatiōz ptinet specialiter: quę a filijs israhel longe factę: ꝓ vocationē nomis dni saluande erant.

Testificatus ē et ex. Idem est testificatio et exhortatio.

Saluamini a gene. Hec ē testificationis qualitas. et exhortatōnis. sed lucas plurima verba petri breui cōclusit sententia.

A generatione. Due sunt generationes: vna bonoz: alia malorum.

Circiter. Ad numerum dicit: sicut ca ad locum.

Tria milia. B. Vbi primum ecclesię celebratum est baptisma: pietas diuina ad confessionem trinitatis collegit animaruz tria milia. et moyses quidē quinquagesimo die paschę qua lex data ē: solēnitatē primiciaꝝ ꝓcepit iniciari. nunc aūt supuenięte spūsancto: non manipuli spicarū: sed animarum sunt domino primicię cōsecratę.

Omnis etiā. Adiūgitur narratio etiaz de communione: z de vēditione: z equa diuisione: in quibus apparet virtus.

Erāt pariter. B. Charitas diffusa in cordibus cito generat dei z primi dilectōez vnde ꝓpter geminuz charitatis ardorē bis dat? est spūs aplis.

Dominus autē augebat. In greco dns augebat eos qui salui fierēt quotidie. Ecce post altera narratio sic icipit. In idipsum aūt petrus z iohānes ꝛc. qđ sic potest exponi. cū dom? quotidie ꝑdicantibus aplis ecclesię suę credentes adunaret: primi aplorz ascendebāt i templū: deum rogaturi in idipsum. i. vt ecclesiā semp augeret.

C. III.

Petrus autē et iohannes. Virtutē ꝑdictam ꝓsequitur Ita aūt vicissim sibi ꝓnectuntur: vt sermones virtutibus: virtutes succedāt ꝓmonib⁹

Ad horam no. B. Apostoli hora nona templū ingressuri primo clauduz diu debilem sanāt. post vsqz ad vesperā laborātes multa milia hoīm verbo fidei imbuunt: quia doctores ecclesię prius iudeis postea gētibus ꝑdicant: bi sunt oparij quos nona et xi. hora in vineam paterfamilias inducit.

Claudus ex utero. B. Populus israhel non solū ab incarnatione: sed etiā a tēpore legis rebellis. q̄si ex vtero matris claudus fuit. qđ in iacob cum angelo luctante z claudicante figurabat: quia populus ille xpo in passione ꝙualens: in quibusdam ꝓ fidē bñdictus in alijs ex infidelitate ē claud⁹

Portam templi quę dicitur spe. B. Alle. Porta tēpli speciosa dominus est: per quā qui intrat saluat. ad hāc portā israhel debilis nec ire valens legis ꝓphetaꝝ

a ſfidei b ſnō solitus petri. quia eadē erat dim.

i doctrina apostolorz z cōicatione
ſsiue cōis siue sancti.
fractionis panis z orationibus.

a ſexceptis credētibus ſimpfecte. pfecta em̄ caritas foras mittit timorē b ſpro pdicatōe siue propter prodigia que sequuntur c ſap propinquat virtutis narratio

fiebat aūt omni a[a] aię timor[b]. Multa quoqz ꝓdigia z signa per apostolos in hierusalē fiebāt. z met?
ſpdicatōi adiūcta
a ſpreter centū. xx. de quibus dictū ē

erat magnus i vniuersis. Omēs etiam qui credebāt erāt pariter: z

a ſindicaū fraterni amoris ē oīa possidere. z nihil propriū habere b ſagros

habebāt omnia cōmunia. possessi[b]
ſpecora
ones z substātias vēdebāt: z di

a ſnō secundū honorē sed scēm idigentiam vt manna.

uidebant illa omnibus, put cuiqz opus erat. Quotidie quoqz pdu

a ſvt apli b ſDeus facit ihabtare vnius moris i domo c ſin oꝛone. ecce cōtemplatio

rantes vnanimiter in tēplo: z frā

a ſhic actiua vita signatur b ſnō i tēplo vt sanctus locus esset oratoni. et cōmunis eet victui c ſsanctū vel corpalem

gentes circa domos panē: sume
ſi honore sui mgri. ſnihil interrogātes.

bāt cibū cū exultatiōe z simplicita

a ſvnanimitate charitatis b ſcoopantes i laude c ſde pceptis gratias agētes iuxta il lud z hymno dicto exierūt i montē oli.

te cordis collaudantes deū. z ha

a ſcorem plebe sine ipsi plebi gras agentes siue in cōspectu plebis gram inuenientes

bētes gratiā ad omnē plebez. Do
ſnō solū priores pseuerabāt. sed dns

minus aūt augebat qui salui fie

a ſnō solū in penthecosten b ſvnionem apostolice regule

bant quotidie in idipsum.

C. III.

ſa precipuis exordiatur

Petrus aūt et
ſqui orat ascēdit
iohānes ascēdebāt in

tēplum ad horam oza
ſnō oīois sz dici
tionis nonaz. Et quidam vir qui

ſcuius difficilis ē sanitas b ſin hoc diutur na z grauis ostenditur infirmitas

erat claudus ex vtero matris sue

baiulabaꝫ: quē ponebāt quotidie

a ſa quodā ornamēto speciali

ad portā templi: que dicit speciosa
ſmisericordiam

sa. vt peteret elemosinā ab introe

a ſmisericordes fore credidit eos qui templū frequētarent

untibus in templum. Is cum vi

disset petrum z iohannē incipientes introire in templum. rogabat
ſab eis
vt elemosinam accipet. Intuens

autem eū petrus cum iohanne di

a ſquasi paupertatē habitu demōstrantes b ſquos nosti esse pauperes c ſtuebatur

xit: Respice in nos: at ille intende

bat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem

a ſnō habeo. vel nō habeo mō. vel nō ē modo ad manū

dixit. Argentum z aurū non ē mi
ſalia ondit se hre
hi: quod aūt habeo: hoc tibi do.

a ſgratus seruus nō se. sed dns glorificat. vt credatur i eū cui resistebāt b ſsacti c ſa loco.

In nomie ihesu xpi nazareni sur

a ſplenā salutē i his duobus dat ambulatō em̄ sanitatis ē probatio

ge z ambula. z apphensa manu
ſdextera ē salutis prospitas
eius dextra alleuauit eum: z pro

a ſnō medicinali tarditate ſnulla iter cedit cunctatio. ne putetur aliunde sanatio b ſcō ti matu sunt gressus eius

tinus cōsolidate sunt bases eius

a ſque enerues sūt in paraliticis ſplanta a planicie dicta ē b ſno exurgēs ſiuxta pro phetā dicentē. exiliet sicut cervus claudus

z plātę. Et exiliens: stetit. z ambu

a ſexemplū ē gras agendi dño b ſcelestе

labat: z intrauit cū illis in templū
ſduo pcepta ipsi plebat
ambulans z exiliens z laudans

a ſsanitatē illius b ſecce plenitudo testiū

deum. Et vidit omnis populus

cum ambulantem z laudantem
ſnō dubitabāt de ꝓsona.
deum. Cognoscebant autem il

lū: quoniā ipse erat qui ad elemo

sinam sedebat ad speciosam por
ſnō fide
tam: z impleti stupore z extasi in
ſbona cōtingūt
eo qđ cōtigerat illi. Cum videret

aūt petrum z iohannem: cucurrit

ſnō sacerdotes ſadorādos
omnis populus ad eos ad portі

cum quę appellabat salomonis

stupentes. Videns autē petrus

ſcursui z stupori. vl verbi stupēti.

respondit ad populum. Viri israhelitę quid miramini hoc: aut nos

a ſapparet quare currebat populus

quid intuemini quasi nra virtute

a ſhec duo necessaria sūt saluti b ſnos ipsi nō de⁹.

aut pietate fecerim⁹ hūc ābulare:

qz vocabus affert: vt ab igredientibus poscat auxiliū fidei z sapiētię. quia vaticinia futuroꝝ quasi ad portā ponunt auditores. sed petrus in templuz perducit: cui p cōfessionez forte etiā cognomen petrę claues celi sunt datę.

Argentū ꝛc. Memor illius ꝓcepti. nolite possidere aurū z argentū. pecuniam quę ad pedes apostolorū ponebat: non sibi reservabāt: sed ad vsus pauperū qui sua patrimonia reliquerant seruabant.

B. Alle. Argētum ꝛc. Habuit quidem primū tabernaculum iustificatōes culturę sanctū sanctorū auro z argento distinctum sed metallis legis sanguis euangelij precio lior emicat: qz popul⁹ qui ante auratos postes debilis iacuerat: in nomine ihesu xpi crucifixi templum cęleste ingredit.

Et apprehensa. B. Quez verbo erigit: hunc z cetera cōfortat: quia sermo docentis minus valet in auditore: si nō cōmendatur exemplo ꝓprię actionis.

Et exiliens stetit B. Ordo pfectiōis primo surgit qui iacuerat: deinde iter virtutuz arripit: z sic regni ianuā cū aplis intrat

Stupore et extasi. B. Pauore z excessu mentis. dicit etiā extasis: cū mens a pauore nō alienat: sed i spiratione reuelatōis assumitur.

Cucurrit omnis populus. B. Alle. Saluato israhel per apostolos cucurrit omnis mundus ad lūmia veri pacifici. de quo dicit. Multiplicabit eius imperiū: z pacis non erit finis. Ipse ē lapis de monte absciss⁹: qui terreno regno ruente: solus p orbem pacificū tenet impiuz

Deus abrahā et deus ysaac. ℟. Tres memorantur nullo impio ītercedente: vel ꝓpter principatū iusticię. vel ꝓpter continuā iustoꝝ serię: vel ꝓpter numerū testiuꝫ

Deus abrahā et deus ysaac. et deus iacob. trinitatē notat. deus patrū hic vnitatē.

Memorās patres fidem suā det. ne quasi nouū ītroducere videretur.

℟. In bis tribus omne sacramentū ecclesię ꝓpletur. aut eīm ex bonis boni: vt ysaac ex abrahā. aut ex malis mali: vt ismahel ex ancilla agar. aut ex bōis mali: vt ex ysaac et rebecca esau. aut ex malis boni: vt filij iacob ex ācillis generati. qđ etiā ī spiritali generatione similr obseruat.

Tradidistis. ⁊c. Interfecistis. ⁊c. ℣. Sapiēs doctor loquēs de dño illis q̄ eū occiderūt. primo humanitatis qua tradi ⁊ interfici potuit recordat. deinde paulatiꝫ resurrectōe patefacta deuꝫ ⁊ dei filiū esse declarat: ⁊ auctorē etiaꝫ vitę ꝓdicat.

Interfecistis. Volūtate ⁊ verbo. ⁊ hoc cōtra legē q̄ dicit qui occiderit hominē volēs: ⁊ ipse occidet.

Integrā sanitatem. in duobus quę ꝓcepta sunt.

Per ignorantiā. Duo coopata sūt. ignorantia vestra: ⁊ ꝓpria scientia dei.

Per os omniū. Ideo necesse erat impleri: quia non vnus sed omēs ꝓphetauerūt

Deleātur uestra peccata. ℣. Tunc plene delebunt peccata: cū virtute resurrectionis mors destruet nouissima.

Ut cum uenerit. Cōtinuatiue ad pcedētia. s. vt cū venerit tpa refrigerij a cōspectu domini: tūc deleātur peccata vestra.

ſ quia abrahā ei credidit. etiā tpe ꝓputij.

Deus abraham. ⁊ deus ysaac. et

a ſ triū vel oīm ſ non ē deus mortuorū sed viuentium

deus iacob. deus a patrum nostro

a ſ in sanitate paralitici b ſ nō nos quos intuemini ſ cōsubstantialē

rum. glorificauit filium b suum ihe

ſ saluatorē mūdi. ad saluandū venerat. ⁊ vos tradidistis ad mortē

sum: quem vos quidē tradidistis

ſ nō hūc sed barrabā postulātes dimitti

⁊ negastis ante faciem pilati: iudi

a ſ q̄uis gētilis. ī quo dānantur iudei

cante illo dimitti. vos autem san

a ſ ī se ſ sine peccato b ſ ad proximū ſ sine iniquitate

ctum ⁊ iustum negastis. ⁊ petistis

a ſ barrabā auctorē seditionis ⁊ homicidij

virum homicidam donari vobis

a ſ lazari ⁊ ceterorū ſ pnūis ⁊ future b ſ q̄ tradit interficit

Auctorem vero vitę interfecistis.

a ſ pater b ſ lōge ne iterum moriatur

quem deus suscitauit a mortuis.

ſ ī pī ſ vł facti

cuius nos testes sumus. ⁊ in fide

nominis eius: hunc quem vos vi

ſ sanū ſ paraliticū ſ ī sanitate

distis ⁊ nostis confirmauit. No

a ſ cognitio b ſ inuocatio noīs eiꝰ c ſ ari stum hoīem ⁊ deum

men eius ⁊ fides quę per eum est

ſ ī corpe ⁊ aīa ſ corpalem

dedit integram sanitatem istam:

in conspectu omnium vestrum.

ſ suauiter scelus eorū arguit

Et nunc fratres scio q̄ per igno

rantiam fecistis: sicut ⁊ principes

vestri. Deus autem qui prenunci

a ſ vno ore locuti sūt omnes b ſ ad dām pseudo

auit per os omnium suorum pro

a ſ vnde ⁊ supra xp̄m fecit deus

phetarum pati xp̄m suum: sic im

a ſ quia fecistis sic. ergo p. ſ de malis b ſ ad bona. vñ declina a malo ⁊ fac bonū

pleuit. Penitemini igitur ⁊ cōuer

ſ licz p ignorātiā facta

timini: vt deleant vestra peccata

ab fuit: sed ī humanitate vēturus ē de cęload iudicandū ⁊ restituendum oīa quę locutus ē deus p omēs ꝓphetas ab initio seculi: qꝫ sanctis ītrantibus cū dño in gaudio reprobi suberūt pęnis cū dyabolo. quo completo nihil restabit de bis quę ꝓmissa sunt a ꝓphetis

Moises quidē. Exempla ponit nō de oībus qui locuti sunt vel quę.

Quoniam propheta. ℟. Filius dei de populo israhel carnem assumpsit: apparēs ī similitudinem moysi: vt sicut ille carnalem israhel cerimoniis ⁊ sacris legalibus instructū ⁊ purificatū ī terrā ꝓmissionis ītroduxit: ita ⁊ ihesus per gratiā euangelij spiritalē israhel ad cęlum duxit. ⁊ sicut contemptores legis moysi de terra promissionis ab inimicis sūt eiecti: sic qui doctrinā euāgelij despiciunt: p vltores spirit⁹ de cętu sanctorum pellent. ⁊ hoc est qđ sequit. erit aūt omnis anima.

De fratribus ue. ℟. Josue de effraim: ihesum de iuda.

Erit autē. ⁊c. ℣. Breuit ⁊ lucide ꝓphetarū ⁊ legis testionio docet xp̄um a cunctis gentib⁹ audiēdū: qui īcredulos damnabit: ętema benedictione fideles donabit.

Exterminabitur. A sorte sanctorū: ⁊ ex tornis reddet: vł extra termīos beatitudinis ejicietur.

℟. Resistētes iosuę de carnali plebe. resistentes xp̄o: de spūali exterminant. vtrāq; ī obedientiā mors seqt carnalis siue spūalis.

Et omnes prophetę. ℣. Quāuis pīarchę. ⁊ sancti prioris tpis multa de xp̄o verbis ⁊ factis ꝓphetauerūt: ꝓprie tm̄ tempus ꝓphetarū eoꝝ. s. q̄ de christi ⁊ ecclesię misterio maīfeste scripserūt: sumpsit exordium a samuele: ⁊ vsq;

a ſ quia p̄teritū est ī carnatione vel futuruꝫ in iudicio b ſ distretio vniuersalis iudicij ⁊ redēptio iustorū.

vt cū a venerint tempora b refrigerii

ſ a facie ſ xp̄i ī carne

a cōspectu domini: ⁊ miserit eum

qui p̄dicatus ē vobis ihesum chr̄i

ſ ābiguitas dictōis ſ ecclīam

stum: quem oportet quidē cęlum

a ſ in iudicio ſ repletionis vł renouātōnis

recipere. vsq; in tēpora a restitutionis omniū quę locutus ē dominꝰ

a ſ nō ab hoībus ſz per hoīes dicta b ſ ī nuper inuentū. sed olim scriptū

per os sanctorū suorum a seculo

a ſ sensum moysi nō verba posuit petrus ſ primū diuine legis scriptore aīponit ceteris

prophetarum. Moyses quidem

a ſ nō ihesum filiū naue. sed dīm ihesum b ſ nascēdo vel resurgēdo

dixit: quoniā a prophetā suscitabit b

a ſ ad profectū vestrū b ſ ad distinctionē falsorū deorū

vobis dominus b deus vester de

a ſ obediendo sicut mihi b ſ verū hoīem vel a me figuratū

fratribus vestris: tanq̄ me a ipsum b

a ſ pro īparatiuo positū b ſ nihil diminuentes. nihil addetes

audietis iuxta omnia quęcunq;

ſ hoc q̄ oīs aīa ⁊c.

locutus fuerit vobis. Erit autem

a ſ pars pricipalis pro toto hoīe b ſ obedierit

omnis a anima quę non audierit b

a ſ ab hoībus ſ vł a deo ſ scōm legē ſ vel a sorte sanctorū ſ occidetur

prophetam illum exterminabi

a ſ spūali b ſ post moysen

tur de a plebe: ⁊ omnes prophete b

a ſ q̄si a principe prophetarū b ſ vsq; ad iohēm baptistam c ſ prophetice

a samuele ⁊ deinceps qui locuti c

a ſ tępora refrigerij. ī. vtriusq; aduētus dñi ſ per hoc ex causabiles estis

sunt: annunciauerunt dies istos.

a ſ vel antiqua cōsuetudine vel natura

Vos autem estis filii a propheta

a ſ vt sequtur. s. in. semine tuo ⁊c.

rum: ⁊ testamenti qđ disposuit deꝰ

ad captiuitatē babilonis permansit.

A samuele. Sub samuele: regū tpa cęperūt in iudea.

Testamenti. ℣. Ex illo testamēto. qđ ad moysen. ⁊ ex hoc quod ad abrahā dictū ē. seueritas dei ⁊ bonitas patet. Bonitas in bis q̄ in xp̄i fide meruerūt bñdici. Seueritas ī bis qui p̄ tēptu ⁊ inobediētia sūt exterminati

Quem oportet quidē cęlum. ⁊c. Ecclesiā per fidē. vel ī cęlo ad dexteram patris sedere.

Oportet. ⁊c. ℣. Hoc ē qđ eidem xp̄o a patre dictū ꝓphēta testatur. Dixit dñs d. m. se. a dex. m. donec po. ini. t. sca. p. t. Assumptus eīm ī cęlum sedet a dextris dei in sede maiestatis: semper deus manet: neq; vnq; inde

Testamenti· qđ
ifra sequit dicēs· In
semīe tuo be·oīs·g·
Patres nostros
Quia non soli abra/
haz sed ysaac z iacob
pmissum est·
In semine tuo·
Omnes familię·B·
Semē abrahę xp̄us
ē: ī fide cui? omnibus
familijs iudeis·s.z gē
tibus benedictio pro/
missa est·
Omnes familię
B· Non q̄ omnes
sed q̄z nulla benedicit
nisi in eo: sicut z illud
Illuminat omnē ho/
minē·ue·in hūc·m·
Benedicētur·B
In adę maledictę pec
cato: in xp̄o benedictę
sunt·in quo z illi bene
dicunt: q̄ icarnatione
pręcesserūt·quia idem
homo deus ianuā cęli
aperuit·z in fine dicet
omnibus electis: veni
te benedicti patris ꝛc

Filiū suum·B·
Intuendū ē: qđ eun/
dem filiū dei quem se
men abrahę nūcupa/
uit: ꝓpter duas eius/
dem naturas: ne vel
hominē tantum xp̄m:
vel alterū homīs: alte
rum dei crederēt filiū
quo laqueo nestoriꝰ z
alij plures decepti sūt
Sacerdotes ꝛc·
Qui doctores z iudi
ces videbant populi·

Dolentes·q ad au
diēdos apostolos cō/
flueret multitudo·
Saducei· Qui ne
gabant resurrectionē
z ideo in doctrina co/
rum dolebant·
Resurrectōm ex
mortuis· Hoc ma
xime ꝓtra saduceos:
vtriq; vero dolebant
q̄ ihesum quē vt ho/
minē occiderāt: apo/
stoli a deo patre glo/
rificatū affirmant·

Et factus est nu·
Si in quinq; milibus
hominū quos in dere/
mo dīs pauit: ꝓpu/
lus legis a xp̄o libera
tus accipitur: possunt
z hic quinq; milia ab
apostolis instructa po
pulum gentium designare: eiusdem legis spiritaliter misteria secuturum
Et bene vtriq; vespere cęlesti munere donātur: q̄z cū venit plenitudo tē/
poris misit deus filium suum ī terris ꝛc·

a ſcui primū facta ē promiſſio

ad patres nr̄os dicens ad abra/
a ſnon in ſeminibuſ ſed in vno ſemine. qui ē xp̄s b ſnon vna gens
hā. Et i semīe tuo bn̄dicent oīes
familię terrę. Uobis primū deus
ſvero ſañ gētes
a ſſcōm carnē b ſincarnari fecit
suscitās filiū suum misit euz bene
a ſꝑdicante vel benedictos facientē b ſli bertate arbitrij oñdat
dicentē vobis: vt cōuertat se vn?
ſa qua īpugnatur
quiscz a nequitia sua·

C· IIII·

ſpetruſ pro ſe z iohāne locutus

Dquentibus
ē. vel multitudini duo loquūtur
autem illis ad populuz
superuenerunt sacerdotes z ma
a ſiuſti ſiue inſtificati iterpretantur
gistratus templi z saduccei dolen
ſhoc cōe oīm.
tes: q̄ docerent populum: z an
nunciarent in ihesum resurre/
ctionem ex mortuis. z iniecerunt
in eos manus: z posuerunt eos in
ſcarceris
custodiā vsq; in crastinū. erat au
ſhec ē cā custodiēdi ſnō omnes
tem iam vespa. Multi aūt eoruz
qui audierāt verbum: crediderūt
a ouiū que vocē pastoris audiūt vel agno ſcunt
Et factus est numerus viroꝝ qui
cz milia. Factū est aūt in crastinū
ſtria plebis cōcilia erāt
vt cōgregarent principes eorū z
seniores z scribę in hierusalem: z
ſseorſū ponitur.
annas princeps sacerdotū: z cay
ſ sacerdotes qui de genere aaron principa tū gerebāt
phas: z iohannes: z alexander: z
a ſdescriptis prīcipibus sacerdotū alij sine numero memorantur
quotquot erāt de genere sacerdo/
ſcōcilij
tali: z statuentes eos in medio
ſvtrū diuīa
interrogabant. In qua virtute
propter claritatē facti non alia virute factū di cunt
aut in quo noīe fecistis hoc vos?

a in medio cōcilio uel cōcilij b ſin pēthe coste c ſquali princeps apłorū

Tunc repletus spiritusancto pe/
trus dixit ad eos. Principes po
a ſpro an ſinterrogatio potest esse
puli z seniores audite. Si nos ho
a ſad iudices adducimur b ī sanitate pa ralitici
die diiudicamur in bn̄facto hois
infirmi: in quo iste saluus factus
ſprīcipib? z senioribus
est. Notū sit omnib? vobis z om
ſa saluatore salnat? ē
ni plebi israhel: quia in nomine
domini nostri ihesu xp̄i nazareni
quē vos crucifixistis: quē deus su
a ſp̄sens stat. qui añ stare nō poterat
scitauit a mortuis: in hoc iste astat
ſqué vos crucifixistis
corā vobis sanus. Hic est lapis
ſ scōm legem
qui repbatus ē a vobis ędificati/
a ſ deus suſcitauit a mortuis b ſ vt sit princeps duorū testamentorū z populorū
bus: qui factus ē in caput anguli
a ſnisi in saluatore b ſmundi c ſ hoīs huius
z non ē in alio aliquo salus. Nec
enim nomē aliud ē sub cęlo datuz
hominibus: in quo oporteat nos
saluos fieri. Uidētes aūt petri cō
ſaudaciā
stantiaz z iohānis: compto q̄ ho/
ſ imperiti
mines essent sine literis z idiotę:
ſnescięt̄es cām cōstātie z virtutis
admirabant: z cognoscebāt quo/
ſilliterato
niam cum ihesu fuerāt. hominem
ſaplis
quoq; videntes stantē cū eis qui
a ſ qz ipse non esset vel nō sanatus fuisset.
curatus fuerat: nihil poterant cō
tradicere. Jusserūt aūt eos foras
ſextra synagogā faciēt vos
extra cōcilium secedere. z confere
a ſne factū eorum amplius diuulgetur
bant adinuicē dicentes. Quid fa
ſidiotis
ciemus hominib? istis? Quoniā
quidem notū signū factū ē ꝑ eos
omnibus habitantib? hierusalez
Manifestum ē z non possumus

Dic ē lapis·R·
Hic respōdens ad in
terrogata: de xp̄o prę
dicat: z maxīe de da/
uid: cui vt pr̄iarchę
suo prę ceteris credi/
derant·
Reprobatus·
Aug·De lapide rep
bato hīstoria non ha
betur·
Edificātibus·B
Erant iudei qui soli
legē z ꝓphetas ad ędi
ficationē legebant·hi
dum ędificabāt pue/
nerunt ad lapidē an/
gularē: qui duos pa/
rietes amplecteret·i·ī
uenerunt in scripturis
xp̄m ī carne vēturum
qui duos ꝓpulos in
se ipsum cōderet·z qz
iudei in vno piete sta
re·i·soli malebāt sal/
uari: repbauerunt la/
pidem qui nō erat ap
tus ad vnū sed ad du
os·sed illis nolentib
hūc de? posuit ī caput
anguli: vt ex duobus
ꝓpulis z duobus te/
stāntis ędificatio sur
geret vni? eiusdemq;
fidei·

Et non est in ali/
quo alio salus·
B· Si in xp̄o tantū
salus mundi est: ergo
z patres nostri eiusdē
incarnatione z passiōe
sunt saluati: q̄ z nos
credim? saluari· etem
sacramēta ꝓ tēporum
rōe discrepāt: fides tn̄
vna eadēq; cōcordat
qz dispensationē quā
nos ꝑ aplos factā: ipi
ꝑ ꝓphetas didicerunt
venturā· Non em̄ est
redēptio: nisi ī sangui
ne illius: qui se ipsum
dedit redemptionem
omnibus·
Sine literis·Nō
qz literas omnino ne/
scirēt: sed qz grāmati/
cę artis pitiam nō ha
berent·
Idiotę·B· Idio
tę qui ꝓpriuz ingeniū
n̄ exercuerāt ꝑ doctri/
nā· Idioma grece·la
tine ꝓprietas·
B· Idiotę dicebā
tur: qui ꝓpria tantum
lingua naturaliq; sci
entia cōtenti·literarū
studia nesciebant·
B· Illiterati mittuntur ad p̄dicandum: ne fides credentium non dei virtute: sed eloquentia fieri putaret·scōm illud: nō ī sapiētia verbi: vt nō euacuetur crux xp̄i·

Et uocantes ꝛc. Ne omnino ꝛc. Tunc impletū est: odio eritis omnibus hominibus ꝓpter nomē meum.

Petrus uero ꝛc. iudicate. R. Qui estis iudices: uestrū facite officium: nō sermonē prauum proferendo: sed iuste iudicando. Ecce plenū frumentū in spica inuenit: qđ ante q̄ si in herba flectebat.

Nō enim possumus. i. nolum⁹: uel i naturā uersum ē. ut angelis ꝓfirmatis nō peccare.

Clarificabāt. In greco. omnes clarificabāt in eo qđ factū est. ꝛ non habet in eo qđ acciderat.

B. Clarificant facta uel dicta: quādo fama uulgante in noticiā pluriō⁹ deferūt. Deus autē glorificat in factis hoīm qđ est ꝓprium xp̄ianę pietatis ꝛ humilitatis: ipso dicente. Videāt opa uestra bona: ꝛ glorificent patrē uestrū qui in celis ē.

Annorū. xl. Unde amplior gloria uel gratia uirtutis: ꝛ ideo nō ętatē hominis sed tēpus īfirmitatis dicit.

B. Anno⁹. xl. Juxta historiā pfecta ętas hominis calūniantib⁹ ostenditur. Allegorice popul⁹ israhel n̄ō. xl. tantū annis ī heremo sordes egipti manna ꝓtēpto requisiuit: sed etiā in terra ꝓmissionis inter dei ꝛ ydolorum rit⁹ claudicauit. Uel numerus iste geminę legis plenitudinē significat. Quater enim deni. xl. faciūt. utriusq̄ trāsgressor uelut q̄ dragenariam pfectionem iacendo debilis transcēdit.

Qui cū audissēt. B. Auditis pfectorum minis: fiduciā resistendi p signa uirtutū sibi deposcunt.

Unanimiter le. R. Sine sono. uel pfectione unanimitatis scōm illud si duo uel tres ꝓuenerint in unū in nomīe meo: de omni re quam petierint fiet illis.

Patris nostri. Noster fuit pater: sed tuus puer.

Quare fremuerūt. B. Non quasi nescius īterrogat ꝓphēta: sed mirando insaniā impiorū corripit eos qui in saluatorē conjurauerūt: non abeo lesi sed in multis adiuti.

Fremuerūt. Fremitus ē uox leonis. unde hieremi. facta ē mihi hereditas mea quasi leo in silua: dedit sup me uocē.

Inania. De xp̄o futuro. uel ut in morte detineret.

Conuenerunt. Herodes ꝛ pilat⁹ cōuenerunt in amiciciā.

Unxisti. Nomen xp̄i exponunt. Christi a chrismate. i. unctione: scm illud. Unxit te deus tuus oleo lętitię ꝑ consortib⁹ tuis.

Cum omni fiducia loqui. Hoc deum postulant: ut cum omni fiducia possint loqui uerbū dei.

Per nomē san. B. In greco per nomē pueri tui ihesu: qđ magis aptorum uotis congruit: qui satagebant: ut homo crucifixus a iudęis. claresc̄entibus miraculis p nomen eius: in celū assūptus ꝛ dei filius innotesceret.

Motus ē locus. Magna uirt⁹ orationis fidelium. hoc autem ad excitādas mentes factū est.

Potest in h̄ loco moto intelligi timor eorum qui credendo subjec̄ di erant apostolis: qui terrenitate discussa resurgere cū xp̄o: ꝛ cęlestia sape didicerunt.

B. Quia uirtutem ꝛ robur cōtra fraudē hostium quęrebāt: indicium exaudite orōnis terrę motu ꝓpitium: ut scirent corda terrena sibi cessura: sub quor⁹ pedibus spiritu aduenięte terra ē cōcussa pauore.

Multitudinis ꝛc. B. Notanda rerū locorūq̄ distantia: si quidem in ope supbę turris lingua ꝛ mens humani generis cum esset una merito iniq̄tatis est diuisa: ita ut cū omnib⁹ linguis loquent⁹ ibi hoīes: nemo tm̄ primi sui uolūtatē aut ꝛba cognosceret sed in hierusalē sunt linguę merito hūilitatis unitę: unaq̄ omnibus lingua. eademq̄ oībus uoluntas erat ꝛ una. qđ usq̄ hodie gerit⁹: cū electi in multiplici locutione unito corde ꝛ intentione ꝓcordi dño famulant⁹ reꝑbi diabolo seruiētes diuisa mēte ꝛ pugnaci inter se studio ꝛ certamine agitant.

Erat cor unum ꝛc. B. Qui mundū reliquerāt: nō de nobilitate generis gloriantes se alijs ꝓferebant: sed sicut unius eiusdēq̄ matris ecclesię

---

negare. Sz ne ampli⁹ diuulget i
(ſhoc tm̄ cōsiliū restat)
populū: commineꝫ eis ne ultra lo
(ſiudeo vl gentili)
quant in nomīe hoc: ulli hominū

Et uocantes eos: denunciauerūt
a ſaliqua occasione uel in aliquo loco
ne omīno loquerentur nec do
ſpdicarēt
cerent in nomine ihesu. Petrus

uero ꝛ iohānes respondētes dixe
a ſdum nos aspicit ſapud deū cui ueritas placet
runt ad eos: Si iustū est in cōspe
a ſprohibētes b ſimpantem predicare
ctu dei uos potius audire q̄ deū
ſsigna
iudicate. Non em̄ possumus quę
ſpredicantem
uidimus ꝛ audiuimus nō loqui.
a ſne putarētur credidisse b ſpropter populū
At illi ꝯminantes dimiserūt eos:
a ſcām que placeret populo ñ cōsciētie eorū
nō inuenientes quomō punirent
ſnō deum
eos ꝓpter populum: quia omnes
ſde eū ī cuius noīe hoc fecerūt
clarificabant id qđ factum erat ī
a ſparalitico sanato b ſcausa clarificationis ē longū tempus infirmitatis
eo qđ acciderat. Annorū em̄ erat
amplius. xl. homo in quo factum
fuerat signum istud sanitatis. Di
ſpetr⁹ ꝛ iohēs
missi aūt uenerūt ad suos: ꝛ annū
ciauerūt eis quāta ad cos princi
pes sacerdotum ꝛ seniores diris
ſmore solito
sent. Qui cū audissent: unanimi
a ſnō ad hoīem Ut exemplū ceteris ꝓbeāt
ter leuauerūt uocem ad dominuꝫ
ſmagna potentia ostenditur
ꝛ dixerunt: Domine tu qui fecisti
celum ꝛ terrā ꝛ mare: ꝛ omia quę
a ſnō sensu humano b ſquasi ꝓcubā. ut nō credatur uerbū hoīs
in eis sunt: qui spūsancto per os
a b
patris nostri dauid pueri tui di
a ſex inuidia ſine regnum ad iudeos trāsiret
xisti: Quare fremuerunt gentes
a ſiudei b ſagitati motu impito ꝛ irrationabili ſcōsilium fecerūt sedulo tractātes quō occiderent eum c xp̄m nō resurgere
ꝛ populi meditati sunt iania: Asti
a ſherodes ꝛ pilatus b ſnon celi c ſsacerdotū
terunt reges terre: ꝛ principes cō
a ſin atriū cayphe b ſ patrē. uñ hoc probas. quia aduersus xp̄m qui ē pris eius filiuſ
uenerunt in unū aduersus domi
a ſpro quia b ſqui cōtradicit filio ꝛ patri
c ſde quo postea dicetur. ego aūt cōstitutus sū ꝛc.
num ꝛ aduersus xp̄m ei⁹. Conue
ſmaligna
nerunt em̄ uere in ciuitate ista ad
ſqui peccatū ñ fecit. nec iuētus ē. ꝛc.
uersus sanctū puerum tuū ihesuꝫ
ſspūsco ſxp̄m fecisti
quem unxisti: herodes ꝛ pontius
a ſduo populi in cruce sunt reconciliati
pilatus cū gentib⁹ ꝛ populis isra
ſptās ſxp̄s ſñ sua ſpsēa
hel: facere quę manus tua ꝛ ꝯsili
a ſspūs b ſsic de xp̄o presciebas e ſvi de quid in psecutione facias. deo cōmendant qđ patiuntur
um tuū decreuerunt fieri. Nunc

domine respice minas eorū: ꝛ da
a ſpostulāt id quo indiget b ſetiā iter pse cutores
seruis tuis cū omni fiducia loqui
ſxp̄m ſpotētiā tuā
uerbū tuum: in eo q̄ manū tuam
ſad corro
extēdas sanitates ꝛ signa ꝛ prodi
boratōez predicatōis
gia fieri per nomen sancti filij tui

ihesu. Et cū orassent motus ē loc⁹

in quo erant congregati: ꝛ repleti
a ſhoc donū postulauerāt ut cū fiducia possent loqui
sunt omnes spiritusancto: ꝛ loque
a
bant verbū dei cū fiducia. Mul
a ſqa dictū ē. dñs aūt augebat ꝛ multiplicabatur
titudinis aūt credentium erat cor

viscerib⁹ editi: eodem fraternitatis amore gaudebāt.
B. Conuenit hic locus ei qđ supradictū ē: quia qui spūm accepant linguis omniū loquebant. adunatio linguarū erat prefagiū q ecclesia p spiritū in diuersis nationib⁹ z linguis vnū coꝛ z animā erat habitura. nō em omēs credētes loquebant oībus linguis: sed diuersarū linguaꝝ adunatio in fide xpi indicabat quia vnus dñs: vnū baptisma: vna fides.
Nec quisq̄ eorū Mistice. virtutes q̄s possidēt iusti nō suas iudicant esse: sed eoꝛū q̄ꝝ vtilitati dispēsant
Communia. B. grece. cena. Vnde ce nobite. i. ꝯmuniter viuentes. Cenobia habitacula coꝝ.
B. Qui ita viuūt vt sint omnia cōmunia in dño: cenobite vocant. quę vita tanto ē felicioꝛ: quāto statim futuri seculi imitatur: vbi oīa cōmunia qꝛ deus omnia ē in oībus: z quia ibi summa pax z securitas: ciuitas i qua tipus huiꝰ vitę p̄cessit hierusalē. i. visio pacis dicta ē.
Reddebāt apo. B. Discernit oꝛdinem doctoꝝ z auditorum. Naꝝ multitudo credentiū rebus tpalibus spretis: copula charitatis inuicē iungebant. Apostoli vero virtute fulgentes: misteria xpi pādebāt
Joseph. R. Auctus. barnabas filius ꝓsolationis interpꝛetat. auctus īcremēto z pfectu spūalis boni.
B. Hunc puto esse barnabā: qui cū paulo gentium apostolus oꝛdinatus est.
Barnabas. B. Quidaꝝ arbitrantur collegā pauli eū potiꝰ fuisse: de quo cū mathia soꝛs missa ē. minus intuentes: q hic barnabas: ille barsabas appellet. z hic filius ꝓsolationis: ille filius quietis interpꝛetat.
Quod est interpretatū filius cō. Vbicunq̄ scriptura nomīa rerum vel pso narū cū interp̄tatione ponit sensum sacratioꝛē eisdē inesse significat. Merito filius cōsolationis vocat: qui spꝛetis p̄sentibus: spe futuroꝝ se cōsolat. Nam z spūssanctus ideo paraclitus vocat: qꝛ in mūdo pꝛessurā habentib⁹ īfusione sui paraclisim. i. ꝓsolationē tribuit: sicut etiā petrus ꝓpter gratiā spiritus bariona. i. filius columbe vocatus est.
Filius consolationis. R. Vel ꝓpter elemosynā qua paupes ꝓsolatus ē. Vel p mercedis ꝓsolatione quā meruit a deo accipe. Vel quia dignus habitus ē: qui p iuda ꝓsolaret apostolos.

a ſ vnus sensus. anima vna. z vna volūtas erat oīm

a
vnum: z anima vna. Nec quisq̄
a ſ nō boīm. sed earū rerū quas possidebāt
a
eoꝛ quę possidebat: aliquid suuꝫ
esse dicebat: sed erant illis omnia
ſ fiducie vl signoꝝ
cōmunia. z virtute magna reddebant apostoli testimoniū resurre
a ſ quā maxie oderāt. z qđ fidei pricipale ē indicau
a
ctionis ihesu xpi domini nostri: z
a ſ spūssancti vel communicatōis de qua sequitur. vendentes ꝛc.
a
grātia magna erat in omnibus illis: neq̄ enim quisq̄ egens erat inter illos. Quotquot em possessores agroruꝫ aut domoꝝ erant: vendentes afferebāt precia eoꝝ quę
a ſ ad gressum. vel quasi ad genua procidētes.
a
vēdebant: z ponebant ante pedes
apostolorū. Diuidebant autē singulis put cuiq̄ opꝰ erat. Joseph
a ſ ioseph ſ vēdentes afferebāt p̄cia z ioseph
a
autē qui cognominatus ē barnabas ab apostolis: qđ est interpꝛetatū filius ꝓsolationis: leuites ci
a ſ genere b ſ ybicūq̄ vl q̄cūq̄ occasiōe c ſ causa dispersionis
a
prius: cum haberet b agrū vēdidit
a ſ vl illū b ſ nō partē aliquaꝝ. sed itegrū agri precium
a
cum: z attulit pꝛeciū z posuit ante
ſ vt cōmune fieret oīm
pedes apostoloꝝ.

Tentauit. R. Pꝛeteritū ponit: quia pfecta erat tēptatio. Tribus mo dis tēptatio agit. suasione. delectatione. ꝓsensu. qđ totū īpletū ē in anania
Cur tētauit. B. Alia trāslatio. quare īpleuit satbanas coꝛ tuū. Vbi notandū q mentē hoīs iuxta substantiā nihil īplere potest nisi creatrix trinitas: qꝛ tīnmodo scōm opationem z volūtatis instinctū aīa de his quę creata sunt implet. implet ꝛo satbanas coꝛ alicuius nō quidē ingrediens in eū z ī sensum eius: neq̄ introiens aditū coꝛdis: sicdem hęc potestas soli dei est. sed callida z fraudulēta deceptōe animā ī affectus malicię trahens pcogitatōnes z īcentiua vicioꝝ quibus plenus ē. īplevit ergo satbanas coꝛ ananię nō intrādo: sꝫ malicię suę virus inserendo.

C. V.

Vir aūt quidā
a ſ nomē ei⁹ pꝛio nō ponitur vt ioseph. qa istū dꝛpa ignobilē fecit
a
nomie ananias cū saphira vxore
a ſ ideo fraus fuit quia totū vouerat sicut ceteri
sua vendidit agrū: z fraudauit de
a que qa cōsors crimīs merito fuit z mortis
precio agri conscia vxoꝛe sua: z afferens partem quandā ad pedes
a ſ cuiꝰ ante pedes apostolorum posuisset tame petrus quasi princeps apꝛoꝝ loquitur
a
apostoloꝝ posuit. Dixit autem pe
a ſ increpatio ē b ſ contrarius spūisancto cōtradicit
trus: anania: cur temptauit satha
b
nas coꝛ tuū mentiri te spūisancto
a potueras aliter agere. quia nōne manēs ꝛc.
a
z fraudare de precio agri? nonne
a tuū erat. tibi proficere poterat b ſ qđ nūc
a
manens: tibi manebat? z venūda
b
a priusq̄ venundaretur. quia non cogimur sed suademur pfecti esse dño dicēte. si uis pfectus esse. vade. v. o. q. b. ꝛc.
a
tum in tua erat potestate. Quare
b
a ſ diffinito cōsilio stabiliuisti. ſ qđ custodire debueras b ſ mentiendi vel fraudādi
a
posuisti ī coꝛde tuo hanc rē: Non
b
a ſ qđ putat secretū apparet p infidelitatem b ſ qui scrutatur corda ſ perdes omēs qui loquuntur mendaciū
a
es mentitus hominibus sed deo.
b
Audiens aūt ananias hęc verba
a ſ spūm emisit b ſ hec velox vindicta magnum timorem incussit
a
cecidit z expirauit: z factꝰ ē timoꝛ
b
ſ corda fideliū oīm
magnus in omnes qui audierunt
Surgentes aūt iuuenes: amortuerūt eum: z efferētes sepelierūt. Factū est quasi horarū trium spaciū

Et fraudare de. R. In hoc videtur mendaciū fuisse: qꝛ totum vouerat: melius ē aūt non vouere; q̄ꝫ post votū nō soluere spūisancto.
Sed deo. Sup̄ dixerat spiritui sancto patet ergo spūm esse deum.

Cecidit. R. Legum initia semp vindictis ꝓmēdant. duo filij aaron ignē offerētes: igne ꝓsumuntur. oza sustinēs archam moꝛtuus ē. cecidit ille vt ceteri p̄uaricatoꝛes exēplo eius terreant.

Cecidit et expirauit. B. Non causa questus tam seuerā p̄uaricatiōis tulit sententiam: sed p̄uidens furta z zizania q̄ simplicitatem ecclesię p̄a uis moꝛib⁹ adulterarēt: Ex his ē sarabaitarum genus eoꝛtuꝫ dicitur: qui rebus suis nequaq̄ tereli ctis apostolorum di strictioneꝫ se custodire simulāt: nulla reos passus ē pnitētia curari: sed ad timorē posteroꝝ noxiū germen radicitus amputauit.
R. Vt transgressoꝛes legis xpi q̄ꝫuis tpali moꝛte nō puniant moꝛtē sciant sibi imminere eternam.
Et fac. est timor ꝛc. B. Anticipatio quoniam solius viri moꝛtem ante vxoꝛis exitum pauci audierant: q̄ꝫuis de paucis dici potuerit q timuerunt.
Horarum trium. R. Paruum tempus pnitentię dat vxori cui culpa magis ē venialis q̄ꝫ mariti. vt quę ꝓsensit capiti.

Dic mihi ꝛc. ℟. Culpam vxoris interrogans declarat ex ipsius ꝓfessione: quā maritus suā monstrauerat in ope.

Quid utiq; ꝛc. ℟. Increpatiue dictū. vel sic distinguendum quid: q̄si diceret q̄d ē hoc? deinde sibi ipse respōdet ⁊ dicit: vtiq; ꝓuenit īter vos tentare spūm dñi.

Tentare ꝛc. ℟. Tētatio spūs in hoc erat q̄d ꝓbauerī quā ta sit eius scientia.

Sepelierunt ad uirum suum. ℟. Ex hoc mlti exemplū sumunt: vt vxores ad viros suos sepeliant. Alij īdignū putāt: vt de ꝑuaricatoribus exempla capiāt: quibus in crimīe: simul ⁊ mors te ⁊ sepultura meritū equale fecerat ꝓsortiū Apostolorum. Non solius petri: licz pro honore eius ceteri taceant: nō tamen facta eox tacent.

Unanimiter omnes. ℟. Vt supra dictū est: in hoc mirādi sunt: quia magnitudo gratie ñ fecerat sensus diuersitatē.

Ceterorum ꝛc. Exēplo ananie ⁊ vxoris. pena em̄ duorum qui fraudulēter eis se ꝓiunxerant: ceteris tribuit exemplum.

Augebatur ecclesia multitudo credentium. ℟. Tanta erat multitudo credentiū: vt fidei crescente fortitudine sola sufficeret vmbra. vel tot erant tunc infirmi a credentibus allati: vt eum omnes nō possent contingere

Saltem umbra. ℟. Tunc petr⁹ vmbra corpis sni iuisibiliter alleuiabat infirmos: qui nunc īuisibili sue īterpellationis vmbraculo fideles infirmos roborat: ⁊ quia etiā petrus figura est ecclesie: ipse rectus īcedit: sed vmbra iacentes erigit: quia ecclesia celestibus intendēs q̄ si vmbratice transcurrit in terra: ⁊ hic sacramētis ⁊ figuris celestium renouat: quos illic ꝑpetuis donis remunerat.

℟. Implet sentētia dñi. Qui credit: opa q̄ ego facio: ⁊ ipse faciet ⁊ maiora horū faciet

Hęresis. ℟. ℟. Hęresis sassio īterpretat: vel hęresis ab electione: quia spretis aliorū dictis: q̄d seq̄ dum putat eligit.

Saduceorū. ℟. Saducei īterpretant iusti. dicti a sadoch sacerdote: vel ꝓpter genus: vel ꝓpter mores. iustificātes autez se ipsos vēdicabant sibi q̄d non erāt. corporū resurrectionē negātes animas cū carne pire dicebant. sed nec angelū neq; spiritum vllū esse credebāt. omnes scripturas p̄ter libros moysi respuebāt ⁊ ideo marie principibus īpsecutione apostolorū cōsentiebant: qui virtute ⁊ signis reddebant testimoniū resurrectionis xp̄i.

Angelus dom. edu cens. ℟. Non dubitat thomas xp̄um carnē ⁊ ossa habuisse quē ianuis clausis vidit ītrasse. ecce ipse cū socijs mortali adhuc carne vestitus clausis ianuis egredit.

Uitę huius. ℟. xp̄ianę vel eterne q̄d ideo non addit. quia famosa erat secta xp̄ianorū: ꝑ qua traditi sunt carceri.

Carcerem quidē ꝛc. ℟. Insani iudei qui stimulāte inuidia dicūt furantibꝰ aplis ihesum ⁊ monumento sublatū: quo furto dicent aplos ⁊ carcere clauso ablatos.

Magistratus. ℟ Scōm grecū magistratus legendū ē singulari numero; sicut ⁊ in sequēti vbi dicit. tunc abijt magistratꝰ cū ministris.

Ambigebant. ℟ Nec sic credunt: malicia em̄ īteriox cor ꝑfidum signis etiā manifestis obdurat.

ſneſciēs maritū mortuū eē
⁊ vxor ipsius nesciens quod fa-
a ſrei. nō verbo. introitui vxoris. ñ sermoni
ctū fuerat introijt. Respōdit aūt
a ſ si tanti precij partē illam apparet fuisse. quid vtiq; conuenit ꝛc. ſ apparet illā partē ꝓ cij fuisse pientem
ei petrus. Dic mihi mulier si tanti
agrum vendidistis? At illa dixit.
etiam tanti. Petrus autē ad eam
a ſ taliter vt predictū ē.
Quid vtiq; cōuenit vobis tenta-
a ſnō nos hoīes qd̄ putabatis
re spiritū dñi? Ecce pedes eo-
a ſ breui narratōe totū cōcludit. qui em̄ sepelitur mortuꝰ ē.
rum qui sepelierūt virum tuū ad
a ſad sepulcrū ſ hac breuitate etiā eam moritura ostendit
hostium: ⁊ efferent te. Confestim
a ſ quia nō solū qui faciūt. sed ⁊ qui cōsentiunt facientibus digni sunt morte
cecidit ante pedes eius: ⁊ expira-
ſq ad h stoliū steterūt
uit. Intrantes autē iuuenes inue
a ſ vt aīa dixerat. ⁊ efferent te.
nerunt illā mortuā: ⁊ extulerunt ⁊
sepelierunt ad virum suum. Et fa
ctus ē timor magnus in vniuersa
a ſcōgregatōe fidelīū credentiū b ſ etiā incredulos
ecclesia: ⁊ in omnes qui audierāt
a ſnō tm̄ p verba. vel vmbrā sicut de petro dictū ē ſ amplior causa timoris describitur ⁊ zelus principū qui infra dicitur sulcitatur.
hęc. Per manus aūt apostolorū
ſ vnde succenditur zelus sacerdotū
fiebant signa ⁊ pdigia multa ī ple
ſ sapiētes
be. Et erant vnanimiter omnes in
a ſ in domo sapientis ubi orationi simul īstabant ⁊ doctrine b ſ fidelium
porticū salomonis. Ceterorū aūt
ſ ficte
nemo audebat cōiungere se illis.
ſ a lōge stās ⁊ stupēs
sed magnificabat eos populus.
ſ crescebat
Magis aūt augebat credentium
a ſ nullus sexus a regno dei excluditur. nō ē em̄ psonarū acceptio apud deū
in domino multitudo virorū ac
ſ que late erāt
mulierū: ita vt ī plateas eijcerent i
ſ q̄liquscūq;. ad dist̄i
firmos: ⁊ ponerēt in lectulis ⁊ gra
ctōꝝ grabatorū ſ q̄si prīcipe
batis. vt veniente petro saltē vm-
bra eī⁹ obumbraret quēquā eorū
⁊ liberarent ab infirmitate. Con-
ſ ꝓter hītatores hierlm
currebat autē multitudo vicinaꝝ
a ſmorbis ⁊ doloribus
ciuitatū hierusalē afferētes ęgros
a ſad dñam bonorū spirituū
⁊ vexatos a spiritibus immundis
ſ ad tenēdos aplos
qui curabant omnes. Exurgens
autē princeps sacerdotum: ⁊ om-
a ſ hec hęresis una fuit de. vij. hęresibus iu deorum
nes qui cū illo erāt: quę ē hęresis
a ſ hunc fructū zelus protulit ſ qui nō mō incepit. sed illa hora ad plenitudinē malicie p uenit
saduceorū: repleti sunt zelo: ⁊ iniecerunt manus in apostolos: ⁊ po
a ſ siue propter firmitatem carceris. siue propter celebritatē uirtutis facte in publico
suerunt eos in custodia publica.
ſ ad dñam mali
Angelus aūt domini per noctem
aperiens ianuas carceris ⁊ edu-
ſ firmi ⁊ stabiles uel manifesti
cens eos dixit. Ite ⁊ stātes loqui
a ſ loco celebri quē sacerdotes frequētabāt. b ſ nō sacerdotibus c ſ nihil pre timore celātes
mini ī templo plebi omnia verba
vitę huius. Qui cum audissent: ī
a ſcōm preceptū angeli prompta ē obediētia
trauerunt diluculo in templum ⁊
a ſ sicut īpatum erat. loquimini plebi
docebāt. Aduenies autem prin
ceps sacerdotū ⁊ qui cum eo erāt
a ſ quia ad hoc positi erāt ī custodia. vt ad iudicū traberentur ſ sacerdotū ⁊ scribarum.
cōuocauerunt cōcilium: ⁊ omnes
ſ etate
seniores filiorū israhel: ⁊ miserūt
ſ apostoli
ad carcerem vt adducerent. Cum
veniſſent autem ministri ⁊ aperto
ſ quē clausū īuenerāt
carcere non inuenissent illos: re-
uersi nunciauerūt dicentes: Car-
a ſ vt maius sit miraculum
cerē quidem inuenimus clausum
a ſ nō negligentes ſ vt minor sit euadēdi facultas
cum omni diligentia: ⁊ custōdes
a ſ non ex latere vel post tergum
stātes ad ianuas. Aperientes au
tem neminem intus inuenimus.
Ut autem audierunt hos sermo-
ſ potētes vel sapiētes
nes magistratus templi ⁊ princi
a ſ vtrū fraude vel potentia factum esset.
pes sacerdotum: ambigebant de
illis quidnam fieret: Aduenies

Precipiēdo. B. In greco nōne p̄cipiendo p̄cepim⁹ vobis nā sic loqui magis interroganti cōuenit.

Replestis hierusalem. R. Hierusalē principem ciuitatū: in qua etiam nos p̄uersamur. ī hoc ignorātes laudāt apostolos: qui nec territi minis cessant p̄dicare

Super nos sanguinem. B. Oblitus ē princeps sacerdotum debiti. qō ipse sibi ⁊ suis impīcatus ē dicens: sanguis ei⁹ super nos. ⁊ s. f. n.
R. Patet per antifrasim dictū esse. sanguis eius sup nos ꝛc.
B. In greco interrogatiue legit. ⁊ temeraria interrogatio pōtificis refutat responsione prudenti.
R. interrogādo dicunt: solet em̄ ī verbis esse dubietas; cum in corde firma teneatur sententia.

Deus patrū. R. Non nouus nec a nobis nup inuentus: vt eorū inobedientia sit inexcusabilis.

Spiritussanctus. B. Nos roborauit vt vobis etiā resistentib⁹ magnalia dei firmiter p̄dicemus. ipse ī nobis loquēs formatverba que audiris

Omnibus. R. Non nobis solis: sed omnibus obedientib⁹ etiam vobis si velitis accipe. In hoc ad penitentiā p̄uocat.

autem quidā nunciauit eis: quia ecce viri quos posuistis ī carcere:
a ſpatet nō fuisse fraudē. cū post cuasiones nō lateat b ſqō vos prohibuistis
sunt ī templo stantes ⁊ docētes populum. Tunc abijt magistrat⁹
a ſecce magnitudo fidei non timere eos q̄ se vinxerant
cum ministris ⁊ adduxit illos sine
ſnon deum
vi. Timebāt enim populum ne lapidarent̄: Et cū adduxissent illos
a ſdixerat em̄ dns. tradent vos in cōcilijs
statuerūt ī concilio. ⁊ iterrogauit eos princeps sacerdotū dicens.
a ſnō leuiter diximus. sed auctoritate pontificali p̄cepimus
Precipiendo p̄cepimus vobis
a ſihesu qō propter claritatē vel odiū tacēt b ſnō solū docuistis cōtra nostrā prohibitionē. sed etiā repletis
nc doceretis ī nomie isto. Et ecce
ſnoua ⁊ culpabili
replestis hierusalem doctrina vestra: ⁊ vultis introducere sup nos
a ſsanguinis vindictā p̄dicando eū iustum fuisse ⁊ xpm b ſnō dei c ſihesu qō nō addunt vt supra dictū est duabus de causis
sanguinē hominis istius. Respō
a ſquasi princeps b ſex feruore ⁊ zelo nō patiuntur vnū loqui pro oibus
dens aut̄ petrus ⁊ apostoli dixe
a ſbreuiter loquēdo dant exemplū nō vtendi verborū circuitu
rūt. Obedire oportet deo magis
a ſupra dixerat deus abrahā. deus ysaac. ⁊ deus iacob. ideo nūc breuiter dicit deus patrum
q̄ hominibus. Deus patrum no
ſī resurrectōe. hoc maxīe oderāt
strorum suscitauit ihesum quem
a ſhic manifeste sanguinē introducūt super eos b ſquasi reū ⁊ maledictū
vos interemistis suspendentes ī li
a ſtotius ecclesie que in celo ⁊ in terra est b hominum
gno. hunc deus principē ⁊ salua
a ſvirtutibus. vel ascensu in celū b ſpro ſperitate eternitatis. vel filio.
torē exaltauit dextera sua ad dā
a ſideo virtutes facte. ideo in celū ascēdit b ſque ē fructus penitēte
dam p̄nitentiā israhel: ⁊ remissio
a ſvirtutū ascēsionis ſpiritus missionis
nem peccatorū. Et nos sumus te
a ſne vilis sit sermo humanus ſtestis ē
stes horum verborū: ⁊ spiritussan
ſnō dabit ſiā corā vobis
ctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec aut̄ cū audissent ſcordibus
dissent dissecabant̄: ⁊ cogitabant
a ſquia verbis nō poterant prohibere
interficere illos: Surgens autē
a ſnō saduceus. qui negabāt resurrectionē
quidam in p̄cilio phariseus nomi
a ſnō impius qui nō audiretur
ne gamaliel legisdoctor venerabilis vir vniuerse plebi: iussit fo
ſapostolos secedere quasi excludēdos iudicaret
ras ad breue homies fieri. Dixit
a ſqui sobrij ⁊ prudētes debetis eē b ſnō iudicando cū furore
q̄ ad illos. Viri israhelite attēdite vobis sup hominibus istis quid
acturi sitis. ante hos em̄ dies exti
a ſmagnū prophetā vel xpm
tit theodas dicens se esse aliquē
cui cōsensit numerus virorū circiter quadringentorū. Qui occisus
ē: ⁊ omnes quicūq̄ credebant ei
dissipati sunt: ⁊ redactus ē ad nihilum. Post hunc extitit iudas
a ſquādo exijt edictum a cesare augusto vt profiteretur vniuersus orbis
galileus ī diebus professionis: ⁊
a ſa veritate b ſmultū. vt non miremur multitudinē credentiū
auertit populū post se. Et ipse pijt
a ſcōsentientes cū facientibus par cōprehendit pena
⁊ omnes quotquot p̄senserunt ei
dispsi sunt. Et nunc itaq̄ dico vobis
ſnolite interficere
bis. Discedite ab hominibus istis. ⁊ sinite illos. Quoniā si ē ex hominibus p̄silium hoc aut opus dissoluet̄: Si vero ex deo: nō poteritis dissoluere eos. ne forte ⁊ deo
a ſcōsentire ē sensum sensui coniungere
repugnare uideamini. Consense
ſex cōmuni cōsensu
runt aūt illi. Et p̄uocantes apl̄os
a ſin sinagogis suis flagellabūt vos.
cesis denunciauerunt eis: ne am
a ſeritis odio oībus hoīb⁹ propter nomē meum
plius loquerent̄ in nomie ihesu: ⁊
dimiserūt eos. ⁊ illi quidem ibant
a ſgaudete inquit dns in illa die ⁊ exultate. quoniā merces vestra multa ē in celis
gaudentes a conspectu concilij:

Gamaliel. Discipul⁹ apostolox̄ vt putabat̄: remanēs apud iudeos p̄silio apostolorum: vt pessima destrueret p̄silia: ⁊ furorem eox̄ mitigaret.
B. Vt clemēs dicit gamaliel p̄socius erat apl̄ox̄ ī fide: ⁊ cōsilio eox̄ cum iudeis manebat: vt ī tū turbine furorē eox̄ posset sedare

Theodas. B. Josephus Theodam p̄sumsit multis sublatis ex vrbe facultatibus suis ripas iordanis obsidere. ⁊ cum esset magus ꝓphetaz se dicebat: ⁊ diuiso fluuio se p̄ebere transitum p̄mittebat. cui iussu fadi p̄curatoris equitū turba supueniēs multis peremptis aut captis ipsius caput hierosolimā reuexit.

Judas. De⁊ Josephus dicit. q̄ cogebat populū: ne tributa soluendo romanis libertatē amitteret: p̄ferens ex lege soli deo seruiendū: ⁊ eos qui decimas dabant: tributa nō dare debere. quę hęresis intantum creuit: vt pharisei ⁊ multa ps populi xp̄m interrogarent: an licet tributa dare cęsari

Cęsis. R. Ecce fortitudo fidei patz: quę nō verbis cohiberi poterat nec flagellis. p̄⁹ sunt sermone p̄hibiti mō flagellis cęsi.

Quoniā digni. Non putabāt se laborare: sed maximū munus pcipere. quia beati qui pſecutionē patiuntur ꝓpter me.

Omni autē die. Sępe talia ĩterponūtur capitula: breuiter multa colligētia: vt q̄ si finis p̄terito sermoni: z fundamentū statuatur sequenti.

Murmur. B. Cā murmuriſ erat bebręi viduas suas: vtpote eruditiores ī ministerio: p̄ferebant viduis grecorum

Hręcorum. R. Siue aduenarū gentiliū in ciuitate cōuersantium. siue iudęorum genere: qui inter grecos nati fuerāt: z nutriti. q̄ murmurabant quia despiciebantur aut quia ī ministeriū viduę eorū nō admittebant. aut quia p̄ ceteris quotidiano ministerio grauabant.

Despicerentur. R. Ex despectu plus grauarent.

Non est equum B. Ostendunt apli episcopos z doctores ecclesię nō debere corporalibus rebus ĩplicari.

Considerate ꝛc. septem ꝛc. B. Hic iam discernebāt apli. z successores eorū p ecclesias ꝓstitui septem diacones: qui essent sublimioris gradus ceteris: z proximi circa aram quasi colūne assisterent: nō sine septenarij misterio.

Nos uero. De se ipsis nō interrogant: sed iudicant.

a ſ nō pro aliquo crimine. vbi xp̄s in causa est ibi maledictio est optanda

qm̄ digni habiti sūt, p̄ nomie ihesu contumeliam pati. Omni autē

die nō cessabāt in templo: z circa

a ſ tēplo vicinas vel totius ciuitatis b ſ q̄ pertinent ad mores c ſ fidē de ihesu qui fuit xps a b

domos docentes z euangelizantes christum ihesum.

C. VI.

ſ prius dixerat omni die.

In diebus illis cre

a ſ sedulitate predicantiū b ſ xp̄ianorū q̄ illo tpe discipuli dicebantur

scente numero discipulorum a b

ctum est murmur grecorū aduersus hebręos: eo q̄ despicerent in

ministerio quotidiano viduę eorū

a ſ cōmuni cōsensu b ſ cōsensum querunt multitudis. qđ in exemplū debet assumi

Conuocantes aūt. xij. a b multitudinem discipulorū dixerunt. Non ē

equum nos derelinquere verbū

a ſ meliora sunt fercula mētis q̄ dapes corporis

dei: z ministrare mensis. Consideretis a

a ſ non mulieres b ſ omnibus elīgantur.

rate ergo fratres viros ex a b vobis

a ſ quibus testimonium perhibeant omnes b hic numerus ſ̄pſancto cōuenit

bonā testimonij. vij. a b plenos spiritu

a ſ qđ patet ī signis z linguis b ſ vos eligite. nos cōstituamus

sancto z sapientia: quos ꝓstitua b

a ſ vt ministrēt ipſi vel presint ministrātibus b ſ isti actioni. nos adherebimus theorie ſ sine intermissione orate

mus sup̄ hoc op⁹. nos vero ora a b

a ſ p̄dicatōis ſ pro vobis z alijs b ſ vt instruantur alij

tioni z ministerio verbi instantes

a ſ ne qđ offendiculum fieret enāgelio. murmura sedant. cōsensui oim studet

erim⁹. Et placuit sermo omni mul a

ſ populi multitudo

titudini. Et elegerunt stephanum

a ſ in deū. vel cui ab hominibus credendum. utrūq̄ probauit euentus

virum plenū fide a z spiritu sancto:

Elegerunt ꝛc. et orātes ꝛc. R. Hic ordo seruandus ē in ordinandis: eligat populus: ordinet epūs.

Et orantes ꝛc. B. Cōmunis dispensatio exigebat: vt ministri eligerē tur: qui vt digni inuenti sunt. crescente gradatim prudentia ꝓsilij salutaris placuit eos dē ipsos sacri altaris z dīnici sanguinis: sicut refectionis z mensę cōmunis mīstros ordinari. qđ ꝓbat inde: q̄ dictū ē orātes ĩposuerunt eis manus. hoc ē ꝓprium eorū qui ad sacrosancti altaris ꝓmouent officium.

Hoc exēplo orationes fiunt in ordinib⁹: licet oratio aplorū non sit scripta.

Et uerbū do. ꝛc R. Quasi recapitulatio videt. quia dixerat oī die nō cessabāt docentes ꝛc. z in hoc ipsum redit dicens: z verbuz dīni crescebat.

R. Sępe in hoc libro z in euangelio etiam talia interponunt capitula: ne subito desinentes. vel subito introducte vilescāt sententię. vnde ad ornādum p̄teritę narrationis finē z sequētis p̄cipiuz: z ad euangelij z apostolorū laudem inseruntur hęc. z verbum domini crescebat. z multi. nu.

Maior ex hoc nascit cā pſecutōnis. q̄ pri⁹ credente plebe: zelus fuerat cōcitatus.

Stephanos. Grece. latine corona qui qđ ꝓceptur⁹ erat in re: p̄sagio nois p̄ occupabat. quia post crucē xp̄i primus martirio coronatus ē sub limiter: qui lapidatus ē humiliter. Hebraice interpretat stephan⁹ norma nr̄a: q̄ primo passus: sequētib⁹ martiribus factus ē forma mori pro xp̄o.

Libertinorum. B. Libertini dicūtur filij libertinorū. i. eorū qui de seruitute manumissi z libertati donati sunt. Constat ergo de stirpe seruili fuisse: qui primo fidei xp̄i restiterūt. qui etsi ab hominibus emācipati: tm̄ serui erāt peccati: figurātes hereticos z pſecutores fidei z sanctitatis:

z philippum: z prochorum: z nicha

norem: z timonem: z parmenam: z

b ſ hic solus aduena dicitur. vel quia ceteri aduene nō erāt. vel quia notabilis fuerat futurus. ideo quasi alienus aduena dicitur

nicholaū aduenam antiochenum

ſ illi qui elegerūt

hos statuerūt ante ꝓspectum apo

a ſ apostoli b ſ hac auctoritate diaconib⁹ manus imponuntur

stolorum: z orantes ĩposuerūt eis

a b

a ſ p̄dixerat crescēte numero discipulorū ꝛc. b ſ in fide z ope credentiū

manus: z verbum domini a b cresce

bat: z multiplicabat numerus di

a ſ nōdum em̄ alijs ciuitatibus erat p̄dicatū

scipulorum in hierusalem valde.

Multa etiā turba sacerdotū obe

a ſ coronatus vel forma martirij credētibus b ſ sic distinguendū ē. plenus spūsancto. sub audit. gra z fortitudine faciebat signa z prodigia

diebat fidei. Stephanus a b plenus

ſ spūssancti ſ fidei

gratia z fortitudine faciebat pro

digia z signa magna in populo.

a ſ synagoga cōgregatio vel collectio

Surrexerūt autem quidā de sina a

a ſ a regione ſ hec tria loca sibi propinqua sunt

goga quę appellat libertinorum a

a ſ cirene ciuitas ē. b ſ alexādria metropolis ē egypti

z cyrenensium z alexandrinorū: z b

a ſ cilicia minorq̄ alia sibi proxime sunt

eorū qui erāt a cilicia a z asia dispu

ſ volebāt q̄dē

tantes cum stephano. Et non po

z conabātur ſ scripturarū

terant resistere sapientię z spiritui

a ſ cū oī fiducia z sine timore b ſ callidita tē fraudis

qui loquebat. Tunc a b subiserunt

viros: qui dicerent se audisse eum

a ſ quia veteri nouā legē preferebat

dicentē verba blasphemię in moy

a ſ patrē ſ cui equalē dicebat xp̄m b ſ ad cōsilium

sen: z deum. Commouerūt itaq̄ a b

ſ p̄cellētes auctoritate

plebem z seniores z scribas: z con

a ſ quia nō poterāt resistere. morte parāt inferre ſ ecce violētia a

currentes rapuerūt eum: z adduxerūt

Stephanum. R. Hic primus ponitur z solus laudatur. vt in vno omnes laudent. aut primo martiri honor feratur.

Non poterāt resistere. B. Dignū fuit vt in pthomartire ꝓfirmaret qđ in martiribus tradendis p̄ nomīe suo p̄miserat dicens. Dabo vobis os z sapientiā: cui nō poterunt resistere aduersarij.

R Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: nō em̄ vos estis qui loquimini: sed spir⁹ patris vestri qui loquit̄ in vobis. Implet̄ etiā illud Non relinquā vos orphanos: sed mittā vobis paclitum ꝛc̄.

Homo iste. Ex dispectu nō ꝓprio nomine: sed hominē quasi carnalem ⁊ infirmū appellant.

C. VII.

Viri fratres.B. Quia stephanus insimulabatur blasfemasse in moysen ⁊ deum: in principio sui sermonis illorum calumnię occurrit dicens: deum qui loquebatur patribus ⁊ ꝓphetis: deum esse maiestatis: ⁊ glorię. Moysen etiā laudat: sed illos rebelles ⁊ semp inobedientes ꝓbat: sed arte loquēdi vsus est ad rebelles: incipiens quasi timeret eos: sic. viri fratres ⁊ patres: lenis sermo ⁊ clemens ꝓciliat auditorem: vt ꝓmendet actorē. blande cepit: vt diu audiretur. ⁊ qui accusabat cōtra deum ⁊ legē loq̄: verū deum ꝓdicat in ꝓncipio oratōis. legē etiā sic exposuit: vt eius esset ꝓdicator: cui⁹ accusabat destructor in ꝓcessu etiā ꝑmonis errores eor⁹ redarguens: uigorē animi: ⁊ ꝙ liber erat a timore inimici ꝓdocuit.

Viri ꝛc̄. Deus glorię ꝛc̄. Memor stephanus ꝓcepti illius: diligite inimicos vestros ꝛc̄. ꝓsecutoribus suis salutē nūciat

In mesopota. B. Mesopotamia in capite syrię est constituta ad aquilonem. R. Mesopotamia ⁊ charrā. i chaldea sūt de mesopotamia trās migrauit in charran. **Et dixit ꝛc̄.** In genesi videt̄ cōtineri: ꝙ post mortē patris sui locutus ē dn̄s abrae qui in charran mortuus est. vbi cū eo filius habitauit: sed ꝓiusq̄ in illa ciuitate hītaret cum esset in mesopotamia dictū est ei. exi. de terra ꝛc̄.

Exi de terra et de cogna. ꝛc̄. Terrā ⁊ cognatōem abrae chaldeor⁹ patriā genusq̄ appellat: vñ iā exierat: degēs mō i mesopotamia. sed adhuc tenebat̄ spe ⁊ desiderio redeundi: ⁊ ideo admō i mesopotamia. sed adhuc tenebat̄ spe ⁊ desiderio redeundi: ⁊ ideo admō ꝛc̄. Exi de terra ⁊ de cognatōe tua. nō vt corpus extraheret: qđ iam fecerat sed amorē cordis euelleret. Ideoq̄ qđ sequitur. Tunc exiit de terra ꝛc̄. nō de corpe: sed amore ītelligendū ē. quo in ꝑpetuū a chaldeis loco. ⁊ desiderio auulsus ē. Juxta fidē chronicor⁹ eodem anno chaldeā egressus: mesopotamiā ingressus: in charran moratus: ⁊ in terrā ꝓmissionis ē inductus.

R. Tertiū stephanus ꝓtermisit. i. ⁊ de domo patris tui. qđ factū ē propter nimiam populi pitiam vel imperitiam.

B. De chaldea in qua est charran.

R. De vr chaldeorū abraam exiuit. vr ignis interpretat̄. Ignez chaldei adorant: cui etiā hoīes sacrificant. Tradunt hebrei: arā fratrē abrae chaldeor⁹ igni īmolatū ꝓbustū fuisse: sed ignē abrae a deo extinctū. q̄re inde cū patre suo ⁊ loth filio arā ⁊ tota familia fugit in charran: vbi mortuo patre dictum ē ei. Exi de terra. t. ꝛc̄.

Pater eius ꝛc̄. Sed repromisit. ꝛc̄. R. Redit ad originem generis israel ⁊ amicicię diuinę exordiū: vt nihil ꝑtermittat in quo blasfemare videatur.

Vos habitatis. ꝛc̄. Non apostoli q̄ terrā reliquerant. nec stephanus qui iā quasi in morte posit⁹ erat.

Quia erit semen tuum ac. ꝛc̄. B. Non ita ītelligendū est: quasi male tractādum: ⁊ seruituti subiciendū diceret. Ⅽ semē annis quadringentis ⁊ xxx. sed per hybaton legendū: quia pegrinū erit semen eius annis quadringentis xxx. ī pte cui⁹ tpis etiā seruitus accidit. quia scriptū ē: in ysaac vocabit̄ tibi semē. ex anno natiuitatis ysaac vsq̄ ad annū egressionis de egypto cōputant̄ anni. cccc v. q̄bus pegrinū erat futurū illud semē: siue ī terra chanaan: siue in egypto.

Annis quadringentis. R. Sic ē iungendū. Accola annis quadringētis. xxx ex quo eī deus ꝓmisit abrae vsq̄ ad descensum iacob in egyptum anni fuerūt. cc. xv. a descensu iacob ī egiptū vsq̄ ad egressum israhel ex egipto anni fuerūt. cc. xv. hebrei in egipto annis. c. xliij. seruierunt. In genesi autem quadrigenti tantū numerantur anni. In exodo ⁊ stephani ꝓdicatione adduntur. xxx. aliquando eī in scripturis vbi magnus ponitur numer⁹: minor numerus causa brevitatis ꝑtermittit. vbi nō diligētia numerādi. sed magnitudo tantū demonstratur. qđ secuta ē genesis. exodus vero finito tpe accolatus totus pegrinationis spaciū diligēter describit. In actibus etiā apostolorū quadringentos annos ⁊ xxx. paulus huic numero assignat: dicens quasi post q̄dringentos. ⁊ xxx. annos. qui numerus nō a prima ꝓmissione: sed a natiuitate ysaac vsq̄ ad distributionē terrę ꝓmissionis ꝓpletus ē.

Judicabo. R. Judiciū aliquādo discretionē significat: vt ibi. Judica me deus ⁊ discerne causam meā. aliquādo pnā: vt iudica illos deus.

Testamentū circūcisionis. R. Fędus siue signū ideo factū: vt populus israhel nō solū moribꝫ: sed etiā signo corpali a gentibꝫ diuideretur. In membro genitali ponit̄: vt in illa carnis sit īminutio: quę tegit̄ pudicicię secreto: ⁊ q̄ ꝓ omnes ꝓgenies erat seruanda in genitali membro est posita.

a ſ passionē xp̄i imitatur. cōtra q̄ surrexerunt falsi testes

in concilium et. statuerunt a testes

a ſ ex inuidia accusantes b ſ addūt ad hoc q̄ ō insti sunt dicere

falsos dicentes. b Homo iste non

a ſ hierusalē. quia tēplo ⁊ legi veteri ecclesiā ⁊ legē nouam preferebat

cessat loqui verba aduersus a locū

sanctū: ⁊ legem. Audiuim⁹ enim

a ſ a nazareth. qui ē vilis locus ⁊ inferior.

cum dicente: quoniā ihesus a naza

a ſ sanctū ⁊ cūctis reuerēdū

renus hic destruet locum istum: ⁊

a ſ vt legi veteri succedat noua

mutabit a traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eū

omnes qui sedebant in ꝛcilio: vi

a ſ p̄ fulgore terribili vl̄ pulcritudie cādoris

derunt faciē eius tanq̄ a faciem an

a ſ vere angelus erat. i. nuncius volūtatis dei b ſ stephano

geli. b Dixit autē p̄inceps sacerdo

a ſ blasphemasse te deū legē ⁊ locum sanctū.

tū. Si a hec ita se habent. Qui ait

C. VII.

ſ prudētes ſ coeui ſ q̄a vnius erat generis

Viri fratres et

a ſ seniores b ſ aure ī teriori c ſ cuius gloria ineternū ſ primo ostēdit se nō blasfemare deum

patres a audite. Deus b glorię ap

a ſ p angelū b ſ tā side q̄ ꝛ carne

paruit patri nostro a abraam cum

esset in mesopotamia p̄iusq̄ moraretur in charran: ⁊ dixit ad illum. Exi de terra ⁊ de cognatio

a ſ vt maior sit obedientia ⁊ patientia

ne tua: ⁊ veni a in terram quā mon

a ſ voluntate b ſ mesopotamia.

strauero tibi. Tunc a exijt de b terra

chaldeor⁹: ⁊ habitauit in charran

ſ thare

⁊ inde postq̄ mortuus ē pater ei⁹:

transtulit illū in terrā istam in qua

nunc vos habitatis: ⁊ nō dedit il

a ſ q̄nis multos agros ibi possederit. agrū tamē propriū nō habuit b ſ minimā ptem. spelunca em̄ cū agro nō hereditate possedit. ſ q̄a emit ab effron filio seor etheo

li a hereditatē in ea: nec b passum pe

a ſ quare merito eius datur semini

dis: sed repromisit a dare illi eam ī

ſ hereditatem

possessionē: ⁊ semini ei⁹ post ipsum

a ſ hoc dicitur. vt magis appareat scīa dei promittētis b ſ p angelū vt putatur

cum non a haberet filiū. b Locutus

ē aūt ei deus: q̄ erit semen tuū ac

a ſ aduena. qui nō suā colit terrā b ſ chanaan vl̄ egipto. ſ.

a cola ī terra aliena b: ⁊ seruituti eos

a ſ egiptij b ſ afligētes eos duris opibus

subijcient a: ⁊ male tractabunt b eos

ſ egiptios

annis quadringētis. xxx. ⁊ gentē

a ſ decē plagis. ⁊ submersiōe pharaonis cū omni populo in mari rubro.

cui seruierunt iudicabo a ego dicit

ſ de egipto

dominus. ⁊ post hec exibunt. ⁊

a ſ seruire īcipient ſ liberati de seruitute humana b ſ terra promissionis ſ q̄ ostendit locum sanctū non blasfemat

deseruient a mihi in b loco isto. ⁊ de

dit illi testamentū circūcisionis. ⁊

Mistice circūcisio mortificationē carnis designās. In illo fit mēbro. quo voluptas carnis explet. In eo etiā quo tegebat circūcisio carnalis: signat vitandā esse iactationē glorię in circūcisione spiritali.

Die octaua. ℟. Octo diebus misteriū circūcisionis nostrę ostendit: q̄ p octauā noui testamēti quę ī resurrectione dñi: z octo beatitudinib⁹ ꝓtinetur: a vitijs octaua die circumcidimur.

Uendiderunt in ęgiptū. Breuiter narrans. transit ad finem. non enim primo ęgiptijs sed bismabelitis negociatoribus z madianitis vēdit⁹ ē: z illi vēdiderūt eum in ęgiptū phutiphar sacerdoti

Uenit aūt fames ℟. Vtrū in toto orbe fames venerit dubitatur.

In animabus. lxxv. B. Hoc scōz editionē. lxx. interpretum dicit. In hebręo lxx. tantū reperiunt. sed si series animarū scōz genesim ꝓputet: addito iacob z ioseph cuz duobus filijs qui erāt in ęgipto. lxx. solūmodo inueniunt.

℟. Si iacob z ioseph cū duobus filijs nō numerant. lxvi. tā tum erunt. illis annumeratis. lxx. fiūt. Lucas. v. supaddit. scōz editionē. lxx. quā vulgatam nouerat esse: z firmatam autoritate greco. Si ergo obuiaret ꝓsuetę autoritati: nō crederetur sibi: qui videret derogare olim creditę editioni. Maluit ergo ꝓsentiē tibus interpretibus fidem xp̄i firmare: q̄ꝫ p hebraica veritate sermonē suū suspectum facere.

Et descendit. Secundū situū locorū descensus ē de terra promissionis in ęgiptum sed q̄ libertati successerat seruit⁹. iacob cū ꝓgenie descendisse in ęgiptum dicitur.

Translati. ℟. Synodoche pro solo ioseph dicuntur translati: cui iacob dixit: dedi tibi sichimā p̄cipuā extra frēs tuos. ī libro iosue ossa eius legunt in ea sepulta: quę filij israhel ipso mādante de ęgipto transtulerunt In exodo ēm legit. Tulit moyses ossa ioseph secū: q̄ dixerat ioseph filijs israhel. ferte ossa mea hinc vobiscum.

B. De solo ioseph scriptura testatur: q̄ ossa eius de ęgipto translata in sichen sint tumulata. sed ex verbis stephani z scriptis hieronimi: qui loca illa īcoluit: ꝓstat ceteros etiā patriarchas ibidē esse sepultos: q̄ꝫ memoria ioseph celebrior sit: qui hoc de ossibus suis mādauit. ad cuius tribū ciuitas illa ptinuit. Hiero. in historia paulę sic ait. trāsiuit sichen. z vidit. xij patriarchaz sepulcra. Idem. xij. patriarchę nō sunt sepulti in arbe: sed ī sichen

Et positi sunt in sepulcro ꝛc. ℟. Docet genesis abraā ab effron filio seor ethei in chariatharbe sepulcrū emisse: in quo ipse z ysaac. iacob. z adam sepulti sunt. Item docet iacob iuxta sichem ptem agri vbi poneret tabernacula ab emor patre sichem datis. c. argēteis accepisse. nō ergo emit abraam sepulcruz ab emor patre sichez: sed ab effron etheo. ī quo. xij. patriarchę nō sūt sepulti: sed in sichem vt diximus. Sed ste phan⁹ vulgo loquēs vulgi opinionē sequitur. dual ēm narrationes ꝓiungēs nō tā ordinez historię q̄ꝫ causam de qua agebat ītēdit. Qui ēm insimulat ꝓtra sanctū locū z legē docuisse: ostēdit xp̄m ex lege ꝓmissum esse: z q̄ tūc nec moysi nec domino seruire voluerunt.

A filiis ꝛc. Redit ad ordinē narratiōis anticipatio ei fuit q̄ nō ꝓmisit trāslati sunt in sichem a fi. e. fi. s.

In sepul. quod emit abraam. B Hoc de solo iacob. cuius corpus filij de ęgipto tollentes. sepelierūt in spelunca duplici. vbi abraam cuz sara sepultus ē: z ysaac cū rebecca: z ibi lia ꝓdita ē. vnde ciuitas illa vocat hebron. i. ꝓiugiuz. q̄ patres ibi cū ꝓiugib⁹ sepulti sūt.

B. Duas historias ꝓfundit: z alterā alteri implicat. Non ēm a filijs emor filij sichē emit abraam: sed iacob ab illis emit sichen. ideo sic iungendum ē. translati sunt ī sichen. a filijs emor. filij sichem. quasi dicerētur. in sichen illam quam emit iacob. a filijs emor. filij sichem. In genesi legit sichez filius fuisse emor. vnde putāt quidā duos fuisse sichem. quoz alter a luca dicit pater emor. alter a genesi filius eius. Quidā iungunt principiū z finē sermonis dicētes a filijs sichem: z post inferunt emor filij: vt hic locus cōgruat genesi.

Rex alius. Rex iste diabolus ē. q̄ effeminatos diligit: masculos odit.

Genus no. ꝛc. patres no. ꝛc. Patres nostros dicit z genus nostrū ne patres blasfemare videatur.

Gratus deo. Ostendit q̄ moysen nō blasfemauerit.

Moises. ℟. Aquaticus. quia de aqua ē assumptus. vel liniēs: quia īuentus ē in fiscella bitumine lita.

a S.i. circūcisus nō in ꝓputio

a sic genuit ysaac: z circuncidit eum

a S circūcisus circumcisum. vt repetatur z iacob circūcisus. xij. patriarchas circūcisos. vt potius laudet eos q̄ꝫ vituperet

a die octaua. z ysaac iacob. z iacob

a S quia plus ceteris amabatur a patre

a .xij. patriarchas. z p̄riarchę emu

a S propter somnia que pollicebātur ei magna

a lantes ioseph vendiderūt in ęgy

a S de manu fratrū. de cisterna. de manu negociatorū. z domine egiptie. de ꝓcalo mortis tandem de ipso carcere

a ptum: z erat deus cū eo: z eripuit

S aduersitatib⁹ z ꝓcibus

eum ex omnibus tribulationibus

a S corā sacerdote z principe carceris. z pharaone b S interpretādi somniū. z prouidendi cōsiliū

a eius: z dedit ei gratiā z sapientiaz

b

in cōspectu pharaonis regis ęgy

pti: z cōstituit eū p̄ępositum sup

ęgyptum: z sup omnē domuz suā

S cum oīb⁹ habitatoribus ī vniuersa egipto z chanaan

Uenit aūt fames ī vniuersaz ęgi

a S idē tribulatio z fames

a ptum z chanaā: z tribulatio ma

etiā si quereret. ex hoc putatur vbiqz fuisse famem b S patriarche. patet quia patres nō blasfemat. quos etiā suos vocat

a gna: z nō inueniebāt cibos p̄res

b

nostri. Cum audisset aūt iacob es

S ꝓter beniamī

se frumētū in ęgipto: misit patres

a S prima vice ioseph cognouit eos. z ipsi ēcunda

a nostros: p̄mū: z in secūdo cogni

tus ē ioseph a fratrib⁹ suis: z ma

a S prius ēm celauerat. quia egiptij onē adorātes. eum ouiū oderāt q̄s israhel offerebat

a nifestatū ē pharaoni genus eius.

S ꝓuocauit

Mittens aūt ioseph accersiuit ia

a S Ioseph frēs suos. s. et fratrū filios. quia iacob nō erat cognatio. sed progenies

cob patrē suum: z omnē cognatio

S ps pro toto

nem suam: in animabus. lxxv. Et

a S all. qui egiptū vadit. i. mūdo adheret. vere descendit b S in egipto

descendit iacob in ęgiptū: z defū

b

a S patriarche quiscz in sua etate.

a ctus ē ipse z patres nostri: z transl

lati sunt in sichen: z positi in sepul

S speluncā illam emit quadringētis siclis ab effron filio seor etheo

cro: qd emit abraam precio argē

a S a filijs sichem. vt sit explanatio prioris b S qui erat filius emor

a b

ti: a filijs emor filij sichem. Cum

a S anni quadringēti. xxx.

a autē appropinquaret tempus rep

a S illius qua dictum est. post hoc exibūt. et deseruient mihi in loco isto b S in greco pollicitus

a b

missionis qd ꝓfessus fuerat deus

a S israhel crucifixo xp̄o. et aplis passis S mortuo ioseph et fratribus

a

abraę. creuit populus: z multipli

catus ē in ęgipto quoadusqz rex

a S ignorabat. vel beneficiū nō reddebat

a

alius surrexit ī ęgipto: qui non sci

a S pcipiēdo obstetricibus vt necarēt masculos

ebat ioseph. hic circūueniens ge

a S manifeste impando. vt exponeret īfantes s. vel afflixit dolore seruitutis

nus nostrū: afflixit p̄res nostros:

S in flumen

vt exponerēt infantes suos ne vi

a S. i. viui cūstodirentur b S quo surrexit nouus rex sup egiptū

a b

uificarent. Eodem tēpore natus ē

a S a quo gratiā habuit b S quia elegantē habuit facie

a b

moyses: z fuit grat⁹ deo: q̄ nutri

S occulte

tus est tribus mensibus in domo

a S in flumine nilo b S de flumine

a b

patris sui. Expōsito aūt illo sustu

a S que venerat ad flumē vt lauaretur

a

lit eum filiā pharaonis: z nutriuit

S ita vt alios vinceret

eū sibi i filiū: z eruditus ē moyses

℟. Moyses tipus ē saluatoris: qui pcusso dyabolo genus suū liberauit · triby tpibus occultat⁹ ē in israhel · ab abraam · s. vsq; ad dauid · a dauid vsq; ad trāsmigratōnē babilonis. inde vsq; ad natiuitatē xp̄i · qui p̄iect⁹ a iudeis: ab ecclesia gentiū veniēte ad baptismum · quę filia dyaboli p̄ius erat assumpt⁹ ē ⁊ nutritus: q̄ fuit potēs in ope ⁊ verbo coram deo ⁊ omni plebe: qui ī plenitudine tēpoꝝ visitauit nos ⁊ fecit redemptionem plebis sue.

Uindicauit percus. egip. Ostendit illū qui iniuriā faciebat nō esse de genere suo.

Apparuit. ℟. Sic xp̄s post ascensionez apparuit p̄ aplos litigantiby iudeis ⁊ infideliby: qui resistebāt aplis

Quis te cōstituit ꝛc. Solus deus · non est potestas nisi a deo · ex hoc tale a xp̄o responsum acceperant o homo quis me ꝓstituit iudicē aut diuisorem sup vos?

Quis te. c. p. et. i. s. n. In ꝓtentōne sua illos redarguit iā: tūc legi ⁊ moysi fuisse contrarios.

Nunquid interficere ꝛc. Quidam putāt illum qui defensus ē ex ira rē ꝓtulisse

Fugit. Moyses fugit in madian · i. xp̄s ī gentes.

In igne flame. Ignis ī rubo spūssanctus · peccata populi q̄ si spinę: q; ardor spiritussancti peccata illi⁹ populi ñ ꝓsumpsit: q̄ densas nequitię spinas beneficijs dei opposuit.

℟. Ideo forma ignis quę non ē imitabilis ostensa est illis: ne aliquā similitudinem facerent.

Rubi ℟. Rubus ardet sed ñ ꝓburit · rubiq; nomen mōti cōuenit · sinay em̄ rubus īterp̄etat. Rubus genus ē spinaruꝫ significans ecclesiā: q̄ p̄secutione inflamat · sed nō p̄it: quia xp̄us in ea loquitur.

in omni sapientia egiptiorum: ⁊ (Seloqnes Sfortis) erat potens in verbis: ⁊ in operibus suis. Cum autez implerē ei

a Sde bona cogitatione solet dici q̄ ascēdat in cor

quadraginta annorū tēpus ascen[a]

a Squi onere seruitutis ifirmabantur a Sgenere

dit ī cor eius: vt visitaret[a] fratres[b] suos filios israel. Et cum vidisset quendā iniuriam patientē: vindi[Sfrem suū]cauit illū: ⁊ fecit vltionē ei qui iniuriaz sustinebat pcusso egiptio. Eri

a S. i. putabat eos intellecturos · quē ī vno fecerat · eū in oibus esse facturū

[a]stimabat autez intelligere fratres

a Sopus quo meruit esse liberator eorum

qm̄ deus p̄ [a]manum ipsius daret (Smanifesta ē iudeorū figura) salutē illis. At illi nō intellexerūt.

Sequenti vero die apparuit illis litigantibus: ⁊ recōciliabat eos i (Sxp̄s p̄ aplos pacē p̄dicabat) pace dicens. Uiri fratres estis: vt quid nocetis alterutruz? Qui autem iniuriam faciebat ꝓximo suo

a Sverbo. scil. ⁊ iudei xp̄m b Signarus propheta. qa moyses princeps ⁊ iudex dat⁹ ē isr̄li

repulit[a] eum dicens: Quis[b] te constituit p̄incipē ⁊ iudicem sup nos

Nunquid interficere me tu vis: quemadmodū iterfecisti heri egi

a Smoyses timēs egiptios propter eū quē occiderat b Squia volebat occultū esse

ptium? Fugit[a] autē in verbo isto: ⁊ factus ē aduena in terra madian:

a Sde sephora filia sacerdotis madian quaz vxorē accepat b Sgersan. ⁊ eliezer

vbi gener[a]uit duos[b] filios. Et ex

a Secce nō blasphemat. sed laudat

pletis annis quadragīta: apparu

a Scum minaret gregē ad interiora deserti b Smichael i psona dñi. vel ipse angelus magni cōsilij

it illi in deserto[a] montis sina ange[b]lus in igne flam̄e rubi. Moyses

a Sque ideo facta ē. vt timerēt ⁊ scirent. quia deus noster ignis cōsumens ē

a Sp̄ cōtra cōsuetudinē rubus ardens nō cōburebatur

[a]ut̄e videns admiratus ē visum: ⁊ accedēte illo vt ꝓsideraret: facta

a Snūc dñs dictus ē. q̄ p̄ri⁹ vocabatur angelus.

ē vox [a]domini ad eum dicēs. Ego

a Ssemp̄ p̄sens b Snōdum tuus vocādus hoc dices ostēdit eū esse verū filium eorum c Snō recēs ⁊ nouicius

[a]sum deus [b]patrum vestroꝝ. deus[c]

a Sbi tres cōmemorātur. quibus facta ē promissio que ipletur

abraam: ⁊ deus [a]ysaac: ⁊ deus ia

Saudiēs nomē dñi

cob. Tremefactus moyses non audebat cōsiderare. Dixit autem

Sne putes te esse dñm eccl̄ie

illi dominus. Solue calciamentū pedū tuoꝝ: locus em̄ in quo stas

a S ⁊ sancti pedes locū sanctū debēt cōtīgere

[a]terra sancta est. Uidens vidi afflictionē [a]populi mei qui ē in egipto

a Sdescēdere ē misericorditer cōpati

⁊ genitū eoꝝ audiui: ⁊ descendi liberare eos. Et nunc veni: ⁊ mittā

Secce laus nō blasfemia

te in egiptum: Hunc moysen quē negauerūt dicentes: quis te cōstituit p̄incipē ⁊ iudicem sup nos?

a Ssoluitur ab humili qō superbus īterrogauerat b Sde seruitute egipti

hunc[a] deus p̄incipē ⁊ redempto[b]rem misit cū[a] manu angeli: qui apparuit in rubo: hic edurit illos fa

a S hic cū deo ⁊ aaron terćius decē plagis egiptū pcussit. ⁊ in deserto in mānā ⁊ petra alicq; innumerabilibus signa fecit

[a]ciens ꝓdigia ⁊ signa in terra egipti: ⁊ in rubro mari: ⁊ ī deserto annis. xl. hic ē moyses q̄ dixit filijs

Svobis

a S carne nisibilē. sed sup me maiestatē terribilem b Snō alijs preter vos

israel. [a]Prophetam [b]vobis suscitabit deus de fratribus vestris: tanquā me ipsum audietis: hic ē qui

a Scōgregatione populi. non solus vt prius quando cū angelo loquebatur b Sdeserto mōtis sina.

[a]fuit in ecclesia in solitudine cū [b]angelo qui loquebat ei in mōte sina:

Stā ei q̄z oī populo

Sfilijs israhel Snō tm̄ vris

⁊ cum patribus nostris. Qui ac

Snō solū illis

cepit verba vitę dare nobis: cui

℟. In flama rubi signū fuit liberatōis: q; populus ille q̄uis tētatione inflamat⁹: nō erat tm̄ in tribulatōne piturus · Idem in solutione calciamēti ꝛc signat: quia tam facile ē deo a ꝓuitute quēp̄iā libare: q̄z ꝓm ptū homini calciamētum tollere.

Ego sum. Sum p̄ius dei verbū ē: secundū illud · ego sum qui sum: ⁊ qui ē misit me ad vos.
Serpētes non sūt timendi: vbi deus p̄sens loquit̄.

Solue calciamētum ꝛc. ℟. Mora liter nos admonet: vt stantes in ecclesia q̄ ē sancta terra: mortuis opibus renunciemus

Uidens. ℟. De⁹ totus ē visus totus ē auditus. omīa videt omīa audit: sed videre ⁊ audire dicit quādo miseret.

Uidi et audiui. ℟. Qui licet aliquē tentari ꝓmittam: non tamē putandū q̄ nesciam.

Quem negauerunt. Sinodoche multi dicunt negasse cuz vnus dixerat · vel forsan plures consenserunt.

Principē et redemptorem ꝛc. Magna laus: q; p̄ceps ⁊ redēptor ⁊ eductor populi dicitur.

Hic est moyses. In eos culpam retorquet: quā ipsi inobedientes ⁊ increduli in moysen refundebant.

Moyses qui di. ℟. Ne noua videat doctrina xp̄i: moyses cui noluerūt obedire p̄res vestri: p̄dicauit eum in forma hom̄is venturuz ⁊ p̄cepta vitę daturū.

Uerba uitę. ℟. Duas tabulas cū decalogo ⁊ mādata cętera: de quibus dicit · qui fecerat ea viuet in eis.

Ad aaron. ℟. Quasi ad principē: quasi ignari diuīitatis loquunt. deus eīm uerus ñ ē factus: sed omīa fecit: nec creatura ē: sed creator omnium.

Fac nobis deos. ℟. Deos dicunt ꝓpter duas colūnas quę pręcesserunt eos de ęgipto. in honore quarū unum factū est simulacrum: sed ambę colūnę adoratę: et ideo dicunt pręcedāt nos. quia colūna nubis in die: colūna ignis in nocte populum p̄cedebat.

Conuertit aūt ꝛc Aug. Manifestum ē deum opari in cordibus hominū: ad inclinandas eorū uoluntates siue ad bonū siue ad malum ꝛc.

Militię cęli. B. Militia cęli aliquando dicit exercitus angelorū. sed in hoc loco li dera militiā cęli nominat: cū ꝓtinus addat sidus dei sui ꝛc.

In libro prophetarū. Quānis multi sint ꝓphętę: unus tm liber dicit esse: apud hebręos unus ē liber xij. ꝓphetarum. Aug. uero. xij. libros noīat

Nunquid uictimas ꝛc. ℟. Quā uis necessitate seruiendi deo libarent: mente tamē auersi ueraciter seruiebāt ydolis. ex quo aurū in caput uituli trāsformauerūt. Si aūt postea legunt deo obtulisse: nō bona uoluntate: sed timore p̄ terfectione eorū qui ꝓ ydolis corruerunt factū ē. Ubicū q3 eīm occasio fuit: sp corde in ęgiptum sunt reuersi.

B. Quęrit quomō nō obtulerint deo: cū legat deo eos quędā obtulisse: nō uoluntate sed metu pęnarum. deus aūt nō quę offerunt: sed uoluntatem offerentiū accipit.

Et suscepistis ta. ꝛc. B. Quānis uideremini ad tabernaculum dei uictimas et hostias deferre: tota tamē mente fanū moloch siue melchō amplexati estis. Est aūt moloch siue melchon qđ sępe inuenit: ydolum ammonitarū: qđ interptat rex noster.

Sdoppliciter accusātur. quia noluerūt. et quia nō obedierūt

noluerūt obedire patres nostri: sꝫ

a Sꝛ si nō corpibus suis

repulerūt eum: et auersi sunt cordi

a Sad quā desiderabāt reuerti. uel in morem egiptiorū reuersi sunt uitulū adorādo

bus suis in ęgiptū dicētes ad aa

a Spluraliter dicūt deos nō deū unū Serro reęntiū b Sprouidentia et potestate

ron. Fac nobis deos qui nos pręcedāt. Moysi enim huic qui edu

a Sderogādo et inhonorādo hoc dicūt.

xit nos de terra ęgipti: nescimus

a Smors uł uita. quia. xl. diebus et noctibus cū dño federat i mōte b Sex cōsuetudine egi ptiorū. qui boue adorāt. petulās etiā et bebes populus ex hoc demonstratur

quid factum sit ei. Et uitulum fece

Sut adorarē t

runt i illis diebus: et obtulerūt ho

a Splus accusantur q3 si uino aīali hoc faceret

stiam simulacro: et letabant in opi

a Snō creatorē suū. sed opera a se facta uenerati sunt

bus manuum suarum. Conuertit

Spermisit

autem deus: et tradidit eos seruire

a Ssolt. lune. stellis. quia deo mīstāt peragētes cursus suos

militię cęli: sicut scriptū ē in libro

ꝓphetarum. Nunquid uictimas

aut hostias obtulistis michi an

nis. xl. in deserto dom̄ israel? Et

a Spro tabernaculo dei b Sfactū c Ssi cut deo uero

suscepistis tabernaculū moloch et

a Slucifer. quē colitis ut deū b Ssubaudi suscepistis adorare

sidus dei uestri remphan figuras

quas fecistis adorare eas: et transmini captiui. Non ē putandus primus martir errasse: q̄ ꝓ eo qđ in ꝓphęta scriptū ē trans damascū ducti sunt. dixit trans babilonē. magis eīm intelligētiā q3 uerbū posuit: quia trās damascū ducti sunt in babilonē. siue trās babilonem.

Tabernaculum te. f. cū p. n. B. Quia dicebāt eū sancto loco cōtrarium. ostendit deum non appreciari ornatum lapidum: sed splendorem animarum. unde subintelligit: ꝙ sicut tabernaculū facto tęplo ē desertū: sic ipsū templū meliori succedente ē delendū. un de hieremias nō cōfidentes in uerbis mendacij dicatis tęplum domini: tęplū dñi ē: et postea facią domui huic in qua inuocatū ē nomē meum: et in q̄ habetis fiduciā: sicut feci silo: ubi habitauit nomē meum a pīcipio: et ꝓijciam uos a facie mea.

Tabernaculū. t. ꝛc. ℟. Quia dicebāt eū cōtra sanctū locū agere: ostendit ꝙ in sanctuz locum nō est locutus blasfemiam

Sꝛ in ulteriores ptes eius

feram uos in babilone. Taberna

a Squia in eo archa fuit in qua erat testimonium b Ssemper cōmunes appellat patres

culum testimonij fuit cuz patrib9 nostris in deserto: sicut disposuit

a qui totius artis actor fuit et dispositor.

illis deus loquens ad moysen: ut faceret illud secundū formaz quā

a uenerandū et humeris portandū

uiderat. Qđ et induxerunt suscipi

Sin figura ihesu xp̄i

entes patres nostri cum ihesu in

Schananeorū

possessione gentium: quas expulit

a Scuius uirtute delete sūt ab israel. sicut demones cū gentilitate ab xpianis expulsi sunt

deus a facie patrum nostrorum

a Ssic iunge. tabernaculū fuit usq3 ad dies dauid. et in diebus salomonis tęplum tabernaculo successit b Sdauid

usq3 in dieb9 dauid. Qui inuenit

a Sgrat9 do gratis que petebat accepit ab eo b Sicies tabernaculū illō nō semp sufficere et ecclesie umbrā esse.

gratiam ante deum: et petijt ut in

a Sueru tęplū cuius illud figura sez ecclia3

ueniret tabernaculum deo iacob

Sdauid uir sanguinū prohibitus est. sed salomon figura ueri pacifici. i. filij dei pacis domū dño edificauit

Salomon autē ędificauit illi do

a Snon in manufactis habitat dominus

mum. sed nō excelsus in manufactis habitat. sicut per prophetam

a Ssancti quibus ihabitando deus p̄sidet b Squasi thronus ē et nō domus

dicit: Cęlum michi sedes est. ter

a Speccatores quos damnatione prosternit

ra autem scabellum pedum meo

a Shoc ideo dicit. ne sic ī tęplo cōfidāt. ut ip sius tm̄ habitatorē deū esse putēt

rum. Quam domuz ędificabitis

mihi dicit dominus aut quis locus

quietis meę. Nonne manus mea

fecit hec omnia. Dure ceruicis et

incircumcisis cordibus et auribus

uos semper spiritui sancto resistitis

sicut patres uestri: ita et uos. Quem

prophetarum non persecuti sunt

patres uestri? Et occiderunt eos qui

prenuntiabant de aduentu iusti cui

nunc uos proditores fuistis et homi

cidas. Qui accepistis legem in dis

positione angelorum: et non custo

distis.

Audiebant hec corde. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Et stridebant dentibus in eum. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Plenus autem spiritu sancto. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Intendens uidit gloriam dei. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Et dixit. Ecce uideo celos apertos. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Et filium hominis stantem a dextris dei. B. Quia ꝓ peccatis suis ad ira cundiā cōmouebantur.

Celum mihi sedes ē. ꝛc. Sic demonstrat se circundare omnia. unde alibi cęlum se palmo metiri: et terrā pugillo se cōcludere asserit.

Terra autem ꝛc. Terrę exemplo designat omnē creaturam creatoris

Aut quis locus requie. ℟c. ℣. Non aureus vel marmoreus terre
stris habitaculi locus: sed ille quē ꝓphēta subnectit: sup quē requieſcet ſpi-
ritus meꝰ: niſi sup bu
milē ⁊ quietū ⁊ tremē
ntē sermones meos.
Dura ℟e. ℟x. Pur
gatus a crimine de q̄
falsi teſtes eum argue
bant: ĩcipit iudeos ar
guere: q̄ qui sine cri-
mine ē: dignus est do
ctoris officio.
Et incircunciſis
cor. ℟c. ℣. Oſten-
dit eis circūcisionem
de qua ꝓtra gratiam
euāgelij gloriabant';
nō valere ad salutem
qui cogitationē ⁊ au-
ditū habebāt īmūdū
Patres uestri.
℟x. Supra pēs no
stri dicebat pluaden
do loquēs. nunc incre
pando patres illoꝝ
tm̄ vocat q̄bus simi-
les sūt ī malicia.
Et occiderūt ℟c.
℟x. Tres gradꝰ ma
licię eoꝝ ponit. primꝰ
ē q̄ spiritui reſtiterūt
secundus q̄ ꝓphetas
pſecuti sunt. terciuſ q̄
creſcente malicia eos
occiderunt.
Uidit gloriā dei
℣. Ad ꝓfortandaꝫ
martiris patientiā cę-
lū pandit'. ⁊ ne homo
lapidandus titubet ī
terra. deus homo cru
cifixꝰ apparet ī gloria
℣. Quidā electoꝝ
adhuc in hac vita de
tenti mundato oculo
cordiſ videre meruēr
gloriā dei. vt hic ſte-
phanus: ⁊ paulus ad
terciū cęlum raptus.
Stantem. Immo
biliter: quia nō iterū
casurus. vel habitus
auxiliantis: ⁊ iurias
iudicantis: ⁊ ꝓ seruo
pugnātis sic oſtendit'
Uideo cęlos. ℟x.
Migraturus a terra
cęlos vidit aptos: vt
qui terrenaꝫ vitā pro
xp̄o ꝓtempſit: mereat'
hęreditatē cęli: ⁊ ideo
in ipsa paſſione videt
premium.
Filium homis.
℣. Cum sit filiꝰ dei
maluit tamē appella-
re filiū homis: vt con
fundat' iudęoꝝ infide
litas: qui vt purū hominē crucifixerūt quē deū credere noluerūt.

a ſ cui thronus celū. ⁊ terra ſcabellū
a mihi: dicit dominus. aut quis lo
cus requietiōis meę: Nonne ma
nus mea fecit hęc omnia: Dura
a ſ teſtis ſ nō ſuſtinētes iugū legis b ſ iugū xp̄i leue nō portātes circūciſo corde c ſ ī carne circūciſi. nō ī corde ab infidelitate
ceruice ⁊ in circūciſis cordibus ⁊
a ſ que sūt surde nec a vicijs purgate b ſ nō ego quem accuſatis c ſ nō mihi ſed ſpiritui ſancto ſ quia nunq̄ penitentiā agitis
auribus vos semp ſpiritui ſancto
a ſ de quibus p̄dixerat. cui noluerūt obedire patres vestri. ſ nec modo inceptū b ſ illis pares ī neqtia
reſiſtitis. ſicut ⁊ pr̄es vestri ⁊ vos
a ſ nullus ē quem nō sint pſecuti
Quem ꝓphetarum non sunt pſe-
ſ nō noſtri
cuti pr̄es vestri: Et occiderūt eos
a ſ hoc ad eorū accuſationē qui iuſtū prodē tes occiderūt
qui p̄nunciabāt de aduentu iuſti.
cuius vos nunc pditores ⁊ homi
ſ p hoc ĩexcuſabiles oñdit
cidę fuiſtis. qui accepiſtis legem ī
a ſ miſterio b ſ ordinata p angelos lex ē ī manu m. ſ nō aliorū miniſtrorū. qui essent in feriores c ſ ope ſcienter peccando
diſpoſitione angeloꝝ: ⁊ non cuſto
a ſ quia zelabāt laudē dei
diſtis. Audientes aūt hęc diſſeca
ſ animi ętate furoris
bant' cordibus suis: ⁊ stridebant
a ſ more beſtiali b ſ sic ſolebat vel illa ho ra maxime ſupabundant gratia
dentibus in eum. Cum autē esset
a ſ qui loquebatur in eo. nō ēm vos estis q̄ loquimini. ſed ſpūs patris vestri. qui. l. in. v.
plenus ſpiritu ſancto: intendens
a ſ vnde ſperabat auxiliū b ſ vt tribulatus carne cōſolaretur ſpiritu c ſ verū hoiez qui reſurrexit vere. ⁊ ascendit
in cęlum vidit gloriā dei: ⁊ ihesum
a ſ vbi poſt laborē quieſcit. ⁊ iudicat sedens in throno
stantē a dextris dei: ⁊ ait. Ecce vi-
a ſ nō reſeratione elementorū. ſed ſpirituali reuelatione q̄ ī corde iuſti fiebat b ſ q̄ē vos sic estimatis. vel veritatē reſurrectionis oſtendit
deo cęlos aptos: ⁊ filiū homis
a ſ quia stare pugnātis vl' adiuuātis ē. recte a dextris stantē vidit. q̄ē iter pſecutores adiu torē habuit ſ oñditur veritas reſurrectōis b ſ vbi inuiſibiliter oīa iudicat qui iudex oīm uiſibilis aduenier c ſ q̄ē ſtephanus inuoca bat
stantem a dextris virtutis dei. Ex

datur: nō eīn hic habēs manentē ciuitatē: futurā tota mēte quęrebat: ⁊ dū martir mundi ad cęlos intuitum dirigit: pſecutoꝝ dure ceruicis ad lapides manum mittit.

ſ ne blaſ
clamantes autē voce magna con-
femantē audirent
tinuerunt aures suas: ⁊ impetum
a ſ oīs turba culpatur. quia vnanimis ī ma lo b ſ quaſi abominabile
fecerūt vnanimiter in eum. Et eij-
a ſ ℟xp̄us extra ciuitatē paſſus est
cientes eum extra ciuitatē lapida
a ſ falsi qui lapidabāt ſecūm legem dicentē. prima manus teſtiū lapidabit eū ſ vel pre ni mio furore. vel ne cū veſtimētis pollutū tāge rent
bant. Et teſtes deposuerunt veſti
menta sua secus pedes adoleſcē-
tis qui vocabāt saulus: ⁊ lapida-
a ſ hic nomē propriū ponitur. vt causa no minis apiatur. hic ēm vere coronatus ē
bāt stephanum inuocantē ⁊ dicen
a ſ quaſi pſentē pcatur b ſ in celū c ſ cor pus tribues lapidatoni. ſpiritū pcatur conſer uari
tem. Domine ihesu ſuſcipe ſpiritū
a ſ securus pro ſe genua nō flexit.
meum. Poſitis autē genibus vo
a ſ apud deū vox magna pro inimicis oran tium
ce magna clamauit dicens. Domi
a ſ xp̄m imitatur dicentē. pater ignoſce illis. ſ ut sit inſolubile. ſed penitētibus dimitte
ne ne statuas illis hoc peccatum:
quia nesciunt quid faciūt. Et cum
hoc dixiſſet: obdormiuit in dño.

AC. VIII.

Saulus autem erat cōſentiens neci eiꝰ.
a ſ qua ſtephanus occiſus est
Facta est autē in illa die pſecutio
a ſ nō alibi. ſcōm illud. ⁊ eritiſ mihi teſtes in hieruſalem ℟c.
magna in eccleſia quę erat hiero-
a ſ in ſimilitudinē granorū ſeminis. ut ex ip ſis magna ſeges fidei multiplicaretur
ſolimis: ⁊ omneſ diſpſi sunt per re
a ſ qui ut paſtores gregis cōſtantiores erāt ceteris
giones iudeę ⁊ samarię p̄ter apo-
a ſ. i. fecerūt morem ſepulture ſ curauerūt redit ad hoc q̄d dimiſerat dicēs obdormiuit. ſed nō addiderat de ſepultura corpis q̄d mō facit
ſtolos. Curauerūt aūt stephanuꝫ
ſ timore pſecutorū
viri timorati: ⁊ fecerūt planctum

Domine ſuſcipe ℟c. ℣. In cęlum q̄d vi
di aptū. Chriſtꝰ dixit patri. Pater ī manꝰ tuas cōmendo ſpiritū meū. Stephanus q̄ſi ſeruus dñi. Domine ſuſcipe ſpiritū meum.

Poſitis aūt ge
nibus. ℣. Pro ſe ſtans orauit: pro ini micis genu flectit. quo rum maior iniquitas maius ſupplicandi re medium poſtulabat: ⁊ mira virtus martiris: qui ex zelo eis a qui bus tenebat': perfidię culpā exp̄brās. ardo re charitatis in morte orabat p occiſoribus ſuis.
Quia neſciunt.
℟x. Multi eoꝝ occi dendo ſtephanū eſti mabāt ſe implere legē q̄ blaſphemū eū crede bāt. ℟x ⁊ xp̄s p̄dixerat veniet ī quit hora: vt omīs qui īterficit vos arbitret' ſe obſequiū p̄ſtare deo.
Obdormiuit.
Pulcre dictum ē ob dormiuit: ⁊ nō mortuus ē. quia obtulit ſa crificiū dilectionis: ⁊ obdormiuit in ſpe re ſurrectionis.
Sancti non moriunt' quia in melius mutā tur: ⁊ vita tēpalis in ęternā vertitur.

AC. VIII.

Erat cōſentiens Non quidē lapida uit. ſed lapidantibus cōſenſit. vnde piret: ni ſi gratia dei ⁊ pēnitē tia ei ſubueniret. quia qui faciūt ⁊ cōſentiunt digni sunt morte.
In illa die. ℟x.
Qua ſtephanus occi ſus est: non quia tunc ſolum facta: ſed quia ab illa die cępit pſecu tio magna occiſo vno de p̄cipibus eccleſię
Eccleſia. Collectio vel congregatio ſiue vocatio.
Diſperſi. Hoc est q̄d dominus p̄cepit. cū pſequent' vos in ciuitate iſta: fugite ī aliam. eius ēm nutu gerebatur: vt occaſione tribulationis fieret ſeminariū euangelij.

Timorati. Deū timentes: ſiue xp̄iani qui poſtea sunt diſpſi: ſiue iudei timētes deū ⁊ ſi nondū xp̄iani.

Saulus. ℟. A saule psecutore: qui rex israel fuit de tribu beniamin de q̄ & paulus: sed iuxta antiquo⁹ psuetudinē a maioribꝫ posteri noīa trahūt.
Deuastabat. ℟. Quasi lup⁹ gregē: iuxta pphetiā iacob. Beniamin lupus rapax: mane comedet p̄dā: sero diuidet spolia.
Trahens. Trahebat ñ occidebat: quia fortasse man⁹ eius custodiebat dominus: ne sanguine īnocentū polluerent.
Dispersi ℟. Quia timore dispsi: tm̄ stabiles erāt in p̄dicatione euāgelij.
Philippus. B. De numero disseminatorū fuit: qui pim⁹ christum p̄dicauit samarię.
Diacon⁹ secūdus a stephano. scdus post ipsū narrat: quasi hęres & eiusdē gradus.
Intendebāt. ℟. Credebant audiētes verba & videtes signa quę cause fidei. ꝓpter verba p̄dicationis & signa virtutū.
Ex p̄senti capitulo & samaritanę mulieris hystoria, pbatur aīos huius gētis ad credēdum, pmptos fuisse.

Magus. ℟. Magi de singulis philosophātur: de natura mundi: cursu siderū & motibus.
Seducens. Seducens a veritate ducens vel ī excessū: siue stuporem & admirationē quertens p prestigias suas.
Demētare. Est rationalē mētem ab hominibus absentare.

Philippo. ℟. Dicunt quidā istum philippū fuisse aplm. & vnū de duodecim. sed nō videt verū secundū seriē hui⁹ libri

Jhesu christi ⁊c. ℟. Cui⁹ erant iguari. vel vt p̄dictum est in noīe ihesu trinitatē p̄dicauit. qui em̄ vnā psonaꝫ de trinitate p fecte credit: credulitate aliarū duarū carere non potest.
Tunc et ipse si. B. Credidit verbis philippi: & virtute deuictus, vere credidit. vel qđ magis credibile: simulauit se credere: quo adusqꝫ baptisma susciperet: vt qui adeo auidus laudis erat: vt christus credi vellet: artē addisceret qua miracula facere posset. qđ etiā legunt fecisse successores eius: qui malignis instructi artibus: ecclesiā fraudulenter ingressi baptisma furant.
Miserunt petrū et iohannē. ℟. Petrus iohannem sociat sibi: quia virginitas ecclesię grata ē & placet.

magnum sup eum. Saulus vero
a ſ diſcurrebat impiger ad vastandum
deuastabat ecclesiam: per domos
a ſ more vastantiū nulli serui parcebat
trans viros ac mulieres trahēs
a
ſ carceris
in custodiam. Igitur qui dispersi
ſ de loco ad locū
erant ptransibant euangelizātes
verbum dei. Philippus autē de-
a ſ scōz situ loci. ł qa ciuitas illa īferior hierusalē erat
scendens in ciuitatē samarię pre-
a
ſ hoiem esse verū deū
dicabat illis christū. Intendebāt
autē turbę his quę a philippo di-
ſ verba
cebant vnanimiter: audientes &
ſ miracula
videtes signa quę faciebat. Mul
ti em̄ eoꝝ qui habebant spiritus ī
ſ demones ſ. ſ. demones
mundos: clamātes voce magna
ſ dissoluti
exibant. Multi autez paralitici: &
claudi curati sunt. Factum ē ergo
a ſ cognita veritate. letati sūt se de tenebris liberatos esse
magnum gaudiuz in illa ciuitate.
a
a ſ quasi ignobilis b ſ nō merito. quia ope inobediēs erat
Uir autem quidaz nomine simon
a b
a ſ semper bonis mala cōtraria aduersantur b ſ pstigiosus
qui ante fuerāt in ciuitate magus
a b
seducens gentez samarię: dicens
a ſ prophetā vł angłm siue deū vł dei filiū
se esse aliquē magnum: cui ausul
a
ſ seruo ul iuniore
tabant omnes a minimo vsqꝫ ad
a ſ regē, vł decrepitū senē b ſ simō c ſ christus
maximum dicentes. Hic ē virtus
a b
a ſ nō angeli b ſ ignorabāt xp̄i nomē
dei quę vocatur magna. Attende
a b
ſ hoc sez ꝙ
bant autē eū: ꝓpter qđ multo tpe
a ſ artibus vel falsis virtutib⁹ b ſ fallēdo
magicis suis demētasset eos. Cū
a b
vero credidissent philippo euāge
a ſ vt ē illud penitentiā agite. appropinquat em̄ reg. ce.
lizanti de regno dei & nomie ihesu
a
a ſ in xp̄o ihesu. nō ē masculus vel femīa ⁊c.
christi. baptizabant viri ac mulie-
a
a ſ simulate & ficte. ne credentibus resistens despectus haberetur
res. Tunc simon & ipse credidit: &
a
a ſ corpe nō corde. volebat em̄ ptātem habere. vt cuicūqꝫ ⁊c. vt infra sequitur
cum baptizatus esset: adherebat
a
philippo. Uidens etiam signa &
ſ cupiēs se talia posse
virtutes maximas fieri: stupens
admirabatur. Cum aūt audissent
a ſ de quibus nō fuit philippus. de quo p̄dictū ē
apostoli qui erant hierosolimis:
a
a ſ nūc apparet. qne sez fuit ciuitas samarie quā p̄dixit sez ipsa samaria
quia recepit samaria verbum dei
a
a ſ qui erāt colūne ſ non vnū sed duos sic & xp̄us binos misit. vt in ore duo. stet. o. ver.
miserunt ad eos petrū & iohannē
a
Qui cum venissent: orauerūt pro
a ſ iā em̄ sola aqua baptisat erāt ſ visibiliter
ipsis: vt acciperēt spiritū sanctum
a
ſ spūssanctus
Nondum em̄ in quenqꝫ illoꝝ ve-
a ſ. i. tincti erāt in aqua tm̄. ñ aūt ī spūsancto
nerat: sed baptizati tantū erant in
a
a ſ ecce exemplum cōfirmatōis
nomine domini ihesu. Tunc ipo-
a
nebant manus sup illos: & accipie
a ſ qđ mōstrabatur ꝙa linguis loquebātur.
bant spiritū sanctuz. Cum vidisset
a
autē symon: quia p impositionem
manus apostoloꝝ dareť spiritus:
obtulit eis pecuniā dicens. Date
& mihi hanc potestatē: vt cuicūqꝫ
imposuero manus: accipiat spiri-
a ſ quasi princeps loquitur primus
tumsanctū. Petrus aūt dixit ad
a
ſ quasi. o. pecunia tua tecū pereat
eum. Pecunia tua tecū sit in pdi-
† ſ spiritūsanctū. qui ē deus & donū dei
tionem: qm̄ donū dei existimasti
a
In nomie ihesu.
Non ē sic legendū. in noīe ihesu tm̄: vt alię psonę excludant.
Ihesu ⁊c.
Quia ante in patrē credebāt & spūmsanctū sicut alij indei. vel plena fides vnius persone fidē trinitatis cōfirmat.
Imponebāt manus. ℟. Philipp⁹ q̄ samarię euangelizabat: vnus de vij. fuit. Si em̄ apostolus eēt: manus īponere posset vt spiritum acciperent. qđ solis episcopis licz. Nam p̄sbiter siue p̄sente: siue absente episcopo: cum baptizat chrismate iungit: qđ ab episcopo ꝓsecratū ē. non tm̄ frontē oleo signat: qđ solus epūs facit cū tradit spiritū paraclitū baptizatis.
Potestatem. ℟. Non baptizandi tm̄ in aqua & p̄dicandi. sed ue virtutes faciendi: quā habebat philippus: sed vt cuicunqꝫ imposuero man⁹ ⁊c.
B. Ad pecuniā nō poterāt apli potestatē illā dare: quibus dictum ē: gratis accepistis: gratis date.
Pecunia tua.
Non nostra: qui non cupimus. sz tua: quā spiritui ꝓpas: vt illaz ꝓ eo vendas: & eā spiritu emas. Ideo spiritus emere volebat: vt alijs vendens cū plus accipe posset.
Pecunia t. ℟.
Ex hoc exemplū capitur: vt p̄ditoꝝ elemosine nō recipiantur.
B. Apostoli nolentes pecuniā dicunt. sit tecū. i. tua am retine: & hoc ī p̄ditionez: vt ꝓ pecunia iuste congregata: penā eternā luas.
In perditionem
B. Justi cū sententiā maledictionis, pferunt: non ad hanc ex voto vltionis: sed ex iusticia erumpūt. Judiciuz enim dei intuspicientes: quo maledicto mala debeāt foris feriri cognoscūt. & in maledicto nō peccant: in quo a iudicio dei nō discordant. Cum em̄ & maledicentis īnocētia pmanet: & reā maledictio absorbet. ex vtraqꝫ pte colligit: quia a summo iudice sentētia, pfert. vñ simon a petro maledict⁹ eternaliter pūt.

Penitentiã agẽ. Pro cupiditate: z prauo sensu quo putasti de spiritu ꝓmercium fieri posse.

Penitẽtiam zc. R. Vt omnes videãt qd es. Non q ignoret petrus eum pnitentiã non acturũ: sed quia omnibus iussus ẽ pdicare: suũ facit officium: vt ille sit inexcusabilis. Coram oibus etiã arguit: ne amplius ab eo fallantur.

Roga deũ. Cui patz cor de quo ꝓphẽta. Quã bonus israel deus: quẽ fallere non potes. quia spũssanct⁹ effugiet fictũ.

In felle eni amari. B. Ideo spirit⁹ in colũba descẽdit: vt a simplicibus doceret se suscipit. Nam qui amaritudinẽ in corde seruat: quis baptizatus videat: nõ ẽ a vinculo peccati solutus. sed quasi ad punctũ: hora baptizandi purgatus: mox acriore demone septẽpliciter oppримit. Frustra ergo gratiaz emere tentat: qui se non exuit mẽte corruina.

Precamini zc. Causa desperationis ñ audet ipe precari: sed aplos rogat: vt p se pcent: nec pro se audet orare: qui nõ credit se exaudiendũ esse. Apostolis etiã ficte loquit

Que diristis. Non que credidi: sed quasi infidelis eis imputat: que vẽtura sũt

Angelus autem. Post reditũ aposto loz de philippo hystoria texit

Contra meridianum latus. B. Bene in meridie quẽritur. inuenit. z ablui tur ille: qui feruore dõe ardens: velut gentiuz primitie do meruit cõsecrari. In quo illud ꝓpletũ est. Ethiopia ꝓueniet man⁹ ei⁹ deo Mistice. ad meridiẽ. philipp⁹ exit. i. apli ad gẽtes vbi calor fidei ẽ

Ad uiam que descendit. Non via descendit: sed p viam descendit ex natã loci

In gasam. B. Uetus gaza que termin⁹ quondã chananeorum erat iuxta egiptum: funditus ẽ destructa: z loco eius alia edificata. Allegorice gẽtes designat a cultu dei desertas. via q̃ ab hierusalẽ descendit: z viã salutis apit christus ẽ: qui ẽ veritas z vita. De supna em̃ hierusalẽ: ad ima descendit: z nigredinẽ peccati vnda baptismi dealbaut.

Ethiops. Natura z merito. ethiops em̃ tenebrosus. vnde ethiopia ꝓueniet manus e. deo.

Uir et potẽs. B. Merito dicit qui ī scriptura tm̃ studebat: vt nec legere cessaret in via. ī tm̃ religionẽ amabat: vt de vltimis ptibus mũdi veniret ad templũ dñi. vñ merito dũ q̃rit interpretẽ lectionis. christũ quẽ q̃rebat inuenit: z scdm hieronimũ plus reppit ī deserto fõte ecclie: q̃z ī aurato teplo synagoge. hic ethiops mutauit pellẽ: qz sordes peccati ī lauacro deposuit.

Candacis re. Mos erat illi⁹ regionis a feis regi: z eas cãdacis vocari

Potens candacis re. zc. super oga. zc. B. Regina ethiopũ thesaurũ pzmittens in hierusalez ecclesia ẽ gentiũ fidei z virtutũ dona largitura. cui ꝓuenit iterp̃tatio nomis. Candacis em̃ interpretat cõmutata. de q̃ in psalmo scribit: ꝓ his qui ꝓmutabunt: z alibi. audi filia z vide: z inclina. a. t. z ob. po. t. z do. pa. t.

Reuertebatur. Incipiebat reuerti legens ysaiam. Ubicũq; in nouo testamẽto salutis narrat principiũ: de ysaia sumit testimoniũ: qui interpretatur salus dñi.

Tanq̃ ouis. B. Ouis cũ ad victimaz ducitur nõ reluctat: z christus passus ẽ: voluntate ꝓpria. Vel sicut agnus in pascha immolari solebat: sic christus ĩmolatus est nostrũ pascha: z sicut agnus corã tõ. nõ solum nos sanguine redemit: sed lana opuit vt algentes infidelitate: calefaceret sua veste. vnde dicit aplus Quotquot in christo baptizati estis. christũ induistis.

Putas ne zc. Et quomõ zc. R. Suas inuicẽ linguas agnoscũt: vel per doctrinã eunuchi. vel p spiritũ philippi.

Quomõ possuz si nõ ali. ost. zc. Hic arguit illoz audaciã: qui existimant sine doctore scripturã diuinã intelligere.

Locus autẽ scripture zc. R. Domino ꝓparante: ita legẽdum: locus scripture erat hic. Vel sic hic tanq̃ ouis ad occisionem zc.

---

a Sregina austri. venit a finibus terre audire sapientia salomonis b Scõuertido eunucho ru custodire thei auros potentũ

candacis reginę ethiopũ: qui erat
a diuitias b antecq̃ philippo loqueretur

super omnes gazas eius. venerat
a Spropter vrbis celebritatẽ z tẽpli famam. mos genuũ famosa adire loca cultui deorũ dicata

adorare in hierusalẽ. z reuertebat̃

sedens sup currum suum legens
a Sanctus vel angelus

ysaiam ꝓphetam. Dixit aũt spiritus philippo. Accede z adiũge te

ad currum istum. Accurrens autez philippus audiuit eum legentem ysaiam ꝓphetaz: z dixit. Putas ne intelligis quę legis? Qui

ait. Et quomodo possum: si nõ ali
a Slinguã nõ ignorabat qui librum legebat b Svnde prophęta agat c Sin figura doctorũ qui a gentibus assumpti sunt

quis ostenderit mihi? Rogauitq̃
Si hoc profecto

philippũ: vt ascẽderet z sederet se
a Scũ sedente. z reuoluit librũ eunuchus vel philippus

cum. Locus autẽ scripturę quã legebat erat hic. Tanq̃ ouis ad oc
a Sinocens b Spassionem crucis

cisionem ductus ẽ: z sicut agnus
a Spilato z iudeis b Spauca pilato z pontificibus. sed herodi nihil respondit

coram tondente sine voce: sic non
a Squia ī passione se humiliãs ñ iudicauit. sed se iuste iudicari pmisit

apuit os suum. In humilitate iudicium eius quis enarrabit. Quoniam tolletur de terra vita eius.
Svt in celo nõ ī terra viuat

dicium eius sublatũ est. Generationem eius quis enarrabit. Quoniam tolletur de terra vita eius.

In humilitate iudicium eius. B. Quia iudex omnium veritatem iudicij nõ reperit: sine culpa seditione iudęx z voce pilati dãnatus.

Humilitate. R. Passione. q̃ hũiliauit se factꝰ obediẽs vsq̃ ad morte.

Generationem. B. Diuinitatis ĩpossibile ẽ cognosci. de qua dicit ante luciferum genui te. Partus etiam virginis quomodo potest exponi: cuius rationẽ querẽti marię: dictũ ẽ. Spũssanctus supue. ī. t. z vir. al. zc.

Tolletur. Secundus homo de ęlo ęlestis: sanctitate segregatus a

terrenis. Vel de vita in mortem transiuit.

Aperiens philippus. B. Qui interpretat os lampadis. pulcre os suum apit: dum obscuritatē ꝓphetię ꝓfert in lucem scientię. vel hęc circūlocutio designat longiorem sermonem.

Aperuit. R. Thesaurum scientię apuit vel apuit os: vt spiritus loquat in eo. scdz illud. dilata os tuū: z implebo illud. Misticę os ecclię philippus apit. vt ex hoc gentibus ꝓdicet quē prius nesciebāt

Euangelisauit illi ihesum. Soluit quęstionē illius interrogantis: de quo ꝓphetia dixit. Demōstrat aūt q̄ de ihesu ꝓphetatum ē.

Ad aquam. Ad hoc em̄ ꝓdicatio dux erat: vt aqua īdigeret qui de baptismo in via audierat.

Si credis. R. Non ignorabat eius fidez: sed volebat manifestā ꝓfessionem. vt baptizaturis z baptizandis daret exēplum interrogādi z ꝓfitendi

Et spiritus do. R. Vel spiritus irruit in eunuchū fortiter. sicut z in aplos venit. quanto fides fortior: tāto spiritalis īpetus maior. Ex hoc q̄ spiritus irruit ī eunuchū dicit philippum aplm fuisse: a quo tm̄ nec manus īpositione: nec inuocatione spūssancti missionē legim⁹ factā Vnde apparet in primicias gētiū nō man⁹ īpositōne: nec inuocatiōe: sed spōte spūsancti descēdisse. vt apostoli excusationē haberēt ꝓtra iudęos accusantes eos: quia gētes baptizabāt. Quis em̄ posset ꝓhibere spiritū domini: aut quis arceret ab aq̄: ī quos spiritus descenderat?

Inuentus. R. Ab hominibus: qui ī raptu nō inueniebat. quia ambulauit ī solitudine. vel nimia velocitate.

Cęsaream. B Cęsareā palestinę dicit: vbi infra domum habuisse describit: quę vsq̄ hodie demonstrat. nec non z cubiculū filiarum quattuor eius ꝓphetantium virginū. ¶C. IX.

Saulus. Redit ad B qđ sup̄ dixerat. saul⁹ adhuc dyaſtabat ecclīam

Minis et cędis. Minis terrens absentes: cędę afficiebat p̄sentes. dubitat vtrū occideret seu flagellaret. vel vtrūq̄ faceret.

Spirans minarum et cędis. Spirat in modū ignis. non ab alio incitatus ipse alios accendebat.

Et cadens. Territus ad terrā refugit: vel quasi adorās ī faciē cadit.

Quid me persequeris? B. Non ait membra: sed me. quia ipse in membris adhuc inimicos patit: z beneficia mēbris collata sibi facta denunciat: cū ait. Esuriui: z dedistis mihi man. z exponendo subiunxit q̄diu vni ex minimis istis feci. mihi fecistis.

Ego sum ihesus B. Non deum vel dei filiū se vocat. sed humilitatis męę inqt infirma suscipe: z supbie tuę squamas depone.

Surge. B. Impiger operare: vt bos. z esto doctor ecclię. In lege scriptū ē: ñ alliga bis os boui triturāti.

Ingredere. R. Ingressurus ciuitatē terret: ne sanctis tristiciā īferat. de hinc docetur ī gredi vt fidē discat: quā impugnauerat.

Et dicetur tibi ꝛc Exemplū discēdi datur: z supbia increpat. vt null⁹ aliū indignū estimet: a quo doceat qđ ignorat.
B. Non continuo quę facienda sunt mōstrat. sed in ciuitate ꝑ docet esse audienda: vt tanto post in bono solidius staret: quāto prius euersus a pristino errore cecidisset.

Audientes quidem vocem. R. Vocem pauli. vt infra legitur. dicente paulo. qui mecū erant lumē quidē viderūt: vocez autem non audierunt eius qui loquebatur mecū.

Apertisq̄ oculis. R. Ostendit ei in corpore. quod pr̄⁹ patiebatur ī anima. Sicut em̄ aptus oculus sine visu: sic lex inutilis sine fide christi.

Apertisq̄ oculis nihil ꝛc. B. Oculis non posset rursus bene videre: nisi prius cęcatus. sapientia qua turbabatur exclusa: fidei se ꝓmitteret.

---

a ſloco scripture si ipse reuelabat. vel philippo si ipse legebat

a Rñdens aūt eunuchus philippo dixit. Obsecro te de quo ꝓpheta dicit hoc: de se: aut de alio aliquo ſqđ noī suo cōgruit

Aperiens aūt philippus os suuz a ſtanq̄ ouis ad occisionē ductus est dixit. z incipiens a scriptura ista euangelizauit illi ihesum. z dum irent per viam. venerunt ad quā dam aquam. z ait eunuchus. ec

a ſfides plena ē. aqua prope. baptizator p̄sens

ce aq̄. Quis a phibet me baptizari: Dixit aūt philipp⁹. Si credis ſbaptizari ex toto corde: licet. Et rñdens ait. ſ.i. filiū esse dominis Credo filiū dei ihesū esse. Et iussit

a ſdebet humiliari baptizāduſ. vnde iordanis descensus iterpratur

a stare currū. z descenderūt vterq̄ in aquā philippus z eunuchus. z ſtinxit baptizauit eum. Cum autē ascen

a ſprofitiēdo b ſque ē quasi fundamentū c ſ hier. dicit. hoc angelū fecisse ī spūsancto

a dissset de b aqua: spiritus b domini ra

a ſquia pfectus factus nō īdigebat doctrina quia paraclitus quem pater mittit. ipse docet omnia

puit philippū: z amplius non vidit eum eunuchus. Jbat em̄ per ſad patriā vel ad regnū celorū viam suam gaudens. Philippus

a ſvna ē quinq̄ ciuitatū philistinorū

a autē inuentus ē in azoto. z ptransſiens euangelizabat ciuitatibus ſnō discernēs psonas cunctis: donec veniret cesaream.

¶C. IX.

Saulus autem ſ nondū desistere z ꝓsequi dimittebat b in verbis

a adhuc spirans minarū b

a ſin opere b ſ quia ita tunc vocabantur xpiani

z cędis in a discipulos domini: ac

a ſnō vocatus. sed sponte zelo cōcitāte eum

cessit ad pr̄cipem sacerdotū. z pe

a ſnō ingeruntur ei. sed ipse petijt b ſepla missiua c ſsyrie ciuitatē remotā. quia ī proximis iā exercuerat persecutionē

a tijt ab eo epistolas b in damascum ſiudeorū ſquia pauci erant

ad sinagogas: vt si quos inueni

a ſqua vtnebāt discipuli oñi b ſ vtranq̄ persequitur sexū

a ret huius vite viros ac b mulieres: ſnō aūt vt occideret

vinctos ꝓduceret hierusalē. Et cū ſcōtingere de bonis ōr

iter faceret: ꝓtigit vt appropiqua

a ſprohibendus erat. cū appropinquaret ciuitati b ſnec ſit tarda molimina ſpūssancti gra c ſ vt terreretur

a ret damasco. Et subito b circūfulsit

a ſvt prius aplūs ignis apparuit. ita paulo lux fulsit

a eum lux de celo: z cadens in terrā

a ſ increpando iteratur

a audiuit vocem dicentē sibi. Saū

a ſ increpādo ñ nesciēdo īterrogat b ſī membris

a le saule quid b me psequeris? Qui

a ſvtrū deus vel angelus ſ deum legis q̄ rebat. dñm noīat. qui de celo vocē dabat

a dixit. Quis es domine? Et ille.

a ſego deus de celestib⁹ loquor qué mortuum putabas b ſsaluator c ſ vt hominem

a Ego sum b ihesus quem tu psequeris. a ſverbū z potētia dei

a Durum ē tibi cōtra stimulum

a ſfulgore b ſstupebat nō putās ihesum ī celo esse ſpropter vocē que fuit cū stupore

a calcitrare. Et tremens b ac stupens

a ſindica voluntatē tuā. z ego obediā. intelexit q̄ stumulus cōpellebat eū ad opus

a dixit. domine quid vis me facere Et dominus ad eum. Surge z ingredere ciuitatē: z dicet tibi quid te oporteat facere. Viri aūt illi qui

a ſnon ceciderūt b ſlumine caritatis

a b comitabant cum eo: stabant stupe ſfacie facti: audientes quidē vocem neloquētis ñ viderāt ſmō sponte minem autē videntes. Surrexit aūt saulus de terra: aptisq̄ oculis

Apertisq̄ oculis. R. Ostendit ei in corpore. quod pr̄⁹ patiebatur ī anima. Sicut em̄ aptus oculus sine visu: sic lex inutilis sine fide christi.

Apertisq̄ oculis nihil ꝛc. B. Oculis non posset rursus bene videre: nisi prius cęcatus. sapientia qua turbabatur exclusa: fidei se ꝓmitteret.

Et erat ꝛc. R. Hic datur forma pg nitēt̄ib⁹: vt ex triduo ꝯcipiant. hoc etiam triduo cathecuminoꝝ gradus ꝺedicatur.

Tribus diebus. B. Apparet q̄ per triduū quo ꝯcatus lucez gratię expectabat non torpens ocio. sed illustratus a deo: celestia rimabat. Credibile ē. q̄ etiā eo tpe dispensationē euangelij edoct⁹ sit. de quo gloriat ad galathas dicens. Neq̄ ab homīe accepi illd. neq̄ didici. sed p reuelationem ihesu christi. z paulo post. vt reuelaret filiū suum in me: vt euangelisarē illum in gentibus ꝛc.

Non uidens. Quia non credebat ꝺeum tercia ꝺie resurgendo mortē uicisse. suo exēplo instruit: q̄ tenebras tridui luce reuersa mutauit.

Non māducans ꝛc. R. Hoc animę suę acciderat. quę cibum interiorē nō habuerat z potum. ex inedia autē corpis z siti. ostendit animā ꝺigētem satiari oportere.

Anania. R. Indicū familiaritatis aliquē vocari suo noīe.

In uicū. R. Vici ꝺicūt agri aut ciuitatibus. aut sibi ītrinsecus in ciuitate primi.

Uade quoniam B. Non ē timend⁹ q̄si pſecutor: sed amplectēd⁹ vt frater. q̄ mala quę sanctis ītulit: paratꝰ ē sustinere.

Introiuit in do. Impleta est ꝓphetia ysaię ꝺicētis. habitabit lupus cū agno. i. saulus cū anania.

Ceciderunt squamę. B. Serpentis corpus squamis tegit̄ iudei serpētes sunt. z genimina viperarum quoꝝ pfidiam saulus secut⁹: q̄si pelle ꝓpētis oculos cordis texerat. sed cadentibus squamis sub manu ananię

a Sq̄ manus eius mensibus suis tenentes
nihil videbat. Ad manus autem a
illum trahentes introduxerūt da
mascum. Et erat tribus diebus
a Svt sciat q̄ oportunū sit aīe liberari a ceci tate.
non videns: z non manducans
neq̄ bibens. Erat aūt quidā Sxpi discipulus
a Smerito vocatur gra dei. cui a deo data ē illuminatio pauli
pulus damasci nomine ananias.
z dixit ad illum in visu dominus:
a Sc̄fitetur se seruū. z obedire paratū
Anania. At ille ait. Ecce ego domi a
ne. Et dominus ad illū. Surgēs
a Snihil aliud iterueniat. Sz vt surrexeris va de a
vade in vicum qui vocat̄ rectus.
a Si tribu iuda. i. iter iudeos qui ibi erāt
z quęre ī domo iudę saulum nomi a
a S. i. de tharso cilicie. vnde cū parētibus mi grauerat b Smitē eū feci. nulli timendus ē
ne tharsensem: Ecce em̄ orat. Et a b
a Sin visu Sde tribu iuda Sverq̄ in visione ostenditur alteri. z nomē eius indicatur. vt prius sint sibi inuicē noti q̄ se videat
vidit virū ananiā nomīe itroeun a
tem: z imponentē sibi manus vt vi
Siteriorē z exteriorē
sum recipiat. Respondit aūt ana
Squis lupū timet
nias. Domine audiui a multis de
viro hoc: quāta mala sanctis tuis
a Sin sancta ciuitate sanctis mala fecit. z ideo in ceteris locis timendus ē
fecerit in hierusalez. Et hic habet a
Sz volūtas ñ deest
potestatē a principibus sacerdotū
Spsequēdi nō occidēdi
alligandi omnes qui inuocant no
men tuū. Dixit aūt ad eum domi
a Sprobādus multitudine tribulationū. vl̄ tegere ē carne
nus. Uade quoniā vas electionis a
a Snomē illō portabit. cuius inuocatores alligare uenit
mihi est iste: vt portet nomē meum a
Siudeis
coram gentibus z regibus z filijs
a Snō tu eū docebis. sed baptizabis
israhel. Ego em̄ ostendā illi quan a
a Sin tētatōne probatur electū uas. nasa em̄ figuli probat fornax
ta oporteat eum pati pro nomine a
Sad saulū
meo. Et abijt ananias. z introiuit

a Svt cathecumini adhuc lignantur sale
in domū. z imponens ei manus a
dixit: Saule frater dominus ihe
a Scui dixisti domine quid uis me facere
b Slignum dicit ut se a dño sciat esse missum
sus misit me: qui apparuit tibi in a b
a Sutroq̄ modo
via qua veniebas. vt videas: z ī a
a Sin baptismo b Sne putetur casu factum
pleāris spiritusancto. Et b Sfestim a
ceciderunt ab oculis eius tanquā
Squia z ante uiderat
squamę. z visum recepit: z surgēs
baptizatus ē. Et cum accepisset ci
Souplicē Soupliciter
bum: Sfortatus est. Fuit autē cum
discipulis qui erant damasci per
dies aliquot: z cōtinuo ingressus
a Sihesum xp̄m hominē esse
in synagogas p̄dicabat dominum a
quoniā hic ē filius dei. Stupebāt
a Sinfideles qui ignorabāt misteriū
aūt omnes qui audiebant. z dice a
bant: Nonne hic ē qui expugna
bat i hierusalē eos qui inuocabāt
a Sihesu qđ modo predicat b Snō ad hoc uenit qđ facit c S tanta diligentia adhibuit
nomen istud: z huc ad hoc b c venit
persecutioni
vt vinctos illos duceret ad princi
a Stale exordiū habuit uasis probatio
pes sacerdotū? Saul⁹ aūt magis a
ualescebat z cōfundebat iudęos
qui habitabāt damasci: affirmās
Sihesus hō ē xp̄s deus
quoniā hic est christus. Cum aūt
Sa baptismo Svel cōsiliū.
implerent̄ dies multi: Sconsilium fe
Svtrū in damasco dubitatur. sed tñ magis videtur ibi factum esse
cerunt iudei. vt eum interficerent.
a Saut per indiciū hominū. aut p spiritum.
Notę autem factę sunt saulo insi a
a Snō solū cōsilium fecerūt. sed ꝛc.
die eorum. Custodiebant autem a
portas die ac nocte: vt eum inter
Sxp̄i vel ecclesie
ficerent. Accipientes autem di
scipuli eius nocte per murum di
miserūt eū. submittētes in sporta
Cum autem venisset in hierusalē

mōstrat̄ in facię q̄ lumen recepit in mēte.

R. Q̄ cadunt squame. similitudo ē iterioris visionis renouatę ꝺe legis velamine.

Continuo ingressus in syna. ꝛc. Implet sermonē dominī dicētis: qui vult venire post me. abneget semetipsum ꝛc.

Nonne hic ē ꝛc. R. Exemplū dat ñ rubescendi: vbi patz veritas mutare sentētias suas.

Paulus autem. B. Petrus z paulus latina vel greca sunt nomina: z non hebręa. q̄ hebręi. p. ñ habent.

Custodiebant. Non iudei: sed ciues cū rege suo aretha. vt ipse scribit ad galathas. iudeis eī cōcordabant gētiles in psecutione christianoꝝ.

Accipientes aūt di. ꝛc. B. Christi vl̄ ecclię. In greco. ñ ē additū eius. vt generaliter ꝺiscipli christi vel ecclesię itelligant. Non ꝺū em̄ paulus ꝺiscipulos habuit.

Murū. B. Hoc genꝰ effugij in ecclesia seruat̄. q̄n aliquis insidijs ꝺyaboli vl̄ seculi laqueis circūfusus fidei z spei munimine saluat̄. murus em̄ damasci (quę sanguinez bibēs interpretat̄) aduersitas ē seculi. Rex aretha ꝺyabolus est. Sporta quę iuncis z palmis pficit̄ vel text̄ fidei z spei ꝓiunctio ē. Juncus iuriditas fidei: z palma spes eternitatis. Qui ergo muro aduersitatis se cinctuz videt: sportā virtutis ascēdat z euadet.

Greg. In morē militis fecit: q̄ obsessus in angusto: in latitudinem cāpi erumpit: vt plures hostiū occidat postea multis acquisitis p christo mortē. subijt. quia non timore mortis fugit. qui ꝺixit mihi viuere christus. z mori lucrum.

Cum autē uenisset. Non q̄s cito baptizatus ē venit ī hierusalem ad apostolos

sed sicut galathis scribit primo abijt in arabiã · z inde reuersus ẽ damascũ
inde: post ãnos tres venit hierusalẽ videre petrũ ꝛc. Deinde: vt lucas te
statur: venit in ptes syrię z cilicię · vtrũ aũt prima aut scda vice damasci in
sidias ptulerit: nõ fa
cile patet · Nam z se
cunda intelligi potest
ex eo qđ dicit multis
diebus impletis psili
um fecisse iudeos.

Tentauit ꝛc. Hoc est qđ ipse in epla ait · eram ignotus facie ec
clesijs iudee quę erãt ī christo: tm auditũ habebant de me ·

Barnabas. B · Hic fuit ciprius gene
re lenites · qui pcium agri ad pedes aplorz supmemorat attulisse

**Apprehensum il
lum.** B. Quando hoc factũ ẽ: z ad quos apostolos ductus sit: ipse ostendit ad galathas scribens · Cum placuit ei · qui me se
gregauit et vtero matris ꝛc · z postea · deinde post annos tres ve
ni hierosolimã videre petrũ · z mãsi apud eum diebus · quindecim alium aũt apostolorũ neminẽ vidi · nisi iacobum fratrem domini · Quod ergo subsequẽ
ter ait: z erat cum illis intrans z exiens · hoc est p dies · xv · quibus cũ petro z iacobo moratus est · z qđ in epla sua dicit. deinde. veni in ptes syrię · z cilicię · hoc ẽ qđ lucas ait: loquebat z disputabat cũ grecis ·

Cum grecis · R · Greci iudei dicunt: q inter grecos dispersione sunt nati ·

B · Grecos ī hierusalez · iudeos ī damasco ciuitate gentiũ docuit · qz in ciuitate dei gentiles adunãdi sũt iudei vero ī pfidia gẽtium pmansuri

Cęsaream · Cęsarea philippi ciuitas ẽ syrię · Tharsus ciuitas est cilicię ·

**Ecclesia quidem
ꝛc.** Talia vt supra dictũ est in fine narrationũ z pncipio inter serunt sępe ad laudez apostolorz z ecclesiasticę fidei ·

tentauit se iũgere discipulis: z omnes timebãt eum · nõ credẽtes qđ esset discipulus. Barnabas autẽ
a Lenites
apprehẽsum illũ duxit ad apostolos · z narrauit illis quomodo in
a Sbarnabas de paulo sine paulus de se ipso
via vidisset dominũ: z quia locut?
a Sqñ vt pdixit hystoria predicabat ihesum
ẽ ei · z quomõ in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu · z erat cum illis intrãs z exiens hierusalem · fiducialiter agens in nomine domini. Loquebat quoqz gentibus · z disputabat cum grecis: illi autẽ querebant occidere eũ. Qđ
a Sipse nõ timuit. sed fratribus cõsensit
cum cognouissent fratres · deduxerunt eum cesaream: z dimiserunt
a Squasi ad amicos ecclesie b Snõ solũ hierosolimis
tharsum. Ecclesia quidem per totam
a Sunde dñs. eritis mihi testes in hierusalez iudea siue samaria ꝛc.
iudeam z galileã z samariam habebat pacem · z ędificabatur ambulans in timore domini: z consolatione
a Squia paraclitus ẽ S siue multiplicabatur
ne sancti spiritus replebatur. Factum
a Sdiscurrẽ
ẽ autẽ vt petrus dũ pertransiret vniuersos · deueniret ad sanctos qui habitant liddę. Inuenit autẽ ibi hominẽ quendã nomine
a Snõ nouẽ. vt virtus sit glorioſior
eneam ab annis octo iacentem in grabato: qui erat paraliticus · Et

amplectit quasi octo annis grabato sternit · Grabatuz ẽ segnicies · in qua quiescit animus eger: qui infirmat voluptate carnis z delectatione seculi.

Surge et sterne. Quem de paralisi curauerat: surgere z sternere sibi pcepit · insinuãs vt q fidem in corde pceperat · nõ solũ torpore discutiat · sz etiã opa
a Sfrater Seneas interpretatur frater
paret ī quib quiescat

Liddę et sarone Duę ciuitates fuerũt pulsę ad deũ. ideo eĩ fiebant virtutes ī eis.

Nomie thabita · R · Thabita de hebręo in latinum dorcas transfert · vel damula vt in exemplaribus inuenit ·

Dorcas. All · i · damula · vl caprea. significat animam studio virtutis sublimem: sz hominũ opinione cõtemptibilẽ · Interpretationez eĩ nois lucas ponens misteriũ inesse significat. hęc aĩalia morantia in montib acute videt · vñ ab acumine visus dorcades grece vocantur · Sic meritis operum excelsi supius itendũt z sibi circũspecte inuigilant · simpliciter viuunt. discreto gradu opis quasi fissa vngula incedunt · verbum dei assidua meditatõne ruminant ·

Aiunt ei petrus. Enea sanet te dominus **ihesus christus. Surge z sterne**
a Sfrater Seneas interpretatur frater
a Sfrater Seneas interpretatur frater
a Sfrater Seneas interpretatur frater

resuscitantis hoc factū ē: ad vitandā elationē: vel ne indigni signū viderēt
Aperuit oculos. B. Rectus ordo resurgentium. prius oculos mētis
apit. postea agnita voce petri: resedit. lumē suę circūspectionis amissum re-
cepit. vt ad doctrinā eor qui adiuuant iuuāt.
Aperuit oculos resedit erexit. Isti sunt tres grad⁹ resuscitatōis.
Dans autem illi manum. Contacta manu petri Tabita resurgit. q⁹ anima lā guens peccatis nullo melius ordine q̄ṡ sanctor exēplis qualescit

C. X.

Vir autem ꝛc. R. Merito pfectionis ꝛ ope virili: scōm illud vir erat in terra bus nomine iob.
Cornelius B. Non virtutib ad fidem: sed fide ptingebat ad virtutes Ōre gorius ait. Cornelius cuius elemosinę ante baptismum angelo testante laudant: non opibus ad fidē: sed fide venit ad opa. Si em̄ ante baptismū ꝺo nō credebat. quō ora bat. aut quō hūc ⁊e⁹ exaudiret? si profectum boni ab ipso nō peteret. Sciebat igit deū creatorē oīm: sed ignorabat filium īcarnatum. fidez habuit: cuius elemosinę ꝛ orationes ꝺeo placuerūt bono ope. pmeruit vt ꝺeum cognosceret. ꝛ misteriū īcarnationis credens ad baptismū ueniret. p fidem ergo venit ad opa: in fide vero solidat⁹ p opera.
Religiosus ac timido. cū o. fa. ꝛc. R. Et hęc omnia bono nature. ꝛ iudęorum familiaritate. ac spirituali inspiratione collata credunt. q⁹ iudęi quā uis dispsi ī sinagoga p omne sabbatū legis mandata legebāt. tm̄ hoc plus ꝺeputat⁹ diuinę ispirationi q̄ṡ bono naturali: vt ecclia gentiū primitiua in similitudinē marię virginis ꝺe spiritu sine viri semine. i. doctrina magistri ꝓcepisse credat.

† S orat vt suus: ihesus aūt implet vt deus.
omnibus foras: † petrus ponens
genua orauit: ꝛ ꝓuersus ad corp⁹
† S in nosne ihesu nō in meo. † S facta oōne
dixit † Tabita surge. † At illa apuit
S ex visione petri resedit.
oculos. ꝛ viso petro resedit. Dans
† S auxilium. † S boni operis exemplum.
autē illi † manū † erexit eam. Et cū
† S quibus prebuerat beneficia.
vocasset † sanctos. ꝛ viduas. assignauit eam viuam. Notum aūt fa-
ctum est per vniuersam ioppen: ꝛ
S hec erat precipua causa virtutum.
crediderūt multi in domino. Factum est autē vt dies multos mo-
† S pulcra vel pulcritudo. † S in domo obe
dientis morat⁹. † S coriarium a curia vel coriarium a coriis.
raret † ioppe apud † simonē † coriarium quendam.

C. X.

Vir autez qui
S a cesare sic vocata ī honorē cuius edificata ē
dam erat in cęsarea no
a S princeps perfecti numeri. c. habēs sub se b S militū romanorū
mine cornelius. cēturio coh⁹tis
a S missa a roma que ē in italia b S supra gradū timoris c S infra gradū religionis
q̄ dicit italica. religiosus ꝛ timens
a S domus sue S hic apparet gra. quia religiosa ꝛ timorata erat oīs familia
deus cum omni familia sua: faci-
a S sine discretione psonarū
ens elemosinas multas plebi. ꝛ
a S iuxta aplm dicēdē. sine ītermissione orate
deprecans dominū semp. Vidit ī
visu manifeste. quasi in nona ho-
ra diei. angelus ꝺei introeuntē ad

occasio petro iudęis ꝓra eū disceptantibus ꝛ dicentibus: cur introistis ad viros preputium habentes? ꝛc.
Cornel. Familiaritas ostēdit: qua nomē gentilis hoīs noticię angelorum ē īsertum.
Intuens eum. Bona opa ꝛ elemosinę angelicū tpauerūt fulgorem vt posset sustinere.
Orationes et ele. B. Quę elemosinis precibusq̄ susceptis mox doctor salutis accersiri iubet. manifeste innuit: q⁹ elemosinis ꝛ p̄cibus plenā noticiā suę salutis quęrebat a ꝺeo.
Et nūc mitte. R. Hic īcipit retributio: vt q̄ misericors es: misereat tui ꝺeus. q⁹ beati misericordes. quoniam mi. ꝛc.
In ioppen. B. Non ipse cornel⁹ ad petrū mittit: q⁹ baptizanda erat tota familia eius.
Joppe. R. Ciuitas ē terrę ꝓmissionis mari tirreno prima: ꝛ in ipsius orientali litore sita. in quā ionas ꝺescendens ītrauit nauem vt fugeret.
Hic hospi. a. si. ꝛc. B. Hospitat⁹ petrus in domo simonis. i. obediētis: qui ē coriari⁹: q⁹ doctor ecclesię ibi libenter hītat: vbi sunt obediētes q̄ castigāt corpus ꝛ seruituti subijciūt. transgressi fluctus sęculi libertate mētis. ꝓstātia em̄ fidei fluxā gloriaz mundi. ꝛ terrores contemnunt.
Cum discessisset. R. Non ait cū eui gilasset cornelius cui nec p somniū nec ī extasi: sed manifeste angelus visus est.
Duos domesti. cos suos et mili. B. Tres misit cornelius ad petrū: quia credens gētilitas aplī cę fidei. europā asiam africāq̄ subegit. ptiz studijs. militantibus: hoc ē instātia p̄dicandi. ptim domesticis negocijs occupādo. Notandū aūt q⁹ vn⁹ miles ꝛ duo domestici mittuntur: quāto em̄ fortiores tāto pauciores in ecclesię mēbris. Inuenies plures qui audire q̄ṡ qui sciant verbum ꝺicere.
Militē me. R. Non dicit domesticos metuētes dn̄m: q⁹ dixerat eu⁹ religiosum fuisse ꝛ timentē dn̄m cū omni domo sua.
Appropinquantibus. B. Alia littera apparētibus illis. s. qui a cornelio missi sunt. i. tantū ꝓpinquātibus: vt videri possent a domo simonis coriarij.
In superiora. R. Alia litera. In cęnaculū etiā videt: q⁹ gētilis populus ē quasi superior dom⁹: sinagoga vero ē infra: quia mūdo immersa.
In superiora. B. Significans ecclesiā. relicta cupiditate terrenorū

se ꝛ dicentē sibi. Cornel. At ille ī-
a S quia homo inferior angelo S nō tūi facię cecidit
tuens eu⁹ timore correptus dixit
S ad quid venisti
Quis es domine? Dixit autē illi.
a S de valle gētilitatis cuius oblīuiscitur de⁹
Orationes tuę ꝛ elemosinę tuę ās
a S vt retribuat⁹ ī celo tibi S Quia omnibus beneficia p̄bueris
scenderūt in memoriā in ꝓspectu
a S ne differas iussa implere b S sexū principalem
domini. Et nunc mitte viros ī iop
a S hactenus ignotū tibi
pen. ꝛ accersi simonē quendā qui
a S ad distinctionē coriarij. ī cuius domo hospitabatur
cognominat⁹ petrus. hic hospitat⁹
a S ad cuius differentiā petri cognomē positum est
apud simonē quendam coriariu⁹
S tirrenū
cuius ē domus iuxta mare. hic di
cet tibi quid te oporteat facere. Et
cu⁹ discessisset angelus qui loque
a S nō distulit obedire b S amplioręm nume
batur illi. vocauit duos domesti-
rum mittit testium ꝛ testes ydoneos
cos suos: ꝛ militē metuentē dom̄i
a S ex centū militibus subditis sibi
num. ex his qui illi parebāt. Qui
a S que sibi angelus dixerat
bus cum narrasset omnia: misit il
S post visionē cornelij
los in ioppen. Postera autē die
S ioppe
iter illis facientibus ꝛ ciuitati ap-
a S superiora misteria visurus quasi obuiam ascendit vilioni
ꝓpinquātibus ascendit petrus in
S datur exēplū orādi illa hora
superiora. vt oraret circa horaz. vi.

cõuersationem in celis habitura. sexta hora petrus inter pces esurit: salutẽ itaq; mundi: quẽ ihesus sexta etate seculi quere et saluare venit: qđ indicauit cum eadẽ hora sup puteum samarie sedit.

Cum esuriret ꝛc. R. Salutẽ gentiũ ꝓpatiendo esurit. que nunc in visione ostendit: que ideo sexta hora ẽ visa: q; sexta etate seculi ẽ facta.

Celũ apertũ B. Aptio celi reuelatio ẽ sacramento et celestium, primo futura gentibus.

Designat in hoc celos gentibus esse apertos: et introitũ esse pãdendum.

Vas quoddam. B. Ecclesia incorruptibili veritate et fide ꝓdita. Linteũ aũt tinea nõ ꝓsumit: que vestes alias corrũpit. Ideo fidelis excludit de corde corruptionẽ male cogitationis: sic incorruptibiliter firmatus fide: vt prava cogitatiõe. quasi a tinea nõ rodat in mẽte. Aliter. Linea hereticꝰ vestem domini corrũpe volens: sed nõ valẽs qđ in illa tunica dñi ẽ significatũ: quã milites nõ diuiserũt. Quattuor initia quibus linteum dependebat: qt tuor sunt plage orbis quib; extẽdit ecclesia vel quattuor initia: euangeliste quattuor sũt. p quos ecclesia celesti dono ibuta sublimatur.

Linteum. Pro ecclesia. p candore sanctitatis et mortificatione carnis.

De celo in terrã. R. Inde monemur: vt vbi caput nostrũ ẽ et radix. cuius rami sumus: illuc penetret anchora spei nostre.

Omnia quadrupedia. B. Omnes gentes creditur; et in vnitatẽ corpis christi assumende: vt omnes efficiant mẽbra eius.

Omnia qua. seruola. B. Animalia illa gẽtes sunt in erroribus imunde: sed trina submissione. i. misterio trinitatis in baptismo mundate q̃ relicta homis imagine bestiarũ et serpentiũ figuras sumpserunt.

B. De omnibus malis dicit: homo cũ in honore esset. non intellexit. ꝓpatus ẽ iumen. insi. Virũ aũt. i. incorruptũ hominẽ salomon ostendit dicẽs. Deum time: et mandata eius obserua. hoc ẽ omnis homo.

Occide. munda: mortifica: et macta: vt hostiã deo facias: vt eruti de vetustate: in nouitatem transeant.

Manduca B. Qui manducat cibũ foris positum. in suũ trajicit corpus. Precepit ergo gentes p incredulitatem foris positas. societati ecclesie quam petrus significat: inseri.

Manducaui omne cõmune ꝛc. Judei cibos ꝓmunes vocant: q̃ bus omnes homies vtunt. Et illa aialia imunda que vngulam nõ findunt. nec ruminãt. nec squamosa in piscibus sunt. Inmũdi vero cibi dicũtur bestiarũ vel reptiliũ carnes: nulli hominũ ꝓmestibiles. Vngulam non diuidit: qui literã a spiritu. vel trinitatis psonas nõ distinguit. Non ruminat qui verbũ dei qđ audit in memoria ꝓ non retractat: nec opere seruat.

B. Congrue petro ostẽsa sunt hec: cũ cornelius gẽtilis ad eũ misit. ne dubitaret incircũciso tradere fidẽ. erat eñ ipse de animalibus in vase ostensis: vnde et spiritusancto ad faciendũ ꝓfirmatur.

B. Gentiles petrus imundos putabat: sz promissio dei iam inter mundos computat. Cõmune pro immundo ponit. quia qui variis seruit illecebris: mundus nõ ẽ. scdm illud. Nemo potest duobus dominis seruire deo et mammone. qui mundꝰ esse desiderat mente nõ diuidat: sz in sola dei dilectione ꝓstringat.

B. Quia p quattuor ptes mũdi misteriũ trinitatis a duodecim aplis erat ꝓdicandum ideo quattuor lineę tercia vice de celo sunt emisse. Vel iuxta ambrosiũ tercio repetita figura. opationem trinitatis expressit: et ideo in ministeriis interrogatio trina defert: et ꝓfirmatio trina celebrat. nec aliquis nisi trina confessione purgatur Ideo et petrus tercio interrogatus de dilectione dei. trina correxit respõsione: qđ ter negãdo peccauit.

Statim receptũ est in celum. B Post trinam emissionem. linteũ celo recipitur: q; post seculi conuersationẽ: qua fide et baptismo mũdata ecclesia pegrinat: ad celestem habitationẽ feliciter suscipietur.

Vas in celum. B. Corpus christi in ascẽsione. vel eccla in extremis ascẽsura ẽ quãdo cõgregabunt electi a q̃ttuor ventis.

Descende. B. Descẽdere de tecto: et ad ꝓdicandũ ire iubet: vt ecclesia dominũ non solũ alta subeundo speculet: sed etiã in infimis. et quasi adhuc exterius positis. si tamẽ ostium simonis. i. obedietie pulsantibus. ad actiuã redeundo velut ex lecto surgẽdo ꝓdicet. Domus simonis iuxta mare esse dicit. i. fluctus seculi et furores: vbi impbi homines quasi pisces se deuorãt Sanctoꝝ vero cõuersatio ẽ in celis.

Ecce ego ꝛc. Ostendit se scire aduentũ illoꝝ: humilitatis etiã dat exemplum: dimittens circũitũ verborum.

Que causa ẽ pro. q. ue: Spũs adesse militi dixit: et q̃ cã venerãt tacuit: quia ad ꝓseruandam humilitatẽ aliquando ꝓphetie spiritus ex parte

a Siciunij et orationis simul dantur exẽpla b historice. vel gentibus ꝓdicare

et cuꝫ esuriret voluit gustare. Pa

a Sministris prandiũ parantibus b Sde sursuꝫ de celo. vel a deo c Shumanã naturã

ratibus aũt illis cecidit sup eum

a Selevatio a terrenis b Sesuries corpore spiritu satiatur. salute gentium quas cõuertere iubetur c Snõ reseratione elementi. sed diuina reuelatione et spiritali.

mẽtis excessus. et vidit celum ap

Scorpus xpi

tum. et descendens vas quoddaꝫ

a Squia sine semine cõceptũ candorẽ castitatis custodit Squia mortuum Squia resurrexit Spropter deitatis cõsortiũ.

velut linteum magnum quattuor

a Seuãgelijs que de xpo sũt scripta S.i. quatuor angelis b Sqa de celo descẽdit c Sqa ecclesia gra supuenientis spũs cõseruatur. et auget

initijs submitti de celo in terrã: in

Sãaliũ genera

quo erant omnia quadrupedia et

a Sherẽtes terrenis Sviruleti et dolosi Stria gẽtiũ genera que i vnitatẽ redacta fiũt ecclesia b Slupbi

serpẽtia terre. et volatilia celi. et fa

a Sad euangelizandũ Site baptizate omẽs ꝛc.

cta ẽ vox ad eum. Surge petre oc

a Sin gẽtibus qđ fuerãt. et fac qđ es Srecipe in vnitatẽ corpis ecclesie. cuius petrus princeps

cide et manduca. Ait autẽ petrus.

a Ssignificat fastidiũ contra gẽtes futurum b Sdesignat metũ eundi in gentes propter scandalũ iudeorũ. vt propter imundiciã et crudelitatem gentium

Absit domine. quia nunq̃ mãdu

Sapud gẽtes Sapud iudeos

caui omne cõmune et immunduꝫ.

a Sprius i veteri. scdo i nouo. t. ꝓpitur sal? ꝓdicari in gentibus b Sfacta ẽ de gẽtibus dicendo occide et manduca

Et vox iterũ secũdo ad eũ. Quod

a Sper crucẽ xpi purificatur salui de gẽtibus

deus purificauit. tu ne ꝓmune di

a Si.vas ostensum. pro cõmendãda veritate visionis. vel pro fide trinitatis. in qua gentes baptizãde sunt

xeris. Hoc aũt factum ẽ per ter. et

statim receptũ est vas in celũ. Et

dum intra se hesitaret petrus quid

nam esset visio quã vidisset: ecce

a Sqsi ad relationẽ occulti misterii

viri qui missi erant a cornelio iqui

Scoriarii

rentes domũ simonis ꝓstiterunt

Squendã

ad ianuã. Et cum vocassent: interrogabant. si simõ qui cognominatur petrus illic haberet hospitium. Petro aũt cogitante de visio

a Sanctus interius loquẽs. vel angelus. qui cornelio visus fuerat Sin mẽte nõ aure carnis b Sin figura horũ triũ tibi fuerat ostensa visio. Snumerus testiũ et principalis sexus

ne dixit spiritus ei. Ecce viri tres

a Sexplanat qđ dictũ est. surge. occide. et mãduca

querunt te. Surge itaq; et descen

a Sad hoc respicit qđ dictũ erat absit dñe

de et vade cũ eis nihil dubitans:

a Sproptereа dictũ erat q̃ deus purificauit ꝛc. b Sqa spũs dixerat descende. nõ expectat nunciũ ad se ab illis mittendũ

quia ego misi illos. Descendens

autez petrus ad viros dixit. Ecce

a Snõ qđ ignoret interrogat. sz vt cõfiteãtur. et tactãtẽ vitade relinquit exemplũ

ego sum quẽ queritis. Que causa

est propter quã venistis. Qui dixerunt. Cornelius centurio vir iustus et timens deum. et testimoniũ

a Svra. qa et tu iudeus es. hoc additũ ẽ ad ꝑ suadendum

habẽs ab vniuersa gente iudeoꝝ

animũ tangit: ꝛ ex pte non tangit.

Responsuꝫ. Ele mosinis ꝛ orationíbꝫ eius p angelũ respon dit dominus.

In domũ. Per hoc suadẽt: qa angelus iussit introire ĩ domũ eius q̃nis gẽtilis.

Introducẽs igitur ꝛc. Hic incipit ꝓmunio aplox cũ gẽtibus. Quia descenderat ad eos qui audierat ab angelo pceptũ vt itraret in domum gẽtilis. ideo gẽtiles hospitio recipit.

Conuocatis cognatis ꝛc. Duplex causa conuocationis. ꝓximitas cognatiõis ꝛ amicicia.

Obuius uenit. B. Doctori obuiã venit auditor. qui mũdo corde ꝛ intenta aure cũ desiderio verbũ fidei suscepit. Nam q̃ ad credendũ ptrahit quasi a doctore iacẽs erigit. Si quis maculas suas erubescens p cidẽdo in facie humilitatis ꝛ pudoris indicia pfert: iure a suo ꝓceptore meret erigi.

Loquẽs introiuit ꝛc. B. Communionẽ equalitatis meruit sanctitas actionis sicutĩ ananie ꝛ saphire culpa zelus vltiõis ius apuit ptãtis.

Ostendit. R. Vbi dixit. Vade cũ illis. nihil dubitans vel ibi q̃ deus purificauit tu. ne ꝓmu. d.

Anudiuꝫ quarta die usq̃ ad h. h. B. In grecis ꝛ in q̃ busdaꝫ codicibus ita scriptũ est. A quarta die vsq̃ in banc horã ieiunans: ꝛ adoras a sexta vsq̃ ad nonam ꝛ ecce vir ꝛc. dicebat illum exaudiri: qui instantiã depcandi tribus horis ꝓtinuis a. vi. ꝓperabat vel ꝓtrahebat ad .ix. quo tpe domin⁹ (q̃ rogabat) p salute mũdi orauit extẽsis ĩ cruce manib⁹ R. Pña die vidit angelũ ꝛ misit nũcios Secũda nunciꝫ puenerũt ioppen. Tercia pfect⁹ ẽ cũ eis. Quarta venerunt cesaream

Snon a spiritu ĩmundo
rũsum accepit ab angelo sancto
a Sobedire inbenti
accersiri te in domũ suaꝫ: ꝛ audire
a Sin his verbis apparet. quia visionẽ narrauerat eis cornelius
a
verba abs te. Introducẽs igitur
Snocte illa mãserunt
eos recepit hospitio. Sequẽti autem die surgens ꝓfectus est cum illis ꝛ quidã ex fratrib⁹ ab ioppe
a Squia spũs in cornelĩũ ꝛ suos ante baptismum descẽdit
comitati sunt vt petro testes sint.
Snocte illa manserũt in via
Altera aũt die introiuit cesaream
a Sdesiderĩũ ꝛ diligentiam eius ostẽdit
Cornelius vero expectabat illos:
a Snecessarij dicũtur inseparabiles amici. qui
a
ꝓuocatis cognatis suis ꝛ necessa
nec in necessitate discedunt
rijs amicis. Et factũ ẽ cum introiss
Sꝓptus obedire
set petrus. obuius venit ei corne
a Sgestu corpis demõstrat deuotionẽ quã in tus habebat b Siuxta cõsuetudinẽ orandi.
a b
lius: ꝛ pcidens ad pedes eius ad
a Svt deũ. q̃ fuit impitia nõ nequitia. non em̃ angelus eũ deũ docuit. sed doctorẽ demõstrauit. vt de saulo dictũ est
a
orauit. Petrus vero eleuauit eũ
a Svt tu b Sverus et non deus
a b
dicens. Surge: ꝛ ego ipse homo
Sdomũ
sum. Et loquẽs cum illo introiuit
a Scognatos et amicos quos cõuocauerat
a
ꝛ inuenit multos qui ꝓuenerant.
a Sinterrogatio ẽ vel affirmatio
a
dixitq̃ ad illos: Vos scitis quo
modo abominatuꝫ sit viro iudeo
coniungi aut accedere ad alieni
a Sĩ vase Ssine dubitatõe a
genam. Sed mihi oñdit deus ne
a Shominẽ b Sintellexit petrus de oĩbus gentibus dictũ esse Squia nullus hõ discernẽdus ẽ
a b
minem ꝓmunem. aut immunduꝫ
a Squia nullus homo discernendus ẽ. cum apud deũ nõ sit psonarũ acceptio
a
dicere hominẽ: ꝓpter qđ sine du
bitatione veni accersitus. Interrogo ergo quã ob causam accersistis me: Et cornelius ait: a nudiuꝫ
a Sieiuniũ et oratio digna opa sunt visione angeli
a
quarta die usq̃ ad hanc horam
orans eram hora nona in domo

a Sin forma viri semp angeli pene videntur propter excellentiã sexus b Sstare angeli est
nõ cadere
a b
mea. Et ecce vir stetit ante me ĩ ve
Sqa nunciabat prospa
ste candida. ꝛ ait. Cornceli exaudi
a Sinstãtia tanti ieiunij et orationis promeruit obtinere qđ querebat
a
ta ẽ oratio tua: ꝛ elemosinę tuę cõ
memorate sunt in conspectu dei.
Mitte ergo in ioppen: ꝛ accersi si
Squi loquetur necessaria tibi
monem qui cognominat petrus:
hic hospitat in domo simonis co
Squasi obediẽs
riarij iuxta mare. Confestim igitur
a Sicut ꝛ ego ad te mittẽdo Snõ male. vt in dei putabãt
a
misi ad te: ꝛ tu benefeciste venien
a Sdũ benefeciste veniẽdo b Sego ꝛ amici ꝛ cognati mei quos ante aduentũ tuũ collegi.
a b
do. Nunc ergo omnes nos in cõ
a Sobedire b nihil addemus Snihil dimittemus
a b
spectu tuo assumus audire omia
a Sdoctus a petro. nõ putat eũ deum. sed dei apostolũ
a
quecunq̃ tibi p̃cepta sunt a domi
a Sgentibus b Squi patiẽter audierat. q̃si clauso ore
a b
no. Aperiens autẽ petrus os suũ
a Snõ solũ in visione. sed manifestis signis. cornelio narrate que ei angelus reuelauit
a
dixit. In veritate compi: quoniaꝫ
a Snõ discernit inter gẽtiles ꝛ iudeos
a
non ẽ psonarũ acceptor deus: sed
a Stam iudea q̃ gentili b Svt tu times
a b
in omni gente qui timet euꝫ ꝛ ope
a Selemosinas. oñones. ieiunia. que tu operatus es b Ssicut ꝛ te accepit c Seuangelij Sfiliũ icarnari fecit. qui ẽ verbũ patris
a b c
ratur iustĩciã: acceptus ẽ illi. Uer
a Snõ sum missus. nisi ad ones que perierũt. d. is. b Sdeus per verbũ suum ihesum xp̃m S. i. reconcilians
a b
bum misit deus filijs israel. annũ
a Snon per aliũ nunciũ b Sihesus q̃ verbũ patris. ꝛ verbũ caro factũ ẽ.
Squia
a b
cians pacem p ihesum christũ. hic
Snõ vnius gentis Sul' q̃
ẽ omniuꝫ deus. Uos scitis quod
a Snõ alibi predicauerat ihesus b Sp̃dicatio euãgelij
a b
factũ est p vniuersam iudeam ver
a Sde hoc matheus ait. exinde cepit ihesus p̃dicare
a
bum. Incipiẽs em̃ a galilea post
Squo baptizatus ẽ ihesus
baptismum quod p̃dicauit iohã
nes: ihesuꝫ a nazareth quomodo
vnxit eum deus spiritusancto ꝛ
a non habens vbi caput reclinaret b Sim piger ꝛ humilis c Smores instruẽdo
a b c
virtute. qui ptransijt benefaciẽdo

In cõspectu dei.
R. In greco. in cõspectu dei assum⁹. qđ recte dicitur ab eo qui deo ꝓmptus erat obtpare: credẽs euꝫ vbi q̃ presentem esse.

Non ẽ personarum acce. deus.
B. Patet deũ nõ esse psonaꝝ acceptorẽ quia filiũ vnigenituꝫ qui oĩm ꝓditor ꝛ dns ẽ: misit facere pacẽ humano generi: in cuius nomine testantib⁹ p phetis remissionẽ peccatoꝝ: nõ iudei tm: sed omnes credentes acciperent.

Uos scitis ꝛc. B Omnia que in simbolo dicunt breuiter cõplectitur. q̃ ihesus sit christus. q̃ omniũ dominus ad reconciliationem mũdi missus. iohannis voce p̃conizatus. spũsancto punct⁹. deo inhabitante p miracula declaratus. crucifixus. mortuus. suscitat⁹. suis manifestat⁹ iudex oĩm venturus. ecclesiã p totũ orbem dilataturus fide.

R. Sic legendum scitis ihesuꝫ: vt p̃dicauit iohannes. ihesum a nazareth. quo vnxit eum ꝛc. Vel hoc p̃dicauit iohãnes: q̃ vnxit euꝫ: sed nõ terreno more: sed spiritu ꝛ virtute signoꝝ.

B. Alia editio. Sicut vnxit eum deus. p̃ dicauit ergo iohãnes ihesum. sicut vnxit eũ deus spiritusancto. dicens: ipse baptizabit in spũsancto. Et itez̃ vidi spiritũ descendẽtem sup eum sicut columbam ꝛc.

Unxit eum ꝛc. B Non oleo visibili: sz dono gratie: qđ significat oleum visibile q̃ inungunt baptizati. nec tunc inunctus fuit spiritusancto: qñ colũba descendit sup eum tunc em̃ ecclesiam p̃figurauit: in qua baptizati spiritũsanctũ accipiunt. sed mistica ꝛ in uisibili vnctione punctus ẽ: qñ verbum caro factũ ẽ. i. humana natura verbo dei in vtero virginis copulata. facta est cum eo

vna ꝑsona·z ideo cõ
fitemur eũ natũ de spi
ritu z virgine maria.
Melius ẽ eĩ sic itelli
gere qꝫ diuinitatẽ filij
cũ homĩe quẽ assũpsit
cohabitantẽ significa
re·ne christi ꝑsonã ge
minemus cadentes in
doctrinaz nestorij.
Qui per.xl. dies
mãduca.ꝛc.B.
In grẽco addit·p·xl
dies·nõ qꝑ quotidie
cũ illo mãducarent z
biberent:nã esset con
trarium iohanni:qui
octo dies interponit
quibus eis visus non
est: vt tercio manife
staret·z totidẽ diebus
ieiunauit ante mortez
cibo indigens·quot
manducauit post re
surrectionem: iam ci
bo nõ indigens. Jeiu
nauit ante mortez: vt
nos abstinerem⁹ a de
sideriis hui⁹ sęcli·mã
ducauit: docens ĩ hoc
qꝑ nobiscuz ẽ vsqꝫ ad
ꝯsummationẽ sęculi.
Jeunĩũ ẽ in certamĩe
quia qui in agone est
ab omnibus se absti
net·cibus ẽ in spe pa
cis:quę pfecta erit: cũ
mortale hoc induerit
ĩmortalitatẽ·nos aũt
cũ viaz domini carpi
mus:a vanitate sęculi
ieiunam⁹·z futura re
ꝑmissione reficimur.
℟. Per.xl.dies: ñ
assidue:sed quibusdã
vicibus ĩ illo quadra
genario dierũ nume
ro factis.
Et bibimus.B.
Hic exponit petr⁹ qđ
in euãgelio tacet·post
resurrectõez se bibisse
cũ christo·nisi illic cre
damus indicatũ vbi
ait:donec illud bibaz
vobiscũ in.r.pa.mei.
Cecidit B. Re
pente descendit. Vel
de monte indęoz ceci
dit in vallẽ gentiũ se
cundum illud. Val
les abundabunt fru
mento.
Spiritusſanctus
B. Spirit⁹ donum
dei ẽ:ĩquantũ eis datꝰ
qui p euz diligũt deũ
apud se aũt deus ẽ eti
ã si nulli detꝰ patri z fi
lio coęternus·nec qꝛ il
li dant:z ipse datꝰ:mi
noꝛ ẽ illis. Jta eĩm datur·sicut donũ dei: vt se ipsum det· sicut deus. Spi
ritus enim vbi vult spirat.

† ſ.i.per ſigna † ſcorporali vexatõe: quã ſepe permittitur ſathanas iferre ſqui a maligno ſpiritu vexabantur.

†z ſanando †omnes oppreſſos a
† ſpater cũ filio ſdeitas cũ vero hoie
diabolo:quoniaz †deus erat cum
† ſvt ipſe ait z eritis mihi teſtes ẽc. ſnos teſtes ſumus in regione ẽc. vel oĩ que fecit ĩ regione
illo·z nos †teſtes oĩum ſum⁹ quę fe
cit in regione iudęorum z hieruſa
† ſhic patet qđ merito reprobãtur iudei.gẽtilibus electis † ſvt maledictũ z reum hominẽ.
lem †quẽ occiderũt †ſuſpẽdentes
† ſpater vel diuinitas
in ligno·hunc †deus ſuſcitauit ter
† ſviſitauit nos poſt biduũ ſpoſt reſurrectionẽ
cia die·z dedit eum †manifeſtuz fi
eri·non omni populo:ſed teſtibuſ
† ſquos elegerat deus.z i multis prefiguraue rat † ſpiſcẽ.panẽ.z fauũ mellis.que veri ſigna ſũt corporis
†ꝑordinatis a deo:qui †manduca
uimus z bibimus cũ illo·poſtq̃
reſurrexit a mortuis·Et ꝑcepit †no
† ſqđ figurauerũt ciborũ reliquie † ſnõ iudeis tantũ:ſed etiã gẽtibus.
bis †ꝑdicare populo †z teſtificari
† ſpatre qui omne iudiciũ dedit filio
quia ipſe ẽ ꝯſtitutus a †deo iudex
† ſiuſtorũ.vel qui viui ĩ aduentu chriſti ĩuenientur †ſpeccatorũ vel qui ante mortui dormierũt
†viuorũ z †mortuoꝝ·huic omnes
† ſnõ nos ſoli teſtes ſumus
†pphetę teſtimonium phibent re
† ſqui ĩuocauerit nomẽ domini ſaluus erit.
miſſionem peccatoꝝ accipere †per
† ſtam iudei quã gẽtes †ſfide cum operibus
nomen eius †omẽs qui †credunt ĩ
† nec dum finitis verbis.
eum. †Adhuc loquente petro ver
† ſi eum cadit ſpiritus ſuper quẽ humilem re quieſcit.
ba hęc †cecidit ſpirituſſanctus ſu
† ſcornelium cum ſuis.
per †omnes qui audiebãt verbuz
† ſneſciẽtes gratiã pertinere ad gẽtes
†z obſtupuerunt ex circũciſione fi
deles qui erant cũ petro:quia z in
† ſgentes † ſdona † ſcõm ioel. effundã de ſpiritu meo ẽc.
†nationes †gratia ſpũſſancti †effu
† ſſignum ẽ in linguis qđ ſpiritus deſcẽderit.
ſa ẽ·audiebant eĩm illos †loquẽtes
† ſquia nõ inania loquẽtes linguis:ſed magnalia dei.
linguis z †magnificantes deum.
ſſtupori ſociorum
Tunc reſpondit petrus. Nunqd
aquã quis ꝓhibere poteſt vt non
baptizent hi·qui ſpiritũſanctum
acceperũt ſicut z nos:Et iuſſit eos
† ſa ſociis ſuis.vel a ſeipſo
baptizari †in nomine ihesu chriſti
Tunc rogauerũt eum vt maneret
apud eos aliquot diebus.

C. XI.

†Audierũt aũ
† ſpreter apoſtolos
tẽ apoſtoli †z fratres q̃
† ſpropter eunuchum z corneliũm
erant in iudęa: quoniaz z †gentes
receperunt verbũ dei. Cum aſcen
diſſet autẽ petrus hieroſolimam:
† ſnõ comites:ſed credẽtes ex iudeis qui erant ĩ hieruſalẽ.
diſceptabant aduerſus illum †qui
erant ex circunciſione dicentes:
Quare introiſti ad viros ꝓputiuz
ſduo cõtra legẽ feciſti.
habentes z manducaſti cuz illis
† ſa principio viſionis.vel incipiẽs ſalutẽ gentibus nunciare
†Incipiens autẽ petrus expone
bat illis ordinẽ dicens. Ego eraz
† ſin qua hora deus me falli nõ ſineret
in ciuitate ioppe †orans·z vidi in
exceſſu mentis viſionẽ deſcendẽs
vas quoddaz velut linteum ma
gnuz quattuor initijs ſubmitti de
† ſnõ ab alio nunciatum ẽ mihi.
cęlo †z venit vſqꝫ ad me. In quod
† ſſolerter z ſine negligẽtia.
intuens †ꝓſiderabam:z vidi qua
drupedia terre·z beſtias·z repti
ſego z nõ alius.
lia·z volatilia cęli. Audiui autẽ z
† ſfamiliaris oſtenditur ex noie
vocem dicentẽ mihi. Surge †pe
† ſecce prima excuſatio
tre:occide z manduca·†Dixi aũt
† ſſicut z vos modo refutatis
†nequaquã domine:quia ꝓmune
aut immunduz nunq̃ introiuit in
† ſecce ſecunda excuſatio
os meum. †Reſpondit autez vox
† ſfacta † ſnõ alius † ſ.i.precepit mũdari
ſecũdo †de cęlo. Quę †deus †mũ
† ſnõ ſolum facto:ſed z verbo refutare noli.
dauit·†tu ne commune dixeris.
† ſqđ ẽ firmitatis indicium.vnde tercia excuſatio naſcitur † ſex hoc ſignificatur gentes in cęlum eſſe recipiẽdas ſecce quarta excuſatio.
†Hoc autẽ factũ eſt per ter·†z re
cepta ſunt omnia ſurſum in cęluz
† ſne pro alia cã viſio extinctur oſtẽſa ſquita excuſatio:numero teſtiuz veniẽtez ſexu principali † ſnõ ego primo illos adii.
Et †ecce viri tres ꝓteſtim †aſtiterũt
in domo in qua eram miſſi a cęſa
† ſecce excuſatio ſexta.
rea ad me. †Dixit autem ſpiritus
† ſprohibuit me facere que facitis.z iuſſit que arguitis.
mihi:†vt irez cũ illis·nihil hęſitãs
† ſſeptima excuſatio teſtimonium factum.
†Uenerũt aũt mecũ·z ſex fratres
iſti·z ingreſſi ſumus in domum

B. Ne baptiſma
dubitet tradere genti
bus: ſpũſſancti teſti
monio ꝓfirmat. Et ꝟ
factũ ẽ:ne rephendat
petr⁹:z vt obſtupeſce
rent comites eius te
ſtes futuri ꝓtra iudęos.z ideo ante baptiſmũ·nec ꝑ ĩuocationẽ
petri deſcendit ſpũs·
z nouo ordine ꝓcurrẽtis ſpiritus in teſtimonium fidei gentiũ·nũ
qꝫ vero in iudęis euenĩſſe reperit.
Nunquid·a·q.
pro. Deus qđ mal⁹
ẽ pr⁹ dedit·z ordinẽ
prepoſterauit·nunqđ
qđ min⁹ ẽ pt phibere
Vos uenĩſtis ad hoc
vt teſtes ſitis: ergo in
dicate. Nũqđ aqꝫ ꝛc
In noie ihesu ꝛc.
Cum ſit regula eccleſię baptiſmũ tradi in
noĩe trinitatis·lucas
tñ teſtat in nomĩe ihesu chriſti illum dari.
Quod ambroſius ſoluens dicit·p vnitatez
nois myſterũ plenuz
fieri: quia qui chriſtũ
dicit: z patrẽ a quo filius:z ſpiritũ ſanctum
etiã deſignat·qui etiã
patrẽ dicit:z filium z
ſpiritũ pariter oſtẽdit
z qui ſpiritũ noĩat:patrẽ a quo ꝓcedit ſpũs
z filiũ cuius etiã ſpũs
ẽ·nũcupat. Vnde vt
rationi copulet auctoritas·etiã ĩ ſpiritu baptizatur·ſcõm illud·
vos aũt baptizabimini in ſpũſancto·z apoſtolus. In vno ſpiritu baptizati ſumus.
B. Pręcipue congruit nos in noĩe chriſti baptizari·ſcõm illud:quicũqꝫ baptizati ſumus in chriſto ihesu:in morte ipſius baptizati ſumus.
Quadru. beſti.
rep. uol. occide
et man. ℟. Miror quoſdã hoc interpꝛtari ſup eſcis quibuſdam lege phibitis:cũ
nec ſerpẽtes nec reptilia edi poſſint:nec petrus ſic ĩtellexit·ſz omnes hoĩes ad euãgelium ęqualiter vocari·
z nullum ſcõm naturã
eſſe pollutũ·nõ eĩm qꝛ
beſtias ꝓmederit: ſed
qꝛ gẽtibus ꝓmunicauerit·increpatus myſteriũ huius viſionis expoſuit.
Et ſex fratres iſti. B. Quia ſex diebꝰ factus ẽ mundus:ꝑ ſex fratres

opa pfecta mõstrant quę doctorẽ comitantur: qñ auditoribus inter verba exhortatõis demonstrat exemplũ pfectionis.

Ergo et gentilibus ꝛc. Hoc ẽ qđ in iob legit̃ ab aq̃lone aux̃ veniet ꝛ ad dei formidolosa laudatio ꝛ quia pri⁹ frigido gentiũ in pectore splendor fidei exort⁹ est ꝛ p eadem inopinata fide iudęa deum tremẽdo glorificat.

Et illi quidẽ qui dispersi. Reuenit ad id qđ dixerat igit̃ qui dispersi erant pertrãsibant euãgelizantes verbũ dei: Interserta ẽ enim narratio de philippo petro iohanne paulo.

Erant aũt quidã ℟. Non de illis q̃ fuerãt dispsi ab hierusalem ꝛ sed de cypro ꝛ cyrene fuerãt. Aut excepta antiochia: in ęteris. i. in cypro ꝛ cyrene ad grecos sunt locuti. Aliter gręci illi q̃ bus locuti sunt: iudęi fuerãt genere: sed iter grecos quersati sunt: in dispsione.

Multusq; nu. ꝛc B. Jam post reuelationẽ sindonis in q̃ sancta anĩalia supna spe quiescerẽt: cepit ecclesia crescere: cum p exteras ꝓuincias insulas ꝛ ciuitates nõ solum iudęis sed etiã gẽtibus euãgelium prędicatur.

Et miserunt barnaban. ℟. Barnabas virilis in bonitate. Barnabas sępe in hoc libro laudat̃: ne ob ĩdignitatem meriti apostolatu caruisse credat̃ ꝛ qui postea ab apostolis gentium aplus ẽ ordinatus.

Et hortaba. omnes i proposito cordis. Nihil mutauit vel addidit: sed pseuerantiã docuit ꝛ quia vera ꝛ plena fides erat in eis.

Tharsum. Dictũ est enim supra. q̃ fres deduxerunt eũ nocte cesareã ꝛ dimiserunt tharsum.

† Sexcusatio octaua. narratio. s. fidelis viri de visione angeli ĩ domo sua. ob cuius ingressum petrus vocabatur

viri. † Narrauit aũt quomodo vi-

† Solito more angelus stare dicatur.

derit angelum in domo sua † stantem ꝛ dicentẽ sibi. Mitte in ioppẽ ꝛ accersi simonẽ qui cognominat̃ petrus: qui loquetur tibi verba in

† Sdecima excusatio. quia angelus salutẽ nunciat quã negatis

quibus † saluus eris tu ꝛ vniuersa domus tua. Cum autem cępissẽm

† Svndecima excusatio descensio spũs.

loqui † cecidit spiritussanctus sup

† Seodẽ modo ꝛ nõ inferius † Sduodecima excusatio. sermo dñi de spũsancto. ad ipsos factus. qui cõpletus ẽ in gentibus

eos. † sicut ꝛ i nos i initio. † Recordatus sum autez verbi domini sicut dicebat. Johannes quidẽ baptizauit aqua: vos autez baptizabimini spiritusancto. Si ergo eãdem gratiaz dedit illis deus sicut ꝛ nobis qui credimus in dominũ

† Snolite conari. si cũ ego nõ potui. nec vos poteritis.

ihesum christum: † ego quis eram qui possez ꝓhibere dominũ? Dis

† Sab increpatione petri † Sgratias egerunt saluatori

auditis † tacuerũt: ꝛ glorificauerũt

Svt nobis

deum dicentes. Ergo ꝛ gentibus

† Sqđ apparet in descensu spũs

† pęnitentiã deus dedit. Et illi quidem qui dispersi erãt a tribulatio

† Sa morte eius incepta

ne quę facta fuerat sub † stephano

† Sprouinciã sirie occidẽtalẽ

pambulauerunt vsq; † ad fenicem

† Sirie ciuitatẽ † Spter in antiochia. in qua loquebãtur. vel nõ erant de his qui loquebãtur in antiochia.

ꝛ cipr̃ũ ꝛ † antiochiam † nemini lo-

† Sexẽplo xpi dicẽtis. non sum missus nisi ad oues que pe. do. is.

quentes verbũ: nisi solis † iudęis. Erant autẽ quidã ex eis cipr̃ij ꝛ cirenei: qui cũ introissent antiochiã loquebant̃ ad grecos annũciãtes dominum ihesum: ꝛ erat manus domini cũ eis. Multusq; numerus credentiũ quersus est ad do-

† Sq; etiã grecis locuti sunt

minum. † Peruenit aũt sermo ad aures ecclesię. quę erat hierosoli-

† Sde istis grecis in antiochia credentibus † Sad probandã eorũ fidẽ

mis † sup istis ꝛ miserũt † barnabã vsq; ad antiochiã. Qui cum pue-

Svirtutẽ

nisset ꝛ vidisset gratiam domini.

† Spostq; multus numerus cõuersus ẽ.

† gauisus ẽ: ꝛ hortabat̃ omnes in

† S. sicut proposuerãt ꝛ inceperãt. † in fide dñi. vel vt sint mẽbra dñi.

† ppposito cordis pmanere † i domi-

† Sbonus bona hortatur

no. quia erat vir † bonus ꝛ plenus

† Sin aduẽtu barnabe

spiritusancto ꝛ fide. † ꝛ apposita ẽ

† Sad priorẽ numerũ credentiũ

† multa turba domino. Profect⁹ est autez tharsum vt quereret saulum. Quez cũ iuenisset: perduxit

† Sad fidelcs. a qb⁹ nõ erat timẽdũ † Sñ ociose

† antiochiam. ꝛ annũ totũ † cuersa

† S. quã prius dixerat domio appositã cũ his qui per annũ augebãtur

ti sunt in ecclesia. ꝛ docuerũt † turbaz multã: vt cognominarent̃ pri-

† Shoc noie prius vocabãtur xpiani

mum antiochię † discipuli christia-

† Sillo anno quo ibi cõuersati sũt † S quasi de eminẽtiori loco. tam situ q̃z merito

ni. † In his aũt diebus † supuene-

Sgratia

runt ab hierosolimis † ppbetę an-

† Scorpore qm̃ multitudini loquebatur

tiochiam. † ꝛ surgens vnus ex eis nomine agabus. significat per spi-

† Sgranẽ. vel quia per totũ orbẽ

ritum famẽ † magnam futuram in

† Snõ per locorũ iterualla

† vniuerso orbe terrarũ. quę facta

† Stempus dicitur ꝛ locus. ꝛ vt certior sit prophetia

est † sub claudio. Discipuli autem

† Snõ iuxta voluntatẽ. sed substantie qualitatem.

† put quisq; habebat: ꝓposuerunt

† Scollectione elemosine

† ministerium mittere habitantib⁹

Snõ sibi ipsis

in iudęa fratribus: qđ ꝛ fecerunt mittentes ad seniores p manus

† S qui probati sunt. vel erant fideles ministri

† barnabę ꝛ sauli.

C. .XII.

Eodem autez

† Squo paulus ꝛ barnabas missi sunt in ministeriũ † Sper ministros qđ quis iubet ipse facit † Squi passioni xpi interfuerat. filius herodis sub quo natus est xpus.

† tẽpore † misit † herodes rex ma-

† Sad tenẽdos ꝛ ligandos quosdam de eccłia † Stormẽtis † Squi interiores de eccłia

nus vt † affligeret † quosdam de

Ut quereret saulum. Ecce bonitas barnabę: qui nõ sol⁹ psumit docere plebez sed apostolat⁹ quęrit ꝓsortem.

Ut cogno. disci. christiani. ℟. Omnes sectę nomen trahebant de suo auctore. Jdeo fundata fide ꝛ firmitatem obtinẽte. primum in antiochia: vbi p̃ ceteris locis fides florebat: sumptũ ẽ a christo nomen christianum.

Discipuli autem B. Vident̃ discipuli ĩ hoc nõ seruasse mandatũ dei dicẽtis. Nolite soliciti esse de crastino. sed ꝓstat nõ hoc eum impbare: si q̃s humano more ista procuret. sed nõ p eis deo militet: vt in ope suo nõ regnũ dei: sed tpalia itineat̃. ad hãc ergo regulaz hoc p̃ceptum redigit̃. vt in hoz̃ puisione regnuz dei attẽdamus: sed in militia dei ista non cogitemus.

prophetę. ℟a. De quibus dictum ẽ Et prophetabunt filij vr̃i. Lausẽ antiochię q̃ multi pfecti conuenichaut.

Agabus. B. Nũ cius tribulatiõis iterpretat̃. qui scdm nomẽ suum ꝛ hic famem generalẽ. ꝛ infra paulo vincula ꝓphetat.

In iudęa. B. Sciebant in iudęa ꝛ maxime hierosolimis famẽ acrius seuituraz vbi erãt paupes sanctoz̃ qui rebus suis domibus ꝛ agris venditis: prędia aplis detulerãt. pecunięq; acquirẽdę vlterius nõ multuz vacabãt. nõnulli etiã p fide a iudęis ablata sba multabant̃. de q̃bus apostol⁹. Et rapinã bonoz̃ vestrorum cũ gaudio suscepistis.

C. XII.

Eode autem tẽpore. B. Non famis tpe. quã quarto clandij anno factã historię referũt. cũ herodes tercio eiusdẽ anno sit defunctus. sed illo tpe q̃ oblatiões deferebant̃ hierosolimã

B. Non ē putandū herodē qui tetrarcha erat postea regem factum · hoc capitulo designatum . Refert Josephꝰ Gaium īperio suscepto · cōtinuo iudeorum principatū herodi filio aristoboli (quē tamē ille agripā noīat) quarto autē · i · vltimo imperij sui anno eidē ꝛ sedem piter ꝓtulisse . Ipsum vero herodē qui iohannez occiderat · vel in passione christi iterfuerat · grauiter cruciatū · exilio ꝑpetuo damnasse Porro hunc herodē siue agripaz ↄcio claudij anno · sui vero regni septimo ab angelo percussum regnum agrippę filio reliquisse Aristobolus (quē dixi) a patre pfido .i. herode sub quo natus ē christꝰ · cū fratre alexādro fuerat interfectꝰ .

Occidit aūt iacobum. B. De hoc Jacobo Clemēs alexandrinus historiam refert · ꝛ is (inquit) q̄ obtulerat eum iudici ad martiriū · iacobum scz · ꝛ ipse ꝓfessus ē se esse christianū · ꝛ cum ducerent · ī via rogauit iacobū dari sibi remissionē · at ille parūper deliberās · pax tibi inquit · ꝛ osculatus ē eum · ꝛ ita ambo capite simul puniti sunt

Quattuor qua. Quaternio dicit pn̄ceps quattuor militū sicut eñ cēturio centū ita quaternio quattuor sub se militel habet

Producere eū . ⁊c . Ra. Amplior eñ gratia esset si ipsi eū occiderēt iudei · qz pn̄ceps erat . ñ ipse herodes sicut ꝛ iacobū .

Milites uinctus cathenis ⁊c. Ra. Quattuor difficultates cumulāt custodiā milites · catenę · carcer · custodes .

Lumen. Signū p̄sentię angeli dei · cuius p̄sentia soli petro lumē ꝓbebat : nec aliis refulgebat.

Percusso latere B. Percussio lateris ꝓmemoratō ē passionis christi : de cuius latere salus nostra ꝑfluxit · ꝛ nobis etiā · pssura catenarū retentis · tale solatiū petrus reddit · dicens : Chri-

† Snon solū aliquos afflixit . sed etiam occidit
† Szebedei.
ecclesia. † Occidit autez † iacobum

fratrem iohannis gladio . Uidēs
† Safflictioini quorūdam ꝛ occasioni iacobi
autē quia placeret iudeis † appo-
† Squia plus placeret vbi pn̄ceps occideretur
† Sideo nō ē occisus sed apprehēsus . vt ꝛ de
fuit apprehēdere † ꝛ petrū. † Erant
xp̄o dixerūt nō licet in pascha occidere quēq̄ ·
autem dies azimoꝝ . Quem cum
† Sq̄diu nō licet occidi . licitū putāt ī angustia cruciari.
apprehendisset † misit in carcerem
† Snon sufficiebat solius carceris custodia
† tradēsq̄ quattuor quaternionibus militū custodiendum · volēs
post pascha ꝑducere euz populo

Et petrus quidē seruabat̄ in carce
† Sexemplū orādi pro pclitantibus . ꝛ maxīe pro ecclesie pastoribus † S sic em orandū est scōm illud . multū valet deprecatio iusti assidua.
re. † Oratio autē fiebat sine inter-
missione ab ecclesia ad deum pro
eo. Cum autē ꝓducturus eum eēt
† Squa oportuna erat solutio
herodes · in ipsa † nocte erat petrꝰ
Snō hūs spem euādēdi illa hora
dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus · ꝛ custodes
† Squattuor hec custodiā exaggerāt mili . cate · custo . carcer .
ante hostium custodiebant † carce-
Snota dñi ꝛ astitit
rē . Et ecce angelus domini astitit
† Sex p̄sentia angeli
ꝛ lumen † refulsit in habitaculo · p
Stactu corpali
cussoq̄ latere petri excitauit eum
dicens : Surge velociter . Et ceci
Sprima soluitur angustia.
derunt catenę de manibus eius

Dixit autē angelus ad eum : Pręcinge
S Sexēplū datur nō ambulādi sine calciamētis angelo iubēte ꝛ apto coplente S caliga genus est calciamenti.
cinge ꝛ † calcia te caligas tuas . Et
fecit sic · ꝛ dixit illi : Circūda tibi ve
† Stimor nō impediat.
stimentū tuum · ꝛ † sequere me . Et

exiens sequebat̄ eum · ꝛ nesciebat
† Snō putabat fieri . sed ostendi imaginarie.
quia † verum esset qđ fiebat ꝑ an-
gelum . Existimabat autē se visum
† Sduos milites Sprimū quaternionē cū suis
videre . Transeuntes autē † primā

† Scustodes carceris Scōm quaternionē eiz suis.
ꝛ † secundaz custodiam · venerunt
† Sque putatur fuisse in atrio carceris † Spatet extra ciuitatē fuisse carcerē . vel in exteriore pte ciuitatis.
ad † portam ferreaz · † quę ducit ad
Sa se ipsa
ciuitatē : quę vltro aperta ē eis . Et

exeuntes ꝓcesserunt vicum vnuz
† Svt sciret verū esse qđ fiebat . ꝛ nō visionem
ꝛ † cōtinuo discessit angelus ab eo

Et petrus ad se reuersus dixit ·
† Sostendit quia hoc prius nesciuit
† Nunc scio vere · quia misit dominus angelum suum · ꝛ eripuit me
de manu herodis : ꝛ de omni expe-
Svbi esset.
ctatiōe iudeoꝝ . Consideransq̄ venit ad domū marię matris iohannis · qui cognominat̄ marcus · vbi
† Scausa oronis pro petro . vel ex euētu
erant multi † congregati ꝛ orantes .

Pulsante autē eo hostium ianuę
ꝓcessit puella ad videndū nomine
† Svidēs vel fortis vel visio fortitudīs vel visionis fortitudo
† rhode · Et vt cognouit vocē petri
Sex impatiētia scz nunciādi aduentū petri
pre gaudio non aperuit ianuam :

sed introcurrens nunciauit stare
petrum ante ianuā . At illi dixerūt
† Squia sciebāt petrū incarceratū esse
ad eam : † Insanis . Illa autē affir-
Sr̄ē
mabat sic se habere . Illi autē dicebant : angelus eius ē . Petrus au-

tem pseuerabat pulsans . Cum au-
† Squia certū habebāt q̄ ab hoībus nō dimitteretur.
tem aperuissent · viderūt eū † ꝛ obstupuerunt . Annuens autem eis ma-
† Ssilentiū īdicendo
nu vt † tacerēt : narrauit quomodo
† Snō hoīes, nō sua calliditas vel fortitudo
† dominus duxisset euz de carcere
† Svirtutē donatā pcibus eorū † Siusto scz filio alphei . alter iacobus decollatus erat.
† Sorantibus pro me
Dixitq̄ : † nūciate † iacobo ꝛ † fratri
† Seadē nocte in aliū locum timore herodis ꝛ iudeorum.
bus hec . Et egressus † abijt in aliū
† Scrastina post eductionē petri de carcere.
locum · Facta autez † die · erat non

sto igit̄ in carne passo ꝛ vos eadē cogitatōe armamini .

Percussoq̄ late re . R. Tactū corpalē corpe ex aere sūpto potuit habere angel⁹ .

Precinge B. Prophetas ꝛ apostolos cingulis vsos fuisse legimus · sed petrus ꝓpter rigorē carceris · ligamēta ad horā laxauerat : vt tunica circa pedes demissa · frigus noctis vtunq̄ tēperaret . exēplum prębens infirmis · vt cum molestia corporis vel iniuria tentātur humana · liceat aliquid laxare de ꝓpositi rigore · ꝛ quia dictū ē · sint lumbi vestri p̄cincti ꝛ calciati pedes in ꝑparatione euāgelij pacis spūalium virtutū ver bisq̄ p̄dicandi resumere iubemur insignia .

Uenerūt ad portam ferreā q . d . a c . B . Angusta immo ferrea erat porta q̄ ducit ad hierusalē cęlestē · sed apl̄orum vestigijs nobis est facta meabilis · qui sanguine ꝓprio hostiū ferreum vicerūt · ferrea eñ hostia petro cedūt custodi aulę celestis · qui ecclesię retinēs cacumen infernū supat .

Ad se reuersus. A culmine ꝓtemplationis ad hoc reuersus ē . qđ ī itellectu ꝓmuni prius fuit .

Processit puella · sed introcur. ⁊c. Et dominū de tumulo egressuz prima omniū mulier discipulis nūciauit · vt vbi abūdauit . delic . supa . g .

Angelus eius ē . Hier . magna dignitas aīarum · vt vnaq̄q̄ ab ortu natiuitatis habeat angelū ī custodiam sibi deputatum

Ticonius . Videt̄ angelus hoīs esse bōnū iteriorē . qui deū semp fide ꝓtemplatur .

B . Qđ vnusq̄sq̄ habeat angelum scriptura testat̄ . Unde dñs · angeli ī quit eoꝝ semp videt . f . p . Et iacob angel⁹ q̄ eruit me de cūctis malis · ꝛ hic discipuli angelū petri venire credebant .

Tacerent. Donec narraret · ꝛ tutē vt tacere iubet ne clamore gaudētiū

aduentus ei⁹ i ciuita/
te ꝓgnoscat.
Descendēsq;.R. Vt petri solutio nul/
li noceret · nō ꝓmittit
herodes vindicare in
custodes.
In cęsaream.B. Quāuis iuxta situm
locoꝝ cęsareā philip/
pi dicere videat · ideo
q; hęc sicut tirus ⁊
sidon ciuitas sit feni/
cis · tamē iosephus di
cit · hęc in cęsarea pale
stinę gesta · quę olim
turris stratonis dicta
est in ꝓfinio fenicis ⁊
palestinę i littore ma/
ris magni sita.
Alerentur.B. Necessariā habebāt
amicicia⁊ vicini regis
ideo q; regio eoꝝ val
de angusta esset · ga/
lileę ⁊ damasci finib⁹
pressa.
Confestim ꝛc.B. Iosephus · dum īpie
tatem illicite adulatō
nis nō exhorreret · re/
spiciēs paulo post im/
minentē ⁊ insistentem
capiti suo vidit ange
lum · eumq; sensit cōti
nuo exitij sui ministrū
quē prius nouerat ꝓ/
uisorem bonoꝝ · inde
ꝓtinuis · vij · dieb⁹ vē
tris dolore cruciatus ·
vitā violēter abrupit

C. XIII.

**Prophetę et do
ctores.** Iidē erāt
prophetę ⁊ doctores ·
Vel alij eoꝝ ꝓphetę ·
alij doctores fuerunt.
Niger.R. A calo
re · si latinū ē. Vel ascē
dens interpretat · si he
breum ē.
**Segregate mihi
bar. et saulū.B.** Videt saulus iuxta
ordinē historię tercio
decimo anno post pas
sionē apostolatū cum
barnaba ⁊ pauli vo/
cabulū accepisse · q̄rto
decimo autē⁊ anno iu
xta ꝓdictu⁊ iacobi ce
phęq; ⁊ iohannis ad
magisteriū gentiū, pfe
ctum esse. Et historia
ecclesiastica ꝓsentit di
cēs: apostolis fuisse ꝓ
ceptū · vt · xij · annis in
iudęa ꝓdicarent.
**Missi a spūsan.
Ra.** Ab hominibus
dimissi · mox a spūsan
cto mittunt ad seleuci
am · dux itineris eoꝝ

† ⁊ custodes † apparet q; clausum reli
parua turbatio inter † milites: † q̄d
quit petrus carcerē, quo apto ñ esset ambiguū
eum euasisse.
**nam factum esset de petro: Hero
des autem cum requisisset eum · ⁊**
ſ in carcere
† ſ inquisiuit vtrū custodes nosset quid de eo
factum esset
non inuenisset: † inquisitione facta
† ſ ad se. vt in eos vindicaret
**de custodibus iussit † eos duci. De
scendēsq; a iudęa in cęsareaz · Ibi**
ſ ideo finib⁹ eorū proximauit
ꝓmoratus est. Erat autem iratus
† ſ tirus ⁊ sidon ciuitates sunt prouicie fenicis
† ſ turij ⁊ sidonij
† tirijs · ⁊ sidonijs. At † illi vnanimes
ſ ⁊ pſuaserunt
venerunt ad eum · Et ꝓuaso bla/
† ſ quasi thesaurorū custos.
sto qui erat † super cubiculū regis
† ſ amicus eī eorū erat ⁊ patronus, ⁊ forte .
preses.
postulabāt pacem: eo q; † alerētur
† ſ ꝑfinito ad cōdictum
regiones eoꝝ ab illo. † Statuto au
† ſ describitur gloria vt postea maior sit mise
ria.
tem die herodes † vestitus veste re
† ſ in vel sup † ſ vbi locus erat iudicij.
† ſ blandiedo ⁊ adulādo
**gia sedit † pro † tribunali: ⁊ † concio
nabat ad eos. Populus autē ac/**
† ſ adulatio ⁊ prauitas fidei ostenditur.
**clamabat † dei voces · ⁊ non homi
nis. Confestim autem ꝑcussit eum**
† ſ ꝓsequēdo apłos. ⁊ nomē dei respuēdo
angelus domini · eo q; non † dedit
ſ paulatim nō subito
set honorē deo · ⁊ ꝓsumptus a ver
† ſ falso domino mortuo. dei verbū crescit.
mibus expirauit. † Uerbum autez
† ſ in fidelibus † ſ in his qui quotidie auge
bantur.
domini † crescebat · † ⁊ multiplica/
† ſ redit ad id q̄ dixerat, mittētes ad seniores
ꝑ manus barnabe ⁊ pauli.
**batur. † Barnabas autē ⁊ saulus
reuersi sunt ab hierosolimis exple
to ministerio: assumpto iohanne
qui cognominatur marcus.**

C. XIII.

ſ ꝑter illos qui veniebāt ab hie
rosolimis.

**Erant aūt in
ecclesia quę erat antio**
† ſ de futuris † ſ. id ē. † ſ de ꝑteritis
chię † ꝓphetę † ⁊ doctores · in qui/
† ſ exaudibilis ancłes merorem aut nomē ha
bitaculi.
bus barnabas † ⁊ simeon qui vo/

† ſ ipse elenās vel cōsurgens † ſ de cirene ci
uitate supradicta
**cabatur niger · ⁊ † lucius † cirenensis
⁊ manaen · qui erat herodis tetrar/**
† ſ qui eodē lacte alitur collactaneus dicitur.
che † collactaneus · ⁊ saulus. Mi/
† ſ qui nunc noīati sunt
nistrantibus autē † illis domino ⁊
† ſ prophetis.
ieiunantib⁹ · dixit † illis spiritussan
† ſ separate vt soli seruiāt doctrine † ſ patet
eos a hierosolimis antiochiā rediisse.
ctus: † Segregate mihi † barnabā
† ſ aplatus † ſ ideo vas electōnis paulus di
citur. et segregatus i euangeliū dei ſ assumam
futura em deo sunt quasi ꝑterita
⁊ saulum † in opus ad q̄d † assum/
† ſ vt predicatio eis ꝑparetur
**psi eos. † Tunc ieiunantes ⁊ orā
nes † ſ in modū ordinādorū. † ſ in opus ad q̄s
assumpti sunt.
tes † imponētesq; illis manus · † di**
† ſ saulus et barnabas.
miserunt eos. † Et ipsi quidē missi
† ſ a seleucho rege sic vocatā
**ab spirituſancto abierunt † seleuci
am · ⁊ inde nauigauerūt cipꝝ. Et**
ſ que ē in cipro
cum venissent salaminā · prędica/
† ſ propter reuerentiā. sine duriciā iudeorū
bant verbum dei † in sinagogis iu
† ſ qui dicebatur marcus.
**deorum · habebāt autem ⁊ † iohan
nem † ſ in ministerio. Et cum per am
bulassent vniuersam insulam vs/
q; paphuz · inuenerunt quendam**
ſ maleficū.
virum magum · pseudoꝓphetam
† ſ filius in malo. vel filius maleficij ſ. id est
maleficus.
iudęum · cui nomen erat † barien ·
† ſ procōsul nomē dignitatis, secundus a con
sule.
qui erat cum † ꝓcōsule · sergio pau
† ſ qui ex bono nature verbū dei desiderabat
**lo viro † prudēte · hic accersitis ⁊ bar
naba ⁊ paulo: desiderabat audire
verbum dei. Resistebat autez illi**
† ſ maleficus. q̄d aliis cōmune. ei ē proprium
† ſ. i. magus q̄d ad trālgressionē respicit. que
semp deo resistit
**elimas † magus † sic enim interpre
tatur nomen eius · quęrēs auerte/
re ꝓconsulem a fide · Saulus aūt**
† ſ olim vel nūc uinacius
qui ⁊ paulus † repletus spirituſan
† ſ per spiritum † ſ elimam † ſ plena non
recipiūt augmentū
cto · † intuens † in eū dixit: † O ple/
† ſ nō nascēdo sed imitando
ne omni dolo ⁊ omni fallacia · † fi/
† ſ dei et legum eius
**li diaboli · inimice omnis † iusticię
† ſ fidem et penitentiā ſ mandata
non desinis subuertere † vias dñi**

fuit · qui eos sepauit a
ceteris.
**Abierūt seleuciā
R.** In quibusdam
exēplaribus inuenit · abierūt seleuciam quę
ē salamina · duo sunt
aūt nomīa vnius ciui
tatis.
In sinagogis.B Propter ignaros lo
corum semel annotan
dū credidi · vbicunq;
sinagogā iudeoꝝ vi/
deris · scito in ciuitate
gesta quę dicunt.
Barien.B. Lor
rupte legitur bariebu
vel vt alij bariem.
Sergio paulo. Duo vnius noīa sūt
sergius ⁊ paulus.
Elimas.R. Eli/
mas sōm quosdā in
terpretat · dei mei men
sura · vel mag⁹ · ⁊ ideo
resistebat.
Auertere.R. Eū
qui inceperat cōuerti
a fide ad trālgressio/
nez volebat ꝓuertere
iuxta nomē suum.

Saulus.R. In/
terpretat tentatio re
spiciētis · vel securitas
vel mirabilis.
Qui et paulus.
B. A sergio paulo ꝓ
cōsule quem fidei sub
egit · sortitus ē nomen
pauli.
B. Apte gentium
apostol⁹ de gentili no
men sortit.
R. A sergio paulo
sic dictus · cuz meritis
mutant ⁊ noīa · Sau
lus filius doloris erat
cū eccelsiā psequeret ·
filius aūt dextere pau
lus quādo non se tan
tū · sed etiā plures ad
dexterā vocauit. Si
cut em barnabę muta
tum ē nomē: vt pro io
seph vocaret barna/
bas. i. filius ꝓsolatōis
sic saulus post gradū
apostolatus pauli no
men accepit · qui de su
pbo humilis factus ·
ꝓ saule vocat⁹ ē pau/
lus. Saulus a saule ī
pio ⁊ pśecutore · pau/
lus a modico ⁊ humi
li spiritu vocat · vnde
⁊ nomē suum īterpre/
tando dicebat · Ego
sum minimus apłorū
qui non sum dignus.
vo. apo. qui pśe. sum.
ec. dei.

Et nunc ꝛc. eris cęcus. B. Ꝓpoꝛtuit paulus miracula agere ad ꝓsummationem apl'atus·quē diuꝓtra stimulū calcitrātem dn̄s elegerat.

Et cōfestim cecidit ꝛc. R. Ḧic impletur qđ in cāticis legit'. Capite nobis vulpes parvulas: quę demoliunt' vineas·quia paulus pseudo ꝓphę tam cępit·exterminantem rudem vineā·i.ꝓsulis mentes: sciebat apl'us sui memoꝛ exēpli: de tenebris oculoꝛū posse lumen mentis surgere. nō eī mereb'at habere oculos carnis: q̄ mētis oculos labꝛabat auferre alijs

Venerunt antiochiam. B. Duę sunt antiochię·vna īsiria a seleuco rege cōdita·quę reblata añ vocabat'. ī qua primo cognoīati sunt discipuli christiani. Altera de qua modo dictū ē in ꝓuincia psidię·

Antiochiam psidię. R. Ad differētiā alterius antiochię vt credit'. sed a multis eadē esse putat'.

Sederunt. R. Quasi audituri legē nō ꝓdicaturi·ecce exēplum humilitatis.

Terra chanaan. Ra. Scilicet repmissionis·q̄ ideo (vt plerisq; videt') israeli est data· quia ī prima divisione post diluuium hanc ꝓuinciam semē sem sortitū ē: ß postea a chananeis violēter ē possessa·z ido iure q̄ lij pristinis habitatoribus' reddit'. Merito añt chananei velent'· de quoꝝ stirpe dicit': maledictus chanaā· seruus seruoꝝ erit. cuius pater cham in patrē impius fuit: z ideo maledici meruit.

Quadringētos. B. Dixerat dn̄s ad abꝛaam erit semen tuum accola ī terra aliena annis quadringentis. Et itē ait·quia in ysaac vocabit' tibi semen. ab exoꝛtu ergo illius seminis vsq; ad exitū israel ex egipto, fuerūt iuxta exodum.

ſ. i. potestas
rectas. Et nunc ecce manꝰ domi
† ſ extra sicut et intra es
ni super te·z eris †cęcus nō vidēs
† ſ sicut nō vides solem iusticie ꝛ ſ penitentie vel moꝛtis ꝛ ſ nō foꝛtuitu sed desurſum a deo
†solem vsq; ad ꝛtempus. †Et con
† ſ cecitatis mitiū ſ ipsa cecitas.
festim cecidit in euꝝ †caligo z tene
† ſ in circuitū se vertēs in modū cecoꝛū ꝛ ſ ad se ducendum.
bręs. Et †circūiens quęrebat †qui ei

manum daret. Tunc ꝓconsul cuꝝ
† ſ. i. cum doctrina christi virtutē miraculi
†vidisset factū· credidit: admirās

sup doctrina domini. Et cum a pa
† ſ ex quibus erat barnabas.
pho navigasset paulus z qui †cuꝝ
† ſ cuntatē ꝛ ſ illius regionis
eo erant: venerunt †pergen ꝛpam
† ſ hec ē causa futuri discidii
philię. Johannes autē †discedēs
† ſ vnde cū eis venerat
ab eis reversus est †hierosolimam
† ſ paulus z barnabas cū suis ꝛ ſ pedibus nō navigantes,
† Illi vero ꝛ ptrāseuntes pgen· ve
ſ vel sirie
nerūt antiochiā psidię. Et ingres
† ſ qua cōsueuerant cōuenire et legem legere et ꝓphetas ad modū domunice dici
si synagogam †die sabbatoꝝ sede

runt. Post lectionez autem legis
† ſ nō potest cuntas abscōdi supra mōtē posita
z ꝓphetarum †miserunt principes
† ſ quia iudei estis.
synagogę ad eos dicētes: Viri †fra
† ſ quasi dicerēt·hoc ē opus diei huius quo nihil aliud operantur ſ dubitando dictū qđ ē perfidie signum.
tres ꝛsi quis est in vobis sermo
† ſ non predicationis·nō electionis ꝛ ſ nō ad nos qui nō indigemus
†exhortatōnis ꝛad plebem: dicite.
† ſ iuxta cōsuetudinē legentiū ꝓpter multitudinem audientiū ꝛ ſ aliquo scz cōsueto silentii signo
†Surgēs aūt paul'. †z manu ꝛsi
ſ iudei
lentium indicens ait: Viri israe
† ſ gentiles ſ timētes segregat: quia nō omnes timebant deum ꝛ ſ vtriq;
litę·z qui †timetis deum: ꝛaudite.
† ſ pre cūctis plebibus que alios deos colebant ſ elegit ex omni genere hominū ꝛ ſ nō patres eum ſ abraā et cetera
Deus plebis israel †elegit ꝛpatres
† ſ nō vestros qđ dicitur ad psuadendum ꝛ ſ de seruitio
†nostros·z plebem ꝛexaltauit cuꝝ
† ſ seruientes in luto et latere ꝛ ſ potestate qua egiptios plagis multis ꝓcussit ſ christo qui ē brachium patris.
†essent incolę ī terra ęgipti·†z bra

chio excelso eduxit eos ex ea·z ꝓ
† ſ longā dei signat patientiā.
xl. †annoꝝum tempus moꝛes eoꝝ
† ſ grauitas corū ostenditur
†sustinuit in deserto. Et destruēs
† ſ vicia septē vel innumerabilia ꝛ ſ pacē designat et diuisionis equalitatē.
†gētes septē i terra chanaan·ꝛsoꝛ

te divisit †eis terram eoꝝ qua

si post quadringentos. z. l. annos

† ſ. i. post quadringētos annos et quinquagita et diuisionē terre
Et †post hęc dedit iudices vsq; ad

samuel ꝓphetam. Et exinde poꝛ
† ſ contra voluntatē dei ꝛ ſ cumulatur patientia dei.
†stulauerunt regem·ꝛz dedit illis
† ſ malū de nouissima tribu·qđ videte genus ē
saul filiuꝝ cis: †virum de tribu be
† ſ cū tēpoꝛe samuelis·sic enī ē ī chronicis·samuel et saul annis. xl.
niamin †annis. xl. Et amoto illo
† ſ ꝓpter humilitatē radicis et ꝓsone vel ui·figura christi suscitati ꝛ ſ cōtinua ostenditur patientia.
†suscitauit illis dauid regē: ꝛcui z
† ſ nisi ego quererē nulli appareret
testimonū ꝓhibens dixit. †Inue
† ſ parue stirpis ꝛ ſ hoc ꝓpter ipsū vel christum de dauid semine natū
ni dauid †filium iesse ꝛviruꝝ sedm
† ſ hoc christo maxime conuenit
coꝛ meuꝝ: qui ꝛfaciet omnes volū
† ſ ad hoc tendebāt predicta
tates meas. †Huiꝰ deus ex semi
† ſ nō subito sed post multas ꝓphetaruꝝ ꝓmissiones hoc factū ē. ſ istā. qui faciet omēs voluntates meas ſ de fructu vētris tui. p. s. s. t.
ne secundum †ꝓmissionem eduxit
† ſ trāslationē simul cū noie ponit·qz ihesus salvatoꝝ interꝓtatur ſ spūaliter ꝛ ſ non dante qđ christo seruabatur.
israel †saluatoꝝē ihesum: †prędicā
† ſ cuius autoꝛitas magna ꝛ ſ i modū luceme vnde parauī lucernā christo meo.
te †iohanne ꝛante faciē aduentus
† ſ remissionis qz ꝑ penitētiā peccatū remittitur
eius baptismuꝝ †pęnitentię omni

populo israel. Cum impleret autē
† ſ precursoris officiū ante faciē christi.
iohannes †cursum suum dicebat.
† ſ ecce que de eo ꝓphetata sunt ſ interrogādo·vel nō sum ego christus·quē me arb·esse ꝛ ſ esse ꝓpriū deitatis est.
†Quem me arbitramini ꝛesse non
† ſ quia eius precursoꝛ sum
sum ego· sed ecce venit †post me·
† ſ iohannes nō erat sponsus ille de quo tāquā sponsus ꝛc. calciamento. i. īcarnatione christi q̄ scz christū decuit non īdigens·alias nō dignus. ꝛ ſ misterū īcarnationis apire
cuius †non sum dignꝰ ꝛcalciamē
† ſ sermo suauis ꝛ ſ iudei scilicet.
ta peduꝝ soluere †Viri fratres·ꝛfi
† ſ iudei scz. ſ vel de gentibus potest accipi
lij generis abrahaꝝ·†z qui in vo
† ſ iudeis ꝛ ſ euangeliū vel christus verbum patris.
bis timent deum·† vobis ꝛverbū

huius salutis missuꝝ est. Qui enī

habitabant hierusalem z ꝓnci
† ſ ihesum ignoꝛantes esse saluatoꝛē.
pes eius †hunc ignoꝛantes·z vo

ces ꝓphetarū que per omne
† ſ quia iudices plebis erant ſ ihesum ꝛ ſ ꝓphetiam nescientes
sabbatum: legunt †iudicantes ꝛim

pleuerūt. Et nullam causam moꝛ
† ſ quāuis inquirerēt ꝛ ſ tolle·tolle·crucifige eum.
tis †inuenientes in eo: ꝛpetierunt
ſ ꝑ manus multū
a pilato vt interficerēt eum. Cun
† ſ ipse ī cruce dixit cōsummatū ē ꝛ ſ qz ꝑ eos oia facta·si manus inermus·ōs armatū ſ q̄ impleuerūt: vt dictū ē ꝛ ſ q̄ de passione ꝓphetata.
qđ †cōsummassent ꝛoia ꝛquę de eo

anni quadringēti. v. bis adde quadraginta annos in deserto·z v. ī terra chanaā·quibus pactis videt' terra quieuisse a pręlijs z sors fuisse missa sup eam·z ī uenies annos quadringētos quinquaginta.

Dedit iudices usq; ꝛc. Tempus iudicū trāsit ad ꝓbandam patientiā dei.

Annis. xl. B. Liber regum nō apte exponit·quot annis saul regnauerit·sed apl'us vulgo loqns. hoc qđ fama crebꝛioꝝ habebat dixit. Chronica vꝛo testant': q̄ samuel z saul annis. xl. israeli ꝑfuerunt.

Vobis. R. Judęis. Non veni nisi ad oues que pierunt domꝰ israel. Vel vobis qui estis dispsi·qz vt sequitur: habitatoꝛes hierusalē repulerūt illud.

Judicantes. R. Ihesum esse reū moꝛtis·vel iudicantes voces ꝓphetarū·i·nō credentes·qui eī detrahit fratri·detrahit legi: z iudicat legē. quāto magis christo detrahentes.

Hanc deus adi/
pleuit. B. In gr̃
co qñ hãc deus adim
pleuit filijs eor̃ nobis

In psalmo secũ/
do. Quidam codi
ces habẽt in primo. qđ
ita exponit. primũ & se
cundũ apud hebr̃eos
in vnũ psalmũ esse cõ
positos. quia & a beati
tudine incipiat & in ea/
dem finiat.

Filius meus ꝛc.
B. Non ẽ putãdũ
hoc exemplũ psalmi
ad resurrectionẽ chri/
sti (cuius prime memi
nit) ptinere. sed ad in
carnationẽ de qua su
pra locutus fuit. nam
sequens versus mani
feste testat de resurre/
ctione. cum eñ supra
de incarnatione. passio
nẽ. resurrectione ege/
rit. vtraq̃ testimonij
ꝓphẽtę astruit. qui er/
go inquit ẽternus es
ante ſcula filius: nũc
in tẽpore natus appa/
rebis.

Sancta dauid.
℟. Id ẽ. templum
sanctũ ex dauid semi/
ne natũ. i. corpus chri
sti resuscitatũ in icorru
ptionem.

Sancta dauid fi
ꝛc. B. Isaias noui
t. mysteria p̃rogãs
ait. pstituam vobis te
stamentũ ẽternũ. san/
cta dauid fidelia. In
hebr̃eo. Et feriam vo
biscuꝫ pactũ sempiter
nuꝫ. misericordias da
uid fidelis.

Non dabis ꝛc.
℟. Post resurre/
ctionẽ ñ moritur. mors
illi vltra nõ domina/
bitur. & ideo dicit san
cta fidelia. i. incorru/
pta & ẽternaliter per/
mansura.

Videte contem/
ptores. In gr̃eco
audite ꝓtemptores &
respicite & admirami
ni & dispgimini ab
assirijs & chaldeis. no
uissime a romanis. qr̃
op̃ opor̃ vtriusq̃ vi
dicte.

Non credetis si
quis ꝛc. ℟. Vel
ꝓpter vtriusq̃ vindi/
ctę magnitudinẽ non
credere dicunt. donec
ꝓplete fuerint.

Et colentium. ℟.
Melius legit colenti
um deum. sicut in gr̃e
co habet. Significat
autẽ eos: qui natura
gẽtiles erãt. sed religi
one iudei. gr̃ece voca
ti ꝓseliti.

Primum. ℟.
Primo filiam p̃nci/
pis curare venit ihe/
sus. sed mulier fluxuꝫ
sanguinis patiẽs p̃ce/
pit sanitatẽ.

Eternę uitę. ℟.
Non quia scirent vi/
tam ẽternam esse quã
respuebãt. sed ex suo
sensu & fide sua. locuti
sunt apostoli.

Sic enim ꝛc. ℟.
Prophetia p̃ceptum
imobile ẽ. nobis pri/
mum dicit. deinde in
fertur ꝓphẽtę testimo
nium ad psonã patris
loquẽtis ad filium.

Posui te. ℟. Nõ
ait posui vos. quia qđ
christo dicit. hoc ad
apostolos qui mẽbra
eius sunt ptinet.

B. Quod dictum
est. specialiter christo
hoc sibi dictũ esse ar/
bitrantur apostoli: qr̃
mẽbra ipsius sunt. si/
cut ꝓpter eiusdem cor
poris vnionẽ dictum
est. saule saule qđ me
perse. ꝛc.

Prędordinati.
Ordo ẽ. vt post labo/
res p̃sentes & mortifi/
cationẽ carnis vita se
quatur.

Religiosas muli
eres. ℟. Siue de
iudeis quę legis religi
onem seruabant. siue
de gentibus religionẽ
seruare incipiẽtes.

† Non iudei infideles. sed ioseph qui fuit iudeus genere. et propter eum iudei dicunt hoc fecisse
† deponi p̃mittẽtes propter sabbatũ. ne longius corpora in cruce remanerent contra legis p̃cep
tum.
scripta erant: † deponentes eũ de
† hoc de iudeis dicitur. propter ioseph. sicut et
p̃ius. vel quia iudei sepulcrum munierunt
† diuinitas sua que cũ patre et spũs. vna est.
ligno † posuerũt in monumẽto. † De
† secundum hominem.
us vero suscitauit † eum a mortuis
s. xl.
tercia die. q̃ visus ẽ per dies mul/
† notis et certis cognitoribus. † ad monta
na p̃xima hierusalem.
tos † his qui simul † ascenderãt cũ
† nõ eorũ successores
eo de galilea in hierusalem: † qui vs
sidonei
q̃ nunc sunt testes eius ad plebẽ
† et filius vestris † scz repromissionem.
Et nos † vobis annũciamus † eam
† q̃ suscitauit eum
que ad patres nostros † repmissio
† p̃phetiam qua dicitur genui te. vt infra.
facta est: quoniã † hanc de⁹ adim/
† ostendit hanc esse repromissionem.
plevit filijs nr̃is † resuscitans ihe/
sum. Sicut & i psalmo secũdo scri
† nõ seruus. vt ceteri † cõsubstantialis.
† hoc p̃prium deitatis † in diuinitate. vbi
nec heri nec cras † de virgine etenim illa natiui
ptũ ẽ: † Filius me⁹ † es tu: ego ho
tas est a deo.
die genui te. Quod autem resu/
scitauit eum a mortuis amplius
non reuersurum in corruptionem
† implebo. que dauid promisit. scz christũ de eo
nasciturum.
ita dixit: quia † dabo vobis san/
† s. i. christi qui verus dauid manu fortis.
† sine mendacio.
cta † dauid † fidelia. Ideoq̃ & alibi
s. corpus christi.
dicit: Non dabis sanctũ tuum vi
† putrefactõ † sed hoc predicta de christo
dere. et non de dauid
sunt † corruptionẽ. † Dauid em̃ in
† quartadecima generatione ab abraã † fe
cisset voluntatem dei. vnde supra. qui faciet om
nes voluntates meas
† sua generatione cũ † administras/
† vt nascentium. itaet morientium numero ap
positus.
set volũtati dei. dormiuit † & appo
s. exprimento
situs est ad patres suos: & vidit
s. vermium
corruptionem. Quem vero deus
suscitauit: non vidit corruptionẽ
† respondet ad id qđ dixerat. deus vero suscita
uit eum.
† Notum igit̃ sit vobis viri fratres
† sibesum saluatorem
quia † p hunc vobis remissio pec/
s. peccatis.
catoꝝ annunciatur: ab omnibus
† hoc dicitur. ne legi cõfidant † que fuit vir
tus et augmentum peccati.
quib⁹ † nõ potuistis † in lege moysi
† quia iustus ex fide est.
iustificari. In hoc omnis † qui cre
† ouum credens iustificatur † cõtingat vos
cõtemptores esse.
dit iustificaꝛ. † Videte ergo ne † sup
† in vno libro multorũ prophetarum.
ueniat vobis qđ dictum ẽ † in pro

† Cauete infideles † incarnationem christi
cui nõ credendo cõtemptores estis
phetis. † Videte ꝓtemptores & † ad/
miramini. & dispgimini. quia op⁹
operor ego in diebꝰ vestris: opus
† negãtes icarnationem verbi.
qđ non † credetis si quis enarraue
rit vobis. Exeuntibus autem illis
† impletur illud qđ dictum est. nõ credetis si
quis enarrauerit vobis.
rogabant vt sequenti sabbato † lo
querentur sibi verba hęc. Cumq̃
† ab apostolis. vel cum incipent ad domos re
dire.
† dimissa esset synagoga: secuti sunt
† nõ principes † deum. hoc de iudeis itel
ligendũ † qui estimantur gentiles fuisse. vel
iudei venientes de dispsione.
† multi iudeoꝝ & † colentiuꝫ † adue
narum paulum & barnabã. Qui
† vt non soluꝫ auditores sed factores essent tã
incipientes q̃ pfecti s. perseuerando
loquentes suadebãt eis: vt † pma/
† quã acceperãt. sed adhuc rudes erãt.
nerent † in gratia dei. Sequẽti ve/
† habitatores ciuitatis.
ro sabbato pene † vniuersa ciuitas
† secundum cõsuetudinem iudeorum.
conuenit † audire verbum dei. Videẽ
† cõuenire ad apostolos † non parum.
tes autẽ † turbas iudei † repleti sũt
† inuidie † inuidia veritati contradicit.
† zelo. & † cõtradicebant his que a
† qui contradicit veritati blasphemus est
paulo dicebant: † blasphemantes
† non timentes iudeorum principes
Tunc † ꝓstanter paulus & barna/
† ex zelo dei † scom illud non veni nisi ad
oues que pe. do. isr. † quia p̃missum
bas † dixerunt. vobis † oportebat
p̃imum loqui verbũ dei. sed qm̃
repellitis illud. & indignos vos iu
† vt sanetur emorrois mulier † transferuntur
montes in cor maris.
dicatis ẽternę vitę: † ecce conuerti
s. predixit.
mur ad gentes. Sic em̃ p̃cepit
† iam factus erat christi aduentus † post tene
bras pridie † in manifesto.
nobis dominus. † Posui te in † lu
† non in vna tantum. sicut p̃ius in gẽte iudeo
rum † que necessaria est contra peccati infir
mitatem.
men † gentibus: vt sis † in salutẽ vs
s. omnes terminos
q̃ ad extremum terrę. Audientes
† post tenebras de lumie. post languores de sa
nitate.
autẽ gentes. † gauisę sunt: & glorifi
† euangelium. vel christũ verbum patris confi
tebanꝰ. et gratias agebãt.
cabant † verbum domini. Et credi
s. a deo.
derunt quotquot erant p̃ordi/
† qua se indignos iudicauerunt iudei † qr̃
verum semen est.
nati ad † vitam ẽternã. † Dissemina
† reprobatis iudeis seminat̃ inter gentes. sed
tamen vtriusq̃ predicabat̃.
batur † autem verbum domini per
vniuersam regionẽ. Judei autem
cõcitauerunt religiosas mulieres

Excusso puluere ꝛc. Secundum ꝓceptum euãgelij excutit puluis: in testimoniũ ꝙ inanẽ fecerunt laborem.

Be. Puluis excutit in testimoniũ laboris sui: qui ingressi sũt ciuitatẽ illoꝝ ꝛ ꝓdicauerunt eis. vel excutit puluis · vt nihil accipiãt ab eis q̃ euangelium spnũt: nec etiã necessaria victui.

Ra. Quia in iudicio sic a christo eijcientur sicut puluis quẽ proiecit ventus. a. f. t. Si vero apl̃os reciperẽt pedes suos .i. sensus · a puluere .i. vicijs soluerent.

Discipuli quoq; B. Iudeis fidez p̃sequentibus: discipuli econtra spiritali gaudio ditantur.

C .XIIII.

Confugerunt. R. Fuga apostoloꝝ non plus fuit ex timore q̃ amore verbi dei.

Et uniuersam in circũ. regi. ꝛc. B. Quod in greco sequitur · deus autẽ pacẽ fecit · quidã latini codices minus habent. Et ibi euãgelizãtes erãt · sequit̃ greco: ꝛ ꝓmota ẽ omnis multitudo in doctrina eoꝝ. paulus autẽ ꝛ barnabas morabant̃ in listris. ꝛ bi etiã versus in q̃busdam nostris codicibꝫ nõ habent̃.

Claudus. B. Sicut claudus ille quem petrus ꝛ iohannes ad portam tẽpli curãt · ꝓfigurat iudeoꝝ salutẽ ita hic licaonius eger gentes a legis ꝛ tẽpli religione remotas · sed pauli ꝓdicatione collectas. Dextras iquit dederũt mihi ꝛ barnabe societatis · vt nos in gẽtes · ipsi aũt in circũcisionẽ · Sed ꝛ tẽpora expositioni ꝙueniũt q̃ ille primo fidei tempore cum nec dum gẽtibus verbum credere tur · hic ꝙo iudeis obpfidiaz repulsis ꝛ dãnationis puluere resp sis · inter noua ꝙuersę gẽtilitatis gaudia saluatur.

† Sprincipes primarios ·ſ· Santiochie alius de qua diximus.

ꝛ honestas ꝛ †primos ſciuitatis · ꝛ

excitauerunt pſecutionẽ in paulũ

† Sprumarii · quia nõ credebãt.

ꝛ barnabaz: ꝛ †eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos venerunt iconiũ

† S. i. christiani vt supra dictũ ẽ ·ſ· Sgaudiũ ẽ de fructibus spiritussancti.

†Discipuli quoq; replebant̃ ·ſ· gaudio ꝛ spiritusancto.

C. .XIIII.

Factum est autem ·ſ· Sciuitas est ·ſ· Spaulus ꝛ barnabas.

rem †ychonij ·ſ· vt simul introirent synagogam iudeoꝝ: ꝛ loquerent̃. ita vt crederet iudeoꝝm

† Sgreci sunt gẽtiles · vel iudei dispersi

ꝛ greꝯ copiosa multitudo.

Qui vero increduli fuerũt iudei: suscitauerunt ꝛ ad iracundiã concitauerunt animas gentiũ aduer

† Squi credebãt

sus †fratres. Multo igit̃ tempore

† Sichonii ·ſ· Scũ fiducia predicãtes

†demorati sunt ·ſ· fiducialiter agen

† Sin signis et prodigiis

tes in domino · †testimonium phi

† Sbaptismi. in quo ꝓ spiritũ datur remissio ·

bente verbo †gratię suę · dante signa ꝛ ꝓdigia fieri per manus eoꝝ

Diuisa ẽ autem multitudo ciuitatis: Et quidã quidẽ erant cum iudeis · Quidã vero cum apostolis

Cum autem factus esset impetus

gentilium ꝛ iudeoꝝm cũ principi

Stormentis

bus suis · vt cõtumelijs afficerent

† Ssecundũ illud si vos pſecuti fuerunt in vna e · fin · a ·

ꝛ lapidarent eos · intelligẽtes †cõ

† Sregionis ·ſ· Soue ciuitates sunt.

fugerunt ad ciuitatem †licaonię ·ſ· lystram ꝛ derben · ꝛ vniuersaz in circuitu regionẽ: ꝛ ibi †euangelizãtes erant. Et quidam vir listris in

† Squia nec stare nec ambulare poterat.

firmus pedibus †sedebat claudus

† Smaior virtus in sanatione illius · qui ab vtero claudus nunquã ambulauerat

†ex vtero matris suę · qui nunquã ambulauerat: hic audiuit paulus

† Sspiritusancto monstrãte · vel signis infirmitatis et fidei apparentibus

loquentẽ. †Qui intuitus eum · ꝛ vi

† Stanta erat fides vt p eam saluari posset. vel hoc credidit vt saluus fieret.

dens quia haberet †fidem vt saluꝫ

† Squi huc vsqz sedisti Sin nomie domini Sbonus seruus dominum glorificat.

fieret · dixit magna voce: †Surge

† Snõ vt ante alienos ·ſ· Svelocitas ostenditur sanitatis Svt saliet sicut ceruus claudus.

sup pedes †tuos rectus. Et †exili

† Sconsuetudine diuturna · ne ad horam tantum exiuisse putetur ·ſ· Squarũ sensus turbatus.

uit: †ꝛ ambulabat. ·ſ· Turbę autem cum vidissent qđ fecerat paulus:

leuauerũt vocem suã licaonicę di

† Shoc dicunt ex traditione gentiliũ · inter quos diu in diuersis formis sepe apparuisse referuntur Sstultus erroꝝ gentilium qui omne qđ supra se vident deos esse putant.

centes: †Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vo

† Squi prior esse videbat̃ ·ſ· Sdeoꝝ patrẽ et hominem regem ·ſ· Squi erat dux verbi.

cabant †barnabã ·ſ· iouem ·ſ· pauluz

† Ssermo vel eloquẽtia interpretat̃.

vero †mercuriũ: quoniaz ipse erat dux verbi. Sacerdos quoq; io

† Slustris ·ſ· Sad immolandum.

uis qui erat ante †ciuitatẽ · ·ſ· tauros

† Sad ornandũ caput dei · aut aliquo religionis modo nobis ignoto obtulit.

ꝛ †coronas ante ianuas afferens

† Sbarnabe quasi ioui.

cum populis volebat †sacrificare

† Scilicet qđ vellẽt sacrificare Snõ morant̃ nec patienter ferũt iniuriã dei · honorẽ sibi deferri.

†Quod ·ſ· vbi audierunt apostoli

† Ssignũ magni doloris.

barnabas ꝛ paulus †conscissis tu

Scõmoti aio

nicis suis exilierũt in turbas · clamantes · ꝛ dicentes: viri quid hęc

† Smortalibus.

facitis? ꝛ nos mortales sumus †si

Snon dii.

miles vobis homines · annunciã

† Sioue mercurio et ceteris dijs ·ſ· Squia auersi estis.

tes vobis ab his †vanis ·ſ· cõuerti

† Snõ mortalẽ vt nos et dii vestri S nomie celi terre maris omnes creaturas cõprehendit

ad †deum viuum: qui †fecit cęlum ꝛ terram · mare · ꝛ omia quę in eis sunt: qui in prẽteritis generationibus

† Sliberati arbitrii

†dimisit omnes gentes ingre

† Snõ viam · propter errorũ diuersitatẽ ·ſ· S nõ dei ·ſ· Sed p creaturas et beneficia se deũ testatus est.

di in †vias ·ſ· suas. ·ſ· Et quidez non

† Snõ ex toto reliquit · sed benefaciens ꝛc.

sine testimonio semetipsum †relinquit benefaciẽs · de cęlo dans pluuias ꝛ tẽpora fructifera · †implẽs

† Sventri et voluptati carnis satisfaciẽs.

cibo ꝛ lętitia coꝛda vestra. Et hęc

† Sad ostensionẽ infirmitatis sue.

†dicentes vix se dauerunt turbas ne sibi immolarent. Supuenerũt

aũt quidam ab antiochia ꝛ ychonio

Sin occasionẽ pauli

† Sut abominabilem.

iudei · ꝛ persuasis turbis lapidantes ꝙ paulum traxerunt †extra

Dixit magna uoce ꝛc. B. In greco dixit magna voce Tibi dico in noie domini nostri ihesu christi surge sup pedes tuos rectus.

Leuauerunt. R. In quo notat̃ petulãtia. Vel altior erat sẽtentia q̃ sua lingua barbara ꝛ vnius dei ignara.

Mercurium. B Qui eloquẽs ꝛ litteratus fuisse tradit̃ · ꝛ linguam ꝛ eloquium hominibus ꝓstare putat vnde mercuriũ: quasi medio currentẽ. i. inter aures ꝛ linguas latini vocãt · greci vero hermen. i. interpretem

Coronas. R. Vt faciez tẽpli iuxta ritum gentiũ ornaret: vel eis quasi dijs ĩmolaturus imponeret.

B. Mos erat gentilium · vt deoꝝ suoꝝ honori sacrificãtes sumerent coronas · victimis simul coronatis.

Conscissis. B. Pauentes scindunt vestimẽta · quia deoꝝ cultu honorant̃. Hoc faciebãt iudei quotiens aliquid blasphemum ꝓra deũ audiebãt. Herodes qui nõ dedit honorez deo · ꝑ acquieuit ĩmoderato fauori populi. ab angelo ꝓcussus ẽ.

Implẽs cibo ꝛc. Ra. De carnalibꝫ loquit̃ · quia lętitia de cibis · ꝛ vino qđ letificat coꝛ hominis.

Superuenerũt aũt ꝛc. B. In greco sic incipit hęc narratio · Demorantibꝫ eis ꝛ docentibus · supuenerũt quidam ꝛc.

Traxerunt. R. Ad lapidandum sicut cadauer · de hoc ipse ad coꝛinthios semel lapidatus sum.

Surgēs ⁊c. profectus ē i derben B. Prius antici pando dixerat fugerat ad ciuitates licaonię listris ⁊ derben ⁊ postea per partes narrauit primo qđ factū ē in listris modo qđ i derben.

Ut permanerēt. R. Contra multas tribulatōes quia multitudo tribulationuz fidei posit pseuerātiā

Quonia per m. tri. R. Labor premittit. de hinc regni troitus p̄dicat. quia spes p̄miȝ solatium ē laboris.

Ra. Quāuis tribulationum difficilis sit via appetēdū ē tamē regnū celoȝ quo itur ad vitaȝ. hanc exhortationē sic ꝓcludunt quasi incertū habētes vtrū ad eos amplius sint reuersuri. Et hoc ē: cū pstituissent. i. ordinassent pro se qui erāt migraturi. Illo autē tēpore eiusdē nominis erant episcopi ⁊ presbiteri.

C. XV.

Seditione. A paulo ⁊ barnaba cōtra illos qui hęc dicebant.

Statuerunt. R. Scilicet illi qui descēderant de iudea ⁊ fratres quos docebant circūcidi ⁊ etiam ipsi apostoli.

Ut ascenderent. B. De hac ascēsione sua: paulus scribit ad galathas. deinde post annos. xiiij. ascendi hierosolimā cū barnaba assumpto ⁊ tito ⁊ ptuli cū eis euāgelium: qđ prędico in gētibus. vbi numer⁹ annorū quē posuit recēsendus ē. Petrus ⁊ paulus post passionē domini anno. xxx. i. vltimo neronis passi sunt martiriū. petrus rome. xxv. annis in cathedra episcopali sedit. Sed. xxv. ⁊. xiiij. xxxix. faciūt ergo ⁊ petrus codē. xiij. anno post passionē domini quo ęuȝ hierosolimis alloquit paulus. i. q̄r to claudij cesaris. romam venisse credit. si

ciuitatem estimantes mortuum es
† Sne videret a iudeis. et sic cū defēdere volebāt
se. †Circūdantibus aūt eum discipulis. surgens intrauit ciuitateȝ:
⁊ postera die pfectus est cum barnaba in derben. Cumq̄ euangeli
† Sverbum dei
zasset ciuitati illi. ⁊ docuisset †mul
† Sq̄ quia nō omnes recipiebāt
tos. †reuersi sunt listram ⁊ ychoni
† Sq̄ eadem vestigia per que venerāt.
um ⁊ anthiochiam † cōfirmantes
† Sexortantes pro eis dominū. vel ipsos discipulos exhortātes vt pmanerent.
animas discipuloȝ †exhortātesq̄
† Sq̄ fratribus
vt pmanerent in fide. ⁊ quoniam
per multas tribulatōnes oportet
nos intrare in regnū celoȝ. Et cū
cōstituissent illis per singulas ec
† Sq̄ spiritu sancto dicēti. separatē mihi paul. ⁊c.
clesias presbiteros. ⁊ orassent cū
† Sq̄ discipulis
† Scū discipulis ieunātibus. vnde manifestū est et ipsos ieunasse
† Soratione vt fortiores eēnt
†ieiunationibus: †cōmendauerūt
† Sdiscipuli.
eos domino in quem crediderūt.
† Sregionē in qua erat alia antiochia.
Transeuntes † psidiam venerunt
† Sregionē in qua erat ciuitas pgen
†in paniphiliam: ⁊ loquentes do
† Sciuitatē vt plures dicunt.
mini verbum in pergen. descende
runt in †atthaliam. ⁊ inde nauiga
† Sillā priorē ex qua exiuerāt. segregati a spiritu in opus euangelii.
uerunt †anthiochiam: vnde erant
† Sa fratribus
† Sspiritusancto dicēti. separatē mihi paul. ⁊c.
†traditi †gratię dei in opus quod
† Santiochiam.
ꝓpleuerunt. Cum autez venissent
† Sassignauerūt fructū sui laboris.
⁊ congregassent ecclesiaz. †retulerūt
† Sin doctrina et signis
† Scoopatus ē obedię tie illorū.
quanta †fecisset deus † cum illis:
† Schristū vel fidē que ē hostium.
quia aperuisset gentibus †hostiū
fidei.

C. XV.

Orati sūt au

tem tēpus non modicū
† Sin antiochia
† Sde iudeis christiani quidē sed adhuc iudaizantes
† Sad lit. scōm situ loci vel paruitatē sensus
cum †discipulis. ⁊ † quidam † descē
† Sad literā
† Svera confessione
† Sde gētibus credentes.
dentes †de iudea docebāt †fratres

quia nisi circūcidamini secundum
† Snon sufficit sola spiritalis circūcisio et fides christi.
morem moysi: †non potestis salui
† Sa iudeis.
fieri. Facta autē seditione non mi

† Scōtra paulū † Scontra barnabā.
nima †paulo ⁊ †barnabę aduersus
† Sfitu loci. vel altitudine sensus.
illos statuerūt vt †ascenderēt pau
† Sex vtrisq̄ dissentientibus.
lus ⁊ barnabas †⁊ quidam alij ex
† Setate vel gradu.
alijs ad apostolos ⁊ †presbiteros
† Svtrū credendū esset de gentibus
in hierusalem † sup hac quęstione.
† Squi statuerūt vt ascenderēt † Sin principiū ituneris † Santiochie quā dixit esse cōgregatā
† Illi ergo † deducti ab † ecclesia p
transibant phęnicem. ⁊ samariam
narrantes cōuersationē gentium:
† Scharitas cōgaudet veritati.
⁊ faciebant †gaudium magnū om
nibus fratribus. Cum autem ve
nissent hierosolimam. suscepti sūt
ab ecclesia ⁊ ab apostolis ⁊ senio
ribus: annunciantes quāta deus
† Scorpe. vel incōtinentia animi
fecisset cū illis. †Surrexerunt au
† Squi prius pharisei. modo in christū credebāt
tem quidā † de hęresi phariseorum
† Sin christum
qui † crediderunt dicentes: quia
† Soportet vos o iudices † Sgentiles credētes
oportet circuncidi † eos. † precipue
† Sad videndū vtriusq̄ ptis sententiā post eorū annunciationem.
quoq̄ seruare legez moysi. † Con
ueneruntq̄ apostoli ⁊ seniores iu
† Svtriusq̄ ptis questio inter iudices.
deę de verbo hoc. Cum autē †ma
† Ssurgere frequēter dicit. et pre omibus qua si princeps loquit
gna cōquisitio fieret. †surgens pe
trus dixit: Viri fratres vos scitis
† Sex quo cornelius baptizatus est.
† quoniā ab antiquis diebus ī no
bis elegit deus p os meum audi
re gentes verbum euangelij ⁊ cre
† Sveram fidē eorū † Ssine eius testimonio nō auderem.
dere. ⁊ qui nouit † corda deus. † te
† Slinguis loqui.
stimonium phibuit dans illis † spi
† Squia eundem spiritū dedit. et eadem dona
ritum sanctū sicut ⁊ nobis. † ⁊ nihil
† Scircūcisos † Suncircuncisos † Snō circuncisione.
discreuit inter † nos ⁊ † illos: † fide
† Sp spiritum.
purificans corda eorum. Nunc
† Squia testimoniū phibuit † Squasi testimonio non credentes † Snō nos † Squi dedit spiritum incircuncisis.
† ergo † quid tentatis † deum impo
† Sgrauitatē circuncisionis et legis † Srobur fidei credentium
nere † iugum † sup ceruicē discipu
† Squia nō potuimus p legem omia īplere. vel omnia que erāt in lege obseruare.
lorū: † qđ neq̄ patres nostri. neq̄
nos portare potuimus. Sed per
† Sgratuitum donum dei sine opibus legis.
† gratiā domini nostri ihesu christi

mulq̄ hac ex positiōe paulū eodem anno q̄ domin⁹ passus ē ⁊ resurrexit ad fidē venisse pbatur.

Quia opor. cir. ⁊c. Hoc errore decepti galathę circūcisionem legisq̄ obseruantias cū gratia baptismi miscebant.

Conueneruntq̄ apostoli. R. Hic dat exemplum faciendi quentus. ad discernēda ea quę fidei sūt necessaria.

Per os meum. R. Non alterius ex apostolis. q. d. qui primus p̄dicauit gentib⁹ primus ab eis iugum legis excutiā. nam cum nucho nullus apostolorū p̄dicauit. sed philippus dyacon⁹. ⁊ gratuito īpletus ē dono.

Fide purificans cor. eorum. B. Non ergo circūcisione carnis illos mūdari opus ē. quoȝ tāta fides corda purificat vt etiā ante baptisma spūm accipe mereant sed p gratiam christi credimus saluari sicut ⁊ illi. Si ergo illi. i. patres portare iugum legis non valentes. p gratiam saluādos se crediderunt. tunc hęc gratia antiquos iustos viuere fecit ex fide. ⁊ ideo sacramenta etsi tempib⁹ diuersa. ad vnitatē tamē eiusdem fidei concorditer ꝓcurrebant.

Quid tētatis deum. B. Constat multipliciter intelligēdum: qđ dictū ē: Nō tentabis dñm deum tuum. Ille ergo tentat q̄ aliter q̄ ipse p̄cepit facere laborat. qui p̄ceptа eius sine gratia se posse seruare p̄fidit. S̄ petrus graue iugū legis a cervice discipulorū tollere querit: vt īponat suaue iugum libertatis.

Neq̄ por. po. R. Vel non potuim⁹? p̄ intollerabili grauitate sed p gratiā dei ⁊ nō p circūcisionē nos circūcisi etiam credimus saluari.

Tacuit autē omnis ꝛc. Notandus ordo loquēdi vel loquētiū. qz singulis loquentibus tacent pzimum petro.
Reuertar et ꝑdi. ꝛc. Mistice reuertar ad gentes. quas pzius dixerat ingredi vias suas. cui sensui firmādo iacobus testimonium intulit.
Hoc apte testimoniū ꝓcordat ꝓbis simonis
Tabernaculum dauid. ℟. Umbra legis. que traditōnibus phariseoꝝ corrupta: domino reuelāte. i. domino in carne apparente ꝑ gratiaꝫ ē erecta. vt non tantum iudei. sed etiā gentes nomē eius requirant.
Super quas inuocatum ē ꝛc. ℟. Scōm illud. Inuocabant sacerdotes super israel. Et inuocabitis nomē meū sup filios israel. Et alibi. Moyses z aaron ī sacerdotibus eius ꝛc.
Inuocatum est. ℣. Pro futuro more ꝑphetico.
Quod ego iudico. ℟. Recte iudicandū erat. qđ triū testimonio firmat. duorum apostolorum. z ꝓphetarum.
A suffocatis. B. Suffocatū ē mortici num de quo ezechiel dicit. Omne morticinum z captū a bestia de auibus. z pecoribꝰ sacerdotes non comedant. hoc ꝓceptū conuenit seruare illis qui vncti sunt oleo spirituali. ne comedant illud cuius sanguis nō ē effusus. qđ epistola apostoloꝝ seruandū decreuit.
A suffocatis et sāguine. B. Id est. a fundendo sanguinē vel māducando cum sanguine. hec quidē venientibus de gentilitate ꝑ rudimentis fidei. z inueterata gētilitatis consuetudine ꝓcessa sunt. sed ne putarentur eadem z perfectionibus sufficere. vigilanter adiunxit. Moyses ꝛc.
Et sanguine. ℟. Effusione hūani sāguis. z q̄ nō vult sibi fieri: alteri ne

credimus saluari quēadmodum † ſ gentiles credunt.
† z illi. Tacuit autē omnis multitudo. z audiebant barnabā z paulū narrantes quanta deus fecisset signa z ꝓdigia in † gentibus ꝑ eos. Et postq̄ tacuerunt: respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. simō narrauit quēadmodū ſ qz infirme
ꝑmū deus visitauit sumere ex gen † ſ vt voceť populus dei. ⁊ ſ simoni.
tibus populuꝫ † nomini suo. z ⁊ hu † ſ agentia de salute gentiū.
ic concordant † verba ꝓphetarum † ſ in prophetis ⁊ ſ qz iratus z auersus eram ⁊ ſ historice post trāsmigrationē.
sicut † scriptū ē: ⁊ Post hec † reuer † ſ restaurabo ſ in prophetis ⁊ ſ hierusalē ciuitatē dauid ſ ecclesiam que ē manu fortis. que cecidit in valle gentilitatis.
tar. z † edificabo † tabernaculū da uid. qđ decidit: z diruta eius re † ſ illi qui ex gentibus.
ędificabo. z erigam illud. † vt req̄ † ſ preter israel. i. preter iudeos christo credētes ⁊ ſ qui benefecit israeli in se cōfidenti.
rant † cęteri hominum ⁊ dominum † ſ. i. ⁊ ſ a sacerdotibus i baptismo.
† et omnes gentes sup quas ⁊ inuo † ſ cōplens que prophetata erāt.
catuꝫ est nomē meum † dicit domi † ſ preciuit ab eterno qđ facturus erat in gentibus.
nus faciēs hęc. † Notum a sęculo est domino opus suum: ꝓpter qđ † ſ concordās petro ⁊ ſ qđ dominus edificat homo nō inquietet.
† ego iudico ⁊ nō inquietari eos. q̄ ex gentibus conuertunť ad deum † ſ iudico ⁊ ſ hec sit eorum circūcisio.
sed † scribere ad eos. vt ⁊ abstineāt ſ cultibus.
se a ꝓtaminationibus simulacro † ſ vt casti sint ⁊ ſ ne infirmiores se suffocent ſ carnibus ne comedant.
rum. z † fornicatione: z ⁊ suffocatis † ſ ne bibant ⁊ ſ ideo iudico scribere. quia scriptura moysi qua mandať circūcisio p omnia sabbata legiť. sic etiā ferenda ē sententia scripture. ne sit dubia.
z † sanguine. ⁊ Moyses enim a tēporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum prędicēt i synagogis: vbi p omne sabbatum † ſ cōmendare legatis fidelibus et idoneis testibus.
legiť. † Tunc placuit apostolis z se † ſ preter apostolos et seniores.
nioribus † cum omni ecclesia elige re viros ex eis. z mittere antiochi

am cum paulo z barnaba iudam. q̄ cognominabať barsabas. z silā † ſ qui non erāt de apostolis.
viros primos † in fratribus scribē ſ barnabe et pauli
tes p manus eorum. Apostoli z se ſ ex iudeis.
niores fratres his qui sunt antiochię z syrię z cilicię fratribus ex gētibus salutem. Quoniam audiui † ſ de quibus supra. et quidā descēdentes de iudea docebant. ⁊ qui etiā a nostra discesserunt sententia.
mus. quia † quidā ex nobis ⁊ exeū † ſ non recto sensu ſ vanus ⁊ ſ a veritate euāgelii.
tes turbauerūt vos † verbis. ⁊ euer † ſ ideo dictum est exeūtes a nobis. ſ dicentes q̄ non mandauimus.
tentes anias vestras: † quibus nō † ſ nec coacti sumus hec scribere. ſ decreuimus ex voluntate ſ vt maior sit autoritas.
mandauimus. placuit † nobis col lectis i vnum eligere viros. z mittere ad vos cum charissimis barnaba z paulo. † hominibꝰ qui ⁊ tra † ſ vitas ſ pro nominis sui annūciatione
diderunt † animas suas ꝑ nomine † ſ quia placuit nobis. missumus.
domini nostri ihesu christi. † Misi † ſ cū barnaba et paulo.
mus ergo iudam z silam. qui z ⁊ ip † ſ que in epistola cōtinent. ſ que barnabas et paulus.
si vobis verbis referent † eadem. † ſ quibus nihil visum ē sine spiritu.
Visum ē enim spiritui sancto z ⁊ no bis nihil vltra imponere vobis † ſ obtuetatē et tpantiam docet talis institutio
oneris q̄ꝫ hęc necessaria: † vt absti neatis vos ab immolatis simulacrorū. z sanguine suffocato. z fornicatione. † a quibus custodiētes vos bene agetis. valete. Illi igiť † ſ secundū qđ dictum est supra. placuit apostolis et senioribus ꝛc.
† dimissi descenderunt antiochiaꝫ † ſ barnabas et paulus
z congregata multitudine † tradide † ſ antiochie fideles ex gentibus
runt epistolaꝫ. Quam cū † legisset † ſ quia dictum est. visum nobis est nihil ipone re oneris.
gauisi sunt † sup consolatione. Iu † ſ excepto paulo. et barnaba.
das autem z silas. † z ipsi cum es † ſ doctrina et futurorum denūciatione ⁊ ſ vt in epistola dixerunt vobis referent eadem. ⁊ ſ cōsolatione illa quā diximus.
sent ꝓphetę. ⁊ verbo plurimo ⁊ cō † ſ in fide euāgelii preter legem.
solati sunt fratres. z ⁊ firmauerūt

faciat. H ē ꝓceptū dilectionis ꝓmi. qđ est inferꝰ. Alterū ē superius. Omnia quecunq̄ vultis vt faciāt vobis homines: ita z vos illis facite. p vnū malicia cōpescit. p aliud benignitas ꝓpagatur Quasi vo adhuc rudibus supius non imponit. sed vt casti sint z abstineāt ꝛc. z seq̄t.
Moyses enim a tē. ꝛc. B. Id ē. Et si ꝓceptoꝝ acerbitate nō grauent a nobis ꝓcedente tamē tempore. dum frequentꝰ ad lectionē legis z ꝓphetarum ꝙuenerint. paulatim vitę instituta. z seruādę inuicem dilectionis iura suscipiēt. Primitiuā em̄ ecclesiam adhuc iudaizantem hic sabbatis celebrasse ꝓstat.
Tunc placuit. ℟ Dicente petro. narrātibus barnaba z paulo. iudicante iacobo hierosolimo z episcopo. merito placuit sententia.
Placuit mittere antiochiam. ℟. Missi a christo legati sanoꝰ possunt mittere legatos.
Apostolis et se. ꝛc. Apostoloꝝ communis titulus ꝓponit ne aliqua dissensionis relinquať occasio.
Fratribus ex gētibus. ℟. Primū stili beneficiū ē. q̄ apostoli gētiles vocāt fratres. i. vnius dei filios.
Salutē. ℟. Eclipsis ē. vel latitudine charitatis omne verbum angustiꝰ ē. z ideo nullū verbū ponit. vt omnia simul bona eis velle intelligant.
Euertentes aīas B. In greco euertentes anias vestras. dicētes circūcidi oportet. z obseruare legem quibꝰ nō mādauimꝰ.
Visum est Id ē. placuit. Spiritui sancto. Qui arbiter sne ptātis vbi vult spirat. z quę vult loquitur. Et nobis. non solū voluntate nra ß ī stinctu eiusdem spūs.
Spiritui sancto. ℟. Et nobis humano q̄dē sensu. ß sano.
Quaꝫ hęc necessaria. ℟. Hęc necessaria sunt sine quibus nō ē sal

sed circumcisio necessaria nō ē·z ea quę vobis fieri non vultis alij ne faciatis.

Visum ē silę. ℟. Materia ē futuri sermonis·solus aūt iudas abijt hierusalem

Demorabantur anti. ℣. **Post aliquot di.** ℣. B. His autē diebus impletū est qđ apostol⁹ ait·Cum venisset cephas antiochiam in faciē eius restiti.

In opus nō debere re. B. Quoniam in fronte acies sp̄ituēs nimis tepide steterat·merito paulus cum abijcit·ne illius quasi p̄tagione alioꝝ vires corrumperentur.

Dissensio. Non in hoc delinquebant·qz non omnis p̄motio ē peccatum·sed irrationabilis·z q̄ iuste ñ fit.

Assumpto marco. B. Qui affinitate sibi cōiunctus erat. legunt eū fuisse p̄sbrm·Barnabas a paulo dimissus p̄riam insulam repetyt· z nihilominus opus euāgelij sibi iniunctū exercuit.

Electo sila. ℟. Ad hoc remanere eū fecit dominus·iuxta illud·visum ē autē silę ibi remanere vt paulo cooparet·sicut marc⁹ barnabę·fuit eīm in b̄ diuinum consilium.

C. .XVI.

Vidue fide. ℟. Vel iudeę z iudeā eū fuisse apparet ex b̄ qđ ait patre gentili.

Circūcidit eum. Non q̄ figurę legis post veritatē euāgelij aliqđ vtilitatis afferrēt·ß ne p occasionē gentiū iudei a fide recederēt·q̄bus vmbra vetus paulatim tollēda erat·sicut gētibus ydolatria. Legales ꝛo vmbrę·qz a dño īstitutę iterdū ab aplis illo tpe sunt vsurpatę p̄ declinanda iudeoꝝ pfidia·gētilis aūt īstitutio a sathana repta a sāctis nūq̄z ē recepta

† Sin antiochia ·i· Siudas z silas Sabire permissi in hierusalem.

Facto autem † **ibi tempore:** ·i· **dimissi sunt cuz pace a fratribus ad** † Sapostolos. **eos qui miserant illos. Visum ē autē silę ibi remanere. Judas aūt solus abijt hierusalem. Paulus autem z barnabas demorabant** † Sde moribus pfectis ·i· Schristū z regnum celeste. **antiochię:** † **docentes z euangelizantes cum** Sdoctoribus **alijs pluribus verbū** Snō suum. **domini. Post aliquot autē dies dixit ad barnaban paul⁹. Revertentes visitemus fratres p vniūersas ciuitates in quibus p̄dicavimus verbū domini** † Svtrū firma sit fides eoꝝ an nō. **quomodo se habeant. Barnabas autē volebat secuz assumere z iohannē qui** Sin comitatu suo. **cognominabat marcus. paulus** † Sdicens nō debere assumi vel suscipi ·i· Sbarnabā ·i· S iohannes a pāphilia discedens reuersus ē hierusalem. **aūt** † **rogabat** ·i· **eū·vt** ·i· **q̄ discessisset ab eis de pamphilia·z nō isset cū eis in opus:** † **non debere recipi.** † Sne rudes adhuc grauarenē. **Facta est autem dissensio·ita vt** † Snō vicio cōmoti·sed spiritu īstigati sepantur vt pluribus p̄dicēt. † **discederent abinuicez. Et barnabas quidem assumpto marco: navigaret cipruz. Paulus vero elegens** † Sdimissus vel cōmendatus. **to sila p̄fectus est:** † **traditus** † Sspūisancto. † **grę dei a fratribus. Perambulabat autem** † **siriam z ciliciā·confirmans** † Sque iam fundata erat. **ecclesias: p̄cipiens custodire p̄cepta apostoloꝝ z seniorū.**

Peruenit autē in derben z listram.

C. .XVI.

Ecce discipulus quidam erat ibi Sbñficus iterp̄etat. **nomine thimotheus·filius mulieris vidue fidelis·patre gentili. huic testimonium bonū reddebāt qui in listris erant z ychonio fratres. hunc voluit paulus secum p̄ficisci·z assumens circūcidit eum** † S ℟·iudeis factus sum iudeus vt eos lucrifacerem. † **propter iudeos qui erant in illis** † Slistris z ychonio ·i· S z filius eius incircūcisus non traderet dogma circūcisionis·z nō volueram circūcidi. † **locis. Sciebāt cīm omnes q̄·i· pater eius erat gentilis·Cum autem ptransirent ciuitates: tradebant** Sstatuta. **eis custodire dogmata quę erant decreta ab apostolis z seniorib⁹ qui erant hierosolimis. Et ecclesię** † Sin his qui ante crediderāt ·i· Sin his qui conuersi ad fidem baptizabantur. **quidem** † **p̄firmabant fide:** † **z abūdabant numero quotidie. Transeuntes aūt frigiam** † **z galathię re-** † Sin qua sunt galathe·sic nomīati a cādore coꝝpoꝝ z interp̄etantur lactei· † Squi p̄sciebat hoīes asie ñ modo credituros **gionē: vetati sunt** † **a spiritusancto** † Sminore quia fere omnes p̄dicte ciuitates z regiones in maiore asia sunt. **loqui verbum** † **in asia. Cum venissent** † Sque ē in europa·tunc cīm de asia trāsierunt ī europā ·i· S. rursus in asiam. **ad mysiam·** ·i· **tentabant ire in** † **bithiniaz: z non p̄misit eos** † Ssaluatoris·quia nō erāt salutē recepturi. † **spiritus ihesu. Cum autem ptransissent** † Sin qua erat apertū fidei hostiū. **mysiam: descenderunt troadem: z visio p̄ noctem paulo ostensa ē. Vir macedo quidā** † **erat stās** † Sex forma humana. **z** † **deprecans eum z dicens: Trānsiens in macedoniā·** † **adiuua nos** † Svelox obedientia p̄ statim notatur. **Ut autē visum vidit·** † **statim quę** † Shic lucas ostendit se fuisse comitē pauli. **fuimus** † **p̄ficisci in macedoniam· certi facti q̄ vocasset nos domin⁹ euangelizare eis. Navigantes a troade** † Splenis velis. † **recto cursu venim⁹ samothraciam·z sequēti die neapolim· z philippis quę est p̄ima partis**

ductos frēs·fal·zc.

Ra. P̄opter iudeos ne ipsuz p̄sequerent· vt hīmotheū. ne offensi a fide alienarent.

Custodire dog. decre. ab apo. ℟. Non p̄dicabant qđ ipsi fecerāt·sed qđ p̄pter voluntatem dei apostoli decreuerant Et ē exemplū recte docēdi·etiā qđ ñ feceris.

R. In figura hui⁹ facti fęminalibus inducebant sacerdotes· vlut seminaturi op⁹ nō facturi.

Ecclesię quidem ℟. Hoc est de sępe dictis capitulis q̄ narrationibus inserunt.

Vetati sunt. ℣. B. Terribilis deus in p̄silijs sup filios hominum. Quidam se magistrū sequi p̄ omnia p̄mittit: nec p̄mittitur. Alter sequi iussus·sepelire patrē. phibet. Invitus ac repugnans trahit saulus. Cornelio p̄cibus z elemosinis insistenti·vlut remuneratōnis vice via salutis ostenditur. z deus qui novit corda·beneficij gratia doctorem remouit ab asia·ne sanctuz detur canibus·z cor iniquū de p̄empta p̄dicatōe grauius indicet.

Tentabant ire. sed non permisit eos spi. ℟. P̄mittunt apostoli velle·sed nō ire·vt appareat infirmitas hūana z q̄ diuino cōsilio sit subdita dicēs: fiat voluntas tua. Referunt etiā, quincię a quibus apostoli detantur· vt alij p̄dicent in eis· vt iohannes z philipus in minori asia euangelizauerūt. lucas in bythynia·zc.

Vir macedo. Angelus illius gentis assimilatus viro macedoni: p̄prietate līguę vel forma speciali·vel indicio verbi.

Adiuua nos. ℟. Hoc ex p̄sona hoīs dictum: nō cīm angeli hūano auxilio indigēt Vel hoc dicit angel⁹ p̄pter illos q̄b⁹ p̄sidet: vt baptizent z salui fiāt. Dicēdo adiuua nos·ondit macedones vel p̄ angelos a deo inspirari·vel aliqs doctores ecclesie fuisse docuisse docuisse doc

Colonia.B. Est quę defectu indigenarum nouis cultoribus implet. vnde a cultu agri colonia dicta ē.

Aliquot dies cōferentes. In quibusdaz libris inuenit pferētes verbū domini die sabbati.

Purpuraria.B Regina induta regali purpura.vel purpurę textrix.vel purpurā vendens.significat ecclesiam.quę purpurā vendit:dū sanguinez pro christo fundit.vt vitam mercari possit.

Purpura recte sanguinem colore z natura designat.quia de sanguine cōchilioz ē pfecta.Lidda aplūm cū socijs suis domū introire coegit.qz repulsam ꝓdicationē a indeis.ecclesia deuoto corde suscepit.

Coegit nos.R. Hic dat exemplū vel duo exēpla dantur. vnū hospites cogēdi alterum ad nup quer sos intrandi.

Puellam habē. spiri.phi.R. Phiton nomen maligni spiritus.p quem phitonissę hoc agunt vt mortuos ad locutionē z diuinationem incantatione suscitēt.

B. De phitonica diuinatione in libro regum inuenit.vbi rogante saule phytonissa.vl animā samuelis vel p ea potius spiritū imundū euocauit ab inferis.qđ genus magicę ab apolline phitio reptum.z ab eius cognomīe dicit sic vocatū.cui hebręū etiam nomē pgruit:qz phitona os abissi dicit.

B. Qui purpurariā ecclesię adunauit. ipse phytonissam immundo ore magnalia dei ꝓdicantē districte puniens arte sua priuauit.hęc est em̄ potestas aplorum vt quę ligauerīt sup terrā: sint ligata z in cęlo.z econuerso.

Subsecuta pau. Ra. Quānis obuiasset.non in facie sed post eos clamat.femineaz seruās pudicicią

† Svenientibus a mari prima occurrit.
†macedonię.ciuitas colonia.Era
mus autē in hac vrbe diebus ali
† Scōsiliando vel cogitādo.
quot†pferentes.Die aūt sabbato
rum egressi sumus foras portam
† S.i.locus aptus locutioni predicatiū.vel predicationi orantiū.
iuxta flumen.vbi videbaī†oratio
† Sostendit qz orationē vocauit locutionē.
esse:z sedentes †loquebamur mu
lieribus quę conuenerant. Et quę
dam mulier nomine lidda.purpu
† Splebis illius ciuitatis †.† Snatura.vel lege audata a iudeis.
raria ciuitatis†thyatirenoz†.† colēs
Sverū
deum audiuit:cuius dominus
† Shostiū fidei †.† Sdiabolus corda claudit.sed deus aperit.
†aperuit†.† cor intēdere his quę dicebaī a paulo. Cum autē baptizata esset z domus eius.depcata
† S.i.si digna sum.vt in me habitet deus z maneat.introite et manete.
est dicēs:†Si iudicastis me fide
† Sin domos gentiliū nō pfueuerāt itrare causa iudeorum.
lem domino esse.itroite†in domū
† Smansione alicuius iterualli.
meam z†manete:z coegit nos.Factum est autē euntibus nobis ad
orationē.puellam quandā habē
tem spiritum phitonē obuiare no
bis:quę quęstum magnuz prę̄sta
† Sdiuinationis precio.
bat dominis suis†diuinādo. hęc
subsecuta paulum z nos:clama
† Scuius sint humiles.tm excelsus ē eorū deus.cuius serui sunt.
bat dicens.†Isti homines serui
† Sseruos dei et deum eiusq doctrinā breuiter laudat.
dei excelsi sunt:†qui annunciant
vobis viam salutis. Hoc autem
† S.i.clamabat.aut p bonū nature.aut deo cogēte per spiritum phitonicū †. † Sillam a diabolo possideri.
†faciebat multis diebus.†Dolēs
† Squia post eū clamabat.
autē paulus.†z conuersus dixit spi
† Spotestate nō aduro ore †. † Snō meo.
ritui:†Pręcipio tibi in†.†noie ihe
su christi exire ab ea. Et exijt eadē
Spuelle
hora. Uidentes aūt domini eius
Svel spūs.
quia exiuit spes quęstus eoz.ap
prehendētes paulum z silam perduxerunt in forum ad principes.
z offerentes eos magistratib9 dixerunt: hi homines conturbant ci

† Squi mali sūt.vel captiui.vel alterius legis
uitatem nostraz†cum sint iudei.z
† Sfidem ihesu christi.in cuius nomīe phitonicus exierat spiritus
annunciāt†morem.quē non licet
Sauditu Sactu
nobis suscipere neqz facere:cum
† Squi meliores iudeis.vel communi.vel dissimilis legis.
simus†romani.Et cucurrit plebs
aduersus eos z magistratus:z scissis
Salterū ad abolitionē.alterū ad penā spectat
tunicis eorum iusserunt virgis
eos cędi. Et cum multas plagas
eis intulissent.miserunt eos in car
cerem:pcipientes custodi vt diligēter custodiret eos. Qui cum tale pceptum accepisset.misit eos in
teriorem carcerē:z pedes eorum
† Smedia nocte surgebā.ad pfitēbi.
strinxit lingno.†Media autē no
† Svel hymnū dicebant.
cte paulus z silas adorantes†lau
† Spaulū et silam.
dabant deum:z audiebant†eos q̄
† Svincti †.† Sad timorē incutiendum.et ad hostia carceris apienda.
in†custodia erant.†Subito vero
terremotus factus ē magnus.ita
vt mouerentur fundamēta carceris:
† Smagna virtus orationis.qua omīa hostia interiora.s.et exteriora apiuntur.
z†statim apta sunt omnia hostia z
† Snon solū pauli et sile.sed et aliorū vinctorū
†vniuersorum vincula soluta sunt.
† Sex terremotu magno.
†Expgefactus autē custos carce
ris.z videns ianuas aptas carce
ris.euaginato gladio volebat se
interficere:estimans fugisse vinctos.Clamauit autē paulus voce
magna dicens:Nihil feceris ti
† Svincti quos custodiebas.
bi mali:vniuersi enim †hic sumus
Sa ministris.
Petitoqz lumine introgressus est
z tremefactus,pcidit paulo z sile
Sde carcere
ad pedes.z,pducens eos foras
† Shonorare eos incipit.plusqz decuit †. † sentit se hactenus male fecisse
ait:†Domini.†quid me oportet fa
cere vt salu9 fiam:At illi dixerūt:
† Snō i multos dños.vt de nobis dixisti †. † Ssalvatorē nunciāt illi qui querebat salutē.
†Crede in dominū ihesum:†z sal
† Snō tu solus.sed etiā Scredens in ihesum.
uus eris tu z†domus tua. Et locu
† Snō vnus tantum.sed ambo pre gaudio.quia hostiū fidei aptum erat illa hora noctis.vel ostēditur equitas benefaciēdi.
ti sunt†ei verbū domini cum om
nibus qui erant in domo eius.z

Isti homines.
B. Non ē voluntatis ista pfessio.sed timore spūssancti cogēte vera spūs mēdax loquit.nō ausus luce presente suas tenebras celare.

Pręcipio tibi exire.ꝛc.quia exiuit ꝛc.B. Barien qui fidez impugnabat.arte priuatū excęcauit.hāc quę puella licet mētem vera loquebatur:arte solūmodo priuauit. quia indignū erat: vt verbū euāgelij spiritū immundus nunciaret Exire.z silere.pcepit. qz dęmones z cum tremore debent deum cōfiteri: non laudare cū gaudio.

Cum simus romani. B. Jam decretum erat a romanis.ne qs deus reciperet:nisi appbante senatu.

Miserunt eos in carcerem.R. Et p hoc maior virtus ē liberātis.Ad idē spectat z qđ sequit.misit in interiorē carcerē z pedes eorum stirinxit ligno.

Media aūt noc. ado.Grandū ē media nocte.z in periculis seruāda diligētia orationis.

Terremotus fa. est mag. ꝛc.B. Deotio orantium z virtus orationis expimitur:qz illis in carcere hymnos canētibus laus eorum terrā mouet carceris fundamenta pcutit.hostia apit.catenas uinctorum soluit

All.Qui omne gaudium extimat cū in tētationes varias incident.libenterqz gloriatur in infirmitatibus suis.vt in eo habitet virtus xpi.hic cū paulo z sila in carcere deū laudat:dicēs cū pphēta.Tu es refugiū meum a pssura q̄ circūdedit me.exul.mea.ꝛc.

Cla.vo.mag.Nihil fece.ꝛc.R. Magna vox ē.q̄ scientia occultorum declarat nouerat em̄ etiā intentionis illū q̄ volebat seipm interficere.z inimico custodi pcepit.

Procidit ꝛc.R. Propter potentiaz z

scientiã · potẽtia quia terrẽmotu hostia sũt apta · scietia: quia cognouit paulus cur se vellet interficere · ideo ꝑ omnibus paulo ꝛ si lẽ, pcidit ad pedes.

Lauit pla. et ba. B. Pulcra varietas quib plagas vulneris lauit · p eos plagas criminis amisit.

Continuo. R. Velocitas obediẽtię signatur · nescit tarda molimina spiritussancti gratia.

Cunctꝫ perdux. ẽc. appo. eis mẽ. Ra. Optimũ vtriusqꝫ exemplũ ingressus domus ꝛ mensę appositio.

tollens eos in illa hora noctis ·
† Sde quibus dixerat. ꝛ cũ multas plagas eis intulissent Slauans lauatus ẽ.
†lauit plagas eoꝝ: ꝛ baptizatus ẽ ipse ꝛ omnis dom⁹ eius ꝙtinuo.

Cunctꝫ pduxisset eos in domum
† Sbaptismate accepto spiritalis fructus sequit̃ .i. leticia.
suam · apposuit eis mensaz: ꝛ †lęta tus est cum omni domo sua · credens deo. Et cum dies factus esset: miserunt magistratus lictoꝛes
† Shoc custodi dicitur Sne plures credant Squasi despectos.
dicentes: †Dimitte homies illos. Nunciauit autez custos carceris verba hęc paulo: ꝙa miserunt magistratus vt dimittamini · Nunc igit̃ exeuntes: ite in pace. Paul⁹ autẽ dixit eis: Cęsos nos publicę
† Ssine reatu certo a iudicibus plato ·ꝛ· S cẽsum ꝓfessos.
†indamnatos †homies romanos
† Socculta displicebat electio · qꝛ publica fuerat flagellatio.
miserunt in †carcerẽ: ꝛ nunc occulte nos eijciunt. Non ita: sed veniant ꝛ ipsi nos eijciant. Nunciauerunt autẽ magistratibus lictoꝛes
Sad hoc qꝛ dixerat paulus.
verba hęc. †Timueruntꝫ audito ꝙ romani essent: ꝛ venientes deꝓcati sunt eos · ꝛ educentes rogabant vt egrederent̃ de vrbe. Exeuntes autẽ de carcere · introierũt
† Sregionẽ ·ꝛ· Schristianis i lidia puersantibus ·ꝛ· S apostoli. S aduentu suo exẽplo ꝛ doctrina
ad †lidiam: ꝛ visis †fratribus †con
Spost verbũ psolationis.
solati sunt eos · ꝛ pfecti sunt.

C. .XVII.

QVm autem
† Snomina sunt ciuitatũ
ambulassent †amphipolim ꝛ apolloniam · venerũt thessalonicã: vbi erat sinagoga iudeo
Siudeoꝝ vel pauli.
rum · Secundum consuetudinez autem paulus introiuit ad eos · ꝛ per sabbata tria disserebat eis de scripturis: adapiens ꝛ insinuans quia christum oportuit pati · ꝛ resurgere a mortuis. ꝛ quia hic est

C. .XVII.
De scripturis ẽc. B. Vtunctꝫ piter de scripturis insinuat scilicet · quia christum pati · ꝛ resurgere oportuit · ꝛ ꝙ passio ac resurrectio ad nullũ alium nisi ad ihesum ptineret · iudei eñ ꝙ passionẽ ꝛ resurrectionez negare non poterant · antichristũ expectãtes ea ad ihesum ptinere contradicebant · ꝛ iõ paulus nõ modo christi misteria ꝓdicat · ꝫ docet in christo ihesu omia esse ꝓsummata.

ihesus christus · quem ego annũcio vobis. Et quidam ex eis crediderunt: ꝛ adiuncti sunt paulo ꝛ
† Sdeum · iudeis. s. religiosis ·ꝛ· Squi prius non colebant.
silę · ꝛ de †colentibus ·ꝛ· gentilibusqꝫ
† Sideo mulieres prius credũt · vt viros facilius trahant
magna multitudo · ꝛ †mulieres nobiles non paucę · zelantes autem
Sillos qui crediderãt.
iudei · assumẽtesqꝫ de vulgo viros
† Sppter turbatũ sensum ·ꝛ· Sed ꝙuentũ commouent.
quosdam malos: †turba facta ·ꝛ· cõ
Sthessalonicã.
citauerunt ciuitatem. ꝛ assistẽtes
Sviri fideles Spaulũ ꝛ silã.
domui iasonis · quęrebant eos ꝓducere in populum. Et cum non
† Sputãtes eos esse occultatos.
†inuenissent. trahebant iasonem ꝛ quosdam fratres ad principes ciuitatis · clamantes quoniam hi qui vrbem concitant · ꝛ huc venerunt quos suscepit iason: ꝛ †hi omnes contra decreta cęsaris faciũt
† Sapostoli ꝛ eoꝝ susceptores.
regem alium dicentes esse ihesuz
† Sipsi prius pcitati pcitãt plebẽ.
†Concitauerunt autem plebem ꝛ
† Setiã pcitauerũt cũ plebe prĩcipes.
†prĩcipes ciuitatis audiẽtes hęc
† Sqꝫ negauit se suscepisse · vel penitentiam professus est.
Et †accepta satisfactione a iasone
† Squi defendebãt ꝛ excusabãt ·ꝛ· Siasonem et ceteros.
ꝛ a †cęteris dimiserunt ·ꝛ· eos. Fratres vero ꝓfestim per noctem di
Sciuitas est
miserunt paulũ et silam in beroã.
† Sfortitudo fidei ostendit̃ · quia nec ꝑ iudeoruz ꝓsecutione loqui cessant.
†qui cum venissent: synagogam iu
† Squi susceperũt eos in beroam
deoꝝ introierunt. †Hi autem
† Sgenere vel animo · qui verbo audiendo ꝛ scrutando instabãt.
erãt †nobiliores eoꝝ qui sunt thessalonicę: qui susceperunt verbum cuz omni auiditate · quotidię scruSde beroensibus.
tantes scripturas si hęc ita se haberent. ꝛ multi quidez crediderũt ex eis: ꝛ gentilium mulieruz bone
Svel virorũ:
starum · ꝛ viri nõ pauci. Cum aũt
Squi erant
cognouissent i thessalonica iudei
† Squi erat dux verbi.
quia ꝛ beroe ꝑdicatum est a †paulo verbum dei: venerunt ꝛ illuc

Et de colentibus gentilibusqꝫ. Id ẽ. Et de his q̃ gentilẽ ritum iudaismo mutauerũt · ꝛ de his qui gẽtiles pmanserãt · multi ad christũ ꝓfluebãt Ra. Prima causa malicię: q̃ de vulgo: Secũda q̃ ꝛ mali erant pręe vulgo.

Trahebant iasonẽ ẽc. B. In greco iasonẽ ꝛ quosdam alios fratres. vnde itelligendum ẽ iasonẽ fratrem ꝛ fidelẽ fuisse.

Regem aliũ. R. Pręter cęsarẽ · qđ cõtra decretum cęsaris erat. vnde in euang. Omnis qui se regem facit · ꝓtradicit cęsari. apostoli vero ꝓtradicebant · christũ regem esse iudeoꝝ. i. ꝓfitentium. vnde ꝛ iudei ipsuz christũ accusabãt

A paulo. Qui erat dux verbi · ꝛ ideo · postea solus dimissus ẽ · vt iret de macedonia ad mare.

Profecti sunt ꝛc. ℟. Ab athenis·fratres illi q̄ duxerũt paulũ. Qui dam de sila dictũ putãt·ꝛ timotheo q̄ de macedonia ad paulũ pfecti sint **Epycurei. ℟.** Vocantur ab autore suo·q̄ dicit voluptatis assertor Stoyci grece:latine elementa qui ꝓtendebãt paria esse peccata.i.oñe pec catũ vniforme esse.

Be. Epycurei pceptoris sui traditio nem secuti.felicitatem homis in sola volu ptate corpis.Stoyci in sola animi virtute posuerũt. Qui iter se dissidẽtes·aplm vna nimiter ipugnant:qa hominẽ docebat bea tum esse in aña ꝛ cor pore·nõ in p̄senti·nec ex se·sed ex gratia dei p ihesum christum in resurrectione.

Quid vult semi nator ꝛc. Semini uerbius ẽ qui verbuꝫ seminat. Vel semini uerbius .i. sermologꝰ quia semen ẽ verbum dei·vnde·si vobis se mīauimꝰ spiritalia ꝛc **Aug.** Legimꝰ pau lũ apostolũ dictũ fuis se seminatorẽ verboꝝ qd̄ dictũ ẽ ab irriden tibus·sed nõ respuen dum a credentibus. erat quippe seminator verboꝝ; ℔ messor mo rum· Et nos licet par uuli·nec illi cõparãdi in agro dei (qd̄ ẽ cor vestrũ)seminamꝰ ver bum dei expectantes vberẽ frugem vel fru ctum de moribꝰ vr̄is·

Alii uero demo niorum. ℟. Aiu deis audierunt voca bulũ demoniorum esse abominabile·ꝛ ideo huic abomīationi cõ parãt doctrinã pauli vel iudei sũt qui hoc dicunt.i.saducei.

Ad ariopagum. Ra. Nomẽ ẽ curie aput athenas·dictuꝫ ab ydolo martis·qd̄ aput eos arios vocat **Viri athenie. ꝛc. Quod.igno.col. hoc annũcio. ꝛc.** Rñdet ad hoc qd̄ di xerant vel p̄miserant. Noua quędã infers· q·d· Noua quę ifero iter vtera vr̄a habe tis.hoc aũt dicit ad p suadendũ ne quasi noua refutent sua verba.

Ignoto deo ℟. Id est.Vero deo·quẽ nemo nouit vt ẽ. Nemo eñ nouit filium nisi pater:neqꝫ patreꝫ nisi filius.ꝛ iuxta hunc sensum·a paulo ignotus deus dicit. Aliter aũt ex eoꝝ sensu ignoto deo dedicata ẽ hec ara .i.illi deo quẽ gẽtiles ignorãt. Ergo vel scriptũ erat·ignoto deo dedicata ẽ·sive aliquid simile qd̄ tacet: vel simpliciter scriptũ erat ignoto deo.

B. Notus in iudea deus·sed nõ receptus. Ignotus achaię deus· q̄uis· ꝑ multa quęsitus·ꝛ ideo qui ignorat ignorabit. Quaricatoꝛ dãnabit. neu ter immunis a culpa. sed excusabilioꝛ qui fidẽ nõ obtulit christo·quẽ nescie bat: q̄ qui manus intulit christo quẽ sciebat.

Deus qui fecit ꝛc. B. Nota ordinem huius disputationis. quia ꝓmo vnũ deum au ctoreꝫ mũdi omnium q̄ docet esse·i quo vi uimus mouemur ꝛ su mus cuius ꝛ genꝰ su mus·vt non solum ꝓ luce ꝛ vita·sed etiã ꝓ cognatiõe generis di ligẽdus ostendat. po stea opinionẽ quę est de idolis ratione de struit·q̄ mũdi ꝓditor ꝛ dñs tẽplis saxeis ñ includat. q̄ largitor omīs beneficij sangui ne victimarũ ñ egeat. q̄ hominum creator ꝛ omniũ gubernator non possit manu boīs causari.postremo do cet deũ·ad cuius ima ginẽ ẽ factus homo· nõ esse simlẽ metallis Erroꝛi remediũ dicit penitendi studiũ. Si aũt ꝓmo destrueret cerimonias idoloꝝ: gentes nõ audirẽt eũ. Cum ergo vnũ deuꝫ ꝑsuaderet·adiunxit: ꝑ christũ salutẽ nobis datã. magis tamẽ cũ nominans hominẽ q̄ deum·incipienseꝫ ab illis quę gessit in cor pore·supra hominem ostẽdit esse; qui victa morte resurrexit.pau latim eiñ fides crescit: vt cũ supra hominem esse monstraret: deus credat. Non interest quo quiseꝫ credat or dine.nõ in primis pfecta querunt; ℔ de ini tijs ad pfecta ascẽdit.

Et uno omne ge nus hominũ. B In greco ex vno san guĩe·quia sanguis p paginem carnis desi gnat:ꝛ p carnẽ homo itelligitur.

In ipso enī uiui mus. Aug. Quia id opatur in nobis·q̄ viuimus·mouemur·ꝛ sumus.ꝛ hoc opus est quo ꝓtinet omnia·qa eius sapiẽtia ptingit a fine vsqꝫ ad fi.fortiter·ꝛ dis.o.s.per hanc

† ſ nõ vt firmiter crederẽt·sꝫ tm̄ mirarent ſ ido ꝛ pauci de doctrina iterrogabãt qualis sit vt cre derent.

bant: nisi† aut dicere·aut audire

aliquid noui. Stans autẽ paul⁹

in medio ariopagi·ait: Viri athe

† ſ vel hoīm genera·vel ꝓ omnia dogmata.

nienses† ꝓ omnia quasi superstitio

† ſ vel video ·i· ſ ideo supticiosos vos iudico· quia pteriẽs ꝛc.

sos vos† iudico. ·i· Pteriens eñ

† ſ deoꝝ qui vobis sunt noti ·i· ſ preter aliorũ deorum aras.

ꝛ videṡ† simulacra vestra·i· inueni

† ſ singulis aris titulus imponebaṫ indicãs cui dedicate essent ·i· ſ quasi ignoto deo dedicata ẽ hec ara.

ꝛ aram·in† qua scriptuꝫ erat ·i· igno

† ſ vt ara cõtineẽ ·i· ſ quia arã eius habetis.

to deo·Quod ergo† ignorates ·i· co

† ſ nõ noua vt dicitis·sed hoc idẽ illud·s·ignotũ ·i· ſ vt nõ sit ignotus deus.

litis: † hoc ego† annuncio vobis·

† ſ ꝓ creaturaſ creatorẽ notificat ·i· ſ fructus et habitatores celi et terre.

† Deus qui fecit mundũ. ꝛ† omnia

† ſ mundi qui significaẽ celi et terre nomine.

que in eo sunt·hic† celi ꝛ terre cum

† ſ nõ paruo loco claudit·nec varus coloribus distinguitur.sicut simulacra.

sit dominus·nõ† manufactis tem

† ſ sit ſ quasi facientiũ eum.

plis habitat·nec† manibus huma

† ſ ad hoc vt colatur vt deus.

nis colitur† indigens aliquo:cum

† ſ animã quã inspirat ·i· ſ acrem.

ipse det omnibus† vitam ꝛ† inspi

ſ hoīe ſ adã

rationem·ꝛ omnia. fecitq̄ ex vno

omne genus hominũ·inhabitare

sup vniuersam faciem terre·desi

† ſ etatũ et regnoꝝ ·i· ſ.i. fines gentium sin gularum..

nies† statuta tempora·ꝛ† termi

† ſ fide ſ ad hoc fecit genus humanũ vt q̄rat deũ

nos habitationis coꝝ·† quęrere

ſ charitate

deum·si forte attractẽt eum vt in

† ſ queritur ab hoīe q̄nus sit,ppe.

ueniant: † q̄uis non longe sit ab

vnoquoq̄ vestrum·In ipso enim

† ſ vtraq̄ vita ·i· ſ vtroq̄ modo sc̄z motu men broꝝ ꝛ discursu locoꝝ ſ corpaliter siue spiri tualiter.

† viuimus ꝛ† mouemur ꝛ sumus:

dispositionem in illo viuimus·moue·ꝛ su.qd̄ si hoc opus suum rebus sub traxerit:nec viuemus·nec mouebimur·nec erimus.

Aug. In bis que creauit ostendit deus indesinẽter opari.neqꝫ eñ tãq̄ eius substantia·sic in illo sumꝰ·sicut dicit vitã habere in semet ipso. Sed cum aliud simus q̄ ipse·nõ aliud in ipso sumꝰ:nisi q; id opatur q̄ viuimus mouemur ꝛ sumꝰ·ꝛ paulo post·nõ celũ ꝛ terra ꝛ omnia que in eis sunt·vni uersa.s.spiritalis ꝛ corpalis creatura in se ipsa manet:sed in illo de quo dr

in illo viuimus·mouemur·z sumus.quia si pars potest esse i toto cui⁹ ps ē: ipsum totū nō ē nisi in illo a quo ꝓditum ē.neꝝ hoc secundum corpus dicitur·quia z de mundo similiter posset dici:in quo sum⁹ mouē·z ui· Ideo de mente quę ad imaginē dei accipiendū est quodam modo excellenti z intelligibili. quia quid nō ē i ipso ·de q̄ dr·ex ipso z per ipsum · z in ipso sunt omnia.

Sicut et quidā uestrorū poetarū. Bis qui ꝓphetas nō recipiebāt · nō moysi nō ysaię· vl' alicuius ꝓphetarum·sed autoꝝ suoꝝ loquit' testimonium:versum arati ponens . z de falsis eoꝝ quibus ꝓtradicere nō poterāt:suā veritatē ꝓbeuat z cōfirmat.

Ipsius enī et genus. De arato poeta hoc sumptū ē testimoniū . nō de diuina pagina ne noua videatur inferre

Genus ergo ꝛc. non debe. ꝛc. R. Homo i medio ē·bōs deum supiozē·aurū z argentū cū ceteris huiusmodi inferiora · q̄ nō debēt ei ꝓparari.

Despiciens. R. Id ē. Ignoscens vt venialia.z tūc despiciens·i·indigna iudicās sua noticia.

Fidem prębens omnibus. R. Resurrectōnis suę exemplo.vel statuit iudicare: z post sic iungēdum ē fidem ꝓbens oībus q̄ resurgent.

Dionisius. B. Hic ē dionisius qui postea episcopus corinthiozū ordinatus bene rexit ecclesiā . ad cuius utilitatē etiam multa reliquit volumina·cognomē a loco:cui ꝓerat accipiēs. Ariopagus ē athenarum curia·nomē trahens a marte·qui grece arios dicit':pagus villa. C. XVIII.

Eo q̄ precepisset clau. discē. ꝛc. B. Hoc iosephus

sicut z quidā uestroꝝ poetarum di
† Snō natura·sed spiritu eius editi·volūtate creati·et adoptione recreati·et ideo rectissime dictū est·genus ip.s.
xerunt. Ipsius em̄ z †genus sum⁹

Genus ergo cum simus dei: non
† Sopus dei no debet adorare opa hominū.
debemus †estimare auro aut argē

to aut lapidi·sculpturę artis z co-

gitationis hominis diuinum esse
Spreterita
simile. Et tempora quidem huius
Squibus ignoratus ē deus.
ignorantię despiciēs deus · nunc
Sp apostolos Sprudentibus Spsone.
annunciat hominibus·vt omnes
† Sin omni loco Snulla persona·nullus locus excipit vel refellitur ·i· Sad hoc ꝓ ista dicta sunt vt penitentiā que ē i corde·agant in ope. ·i· Squia deo nihil futurū ē S dies statutus tanta penitentie est.
†ubiq̄ ·i· pęnitētiā agant: eo q̄ ·i· sta
† Sintroducit qđ oderāt illi qui resurrectionem mortuoꝝ nō credebāt·
tuit diem in qua †iudicaturus est
† Snō secundū psonarū acceptionē ·i· Shomine vero virili vel forti Schristo . pater nō iudicat quēq̄·sed omne iudiciū.d.f.
orbem †in equitate ·i· i viro in quo

statuit·fidem ꝓbens omnibus su

scitans eum a mortuis. Cum audissent autē resurrectionē mortuorum·quidam quidem irridebant·
† Squasi id dicant modo non credimus ·nec respuimus.
quidam vero dixerunt: †Audiemus te de hoc iterum. Sic paulus †exiuit de medio eoꝝ. Quidā
† Snō remanentes ex timore.
vero viri †adhęrentes ei credide-
† Sindex curie illius cui nomē ariopagus.
runt:in quibus z dionisius †ariopagita·z mulier nomine damaris

z alij cum eis.

C. XVIII.

Spaulus

Post hec egressus ab athenis: venit corinthum·z inueniens quendā iudeum nomine aquilā·ponticū genere:qui nup venerat ab italia . z priscillā vxorem eius: eo q̄ precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma .accessit ad eos . z quia eiusdem erat artis·manebat apud eos:z opabatur . Erant aūt

† Sfaciendo tabernacula vel funes .quia scenos grece·latine funis S scene tabernacula dicunt̄ q̄ obumbrant.
†scenofactorię artis . Cum venissent autē de macedonia silas z ti-

Scuāgelii.
motheus:instabat verbo paulus
† Sdeū esse. vel ihesum hominē illū esse christū·.i·deum.
testificās iudeis †esse ihesum chri-
Schristū nō esse
stum. Contradicentibus autē eis
† Seuāgelia ꝓplet preceptū·excutite puluerē ꝛc.
z blasphemantibus·†excutiēs ve-
† Sreatus vestre mortis cadat.
stimenta sua·dixit ad eos: †San-
Sanuā.
guis vester super caput vestrum.
† Sad designandā mundicā ab hoc sanguine excussit vestimenta.
†Mundus ego ex hoc:ad gentes

vadam·Et migrans inde · intrauit
Sgētilis
i domū cuiusdā nomine titi · iusti·
† Shoc nō frustra dicitur·ideo deū colebat.quia de primo legē audiebat.
†colentis deū: cuius domus erat
† Shic ē quē a se baptizatū paulus ait·neminem baptizaui nisi crispum z gaium.
ꝓiuncta sinagogę. †Crispus autez
† Sprinceps illius sinagoge ·cui domus coniuncta erat.
†archisinagogus credidit domio

cū omni domo sua·z multi corinthioꝝ audientes credebant: z

baptizabant̄·Dixit autez domin⁹
† Sprimā ostendit tētationē.
nocte per visionē paulo. †Noli ti-
† Seuangelū ·i· Sveritatē propter timorē.
mere:sed †loquere z ne ·i· taceas·p
† Svobiscū sum vsq̄ ad ꝓsummationē seculi.
pter qđ ego †sum tecuz.z nemo ap-

ponet̄ tibi ·vt noceat te:quoniam populus ē mihi multus in hac ciuitate·Sedit autez annum z. sex

menses docens apud eos verbū
† Sregionis in qua ē corinthus.
dei.Gallione aūt ꝓcōsule †achaię

insurrexeruut vno animo iudei in
† Svbi ꝓconsul sedebat.
paulum · z adduxerūt eum †ad tri-

bunal dicētes: Quia contra legē
† Salterū ihesum·vel deū iudeoꝝ ·sed aliter coli precipit.i.quasi patrē.
hic persuadet hominibus †colere

deum. Incipiente autem paulo
† Siuxta illos ne taceas ꝓpter qđ ego sum tecū
†aperire os·dixit gallio ad iudeos

Siquidem esset iniquum aliquid
Scelus manifestū etiā gentibus z magnū .
·i· Sad iudeos em̄ loquitur.
aut †facinus pessimū o ·i· viri iudei
† Siudex inter vos essem.
†recte vos sustinerem. Si vero q̄

stiones sunt de verbo z nominibus

nono anno claudiꝰ factum narrat.Suetonius dicit·q̄ claudius iudeos roma expulit

Scenofactorię artis. B. Quasi exules z pegrini·tēptoria sibi quibus in via vtant̄ edificāt.

Be. Scenę vel scenomata obumbracula quę sagis vel arboꝝ frondibus vel virgultis veteres cōponebant. Mistice sicut petrus a fluctibus seculi p retia fidei extraxit: sic paulus vmbracula ꝓtectionis erigendo · ab vmbra crimiꝰ · ardore tentationis · z a ventis insidiarū verbo z ope defendit.

Sanguis uester. ꝛc. Ra. Annunciaui vobis iniquitatez vestrā.Si iniquo nō annunciaueris iniquitatez suam·sanguinē eius de manu tua requiram.

Be. Titi iusti·aut ꝓprium nomen viro fuit.Aut merito iustitię sic cognominatus est . Non fuit hic tit⁹ discipulus pauli · cui ipse epistolam scripsit z cretę episcopū ordinauit.cum quo z barnabas ascendens hierosolimam·ptulit euāgelium cū apostolis: inquirens in ꝓsilio eorum·an recte p̄dicaret p baptisma fidi gētes sine circūcisione saluari·nō quia ipe de hoc dubitaret:sed vt mētes dubitantium apostolorum autoritate ꝓfirmaret.

Incipiente pau. aperi.os·R. Implendo illud·ne taceas:ꝓpter qđ ego sum tecū · Et ex h̄ apparet deū cū eo fuisse.

De uerbo et no. Quasi diceret de verbo declarato nunc et narrato.i.euangelio. z nominibus ihesu z dei vel dei patris. In greco apꝓhendentes oēs greci sostonē.

Qui sibi totonderat. R. Paul? vel aquila. Vt multi putant paulus · vel timore iudęoꝝ · vel auiditate ꝙuertẽdi eos. Ambigue dictũ ẽ · sed secundũ hieronimum de paulo ẽ itelligẽdũ

Chencris .B. Portus est corinthi · vbi nauẽ ascensurus · caput ex voto totõdit iuxta legeꝫ qui se deo nouerãt · comã nutriebant: dum nazarei fieri volebãt. ⁊ post eam tondentes · igni tradebant · ꝟ ergo fecit paulus · nõ oblitus q̃d de abolitione legis cum alijs apostolis statuerat hierosolimis: sed ne scandalizaret credentes ex iudęis · simulauit se iudęũ: vt iudęos lucrifaceret. Quidam codices habent. totõderunt caput priscilla ⁊ aq̃la. ꝟ aug⁹. ⁊ hier⁹. singulari numero de paulo iuterpretant. Hier⁹. sic ponit. nauigabat syriã · ⁊ cuꝫ eo priscilla ⁊ aquila · ⁊ totondit caput ī cenchris · votũ em̃ habebat.

Cęsaream. R. Cęsarea metropolis ẽ capadocię · nõdũ in syriã phœnicis venerat.

Contulit multũ. Alia translatio ꝓfuit multũ · credentibus ꝑ gratiã · hoc ẽ qđ apostol⁹ scribit · ego plãtauit apollo rigauit ꝛc.

Sno nostre · nec nobis note Sindicetis. legis vestrę: vos ipsi videritis. Iudex ego horum nolo esse · ⁊ minauit eos a tribunali. Apprehendẽ† Sī christũ credentes ·ī· Sinfidelẽ ·ī· Sudeis cũ ignominia expulsis a tbunali gẽtiles prĩcipẽ eoꝝ maiore ꝓtumelia verberãtes afficiebant. tes† autẽ omnes ·ī· Sosthenez ·ī· prin cipem synagogę · ꝓcutiebant eum ante tribunal: ⁊ nihil eoꝝ gallioni † Scura ꝑ ablatiuo · vel cure datiuo. ‡curę erat. Paulus vero cum ad † Sꝓsecutionẽ maiorẽ. vel morã ·ī· Sannũ ⁊ sex menses ·ī· Schristianis. huc† sustinuisset ·ī· dies mltos. ·ī· fra † Sbenedicẽs ·ī· Sredit de europa ī asiam · sed breuiter anticipat. tribus† valefaciens ·ī· nauigauit si † Sfides mutauit ordinẽ · vnde · nõ est masculus vel femina. riam: ⁊ cum eo† priscilla ⁊ aquila. qui sibi totonderat in chencris ca Seundo put: habebat enim votum. Deue† Sꝓriscillã ⁊ aquilã ·ī· Sī epheso nit⁹ ephesuꝫ: †⁊ illos ·ī· ibi reliquit ipse vero ingressus synagogam di sputabat cum iudęis. Rogantib⁹ autẽ eis · vt ampliori tẽpore manere · non cõsensit: sed valefaciens ⁊ dicens iterum reuertar ad vos † Scõm illõ si deus voluerit · ⁊ si vixerimus ꝛc. †deo volente: ꝓfectus est ab ephe † Scapadocie vel palestine Sa cesare augusto. sic vocatã ·ī· Sꝑ loco vel merito. so. ⁊ descendens† cęsaream ·ī· ascen Sfideles dit · ⁊ salutauit ecclesiam · ⁊ descen Syrie Syt añ solutus erat dit antiochiã. Et facto ibi aliquanto tẽporis: ꝓfectus est pambulãs ex ordine galathiam regionem ⁊ † Squia ꝓius crediderãt ·ī· Ssuos vel christia nos. phrigiã: †cõfirmans omẽs ·ī· disci † Supra dictũ erat deuenit ephesum. ⁊ illos ibi reliquit. pulos. †Judeus autem quidam Sde alexandria natus. apollo nomĩe alexandrinus gene re vir eloquens deuenit ephesum Sveteribus potẽs in scripturis. Hic erat edo Sfidem christi. Ssuo. vel sãcto ctus viam dñi · ⁊ feruens spiritu Spredicabat iheſum loquebatur: ⁊ docebat diligenter ea quę sunt iheſu · sciens tantum † Sqđ solũ in aqua sine spiritu erat. †baptisma iohãnis. hic ergo cepit † Scũ fiducia iudeis predicare. †fiducialiter agere in synagoga. Spredicantẽ Quem cum audissent priscilla ⁊ † Sad hospitiũ vel priuatũ colloquiũ. aquila · †assumpserunt eum: ⁊ dili † Sdicẽtes spiritũ esse necessariũ. gentius† exposuerunt ei viam do † ad corinthios. mini. Cum autem vellet ire† achai † Spriscilla ⁊ aquila · ⁊ ceteri fideles. am: exhortati† fratres scripserunt † Squi erãt corũthi ·ī· Sne timerẽt quasi iudeũ †discipulis vt ·ī· susciperẽt eũ. Qui † Sꝓsolationẽ ego plantaui · apollo rigauit · deus incrementũ dedit. cum venisset: †ꝓtulit multum his † Sprius paulo predicanti ·ī· Sic ꝓsolabat · qꝫ vincẽdo iudeos · ꝓsolabat christianos. qui† crediderũt · ·ī· Vehemẽter em̃ iudęos reuincebat · publicę ostendens per scripturas esse christum iheſum.

C. .XIX.

Dictũ est apollo venit ephesum illuc etiam paulus redit · vbi priscillam reliquit.

Actum est autem cum apollo esset corinthi · vt paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum · ⁊ inueni † S baptizatos forsitan ab apollo · vel iohanne secundũ augustinũ. ret† quosdam de discipulis · dixit † Ssi post baptisma manus impositionẽ qua spiritus dat̃ accepistis. ꝫ ad eos: †Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neꝫ si spiritus sanctus ẽ: audiuimus. Ille vero † Sbaptismate. s. penitẽtie vel indulgẽtie. ait. †In quo ergo baptizati estis? Spenitẽtie. s. Qui dixerũt: In iohis baptisma te. Dixit autem paulus: iohannes baptizauit baptismo penitẽtię po Sbaptizãdo pulum dicens: in eum qui ventu Squasi dicat credere in spiritũ sanctũ · non ẽ iohanni cõtrariũ. R. cuius ipse precursor fuit. rus esset post ipsum vt crederent † Sdicentẽ ite · baptizate · o · g · in no. p · ⁊ f · ⁊ spi. s. ·ī· Snon rebaptizati · quod audierãt iohanni cõ gruere. hoc ẽ in† iheſum. His auditis ·ī· baptizati sunt ī nomĩe domini iheſu Sꝓsummationis. Et cũ ꝑposuisset illis manus paulus: venit spiritus sanctus sup eos † Ssignũ ꝓsuetũ spiritus sancti susceptí ·ī· Sdocendo vel futura predicendo. ⁊ †loq̃bant̃ linguis: ⁊ ·ī· ꝓphetabãt Erant autem omnes fere viri. xij. Introgressus autem synagogam. † Sbreuiãdo tacet quid loquebat̃. cum fiducia† loquebat̃ ꝑ tres menses: disputans de regno dei. Quꝫ autem quidam indurarent̃ · ⁊ non

Johanes bapti. baptis. pę. B. Nõ peccata remisit · sed pęnitentiã docuit. Naꝫ sicut circũcisio ī patriarchis signaculũ fidei quã habebãt fuit: ita ⁊ hoc lauacrũ populus pęnitẽs q̃si signaculũ lugę cuotiõis accepit · qđ xpi baptisma in quo fit remissio figurabat.

Ra. Non ẽ baptisma qđ nõ dat̃ in noĩe trinitatis · baptizati a iuda. nõ rebaptizant̃ quia in fide trinitatis sed baptizati a iohanne · quia iohãnes ī aq̃ tantũ · christus in spiritusãcto baptizat. Cũ ergo bonus vel malꝰ mĩster baptizat · si plena est trinitatis fides: dñs baptizat. In aq̃ uero sola a iohanne baptizati · a paulo sũt rebaptizati.

B. Quęstio ẽ si ille qui ꝑ ignorantiã foꝛte a nõ baptizato · sed tñ recte fidei baptizatus ẽ · debeat rebaptizari? Quã hoc capitulo expositam reor. Quid em̃ differt an tunc ante initium baptisini christi · an nũc a quopiam sine susceptione eiusdeꝫ quisqꝫ baptizaret̃: cum quos iohannes in fide ⁊ nomine christi uẽturi baptizauit · itęꝫ baptizãdos ꝓdicauit dicens. Ego baptizo ī aqua. ille baptizabit in spiritusancto.

Erant aũt omẽs fere ꝛc. R. Judicia dei abissus multa · ecce asia prius apostolorũ visitatione ĩdigna nunc apostolico numero sacrata · ⁊ ꝓphetię munere ẽ sublimata. Et notandũ q̃ spiritussanctus hic ī. xij. discipulos · ⁊ supra in. c. xx. (qui numerus ꝑficit̃ duo denario de cies ducto) aduentus sui signa mõstrauit · illud in hierusalez · hoc in epheso: quę ẽ ciuitas grecorum in quo ostendit̃ illos tantum siue de iudeis siue de gentibus spiritũ replere · qui sunt in catholica vnitate.

Quotidie disputans in sco.B. Ab hora quīta vsq; ad horā nonā ꝛ tyrannam ·sicut traditꝰ a q̄busdaꝫ.qꝫ horas opi quīq; ·alias.v.doctrinę· duas dabat cibo ꝛ oratōi.qđ nulla autoritate firmatꝰ.

In scola tiranni Ra. Pro dignitate·vel ꝓprium nomen ꝛ interpretatꝰ ꝓtinens eos vel ꝓfirmans.

Per biennīū.B Hoc tpe paulus in epheso scripsit primā epl'am ad corinthios.

Semicinctia.R. Vestes ex vno latere pēdētes·vel zonę siue vestes nocturnę: vl genus sudarij quo bibunt in capite.

Exorcistis.B. Iosephus·excogitauit salomon·ꝛ docuit suos modos exorcismi.i.ꝓiurationis·quibus immundi spirit? expulsi nō audebant ad homines reuerti. Fit aūt hoc p reprobos ad ꝓdemnationē ipsorum·ꝛ vtilitatē eorꝫ q̄ vident ꝛ audiūt.quia licet illos despiciāt q̄ signa faciūt:tamē deum honorāt ad cuius inuocationē fit.

Erant autem.B In greco. Erant aūt cuiusdā scenę ꝓprium nomē sacerdotis·iterpretatꝰ vero vulpecula clamās vel loquēs.

Septem filii.B. Quoniam satbanas trāsfigurat se in angelum lucis: mīstros etiam suos eadē simulatiōe colorat· vnde q̄a p septenarium gratia spiritus sācti designatꝰ i qua figura xp̄s post resurrectionē cū.vij. discipulis ē epulatus Filij sceuę·quasi spiritus malos expulsuri· septenario censentꝰ·q̄ quia nō credendo sed tentādo christi ꝛ apostolorꝫ nomē inuocant non tantuꝫ a deo·sed etiā a demonibus subdolę falsitatis meritoꝓdemnantꝰ· Et bene filij sceuę dicunt·qui vulpecula clamās interpretatꝰ: qđ animal doli ꝛ astutię sagacissimū indęos gentiles ꝛ hereticos ecclesię insidiantes·a garrula voce ꝑstrepentes ostēdit.de quibus custodibꝫ ecclesię p̄cipit: Capite nobis vulpeculas quę demolliuntur vineas.

Multi qui curiosa ꝛc. B. Magicę artis industriam cuius sectatores merito libros incendūt·licet precio magno estimatos·quia demones quibus seruierāt:ibesuz appellare ꝛ apostolos eius vident honorare.

Quinquaginta millium.B. Et in euangelio·debitoribꝫ sub quinquagenario numero debita laxantur.quia nos.v. sensibus corpis subsistentes: in hac vita decalogi p̄cepta trāsgredimur·hic autem ꝑter enormitatē magici sceleris·millenariusē ad lectus. Aliter quīquagenarius numerus refertur ad pnitentiā ꝛ peccatorꝫ remissionē. vnde ꝛ quinquagesimus ē pnitētię psalmus·ꝛ quīquagesim? ē remissionis annus.

In macedoniā. Ra. Transire volebat de asia in qua est ephesus·in europam· vbi macedonia ꝛ achaia sūt.ꝛ sic rursus ire in asiam a hierusalez cū elemosina de q̄ scripsit corinthijs.

Romam uidere Ra. Quā prius ñ viderat forsitā·vel qꝫ leuē ducebat tribulationē·quā ibi passur? erat·videre tm̄ dicit: nō multa pati.

Demetrius.B. Iste dum viā domini turbare nititꝰ:nomē ꝓprium factis exequit. Interpretatꝰ em̄ nimium p̄sequēs·vnde tē pla dianę argēto ędificat. Argentum q̄pe eloquium significat·ꝛ gētilis versutia religionē suā nudo ꝓmonitore solet astruere.

Qui manibus. B. Mira gētilium stultitia.talia colere· q̄ ab hoīe ꝓstitui vel dstrui posse ꝓgnoscūt

Non solum hęc pars. B. Id est. non solum opera nostra vana·nec mercede digna redarguent·verū ꝛ religio nr̄a dehonestabit

---

ſnō solū ꝛ nō credētes ·i· ſdoctrinā.
crederent ꝛmaledicētes ·i· viam do
ꝛ ſhereticū hominē post primā ꝛ secūdā correctionē debita.
mini coram multitudine ·ꝛdiscedēs
ꝛ ſne inficeren ꝛ infideliū blasphemiis.
ab eis segregauit ꝛdiscipulos:quo
ꝛ ſ.i.in edificio in quo tirannus docebat ſin illo loco predicat· vt vbi abūdauit pfidia·fides floreat.
tidie disputās ꝛin scola tiranni cu
ſdisputatio i scola.
iusdam. Hoc aūt factū est p bien
nium·ita vt omēs qui habitabāt i
ſminore
asia: audirēt verbū domini iudei
ꝛ ſnulla erat ipossibilis dco·qui nullo ipeditur loco ſnō modicas·nulla virtus dei modica ē.
atq; gētiles. ꝛVirtutesq; quaslibet
ſfaciebat
faciebat deus p manum pauli·ita
ꝛ ſsuo more narrationē breuiat.
vt ꝛetiam sup languidos deferrē t
ꝛ ſquibus laborantiū sudor tergitur ·i· ſzone vel genus vestis· vel sudarij.
a corpore eius ꝛsudaria vel semi
cinctia·ꝛ recedebāt ab eis languo
res:ꝛ spiritus nequā egrediebant
ꝛ ſincōstantibus
Tentauerunt aūt quidā ꝛ de ꝛcir
ꝛ ſexorcista adiurator ſquibus ars erat exorcizandi.
cuneūtibus iudęis ꝛexorcistis in
uocare sup eos qui habebant spi
ritus malos ·nomē domini ihesu
ſecce exorcismus.
dicētes: Adiuro vos per ihesum
ꝛ ſnos nō predicamus ·ecce signū infidelitatis.
quē ꝛpaulus prędicat. Erant autē
cuiusdā sceuę iudei principis sa
ſsimiliter
cerdotum septē filij :qui hoc facie
bāt. Respondens autem spiritus
ꝛ ſde hoc aratus. ver. dicit ·cognosce furorē gēs inimica tuū. demon regnare fateꝰ·quē venisse negas·atq; hoc ꝓuinceris ipso quo stimulāte ruis.
nequā dixit eis. ꝛIhesum noui ·ꝛ
ꝛ ſtētantes inuocare nomē ihesu christi.
paulum scio. Vos autē ꝛqui estis
Et insiliens homo in eos in quo
ꝛ ſgraue ad nocēdū ·i· ſnō ipsi eius dñati sūt.
erat demoniuꝫ ꝛpessimum ·ꝛ ꝛdña
ꝛ ſduorū exorcistarum.
tus ꝛamboruꝫ inualuit cōtra eos:
ita vt nudi ꝛ vulnerati effugerent
ꝛ ſsc; q; inualuit. ·i· ſ.i.diuulgatū
de domo illa. ꝛHoc autē ꝛnotum
factum ē oñibus iudęis atq; gen
tilibus qui habitabant epheſi. Et
ſpper hoc factū.
cecidit timor super omnes illos:ꝛ
magnificabaꝫ nomen domini ihe
su. Multiq; credētium veniebāt

confitentes ꝛ annūciantes actus
ſphilosophi
suos. Multi autē ex eis qui fue
rāt curiosa sectati: ꝓtulerūt libros
ꝛ ſexemplū relinquētes.
ꝛ combusserūt ꝛcoram omnibus. ꝛ
ꝛ ſque inde possent haberi si venderentur· vel quibus ꝓparati erant.
ꝛꝓputatis precijs illoꝝ: iuenerūt
ꝛ ſhoc dicitur vt maior sit fides illorū.
ꝛpecuniam denarioꝝ quinquagi
ꝛ ſq; ꝓbusserunt libros vt predictū est.
ta milium. Ita ꝛfortiter crescebat
verbum dei:ꝛ ꝓfirmabatur. His
ſbiennio
autez expletis ꝓposuit paulus in
ꝛ ſsancto vel suo ·i· ſquia iā ibi predicatū fuerat·ꝛ ideo trāsitus sufficiebat·
ꝛspū ·i· trāsita macedonia ꝛ achaia
ire hierosolimam dicens: Quoni
am postq; fuero ibi ·oportet me ꝛ
ꝛ ſpreponit futurā narrationē ·i· ſq; quis ꝓpo fuerat trāsire: tamē iterum mittit legatos ad preparandā elemosinā·quā hierosolimā erat allaturus·ne cum ipse veniret tūc fierēt collecte.
ꝛRomā videre. ·i· Mittens autē in
macedoniā duos ex ministranti
bus sibi timotheum ꝛ herastum:
ſminore
ipse remansit ad tempus in asia.
ꝛ ſdissensio inter paulū cū fidelibus·ꝛ demetrium cū infidelibus.
Facta ē autem illo tēpore ꝛturba
tio nō minima de via domini. De
metrius enim quidam nomine ar
gentarius faciens ędes argēteas
ſeadē opantibus.
dianę ·p̄stabat artificibus nō mo
dicum quęstum. Quos ꝓuocans
ꝛ eos q̄ eiusmodi erāt opifices di
ꝛ ſq; de precio artificii lucra habebāt.
xit: Viri scitis quia de ꝛhoc artifi
cio ē nobis acquisitio·ꝛ videtis ꝛ
ſvbi est.
auditis·quia nō solum epheſi·sed
pene totius asię· paulus hic sua
dens auertit multam turbam di
ꝛ ſore ꝓprio se ꝓdemnant..
cens:quoniā ꝛnō sunt dij qui ma
nibus fiunt. Non solum autē hęc
ꝛ ſvenditoribus et emptoribus ·i· ſacquisitio lucri ·i· ſquia inculpabitur.
ꝛpericlitabit ꝛnobis ·i· pars in ꝛredar
gutionem venire· sed magnę dia
ꝛ ſsic em̄ docebat paulus dicēs·idolū nihil esse
nę templum ꝛin nihilum reputabi
tur·sed ꝛ destrui incipiet maiestas

si pauli doctrina ꝑ
luerit ydola deos n̄ ee

Magna diana.
B. Quia demetri⁹
piturā dixit dianā · z
illi ecōtrario magnaz
esse mirant.
In theatrū. B.
Locus semicirculi for
mam habens: in quo
populus stans ludos
scenicos inspiciebat.
vnde z a spectaculo:
grece theatrū nom̄ ac
cepit. De hoc arator.
Non alio decuit can
sas meritumqz diane.
Q̄ lasciuo tractare fo
ro · capit area turpis.
Consilij deformis o/
pus ꝛc.

Alii aliud clama
bant. R. Ut veni
ant in theatruz. Vel
deum alium dicebāt
magnū · siue aliū ido
lum. Vel in paulum
opprobria.

Confusa R. Id
ē. collectio illa q̄ thea
tro affuit erat pmixta
fidelibus simul z pfi/
dis diuersa clamātib⁹

Vox una omni/
um. Magna dia
na ꝛc. Merito ex/
trabunt iudei scribaz
alexandrū de turba il
la · que tota dianam
adorabat.

eius: quā tota asia colit z orbis.
his auditis · repleti sunt ira: z ex
‡ destrui nō poterit.
clamauerunt dicentes. Magna
diana ephesior. Et impleta ē ciui
† ‡ huius clamoris · vel ouarū pti um.
tas † cōfusione · z impetū fecerunt
† ‡ spectaculū vbi rei puniebanť · ibi z paulū cū
suis punire voluerūt
vno animo in † theatr̄ · rapto gaio
z aristarcho macedonibus comi/
tibus pauli. Paulo autē volente
† ‡ theatrū · quia nō timebat puniri.
† intrare in populum: non permise
† ‡ sui vel fideles amici pauli.
runt † discipuli. Quidaz autem z
de asie principib⁹ qui erant amici
eius · miserunt ad eum rogantes:
‡ vbi q̄uentus populi.
ne se daret in theatrum · Alij autez
‡ catholica
aliud clamabāt. Erat em̄ ecclesia
‡ a cultoribus diane.
confusa: z plures nesciebant qua
ex causa conuenissent. De turba aūt
† ‡ p reuerētia · ꝛ ‡ ne occideret · vel ne paulum
defenderet.
† detraxerunt † alexandrū: ppellen
tibus eū iudeis · Alexander autez
† ‡ oum trahitur manu silentiū postulat
† manu silentio postulato: volebat
† ‡. i. vt populus redderet causam pcilii · vel ipse
redderet p paulo z suis. ‡ alexādrū
† rationē reddere populo. Quem
† ‡ contra deū iudeorū.
vt cognouerunt iudeū esse † vox fa
cta vna ē omniū quasi p horas du
as clamantium: Magna diana
‡ vix ‡ ad silentiū
epheseor. Et cum sedasset scriba
‡ fortasse hec ē rō
turbas dixit: Viri ephesij · quis
† ‡ nullus vestro clamori pdicit.
† enim ē hominū · qui nesciat ephe
siorum ciuitatē cultricem esse ma/
gne diane iouisqz plis? Cum ergo
his contradici non possit · oportet
† ‡ in paulū z suos.
vos sedatos esse: z nihil † temere
† ‡ ex industria pmuniter loquitur · ne pauluz de
fendere videatur.
agere. Adduxistis enim † homies
† sacrilegos · neqz blasphe
mantes deam vestrā. Q8 si deme
trius · z qui cum eo sunt artifices ·
‡ christianorū
habent aduersum aliquē causam
† ‡ in foro vbi cause ventilātur · non theatrales
vbi damnati puniuntur.
cōuentus † forenses agunt · z pro
† ‡ vt iudicent ‡ ‡ demetrius z sui ‡ cozā pfu
libus disceptent.
† consules sunt: † accusent inuicez

Neqz sacrilegos
Ra. Sacrilegi di/
cunt a pphana o
gentia. Sacruz enim
mundū z pphanum:
significat.

‡ preter causā artificū
Si quid aūt alterius rei queritis:
† ‡ vbi de legibus agitur · nō de occasione.
† in legittima ecclesia poterit absol
† ‡ ideo agantur nā · ꝛ ‡ putabimur seditionem
aduersus aliquos ciere.
ui. † Nā z † piclitamur argui seditō
† ‡ reus z occidi dignus.
nis hodierne · cū null⁹ † obnoxius
‡ cām q̄uenīdi
sit: de quo possum⁹ reddere rōem
† ‡ alexāder deseruit vel dimitti fecit.
concursus istius. Et † cū hec dixisset
dimisit ecclesiam.
C. .XX.

Postquā autē
cessauit tumultus. voca
tis paulus discipulis exhortatus
‡ vt pposuerat.
eos · valedixit: z pfectus ē vt iret
i macedoniā. Cū aūt pambulasset
† ‡ suo more historiā breuiat:
partes illas z † exhortatus eos fu
‡ athenas
isset multo sermone: venit ad gre/
ciā. Ubi cū fuisset menses tres fa
† ‡ obsederunt iudei viam expectantes nauiga
turum.
cte sūt illi † insidie a iudeis nauiga
† ‡ ad hierusalē ꝛ ‡ fugiēdo insidias.
turo i † syriā: hūitqz consilio † vt reuer
tere per macedoniā. Comitatus
† ‡ narrās dispsionē vel saluās dispsos ꝛ ‡ dis
soluens vel dissolutus ꝛ ‡ nominatiuus.
est aūt eum † sosipater † pirri † bero
ensis · thessalonicēsium vero ari/
† ‡ nomē ppriū interpretatur eleuās · vel elatio
vbi habent alii scindus ꝛ ‡ a ciuitate.
starchus · z † secūdus · z gaius · † der/
beus · z timotheus. Asiani vero ti
† ‡ recto itinere. nō em̄ timebāt insidias.
thicus · z trophimus. Hi cū † p̄cess
† ‡ paulū z lucā: z ceteros in circuitu venientes.
issent · sustinuerunt † nos troade.
nos vero nauigauim⁹ post dies
† ‡ que ē prima ps macedonie.
azimorum a † philippis: z venim⁹
ad eos troadē i diebus quinq vbi
demorati sumus diebus septem.
† ‡. i. die dominico qui ē primus a sabbato.
ꝛ ‡. i. ad misteria celebrāda pgregati essemus
† Una aūt sabbati cuz † venissem⁹
† ‡ corpalem vel spiritualē.
ad frangendum † panē · paulus di
† ‡ ideo in nocte disputat · quia in crastino profe
cturus erat.
sputabat cum eis · † profecturus i
crastinuz; ptraxitqz sermonē vsqz
in mediam noctem. Erant autem
lāpades copiose in cenaculo vbi
eramus pgregati. Sedens autez
quidā adolescens nomie euthic⁹

Et cum hec R.
Hoc ait quasi iudeus
nolens iudeos ab ido
lor cultoribus occidi
aut quasi xpianus lo
cutus est.
C. XX.
Ad greciam B.
Que ē p̄uincia achaie
ad hanc venit paulus
post macedoniā. quia
sic pposuerat · vt sup̄
dictū est. transita ma
cedonia z achaia ire
hierusalem.

Sosipater. B.
Antiqui sic distingue
bant sosi pater pirri.
ac si dicat: Sosi · qui
erat pater pirri · quasi
pirr⁹ filius clarior fue
rit q̄z p̄r. Aliter. Co/
mitatus est eum sosi/
pater · vt sit vnum no
men. pirri. subaudis
filius. In hebreo so/
sipater interpretatur
narrās dispsionē. vel
saluās dispersos.

Una aūt sabbati
Nomen dici docet: vt
sit p̄paratio virtutis
faciendę z dicendę.

B. All'. Cenaculū
altitudo charismatū.
Nox obscuritas scri/
pturarū. Lampades
expositiones secretor.
Dies dnica · recorda
tio resurrectionis xpi
vel nostre. hic monet
doctor spiritualis dul
cedine resurrectionis
z vite gaudio illectus
auditores ad summa
puocare: z plixa dis/
putatione secreta scri/
pturarum attingere · z
cadez ppter infirmos
lampade plene exposi
tionis illustrare. Iu/
xta apostolum qui cū
dixisset abraaz duos
filios habuit ꝛc. subi/
unxit: hec autez sunt
duo testamenta.

Euthicus. B.
Hebraice: amens gre
ce fortunatus interp̄/
tatur. quorū vnū ei q̄
p adolescentie volu/
ptatem de virtutū cul
mine ceciderit · alterū
ei qui p̄ p̄descensionē
p̄dicatoris ad virtutū
summa redierit pgruit.

De tercio cęna.
B. Tria cęnacula ī quoꝝ ſupremo paul⁹ diſputat. fides. ſpes. charitas: maior autē his eſt charitas. qm̄ qui p ignauiā deſerē do inter apoſtoli voces dormitare cęperit iam inter mortuos cō putat. in vno em̄ offē dens omniū reus ē.
Oblatus ē mor.
B. Inter verba p̄dicationis occurrit occaſio curatōis. vt dulcedine miraculi ꝛ doctrinę ſermo firmet: ꝛ vigiliarū labor arceatur. memoria etiā magiſtri iam diceſſuri artius menti infigat.

Cum deſcēdiſſet pau. incubuit. B
Deſcendit ꝛ incubuit ꝓplexus ē. Hoc ē qđ paulus dicit: Filioli quos iterū parturio: donec chriſtus formeturī vobis. Oppoſitor em̄ ē ſuſcitatio eoꝝ. q̄ p negligentiā. q̄ qui p neceſſitatē ꝛ infirmitatē peccāt. ꝛ hęc p euthicū. illa p thabitaz a petro ſuſcitatā exprimit. Ideo illa in die mortit. hic ī media nocte. Illa poſt mortem in cęnaculo ponit. hic tercio cęnaculo delapſus mortit. Iſte p̄ſente ꝛ docente. illa magiſtro abſente. illa mox viſo petro reſedit. hic nocte defunctus. tandem mane reſurgit: ꝛ ſole iuſticię affulgente reuiuus adducit.
Anima enim. R.
Non ex toto diſceſſit. vel redijt. hoc ꝓpterī credulos dixit. vt nō eſt mortua puella. ſed dormit. ſic em̄ deſperatio tollit.
Penthecoſten.
B. Conſtat paſchę tēpus ꝛ penthecoſten tpibus apoſtoloꝝ celebratū eſſe.
Be. Precepto legis omnes iudei ter in anno .i. in paſcha. pēthecoſten. ꝛ ſcenophegia hieroſolimā properabant. ꝛ apoſtolus ruptis ſeculi nexibus. diem quīquageſimuz id ē. remiſſionis ꝛ ſpiritusſancti agere feſtinat.

† ſhiſtorice. vel miſtice fidem
ſuper †fenęſtram cum mergeretur
† ſcarnali vel ſpirituali ī. ſpe infirmitate fidei ī. ſhec eſt cauſa ſomni: longitudo diſputationis.
†ſomno ī grauī ī diſputātē diu pau
† ſhiſtorice. vel aliquē errorē trinitatis idicat
lo. ductꝰ ſomno cecidit †de tercio
† ſde terra. vel de prauitate ſenſus.
cęnaculo deorſuz: ꝛ †ſublatus ob
ſcarne vel ſpiritu.
latus eſt mortuus. Ad quē cum
† ſde cenaculo vel ꝓpatiendo.
†deſcendiſſet paulus. incubuit ſu
per eum ꝛ ꝓplexus dixit: Nolite
turbari. anima enī ipſius in eo eſt
Aſcendens autem frangenſq̄ pa
ſcibū parum.
nem ꝛ guſtans. ſatiſq̄ allocutus
eſt vſq̄ ad lucem: ꝛ ſic, pfectus ē.
Adduxerunt autem puerū viuen
ſpaſſue ē legendum.
tem: ꝛ conſolati ſunt non minime
† ſpaulo p terrā iter agente.
Nos autē †aſcēdentes nauem na
ſciuitas ē vel inſula.
uigauimuſ in aſſon. inde ſuſceptu
ri paulum: ſic enim diſpoſuerat ip
ſe per terram iter facturus. Cum
autem inueniſſet nos in aſſon: aſ
† ſinſula eſt que ē ptra aſiam. interpretat enim declinās ſue tranſmigrans. vel ciuitas in cipro inſula.
ſumpto eo venimus †mitilenem.
Et inde nauigātes ſequētī die ve
ſciuitas vel inſula.
nimus cōtra chium. ꝛ alia die ap
plicuimus ſamum: ꝛ ſequenti die
ſinſula ē
venimus miletum. Propoſuerat
ſad vel pre
enim paulus tranſnauigare epheter
ſum: nequa mora illi fieret ī aſia.
feſtinabat em̄ ſi poſſibile ſibi eſſet
† ſvel teſt. i. quīquageſime.
vt diem †penthecoſten faceret hie
† ſnō nauigās ad epheſum.
roſolimis. A mileto autez †mittēs
† ſvt preſbiteros vt in greco habet.
epheſum: vocauit †maiores natu
ecclęſię. Qui cum veniſſent ad eū
† ſnō gloriat. ſed exemplum de ſe ꝓponit vt imitentur.
ꝛ ſimul eſſet dixit eis. †Vos ſcitis
† ſvt dictū ē deuenerꝝ ephesum ꝛc. ſup. c. xviii.
a prima die † qua ingreſſus ſum
in aſiam. qualiter vobiſcum per
omne tempus fuerim ſeruiēs do
mino cuz omni humilitate ꝛ lacri
mis ꝛ tentationibꝰ. quę mihi acci
derūt ex ſnō veſtris inſidijs iudeoꝝ: quomo

do vobis nihil ſubtraxerim ſverborū vtiliū
ſverbo
quo minus annunciarez vobis ꝛ
ſfacto ſpträ hereticos ſin occulto
docerez vos publicę ꝛ p domus.
teſtificans iudeis atq̄ gentilibus
in deum pęnitentiā. ꝛ fidem in do
minum ihesum chriſtum. Et nunc
† ſquaſi coactus ad illud iter ī. ſſancto preſcience. vel mēte mea.
ecce †alligatus ego ī ſpiritu vado ī
hieruſalem. quę in ea ventura ſūt
mihi ignorans. niſi qđ ſpirituſſan
ſvbiq̄ non ſemel in vno loco.
ctus p omnes ciuitates, pteſtatur
ſꝛ p me. ꝛ p alios.
mihi dicens: Quoniam vincula
† ſvt vbi aliquādo pſecutus ē eccleſiā. ibi nunc p pace eccleſie doceret.
ꝛ tribulationes †hieroſolimis me
manent. Sed nihil horum vere
† ſ vitā que inſpirat ab anīa tēporaliter: quā p nihilo ducit qui eterne vite gaudia expectat.
or. nec facio †animam meam pre
† ſ. i. animam meā.
cioſiorem q̄z †me. dum modo ego
† ſmore militari. vnde curſum ꝓſummauit.
†ꝓſūmem curſum meum ꝛ miniſte
rium verbi qđ accepi a domino
† ſremiſſionis peccatorū. vel ſpiritalis gratie.
ihesu: teſtificari euangeliū †gratię
dei. Et nūc ecce ego ſcio. quia am
plius non videbitis faciē meam:
† ſqui eſtis in finibus quibus predicaui
†vos omnes per quos tranſiui p̄
† ſideo: quia nō videbitis faci. m. vel teſtamenta relinquo. quia mundus. ſ. ꝛc.
dicans regnū dei. †Quapropter
cōteſtor vos hodierna die. †quia
† ſquia nō pepci vicijs eoꝝ.
mundus ſum a ſanguine omniū.
† ſnō timui. vel ſubterfugi aliquem ſermonem doctrine.
non em̄ †ſubterfugi: quo mīn⁹ an
† ſmaxime de incarnatione.
nunciarem omne †conſiliū dei vo
† ſhoc dicit maioribus natu ī. ſ. i. vos ꝛ vniuerſū gregē vobis ꝓmiſſū cuſtodite ab hereticis.
bis. †Attēdite vobis ꝛ ī vniuerſo
gregi: i quo vos ſpirituſſanctus
† ſnon propter ſoluz nomen vel honorē. ſed vt regatis. ſſpeculatores ſnō noſtrā
poſuit epiſcopos †regere eccleſiaz
ſno puo precio.
dei. quā acquiſiuit ſanguine ſuo.
† ſideo attendendū ī. ſqui deforis ſunt. ꝛ extra eccleſiam.
†Ego ſcio quoniā ī intrabunt poſt
† ſde mundo. q. d. tunc timendi vobis cum absens ero ī. ſhereticī callidi in fide. fortes ī diſputatione. crudeles in occiſione.
†diſceſſionez meam ī lupi rapaces
in vos: non parcentes gregi. Et
† ſpreter eos qui deforis intrabūt ī. ſ de his iohannes dicit. ex nobis exierūt. ſed ex nobis nō fuerunt.
† ex vobis ipſis ī exurgent viri

Alligatus ego. ꝛc
igno. niſi. ꝛc. B.
Aperte oſtendit q̄ ea quę futura ei ſāt. nō ſibi ipſi. ſed alijs de ſe reuelata cognouit. ex quibꝰ erat agabus, pphęta. ꝛ illi diſcipuli qui eū ī tiro monebāt p ſpiritū ne aſcenderet hieroſolimam.

Poſuit epiſco.
Be. Dictū ē ſupra preſbiteros epheſi miletum vocatos. quos nunc epiſcopos. i. ſuperinſpectores vocat. nō em̄ vna ciuitas pluresq̄ epiſcopos habuit: ſed eoſdē p̄ſbiteros noīe epōrum ſignificat. cōiunctus ē em̄ gradus: ꝛ in multis pene ſimillimus.

Dei quā ac. ſan.
ſuo. B. Non dubitat ſanguinē dei dicere, ꝓpter vnionem pſone in duabus naturis ihesu chriſti, p qua dictuz ē: Filius hoīs qui eſt in cęlo. Neſſet Neſtorius filiū hoīs a filio dei ſeparare: ꝛ duos facere chriſtos.

Quoniã per triennium. Hec arator breuiter exponit dicens. Qui canit ecclesię tria dogmata sępius edit. Historicus morale sonans·tipicũ qz volumen. Hinc in dęa vacans sterilis q̃ dicit arbor. Expectat a tribus fructũ nõ attulit annis.

Memoria retinentes R. Qđ dixerat memoria retinendũ·non eñ parua ẽ custodia diuini ꝓcepti memoria.

Omnia ostendi uobis Be. Id é· non solum doctrinę ĩ ter prẽsuras z lacrimas insistendũ: z ne quis infirmoꝝ grauet manibus esse laborãdum. hoc est qđ alibi dicit·qđcunqz supererogaueris: cũ rediero reddã tibi euangeliũ scz p̃dicare. z ex euangelio sumptꝰ ñ q̃rere.

Beatius est. R. Hoc in euangelio nõ legit: non eñ omnia scripta sunt·sed paulꝰ forsitã hoc ab apostolis audiuit·vel a spiritusancto accepit· vel p̃t dici q̃ si nõ verba· sensum istũ ihesus indicauit dicens· omni petẽti da· z alibi. Nolite accipere aurũ ꝛc.

Be. Non illis qui relictis omnibus secuti sunt dominũ· diuites elemosinarios pręponit. sed illos maxĩe glorificat· qui cũctis quę possident in semet renunciãtes·nihilominus laborãt opando manibus: vt habeãt vnde tribuãt necessitatem patienti.

C. XXI.

Choum rho. pa. Ra. Chous z rhodus pathara ĩsulę sũt

¶ sin supbie elation
loquentes peruersa: vt abducant
† squia intrabunt z exurgent
discipulos post se. †Propter qđ
vigilate memoria retinẽtes: quoniam p triennium nocte z die non
cessaui cũ lacrimis monens vnũ
† sfragules designat episcopos
quemqz vestrum. †Et nunc cõmen
† svt vos custodes aliorũ custodiat deus
·ꝛ· sspiritussancti qui in paulo loquebat·vel verbo gratie qđ prestat gratiã audientibus.
do vos †deo z verbo ·ꝛ· gratię ipsi
† svos ĩ vnã domũ. i. ecclesiam
us qui·potẽs est ędificare z dare
† sceleste. i. vt edificet z sibi hereditatem det in sanctis· vt ipsi sint hereditas eius.
†hereditatẽ in sanctificatis omnibus. †Argentũ z aurum aut vestẽ
† sin hoc cognoscunt lupi·q hoc ꝓcupiscũt.
nullius ꝓcupiui ipsi scitis·quoniam ad ea quę opus mihi erant z
† sexẽplum opandi etiã episcopis· ẽ signũ quo discernunt a lupis.
his qui mecum sunt: †ministraue
† sexempla ·maxime opandi.
runt manꝰ iste. Omnia †hęc ostendi vobis ·quoniã †sic laborantes
† svt ego cuius manus ministrauerũt
† sad ministrandum infirmis. sicut ego feci his qui mecũ sunt.
oportet †suscipere infirmos·ac meminisse verbi domini ihesu· quoniam ipse dixit: Beatius ẽ magis
dare q̃z accipe. Et cũ hęc dixisset.
positis genibus orauit cum omni
† scõmendando illos deo ·orauit etiã p se· qui pfecturus erat maxime ꝓpter suum discessum z lupoꝝ aduentũ.
bus illis. †Magnus autẽ fletus
factus est omnium. Et, pcumbentes supra collũ pauli·osculabant
eum· dolentes maxime in verbo qđ dixerat·quoniã amplius faciẽ
eius non essent visuri: z deducebant eum ad nauem.

C. .XXI.

Cum autem factũ esset vt nauigaremus abstracti ab eis·recto cursu
venimus choum · z sequenti die
rhodum·z inde pathară. Et cum
inuenissemus nauem transfretan
† sphuinciã sirie· vbi tirus z sidon.
tem in †phęnicẽ ascendẽtes naui
† sappinquaremus vt videri possemus.
gauimus. Cum †apparuissemus
autẽ cipro · relinquentes eam ad
† sad occidentẽ retrorsum euntes ꝓsueto more nautarum ·i· s.i. phenicem.
†sinistram nauigauimus in ·i· syriaz
svrbẽ phenicis
z venimus tirum: ibi enim nauis
exposita erat onus. Inuentis
ãt discipulis·mansimus ibi die
bus septez·qui paulo dicebant p
†ssuũ vel ꝓpheticum·sciẽtes cũ esse alligãdũ.
†spiritum: ne ascenderet hierosoli
sseptẽ predictus
mam. Et expletis diebus· pfecti
† sde tiro shierosolimam.
†ibamus deducentibus nos omnibus cum vxoribus z filijs vsqz
foras ciuitatẽ: z positis genibus i
litore orauimus. Et cũ valefecissalterutrum
semus inuicem·ascendimus i nashomines ciuitatis.
uem: illi autem redierunt ad sua.
† shucusqz mari vehunt ·i· svel explicata.
Nos vero †nauigatiõe ·i· expleta a
sciuitas est.
tiro descendim⁹ ptholomaidam ·
z salutatis fratribus: mansimus
die vna apud illos. Alia autẽ die
sp terram spalestine
pfecti venimus cęsareaz intrãtes
† snõ apostoli·sed predicatoris qui in samaria euãgelizauit eunucho.
domum philippi †euangelistę qui
sdiacombus
erat vnus de septem: mansimus
apud eum. Huic autẽ erant filię
† svt iohel z ꝓphetabunt filii·z filie vestre ꝛc.
quattuor virgines· †ꝓphetantes
Et cũ moraremur p dies aliquot:
supuenit q̃dã a iuda, ꝓpheta noie
agabus. Is cum venisset ad nos
tulit zonam pauli · z alligans sibi
pedes z manus dixit: Hęc dicit
spiritussanctus: Virum cuius est
zona hęc·sic alligabunt in hierusalem iudei: z tradent in manus gẽtium. Quod cum audissemus rogabam⁹ nos z qui loci illius erãt:
ne ascenderet hierosolimã. Tunc
respõdit paulus z dixit: Quid facitis flentes z affligẽtes cor meũ
sp hoc fortitudo fidei in paulo monstratur
Ego aũt non solum alligari: sed
z mori in hierusalez paratus sum

Deducentibus. ꝛc. B. Hic ẽ impleta ꝓphetia: quę dicit. filij tiri in muneribus vultum tuũ deprecabuntur: omẽs di·ple· ꝛc. vsqz ad finẽ psalmi. Nulla eñ ciuitas cũ maiori dulcedine apostolũ suscepit· tenuit· dimisit. deniqz hodie monstrat loc⁹ in arenis vbi pariter orabant.

Philippi euangeliste. Be. Ob ꝓmptum p̃dicationis officium euangelista meruit vocari.

Huic erãt quatuor filie. R. Alibi filię philippi apostoli ꝓphetisse legunt fuisse·sed veritati huius loci nõ ẽ contradicendũ·nisi fortasse vterqz filias pro phetissas habuisse ĩtelligatur.

A iudea. Be. Hoc ideo dicit·quia cęsarea in qua morabant ad samariã pertinet in confinio phęnicis z palestinę sita.

Hęc dicit spiri. Be. Prophetas veteres imitat qui dicere solebãt: hęc dicit dominus deus. quia spũssanctus eque vt pr̃ z filius dñs z deꝰ ẽ nec eoꝝ separari opatõ potest: quoꝝ natura z volũtas vna est.

Quienimus dicentes. Eat paul⁹ hierusalem·sicut dixerat. Ecce alligat⁹ spiritu vado hierusalem Dūc apud quē hospita. ℟. Vel bunc.i.philippuz cuā geliſtam adducētes. vel buuc.i.iaſonē adducentes ad hoc.

Ad iacobum. ℬ Jacoby iſte frater domini·filiuſ marię ſororis matris domini fuit·qui poſt paſſionem ſtatim ab apoſtolis epiſcopus ordinatus. xxx.annis eccleſiaz rexit.i.vſqz ad .vij. neronis annū·qui iuxta templū vbi p̄cipitat⁹ fuit·ſepultus ē.

Dicens nō debere eos circun. ℬ. Jn doctrina eīm xp̄i ſti damnas vlut ſacrilega·nec deo mandāte ſcripta:q̄ a moyſe ſunt mīſtrata. Hoc dicebāt de paulo·nō illi q̄ ſciebant quomō fideles iudei hec obꝑuarent ſcz p̄ p̄mendā da autoritate dei·z illoz ſacramentoz ſanctitate:nō p adipiſcēda ſalute quę in chriſto reuelata p baptiſmum dabat. Sed illi hoc ſparſerant·qui ſic legalia obſeruabant quaſi neceſſaria credentibus·paulus eīm vehemēs gratię p̄dicator eiſ aduerſabatur:docens nō p illa· ſed p gratiam chriſti hominē iuſtificari: q̄ p̄nūciabat in vmbra legis. Jdeoq̄ pſecutionē in eum ſuſcitare moliebant tanq̄ inimicū legis z mādatorum dei.hanc falſam criminationem p̄grue deuitauit·eadem ꝯcelebrando q̄ dānare videbatur:ſic oſtēdens nec iudeos tunc ab eiſ ſicut nefarijs·phibendos nec gētiles ad ea tanq̄ neceſſaria cogēdos. Jam tamen apoſtoli deerāt·neq̄s cogeret gentes iudaizare:ſed iudei non p̄hibebant.

Neq̄ ſecundum con. ingre. ℬ. Non ſunt p̄hibiti eo tēpore iudei ī chriſtū credentes ſcōm legem

p̄pter nomen domini ihesu. Et cū ei ſuadere non poſſemus·quieuimus dicentes: †domini volūtas fiat. Poſt dies autē iſtos †p̄ꝑati aſcendebamus hierusalem.

† ſde vita pauli vel de morte.
† ſad voluntatē domini·ſiue mori·ſiue viuere.

Uenerūt aūt ex diſcipulis a cęſarea nobiſcū:adducētes hūc apud quē hoſpitaremur iaſonem quendam cip̄rium antiquū diſcipulum· ſolim fidelē

Et cum veniſſemus hieroſolimaz libenter exceperunt nos fratres.

Sequenti autē die introibat paulus nobiſcum ad †iacobum: omēſq̄ collecti ſūt ſenioꝛes. Quos cū ſalutaſſet:narrabat per ſingula q̄ deus feciſſet in gentibus p ministerium illi⁹. At illi cum audiſſent

† ſapoſtolū filiū alphei·qui erat epiſcopus hieroſolimoꝛū.
ſpaulus
ſgratias ei agētes.

magnificabant deum:dixeruntq̄ ei. Uides frater quot milia ſunt in iudeis·qui crediderunt:z omnes

ſinterrogādo dicunt.
ſzelatores legis aduerſum te. ſinde ē zelus.

ęmulatoꝛes ſunt legis. Audierūt autem de te·quia diſceſſionē doceas a moyſe·eoꝛum qui p gentes ſunt iudeoꝛ dicens·non debere eos circūcidere filios ſuos: neq̄

ſi.e a moiſi lege.

† ſantiquā † ſin ſinagogā vel verſari in lege.

ſecundum †ꝯſuetudinem †ingredi

† ſin ꝯcilio coꝛū ſquid audierunt de te ſ vel quid tibi faciendū ē † ſneceſſe ē vel oportunū

†Quid ergo ē? Utiq̄ †oꝑtet cōuenire multitudinē:audient enim te ſupueniſſe. Hoc ergo fac quod dicimus:ſūt nobis viri quattuor votum habētes ſup ſe·his aſſumptis·ſanctifica te cū illis·z impende in illis·vt radant capita·z ſcient omnes.quia quę de te audierunt falſa ſunt:ſed ambulās z ipſe cuſtodieris legem. †De his aūt qui crediderunt ex gentibus nos

ſfuge te illis

† ſquaſi d.nō ꝓtra legē nos dicimus modo.

† ſnō tantū dicentes † ſnihil tale cuſtodire eos·niſi vt obſeruent ſe ab idolaticis ꝛc.

†ſcripſimus †iudicātes:vt abſtineant ſe ab idolis immolato·z ſanguine·z ſuffocato·z fornicatione.

† ſquattuoꝛ habentibus votū.

Tunc paulus aſſumptis †viris· poſtera die purificatus·cum illis intrauit in templum·annuncians expletionē dieruz purificationis: donec offerret⁹ p vnoquoq̄ oblatio eoꝛum.

ſradens caput.
ſdonec offerret ꝛc.
ſfinem.

Cum autē ſeptem dieſ ꝓſummarent·hi qui de aſia erant cum vidiſſent eum in templo·concitauerunt omnem populū·z iniecerunt ei manus clamantes: Uiri iſraelitę adiuuate. hic eſt homo·q̄

ſminoꝛe

† ſquia credētes docebat eſſe verā hieruſalez·z nouā legē p̄ferebat·z locum eſſe dei dicebat tam eccleſiam.

aduerſus populum·†z legem z locum hunc·omnes vbiq̄ docens: inſup z gētiles induxit in templū

† ſcuitatem hieruſalē vel templum.

z violauit ſanctū †iſtum locū. Uiderant enim trophimum epheſiū

ſhieruſalē nō in tēplo.

in ciuitate cum ipſo:quē eſtimauerunt quoniā in templum introduxiſſet paulus. Commota eſt autez ciuitas tota:z facta ē ꝓcurſio populi. Et appꝛehendentes paulum trahebant eum extra templum:z ſtatim clauſę ſunt ianuę. Quęrentibus autez eum occidere·nuncium ē tribuno coboꝛtis:quia tota ꝓfunditur hieruſalē. Qui ſtatim aſſumptis militibus z centurionibus:decurrit ad illos. Qui cum vidiſſent tribunum z milites:†ceſſauerunt p̄cutere paulum. Tunc aſcendens tribunus appꝛehēdit eum·z iuſſit†alligari catenis duabus:z interrogabat quis eſſet:z quid feciſſet:†Alij autez aliud clamabant†in turba. Et cum nō poſſet certum cognoſcere p̄ tumultu:

ſne in templū refugeret.

† ſqui parati erant·vel iam inceperāt.
† ſdonec cauſa eius iudicaretur.
† ſdiuerſi diuerſa dicebant·quia certā cauſam non habebant.
† ſque turbidā ꝓfert ſētentiā.

ingredi·ſtante adhuc tēplo z ſua religione q̄uis in ſacramentis noui teſtamēti ſalutē habituri.ſed credētes ex gentibus ꝓhibebātur ad legē cōuerti: q̄ tamē legis mandata ad moꝛes z mundiciā coꝛpis ꝓtinentia.vt ē Non concupiſces ꝛc. diligēter obſeruare in ꝛbant. Quarta ſinodus hieroſolimis hec habita ē. Dāa fuit de electione alterius apoſtoli p iuda. Secunda de electione ſeptem diaconoꝛ. Tercia de circūciſione nō īponenda illis·q̄ credebant de gentibus. Quarta hęc de iudeis illo tēpoꝛe nō p̄hibēdis vbi neceſſitas exigeret·legaliꝫ ceremonijs iniciari:ꝓpter ſcandalum coꝛ·q̄ putabant apoſtolos legez moyſi ſicut idolatrię dogmata dānare

Quia quę de te audiſti. ℬ. Non eīm ita rębas legalia ſicut dictū eſt·ſi autez ideo celebraret vt actione ſimulata ſuam occultaret ſententiam nō hoc diceret iacob

Cum aūt ſeptem dierum conſu. ℬ. Nōdum ꝓſummati erant ſed eoꝛ curſus agebatur adhuc. vñ in greco exꝑeſſius dicitur. Cum incipiebant ſeptem dies ꝓſummari alioquin ñ ſtaret·qđ ipſe poſt .v. dies aduētus ſui in cęſareā p̄ſidi dixit: quia nō ſunt plus dies mei q̄ .xij. ex quo aſcendi adoꝛare ī hieruſalē. Si eīm vij.his z illiſ.v.diebꝰ cōcilij dies q̄ ipe phariſeos·z ſaducęos diſſociauit·z ille quo iudei eū occidere voluerunt adijciant·pluſq̄ xij.dies inueniunt.

Concitauerunt omnem.po. ℬ. Quia videbāt gentiles gratię ſectatoꝛes minus cerimonias legis z templi ſolennia frequētare·timebant ne venirent romani z tollerēt locū z gentē

Cum uenisset ad gradus. B. Grad⁹ descensionis de tẽplo sed ascẽsionis ĩ castra significat.

Nõne tu es egi. Be. Quidã egiptius venerat in iudeaz qui fidez sibi ꝑbetię magica arte ꝓcisens xxx.milia iudęoz congregauit.quos ducẽs ꝑ desertum ·venit ad montẽ olineti·parat⁹ irruere in hierusalem: z eam sibi subiugare· sed occurrẽs ei felix cũ armatis·egiptio cum paucis fugato alios occidit.

Grece nosti: R. Interrogatio vel affirmatio·quia vt putat tribunus greca lĩgua loquebat· vel ne iudei cognoscerent.

Quattuor milia ⁊c. Be. Non ẽ de hoc numero satellitũ inter tribunũ qui hec locutus ẽ·z iosephuz qui de egiptio scripsit habenda ꝓtroversia· potuit eñ primo cum paucis tirannidẽ exercentibus adueniens· postea plures publica fraude ꝓianxisse. Tẽpore autez felicis.hoc gen⁹ latronũ surrexit q̃ sicas .id ẽ. gladios breues manu gestantes·populo pmixti occulte vulnerabãt: vt q̃relaz moꝛs ꝓueniret z pcussoꝛ lateret.

A tharso ci. R. Quo captus cũ parẽtibus ꝓmigrauit.

C. .XXII.

Natus i tharso. Be. Natus in opido galileę giscali nomine fuit paulus: quo capto a romanis cum parentiby suis tharsũ cilicię migrauit.ob studiũ añt legis hierosolimam veniés: a gamaliele est eruditus. Non vocat se ciuem· sed municipẽ. a municipio.i. territoꝛio illi⁹ ciuitatis: in qua nutritus ẽ. Dicit municipium q̃ tantũ munia.i. tributa debita· vl munera reddat. Quãuis vero giscali natus·tñ se tharsensem dicit. Sicut christus ĩ bethleem natus·nazarenꝰ ẽ appellatus.

† Suoꝛũ militũ·ne iudei occiderẽt eũ.
iussit duci eum in †castra. Et cum
† Quibus ascenditur in tẽplum.
veniss̃et †ad gradus: ꝓtigit vt poꝛ
† Sideo a fortibus portabatur.
taret̃ a militibus †ꝓpter vim populi. Sequebat̃ eum multitudo
† Sad moꝛtẽ·noli inquirere causaz Shoc dictũ ẽ de isto qõ z de cbusto dictũ ẽ ·ĩ· Scũ parcetur eius inductio.nõdũ tamẽ a gradibus ejerat.
populi clamans: †Tolle eum. †Et cum cępisset duci in castra paul⁹: dicit tribuno· Si licet mihi loqui aliquid ad te: Qui dixit grece: nosti: Nonne tu es egiptius·qui ante hos dies tumultum concitasti: z eduxisti in desertũ quattuoꝛ
† Sgladiatoꝛũ·sica eñ gladius dicitur.
milia viroꝛũ †sicarioꝛum: Et dixit ad eum paulus: Ego homo sum
Snõ egiptius.
quidez iudęus· a tharso cilicię nõ
† Squidã libri ꝑ municeps habent ciuis Smunia capiens.i.censũ ·ĩ· Squasi diceret romanus censum ꝓfessus Squia vester sum.
ignotę ciuitatis †municeps. †Rogo autẽ te: ꝓmitte me loqui ad populum. Et cum ille ꝓmisisset· paulus stans i gradibus·annuit manu ad plebem·z magno silentio facto: allocutus est †hebręa lingua dicens.

C. .XXII.

Scoeui
Viri fratres et Spatres audite quam ad vos nunc reddo rationẽ. Cum audissent autez· quia hebręa lingua loquęret̃ ad illos: magis pręstiterunt silentium. Et dixit· Ego sum vir iudęus nat⁹ tharso cilicię·nu
Sin hierusalẽ
tritus autez in ciuitate ista secus
† Sad obsequiũ·vel quia puer z humilis·sedebat ad pedes magistri.
†pedes gamalielis· erudit⁹ iuxta
† Simitatoꝛ vel zelatoꝛ aduersus christianos.
veritatem paterne legis. †ęmulatoꝛ legis sicut z vos omnes estis
† Schristi quã nũc predico.
hodie: Qui hanc †viam ꝑsecutus
† Schristianoꝛũ vel stephani ·vel moꝛi paratus ꝓ lege.
sum vsq̃ ad †moꝛtẽ: alligãs z tra
Scarceris
dens in custodias viros ac mulie

† Sceptum vocat in testimonium.
res. †sicut ꝓnceps sacerdotũ mi
† Sverboꝛũ in presenti ·vel epistole testimoniũ pontifex reddiderat.
hi †testimoniũ reddit z omnes maioꝛes natu ·a quibus z epistolas accipiẽs ad fratres damascũ pergebam: vt adducerẽ inde vinctos in hierusalẽ·vt punirent̃. Factum est autẽ eunte me·z appꝛopinquã
† Svt sciatur sole esse lucidioꝛ·lux que circunfulsit eum.
te damasco ·†media die subito de
Sa deo
cęlo circunfulsit me lux copiosa·z decidens in terrã: audiui vocẽ de
Sicrepãdo nomẽ iteratẽ
cęlo dicentem mihi: Saule·saule quid me ꝑsequeris: Ego autẽ re
† Sdeũ esse credebat qui de sursum loquebatur
spondi: †Quis es domine: dixit ꝙ ad me: Ego sum ihesus nazarenus quẽ tu ꝑsequeris. Et qui me
Sno facie·
cum erant·lumen quidẽ viderunt vocem añt eius non audierũt qui
† Ste cognoscẽs tibi obediã.
loquebat̃ mecum. Et dixi: †Quid faciam domine: Dominus autez dixit ad me: Surgẽs vade damascum: z ibi tibi dicet̃ de omnibus que te oꝛteat facere. Et cum nõ
Sque excecauerat me·
videre ꝓ claritate luminis illius
Snõ ad oculũ.
ad manus deductus a comitibus† veni damascũ. Ananias autẽ qui
† Sidoneus ·ĩ· S testimoniũ habebat a deo sed plus credebatur iudeis.
dam †vir secundum legẽ ·ĩ· testimonium habens ab omnibus cohabitantibus iudęis·veniẽs ad me z astans dixit mihi: Saule frater respice. Et ego eadem hoꝛa respe
† Snõ recens deus·vt iudei putabant.
xi in eum. At ille dixit: †Deus patrum nostroꝝ ꝓordinauit te vt cognosceres voluntatẽ eius·vt vide
Schristũ vel cũgeliũ.
res iustum·z audires vocẽ ex oꝛe
† Schristi nõ apostoloꝛũ·nõ eñ ab hominibus·vel p hominẽ ⁊c.
†eius: qui eris testis illius ad om
† Sp scripturã z famã suã·vel ad omnes etates ꝓductiones linguas sexus ·ĩ· Siu luce fulgẽti.
nes †homines eoꝝ quę ·ĩ· vidisti et
† Sin voce vocãte.
†audisti· z nunc quid moraris:

Emulator legis. B. In greco emulatoꝛ legis dei existens scdm illud· testimonium illis perhibeo ꝙ emulationem dei habẽt: sed ñ scdm sciam Saule. Saule. Ra. Quędã exemplaria bñt·saul·saul· vt ostẽdat̃ de nomine saulis saulũ nominatum esse.

Lumen quidem ui.uo.⁊c.B. Supra de hac visione narrat hystoria·ꝙ comites illius starẽt stupefacti·audiẽtes quidez vocem: neminem añt vidẽtes·vnde colligit̃ eos sonuz vocis ꝓtulę nõ discrimẽ verboꝛum audisse.

Audierunt. R. Intellexerũt·sed solũ sonũ vocis pauli·vel eius q̃ paulo loq̃bat̃.

Et tibi tibi di. R. Exemplum humilitatis ꝓtra doctoꝛes non disputãdi nec de nobis ꝓsumendi quasi q̃ doctus limus ędocti.

Saule fra. resp. R. Duo crãti oculis pauli· excecatio ·z illumĩatio; z ideo merito credidit.

Dręordiauit te. R. Conueniẽs oꝛdo. primo ꝓordinat⁹ in ꝓscientia dei·deinde cognoscit veritatẽ· videt iustuz·audit exoꝛe ipsius: postea fit testis coꝝ quę ꝙuidit· audiuit.

Fieri in stupore ꝛc. Rx. Hoc nō narrat ad elationē sed ꝓpter necessitatē: vt videatur idoneus euangelizare gentibus.

Exurge ꝛ baptizare ꝛ abluere peccata tua: inuocato nomine ipsius
† Locū ꝛ tēpus ꝓcessit † Post magnū circuitum de damasco rediit.
† Factum ē autē mihi reuertēti mihi
† Sanctā ciuitatē † Ne sathanas illuderet † Domo dei.
in hierusalem ꝛ oranti in tēplo
† Extasi. alii ponūt in pauore. alii alienatione.
fieri me in stupore mētis ꝛ videre
† Christus † Necessitate ꝛ admonitione dei omnia fecit.
illum dicentez mihi: festina. Et exi velociter de hierusalē: quoniam nō recipient testimoniū tuum
Sufficeret
de me. Et ego dixi domine ipsi sciēs exemplū mee ꝓuersionis.
unt quia ego eram cōcludens in carcerem: ꝛ cedens ꝑ sinagogas eos qui credebant in te. Et cū fūderetur
Smartyris
sanguis stephani testis
Etiā
tui ego astabam ꝛ ꝓsentiebam: ꝛ custodiebā vestimēta iterficiētiuz
† Quasi diceret. quāuis sciāt tū nō recipiēt.
illum. Et dixit ad me. † Uade quo
† Nō iudeos † Tā fide ꝙ loco.
niam ego † ad nationes † longe mittam te. Audiebāt autem eum vsq̄
† Mittā te ad nationes
† ad hoc verbū ꝛ leuauerūt vocez
Tribuno.
suam dicentes. Tolle de terra huiusmodi: non em̄ vas ē eum viure. Uociferantibus autem eis ꝛ
† Vt occiderēt eum. vel in signū meroris.
† ꝓijcientibus eis vestimēta sua ꝛ
Vel meroze. vel moze bzutozū anunaliū.
puluerē iactantibus in aerem. iussit tribunus † induci eum in castra
† Quia ꝓius ꝓeparatū fuerat nunc ꝛpletum
Vt eius tozmētis satiarent
ꝛ flagellis cēdi ꝛ torqueri euz: vt
† Ideo iussit nō occidi.
† sciret ꝓpter quā causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent
Ad flagellandū
eum lozis: dixit astanti sibi centurioni paulus: Si hominez romanum ꝛ † indemnatū licet vobis flagellare? Quo audito centurio accessit ad tribunum ꝛ nunciauit dicens. Quid acturus es? hic enim ciuis romanus ē. Accedens autē tribunus. dixit illi: Dic mihi si tu romanus es? At ille dixit: Etiam.
† Iudiciario ozdine nullo reatu ꝓuictum.

Et respondit tribunus: Ego multa summa ciuilitatē hanc consecutus sum. Et paulus ait: Ego autē ꝛ natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo: qui eum torturi erant. Tribunus quoq̄ timuit. postq̄ resciuit quia ciuis romanꝰ esset: ꝛ quia ligasset euz. Postera autē die volens scire diligentius. qua ex causa accusaret̄ a iudeis. soluit eum. ꝛ iussit sacerdotes conuenire ꝛ omne ꝯcilium: ꝛ ꝓducēs paulum statuit inter illos.

C. XXIII.

Intendens autem in cōciliū paulus ait: Uiri fratres
† Quia ignozans ꝓsecutus sum † Rens non sum.
ego omni † ꝯscientia † bona ꝯuersatus sum ante deum vsq̄ in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum ananias ꝓcepit astanti
Quasi unꝓudēter gloziantis.
bus sibi percutere os eius. Tunc
Destruet.
paulus dixit ad eum. Percutiet
† Quia videris esse qō ñ es † Sup cathedrā moysi.
te deus † paries dealbate. † Et tu sedes
† Pzauo iudicio ꝛ ficta supficie ex tuo sensu † Que dicit educ blaspbemū extra castra. ꝛ lapidet eum omnis populus.
dens † iudicas me secūdū † legem:
† Dicentē. innocentē ꝛ iustū nō oppzimes. vel maledices.
ꝛ contra † legem iubes me percuti
Hoc dicunt
Et qui astabant dixerunt: Sum vt reum ꝓcussionis eū esse ostēdant.
mum sacerdotē dei maledicis. Dixit autem paulus: Nesciebam fratres. quia pzinceps ē sacerdotum
† Ideo dico nesciebā. quia si scirem principem esse. reus essem.
Scriptum ē enim: † Principem populi tui nō maledices. Sciēs autē paulus. quia vna pars esset saducēozum. ꝛ altera phariseozū exclamauit in ꝯcilio: Uiri fratres ego phariseus suz. filiꝰ phariseoꝝ de spe ꝛ resurrectione mozruoruz

sed in ipsoꝝ ciuilitate sum ꝓgenitus.

C. XXIII.

Percutiet. Rx. Non percutiat. quia ꝓphetia ē. nō maledictio. paulo dicente: Benedicite. ꝛ nolite maledicere. Et iteruz Benedicite maledicētibus. hoc aūt non solum de anania. sed ꝛ de sacerdotio indeoꝝ accipiendū ē. qō ꝑ veteri lege. ꝛ ficta supficie dealbato parieti compat. Alia exēplaria habēt ꝓcutiat. qō nō ex iracundia: sed ī spiratione diuina dixit apostolus.

Percutiet te d. p d. B. Non ꝓturbatione animi motus hoc dixit. quia illud pōtificiū simile parieti dealbato ꝓcutiēdū erat ꝛ destruendū supueniente christi sacerdotio. qō ꝓdicantibus apostolis ē reuelatū. Et ideo ait: ꝓcutiet. futuruz esse significās Q̄ tranquillo autem animo boc dixerit: sequēs respōsio ostēdit nesciebā fratres. quia princeps ē sacerdotū.

Nesciebā quia princeps ē ia. B. Id ē. Non cognoscebam esse ananiaz. vel subtiliter dicit se nescire ꝓcipē. qz sacerdotiū iudeoꝝ reꝓbatū ē Be. Et si hunc were nouerat. ī nouo. t. principē nō esse sacerdotū. tamē eruditus alios modestius se habere erga eos quoruz sunt ī potestate: temperate respondet.

Sciēs aūt paulus. Be. Sicut vnitas bonoꝝ vtilis ē. sic malozū vnitas semp bonis ē nociua. ideo paulus persecutoꝛes suos dissociare satagit: vt quē vniti cinxerāt. dissociati laxarent. Sic mare rubzū qō solidū filios israel artauerat diuisum ab egipto liberauit. Qz autē se filium phariseoꝝ. siue iuxta grecū. filiū phariseī testat: boc ē qō superba gloziabat se ante pedes gamalielis qui phariseus erat ꝓphetas ꝛ legem didicisse.

Proiicientibus eis uestimenta sua. B. In passione christi solus sacerdos de throno exiliens vestimēta scidit: quia tunc sacerdotiū vetus erat immutandū. Nunc vero qz tota gēs gloria regni spolianda erat. omēs indumēta ꝓiciunt: ꝛ clamozem puluere mixtū ad celum tollunt. secundum illud: Superbia eorum qui te oderūt ascēdit semp.

Ego multa sum. ꝛc. B. Alia editio manifestius insinuat quid dixerit tribunus. Dixit tribunꝰ iam facile dicis ciuem romanum te esse. Ego em̄ scio quanto precio ciuilitatē possedi istam.

Ciuilitatē. B. Id ē. socialē inter ciues ꝓuersationez. vel reipublicę administrationez. Non enim tribunus ciuitatis romane ciuis esse nō posset. sed ꝓzoztium ciuitatis emerat. vt esset particeps. Paulus co magis erat ciuis romanꝰ qz nō ꝓparando: sed boc nascendo bēbat.

Ego aūt et natus Be. Id ē. In boc sum romanus plus ꝙ tu. quia nō alibi natꝰ romanum nomē emi:

Pharisęi aũt. Ra. Angelũ z spũm sanctuz. vel resurrectionem z angelũ. vt idẽ sit angelus qđ spiritus.

ego iudicoꝛ. Et cum hęc dixisset: facta ẽ dissensio inter pharisęos z † ſdimissa vt rediret ad sua loca.
sadducęos: z †soluta ẽ multitudo

Sadducęi aũt dicũt nõ esse resur ſsanctũ
rectionẽ. neqꝫ angelũ. neqꝫ spiritũ

Quid si spiritus locutus ẽ ei. Ra. Hic apparet iuxta hieronimum sadducęos spiritũ sanctũ nõ ꝓfiteri: z angelos. z idꝰ spiritũ noĩant z angelũ quia hoc nouerãt contrarium esse illis.

Pharisęi autẽ vtraqꝫ ꝓfitentur. Factus ẽ autem clamoꝛ magnus z exurgentes quidã pharisęoꝛum † ſp paulo cõtra sadducęos.
†pugnabant dicentes: nihil mali ſmirandũ
inuenimus in homine isto. Quid ſsanctus.
si spiritus locutꝰ ẽ ei aut angelꝰ?

Ne discerpe. ab eis. Ra. Sadducęis volẽtibus eũ rapere vel ab vtrisqꝫ simul ꝓtendentibus.

Et cuꝫ magna dissensio facta esset ſcõuelleretur.
timẽs tribunus ne discerperetur
paulus ab ipsis. iussit milites descendere z rapere eum de medio eoꝛum: ac deducere eum in castra

Deuouerũt se d. Ra. In greco anathematizauerũt. hoc verbum quãtę sit auctoꝛitatis? norũt qui anathemate sacerdotali a societate christi z ecclesię alienant.

Sequenti autẽ nocte assistens ei † ſopoꝛtuna adhibet ꝓsolatio ‡ ſsignificat eũ de cetero laboꝛaturũ. vel solatũ ẽ volẽtis eũ testificari corã multis.
dñs ait: †Constans esto. ‡Sicut
eĩ testificatus es de me in hierusalem: sic te opoꝛtet z romę testificari. Facta autẽ die collegerunt se ſmaledictione astrinxerũt
quidã ex iudęis. z deuouerunt se
dicentes. neqꝫ mãducaturos. neqꝫ bibituros: donec occiderẽt paulum. Erant autem plusqꝫ .xl. viri:
qui hanc cõiurationem fecerant.

Neqꝫ manducaneqꝫ bibitu. ꝛc. Ra. Cum dominus dicat beati qui esuriunt z sitiunt iusticiam Illi ecõtra iniquitatẽ esuriũt. sanguiné sitiunt. adeo vt etiam cibos abdicent: donec moꝛte iusti satiẽt. sed nõ est sapiẽtia. nõ est prudẽtia vel ꝓsilium ꝓtra dẽum. eripit eĩ paulus ab eoꝛum insidiis. vt seruatꝰ romę testimonium reddat christo.

Qui accesserunt ad pꝛincipes sacerdotum z seniꝛes. z dixerunt: Deuotiõe deuouimus nos nihil
gustaturos. donec occidamꝰ pau † ſnõ qꝫ ꝓmiserimus. sed vt ꝓducat eum. z hoc totũ facite cũ calliditate ꝓculi ex ꝓmuni ꝓsensu ad celandã ꝓiurationem.
lum. Nunc ergo vos †notũ facite
tribuno cum ꝓsilio. vt adducat illum ad vos: tanqꝫ aliquid certius
† ſ. i. causa eius z reatu.
cognituri †de eo. Nos vero pꝛiusqꝫ appꝛopiet: parati sumus interficere illum. Quod cũ audisset filius soꝛoꝛis pauli. insidias. venit z intrauit in castra: nunciauitqꝫ paulo. Uocans aũt paulus ad se vnum ex cẽturionibus. ait: Adolescentẽ hunc perduc ad tribunũ: habet enim aliquid indicare illi. At ille quidẽ assumẽs eum. duxit ad tribunũ. z ait: Uinctus paulꝰ rogauit me hunc adolescentẽ perducere ad te. habentẽ aliqđ loqꝫ tibi Appꝛehẽdens tribunus manũ illius. secessit cum eo seoꝛsum. z interrogauit illum: Quid ẽ qđ habes indicare mihi? Ille aũt dixit Judęis ꝓuenit rogare te. vt crastina die paulum ꝓducas in ꝓciliũ: quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne crediderĩs illis. Insidiãtur eĩ ex eis viri amplius qꝫ .xl. qui se deuouerunt nõ mãducare neqꝫ bibere. donec interficiant eum: z nũc parati sũt ſquid ꝓmittas.
expectãtes ꝓmissum tuus. Tribunus igiꝫ dimisit adolescentẽ. pꝛęcipiens ne cui loquereꝫ. quoniaꝫ ſtribuno.
hęc nota sibi fecisset. Et vocatis duobus cẽturionibus dixit illis: ſpedestres
Parate milites ducentos vt eãt vsqꝫ cęsaream. z equites. lxx. z lãcearios ducentos. a tercia hoꝛa ſpaulo z comitibus eius.
noctis. z iumenta parate. vt impo
nentes paulũ: eum saluum pduce † ſtribunus ad pꝛesidẽ. quasi munus ad maioꝛẽ mittit causam.
rent ad †fęlicem pꝛęsidem. Timuit enim ne foꝛte raperẽt eum iudęi z occiderẽt. z ipse postea calũnĩã sustineret. scribens epistolã continẽtem uerba hęc. Claudꝰ lisias optimo pꝛęsidi fęlici salutẽ. Uirum hunc compꝛehensum a iudęis. z

Parate milites. Ra. Hoc ꝺo ne iudęi auferrẽt. z ipse tribunus criminis accusaꝛeꝫ apud pꝛesidẽ tãqꝫ accepturus pecuniam a iudęis. z pcium moꝛtis pauli.

icipientē iterfici ab eis: supueniēs cum exercitu eripui: cognito quia romanus est. Uolensq; scire causam quā obijciebāt illi · deduxi eū in conciliū eoz · quē inueni accusari de quęstionibus legis ipsoruz: nihil vero dignum morte aut vinculis habentē crimen. Et cū mihi platum esset de isidijs q̄s parauerant ei · misi ad te eum: denunciās & accusatoribus vt dicāt apud te Milites ergo secundū p̄ceptum sibi assumētes paulum · duxerunt

† ſciuitatē de noīe antipatris dictā.

illum nocte in †antipatridem. & postera die dimissis equitib⁹ vt irēt
ſ.lxx.
ſpedestres ſab antipatride ſequites
cū eo: reuersi sunt ad castra. Qui cum venissent cęsareā · & tradidissent epistolā p̄ sidi · statuerunt ante illum & paulū. Cum legisset aūt & interrogasset de qua puincia esset · & cognoscēs q̄a de cilicia eēt: audiam te inquit cū accusatores tui venerint. Jussitq; in prętorio
ſantiqui p̄esidis
herodis custodiri eum.

C. XXIIII.

Post quiq; aut
ſad accusandū paulū
tem dies descendit prin
ceps sacerdotū ananias cū senio
† ſqui loquereť ptra paulum.
ribus quibusdam · & †tertullo quo
dam oratore: qui adierūt p̄esidē
ſad collocutionē.
aduersus paulū. Et citato paulo
cępit accusare tertullus dicens:
ſo felix
Cum in multa pace agam⁹ p te · & corrigant multa p tuam puidenti
ſopa. ſmulta opa
am: semp & vbiq; suscipimus optime felix cū omni gratiarū actiōe
ſdistendam
Ne diutius aūt te ptraham: oro breuiter audias nos p tua clemē

tia. Inuenimus hunc hominē pestiferum & ꝛcitantem seditiones omnibus iudęis i vniuerso orbe.
ſa nazare
& auctorem sedition is sectę nazareno. i. thesu. ſinducēdo ī illud gētiles
noz · qui etiā templum violare conatus ē: quem & apprehensum voluimus secundū legem nostrā iudicare. Supueniens aūt tribunus lisias · cum vi magna eripuit eum de manibus nostris: iubēs accusatores eius ad te venire · a
ſtribuno
quo poteris ipse iudicans de omnibus istis
ſveritatē eoz̄
cognoscere: de quibus nos accusamus eum. Adiecerūt autē & iudęi: dicētes hęc ita se habere.
ſsignū
Respondit autē paulus annuēte sibi p̄eside dicere. Ex multis annis esse te iudicē genti huic
ſq.d. amicicią vestrā noui.
ſcū fiducia ſexcusabo me
sciens · bono anio p me satisfaciā
ſa testibus
Potes enim cognoscere · quia nō
ſnō ē antiquū tēpus.
plus sunt dies mihi q̄z duodecim
ſnō violare tēplū.
ex quo ascēdi adorare in hierusalem · & neq; in templo inuenerunt
ſquestionantē
me cū aliquo disputantē · aut concursum facientē turbę · neq; in synagogis · neq; in ciuitate: neq; probare possunt tibi de quibus nunc accusant me. Confiteor autez tibi
† ſnazarenoz̄ ‡ ſdicētes inuenimus auctorē seditionis.
hoc q̄ secundū †secta ‡ quā dicūt
ſscissionē
heresim sic deseruio patri deo meo
† ſvt pharisei nō vt sadducei repbantes quedā de his que ī lege & pphetis.
‡credens omibus quę in lege & pphetis scripta sunt. †spem habēs
† ſde resurrectione mortuoz̄.
in deum: quā & hi ipsi expectant resurrectionē futuram iustorum & iniquoz. In hoc & ipe studeo sine
ſcredēs
offendiculo ꝓscientiaz habere ad deum & ad homines ſemp. Post annos autem plures elemosinas

C. XXIIII.

Nazarenorum. Be. Illo tempore christiani p opprio nazareni vocabant. postea iter iudęos surrexit hęresis q̄ dicta ē nazarenoz: qui christum filiū dei credunt de maria natū · passū etiā & resurrexisse · oīa veteris legis mādata custodiētes. Sed dū volūt iudęi & christiani esse · neutrū sunt.

Quē et apprehēsum. In hoc loco quidā nostri codices minus habēt aliquos versus qui ī gręco ita legunt. Quē apprehēdimus · & secōm nostrā legē voluimus iudicare; trāsiliēs aūtē lisias tribunus cū multa vi de manibus nr̄is · eduxit · iubens eius accusatores ante te venire: quo possis ipse diiudicans de omnibus istis cognoscere ꝛc.

Sectam q · d. h. Be. Melius ī gręco habet' secundū viā quā dicūt hęresim · sic deseruio patri deo. ñ eī q̄uenit eū qui grece locutus ē: dicere sectam quā dicūt hęresim. cū idem sit latine secta q̄d grece hęresis Sed ait · sic deseruio patri deo scōm illam viā quā increduli hęresim. i. sectā vocant. quasi magis habeant ptinaciam quelibet sectandi: cę̄ industriam recta dinoscēdi.

Patri deo. R. Cuius filius demonstroz nō seruus: vt in alijs codicib⁹ habet'.

Nisi de hac una ꝛc. R. Hoc p̄ antifrasim sciebat enī hoc eis placere q̄ nihil p̄misi nisi quia p̄dicaui qđ ipsi credunt.

De suis mi. R. Discipulis ꝛ socijs. Aliter iussit nō phibere quenq̄ mīstrare ei de suis rebus vel facultatibus.

Tremefactus et sperans ꝛc. R. Sic iunge tremefact⁹ ꝛ sperans. p his duobus dimisit eū liberę custodie p̄ timore dei ꝛ spe pecunię.

Biennio aūt expleto. B. Biennium dicit p̄uersationis pauli in cesarea: ꝛ nō p̄sidatus felicis. cū supradictū sit. q̄ multis annis iudex fuerit illi genti. p̄sertim cum historię narrent: secūdo neronis anno missum romā apostolum Claudiū vero cęsarē eo tpe quo agrippā filium herodis quē angelus cęsareę p̄cussit. iudeo ꝛ regem p̄stituerit: felicē quoq̄ totius p̄uincię samarieq̄ ꝛ galileę procuratorem misisse.

Reliquit. R. Vtrū viuens an moriens reliquerit: incertum ē. sed tamē melius videt q̄ viuēs iudeis gratiā p̄stiterit.

C. XXV.

In prouinciam. Ra. Palestinę sicut palestinę p̄sides. alij semp alijs succedentes a romanis mittebantur.

ſin hierusalē
facturus in gentes meas veni. ꝛ
oblationes. ꝛ vota. in quibus inſraso capite seruantē legē
uenerūt me purificatum in tēplo:
non cū turba neq̄ cum tumultu.
† ſme inuenerūt in tēplo ‡ ſasianos.
† Quidam aūt ex asia iudei ‡ quos
oportebat apud te p̄sto esse. ꝛ accusare siquid haberēt aduersum
‡ ſananias cū senioribus ꝛ tertullio.
me: aut † hi ipsi dicant. siquid inue
ſmodo
nerint i me iniquitatis: cum stem
in ꝛcilio. nisi de vna hac solūmodo voce. qua clamaui inter eos
stans: quoniam de resurrectione
mortuorū ego iudicor hodie a vo
ſiudicare iter illos.
bis. Distulit autem illos felix. cer
† ſveritatis que i paulo erat vel de via quā faciebant paulo.
tissime sciens de † via dicēs: Cum
† ſhoc dicit vt iudiciū differat: ꝛ quia paulus dixerat a quo poteris veritatē cognoscere.
† tribunus lisiaſ descēderit: audiā
vos. Jussitq̄ centurioni custodi
ſ paulū.
re eum. ꝛ habere requiē: nec quen
quā p̄hibere de suis ministrare ei
Post aliquot aūt dies veniens
felix cum drusilla vxore sua. que
erat iudea. vocauit paulū. ꝛ audiuit fidem ab eo: que ē in ihesum
christum. Disputante aūt illo de
iusticia ꝛ castitate ꝛ de iudicio fu
ſseruili timore territus
turo. tremefactus felix respōdit:
† ſliberā ostendit custodiam.
Quod nunc attinet † vade: tēpore
autez oportuno accersiam te. Si
mul ꝛ sperans q̄ pecunia daret a
ſqz spabat pecuniā.
paulo. propter qđ ꝛ frequēter ac
ſ paulū
cersiens eum: loquebatur cum eo
† ſpresidatus felicis vel ex quo paulus ad felicem ē adductus. ꝛ hoc melius videt.
† Biennio aūt expleto accepit successorē. felix porcium festum. vo
ſnō soluēdo paulū.
lens aute gratiā p̄stare iudeis:
felix reliquit paulum vinctū.

.C. .XXV.

Festus autem
cū venisset in p̄uinciaz

ſex quo venit
Post triduum ascendit hierosolimam a cęsarea. adierunt q̄ eū p̄incipes sacerdotū ꝛ p̄imi iudeorum
ſlocuturi
aduersus paulū. ꝛ rogabant eum
postulātes gratiā aduersus eum.
ſpaulū
vt iuberet eum p̄duci in hierusalē
insidias tēdentes: vt eum interficerent in via. Festus autē respondit seruari quidē paulum in cęsa
ſ.i. celerius
rea: se autē maturius p̄fecturum.
Qui ergo in vobis. ait. potentes
sunt. descendētes simul. siquod ē
in viro crimen: accusent eum. De
moratus autē inter eos dies non
amplius q̄ octo aut decē: descendit cęsareā. Et altera die sedit pro
tribunali: ꝛ iussit paulum adduci.
Qui cū perductus esset. circunsteterunt eum qui ab hierosolima descenderāt iudei. multas ꝛ graues
causas obijcientes. quas nō poterant p̄bare: paulo rationez reddente. quoniā neq̄ in legē iudeorum. neq̄ in templū. neq̄ in cęsarem quicq̄ peccaui. Festus autē
volens iudeis gratiā p̄stare. re
† ſoptionē dat. quia ciuis romanus erat.
spondens paulo dixit: † Vis hierosolimā ascēdere: ꝛ ibi de his iudicari apud me? Dixit autē paul⁹
† ſq̄ cesari factū erat i cesarea ſlocus ē iudicii
‡ ſhoc dicit vt appellaret cesarē.
† ad tribunal cęsaris sto: ‡ vbi me
† ſquia hic ē locus iudicii.
oportet † iudicari. Judeis non nocui: sicut tu melius nosti. Si em
nocui. aut dignū morte aliquid feci: nō recuso mori. Si vero nihil ē
† ſetiā si tu velis gratiā p̄stare iudeis.
eorum quę hi accusant me. † Ne
† ſad nomē eius p̄fugio.
mo potest me illis donare: † cęsarē
appello. Tunc festus cum consilio locutus respondit: Cęsarem

Cęsarē appello. Be. Q̄ cęsarem appellat. q̄ romā ire festinat. idō facit: vt diutius insistendo p̄dicatōni. multis credētibus coronatus eat ad christum

Agrippa rex et ber. B. Hic agrippa qui cū vxore venit cęsareā. filius fuit herodis agrippę. quē angelus īterfecit: qui vsq; ad subuersionē hierusalem regnū iudeę tenuit.

appellasti: ad cęsarem ibis. Et cū dies aliquot trāsacti essent: agrippa rex † ⁊ bernice descenderūt cęsaream ad salutandū festum. Et cum dies plures ibidē morarent. festo regi indicauit de paulo dicens: Vir quidā ē derelictus a felice victus. de quo cum essem hierosolimis. adierunt me principes sacerdotum ⁊ seniores iudęorum: postulates aduersus illū † damnationē

† ⁊ uxor eius scōm quosdā vel vir quidā.

† ⁊ mortis ⁊ secundū leges romanas ⁊ oānatio pauli grata esset iudeis.

Ad quos respōdi. quia non ē consuetudo romanis donare aliquem hominē. priusq; is qui accusatur † ⁊ spaciū excusandi. p̄sentes habeat accusatores: † locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina quę ei obijciunt. ⁊ cesaream Cum ergo huc venissent sine vlla dilatione. sequenti die sedens p tribunali: iussi adduci virum. De quo cū stetissent accusatores. nullam causam deferebant: de quib⁹ ego suspicabar malum. ⁊ vel mala Quęstiones vero quasdā de sua supstitiōe habebāt aduersus eum. ⁊ de quodam ihesu defuncto: quē affirmabat paulus viuere. ⁊ scōm sensū iudeorū Hęsitans aūt ego de huiusmodi quęstione dicebam. si vellet ire hierosolimam: ⁊ ⁊ quā ignorabat. ⁊ vbi sapiētiores. ibi iudicari de istis. Paulo autez appellāte. vt seruaret ad augusti ⁊ neronis. ⁊ iudicio cognitionem: iussi seruari eum donec mittā eum ad cęsarem. Agrippa autē dixit ad festum: Voleba⁊ ⁊ p uellem nūc. ipse hominē audire. Cras iquit audies eum. Altera autē die cum

† ⁊ domū vbi cause audiunt corā iudicibus.

venisset agrippa ⁊ bernice cū multa ambitione. ⁊ introissent in † audi

torium cū tribunis ⁊ viris principalibus ciuitatis: iubēte festo adductus ē paulus. Et dixit festus: † ⁊ iudee ⁊ ⁊ ananias ⁊ presentes uidet. Agrippa † rex. ⁊ † omnes qui simul adestis nobiscuz viri. videtis hūc hominē de quo omis multitudo iudęorum interpellauit hierosoli† ⁊ nō solū hierosolimis. sed et. ā in hoc loco .i. in cesarea. mis † petentes ⁊ acclamantes nō oportere eū viuere amplius. Ego vero comperi nihil dignū eū morte admisisse. Ipso autē hoc appellāte: ad augustū iudicaui mittere. † ⁊ de testimonijs alicuius p quo uinctus. De quo † quid certū scribam domino nō habeo. Propter qđ pduxi eum ad vos. ⁊ maxime ad te rex agrippa. vt interrogatione facta: habeaz quid scribam. Sine ratione enim mihi videtur: mittere vinctū. ⁊ causam eius nō significare.

¶C. .XXVI.

Agrippa uero ad paulū ait: Permittit tibi loqui p temetipso. Tunc paulus. † extenta manu cępit rationez reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa. estimo ⁊ esse dicendū a te me beatū apud te: cum sim me de † estimo me beatū ⁊ ⁊ quia ritus es iudaice ꝓsuetudinis. fensur⁹ hodie. † Maxime ⁊ te sciente omnia: quę apud iudęos sunt ⁊ bone cōsuetudines ⁊ ⁊ male quęstiones. propter qđ obsecro: patienter me audias. Et quidē vitam meam a iuuentute quę ab initio fuit in gēte mea in hierosolimis nouerūt omnes iudei. ⁊ ante vos gētiles prescientes me ab initio si velint testimoniū phibere: quoniam secundū certissimam sectam nostrę religionis viri phariseus.

¶C. .XXVI.

De omibus quibus ac. esti. me. Be. Hunc versum alia trāslatio sic habet: Estimo me ipsuz beatū apud te incipiens rationez reddere hodie. Quod hiero. cū sua expositione sic ponit. De omnibus q̄ bus accusor a iudeis. O rex agrippa estimo me beatuz: cum apud te sim hodie defendēdus: qui nosti omēs iudęorum cōsuetudines ⁊ quęstiones. legerat eñ illud ysaię beatus qui in aures loquitur sapiētis: ⁊ nouerat tm̄ orationis verba. p ficere. quantū iudicis prudentia cognouisset.

De quibus ego suspicabar. R. His causis. vel rebus siue verbis. de quib⁹ ego suspicabar .i. ab accusatoribus expectabā. vel mala de quib⁹ suspicabar. Aliter de quib⁹ .i. accusatorib⁹ suspicabar malum. q̄ nullā causam digna⁊ morte deferebant.

Sua superstitione R. Amborz .i. pauli ⁊ iudeorz. legē vocabat supstitionē.

Cum multa am. Ra. Id est. multa turba ambiente eos vel cum multo desiderio paulū audiendi. Be. Pro ambitione in greco ponit fantasia. i. multiplex apparatus. ⁊ pompa regalis officij. qua illuz ambiēte undiq; stipabatur.

Quid incredibile iudicatur. R. Vel sic rex qđ dicis: incredibile iudicatur apud vos ꝛc. interrogando. quasi dicat nō ē incredibile. suscitauit quidē ante mortuos in exemplū futuri: vel suscitat.

Cum occiderentur detu. sen. R. Alia editio occidēdis qꝫ detuli sententiā .i. qualiter occiderentur ipse sententiā dedi.

Detuli sen. R. Judicaui illos occidendos. nō ait occidi nisi forte ad occisionē ptineat qđ sequit. puniens eos ꝛc. ꝛ amplius insaniens ꝛc.

Contra stimulū. Ra. Hucusqꝫ sine stimulo restitisti. Ē nūc si resistis. cōtra stimulus calcitrabis. quod satis durū ē. stimulus est ipsa correctio.

Et nunc in spē ḡ ad patres nr̄os (†resurrectionis)
repromissionis facta ē a deo. sto (†ante tribunal tuo .i. spe resurgendi.)
†iudicio subiectus: †in qua. xij. tri (†deo ꝓpter illam spem)
bus nostrę nocte ac die †seruiētes (†si inuenire viam vel pfecti. .i. quia christū ꝓdico resurrexisse.)
†sperāt deuenire. †De qua spe ac (so)
cusor a iudeis rex. Quid incredi-
bile iudicatur apud vos: si deus (†sicut isti modo existimāt.)
mortuos suscitat: †Et ego quidez
existimauerā me aduersus nomē
ihesu nazareni debere multa con (†nō tantū estimauī.)
traria agere. qđ ꝛ †feci hieroſoli-
mis. ꝛ multos sanctorum ego in
carceribus inclusi: a principibus
sacerdotū potestate accepta. Et cū
occiderent: detuli sententiā. Et p
omnes sinagogas frequenter pu
niens eos: cōpellebam blasphe- (†q̄ prius .i. ad similitudinē lupi.)
mare. Et †amplius insaniens in (†ex magno affectu .i. nō solū ad ꝓximas in iudea sitas.)
eos: †persequebar vsq; in exteras (†ciuitatibus vel oꝛibus illius insanie.)
ciuitates. †In quibus cum irem (†metropolim syrie phenicis.)
damascum. cū potestate ꝛ pmissu
principum sacerdotū: die media i
via vidi rex de cęlo supra splen-
dorem solis circūfulsisse me lumē
ꝛ eos qui mecum simul erant: om
nesq; nos cum decidissemus i ter
ram. audiui vocem loquentē mi- (†in qua olim deus patribus loqui ꝓsueuerat vt magis credat qđ dicitur .i. ꝓprium nomē ingeminat vt ad ipsum visionē ptinere ostēdat.)
hi †hebraica lingua. †Saule. saul (†ī mēbris)
le. quid me persequeris? Durum est
tibi contra stimulum calcitrare. Ego
autē dixi: Quis es domine? Do-
minus aūt dixit: Ego sum ihesus
quē tu persequeris. Sed exurge: ꝛ
sta sup pedes tuos. Ad hoc enim
apparui tibi. vt constituam te mini- (†i hac prima visione)
strum ꝛ testem eorum quę †vidisti. ꝛ (†postea ī multis visionibus.)
eorum quibus apparebo tibi. eripi-
ens te de populis ꝛ gentibus. in (†vel ī quos ambos.)
quas ego nunc mitto te aperire (†ceci eīm sunt)
oculos eorum. vt conuertant a tene (†interiores)
bris ad lucē. ꝛ de potestate satha- (†he sunt tenebre)
nę ad deum. vt accipiant remissio (†.i. lucem)
nem peccatorū: ꝛ sortem inter san (†hereditatē)
ctos p fidem quę est in me. Unde
rex agrippa non fui incredulus (†quia de celo ē ostēsa visio illa.)
†celesti visioni: sed his q̄ sunt da-
masci primū ꝛ hierosolimis. ꝛ per
omnem regionē iudeę. ꝛ gentibus
annunciabā vt pēnitentiā agerēt
ꝛ conuerterentur ad deū. digna pę-
nitētię opa faciētes. hac ex causa
me iudei cum essem in tēplo. com
prehensum tentabant interfice-
re. Auxilio aūtē adiutus dei. vsq; (†perseuero vel in morte nō cado.)
in hodiernū diem †sto testificans (†etate vel persona)
minori atq; maiori: nihil extra di-
cens. q̄; ea quę prophetę sunt lo- (†erit)
cuti futura esse ꝛ moyses. si passi- (†hic sensus eorū q̄ ꝓphete predixerāt ꝛ moyses .i. quia primus resurrexit non iterum moriturus.)
bilis christus. †si primus ex resur-
rectione mortuorū lumen annun (†israel)
ciaturus ē populo ꝛ gentib⁹. hęc
loquente eo ꝛ rationē reddente. fe (†mutabilis es de doctrina in doctrinā)
stus magna voce dixit: †Insanis
paule. multę te litterę ad insaniaz
conuertūt. Et paulus nō insanio (†falsitas ꝛ petulā)
inquit optime feste: sed veritatis
tia īsanie sūt ꝓpria.
ꝛ sobrietatis verba eloquor. Scit
em de †his rex: ad quē ꝛ constanter (†que de me ipso ꝛ de christo narrauī.)
loquor. Latere eū eum nihil †horū (†que de me vel de christo narrauī)
arbitror: neq; enim in angulo ḡc-
quā horum gestum ē. Credis rex
agrippa prophetis? †Scio quia (†hoc ad ꝑsuadendū loquitur.)
†credis. Agrippa aūt ad paulū. in (†quicquid dictū ē de predictis vel de christo)
modico suades me fieri xp̄ianum (†.i. deprecor deū. vel christum.)
Et paulus. †opto apud deum. et

Insanis paule. Be. Insaniam putat. q̄ homo vinctus loco defendēdi acceꝑpto. non de calumnia qua ꝓmitur: sed de cōscientia q̄ gloriat: sermonē facit. ꝛ reuelatōnez qua de ꝑsecutore mutatus ē in aplm pcurrit. Insup dispensationē redemptoris. resurrectionē mortuorum. ꝓcionātis habitu disserit. Sicut vero stulta amentia est. q̄ filius patrē deserēs porcos pauit: sic spūalis est amētia. de qua paulus ait. siue mēte excedimus. siue sobrij sumus deo. ꝛ ꝓphēta non respexit ī uanitates ꝛ insanias falsas.

Multę te litterę Ra. Philosophi gentiū multa legēdo sectas ꝓmutabant.

Ad insaniam. R. Mutabilitatis. Vel īsaniam dicit resurrectionez mortuorū quā annunciat.

Scio quia credis Be. Hoc nō adulando. sed vere locut⁹ ē. Agrippa eīm ritu iudeoꝝ ꝛ legibus imbutus. credebat ꝓphetas vera dixisse: sed ignorabat ad christū illaz veritatē ptingere q̄; uis in ꝓcione quadaz cum iudęis habita dixisse legat. sed de religionis auxilio ꝑsumitis. cū iam orbē discipuli ihesu replerint haud sīn dei nutu putamus illā crescere religionem.

Ut aũt iudicatũ ⁊c.B. In greco·vt iudicatũ ẽ nos nauigare in italiã: tradiderunt paulũ ⁊ quosdã alios victos cẽturioni

Hadrumetinã. Ra. Id ẽ. ad romã nauigantẽ secundum quosdã. sed melius deriuat'. de nomine ciuitatis africe q̃ hadrumetis dicit'.

Uenimus listrã. Be. Pro listra. In greco smirna scriptum ẽ. Hieron. vero minorbam ponit.

Gnidũ B. Vel ptra cbium. sed melius in quibusdã legit' contra gniduz que ẽ insula ptra asiam.

Jeiunium R. Fames magna in nauigio infirmiores reddens nautas. Alij dicunt quadragesimaz aũ natale domini qđ nõ ẽ ꝓbabile. Melius ieiunium septimũ putandũ est. in quo occisus erat golias. Vel dies ieiunij decimi in ianuario: qñ ꝓgnouerũt in babilone captiui tẽplum esse destructum

Portũ crete R. Portus crete dicit': q̃ ẽ in phenice eregione crete. portũ aũtẽ crete petebãt: quia crete na-

Sete vel ꝑsona vt ⁊ supra.
in modico ⁊ in magno. non tantũ te: sed ⁊ omnes qui audiũt hodie
Schristianus scz.
fieri tales qualis ⁊ ego sum: excep-
† Snon em̃ opto vinctos esse vos.
tis † viculis his. Et exurrexit rex ⁊ pręses. ⁊ bernice. ⁊ qui assidebãt eis. Qui cũ secessissent. loquebantur adinuicem dicẽtes: quia nihil morte aut vinculis dignũ quid fecit homo iste. Agrippa autẽ festo
Solui a vinculis.
dixit: Dimitti poterat homo hic: si non appellasset cęsarem.

C. XXVII.

Decreuit agrippa.
Ut autem iudicatum ẽ eum nauigare italiam: ⁊ tradi paulũ cũ reliquis custodijs cẽturioni nomine iulio
† Sa noĩe augusti qui milites miserat.
cohortis † auguste. Ascendentes aũt nauẽ hadrumetinã. ⁊ incipiẽtes
† Snõ ad italiã sed iuxta asie loca ad aquilonẽ nauigare incipiebãt.
nauigare † circa asię loca sustulimus. pseuerante nobiscũ aristarcho macedonię thessalonicense.
Spelide
Sequẽti autẽ die deuenimus sidonem. humane autẽ tractans iulius pauluz: pmisit ad amicos ire
Sad aquilonẽ Scogitãs
Si sidonẽ vrbẽ phenicis
Spurationẽ nauigatõis Sa sidone
⁊ curam sui agere. Et inde cum sustulissem9. subnauigauim9 cyprũ:
Sad occidentẽ
Sideo cipro apprimauimus
propterea q̃ essent venti cõtrarij. Et pelagus cilicię ⁊ pamphilię nauigantes. venimus listram: quę ẽ
Sciuitas
† Sicut hec alexandrina dicit'. ita illa hadrumetina.
licię. Et ibi inueniens cẽturio † naue-
Sde naui in nauẽ
zalexandrinã nauigantẽ in italiam: transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde nauigaremus: ⁊ vix deuenissemus ꝓtra
† Sinsulã ‡ Sideo tarde nauigauimus
† gnidum. ‡ phibente nos vento:
Sinsula ẽ Snomẽ
ad nauigauimus cretę iuxta salmonẽ. Et vix iuxta nauigãtes: ve-

Sin creta
nimus in locuz quendã qui vocatur boniportus: cui iuxta erat ciuitas thessala. Multo autem tẽpore peracto. ⁊ cum iam non esset tuta nauigatio. eo q̃ ⁊ ieiunium
Shortabatur
iam ꝑteriisset. consolabat' eos paulus. dicens eis: viri † video quoniam cum iniuria ⁊ multo damno.
† Sex tignis tẽpestatũ. vel spiritu ꝓphetico.
non solũ oneris ⁊ nauis: sed etiaz animarũ vestrarum icipit esse nauigatio. Centurio autẽ gubernatori ⁊ † nauclero magis credebat
Sdño nauis.
† S.i. nauiculario qui dñs erat nauis Snaclero qđ etiã dominũ nauis significat
q̃ę a paulo dicebant'. Et cum aptus portꝰ nõ esset ad hiemãdũ
Sbonus
plurimi statuerũt ꝯsiliũ nauigare inde si quo modo possent. deuenientes phenicem hiemare portuz
Sretro vñ venerãt
† Sinsulã vel ciuitatẽ in creta.
† S ad meridianã occidẽtis plagã que de africa nomẽ accepit.
cretę respicientẽ ad † africum ⁊ ad
† Sa creta ‡ Squia a boria portus erat crete
chorum. † Aspirante autẽ † austro
Sad portũ crete peruenire.
estimantes ꝓpositum se tenere. cum sustulissent de asson: legebãt cretã. Nõ post multũ autẽ misit se
† Sa nomine regionis Stiphos inflatio.
contra ipsam ventus † tiphonicus qui vocat' euroaquilo. Cumq̃ ar-
Sa vẽto
repta esset nauis. ⁊ non posset contra
Sꝓtra Scessante remigio.
niti in ventũ: data naue flatibus ferebamur. Insulam autẽ quandam decurrentes que vocat' cauda: potuimꝰ vix obtinere † scaphã
† Spene euasisset scapha. S Be. leuis nauicula ẽ etiã de vna arboze cauata.
Sa fluctibus Sscaphe
Qua sublata adiutoriis vtebant'
† Sin pcuctu tempestatis armãtes S vase quodam facientes eã grauioze. vnde sequit' submisso vase.
faccingẽtes † nauẽ timentes ne in
† Snauis ⁊ scapha ‡ S.i. scapha.
sirtim † inciderent: submisso ‡ vase
Svento ꝓtrario
sic ferebantur. Ualida aũt nobis tempestate iactatis. sequenti die
S electionẽ eoz̃ que erant in naui.
† iactum fecerunt: ⁊ tercia die suis
Svtensilia
manibꝰ armamẽta nauis ꝓiecerũt

Necq̃ sole autem. neq̃ sideribus

nigabant.
Ad africum B. Africus flat inter meridianã plagã ⁊ occidẽtalẽ: magis vergẽs ad occidentalẽ. Chorus inter septẽtrionalem ⁊ occidentalem. plus deflexus ad occidentẽ. Et ꝓuincia phenicis cretam habebat ad occidentẽ.
Asson R. Nomẽ loci sic vocati: quia inde soluebant' naues ĩ mare ꝓgrediẽtes.
Tiphonicus. Alia translatio vent9 tẽpestiuus.
Euro R. Id est. boreas ventus. inter aquilonẽ ⁊ oriẽtẽ. hic ventus erat contrarius naui nauigaturę ĩ phenicem.
Cumq̃ arrepta es. nauis. Be. Alia translatio manifesti9 dicit. Arrepta naui cũ non possent vento occurrere. cõmodata naui fluctibꝰ colligere vela cęperũt. tunc trãscurrimus insulam. q̃ dicit' cauda. quã occupare ñ potuerũt. Sed scapha missa. adiuuare cęperũt nauẽ: ꝑcingentes eam. traxebãt aũt ⁊ anchoras: timentes ne incurrerẽt in sirtes. Ex quo patet q̃a funibus a medio nauis latere vtrinq̃ circa eiusdẽ ãterioza demersis. anchoras his que traherent' adiunxerunt. qđ fiebat ad retardandũ nauigiũ ne ꝑpropero incursu ĩ ciderẽt sirtes solo auditu terribiles. q̃a omnia rapiunt ad se.
Scapha. Bed. Est leuis nauicula et nimĩe facta. crudo corio ꝓtecta. dicta grece a ꝓtẽplando: q̃ p eaz nautę vel piratę teras ⁊ litus ꝓspiciant. Hanc ergo cũ p adiuuãda maioze naui deposuissent ĩ mare: vix fluctu feruẽte potuerũt obtinere ne laberet'.
Sirtis R. Angustia siue tribulatio.
Timentes ne in sirtim ⁊c. B. Alia translatio timẽtes ne in sirtes inciderẽt. laxantes antemnam ita ferebantur.

Oportebat qui. audi.ꝛc. R. Q.d. dñ nõ audistis. vñ sup hortabat eos paulus. Vel oportebat me audito, i. vt audiretis me.

Astitit mihi. B. Non dicit hoc iactãdo: sed ad fidem ꝓuocat illos. nã ꝛ ideo mare turbatũ est: vt ꝑ id ꝙ auditus nõ est · ꝛ ꝑ id ꝙ auditus est: specialis in eo gratia appareret.

In insulam. R. Quasi ꝑ signo ẽ prophetia veritatis de insula · vt cũ ad illas venerit de salute sua certi sunt.

In adria R. Regio ad quam navigabant. Vel nomẽ cuiusdã freti in turbeno mari · sed magis videtur nomen illius terre de qua adriaticus sinus vocat. Aliter adria pluraliter accipitur ꝑ scopulis · ꝛ ideo putabãt nautę regionem apparere. In libro hebreo ꝛ nominũ adria ꝓtinens mala · vel locꝰ maloꝝ dicit.

Nisi in naui mãBe. Quia in naufragio magis nautarum scientia · qui gnari erant maris: ꝙ militũ arma ꝓderat · ideo meliꝰ ferebãt scapham ꝙ nautas excidere.

apparentibus ꝑ plures dies · ꝛ tẽ pestate nõ exigua imminẽte: iam ablata erat spes omis salutis no † ſ voluntaria ꝑ periculo · vel necessaria ꝓ penuria.
strę. Et cum †multa ieiunatio fuisset: tunc stans paulꝰ in medio eorum dixit. Oportebat quidem o ſal. egredi
viri audito me non tollere a creta † ſ ꝛ sic ſ vitare ꝑ antifrasim ·i· ſ tẽpestatis
†lucriq̃ facere †iniuriam hanc · ꝛ ſ vasorũ ſ q̃uis me nõ audistis.
iacturam. Et nunc suadeo vobis ſ sano ꝛ forti
bono animo esse: amissio enĩ nul† ſ .i. amissionẽ nauis. vel ꝓeter quã erit amissio nauis.
lius animę erit ex vobis †pter q̃ nauis. Astitit enim mihi hac no ſ apostolus
cte angelus dei cuius ego sum · ꝛ ſ in euãgelio ſ ꝑiculum maris
cui deseruio dicens: Ne timeas † ſ nõ fluctibus mergeris sed rome ꝑclitaberis
paule · †cęsari te oportet assistere. ſ ꝛ nõ est timendũ etiã comitibus tuis.
Et ecce donauit tibi deus omẽs qui navigant tecũ. Propter qđ bono animo estote viri · credo eĩ deo meo: quia sic erit quemadmodum dictum ẽ mihi. In insulam autẽ quandam oportet nos deuenire. Sed postea q̃ quartadecĩa die nox supuenit · navigantibus nobis in adria circa mediã noctẽ suspicabant nautę apparere sibi aliquã regionem. Qui ꝛ submittẽ † ſ pondus plũbi quo maris ꝓfunditas explorat
tes †bolidem inuenerũt passus viginti altitudinis · ꝛ pusillũ inde se † ſ in profunditate maris ·i· ſ propinquante terra.
parati: †inuenerũt passus ·i· quide ſ qz adhuc nox erat
cim. Timentes autẽ ne in aspera loca incideremus · de puppi mittentes anchoras quattuor optaſ qui in naui ſp fuerãt.
bant diem fieri. Nautis vero quę ſ .i. dimisis
rentibus fugere de naui · cũ misis ſ occasione
sent scapham in mare sub obtẽtu ſ vt nauẽ sedarent
quasi inciperent a ꝓra anchoras
extendere · dixit paulus cẽturioni ꝛ militibus: nisi in naui mãserint vos salui fieri non potestis. Tũc absciderunt milites funes scaphę ſ ne occasionẽ daret fugiẽdi
ꝛ passi sunt eam excidere. Et cum lux iiceret fieri: rogabat paulus ſ vt fortiores essent ad laborẽ sustinendũ.
omnes sumere cibũ dicẽs: Quar † ſ serenitatẽ. vel absq̃ cibo · quia fortitan ĩ die
tadecima hodie die †expectantes nõ edebant.
ieiuni ꝑmanetis nihil accipiẽtes · Propter qđ rogo vos accipere cibum ꝓ salute vestra: quia nullius vestrũ capillus de capite pibit. Et ſ vt aliis esset exẽplo
cum hęc dixisset: sumens panem † ſ iuxta morẽ solitũ in ꝓmedendo ꝛ ꝑ salute navigantium.
†gratias egit deo in ꝓspectu omnium. Et cum fregisset cępit mandu † ſ exhortationis verbo ꝛ opis exẽplo.
care. †Animę quiores autem facti omnes: ꝛ ipsi assumpserunt cibũ. Eramus vero vniuersę animę in naui ducentę septuaginta sex. Et † ſ fortiores facti · ꝛ nõ indigẽtes tritico ·i· ſ leviorem faciebant.
†satiati cibo ·i· alleuiabant nauem iactantes triticum in mare. Cum autẽ dies factus esset: terraꝫ non agnoscebant. sinum vero quendã † ſ nõ rupẽ sed aditũ facilem.
considerabant: †habentes litus i quem cogitabãt si possent eijcere ſ de mari in
nauem. Et cum anchoras sustulis nauẽ ſ sine conatu navigii.
sent: ꝓmittebant se mari: simul laxantes iuncturas gubernaculoꝝ † ſ velo ·i· ſ secundũ qđ ventus ducebat
Et leuato †artemone ·i· secundũ aurę flatum tendebant ad litus. Et ſ .i. bimaritimũ
cum ·i· incidissem⁹ in locũ bithalas † ſ in illud dorsum mari iniectũ.
sum: †impegerunt nauẽ. Et prora quidez fixa manebat immobilis: ſ dirumpebaſ
puppis vero soluebaſ a vi maris
Militum autẽ ꝓsilium fuit vt cu ſ vinctos.
stodias occiderent: ne quis cum enatasset effugeret. Centurio aũt volens seruare paulum · phibuit fieri · iussitq̃ eos q̃ possent natare ſ añ vinctos
mittere se ĩ mare ꝓnos · ꝛ euadere

Libũ sumere. B. Nemo seculi tẽpestates euadit: nisi qui pane vitę pascit. ꝛ qui in nocte tribulationũ sapiẽtię · fortitudini · temperantię ꝛ iustitię initiat. auxilio domini cotidie conscante · portũ salutis ꝓsequitur: ita vt seculo expeditus flamã dilectionis qua calefiunt interiora ꝙrat.

Eramus uero uniuersę aię. R. Non ait viri: qa fortasse erant ꝛ mulieres Vel ꝓpter ꝓfusionem christianoꝝ · militum · ꝛ nautarum ita dicit.

Artemone. B. Artemo modicũ velũ directioni nauis potius accõmodatũ q̃ celeritati.

Bithalassum. B Greci thalassan vocant mare. Bithalassum vero significat litus in mare ꝓtentum eodemq̃ mari se diuidente: hinc ꝛ inde circundatum.
Ra. Bithalassum vbi terrę iteriectu duplex mare cõuenit qđ mare grece vocat thalassum.

Et prora q. f. m. ꝛc. B. Ideo nauis ista pijt · quia nõ leui cursu fluctibus sup lapsa ẽ: sed equoris fundo violent infixa partim solo retinet: partim impetu fluctuum fertur, vnde frangit. Talis ẽ casus animi seculo tradit · qui nõ calcans desideria mũdi · proram iutẽtionis terrę ifigit: ꝛ ita sequẽtis opis cõpagem curarũ fluctibus soluit, sed q̃ fracta naui euaserunt terrã petunt: qꝛ peuntium exẽplo alq̃ cautius agunt.

¶ Pira R. Quidã dicunt pirã nomen ligni esse.

¶ Cum congregasset &c. B. Ego essus de mari apostolus ignem accẽdit, quia corda q̃ vndis tẽpestatũ occẽdo cripit: amoris ignis calefacit. Sarmẽta sũt exhortatões charitatẽ accẽdentes decerpta integritate scripturarũ: quasi frõdibus excisis ramor.

¶ Super ignẽ. B. Eodẽ igne quo suos fouet: bestiam phibuit quia eisdẽ virtutibus z sancti, pficiunt: z impij cũ suo autore innidendo deficiũt. vnde pphẽta zelus apprehẽdit populũ ineruditũ. z nũc ignis aduersari os comedit.

¶ Vipera a calore c.p.i. &c. B Quia spiritus immũdus flamma virtutũ de cordibus fideliũ pulsus doctoribus veritatis venenũ psecutionis infũdit: quo manũ sauciet .i. bonũ opus impediat.

¶ Disenteria uel disin. B. Est passio intestinorum.

¶ Et cum B. Cur infidelẽ infirmus prece saluat: qui timotheũ tropbimũq; infirmos fideles: vnũ curat: alterus relinquit. nisi q; ille p miraculus foris sanandus erat: qui interius ñ viuebat. hoc aũt nõ indigebant: q̃ intus salubriter viuebant.

nõ natãtes
z ad terraz exire. Et cęteros alios in tabulis ferebant: quosdam sup
preter tabulas.
ea quę de naui essent. Et sic factũ est vt omnes animę euaderẽt. ad terram.

C. .XXVIII.

Cum euasis
semus: tunc cognouimus
salti mitilene
ąa militbene insula vocabatur. Barbari vero przstabãt non modicam humanitatem nobis.
habitatores insule.
Accensa em̃ pira
signe caloze
reficiebant nos omnes propter ibrẽ q̃ imminebat z frigus. Cum congregasset autem
† sarmẽta sũt vinearũ. i. ramusculi sustentãtes vuas qui arefacti pburebanť.
paulus † sarmentoz aliquantam multitudinez: z imposuisset super
fingiẽs calorem.
ignez: vipera a caloze cum pcessisset: inuasit manum eius. Ut vero viderunt barbari pendentẽ bestiam in manu eius: adinuicem dicebant:
quia sciebãt homicidã deberẽ mori.
Vtiq; homicida ẽ homo hic
diuina
Qui cum euaserit de mari: vltio eum non sinit viuere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem: nihil mali passus est. At illi existi-
† secundũ morẽ pcussoz a serpẽtibus
mabant eum u† tumorem pcrtẽdum: z subito casurũ z mori. Diu
s. i. sperantibus mori paulũ
autẽ illis expectantibus z videntibus nihil i eo mali fieri: † pcrtẽtes se dicebãt eum esse deum. In
vince vel agri
locis autẽ illis erant przdia przcipis insulę noie publij: q̃ nos susciptẽs triduo benigne exhibuit
febris a feruore
Contigit aũt patrẽ publij febrib9 z dysinteria vexatũ iacere. Ad quẽ paulus intrauit. Et cum orassetz
pfluuio ventris
imposuisset ei manus: saluauit eũ
Quo facto: z omnes qui in insula

habebãt infirmitates: accedebãt z curabanť. Qui etiaz multis honoribus nos honorauerũt: z nauigãtibus iposuerũt q̃ necessaria
† ex quo primũ venerãt de asia. vel exquo in insulam deuenerũt.
erãt. † Post menses autẽ tres nauigauimus in naui
altera
alexandrina.
militbene.
insule
quę in insula hiemauerat: cui erat
al. castroz
insigne castorũ. Et cum venissem9 siracusam: mansimus ibi triduo.
circũnauigãtes circa siciliã.
Inde circũlegentes deuenimus
† sciuitatẽ sicilie † quo indigebant romam nauigaturi.
regiũ: z post vnũ diem flãte† au
† insulam multi legunt puteolosin.
stro secunda die venim9 † puteolos. Vbi inuentis fratribus rogati sum9 manere apud eos dies
septem: z sic venimus romam. Et
† ab apio claudio pstructum primũ mari
inde cum audissent fratres: occurrerunt nobis vsq; ad † apij forum
† tribus domibus in utroze politis ex vno fũdamento edificatis.
z † tribus tabernis. Quos cum vidisset paulus: gratias agens deo
minus timuit
accepit fiduciã. Cum venissemus
† a principe pegrinoz cui pmendabantur peregrini.
autẽ romã: † pmissum ẽ paulo manere
† nõ cum ceteris pegrinis † s. i. cum vno viro. vel militibus iuxta tribuni z presidum felicis z festi.
sibimet cũ custodiẽte se † militi. Post tercium autẽ diem conuocauit primos iudeoz. Cumq;
sez quid pmiserim
pueniissent dicebat eis: Ego viri fratres nihil aduersus plebem faciens aut morem paternũ: vinct9 ab hierosolimis traditus sum in manus romanoz. Qui cum iterrogationem de me habuissent: voluerunt me dimittere: eo q̃ nulla causa esset mortis in me. Contradicentibus autez iudeis coactus sum appellare cęsarem: non quasi
coraz cesare
gentẽ meã habens aliquid accusare
† quia nulla causa mortis ẽ in me.
re. † Propter hanc igit̃ causam rogaui vos videre: z alloq̃. Propt̃

Insigne castro. Ra. Quia aliqua forsitan castra ibi antiquitus fuerãt ędificata. Vel cui naui. q; sub forma castrorum insignia vtilis erant in tecta nautarũ vel castrorum. i. plebis.

Insigne castorũ. Be. Sine r. gemini autẽ castores sunt castor z pollux: quos ob id gẽtiles in mari deos inuocãt: quia in pdigijs nautarũ si sole stellę in naui vel antemnis apparuerit: piculosi. si vero gemine psperi cursus sunt nũcię. Alia trãslatio cui erat signum iouis filij quia ferunt fabulę castorem z pollucẽ iouis filios fuisse.

Puteolos Puteoli locus ẽ vltra romam. vbi virgilius fecit balnea medicãlia singula ppijs inscripta titulis. vt dicitur ptra quã scz valerent egritudinem. vnde salernitani inuidia ducti. supueniẽtes in manu forti. titulos destruxerunt: z ędificia mutilauerunt.

Audissent fra. R. Christiani romę habitantes. vnde patet paulus nõ primo prędicasse romanis.

Quia bene spi. Be. Hanc pphetiã quã apostolus a spiritusancto · prophẽta a domino dictã esse pronunciat. Ex quo ostẽdit vna esse z voluntas z natura domini z spiritussancti. z ĩ nomine spiritus etiã nomen domini itelligi.

Jncrassatum. B Ne puter crassitudo cordis z grauitas auriũ naturę eẽ nõ voluntatis: subiũgit culpã liberi arbitrij dicens, pẽsserũt ne forte. u. o. Ne forte uideãt oculis. B. Jdẽ, ipsi pcedentibus meritis causa fuerũt: vt deus eis oculos claderet. vel ad supiora iũgendũ est. dicente domino ad pplxtã: vade ad populũ · z pecca ta quibus ccitatẽ meruerũt · illis ĩpopera · si forte vel sic audiant z ad me puertantur.

Conductu. R. Libera custodia per quã pducebat. vel in sua pcione qua cõtra iudeos disputabat.

Sine prohibitione. B. Non solum ẽm rome non ẽ phibitus prędicare: sed nec dum neronis impio roborato · nec intanta erumpẽte scelera ẽ dimissus in occidẽtis ptibus pdicare · postea vero .i. vltio neronis anno retentus ab eo: martirio coronatus ẽ Piero. Paulus romam vinctus ingreditur: vt vinctos supstitionis erroribus liberaret. Manẽs in hospitio conducto p biennium: vt nobis vtriusq; instrumẽti donum reddat ęternum. hac expositione docemur · cętera quę in hoc volumine de paulo vel de alijs scripta sunt · non solũ fructũ ecclesiastice doctrinę pręmõstrare: sed etiã medullam spiritualis sensus z virtutẽ habere.

Ra. Post passionẽ domini. xxv. anno. i. secundo neronis · eodẽ tẽpore quo festus iudeę pcurator successit fẽlici: paulus romã vinctus missus est · z p biennium in libera manẽs custodia · aduersus iudęos de aduentu christi quotidie disputabat. Sciendũ vero nondũ roborato neronis imperio ab eo paulum dimissum esse: vt euangeliũ in occidente pdicaret. cuius permissionis tẽpus decenniũ fuisse putat. quãdo biennij illius finis. ĩ. xx. septimi anni post passionẽ domini. i. neronis quarti pletionem incurrit · xxvij · anno passionis dñi · i · neronis · xiiij · petr⁹ z paulus martiro coronati sunt.

sresurrectionis.
spem enim israel catena hac circũdatus sum. At illi direrunt ad eũ Nos neq; litteras accepimus de te a iudęa: neq; adueniens alius fratrũ nunciauit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autẽ a te audire quę sentis. Nam
s christianorum
de secta hac notũ est nobis: quia vbiq; ei ptradicit. Cum cõstituissent illi diem:
s iudei vel illi paulo
venerunt ad eum in hospitiũ plures ·
s vel plurimi
quibus exponebat testificans regnũ dei: suadens q; eis de ihesu ex lege moysi z prophetis a mane vsq; ad vesperam Et quidam credebant his quę dicebant: quidam vero non credebant. Cumq; inuicẽ non essent cõsentientes · discedebant · dicente paulo vnũ verbum · quia bene spiritussanctus locutus est p isaiam
s fideles z increduli
prophetam ad patres nostros di
† s mistice christo z vnicuiq; doctori hoc dicẽ
cens: † Vade ad populum istum ·
s doctrinã
z dic ad eos: Aure audietis · z nõ
s signa
intelligetis · z videntes videbitis z non pspicietis. Jncrassatum est
eẽm cor populi huius · z auribus
s quia surdi erant
grauiter audierũt · z oculos suos ppresserunt · ne forte videant oculis · z auribus audiant · z corde in
† s quasi diceret. z si intelligerẽt · z puerterent sanarẽ eos.
telligãt · z puertantur: z † sanẽ eos Notum ergo sit vobis · quoniam
† s christus vel euãgelium
gentibus missum est hoc † salutare
† s non vt iudei s intus
dei: z ipsi † audient. Mansit autem
† s hospitio q̃ ipse pduxerat.
biennio toto in suo † cõductu · z suscipiebat omẽs qui ingrediebantur ad eum · prędicans regnum dei: z docẽs quę sunt de domino
† s quia nullus phibebat vel phibere poterat.
ihesu christo cũ omni fiducia † sine phibitione.
† non solũ iudeos sed etiam gentes quas dixerat saluandas repbatis iudeis.

¶ Prothemata in epi. ca.

¶ Nic opi. Hiero⁹ ꝓmittit plogum · in q̄ ostēdit quia ad certū ordinem digestionis secundū grecos epistolas redegit · z veritatē in translatione seruauit · qđ nō alij ante se.

Canonicę dicunt hę epistolę . vel ideo · q̄a in canone ecclesiasticę scripturę receptę sunt vel q̄a regulā supplēt docent nanq; custodiam in fide: tolerantiā in psecutione. Instruunt etiā ad alias virtutes multas.

Prologus Hieronimi in epistolas canonicas.

Dnita ordo ē apud grecos qui integre sapiūt z fidem rectam sectant̄ · epistolaruz septē quę canonicę nūcupantur : sicut in latinis codicibus inuenit̄ Qđ quia petrus primus ē in numero apostolorz : primę sunt etiaz eius epistolę in ordine cęterarum Sed sicut euangelistas dudū ad veritatis lineā correxim⁹ : ita has proprio ordini deo iuuante reddidimus. Est em̄ vna earū prima iacobi. petri due. iohānis tres. z iudę vna. Quę si sic vt ab eis digestę sunt · ita quoq; ab interpretantibus fideliter in latinū eloquiuz verterent̄ · nec ambiguitatē legentibus facerēt : nec sermonum sese varietas impugnaret . illo precipue loco: vbi de trinitatis vnitate in prima iohānis epistola positū legimus . in qua etiā ab infidelib⁹ translatoribus multū erratū esse a fidei veritate compimus. trium tantūmodo vocabula hoc ē aquę sanguis z spiritus in ipsa sua editione ponentes . z patris verbiq; ac spiritus testimoniū omittētes . In quo maxime z fides catholica roborat̄ : z patris z filij z spiritus sancti vna diuinitatis substantia cōprobatur . In cęteris vero epistolis quantum a nostra alioz di stet editio lectoris prudentię dere linquo . Sed tu virgo christi eustochiū dum a me impensius scripturę veritatē inquiris : meā quo dammodo senectutē inuidorū dētibus vel morsibus corrodendaz exponis . Qui me falsariū corruptoremq; sanctarū scripturarum pnunciant. Sed ego in tali opere nec emuloz meorum inuidentiaz ptimesco: nec sanctę scriptutę veritatē poscentibus denegabo.

¶ Prologus Hieronimi in epistolam sancti iacobi.

Iacobus qui frater domini appellat̄ : ex cognomento iustus. vt nonnulli existimant · ioseph ex alia vxore iesca eum genuisse. vt mihi videt̄ · filius marie sororis matris domini: cuius iohānes in libro suo memit . Hic post passionē dñi statim ab apostolis ordinat⁹ hierosolimoz epūs : vnā tantū scripsit epistolā quę de septē catholicis est · quę ab alio sub nomine eius edita asserit̄ : licet pcedente tē poze obtinuerit autoritatem. Egesipp⁹ de iacobo ait. Suscepit ecclesiam hierosolimę post apostolos iacobus · cognomento iustus · hic de vtero matris sanct⁹ fuit · vinū z siceram nō bibit · carnem nullā comedit · nunq; attonsus est · nec vnctus vnguento: nec vsus balneo . Hic ingrediebatur sancta sanctoz · vestibus laneis ñ vtebat̄ · sed lin eis · solus ingrediebat̄ templum · fixis genibus ꝓ populo pcabat̄: intantū vt camelorum duriciaz traxisse eius genua crederent̄. Egesippus z clemēs dicunt · mortuo festo qui iudęam procurabat · albinū successorem eius missum a nerone · qui dum nec ad ꝓuinciam venisset · annanus pontifex adolescēs anani filius · de genere sacerdotali · ꝯcilium cōgregauit: ꝯ pellens publice iacobum vt christū negaret . Contradicentē lapidari iussit . Qui cū ꝓcipitat⁹ de punna tēpli · ꝯ fractis cruribus semianimis diceret: Domine ignosce illis . Fullonis fuste i cerebro pcussus iterijt. Josephus ait q̄ ꝓpter eius necē subuersaz hierusalem creditū sit . Testant̄ acta apostoloz multa de eo. Trigita ānis hierosolimā rexit · vsq; ad septimū neronis annū. Juxta templū vbi ꝓcipitatus fuerat sepultus ē tutulum vsq; ad obsidionē titi z adriani notissimū habuit. Quidam putant eum in monte oliueti ꝯ ditus sed falsa eoz opinio est.

¶ Argumentū in epistolā iacobi.

Iacobus apostolus sanctum instituit clerū · de cultura cęlestium ꝓceptoruz z regula catholicę obseruātię z de inuictę patientię maiestate · z de reuelatione plurimoz : z de mandatione magistroruz.

Catholicis. Catholicę dicunt hę epistole. i. vniuersales · a fide vniuersalis ecclesię nō discordātes. vl canonicę . i. regulares ad distantiam earum quas fecerunt pseudo sub noibus apl̄oruz

¶ Septē sunt hę epistolę. ꝓpter septē dona sanctispiritus . vel ꝓpter fidē sanctę trinitatis quā ꝓtinent quę p quattuor mundi partes diffusa ē · Prīa ponit̄ epistola iacobi · ñ quia primū scripta fuerit: ꝑ ꝓpter dignitatem. quia scripta ē iudęis · q̄ digniores erāt quia dominus in propria psona ꝓdicauit illis · z propter eos fuerat missus · z ipsi primum fidē susceperant quoz episcopus iacobus iste fuerat ordinatus. Secūda petri ponit̄: quia electis aduenis grecę pselitis scripsit . i. de gētilitate ad iudaismum · de iudaismo ad euangelicę electionis gratiam conuersis.

¶ Legim⁹ occiso beato stephano · quia facta ē psecutio magna ī illa ecclesia quę erat hierosolimis : z omēs dispersi sunt p regiones iudeę z samarię ꝑter apostolos . His ergo dispersis q̄ ꝓpter iusticiā passi sunt: mittit hāc epistolā. Scribit etiā illis · qui pcepta fide christi necdū opibus pfecti esse curabant. Necnō etiaz z eis · qui fidei exortes durabāt. Qui z ipsā in credentib⁹ quantuz valuere pseq̄ z perturbare curabant . Qui tamen omnes in dispsione fuerūt varijs casibus a patria pfugi · z in numeris cędibus mortibusq; z erūnis vbicūq; erāt ab hostibus oppressi . Itaq; iustos hortat̄ ne in tentationibus a fide deficiāt. peccantes castigat z admonet · vt a peccatis se ꝓtineant · virtutibus pficiant. Ne infructuosum sibi sit immo etiā damnabile q̄ fidei sacramēta pcepissent. Incredulos admonet vt pnitentiā de nece saluatoris cęterisq; quibus implicant̄ sceleribus gerāt; anteq̄ vltio celestis vel inuisibiliter vel etiā visibiliter irruēs pcellat.

¶ Quia in circūcisione ordinatus erat iacobus apostolus : curauit eos q̄ ex circūcisione erant · sicut ꝑsentes colloquendo docere. Sic z absentes per epistolā consolari · increpare · instruere · corrigere.

¶ Hiero⁹ in martirilogio. Jacobus zebedei ab herode agrippa decollatus gladio interijt. Alfei autē filius in pside defunctus. Tercius aūt qui ē frater domini qui de pinna tēpli ꝓcipitatus interijt . Idem in expositione esaye. Duę olivę z tres quattuor. z quinq; xiij. apostoli intelligunt̄ . i. xij. qui a domino electi sunt. z terciusdecimus iacobus qui appellat̄ frater dñi Paulus quoq; apostolus vas electionis quartusdecimus ē.

¶ Pro inuestigatione de . v. marijs. quas agiographia sępe ꝓmemorat

notandū tres fuerunt sorores. maria scz mater domini ·z maria mater iaco
bi alphei z ioseph ·z maria mater filiorum zebedei scilicet maioris iacobi z
iohannis euāgelistę. Maria mater domini fuit filia ioachim z annę · quā
cleophas fr ioseph accepit vxorē ioachim defūcto ·z generauit ex ea filiam
quā vocauit mariā. deditq; eam cuidā nomine alphęo. Vnde ille iacob
minor ·qui cognominatus ē iustus ·z frater dñi dictus: dicit iacob alphei
.i. filius alphei a pre. Despōsauit etiā cleophas filiastrā suā scz mariā vir
ginē matrem domini
ioseph fratri suo: cui
virginitatis custos ·z
solatium partus exti
tit z nutritor. Maria
aūt vxor zebedei ·z fi
lia ipsius annę z cuius
dam salome fuit · qui
post cleophan habu
it eam. vnde legit in
euāgelio. Maria ia
cobi z salome Ma
ria magdalenę soror
lazari z marthę fuit ·
quę dñi pedes lacri
mis suis lauit ·z capil
lis suis extersit. Qua
pter ei ipse peccator
ā ablutionē ·z spi
ritalē vnctionē retri
buit · de qua domin⁹
septē demones eiecit.
Quīta vocat egipti
aca cuius psapia ad
psens nō inquirit.

Jacobus. Iste ecclesię bierosolimita nę post apostolos ad ꝓdicandū missus cu
rā z regimen suscepit.

**Duodeci tribu
bus.** Precipuam solicitudinem de istis habere. ad. xij. ptinebat apostolos qui legatione p domino in circumcisionem funge bantur. Vnde z paulus dicit. Jacobus z cephas. z iohannes q̄ videbant colūnę esse dextras dederūt mihi z. b. societatis ·vt nos in gentibus: illi autez in circūcisione ẓc. Id circo eis scribit precipue ·z quia ipse a cęteris apostolis sup eos ordinatus erat epūs.

Omne gaudiū. Ne īdignemini si mali in mundo floreat ·si vos patimini ·quia ñ est christiane veritatis in tēporalibus exaltari ·sed potius deprimi. Mali nihil habent in cęlo ·vos nihil in mūdo. Spe illi⁹ boni ad qd̄ tenditis q̄dq̄d ī via ꝓtingat gaudere debetis

Cum in tenta.ua. A pfectionibus īcipit de extrinsecis tentationibus.

Sciētes. Ideo tētamini adūersis ·vt p b̄ probare possitis ·q̄ firmā fidem future retributionis in corde gestetis ·qd̄ ē intelligere virtutē ipsi⁹ patiētię.

Probatio fi.ue.pa.ope. Eadem sentētia ·sed puerso ordine ī paulo legit. Scientes q̄ tribulatio patientiā opatur. Patientia vero probationem ·probatio vero spem. Patientia enim opatur probationem ·quia cui⁹ patientia p tribulationes nō vincit ·pfectus probatur. quę sententia hic quoq; dicit: patiētia opus pfectū habet: z probatio opat patientiā. qd̄ ē tribulatio q̄ dat ad probationē fidei ·facit p patientiā exerceri: p qd̄ fides pfecta probat

Si quis aūt uestrū indi.sa. Tanta ē vtilitas tribulationū ·quā si quis ignorat: nōdum illuminat per spiritumsanctū. petat igit vt p spiritū sanctum aptatur sensus suus: z cognoscet qua pietate pater corrigit filios

§ supplantator vicioꝝ vel luctator § celebris psona.

Jacobus dei ac do

† § officiū celebre.

mini nostri ihesu christi seruus ·

§ nō oībus sed aliquibus de oībus

duodecim tribubus quę sunt ī di

† § fidem z psantiam ·vel vitā eternā optat.

† § tribulatio in presenti iusticiā ·in futuro aut get coronā § nihil ē vnde doleatis ·vñ dubitetis

sperſione† salutē.† Omne gaudiū

† § quia ex eodē patre sūt idē habituri † § vel a psecutione. vel a ꝓcup̄.

existimate† fratres mei: cū† in ten

† § que varie tentant † § quasi ex alto vestre fidei.

tatiōes† varias incideritis.† scien

† § .i. tribulatio qua fides ꝓbatur † § quā exigit fides nostra † § facit intelligere z habere virtutē patientie.

tes q† probatio† fidei vestre† pa

tientiā operatur. Patientia autē

† § .i. pfecte opantes facit ·pter hoc quidē se quit: vt sitis pfecti nō deficietes in tormētis ·z ī futuro ūtegri ·plenā beatitudinē suscipiētes.

†opus pfectum habet: vt sitis pfe

cti z integri in nullo deficientes.

† § qua possit intelligere q̄ vtilis sit tribulatio.

Si quis autē† vestrum indiget sa

§ spūm illuminatorē

pientia · postulet a deo: qui dat

† § pie petentibus ·nō eñ omnis qui dicit mihi. d. d. i. in. r. c. nec omni iusto dat qd̄ petit ·si cōtra iuā salutē petat ·sicut paulo cui dictū ē dum peteret stimulū tolli. sufficit tibi gratia. m. † § qz dona eius nō sunt ad mensurā † § fragilitatez.

†oibus† affluenter ·z non† impro

† § ipsa sapiētia que de celo venit † § sic credat z sic viuāt vt dignus sit exaudiri ·qz qui obturat vel declinat aurē ne audiat legē ·oratio eius erit execrabilis.

perat ·z† dabit† ei.† Postulet autē

in fide nihil hęsitans. Qui autez

† § quia a vento tētationis mouet vt fluctus.

hęsitat similis ē fluctui maris† qui

† § quoniāquidē qui hesitat similis ē. f. m.

a vento mouet ·z circunfert.† Nō

quos recipit. nec quisq̄ ꝑscius suę fragilitatis diffidat. quia dat omnibus benedicit eñ oēs timētes se pusillos cū maioribus. Et quia multi petunt q̄ non merent accipere: subdit qualiter petere debent ·postulet autē in ·f. n. hz.

Qui aut hęsitat. Qui ꝑscientia peccati pressus dubitat de premijs cę lestibus: supuenīēte vento tentationū: facile deserit fidei statū. z secundū tentatoris voluntatē distrahit ad errorē: z fit a deo alienus.

Vir duplex Duplex est qui genu ad pces flectit: z mordente conscientia de impetratōne diffidit. Duplex qui vult gaudere cuz sęculo: z gaudere cuz deo. qui de bonis q̄ agit nō deum: sed fauorem querit. Vnde dicit de ingredientibꝫ terrā duabus vijs.

† § carnalis qui hesitat † § ex merito § vel hic vel in futuro.

ergo existimet† hō ille ·q̄† accipiat

† § qui hesitat ñ accipit: quia qui hesitat duplex ē ·z duplex nō accipit.

aliquid a domino.† Vir duplex a

† § facile aduersis terrei ·z ꝑsperis irretitur vt a veritate diuertat.

nimo† inconstans est in omnibus

vijs suis. Glorietur autem frater

† § factus paup z depressus inter malos ·hanc humiliationē intelligat apud deū exaltationē.

†humilis in exaltatōne sua ·diues

autē in humilitate sua: quoniam

† § cito gratiā suam amittit † § hec gloria.

† § vere flos cito transit ·quia.

†sicut flos fęni† transibit.† Exort⁹

† § iusticie christus.

est† sol cū ardore z arefacit fęnum

† § tunc † § decidente flore tota pulcritudo femi perit § honor seculi amici z talia

†z flos ei⁹ decidit: z† decor vult⁹

† § in actibus gibit ·quia iter dñi rectū negligit.

eius depijt. Ita z diues† in itine

† § vere debetis pati tentationē.

ribus suis marcescit.† Beat⁹ vir

† § quia p exercicū tentationū ꝓbatur ī fide p fectus ·pter qd̄ etiā tentatur.

†qui suffert tentationē · quoniam

† § verus fidelis p tentationem † § vt truncus ꝓbatores.

cum† ꝓbatus fuerit† accipiet coro

† § p. pphetas et apostolos

naz: vitę quā† repromisit deus di

† § nō mundana † § cū tentatione interiori capiatur.

ligētibus† se. Nemo cū† tentatur ·

† § quasi deus īmittat malas cogitationes.

dicat quoniā a† deo tentet. Deus

† § nō est immissor † § tētamentoꝝ.

enim† intentator† malorum est. Ipse

† § nullum in tentationē inducit.

enim† neminem tentat. Vnusquis

† § a deo nullus sed potius † § vel cū caro sua sua sibi querit ·vel cū diabolus incētiua īmittit

q̄† tentatur† a concupiscentia sua

† § a recto itinere † § ad malum

†abstractus z† illectus · deinde

Diues autem. Diuitem vocat q̄ totam spem ī diuitijs ponit. non nocet habere diuitias ·sed amare.

Diues autem. Glorietur ironice quasi non debet gloriari in sua gloria qua superbit: z alios opprimit · quia finiēda est z humilianda in inferno. Vel glorietur in humilitate sua. i. nō supbiat ·sed humiliet se subseruiendo alijs de diuitijs.

Quoniam sicut flos fęni. ẓc. Justus vt palma floret: iniustus vt fęnū. quia ille manet: hic cito trā sit. Flos infti spes quę fructū expectat. radix iusti charitas quę immobilis manet. Mali radix cupiditas. flos delectatio tpalium.

Diues in itineri. ẓc. Vię diuitis temporalia quibus beatificari querit. quę cito destruētur. Ardor solis ·aduētus seueri iudicis. vel ī morte cuiuscq; impulsus. Vel in iudicio ꝓmuniter. In quo iustus vt arbor fructifera mānebit

Beatus uir. Quia difficile ē hortari ad

ptemptum mundi: subdit de magnitudine premij.

Beatus uir qui. Non solū verbera z carceres debetis pati: sed z amissionē rerū tempalium ·quę sunt viles z trānsitorie. z amatores eaz puniēdi.

Nemo cū tentatur. Hactenus de tentationibus exterioribꝫ. Nunc de illis quas interius instigante diabolo. vel etiā fragilitate nature toleramus. Vbi etiā illoz errorē destruit ·qui dicebāt malas cogitationes sicut z bonas a deo nobis inspirari. z hominē quasi ex necessitate peccare.

Quoniā a deo tente. Exteriorem tentationē īmittit deus ad probationem suoz ·interiorē vero qua sępe ꝓcipitur furtū ·adulteriū ·homicidiuz non immittit deus.

Unusquisq; tenta. Duo sunt genera tentationū. Vnū qd̄ probat ·secundū qd̄ tentauit deus abraam. Aliud qd̄ decipit ·secundum quod deus neminem tentat.

Cum sup fundamentū lignū fęnum ·stipulam ędificamus: diabolus supponit incendiū. ędificem⁹ aurū ·argentū ·lapides · pręcia ·z tentare nō audet

nec tñ omnino ꝛesistit, sed sedet in occultis vt interficiat innocentē.
Aug. Tribus modis tētatio agit̄ suggestione hostis. ꝛelectatione. ꝛel etiā ꝓsensu nr̄e fragilitatis. Q̄ si suggestioni nō ꝓsentimus: tentatio nobis ad victoriam puenit. Si suggestio illicit: ꝛelectando offendimus. sed non dum mortē incurrimus. At si ꝛelectationē ꝓcepti facinoris in corde sequit̄ partus prauę actionis: iam nobis mortis reis victor hostis abscedit.

¶ Diuersa intentione tentat deus ⁊ diabolus. Diabolus tentat vt tentatum in tristiciā mittat in amaritudinem. in murmurationez ꝓtra deum. ⁊ in ꝛesperationem. Deus tentat vt homini suā infirmitatem agnoscenti ⁊ cōfitenti in sola spe diuinę misericordię constare fortitudinē ostendat. Vnde. Nam virtus in infirmitate cognoscit̄ siue ꝓficitur. Et ī psalmo. Infirmata ē tu vero ꝓfecisti eam. In tentationibus tristicia repellit̄ gaudio. In successibus autez supbia timore ꝛepримitur.

Mortē generat. Sicut qui tētatus superat. pmia vitę: ita qui ꝓcupiscentijs illectus supatur: merito ruinaz mortis īcurrit.

Omne datū ⁊c. Ostenso q̄ vicia nō a deo nobis. sed a nobis sunt. ecōtra ostendit. ḋa quidquid boni agimus. non a nobis. sed a deo ē. vnde patrē luminū vocat. id ē. autorē omnium spiritualiū donorum. Datum refert̄ ad naturā. donū ad gratiā ⁊ datum ipsi hominī donum gratię solet a scribi. Sed ⁊ bonum nature a deo est. In baptismo gratia datum optimū. Et ī datōne spiritussancti donum pfectum potest intelligi.

Non ē uicis. ob. Lumen eius aliq̄ umbra ñ intercidit: vt aliqua mala īmittat. Sed semp bona lucis dona. in nobis aliqñ sunt dona dei. quę supuenientia obumbrāt peccata. q̄ non in deo.

Voluntarie Omne bonū ē a deo. ⁊ non meritis vestris ad hoc accessistis. sed sola gratia diuinę voluntatis.

Vt simus initiū ⁊c. Nec ꝓ hanc genituram putemus nos esse q̄ ipse ē. Sed quendā principatū in creaturis adoptione nobis concessit. Vnde alius translator. vt simus primitię creaturarum eius.

Sit autem ⁊c. Supra monuit ad tolerantiā tentationum: ꝛeinceps īstruit moralibus preceptis.

¶ Primo admonet aurē accōmodare docenti. sero os apire ad docendū quia stultū est. q̄ nō didicit homo alijs ꝓdicare. Qui ergo sapientiā diligit: primo hanc a deo postulet. ⁊c hinc magistrū veritatis īquirat. ⁊ linguā non solū ab ociosis sermonibus coerceat: sed etiā a veritate ꝓdicanda quā nup acceperat. vnde salomon. Tempus tacendi. tempus loquēdi. quia tutius veritas audit̄ q̄ predicatur.

Tardus ad irā. Non temere ⁊ sine causa irascat̄. vel ꝓtra subditos peccantes. vel contra quoslibet fratres. vel ꝓtra fḷicitatē malorū. quia maturitas sapientię nō nisi trāquilla mente ꝛcipitur. Et q̄ iratus iudicat. etiā si iusticiā iudicat. tamen diuini examinis iusticiā in qua ꝓturbatio nō cadit: non potest imitari.

Propter quod. Monuit ad inquirendā doctrinā. ad quā suscipiēdam: ⁊ vt in ea possint ꝓficere: hortat̄ ad mundiciā corporis ⁊ animę. Qui non ꝛedinat a malo: non potest bonum facere.

Insitū uerbum. Quod vestris cordibus ꝛdicando imponimus. vel verbū q̄d insitum ⁊ seminatū ē in die redemptionis quando vos genuit deus: nunc ꝓfecti? suscipite. ⁊ opib⁹ īplete. q̄d ī mysterio tenetis.

Considerāti uul. nati. Allegę. Qui ꝓponit in animo suo ꝓsiderare in scripturis q̄si ī speculo. vultum na. qualiter bonus sit natus. q̄s fragilis. vel quid futur? q̄s brevis sui in quantis miserijs positus. cōpunctionez magnā ⁊ voluntatē penitendi ꝓtraxit. ⁊ statim aliq̄ tentatione seductus: obliuiscit̄ ꝓpūctōis. ⁊ ad peccata redit. Cuius inconstantię ꝓparatur: qui libēter verbum audit: ⁊ implere negligit. ⁊ est similitudo inter illuz qui spōte sua sine doctore se ad scripturas ꝓplicuit ⁊ illū qui ab alio scripturas audit: cū neuter impleuerit.

Puer cū nascit̄: vagit ꝓ quod indicatur dolor animę q̄ inuita intrat ad miserias carnis. quem dolorem postea obliuiscitur: ꝓsueta illecebris carnis.

In lege perfe. li. Legem pfectę libertatis: gratiā vocat euāgelij. quę pfecte liberos facit a seruitute timoris. Qui legē tenebant: in timore seruiebāt. Quisquis eā transgrediebat̄: sine miseratōe lapidabatur. hec lex neminē ad pfectum ꝓduxit. quia ⁊ si cogebat timore seruire: non dabat gratiā vt ꝓpleretur amore. ⁊ a pęnis inferni nō poterat liberare. Sed charitas quę dat̄ in euangelio. mittit foras timorē: ⁊ ducit ad vitam.

Si quis putat se ⁊c. Monuerat vt verbū dei nō solū audirent. sed etiam implerent. Nunc vt vndiq̄ munitos reddat addit. Nil valet̄ hec omia: nisi etiā lingua refrenet̄ a detractionibus mēdacijs blasphemijs. stultiloquijs. multiloquio. Quia corrūpunt bonos mores colloquia prava.

Religio munda ⁊c. Quia dixerat factorem operis beatum. nunc q̄ facta maxime placeāt dicit. scilicet misericordia ⁊ innocentia. Nam in eo q̄ pupillos ⁊ viduas visitare iussit: cuncta qnę erga primum agere debemus insinuat. Q̄ immaculatos a seculo iubet custodire: Vniuersa in quibus nos castos obseruare decet ostendit. In quibus sunt ⁊ ea quę supra obseruari monuit: Vt tardi ad loquendū: tardi ad iram.

† Sꝫ delectando vel ꝓsentiendo Sꝫ facinus in corde. ⁊ Sꝫ ꝓducit ad actū manifeste.

ꝓcupiscētia cum† ꝓceperit: ⁊ parit
†. Sꝫ actum ⁊ in ꝓsuetudinem prave vite perductum.

peccatum. Peccatū cum† ꝓsummatum fuerit: generat mortem.
† Sꝫ ⁊ quia peccata nō sunt a deo ⁊ Sꝫ existimando q̄ tēptamēta viciorū a deo ꝓcedant ⁊ Sꝫ quibus nihil inutile ꝓsuaderē Sꝫ quasi diceret a nobis dissentire nō debetis.

† Nolite itaq̄ ⁊ errare ⁊ fratres mei
† Sꝫ mala ñ a deo. potius bona Sꝫ quia prima gratia ⁊ eius augmentū a deo ē ⁊ Sꝫ vt castitas. ⁊ alie virtutes.

dilectissimi. † Omne ⁊ datum optimum. ⁊ omne† donū pfectum. de
† Sꝫ executio ipsarū virtutū. vel vita eterna que ē perfecta.
† Sꝫ quasi radius solis a sole.

sursum ē† descendens a patre luminū. † apud quē nō est transmutatio. nec vicissitudinis obumbratio
† Sꝫ in cuius nat̄a nulla mutabilitas. sꝫ identitas et non solū in natura. sed etiam in distributione donorum: quia sola dona lucis. et non tenebras errorum immittit.
† Sꝫ ꝓ aquā regenerationis ī filios lucis ⁊ Sꝫ prius filios tenebrarū ⁊ Sꝫ doctrina euangelii.

† Voluntarie† genuit ⁊ nos † verbo veritatis: vt simus initiū aliquod
Sꝫ ad hoc
† Sꝫ q̄d a vobis habuistis ad vitia labi. a domino supna gratia illustrari.

creaturę eius †. Scitis ēm fratres mei dilectissimi. † Sit autē omnis homo velox ad audiendū. tardus ad loquendū. ⁊ tardus ad iram. † Ira ēm iusticiam dei non operat̄. † Propter q̄d abijcientes
† Sꝫ et vt initiū creature ad q̄d geniti estis in vobis ꝓseueret.
Sꝫ a doctoribus veritatis.
† Sꝫ ne ante tēpus presumat docere.
† Sꝫ iracundus etsi apud homines. apud deū nō est iustus. Sꝫ quia
† Sꝫ quia attenti debetis esse ad audiendū.

† Sꝫ in exterioribus Sꝫ aīe et corporis ⁊ Sꝫ secūdum malos homines abundantes in diuitijs.

omnez† imundiciam ⁊ abundantiā malicię. ī † māsuetudine † suscipite insitū verbuz q̄d potest saluare animas vestras. Estote † factores verbi ⁊ nō auditores tantum fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor ē verbi ⁊ nō factor. hic compabitur viro considerāti vultū natiuitatis sue in † speculo. Considerauit ēm se: † ⁊ abijt. ⁊ statim oblitus ē qualis fuerit. † Qui autē † pspexerit in lege pfecte libertatis. ⁊ pmanserit non auditor obliuiosus factus. sed factor operis hic beatus in † facto suo † erit. Si † quis autē putat se † religiosum esse non refrenās linguam suā. sed seducēs cor suum. huius † vana ē religio. Religio † munda ⁊ † ima culata apud † deuz ⁊ patrē hęc est
† Sꝫ ī exterioribus Sꝫ ab intimis
† Sꝫ malicia ꝓprie ad interioris hois prauitatez respicit ⁊ Sꝫ contra iram ⁊ Sꝫ cū magno bonore Sꝫ et nō solo auditu suscipite: sed etiā ope īplete. quia nō auditores legis iusti sūt. sed factores.
Sꝫ sine opibus
† Sꝫ si p solum auditū saluādos vos putatis
† Sꝫ ⁊ nō intelligens se puniendū ꝓ peccato lingue.
⁊ inutilis nō munda.
† Sꝫ in cordis intentione ⁊ Sꝫ operis executōe
† Sꝫ qui nō fallit̄ in discernēdo sicut homines. et qui filius pie ꝓsulit et retribuit.
† Sꝫ corporali vbi sola vmbra relucet.
† Sꝫ quia nō rē. sed solam vmbrā vidit. sic et ille qui habet verboꝝ vmbrā. nō corpus opis
† Sꝫ qui solo auditu putat se saluari: fallitur. sed
† Sꝫ audiendo verbum euangelii.
Sꝫ continuatione operis.

nebant: in timore seruiebāt. Quisquis eā transgrediebat̄: sine miseratōe lapidabatur. hec lex neminē ad pfectum ꝓduxit. quia ⁊ si cogebat timore seruire: non dabat gratiā vt ꝓpleretur amore. ⁊ a pęnis inferni nō poterat liberare. Sed charitas quę dat̄ in euangelio. mittit foras timorē: ⁊ ducit ad vitam.

Fratres mei. Ostendit q̄ hi quibus scribebat fide imbuti: sed opib⁹ vacui erant. ⁊ elemosinā quā p̄dicabat nō paupibus ꝓpter ęterna: sed divitibus ꝓpter tēpoꝛalia cōmoda faciebant. vnde eos redarguit.

Nolite in.per.ac.ꝛc. Quasi dom⁹ diuites inuitaret ad fidē ⁊ pauperes despiceret. Non ita ē. quia dominus paupes elegit in hoc mundo: ⁊ eos fide donauit.

Mundus paupem abjicit. diuitē colit. fides christi ecōtra docet: q̄ oīs glīa diuitū tanq̄ flos fęni. misēdia in pauperes flozet ineternū.

Domini glorię. Dominum glozię nominat. vt ei⁹ iussis obediat. q̄ sempiterna glozia remunerat: q̄d quid ꝓ ei⁹ amoze pauperib⁹ datur.

Tu sede ꝛc. Tu sta ꝛc. Augu⁹. Si hanc distantiā sedendi ⁊ standi ad bonores ecclesiasticos referamus: nō ē putandū leue esse peccatū in pſonarū acceptione habere fidē domī glozię Quis em̄ ferat eligi diuitē ad sedez honoris ecclesię: cōtempto paupe instructioze ⁊ sanctioze: Si autē de quotidianis pfessibus loquit: quis ñ hic peccat: Nō tamē peccat nisi cuz apud semetipsum intus ita iudicat. vt ei tāto melioz quāto ditioz videat. hoc eū videt significasse. Subdendo. Nonne iudicatis apd̄ vosmet ipos ⁊ facti estis. i. c. i. **Audite.** Diligentius attendite. q̄a nō qui ditiozes in seculo hi meliozes in examīe diuino. ⁊ ideo nō sūt ꝓferendi. Nam deus nō diuites. sed paupes elegit. i. humiles ꝓ ptemptu rerū visibiliū. fide aūt inuisibiliū diuitiarū. mundo despicabiles apparēt. sed hos tamē expectatione futuri regni pręclaros reddidit ⁊ nobiles.

† Succurrere ‡ qui carēt psidio patrū ⁊ matrū. de quibus dicit quādiu fecistis vni de his fratribus meis minimis. mihi fecistis ‡ † in tē tēpoze necessitatis.

† visitare ‡ pupillos ⁊ viduas ī ‡ tri † qui mundū diligit. imaculatū se a seculo nō custodit.

bulatione eoꝝ. † ⁊ immaculatū se custodire ab hoc seculo.

C. II.

Ꝛ vt possitis esse imaculati.

Fratres mei † quicūq̄ diuitē ꝓpter diuitias elegit. ⁊ ꝓpter pauptatē pauperē abiecit vtrobiq̄ peccat.

nolite † in personarum acceptione habere fidem domini nostri ihesu christi glozie. Etenim ſ vel ꝓuentu nostrū

si introierit ī conspectu vestro vir aureum anulum habēs. in veste candida. introierit autē ⁊ paup in sozdido habitu. ⁊ intendatis i eū qui est indutus veste p̄clara. ⁊ dixeritis ei: tu sede hic bene. ſ i honesto loco

paupi autem dicatis tu sta illic: aut sede † sqd̄ ē. nonne peccatū opamini.

sub scabello pedum meoꝝ. † nōne ſ nō a deo

iudicastis apud vosmetipsos. ⁊ † ſ. i. iudicare debetis apud vosipsos. q̄ praue cogitatis in acceptione pſonarū.

† facti estis iudices cogitationum ſ. i. humanarū.

iniquarū. Audite fratres mei dilectissimi. nōne deus elegit † paupes in hoc mundo. diuites autez deum minus sunt diligendi.

Regalem. Id ē. excellentem vel quia ꝓmunis est omnibus ⁊ omnes complectitur.

Vel quę dicit. non ꝓfundas pſonam paupis. nec honoꝛes vultum potētis. ⁊ alibi nulla erit distantia pſonarum: ita paruum vt magnum audietis. quia iudicium dei est.

Quicunq̄ autē. Ne putarent ꝓtēptibile esse peccatū. in hac vna re legem transgredi: addit. Quicūq̄.

Offendat autez in.u.ꝛc. Vere qui in vno offendit. ē tās gressoꝛ totī⁹ legis. q̄ qui peccat. ꝓtra autorem legis facit quē in sua lege negligit. ⁊ cōtra charitatē q̄ ē causa ⁊ mater totī⁹ legis.

Hanc sententiaz extumli videamus. Si q̄s me offenderet. omnes fratres ⁊ amicos meos ī me offenderet ⁊ q̄dammodo contra omnes peccaret. Sic qui vnū mandatū negligit. cętera quę ꝓpleta videbant adiuuare: sibi ītutilia reddit.

Vel aliter charitas est plenitudo legis. in cuius p̄ceptis tota lex pendet. Qui autē cōtra charitatē facit: merito omnium reus est.

Nemo aūt peccat: nisi ꝓtra charitatē faciat. quia nec deuz vere diligit: cuius legē negligit. nec ꝓximum: in quez delīquit. Quia ergo supius ostenderat eos ī charitate peccare: q̄n dicūt paupēri. tu sta illic. cōpetenter subdit: Qui ī vno. i. charitate offendit. (quę ē radix omnium p̄ceptoꝛum) ab omnibus p̄ceptis quę sunt quasi filij charitatis accusat. Recōciliato autē illo vno in quo offenderat: cętera omnia reconciliant. Cur ergo nō dicunt̄ paria peccata: Nescio nisi forte. q̄a magis facit cōtra charitatē ⁊ magis offendit ecclesiam. qui grauius. ⁊ minus. qui leuius peccat.

in fide. ⁊ hęredes regni: q̄d repzo † ſ nō mūdana

misit diligentibus † se: vos autem ſ vel ī ſ dicēdo tu illic sta.

exhonozastis paperē. Nōne diuites ꝓ potentiā † opprimunt vos † ſ auferendo bona. verberādo.

⁊ trahūt ipsi vos ad iudicia: Nō ſ etiā ſ salutiferū christi.

ne ipsi blasphemāt bonum nomē ſ ad ꝓtectionē vestrā

q̄d inuocatum est sup vos: Si tñ † ſ gratie ‡ ſ excellentē inter alias ‡ ſ secundū q̄ scripture testant̄.

† legem pficitis † regalez † secundū ſ scilicet hanc

scripturas. diliges ꝓximum tuum sicut teipsum: benefacitis. Si em̄ ſ vel aūt

† ſ. i. paupes ꝓpter pauptatem abiecti ⁊ diuites ad honoꝛes ꝓpter opulentiā ꝓmouetis

† pſonas accipitis. peccatū opamini redarguti a lege quasi transgressozes. Quicunq̄ autem totā legē † ſ seruare in animo ꝓposuerit ‡ ſ nō ex humana fragilitate: sed reputādo leue esse.

† seruauerit. † offendat aūt ī vno: factus est omniū reus. Qui autē dixit. non mechaberis: dixit ⁊ nō occides. Si non mechaberis. occides autē: factus es † trāsgressoꝛ † ſ primis ‡ ſ ita estote misericozdes ꝓximis sicut deus vobis.

legis. Sic † loquimini. † ⁊ sic facite sicut ꝑ legem libertatis incipiētes † ſ ꝛ debetis misericozditer agere. nā qui potuit ⁊ non fecit misericozdiā. anteq̄ iudicaret̄: sine misericozdia iudicabit̄.

iudicari. † Judiciū em̄ sine misericozdia: illi q̄ nō facit misericozdiā

gis offendit ecclesiam. qui grauius. ⁊ minus. qui leuius peccat.

Omniū reus. Apud deum qui nihil dimittit impunitū. qui scit q̄ necessariū legē dederit. q̄ negligit mādatū. credit illū a deo ītaniter īstitutū

Sic loquimi sic.fa. Quandoquidē malum ē diuitem ꝓpter diuitias eligi. pauperē abiici ⁊ quia bonū ē ꝓpter deum etiā diuites diligere. pupillos ⁊ viduas visitare. ergo sic loquimini. ⁊. s. f. hoc loquēdo ⁊ faciendo curate: vt ꝓximos diligēdo. a deo diligi mereamini misericozdiā impēdentes: misericozdia digni ꝓcedatis. Lex libertatis. lex charitatis. quā supius regalem vocauit qua dicit. diliges. p. t. s. t. i. qua lege nos deus iudicat: cū magnā misericozdiā donat. quia nō iudicamini ꝑ legē pnarū ⁊ seruitutis sed ꝑ legem gratię. quę spōtaneos vocat ad pnitentiā. ⁊ peccata dimittit.

Aliter grauius iudicat. qui legē moysi q̄s qui naturalē ꝓtemnit. Grauiꝰ etiā qui legem gratię. q̄s qui legē moysi despicit. Quasi bene loquimini. et bñfacite. q̄ si negligitis. grauiꝰ dānabimini. q̄s q̄ fuerūt in tpe moysi. q̄

cui plus ꝓmittit: plus ab eo exigit. Quo plus maiorē q̄s miſcdiam a dño ꝓsequit· eo iuſtius iudicēti ꝓximo mīam negat: ⁊ iuſti⁹ luit pœnas ipietatis

Superexultat autē mi. ꝛc. Sicut in iudicio volebit: qui non fecit miſericordiā: ita q̄ fecit: remuneratus exultabit atq; gaudebit. Aliter

Superexaltat· ſupponit miſericordia iudicio. In q̄ inuentū fuerit opus miſericordię: etſi habuerit aliquid in iudicio quo puniat: tanq; vnda opere miſericordię ignis ꝓccati extinguit. Aliter ſup·e·m· Plures ꝓ miſericordiā colligūt. i. q̄ miſericordiam ꝓſtiterunt.

Beati cīm miſericordes· qm̄. i. m. c.

Dic latius diſputat de operibus miſericordie: vt quos p̄cedente ſentētia terruerat: ꝓſolet. docēdo q̄b⁹ remediis expientur quotidiana ꝓccata ſine q̄bus nō agit vita: ne illi qui non in vno tātum. ſed in multis offendunt in iudicio inveniant rei omnium.

Sic et fides ſi nō Sicut ſola verba pietatis nudū vel eſuriētem nō recreant· ſi nō ⁊ cibus ꝓbeatur ⁊ veſtis· ita fides vi bote nus ſeruata ñ ſaluat.

Quod legit· q̄ crediderit ⁊ baptizat⁹ f. i. c. de fide ꝓfecta quę p dilectionē operatur ē intelligendum.

Sz dicet aliquis Non ſolum ꝓpter p̄dictas rationes debetis ad bene opandum incitari. Sed etiā ꝓpter hoc ne imꝓperiū ab alijs patiamini· q̄ aliq̄s aſſūpta fiducia de ſuis opib⁹ vt oſtendat ſolam fidem non valere imꝓperādo dicet. t. f. ꝛc.

Tu credis. Docuit eos qui opera ñ habent verā fidē non habere. nunc cuiuſmodi fidē habeant· patefacit· ne illā talez fidē magnifaciāt.

Et demones cre. Scriptū eſt. Exibāt. dęmonia ab hominibus clamantia ⁊ dicētia· quia tu es filius dei ſed et legio quę hominē obſidebat· timens clamabat: Quid mihi ⁊ tibi fili dei ſūmi: adiuro te p deum· ne me torqueas. Qui ergo deum non credunt· vel creditū non timēt: dęmonibus tardiores ⁊ ꝓteruiores ſunt.

Uis autē ſcire Probato q̄ fides ſine opibus mortua eſt· vt eui/dentius ad bonā operationē inuitet eos: elegans exemplū bone opationis abraam patriarchā ꝓponit illis qui de circuncisione crediderant· vt bonū patrē quaſi boni filij imitent in tentatione ⁊ in opatione.

Abraam pater. Q̄ abraaz ꝓ fidem ſine opibus iuſtificatus dicit: De opibus quę p̄cedebant intelligit· quia per opera quę fecit· iuſtus non fuit: ſed ſola fide. hic de opibus agitur quę fidem ſequunt· ꝓ quę amplius iuſtificatur: cum iam p fidem fuiſſet iuſtus. vnde paulus· fide abraā obtulit iſaac cum tentaret· hęc oblatio ē opus ⁊ teſtimoniū fidei ⁊ iuſticię. Paulus in abraam fidei ꝓfectiam. Jacobus laudat operū magnificentiam. quia vtroq; fuit ꝓfectus abraam: ⁊ de vtroq; in exemplū ꝓponitur.

Offerens. Magna tentatio cū filium iubebat occidere. magna fides cū etiā de mortuo credebat ſe poſſe ſemen accipe. Magnum opus cum dilectiſſimum non dubitaret offerre.

† Sſuppaponitur iudicio ⁊ quaſi illuminat iudicū q̄ eſt cū miſericordia. ꝓ ipſam cīm miſericordiam ꝓmendabilius ē· ⁊ magis placet.

Superaltat autez miſericordia Svel um. † Sdebetis bene agere: q̄ fallunt qui ſolam fidē ſufficere credūt.

iudicio. Quid ꝓderit fratres mei

† Scum habeat tēpus operandi.

ſi fidē quis dicat ſe habere: ⁊ ope

† Sfides ſine opibus mortua eſt· ſed que p dilectionē opatur ſaluat.

ra non habeat: Nunquid fides

poterit ſaluare eum: Si autē fra/ter ⁊ ſoror nudi ſint· ⁊ indigeāt victu quotidiano· dicat autē de vobis aliquis illis· ite i pace· calefacimini ⁊ ſaturamini· nō dederitis autē eis que neceſſaria ſunt corpi

† Sillis charitas veſtra † Svel ſine opibus.

quid ꝓderit: Sic ⁊ fides ſi ñ ha

† Squibus reuiuiſcat † Sꝓtra ſeipſam· q̄ cīm vel bis ꝓmiſit: nō implet.

beat opera: mortua ē in ſemetip

† Sridendo Svobis aliquis. Ssine opibus

ſa. Sed dicet quis· Tu fidem ha

† Sfidei † Squia nō habes opa: ſi potes oſtēde ꝓ aliqua certa ſigna· vt credā te eſſe fidelē. ſed ñ poteris· cū deſint opa.

bes· ⁊ ego opera oſtende mihi ſi

† Sſed ego ꝓ opera que habeo poſſuz ꝓbare me eſſe fidelem.

dez tuā ſine operibus: ⁊ ego oſtē/dam tibi ex opibus fidem meam.

Tu credis quoniā eſt vnus deus

† Snō imꝓbo· ſed ñ ſufficit † Sne putes q̄ aliquid magnū facias· nam· ⁊ d· † Svnū eſſe deū

benefacis. ⁊ demones credunt

† Sq̄ plus ē † Snō ſolū rationibus· ſed etiam exēplo ⁊ autoritate vtar.

⁊ ꝓtremiſcunt. Uis autē ſcire o

Ssine opibus

homo· inanis quoniaz fides ſine

† Slicet abraā ꝓ fidē quā habebat iuſtus erat: tm̄ ꝓ opera que habebat et addidit: amplius ē iuſtificatus· que nūq̄ feciſſet meritū p̄cedētis fidei amiſiſſet.

opibus mortua eſt. Abraam pa/ter noſter nonne ex opibus iuſtifi

† Sex his ſcilicet S. i. offerre volens † Sarbitrabat eni· q̄ et mortuos potēs ē ſuſcitare deus

catus ē· offerens filiuz ſuū iſaac

† Sper fidem ante erat iuſtus· et fides duxit ad opera· et ꝓ opera fides ipſa ē augmētata et comꝓbata. et ita p illam fidē que duxit ad opa apparet veritas ſcripture. credidit filium ꝓmittēti· et eundē immolare iubenti.

ſup altare. Uides ergo quoniaz fides coopabatur opibus ſuis· ⁊ ex opibus fides ꝓſummata ē. Et impleta eſt ſcriptura dicens: Credidit abraam deo· ⁊ reputatuz eſt ei ad iuſticiā: ⁊ amicus dei appel/lat⁹ ē. Uidetis quoniā ex operi

† Squia ſic ē in abraā † Sfidei.

† Squi habet tēpus opandi † Ssine operibus.

bus iuſtificat homo· ⁊ non ex fi/de tantuz. Similiter autem ⁊ raab meretrix ex operibus iuſtifica/ta eſt: ſuſcipiens nuncios ⁊ alia via eiciens. Sicut enim corpus ſine ſpiritu emortuū ē: ita ⁊ fides ſine operibus mortua ē.

† Snō ſolum abraā per maiora opera: ſed etiam raab per minora opa ē iuſtificata.

† Siosue † Sne a viris ciuitatis occiderentur.

† Svere abraā per opera fidei iuſtificatus ē· q̄ ſine operibus nō fuiſſet iuſtus etiā ipſe abraam ne dum alii.

C. III.

† Sniſi tantū diſcreti et in ſcripturis edocti † Svel in pluribus eccleſijs· vel plures in vna ne velitis eſſe magiſtri.

Nolite plures magiſtri fieri fratres mei· ſciētes

Ssurpando magiſterium

quoniā maius iudicium ſumitis.

† Sq̄ et in verbo et in ceteris· et ita non ſumus perfecti. quia ille tm̄ eſt perfectus· qui in verbo non offendit.

In multis eni offendim⁹ omēs

Nolite plures. ꝛc. Multi fuere tempore apoſtolorum qui deſcendētes de iudea antiochiam· non bene eruditi in lege fidei docebant credētes ex gentib⁹ debere circūcidi. ⁊ alios errores inducebāt· quę veris ꝓdicatoribus non puum laborē ꝯſtionis ꝓtulerunt· hos ergo ab officio verbi remouet· ne impediant veros ꝓdicatores.

Maius iudi. Qui indoctus officiū docendi vſurpat· ⁊ chriſtū nō ſinceriter nūciat: maiorē dānationē meret: q̄ſi ſi ſolus ſuo ſcelere piret. Sicut contra qui bene miniſtrat: gradū ſibi bonū acquirit.

In multis ꝛc. Vere ꝓiculoſum ē· quia ñ tm̄ vos min⁹ eruditi· ſz nos omnes ꝓdicatores etiā maiores in multis offendimus· aliq̄ male docendo· aliq̄ male viuendo· ⁊ alijs modis. Se illis ꝓnumerat: vt libeius arguat.

Uides. Quia ob/tulit illū in quo acceperat ꝓmiſſionē: apparet magna virt⁹ fidei. Quia ⁊ ſi eum offerret: credebat ꝓmiſſionem implendā. q̄ potentē credebat deum etiā ſuſcitare mortuū.

Credidit abraā. deo ꝛc. Aug. Aliud ē credere in deum. aliud credere deo. aliud credere deum. Credere illum eſt credere q̄ ſit deus. Credere illi ē credere vera eſſe q̄ ille dicit· Credere in illuz ē tendere cū charitate in illū. Primū ⁊ ſecundū dęmonum ⁊ multoꝝ malorum eſſe ñ dubitat. Terciuz tantū eſt bonoꝝ.

Similiter. Ne cauſarent opera tanti patris ſe imitari non poſſe· ꝓſertim cum modo nullus cogat filioſ offerre. addit exēpluz peccatricis mulieris· que p opa miſericordię ⁊ hoſpitalitatis ſoluta ē a peccatis· ⁊ aſcripta ciuis iſraelitici populi ⁊ annumerata i generationib⁹ ſaluatoris.

Raab. Latitudo que ſignificat eccleſiā fide dilatatam.

Huius exemplo monet patrię peuntis interitum cauere ꝓ opa miſericordię nuncios chriſti ſuſcipere· ⁊ ſeruare· ⁊ ad ihesum remittere. Sicut legit beat⁹ gamaliel feciſſe

C. III.

Nolite. Sic monui vos ad opa faciē da· ſic moneo ad vitā da ſtulta magiſteria

Nolite plures. ꝛc. Multi fuere temporibus apoſtolorum

Aliter iustus·aliter malus offendit. Justus carnis fragilitate:nec iustus esse desinit.vñ salom̃. Septies ī die cadit iustus· ꝛ resur·Sic̄ quotidiana ē offensio:ita quotidiana ē medela orationū ꝛ bonorū opez·Sed impij corruunt in malum.

Si quis. Vult ostēdere ineuitabilē verbi offensionē·vt imperitos deterreat :ne cupiant ꝓlationem.quia qui cupit ꝓesse·oportet alijs pfectiozē esse·ne offendat dum debet pdesse·Sed impiti nō possunt in prędicando nō offendere.

In uerbo. Illo videlicet·cuius offensionē humana potest vitare fragilitas. Vt verbū dei·detractionis·supbię·iactantię· Sed ꝛ ociosę ꝛ superfluę locutionis.

Si autez frenos equis in o.m. Subaudis. ꝛ in ora nr̄a multomagis debemus mittere. Quidam libri habēt. Sicut autē frenos·e·ꝛc· ꝛ ꝓiungitur ad sequētia. Sicut autē·e·f·in ora mittimus ꝛc.ita ꝛ lingua·mo·q·m·est·ꝛ magna ex.

Similitudo de equis ad linguā: ꝓuenienti am ꝛ facultatem refrenādę linguę ostendit Similitudo de nauibus:etiā prędmiū continentię·vel pęnam ī cōtinentię ꝓponit·dū dicit linguaz magna exaltare.

Allegl. Magnę naues in mari:mētes bominum in mūdo .ventia quibus minant: appetitus mentiū·per quos naturaliter cogunt aliquid agere:ꝓ quod ꝓueniāt ad bonuz finē·vel ad malū Gubernaculū·cordis intētio qua boni trās gressis sęculi fluctibus salutis portuz petunt reprobi quasi scilla vl̄ caribdi intereūt. ꝛ qz ex abundantia cordis os loquit. Recte subiungit. Ita ꝛ lingua m.

Et magna exaltat. Id ē .prędmia si impetus dirigentis bene eam gubernat. Si male:sibi suisq magna perditionis exaltat. Vnde salomon. Mors ꝛ vita in manibus linguę.vitam exaltat: si bene dicet ecclesiam· Mortem si male. Agit nanq contra illos qui ꝛ vita ꝛ scientia destituti docere ꝓsumebant.

Magna exal. Quidā libri·ꝛ magna exultat·quia ceterorum verba ꝛ sensus despiciens·singulariter se sapientē iactat·ꝛ facundū .Contra quod Nolite multiplicare.l.subli.gloriantes.

Ecce quātus ig. Sic ꝛ lingua incōtinens magnā materiam bonorū operū pire facit·ꝛ cū fere sit impossibile vitari peccatū etiā līguę a pfectis: non quinis debet appetre magisterium.

Uniuersitas. Quia ꝓ eam cuncta fere facinora·aut ꝓcinantur: vt latrocinia stupra.aut patrant: vt piuria.falsa testimonia.aut defendunt· vt cū q̄libet īpurus excusando scelus qđ admisit·simulat bonū qđ nō fecit

Que maculat.c. Et quia talis ē lingua:totū corpus maculat· ꝛ immundum facit reputari in ꝓspectu dei.ꝛ ideo graue ē subire magisterium: quia ꝓstituit in m·n·vna ē de membris nostris·nimis ꝓpinqua nobis.

Inflamat rotam n.n. Contaminat totū,ꝓcursum vitę tpalis quousq ad mortē. vl̄ vt currēte rota agimur·vel rotā na.n.quia merito primę ꝓuaricationis ab interna felicitate ꝓiecti·huc illuc vaga mēte raptamur vt vbi piculuz vbi sit salus ignoremus. Inflamat hęc rota·n·igne linguę cū vitiū natiuę ꝓturbationis ineptis etiaz noxijs sermonibus accumulat.

Gehenna. Diabol⁹ ꝓpter quē facta est gehēna. Sicut gehenna sem ꝑ ardet·sic diabolus vbicūq sit vel in aere·vel sub terra·secū fert tormēta suarum flamarum·ꝛ hac pęna ꝓmotus: flamam viciorum suggerit hominibus·ꝛ ea quę eis inuidendo suggessit·ꝑ linguę incōtinentiam apit·ꝑ cętera membra ad effectuz perducere cogit.

Omnis enim natura. Legimus in plinio ī manissimā aspidez in ęgipto a quodam patrefamilias domitā q̄tidie de caverna sua egressam ꝛ a mensa ei⁹ annonā pcipe solitā. Legim⁹ ī marcellino tigridem mansuetā factam ab india anastasio principi missam.

Omnis enim. Lingua prauorū bestijs ferocitate·volucribus leuitate·serpentibus virulentia ꝓcellit .sunt bestiales qui exacuerūt in gladiuz linguas suas. Sunt volatiles·q̄ posuerūt in cęluz os suū·ꝛ quo uum os locutuz ē vanitatē. Sūt serpētini de quibus dicit: exne num aspidū sub·la·e.

¶Aliter aliqui bestiales sensu ꝛ ope·aliqui volucres īstabilitate alij serpentes astutia nocendi·facilius pñt peruerti q̄z lingua a magistro refrenari.

Ex ipso o.p.b.et.m. Alij videtes qđ agimus·exemplo nostro inducunt·vt similiter bñdicant ꝛ maledicant.

Nō oportet fra.ꝛc. Vere non oportet. vt eodem ore benedicamus de capite:ꝛ maledicam⁹ de mēbris.qz amaritudine maledictionis ꝓsumit dulcedo benedictionis. Qđ ꝑ simile·Si simul misces dulcē ꝛ amaram aquā:per idez foramē exeant :dulcis ꝓmixtione amarę ī amarā conuertit·nō amara in dulcē ꝓmixtione dulcis .Sic nō placet dulcedo linguę:si mixta ē amaritudini. Modicū cīn fermentū totā massam corrūpit.ꝛ nō est speciosa laus in ore peccatoris.

Nunquid fons. Aliter. Oportet ꝓdicatorem aliqñ dulci.aliquando amara ꝓdicatione vti·attrahendo increpādo·qđ satis difficile ē·vt diuersis verbis ad idē tendentibus vtrunq facere possit.

Nūquid potest ficus. Nunquid oportet·vt doctor sit ficus dulcedine beatitudinis ad quā monet·ꝛ dulcibus vtat vribis.ꝛ vt sit vitis faciens obliuisci omniū tpalium:in quo oportet asperis vti. Sed nunq̄d idez doctor potest esse ficus dulcibus attrahendo:ꝛ potest esse vitis aspioribus ab amore terreno retrahēdo:q̄si difficile ē. Sic neq salsa dul·p·f· aquā id ē·aliquis ꝓdicator acriter mordēs mores alioz:in eadē doctrina nō potest esse dulcis eisdem.

Quis sapiēs et di. Confutatis illis qui nec vitę sanctitatē·nec linguę ꝓtinentiā habēt.monet illos qui sibi sapiētes videbant vel etiā erant: vt sapientiā suā magis ostendāt disciplinate viuēdo·q̄z alios docēdo· quia

ſnō alius
Si quis ī verbo nō offendit:hic p
† ſqui potest offensionē verbi cauere·potest omnia mēbra corporis que facilius corrigunt ad bona opa circūducere:ne a recto itinere diuertāt
fectus ē vir. †**Potest enī freno cir**
† ſpuenit vt in ora nostra frenos ꝓtinētie ūnittamus ad ꝓsentiendū nostro creatori: vt p linguę custodiā operum quoq rectitudinē obtinemus quia ita ē in hoc simili.
cunducere totū corpus. †**Si autē**

frenos equis in ora mittimus ad

ꝓsentiendum nobis:ꝛ omne cor
ſvel illoz.
pus eorū circunferimus . Et ecce
† ſaliā simulitudinē ad idem ꝓbandum induco
†**naues cum magnę sunt ꝛ a ventis**
ſvel lidis
valentibus minent:circunferunt

autē a modico gubernaculo vbi i
petus dirigentis voluerit . Ita et

lingua modicū quidem membruz
† ſqđ paruus vel exilis nis. ſvel ecce modicus ignis. vel ul
ē:ꝛ magna exaltat . †Ecce quātus
† ſvirtutū siluā male loquendo denorat
ignis quā siluā incēdit. Et†lingua
ſipsa est
ignis est : vniuersitas iniquitatis
ſinter mēbra
Lingua ꝓstituitur in membris no
ſpeierādo ꝛ alijs modis
stris:†quę maculat totū corpus .

ꝛ inflamat rotam natiuitatis no
† ſ.i.suggestione diaboli ſꝛ vere mala lingua
strę:inflamata a†gehenna . Om

nis em̃ natura bestiaꝝ ꝛ volucrū
ſquotidie
ꝛ serpentiuz ꝛ cęteroꝝ domantur

ſiam antea
ꝛ domita sunt a natura humana:
† ſ nullus doctor potest cohibere linguā verbo sam subditoz.nullus ē qui aliquādo in lingua nō delinquat.
†Linguā autem nullus hominuz
† ſnō quiescit ī vno·vt solus linguosus peccet sed more veneni serpit de vno in aliū transeūdo qui detrahit fratri :puocat illum ad maledicendum.de cuius veneni atrocitate plura subnectit.
ſnon potest domari quia ē.
domare potest . †Inquietum ma

lum:plena veneno mortifero. In
ſgratias agēdo vel laudādo.
ipsa benedicimus deū ꝛ patrem:
† ſdetrahendo †ſ rationales vt ipse ē·vel sicut ipse principaliter ꝓest oībus·ita ꝛ homies ꝓsunt ceteris creaturis ſī vituperio creature creatorē offendimus.
ꝛ in ipsa†maledicimus†homines

qui ad similitudinē dei facti sunt.
† ſꝛ quia deū benedicimus ꝛ homines.m.
† ſqđ est incōuenies
†Ex ipso ore ꝓcedit†benedictio ꝛ
ſsed ſnō ē vtile
maledictio. Non oportet fratres

mei hęc ita fieri . Nunquid fons

de eodem foramine emanat dul
† ſsicut arbor amisso naturali fructu ·alterius arboris nō fert fructū·sic maledicus ꝛ si bene loqui videat·fructū benedictionis nō habet.
cem ꝛ amaram aquā? †Nunquid

potest fratres mei ficus vuas fa

cere:aut vitis ficus. Sic neq sal

sa dulcez potest facere aq̄z. Quis

sapiens ꝛ disciplinatus inter vos

Ostendat ex bona conuersatione

opera sua ī māsuetudine sapiētię

qui pclinior est ad docẽdum q̃ ad faciendũ: aliquãdo iactantiã vel ꝓtemptionem incurrit vel inuidiam ꝓtra alios doctores: ⁊ alia multa mala.

¶ Non debetis cito effici doctores: quia quis ex vobis ẽ adeo sapiens cognitione: ⁊ disciplinatus exercitatione vt audeat magisteriũ sibi assumere. Prius discat bene operari: q̃ alios docere. vt querelando inter vos exemplum alioꝝ possit esse ⁊ hoc in mansuetudine: ne ꝑpter suã sapiẽtiam ⁊ bonaꝝ operationẽ alios despiciat.

Et mendaces. Et nolite mentiri do cui in baptismo ꝓmisistis abrenunciare põpis diaboli. qd̃ nõ facitis: cum de bonis superbitis.

Quę autem ꝛc. Hęc est mansuetudo quã superius habendam esse ꝓcepit. zelo amaritudinis ⁊ ꝓtentionibus aduersa.

Primũ quidem pudi. Nisi primũ pudicicia sedeat ī mẽte nulla ꝓfectio sequetur in opere.

Suad. bo. con. Si quo minus agit. vel ꝑpter ignorantiã vel ꝑpter negligentiã bonoꝝ suasioni assensum ꝓbeat.

¶ Fructus autem. Postquã sapientiã per singulas virtutes distinxit. vt facilius ī uitet ad hanc: fructuꝝ eius subiungit.

In pace. Nõ postulat videri doctor. vt sanctior q̃ ẽ. nõ lacerat ꝓmum ad cõmendationem sui: qd̃ ꝓtẽtiosa facit sapiẽtia

Non solũ ꝑpter ꝓdicta debetis huiusmodi sapientiã appetere: ꝫ etiã ideo qa a facientibus pacẽ quasi iacẽtibus hoc semẽ seminat. ⁊ ꝑparatur ī pace ęternę beatitudinis fructus. i. merces. iusticię quę ꝓ iustis operibus retribuitur. Qui hic studet paci. ⁊ terrã cordis sui opibus pacis quasi semẽte aspgit. iustum ẽ: vt habeat ęternã pacem quasi fructum huius seminis.

† ſquo ad deũ ⁊ quo ad ꝓmum ¦ ſſi zelum dei habentes bona iactitis ⁊ ex ꝓscientia bonorũ operum amari ergo ꝓmos estis. et eos despicitis et indignantibus verbis deturpatis.

† Quod si zelum amarum habe

† ſqd̃ minus est ¦ ſetsi non ꝓrumpũt ī verba

tis. ⁊ † ꝓtentiones sunt in cordib⁹

† ſne putetis vos habituros gloriaꝫ ꝓ his que fiunt ex superbia. et ad depressionẽ alioꝝ.

vestris: † Nolite gloriari. ⁊ mendaces esse aduersus veritatem.

† ſinflata et indignãs ¦ ſa deo qui ẽ spiritus lium bonoꝝ dator.

Non est enim † ista † desursum sapientia descendens a patre lu

† ſterrene glorie cupida ¦ ſnõ spiritualis. s. sz more animaliũ sola sensibilia quercs.

minum: † sed terrena. † animalis.

† ſid solum sapit ⁊ agit qd̃ diabolus in natura humana per preuaricationẽ infudit. scz qz ad vesana ⁊ noxia se cõuertit ¦ ſ vere nõ ẽ a deo: qz vbi ẽ zelus dei ⁊ ꝓtentio contra ꝓmos ¦ ſin animo.

† diabolica. † Ubi enim † zelus et

† ſin verbis ¦ ſmentis huc illucq̃ fluctuãtis quia se ad vnã supnã intuitus anchoram figere neglexit.

† ꝓtentio: ibi † incõstantia. ⁊ omne

† ſin ꝓspectu dei etsi hominibus rectũ videat

† opus prauũ. Quę autẽ est desur

† ſcaste intelligit et optatur.

sum sapientia: primũ quidem † pu

† ſꝑ elationẽ se a deo. vel ꝓmoꝝ societate nõ disiungit.

dica est. deinde † autem pacifica.

† ſin quibuscũq̃ nõ vltra modũ. nec infra sufficit ¦ ſqd̃ bonis placere videt. sibi ñ displicz

† modesta. suadibilis. † bonis ꝓsen

† ſin animo ¦ ſ opibus misericordie. ieiunus vigilus orationibus.

tes. plena † misericordia ⁊ † fructibus bonis. Judicans sine simulatione. Fructus autẽ iusticię i pace ſopa pacis

ce seminat facientibus pacẽ.

¶ C. IIII.

¶ Quasi ex sapiẽtia pax et hic et ī futuro: sed ecõtra in vobis.

¶ Unde bella et

† ſnĩ a zelo et ꝓtentione.

lites in vobis: Nonne ex ꝓcupi

† ſquia qd̃ mens praua suggerit. manus et lingua impanter obedit.

scentijs vestris quę † militãt in mẽ

† ſvere ex ꝓcupiscentijs: nam hoc ordine.

bris vestris: † Concupiscitis ⁊ nõ

† ſqd̃ cupitis ¦ ſet vt habeatis.

† habetis. † Occiditis. ⁊ zelatis: ⁊ ſtamẽ ſetiã ꝓ tpali gloria

nõ potestis adipisci. Litigatis et belligeratis: ⁊ non habetis ꝓpter q̃ non postulatis. Petitis. ⁊

† ſdeo datori ingrati ſ quia magis illa q̃ deũ amatis ſad supfluitatem.

nõ accipitis. eo q̃ † male petatis. vt in ꝓcupiscẽtijs vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicicia huius mundi inimica ẽ deo: Quicunq̃ ergo voluerit amicus esse sęculi huius: inimicus dei cõstituitur. An putatis. quia ianiter

† ſꝓcupiscit ad inuidiã. i. cupit vt inuideat. s. ñ

scriptura dicat. † ad inuidiã ꝓcupi

† ſ sanctus qui dat in baptismo.

scit † spiritus qui habitat in vobis

Maiorem autẽ dat gratiã. Pro

† ſ in pabolis salomonis iuxta antiquam translationem.

pter qd̃ † dicit. deus superbis resistit

† ſvitã eternã. bonam ꝯpationẽ ¦ ſ quia humilibus dat gratiã. voluntatẽ dei implete.

humilib⁹ autẽ dat † gratiã. † Subditi ergo estote deo. resistite autez

† ſmala suggerenti ¦ ſita ¦ ſꝫ bona opera ꝫ humilitatem.

† diabolo † ⁊ effugiet a vobis. † Ap

† ſdando gratiã vt ꝓmoueamini ī melius. et liberando ab angustijs.

ꝓpinquate autẽ dño: ⁊ † appro

† ſ et ideo vos qui hucusq̃ fuistis peccatores emun. ma. innocentiã manuũ habete: et ne iitis duplices animo. vt eterna et tpalia simul diligatis ¦ ſinnocentiã manuũ habete.

pinquabit vobis. † Emũdate † ma

nus peccatores: ⁊ purificate cor

† ſmemores sceleruꝫ que miseri fecistis. aliaſ qui miseros fecistis: miserias huius mũdi. et paupertatem tolerates.

da duplices animo. † Miseri esto

† ſi aio ꝓ cõmissis ¦ ſqui sunt de leuitate secularitate: ⁊ lugete ⁊ plorate. † Risus ve

† ſanimi ꝓ ꝓpetratione alicuius peccati.

ster in luctum ꝓuertatur. † ⁊ gaudi

† ſet ita oibus modis humiliami pauptatẽ et tribulationẽ eius amore ferẽdo. vosipsos abuciẽdo

um in merorẽ. † Humiliamini in ſi uita eterna

ꝓspectu domini. ⁊ exaltabit vos.

† ſnõ solũ erga deũ ita vos habeatis. sed etiam erga fratres bom sitis. viciũ detractionis ad venenum lingue respicit

† Nolite detrahere alterutrũ frẽs

† ſꝑpter aliqd̃ leue peccatũ. vel ꝑpter aliq̃ scitam. vel aliquid tale.

mei. † Qui detrahit frĩ. aut qui iudicat fratrem suũ. detrahit legi: ⁊

¶ C. IIII.

¶ Unde bella et li.

¶ Prohibuerat zelum ⁊ ꝓtentionem. vnde etiam latius disputat. addens etiã alia vicia quę inde sequunt. ex ꝓtentione ꝓcupiscentię. ex ꝓcupiscentijs bella. ⁊. l. ¶ Qui enim cupit pręferri. vel tpalibus abundare: odit. inuidet. occidit.

Propter q̃. Propter hęc. s. q̃ dum digne nõ postulatis. si enim illum pia intercessione postularetis. etiã tẽporalia ad vsum necessaria. nõ solum sempiterna daret. ⁊ quia possent dicere. dicis nos non postulare: certe quotidie petimus. R. petitis quidez aliquãdo. ⁊ tamẽ ñ. ac. eo q̃ male pe.

Adulteri. Dixerat supra de aptis inimicis dei. nonne diuites ꝓ potentiam opprimunt vos. ⁊ ipli trahunt vos ad iudicia. ⁊ cętera. sed ne putent soli esse inimici. qui apte blasphemant ⁊ psequunt: agit hic etiã de omnibus amatoribus mũdi. q̃ inimici sunt dei.

¶ Non debetis ī ꝓcupiscentijs insumere: quia per hęc ꝓhibemini amatores mũdi: ⁊ ita adulteri. quia relicto amore sapientię cęlestis. ad amplexus mũdi declinatis. ⁊ ꝓ hoc inimici dei.

An putatis ꝛc. spiritus qui ha.

¶ Non debetis litigare nã spiritus qui in vobis est ñ ꝓcupiscit ad inuidiã: sed potius facit ꝓcordes: ⁊ hoc dicit scriptura. ⁊ an putatis q̃ inanis sit scriptura:

Scriptura. Quę a malorum societate fideles coercens. ita per moysen loquit: Non inibis cum eis fędus. nec cum dijs eorum. ⁊ rursus. Nõ faciet opera eoꝝ. sed confringes statuas eoꝝ.

Ad inuid. con. Vel spiritus concupiscit ad. id est. contra inuidiam. i. hoc desiderat vt inuidia tollat. vel cupit vt inuideatis mundo: nec ametis eum. vel spiritus cui iuslibet hominis cupit tẽporalia ad inuidiam: quia inuidet a ijs qd̃ non habet.

Maiorem. Spiritꝰ gratię nõ facit inuidere. immo dat gratiaz. i. gratuita dona maiora q̃ sint diuitię sęculi: ꝑpter qd̃. i. vt sciam⁹ quibus dat ⁊ quibus nõ dat: dicit scriptura.

Superbis resi. Malos omẽs punit deus. sed superbis specialiter resistere dicit: quia maiori pęna plectunt. qui deo subditi pęnitendo negligunt

Sed humilibus dat gratiã: qui in suorum plagis viciorum manibus veri medici se subdunt.

Detrahit legi. Quę detractionem ꝓhibuit. quasi diceret. lex nõ rectę facit. Vel qui detrahit fratri legẽ faciẽti. detrahit ⁊ iudicat legez. quę talia iussa dederit: quę iniurias fratrũ iubet obliuisci.

Tu autē quis ēs: Non solum ideo debes vitare detractionē · ne vt transgressor a deo iudiceris. Sed ideo etiā · quia fortasse in nullo p̄cellitis illos quos vituperatis.

Ecce nunc qui di. Post increpationē detractionis: arguit illor te meritatē · qui nō habentes certitudinē vitę: cupiditate tpalium: vitam z lucrum p̄mittunt sibi in futurum.

Faciemus i. an. qui ig. Multimodā stultitiā notat. quia z de lucrorū augmēto agūt: z se multo tempore victuros arbitrantur: z suę potestatis estimāt vt annuz faciant. z in his oībus supni iudicis examē ad mentem reuocare p̄temnunt.

Quę est eni uita ue: Non p̄sentit illis qui dicūt post mortez nihil esse · z mortē ipsā nihil esse. Sz vt doceat · quia vita p̄sens nor breuis ē i p̄senti: quā tamē in futuro mors ęterna sequet.

Scienti. Per totuz epistolę textū ostēdit q̄ hi quibus scribebat · scientiaz bona faciēdi habebāt: z rectam fidē didicerant. ita vt alijs se magros fieri p̄sumerēt. nec tamē operū pfectionem neq̄ mentis humilitatem · neq̄ sermonis cōtinentiā adepti erant. Propter qđ inter alia increpationis z exhortatōis verba · modo eos multuz terret. quia sciētes benefacere · z nō faciētes · maiꝰ peccatū habent: q̄z si nescirent. licet ipsa boni ignorātia magnuz sit peccatū. cū scriptū sit ignorās ignorabit.

C. V.

Agite nunc. Tempore accepto i die salutis · futas penas fletibꝰ z elemosinis redimite

Et erugo eorū ꝛc Non solum immiseri cordes diuites visibilis gehennę ignis cruciabit. Sed etiā memoria īanim diuitiarum quibus suas culpas redimere potuerūt z ante iudiciū animas eor̄ z post resurrectōz etiam carnes exuret · cum sibi irasci cęperīt quare culpas elemosinis non redemerint. Vnde dicitur diuiti · fili recordare quia recepisti. bona. i. u. t. z. l. s. m. Ecce erugo pecunię vertitur i testimonium nequitię · z augmentum pęne · quia intelligit se male congregasse ea quibus nō indigebat ad vsum vitę · z ꝓpterea grauius punietꝰ.

In testimoniuz. Id ē. Ad augmentū pęnaruz. i. vt hanc visibiliter intuendo maiores cruciatus sustineatis.

Mādducabit car. Corpora vel carnales ꝓcupiscentias: quia luxuriosas animas z exterius seuiens flāma cruciabit: z interius pungēs dolor sue tenacię accusabit.

† ne putarent leue peccatuz detrahere legi addit esse punēdos sicut trāsgressores.

iudicat legem. †Si autez iudicas
† vituperator
legē: nō factor es legis sed iudex.
† z nō debes iudicare: quia a deo iudicareris. quia qui dedit legē vt impleret: iudicat ñ implētes · z ipse potens ē.

†vnus est enim legislator z iudex
† nō īplentes † īplentes
qui potest perdere z liberare. Tu
† fortitan nequior es ipso. z tu ipse in maiora potes p̄cipitari peccata · z ille potest surgere ad bona.

†autem quis es. qui iudicas pro-
† dixi vitandā detractionē: ecce aliud iudiciū. † ecce vos estis qui dici. † stulta leuitate animi spaciū vite ꝓponentes.

ximum: †Ecce nūc qui dicitis ho
die aut crastino ibimus in ciuitatem illam · z faciemus ibi quidem annum · z mercabimur · z lucrum faciemus: qui ignoratis quid sit i
† alias quid erit in crastino † hec nō debetis vobis p̄mittere † breuis.

†crastinū. †Quę est enim vita †ve
fumus.
stra. vapor est enim ad modicum
parens: z deinceps exterminabit
† z hec omnia dico vobis p eo · vt vos spe longioris vite nō p̄mittatis vobis lucra futuri tpis sed potius dicatis. si. d · † in volūtate z potētia dei omnia relinquatis.

†p eo vt dicatis: †Si dominꝰ vo
luerit · z si vixerimus · faciemꝰ hoc
† nō solum spaciū vite z lucra futuri tpis vobis p̄mittitis. sed etiā.

aut illud. †Nunc autez exultatis
† s. i. i diuitijs que faciūt supbos † quasi veris bonis.

†in supbijs vestris. Omis exulta
† que ē ad depressionē alioꝝ † quia exultatis z superbitis: igit grauiter punieminī · quia sci tis bonū. z nō facitis.

tio †talis maligna est. †Sciēti igi
tur bonum facere · z non facienti:
peccatum ē illi. C. V.

†Agite nunc di

Sicut ignis. Qui p̄sumit metalla z ęteras res sic erugo vās carnes

Thesaurizatis. Vere ita patiemini · quia quādo neglecta cura pauperum thesauros pecunię congregabatis: iram interni iudicis vobis cumulastis. quę si nōdum apparet: in nouissimis diebus iam certissima restat.

Ecce merces Magna iniquitas cum pauperes nolunt suscipere: etiā mercenarijs z famulis debitam laboris mercedem nolunt reddere. Vnde Job. Si aduersum me terra mea clamat: z sulci eius deflent · si fructꝰ eiꝰ
ꝓmedi absq̄ pecunia

Merces ꝛc. cla.
Et si pauper patienter omnia ferentes nō clamāt merces tamen retenta clamat.

Epulati estis.
Nec tm̄ peccastis supflue congregādo. aliena rapiēdo. sed etiā supflue expēdendo.

Neglectis gaudijs celestibus ad quę p ieiunia z afflictiōes venire oportet · carnales epulas diligitis · quas tanta fames z sitis in futuro sequet · vt nec gutta aq̄ inueniri possit · p quā ardens lingua possit refrigerari.

Aparet quia illos diuites alloquit exq̄ait · agite nunc diuites qui in necē domini cōiurauerant · z necdum fidem eius qua saluarent · acceperant · de q̄ bus z supra loquit ad credentes. Nonne diuites p potentiam opp̄imūt vos: z ipsi trahunt vos ad iudicia: Nonne blasphemāt bonū nomē qđ inuocatum ē sup nos: z qz. xij. tribubus scribit quę sunt in dispsione ita fideles monet opa fidei facere: vt eos etiam qui necdum crediderant · ad fidem z eiꝰ opera ꝓuerti suadeat Imperās illis morem filij dei · z quasi nihil mali fecissent · luxuriose z auare viuebāt quibus ꝓpie ꝓuenit qđ ait: auariciam carnes eorū instar ignis manducaturā · z quia thesaurizauerunt sibi in nouissimis diebus iram. hoc enim in eis post occisionem iacobi completum est: cuz hierusalem immo omnis indea expugnaret z vastaret a romanis in vltionē dominici sanguis · z ęteror̄ scelerum quę fecerunt.

† sin corde † manifestatione opis z vocis † respectu futurarū miseriarū.

uites †plorate †vlulantes in †mise
rijs vestris: quę aduenięt vobis.
† in quibus confidistis z supflue congregatis.

†diuitię vestrę putrefactę sunt: et
† que ad ornamentū corporis · quibus indigētes vestre potuistis † in vsu necessario attrita

†vestimenta vestra a †tineis come
† magis preciosa inter diuitias · z magis durabilia † qđ nō congregastis ꝓpter vsum vite deficiet ex sua infirmitate.

sta sunt. †Aurum z argentū vestꝝ
† supflua congregatio eorꝝ que cū non erāt necessaria cogregata putrescebant.

erugināuit: z †erugo eorꝝ i testimo
nium vobis erit · z mādducabit car
nes vestras sicut ignis. Thesauri
reuelandam
zatis vobis in nouissimis diebus
† nec solū damnabimini · quia vestra nō datis · sed etiā quia aliena retinetis.

iram. †Ecce merces operariorum
† qui collegerūt messes.

qui messuerunt regiones vestras
quę fraudata ē a vobis clamat: z
† s. i. exercituū ad terrorē illoꝝ qui pauperes putant nullū habere tutorē · sed dominus omnipotens causas singuloꝝ intuebitur.

clamor eorꝝ i aures domini †saba
oth introiuit. Epulati estis super
† omni voluptate vsi estis · z nullā de pauperꝝ nutrimēto curā habetis

terram · †z i luxurijs enutristis cor
† cū data cēt vobis facultas occidēdi † ad iudicium.

da vestra. In die †occisionis †ad-
† dñm ihesū. † sed † qz tāq̄ ouis ad occisionem · d · ē.

dixistis †iustum: z †non restitit vo
† quia videtis illos punīēdos

bis. †Patientes igit estote vsq̄
† qui īcipit i fine cuiusq̄ † si ille p fructu terre quē sperat tam patienter laborat quāto magis vos p celesti.

ad †aduentū domini. †Ecce agri-
cola expectat p̄cciosum fructum
terrę · patienter ferens donec acci
† primitias † ergo si mꝰa facit.

piat †tpaneū z serotinū. †Patien
† sicut agricola † si grauia inferunt.

tes igit estote †z vos †confirmate

ꝓmedi absq̄ pecunia

Merces ꝛc. cla.
Et si pauper patienter omnia ferentes nō clamāt merces tamen retenta clamat.

Epulati estis.
Nec tm̄ peccastis supflue congregādo. aliena rapiēdo. sed etiā supflue expēdendo.

Neglectis gaudijs celestibus ad quę p ieiunia z afflictiōes venire oportet · carnales epulas diligitis · quas tanta fames z sitis in futuro sequet · vt nec gutta aq̄ inueniri possit · p quā ardens lingua possit refrigerari.

Aparet quia illos diuites alloquit exq̄ait · agite nunc diuites qui in necē domini cōiurauerant · z necdum fidem eius qua saluarent · acceperant · de q̄ bus z supra loquit ad credentes. Nonne diuites p potentiam opp̄imūt vos: z ipsi trahunt vos ad iudicia: Nonne blasphemāt bonū nomē qđ inuocatum ē sup nos: z qz. xij. tribubus scribit quę sunt in dispsione ita fideles monet opa fidei facere: vt eos etiam qui necdum crediderant · ad fidem z eiꝰ opera ꝓuerti suadeat Imperās illis morem filij dei · z quasi nihil mali fecissent · luxuriose z auare viuebāt quibus ꝓpie ꝓuenit qđ ait: auariciam carnes eorū instar ignis manducaturā · z quia thesaurizauerunt sibi in nouissimis diebus iram. hoc enim in eis post occisionem iacobi completum est: cuz hierusalem immo omnis indea expugnaret z vastaret a romanis in vltionē dominici sanguis · z ęteror̄ scelerum quę fecerunt.

Patientes. Increpatis superbis z incredulis · rursus ꝓuertit ad eos · qui talium impbitate fuerant oppressi · inuitās ad patientiā · quia cito finiētur ꝑsure · vel iustis raptis ad dñm · vel p̄secutoribꝰ p̄uatis potestate ·

Temperancum. Sic vos accipietis tpaneū · i. vitā aię post mortem Et serotinū. i. carnis īcorruptionē. Vel tpaneum in opibꝰ iusticię · Serotinū in laborū retributōe. vñ apls habetis fructū vestrum in sanctificatione finem vero vitam ęternam.

Prophetas qui lo. Prophetę qui tam sancti erant· vt dei spiritus p eos sua mysteria loquerer·exitum malum habuerunt·mortē patiēdo ab infidelibus: vt zacharias z alij inueteri·z in nouo test. iohannes·stephanus z alij·Nec pro hoc exitu ingemuerūt: sed longanimiter ferre voluerūt. Alij longos sustinuere labores sine murmuratione·vt noe in ędificatione arcę·moyses ī increpatiōe z ducatu populi·dauid ioseph. Ad vtrūq; aūt firmum z īmutabile subiungit exemplū·de iob quantū ad labores·de domino quantū ad exitum mortis·

Sufferētiā iob. Non dicit finem iob· cui tēporalia sunt restituta·sed patientiaz iob. Et finē domini· quia ad patiendū exēplo iob inuitat: z tamē nō vt tempalia recipiant·sicut iob vetus homo. Sed ęterna sicut christus nouꝰ hō.

Et finem vi.do. Audistis lectione·vidistis oculis in cruce longanimiter patientē: sed z gloriā resurrectionis z ascensionis euāgelica prędicatōe didicistis.

Et miserator. Vt vel in presenti suos a temptationibus liberet: z p constātia fidei etiā corā hominibus viuētes glorificet vel post mortē in occulto coronet. Et ne sic quidē ab hominibus memoriā quā merere laudis auferat.

Ante omia f.m. Noli iu. Quia lethiferum linguę virus ad integrū in suis auditoribꝫ exhaurire desiderat qui detrahere alterutrū vetuit·qui iudicare primū īterdixit·qui ī aduersitatibꝫ ingemiscere prohibuit· quę sūt apta peccata Addit etiā hoc qđ q̄busdam leue videtur vt iurandi psuetudinem tollat. quoniam omne ociosū verbum qđ locuti fuerint homines: reddent rationē de eo in die iudicij

Neq; ali. quod·iu. Ideo a iurationis culpa cōpesco·ne frequenter iurando vera: aliquādo etiam in periurium incidatis·Sed co longius a periurio stetis·q; nec vere iurare velitis: nisi necessitas cogat. Sed z ille sub iudicium reatus decidit: qui etsi nunq; peierat: crebrius tamē q̄ opus est verum deierat Sicut dederat ptristato: sic dat z infirmanti psilium: qualiter se a murmurationis stulticia tueat: iuxtaq; modum vulneris·modū ponat medelę. Tristatus p se oret. Infirmatus corpore vel fide·quia maiorē sustinet plagam: plurimoꝝ se adiutorio·z hoc senioꝝ curare meminerit.

Tristatur. Quia in pressuris ingemiscere prohibuit: nunc quid econtra gerendum sit ostendit.

Oret. Ne murmuret·ne iudicia dei vituperet·sed ad ecclesiam curret flexis genibus·vt deus psolationē mittat oret·ne sęculi tristicia quę mortē operat' absorbeat: z crebra psalmodię dulcedine nociuam tristicię pestem de corde pellat.

Et si in pec. Multi ppter peccata etiam corporis plectunt' morte. Si ergo infirmi in peccatis sunt·z hoc presbitero pfessi pfecto co·de relinquēt z emendare fategerint: dimittunt' eis. Neq; em̄ sine pfessione emendationis queunt peccata dimitti. vnde recte subdit·Confit'.a.

Helias hō ꝛc. Ne trepidaret nostra fragilitas·reputās se nō posse facere similia tāto ppbetę·qui curru igneo rapi meruit ad ęlos·psulte de ei⁹ oratione locuturus·ab humilitate inchoauit. Similis nobis passibilis helias carne infirmus·a uidua pascit'·mente infirmus·vnius mulierculę minis exterritus fugit p deserta.

Oratione ora. Astruit exemplo quā tum valeat iusti deprecatio assidua·cum helias tantū vna oratione orando·tam lōgo tempore ptinuerit cęlos·terras ībres auerterit: fructus mortalibus negauerit.

Et rursum. Vbi tempus perspexit: vbi tabe longę indigę coram̄ supbi regis z gentis idolatrę ad pnitentiam infirmū vidit·vna oratione orauit·z fructus z aquas quas negauerat terris restituit·tanta vnus helias vna oratōne impetrauit·quid ergo multi fideles multis oroibus

Si quis autē ex no. Ostensa efficacia orationis·ostēdit quanti sit meriti p fratribus orare·z ad sospitatē reuocare. vt q̄ in supiori parte a lingua nostra malignaz z ociosam locutionez remouit: in fine epistolę quid loqui debeamus ostenderet. Oremus z psallamus' quotiens aduersis pulsamur·peccata confitemur: p inuicem oremꝰ vt saluemur: p salute primorum: nō solum tempali sed potius ęterna. Si em̄ magnę mercedis ē a morte eripere· corpus quando q; moriturum: quanti meriti est a morte animam liberare in cęlesti patria sine fine victuram?

Vt orent sup eum: vnguentes eum † Sprecato vel qñ ūngit ·ꝛ· Snomē dñi īuocet oleo in nomine domini: z oratio † Sfratrē ·ꝛ· Sab infirmitate corpis fidei saluabit infirmum z alleua † Setiā si prigerit mori. bit eū dominus. Et si in peccatis Sgratia Sergo Scoequalibus sit remittent ei. Cōfitemini alterutrum peccata vestra: z orate, p inuicem vt saluemini. Multū em̄ valet deprecatio iusti assidua. Helias † Snota iusti z assidua † Sorigine carnis Sq̄uis nulli hominū virtute secundus Snōdum translatus. ·ꝛ· vt nos mētis z carnis fragilitate. homo erat similis nobis passibi lis·z oratione orauit·vt nō pluere sup terram: Et nō pluit annos tres z menses sex. Et rursum orauit z cęlū dedit pluuiā: z terra fructum suū. Fratres mei· Si quis aūt ex vobis errauerit a veritate † Svel bene monēdo·vel tacēte lingua exempla bone actionis ostendendo. z conuerterit quis eum·scire debet: quoniā qui conuerti fecerit peccatorē ab errore vię suę·saluabit animā eius a morte. Et operit multitudinem peccatorum.

Saluabit ani. eius a mor. Quidam codices habent saluabit animam suam a morte·z vere qui errantē corrigit. p hoc ampliora gaudia vitę cęlestis sibi conquirit.

¶ Ex li. de viris illustribus. ꝓfatio Sancti hieronimi i epistolas ca. beati Petri apostoli.

SImõ petr⁹ filius iohannis, puincie galileę vico bethsaida frater andreę apostoli ⁊ princeps apostolorũ. post episcopatum anthiocẽsis ecclesię ⁊ prędicationem dispersionis eorum qui de circuncisione crediderant in ponto galatia capadocia asia ⁊ bithinia secundo Claudij anno ad expugnandũ simonez magũ romam pgit. Ibiq; vigintiquinq; annis cathedrã sacerdotalem tenuit vsq; ad vltimũ annum Neronis. i. quartumdecimum: a quo ⁊ affixus cruci martirio coronatus est. capite ad terram verso. ⁊ in sublime pedibus eleuatis: asserẽs se indignuz q; sic crucifigeretur vt dominus suus. Scripsit duas epistolas quę canonicę nominant. quarũ secunda a plerisq; eius esse negat propter stili cuz prioze dissonantiã. Sed ⁊ euangelium iuxta marcũ. qui auditor eius ⁊ interpres fuit huius dicit. Libri autem eius e quibus vnus actorum eius scribit. alius euangelij. Tercius prędicationis Quartus apocalipsis. Quintus iudicij inter apocriphas scripturas reputant. Sepultus rome in vaticano iuxta viam triumphalez toti⁹ vrbis veneratione celebrat.

¶ Argumentum in easdem.

DIscipulos saluatoris inuicti toto orbe diffusos ⁊ peregrinos in hoc seculo monstrat: ⁊ prętęritę vitę pęnitere suadet ⁊ in nouã vitam ꝓficere tota cum solicitudine exhortat Simon petrus filius iohannis prouincię galileę vico bethsaida frater andreę apostoli.

¶ C. .I. ſcelebre nomẽ.

PEtrus apostolus ihesu christi electis aduenis dispersionis ponti. galatię. asię. ⁊ bithinie. ſsecundum prędestinationem ⁊ꝓfozmes fieri. i. f. s. patris in sanctificationez spiritus in obedientiam ⁊ aspersionẽ sanguinis ihesu christi gratia vobis ſvt qđ bene cepistis ꝓsecte ꝓpleatis ⁊ꝓpax multiplicetur. Benedictus ſdominis in mũdo nati ſi. ſsibi consubstãtialis filii. deus ⁊ꝓpater domini nostri ſi. ihesu christi: qui secunduz magnam ſprius nos genuit de materia. postea scom ꝓfectum vite regenerauit. ꝓmisericordiam suam regenerauit ſvel viuã ſi. ſq; fidem resurgit i nobis sicut q; infidelitatẽ morit⁹ in nobis. nos in spem ꝓvitę q; ſi. resurrectionẽ ſremoti ſi. ſvbi nec senio. nec morbo. nec alia mestitia tangemur. ihesu christi ex ꝓmortuis. ſi. In hę ſin quã nullus ĩmundus potest intrare. reditatem icorruptibilem ⁊ ꝓincõtaminatam. ſquia nec in ipsis beatorz hominũ mentibus ex longo vsu celestis illa conuersatio valet aliqñ vilescere sicut luxus presentis seculi solet aliqñ in fastidiũ verti ex solo siue longo vsu ſi. ſnõ in presenti dandam. sed tempe prestituto reddẽdam in celis nobis. taminatam ⁊ꝓimmarcessibilẽ ſi. conseruatam in cęlis: in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem ſquando nouissima destruetur inimica mors in salutem paratam reuelari ꝓin tẽ ſtpe ſi. ſsicut triũphatorez pore nouissimo ſi. quo ſi. exultabitis ſvbi eterna merces tribuitur. breue ⁊ leue videbitur qđ in tribulationibus seculi eternũ videbitur et graue ſi. ſquia non nisi ꝑ tristiciã poscit in gaudia pueniri. ꝓModicum nunc si oportet ſi. consſvel tentationibus tristari i varijs tribulationibus:

⁊ nos si veraciter cũ ꝓpheta dicere possumus. quoniam incolę nos sumus apud te in terra. ⁊ pegrini sicut omnes patres nostri. ad nos quoq; epistolas beati petri scriptas credere: ⁊ vt nobis missas legere debemus. Deniq; in ipsis epistolis admonet nos quasi alibi patriã habentes. Charissimi obsecro vos tanq; aduenas ⁊ pegrinos. a. u. a.

Vel Aduenis. i. aduenis dispsis ab bierosolimis psecutione quę facta ẽ sub stephano ⁊ alijs multis psecutionibꝫ tuz a iudeis tũ a gentibus, p fide christi afflictis ⁊ sepe a sedibꝫ suis expulsis.

Dispersionis. Anno ascẽsionis mortuus est stephanus ⁊ multi timore dispersi.

Ponti galathie. Omnes hę prouincię grecoz sunt in asia. iz ẽ ⁊ alia bithinia in europa: de qua illi qui ĩ asia sunt bithinij originez habuerũt. Illa aut quę ĩ asia ẽ bithinia ⁊ maior frigia vocat. q; biera flumine a galathia disterminat.

Gratia uobis. Sine gratia xpi ad pacẽ reconciliationis ei⁹ nunq; venit. nihil pacificũ nisi ꝑ gratiã eius habere valem⁹.

Et pax multi. Nulla aduersitas retrahat vos a laudibꝫ dei: omnis tribulatio inuitet vos ad laudẽ quia omnia ad felicitatẽ multiplicant. vt qđ bene cepistis perfecte ꝓpleatis.

Regenerauit. Cum nostris meritis generati essemus ad mortem: sua misericordia nos regenerauit ad vitaz. Sic dilexit vitam nostram: vt ꝑ hac filium disponeret mori. ⁊ morte q; resurrectionem destructa. spem nobis exemplũ q; resurgendi ostẽderet. Mortuus est. ne mori timeremus. surrexit: vt resurrectionẽ speraremus.

¶ Si de prędesti. ad hoc regenerauit. vt essetis hęreditas ei⁹ qs possideret: sicut aliqs homo hęreditatẽ. Incorruptibilẽ ne corrumpamini criminalibus Incõtaminatam. ne etiã mediocribus contaminemini. Immarcessibilẽ. ne etiã quotidianis ⁊ venialibus marcescatis. Conseruatam in cęlis: vt ita seruemini in aĩa ⁊ corpe: vt ꝑ mundiciã sitis cęli ⁊ sedes dei.

Incorruptibilem. Naturaliter nõ est anima icorruptibilis. sed gratia dei ꝑ fidem. ⁊ iusticiã ⁊ intellectũ ꝓficit incorruptibilis.

In uobis ꝛc. Qui dedit vobis credentibus potestatẽ filios dei fieri: posuit in nobis illam pseuerantiã. ꝑ quã hęreditatẽ in cęlis accipiatis. qa qui non seruauerit disciplinã patris: nõ meret hęreditatẽ eius.

In uirtu. dei cu. Nullus suę libertatis potentia custodiri valet in bonis nisi ille ꝓficiat a quo initiũ bonę actionis habetis. laborate de fide ꝑ fidem venturi in salutẽ ęternã. quę ⁊ si modo nõ apparet: tamẽ parata ẽ reuelari. si nos fuerimus parati.

Nunc si opo. Si. i. q̃uis oportet. Vel si oportet ꝓtristari subaudit ne deficiamus. Vel ita si nõ oportet ꝓtristari ueniat ꝓbatio vestrę fidei

A plerisq; eius ene. Sed ad repellẽdam eoz opinionem qui negant secundam petri esse epistolã. sancti hieronimi offerenda est sentẽtia: vbi dicit ꝓfligens contra ioninianuz: Nolui omnem locũ secũdę epistolę petri ponere ⁊ euangelij iuxta marcũ qui interpres ei⁹ dicit

¶ C. .I.

Tempe quo cępit ecclesia. quidã de gentilitate qui transierant ad iudaismũ crediderant deo. q̃ ꝓpt fidez patiebant. ⁊ dispersi erãt. bos ꝓfortat apostolus. Scribit autez a roma tẽpe Claudij cesaris.

Electis. Ad hoc vt ꝑ dationẽ spiritus sanctificarẽt. mũdati ab omnibus peccatis vt obedire inciperent christo. qui ꝑ inobedientiã pierãt: vt aspsi sanguine christi diaboli potestatẽ vitarẽt sicut israel ꝑ agni sanguinem de egipto exiuit. In veteri lege quęcunq; sanctificanda erant sanguine hostiarũ solebant aspergi.

Aduenis. Aduenę latine. grece ꝓseliti. Sic appellabant iudei illos q̃ de gentibus nati in deum credere: ⁊ circũcisione accepta iudaico more viuere iuxta legem dei voluerũt. Electos ergo aduenas dicit qui de gentilitate ad susceptionẽ legis. ⁊ postmodũ ad acceptionẽ fidei puenerũt. Sed

in laudem·z tunc nō erit in libro·sit."

Ut probatio ꝛc. In laudē. Cum iudex laudās eā dicat·Esuriui. z dediſtis mihi m·ꝛc. **In gloriā.** Cum glorificans eam dicet: venite· b· p·m·ꝛc. **Honorem.** Quando dicet Tollat impius ne videat gloriaꝫ d·z tunc iuſti ibunt in vitā ꝑternam. Vnde ſiquis mihi miniſtrauerit ho norificabit eum pater meus qui ē in ꝯlis. **Vel In laudem.** Vt lauda biles z glorioſi iuxta p conſtantiā·in reuelatione·id ē·in die iudicij·qñ reue labitur qꝫ magnę po tentię ſit deus. Et ho norē vt dicat vobis: venite benedicti pa tres mei.

Precioſior ſ. auro. Patientia ſan ctorum auro compa ratur: quia ſicut ī me tallis aliquid auro p cioſius nō eſt·ita hęc apd deū oī laude di gniſſima ē. Sicut em aurum in fornace exa minatū: platum foraſ cuius ſit fulgoris ap parebit. ita fideliū cō ſtantia inter preſſuras ptemptibilis videt·ꝫ finito certamine in iu dicio quātę ſit glorię oſtendet. vnde dicit ꝓcioſa in cōſpe·d·m· ſanctoꝝ ei⁹. Vnde z ſubiūgit: Inueniat ꝛc.

Salutē aiarū. Quę ſalus multum ē amanda: quia de hac ſalute multū exquiſie runt: quādo vel quo ordine ſal⁹ ꝯterna mū do aduenīret. Vnde dicit· Multi ꝓphetę z reges voluerunt vi dere quę vos videtis z nō viderunt.

Prophetauerūt Palam hominibus loquēdo z exponēdo quę in occulto ītuę ptemplationis ipſi co gnouerunt.

Quo duę quale tempus. Nō tem pus quo anno vl ſub quo principe. Quale bellicoſum vel pacifi cuꝫ·vel quo ordine p partū virginis. vel q alio modo.

Spiritus chriſti Archangelos z ꝓphe quos vocat ſpiritus: p quos opatur domi nus· qui chriſto ſunt ſubiecti.

† S nō pueniunt vobis tribulationes ad maluꝫ ſed ideo vt ꝓbatio·i·vos ꝓbati fideles in cami no tribulationis excocta oī rubigine vetuſtatis.

vt † probatio veſtrę fidei multo

† S plus placet deo ſummo artifici veſtra fides q̄ alicui artifici aurū.

ꝓcioſior ſit † auro·quod ꝑ ignē ꝓba

S tandem.

batur: inueniat in laudeꝫ z gloriā

S in die iudicii

z honorē in reuelatōne ihesu chri

† S qꝫ q̄uis nō videtis modo eū corpaliter nec etiā ſpiritualiter ſicut ē· tñ p fidē diligetis.

ſti: quē cū † non videritis diligetis

In quem nunc quoq; non viden

† S remuneratorē ·i· S quia nec oculus·vidit nec·a·a·nec in cor hoīs·a·que·pre·d·d·

tes † creditis: ·i· credentes autez ex

ultabitis lętitia ienarrabili z glo

S ipſū deū

rificata. Reportantes finem fidei

† S nullā infirmitatē paſſuri.

veſtrę·† ſalutē animarū veſtrarū.

de q̄ ſalute exquiſierūt atq; ſcru

† S illi qui tantā cognitionē de deo habuerunt. ·i· S in occulto a domino·vel ab angelis·vnde z vnus eoꝝ p magno ſcientie ſalutaris amore vir deſideriorū a dño vl ab angelo meruit appellari

tati ſūt † prophetę: ·i· qui de futura

in vobis gratia prophetauerunt.

S quotidiano vſu

ſcrutantes quod vel quale temp⁹

† S q̄uis in eis eſſet ſpiritus.

ſignificaret: in eis † ſpiritus chriſti

† S capite z membris

prenuncians eas quę in † chriſto

† S non tm̄ aduentum eius: ſed etiā paſſiones S que p crucē ſuniende ·i· S tardas z diu deſi deratas precedentibus tribulationibus

ſūt † paſſiones: z ·i· posteriores glo

† S ſcrutantibus inter cetera occulta hoc etiā in tumatur S ſicut enim ſtella a ſtella differt ī cla ritate ·i· S ſtud.

rias † quibus reuelatū ·i· eſt: quia ñ

† S ipſi nō erāt domini noſtre ſalutis ſed mīſtri vnde vobis ꝛc. ·i· S nō diebus ipſoꝝ ea ſalus: ſed in veſtris potius: qui in fine ſeculoꝝ naſcimi ni eſt ventura.

ſibi † ipſis. ·i· Vobis autē miniſtra

† S omnia myſteria redēptoris que modo ſūt im pleta z nunciata que multos latent.

bant † ea quę nunc nunciata ſunt

† S ꝑ tam valētes nuncios diſcipulos.

vobis: p † eos qui euangelizaue

Posteriores glorias. Duę ſunt glorificationes domini ſecunduꝫ ſuſcepti hominis formam. Vna qua reſurrexit a mortuis·z alia qua aſcendit in ꝯlū ante oculos apoſtoloꝝ. Reſtat tercia·z ipſa in cōſpectu ho minum: cū in maieſtate venerit vt reddat cuiq; ſcdm opa ſua.

Vobis autē ꝛc. Hoc ideo·vt moneat illos curam gerere ſalutis obla te: quā ſic amauerunt priores ſancti.

Spiritu ſancto. Spiritus in ꝓphetis·ſpiritus in apoſtolis: ita app ret q ꝓphetę z apoſtoli eandē ſalutē nunciant. Illi venturā: iſti impletaꝫ Vna itaq; eccleſia·cuius pars ꝑceſſit aduentū chriſti: ps ſequit.

In quē deſiderāt an. Tanta ē eius qui paſſus ē ꝑ nobis hominis gloria poſterior: vt etiam angelicę in ꝯlo virtutes cū ſint ꝯterna fęlicitate pfectę·non ſolum īmortalis deitatis magnificentiā· ſed aſſumpte humani tatis eius claritatē ſemp aſpicere gaudeant. Sed cur cernere deſiderant: cuius faciē nunq; cernere ceſſant: niſi quia ꝓtemplatio diuinę pręſentię ita angelos beatificat: vt eius ſemp viſa gloria ſatient: z ſemp eius dulcedinē quaſi nouā īſatiabiliter eſuriant· Vel in quē ſpiritū ſanctum·qui tantę ma ieſtatis z glorię·vt ſemp eius viſio·ſicut etiā ipſius patris z filij·deſideret

† S nō mendoſe nō fantaſtice ſed ſpiritu ſancto dictante.

rūt vobis † ſpiritu ſancto miſſo de

ꝯlis: in quē deſiderant angeli ꝓ

† S vt etiā ſupfluas cogitatōes reſecetis a mēte

ſpicere. † Propter qđ ſuccincti lū

S in vita

bos mentis veſtrę·ſobrii in omni

† S ſtanter pſeuerādo ·i· S manifeſtat gratis a chriſto z a ſanctis.

bus: † pfecte ſperate in eam ·i· quę

S andā.

offert vobis gratiam in reuelatio

† S ne ſitis canes redeūtes ad vomitū.

nē ihesu chriſti: † quaſi filii obediē

† S ꝑ hoc qđammodo prius eratis excuſabiles: ſed iam noſtis veritatem.

tię non ꝯfigurati prioribus † igno

S exēplo

rantię veſtrę deſideriis: ſed ſcdm

chriſti S ad hoc vocauit

eum qui vocauit vos ſanctum·vt

S filii eius

z ipſi ſancti in omni cōuerſatione

† S firmi ꝓtra vicia ꝓtra tribulationes.

† ſitis·quoniā ſcriptum ē: Sancti

† S pater veſter qui tales vos volo qualis ſum.

eritis: quoniam † ego ſanctus ſum

·i· S dicendo in oꝛōe pater noſter qui es in celis.

Et ſi † patrē inuocatis: eum qui ſi

ne acceptione pſonarum iudicat

ſecundum vniuſcuiuſq; opus: in

† S ne p negligentiā z deſideria tanto patre ſitis indigni·z dum tēpore exilii veſtri ſecuri ſitis ad patriā beatitudinis puenire nō poſſitis.

† timore icolatus veſtri tempe cō

† S ideo ita q̄uerſamini vos dico ſcientes

uerſamini. † ſcientes q; non corru

† S his pręciis ſolent peccata redimi inter hoies

ptibilibus † argento z auro redem

† S etiā a preuaricatione legis.

pti eſtis de † vana veſtra ꝓuerſatō

ne paterne traditiōis: † ſed pręcio

† S quia īmunis ab omni peccato. S ab actuali

ſo ſanguine· † quaſi agni incōtami

† S ab originali ·i· S preordinati a deo qđ p eū fieret redemptio.

nati z † immaculati chriſti ·i·. pręco

gniti quidem ante conſtitutionem

† S ꝑ aſſumptā humanitatē.

mūdi: † manifeſtati aūt no uiſſimis

Scientes q; nō cor. Quanto maius pręcium quo redempti eſtis a corruptione vitę carnalis·tanto amplius timere debetis·ne reuertendo ad corruptelā viciorum animū veſtri redemptoris offendatis.

Sed pręcioſo ſanguine. Ordo. Sed pręcioſo ſanguine chriſti q; ſi agni incōtaminati z immaculati hic tangit leuiticas z ſacerdotales cele brationes: Significat autem animam mundā p iuſticiā quę offert deo.

Agni. Manſueti non aperientis os ſunm lana·ſua veſtiētis nos in p⁹ę dicatione ſua.

Simplici ex corde. Non aliquo ꝓmodo·vel incõmodo. Non ex sanguinibus:neq; ex voluntate viri:sed ex deo.

Non ex semine. Sicut ex semine corruptibili·caro quę corrumpitur nascitur:sic ꝑ aquã verbo dei ꝓsecratam·vita quę finẽ nesciat:tribuet.qđ etiã apte.ꝓphetico testimonio astruit:quia omnis caro fœnum.

Sicut incorruptibile ẽ prećiũ dominicę passionis quo redẽpti sumus ita ꝛ incorruptibile ẽ sacramentũ sacri fontis quo renascimur. Quę ita sibi inuicem connectunt·vt vnum sine altero salutem conferre nequeat Ita eñ vos domin⁹ tempe incarnationis suę sanguine suo omnes redemit:vt nos q̃ q̃ nostro tempe viritim ꝓ regeneratõne baptismi ad ꝓsortiuꝫ eiusdẽ regenerationis puenire mereamur.

Verbũ autẽ do. ꝛc. Sicut ergo corruptibilis corruptibile generat:ita verbuꝫ qđ manet in eternum dat vitaꝫ eternã renatis ex aq̃ ꝛ spũsancto.

¶ C. .II.

Deponẽtes om. ma. ꝛc. Aug. Quid ẽ malicia nisi nocendi amor? Quid dolus? nisi aliud agere·aliđ simulare. Quid adulatio·nisi fallaci laude seductio. Quid inuidia nisi odiuꝫ felicitatis alienę. Quid detractio nisi mordacior q̃ veracior reprehensio. Malicia malo delectat alieno. Dolus duplicat cor. Adulatio linguã. Detractio vulnerat famam.

Sicut modo ge. infan. Quia sic renati estis·ꝛ filij eterni facti·tales estote per studium bonę ꝓuersationis:quales sunt infantes recenter nati p naturã ętatis.

Rationabiles sine do. Et si infantes p maliciã remotã rationabiles tamen p sapientiã.nec ratio aliqua ad uersutias seculi nos trabat·sed sine dolo sitis. Vnde estote ꝓuđ·s·s·ꝛ sim· sicut co. ꝛc.

Lac con. Tangit illos· q̃ ad audiẽdas sacras lectões fastidiosi aduenĩũt·ignari illius sitis ꝛ esuriei.de qua dominus ait. Beati q̃ esuriunt ꝛ sitiunt iustitiam:ideoq; tardius ad pfecta salutis incrementa pueniunt.quo possint solido cibo verbi refici.i.archana cognoscere diuina·vt maiora facere bona.

Ut in eo. Vt etiã bene discendo p sacramenta dominicę incarnatõnis pueniatis ad contẽplationem diuinę maiestatis.

Si tamen gusta. Hoc pacto purgata cordis malicia·vitalem christi alimoniã ꝓcupiscite;si quanta sit diuina dulcedo sapitis. Nam qui nihil de eius dulcedine gustat·non ẽ mirũ si hunc terrestribus desiderijs sordidare non euitat.

Ad quem. Quasi accedite ad eum:quia accedentes p fidem supędifi camini:quia fundamentũ aliud nemo potest ponere prćter id qđ positum est quod est christus ihesus.

Lapidem. Super quẽ fundat eterna ciuitas·non materialem lapidẽ sed viuũ:qui nullis ꝓcussionib⁹ potuit deiici:sic nec illi q̃ fundati sũt in eo.

te:vt in eo crescatis in salutẽ. Si

tamen gustatis quoniã dulcis est
† fide ꝛ unitatõe
dominus·ad quez accedentes la

pidez viuum ab hominibus qui·
† cũ dicerẽt nõ habemus regẽ nisi ce. ‡ qui nõ fallit̃ i sui dispositiõe ‖ ne timeatis reprobari ‡ vt faceret vtraq; vnũ.
dez †reprobatũ:a ‡deo aũt ‡electũ
† in miraculis in ascensione ‡ fetiã vos tã q̃ lapides·i·solidi i fide uiui i virtutibus.
ꝛ †honorificatũ. ‡Et ipsi tanq̃ la·
† cõtra pluuias·ventos·flumina.
pides viui·superędificamini ‡do
† vos dico existẽtes sacerdotes digni oleo leticie ununcti.
mos spirituales in †sacerdotium
nõ sicut i veteri lege
sanctum offerre spirituales hosti·

as acceptabiles deo per ihesum

christum. propter quod continet
‡isaie ‡qz in iudea natus ‡solidũ
scriptura:Ecce ponã in sion lapi·
† ‡prfectiozẽ oibus ‡ duos populos coniungentem ‡ ex omnibus.
dem †summũ ‡angularem ‡electũ
† redẽptionis prećiũ ‡qui in prećiũ dat.
‡ imitando eum.
†prećiosuꝫ:ꝛ qui crediderit in ‡eũ
† neq; in presenti de casu erubescet:neq; in futuro vacuus erit premio ‡ ab autoritate ꝓphete.
†non cõfundetur. ‡Vobis igitur
† credentes in filium honorabit pater ꝛ in aduentu eius nõ ꝓfundent.
†credentibus honoꝛ·non creden
† quem noluerunt ponere in fundamento cordis sui iudei carnaliter legem suam tenendam confirmantes:ꝛ omnem suã iusticiam ꝓstituere volentes.
tibus autẽ †lapis quem reꝓbaue
‡ꝛ tñ
runt ędificantes·hic factus est in
† in christiana edificatõe ‡ factus ẽ.
†caput anguli·‡ꝛ lapis offẽsionis
† verbo·quia qui male loquunt̃ de deo erubescent·cũ viderint tantã gloriã eius.
ꝛ petra scandali his †qui offen·
‡ vel qđ
dunt verbo:nec credunt in quo ꝛ
† ‡quia in ipso viuimus mouemur ꝛ sumus.
†positi sunt. Vos autem genus

Tanq̃ lapides. Per infidelitatẽ duri ꝛ insensibiles:sed p discretionẽ eruditi vnificant̃ ꝛ apti sũt:vt in dei ędificio charitate ꝓpingant̃.

Ędificamini ꝛc. Ad offerenduꝫ bona opera elemosinas prćces ꝛ vos ipsos.

Per ihesuꝫ christum. Hoc ad omnia refert̃.ędificamini sacerdotes estis·offertis·ꝛ h̃ totũ p ihesum christum cuius gratia omnia habetis.

Propter quod. Confirmandũ q̃ dominus ꝓpter firmitatem suã iure sit lapis vocatus.

Vobis credentibus ẽ ho. sed nõ cre·ẽ la·q·r·ę. Ita reꝓbatus ab istis sicut ab illis.ꝛ ille lapis hic·i·credentibus ẽ factus in·c·a·ꝛ infidelibus factus est lapis offensionis ꝛ pescandali.

Nõ credentibus ẽ f·la·q·r·ę. Quia sicut ipsi in sua ędificatione eum reꝓbauerunt:sic ꝛ ipẽ in suo aduentu reꝓbabit illos accipẽ ędificationem domus suę quę est in celis.

Et la offen. et pe. scan. Cum lapis sit in quo sustentent̃ ꝛ tuti quiescant boni·incredulis erit causa offensionis in prćsenti ñ credentibus in eum.ꝛ ideo cadentes sunt de vicio in vicium Et in futuro petra scandali quia ad illum quẽ humilem ꝓculcauerunt· collidunt̃ gressus eorum:ꝛ cadent in ignẽ

eternum qui·pa·ẽ dya·et angelis eius.

Offendunt uerbo. Offendit verbo qui eo q̃ verbũ audiuit.offendit animo:dñ qđ audiuit nõ credit·cuius stulticiã exaggerat·nec credunt in quo ꝛ positi·s·Per naturã ad hoc sunt facti homines:vt credant deo ꝛ voluntati eius obtemꝑent.

Vos autẽ. Hoc testimonium laudis quondã antiquo populo p moysen datũ·gentibus dat apostolus qui in christuꝫ credũt·qui veluti lapis angularis in eã quã in se israel salutẽ habuerat·gentes adunauit·

† ‡saluandos ‡ ‡ę institutionẽ eius.
tempoꝛibus ꝓpter †vos.qui ‡ę
‡vt mẽbra
ipsum fideles estis in deo·qui su·

scitauit eum a moꝛtuis·ꝛ dedit ei
† ‡in ascensione ‡vt eandẽ gloriã vos speretis habere ꝑ ipsum.
†gloriã ętернam:vt fides vestra ꝛ
† ‡hoc totum nõ ideo q̃ ipse indigeret:sed vt fides vestra ‡ ‡vt eandẽ gratiã ꝑ ipsum speretis vos habere ‖ ergo inuicẽ diligite vos dico castificantes animas·u·vt vni sponso seruet fidem
†spes ‡esset in deo. ‡aias vestras
† ex dilectõe dei obedientes sitis ad oia feręda
castificantes in †obedientia chari
† fetiã si fratres vobis noceant.
tatis:†i fraternitatis amoꝛe. Sim
‡q̃ huc vsq̃
plici ex coꝛde inuicẽ diligite atten
† ‡ideo hoc agite ‡ ‡ carnis·nõ ex lege que in multis deficit·sed euãgelio ĩmutabili.
tius·†renati non ‡ex semine coꝛru
† ‡verbũ·i·filius dei vl euãgeliũ corrũpi nõ ꝑt
ptibili sed incoꝛruptibili:ꝑ ver·
† ‡ hanc natiuitatẽ dico incorruptibilẽ qz alia natiuitas ẽ corruptibilis.
bum dei viui ꝛ †pmanentis.quia
† ‡trãsitoria ‡ ‡omnes delectationes carnis
omnis caro †fœnum:ꝛ omnis ‡glo
† ‡qz aliq̃d ꝓmittũt ex se ꝛ nullũ trĩ afferẽt fructũ ‡ ‡vel ‖ feni ‡ ‡infirmitate vel morte.
ria eius quasi †flos ‡agri. ‡exaruit

fœnum·ꝛ flos eius decidit:verbũ

autem domini manet in ęternum.
‡ꝑ me ꝛ alios
Hoc ẽ autem verbũ·qđ euangeli
apostolos.
zatum ẽ in vobis.

¶ C. .II.

Reponẽtes igi
† ‡voluntatẽ nocendi aliis
tur †omnẽ maliciã·ꝛ om
† ‡deceptionẽ ‡ ‡cũ aliud i corde·aliud i ore
nem †dolum·ꝛ ‡simulationes·et
† ‡cordis ꝓtra successus alioꝛ ‡ ‡in verbis.
†inuidias·ꝛ omẽs ‡detractiones

sicut modo geniti infantes ratio·
† ‡sine ruga duplicitatis ‡ ‡ simplicia rudimenta fidei de vberibus matris ecclesie querite id ẽ de vtriusq; testamẽti doctoribus·qui diuina eloquia scripserũt·vel viua voce prędicãt.
nabiles †sine dolo. Lac ‡ꝓcupisci

si aduenĩũt·ignari illius sitis ꝛ esuriei.de qua dominus ait. Beati q̃ esuriunt ꝛ sitiunt iusticiam:ideoq; tardius ad pfecta salutis incrementa pueniunt.quo possint solido cibo verbi refici.i.archana cognoscere diuina·vt maiora facere bona.

Ut in eo. Vt etiã bene discendo p sacramenta dominicę incarnatõnis pueniatis ad contẽplationem diuinę maiestatis.

Si tamen gusta. Hoc pacto purgata cordis malicia·vitalem christi alimoniã ꝓcupiscite;si quanta sit diuina dulcedo sapitis. Nam qui nihil

Electum. Per fidem electi ⁊ distincti ab illis qui reꝓbantes lapidem facti sunt reꝓbi.
Regale sacerdo. Summi sacerdotis corpori uniti ·qui regnum sperare: ⁊ hostias inmaculate ꝙuersationis deo offerre debebant.
Acquisiti. In sanguine redemptionis eius. qua erat quondã popul⁹ israel redemptus sanguine agni de ægipto· Unde ⁊ insequẽti uersu mistice recordat ueteris historię: ⁊ banc specialiter in uno populo ꝓpletã docet.
Annuncietis.
Sicut liberati de ægipto triũphale carmẽ domino cantauerunt ita nos post tenebras dissolutas· post acceptam remissionez per christum ducendi ad patriaz supnę claritatis :debemus deo rependere gratias dignas cęlestib⁹ bñficijs
Qui aliquando nõ populus ꝛc.
Hinc ꝓbatur· quia hanc epistolaz scribit his qui de gentib⁹ ad fidem uenerant. Assumunt hi uersus de ꝓphetia oseę· in q̃ agit de uocatione gentiũ.
Charissimi. Huc usq; generaliter instruxit ecclesiam ·explicãs uel beneficia quibus nos deus ad salutem uocare· uel dona quibus aliquãdo iudęos nunc aũt nos honorare dignatus ẽ. hic diuersas fideliũ ꝓsonas solerter hortat: ne carnaliter uiuẽdo se reddant indignos tanta gloria spiritus· ne degenerent a gloria nobilitatis sibi ꝓmisse· ⁊ ꝓmo liberos ⁊ seruos· de hinc mulieres ⁊ uiros· tandẽ seniores ⁊ adolescẽtes qualiter sese habere debeant docet· ⁊ apte liberos abstinere a carnalib⁹ desideriis admonet: ꝙa solet libertas uitę remissioris maiora illecebrarũ titillantium tolerare pericula.
Tanq̃ aduenas
Eo minus animũ terrenis rebus supponite quo uos patriã in cęlis habere meministis Reꝓbi hic habẽt patriã: cui⁹ desideriis inhiant. ideo relegabunt' in ꝓpetuũ exiliũ carẽtes uoluptatib⁹.
Et bo·ope·uos cõ. Plerunq; ꝓtigit ut pagani qui uituꝓabant fidem christianoꝝ· postea ꝓsiderantes bonã eoꝝ ꝙuersationẽ christum laudare inciperent.
In die uisita. In tẽpore uisitationis quanta sit uobis gloria donanda ꝓ deum iam nunc cognoscunt increduli: cũ uos instanter illũ ꝓ omnia pericula sequi ꝓspexerint. Uel uisitationis· qñ uisitabit dñs illos ꝙuertẽdo
Subiecti esto. Et ut ꝙuersatio uestra omnibus placeat· nõ resistatis alicui dignitati hominũ· alicui ꝓsonę· q̃tui ꝓncipatui· cui deus uos subdi uoluit: quia non est potestas nisi a deo. ⁊ qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Et creaturã ꝓ partes exponit.
Tanq̃ ab eo mis. Multotiens deus aliquẽ malum tirannidẽ exercere ꝓmittit: ut ⁊ mali ꝓfundant· ⁊ boni magis ꝓbentur.

Ad uindictam. Non q̃ semꝑ ita fiat: sed q̃ esse debeat actio ducis. simpliciter narrat: qui etiã si bonos damnat nõ minus ad laudẽ eoꝝ ꝓtinetqđ agit· si patienter imꝓbitatẽ eius tolerãt boni· ⁊ sapiẽter eius astutie resistunt.
Laudẽ uero bo. Quia sic ꝛc. Vere q̃dquid duces agũt· boni laudẽ ꝓsequunt· quia hoc uult deus q̃ etiã malis uti⁹ in bonum: ut uos uentes etiam illis in bonum siue boni siue mali sint faciatis obmutescere im
ꝓu· b· i· Ut illi duces ignorãtes quomodo eis in bonũ utamini: ⁊ ꝓ cos laudez mereamini· non inueniant quid in uobis uituperent: dũ etiã ipsos bonoratis ⁊ patimini· q̃s uis sint immũdi.

ſpenã ſremuneratoꝝ
ad uindictaz malefactoꝝ laudem
uero bonoꝝ. Quia sic est uolũtas
dei· ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentiũ hominuz
† ſ⁊ hec bona facite quasi liberi ·ſ· ſquo maori libertate utimini apud homines: eo liberius dei uno famulatui sitis subiugati.
ignorãtiam. †Quasi liberi ·ſ· ⁊ nõ quasi uelamen habentes malicię
† ſseruitus dei humilitatẽ requirit.
libertatẽ: sed †sicut serui dei. Om
† ſreddite que sunt· cc·c· ſ uñquęq; pro modo suo ·ſ· ſobsequio.
nes †honorate: fraternitatez ·ſ· dili
† ſ in omni obsequio timor domini precedat ·ſ· ſquasi præcellentẽ ampliori honore uenerãni.
gite. †Deum timete: ·ſ· regem ho
† ſ ut nec deũ offendatis nec dominus obedire recusetis.
norificate. †Serui subditi estote
in omni timore dominis· Non tã
† ſfide uita moribus ·ſ· ſmodeste impantibus ⁊ condonantibus.
tum †bonis· ⁊ ·ſ· modestis: sed etiã
† ſ· i· ꝓ hoc efficit' homo gratus deo ⁊ hoc exigit gratia fidei.
discolis. †Hęc est enim gratia: Si
ſleuei reputet tristitias
ꝓpter ꝓscientiaz dei sustinet quis tristitias patiens iuste. Quę em
gra si peccantes ⁊ colaphizati suf
ſq̃uis bñfacientes
fertis: Sed si bene facientes pa
ſmala illata a dñis
tienter sustinetis: Hęc est gratia
† ſ ut patiamini ·ſ· ſ⁊ hoc exẽplo christi.
apud deuz. In hoc †enim ·ſ· uocati
† ſquasi gaudes· q⁊ ꝓ te mortuus ẽ christus· attende qõ sequitur uobis r· e.
estis: †quia ⁊ christus passus est
† ſ tumeliarum· tribulationũ· flagelloꝝ crucis ⁊ mortis.
ꝓ uobis· uobis reliquẽs †exẽplũ

Frater. dili Et
ter omia fratres· amate etiã illos qui ꝓdicõ ne tpali subiecti sunt uobis⁹ ut fratres ĩ christo diligite.
Serui subdi.
Uuicuq; exhortat⁹ ẽ liberos ad ſbiectionẽ nunc seruis loquit' ut ⁊ ipsi ſbiecti sint dñis
Non tantũ bo.
ꝛc. Alia translatio. Non tantuz bonis ⁊ modestis sed etiã difficiliorib⁹.
Discolis. Id ẽ· in disciplinatis. Scola græce latine locus: in quo ad audiẽdos magistros liberalium artiz ꝓuenichãt. unde scola uacatio ĩterꝓtat'. quia ibi uacabãt studijs. Scolastici igitur sunt eruditi. Discoli indocti ⁊ agrestes. Ecce quomodo supra monebat subdi humanę creaturę ꝓpter deũ.
Si propter con·dei· Si ꝓpter deum scientẽ bonã intentionẽ aliq̃s patiẽs a domio uerberat' iniuste cũ ei bene seruiat: sustinet· i· leues reputet tristicias· hęc ẽ gratia· ⁊ ꝓ hoc efficit' gratus deo. ⁊ hoc exigit gratia fidei.
Patiens iuste. Si iniuste patimini gratiã dei acquiritis. Nam si uos suffertis patiẽter pœnas illatas a dominis· uos dico peccãtes nolẽdo obedire eis· ⁊ collaphizati ab ipsis domis· i· sępe correcti ab illis· ut ꝓ colaphos ad obediendũ inducemini: q̃ gra erit uobis inde: nihil ꝓpter hoc accipietis a deo.
In hoc eni uocati. Multũ glorificat ꝓdicionem seruoꝝ quos bene facientes ⁊ absq; culpa ꝛapulãtes a dominis crudelibus imꝓbis affirmat imitatores dominicę passionis.
Quia et christus. Cum supra speciliter seruos: nunc totã ecclesiam

ınſtruit: vt etiã dominis in memoriã reuocet·quid ꝓ eoꝝ ſalute vel libera
tione ſuus auctoꝛ ptulerit.
Tradebat a·iudi·ſe iniuſte. Illis iudicantibus ſecundũ iniuſtã le
gem · vtpote iuſtus exiſtens. ſiue tradebat deo patri iniuſte iudicantes ·i·
eos qui eum nequiſſime ꝯdemnabant·ꝛ neci eius inſtabãt· vt ſupplicia ſu
mentes erudiantur.
¶Tangit euangelicã ꝓbolam vt pius paſtoꝛ relictis nonaginta nouem
ouibus in deſerto·ve
nit viſitare vnaꝫ quę
pierat.
**Epiſcopum ani
marum.** Vel viſi
tatoꝛẽ qđ ideꝫ ẽ: Epi
ſcopus enim·i· ſupin
tendens·ꝺa oculi do
mini ſuꝑ iuſtos·ꝛ au
res eius in pręces eoꝝ
ꝛ viſitauit nos oꝛiẽs
ex alto.

C. .III.

**Similiter et mu
lieres.** Videtur ꝙ
mulieres eoꝝ qui ĩ tri
bulatione erant ꝓtem
nebant viros ſuos·ꝛ
etiã vt alĳs placerent
ſe pulcrę oꝛnabãt hoc
fieri ꝓhibet.
**Ut ſiqui nõ cre·
ẑc.** Ita bonas mu
lieres vult viris incre
dulis ſubdi·vt nõ ſo
lum nihil mali ad im
periuꝫ eoꝝ faciãt·ſed
etiã in tam ſancta cõ
uerſatione pliſtant in
ſupabiles: vt ipſis vi
ris etiã exempluꝫ ſint
charitatis caſtitatis·
ꝛ fidei.
¶**Quare non ſit
ex·** Quare cultus
nõ ſit capillatura·aut
auruꝫ circũdans·aut
non ſit cultuſ veſtimẽ
toꝝ indumenti·i·non
ſint feſtiua veſtimen
ta quibus induant'.
Sed ſit vobis oꝛna
tus homo coꝛdis inte
rioꝛ ſoli deo notus·in
ĩcoꝛruptibilitate ſpũs
ſpiritꝰ dico quieti·ab
impugnatõne vicio ꝙ
ꝛ modeſti ne ſupbiat.
qui talis ſpiritus ꝛ ſi
hominibus nõ patet
tamẽ inconſpectu dei
eſt diues.
Aut circundatio
Sicut Ciprianꝰ ait:
Serico ꝛ purpura in
dutę · chriſtũ induere
non poſſunt: Auro ꝛ
margaritis ꝛ monili
bus adoꝛnatę · oꝛna
menta coꝛdis ꝛ coꝛporis ꝓdiderũt. Quod ſi petrꝰ mulieres quoqꝫ admo
net coercendas ꝛ ad eccleſiaſticã diſciplinã religioſa obſeruatione mode
randas·quę excuſare cultus ſuos poſſunt ꝙ maritũ: quãto magis id obſer
uare virginẽ fas eſt: cui nulla oꝛnatus ſui ꝓpetit venia·nec diuertere poſſit
in alterũ mendaciũ culpę: ſed ſola ipſa remaneat in crimine.
¶Quia exterioꝛ homo veſter coꝛruptus ẽ ꝛ beatitudinẽꝫ integritatis quę
ꝓpꝛie eſt virginitatis habere deſtitiſtis, imitamini incoꝛruptionẽ ſpiritus

vt ſequamini veſtigia eius. Qui
† ſlicet pateretur ⁊ ſa iudeis ꝛ phariſeis ob
ſeruantibus eum.
†peccatum non fecit: nec ⁊inuen
† ſnec verbo peccauit ⁊ ſquaſi ſeductoꝛ ꝛ de
moniacus.
tuſ eſt †dolus ĩ oꝛe eius. ⁊Qui cũ
† ſnõ imꝑperabat illis mala q̃ in eis vera erãt.
maledicereť: nõ †maledicebat. cuꝫ
pateretť: non cominabaťt. Trade
bat autẽ iudicanti ſe iniuſte. Qui
† ſ·i·penam ꝙ peccatis debitam ⁊ ſ omnium
ꝑmuniter.
†peccata ⁊nra ipſe ptulit· in coꝛpe
† ſpoſito ⁊ ſ ſicut ipſe coꝛpaliter moꝛtuꝰ ẽ
ſuo ſup †lignuꝫ: ⁊vt peccatis moꝛ
† ſſicut ipſe viuit noua vita ⁊ ſ ſola dilectõe
vel carne eiꝰ facta liuida ĩ paſſione· vt quia ꝙ ſo
la inuidia iudei eũ moꝛte adiudicauerũt.
tui· †iuſticię viuamꝰ. ⁊cuius liuo
ſnam infirmi eratis
re ſanati eſtis. Eratis enim ſicut
† ſper vicia dilacerati ſpinis viciorũ ⁊ ſ ſine
paſtoꝛe ⁊ ſ in paſſione chriſti coꝛpoꝛe ꝛ ania
reuerſi ad eum qui vos paſcit verbo veritatis.
†oues ⁊errantes: Sed †conuerſi
eſtis nunc ad paſtoꝛẽ ꝛ epiſcopuꝫ
animarũ veſtrarum.

C. .III.
ſſicut ſerui dñis ꝓpter deũ
Similiter et
† ſpatiẽtes cũ ſponſis vel ab
ipſis ſponſis.
†mulieres ſubdite ſit
† ſnõ adulteris ⁊ ſmariti.
†viris ſuis·vt ⁊ſi qui non credunt
† ſeuãgelii ⁊ ſ bene ſe habentiũ ꝛ humiliter
patientiũ omnia.
†verbo: ⁊ꝙ mulieruꝫ ꝙuerſationẽ
† ſpredicationis ⁊ ſquertanť ad fidẽ ⁊ ſtã
tummodo.
ſine †verbo ⁊lucrifiant· ⁊ꝙſideran
† ſhabitã in timoꝛe dei ꝙſeruato.
tes in timoꝛe veſtram †ꝙuerſatio
nem ſanctã. Quare non ſit extrin
ſecus capillatura·aut circundatõ
auri·aut indumenti veſtimentoꝝ
cultus: ſed qui abſconditus coꝛ

ꝓabſtinentiam·ꝛ qđ coꝛpe non poteſtis mẽte pręſtare. Vas em̃ chriſtꝰ di
uitias ꝛ bos veſtrę ꝓiunctionis quęrit oꝛnatus. Apud pitbagoꝛam natu
rali ſcientię lege dictante eadẽ ſententia inuenit'. Vera oꝛnamẽta matro
narum pudiciciam nõ veſtes eſſe.
Viri. Sicut ꝓcepi vxoꝛibus vt ꝙ ſanctã ꝙuerſationem ſuã lucrifaciant
maritos ꝛ ſeruiãt illis. ſimiliter ꝓcipio vobis o viri · vt ꝙ veſtrã ꝙuerſatio
nem lucrifiant mulieres·ꝛ cuſtodite eas vos dico cũ illis reddendo debitũ
cohabitãtes. Et hoc
ſecundum ꝓſcientiam
nõ in paſſionibus de
ſideriꝭ·ſed ſicut deum
intelligimus velle·ſeꝝ
vt generetis filios in
cultũ vnius dei · vos
dico ĩptiẽtes honoꝛẽ
vaſculo m·q̃ſi ifirmio
ri · ꝛ in veſtibus ꝛ in
alĳs neceſſariĳs eis ꝙ
uidentes·ꝛ ſi aliquan
do placet illis a coitu
ceſſare: impendite ho
noꝛẽ: quia infirmioꝛes
ſunt. Impendite etiã
tanq̃ coheredibꝰ gra
tię·in pręſenti datę a
deo: ꝛ vitę dandę in
futuro·vel vitę ꝙ gra
tia dandę.
Imperti·hono· Si abſtinemuſ nos a
coitu·honoꝛẽ tribui
mus·ſi nõ abſtinem̃·
ꝑſpicuuꝫ ẽ honori cõ
trariũ eſſe ꝓcubitũ.
**Ut non impedian
tur o·u·** Impediri
oꝛationes officio con
iugali ꝓmemoꝛat· ꝺa
quotienſcunq̃ vxori
debitũ reddo·oꝛare ñ
poſſum. Quod ſi iu
xta apoſtoli ſermonẽ
ſine ĩtermiſſione oꝛan
duꝫ eſt· Nunq̃ ergo
mihi ꝓuigio ſeruien
dum eſt·ne ab oꝛatio
ne cui ſemꝑ inſtare iu
beoꝛ·vlla prępediar
hoꝛa.
In fide aũt om· Diuerſas perſonas·
diuerſas condiciones
diuerſos ſexus docui
am nunc omnes con
muniter admoneo in
cauſa dominicę fidei:
vnũ coꝛ ꝛ vnam ani
mã habeatis.
Non reddentes Non ſolũ ceſſetis red
dere malũ ꝙ malo: ſꝫ
etiã ꝙ maledicto dare
benedictionem.
**Quia in hoc uo
cati eſtis.** Quia
ꝓhibuerat maluꝫ pro
malo reddere·ſed potius maledicentibus benedicere iuſſerat. recte ꝙbeti
co teſtimonio aſtruit fraterna ĩſpectione ꝛ bonos ſemꝑ ꝛ malos uideri·vt
meminerimus·ꝛ patientiã noſtram qua patimur malos·noſtrã beniuolen
tiam·qua ꝑſequentibus bona optamus: ęterno ꝓmio remunerandã·ꝛ ꝑſe
cutores digno plectendos ſupplicio·ſi vero pęnituerint: nos quoqꝫ ꝙ ipſo
rum ſalute quã ꝓcabamur coꝛonã accepturos.
Ut benedictionẽ. Dicẽte iudice. Venite b·p·mei·ꝑ·r· Vel bñdictio

dis eſt homo in ĩcoꝛruptibilitate
ꝙeti ꝛ modeſti ſpiritus: qui ẽ in cõ
† ſetiã ante tẽpus gratie
ſpectu dei locuples. Sic em̃ ⁊ali
quando ꝛ ſanctę mulieres ſperan
ſnõ in oꝛnatu veſtiũ.
tes in domino oꝛnabant ſe ſubie
† ſetiã in his que grauia videbantur.
ctę ꝓpꝛijs viris·ſicut ſara †obe
ſex reuerẽtia
diebat abrae dominũ eum vocaſ
ſhonoꝛãdo maritos
cuius eſtis filię benefacientes·ꝛ
ſnõ ide ꝑturbemi ſi aliq̃d mali inferẽ a maritis
non timentes vllam ꝑturbationẽ
Viri ſimiliter cohabitantes ſecun
dum conſcientiã·quaſi infirmioꝛi
vaſculo muliebꝛi impticntes ho
† ſideo ita modeſte vos habete cũ vxoꝛibus·vt
nõ·i·o·u·ſi enim diſcoꝛdes eſſetis oꝛationes ve
ſtre nõ placerent.
noꝛem·tanq̃ ꝛ †coheredibus gra
tię vitę: vt non impediant' oꝛatio
nes veſtrę. In fide autem omnes
† ſvt nec cogitatione diſcrepetis ⁊ ſ vt alter
alterius onus ꝛ infoꝛtunĳ ſuũ putet.
†vnanimes in oꝛatione eſtote ⁊cõ
† ſne deſtruatis fraternitatẽ·ne ꝙ hoc a fide li
berius recedatis.
patiẽtes †fraternitatis amatoꝛes
† ſꝺonando peccata impendendo elemoſinas
ꝛ de his ne ĩpperbiatis ⁊ ſ omnia cum modo
facientes.
†miſericoꝛdes·⁊modeſti·humileſ
† ſqđ ſecundũ iuſticiã ſeculi iuſte videtur poſ
ſe fieri ⁊ ſin actu.
non †reddentes ⁊malum ꝓmalo·
ſin verbis
nec maledictũ ꝓ maledicto: ſed
econtrario benedicẽtes. Quia in
hoc vocati eſtis: vt benedictionẽ
† ſqui vult oſtendere ſe benedictionẽ habere.
hereditate poſſideatis. †Qui em̃
† ſcum in hoc ſeculo dies mali.
vitaꝫ vult diligere ·ꝛ videre †dies
ſinteriꝰ nõ remurmuret.
bonos·coerceat linguam ſuam a

qua ſancti in futura vita benedicent deũ. Quod ergo quiſq; in futuro ve
nire deſiderat. hoc in preſenti meditari z agere ſatagat. ꝓditorem z fratrẽ
benedicat z ſe dignum fraterna benedictione reddat.

Et quis ẽ ꝛc. Ideo debetis a malo declinare z facere bonũ: qa nemo
potelt vos retrahere a bono. nec a corona: ſi pſiſtere volueritis immo pro
ſunt dum nocere volunt.

Et quis. Si verba ꝓtumelioſa ſi rerum damna. ſi inferunt tormen ta.
non nocent: ſed patiẽ
tiam veſtrã exercent.
Siquis aũt bis vict⁹
deficit: nõ ille qui ma
lũ intulit. ſz ipſe q̃ ma
lum nõ ptulit nocuit.
Temptat omnis do/
mus z ea quę ſup pe/
trã z ea quę ſupra are
nam fundat: ſed vni
firmitas fundamenti
coronã pſeuerãtię tri
buit. Alterã fragilis
ſtructura ſtrauit.

Timorẽ autem. In futuro eritis beati
ĩ pñti autẽ ne timueri
tis timorem eor. i. illa
quę in eis poſſunt vi/
deri timẽda: vt regia
poteſtas. z hui⁹modi

Dominum autẽ Sanctitatẽ chriſti. q̃ ſit incomp̃henſibilis
glorię ĩtimo cordis af
fectu ĩtuemini. z ſic ip
ſum chriſtum ſanctifi
cate in vobis: vt nõ a
memoria. ñ ab amore
recedat. Qui bãc ſan
ctitatẽ ñ ꝓſiderat: dẽfi
cit ad inſidias hoſtis

Omni poſcenti. Volenti mutuo acci
pere rationabiles pe/
cunias nõ negemus.
Unde paulus In ſa
pientia ambulate pro
pter eos qui foris ſũt
ſciẽtes quomõ oporte
at ſingulis reſponde/
ri. Foris eĩn exiſtẽtes
. i. nõdum fideles vo/
lũt aliquid cognoſce/
re de ſpe quę in vobis
eſt. Qui ergo eccleſia
ſtico pręeſt magiſte/
rio: doceat patientes.
obſtruat reſultãtes.

Rationẽ. Duob⁹
modis de ſpe noſtra
z fide rationẽ debemus reddere: vt quęrentibus fideliter vel infideliter re
ctas cauſas ſpei. z fidei intimemus z ipſam fidẽ z ſpem inter preſſuras illi
batã teneamus. oſtẽdentes p patientiam qua rationabiliter eam ꝓſeruan
dã didicimus; p cui⁹ amore nec aduerſa pati. nec mortẽ ſubire formidam⁹.

Sed cũ mo. et ti. conſci. ꝛc. In ipſa doctrinę ſcientia qualitatẽ do
cendi monet obſeruari. vt humilitas z viuendo z loquẽdo monſtret.

Ut in eo q̃ de. Vel curate benefaciẽtes. vt qui veſtrę bonę ꝓuerſatio
ni detrahunt. veniente tempe retributionis ꝓfundant: videntes vos cum
chriſto coronari. ſe cum diabolo damnari.

Melius ẽ. Ita debetis calũniatores pati z ꝓfundere: quia tutius eſt
vobis pati p benefactis q̃ p malefactis.

Hic illos arguit qui cũ p culpis arguunt a fratribus. vel etiã pęnis coer
cent patiẽter tolerant. ß ſi abſq; culpa aliquid eis inferũt a fratribus mox p
rumpunt in iracundiã. z qui hactenus videbãt innoxij: p impatientiam z
murmurationẽ reddunt ſe noxioſ. Utilius fuit tobię pcuti ęcitate ſine cul
pa: vt ꝓbaret eius patientia. q̃ elimę mago. qui p phidia pcuſſus a credi/
torum dementatione remouet z eterne vltioni ꝓparatur.

Quia et chriſtus. Qui ergo iuſtus patit. chriſtum imitat. qui flagel
lis corripit: latronem imitat. qui cũ chriſto in cruce cognito paradiſum in
trauit: q̃ nec flagellis corrigit ſiniſtrũ latronẽ imitat. q̃ ꝓpter peccata aſcen
dit ĩ crucẽ. z poſt crucem iuit in tartara.

Offerret deo. Quia etiã tũc ſi q̃ ad ꝓdicationẽ dñi quã p vitã fideliũ
ꝓtẽdebat. credere vo
luiſſent: z ipſos offer/
re deo patri gaudebat
Siqui autẽ detrabe
bant de bonis quaſi
de malefactoribus im
minẽte diluuio ꝓfun/
debantur

In carcere. Qui
habent ſenſum obſcu
ratũ tenebris. Meri/
to etiã in hac vita di
cunt carcere incluſi. z
in hoc interiori carce/
re mentis opibus in/
iuſtis grauantur: do
nec carne ſoluti in ex/
teriores tenebras pũ/
ciant ętern̄ę damna/
tionis. habent z iuſti
hic carcerẽ ſed tribu
lationum: reprobi ve
ro viciorum.

Spiritu veniẽs predi. Qui noſtris
tpibus carne veniens
iter vitę mundo ꝓdi/
cauit. ipſe etiã ante di
luuium eis qui tunc ĩ
creduli erant. vixerãt
q̃ carnaliter. ſpiritu
veniens ꝓdicauit. per
ſpiritũ eĩn ſanctũ erat
in noe z in ęteris bo
nis: p quor. bonã cõ/
uerſationem alĳs ma
lis ꝓdicabat vt ꝓuer/
terentur ad bona.

Quãdo expe. d. pa. Cum patientia
dei inuitaret illos ad
pnitentiã. parcens il
lis p. c. annos quibus
noe ędificabat arcã.
p quaꝫ oſtendebatur
quid futurum eſſet in
mundo. ipſi non vte/
bant patiẽtia dei ad
pnitẽtiam: ſed expe
ctabant eam quaſi eſ/
ſet duratura ſemper.

Noe. Qui interpretat requies ſignificat chriſtum qui dat ſuis fidelib⁹
requiem animarum.

Cum fabrica. arca. Sicut arca fabricata ẽ de lignis leuigatis: ſic ec
cleſia de collectione fideliũ animarũ. ſicut pcunte mundo pauci ſaluantur
p aquã: ſic ad ꝓparationem pcuntium pauus ẽ electorũ numerus. quia an/
guſta ẽ via quę ducit ad vitã: z pauci ſunt qui inueniunt eam.

Quod et uos nũc. Baptiſma facit ſaluos. baptiſma dico ſimilis for
mę. i. p oĩa aſſimulatũ illi arcę: qa q̃dquid ibi carnaliter. hic ſpũaliter gerit
. Q̃ aqua diluuij nullos ſaluauit extra arcã poſitos. ſed occidit. ſignifica/
bat omnẽ hęreticũ licet habentẽ baptiſmi ſacramentum non alĳs ſed ipſis
aquis ad inferna mergendũ. quibus arca ſublenat ad cęlum.

Non carnis depo. ſor. Non dico illũ baptiſma ſaluare. vbi tantũ
ẽ depoſitio ſordiũ carnis. i. vbi caro tantũ abluit exterius. q̃ hęretici ha/
buerunt: ſed vbi ẽ interrogatio purę ꝓſcientię. i. vbi interrogat z exigitur
a baptiſta bona conſcientia baptizandi. quia tale baptiſma ſaluat. aliud

† Sexterius ne ꝓferat aliquid doloſum. ¶
malo. z † labia eius ne loquantur
† Sſi etiã occaſio exterius datur vt peccet.
dolum. † Declinet autẽ a malo. z
† Svt ĩ ẽ abſcondita. † Scũ deo. cũ fratre
faciat bonum: † inquirat † pacem.
Svt rẽ fugitiuã Sreſpect⁹ miſerie
z ſequatur eaz. Quia oculi domi
Spter celerẽ effectũ
ni ſup iuſtos. z aures eius in pre/
† Siudiciũ vel manifeſtatio † Svel primo loco
vel reddendo alus.
ces eor; † vultus aũt domini † ſup
facientes mala. Et quis ẽ qui vo/
bis noceat: ſi boni ęmulatores fu
† Snõ ſolũ non nocet q̃ a malis irrogat: ſed eti
am ꝓdeſt quia patientiã exercet.
eritis? † Sed z ſi quid patimini ꝓ
† Stenendam vel aſſequendam.
pter † iuſticiã: beati. Timorem aũt
† Srecedendo a fide z dilectione.
eor † ne timueritis: vt non ꝓturbe
mini. Dominũ autem ſanctificate
in cordibus veſtris: parati ſemp
ad ſatiſfactionẽ omni poſcẽti vos
rationẽ de ea quę in vobis eſt ſpe
† Sz nõ tantũ doctrinã ſed etiã in doctrina mo
deſtiã habeatis. que eſt mater oĩm virtutũ Svel
ſecundũ modeſtiã z tunorẽ. vt q̃ exterius oſten
datis intus habeatis.
z fide. † ſed cũ modeſtia z timore
conſcientiam habentes bonam.
† Squi fidẽ z ſpem celeſtiũ quã videre ñ poſſũt:
in verbis irridẽt. p veſtra bona opa ꝓfundantur.
que bona eſſe negare nõ poſſunt.
† vt in eo q̃ detrahunt de vobis
va in pleriſq; cat
tanquã de malefactoribus: confũ
† Squaſi de hoc ꝓfundantur q̃ calumniantur.
dantur qui † calumniant veſtram
bonam in chriſto conuerſationẽ.

Melius enim vt benefaciẽtes
Sque maior ẽ ꝓpetat retributionẽ.
ſi velit voluntas dei pati: q̃ male
† Sſic nos ſemel mozimur. i. tpali morte: p qua
reddetur merces eterna.
facientes. † quia z chriſtus ſemel
p peccatis noſtris mortuus ẽ. iu/
† Soffert nos chriſt⁹ deo patri. i. vitam noſtram
laudabilẽ in ꝓſpectu patris oſtendit. cũ p morti
ficationẽ carnis. p illo gaudem⁹ imolari. vel of
fert nos deo cũ abſolutos carne. nos ĩeternum
regnum introducit.
ſtus p̃o iniuſtis: † vt nos offerret
deo. mortificatos quidẽ carne: vi
Sſancto vel noſtro
uificatos autẽ ſpiritu. In quo et
† Stenebrarũ z infidelitatis. vel in carcere. i. in
carnalibus deſiderus viuẽs.
his qui † in carcere erãt. ſpiritu ve
† Sper noe † Snõ credebant deo per noe com
minanti.
niens † prędicauit: qui † increduli
fuerant aliquãdo. quãdo expecta
bant dei patientiã in diebus noe
† Scredideruũt deo
cum fabricaret arca: in qua † pau/
† Sp illos qui ſubmerſi ſunt ĩ diluuio ſignifica
tur mortificatio carnis. p illos qui ſaluati ſunt
ſignificatur viuificatio ſpiritus Squi ſpem octa
ue habebant.
ci. † id ẽ. octo animę ſalue factę ſũt
p aquã. Quod z vos nunc ſimiliſ
forme ſaluos facit baptiſma. non
† Snon ſufficit habere baptizando bonã ſcien
tiam: niſi ad interrogationẽ eccleſie fidem ſuam
oſtendat.
carnis depoſitio ſordiũ: † ſed con
ſcientię bone interrogatio in deũ.
† Sz hoc p reſurrectionẽ vt ſicut chriſtus ſurre
xit a mortuis p gloriaz patris ita z nos purgati
a vicijs p aquã regenerationis in nouitate vite
ambulemus.
† per reſurrectionez ihesu chriſti a

occidit. Interrogatio facta ⁊ tendens in deū vt p bonā cōscientiā vnum efficiatur cum deo.

Deglutiens mor. Quod deglutimus agim⁹ vt ī corporibꝫ nostris assumptū nullꝫ pareat. dominus sic mortē funditus ꝓsumpsit: vt nihil cō tra se valeret. ⁊ manente specie veri corpis: abesset labes prisce fragilitatis qđ etiā nobis ꝑmittitur. vnde addit. vt ⁊ nos. v. eter. h. e.

Profectus. Sicut christ⁹ resurgens ascendit in cēlum. ⁊ sedet ad dexterā dei. sic etiam nobis p baptisma viam salutis ⁊ regni celestis patrię int roitū signauit

Subiectis sibi ange. Semp angelos subiectos fuisse filio dei nō dubitam⁹: sed hic ideo subiectionis meminit: vt assumptam humanitatē ita in resurrectione sublimataꝫ monstraret: ꝙ omni angelicę dignitatis potentię ꝑferat. vnde omnia subieci sti. s. p. e.

¶C. IIII.

Christo igitur passo. Postꝙ exēplum dominicę resurrectionis ⁊ nostrę ablutionis de arcę ⁊ diluuij sacramēto astruxit redit ad hoc qđ incęperat. vt imitantes saluatorē inter bona quę agimus patiēter malorum nequitiam toleremus.

Quisquis iustorum martirio corp⁹ ſbꝫicit nihil in mūdo habēs vbi peccet. Hoc tantum desiderare cogit vt finito certamine p cipiat coronam vitę. Talium mētes cupit petr⁹ semp imitari cū ꝓposito domicę passionis exemplo. nos eadem cogitatione cōtra nequitiā prauorū contra oblectamenta vicioꝝ ꝓcipit armari. volens intelligi: ꝙ etiā nos in pace ecclesię quiescentes. si habitū patientis induim⁹. facile iuuāte deo lapsus vitam⁹ peccatorum.

Quia qui passus Qui timore iudicioꝝ celestium carnales in mente cōcupiscentias extinguit: iam similis christo crucifixo quasi mortuus existens peccatis: dei tantū seruitio viuit.

Blasfeman. Et si blasfemant vos segregatos a pfidia sua: tamen in conuersatione vestra opera iusticię ⁊ pietatis videtes mirant. ⁊ fidem quo dammodo venerantur.

Propter hoc. Tanta cura ē deo nos mortificari carne. viuificari spiritu. vt bis quoqꝫ qui maioribus criminibus inuoluti inter mortuos erant numerandi. verbū fidei euangelizare ꝓceperit: vt iudicent quidem. i. condemnent a se ipsis secundum homines. i. secundū hoc ꝙ ad morem peccatorum vixerunt in carne. i. incarnalibus desiderijs. ⁊ abiectis vicijs viuant in spiritu. i. spūaliter iuxta voluntatē dei. vel iudicent secundū homines id est. secundū rationem quā deus dedit hominibus: vt ratio ipsoꝝ dānet mala in impijs.

Omnium. Quia dixerat in iudicio iudicādos viuos ⁊ mortuos. nequis blādiret sibi de longinquitate futuri iudicij. cōsulte admonet: quia ⁊ si incertus aduētus est extremi discriminis: tn certū ē omnibus ꝙ in hac vita diu subsiste re nequimus.

Vigilate in ora. Ne animꝰ aliqđ cogitet ꝓter id soli qđ ꝓcat. cū ad orandū stamus: omnis carnalis cogitatio absistat. intentio cordis sincera deuz non sono vocis sed sensu animi oret.

Charitatē conti. Qui p charitatē primum monet increpat castigat: p charitateꝫ operit multitudinem peccatoꝝ. qz qui ꝙuerti fecerit peccatorē ab erroꝛe vię suę. saluabit aiam eius a morte ⁊ opit multitudiem peccatorum.

Quia cha ope. Ex fragilitate carnis nō semp oratiōi ⁊ hospitalitati vl alijs virtutibus īsistere possumus. quas p officium corpis ⁊ opportuna tē pora fieri necesse est. Ipsa autez charitas cuius instinctu hęc foris agunt: quę interiori hoi ꝓsidet semp ibidem haberi q̄uis in publicū nō semp ostē di potest.

Si quis loquitur quasi ser. Si qs habet scientiaz loquē di nō sibi sed deo imputet. timeat ne ꝓter voluntatē dei vel autoritatē sanctarū scripturarū. vl ꝓter vtilitatē fratrē doceat: nec qđ docendū ē taceat.

Si quis mistrat Cum omnia bene et secundū voluntatem eius feceritis. nō vestris meritis sed gratię eius attribuatis: vt alij videtes vestra bona opa glorificent patrē vestrū qui in cēlis ē.

Charissimi nolite. Si patimini feruorē tribulationum quę contrationem inferunt ad vestrā ꝓbationem ⁊ gloriam: nō ideo putetis vos esse exules a mēbris christi. ⁊ nolite mirari de illatis malis: vt per illa tentet vos deus ⁊ ꝓbet: quia antiquū ⁊ frequens ē electos dei pro eterna salute in presenti aduersa pati.

¶ ſqui potest: qz ē in. d. ꝛc.

mortuis. qui ē †in dextera dei. deglutiens mortē: vt vitę eternę heredes efficeremur: †pfectus autē ſangeli primus.
in cēlum subiectis sibi angelis et
† ſ potestates secundus ī ſ virtutes tercius ordo.
†potestatibus ⁊ī virtutibus.

¶C. IIII.
ſqz deglutiuit quia heredes erim⁹

Christo igitur

† ſnō i deitate ī ſsicut ipse spōte. ⁊ nos sponte. sicut tolerauit oia ⁊ nos toleremus. vñ venit vtilitas
passo †in carne: ⁊ vos ī eadē cogitatione armamini. quia q̄ passus ē carne desijt a peccatis: vt iam ñ
† ſ confirmando se in bonis operibus.
hominum desiderijs. sed †voluntati dei quod reliquū ē i carne vi
† ſ vere iam cessat a peccatis. qz ꝓfiderata īmanitate sceleris sufficit ꝑpendisse preteritū tēpus.
uat tēporis. †Sufficit enim ꝑteri
ſscōm
tum tēpus ad voluntatē gentium
† ſita ꝓsummandā. ꝙ sicut gētes ambulauerūt de vicio in vicia nō stabiles in vno vicio.
ꝓsummandam. his †qui ambulauerunt in luxurijs. desiderijs. vinolentijs. ꝓmesationibus. potationibus. ebrietatibus. ⁊ illicitis
† ſquia carnem crucifixistis cuz vicijs ⁊ pcupiscentijs.
idolorum. cultibus. †In quo admirant non ꝓcurrentibus vobis
ſin quā prius currebatis.
in eandem luxurię confusionem.
† ſideo minus curate si benefacientes blasphemamini a reprobis: quia ⁊ si vos tacetis. nō tacebit iustus iudex. qui ⁊ illis blasphemie. ⁊ vobis patientie premia restituet.
blasphemantes: †qui reddent rationem ei qui paratus ē iudicare
† ſideo non debetis curare. quia.
vivos ⁊ mortuos. †Propter hoc
enim ⁊ mortuis euangelizatum ē

vt iudicent quidem secundum homines in carne: viuant autē secūdum deū in spiritu. Omnium autem finis appropiquabit. Estote
† ſnō deficientes a fide ī ſ ⁊ vt intelligatis modum orandi. ⁊ ꝑpetrare possitis qđ oraueritis habete charitatē inter vos. nō ꝓpter vestra exteriora: sed in vobis ipsis vos ipsi sitis causa dilectionis.
itaqꝫ †prudētes. ī ⁊ vigilate i orationibus. Ante omnia mutuam
in vobis metipsis charitatē conti
† ſcū p alias virtutes culpe diluunt. maxime p charitatē. p quā primis debita dimittūtur. vt a deo nobis nostra dimittant.
nuam habentes: †quia charitas
operit multitudinē peccatorum.
Hospitales inuicē sine murmura
ſa deo gratis
tione. vnusquisqꝫ sicut accepit gratiam †ministrantes
† ſqđlibet donū spūsancti ad seruiendū aliis. tam secularibus qꝫ spiritalibus.
sicut †in alterutrū administrātes
† ſ formate secundum desideriū vniuscuiusq. sicut in manna sapiebat secundū cibos quos volebat.
illā: sicut boni dispēsatores †multiformis gratię dei. Si qs loquit
† ſvel elemosinā vel. aliquod bonū op⁹. humiliter impendat. quia nihil habet a seipso qđ impendat. sed a solo deo.
quasi sermones dei. †Si quis ministrat tanqꝫ ex virtute quā administrat deus: vt in omibus honorificet deus. p ihesum christū cui
ſfama ſpotestas
ē gloria ⁊ imperiū in secula seculo
† ſhec bona facite. ⁊ p nulla tribulatōe cessate ī ſab amore dei ne estuetis deficiētes a fide
rum amen. †Charissimi nolite ī pe
vel n ran.
grinari in feruore q̄ ad tentationē vobis sit. quasi noui aliquid vo
ſrepresentādo
bis contingat. Sed cōmunicantes christi passionibus gaudete:

Beati eritis ꝛc. Qui patit̄ p nomine christi beatus · non eſſ̄ debetis credere q̄ ſine remuneratione patiamini: ſicut illi qui p ſuis ſceleribus patiuntur · z inuiti puniunt̄, vel nemo erubeſcat pati p nomine christi: ſed erubeſcat p̄mittere ſcelera · p quibus iuſte puniat̄. Q̄z ſi patit̄ vt chriſtianus p fide z p̄feſſione nom̄is chriſti nō erubeſcat · ſed potius glorificet deū pmanens ī hoc nomine; vt poſſint dici · bonus eſt dominus iſte qui habet tam fideles ſeruos.

Spiritus eius ſuper vos requie. Quia requieſcet ſup vos patiētes · z in p̄ſenti ex parte ad bene operandum: z ī futuro pfecte ad remunerandum. Q̄z ē honoris ut z in p̄ſenti ſitis honorabiles in bonis opibus: z in futuro ptic̄ipes honoris x̄pi. Et qđ ē glorie in p̄ſenti pura p̄ſcientia · in futuro ſine omni corruptione · tam in anima q̄z ī corpore. Et qđ ē virtutis · z in p̄ſenti z ī futuro ſup diabolū z mēbra eius · z vnde hec omnia ſubiungit z requieſcet ſup vos ſpiritusſanctus · qui ē eius chriſti. Ipſe enī pleniter accepit: z mēbris ſuis dedit · z in futuro maxime dabit.

Quoniaz tēpus ꝛc. Ideo patiendū ē p nomine chriſti · q̄z cum nullū maluz ſine pena poſſit tranſiri: z deus ſit in vltimo malos iudicaturus · aſpere ī p̄ſenti flagellat z corripit omēs quos vult recipe ad ſalutez Vnde ſalomon. Fili accedens ad ſeruitutē dei. p̄para coz tuū ad tentationem.

¶ Duo ſunt iudicia eius vnum occultum z aliud manifeſtū. Occultum pena qua nūc vnuſq̄ſq̄z homo aut exercet̄ ad purgationem: aut monetur ad cōuerſionem. aut ſi cōtemnit vocantē excęcat̄ ad p̄demnationē Alterū manifeſtum q̄ ventur⁹ ē iudicare viuos z mortuos · z nūc eſt tēpus · vt eccleſia p̄ exercitia ſęculi ad gloriā p̄paretur. Reꝓbi vero nūc ducunt in bonis dies ſuos: z in puncto ad inferna deſcendent.

Et ſi iuſtus ꝛc. De p̄uerbijs aſſumptum ē iurta veterē editionē. Innoſtra quę ſecundū hebraicā veritatē · ita eſt. Si iuſtus ī terra recipit: q̄nto magis impius z peccator. i. ſi tanta ē fragilitas mortalis vitę: vt nec iuſti quidē qui in ęlo coronandi ſunt hanc ſine tribulationibus p̄pter innumerabilē viciate nature labem tranſeunt · quāto magis hi qui ęleſtis glorie ſunt exortes certū damnationis ſuę p̄petuę exitiū ſpectant.

¶ Aug. Queritis cauſam quare iuſtus vix in dei iudicio ſaluus eſſe poſſit: z quare: niſi quia dei iuſticiā tantam eſſe certū ē: vt interdum quę videtur in hominibus noſtro iudicio eſſe iuſta: iudicio dei inueniunt̄ iniuſta. Secundum illud homo videt in facie: deus aūt in · cor.

¶ Non ē laborioſum deo liberare iuſtum · ſed vt oſtendat̄ q̄ merito fuerit damnata tota humana natura: nō vult facile de tanto malo nec ipſe deus liberare p̄pter quod z peccata p̄cliuia ſūt: z laborioſa iuſticia niſi amātibꝰ ſed charitas quę homines amātes facit: ex deo eſt.

Cōmendent animas ſuas. Et quia incipit iudicium a domo domini: z p multas tribulationes oportet ingredi in regnū dei. Itaq̄z hoc reſtat illis paſſuris: vt quādo patiunt̄ ſecundum q̄ deus vult · ī p̄pter iuſticiam: cōmendent aīas ſuas deo · nil de ſe p̄ſumentes. vt z hic lecundū q̄ vult purget z in futuro beatificet · q̄a fidelis ē bona reddendo illis quos creauit · patiunt̄ dico in benefactis · non p̄opter peccata.

Seniores ergo † ſenes ſūt obſecrādi · ī ſimili etati p̄fauete.

qui in vobis ſunt † obſecro · ī p̄ſeni † quia p̄ſens illo patiēte aſtitit · p nomie ei⁹ carcere z vincula ptuli: z que vidi de eo ſcripſi.

oz z † teſtis chriſti paſſionū: qui z † cum in ſancto monte celeſtē gloriā vultus eius cū iacobo z iohanne vidit · cuius etiā ſperat ſe ptic̄ipē foze. ſiue cū reſurrectionis z aſcenſionis eius potentiam cū alus apoſtolis qui affuerunt vidit.

eius † q̄ę in futuro reuelanda eſt

glorię p̄municatoz. Paſcite qui ē † ſūter vos · vel vos ipſi q̄ eſtis · ī · ſ illis ſubditis de omnibus neceſſarijs.

in † vobis gregē dei: † ī p̄uidētes ſ nihil p̄edi

non coacte ſed ſp̄ōtanee ſecundū cetis niſi ſcīm deū

deum · neque turpis lucri gratia † ſ humilitatē · ſ. quā ſubditos habere vultis: ip ſi p̄ius z actu monſtretis: z aīo ītento ſeruetis

ſed volūtarię: † neq̄ vt dominan † ſ p vos informetur grex ad humilitatē.

tes ī cęlis: † ſed forma facti gregis † ſ z inde hoc p̄ſequimini p̄emiū · ī · ſ qui p̄ior humiliatus eſt.

ex aimo. † Et cū apparuerit · ī p̄in

ceps aſtroz · p̄cipietis imarceſſibi

lem coronā glorię. Similiter ado ſ ſcz ex aūio

leſcentes ſubditi eſtote ſenioribꝰ ſ z ſenes z iuuenes debēt humilitatē habere: quia d · ſ · ꝛc.

Omnes enim inuicez humilitatē † ſalus oſtendite verbo z exēplo ſ in ſinu ſem p habete. · ī · ſ autoritate ſalomonis deterret a ſuperbia que diabolū deiecit.

† inſinuate · quia · ī deus ſuperbis ſ ſicut hoibus penitētibus.

reſiſtit: humilibus aūt dat gratiā

Humiliamini igitur ſub potenti ſ qui hic eſtis ī pegrinatione.

manu dei: vt vos exaltet in tempe

te ſe obtulerunt.

¶ Ca. V.

Seniores. Cuz ſupra diſtincte monuiſſet liberos z ſeruos viros · z ipſas mulieres. poſt interpoſitaz p̄munem exhortationem hic alloquitur ſenes z iuuenes.

Paſcite. Sicut dominus petro toti⁹ gregis curam habere iuſſit: ita petri⁹ ſequentibus eccleſię paſtoribus iure mandat · vt eum quiſq̄ qui ſecum ē gregem dei ſollicita gubernatione tutet̄.

Non coacte. Nō p̄dicate euāgelium p̄pter īopiam temporalium reruz · vt de euāgelio viuere poſſitis. ſz ſp̄ōtanee · l · d · ſcz tātum intuitu ſuperne mercedis.

Non tantum p̄pter inopiā vitandā nolite p̄dicare. Nullus q̄ ſtus vos impellat: q̄ cuncta opa religionis debent eſſe volūtaria ſicut in p̄ſtructione tabernaculi. quę p̄ſentē eccleſię p̄ſtructionē ſignificat. omis multitudo filiorum iſrael mēte deuota p̄mitigas domino ad faciendum opus tabernaculi · z ipſi artifices ſponte ſe obtulerunt.

Similiter ado. Poſtq̄z ſeniores quomodo p̄eſſent docuit: etiā minores paterne coꝛ p̄uitioni ad obediendū inſtruit. Nihilq̄z aliud monet: niſi vt ſenibus quos p̄ius inſtruxerat ſubditi ſint: z exempla eorum reſpiciant z imitent̄. Sed ne p̄lati hoc audiētes · putarent ſubditis ſuis z non ſibi humilitatis iura eſſe ſeruāda: p̄tinuo generaliter admonendo ſubdit. Omnes autē z ſenes docēdo: z iuuenes ſubſequēdo.

Humiliamini igitur. Quę ſit gratia quā p̄fert humilibus ſubdit: vt quo magis humiliati fuerint p̄pter ipſum tpe certaminis · eo glorioſius exaltent̄ tpe retributionis. humilitatē dicimus · vel qñ aliq̄s p̄ abluendis peccatis incipit ſalubriter atteri. Vel qñ ſp̄ōtanea mētis deuotōe p̄fectiores deo z hoibꝰ hūiliant̄. Vel qñ p̄tra p̄ſecutores p̄ patiētię virtutē inuict⁹ anim⁹ armat̄. Et ad omne genus hūilitatis ſeq̄t̄ p̄grua merces exaltatōis

Tanq̃ leo rugi. Sicut rugitus leonis ipedit aures ne aliũ sonuz ex cipiant: sic diabolus fideliũ mentes terẽdo ꝛ illicita suggerendo a via ve ritatis ne vocẽ christi audiant auertit.

Circũit. Tanq̃ hostis obsidẽs muros clausos explorat an sit pars ali qua muroꝝ minus stabilis cuius aditu ad interioꝛa penetret: offert oculis formas illicitas ꝛ faciles voluptates vt visu destruat castitatẽ. aures p ca noꝛa: vt emolliat christianũ rigoꝛem. Linguam ꝓuicio ꝓuocat. manum ĩ iuriꝭ lacessentiby ad cẽdem instigat. bono res terrenos ꝓmittit. vt celestes adimat. Et cum latẽter nõ potest fallere addit apertos terꝛoꝛes. In pace sub dolus. in pcutione violentus. ꝓtra quem animus debet tantuz esse paratus ad resistẽ dum: quantũ patus ẽ ille ad impugnandũ.

Scientes eandẽ Tanto maioꝛem habete fiduciã. quanto ꝓstat: quia nõ vos soli tentamini: sed ipsa passio q̃ vos fatigat ẽ eadem ꝛ ꝓmunis nostre fraternitati. i. fraterne ecclesie. que est p totum mundum. et quia a ꝓstitutõne mũdi semp passi sunt iusti: pudeat vos solos p̃ omnibus non posse pati.

Scripsi. Vobis nõ vt impans. sed obsecrans ꝛ ptestans autoꝛitate scripturarum hanc esse veram gratiam quã scribendo p̃dico: quia nõ ẽ in alio aliquo salus: in quo opoꝛtet vos saluos fieri. vel obsecrãs vos vt faciatis hanc gratiam. in qua statis. quibuti estis. esse veram gratiã vestram ꝛ ꝓficientem vobis. Qui gratiã spernit nõ gratiam minuit: sed hanc non suam. i. non sibi vtilem reddit.

In babilone. Romam vocat babilonem ꝓpter confusiones multiplicis idolatrie: in cuius medio sancta ecclesia adhuc rudis ꝛ parua iam fulgebat sicut plebs israelitica paruo numero et captiuata sedens sup flumina babilonis. absentiam sancte terre deflebat. nec canticũ domini in aliena terra cantabat. ꝛ bene dum auditoꝛes hoꝛtat ad patientiam aduersitatũ ꝓsentium: dicit ecclesiã que secũ est in babilone ꝓstitutam. i. in ꝓfusione tribulationũ. quia sancta dei ciuitas a pmixtione ꝛ p̃ssura diaboli. non potest esse immunis.

¶C. .I.

Simon petrus. Istam eisdem quibus ꝛ primã scribit epistolaz. electis ꝓselitis dispsionis ponti galatie capa. asie ꝛ bithinie. ꝓfirmãs eos aduersus pseudo q̃ verã doctrinã auertentes. suos inducebant errores. vt q̃ pſecutoꝛibus nõ cesserũt: hereticis nõ cedant.

Seruus et apo. Commendatur ꝓsona scribentis.

Coequalem. Coequales sibi cognouit nõ ꝓ circũcisione: Sed quia eandem quã ipse acceperant christi gratiã ꝛ fidem. ꝛ hanc p opa exercebãt

In iusticia. Hanc iusticiam nõ humana prudentia reperit. nec legis ĩstitutio docuit. sed noster saluatoꝛ in euangelio ostendit: nisi abundauerit iusticia vestra plusq̃ scribaꝝ. ꝛ phariseoꝝ non intrabitis regnũ celoꝝ.

Gratia uobis. In prima multiplicet in hac adimpleat. qz illã incipientibus hãc perfectioꝛibus scribit. Multiplicat gratia bene proficientibus ĩ hac vita per fidem. Adimplebit puenientibus in alia vita per speciem. vnde addit ĩ cognitione dei. n. vt noscatis vnum verũ deum: ꝛ quẽ misit ihesum christum.

Quomodo oia nobis Ita adimpleatur. vt p eum cognoscatis quomõ. i. quã pfecte sũt nobis donata p gratiaz ei⁹ omnia dona. non infirmitatis sicut in veteri lege que nemineꝝ duxit ad pfectũ. Sz dona virtutis sue. q̃ sunt sufficientia ad vitã. ꝛ pietatẽ. quia omnia que cũq̃ audiuit a pfe. nota fecit. Vel si legat que ad vitã ꝛ pietatem donata est. ita exponit: vt cognoscatis quomõ dominus nobis omnia virtutis sue dona iuxta moduz nostre capacitatis ꝓstiterit: que virtus donata ẽ ad vitã ꝛ pietatẽ ꝓsequendã.

Propria gloria Non angelum nõ archangelum. ad saluãdum misit: non in nobis aliquid boni per quod saluaremur inuenit: Sed infirmos ꝛ inglorios sua virtute repauit ꝛ gloria.

Maxima et preciosa nobis promissa donauit. Id est. vitam ẽternã. quã p eius cognitionem cõsequimur. vel que ꝓmisit nobis de conuersione aliorum per nos. vel aduentu spiritussancti. vel de potentia miraculoꝝ donauit.

Nobis promissa donauit. Vel ideo nobis qui natura sumus iudei. qui magisterio ipsius coꝛporaliter vsi sumus. omnia sacramenta reseranit. ꝛ ideo maxima ꝛ p̃ciosa spiritussancti ꝓmissa donauit: vt p hoc etiã vos qui ex gentibus estis. qui carnaliter christum non vidistis. diuine sue nature donaret esse pticipes. vt sicut nos promissa ab illo vel accepimus. vel accepturos confidimus: sic ꝛ vos credentes de donis eius sitis ĩdubij.

¶Argumentũ in secundã epistolam canonicam petri.

Simon petr⁹ per fidẽ huic mundo sapientes mortuos esse declarat: eisdemq̃ pietatis quanta sit magnitudo luce ipsa clari⁹ manifestat.

¶C. .I.

Simõ ꝑ bumilis ꝑ nuncius saluatoꝛis ꝛ regis nostri. **tr⁹ ꝑ seru⁹ ꝛ ꝑ aplus** ihesu christi bis qui coequalẽ no biscum ꝑ sortiti sunt fidem ꝑ in iusticia dei nri ꝛ saluatoꝛis ihesu christi. Gratia vobis ꝛ pax impleatur in cognitionez dei ꝛ christi ihesu domini nostri. Quomodo omia nobis diuine virtutis sue que ad vitam ꝛ pietatem donata sunt: p cognitionẽ eius qui vocauit nos ꝓpria ꝑ gloria ꝛ ꝑ virtute. ꝑ quam maxima ꝛ preciosa nobis promissa donauit. vt p hoc efficiamini ni ꝑ diuine consoꝛtes nature. fugiẽtes eius que i mũdo est ꝓcupiscẽtie coꝛruptionem. Vos autẽ curã

ꝓ obediens scz fidei.
ꝓ agnoscens veritatem
ꝛ firmus in fide
ꝑ gratia fit vobis ꝛ pax vt p boc
ꝛ coheredes filii dei nõ per naturam. sed per gratiã. ita tamẽ vt sitis fugitẽtes ne coꝛrumpamini a ꝓcupiscentia.

¶Becũ de petri.

Ministrate in fi. Non solum fugiatis ꝓcupiscentiam mundi. Sed etiam ministrate in fide vestra virtutẽ. quasi seruili ⁊ humili modo ostendite fratribus virtutẽ. i. constantiã vestrę bonę ꝓuersationis quę fidei ingerenda est: ne sine opibus fides ociosa sit: vt alios vestro exemplo in bona ꝓuersatione ꝓfirmetis. Vos dico omnẽ curã subinfe. In solo deo sit omnis vestra cura in occulto cordis: ne sitis molles ⁊ dissoluti.

In scientia autẽ abstinen. Cum bona facere didiceritis spe eterne vitę mox a malis abstinete: ⁊ in cogitatiõe ⁊ in opere ne in vacuum scientia cęlestium cedat: Si se ab illecebris sęculi aliquis nõ coerceat.

In pietate fra. Non alterius rei itur tu pietatis opera aduersarijs vestris impẽdatis: nisi fraterne dilectionis: vt ꝓ eis oretis vt ꝓuertantur. qui doctrina vestra vel ĩ crepationibus nolũt conuerti.

Charitatẽ. Dei quę merito amori fraternitatis adiungitur quia nec deus sine ꝓximo: nec ꝓximus sine deo ꝓfecte diligit.

Hęc enim si ꝛc. Idcirco hęc tenete. ⁊ alijs ministrate. qr hęc omnia si assint vobis in affectu cordis. ⁊ etiam supent. i. aduersũ vicioꝝ bella ꝑualuerint non vacuos virtutibus constituent ĩ hoc sęculo: vl sine fructu in futuro. vel non vacuos ĩ vobis ipsis sicut vas omni bono liquore vacuum: nec sine fructu ĩ alijs: quos exẽplo vro ꝓuertitis.

Cęcus ẽ et manu Oculus scientiã. manus opationem designat. Cęcus est ⁊ manu tentans. qui scientiam rectę opationis non habens: quidq̃d sibi rectum videt opatur ⁊ lumen veritatis ignorãs. quasi manũ ad opus qđ nõ videt extẽdens. gressus in iter qđ nõ ꝑuidet extollit. ideoq; miser in ruinã pditionis quã ꝑscire neq̃bat: incidit.

Obliuionẽ acci. Quando homo de peccato in peccatũ cadit: videt oblitus pacti qđ in baptismo cum deo inijt.

Certam vestram uo. Multi vocati. p. e. Certa ergo ẽ vocatio cunctorum qui ad fidẽ veniunt. Qui vero fidei sacramentis quę ꝓceperunt bona opera quoq; ꝓseueranter adiungunt: isti suã vocationẽ. etiã electionem certam intuentibus faciunt. Sic et qui post vocationẽ ad vitia vertunt: cum in his vitijs ex hac vita migrauerint: iam omnibus certum redditur: q reprobi fuerint.

Non peccabitis aliquãdo. Idcirco ad vitã ęternam attingetis: vbi amplius nõ peccabitis. vel criminalia vitabitis: quę qui egerit non habet hereditatẽ in regno christi. a quibus immunis iuuante domino ꝑmanet: q supradictis virtutibꝫ se mãcipauerit. Sine venialibꝫ vero null⁹ esse põt.

Sic eni abun. ꝛc. Ezechiel loquẽs de ędificio in monte ꝓstituto ait. Et in octo gradibus ascensus eius. Et hic petrus octo virtutũ gradus numerat. fidem. virtutẽ. scientiam. abstinentiã. patientiam. pietatẽ. fraternitatis amorẽ. charitatem. quibus fugiẽtes mundialis ꝓcupiscentię corruptionem. ad habitationẽ regni cęlestis ascendere debemus. de quibꝫ psalmista Ascensus ĩ corde suo disposuit ĩ valle lacrimarum in loco quem posuit: ⁊ infert ⁊ ambulabũt de virtute in virtutem ⁊ videbit deus deorũ in sion.

tus in ętternum regnũ domini no
† ſ quia adeo vtilia
stri ⁊ saluatoris ihesu xpi. † Propter qđ vos incipiam semp cõmonere † de his: Et quidem † scientes
† ſ vel sup his ſ octo gradibus · ⁊ ſ qđ in presenti de his potest sciri · ſ monebo.
† ſ ꝗuis ꝓfirmati sitis · ⁊ ſ in futuro melꝰ vi debitis · ⁊ melius ꝓfirmati eritis: nec erit opus moneri.
⁊ † ꝓfirmatos † vos in presenti veritate. Justum autẽ arbitror quã
† ſ. i. corpore ĩ quo iter huius vite agit̃ · ⁊ ꝓtra aduersarios veritatis certamẽ agitur.
diu sũ i hoc † tabernaculo. suscitare
† ſ ideo magis instо · quia cito remouebor a vobis · ⁊ multi pseudo subintrabũt · cõtra quos vos oportet armari.
re vos in ꝓmonitione: † certꝰ qp velox est depositio tabernaculi mei.

Secunduz qp ⁊ dominus noster
† ſ vt uenio romã iterũ crucifigi · ⁊ alibi extẽdes manus tuas · ⁊ alius te cinget ꝛc.
ihesus christus † significauit mihi

Dabo autẽ operam ⁊ frequenter
ſ volo
habere vos post obitũ meum: vt
ſ habeatis
horum omniũ memoriã faciatis.
†. ſ ideo adeo sum sollicitus: quia magna res ẽ quã doceo.
† Non enim indoctas fabulas secuti · notam fecimus vobis domi
† ſ qua omnia opatur ⁊ cõtinet · ⁊ ſ qua omia futura ab eterno preuidit.
ni nri ihesu christi † virtutẽ ⁊ † ꝑsci
† ſ potius docemus vos ea magna que vidimꝰ ⁊ audiuimus de illo transfigurato in monte · ⁊ ſ sumus.
entiam: † sed speculatores † facti
† ſ quia hoc magnũ fuit ſ quasi accepit a deo secundũ q homo.
illius magnitudinis. † Accipiens
ſ ꝗuãdo facies ⁊ vestimenta eius fulserunt · ⁊ ſ ꝑ voceꝫ dilapsam gloria deitatis eꝰ claruit
ẽm a deo patre † honorẽ ⁊ † gloriã

Incipiam. Vt sit vobis introitus patens ad sancta sanctorum. iterum ⁊ iterum monebo vos. ⁊ semper in inceptione: qa nunq̃ erit finis monitionis. Quod ergo nõ est mihi pigrũ sępius iterare. vobis non sit onerosum sępius audire.

Et quidẽ scien. Quare vult monere illos qui sciunt ⁊ ꝓfirmati sunt: ideo scilicz vt scientiã quã habẽt operibus exerceant: ⁊ veritatẽ cuius pręsentia ꝓfirmati sunt. firmamente custodiant: ne quando ꝑ magistros erroris excidant a simplicitate ⁊ castitate fidei.

Justum a ar. ꝛc. Idcirco monebo: quia iustũ arbitror (ꝑ hoc q dominus benigne vocauit me ⁊ ꝓfirmauit. ⁊ alios cõfirmare monuit. dicens: cõfirma fratres tuos) suscitare vos quasi dormientes ad hęc ꝑdicta semp existens in commonendo sollicitus.

Depositio tabernaculi. Pulcre nõ mortẽ. sed depositionẽ vocat. quia sicẽ famulis dei carnis retinacla exuere: sicut viatoribꝰ ꝓfecto itinere domũ ꝓpriã. ꝑ habitatiõe tabernaculi adire: ⁊ sicut positis in expeditione. ꝓstrato boste ad patriã redire.

Dabo aũt operã. Quia cito transitur⁹: ideo interim dũ viuo dabo operã vt vos frequenter. scilicet quotiẽs instabũt pseudo. ⁊ volent vos abstrahere: habeatis hęc in memoria post obitũ meum. quãdo me ꝑsentẽ nõ habebitis doctorẽ. nõ quolibet modo habere sed ita vt horum memoriaz faciatis. opere adimplendo. ⁊ alios docendo.

Post obitum. Obitus dicit sanctorũ. qñ exeunt obuiã sponso.

Non eni indo. fa. Hic ⁊ paganos tãgit. ⁊ hęreticos. Pagani q̃dq̃d cos delectabat deos appellare non timuerũt. Hęretici acceptis dei veri misterijs de cętero non diuinis scripturis attendere. sed potius ad sensũ erroneum has male interpretãdo transferre studuerunt.

Sed specu. fa. il. ma. Transfiguratio domni ⁊ claritas eius. signũ erat resurrectionis suę ⁊ nostrę. Per heliã qui cũ eo apparuit. intelligit̃ resurrectio eorũ qui fuerunt ante legem. Per moisen eoꝝ qui sub lege. Per petrum ⁊ iacobũ ⁊ iohannẽ eorum qui sub gratia. vel ꝑ moisen mortuum mortuorum. per vinos viuorum.

Et habemus fir. Quod dixi vobis non ẽ fabulosum·sed certũ·z nõ tantum bis signis declaratũ·sed etiã ad ꝓfirmationem nostrę ꝓdicationis habemus ꝓpheticum sermonem dauid. Dominus dixit ad me·f·m·e·t·e· h·g·t·firmiorem inter alios ꝓphetas· qz clarius alijs de christo ꝓphetauit

¶Firmiorẽ pro.sermo. Si quis testimonio nostro minus credit: qz in secreto gloriã redẽptoris ꝓspeximus. certo sermoni ꝓphetico nullus audebit ꝓtradicere.

Cui attendentes benefa. Vt lucez possitis habere scientię· hoc intelligentes quia nullus sanctorũ ꝓphetarũ ꝓpria sua interpretatione populis dogmata vitę ꝓdicauerut: sz quę a deo didicerãt in secreto· hęc plebi dei obfuãda tradebãt. Diuini gẽtiz de corde suo fingebãt Sicut ergo ꝓphetę nõ sua·sed dei verba scribebant. ita lector non sua interpꝛtatione vti debet·ne a fide exorbitet·Sed laboret at tẽdere quomõ verba sua voluerit intelligi: ille qui scripsit.

In caliginoso loco. In huius sęculi nocte plena tentationibus z vitijs z erroribus· vbi difficile inuenitur quisq̃ qui non offendat·ꝓtra quę necessaria ẽ hęc lucerna Sed nunquid semper erit necessaria? Non vtiq̃. Sed donec dies·il·in futuro appareat claritas dei. z lucifer·i·clarus intellect9 noster. vel ipse christ9 oriatur in cordib9 nostris. Dilectio erit q̃lem nunc optamus·z qa nõ est·suspiramus z qualis erit·singuli ī singulis videbimus: quomõ nũc facies nostras alterutrũ videmus. Interim ad nocturnam lucernã ptinet: q̃ filij dei sumus z nondũ apparuit qd erimus ad ꝓparationẽ impioꝝ dies sumus: ad ꝓparationem futurę vitę lucerna indigemus.

Hęc primum intelligentes. Attendite prophetico sermoni·nam a deo est· qđ ꝓtest probari per hoc q̃ probetia non est talibus verbis z tali modo locutionis scripta·quali vtunt' homĩes in locutione sua·z quali seculares scripturę sunt ꝓpositę: z interꝓtate: z vere nõ est locutio ꝓphetarum secundũ suam vel audientiũ voluntatẽ·sed secundũ voluntatẽ spiritussancti·qui loquebat' in illis.

Non enim uolũtate humana. Sicut in potestate ꝓphetarum nõ erat semp habere spiritũ·semp futura ꝓdicere·ita nõ erat potestatis corũ vt quecũq̃ vellent·docerẽt·sed ea sola docebant: quę a spiritu didicerant hęc ideo dicunt: nequis ad libitum suũ scripturas exponat. C. .II.

Fuerunt ꝛc. Ideo ita vos cõmoneo·z tot autoritatibus vtor· ne decipiamini ꝑ pseudo: qui fingunt christum nondum venisse. Vel si venisse fatent': aliquos errores interserũt: qui grauiter punient' ꝑ mendacijs suis cum suis sequacibus. Sicut ī populo israel fuerũt pseudo ꝓphetę· qui falsa nunciabant z iudicium ꝓpetuę damnationis sustinuerũt: sic z isti.

ſclarificandũ.
voce delapsa ad eum huiuscemo-
† ſa patre glorioso magnificante z glorificante filium ī ſsubstãtialis.
di†a magnifica gloria: Hic ẽ ī fili-
us meus dilectus·in quo mihi cõ
ſqz null9 ei succedet.
placui·ipsum audite. Et hanc vo-
† ſpetrus iacobus·iohannes ī ſ ad ꝓbandam eius diuinã naturã.
cem †nos audiuim9 ī de cęlo alla-
† ſthabor vel similẽ ei audiuimus in alio mõte·i·olimeti quãdo orabat.
tam·cum essemus cũ ipso in †mon-
te sancto. Et habemus firmiorem
propheticũ sermonez·cui attẽden-
ſopando ſvt ardẽti
tes benefacitis q̃si lucernę lucenti i caliginoso loco·donec dies illucescat: z lucifer oriatur in cordib9 vestris. Hęc primũ intelligentes
† ſ·i·ꝓpria ꝓphetantis volũtate sed ipsi tussancto in eo loquente.
q̃ omis prophetia scripturę †propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata ẽ aliquãdo prophetia: Sed spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

C. .II.

Fuerũt uero z pseudo prophetę in
† ſiam sunt sed timore ꝓmulgatur. sed post obitum meũ manifestabuntur.
populo. Sicut z in vobis †erunt

Sectas. Sectę latine hereses grece cũ quis stulta obstinatione errorẽ quẽ semel ꝓcepit: semp sectari nullaten9 cessat·qđ ꝓpriũ heretico z est.

Perditionẽ. Merito ꝓditionẽ sibi inducũt·qui redemptorẽ suũ negant·vel nõ qualem veritas ostendit: Sed qualẽ sibi ipsi fingunt z prędicant·z ꝓptereа alieni a redẽptore nil certi9 quã foueã expectant.

Uia uerita.blas. Per hereticos·nõ solum ī eis quos suę heresi sedu-
ctos associãt. Sz ī eis
q̃z q̃s p̃ purissima facta sua z sacrificia vel mysteria exercãda q̃
faciũt ī odium christiani nomĩs ꝓcitant: existimantibus impitis omnes christianos huiusmodi flagitijs mãcipatos.

Si eni deus an. Si apostatas angelos traditos pœnis infemi ad maiores cruciatus reseruat in die iudicij· si etiã mundũ ꝓpter scelera deleuit· si sodomitas deleuit· z noe z loth saluauit: ꝓstat quia nouit dñs pios de tẽtatione eripere. Iniquos vero ī diem iudicij cruciandos reseruare.

¶Quãuis hunc infernũ aerem quasi carcerẽ accepint·qui q̃tum ad cęlum infern9 dicit·restat adhuc pœna vltimi iudicij· q̃a paratus est ignis diabolo z angelis ei9·nõ enim ꝓmittit illos deus cõsumi· sed seruat vt grauius puniant': cũ suis membris· sicut christus glorificand9 est cum suis.

Rudentibus. Rudentes sunt funes quibus nautę vela suspendũt: vt flante aura portus trãquillitatem deserant·seqz semp ambiguis fluctibus credant. Quib9 rudentibus ꝓuenięter īmundorum spirituũ conamina ꝓparant' q̃ mox vt flante supbia ī nulli se aduersus creatorem erexerũt: ipsis elatõis suę conatib9 ī abissũ ꝓfunda sunt rapti.

Originali mun. Idẽ mũdus ẽ post diluuiũ qui z añ. Sed tñ ille q̃si alius fuit. qz ille mundus aq̃ ꝓpt z tota facies terre z totus ille aer altitudine aquarum mutatus est.

Octauum. Sex sunt ętates sęculi·septima ẽ illa vita vbi anię sanctorum felici sabbato·i·ęterna requie ꝓfruuntur. Octaua ꝓmunis resurrectio. Occulte ergo insinuat ꝑ tpalis diluuij discrimẽ·futuri iudicij die: quãdo dãnatis rębis omnibus·iusti gloriã vitę ꝓpetis accipient.

Et ciuitates. Hę ciuitates dupliciter in ignẽ sunt redactę· qz z primo eas ꝑ incendiũ cũ adiacentibus terris in cinerem redegit· z cũ loca incẽdij postmodũ mortui maris vnde ꝓtexerat·seruare adhuc voluit regionẽ circa positã speciẽ pulcę pœnę. Nascunt' eiñ poma pulcerrima· quę et edendi cupiditatẽ spectantib9 generent: Si carpas fatiscunt z resoluunt' in cinerem fumumq̃ excitant·quasi adhuc ardeant.

In cinerem. Ignis qui sodomitas semel puniuit·significat q̃ impij sine fine sunt passuri. Q terra fumigabũda· vt fructus pulcerrimi cinerẽ

ſin corda vrã
magistri mendaces: qui introdu-
† ſ doctrinas que secant z sepant a deo·vnde peribunt· ſchristũ
cent †sectas ꝓditionis·z eum qui
† ſsanguine ī ſvel nos ī ſesse † ſnegata veritate iducũt salutatẽ·ꝑ qua cito piclitabunt
†emit †eos †deum negant: †super-
ducentes sibi celerem ꝓditionem
† ſa quibus graue est caueri·quia multi ꝛc.
ſ nullã spem vite future habẽtes ꝓcupiscẽtias predicãt quibus carnales facile ꝓsentiunt.
†Et multi sequent' eorũ luxuri-
† ſcastitas·z cetera bona opera.
as: ꝑ quos †via veritatis blaspbe-
† ſnõ causa religionis sed auaricie·vt aliquid lucrẽtur·fingũt nouas doctrinas·nec vos emũt deo·sed de vobis sibi aliquid cõmodi acquirũt.
mabit. Et i†auaricia fictis verbis
† ſmagistris z sequacibus.
de vobis negociabunt': †quibus
† ſpene eterne iam olim apud deũ eis ꝓuise nõ cessant·pretentialiter exercitãt·nec fine carebũt
†iudicium iam olim non cessat· et
† ſdiabolus mõ decipiens·postea tormẽtatus? ī ſꝓbat a maiori.
†ꝓditio eorũ non dormitat. †Si
ſqui dignioris nature
enim deus angelis peccantibus
† ſalia translatio z carceribus caligmis infemi retrudens·tradidit in iudicio puntẽdos seruari
non pepcit: †Sed rudentibus in-
ferni detractos in tartarum tradi
† ſ·i·tradidit·vt reseruarentur in iudicium·i· damnationem.
dit cruciãdos·†in iudiciũ reserua
† ſ·i·hominibus scõm originẽ primi peccati vi uentibus.
ri: †Et originali mũdo nõ pepercit
† ſquia iustitie opa faciens qualiter coram deo viuendum esset ostendit·
Sed octauum noe †iustitię prœco
† ſinducens mũdo diluuiũ·i·submersionẽ impiorum.
nem custodiuit: †diluuiũ mundo
ſsed
impioꝝ inducens z ciuitates so-
domorũ z gomorreoꝝ in cinerẽ

intus habent ⁊ fetorẽ innuit: quia dilectio carnalis ⁊ si stultis arridet nil tamẽ ī iuisibilibus nisi incendiũ sibi reseruant, vel vt fum⁹ tormentorum eius in ſcula ſculorum aſcendat.

Loth oppreſſum. Cruciabant iustũ iniqua ꝓmorũ facta ⁊ dicta. quę cernẽs corrigere non valebat. ipſe aũt in bonis actib⁹ ſe seruabat. Nec visis vel auditis flagitijs se fuscabat. vel visu vel auditu iustus: q⁹ nihil ī illo videbãt. nihil de eo audiebant. nisi qđ ꝓtinebat ad iusticiã.

Iniquos. Pseudo ⁊ eor sequaces. et ideo nolite eos sequi.

In diem iudicii. Et ante diem iudicij soluti corpore pœnas luunt. ⁊ ī iudicio grauiora expectant: quãdo corpore ⁊ aĩa cruciabuntur.

Dominationem q̄ cõtem. Supbos dicit ⁊ arrogãtes qui ⁊ ipsi grauiora generalibus luituri sunt supplicia.

Sectas nõ me. Hereticos dicit qui blaſphemãtes fidem vel vitã ortodoxorũ sectas sui nominis. i. hereses inducunt: quibus etiã grauior ĩstat tribulatio.

Vbi. Id ẽ. in quibus malis. quia contemnũt dominationẽ q⁹ audaces ⁊ cętera q̄ sequunt. hęc nanq⁹ faciendo angeli demonia fieri ac pœnas suę supbię soluere meruerunt. ⁊ qđ natura eor non patit vt faciant. vt pollui carnalibus ꝓcupiſcentijs: ad illđ homines alliciũt. ⁊ ꝓ illis etiã damnabunt.

Vbi angeli. Ibi cruciabantur iniqui. vbi angeli mali. qui prius ꝓtra deum supbierant: ⁊ inde puniti sunt. iam nõ portant. sed potius abijciũt iudicium supbiendi cõtra deum. qđ ẽ execrabile aduersus ſeipſos q̄ ꝓ illo grauiter puniunt, ⁊ territi magnitudine pœnarũ: iã ab illo iudicio p̄ſũptiõis deſistũt. ſed isti iniq̄ ñ dum deſistunt, vel torquebunt. ibi. i. apud deum. vbi angeli boni nõ sustinent: sed vindicant siquid execrabile ꝓtra illos dicit. Sicut subuerterunt sodomitas. sic ⁊ apoſtoli aliqñ vindicabant. vt cũ petrus occidit ananiã.

Velut irrationa. Sicut irrationabilibus aĩantibus naturale ẽ cauſa pabuli ſępius in captionẽ ⁊ pnitiem ignoranter incadere: ita hęretici cõparati iumẽtis insipientibus ꝓpter appetitũ suę corruptõis explendũ incorruptã catholicę ecclię doctrinã blaſphemãtes ⁊ vitã. sibi pditõis laqos nectũt. de q⁹ cũ dixiſſ⁹ blaſphemãtes ī corruptõe sua: recte addidit. ⁊ pibũt

Mercedẽ iniuſ. Id est. pœnã. p malis opibus. ⁊ maxime illi qui cum corruptioni carnis seruiãt: ⁊ vesanis tenent errorib⁹. ꝓuersationẽ iustor corruptioni carnis seruiãt: ⁊ vesanis tenent errorib⁹. ꝓuersationẽ iustor redigens. euersione damnauit:

† ſpatẽter ſignificans omnino ꝑituros qui ſimiles ustis forent.

exemplum cor qui impie acturi ſi

sunt ponens. Et iustum loth op

pressum a nefandorum iniuria ac

luxuriosa conuersatione eripuit.

† ſqđ erat difficile inter tales iusticiã seruare.

aſpectu em ⁊ auditu † iustus erat

habitans apud eos qui de die in

diem aniam iustam iniquis operi

† ſ⁊ si hoc ⁊ illud ⁊ omnia iſta. ergo. ‡ ſicut noe ⁊ loth.

bus cruciabãt. † Nouit deus ‡ pi

† ſsicut diabolũ. originalẽ mundũ. sodomitas.

os de tẽtatione eripere: † iniquos

vero in diem iudicij reseruare cru

ſ reseruabit

ciandos. Magis autem eos qui

† ſfornicatores dicit. qui ꝑ reatu fedę corrupti onis maiora in iudicio patiẽtur tormẽta q̄ gentes iniqui ‡ ſ. i. qui more brutorum animalium luxuriantur.

† post carnẽ in ꝓcupiſcẽtia † imun

† ſdominũ theſur iustũ iudicẽ taliũ recognoſcere nolunt.

dicię ambulãt. † dominationemq⁹

† ſad maiora crimina ‡ ſin ꝓpetratis.

ꝓtemnunt. † audaces ‡ sibi placen

† ſsine tumore vltionis sepant homines a deo. ⁊ instruũt ad blaſphemandũ.

tes: † sectas non metuunt introdu

† ſomnes hi reseruantur ad maiora. vbi tanta vis ẽ penarũ. q⁹ ⁊ angeli mali qui sunt maiores fortitudine ⁊ robustiores ad ꝓferendũ q̄ homines portãt quasi onus intolerabile.

cere blaſphemantes. † Vbi angeli

fortitudine ⁊ virtute cum sint ma

iores. non portant aduersum se

† ſquantũ ad patiẽtes. i. maiores penas ‡ ſmagiſtri errorũ.

† execrabile iudiciũ. ‡ Hi vero ve

ſ tendunt

lut irrationabilia pecora naturali

ſ sic isti

ter in captionẽ ⁊ in pnitiem in his

ſ quare blaſphemẽt

quę ignorabant blaſphemantes

ſ in corrupto ſenſu ſ a ꝓfectio sanctor

in corruptõne sua pibunt ꝓcipien

blaſphemãt. ⁊ eis qui sane sapiunt. detrahere nõ cessant.

Voluptatem. Voluptas bona vel mala. voluptas bona recte dies vocatur qua sancti in domino delectant. voluptas mala nox. cũ reprobi ad pficienda opera tenebrarũ puerse delectant. Iniusti ergo delitias coinquinationis ⁊ maculę existimãt voluptatẽ diei. quia cum vacẽt delicijs in purissimis ⁊ execrandissimis. has optimas ⁊ quasi lucifuas indicant.

† ſvt qui in sordibus ẽ sordescat adhuc.

tes † mercedem iniusticię. volupta

tem existimantes diei delicias co

† ſ⁊ secundũ malã existimationẽ.

inquinationis ⁊ maculę. † delicijs

† ſvt ibi vos decipiãt

affluentes. † in cõuiuijs suis luxu

† ſetiã in gestu corpis ꝓtentur nequitiã animi vel oculor. i. anima que debet pudere. vel oculor magiſter eor cupit adulteria. vel cum proxibus vel cum diabolo.

riantes vobiſcum. † oculos habẽ

† ſvel incessabilibus delictis.

tes plenos adulterij † ⁊ incessabi

† ſa quib⁹ nõ facile cessatur quia sunt quasi naturalia. vt saturitas. ebrietas. somnolẽtia.

lis † delicti. pellicięs animas in

† ſquia quidquid agunt causa auaricie faciũt ſ vel execatũ.

stabiles. cor exercitatũ † auaricia

† ſiam possessi a maledictione eterna. ‡ ſex ratione enim cognoſcebãt quid credere. quomodo viuere deberent.

habẽtes † maledictiõis filij. ‡ dere

ſ a statu mentis

linquẽtes rectam viã errauerunt

† ſad idẽ tẽdentes ad qđ ille tetendit qui venit maledicere populo israel ꝓtra volũtatẽ dei sed ꝓtinget illis sicut balaam cõtigit. quẽ corripuit asina de sua vesania.

† secuti viam balaam ex bosor. qui

mercedem iniquitatis amauit. cor

reptionẽ vero habuit suę vesanię

ſ quia asina

subiugale mutũ animal in homis

voce loquens, phibuit ꝓphetę i

† ſnõ lauãtes. sed potius coinquinãtes.

sipientiam. Hi sunt † fontes sine

† ſobscurãtes instinctu diaboli.

aq̄. † ⁊ nebulę turbinib⁹ exagitatę

† ſpseudo vel hereticis. ‡ ſobscuritas peccatorũ suaũ. vt sordescãt ampli⁹. vel ifernales pene

† quibus ‡ caligo tenebrarum reser

uat. Supbia enim vanitatis loquẽ

tes pellicent in desideriis carnis

luxurię eos q̄ paululum effugiũt

† ſerrant ⁊ alios errare faciũt ‡ ſ vel ꝓuersati ‡ ſin sua secta pmittunt esse libertatẽ comedendi ⁊ bibẽdi. ⁊ dormiẽdi ⁊ regnãdi ineternũ.

† Qui ī errore ‡ ꝓuersant. libertatem illis promittentes. cum ipsi

Pellicientes. Pellices dicunt meretrices. a pollutione vł a pellis formositate: qua incautos illiciũt. Pelliciunt ergo animas instabiles vanorum dogmatũ errore is sectis. q̄si ꝓstupratium luxib⁹ subdẽdo.

Secuti viam balaam. Aliquando hęretici tam execrãda dogmata ꝓferunt: vt etiã pagani stulti qui diuina cognitione carent illorũ detestent ī saniam illor distorta ⁊ deo ꝓtraria itinera sapiẽdo sanius redarguant. ⁊ qđ peius est multi catholicor intãtum amãt mercedem iniquitatis: vt etiam docti clerici ab indoctis laicis merito lacerent. Qui cõparant ꝓphetę qui verbis asinę ꝓtra naturã loquẽtis corripit. Nec tamen a ꝓpoſito prauę itineris retardãt qui veniũt de bosor. Bosor carneus siue in tribulatione dicit. quia nulla alia causa magis adulterãt verbum veritatis. q̄ ꝑ ꝓcupiſcentia carnis. vnde ⁊ in tribulatione sũt positi. nõ q⁹ pro domino patiant. sed animos ī firmor suis doctrinis ⁊ puerſis exemplis oprimunt ne respicere possint. Balaam vanus populus. vel prę cipitans eos. qđ illis ꝓuenit. Qui enim agnitam veritatẽ ſponte deſerunt. vanus populus sunt. ⁊ in prę cipitiũ suos mittunt auditores. quibus nõ salutaria quę corrigant sed erronea quę delectent prędicãt. de quibus subdit. hi sunt fontes sine aqua, ꝓmittunt imbrẽ doctrinarũ quẽ non habent. velut nubes ꝓphetice ad quas pueniat veritas dei. ⁊ turbinibus demonũ ⁊ vitior agitant. loquunt grãdia ⁊ tot⁹ eor sermo superbia est.

Hi sunt. Non sunt imitandi pseudo: quia licet videant vtiles nihil tñ in eis ẽ nisi vanitas ⁊ immundicia.

Superbia. Supbe dicẽtes se esse iustos q̄uis sit vanũ. carnaliter desiderantes. ⁊ luxuriose viuẽtes. pellicẽt qui parũ effugiũt q̄ cum similes eis sunt. tñ aliq̄tenus declinãt eor societatẽ. ⁊ a peccatis aliq̄tenus abstinent.

In desideriis car. ꝛc. Immundus ẽ omnis q̄ exaltat cor suũ vt qui paululũ refugerint a peccatis ad suũ reuertant errorẽ. ⁊ studeant in luxuria

Si in cognitione domini no. et sal. ihe. x. Refugiẽtes coinquinationes aiẽ z corpis quas mundus ĩmittit · rursus implicati his sicut añ baptismum supantur ab illis coĩquinationibus: apparet q facta sunt posteriora deteriora prioribꝫ · quia magis offendũt dcum qz ante baptismuz z maiores pnas patient: quia mẽdaces sunt pmissionis factę ĩ baptismo. **Contigit enim illis ꝛc.** Jn puerbijs cum expositione positũ est. Sicut canis qui reuertit ad vomitũ suum: ita stultus qui iterat stulticiã suaz

Et post apostol⁹ addit de suo. Et sus lota in .u. l. Canis cum vomit, pfecto cibuz q pectus deprimebat, p ɋcit. Sed cum ad vomitum reuertit · vnde leuiatus fuerat rursus occupat. Sic qui nequitiã quę mentis intima p̃mebat, pfitẽdo pɋcit: post pfessionez dum repetit resumit. Sus dum in luto lauat sordidioz reddit. Sic qui peccatũ plãgit nec tamen deserit: pgne grauioꝛi se subiẽcit · qui z ipsam qz flendo impetrare potuit veniam ptemplit: z q̃ si in lutosa aq̃ semetipsum voluit · ꝺa duz fletibus suis vitę mũdiciã subtrahit: ante dei oculos sordidas ipsas etiam lacrimas facit.

¶ C. .III.

Danc ecce uob. Jam aliam epistolã scripsi · ad repellẽdos pseudo. Et vt meam magnã sollicitudinez vobis ostendã · ecce p eadem causa hanc etiam secundã scribo · e·

Ut memores. Vt p illas epistolas sitis memores eoꝛum verboꝛũ quę ego ipse p̃sens prędixi vobis. verboꝛ dico acceptorum a sanctis ꝓphetis quę autoꝛitate sanctoꝛum ꝓphetaꝛum ɋfirmant: z sitis memoꝛes p̃ceptoꝛum sanctoꝛuz apostoloꝛum · ne p̃cepta quę sancti apostoli dederunt vobis: dimittatis pro p̃dicatione illoꝛ pseudo: z quę p̃cepta sunt etiã domini z saluatoꝛis · quia ipse domin⁹ qui venit saluare nos · hęc p̃cepta instituit: z seruare p̃cepit.

¶ †i · serui coꝛrupti vel serui diaboli coꝛrũpentis.
¶ z vere sunt serui · quia.
†serui sunt coꝛruptionis. ¶ A quo enim quis supatus est: huiꝰ z serꝛ z vere sũt serui acquisiti · quia cũ prius liberi essent modo coguntur seruire grauius q̃ antea.
uus est. †Si enim refugientes coinquinationes mũdi in cognitione domini nostri z saluatoꝛis ihesu chꝛisti · his rursus implicati superant: facta sunt eis posteriora
† vere deteriora ſ minus malum.
deteriora prioꝛib⁹. †Melius enim erat illis non cognoscere viam iu
† quia prꝛeter mala que sicut prius agũt: prꝛeuaricatoꝛes pmissionis sunt.
sticię · q̃ †post agnitionẽ retroꝛsuz ɋuerti ab eo qd illis traditum est
ſ pbat autoꝛitate sub
sanctó mandato. Contigit enim
specie canis qd̃ sunt nequã serui ſ illis ɋuenit illud verũ ɋuerbiũ · vel illa pars libꝛi que continet illud ɋuerbium.
illud eis veri prꝛouerbij · canis reuersus ad suum vomitũ: z sus lota in uolutabꝛo luti.

¶ C. .III.

Danc ecce uobis charissimi secundam scribo epistolam. ¶ Duas epistolis ſ vobis quibus scribo epistolas.
dam scribo epistolaz · †in quibus
† vt vos cõmonẽdo · z vos alios ꝓmoneatis
vr̃az excito †in cõmonitionẽ sincere

qui diem domini instare autumabãt. ¶ Petrus repꝛhendit illos qui aduẽtum z ꝓmissa domini tardare asseuerant. Vnde ꝓstat omnibus qui dilugent aduentũ eius mentẽ in hac opinione temperantius cohibendam · vt neq; vicinũ citusq; aduenturã diem domini · neq; rursum tardius hunc aduẽtare suspicemur. Sed hoc solum ꝓcuremus: vt siue ocius siue sero aduenienꝫ · patos nos possit inuenire dum venerit.

Latet enim. Jdeo dicũt omnia eodẽ modo pseuerare: quia vel vere nesciunt · vel fingunt se nescire · vt vos decipiãt duo dei iudicia · alterũ p aquã qd̃ p̃terijt · alterũ p ignẽ qd̃ restat. hoc dicit latet eos · q cęli · i · iste humidus aer z turbulẽtus de quo dicit: Milus in cęlo cognouit tẽpus suũ · erant prius · i · iter priores creaturas mũdi, vel prius · i · ante diluuiũ. Et q terra erat pri⁹ ɋsistens de aq̃ · i · p remotionez aquę · q̃ opante verbo dei cõgregata ẽ in vnum · z ita apparuit arida · et ɋsistens p aquã · qua diuina dispositõe venis aquarũ ẽ tota plena · sicut coꝛpus aiãlium sanguine · ne ariditate deficeret · si irrigatio aquę deficeret: p quę duo · i · in quibꝰ duabus ptibus aere z terra · qui tunc erat mũdus alterius modi q̃z iste pꝛijt · inũdatus aqua diluuij. Nam supioꝛes ptes nõ attigit diluuiũ. Cęli. a · q̃ n. sunt. z terra. eodem verbo dei repositi · in eã fozmã quã mõ habent: sunt reseruati igni ĩ melius ꝓmutãda in diem iuꝺ. z pditionis impioꝛ hoĩm.

rã mentẽ: Ut memoꝛes sitis coꝛ
quę prędixi verboꝛũ a sanctis ꝓ
phetis z apostoloꝛũ vestroꝛum p̃
ceptoꝛ dominj z saluatoꝛis. hoc
† tẽpoꝛe antichꝛisti · cuiꝰ iam sunt isti, prꝛecones.
primũ scientes · q veniẽt ĩ nouis
simis dieb⁹ in deceptiõe illusoꝛes
iuxta ꝓpꝛias ɋcupiscẽtias ambulã
tes · dicentes: vbi ẽ ꝓmissio aut
† ex parte stultoꝛ nõ ẽ ꝓmissio aut aduẽtus · qz exquo antiqui patres moꝛtui sũt · nihil videm⁹ mutatũ in mundo neq; aliquid immutabiẽ nisi sicut modo est.
aduentus eius? †Ex quo enim pa
tres doꝛmierunt: sic omnia pseue
† hic apostolus ex sua parte
rant ab initio creaturę. †Latet eñ
† nullũ iudiciũ esse futurũ · ſ alia translatio · celi erãt olim de aqua z p aquã ɋstituti. † alterius modi.
eos hoc †volentes ſ q cęli †erant
ꝓius z terra de aqua · z p aquam
† duo · i · in quibus ptibus aere z terra.
cõsistẽs dei verbo: p †quę ille tũc
ſ pollutus peccatis hominuz per aquam purgatus est.
mundus aqua inundatus periꝛt.
ſ post diluuiũ z coinquinanẽ peccatis reseruati
Cęli autẽ qui nunc sunt z terra eo
sunt vt purgẽtur p ignem cũ suis malis habitatoꝛibus in die iudicii.
dez verbo repositi · sunt igni reser
uati in diem iudicij: z pditionis i
pioꝛuz hominũ. Unum vero hoc
nõ lateat vos charissimi · quia vn⁹

huius aeris. Occupauit enim aqua totam istam capacitatẽ vbi aues volitant. Sunt z cęli supioꝛes · sed vtrũ z ipsi pituri sunt igni · an hi soli qui etiã in diluuio pierũt: disceptatio ẽ aliqñ sciupulosior inter doctos.

Unũ uero hoc. Probato q iudiciũ vere erit · ondit q̃z efficax fuerit. ¶ Si dicit vobis a pseudo · qd̃ vultis potestis facere: qz tñ tẽpus restat vsq; ad diẽ iudicij · q ex longinquitate tpis index scire multa nõ poterit · nõ credatis eis · quia q̃dq̃d potest fieri mille annis ita videt · sicut illud qd̃ fit vna die. Si dicũt mille annis pgnitẽdo nõ assequimini veniã delictoꝛum nõ credatis · qz vnus dies vere pgnitẽtię tñ valet quantũ mille anni · sicut latroni. Si dicunt nõ opoꝛtet tã diu laboꝛare · vna die potestis respirare nõ credatis, quia mille anni laboꝛis nõ plus sufficiũt ad vitã q̃z vn⁹ dies.

Et q̃quidem futurũ ẽ iudicium · ergo nolite seduci p pseudo · qui dicũt vobis q z si sit futurũ iudiciũ · nõ tñ vobis timendũ · qz cũ sint tot cogitationes z tot actus hominũ: si sigillatim debeãt discuti · non sufficient milia annoꝛ. cũ in vno solo die dicat futurũ iudiciũ: z sic multa poterunt latere iudicẽ. Sed nõ lateat vos istud · q tantũ valet apud deum vnus dies ad

agendum aliquid quantũ mille anni hoĩbus ad solã rem faciendam.
Sicut mille an. In agnitione diuine virtutis z ꝓterita z ꝓsentia z futura ꝑqualiter ꝓsentia constant: z quę longa nobis vel breuia videnť tempoꝝ curricula ꝑqualis sunt spaciꝫ apud conditorẽ tẽpoꝝ·qui omnia ꝑqualiter z magna z parua conspicit. Jdeo hoc ꝓmenorat apostolus: vt conuincat eos qui dicebant·vbi eſt ꝓmissio aũt aduentus eius: ostendens deum nequaquã oblitum suę ꝓmissionis aut aduẽtus·Sed cum ita vnũ quẽqꝫ diem ſeculi nostri ꝑterna sua memoria contempleť vt annorum mille circũitus z ita mille annos vt vnius diei spacium sine laboꝛe circunspiciat. Manifeste intelligendum ẽ·q ipsoꝝ quoqꝫ dieruꝫ z annorum omnium finẽ certissime nouerit: z absqꝫ vlla dubitatione hoc quoqꝫ prenouerit: quãdo aduentus ipsius claritas reuelãda·qñ ꝓmissa sanctis sint reddenda prẽmia vnde z recte subiungitur. Non tardat ꝛc.

Non tardat do. Et quia omnia videt potestis credere·q dominus non tardat ꝓmissis implẽdis· quia nondum eſt tempus ꝛplendi·sed tempoꝛe q̃ ꝓuidit implẽda implebit. Sed ideo differt: vt electoꝝ sũmaꝫ quã ꝓuidit pri⁹ adimpleat·vñ in apocalipsi·Et dictũ ẽ illis vt requieſcerẽt adhuc modicũ tẽpus donec ꝓpleant conſerui eoꝝ.

Cęli magno. Alle. Cęli.i.sancti siquid ĩ eis purgandum eſt ꝑ ignem purgabunť.

Elementa. Quatuoꝛ,quib⁹ mund⁹ ꝓsistit·ille maxim⁹ ignis absumet. Nec cũcta ĩtiñ absumet: vt ñ sint Sed duo in totũ ꝓsumet: duo vero in melioꝛẽ restituet faciem.
vñ in sequentib⁹·nouos cęlos z nouã terrã·z ꝓmissa ipsius expectam⁹ ꝛc.
¶Vel elemẽta sancti qui fuerũt alijs materia bene opandi·ꝑ tẽpoꝛale supplicium soluenť in melius.

Nouos cęlos. Non ait alios·sed veteres z antiquos in melius commutandos. vade dauid· Jpſi ꝑibunt t·a·p·z omnia sicut vestimẽtũ·u·et sicut op·mu·eos·z muta. Quę mutabunť. ꝓstat ꝓ certo·quia ꝓsumpti per ignem·moꝛ abeunte igne gratioꝛẽ resumẽt ſpecieꝫ·de igne z aqua nihil tale habemus·quin poti⁹ habemus in apocalipsi·z mare iam nõ eſt· habem⁹ z in ꝓphetis·lux lucerne nõ lucebit tibi amplius.

Et promiſſa ꝛc. Alleg. Nolite credere illis qui dicũt nihil esse impletum de omnibus quę de natiuitate christi promiſſa sunt· dicentes vbi sunt noui cęli·z noua terra quę ꝓmiſſa sunt: nouos cęlos credimus illos in quibus iuſticia inhabitat·z nouã terrã: illos qui ferunt fructũ nouitatis: z hos dicimus ꝓmiſſa dei·vel nos in quibus iuſticia habitat·z veritatẽ ſcimus cęlos·i·ſanctos expectamus nouos futuros·z terrã nouam: qz ꝓmiſit.

In quibus. Jd ẽ. quo tẽpoꝛe futuri ſeculi iuſticia habitat· quia tunc cuiqꝫ fideliũ ꝓ mõ certaminis coꝛona redder iuſticię· qđ in hac vita fieri ñ potest. **Ei.** Jd ẽ. A domino·ille ſolus ꝓfecte mundus ẽ·qui diuino iudicio mundus ẽ·humana ſepe fallunť iudicia.

Sata gite immacu. et inuio. Hę sunt vigilię de quibus dicitur. Beati ſerui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Vigilat qui ſe a ſoꝛdibus immunẽ custodit·qui quantum in ſe eſt cũ omnibus hominibus pacẽ habet qui omnes illecebras carnis ſpiritus regimini subdit: in ſeipſo pace felicissima vtens.

¶Frater noſter pau. Paulum illis ſcripſiſſe dicit. Jn q̃ ostendit·qa ꝓ paulus quibusdaꝫ ſpecialiter ecclesijs ſcripſit: omibus ecclesijs quę sunt ꝓ oꝛbẽ generaliter ſcripſit. Petr⁹ ſapientiam pauli laudat. Paul⁹ de ſe dicit·ego sum minimus apoſtolorum· qui nõ sum d.u.a.q.per.ſ.e. Paulus ꝓ ꝓpoꝛi ſe in fidelitate humiliat·et aliorum apoſtoloruꝫ ĩnocentiã prefert. Ecce primus apoſtoloruꝫ oblitus ſui primatus z datarum sibi clauiũ datam paulo miratť ſapientiã: quia mos ẽ electoꝝ vt magis aliorũ ꝙ ſuas mirentť virtutes: z ꝓ bas ſe ad ꝓfectum excitent.

Difficilia. Jn epiſtolis pauli q̃ deprauantť ab hęreticis dicit·maxime illa quib⁹ de gratia dei loquiť· quę iuſtificat impios· id ẽ·ex impijs facit iuſtos. Dicit cũ vbi abundauit peccatũ ſuperabundauit gratia· neqꝫ deſperaret de ꝓmiſſis peccatis·hęretici ita interꝓtantur q̃ ſuadeat plura facere peccata: vt potioꝛa ꝓ hęc recipiant bona Contra quos petrus ſubiungit·vos igitur fra·q̃ſcientes· quia insipientes multifarios introducent errores. Quidã iudicium futurum negantes·quidam diuina eloquia falſantes·quidã male interꝓtantes·quidã luxurię frena laxantes·z alia multa.

Deprauant. ¶Nullus veteris vel noui teſtamẽti liber·in quo hęretici aliquid non puerterint·vel demendo·vel addendo·vel mutando. vnicũ remedium indoctis humili ſtabilitate verbis doctorum auditum prebere. quã ſtabilitatẽ quia hęretici ñ habẽt vento ſupbię quaſi palea leuis de ecclesia tollunť. vnde ad ſuam ipſoꝝ ꝓditionem.

dies apud dñm ſicut mille anni z mille anni ſicut vn⁹ dies. Nõ tardat dñs ꝓmiſſis: Sed patienter ſ vel ꝓmiſſionẽ
† vt vos i virtutib⁹ creſcatis ſ z vt alii qui cõuertẽdi ſunt ꝓuertantur.
agit †ꝓpter vos: ſ nolens aliquos perire·ſed omnes ad ꝓnitentiaꝫ ſ vel reſipiſcere. ſ nõ tardat ſed potius
reuerti. Aduenier autem dies dom̃i ſ puſus rapiẽs ad iudiciũ ſ qui in diluuio tranſierũt·qz tm̃ aſcẽder iudiciũ ignis·quantum aſcendit aqua diluuii.
mini †ſicut fur·ſ i quo cęli magno † inuoluẽtis ignis ſ in alia formã.
†impetu ſ tranſiẽt: elementa vero caloꝛe ſoluentur. Terra autem et omnia quę in ipſa sunt exu† quãdoquidẽ in tanto iudicio mali in peius boni in melius ſũt mutãdi.
rentur. †Cum igitur hęc omnia diſſoluenda sint· quales opoꝛtet vos esse in ſanctis conuerſationi ſ in nobis
bus z pietatibus· expectantes et ſ ad alios ſ ꝙ ſpem
† bene agendo ſ vt tales ſitis· ꝓpter quos saluãdos dominus veniat ad iudiciũ ſ iudicii
†ꝓperantes i aduentũ ſ diei domini ꝙ quem cęli ardentes soluentur· z elementa ignis ardoꝛe tabescent: ſ ꝓioꝛa deficiẽt·sed.
Nouos vero cęlos z nouã ſ vel ſcõm
terrã et ꝓmiſſa ipſius expectam⁹ i ſ qz dies dñi veniet
qb⁹ iuſticia habitat. Propter qđ

charissimi hęc expectãtes·ſatagite † a venialibus in coꝛpe ſ a criminalib⁹ i mẽte. ſ ab eo vel ad honoꝛẽ eius venietis z pulſantis
†immaculati z ſ inuiolati ſ et inue ſ pacificati remiſſis ꝓccatis
niri i pace: z domini noſtri ihesu ſ ne putetis ꝙ tardet ꝓmiſſionẽ dom̃i
christi longanimitatẽ saluteꝫ arſed intelligite ꝙ ideo lõganiuiter expectat dñs vt plures saluentur.
bitramini·sicut z charissimus frater noſter paulus·ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis ſ ipſe paul⁹
Sicut z i oĩbus epiſtolis loquẽs † epiſtolis ſ que ego ꝓdixi vobis·vt hec faciatis que docui ſ epiſtolis pauli.
†in eis ſ de his ſ in quibus sunt q̃ † ſine lumine iuſticie
dam difficilia itellectu· q̃ ſ indocti ſ mente·qz inter doctos donec eruditiañ non permanent.
z inſtabiles depꝛauant· ſicut z ceteras ſcripturas ad ſuaꝫ ipſoꝝ ſ alias ꝓditionẽ
damnationẽ. Vos igitur fratres ſ hec
ꝓscientes custodite: ne inſipientium erroꝛe traducti excidatis a ꝓ ſ fidei ſ ſed potius
ꝓpria firmitate. Creſcite vero i gratia z cognitione domini noſtri et ihesu christi ſaluatoꝛis. Jpſi glo† inter quotidianas aduerſitates ſ z maxime cũ diu deſideratus uidebitur.
ria z †nunc z ſ in diem ęternitatis.
Amen.

¶Ex libro de viris illustribus p̄
fatio Sancti Hieronimi in epi
stolas canonicas Johannis.

¶Johānes apostol⁹ quem ihesus dilexit plurimum · filius zebedei · frater Jacobi apostoli · quem herodes post passionem domini decollauerat: nouissimus omniū scripsit euangelium · rogatus ab asię episcopis aduersus cherinthum aliosq; hęreticos Et maxime tunc Ebionitarum dogma ꝓsurgens · qui asserunt christum ante mariam non fuisse. Unde etiam compulsus est diuinam eius natiuitatem edicere. Sed & aliam causam huius scripturę ferunt. Qđ cum legisset Matthei marci & lucę volumina · probauerit quidez textum historię · & vera eos dixisse firmauerit: sed vnius tantū anni in quo passus est post carcerem iohannis historiā texuisse. Prętermisso itaq; anno cui⁹ acta a tribus exposita fuerant: superioris temporis anteq; iohannes clauderet in carcerem gesta narrauit. sicut manifestum esse potest his qui quattuor euangeliorū volumina legerint: q̄ res diaphoniam quę videbat iohannis esse cum cęteris tulit. Scripsit autem vnam epistolam · cuius exordium hoc ē: Quod fuit ab initio · quod audiuimus · & vidimus oculis nostris · qđ perspexim⁹ & manus nostre tractauerunt de verbo vitę · q̄ ab vniuersis ecclesiasticis & eruditissimis viris ꝓbat. Reliquę autē duę quarum principium est Senior electe domine & natis ei⁹ & sequens Senior Caio charissimo · quē ego in veritate diligo &c. Johannis presbiteri asseruntur · cuius & hodie alterum sepulcrum apud ephesum ostendit. & nōnulli putant duas memorias eiusdem iohannis euangelistę esse. Sup qua re cum p ordinem ad papiam auditorē eius vētum fuerit disseremus. Quartodecimo igit anno secundam post neronem psecutionem mouēte domiciano · in Pathmos insulam relegatus scripsit apocalipsim. Quam interpretant Justinus martir & hyreneus. Interfacto autem domiciano · & actis eius ob nimiam crudelitatem a senatu rescissis · sub nerua principe rediit ephesū · ibiq; vsq; ad Traianum principē perseuerans · totas asię fundauit & rexit ecclesias. Lō fectusq; senio · sexagesimooctauo anno post passionē domini mortuus · & iuxta eandem vrbē sepultus est.

¶Argumentū in primam epistolam canonicā sancti Johannis.

¶Actionē uerbi q̄ deus ipse sit charitas manifestat · & insurrones fratrū nec deum scire · nec pios fieri posse cousq; disserat: vt esse ꝓbet homicidas · eo q̄ odium sit interfectionis occasio.

¶C .I.

¶In principio erat ver · & ver · &c.

¶Quod fuit ¶ · i · ab initiali · i · a patre. ¶ & verbū caro factū ē. ¶ab initio · ¶ qđ audiuim⁹ · ¶ qđ vidimus & vidimus gloriā eius. ¶ oculis nostris ¶ vitam scilicet eius & mōres. & etiā spiritualib⁹ oculis diuinā virtutē eius in monte cognouim⁹ ¶ verū corpus nō fantasma. ¶quod perspeximus · ¶ & manus nostre ¶ vitificante in anima & in corpore. ¶ contrectauerunt ¶ de verbo vitę contrectauerunt ¶ de verbo vitę ¶ panis angelorū assumptione carnis hominib⁹ innotuit · miraculis claruit · surrexit · & alios secū surgere fecit · p hec vita manifestata ē. ¶ & vita manifestata est · & vidimus & testamur & annunciamus ¶ esse cū fidelibus ¶ i eterna diuitate vobis vitā ętern̄ā · quę erat apud ¶ ex tpe i humanitate ¶ repetit. patrem · & apparuit nobis. Quod ¶ in carne ¶ verba ex ore eius ¶ quasi debetis credere illis. qui viderūt & audierūt. ¶vidimus · ¶ & audiuimus ¶ annun ¶ qui nō vidistis ¶ nō p aliquo tpali questu sed vt bene viuēdo · bene credendo · patienter omnia ferendo. ciam⁹ ¶ vobis : ¶ vt & vos societatē ¶ & p nostrā societatē habeatis nobiscuz: & societas nostra sit cū patre & filio eius ihesu ¶ non transitorie nunciamus sed memorie commendamus. christo. ¶Et hęc scribimus vobis ¶ in hoc seculo in vnitate ecclesie & in futuro in angelorum societate ¶ vt multos ad eandē societatem ducamus ¶ vel nostrū. ¶vt gaudeatis: ¶ & gaudiū ¶ vestrū

In principio epistole ad ꝓmendationem sermonis diuinitatez & humanitatez christi designat; in quo charitatē dei ad homies & suā ad illos quibus scribit: insinuat.

¶Scripserat iohannes euangeliū aduersus dogmata hęretico⁹ · qui de verbi eternitate male sentiebāt & male p̄dicabāt. scribit etiā epistolam aduersus cozundē hęreticoꝝ stulticiā; in qua de fidei & charitatis perfectione agit · vt intelligamus quid credere quid diligere debeamus. Multi cīm prauis dogmatibus inducti · de sinceritate fidei & charitatis nō bene intelligebant · dicebant em opera esse charitatis crebro quiuari · luxuriari · plentire vicijs alienis; ꝓtradicentes ꝓmunicare passionib⁹ christi · & ceteris que implentur p charitatem dei & ꝓximi.

¶C .I.

¶Quod fuit a.i. In vero esse deitatis qđ audiuimus p legē & ꝓphetas · qđ vidim⁹ sensibiliter hominem venientē · qđ perspexim⁹ · diuinitatē aduertentes in homīe · & manus ꝓtrectauerūt · de verbo vitę. nō fortuitu ꝓsentiētes ei qui in carne visus: sed cum multa ꝓtrectatione perscrutātes scripturas p hibentes testimoniuz de ipso verbo. Qđ vidit aliquis nūciare potest alijs. qđ perfecte conspexerit: aliquando nō potest explicare verbis.

Ab initio. Fuit ab initio dei filij: sed eundē in carne viderunt & audierūt discipuli.

Et manus. Magna familiaritate ei ꝓiuncti veraz carnē habere palpādo ꝓbauimus: & ante & post resurrectionē. quibus dicit palpate & videte.

Et uidimus. Manifestatā · qđ nō infideles · & testes sumus · vidimus & incredulis annunciantes martires effecti sumus.

Annunciamus vobis. Sic p eos audiuimus nos · sed nō vidim⁹: minus ergo felices q̄ illi.

Ut et uos societatē. Quicūq; vult socius dei fieri · prius debet societati ecclesię adunari. Hec minus habēt qui p apostolos q̄ qui p se ipsuz crediderūt. Unde dicit beati · qui nō viderūt & crediderunt · & iterū. Non p̄ bis rogo tantū: sed & p bis qui credituri sunt p verbum eorum in me.

Et hęc ē annūciatio. Quare verbū caro factū ē: quid noui attulit mundo: cur venit pati? Non frustra fuit · vide quid voluit docere · quia deus lux ē · hac sententia diuine puritatis excellentiam monstrat · quā imitari iubemur. hinc manichei ꝓfutant · qui dei naturā a principe tenebrarum dicunt bello victam ꝛ viciatam.

Annunciamus uobis q. deus l. ē. Applicuimus nos ad lucem · ꝛ lux nobis irradiauit. Tenebrę eramus · modo ꝓ lucē lux sumus ꝛ alios illuminamus: dū peccata dimitti ꝛ tenebras expelli nunciamus.

Deus lux ē. Qui ergo vult habere societatē cū luce pellat tenebras peccatorū · qa tenebrę cū luce societatem habere non ꝓnt. vndē sequit. Si dixerimus. hoc est. cur verbum caro factū est: vt hoc ānūciaret mūdo.

Si dixerimus. Hactenus ꝓmendatio epistolę · Hic ostēdit qualiter charitas sit habenda.

Et i tene. am · m · Perlistentes in peccatis ꝛ alios obscurātes nō ꝓputant in mēbris cuius. vnde Quę ꝓuentio christi ad belial? quę societas luci ad tenebras.

Si ambulamus in luce. Ita sum⁹ mundi: sed tamen nō debemus putare nos q̄diu viuimus omīo posse a peccatis mundari.

Sicut et ipse i luce ē. Deus in luce esse dicit: quia sūma bonitas · vbi ꝓficere valeat nō inuenit. homo in luce ambulat: quia virtutū opibus ad meliora ꝓficit.

¶ Aug. Deus lux est quā non capit locus. vox quā nō capit tēpus. Odor quē non spargit flatus. Cibus quē non minuit edacitas. amplexus quez non diuellit satietas.

Si dixerimus. ꝛc. Illi etiā non habēt charitatē · qui de meritis supbientes se dicūt esse mūdos.

Habemus. Nō ait non habuimus ne forte de ꝓteritis dictum videret.

Si confiteamur. Quia sine peccato in hac vita esse non possumus prima salutis spes ē ipsa ꝓfessio · plus ex humilitate q̄ ex necessitate · deinde dilectio: qua diligimus eū cui humiliamur, ꝛ charitas opit multitudinem peccatorum.

¶ Supbia extinguit charitatē · charitas extīguit peccata: ergo roboret humilitas charitatē · humilitas ducat ad ꝓfessionem ·

Remittat pecca. emun. ab iniqui. Vel peccata maiora · iniquitatem minora.

Mendacē facie. Solus deus ex se verax · homo ex deo verax: ex se mendax. Impossibile ē quemlibet sanctū aliquādo non cadere in minimis peccatis. Nec iusti esse desistunt: quia ocius opitulante deo resurgunt.

Et uerbum. Aug. in. xv. de trinitate. Voces quas ꝓferimus signa sunt rerū quas cogitamus. Proinde verbū qđ foris sonat · signū ē verbi qđ intus lucet · cui magis verbi ꝓpetit nomē. Illud qđ ꝓfertur ore carnis vox verbi est · verbumq; ꝛ ipsum dicit: ꝓpter illud a quo vt foris appareat assumptū est. Ita enim verbū nostrū vox qđammodo corpis fit assumendo eam formā in qua ipsum manifestet sensibus hominū · sicut verbū dei caro factum ē assumēdo eam in qua ipsum manifestet sensibꝫ hominū. Et sicut verbū nostrū fit vox · nec mutatur in vocē · ita verbum dei caro factum est nec mutat⁹ i carnē.

¶ C. .II.

Ut nō peccetis. Ne malā securitatem assumatis audientes vos a deo mūdari: ſz vtilē timorē habeatis.

Si quis pecca. Si ex humana fragilitate nō potestis oia vicia cauere: date operaz · vt saltē maiora ꝛ aptiora caueatis · vt ñ apprehēdat uos tētatio nisi būana. Qđ siquis etiā post admonitionē meā ceciderit: nō desperet.

Aduocatum. Nō ē aduocatus nisi euz vocantibꝫ · displiceāt peccata tibi. clama · et ipse audit ꝛ liberat.

Habemus. Job̄ nes vir iustus cōtemperans se infirmis · nō dixit habetis · sed habemus. Ponit se in numero peccatorꝝ: vt habeat aduocatū.

Justum. ¶ Justus aduocat⁹ iniustas causas nō suscipit: qui tamen iustos nos defendet in iudicio: si nos accusamus iniustos.

Et in hoc sci. q. c. Scire vel cognoscere nō semp ꝓpter noticiam dicitur · sed ꝓpter experimentum et vnionem alterius rei. Cognoscimus deum quando vnimur ei · q̄ sic nosc̄it: mandata eius seruat. In hoc scimus · id est · noticiam habemus: quoniā cognouimus vniti ꝛ adherentes ei.

Si mandata eius. Debemus fragilitatē nostram attendere · debemus in peccatis aduocatum quęrere · qđ vt impetrem⁹ de custodiēdis mādatis laborem⁹: p quę ad cognitionē ipsius venit.

¶ **Qui dicit se nosse ꝛc.** Non est magnum vnū deum nosse: cū ꝛ demones credant ꝛ contremiscant.

Non mandatum nouum sed uetus. Eadem charitas mandatum vetus est: quia ab initio ꝓmendata. eadem nouum mādatum q̄ tenebris eiectis desideriū nouę lucis infundit.

† quibus debeo ꝓuidere ꝛ vos mihi obedire.

Filioli mei hec † vt memoria teneatis · ꝓ dicēdo nō peccauim⁹.

†scribo vobis vt ñ peccetis. Sz ꝛ siquis peccauerit · aduocatū habemus apud patrē hiesum chri· †ppicians nos deo paedicatione ꝛ intercessione stum iustum. Et ipse est †ppiciatio † qui modo in carne viuimus: sed ꝓ omni ecclesia noli dicere ecce hic christus: ecce illic christ⁹? vbiq; ē christus · vbiq; ꝓpiciatur.

ꝓ peccatis nostris. †Non pro nostris autē tantum: sed etiā pro totius mūdi. Et in hoc scimus quoniam cognouimus eum: si māda ſ hoc ē nosse deū qđ amare ſ charitatē † qui mādata seruat · ille scit. nam qui nō seruat nescit.

ta eius obseruem⁹. †Qui dicit se † hoc ē ꝓceptū meum vt diligatis inuicez sicut dilexi vos.

nosse eum · ꝛ †mandata eius nō cu· † vel in hoc ꝓ christi qui dicit ego sum via veritas ꝛ vita.

stodit · mēdax est: ꝛ in †eo ꝓ veritas non est. Qui autē seruat verbum eius: vere in hoc charitas dei perfecta est. Et in hoc scimus quoniā ſ quasi dicat ille nosc̄at eum. † ꝛ si mandata eius seruem⁹ † vnimur vera vita nō morimur ꝓ vere obseruanda sunt mandata: quia post baptismum dicimus nos in ipso manere: ꝛ qui dicit se.

in ipso †sumus. †Qui dicit se in il· † in via iustitie ꝛ charitatis ꝛ patiētie ſ qui ꝓ inimicis orauit ꝓ qui dicit · qui vult venire post me abneget · s · ꝛ t · c · s · ꝛ · s · m ·

lo manere · debet sicut †ille ꝓ ambu· † de virtute in virtutē ſ ꝓ modo suo ꝓ ꝛ attēdenda sunt hec mādata · qz non · m ·

lauit: ꝛ ipse †ābulare. †Charissimi non mandatū nouū scribo vobis sed mandatū †vetus qđ habuistis ſ ꝛ inauditū † vsitatū ab abel ꝛ sanctis patribus · nō quia ad ueterez hominē ꝓtineat.

Quod verū est. Secundum q̄ p̄missi p̄ obseruationē mandatorum dei ad ipsius cognitionē ꝛ dilectionē p̄ueniri. **et in ipso** christo implet̄um: q̄a obedinit patri vsq̄ ad mortē· ꝛ ideo ē glorificat⁹. **Et in uobis.** quoꝝ quidā iam p̄ hoc cū deo gloriant̄. Et vere ē nouum: quia tenebre iā t· Tenebre ad veterē hominē p̄tinent· lux vero ad nouū hominē.

Tenebrę. Id ē· corpus passibile ꝛ miserię carnis ī christo trāsierunt ꝛ verū lumē imortalitatis iam lucet ī eo· quo illuminat etiā alios qui fuerūt vet⁹ homo ꝛ tenebre nunc autē lux in dño

Qui dicit se in l. Determinat q̄d mandatum accipiat· i· charitatē· ꝛ qualiter charitas ipsa bñda sit scz dilectio dei ꝛ p̄rimi.

Qui diligit fra. Est in lumine scientię ꝛ op̄ationis. sed qui odit est in tenebris ignorantię· ꝛ per ipsam ignorantiā ambulat de vicio in viciū· ꝛ nescit· i· non p̄uidet quo eat: ad q̄s p̄nā recipiendus sit· vel nescit q̄ eat. i. ignorat viam q̄ p̄uertatur ad melius. ꝛ hoc nō ideo quin via apta sit: sed quia tenebre occę·o·e· Quia a lumine christi recedēs peccatis ꝛ carnali voluptate ita p̄peditur: vt etiam si bonum videat: non tm̄ exequat̄.

Qui diligit fratrez tolerat omnia p̄pter vnitatē charitatis. etiam si fratri adhibet correctionē· nō irascit̄ nō ignominiosa īfert Pax enī multa diligentibus. l· t. id ē. charitatem. ꝛ non est illis scandalum.

Scribo uobis filioli. P̄ponit causaz quę posset eos abstrahere ab amore mundi· quia baptizatis in nomīe christi· et īuocantib⁹ nomē xp̄i dimittuntur peccata. Ergo xp̄o magis adherendum ē q̄s mūdo

Filioli. Hoc etiā modo potest haberi charitas si diligit⁹ deum· ꝛ mundū ꝛ oīa q̄ sunt eius ne cogitetis· ꝛ hęc scribo vobis vt rē vtilē·

Quibus scribo · quibusdā vt filijs· quibusdā vt patrib⁹· alijs vt iuenib⁹.

Filioli patres adolescentes. Ideo filij: quia remittunt̄ peccata· ideo patres quia cognouistis antiqua· ideo iuuenes quia fortes· quia vicistis.

Adolescētes. Adolescentię tempus p̄pter incētiua carnis lubricū: sed p̄pter robur etatis habile certamini· ꝛ hi tentamēta voluptatuz verbi dei amore vicerunt· ꝛ p̄secutiones p̄tempserunt.

Infantes. Humiles spiritu. qui quo magis humiliant̄ sub potēti manu dei: eo sublimius nosc̄ūt arcana diuinitatis. vnde. Reuelasti ea paruulis

Scribo uobis iuue. Cōsiderate etiā atq̄ etiā q̄ iuuenes estis· pugnate vt vincatis· vincite: vt coronemini. hūles estote: ne īpugna cadatis

Et uicistis. Trahebant̄ tūc tp̄is ex p̄suetudine ad lupanar: sed isti viriliter resistendo vincebant.

Nolite diligere mundū. Vtimini mūdo ad necessitatē· sed nō diligite ad supfluitatē· ꝛ carnis curam ne feceritis in desideriis.

Nolite dilī·m· Vnū coꝛ duos sibi aduersarios amores nō capit. Radicati in charitate sup̄ hanc radicē nihil ędificetis; nisi q̄d p̄uenit charitati. quia nō potestis duobus dominis seruire. Sicut dilectio dei fons omniū virtutum: ita dilectio mundi omnium viciorum. vnde sequit̄. **Quoniam** omne quod est in mundo.

Quoniaz omne quod ē in mūdo habēt nisi ħ tria· quib⁹ omīa viciorū genera p̄trahēdunt̄. Omēs dilectores mūdi nihil carnis est desiderium omniū quę ad voluptatem ꝛ delicias coꝛporis p̄tinent. Vt cibus potus· p̄cubitus· ꝛ huiusmodi. Concupiscētia oculoꝝ ē oīs curiositas quę fit ī discendis artibus magicis in p̄tēplandis spectaculis· in supuacuis adquirēdis rebus tēporalibus· in dinoscēdis carpēdisq̄ vicijs primoꝝ. Supbia vite· cum quis se iactat ī honoribus· magnas familias expetit. P̄er hęc tria victus ē adā quia cibū vetitū p̄cupiuit. voluit esse sciēs bonum ꝛ malū. voluit esse sicut deus· hęc tria vicit christus q̄a nō ē captus amore panis coꝛpalis· nō delectādit de pinna q̄d eēt tēptare deū· noluit extolli sup̄ regna mundi·

Concupiscentia Quę p̄cupiscentia et supbia nō est ex patre P̄ugna vicioꝝ non ex deo ē patre ꝛ p̄dotore: sed ex mundi amore quē deo p̄ferimus. Fecit deus homīes rectos· ipsi se miscuerūt infinitis quęstionib⁹. Deus intentatoꝛ malo ꝝ est· sz vnusquisq̄ tentatur a p̄pria cō cupiscentia.

Qui aūt facit uoluntatē. Hoc etiā modo potest haberi charitas; si nullo instinctu hęretico ꝝ devicti estis a fide· ꝛ cęteris q̄ sunt dei· ꝛ vt cā teneatis p̄maneant in vobis q̄ audistis ab initio. P̄roponit causas filioli· quia nouissima hoza.

Filioli mei no. Et p̄pter hęc debetis p̄sistere: quia multi antichristi qui vos volunt seducere· sicut audistis· q̄ antichristus u· cum quāto enim impetu ꝛ erroꝛe audistis venturum antichristum: cum tanta violētia ꝛ isti veniunt.

¶ In undecima hoza sumus· venit saluatoꝛ in carne· ꝛ secutura ē pestis antichristi· quę p̄conia salutis impugnet· quę vineā quā christus excolit exstirpet. ꝛ huius nequissimi capitis iā multa membza p̄missa sunt: a quibus cauendum ē· quia iam umminet finis sęculi· vel nouissima hoza· i· similis nouissimę. Similis ē hęc p̄secutio illi futurę.

Nūc antichristi multi. Antichristi omnes hęretici· omnes q̄ fidem q̄s p̄fitent̄ verbis destruūt actibus. omnes christo p̄trarij· qui venturo suo capiti testimonium reddunt· q̄ mysterium iniquitatis iam opatur.

Antichristi. Quia baptizati ꝛ chrismate vncti p̄ quę melius possunt decipe: sunt christo ꝛ ecclesię eius p̄trarij.

ħūiles spiritu
lignum. Scribo vobis infantes

quoniā cognouistis patrē. Scri
p̄mendat ꝛ repetit memētote vos esse patres si obliuiscimini eū q̄ ab initio ē p̄dit⁹ paternitatē
bo vobis patres· quoniā cogno

uistis eum qui ab initio est. Scri
qui in virtute animi ꝛ amore verbi dei incēti ua carnis vicistis. ꝛ diabolo viriliter restitistis
non ex vobis· sed q̄ ver·d·
bo vobis iuuenes· quoniam foꝛ
filius dei· p̄dicatio filii dei.
tes estis· ꝛ verbū dei ī vobis ma
ꝛ turpe esset vinci ab illo quē vicistis
vobis omnibus hoc scribo.
net: ꝛ vicistis malignū. Nolite
abundantiā mūdi vel p̄ulcritudinē eius vt aurum ꝛ argentū· ꝛ omnē fluxū diuitiarum.
diligere mundū: neq̄ ea quę in
q̄z sicut p̄ odiū p̄ximi· ita
mundo sunt. Si quis diligit mū
p̄ amorē mundi extinguitur amoꝛ dei.
dum: non ē charitas patris in eo

quoniam omne q̄d est in mundo·
cū p̄ tactū vel gustum caro delectat̄ quando visu delectatur vt in pulcris vestibus ꝛ auro et talibus.
concupiscentia carnis est· ꝛ concupi
oīs ambitio seculi
scentia oculoꝝ· ꝛ superbia vitę·
nō est ex deo creante ꝛ paterne nobis p̄uidēte sed ex eo q̄ nos applicamus ad mundū.
quę nō est ex patre: sed ex mūdo
patri debemus adherere nō mūdo· quia.
in nouā formā q̄z in illa die p̄būt omnes cogitationes eoꝝ.
est· ꝛ mundus transibit· ꝛ cōcu
nō qui tantū dicit domine dñe.
piscentia eius. Qui autē facit vo
q̄z eterna quę sunt
luntatem dei· manet in ęternū. Fi
p̄pe ē finis vniuersi
lioli mei nouissima hoza ē· ꝛ sicut
deo et ecclesie ei⁹ p̄trarius
audistis· quia antichristus venit:

nunc antichristi multi facti sunt.

Ex nobis prodierunt ꝛc. Sed licet sint multi antichristi · non tñ vos terreat si ad iudaismū vel paganismū redierunt · ne putetis ecclesiā ex hoc pati aliquod damnū · quia si ex nobis exierūt · tamē non erāt ex nobis veraciter · nō potuissent egredi · nisi essent christo ꝓtrarij , qui nō est christo ꝓtrarius · in corpore christi manet.

Sic sunt ficti in ecclesia quomō humores mali in corpe · quando euomūtur releuat' corpus · sic quādo exeūt mali releuat' ecclesia.

Sed ut manife. Multi qui non sunt ex nobis · accipiūt nobiscū sacramēta christi · sed tentatio ꝓbat: quia non sunt ex nobis · quia quādo illis tentatio venerit : quasi occasione venti volant foras : quia grana nō erant . Omnes tunc volabūt cū area dominica cꝑpit ventilari in die iudicij.

Jdeo ꝓmittēte deo quidā ante vltimam dissensionē exeunt de ecclesia · ostendētes se non fuisse de corpore christi; vt ꝑ hoc manifeste claresçat · quoniā nō sunt omnes ex nobis · qui nobiscū intra positi sacramēta christi recipiūt · ꝛ ideo nō debet vos grauare eorum sepatio.

Sed uos unc. Cum de hereticis loqueret' · repente ad suos cōuersus dicit eos habere vnctionē a sācto; vt ecōtrario ostēdat · ꝙ hereticī ꝛ omnes ātichristi sint gratię spiritualis munere priuati; nec ꝓtinēt ad eum qui sanctus vocat' a ꝓphetis.

Nouistis omia. Nostis veritatē fidei ꝛ vitę docti ꝑ unctōꝫ spiritus . nec opus habetis doceri nisi vt ꝑ listatis in eo quod cꝙpistis.

Et quoniam omne men. Dixerat omne mendaciū non ē ex veritate . Sed ꝙ multa sūt genera mēdaciorum inter se disparia · nunc singulare ponit mendacium negatōis christi : in cuius ꝓparatione cętera aut parua · aut nulla videant' . hoc ꝓprium est iudęorū : vt dicāt ihesus non ē christus · sed ꝛ omnium qui christi mādatis obtempare ꝓtemnunt.

Nic ē antichri. Ecce admoniti sumus quomodo cognoscamus antichristum · s · quicunq; negat christum.

Qui negat fi. Frustra confitetur deū patrem qui negat filium qui ex deo ꝓcedit.

Omnis qui negat filium . Nequis dicat christū non colo · sed deū patrem colo · addit omnis.

Quod audistis ab initio ꝛc. Si quis dixerit ecce hic christ⁹ · ecce illic ne credideritis · qđ ab apostolis audistis tenete.

Et uos in filio et patre. Jta eritis membra patris ꝛ filij · vt a memoria ꝛ ꝓtectione patris ꝛ fuꝫ ñ excidatis · ꝛ hoc debetis appetere vt sitis ī patre ꝛ filio : quia inde mercedē ꝓsequimini.

Jn filio. Filium primo ponit · quia nemo venit ad patrē nisi ꝑ filium .

Nęc ē repro. Memoria ꝓmissę mercedis ꝓseuerantē te faciat in ope.

Docent uos. Nemo docenti tribuat · qđ ex ore docētis intelligit . nisi intus qui doceat sit lingua doctoris exterius in vacuū laborat · nec tamen doctor taceat: qđ potest agat.

Sꝫ sicut unctio eius. Jd ē . spiritus sanctus · cuius sacramentū est in vnctione visibili, vt vnctio charitas quę diffunditur in cordibus nostris ꝑ spiritum sanctum qui d . ē . n . Quę ad obseruanda dei mandata cor qđ īplet : īflamat .

Et uerū est et nō Alia translatio ꝛ verax est · s · vnctio · ꝛ nō ē mendax.

Manete i eo. Et nunc filioli m. Crebra iteratione inculcat: vt mētibus artius infigat.

Manete in eo . Et si quid boni habetis illi totum ꝛ nō vobis īputate . mala vobis ꝛ diabolo īputate

Filioli ma. in eo Qui inter ꝓsecutōes in domino manet nō ꝓfusus · spem habet ī eius aduētu : sed qui hic erubescit confundetur in eius aduētu · cui⁹ p̄cepta neglexit .

Omis qui facit iu. Justicia ꝓfecta vix est in angelis vel in sanctis viris qui ꝑ manēt in contēplatione dei . Jn nobis iusticia incipit ex fide . Jnitium iusticię confessio peccatoꝝ . Per ficietur iusticia quando non erit lucta cum carne : sed triumphus de hoste.

Ex ipso natus ē. Jam nati sumus ex iusto · iusticiā iusti patris sequi oportet.

Qualem chari. Quantis ꝛ qualib⁹ donis ostenderit de⁹ erga nos paternā charitatem · dedit enī vt hoc sęculo nomine et actu nominaremur filij dei · ꝛ in futuro simus . possidendo hereditariam beatitudinē.

Dedit nobis pater. Vt eum amare nouerimus ꝛ possimus · non tamen vt dominum serui : sed etiam vt patrem filij . vnde dicit' . Quotquot autem receperūt eum : dedit eis · p · f · d · f.

Filii dei sumus. Quasi diceret esse ꝛ dici filios dei quę dignitas est Respondet . Charissimi nunc filij dei sumus . Nunc ꝑ miracula quę facimus · ꝛ ꝑ puritatē vitę apparet ꝙ sumus filij dei · sed quidquid ē in presenti parum est ad respectum futuri.

† ꝛ quia multi antichristi sunt † ab hac dilatiōe venit dies iudicii.

†Unde scimus · qa † nouissima ho

† ab vnitate catholica recedētes

ra est . Ex nobis ꝓdierunt : † sed ex

† inde ꝓbatur : ꝙ nō erat ex nobis · ſ predestinatione ꝛ electione domini.

nobis nō erant . † nam si fuissent

† qui enī vsq; in fīnē ꝑseuerauerit hic salu⁹ erit.

ex nobis : † ꝑmansissent vtiq; no

biscū . Sed vt manifesti sint : quo

niam non sunt omnes ex nobis .

† vos debetis ꝑmanere · qz habetis baptismum vel spiritūsanctum · ꝑ quē omnis dolor ignorātie ꝛ peccati pellitur.

† Sed uos unctionē habetis a sā

† qui sint boni · qui mali · nec ē opus vt doceamini : quia vnctio vos docet † que tenēda sunt de fide † vere nouistis omnia nam.

cto : † ꝛ nouistis † omnia. † Nō scri

† si ignorauerit que tenēda essent de fide · posset vobis quasi puulis lac ministrare : sed qz ꝓfecti estis in scientia sicut ꝓfectis scribo.

psi vobis quasi † ignorantibus ve

ritatem : sed quasi scientibus eam

ſ ꝛ hec etiā scientibus nullū mēdaciū ex veritate · ꝛ qui mentitur · nō est ex christo.

Et quoniam omne mēdacium ex

ſ sed specialiter

veritate non est · quis ē mendax :

ſ ꝓpriū nomē

nisi is qui negat · quoniā ihesus ē

ſ messias ī lege ꝓmissus.

christus : Hic ē antichristus · qui

negat patrē ꝛ filium . Omnis qui

† ihesum esse † nec filiū nec ipsum patrē habet placatum.

negat † filium † nec patrem habet .

† corde voce ꝛ opere. † ihesum esse christū

Qui † confitetur † filium : ꝛ patrem

† placatū ſ ꝓpicium † ergo † ꝑ predicatores

† habet. † Vos quod † audistis ab

† ꝑuersationis vestre † ꝑ obseruationē memoriter teneatis.

† initio · † in vobis ꝑmaneat · quia

si in vobis ꝑmānserit qđ ab initio

ſ hic ꝑ

audistis : ꝛ vos in filio ꝛ patre ma

fidē ī futuro ꝑ spem.

nebitis . Et hęc ē repromissio · quā

† qui nō mentīē † per se ꝛ ꝑ suos predicatores † no aurū nec aliquid terrenū.

† ipse † pollicit⁹ ē nobis † vitā ęter

ſ quasi attēti litis ad hec que dico : qui , ꝓpter illos malos vitandos scripti hec.

nā. Nęc scripsi vobis de his qui

† vel perversis dogmatib⁹ vel ꝑ alias illecebras vel ꝑ aduersa seculi a vita etęrna vos retrahūt . † ꝛ vt doctrinā quā exteri⁹ facio bene teneatis curate vt spiritus sancti gratia quā in baptismo ꝓsecuti estis · integrā in corpore ꝛ corde seruetis

vos † seducunt. Et † vnctio quā ac

cepistis ab eo maneat in vobis .

ſ ꝛ sic fit vt docēte vos interius spiritu · minus ī

Et non necesse habetis : vt aliqs

digeatis extrinsecus hominū īstitutione doceri.

doceat vos · ſ sic vnctio ei⁹ docet

† que tenēda sunt † qđ predico · qui aliter predicant falsi sunt · nec mucnetis vitā eternā : nisi tequamini charitatē fidei quā per me audistis.

† ꝛ ideo qz verū ē ſ · ī · ñ ē mutabile vt vet⁹ lex

vos † de omnib⁹ · † ꝛ verū ē : † ꝛ nō

ſ vnctio

ē mēdacium . Et sicut docuit vos

manete in eo . Et nunc filioli ma

† hoc ꝓmodum habituri † ad ꝓmiū bonoꝝ et maloꝝ damnationem.

nete in eo : † vt cum † apparuerit ha

ſ ꝑ eo neglecto vel negato

beamus fiducia . ꝛ non confunda

† si hoc ꝓpter

mur ab eo : in aduentu eius . † Si

† ꝓpter auctor ꝛ natura tot⁹ iusticie ſ ꝛ hoc

scitis quoniam † iustus est : scitote

quoniā ꝛ omnis qui facit iusticiaꝫ

ſ ministrāte ſ de malo in bonū

ex ipso natus est. C. .III.

ſ ꝛ si nō intelligitis ꝙ omnis iusticia sit ex deo per hoc ꝓbate.

Jdete qualē

ſ gratis ſ idignis

charitatez dedit nobis

† in hoc seculo † in futuro possidēdo

pater : vt filij dei † nominemur † ꝛ si

ſ ꝙ filii dei dicimur · amatores mūdi nō diligūt nos nō percipiūt nostrā dignitatem . non nos venerantur : sed affligunt.

mus. † Propter hoc mundus nō

ſ patrē

nouit nos : quia non nouit eum.

ſ cū despecti sumus mundo.

Charissimi nunc filij dei sumus : ꝛ

Similes erimus. Cum ĩmutabilis ęternę diuinitatis ꝓtemplatiõe pfruemur:nos quoq; ĩmortales ⁊ ęterni in illo erimus·non idẽ qđ ipse:sed similes·quia creatura ⁊ ad similitudinẽ eius facti sumus.

Quoniã videbimus. Secundũ q verbum caro factumm ẽ vide runt mali·⁊ in iudicio sunt visuri:sed quomodo verbum in principio erat apud patrẽ videbunt soli iusti:⁊ tollet impius ne videat gloriã dei.

Sanctificat se. Non ꝙfert liberũ ar.dum dicit q homo se sanctifi/cat:nec tamen ꝓsentit pelagianis·qui dicũt hominem nõ indige/re gratia·sed sicut glo riam diuinę similitu/dinis ꝓ modo nostro ꝓcipimur sperare: sic mundiciã diuinę san ctitatis ꝓ nostra capa citate iubemur imita/ri·vt ꝑẽnte gratia vi/tare mala laboremus dicẽtes deo. Adiutor meus es tu:ne derelin quas me.

Et peccatũ ẽ iniq. Grece nomos lex·in/de anomia·i·iniqui/tas quę ẽ contra legẽ vel sine lege:inde di/cit peccatũ ẽ iniquitas quidquid peccamus ꝓtra legem dei facim⁹ vnde ꝙuaricantes re/putant omnes pecca/t·non solum qui scrip tam legem ꝓtemnunt sed etiã qui ĩnocentiã naturalis legis corrũ punt.

Et scitis. Ne nos qui peccatis ⁊ iniqui/tatibus carere ñ pos/sum⁹ de salute despe/raremus·subdit qđ ꝓ christũ a peccatis sol/uimur.

¶Non solũ ꝓ gratiã facti sumus filij dei ⁊ speramus q ei similes erimus sed etiã ab ini quitate liberamur·q; ideo apparuit vt pec/cata tolleret de q̃ iniq tate nemo se excuset.

Peccata tollerz Tollit dimittẽdo fa/cta·adiuuãdo ne fiãt ducendo ad vitaz vt fieri omĩno ñ possint.

Omnis qui i eo manet. Quasi.Et quid ꝓdest nobis·q; sine peccato venit. R̃. Omnis q̃ in eo ma.nõ peccat.

Qui peccat non uidet eum. Et qui manet in eo:non peccat.⁊ in hoc nemo vos seducat·dicendo q vel iusticia sit ex homine· vel q cũ pec/cato possit aliquis in deo manere:quia ⁊ omnis iusticia ex deo·⁊ omne pec catum ex diabolo.

Qui facit iusticiam. Id est·qui habet actum iusticię ⁊ intentionem iustus quidẽ ẽ:sed nõ ex se·sed sicut ille est ab eadẽ radice ꝓcedit:iusticia in illo principaliter·in isto secũdarię·in illo naturaliter:in isto ꝓ adoptionem Quod ẽ.qui iustus ẽ ab illo iustus ẽ.

Sicut et ille iu.ꝛc. Sicut nõ semp in ęqualitate dici solet, verbi gra tia, vt multũ interest inter faciẽ hominis ⁊ imaginẽ de speculo·quia hic cor pus·ibi tm̃ imago.⁊ tm̃ hic ⁊ ibi oculi·⁊ hic ⁊ ibi aures·ita nos habemus imaginẽ dei·iusticiã dei·sanctitatẽ dei·ß nõ imaginẽ q̃ filius ẽ ęqualis pa tri·nõ iusticiam dei q̃ ille iustus ẽ incõmutabili ꝑpetuitate· nos credendo

ℌ nõ ascendit in cor hois que preparauit·d·d·s·
nondũ apparuit qđ erimus. Sci
†in secũdo aduẽtu ·i· scm̃ corpus ĩmortales ⁊ impassibiles sicut ipse filius.
mus quia cum †apparuerit ·i· simi/
†sola eñ visio beatificat·beati mũdo cor·q·i·d·v
les ei erimus: quoniã †videbim⁹

eum sicut est. Et omnis qui habet
† q ad similitudinẽ dei pueturus ut ·i· in pñti sanctitatẽ dei imitaꝫ pie viuẽdo secularia deside ria abnegãdo ℌ sancti estote·sicut ⁊ pater vester
†spem hanc in eo· ·i· sanctificat se si
†qui habet spem sz sanctificat·s·omis qui s·ẽ·c·
cut ⁊ ille sanctus est. †Omnis qui
†voluntate ⁊ actu ·i· nemo dicat ergo ego homo peccator sum·sed unqꝰ nõ sum ℌ qui peccat cõ trarius numirũ equitati diuine legis exiſtit.
peccatũ †facit·⁊ ·i· iniquitatẽ facit:⁊

peccatũ est iniquitas. Et scitis·q;
† primo aduẽtu ·i· ecce agnus dei·ecce qui tollit peccata mundi·
ille †apparuit: vt peccata †tolleret
†⁊ potuit quia peccatũ·i·e·n·ẽ si esset in illo pec catum illi esset auferendũ ·i· vere unmunis ipse est a peccato·quia etiã illi qui adherẽt ei ex hoc q adherent vitant peccata.
†⁊ peccatum i eo non ẽ. †Omnis

qui in eo manet nõ peccat. Et om
ℌ fide ℌ in humanitate
nis qui peccat·nõ vidit eum: nec
†alias cognouit ℌ in deitate ·i· gustãdo suauita tem eius·si eñ gustet q̃ suauis dñs non peccan do a uidenda eius gloria se remoueret.
†sciuit ·i· eum. Filioli nemo vos se
ℌ sed
ducat. Qui facit iusticiam iustus
ℌ p participationẽ
est:sicut ⁊ ille iustus ẽ. Qui facit
ℌ imitator eius
peccatum ex diabolo est:quoniaz
†siue creationis incipiens peccare peccat ꝓtinue vsq; in presenti ℌ in veritate nõ stetit.
†ab initio diabol⁹ peccat. In hoc
ℌ p carnẽ
apparuit filius dei·vt dissoluat
†quibus ligatur homo ·i· ita soluit quia omnis ·i· in baptismo·
†opera diaboli. †Omnis q̃ nat⁹

† p hoc vitat peccata: quia verbũ p quod gene ratur manet.
est ex deo:peccatũ non facit: †qm̃
† nõ potest arbor bona fructus malos facere
†semen ipsius in eo manet: ⁊ non
ℌ iniquitatẽ odio habui ꝛc· ℌ nec tantũ nõ pec cat·sed nec potest peccare q̃du verbum retinet.
potest peccare: quoniãm ex deo
† in quo peccatũ nõ est ·i· q nõ peccãt ℌ a fru ctibus e·c·e.
†natus est. †In hoc manifesti sũt
† in hoc q peccãt ·i· qz qđ ex deo ẽ non peccat· ergo qđ peccat ex deo nõ est.
filij dei·⁊ †filij diaboli. †Omnis q̃
†nõ repẽdens deo qđ debet ℌ vel ex
nõ est iustus· †non ẽ de deo:⁊ qui
†nõ est ex deo ·i· vere ẽ habẽda dilectio.
non diligit †fratrẽ suum. †Quoni
ℌ hoc ẽ preceptũ meũ.vt.d.m·
am hęc est annunciatio quã audi

stis ab initio: vt diligatis alteru/
ℌ existetes ℌ diabolo
trum. Non sicut cain qui ex mali
qui mundit deo ⁊ cecidit. ĩmdit hoĩ:⁊ deiecit.
gno erat: ⁊ occidit fratrem suum.
ℌ vide vnde ꝓcesserit homicidiũ.
Et ꝓpter quid occidit eũ? Quo
ℌ qz iniudebat fratri
niam opera eius maligna erant:
†iusta p charitatẽ ·i· dilectionẽ habete nec ꝓpter mũdi odiũ vel ꝓsecutiones dilectionẽ dimittite quia tentationibus ꝓbamini
fratris autẽ eius †bona. †Nolite
ℌ mũdi amatores
mirari frẽs·si odit vos mundus.
ℌ ꝓpter mundum non debet minui dilectio
ℌ quia
Nos scimus: quia translati sum⁹
ℌ eterna ℌ p hoc
de morte ad vitam: quoniã diligi
ℌ sed ℌ fratrẽ
mus fratres. Qui non diligit:
† nõ tantũ vẽturus ẽ in eternã mortẽ. sed iã ma net ·i· anime ·i· diligere debemus nõ odisse·quia qui odit.
†manet in †morte. †Omnis qui

odit fratrem suũ: homicida est. Et
†qui vel ferro ꝑcutit vel odio insequitur.
scitis quoniam †omnis homicida

in eũ qđ non videmus·vt aliquãdo videamus·nõ sanctitatẽ qua ille san ctus ẽ ęternitate:nos sancti fide.

Ex diabolo. Non carnis originem ducendo·sicut manicheus voluit de cunctis hominibus:sed imitationẽ ⁊ suggestionẽ peccandi sumendo ab illo·sicut filij abrąę dicuntur imitando fidem eius ⁊ iudei deserẽtes fidem abrąę facti sũt non filij abrąę:sed diaboli.

Ut dissoluat. Id ẽ destruat illã natiuitatẽ quã a diabolo traxim⁹·adã a do fact⁹·ß peccãdo a diabolo nat⁹:tales genuit q̃lis fuit. Cum ꝓcupiscentia nati su/mus anteq̃ nostra de bita addamus·de illa dãnatõe qz nascimur morimur. Sed natus est christus homo·vt soluat peccata hoĩm vt reducat ad vitam.

Peccatum non facit. Non de omi peccato dicit. Si di/xerimus quia peccatũ nõ habemus:nos ip/sos seducim⁹. Sz de violatiõe charitatis· quã q̃ semẽ di·⁊ ꝓbũ dei q̃ renat⁹ ẽ in se ha bet ꝓmittere nõ ꝑt·et ad hoc sequẽtia spe/ctant·vel de quolibet crimiali potest accipi.

Quoniam semẽ ipsius ẽ. Verus fi lius patris nõ potest legem dimittere. Lex prisẽ. Diligite inicẽ

In hoc manife/sti sunt. Dilectio ẽ certum signũ quo di/scernunt filij dei ⁊ filij diaboli. Alia sunt cõ munia bonis ⁊ malis In hoc fonte non cõ municat alien⁹. Quid quid vis habe. ß so/luz nisi habeas:nihil tibi ꝓdest. Alia non habeas:hoc habe im plesti legem:qz pleni/tudo legis charitas.

Quoniaz opera e·m·e. Vbi ẽ inui dia non est fraternus amor. Opa chain ma la nõ dicit nisi iuidiã ⁊ odiũ fratris. Opera abel iusta nõ dicit:ni si charitatem. hinc di scernuntur homines.

Nemo attendat linguas vel facta. Cor si non benefaciat ꝓ fribus suis: oñdit q̀d in se habeat. Cain recte offerebat creatura creatori:sed non bene diuidebat·quando credebat placere munera quę offerebat cum odio fra/tris. Abel cũ dilectione obtulit ⁊ placuit.

Nolite mirari. Non miror si amator mundi fratrẽ odit sepatum ab amore mundi ⁊ celestib⁹ intentũ desideriis. Religio peccatori ẽ aboĩatio.

Nos scimus ꝛc. Nemo de virtutibus se extollat· nemo suarũ virium pauptatem metuat. qui fratrẽ diligit·aptum dat iudicium·quia ad sortez iustorum pertineat.

Manet i morte. Vita carnis aĩa·vita animę deus. Corporis mors amittere spiritũ·animę mors amittere deum. Qui ergo per odium fratris amittit deum amittit vitam.

Qui odit fra.ho. Qui ex odio insequit fratrẽ·puocat ad irã ⁊ discor diam:⁊ sic quantũ ad se occidit eum in anima.

Si quis ꝓtemnat odiū fratris: num ꝓtemnet in corde suo homicidium? Non mouet manus ad occidendū & homicida iam tenet. viuit ille. & iste interfector iudicatur.

Non habet uitā ęternam. In perpetuo cum cain damnabit: qui hoc genere homicidij tenet vt discordet a fratribus.

In hoc cognouimus cha.dei. Ꝓpositis multis rationib⁹ de habenda charitate. tandem supponit de charitatis ꝑfectione sub exemplo passionis dominicę.

banc petrus monetur habere. cum dño iterroganti profiteret se amare. cui dicit. cum autē senueris extēdes man⁹ tuas & alius te cinget. & ducet. q̄ tu nō vis. In quibus verbis vt animā ꝓ oūib ponere: docebatur. Maiorē eīm charitatē nemo habet. q̄ vt animam. s. ponat. q̄s ꝓ. a. suis.

Qui habuerit s. m. Si vel ex tpis oportunitate. vel ex humana infirmitate nō cōtigerit animas ponere: debemus saltem res nostras ꝓ fratrib⁹ deponere. & hoc ē nutrimentū charitatis.

Qui didicit rem suā dare: quādoq; poterit seipsum deponere.

Filioli. Quia nō est ꝑfecta charitas in illo. qui nō ponit animam ꝓ fratribus: vel qui saltem nō dat pecuniam. ergo vt ꝑfectaq; charitatē habeatis filioli eiusdem patris non di. ꝛc.

Non diligamus uer. nec lin. In verbo pura locutio nō opus. In lingua multiplex oratio ītelligit. sicut quidā sępe repetitis sermonibus affectum suū volunt commendare.

Diligamus opere et ue. Quia si etiam fallimur in dilectione ex humana ī firmitate: nō fallimur in mercede quia maior ē corde nostro & nouit quo zelo fiant omnia

Et ueritate Vt simplici intētione beneficia ꝓestemus nō ꝓpter iactantiā vel ꝓpter aliq̄d tpale ꝓmodum. sed respectu solius dei.

In hoc cognouimus q.e.u.s. In hoc q̄ veritatē diligimus. scimus q̄ ex veritate sumus. i. scimus nos ex deo (qui ē veritas) hanc veram dilectionē habere. & ex hac dilectione scimus nos esse in cōspectu. i. ꝓmereri eius ꝓspectū. & in hac etiā suadem⁹ corda. n. ad meliora opa excogitāda

Et in conspectu eius s.c.n. Id est. tales cogitatiōes corda nostra habere suademus. quę diuinis sint digne ꝓspectibus. Omnes enī qui aliquid facere disponūt: ad idē factū meditandum corda sua se ꝙuertere suadent. Sed qui mala cogitat: si posset deo occultaret. Qui vero bona. hi facillime cordibus suadent: vt ꝓspectui dei patefieri desiderent. q̄d ē indicium magnę ꝑfectionis: cum sua opera vel cogitatus a deo gaudet uideri.

Quia q̄ facit ☧ itatē: venit ad lucē. vt manifestēt ei⁹ opa. q̄ ī deo facta sūt

Quoniam si repre. Et hoc magnū ē q̄ p dilectionem ita mundas habemus cogitationes q̄ deo eas volumus ostendere. quia etiā si ꝓscientia accusaret nos intus: & vellet latere deū. quia nō bono animo bona nostra faceremus: tamē deo latere nō possemus. quia maior ē corde nostro. & nouit omnia. valet ergo dilectio quę nos commendat illi quem latere non possumus.

Et quidquid p. Magna ꝓmissio. & desiderabilis fidelibus Sed siquis adeo peruersus. vt cęlestib⁹ ꝓmissis nō delectet: saltem timeat q̄d ecōtrario sapientia terribiliter ītonat: qui auertit aurē suam vt non audiat legem. oratio ei⁹ erit execrabilis.

Et hoc ē mandatum. Mandatū singulari modo ꝓponit. & duo subiūgit: quia hęc nequeūt separari.

Et qui. Qua merce hęc mandata fidei & dilectōnis ferue tur exequit.

In illo manet ꝛc Primis tpibus creścētis ecclię cadebat spiritus sup credētes. & loquebant linguis. & faciebant miracula. Sed nunc nō eget ecclesia exteriorib⁹ signis. Omnis qui habet fidē & charitatem testatur in se spiritum manere.

C. .IIII.

Charissimi no Spiritualiter loquēti vt eum eligatis ad imitandū. quia quedam dona spirit⁹ sunt ꝓmunia tā bonis q̄ malis ꝓter charitatē.

lite omni spiritui credere: sed pro Si secundū deum sunt spūales. si charitate nitātur. quia si mysteria oia noue. chari. a. nō. ha. ꝛc. ideo ꝓmuntio vos. quoniā ꝛc.

bate spirit⁹ si ex deo sint quoniā qui sub obtētu fidei errores predicāt. & malis exemplis corrūpunt Scharitatē nō habētes.

multi pseudo ꝓphetę exierunt in quomodo ꝓbare possumus: hoc signo noscitur spiritus dei. scz q̄ omnis. s.

hunc mūdum. In hoc cognosci

tur spiritus dei: Omnis spiritus voce & opatione & ea charitate instruit audito res. qua charitate deus factus ē homo.

qui ꝓfitetur iheſum christū in car Sꝛ huic credendū.

ne uenisse. ex deo est. Et omnis qui diuinitatē vel animā. vel carnē negat vel ꝓcepta negligit.

spiritus qui soluit iheſum: ex deo

Squasi aliquis quereret qd ē illō mā datum: fides & dilectio.

cimus. Et hoc ē mandatū eius. vt quia nō ē aliud nomē. in quo oporteat saluos fieri.

credamus in nomie eius filij ihe hoc ē mandatū. m. u. d. i. s. d. u. amate vos ad hoc ad qd̄ vos diligo. i. vt ad btūdinē ꝓficatis

su christi: & diligamus alterutrū ita puro amore. nō sicut latrones vel quilibet scelerati se diligūt. sed nō caste Samāt se inuicē mali: sz amor ille tartare⁹ ē & peior q̄ discordia ī nō amas regē cuius ꝓtemnis legē.

sicut dedit mandatū nobis. Et deo vt in domo. vt in tuto refugio.

qui seruat mandata ei⁹ in illo ma vt in mundo vase. & in presenti & in futuro. si seruamus charitatē manet in nobis: & si dubitamus an in nobis habitet: manifestis signis hoc possumus ostēdere. quia dedit nobis genera linguarū. gratiā sanitatū & cetera charismata.

net: & ipse in eo. Et in hoc scim⁹. Ssancto

quoniā manet in nobis de spiritu

quem dedit nobis.

C. .IIII.

Charissimi no Spiritualiter loquēti vt eum eligatis ad imitandū. quia quedam dona spirit⁹ sunt ꝓmunia tā bonis q̄ malis ꝓter charitatē.

lite omni spiritui credere: sed pro Si secundū deum sunt spūales. si charitate nitātur. quia si mysteria oia noue. chari. a. nō. ha. ꝛc. ideo ꝓmuntio vos. quoniā ꝛc.

bate spirit⁹ si ex deo sint quoniā qui sub obtētu fidei errores predicāt. & malis exemplis corrūpunt Scharitatē nō habētes.

multi pseudo ꝓphetę exierunt in quomodo ꝓbare possumus: hoc signo noscitur spiritus dei. scz q̄ omnis. s.

hunc mūdum. In hoc cognosci

tur spiritus dei: Omnis spiritus voce & opatione & ea charitate instruit audito res. qua charitate deus factus ē homo.

qui ꝓfitetur iheſum christū in car Sꝛ huic credendū.

ne uenisse. ex deo est. Et omnis qui diuinitatē vel animā. vel carnē negat vel ꝓcepta negligit.

spiritus qui soluit iheſum: ex deo

Et quidquid p. Magna ꝓmissio. & desiderabilis fidelibus Sed siquis adeo peruersus. vt cęlestib⁹ ꝓmissis nō delectet: saltem timeat q̄d ecōtrario sapientia terribiliter ītonat: qui auertit aurē suam vt non audiat legem. oratio ei⁹ erit execrabilis.

Et hoc ē mandatum. Mandatū singulari modo ꝓponit. & duo subiūgit: quia hęc nequeūt separari.

Et qui. Qua merce hęc mandata fidei & dilectōnis ferue tur exequit.

In illo manet ꝛc Primis tpibus creścētis ecclię cadebat spiritus sup credētes. & loquebant linguis. & faciebant miracula. Sed nunc nō eget ecclesia exteriorib⁹ signis. Omnis qui habet fidē & charitatem testatur in se spiritum manere.

C. .IIII.

Nolite omni spiritui credere. Multi hęretici multi scismatici confitentur iheſum in carne venisse: sed factis negant ñ. habendo charitatem Charitate verbuz caro factum est: qui non habet charitatem. negat eum venisse ī carne. & hic ꝙuincitur spiritum ex deo non habere spiritus dei non sono linguę sed amādo & faciēdo dicit iheſum in carne venisse. Iheſus venit vt colligat: hęreticus spargit. hic non habet spiritum dei.

Quoniaz multi ꝛc. Charitatē non habētes. & vnitatē ecclesię prauo dogmate scindentes nihilominus spiritūsanctum in se ꝓtendunt esse: subdit. vt p fructus ꝓbentur si sunt pseudo vel veri ꝓphetę: quia nō colligunt de spinis vuę. neq; de tribulis ficus.

Omnis spiritus qui con. Multi hęretici qui vnitatē ecclesię separe prauo dogmate volebant hunc versiculum ex epistola raserunt ne per eum errozis conuincerent.

Soluit. Qui deum ab homine distinguit qui mēbra a deo diuidit. q̄ verba dei male interpretat. qui a deo male viuēdo recedit.

Jpsi de mundo. Hi spiritus nō sunt diligēdi·nō sunt audiēdi·qa z si christi nomē inuocant: z signo christi se notāt: tī sunt de illoz numero qui mūdana cupiunt·qui celestia ignorant.

Jdeo de mundo lo. Ratione mundanę sapiētię ꝓbantes nō posse deum hominē moztuū suscitare·hominem moztalē in celis habere mansionem·z alia huiusmodi.

Charissimi dili. inuicem. Commēdauit charitatē multis modis· iam ad eius singulā rem laudem accedit·ī quo eum maxime debemus audire·scilicet qui diligit ex deo natus ē·z deū nouit: qa deus charitas ē. Dixerat charitas ex deo ē·hic supaddit deus charitas ē.

¶Aug. Charitas est affectus animi ad diligendū deum ꝓpter deum·z ꝓximū ꝓpter deū. Item alibi. Tu autē domine neqz affectus animi neqz animus es sed dns deus animi tu es.

¶Qui facit ꝓtrā charitatem ꝓtra deum facit·facile quanqz videat cuiuis facere cōtra hominē: sed ꝓtra deuz facere quis non timet?

Charitas ex deo est. Filius de⁹ est ex deo· spiritussanct⁹ deus est ex deo·z non tres dij·sed vnus de⁹ pater filius z spiritus sanctus·z ille diligit ī quo habitat spiritus sanct⁹. Ergo dilectio est deus: sed deus qui ex deo. z ita vere dicitur·z dilectio ex deo· z deus dilectio ē. Cū dicit ex deo·aut filius intelligit: aut spiritus sanctus·cū apostolus dicat·charitas diffusa ē in cordibus nris ꝑ spiritumsanctū qui datus est nobis·intelligimus dilectionem spiritūsanctū esse· hic ē fons in quo non cōmunicat alienus. cum in omnibꝫ alijs sacramentis ecclesię ꝓmunicet·Ad hunc fontē bibendū nos hortat' dicens·diligamus inuicem.

Quoniā deus cha. Non differt ī deo vt iustus z iusticia dicat'·vt diligēs z dilectio dicat'·qz nō transnoiatiue a iusticia dz iust⁹·vel diligēs dilectione·quia iusticiā vel dilectionē habeat: sed qz ē iusticia vl dilectio.

In hoc apparuit cha. Probando ꝙ deus charitas ē·z ꝙ nos diligit. voluit inducere nos suo exēplo vt inuicē diligeremus: z ad noticiam eius ueniremus.

¶Sicut deus nō expectauit vt eum diligeremus: sic nos nō expectem⁹ vt alij nos diligant: sed ꝓiores diligamus.

Dilectio patris ꝓbata est: quia misit filium. dilectio filij·qz moztuus ē.

Non quasi nos ꝛc. Non ꝓius dilexim⁹ vt quasi merito nostrę dilectionis ipse diligeret nos·sed z ipse ꝓior dilexit nos·vt ꝓeunte gratia ei⁹ nos eum diligamus.

Propiciationē. Alia translatio·litatorē·i·sacrificatorē ꝓ pctis nris.

Et nos debemus alterutrū di. Dilige z qd vis fac·siue taceas dilectione tace. siue clamas·dilectione clama de hac radice non potest nisi bonum exire.

Deum nemo vi. un. Sicut vident' ista visibilia corpis sensibus non ita sic non videt' deus. Sed z si aliquādo hoc modo videndi visus ē: non sicut iste naturę videtur·sed voluntate visus est·specie qua voluit apparēs·latēte natura z incōmutabiliter in se ꝑmanēte. Eo autē modo quo videtur sicut est·nunc forte videt' ab angelis a nobis tunc videbit' cum equales angelis erimus. Sed nec tūc videbit'·sicut ista visibilia quę corpozali visione cernuntur. sz vnigenitus qui est in sinu patris ipse narrabit·qd nō ad oculos sed ad mentium visionem ꝓtinet. Sicut ergo si volē istum videre vellemus·oculum corpozis purgaremus sic volētes videre deum· oculū mentis purgem⁹. Sed quia hęc visio in futuro sperat' quid agēdum ē·quo solatio vtendum: dū adhuc ꝑegrinamur ī corpore·diligamus īuicem: z sic deus ī nobis manet.

Et charitas eius ꝛc. ¶Incipe diligere cepit de⁹ in te esse·crescere in dilectione z amplius habitādo in te deus faciet te perfectum·vt diligas z inimicum: sicut z ipse inimicos dilexit.

In hoc cognoscimus. Vnde sciemus si habeam⁹ spiritum dei? Interroga viscera tua·si sint plena charitate: habes spiritum dei·quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritūsanctum qui datus ē nobis.

Quoniam in eo manemus et ipse in no. Deus ī nobis manet z nos in deo·z nemo de salute desperet: quia z si morbi scelerū nos deprimūt: omnipotēs ē medicus qui saluet. Gaudeamus in spe: vt veniamus ad rem.

Quisquis cōfessus fuerit. Supra dixerat si diligamus deus manet in nobis·hic dicit q̄ cōfessus f·q·i·e·f·d·in deo manet z deus in eo. Insinuans ꝙ quisquis habet dilectionē in fratres: ille vere testat' ihesum esse dei filiū. Quare eīn causam effectus ꝓueniunt: z ipsę causę ꝓueniūt.

Deus in eo ma. et ipse ꝛc. Vicissim in se habitant qui ꝓtinet z qui ꝓtinetur·habitas ī deo sed vt ꝓtinearis habitat in te deus: sed vt ꝓtineat ne cadas. quomō cadet quē ꝓtinet deus?

Et nos cognouimus. Nos vidimus z testamur ꝙ deus misit filiū suū z cognouimus qua causa hoc fecit·nō quia indigeret·nō quia aliquid

ꝑambulus
non est. Et hic est antichristus·de
ꝓimminēte dei iudicio ꝓhabitans in mentibus eoz qui christo verbo vel ope repugnāt·nā iam operatur mysteriū iniquitatis.
quo audistis. qm̄ venit: z nunc
ꝓamatoruꝫ mūdi ꝓsulli nō sunt ex deo·sed vos
iam in mūdo ē. Vos ex deo estis
ꝓfitendo ihesum venisse in carne habēdo charitatem ꝓantichristum.
filioli: z vicistis eum. Quoniaz
ꝓ sed non virtute liberi arbitrii. sed qz maioz est deus ad ꝓtegēduz q̄ diabolus ad impugnandū
ꝑdocet habere spem z charitatē.
maioz ē qui in vobis est· q̄ qui ī
mundo. Jpsi de mūdo sunt·ideo
ꝓ sed spiritualiū corda nō possunt auertere.
de mundo loquunt: z mundus
ꝑqz charitatē habemus
eos audit. Nos ex deo sumus.
ꝓ p charitatē ꝓpredicatores veritatis ꝓq̄ charitatem nō habet.
Qui nouit deū audit nos: qui
ꝓ carnalis nō ꝓcipit ea que sunt spiritus dei.
non ē ex deo·non audit nos. In
ꝓqui audit nos habet spiritū veritatis·qui nō audit·habet spiritū erroris.
hoc cognoscimus spiritum veri
ꝓ z quia ex deo sumus nō ex mundo: ergo.
tatis·z spiritū erroris. Charissi
ꝑverbo z ope.
mi diligamus inuicē: quoniā cha
ritas ex deo ē. Et omnis qui dili
ꝑvel deū ꝑqz ꝑmanet apud deū
git fratrem suū· ex deo natus est:
ꝑz hic z in futuro plenius
z cognoscit deum. Qui nō diligit
ꝑad noticiā dei non venit nisi ꝑ charitatē: quia in malīuolā·a·n·i·spi·sa· ꝑ fraterna dilectio ducit ad noticiā dei qui ē summa dilectio.
non nouit deū: quoniā deus cha
ritas est. In hoc apparuit chari
ꝑinuisibilē ī se
tas dei in nobis·quoniā filium su
ꝑvisibilē ex carne
um vnigenitū misit deus in hunc
ꝑmozi ꝑ mūdo ꝑpri⁹ moztui ꝑresuscitatū
mundum: vt viuamus per eum.

ꝑin hac missione ꝓmanifestata.
In hoc est charitas·nō quasi nos
dilexerimus deum: sed quoniam
ꝓamauit iniquos·sed nō iniquitatē ꝓ exprimentum dilectionis.
ipse ꝓpior dilexit nos·z misit fili
ꝑdestruēdis
um suum ꝓpiciationē ꝑ peccatis
ꝓestote ergo imitatores dei: sicut filii charissimi z ambulate in dilectione ꝓ sed nō iniquitatem
nris. Charissimi si sic deus ꝓdile
xit nos: z nos debem⁹ alterutruz
ꝑnō em̄ videbit me homo z viuet
diligere. Deum nemo vidit vnq̄.
ꝓ sed tamē ꝑsincera z disciplinabili charitate nō remissa z desidiosa mansuetudine ꝓ inspirando bona.
Si diligamus inuicez· deus in
ꝑhitādo ī te de⁹ faciet te ꝓfectū
nobis manet: z charitas ei⁹ in no
ꝓ si diligimus manet ī nobis: qō talī exprimēto ꝓbamus·quoniā de spiritu·s·d·n·
bis ꝓfecta ē. In hoc cognoscim⁹
quoniam in eo manemus·z ipse ī
ꝓ subtiliter de diuinitate sua facit scire z loqui.
nobis: quoniā de spūsancto suo
ꝓ p hoc ꝓbamus q̄ de spiritu sancto dedit·quia vidimus·i·p inspirantē spiritū fide nouimus·z p testificantē spiritū testificamur. qō nō hi qui spiritūsanctū nō acceperūt.
dedit nobis. Et nos vidimus et
ꝓquia in mūdo erat z mūdus eū nō cognouit.
ꝑad cognitionē hominū.
testificamur: quoniā pater misit
ꝓ non modo saluatorē sed z iudicē.
filium suum saluatorem mundi.
ꝓ nos ꝑ spiritū datum credim⁹ z testificamur z exēplo nostro quisquis ꝑ eundē spiritū ꝓfessus vera ꝓfessione cordis·vt nec hereticoꝝ fraudib⁹ nec ꝑsecutorum tormentis nec carnaliū fratruz exemplis nec ꝓpria fragilitate titubet ꝑ nemo dicit dns ihesus nisi in spi. ꝛc.
Quisquis ꝓfessus fuerit· quo
niam ihesus ē filius dei: deus in
eo manet·z ipse in deo. Et nos co
ꝑfiana fide ac si viderim⁹ ꝑq̄ neminē fallit
gnouimus z credimus charitati·

manemus et ipse in no. Deus ī nobis manet z nos in deo·z nemo de salute desperet: quia z si morbi scelerū nos deprimūt: omnipotēs ē medicus qui saluet. Gaudeamus in spe: vt veniamus ad rem.

Quisquis cōfessus fuerit. Supra dixerat si diligamus deus manet in nobis·hic dicit q̄ cōfessus f·q·i·e·f·d·in deo manet z deus in eo. Insinuans ꝙ quisquis habet dilectionē in fratres: ille vere testat' ihesum esse dei filiū. Quare eīn causam effectus ꝓueniunt: z ipsę causę ꝓueniūt.

Deus in eo ma. et ipse ꝛc. Vicissim in se habitant qui ꝓtinet z qui ꝓtinetur·habitas ī deo sed vt ꝓtinearis habitat in te deus: sed vt ꝓtineat ne cadas. quomō cadet quē ꝓtinet deus?

Et nos cognouimus. Nos vidimus z testamur ꝙ deus misit filiū suū z cognouimus qua causa hoc fecit·nō quia indigeret·nō quia aliquid

deberet sed sola charitate·cum haberet vnicū noluit illū esse vnum·sed vt fratres haberet:adoptauit illi qui cū illo possiderēt vitā eternam.

Deus charitas ē ꝛc. Idem supius dixerat·ecce iterū dicit vt amplius commendet·ꝛ vt alium effectum charitatis adiungat. Supadixit per charitatē factum esse primū aduentū filij dei in mundū ad salutez mundi. hic p eandē charitatē annūciat salutē fideliū in secūdo aduētu i die iudicij

¶ Dum dilectionē ꝓmendat·dilectionē dei nec penitus tacet·nec frequenter noīat·dilectionez inimici omnino tacet· fraternę charitatis frequentissime meminit. Cur hoc? Cum dicat nō esse magnū si diligamus eos qui nos diligunt·nisi etiaz ad inimicos dilectio pūgat? Sed q̄ vsqz ad dilectionē inimicoruz puenit:non transibit fratres.oportet enim vt (sicut ignis) priꝰ occupet prima:ꝛ sic ī lōginquioza descendat Qui optat de inimico ut frater fiat:fratrē diligit. Non enim amat in illo qd est: sed qd vult esse·sicut faber amat lignum de silua recisum: de quo aliquid est facturus· nō amat quod ē: sed qd facturus. Non minus ergo monuit de charitate. In mutua dilectione ē perfectio charitatis diuine.

In hoc perfecta est. Hoc signo pōt ꝓbare quicunqz quātum ꝓfecerit in charitate:interroga coꝛ tuum·ꝛ respōdebit tibi. Credit aliquis diem iudicij: sed quia non ē pfectus in charitate cepit timere·sed si pfectus esset· fiduciā haberet·ꝛ si desideraret: nō timeret. Quando ꝙuertit̄ aliquis ad pnitentiā·icipit timere sed ꝓcessu bone ꝙuersationis discit non timere: ſz optare vt veniat. sicut Paulus. Cupio dissolui ꝛ esse cum christo.

Sicut ille et nos. Vt expositū ē· sicut nō semp ad equalitatē sed ad quādā similitudinē dicit. sicut aures habeo sic ꝛ imago·si ad imaginē dei facti sumus: quare nō sicut deus sumus?

Timor nō ē ¶ Per hoc intelligitur pfecta charitas: qz ī tali charitate que ad imitatione diuine bonitatis etiā inimicis benefacit: nō est timor.

Foras mittit ti. Illum de quo dicit. Initium sapiētię timor domini. quo timet quisqz incipiēs opa iusticię ne veniat districtus iudex ꝛ se minus castigatū damnet·pfecta charitas pfectam facit iusticiam· nec habet vnde timeat: sed desiderat.

¶ Aliud ē timere deum ne mittat in gehennaz qui timor nōdum castus cessabit· Aliud timere deum ne te deserat· qui timor castus ꝑmanet in sęculū sęculi quia desiderat aduentū sponsi.

Quoniam deus prior. Dilectio dei dedit nobis vt diligeremus eum. vñ dicit. nō vos me elegistis·sed ego·e·u·

Deum quē non uidet. Ideo non videt deum: qz nō habet dilectōnem·ideo nō habet dilectionē: quia nō diligit fratrē·quia si haberet dilectionem·videret deum·ergo purgato oculo p dilectionē·tendamus ad cō

tuendam incōmutabilem dei substantiā.

Et hoc mādatū. Ne quis audeat dicere diligere possum deum etiā si non diligam fratrem·add̄·ꝛ boc.m.ꝛc.q. quomō diligis eum cuiꝰ negligis mandatum?

Omnis qui cre. Credit qui sic viuit quomodo christus ꝑcepit. Aliter ꝛ demones credūt. Opera autē ꝓter fidē vel nulla·vel etiam si bona videant sunt inania·qz ꝓter viam christum.

C. .V.

Omnis qui cre

dit·quoniam ihesus est
ſmessias ſin hac fide
christus: ex deo natus est. Et om
ſdeum ſin fide
nis qui diligit eum qui genuit: di
ſhoiem ſin fide ſdeo.
ligit ꝛ eum qui natus est ex eo.
ſ ille recte ꝓbatur diligere primū·qui etiā deuz diligit: ꝛ ne quis seipsum de amore dei falleret·

In hoc cognoscimus·quoniam verboten? dicens se amare deū·addit ꝛ mādata eius facimus ꝓbatio dilectionis·exhibitio opis

diligimus natos dei: cum deum
ſhoc ē ꝑceptū meū·vt·d·i·

diligamus·ꝛ mandata eius fa
† per hoc ꝓbatur charitas dei esse ī nobis·si mādata eius custodim? diligēdo filios dei ſ ideo ꝙiungo vt deū diligamus ꝛ mādata eius facta. quia aliter nō ē dilectio·nō diligit regē·qui eius legē ñ diligit·ex amore regis lex eiꝰ debet ꝑpleri

cimus. † Hec est enī charitas dei·
Q·libēter custodiēda sunt. qz.

vt mandata eius custodiamus:ꝛ

mādata eiꝰ grauia nō sunt. Quo

niam omne qd̄ natum ē ex deo vi
† demōstratiue·quasi digito ostendit fidē·tanq̄ ꝓsistentē ꝛ permanentē.

cit mundum· † ꝛ hec ē victoria que
ſqs possit

vincit mūdū: fides nostra. Quis

ꝓtēptū mūdi habere·nisi qui credit ihesum esse eū qui ꝓphetatus ē christus ꝛ qui iungit digna opera fidei.

est qui vincit mundū·nisi qui cre

dit·quoniā ihesus est filius dei?
ſ qui erat eternus venit ad salutē ꝛ peccatoꝝ remissionē per aquā baptismi ꝛ sanguinem passio

hic ē qui venit p aquam ꝛ sangui

nis·ꝛ nō solū dignat? ē baptizari ꝓpter nostrā

nem ihesus christus. Non in aq̄

¶ Omnis qui cre. Vere qui diligit deū·diligit fratrē. Nam qui diligit deū patrē: diligit deum filiū a patre genitum. ꝛ qui diligit deū filium: diligit etiam dei filios membra illiꝰ capitis. Ergo diligamus filios dei: vt diligamus filium dei cuius membra sunt. ꝛ diligēdo filiū integrū diligamus patrez·dilectio em̄ cōpaginat corpus christi vt sit vnus christus. Ita qui amat fratrez: amat se ipsum. Cum illo enim ipse vnū est. Nec pōt nō diligere christum: q̄ membra christi diligit. Sic q̄ filiū diligit q̄ ē idem cū patre: necessario ꝛ pꝛez diligit

Omnis q̄ cre. Et vere qui diligit deū diligit ꝛ fratrē. nam qui diligit deum qui genuit: diligit cū qui genitus est·secundū q̄ genitus ē ab eo. ꝛ q̄s natus? qui credit ꝛc. ꝛ quis est qui gennit? deꝰ pater. Qui ergo diligit deū generantē in fide: diligit generatum in fide. ꝛ ꝙuenienter loquēs de dilectione·meminit fidei·qz si quis adeo est durus· ut negligat amare hominē ꝓpter hoc q̄ homo ē·q̄ in eodē exilio est: monendus est vt saltez ideo diligat: qz ex deo natus ē: qz prīceps eiusdez gratię ē·

Sed qz multi diligūt ꝓximos ꝓpter ꝙsanguinitatē vel ꝓpter tempale ꝙmodum·determinat quis verus amatoꝛ ē ꝓximi.

Grauia nō sunt. Non trahunt deoꝛsū vt talentū plūbi: sed sursum vehit·ꝛ excelsos facit custodia mandatoꝝ dei.

¶ Grauia nō sunt. Jugum enim dei suaue·ꝛ onus leue. Que enim natura sui dura sunt ꝛ aspera: amoꝛ dei ꝛ spes pęmiij facit leuia. Si quis grauia esse dicat·infirmitatē suā accusat·quia forti sunt leuia·ꝛ vere nō sunt grauia quia omne qd̄ nas. nascit̄ ex deo. qui diligit deum·ꝛ ꝓximum. Qui de mandatis dei ita se instituit: vt ea ad actionē ꝓducat: ꝛ hic vincit mundū ꝓtemnit blandimenta vel aduersitates sęculi·etiā ipsam morte coꝛporis·q̄rit que sursum sunt nō que sup terrā· ꝛ nequis sua virtute cōfidat se posse vincere mundū·subd̄·ꝛ hec ē victoria que vincit mūdū fides nostra. Illa fides que p dilectionē opatur: q̄ dei auxiliū flagitat.

Quis ē qui uincit ꝛc. Determinat que fides vincit sc̄z fides christi quasi vere p fidē vincit mundū: quia p aliud nō vincit.

Fides no. Ecce que fides vincit·q̄ credit verū hominē ꝛ verum deū.

Hic ē qui uenit per aquam. Q̄ qz sola fides ꝛ ꝓfessio diuīitatis nō sufficit ad salutē ad vincendū mundū: addit ꝛ de humanitate.

Spiritus. Id ē humana aīa quā emisit in passione. Aqua z sanguis que fluxerūt de latere·qđ fieri non posset si verā carnis naturā nō haberet Sed z ante passionē sudor factus ē sicut gutte sanguinis: ostendit veritatem carnis· hoc aūt qđ de latere iam mortui ꝓtra naturā aqua z sanguis uiuaciter fluxit·testabat·ꝙ corpus domini post mortē melius esset victuri ū z mors eius vitā nobis daret. Qđ vero sudor sicut sanguis in terram fluebat: signabat ꝙ suo sanguine ecclesiā toto orbe lauaret.

Quoniam tres sunt qui. Per hs apparet qđ ibesus est uerital·ver? des·ver? hō·qui de vtroq; habemus certū testimonium·de deitate p patrē z filium z spiritū sanctū·de humanitate p animā aquam et sanguinem.

¶Pater dedit test. deitatis quādo dixit hic est filius meus d. Ipse filius dedit: qñ in monte transfigurat⁹ est·z potentiā diuinitatis·z spem ēterne beatitudinis ondit Spiritussanctus dedit: qñ sup baptizatū in specie colūbe requieuit vel quādo ad vocationez nōis christi: corda credētiū īpleuit **Si testimoniuz hominū.** Magnū est testimoniū dō·hominis qđ de filio dei phibet. Dixit d·d·m l·a·d·m·qui etiā īducit filium loquentem· dixit dūs ad me·f·m·e·t· Magis testimonium ꝑcursoris·qui ait· Ego baptizo vos aq̄ ille baptizabit uos spiritusancto· Sz maiꝰ ē testimoniū patris: q̄ spiritū quo semp plenus erat· in eum visibiliter misit. q. d. Si creditis hominibus ꝑnunciantib⁹ aduentū credite patri testificāti aduenisse christum. **Qui credit ī filiū habet t. d. i. s.** Intelligit patrē veracez in testimonio filij. qui nō credit·dicit patrez mentitū. Frustra igit dicunt iudei se credere in patrem: qui contemnūt christum.

ablutionē·z vt baptīsmi sacramentū nobis ꝓferaret: sed z sanguinē ꝙ nostra redēptione dedit

solum: sed in aqua z sanguine. Et ſ z licet secundū hominē sit passus tamē spiritus visus sup eū baptizatū in specie colūbe·vel spiritus·i·omis spūalis doctor testat hoc qđ christus ē veritas·ver? dei filius nō fantasma·ver? mediator z recōciliator·ōmunis a peccato·z sufficiēs ad auferēda oīa peccata mundi.

spiritus est qui testificat: qm̄ christus est veritas. Quoniā tres sūt qui testimoniū dant in cēlo: pater ſ vn? deus de

verbū·z spiritussanctus: z hi tres eadē re testātes.

vnum sunt. Et tres sunt qui testimoniū dāt in terra·spiritus aqua ſ z qz

z sanguis: z tres vnum sunt. Si ita certa testimonia habem? : ergo debemus hec accipe: qz etiā testimonia hominum qui mentiri possunt solemus accipe.

testimoniū hominum accipimus ſ melius accipiendū

testimoniū dei maius est. Quoni ſ ꝙ qđ ꝓbo ſ scz qđ·t·e·

am hoc est testimoniū dei qđ ma ſ hic ē fil?

ius est: quia testificatus ē de filio me? dil·ī·q·m·b·c·

sūo. Qui credit in filium dei: ha † sed ſ dicit nō esse filiū vel minozē patre·

bet testimoniū dei i se. † Qui vero ſ vel filio ſ dicēdo ego z pater

non credit in filiuz· mendacem fa vnū stum? ſ in hoc mēdacem ſ tu es fili? me?

cit eum: qm̄ nō credit i testimonio dilect? in te ꝓplacuit mihi·z in passione clarifi cauī·z iterū clarificabo.

qđ testificatus ē deus de filio suo

Et hoc ē testimonium·quoniā vi

tam ēternam dedit nobis deus: z ſ credēdo z imitādo

hec vita in filio eius ē. Qui habet ſsed

filium: habet vitam. Qui non ha

bet filium dei: vitam non habet. This debetis adhibere fidē: quia ſ vt certi sitis future vestre beatitudinis ſ ne seducamini frau

¶Hec scribo vobis·vt sciatis qm̄ dibus eoz qui negant christū esse filiū dei·quia merito fidei vitam habebitis.

vitam habetis ēternam: qui credi ſ z no tm̄ in futu

tis in nomine filij dei. Et hec ē fi ro bona celestia sperare debetis ex fide christi· sed etiā in hac vita ē fiducia ꝙ ipetrabimus qđ

ducia quā habemus ad eum: qa quid salubriter petierim?.

qđcunq; petierimus secundū vo † qui dixit p.m.q.r.dei·z o·a·v·

luntatē eius: † audit nos. Et scim? ſ z nō mō in futuro tpe audiet sed etiam scimus ꝙ quotidie audiuit z audit. Et p hoc ꝙ modo audimur sum? certi de futuro ſ z nō tantū in futuro tpe dando effectū petitioni.

quia audit nos quidquid petieri

mus. Scimus quoniā habemus

petitiones quas postulamus ab ſ p ꝓfessionem·vel etiā alio modo.

eo. Qui scit fratrez suum peccare ſ nō criminaliter·vel nō vsq; ad mortē ſ p eo

peccatū non ad mortem: petat et ſ a deo ſ p oīoe tua ſ ei dico ſ nō criminaliter.

dabit ei vita peccāti nō ad mortē ſ sed ſ ſ vsq; ad mortē vite ſ qz qđ ī hac

Est peccatū ad mortem·nō ꝓo il vita nō corrigit ei? venia: post mortē frustra postulatur·potest z de omni crimināli accipi. quid

lo dico vt roget quis. Omnis in quid ab equitatis rōne discrepat·inter peccata numeratur·sed minima iustis nō obsūt·sed q̄dā ab omni iusticia ita discordāt: vt nisi corrigātur mergant in penam.

iquitas peccatū est: z est peccatuz † qui semē dei habet in se·non potest peccare ad mortē·timul em̄ n̄ potest opari iusticiā z petm̄.

ad mortem. † Scimus quoniam ſ petm̄ ad mortē

ois qui natus ē ex deo nō peccat:

nos ad orandū uiuacius excitet.

Secundū uolūtatem. Vt qđ velit rogemus·vel quales nos esse desiderat ad rogandū veniamus. Si volumus nostraz salutē z primo ꝙ nō discordemus a volūtate dei. Si volūtas nr̄a p ignorantiā a volūtate dei recedit·bona volūtas dei nr̄am stultā corrigit: vt apl̄o paulo contigit

¶Secundū vo. Non secundū nostra carnalia desideria·quia quid orem? sicut oportet nescimus: nisi ipse suaz ostēdat voluntatē·qui melius ꝙ nos ipsi nostram intelligit utilitatem.

Si petimus secūdum uolun. Eius impetramus sicut qñ petimus p fratre·pro quo ē petendum.

Scimus quoniā ꝛc. Quia scimus q̄ habemus ab eo petitiones quas petimus·nihil petam? qđ ei sit aduersum·nihil nisi qđ nos docuit· qđ nobis īspirauit petamus z si ī aliq̄ erramus: statī corrigimur

Qui scit fratrem Loquit de quotidianis z leuibus peccatis que sicut difficile vitātur: ita facile curant· si dicto vel cogitatu· vel oblīone·vel ignorantia peccasti: confitere fratri sicut iacobus docet·postula vt p te interueniat·z si illeiterum tibi ꝓfitetur tu etiam p illo intercedi·hic sufficit domica oratio·z mutua confessio·leuis ē pnitentia. Porro si graue peccatuz fuerit: inducpresbiteros ecclesie·et ad illoz examen castiga te.

Est peccatuz ad mortē. Quod separat a deo sicut mors separat animā a corpe.

¶Est peccatū ad mortem·Dominus p pscutoribus orare iubet hic dicit nō orandum ꝓ quibusdam. quia sunt in fratribus peccata que inimicorum pscutione sunt graniora. peccatū fratris ē ad mortem· cum post agnitionem dei que per gratiam data ē· Aliquis oppugnat fraternitatē: z aduersus gratiam que reconciliatus ē inuidie facibus agitat. Est peccatū nō ad mortē. Si q̄s amorē a fratre non alienauerit: sz p aliquā infirmitatem animi officia fraternitatis nō exhibuerit. vnde christus. Pater ignosce illis·q·n·q·f·nōdum eīm per gratiā spiritus pticipes facti societatē sancte fraternitatis inierant. Sic et stephanus orauit p illis qui gratiam dei non acceperāt· paulus pro alexandro non orat: qz cū iam frater erat·fraternitatē īpugnabat. Pro illis qui timore succubuerant orat. vīi omēs me reliquerunt sed nō illis imputetur·

Omis iniquitas pec. Omnis quasi vere orādum ē p peccantibus nō ad mortē·quia multis peccatis occupant omēs·z nemo potest esse sine peccato: qz oīs iniquitas ē peccatū. Sed supra alia ē peccatū ad mortem qđ nō hūana fragilitate ꝓmittit·z ideo oratione iustoz nō purgat· quoniam qui talia agunt: regnum dei non ꝓsequent.

Omnis qui natus ē. ¶Qui natus ē ex deo non peccat ad mortē· q̄ non ē natus peccat·sed nos sumus de illis qui nati sunt ex deo· ideo non

peccabimus·nõ tangemur ab hoste·sed mũdi amatores sunt subiecto ma ligno hosti.

Non peccat. Dauid grauiter peccauit:sed quia ex deo natus ẽ ad so cietatẽ filioꝝ dei ptinebat:nõ peccauit ad mortẽ·ꝫ veniã pnitẽdo meruit

Sed generatio. Quia volũtarie ꝛ nõ naturaliter filius ẽ dei homo huiusmodi ·ppetenter adiecit.

Sed generatio dei conseruat. Qui in generatione dei pseuerãt peccare non possunt· neqꝫ a maligno ptigi quomodo dies ꝛ nox misceri nequeũt sic iu stitia ꝛ iniquitas·ma lignꝰ ꝛ generatio dei: tangit ergo aliquos malignus ledens ꝛ af fligens sed nõ ad ma lum eorum.

Totus mundus Non solũ mundi a matores:sed etiã nup nati ·qui nõ habẽt di scretionẽ boni ꝛ mali ppter primã quarica tionem ptinent ad re gnũ diaboli· nisi gra tia dei eruantur a te nebris.

Et scimus quo niam filius. Ne mo sine diuina cogni tione ad vitaꝫ eternã puenire:nemo cogno scere sine dei grã pt· quia nemo nouit filiũ nisi pater·neqꝫ patreꝫ quis nouit nisi filius· ꝛ cui voluerit filius re uelare.ꝛ patrẽ ꝛ filiuꝫ vtrunqꝫ ciuꝫ filius re uelat;qui carne visibi lis apparens ·diuini tatis archana p euan geliũ mũdo patefecit.

Filioli cust. Et quia verũ deum ꝛ ve rum hominẽ ꝓgnosci tis·ꝛ vitam eternã ex pectatis·custodite vos a doctrinis hereticoꝝ qui speciem sanctita tis sibi assumunt:qui prauis dogmatibus gloziam incoꝛruptibi lis dei in similitudine coꝛruptibilium rerum mutant · auaricia eĩ ẽ simulacroꝝ seruitus qui etiaꝫ mundũ deo ꝓponũt idolatreꝫ sunt

Custodite. Cum testimonium pfectio nis in multis phibue rit illis . potest tamen timeri·ne aliquis nup puersus reliquias su perstitionis mente retinuerit.

Gratia qua renati sunt scõm ꝓpositũ quo voca ti sunt sancti·seruat ne ꝓmittat peccatũ ad moꝛ

sed generatio dei ꝓseruat eum : et tẽ.ꝛ si i quibuslibet humana fragilitate deliquę rint:ne a maligno hoste possint tangi defendit.

malignus nõ tangit eum. Scimꝰ renati in baptismo

quoniaꝫ ex deo sumus· ꝛ mũdus totus in maligno positus est . Et ꝓ carnẽ non nisi ppter nostrã salutẽ

scimus quoniã filius dei venit · ꝛ credẽtibus credendo re

dedit nobis sensum· vt cognosca rum dei filiũ. amãdo

mus verum deum : ꝛ simus in vt membra· i ꝓ hoc erimus dei in deo viuẽtes sine fine in viuẽte sine inuio vel termino.

vero filio eius . hic ẽ verus deꝰ sicut

ꝛ vita eterna·filioli custodite vos vasa sancta.

a simulacris.

Prologus in secundã Johannis canonicam.

OBqzadeo ad sanctam feminam scribit vt eandẽ dominam non dubitet litteris appellare·eiusdemqꝫ filijs testimonium ꝙ ambulent in veritate phibeat.

Ego senioꝛ tam etate ꝙ moꝛibus · vel sapientia scribo . ppriũ est.

Enioꝛ ele tam natura ꝙ fide.

ctę dñę ꝛ natis eius quos ego vero amoꝛe·vel qꝛ pseueratis in veritate vt sit maioꝛ autoꝛitas.

diligo i veritate · ꝛ nõ ego solus qui deum eligũt ad imitandũ ꝛ solũ deũ operi bus charitatis querũt.

sed ꝛ omnes qui cognouerũt ve nõ ob aliã causam vos diligimus·nisi ppter veritatẽ fidei:que inexpugnabilis pdurat

ritatem. Propter veritatẽ quę p vel no

manet in vobis·ꝛ vobiscum erit i

C. .I.

Senior electe. Cum quidã dubitent vtrũ hę duę epistolę sint iohãnis apostoli. Per hoc aũt ꝙ sunt similes primę ꝛ in verbis ꝛ in simili assertione fidei ꝛ charitatis aduersus hereticos·pbantur esse apostoli:nõ iohãnis presbiteri. Scribit autẽ ad quandam babiloniã·quę ppio nomĩe electa vocabat: Monens ipsam ꝛ natos eius·ne ppter hereticos discedant a ppositο fidei. Per hanc electã significat vniuersalis mater ecclesia. Per filios eius minoꝛes ab ecclesia geniti in fide. Scribit ergo vniuersali eccle

się non esse fidei pfectionem extra charitatẽ·ꝛ hereticos detestatur:qui di uidunt ihesum christum.

Non ego solus. Scripturus ꝓtra hereticos qui a veritate exciderũt Dicit omnium qui veritatẽ nouerunt vnam dilectionem in sanctos esse: vt similitudine catholicoꝝ ab hereticoꝝ deterreat societate. Omnes fideles in vna veritate ꝓsentiunt heretici in erroꝛibus displicent.

Ihesu christo fi.pa. Erant tunc tẽpoꝛis heretici qui negabant do minum ihesum verũ dei filiũ· quos ꝓfutat

ꝛ ꝛsq; in finẽ vite·vel durans ꝛ eternũ ꝛ pseue rans ꝛ remissio peccatoꝝ.

ęternum : Sit vobiscuꝫ gratia si post baptismũ in aliquo lapsi estis ne am plius deũ vel fratres offendatis.

ꝛ misericoꝛdia pax a deo patre ꝛ qui coeternus ꝛ coequalis patri ·id ẽ cũ patre pot ꝛ operatur fide quã i baptismo pmisistis

a christo ihesu filio patris in ve dei ꝛ pmi in dño de vestro bono pncipio

ritate ꝛ charitate. Hausus sum aliquos fortasse nõ omnes

valde·quoniã inueni de filijs tu quotidie pficiendo in vera fide tã pfecte

is ambulates i veritate :sicut mã ꝛ ꝓ ea qꝫ

datum accepimus a patre. Et nũc habes certificatꝰ·iam de cetero ꝓfidẽter rogo·vt rem debitam.

rogo te domina nõ tanqꝫ manda tum nouum scribens tibi :sed qꝺ fidei vel a pnoꝛibus patribus vt antiqua fides ꝛ dilectio illibata pmaneat.

habuimus ab initio vt diligamꝰ alterutrum . Et hęc est charitas· i·seruemus mãdata·nõ exeamus ad aliquos eꝛroꝛes·nõ cessemus ab ope virtutũ i·de ea charitate data.

vt ambulemus scđm mandata eius. hoc enim mandatum est· vt ꝛ necesse ẽ vt pseueretis

quẽadmodum audistis ab initio· in eo ambuletis : quoniaꝫ multi pnius christiani nois ꝓfessoꝛes de nostro consoꝛtio ad amoꝛẽ ꝛ doctrinã mundi

seductoꝛes exierũt in mundum nec doctrina·nec vita magistrũ ꝛ nozmã sãctitatis.

Qui nõ ꝓfitetur ihesum christũ a quibus cauete·nam hi tales ·sic ꝛ qui eis cõsentiunt.

venisse in carne : hic ẽ seductoꝛ ꝛ ꝛ ideo

antichristus. Videte uosmetipsos deficiendo illã mercedẽ quã operando meruistis nitimini.

ne pdatis quę opati estis: sed vt in futuro· vel hic gratiã. qui

mercedẽ plenam accipiatis. Des simulant se alios preire sapientia ꝛ doctrina ꝛ ex superbia discedũt ab humili pdicatõe christi

ꝙ aliquã seductionẽ vel timoꝛẽ

ꝙrecedũt ꝛ nõ pmanẽt i doctrina ꝛ si pseueraverit vsqꝫ in finẽ saluus erit·

xpi deum nõ hñt . Qui pmanet i

Hausus sũ ual. Quali qđ tenetis tenete·nihil aliꝺ ab hęreticis recipite :quia i his quę habetis gaudeo;nihil aliud ad salutem vobis supaddi expeto. Cũ ergo gaudeam de vestro bono principio ·ne faciatis dolere defectu vestro quia vt sollicitus custos omnia quę circa vos fiunt cognosco.

Ambulantes in ue. Positus est adã in paradiso: vt operaretur ꝛ custodiret illud. Operatio effectus pfectionem · custodia pfectionis ipsius statum atqꝫ cõstantiam designat.

Non tanqꝫ mã. no. ꝛc. Arguit hereticos qui relictis ꝙ ab apostolis audierãt nouа inducebant :ꝛ per hoc fraternę charitatis fœdera dissipabãt.

Quoniaꝫ multi seduc. Hoc de hereticis potest accipi·q confitent ihesum icarnatuꝫ:Sed vel verã eius carnẽ·vel veram diuinitatem·vel verũ eius patrẽ deum ·aut aliquid tale negant. vl potest de iudęis accipi·qui ihesum nondum ad salutem mundi venisse denegant. Sed expectãt venturum antichristum.

Videte uos. ꝛc. Istis talibus ne consentiatis · sed potius attendite qualiter sitis pfecte instructi ad fidem ꝛ pstantiam.

Mercedem ꝛc. Deum plenum cum iocunditate capiatis.perseuerando in doctrina vobis tradita· ꝛ non consentiendo eoꝛum erroꝛi.

Et non permanent. Si quis separat se a diuina doctrina vt extra rectam fidem conuersationẽqꝫ mandatoꝛũ dei sit sepat se a deo ne habeat deum·per actualem ꝛ contemplatiuam vitam fit alicuius deus· qui est creatoꝛ omnium.

Qui permanet. Manet in euangelica doctrina· qui secundum eam sapit ꝛ agit. Separat se ab illa:qui aliter sapit ꝛ agit.

Si quis venit ad uos. Cum iobes apud ephesum balneas lauandi gratia intraret·z videret cherintū: exiuit dicēs: fugiamus hinc·ne balneę ipse corrūpāt nos in quibus cherinthus lauat' veritatis inimicus·fecit ergo qđ docuit. Tanta em̄ apostoli atq; eor̄ discipuli tunc i religione cautela vtebant': vt nec verbi quidē p̄munionem cū aliquo eor̄ q̄ a veritate deuiauerāt habere paterent'.

Nec aue ei dixe. Quia signū videt' cōsensus errorīs·hoc ei dicim⁹ amicis: quorū opa nobis placent·z vos si forte decepti n̄ essetis·alij forsan p talem vestrā familiaritatē possent decipi·q̄ crederēt illos placere vob:z sic crederēt illis

Plura ꝛc. Intelligite hāc admonitionem vobis fore pernutilem· quia ad confirmationem illius de creui etiam venire ad vos·nec tñ ex toto interim potui silere.

Salutāt te. Sicut aduersarijs veritatis aue ꝓhibet dicere ita ecōtra electos ex p̄sona elector̄ salutat.

C. .III.

Gaio. Gai⁹ fide christi susceptā·bon⁹ i actibus·p̄dicatores z auditores verbi dei susciebat·z de facultatibus ministrabat· sicut in epistola declarat'. Commēdat autē hospitalitatē·z ne ab ea desistat exēplo z instinctu diotrepis inuitat·diotrepes em̄ asserebat inutilem esse hospitalitatem.

Videt' gaius fuisse corinthius. vñ paul⁹ Gratias ago đo meo q̄ neminez vestrū baptizaui nisi crispum z gaium. Et alibi. Salutat vos gaius hospes me⁹·z toti⁹ eccl'ię

† vnus enī verus deus sunt pater z filius·non ē filius posterior·nō ē minor patre.

doctrina: †hic z filiū z patrem ha

†q̄quidem p̄ hanc doctrinā z hic z i futuro deus habetur·z nō p̄ doctrinā illor̄·ergo siquis.

bet. †Si q̄s venit ad vos·z hanc

† nō tantū nō assentiatis: sed nec ad horā recipiatis·nedum hospitales esse vultis·p̄ mala eor̄z colloquia corrūpātur bonī mores vestri.

doctrinam non affert· †nolite recipere in domuz eum: nec aue ei di

ſ scōm q̄ vox ē ī̄stituta·p̄munē se oñdit cū illo, alioquin simulatio ē: q̄ in x̄pianis esse nō debet.

xeritis. Qui enim dicit illi aue: cō

municat operib⁹ illius malignis

ſ de p̄monitione eiusdem rei·vel forsitan etiā de aliis.

Plura habens vobis scribere:

ſ p̄ scripturā que nō adeo vos p̄mouebit quantū vita z p̄sentia magistri.

nolui p̄ cartam z atramentum scribere. Spero enim me futurum a

† instruēdos ſ meuz ſ vestrū instruendū·vel ad os illor̄ puerſor̄ obstruendū

pud †**vos z** †**os ad** †**os loqui: vt**

ſ illis p̄fusis·vestra fide p̄firmata.

gaudium vestrum plenū sit. Sa

Tvel ad literā vel forsitan filii alteri⁹ metropolis ecclesie·

lutant te †**filię sororis tuę electę.**

ſ q̄đ ego ex parte mea dico.

Gratia tecum.

Prologus in terciā Johannis cano.

Gaiū pietatis causa extollit atq; vt in ipsa pietate maneat exhortat'. diotrepez impietatis z supbię causa obiurgat: d̄metrio aūt bonum testimoniū perhibet cum fratribus vniuersis.

ſ ego

Senior gaio charissimo quē

† nō tpalium bonor̄ gratia·sed p̄pter eterna.

ego †**diligo in ve**

ritate Charissime

†hoc a domino crebrīs p̄cib⁹ exopto·vt q̄đ bene agis·bene p̄ficias

de omnib⁹ oratione facio †**pspere**

† corpore z animo ſ p̄ficiat in elemosinarū operibus ſ vt sicut anima valeas z corpore.

ingredi· †**valere: sicut p̄spere** †**agit**

ſ interna⁹ mētis intentio.

anima tua. Gauisus valde sū ve

ſ a te ſ peregrinis

nientibus fratribus z testimoniū

† vere charitati·que nō cessat ab opere ſ tā studiosus tu es ad bene operandū.

in veritate ambulas. Maiorem

horum non habeo gratiam: ſ **vt**

ſ scōm fidē ſ vera fide

filios meos audiā in veritate am

bulantes. Charissime fideliter fa

cis quidquid oparis in fratres: z

ſ a quib⁹ nihil expectas tpale ſ quos nō noscis

hoc in pegrinos·qui testimoniuz

† operibus misericordie ſ z ita exēplo tuo alii incitātur ad hospitalitatē.

reddiderūt †**charitati tuę** ſ **in** ſ **spe**

ſ dū apud te sūt

ctu ecclesię·quos benefaciens

† ad alia loca ad que volūt ire ſ ī ministris deū honoras.

deducis †**digne deo. Pro nomi**

† alienati a rebus ꝓpriis ſ vt angustie famis cogerent' negare fidem.

ne enim eius †**pfecti sunt·** †**nihil ac**

† suis contribulibus ſ qui possumus supplere indigentiam eor̄.

cipientes †**a gentilibus.** ſ **Nos er**

† ·i· domesticos fidei

go debemus suscipere †**huiusmo**

† qui nō sufficim⁹ predicare ſ predicāde fidei.

di· vt †**coopatores simus** ſ **verita**

tis. Scripsissem forsitan ecclesię

ſ appetit ſ dominari

sed is qui amat p̄primatum gerere

† nostrā autoritatē ſ nostrā epistolā.

in eis diotrepes·non †**recipit nos**

† q̄r depr̄auat nos·z nostra scripta ſ patefaciā

†Propter hoc si venero ſ **p̄mone**

am eius opera que facit: verbis

ſ mēdacia z errores asserētibus

malignis garriens i nos. Et qua

† q̄ mihi detrahit·q̄ hospitalitatē dissuadet.

ſ ad damnationē ſ q̄đ p̄dicat agit.

si ei †**ista non** ſ **sufficiāt·** ſ **neq; ipse**

ſ indigētes.

suscipit fratres: z eos qui suscipiunt †**prohibet z** ſ **de ecclesia** ſ **eijcit**

ſ quidquid ille dicat tu.

Charissime noli imitari malum:

ſ q̄r

sed q̄đ bonum est. Qui benefacit

ex deo est: qui autē malefacit non

ſ q̄ suscipiat

videt deum· Demetrio testimoni

ſ ad eū venientib⁹ z recedētib⁹

um redditur ab omnibus: z ab ip

ſ a deo † ad p̄mendationē hospitalitatis

sa veritate. Sed z nos † **testimoni**

† illi ſ per alia testimonia mea q̄ p̄basti vera.

um †**perhibemus: z** ſ **nosti quoniā**

testimonium nostrum verum est.

ſ de p̄mendatione elemosine z de aliis etiam.

Multa habui scribere tibi dñe:

nō habeo maiorē gratiam·i·quādo fratres veniūt ad me·in nullo facto vel verbo eorū magis gaudeo: q̄ de hoc q̄ annunciant filios meos quos p̄ dicādo vel baptizando genui: veritatē recte fidei z bonę opationis obseruare.

Charissime fide.

Jdeo ñ debes deficere ab hospitalitate z elemosinis: q̄d̄q̄d enī oparis in fratres fideliter·i·sicut fidelis·i·sicut decet fidelez facis non p̄ vana gloria. Sed fidē tuam operibus ostendis.

Pro nomie enī eius. Qui vere sūt honorandi·non enim p̄ suis scelerib⁹ expulsi sūt a patria: sed spōte pfecti sunt p̄ nomīe christi ampliando·et p̄ noīe eius patiendo

Nos ergo debe.

Johannes omnia dimiserat: z se discipulis p̄numerat: vt alacriores reddat z p̄mptiores ad communicandum pauperibus.

Scripsissem forsitan ꝛc. Perseuerare debes in elemosina·quia vtilitatem tā tam in ea intelligo: q̄ nō solum tibi·sed etiā toti ecclesię scripsissez de p̄mendatione elemosinę·sed hac necessitate dimissi: q̄r diotrepes nō curat nostram autoritatē· diotrepes hereſiarcha illi⁹ tpis noua docēdo p̄cipatū sibi vsurpabat·diotrepes specioſe īsultus siue decor insinuās interp̄tat': vt pfidiā cordis etiā noīe signet.

Ecclesię. Illi ecclesię q̄ forsitan·i· dubitatiue est ecclesia·z vt p̄ obseruatōez elemosinę mereret' pfecta fieri ecclesia scripsissem

Commoneam.

Jd ē·i omniū noticiā manifestius arguēdo p̄ducā quor̄ exēplar nusq̄ habet: sed facit ea z noua inuenit. garriēs falsis rationibus vtens·in nos p̄futandos·z sic ad vos a fide retrahēdos.

Nota sicut linguas detrahentiū nr̄o vicio nō debem⁹ excitare ne p̄eant ita p̄ suā malicią excitatas debem⁹ eq̄nimiter tolerare: vt meritū nobis crescat. aliq̄n etiā p̄pescere: ne dū de nobis disseminant: eor̄ qui audire bona poterant corda corrumpāt.

Demetrio testi. Qđ bo nū illū velit imitari apit: vt imitet' demetriū·

vt simili laude omniū possit ꝛ ipse dignus existere.
Pax tibi. Amicis gratiā pacis ꝛ salutis mādat; vt veritatis inimicos a salute monstret extraneos.
Judas. Qui ꝛ thadeus ꝓtra eosdē fidei corruptores scribit · quos petrus ꝛ iohannes in suis damnant epistolis. Intendit aūt ꝓmonere fideles ne ꝓsentiant puersoribus; quia fidei ꝛ castitatis gratia retrahebant.
Seruus ihesu fra. iaco. Non displicet christo · nec discordat a iacobo mea ꝓdicatio.
Conserua. et uo. Vocat ꝓseruat · diligit filios ꝛ mēbra dei facit.
Misericordia uobis. Si deus cepit misereri vobis ꝓdonando delicta; ꝛ impleat misericordiam super addendo bona · ducēdo ad eterna. Si ē reconciliatus inimicis · eternā pacē det factis amicis in qua in nullo ab eo dissentiatis.
Dilectissimi. Ego qui vestre saluti prudere habui necesse (propter pseudo qui vobis se ingerūt) scribēdi vobis admonitiones de vestra salute ꝓmuni · i · de fide quę ē tam mea salus q̄ vestra ꝛ omnium fideliū scilicet fides quę p dilectionē opatur. Ego dico faciens omnē sollicitudinē scribēdi vobis · i · omnia quę pertinent ad sollicitū. Oro p uobis · disputo contra seductores vestros ꝛ vt vobis sciatis p uidere scribo vobis de illis · detego nequitias eoꝝ · ostendo vobis qualiter fidē ꝛ dilectionem debeatis tenere: ꝛ cū sim ita sollicitus p uobis: admonitionē meam recipe debetis. Ego dico depcans ñ supaddi aliam fidem vestre fidei Sed sancte fidei semel tradite vobis et omnibus sanctis ab apostolis · supcertari vsq; ad mortē: vt pro ea si necesse est moriamini · ꝛ ideo scripsi · vt scirem statum vestre fidei · ꝛ meā sollicitudines ostenderem vobis · ꝛ sic in fide ꝓfirmaremini.

sed nolui p atramentum ꝛ calamū scribere tibi. Spero autē protinꝰ
§ meu loqui ad os tuū · vel ad os diotrepis obstruendū ·
te videre: ꝛ os ad os loquemur.
† ab illo diotrepe ꝛ ab oibꝰ malis sit tibi pax.
‡ quasi qō te docco: doce alios.
Pax tibi · salutant te amici ‡ salu
§ vel p nomē
ta tu amicos nominatim.

Prologus in epistolā ca · Judę.

Judas frater iaco

bi de septez catholicis vnā quam epistolam reliquit. Et ꝙa de libro enoch qui apocrifus est · in ea assumpsit testimonium · repudiaꝭ a quibusdam: reuincit tamen autoritate ꝛ vetustate ꝛ vsu meruit iter sanctas scripturas ꝓputari.

Epistola cano. Judę apostoli.

‡ pfitens tā verbo q̄ facto ‡ pmēdatio psone

† Judas ‡ seruus ihe

† natura · fide · doctrina · vita ‡ qui sunt membra dei · qui deū habēt patrem ꝛ patronum.
su christi · † frater iacobi · ‡ his qui
† ꝓpter fidē ꝛ opera ‡ qui p filium habent accessum ad patrē.
in deo patre † dilectis · ꝛ ‡ in chri
† ꝓtra puersores ‡ ad hanc dignitatē · ad eternam gloriam.
sto ihesu † conseruatis ꝛ ‡ vocatis.

Misericordia vobis ꝛ pax ꝛ cha

ritas adimpleatur. Dilectissi
§ vel facies
mi omnem sollicitudinem habēs

scribendi vobis · de ꝛmuni vestra

salute necesse habui scribere vo
§ vos
bis: deprecans supcertari semel
† vobis a sanctis ‡ ideo necesse habui · quia · § sub specie religionis · quasi fidē ihesu ꝑdicent.
† traditę fidei sanctę. ‡ Subitroie

cti potentię detrahit: ꝛ hic solum dominatorē ꝛ dominū nostrum negat.
Omnia. Omnia arcana fidei · ꝛ nō habetis opus recēta quasi sanctiora a nouis audire magistris · i · pfecte scitis omnia quę sciēda sunt de fide ꝛ ideo nō est opus vt audiatis illos.
Quoniā ihesus. Cōfutatis hereticis · deinde vt reuocet eos qui crediderant malignis ꝛ impijs; ostendit quāta sit magnitudo domini quē negant · ostendens q̄ ipse ē qui eduxit populum israel ex egipto.

† humane sap tētie ‡ ignoti deo ꝛ sanctis.
runt enim † homines impij ‡ quidā
† ab eterno in prescientia dei prenisi sunt iusto dei iudicio vt sordescerēt · ꝛ alios i sordes precipitarent · ꝛ inde iudicabunt ad mortē.
qui olim † ꝓscripti erant in hoc iu
† vel dñi § ipii dico impii diuina scriptura quodam dolo vtētes ad destruendū cultū dei.
dicium impij · † dei nostri gratiam

transferentes in luxuriā · ꝛ solum
† tam volentiū q̄ nolentiū ‡ singulariter christianoꝝ.
† dominatorē ꝛ ‡ dominū nostrum
† cū patre ꝛ spiritusancto ‡ saluatorē nostrum § regem nostrū ‡ ꝛ quia illi negāt ꝛ volūt vos inducere vt negetis · ꝓtra illos volo vos cōmonere
† ihesum ‡ christū negātes. ‡ Com

monere autē vos volo scientes se
† nō filiꝰ naue · sed dominꝰ noster: qui nō a partu virginis initiū habuit · sed erat deus eternus qui natus de virgine nomē ihesus accepit.
mel omnia · qm̄ † ihesus populum
† primo humiles ‡ postea murmurātes
de terra egipti † saluās · ‡ scdo eos
† verbis moysi in heremo ‡ per serpētes · ꝛ aliis modis.
qui non † crediderunt ‡ perdidit.
† quoꝝ natura ꝛ potētia maior ‡ p humilitatē p obdientiam.
† Angelos vero qui ‡ nō seruauerūt
† quo p gratiam dei alios principabant subiectis spiritibus ‡ p superbiam.
† suū principatū: sed ‡ dereliquerunt
† celestem habitationē · spiritualē dei visionem. ‡ venturos ad iudicē cui resistere vel aliquid occultare nō poterūt.
† suū domicilium · ‡ in iudiciū magni
† huiꝰ aeris iā dānatos refuat grauioꝝ penis
dei vinculis eternis sub † caligine
† ideo etiam non sunt imitandi. quia ex eoꝝ imitatione mors eterna sequitur
reseruauit. † Sicut sodoma ꝛ go
§ sodome ꝛ g.
morra ꝛ finitimę ciuitates simili
§ extra naturā
modo exfornicatę ꝛ abeūtes post
§ masculoꝝ § nō debitā cōcubitui.
carnem alteram factę sunt exēplū
§ talem
ignis eterni pęnam sustinentes.
† sicut sodomite ‡ sunt dānandi ‡ suā vel alioꝝ
† Similiter ꝛ ‡ hi qui † carnē quidē
§ sicut populus nō credens
maculant · dominationem autem

Jn somnijs. Quia ꝛ ipsi in somnijs · id est in tenebris ignorantię existunt credentes · si ad priorem vitę cupiscētias mētem redeunt: damnantur. Sicut prius p fidē ꝛ bona opera merent saluari; sic secundo p murmurationem ꝛ immunditiam merēt damnari. Vel secūdo · i · bis pdidit: quia malos ꝛ nunc ꝛ postmodum punit. nā quos ꝑsentia mala ñ corrigunt ad sequentia pducunt.
Angelos uero. Et vere non sunt imitandi qui ihesum nō verum deum sed hominez de vtroq; sexu genitū mentiunt. Si enim angelis peccantibus non pepcit: nec hominibus supbientibus parcit.
Non seruauerūt suum prin. Sic homines qui non seruant principatū quo per gratiam adoptionis filij dei sunt effecti Sed relinquūt domicilium · i · vnitatem ecclesię · i qua renati sūt vel sedes regni ęlestis quas accepturi erant si fidem seruarēt ꝛ ante iudiciuꝝ grauiter: ꝛ grauius in vniuersali iudicio damnabit.
Dei uinculis. Jd ē. superbia · ꝛ cor de impenitenti · vel sententia diuina quę eos in perpetuum coartabit · vel vincula cupiditas infimarum rerum: qua vincti ad superiora reuerti non possunt.
Sicut sodoma. Dederat exemplum damnationis eorum: qui solus dominatorē negant ꝓmemorato interitu infidelis populi · vel angelorum erigentium se contra deum · dat etiam exemplum pęne illorum · qui domi gratiam transferunt in luxuriam · ꝓmemorans incendiū sodomoꝝ.
Exemplū ignis. Jd ē. significatio eternę ꝓbustionnis. Sicut exarserunt igne libidinis: arserūt igne tpali · qui tpalis nō fuit purgatorius · Sed initium pęne ꝛ signū futuri.
Dominationē sper. Jn minoribꝰ peccatis · maiestatē blasphemātes

in criminalibꝫ nolendo humiliter ꝓfiteri ⁊ pnitere· nullum habentes timorem·nec fidem venturi iudicis.

Cum michael. Id ē.moyses qui vt deus erat ꝓstitutus pharaoni:et qui erat princeps ⁊ nuncius quantū ad alios·disputās cū pharaone·alter caret.i.signa faceret alterna ꝓtra signa magorum·de corpe moysi .i·populo israel·vt pmitteret illos sacrificare deo suo:non est ausus inferre pnam blasfemię huius sęculi.Sed dixit imperet tibi dominus.Vel aliter.Cum dominus ihesus alter caretur cum pilato de corpe moysi .i. de ecclesia·noluit aliquam blasfemiā inferre :sed tanquā ouis ad occisionem ductus ē.

Luc michael a.De quibus scripturis hoc testimoniuꝫ assumpserit·nō patet·Sed allegorice planum est· Corpus moysi populus israel·qa moyses illi⁹ populi portio fuit ideoqꝫ qđ de populo factum legit in zacharia:recte de moysi corpore factuꝫ forsan dicit apostolus.In zacharia legit.Ostēdit michi dominus ihesū sacerdotē stantē corā angelo domini·⁊ satban stabat a dextris eius vt aduersaret ei·⁊ dixit dominꝰ ad satban:Increpet dominus in te satban·⁊ increpet dominus in te qui elegit hierusalem Quia ihesus sacerdos desiderabat israel de captiuitate liberari·⁊ in terrā ppriaꝫ redire.resistebat ei satbanas nolens populum liberari:sed hostibus gētilibus mancipari.Ideo angelus q̄ populi adiutor erat·increpabat·atqꝫ ab iniuria populi remouebat· Sed vbicunqꝫ vel quandocūqꝫ hęc altercatio angeli cum diabolo facta fuerit· hoc diligenter intuendum ē:quia michael archangelus si diabolo sibi aduersanti blasfemiaꝫ dicere noluit·sed modesto eum sermone coercuit:quāto magis hominibꝫ omnis blasfemia est cauenda·⁊ maxime in creatorem: Diabolus in substantia bonus.sed volūtate malus·⁊ ideo ab angelo nō blasfemat·quia aliquid pferre aduersus bonā naturam blasfemiam reputat archangelus·⁊ si mala esset natura diaboli·dominꝰ nō increparet ꝓ bono opere quod in mala natura nō posset esse·Sed cum dns increpat:aliquid boni ex bona natura ꝓuenire posse ostēdit.

Potest fingi angelū egisse altercationē cum diabolo de corpore moysi quasi nollet sepulturā moysi iudęis reuelatā esse·ne eū quasi deū adorarēt ad qđ efficiendū conabat diabolus·sed nō inuenit in autoritate.

Aliter legit·quia abscondit dominꝰ corpus moysi.Et ob hoc forsitan ne populus israel more gentiliū qui amicos sibi reges ⁊ principes post mortez factis eoꝝ statuis colebant vt deos· corpus moysi adorarēt·⁊ ꝓ ydolatriā huiusmodi a deo ꝓuaricarent·potest ergo videre quasi fuerit certamē ⁊ altercatio michaelis cū diabolo volēte corpus moysi reuelare vt populuꝫ ꝓ idolatriam decipet . Michaele aūt ꝓhibente·ne populus cuius princeps erat peccaret·Qđ ⁊ si nunqꝫ in veteri testamēto legit :ꝓpter autoritatē tī apostoli·qui secretiora quedā nouerat:quę nobis occulta sunt·nō debet a quopiam refelli.

Vel sic Mortuo moyse subtraxit dominus misso angelo corpus moysi· ita vt nullꝰ de populo cui ꝓfuerat sciret sepulturā·Prouiderat eīm dominus moysen post mortē a iudęis adorandū·⁊ si corpus haberent ꝓ deo habendum;⁊ ideo diabolus cultum legis desiderās verti in ydolatriaꝫ alter

†.i·angelos sanctos ‡sicut angeli apostate.
§vos nō debetis blasfemare·quia nec mich.ꝛc.
spernunt: †maiestatem aūt ‡blasfe
mant.Cum michael archangelus
§ptendens.
cum diabolo disputās altercaret
de moysi corpore·non ē ausus iu
§vt malediceret ei quasi male creature.
dicium inferre blasfemię·sed dixit
§vt quiescas §ille nō ē ausus blas
Impet tibi dominus . Vi autem
femare·sz hi ꝛc. †blasfemāda esse ‡ex superbia
nō aliqua causa.
quęcunqꝫ †quidē ignorant ‡blasfe
†solo appetitu carnis sicut bruta animalia.
mant:Quęcunqꝫ aūt †naturaliter
§nulla ratione ab aliis discreta.
tanquā muta animalia norunt :
†implēdis ‡totū affectū ad hoc inclinant.
‡damnatio erit.
†in his ‡corrumpunt. ‡Ue illis q̄
§gladio male doctrine armant i fratres vt cum malo ꝓsilio decipiūt vt balaā .Contra doctores se erigunt. vt chore.
via cain abierunt·⁊ errore balaaꝫ
mercede effusi sunt:⁊ in ꝓtradictō
†ideo etiā cauendi ‡vbi deberent honestati et vtilitati suie vel ꝓmedentium puidere.
ne chore pierunt . †Hi sunt ī ‡epu
†studentes gule vltra modū ‡omnia mala cum multo ꝓmptu facientes.
lis suis maculę †cōuiuantes·‡sine
†non pauperes xpi §nō sūt sub vero pastore.
timore †semetipsos pascentes.nu

†quia alios obscurant ‡quia ad suggestionem spirituū ūundoꝝ in diuersos viciorum errores raptantur.
†bes sine aqua ‡quę a ventis cir
cunferunt.arbores autūnales·in
†nullam vtilitatem·vel sibi vel aliis faciētes
‡nunc in anima postea in corpe §obmittēdo ⁊ cōmittendo.
†fructuosę·‡bis mortuę·eradicatę
†semp inquieti·tumidi·tenebrosi·amari stabilitatē ecclesie impugnantes ‡ad similitudinē tumentiū vndarū superbientes altius se attollunt:sz
†fluctus feri maris ‡despumātes
tanto amplius ꝓfusi quasi in spumas leuissimas dissoluuntur ⁊ peunt.
suas ꝓfusiones:sidera errantia·q̄
bus ꝓcella tenebrarum ꝓseruata
§nō ad tempus vt heretici dicunt
ē inęternū .Prophetauit autē de
his septimus ab adam enoch di
§patēter ⁊ terribiliter §exīs
cens:Ecce veniet dominꝰ in san
†sanctoꝝ qui cū eo iudicabūt ‡penas inferēdo
ctis †milibus suis:facere ‡iudiciū
†malos ‡conuincere eos qui prius latebant ·ostē
contra †omnes ·⁊ ‡arguere omēs
dendo opa ipietatis eoꝝ:q̄ prius occultabant.
impios de omnibus operibus i
§ī actu opis
pietatis eoꝝ·quibꝰ impie egerūt:
⁊ de omnibus duris quę locuti
†blasfemātes maiestatē ‡in boies ‡in deum.
sunt †contra deū ‡peccatores ‡ipij

catus fuisse dicit cum illo angelo· quia qui a deo missus fuerat .Michael dicit·i·quis vt deus.

Ue illis. Quia ꝓ omnia heretici monstrati sunt a verbo veritatis ceci disse·ostendit eos diuersis malis subiectos.

Ue illis qui i via cain Viam cain abeūt·qui ꝓpter inuidiā melio rum sibi doctoꝝ nomen vt honorificent assumūt.qui non tristant·si a deo repelluntur.iustos fratres nolunt imitari :sed eos ex inuidia spiritualiter aliquando ⁊ corporaliter occidūt.A vultu etiā dei expellunt·nihil iam putantes in se dei puidentia,puenire:sed omniū quę habent se autorez credūt Errore balaā ꝓpter amore terrestrium cōmodoꝝ·veritatem quā nouerunt impugnant.

Contradictione chore perierunt. Qui increpatione sācte ecclesię nolūt emēdari·sed appetitu īdebiti primatus ab vnitate ecclię se diuidūt ⁊ sciētes quantū malī gerant:ad sceleruꝫ tī tartara descendunt.

Maculę. Non solum in ꝓmesationibus ⁊ ebrietatibus carnalibus ꝓpter ⁊ maculant. Sed etiā sūt maculę alioꝝ·⁊ alios secum ꝓdunt·domī gratiā in luxuriā trāsferentes.

Nubes. Comparant se ꝓdicatoribus pluētibꝫ iusticiā·choruscantibꝰ p miracula: Sed ipsi sunt nubes obscurātes solem ponētes ī cęlū os suū puersa superbe docēdo sine aqua sapiētię.

Arbores autū. Cōparant se arboribus bonū fructū ferentibus: sed sunt arbores autūnales.tarde ferunt bonū fructū·sicut arbor in autumno plantata.vel qr tunc folia cadūt ⁊ fructus·Vel si supercrescit fructus·adulterinus ē ⁊ inutilis.Si quid eīm faciūt qđ bonū videat: nō bona intentione agūt:sed vt bona quę sunt in alijs extirpent.

Bis mortuę. Semel mort quę nō facit fructū bonū.Bis mort q̄ facit fructum malū.Vel bis mortuę·quia aī tēpus fidei mortui.Sed inde visi surgere ꝓ fidem:rursus redeūt ad impietatē·⁊ ideo eradicatę ab hęreditate quā sperabāt se habituros·vel a soliditate charitatis in qua sancti dicunt radicati.

Sidera. In hoc apostatas significat·quia in similitudinē diaboli de sedibus angeloꝝ ceciderūt·quibus ꝓpter apostasiam tenebrę reseruant.

Sidera. Lucem veritatis ꝓmittunt in hoc mari viciorum:Sed nunquā in eodē statu docēdi vel vitę pdurant·⁊ alijs causa naufragij sunt:⁊ ipsis ꝓ tenebris quas in ecclesia dei inducebāt:tenebrę inferni parant·⁊ qui pacē fidei mūdana tēpestate turbabāt:ꝓcella tormentoꝝ pcellent.

Prophetauit. Non solū mea autoritate ꝓbo q̄ puniēdi sūt:Sed etiā autoritate enoch·q̄ iam olim ꝓscripti sunt in tale iudiciū impij homines:qui nostris tpibus subintroierūt ad subuertendā fidē priorū.

Enoch. In stirpe chain enoch·qui dedicatio interpretat primus nascitur·In electoꝝ vero ꝓgenie enoch septimus memorat: quia reꝑbi in hac vita quę ante ē·seipsos ędificando dedicant· electi vero ędificationis suę dedicationē in fine tpis·i·in septimo expectant.

Ecce veniet do. Vera sententia q̄ dominus arguet īpios·⁊ de operibꝰ ⁊ de verbis.Sed notandū q̄ liber enoch de q̄ hoc assumpsit testimonium apocrifus deputat:ab alio quodam sub nomine enoch ꝓpositus in

quo libro multa incredibilia ꝓtinentur: vnde ⁊ hec epistola iudeq̃ de apocripho testimonium habet. prisc̃is tpibus a plerisq; reiciebat. Sed tamẽ autoritate iam ⁊ vetustate ⁊ vsu meruit: vt inter sanctas scripturas computet. Maxime quia tale testimoniũ de apocripho sũpsit. qđ non apocripbum ⁊ dubium. sed vera luce esset pspicuum licet em̃ de apocriphis testimonium veritatis sumere.

Hi sunt mur. Si fratribus aliquid boni ꝓtigit. murmurant ⁊ conquerunt: q̃ si sua felicitas in illoꝝ psperitate minuatur. Auari em̃ quibus nihil sufficit: etiam alijs inuident.

Murmurantes et queruli. Tanto ampli⁹ quisq; murmurat ⁊ ꝓqueritur de p̃sentibus ecclesie laboribus: quanto minus ĩ se desideria carnis extĩguit. Sed cõtra sanctus daniel et ceteri sanctoꝝ desideriorum viri. quanto obnixius sola supna desiderant: tanto magis despiciunt transitoria: ⁊ cuncta q̃ vident aduersa.

Spiritũ non habentes. Quia spiritũ sanctum. quo congregat ecclesia ⁊ spiritualis efficit non habent: ideo animales ĩ scij. nõ puidẽtes ideo defluunt: quia coagulum charitatis nõ habent.

Superedificantes. Fidei. i. edificãtes vos ipsos ĩ bonis operibus sup fundamentum fidei: vt lapides viui ponamini in domo dei.

In spiritusancto oran Vt de vestris viribus non p̃sumatis: sed ĩ diuinę tuitõis adiutorio speretis. non ꝑ uos saluari putantes: sed aduentũ spiritussancti in vos petite. quo inspirati ardentius oretis. ne cum his qui spiritũ non habent ab ecclesia segregemini.

Illos autẽ saluate. Qui non sunt damnati apud deum: Sed iam ꝑne cadunt in ignẽ docete. vt se ipsos liberent.

In timore. Hoc ad tria illa adiungendũ ẽ. Nam ⁊ apostatas cum quisq; arguit ⁊ damnabiles ostendit in timore debet arguere: ne forte sibi ſetiã ſcõtra dei dispositionẽ ſ. vel quereloſi ſq̃cunq; sibi ꝓtingant.

Hi sunt murmurantes ſ. queruli ſin nullo carnis desideria frenãtes ſ. de vicio i vicium.

secunduz desideria sua ambulã ſtractant se nullo timore dimissuros qđ agũt. se solos deum cognoscere.

tes. ⁊ os illorum loquit̃ supbiam ſhonorãtes ſ. diuitum. ſ paupes cõtemnunt ſnõ causa dilectionis

mirãtes personas questus cau ſsed quidquid illi dicant. vel faciant ſ. corde ⁊ opere.

sa. Vos autez charissimi memo

res estote verboruz que prędicta ſquib⁹ credendum. quia nuncii domini. ⁊ ꝓpheteroꝝ etiã. pphete futuroꝝ.

sunt ab apostolis domini nostri ſilluminati spũsancto.

hiesu christi. Qui dicebant vobis ſtpe antixp̃i. e⁹ isti iã sũt p̃ambuli

quoniã in nouissimis temporib⁹ ſ non missi a deo ſ. veritatis ſ. quos tali signo potestis cognoscere. q̃ gulosi. auari.

venient illusores. secundũ desi ſvel secundũ desideria ip̃ietatũ ſ diuini cult⁹.

deria ambulantes impietate ſa sorte iustoꝝ

Hi sunt qui segregãt semetipsos ſanime ꝓcupiscẽtias sequẽtes.

animales spiritũ non habentes. ſsed vos hoc modo. ab illis dissentiatis.

Vos autẽ charissimi supędificantes ſvt sitis templũ dei

vosmetipsos sanctissimę ve ſdei vel vestro sanctificato.

stre fidei. in spiritusancto orantes

vos ipsos in dilectione dei seruate. expectantes misericordiaz domini nostri hiesu christi in vitam ſcõuincite ad vtilitatẽ nõ illoꝝ sed ecclesie

eternam. Et hos quidem arguite ſcertissime dãnatos diuino iudicio

iudicatos: illos autez saluate de ſvicioꝝ. ⁊ sic de igne tormentoꝝ. ſ. quadam ui ſ. vel quos ĩ peccato obstinatos videtis. misere mini. dolẽtes q̃ nõ potestis eos saluare. ſpenitentibus primis.

igne rapientes. alijs autẽ misere

mini in timore. odientes eam ſquia cõcupiscẽtijs carnis polluitur ſ. corpus mortale ⁊ passibile quo velatur anima

que carnalis ẽ maculatam tuni

cam. Ei autez qui potens est vos ſ ĩ omnibus vestris op⁹ibus ſ in presenti. ſ. in futuro.

ꝓseruare sine peccato. ⁊ ꝓstitue ſcoꝝ angelis qui cõtemplantur dei gloriam

re ante conspectum glorię sue im ſab omni sorde.

maculatos in exultatõne in aduẽ ſei sq̃

tu domini nostri hiesu christi. soli

solus ẽ creator ⁊ saluator mittẽdo filium.

deo saluatori nostro ꝑ hiesuz chri ſ iputet

stum dominum nostrũ gloria. ma

gnificentia. imperium. ⁊ potestas

ante omne seculum ⁊ nũc ⁊ in om

nia secula seculoꝝ. Amen.

suisq; aliquid tale ꝓtigat. ⁊ qui de icendio vicioꝝ alium castigans eripit. timeat ne ⁊ ipse tempter. ⁊ qui pœnitenti primo miseretur: circũspiciat: ne forte plus iusto vel seuerus existat. vel pi⁹.

Odientes eam. ⁊c. Non corpus. ſz maculatuz esse odisse debem⁹ ⁊ arguere. vt immaculatũ reddamus. vt de carnali spirituale efficiatur. quod quia non nr̃i arbitrij potestate: sed dei gratia pficiendũ ẽ: recte subiungit. ei aũt ⁊c.

In exultatione. Quos supius monebat in timore deo seruire: dicit ꝓstituendos in exultatione. quia quãto magis trepidi de actibus in p̃senti fuerimus: tãto amplius in futuro de ꝓcepta mercede lętabimur.

Gloria magnificentia. Si habetis gloriam purę fidei ⁊ pscientię ⁊ magnificentiã in opatione. ⁊ imperiũ sup infirmitatẽ. vel sup demones. ⁊ potestatẽ resistendi vicijs vel toꝛtoribus: deo nõ vobis imputate. qui ante tẽpoꝛa ⁊ in p̃senti ⁊ post omnia tẽpoꝛa ẽ glorioſus in essentia. magnific⁹ in opibus. impans tam volentibus q̃ nolẽtibus. ⁊ potẽs cui nihil resistit.

¶ Prologus in apocalipsim Johannis.

Johãnes apostol⁹ ⁊ euãgelista a christo electus atq; dilectus. in tanto amoꝛe dilectionis vberioꝛ habitus ẽ. vt in cęna sup pectus eius recũberet: ⁊ ad crucem astanti soli matrẽ ꝓpriã ꝓmendasset: vt quẽ nubere volẽtez ad amplexum virginitatis asciuerat: ipsi ad custodiendã virginem tradidisset. Dic itaq; cum ꝓpter verbum dei ⁊ testimoniũ hiesu christi in pathmos insulam soꝛtiret exilium: illic ab eodẽ apocalipsis ꝓcęstẽsa describit. vt sicut in principio canonis. i. libri genesis incoꝛruptibile principium p̃ notatur: ita etiaz incoꝛruptibilis finis ꝑ virginem in apocalipsi redderet. dicẽtis. Ego sum alpha ⁊ o initium ⁊ finis. Dic est iohannes qui sciens supuenisse sibi diem egressionis de coꝛpe. cõuocatis in epheso discipulis. descendit in defossum sepulture sue locũ. oratione q; ꝓpleta. reddidit spiritũ tam a doloꝛe moꝛtis factus extraneꝰ: q̃ a coꝛruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamẽ scripturę dispositio vel libri oꝛdinatio. ideo a nobis per singula nõ exponit̃: vt nescientibus inquirẽdi desiderium collocetur: ⁊ quęrẽtibus laboris fructus. ⁊ deo magisterij doctrina seruetur.

Prothemata.

Prefatio Hilberti pictauiensis in apocalipsim Iohannis.

ORnes qui pie uo lunt viuere in christo (sicut ait apostolus) psecutionē patient. Juxta illud: fili accedēs ad seruitutē dei sta in iusticia ⁊ timore ⁊ ꝓpara animā tuam ad tentationē. Tentatio nanq; ē vita hominis sup terrā ne aūt fideles in his deficiant; ꝓsolatur eos dominus atq; ꝓfirmat dicens: vobiscū sum vsq; ad ꝓsummationem seculi. Et nolite time re pusillus grex. ꝓpter ea vidēs deus pater tribulatiōes quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata super petrā christum vt minus timeat: dispposuit vna cū filio ⁊ spiritusancto eas reuelare. Reuelauit autē tota trinitas christo scōm humanitatem christus vero iohanni p angelū iohannes ecclesię: de qua reuelatione hunc librum ꝓposuit. Vnde ⁊ liber iste apocalipsis dicit. i. reuelatio Quia hic ꝓtinētur quę deus reuelauit iohanni ⁊ iobes ecclesię. Quanta sęz ecclesia passa sit tempe primitiuo ⁊ nunc patiat ⁊ nouissimis tpibus antichristi passura sit. quę tanta erit tribulatio: vt fieri potest ꝙ etiā moueant electi. ⁊ ꝓ his ⁊ nunc ⁊ in futuro p̄mia sit susceptura. vt quos denunciata supplicia terrēt. ꝓmissa p̄mia lętificent Jdeo iste liber inter reliquas scripturas noui testamenti ꝓphetię nomine censet: quę alijs excellentioz est ꝓphetijs sicut enim nouū test. p̄stat veteri: euangeliū legi: ita hęc ꝓphetia ꝓphetis veteris t. qz de christo ⁊ ecclesia magna ex pte iam adimpleta sacramenta denunciat. Vel etiaz ideo. ꝙa cū alijs vnifaria. isti trifaria data est ꝓphetia simul. s. de p̄terito ⁊ presenti ⁊ futuro. Ad cuius ꝓfirmandam autoritatem. ꝓcurrit etiā autoritas. mittentis. deferētis. ⁊ accipiētis. Mittētis. s. trinitatis. ⁊ deferentis angeli. accipiētis. s. iohannis. Cum aūt iohanni hęc in visione fuerunt reuelata. ⁊ sunt tria genera visionū. sub quo genere contineat videndum ē. Visio eñ alia coꝛpalis. quādo videlicet coꝛpalibus oculis aliq̄d videmus. Alia spiritualis seu imaginaria. cum videlicet dormiētes vel etiā vigilantes imagines rerū cernimus: quib aliq̄d aliud significat. Sicut videlicet pharao spicas ⁊ moyses rubū ardere: ille dormiēs. iste vigilans. Alia intellectualis. quādo videlicet spiritusancto reuelāte. intellectu mētis veritatē mysterioz sicut ē capimus. Quo mō vidit iohānes quę in hoc libro referunt. Non eñ figuras tantū vidit spiritu: sed earū significata mēte intellexit. vidit autē iohannes ⁊ scripsit in pathmos insula relegatus a domiciano ī exilio principe īpijssimo. hac eum ad scribendū cōpellente causa: quia dum exul teneret a domiciano in pathmos insula. ī ecclesijs quibus p̄erat. multa pullulauerunt atq; ꝛoleuerūt vicia. atq; diuersę hęreses. Erant eñ quidaz hęretici. ibi dicētes: christū nō fuisse ante mariā. quia tēpoꝛaliter de ea natus erat. Quos iohannes ī principio euāgelij sui redarguit dicēs: In principio erat verbū. ⁊ in hoc libro cum dicit: alpha ⁊ o. i. principiū ⁊ finis. Dicebant etiā quidā ecclesiam pōdere tribulationū ante finem seculi desituram: ⁊ ꝓ laboꝛe nō p̄mium ętternum susceptuꝛam. hoꝛū ergo errores volens destruere iohannes. ostendit christum principiū esse ⁊ finem. Vnde ysaias ante me nō ē foꝛmatus deus. ⁊ post me nō erit. Et ecclesiam p exercitium tribulationū nō desinere. sed ꝓficere: ⁊ ꝓ his braꝛium ętternum recipe vel suscipe. Scribit aūt iohannes. vij. ecclesijs asię. ⁊ eaz̄ septē episcopis de p̄dictis instruens ⁊ in eis p eam totam generalē ecclesiam docens. Est itaq; materia iohannis in hoc ope. status specialiter asianę ecclesię. nec ñ ⁊ totius ecclesię. videlicet quę in p̄senti patiat. ⁊ in futuro receptura sit. Intentio vero eius est monere ad patiētiam que seruāda: tum ꝙa breuis laboꝛ: tum qz pręmiū magnū. Modus tractādi talis: primo p̄mittit prologum ⁊ salutationē vbi reddit auditoꝛes benignos ⁊ attētos. quo p̄misso accedit ad narrationē. Ante narrationē vero ostēdit christum esse abętterno sine principio ⁊ fine. inducens ipsum loquētē ⁊ dicentem. ego sum alpha ⁊ o. i. principiū ⁊ finis. postea accedēs ad narrationē. distinguit septē visiones; quib terminatis iste liber consumit. Pręmittit aūt prologum dicēs: Apocalipsis ihesu christi subaudis hęc ē. Sicut ī alijs; visio ysaię hęc ē. ⁊ pabolę salomonis hę sunt.

Sicut in secularibus libris tria quęrunt. Intētio. s. vtilitas. ⁊ cui parti pbię supponat. Sic quoq; in hoc libro diuino tria quęrunt. materia. intentio. vtilitas. ⁊ cui pti humanitatis. i. vitę subiaceat. Vita eñ alia philargica. alia practica. alia theorica. i. ꝓtemplatiua. cui liber iste subiacet. Intentio ē auctoꝛis huius ponere signa. p quę ꝓmendet nobis patientiā. i. faciet nos patiētes. p nomine christi: ut de patiētia eundo ad ꝓtemplationem cęlestis glorię. puenire possimus ad vtilitatē. ad remunerationē. s. patientię nostrę. i. ad duplicē stolam animę. s. ac coꝛpis beatitudinem. Et notandū quomō patientiā ꝓmendet. ostendēdo. s. p varias similitudines vt p equos ⁊ similia. psecutiones pręsentis ⁊ futuręz ecclesię in tēpoꝛe antichristi. i. diuersas tribulationes diuersoꝛum statuū ecclesię p̄munit nos referēdo; vt foꝛtioꝛes simus ad sustinendum. nam lenius lędit quidquid p̄uidimus ante. Illud quoq; sciendū. ꝙ potius ꝓmendat patientiam. Jdeo videlicet: qm̄ fundamentū ē omnium virtutū. prudentio teste qui ait: vidua vel debilis ē virtus quā non patiētia firmat.

DEus pater p̄uidens tribulationes quas passura erat sancta ecclesia: postq̄ ab apostolis fuit fundata. dispposuit cum filio ⁊ sancto spiritu eas tribulationes ⁊ eaz̄ p̄mia reuelare. Jacula eñ q̄ p̄uident minus ledūt. Jta christo manifestauit secundū humanitatē. christus iohanni. ⁊ iobānes ecclesię reuelauit. qui excellebat omnibus privilegio castitatis. ⁊ qui gratia dei interp̄tat. q̄ omnia bona quę agebat. gratię dei ascribebat. ⁊ qui omnia ĩmania toꝛmento ꝛ equanimitate mētis sustinebat. Sed ꝙa ꝓstat hanc reuelationem factam esse ī visione. videndū ē sub quo genere visionis ē. visio eñ alia coꝛpalis ē: alia spūalis. alia ītellectualis. Visio coꝛpalis ē qua videmus celū ⁊ terrā ⁊ cetera talia. Visio spūalis est quādo in eo qđ videt aliud p̄tendit sicut fuit de moyse q̄ vidit rubum nō ardentē ardere: qđ aliud significabat. Intellectualis vero quādo spiritusancto ītimante aliq̄s cōspicit aliq̄d mysticum: sicut sanctus iohānes in hoc libro fecit. nam nō realiter ista vidit: sed diuino flamine īspirante. ꝓuenientia signa passionū designatiua ītellectui suo cōfiguꝛauit Nunc q̄ sit materia illi⁹ videamus. Materia illius sunt septē signa. i. genera tribulationū. Intētio vero ē nos ĩuitare ad patientiā: vt p patientiam veniamus ad ꝓtēplationez. p ꝓtemplationē ad reuelationē. Jnde ad beatitudinē in qua habemus finalē causam huius opis: ⁊ ꝙa non q̄ritur in diuinitate de pbia sed de vita videamus cui vite supponat. Vita. alia theoꝛica. i. ꝓtemplatiua. alia practica. i. actiua. Sed practicā ad theoꝛicā constat referri. Et notandū ē quare nos magis ad patiētiā q̄z ad alias virtutes ĩuitet. ad qđ dicendū ē: ꝙ sic fides ē fundamētū omnū virtutū: sic patientia quodāmodo ē sustentamentū: vnde prudentius Vidua ē virtus quā non patiētia firmat. Notandū vero ē quandam ptem huius libri. p. ꝓhemio vel p. ꝓlogo accipi. s. vsq; ad illū versum. Ego iohānes fui ꝛc. Jn q̄ pte nos ĩuitat ad legendū ⁊ ad audiendū ⁊ ad seruandum: qz si hoc fecerimus beatitudinē ꝓsequemur. ⁊ sic cōmēdat opus suū. legēdus ē iste liber. qz ē apocalipsis ihesu christi. i. reuelatio ñ cuiuslibet sed ihesu christi. Vel legendus ē liber hic. ꝙa beatus ē qui legit ⁊ qui audit verba ꝓphetię lectionis huius. i. apocalipsis. i. reuelationis ihesu christi.

In apocalip.

APocalipsis hęc inter reliquos noui test. libꝛos ꝓphetia vocat. sed alijs excellētioꝛ ꝓphetijs. qz de christo ⁊ ecclesia magna ex pte adipleta iam sacramenta denunciat. vel etiā ideo. ꝙa cū alijs vnifaria isti trifaria data ē ꝓphetia simul. s. de p̄terito. de p̄senti ⁊ de futuro. ⁊ sicut euangeliū legis obseruantias. sic ista ꝓphetia excellit veteres a lōge. pspiciētes vēturā ꝓphetias

Ad cuius roborandam firmitatem occurrit etiam autoritas mittētis deferentis ⁊ accipiētis, banc eñ deus, i. tota trinitas misit: nam ꝺ̄ patre dicit: mittens p angelū suum. filius aūt dicit: ego ihesus misi angelū. Sed ⁊ de spiritusancto hoc scriptū est: dñs deus omnipotēs. Sciendum itaq; quia cum sine additamēto spiritus ponitur: tota trinitas frequētius intelligitur vnde est. Spiritus ē deus. Et qui habet aures audiēdi audiat· quid spiritus dicat ecclesijs· Et quanquā angelus solius verbi incarnati psonam gesserit: tota tñ trinitas in angelo opata ē. Q̄ autē iohānes ī exilio ista vidit. manifestat christi fidē in terrenis p̄ssuris celum vēdicare. Et sciendū q̄ cum dicit apocalipsis· subaudiendū ē hęc est· sed hunc modum locutionis qui cum diminutione verbi fit· frequēter inuenimus in diuinis scripturis: vnde salomon ait: sine adminiculo verbi Parabolę salomonis· ⁊ ysaias visio ysaię.

Alpha principiū ē elementoꝝ greco⁊ ⁊ o. finis. quod bene cōuenit illi de quo dicit ysaias: ante me nō est formatus deus: ⁊ post me nō erit. Causa quę beatū iohannē scribere monebat· quia interim dum ipse exul teneret a domiciano· In ecclesijs quibus ipse p̄erat nequitię multę inoleuerūt· ad quoꝝ correctionē ipse ꝓmonetur p angelū ī visione siue dormiens siue spiritualiter raptus. Per hoc q̄ iohannes omni humano eloquio ⁊ auxilio destitutus· diuinitus est visitatus· innuitur nobis· q̄ quāto magis ab hoc tumultu recedimus: tāto magis diuina visitatione digni iudicabimur. Et ē materia in hoc libro ecclesia· de qua omēs fiunt visiones. Quidquid aūt inducit de antichristo ⁊ demonibus: ad cōpbationem ecclesię fit. Hoc aūt modo tractat de hac materia. s. ostendendo ꝓditionem ipsius ecclesię secundū p̄sentem ⁊ futurum statū· secundum p̄sentem q̄ multas psecutiones oporteat hic pati ecclesiam. Et item in p̄senti etiam multas dignitates· vt remissionē peccatorum illuminationem animarū ⁊ talia. In futuro aūt obtinere vitā ⁊ interminabilē lęticiā. Finalis causa ē· vt sibi subditos quibus principaliter scribit: deinde cęteros admonet ad sustinēdas tribulationes cū patiētia· nisi diffidentes de remuneratione magna.

Nomen etiā auctoris querit· qđ gratia dei dicit· quod est iohannes. Quod bene ꝙuenit intentioni· omnes enim ꝙ christo patiētes gratia dei. i. auxilio dei patiunt: aliter eñ deficerent. sicut dicit apostol⁹: Gratia dei sū id qđ sum. Locus quoq; in quo ꝙposuit notatur· pathmos videlicet insula in qua positus in exilium fuerat a domiciano cęsare propter verbum dei quod p̄dicabat· Per quā insulam designat ecclesia quę quotidie assultus huius sęculi patitur· immobilis tamen existens. pathmos enim ebullitio vel fretum interpretat· Videndū quo modo visionis iohannes talia vidit. Tres nanq; modi visionum sunt· vnus cum cęlum· terram ⁊ similia corporeis oculis videmus. Alius cum dormiētes vel etiam vigilantes aliquid videmus per qđ aliud figuramus· sicut pharao vidit crassas vaccas vel boues ⁊ macras. Alius modus est intellectualis· cum aliquid mente cōcipimus nō per imagines: sed sicut ē: vt dauid in psalmis dicens. audiam quid loquat in me dominus deus. Johannes vero imagines ī mente vidit: ⁊ in eis veritatē intellexit.

Materia status asię· ⁊ totius p̄sentis ecclesię· littera sic· ac si ita ꝓmoneret: attendite hanc visionem: quia visio reuelata ē in christo ihesu. Qualitas. i. modus tribulationes intus ⁊ exterius econtrario ꝙsolationes· locus breuis laboꝝ· ⁊ certa p̄mia. Intentio patiēter ferre omnia.

¶ Sꝫ habetur in quibusdam bibliis.
Prologus alius Hieronimi.

Apocalipsis ihesu christi iohannis tot habet sacramenta quot verba. Et p merito voluminis laus omis inferioꝝ. i verbis singulis multiplices latent intelligentię.

Prologum p̄mittit salutationē in vtroq; captat.
Apocalipsis ihe. chri Pręparat auditores benivolos ⁊ attētos sicut ⁊ ibi iobes septē ecclesijs quę sunt in asia.
Quā dedit ⁊c. Secundū hominem accepit eam a patre ⁊ verbo sibi counito· ⁊ spiritusancto.
Quę oportet Quasi ⁊ ineuitabile est quin fiant· ⁊ vtile ut fiant.
Oportet vt patiant tribulationes cito.

Hec ē reuelatio Apocalipsis ihesu christi ꝺeus pater vt nihil debens. sti quā † dedit †christo ⁊ verbo et exemplo. illi deꝫ ⁊ palaz ſnō iudeis nō phīs ſde his facere seruis suis· que oportet fieri cito· ⁊ significauit mittens per ſpsonā christi habētē ſnō supbo sed humili· angelum suum seruo suo iohanni

Qui testimonium phibuit verbo dei: ⁊ testimonium ihesu christi in †vt litterati his quęcunq; vidit. Beatus †qui ſvt layci ⁊ addiscētes ſlibri legit· ⁊ qui audit verba prophetię ſlector ⁊ auditor huius: ⁊ seruat ea que ī ea scripta ſaūt sunt: tēpus enim prope ē. Johannes septem ecclesijs que sunt in †remissio peccatoꝝ ⁊ quies a vicis. asia †gratia vobis· ⁊ pax ab eo ſ· i· a christo qui est· ⁊ qui erat· ⁊ qui vēturus ē

Cito Dicit vt sepent ne sit graue pati cito finiēdi sunt labores ⁊ p̄mia danda.
Breuis labor· festinata gloria.
Et significauit. Deus pater filio ⁊ filius iohanni sub sigillo. i. sub scripto· ne locus sit furibus puertē di· ⁊ vt gratius sit fidelibus si cū exercitio cōsequantur.
Qui testimoniū per. Qui testaꝫ verba ipsius christi habita· tam de verbo. i. diuinitate q̄ de humanitate ihesu christi.
Uerbo dei. Filius vocaꝫ verbuꝫ dei quia p euꝫ manifestatus ē in mundo pater
In his quęcūq; uidit In his quę corporaliter vidit vt passum. vel sola mēte vt fuisse cū patre ante omnia.
Beatus qui le. Christus dedit mihi beatus autē qui a me acceperit.
Beatus qui legit ⁊ audit ⁊c. Quia hec apocalꝫ ē ihesu xpi ⁊c.
Qui legit. i. qui narrat alijs que audiuit· ꝺa plures ab vno legente possunt audire. Vel audient· ⁊ in hoc notat auditores· ꝺa plures.

Illi soli beati ꝙ audiunt vt mente recondant· ⁊ mente recondunt vt ope copleant· ⁊ ope implent vt vitā ęternā possideāt.
Seruat ea. Ita dico si seruat. Non eñ auditores legis sed factores iusti sunt.
Seruat ea. Qui fidem christi ⁊ ecclesię non violat· ⁊ timet minata: ⁊ q̄rit p̄missa· vere beatus· quia nec longa mora laboris ⁊ p̄mia vicina.
Septē ecclesiis. Principaliter illis quib⁹ magister erat cōstitutus. ⁊ per simile alijs.

Deus dedit christo· christus iohāni· iobes autē ecclesijs· vel p septē vniuersę ecclesię: quia septem vniuersitatē significāt· vel ꝺa septiformi spiritu illustrantur.
In asia. Asia ē elatio. Ecclesia ergo nūc ē ī elatiōe ☧tutū· vel olī vicioꝝ
Asia ē ista· nō magna. illa. s. quę dicit tercia pars mundi· sed quędam puincia vbi erāt septē ciuitates· ⁊ septē ecclesię cū septem episcopis.
Asia minor ē ps maioris asię ꝙtinens septē ciuitates quaꝝ ephesus ē metropolis. In hac minori euāgelisauit paulus· sed postea in diuisione apostoloꝝ iohannes eam obtinuit.
Ephesus metropolitana sedes totiꝰ asię in qua iohannes p̄fuit
Gratia et pax Pręparat auditores ī salutatione benivolos· ⁊ attentos· sicut ⁊ in plogo.
Qui ē qui erat ⁊c. Eternaliter q̄uis natus ex tpe· iam ī mutabilis p humanitatē· ⁊ olim corruptibilis. talis vēturus ē· ⁊ si mō nō apparet talis.
Et a septē spiritibus Spiritus idē sonat qđ charitas. vnde attribuit spiritui remissio peccatoꝝ· ⁊ alia dona que sunt dona totius trinitatis vt ītelligamus trinitatē ex sola dilectione opari.
Personam patris tacet· q̄ de deo creatore nemo male ītellexerat· ponit

psonam filij z spiritussancti. de quibus omnes nascunt' i ecclesijs hereses.
Throni. Sunt angeli eius z sancti homines in quibus nunc sedet de⁹ z iudicat ne in futuro iudicet.
Primogenitus zc. Dicit ppter desperãtes de morte christi. vt illi q̃ dixerunt nos putabamus q̃ ipse esset redẽpturus israel.
Mortuorũ. Qui vos nõ terreat. quia surrexit. z ẽ impassibilis. vel prius mortificantiũ se. quia peccatũ non fecit
Princeps reg-ter. Princeps terrenarũ potestatũ. potens eas remouere. et ad vtilitatẽ suoz vel sanctorum. pmittens impios seruire.
Qui dilexit nos Cõmendat psonã filij q̃ hãc reuelationez p angelũ fecerat iobi. q.d. credite huic reuelatõi. z patẽti adhortatõi quã christ⁹ manifestauit. q̃ p nobis passus ẽ z resurrexit.
A peccatis no-. Originaliby vel actualibus. nõ suis sed nostris. qz nõ peccauit.
Regnũ. Potentes vicijs resistere. z p nobis z p fratriby nostr metipsos do offerẽtes
Ecce uenit. Et vere debetis glorificare. quia ipse ẽ qui vẽturus ẽ ad remunerãdum cum nubibus. i. cũ sanctis qui nubes fuerũt. pluẽdo alijs doctrinam. z miracula faciẽdo. Vel sicut in nube ascendit. i nube veniet. p quã dei clementiaz itelligim⁹ q̃ bonis ẽ refrigeriuz z illuminatio. malis vero terroz z excecatõ qd̃ z significatũ est p nubez. qua educti sũt filij israel de egipto.
Et uidebit eũ o-. oculus. Alia translatio habet videbit omnis terra talem. q. d. talem videbũt qualem impij venturũ nõ credebant.
Omnis oculus. Boni vt lẽtur. mali vt cõfundantur videbunt.
Plangent. Seu collidẽt sup eũ ipotentes ei⁹ impio resistere ad silitudinẽ lapidis z fictiliũ. vel p. s. i. dolebũt respiciẽtes eos q̃ fundati sunt sup eum. qz non tm̃ dolebunt de ipso tormẽto q̃z q̃ repellẽtur a tali consortio
Etiã amen. Per hec duo aduerbia quoz vnũ ẽ grecũ. s. etiam. significant gentes. p amen qd̃ ẽ hebreũ iudei. qui omnes deũ videbũt i iudicio
Ego sum. Vere veniet. z qz ipse pmittit se venturũ. vel p̃missa salutatione reddit attentos. q. d. ne a me. hoc dictũ. sed ab ipso christo credatis
Alpha principiũ. Ante quẽ nullus vel a quo omĩa ceperunt.
O finis. Post quẽ nullus vel i quo omĩa terminabunt.
Ego iohannes. Finita salutatione pgreditur ad narrationẽ imponendo quattuor. psonam. locum. causam ipsius loci. tempus. q̃ valent ad cõmendationẽ ipsius reuelationis.
Ego iohes. Q. d. scio quia tribulamini: sed exemplo christi patienter sufferatis vt sitis pticipes regni ipsius.
Frater socius zc. in christo. In fidei vnitate z ppter illam fidem tribulatus fui. sicut z alij p qd̃ ad regnum puenire patiẽter sustinui. habẽdo christum in omnibus exemplum.

† a septifozmi spiritu qui quidem vnus natura gratiarũ distributione multiplex ‡ vt illuminet eos in quibus sedet deus.

z † a septem spiritibus qui † in conspectu throni eius sunt: z † a † ihesu
† plura dicturus repetit de christo secundũ hu manitatem.
† qui se esse deũ nec p ĩmunente morte negauit
christo qui ẽ † testis fidelis primo-genitus † mortuozum z princeps
† vel testis fidelis § operũ nostroz in die iudicii quãdo dicet. vidistis me esurientẽ z si. z venite be. p. m. zc.
† regentiũ terrenitatẽ ‡ specialiter p̃dicatozes.
† regum terrę: Qui † dilexit nos.
† qua sola dilectione lauit nos ‡ originalibus vel actualibus.
† z lauit nos a † peccatis nostris in
§ nõ vituli. nõ arietis. sicut i veteri lege.
sanguine suo: z fecit nos regnum
§ scõm q̃ homo § scõm q̃ deo § ideo
z sacerdotes deo z patri suo. Ip-
vt laudetur § vt ei obediatis
si gloria z imperium in sęcula sę-
† tam bonus q̃ malus
culozum amen. Ecce venit cũ nubibus. z videbit eum † omnis oculus:
§ vt magis crucientur
† omnes terreni. z viciis dediti.
z qui eũ pupugerunt. Et tunc
plangent se super eum omnes † tribus terrę: † etiam amẽ. Ego sum
† q̃ omni lingua firmandũ § z amen
alpha z o. principiuz z finis dicit
† dominus dico § more pphetaz hoc dicit.
dominus † deus qui est. z qui erat
z qui venturus est omnipotens.
§ a psona § hũilitas magistri § vel p
Ego iohannes frater vester z socius
ticeps
in tribulatione z regno z patiẽtia in christo ihesu: fui in insula q̃
§ locus § causa
appellatur pathmos propter ver-bum dei z testimonium ihesu chri-sti. Fui † in spiritu † dominica die:
† in excessu mẽtis ‡ in spe resurrectionis future p res. christi § tempus.
† cognoui ‡ quia de futuris vel de magnis. manifestationẽ.
† audiui post me † vocem magnã
† qua ĩcitat ad bellũ vel tem § qõ vi
tanquã † tubę dicentis mihi: Quod
sur⁹ es videlicet vides. § ĩmẽte recõde vl ad trãm
vides scribe i libzo. z mitte septẽ
§ vel epheso z smirne zc. § canticum
§ scz ad
ecclesijs asię ephesum z smirnam
§ diuisio coznuu § illuminata § principũ pul critudinis.
z pergamum z thiatiram. z sardis
§ seruãs vel saluãs § trib⁹ amabilis. § iõ
z philadelphiam z laodiciam. Et
† i. memoriã habui de subditis ‡ vt itelligerẽ.
† conuersus sum vt † viderẽ vocez
§ quia puer. sum
quę loquebat mecũ. Et cõuersus
vidi septem candelabza aurea: z
§. i. un pmuni. qz oibus se offert de⁹. i. presto est subuenire.
in medio septẽ candelabzoz aure-
§ caput in se ostẽdit q̃ a suis exigit
ozum similẽ filio hominis vestitũ
podere z p̃cinctum ad mãmillas
§ cingulo charitatis qz dilectionẽ seruat.
zona aurea. Caput aũt eius z ca-pilli erãt candidi tanq̃ † lana alba
† i. vestimentũ contra frigus z vicia
† immortalitas cũ gloria glorioſioz ẽ omni creatura ‡ .i. fideles in ecclesia qui ex vtraq̃ parte videre debent.
tanq̃ † nix. † Et oculi eius velut

Pathmos. Id ẽ. fretũ. s. tribulatio. i q̃ magi celestia a fidelib⁹ apiunt.
Ecclesia compatur insulę. quia sicut insula marinis pcellis illidit. ita ecclesia psecutionibus marinoz. i. mundanoz affligitur.
Propter uerbũ et testi. zc. Id ẽ. ppter testimoniũ diuinitati. z humanitati exhibitum.
In dominica die. Solet rerum qualitas ex tempe notari. vt abrahã in feruoze fidei angelum in meridie vidit. loth in pditionem sodomę vesperę. adã p⁹ meridiẽ Salomon non reseruaturus sapientiã no cte suscepit.
Audiui post me uoce. Post se audit: qz dũ de pñtib⁹. eductus in anteriora verę ptemplatõnis se extenderet. z alios respicere admonitus est vel post se audit. qz a lege z pphetis p̃dictũ ẽ hoc. idem itelligit.
Quod uides scribe zc. Communis admonitio fit iohãni q̃ monuit cõmuniter mittere. e. asię. z p eas intelligendę sunt omnes alię ecclesię. hec cõmunis admonitio fit vsq̃ ibi. z angelo ephesi zc. Siue simul z vno ĩtuitu. siue per tempa diuersa banc visionem vidit iohãnes angelus vtrunlibet ei pferre potuit.
Ephesus. Volũtas mea interpzetatur vel lapsus. p fundus. vel pfilium.
Conuersus sum. Et ideo: quia audiui vocẽ puersus suz zc.
Septẽ can. Id ẽ. septẽ ecclesias ardẽtes z illumĩatas sapientia diuini verbi.
Aurea. Sicut aurum p ignem pbatũ pcussionibus extẽsuz candelabzum efficit: sic ecclesia tribulationibus purgata tentationũ ictibus in longanimitatẽ extensa pfummetur.
Si habeat vocẽ in oze z nõ in ope candelabzũ quidẽ est: sed nõ aureũ
Similẽ fi. ho. Id ẽ. angelum in psona christi qui iã nõ filius homis sed similis: quia iam non moritur. Vel filio hominis similis: quia nõ cũ peccato. sed in similitudinẽ carnis. p. apparuit.
Christus in quo omnia necessaria ad reginen ecclesię.
Podere. Id ẽ. sacerdotali veste. i. carne in qua se obtulit. z quotidie offert repsentans se deo patri. Vel poderis ẽ ecclesia. qua vestit deus vt tunica quę ẽ talaris. quia vsq̃ ad finẽ mũdi duratura.
Dręctum ad mãmil. Daniel cinctum renes vidit in veteri test. qz ibi carnalia pstringuntur. hic mãmillas: quia in nouo testa. etiam cogitationes iudicantur.
Capilli erant. Id ẽ. sancti extenuati. z adhęrentes ipsi capiti. vel cogitationes eius.
Tanquã lana. Vel sicut lana alba apta ẽ ad quoscũq̃ colozes suscipiẽdos. sic sancti ad tribulationes.
Nix. Nix candoz ĩmortalitatis. quia cãdidioz omni creatura.
Oculi. Id ẽ. dona spiritussancti qui sunt christi habentis z dantis sũt ecclesię accipiẽtis. quę illuminant z faciunt ardere. vel oculi sunt: ipsi spiri-

males in ecclesia uel diuina ꝓcepta.
Et pedes. Id ē vltimi fideles·qui multis ꝓcussionibus non retinebūt priozē naturam·sicut auricalcum qđ sepe incēdit᷑ z meliozē accipit colozē.
In camino ardēti. In alia translatione habet᷑ auricalco libani: ꝑ qđ ostendit᷑ ꝙ in illa regione vbi dominus crucifixus est ·maxime illa tribulatio est valitura.
Et uox. Id ē.ꝓdicatio eius obtinet vim aquę ·quia mūdat ·vel quā vocem receperūt iam multi populi·qui cōparantur aquę ꝓpter fluxū·tāto magis ꝓstare debetis. Vel vox datrix multaꝝ aquaꝝ ·i·gratiaꝝ. vnde vox sequitur.
Stellas. Stellę episcopi qui debent alijs lucere verbo·et exemplo vitę·qui ꝛsi peccauerūt·stellę vocant᷑·secundū ꝙ instituti sunt·quos habet in dextera.i.in potioribus donis·quę per dexterā significant᷑.
De ore Id ē.de insinuatione exiuit ꝓdicatio·quę vtrunqꝫ secat in ueteri testamēto carnalia opa·i·nouo ꝓcupiscētias.
¶Unde non enī vos estis qui loquimini·ꝭ spiritus p·u·qui loq᷑tur in vobis.
Sicut sol lucet ī uirtute. Id est.in meridie sine nubibus Vel sicut ipse christꝰ in resurrectione. Vel qū fixus erit ī ęternū.
Et cum uidissem Ecce iohannes q̄ stare videbatur viso domīo cecidit tanq̄ mortuus·qa vnusquisqꝫ vir sanctus quanto se ad ꝓtemplandum diuinitatē altius erexerit tanto apud se ītroꝛsum inferius cadit· qz in cōparatione dei eius magnitudo quā ꝑ suasit facile despicitur hinc ē ꝙ abzaaꝫ viso domino se puluerem z cinerem cognouit. Itez Job auditu auris audiui te ꝛc.
Cecidi Qui ꝓiecī curā humanitatis ad similitudinē vltimoꝝ fidelium
Tanq̄ mortuus. Mortuus mundo·viuus deo·vel nil terrenitatis cupiens.
Dexteram suam Scilicet sanctūspiritū ꝓfortantem.i.auxiliū suum.
Noli timere Pati ꝓ me tribulationes z mortē· quia ego qui non indigebam ꝓpter me cū sim primus z no·fui mortuus z viuus.
Sum uiuens Sed nō ideo terreamini qa manifeste surrexi·nec amplius moriar.
Et habeo Et ideo nō patiar vos tentari supza q̄ potestis ferre; quia habeo potestatē sup diabolum z sup membza eius.
¶Qui clauē alicuius domus habet quē vult ītromittit·z quē vult ab ingressu dom⁹ repellit. Claues igit᷑ mortis z inferni possidet·quia quos vult a damnatione ꝑpetuę mortis liberat quos vult autem eodē damnationis piculo iuste remanere sinit.

flama ignis·z pedes eius similes
ſ nō cuilibet sed
auricalco sicut in camino ardenti
et vox illius tanq̄ vox aquarum
multarum: z habebat in dextera
† p ꝓdicatores vel scripturas
sua stellas septem· z † de ore eius
gladius ex vtraq̄ parte acut⁹ exi
ſ iusti similes ipsi lucebūt·i·fiēt similes illi
bat. Et facies eius sicut sol lucet
ſ qz
in virtute sua. Et cum vidissem eū
cecidi ad pedes eius tanquā mor
ſ ·i·sup ri
tuus·z posuit dexteram suā super
res hūanitatis mee. ſ iō
me dicens: Noli timere·ego sum
ſ eternaliter
primus z nouissimus z viuus z
ſ scōm carnē ſ ppter vos
fui mortuus: Et ecce sum viuens
in ſecula ſeculoꝝ: z habeo claues
† sicut passionē z resurrectionē
mortis z iferni. Scribe ergo † quę
† presentes tribulationes z presens auxiliū
vidisti·z † quę sunt z quę oportet
ſ vel mysteriū
fieri post hęc. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dexteram mea·z septē candelabza aurea·septez stellę angeli sunt. septē ecclesiarum z candelabza septez. septē ecclesię sunt.

¶C .II.

Mortis et inferni Diabolus ē mors·quia causa ē peccati.i.mortis ministri eius infernus in quibus habet locum.
Quę oportet ꝛc. In vltimis fidelibus ꝑ quoꝝ exemplum isti multū debent animari.
Sacramentum.s. Mysterium. vbi aliud videt᷑ z aliud ītelligit᷑.
¶Hęc prima visio ē de correptione ecclesiarum.
Angelus allegoriā in ꝓte apit vt doceat vbiq̄ debere requiri.

¶C .II.
Et angelo Id ē. Episcopo scribit· de manu cuius peccata subditoꝝ requirit·z sine cuius ꝓsensu subditos iudicare nō ꝓsumit ipse iohannes.
Epheſi. Ephesus secundū bene ꝓsistentium ꝓtem voluntas interpꝛetat᷑· quorum operibus deus delectatur: de quibꝰ ꝓponit vt ꝑ horum exemplum qui lapsi fuerāt corrigant᷑·secundū ꝙ ephesus ītерpꝛetatur ꝓsilium.i.indigēs cōsilio·sine lapsus.ꝓfundus·vel volūtas mea
Septem Incipit singulares admonitōnes quę singulę z vniuersales esse possunt scōdum diuersa mēbza cuiuslibet ecclesię.
Non potes sustinere Vi humanitātis. Vel non potes sustinere malos quin emēdes vel expellas.
Tentasti eos. Nō tentant᷑ nisi qui intus sunt in ecclesia.
Sustinuisti propter nomen Vt hoc non fecisti ꝑ humana laude ſ ꝓpter nomen meum glorificandum.
Et nō defecisti Notat causaꝝ humani defectus fuisse nisi auxiliū ꝓuenisset.
Sed habeo ꝛc. Vel episcopus in ꝓsona sua: affectum tedio viciozuꝫ in subditis vel subditi amoze terrenozum.
Heli sacerdos fuit bonus z tamen damnatus est· quia filios corrigere nolebat.
Mouebo can· Auferam virtutes z dona spiritussancti per quę sunt constituta candelabza.
Sed hoc habes bonum Quāuis hoc est aduersum te tū non desperes·quia habes bonum.
Facta nicholaitarū Id est.communem vsum mulierum z commestionem idolothitozum.
Nicholaitarum Nicholaus stultus populus·i·gentiles deum ignorantes· publice vxoribus vtentes· qui ydolothica commedunt· z iouem regnare credunt·hęretici quoq̄ stulti apud deum quibus error ydolozum cultura imputatur·z fornicantur immundicię carnis seruientes .stultiq̄ in dei·stulti etiam falsi christiani qui terrenis vediti: colunt mundum.
Qui ha.au.ꝛc. Cur audiendū qz ꝑseuerāti christꝰ ē lignū vitę·qz vmbraculū z robur: z dans fructū i.corꝑ⁹ z sanguinē·z hic z maxīe in futuro.

Smirnę. Smirna canticuz interpretat· vel quasi mirra· etiã canticũ in quibus delectat· mirra sic ẽ amara· vt etiã corpa a putredine seruet.

Hęc dicit pri. Talem describit christuz q valeat ad psolationẽ eorum quib tribulatões ingerunt Hęc dicit pri. Quasi· d· ne deficiatis vos quia ego tãtus ꝓpter vos passus sum mortem de q̃ resurrexi: qđ idẽ expectetis z vos.

Aliquos ex uobis Hic patet q nõ de vno solo sz de pluribus intelligatur.

Ut tentemini. Jo ẽ. vt pbemini· vel despectui habeamini a diabolo z membris eius.

Decem diebus. Jd est. Tempe illius belli: deus enim suos ad bella mittẽs decalago armat. Vel ·x· diebus. i. toto hoc tẽpore in quo p septem dies contra tria prĩcipalia vicia pugnat· auariciã· cupiditatẽ· vanã gloriam.

A morte secũda. Prima mors anime in peccatis. Secũda i pęnis· pma mors corporis quãdo dissoluitur. secũda quãdo dãnabit in iudicio.

Rompheam ex utraq̃ parte ac. Exigit vt isti bũc gladium habeant in electione bonoz z reprobatione malorz.

Non negasti. Tribulatio iustis illuminatio· ptumacibus correptio· obstinatis excecatio.

Balaam Jd est. heretici qui docẽt terrenos principes qualiter subuertãt videntes deũ. Vel balaam .i. demones q̃ docent carnem decipe aĩas videntes deum.

Doctrinã nicho. Jdeo enim repetit de nicholaitis· vt ad pęnitentiaz inuitet qđ superius nõ fecit.

Manna Eternã gloriã de q̃ oẽs dicẽt. Quid ẽ hoc: qm̃ nec ocul⁹ vidit nec aures audiuit.

Calculum lucidum In daniele abscisus ẽ lapis sine manibus· In ꝓuerbijs gemma gratissima expectatio prestolantis.

·i· trinitas
quid spiritus dicat ecclesijs. Uincenti dabo edere de ligno vitę· qđ
†in orto deliciarũ. i. ecclesia ·i· secundum humanitatem.
est i †paradiso dei mei. Et angelo
smirnę ecclię scribe. Hęc dicit pri
mus z nouissim⁹ q̃ fuit mortuus z
viuit. Scio tribulationem tuam
·ad literã ·ĩ spe remuneratõis
z paupertatẽ tuam: sed diues es
·nulla pestis efficacioz q̃ domesticus hostis.
·cumulus miserie tribulatis si infamantẽ.
z blasfemaris ab his qui se dicũt
†ꝓfitẽtes ·si filii abrae· e· opa. a. facerent.
·i. cõgregatio sathane. i. aduersarii.
†iudęos z non sunt: sed sunt ·ĩ sina
·sed tamẽ
goga sathanę. Nihil horum time
·an patiar:
as quę passurus es. Ecce missur⁹
est diabolus aliquos ex vobis i
·carcerẽ ponit p omni tribulatione.
carcerẽ vt tentemini: z habebitis
†sed quicquid illi ingerãt tu esto
tribulationes diebus decẽ. †Esto
fidelis vsq̃ ad mortẽ: z dabo tibi
coronam vitę. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus di
·quia
cat ecclesijs. Qui vicerit: nõ ledet
q̃ ẽ gehenna ·i· pgamus diuisio cornuũ interpretat· ·vt sint diuisi a malis seruãtes vnitatem ecclesie ·p cornua pugna aliqua significatur vt i hac ecclesia pars mala ĩpugnabat bonã.
a morte secũda. Et angelo †pgami
ecclesię scribe. Hęc dicit q̃ habet
·rõphea bis acuta sentẽtia domini· qua pdemnabit malos in corpe z in anima.
rompheam ex vtraq̃ pte acutam
†in medio prauę nationis ·i· ubi. s. ·i. cõgregatio sathane. i. aduersarii.
Scio †vbi habitas· ·i· vbi ·i· sedes ẽ
·contra disputantes.
sathanę· z tenes nomen meum:
†tribulatio est illuminatio iustis ·ꝓ aliqua tribulatione·
†z non negasti fidem meã. ·i· Et in
·q̃b⁹ hoc fecisti ·qui ẽ ·martir. s. fuit
diebus illis antipas testis me⁹
·eius exẽplo laborate.
fidelis qui occisus ẽ apud vos:
†quasi pclusio· quia illũ occiderũt ·i· sed q̃uis i hoc constans.
†vbi sathanas habitat. ·i· Sed ha
†si corrigaris ·s vel in paucis ·i· pateris non expellis.
beo aduersum te †pauca: quia ·i· ha
·van⁹ pp̃s
bes illic tenentes doctrinã balaã
·elidẽs
qui docebat balach mittere scan
·delectari cũ variis rebus
dalum coram filijs israel· scilicet
†cũ demone corpaliter vel spiritualiter ·i· silr
edere z †fornicari. ·i· Ita habes et
†ꝓtra ĩpugnãtes ·i· pleriscq̃ addit quã ego odi
tu †tenentes doctrinam ·i· nicholai
·de isto sicut de illo
tarum. Similiter pęnitentiã age·
·qz †in aliquo feceris minus q̃ debeas ·i· qui nõ corrigis.
si quo †minus: veniam ·ĩ tibi cito·
·i. conuincã illos fornicarios peccasse dicendo ite in ignẽ eternum.
z pugnabo cũ illis in gladio oris
·cordis
mei. Qui habet aures audiendi
audiat quid spirit⁹ dicat ecclesijs
†alia trãslatio habet margaritã ·s vel me metipsum qui fui in manna absconditus.
Uincenti dabo †manna absconditum: z dabo ei calculum lucidum
·interim ·al. candidũ
·in tali corpe ·ad q̃d: p hoc nomẽ ut iuitet
z in calculo nomen nouũ scriptum
quod nemo scit nisi †qui accipit. Et
·illumiata ĩterp̃tatur· vel viuẽs hostia
angelo thiatirę ecclię scribe. Hęc
dicit filius dei qui habet oculos
†quos necesse ẽ imitari ·s. i. vltimi fideles
tanq̃ flamam ignis: †z pedes ei⁹
·i· recepi
similes auricalco. Noui opa tua
·in elemosinis
z fidem z charitatẽ· z ministeriũ
†qz ex his tribulatio ·i· in oĩbus aduersis ·s qz rudis ecclesia a leuioribus ad pfectionẽ venit.
†z patientiam tuã: ·i· z opa tua nouissima plura prioribus. Sed ha
·nõ ex
beo aduersum te pauca: quia per
cõicas ·s mollẽ z lasciuam
mittis mulierem iezabel q̃ se dicit
·scõm qđ dicitur ·in re ·s sese
prophetem docere z seducere ser
uitutẽs ·s cũ mulieribus vel cũ demone
uos meos: fornicari z manducare de idolothicis· z dedi illi tẽpus
vt pęnitentiam ageret: z non vult
†z quia non vult penitere
pęnitere a fornicatõe sua. †Et ecce
†excecando ·i· in securitatẽ peccandi ·i· i. eam cum suis opibus mittã in pditione.
ego †mitto eam ·ĩ lectum· ·i· z qui
·s· ꝓfornes sibi fiũt p opa p quib⁹ puniẽtur
mechantur cum ea in tribulatione
ne maxima erunt· nisi pęnitentiaz
†eterna sz pena cõdemnans omnes sequaces
egerint ab operib⁹ suis· †z filios
eius interficiam in mortẽ. †Et hęc
†in futuro scient in re q̃ tantũ hic fide.
scient omnes ecclesię: quia ego ·sũ
†puniens carnales ꝓcupiscentias· z malas cogitationes ·i· scient quia.
†scrutans renes z corda· ·i· z dabo
·bonis bona: malis mala
vnicuiq̃ vestrum secundũ opera
†uel sua ·i· hoc illis facio ·i· cõmutatio persone interpositio sententie.
†vestra. ·i· Uobis aũt dico ·i· ceteris
Jã ẽ corpus solidũ vel seipsum lucidũ cãdidum virtutibus et spe ĩmortalitatis.

Et in calculo no. no. quod ne. Vel sup baptismuz addo martirĩ cui⁹ vim nõ intelligit ypocrita qui ꝓ laude boĩm patit·.

Scriptum Quĩ q̃ litteris sz quinq̃ vulneribus ostensum fuit in corpore eius in cruce q̃ martir fuit.

Nisi qui accipit. Qui ope ꝓplet· quia qui dicit se nosse deũ· z mãdata ei⁹ non custodit mendax ẽ.

Noui opera t. et fi. et cha. Filius dei dona spũssancti· habet· i· dat cui vult vel aufert· Jdeo videant isti qui iam receperũt illa dona ne p cõsensum malorz pdant ea. Vel charitatem z fidem ordo retrogradus· non q̃ prius sit charitas q̃ fides.

Prius fides· et fide charitas et charitate bona opa·

Jezabel. Fluxus sanguinis· vel fluens vel iterquilinium· vt mulieres tempemenstrui fluxum languis patiunt· sic reprobus qui male ꝓcipit· mox vt tempus ẽ perficit z cum post flama augetur: totus fluens dicit dum vero in cõsuetudinem ducit: fetorem late spargit. Et hi sũt tres mortui suscitati· vnus in domo· alius extra portã· tercius in sepulcro.

Jezabel. Uxor achab· vel huius episcopi· z p hanc intelliguntur heretici· qui fingunt se bonos: sed ad mollicię z lasciuiã inducunt.

Fornicari. Fornicatio dicit quadriformis in animo· si uideris muli· ad· cõ· e· In actu ipso. In amore terrenorum. In cultu idolorz.

In lectum. In securitatem peccandi: vel lectum doloris.

Alia translatio ponit luctum pro lecto· quo eternam miseriam designauit.

Non mittam. Quidam pseudo terrebant eos. quia ad huc missurus erat dominus maiores tributationes q̄ passi eēnt ꝓtra hoc dicit q̄ non mittet. vel legales observatias.

Dabo illis stellā ma. Stella matutina lucifer. qui ortus diem nunciat .i. christus qui resurgens fidei lucem z imortalitatis intulit mundo. dabit ergo stellā matutinaz seipsum z gloriam resurrectionis. vel stella matutina resurrectio prima.

Sardis Principium pulcritudinis q̄ primum nihil vl̄ paz virtutis habet deinde turpis p vicia. vel ypocritę q̄ extra pulcri. intus deformes. Vel principium pulcritudinis ē de mundo exisse.

Scio opera tua Et scio q̄ in omnib⁹ operibus tuis quęris humanā laudem.

Esto uigilans. Vel ideo vigila: q̄a licet sis mente immotus. vel in mente laudabilis. nō es tamen pfect⁹. nisi cęteros excites. vel non est satis christum confiteri nisi etiam opa feceris.

Non enī iuenio opera t. ple. ꝛc. Dum sine charitate. vel p laude. vel quia ꝑmittit criminale.

Audieris. A sanctis patribus. quia q̄ in vno offendit omnium reus est. vl̄ recepe runt mercedem suam vel charitatez autem non habeam nihil sū

Non inquinauerunt uesti. sua. Vestem immortalitatis z innocentię. quas acceperūt ī baptismo vel sua bona opa.

Non delebo. Delet reprobos secūdum illud. Judurauit dominus cor pharaonis.

De libro uitę Liber vitę p̄scientia dei ē. in qua oīa p̄stātia.

Confitebor no. eius Dicēs venite benedicti patris mei. vel hic dedit mihi manducare z bibere.

Hęc dicit Quasi. d. labora de cōuersione fratrū sicut ępisti: quia ī eo q̄ ꝑmisi q̄cunq; petieritis pa. ī no. m. d. vo. sum verax ī ꝑmissis. vnde scire potestis q̄ multos ꝓgregabo vobis sic desideratis.

qui tiathirę estis: quicunq; nō habent doctrinam hanc. qui cognouerunt altitudinē sathanę quēadmodum dicunt: non mittam super vos aliud pondus tamen id q̄ habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit z custodierit vsq; in finem opera mea. dabo ei potestatē super gentes. z reget illas in virga ferrea z tanq; vas figuli confringētur: sicut z ego accepi a patre meo Et dabo illis stellam matutinam

Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesijs.

C .III.

Et ãgelo eccle się sardis scribe. Hęc dicit q̄ habet septē spiritus dei. z septē stellas. Scio opera tua: quia nomen habes q̄ viuas. z mortuus es. Esto vigilans. z cōfirma reliqua quę moritura erant. nō enim inuenio opa tua plena coram deo meo In mēte ergo habe qualiter acceperis z audieris. z serua: z pęnitē tiam age. Si ergo nō vigilaueris veniam ad te tanq; fur: z nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in sardis. quę non inquinauerūt vestimēta sua z ambulabunt mecum in albis quia digni sūt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis: z non delebo nomen eius de libro vitę: z ꝓfitebor nomen eius coram patre meo z coram angelis eius. Qui habet aures audiēdi audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Et angelo philadelphię ecclesię scribe. Hęc dicit sanctus z verus qui habet clauem dauid. qui aperit z nemo claudit: claudit z nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te hostium apertum quod nemo potest claudere: quia modicā habes virtutē z seruasti verbum meum: z non negasti nomen meum. Ecce dabo tibi de synagoga sathanę qui dicunt se iudęos esse. z nō sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos vt veniant z adorēt ante pedes tuos. z scient quia ego dilexi te. quoniam seruasti verbum patiētię meę: z ego te seruabo ab hora tentationis quę ventura est in orbem vniuersum tentare habitantes in terra. Ecce venio cito. Tene iterum quod habes. s. fidē z opa ne quod habes: vt nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit faciā illum columnā in templo dei mei z foras non egredietur amplius. Et scribā super illum nomen dei mei: z nomen ciuitatis noue dei

Claudit Vt quęramus. Aperit vt inueniamus. vt inquisitor fructū accipiat sudoris sui z largitor gratias suę bonitatis habeat.

Ecce dedi co. ꝛc. quia modi. ꝛc. Merito dedi q̄ apte nō poteras hīe p te. q̄ modicā habes virtutē

Hostium Corda hominum prius dura. Vel scripturas obscuras. Vel meipsum qui sum verum hostium ad vitam. vnde discipuli phibiti loq̄ z cęsi dixerūt. nō possumus quę vidimus non eloqui.

Judęos. Hoc nomen perdiderunt. dum de christo dixerūt hunc nescimus.

Mentuntur. Nituntur ꝓbare verbis z quibusdam simulationibus.

Ecce faciā il. ut ue. ꝛc. Parati imitari opera tua p similitudinem humilitatis. s.

Scient ꝛc. Extra positi nō crediderunt deum diligere ecclesiam. quā punitebat affligi. quod nunc faciet fidez dilectionis. i. certitudinem ne succūbatis. quia venio ad remunerandū.

Seruasti uer. patien. Pręceptum de patientia. quod in me ostēdi orans p persecutoribus.

Ab hora tētatio. quę uen. ꝛc. Sicet vel generalis persecutionis in christianos statim post neronem futurę. vel vltio tempe antichristi.

Tentare ꝛc. Sicut in sequētib⁹ sexto sępi⁹ ordine. sic z hic in sexto angelo nouissima designat̄ ꝓsecutio. in qua quidam indęor sunt decipiendi quidā belyę monitis legē spūaliter ipleturi hostē credunt̄ victuri

Ecce ue. Tētatio ꝙo veniet. ß ne succūbatis q̄ venio ad remunerādū

Columnam Firmum in se z sustentantē alios verbo z exemplo.

Nō egredietur Cum sit deo certus numerus suoz siqs labit̄: aliusmi sericordia eius subinducit̄. sicut p supbiā indęor gētilitas subītrauit.

Filius iunior. i. gentiliū popul⁹ exierat. sed morte vituli saginati. i. cruore christi reconciliatus nō exibit amplius.

Moue Vbi nihil vetustatis. sed plena visio pacis.

De celo De ꝓformitate celestium creaturarum.
Testis Eorum que audiuit a patre intrepidus. Vel cui fides est adhibenda in omnibus. Vel testis operū nostroꝝ apud patrem.
Et uerus. Veritas ē quia ꝑ eum ꝓmissa patris complent.
Neq; frigidus neq; ca. ⁊c. Quia neq; omnino fidē ignoras neq; apte negas acceptam
Utinā frigidus.
Non optat eum frigidū simpliciter · sed talē de quo maior spes habetur.
Incipiā te euo.
Rē mirabilē dicturꝰ q; tepidi excōicandi essent: quia ab hominibꝰ boni credebant: dicit se veracē in omnibus vt in hoc sibi credat · ⁊ si illi resipiscere uoluerint, ꝓmittit conseruationem · quia dedit primā fidem.
Ex ore meo De ore enomiē qui in deteriora ꝓcipitat. vel q̄ impenitēs moriē.
Diues sum. Purgatus ī baptismo. vl diues scientię diuinę vel secularis.
Suadeo tibi li. s.t. Quia talia opa nō ꝓducūt ad salutē.
Non appareat con. Melius ē hic erubescere coram paucis q̄ in futuro coram omnibus · vel non dimittam ꝑ erubescētia
Collirio Oculi vt videamꝰ inunguent. cū ad cognoscendam veri luminis claritatē ītellectus nostri aciē medicamine bonę operatōnis adiuuam⁹
Collirio inunge. Preceptū domini illuminās oculos · vel ī unge dono spiritus ſ. mentē quā terrena cōclusērat.
Ecce ego sto ad ho. et pul. Expecto · vel inspiro · vel ꝑ ꝓdicatores voco.
Sedere mecum Judicare in illis in q̄ bus sedeo ⁊ iudico · hec de ꝓlatis ⁊ per ꝓlatos de subditis.
Sicut et ego ui.
mei hierusalem · que descendit de †q; deus mittit omnes virtutes ſ. i. christianꝰ ſ. vnctus gratia.
celo †a deo meo: ſ ⁊ nomen meum ſq; nihil habet de adā
nouum. Qui habet aures audiē
di audiat quid spiritꝰ dicat eccle
† laodicia iterpretat vomitꝰ vel tribꝰ amabilis
siis. Et āgelo †laodicię ecclesię scri
be. Hec dicit amen testis fidelis
† in omnibus verbis ↑ prime creationis vel re creationis.
⁊ †verus qui ē principiū †creature
† nō me latent
dei. †Scio opa tua: quia neq; fri
ſ nō ſtigis desiderio.
gidus es · neq; calidus. vtinam
ſq; spes ē de frigidis maior
frigidus esses aut calidus. sed q̄a
ſ torpens.
tepidus es · ⁊ nec frigidus nec ca
† excōicando ſ de ꝓsortio sanctoꝝ remouere
lidus · † Incipiam te euomere ex
ſ ꝑ predicatores meos in quibꝰ loquor
ore meo: quia dicis q̄ diues sum
† ⁊ tibi repletus uirtutibus ↑ ⁊ ego ex ꝑte mea addidi.
⁊ †locupletatꝰ ⁊ · †nullius egeo : et
ſ cū ꝑ ignorātiā tuā peas
nescis quia tu miser ⁊ miserabilis
† ab opibus virtutis ↑ quia vicia nō recognoscis
ſ · a virtutibus in aio ſ ſz miscēdam nō denego
⁊ †paup ↑ ⁊ cęcus ſ ⁊ nudus. † Sua
† fructum penitētie
ſ va in alīs cat
deo tibi licet sis talis tamen †eme
† me ipſum vel charitatē ↑ ī igne positū vel igni
entem ſ igne tribulationis.
re a me †aurū †ignitum ſ ꝓbatuꝫ
ſ opibus virtutū ſ ipsis virtutibus.
vt locuples fias · ⁊ vestimentis al
bis induaris: ⁊ non appareat cō
ſ a virtutibus.
fusio nuditatis tuę. ⁊ collirio iun
† causa premissa
ge oculos tuos vt videas. † Ego
† facio cognoscere peccatū ↑ castos reddo
ſ quos vides pati aduersa.
quos amo †arguo ⁊ †castigo ſ emu
† de tepiditate age ↑ ⁊ debes agere.
lare ergo ⁊ †pęnitentiā age. †Ecce
ſ cor clausū ſ īcrepo.
ego sto ad hostium ⁊ pulso. Siqs

correctione.
Fere hec tota visio de fidelibus vltimis agit · qd̄ multū valet ad animationem ꝑsentium · pauca etiā de bis inducit qui ante īcarnationem christi passi sunt · qd̄ ad idē valet.
In celo Id ē, scriptura que est via ad vitā · vt christus ē hostium cui⁹ mysteria ante clausa · modo apta bis qui fide · ⁊ ope sūt celum.

ſ irelligēdo ſ ad opus faciendū
audierit voce meam ⁊ aperuerit
† ꝑ verā fidē ↑ in secreto cordis ſ ꝑ gratie infusionem.
mihi †ianuam †introibo ad †illū · ⁊
† q; fide ⁊ ope eius delectabor ſ ꝑ eiusdem iustificationē † quia ipse letabit̄ de meo auxilio · ſ ꝑ bone ꝓscientie iocunditatē.
†cęnabo cum illo: ⁊ †ipse mecum.
ſ quid plura
Qui vicerit dabo ei sedere mecuꝫ
ſ ꝑ quē iudiciaria ptās ſ scz nō solū priuilegiali dignitate sed etiam charitatis ⁊ voluntatis vnā formitate.
in throno meo · sicut ⁊ ego vici. ⁊
sedi cum patre meo in throno eiꝰ.
Qui habet aures audiendi audi
at: quid spiritus dicat ecclesijs.

C. .IIII.

ſ nō tpe sed ordine
Post hec uidi
ſ videre potuit · q; ⁊ ecce hostium apertū
† quantū ad ea que ī hac visione vidi ſ · s · ve · t · q̄ precedit nouum.
in cęlo · ⁊ vox †prima quā audiui
† hortantis ad bellum tū qō ad idē valet vt pati debeam ↑ reddens rationem cur pati deceat
tanq̄ †tubę loquētis mecū †dicēs
ſ tu correctus amplifica animū ad ista alia.
Ascende huc ⁊ ostendā tibi que o
portet fieri cito. Post hęc statim
ſ ⁊ q; ita desiderabā
fui in spiritu. Et ecce sedes posita
ſ vt excedens
erat in cęlo · ⁊ supra sedem sedens
ſ paratus ad iudicandū
Et qui sedebat similis erat aspe
† diuinitas intret ⁊ suis dat pascua ↑ caro ī passione rubet.
ctui †lapidis iaspidis ⁊ †sardinis ·
ſ · i · pax
⁊ yris erat in circūitu sedis similiſ
† smaragdus viridis ⁊ rubeus ↑ vt appendicia ⁊ in iudicio eius ꝓsentiētia.
visioui †smaragdinę. Et †in circūi
† minor ecclesia tam in veteri q̄ in nouo t.
tu sedis †sedilia vigintiquattuor
ſ vidi
⁊ super thronos. vigintiquattuor

Tanq̄ tubę Nō dissentientis a rationalitate mea dando rationes.
Ostendam tibi. Quę iam ꝑterierunt dicit quę adhuc oportet fieri · vtpote in eodem statu quo cęperīt permansura · vel post correctionem oportet videre secreta ꝑ que animent̄ in ꝑlia.
Vel que oportet fieri cito post hec. i. ī vltimis fidelibus. Vel post hec fui in spiritu
Statim fui i spi.
Non repugnaui · sed abieci curā totius terrenitatis
Et ecce sedes.
Maiores in quibus sedet deus ⁊ iudicat · sedet etiā in subditis. vbi alij · vel quidam ita erant apti: vt ꝓpe tenter deus sederet ⁊ quiesceret in eis.

Sedens Christꝰ supra inter canē elabra ambulās · nunc sedens · i · iudicās merita singulorum · de quo digne facit his memoriam · quos hortatus ē ad pugnam.
Qui sedebat.
Vbi tantū boni sūt: nō ē opus iudicare · i · discernere. vbi boni ⁊ mali: ibi discretione opus est.
Similis erat as.
Prius incognitus ꝑ carnē mūdo apparuit ꝓfringens inimicos · robur suis tribuēs.
Jaspidis et sar
Per colorem duorū lapidum notat deum ⁊ hominem.
Et yris Quasi vidi pręparantes se ad hoc vt acciperent deum sessorē ⁊ ne deficerent · vidi auxilium · hoc est · yris erat in circūitu sedis similis visioni ⁊c. i. pax · i · ꝓpiciatio dei · que ē in circūitu. vt protegens · quā ⁊ baptismus qui est viridis color · ⁊ sanguis christi facit qui est rubeus color. Vel bis coloribus notat̄ iudicium aquę ꝓteritum, ignis futurum in quibus suos saluabit.
Smaragdinę Per colorē viridez smaragdi qui color est aquaticus baptismus intelligit̄. Per rubozē eiusdem dona spūssancti ī baptismo accepta ꝑ que ꝓburuntur peccata.
Uigitiquat. se. Duodecī ꝓphetę. xij. apli q̄ꝫ plures vtriusq; ordis.

Doctores alias dicunt.xxiiij.alias.xij.
Omnes doctores veteris siue noue legis dicunt.xij. ꝓpter fidem trinitatis quã annunciãt.iiij.ꝑtibus mũdi.vel.xxiiij.fiunt.p.vi.iiij. Sex referũt ad opera.quę.vi.diebus fecit.quattuor ad euãgelia.i.hęc quę in nouo z ĩ veteri.opera dei colit.

Circũamicti sto. ꝛc. Peccata tegunt z albent virtutibus.

Coronas. Id ẽ. victoriam p sapientiã z charitatem etiã ad inimicos.

De throno Id ẽ ecclesia .i. equę pluit fulgura.i.miracula q̃ terrẽt z illuminant.

Septem. Lampa.dona spiritussancti.quę accendũt z illuminãt.parata oĩb illis qui sũt sedes dei.

In conspectu. Quia ĩtelligũt sacramentum z rem sacramenti nec recipiũt nisi quos ydoneos viderint z cognouerint.

Mare uitreum. Baptismus sinceritate fidei lucidus. postq̃ tribulationis igne electi ducuntur ad firmitatem bonorum operum. sicut ex aqua duresc̃it crist allus.

In medio Planiciem quandã ad similitudinem iudicis. qui habet plateam latam z spaciosam vbi sedet z iudicat iudicia

Sedis Hierusalẽ velut lustrãtatores. vt homo vt vitulus. vt leo. vt aquila.

Quattuor Propter officiũ quadrifarię ꝓdicationis.

Animalia Christus qui natus est passus resurgẽs ascẽdẽs Fideles quoq; rõnales z mansueti: vt homo. Sine terrore ferẽtes adũsa. vt leo. Se mortificãtes vt vitulus. Cęlestia petentes vt aquila.

Plena oculis. Memores p̃teritorũ peccatorum. z cauentes sibi in futurũ. vel habentes cognitionem de his quę deus fecit. vel facturus ẽ in fine mundi. vel veteris z noui test. vel placent deo z hominibus.

Leo mortuus nascitur. die tercia voce patris viuificat. sic z christus die tercia resurrexit. z resurgere oportuit. quia mortuus fuit. z mori potuit. quia homo z cũ homo z mortuus resurgere oportuit. qz aquila .i. deus.

Quia ezechiel qui qđ futurũ erat p̃uidit: prius hominẽ posuit. post leonem. quia christus in p̃dicatione leo fuit. post vitulus. quia sacrificatus fuit: tandem aquila. qz ascendit in celos. Johannes ĩpleta videns. leonẽ p̃ponit quasi fundamentũ totius fidei.

Et quattuor a.sũ.e.h.al. Quasi ad ꝟ vt ista de christo predicarẽt bene instructi erant.

Alas senas Prima ala lex naturalis. Secũda lex moysi. tercia ꝓphęte. quarta euangeliũ. quinta ĩstitutiones apostolorum. sexta quorũcunq; vt aug. greg. ambro. p quas ecclesia alta petit. z a quib⁹ p̃dicatores accipiũt totius p̃dicationis fundamentũ. Vel sex ale cognitio operũ dei factorum. vi. diebus. quorum noticiã in altum subleuant. qui in eis bene operant.

In circũitu et intus Vel p̃ literã simplices. p allegoriam p̃fectiores instruunt. Vel quia in medio. in finibus terrę illuminant.

Plena sunt o. Quia se mundos seruant z alios exẽplo informant. Vel plena sunt oculis intus. i. in ꝓscientia mundi. z in circũitu. i. in cõspectu hominũ irreprehẽsibiles.

Qui uẽturus est. Filius corporaliter apparebit. tota deitas fidelibꝫ se manifestabit.

Et benedictionem. Superne remunerationis. vel in exaltatione vt ei oĩe genu flectatur cele. ter. ꝛc.

Et adorabant. Quod a se non habebant ab illo requirebant voce z opere.

Dicentes. In secreto cordis attribuẽtes deo victoriam vicior vel tribulationũ

Creasti omnia. Ideo oĩa ad te referẽda. qz oĩa a te habẽt initium.

Inuisibilia etiam vt angelos z animas. vt spirituales esse dicit. cũ de ipꝭ facit pios spũaliter creatos.

Propter uoluntatẽ t.e.et creata. Et non de subito sed qđ factũ ẽ i ipso vita erat.

Erant In arte prius q̃ formarent ĩ ope.

Creata sunt. Visibiliter existẽdo. quędam scđm spũalem intelligentiam vel creationem.

C. V.

In dextera In filio p̃ quẽ omĩa fecit ad quẽ totius libri intentio.

Librum Id est duo. t. quę idez sunt. foris scz vetus significans. vel qz foris seca ꝓmittat. Int⁹ scilicz nouũ significatũ. vel quia interdũ ꝓmittit beatitudinem vel int⁹. i. in occultioribꝫ. scz ꝓfectiores. foris ĩ simplicioribus verbis scz minus ꝓfectos.

Vel liber dispositio diuĩa: de repatõe hominũ qui ẽ scriptus. i. manifestatus ĩtus. i. obscurę: in veteri. t. vt moyses Ad vesperum immolabitis agnũ. ibi manifestãs in vltima ętate futuram nostrã repationem p̃ christi immolationẽ. z foris euidẽter. i. in nouo. t.

Signatum Factę sunt scripturę ꝓphetarum clausę z obscurę. sed per eum post apertę.

Sigillis Id ẽ. Vniuersis obscuritatibus. vel clausus septiformi spiritu. p quem fides aperit.

Septem Dicit quia i sequẽtibus determinabit illa. vij. sigilla. s. albũ equũ. z ruffum. z nigrũ. ꝛc. quę apta z nota fuerũt ĩ exordio ecclesię. quę fuit albus equus supra quẽ sedit christus. z doctrina z exẽplo muniuit. quã ruffus equus impugnauit.

Angelum Sancti patres intellexerũt aliquãdo a deo dispositam reparationẽ. h. z quãdo fieret videre exoptabant. sed quomõ fieret ignorabãt. donec scz reuelauit anteq̃ fieret quibusdam.

Predicantẽ. Inquirentẽ z alijs annunciantẽ z pręnimio desiderio tam diu differri conquerentẽ.

Aperire et soluere sig. Diuinã dispositionẽ vel vniuersas obscu

† vel vestimẽt's § que in baptismo induerunt. quib⁹ amicunt electi.
† .i. quia ſattribuerent z ꝓfiterenť z predicarẽt †predicatores vbiq;.
† fidei sue in resur. vel in ascensione †opationis
ſ donore opationis. vel in ascẽsione.
† ſ .i. in mentibus
vel ne vel ree
ſ cõmunationes
va in pleriſq; cat
† .i. dediti ꝓtemplationi celestiũ z accipiẽtes curam vel recordationẽ de subditis.
ſ circũquaq; velut excubie ſ aĩata z inaĩantia
ſ ꝓpter officiũ
† nõ cessabãt † in prosperis vel in aduersis. vel
ſ ter quia trinitas in ꝓsonis.
ſ semel qz vnitas in maiestate
ſ sine prĩcipio ſ ĩmutabilis
ſ diuinã dispositionẽ
ſ munitũ ſ .i. vniuersitatib⁹ ſ audiui
ſ quẽlibet prioꝝ patrũ.
ſ iplere vel accipe
ſ verba iobis
† .i. munitũ
† .i. vniuersitatib⁹
† .i. in beneplacito
† ſ .i. in sapiẽtia dei viuebant.
† ſ .i. omnes iudices veteris z noue legis † qui supius ꝑdicatores. hic iusti⁹ iudices.
† ſ .i. in prosperis vel in aduersis. vel
† ſ .i. in mentibus
† ſ .i. in beneplacito
† ſ .i. in sapiẽtia dei viuebant.

ritates scripturarum tollere.

Flebaz ꝙ nemo Hoc in ꝓsona ꝓiorũ patrum ꝙ nõ intelligebant · vel dilatam repationem dolebant, vnde multi reges ⁊ ꝓphetꝫ voluerunt videre quꝫ vos u. ⁊c.

Et unus de senioribus Quilibet ꝓpheta qui christi aduẽtum annunciãdo consolatur alios.

Uicit leo Leo dñi fugatur ꝑ montes fugit · ⁊ nodo quẽ babꝫ in cauda vestigia delet · ne inueniat. Ita christus fugit ꝑ montes · i · diuitas iudeos latuit assumpta carne diuitatẽ texit ne posset agnosci. leo dormit aptis oculis · ita christus expirauit diuinitate viuente.

Et ecce i me · thr. ⁊c. Ecclesia q̃ a christo tanq̃ thron⁹ possidetur · tanq̃ animalia pascit · tanq̃ seniores in iudicio potestatis honorat: ipsa sup christum ædificata. in septẽ cornibus fortitudinis regno exaltatur in septẽ oculis signis ⁊ ꝓtutib⁹ illumiatur.

Tanq̃ oc. Quia ꝙsi mortuus. ex virtute dei viuit · Vel iter suos tanq̃ occisus est ĩ quib⁹ quotidie mortificatur.

Cornua septẽ et ocu. sep. Quia dat regnuz qđ in cornib⁹ notat · Oculos quia illuminat. Vel cornua eminẽtiores sancti in capite christo fundati carnem excedẽtes.

Cecidерũt co. a. ⁊c. Humilia de se sẽserunt · ⁊ ipsum imitãtur. vnde sequit · habentes sin. ⁊c.

Citharas Mortificatões vicioꝝ ⁊ cõcupiscentiarũ.

¶ In cithara: lignum ⁊ corda · ꝑ lignũ crux christi · ꝑ cordas caro sanctorum quꝫ tẽdit ĩ ligno dñi diuisis tormentis eundẽ sonũ reddẽtes crucem christi imitantur.

Cantabant can. no. ⁊c. Cum exultatione nouũ · t · ecclesia ope profitet · dum in morte eius baptizat.

Tribus Dicit a tribus ordinibus · in quibus · lxxij · linguꝫ · in singulis q̃rum multi populi · in populo nationes.

¶ Tres ordines saluando ꝝ · noe daniel · iob vel tres ordines gentium greci hebrei · christiani.

Uidi et audiui Non solum animalia ⁊ seniores ex officio suo idẽ attestantes · sed etiam audiui.

Angelorum Id ẽ. supnoꝝ spiritũ · qui ecclesiam muniũt ⁊ custodiũt qui de repato sancto ꝓsortio gratulant qui testimoniũ phibent christo ⁊ in natiuitate quãdo apparuerũt pastoribus · ⁊ in passione ⁊ in resurrectiõe ⁊ ascensione testati sunt iudicem venturum. Vel angeli minores subditi in ecclesia. Angelicam vitam ducẽtes · qui circundant ⁊ honorant suos ꝓdicatores ⁊ suos iudices testimonio eoꝝ ꝓsentiẽtes ⁊ se conformantes.

Multorũ. Quãto plures tãto maior attestatio ⁊ maiꝰ gaudium.

Milia milium. Quia finitum ẽ apd deum qđ hominibus infinitum.

Sapientiam. Cognitionem omniũ rerum sicut verbum sibi vnitum.

Benedictio Id ẽ augmẽtatio quã habemus in bonis operibus · ⁊ honoꝝ qui indesequit · ⁊ gloria de virtutibus quas in baptismo accipimus. ⁊ potestas qua ꝓcupiscentijs resistimus · nõ nobis sed tibi attribuat

Et quattuor animalia. Omnes seniores ⁊ animalia testimonio angelorum assensum prebent · omnes insimul.

Ceciderũt in fa. ⁊c. Non superbiunt ꝙ alios iudicant: sed humiliant se.

C. VI.

Et uidi. Postq̃ agn⁹ q̃ de se prædicta erant impleuit: ⁊ ecclesiam suam testimonio ꝓphetarum ⁊ angelorum in fide solidauit aperuit eis sensum · vt intelligãt scripturas ⁊ per ꝓdicatores exterius denũciat · ꝙ pro hac fide pati deceat · ⁊ quꝫ auxilia · vel q̃s coronas finis ꝓferat: qa facta memoria de repatione · si de tribulationib⁹ taceret: iam possent deficere: si de impulso tribulatio insurgeret.

Quod aperuiſſz Signat⁹ erat · qꝫ oĩa christus vel in se vel ĩ suis apuit. Ipse enim suis apuit sensus. vt hec sigilla in scripturis itelligerẽt. In primo sigillo apto vñ egressus ẽ equ⁹ alb⁹ itelligit ecclie dealbatio ꝑ baptismũ. In scdo eq̃ rufo apta ꝑsecutio fundẽtiũ sanguinẽ vnde baptizatis insurgũt tribulationes. In tercio nigro. hereticoꝝ ꝑsecutõ occulta. In quarto pallido falsoꝝ fratrũ apta ⁊ occulta.

Ueni uide Et a mysterio trãsi · ⁊ ꝓpletam vide veritatẽ · vel iusticiam

Ecce equus albus. Ecclesia in baptismo dealbata · vel maxime

---

natione · ⁊ fecisti nos deo nostro ꝓspiritualiter regnãtes ꝓnos ipsos offerentes ⁊ ꝑ alios orantes.

regnum ⁊ sacerdotes: ⁊ regnabimus sup terram. Et vidi ⁊ audiui ꝓsup terrenitatẽ · vel sup terram viuentiũ ꝓexistentiũ

vocem angelorum multoꝝ in circuitu throni ⁊ animaliũ ⁊ seniorũ ꝙ. i. multa milia

⁊ erat numerus eoꝝ milia miliuz ꝓquasi nõ erubescim⁹ predicare de te · quia.

voce magna dicentium: ꝓdignus est agnus qui occisus est accipere ꝓimunitatẽ a peccato ꝓquia deꝰ fuit ⁊ si visus mortuus.

ꝓvirtutẽ ⁊ ꝓdiuinitatez ⁊ sapientiã ꝓquia vicit diabolũ ꝑstans ĩ passione ꝓin resurrectione ꝓimpassibilitatẽ. ⁊ imortalitatẽ.

ꝓ⁊ fortitudinem ⁊ ꝓhonorẽ ⁊ ꝓgloriã ꝓin exaltatione ꝓ⁊ accipe ꝓvt ĩ noie iesu omne ge · f · c · ⁊c.

ꝓriã ⁊ ꝓbñdictionẽ · ꝓ⁊ omnem ꝓcreaturam ꝙ ĩ cẽlo ẽ ⁊ ꝙ sup terrã ꝙ terrestriũ ꝙ infernoꝝ ꝓad literã vel mundũ ꝓ⁊ oĩa

⁊ subtus terram · ⁊ ꝓmare et ꝓquꝫ ĩ eo sunt · omnes audiui dicentes · ꝓtrinitati ꝓsedm humanitatẽ ꝓi exaltatio ·

ꝓsedenti in throno et ꝓagno. ꝓi Benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculoruz. ꝓEt quattuor animalia dicebant amen. Et ꝙ ipassibilitas ꝙ ĩ resurrectõe ꝙ qꝫ oĩ potẽs ꝓad predicatores ex officio ꝓuenit alios confirmare.

vigintiq̃ttuor seniores ceciderũt ꝙ in corda sua ꝙ mẽte ore ⁊ opere,

in facies suas et adorauerũt viuẽtem in secula seculorum.

C. VI.

Et uidi quod aperuisset agnus vnuz ꝙ iohãnem · i · primi

de septem sigillis et audiui vnum ꝓtiui sequentẽ ũntant ecclesiam.

de quattuor animalibus dicens ꝙ qꝫ terret

tanq̃ voce tonitrui. veni et vide

Et vidi · et ecce equꝰ albus et qui

predicatores qui vbiq; deum ferunt.
Arcum Id ē. christus habet scripturam. que illuminat suos. z occidit inimicos.
Et exiuit uin. ut uin. Ad predicatores faciūt deo attribuunt.
Et cum ape. ꝛc. Videns diabolus ecclesiam institui ad locū supplēdum vnde ipse ceciderat eā subuertere nitit prius apte.
Equus rufus. Supiori ꝓtrarius. s. apti psecutores z sanguinolenti.
Sumeret pacez de ter. Id ē. ꝓcessū est a deo vt auferret omnem quietē animi ab his qui sunt terrenis dediti.
Interficerent. Magna potestas interficiēdi. quia nō solum ī minores. sed etiam in maiores vt in petrum.
Et ecce equus niger Videns diabolus se ꝓ aptas psecutiones non ꝓfecisse. īmittit hereticos q̄ falsis rōnibus ꝓtendāt: vt facilius decipiant.
Stateram. Quia dicūt se habere verā discretionem in scripturis.
Et audiui tanq;. Quia hic ī pugna hereticoz ē magis periculum: prętēdit auxiliū
Bilibris tritici. ꝛc. Volo fideles ne timeatis. qui ante poterant vos lędere. et vos diaboli ne lędatis istos. quia nō ꝓficietis: quia bilibris tritici ꝛc.
Tritici Triticum pfectiores qui ꝓ tribulationem attriti igne decocti sunt deo cibus suauis. Ordeum minores in eodem genere. Vinū. ꝓlo quidez attriti. sed nō ita excocti. acres tm̄ in se: z alios ad bene opandū inebriantes. Oleum sunt nō alios inebriantes. sed puris oratōnibus vngētes. Vel vinū z oleum ꝓfessores ꝓ feruore charitatis. z dulcedine misericordie. quā. habēt in se z in alios.

Per triticū intelligimus maiores martires qui sunt bilibres habent eñ ꝓter martirium opa z dilectionē dei z ꝓximi. vel fidem z opera. Per ordeum minores martires. scz qui solam fidem habent trinitatis sine opibus z sine vlla dilectione. sed sola fide saluant in sanguine. Qui sunt tres bilibres. ꝓ fidem trinitatis. Vel aliter sicut enim triticū ꝓius multū terit. z postea optimus panis efficit. sic christus multū iustus diuersis psecutionibus factus est nobis panis vitę. dando nobis corpus suum z sanguinē. Et ita fideles multis tribulationibus terunt. z cibus optimus deo effecti imitatores tritici. i. christi efficiunt. Vel sunt pleni tritici. i. triticeę p̄dicationis. qa p̄dicatio fidei ita audientium corda reficit. sicut triticū sup omnes segetes gustū. Et qui sunt imitatores tritici p̄dicatio peperit in vno denario. i. qui vnanimes obediūt denario. i. decalogo. i. decē p̄ceptis legis.

Libra ꝓstat ex. xij. vncijs ꝓ quod notant. xij. apostoli. ꝓ bilibrem vero bina dilectio dei. z ꝓximi. Vel bilibres dilectionem dei z ꝓximi habentes atq; fidem trinitatis. z quattuor euāgelijs obedictes. ter enim q̄ttuor sunt xij. quo numero libra cōstat. ꝓ tres fidem sanctę trinitatis. ꝓ. iij. quattuor euangelia. habentes. ꝓ bilibrem dilectionem dei z ꝓximi.

Per triticum possumus intelligere nouū testamentū per ordeū vetus. Bilibre dicit triticū. i. nouum testamētuz. ꝓpter duplicē intelligentiam scilicet hystorialem z spūalē
Ne timeatis vos fideles. dabit enī vobis pfectio per quam poteritis resistere hereticis.
Et uinū et oleuz Id ē. istos qui sūt refecti. z ideo vino. i. sāguine meo. z oleo. i. spūsancto vncti.
Uinum. Similiter emit denario vno.
Et cū aperuis. sī. quartum Vidēs diabol⁹ nec ꝓ aptas tribulatiōes nec ꝓ aptas hereses posse se ꝓficere. ꝓmittit falsos fratres. qui sub habitu religionis obtinēt naturā. z rufi equi et nigri. puertendo fidē
Et qui sedebat. Id ē. mors. quia per eum mors accessit. vel ad litteram quia occidit quosdā in carne quosdā in anima.
Et infernus se. Id ē. insatiabiles terrenis eū imitant. vel ī inferno apponēdi.
Super quat. Id est. sup omnes malos vbiq; mortantes. vel sup iudęos z gētiles. hereticos z falsos christianos.
Et cū aperuisset quintum Ostēsis tribulationib⁹ q̄ in ꝓsenti imminēt fidelib⁹. ne deficiāt aliquatenꝰ certificās de ꝓsenti corona patiētes ꝓsolat.
Uidi subtus Id ē. capiti suo humiliantes se. vel sub. i. absconso. qz nemo in hac vita pcipit quomodo ibi sint.
Altare Christus sup quē se offerūt. z quē habēt munimētū. vel ipse aię altare sūt. de q̄b fumꝰ ꝓcedit deo delectabilis. z qz fuerūt sanguīe liniti. mōentes subtꝰ. i. ī minori dignitate q̄ sint futē: qz nondū nisi vnā stolā accepūt
Interfectorum Vel aperto martirio vel aliquib⁹ anxietatibus.
Usq;quo Desiderant maius gaudiū z ꝓsortium sanctoz. z iusticię dei ꝓsentiunt in damnatione impioz.
Judicas Faciēdo discretionē bonoz z malorum.
Cōseruorū et fra. Serui cā ipsiꝰ dñi. frēs ex dilectōe debēt expectare.
Sol Id ē. illi in q̄b deꝰ lucet reputabunt rei z peccatores claritatē suā in se retinētes. vel qz quidā ad tenebras decident. vel christus sol verus. z mō clarus antichristi tpe erit obscurus. i. nullis miraculis choruscans.
Tanq; saccus ci. Lux in sacco posita extra non lucet. fideles lucem

ē illi potestas sup quattuor par
†vel mundi †que potestas ʃmaterialī vel ꝓsuasionibus †diuini verbi.
tes †terrę† iterficere gladio†fame
† veneficis verbis † bestialiꝰ ministris vel ad litteram †. i. cū revelasset secreta ecclesie quan tū ad statū vltimū. s. tpe antichristi
†z morte. †z bestijs terrę. †Et cuz
aperuisset quintum sigillum. vidi
†ecce locꝰ †. i. sub ꝓtectione christi qui ē altare
†subtus†altare animas iterfectorum †. i. ꝓpter ꝓceptū dei qō implerūt † qō coram alijs attestatur.
†ꝓpter verbū dei†z ꝓpter testimonium hiesu christi qō†habebant. z clamabāt voce magna dicentes: vsq; quo†domine†sanctꝰ
† ʃ. i. ope ostendebāt christum imitando.
ʃmagno desiderio
ʃimpmissis va
ʃtratione potētie † sanctitatē amans.
in plerisq; cat
z verus: vsq;quo nō iudicas z nō
ʃ. s. inferēdo pena effusoribus sanguis nostri.
vindicas sanguinem nostrum.
ʃpenas īferendo ʃamore
vlciscens de his qui habitant in
ʃ i terrenis ʃ btitu
terra. Et datę sūt illis singulę stodo aię ʃa deo īspiratū ʃ patiēter
lę albę. z dictum ē illis: vt requieexpectaret
scerent tēpus adhuc modicum.
ʃ. s. qz hīt eundē dñm
donec impleat numerꝰ ꝓseruoz
eoz. z fratrum eoz qui interficiēdi sūt sicut z illi. Et uidi cū aperuisz
ʃ i ꝓsecutione antichristi
sigillum sextum. et ecce terremotꝰ
ʃaliquis fidelis
factus est magnus. et sol factus ē
†tribulatōib⁹ †qz doctores viles reputabunt
† ʃ. i. ecclesia.
†niger tanq;†saccꝰ cilicinus. et†lu
ʃqz vbiq; patiet ʃ. i. prꝰ lucidi
na tota facta ē vt sanguis. et stellę
ʃinuitētes terrenis
cęli de cęlo ceciderunt sup terram

ꝓdicationis non effundent.
Grossos suos Id ē. inanes fructus. nullum em̄ ꝑmittit deus cadere qui ei serut vero amore.
Lesum Id ē. ecclesia recedet a malis fide ⁊ ope. vñ exite de ea .i. de babilone populus meus. ⁊ īmundū ne tetigeritis.
Vel montes superbi. Insulę negociꝰ seculi agitati mouebunt a fide.
Reges terrę et princi. Secundū diuersos bonores seculi quos nolentes pdere: deserent fidez **Diuites** quidquid male volūt īplentes **Fortes** in subuertēdis alīs. seruus peccati. liber iusticia: hi despantes a sāctis: auxilia demonū querunt. vt se illi liberent ī quib ꝓfidebāt.
Et dicunt mon. Petent vl suffragia angeloꝝ. qui sunt mōtes eminentia. ⁊ petrę firmitate. vt eoꝝ ꝑcibus misericordiam iudicis impetrent.
Rogant boni sanctorum intercessionibus se protegi a facie dei irati. iratus dicit. quādo suos sic affligi ꝑmittit. Et illa talis tribulatio a deo permissa. quasi facies irati dicit. Vel rogant mali demones quos imitati sunt: ut eos defendāt ab ira iudicis.

C. VII.

Post hęc uidi. ⁊c. Multiplici ecclesię bello descripto: subiicit tempe huiꝰ belli diabolum nocere paratum. sed a deo refrenatum. ne sui aliquatenus torpeant vl desperent.
Quattuor Pro quattuor ptibus mūdi in quib nocent.
Angelos Diabolus angelus dicit. i. missus. ⁊ a deo ad pbationem bonorum. ⁊ deceptionem malorum. ⁊ pncipe diabolo ad subuersionem cunctorum.
Tenentes quat. uen. In tpe tribulationis nihil magis est necessariū qꝫ prędicatio. ⁊ ideo nitit diabolus detinere animā in omni loco.

†. i. fructus leues ⁊ vacuos. ꝓpter defectū caloris digerētis.
sicut ficus emittit †grossos suos.
† scz anteq̄ veniāt ad maturitatē ↑. i. sacra scriptura quia occultabitur.
cū †a vento magno mouet. ↑Et cę
†celātes predicationē impiis.
lum recessit †sicut liber inuolutus
†virtute eminētes ↑. i. psecutionib⁹ tusi ſ. a malis fide ⁊ ope sepabuntur.
⁊ †omis mons ⁊ ↑in sulę de. ſ locis
†. i. carni resistētes maiores ⁊ minores ↑ terre.
suis motę sūt. ⁊ †reges terrę ⁊ ↑pri
†qui iura tribuunt ↑opibus ſ. ꝑtra tentationē diaboli.
cipes †tribuni. ↑⁊ diuites ⁊ ſ fortes
†. i. pugatus vel seruus dei ↑a peccato vel contugio.
⁊ omnis †seruus ⁊ ↑liber abscōde
ſ ad litterā
runt se in speluncis ⁊ petris mon
†implorabūt auxiliū sanctoꝝ.
tium. ⁊ dicunt †mōtibus ⁊ petris:
ſ affectione ſ orationibus
cadite sup nos ⁊ abscondite nos
ſ. a pūtia ſ patris f. ⁊ s. s.
a facie sedentis sup thronum ⁊ ab
†. i. christi hominis ↑necesse ē vt cadatis.
ira †agni: ↑quoniaꝝ venit dies ire
ſ repborum ſ misi adiutus vris ꝑcib⁹
magnꝰ ipsoꝝ. ⁊ qs poterit stare.

C. VII.

ſ nō notat diuersitatē visionum sed ordinem.

Post hec uidi †ꝓpter quattuor regna quibus dominātur ↑qz missos a deo. ſ i morantes.
†quattuor ↑angelos ſ stātes super
ſ etiam in remotissimis locis.
quattuor angulos terrę tenentes
†ꝓpter quattuor pdicabilia vel ꝓpter euāgelia
†quattuor ventos terrę ne ↑flarēt
†habitātibus in terra. vel terrenis deditis.
↑ prioꝝ ꝓrarium ⁊ ab eo diuersum ſ. sup
sup terram. neq̄ †sup mare. ſ neq̄
†. i. qui iam excessisset terrenitatem. vel qui iam paratus sit ad fructificandū.
in ullam †arborem. Et vidi alterū
ſ qz noua gaudia mūdo nūciauit.
angelum ascendentē ab ortu solis
†vexillum crucis vel potestatē faciēdi miracula ⁊ dimittēdi peccata ↑ clamare dei ē facere ſ qñ demones in passione refrenauit.
habentem †signum dei viui. ⁊ ſ cla

Signum Id ē. crucem qua suos signaret. vel potentiā patri equalem vel īmunitatem a peccato. ꝑ quā deus apparet. qz omnis hō peccatoꝝ.
Hoc signum ⁊ si nō re fide tamē antiqui patres ptulerunt.
Signum geriť in fronte. ne celeť in tribulatione. nam signatio pectoris. confessio est cordis.
Cum catbezizať infans inungiť in pectore vt fidē cordis habeat. in frōte ne erubescat. sed confiteať. corde enī creditur ad iust. o. aūt. cō. f. ad. sa. In scapulis vt onus christi portet. in uertice ut rationem conseruet. q̄ est vertex. ⁊ caput hominis interioris.

mauit voce magna quattuor an
†. i. magno impio ſ. i. pmissum ſ nō tantū quātum volunt.
gelis †quibus datum est ſ nocere
ſ. i. auaris. ſz tñ puertēdis ſ quasi ne laborētis
terrę ⁊ mari dicens: Nolite noce
re terrę neq̄ mari neq̄ arboribus
ſ donec ego interius ⁊ mei exterius signo crucis discernamus.
quo adusq̄ signemus seruos dei
†. i. intelligi quales essent signandi.
nostri in frontibus eoꝝ. †Et audi
ui numerum signatorum centum
ſ ꝓpter pfectionē
quadragintaquattuor milia signa
ti. ex omni tribu filiorꝝ israel. Ex
tribu iuda. duodecim milia signa
†filiū videś. i. opa hoc ad rebuatos ad opandū
ti. Ex tribu †ruben duodeciꝫ milia
†accinctus. si tribulatio imineat.
signati. Ex tribu †gad duodecim
†. i. beatus. mundanis nō intentus.
milia signati. Ex tribu †aser duo
†. i. latitudo. i. ex charitate sua aliis largiens.
decim milia signati. Ex tribu †nepta
lim duodeciꝫ milia signati. Ex tri
ſ. i. ob lit⁹ nec. puidens q̄ ad vsum ptinent uite
bu manasses duodecim milia sig
nati. Ex tribu simeon duodecim
milia signati. Ex tribu leui duode
cim milia signati. Ex tribu ysachar
duodecim milia signati. Ex tribu
zabulon duodecim milia signati.
Ex tribu ioseph duodeciꝫ milia si
gnati. Ex tribu beniamin duode
ſ sicut erat. quasi ꝑdictū sic vidi adīpletū
cim milia signati. Post hęc vidi
†numerus deo certus hoibus ē incognitus.
turbam magnam quā †dinumera
ſ. i. de barbaris etiā.
re nemo poterat ex omib⁹ gentib⁹

Sic ergo ecclesia ab oriente et occidente. a meridie et septentrione. ab omnibus mundi partibus congregata. in quattuor angulis terre stare dicitur. Et quia in quattuor mundi partibus. id est in omni mundo. ecclesia dilatata est. ideo quattuor angeli quattuor ventos tenere dicuntur. Quattuor autem ventos tenere. est omnes mundi partes. et omnes homines. qui in eis habitant. ad fidem christi uocare. Quattuor angeli quattuor ventos tenere dicuntur. ne flent super terram. neque super mare. neque in ullam arborem. Quia nisi prius omnes gentes ad fidem christi uocentur. finis mundi non erit. Et ideo quattuor angeli quattuor ventos tenere dicuntur. ne flent super terram. neque super mare. neque in ullam arborem. Quia nisi prius omnes gentes ad fidem christi uocentur. finis mundi non erit. Et ideo quattuor angeli quattuor ventos tenere dicuntur. ne flent super terram. neque super mare. neque in ullam arborem. Quia nisi prius omnes gentes ad fidem christi uocentur. finis mundi non erit.

Ventos Ventus nubes excitat. terrā rigans fructiferaz facit. faciē eiꝰ hylarem reddit. sic ꝑdicatio mentes hominū.
Super mare Habitantibus in insulis vel diuersis vicijs fluentibus
Et uidi alterum an. Hic angelus ē ille lapis sine manibus ꝑcisus. qui statuā quattuor metallis ꝓstantē ꝓfregit. hic quattuor ventos soluit.
Ascendentem Ex quo christus expirauit ascendit. dum diabolum ligauit. ⁊ p ꝑdicatores mūdū illumīauit fide. sicut sol lumine. Vel ascēdit ab ortu solis. i. a pīe ꝓficiens sapiētia ⁊ ętate. Vel a se descendit. qz nō per ꝓcubitum viri carnē assumpsit. sed ipse eam creauit qui ē ortus solis. i. pris.

Leui Id ē. additus. i. etiā nō iniuncta sibi faciens.
Isachar Id ē. merces. i. ad remunerationē tendens. vt cupio dissolui ⁊ esse cum christo.
Zabulon Id ē. habitaculum fortitudinis. i. laborē nō recusantes. sed aliquādo p necessitate fratrū de maria ad marthā descendētes.
Joseph Id ē. augmentū. i. ecclesiam numero sanctoꝝ locupletantes.
Beniamin Filiꝰ dexterę. i. a ꝑpiciatione dei oīa ⁊ nihil a se reputātes
Post hęc uidi ⁊c. Cum scdm figurā designandos sub certo numero vidisset. ⁊ tantūmodo de filijs israel: nunc aptę docet. q p illum numerum

vniuersi fideles. & per xij. tribus accipiende sunt omnes gentes.

Stantes Scilicz pati deo obedire iudici. Vel etiam suis platis. hoc in psenti.

Salus deo no. Non p nos sed p agnum habemus salutē id ē. remissionē peccatoz. & bonam opationem & eternā gloriam

Omnes angeli. Per supradictos angelos itelligi possunt maiores plati. p istos minores plati vel subditi tantū. Sicut sūt angeli. & archangeli. & tamen omnes angeli. i. nuncij sic & modo sunt maiores & minores plati. i. archiepiscopi & episcopi.

Angelos iducit de consortio sanctorum: gaudentes & testimonium eoz confirmantes vtpote illos q̄z officio turba quā viderat in hac fide pstiterat. vl' p supradicta itelligamus iudices in ecclesijs. hic vero de subditis eoz subdit'.

Amen Quasi si attribuitis deo benefacitis. Vel amē. ad sequētia leget' sic. amen. i. veritas in promissis. & benedictio. i. exaltatio quā habz sup omnem creaturā. vel nostra exaltatio in virtutibus. & cla. i. impassibilitas. vel vestra in opibus.

Amen benedic. et cla. &c. Quasi numerat omnia beneficia de quib' sunt habende grates.

Et respondit u. Visa turba in tanta dignitate: monet' attendere qua via potuit illuc ascendere. vt idez alios doceat ispicere.

Stolas suas. Innocentiam in baptismo acceptam vel corpora sua.

Non esurient neq; si. Qui dedit cognitionē angelis. dabit etiā eandez illis cognitionē.

Deducet e.a.u. f.a. Et p hoc in futuro deducet ad oīodam refectōz

Absterget om.l. Omnem dolorē siue p delictis suis siue p aduersis vel exilio. vel ceteris huiusmodi.

C. .VIII.

Et cū apper. In hac tercia visione sunt materia septē angeli canētes tubis ad destructionē inimicorum & ad similitudinē illorum qui canentes tubis destruxerūt menia hiericho. In quo intentio satis patet. q. d. cū intellexissem saluationē iustoz. ex alia pte intelleri. dānationē impioz. p officium predicatiōis bonis iniunctum.

in vnaquaq; gente in vna vrbe in eodē populo sunt diuerse lingue.

& tribubus & populis & linguis (vt ꝓspiciant)

stantes ante thronū & in cōspectu

i. christi hominis prius in baptismo & post lacrimis. hoc in presenti i. victorie que sequūtur ex operibus. hoc de futuro.

agni amicti stolis albis & palmę

& in presenti clamabāt. & maxime in futuro.

in manib' eoz. Et clamabant voce magna (magno desiderio)

dicentes: Salus deo

i. nos ipsos in quibus iudicat.

nostro qui sedes sup thronum et agno. Et omēs angeli stabant in (vt iuuātes)

circūitu throni. & seniorum. & quat

humiliauerūt se coram deo ad hoc vt inspicerentur.

tuor animaliū & ceciderūt in conspectu throni i facies suas & ado- (rōnabiliter)

rauerunt deū dicentes amen. Be

i. veritas sit deo & benedictō

nedictio & claritas & sapientia. et

quā omnia scit vel nos scientes facit

gratiarū actio. honor. & virtus & (effectus virtutis)

fortitudo deo nostro in secula se-

fiat fiat de desiderio satisfaciēs omnes seniores vnus. quia idē docent.

culorum amē. Et respondit vn' (exponens)

de senioribus & dixit mihi: hi qui (qm̄ digni)

amicti sunt stolis albis qui sunt &

vnde venerunt: Et dixi illi: domi

quasi nescio. sed doce me quia tu scis.

ne mi tu scis. Et dixit mihi: hi sūt (venūt & venturi sunt)

qui venerunt de tribulatione ma

quia nemo sine peccato preter christū & qz nō tantū ptinet ad martires & p nouā opationem.

gna. & lauerūt stolas suas. & deal- (in fide passionis.)

bauerunt eas in sanguine agni.

añ dominum iudicē. vel i ꝓsortio angelorum.

Ideo sunt ante thronum dei: & ser- (ptinue vel hic. ī ecclesia vel i celo)

uient ei die ac nocte in templo ei' (vel in. vel no. vel hit)

& qui sedet super thronū habitat (qz fruent vino pane & fonte vite)

super illos. Non esurient neq; siti

ent amplius. neq; cadet sup illos

maior vel minor tribulatio

sol. neq; vllus estus: quoniaz ag

nus qui i medio throni est reget il- (de virtute in virtutē in presenti)

los. & deducet eos ad uitę fontes

aquarū: & absterget deus omnem lacrimā ab oculis eorum.

C. VIII.

Et cum aperuisset sigillum septimum

quia post mortē antichristi pax erit in ecclesia

factum est silentium in celo quasi (qz cito veniet ad iudiciū.)

media hora. Et vidi septē āgelos

i. laborātes nō timore curui.

stantes in conspectu dei: & datę (i. officiū predicādi. a quo. i. maior)

sunt illis septē tubę. Et alius an- (christ? i. hūanitatē sibi vniuit)

gelus venit & stetit ante altare ha- (i. apostolos)

bens thuribulum aureum in ma

a sanctis offerunt christo orationes deo delectabiles.

nu sua. & data sunt ei incensa mul- (repzesentaret eas patri)

ta: vt daret de oratiōibus sancto (i. i bn̄placito sedētis ī throno)

rum omnium sup aureum altare

va in plerisq; cat

quod ē in conspectu dei ante thro- (qz ita illi sunt data)

num dei. Et ascendit fumus incē- (ꝓcedens)

sorum de oratione sanctorum de

operatione vnde ascēdit xp̄o existēte vel christ? ē manus dei p quē omnia fecit. vbi

manu angeli coram deo. Et ac-

cepit angelus thuribulum aure- (de eodē spiritu quo ipse plenus erat.)

um. & impleuit illud de igne altaris

i. in illos qui erant apti ferre fructū ab illis mine

& misit in terrā. & facta sunt toni

suasiones miracula quibusdam ad bonū quibusdam ad malum.

trua & voces & fulgura. & terrę

motus magn' factus est. Et septē

vniuersi predicatores apostolos imitantes. officium predicādi

angeli qui habebant septem tu-

bas. pręparauerunt se vt tuba ca- (scz chorus apostolorum in iudea)

nerent. Et primus angelus tu-

terribiliter malis. suauiter bonis io irati sunt cōtra predicatores. i. flagellū psecutiōis exterius.

ba cecinit. & facta est grando et

interius quia hec duo fuerūt causa vt interficerent eos etiam istud totū. i. grando ignis & sanguis missus est. s. p iram dei.

ignis mixta in sanguine. & mis- (scz omnes reprobi)

sum est in terram. et tercia pars

Septē angelos. Vniuersos vel septiformi spiritu ibutos.

Et datę s. il. se. tu. Quia non displicet deo dānatio impioz

Et alius an. ue. Stetit angelus ante altare paratus immolare ad similitudinem sacerdotis. vel christ? altare. qui se obtulit. & sup quez ecclesia offert deo preces. Stetit ergo ante altare. i. ante se ipsum. quia nō habet mediatorem p quē placeat. vel stetit ante altare. i. anteq; esset altare. i. offerret se. stetit. i. adiuit suos a tempe natiuitatis scilicet. vel al. ecclesia quę charitatis igne accensa deo p christū sua mittit munera

Habēs thur. a. Dicturus ex predicatione iustorum euenturam damnationem impioz p̄mittit quasi excusationem. ne eis culpa de damnatōne ipioz iputet. qz quantū ad ipsos p̄dicatio eorum bona. & a bono doctore iniuncta.

Thuribulum. Id ē. apostolos. qui sunt vasa ignis. i. spiritussan. & de quibus exeunt orationes que eleuant' coram deo.

De orationibus Dixit nō orationes. quia non omnes rep̄sentat patri. sed eas exaudit q̄ ad salutem pertinent.

De ora. san. om. Quia illi aliq̄n petūt q̄d petēdum nō esset vt paulus.

Supra altare. Id ē. illi qui ē supra se scōm humanitatez scōm quā ē altare scz trinitati.

Fumus Compūctio p̄creata orōis studio. igne visionis dei interius accensa.

Et accepit et iplevit Quos accepat ad illuminādū christus accipe dicit' ad illud officium.

Preparauerūt Id ē. pri' impleuerūt opē q̄ dicturi erāt ore. vel p̄parauerūt. i. p̄uiderunt quid ꝓueniret vnicuiq; ꝓsone.

Et primus an. Ordine narrationis. vel qz hec cecitas iudeoz prius ꝓtigit p̄dicantibus apostolis.

Et facta ē gran. Id ē. p̄dicatio alijs suauis. visa ē eis ꝓtūdēs & gnis.

In terrā Judei terra exculti p legē & ꝓphetas.

Et tercia pars Due ptes iustoz perfecti & minus pfecti. omnes vero reprobi in tercia pte intelligēdi sunt.

Arborum Arbores maiores iudei qui in lege sine querela querebantur
Et secundus an. Secundus ordinem narrationis · et scom q implet fuit · iudeis enim excecatis · et apostolis ad gentes conversis.
In mare Gentiles sunt mare .i. fluentes in multa vicia · in quib cum ante esset diabolus vere tm missus dr · quia quibusdam recedentibus alios retinere nititur.
Mortua est ter. pars Que ptes · i · boni omnes crediderunt · tercia · i · omes rebi dati sunt in repbum sensum.
Que habebant animas &c. Id est illorum gentiliu qui ab alijs digniores reputabant pro quibusdam bonis opibus.
Et tercius Ordine narratonis · et quia istud post illa duo contigit · postq enim diabolus omnes iudeos et gentiles excecare no potuit · immisit eis hereticos · et quosdam subuertit.
Fontes dicuntur in quibus summa et q si toti fidei origo comprehendit · sicut e eua gelius. Flumina que inde trahunt · sicut expositiones eorum sut in quibus sunt duo sensus fidelium. historialis et allegoric · tercius e hereticorum · cum hereses suas confirmat pravis expositionib scripturarum.
Et quartus an. Quartus ordine narrationis · et ordine rei · cum enim diabolus quosdam de iudeis et gentilibus excecasset · quosdam in heresim puertisset · tandem ipsos filios ecclesie expugnare egressus est · et quosdam rapuit tm maiores q minores.
Quas quattuor dm nationes vt preteritas narravit · vtpote que quotidie videnr in ecclesijs. Tres vero futuras nunciari facit vt doceat in novissimis temporib et graviores preteritis imminere · qd etiam ad consolationem presentium potest redigi.
Unius aquile Aquila omnes predicatores · qui mete longinqua conspiciunt et ecclesiam circueuntes predicando futura muniut. qui omnes vn quia omnes ad id tendunt.
Et quintus an. Ordine narrationis et ordine tpis. Hic e em damnatio eorum quos diabolus immittit ad preparandas vias ante faciem antixpi

‡ terrenis deditor ‡ malor prepoderat
terre combusta est : et tercia pars
† · i · maior ‡ · scilicet quantum ad prelatos qui nec ptemplativi nec activi · sed terrenis dediti. ↑ a deo excecata et a ministris eius damnata.
† arborum ↑ cocremata est : et omne
† · i · omnes in flore mundi requiescentes et cito ardentes ‡ · i · luxuriosi ↑ tpe martirum.
† fenum viride combustum est . ↑ Et
‡ ordo predicator ‡ gentibus.
secundus angelus tuba cecinit · et
† sc ratione tumoris ↑ diabolus mons p elatone ‡ invidia.
ecce † tanq ↑ mons magnus † igne
† ad nocendu ↑ · s · pmissione divina ‡ · i · in gentiles qui sunt tumidi p superbiam · fluctuates per idolatriam.
† ardens ↑ missus est † in mare : et fa
† qui nec apte nec occulte receperut doctrinam ↑ · i · peccatoru ‡ effundentes sanguine
cta est † tercia ps ↑ maris † sanguis :
† excecata ↑ · i · sapientes mundi vel philosophi qui nec ductu rationis nec predicatione sunt conversi.
et † mortua e † tercia ps creature q
‡ · i · discretione
habebant animas in mari · et tercia
‡ · i · alios gubernantiu ‡ · s · tpe hereticor
pars naviu interijt. Et tercius an
† · i · ecclesia vel ad litteram
gelus tuba cecinit · et cecidit de † ce
‡ · i · heresiarcha ↑ · i · diabolus iudes · vel sapies hereticus.
lo † stella ↑ magna ardens tanq fa
‡ incedit et psumitur
cula · et cecidit in terciam ptem flumi
num · et in fontes aquaru · et nome
‡ . i . amaritudo.
stelle dicit absintbiu . et facta e ter
cia ps aquar in absinthiu : et multi
homies mortui sunt de aquis : qr
‡ sc tpe ipocritaru
amare facte sunt . Et quartus an
gelus tuba cecinit · et tercia pars
† · i · maiores doctores ‡ prelator ↑ · i · excecata ‡ subtractione gratie ‡ minores predicatores ‡ · i · clericorum.
† solis ↑ pcussa est · et tercia ps † lune
† simpliciores ‡ · i · religiosor ↑ vt amitterent cognitione et bona opationem.
et tercia ps † stellaru · ita ↑ vt obscu
raret tercia pars eorum : et diei no
† . illuminati a maiorib ↑ illumiati a minorib
† luceret pars tercia · et ↑ nocti simili
ter. Et vidi et audivi vocem vnius
† · i · ecclesie que in se celat secreta divina. vel li
aquile volantis per medium † celu

‡ qr i toto mundo vel magna stabilitate
dicentis voce magna. ve. ve. ve.
tm filiis ecclesie ↑ accipietis hec tria ve.
† habitantibus i terra . ↑ de ceteris
vocibus trium angelor qui erat
tuba canituri.

‡ hic predicat angelus q dyabolus cecidit
Et quintus an
‡ hoc ecclesia vel ad litteram.
gel tuba cecinit · et vidi stellam † de
† damnatione ↑ dominante terrenis
celo † cecidisse in ↑ terra : et data e illi
clavis putei abissi. Et apuit puteu
† multos subuertit doctrina eor excecas.
abyssi · et ascendit † fumus putei si
† · i · similis doctrine antichristi
cut fumus † fornacis magne : et ob
scuratus est sol et aer de fumo pu
† p totum mundu ↑ . i . discipuli antichristi et hereticorum.
tei. Et de fumo putei † exierunt ↑ lo
custe in terram · et data e illis pote
stas · sicut habent scorpiones ter
re. Et preceptum e illis ne lederet
† rudes in fide et decipi faciles ↑ et si quosdam. ‡ iam puectos.
† fenum terre · neq ↑ omne † viride ·
† iam fructificates ↑ nullu penitus
neq omnem † arbore : ↑ nisi tantuz
‡ i veritate ‡ in mente
homines · qui no habent signum
† · i · qui no audent in apto pfiteri ↑ vel datum.
dei in † frontibus suis. Et ↑ dictum
est illis ne occiderent eos : sed vt
‡ · i · in corpibus quiq sensibus indigentibus.
cruciarent mensibus quinq . Et
cruciatus eorum vt cruciat scorpij
† et p hoc insinuat grauitas tribulationis.
cum pcutit hominem. † Et in dieb
‡ timentes lapsum
illis querent homines mortem · et
† vt pbatiores reddant ↑ et no qualitercuq quererent : sed desiderabut vel cupiet.
† non invenient eam : et ↑ desidera
† hoc dicitur de prelatis et subditis
bunt mori : et † fugiet mors ab illis

Et vidi stel. Flama hereticor de qua pauca dixerat : quo fomite crevit exponit.
Stellam Id est, diabolum cadentem · et nequis in locu suu · i · i paradisum eat laborante.
Et data e il. cl. Abissus .i. tenebrosi. Puteus .i. pfundiores heretici · qa alios mergunt pravis sentetijs. In hos clave .i. potestate accipe dicit quia tuc no sicut modo a deo refrenabit · vel cla · la · principes p quos heretici operabantur.
Aperuit pute . et as fu. Hereses que latebant in cordibus eor pferre fecit.
Fumus forna. Similis doctrine antichristi · qui e fornax purgans bonos et in cinere redigens malos
Obscuratus est sol et aer. Et p hoc pcussi sunt quidam illuminates alios · et q dam illumiati ab eis.
Exierunt locu. Discipuli eoru locustis coparantur · quia neq volant in altum vel in cotemplatione p cognitione · nec firmiter gradiunt p bonam opationem sed superbia saliut · et in penis recidunt · et qr sunt corrosores bonor.
Preceptu e illis ne le. Quia dolos istorum refrenat deus licet ipsi no intelligat
Sicut habent scor. Scorpius blandus facie · cauda pungit occulte. Vel scorpioni pparat : quia sicut scorpi cauda · sic heretici decipiunt per tempalia que debent poste esse · sicut cauda posterior pars in animali . Vel ideo comparat · quia quando scorpius pungit non sentit : postea diffundit venenu. sic decepti ab hereticis no sentiunt : sed tandez perimuntur.
Ne occiderent sed cruci. Cum p dolos nequeut heretici in aliqua subuertere volunt · ptra quos dei ceptum est vt corpora occidant sed animas non decipiant.
Mensibus quiq. Alia littera dicit mensibus sex pter . vi. etates quibus hec vita distinguitur.
Ut cruciatus scor. Cum data sit potestas cruciandi non apte torme tant · sed apud seculi principes accusant.
Et fugiet m. ab. Quia cura gregis eos astringit labori.

C. IX.

Similitudies lo. Cum ostendisset qualiter nocerent · z p dolos · z p occultam impugnationem z in vtroq; dei refrenationē; nunc ostēdit quales ipsi sint; p quos opari possunt.

Similes equis Quia veloces ad discurrendū · z feroces ad ipugnādum, z nō pronident quos incurrant siue i uicinos siue in hostes

Tanq; corone. Id ē. victorię de principatis acquisite nō p veram sapientiā.

Et habebant ca. Id ē. mores lapsos z effeminatos · qui eis adhęrent: z ab eis ad deceptionem aliorū pendent. Vel capilli mores · quos adhęretes sibi decipiūt.

Dentes leonum Laniatum habent z fetorem.

Loricas Id est. corda obstinata · quę sagitta veritatis non penetrat. Vel sententias deceptionib; munitas quas infringit veritas.

Sicut uox cur. Diuersi currus diuersis vijs z a diuersis equis ad idē bellum rapiunt' sic isti licet diuersis hęresibus vna, niniter ecclesiam impugnant.

Et habebāt cau. li. scor. Postq; nō valet ratio · vl' tumultus eox querunt auxilium principum · qui caude dicunt'. qa vt astringant terrent et blandiunt'. Vel caude · dolose sententię · q̄ bus corā blandiūt' · z latenter pungunt.

Et habebant. Ostenso quales in se sint · monstrat p quez hęc possunt.

Cui nomē he. Quasi. dicat ad hoc cauete vobis · hebręi gręci · z latini · iō omnis ecclesia · quia christi euangeliuz aliquarum triū liguarū est scriptū z receptū.

Ue unum abiit. Ordine narrationis · z ordine tēporis · hoc ē em̄ dānatio malox q̄ erit tpe antichristi.

† i · imaginarie locuste ↑ i · hereticox · erant.

†Et similitudines ↑locustarū ↑simi
↑sup doctores ↑ i. in mētibus vbi in se z coram aliis supbiunt.
les equis paratis in †preliū · z su
†quia nō vere corone ↑nō de vero auro. i. sapia
per capita eox †tanq; coronę ↑simi
ſ vult⁹
les auro: z facies earum sicut faci
† q; demonstrant se homines pios cū intus sint feri.
es †hominum. Et habebant capil
ſ sicut mores mulierū sunt molles z flexibiles in omne vicium.
los sicut capillos mulierū: z den
ſ. i. ipsi alios laniantes.
tes earū sicut dentes leonū erant

Et habebant loricas sicut †loricas
ſ. i. tumultus sententiarū quē faciunt postq; deficiunt.
ferreas: z vox alarum earuz sicut
vox curruuz equorum multorum
currentium in bellū. Et habebant
†. i. peccatū q; peccare faciūt
caudas similes scorpionū · z †acu
† q · d · sed tantū vos boni ne timeatis q;
lei erant in caudis earum: z †pote
†malis secundū quinq; sensus tantū
stas earū nocere †hominibus mē
sibus quinq;. Et habebant sup se
ſ diabolū dominantē in terrenis
regem angelum abissi: cui nomen
hebraice abaddon · grece autem
apollion · z latine habens nomen
ſ a patria vite
exterminās. Ue vnum abijt: z ec
†vel post hec sextus angel⁹
ce veniunt aduc duo ue †post hęc

Et sextus angelus tuba cecinit · z
audiui vocem vnam ex quattuor
cornibus altaris aurei quod est
† sup quo quicq̄d offerē a deo accipit' ↑vel dei
†ante oculos ↑domini dicētē sexto
ſ. i. predica esse solutos vt caueāt sibi electi.
angelo qui habebat tubā: †Sol
ue quattuor angelos qui alligati
ſ quattuor supradicta · videlicet natiuitas
passio resurrectio z ascensio.
sunt in flumine magno eufraten.
ſ z ita illis dānatis
Et soluti sunt quattuor angeli qui

Ex quattuor cornibus Per quattuor quę de christo prędicantur q̄ sunt natiuitas passio · z resurrectio · ascēsio · circa quę alia sunt.

Altaris au. Altare christus · cornua al · p̄dicatores christum subleuantes · z p eo mori parati · sicut sanguis ponebat' i cornibus altaris. Vel aliter, Ecclesia scz se immolans i qua cornua. i. defensores alioz · qui omnes ad idem tendunt, vel quattuor cornua euangelia · quę docent detegi fraudes antichristi.

Uocē unā di. Prędones p̄teriti tpis p̄monēt illos q̄ erūt tpe antixpi.

Solue quattuor an. Pro quattuor ptibus mūdi. vel q; quattuor de christo prędicata impugnant.

Solue. Quia eufrates fluuius circūiens babilonem · id est · principes mundani per quos diabolus cum in ipsis esset occulte opabatur. Hos iubet excōicari. vt qui in eis erat quasi ligatus · p cos sibi traditos apti us operet'. Vl' quattuor angeli īmundi spiritus. in quattuor partibus mundi regnantes qui fuerūt refrenati i passione christi.

ſ p̄tinue z diu
parati erant in horam z diem :
ſ diu z diu
z mensem z annum vt occiderent
ſ tepdos omnes
tertiam ptem hominuz. Et nume
rus equestris exercit⁹. vigies mi
lies dena milia: z audiui numerū

eorum. Et ita vidi equos in visio
†diaboli vel hōmes sup eos fundati ↑ppter ig
nem ire z libidinis.
ne: †z qui sedebant sup eos †habe
†lapis fumidi colorus
bant loricas igneas z †hyacincti
†. i. maiores inter ministros diaboli
nas z sulphureas. †Et capita e
ſ q; ore lamāt z fetēt
quorum erant tanq; capita leonū
. i. de predicatione apte mala.
z de ore ipsorum, p̄cedebat ignis
z fumus · z sulphur. Et ab his tribus plagis occisa est tercia pars
hominum: z de igne z de fumo et
sulphurę quę, p̄cedebāt ex ore ip
ſ vere de ore q;
sorum. Potestas enim equorum
ſ. i. maka predicatione ↑. i. in occultis decepti
nibus · si apte nequeūt
†in ore eox est: z in ↑caudis eoruz
ſ z vere in caud. is habēt potestatē
Naz caudę eox similes serpētib⁹
ſ alios mauores qui mordēt
habentes capita: z in his nocent.
ſ g; bunt
Et ceteri homines qui nō sunt oc
†q; ideo g; unt q; nō egerunt penitentiā.
cisi in his plagis · neq; †pęnitentiā

egerunt de opibus manuum sua
ſ nō egerūt ita quin adorarent.
rum · vt non adorarent demonia
ſ q; turpius
z simulacra aurea z argētea z ęrea
z lapidea z lignea: quę neq; videre possunt · neq; audire · neq; ambulare: z non egerunt pęnitentiaz
ab homicidijs suis · neq; a venefic̄ijs suis · neq; a fornicatōne sua

Tercia pars zc. Mor. ē. i. omnes repbi de ecclesia z similiter omnes iudei vel pagani. qui nunq; fuerūt baptizati nec ab ecclesia sepati.

Similes serpenti. Qui blandiunt' facie z occulte īmittūt venenū.

Et audiui zc. Et bene pono sub certo numero q; audiui. i. intellexi · q̄ plures cēnt mali q; boni.

Et ita uidi Id ē. sicut intellexerā. q; ad destructionē alioz eq̄ tabāt · sic intellexi q; p diabolū hoc faciebāt quē sicut equi portabāt · vel equi diaboli sup q̄s mali fundant'

Habebant lori. Ig. i. munichant eos sentētijs de quib; seq̄ tur eterna pena. vbi est · ignis · z fum⁹ · z fetor. vl' ba · lo · ig · i. eternam pnā q̄ nunq; dimittit quos accipit.

Fumus et sul. Propterea q; cęci · et i tenebris positi, ppter fetorē viciox z malorum operum.

Tanq; capi. leo. Supius in plaga locustaruz vidit faciem hominum · hic leonū q; hęretici aliq̄d hūanitatis ostendūt · mīstri antixpi · q̄d docēt dictis z signis: hoc etiaz pęnis cogunt confiteri.

Procedebat ig. Causa eternę pene: vel ignis · i. cupiditas. fumus. i. supbia · sulphur. i. fetor malox operū.

Tercia pars zc. Mor. ē. i. omnes repbi de ecclesia z similiter omnes iudei vel pagani. qui nunq; fuerūt baptizati nec ab ecclesia sepati.

Angelū fortem. Quia fortis armat⁹ fortem diabolum exp̄auit.
De cęlo. Id ē cognitione angelo ꝛ.
Amictū nu. Id ē se humiliantē assumptione carnis vel quia cognoscibilem fecit.
Latentē in carne q̄ ē vobis refrigeriū cōtra vicia.
Et yris in capite Qui verā de deo habet cognitionē reputat eum deū.
Tanq̄ colū ig. Id ē illi in quib⁹ vere lucet imago dei vt in p̄ēplatiuis vel p̄dicatio.
Et habebat in manu Omnes scripturas operatione sua ꝓpletas ꝑtim p̄dicando ꝑtim q̄ de se dicta erant ꝓplendo tādē suis sensū apiēdo.
Pedē suū dex. Id ē portatores firmi in fide ꝛ alios sustinentes.
Sinistrum aūt su.ter. Id ē sup eos q̄ quoquo mō sustētabāt ꝛ si nō credebant
Hoc ē posuit maiores ꝛ firmiores p̄dicatores sup maiores ꝑ catores minores sup minores.
Queadmodū cū leo ru. Vox leonis ostendit eius virtutem ꝛ infert terrorē cū leo canda circa sil uam sulcū fecerit ꝛ rugit nulla fera ꝛ audet exire ita christus suos in fide ꝓcludēs rugit ne aliquis exeat.
Scripturus e. Hic fert ꝓsonam eor q̄ antichristi tpe volent p̄dicare ex p̄cedentiā imitatione.
Signa quę lo. Inspirationem diuinā vel angelicam admonitionē.
Et angelus ꝛc. Cum tanta desolatō erit in ecclesia q̄ etiaꝫ p̄dicatio erit ablata ne fideles desperēt accipiunt ꝓsolationem nō ad detrimentū suę salutis p̄dicationem subtrahi.
Jurauit. Et p firmiter statuit qz deus erat nā si christus resurrexit ꝛ nos resurgemus.
Et ea quę in eo. Cum dicit creauit ea q̄ in eo sunt bꝛeuiter quozūdaꝫ destruxit qui astruūt res quasdā nō creatas a deo ſz a demone vt bufonē
Tepus am. nō ꝛc. Id ē nulla varietas sed ęterna stabilitas animarum immortalitas.
Hoc illi vltimi ꝓsiderantes patient libenter.
Consūmabitur myſ. Quia tpe antichristi tanta erit destructio ꝓbibetur illis qui erūt tpe ipsius p̄dicatio q̄nis p̄dicare velint cum ꝛ ex ancessoribus suis habebant officiū p̄dicādi. Illi autē ideo p̄dicauerunt quia a christo ad hoc instituti fuerūt. christus vero eos instituit: quia tūc tēpus p̄dicandi erat et ipse ad hoc venerat. ſz modo vide destructionē tēpus antichristi ꝓtrariam constructioni quā christ⁹ fecit ꝛ p hoc ꝓpendo p̄dicationem merito subtrahi.
Vel aliter descripta seuicia antichristi cōsolationem subdit quā habebūt tunc tē pois ſ. q̄ fideles considerabunt talia de christo in corde suo qđ erit eis ꝓsolatio.
Mysterium. Id ē remuneratio sanctor qđ ē secretū qđ nec o vi nec au au.
Sicut euāgeli. Intentio ꝓphetaruꝫ fuit prima de aduētu domini ꝛ de consummatione seculi.
Et audiui uo. Quasi diceret ostensa destructione q̄ erit tpe antichristi ꝛ inde etiam p̄dicatione subtracta ꝛ ob hoc fidelibus ꝓsolatione adhibita monet q̄ vidit interim p̄dicare. quasi sibi dicat aperte. Ecce reuelaui tibi omīa modo vade ꝛ p̄dica. nec quia sunt aspera dcuita nec terrearis p tribulatione aliqua qz non tanta patieris quāta patient qui p̄ seuerabunt tempe antichristi. hoc ad consolationem p̄sentis ecclesię hic apponitur vbi maior tribulatio pnunciatur.
Vade. Quod bene sciebat intelligere monet vt p admonitionem alij p̄dicatori informent.
Stantis supra mare. Quia ꝑplere graue ē humanitati q̄ ē mollis ꝛ fragilis.
Et abii. Quia deus si quē paratum videt qđ necessariuꝫ est sponte offert.
Ad angelum Id ē. ad scripturā a deo ꝓpletam ꝛ fidelibus intimatam.
Et dixit mihi. Oportet ꝛc. Cum ego recipem licet amara intelligerē: monuit vt nec p morte dimitterem.
Et datus ē ca. Cum iniunxisset p̄dicationē adiutrices dat scripturas p quas eam exerceat.
Metire .i. ita scꝫ vniuscuiusq̄ capacitatē p̄dica vt ꝓstituas ecclesiā ꝛ in ea altare.
Atrium .i. falsos christianos q̄ se ecclesiā simulāt sed factis abnegant.
Ciuitatem san .i. ecclesiam ad iuste viuendū ꝓgregatā ꝛ virtutibus imbutam ꝓsequent mensibus .xl. duobus .i. tribus annis ꝛ dimidio q̄bus

nere: tūc ꝓsummabitur myſteriuꝫ dei sicut euangelizauit p seruos suos ꝓphetas. Et audiui ꝓ diuinā admonitionē vocē de cęlo iterum loquentem mecū ꝛ dicentem: vade ꝛ accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare ꝛ sup terram. Et abij ad angelum dicens ei vt daret mihi librū ꝛ deuora illum ꝛ faciet amaricari ventrem tuum: sed in ore tuo erit dulce tanq̄ mel. Et accepi librum de manu angeli ꝛ deuorauī eum ꝛ erat in ore meo tanq̄ mel dulce Et cum deuorassem eū amaricat⁹ est venter meus. Et dixit mihi: Oportet te iterū ꝓphetare populis ꝛ gentibus ꝛ linguis ꝛ regibus multis.

† rationē reddentē ↑.i.p eam intellige ſ.i.pmerere dei gratiam
† scripta calamo scripta ↑.i. scꝛpto qz reges ꝓstituit admonēs
ſ de eisdem
ſ operatione ꝛ oratione
† .i. tractatū inquirendo ꝛ orando
ſ vel eis
ſ qz exibis de carcere

C. XI.

Et datus ē mihi † calam⁹ similis † virgę ꝛ dictum est mihi: Surge ꝛ metire templū dei ꝛ altare ꝛ adorantes in eo.

† scripta calamo scripta ↑.i. scꝛpto qz reges ꝓstituit admonēs
ſ erige ad predicandū

Atrium autē qđ est foris templum ejce foras ꝛ ne metiaris illud: quoniā datū est gentib⁹. Et ciuitatē sanctam calcabunt mensibus.

† exclude ↑ omnino subtrahe predicationem
ſ .i. ꝓsortes facti sunt gētilibus
ſ ꝛ ipsi gētiles

regnabit antichristus q. d. sciatis omnes p/ secutiones que sunt ī ꝓsenti z que fuerunt ī ꝓterito ab ātichristo ꝓcedere sicut illas q̄ erunt tēpore suo.

¶ Duobus tes. De belia z enoch agi tur. p quos ꝓdicato res alij intelligunt.

¶ Et da. d. N. d. cū minor ē tribulatio nō debetis cessare. quia tēpore ipsius cum gra uior fuerit: faciam il/ los p̄dicare.

¶ Diebus mille. Nota q̄ hi dies non ꝓficiunt tres annos z dimidiū. sicut z xp̄us nō ꝓpleuit dimidium annū p̄dicationis suę

¶ Hi sunt due o. Et ad exemplum ho rum debetis p̄dicare. nam isti.

¶ Super aquas. Id ē. sup doctrinas suas q̄ę sunt fideliby aque irrigātes.

¶ In sanguine In peccatū. vel cum audita negligit: vel cum audiri etiam con temnitur.

¶ Egiptus. Id est. tenebrosa sine cogni/ tione dei.

¶ Et munera. Do na ad litteram. vel cō gratulationes z con/ fabulationes adinui cem de eis loquentes

¶ Et post tres di. Ostensa tribulatōne. eor. p quorum exem/ plum istum ĩuitabat. ad p̄dicādum. z si ne cesse fuerit ad cōpatiē dum ostendit z ipsor coronas: vt similiter istum iohannem sci/ licet vel quēlibet aliū de corona sua ꝓ mo do suo certū faciat.

¶ Super pe. Id ē sup se ipsos. qui pri fuerunt nō indigētes aliquo quo nitantur sed erunt firmi.

¶ Uocē magnā Que illos refrigeret. z inimicos terreat.

¶ Terremotus. Id ē. terreni moti sūt vt puniant in iferno Vel ad destructionē ecclesię occisis magi/ stris.

quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis. z prophe
ſ. i. trib⁹ annis z dimidio sicut ipse chri stus predicauit.
tabūt diebus mille ducentis sexa
ſ. i. p̄dicātes penitētiā z exēplo oñdētes
ginta amicti saccis. Hi sunt due
†in spiritu sancto inuncti †qđ deo placeat accen dentes.
†oliuę z duo candelabra in†cōspe
ſ dantes lumē aliis
ctu dei terrę stantes. Et si quis
ſ a ꝓposito reuocare ſ spūalis sentētia
voluerit nocere eos. ignis exiet
ſ damnabit
de ore illorum: z deuorabit inimi
ſ corpali
cos eorum. Et siquis voluerit eos
more ſ. i. spūali sniā
lędere: sic oportet eum occidi. Hi
†. i. scripturas que celant arebant
habent potestatē claudēdi†cęlum
ſ qz nō prędicabūt nisi ꝓgruo tempe
ne pluat diebus prophetię ipsor
z potestatem habēt super aquas
ſ quantū ad hos quos reꝓbatos viderint
ſ. i. peccatum
ꝓuertendi eas in sanguinem: z p
†. i. terrenos †memor esto plagarū egipti.
cutere†terram omni†plaga quoti.
†quod erit p tres annos z dimidium
enscunqꝫ voluerint. †Et cum finie
ſ antichrist⁹
rint testimonium suū. Bestia quę
ſ ad regnū ſ p tenebrosos
ascēdit de abysso faciet aduersus
ſ disputatōibus ſ corpaliter
eos bellū. z vincet illos: z occidet
†vt quicūqꝫ viderint timeant eis ꝓformari
illos. Et corpa eorū †iacebunt in
†hierusalē †olim in virtutibus nūc ī malicia
plateis†ciuitatis†magnę quę vo/
†. i. muta. qz nemo prędicabit ſpūaliter
catur spiritualiter†sodoma z egip
†christ⁹ †helye z enoch †ꝓtradicendo veritati
tus: vbi z†dominus†illorum†cru
ſ quidā oculis quidā fama
cifixus ē. Et videbūt de populis
z tribubus z linguis z gentibus
corpa eorū p tres dies z dimidiū:
ſ ne memoria eorū habeat
z corpa eorū non sinent poni i mo
numentis. Et inhabitantes terrā
ſ iustor afflictio impior ē epulatio.
gaudebūt sup illos z iocundabū/
tur: z munera mittēt inuicez: quo
†cōtradicendo iniquitati
niā hi duo prophetę†cruciauerūt
vel tabant
eos qui habitant sup terram. Et
†. i. annos tres z dimidiū. ſ. p⁹ morte antichristi
†omnia eternaliter viuificās
†post dies tres z dimidiū†spiritꝰ
†vidi intraturū †iam imortales z ipassibiles.
vitę a deo†intrauit in eos. z†stete
†. i. pena infernalis. vel reuerētia dei
runt sup pedes suos: †z timor ma
ſ vel ꝓtigit ſ vt pōdus opprimēs
gnus cecidit sup eos qui viderūt
†vel alios ſ ita glorificatos †. i. magne ptātis.
†eos. Et audierunt†voce magnaz

†a christo vel archāgelo †. i. hec opante †. i. ad ꝓsortium sanctor.
†de cęlo†dicentē illis: †ascendite
huc. Et ascenderūt in cęlum in nu
be: z viderunt illos inimici eorum
ſ. i. in ipso tpe glorificationis hor. vel ī illa ho ra cū belyas z enoch occisi sunt.
Et in illa hora factus ē terrę mot⁹
magnus. z decima pars ciuitatis
ſ ī penas de ecclesia
cecidit. z occisi sunt in terrę motu
†quos deus prescivit ad mortē vt nō terreantur quoquo mō fideles †omēs ꝓfecti i malicia
nomina†hominū†septem milia: et
†quādo illi ceciderūt in penas. vel in peccatum
†. i. in reuerētiā dei. vel timent ne cadāt.
†reliqui in†timorē sunt missi. z de
ſ nihil sibi attribuētes
derunt gloriā deo cęli. Ue secun/
dum abiit: z ecce ve tercium veni
ſ ordine narrationis z tpis
et citǫ. Et septimus angelus tuba
cecinit: z factę sunt voces magnę
in cęlo dicētes: Factum est regnū
ſ. i. patris z filii
huius mūdi domini nostri. z chri
sti eius: z regnabit in sęcula sęcu/
lorum amen. Et viginti quattuor
†. i. ꝓsiderantes q̄ deo placeat †. i. iudicant qđ ē in presenti.
seniores q̄ in†cōspectu dei†sedēt
†. i. sibi ꝓmissis †. i. tunc humiliabūt se †. i. in corda sua.
in†sedibus suis†ceciderūt†in fa/
ſ eo. s. q̄ hic ꝓseruasset eos
cies suas. z adorauerūt deum di
ſ iō qz saluasti nos z inimicos dānasti
centes. Gratias agimus tibi do/
ſ īmutabilis
mine deus omīpotens qui es et
†olim cū despiciebaris †resurgēdo ſpiritū tuis
†qui eras z qui vēturus es: †quia
dando. ecclesiā congregando.
accepisti virtutez tuam magnam
†tuos a diabolo defendisti †z p tuo regno.
†z regnasti: †Et irate sūt gētes. et
†ptra illos †z aduenit oportunitas tā bonorū q̄ malorum.
†aduenit ira tua. z†tēp⁹ mortuor
†aduenit tēpus † vt diuidant boni a malis
vel iudicare vt iudices.
iudicare. †z reddere†mercedē ser
†p̄uidentibus sibi z alis †in fide ꝓfirmatis
uis tuis†ꝓphetis z sanctis z†ti/
†z nō tā maiorubus sed quibuscūqꝫ fidelibus.
mentibus nomē tuum†pusillis z
ſ z aduenit tēpus
magnis: z exterminandi eos qui
†hic in plerisqꝫ. xii. capitulū inchoatur
corruperunt terrā. † Et aptum est
ſ. i. ecclesia
templum dei in cęlo. z visa ē arca
†. i. in ecclesia que ē in celo ꝓ bonā vitam
testamenti eius in†tēplo eius. Et
†z data intelligentia †miracula †exhortatōes
†facta sunt† fulgura z† voces et
ſ quidā ad fidē quidā ad irā.
terremotus z grando magna.

¶ C. XII.

Et decima pars. Id est. homo qui ad hoc ꝓstitut⁹ videt. vt dei⁹ ordo restauret

¶ Occisi sunt no. Omnino destructa ī inferno. vel postea nō resipuerūt.

¶ Gloriam. Id ē. laudes deo de iustor saluatione z malorum damnatione.

¶ Factum est. Qui prius vilis erat z abiect⁹ iam regnat. coronans bonos. ma los ꝓdemnans.

¶ Et regnabit. Id ē. ꝓmanebit reg/ num ipsius in se. s. nō vt quidā hereticī pu/ tant sanctos post dif finitum tēpus in mū/ di vitā redituros.

¶ Uigintiquat. se. Non tantū minores ita glorificant deū. sz etiā maiores.

¶ Ceciderūt i fa. In faciē cadit: qui in hac vita culpā agno scit: eamqꝫ pnitendo deflet. Retro cadit. q̄ in hac vita repēte de cidit. z ad q̄ supplicia ducat nescit.

¶ Qui cor. terraz Id ē. se ipsos p malā opationē z alios per malum exemplū.

¶ Et apertū ē In hac q̄rta visiōe habz materiā. m. bene orna tā z bona auxilia ha/ bentē. sz de pugna ecclesię q̄ a diabolo ī pugnat z apte z oc/ culte. z ī omnib⁹ his ostendit eam supare. p qđ maxime armat fideles ne deficiāt ī a liqua tribulatione.

¶ De pugna eccle się pendet. de reuelatiōe mulieris: z pendet ex tercia visione. q̄ē deī iūcto officio p̄dicādi.

¶ Apertū est tē. Id ē. datus ē spirit⁹. sanc. p quē mysteria ecclesię q̄ ꝓ secundum tabernaculum figura bat reuelata sunt fide libus.

¶ Arca. Christus ar ca in quo omnes the sauri sapiētię absconditi q̄ ꝓpleuit. ve. t. z instituit nouū.

¶ Et grādo ma. Quia q̄busdā visa ē p̄dicatio ītolerabilis

C. XII.

¶ Signum. Et ex bis vidi istud ꝓcedere. s. fidei gratiã. i. qꝺam magnum significantem.

¶ Hic facit mentionẽ de reuelatione mysteriorꝫ q̃ fuerũt in secunda visiõe. ⁊ de iũcto officio ꝓdicatiõis qꝺ habuimus in tercia: vt istam quartã que de pugna ecclie ⁊ diaboli ẽ. ex bis duabus. i. secũda ⁊ tercia ostẽdat pẽdere.

¶ Luna sub pe. e. Licet mũdanis sustẽtetur. tñ nõ affectat.

¶ Et in capite e. c. Id ẽ. xij. apostoli: quibus mũdus credidit. vel in quibus mundũ vicit.

¶ Cruciatur. Pdicando aduersa patit. vel cruciat a se ipsa. i. carnẽ suam macerat. vt ꝓdicatio sit ydonea.

¶ Draco ma. Nõ de effectu. sed de potẽtia draconis loquit.

¶ Et cornua ꝛc. i. regna. diuitie. quib⁹ principes decaloguz legis ipugnant.

¶ Cauda. Id ẽ. deceptiones quibus celant vicia. vt cauda celant turpia.

¶ Stellarũ. Id ẽ. illoꝝ qui illuminãt ecclesiã doctrina ñ vita.

¶ Stetit an. mu. Que patiebat dolorẽ. p qꝺ credebat citocessuram.

¶ Per passionem credebat diabolus ecclesiam sibi subiugatam deuoraret. Paratus erat draco ad deuorãdũ. sed nõ potuit. qz natus ẽ qui ꝓhibuit.

¶ Et peperit. Carnali generatione christus de abraam ⁊ dauid ꝓcessit. Vl pepit ecclesia filium. i. fidez christi ĩ cordibus auditorum.

¶ Diebus mille. Id est. toto tpe quo subsistit ecclesia ꝓdicatione christi tribus ãnis ⁊ dimidio facta.

¶ Signum magnũ appuit i cẽlo mulier
ſ. i. ĩ ecclesia .i. ecclia
†qz induit christũ qui eam illuminat ↑oĩa terrena que nõ in eodẽ statu ꝑmanent
†amicta sole. ⁊ ↑luna sub pedibus
†in christo vel in primordio ecclesie
eius: ⁊ ↑in capite eius corona stel-
†. i. in virgine maria ↑verbũ dei
larum duodecim. ↑Et in utero ↑ha-
ſ predicabat ſ. i. cupiẽs alios generare
bens. ⁊ clamabat ꝑturiens. ⁊ cru-
ſ parit cũ suos in lucẽ emittit
ciatur vt pariat. Et visum ẽ aliud
†. i. in ecclesia expugnãda ↑pro fortitudine magne potestatis.
signum ↑in cẽlo. Et ecce draco ↑ma-
†qz homicidia ↑. i. vniuersos principes ꝑ quos operatur.
gnus ↑rufus habẽs ↑capita septẽ.

⁊ cornua decẽ. ⁊ in capitibus suis
ſ. i. vniuerse victorie de subuersis
septem diademata. ⁊ cauda eius
†de fide ad infidelitatẽ ↑omnes regnos
↑trahebat ↑terciam ꝑtem stellaruz
†. i. illos tractos amore terrenoꝝ ulleꝛit ↑. i. diabolus tali potestate ꝓfisus
cẽli: ⁊ misit ↑eas ĩ terrã. Et ↑draco
†nõ horarie sed laborãs ↑ꝓtra ecclesiã.
↑stetit ante ↑mulierem que erat pa-
ſ. i. aliquẽ in fide generasset
ritura: vt cũ peperisset filium eius
ſ ad peccatũ retraheret
deuoraret. Et peperit filiũ masculum qui recturus erat omnes gẽ-
†in potẽtia vel iustitia ↑infl exibili ꝛ caro vi diuinitatis.
tes ↑in virga ↑ferrea. Et ↑raptus ẽ
†ad equalitatẽ dei ↑vt cũ patre iudicet
filiꝰ eius ad ↑deum ⁊ ↑ad thronuz
†ꝑ auxiliũ huiꝰ filii ↑a voluptatibꝰ mũdi ꝛmẽtis desertũ spreto mũdi tumultu vel iocũditate
eius. Et ↑mulier ↑fugit in ↑solitudi-
†deserens mundum ꝓfortatur a deo.
nem vbi habebat locũ ↑paratum
ſ deꝰ ſ doctrina predicationis
a deo: vt ibi pascat illam diebus
ſ ecce aliud auxiliũ
mille. cc. lx. Et factum ẽ prelium
ſ maiores ſ minores
magnũ in cẽlo. Michael ⁊ angeli
eius preliabant cum draconе. et
draco pugnabat ⁊ angeli eius. et
non ualuerunt: neq; locus inuen-
†. i. in ecclesia quantũ ad bonos
tus ẽ amplius eorum ↑in cẽlo. Et
ſ auxilio boꝝ ſ ꝑ violentia
proiectus est draco ille magnus
ꝑ calliditate ſ. q. d. a quo cauete omnes
↑serpens ↑antiquus qui vocatur
†. i. seorsum fluens a bonis ad malos ↑. i. aduersarius.
↑diabolus ⁊ ↑sathanas. qui sedu-
ſ. i. repbos
cit vniuersum orbem. ⁊ ꝓiectus ẽ

ſ cadẽs de fidelibus acrius ↑ipugnat amãtes terrena.
in terram: ⁊ angeli eius cum illo
ſ. i. exultatione
missi sunt. Et audiui vocẽ magnã
†in angelis vel animabus sanctis ↑a tpe christi qꝺ nõ est in natura boĩs
↑in cẽlo dicentem: ↑nunc facta est
†remissio peccatoꝝ in baptismo
↑⁊ regit suos de virtute in virtutẽ dirigens
↑salus ⁊ virꝰ ⁊ ↑regnũ dei nostri
↑⁊ hec omnia ꝑ christũ opatus ẽ
⁊ potestas christi eius: quia ꝓ-
ctus ẽ accusator fratrũ nostroꝝ
†qz deum nihil latet ꝑ qꝺ maxime terret
qui accusabat illos ante ↑conspe-
ſ ꝓtinue
ctum dei nostri die ac nocte. Et ip
†liberũ arbitriũ apponẽtes ↑. i. suggestionẽ eius
si ↑vicerunt ↑illum ꝓpter sangui
†quẽ imitant ↑quia nõ tacẽt vbi necesse ẽ
ſ. i. fidei quã testatus ẽ christus
nem ↑agni. ⁊ ꝓpter ↑verbũ ↑testi
†. i. non sic fouerunt carnẽ suam vt animẽ perdent
monij sui. ⁊ nõ ↑dilexerũt animas

suas vsq; ad mortẽ. Propterea
†angeli vel sancti ↑ĩ maioribus habitãt minores sancti. vel omnes ĩ angelis
lętamini ↑cẽli. ⁊ qui ↑habitatis in
†. i. ĩ vicia fluentibus ⁊ ĩ eodẽ vicio stabilibus.
eis ↑Ue terrę ⁊ mari. quia descen-
ſ occidendũ
dit diabolus ad vos habens irã
ſ vñ feruẽtius grassatẽ
magnam. sciens ꝙ modicum tem-
pus habet. Et postq; vidit dra-
co ꝙ ꝓiectus esset in tęrra: ꝑse-
cutus est mulierẽ que peperit ma-
sculum. Et date sunt mulieri alę
ſ duo testamẽta vel due dilectiões. vel due vite.
due aquilę magnę. vt volaret in
desertum in locũ suum vbi alitur
ſ. i. p tres annos ⁊ dimidiũ
ꝑ tempus ⁊ tempa ⁊ dimidium ⁊
†a presenti ipugnatione ↑⁊ q̃uis ita ꝓpta esset
tempis a facie serpentis. ↑Et mi-
†ex mspiratione ſ qz ad eã nõ attingit
sit serpens ↑ex ore suo post ↑mulie-
ſ tribulationẽ inundãtẽ
rem aquã tanq; flumen. vt eam
ſ in peccatũ
faceret trahi a flumie. Et adiuuit
ſ vel fãcti ꝛozãdo ſ sancti stabiles vt terra
terra mulierez. ⁊ aperuit terra os
suum: ⁊ absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus
est draco in mulierem. ⁊ abiit fa-
↑cũ minoribus de eadẽ ecclesia
cere ꝓlium cũ ↑reliquis de semi-
ſ ꝙpe ꝙplent
ne eius qui custodiunt mandata

occulto ab ecclesia victum auxilio filij ⁊ angeloꝝ. subiungit exultationes angeloꝝ ipsoꝝ. vel sanctarũ animarũ. de victoria fratrum. vt laborẽt vincere q̃ de victoria sua angelos. vel sanctas animas audiunt exultare.

¶ Accusabat. Officium diaboli ẽ accusare. i. ꝑ peccatũ accusabiles reddere.

¶ Die ac noc. Vel in ꝓsperis delectãdo vel in aduersis contristando.

¶ Descendit. De cẽlo. vel de minoribꝰ sanctis in quibus iã nõ habet locũ tẽtatio.

¶ Sciens ꝙ modicum tem. ha. Quia videt multos sibi subtrahi. ⁊ in locũ suum substitui.

¶ Et postq; vidit. Cũ vidit diabolus se per occultam fraudẽ non posse ꝓficere: apta tribulatiõe aggredit expugnare.

¶ Et date sunt ꝛc. Que etiã ꝓpta aptã tribulationem habet auxilium ab eodem filio a quo habebat cõtra occultam impugnationem.

¶ Aquile. Qui ꝑ conuersationem vite cẽlum petũt. ⁊ ideo ĩ deo fixũ habet ĩtuitũ.

¶ Per tẽpus et t. ꝛc. Si accipit illius ecclesię statꝰ q̃ erit tempore antichristi. dicet aliter ꝑ tẽpus ⁊ tpa ⁊ di. ꝑ ꝓdicatiõe helyę ⁊ enoch. Si generaliꝰ ecclesię accipit ꝺz ꝑ tẽpus ⁊ t. ⁊ di. t. aliter ꝑ ꝓdicatõe christi facta tribus annis ⁊ dimidio qua christi ꝓdicatione pascit ecclesia quottidie.

¶ Et adiuuit ter. Scilicet christꝰ ecclesię sue dedit vires patiendi.

¶ Et aperuit. Id ẽ. ꝓparauit ⁊ ydoneã se fecit vt recipet qꝺ ꝺ sibi inferrẽt. ad similitudinẽ os apietis qꝺ in passione sua fecit in quo suis exẽplũ patiẽdi se ꝓposuit.

¶ Absorbuit flu. Id ẽ. omnes penas in se destruxit. factus ĩmortalis ⁊ ĩpassibilis. qꝺ idem facit in suis.

¶ Iratus dra. ꝛc. Quia licet non possit deuincere non tamen desistit.

inuidere z locum iudicandi querere.

¶ Et sedit su ar. Non tamē omnes illos vicit minores: sed tantū sup arenam .i. infructuosos morā fecit in quibus apparent signa vestigij.

C. XIII.

¶ Bestiam. Bestia vel specialiter antichristus · vel generaliter tota collectio maloꝝ · vel integer antichristꝰ caput z corpꝰ.

¶ Capita. Ad hoc vt bene posset istos vincere · talē familiaꝝ sibi instituit.

¶ Nomina blas. Variis hereſibus erat plena · vl̄ variis simulationibus occultans vicia.

¶ Quasi occisum Simulabit se ātichristus mortuum z p triduū latēs post apparebit dicēl se suscitatū

¶ Et plaga m.c.ē. Arte magica ascēdet in aera ferentibus eū demonibus · z sic curabitur pla · m · e · qꝝ qui prius mortuus credebatur: post viuens reputabitur.

¶ Et aperuit os s. In tantā fiduciā prorupit · vt qđ ante occulte · iam tūc publicē audeat blasfemare.

¶ Et tabernaculū eius. Id ē. omnē institutōꝝ eiꝰ p quā laudabilis aparet.

¶ Occisus. In suis vt in abel · vel qꝝ ante omnia dispositū ē · qꝝ in fine tēporꝝ occideret · vel occisus · i · in agno mystice quē abel obtulit · vel in ipso abel a fratre occiso prefiguratus est.

¶ Qui in capti. Qui captiuat hoīes nunc a fide · tandeꝝ a salute · s · antichristus · vel ipse diabolus.

¶ Qui i gla · occi. ⁊c. Antichristus z sui occidunt gladio materiali · z psuasionis · z pibunt gladio ꝛterni iudicij.

¶ Hic ē patiētia. Id ē. patiētiā z fidē tenebunt · qꝝ illo destructo sciunt se remunerandos.

¶ Respiciendo pnam maloꝝ z remunerationem bonoꝝ patiētes fiunt z fidem tenent.

¶ qui cū credūt nō timēt pferre deo: z habent testimonium ihesu alias stetit christi. Et sedit sup arenā maris.

C. XIII.

¶ .i. de collectōe malorum

¶ Et uidi de ma ¶ q principiū vel p alios malos se extollentē.

ri bestiam ¶ ascendentez ¶. i. principes ¶ vniuersos malos ¶ .i. eos per quos principes ipugnant decalogum habentem ¶ capita ¶ septem · z ¶ coz ¶ quia nō ē aliquod preceptū qō p principes non infringatur · z de quo ipti nō coronentē nua decē · z sup cornua eius ¶ decē ¶ .i. principes diademata: z sup capita eius no ¶ qꝝ dicūt christum non deum sed imagum fuisse mina blasfemię. Et bestia quā vi ¶ missi a principib⁹ di similis erat pardo · z pedes eiꝰ ¶ malores in termone sicut pedes vrsi · z os eiꝰ sicut os ¶ quia deuorāt z fetēt ¶ aliud p qō nocēt ¶ .i. faciendi miracula ¶ leonis. ¶ Et dedit illi draco ¶ virtu ¶ seducēdi multos tē suā z potestatem magnā. Et vi ¶ antichristum ¶ fingentē se tanq̄ mortuū di ¶ vnū de capitib⁹ suis q̄si ¶ occi ¶ simulatorie sum in morte · z plaga mortis eiꝰ ¶ p ascensionē curata est. Et admirata ē vniuer ¶ imitās bestiales ¶ .i. antichristū sa terra post bestiam. Et adorauerunt ¶ .i. diabolū ¶ resurgendi vt videbatur draconem: qui dedit ¶ pote ¶ antichristū statem bestię · z adorauerūt bestiā ¶ cū resurrexit dicentes: Quis similis bestię · et ¶ volūtati eius resistere quis poterit pugnare cuꝝ ea? Et ¶ p missionē dei ¶ magniloquio se extollens ¶ datum ē ei os ¶ loquens magna ¶ qꝝ dicet se filiū dei z blasfemias · z data ē illi potestas ¶ .i. opari p menses facere menses .xlij. Et aperuit os ¶ negādo deū esse ¶ .i. cōtra deū vel vsq̄ ad deū suum ¶ in blasfemias ¶ ad deū · bla sfemare nomen eius z tabernacu ¶ .i. omnes illos qui ab illis maioribus ptegunt lum eius ¶ z eos qui in cęlo habi ¶ p missum tant. Et datū est illi bellum facere ¶ corpaliter ¶ vel eos cū sanctis: z vincere illos · Et data ē ei potestas in omnē tribum z populum z linguam z gentem · et ¶ .i. deditī terrenis adorauerūt eam omnes qui ¶ ība ¶ .i. repbi tm bitabant terram: quoꝝ non sunt ¶ qui liber ē agnus · ipse em̄ idē ē agnus z liber scripta nomina ¶ in libro vitę agni qui occisus ē ab origine mundi. q · o · cauete omnes ¶ intellectū Si quis habet aures audiendi ¶ intelligat audiat. Qui in captiuitatē duxe ¶ i penas infernales rit · in captiuitatem vadet · qui in ¶ vel bit gladio occiderit: oportet eum gla ¶. i. in respectu penarū z remunerationis dio occidi. ¶ Hic ē patiētia z fides ¶ prioze minorē ¶ pseudo apostolos sanctorum. Et vidi ¶ aliam ¶ bestiā ¶ in superbiā vel ꝑditionem p ficientē ¶ per amantes terrena ¶ ascendentē ¶ de terra · z habebat ¶ quia si quid boni in eis videbit simulatio erit. cornua duo ¶ similia agni. Et loq̄ ¶ .i. omnes modos decipiēdi quibus antichristꝰ decepit batur sicut draco. Et ¶ potestatem prioris bestię omnem faciebat in conspectu eius · z fecit terram z in ¶ antichristū habitātes in ea adorare bestiam primam: cuiꝰ curata ē plaga moz ¶ ad p firmationē predicationis tis. Et fecit signa magna · vt etiaꝝ ignem faceret de cęlo descendere in terram in conspectu hominum Et seduxit habitantes in terra p ¶ p missione dei pter signa quę data sunt illi face ¶ in inuocatione noīs antichristi ¶ precepiēs re ¶ in cōspectu bestię · ¶ dicēs habi ¶ p formes illi ¶ vel ad litterā · i · aliquā statuā tantibus in terra vt facerent ¶ ima ginem bestię quę habet plagam ¶ mortis ¶ resurrexit ¶ a diabolo p missione dei ¶ gladij z ¶ vixit. ¶ Et datum est illi ¶ p formibus antichristi vt daret spiritum imagini bestię. ¶ diuersis linguis ¶ .i. p formes eius ¶ per principes seculi. et vt ¶ loquat ¶ imago bestię · z ¶ faci at vt quicunq̄ non adorauerit ¶. i. p formates se ei vt ad litterā ¶ morte corpis ¶ imaginem bestię ¶ occidatur · z ¶ sa ¶ quia dicent deū suū z omnes recipe z ne minē abicere. ciet omnes pusillos z magnos · z diuites z paupes · z liberos z ser uos habere characterem in dexte ra manu · aut in frontibus suis · z ¶ ad litterā vel seruos dei acquirere · vel ad spiritualem sensum nequis possit ¶ emere aut vendere ¶ quia signati erant nomine eius · z eū fatebunt. nisi habeat ¶ characterē aut nomē ¶ vel nomen bestię · aut numerū nominis eius ¶ quia res obscura attētos facit Hic sapiētia ē. Qui habz itellectū

¶ Et uidi. Descripta tribulatione quę erit p antichristum z suos pticipes: subiungit aliaz q̄ fiet p suos apostolos · quos ipse p totū mūdū sparget

¶ Cornua duo. Quia simulabunt se habere innocentiam · z puram vitam z veram doctrinā z miracula quę christus habuit: z suis dedit · Vl̄ duo testamenta sibi vsurpabunt.

¶ Et loquebatur si. Id ē. pseu · apli ita loquent sicut diabolus ī antichristo erat locutus.

¶ Et potestatē o. Quia ī oībus caput suum sibi p̄ponebant scz antichristum.

¶ Terram. Id est. terrenos · z in amore terrę pseuerantes · vel terra scōz corpꝰ · habitātes in ea scōm aīaz

¶ Adorare. b. p. c. c. e. pla. Quia z bi simulata resurrectiōe p̄dicationis suę iaciunt fundamētū sicut z apli christi fecerunt.

¶ Ignem. Id ē magnū spiritum sup su os faciet descendere: vt loquant varijs linguis.

¶ Vt apostolis datꝰ est spūssanctus in specie ignis · sic z illi dabunt spiritū malignū in specie ignis.

¶ In cōspec. ho. Vt omēs videre possint: cū apostoli in cō clausi acceperunt.

¶ Vt loquatur ima. Qui magica arte faciet statuā loq̄ z futura p̄dicere

¶ Habere char. ⁊c. In manu z in frōte ponēt signa vt omnes deuz p fiteantur · suū verbo z ope.

¶ Numerū no · Id ē. qui expectant. ab eo remuneratiōnē minorē vel medio crē vel maximā.

¶ Qui habet in. Cū liber grece sit editus · secunduz grecos numerus ē quęrend⁹ apud quos omnes litterę numeꝝ significāt nomen eius antemos qō ei p petit qui christo p trarius dicit. A. vnum. N. quinquaginta · t · ccc · e · quinq̄ · m · quadraginta · o · septuaginta · s · cc · Vel arnoyme · i · nego qui christū negat deum. In quo idem numerus. A · vnuz

R.cc.n. quinquaginta o.lxx.y.cccc.m.xl.e v. Vel teytan.i. sol gigas qđ uere christo vsurpatiue conuenit antichristo. L.ccc.e. quinqȝ. J.x. Iterū t. ccc.a. vnuȝ.n.l. Vel latīs litteris. Dic lux qz ipse se lucem esse dicet. D. q̄ngēti.i. vnū. c. centū .l. quinquagīta. v. quinqȝ. x. decem z sic eadem summa. Sex primus perfect⁹ numerus est. z significat illos minus perfectos. qui pugati sunt z p modo suo. decem p̄cepta seruant. Lx. significat mediocriter pfectos: qui dimissis legalibus coniugȝ in castitate pmanent: et iterū decē p̄cepta p̄d modo suo complent. Centum significat pfectissimos. qui mētis z corpis integritatem non violant. z decem p̄cepta pfectissime seruant. Hi reddunt fructū. alij tricesimū. alij sexagesimū. alij. c. Et discipuli antixpi tunc dicent neminez posse saluari. nisi antichristo obtulerint aliquē de fructibus illis.

Et oī pri. Vt ex grege optimus equ⁹. vel ex fructib⁹ pmitic.

Et uidi. Ostensa grauissima psecutiōe quā patiet ecclesia ab antichristo z ei⁹ apostolis: ad consolationem ostendit. qualez habeat adiutorem. z qualez ipse habeat familiam.

Centum. xl. milia. In virginitate pfectissimos. in fide trinitatis ex q̄ttuor mūdi ptibus cōlectos.

Tonitrui. Quia terret eos. qui ad consortium suum venire suffugiunt.

Citharedorum Quia ipsi q̄ ad hoc se instituerunt vt extēderent sua corda deuota sup lignū crucis

Citharizantiū. Quod ex officio habebant ope implebant.

Et cantabant. Id est. de integritate anime z corporis exultabunt. qđ gaudium nunqȝ eis veterascet: sed semper est eis vt nouum.

Qui empti sunt. Id ē. quos ad hoc vt essent virgines sanguis christi eleuauit.

Et uidi. Descripta impugnatione facta per duas bestias. suppositoqȝ auxilio agni z dignitate familię eius ostensa: subiūgitur admonitio. vt ad banc familiam accedant. z ꝓminatio ut ab illa alia declinent.

†vel nomē †licet p hoc deus videatur: sapienti purus homo apparebit
computet †numerum bestię. †Numerus enim hominis ē. z numer⁹ eius dc.lxvj.

C. XIIII.

Et uidi et ecce †christus p nobis inmolatus †vt adiuuans †agnus †stabat supra †.i. ecclesiam virtutibus cellsam z deum contemplantem †montem sion. z cum illo. c.xl.q̄t⁹ †tales quales fuerunt †qz christiani vocabunt tuoz milia †habentes †nomē eius †quia dij dicēt̄ †indelebiliter z †nomen patris eius †scriptū in †quia in manifesto ꝓfitentur †desideriū vel admonitionem †frontibus suis. Et †audiui vocē †ab his qui cū eo erāt †.i. multoȝ populoȝ qz de multis populis ꝓgregati sunt. de †cęlo tanqȝ vocē †aq̄ę multaȝ. z tanqȝ vocez tonitrui magni. Et §vel erat vocez quā audiui sicut citharedorum citharizantium in citharis §nō alienis suis. Et cantabant quasi canticuz §.i. in p̄sentia eoȝ in quibus sedet. nouum ante sedem z ante quattuor animalia z seniores: z nemo poterat †dicere canticū nisi †illa centum quadragintaquattuor milia †ideo qz de terra estis ne desperetis qui empti sunt †de terra. Hi sunt §cum aliquib⁹ sordibus mundi vel ad litteram qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. §.i. imitātur christū §integritate aiīe z corpis Hi sequunt agnum quocūqȝ ierit hi empti sunt ex omnibus primicię deo z agno: z in ore eorum nō †z si aliquādo fuit †in illis inuentur in quib⁹ manet §patri §christo §vel ipsoȝ †verbi †est †inuentum †mendacium. Si †operatione †ante deum iudicem ne †macula enim sunt ante †thronum dei. §minorē Et vidi alterum angelum §a terrenis se remouentē volantem per medium cęli §ex iniuncto officio habentē euangellum ęternum: vt †z hoc ideo habebat †.i. morantibus in ꝓtem ptu mundi †euangelizaret †sedentibus super †sez omnimodā diuersitatē illoz qui i terrenis demorantur terram. z §sup omnem gentē z tribum z linguaz z populum dicēs §psuasione §casto amore §nō illas bestias magna voce: Timete dominum va in plerisq; cat †vel claritatē omnes sancti eius: z date illi †honorem quia venit hora iudicij ei †faciēdo uos sibi ꝓfectos †z si timetis defectū petite ab eo subsidiū us: z †adorate eum †qui fecit cęlū z terram mare z fontes aquarum †secundū diuersam annunciationē Et alius angelus secutus ē eum †.i. omnes ꝓfusi in vicis dicens: Cecidit cecidit †babilon il †ꝓ multitudine vel superbia †prauo dogmate munita la †magna. †quę a vino ire fornicationis suę potauit omnes gentes §gētiliter viuētes Et angelus tercius secut⁹ ē illos §nō timidus dicēs voce magna: Si quis adorauerit bestiam z imaginem eius §.i. antichristū §.i. se sibi ꝓfectē fecerit §signū nois eius §qui eū ꝓfitēt̄ z acceperit characterem in fronte §qui opē mutatur §sicut babilon suo aut in manu sua. hic bibet de †de eterna dānatione †qđ iratus deus ꝓpinat †vino irę dei: qđ †mixtum est mero i calice irę ipsius. Et cruciabit †.i. fetore †vt visa coȝ claritate tabescat igne z †sulphure †i cōspectu angelorum sanctoȝ. z ante conspectuz §.i. tenebrositas agni. Et fumus tormentoȝ eorum §pseuerabit ascendet in sęcula sęculoruȝ. Nec habent requiem die ac nocte: qui adorauerunt bestiam z imaginez †similiter non habet re. †indiscrete aliqđ signū de predictis ei⁹: z †si q̄s acceperit †characterē †.i. ꝓ ptuitu eterne pene nominis eius. Hic patientia sanctoȝ est †qui †custodiunt †mandata †quia eum deū ꝓfitentur †quasi illi miseri. sed isti felices dei z †fidez ihesu. Et †audiui †in corde tuo z auditoȝ vocez de cęlo dicentem mihi †scribe. Beati †mortui qui in †domino †seculo †in confessione domini

Alterum. Id est. p̄dicatores qui sunt alteri a christo. i. vicē eius exequentes.

Per mediū cęli Per cōmunem ecclesiam quā verbis z exēplis secum trahunt.

Euangeliū ęternum. Id ē. p̄dicationem ęterna promittentem cōplentes ad eternitatē ducentē

Timete et date illi honorem. Bene opando. z bene de eo annunciādo ut p nos gloriosus appareat.

Quia uenit hora iudicii eius Quasi nō deficiatis: qz non longo tēpore patiemini.

Et alius an. se. Quia p̄dicatores sibi inuicē succedunt.

Cecidit. Bis positum infinitatē significat. vel valet in quo omīmoda destructio intelligitur.

Uino fornicationis. Id ē. vicijs z p̄cupe y dolatria quę est dulcis potus peccantib⁹ quibus alios inquināt z ne recto tramite gradiant inebriāt. vnde debent eis ira dei.

Purum uinum bibitur dum flagellat deus hic ad emendationem. turbidum dū infert ęterna dānatio

Et angelus ter. Ires ponit p fide trinitatis. cum tria hec ī eadem ꝑsona possint considerari.

Quod mixtū Quasi qui non corrigitur vindicta ei⁹ ad correctionē data punietur ęterna pena.

In calice. Calix vindicta dei. vbi de super merum qđ ad correctionem hic vindicat. subtus fex. i. dānatio. quā in vltimis bibent impij: de vino ergo. i. de fece. qđ vinū quia vult ad ꝓparatoȝ meri ostendere turbidū. addit qđ mixtum est.

Et fumus tor. Q̄ quedā de damnatiōe malorum numerat: non dicit p dānatōe describēda: sz tm̄ p terrore iferēdo ill' q̄s deterret ab eoȝ ꝓsortio

Ascendet in sęcula Cū dicit ascendet in sęcula: notat ęternā pēnam ꝓtinuari vbi addit nec habent requiem.

Mecha. re. Quasi nō mirū si illi qui antichristū adorauerūt tpe ipsi⁹ punient: qz sui etiā p̄cedentes mīstri eandem pēnam habebunt.

Hic pa. sā. Id ē. hic debēt patiēter pati sācti. ne veniāt ad ęternā pēnā

Opera. Id ē. mercedes operū quę secunt. quasi dum in mūdo erant. maiores tribulationes ad maiorem coronā ingruebant vnde adeo abiecti reputabant. sed iam nihil patient.

Et vidi. Ostensa remuneratione bonorum per qđ inuitabat ad consortium eorum suponit damnationem impiorum. vt per terrorē ducat ad idē propositum.

Simile fil. ho. Quia non iam vere erat filius hominis. qa immortalis.

Angelus. Id est sancti q̄ vsq; huc fuerant in fidelibus occulti in claritate apparent indicaturi. orantes cum desiderio vt deus sepationem faciat bonorum et malorum.

Exiuit de tem. Exire dicuntur sancti de templo. cum iam apparent non quales olim fuerant. sed quales in eternū mansuri.

Mitte falcem. Id ē. iudiciariam sententiam a bonis malos separantem.

Quia hora. Nisi ea ē oportuna cū pplet⁹ sit numer⁹ tuorū.

Et alius ange. Cum ostendisset deū potestatem iudicandi habentē a sanctis imprecari. et sic iudicium fieri. ostendit eandem potestatē sanctos habere. et christum vt inquiunt imparē. et illos imperio obedire.

Alius angelus Id ē. christus qui occultus et vilis fuerat in fidelibus clarus apparuit. et veniēs de altari. i. de loco secretiori. qđ nunq; aliq; sancti. s. cognitus ab omnibus deo consubstātialis.

Mitte fal. et ui. etc. Per messem terrę et vuas vineę eorundem malorum damnatio intelligit. sed tamen per vineam illos determinatius habemus qui maiori studio mala operabant sic vineę vt fructificz maior cura quā terrę adhibetur.

Et misit in lacū. Vnde ꝓphet. lacus vbi nō erat aqua. i. refrigerium.

Et exiuit san. Eterna pena. p peccato sanguis non vinum qđ in cellario dei ponitur.

Vsq; ad fre. Id ē. vsq; ad ipos rectores iniq; punięndos. s. diabolos

Per stadia. Omnes ludis mundi. i. uitijs detentos qui vel simpliciter in hoc sunt perfecti. qđ per sex habemus. vel pfectiores. qđ p centum vel pfectissimi qđ per mille.

† quādo corpus et anima resoluuntur † a tpe resurrectionis ‡. i. tota trinitas
† moriunt † Amodo iaz dicit † spiri
† amplius nō patiātur † eoz q̄ hucusq; passi sūt
tus vt † requescant † a laborib⁹ suis: opera enim illorum sequunt̄ illos. Et vidi et ecce † nubem candi
† christi⁹ sup sanctos sedet vel ecclia sup hūanitatē † dico ‡ qz iam impassibilis et īmortalis
dam et † supra † nubē sedentē † simi
‡ in se ipso vel ī diuinitate
lem hominis. habentez in capite
† ad similitudinē triumphantis ‡ quia vicit diabolum p sapientiā † potestate
suo † coronaz auream: et in † manu
‡ a christo
sua falcem acutam. Et alius ange
‡ in hoc q̄ seruus
lus exiuit de tēplo clamans voce
‡ ad christum
magna ad sedentem sup nubem.
‡ exerce iudiciū ‡. i. collige tuos
Mitte falcem tuā et mete: qa hora
† quoniā cōsumata ē nequitia malorū et iam non habet locum † vel venit ‡ vel arui
ra † ē vt metat̄. quoniaz † maturuit
messis terrę. Et misit qui sedebat
super nubem falcē suam in terrā.
† i. separauit bonos a malis † supradicti sancti aliud officiū habentes
et † messuit eam. Et † alius angelus
† quales esset apparuit † i. de secreto loco
† exiuit de templo qđ est in † cęlo
‡ sicut christ⁹
habens et ipse falcem acutam. Et
† i. de loco secretiori in quo sancti † quasi bene/ poterat p̄cipere qz poterat etiā dare
alius angelus exiuit † de altari † q̄
† i. eternam penam
habebat potestatem supra † ignez
‡ vlsup demones et malos boīes ‡ pio magno
et aquā. et exclamauit voce magna
‡ i. ad sanctos ‡ ptātem iudiciariā
ad eum qui habebat falcē acutaz
‡ i. exerce iudiciū
dicens: Mitte falcem tuam acu/
‡ i. separa maturos in nequicia
tam. et vindemia botros vineę ter
‡ qz malicia eorū ꝓpleta ē
rę. quoniā maturę sunt vuę eius.
‡ et tali impio ‡. s. bonorū cetus
Et misit angelus falcem suaz acu
‡ in terrenos qui iudicādi sunt
tam in terram. et vindemiauit vi/
† i. in infernū vbi multi iram dei patiētur
neam terrę. Et misit † in lacum irę

Et uidi. In bis tribus visionibus supradictis. i. reuelatione mysteriorum et in datione tubarū: et in pugna mulieris contra diabolum a principio redemptionis. prosecutus est ordinem vsq; ad diē iudicij. In bis vero tribus sequētib⁹ circa vltima tpa ūmoratur: qz de bis p̄cedentibus in alijs plenius scripturis dictum est enucleatius. de illis vero parum et occultius. In hac ergo quīta visione: materia sunt septē angeli tenentes phialas. ī quibus ꝓtinentur plagę. i. destructiones iniquorum qui tēpore antichristi erunt: que destructio maxime hortatur p̄sentes ad patiendum.

In bis tribus visionibus tres dicit. cum quattuor sint supradicte: sed omissa prima que fuit de correctiōe ecclesiarū de alijs tribus dicit. consideratione tamen.

Et mirabile. Mirum ē hominem habere tantam potestatem vt alios possit damnare.

Plagas septē. Id ē. omnē exęcationem et destructionem illorum qui tempore antichristi erunt.

Quoniā i illis. Vere plagas habebunt. quia iram dei super iniquos exercebunt. et vere nouissimas. quia in mundo post eas nō inferet deus alias.

Tanq; mare. Id ē. baptismuz. vbi fidei puritas exigitur et bonīes a vicijs mūdantur.

Habentes ci. Id ē. mortificantes carnem. qđ deus eis iniunxit. vel qđ prior ipse fecit.

Canticū moysi. Id ē. veterē legem. et est exultatio bene intelligentibus. i. spiritualiter.

Iuste. Id ē. institutiones dei p quas nos ad deum. vel ipse ad nos venit sunt iuste: quia vnicuiq; p merito reddunt. et verę: qz perducunt quo promittunt

Iudicia tua ma. Qz quosdam eligis. quosdam reprobas. vt cognoscant fideles esse ex iusticia.

Et post hęc. Cum ostendisset illos angelos habere potestatē plagandi, dicturus quas plagas illi sunt illaturi: prius ꝓponit causam qua ostendit illos dignos esse qui plagas sunt passuri. s. quia omnia mysteria ecclię sunt reuelata omnibus volentibus intrare: quę isti malo merito suo. nō possunt intelligere.

† i. puniti sunt in inferno positi
dei magnum. † et calcatus ē lacus
† qz pena illa nō erit purgatoria † ecclesiā et congregationē bonorū que ē ciuitas sanctificata
† extra † ciuitatem. et exiuit sanguis
† i. vsq; ad rectores subditorū
de lacu vsq; ad † frenos equorum
† i. per omnes voluptuosos ludentes vanitatibus † p̄fectos in malo ‡ mediocres et etiam minores
† p stadia † mille † sexcenta.

C. XV.
† i. figurā aliud significantē
Et uidi † aliud
‡ quia qui significantur ī celo cōuersantur
signum in cęlo magnum et mirabi
† p̄dicatores † i. iniunctas a deo sibi
le. † angelos septez habentes † pla
gas septem nouissimas: quoniaz
in illis ꝓsummata est ira dei. Et
† et cum illis angelis † quia in eo baptizatis spiritus sanctus datus ē.
† vidi tanq; mare † vitreū mixtum
‡. i. antixp̄i m
igne: et eos qui vicerunt bestiam
† i. ꝓformitatem eius imitantes. vel vitā † qui p hos non sunt decepti
† et imaginem illius. et † numerum
‡ stant qui gratiā baptismi seruant integram
nominis illius † stantes supra ma
re vitreum habētes citharas dei
‡ cum exultatione adimplētes
et cantantes canticuz moysi serui
† i. nouum testamentū † alios admonētes
dei. et † canticum agni † dicentes:
† in prima creatione † in recreatione
† Magna et † mirabilia sūt opa tua
† quia vnicuiq; p merito reddunt
domine deus omnipotēs. † iuste
† quia ꝓdeunt quo ꝓmittunt
et † verę sunt vię tuę domine rex
† vel seculoz † ergo ‡ i. ex timore tibi seruiet
† sanctorum. † Quis † nō timebit
‡ ope et p̄dicatione
domine. et magnificabit nomē tu/
† et vere timebūt † quia gratis saluas ‡ et vere magnificabunt
um: † quia solus † pius es: † quo/
‡ aliqui de omnibus ‡ fide
niam omnes gentes venient et
† in spiritu et veritate † in beneplacito ‡ et vere magnificabunt
† adorabunt in † ꝓspectu tuo † qm̄
iudicia tua manifesta sūt. Et post

Apertū est tem. Id ē. reuelata sūt mysteria ecclesię in qua deꝰ habitat ꝛ quę ad honorē dei militant.

Et exierūt. Etqꝫ ita apta erant exhibūt ꝓdicatores ꝛ reꝓbendent male opantes.

Et unum. Quia qđ illi ꝓdicabunt ex ī stitutione priorū patrum habebunt · qui omnes vnus dicunt · quia vnū docent.

Iracundię. Id ē. ire · qꝫ corrigunt · corripiunt iram dei peccantibus minant · aliquādo etiā exhibent.

Fumo ꝛc. Nemo ꝛc. Quāuis tūc omnia erūt ira apta fidelibus · tn ipsa erunt clausa ꝛ obscura infidelibus.

Introire. Id est intelligere illud occultum dei iudiciū · quare alios eligit · alios reprobat · donec in fine mundi aperte cognoscent sancti. Vel introire interim in ecclesiā donec ꝓpleta sit oīoda damnatio maloꝝ in iudicio : qꝫ postea ꝓstat nō itraturos

Vte effundite. Vos qui boni estis quantū ad vos ꝓficite · ꝛ in malis damnationē exercete.

Proficite ptinet ad ite exercete ad effūdite

Cū isti iā ꝓdicent · ꝛ apta sint q̄ ꝓdicant ꝛ tamē quidā itrare recusant · habēt plagandi oportunitatez · ꝛ in hoc diuinā admonitionem.

In sexto sigillo · ꝛ ī sexto angelo · sepe locutus ē de eisdē malis sed hoc respectu · qꝫ ostēdebat quales ꝛ qntas tribulationes īferrent sanctis · qꝫ si etiā ibi erat aliqꝫ verbum de dānatione maloꝝ hoc incidenter ponebat ad ꝓfirmationez patientiū · hic vero tātum loquit de plagis quas ipsi sancti inferrent malis.

Vulnus. Inobedientia ē causa quare vulnus illud fiat.

Et factus ē san. Id ē · dānatio eius illata ē ꝓ sanguīe quē † · ſ · que predicta sunt † · i · spiritu reuelante cognoui † · i. occulta vel sacramēta christi

hęc † vidi. ꝛ ecce apertū est † tēplū † ecclesie militātis † · i. que ꝓtinet in se vetus ꝛ nouum test.

† tabernaculi † testimonij in cęlo. † · i · vniuersi predicatores † · i. plenitudinē intelligentie scripturarū que sunt plage

Et exierunt † septē angeli † habētes † ꝓstq̄ illos qui sunt ecclesia ꝓfirmauerunt † ihesu christo missi

septem plagas † de templo · vestiti † · i. christo in baptismo † quia sine peccato ſ ſ mitate † · a vicus ſ ppter conuersationem † · vir tutibus ſ. ſ. in signū misterii pzelatorū

† lapide † mūdo † ꝛ candido: † ꝛ prę † etiam malas cogitationes † retinaculo charitatis

cincti circa † pectora † zonis aureis † · i. predicatores primitiui · vel ipse christus qui fuit quattuor animalia

Et vnum ex quattuor † animalib⁹ † · i. predicatoribus † · i. fecit eos vasa iram dei cōtinentia ſ illuminatos diuina sapiētia

dedit septem † angelis septē † phialas aureas plenas iracundię dei · † · ſ · ꝛ potētis punire † · i. ineternū

† viuentis † in secula seculorum. Et † · i. scriptura. ſ. quantū ad malos † obscuritate † · a presentia dei

impletum ē † templū † fumo a † maiestate dei · ꝛ de † virtute eius. Et † de reprobis † · ſ. ꝓ veram intelligentiā quia excecauit eos malicia eoꝝ

† nemo poterat † itroire in templū: ſ in pena oculos apit quos culpa claudit

donec consummarent̄ septem plage septem angelorum.

C. XVI.

† · i. diuinā inspirationē · vel aliq̄ admonitionem

Et audiui † uoce † · i · ecclesia vel celo

magnam de † templo dicentē † nō enim nisi mittantur debent predicare † · i · annunciate peccatoribus penas debitas

septem angelis: † Ite † effundite ſ in terrenos

septem phialas ire dei in terram. † · i · primus ordo predicatoꝝ

Et abiit † primus angelus ꝛ effudit † suā predicationē † ad litterā apostoli primo iudeis predicauerūt. i. in iudeos terrena amātes

† phialam suam † in terram: ꝛ factum † · i · damnatio nociua ſ · ſ · quantū ad intellectuz excecati † quia christū recipere nolunt ſ · ſ · quātum ad effectum

est † vulnus † seuum ac † pessimum ſ scz qui ꝓ christo recipiēt antichristū ſ. i · fidē

in homines qui habent characterem † antichristi · vel signātur auari qui viuunt ad similitudinem bestie † psal · simulacra gē · argētū ꝛ aurum

† bestię: ꝛ in eos qui † adorauerūt † · i · in illos qui ꝓfectores erūt predicatorū dei † in officio

† imaginem eius. † Et secundus effudit † predicationē diuine vltionis † in illos qui sanctos contundūt ſ in luxuriosos

† phialaz suam † in mare · ꝛ factus est † sanguis tanq̄ † mortui: ꝛ ſ · i · q̄ videbatur viuere

omnis anima viuens mortua est ſ · i · in amaritudie gētilitatis

in mari. Et tercius angelus effudit † · i · cōtra pseudo apostolos antichristi qui scripturas vel maiores vel minores deprauabūt

† phialam suam † super flumina

ꝛ super fontes aquarū : ꝛ factus ē † · i · vltio ꝛ vindicta de peccatis eorū † custodē † scripturarū vel populoꝝ

† sanguis. Et audiui † angelū † aq̄ ſ · i · interiori affectu laudātē † · ſ · equitatē tenēdo † · ſ · omnibus presidēdo

rum † dicētem. † Justus es † domine † · ſ · inmutabiliter † · ſ · essentialiter † · ſ · formaliter ꝛ effectiue

ne † qui es · ꝛ † qui eras † sanctus: q̄ † qui ꝓ nos illos malos damnasti † minorū

hoc † iudicasti quia sanguinē † sanctorum ſ maioꝝ

† · i · penā eternam ꝛ horribilē sicut sanguis

fuderunt. † ꝛ sanguinē eis dedisti

bibere digni enim sunt. Et audiui † · i · discipulū eorū † · i · approbantē † · q̄ dicitis est verum

† alterum angelū † dicentem: † etiā

domine deus omnipotēs vera et ſ qđ ꝓmittunt efficiētia

iusta iudicia tua. Et quartus angelus † antichristū qui se dicit solem mūdi ſ in vanā gloriam

effudit phialam suā † in solē † a deo permissum † antichristo ſ · ſ. ambitionis † · i · maiori tribulatione

gelus ꝛ † datum est † illi estu † affligere homines ꝛ † · i · defecerūt quidā in illa tribulatiōe † · i · scilicet fideles

† hominꝫ ꝛ † ligne. Et † estuauerūt † homines ſ scilicet afflicti ſ · ſ · corde ꝛ ore

† · i · super omne corpus ſ · id est · mīstros † anti christi

† eꝛ quibus vult dat. a quibus vult amouet

runt nomen dei habētis † potestatem † · i · resipuerunt · neq̄ peccatū suū ꝓfessi sunt

tem sup has plagas. Neq̄ † egerunt † etiā si corde dolerent nō sūt ausi ꝓferre

runt pęnitētiā vt † darēt illi glorią

Et quintus angelus effudit phialam † · i · super sedem † bestię · ꝛ factum ſ · i · ipsa sedes ſ · i · magis excecatū

† suaz † super sedem † bestię: ꝛ factum ē regnum eius tenebrosum

† · i · refecti sūt alter malo sermone alterius ſ de trahendo veritati

ctum ē † vulnꝰ seuum ac † pessimū † · i · pre iuidia quam habent erga sanctos † dicētes fuisse magū ꝛ purā creaturā

† comanducauerunt linguas suas † · i · illatis plagis per quas excecātur † · q̄ ip si sibi fecerūt cōmanducationē linguarum

† dolore ꝛ † blasphemauerunt † deuz cęli † ꝓ doloribus ꝛ vulneribus: ꝛ non egerunt pęnitentiaz ſ · i · finaliter impenitētes fuerūt

† deuz cęli † ꝓ doloribus ꝛ vulneribus: ꝛ non egerunt pęnitentiaz ſ · i · finaliter impenitētes fuerūt

ex operibus suis. Et sextus angelus † · i · predicauit iram dei † in omnes diuitiis affluentes

† effudit phialam suam † in fluuium † eufrates interpretatur fertilitas

lus † eufrates · et † · i · predicabūt cito siccandā affluentiā mūdi

men illud magnum † eufraten · et † siccauit aquā eius ut pręparetur ſ · ſ. ad impugnandū ecclesiam

† siccauit aquā eius ut pręparetur via regibus ab ortu solis. Et vidi † de verbis apostoloꝝ antichristi † de inspiratōe diaboli

† de ore draconis ꝛ † de ore bestię ꝛ de ore pseudo ꝓphetę exisse † de ore draconis ꝛ † de ore bestię ꝛ de ore pseudo ꝓphetę exisse ſ · i · de cōsilio

effuderunt.

Sanguis. Id ē. dānatio illa erit tanq̄ mortui . i. irrenocabilis. Sicut ēm mortuus nō redit ad vitā sic illa sentētia dānationis nō renocabit.

Omnis aia ui. Omnes ꝓsentiētes q̄ viuere vident · qꝫ aptē nō ꝓsequunt · sed ꝓpter ꝓsensū dānabūt

Super flumia ꝛc. et fac · ē san · Quia similr isti damnabunt ꝓ sanguine quē fuderūt vl corpaliter vel spūaliter.

Audiui. Id ē. intellexi ipsos ꝓdicatores qui hāc vindictā faciēt nō sibi sed dño attribuētes ꝛ iuste fieri ꝓfirmantes

Qui es et qui e. Venturū nō ponit · quia in ꝓximo uēturū intellexit.

Et sanguinē eis ꝛc. Id ē. ęternā pęnā ꝓ effusione sanguinis in qua ꝓmerēda sunt delectati.

Et audiui ꝛc. Qđ magistri dicunt discipuli ꝓfirmant.

Etiā do. d. o. Ex magna affectiōe ꝓcurrit sermonē ad deū.

Justa. Justū ē ei vt qui sanguinem fudit · bibat vindictam sanguinis.

Et estuauerūt. Vel afflicti afficient torꝝores estu iracūdie dum inuenient insepabiles · ꝛ sic estuauerūt iuidia ꝛ ira.

Neq̄ egerunt. ꝛc. interius pęnitētes dolebāt · extra ꝓfiteri nō audebant.

Super sedem. Quia corpa tm sunt ꝛ nō spiritus · sup q̄s sedebit · qꝫ corpalia ꝛ nō spūalia dabit.

Māducauerūt lig. ꝛc. Mutua ōtractiōe inuicē se oēs reficiētes

Prepararetur uia ꝛc. qꝫ finito mundo erit resurrectio fidelium q̄ venient ab ortu solis. i. a christo qui incepit lucere · i · se manifestare. alia translatio habet regi. i. xpō.

Vidi · Effusionez phialę sup istos : nip sos nō corrigi · sed in

maiorẽ excęcationem ꝓcipitari.

¶ Spiritus. Id ẽ. omnes impios qui ꝓ nimia malicia dicendi sunt spiritus ĩmundi. vt ipsos demones quos ĩ cordibus aliorum generant. Sicut fideles sua doctrina generãt fidẽ christi in cordibus alioꝝ sic isti malicia diabolum

¶ Ranarum. Ranę in luto morantur ꝛ garrulę sunt: ꝛ alijs q̃ętem auferũt. sic ꝛ isti.

¶ Proceduntq; congregabit. Proceduntdemones ꝛ congregabit diabolus: quia omnes vnus.

¶ Et congrega. Id ẽ. facient illos habere fiduciam in antichristo qui ẽ refugiuꝫ omnibus volentibus furari sanctis fidęm suam. vel ad quẽ gloriabunt omnes mali diuersarũ sectarum.

¶ Et septimus. Ostenso sup quos angeli phialas suas effundant suponit q̃d contigit iplis malis ꝓ effusionem istam. s. qꝛ hic quantũ poterunt repugnabunt. quasi ab ipsa infusione acceperunt incrementũ sed tandẽ detrudent in infernũ.

¶ Et facta ẽ ciui. Et ꝓpter istam damnationẽ ꝛ ꝓpter peccata quę ipsi addunt damnata ẽ ipsa ciuitas ꝛ diuisa est pęna vnicuiq; ꝓ merito. iudeis. s. ꝛ gentilibus ꝛ falsis christianis.

¶ Ciuitates. Id ẽ. omnes collectões malorꝫ ĩ generatione prima manentium damnabuntur.

¶ Carnali non in. ij. regeneratõne spũali.

¶ Venit i memo. Id ẽ. recordatus deus ẽ singula peccata eorum. quorum prius videbatur oblitus.

¶ Dare ei calicẽ. Ad hoc vt ipse deus daret illis pęnam mensuratã ꝓ delectationibus quas habuerũt.

¶ Retribuit deus malis pro meritis. i. qꝫ meruerũt: sed nõ quantũ meruerunt vt ĩ ipsa retributione vbi patet iusticia. sit etiã misericordia. vniuersę enĩ vię domini misericordia ꝛ veritas bonis etiam dat ꝓ meritis ꝛ plusq̃ meruerũt: vt misericordia ibi iusticię ꝓualeat.

¶ Et omnis. Et vidi q̃ omnes qui ꝓ deo afflicti in mũdo ꝛ virtutibus eminentes respectu harũ pęnarum in vita sua vitauerũt consortia impiorꝫ ꝛ ideo non sunt inuenti in pęnis eorꝫ.

¶ Talentum. Est magnũ. c. xx. libraꝫ. medium. lxx. duarũ. minus. quĩ quadrãta. De medio hic dicit. qꝛ peccatores in. lxx. duabus linguis nõ effu

† .s. ꝓpter subtilitatẽ malicie negando fidem trinitatis ↑ ꝓpter opera ĩmundicie ; tales sunt ypocrite

† spũs tres † imũdos in modũ · ↑ rana ; vere imũdi

rũ. Sunt enim spiritus demo† miracula ↑ .s. missi ab antichristo

niorum faciẽtes † signa: ꝛ † ꝓcedũt † mundi ↑ .s. nõ quantũ ad vnitatẽ loci. sed consensus ꝛ voluntatis male.

ad reges totius † terrę † cõgregare † contra fideles ↑ sed malo suo qꝛ ciro ducẽtur ad diem iudicii.

illos † in pręlium † ad diẽ magnum † vere venict. quia ipse testatur

omnipotentis dei. † Ecce venio si † sicut fur dormiẽtes occidẽs ↑ ꝛ ideo ; .i. qui sollicitus ẽ de salute sua

cut † fur. † Beatus qui ; vigilat ꝛ cu † innocentiã in baptismo acceptã ↑ a virtutibus

stodit † vestimenta sua ne † nudus ; resurgat ; sancta ꝛ angeli ; peccata

ambulet · ꝛ videant turpitudinez † ipse diabolus qui ĩ omnibus illis ẽ ↑ ꝓcedunt cõgregare ꝛ cõgregabunt

eius. Et † congregabit illos † in locũ †; mons furu vel mons globosus

qui vocat hebraice † hermagedon

Et septimus angelus effudit phi † .i. contra diabolos quoꝫ loc⁹ ẽ aer ↑ .i. ĩ manifestum venit

alam suam † in aerez · ꝛ † exiuit vox † .i. magna annunciãs ↑ de ecclesia ; quẽ ecclesia a deo ꝓcepit

† magna de † templo a ; throno di † ; summata sunt omnia ꝛ finis mũdi adẽ ↑ ab illis malis vel ab illis bonis ; miracula

cens: † factuꝫ ẽ. Et † facta sunt ; ful † blandicie ↑ cõminationes ; .i. mali mouebuntur cõtra sanctos

gura ꝛ † voces ꝛ † tonitrua · ꝛ ; terrę

motus factus est magnus · qualis † .i. a tẽpore abel qui primus terrã calcauit. i. deperit. vel qui primus iustus

nunq̃ fuit † ex quo homines fue † tam turpis ; .i. tam grauis

runt sup terram † talis terrẽmotꝰ ; .i. reprorũ collectio

sic magnus. Et fracta ẽ ciuitas ma † .s. iudeos paganos ꝛ malos christianos ↑ .i. gentiliter viuentiũ

gna † in tres partes: ꝛ ciuitates † gẽ ; .i. collectio peccatorũ

tium ceciderunt. Et babilon ma ; .s. ad puniendũ

gna venit in memoriã ante deum ; qui ꝓcedit ab illo indignãte ꝛ irato

dare ei calicẽ vini indignationis † .i. congregatio sanctorꝫ ↑ .s. societatem reprorum ꝛ penam eorum

ire eius. Et omnis † insula † fugit ꝛ

† .s. in pena ↑ .i. eterna pena que ꝓtundet

montes nõ sunt † inuenti. Et † grã ; .i. põderosa ꝛ mẽsurata

do magna sicut talentum descen † .s. a deo missa ↑ .i. ꝓpatiẽtes ꝛ carnales

dit de † cęlo in † homies. Et blasfe ; .s. dicẽtes eũ esse iniustũ

mauerũt homines deum ꝓpter † .i. cruciãtis eos intolerabiliter

plagam grandinis: quoniã † magna facta ẽ vehemẽter

C. XVII.

† per intelligentiam

¶ Et uenit † unus de septem angelis qui habebant septem phialas ꝛ locutus ẽ mecũ ; ꝙ intelligentiam

dicens: veni ostendam tibi damnationẽ meretricis magnę quę sedet sup aquas multas cum qua ; principes seculi

fornicati sunt reges terrę: ꝛ inebriati sunt qui inhabitant terram ; manifeste fornicationis

de vino prostitutionis eius. Et † in corda reprobꝫ a gratia dei deserta ↑ in visione spirituali ; quia talia corporeis oculis non possunt videri.

abstulit me † in desertum † in spiritu.

Et vidi mulierẽ sedentẽ sup be † quia dicunt mala quę faciũt deo nõ displicere.

stiam coccineã † plenam nomini

bus blasfemię habentem capita † ꝛ ꝙ illam bestiã talis erat mulier ista

septem ꝛ cornua decem. Et † muli † quia occidũt nolẽtes acquiescere

er erat circundata purpura † ꝛ coc † .i. carbunculo .i. charitate quã dicũt se habere

cino ꝛ inaurata auro ꝛ † lapide p̃ ; alijs virtutibus

cioso ꝛ margaritis · habens pocu † in prauis expositionibus

lum aureum in manu sua † plenuꝫ

abominatione ꝛ immundicia for

nicationis eius. Et in fronte eius † .s. istud videlicet ↑ .i. magna profusio

nomen scriptũ † mysteriũ ↑ babilõ

magna: mater fornicationum et

giẽt hanc vindictã.

¶ Et blasfemaue runt. Id ẽ. in inferno positi q̃uis sciant sep merito puniri. dolebunt tamen q̃ de tantam potentiã habet q̃ plagas eis inferat. ꝛ hoc ẽ blasfemia

C. XVII.

¶ Et uenit unus. Cũ descripsisset plagas quas inferẽt ꝓdicatores tpe antichristi. ꝛ damnationẽ eternaꝫ quã inde patient impij monet attẽdere causas ipsius damnationis. q. d. ostẽdi vobis quid in illo futuro fiet: mõ cauete vobis nos ꝓsentes. quia idẽ diabolus qui tũc ita apte decipiet. occulte decipit quotidie. ꝛ ad eundẽ interitũ quo ꝛ illos ducet.

¶ Angelis qui ꝛc. Angelus hic habet ꝓsonaꝫ docentis. iohãnes dicẽtis.

¶ Damnationẽ me. Id ẽ causam dãnationis malorꝫ. qui relicto creatore fornicant cũ demone. idola colendo terrena amando ĩmundicię seruiendo.

¶ Meretricis. Meretrix ista magna. i. antichristus et mali qui tpe eius erũt q̃ iam sedet sup aq̃s. id est. iam regnat sup malos ꝓsentes. quoꝫ oĩm ipse ẽ caput.

¶ Quę sedet. Id ẽ q̃ regnat sup multos populos quos attrahit ad se luxuria. vnde dns ad iob. ꝛtus eiꝰ sez diaboli ĩ lũbis eiꝰ. q̃ viros quoꝫ seminarũ ĩ lũbis ẽ. decipit. ꝛ ĩ ũbilico dñi mulieres quarũ semen ẽ ĩ vmbilico decipit. vñ ꝓpheta ad hierusalẽ quasi ad meretricẽ. in die ortus sui. i. hoc tẽpore ꝙ seculi. nõ est ꝓcisus vmbilicus tuus. i. non refrenasti luxuriam.

¶ Inebriati sunt. Sicut ebrius nihil timet. sic terrenis ĩhęrentes intm excecabunt amore terre. vt nec deũ diligãt. nec pęnas timeant.

¶ Mulierem se. s. be. ꝛc. Id ẽ. illos molles qui eę a qua peccatũ icepit ꝓformant. qui habẽt diabolũ fundamentũ. qui ẽ sanguineus ꝛ in se ꝛ ĩ suis. vel qꝛ sanguinẽ sanctorꝫ fundũt. vel eloquia dei male intelligunt.

¶ Capita septem. Id ẽ sensus. ꝛ postea errorẽ ꝛ tandẽ antichristũ ꝓ q̃ septẽ diabolus ducit homines ad peccatũ.

¶ Cornua de. Id ẽ. decẽ regna q̃ erũt tpe antichristi ꝓ q̃ alia ĩtelligunt

¶ Circũdata pur. Id ẽ. regali veste qꝛ dicũt se reges vt decipiãt.

¶ Auro. Quia videbunt diuina sapiẽtia illuminati.

¶ Poculum aure. Id ẽ. diuinã scripturã q̃ potant fideles ad salutẽ.

Abominationū. Id ē quę scdm illas expositiones debent abijci ab hominibus·quia īmunditiam carnis docēt z fornicari a deo.

Et in fronte. Quamuis sit ita habilis ad decipiendum: tamē fideles nē desperetis·quia habet in fronte .i. in manifesto signum qđ ruditibus est mysterium istud solū.

Id est. dando exemplum faciēdi peccata p quibus terreni a salute fideliū repellent.

Ebriam. Id ē. depressam vindicta pro effusione sanguis·vt p dolorib⁹ nimijs nesciat vbi sit.

Et miratus sū. Hic habet iohannes psonam illorum qui cum vident malos in mundo exaltatos mirantur cum audiunt pgnas quę ipsis malis pmittūtur·z cum ita sint puniendi·q̄re deus pmittit illos exaltari·sed docētur intelligere illam exaltationem datam ad maiorem excecationez·z tādem iuste inferri ęternam damnationē.

Ego dicā tibi. Id ē. quare puniant isti mali·z diabolus q̄ eas peccare fecit qđ est īcognitum nisi doctis.

Bestię quę por. Bestia .i. diabolus portat. i. regit mulierē .i. omnes malos effeminatos·qui eniz alios regit quasi on⁹ regiminis portare dicit.

Fuit. Ante adventum christi habuit diabolus maximam potestatem·sed post licet nō penitus amisit·tamen non modice ē debilitata.

Ascē. est. Quia tēpore antichristi potestatem recipiet.

Ascensura ē de abysso. Id est. per illos qui i peccatis profundi sunt. ascendet i elationem.

In interitū ibit Quia mortuo antichristo amplius non habebit tētandi locū

Mirabūtur ui. bestiam. Cum viderint mali potestatē suam ita annichilatā dolebunt·non quasi penitentes sed tantū admirantes.

Septem capi. Quia per hec septē erigit diabolus homines in superbiam z in quibus innituntur infideles.

†stuā videlicet
abominationum terrę. Et † vidi
† vidi peccatum mundi·vidi etiā p peccato dānatum ↑minoz
†mulierē ebriaz de sanguine ↑sanc
†illoz̄ qui nō timent testari se christum deum
ctoz̄um: z de sanguine †martirum
Salias videre
ihesu. Et miratꝰ sum cū vidissem
illam admiratione magna. Et dixit
†.q.·noli mirari sed intellige quid sit
mihi angelus: †Quare miraris? ego
S.i. ego referabo ita vt possis intelligere
tibi dicam sacramentum
mulieris z bestię quę portat eam
que habet capita septez z cornua
†.i. diabolus qui bestiales facit ↑ante aduentū christi Sporū regnant
decem. †Bestia quā vidisti ↑fuit et
†quia christo nato vim pdidit ↑locum habebit quia malos inueniet
†non est·↑ascensura est de abysso:
z in interitum ibit. Et mirabūtur
inhabitantes terram quoz nomina non sunt scripta in libro vitę a
constitutione mundi videntes bestiam quę erat z non ē. Et hic est
Q. respectu huius pene potestis, vobis cauere
sensus illi qui habet sapientiam.
Septem capita septem montes
sunt·supra quos mulier sedet: et
† qz p hec eadē regit infernū ↑transacta ītantia
↑reges septem sunt. ↑Quinq̄ ce
†.i. matura etate error ↑antichristus qui maximē facit peccare
ciderunt·†vnus ē·z alius ↑nōdū
Sz nō ē timēd⁹ qz
venit. Et cum venerit oportet illū
vel ui vel pore Santirps
breue tempus manere. Et bestia
que erat et non ē z ipsa octaua est
z de septem ē: z i interitum vadet
Spe antichristi vt daniel dicit·erunt decē regna quoz̄ reges in cornibus notantur
Et decem cornua que vidisti decē
reges sunt·qui regnū nondū accepe
†non vere reges sed tiranni
runt: sed potestatem †tanq̄ re
↑ideo nō timeatis ↑a capite suo secūdi ituri
ges †vna hora accipient ↑post be
†negandi christum credēdi in antichristum
stiam. Hi †vnum consiliū habent
†quā habēt in se ↑quā sup alios habebūt
↑quia illi omnia attribuēt
z ↑virtutem z ↑potestatē suam ↑be

Quinq̄ cecide·Adam si in obedientia pseuerasset·sensus corporis ad nullam voluptatem verterent malam .s. sed per peccatum ita corrupti sūt: vt iam naturale sit·lenia tactu·sapida gustu·nare odorifera·visu pulcra q̄rere. hi sūt quinq̄ reges p quos diabolus in puericia regit·quia ipse fuit causa quare corrumperētur. hi sunt quinq̄ viri samaritanę. In iuuenta succedit error·nā postq̄ discretionē habet·z si peccat iam nō sensibus·sed errori imputat·de quo domin⁹·quē nūc habes non est tuus vir.

De septem est Quia similiter peccat z similiter punietꝰ·z octaua·quia omēs transcendit·z in neq̄tia z in pena.

Populi sunt et gen. et lig. Id est. p̄sentes mali ex omni diuersitate hominum collecti.

Desolatam fa. Solacium diaboli ē perditio maloz̄·quos perdet completo numero impioz̄.

Et nudam. Diabol⁹ habet potestatē faciendi signa ad decipiendum. hanc perdet cōpleto numero bonoz̄·q̄ postea tentatio nō habebit locū.

Carnes. Fornicarię manducare dicuntur·quia in inferēdis penis delectabunt.

Igne concre. Id ē. tormentabunt p delectationibus eiꝰ quas secuti sunt.

Consummētur verba dei. De promissione p̄miorum vel pnarum.

C. XVIII.

Et post hec ui. In hac sexta visione agit de vltimis pęnis quas patient impij in inferno p singulis peccatis·z primū de babilone ostēdit·postea de bestia·z pseudo p phetis·tandē de ipso diabolo in quo finis patet. In quo dānato erit finis·istā damnationē executurus a christo p̄dicatam esse dicit vt maior ei fides habeat.

Cecidit cecidit Bis p duplici damnatione anię z corpis·vel quia ęternaliter punient.

Spiritus imū. Demones in prauis cordibꝰ p carnis illecebris sunt i mūdi. p mētis elatione volucres·vel qz p hunc aęra discurrunt

†verbo z ope vt fideles sibi subtrahant
stię tradent. Hi cuz agno †pugna
†faciendo suos p̄stantes·z damnādo eos i suo capite
bunt·z agnus †vincet illos: quo
†vtens malis ad vtilitatē fidelium ↑z ideo reges vincet
niaz †dominus dominoz̄ ē z ↑rex
Sp p̄dicatores
regum·z qui cū illo sunt vocati z
Sab eterno Sexequētes opa
electi z fideles. Et dixit mihi. Aq̄
†.i. antichristus iam regnat p mysteriū
quas vidisti †vbi meretrix sedet·
populi sunt z gentes z linguę. Et
decem cornua que vidisti i bestia
S z ideo nō debetis ei cōformari quia ipsi qui modo adherent ei qñq̄ dolebūt
hi odient fornicariā·z desolatam
facient illā z nudam·z carnes eiꝰ
†quia cū ipsis z p peccatis eoz̄ punięt diabol⁹
manducabunt: z †ipsam igne con
†z merito malis meritis suis excecauit eos deꝰ
cremabunt. †Deus enim dedit in
Sez
cordа eoz̄ vt faciant qđ illi placi
S.i. p̄mittant se regi a diabolo
tum ē·vt dent regnum suū bestię:
S ope p̄pleantur S boni z mali p̄missa recipient
donec consummentur verba dei. Et
S.i. multitudo maloz̄
mulier quā vidisti·ē ciuitas ma
† qz maxime superbiunt ipsi reges
gna que habet regnum sup ↑reges
terrę.

C. XVIII.

Et post hec ui
S.i. christū Sin carnem
di alium angelum descendentem
S de equalitate patris
de celo habentem potestatem ma
†.i. ecclesia ↑pulsis tenebris ignorātie ↑a gloriosa predicatione
gnam·z †terra ↑illuminata ē a ↑glo
↑predicauit ↑qđ dixit effectu nō carebit
ria eius. Et †exclamauit ↑i fortitu
dine dicens: Cecidit cecidit babi
†z ideo cadet quia ↑demonū collectio
lon magna. †Et facta ē ↑habitatio
†q̄ custodit se diabolo vel diabolus custodit eā sibi.
demonioz̄·†z custodia omis spi
ritus imundi·z custodia omnis
volucris immundę z odibilis: qa
S.i. de fornicatione p qua irascitur deus
de vino irę fornicationis eius bi
†.i. principes seculi
berunt omnes gentes. †Et reges

De uirtute. Id ē de peccatis p̄ quę acquirunt diuitię. quia ois diues vel iniquus vel heres iniqui.

Et audiui ꝛc. Dicens futurā illā damnationez. ad p̄sentes supponit admonitiōz

Exite ꝛc. Quia modicū tēpus supest q̄ p merito accipient.

Quoniā per. p. e. ꝛc. Peccata p̄ueniunt vsq; ad p̄ceptū dei p impēnitentiam.

Reddite illi. Sicut vindictā meaz de vobis q̄ purgabimini exercuit. sic vos iniuriā meā vindicate i illis

Duplicate du. Id ē. anię z corpi maiores pēnas inferte q̄ ipsi vobis.

Quantū glori. Qz alij plus alij minus. causa discretiōis hui⁹ repetit q̄d dixerat supius.

Et uidua nō sū. Quia habeo cōsolationē in tpalibus.

Mors. Absentia vitę. i. dei q̄ p̄sentia eius vita ē.

Et flebunt et p. Contra hi gaudiū p petuū habent.

Reges ter. Vel illi qui bene rexerunt terrenitatem suā. z ali quādo tamen fornicati sūt. cū ista volebūt q̄d nunq; similes illis fuerunt.

Cum uiderint fu. ꝛc. Cum defecerit diuitię q̄d est signum ęterni incendij iudicij vel cū viderint pēnaz suam exaltataz vltra modum.

Negociatores ter. fle. Quia illa pre dolebunt. in quibus suā deputabāt p̄speritatem.

Auri et argenti. ꝛc. Per aurū sapientia argēto diuina eloquia. christus in lapide p̄cioso significat Apostoli in margaritis. In bisso candido sanctoz iustificatōes In purpura martirium. In serico virginitas. In cocco rubeo charitas. i ligno thio imputribili p̄stantia

† .i. qui animas suas vendunt ambitione secularium.

terrę cum illa fornicati sūt: z † mercatores terrę de virtute deliciarū

eius diuites facti sunt. Et audiui ſ. i. diuinam inſpiratiōnē. vel christi. vel suoz predicationem † opa e us ne faciatis

aliam vocem de cęlo dicentē: † ex † facientibus cōsensum ne p̄beatis

ite de illa populus meus. z p̄ † q. si dissimiles eritis ut vita. non eritis similes in pena

ticipes sitis delictoz ei⁹. z † de plagis eius non accipiatis: quoniaz

puenerunt peccata eius vsq; ad ſ quāuis videretur oblitus dum permitteret p̄sperari

cęlum: z recordatus est dominus † z ideo. quia adeo iam placet vindicta

iniquitatum eius. † Reddite illi sicut z ipsa reddidit vobis: z duplicate duplicia ſ secundū q; ipsi peccauerunt

secundū opera eius ſ. i. sicut ipsa vobis tormenta intulit. sic uos illis vestro iudicio

In poculo quo miscuit vobis miscete illi duplum. Quantū glorificauit se et in delicijs fuit: tantum ſ in corpe ſ in anima

date illi tormentū z luctuz. Quia † quasi non mouendo

in corde suo dicit: † Sedeo vt regina † honorē z dignitatem habeo † quia non p̄cauet futura mala

gina. z † vidua non sum z † luctum † .i. in die iudicii

non videbo. Id eo in vna † die ve † contra hoc q; hic riserunt

nient plagę eius mors z † luctus ſ quia deo qui ē refectio carebunt

z fames: z igne cōburetur: quia ſ. i. nullis p̄cibus flexibilis

fortis ē deus qui iudicabit illam † dolorem in animo patiētur. † dolorē corporis ostendēt. ſ. quia in illa fuerūt fundati

Et † flebunt z † plangēt se sup illā ſ. i. principes seculi

reges terrę. qui cum illa fornicati sunt. z in delicijs vixerunt. cum

viderint fumum incendij eius lō ſ volūtate ſ. ſ. q̄z vellēt fugere si possēt

ge ſtantes p̄opter timorem torſ in aīa z ī corpe

mentoz eius dicentes: Ue ve ciuitas illa magna babilō. ciuitas ſ collectio maloz

illa fortis: quoniam in vna hora † vel ad litterā vel p terrenis animas dantes

venit iudiciuz tuū. Et † negociatores terrę flebunt z lugebunt sup ſ quę ad sensus corporis pertinent perire dolebunt

illam. quoniā merces eoz nemo

emet amplius: merces auri z argē

ti z lapidis p̄cioſi z margaritę et

bissi z purpurę z serici z cocci et ſ subaudi z nemo emet va in plerisq; cat

omne lignum tinum vel cedrinū

z omnia vasa eboris. z omnia vasa de lapide p̄cioso. z ęramento

z ferro z vitro z marmoręz. Et cinnamomum z amomū. z odoramentorum z vnguentorū z thuris. et † noui testamenti qđ inebriat † vnctio spiritus sancti

† vini z † olei. z simile z tritici z † iumentorum z ouiū z equorum. et ſ quia eadē sacramēta p̄cipiūt

rhedarum z mancipiorum z † quia etiā p̄ minimis si imoderate haberent damnabuntur

animarum hominum. † Et poma desiderij animę tuę discesserunt a te. ſ in pinguibus anime sagina intelligit

z omia pinguia z p̄clara perierūt a te. Et amplius illa iam nō inueſ hoīm

nient mercatores horuz. Qui divites facti sunt ab ea ciuitate. longe stabunt p̄opter timorē tormentorum eius. flentes z lugētes ac

dicētes: ve ve ciuitas illa magna quę amicta erat byſſo z purpura z cocco. z deaurata ē auro z lapide p̄cioso z margaritis: quoniā

vna hora destitutę sunt tantę di ſ. i. aliquid certi desiderant habere vt epiſcopatum aliqui

uitię. z omnis gubernator. z omnes qui in lacum nauigant z nautę z qui in mari operant longe ste

terunt. z clamauerunt videntes locū incendij eius dicētes: Quę † .i. p̄cupiſcentiam terrenoz

similis ciuitati huic magnę: z † mi † sup mentes vel p similitudinē penitētis

serunt puluerem † sup capita sua. et clamauerunt flentes et lugentes. dicentes: Ue ve ciuitas illa

magna in qua diuites facti sunt ſ vel ad litteram omnia ista visa de diuitiis sūt.

omnes qui habebant naues in

mari de p̄cijs eius: quoniam

ſe simulāt repbi z dolent cū deficit qđ ī eis intelligit. in auro inū dana lapientia. in argento facūdia. in lapide p̄cioſo z margaritis pseudo ꝓphetas accipimus z hereſiarchas. ī bisso simulata iusticia. in purpura martires hereticoz. ī serico integritas carnis ad opimentū corruptę mentis. in cocco crudelitas simulatōe charitatis palliata. in ligno thino mētis obſtinatio simulās constantiā. in eboze simulata virtutū pulcritudo. In ęre p̄ fide recta firma p̄fidię p̄dicatio. in ferro decepti onis acumen. in marmore simulatę subiectōis fortitudo. ī odora mētis pigmēto p̄ z thure. oratiōes sanctoz figurant. q̄s imitat in oroīibus vana seduli tas hereticoz. Per vnguentū diuinitas īcarnata. q̄d sub falsa lenitate pseudo christianoz aspitas imitatur. Et ista subtracta deflent repbi sicut heretici mortē arrij. Similā z triticū amisisse se simulāt: cū zizania z paleas amiserūt. iumēta electos significāt. q̄ cū psalmista dicunt. vt iumētū fact⁹ suz apud te. Oues sāctos quib⁹ dicit. Ecce ego mitto vos sicut oues ī medio lupoz p equos z rhedas p̄dicatoz accipe. Juxta heliseū dicentē. pater mi. currus israel z auriga eius. Per māci pia electi qui seruituti dei subijciūt. Repbi dolēt se amisisse iumēta equos z rhedas. i. illos quos fortes deputāt ad alioz portā da onera cuz debiles ad omne op⁹ bonū amiserūt. poma virtutes sanctoz sunt. Et ps bestię oīa se habere simulant.

Cinnamomū. In cinamomo odor virtutū q̄s simulant.

Simile et tri. Carnis christi q̄ fideles vere satiant: repbi irritantur.

Mancipiorū et ani. Distinguit. q̄z quidā fiunt serui tantū corpe

vt ioseph. quidã etiã animo. vt si egiptius venditus iudeo ritu eoꝝ circũcidat. vl̃ paganoꝝ ydola colat.

¶ Exultate super ¶ Postq̃ ꝓdixit hanc damnationẽ futuraꝝ impijs monet bonos exultare. vt ꝓcordent diuino iudicio. vel qꝛ his damnatis sequit eoꝝ remuneratio.

¶ Et sustulit. Eleuat deos malos. vt ḡ uius puniat vel coꝛruant.

¶ Lapidem quamo. Ad litterã etiaꝝ omnia ista visa sunt.

¶ Hoc impetu. ⁊c. Postq̃ descripte sũt singule pene ostendit sibi modus dãnationis. quasi qđ vidi ꝓdictuꝝ vidi etiã iam adimpletũ.

¶ Id ẽ. sicut vides in hac figura vel quãto plus exaltati sunt tanto grauius cadent.

¶ Mercatores. Quia illi dantes animas ꝓ terrenis nimiam potestatem exercuerunt q̃ iam pati ñ possunt.

¶ In te. In ea. Nunc ad ipsam babilonẽ loquit̃ de suo casu quasi condolẽs miserie eius. nunc ad auditores ꝙuertit̃ vt fideles exhorter.

C. XIX.

¶ Post hec. Id ẽ. damnationẽ malorũ videt ꝓpletam sicut a christo audierat complendam. modo subiungit q̃ de ista damnatõne sancti exultãt sicut moniti erant ad exultandum in versu illo ¶ Exultate super eam celi per qđ multo grauior intelligit̃ pena malorum.

¶ Alleluia. Ideo dicimus alleluia. qa laus est deo. n. ⁊ quia talia nobis fecit vnde anthonomastice eũ laudare debemus.

¶ Et viginti quatuor. Non minores sancti solũmodo de hac damnatione laudauerunt deum. sed etiam illi maiores qui in ecclesia fuerunt iudices ⁊ doctores aliorum.

¶ Amen. Et vere laudandus. ẽ de hoc q̃ inimicos nostros ita punit.

¶ Et vox de throno. ⁊c. Dicta damnatione malorum et exultatione sanctorum. supponit admonitiones ad ꝓsentes. q. d. vidistis damnationes. vidistis exultationẽ modo vos ꝓuidete vobis ad vestram salutem.

¶ Quisquis. Quinequeunt altiora penetrare mysteria nec dei possunt implere consilium. vende omnia ⁊ sequere me.

Et audiui quo. Ostẽsa lẽticia quã habebunt sancti de perditione malorum supponit ecclesia aliaꝝ lẽticiam ipsorũ quã de saluatõne sua quã diuturus est habebũt.

¶ Et uxor eius p. Et cõueniens erat vt iungerent. quia ipsa ecclesia fecit se idoneã vt recipetur.

¶ Et datũ ẽ illi. In hac vita ut se posset ꝓparare.

¶ Illia littera datũ ẽ illi byssinum splendẽs candidum dente candido.

¶ Et cecidi ante. ⁊c. Quia maiorẽ me intelleri ⁊ obedire patus fui. sic ⁊ vos obedite mihi.

¶ Uide ne fe. In veteri lege nõ ꝓhibuit se adorari. sed post ascensionẽ videns ꝓpse exaltatũ hominem ab homine timuit adorari.

¶ Testimoniũ ei ⁊c. Quidq̃d ꝓphete dixerunt. ꝓhibet christo testimonium.

¶ Vidi cẽlum a. Dicta damnatione babilonis. ⁊ exultatõne quã inde habebũt sancti supponit damnationem ipsius antichristi ⁊ apostoloꝝ eius. quod est ibi: Et apprehensa est bestia Et isti quare damnabuntur. qꝛ pugnauerunt ꝓtra christũ quãtum potuerũt. ⁊ tamẽ christus bene poterit vincere: quia tantam habet ptãtẽ scõm diuinitatẽ ⁊ humanitatem. q̃ nullus possit resistere ei. ⁊ ideo debemus eũ imitari. vnde ⁊ ipse admonitionem interponit. ⁊ vidi vnum angelum.

¶ Vidi vocatos ad nuptias. vidi etiã qui possunt venire. nam bonũ aduocatorẽ ⁊ bonos habent admonitores.

vna hora desolata est. Exultate
ſ. i. ꝓsci secretoꝝ dei ſ ꝓ partes
super eam cẽli ⁊ sancti apostoli et
ꝓphete quoniam iudicauit deꝰ
ſ vt illa damnauit. vos iniuste damnabit̃ iuste
iudicium vestrum de illa. Et sustulit vn⁹ †angelus ↑fortis lapidẽ
ſ quia ꝓ mundana voluũtur ſ dura coꝛda habentes
quasi molarem magnum ⁊ misit
†. i. in infernũ ↑. i. in infernũ iam
in mare dicẽs: hoc impetu ↑mittetur babilon ciuitas illa magna. ⁊
ſicut quidã heretici putant
vltra non inuenieť. Et vox citharedoꝝ ⁊ musicoꝝ ⁊ tibia canẽtium ⁊ tuba non audieť in te amplius
†quãtũ ad practicã ↑q̃ntũ ad theoricã ſ hinc ẽ argumentũ q̃ dãnati obliuiscã
plius: ⁊ omis †artifex ⁊ omnis ↑ars
tur scientie acquisite
nõ inuenit̃ in te amplius. Et vox
ſibi nõ exquirẽtur delicatissimi panes ſ ⁊ per hoc remouetur delectabile gustus
molẽ non audieť in te amplius.
ſ quo ad visum
Et lux lucerne nõ lucebit in te amplius.
ſ. i. leticia nuptiaꝝ
Et vox ſponsi ⁊ ſponse non
ſ quo ad auditũ ſ ⁊ ideo
audieť adhuc in te amplius: quia
ſ ad litterã vel in veneficiis ꝓsuasionibus ſ hoc quantũ ad ꝓcupiscibilẽ
mercatores tui erãt ꝓncipes terre: quia in veneficijs tuis erraue
†quidam de omnibus ↑⁊ ideo iterũ quia ↑ vin dicta sanguinis
runt †omẽs gentes. ↑Et in ea ↑sanguis ꝓphetarum ⁊ sanctoꝝ inuentus ẽ: †⁊ omnium qui interfecti sunt in terra.
ſ Si malus malũ occidit occisorem nõ excusat nequitia occisi

C. XIX.

Post hec audiui ſ ꝓdicatoꝝ q̃si vocẽ magnã tubarũ mꝛtaꝝ
†ecclesia sanctoꝝ ↑ laus humanis verbis inexplicabilis
†in cẽlo dicẽtium ↑alleluia. Laus
†imortalitas ⁊ impassibilitas ↑ qꝛ deuicit diabolum
⁊ †gloria ⁊ ↑virtus deo nostro est
†⁊ ideo laus ẽ ei ſ oando qđ ꝓmisit ↑ vnicuiq; secundũ merita reddẽdo
quia †vera ⁊ ↑iusta iudicia eiꝰ sunt
†iudicio ꝓdemnationis ↑ de maloꝝ ꝓgregatõe
q̃ †iudicauit ↑de meretrice magna
ſ. i. ipsã se ipsos vel aliꝰ aliũ
Que coꝛrupit terrã in ꝓstitutione
ſ quẽ effudit ipia multitudo
sua: ⁊ vindicauit sanguinẽ seruoꝝ
†requirent cum ↑ ꝓ hanc iterationẽ debemus intelligere laudẽ eternã
suoruꝝ de †manibus eius. ↑Et iterum dixerũt alleluia. ↑Et fumus
†iudicauit ⁊ eternaliter puniti sunt
eius ascendit in ſcula ſculoꝝ
ſ omnes sancti iudices. xii. patriarche. xii. apostoli
Et ceciderunt viginti quattuoꝛ seniores. ⁊ quattuoꝛ animalia. ⁊ adorauerunt deum sedentem super
†verũ ẽ q̃ deus ita glorioſus ẽ
thronum dicentes †amen alleluia
†admonitio ↑. i. de illis in quibus deus sedet. ſ ad audientiã omniũ
Et †vox de ↑throno ſexiuit dicens
laudes dicite deo nostro omnes
ſ vel serui †casto amore ⁊ timore filiali
sancti eius. ⁊ qui †timetis deũ pusilli ⁊ magni. Et audiui quasi vo
†qui fuerũt tube in mũdo nunc exultant i celo.
cem †tube magne. ⁊ sicut vocem
ſ quia de multis populis collecti sunt
aquarũ multarum. ⁊ sicut vocem
ſ qꝛ terrebit ipios sanctoꝝ exultatio
tonitruoꝝ magnoꝝ dicentium al
ſ Q. antea regnauerũt ipii
leluia: quoniã regnauit dominus
†beatitudinẽ anime habẽtes
deus noster omnipotens. †Hau
†in coꝛpe glorificati ↑. i. nos omia habere a deo reputemus
deamus ⁊ †exultemus. ⁊ ↑demus
ſ. i. iuncta ẽ ecclesia christo
gloriam ei: quia venerunt nuptie
†ecclesia sanctoꝝ i re que ꝓp⁹ fuit sponsa i spe
agni. ⁊ vxoꝛ eiꝰ ꝓparauit se. Et
ſ iustificatoꝝ
datum ẽ illi vt coopiat se byssino
†qꝛ nullis maculis fuscat̃ scientia sanctoꝝ
splendenti †⁊ candido. Byssinum
enim iustificationes sanctoꝝ sunt
ſ locutus de nuptias futuris inuitat ꝓsentes ad eas
Et dixit mihi scribe. Beati qui ad
cenam nuptiarũ agni vocati sunt
†nõ mea ⁊ ideo vera
Et dixit mihi. hec verba †dei vera
sunt. Et cecidi ante pedes eius vt
adoꝛarem eũ. Et dixit mihi: Uide
ſ ego ⁊ tu ⁊ omẽs fratres tui vnũ deũ habem⁹ ⁊ vnũ dominũ
ne feceris. Conseruus tuus sum ⁊
fratrum tuoꝝ habentium testimonium hiesu. Deum adora. Testimoniũ enim hiesu ẽ spiritus ꝓphetie. Et vidi †cẽlum ↑apertum.
†m ysteria reuelata q̃ homo possit ascendere celum ⁊ cognoscere deũ ↑⁊ quis apuit. iste

¶Equus albus. Id ē. caro christi. portās verbū dei ad bellum cōtra diabolum.

¶Sicut flama ꝛc. Quia ꝓburit vicia. ꝛ accēdit ꝛ illuminat.

¶Ille ꝙ omnia sine respectu alicuius vt tātum notemus qualis sit ꝛ quātas possit.

¶Verbum dei. Id est. ipse dixit ꝛ facta sunt. ꝓ quē omīa pater fecit. ꝛ ꝓ quē pater mundo se annūciauit.

¶Vestiti bisso albo et m. Id ē. i corporibus mundis qui ab illicitis refrenant. ꝛ stimulo charitatis ad bona incitātur. i. ad iusticiam.

¶Gladius ex u. Id est. diuina sententia incidens prauas cogitationes mētis et illicitos motus corporis. vel vetus et nouum testamentū.

¶Reget eas uel e. Sanctos de virtute in virtutez. malos de vicio in vicii.

¶Calcat torc. Id ē mortē q̄ ab irato deo primo homini peccāti illata ē resurgēs destruxit. vl torcular tribulatio. quā. s. in qua positos sāctos calcat dum ampliat. quā deus iratus ade peccāti intulit. furiosus i pagine eius extendit. sed fiunt vinū in cellario dei ponendum; in quo positi nō erūt vinum furoris.

¶Et in uestimēto. Vel in cordibus fidelīz qui sunt vestimētum filij. scriptū ē rex regum.

¶Et uidi unū an. Ostēsa dignitate christi ꝓ quā diabolum expugnare poterit. ꝑdit admonitionez de presenti. q. d. ipsi tali adherere debetis.

¶Omībus aui. Omnibus fidelibus qui agiles ꝛ leues sūt in ꝓmotione bonoꝝ operum.

¶Et uidi. ſ. diuinitas ꝛ ecce equus albus ꝛ qui sedebat †qz ꝓmissa implet ↑quia ipse veritas ē ꝛ vera facit super eū vocabatur †fidelis ꝛ ↑ve †qz vnicuiq; iuxta opa sua reddit ↑in suis contra diabolū rax. ꝛ cum †iusticia iudicat ꝛ ↑pu ſ. dona spiritussancti vel charitas gnat. Oculi autē eius sicut flama †in diuinitate ↑qz ꝓ eam ipse ꝛ sui coronantur †ignis. ꝛ in capite eius †diadema ſ deus homo vel ihesus ta multa. habēs nomen scriptum ſ infidelis ſ ꝛ sui ꝓ eum qđ nemo nouit nisi ipse. Et vestit? †. i. carne passa. vel ecclesia q̄ in suis martiribus occiditur erat †veste aspersa sanguine. ꝛ vocabatur nomen eius verbum dei †. i. fideles cōtra diabolū dimicantes ↑ꝑ ecclesia ſ imitabantur. Et ↑exercitus ꝙ qui sunt ↑in cęlo ↑se quebantur cum i equis albis. ve †. i. iusticia ↑pfectu virtutū ſ. i. de predicatōne stiti †bisso albo ꝛ ↑mūdo ꝛ de ↑ore ipsius ꝓcedit gladius ex vtraq; ꝑ †quosdā ad mortē. quosdam ad vitā te acutus. vt in ipso †ꝓcutiat gen †. i. inflexibili iusticia tes. Et ipse reget eas †in virga fer † furoꝝ ꝓtinuatione ire rea. ꝛ ipse calcat torcular vini †furoris ire dei omnipotētis. Et ha †. i. in humanitate ↑ vt denotet se de vera ꝓgenie prioꝝ patrū fuisse bet in †vestimēto ↑ꝛ in femore suo †indelebiliter ↑. i. sanctoꝝ qui se ꝛ alios regūt ſ qui dominiuꝝ exercet super subditos †scriptum ↑rex regū ꝛ domin? ſ do †predicatores stantes in apto minantium. Et vidi vnum †angе †in luīe intelligētie scripturarū ꝛ feruore ↑. i. in tētione lum stantē †in sole. ꝛ clamauit ↑vo †quoꝝ ꝙersatio in celis est ce magna dicens: omnibus †aui †. i. celestia ꝓtemplabātur ↑ꝑ catholicā fidem q̄ cōmunis ē bus qui †volabant ↑ꝑ medium cę †. i. bene opamini ↑. i. ad ipsum deū qui vobis refectio erit li. Uenite ꝛ ↑congregamini ad ↑cę †vt delectemini i cruciatu ipioꝝ tam maioꝝ q̄ minorum nam magnam dei. †vt manduce ſ iudicū alioꝝ tis carnes regū ꝛ carnes tribuno ſ in corpe rum ꝛ carnes fortium ꝛ carnes ſ subditoꝝ aliis ↑ ſ prelatoꝝ equoꝝ ꝛ sedentium in ipsis: ꝛ car iusticia peccati nes omnium liberoꝝ ac seruoꝝ ꝛ pusillorum ac magnorum. Et vi

¶Uenite. Bene operādo. in eadē fide. nō diuersas hereses sequētes sicut mali. vel de ꝑtibus mūdi diuersis.

¶Et cōgregamini ad cę. ꝛc. Quasi. d. Multū debetis esse soliciti vt ad hanc cēnā venire possitis. qz nisi bene pugnaueritis diabolo succūbetis qz multum patus ē no cere uobis. eum tñ auxilio dei supare poteritis.

¶Uiui missi sunt. Antichristus ꝛ sui apostoli maiores pēnas patientur q̄ alij ad similitudinem illius qui viuus ꝛburit.

¶Et cęteri. Id ē. sequacel eoꝝ minore pēna punient. vl illiquē. erunt cęteri. i. ad deū cōuersi occisi mundo viuēt deo.

¶Omnes aues sa. Id ē. omnes sancti delectati sunt de pena illoꝝ. ꝛ de profectu fratrū.

C. XX.

¶Et uidi angelū. Dicta dānatione babilonis ꝛ antichristi ꝛ pseudo apostolorum supponit dānationez ipsius diaboli. ꝛ ꝓponit causaz quare. ꝛ tēpus quo dānabitur. ꝛ quis illū poterit vincere. s. ille qui in humili aduētu potuit illuz ligare quātū voluit. glorificatus eundem omnino destruere potuit.

¶Abyssi. Abyssus tenebrosa corda ipiorum. vel ipse diabol? quos dominus seuire pmittit ꝛ refrenat.

¶Apprehendit. Id ē. peccasse ostēdit dum se īmunē a peccato ille diabolus occidit.

¶Ligauit eum. Sciendum q̄ similiter in abraam ꝛ alijs fidelibus diabol? fuit ligatus sicut in istis p̄sentibus. sed in illis ligauit spes futi christi. in istis ipse christ? aduenies ligauit.

¶Et misit eum in Quia eiectus a fidelibus ī malis cepit domīari atroci?. hinc legit ī euāgelio. q̄ ītrauit in porcos.

¶Signauit. Id ē sigillū posuit. s. signū crucis qđ eū sic supat. vt a fidelib repellat.

¶Et post hoc o por. ꝛc. Vt recipiat potestatē quā habuit ante aduētum christi

¶Et uidi. Scilicet ligato. d. vidi solutos fideles. ꝛ minores prelatis suis obedire paratos ꝛ prelatos iudicare subditos.

¶Uidi. in tpe ligationis ecclesiam ad bene opandū ita solutā. ꝛ hoc eodē tempe illos qui pro christo moriunt; vidi statim in gloriam intrare: nunq; ad inferos descendere. sicut abraam ꝛ cęteri prophetę descenderunt quāuis instituti fuerunt.

¶Et anias decol. ꝛc. Et vidi similiter anīas eoꝝ qui nō adorauerunt.

†. i. antichristū ↑. i. apostolos eius ſ. i. omnes ci seruiētes di †bestiā ꝛ ↑reges terrę ꝛ ↑exercit? eoꝝ congregatos ad faciendū †. i. cōtra christū ꝛ suos blasphemus ꝛ tribulatiōe ꝛ miraculis prelium: †cum illo qui sedebat in ſ. i. eternaliter punita equo ꝛ cum exercitu eius. Et †ap prehensa ē bestia. ꝛ cum illa pseudo propheta. ꝛ qui fecit signa coram ipso: quibus seduxit eos †qui †. i. qui in eū crediderūt acceperunt characterem †bestię. ꝛ †vt ūdei qui eū cum gaudio suscipiēt ↑ conformitatem †q̄ adorauerūt †imaginē ei?. Uiui missi sunt hi duo ī stagnum ignis ſ ꝓpter tenebras ardētis ꝛ sulphuris. Et cęteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius Et omnes aues saturatę sunt carnibus eoꝝ.

C XX.

ſ christū

¶Uidi angelū †humiliantē se in carne ↑patris secreto ſ. ecce potētia inenitabilis †descendentē ↑de cęlo. i habentez †potestatē supra diabolū ↑ ienitabilē potētiam qua omnia ꝓstringit †clauem abyssi. ↑ꝛ catenam ma †. i. ī opatione passionis ꝛ resurrectionis gnam †in manu sua. Et apprehen ꝙ violentiā nocēdi ꝑ fallaciā decipiēdi ſ. q̄ a principio mūdi nocuit dit †draconem ↑serpentē ↑antiquū †deoꝝsum fluēs ↑ aduersarius ſ. i. prioꝛe potestate priuauit qui ē †diabolus ꝛ ↑sathanas. ꝛ ↑li †. i. toto tpe ab incarnatōe vsq; ad finē seculi gauit eum per †annos mille. ꝛ mi †coꝛda reproboꝝ ↑. i. licentiā egrediēdi viam ī terdixit nisi occulto dei iudicio sit eum in †abyssum. ꝛ ↑clausit ꝛ si gnauit super illum. vt non sedu †. i. donec antichristus veniat cat amplius gentes: †donec con ſ qz de? ita ꝓstituit sument? mille anni. Et post hoc o ſ ideo nō timēdus portet illum solui modico tempe. †fideles subditos ↑maiores bene regnādo Et vidi †sedes. ꝛ ↑sederūt sup eas: †ꝛ hoc ideo qz deus iniunxit eis hoc iudicium ↑prelatis †ꝛ iudicium datum est ↑illis. Et a ſ vidi ſ martirū ſ hūanitatis nimas decollatoꝝ propter testi

Et uixerũt et re. Et non dico viuẽt et regnabunt in futuro: sed etiã in hoc p̃senti .s.ex quo ĩterfecti sũt vixerũt ⁊ reg. cũ xpo.

Et ceteri mor. nõ uixe. Jd ẽ ceteri nas patient pẽnas. et ĩ hoc p̃senti .s. q̃ statim moriunt.

Hec ẽ resurre. Scilicet q diabolus ita ligatus est. ⁊ q a peccatis resurgũt homines. ⁊ q ipsis mortuis statim animę fruunt eterna requie.

Prima. Ad differentiã illius q̃ erit simul in anima ⁊ corpe

Qđ de decollatis dixerat. de alijs minoribus hic dicit.

Qui habet p. Et si omnes pfecti essẽ nõ possunt necĩ eadẽ claritate futuri sũt

Secũda mors Jd ẽ. damnatio eterna q̃ erit in corpe ⁊ in anima. q̃ in nullo augetur.

Sed erũt sacer. Jd est. eternas laudes offerentes diuinitati ⁊ humanitati.

De carcere. Jd ẽ. de cordibus reproborum in quibus modo ligat ẽ ne p uelle seuiat.

Magog. Jd est. detectos. i. omnes psecutores diabolũ in se tegentes. ⁊ tandẽ ad aptam psecutionẽ p cedentes. vel ad litteram has duas gentes prius seducet ⁊ p eas ad alios pcedet.

Et circũierũt. castra et ci. Jd ẽ. eosdẽ sanctos ĩ virtutibus munitos. ⁊ vna nimes in hoc bello.

Die ac nocte. Jd ẽ. respectu glorię sanctoꝝ quę ẽ dies et pnarũ suaꝝ q̃ ẽ nox.

Et uidi thronũ Dicta destructõe diaboli ⁊ suoꝝ membrorum supponit destructionẽ mundi ad maiorem pnam ipiorũ. Competit enim vt destructis malis mund⁹ destruat. secundũ q ab eis fuerat corruptus.

Et uidi celum ĩnouatã ↑.i. status ille quo prius erant amplius nõ ẽ necessari⁹

Et libri aperti. Libri .i. diuina p̃cepta quę quia dimiserũt scient se. p

.s.i. diuinitatẽ
monium ihesu. ⁊ propter verbuꝝ
.s. i. antichristũ
dei. ⁊ q̃ non adorauerunt bestiam.
.s.i. pseudo apostolos
neq̃ imaginẽ eius. nec accepunt
.s. signũ e.⁹ .s. etiã manifesta ↑essiõe
characterẽ eius in frontibus aut
↑in operatione ↑in presenti per gratiã ⁊ in futuro p gloriam
in ↑manibus suis. ⁊↑ vixerunt ⁊ re
gnauerũt cum christo mille annis
.s. i. ania mortui .s. i. eternas patiẽt penas
Et ceteri mortuorũ non vixerunt
donec consũmentur mille anni. hec.
↑quia beatitudinẽ psecutus ↑quia in ea erit furmus.
ẽ resurrectio prima. ↑Beatus ⁊↑ sa
ctus qui habet ptem in resurrecti
.s. ⁊ vere beatus
one prima. Et ĩ his secũda mors
non habet potestatẽ. Sed erunt
↑in hoc presenti .s. i. se ipsos in melius regent, .s. nõ solũ in futuro de quo cõstat
sacerdotes dei ⁊ christi eius: ⁊ re
↑cum trinitate ⁊ humanitate
gnabunt ↑cuꝝ illo mille annis. Et
cum cõsummati fuerint mille an
.s. i. recipiet priorẽ potestatẽ
nis. soluet sathanas de carcere suo
↑i. excercebit potestatẽ ↑a christo ad se ducet
⁊↑ exibit. ⁊↑ seducet gẽtes quę sunt
.s. tectũ
sup quattuor angulos terrę gog
↑detectio .s. i. occulte ⁊ manifeste psequetur ↑ĩ localiter sed mente ↑p quos agte pugnabit
⁊↑ magog. ⁊↑ cõgregabit ↑eos in p̃
.s. gog ⁊ magog
lium: quorum numerus est sicut
.s. ita inumerabiles ⁊ steriles ↑.i. supbient
arena maris. ↑Et ascenderunt su
↑.i. in omni orbe ↑quasi inuadẽtes. intrare non potuerunt
per latitudinem terrę. ⁊↑ circũierũt
.s. patos ad bellũ .s. ecclesiã sanctoꝝ .s. a deo
castra sanctoꝝ. ⁊ ciuitatẽ dilectaꝝ
↑quasi nõ tumẽdi. quia cito gibunt ↑ repẽtinus ĩteritus
↑Et descẽdit ↑ignis a deo de cęlo
.s. ita q nõ redibunt
⁊ deuorauit eos: ⁊ diabolus qui
↑ pfundam penã inferni
seducebat eos missus est ↑in sta
↑ diabolũ ⁊ suos in penis similat vt p hoc magis me deterreat
gnuꝝ ignis ⁊ sulphuris. vbi ⁊↑ be
stia ⁊ pseudo prophetę cruciabun
.s. i. assidue
tur die ac nocte in sęcula sęculorũ
↑ecclesiam ↑p multitudinem ↑ p immortalitatem ⁊ impassibilitatẽ
Et vidi ↑thronum ↑magnũ ↑candi
↑.s. ⁊ christũ sedentẽ in illis. qui hanc destructionem faciet
dum: ⁊↑ sedentẽ super euꝝ a cuius

↑in presentia ↑ab hac specie .s. i. aer
↑conspectu ↑fugit terra ⁊↑ cęlum. ⁊
.s. scõm priorẽ statũ .s. celo ⁊ terra
locus non est inuentus ab eis. Et
.s. i. malos tã maiores q̃ minores
vidi mortuos magnos ⁊ pusillos
↑corpaliter ↑quia sancti .s. piciũt merita singulorum ↑.s. ientie
↑stantes ↑in cõspectu throni: ⁊↑ li
↑.i. .s. ciẽtia dei q̃ modo latet
bri apti sunt. ⁊ alius ↑liber apert⁹
.s. i. mali
ẽ qui est vitę. ⁊ iudicati sunt mor
tui ex his q̃ scripta erant in libris
.s. quia alii pena maior dabitur. alii minor
secundũ opera ipsorum. Et dedit
.s. i. mũdus .s. i. corpora mortuorũ
mare mortuos suos qui ĩ eo erãt:
↑diabolus ↑.i. tenebrarũ loc⁹ ↑.i. animas mortuorum
⁊↑ mors ⁊↑ ifernus dederũt ↑mor
tuos suos qui in ipsis erant: ⁊ iu
.s. sine acceptione personarũ
dicatum ẽ de singulis secundum
↑ profundi vicis .s. i. locus tenebrarum ↑.i. diabolus
opera ipsoꝝ. Et ↑infern⁹ ⁊↑ mors
missi sunt in stagnum igni s. hec
↑.i. qđ fidem no prędestinatus
est mors secũda stagnũ ignis ↑⁊ q̃
non ẽ inuentus in libro vitę scrip
tus missus ẽ in stagnuꝝ ignis.

C. XXI.

.s. i. aerẽ ĩnouatũ

Et uidi celum ĩnouatã ↑.i. status ille quo prius erant amplius nõ ẽ necessari⁹
nouum ⁊ terram ↑nouã. ↑primum
enim celum ⁊ prima terra abiit. et
.s. secundũ priorẽ statum .s. qz grossities e amaritudo auferẽ
mare iã nõ ẽ. Et ego iohãnes vidi
↑.i. ecclesiã ĩ omnimoda quiete positã ↑.i. firmiter qđ habet habiturã ↑.i. imortalem ipassibilẽ
↑ciuitatẽ ↑sanctam hierusalez ↑no
↑.i. deum qui ẽ pax plene videntẽ ↑quia intellexit quidquid boni habet ecclesia a sola dei gratia accepisse
uam ↑descendentẽ de cęlo ↑a deo
↑virtutibus ꝓpositã
paratam sicut sponsam ↑ornatam
↑.i. annunciationẽ ꝓphetica
viro suo. Et audiui ↑vocẽ magnaꝝ
↑quia de secretis agit principaliter .s. i. ab illis in quibus deus sedet ↑christi humanitas ĩqua ꝑtra diabolũ militauit
de ↑throno dicentẽ. Ecce ↑taberna
↑.i. sicut sibi illa eterna gloria erit sic ⁊ suis
culum dei cũ hominibus. ↑⁊ habi
tabit cum eis. Et ipsi populus ei⁹
↑.s. ōm diuitatẽ ⁊ presens eis ↑ qz nunq̃ ab eis repellet: quia nunq̃ peccabũt
erunt. ↑Et ipse deus cum eis ↑erit

nserito puniri. vel si
bi psciẽtię singulorũ
q̃ apte omnib⁹ erunt.

Alius liber. Jd ẽ. christus qui tũc omnib⁹ apparebit potẽs ⁊ suis dabit vitã. Vl liber p̃scientia dei: qa tunc apte scient mali se nõ ꝓdestinatos ad vitam. quã in mũdo existentes sibi ꝓmittebant.

Ex his quę scri. Per cõparationem sanctoꝝ impij damnabunt. legent in illis. q̃ agere noluerunt.

Et dedit. Vult a perte ostẽdere corpa mortuoꝝ quantũcunq̃ fuerint dissecta in illo iudicio viuificari qđ quidaꝝ nõ credũt.

Hec ẽ mors Quasi dicat cauete vobis a morte prima quia ex illa prima seq̃tur hec secunda.

C. XXI.

Et uidi. In hac septima visione agit de ĩnouatione elemẽtorum. ⁊ glorificatiõe sanctoruꝝ describens merita p q̃ sancti ita glorificati sunt.

Celũ no. et ter. no ↑immutatio aeris ⁊ terrę dubitabilis ñ est quin p ignem fiat. Sed de aqua dubitat. nam purgationẽ in seipsa habere creditur.

Sicut spon. or. Sicut sponsus p̃mittit muncra sponsę anteqũ eã ducat: sic christus ecclesię fidem et virtutes ⁊ bona opa anteqũ eam suscipiat ĩ gloria.

Vocẽ mag. de thro. Cum dixisset se vidisse ĩnouationem elementoꝝ ⁊ glorificatoꝝ sanctoꝝ. qđ ĩ ꝓgnitũ erat ⁊ ĩcredibile videret apponit autoritatem sanctorum patrum qui hoc prędixerunt.

Ecce. Jd est. in euidenti est q in eadem gloria erit humanitas christi in qua militauit. ⁊ homines cum imitati ⁊ ratione bene vsi.

Et ipsi populus eius. Jd est. in nullo offendentes. qđ nõ esse potest dum sunt in carne.

Omnē lacrimā. Quasi ibi gloria z nō la tristicia · qz vtrūq; simul esse ñ posset ibi
Et mors. Vere no erūt ibi lacrimę: qz non erit cā lacrimarū
Et dixit. Q. d. scribe quidquid ostensū ē mihi de hac innouatione p vtilitate p̄sentium factū est quibus hec scribere iussus sū.
Scribe hęc uer. Jubens scribere z aliis nūciare supponit exhortationē vt omnes ad hanc innouationē laborēt ptinere
Et dixit mihi. Ego. Posita autoritate sancto; de hac innouatiōe: ponit autoritatē ipsius dei.
Factum ē. Ne quęreret aliq̄s quid post illam innouationem futurū esset · dicit sibi nihil restare ad faciendum.
Alpha et o. Q. d. hanc innouationē facere potero · qz ego omnia creaui · z in me omnia p̄summabunt
Sitienti qui ui. Non dabo sitienti ad horam sed p̄seuerāti.
Possidebit hęc Jd ē, me ipsum q̄ luz p̄cipiū ois bītudis
Timidis. Jd ē. illis qui timore pnarum fidē accipere fugiūt vel acceptam relinquunt.
Ueni et osten. zc. Descripta gloria quā habituri sunt sancti dicit quo merito · vel q̄ auxilio sint accepturi.
In montē ma. Christus mons quia munimentū suoz magnus ē quia totū mūdum replet. altus quia inuiolabilis.
Ostendit mi. ci. Et sup illum montē ostendit ecclesię fundamentū.
Lume. Ipsa lucens p modo suo · similis christo qui fuit in ꝓposito firmus · z lucens in virtutibus.
Jaspidis. Durus hic z viridis · sic ecclesia nitet fide · z ī ea firmata est
Murum. Jd ē. christum defensorē · qui magnus in sion · altus cū patre. Vel defensores alioz · qui magni in vincēdo alios. Alij ne vincantur
Jd est. apostolos vel ꝓphetas vel angelos veritatis nuncios.
Portas duo. Jd ē. patriarchas · p quoz exemplum alij ad fidem introducuntur.
Vel portę apostoli qui alios ītroducūt in ecclesiā. Angeli · i · subditi qui p̄fecte instructi in loco angeloz sunt substituti.
Numerus portarum duodecim quę p quattuor mundi partes sub terna, no ꝓprehendunt ad mysteriū ptinet duodecim apostoloz; p quos fides trinitatis diffundit per orbem quadriptitum.
Nomina. Jd est, memoria sanctorum patrum in veteri lege est.

†q̄ p qualitate rerū diuersarū
eorū deus · z absterget deus †omnem lacrimam ab oculis eorum.
†. i. dissolutio anime z corporis ↑ ꝓtinus fiet
z †mors vltra non erit: †neq; luctus
Saliqua iquietatio Ssubit? z trāsitorius
neq; clamor neq; dolor erit vltra
S. i. iam nō ē locus eoz, cū nō sit peccatū de quo hec ꝓdunt
quę prima abierunt. Et dixit qui
SQ. ī euidēti z itati
sedebat in throno. Ecce noua fa
↑supius dicta ↑. s. in corde tuo z aliorū
cio †omnia. Et dixit mihi †scribe.
↑habilia quibus fides habeat
quia hęc verba †fidelissima sunt z
†qz cōpleb unt ↑cōpleta sunt q̄ ꝓplenda fuerūt
†vera. Et dixit mihi †factum est.

Ego sum alpha z o. initiū z finis
↑. i. desideranti ↑. i. me ipsū Squi ē ipse xp̄us
†Ego sitienti dabo †de fonte aquę
†quia viuere facit ↑ p solam gratiā Sfirmiter obtinebit
†viuę †gratis. Qui vicerit †possi
†deū imortalem ↑eterna satietas
debit †hęc: z ero illi †deus z ipse
†in p̄senti p gratiam z in futuro p gloriā ↑qō supza populus
†erit mihi †filius. Timidis autem
†de hac innouatione desperantibus ↑. i. excommunicatis
z †incredulis z †exectatis z homicidis z fornicatorib? z veneficis
†quibus mendaciū est in vsu
z ydolatris z omnibus †mendaci
↑. s. ptícipātes vel plus vel minus Sp qualitate culpe
bus pars †illorum erit in stagno

ardenti igne z sulphurę: quod est
Scorpis z anime
mors secūda. Et venit ad me vn?

de septem angelis habentib? phi
Squantū ad malos
alas plenas septem plagis nouis

simis · z locutus ē mecum dicens
↑amplia intellectū ↑modo p fidem
†Ueni z ostendam tibi †sponsam
↑in futuro glorificandā et traducendam
†vxorem agni. Et sustulit me ī spi
†christum ↑quantū ad humanitatē Squātū ad diuinitatem
ritu †in montē †magnum z †altum
Sin qua de? p gratiā habitat
Et ostendit mihi ciuitatem sanctā

Sp infusionē gratie
hierusalem descendentē de cęlo a
↑. i. cognitionē de deo ↑. i. luminosa opera · endi adis figura est
deo habētē †claritatē dī. Et †lumē

eius simile lapidi p̄cioso tanq̄
↑nihil ibi ꝓtristans sed totū delectans sicut viri ditas iaspidis ↑nihil celās qz ibi pura ꝓfessio.
lapidi †iaspidis · sicut † cristallum

Et habebat murum magnum et

altum · habentē portas duodeciz
†. i. in fide z in vestigiis ꝓphetarū ↑apostolos
†z in portis †angelos duodecim z
†. i. memoria sanctoz patrū in veteri lege
nomina inscripta · quę sunt †noia

duodecim tribuum filiorū israel.

Ab oriente portę tres · ab aquilone portę tres · ab austro portę tres
z ab occasu portę tres. Et murus

ciuitatis habens fundamēta duo
↑vel super ea S. i. in memoria z predicatōne eorum ↑qz sup fidē patriarcharū fuit fundata fides z doctrina apostoloz
decim · †z ipsis †duodecim noia ·
†quē dixerūt venturū ↑angelus in psona christi
duodeci apostoloz z †agni. Et †q
Sad beneplacitū meū
loquebat mecum habebat men

suram arundineā auream vt meti
†. i. illos qui alios ad fidē introducūt ↑. i. defensores alioz
retur ciuitatē z †portas ei? z †mu

rum. Et ciuitas in quadro posita ·
S. i. fides Sexpositio quadrationis
longitudo eius tanta quanta et
†. i. charitas qua quantū credit · tantū amat
↑. i. minorē ecclesiam
†latitudo. Et mensus est †ciuitatē
†quantū ad incipientes · p̄ficientes z perfectos
de arūdine aurea per stadia †duo
†. i. fides vel lōganimitas ↑. i. charitas
decim milia z †longitudo z †latitu
†. i. spes vel ꝓplatio ↑quo ad rationē eligendi actū nō quo ad meritū
do z †altitudo eius †equalia sunt.
S. i. defensores eoz
Et mensus est muros eius centum
†cubitus in quo ē manus · opationē significat
xliiij. z q̄ttuor †cubitorum · mensura
†vel qz eq̄es angelis · vel qz tāte multitudis
hominis †quę ē angeli. Et erat de

in apostolis: quia qō illi q̄ dixerunt futurum hi docent ꝓpletū · vel omnes gentes in fide apostoloz positę z dilectōne eoz. vnde epistola nostra vos estis scripti ī cordibꝰ nr̄is.
Ab oriente. Oriens iudei a quib? sol iusticię ortus est · z in his portę tres · quia ī his primū fides trinitatis nūciata ab apostolis z a ꝓphetis. A quilo frigidę gentes quę post iudęos crediderunt. Ab austro. i. a claritate fidei quę ē ab aduētu christi Ab occasu · i · ab vltima ętate mundi q̄ p heliā z enoch fidem trinitatis recipiet.
Murus. Jd ē. fides christi q̄ munit ipsam ciuitatē · habet duodecī patriarchas p quos fundat · quia illi primi hanc fidem tenuerūt · z in illis innituntur quicūq; ad fidem accedunt.
Et ipsis duodecim. Quā fidē isti tenēt illi vēturā intellexerūt · z ꝓnūciauerūt
Et qui loquę. zc. Vidi ciuitatē istā ita munitā z ornataz z non omnes ibi vidi equales īter se. sed tamen vnūquenq; pfectum p modo suo.
Mensurā arū. zc. Jd ē. diuinā scripturā dei sapiētia cō positam qua tangit z illustrat corda fideliū
Ut metire ciui. Jd ē. secundū mensurā daret etiā minoribus intelligentiā ipsarum scripturarū.
In quadro posita. Quattuor latera · fides · spes · charitas · opatio · quę sunt equalia · qz quātum quis credit tm̄ sperat · quantū sperat · tm̄ diligit · quantum diligit · tm̄ opatur. In quadro ergo qz robusta fide · longanimis · spe · ampla charitate · efficax ope · vel quattuor latera · quattuor p̄cipales virtutes · quarū vna nō debet aliā excedere. in homine prudētia appetēdi bona z vitandi mali · quā sequit̄ tpantia · vt a voluptatib? homo se retrahat post hęc fortitudo · vt qō itelligit opetur · de hinc iusticia · vt sic suos actus temperet: ne nimis iustus vel sapiēs sibi videat.
Per stadia. Stadia ē locus z cursus · notat tēdentes ad brauium.
Duodecim mi. Jd ē. qui pfecti sunt ī fide trinitatis ex quattuor mūdi partibus.
Mensura hois q. ē an. Juxta litterā ostēdit angelū apparuisse sibi ī specie hoīs vt apte denotet eū qui significabat verū angelum. i. filium dei z verum hominē fuisse.
Et erat. Dixerat in hac ciuitate esse muros z portas z fundamēta · z ipsos inter se alios maiores alios minores, hic exequit̄ murus ipse qualis sit.

¶qualis ipsa ciuitas ¶ fundamēta ¶ portę.

¶Structura muri e. ex lapi. Id est. si aliquis ad hoc instruit. vt sit defensor alior. hoc habet ex fide quā firmiter tenet ¶ prędicat quā iaspis viridis significat. vt sit defensor alior.

¶Aurum. Sapientiam denotat. vitrum fidei puritatē quę ore ꝓmittit quod corde credit.

¶Iaspis. viridis virorē fidei īmarcescentē significat. vel iaspis ē sanctorum fides non marcescens. sed semp in operis viroze pseueras.

¶Saphirus. Similis sereno cęlo. qui pcussus radijs solis ardentē emittit fulgorem. significat altitudinem spei sanctorum quor cōuersatio in cęlis est. qui ¶ a vero sole innouati ardentius ęterna quęrunt. ¶ alios quęrere docēt: dicentes. nostra ꝓuersatio in cęlis est

¶Calcedonius. Colorē pallentis lucernę habz fulget sub diuo. in domo obscurus omniū sculpentiū argumētis resistit. radio solis vel digitor attriti excandēs pales ad se trahit. significat flammam internę charitatis sanctor. q̄ foris despecti. lucent in occulto. q̄ charitas in abscondito bona agit. ¶ in secreto cōscientię suę quātū ad ꝟ q̄ se celat ¶ alios opatione sua lateat nō lucet. Sz cū alijs ꝓdesse iubet. tunc apparet quid fulgoris habeat intus. Sculpentib resistit. quia inter aduersa sęculi fortis ¶ insecabilis ē: a nullo vinci potest. vel si quis eam vult sculpere ¶ pingere adulatoria laude. resistit. nō ei concedit. q̄ vanam gloriā ꝓtemnit. ¶ hi tales calefacti radijs solis veri .i. christi vel digiti. i. spiritussancti. quasi ꝓtrectati paleas. i. peccatores ¶ fragiles ad se trahūt sibiq; ꝓiungunt.

¶Smaragdus. Quartus nimię viriditatis sup omnes herbas ¶ frōdes. vt etiā circūfluum aerē reddat viridez huī multa genera sed p̄cipue repitur ī scythia regione deserta. quos custodiūt grifes animalia leoninū corpus. pedes autem caput ¶ alas vt aquilę. habēt quattuor pedes quib vt leones sup terram currūt. p aerem volant vt aues. qui seruāt prędictos lapides. nō sibi sed hominib auferunt ꝓtra quos animaspus pergens pugnat ¶ eis aufert. Grifes diabolus qui christū vel fidei gemmā a fidelibus conat auferre. Sed contra pugnat populus ille habēs vnū oculū. i. christum qui non incedunt duabus vijs. nec habent duplex cor. christuq; vel fidem eius rapiūt. quarta dicit ꝓpter quattuor euangelia.

¶Sardonix. Quintus tricolor. niger ī imo candidus. ī medio rubeus in summo. i. sancti in passione exterius rubei. interius cādidi. sed p humilitatē despecti. q̄ q̄ ex īfirmitate corpis descēdit. qđ. v. sensib agit ꝗnta dr.

¶Sardius. Sextus sanguinei coloris vnicolor. martirij gloriā significat. Sextus. quia sexta feria crucifixus ē christus. Vel sardius rubęę terrę habens speciē. significat sanctos quilicet cū mētis sublimes intellectu. tñ fragilitatis suę recordantur. antędentes se filios adę qui rubra terra dicit. qui sexta die factus ē. vnde ¶ sardius sextus inducit.

¶Chrisolitus. Aureū fulgorē habet. ¶ videt scintillas ardētes emittere. i. spiritualis inter miracula p̄dicatio. aurum supna sapiētia. scintillas quas emittit exhortationes vel miracula. quibus ad amorē dei ¶ ꝓximi accēdūt significant. qđ quia p spirtūsanctum fit septimo loco ponit. Inde etiam chrisolit dictus q̄ fulget vt aurum.

¶Berillus. Octauus ē p̄dicantium opatio. Lucet vt aqua sole pcussa. Vnt etiā manum tenētis. q̄ qui sancto iungit eius ꝓuersatione accendit. Dicunt ¶ alij: quia bicolor ē viridis ¶ pallens. significat sanctos in cōtemplatione positos virides. sed cura terrenę administrationis ad pallorem actiuę vitę redeuntes.

¶Topazius. Nonus. quo rarior eo p̄cio sior. ¶ habet duos colores ex auro. ¶ etherea claritate: maxime lucēs cū splendore solis tangit. supans omnium gemmarū claritates: in aspectū suum singulariter ꝓuocans aspicientes. quē si plus polis obscuras. si naturę relīquis clarior ē: ¶ nihil ē clarius regib inter diuitias. Contēplatiuā vitam significat: quā sancti reges omnibus opum diuitijs ¶ gemmis virtutū p̄ferūt. ¶ in eam marię aspectū suos dirigūt: ¶ tanto ampli⁹ quāto frequētius diuina illustrāt gratia. Ex īterna charitate color aureus. ex dulcedine ꝓtemplatōnis etherē. q̄ ex attritu sęculi semp obscurascit. vix enim potest quis simul doloribus attingi. ¶ tranquilla mente cęli gaudia intueri. Vel li polis. q̄ si si dignitatibus sęculi honoras eos ¶ ornas obscuras. quia cōtēplationi minus vacant: vel minoris meriti sunt. Et sicut in octauo actiua vita. sic in nono ꝓtemplatiua q̄ est angelor. quorū sunt nouem ordines. Dicunt quidā q̄ omnium lapidū colores habet. vnde ¶ nomen habet: q̄ pan. i. omne ¶ inuenit in īsula ęgipti. q̄ dicit topazon: significat sanctos omnibus coloribus virtutum fulgidos.

¶Chrisopassus. In india nascit. viridis aureęq; mixture. Quidā etiā purpureus cū guttis aureis. significat eos qui virorē ęternę patrię charitate merent. ¶ alia purpurā martirij ostendūt. ¶ quia exemplū domini sequūtur in india. i. ꝓpe ortum solis sunt. ¶ cū christo regnare expectāt. In denario numero sunt. ¶ decalogus implebit p dilectionē q̄ nō finit: igit in chrisopasso: opus martirij signatur. ¶ pręmium. Crison aurum. passos porrum dicitur.

¶Iacinctus. Vndecimus. cum aere mutat. In sereno pspicuus. In nubilo obscurus. significat discretissimos doctores. omnib qualitatibus. moribus. etatibus. intellectib se ꝓtempantes. vt paulus qui dicebat. Sapientiam loquimur īter pfectos. Item nō potui vobis loqui ⁊c. Itē quis infirmat ⁊c. Itē omnibus omnia factus sum vt omnes lucrifacerē.

¶Ametistus. Duodecim⁹. purpure⁹ mixto colore violę ¶ rosę. quasdā flamulas de se effundēs. Purpureus color significat celestis regni habit⁹ ¶ angelicę societatis principatū. ad quē vēturi sunt sancti. Viola humilē sanctorū verecundiā. cū odore bonę opationis. Rosa p̄ciosam mortē martirū. qui nō modo inter se: sed etiā ad inimicos ¶ psecutores flamas charitatis emittūt. Significat igit ametistus cęlestis regni semp memoriā in cordibus humiliū: ¶ illā egregiā virtutem. vt etiā p inimicis orēt. ¶ de salute eorum curent. quę est virtus virtutum. Colorum varietas. virtutum multiplicitas.

¶Et duodecim portę. Quasi dixi esse. xij. portas. ¶ cū ita sint. xij. ille porte. i. ꝓphete introducētes ad fidē trinitatis ex quattuor mundi ptibus. p singulas. i. p instructionē singulor. sunt margarite. i. imitatores cor. qui de quacūq; pte mūdi ad fidē trinitatis vocent sūt splēdidi virtutibus.

¶Singulę portę. Quasi ad hoc vt essent porte optuit eē margaritas

¶Platęę ci. au. Id ē. sapiētia vel claritate pleni mūdi a crimīali macula

¶Vitrum perlu. Id ē. nullas sordes in se celātes. vel q̄ possunt mali ī opibus nequitiam suā velut in speculo cognoscere.

¶Non eget. Hic egent ad seruitiū dei sole ¶ luna. ibi nō. deus enim plene illuminabit eos.

¶Vel nō eget sole neq; luna. i. maioribus vel minoribus p̄dicatoribus.

¶Et ambulabunt. Tanta erit lux in futuro q̄ vsq; ad finē mūdi ambulabunt gentes. i. ꝓmouebunt de bono in melius.

†lapide christo. vel viris fortibus in fide
structura muri eius ex lapide† iaspide. Ipsa vero† ciuitas †aurum mundum erat simile† vitro mūdo
†i. minor ecclesia †q̄ fulgebunt sancti ⁊c. †quā tū ad animā †q̄ ¶ corda sanctor trāsluce būt ſ quantum ad corpus
¶fundamēta muri ciuitatis †omni lapide pretioso ornata. Et fundamētum primū iaspis. secundū saphirus. tercium calcedonius. quartū smaragdus. quintū sardonix. sextum sardius. septimū chrisolitus. octauum berillus. nonū topazius. decimū chrisopassus. vndecimū hiacinctus. duodecimū ametistus. Et duodecim portę.
†i. pphete †i. omni genere virtutū. vel ornatoribus qui vita ¶ gloria ecclesiā ornāt

duodecim margaritę sunt p singulas ¶ singulę portę erant ex singulis margaritis: ¶ †platęę ciuitatis aurum mundum tanq̄ vitrum p
ſ q̄ ¶ ipsi similiter virtutib⁹ splendidi
†i. plugati ſ. i. simpliciores qui laxius mundo vtuntur
†hoc ē locus orationis ¶ oblationis que ibi locum nō habebit
lucidum. †Et templum nō vidi in ea. Dominus enim de⁹ omnipotens† templum illius ē. ¶ †agnus
†i. omnimoda requies †similiter est templum eius.
†lumine fidei †scientia acquisita
Et ciuitas nō eget† sole neq; †luna vt luceant ī ea. Nam claritas dei illuminabit eam: ¶ †lucerna eius †erit agn⁹. Et† ambulabūt† gētes
ſ ad hoc ſ. i. trinitas
†i. humanitas †ad alior illūinationē †i. minores ¶ subditi

¶ In lumine. In spe huius luminis · vel p lumen · vel p lucem · vel per radios cognitionis eius.

¶ Reges terre. Id ē. illi maiores qui regūt terrenitatē suā ⁊ aliorum.

¶ Et porte. In pre
senti aliquando sub
trahitur p̄dicatio · ne
fures intrent ⁊ concul
cēt dum nox ē. i. locus
insidiarum · sed quia
ibi dies perpetua · et
omnis timor auferet.

¶ Afferent. Ad si
militudinem victorū
qui spolia in suas vr
bes ferunt.

¶ Non intrabit.
Dicta honestate ciui
tatis ne quis ꝓ falsus
frat ad aliquē horum
graduum ptingere p̄
sumeret: determinat
qui sunt intraturi qui
non.

C. XXII.

¶ Et ostēdit. Post
q̄ situm ciuitatis di
gnitatem eius ⁊ mu
ros ⁊ fundamēta ostē
dit · describit refectio
nem quā deus ciuita
ti p̄buit: ⁊ in p̄senti et
maxime in futuro.

¶ In p̄sentia deitatis
vel in unitatione vite
agni · qui ꝓposuit no
bis in se exemplum.

¶ Fluuium. Id ē.
aquā fluentem .i. ēter
nam beatitudinē. In
specie aq̄ notatur per
ablutionem baptismi
ad hoc pueniſſe.

¶ De sede dei. Id
est de illis in quibus
principaliter sedebit
deus: quia in illis ma
xime est · ⁊ p instructō
nem eorū minores co
ronabunt.

¶ Ex utraq̄ par.
fluminis lignū.
Citra flumen .i. ī hac
vita habemus lignū
vite .i. corp⁹ ⁊ sangui
nem christi · ī quibus
reficimur · vltra flumē
i. in futuro habebi
mus ipsum p̄sentē.
Vel p citra flumen
accipiamus tēpus an
te baptismum per vl
tra illud q̄d fuit post
baptismum · vt deno
temus fideles · ⁊ in ve
teri ⁊ in noua lege sal
uatos per christū · q̄d
significauit moyses q̄
duxit filios israel vs
q̄ ad flumē iordanis
⁊ ihesus filius naue
qui de flumine iordanis duxit eos in terrā p̄missionis.

¶ Lignum af. fru. Quasi ipse refectionē dat · ipse etiam dat eis qui pa
rarēt eos quibus ipse reddat · ⁊ hoc ē afferēs. s. d.

¶ Lignum. alia littera lignū vite reddēs fructū suum p̄ duodecim menses
.i. p duodecim apostolos · quia christus dies ⁊ ann⁹ · apostoli horę vel mē
ses. vt ibi dicit. nonne xij · horę sunt diei. q. d vos estis subditi mibi · ⁊ mihi
p̄uidendum ē non uo
bis · ⁊ alia ligna sunt
ibi reddentia fructu
suum. i. sancti qui red
dent p meritis p̄mia
sibi subditis

¶ Fructus duo ·
Id ē. ꝓphetas ⁊ apo
stolos ī fide trinitatis
p quattuor mundi p
tes fructificantes.

¶ Et folia. Quasi ⁊
q̄ christus reddet fru
ctum · hoc erit sic · q̄ a
postoli ⁊ post eos alij
etiā sp̄argēt folia ipsi
us christi.

¶ Et dixit mihi
Sicut ī principio po
suit p̄mendationē vi
sionis · sic etiā iam ad
vltimū ponit.

Dominus deus
spirituū pro. Et
bene debet credere q̄
ille q̄ in potestate ha
bet dona spiritussanc
ti p quez locuti sunt
omnia ꝓphetę dix.

¶ Angelum suū
ostēdere ⁊c. Sicut
angelus iohanni sic
iohānes ꝓmendat di
scipulis suis. q. d. nō
ꝓpter me facta est hec
annūciatio mihi · sed
vt vos mihi credatis

¶ Et postquam.
⁊c. Nec dat nobis in
telligere: q̄ p bis ī ue
neratione debem⁹ eū
habere · nec tm̄ eū · sed
deū adorare · ⁊ p obv
uantiā verboꝝ libri:
parificationē angelo
rum consequi.

¶ Et fratrum tuo
rum pro. ⁊c. Non
sunt a munere ꝓphe
alieni putādi · qui ha
bent gratiā inter p̄tā
di. vt aug⁹. hiero. am
broꝝ. grego⁹.

¶ Qui nocet ⁊c.
Quia posset obiici ·
q̄ malū eēt ꝓphetare
malis cū grau⁹ eēnt ī
de puniēdi. dictū ē si
bi ne ideo cesset: quia
iustum est.

¶ Qui in sordi.
Alia littera. Qui in
sordibus ē sordescat
adhuc ⁊ iustus iustifi
cetur adhuc.

¶ Beati qui la.
Quia dixerat nocēs
noceat. sordens sordescat · ne aliquis malus diceret · cum sim malus quare
me p̄nu eret dicit non solū beati sunt · qui maiorē recipiūt p̄secutio nē: sed
etiā illi qui ꝓtaminauerūt stolas suas q̄s in baptismo acceperūt · si deinde

mine solis: quoniā dominus de⁹
Slumine aliorū Scū eo
illuminabit illos: ⁊ regnabunt in
tq̄ repugnat ad egere lumine alioꝝ ↑idē ange
lus qui cetera ostenderat
†secula seculorum. ↑Et dixit mihi
†.i. quidquid verbis ⁊ figuris ostendit mihi
↑qz adimplebūtur S.i. habilia quib⁹ fides ad
h beatur
Hec †verba ↑fidelissima sunt ⁊ ve
ra. Et dominus deus spirituum
ꝓphetarū misit angelum suum
↑nō regibus nō philosophis Snō timore ↑quia
nō possunt remanere ītepleta
ostēdere †seruis suis ↑que opo ꝛtz
↑⁊ vere cito fient quia ipse dicit
fieri cito. Et ecce †venio velociter.
S⁊ hoc dixit beat⁹ ⁊c. Sc̄e ꝓplet
Beat⁹ q̄ custodit verba ꝓphetię
↑qui nihil falsum solco vobis dicere Sverba
libri huius. Et †ego iohēs audiui
Sfiguras
⁊ vidi hec. Et postq̄ audissem et
S.i. humiliaui me
vidissez: cecidi vt adorarem ante
↑quasi p hac causa
pedes angeli qui mihi hoc †osten
↑caue ↑ppter humanā naturā ī christo exaltatā
debat. Et dixit mihi: †Vide ne ↑se
Sqz vn. us dei
ceris. Conseruus tuus sum · ⁊ fra
↑.i. predicantiū ↑.i. predicantibus obedientiā
prophetie
trum tuoꝝ †prophetarum: ⁊ ↑eoꝝ
qui seruāt verba libri huius. De
↑ne sigillaueris sed palam pone omnibus
um adora. Et dixit mihi: †Ne sig
naueris verba prophetię libri hu
↑.i. in quo oportet acquirere fratres ↑q̄ mali in
ferunt bonis · inferant
ius: †tēpus enim prope ē. ↑Qui
↑.i. post ostensionē libri ↑.i. in ꝓpria nequitia
nocet noceat †adhuc: ⁊ qui in ↑soꝛ
↑modus p̄missiuus nō impatiuus iusto iudicio
dei
dibus est †sordescat adhuc. Et q̄
S.i. bonū inferēs aliis ꝑpensius inferat Sin se
iustus ē iustificet adhuc: ⁊ sanct⁹
↑vel iusticiā faciat alia littera ↑vere tempus ē
breue
†sanctificet adhuc. ↑Et ecce venio
Sscz
cito · ⁊ merces mea mecū ē: redde
↑vel secundū ↑vni plus · alii minus
re vnicuiq̄ †iuxta ↑opera sua. Ego
↑⁊ potero facere qz ego ⁊c. ↑omnium rerum
↑omnium creaturarū
sum †alpha ⁊ o. ↑primus ⁊ ↑nouissi
↑a quo oīa ceperūt ↑in quo omia ꝓsummantē
mus †principius ⁊ ↑finis. Beati q̄
lauant stolas suas in sanguine

lauerit eas: et eos pec
casse pniteat.

Ego ihesus. Cõ
mendauit libꝝ p an
gelum p sui dignita
tem modo etiã p au
toritatẽ ipsius christi
q̃ d omnes audiẽtes
sciãt q̃ ego ihesus mi.
a m testificari vobis
hec.

Stella splẽdida
Clara stella id ẽ ma
gna claritas annunci
ans diẽ i futurã bea
titudinẽ p meam re
surrectionem ĩ mane
factam.

Et spiritus. Id
ẽ trinitas q̃ p purita
tis excellẽtia spiritus
dicitur.

Et spiritus et
spõsa. Hic etiã sub
dit testimoniũ trinita
tis et fidelium quasi iõ
debetis recipe q̃a spi
ritus et sponsa ꝛc.

† ita dico lauant vt ꝛc. † vt possint videre de li
gno vite

agni: †vt sit potestas eoꝝ ſ ĩ ligno
i fidem doctoꝝ
vite: et per portas intrẽt in ciuita
†sed ſsunt †oblatrãtes et ĩmundi †ad litterã
tez. †Foris aũt †canes et ſ venefici
ſsunt hi miseri et illi beati
et ipudici et homicidę et idolis ser
ſaudiẽdo ſuenit
uientes: et omnis qui amat et facit
ſ et mihi hoc ẽ credendũ q
mendacium. Ego ihesus misi an
gelum meum testificari vobis hec
† et mihi hoc ẽ credendũ q † cũ et ab eo gen
†sustentamenũ
ĩ ecclesijs. †Ego sum †genus et ſ ra
†i huius mũdi nocte illuminãs
dix dauid †stella splendida et ma
ſ vel sponsus et sponsa
tutina. Et spiritus et sponsa dicũt
†ad noticiã libri †librũ intelligit †i aliis †i ad
noticiã coꝝ que in hoc libro sunt
†veni. Et qui †audit †dicat †veni.
†desiderat credere christo †p verã fidẽ †i se pre
parãdo et volendo
Et qui †sitit †veniat et q̃ vult †acci
†sine precio meritoꝝ † quasi angelus testifica
tus ẽ mihi et similiter ego Contest. ꝛc.
piat aquã vite †gratis. †Cõtestoꝛ

eni omni audienti verba prophe
†hoc ſ cõtestoꝛ †vt errore ĩde foueat
tię libri huius. †Si quis †apposu
erit ad hec: apponet deus super
ſde phialis supra et tubis
illum plagas scriptas q̃ sunt in li
bro isto. Et siquis diminuerit de
verbis libri prophetię huius: au
ſ vel de ligno
feret deus partẽ eius de libro vi
te et de ciuitate sancta et de his q̃
q d excom
scripta sũt i libro isto. Dicit q̃ testi
municationis ſcauete vobis q ego venio
moniũ phibet istoꝝ. Etiaꝫ venio
†cõuersio ad deum ſet iam quasi vera sunt om
nia et qui mutat excõmunicatur †ad remunerã
dum ſveni domine et noli tardare
cito. †Amẽ. †Veni domine ihesu
ſsicut supra incepit a gratia ita finit.
Gratia domini nostri ihesu chri
sti cum omnibus vobis Amen.

Et qui sitit. Et ĩ
tamẽ quilibet sed ille
tm̃ veniat qui sitit .i.
credere desiderat.

Qui vult acci .
Et non ẽ labor quia
sola voluntas sufficit.

Cõtestor. Post
q̃ ꝑmendationẽ po
suit p se p angelum
p christum p trinitatẽ
per fideles quia quos
dã sciebat esse in asia
qui p suis erroribus
fouendis aliquid ad
derent vel demerent
supponit excõmunica
tionem.

Gratia domini
Consũmatio aposto
li in verba christi.